Universidad de Deusto
Biblioteca

OPERA
DIVI
IOANNIS
CHRISOSTOMI.

TOM. II.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

SECVNDVS TOMVS OPERVM DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI, ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI, ea complectens, quæ faciunt ad elucidationem Matthæi, Marci, & Lucæ, quatenus haberi potuerunt.

Horum inuenies catalogum próxima pagina.

13
1
De Constantin
Secundino

APVD HVGONEM ET HAEREdes Aemonis à Porta: Anno domini,

1543

Cum priuilegio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CATALOGVS OPERVM

secundi tomi.

Commentariorum Chrysostomi in euãgelium Matthei,Homiliæ.I.XXXIX. fo.3.A.
Commentariorum in Euangelium Matthæi, Incerto authore.Homiliæ.I.IIII. fo.153.G.
FRAGMENTORVM EX EVANGELIO Matthei Homilię.XXVII.hoc ordine digestę.
Ex cap.II. Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudææ In Epiphania domini. fo.243.G.
Ex eodem cap. super illud, Angelus domini apparuit in somnis Ioseph &c.In festo Innocentiũ.fo.244.E.
Ex eodem,de natali sanctorum Innocentium. Ibidem.I.
Ex eodem cap. In illud,defuncto Herode, ecce apparuit angelus &c.In vigilia Epiphaniæ. fo.245.B.
Ex cap.IIII.Ductus est Iesus in desertum &c,In dominica prima quadragesimæ. Ibidem.E.F.
Ex cap.V. Cum vidisset Iesus turbas ascendit in montem.fo.246.D.
Ex eodẽ cap. Qui fecerit & sic docuerit,maximus vocabitur in regno cœlorum. fo.247.H.
Ex eodem,audistis quia dictũ est antiquis,Diliges proximum tuum &c. In festo sanctorum Ioannis & Pauli. Ibidem.M.
Ex cap.VI.super oratione dominica, Pater noster qui &c.fo.248.G.
Ex eodem.cap. Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ.In feria quarta cinerum. fo.249.C.
Ex eodem cap.super eodem. Ibidem.I.
Ex cap. VII. In illud, cauete à pseudoprophetis. folio 250.D.
Ex cap.IX. Ascendens Iesus in nauiculam transfretauit &c.Dominica.XVIII.Post Pentecostes. Ibidẽ.I.
Ex eodem super illud,transiens inde Iesus, vidit hominem sedentẽ &c.De cõuersione Matthæi. Ibidẽ.M.
Ex cap.XIIII. Herodes apprehensum Ioannem posuit in carcere.In decollatione Sancti Ioannis Baptistę. fo.251.F.
De eodem. fo.252.I.
Ex cap.XV. Egressus Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis &c.De muliere Chananæa. fo.153.B.C.
Ex cap. XVIII. Væ mundo ab scandalis, necesse enim est vt veniant. fo.254.I.
Ex eodem,super illud,Domine si peccauerit in me frater meus,quoties dimittam ei. fo.255.E.
De eodem dicto euangelico. Ibidem.H.
Ex cap.XIX.Si licet homini dimittere Vxorem suam quacunq; ex causa,In Inuentione sanctæ crucis. fo. 257.A.B.
Ex eodẽ cap. In illud, ecce nos reliquimus omnia &c. In commemoratione sancti Pauli. fo.258.D.
Ex cap.XXI.Cum appropinquasset Hierosolymã &c. Dominica prima aduentus domini. fo.259.D.
Ex eodem cap.De arbore ficus à domino arefacta. fo. 260.G.
Ex cap.XXII.Abeuntes pharisęi,consiliũ inierunt &c. Dominica.XXII.post Pentecost. fo.261.C.
Ex eodem cap. Accesserũt ad Iesum Pharisæi & interrogauit eum vnus &c.Dominica.XVIII. post Pentecostes. Ibidem.F.
Ex cap.XXV. Quandiu fecistis vni ex minimis meis &c. De diuite & paupere & de Eleemosyna facienda.fo.262.F.
MARCVS
In Euangelium Marci,Homilię.XIIII. fo.263.B.C.
EX EVANGELIO LVCAE fragmenta.
De natiuitate sancti Ioãnis Baptistæ, Sermo. Ex cap.I. fo.271.F.
Ex cap.II.Et reclinauit eum in pręsepio &c.De natiuitate domini Homilia. 273.B.
Ex cap.X.De eo qui incidit in latrones.Sermo Ibid.L.
Ex cap.XV.De patre & duobus filiis,Homi. 274.E.F.
Ex cap.XVI.De diuite,Homilia. 275.G.
Ex eodem cap. De Lazaro & diuite, Homiliæ. IIII. 276.L.
Ex cap.XIX.De Zacchæo. 87.G.

ANIANI IN EXPOSITIONEM DIVI Ioannis Chrysostomi,episcopi Constantinopolitani,super Euangelium beati Matthæi,Prologus.

DOminoverè sancto,&beatissimo Horontio episcopo,Anianus. Piissimi patris affectum, & sapiẽtissimi artẽ magistri in me pariter exerces, quem inter has quas pro fidei vobiscum amore perpetimur tentationum procellas,& à mœrore, simul & à torpore subducis, animumq; anxietate marcẽtem ad studiũ scripturarum remittis.Iubes enim beatissime, vt cõmentarium sancti Ioannis Constantinopolitani episcopi, quem in Matthæo euãgelista nonaginta & vno libro explicuit, in Latinam linguam, quo possim sermone,trãsfundam. Quod vtinã tam à nobis commode fieri possit,quàm à te & opportune,& vtiliter imperatur. Quid enim vel ad prudentiã eruditius, vel ad exercitationem ignitius, vel ad dogma purgatius nostrorũ auribus offeratur, quàm præclara hæc tam insignis animi,ingeniiq; monumenta? Et hoc maxime tempore, quo per occasionem quarundam nimis difficilium quæstionum ædificationi morum,atq; ecclesiasticæ disciplinæ satis insolenter obstrepitur. Pro qua certe Beatus Ioannes cũ in aliis operibus,tum in hoc quoque tantus fere vbiq;,tamq; alacer assurgit,vt euangelistæ dicta interpretãdo, pro euangelica perfectione nobiscum pugnare videatur. Quid enim ille magis hominibus inculcat, quàm † venturam suam † nobilitatem,quæ aduersus Manichæi rabiẽ omnium recta sapientiũ consensu,concentuq; laudatur? Laudatur autem vel in admirabilis gloriam conditoris, vel ob cõcitanda studia virtutis, vel ad castigãda vitia voluptatis. Quid inquã pressius ille commendat, quàm ingenitæ nobis à deo libertatis decus, cuius cõfessio præcipuum inter nos gẽtilesq; discrimen est? Qui hominẽ ad imaginem dei conditũ,tam infœliciter fati violẽtia, & peccandi putant necessitate deuinctũ,vt is† etiam pecoribus inuidere cogatur. Quid ille aduersus eosdẽ magistros potius insinuat,quàm dei

† naturæ. suæ.

† vt in his

esse possibilia mandata, & hominẽ totius vel quæ iubetur, vel suadetur à deo capacem esse virtutis? Quo quidẽ solo,& iniquitas abimperante propellitur, & præuaricãti reatus affigitur. Iam verò iste eruditorũ decus, cùm de dei gratia disserit,quanta illam vbertate,quãta etiam cautione cõcelebret. Nõ enim est in alterutro aut incautus,aut nimius,sed i vtroq; moderatus. Sic liberas ostendit hominũ voluntates, vt ad dei tamen mãdata facienda diuinæ gratiæ necessarium vbiq; fateatur auxilium:sic continuũ diuinæ gratiæ auxiliũ commendat, vt nec studia voluntatis interimat. Cùm autem in cũctis ferè doctrinæ partibus, tum præcipuè in exhortatione morali, atque in omnibus ecclesiasticæ regulis disciplinæ: ita nostrorum concinit per vniuersa sententiis, vt eos penè quos nũquam vidit, omnino ad omnem scripturarũ intelligentiam informasse credatur. Quãto enim exhortãdi, id est emendandi, vel etiam exornandi homines amore teneatur, hoc præcipuè opere declarat. In quo cùm susceperit cõmentatoris officiũ, certam vniuscuiusq; libri partem expositione cõplens,reliqua amica sibi, & quàm perfectissima potest exhortatiõe,producit:in ipsis quoque expositionũ locis, quæ quidẽ plena sunt acuminis, põderis, consequẽtiæ, eruditionis, medullæ,nihil magis intendit aliud,quàm ne vel exigua moralitatis pũcta prætereat, quasi qui omnino penè solus cõsilium diuinæ legis inspexerit. Quæ cùm innumeris sit intexta causis, ad vnum tamen finem omnia reducit,vt scilicet homines, quibus data est, ad amorem dei studiũq; virtutis accendat. Quòd verò istud non ad ostentationẽ quandam faciat,& fœtentem illã gloriæ vanitatẽ,cùm tota & doctrinæ illius,& morũ, qui etiã in scriptis eius relucẽt, cõtinentia, tum etiã vitæ finis ipse testatur. Nempe omni ille sermone non solũmodo emẽdat,sed etiã armat auditoris animum. Nempe tota eius & principalis intentio est,nõ tam priuatam istam, & inter prosperorum opaca latitantem honestatẽ docere, quàm illam quotidie tanquã in acie dimicantem, & quæ absque vllo dispendio sui tribulationũ & cædatur imbribus, & vratur ardoribus,instituere virtutẽ. Hãc ipsam ita ille insignis ecclesiæ magister,& verus Christi discipulus impleuit,vt illa omnia quæ de asserenda etiam per mortem virtute disseruit,nõ tam aliis,quàm sibi omnino soli inculcasse videatur.

G deatur. Denique vitam illam omni ab adolescentia sanctitate fulgentem,& in sacerdotio mille insignibus perfectionis ornatam,etiam passionibus pro iustitiæ amore decorauit. Quod certè alicui ecclesiis in pace degentibus prouenire,ingētis animi,proculq; ab omni hominum gloria remotæ mentis, raræq; omninovirtutis est. Quod autem in septimo istius libro operis īdicatur,adhuc Antiochiæ presbyter hæc, quibus illam tūc ecclesiam ædificabat,scripta cōposuit. Ex quo magis magisq; perspicitur, illum non temeritate quadam,aut dissonante à suis moribus libertate, in regali posteavrbe pontificatum tenentem, nota illa & maxima aduersum se cōmouisse certamina: sed ita se instituisse semper, tanq;
H constanter atque firmiter contra omnes iniquorū cateruas,pro veritatis ac iustitiæ parte iurasse,vt quālibet aduersus eum vel sacerdotum nomina,vel regum arma cōcurrerēt, depellere quidē illum sacerdotali possent throno,nunquam tamen depellere possent veritate. Optimam itaque meditationem in occasione rebus exequens, maluit pōtificis honorem confessoris dignitate cumulare, quàm adulatoris fœditate corrumpere. Iam verò illud,quasi peculiare quoddam custodit,ac proprium, vnde à te præcipuè pro similitudine studii possit adamari,quòd scilicet semper solicitus,semper vigilans,semper noxiæ securitatis,vel potius mortiferi stuporis inimicus, vbique vtilitatem compunctionis compūctus ipse cōmendat. Quocirca forsitan eius oratio
I nusquam ferè in pompam eleuatur dicentis, sed tota ad vtilitatem aptatur audientis. Est enim stylus ipse, quod quidē in suo opere magis animaduerti potest, ecclesiæ auribus accommodatissimus, priscum illud, sed eruditū dicēdi genus exprimens: medius,æqualis,maturus,pudicus,alienus omni ab incuriæ culpa, pompaq; luxuriæ. Non squalidus quidem,nec tamen floridus: non impolitus, sed neque nimia subtilitate limatus: non asperitate horri- K
dus,nec tamē amœnitate lasciuus: maximam vbique copiam,admirabilemq; indicās facultatem, nusquam tamen ambitionem loquendi: eò fit,vt illum magis simplex lector intelligat,& laudet disertus. Certè qđ ab aliis quoque plurimis audire potuisti, omnes iam ecclesiasticæ Græcorum bibliothecæ post tam varias veterum scriptorum, splendidasq; diuitias, post tot insignium magistrorum tam clara lumina: huius præcipuè voluminibus ornātur. Denique & sancti Basilii admirabilem illam curam loquendi,& Antiochi plausibilē pompam, & sublimem illū Gregorii cothurnum, facilè intelligas hac Ioannis medietate superata. Ita enim stylum suum inuiolata, vt diximus, facultate regnantem, scripturarum vbique & sapore imbuit, & tingit colore: vt
L illi quidem de apparatu eloquii remittere,iste verò de maiestate scripturarum coruscare videatur. Solæ ab eo forsitan adolescentulorum minus blandè mulceantur aures,quibus in ludo positis literarum, non tam placent solida, quàm picta,quiq; pulchra potius, quàm vtilia sectantur,nec tam agentia diligunt,quàm sonantia: magisq; gaudent florum amœnitate conspergi,quàm frugū vbertate nutriri. Hūc igitur si satis minorem se in Latino apparere feci,non tam mihi domine venerabilis,quàm tibi imputare debes: qui me ad eū transferendum tanto & authoritatis imperio, & blādimento charitatis hortatus es, vt illi aliquid, imò verò plurimum de honore duntaxat styli auferre mallem, quàm crimen in te diutius M
recusando cōmittere. Sanè pro qualicunque hac mea opera amplissimum orationum tuarum munus reposco,quo scilicet nos, vt exēplo,ita etiam precibus tuis iuues,vt aliquid de illius viri virtute possimus imitari. Memor nostri esto semper in Christo domine meritò beatissime.

Diui

A
DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI EPISCOpi Constātinopolitani super Matthæū homilia prima commentarij, Aniano interprete.

OPortuerat quidē nihil nos indigere auxilio literarum, sed tam mundam in omnibus exhibere vitam, vt librorū vice gratia spiritus sancti vteremur: & sicut atramento illi, ita corda nostra inscriberētur à spiritu. Quia verò hanc à nobis excussimus gratiam, ægè vel ad secundā nauigationē animum adiiciamus. Equidē q; primū illud fuerit profectò sublimius,& ex verbis suis deus,& ex operibus ostendit. Nam & Noë & Abrahę,eiusq; posteris,& Iob & Mosi,nō per literas, sed per semetipsum locutus est,quia scilicet munda eorum corda repererat. Postquàm verò omnis populus Iu
B dæorum in vitiorū ima delapsus est,necessariò iam inde literæ dātur,ac tabulę, & ea quę per has administratur admonitio. Et hoc nō tantū veteris testamenti sanctis,sed etiā noui accidisse perspicimus. Siquidem nec Apostolis scriptū aliquid tradidit Christus,sed pro literis,sancti spiritus se illis daturū gratiam repromisit: Ioan.14.d Ille,inquit,docebit vos omnia. Atque vt discas, quia hoc multò sit illo melius,audi dominū per prophetā loquētem: Et dispōnā,inquit,vobis testamentū nouum. Dabo Hiere.31.f & Ioan.6.e leges meas in mente eorū,& in corda eorū perscribam eas,& erūt omnes docibiles dei. Paulus quoq; hāc eminentiam designādo, dicebat se accepisse legē, nō in tabulis lapideis,sed in tabulis cordis carnalibus. Quia verò progrediente iam tēpore,alij quidē propter dogmata,alij verò propter vitā & mores grauiter impegerunt, ea rursus quæ cōstat literis,admonitione fuit opus. Iam ergò cōsidera quàm sit extremæ omnino dementiæ, vt qui tanta deberemus vitæ perfectione pollere, vt nihil prorsus literis egeremus, sed scribenda spiritui sancto corda pro paginis præberemus: quale inquam est,si,quia primā illam perdidimus dignitatē,& minoribus indigemus,ne secundo quidem remedio ad nostrā vtamur
C salutem. Si enim illis egere, & nō gratia spiritus sancti splendere culpabile est, vide quāti sit criminis, nec per illud auxilium velle proficere,sed quasi frustra,ac vanè posita cœlestia scripta despicere, & maius absq; dubio subire suppliciū. Quod ne accidat,diligenter hæc,quæ scripta sunt,pōderemus,& discamus quēadmodum vetus lex promulgata sit, quemadmodū etiam nouum cōditum sit testamētum. Quónam igitur tunc modo illa lex data est,& vbi,& quando? Post Aegyptiorum profectò perniciem,in eremo,in mōte Sina, & fumo & igne ascendente de monte, & tuba terribiliter insonante, & toni-truo crebrius cōminante, & coruscante fulgure, & Mose in ipsam caliginem nubis intrante. In nouo verò nō ita. Non enim neq; in eremo,neque in monte,nō cum fumo & caligine, non cum tenebris & procellis: sed lucēte prorsus die,in domo sedentibus cūctis,multa cum māsuetudine,vniuersa fiebant. Siquidē adhuc illis ferocioribus, & effreniorib⁹ humano quodā terrore opus erat, vt solitudine, mōte,igni,fumo, tubarū sono & ceteris talibus: sublimiores verò, ac perfectiora doceri faciles,& qui iam corporalium intellectum vsu virtutis excesserāt,horū quę diximus,nō egebant. Quòd si & su-

per Apostolos factus esse sonus refertur, nō propter ipsos tantùm,sed ob presentiam factus est Iudæorū: propter quod & diuisus ille in specie linguarum ignis apparuit. Si enim post hæc etiā mirabilia dixerūt,quia pleni essent musto Apostoli: quātò magis si nihil tale vidissent? Et in veteri quidē testamento cum Moses ascendisset in mōtem,descendit deus. In nouo verò cùm nostra in cœlum, imò in ipsum regalem thronū esset eleuata natura,spiritus sanctus descēdit de cœlo. Qui si esset minor,vt etiā blasphemat impietas,nunquā illa quæ aduentu eius facta sunt,maiora essent,magisq; mirāda. Nam & tabulæ istæ sunt absq; dubio meliores, & virtutum merita clariora. Nō enim descenderunt Apostoli de mōte,tabulas lapideas asserentes in manib⁹: sed sanctū spiritū mente portātes, & thesaurū quendā dogmatum,donorumq; gestantes,cunctorūq; fontem ex se effundentes bonorum,omnia circuibant,viui quidam libri,viuaq; leges effecti per gratiæ largitatē. Sic tria milia,sic etiā quinq; milia hominū, sic innumerabiles populos toto terrarum orbe ceperūt,deo per illorū linguā audientibus disserente, à quo etiam Matthæus repletus spiritu ista cōscripsit: Matthæus vtiq; publicanus. non enim à professione sua illum erubuerim nuncupare, nec illum omnino,nec reliquos. Hoc est enim quod maximè ostendit spiritus sancti gratiam,eorumq; virtutem. Euangelium verò,nō abs re quidem, scriptionem suam vocauit. Siquidem pœnarum sublationem, veniam peccatorum,sanctificationem,atq; iustitiam,redemptionē, adoptionem etiam filiorum,& cœlorum hæreditatem, & cum dei filio fraternitatem, omnib⁹ inimicis dei & in tenebris sedentibus nunciauit. Nunquid possit esse æquale his tam bonis nūciis: Deus in terris,homo in cœlo: facta est omnium vna permixtio,angeli cum hominibus iungebant choros, homines choris addebantur angelicis, atque cœlestibus aliis, supernisq; virtutibus. Erat cernere antiquum repentè prælium dissolutum, deum hominibus reconciliatum, diabolum verò confusum: dæmones cum tremore fugientes,mortem peremptam, paradisum apertum, maledictionem remotam,peccatū de medio sublatum,exagitatum errorem, veritatem reuersam, pietatis sermonem vbique seminatum, vbique crescentem, cœlestem conuersationem in terræ regione plantatam, virtutes supernas familiariter nobiscum loquentes,& ad terras sæpe angelos ventantes,exq; his hominibus spem firmam certissimam futurorum. Propterea igitur euangelium ista vocatur historia, quasi scilicet omnia alia verba inania doceantur, ac vacua, quibus solent præsentia ista promitti: vt copia diuitiarum, vt potentiæ magnitudo, vt principatus & gloriæ,vel honores,& quantacunque alia bona esse homines arbitrantur. Quæ verò piscatorum sunt annunciata verbis, propriè ac verè euangelia nominantur, non tantùm quia firma sunt,ac penitus immobilia, suprāque nostram eminentia dignitatem: sed quia cum omni etiam facilitate nobis donata sunt. Non enim laboribus nostris, atque sudoribus, non doloribus & ærumnis: sed per dei in nos tantummodo charitatem, tam grandia hæc promissa suscepimus. Sed principiò requirendum est, quænam illa causa sit, quòd ex tam multis discipulis, duo tantùm scribunt Apostoli, & duo eorum qui Apostolos sunt secuti: vnus enim Petri,alter Pauli discipulus,post Ioannem atque Matthæum euangelia condiderunt. Quia scilicet nihil omnino pro humanæ gloriæ, sed cuncta pro diuinæ gratiæ amore faciebant. Quid igitur? Non suf-

 ficiebat

D
Act.2.a

Exod.19.d

Act.2.g

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ficiebat vnus euangelista cuncta memorare? Sufficiebat quidē,sed cùm quatuor sint,qui euāgelia conscribāt, nec eisdem certè temporibus,aut in eisdē locis,neq; pariter cōgregati, neq; mutuò colloquentes,& tamē quasi vno ore pronunciant:fit hoc,sine dubio,veritatis grāde documētum. Verū ecōtrario,inquis,ista res accidit:in multis enim diuersi inter se inueniūtur,ac dissoni.Imò hoc ipsum maximū est testimoniū veritatis.Si enim ex toto, & in omnibus cōsonarēt, & cum nimia diligētia, atq; cura atque ad tēpora, ac loca omnia,vsq; ad singula æqualiter verba cōcurrerent, nemo inimicus credidisset vnquam:sed eos cōmuni ad decipiendum cōsilio cōgregatos,quasi ex humana quadam cōspiratione euāgelium cōdidisse.Non enim simplicitatis fuisse tam solicitam cōsonantiā iudicarent. Nunc verò quæ videtur ex rebus exiguis dissonātia, ab omni illos suspitiōe defendit,& satis clarè scribētium existimatione tuetur.Si verò aliquid de tēporibus ac locis variè dixerunt,nihil quidem dictorum præiudicat veritati.Sed tamen prout donauerit deus progredientes,etiam istud quale sit,declarare tētabimus:illud post hęc quę diximus postulantes,vt diligēter notetis:quia in illis principalib⁹ causis,
H in quibus & vita nostra & predicationis summa consistit,nusquā aliquis illorū vel in minimo discrepare cōuincitur. Quæ verò ista sunt? Quia deus homo factus, quia mirabilia operatus,quoniā crucifixus,quoniam sepultus est,quoniam resurrexit,quoniam ascendit in cœlum, quoniam iudicaturus est, quoniam salutaria præcepta constituit,quoniam nō contrariam legem intulit priori,quia filius dei est, quia vnigenitus, quia eiusdem cum patre substantiæ & quantacunque sunt talia. In his quippe omnibus maximam illorum inuenimus esse cōcordiam. Si verò in mirabilibus eligendis non omnes eadem cuncta dixerunt:sed hic quidem illa, alter verò alia narrauit,nihil te omnino cōturbet.Siue enim vnus quilibet vniuersa dixisset, superfluus iam fuisset numerus cæterorum:siue varia omnes inter se scripsissent,ac noua omnia,nullum potuisset cōuenientię apparere documentum.Propterea & cōmuniter multa dixerunt,& nihilominus quisq; proprium aliquid,ac speciale conscripsit, vt neq; supfluè & importunè aliquid videretur adiectum,si nihil adderetur noui, nec tota rerum fides
I adduceretur in dubium,si omnia diuersa dixissent. Lucas igitur etiam causam ponit, propter quam venerit ad scribendum: Vt habeas,inquit,eorum verborum,de quibus eruditus es,veritatem:id est, vt sæpe cōmonitus in eadem meditatione permaneas. Ioannes verò, ipse quidem causam scriptionis tacet:vt autem loquitur superius sermo repetitus,& patrum ad nos traditione delatus,nec ipse ad scribendum absq; certa ratione descēdit.Sed quia illa iam trium fuerat intentio, vt in suscepti morarentur hominis sacramento,& de ipsa deitate dogma periclitabatur taceri,ad scribēdum Christo inspirāte motus accessit:quod ex ipsa certa historia,& de euangelij declaratur exordio. Neque enim ab inferioribus cœpit,vt cæteri:sed ad superiora cōtinuò, ad quæ vrgebatur, ascendit, propter quæ librum ipsum profectò cōposuit.Neque enim solis inuenitur differre principiis, sed per totius ferè euangelij textum grandior cęteris ingreditur,atque sublimior.Matthæus accedentibus his,qui ex Iudæis Christo crediderant, & rogantibus, vt quæ verbis docuisset, hæc eis in literis seruanda dimitteret, Hebræo dicitur euangelium scripsisse sermone. Marcus quoque in Aegypto idipsum rogantibus traditur fecisse discipulis. Et idcirco Matthæus quidem, vtpote Iudæis scribens, nihil amplius studuit K
ostēdere,quàm quia ex Abrahę & Dauid Christus stirpe descenderat. Lucas verò, quippe qui omnibus in cōmune loqueretur, sermonem superius extendit, ad ipsum vsque Adam generationes retrorsum numerando peruenies. Et ille quidem statim ab ipsa generatione Christi sumit exordium. Nihil enim magis delectare Iudæum poterat, quàm si Christum Abrahæ, Dauidis,nepotem esse diceret: hic verò diuersē. Nam prius multa commemorat, & tunc demum generationum catalogum texit. Horum igitur omnium consonantiam, orbe quoque ipso teste monstramus: quia ea quæ sunt dicta susscepit, testibus quoque ipsis veritatis inimicis. Siquidem multæ post illos hæreses pullularunt,cōtraria his quæ scripta sunt, opinantes. Et earum quidem aliæ, omnia quæ euangelistæ scripserant, receperunt: aliæ verò quibusdam sententiis à reliquo opere amputatis, sic apud se scriptas conseruant. Quòd si pugna aliqua esset in dictis, neque istæ quæ ex aduerso loquuntur hæreses,omnia recepissent: sed tantummodo illam partem, quam sibi cernerent conuenire: neque istæ quæ partem aliquam receperunt, de eadem aduersus alias disputassent. Ita neque ipsa quidem commata, L
quæ velut detruncata membra abscissis aliis remanserunt,possunt latere: sed apertè clamant, maximam sibi germanitatem esse cum corpore. Vt enim si partem aliquam sumas ex latere, & in exigua portione cuncta respicias,ex quibus totum constat animal:id est:& carnem,& ossa, & neruos, & venas, & totius, vt ita dixerim, massæ vim atque naturam ex ipsius parte cognoscas:sic etiam in scripturis, in vnaquaque particula dictorum,totius potes cernere affinitatem. Si verò inter se euangelistarum sententiæ dissonarent, nec tanta cōcordia posset ostendi, & olim iam ipsum dogma fuisset destructum: omne enim regnū,inquit, diuisum aduersus sese desolatur.Nunc verò vel hoc ipso sancti spiritus clarius maiestas refulget, suadens hominibus, vt erga principalia illa,magisq; necessaria vacantes,nihil de exigua portione lędantur. Vbi autem eorum vnusquisque degens scripserit, non valde est cur contendamus:quòd verò aduersus se non scripserint,ex toto operis cōtextu docere tentabimus. Tu verò tale est quod facis semper huiusmodi dissonantia cōquirendo,quale esset, si illos iuberes per omnia eisdem vti elocutionum modis, eadēmque verba semper proferre. Taceo quòd hi ipsi,qui ad omnem pompam de rhetorica, & philosophia gloriātur,multos,& plurimos,& de eisdem causis scribētes libros, nō modò simpliciter discreparunt, sed etiam sibi cōtraria pleraq; dixerunt. Et certè aliud est diuersō modo quid dicere, aliud aduersō. Nihil inquam horū loquor.Procul à me absit,de illorū insipientia pro euangelistis satisfactionē parare. Neq; enim volo de mendacio adstruere veritatē. Illud sanè libenter rogarim,quo nā modo authoritatē dissona meruissent: quo nam pacto falsa adstruēdo obtinere possent? vnde admirationi essent pugnantia inter se, atq; aduersa dicendo?Credebatur inaudita loquentibus,toto orbe laudabantur docētes.Cumq; multi testes eorū prædicationis existerent, tum etiam inimici, hostesq; plurimi:nō enim in vno aliquo scribentes angulo, ea quæ scripserant,occultauerunt:sed terras,mariaq; lustrantes,in cōspectu & auribus omnium volumina sacra replicabant: quæ sicut etiā nunc fieri videmus, ipsis quoq; præsentibus legebantur inimicis: nec quicquàm tamen ex his quæ dicta sunt,quenquàm offendit:nec immeritò. Erat

In prœmio beati Lucæ.

Luc.11.c

M

A enim diuina virtus quæ aderat vbique, & apud omnes cuncta peragebat.Cæterùm si non istud fuisset, vnde publicanus,vnde piscator,vnde illiteratus quiuisset vnquā tam sublimiter philosophari?Quæ enim sapientes seculi,ne per somnum quidem aliquando imaginari potuerunt, hæc isti cum assueratione manifesta annunciāt, atque persuadent, subiugantes fidei non solum nostræ ætatis homines, sed etiam eos qui ante nos defuncti sunt: & non duos, non viginti, non centum aut mille, aut decem milia: sed vrbes,& gentes,& populos,& terram prorsus,ac mare, Græciam simul ac Barbariam, & habitabiles partes orbis, ipsumq; desertum. Et certè ea persuadebant, quæ naturam nostram longè probantur excedere.Siquidem relinquentes omnino terrā,de cœlestibus differebant,docentes nobis aliam superesse vitam, aliamq; mortem,alterum mundum,& conuersationem nouam,omniq; mutata. Non sicut Plato ridiculam illam condidit rem publicam, aut Zeno, vel si quis alius de republica conscripsit, legésque composuit.
Philosophiæ gentiliū & apostolorū differentia.
B Siquidem hæc ipsa sunt,quibus facilè monstratur, quoniam malignus spiritus,& dæmon quidē ferus, hostisq; naturę,& impugnator castitatis,totiusq; honestatis inimicus,omnia sursum,deorsumq; permiscens, eorū mētibus inspirauit. Cùm enim cōmunes omnibus faciant coniuges,nudasq; ad palæstram virgines ducāt, ad spectaculum hominum & libidinis irritamentū, cùm occultas concilient nuptias, omnes in vnum ex consensu luxuriæ pecunias conferentes, ac peruertentes leges,finesq; naturę:quid de his aliud pronunciari potest?Nam quòd omnia illa inuenta sint dęmonum,& cōtra naturam probentur esse quę dicunt,poterit nobis esse testis, ipsa natura, quæ talia audire nō patitur: cùm certa non sub persecutionum metu,nō cum periculis & prędiis,sed cum omni securitate docētium,licentiaq; dicātur, multa insuper cura,ambituq; magno sermonis ornata.Hæc verò quæ à piscatoribus prædicata sunt,exagitatis vndique,sæpius verberatis,inter pericula iugiter constitutis: absq; vllo loquentibus cultu & arte verborum,& imperiti & eruditi, & serui & liberi, & reges & milites, & Græci & Barbari,omni cum reuerentia susceperūt.Neque verò dicere poteris,parua hęc esse,nimisq; humilia, & ideo facilè à cunctis susceptа: cùm vtiq; multò hæc sint illorum dogmatibus celsiora.Virginitatis enim il-
C li nec in somno imaginati sunt dignitatem,nec contēptum habēdi atq; ieiunia, nec quicquàm aliud de sublimiore doctrina. Nostri autem magistri non solùm opus turpe condemnant,neque tantūmodo concupiscentiam prohiberi contenti sunt: sed & vultum impudicū, & inhonesta verba, risumq; lasciuum, sed & habitū inordinatum, incessum inconditum,atque clamorem,& omnino vsq; ad humilia præcepta deducunt diligentiā disciplinæ. Itaque vniuersum prorsus orbem virginitatis plantatione complerunt,& de deo, rebusq; cœlestibus ea philosophari docent,quæ illorum nullus aliquādo potuit vel mente concipere. Vnde enim sapere hæc illi possent, qui monstrorum atq; serpentium, aliorum etiam viliorum imagines, deitatis nomine cōsecrarūt? Attamen tam sublimia illa nostrorum dogmata & susceptа,& credita sunt,& florent quotidie,atque succrescunt:eorum verò exagitata sunt,passimq; disperdita,& aranearum telis facilius dissoluta. Quod valde consequenter factum est:siquidem dæmones illa prædicabāt. Propter quod ibi, præter lasciuiam morum, multa etiā dictorum obscuritas & caligo est,& ad intelligendum grandis afflictio. Quid enim irrisione magis dignum,

quàm illa est disciplina,in qua,vt cætera omittam,cùm D
innumeris versibus philosophus disputauerit, multa oratione suam cumulat prolixitatem dicendi, vt quid sit iustum,possit ostendere?Ita etiam vt si vtile quid haberent:tantæ tamen obscuritatis titulo, valde id vitæ hominum esset incōmodum.Si enim vel agricola, vel ærarius, si faber aliquis,vel nauta, aut quispiā cæterorum qui manuum suarum opere pascuntur, velit quidem ab arte propria,iustoq; labore discedere,vt consumptis tot annis studeat scire quid iustū sit,& fortè antequā discat interimatur fame:obibit profecto propter hoc iustū,neq; aliquid aliud vtile addiscens, & vitam violenta morte dissoluens.At non etiam nostra sunt talia,sed iustū,honestum,omnemq; omnino virtutem in paucis syllabis, in breuibus verbis,atq; manifestis nos Christus edocuit: Matth.22.d
tum dicendo, quoniā in duobus mandatis tota lex pēdet & prophetæ:id est,in dei & proximi charitate:tum iubendo, Quæcunque vultis, vt faciāt vobis homines, Ibidē.7.b.
hæc & vos facite illis.Hæc est enī lex & prophetę.Quæ certè & seruo rustico, & viduæ,& puero, & erudito,& satis rudi facilia ad intelligendum sunt, & prorsus exposita.Tales quippe sunt sententiæ veritatis: idq; exitus rerum ipse testatur.Siquidem omnes ferè quæ sunt agē- E
da didicerunt,nec didicerunt modò, verumetiam quæ didicerant,efficere curarunt:& nō in vrbibus solùm atque plateis,sed in ipsis quoq; verticibus montium. Etenim ibi maximè euangelicā videas florere philosophiam,& angelorum choros in humano corpore refulgere,cōuersationemq; omnino cœlestem in terris micare. Nobis siquidē piscatores disciplinā scripsere viuēdi,nō à puero eligi aliquos ad discendum iubentes, vt philosophis moris est,neque certum numerum annorū præfinientes ad consummanda studia virtutum: sed cunctis generaliter ætatibus differentes.Illud enim puerorum ludus est,hoc veritas rerum.Locum quoque disciplinæ huic certum dederunt,cœlum profectò:& informatorem eius deum proculdubio esse docuerunt. Qui etiā leges,quibus vtimur,dedit,quales & oportuit.Præmia verò virtutum, non ramus oleæ,nec corona oleastri foliis immixta,nec publicè apparata conuiuia, nec æreæ statuæ,nec imagines coloribus adumbratæ,& friuola ista atque vanissima: sed vita nullo vnquam fine claudenda,& filiorum dei collata nobilitas,cumq; angelorum choris iungēda lætitia, & ante regalem thronum secura præsentia, & perpetuùm esse cum Christo. F
Doctores verò istius disciplinæ ac principes publicani sunt,& piscatores,pelliumq; sutores: non qui exigua ætate vixerint,sed qui adhuc viuant,in æternúmque permaneant. Et idcirco defuncti quoque multum valent prodesse discipulis.Huic itaque disciplinæ non cum hominibus bellum est,sed aduersus sæuissimos dæmones, contráque incorporeas potestates.Propter quod & rex† † dux
talis exercitus nullus est hominum, nullus est angelorum, sed ipse proculdubio deus. Arma quoque istorum militum, naturam ipsius belli consequenter imitantur. Non enim ex ferro parantur ac pellibus, sed ex veritate, fide atque iustitia, cæterisque virtutibus. Quoniam igitur de huiusmodi disciplina & liber est conscriptus,& nobis de ipsa disputare propositum est,diligentius audiamus euangelistam super eadem differentem. Non enim sunt eius dicta, sed Christi,qui ipsius informator est disciplinæ.Hanc ergo solicitè consideremus, vt in illa etiam mereamur adscribi, & in eorum fulgere numero,qui prius eā seruādo nituerūt, & immarcessibiles illas meruerunt coronas.Et multi quidē hunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

librum satis apertum esse opinantur, ac planum, solos prophetas intellectu putãtes esse difficiles. Sed hoc quoque eorum est, qui altitudinẽ incõpertarum sibi rerum prorsus ignorant. Propter quod obsecro, vt multo cum studio sequamini ista quæ dicuntur, & ipsum euangelij pelagus intremus, Christo nobis prębente in hoc itinere principatum. Vt autem sit facilior iste ad intelligendum liber, rogamus (quod in aliis quoq; scripturis facere consueuimus) vt præueniatis animo, atque voluatis eum qui à nobis elucidandus est locus, vt intellectui lectio viam parans, quod etiam in Eunucho illo factum Acto. 8. c. est, multam vobis conferat facultatem docendi. Etenim plurima sunt quæ inquiruntur, ac varia. Considera igitur quanta in ipso euãgelij principio quæstionum sylua nascatur. Primò quidem, cuius rei gratia per Ioseph generationum ordo decurrat, de quo non nascitur Christus. Secundò, vnde manifestum sit, quòd à Dauid originem ducat, cùm parentes Mariæ, ex qua certè natus est, habeãtur incogniti: neque enim generationes ex virginis parte numerãtur. Tertiò, quam ob causam Ioseph quidem generatio, qui certè nihil ad generationẽ contulit Christi, tam diligenter asseritur: virgo autem,
H quę etiam mater eius effecta est, nõ ostenditur ex quib⁹ parentibus, auis, proauisq; nascatur. Post hęc etiam illud inquirendũ esse videtur, qua de causa generationes per viros nominãs, meminerit etiam fœminarum. Et quia semel id fieri placuit, cur nõ omnes fœminas nominarit. Nam meliores quasq; trãscurrens, vt Saram & Rebeccã, earũq; similes: eas tantũmodo quæ de aliquo vitio celebratæ sunt, eduxit in mediũ: id est, si qua adultera, vel meretrix: si quis etiã ex nuptiis nõ legitimè copulatis, de alienigena est ortus, ac barbara. Siquidẽ nõ modò Vriæ vxorẽ, sed etiã Thamar & Ruth euãgelista cõmemorat: quarũ alia quidem erat alienigena, alia verò cõmixta, non tãtùm nõ lege illi coniuncta cõiungij, sed furata cõcubitum, & intra habitũ meretricis abscõdita. Vriæ quoq; vxorẽ nullus ignorat, sed ppter factũ illud insignis audacię. Et tamẽ omnes alias euãgelista prętereiens, tantũmodo istas generationũ catalogo cõprehendit. Quòd si meminisse oportuit fœminarũ, cunctæ debuerant nominari: si verò non omnes erant, sed aliquæ proferendæ, eas magis poni decuit, quæ non de peccatis, sed de virtute celebrantur. Vidisti nempe quãta no-
I bis attentione opus sit, etiam inter ipsa principia. Et certè supra cætera esse manifestum illud videbatur exordium, fortè autem aliquibus etiam superfluum, quia solùm ibi numerum putabant nominum contineri. Supra hęc etiam illud inquisitione dignum est, quæ causa cõpulerit, vt tres reges in enumerãdis generationib⁹ prętereriret. Si enim quasi nimis impiorum nomina reticere maluit, nec aliorum quidem similiũ meminisse debuerat. His additur etiam illa quęstio, quòd tertiò generationes quatuordecim esse dicens, numerum in extrema parte non tenuit. Deinde quæ nam illa ratio persuaserit, vt Lucas quidem aliorum faceret nominum mẽtionem, & non modò non eorundẽ omnium, sed multò etiam plurium. Matthæus verò nõ paucorum modò, verumetiam diuersorum, cùm vtiq; aduisq; generationẽ Ioseph numerum etiam ipse perducat, in quo finem fecit & Lucas. Iam ergo perspicite quanta nobis opus sit vigilantia, non solùm ad exponendum euangelium, verumetiam ad discernẽdum quę nam illa sint, quę expositione indigeant. Siquidẽ scientiæ pars est, quæ sunt obscura cognoscere. Illud quoq; inter occulta numeratur, quomodo Elizabeth de Leuitica existens tribu, Mariæ cognata dicatur. Verũm ne multa pariter colligen- K
tes, memoriam vestram subitò quæstionum oneremus aggestu, hîc sermoni nostro terminum requiramus. Sufficit enim nobis, & valde sufficit ad audiendi interim studium suscitandum, vt quę in quæstionem solent venire, discantur. Si verò etiam solutionem ipsam desideratis addiscere, & hęc nobis dicentibus, in vestra est potestate. Si enim vos intellexero suscitatos, & audire cupientes, etiam absolutionem afferre tentabo. Si verò oscitantes videro, & ab intentione laxatos: abscondam non absolutionem solùm, verumetiam quæstiones, diuina lege commonitus: Nolite, inquit, sanctum dare ca- Matth. 7. a.
nibus, neq; proiiciatis margaritas vestras ante porcos, ne fortè cõculcent eas pedibus suis. Quis est modo, inquis, qui ista cõculcet? Ille vtique, qui nõ ea preciosa credit esse, atq; præclara. Et quis est, inquis, ita infœlix, qui non hæc preciosiora esse omnibus, & clariora fateatur? Ille sine dubio, qui non vel tanto studio eis vacat, quãto in diabolicis illis theatris meretricibus occupatur. Ibi enim plurimi totos etiam dies peragunt, propterq; illam occupationem vanissimã multa etiam domi detrimenta patiuntur. Et tamen cũ omni diligentia, quod audierint, memoriæ commendant, eaq; ad animæ suæ L
perniciem penitus infixa custodiunt. Hîc verò, vbi loquitur deus, ne exiguum quidem patienter tempus expectant. Cur hoc? quia nihil commune habemus cum cœlo, sed omnis nostra religio verbotenus peragitur. Et certè propter hoc deus gehẽnam minatur, non vt eam nobis inferat, sed vt fugere persuadeat illam grauissimam consuetudinem. Nos verò ecõtrario cuncta agimus, & quotidie in illam viam quæ illuc ducit, irruimus. Nam præcipiente nobis deo, non modò vt audiamus quæ dicuntur, verùm vt cum omni etiam deuotione faciamus, nos nec audire curamus. Quãdo igitur ea quæ dicuntur, implebimus? Respondeq, quæso, quãdo incipiemus operari, cùm nec sermonem quidẽ super his patienter audiamus, sed indignemur offendamurq; hac exercitatione tametsi breuissima. Deinde nos quidẽ de friuolis sæpe rebus loquentes, nisi eos qui nobiscum sedent, viderimus attentos, incuriam illorum nostrã arbitramur esse iniuriam. Deum verò nõ putamus offendi, quando eo de tantis rebus loquente contemnimus, facileq; ducimur ad alia omnino, atq; conuertimur? Et sæpe quidem si aliquis è senibus multas circuerit terras, M
marisq; regiones, non solùm stadiorum numerũ, sed & vrbiũ situs, & ornatus domorũ, & portus, atq; plateas digẽter nobis enarrat: nos verò nec quàm procul simus à cœlesti vrbe cognouimus. Nam profectò ad iter hoc superandum properassemus, si nota esset distantia. Non enim tantum à nobis illa ciuitas abest, quantum inter cœlum, terramq; discrimẽ est: sed multò etiam longius distat, si vtiq; negligamus: vt ecõtrario, si studium commodemus, etiã in exiguo tempore ad ipsas eius ianuas peruenire poterimus. Nõ enim locorum lõginquitate, sed instituto morum hæc spacia metienda sunt. Sed tu præsentis quidem gesta vitæ diligenter tenes, nosti & noua & vetera, ac etiam prorsus antiqua potes enumerare, nõ solùm principes sub quib⁹ diuersis temporibus militasti, sed etiã omnes militiæ duces: sed etiam ædi-
tores munerum, & eos qui in spectaculis certauerunt, quiq; vicerunt, nihil vtiq; ad te pertinentia, nihilq; tuis vtilitatibus profutura. Quis verò in hac, de qua loquimur, sit ciuitate princeps, quis apud eũ primus, aut secũdus, aut tertⁱ⁹: vel quãto quisq; tẽpore, vel qd sit virtutis operatus, nunq̃ vel per somniũ cogitasti. Quę verò leges
in hac

A in hac vrbe sunt positæ, nec⁹ aliis quidem dicentibus pateris audire. Qua ergo fiducia, dic mihi, illis te aliquando speras bonis potiturum, ad quorum magnitudinem nec quando promittuntur, intendis? Sed & si antè nũquam, saltem nunc id facere curemus. Etenim si concedatur à deo, auream ingrediemur vrbem, imò facilè omni auro preciosiorem. Nũc ergo discamus fundamẽta eius, & portas ex sapphiro margaritisq; compositas: habemus quippe optimum ducem, Matthęum profectò. Per ipsius nãque portam nũc cupimus introire, multoq; nobis studio est opus sequendi. Siquidẽ enim aliquẽ nõ intentũ viderit, continuo eũ à ciuitate propellit. Est siquidem vrbs ipsa regia, & tota prorsus illustris, & nõ sicut videmus apud nos, in palatia, domos, plateasq; distincta: sed quicquid est illius vrbis, aula cœlestis est. Pãdamus igitur portas animi, aperiamus aditũ, cũq; tremore plurimo primas ætern̨ę vrbis ianuas intraturi, omni subnixũ maiestate regẽ suppliciter adoremus. Et enim primus ipse cõgressus potest cernentibus terrorẽ incutere. Modò quidẽ nobis portæ istæ penitus occlusæ sunt: cũ vero eas referatas viderimus (hoc enim est solu
B tio quæstionum) tũc plurimũ omnino poterimus intus fulgorem aspicere. Etenim spiritus te oculis ducens, omnia tibi publicanus iste promittit: q̃ videlicet ostẽdat vbi rex ipse sedeat, quorumq; illi militum assistant cohortes, vbi angeli, vbi vero habeantur archangeli, &
† & quis no uis ciuibus in hac &c. quis vobis† in hac vrbe sit deputatus locus, & quonam illuc itinere pergatur: & quanto honore donãdi sint hi, qui primi illius ciuitatis ius fuerint consecuti: quanto quoque hi, qui illos secundo sequũtur loco: quanto etiã hi qui tertio, & quot sint illorum ordines ciuium, quanquã diuersi in illo gradus distinguãtur senatu, & quàm variæ ibi splendeant differentiæ dignitatum. Non igitur cum tumultu ingrediamur, nõ cum turbatione, neque cum strepitu: sed cum silentio atque reuerentia, quę tantis est exhibenda mysteriis. Si enim in theatro, cum multum silentium antè præcesserit, tum demum literæ regis legũtur: multo magis in hac vrbe omnes cohiberi oportet, & cõprimi, & erectis auribus, atque animis adstare solicitis. Non enim terreni regis, sed angelorũ domini scripta recitanda sunt. Si enim ita nos voluerimus aptare, ipsa nos spiritus sancti gratia cum omni di
C ligẽtia ad penetralia interiora perducet, atque ad ipsum regis peruenięmus thronũ, ac bonis omnibus perfruemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium, cum patre & spiritu sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia secunda ex capite. j.

Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham. Igitur meministis admonitionis eius qua ad vos superiori die sumus vsi, cum hortaremur vt summo cum silentio & quiete, tantis congruente mysteriis omnibus euangelij verbis cõmodaretis auditũ. Siquidẽ iam incœpimus cœlestes adire iarsuas, propter quod vos præteritæ denunciationis admonui. Etenim si Iudæi accessuri ad mõtem, & ignem, & caliginem, & tenebras, ac procellas, immo non accessuri ad illa, sed ea & audituri eminus, & visuri, triduum antè se continere iubebantur à fœminis, ac vestes abluere: & tamen in timore erant maximo, tremoreq;, cùm certè illos plurimum Mosi præsentia confoueret: multò magis nos, qui talia incipimus audire verba, & non procul à monte fumante cõsistere, sed in ipsum omnino introire cœlum, maiorem philosophiam debemus ostendere, non indumenta corporis abluentes, sed stolas animæ candidantes, nosq; ab omni secu- D
li huius commixtione purgantes. Non enim caliginem hic, non fumum videbitis, non procellam, sed regẽ sedentem super thronum illius ineffabilis gloriæ, & angelos ei, atq; archangelos pariter assistentes, & sanctorum populos innumeris illis angelorũ cohortibus copulatos. Talis quippe est ciuitas dei, habens ecclesiam primitiuorum, & spiritus iustorum, & frequentias angelorum, & sanguinem aspersionis, per quem reconciliata sunt omnia. Nam & cœlum ea quæ in terra sunt accepit, & terra ea quæ in cœlo: & desiderata olim angelis atque sanctis pax aliquando donata est. In hac vrbe trophæum constitit crucis, clarum scilicet atq; conspicuum. In hac item spolia sunt Christo parta, humanæ scilicet naturæ exuuię, regis nostri prędа: quæ omnia diligenter euangelij lectione discetis. Et si cum silentio & moderata sequaris quiete, circunducere te per cuncta poterimus, ac diligenter ostendere, vbi quidem mors iaceat crucifixa, vbi peccatum suspensum, vbi plurima illa atque præclara ex hoc bello fulgeant monumenta victoriæ. Videbitis & hic tyrannum reuinctum, & mul
titudinem captiuorum sequentem, & arcem, ex qua sce E
leratus ille dæmon omni retro tempore in perniciem hominum procurrebat, repentè subuersam. Videbitis etiam reuulsas latronis speluncas, antraq; patefacta: nã ibi quoq; præsentia regis affulsit. Sed nihil est dilectissime, quod horum fatigeris auditu. Neque enim si quis istius temporis victorias tibi, trophæaq; recenseret, vlla vnquam caperẽre satietate, sed neque cibum, neq; potum illi narrationi aliquando pręponeres. At vero desiderabilis illa narratio, quanto potius est audiẽda? Cõsidera enim quàm sit audire magnificum, quòd deus surgens de sede regali, è cœlo venit ad terras, & ad ipsum descendit infernum: in acie dimicans stetit. Quẽadmodum autem illi diabolus repugnauit? immo non ipsi manifestè, ac nudè, sed deo in natura hominis abscondito. Quõdque mirabile est, videbis mortem morte peremptam, & maledictum esse maledicto extinctum: & per quæ diabolus iam antè maximè valebat, per eaipsa tyrannidem illius esse destructam. Exurgamus igitur, & somnum animi longius repellamus. Ecce enim video portarum nobis claustra referata: sed ta
mẽ cum omni moderatione & tremore mentis ipsas F
continuo ianuas intremus. Quæ vero sunt istæ ianuæ.

Liber generationis, inquit, Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham. Quid ais? De vnigenito dei filio dicturum te esse promiseras, & Dauid mentionem facis, eiusq; illũ filium esse commemoras hominis, qui post mille generationes natus traditur, ipsumq; esse & patrem Christi dicis, & proauum? Verùm cohibe te paulisper, & cõprime, nec velis repentè omnia, simúlque discere, sed sensim atque paulatim. Siquidẽ adhuc in vestibulis cõstitisti, ante ipsa prorsus initia portarum. Quid igitur ad penetranda interiora festinas? Necdum bene omnia, quæ foris sunt, considerasti. Neque enim nunc tibi ipsam generationem domini conor exponere, immo vero nec cùm ista narrauero: est enim inexplicabilis tota, neque vlli prorsus effabilis: & hoc tibi ante me Esaias propheta denunciat. Siquidem ipsius prædicãs passionem, & plurimam pro toto orbe terrarũ piissimãque curam, atque admiratus qui tum esset, qui factus sit, quóve descenderit, maximo sono vocis exclamauit, & dixit: Generationem eius quis enarrabit? Verùm nobis Esaiæ. 53. c
non de diuina generatione nunc sermo est, sed de hac inferiore, quæ in terra facta est, queq; testibus celebratur
innu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtur innumeris. Sed ſuper iſta quoque prout accipientes ſancti ſpiritus gratiam, potuerimus effari, ita profectò narrabimus. Neque hanc enim perſpicuè ſatis explicari poſſibile eſt, quippe cùm ſit etiam ipſa maximè ſtupenda. Nó igitur exigua te aliqua opineris audire, cùm hanc generationem audis ediſſeri: ſed totam in te mẽtem prorſus exuſcita. Et continuò totus horreſce, cùm deũ veniſſe audis ſuper terras. Vſqueadeo enim iſtud mirabile erat, & nulli antè prorſus auditum, vt etiam prophetæ porrò antè cum admiratione prædicerent:

Baruch.3.d Quoniam ſuper terram viſus eſt, & inter homines cõuerſatus eſt. Valde etenim audire mirabile eſt, q̃ ineffabilis deus, & qui nec ſermonibus explicari poteſt, nec cogitationibus comprehendi, patríque per omnia coæqualis, per virginis ad nos venit vterũ, & fieri ex muliere dignatus eſt, & habere progenitores Dauid & Abraham. Et quid dico, Dauid & Abraham? etiam illas, quod horribilius eſt, fœminas, quas paulò antè memorauí. Hæc igitur audiens, mente conſurge: verùm nihil humile ſuſpiceris, ſed potius propter hæc ipſa maximè mirare, quia cùm filius ſempiterni eſſet dei, etiã filius

H Dauid eſſe dignatus eſt, modò vt te filium faceret dei: ſeruum patrem habere dignatus eſt, vt tibi ſeruo patrẽ faceret deum. Vides arbitror ab ipſo ſtatim principio, quàm læta ſint hæc nũcia. Quòd ſi ambigis de his, quæ ad tuum ſpectant honorem, de illius humilitate diſce credere etiam quæ ſuper tuam dignitatem dicuntur. Quantum enim ad cogitationes hominum pertinet, multò eſt difficilius deum hominem fieri, quàm hominem dei filium confecrari. Cùm ergo audieris, quia filius dei, filius ſit, & Dauid, & Adæ: dubitare iam deſine, cùm tu qui filius es Adæ, ſis filius dei. Non enim fruſtra, nec vanè ad tantam humilitatem ipſe deſcendit, ſed vt nos ex humili ſublimaret. Natus eſt enim ſecundum carnem, vt tu naſcerêre ſpiritu: natus eſt ex mulie re, vt tu deſineres filius eſſe mulieris. Propterea duplex facta generatio eſt, hæc ſcilicet noſtræ ſimilis, illa noſtram eminenter excedens. Quòd enim natus ex fœmina eſt, & nobis competit: quòd verò non ex voluntate carnis & viri, ſed ex ſpiritu ſancto, aliã nobis ſublimiorem, futurámque & ſpiritu cõſequendam generationem promittit. Sed alia quoque omnia ex ſimili diuerſitate conſtabant. Nam & baptiſma profectò tale ſuſcepit, quod haberet quidem aliquid veteris, haberet & noui. Quòd enim baptizatus eſt à propheta, expreſſit vetus: q̃ autem deſcendit ſpiritus, adumbrauit nouum. Nam vt ſi quiſpiam in arena conſiſtens, duos aliquos inuicem diſſidentes, extenta manu vtraque coniungat: ita fecit & Chriſtus veteri nouum, diuinam naturã humanę, ſuis noſtra iungendo. Vides nũc puto fulgorem vrbis procul coruſcantis, vides quanto inter ipſa principia ſplendore lucet, quomodo tibi regem ipſum humana ſpecie, ſic mortalibus, velut exercitui admixtum oſtendit. Neque enim in bello ſemper propriam habere rex cernitur dignitatem, ſed purpura & diademate relictis, militis habitum frequenter induitur. Sed illic, ne cognitus hoſtes in ſe cõuertat: hic contrà, vt ne ante congreſſum ſubito omnes auertat, ſubosque maieſtatis fulgur conturbet: ſaluare enim non terrere ſtuduit. Et idcirco illum hac appellatione continuo nominauit, Ieſum vtique nuncupando. Ieſus enim non eſt Græci ſermonis vocabulũ, ſed Hebraïca lingua Ieſus dicitur, quod eſt in noſtro ſermone, ſaluator: ſaluator autẽ ab eo, quòd ſalutem populo ſuo præſtaturus aduenerit.

Ieſus.

Iámne igitur intelligis, quemadmodum euãgeliſta auditorem in excelſa ſubuexerit: & ea certè quæ in vſu eſſe viderentur locutus, per quæ tamen ipſa lõgé nos maiora, quàm omnes ſperare poteramus, edocuit. Vtriuſque igitur iſtius nominis apud Iudæos erat celebrata notitia. Quia enim incredibilia erant, quę promittebãtur, futura: etiam nominum præceſſerunt figurę, vt porrò antè omnis ex inuidia nouitatis tumultus oriturus extingueretur. Ieſus nanque etiam ille dicitur, qui poſt Ioſue.1.a Moyſen populum in terrã repromiſſionis induxit. Vides figuram, perſpice veritatem. Ille in terram repromiſſionis, hic vero introduxit in cœlum, & ea quę ſunt in cœlis bona. Ille poſtquàm Moyſes mortuus eſt, iſte poſtquàm lex per Moyſẽ lata ceſſauit. Ille ducis dignitate pollens, iſte verò regis maieſtate præfulgens. Sed ne Ieſum audiens, de ſocietate nominum patereris errorem, continuo ſubiunxit & Chriſtum. *Ieſu Chriſti*, inquit, *filiũ Dauid*. Ille enim non erat ex Dauid, ſed ex alia tribu. Cuius vero rei gratia librum ipſum generationis Chriſti vocat, vbi non ſola vtique generatio, ſed tota prorſus ipſius myſterij diſpẽſatio cõtinetur? Quia totius ſcilicet diſpenſationis caput & radix, atque principium omnium nobis in hoc conſiſtit bonorum. Vt L enim Moyſes librum cœli appellauit, ac terræ, cùm cer Gene.1.a tè non de cœlo ſolum, terráque loqueretur, ſed de cunctis quæ inter ipſa ſubſiſtunt: ita etiã euangeliſta ab ipſo omnium fonte & capite bonorum librum vocauit. Omni ſiquidem admiratione pleniſſimum eſt, & ſuper ſpem expectationẽmque mortalium, quòd deus homo factus eſt. Hoc autem impleto, illa omnia quę ſequũtur: iuxta ordinem & rationem cõſequuntur. Qua vero de cauſa non eum antè filium Abrahæ, & poſtea filiũ Dauid nuncupauit? Non, ſicut opinantur aliqui, ab inferioribus volens ad ſuperiora conſcendere. Cæterùm feciſſet quod fecit & Lucas, nunc autem ecõtrario facit, cur ergò commemorauit priorem Dauid? Quia ipſe proculdubio in omnium verſabatur ore, ob inſigne honoris & gloriæ, ob ipſius quoque temporis ſpacia iunctiora. Nó enim olim defunctus fuerat: ſicut Abraham. Etſi enim vtrique promiſerat deus, ſed tamẽ illud quaſi antiquum reticebatur, hoc vero quaſi nouum, & recens ab omnibus celebrabatur. Ipſi nanque Iudæi dicunt. Nónne ex ſemine Dauid, & Bethlehem caſtello, vnde erat Dauid, venit Chriſtus? Nemo igitur illum filium Abra- Ioan.7.f hæ, ſed omnes filium Dauid nominabant. Etenim propter tempus, vt dixi, propterq; regnum hic magis in hominum memoria vigebat. Qui etiam honorabiliores quoſq; de ſanctitate reges, qui poſt Dauid fuiſſe referũtur, ab illo omnes vocabant. Nec ipſi ſolùm, verũetiam deus. Nam & Ezechiel, & alij prophetæ dicunt Dauid ſurrecturum eſſe, atque venturum: nõ de illo vtiq; mortuo iam loquentes, ſed de his qui illius virtutem erant imitaturi. Et Ezechiæ quidem dicit: Protegam ciuitatẽ 4.Reg.19.g &.20.b iſtam propter me, & propter Dauid puerum meum. Sa 3.Reg.11.f lomoni vero dicebat: Quoniam propter Dauid regnũ eius ipſo viuente non dirumperet. Multa enim illius vi ri & coram deo erat, & coram hominibus gloria. Propterea igitur à notiore interim, & celebratiore perſona ſumit exordium: & tum demũ ad antiquiorem recurrit parentem, ſuperfluum, quãtùm ad Iudæos ſpectat, eſſe iudicans, ſermonem ſuperius ordiri. Iſti enim erant præcipuè maximèque mirabiles: ille quidem quòd eſſet rex & propheta, hic vero, quòd propheta & patriarcha. Et vnde, inquis, manifeſtum eſt ex Dauid eſſe Chriſtũ? Si enim nõ ex viro, ſed tantummodo eſt natus ex virgine, de cuius certè generatione reticetur, quomodo

ſcire po-

A ſcire poterimus illum ex Dauid ſtirpe deſcẽdere? Duo ſunt enim, quæ pariunt quæſtionem. Vnum, quæ cauſa ſit, vt in generationum catalogo virgo fileatur: alterum vero, qua ratione Ioſeph memoretur, cui certè nihil cũ Chriſti generatione eſt commune. Videtur enim & vnũ abundare, & alterum deeſſe. Quid ergo dicemus? Quòd vtique primum illud neceſſe fuerit memorari, quẽadmodum ex Dauid virgo deſcenderit. Vnde hoc itaque diſcemus? Audi ad Gabriel loquentem dominum: Vade ad virginem deſponſatam viro, cui nomen Ioſeph, Luc.1.c ex domo & familia Dauid. Quid igitur vis audire manifeſtius, quum ex domo & familia Dauid illam virginem eſſe cognoſcas? Vnde patet q̃ inde vtique erat etiã Deut.7.a Ioſeph. Fuerat quippe in lege præceptum, ex diuerſis tribubus non licere vſurpari cõiugium. Et propheta Iacob Gene.49.b de Iudæ ſtirpe illum venturum eſſe prædixit: Non deficiet, inquit, princeps de Iuda, nec dux de fœmoribus eius, donec veniat cui paratum eſt: & ipſe erit expectatio gẽtium. Hæc ergo prophetia ex tribu quidem Iuda illum fuiſſe declarat, non tamen quòd ex Dauid genere deſcendat. Putásne igitur ex tribu Iuda, vnius familię tantùm, id eſt ſolius Dauid, propagatum genus? Imò cùm

B multæ eſſent ex tribu Iuda familiæ, non vtique omnes à Dauid genus trahebant. Sed ne iſtud hìc diceres, præueniens euangeliſta prorſus excluſit ſuſpicionem tuam, nó ſolum ex domo, verũetiam ex familia Dauid illum eſſe confirmans. Si vero nunc aliunde quoque vis iſtud addiſcere, nec altera probatione deſerimur. Nõ ſolum enim de alia tribu, ſed ne de familia quidem altera fas erat coniugia copulari. Ita iſtud quod dicitur, ex domo eſſe & familia Dauid, ſiue virgini copuletur, conſtabit dictum: ſiue ipſi Ioſeph potius aptetur, illud idem conſi citur. Si enim ex domo Dauid atque familia erat, non aliunde acciperet coniugem, niſi ex ea tribu, de qua etiã ipſe deſcenderat. Quid vero, inquis, ſi legem ille tranſgreſſus eſt? Sed idcirco euangeliſta præueniens, Ioſeph iuſtum eſſe teſtatus eſt, ne tu ei temerè crimen impingeres: ſed vt virtutem eius potius agnoſcens, ſuſpicionẽ tranſgreſſionis abiiceres. Ille ſiquidem tam modeſtus, & praua cupiditate liber, vt ne ſuſpicione cogente vellet in virginis inquirere ſupplicium: quomodo propter libidinem præcepta legis violaſſet? Qui enim ſupra le-

C gem ſapiebat: dimittere enim, & occultè dimittere, ſine dubio erat ſupra legem profecti: quomodo contra legem aliquid admitteret? & hoc nullius cauſæ neceſſitate cogente. Sed quoniam quòd ex genere Dauid fuerit hæc virgo, ex his quæ dicta ſunt, manifeſtum eſt: neceſſarium eſt dicere, cuius rei gratia Ioſeph in generationibus euangeliſta memorarit, cùm virginem prorſus omiſerit. Quænam igitur hæc cauſa eſt? Non erat mos apud Hebræos generationum catalogum per fœminas texere. Vt ergo & morem cuſtodiret, ne in ipſo ſtatim principio videretur antiqua deſtruere, & nobis virginẽ certius indicaret, parentes eius reticens atq; maiores, de Ioſeph generatione non tacuit. Siue enim hæc feciſſet in virgine, nouitatis non effugiſſet inuidiam: ſiue Ioſeph reticuiſſet, non agnouiſſemus ex qua tribu virgo ſubſiſteret. Vt ergo & nos diſcerneremus, quæ eſſet Maria, vel vnde, & conſuetudo legis permaneret immobilis, generationum catalogum vſq; ad ſpõſum eius perduxit, ac de domo illum Dauid eſſe monſtrauit. Hoc enim declarato, illud quoq; pariter oſtendit, quòd ſcilicet inde eſſet & virgo: quia vtiq; nequaquam iuſtus iſte pateretur vxorem ſibi aliunde, quàm vnde lex præcipiebat eligere. Poſſumus vero aliam quoq;, & altiorem

quidem proferre rationem, ob quam parentes virginis D prætermiſſi ſunt: quod nunc exponere minus opportunum videtur, eò quòd multa iam dicta ſunt. Et idcirco hìc iam ſermonem de quæſtionibus terminantes, teneamus interim diligẽter ea quæ nobis abſoluta patuerunt: quã ob cauſam Dauid nominauerit priorem, deinde qua ratione librum ipſum, librũ generationis vocarit, vel etiam cur dixerit, Ieſu Chriſti: deinde quomodo generatio eius & communis ſit, & non ſit per cũcta communis: tum, vnde Maria ad Dauid pertinere mon ſtretur: ad extremum, quam ob rem Ioſeph quidẽ generationum catalogo collocetur, Mariæ autem parentes omnino ſileantur. Si enim cuſtodieritis iſta, prõptiores nos facietis ad reliqua: ſin vero hoc reſpueritis & expuleritis è mẽtibus, pigriores erim⁹ in cæteris. Neq; enim terrę quę ſemina priora corruperit, curã adhibere delectabit agricolã: propter quod obſecro, vt hęc quæ ſeminata ſunt, verſetis. De tali enim ſtudio, taliq; cura ingẽs Vtilitas ſacrarum litequoddam animabus bonum, ac ſalutare cõquiritur. Nã rarum.& deo placere poſſumus iſta curando, & ab iniuriioſis obſcœnisq; ſermonibus munda ora ſeruabimus, dũ ſpiritualibus exercemur eloquiis: & dæmonibus terrori E eſſe poterimus, linguam noſtram talium armis muniẽdo verborum, & tũc maiorem dei gratiam valebimus promereri. Hinc enim mentis veſtræ & acumen augetur, & lumen. Nam & oculos, & os, & auditum propter ea poſuit in nobis deus, vt omnia ipſi membra ſeruiret: vt quæ ipſius ſunt audiamus: quæ ipſius, loquamur: quæ ipſius, ſemper operemur: eiq; laudes canamus aſſiduas, & gratias per cuncta referamus, perq; hæc omnia conſcientiæ noſtræ ſecreta mundemus. Sicut enim corpus, quod aëris puritate perfruitur, ſanius fit: ſic profectò etiam anima fit ſapientior, tali meditatione innutrita. Nónne vides etiam corporis oculos, cùm in fumo forte remorantur, lachrymas ſemper effundere: ſi vero potiantur aëre purgato, & florentibus pratis, & ortis virẽtibus, & fontibus inter amœna fluentibus, & ſaniores eſſe, multoq; maiore aciei fulgore rutilare? Talis profectò eſt & mentis oculus. Si in pratis ſpiritualis paſcatur eloquij, erit totus ſine dubio purus ac lucidus, & acutius cuncta perluſtrans: ſi vero in fumum ſeculariũ negotiorum fuerit ingreſſus, ad innumera prorſus mala lachrymabitur, ac flebit, & in hoc quidem ſeculo, ſed mul P tò amarius in futuro. Fumo enim ſunt humana negotia comparanda. Propterea & ille ait: Defecerunt ſicut Pſal.101.a fumus dies mei. Sed ille quidem de breuitate hoc, & fuga quadam huius dixit ætatis. Ego vero non ad hoc ſolùm, verumetiam ad turbulentiam rerum præſentium dici poſſe iſtud accipio. Nihil enim ita oculos animæ contriſtat ac turbat, vt ſecularium conditio curarum, & quaſi obuolitantia quædam multiplicis cupiditatis examina. Hæc enim ſunt iſtius fumi ligna. Nam ſicut ignis iſte communis vbi humidam corripit conſperſamq; materiam, plurimum ſine dubio fumum ſuſcitat: ſic etiam concupiſcentia vehemens illa prorſus, ac flãmea, quando humentem alicuius ac paluſtrem ſuccendit animam, multum in ea fumum gignit, ac nutrit. Propter hoc etiam rore opus eſt ſanctiſpiritus, & potẽtis illius auræ flatu, vt huiuſmodi extinguat ignem, fumumq; diſpergat, & cogitationem noſtram expeditam reddat, ac volucrẽ. Non poteſt enim quis omnino, non poteſt tantis prægrauatus, atq; in terram defixus malis, ad cœlorum euolare faſtigium. Et ideo ſtudendum nobis eſt, vt parati ſemper, & accincti iter hoc conficere poſſimus: imò nec ſic quidem poſſibile eſt, niſi alis ſpi-

ritus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gritus subuehamur. Si igitur mente ab omnibus libera, & spirituali opus est gratia, vt excelsum illud valeamus ascendere: qui nihil horum, sed & omnia quotidie aduersa colligit, & diabolico se pondere opprimere festinat: quónam, quæso, pacto volare poterit, tam importabili onere depressus? Etenim si quis vt in quibusdam iustis statueris nostros velit cogitatus sistere, inter mille secularium sermonum talenta vix centum denarios spiritualium poterit inuenire verborum, imò nec decē quidem obolos. An vero non turpe maximeq; ridiculum sit, res necessarias certasq; magna plerunq; parte, seruis quos habemus demandare: ori vero quod proprium nostrumq; possidemus, viliora quàm mācipiis, nempe inutilia quædam & superuacua committere: vtinam vero superuacua tantùm, nō etiam damnosa & noxia, nihilque profutura. Quòd si meliora loqueremur, etiam deo proculdubio verba nostri oris placerent. Nunc vero quasecūq; hostis antiquus suggerit, locutiones loquimur, tum quidem ridentes ipsi, tum vero in aliorum risum faceta aliqua & vrbana dicentes: & nunc quidem maledicta iaculantes, & iniurias inferentes: nunc vero mē
H tientes, iurantes: & nunc quidem de rebus friuolis cōquerentes, nunc vero multiloqua vanitate deliros omnes deliraſq; superantes, ea quę ad nos omnino nō pertinent, absq; vlla in medium ratione proferimus. Quis enim vestrum, respondete, quæso, qui assistitis, vnum, si exigatur, psalmum potest memoriter edicere, aut scripturarum vllam aliam portionem? Nullus omnino est: nec tamen solum istud est malum, sed quoniam ad spiritualia desides ac remissi, ad diabolica prompti, ignē ipsum ardore superatis. Etenim si quis vos de theatralibus aliquid voluit interrogare canticis, & meretricios illos, fractosq; modulos audire: multos qui illa etiā diligentissimē didicerint, poterit inuenire, & qui ea cum maxima etiam pronuncient voluptate. Sed est ne horū criminum tandem aliqua defensio? Non sum, inquit, ego monachus, vxorem habeo, & filios, & curam domus. Hoc enim est, quod omnia quasi vna quadam peste corrumpit, quoniam lectionem diuinarum scripturarum ad solos putatis monachos pertinere, cùm multò magis vobis quàm illis sit necessaria. Qui enim versantur in medio, & vulnera quotidie accipiūt, magis in-
I digent medicamine. Itaq; multo est grauius atque detestabilius superfluam esse legem dei putare, quàm illam omnino nescire. Hæc enim verba sunt, quæ de diabolica prorsus meditatione promuntur. Non audis Paulum lo-
Rom.15.a quentem: Quoniam ad correptionem nostram hæc omnia scripta sunt? Tu vero euangelium etiamsi illotis, vt aiunt, manibus cōtrectare daretur, ne attingere quidem cupias: tantùm abest, vt penitus penetrare iudices operæ precium: itaq; fit vt sursum hodie deorsum omnia ferantur. Quòd si discere cupis quantus ex scripturis diuinis nascatur profectus, temetipsum diligenter examina: qualis quidem efficiaris, cùm psallis deo: qualis, cùm diabolo: & quemadmodum quidem affici soleas, cùm in ecclesia steteris, quemadmodū vero si steteris in theatro, & videbis quam sit grande istius animæ, illiusq; discrimen. Licēt vna semper in te anima sit:
1.Cor.15.d Idcirco enim Apostolus ait: Corrumpunt mores bonos colloquia mala. Itaq; assiduè potentibus spiritus dei carnibus egemus. Etenim istud est quo irrationalibus præstamus animantibus, cùm certè inferiores simus in cæteris. Hoc est enim nutrimentum animæ, hoc ornamentum: vt è regione, dei non audire verbum, fames
Amos.8.d atq; internecies. Dabo, inquit, eis, non famē panis, neq; sitim aquæ, sed famem audiendi verbum dei. Quid igi- K
tur infœlicius esse possit, quàm vt quod deus in pœnam minatur, hoc tu iam sponte in caput tuū attrahens corroges malum, & inferens animæ tuæ sæuissimam famem, atque pestiferam, per quam miseriorem illā cunctis omnino rebus efficias? Verbis enim nunc sanari illa solet, nunc corrumpi. Nam & sæpe in iram sermone succenditur, & ab ipso incēdio alio rursus sermone restinguitur: & ad concupiscentiam sermo illam obscœnus inflammat, & ad pudicitiā verbum honestatis reducit. Si autem hoc facit sermo iste communis, respōde, quare tu scripturarum eloquia contemnas? Nam si admonitio sola tantum valet, quātò magis si etiam per spiritussancti gratiam ipsa admonitio proferatur? Ex scripturis nanque diuinis Matthæi sermo prolatus, ipso igne vehementius animam audientis accendit, atque in omnium illam præparat vsum bonorum. Sic etiam Paulus Corinthios, quos inflatos esse cognouerat, ac tumentes, castigatione sermonis reddidit mitiores. De quibus enim erubescere, seq; occultare potius debuerāt, ob ea ipsa superbum quiddam sublimeq; sapiebant: sed
L postquam Pauli epistolam susceperunt, audi quanta illorum sit facta mutatio, de qua ipse certè illis testimonium reddit magister: Hoc ipsum, inquit, secūdum deū 2.Cor.7.c
contristari vos, quantam in vobis operatur solicitudinem, imò defensionem, imò indignationem, imò timorem, imò desiderium, imò æmulationem, imò vindictam. Ita ergo & seruos, & filios, & coniuges moderemur, & amicos: ita & de inimicis quoque amicos facere curemus. Sic etiam illi quondam admirabiles viri, postquam ad amicitias venerunt dei, facti sunt profecto meliores. Nam & Dauid post peccatum, quoniam 2.Reg.12.d
sermonem audiuit dei, ad salutarem illam pœnitentiā conuolauit. Et apostoli eodē pacto facti sunt tales, quales eos fuisse miramur: eodem pacto vniuersum illi mūdum attraxerunt. Et quid, ais, lucri est, quando quis audit, & non accedit ad implenda, quæ dicta sunt? nō paruus est etiā ex ipso profectus auditu. Nam qui audit, & semetipsum reprehendit, sæpe & altius ingemiscit, & eo quandoque peruenit, vt studeat etiam implere quod dicit. Qui vero nec quia peccauit intelligit, quando à peccatis recedet? quando seipse culpabit? quando etiam emendare conabitur? Non igitur contēnamus scriptu-
M ras audire diuinas. Hæc enim diabolicæ inspirationis operatio est, non sustinentis nos aspicere thesaurum, ne diuitias acquiramus. Propterea ille suadet, nihil omnino esse cōmodi diuinas audire leges, ne quando ex auditu sequi etiam videat actionem. Deprehēdentes itaque hanc illius artem malignam, vndique nos muro scientiæ muniamus, vt spiritualibus circūstipati armis, & ipsi permaneamus intacti, & caput deiiciamus inimici: sicq; victoriæ insignibus adornati, futurorum gaudio potiamur bonorum, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria cum patre, & sancto spiritu, in secula seculorum, Amen.

Homilia tertia ex cap. i.

Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abra-
ham, &c. Ecce iā tertia disputatio vertitur, & necdum à nobis sunt euangelij absoluta principia. Non frustra ergo prędiximus, quoniam huiusmodi intellectuum natura multa continet profunda. Agè vero hodie sequentia disseramus. Quid ergo nunc in quæstione versatur? Cuius videlicet rei gratia Ioseph in generationum catalogo ponatur: & vnā quidem causam recensuimus, necesse vero & alterā magis arcanam

A arcanam illā, edocere. Sed quæ ea est? Noluit euangelista recenti adhuc tēpore nouū illius admirandiq; partus Iudæis esse manifestum, q̄p Christus natus fuisset ex virgine. Sed nemo quasi de inusitata expositione turbetur. Neq; enim proprius noster hic sermo est, sed à nobis de patrum, atq; insigniū virorum traditione susceptus. Si enim ipse dominus multa in primis obumbrauit atq; operuit, filium se hominis vocās: nec illā quam cum patre possidet æqualitatem, vbiq; nobis ad liquidū reuelauit: quid miraris si hoc quoque interim texit, magnum quiddam atq; mirabile dispensando? Et quid nā hoc est mirabile, inquies? Vt scilicet & saluaretur virgo, & maligna suspicio pelleretur. Si enim ab initio Iudæi ista audissent, lapidassent virginem indignè propter eā famā tractantes, & adulterij illam crimine condēnassent. Qui enim etiam illis operibus, quorū sæpe in veteri testamento exēpla præcesserant, manifesta impudē
Ioan.8.f tia repugnabant, nunc dæmonia eiicientem, dæmoniū
Matth.12.a habere dicentes: nunc in sabbato signa faciētem, quasi
& Ioā.7.c dei aduersarium iudicantes: cùm certè liquidò cōstaret sabbatum sine crimine frequenter solutū: quid illi hoc
B audito dicere, quid facere aliquando dubitassent, cùm vtiq; omni occasione, quanq̄ nullam ille præbuisset, ad huius calumniam abuterentur? Si enim etiam post tot signa adhuc illum Ioseph filium nuncupabant, quomodo ante signa natum ex virgine credidissent? propterea igitur Ioseph in generationibus ponitur, virginemq; ducit. Nam si iste quoque, vir certe admirandus & iustus, multis rebus indiguit, vt quod factum erat, verum
Hic infrà.c esse susciperet, admonitus ab angelo, admonitus reuelationibus somniorum, & prophetico testimonio confirmatus: quando illi praui animo, & corrupti, tamq; hostiliter Christo repugnātes, hanc opinionē probassent? Quinimmo rem nouam, atque inter admirabilia cuncta peregrinā, & quæ nunq̄ prioribus accidisse seculis diceretur, omni contentionum tumultu confundere, ac
C perturbare curassent. Nā ille quidem qui eum dei filiū semel credidisset, nihil de hoc posset ambigere: qui verò seductorē illum, deoq; putaret esse contrariū, quomodo non ex hoc scandalizaretur magis, atq; ad suspicionem illam turpissimā duceretur? Propterea & apostoli inter initia euangelij prædicandi, non continuò istud annunciant, sed fidē resurrectionis præcipuè inculcant, cuius iā in prioribus præcesserant exempla tēporibus, etsi nō per omnia fuisse doceantur æqualia: quoniam vero natus sit ex virgine, parumper occultant, sed nec ipsā quidem hoc mater temerè est ausa proferre. Itaque consi-
Lucæ.2.g dera quid etiam ad ipsum loquatur: Ecce, inquit, ego & pater tuus quærebamus te. Cæterùm si hæc passim fuisset opinio vulgata, nequaq̄ illum Dauid filiū credidissent: q̄p si non putaretur, mala etiam hinc plurima nascerentur. Idcirco istud ne angeli quidē, nisi ipsi Ioseph tantūmodo loquuntur & Mariæ: euangelizātes vero pastoribus, cùm dominum esse natum palàm nunciēt, quo tamen sit natus modo, prorsus occultāt. Cuius vero rei gratia cùm meminisset Abrahæ, atq; dixisset, quia genuerit Isaac, & Isaac Iacob, nec fratris eius mentionem facere curasset, ad Iacob veniens, non solùm Iudam, sed etiā fratres eius annumerat? Quidam sanè propter magnitudinem morum Esaü & aliorum id factum esse voluerunt: ego vero istud omnino non dixerim. Si enim hoc obseruandum putauit, qua ratione paulò pòst taliū meminit fœminarum? Hic autē à contrario refulget dignitas Christi: non quia magnos progenitores habeat, ac potētes, sed quia potius exiguos, ac viles. Sublimium D
quippe illa maxima, & amicabilis gloria est, humiliari spontè submissius. Qua ergo de causa non meminit cæterorum? quia scilicet nihil habebāt cum Israëlitarū genere commune, Saraceni & Hismaëlitæ, & Arabes, & quotquot sunt ex illorum patribus procreati. Propterea igitur illos quidem reticuit: festinat vero ad eos, ex quibus nascitur Christus, & vnde propagatur populus Iudæorum. Propter quod ait: *Iacob autem genuit Iudā, & fratres eius.* Hic iā Iudæorum designatur genus. *Iudas autem genuit Phares & Zaram de Thamar.* Quid agis ô homo? quid nobis talis recordationē infers historiæ, qua adulterium turpe cōtinetur? quid hoc vero rei est? quia si nudi tantūmodo hominis describeretur genus, meritò hęc reticuisset. Quia vero de incarnati mysterio scribimus dei, non modò non tacere ista, verùm ostentare debemus: sic enim magis virtus eius, ac pietas refulgebit. Venit enim non vt nostra fugeret opprobria, sed vt ea potius extingueret. Sicut enim admirabilis iudicatur, non quia mortuus tantùm, verūetiam quia crucifixus, ac sepultus est: quanq̄ est certè res ista per se exprobratione plenissima: sed quantò magis exprobrabile E
istud est, tantò magis illum ostendit de misericordia gloriosum: Sic etiam in generatione illius dici potest, quòd non solùm, quia susceptt carnem, & homo factus est, admiratione sit dignus: sed quia etiam natus tales progenitores habere dignatus est, nihil de nostris vilitatibus erubescens. Idq; ex ipsis nascendi primordiis ostendit, quàm nil hunc pudeat omnino nostræ carnis assumptæ: per ista proculdubio docens, vt nos quoque nunq̄ erubescamus de vitiis parentum: sed vnum quæramus illud, atque omnibus studiis assequamur, nobilitari propriarum honore virtutū: huiusmodi enim etiā si alienigenā habeat matrem, etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet eiusmodi dedecore sordidatā, nihil tamen de eius aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quòd si fornicatorem ipsum ad meliora cōuersum, nequaq̄ prior vita cōmaculat: multò magis è meretrice natus, & adultera, si ꝓpria virtute decoretur, parentum suorū non decoloratur opprobriis. Neque vero, vt tantummodo nos doceret hoc fecit, sed etiam vt reprimeret Iudæorum tumorem. Quia enim illius nobilitatis, quæ ad animā pertinet, insignia negligebant, nimiúmque insolenter de Abrahæ stirpe gloriabantur, F
virtutem parētum defensionem suorum rati esse vitiorum: idcirco in ipso euangelij principio docet, nō alienis, sed propriis esse gloriandum virtutibus. Simul etiā illud agit, vt ostendat omnes quoque progenitores eorum subditos esse peccatis. Siquidem patriarcha eorū ipse ille, à quo nomen accipiunt, non exiguum aliquod legitur admisisse delictum. Vrget enim Thamar fornicationem accusans. Dauid quoque Salomonem ex muliere, quæ illi est adulterio iuncta, suscepit. Quòd si à maioribus custodita lex non est, multò potius à minoribus. Si ergo non est impleta lex, omnes vtique peccauerunt, & satis necessaria facta est Christi præsentia. Propterea igitur & duodecim patriarcharum intulit mentionem, vt hinc quoque humiliaret immodicā de progenitorum nobilitate iactātiam. Multi enim eorum ex ancillis matribus nati sunt, nec tamen differētia parētum fecit differentiam filiorum. Siquidem illi omnes similiter & patriarchæ, & tribuum principes extiterūt: priuilegium enim ecclesiæ ista iam designabat æqualitas. Hæc quippe nostræ nobilitatis est prærogatiua, cuius olim figura præcesserat, vt siue seruus sit aliquis, siue nobilis, nihil huic plus minúsve accedat. Sola enim hic re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G hic requiritur voluntas, mentisq; generositas. Supra hęc vero quæ diximus, etiam aliud adiungit, propter quod ipsam commemorauit historiam. Siquidem non otiosę ad Phares addidit, & Zaram. Erat enim abundans, atque omnino superfluum, commemorato Phares, per quem Christi erat decursura generatio, Zaræ quoque facere mentionem. Qua igitur illũ ratione memorauit? Paritura istum cùm esset Thamar, iamq; partuum doloribus concussa proferret, prior Zara emisit manũ ex vtero. tunc obstetrix videns, quòd iam se primogenitus indicasset, cocco eius alligauit manum, quam ille vinctam retraxit. quo toto iã intra aluum recepto, processit Phares, & tum demum Zara. Quos cùm obstetrix natos videret, dixit ad Phares: Quare propter te incisa est sepes? Vidistine signatissimam mysteriorum figuram? Non enim incassum hęc tãto antè scripta sunt, sed neq; sacra dignum fuisset historia dicere, quid obstetrix fuisset locuta: nec huiusmodi narrationem decebat notã facere, quòd manum ille protulerit, qui secundò egressus est. Quid igitur hoc iterum ænigmate designatur? Prius de ipso pueri vocabulo quod latet in quæstione, discamus. Phares enim concisio est, atque diuisio. Secũdò autem ex ipsa nouitate facti. Neq; enim erat consequentiæ naturalis, vt is qui emisisset manum, eandem postquam esset vincta, reuocaret. Neque enim consueti motus hoc fuit, ordinisve naturæ. Nam præmissa quidẽ huius manu, alterum egredi, naturale fortasse sit: retrahi vero istam, & transitum alteri cedere, non iam sit lege nascentium, sed profectò ex dei gratia, quæ tunc pueris aderat, ista dispensans, & nobis quãdam imaginem futurorum in eorum natiuitate depingens. quid igitur? aiunt quidam, diligenter ista perficulati, duorum populorum typum esse puerulos, eoq; pertinere, vt intelligas, posterioris populi rempublicam præluxisse ortui prioris. Manum prætentã habens, haud vniuersum spectandum se præbet puerulus, sed eam corripit rursus. Mox fratre toto effuso, apparet ipse quoque totus: quod ipsum in vtroq; contigit populo. Nam republica illa spirituali, quæ temporibus Abrahæ fuit, illucescẽte, & medio cursu subitò reuocata, Iudæorum populus venit & legalis respublica: rursus post legem, nouus ille totus iã prodit populus: quod etiam obstetrix exclamat, Cur rupta per te sepes est: q̃ cœptam spiritu libertatem subingressa legis sepes, intercluſit dissecuitq;. Sepẽ enim scriptura vocare legẽ solet. Sic propheta, inquit: Sustulit sepem eius, carpuntq; quotquot hac faciũt iter: Itẽ, sepem circũposui. & Paulus, interstitium macerię diruit. Alij vero totum hoc, cur rupta per te sepes est, de nouo legemq; sequuto populo intelligunt: veniens enim ille, legem sustulit. Vides, quia non obexigua quædã & vilia, eã quæ de Iuda est, commemorauit historiam. Nã Ruth & Raab non frustra intulit mentionem, quarum vnam alienigenam, aliã etiam meretricẽ fuisse constat: sed vt disceres idcirco venisse Christum, vt nostra mala deleret omnia. Nõ enim quasi iudex, sed quasi medicus aduenit. Sicut igitur illi coniuges accepere meretrices: sic etiam fornicatricem hominũ naturam sibi copulauit. Quod prophetæ quoq; olim in synagoga dixerunt factum esse: sed illa quidem cohabitatori suo fuit ingrata semper: ecclesia vero semel à malis suis liberata, in spõsi amore permansit. Itaq; considera etiã ea quæ in Ruth facta sunt, nostri figuram fuisse. Hæc enim erat alienigena, & in extremã delapsa pauperiem: sed videns eam Booz, nec ob ipsius paupertatẽ despexit, nec ob impietatem gẽtis exhorruit: sicut etiã & Christus ecclesiã susci-

Gene.38.g

Phares.

H

I

Psal.79.b
Matth.21.d

Ephes.2.c

pies, & alienigenam, & magnorum oppressam egestate bonorum, suo cõsortio copulauit. Sed quẽadmodum Ruth illa ex alienigenis mulier, nisi prius reliquisset parentes, nisi domũ contempsisset, & gentem & patriam, atq; cognatos, nunq̃ profectò tali fuisset nobilitata cõnubio: ita ecclesia etiã non antè amabilis efficitur spon so, quàm priorem conuersationẽ relinquat. Quod propheta quoque ad ipsam loquens, ait: Obliuiscere populũ tuum, & domum patris tui, & cõcupiscet rex decorem tuum. Hoc enim Ruth etiam feciſſe legitur, & idcirco in ecclesiæ similitudinẽ mater regum effecta est. Ipsius enim ex stirpe, Dauid, aliiq; reges fuerũt, qui de eadem familia germinarunt. Vt igitur his omnibus eos, qui ex Iudæis crediderant, hortaretur, non sapere superbũ: & generationũ catalogum texuit, & mulieres istas produxit in medium. Nã Dauid regem certè illum magnum, alienigena ista per suos posteros genuit: neq; tamen ille ignobilitatem eiusmodi matris erubuit. Non est enim omnino, non est nec de virtute, nec de vitio parẽtum, aut laude aliquis dignus, aut culpa: nemo inde verè aut obscurus, aut clarꝰ est: immo vt quod incredibile videtur, dicamus, nescio quomodo magis ille resplẽdet, qui ex parentibus à virtute prorsus alienis, ipse tamen fuerit de virtute mirabilis. Nullus igitur in superbiam de gloria parentum eleuetur, sed considerans progenitores domini, omnẽ reprimat mentis tumorem, & de solis virtutibus glorietur, immo nec de ipsis quidem. Sic enim etiã Pharisæus publicano deterior effectus est. Si autẽ vis sublime ostẽdere virtutis, noli sapere sublimè: & tunc illud quod egeris, esse monstrabis excelsius. Noli te putare quicq̃ feciſſe cùm feceris, & plenissimè cũcta feciſti. Si enim etiã cùm peccatores simus, hoc nos arbitrando quod sumus, iustificamur, sicut etiam publicanus: quantò magis si cùm iusti fuerimus, esse nos peccatores tantùm putemus? Siquidẽ ex peccatoribus quoque iustos humilitas facit: cùm tamen non sit illud humilitas, sed vera confessio. Si igitur tãtùm valet in peccatore confessio, considera quãtum humilitas possit in iusto. Noli itaque ipse tuorum corrũpere fructus laborũ, noli sudores tuos in vacuum effundere, noli cursum in inane dirigere, ne post mille circuitus mercedem laboris amittas. Nouit enim dominus tuus, & quidem longè te melius, tuarũ merita virtutum, etiam si calicẽ aquę frigidæ dederis, nec hoc quidẽ irremuneratum relinquet. Nũmum quoque si dones vnum, vel si etiam cùm nihil omnino donare poteris, ingemiscas: omnia cum ingenti benignitate suscipiet, ac mercedem pro his largam parabit. Cuius autẽ rei gratia tua diiudicas, nobisq; ea studes frequẽter ingerere? An ignoras quòd si te ipse laudaueris, nequaquã laudaris à deo? ita è regione, si te ipse quasi miserũ lugeas, nunq̃ te ille prædicare cessabit. Non vult enim laborum tuorũ fructus perire, quinimmo omnia in tuũ commodum facit, tibiq; rem augere festinat, vt etiam pro exiguis te coronet, vndique occasiones requirens, per quas te de gehennę possit liberare supplicio. Et idcirco etiãsi vndecima diei opereris hora, integram tamen tibi est mercedẽ daturus. Et si nulla, inquit, fuerit tibi salutis occasio, propter meipsum facito, ne nomen meũ vtique polluatur. Et si ingemueris solum, atque lachrymaueris, rapit ista confestim in tuæ occasionẽ salutis. Non igitur in superbiam intumescamus, sed dicamus nosmetipsos inutiles, vt in partẽ vtilium transeamus. Si enim te laudandũ esse dixeris, reprobus effectus es, etiãsi fueras antè laudabilis. Si vero inutilẽ te esse fatearis: factus es vtilis, etiãsi fueras antè

Matt.10.d
M

culpabilis:

K

L

Lucæ.18.c

A culpabilis: ppter quod necessaria nobis est præteritarum obliuio virtutum. Et quomodo, inquis, possumus ignorare quod nouimus? Quid ais tu, cũ quotidie offẽdas dominũ, nihilominus delitiaris ac rides, & inter magna peccata nec te peccasse nosti, obliuioni cuncta tradendo: solam verò non potes rectè factorũ abiicere memoriã? Et certè cùm multo sit fortior pars timoris, nos ecõtrariò quotidie offendentes dominũ, nec reuocamus quidẽ ad memoriã peccata quę fecimꝰ. Si verò paruã aliquã inopi porrigamus stipẽ, sursum id, deorsumq; iactamus: quod extremæ omnino dementiæ est, & grãde illius, qui spiritualia debet colligere, detrimẽtum. Satis certus enim thesaurus, rectè factorũ obliuio. Quia sicut aurũ, vestẽq; preciosam cùm in publico ponimus, plurimos ad insidias prouocamꝰ: si verò ea recondamus atq; occulamus domi, in tuto cũcta seruabimus: sic sunt etiã diuitiæ virtutum, si eas in memoria quasi venales assiduè portemus, armamus hostẽ, irritamus inimicũ, & dolosum inuitamus ad furtũ. Sin verò nemo alter id scierit, nisi quẽ nulla occulta latere possunt, tutissimo in loco preciosa cõsistent. Nequaquã igitur huiusmodi bona frequenter euẽtiles, ne quis ea fortè diripiat. Quod etiã Pharisæus passus est, in lingua illa circunferens: vnde ea & diabolus rapuit: quanquam certè illa cũ quadã gratiarum actione memorabat, atq; ad dominũ cuncta referebat. Sed ne hoc quidẽ profectò suffecit ei. Nõ enim gratiarum actio est aliis exprobrare delicta, sibi à plurimis gloriam quærere, & super eos qui peccauerũt iactãter insurgere. Quòd si gratias agis deo, sufficiat tibi ipse pro cunctis, nec velis eas in hominũ proferre notitiã, neq; proximum iudicare. Nõ est nanq; istud actio gratiarũ. Vis autem quemadmodum veræ deo gratiæ referantur, agnoscere? Audi tres pueros in medio ignis loquentes: peccauimus, iniquè gessimus, iustus es domine in omnibus quæ fecisti nobis, quoniã in vero iudicio omnia induxisti super nos. Hoc est enim referre gratias deo, peccata ei propria cõfiteri, vt cùm mille se aliquis reum fateatur malorũ, nulla tamẽ pro his magna satis se arbitretur ferre supplicia. Caueamus igitur de nobismetipsis dicere gloriosa: hoc enim nos & hominibus & deo abominabiles facit. Et idcirco quãto maiora fecerimus bona, tãto de nobis minora dicamus. Hoc enim modo maximam & corã deo & coram hominibus gloriã consequemur: nec solum gloriã quæ à deo est, verumetiam mercedem, retributionẽmque plenissimam. Noli ergo mercedẽ reposcere, vt merearis accipere. Tu saluari te dei gratia cõfitere, vt se ille tibi debitorẽ fateatur, nec modo pro operibus tuis, verumetiã pro hac gratia, humiliq; sententia. Quãdo enim aliqua fecerimus, habemus eum proculdubio debitorẽ: quando verò nihil arbitramur nos operatos, amplius etiã de tali mereamur affectu, quàm propter opera ipsa quę facimus. Minimũ itaq; de se sensisse, tam magnũ est, quàm maximas res feciſſe: quod si nõ adsit, nec illę poterũt esse laudabiles. Nam nos quoq; famulos habentes, tunc eos maximè cõprobamus, quãdo cum bona gratia in omnibus obsecuti nihil se grande arbitrantur egisse. Itaq; si bona tua magna vis facere, noli ea magna putare: aliter enim magna esse nõ possunt. Sic enim Centurio dixit: Nõ sum dignus, vt intres sub tectũ meum: & propterea dignus effectus est, suprąq; omnes Iudæos iure mirabilis. Sic etiã Paulus ait: Nõ sum dignus vocari apostolus: & omniũ primus inuentus est. Sic & Ioannes: Non sum, inquit, idoneus soluere corrigiã calceamenti eius: & idcirco amicus factus est sponsi. Et manum Christus quæ se indignã calceamentis esse ducebat, à pedum obsequio ad caput suum subleuauit. Sic etiam Petrus ait: Exi à me domine, quia homo peccator sum: & propterea factus est ecclesiæ fundamentũ. Nihil enim sic est amicũ deo, quàm si quis se minimis annumeret: hoc est enim caput totius philosophiæ atq; fastigium. Qui enim humiliatur corde, atq; cõteritur, non efferetur in gloriã: non inuidiæ liuore, nõ iracundiæ furore vexabitur: nõ vllis aliis vitiis subiacebit. Nanq; vt contritã manum etiam si millies in altum leuare velimus, non possumus: ita etiam si animam conteramus, quamlibet innumeræ illã inflando eleuare voluerint passiones, ne tantulum quidem poterit extolli. Si enim etiam qui externarũ luget damna rerũ, omnes à se fugat animæ languores: multo magis qui hoc pro peccato facit, plena philosophiæ sanitate potietur. Et quis, inquis, ita conterere cor suum potest? Audi verò Dauidem, qui per hoc præcipuè refulsit, & vide quàm eius anima contrita sit. Nam post virtutes innumeras, cùm domo excidisset & patria, & vitam ipsam postremò periclitaretur amittere, cum tempore ipso discriminis sui militem vilem, & prorsus abiectum, insultantem sibi & maledicentẽ videret, non modo ipse nõ retulit maledictionis vicẽ, sed etiam quendã militum suorũ volentẽ eum interimere, non siuit, dicens: Dimitte vt maledicat, quoniã dominus mandauit ei: forsitan respiciet deus humilitatẽ meam. Et rursus, cùm sacerdotes rogarent vt cũ illo circumferretur arca, nõ passus est: sed Stet, inquit, in templo: & si liberauerit me deus de instãtibus malis, videbo pulchritudinẽ eius: si verò dixerit mihi, Nolo te: ecce ego, faciat mihi quod placet in cõspectu eius. Illud verò erga Saulem semel iterumq; & multoties factũ, nonne cumulum philosophię ingentis ostendit? Veterẽ quippe superemineat legẽ, & propè ad apostolica præcepta peruenerat. Idcirco quæ dei erãt, per omnia diligebat: nõ ipse se de his quæq; fecerat laudãs, sed vnum & solũ studet sequi ab ipso positas leges, eisq; in omnibus obedire. Quod post tot certè illa merita virtutũ, cùm illum tyrannum, fratricidã, patricidã, iniuriosum atq; furiosum pro se regnantem videret, nec sic quidem scandalũ mente concepit: sed si, inquit, hoc visum fuerit deo, me quidẽ exagitari & errare semper ac fugere, illũ verò regnare, amplector atq; suscipio: & habeo pro innumeris, quæ à deo mihi inferuntur, tribulationibus gratiã. Longè aliter plurimi impudentes pariter & arrogantes, qui cùm ne minimam quidem partem de illius virtute possideant, si inter prosperitates suas vel parum quid viderint admixtum esse tristitiæ, mille animã suam non metuunt vulnerare blasphemiis. At non etiam Dauid talis fuit, sed inter maximas tribulationũ procellas, omnem modestiam ac patientiã mentis ostendit: propter quod dixit deus: Inueni Dauid, filium Iesse, virum secundũ cor meum. Talem igitur etiã nos possideamus animam: & quicquid patimur, facilè feramus, ac fortiter: atq; ante regnum futurum, hìc quoq; fructum de humilitate capiemus. Discite (inquit dominus) à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Vt ergo hìc & ibi optata requie multa cum gloria perfruamur, humilitatem (matrem bonorum) nostris penitus mentibus inseramus. Sic enim & istius vitæ pelagus absque vllo tumore fluctuum transire poterimus, & ad tranquillissimum illum portum enauigare, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui est

Agere gratias.
Daniel.3.

Matth.8.b.

1.Cor.15.b.
Matth.3.c.
& Ioan.1.d.

B
Lucæ.18.c.

C

D

Lucæ.5.b.

E

2.Reg.16.b

2.Reg.15.f.

1.Reg.24.
& 26.

F

Psal.88.d.

Matth.11.d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G cui est gloria & imperium, cum patre & sancto spiritu, in sempiterna secula seculorum, Amen.

Homilia. IIII. ex cap. I.

Omnes igitur generationes ab Abraham usq; ad Dauid, generationes quatuordecim: & à Dauid usque ad transmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim: & à transmigratione Babylonis usque ad Christum, generationes quatuordecim. Omnem ab Abraham vsq; ad Christum generationū seriem tres in partes Euangelista diuisit: ostēdens quòd nec commutatis quidem disciplinæ modis, ille vnquam populus sit melior effectus: sed etiam sub vario genere præsidentiū, in eadem tamen morum prauitate permanserit: & neq; cùm ducum, neq; cùm regum, neq; cùm sacerdotum potestate regeretur, ad studiū virtutis accesserit. Qua nam igitur ratione suadente, tres pariter reges in media generationum parte præteriit: in vltima verò cùm duodecim solūmodo posuisset generationes, quatuordecim eas esse memorat? Horū vnum vobis potius intelligēdum relinquo: neq; enim omnia exposita atq; absoluta
H debetis accipere, ne vobis ex nostro nascatur labore desidia. Alterum verò ipsi expedire tentabimus. Mihi enim videtur hoc loco etiam captiuitatis tēpus in generationū ordine collocatū: sed & ipse Christus vnius numerū generationis implere, vt qui in omnibus verus homo exprimitur, hoc quoque nobis titulo copuletur. Bene autē etiam captiuitatis Babylonicæ recordatur, vt scilicet doceat, populum Iudæorū ne illa quidē castigatione correptum, modisque omnibus necessariam fuisse Christi præsentiam. Marcus verò alium scribēdi ordinem tenuit: nec enim generationes quibus Christum annumeret, explicuit: quinetiam reliqua narrando, maximo perstrinxit cuncta compendio. Ego igitur existimo, primum omniū Matthæum Euāgelium ædidisse: propter quod etiā generationum catalogum diligenter enumerat, & plenè cuncta atq; instanter exequitur. Marcus autem cōpendiosa post illum cucurrit via, vtpote qui iam ab alio dicta & manifestata replicaret. Lucas sanè non modo texit generationum catalogum, verumetiā pluribus eum texit extendendo nominibus: quippè qui Matthæi scriptione præuētus, amplius aliquid docere nos studeat. Suum enim quisq; diuerso modo est imitatus magistrum. Marcus quidem Petrum, verborū parcitate gaudentem: Lucas verò Pau
I lum, fluminū copiam vbertate loquēdi superantē. Cur verò Matthęus in ipso sermonis exordio nō dixit quod prophetæ solebant, Visio quam vidi: vel, sermo qui ad me factus est? Quia illis scribebat profectò, qui cū bona omnia voluntate susciperent, quique plurimùm ab illius authoritate penderent: quinetiam facta per ipsum sæpe miracula testimoniū dictis ferebant: & hi quibus Euangelium condebatur erant in fidei ratione firmissimi. Sub prophetis autem, nec tanta erat multitudo signorum, per quam eorum merita lucerent, & maxima tunc pseudoprophetarū increbuerat ægritudo, quibus etiam promptius Iudæorū populus obedire consueuerat. Propter quod necessaria tunc erat prophetis formula ista principij. Si verò aliquādo etiam signa facta esse referuntur, occasione facta sunt gentiū Barbararū, vt multi ex eis proselytorū numero iungerentur, & vt opportuno in tēpore diuinæ maiestatis insigne claresceret, ne scilicet dei populum aduersarij subiugantes, potentia deorū suorum vicisse se crederent. Idcirco enim & in Aegypto signa facta sunt, quando cū Israëlitico exercitu magna illius populi profecta est multitudo: & postea in Babylone, & in fornacis ignibus, & in- K
terpretationibus somniorū maxima effulsere miracula. Copiosius verò signa micuerūt, cùm essent in eremo à cunctis gētibus omnino separati. Verùm hæc nō vtiq; rariora etiam tempore nostrę vocationis ostensa sunt. Nam tum quoq; cùm primùm Euangelio coruscante, vel Iudæi vel gētes ad veritatem ab errore transirent, plurima eos & maxima mirabilia prouocabāt quæ certè non ante cessarūt, quàm annūciata in Christū fides toto diffusa orbe regnaret. Quod si etiā post eremum facta sunt pauca illa quę legimus, & rara, vt cùm sol à Iosuæ. 10.c
suo cursu destitit, vel cùm etiā retrorsum cucurrit: nec 4.Reg.20.b
nostra quidē, si recordemur, ætate mirabilia defuerūt. Iulianus.
Siquidē sub principe Iuliano, qui omnes impietate superauit, signa frequēter ostensa sunt. Iudæis enim templum Hierosolymis reædificare cupientibus, de fundamentis ignis exiliens, à cœpta illos ædificatione deterruit. Et cū idem prophanus sacrata deo vasa temerando, ebrietatē suæ mentis ostendit, quæstor regalis ærarij per mediū repentè diruptus est. Tunc etiā eiusdem regis auunculus, nomnis quoq; illi cōmunione cōiunctus, vermibus exesus interiit: quādo fontes quoq; lar- L
gorum prius fluminū more manantes, pollutis per sacrificia regionibus aruerūt. Tunc etiā intolerabilis fames toto prorsus orbe cum impio rege dominata est. Quis neget signa hæc fuisse manifesta? Mos siquidem dei est iste certissimus, vt cū mala ad cumulū suum venerint, cumq; viderit grauiter & suos affligi, & aduersarios tyrannide quadam contra se impietatis extolli, vel potius mētis ebrietate bacchari, diuinitatis suæ potentiam per signa declaret. Quod etiā propter Iudæos in Babylone legitur implesse. Quia verò nō frustra, nec absq; certa ratione omnino tres in partes progenitores Christi Euangelista diuiserit, ex his quæ dicta sunt, perspicuum est. Diligenter itaq; perpende, & vnde ipse generationū numerus incipiat, & vbi finiat: ab Abrahā nimirum vsq; ad Dauid, & à Dauid vsq; ad trāsmigrationem Babylonis, ab hac verò vsq; ad ipsum peruenit Christū. Nam in ipso exordio duos patriarchas cōiunctè posuit, Dauid scilicet & Abrahā. Ac rursus per ordinem digerendo, suo nihilominus loco vtrunq; memorauit. Siquidē, vt antè iam diximus, ad ipsos specialiter fuerat facta promissio. Cur autē sicut Babyloniæ captiuitatis meminit, non etiā de Aegypto? Quia hanc Gene.22.d
non timebāt, Babylonios verò audire sine timore non 2.Reg.7.c
poterāt: quippe cùm illud esset antiquum, hoc verò re- 3.Reg.2.f
cens, atq; oculis semper occurrēs: illuc quidē non pro- 1.Para.17.b
pter peccata ingressi fuerāt, huc verò ob scelera transM
lati. Quòd si quis nominū interpretationem discutere Psal.17.g
conetur, maximas in his quoq; diuitias sensuum latere Gene.46.
mirabitur, & non parū ad intelligētiam noui proficere 4.Regum.
testamēti, vt in ipso Abrahā, vt in Iacob, vt in Salomone, vt in Zorobabel. Non enim ociosē, nec vacuē, hæc illis nomina reperimus imposita. Sed ne lōgius protrahendo sermonē, molestiam vobis inferre potius quàm conferre scientiā videamur, relinquētes ista, ad magis necessaria trāseamus. Cùm igitur progenitores nominasset omnes, & vsq; ad Ioseph enumerationē venisset, non tamē in eo fuit stare contētus: sed addidit, virum Mariæ: proculdubio declarans, propter illā istum quoque generationum catalogo comprehensum. Deinde ne cùm audires, virum Mariæ, communi eos putares coniunctos lege connubij: considera quemadmodum id quod secus poterat intelligi, sequenti statim narratione curauerit. Audisti virū, inquit, audisti matrē, audisti quoque

A disti quoque puero nomen impositum: audi nunc etiam generationis, de qua nunc agitur, dignitatem. *Iesu Christi autem generatio sic erat.* Respondeo quæso, super qua generatione nunc disseras: quanquam iam id ipsum ex parte indicasse videaris, progenitores superius nominando. Sed volo, inquit, modum ipsum generationis exponere. Vides certè quemadmodum auditoris animum susciterit, dum se nouum aliquid dicturum esse promittit. Sed considera, quæso, dictorum admirabilem consequentiam. Neque enim continuò ad ostendendam generationem eius accessit, sed in primis quotus ab Abraham, quotus à Dauid, quòtque generationum gradibus à transmigratione Babylonis distaret edocuit: per quod studiosum auditorem ad temporum supputationem remisit: ostendens quoniam ille sit Christus, qui à prophetis est prædicatus. Cùm enim generationum numerum percurreris, & didiceris à tempore ipsum esse qui porrò antè promissus est, facilè suscipies & signum quod in generatiōe eius impletum est. Quia enim magnum quid locutus erat, atque mirabile, quòd
B scilicet natus esset ex virgine: priusquam tempus notet, obumbrat mysterium, virum Mariæ nominando: quin & generationis seriem immiscet, & præterea annos enumerat, admonens auditorem, quoniam hic ille
Gene.49.b sit quem patriarcha Iacob promisit, deficientibus ex Iu-
Dani.9.fg da principibus affuturum, quem etiam Daniel propheta post multas annorū hebdomadas venturū esse prædixit. Quòd si aliquis illos hebdomadis annos, qui Danieli ab angelo nūerati atq; prædicti sunt, ab instauratione Hierusalem voluerit supputare, & ad ipsum vsq; Christum numerando descendere: videbit hos annos illis, qui à Daniele signati sunt, conuenire. Quomodo igitur natus est? *Cùm esset*, inquit, *desponsata mater eius Maria.*

Non dixit, virgo: sed simpliciter, mater: vt sermo nihil in primis noui afferens, absque difficultate caperetur. Propter quod prius præparans auditorem, quasi ad aliquid eorum quæ ex more veniunt, audiendum, & hac eum interim sibi expectatione deuinciens, tūc demum infert, quòd iure omnes queāt & de nouitate rei, & de maiestate mirari. *Priusquam conuenirent*, inquit, *inuenta est in utero habens de spiritu sancto.* Non dixit, priusquam in sponsi adduceretur domum: intus enim iam
C erat. Hunc quippe morem tenebat antiquitas, vt sponsæ in sponsorum domibus haberentur: Quod nunc quo-
Gene.19.cd que fieri interdum videmus: vt enim generi Loth apud socerum leguntur habitasse, cum sponsis nondum sibi copulatis lege coniugij: sic habitabat etiam Maria cum sponso. Et cuius tandem rei gratia non antequam spōderetur, virgo concepit? vt videlicet, quod inter ipsa quoque initia significauimus, mysterium interim quasi obumbratum lateret, & vt virgo omnem prorsus occasionem malignæ suspitionis effugeret. Quando enim ille qui præcipuo zelo posset ardere, cernitur non solum non abiicere sponsam, nec eam ignominiæ denotare, sed etiam recipere in cōsortium, & honorare post partum: profectò manifestum est, quod nisi apertè nosset ex operatione sancti spiritus illum extitisse conceptum, nunquam vel apud se illam retinuisset, vel ei in omnibus quorum indiguit ministrasset. Satis autem propriè posuit, *Inuenta est in utero habens de spiritu sancto.* Inuenta est, inquit: quo sermone res quæ contra consuetudinem, & præter omnem spem expectationē quę prouenerunt, notare consueuimus. Nequaquam igitur euageris vlterius, nec supra ea quæ dicta sunt, hinc quicquam requiras, neque dicas: Quemadmodum spiritus ex virgine istud operatus est? Si enim, etiam cum D
solenni hominēs formantur more naturæ, impossibile est tamen modum formationis edicere: quo nam istud pacto, spiritu sancto inusitatè atque ineffabiliter operāte, eloqui aliquando poterimus? Ne enim tu Euangelistam importuna sæpius inquisitione pulsares, néve illi molestiā parares sæpius scisciando, dixit quis mirabile istud effecerit, seq; à cunctis pariter quæstionibus compendiò liberauit. Nihil enim, inquit, noui amplius, quàm à sancto spiritu factum esse quod natum est. Erubescant hoc loco, & confundantur omnes qui superiorem illam generationem temeraria curiositate rimantur. Si enim istam quæ mille celebrata testibus, & ex multis est prædicata tēporibus, quæ oculis inspecta, manibusq; contrectata est, interpretari tamen nullus potest: quem cumulum non excedunt furoris, qui ineffabilem illam generationem dei humanis vel cogitationibus inuestigari putant, vel vocibus indicari? Non enim Gabriel archangelus, non Euangelista Matthæus amplius huic quippiam significare potuerint, nisi tantummodo quòd esset ex spiritu. Qualiter verò ex spiritu, & quo nā modo, horum certè nullus exposuit: neque enim erat om- E
nino possibile: neque enim existimes, cùm ex spiritu conceptum audieris, continuò etiam omnia te didicisse. Etenim adhuc multa nescimus, & etiamsi illud perceperis. Cuius generis est, in vtero qui sit, cui est infinitus: quemadmodum qui cuncta continet, à muliere gestetur: quemadmodum pariat virgo, quemadmodum templum illud formauerit spiritus, quemadmodum nō totam carnem ex matre susceperit, sed partem huius, eamq; auxerit & figurauerit. Nam quòd ex virginis carne processerit, demonstrauit ille qui dixit: quod enim
Galat.4.a in ea natum est. Et beatus Paulus: Factum, inquit, ex mu liere, factum sub lege: os quodammodo obstruens impiorum, qui autumant quasi per quendam cannalem, ita alterius naturæ Christum transisse per Mariam. Si enim ita res se haberet, quid ei opus fuisset vtero virginis? si ita est, nihil ei nobisq; commune est. Alia igitur illa caro est, non ex nostræ communione naturæ. Quem ad modum ergo de radice Iesse processit? quem ad modum virga, quem ad modum flos, quem ad modum filius hominis? quem ad modum mater est Mariæ? quem ad modum ex Dauid factus est semine? quē ad modum formam serui dominus accepit, quem ad F
modum verbum caro factum est? quem ad modum ad
Rom.9.a Romanos Apostolus ait: Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia deus? Quoniam igitur ex nobis, id est, ex nostra sit omnino natura, & ex vtero virginali: & per ista quæ diximus, & per alia plura monstratur. Noli igitur tu quicquam vlterius inquirere, sed susci pe quod relatum est, & noli indagare quod tacitū est. *Ioseph autem cùm esset iustus, & nollet eam traducere* (inquit) *conatus est occultè dimittere.* Postquam dixit, quia esset ex spiritu, & absque vlla mixtione sexuum: sermonem suum etiam aliunde confirmat. Ne enim aliquis diceret: & vnde hoc potest esse manifestum? quis vidit? quis audiuit aliquando tale aliquid contigisse? neque putares discipulum, quasi gratificatum magistro, ista confingere: introducit Ioseph ex his quę passus est, fidem dictis per cuncta facientem, vt planè hinc dicere Euangelista videatur: Si non credis mihi, & testimonium tibi meum fortè suspectum est: crede igitur vel marito. Ioseph autem vir eius, inquit, cùm esset iustus. Iustum hìc, in omni virtute dicit esse perfectum. Est enim iustitia specialis quædam, & ex parte iustitia,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.1.a

G auaritiæ vitio non teneri: est verò iustitia altera generalis, quæ ex cunctis omnino perficitur: iuxta quem præcipuè modum scriptura solet appellare iustitiam: vt cùm dicit, homo iustus, verax. & rursus: Erant iusti ambo in conspectu dei. Cum igitur esset iustus: hoc est, frugi bonúsque vir: voluit occultè dimittere eam. Propterea verò Euangelista dixit, quid iusto illi acciderit ante notitiam, vt nequaquam de his quæ post notitiam rei sunt facta, dubitares. Et certè si Maria talis fuisset, qualem illam suspitio fingebat, non modo publicari meruerat, verumetiam ex legis authoritate, puniri: sed Ioseph non solum maius, verùm id quoque quod erat minus, pariter indulsit. Non enim tantum eam damnare noluit, sed etiam publicare. Vidisti nempe virum sublimiter philosophantem, & tyrannicæ illius affectionis immunem. Nostis enim, profectò nostis, quàm impotens res sit zelotypia. Propter quod ille bene hu-

Prouer.6.d ius rei non ignarus, aiebat: Plenus est enim zelo furor viri eius: non parcet in die vindictæ. Et rursus idem: Inexorabilis, inquit, est sicut infernus zelus. Et nos quidem plerosque nouimus velle animam potius amittere, quàm in tormentum zeli, atque huiusmodi suspitionis incidere. Quanquam hìc quæ tandem diceretur esse suspitio, vbi ipse vteri tumor videbatur arguere suspectam? sed tamen ita erat ille vir ab huiusmodi passione mundus ac liber, vt ne in minimis quidem virgini vellet inferre mœstitiam. Quia ergo & apud se illam retinere iniquum putabat, & publicare, atque in iudicium trahere, nihil esse aliud quàm in mortem trahere videbat: neutrum horum facit, sed adhuc sub lege viuens, supra legem philosophatur. Si quidem aduentante iam gratia, multa sublimioris disciplinæ documenta fulgere oportebat. Vt enim sol nondum radiis ostensis, eminus tamen splendore suo maximam partè orbis illuminat: ita & Christus ex vtero virginis iam iamque progrediens, vniuerso orbi, etiam priusquam oriretur, illuxit. Denique ante illum quoque virginis beatę partum, & prophetæ in spiritu tripudiabant, & mulieres in spiritu prædicebant futura, & Ioannes nondum claustra egressus vteri, gaudia sua tradebat & matri. Propterea igitur & Ioseph tantam philosophiam mentis ostendit. Neque enim aut in iudicium tradidit sponsam, aut ipse saltem ei manifestum vteri exprobrauit tumorem, sed tantummodo à se illam separare conatus est. Cùm in his ergo omne negocium verteretur, atque in summa res difficultate consisteret, aduenit repentè angelus, qui omnia simul mœsta & aduersa dissolueret. Inquisitione dignum videtur, cur non priusquam intelligeret vir grauidam virginem, vnde esset grauida angelus edocuerit: sed posteaquàm ille suspitione cruciatus est, tunc iste id quod acciderat, indicauerit. *Hæc*, inquit, *eo cogitante, ecce angelus domini.* Et certè virgini ante conceptum denunciat quod futurum est: quod quidem ipsum non effugit quæstionem. Nam & si angelus non dixit viro, qua tamen ratione id virgo celauit? quæ enim & ab angelo audierat, & virum turbatum videbat, cur tantum mœrorem sermone non abstulit? Quanam ergo ratione non antequam turbaretur, hæc ei angelus reuelauit? Oportet enim vt quæ prius proposita sunt, priora soluantur. Cur hoc, inquam, angelus antè non dixit? ne scilicet Ioseph de rei nouitate dubitaret, & tale quid forsitan pateretur, qua-

Luc.1.c. le Zachariam legimus pertulisse. Facilè quippe est credere verum esse quod dicitur, quando iam res ipsa oculis offertur: antequam verò incipiat fieri quod promissum est, laborioseè prorsus dicta, & præsertim inusitata creduntur. Propterea istud nec angelus indicauit, & virgo id quod & audierat & sentiebat, abscondit. Neque enim sibi vllo modo à sponso credendum putauit, si ad eum rem nimis nouam, suspectámque deferret, quinimmo magis eum in iram credidit concitandum, si quasi crimen admissum hoc videretur obumbrare figmento. Si enim etiam ipsa virgo, cui tanta erat gratia conferenda, aliquid tamen patitur humanum, & dicit: Quomodo istud erit, quoniam virum non cognosco? Quanto magis ille dubitasset, maximè cùm id audiret ab vxore suspecta. Idcirco ei de hac re virgo quidem ipsa nil loquitur, angelus verò tempore aduenit congruente. Et cuius inquies, rei gratia non idipsum custodiuit in virgine, vt ad illam quoque post conceptum veniret? Ne scilicet stupentis ac verecundantis animum anxietas, mœstitiáque consumeret. Valde enim fieri potuit, vt tanti ignara secreti, aliquid de se crudele decerneret: & quantum honestatis amans, tantum famæ turpis intolerans, vel ad laqueum subitò, vel ad gladium conuolaret. Erat enim illa virgo per cuncta mirabilis, cuius virtutem Euan- L gelista Lucas declarans, refert: quòd cùm ab angelo verba satis honorificæ salutationis audisset, non semetipsam continuò, vt fit, in gaudium relaxauit, nec nimis credula noua dicta suscepit: sed honesta ac decenti trepidatione permota, cuiusmodi esset salutatio illa quæsiuit. Virgo igitur tanti & pudoris & ponderis, vel exanimari mœrore potuisset, si tam grande sibi imminere cogitasset opprobrium: cùm præsertim neminem sibi quamlibet multa dicenti crediturum putaret, quòd ille conceptus, qui de coniugio non erat, non de adulterio contigisset. Ne igitur ista sequerentur, venit angelus ante conceptum. Oportebat quippe imperturbatum illum esse vterum, quem hominum ingressurus erat creator. Decebat illam profectò animam ab omni esse immunem cogitationum tumultu, quæ tanti electa est ministra mysterij. Propterea virgini quidem ante conceptum, viro autem ipso iam instantis partus tempore nunciatur. Quod plerique parum intelligentes, ad Euangelistarum discrepantiam retulerunt, quasi scilicet Lucas Mariæ, Matthæus verò Ioseph asserat nunciatum: ignorantes profectò vtrunque id esse consequenter effectum, quod per omnem hanc historiam M obseruare nos cõuenit, vt vna hàc regula multa, in quibus videntur Euangelistæ dissonare, socientur. Venit itaque angelus ad Ioseph satis anxium, satísque turbatum. Nam & propter illa quæ diximus, & vt magis iusti viri philosophia claresceret, dilata est præsentia nũciantis. Aduenit autem cùm res ipsa iam esset implenda. Hæc autem eo cogitante, ecce angelus domini in somnis apparuit ei. Consideras certè modestiam, ac maturitatem viri: non modo non puniuit aliunde grauidam, sed nec cuiquam mœroris sui causam retexit, ne illi quidem ipsi de qua eum suspitio mordebat: sed secum ipse cogitationum suarum fluctibus æstuando, ab ipsa etiam virgine studuit abscondere tanti causam doloris. Neque expellere eam de domo voluit, sed à se tacitè dimittere. Tam mansuetus ille vir erat, támq; moderatus. Hæc ergo eo cogitante, in somnis apparuit ei angelus. Cur in somnis, & non potius apertè, sicut & pastoribus, & Zachariæ apparuerat, & Virgini? Quia scilicet erat vir prorsus fidelis, & manifestiori reuelatiõe nõ indigens. Nã virgo quidem, quippe cui tam & noua nunciarẽtur, & magna, multóq; maiora, quàm Zachariæ fue-

A riæ fuerant nunciata, & ante rem ipsam doceri debuit, & per apertissimam reuelationem doceri. Pastores quoque tanto debuerunt instrui manifestius, quanto magis ab eiusmodi eruditione per agrestem erant vitam remoti. Hìc verò post vteri indubitatum tumorem, cùm iam mœrore animi, & maligna suspitione tabesceret, & ad expectationem iam iamque meliorem aliqua optaret ratione transferri: hoc iam erat in animo, vt si fortè appareret quispiam, qui mœrentem in viam spei lætioris induceret, & facilè reuelationem susciperet, & libenter. Et idcirco postquam suspitione cruciatus est, visione recreatur: vt hoc ipsum quod post suspitionem docetur, ea quæ dicuntur vera esse demonstret. Cum enim quod nulli fuerat ipse confessus, sed inclusum tantummodo mente voluebat, id etiam loquente sibi angelo recognoscit, certissimum & absque vlla ambiguitate prorsus documentum est, quòd à deo ad illum missus aduenerit. Ipsius enim est solummodo, cordis arcana prospicere. Considera igitur quanta in hac dilatione compleantur. Nam & admiranda viB ri philosophia monstratur, & expectata opportunitas temporis ad fidei proficit firmitatem, & historiæ veritas insuspecta seruatur: quæ ostendit iustum virum ea esse perpessum, quæ illum pati consequentia rerum ipsa cogebat. Quemadmodum igitur angelus ei fidem suggerit ambigenti, audi, atque mirare quanta in hoc philosophia sermone resplendeat. Cùm enim venisset, dixit ad eum: *Ioseph, fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* Principio satis necessario Dauid intulit mentionem, vnde vtique Ioseph Christum didicerat nasciturum: deinde tum non sinit eum conturbatione vexari, dum nomine progenitoris ingesto, illius eum promissionis admonet, quæ ad omne facta est genus Iudæorum. Cæterùm cuius rei gratia Dauid eum filium nuncuparet ostendens: Noli, inquit, timere. Et certè alicubi deus non idem facit, sed rege quodam de muliere secus quàm oportuerat cogitante, castigatorio sermone vtitur, & comminationis plenissimo, cùm tamen ibi quoque ignorantia excusaret admissum. Neque enim sciens ille Saram alij

Gene.12.d &.20.a. copulatam in vsum vxoris acceperat, & tamen quum crimine careat verberatur: hìc verò multo mitius agiC tur, ac lenius: quippe vbi & maximarum rerum dispensatio continetur, & ingens inter virum vtrunque discrimen est. Propter quod nequaquam huiusmodi cogitatio correptionis indiguit. Dicendo enim, noli timere: proculdubio eum demonstrat timentem, ne scilicet offendat dominum si adulteræ copuletur. Per quod ostenditur, quia nisi hic intercessisset metus, nec ille de eius dimissione aliquid cogitasset. Ex his igitur omnibus illud profectò declarat, quòd dei ad Ioseph venerit missus imperio, cuncta quæ cogitauit, quæque perpessus est in medium proferendo. Nec verò nomen virginis memorasse contentus, addidit coniugem, haud ita vocaturus si corrupta fuisset. Coniugis autem nomine sponsam intellexit, sicut eos quoque qui adhuc sponsi sunt, generos appellare scriptura consuevit. Quid autem est, accipere? Domi profectò retinere. Iam enim illam mente dimiserat: sed dimissam, inquit, deus tibi copulat, non parentes: copulat verò non in fœdus solenne coniugij, sed in consortium communis habituculi, & copulat per meæ vocis officium. Sicut enim illam postea commendat Christus ipse discipulo, ita etiam nunc angelus sponso, solatium tantummodo eius habituram absque fœdere nuptiarum. De-

Ioan.19.e

inde etiam rem ipsam exprimens, qua plurimùm vre- D batur maritus, de maligna quidem suspitione tacuit: honestius autem, multóque dignius causa partus exposita, suspitionis quoque prorsus restinxit: ostendens quoniam propter quod solum sponsam, & secum habere metuebat, & à se dimittere cogitabat, ob hoc ipsum magis illam accipere debeat, secúmque retinere, si in cœpta velit permanere iustitia, per quod affatim trepidationem eius mœstitiámque dissoluit. Non modo, inquit, illicito non est violata complexu, verumetiam supra naturam morémque fœcunda est. Noli igitur de tam fœlici partu sponsæ attrahere mœrorem, immo verò in maiorem prorumpe lætitiam. *Quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est.* Nouum dictum atque mirabile, & humanis cogitationibus supereminens, supra leges vadens omnino naturæ. Quo nam igitur modo hæc ille vir crederet, qui nihil prius tale sermone conceperat? Ex eorum quæ iam peracta erant reuelatione. Idcirco enim omnia quæ cælabãtur in eius animo, angelus reuelauit: memorando certè quæ patiebatur, quæ verebatur, quæque etiam meditabatur efficere: vt cùm cognouisset ista, etiam illa susciperet. E Neque verò de præcedentibus solum ad fidem ducit ambiguum, verumetiam de futuris. *Pariet enim*, inquit, *filium, & uocabis nomen eius Iesum.* Non enim quia ex spiritu sancto est, idcirco te à ministerio tantæ existimes dispensationis extraneum. Nam etsi nihil habeas in hac generatione commune (virgo quippe permansit intacta) tamen quod est proprium patris, quódque nihil infuscat virginis dignitatem, hoc tibi facilè concedo, vt scilicet nato nomen imponas: tu enim illum primùm vocabis. Quanquam enim non sit filius tuus iste qui nascitur, tu tamen curam erga illum, & solicitudinem ostendes parentis: & propterea te illi ab ipsa statim nominis impositione coniungo. Deinde ne quis illum ex hoc verè patrem vocaret, audi quàm cautè, quámque solicitè ea quæ dicuntur addiderit. *Pariet*, inquit, *filium.* Non dixit, pariet tibi: sed posuit illum suspensum. Non enim illi, sed vniuerso prorsus orbi peperit Christum. Propterea & nomen eius de cœlo angelum detulisse Euangelista memorauit, vt hinc quoque ostenderet illum mirabilem esse partum, quo eius nomen ad Ioseph, & per angelum, & à deo missum doceret. Nam & ipsum voca- F bulum non inaniter positum est, quod certè mille continet thesauros bonorum. Propter quod illud etiam angelus interpretatur, bonis mœrentem spebus animando, & hoc quoque illum modo ad credendum quod loquitur, inuitat. Facilè nanque solicitamur ad prospera, & promptius fidem accommodamus secundis. Cùm igitur ex omnibus construxisset fidem, à præcedentibus, à præsentibus, à futuris, ab honore eius quem promiserat nasciturum, introduxit opportunè etiam prophetam de Christo loquentem: & singularia per ipsum bona vniuerso orbi conferenda prænunciat. Quænam igitur bona sunt? Remissio scilicet, interitúsque peccati. *Ipse*, inquit, *saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Hìc quoque beneficij nouitas indicatur. Non enim à bello visibili, neque à gladio Barbarorum: sed quod his longè maius est, à peccato suo populum suum nunciat liberandum: quod præstare nulli fuit hominum aliquando possibile. Et cuius, inquies, rei gratia quasi signatè populum suum, & non etiam omnes gẽtes pariter nominauit? Ne scilicet de manifesto & inusitato nuncio scrupulum pateretur auditor, quan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quam rectè hæc percepturo etiam gentes designantur. Populus enim Christi non tantum natio Iudęorum est, sed omnes quoque qui ad eum veniunt, eiúsque donantur agnitione. Considera verò quemadmodum nobis ipsam etiam Christi patefecerit dignitatem, primò populum eius appellans, quem per ipsum à peccatis dicit esse saluandum. Nihil enim hoc aliud est, quàm ostendere dei filium esse qui nascitur, nec se de aliquo homine rege hunc proferre sermonem. Neque enim potest peccata dimittere, nisi solummodo diuina natura. Tanta igitur cœlestis muneris liberalitate donati, cuncta omnino faciamus, ne tam grandibus beneficiis irrogemus iniuriam. Si enim etiam antequam hæc caperemus dona, merebamur tamen propter peccata puniri, quanto magis postquam tam ineffabilia sumus beneficia consecuti? Et hoc non frustra, nec absque certa nunc ratione commemoro: sed quòd video plerosque desidiosius post acceptum baptismatis viuere sacramentum, quàm eos qui nondum sunt illo mysterio consecrati. In plurimis enim nulla omnino signa Christianæ inuenio disciplinę: non in publicis locis atque communibus, non in ipsius ecclesiæ conciliabulis facilè reperias, per quod inter fidelem infidelémque distinguas. Solo enim hoc celebrandi mysterij tempore dignosci potest, cum videlicet alios excludi videris, alios verò intus teneri. Oportebat autem vniuscuiusque fidem non locis, sed moribus indicari. Nam secularium quidem decora dignitatum, consequenter ab extrinsecus positis cernuntur insignibus: nostra verò intelligi oportet ex mentibus. Fidelis enim non modo à communione mysterij, verumetiam de nouitate vitæ debet agnosci. Fidelem enim sal esse cõuenit, & luminare mundi. Sin verò ne tibi quidem ipse luceas, & ne propriam quidem putredinem fœtorémque detergas, quibus te indiciis ego fidelem potero agnoscere? An quia sacrati aquas fontis ingressus es? At hoc ipsum quod datum tibi fuerat ad salutem, fit tibi grauioris causa supplicij. Honoris siquidem magnitudo his qui non dignè viuũt honore, cumulus incipit esse pœnarum. Igitur fidelem non ab his tantum quæ accepit à deo, verumetiam ab his quæ obtulerit ipse deo, conuenit refulgere, & vndique esse notum atque manifestum, & ab incessu, & ab aspectu, & à veste, & à voce. Et hæc dixerim, nõ vt nosmetipsos ad ostentationem nostri, sed ad ædificationem cæterorum vtique aptemus videndos. Nunc verò vndecunque voluero te dignoscere, inuenio te à cõtrariis publicari. Si te ex loco scire curauero, proculdubiò in circo te theatróque prospiciam, totos prorsus dies in vanissimis illis cœtibus exigẽtem, vel in foro corruptis hominibus pestiferisque coniunctum. Sin verò ex ipsis motibus corporis notitiam tui habere quæsiuero, videbo te horrentibus cachinnis, & fœdissima iucũditate resolutum, vt fluxam quãdam perditámque meretricem. Sin autem te à veste considerem, nihil te à scenico habitu distare cognoscam. Iam si te voluero à comitibus addiscere, inueniam te adulatoribus stipatum, atque parasitis. Si à sermone, nihil te audiam omnino sanum, nihil serium, quódque ad disciplinam nostram spectet, loquentem. Si à cibo, maior hinc profectò materia accusationis orietur. Vnde igitur, respondeo mihi, fidelem te esse potero cognoscere, cùm omnia ista quæ diximus, contrariam de te ferant sententiam, téque apertissimè infidelem esse conuincant? Et quid dicam, vtrum fidelis? nec si homo verè sis, possum euidẽter agnoscere. Quando enim vt asinus calcitras, vt taurus superbis: libidine incensus sic hinnis vt equus: quando in epulis vrsorum imitaris voratum, & pinguedine corpus mulorum more distendis: cùm exercenda simultate camelum, lupum imiteris rapina: cùm irascaris vt serpẽs, & atrocitate scorpionum percutias: cùm subdolè insidieris vt vulpes, cumque veneno malignitatis armeris vt coluber & vipera: cùm quasi diabolus ipse aduersus fratres crudelia bella suscipias: quo nam vnquam modo, qua ratione in hominum te possum numero collocare, nulla in te cernens humanæ signa naturæ? O rem plenam doloris atque lachrymarum: fidelis & catechumeni distinctionem reperire cupiebam, sed nec inter homines & feras quod sit discrimen inuenio. Quid enim te appellare debeo? feram? Sed illæ vno aliquo horum vitio tenentur, tu verò simul in te omnia colligendo longè ferarum irrationale stultumq; transgrederis. An diabolum te potius appellem? sed ille nec pecunias concupiscit, nec tyrannidi ventris obsequitur. Cùm igitur plura in te vitia sint, quàm in bestiis atque dæmonibus, respondeo obsecro, vnde te possim iure hominem nuncupare? Si verò te hominem appellare nequeo, quo tandem modo potero fidelem vocare? Verùm hoc est multo deterrimum, quòd tamen cùm omnium vitiorum squalore turpemur, nec intelligimus quidem nostræ animæ fœditatem, nec eius prorsus deforme cognoscimus. Nam tu quidem apud tonsorem residens, diligenter capitis tui attendis comam. Sumpto siquidem speculo, multo cum studio, summáque cura æqualitatem consideras, & nitorem capilli: nec tamen in imagine tui temetipse inspexisse contentus, tum ipsum artificem, tum alios adstantes solicitè homo iam senex non vereris iuuenili stultitia insanus, interrogare, an alicubi incomptius manus properantis operata sit, an satis deceat frontem leniter attonsa cæsaries: Animæ verò nostræ, quæ non solum deformis est, verumetiam ferarum omnino conformis, & quæ Scylla aliqua, vel Chimæra (vt fabula celebrat) effecta est, nulla nos cura, nulla solicitudo vnquam remordet: cùm certè hìc quoque speculum sit paratum, proculdubio spiritale, & longè illo vtilius speculo, longéque lucidius. Non enim ostendit tantummodo suam vnicuique fœditatem, sed eam in maximum quoque, si volumus, conuertit decorem. Hoc est enim virorum memoria sanctorum, ac beatæ illorum conuersationis historia, & generaliter diuinarum lectio scripturarum, positáq; à deo legis agnitio. Si volueris saltem fixè, intenteq; cordis oculo fulgentes illas sanctorum imagines intueri, totum continuò mentis tuæ deforme conspicies. Cumq; istud agnoueris, nullius profectò rei indigebis alterius, per quam ab huiusmodi turpitudine libereris, tam nobis vtile istud est speculũ, tamq; nos facili transformatione conuertit. Nemo igitur diutius in ferarum effigie perseueret. Si enim seruus nequaquam domum patris ingreditur: cùm bestia etiam fueris effectus, quando potaris ipsum saltem introire vestibulum? Et quid dico bestia, quando vnusquisque vitiosus omni bestia comprobetur immanior? Illæ quippe, quanquam naturaliter sæuiant, si humana tamen arte palpentur, plerunque mansuescunt: tu autem qui illarum profectò naturalem feritatem, in eam quæ contra naturam est mansuetudinem sæpe commutas: tuam mansuetudinem naturalem in feritatem, quæ naturæ tuæ est inimica, conuertis: cumq; naturaliter feram ad mansuetudinem trahis, te naturaliter mansuetum in ferarũ rabiẽ natura repugnante perducis. Et leonẽ quidem mitigas, reddisq;

K Abestiis vitia mutuata.

Amplificat locũ eundẽ cõparatiõe.

L

M

A reddisque tractabilem: furorem verò animi tui omni prorsus efficis leone sæuiorem. Et certè cùm ibi sint duo impedimenta vel maxima, quòd fera ipsa & ratione priuatur, & longè omnium alterius generis animalium excedit furorem: tu tamen de copia donatæ tibi à deo sapientiæ, ipsam superas arte naturam. Qui igitur naturam vincis in bestiis, cur in temetipso naturæ obfuscas bonum, dum malum adamas voluptatis? Itaque si te, vt alium hominem mansuefaceres, iuberem, nihil hìc quidem impossibile viderer imponere: quanquam excusare posses, non te esse dominum voluntatis alienæ, neque cuncta in tua potestate consistere. Nunc verò tua hæc propriè fera est, & cui certissimo iure domineris. Quam igitur habes apologiam, quémve reperies honestum excusationis colorem, qui cùm solerti studio hominem quodammodo facias de leone, tu tamen negligens leo efficiaris ex homine? Nam illi quidem donas supra suam aliquid habere naturam, tibi verò nec naturales quidem affectus reseruas. Et qui bestias feras ad mansuetudinis prouehis dignitatem, temetipsum de throno deiiciens & honore regali, ad
B irrationalium cogis furorem. Ponamus enim, si placet, iram quoque bestiam esse quandam: quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem studium commodatur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice huiusmodi cogitationem mitem atque mansuetam. Siquidem hæc fera & vnguibus sæuissimis armatur, & dentibus: & nisi illam solicitè mansuefeceris, cuncta simul disperdet, atque lacerabit. Nullus enim leo, nulla sic vipera viscera queunt humana laniare, vt hominis iracundia ferreis quibusdam vnguibus vniuersa confodiens. Neque enim solummodo corpori nocet, sed ipsius etiam corripit animæ sanitatem: cunctas siquidem eius omnino vires discerpit ac deuorat, eámque ad omnia inutilem facit. Nonnulli hominum vermes quosdam in interioribus corporis nutrientes, ne respirare quidem sinuntur, vexatis profectò adesisque visceribus: nos tamen venenatam hanc in nobis alentes viperam, iram dico, quæ omnia interiora hominis depascitur: quid vnquam sanum, aut forte possumus cogitare? Quo nam igitur modo ab hac tam noxia peste fugiemus? si illam vtique potionem bibamus, quæ omnes intra nos vermes serpentésque mortificet. Et quod nam, inquies, istud est poculum? Preciosus scilicet Christi sanguis, si cum fiducia vtique sumatur. Omnis enim hoc remedio morbus extinguitur: post hoc sanctarum quoque scripturarum diligens & deuotus auditus, & misericordia auditui copulata. Per hæc enim omnes mortificari illæ possunt, quę animam nostram tabefaciunt passiones. Et tunc verè vita ac sanitate potiemur, qui certè nunc nihil ferè à mortuis discrepamus. Neque enim possibile est nos verè viuere, nisi in nobis vitia omnino moriantur. Hæc necessariò nos perimunt in futuro, si nos viuere hìc illa patiamur: quinimmo etiam ante illam mortem hìc exigunt à nobis horrenda supplicia. Siquidem vniuersa hæc vitia & crudelitatis plena sunt, & auiditatis, nósque quotidie deuorare non desinunt. Itaque & dentes eorum non immeritò esse dixerim dentes leonum, immo etiam sæuiores. Nam leo quidem simul vt fuerit expletus, semesum continuò cadauer relinquit: hæc verò vitia nec satiantur aliquando, nec ab anima nostra vsquam recedunt, captúmque à se hominem diabolo similimum faciunt. Quorum certè tanta vis est, vt seruitium quod Christo Paulus inferum superúmque tu-

C

tus securúsque exhibuit, idipsum à suis exigant captiuis etiam. Nam si vel amore corporum, vel cupiditate pecuniarum, vel gloriæ aliquis delectatione capiatur, superos inferos continuò contemnit, dummodo vitiis obsequatur. Nequaquam igitur dicenti Paulo fidem adhibere dubitemus, qui tanto Christi amore flagrauerit. Quando diuites inueniuntur aliqui ita desideriis suis ac vitiis seruientes, cur ita Paulum seruisse Christo incredibile iudicetur? Idcirco enim nos imbecilliorem in Christum habemus affectum, quia omnis nostra vis in vitiorum amore consumitur. Nam & auaritiæ deseruimus, & aliena diripimus, & inani gloriæ libenter obsequimur: qua seruitute quid vnquam esse vilius, aut contemptius dicendum est? Etsi enim millies clarus habearis atque conspicuus, nihil hinc tamen inglorio aliquo melior existis: immo hoc ipso multo inhonoratior, multóque despectior. Quando enim illi iidem tui amici, qui te glorificare certatim student, clarumque monstrare, propter hoc teipsum rursus irrident quòd gloriam ab ipsis requiras: quomodo non tibi in contrarium huiusmodi studia vertuntur? Vsqueadeò autem vitium istud notatur, vt sicut E laudamus omnes eum qui non fornicationem, non adulterium concupiscit: ita etiam prædicemus istum, magísque miremur, qui amorem refugit gloriandi: cùm è regione accusare potius quàm laudare soleamus eos, qui hominum laudes requirunt. Quid igitur istam magnopere sectaris, cuius vice contraria eius tibi semper occurrit? Si enim glorificari cupis, gloriam despice, & eris omnibus glorioſior. Nunc verò idipsum pateris omnino quod Nabuchodonosor legimus pertulisse. Nam ille statuam quondam erexit, à ligno & mor Daniel.3.a tua corporis imagine magnam scilicet famam aucupaturus, viuus (si diis placet) à rebus mortuis claritatem mutuaturus. O ingentem insaniam, quo se honorare est visus, deridendum præbuit. Nam qui re mortua nixus, magis quàm seipso & mentis suæ viribus, lignum supra se dignatur, quî non sit ille (obsecro) risu maximè dignus? Vt si aliquis de magnitudine ac pulchritudine domus, de scalis potius gradibúsque marmoreis se esse honorabiliorem putet, quàm quòd homo genitus, & rationis nobilitate donatus est. Hũc itaque plurimi etiam nunc inueniuntur imitari. Vt enim ille tunc de imagine aurea, sic modo alij de veste preF ciosa, de equis alij vel curribus, de amplitudine columnarum, & picturis parietum, opinãtur se esse meliores. Quia enim quod erant homines, perdiderunt, solicitè huc illucq; circumeunt, aliunde sibi gloriam colligẽtes, omni sanè irrisione dignissimam. At nõ etiam illi fortes dei & laudabiles famuli, huiuscemodi rebus: sed illis, quibus oportebat maximè, refulserunt. Siquidẽ cùm adhuc adolescentes essent, & peregrini, immo etiã serui atque captiui, ac necessariarum rerum penitus indigentes, multo his clariores fuerunt, quos omnis copia rerum, simul ac pompa comitatur. Et illi quidem Babylonio regi, non illa ingens & auro fulgens imago, non præfecti regionum, ducesq; militiæ, non innumerabilis ac bellator exercitus, non auri argentiq; stupenda congestio, eius ambitioni, & ad magnum illum efficiendũ aliquid prodesse potuerunt: his verò cunctorum talium possessione nudis, sola philosophia suffecit. Et hæc nimirum fuit quæ illos omnibus, nõ diuitibus solum, verumetiã diademate purpuraq; fulgentibus reddidit clariores, quanto amplius teterrimo aliquo cœno solis flãma resplẽdet. Ducebãtur ad totius penè orbis spectacu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G lum adoleſcentes,ſerui,iidémque captiui.Qui cum ante regem intrepidi conſtitiſſent, in conſpectu eorum ignem continuò iuſſit accendi, & duces militum, & ſatrapæ, præfectíque regionum, & omne illud diaboli circumſtabat theatrum, & vox vndique fiſtularum, & tibiarum cantus,& clangor tubarum, totiúsque muſicæ artis ſonus ferebatur in cœlum, ſanctorúmque auribus oſtrepebat, & fornax in immenſam altitudinem fuerat accenſa, ipſásque iam nubes flamma tangebat. Verùm illos nihil horum omnino deterruit: ſed quaſi pueriles quoſdam friuolósque conatus ridendo deſpicerent, ita ſecurè fortitudinem animi modeſtiámque monſtrabant: & emittentes vocem omnibus illis buccinis clariorem,tota cum libertate dicebant:Notum tibi ſit rex, Daniel.3.c
quoniam diis tuis non ſeruimus, & imaginem auream quam ſtatuiſti non adoramus.Et conſidera in ipſo tanti feruore certaminis modeſtiam relucentem, Notum tibi ſit rex. Non enim verbis quoque deſpicere regem atque inhonorare voluerunt: ſed ſuam tantummodo erga deum monſtrare pietatem, propter quod nec in longum extendêre ſermonem. Nam in breui cuncta
H declarant.Eſt, inquit, deus in cœlo, qui poteſt liberare nos de fornace ignis ardentis,& de manibus tuis rex eripere nos. Quid nobis igitur oſtendis diffuſas militũ copias? quid fornacem inuſitatis flammarum ardentem globis? quid micantes gladios? quid terribiles haſtatorum cateruas? His nanque omnibus longè ſublimior eſt deus noſter, ac fortior. Deinde intelligentes fieri poſſe, vt eos deus permittat interim paſſioni ſubiici:ne ſi id accideret, videantur illi temerè dei omnipotentiam prædicaſſe:conſequenter adiungunt, Quòd & ſi iſtud non fiat, notum tibi ſit rex quòd diis tuis non ſeruimus.Si enim dixiſſent, propter noſtra peccata nõ liberat,& fortè non liberaſſet, illis tamen creditum nõ fuiſſet: exiſtimaſſent quippe impij non potuiſſe deum magis,quàm noluiſſe defendere.Propterea hìc interim iſtud tacent, quod certè in fornace ſæpe congeminant, peccata ſurſum ac deorſum humiliter cõfitentes. Apud verò regem nihil tale prorſus commemorãt, ſed quòd etiam ſi donentur incendio, nequaquam tamen à pietate diſcedant. Non enim hìc pro retributione atque mercede, ſed pro ſola totum dei charitate faciebant. Nam & ſeruitutis premebantur iugo, & ærumnas captiuitatis gemebant, & nulla rerum proſperitate fruebantur.Siquidem & patria,& libertate,& omnibus quibus antè potiebantur,exciderant. Non enim mihi illas
I in regali aula commemores dignitates:ſancti illi quippe cùm eſſent atque iuſti, millies in regione propria ſtipem petere maluiſſent, modo vt conſecrati deo templi iucunditate gauderent.Elegi, inquit, abiectus eſſe in Pſal.83.c
domo dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.&, Melior eſt dies vna in atriis tuis, ſuper Ibidem.
millia. Multo igitur magis elegiſſent abiecti eſſe in ciuitate dei,quàm in Babylonia regnare: idque præcipuè ex vocibus illis approbatur, quas inter flammas frequenter emittunt, habitatione illius regionis grauati. Etſi enim ipſi ante hanc tentationis procellam plurimo apud illos honore fruerentur,cernentes tamen varia ciuium ſuorum & magna diſcrimina, vehementi nimirum mordebantur dolore. Quod vtique propriũ ſolet eſſe ſanctorum, non ſcilicet gloriam propriam, non honorem, non quicquam aliud omnino anteferre proximorum ſaluti.Conſidera igitur quàm diuerſus ab illis ſit noſter affectus.Illi enim in mediis quoque ignibus conſtituti,pro vniuerſo populo dei ſupplicant: nos verò ne in ſecuritate quidem maxima meminimus K
proximorum. Sed & ad interpretandum regis ſomnium requiſiti, non propria aliqua commoda propoſita habebant, ſed quod ad cunctorum vtilitatem ciuium pertineret: mortem verò quàm facilè contemnerent, clariſſimi experimenti probatione docuerunt. Vbique autem ſe piè pro cunctis, atque humiliter opponunt, deum per omnia placare cupientes. Deinde quoniam ſemetipſos ad impetrandam populo veniam ſufficere non credunt, ad patrum merita confugiunt: ipſi verò nihil ſe amplius profitentur afferre, quàm humiliatum ſpiritum,ac dolore contritum.Horum igitur virtutem nos quoque debemus imitari. Siquidem etiam nunc aurea imago propoſita eſt, pecunia ſcilicet, in qua tyrannica quædam mammonæ formatur effigies, & ad ſeruiendum ſibi cupidorum corda ſolicitat. Sed nequaquam nos aut ſonitus tubarum, aut tibiarum,citharæque concentus, aut reliqua diuitiarum incentiua commoueant, vt imaginem adoremus auaritiæ: ſed etiamſi ardentem fornacem intrare cogamur, paupertatem dico, eam tamen & inter ignes poſiti diligamus:tunc enim nos in medio flammarum L
blanda circundabit roris aſperſio. Ne igitur pauperiei fornacem horreſcamus. Nam tum quoque in ignem coniecti,per ipſum oſtenſi clariores ſunt:qui verò imaginem adorauerunt auream,ſubitò ignis perierunt voratu. Sed tunc quidem omnia pariter impleta ſunt: nunc autem alia quidem in hoc ſeculo, alia verò in futuro ſunt implenda iudicio. Hìc quippe qui ne mammonam adorent,eligunt ſentire pauperiem: & hìc quidem magna, ſed multo maiori in futuro claritate fulgebunt.Qui verò hìc imaginem adorantes auream, de iniquitate ditantur, tunc profectò extrema ſupplicia perſoluent. De huiuſmodi enim fornace Lazarus non Luc.16.c
minus quàm illi tres viri, clarus egreſſus eſt: at contrà ille diues purpuratus, ac ſplendidus, qui in parte adorantium iure numeratur, gehennæ eſt deputatus incendio. Quæ igitur ſuperius dicta ſunt, figuram manifeſtè exprimunt futurorum. Sicut enim ibi in ignem miſſi, nihil aduerſi omnino ſenſerunt: qui verò foris ſteterunt, ſubito ac vehementi incendio concremati ſunt: ſic etiam tunc futurum eſt. Nam & ſancti etiam ſi flumen igneum tranſeant,nihil prorſus triſte patientur, ſed apparebunt abſque dubio clariores: adoratores verò imaginis videbunt ignem omni in ſe fera ſæ- M
uius irruentem, ſeque ad pœnarum interiora rapientem. Si quis ergo non credit gehennam, ad fornacis illius flammam mente reſpiciat,& ex contemplatione præſentium credat futura, nec paupertatis, ſed iniquitatis fornacem expaueſcat. Hìc enim & ignis & dolor eſt: ibi verò & ros ſentitur, ac requies. Et in illa quidem flamma diabolus medius aſſiſtit, in hac verò angeli incendia repellentes. Audiant igitur iſta diuites qui fornacem iniquitatis accendunt,& qui pauperibus nihil nocent, diuina illis virtute rorante: ſe verò in illius horribilis flammæ prædã ſponte præcipitant, quã propriis certè manibus accendunt.Tunc itaq; angelus deſcendit ad pueros,nũc vero nos deſcendamus ad eos qui in egeſtatis fornace torrẽtur, eisq; refrigeria de miſericordiæ rore præſtemus:vt ab illis flammã inopiæ repellentes, poſſimus coronarum quoque eorum eſſe participes. Atque ita flammã gehennæ Chriſti à nobis vox illa depellat, quæ dicit: Eſurientem me vidiſtis, & Matt.25.c
pauiſtis:ſitientem,& potũ mihi dediſtis.Hęc enim tum nobis vox, roris loco(fratres) erit, per mediam ad nos

flammam

A flammam relata. Deſcendamus, inquam, cum miſericordia in fornacem inopiæ:intueamur illos qui ſecuri per huiuſmodi gradiũtur ignem, eiusq; fidentes verticem calcant. Conſideremus nouum quiddam atque mirabile,hominem in fornace gratias ſuppliciter agẽtem,hominem in fornace dulci modulatione cantantem,hominem in extrema inopia colligatum,& plurimam tamen deo gloriam,laudesq; referentem. Illis ſiquidem pueris inueniuntur æquales, quotquot paupertatem cum gratiarum actione patiuntur. Eſt enim terribilior pauperies igne,& amplius ferire conſueuit.Verùm vt illos non aduſſit ignis,ſed quoniam gratias domino retulerunt,etiam vincula eorum continuò diſſoluta ſunt:ſic etiam tibi, ſi paupertatem cum gratiarum actione ſuſtinueris,vincula reſoluuntur,& ignis extinguitur:ſi verò non extinguatur, multo maiore miraculo fontis naturam ignis imitabitur, quod in his certè conſpici poteſt qui iuxta Euangelium philoſophantur, quiq; libentius in paupertate, quàm in ſuis opibus diuites gloriantur. Nam & tunc illi qui in ardenti fornace conſtiterant,puriſſimo rore fruebantur: & licèt nõ fue-
B rit ignis extinctus,in medio ſui tamen ſtantes,omnino non attigit. Nequaquam igitur extra fornacem poſiti vramur incendio,neceſſitates pauperum immiſericorditer negligendo,ne patiamur quod illi tunc regis pertulere miniſtri.Si enim in fornacem pauperum ſponte deſcendas,cum tribus illis pueris profectò cõſiſtes, nihilq; in te aduerſi ignis operabitur. Sin verò in egeſtatis ardore poſitos,quaſi de confeſſu ſuperiore deſpicias, continuò te flamma vorax conſumet. Deſcende igitur in ignem,ne te horribilior ignis inuoluat: neque extra ignem ſederis, ne te ſubitus flammæ voratus arripiat. Si enim te cum pauperibus viderit, à læſione tui prorſus abſiſtit: ſin verò à pauperibus ſeparatum, aduolabit repentè,tèque rapiet ad pœnam. Noli ergo ab eis vſquã omnino diſcedere, ſed cùm diabolus imperauerit eos in fornacem inopiæ contrudi, qui aurum contemſerint adorare:noli tu ex illorũ parte effici,qui coniiciũt: ſed potius ex eorum,qui in tale coniiciuntur incendiũ: vt efficiaris quoque ex his qui ſaluantur, non ex his qui ad ſupplicium congregantur. Etenim ros magnus eſt, nequaquam amore diuitiarum ab inopum miſeratione reuocari:ſuntq; omnibus ditiores, qui diuitiis contem-
C ptis virtute claruerunt. Nam & illi tunc contemnendo regem, rege ipſo effecti ſunt clariores. Et tu itaque ſi mundi opes fideli mente deſpicias, toto eris mundo Heb.11.g
precioſior:ſicut etiam illi ſancti, quibus dignus nõ erat mundus. Vt igitur dignus cœleſtibus efficiaris bonis, deride præſentia. Hoc ſiquidem modo & hìc claritate virtutum,& in futuro præmiorum honore fulgebis, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria & imperium cum patre & ſancto ſpiritu in ſecula ſeculorum,Amen.

Homilia.v.ex capite.j.

Esa.7.c
HOc *autem totum factum eſt ut adimpleretur quod dictum eſt à domino per prophetam, dicentem: Ecce virgo in utero concipiet, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel.* Multos audio qui dicunt,quòd præſentes quidem & Euangelicæ veritatis eloquiis perfruentes, dignum tantis rebus commodent auditum: egreſſi verò eccleſiam, cum loco & animum repentè mutent, extinguentes prorſus totum illum deuotionis ignem, quem ſermo in eis prædicationis accenderat.

Quidnam igitur adhiberi congruit,ne iſtud eueniat? Si D
ſcilicet conſideremus in primis vnde contingat. Vnde itaque vobis accidit tanta mutatio? De conuerſatione nimirum parum attenta,& vitioſorum hominum aſſiduo peſtiferôque colloquio. Non enim oportebat omnino à cœtu eccleſiæ recedentes, contrariis huic ſtudio negociis implicari: ſed domum continuò reuertentes, ſacros replicare libros, & coniugem pariter liberoſq; ad eorum quæ dicta ſunt collationem vocare, hiſq; altius animo ac penitus inſertis, tum demum ad ea quæ huic vitæ ſunt neceſſaria curanda procedere. Si enim balneum egreſſus,publica conuenticula euitas,ne beneficium forti fomento negocia moleſtiora corrumpãt: quanto magis cùm ab eccleſiæ congregatione regrederis,hoc te oportet efficere? Nunc verò contraria agentes, cuncta diſperdimus: nondum quippe vtilitate ſermonis firmiter in mente defixa, plurimus irruens ſecularium impetus actionũ,omnia pariter euellit.Quod ne accidat, quoties à ſancta congregatione diſceditis, nihil magis neceſſarium iudicate,quàm ea quę audiendo didiciſtis,conſeruare meditando.Nimia enim omnino indeuotio, & prorſus extrema eſt, vt quinque & E
ſex dies quidem in rebus carnalibus conſumentes, vnũ ſpiritalibus diem, imò exiguam diei partẽ nolitis impendere.Nõnne quotidie cernitis filios nempe veſtros, ea quæ diſcenda ſuſcipiunt,totius ferè diei continuatione meditarie?quanto id magis nos in ſpiritalibus ſtudiis præſtare debemus, alioqui nihil huc nos proderit conuenire,haurientes vaſe vndique hiante rimis,atque vndique perfluente:& ne tantum quidem ſtudij in horum quæ diximus conſeruatione ponentes, quantum, erga aurum, argentúmque ſolemus adhibere. Paucos enim plerunque nummos cùm aliquis accipit, & ſolicitè reponit in ſacculo,& diligenter obſignat ſigillo:nos verò poſtquam longè auro, gemmísque precioſiora ſuſcepimus eloquia,& inæſtimabiles ſpiritalium opes bonorũ, nequaquam ea in theſauro animæ recondimus continenda, ſed paſſim atque negligenter mẽtes noſtras effluere permittimus. Quis nam igitur noſtri aliquando miſerebitur,cùm ipſi nobis tam apertè inueniamur inimici,atque in tantam nos pauperiem ſponte cogamus? Ne igitur iſta contingant,legem hanc nobis ſcribamus immobilem,nec nobis modo, ſed coniugibus etiam liberiſq; noſtris, vt vnum hũc totius hebdomadis diem, F
quo ad audiendum concurritur, totum in eorum quæ dicuntur meditatione ponamus.Sic enim & multo diligentiores vos ad ea quæ ſunt dicenda venietis, & ipſi minus experiemur laboris. Sed etiam ſcientiæ nobis lucrum profectò maius eueniet, quãdo memoriter prius audita retinentes, paratius atque inſtructius ad recentia conuolatis.Non enim parum ad eorum quæ dicuntur proficit intellectum, diligenter noſſe ſenſuum conſequentiam, quæ à nobis iuncto lectionis tenore contexitur. Quia igitur impoſſibile eſt vno die cuncta tranſcurrere, idcirco multis ea vobis commendamus diebus, contextu memoriæ interrupta iungentes, & longam ſeriem rerum, quaſi reſticulam quandam noſtræ circumligantes animæ,vt integrum ſcripturarum corpus appareat. Recordantes igitur diligenter quæ à nobis antea memorata ſunt, pergamus ad reliqua. Quæ nam verò illa ſunt, de quibus hodie diſſerendum eſt?

Hoc autem, inquit, *totum factũ eſt, ut adimpleretur quod dictum eſt à domino per prophetam, dicentem.* Digna prorſus tantum voce ſignauit miraculum, dicendo: Hoc autem totum factum eſt. Quia enim quoddam pela-

 gus im-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gus immensum,& inæstimabile misericordiæ dei vidit profundum, atque in rem subitò prodisse quod antè in spe non fuerat,ac repentè naturæ leges solutas, reconciliationem dei,hominúmque factam, superiorem cũctis ad inferiorem descendisse substantiam, & destructum maceriæ interstitium, & impedimenta submota, multòque his plura esse completa, vno ferè verbo magnitudinem exprimendo miraculi,ait: Hoc autem totum factum est,vt adimpleretur quod dictum est à domino. Ne,inquit, æstimes quia istud modo primũ placuerit impleri:olim hoc ordinatum à deo,atque dispositum est.Quod & Paulus vbique studuit ostendere.Iam verò ipsum Ioseph ad Esaïam remittit, vt si verborum illius fuerit oblitus, quæ recens & in somnis audierat: saltem prophetæ dicta, in quorum meditatione nutritus est,mente cõtineat.Et virgini quidem nihil tale est prorsus locutus, nimirum quæ adhuc puella cùm esset, horum notitiam non haberet:viro autem,ac præsertim iusto,& prophetica assiduè scripta meditãti, consequẽter hinc disserit.Et superius quidem ait, Mariam coniugem tuã:hîc verò postquàm prophetam adduxit in medium, tum demũ ei credidit nomen virginitatis. Neq; enim antè imperturbato quietoq; animo & virginem illam audisset & matrem esse:à propheta verò nihil erat auditurus noui,sed certè id quod longi erat temporis meditatione detritum. Verùm vt hoc quod dicitur facilè credatur, in medium angelus adducit prophetã. Sed nec teste quidem tam claro contentus, ipsum sermonem ad dei authoritatem reducit.Non enim Esaïæ, sed dei illud dictum esse confirmat. Idcirco non ait, quod dictum est ab Esaïa:sed,quod dictum est à domino. Os quippe fuerat Esaïæ, per quod sermo ipse erat egressus:resp̃sum verò diuinum.Quid ergo hoc oraculo prædictum est? Esaiæ.7.c *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium, & uocabunt nomen eius Emmanuel.* Et cur,inquies, non est hoc nomine,id est,Emmanuel: sed Iesus Christus vocatus?Quia scilicet non dixit,vocabis:sed,vocabunt:populi sine dubio,& ipse exitus rerum. Hic enim ab effectu nomen imponitur. Est enim mos scripturæ, euentus rerum ponere nominum loco. Quid enim est aliud,vocabunt nomen eius Emmanuel: nisi,videbunt oculi mortalium deum inter homines versantem: qui etsi antè cum hominibus fuit, non tamen tam apertè, támque manifestè? Quòd si hoc loco Iudæi impudenter repugnent, rogabimus eos, qui igitur puer vocatus est, velociter spolia detrahe, citò prædare? nequaquam enim hic habent quod respondere possint. Cur igitur ad prophetam, voca nomen eius,inquit,velociter spolia detrahe, citò prædare? Quoniam illo vtique nato, detractio spoliorum facta est, atque populatio. Meritò igitur res quæ sub eo tam clara contigit, ipsi nomen imposuit. Et ciuitas, inquit, vocabitur ciuitas iustitiæ, mater ciuitatem fidelis Sion. Nec tamen inuenimus quòd aliquãdo ciuitas iustitiæ nominata sit,sed in Hierusalem semper appellatione permansit. Verùm quia istud euenit in melius populi more conuerso, ciuitatem ita prædixit vocandam. Cùm enim tale aliquid acciderit,vt homo per quem accidit, ex facto quàm ex nomine clarius iudicetur, nomen eius appellat ipsam rei,quæ per illum facta est,veritatem. Si vero hinc confutati,atque conuicti,aliter appellationem virginis intelligere conantur, aliósque nobis interpretes proferentes,atque dicentes:non dixerunt, virginem:sed,puellam. Primò quidem dicemus illud, quoniam ad faciendam veræ translationis fidem, omnibus aliis iure Septuaginta interpretes sint digniores. Siquidem alij K Septuaginta interpretes.
post aduentum domini interpretati sunt, Iudæi siquidẽ permanentes, meritóque suspecti: quippe qui inimicè & subdolè multa corruperint, & data prorsus opera à prophetis mysteria prædicta cælauerint.Septuaginta vero ante centum,& aliquando amplius dominici aduẽtus annos ad interpretandum tot ac pariter accedentes,ab omni suspitione huiusmodi vindicantur,tum ob ipsum temporis interuallum, & illorum numerũ: tum ex ipso,q̃ super omnia debet valere,consensu. Sin autẽ illorum qui postea interpretati sunt,testimonium proferre maluerint,sic quoque à nostra peruenient parte victoria.Siquidem scriptura adolescentulæ,vel puellæ nomine,virginem appellare consueuit. Idq; non in fœminis solum,verumetiam in viris sæpe signatum est. Iuuenes,inquit,& virgines,senes cum iunioribus. Ac rursus Psal.148.b
de puella loquens, quæ virginitatem corporis violenter oppressa perdiderit:Si,inquit,proclamauerit adolescentula:id est,virgo. Et ea quidem quæ superius dicta sunt, hunc sensum facilè confirmant. Non enim frustra posuit,Ecce virgo in vtero habebit:sed cùm ante diXisset,ipse dominus dabit vobis signum: continuo subiecit,Ecce virgo in vtero habebit.Et certe si puella quidem in vtero esset habitura, sed hoc tamen communi fieret lege connubij,quod tãdem id signum fuisset? Signum quippe omnem prorsus consequentiam,& ordinem rerum debet excedere, & nouũ debet esse in omnibus,atque à solenni more diuersum: aliter vero signũ esse non poterit. *Surgens autem Ioseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus domini.* Vidisti certe obedientiam, vidisti animum facile sacris fidem sermonibus accõmodãtem,vidisti mentem omnino vigilantem,ac nulla prorsus corruptione violatam.Neque enim saltẽ ipso suspitionis suæ tẽpore triste aliquid est molitus in virginem: & nunc quoque cùm eadem illa suspitione relatus est,non modo illam non conatur expellere,sed& secum retinet, & totius dispensationis minister efficitur. *Accipe,inquit,Mariam coniugem tuam.* Nempe cõsideras quàm frequenter Euãgelista hoc virgini nomẽ imponat,nolens interim mirabile illud reuelare mysterium, sed tamẽ iam extinguens suspitionem malignã. *Cùm autem accepisset,non cognouit eam,donec peperit filiũ suum primogenitum.* Donec,hic positum,non vt suspiceris quia vel postea aliquando cognouerit: sed vt discas q̃ M
etiam ante partum intacta permanserit. Cuius igitur, inquies,rei gratia,donec,hic positum est? Sæpe scriptura diuina hac vti elocutione consueuit: vt dicendo,donec, non definitum aliquod tempus includat. Nam & cum à Noë coruus ex arca esset emissus: non est,inquit, Gene.8.a
reuersus donec siccaretur aqua. Et certe nec postea inuenitur rediisse. De ipso etiam loquẽs deo:A seculo,inquit,& vsque in seculum tu es. Sed nullum hìc profectò Psal.89.a
terminum posuit. Rursus altitudinem pacis annunciãs: Orietur, inquit iustitia eius, & multitudo pacis, donec Psal.71.a
auferatur luna: non tamen vt post illam pacem finem statuat huius,quod spectamus, elementi. Ita etiam hoc loco,donec,posuit, vt à suspitione illud quod ante partum tempus fuit,absolueret.Postea vero quod sequitur, tibi iam æstimandum reliquit. Quod enim ab eo tibi discendum erat, hoc ipse dixit,quòd intacta fuit vsque ad partum virgo: quod vero apertum erat atque manifestũ,tuo intellectui dereliquit:vt est certe istud. Quoniam nec postea quidem eam quæ Christi mater effecta est,& nouo illustrata partu, nouóque conceptu,ille iustus aliquando fuerit ausus attingere.Si enim cognouisset

A uisset eam,& loco habuisset vxoris, quomodo illam dominus quasi absque solatio, & nihil penitus habentem, Ioan.19.c Luc.8.c
discipulo commendare curasset,iubens ei vt eam reciperet in suam?Vnde igitur, inquies, fratres eius dicuntur Iacobus & Ioannes?Non aliter omnino, quàm quo ipse Ioseph Mariæ putabatur maritus. Multa quippe sũt ad opacandum illius partus mysterium obducta velamina, propter quod ita etiam eos Ioannes vocabat dicens: Neque enim fratres eius credebant in eum. Sed Ioan.7.a
tamen hi ipsi qui parum antè crediderant, clari postea Galat.1.a
in fide,ac mirabiles extiterunt. Quãdo enim Hierosolymam Paulus ingressus est,vt cum cæteris apostolis de Iacobus.
dogmatum varietate conferret, continuò intrauit ad Iacobum.Tam enim fuit ille mirabilis,vt episcopatum primus acciperet. Aiunt enim genua eius obduruisse callo, tantamq; in eo fuisse carnis incuriam, vt adhuc viuentis omnia ferè membra morerentur: atque assiduitate orationis, iugiq; ad patimentum prostratione corporis,frontem quoque eius callo similiter obductã, vt nihil ferè à cameli genibus discreparet. Hic etiam Acto.21.d
Paulum,cùm propter eum Hierosolymã venisset, ma- B
turitatis suæ sermone moderatus est,dicens:Vides frater quot millia sunt credentium ex Iudæis, &c. Tantus illius erat pro ædificatione ecclesiæ zelus, tantaq; prudentia, immo dei in illo gratia de Christi virtute resplendens. Qui enim obtrectabant domino in carne constituto,adhuc in carne passibili,ita eum & admirati sunt, & coluere post mortem, vt cum multa pro illo cupiditate morerentur:quæ certè maximè effectum resurrectionis ostendunt. Propterea quippe ad vltimum clariora seruauit, vt absque vllo esset ambiguo virtutis tam grande documentum.Si enim nos eos quoq;, quos admiramur viuos, tamen obliuiscimur mortuos: quomodo illi quem audebant irridere viuentem,deum esse post mortem putarent, si eum nihil aliud esse quàm hominem credidissent?Quomodo autem pro illo elegissent mortem etiam subire, nisi manifestum in ipso cognouissent resurrectionis exemplum?Hęc verò dicimus,non vt audiatis solummodo, verumetiam vt quæ auditis imitemini,fortitudinem scilicet,constantiam, omnemq; iustitiam: vt nemo sui desperatione moriatur,etiam si antea desidiæ torpore languebat, vt vnusquisque nostrũ nulla in re alia spem suam, nisi post dei C
misericordiam in morum sanctitate constituat. Nam si istis omnino nil profuit vel patria, vel domo, vel propinquitate Christo fuisse coniunctos, antequam de propria fulgerent virtute: qua nos dignos venia putamus,qui de iustis propinquis,ac fratribus gloriamur,nisi eos ipsos fuerimus imitati?Nam & propheta idipsum Psal.48.b
significans,ait:Frater non redimit,redimet homo: etiã si Moses fuerit,etiam si Samuel, etiam si Hieremias,audi tamen quid ad illum loquatur deus: Noli, inquit,orare pro populo isto:quoniam non exaudiam te. Quid Hiere.11.c
igitur miraris, si non exaudiat supplicantem? Etiamsi ipse,inquit,Moses adesset,atque Samuel,me tamen eorum pro talibus deprecantium non placaret oratio.Sed Ezc.14.d
Ezechiel saltem si supplicet,audietur. Verùm ipsi quoq; dicit dominus,quoniã si assistat Noë,& Iob, & Daniel, filios suos & filias non liberabunt.Etiam si Abrahã patriarcha pro his supplicet, qui in suis vitiis permanendo immedicabiliter ægrotant, abibit deus relinquens rogantem, ne vocem pro talibus interuenientis exaudiat. Et si Samuel rursum exorans pro aliquo indigno 1.Reg.16.a
deprecetur, continuò ad ipsum clamabit deus: Vsquequo tu luges Saul?Etiam si pro sorore quispiam incompetenter orauerit,audiet quod Moses: Si conspuens cõ- Nu.12.c d
spuisset pater eius in faciem ipsius, nõne esset immunda? Non igitur quasi oscitantes & desides, ex aliorum meritis pendeamus. Habent enim vim pro nobis, & quidem maximam, orationes supplicationesq; sanctorum:sed tunc profectò cùm nos quoque idipsum per pœnitentiam postulamus, & ad studia meliora confugimus. Alioquin etiam Moses ipse, qui & fratrem suum, Exo.32.g
& sexcenta illa millia armatorum ab imminenti dei liberauit ira, sororem tamen suam nequiuit eruere. Et certè non erat æquale peccatum. Illa iniuriosius de Mose fuerat quiddam locuta:at verò omnis illa multitudo, quam diximus,rectam in dominum impietatem commiserat. Sed hanc tamen vobis quæstionem potius relinquo,ipse verò id quod multo est difficilius, conabor absoluere. Quid enim iam de sorore dicamus, quando tanti ille dux populi sufficere sibiipsi quoque deprecando non valuit,sed post mille ærumnas laborum,& quadraginta annorum commendatum sibi à domino principatum, prohibitus est à domino terram repromissionis intrare, quam toties ei diuinus fuerat sermo pollicitus?Quid igitur in causa est? Nequaquam vtilis in il- E
lam terram sancti Mosi fuisset ingressus, & qui omnino plurimos Iudæorum in maximam erroris ruinam supplantare potuisset. Si enim quia per illum fuerãt de sola Aegypto liberati,relicto deo,tantummodo Mosen requirebant, ipsius esse prorsus cuncta illa beneficia credentes:hunc si introductorem quoque in terram repromissionis habuissent, in quæ non illi impietatis prærupta cecidissent? Vt igitur omnis huiusmodi amputare- Deut.34.d
tur occasio, ipsum quoq; eius est occultatum sepulchrũ. Et Samuel quidem Saulem ab ira dei liberare non potuit,Israel† verò sæpe populum saluauit.Hieremias quoque Iudæos non eripuit vltioni,alium tamen quendam saluasse memoratur.Daniel etiam sapientes Babyloniæ ab interitu liberauit, nec tamen Iudæos iugo captiuitatis absoluit.In Euangelio verò cernimus, non in aliis, atque diuersis: sed in eisdem ipsis fieri vtrunque personis,& vnum eundemq; hominem, nunc quidem sufficientem ad liberationem sui,nunc verò ipsum propriæ salutis effici proditorem.Nam ille quidem mille talentorum debitor,multis precibus supplicãdo semetipsum Matt.18.d
periculo liberauit, postea verò idipsum impetrare non F
valuit: alter verò econtrario, cùm prius perditioni semetipsum totum dedisset, postea tamen sibi plurimùm profuit.Quis verò iste est?qui scilicet bona patris absũpserat. Ex quibus profectò redolet, quòd si negligentes Luc.15.a
fuerimus ac desides,nec per aliorum quidem possumus merita saluari.Si verò mente vigilemus,etiam per nosmetipsos istud valeamus efficere, & multo magis nostro,quàm alieno tuti esse suffragio. Nam & deus salutẽ nostram, non tam aliis rogantibus pro nobis vult donare,quàm nobis:vt hoc ipso quo iram in nos eius placare cupimus, ad studia meliora migremus, & fiduciã bonæ conscientiæ colligamus. Sic enim Chananæam illam aliquando miseratus est: sic etiam meretrici donauit salutem, sic latronem à cruce in paradisum transtulit, nullius patroni, nullius precibus mediatoris inflexus.Et bene dicimus,non vt pro peccatoribus supplicandum esse sanctis negemus,sed ne nosmetipsos in ocium, ac desidiam resoluamus, & dormientes ipsi aliis tantummodo nostra curanda mandemus. Nam cùm Matt.15.b
Lucæ.7.a
Ibidem.23.f
dixisset, facite vobis amicos:non hìc restitit, sed adiecit,ex iniquo mãmona: vt scilicet tuum id esset ac proprium.Nihil quippe hìc aliud quàm misericordię opera Luc.16.b
signauit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

G signauit:quodq; mirandum est, nequaquam nos,si velimus assurgere, de ipsa possessionis iniquitate cõdemnat.Quod enim dicit,huiusmodi: acquisisti antea malè,impende iam bene: collegisti hactenus iniquè, disperge nunc iustè: & certè quæ tandè ista virtus est donare de talibus?Sed tamen amans hominem deus, eousque descendit,vt si ista faciamus, bona nobis magna promittat. Verùm nos in tantum stultitiæ amentiæq; processimus,vt nec ex iniqua aliquid possessione tribuamus:sed & cùm rapinis mille ditati vel minimam partem fortè dederimus, omnia nos iam impleſſe credimus.An non fortè audisti Apostolum pronunciantem,
2.Cor.9.b quoniam qui parcè seminat,parcè & metet?Qua, quæso,enim ratione parcis ac retines? Non est istud impẽdere,sed augere: neque fructus ac negociatio impensa dicenda est.Vbi enim semen est, ibi etiam multiplicatio fructuum consequitur.Tu verò si terram quidè pinguem ac fertilem coleres & quæ plurimùm esset opportuna seminibus, non tantum illam propria horrea semi-
H nando vacuares, verumetiam mutuaueris aliunde quod sereres.Maximum nanque detrimentum putares, in re tali diligere parcitatem.In cœlo verò operans,atque ibi fructum requirens, vbi nulla aëris inæqualitas, corruptio nulla ventorum est: sed plurimo vbique cum fœnore semina iacta prouenium, cunctaris atque dissimulas,nec intelligis quia possimus & parcendo perdere,& spargendo colligere.Sparge ergo,ne perdas: noli retinere, vt magis congreges, sed fructuosissimo eroganda genere vt lucreris impende. Et si seruare illa oportet, noli ea ipsa seruare (hoc enim modo vniuersa dispereũt) sed deo potius cãcta cõmitte, & nemo quicquam poterit inde diripere.Noli igitur tu hic velle negociari: neque enim nosti lucra colligere, sed eum potius fœnerare, qui longè maiorem fœnore reddit vsuram: ibi (inquam) potius fœnerare, vbi nulla inuidia prorsus,nullus timor,nullæ versantur insidiæ:fœnerare nullius rei penitus indigentẽ, sed propter te tamen tãquam necessaria postulantẽ.Da pascenti omnes,& propter te esurienti,ne ipse egestate moriaris.Da ei qui idcirco pauper effectus est,vt te diuitem faceret: fœnerare vnde possis non mortem fructificare,sed vitam. Istæ nanque vsuræ regnum, illæ autem acquirunt gehennã: illæ enim auaritiæ sunt, istæ verò philosophiæ: & illæ
I quidem crudelitatis,istæ verò pietatis. Quam ergo satisfactionem parare poterimus, qui cùm & amplius, & tutius,& opportunius possimus accipere, & cum libertate omni,& absque formidine, absque obtrectationibus ac periculis possidere,à talium lucrorum studio recedentes,vilia ista sectamur ac turpia,continuò peritura,ac maximum nobis paritura supplicium?Nihil enim præsenti vsura turpius,nihilq; crudelius. Siquidem huiusmodi fœnerator negociatur aliena discrimina, & vberiores(vt putat)quæstus de alterius infœlicitate consequitur, atque insuper quasi pietatis mercedem reposcit,velut metuẽs ne immisericors fortè videatur: cùm profectò prætextu miserendi,atque opem ferendi, maiorem misero foueam crudelitatis effoderit, specie iuuandi atterens inopem, ac manum porrigendo deiiciens: & quasi in portum ex tempestate suscipiens, sed improuiso turbine in multo magis crudele naufragiũ, velut inter scopulos ac latentia saxa demergens. Quid igitur,inquis,hic præcipis?vt scilicet pecuniam congregatam,mihiq; vtilem in vsus alterius commodem,nec vllam inde prorsus mercedem reposcam? Absit. Non ego istud dico,sed satis cupio etiam te pro illa accipere mercedem:non hanc sanè vilem, & prorsus exiguam, K sed longè vtique maiorem.Vsuram enim tuam, non aurum volo esse,sed cœlum. Cur ergo in paupertate teipsum concludis?Cur terræ totus affigeris,nimiúmque in ea sordidè volutaris,& repetis exigua pro magnis?Hoc enim illorum est,qui ditari prorsus ignorãt.Cùm enim deus pro paruula quadam pecunia, bona tibi cœlestia & æterna promittat: tu verò dicas, cœlum mihi non det, sed pro cœlo largiatur aurum, quod profectò periturũ est:hoc est velle in pauperie remanere. Qui autem veras opes ac diuitias concupiscunt, ea quæ manſura sunt potius eligunt,quàm illa quæ pereunt: huiusmodi enim præponunt magna paruis, & temporalibus sempiterna, siuntq; digni qui vtraque percipiant. Qui enim cœlum terræ amore contemnit, etiam ista profectò perdet:qui verò huic illud præponit,vtrisque potietur:& multo certè tutius,multoq; iucundius. Quod vt etiam nobis fiat, despicientes cuncta omnino præsentia bona, potius eligamus futura.Ita enim & illis,& istis fruemur,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria cũ patre & sancto spiritu in secula seculorum,Amen.

Homilia.vj.ex cap.ij. L

CVm autem natus esset Iesus in Bethlehẽ Iudæ, in diebus Herodis regis,ecce Magi ab oriente uenerunt Hierosolymam,dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudæorum? uidimus enim stellam eius in Oriente. & reliqua. Multa nobis opus est vigilantia,multa prece,vt præsentis difficultatem loci possimus absoluere: & qui nam isti sint Magi,& vnde venerint: & quó nam modo, quóve suaden e discesserint:quænam etiam illa fuerit stella, quæ magos ad Christum vsque perduxerit. Quinimmo si placet,ea primùm proferamus in medium, quæ de hoc loco disputant veritatis inimici. Siquidem tãtum amẽtiæ illis diabolus inspirat, vt hinc quoque se contra virtutis rationem opinentur armari. Quidnam ergo proponunt?Ecce,inquiunt, etiam Iesu nato sydus apparuit: quod certè grande documentum est, certissimã astronomiæ esse rationem. Porrò id apertè falsum conuincitur.Si enim secundum legem est natus astrorũ: quomodo astronomiam soluit,fatumq; destruxit, ac totum omnino exclusit errorem, omnemq; vanissimam artis huius obruit officinam?Quonam etiam pacto Magi ex stella illa Iudæorum regem illum esse didicerunt, cum certè non istius regni ille rex esset, sicut etiam Pilato ip M
se respondit:Regnum,inquit,meum non est de hoc mũ Ioan.18.g
do?Nihil quippe tale monstrauit, quale mundi huius reges habere cõspicimus. Neque enim hastatas ille atque clypeatas ostendit militum catervas,non equos regalibus phaleris insignes, non currus auro ostroq; fulgentes.Non enim istum,nec alium quempiam similem circa se habuit ornatum: sed vilem hanc prorsus vitam egit, ac pauperem: duodecim tantummodo homines, eosq; despicapiles secum trahendo. Sed & si regem illũ esse Magi nouerant,cuius rei tamen gratia ad eum venirent? Neque enim istud ad astrologiæ spectat artem, vt eos qui nascuntur,cognoscat stellis: sed vt è regione de hora,punctóve nascentum, ea quæ illis sunt euenturа,prædicat. Isti verò neque parienti adstiterant matri, neque tempus quo rex noster natus esset agnouerãt, vt hinc videantur præcinendi futura sumpsisse principiũ; sed è contrario,cùm multum antè tẽpus in regione sua stellã apparere vidissent, venerunt ad eum qui erat natus,videndum. Quod quidem ipsum, quantum ad rationem spectat humanam, multo esse inconsequentius comprobatur,q̃ id quod pauloante præmissum est,Quę
nam

A nam enim Magos ratio commouit?Quæ nã etiam spes impulit præmiorum, vt ad regem adorandum venirẽt, tam vasto præsertim à se terrarum spatio separatum? Quod & si super ipsos regnaturus fuisset, nec sic quidẽ haberet peregrinatio tam longa rationem. Nam si in regali fuisset aula natus,ac patre regnante: consequenter fortè quis diceret istos in honorem patris puerum adorare voluisse,& hoc sibi ad conciliandum regis animum suffragium comparasse:nunc verò cùm illum nec suum regem sperent futurũ,sed gentis alienæ, magnoq; spatio ab illorum regione diuisæ, neque patrem eius regem esse videãt: qua ratione tanti iter laboris arripiũt, & adorant paruulum in matris gremio pauperis collocatum,& offerunt munera,maximo certè cum periculo ista facientes? *Audiẽs enim hæc ab eis Herodes,pariterq; populus,turbatus est.* Verũ hæc,inquis,minimè præsciebant.At omni prorsus ratione nuda hæc probatur obiectio.Nã etsi valde insipientes fuissent, istud tamen nequaquam ignorare potuissent, quòd ingressi vrbem in
B qua rex alter habitaret, talia prædicando, aliúmq; illius populi regem esse monstrando,non mille contra se gladios commouerent. Cur ergo etiam adorarunt pannis adhuc infantiæ colligatum? Nam si virilis iam fuisset ætatis,dicere quis fortè potuisset, quia aliquod ab eo auxilium præstolantes, in apertum se periculum tradidissent. Quod tamen ipsum extremæ omnino fuisset dementiæ,vt Perses aliquis ac Barbarus, nullumq; habens cum Iudæorum gente consortium,vellet à domo sua patriaq; discedere,relinquere etiã famulos, amicos, propinquos, regnoq; se alterius subiugare. Si verò id stultũ fuisset, multoq; id quod sequitur, esse stultius comprobatur.Quid verò istud est? quòd scilicet tam longi spatia itineris emensi, cùm adorassent puerum, multoq; aduersum se excitassent tumultus,continuò sunt reuersi.Quæ verò etiam regni vidisse feruntur insignia? Humile profectò tuguriũ, squalidumq; præsepiũ, & paruulum pannis vilibus inuolutum. Cur verò ipsa obtulere munera?quáve de causa? Putásne lex erat, aut mos aliquis,vt vbicunque terrarum regibus natis huius tribueretur deuotionis obsequium:& isti totum prorsus circũ-
C euntes orbem,eos quos scirent ex vilibus, atque pauperibus reges futuros,suppliciter adorarent, & hoc anteq̃ illi solium regale conscenderẽt? Sed omnino nullus id dixerit. Cuius ergo illum adorauerunt rationis intuitu? Sed & si de præsentibus aliquid beneficiis cogitabant, quid tandem remunerationis à paruulo & matre inopi sperare potuerunt? An vt in posterum sibi apud regem gratiam collocarent?Et vnde scire illi poterant quia ille non obliuisceretur tam properatæ adorationis iam maturus in regno,qui in ipsis adhuc fuisset incunabulis adoratus? Quòd si illum crederent à matre admonendum, illi tamen supplicio essent quàm præmio digniores,qui eum in tam apertum periculum, non tam adorando,quàm prodendo tradiderant. Hinc siquidẽ Herodes profectò turbatus, omni puerum cura quærebat, omniq; eũ interimere cupiditate properabat. Ita enim se res habet, vt vbi quispiam regnante alio alterum regem dixerit futurum, mille eum periculis exponat,atq; in apertum tradat interitum. Vidésne quanta hic absurda nascantur,si iuxta humanam cõsequentiam, morẽq; communẽ hæc esse intelligenda credamus? Nec tamen ista solum,sed plura etiam alia proferre possumus, maiorem habentia quæstionem, quàm ista quæ diximus. Sed ne obscuris obscura nectentes, fastidium vobis,laborẽq; faciamus: agè iam ad ea quæ proposita sunt ex-
D plananda veniamus, ab ipsa sumentes stella absolutionis exordium.Cùm enim didicerimus quæ nam sit illa stella,vel qualis:& vtrum vna de multis, an prorsus nouа,& ab aliis discreta syderibus, & vtrũ naturaliter stella videatur:cùm(inquam)didicerimus ista, facilè sciemus & reliqua.Vnde ergo manifestius poterunt ista cognosci? De ipsa profectò Euangelicæ lectionis historia. Quòd enim non vna fuerit hæc stella de pluribus, imò (vt ego arbitror)nec stella omnino,sed quædam inuisibilis virtus in specie syderis figurata, ab ipso primùm itinere monstratur. Non est enim stella, omnino non est,quæ per hanc cœli plagam cursum tenere doceatur: sed siue dixeris solem,siue dixeris lunam,astraq; cætera ab Oriente ferri omnia in Occidentem videmus. Hæc verò à Septẽtrione in Meridiẽ stella veniebat.Sic enim secundum locorum situm Palæstina spectabat ad Persidem. Secundò verò etiã de tempore istud probari possibile est.Neq; enim in nocte cernitur,sed lucente prorsus die,ac sole fulgente.Quam lucendi vim non modo
E stella nulla,sed nec ipsa quidem luna sortita est: quæ licèt multo clarius omnibus coruscet astris,continuò tamen ortu solis absconditur: & quæ prius illustrabat omnia,sub multo clariore sydere vix ipsa conspicitur.Hæc verò stella ipsos etiam solis radios proprio quodã,præcipuoq; fulgore superabat,clarius illis profectò apparẽs, atque in tanto eorum lumine magis ipsa resplendens. Tertiò autem ab ipsa interpolatione lucendi,stellæ huius nouitas indicatur. Nunc enim occultabatur omnino,nunc toto prorsus fulgore radiabat. Nam vsque ad Palæstinam venientibus.Magis,quasi dux itineris semper apparuit:cùm verò Hierosolymam introissent, sese rursus absconditit. Deinde cùm Herodi causam itineris indicassent, eoq; relicto ad puerum pergerent adorandum,iterum se illis eadem stella monstrauit. Hoc autẽ nõ agit motus syderis, sed virtus quædam plena rationis. Neque enim proprium quẽpiam illa tũc stella cursum tenebat,sed cũ eos videret pergere,etiam ipsa pergebat:cùm verò eos stare conspexerat,stabat,ad voluntatem prorsus viantium & vtilitatem cuncta dispẽsans:
Exod.13.d &.33.b sicut etiam illa quondam in eremo nubis columna pro opportunitate rerũ nunc stabat loco,nunc progrediens mouebat exercitum.Quartò etiam ab ipso demonstrationis modo,facilè istud lucideq; perspicitur. Nõ enim
F in excelso constituta cœli, eum qui inquirebatur à Magis ostendit locum, neque enim sic discere illi aliquando potuissent:sed descendens,& inferiorem aëris partẽ tenens,istud effecit.Nostis enim, quia tam exiguum & humilem locum,ac breue tugurium, quod(vt ita dixerim)corpusculum illud paruuli continebat, nequiuerit de cœlo stella monstrare.Neque enim tãtam illius breuitatem loci, tam inæstimabilis altitudo designare potuisset, quod certè perfacile à lunari potest orbe cognosci. Luna enim cùm tam multis sit sublimius clara syderibus,in tam grandis latitudinem diffusa terræ, cunctis mundi habitatoribus creditur esse vicina. Quemadmodum igitur stella tam exiguum locum,tugurij scilicet atq; præsepis,ostendit: nisi sublime illud relinquẽs ad inferiora veniisset,superq; ipsum ferè caput pueri cõstitisset? quod etiam Euangelista significans: Ecce,inquit,*stella quam uiderant in Oriente,præcedebat eos usque dũ ueniens staret suprà,ubi erat puer.* Nẽpe conspideras quantis ex rebus Euangelista doceat, quia nõ sit hæc stella de cæteris,neq; secundum consequentiam astrologiæ puerum ostendat astrologis.Cur igitur apparuit?Vt videlicet infidelitatem Iudæorum magis magisq; conuince-
rет,&

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gcetur, & ingratis omnem prorsus aditum excusationis obstrueret. Quia enim Christus adueniens veteri testamento erat finem daturus, vniuersum verò mundũ ad se vocaturus adorandum: qui vtiq; mari, terraq; esset colendus, ab ipsis statim initiis natiuitatis ostium gẽtibus reserat, & sic quoq; domesticos cultores suos erudit, dũ inuitat alienos. Quia enim audiẽtes prophetas, qui aduentum eius sæpe promiserant, parum attentè eorũ verba pensabant, à longinquis regionibus venire fecit & Barbaros, qui ab illis inquirerent regem, vt Persico primùm sermone discerent, quæ prophetis nũciantibus discere noluerunt: vt si bonæ fuerint voluntatis, maxima iuuentur occasione credendi: si verò contra manifesta contenderint, omni prorsus excusatione priuentur. Etenim non suscipientes Christum post tantorum de illo testimonia prophetarum: quo tandem impietatem suã obducere colore potuissent, quando vidissent Magos vnius apparitione stellæ, & inquisisse Christum, & inuẽtum suppliciter adorasse? Quod igitur de Niniuitis fecit deus, mittens ad eos Ionã: quod in Samaritana, atq;
Ionæ.3.b
H Chananæa, hoc etiã fecit in Magis, & idcirco dicebat:
Matt.12.d Luc.11.d
Viri Niniuitę, regina Austri surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam: quoniã illi quidem minoribus crediderunt, isti verò nec maximis. Et qua, inquis, ratione Magos per stellam duci ad Christũ & quo nam modo? Oportuit prophetas mitti potius: sed nequaquam Magi credidissent prophetis. Aut voce aliqua desuper insonare. Nec hanc quidem tantopere curassent. Aut angelum mittere, verùm hunc quoque forsitan præteriissent. Propterea igitur omnia huiusmodi derelinquens, per ea illos vocat, quæ familiaria eis consuetudo faciebat, mira quidem dispẽsatione pietatis ad hominum condescendens salutem. Ingens itaq; Magis, & clarũ ostendit astrum, quodq; plurimum ab his quæ spectamus syderibus discreparet, vt eis de magnitudine, & de pulchritudine syderis, necnon etiã de ipsa nouitate cursus admirationem moueret. Hæc itaq; Paulus imitando, ab ara occasione sumpta cum gentibus disserit, ex domesticis in mediũ proferens testimonia poëtis: Iudæis aliquãdiu Christum absque interdicto circũcisionis annunciat, & adhuc sub lege viuẽtibus à sacrificiis sumit initia doctrinæ. Quia enim vnusquisq; consuetudinis suæ amicitia ligatur, & deus, & missi ab ipso
I ad totius orbis salutem magistri, de ipso cuiusque more gentis materias sibi assumunt dicendi. Ne igitur opineris indignum, quòd Magi per stellam vocantur. Hoc enim modo, omnesq; ceremonias, omnesq; ritus, & sacrificia, atque purificationes, & neomenias, & arcã, tẽplumq; ipsum reprobabis. Siquidem hęc omnia originẽ à gentium ruditate traxerunt. Sed deus ob deceptorum salutem per ea ipsa se coli passus est, per quæ illi dæmones antè coluerant, aliquandiu illa in melius inflectẽs, vt eos paulatim, & à consuetudine sua reduceret, & ad philosophiam perduceret altiorem. Hunc igitur ipsum dispensationis suæ morem seruauit in Magis, quos per stellæ apparitionem vocauit, vnde eos inde efficeret celsiores. Deniq; quos vocauerat, & ad præsepe ipsum stella præeunte deduxerat, eis nõ iam per stellã, sed per angelum loquitur, ita eos gradatim ad meliora perducit.
1.Reg.5.per totum.
Hoc etiã Ascalonitis, hoc legitur fecisse Gazensibus, horumq; finitimis. Etenim istæ quinque tunc vrbes postq; lætali plaga, arca ad se veniẽte, perculsæ sunt, nullamq; ex tantis malis liberationem poterant inuenire, vocatis Magis, & populi multitudine congregata, quemadmodũ illa dei placari posset ira, quærebant. Tunc eorũ
1.Reg.6.a & seq.
respondere vates, vt iuuencas indomitas adhuc, primiK peras ad plaustrũ iungerent, quo arca veheretur, nulloq; eas regente, quò vellent ire permitterent: sic apparitorũ esse dicentes, vtrũ à deo plaga illa venisset, an cõmuni quodam casu, atq; ægritudine deperissent. Si inquiunt, iugum superba ceruice cõtriuerint, atque mugientes ad vitulos recurrerint, casu id factum esse manifestũ est: si verò directo itinere contenderint, & neque ad mugitũ tentauerint redire vitulorũ, neque in aliam regionem ignotę viæ errore detorserint, liquidò patebit dei manu has vrbes fuisse percussas. Quoniã igitur vatibus ista dicentibus, illarũ tunc regionum populi crediderunt, eorumq; impleuere præceptum, deus quoq; condescensione solita, diuinorum sententiam cõprobauit: nec maiestate sua putauit indignũ, in effectum operis prophanorum dicta perducere, idq; agere vt illi fideliter viderẽtur ista suasisse. Ad maiorẽ siquidem dei gloriam pertinebat, si virtus eius etiã inimicorum testimonio panderetur, & si ipsi quoq; gentilitatis magistri consonam ferrent de veri dei potestate sententiam. Multaq; præterea horum similia in Iudęorũ dispensationibus inuenimus.
L Nam in pythonissa quoque hunc tenuit dispensationis
1.Reg.28.b & seq.
tenorẽ: quod vos iam ipsi iuxta prædictã regulam potestis absoluere. Occasione igitur stellæ hæc à nobis dicta esse sufficiat, de qua vos dicere iam plura poteritis. Da
Prou.9.b
enim, inquit, sapienti occasionẽ, & sapientior erit. Tempus verò est, vt ad principium eorum quæ sunt lecta redeamus. *Cùm autẽ natus esset Iesus in Bethlehẽ Iudæ, in diebus Herodis regis.* Et Magi quidẽ stellã prælucentem secuti sunt: Iudęi autẽ nec prophetis quidem insonantibus crediderunt. Quãta verò ratione & locum designat, & tempus: dicendo, in Bethlehem Iudę: in diebus Herodis regis? Qua verò de causa addidit dignitatem? Quã certè idcirco signauit, quoniam erat & alius Herodes qui
Matt.14.a
interfecit Ioannem: sed ille tetrarchæ honorem habuit, hic regis. Et locum ponit & tempus, vt nobis in memoriam reuocet antiquas prophetias: quarum vnã Hieremias, alteram Micheas aliquando prædixit. Et tu, in-
Micheæ.5.d
quit, Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. Aliam verò patriarcha Iacob, qui nobis olim tempus ipsum diligenter expressit, & aduentus
Ge.49.b.
Christi signum euidens posuit, dicendo: Nõ deficet princeps ex Iuda, nec dux de fœmoribus eius, donec veniat cui reposita sunt: & ipse erit expectatio gentiũ. Sed & il
M lud quoq; inquisitione dignũ puto: vnde ad hunc illi potuerunt intellectum venire, & quis eos in hoc suscitasse credatur. Non enim mihi solius hoc esse stellæ videtur, verumetiam dei, per quem illorum ad hoc anima cõmota est. Qui tale etiã aliquid in Cyro legitur rege fe-
2.Paralip. 36.d.&.1. Esdræ.1.b. &.3. Esdræ. 2.a & seq. Acto.9.
cisse, præparans eum vt Iudæorũ populum à iugo captiuitatis absolueret: nõ tamen sic illud operando, vt liberi arbitrij iura perfringeret. Siquidẽ etiam cùm Paulũ vocauit è cœlo, non suam tantũmodo gratiam, sed etiam illius fecit obedientiam relucere. Et cur, inquies, nõ hoc magis omnibus reuelauit? Quia scilicet non omnes fuerant credituri. Erant quippe isti cunctis qui in illa versabantur arte, ad fidem paratiores. Nã & cùm plurimæ
Ionæ.1. &.3 Luc.11.f
aliæ gentes perirent, ad solos tamen Niniuitas prophetа directus est: & duo latrones iuxta dominũ pependerunt, sed vnus tantum electus est in salutẽ. Cõsidera igitur horum & admirare virtutẽ, non modo quia tam lõgi itineris subiere laborem, sed etiã quia tam simpliciter ac liberè egere cũ rege. Etenim ne subdolè missi ab aliquo putarentur, & ducẽ sui itineris produnt, & longinquitatem regionis fatentur, & fiduciã mentis ostendunt,

A dunt. *Venimus*, inquit, *adorare eũ.* Et neq; tumultũ populi atq; clamorem, neque potestatem reformidant tyranni: vnde mihi videtur isti etiam in regione propria facti esse postea ciuium suorum magistri. Qui enim hìc nequaq̃ ista dicere timuerũt, multo hæc ipsa liberius patriæ suæ hominibus prædicarũt: quippe præter stellæ indicium, habebant & angeli responsum, & prophetæ testimonium. *Audiens*, inquit, *Herodes rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.* Herodes quippe consequenter, vtpote rex, & sibi pariter & liberis formidans, Hierosolyma verò, quã tandẽ habuit causam timoris, cùm certè illum audierit esse, quem saluatorẽ eius, atque beneficium, & liberatorem prophetæ porrò antè prędixerant? Qua nam igitur ratione Iudæi turbati sunt? De ipsa nimirum prauitate sententiæ, qua prius auersabantur dominum beneficia conferentẽ: & tam gloriosæ quam cõsecuti fuerant ab eo libertati, præferebant miserabilẽ illam, quam in Aegypto sustinuerant, seruitutẽ. Tu verò diligentiam considera prophetalem. Nam hoc quoque
Esaiæ.9.b
ipsum olim propheta prædixerat: & cupient si nati sint,
Ibidem.a
esse igne cõbusti: Quoniã puer natus est nobis, & filius
B datus est nobis. Quãquam enim turbati, nequaquàm tamen studeant videre quod factum est, neque ad adorandum euntes Magos sequuntur: neque in tanta re, tamq; mirabili: aliquid curiositatis ostendunt: ita erant contẽtiosi pariter ac desides, atq; omnibus duriores. Oportuerat nanq; eos continuò sentire, quantum sibi esset additũ dignitatis, de tanti scilicet natiuitate regis, qui Persarum ad se regem ortu suo triumphante traxisset, & sub quo omnes populos possent legibus subiugare, vtpote rebus in prosperiora surgentibus, & regno tam clarè ab ipso regis sui fulgente principio. Qui tamen nec sic quidem in meliora mutantur, cùm paulò antè captiuitate fuissent Persica liberati. Erat enim omnino cõsequens, vt si nihil de occultioribus altioribusq; didicissent, fœlicitatem tamen suã ex ipsa præsentium nouitate perdi scerent, meritoq; dicerent: Si iam regẽ nostrum Persæ natum tantummodo contremiscunt, quanto eum magis poterunt timere firmatum, eiusq; imperiis obedire? Erunt ergo profectò nostra omnium regnis gentiũ clariora: sed nihil prorsus huiusmodi desides animos suscitauit. Tantus siquidem illos torpor obsederat, tantus etiam illos postea languor inuaserat: quod vtrunq; vitiũ
C procul à nobis debemus arcere. Oportet enim eum qui
Luc.12.f
aduersus ista depugnat, ipso igne potiorem in se feruorem mentis accendere. Vnde etiam dominus ait: Ignẽ veni mittere in terram: & quid volo, nisi vt accẽdatur? Propterea & sanctus spiritus in specie ignis apparuit. Verùm nos cinere frigidiores, & mortuis insensibiliores facti sumus: & quidẽ cùm ipsum Paulũ beatum super cœlum cœli volitare videamus, ipsoq; igni ardentius trãscendentem cuncta, & cuncta superantẽ, inferna scilicet ac superna, & tam præsentia quàm futura. Quòd si supra te est illud exemplum, quanquã iam hic sermo torporis est (quid enim te amplius habuit Paulus, quia tibi illum impossibile credis imitari?) tamen ne aliquid cõtentiosius afferre videamur, prætereuntes Paulum, eos saltem
Acto.4.
qui primi in Christum crediderant, cõsideremus. Qui certè & pecunias, & possessiones pariter & curas, atque onera vitę huius reliquerunt, seq; totos tradiderunt deo, cunctis prorsus diebus, ac noctibus ipsius adhærẽdo sermoni. Hæc est enim spiritalis natura flammæ, vt nullã secum carnalium voluptatũ ardere patiatur, sed in aliũ nos amorẽ semper accedant. Et idcirco talium rerum cupidus, etiam si cuncta quæ possidet cogatur impende
re, si deridere gloriam, si exhorrere delicias, si ipsam po D
stremò odisse vitam, cum ingenti omnia facilitate perficiet. Etenim præcipuus quidem illius ignis ardor cùm alicuius mentem fuerit ingressus, totum inde torporẽ, ignauiamq; depellit: & eum cuius semel pectus inuaserit, omni prorsus alite præstat esse leuiorem. Iamq; iste talis ea quæ videntur cuncta despiciens, in cõpunctione continua perseuerat, largo assiduè fluens fonte lachrymarum, multamq; hinc capiens voluptatem. Nihil quippe ita conglutinat deo, vt illæ lachrymæ quas & peccati dolor & amor virtutum effundit. Qui enim talis vitæ cõseruat tenorem, etiã si in medio vrbis videatur habitare, quasi in eremi tamen vastitate requiescit, & inter solitudines montium, & secreta cõuallium. Nullo enim tumultu rerum, strepituq; cõcutitur: nihil de præsentium auocatione conspiciens, neque vllam satietatem de huiusmodi luctu lachrymisq; percipiens, siue propria peccata, siue etiam lamentetur aliena. Et idcirco Christus hos præ cæteris pronunciauit beatos. Beati, inquiens, qui
Mat.5.a
lugent. Et quemadmodum (inquies) Paulus ait: gaudete
2.Cor.13.d Philip.3.&. 4.a
in domino semper? Dixit hoc quidem ille, cõfiteor: sed
E eam proculdubio quæ ex his nascitur lachrymis significans voluptatẽ. Sicut enim mundi gaudium tristitiæ consortio copulatur, ita etiam secundũ dominũ lachrymæ iugem pariunt cõtamq; lætitiam. Sic etiam illa in Euangelio meretrix, virgines quoq; ipsas honestate superauit, & incredibilis in Christum amoris igne succẽsa, & à maximis sordibus peccatorũ largissimo lachrymarum fonte purgata. Quia enim perfectè incaluerat pœnitẽdo, bacchari (vt ita dixerim) cœpit, desiderio exagitata Christi. Siquidem cõtinuò & crines resoluit, &
Luc.7.f
sanctos pedes vberibus diluens lachrymis, ac propriis extergẽs capillis, precioso rigauit vnguento. Et hæc quidem extrinsecus cuncta faciebat: ea verò quæ in secreto mentis agitabat, multo his erant ignitiora, multoq; maiora, quæ tantũmodo deus ipse cernebat. Et idcirco omnis hoc audiens congaudet illi, ac de eius virtute lætatur, ab omniq; illam crimine decernit alienam. Si igitur nos maligni hanc de illius fermus cõuersione sententiam, intellige quanta iam benigni dei liberalitate potiatur, quantorumq; etiam ante illum diem remunerationis ex ipsa pœnitentia fructum sibi cõgregarit bonorũ. Sicut enim post vehementes imbres mundus aër,
F ac purus efficitur: ita etiam lachrymarum pluuias serenitas mentis sequitur, atq; tranquillitas, omnisq; illa de peccatorum tenebris offusa caligo dissoluitur. Et sicut ex aqua & spiritu, sic rursus ex lachrymis & confessione purgamur, modo ne ad ostentationem istud & laudem faciamus. Illa siquidem quæ huiusmodi deflet intuitu, magis etiã culpa digna est, quàm quæ corporalis studio pulchritudinis coloratur fucis, stibioq; depingitur. Illas (inquam) ego requiro lachrymas, quæ non ostentationi proficiunt, sed cõpunctioni: quæ fundũtur occultè, quæq; ex illo dolore profluunt, quę intra conscientię thesaurũ, & pectoris arcana celantur, quæ per afflictas genas nullo hominum teste voluuntur, quæ summo in silentio & quiete desiliunt, quæ ex intimo cordis ebulliunt, quæ ex tribulatione & dolore nascuntur, quęq; solius dei oculis offeruntur. Quales cẽrtè illæ erant Annæ aliquando lachrymæ, de qua dicitur: Labia eius mouebantur, vox au
1.Reg.1.b
tem eius nõ audiebatur. Solæ quidem lachrymæ emittebant ad dominum vocem omni buccina clariorem: & idcirco sterilitatem eius in fœcunditatem mutarunt & quasi è duro quodam saxo agrum fertilem reddiderunt. Si ergo tu quoq; eiusmodi lachrymas fundas, etiã

domini

Universidad de Deusto
Biblioteca

G dominitui efficieris imitator. Nam ipse fleuit, & cùm
Ioan.11.e f Luc.19.f Lazarum suscitauit, & cùm ad expugnandam respiceret ciuitatem. Sed etiã tunc profectò, cùm de Iudæ proditione simul ac perditione turbatus est. Itaq; flentẽ quidem illum frequenter inuenias, nunquam verò ridentem, sed nec leuiter saltem subridendo gaudentem. Nul
Acto.20.f lus enim hoc Euangelista memorauit. Nã quòd & Paulus fleuerit quidem, & per triẽnium noctibus id fecerit ac diebus, & alij de illo, & ipse de seipso testatur. Quòd verò riserit, neque ipse vsquam, neq; de eo quispiam alius ostendit. Sed nec vllus sanctorum, vel de seipso vel de alio quopiam, tale quid aliquando significasse narratur. De sola sanè Sara legimus hoc dictũ, sed illico dei
Gene.17.c &.18.b voce correpta est. Et de filio Noë, sed propter illum risum seruus factus est ex libero. Et hæc dico nõ vt risum
Gene.9.c d prorsus abscindam, sed vt dissolutionem penitus extinguam. Cuius etenim rei gratia in cachinnum solueris, & defluis, qui tantorum tibi sponte factus es causa mœrorum? ante tribunal Christi illud staturus terribile, & summa cum examinatione rationem pro cunctis actibus redditurus, cùm vtique non de his solum iudicandi
H simus, quæ voluntate, atq; proposito, sed etiam quæ coacti aliquando cõmittimus. Qui enim, inquit, negauerit
Matt.10.d & Luc.12.a me coram hominibus, negabo & ego eum corã patre meo. Et certè plerunq; contingit vt extorqueatur alicui negatio dei, sed tamen nõ effugit ista supplicium. Nam pro hac quoq; pœnas luemus. Nec de his tantummodo puniendi sumus, quæ sciendo peccamus, verumetiã pro
1.Cor.4.a illis quæ ignorando cõmittimus. Nihil, inquit Apostolus, mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Et hoc dixit ille, qui conscientiam suam iugiter ponde-
Roma.10.a rabat, quiq; maxima scientiæ luce refulgebat. Testimonium, inquit, illis perhibeo, quia æmulationem dei habent, sed nõ secundum scientiam. Veruntamen hoc eis ad purgationem omnino nõ sufficit. Sed & Corinthiis
2.Cor.11.a scribens: Timeo, inquit, ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate quę est in Christo Iesu. Pro tantis igitur peccatis pœnas daturus, securus tui sedes, miserabili risu, lugendisq; facetiis te simul aliosq; disperdens, & de sola delitiarũ voluptate solicitus, bona æterna contemnis. Si ergo, inquis, ista non fecero, sed ad luctum fuero lachry
I masq; conuersus, quem tandem fructũ capessem? Profectò maximum, & omnino tantum, quantum sermo explicare non sufficit. In secularibus enim iudiciis, quantumlibet post acceptam sententiã lamenteris & lugeas, non tamen effugies flendo supplicium: hìc verò si toto corde ingemueris ad deum, soluisti repetè sententiam, veniamq; meruisti. Idcirco multa nobis de luctu loquitur
Lucæ.6.c Christus, & beatificando lugentes, & miserando ridentes. Non enim in vnum propterea sæpius conuenimus, vt indecentibus cachinnis resoluamur: sed vt gemamus potius, & regnum ex hoc gemitu hæreditemus futurum. Nam tu quidem si conspectui terreni regis assistas, nec subridere prorsus audebis: ipsum verò angelorum dominum habens vbiq; præsentem, non ei cũ tremore assistis, maximaq; reuerentia: sed etiã illo & irascente tu rides, nec vides quòd amplius hinc eum cõmoueas, quàm peccando commoueras. Neque enim ita peccantes auersatur deus, quàm eos qui post peccata securi sunt. Et tamen inueniuntur quidam tam insensibiles prorsus, ac ferrei, vt post hæc etiam dicant: mihi verò vtinam haud vnquam flere contingat, sed præstetur mihi potius à deo ludere omni tẽpore, & ridere. Quidnam, obsecro, tali inueniatur mente puerilius? Nõ enim
deus dat ludere, sed diabolus. Audi igitur quid passi fue K
rint aliquando ludentes. Sedit, inquit, populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Tales erant quon-
Exo.32.d dam in Sodomis, tales etiã tempore fuere diluuij. Nã & de illis dominus ait: Quoniam superbia, & saturita-
Eze.16.f te panum, & diuitiis affluebant. Illi quoque qui Noë tempore, cùm per tot annos fabricari arcam viderent, fugiebant omnem cõpunctionis dolorem, & malè blandæ tantum lętitiæ seruiebant, nihil omnino erant prouidi futurorum: & propterea subita omnes illos mersit pœna diluuij, factumq; est totius orbis commune naufragiũ. Noli igitur hæc à deo poscere, quæ accipis à diabolo. Dei siquidem est humiliatam dare animam, trementem, pressam, pudicam, pœnitentem, atq; cõpunctã. Hæc enim sunt dei munera: quia & nos talibus potissimum indigemus. Imminet nanq; nobis grande certa-
Ephe.6.c men, & aduersus inuisibiles lucta virtutes, aduersus spiritualia nequitiæ, & contra huius mundi principatus & potestates pugnandum est: ac studendum, & semper optandum, vt ferum illum superemus exercitum. Quòd si rideamus atq; ludamus, iugem desidiam confouentes, facillimè ante pugnam quoq; proprio corpore vin-
L cemur. Non est nostrum ergo assiduè ridere, resolui cachinnis, molliri delitiis: sed eorum potius, & earum quæ spectantur in theatris, quæ in lupanaribus inquinantur, eorum qui ad hoc sunt facti parasitorum & adulatorũ. Non est, inquam, hoc eorum qui ad æternum regnũ vocati sunt, quiq; in cœlesti illa ciuitate conscripti, non est spiritualia arma gestantium: quod certè propriũ est diabolo militantium. Ille enim est ille, qui etiam in artem iocos, ludosq; digessit, vt per hæc ad se traheret milites Christi, virtutisq; eorũ neruos faceret molliores. Propterea in vrbibus etiam theatra cõstruxit, & illos risuũ ac turpium voluptatum incentores parauit, quos absti-
Ephe.5.a nentiæ quoq; adiumẽto fecit his artibus aptiores, vt per illorum sanè famem vniuersas prorsus vrbes communi peste corrumperet. Quæ nos fugere præcipuè beatus præcipit Paulus, suadens vt & stultitiam, & scurrilitatẽ à nobis longius repellamus: ex quibus risus multo pernicio-
Rom.1.c & Ephes.5.a sior est, multoq; deterior. Quãdo enim mimi illi atque ridiculi, blasphemum ac turpe quid dixerint, tunc
C potissimum quiq; stolidiores soluũtur in risum: inde applaudentes magis, vnde etiam illos lapidibus exagitare
M debuerant, qui fornacem sibi ignis horribilis ex huiusmodi voluptate succendunt. Qui enim laudant ista dicentes, ipsi eis hæc exercere persuadent, & idcirco ipsi potius propter hæc merẽtur subire supplicium. Si enim nullus esset talium spectator ac fautor, nec essent quidẽ qui aut dicere illa, aut agere curarent. Quãdo verò vos cernunt, & artes proprias, & ipsa exercendi quotidiani operis loca, & illum quem ex his paratis quæstũ, & prorsus omnia simul vanissimi illius spectaculi amore deserere: auidiori & illi ad hæc intentione rapiuntur, studiumq; his maius impendunt. Et hæc dico non vt illos à crimine videar vindicare, sed vt vos discatis initium & caput iniquitatis huius vos esse potissimum, qui totam prorsus diem in tam ridicula, tamq́ue etiam pernicioſa voluptate cõsumitis, & honestum coniugij nomen, ac reuerendum in illud negocium publicatis. Nõ enim tam ille delinquit, qui illa simulat, quàm tu qui hoc fieri iubes. Nec solum iubes, sed etiam exultatione, risu, plausu adiuuas quæ geruntur, omnibusque prorsus modis hanc diabolicam confoues officinam. Quibus iam igitur oculis domi coniugem cernis, quam ibi in persona alterius tantæ vides iniuriæ subiacere? Quomodo

A modo autem non rubore suffunderis, quoties vxoris recordaris, quando eundem sexum tam fœdè ibi videris publicatum? Neque verò istud mihi opponas, quòd iam quicquid ibi fit, imitatio sit iocorum, non etiam veritas rerum. Etenim simulatio ista plurimos adulteros facit, & multas domos subuertit. Proptereáque maximè gemo, quòd tam grande malum hoc, malum esse non creditur: sed quod est multo deterrimum, & fauor, & clamor, & plausus adhibetur & risus, cùm in communem perniciem adulterium tam turpe committitur. Quid ergo ais, simulatio est illa, non crimen? Et propterea mille illi mortibus digni sunt: quoniam quæ fugere cunctæ prorsus imperant leges, ea isti non verentur imitari. Si enim adulterium malum est, malum est sine dubio eius imitatio. Et nondum dico quantos adulteros faciant, qui hæc adulteria simulatione committunt, quemadmodum etiam impudentes horum imitatores efficiant. Nihil quippe obscœnius illo oculo, nihilque lasciuius, qui spectare talia patienter potest: ne dicam libenter. Deinde quale illud est, vt cùm in platea
B nudam fœminam nolis aspicere, imò neque domi quidem, sed etiam si id fortè contingat, in iniuriam tui factum putes: quum verò ascendis theatrum, vt violes vtriusque sexus pudorem, obtutusq; proprios pariter incestes, nihil tibi inhonestum credas accidere? Non enim istud accipias, quia meretrix nuda est: sed quia natura ipsa est, idemq; corpus & meretricis, & coniugis. Si enim nihil in tali re esse opinaris obscœnũ, qua gratia cùm idipsum in platea videris, à cœpto resilis incessu, & inuerecundiam seuerius exagitas? nisi fortè credis, eandem rem non similiter esse turpem, cùm eam separatim cernis, & cùm omnes consentientes aspicias. Verùm istud risus est prorsus, ac dedecus, & extremæ omnino verba dementiæ: potiusq; est luto atq; cœno omnem suam turpare faciem, quàm tantæ spectaculo fœditatis. Non enim ita cœnum oculis noxium est, vt impudicus ille vultus, & nudatæ meretricis aspectus. Audi igitur quid iam à principio generi hominum nuditatem induxerit, & vel hoc pacto turpitudinẽ illam metue. Quid igitur nudos fecit homines? inobedientia & diaboli consilium, tam hoc illi iam à principio semperq; studio fuit. Verùm illos quidem cùm nudi essent, puduit tamen: vos eam rem laudi ducitis, iuxta illud apostoli, gloriam in turpitudine ponentes. Quonam igitur te pacto deinceps aspiciet vxor à tali fornicatione redeuntem? quemadmodum suscipiet, & alloquetur tã indignè naturæ muliebris conditionem sexumq; fœdantem, atque à tali spectaculo captiuum seruumq; redeuntem mulieris fornicantis? Si igitur hæc audientes doletis, maximas gratias vobis agere me, & debere cõfiteor. Quis est enim qui me lætificat, nisi qui contristatur ex me? Ne igitur desinatis super huiusmodi licẽtia gemere, ac sæpius remorderi. Hic enim dolor fiet nobis conuersionis ad meliora principium. Propterea & ego sermonem vehementius pressi, vt altiore quadam incisione ab eorum vos, per quos inebriamini putredine liberarem, atque ad puram reuocarem animi sanctitatem: qua quidem, & præmiis veræ pietati propositis, omnes nos potiri contingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria cum patre & sancto spiritu, in secula seculorum, Amen.

Homilia septima ex cap. secundo.

ET *congregans omnes principes, & scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt, In Bethlehem Iudæ.* Vidisti certè, vt sermo superior ostendit, cuncta omnino quæ facta sunt, ad re- D
dargutionem proficere Iudæorum: qui priusquàm Christum viderent, ac veneno inficerentur inuidiæ, simpliciter de illo testimonia prædicta recitabant: vbi verò aspexerunt gloriam eius de miraculis coruscantem, liuore corrupti, supprimunt veritatem. Sed illa per hæc potius cuncta crescebat, & ab ipsis quoque iuuabatur inimicis. Considera verò hoc loco etiam quàm improuisa quamq; miranda proueniant: quandoquidẽ & vicissim docent, & mutuò à se aliquid addiscunt, Iudæi scilicet, & Persæ. Nam Iudæi quidem à Magis audiunt, quoniã stella eũ à regione Persidis prædicarit: Magi verò à Iudæis discunt, quoniam ipsum Iesum stella mõstrauerit, vt prophetę antè prædixerant. Quæ certè interrogationis occasio, fit diligentioris materia doctrinæ. Ipsi quidem veritatis inimici, pro veritate coguntur legere literas: & prophetiam de Christo nescientibus interpretari: licèt non eam omnino totam voluerint publicare. Cùm enim dixerint, quia ex Bethlehem processurus esset qui regeret Israël: nequaq̃ tamen id quod sequitur, addiderunt, in adulationẽ profectò regis: vt ad humanę
E gratiæ lucrum, veritatis damna proficerent. Quid verò
Mich.5.a istud erat? Et egressus, inquit, eius à diebus æternitatis ab initio. Et cuius, inquies, rei gratia, si inde erat (vt prædictum est) aduenturus, aliquanto tempore in Nazareth moratus est, per quod etiã obscurauit prophetiæ ipsius veritatem? Quinimmo non obscurauit, sed magis etiã, si consideres, reuelauit. Hoc enim ipsum q̃ in Nazareth semper mater habitarat, quæ illum in Bethlehẽ genuit, ratione & prouidentia rem ostendit impletam. Et idcirco non continuò vt natus est, in ciuitatem suam venit, sed in Bethlehẽ quadraginta est remoratus diebus: vt his qui diligentius vellent de ipso cuncta rimari, occasionem inquisitionis ingereret. Etenim multa erant quæ manifestum efficerẽt quod latebat, si modo illi inuestigare voluissent. Siquidem venientibus propter illũ ab extremo Oriente Magis, totus omnino populus in admirationem suspensus est: sed etiam rex ipse cum populo, & propheta in medium quasi testis adductus est, factaq; est magna cuiusdam pompa iudicij. Sed & alia
Lucæ.2.c quoque plura tunc gesta sunt, quæ Lucas diligenter cũcta contexit, proferens & Annæ viduæ, & Symeonis iusti, & Zachariæ sacerdotis, & angelorum psallentiũ, & pastorum exultantium consonas de pueri maiestate F
sententias: quæ omnia satis erant idoneam præstandi occasionem, vt quod factum fuerat disceretur. Si enim Magi à Perside venientes, non ignorauerunt eum in quo est ortus locum: quanto magis qui ibidem conuersabantur, discere vniuersa potuerunt? Ostendit se igitur ab initio ortus sui multorum mirabilium testimonio. Quia verò illi videre tam lucentia noluerunt, per aliquantum se quidem tempus occultauit: sed rursus alio semetipsum demonstrauit modo, & quidem multo clarioris testimonio potestatis. Non enim iam illum Magi, non stella, non angeli: sed pater ipse cœlitus prædicauit. Nam cùm ad Iordanis fluenta consisteret, super-
Matt.3.d & Lucæ.3.e Ioan.1.d uenit & spiritus sanctus, vocem illam patris super baptizati caput deferens, & Ioannes omni cum libertate sermonis multitudinem ad se venientium cohortando, totam omnino Iudæam, habitabilia loca atque deserta, lumine huius prædicationis implebat. Testimonium quoque erat magnum signorum: nam & terra,
Matt.8.& Mar.4.d & mare, cunctáque omnino creatura, clarissima pro Christo voce resonabat. Ipso quoque virginalis partus tempore ea sunt facta miracula, quæ abundè possent maiestatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mich.5.a

G maiestatem demonstrare nascentis. Ne enim dicerent, ignorátiamus, quando & in qua regione sit natus: & illa de Magis impleta sunt, & alia (vt diximus) plurima, vt nullus prorsus excusationis relinqueretur color, qui id quod impletum fuerat inquirere voluissent. Porrò considera ipsam prophetæ diligentiam. Non enim dixit, quòd in Bethlehem permansurus esset: sed ex Bethlehẽ procederet, inquit: vt signanter prophetasse videatur, illum ibi tantummodo nasciturum. Quidam enim impudenter audaces aiunt, de Zorobabel hæc fuisse prædicta. Sed qua tandem istud ratione defenditur? Non enim huic competit, vt egressus eius à principio ex diebus æternitatis esse dicatur. Quomodo autem saltem illud quod antè dictum est, Ex te exiet dux: de Zoroba-
1.Esdr.3.c bel poterit conuenire, qui non in Iudæa, sed in Babylone ortus docetur? Vnde etiam ipsum nomen accepit,
Zorobabel. quia scilicet ibi sit in sobolem seminatus? Quicũque habent Syri sermonis peritiam, intelligunt profectò quod loquimur. Supra hæc verò quæ diximus, etiam exitus ipse rerum, prædicti de Christo testimonij asserit veritatem. Quid enim dicit? *Nequaquam minima es in prin-*
H *cipibus Iuda.* Causam quoque quæ illam magnam, atque illustrem faceret, adiungens: *Egredietur*, inquit, *ex te dux.* Nemo enim alius omnino, præter Christum, claram illam fecit, nobilemq; regionem. Post illum siquidem inusitatum admirandumq; partum, ab extremis vsque finibus mundi veniunt ad visendum illum tugurij ac præsepij locum. Quod certè olim propheticus sermo signauit, dicens: Nequaquam minima es in principibus Iuda. Id est inter tribuum principes. Hoc verò dicens, Hierusalem quoque pariter comprehẽdit. Sed nec sic quidem Iudæi intendere voluerunt, & certè cùm maxima ad illos deferretur vtilitas. Idcirco enim inter initia non tam de dignitate illius loqui prophetæ inducũtur, quàm de beneficio, quod in eos maximum conferebat. Nam & cùm virginis partus instaret: Vocabis, inquit, nomen eius Iesum: & intulit, dicens: ipse enim saluum faciet populũ suum à peccatis eorum. Et Magi quidem, nõ vbi est qui natus est filius dei: sed, natus est, inquiunt, rex Iudæorum: hic quoque propheta nõ dixit, ex te procedet filius dei: sed dux, inquit, qui reget populum meum Israël. Oportebat siquidem condescensorio & humiliore interim sermonis ingressu institui prædicatio-
I nis exordia, ne tanti adhuc mysterij animos rudes, subitò patefacta veritas in scandalum concitaret. Et idcirco ea magis quæ ad salutem ipsorum pertinent prædicantur, vt ad susciendum interim regem beneficio sibi blandiente concurrant. Quæcunq; igitur prima testimonia proferuntur, & quorum statim post natiuitatẽ tempus erat, nihil de illo præcipuum dicunt, nihilq; sublime, nec omnino tale aliquid, quale posteaquam processit in medium, ipsa clamabant documenta signorũ. Illa quippe de potestate eius & certius loquuntur, & clarius. Cùm enì post mirabilia quæ fecit innumera, hymnos in illum pueri canerent, illud ei propheticum coaptantes: Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem: & rursus: Quoniam videbo cœlos tuos opera digitorum tuorum: proculdubio creatorem illum omnium esse clamabant. Illud etiam testimoniũ quo eius in cœlũ signatur assumptio, æqualitatem cum patre ostendit. Dixit, inquit, dominus domino meo, sede à dextris meis.
Psal.109.a Esaiæ.11.c Esaias verò ait, Quoniam qui exurget, reget gentes: in eum gentes sperabunt. Quomodo autem dixit, Bethlehem nõ esse minimã in principibus Iudæ? quia profectò nõ omni Palæstinæ tantũ, sed vniuerso prorsus orbe fa-
Psal.8.a Ibidem.

ctus est ille vicus illustrior. Sed ad Iudæos videtur interim sermo aspicere, & idcirco subiunxit, *Qui reget po-*
K *pulũ meũ Israel.* Cùm certè totius sit orbis rector effectus: sed, vt dixi, nolens interim offendere Iudæos, sermonẽ de gẽtilium vocatione celauit. Et quemadmodũ, inquis, rexit populum Iudæorũ? Et istud quidẽ propriè factũ est: sed hìc tamen Israël illos appellat omnes, qui ei ex Iudæorũ & gentilium populo crediderunt. Et hoc interpretans Apostolus, aiebat: Nõ enim omnes qui ex Rom.9.b
Israël, hi sunt Israëlitæ: sed quicunque per fidem repromissionis nati sunt. Si verò non omnes regit: vocatorũ crimen est, non vocãtis. Cùm oporteret enim illos adorare cum Magis, & glorificare deum, quia tale iam tẽpus instat in quo illorum omnia peccata soluantur: nihil nanque in hoc loco audiunt de terrore iudicij, nihil de cõminatione supplicij, sed de mansueto tantũ mitiq; rectore: ex aduerso cõturbantur, atq; conturbant, & mille post hæc moliuntur insidias. *Tunc Herodes*, inquit, *clàm uocatis Magis, diligenter didicit ab eis tẽpus stellæ, quæ ap-*
L *paruit eis.* Puerũ proculdubio interficere cupiens: quod non stultitiæ solum, sed etiam furoris indicium est. Nã & illa quæ facta sunt, & illa quæ dicta, satis idonea erãt quæ ab omni illum possent deterrere conatu. Nõ enim ex hominibus erant illa quæ natũ esse regem docebant. Siquidem & quòd stella Magos ab Oriente vocauit, & quòd homines Barbari longinquæ subierunt peregrinationis laborem, modo vt adorarent in pannis atq; in præsepio collocatum: quòd olim propheta omnia ista prædixit, aliaq; eiusmodi longè maiora erant quàm vt secundum hominum potestatem fieri crederentur: sed illum tamen nihil horum omnino cõpescuit. Tale quippe est initium malignitatis, vt à nullo impulsa pleruncq; sese ipsa præcipitet, & quàm sæpe absque effectu operis, ærũnosa & impossibilia gestit efficere. Considera ergo vecordiam singularem. Si enim prophetiæ ipsi crediderat, eamq; inuictam putabat, clarum erat illum aduersus impossibilia conari. Si verò minimè credebat prouentura esse, quę tãto antè prædicta sunt, nec sibi timere debuit, nec puero insidiari. Ex vtroq; igitur frustra susceptus dolus iste cõuincitur. Sed & quòd sperauit Magorum labefactari posse scientiã, ad eandem mentis spectat insaniam. Erat enim extremæ omnino vecordiæ, vt se crederet à Magis potius adorandum, quàm illum in cuius vix dũ nati honorem tot regionũ itinera con-
M fecerant. Si enim prius etiam quàm viderãt ita sunt in desideriũ eius effusi, iã cùm in cõtemplatione ipsa prophetæ essent prędictione firmati: qua nã illos ratione futuros credebat pueri proditores? Et tamen cùm tã multa sint, quæ illum possent à noxia intentione deducere, conatur nihilominus cupita cõplere. Siquidem clàm vocatis Magis scisciscitabatur ab eis. Existimabat enim Iudæos pro pueri salute solicitos, nec in tantum illos furoris erumpere, vt protectorem & saluatorem suũ, & ad liberationem illius gentis ortum, vellent tradere manibus persequentis. Idcirco secretè Magos vocat, ac soliciteè tempus inquirit: nõ pueri, sed stellæ: & crudelissimę venationis auidus, multo cũ ambitu tendit insidias. Cõsequenti verò ratione colligitur, stellã ipsam ante multum apparuisse tẽpus. Quia enim Magi plurimi erant itineris longinquitate remorandi, neque poterant mox nato puero assistere, quem vt mirabilius rei dignitas eluceret, pannis adhuc infantiæ colligatum oportebat adorari, ante multum tempus eum stella demonstrat. Si enim quando puer natus est in Palæstina, tunc illis stella apparuisset in Persìde: plurimum in itinere tempus

terentes,

A terentes, nequaquam illũ adhuc in pannis inuenire potuissent. Quòd si à biennio, & infrà, Herodes pueros interfecit, non mireris. Siquidem conueniens in eundem tyrannum pauor & furor, pro abundantia cautionis, & licentia persecutionis, maius etiam tempus includit: ne quis profectò eius ætatis, & fortè is potissimũ propter quem alij interimuntur effugiat. *Cùm igitur eos uocas-*
set: euntes, inquit, interrogate diligenter de puero, & cùm inue-
neritis, renunciate mihi, ut & ego ueniens adorem eum. Nempe considerastis stultitiæ mixtum dolum tyranni. Si enim hæc verè dicis, qua tandem ratione ductus latenter interrogas? sin autem vt fraudem specie consilij tegas: hoc ipso non caues, quòd clam de puero interrogas, dolum tuum à Magis sacris deprehendi. Verùm, vt paulò antè præmissimus, anima semel malignitate capta, stultior cunctis efficitur. Non autem dixit, Euntes discite de rege nato: sed, de puero, inquit: ita ei etiã nomen potestatis inuiderat. Sed Magi prę multa erga regem reuerentia, nihil mali penitus suspicantur. Non enim opinabantur, quòd in tãtum malignitatis ille prorumperet, vt tam admirabili dispensatione nato moliri auderet insidias. Proficiscuntur itaq; nihil horum pe-
B nitus sentientes, sed ex propriæ simplicitate mentis etiam cæteros æstimantes. *Et ecce stella quam uiderant in*
Oriente, præcedebat eos. Propterea enim aliquandiu fuerat abscondita, vt amittentes subitò itineris sui ducem, interrogare Iudæos de puero cogerentur, remq; in notitiam omniũ publicarent. Postquã verò interrogauerunt, & ipsos pueri inimicos ad cognoscendam dignitatẽ eius habuerũt magistros, stella eius rursus apparuit. Sed considera mirabilẽ prorsus ordinem rerum: à Perside illos vsq; Hierosolymam stella deducit, post stellã susciput eos populus Iudæorum, & rex Herodes, qui adducit prophetam, id quod illis apparuerat prædicãtem. Post prophetam verò rursus diriguntur ad stellam, & ab Hierosolymis in Bethlehẽ ipsa ducente perueniunt. Ibi iam excipiuntur ab angelo, ac de omnibus instruũtur: inde quoq; redeuntes, adhuc stella comitatur. Hinc
C euidenter addiscas, quia non vnũ erat hoc sydus è cæteris. Nulla quippe hanc habet stella naturã. Neq; enim ibat propter Magos tantũmodo, sed prębat quodãmodo apprehensa manu trahens eos, viamq; demonstrãs, lucente prorsus die, ac sole rutilante. Et quidnam opus erat, inquis, hoc sydere, cùm certè iam vicus ille fuisset repertus? Absq; dubio vt videretur & puer. Neque enim erat præterea quicquã quod illum posset ostẽdere, cùm nec esset ipsa domus conspicua, nec mater quasi clara quædã celebraretur, ac nobilis. Opus igitur fuit stella, quæ super ipsum prorsus tugurij culmen insisteret, propter quod & ab Hierosolymis proficiscentibus rursus apparuit, nec prius à cursu suo destitit, quàm ad ipsum præsepium peruenirent. Duoq; simul mirabilia iungũtur. Fuit enim vtrunq; mirandum, vt & Magi adorarẽt puerum, & eos ad adorandum stella perduceret: quę certè talia sunt, vt etiam lapideas mentes ad lumen dei omnino attrahere queant. Deinde postquã supra pueri caput institit, iterum se sydus abscõdit: quod ipsum maius erat quàm vt à stella fieri crederetur, nunc videlicet apparere, nunc occuli, seq; rursus ostendere. Hinc proculdubio Magi quoq; incrementa fidei ceperunt. Propterea etiam gratulati sunt, quoniam quæsitum desideratumq; repererant, quoniã effecti fuerant nuncij veritatis. Et quia non frustra tam longæ viæ spacia confecerant: tã ardenti quippe erga Christum cupiditate flagrabant. Etenim ad locũ stella perueniens, super ipsum

pueri stetit caput, ostẽdens profectò dei filium esse qui D
natus est. Cumq; ibi aliquantulũ substitisset, ad adorandum adducit, quos præcesserat ad viandum, nõ simpliciter Barbaros, sed illis longè vtiq; sapientiæ dignitate prestates. Videsne igitur quàm hęc stella apparuerit necessariò? Siquidẽ & post prophetæ testimonium, & post sacerdotum, scribarumq; interpretationem, illa nihilominus vtebantur magistra. Erubescat Marcion, erubescat & Samosatenus ille Paulus, qui nolũt videre quod Magi viderunt ecclesiæ progenitores. Nequaquam sic erubuerim nuncupare eos. Confundatur, inquam, vidẽs dominum Marcion in assumptione carnis adorari: cõfundatur & Paulus, videns non sicut hominem, quem tantummodo hominem suspicatur. Nam quòd in carne vera sit, ostendunt panni atq; præsepe. Quia vero nõ nudum, id est, non solum adorent hominem, profectò declarat, quia adhuc æui rudẽ his muneribus honorent, quæ offerri deo solent. Confundatur cum ipsis etiã natio Iudæorum, cernens ad credẽdum in Christum Magos ac Barbaros prævenire, ne post illos quidem venire sustinẽns. Ecce enim quæ tunc facta sunt, futurorum expressere figuram. Ab ipso siquidem dominici aduen- E
tus principio declaratum est, quoniam populum illum fides gentilium præueniret. Et quomodo non ab initio, Matth.28.d
dices, sed in fine ipso: Euntes docete, inquit, omnes gẽtes? Quia scilicet, vt paulò antè memorauimus, figura erat id quod tunc accidit, & quædam prædicatio futurorum. Erat quippe consequens, primos ad fidẽ Iudæos potius accedere. Quoniam vero sponte oblatum sibi beneficium respuerunt, in contrarium versa res est. Cæterum nec ad paruulum adorandum Magi priusquam Iudæi accedere debuerant. Nimiq; siquidem coarguũt tarditatis, quos iuxta ipsum omnino dominici ortus sedentes locum, post tot regionum spacia emensa præueniunt: & hi qui nihil prorsus de Christo audierant, præcurrunt eos quos ad eum suspiciendum tot prophetarum vaticinia concitabant. Quia igitur domestica illa præclarà que bona sua ignorarũt, mirum non est à Persis ea esse prærepta. Quod certè dicit & Paulus: Vobis Act.13.g
quidem oportebat primùm annunciare verbum dei, sed quoniam vos indignos iudicastis, ecce cõuertimur ad gentes. Etsi igitur antea permanebant incredduli, tamen postquam idipsum à Magis audierunt, confestim F
ad Christum debuerunt aduolare. Sed vtique noluerũt, & propterea istis dormientibus illi peruenerunt. Imitemur igitur nos saltem deuotionem Magorum, veroq; amore philosophiq; barbaram consuetudinem subiugemus. Longo itinere curramus, vt Christum videre mereamur. Nam & illi, nisi procul regionem propriã reliquissent, nequaquam vtique Christum videre potuissent. Recedamus igitur à terrenis negociis, atque curis. Etenim Magi illi cùm adhuc morarẽtur in Persìde, stellam videre tantummodo: quia vero à Persìde recesserunt, solem ipsum aspexere iustitiæ: qui certè nec stellã quidẽ ipsam tandiu videre meruissent, nisi citò à Persìde fuissent profecti. Surgam⁹ ergo etiã nos, & licet oẽs resistant, nos tamen alacres, & prõpti ad pueri accurramus domum. Et si rex, & si populus, & si tyrannus huius velint cursum itineris impedire, nequaquam tamẽ accensi desiderij extinguamus ardorem. Sic enim omnia aduersa calcabimus: quoniam & illi nisi vidissent puerum, nec periculum quod intẽtabatur à rege, vitassent. Prius enim quàm puerũ cernerent, vndiq; illis opponebãtur timores, conturbationes atque discrimina, postq; vero adorarunt, securitas & trãquillitas subsequuta est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Nec iam stella eos,sed angelus suscipit:quia scilicet adorando facti fuerant sacerdotes,cum supplicatione etiã muneribus oblatis.Et tu itaq; ludaicum populum repugnantem,vrbem vacantem,insidiantem tyrannum, & fallacem istius seculi vmbram relinquens, in Bethlehẽ festinus accurre, ac domum spiritalis panis ingredere. Et si enim pastor fueris,in diuersorio puerum videbis. Et si rex fueris,nec tamẽ deuotus adueneris, nihil omnino proderit purpuræ fulgore circundari. Et si Magus fortè sis,nihil te ad hunc regẽ introire prohibebit, modo vt adoraturus, atque honoraturus dei filium, & non quasi cõculcaturus aduenias: modo vt honorem ipsum cũ gaudio ac tremore offeras : possunt enim vtraq; hæc pariter conuenire . Sed cane ne Herodi efficiaris similis,& dicas vt & ego veniẽs adorem eum : cumq; veneris,interimere coneris . Huius etenim similes sunt, qui
1.Cor.11.f indignè abutuntur communione mysterij. Reus est enim,inquam,iste corporis & sanguinis domini.Qui enim eiusmodi sunt , habent in se tyrannum , & regno Christi iugiter inuidentem,longe sanè Herode illo nequiorem,mammonam scilicet. Hoc enim in homines
H tenere imperium gestit,suosq; cultores simulat, & mittit ad Christum , vt specie quidem adorare videantur: quantum vero in ipsis est,interimunt eum, quem adorare se simulant. Timeamus igitur,ne quando speciem supplicum atq; adorãtium geramus, opere vero existamus inimici. Igitur adoraturi Christũ,cuncta proiiciamus è manibus . Si habuerimus aurum, offeramus ipsi, non terræ defodiamus. Si enim illi tunc Barbari in honorem tantũmodo domini obtulerunt libenter aurum: qualis tu eris,si ei non tribuas indigenti? Illi tam longo itinere cucurrerunt,vt natũ viderent: tu vero qua tandẽ satisfactione poteris absolui,qui ne breuis quidem plateæ spaciũ trãsis,vt visites ægritudine afflictum,& vinctum catenis ? Et certè solemus ægrotantium,atq; vinctorum,& varia horrentium debilitate misereri: tu vero ne erga dominum quidem tuum, & eum qui tantorum tibi est author bonorum , hoc permoueris affectu? Et illos quidem aurum legimus obtulisse , tu vero panẽ ipsum vix tribuis.Illi viderunt stellam, atq; lætati sunt: tu autem ipsum aspiciens Christũ peregrinũ nudumq;, non flecteris . Quis enim vestrum,qui innumeris estis
I Christi beneficiis obligati,tam longinquæ propter eum arripuit expeditionis laborem , quàm illi barbari, imò sapientiores profectò sapientibus ? Verùm quid ego de spatio loquor itineris longioris,cùm plurimæ fœminarum tanta iam animi mollitudine resoluantur , vt nisi aduectæ mulis, quamlibet exiguo spatio à domibus suis venire nequeant ad videndum dominum in præsepio spiritali ? Sed ex his quoq; qui certè ambulãdi laborem ferunt,alij secularium negociorum tumultus, alij theatrales turbas sanctis cœtibus anteponũt. Et barbari quidem illi priusquam Christũ viderent, tam lõgam exuperauerunt viam:tu vero nec vidẽdo quidem illos probaris imitari. Nam & cùm eum videris,ita eum relinquis,vt post illum curras ad theatra, ac mimũ potius & videre,& audire desideres. Atq; vt eadem rursus attingam , Christũ quidem in spiritali situm præsepio derelinquis , properas vero iacentẽ in scena spectare meretricem. Hoc autem quibus tandẽ putamus dignum esse suppliciis?Respondebo obsecro, si se quispiam introducere te polliceretur ad regẽ, & ostenderet tibi illũ vndiq; coruscantem,atq; inter varios põpæ suæ ornatus sedentem, putásne theatrale spectaculum aulicæ præponeres dignitati,cùm certè ne hinc quidem tibi aliquod commodum quæreretur ? At vero ex hac mẽsa spiritualium K
fons emanat bonorũ,& hanc tu statim relinquens curris ad theatrum,vt natantes fœminas,& sexum illũ publicis oculis intuearis expositum:vt(inquam)istud aspicias,sedentem iuxta donorum cœlestiũ fontem Christũ relinquis.Nam & modo super fontem sedet, nõ vnam
Ioan.4.a.b Samaritanam,sed vniuersam alloquens ecclesiam.Vereor autem,ne in me quoq; Samaritanæ tantum loquatur. Nam & nũc ei nullus assistit, nisi hi qui solis assunt fortè corporibus, alij vero ne ipsis quidẽ profectò corporibus.Tu tamen hinc nequaquam recedas,sed potius permane,potumq; à nobis pete: non vtiq; aquæ poculũ, sed sanctificationis hausurus. Sãctis enim Christus sancta distribuit.Non enim aquam de hoc nobis fonte largitur,sed sanguinem viuũ , qui quãquam ad mortis dominicæ testimonium sumitur, nobis tamẽ causa fit vitę.Tu vero relinquis huius sanguinis fontem,calicemq; reuerẽdum, & ad diabolicum illum locum festinus accurris,vt scilicet spectes meretricem natantem,& naufragium animæ repentè patiaris.Aqua quippe illa pelagus quoddam est immane luxuriæ,quo nõ corpora sũb
L merguntur,sed naufragium infertur animabus.Nam il la quidem in mediis aquis nuda ludit natatu,tu vero de sublimi spectans gradu , in libidinis profunda demergeris.Huiusmodi enim diaboli retia,non tam in illam descendentes aquam,ibiq; se volutantes capiunt, quàm
Exo.14.b.c sursum sedentes . Multo quippe hi sæuius suffocantur, quàm Pharao ille quondam cum curribus suis , equitibusque sũbmersus est.Iam si aliquo fieri posset modo,vt vobis illis supernatantes vndis animas ostenderem , haud profectò aliter apparerent , quàm Aegyptiorum illa in fluctibus corpora voluebantur.Sed illud est multo vtique periculosius, quòd tantam illam pernicię nominant voluptatem , & immane illud perditionis pelagus,Euripum delectationis appellant:cùm certè facilius aliquis ac tutius Aegeum mare transeat,atque Tyrrhenum , quàm illius spectaculi horrenda discrimina. Nam primò quidem per totam noctem omni expectatione nimis anxia,talium diabolus corda solicitat : deinde id quod tam cupidè fuerat expectatum ostendit, quo continuò eos ligat,ducitq; captiuos. Neque enim si mixtus meretrici non es , immunem te putes esse peccati,cùm totum illud voluntate commiseris.Nam si ab M
huiusmodi concupiscentia possideris , ingenti flamma profectò succenderis.Sin vero hęc aspiciendo nil pateris,culpæ nihilominus teneris obnoxius, factus scilicet scandalum cæterorum,& talium adhortatio voluptatũ, tuamq; faciem ipse confundis,animamq; cũ facie. Verùm ne sola tantùm agere castigatione videamur, iam correptionis remedia suggeramus . Quisnam ergo hic est emendationis modus? vestris vos trado erudiendos coniugibus,cùm certè oporteret, secũdum Apostolum,
1.Cor.11.a vos potius esse vxorum magistros. Quia vero per peccatum ordo conuersus est , & corpus quidem superius, caput vero inferius effectum , hac saltem via ad honesta redire non pigeat.Quòd si magisteriũ mulieris erubescis : peccatum fuge, & citò poteris in thronum doctoris ascendere,qui tibi ordinatus est à deo. Quandiu vero peccaueris,non te ad mulierem tantum,sed etiam ad irrationales animantes,& vilissimas scriptura trãsmittit . Neque enim erubescit animal rationis honore donatum,apis atq; formicæ discipulũ facere: nec tamẽ scripturæ culpa est, sed eorum qui nobilitatem propriã perdiderunt . Hoc ergo & nos facere curabimus . Et nũc quidem te mulieri assignamus docendum:sin vero illius mo-

A illius monita contempseris, etiam ad irrationalium te magisterium relegabimus . Ostendemus enim quanti te alites,ac pisces,quàm multa etiam pecorum genera, atque reptilium,honestate & castitate precedant.Quòd si eiusmodi animalibus te comparari pudeat,regredere ad propriæ nobilitatis insigne , & immensum illud gehennæ pelagus,flumẽque igneum fuge:id est pestiferã illam piscinam theatri . Hæc est enim, quæ spectatores suos in flammeum illud pelagus mergit , quæque profundum illius ignis accẽdit.Si enim ille qui absque his quoque iritamentis videt fœminam , interdum tamen ad concupiscendum trahitur , & tantummodo concupiscendo mœchatur:qui non solum videt,sed etiam totam omnino nudam ac lasciuientem videt , qui non millies libidinis captiuus efficitur?Haud ita illud,quod sub Noë legimus diluuium fuisse , hominum extinxit genus,vt natatrices istæ omnes prorsus spectatores suos multo cum dedecore suffocant . Siquidem ille tunc imber etiam si mortem intulit corporum , vitia tamen simul deleuit animarum.Hæc verò aqua diuersum manẽtibus in vita corporibus , animarum operatur interB itum.Vos autem siquidem aliquod de honore certamẽ oriatur , omni ambitione contenditis , vt vel vniuersо præsideatis orbi:illo scilicet vobis priuilegio blandientes, quòd hæc prima ciuitas fidelibus Christianorũ nomen imposuit: cùm vero de honestate & castitate certandum est , ne à vilissimis quidem viculis putatis turpe superari?Quid tu ergo,inquis,nos facere iubes?abire in mõtes remotos,& monachos fieri?Et quid ego aliud ingemisco , quàm quòd illis vos solis putatis honestam
Matth.5.d vitam ornatamq; congruere?Et certè Christus communia omnibus præcepta constituit.Si quis viderit mulierem ad concupiscendum eam , iam mœchatus est eam in corde suo:nõ solum monacho dicitur , verumetiam marito. Siquidem ille tunc mons, in quo hæc Christus docebat,cunctis ferè talibus implebatur . Considera ergo theatrum , ac diabolicos refuge conuentus , & noli quasi onerosiorem culpare sermonẽ. Non enim interdico coniugia,nec impedio liberam voluptatem:sed cũ honestate id fieri volo,non cum obscœnitate,vel crimine.Non ego te in mõtes,ac solitudines ire præcipio:sed benignũ esse,& honestum iugiter ac modestum , vel in
C medio si placet vrbis habitantem.Omnia siquidẽ mandata legis,nobis sunt monachisq; communia, absq; sola profectò pactione connubij : quanq̃ hinc quoq; beatus Paulus admonet, per cuncta monachis æquare nos
1.Cor.7.c cupiens. Tẽpus,inquit, breue est:reliquum est, vt & qui habent vxores,tanquã non habentes sint:præterit enim figura huius mundi.Ac si diceret:Non iubeo vos in mõtium habitare verticibus, quanquã etiam id quidẽ vellem,modo ne illa opera imitarentur vrbes, quæ in Sodomis vindicata sunt : veruntamen ad istud nequaquã impello . Permane habens domum,coniugem,liberos, modo noli eos spectatores voluptatũ efficere incestarum,noli introducere in domum tuam pestem theatri.
Ibidem.a Non audis Paulum dicentem: Vir sui corporis non habet potestatem,sed mulier?Itaque communia huic quoque præcepta cõstituit. Tu vero siquidem ecclesiã vxor frequentat,grauissimus illius accusator efficeris:ipse autem totum in theatris diem exigens , dignum te accusatione non credis: sed cùm sis erga vxoris pudicitiam ita diligens , vt etiam superfluum te atque immoderatum esse non pudeat,quippe qui à necessariis processionibus sæpe contineas illam , tibi tamen cuncta prorsus arbitraris licere. Sed minimè hoc tibi permiserit Pau-

luis,qui eandem etiam mulieri tribuit potestatem:Vxo- D
ri,inquit,vir debitum reddat . Quonam igitur modo à Ibidem.
te honoratur vxor,quę tam indigna suggillatur iniuria, cùm tu corpus quod in illius potestate est,meretricibus copulas?Tuum quippe corpus vxoris est. Quem,inquã, illi tribus honorem,cùm tumultus ac lites in domũ introducas tuam,cùm illa ipsa vitia quæ obscœnè admittuntur in publico,domi nutriuntur licenter: cùm quotidie confundas & coniugem verecundãtem , inuitisq; talia auribus audiẽtem , immo præ cæteris temetipsum hac turpitudine decolores?Multo enim erat tacere cõsultius, quàm tam obscœna loqui , quæ etiam seruos loquentes iustum est verberari.Quam tu ergo satisfactionem parabis,respondeq;so,qui intelligis ea ne transitorio quidem aspectu esse digna , quæ tu omni spectare ambitu concupiscis : quæq; etiam memorare turpe est, ea cunctis honestis artibus sanctisq; præponis ? Ne igitur videar onerosior,hìc iam terminabo sermonem. Si vero in eisdem perseueraueritis,acutiore ferro & altiore incisione discindam:nec vnquam prorsus quiescam, quoadusque diabolicum illud dispergam theatrum , vt mundus ecclesiæ cœtus purusq; reddatur . Ita enim & à E
præsenti turpitudine liberabimur,& vitam acquiremus futurã,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi ,cui gloria & imperium cum patre & spiritusancto in secula seculorum,Amen.

Homilia octaua ex capite secundo.

ET cùm intrassent domum,inuenerunt puerum cum Maria matre eius: & procidentes adorauerunt eum : & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera , aurum, thus,& myrrham. Quemadmodũ igitur Lucas ait,quòd in præsepio positus esset? quia scilicet cùm fuisset enixa, ibi eum continuò reclinauit.Erat enim valde difficillimum vacantem reperire alicubi domum,propter conuentum ac frequentiam Iudæorum,quos in vnum eadẽ tunc descriptionis causa collegerat : quod certè Lucas euidenter expressit,dicens: Et reclinauit eum in præse- Lucæ.2.c
pio,quia non erat ei locus in diuersorio. Postea vero eũ sustulit,& in suo gremio collocauit. Siquidem vt Bethlehem ingressa est,partũ celeriter absoluit:vt hinc quoque causam totius dispensationis agnoscerес,quia scilicet non fortuitu ista,nec simpliciter acciderunt: sed secundũ prouidentiam dei, & prophetiæ consequentiam F
vniuersa completa sunt.Verùm quid illud est quod Magis puerum adorare persuaserit? Nam neque virgo ipsa erat nobilis , nec domus in qua habitabat illustris, nec quicquam ex his omnibus quæ videbantur,eiusmodi erat quod Magis admirationem faceret , eosq; ad puerũ alliceret adorandum. At vero illi non modo adorant, sed etiam apertis thesauris suis offerunt munera,& munera certè deo quàm homine digniora. Thus siquidem & myrrha ipsi potissimum congruebant.Quidnam igitur illud est quòd eis & domo & patria relicta, tãti itineris spacia transire persuaserit?Quod procul dubio fecit & stella quam viderant,& à deo donata lux, quæ illorum mentibus quasi aliud quoddam sydus effulserat, eosq; paulatim ad perfectiorem scientiam prouehebat. Cùm enim essent cuncta alia vilia , nisi istud eorũ animos incitasset, nunquam profectò tantum illi honoris paruulo detulissent.Idcirco nihil ibi de sensibilibus istis grande cõspicitur,sed angustum tugurium,ac vile præsepium,& inops mater,vt melius nuda Magorum philosophia clarescerет:& vt discas quia non quasi homini tantum, sed etiam deo authori omniũ supplicarint bonorũ,propterea nullo eorum quæ extrinsecus videban-

 tur offensi

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tur offensi sint,sed & puerum fideliter adorabãt,& munera suppliciter offerebant, quæ tamen plurimum & à Iudæorum ruditate distarent, & ecclesiasticæ philosophiæ conuenirent. Siquidem scientiam isti & obedientiam & charitatem figuraliter offerebant: non oues nõ vitulos. *Responso autem accepto*, inquit, *in somnis, ne redirent ad Herodem: per aliam uiam reuersi sunt in regionem suã.* Considera igitur etiam hoc loco admirabilem Magorum fidem, qui in nullum hinc scandalum commouẽtur: sed ad cuncta obedientes permanent, atq; flexibiles, nihilq; omnino turbantur, neque ipsi secum disputant, dicẽtes: Si magnum quiddã esset hic puer, & potẽtię aliquid obtineret, nobis adoratoribus eius quid op⁹ esset fuga, occultusq; discessus? Cur enim nos qui palàm ac liberè venimus, nec tanti populi fragorem, nec tyrãni furorem pauentes, quasi reos quosdam atque fugitiuos angelus ciuitate propellit? Verùm nihil omnino tale vel ore proferunt, vel mente cõcipiunt. Hoc est enim fidei insigne, vt absque controuersia vlla obediant imperanti, nec tamen mercedem reposcant obsequij.

H *Qui cùm discessissent, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum.* Dignum esse hoc loco iudico trepidationem quandam mentis fateri, & quasi metuere pro Magis, pariter ac puero. Etsi enim illi turbati non sunt, sed fideliter omnia susceperunt: nos tamen scrutari dignum est, cur non & Magi præsentes saluentur: & puer: sed illi quidem in Persidem reuertãtur, hic autem cum matre in Aegyptum transfugiat: cùm multo potius fuisse videatur in manus eum Herodis incidere: nec tamen cùm incidisset latere, sed claro prorsus diuinitatis auxilio vindicari. Verùm hoc modo rebus impletis, creditum non fuisset verè illum suscepisse carnem, tantiq; hodie mysterij sacramenta nutarent. Si enim etiã cùm ista facta sint, & plurima iuxta humanæ naturæ dispensata rationem: aliqui tamẽ ausi sunt suspicari, quoniam fabula quædam fuerit carnis assumptio: in quæ non illi impietatis prærupta recidissent, si omnia iuxta quod dignum est, propriæ virtutis potentia egisset? Magos vero celeriter emittit, simul & Persarum regioni mittens magistros, & inefficacem reddens furorem tyranni: vt discat se impossibilia moliri, & conceptam extinguat inuidiam, seq; ab studio vani laboris abducat. Est autem diuinitatis virtute dignum, non modo conterere inimicos, verumetiam cum omni illos facilitate decipere. Sic enim & Aegyptios populi sui vtilitate seduxit, cumq; palàm in Iudæorum manus illorum posset trãsferre diuitias, occultè hoc magis fieri, ac decipiẽdo præcepit: quod certè illum apud inimicos nõ minus fecit, quàm alia signa, terribilẽ. Deniq; Ascalonitæ, omnesq; per circuitum alienigenæ, quando arcam dei ceperunt, percussiq; plaga, suaserunt ciuibus suis, ne aduersus dei repugnarent manum: cũ cæteris mirabilibus hoc quoq;
1.Reg.6.b in medium protulerunt, dicentes: Quare grauatis corda vestra, sicut grauauit Aegyptus & Pharao cor suum? Nónne postquam illusit eis, dimisérũt populum suum, & abiit? Hæc vero dicebant, cùm ad documentum virtutis dei signis manifestius factis, nequaquam istud esse inferius iudicarent. Id igitur etiam in præsenti causa factum est, quod certe facilè posset tyranno incutere terrorem. Itaq; considera quænam Herodem esse passum, consequentia rerum ipsa declarat: qui certè suffocari etiam præ indignationis magnitudine potuit, cùm se ita illusum atque irrisum doleret. Quòd si non est hinc melior effectus, non deus qui ista dispensauit, in culpa est, sed nimia liuentis insania: qui ne his quidem K cessit, quæ vtiq; consolari, & à tanta eum abducere malignitate potuerunt. Sed alio rursus aditu ac malignitate in vlteriora processit, vt multo grauiorem stultitiæ suæ reciperet vltionem. Et cuius tãdem inquies rei gratia in Aegyptum paruulus mittitur? Prima quidem illa causa est, quam Euangelista signauit, vt impleretur, inquit, quod scriptum est: *Ex Aegypto uocaui filium meũ.* Oseæ.11.a Deinde vt in illa quoq; regione melioris spei ponerentur exordia. Quia enim Babylon atque Aegyptus præ omnibus terris flamma impietatis ardebant, & ab ipsis statim principiis ostendit, quia vtramq; emendaturus esset, & igne potius fidei succensurus, ex his vtique persuadens etiã de aliis mundi partibus speranda esse meliora. Nam Persidi quidem Magos remittit, ipse vero cum matre in Aegyptum descẽdit. Supra vero ista quæ diximus, etiam hinc aliquid aliud addiscitur, quod certè non ad exiguam philosophiam pertinere doceatur. Quid vero istud est? quòd ab ipsis videlicet vitę initiis, ad tentationes debeamus atq; insidias præparari. Cerne igitur ab ipsis omnino incunabulis Christi, istud effectũ. Nam statim vt ortus est, contra eum tyrãnus furit, L & ipse in Aegyptum fugit, continuòq; in montana trãsitur, & mater innoxia in regionem Barbarorum fugatur: vt tu videlicet hæc audiens, cùm dignus fueris specialis alicuius negocij minister effici, & videris te tribulationes varias, & mille sustinere discrimina, nihil omnino turberis, neque tecum ratiocineris, ac dicas: Quid nam istud est, quod mihi infertur immeritò? Cui certè laus potius, & corona congruit: quique esse deberem clarus ac nobilis, vtpote dominica præcepta perficiens. Sed vt isto munitus exemplo viriliter cuncta sustineas, sciens tribulationes maximas & inseparabiles quasdam comites esse virtutũ. Perspice igitur istud non tãtum in matre pueri, verũetiam in illis Barbaris fuisse completum. Nam & illi reorum more clàm fugiũt: & ista quæ nunquam domum suam fuerat egressa, tam ærumnosum conficere iter iubetur, propter partum illum mirabilem, ac spiritalem laborem. Sed considera rem prorsus nouam, atque mirificam. Palæstina insidiatur, Aegyptus recipit ac seruat eum cui tenduntur insidiæ. Non solum quippe in filiis patriarchæ, verũetiam in ipso domino præcesserunt secutorum figuræ. Siquidem multa etiam quæ in ipso tunc facta sunt, præcinebant ea quæ postea erant futura. Quod in asina quoque & pullo eius impletum est. Apparuit igitur non angelus Mariæ, sed Ioseph loquens: & quid ait? *Accipe puerum & matrem eius.* Hic iam non dicit, cõiugem tuam: sed, matrem eius: quia absoluta per signũ partus, & explosa suspicio est, & absque vlla ambiguitate vir credidit liberè iam, & apertè angelus neque filium neque cõiugem eius appellans: sed puerum, inquit, accipe, & matrem eius, & fuge in Aegyptum. Causam quoque iungit fugæ, *Quoniam*, inquit, *Herodes quærit puerum, ad perdẽdum eum.* Quæ cùm audisset Ioseph, nequaquã passus est scandalũ: neque dixit, Incerta ista res est, ac prorsus ambigua: tu pauloante dicebas, quia saluabit populum suũ, & nunc seipsum quidem non potest de periculis liberare. Aut si potest, quid nobis est opus labore, ac trãsmigratione longinqua? contraria omnino sunt facta promissis. Sed horum nihil prorsus opponit. Vir enim erat fidelis, neque curiosè reuersionis tempus inquirit, quod vtique ab angelo nõ signatè fuerat expressum. Sed esto ibi, inquit, vsquequo dicam tibi. Verùm ille nec per ista quidẽ fact⁹ est segnior, sed obediuit libẽter, & credidit, omnes

A omnes prorsus tribulationes cum gaudio sustinendo. Enimuero misericors deus mœstis rebus quædam etiã iucunda permiscuit. Quod certè in sanctis omnibus fecit, quos neque tribulationes, neq; iucunditates sinit habere continuas: sed tum de aduersis, tum ex prosperis iustorum vitam, quasi admirabili varietate contexuit, quod hic quoq; eum fecisse considera. Videndo quippe sanctus Ioseph grauidam sponsam, in conturbationem incidit maximam, atq; in horribilem quendam cogitationis tumultum. Iugis enim illum de puella adulterij suspicio mordebat: sed affuit repentè angelus suspicionem soluens malignam, & timorem hunc prorsus extinguens: deinde videns puerum signo natum, maxima exultatione repletus est: sed rursus huic etiam gaudio periculum grande successit, cùm tota vtiq; ciuitas turbaretur, ipse rex fureret, & ad necẽ puerum quæreret: sed & hunc mœrorem alia rursus lætitia subsecuta est, apparitio videlicet stellæ, & adoratio Magorum. Post hanc quoq; iucunditatem iterum periculum, iterumq; formido. Quærit, inquit, Herodes animã pueri: & fugere necesse est, & in longinqua transire. Nondum quippe op-
B portunum erat, vt signorum miracula coruscarent. Si enim à prima prorsus infantia mirabilia monstrasset, homo proculdubio creditus non fuisset. Idcirco nanq; non vtcũq; tempus fugitur, sed & tumor vteri cernitur, & nouem mensium tempus voluitur, & ipse partus absoluitur, & nato nutrimentum lactis adhibetur: pérque aliquot annos silentio res tanta celatur, & virilis expectatur ætas, vt per hæc omnia credibile efficiatur susceptio hominis sacramentum. Qua igitur ex causa nõ sunt facta miracula? propter matrem, propter Ioseph, propter Symeonem iam iamq; moriturum, propter pastores, propter Magos, propter ipsos quoq; Iudæos. Si quidem voluissent ea quæ fiebant diligenter experiri, non paruum inde ad illa quæ secutura erant, habuissent profectum. Quòd si nihil prophetæ de Magis loquuntur, nequaquam omnino turberis: nam neque omnia prædixerunt prophetæ, nec cuncta siluerunt. Quemadmodum enim si vidissent homines factum quod nũquam audissent futurum, & conturbationis plurimum & stuporis habuissent: ita rursus si cuncta omnino antè didicissent, & illi etiam somnum (vt ita dixerimus) de secu-
C ritate paterẽtur, nec quicquam nouum Euangelistis fuisset relictum. Si vero de prophetia Iudæi ambigerent, dicentes: *Ex Aegypto uocaui filium meum.* de se dictum potius, quàm de Christo esse prædictum: Responderem profectò esse hunc quoque prophetiæ morem, vt multa
Gene.49.a sæpe in aliis dicantur quidem, sed in aliis impleantur: vt illud quod de Symeone & Leui dicitur: Diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israël. Hoc enim non in
Gene.9.d ipsis, sed in eis etiam factum est, qui de illorum stirpe
Iosue. 9. a. & seq. processerunt. Et quod in Cham à Noë dictum est, in Ga
Gene.27. d baonitis posteris eius impletur. De Iacob quoque similiter intelligitur accidisse: siquidem benedictio illa quę dicit, Esto dominus fratrum tuorum, & adorent te fi-
Ibidẽ.9. & Gene. 28. a & 33.a lij patris tui: non in ipso habuit effectum. Quemadmodum enim id possit intelligi, cùm e contrario iste timuerit fratrem, atque tremuerit, eúmque millies adorarit? sed vtique in eis qui ex eius stirpe descenderunt. Hoc igitur etiam in presenti potest quæstione defendi. Quis enim magis ac propriè dei filius esse dicitur? Illéne populus qui adorabat vitulum, qui idolis initiabatur, quiq; filios suos dæmoniis immolabat: an vero dominus Iesus Christus, qui natura filius dei est, & toto patrem honore veneratur? Itaque nisi aduenisset iste, nequaquam

prophetia dignum finem habere potuisset. Considera D igitur quemadmodum istud ipse Euangelista designet, dicendo: *Vt impleretur.* Ostendit enim quoniam nisi veniisset iste, non vtique fuisset impletum. Quod quidem ipsum beatam virginem nõ mediocriter claram facit ac nobilem: quæ id habuit quod toti illi erat populo gloriosum, qui superbius se atque insolentius efferebant, quòd deducente deo de Aegypto fuissent reuersi, idq; ad gloriam suam sæpe iactabant. Hoc enim etiam propheta denotans ait: Nónne alienigenas adduxi de Amos.9.c Cappadocia, & Syros ex fouea? Fecit etiã virginis hunc esse primatum. Quinimmo & populus & patriarcha Gene.46.a & seq. cum descenderent in Aegyptum, & inde rursus ascenderent, istius reuersionis signabant figuram. Nam & illi fugiendo mortem, quam comminabatur fames, descenderunt in Aegyptum: & hic mortem fugit, quæ per insidias imminebat. Sed illi quidẽ à fame quæ tunc acciderat, liberati sunt: hic vero etiam descendens in Aegyptum, omnem illam regionem suo sanctificauit ingressu. Diligenter vero perpende, quemadmodum cùm humanitatis humilibus, diuinitatis excelsa clarescant. Nam cùm dixit angelus, *fuge in Aegyptum:* nequa- E quam se socium itineris futurum esse pollicitus est, neque illuc scilicet euntibus, neq; redeuntibus: proculdubio designans maximo ipsius propter quem fugiebant paruuli, esse munitos comitatu, qui vbi certè primus apparuit, in melius cuncta conuertit. Nam & Magi illi, & Barbari superstitionem patriam relinquẽtes, ad verum dominum veniunt adorandum: & Augustus ipse futuro in Bethlehem partui per descriptionis seruit imperium, & Aegyptus suscipit ac tuetur insidias fugientem tyranni. Nanq; tactu ipso domini gustum quẽdam sanctificationis adipiscitur: vt cùm illum audierit ab apostolis prædicari, huius quasi priuilegij honore decoretur, quòd dominum prima susceperit. Et certè solius hic Palæstinæ videbatur esse primatus: sed facta est postea ista feruẽtior. Denique si quis nunc ad Aegypti veniat solitudines, paradiso prorsus omnẽ illam videbit eremum digniorem, & innumerabiles angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus, & populos martyrũ, & choros virginum: & omnem quidem tyrannidem diaboli dissolutam, Christi autem regnum coruscans: & illam Magorum quondam ac philosophorum parẽ- F tem, cunctarúmque huius generis artium repertricem, quæq; etiam cæteris propria inuenta tradiderat, videbit modo piscatorum magisterio gloriantem, & conteptis omnibus iam illis repudiatisq; doctoribus, publicanos vbiq; ac sutores pellium circunferentem, atque ad maximam fidei suæ gloriam crucem domini præferẽtem. Et hæc omnia bona non in vrbibus solum, sed etiam in desertis florent locis. Est enim cernere tota illa regione diffusum exercitum Christi, & admirabilem illum regium gregem, virtutúmq; cœlestium cõuersationem in terris micantem. Atq; hæc non in viris solùm, verũetiam in fœminis splendere conspicias. Nam illæ quoque non minori, quàm viri virtute decorantur: nõ clypeo arrepto in equum insilire callentes, vt honestissimi illi, ac sapientissimi gentilium iubent magistri: sed multo certè vehementius bellum gerẽtes. Communis enim illis ac viris aduersus diabolũ pugna est, contráque huius mundi potestates, nec vspiam teneritudo sexus his congressibus impares facit. Nõ enim natura corporis, sed volũtate animi exercentur ista certamina. Propterea sæpe in huiusmodi acie fortius viris fœminæ decertarũt, ac trophęis insignib⁹ claruerũt. Nõ ita variis astro

 rum choris

Universidad de Deusto
Biblioteca

G rum choris cœlũ refulget,vt Aegyptus innumeris monachorum ac virginũ distinguitur atque illustratur habitaculis.Si quis illam Aegyptum veterem nouit rebellem deo,ac magnitudine superstitionum furentẽ, adorantem irrationales animantes, porros etiam cepasq; pauitantem: hic optime Christi potest nosse virtutem, per quem facta est tam admiranda mutatio. Nec sanè antiquis testibus indigemus: adhuc enim stultissimæ illius gentis reliquiæ manent in exemplo prioris amẽtiæ.Sed ex his tamen plurimi superstitionẽ pristinã respuentes,iamq; deposito insultantes furori, de cœlo, & his quæ in cœlo sunt philosophantur,& patriis moribus obloquuntur, & progenitores suos sæpe miserantur, & philosophos nihilipendunt. Ipsis enim rerum vocibus eruditi sunt,quòd illorum inuenta verba sint aniliũ fabularum:veram autem,cœloq; dignam hanc solam esse philosophiã,quæ illis à piscatoribus prædicata est. Propterea cum hac dogmatum veritate,plurimo etiam studio virtutis ornantur:cunctis quippe præsentibus rebus exuti, mundoq; crucifixi, nihilominus ad perfectionis
H ad indigentium vtuntur alimoniam. Neque enim quia ieiunant,aut vigilant, idcirco ocium sibi indulgent diurnum:sed noctes quidẽ sacris hymnis,ac vigiliis: dies vero orationibus,manuumq; operibus exercent, apostolicæ cursum virtutis imitantes.Si enim ille,inquiunt,to to penè ad ipsum respiciente mundo, vt inopes pasceret,& opificem professus est, & vsum pristinæ artis exercuit, idq; faciens ne nocturno quidem sopori indulsit:quanto nos magis qui secreto eremi fruimur, vacatione quietis huius ad spiritualem vti decet operã?Erubescant hoc loco locupletes omnes, sed in ipsis diuitiis pauperes: quando illi quidem nihil præter corpus proprium possidentes,vim quandam manibus suis afferũt, adnitentes omnino atque certantes fructus hinc egentibus inuenire. Nos vero cùm plurimum opum occultemus interius,ad misericordię opera nec de superfluis aliquid attingimus.Quam igitur(responde quæso) excu sationem poterimus inuenire? quam veniam? Et certè considera,quòd isti aliquando pecuniæ fuerint amatores, quinetiam cum cæteris vitiis ventris imperio ser-
Exod.16.a uientes:ibi enim erant ollæ carnium, quarum Iudæi in
I eremo recordantur:ibi multa tyrannis ventris, & gutturis:sed tamen quia noluerunt, in contrarium repentè mutati sunt,& Christi susçipientes ignem,in cœlum subitò subuolarunt.Quiq; prius ad iracundiam ardentiores omnibus fuerant,& ad libidinem corporis pronio-res,nunc incorporeas potestates temperantia, cæterisq; speciebus virtutum imitantur. Quisquis regionis illius gnarus est,ista quæ dicimus recognoscit. Si vero habitacula illa nondum nouit,consideret virum per cũctorum vsque hodie ora volitãtem, quem apostolorum simillimum Aegyptus protulit,beatum dico & magnum illum,de quo sæpe audistis,Antonium:& respiciat,quia hic quoque illius fuerit regionis indigena, cuius etiam Pharao,sed nihil sit inde vitiatus. Nã & visione dei dignus est habitus,& talem vitam prorsus ostendit, qualem habere studunt milites Christi. Hoc autem facilè cognouerit,quisquis eum legerit librũ, qui vitæ eius texit historiam, in quo etiam prophetiam lucẽtem videbit.De his enim quos Ariana pestis inuasit,manifestissimè prophetauit:quantaq; ecclesiis labes immineret,edocuit:deo vtique reuelante hæc, & cuncta ante oculos eius figura pingente.Quod certè vel præcipuum catholicæ fidei documentum est,nullum videlicet hæreticorum talem posse monstrari.Sed ne à me hęc audire vi- K
deamini,ipsum potius librum legentes, diligentius cũcta discetis, vt maximã inde philosophiæ incitamenta capiatis.Obsecro autem,vt non solum meditemur scripta illa,sed ea quoque,quæ exprimuntur,imitemur: neque vel locum,vel educationem, vel maiorum nostrorum vitia prętexamus.Si enim nosipsos diligentius voluerimus excolere, nihil nos horum prorsus impediet. Siquidem & sanctus Abraham habuit patrem impium, neque tamen illius hærès impietatis effectus. Et Ezechias prophanissimi Achaz filius fuit, sed dei amicus esse promeruit. Et Ioseph in media tum seruiuit Aegypto, sed gloriosam sibi texuit castitatis coronã. In medio quoque Babylonię tres pueri,in media quoq; Chaldæorum domo inter illos delitiarum varios apparatus, in summa tamen arce philosophiæ constiterunt.Et Moses in Aegypto,& Paulus in toto orbe terrarum: nec tamen his omnibus quicquam horum impedimẽto fuit, quo minus cursum virtutis implerent.Et nos igitur cũcta hæc exempla cernentes,superfluas quidem curas, & varias peccandi occasiones penitus amputemus,eumq; quo virtus paratur,amplectamur laborem. Sic enim & L
deum ad maiorem in nos beneuolentiam prouocabimus,& merebimur vt nobis in spirituali certamine cooperetur,atque ita bonis potiemur æternis: quę omnes nos percipere contingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium cũ patre, & sancto spiritu in secula seculorum,Amen.

Homilia nona ex capite secundo, Georgio Trapezontio Interprete.

VNc Herodes uidens quoniam illusus esset à Magis, iratus est ualde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infrà, secundum tempus quod exquisierat à Magis.

Et certè non eum oportuerat irasci, sed comprimi potius,ac timere, atque intelligere quòd rem stultam conaretur: sed coërceri omnino nequit animus praua semel volũtate vitiatus, iamq; immedicabiliter ægrotãs, neq; cedit magnis quãlibet à deo remediis indultis.Cõsidera igitur istũ prioribus malis addere posteriora certantem,& homicidia homicidiis iungẽtem, perq; omnia velut furibundum in pręcipitia labẽtem:quasi enim ab aliquo dęmonum,ira, iracundia, inuidiaq; vexatus, M
nulla prorsus ratione frenatur:sed contra ipsam omnino furit naturam:& iram qua aduersus Magorum illusionẽ fremebat,in paruulos vertit innocuos: tale quiddam in Palęstina facere aggressus,quale Pharao in Aegypto perpetrarat. *Mittens enim,* inquit, *interfecit omnes pueros in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infrà, secundum tempus quod exquisierat à Magis.* Hic iã vos diligenter attendite, etenim multi multa super huiusmodi infantibus dicere conantur,iniuriam facti criminantes: & alij modestius quidem scisçitari malunt: alij vero confidẽtius certant,immo furiosius.Vt igitur hos quidem ab insania,illos autem ab imperitia liberemus, patimini nos de hac causa vel breuiter disputare. Si enim illud criminari volunt, quoniam despecti sunt à deo paruuli,cùm iussu occiderentur tyranni: criminẽtur etiam illorum militum necem,qui traditum sibi Petrum aliquando custodiebant. Sicut vero hic fugiente Acto.12.a
puero Iesu,alij paruuli pro illo,qui solus quærebatur,intercunt: sic etiam tunc Petrum de catenis & carcere ab Acto.12.a.b
angelo liberatũ,tyrannus quidẽ, huic(de quo loquimur) & opere similis & nomine,cùm requisissẽt, nec tamen inuenire potuissẽt, pro illo eos à quibus custodiebatur, milites

A milites interemit. Et quid hoc,inquies,spectat ad causam?hæc enim non est solutio,sed geminatio quæstionis. Et ego id quidem noui, propterea; omnia eiusmodi profero, vt vno absoluam cuncta compendio, Quo nam ergo modo ista soluenda sunt, quámve potemus probabilem proferre rationem?quoniã non quidem Christi fuga paruulis causa mortis extitit, sed crudelitas regis.Sicut etiam illis militibus non Petri liberatio causa interitus fuit, sed Herodis profectò vecordia:qui si vidisset parietem carceris temerè perfossum, seras violenter reuulsas,habuisset colorem,quo vel dolum, vel desidiam custodientibus apostolum militibus imputaret.Cùm verò integra, atq; ita vt fuerant omnia permanerent,cùm clausa ostia cernerentur,cùm & custodum manus eadem catena constringeret(erãt quippe pariter colligati) potuit ex his facilè coniicere, si iustè id quod accideret iudicasset,quia neq; virtute, neq; calliditate hominum id fuisset effectũ, sed diuina proculdubio potentia,atq; mirifica:ex quo illud quoq; fuisset secutum,vt nõ iniquè vindicaret in milites, sed deũ qui id egerat,suppliciter adoraret. Sic enim fecit cũcta
B quæ fecit,vt non modo custodes in periculum non induceret: verumetiam per illos regem ipsum in viã veritatis adduceret. Si vero ille sapientissimo animarum medico, & ad commodum hominum cuncta facienti esse voluit ingratus: inobedientia languentis in culpa est,non peritia curantis. Quod in puerorum quoq; causa dici consequentissimè potest.Quo enim Herodes sæuissime colore rationis iratus es, cùm te à Magis illusum videres? Nõ cognoueras ortum illum esse diuinũ? Non tu principes conuocaueras sacerdotum? non ipse congregaueras scribas? Non etiam illi qui à te fuerant conuocati,prophetam secum in iudicium illius concilij protulerunt,qui olim ista prædixerat?Non intellexisti noua veteribus consonare? Non audisti quoniã Magos stella deduxerit? Cur non erubuisti tam laudabile studium Barbarorum? Cur non libertatem illorum,fiduciamq; miratus es? Cur non es reueritus veritatem? Cur non ex præcedentibus etiam extrema pensitasti? Cur non ex his omnibus collegisti,nequaquam Magorum illusioni deputandum esse quod factum est: sed di
uinæ vtique virtuti,prouidè omnia atque vtiliter ordi-
C nanti?Quòd si esses etiam Magorum fraude deceptus, quid hoc præiudicaret innocuis? His,inquit, assentior. Bene enim Herodem omni excusatione nudasti, & ostendisti sceleratissimum prorsus homicidam,nondum tamen soluisti de iniquitate ipsius facti quæstionẽ. Etsi enim ille egit iniustè,cur tamen deus agi ista permisit? Quid igitur ad huiusmodi obiecta respondeam? Illud profectò, quod semper & in ecclesia, & in domo, & in publico,& omnino vbiq; inculcare non desino, quodq; à vobis summa cum diligentia cupio seruari.Stat enim certa illa, fixaq; regula, & vna contra omnes huiusce-modi aptissima ac validissima quæstiones.Quæna igitur hæc regula est?quæve ratio?Quia videlicet qui lędere velint,multi sint: qui vero ab alio lædatur, omnino nullus. Et ne in longum vos sententiæ huius conturbet ambiguum, rem celeriter absoluam. Quicquid illud à quolibet hominum passi fuerimus iniustè:aut remissione peccatorum deus, aut amplioris mercedis retributione compensat. Atque vt lucidius incipiat esse quod dixi,rationem iuuemus exemplis. Ponamus enim aliquem seruũ multarum pecuniarum proprio esse domino debitorem, vim quoque perpeti ab iniquis hominibus hunc seruũ,& quædam eorum quæ habebat amitte-

re:si igitur dominus valens coërcere raptorem, atque D
violentum,non quidem seruo restituat erepta,sed tamẽ cuncta quæ perdidit,sibi illa computaret reddidisse:putásne Iesus est seruus? Ne;quaquã. Quid vero si receperit plura quàm perdiderit, nónne etiã lucra damni occasione collegit? Quod certè ab omnibus absque vllo probatur ambiguo. Hoc igitur & in nobis cùm iniustè aliquid patimur cogitemus:quia scilicet pro illatis nobis afflictionib⁹,aut remissionẽ accipiamus omniũ peccatorum: aut si tanta in nobis delicta non fuerint, clarioribus honoremur coronis. Audi enim Paulũ loquẽtem super eo qui fuerat fornicatus: Tradidi,inquit,hu- 1.Cor.5.b
iusmodi hominem satanæ,in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die domini Iesu. Quorsum,inquies, dicuntur ista? Nobis enim de illis sermo est læsis, qui ab aliquibus læduntur inimicis,non qui à doctoribus corriguntur.Nullo siquidẽ,si diligenter inspicias, hæc medio separantur. Etenim in quæstionem vertitur,si patiquippiã mali noxium dicatur esse patienti.Sed vt de eo quod prius quæritur,sermonẽ faciamus,recordare beati Dauid, qui cùm videret Semei illũ amarissimè instã
tem,exq; periculis insultantem, ac mille cũ opprobriis E
obruentem: duces vero militiæ ardere in conuitiatoris interitũ: ꝓhibuit,& dixit: Dimitte illum,vt maledicat, 2.Reg.16.b
vt videat dominus humilitatẽ meam, & reddat mihi bonũ pro maledicto hoc in isto die. In psalmis quoque canendo dicebat:Respice inimicos meos,quoniã mul- Psal.24.d
tiplicati sunt,& odio iniquo oderunt me:& dimitte omnia peccata mea.Lazarus quoq; propterea intrauit in Lucæ.16.
requiẽ, quia patienter innumera huius vitæ aduersa sustinuit. Non igitur læduntur,qui lædi nobis videntur:si modo viriliter illata patiantur. Quinetiã hinc cumulatiora percipiunt,siue corripiantur à deo, siue à diabolo verberentur. Et quod,inquis,peccatũ habebant paruuli,vt illis opus fuerit ignosci?De his quidẽ qui fuerũt ætate legitima,rectè hoc dicitur. Qui vero tã immaturum sustinuere finem,quæna illa propter quæ interfecti putentur,delicta fuerunt? Nõ me audisti pauloante dicentem: quoniam si ea quæ soluantur peccata non fuerint, erit tamen retributio mercedis his qui iniustè aduersa aliqua patiuntur. Quid igitur obfuit in tali causa paruulis interẽptis,& ad tranquillissimum, tutissimũq; portum celeriter euectis? Quoniam si vixissent,inquis, F
multis potuerant florere virtutibus. Sed idcirco non exigua est præstanda merces, quoniã in tali causa interitum pertulerunt.Possumus vero illud referre, quòd scilicet non eos permisisset deus tam celeriter hinc rapi,si eos præclari cuiusdam meriti futuros esse præscisset. Si enim etiã illos qui in summa malignitate victuri sunt,tanta tamen cũ patientia sustinet: quanto magis hos non ita siuisset auferri, si eos magnos quosdã præuidisset futuros. Et hi quidẽ sunt nostri super hac quæstione sermones,imò ne ipsi quidem nostri omnes:sed sunt alij multo his remotiores,quos diligenter nouit ille qui cuncta dispẽsat. Huic igitur cõprehensione huius rei certiore cõmissa,ad sequẽtia prouehamur, & ex afflictionibus cæterorũ fortiter omnia ferẽda discamus. Etenim non parua tunc Bethlehem luctus tragœdia cõprehendit, cùm passim paruuli ab ipsis matrum raperentur vberibus, ad crudelem illam mactationem ducerentur.Quòd si adhuc animo paruus es,& infra perfectionem probatæ in aduersis philosophiæ iaces, disce illius qui ista præceperat, finem tyranni, & in hac aliquantulũ consolatione respira. Satis enim ille tũc celerem ob tale facinus pœnam recepit,tantoq; cõgruentia

Universidad de Deusto
Biblioteca

G scelerisq; supplicia persoluit. Siquidem vitâ istam morte teterrimâ, & multo hac quâ insontibus intulerat miserabiliore finiuit: malaq; alia mille sustinuit, quæ facilè nostis, quotquot Iosephi super his legistis historiam. Antiquitatũ li.17. ca. 8.9. &c.10. Quam ego, ne in longum verba producerem, néue cõtinuum textum expositionis inciderem, superfluum duxi præsenti inserere sermoni. *Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam, dicentem: Vox in Rhama audita est, ploratus & ululatus multus. Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt.* Admirabilis consequentia: quia vero auditorẽ magnitudine horroris impleuerat, cùm vtiq; violentam illam iniquam atq; crudelem descripsisset mactationem: rursus eum consolatur, & dicit quòd nõ idcirco illa facta sint, quia ea deus prohibere nequiuerit, aut futura nõ viderit: sed quę certè & præscierit, & per prophetam longè antè prædixerit. Nequaquam igitur turberis, & concidas, ad ineffabilẽ prouidentiam eius prospiciens: quoniã & per illa quę operatur ipse, & per ista quæ ab aliis fieri sinit, perspicuè possumus intueri. Quod igitur dominus discipulis loquens ait, hìc etiam coaptandum est. Quibus quoniam
H condemnationes, captiuitates, & totius orbis oppugnationes, interneciuaq; prælia præcinebat, releuans eos & Matth.10.c consolans, ait: Nõne duo passeres asse væneũt, & vnus ex illis non cadet in terram sine patre vestro qui in cœlis est? Hæc vero dixit, ostẽdens quia nihil fieret eo nesciente, sed spectante quidem cuncta: non tamen cũcta faciente, ac si diceret: Nihil omnino turbemini, néue paueatis: ille enim qui & præuidet ista omnia, quæ & sustinetis, & potest profectò prohibere, vobis vtiq; proficiẽdo non prohibet: quod in nostris quoque tentationibus cogitare, & satis hanc idoneam consolationem poterimus accipere. Et quid, inquis, etiam Racheli cum Bethlehem cõmune dicit? *Rachel*, inquit, *plorans filios suos.*
Gene.48.b Quid autem Rhama pertinet ad Rachel? Rachel mater fuit Beniamin, quam defunctam sepelierunt in Hippodromo, qui est iuxta Bethlehem. Quia igitur & sepulchrum vicinum erat, & campus ipse in Beniamin sorte contigerat, Rhama quoq; ad eandẽ pertinebat tribũ, & à principe tribus, & ab ipso interfectionis loco consequenter eos qui occisi sunt, filios eius vocauit. Deinde cùm ostendisset incurabile illud vulnus infixum, ait:

Et noluit consolari, quia non sunt. Rursus etiam hìc dicimus, quod paulò antè dicebam, nunquam nos debere
I omnino turbari, cũ accidũt aliqua quæ promissionibus dei aduersari videãtur. Ecce enim aduenìente ipso domino ad illius populi, imò totius orbis salutem, qualia populi exordia? mater fugit, intolerabilibus patria calamitatibus occupatur, cędes innumeræ, omnibusq; amariores mortibus perpetrantur, ploratus & luctus ingẽs vbiq;. Neque est cur conturberis, sic ille rempublicam suã semper auspicatur, ingens virtutis suæ nobis exhibẽs argumentum: sic apostolos suos deduxit, atq; omnia restituens contrariis contrariis cõponit, quò maiori cum admiratione fiant. Cæsi igitur eiectiq; & mille tormenta passi apostoli, victores tandem persecutorũ suorum euadunt. *Defuncto autem Herode, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicẽs: Surge & accipe puerum, & matrem eius, & uade in terram Israel.* Non iam dicit, fuge: sed, vade. Vidésne rursum tribulationi requiem succedentem, deinde periculum imminere post requiẽ? Rediens enim montanam illam regionem reliquit, & in propriam rursus habitationẽ reuertitur, & crudelẽ illum paruulorũ interfectorem vidit extinctum. Deinde ingressus domum, priorum discriminum reliquias offendit, filium scilicet tyranni viuentem, atq; regnãtem. K Quonam autem modo in Iudæa regnabat Archelaus, cùm ipsi prouinciæ Pilatus Pontius præsideret? recens adhuc erat Herodis interitus, & necdum regnum illud fuit in multa diuisum: itaque nuper patre defuncto, filio interim pro ipso tenebat imperium. Nã frater quoque Herodis eodem erat nomine, propter quod euãgelista signanter addidit, *Pro Herode*, inquit, *patre suo.* Quòd si in Iudææ propter Archelaum, inquies, venire metuebat: debuit etiam Galilęã propter Herodem timere. Sed mutandæ regionis causa iã nulla remanebat, cũ iam res profectò essent quietæ. Omnis quippe impetus persequẽtis in Bethlehem eiusq; finibus desæuierat: qua vtiq; cæde completa, opinabatur Archelaus omnia iam peracta, atque in illa multitudine paruulorum, eum quoque qui solus quærebatur extinctum. Alioqui si scisset mortuo patre, non occisum eum quẽ regem timebat futurũ, solicitior ipse fuisset in reliquum, atque in persequendo paternæ crudelitatis imitator. Venit igitur Ioseph in Nazareth, simul & periculum fugiens, & amori patriæ concedens: quod vt faceret securius, angeli super ea re responsum accepit: quanquam Lucas non dicat eum illuc ex responsi authoritate venisse, quia more purificationis impleto reuersi sunt in Nazareth. Quid nã igitur dicẽdum est? quòd scilicet Lucas illud tempus profectò describens, quod fuit priusquã in Aegypto fugarentur, hæc dixerit. Neque enim ante emundationẽ illuc eos deus ire iussisset, ne vtique cõtra legem aliquid videretur admissum: sed ritum quidem illos purificationis implere, nõ tamen Nazareth redire præcepit, ac tum demum in Aegyptũ fugere. Sed illi regionem patriæ diligentes, istud vltrò fecerunt. Qui enim in Bethlehem non nisi ob causam descriptionis ascenderant, cùm propè ne stãdi quidem ibi haberent locum, ea re propter quam illuc ventum fuerat impleta, reuersi sunt Nazareth. Propterea quippe & angelus cum ipsorum faciens volũtate, in propriam illos domum remittit. Verùm ne istud quidem ociosè factum putemus, quod certè porrò antè prædictum est. *Vt impleretur*, inquit, *quod dictum est à propheta, quoniam Nazaræus uocabitur.* Quis igitur hoc asseruit prophetarum? Nequaquam scruteris ista, neque in huiusmodi fueris curiosus. Multa enim ex propheticis periere monimentis, quod de historia Paralipomenon probare possibile est. Desides enim cùm essent Iudæi: nec desides modo, sed & impij: alia quidẽ perdiderunt negligenter, alia vero tum incenderunt, tum conciderunt. Et de prophanitate quidem tali Hieremias refert, de negligentia vero in quarto Regum libro legimus: quoniam post multum temporis vix Deuteronomij sit volumen repertum, defossum quodam in loco, ac penè deletum. Si autem absque vlla incensione templi, absque vllo impugnante ciuitatis tumultu, sacri tamen libri variè deperiebant: quis iam istud inter illas depopulationes, vastationésque hostium, inter illa templi ac totius vrbis incendia contigisse miretur? Cæterùm quia prophetæ prædixerant, idcirco etiã apostoli Nazarenum eum frequenter appellant. Hoc ergo est, inquis, quod prophetiam de Bethlehem fecit obscuram? Nequaquam, immo hoc ipsum illos potius admonebat, & ad perscrutandum ea quæ de illo dicta sunt, concitabat. Sic etiam Nathanaël ad eum inquirendum venit, dicens: A Nazareth potest aliquid boni esse. Erat enim viculus ipse vilissimus: immo non ille tantummodo, sed cuncta prorsus regio Galilææ: propter hoc dixit: Interroga, & vide, quoniam propheta à

M

4. Reg. 22. b. & seq.

Ioan.1.g Nazareth viculus.

Ioan.7.g

Galilæa

A Galilæa non surgit. Verùm ille tamen: ne inde quidem erubescens vocari, ostendit quòd hullius, quę secundum hominem magna videntur, indiget. Nam & discipulos de Galilææ regione elegit, vbique occasiones amputans desidia ac torpore languentibus: ac docens quòd nullius rei indigeamus externæ, si voluerimus studere virtuti. Propterea ne domum quidem vspiam possedit. Filius, inquit, hominis nõ habet vbi caput reclinet. Et Herodis insidias fugit, & natus in præsepio collocatur, & in diuersorio manet, & matrem elegit pauperem: nos videlicet eruditi, ne quid horum esse erubescendum putemus. Itaque ab ipsis omnino principiis vniuersam mundi pompam, omnem superbiam atque arrogantiã calcans, solius nos sectatores præcipit esse virtutis. Cur enim tu de nobilitate patrię tumefas, cùm te ego totius mundi iubeam esse peregrinum? Cumq; talem esse te liceat, vt ad cõparationem tui totus hic orbis iudicetur indignus. Quemadmodum enim Christianus ista debet despicere, quæ ne ab ipsis quidem gentilium philosophis alicuius precij iudicãtur: sed longè extra bona hominis constituta, & extremi cuiusdam status sortita
Rom.11.d B regionem. Et cur, inquis, Paulus tale quid dicit? Secundum electionem autem charissimi, inquit, propter patres. Sed require, quãdo, & de quibus, & ad quos loquẽs hoc Apostolus dixerit. Ad eos nempe hic sermo est, qui ex gẽtilibus Christiani, de fidei priuilegio magnũ quiddam tumebant, contraq; Iudæos sese insolentius iactabant, atque hoc ipso eos à societate fidei repellebãt. Reprimens igitur illorũ tumorem, ad fidem istos trahit, atque ad eundem zelum credulitatis accẽdit. Cæterùm quando de magnis loquitur viris, atque in omni virtute fortissimis, quemadmodum loquatur attẽde. Qui au
Heb.11.d tem, inquit, hæc dicunt, significãt se patriam inquirere: & si quidẽ illius meminissent, de qua exierant, habebãt vtique tempus reuertendi: nunc autem alteram meliorem expectant. Et rursus: secundum fidem mortui sunt
Ibidem.c omnes isti, non reportantes promissiones, sed de longè eas aspicientes, & salutantes. Et Ioannes quidem ad se
Lucæ.3.b venientibus inclamabat: Ne velitis dicere, quia patrem
Rom.9.b habemus Abraham. & iterum Paulus: Non enim omnes qui ex Israël, hi sunt Israëlitæ: neque qui filij carnis,
1.Reg.8.a hi filij dei. Quid enim filios Samuëlis necessitudo iuuit parentis, cuius non fuerunt virtutis hæredes? Quid au-
C tem etiam Mosi liberis paternæ profuit cura iustitiæ, cuius eis nõ successit imitatio? Itaque neque ad illos patris imperium quasi ex successione defertur, qui illum vocabulo tantum signabant parentem: sed ad eum migrat, qui illius erat filius virtute, non genere. E regione
Acto.16.a verò quid Timotheo nocuisse creditur, quòd fuit de patre gentili? Quid autem è diuerso, Noë filius, de patris virtute lucratus est, qui ex ingenuo factus est famulus? Vidisti certè quàm nõ suffecerit ad suffragium liberis, paterna nobilitas. Vitia siquidem voluntatis vicerunt priuilegia naturæ: & peccantem non modo de nobilitate patris, verùm de ipsa libertate etiã pepulerunt. Esaü
Gene.25.c quoque nónne sancti Isaac erat filius, magno etiam patris fauore munitus, qui scilicet studebat atque cupiebat primatus ei benedictionem donare, propter quod etiã ille omnia patris iussa faciebat: sed tamen quia prauis moribus erat, nihil ex his omnibus adiutus prorsus est: sed & iuxta naturæ ordinem prior, & de patris voluntate securior, quia tamẽ displicebat deo, omnia quæ iam tenere videbatur amisit. Et quid ego de hominibus loquor? Iudæi quondam filiorum dei honore gaudebant, sed decoloratos vitiis nihil iuuit tanta nobilitas. Si igitur dei quis filius fact⁹, nisi huic nomini meritum virtutis addiderit, etiam maius subitò, pfectò habebit supplicium: quid mihi iam auorum, atque proauorum memoras dignitates? Hoc autem non in veteri solum, sed in nouo etiam testamento contigisse certum est. Quotquot, inquit, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Ioan.1.b dei fieri. Sed plurimis tamen ex huiusmodi filiis nihil patrem Paulus profuisse denunciat. Si circuncidamini, Galat.5.a inquit, Christus vobis nihil proderit. Quomodo igitur his qui curam sui habere voluerint, humanum poterit prodesse suffragium? Nequaquam ergo hominum accedamus sententiæ, qui de nobilitate ac diuitiis gloriantur, ne in extremam inopiam decidamus: sed illam potius expetamus opulentiam, quæ consistit in splendore virtutum. Illam verò paupertatem refugiamus, quę nos cõstituit in squalore vitiorum, per quam ille diues ver- Luc.16.f sus in pauperem est, qui ne vnius quidem erat guttę dominus, aquam certè multis precibus ambiebat: nec est omnino inter nos quispiam qui tãta egestate teneatur. Quamlibet enim aliqui nimia tabescant fame, aquæ tamen non gutta solum, sed & copia æqualiter perfruuntur: nec ea solum, sed multo etiam maiore solatio. at nó etiam ille diues, qui vsque ad guttæ quoq; inopiam sin- E gulari egestate deuenerat, quodq; erat multo acerbius, nullum omnino aliud paupertatis solamen poterat inuenire. Quid igitur tota mente diuitiis inhiamus, quãdoquidem nos istæ in cœlum euehere non possunt? Responde, quæso, si terrenus fortè rex diceret, non posse diuitum quenquam in ipsius fulgere regno, aut aliquo honore decorari: nunquid non certatim omnes abiicerẽt inhonoratas repulsasq; diuitias? Si igitur apud terrenũ regem honorem nobis auferrent opes, continuò despicabiles fierent: rege verò cœlorum inclamante nobis, Matth.19.c & Mar.10.b ac dicente, quia difficile sit nos cum diuitiis diuinæ illius habitationis intrare vestibulum, non impendimus omnia? Nunquid nõ libentissimè carebimus vniuersis, modo vt cœlorum regnum introire mereamur? Et qua tandem digni venia sumus, qui his nos omni ambitione circundamus, quibus reiectis intercluſam hanc nobis viam facilè possumus aperire? At verò nos thesaurũ nostrum non solum in arcis recondimus, verumetiam terræ defodimus, modo ne illum custodiendum transferamus in cœlum. Quod faciendo tale quiddam facis, quale si aliquis agricola accipiens frumentum in terra F fertili seminandum, vberem quidem agrum relinquat, in lacum verò frumentum omne demergat, vt eo nec ipse potiatur, & frumentum sui corruptione depereat. Sed illa videlicet ab eis mira, & prorsus electa ratio pferatur. Quoties enim nos ista culpamus, dicere solent, non parum sibi consolationis afferri, quòd ea videant cum diligentia sibi cuncta seruari. Quinimmo non videre sibi ista reposita esse, grande solatium est, & mira securitas. Tu verò propter reconditas tibi opes non solum solicitudinis anxietate cruciaris, sed etiam mala cætera, multóque his grauiora perpeteris, formidando mortes, pugnas & insidias, tum ne publica sæuiat fames, & populus vacui ventris impulsu aduersans domũ tuam corripiat, cùm certè ipse tu potius amando diuitias, & famem in vrbem, & quod est fame grauius, hoc ipsum domui tuæ discrimen importes. Neque enim facilè videas aliquos inopiæ necessitate deficere. Possunt quippe multa variis modis ad huiusce miseriæ solatiũ prouideri: propter pecunias verò, atque diuitias, cæterásque huiusmodi causas, plurimos tum occultè, tum publicè interemptos esse monstrauerim. Et multis quidem talium

Universidad de Deusto
Biblioteca

G lium exemplis malorum,vitæ,agri,fora, omniaq; iudiciorum loca plena sunt. Quinimmo si respicias mare ipsum,humano sanguine videas cruentari. Non enim in terra tantummodo tyrannis ista dominatur, sed in pelago quoque multa cum insolentia,temulentiaq; bacchata est. Nam hic quidem congregandi auri cupidus nauigat,alter verò propter ipsum necatur aurum,& vna atque eadem tyrannis alium mercatorem, alium fecit homicidam. Quid igitur poteſt ærumnosius amore pecuniæ,vel etiam perniciosius inueniri, quando propter eam plurimi & peregrinantur,& periclitantur, & sæpe
Eccleſiaſtici.12.c etiam trucidantur? Et quis,inquis,miserebitur incantatoris à serpente percussi? Oportebat enim, vt scientes hanc crudelissimam tyrannidem, procul eius refugerent seruitutem,atque à tam inutili,& imperioso amore requiescerent. Et qua nam,inquis, hoc ratione possibile est? Si scilicet alium, id est cœlestis regni amorem intra tuum pectus incluseris. Qui enim concupiscit illius regni gloriam, facilè irridebit auaritiam. Qui semel Christi seruus effectus est, non erit mammonæ famulus: cuius certè è regione fit dominus. Illa enim vt
H fugientem sequi,ita fugere consueuit sequentem. Nullũ sic honorat, vt cõtemptorem sui: nec ita irridet aliquẽ, vt eos qui illam nimiè concupiscunt:nec irridet modo, verumetiam vinculis eos mille circunligat. Itaque soluamus aliquando hos pessimos, arctissimosq; nodos. Quid rationalem animam in famulatum adducimus, irrationalis materiç omniumq; malorum parentis? Sed ô grande ridiculum. Nos enim illam incessimus,at verò illa nos rebus impugnat, sicut seruos quospiam per orbem nos iugiter inhonorans,& quasi venales per cũcta circunferens. Quo quid turpius possit,quidve indignius inueniri? Si enim insensibiles materias non vincimus, quemadmodum incorporeas possumus superare virtutes? Si vilissimam terram & abiectos lapides minimè despicimus,principatus quoque quomodo nobis potestatesq; subdemus? Quẽadmodum verò ipsum illud poterimus decus castitatis tenere? Si enim aspectu subito splendor auri etiam nos sui cupiditate succendit, quonam modo possumus pulchram faciem pudico animo ac oculo præterire? Etenim tanto quidam in hãc tyrannidem amore cõcurrunt,vt eos ipse quoque aspectus auri sæpe perturbet. Qui etiam facetum se loqui aliquid arbitrantur, cùm quasi ludendo dicunt, iuuari quoque oculos quoties aureus nummus aspicitur. Sed periculosè,ô homo,in talibus ludis:nihil enim perinde & animæ oculis, & corporis, vt huiusmodi cupiditatis morbus incommodat. Hic quippe est amor ille teterrimus,qui lampades stultarum virginum extinxit,easq; à sponsi exclusit thalamo. Hæc enim vt dicis,species oculis accommoda, non siuit Iudam ad domini respicere volũtatem: quinetiam vt cæcum duxit in laqueum, mediumq; dirupit,postq; illa omnia ad gehennæ supplicia trãsmisit. Quid est hac igitur peste iniquiꝰ, quidve perniciosius:non dico de materia pecuniarum,sed importuna ista cupiditate hominum atque furiosa? Nam crebrò & pugnas ciet, & multo sanguine mortalium madet, omniq; fera prorsus immanior incidentes sibi rabido ore dilaniat:quodq; his multo est grauius,ne ipsos quidem facit sentire laniatus. Oportebat enim eos qui tam dira patiuntur, & ad prætergradientes quosq; tendere supplices manus, & impensè in auxilium cõuocare, qui è diuerso etiam delectantur & gratificantur his morsibus. Quo quid vnquam potest infœlicius, quidve furiosius iudicari? Hæc igitur omnia intelligentes, fugiamus morbum hunc omnino lætalem, & venenatissimos auaritiæ morsus remedio congruente curemus. Satis ab hac procul peste fugiamus, vt & hîc tutam vitam habeamus atque tranquillam, & thesauros consequamur futuros, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Homilia.x.ex capite.iii.

IN diebus illis uenit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ,& dicens: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. De quibus hoc vult intelligi diebus? Neque illud hîc videtur tempus notare, quo adhuc Iesus puer Nazareth venisse legitur: nam post triginta ferè annos aduenit Ioãnes, sicut Lucas euangelista significat. Quemadmodum ait igitur, in illis diebus? Mos est scripturarum, & vtiq; celeberrimus,hoc vti locutionis modo,non solum cùm ad præteritam narrationem aliud continuò tempus adiungitur: verumetiam cùm illa narrat, quæ post multorum annorum spacia contingunt. Sic denique & dominus cùm in Oliueti monte resideret, & accedentes ad eum solicitè discipuli de captiuitate Hierusalem, deq; ipsius
L Matth.24.a & Mar.13.a sciscitarẽtur aduentu:& certè nostis quàm grandi vtrũque hoc tempus medio diuidatur,cùm de vrbis subuersione dixisset, sermonemq; de his disputans terminasset, iamq; ad dicendum de mundi fine transiret: tunc, inquit,hęc vel illa erunt. Dicendo autem,tunc,non vtique tempora quæ plurimum à se erant discreta, cõiunxit:sed illud tantummodo quo hæc euentura erant,tempus notauit, dicens: *In diebus illis.* Non enim quasi continuò hęc secutura monstraret,id posuit:sed in illis inquit,diebus,in quibus certè ista contingerent, ad quæ narranda progreditur. Et cuius, inquies, rei gratia post triginta annos Iesus venit ad baptisma istud, cùm legẽ erat veterem soluturus? Propterea vsque in hanc ætatẽ, quæ omnia potest capere peccata, in legis obseruatione permãsit,ne quis diceret, ideo eum soluisse legem,quia eam non valuisset implere. Neque enim omnis prorsus ætas cunctis vitiis opportuna est. Nam primos adhuc annos imprudẽtia,& imbecillitas animi simul obsidet: adolescentiæ verò tempus feruentior impugnat
I libido: reliquam verò ætatem habendi maximè solici- M tat cupido. Propterea igitur omnem hanc Christus expectauit ætatem, per quod omne tempus iustitiam legis impleuit: ac tum demum venit ad baptisma, quasi cumulum illud cunctis obseruationibus legis imponẽs. Audi etenim quid loquatur: *Sic*,inquit, decet nos implere omnẽ iustitiam. Quod dicit,huiusmodi est: Omnia iam legitima compleuimus, nec vllum transgressi sumus aliquando mandatum: vnum adhuc deest solũmodo,oportet etiam istud adiungi,sicq; à nobis iustitia omnis implebitur. Iustitiam verò hîc complementum cunctorum nominat mandatorum. Christum igitur propter eam,quam diximus causam, ad baptisma venisse manifestum est. Sed inquirendum videtur, vnde ipsum baptisma,& quamobrem fuerit institutum: quia enim non à semetipso Ioannes, sed deo illum mittente ad mysterium istud accesserit, etiam Lucas euidenter ostendit, dicens: Verbum domini factum est ad Ioannem filium Zachariæ:id est, præceptum dei. Et ipse ait: Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem videris spiritum sanctum descendentem, hic est qui baptizat in spiritu sancto. Qua verò de causa ad baptizandi est missus officiũ? Et hoc nobis idem Baptista declarat,dicens: quoniam venerit in regione Iordanis prædicans

A prædicans baptisma pœnitentiæ, in remissionem peccatorum: & certè remissionem hoc baptisma non habebat. Hoc enim mnn⁹ illius baptismatis erat,quod postea Christus instituit. In hoc enî vetus homo noster crucifixus est,ac sepultus, & ante crucem nusquam prorsus remissio extitit peccatorũ. Siquidem vbique ipsius hoc
1.Cor.6.c sanguini deputatur, idem enim istud Paulus affirmans: Sed emũdati,inquit,estis:sed sanctificati estis,nõ per baptisma Ioãnis,sed in nomine domini nostri Iesu Christi, & spiritu dei nostri. Et alibi ipse dicit: Ioãnes quidẽ
Acto.1.a Lucæ.3.a prædicauit baptismum pœnitentię:& non ait,remissionis:sed vt crederent in aduenientem post eum. Cùm enim nondum pro peccatis mundi hostia fuisset oblata, cùm necdum spiritus sanctus descendisset, nec peccatũ est solutum,nec inter dominum atque homines inimicitia sublata,nec maledictio expuncta: quomodo remissio peccatorum facta dicitur? Quid igitur est quod ait, in remissionem peccatorum? Erant omnino Iudæi perueręmentis,nec peccatorum suorum mordebãtur reaB tu:sed cùm maximis sceleribus tenerentur obnoxij,audebant sibi tamen arrogare iustitiam. Quod certè præcipuè à fidei illos veritate decussit. Hoc enim etiã Paulus accusans, ait: Quoniam ignorantes dei iustitiam,
Rom.10.a & suam quærentes statuere, iustitiæ dei non sunt subiecti. Et rursus: Quid ergo dicemus,quòd gentes quæ non
Rom.9.g sectabantur iustitiam,apprehenderunt iustitiam? Israël autem sectãdo legem iustitiæ, in legem iustitiæ nõ peruenit. Quare? quia non ex fide,sed quasi ex operibꝰ. Hæc igitur causa malorum cùm esset,venit Ioannes,nihil aliud faciens quàm vt illos ad peccatorum suorum cognitionem trahat. Hoc illius etiam habitus ipse ostendit, qui vtique compunctioni ac pœnitentiæ congruebat. Hoc ipsa quoque prædicationis verba eius declaLucæ.3.b rant. Nihil enim aliud aiebat, quàm, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Quia igitur propriorum obliuio peccatorum,sicut etiam Paulus ostendit,insolentes eos aduersus Christi dona faciebat: è regione verò delictorũ memoria requirendi liberatoris,& consequendæ veniç desiderium suscitabat: ad hoc Ioãnes præparaturus aduenit,suadens eis refugium pœnitentiæ:non vt castigarentur,sed vt humiliores pœnitendo facti,& peccatorũ
C suorum crebrius recordantes, ad dona remissionis accurrant. Vide igitur,quàm hæc diligenter expresserit:cũ enim dixisset, quia venerit prædicare baptisma pœnitentiæ:intulit,in remissionem peccatorum: quasi diceret,ego illis confiteri peccata sua,& pœnitentiam agere persuasi,nõ vt castigarentur omnino, sed vt dignius postea remissionis dona susciperent: nisi enim seipsos antè damnassent neque sanè gratiam requisissent. Non quærentes verò gratiam,neq; remissionem profectò assecuti fuissent:ita istud baptisma, alterius, id est Christi baptismatis præparatio est:& idcirco dicebat vt crederent in aduenientem post eum, præter illam quam diximus,aliam quoque causam baptismatis ponens. Neque enim dignum erat vt beatus Ioãnes singulas adiret domos, & quasi apprehensa manu circunduceret Christũ, atque ipsum credendum esse clamaret, ac præsentibus cunctis atque cernentibus beatam illam vocem emitteret, cæteraq; cuncta compleret. Propterea igitur venit ad baptisma. Nam & baptizantis fama, & causæ dignitas omnes trahebat,atque ad Iordanem vocabat,& frequentissimum quoddam colligebat theatrum: propterea & aduenientium ad se tumorem reprimit, eisq; suadet,nequaquam de ipso magnũ aliquid suspicari:ostendens illos extremorum esse reos malorum,ob quę maximum illis imminere supplicium,nisi agant pœniten- D tiam,& parentibus derelictis, eaq; quam de illis habeãt iucunditate contempta, toto aduenientem Christum corde suscipiant. Quo adhuc tempore in occulto erat non modo dignitas, verumetiam præsentia ipsa Christi,ita vt à plurimis & mortuus crederetur,recordantibus videlicet eam cædem, quæ paruulos depopulata est. Etsi enim duodecimo ostendit se ætatis suæ anno, rursus tamen se celauit,ac texit. Propterea igitur ad manifestandam cognitionem sui, clariore opus habebat & celsiore principio. Et idcirco tũc primùm incepit beatus Ioannes ea quæ Iudæi nusquam vel à prophetis,vel à quibuscunq; aliis audierant, voce clarissima prædicare. Nihil verò iam de terrenis promissionibus loquens,regnum profectò annuncians,instare cœlorum regnum: hic autem aduentum Christi, absque dubio Christi & priorem significat, & secundum. Et quid,inquies,ad Iudæos? Neque enim quid dicit,intelligunt. Sed propterea,inquit,tectius loquor,vt ipsa permoti obscuritate dictorum,ad inquirendum illum veniant, quem audiunt E prædicari: in tantum venientes ad se spebus melioribus erigebat,vt & publicani plurimi,& milites quid eos facere oporteret,inquirerent,ac solicitè interrogarent, quemadmodum vitam suam instituere deberẽt. Quod certè signum euidens erat,eos præsentium rerum curis leuatos,ad celsiora susp icere: iamq; fideliter imaginari tum supplicia, tum præmia futurorum. Cuncta quippe quæ audiebant,quæq; cernebant, ad altiorem eos sapiẽtiam subleuabant. Considera enim quale tunc fuerit,videre hominem post triginta annorum spacia ab eremi vastitate venientem,filiũ certè pontificis, nullius prorsus ex rebus necessariis indigẽtem, mirabilem profectò omnibus,& per cuncta reuerendum, quem Esaïas quoque testimonij sui authoritate decorabat. Nam & ipse aderat prædicans eum,ac dicens: Hic est quẽ olim vẽturum promisi clamantem in eremo voce clarissima, ac prędicantem. Tanta enim gratię lagitate omnia hęc futura propheticus sermo prædixerat,vt non solum ipsum dominum,sed etiam ipsum ministrum eius multo antè præcineret: nec illum solummodo prænunciaret, verumetiam locum in quo erat habitaturus,sed & mo- F dum prædicationis eius doceret,quantaq; per illum morum emendatio esset futura exprimeret. Considera igitur quemadmodum in eaſdem sententias, etsi non eadem omnino verba, conueniant euangelista scilicet & propheta. Quid enim de Ioanne Esaïas ait? Cùm (in- Esa.40.a quit) aduenerit,clamabit: Parate vias domini, rectas facite semitas eius. Ipse verò cum aduenisset,aiebat: Facite fructus dignos pœnitentiæ. Quod vtiq; tale est,quale si Hic,& Lucæ.3.b diceret,parate vias domini. Vides igitur & per illa quæ propheta prædixerat,& per ista quę ipse prædicebat Ioannes, vnum idemq; monstrari, scilicet & quòd præcursor,& viam domini paraturus aduenerit:non vt remissionem peccatorum daret, sed vt eorum præpararet animas,qui omnium dominum erant recepturi. Lucas verò etiam amplius aliquid adiecit. Neq; enim initium solummodo indicasse contentus, omnem de ipso propheticæ ordinẽ narrationis inseruit. Omnis,inquit, Esa.40.a vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur:& erunt prauа in directa,& aspera in vias planas:& videbit omnis caro salutare dei. Vidisti certè quemadmodum antè veniens propheta cuncta prædixerit: videlicet, & quantus etiam ad Christum populi concursus,& quanta per Christum in melius rerum esset futura mutatio,quamq; affluens bonorum cœlestium largitas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tas,quæve horum omnium causa esset bonorum:quanquam hæc ipsa per allegoricam significauerit figuram, quod certè genus loquendi maximè prophetas decet. Cùm enim dicit : Omnis vallis implebitur , & omnis mons & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas: ostendit & humiles sublimandos,& è diuerso sublimes humiliãdos: ac difficultatem legis,fidei facilitate mutandam.Non iam,inquit,ad iustificationem merendam sudores peccatoribus imminentes & labores:sed gratia omnibus occurrit,ac venia plurimo salutis plena compendio.Deinde causam quoque ipsam quæ id faceret ostendens : Quoniam,inquit, videbit omnis caro salutare dei.Non Iudæi iam solummodo,atque proselyti,sed omnes terræ prorsus,ac maria,atque vniuersum humanum genus.Siquidem appellatione prauorum , omnem corruptam vitã vitiosamq; signauit:publicanos scilicet,atque meretrices, latrones, magosq; significans , qui de priori conuersatione prauissimi,ratisť in reliquum gressibus occurrerunt.Quod certè etiam dominus ipse dicebat: Publicani & meretrices præcedent vos in regno dei, quoniam crediderunt.

† forsan, rectis. Matth.21.c

Esa.65.d

H Idipsum etiam alio sermone propheta prædixit : Tunc lupi,inquit,& agni pascentur simul. Sicut enim ibi vallium appellatione, vel collium, inæqualitatem morum vna dixit philosophiæ æqualitate miscendam : ita hic quoque per irrationalium differentiam, ostẽdit vitam hominum cultibus moribusq; diuersam,in eandem religionis coituram esse concordiam:hic quoque causam

Esa.11.c

ipsius societatis adiungens.Ea verò est:Insurget,inquit, gentium rector:in eum gentes sperabunt.Quod ibi vti-

Esa.52.d

que alio sermone signauerat dicendo: Quoniam videbit omnis caro salutare dei . Illud sursum deorsumq; significans , quòd scientia Euangelij huius , ac singularis potentia toto diffundenda esset orbe terrarum,quæ humanum genus à feris moribus,& lapideis cordibus,ad plurimam mansuetudinem ac teneritudinem mentis repentè conuerteret. *Ipse autem Ioannes habebat uestimentum de pilis camelorum , & zonam pelliceam circa lumbos suos.* Animaduertistis nempe quemadmodum ipsi prophetæ aliqua prædixerint , aliqua verò euangelistis dicẽda seruauerint.Et idcirco Matthæus & prophetiam posuit,& propria subiunxit:non vtique quasi superfluum esset,atque ociosum putans,si de sancti habitu quoq; dixisset.Erat enim omnino mirabile humano in corpore tantam videre tolerantiam. Quod certè Iudæos magis ad credendum trahebat, cùm in Ioãne Heliam cernerent,atque in illius beati recordationem,per istius virtutem redirent:immo multo etiam maiore admiratione caperẽtur.Siquidẽ ille in vrbibus pascebatur,hic verò ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitauit. Oportebat enim præcursorem illius qui omnia vetera dissolueret, id est maledictionem, mœrorem, dolorem,laborem atque sudorem , aliqua & ipsum muneris huius symbola gestare , & superiorem illa condemnatione esse.Itaque non aratro curuus incubuit,non in sulcos campum scidit , non in sudore faciei suæ panem comedit : sed erat illi impræparata mensa,& facilis amictus,& habitatio facilior amictu.Neque enimvel tecto indiguit ille vel lecto , non mensam vel aliqua huiusmodi requisiuit , sed angelica quadam vita mortali in carne resplenduit. Propterea etiam vestimentum de pilis camelorum habuit , vt habitu quoque ipso mundi contemptum doceret : suadens cæteris nihil cum terra habere commune,sed ad priorem nobilitatem reuerti, quam certè habuerat Adam priusquam de victu, vestitu; curaret. Ita ille tunc habitus pœnitentiæ, pariter & K regni iudicia præferebat.Neque verò dixeris,& vnde illi cilicinũ vestimentum,vnde etiam ipsa zona,qui certè in eremo ipse versabatur? Si enim hinc pateris quæstionem,alia quoque horũ similia plura reperies. Quẽadmodum in solitudine hyemes pluuiasq; sustinuit, & hoc tenero adhuc corpore,atque ætate puerili . Quemadmodum valuit rudis adhuc natura carnis, tantas inæqualitates aërum cum illa ciborum tenuitate tolerare,vt de reliqua eremi afflictione sileamus.Vbi nunc illi sunt,qui nimis illam inanem, atque vanam Cynicorum impudentiam pro virtute sectantur? Quæ enim philosophia, aliquandiu quidem inclusum dolio coartari:post hęc verò ingenti luxu,intemperantiaq; dissolui:fulgere annulis,prolui phialis,puerorum atque puellarum ministeriis abundare,multaq; alia pompæ vanitate circundari, & sub professione philosophiæ vtraque immoderatione delinquere?At non etiam Ioannes talis apparuit,sed eremum ita ille habitauit, vt cœlum:omnisq; verę philosophiæ virtute decoratus est , & quasi angelus aliquis è cœlo, ita in ciuitatem à solitudinis vastitate descendit.Ingens quidem athleta pietatis,ac velut toto spectante mundo,dei iudicio coronatus,& cœlestis cuiusdam philosophiæ dignitate resplendens . Et L hoc nondum destructo vtique peccato, necdũ lege cessante,aut morte deuicta,nec cõfractis certè æneis portis:sed vetere adhuc morte regnante.Tantum enim valet fortis animus,ac virtutis semper amore flammatus: & vbique obuia sibi impedimenta transiliens: sicut etiã Paulus in noui iam testamenti obseruatione faciebat. Et cur,inquis,etiam zona vsus refertur ? Mos iste apud antiquos vigebat, priusquã in mollem istũ ac fluidũ habitum laberentur. sic itaque & Petrus cinctus inuenitur & Paulus.Virum, inquit,cuius hæc zona est.Helias quoque,sanctiq; cæteri istud virtutis insigne gesserunt:quòd scilicet in iugi opere versabantur, siue iter agerent, siue aliud quid necessarij ac properandi laboris arriperent. Nec propter ista tantummodo , sed vt omnem quoque superbiendi rationem conculcaret , seq; ad omnem laborem ipso quoque habitu præpararent. Quod quidem ipse Christ⁹ pro maxima prædicat laude virtutis. Quid inquit, existis videre in desertum hominem mollibus vestimentis indutum?Ecce qui mollibus vestiuntur, in

I M domibus regum sunt.Si verò ille in omni vitæ ratione mundissimus, cœloq; ipso clarior, & prophetis celsior, quo nullus hominum maior fuit, quiq; tanta apud deũ familiaritate gaudebat , ad omnem tamen patientiam durabat laborum,satis altè deliciarum fluxa despiciens, atque ad omnem se vitæ rigorem coartans : quam nos satisfactionem afferre poterimus , qui post tot Christi beneficia , postq; mille nostrorũ onera peccatorum , ne minimam quidem partem illius castigationis imitamur : sed comessationibus & potatiõibus dediti,ac peregrino odore fragrantes,vel potius fœtentes,nihilq; à theatralibus fœminis discrepates, ac nosmetipsos eneruantes vndique,ac vndique relaxantes, in prædam diaboli præparamur ? *Tunc exibat ad eum omnis Iudæa , & Hierosolyma , & omnis regio Iordanis : & baptizabantur ab eo,confitentes peccata sua.* Videsne quantum præsentia valebat prophetæ? Quemadmodum ad se fecit vndiq; populos conuolare, quemadmodum illos ad peccatorũ suorum cognitionem reduxit . Erat siquidem admiratione dignissimum, tantam in hominis habitu fulgere virtutem, tantamq; in illo splendere constantiæ dignitatem : quem vtique tam ingentem videbant , & aduersus

Ioan.21.e
Acto.12.b
Acto.21.b.c

Lucæ.7.d

Matth.11.b

A uersus omnem illam multitudinem, quasi cõtra pueros insurgentem, plurimaq; vultus gratia coruscante : cùm id quoque ad cumulum admirationis accederet , quòd multo post tẽpore apparuisset propheta . Siquidem diu illis iam gratia ista defecerat,postq; longum tempus ad eos fuerat reuersa : ipsum quoque prædicationis genus nouum erat,atque diuersum.Nihil quippe vsitatum annunciabat ac solitum,nulla prælia,nulla certamina,nullas de terreno hoste victorias : non morbos ac fames ,

Iosephus antiquitat. lib. 18.ca.1.&.2 & lib.20. ca.5. Idẽ.lib.20. antiquita. ca.4.

non expugnationes Babylonicas ac Persicas, non vrbis captiuitatem, neq; eorum omnino quicquam quæ prius audire consueuerant : sed cœlum annunciabat, & illud quod ibi promittitur regnum,atque gehennæ è diuerso supplicium.Propterea,quanquam haud multo antè,omnes qui per solitudines oberrabant, trucidarentur, tanquam qui Iudæ & Theudæ complices essent , nihilo segniores tamen illi ad hunc concurrebant. Neque enim Ioannes ad tale aliquid illos conuocabat , vt eis tyrannidem dissensionemq; suaderet,aut huiusmodi temerarium aliquod & inconsideratum facinus:sed vt auditores ad cœlorum regnum vocaret scilicet. Ideo neq; secũ

B illos retinet,nec per eremum circunducit sequẽtes : sed venientes suscipit,& ad cœlestem erudiens philosophiam,continuò domum remittit:per omnia illos docens cuncta etiam terrena despicere, atque ad præmia regni futurorum bonorum , & in eorum quotidie desiderio concitari.Hunc igitur etiam nos studeamus imitari, & omnem luxuriam ac temulentiã relinquentes , ad pretiosiorem vitam nos vndique coartemus.Tempus quidem cõfessionis æquè & lotis baptismate,& illotis prophanisq; incumbit: his quidem,vt post patentia criminum vulnera pœnitentia interueniente curentur, & ad sacra mysteria redire mereantur: illis verò vt eam,quã post lauacrum cœleste conceperant maculam diluentes , ad dominicam mensam munda iam conscientia, securaq; conueniant.Absistamus igitur ab hac fluida dissolutaq; vita. Nequeunt enim omnino, nequeũt aliquãdo in vnum & confessionis lachrymæ , & corporis cõuenire voluptas . Et hæc vos doceat beatus Ioannes & cibo suo,& habitu, & habitaculo . Quid igitur,inquies? Ad huius tu vitæ arduum nos imperas coartari ? Non

C impero planè, sed suadeo: quòd si facitis , & laudo : sin verò istud vobis impossibile iudicatis, saltem in vrbib⁹ constituti pœnitentiæ opera monstremus. Etenim iam iudicium assistit in ianuis : quod si adhuc esset procul, nec sic quidem oportebat agere securius : siquidem generalem illum mundi finem vniuscuiusq; nostrum vitæ finis imitatur . Quia verò propè sit , atque in ianuis,

Rom.13.d
Heb.2.a
Heb.10.g

audi Paulum monentem:Nox præcessit,dies autem appropinquauit.Et rursus: Quantulum quantulum,donec veniat qui venit,& non tardabit . Et signa quidem iam constat impleta,quæ illum diem quodammodo videntur vocare.Et prædicabiturinquit, hoc Euangẽlium regni in vniuerso mundo,in testimonium omnibus gentibus:& tunc veniet consummatio.Diligenter considerate quæ dicta sunt.Non dixit,cùm creditũ fuerit à cunctis:sed, quum omnibus (inquit) fuerit prædicatum : & propterea subiunxit,in testimonium omnibus gentib⁹: ostendens non se expectaturũ vt omnes prius credant, & ita ipse qui prædixit adueniat. Quod enim ait,in testimonium omnibus gentibus:hoc est dicere , in accusationem & redargutionem eorum qui Euangelio credere noluerunt . Veruntamen nos audientes ista , imò cernentes,altissimo torporis sopore deprimimur,& illudentia nobis phãtasmata somniamus,quasi nocte omnino profundissima soporati. Nihil siquidem à somnij D vanitate præsentiũ differt rerum figura,siue illæ tristes, siue sint prosperæ.Exurgite ergo iam,deprecor : à somno teterrimæ istius noctis exurgite,vt possitis solem videre iustitiæ. Nemo enim solem dormiẽs intuetur, nec radiorum eius decore oculos illuminat:sed cuncta quæ se opinatur videre,figmenta sunt somnij. Propterea̓que maximè indigemus compunctione pœnitentię, multarumq; lachrymarum: & ob hoc ipsum,quia cùm peccamus,nullo dolore compungimur: & quia magna peccamus , atque omnino talia quæ modum indulgentiæ videantur excedere : atque hoc non esse falsum , testes sunt plures qui audiunt . Agamus tamen pœnitentiam, & non modo venia peccatorum,verumetiam præmiorum gloria perfruemur . Pœnitentiam verò dico , non solum vt à malis prioribus desistamus , verumetiam vt bonorum operum fructibus impleamur. Facite,inquit, fructus dignos pœnitentiæ.Quo autem modo fructificare poterimus ? Si vtique peccatis aduersa faciamus. Aliena rapuisti,& incipe donare iam propria.Longo es tempore fornicatus : à legitimo quoque vsu suspendere coniugij,ac perpetuam continentiam sæpius paucorum E dierum castitate meditare. Iniuriam vel opere cuiquã, vel sermone feci sti: refer benedictionis verba cõuiciis: & percutientes te nunc officiis , nunc etiam beneficiis placare contende.Neque enim vulnerato sufficit ad salutem tantummodo spicula de corpore euellere, sed etiam remedia adhibere vulneribus.Deliciis antè & temulentia diffluebas:ieiunio & aquæ potu vtrunque cõpensa,vt famem superes imminentem.Vidisti impudicis alienum decorem oculis : fœminam iam omnino non videas , maiore tactus cautione post vulnera. Declina,inquit, à malo,& fac bonũ.& rursus: Prohibe lin- Psal.36.e
guam tuam à malo , & labia tua ne loquantur dolum. Ibidẽ.33.c
Sed doce me etiam bonum facere , qui malum vitare docuisti.Inquire,inquit,pacem,& persequere eam.Non Ibidem.
tantum hanc dico pacem,quæ cum hominibus,verumetiam quæ cum deo est copulãda. Et bene ait,persequere,exagitata est enim vndiq;, & prorsus exposa,ac terram relinquens in cœlum profecta . Sed tamen possumus eam rursus reuocare si volumus , si vtique iracundiam,superbiam atque iactantiam,omniaq; abiicientes F impedimenta pacis,modestam hanc vitam, purámque sectemur.Nihil est enim ira ac temeritate deteri⁹.Hæc nanque est quæ nunc in tyrannicam quandam superbiam animos extollit, nunc eosdem prorsus seruili deiectione commutat: & hinc quidem ridiculos,inde verò reddit odiosos: cõtrariaq; in vnum vitia coniungit , adulationem arrogantiæ copulando. Quòd si nimietatẽ circuncidamus iræ : & modestè humiles , & tutè sublimes esse poterimus. Nam & corporibus nostris intemperantia à superfluitate oritur.Cũq; fines proprios, certamq; mensuram vsus naturalis excesserit , tunc mille morbi , tunc funera acerba consurgunt : vt animalibus quoque inuenimus accidere. Circũcidamus igitur à nobis intemperantiam, & salutare pharmacum bibentes, in corporis atque animæ sanitate maneamus.Sic enim etiam orationi dignè ac perseueranter poterimus incumbere.Nam & si non continuò accipimus quod rogamus,nihilominus permaneamus petentes,vt mereamur accipere.Neque enim vult deus sua dona differre: sed tardius dando quod petimus , instantiam nobis orationis indicit.Propterea & aliquãdiu & annuere precantibus differt,& tribulatiões irruere permittit , vt ad ipsum & frequentius confugiamus , & expressius , nec

ab eo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gabeo discedamus aliquãdo. Tale aliquid faciunt amãtiores filiorum parentes, cùm paruulos suos viderint à se quidem sæpe discedere, æquæuorum autem suorum lusibus detineri: præcipiunt famulis terribilia multa simulare, vt exagitati etiam metu paruuli, ad maternum sinum configere festinent. Ita etiam deus non modo ab aliis nos sæpe tribulari sinit, sed nonnunquam etiam ipse plagam minatur: nõ vt eam in nos inducat, sed vt nos ad se potius adducat. Siquidem cùm ad ipsum fuerimus reuersi, cõtinuò dissoluit timorem. Quòd si quales in tribulatione sumus, tales etiam essemus in requie, nequaquam egeremus afflictionibus erudiri. Et quid ego de nobis loquor? illis quoq; quos legimus sanctis plurimum eruditionis de tribulatione veniebat, propter quod propheta dicit: Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas. Ipse quoque dominus dicebat Apostolis: In mundo tribulationes habebitis. Idipsum significabat & Paulus, cùm diceret: Datus est mihi stimulus carnis meę, angelus satanæ qui me colaphizet: & idcirco ter dominum deprecatus est, vt ab eo illa tentatio discederet: sed impetrare non potuit, quia scilicet maxima per illam commoda colligebat. Quòd si etiam sancti Dauid vitam velimus inspicere, inuenimus eum profectò inter pericula clariorem: nec illum tantummodo, verumetiam cæteros sanctos. Nam beatus Iob maximè cùm tribularetur, effulsit, & Ioseph deo in tribulatione plus placuit. Iacob quoque, & eius pater, quiq; vnquam iustorum fuerunt, clariores de tribulationibus texuerunt coronas, victorésque proclamati sunt.

Psal.118.c
Ioan.16.g
2.Cor.12.b
H
Ecclesiastici.2.a

Quæ quidem omnia considerantes, iuxta sermonem sapientiæ, non deficiamus, non festinemus in die tentationis: sed ad illud præcipuum erudiamur vnum, vt viriliter cuncta toleremus, nec de his quæ nobis accidũt, quæstionem curiositate moueamus. Nosse enim quãdo tribulationes auferri oporteat, illius est qui eas permisit inferri. Illatas verò cum omni gratiarumactione tolerare nostræ opus est volũtatis: quod si fiat, bona proculdubio etiam omnia consequemur. Vt igitur hæc cuncta proueniant, scilicet vt & hic probatiores, & illic clariores esse mereamur, susципiamus æquo animo quicquid fuerit illatũ: gratias agẽtes ei qui multo amplius, quàm ipsi nos, quid nobis expediat, agnoscit: quiq; in amore nostri facilè parentum vincit affectum: & ad singula

I

quæque discrimina vtraq; hæc nobismetipsis iugiter incantantes, tristitiam comprimamus. Glorificemus verò in omnibus dominum pro nobis cuncta facientem, nobisq; omnia prouidentẽ. Sic enim facilè & eas, quæ virtuti opponuntur, repellemus insidias, & immarcessibiles cõsequemur coronas, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium cum patre, & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia.xi.ex capite.iii.

Videns autem multos Phariſæorum, & Sadducæorum uenientes ad baptiſmum ſuum, dixit eis: Genimina uiperarum, quis demonſtrauit uobis fugere à uentura ira? Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ. Et ne uelitis dicere intra uos: patrem habemus Abraham. Dico enim uobis: quoniam potens eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Iam enim ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Ego quidem baptizo uos in aqua in pœnitẽtiam: qui autem poſt me uenturus eſt, fortior me eſt, cuius non ſum dignus calceamenta portare. Quemadmodum igitur Christus ait, quia non crediderunt Ioanni quia scilicet non erat aliud, nõ credere Ioanni: nisi, quem ille prædicabat, nolle susципere. Nam & prophetas, & legislatorem videbantur audire: sed tamen obedire eos illis negauit, quoniam prophetatum ab illis dominum susципere noluerunt. Si enim, inquit, crederetis Mosi, crederetis forsitan & mihi. Et cùm interrogarentur à Christo, baptisma Ioãnis vnde esset: dixerunt, Si dixerimus, de terra: timemus populum: si verò dixerimus, de cœlo: dicet nobis, quomodo ergo non creditis ei? Et ex his omnibus illud liquidò cõprobatur, quòd aduenerint quidem, & baptizati sint, nõ tamen ad fidem quoque quæ prædicabatur accesserint. Nam Ioannes euãgelista quoque malignitatem eorum euidenter ostẽdit, ex eo scilicet, quòd ad Baptistam miserant sciscitãdum, si tu es Helias, si tu es Christus? propter quod inturlit: Qui autem missi fuerant, erãt ex Phariſæis. Quid igitur populi? nónne idipsum quidem putabant? Sed illi simplici illud susпicabantur animo, nulla prorsus ratione fucato. Phariſæi verò occasionem qua aliquid reprehenderent, quærebant. Quia enim manifestum erat ex vico regis Dauid Christum esse vẽturum, hic verò de Leuitica veniebat tribu, insidias ei in interrogatione posuerunt: vt si hic aliquid loqueretur, illi ad accusandum repentè consurgerent. Hoc igitur etiã per ea quæ sequũtur, exposuit: Ioãne quippe nihil horũ quę illi expectauerãt confitente, tamẽ reprehẽdere nõ morãtur, dicẽtes: Quid ergo baptizas, si tu nõ es Christus? Atque vt discãs, quoniam alia quidem Phariſæi, alia verò populi ad eum voluntate veniebant: audi quemadmodum Euangelista istud quoque declaret: de populo quidem dicens, quia aduenirent vt baptizarentur ab eo, cõfitentes peccata sua: de Phariſæis verò haud similiter. Quoniam videns multos venientes ad baptisma, dixit: serpentes, genimina viperarum. O admirabilem animi magnitudinem, stupendamq; constantiam, quàm liberè illis omnibus loquitur, qui propheticum semper sitiebãt cruorẽ, quiq; in nullo erant serpentibus mitiores. Quãta & ipsos, & ipsorum parẽtes libertate castigat. Sed dicat hic aliquis: libertatem quidem illam fuisse præcipuam: cæterum illud esse quærendum, vtrum rationem aliquam habuerit ipsa libertas. Neque enim peccantes videbat, sed post peccata conuersos: propter quod nec increpare debuerat, sed è regiõe laudare atque susципere: quia scilicet vrbibus ac domibus derelictis, ad eremum cucurrissent, vt veritatem prædicationis audirent. Quid ergo dicemus? Non vtiq; illum absq; consideratione tãta seueritate fremuisse, & neq; præsentibus, neque absentibus pepercisse. Nam quia reuelante sibi deo, cordis eorum occulta perspexerat, eósque superbùm sapere de parentum nobilitate cognouerat: hanc illis perditionis esse causam, & hinc in vltimã eos sciebat præcipitatos esse desidiam, satis necessariè radicem arrogantiæ huius incidit. Propterea illos Esaïas Sodomorum principes, & Gomorrhæorũ plebem vocat. Et alter propheta dicit: Nom sicut filij Aethiopum vos estis mihi? Et prorsus omnes ab hac eos persuasione deducunt, reprimẽtes illorum tumorem, qui eis innumerabilium causas pariebat etiam malorum. Sed prophetæ, inquies, consequenter, siquidem illos peccantes videbant: hic verò qua de causa, quáve ratione idipsum facit, cùm eos certè videat ad obediendum paratos? Proculdubio vt illam duriciẽ molliret. Nam si sermonem ipsius diligenter intendas, increpationi temperamentum laudis admiscet. Hæc quippe dixit admirans, quòd ea quæ illis penè impossibilia videbantur, vel serò implere potuerunt. Huiusmodi igitur increpatio inuitantis est potius, atque ad vigorem animi coartantis. Cùm enim

K
Ioan.5.g
Matth.21.c
Mar.11.d
Lucæ.20.a
Ioan.1.c
Lucæ.2.a
2.Reg.7.c
1.Paralip.17.b
Psal.17.g
Lucæ.1.a
L
Hic.& Mat.3.23.d & Luc.3.b
M
Esa.1.c
Amos.9.b

A enim illos resipuisse miratur, & pessimam prius eorum conuersationem fuisse, nunc laudabilem esse conuersationem declarat. Quid, inquis, factum est, quòd cum illorum essent filij, tamq; nequiter educati, susceperunt subitò pœnitentiam, & eam nobis, non suis parentibus offerentes? Vnde hæc facta est repentè tanta conuersio? Quis voluntates eorum asperas mitigauit? Quis vulnera immedicabilia curauit? Et considera quemadmodũ illos ab ipsis omnino principiis attẽtos attonitosq; reddiderit, de gehenna scilicet inferendo sermonem. Non enim aliquid vsitatum locutus est: neq; dixit, Quis vobis demonstrauit bella vitare, & irruentes fugere impetus, babarorũ captiuitates, morbos ac fames? Sed aliud quoddam supplicium comminatur, quod nunquã certè illis fuerat antè manifestum. *Quis, inquit, demonſtrauit uobis fugere à uentura ira?* Bene autem illos etiã genimina viperarum vocauit. Siquidem id serpentiũ genus ita in parentis festinat exitium, vt aluo qua portatur exesa, in vitam prodeat morte gignentis: quod isti

B quoque faciebant, patrum sanguine ac matrum madẽtes, & sceleratis manibus eos à quibus ad veritatis lumen ducebantur, interficientes magistros. Nec sola tamen increpatione contentus, adiungit etiam verba consilij. *Facite, inquit, dignos fructus pœnitentiæ.* Non inquit, sufficit à malignitate fugisse, nisi ad virtutis studia transeatis. Nõ hic vsitata illa opus est etiam mobilitate, vt ad tempus quoddam per compunctionem repressi, rursus ad malitiæ vestræ familiare redeatis. Non enim tali cõditione venimus, quali etiam priores prophetę: multo sublimiorem in partem rerũ est facta mutatio. Siquidẽ adest ipse iudex & dominus regni, ad celsiorem homines philosophiam ducens, atque in cœlum vocans, & ad eam quæ ibi fulget conuersationem trahens: propterea occultatum etiam de gehenna pando sermonem. Nam & bona, & mala quæ annunciantur, æterna sunt. Nolo te ergo in eisdem vitiis permanere, nec proprias culpas obumbrare suffragiis, Abraham, Isaac & Iacob superba voce resonantes, ac de sanctorũ vobis parentum nobilitate plaudentes. Hæc verò dicit, non quò prohibeat eos sese ex illis genitos cõfiteri: sed

C quò proculdubio moneat, ne præclaræ illi iustitiæ confidant parentum, cùm tanta illi squaleãt vitiositatis incuria. Simul & conscientiarum secreta prodit, & futura prædicit. Nam postea inueniuntur hæc ita dixisse. Nos,

Ioan.8.d

inquiunt, patrem habemus Abrahã, & nulli seruiuimus vnquam. Quia igitur hoc erat quod in superbiam eos maximè erexerat atque perdiderat, id etiam ipse reprimit in primis. Considera verò quemadmodum patriarchæ honore seruato, istos ad studium correctionis hortetur. Dicẽdo enim, ne velitis dicere, quoniam patrem habemus Abraham: non ait, nihil vobis prodesse potest patriarcha: sed minus quodammodo id loquutus, ac lenius, *Potest*, inquit, *deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Nonnulli quidem opinantur, hoc illum dixisse de vocatione gentilium, quos metaphoricõs lapides nominauerit. Ego tamen aliam quoque huius dicti intelligentiam esse prospicio. Quæ verò est ista? Ne, inquit, putetis, quoniam si pereatis ipsi, absque filiis orbũq; patriarcham deus esse patiatur. Non erit istud, omnino non erit. Deo enim possibile est filios ei etiam de lapidibus suscitare, atque ad nobilitatem propinquitatis eius adducere. Siquidem & antè sic factum est: homi-

Esa.51.a

nes quidem ex lapidibus fieri, tale est quale fuit puerum de sterili matre procedere. Quod etiam propheta significans: Aspicite (inquit) in solidam petram, de qua excisi estis: & in foueam lacus, de quo effossi estis. Aspicite in Abraham patrem vestrum, & in Saram quę genuit vos. Huius igitur illos prophetiæ admonens: & ostendens quoniam prius quoque tam admirabili modo eum fecisset parentem, vt quodammodo ex lapidibus ei filiũ dedisse videatur, nunc quoq; istud dicit esse possibile. Et considera quemadmodum terreat quidem, nec tamen prorsus abscindat. Non enim dixit, iam suscitauit: ne semetipsos desperare cogantur: sed potest, inquit, suscitare. Nec verò ait, potest homines ex lapidibus facere: sed, quod multo erat precio sius, filios inquit Abrahæ. Nempe considera quemadmodum illos à iactatione etiam carnali, & refugio istius propinquitatis abduxerit, vt potius in conuersione vera, & cõuersatione sancta spem salutis locarent. Vidisti quemadmodum cognationem carnis excludens, hanc (quæ per fidem constat) induxerit. Perpende igitur quemadmodum iam inde quoque augeat hunc timorem, & solicitudinem mentis intendat. Cùm enim dixisset, potest deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahæ: intulit, *Ecce ſecuris ad radicem arboris poſita eſt.* vt sermonem faceret per cuncta terribilem, opus quippe erat talium auditorum magistro castigationis plena doctrina, per quam commoueret atque excitaret animos multo iam tẽpore in terrenis operibus volutatos. Quid enim dico, inquit, quòd à patriarchæ sitis cognatione remouendi, quòd visuri alios ex lapidibus in vestram succedere dignitatem? Non enim hucusq; tantum supplicia vestra perueniunt, verumetiam in vlteriora procedunt. *Ecce iam*, inquit, *ſecuris ad radicem arboris poſita eſt.* Nihil terribilius hac ipsa exhortatione sermonis. Non enim adhuc illis falcem volantem, non destructionem sepis, non cõculcatiõem vineæ comminatur: sed securim secantem, quodq; multo est terribilius, imminentem, & iam iamq; cædẽtem. Quia enim in prophetarum verbis increduli sæpe dicebant, Vbi est dies domini? & veniat consilium sancti Israël, vt sciam⁹, eo quòd multa annorum spacia quæ dicebantur, venirent: necessariè ab hac illos desidia retrahens, mala ipsorum vicina cõstituit. Id enim egit dicendo, iam, & radicibus securim admotam esse monstrando. Nihil, inquit, est medium, sed ipsi iam

Esa.5.e
F

radici imminet prorsus absciſio. Neque enim aut ramis minatur, aut fructibus, sed ipsi vtique radici: ostendens illos, si fortè neglexerint, immedicabiliter esse ferendos, & ne spem quidem curationis esse habituros. Non enim qui aduenit seruus, vt priores: sed profectò omnium dominus grauissimam certè contemptoribus suis, ac potentissimam inferens vltionem. Attamen cum etiam maximè terruisset, non eos sinit desperatione cõcidere: sed vt paulò superius, nõ dixit, quoniam suscitabit deus: verum, quia potest suscitare filios Abrahæ: consolationem quandam admiscendo terrori. Ita hic quoque non ait, quòd radicem iam ipsam ictus securis attingat: sed, quia interim posita sit, & radici prorsus admota. Nec quicquam iam esse dilationis ostendit. Cũq; eam iuxtà, inquit, admouerit, vos tamen ipsius facit incisionis authores: si velitis quippe cõuerti, & esse meliores, securis ista remouebitur, nihil prorsus operata. Si verò in eisdem studiis permaneatis, radicitus arbores desecabit. Propterea nec à radice remouetur, nec tamẽ aduersus radicem mouetur, & cædit: quorum vnum agit, ne vosmetipsos in ocium resoluatis: aliud verò, vt discatis possevos etiam breuissimi temporis conuersione saluari. Et idcirco vndique auget timorem, excitans eos ad pœnitentiam, & penè cõpellens. Nam & à stem-

mate

Universidad de Deusto
Biblioteca

G inate abduci parentum, & in filiorum locum alios induci, & pœnam iam in ianuis assistere, & intolerabilia esse patienda. Vtraq; hæc enim quæ per radicem, securimq; monstrauit, idonea erant, etiam nimis iacentes oppressasq; torpore animas suscitare, & ad studiū virtutis attollere. Hoc igitur etiam Paulus ostendens, ait: Quoniam dominus breuiatum faciet verbū super vniuersum orbem. Sed nihil timeas, quinimmo vel maximè time, modo ne in desperationem venias per timorem. Adhuc quippe habes spem cōuersiōis incolumem: nō enim processit immutabilis illa iamq; ad puniendū definita sententia, neq; vt cæderet, venit securis: alioqui quid illam ferire prohiberet iam radicibus imminentem: sed vt te terrore faceret meliorem, & expectatum fructum afferre cōpelleret: propter quod intulit, *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Cum verò dicit, Omnis, vniuersum honorē carnalis nobilitatis excludit: etiam si ipsius, inquit, Abrahæ fueris nepos, & mille à quibus ducis genus patriarchas enumeres, duplicem pœnam subibis, si bonorū fructuum inanis extiteris. Horū itaq; seueritate verborū, & publicanos terruit, & militum corda tremere fecit, non in desperationem illos vtique mittendo, sed ab omni prorsus desidia liberando. In ipso siquidem timore plurimū erat cōsolationis inclusum: dicendo enim, *Quæ non facit fructum, excidetur, & in ignem mittetur.* ostendit quòd quę facit fructū bonū, ab omni proculdubio supplicio vindicetur. Et quomodo, inquiunt, fructum facere possumus, ictu iam securis instante, & breuitate temporis coartante, atq; induciarum fœdera resoluente? Potestis, inquit, Non enī talis est iste fructus, qualis est arbor, longum nimirum tempus expectans, & horarū necessitatibus seruiens, nec absq; magna difficultate prouenientis: sed velle sufficit, statimq; arbor erumpet in germina. Neque enim tantūmodo radicis natura, verumetiam ars agricolæ arborem istam colentis plurimū ad ferendum fructum opitulatur. Ne igitur diceret, nimia nos festinatione cōturbas, vrges prorsus atq; angis, superponendo vtiq; securim, & excisionem celerem cōminando, tum etiam exigendo fructus tempore instātis supplicij: intulit, quo ostenderet afferendi fructus facilitatem. Ego, inquit, *uos baptizo in aqua: qui autem post me uenit, fortior est me, cuius nō sum dignus corrigiam soluere calciamenti. Ipse uos baptizabit in spiritu sancto, & in igne.*

Esa.10. & Rom.9.f

H

I

Per hæc profectò demonstrat, quia sola opus sit voluntate ac fide, nō laboribus ac sudoribus: quamq; est facile baptizari, tā sit etiā facile mutari fieriq; meliorē. Postquam verò mentes eorū concussit terrore iudicij, & expectatiōe supplicij, & nomine securis, & ipsorum repulsione, & aliorum introitu filiorum, & geminatione pœnæ, abscisionis scilicet & cōbustionis: cumq; vndiq; eorum duritiam molliuisset, atque ex tot malorum timore ad liberationis desiderium suscitasset, tum demū de Christo intulit mentionem: neque verò simpliciter, sed multo cum cumulo eminētiaq; sermonis. Deinde cùm ostendisset grande illud medium, quod inter se Christumq; distingueret, ne ad gratiā idipsum dicere videretur, à comparatione rerum earum quas vterque daturus erat, pulchrè præoccupauit. Neq; enim continuò dixit, Non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius: sed postquā baptismatis sui professus est simplicitatem: nec quicquam illud amplius habere monstrauit, quàm vt eos ad pœnitentiam duceret: nō enim dixit, in a qua remissionis: sed, pœnitentiæ: tum demum ponit etiam Christi baptisma ineffabilium donorum liberalitate cumulatum: ac si diceret, Neq; quia post me illū audistis venire, quasi posteriorem despiciendum putetis: donorum eius audite virtutem, & liquido cognoscetis quia nihil grande, nihilq; dignum illius honore protulerim, dicendo: Nō sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. Cumq; audieritis quòd me ille sit etiam fortior, nequaquam putetis me istud cōparationis more dixisse, qui ne inter seruos quidem eius sum dignus collocari, etiam seruos extremos, neq; vilissimam partem in ipsi⁹ mihi ministerio vēdicare. Propterea enim nō posuit calciamenta simpliciter: sed, corrigiam: quæ certè omnium videtur extrema. Deinde ne humilitatis potius quàm veritatis putetur esse quod dicitur, ex ipsis documētum rebus assumit. *Ipse, inquit, baptizabit uos in spiritu sancto, & in igne.* Vidēsne quanta sit Baptistæ, quanq; admiranda sapientia? Quando enim ipse prędicat, affert omnia plena terroris, & quæ animos auditorum maxima prorsus cōminatione concutiant. Quādo verò illos ad Christum remittit, iucūda ponit ac prospera, & quæ facilè possint recreare metuentes. Non enim cōminantem securim, non excidendam & cōburendam proponit arborem, nō iram futuram adducit in medium: sed indulgentiam peccatorum, interitumq; pœnarum, iustificationem, sanctificationem, liberationem, filiorum adoptionem, fraternitatem, cohæreditatem, communionemq; Christi, & sancti spiritus dona largissima. Hæc etenim vniuersa pariter cōplexus est, dicendo: Ipse vos baptizabit in spiritu sancto: ipsa quoq; translatione sermonis exprimens gratiæ largitatem. Non enim dixit, dabit vobis spiritum sanctum: sed, baptizabit vos in spiritu sancto. Iam verò commemoratione ignis adiuncta, rursus ipsius gratiæ vehemens atque incomprehensibile signauit. Perpende igitur quales tunc fieri cōsequens fuerit auditores, cùm certè cernerent posse se subitò effici similes prophetarum, illorum vtique magnorum. Propterea quippe etiam ignis intulit mētionem, vt eos ad illorum recordationem vocaret, quibus ignis specie apparuerant visiones. Sic enim beato Mosi in rubo locutus est deus, sic omni populo de monte Sina, sic Ezechieli quoque de Cherubin. Considera verò quemadmodum etiam suscitet auditorem, primum vtique illud ponens, quod post omnia esset futurum. Oportebat quippe prius & agnum occidi, & interim peccatum, & inimicitias solui, & fieri sepulturā, & resurrectionem sequi, & tum demum aduenire spiritum sanctum. Veruntamen interim nihil horum dicit, sed illud ponit extremum, propter quod certè facta sunt omnia: quodq; tale est, vt huius dignitatem simul ostendat, & lubentissimè & ab illis audiri possit & recipi: vt cùm didicerit auditor quoniam spiritum accipiat dei, ipse iam secum retractet quonam id fieri possit modo, tam latè regnante peccato. Vnde illum rursus excipiens solicitudine attonitum, atque ad discendum paratum, cōsequenter infert etiam de passione sermonem, nullo vtique iam hinc scandalo subsistente, post tam grande donationis augmentum: propter quod clamat rursus, & dicit, Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi: non enim remittit, sed quod profectò maioris pietatis est, tollit, inquit. Non enim idem est, peccatum indulgere simpliciter, & suscipere. Illud enim absq; periculo fieri potest; hoc verò per mortem. Rursus verò dicebat, quia filius dei est. Sed ne hoc quidem apertā illius ostēdebat audientibus dignitatē. Neq; enim iam nouerant illū esse dei filiū naturalē, sed de tanto spiritus sancti munere etiam illud profectò firmatur. Propterea etiam pa-

K

L

Exod.3.d Exo.19.c Eze.1.a 5

M

A etiam pater mittens Ioannē, hoc dignitatis Christi documentum dedit: Super quem videris, inquit, spiritum descendentē sicut colūbam, & manentem super eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto. Vnde etiam ipse pronunciat: Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia ipse est filius dei: vt videlicet ostenderet, ex illo etiam istud liquidò claruisse. Deniq; quia prospera nūciando recreauerat auditorem, atq; aliquantulum à timore laxauerat, sequenti eum rursus sermone restrinxit, ne ad desidiam à securitate transiret. Talis nanque erat natio Iudæorum, vt si amplius fuissent in lætitiam per iucunda laxati, facilè in deterius verterentur: propter quod terribilia rursus inducens ait: *Cuius uentilabrum in manu sua.* Superius tantummodo supplicium memorauerat, hic verò ostendit & iudicem. Iamq; signatè pœnam ipsam mortem esse dicit æternam, dum inquit: *Paleas autem comburet igne inextinguibili.* Vidēsne eum & dominum esse rerum, & eundem rursus agricolam pariter ac patrem? De quo alibi: Pater meus, inquit, agricola est. Quia enim dixerat, securis ad radicem arboris

Ioan.15.a

B posita est: ne necessarium huic operi laborem putares, vixq; inter abscindendum vnūquemq;, & reseruandum haberi posse iudicium, ex alio opere inducit etiam facilitatem: ostendēs ipsius vniuersum esse mundū, neq; eū vocasse alienos: nunc verò cuncta permixta sunt. Etsi enim appareat frumentum refulgens, sed tamen quasi in area sparsum est, non quasi in horreo congregatum, in futuro erit multa discretio. Vbi nunc illi sunt qui gehennam esse non credunt? Duo quippe pariter hic posuit, quia scilicet & credentes baptizet spiritu sancto, & comburat incredulos. Si igitur illud verū est, proculdubio & istud est verū. Propterea enim simul vtrunq; prędixit, vt ex hoc quod iam factū est, etiam illud quod adhuc differtur, credamus futurū. Nam ipse quoq; Christ⁹ dominus hoc solet, sæpe in eisdem rebus, sæpe etiam in contrariis duas prophetias pariter collocando: quarum vnam hic impleat, alterā spondeat in futuro: vt ab his qui de promissionibus eius pertinacius dubitant, ex hac quæ iam facta est, etiā illa quæ impleta nondū est, credatur implenda. Siquidē & illis qui propter ipsum mūdi huius cuncta cōtemnerent, centuplum in præsenti tē

Matth.19.d

C pore, in futuro autē vitam promisit æternā: ex his vtiq; quæ in præsenti seculo præstat, vera esse etiā futura declarans. Quod etiā Ioannes hoc fecit loco, simul vtrūq; ponendo: quoniā scilicet & baptizet in spiritu sancto, & comburat igne inextinguibili. Si igitur nō & Apostolos baptizasset in spiritu, & quotidie omnes volentes, possēs de eo quoque quod simul posuit fortasse dubitare. Si verò quod difficilius videbatur, & grandius, ac supra omnem prorsus esse rationem, factū tamen est, fitq; quotidie: quomodo illud quod & facilè, & iuxta rationem fit, non verum esse contendis? Quia verò dixerat, baptizabit vos in spiritu sancto, & igni: magnaq; hinc repromittebat bona: ne cuncta quæ erant dicta despiciens, in turpe te ocium relaxares, intulit ventilabrum, perq; hoc iudicium designatum. Nolite, inquit, putare sufficere baptisma, si post illud praui esse persistitis. Opus enim nobis est multa philosophia, multaq; virtute. Propterea illos post cōminationem securis, ad lauacrum cohortatur: post gratiam verò lauacri, de ventilabro, igniq; deterret: atq; illorum, qui nec dum baptizati sunt, nullam prorsus discretionem facit, sed generaliter: Omnis, inquit, arbor quæ non facit fructū bonum, excidetur, & in ignem mittetur: per quod cunctos profectò infideles significat puniendos. Inter baptizatos verò distinguit,

Lucæ.3.b &.6.f

quia proculdubio sic sciebat futurum, vt plurimi ex his D etiam qui credidissent, indignum fide fructum suæ cōuersationis ostēderent. Nemo igitur sit palea, nemo fide fluctuans, nemo cogitatiōibus prauis obnoxius, vbilibet ab illis iactandus. Si enim in frumenti soliditate permanseris, etiamsi tribulatio irruat, nihil dabit incōmodi. Siquidē in area iacens frumentum, rapidæ etiā curuum rotæ, nihil cōminuunt prorsus. Si verò in infirmitatem decideris palearum: & hic intoleranda patieris, à cunctis omnino concisus, & ibi immortale supplicium sustinebis. Siquidem omnes huiusmodi, etiā ante illius fornacis incendiū, pabulum hic efficiuntur irrationalium passionū, sicut & paleæ ab irrationalibus vorantur animalibus: & ibi rursus esca erunt ignium, atq; materia. Neq; verò istud loquendi genus ociosum esse aliquis existimet. Nam recta edicere, quia ipse de vniuscuiusq; actibus iudicabit, nō tanta sinit suscipi facilitate sermonē. Quòd verò eundem sensum cōparatione permiscet, atq; ea continuò vtitur, efficacius suasit, & maiore cōsolatione auditorum animos affecit: propter quod E plurima eis dominus quoque ipse loquitur sic. Nam & agrum, & aream, & messem, & vineam, & torcular, & sagenam, & piscium capturam, cæteraq; huiusmodi, in quorum quotidie versabatur vsu, verbis suis sæpe miscebat. Quod etiam baptista hoc fecit loco, eorum quæ prędicta sunt præbens grande documentum, sancti scilicet spiritus donum: acsi diceret, Qui tantum potest vt etiam peccata dimittat, & sanctum spiritum largiatur: quanto magis poterit ista perficere? Vidisti nempe quàm consequēter resurrectionis iudiciiq; verbum antè premiserit: & qua, inquit, ex causa noluit ea signa memorare, quæ ab ipso continuò erant futura? quia scilicet hoc quod ait, maius omnibus erat, propter quoque istud cuncta illa facta sunt miracula. Itaque caput ipsum ponens bonorum, simul omnia comprehendit, destructionem profectò peccatorum, mortis interitū, maledictionem remotam, longa prælia dissoluta: in paradisum introitum, in cœlos ascensum, conuersationem cum angelis copulatam, futurorum cōmunionem bonorum: pro his quippe omnibus sancti spiritus pignus accipitur? quem scilicet Euangelista memorando, simul F & resurrectionem corporum nominauit, & miracula illa signorum, & in cœlorum regno consortium. Et illa 1.Cor.2.c vtiq; bona, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit. Per illud nanq; donū hæc nobis cuncta præstantur. Erat ergo superfluum mentionem facere signorum, quæ paulò pòst essent futura, & certissima oculorū probanda iudicio. Magisque oportuit disputari, quòd filius esset dei, quòd Ioannē absq; collatione præcederet, quòd peccatū tolleret mundi, quòd cunctis operibus exigeret profectò rationem, quòd spes nostræ vltra mensuram præsentis seculi tenderentur: atq; in futuro digna vnusquisque aut præmia susciperet, aut supplicia sustineret. Ista enim oculis interim inferri non poterant. Hæc igitur scientes omnia, maximo virtutis studio ferueamus, dū adhuc certè in area sumus. Licet enim quandiu hic degimus, de palea in frumentū mutari. Nequaquā ergo iaceamus, neq; ad omnē vētum huc illucq; rapiamur: neque scindamur à fratribus, etiamsi exigui nobis videantur & viles. Nam & frumentū paleis mensura quidem minus est, sed natura preciosius. Ne igitur præteruolās seculi huius vmbras atq; imagines cōcupiscas, quę vtiq; ignibus præparantur: sed amplectere humilitatem deo placitam, firmam scilicet ac dissolui omnino nesciam, quā nullus gladius incidere, nullus queat ignis exurere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Propter huiuſcemodi enim & paleas patiẽter expectat, vt fiant ex illius cõiunctione meliores. Propterea nondum iudicij examen agitatur, vt omnes pariter coronẽtur, vt multi ad virtutẽ à vitiis tranſeamus. Inhorreſcamus igitur audientes huius parabolæ ſermonẽ. Siquidẽ ignis ille neſcit extingui, & quomodo inextinguibilis perſeuerat? Nónne cernis ſolem iſtũ ſemper ardentem, & nunquam prorſus extinctum? Non legiſti incenſum rubum, nec tamen ipſo incendio cõcrematum? Si ergo tu quoq; extinguere vis flammam, miſericordiæ operibus abundè circundare, atq; hoc modo ne experimentum quidem illius ignis accipies. Si enim his quæ dicũtur, abſq; vlla ambiguitate credideris, nec videbis quidem illud incendiũ. Si verò incredulus perſeueres, ibi ipſo ſatis experimento diſces, quando iam non valebis effugere. Ineuitabile quippe ſuppliciũ eſt his, qui rectam vitam habere neglexerint. Neq; enim ſola cuiquam fides ſufficit ad ſalutẽ. Nam & dæmones credunt, imò etiam contremiſcunt: ſed maximo etiam prorſus morũ quoq; indigem° ornatu. Propterea quippe & in eccleſia vos ſæpius congregamus: nõ vt huc tantũmodo introiſe videamini, ſed vt aliquem fructum ex ipſa cõgregatione referatis. Si verò ſemper aſſitis, abſq; vllo autem hinc diſcedatis profectu, nihil vobis ingreſſus iſte, nihil hæc poterit prodeſſe ſedulitas. Si enim pueros tradentes magiſtris, cùm nihil eos proficere viderimus, acerrimi cõtinuò accuſatores efficimur magiſtrorũ, abductoſq; ab eis diſcipulos, ad alium doctorem ſæpe tranſferimus: qua poſſumus ſatisfactiõe defendi, qui ne tantum quidem ſtudiũ virtuti tribuimus, quantum terrenis iſtis exiguiſq; rebus ſolemus impẽdere? ſed vacuas ſemper domum tabulas reportamus, cùm certè plures hic ſint ac multo potiores magiſtri. Nam & prophetas, & Apoſtolos, & patriarchas, omneſq; iuſtos per ſingulas quaſq; eccleſias vobis adhibemus magiſtros: & nec ſic quidem aliquid profect° acquiritur. Sed ſi duos aut tres pſalmos ex more ſonantes, & ſolennes orationes negligenter, & omnino prout caſus quidem attulerit effundentes habeatis, abundè ſufficere vobis creditis ad ſalutem: nec auditis prophetam loquẽtem, quin dominum potius per prophetam: Populus iſte labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me. Ne igitur & nobis iſtud proueniat, dele literas, vel potius ſigna confuſa, quæ in tua diabolus mente formauit, atque affer mihi cor liberum à ſecularium curarũ tumultu, vt ibi quæ voluero omni cum licentia diligentiaq; conſcribã. Nũc autem nihil ibi poteſt aliud agnoſci, quàm peſſimi magiſtri, teterrimæq; illæ literæ: auaritia ſcilicet, rapina, dolus, zelus, inuidia. Et idcirco tabulas veſtras accipio, eas nec legere quidem poſſum. Non enim illas inuenio ibi literas, quas vobis relinquimus cunctis certè dominicis diebus inſcriptas: ſed pro illis alias quaſdam detortas ſcilicet, atq; confuſas: quas cùm deleuerimus, aliásque denuò quæ ſunt de ſancto ſpiritu, ſcripſerimus, vos nihilominus abeuntes, ac diaboli magiſterio veſtra corda præbentes, offertis illi, vt ſuas ibi literas rurſus inſcribat. Quiſnam igitur horum finis ſperatur malorum, etiamſi ipſe non dicam, vniuſcuiuſq; veſtrum conſcientia recognoſcit: Ego tamen opus meum implere non deſinam, rectas vobis literas ſcribens. Sin autem vos ſtudia veſtra caſſetis, nobis quidem merces manebit immobilis: vobis autem: ſed nihil volo° triſtius dicere. Obſecro itaque rurſus, ac deprecor, ſaltem ſtudium imitemur erga iſta puerorum. Illi enim primò quidem ſolas diſcunt in ſcholis literarum figuras, deinde legere illas, perq; iſta paulatim ad certam viam perueniunt K lectionis quæ eiſdẽ nihilominus literis continetur. Hoc igitur nos etiam faciam°, totamq; iuſtitiam ſingulas eius partes menti dando diſcamus. Et primò quidem nõ iurare, ac nõ peierare meditemur. Inde quaſi ad alia elementa venientes, diſcamus non liuore mentis, nõ amore corrumpi: non cura ventris, non ebrietate, non crudelitate delinquere, omnemq; prorſus animi ſuperare torporem: poſt hæc verò ad ſpiritualia tranſeuntes, meditemur cõtinentiam, ventriſq; neglectũ, iuſtitiam, caſtitatem. Deinde vt inanem quoq; gloriam reſpuamus: & ſic modeſti, ac mente cõpuncti, atq; hæc ſimul omnia copulantes, noſtris inſcribamus animabus: & eadem ſemper in domo, & in publico, apud amicos, cum cõiugibus retractemus, & liberis, Sed à primis interim ac facilioribus inchoemus, à non iurando videlicet: quod quaſi primũ diſciplinæ elementũ ſæpe meditemur, & præcipuè domi. Ibi enim plurimi ſunt qui hanc bonam meditationẽ frequenter impediant. Nunc enim aut negligens famulus, aut nequã, mentem à ſui quiete deturbat. Nunc etiam cõtriſtat vxor, & ad indignationem iramq; cõuertit: nunc indocilis, atq; indiſciplinatus filius, ad minas ac iuramẽtum remittit. Quòd ſi in domo ſæpius ab his iritatus, nihilominus cœperis obtinere ne facilè ad iuramentum traharis: poteris victor etiam in publico permanere: atq; ita neq; in vxorem, neq; in ſeruum, neq; in alium quenquam contumelioſus exiſtere. Nam & vxor, vel laudando alterũ quẽpiam, vel ſemetipſam ſæpe miſerando, virum in maledictionis verba ſuccendit: tu tamen ne cogaris vituperare laudatum, ſed cuncta viriliter ſuſtineto: & cùm ãtnis ſeruis dominos videris laudari alienos, nihil omnino turberis, ſed fer cuncta patienter. Sit tibi prorſus domus tua quaſi quidam certaminis locus, & palæſtra virtutis: vt ibi viriliter exercitatus, & omni cautione vallatus, his qui foris ſunt abſq; periculo miſcearis. Hæc etiam in gloria contemnenda facere te conuenit. Si enim inanem gloriam apud vxorem, ſeruóſque calcaueris: apud nullum prorſus alium hac facilè peſte capieris. Vbiq; enim morbus iſte arcem tenet, maximè tamẽ vxoris præſentia cõualeſcit. Si igitur ibi eius violẽtiam deſtruamus, facilè illam apud omnes ſuperabimus. Ipſum verò aduerſus alia quoq; vitia ſeruemus: domi cõtra illa exercẽtes animũ, & quotidiana meditatione firmantes, hac ſpiritali aſſiduè vtentes palæſtra. Vt autem faciliores huiuſmodi exercitationes nobis eſſe poſſint, & caſtigationũ nobis aliquid inferamus, cùm de propoſiti quippiam lege tranſgredimur: ſit verò caſtigatio ipſa non damnum aliquod inferens, ſed mercedẽ, ac lucrum maximum referens: id autẽ eſt, vt ſcilicet noſipſos condemnemus, & longiore ieiunio laniemus, atque huiuſmodi tolerantiam indicamus laborum: ſic enim vndiq; multa nobis lucra proueniẽt. Nam & hic dulcẽ vitam virtutum ipſarũ delectatione ducemus, & futurorum dono potiemur bonorum, deiq; inſolubiles amicitias ſortiemur. Veruntamen ne iſta proueniant, cùm hic vtilia fueritis dicta mirati, negligenter, & vt cui libuerit, proiicientes mentis veſtræ tabulas, diabolo eas ſcribendas rurſus offertis. Quid ergo faciendum eſt, cùm hinc vnuſquiſque diſcedit? Vocet coniugem ſuam, cui omnia iſta memoriter replicet, eámque ſibi in hoc opus copulet adiutricem, atque ab hodierna iam die bonam iſtam frequenter palæſtram, quaſi oleo quodam, ita ſancti ſpiritus auxilio. Sed & ſi ſemel, & ſiterum, & ſi ſæpe ceciderit hæc exercens, nihil omnino deſperes:

Exo.3.a

Iacobi.1.c

H

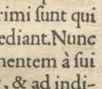
Eſa.29.d

I

M

A no deſperes: ſed iſta rurſus rurſúsque congredere, nec antè prorſus abſiſtas, quàm clarã victo diabolo tibi texas coronam, & theſauro tutiſſimo opes virtutũ recondas. Si enĩ in vſum ſemel bonæ iſtius philoſophiæ trãſieas, etiãſi poſtea aliquis ibi torpor obrepat, nõ tamen facilè poteris horum quippiam quæ præcepta ſunt, tranſgredi, bona ſcilicet cõſuetudine firmitatem iam imitante naturæ. Quàm enim facilè eſt dormire, comedere, bibere, reſpirare: tam nobis facilia erunt etiam opera virtutis: ex qua etiam capiemus honeſtiſſimam voluptatem, quietiſſimo in portu ſedentes, & ſerenitate cõtinua perfruentes. Sic enim nauim noſtram variis opibus onuſtam, in diem perducemus futurum, & coronas perpetuas conſequemur: quas omnibus nobis eueniat promereri, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria & imperium, cum patre & ſpiritu ſancto, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia.xii.ex cap.iii.

Vnc uenit Ieſus à Galilæa in Iordanẽ, ut baptizaretur ab eo. Ioãnes autem prohibebat eũ dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu uenis ad me? Cum famulis dominus, cum reis iudex baptizandus venit: verùm
B nihil tibi hinc cõturbatiõis oriatur, in his quippe humilibus illius ſublime reſplendet. Qui enim dignatus eſt tanto tempore geſtari vtero virginali, cumq; noſtra in diem procedere natura, cædi atq; crucifigi, cũctaq; perpeti quę paſſus eſt: quid miraris etiam ſi baptizari ſuſcipiat, cumq; aliis ad ſeruum venire nõ reſpuat? Illud eſt quippe admirationis omnimodo plenum, quòd ſcilicet ille qui erat deus, homo fieri voluit. Iam verò alia iuxta rationis ordinem cõſequuntur. Propterea enim & ioMar.1.a. & Lucæ.3.d annes pręoccupans dicit, quoniam nõ ſit dignus ſoluere corrigiam calciamenti eius, cunctaq; alia: ex quibus illud eſt, ꝙ ſit omniũ iudex, & ſecundum meritũ vnuſquiſq; retribuat, quòdq; factum ſpiritum omnibus liberaliter largiatur: vt cùm eũ videris ad baptiſma venientem, nihil prorſus humile ſuſpiceris. Idcirco enim Ioannes præſentem quoq; illum prohibet dicens: *Ego à te debeo baptizari, & tu uenis ad me?* Quia enim illud erat baptiſmum pœnitentiæ, & in accuſationem peccatorũ inducebat, ne quis putaret, quoniã & ipſe tali propoſito ad Iordanẽ veniret: præmuniuit hoc, agnum certè illum
C ac redemptorem vocãdo, ab omni immunem, quod in toto erat orbe, peccato. Qui enim cuncta humani generis poterat peccata delere, multo magis abſq; omni erat ipſe delicto. Sed quod vtiq; multo erat amplius, qui tollit, inquit, peccatum mundi: vt poſt ipſum illud quoq; cum omni iam facilitate ſuſcipias, cumq; ſuſceperis, animaduertas quòd duo pariter magna diſpenſans veniat ad baptiſmum, propter quod & venieti clamat Ioannes, *Ego à te debeo baptizari, & tu uenis ad me?* Et qui nõ dixit, tu baptizaris pro me? Nam & illud decebat, cur autẽ tu venis ad me? Quid igitur Chriſtus? quod
Ioan.13.a poſtea fecit in Petro, hoc prius in Ioanne ſeruauit. Nam & ille pedes ſibi eum lauare prohibebat: ſed cùm audiſſet, quod facio ego, neſcis modo, ſcies autem poſtea: &, non habebis partem mecum: celeriter ab intentione ſua deſtitit, atq; in diuerſam tranſiuit repentè ſententiã. Et iſte ſimiliter cùm audiſſet, *Sine modo, ſic enim decet nos implere omnẽ iuſtitiam:* parêre non diſtulit. Nõ enim erant pertinaciter contentioſi, ſed dilectionem ſuam atq; obedientiam oſtendebant, per quæ omnia domino meditabantur eſſe ſubiecti. Cõſidera verò quemadmodum illum per hæc ipſa à cunctatione deducat, per quæ pręcipuè id quod fiebat, videbatur eſſe ſuſpectius. Deni-

q; nõ ait, ita iuſtum eſt: ſed, ſic (inquit) decet. Quia enim D ſatis ipſo eſſe ducebat indignũ vt baptizaretur à famulo, aduerſus indecentiã contrarium eius oppoſuit: ac ſi diceret, Nónne iſtud vt quoddã indecens refugis, & idcirco me prohibes? Propterea ergo dimitte, quia eſt vtiq; decentiſſimum. Nec verò ait ſimpliciter, ſine: ſed addidit, modo. Nõ enim (inquit) erũt iſta cõtinua, citò me in his quę cõcupiſcis videbis: nunc verò ſine iſtud impleri. Deinde quemadmodũ deceat, oſtendit. Vnde igitur illud decere mõſtrauit? Quia, inquit, omnẽ iuſtitiam implebim°. Hoc quippe ſignauit, dicendo: *Sic enim decet nos implere omnem iuſtitiã.* Iuſtitia ſiquidem eſt, omnium mãdatorum plena cuſtodia. Quia vtiq; iam, inquit, cuncta mandata perfecim°: hoc autẽ ſolummodo erat reliquum, id quoq; ipſum oportet adiungi. Venit enim ſoluere maledictũ, quod erat de præuaricatiõe legis impoſitum. Prius igitur me, inquit, illam oportet implere, vosq; à maledictione eius eruere: ac tum demum ei ceſſationem dare. Decet itaq; omnem me implere legem, quia vtiq; decet etiã maledictum ſoluere, quod ob præuaricationem legis illatum eſt: propterea quippe & carnem aſſumpſi, &veni. *Tũc dimiſit eũ. Et baptizatus Ieſus, cõfeſtim aſcendit de aqua. Et ecce aperti ſunt ei cœli, & uidit ſpi* E *ritũ deſcendentẽ ſicut columbã, & uenientẽ ſuper ſe.* Quia enim multo maiorẽ illo eſſe Ioãnem putabant, eo quòd omni tempore in eremo verſaretur, eſſetq; ſummi filius ſacerdotis, ſtola tali indutus: quodq; maximè admirationem mouebat, de ſterili matre progenitus: Ieſus verò & de obſcura natus puella: nam plurimis adhuc virginitatis erat partus incognitus: & nutritus in domo, & in omnium medio verſatus, & cõmuni hac veſte tect°, facilè illum inferiorem putabant, nondum eorum ſcientes aliquid quę adhuc habebãtur abſcondita. Acceſſit autem vt etiam baptiſma ipſum à Ioanne ſuſciperet: quod certè maximè abundat ad confirmandum iſtius ſuſpicionis errorem, etiamſi illa quæ prius poſuimus defuiſſent. Arbitrabãtur enim, quòd hic vnus eſſet quidam è vulgo: nec putabãt quòd ſi ille ſingulare ac magnum aliquid obtineret, ad baptiſma inter cæteros venire potuiſſet. Propter quod videbatur Ioannes multo illo admirabilior, multoq; præſtantior. Ne igitur apud plurimos opinio iſta firmaretur, baptizato illo & cœli aperiuntur, & ſpiritus ſanctus cõtinuò deſcendit, & cum F ſpiritu ſancto vox patris vnigeniti ſui prædicat dignitatem. Quia enim vox illa quæ dixit, *Hic eſt filius meus dilectus,* credebatur à multis Ioanni potius conuenire: nec enim adiecit, vt diceret, iſte qui baptizatus eſt: ſed, iſte, ſimpliciter: & vnuſquiſque id quod auditum eſt, de baptiſta magis quàm de baptizato dictũ putabat, tum ob ipſam baptizãtis dignitatẽ, tum propter omnia illa quæ diximus: venit ſpiritus ſanctus in ſpecie columbę, & vocem traxit ad filiũ, cunctiſq; fecit eſſe perſpicuum quia iſtud quod ait, *Hic eſt filius meus dilectus* nõ de Ioanne baptiſta, ſed de filio baptizato deberet itelligi. Quẽ admodũ igitur nõ crediderunt qui ſub Moſe, quãdo & Exo.19.& ſi non talia, plurima tamen ſunt facta miracula: nihilo- 32. minus poſt illa omnia, poſt voces, poſt tubas, poſt tonitrua, poſt fulgura, & vitulũ fabricauerunt, & Beelphegor initiati ſunt: ita & hi ipſi qui tunc aderãt, cùm vidiſſent Lazarum ſuſcitatũ, tam longè tamen à credendo ei qui Ioã.11.&.12. hoc ipſum operatus fuerat refugerunt, vt ipſum quoque interficere ſæpe conati ſint. Si igitur reſurrectionem à mortuis ante oculos habentes, ita tamẽ erant maligni: quid miraris ſi delatam cœlitus vocem minimè receperunt? Quando enim anima ingrata fuerit ac praua,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G morboq; languoris oppressa, nullo omnino horũ superatur: vt è regione voluntas bona nõ satis indiget signis iuuari. Ne igitur quæras, quomodo nõ crediderunt: sed illud require, si non omnia facta sint propter quod illos oportuerat credere. Siquidem per prophetã deus pro illis omnibus quæ facere consueuit, carmen quoddã satisfactionis instituit. Quia enim erant Iudæi profectò periturí, extremoq; supplicio deputandi, ne quis de illorum malignitate prouidentiam culparet dei, ait: Quid faciam vineæ meæ, quod ei adhuc nõ fecerim? Idipsum itaq; etiã hoc est cõsiderandum loco, quid scilicet oportuerit fieri, quod à deo factũ esse possit negari: vt si quãdo de dei prouidẽtia aliquis sermo moueatur, hoc vtaris satisfactionis modo, aduersus eos qui illi de multorum malitia obtrectare conantur. Cõsidera igitur quãta hic faciat opera mirãda, & initia futurorum. Non enim paradisus, sed cœlũ aperitur ipsum: illa verò ad Iudæos quondam habita oratio, sit deinde proposita nobis. Nũc verò, domino iuuante, ad institutum sermonem reuertamur. *Et baptizatus Iesus, ascendit protinus ex aqua, & aperti sunt cœli.* Cuius igitur rei gratia cœli patuerunt? Vt discas etiam tu cùm baptizaris, hoc fieri, deo te iam ad patriam cœlestẽ vocante, nihilq; cõmune cum terra habere suadente. Quod & si võ vides, tamen nõ idcirco discredas. Semper enim inter initiũ spiritalium, ac mirabilium dispensationũ apparent sensibiles visiones: taliaq; signa stupidioribus, claraq; visione egentibus, neq; vllam incorpoream naturam cõprehendere cogitatione valentibus præstantur, vt ea cùm vel semel, vel postea fuerint prędicata, statim fidei ardore suscipias. Nam & super Apostolos sonus factus est spiritus vehementis, & igneárum vtique linguarum species apparuit, sed propter adstantes profectò Iudæos. Nunc verò etiamsi euidentia signa nõ fiant, ea tamen quæ olim facta referuntur, suscipimus. Cæterùm & columba tunc ideo apparuit, vt extenti quodãmodo digiti vice dei filium Ioanni, cæterisq; monstraret: vt discerес, quoniam super te quoq; cùm sacro fonte dilueris, sanctus spiritus veniat: iam verò nõ visibili specie, qua vtiq; nõ egemus, cùm nobis pro cunctis sola fides sufficiat. Cur autem in specie venit columbæ? Mansuetum hoc animal, ac mundũ est. Quia igitur est mansuetudinis spiritus, propterea in eius specie apparuit. Simul etiam veteris nos videtur admonere historiæ. Nam cùm vniuersum aliquando orbem naufragium cõmune mersisset, & omne prorsus hominum genus periclitaretur, istud interim certè animal apparuit, finemq; illius tempestatis ostendit, atque ore ramum portans oliuæ, pacem mundo redditã nunciauit. Quæ omnia erant futurorum figura. Tunc enim multo erat hominum vita deterior, multoq; maiori digna supplicio. Ne igitur ipse desperes, illius te historiæ confirmat admonitu. Nam tum quoque desperatis iam omnino rebus, liberatio facta est atque correctio: sed tunc vtique per pœnam, modo verò per gratiam, atque ineffabilem indulgentiam redemptoris. Propterea & columba cernitur ne quaquam óliuæ ramum ferens, sed omnium liberatorem nobis euidẽter ostendẽs, spemq; suggerens prosperorum. Non enim ex arca vnum educit hominem: sed postquã apparuit, vniuersum prorsus orbem attollit in cœlũ, quæ certè pro oleæ ramo, omni generi hominum adoptionem detulit filiorum. Considerans igitur tanti amplitudinem muneris, nequaquã illius inferiorẽ existimes dignitatẽ quia se in huiusmodi specie demonstrauit, Audio quippe dicentes aliquos, quantũ inter homines colũbamq; discrimen est, tantam Christi & sancti spiritus esse distantiã: quia ille quidem in nostra vtiq; natura, hic verò in specie sit visus colũbæ. Quid igitur ad talia respõderi potest? nisi quia filius quidẽ dei, naturã hominum profectò susceperit, spiritus verò sanctus nõ assumpserit naturam columbæ: idcirco Euangelista, nõ in natura, sed in specie columbæ dixit: nec vnquã omnino postea, sed tunc certè solum in hac visus est figura. Si verò propterea minoris illũ esse autumas dignitatis, inuenientur iuxta ratiocinationẽ tuã Cherubin quoq; multo esse potiora: & tanto vtiq;, quãto columbæ aquila præcellit, siquidẽ istius quoq; illa susceperе figurã. Et rursus præstantiores angeli esse creduntur: sæpe enim in figura hominis ostensi sunt. Sed non est istud, omnino nõ est. Aliud nanq; est ipsius rei veritas, aliud verò tẽporalis visionis submissio. Noli igitur tam grandi beneficio ingratus existere, noli ei vicẽ referre cõtrariã, qui tantorũ rigauit te fonte donorũ. Vbi enim adoptio filiorũ est, ibi etiam omnium malorum prorsus interitus, & cunctorũ collatio fit bonorũ. Propterea Iudaicum quidẽ baptisma aboletur, ac desinit, nõ strum verò sumit exordium. Quodq; in paschæ mutatiõe factũ est, idipsum efficitur innouatiõe baptismatis. Nam & pascha cùm vtrunq; dominus celebrauerit, illi quidẽ terminum posuit, huic verò principium. Hicverò Iudaicũ postquã impleuit baptisma, cõtinuò etiã ianuas ecclesiæ reserauit. Sicut ergò in vna tunc mensa, ita in vno nũc flumine & recepit vmbrã, & addidit veritatẽ. Sancti enim spiritus gratia, in Christi baptismate est. Ioãnis verò baptisma, hac donatione priuatur. Propterea igitur cùm quidem alij baptizarentur, nihil tale factum est omnino. In isto verò solo qui illud erat traditurus, impletur: vt cũ his quæ dicta sunt etiã illud addiscas, quia scilicet nõ erat meritũ baptizantis, sed baptizati virtus operata est. Tũc enim & cœli aperti sunt, & spiritus sanctus superuenit. A veteri quippe nos in nouũ transferens testamẽtum, & portas nobis supernas reclusit, & sanctũ inde spiritum misit, qui ad illã nos patriã cum dignitate maxima cõuocaret. Non enim angelos nos, neq; archãgelos faciens: sed dei filios, atq; dilectos ad gloriam ducit æternã. Hęc igitur vniuersa cõsiderãs, videlicet & charitatẽ vocantis, & illius ad quã vocaris patriæ claritatẽ, & honorẽ quo vtiq; donatus es, vitã exhibens moneribus cõgruẽtem, crucifige te mũdo, tibiq; mundũ, cumq; omni diligẽtia cœlestis in te decus conuersatiõis exorna. Nec quia corpus tuũ translatum adhuc in cœlum nõ est, ideo iã putes cum terra aliquid te habere cõmune, cùm caput iã certè tuum regnet in cœlo. Et idcirco cùm in terris adhuc dominus versaretur, angelos inde deduxit, cũq; eis rursus ascẽdit: vt tu quoq; priusquã illuc ascendas, ita tibi possibile esse dicas habitare nunc terrã, vt tunc habitaturus es cœlum. Permaneamus igitur custodientes eam quã initio suscepimus dignitatẽ, & futura quotidie regna quæramus, omniaq; præsentia vmbras esse prorsus ac somnia iudicem⁹. Neque si rex terrenus aliquis assumens te pauperẽ ac mendicum, repentè sibi adoptaret in filiũ, tu iam ad tugurij tui respiceres vilitatem: & certè nõ grandi hæc discrimine separantur: ita nunc igitur nihil præsentium putes esse preciosum. Longè quippe maiora sunt ad quæ vocatus es capessenda. Qui enim vocat, dominus angelorum est: ea verò quæ conferentur bona, & explicationem sermonis, & cogitationem mentis excedunt. Non enim te à terra transponit in terram, vt terrenus iste rex: sed à terra extollit in cœlum, & à mortali ad immortalem profectò naturam, atque ineffabilem gloriam:

Esa.5.b

Act.o.2.a

Gene.8.b

Eze.11.d &.17.a Dani.7.a Gene.18.& 19.a.&.32.a.f Iosue.5.d

Lucæ.1.b Act.o.1.b

A riam: quæ tunc solũmodo cernenda à nobis erit, quando etiam possidenda. Tantorũ igitur particeps futurorum bonorum, noli auri argentiq; curis onerare mentem, cæterisq; huiusmodi vmbris atq; imaginibus illudere. An fortè nõ putas omnia ista quę cernimus, cõparatione cœlestis regni mẽdicorum panniculis esse viliora? Et quemadmodũ illo eris honore dignus, quámve satisfactionem parabis, imò quæ nõ supplicia persolues, post tam grãde donũ ad vomitum priorẽ transcurrẽs? Non tam enim quasi homo simpliciter, sed vt dei filius peccans, seuerius punieris: & ipsa excellentia dignitatis, maioris tibi fiet causa supplicij. Nã nos quoq; haud simi liter famulos peccantes castigamus & filios, & maximè quando magna à nobis aliqua fuerint beneficia consequuti. Si enim ille qui paradisi fuerat sortitus habitaculum, propter vnum vtiq; delictum tanta post honorem pertulit mala: nos postquã cœlum accepimus, & cohæredes vnigeniti facti sumus, quã veniam sperare poterimus, si ad serpentem curramus post columbam? Non est hic enim, terra es, & in terrã ibis: nec dicendum est, operaberis terrã: nõ illa (inquam) hic audiemus priora:

B sed quod est multo his amarius, tristiusq;, exteriores tenebras, insolubilia vincula, vermem perpetua venena fundentem, & stridorem dentium flebiliter insonantẽ. Et sanè meritò: qui enim nec inter tanta beneficia melior effect⁹ es, iustissimè extrema illa atq; sæuissima tormenta patieris. Cœlum aliquãdo Helias aperuit, & clausit: sed vt pluuiam aut emitteret, aut teneret: tibi autem non idcirco apertũ est cœlum, sed vt illuc profectò cõscenderes: quodq; est amplius, nõ vt ascenderes tantum, verùm vt alios quoq; si velles, simul leuares, tantam sibi in suis omnibus potestatem fiduciãq; donauit. Quia igitur ibi est domus nostra, ibi etiam omnia recondamus, nihil hic penitus relinquẽtes. Quicquid enim hic dimiserimus, amittimus. Hic siquidem & si ostiis thesauros tuos, & si claubus, serisq; apponas famulorum mille custodias: & si superes omnes insidias malignorum, & si oculos effugias inuidentium, & si nulla per tineas damna patiaris, etiamsi nullum omnino rebus inferat detrimentum vetustas (quod vtique inter impossibilia numerandum est) mortem tamen nunquam valebis effugere, sed vno tibi momento temporis omnia illa rapientur: nec rapientur modo, sed in manus etiam inimicorum plerunq; tradentur. Si verò in supernam illam domum opes tuas transferas, omnia proculdubio ista superabis. Non enim ostium, non seras & claues superponi erit necesse. Tanta est securitas illius ciuitatis, tam indespoliabilis regio, & quæ omnino inuia corruptioni, malitiæq; permaneat: quod certè constat esse verissimum. Nõne igitur extremæ vecordiæ est, hic quidem vbi reposita corrumpuntur ac pereunt, omnia cõgregare: ibi verò vbi si aliquid recõdamus, etiam augeri poterit, nõ minimã quidem commendare partem, & hoc cùm ibi sumus sine fine victuri? Propterea nec gentiles fidem his quæ à nobis dicuntur, accõmodant. De actibus enim, non de sermonibus nostris futurorum volunt habere documentum. Nunc verò cùm videant ædificari à nobis splendidas domos, agros, balnea atq; hortorum amœnitates parari, nolunt credere quòd alterius nos vrbis perfectiõem paremus. Si enim, inquiunt, verum esset istud, vendentes prorsus cuncta quæ possident, illud profectò præmitterent. Itaq; de præsentibus facilè coniectant. Vident quippe locupletiores quoq;, domos atque agros illis maximè iunctas vrbibus comparare, in quibus habitationem loca-

3.Reg.17.

runt. Sed nos è contrario facimus, & terram quidem D quam paulò pòst relicturi sumus, multo cum studio nobis parantes, pro paucis certè iugeribus, & exiguis habitaculis non modo aurum, sed proprium quoq; sanguinẽ frequenter impendimus, Vt verò cœlum nobis emamus ipsum, ne hæc quidem quę nostris vsibus superant, erogamus. Et hoc cùm & exiguo illud precio emere possimus, & in perpetuum possidere, si semel emerimus. Propterea extremas meritò pœnas luemus, nudi illuc euntes, ac pauperes. Quinimmo nõ pro nostra paupertate tantum, verumetiam pro eorum quos nostri similes facimus, intolerabilia etiam supplicia perferemus. Cum enim videant gentiles eos quoq; erga ista studiũ omne figentes, qui cœlestibus mysteriis perfruũtur, multo iam ipsi magis præsentia contuentur, plurimum sanè super nostrũ caput ignium cõgregantes. Quando enim nos qui eos deberemus docere cuncta hæc cõtemnere quæ videntur, ipsi ex omnibus maximè in istorum desiderium cõcitamur: quemadmodum ipsi salui esse poterimus, qui certè pœnas pro aliorum quoq; perditione soluemus? Nõnne audis Christum loquentem, quoniam Matth.5.b E pro salibus nos esse in hoc mundo velit, atque lampadibus, vt & diffluentes deliciis restringamus, & pecuniæ solicitudine obtenebratos illuminemus? Quando igitur ipsi potius properamus in tenebras, quando ipsi potius relaxamur: quæ tandem nobis supererit spes salutis? Nulla est, omnino nulla: sed mugientes prorsus, pressisq; dentibus infremẽtes, manibus simul ac pedibus colligatis, in gehennæ trudemur incendium. Et hoc post quam nos abundè vitæ huius cura confecerit. Hæc igitur omnia considerantes, vincula tanti abrumpamus erroris, vt nec in illa incidamus, quæ nos inextinguibili igni tradant, & præsenti hac catena solicitudinum liberemur. Qui enim pecuniæ seruit, & præsentibus cõpedibus stringitur, & futuris paratur: qui verò istius cupiditatis immunis est, vtraque libertate potietur: quam vt ipsi etiam consequamur, grauissimum auaritiæ conterentes iugum, ad cœli fastigia subleuemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & honor cum patre, & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia. xiii ex capite. iiii.

F *Vnc ductus est Iesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens tentator, dixit ei: Si filius dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: scriptum est, Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius dei es, mitte te deorsum: scriptum est enim, Quia angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidẽ pedem tuum. Ait illi Iesus rursum.* Deut.8.a Psal.90.c Tunc istud, ad quodnam tempus aptandum est? Proculdubio ad illud quo descendit spiritus sanctus: cùm etiam desuper delata vox ait, Hic est filius meus. Mirum est verò quòd dixit à spiritu, id est sancto: ab hoc enim illum in desertum ductum esse significat. Quia enim omnia ad nos erudiendos, & facienda sibi & patienda susceperat, in eremum quoque se patitur abduci, & cum diabolo inire certamen: vt vnusquisque cùm fuerit baptizatus, si post baptisma maioribus tentationibus vrgeatur, non vtique turbetur, quasi insperatum sibi aliquid obuiauerit: sed permaneat cuncta viriliter sustinendo, vtpote quæ sibi consequenter contigerint. Idcirco enim accepisti arma,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G non vt ocieris,sed vt pugnes . Propterea deus in te tribulationes irruere permittit . Primò quidem, vt discas quoniam Christi baptisma multo te fecerit fortiorem. Deinde, vt in egregia illa animi mediocritate permaneas,neq; donorũ scilicet magnitudine elatus,neq; tentationum mole depressus.Ad hæc verò,vt malignus ille dæmon,tùm de tua à se discessiõe dubitat, ex ipsa tribulationum tolerantia discat, quòd perfecta ab illo abrenũciatiõe discesseris. Quartò,vt fortior,& ipso prorsus ferro valentior , tentationũ exercitatione rèddaris. Quintò,vt capias grande documentum thesaurorũ tibi à domino creditorum.Neq; enim superueniret tibi,neque aduersus te diabolus irrueret,nisi in maiore te positum honore conspiceret. Hinc enim aduersus Adã insurrexit aliquãdo, quia multa illum dignitate vidit cõspicuum.Propterea & contra sanctum Iob nequitiæ suæ arma cõmouit , quia vtiq; videbat illum ab omnũ deo miris laudibus coronatum.Et quemadmodũ igitur dominus dicit,Orate ne intretis in tentationem?propterea nõ eum vltrò isse in eremum,sed à sancto spiritu ductum esse cõmemorat, iuxta dispensationis profectò rationem : vt nos videlicet apertissimè signatum esse videamus, quia nõ spõte nosipsos in tentationes oporteat insilire:sed si contracti fuerimus,viriliter repugnare.Et cõsidera quoniam illum assumens spiritus duxerit,non in vrbem, neq; in forum,sed in eremũ.Quia enim diabolum volebat allicere,nõ de esurie solum,verumetiam de loco occasionem illi tentationis ingessit.Tunc quippe maximè aliquos diabolus aggreditur,cùm solos viderit,atq; ab aliis segregatos. Sic denique mulierem ab initio aggressus est,solam illã excipiens, atq; à viro inueniens separatam . Quando enim viderit aliquos copulatos, haud similiter audet accedere . Vnde maximè oportet etiam ob hanc causam frequenter nos aliis aggregari,vt nõ facilè in diaboli captionem paremur.Inuenit ergo illum in inuio solitudinis. Quòd enim talis esset eremus,Marcus diligenter notauit de domino,dicens:Et erat cum bestiis . Cõsidera verò cum quanta ad eum arte malignitatis accedat, quódve præcipuè tempus obseruet:nõ enim ieiunantem tentat, sed esurientẽ, vt scilicet discas quàm sit bonum grande ieiunium : & quia hæc aduersus diabolum arma sint maxima, quodq; post baptisma nõ deliciis atq; temulentiæ, nõ mensæ epulis onustæ,sed ieiunio animum debemus intendere. Propterea enim & dominus ieiunauit, nõ quia hoc indigeret ipse,sed vt nos vtiq; doceret,quibus peccata ante baptisma dominatio ventris intulerat. Vt enim si aliquis ægrotũ quem ad sanitatẽ reduxit, iubeat illa non facere ex quibus morbus ille contigerat : ita etiam post baptisma ieiunium contra vitium edacitatis induxit. Nam & Adam de paradiso intemperantia ventris eiecit,& diluuium sub Noë ista cõmeruit,& fulmina in Sodomitas ipsa deduxit . Et si enim fornicationis quoque ibi crimen horrebat,sed hinc tamen vtriusq; radix supplicij pullulauit. Quod Ezechiel quoq; notãdo dicebat: Veruntamen hoc erat peccatũ Sodomorum , quoniam in superbia,& in saturitate panum, & in abundantiis effluebant . Et sic etiam Iudæi maxima prorsus mala frequenter operati sunt,& ad impietatem deliciis,atque ebrietate cõpulsi : propterea & ipse quadraginta dies ieiunat,nobisq; ostendens remedia salutis. Nec tamen vltrà progreditur,ne scilicet admirationis enormitas incredibilem faceret susceptæ hominis veritatem . Nunc verò nequaquam fit istud , quia prius Moses & Helias dei potentia sustentati,in hanc ieiunij longitudinẽ peruenire potuerunt.Si verò vlterius progressus fuisset,plurimis etiam incredibilis fuisset carnis assumptio. *Cum igitur quadraginta dies ac noctes ieiunasset,postea esuriit.* Occasionẽ diabolo tentandi præbens,vt prius ipse cõgressus quomodo etiam ab aliis vinci possit,ostenderet. Sic enim faciunt athletæ , qui cùm discipulos suos vincere docent, data opera in palæstris cum aliis certamen exercent,vt in luctantium corporibus faciant artem spectare vincendi: quod in hac quoq; colluctatione cõstat esse effectum.Quia enim diabolum ad certandum voluit attrahere,esuriem suam ei fecit manifestam,& non repulit prouocantem.Sed cùm eum suscepisset ad luctã: & semel,& iterum,& tertiò cum facilitate quæ eum maximè decebat,elisit.Sed ne ipsas victorias transcurrẽdo vtilitatibus vestris aliquid detrahamus,à primo inchoantes cõflictu, vnumquodq; certamen diligẽtius retractemus . Postquam esuriit,inquit: *Accedens diabolus dixit ei:si filius dei es,dic ut lapides isti panes fiant.* Cùm enim audisset venientem de cœlo vocem,atq; dicentem:Hic est filius meus dilectus : audisset etiam Ioannem testimonium illi tam insigne perhibentem,ac hominẽ deinde ipsum esurientẽ videret,magno teneri cœpit ambiguo . Nam neq; hominem illum esse nudum credere poterat,propter ea quæ diuina vox de eo protulerat:nec rursus istud recipere quòd filius esset dei,quem esurientem videbat.Itaq; maxima rerum cõclusus angustia,voces emittit ancipites . Et sicut in paradiso accedens ad hominem, finxit illa quæ nõ erant, vt quæ erant disceret : ita hic quoq; nesciens manifestè suscepti hominis ineffabile sacramentũ,& quisnam esset hic præsens:alia retia iãcere molitur, per quæ se abscõditum istud atque secretum opinatur addiscere. *Si filius,* inquit, *dei es,dic ut lapides isti panes fiant.* Nõ dixit, si esuris : sed, si filius dei es: videlicet existimans posse se illi aliquid per laudum blandimenta furari.Idcirco non cõmemorauit esuriem,ne hoc ei quasi exprobrare atq; obiicere videretur. Magnitudinem quippe tantæ dispensationis ignorans,istud ei erubescendum putabat: propter quod dolosa illum adulatione palpando,solius admonet dignitatis. Quid igitur Christus ? Insolentiam eius fastumq; deiiciens,& ostendens id quod acciderat nec confusione dignum,nec indignum sua esse sapientia: id quod ille in eius adulatione absconderat, in medium profert, palámque cõstituit. *Non in solo,*inquit,*pane viuit homo.* Ita nihil erubuit à necessitate ventris incipere.Tu verò maligni dæmonis perpende nequitiam, & vnde faciat initia luctandi , & quemadmodum propriæ nõ obliuiscatur artis . Per quæ enim & primum expulit hominem, & alios certè plurimos malis mille circundedit: per hoc etiam nunc texit dolos , prouocans scilicet ad appetitum ciborum. Multos igitur stultorum nunc etiã audire possumus,qui dicant mala propter ventrem innumera cõmitti: sed Christus ostendit , quòd amatorẽ virtutis nihil tyrannis ista indecens facere compellat. Deniq; & esuriit,& nõ obedit imperanti: nos profectò erudiens ne vnquã diabolo credamus. Quia enim homo hinc offendit deũ,legemq; transgressus est:ex abundanti tunc docet,quòd & si nõ tibi præuaricationem ille præcipiat,nec sic quoq; esse credendum. Et quid dico præuaricationem? etiamsi aliquid vtile dæmones iubeant,nec sic quidem illos debes audire . Sic enim etiam illos dæmones loqui vetuit, qui eum dei filium prædicabant: & Paulus rursum idipsum inclamantes increpauit : & certè erat vtile quod dicebant : sed magis eos magisq; deprimens,eorumq; insidias destruens, exagitabat

A tabat salutaria quoq; dogmata prædicantes,vndiq; eorũ ora claudens,& tacere præcipiens.Idcirco ne hic quidẽ dictis eius annuit Christus : sed quid ait? *Non in solo pane viuit homo.* Quod verò dicit,hoc est,potest esurientem deus etiam sermone pascere. De veteri autẽ testimonium protulit testamento,atq; præcepit,siue famẽ, siue aliud patiamur aliquid,nunquã tamen dominũ relinquamus . Si verò quis dixerit, & quidem debuit hoc quod petebatur ostendere:respõdebo, Cuius rei gratia? quáve id exigente ratione?Nõ enim vt crederet hęc ille dicebat,sed(quantũ opinabatur) vt ipsum de infidelitate cõuinceret. Siquidem etiam primos homines hac arte decepit,eosq; parum deo credidisse cõuicit. Cõtraria enim dixit ille promittẽs , eosq; inanibus spebus inflauit:quũ persuasione fecisset incredulos, etiam de illis bonis,quibus fruebãtur,excluſit. Sed Christus ostẽdit se neq; tunc diabolo,neq; postea Iudæis,iuxta diabolum sapientibus,signumq; postulantibus,annuisse:vbiq; nos docens,vt etiamsi aliquid eiusmodi facere possimus,nihil tamen vel absq; ratione,vel cũ aliqua vanitate faciam?: B nec diabolo vnquã credamus , etiãsi magna quædã necessitas vrgere videatur.Quid igitur sceleratus ille,atq; deuictus? Postquã præceptum suũ illi persuadere nõ potuit,& hoc cum tanta vrgeret esuries:ad aliud procedit, & dicit: *Si filius dei es, mitte te deorsum: scriptum est enim, Quoniam angelis suis mandauit de te , & in manibus tollent te.* Cur autem ad singula tentamenta proponit,ac dicit, Si filius dei es? Idipsum etiam nunc facit,quod fecit in primis.Sicut enim tunc de deo detrahens ait,Scit enĩ de?, quia in quacunq; die manducaueritis , aperientur oculi vestri:per hæc ostendere volens illos circũuentos esse à deo atq; deceptos , nullũq; ab eo beneficium cõsecutos. Ita hic quoq; idipsum profectò significat quodãmodo, dicens:Frustra te filium suũ nominauit, taliq; donatione decepit.Aut si certè aliud est,documentum nobis aliquod tantę ostẽde virtutis. Deinde quoniã ille fuerat de scripturis locutus, etiam dominus testimonium illi protulit de propheta. Quẽadmodũ igitur Christ? verba eius audiuit?nihil vtiq; indignatus est, nihilq; cõmotus:sed cum multa modestia scripturarum ei rursus voce respõdet: *Non tentabis dominum deum tuum.* Nos vtique docens , quia diabolum per patiẽtiam ita oporteat, atq; tolerantiam,nõ per signa,superari: nihilq; ad ostentationem nostri,atq; amorem facere gloriãdi. Cõsidera verò diaboli insipientiam , de testimonio quoq; ipsõ quod protulit . Nam ea quidem quæ à domino prolata sunt,satis aptè vtiq; prolata : quæ verò ab illo vsurpata, ineptè nimium ac prorsus incõgruè, & quæ nulla parte sui domini responsionibus obuiarent. Neq; enim quod scriptum est,quia angelis suis mandauit de te: suadet vt seipse iaciat, atq; præcipitet : præterea verò neq; de domino istud dictum est , quanquam hoc quidem de illo nõ arguat . Et certè cùm ille iniurioso sermone abusus fuisset,valdeq; cõtrariè:nemo enim à dei filio istud exposcit . Dæmonum quippe est seipsos iãcere deorsum, dei verò homines erigere iacentes . Nam si potentiam oporteret ostendi, nõ semetipsum proiiciendo ac præcipitando ostenderet, sed alios profectò saluãdo.Cęterùm seipsum in præcipitia ac prærupta proiicere, diabolicæ est mentis insania.Quoties enim istud aliqui faciunt,cõsilio nimirum seductoris agitantur:at Christus etiam cùm ista dicta sint,nõdum se tamen reuelat , sed quasi homo ei interim loquitur.Dicere enim,quia non in solo pane viuit homo:&,Nõ tentabis dominũ deum tuum:nõ valde seipsum manifestantis erat,sed vnum se ostẽdentis è cæteris.Neq; verò mireris,si diabol? Christo loquens,sæpe huc illucq; vertatur . Nam vt prælientes solent,cùm acceperint lætales plagas, multo vtique sanguine perfluentes, tenebras q; patientes, moribunda circunferre membra: ita hic quoq; prima statim ac secunda sauciatus plaga,in alia atq; alia verba deuoluitur: & tamen hic quoq; tertium certamen ingreditur,& ducens illum in mõtem excelsum valde, ostendit ei omnia regna mundi,& dixit: *Hæc omnia tibi dabo,si procidens adoraueris me:tunc dicit ei, Vade satana,scriptum est enim, Dominum deum tuum adorabis,& illi soli seruies.* Quia enim iam in patrem ipsum nequissimus ille peccauerat, omnia quæ illius sunt sua esse dicendo, seq; eorum dominum sacrilegè profitendo, quasi cunctorũ esset creator:tunc eum iam vtiq; corripit: & ne tunc quidem vehementius, sed omnino simpliciter atque mediocriter. *Vade,*inquit,*satana.* quod præceptum magis quàm increpatio fuit.Postquã verò ei dixit,Vade,cõtinuò illum vertit in fugam.Neque enim aliis iam per semetipsum tentationibus appetiit.Et quomodo,inquies, Lucas ait, Quia omnem tentationem cõsummauerit ? Mihi quidem videtur ipsa tentationum capita ille cuncta dixisse,vt ea quoq; omnia pariter intelligas quę sub istis quasi principalib? cõtinentur. Hæc enim sunt quæ in se mala innumera cõprehendunt . Seruire ventri, inanis appetitu glorię quippiam facere,ac furioso pecuniarum amore superari.Quod vtiq; etiam sceleratus iste cognoscens, quasi omnibus vitiis fortiorem pecuniarum cupiditatem locauit,antè iam quidem,& prorsus ab initio certaminis idipsum meditatione parturiens : extremũ verò illud reseruans,quasi quod omnibus valentius esse iudicaret . Hic quippe mos deceptionis eius est,vt quæ magis ad supplantandũ idonea esse credit,hęc adhibeat extrema . Quod certè etiã in sancti Iob tentatione seruauit,propter quod hic quoq; cùm ab illis quę videbantur faciliora atq; infirmiora cœpisset,ad fortius transiit. Quemadmodum igitur istud superari oportet:ita proculdubio vt ipse Christus edocuit: vt scilicet refugiam? ad dominum,& ne fame quidem ipsa deiiciamur, credentes ei,quòd vel solo possit alere sermone: & ne in illis quidem quę accepimus bonis,tẽtemus datorem,atq; F vt cœlestis tantũmodo gloriæ claritate cõtenti,terrena ista pro nihilo iudicemus: & semper sciamus esse vilissimum,quicquid mensuram necessarij vsus excesserit. Nihil enim sic diabolo subiici hominem facit , vt inhiare opibus,atque habendi amore superari. Idq; ex his quæ nunc fiunt,facilè doceri potest . Nam modo quoq; non desunt , qui in vitiis atq; delitiis omni ætate vixerint , ibi tamen iuxta rationem duntaxat tuam eodem excipiuntur statu.Quis tandem vnquam tyrannus,quis ita crudelis,ita truculẽtus ac barbarus,tam durè de cultoribus suis ac subditis iudicabit ? Vides certè stultitiæ magnitudinem,considerasti vbinam huiusmodi ratiocinatio terminetur?age igitur,& si nulla alia,his saltem rationibus eruditus, ab hac malignissima suspitiõe desiste.Fuge longius vitia , & laborem qui est pro virtute complectere . Non enim vsq; ad præsentium possessionem bona nostra perueniunt.Quod etsi aliquis dixerit, quis inde veniens,ea quæ ibi sunt,indicauit?Respõnde, Homo equidẽ nullus,nã illi forsitan credendũ nõ fuisset,vtpote põpam magnã omnino facienti rebus, easq; elatius proferenti:at verò omnium dominus cuncta illa nobis maxima cum veritatis reuerentia reuelauit. Quid igitur homine nobis opus est indice , cùm idem ille qui exacturus est ista supplicia , clamet quotidie,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quia & gehennã pararit,& regnũ:atq; horũ præbuit nobis clara documenta? Si enim nequaquã ibi iudicaturus esset,ne hic quidẽ vnquã vltionem de infidelibus expetisset.Nam hoc quoq; quã putam⁹ habere rationẽ, quòd malorum quid im nõ puniuntur alij,cùm alij puniãtur: nisi fortè dominum personarum acceptorem quis dixerit?Itaq; vanum etiã istud est,si credantur alij quidem pœnas soluere,alij verò hinc impunè trãsire. Hoc enim priore illo est errore deformius:sed si bono me animo volueris audire,hanc quoq; quæstionẽ breuiter absoluã. Quenam igitur hæc absolutio est?Neq; ab omnibus hic deus exigit vltionem,ne resurrectionem vtiq; desperãdo,iudicium quoq; desperes futurum, quasi omnium iã hic suppliciis persolutis: nec tamẽ omnes sinit impunè transire, ne cuncta prorsus absque vlla esse prouidentia suspiceris.Sed & nõ punit, & punit: per ea quidem quæ punit,ostẽdens ibi ab eis qui hic immunes supplicij fuerint,exacturũ se esse rationẽ:per ea verò quę non punit, sperare nos faciens esse terribile prorsus post ista iudicium. Si verò generaliter dissimulans fuisset, priorum nullum hic aliquando puniisset,nullum beneficiis honorasset.Nunc autem cũ vides propter te & cœlum extendisse,& accendisse solem, & fundasse terram, & maria fudisse,& aëra pãdisse,& lunæ disposuisse cursus, & immutabiles anni leges hominibus ordinasse, aliaq; omnia cernis nutu eius cursum suum absq; cessatione perficere.Omnis quippe nostra,irrationaliumq; natura,reptilium, serpẽtium atq; gradientium, volantium quoq;, ac natantium in fretis,in stagnis,in fluminibus, in fontibus:tum eorum quæ in montibus vagantur ac vallib⁹, tum quæ in aëre,in domibus,in cãpis:tum semina vniuersa,tũ germina, arbores quoq; & siluestres,& mites, steriles aliæ,aliæ feraces,cæteraq; omnino cuncta ab illa nihil laborante prorsus manu tum creata,tum mota in nostram dispensantur salutem. Nec solum ad necessarium nobis vsum, verumetiam ad exercẽda liberalitatis officia,& cõmunicandi ministeria præstantur: tãtum igitur cernens ordinem rerum, & certè ne exigua quidem à nobis numerata pars est,audes dicere quòd ille qui tãta est propter te operatus ac talia,æternæ te obliuioni tradat, cumq; asinis,ac porcis mortuum iacere patiatur:& cùm tanto te munere suæ pietatis honorauerit,qua te angelis quoq; fecit æqualem, post labores innumeros,sudoresq; despiciet. Et quanam hæc poterunt rationis similitudine colorari? Hæc enĩ etiamsi nos forte taceamus, lapides proclamabunt, tam certa & clara sunt,atq; ipso lucidius sole fulgentia.Quia igitur hęc omnia propter te facta sunt,æmulare hanc atque imitare victoriam. Et si ad te ex cultoribus dæmonis,ac de illa sapientibus aliquis accedat, vbique exprobret, ac dicat: Si magnus quidem es atq; mirabilis,transfer hunc mõtem: nihil omnino turberis, nec ad iracundiam velut quadam ferita e rapiaris,sed commoda ratione respõde,dicens illud quod dominum certè tuum audisti paulò ante dicentem:Non tentabis dominum deum tuum. Et si ille gloriam,potentiamq; proponens, & infinitam pecuniæ multitudinem, adorare te iubeat, sta perseueranter prorsus,ac fortiter. Nõ solum enim in communem nostrum omnium dominum hoc diabolus fecit, sed quotidie prorsus quoscũq; famulos eius huiuscemodi machinis fretus oppugnat,haud in montibus solum, & in eremo atq; deserto: nec per semetipsum tantummodo,sed in vrbibus,& in foris,& iudiciorum locis,& per homines naturæ nobis societate coniunctos. Quid igitur facere nos cõuenit? Ex toto videlicet illi nõ credere, atque obstruere prorsus auditum, & odisse etiam K
blandientem. Tuncq; illum auersari maximè,cùm maiora promittit: quia & Euam quando maximè spebus extulit,tunc vtique deiecit,magisq; illi inuexit incõmoda.Nam & hostis est ferox,& bellum infert nõ denunciatum.Nec tantum nos pro salute nostra,quantum ille pro perditione decertat.Aduersemur huic igitur nõ sermonibus tantum,sed & operibus:nõ cogitationibus solum,sed & actibus: nihilq; ex his quæ illi solent placere faciamus. Sic enim omnia quæ deo placitura sunt, faciemus.Nam ille quidem multa sæpissimè pollicetur, nõ vt det,sed vt potius accipiat: promittit plurima de rapinis,vt auferat regnum atque iustitiam,& quasi quosdam laqueos tendens atque decipulas, thesauros pollicetur in terra,vt etiã nos & istis thesauris,& cœlestibus spoliet.Vult nos in hoc seculo ditari, ne videat diuites in futuro. Et si nõ potuerit per diuitias ab illa nos excludere beatitudine præmiorum,alia ad nos via,id est pauertatis,accedit: quod sanctum quoq; Iob impugnando faciebat.Quia enim vidit nihil ei nocuisse diuitias, retia ex paupertate contexuit, inde saltem credens eum posse laqueari: quo quid aliquãdo queat esse vecordius? L
Nam qui potuit modestè ferre diuitias, multo magis poterat etiam fortiter ferre pauperiẽ. Et qui præsentes opes absq; cupiditate possederat,facilè nõ requirebat absentes.Itaque beatus ille nõ opulentia, sed inopia factus est illustrior. Siquidem diuitias malign⁹ spiritus auferre potuit,charitatẽ verò qua erga deum ille feruebat,nõ modo auferre nõ potuit,sed fecit etiã fortiorem: & quẽ cunctorum possessiõe nudauerat, maioribus postea doluit abundare diuitiis.Et idcirco in magna rerum versabatur angustia,cùm quanto plures, quantoq; maiores admouit plagas, tanto eum potentiorẽ videret effectũ. Itaq; cùm omnia peregisset,maximoq; tentationũ strepitu,nihil tamen explicare potuisset,quasi ad antiqua illa arma cucurrit,ad fœminam,& personam sibi induit, quasi piè aliquid prouidẽtis, per quam calamitatum eius tragœdiam miserabiliter inculcat: & simulat se ad ipsius ex tantis liberationem malis istud afferre consilium: verùm nec sic quidẽ valuit obtinere. Vidit enim Iob.2.c
dolosam eius escam vir ille mirabilis, & loquentem ex diabolo coniugem, maxima repentè prudẽtia in silentium coarctauit: quod nos quoque facere conuenit.
Nam etsi fratris,etsi amici charissimi,etsi coniugis,et- M
si necessariorum, vel cuiuslibet alterius personam indutus, aliquid nobis eorum quæ solet loquatur: non illum per quem loquitur,sed illum qui loquitur, auersari atque horrere debemus. Nam modo quoque plurima similia horum facit, ac diuersarum nos personarum consolatione & compassione solicitat: quæ videtur quidem specie esse blanda,re verò lætifera:si quidem venenosis omnibus nocentiora verba nouit infundere.Blãdiri enim vt noceat,diaboli est: corripere verò vt prosit, dei. Nequaquam igitur aliter quàm se res habet intelligere conemur, neque per omnem modum vitæ huius tranquilla sectemur.Quem,inquit,diligit dominus, Prouer.3.b
corripit. Quando enim prosperitate fruimur, cùm in malignitate viuimus, tunc magis nobis est ac magis dolendum. Nam semper quidem nos oportet metuere peccantes, maximè autem cùm nihil triste perpetimur.Quando enim per partes ab vno quoque nostrum pœnas exigit,leuiorem nobis ipsam animaduersionem facit: quando verò patientius nostra videtur dissimulare delicta, ad maximã nos in talibus permanentes pœnam reseruat: quando enim iustis non defit tribulatio,

A bulatio,quanto magis illa expectanda est peccatoribus.
Exod.14. Perpende igitur quanta Pharao dei patientia quondam potitus, extremam pro cũctis postea pertulit vltionem.
Dañ. libro. Nabuchodonosor quoq; postquam plurima & magna
Luc.16. peccauit, grauius in fine punitus est. Et purpuratus ille dives, quo magis nihil triste sustinuit, hoc ipso infœlicior fuit.De præsenti enim vita deliciatus abscessit, dignam pro his omnibus vindictã daturus, vbi certè nec cõsolationem inuenire posset malorum.Et tamen sunt quidam ita frigidi prorsus ac stolidi,vt præsentia magis eligant,& ridicula illa verba depromant,Interim fruar præsentibus,& tunc de incertis probabo.Indulgeam vẽtri,seruiam voluntati, abutar istius vitæ iucunditate: da mihi quod præsens est, accipe quod futurum est. Et in
Hiere.15.c quo tandem ab hircis & porcis differunt tam irrationabilia proferentes? Equi,inquit, insanientes in fœminas facti sunt: vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat.non concedit propheta,vt eos qui tales fuerint,homines nuncupemus.Quis ergo culpare nos poterit,quũ porcis atq; asinis stultiores putamus eos,qui ea quę clariora sunt quàm quæ cernuntur oculis, esse adhuc putãt
B obscura & ignota?Si enim nulli alij credis,audi dæmones saltem, quum dei potẽtia verberantur, qui certè ad nobis nocendum & facere meditãtur,& dicere. Neque enim negare poteris quòd omnia illa agãt ad nostram desidiam nutriendam,& gehennæ resoluendum timorem, atque vt nullum credatur futurum esse iudicium. Sed tamen hi qui ista cupiunt persuadere, semper clamantes nihilominus atque vlulantes,frequenter prędicant ibi exercenda supplicia.Vnde igitur hæc dicunt,& contra quàm volunt loquuntur? nequaquam aliũdè,nisi quia ad istud cruciatus sui nimietate coguntur.Neque enim spõte vel hoc illi voluissent fateri,vel quòd à mortuis hominibus sæpe torquentur, vel quòd omnino aliquid triste patiuntur.Cur igitur hæc dicimus?quia scilicet gehennam,etiam dæmones esse fateantur,qui à nobis gehennam credi omnino nolunt. Tu vero cùm tãto honore potiaris,& ineffabilium mysteriorum sis certè particeps, ne illos quidem inueniaris imitari:sed ipsis quoque deterior effectus es. Et quis,inquis, venit ab inferis,& talia nunciauit? Sed & de cœlo quis venit, & dixit quia deus sit qui cuncta cõsideret?Animam quo-
C que vnde nos habere manifestum est? Si enim sola illa crediturus es quæ videntur,& de cœlo,& angelis, & de anima,ac mente dubitabis:sic tibi omnia prorsus veritatis dogmata deperibunt.Et certè si manifesta vis credere,inuisibilibus magis te oportet fidem quàm visibilibus commodare. Quanquam enim admirabile satis sit,magnumq; quod dixi, tamen verum est,& habentibus intellectum absque vllo ambiguo confitendũ. Oculi enim carnis sæpe falluntur, nõ vtique in illis quæ inuisibilia esse constat,illa quippe ex toto nesciunt, sed etiam in his ipsis quæ videntur aspicere. Falluntur autẽ & spatij longitudine, & aëris æqualitate, & mente aliò intenta,& ira,& solicitudine,& mille aliis,quibus eorũ perspicuitas impeditur. At vero mentis oculus si diuinarum scripturarum lumen aspiciat,multò certius, atque ab omni prorsus errore alienum, harum quæ sunt incipiet habere rerum iudicium.Nequaquam ergo nobis illudamus ipsi,ne per desidiam vitæ nostræ, quæ de talibus est orta dogmatibus, perq; ipsa dogmata magis nobis conflemus incendium. Si enim iudicium nõ est futurum, neque pro malis actibus supplicia soluemus: sequitur, vt neque pro sanctis laboribus præmia capessamus. Perpendite igitur, quousque vestra blasphemia D
proue hatur,qui dicitis iustum,mitem,ac misericordem deum tãtos suorum labores,sudoresq; despicere.Et qua tandem istud poterit ratione defendi.Itaque etiamsi aliundè omnino nequeas, exemplo tamen propriæ domus ista considera,& tunc manifestam hanc stultitiam deprehẽdes. Nam & si millies ipse sis immisericors atque crudelis, & vltra omnes feras rationis extraneus, nequaquam tamen pateris vt amantem tui seruulũ moriens inhonoratum relinquas, quem certè & libertate donas, & pecunia, cæterisq; muneribus: & quia ipse nihil ei iam poteris præstare post mortem,eum patrimonij tui hæredibus solicitè commendas, rogans pro illo ac deprecans, facisq; prorsus omnia ne illum irremuneratum relinquas.Tu igitur tam malignus,erga seruulum tamẽ tam benignus,ac misericors inueniris: Deus vero infinita illa bonitas, ineffabilis misericordia, inæstimabilis pietas,famulos suos Paulum,Petrum, Iacobum,Ioannem,cæterosq; horum similes,propter ipsum confectos fame,afflictos vinculis,verberibus scissos,flagellibus mersos, bestiis traditos, quotidièque morientes, perpessos quanta nec numerari quidem possunt, incoronatos, inhonoratósque despiciet? Et ille quidem qui E
ludicrum instituit hunc agonem, eum qui in Olympico certamine victor extiterit, prædicat & coronat. Et dominus seruum,& rex militem, cuncti generaliter bene de se meritos,quibus possunt remunerãt bonis: deus vero solus post tam largos sudores, póstque tã multos labores, nec amplum, nec exiguum prorsus bonũ propriis cultoribus recompensabit?Sed sancti illi atque iusti,cunctisque prorsus virtutibus dediti, illic demum incebunt vbi adulteri,homicidæ,ac parricidæ, vbi violatores etiam sepulchrorum.& quam tandem habent ista rationem,si nihil est post illũ, quo hinc auferimur, absceſſum:sed vsque ad præsens est omne nostrum?In eodem vero statu sunt etiam qui studia habuere diuersa, immo ne in ipso quidem per omnia. Nam aliter fiet illis qui hìc propter deum in ærumna,& istis qui dicunt: hæc omnia tibi dabo,si procidens adoraueris me. Qui quidem homines sunt natura,sed per voluntatem suam diaboli facti sunt instrumenta.Vnde & tũc non per seipsummet tantummodo, sed per alios quoque accedebat ad Christum. Quod etiam Lucas significando dicebat,Discessit ab eo vsque ad tẽpus:ostendens quòd post- Luc.4.d
ea per sua aduersus illum instrumenta pugnauerit. Et F
ecce accesserunt angeli, & ministrabant ei. Quandiu enim fuit in conflictu positus, nequaquam eos apparere permisit: ne scilicet ante victoriam superandum fugaret: postquam vero illum per cuncta deuicit, & victum fugere præcepit,tunc angeli consequenter apparent: vt tu discas quòd te quoque post cõfectam de diabolo victoriam,angeli repentè suscipiant,plaudẽtes tibi,tèque stipatorum vbique more comitantes. Sic igitur & Lazarum post fornacẽ paupertatis ac famis, totiúsque prius Luc.16.c.f
angustiæ, susciꝑientes ad requiem pertulerunt. Quòd enim paulò antè memoraui, multa nunc eorum Christus ostendit,quibus nos postea perfruemur. Hæc igitur considerantes,omnia suademus animæ nostrę,ꝙ postquam hinc fuerimus profecti,& ante terribile illud adstaturi sumus tribunal, & omnium quæ hìc agimus rationem reddituri.Nã & supplicia perferemus,si in peccatis perseueramus:& potiemur coronis, bonísque ineffabilibus perfruemur, si paruo hoc tempore nos voluerimus excolere, eorúmque qui his contradicere ausi sunt,ora claudamus: ipsi vero gratissimã eligamus virtutis viam,vt digna cum fiducia ad iudicium illud abeuntes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gcuntes, promissa nobis præmia consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria cũ patre & spiritu sancto, in secula seculorum, Amen.

Homilia.xiiij.ex cap.iiij.

Vdiens autem Iesus, quoniam traditus esset Ioannes, secessit in Galilæam. Et relicta ciuitate Nazareth, uenit & habitauit in ciuitate Capernaum maritima, in finibus Zabulon & Neptalim: ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam: Terra Zabulon, & terra Neptalim, uia maris trans Iordanem Galilææ gentium: populus qui ambulabat in tenebris, uidit lucem magnam: & sedentibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. Exinde cœpit Iesus prædicare & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, uidit duos fratres, Simonem qui uocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare: erãt enim piscatores. Et ait illis, Venite post me, & faciam uos fieri piscatores hominum. At illi continuò relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde uidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius in naui cum Zebedæo patre eorum, reficientes retia sua, & uocauit eos. Illi autem statim relictis retibus & patre, secuti sunt eum. Et circũibat Iesus totam Galilæam, docens in synagogis eorum, & prædicans euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnẽ infirmitatem in populo. Qua tãdem ratione secedit? Nos videlicet docẽs, non vltrò in tribulationes irruere, sed secedere potius atq; discedere. Neque enim crimen est non semetipsum in pericula sponte proiicere, sed non fortiter cùm incideris permanere. Hoc igitur nũc docens, & materiam subtrahens inuidiæ Iudæorum, secedit in Capernaum: tum prophetiam quę de ipso concinerat adimplens, tum etiam capere festinans orbis magistros. Ibi quippe illi exercendæ tunc artis suæ studio morabantur. Tu vero considera quemadmodum eundi ad gentiles occasionem à Iudęis semper accipiat. Nã hic quoq; cùm præcursori eius insidias tetendissent, ipsum in Galilæam gẽtium ire compellunt. Vt autem intelligas, quia neq; proportione de Iudæorum hìc gente dicatur, neq; omnes memorentur tribus, cõsidera quẽadmodum regionem illam propheta secernat. *Terra Zabulon, & terra Neptalim uia maris trans Iordanem Galilææ gentium: populus qui sedebat in tenebris, uidit lucem magnam.* Tenebras hìc non istas profectò sensibiles, sed errores atque impietates vocauit: propter quod & intulit, *Qui sedebãt in tenebris & umbra mortis, lux orta est eis.* Vt enim disceres, quia neq; lumen, neque tenebras has sensibiles nominaret: & cùm de lumine loqueretur, nõ simpliciter lumen posuit, sed lumen magnum, quod alibi appellat & verum: & tenebras memorans, vmbram mortis vocauit. Deinde monstrans quia non ipsi inquirentes inuenerint: sed vltrà illos deus desuper illustrauit: Ipsũ, inquit, eis lumen exortum est, ac refulsit: non quòd illi prius ad lumen accesserint. Ante aduentũ quippe Christi in extremis nimirum malis vita erat hominum cõstituta. Neq; enim ambulabant: quod vtiq; signum erat, ne spem quidem illos liberationis habuisse: sed sedebãt à tenebris comprehensi, quasi ignorantes prorsus quò nam promoueri deberent. Sedebant in tenebris, vt qui omnino nec stare iam possent. *Tunc cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœnitẽtiam agite, appropinquabit enim regnũ cœlorum.* Tunc istud, quando significat? Cùm scilicet Ioãnes in carcere inclusus est: quam rem & ipse ab initio prædicauit. Quid autem opus erat Ioãne, cùm Christum satis ipsa operum suorum testimonia prædicarẽt? vt videlicet hinc quoq; illius dignitatem disceres, quòd sicut pater, ita etiam filius haberet prophetas. Sic enim Zacharias ipse dicit in spiritu: Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Deinde vt ne impudentibus quidem Iudæis defensionis pars vlla remaneret: quod quidẽ etiã ipse posuit, dicens: Venit Ioannes neq; manducans, neq; bibens, & dicunt: dæmonium habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus: & iustificata est sapientia à filiis suis. Tum etiam fuit omnino necessarium, vt ea quę de illo erant dicenda, nõ ab ipso prius quàm ab aliis dicerentur. Qui enim post tot ac tanta illa testimonia, atq; documenta clamabãt: Tu testimonium perhibes de teipso, testimonium tuũ non est verum: nisi prius Ioanne dicente, processisset in medium, ac pro se testimonium ipse dixisset, quid non illi fuissent locuti? Propterea nec prędicat anteaquã Ioãnes, nec mirabilia operatus est, quoadusq; ille incideret in vincula: ne hac existẽte causa, magna pars populi secederetur. Idcirco nec aliquod signum fecit Ioãnes: vt ex hoc quoq; multitudinem traderet Christo, quæ ad eum signorum admiratione confluerent. Si enim post tãtum dispensationis tenorem ante carcerem Ioannis, atque post carcerem, discipuli eius tam pertinaci aduersum Christum æmulatione feruebant, vt non ipsum, sed Ioãnem Christum esse contenderent: si horum nihil fuisset, quid tãdem non accidisset erroris? Propterea etiã Matthæus signauit, quia tunc cœpit prædicare. Cùmq; cœpisset, illud prædicauit in primis, quod certè docuerat & Ioãnes. Et necdum interim de se aliquid memorat, sed prædicationem quam prædicauerat ille confirmat: hæc enim erat quæ facilius posset audiri, quia scilicet nullam de illo dignam opinionem gerebant. Idcirco incipiens, nihil dicit aduersum aut molestum, vt ille qui imminentem securim, arborem radicitus excidendam, aream purgãdam, & ignem inextinguibilem memorabat, sed à bonis orditur ac prosperis, cœlum scilicet, & illud quod ibi est regnum futurum audientibus nunciando. *Et ambulãs iuxta mare Galilææ, uidit Simonem qui dicitur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes retia in mare, & dicit eis: Venite post me, faciam uos piscatores hominũ. Hi autem relictis retibus, secuti sunt dominum.* Et Ioannes quidem aliter dixit eos vocatos: vnde manifestum est secundam hanc vocationem fuisse, idq; multis ex rebus ostenditur. Nam ibi quidem dicit quòd ad Christũ, antequam Ioannes in carcerem duceretur, accesserint: hìc vero postquam ille inciderit in vincula. Et ibi quidem quòd Andreas Petrum: hìc vero quòd Iesus ambos vocet. Et Ioannes quidem ait, quòd Iesus venientem ad se Petrum videns, dicit: Tu es Simon filius Ioanna, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. Matthæus vero asserit, quòd isto iam nomine vocaretur. Videns, inquit, Simonem qui dicitur Petrus. Sed à loco etiã quo vocati sunt, aliisq; multis id scire possibile est, & ab eo quòd facilè obedierunt vocanti, suaq; omnia reliquerunt. Erant quippe sufficienter iam antè prædocti, & ibi quidem Andreas in domum veniens, multaq; à Christo audiens inuenitur: hìc vero vnum audientes, nudũq; verbum, confestim sequuntur. Videtur quippe fuisse cõsequẽs, vt prius quidem & audierint, & secuti sint: postea vero cùm & Ioannem in carcere ligatum, & ipsum secessisse vidissent, reliquisseq; eos magistrum, atque ad artem propriam reuertisse. Sic deniq; piscãtes eos rursus inuenit. Ipse autem neq; prius eos cùm vellent abire prohibuit, neq; quia discesserant in finem reliquit: sed concedens eis, cùm resilire voluerunt, ad eosdem iterũ capiẽdos venit: qui certè est optimus spiritalibus quoq; piscationis

piscationis modus. Perpende vero & fidem, & obedientiam vocatorum, & cognosces quàm dulcis sit piscatio: siquidem in medio ipsius operis constituti, cùm illum audissent iubentẽ, nihil distulerunt, nihil omnino cunctati sunt: non dixerũt, reuertemur domum, loquemur propinquis: sed cuncta ilico relinquentes, fecerũt quod Heliseus quoq; sub Helia legitur implesse. Talẽ quippe à nobis obedientiam Christus efflagitat, vt neque punctum temporis differamus, etiam si nos aliquid necessarium vrgere videatur. Propter quod & alium quendã accedentem ad se, & rogantem, vt ad sepeliendum patrem rediret: ne id quidem facere permisit, ostendens quia Christus cunctis sit etiam necessitudinibus præferendus. Sed dicas forsitan, maxima fuisse promissa: & hoc est propter quod illos maximè admiror: quia cùm nondum signum aliquod factum fuisse vidissent, tã firmiter promissionis magnitudinem crediderũt, vt etiã Christũ sequi rebus omnibus anteferrent. Ex illis quippe ipsis quibus capti sunt verbis, facilè crediderũt alios quoq; per eadem à se capiendos. Istis igitur hoc promisit. Iacobo vero & Ioanni nihil tale pollicitus est. Siquidem obedientia præcedentium his quoq; ad credẽdum iter parauit. Sed vt multa iã de illo antè audierant prædicari. Vide autem quàm etiam diligenter inopiã eorum Euangelista signauerit. Inuenit, inquit, eos reficiẽtes retia sua. Tanta erat egestatis magnitudo, vt vetera contexerent: quia emere noua nequibãt. Nec sanè parua hæc sunt documenta virtutis, facilè omnem tolerare pauperiem, de iustis laboribus viuere, mutua sibi charitate connecti, secum habere inopem patrem, atq; in eius obsequio laborare. Quia istos ergo iam ceperat, tũc incipit eisdem præsentibus mirabilia monstrare, quæ vtiq; faciendo Ioannis de se dicta firmabat. Synagogas vero sæpius introibat, hinc quoque Iudæos docens, quia non esset aduersarius quidem dei, ac seductor animarũ, sed quia patri consentiens aduenisset: ingressus vero synagogas, non modò prædicabat, verũetiam signa ædebat. Quando enim nouum fit aliquid atq; præcipuũ, signa deus facere consueuit, præstãs quædam pignora suæ potentiæ his, qui legem eius accipiũt. Sic igitur cùm hominem facturus esset, prius mundum creauit, ac tũ demum facto homini legem in paradiso dedit. Et cùm sancto etiam Noë legem positurus esset, magna vtique mirabilia mõstrauit, per quæ instaurauit omnino creaturam, ac terribile illud pelagus per annum certè integrum toto fecit orbi diffundi, iustumq; illum in tãta totius mundi tempestate seruauit. Abrahæ quoq; multa signa legitur præstitisse, vt claram illam de regum bello victoriam, vt insignem quoq; aduersus Pharaonem plagam, vt cùm de variis illum periculis liberauit. Sed & Iudæis quidem cùm legem esset daturus, prius mirabilia illa, & prodigia magna ostendit, ac tum demum eis præcepta legis imposuit. Ita hìc quoq; cùm sublimẽ quãdam viuendi introduceret etiam disciplinam, & quæ nunquam ab illis fuisset audita, authoritatem mãdatis suis præstruxit de claritate signorum. Quia enim æternum regnum quod prædicabat, ex his quæ videtur, etiã illa quæ nondum sunt visa monstrabat. Considera vero quàm nihil Euãgelista superfluis immoretur, quemadmodum non singulos nobis eorum, qui curabantur enumeret: sed nubes quasdam signorum grandi verborum parcitate transcurrat. *Obtulerunt, inquit, ei omnes malè habentes, uariis languoribus, & tormentis comprehensos, & dæmonia habentes, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos.* Verùm illud inquiritur, cur à nullo eorum fidem

popoſcerit. Neque enim dixit quod aliis poſtea dixiſſe narratur. Creditis quoniam poſſum hoc facere? quòd certè hìc ideo non dixit, quia nondum potentię ſuę documenta præſtiterat. Deinde hoc ipſum, quòd eum ſimpliciter adibant, & certatim infirmos ei ac debiles offerebant: non mediocrem profectò eorum fidem docebat. Nam è longinquo eos vtiq; portabant, non portaturi proculdubio, niſi prius de illo magna præſumerẽt. Sequamur etiam illum igitur nos, varios ſiquidẽ languores habemus animarum: & hi ſunt quibus principaliter vult mederi. Propterea enim etiam illas ægritudines ſanat, vt iſtas ſcilicet de noſtris animabus expellat. Accedamus ergo ad eum, nec ab illo quicquam de preſentis vitę proſperitatibus expectemus, ſed indulgentiã peccatorum precemur. Nam etiã nunc dabit ille, ſi nos non negligimus poſtulare. Tunc enim in Syriam ſolũmodo fama eius exierat, nunc vero totum terrarum orbem peruaſit. Et illi quidem cùm audiſſent eũ dęmonia fugaſſe, vndiq; confluebant: tu vero cùm longè plura, lõgeq; maiora virtutis eius experimenta iam ceperis, nequaquam tamen exurgis & curris. Nam illi quidẽ & patrias reliquerunt, & parentes, & amicos atq; cognatos: tu vero ne domo quidẽ abſcedis, multoq; maiora quàm ſequaris relinquis. Immo ne iſtud quidẽ à te poſcimus, ſed conſuetudinem ſolummodo malignam relinque, & domo tua atq; cum tuis manendo poteris facilè ſaluari. Nunc vero ſiquidem habuerimus aliquam corporis paſſionem, omnia facimus, cuncta mercamur, vt in reliquum ægritudine liberemur: anima vero noſtra tã malè ſe habente diſſimulamus, ſemper differimus. Propterea ne corporeis quidẽ languoribus liberamur, quoniam quæ maximè neceſſaria ſunt, ſuperflua eſſe ducimus: quæ vero penè diſſimulanda, hæc omnino neceſſaria iudicamus: & fontem ipſum incuratum relinquentes, malorum riuulos purgare conamur. Quòd autem earum quæ ſunt in corpore paſſionum maligna ſæpe anima cauſa, & triginta annorum paralyticus, & ille qui per tectum legitur fuiſſe depoſitus, & ante omnes Cain ipſe monſtrauit, multisq; aliis exemplis idipſum poterit comprobari. Exiccemus igitur fontem malorum, & cuncta continuò languorum fluenta ſiccabuntur, nõ modò enim paralyſi diſſolui, peccare: verumetiam lãguor eſt, & longè illo languore deterior, ac tantò vtiq;, quantò eſt corpore anima præſtãtior. Accedamus igitur ad eum, & iam modò precemur, vt ſtringat animam noſtram vndiq; diſſolutam, omniaq; hæc temporalia relinquentes, pro ſpiritalibus ſupplicemus: ſi vero horum ſolicitudinem geris, cum illis etiã iſta curato. Nec quia nõ doles ipſe cùm peccas, age te ſecurum: ob hoc quoq; ipſum gemas magis, quia ne ſentis quidem de peccato dolorem. Hoc enim fit, nõ quia peccata non mordeãt, ſed quia inſenſibilis eſt anima quæ peccat. Deniq; ex illis iſtud quod dico perpende, qui propria peccata iam ſentiunt: nónne huiuſmodi his quoq; qui ſecantur vel vruntur, amarius videntur vlulare? Quanta faciũt, quãta patiuntur, quantum lugent, quantum etiam lamentãtur, vt à mala conſcientia liberentur? Quod certè non facerent, niſi ſecundum animam vehementer dolerẽt. Eſt igitur primum bonum, nihil omnino peccare: ſecũdum vero, poſt peccatum ſentire quod commiſeris, atq; lugere. Si vero ne iſtud quidem habemus: quemadmodum precabimur deum, & peccatorũ remiſſionem petemus, de quibus nihil omnino curamus? Cùm enim ipſe ille qui deliquit, ne hoc quidem ipſum quod peccauit, ſtudeat agnoſcere: pro quibus deũ delictis rogabit,

quæ adhuc

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quæ adhuc commisisse se nescit? Hæc vero ignorans, quoniammodo nosse poterit diuini beneficij largitatẽ? Solicitè igitur propria delicta considera, vt discas quorum remissione doneris, atq; ipsi beneficio gratus existas. Nam tu quidem cùm hominem in te fortem commouetis, & amicos, & vicinos, & ianitores rogas, & pecunias erogas, & plurimos dies patienter impendis, humiliter adstando, ac sæpius supplicãdo. Sed & si semel, & si iterũ, & si millies te repellat, qui in te fuerat offensus, tu nihilominus non quiescis: sed solicitudine maiori concussus, supplicationem quoq; adhibes longiorem. Nobis vero cùm indignetur omnium deus oscitamus, atq; oscitando recubamus, deliciamur, inebriamur, & cuncta quæ sunt malæ consuetudinis frequentamus. Et quando illũ possumus facere placatum? quonãmodo autem non illum aduersum nos amplius commouemus? Nõ dolere enim quia peccaueris, magis indignari atq; irasci facit deum, quàm illud ipsum quod antè peccaueras. Propter quod in ipsam iam dignum erat demergi terram, & ne Solem quidem istum videre, nec respirare prorsus. Quia cùm tã recõciliabilem nobis habeamus deum, eum tamen & ad iracũdiam prouocamus, H quotidie commouentes, nec ad pœnitentiam aliquãdo cõfugimus. Et certè ille ne hoc quidem quod irascitur, odio & auersatus nos fecit, sed vt sic saltem ad se attrahat quos nõ vult perire. Alioqui si etiam iniuriis lacessitus iugiter beneficia præstaret, amplius profectò contemneres. Ne igitur istud eueniat, aduersatur ad tẽpus, vt te secum habeat in æternum. Confidamus ergo ipsius misericordiæ, & solicitissimè pœnitentiæ opera monstremus, priusquam ille illucescat dies, qui nobis minimè iam istud prodesse permittat. Nunc enim ferè totũ consistit in nobis: tunc vero solus profectò iudex habe-
Psal.94.a bit in te sententiæ potestatem. Præoccupemus igitur faciem eius in confessione, fleamus atq; etiam lugeamus. Sic enim poterimus ante certã illam horã, definitamq; sententiam rogare iudicem, vt nobis peccata dimittat, iam nec introitu opus erit ad iudicium deiuvt è diuerso nisi id faciamus, publicè ac toto mũdo teste nos audiet, nec spes vlla veniæ restabit. Nullus quippe illuc vadens eorum valebit peccatorum effugere tormenta, à quibus hìc non fuerit absolutus. Sed sicut illi qui, vt sæpe cernimus, catenati, de his carceribus ad iudicium protrahũtur: sic omnes quoq; animæ, cùm hìc fuerint variis peccatorum restibus circũactæ, ad terribile illud ducentur I tribunal. Nullo enim prẽsens vita differre videtur à carcere. Sed sicut cũ triste illud introimus habitaculũ, circundatos videmus, ac vinctos catenis: ita etiam nunc si extra omnia nos phantasmata collocantes, vniuscuiusque ingrediamur animam, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam, & maximè si in diuitum intremus animas, qui quantò copiosius suis opibus ambiũtur, tantò onerosius vinciuntur. Sicut enim cùm aliquẽ videris vinctũ, & ceruice, manibus, pedibusq; ferratum: propterea illum maximè miseraris. Sic etiam cùm videris diuitem cunctis rebus omnino circundatum, noli eum propter illa putare locupletem, propter quæ debes infœlicem vocare. Præter illa siquidem vincula habet custodem carceris sæuiorem, amorem scilicet pecuniarum, qui semel à se vinctum nequaquam de hoc carcere exire permittit. Sed mille illi imponit catenas, & ostia & seras, atq; custodias, & in interiorem illum cõiiciens carcerem, etiam delectari his vinculis facit, vt ab illis quibus oneratur malis, ne spem quidem vllam liberationis inueniat. Quòd si intenta mentis acie animum eius inspexeris, non modo illum ligatum, verũ- K
etiam squalentem, atq; sordẽtem, ac vermibus plenum videbis. Neq; enim meliores delitiarum iudicãdæ sunt voluptates, immo etiã horribiliores: simul quippe corpus, animamq; corrumpunt, & vtranq; substantiã mille ægritudinum fontibus rigant. Propter hæc ergo omnia liberatorem animarum nostrarũ deprecemur deũ, vt & vincula ista dirumpat, & sæuum hunc à nobis custodem repellat, grauissimoq; illo nos liberãs onere catenarum, omni alite perniciorem intellectũ nostræ mẽtis efficiat, Sic autem illum precemur, vt etiam nostrã iunganmus voluntatem videlicet, ac studium, atq; in bonis operibus exequendis cõgruum alacritatis vigorem. Ita enim etiam breui tempore poterimus à malis, quæ nos obsident liberari, & tunc saltem vbinam fuerimus addiscere, ac digna perfrui libertate: quam nos cõsequi omnes, eueniat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium cum patre, & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Homilia. XV. ex cap. V.

IN illo tẽpore, *Videns turbas ascendit in mõtem. Et cùm sedisset, accesserũt ad eum discipuli eius: & aperiens os suũ docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* L
Consideremus fratres contemptũ honoris & gloriæ. Neq; enim secum circũducebat sequentes, sed quando quidẽ petebat ratio curandi, ipse omnia circũibat visitans turbas, atque regiones. Quãdo vero plurima ad eũ multitudo collecta est, vno in loco residet: & nõ in vrbis, foriq; medio, sed in monte, atque deserto: nos videlicet eruditos, nihil ad ostentationẽ nostri facere, sed à cunctis potius tumultibus liberari, & præcipuè cùm philosophandũ est, ac de rebus seriis disserẽdum. Cùm ascendisset atque sedisset, continuò ad eũ accessere discipuli. Vidisti certè virtutis augmentum, & quẽadmodum sint facti repentè meliores. Nã signorum quidem spectatores erant plurimi: isti vero etiam audire magnũ aliquid ac sublime cupiebant. Quod certè illũ & ad magisterium prouocauit, & ab his fecit inchoare sermonibus. Nõ enim corpora sola curabat, sed etiam animas medicabatur, à quarũ cura rursus ad corporũ remedia transibat: ipsas quippe vtilitatum vices sæpe variabat, & doctrinę verborum suorũ, salutarium operũ dona miscebat. Simul etiam impudẽ- M
tissima hæreticorũ ora claudebat, vtriusque curã gerendo substantiæ, seq; integri animalis esse creatorẽ docẽdo. Propter quod plurima vtrique naturæ sua prouidentia conferebat, nunc illam, nunc istam medẽdo. Quod hoc etiã facit loco: *Aperiens*, inquit, *os suũ docebat eos.* Et cuius rei gratia videtur adiunctum, aperiens os suũ? vt procul dubio disceres, quia non cùm loqueretur modò, verũetiam cùm taceret, docebat. Nũc quidẽ os aperiens, nunc vero ipsis vocẽ operibus emittens. Cùm vero audis, docebat, ne opineris solis eum locutum esse discipulis, sed propter illos & cęteris. Quia enim erat adhuc multitudo illa vulgaris, totaq; terrena, constituens ante se discipulorũ chorum, ad ipsos verbum facit: vt ex sermone, quo eos docet, etiã his plurimùm à talibus distantẽ faciat philosophiæ disciplinam. Quod igitur & Luc.6.d
Lucas significando dicebat, quia sermonẽ ad eos verterit, idipsum etiã Matthæus manifestãs ait: Quoniã accesserint ad eum discipuli, & docuerit. Vnde igitur incipit? Quæ fundamẽta nouæ nobis collocat disciplinæ? Audiamus itaque quæ dicuntur. Dictum est nãque præsentibus, scriptum vero his omnibus qui postea essent futuri. Propterea docẽs quidẽ ad discipulos respicit, verum ne-

A rùm nequaquam in eis sua dicta determinat, sed infinitè, & incircunscriptè cũctas beatitudines in commune proponit. Non enim dicit, beati estis vos, si pauperes. Et certè etiamsi ad illos hoc directè signateq; dixisset, futura nihilominus fuisset omnibus doctrina cõmunis.
Matt.28.d Nã & cùm dicit, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi: non ad eos tantũmodo loquitur, sed per eos ad vniuersum prorsus orbẽ. Et quando eos beatificat, persecutionẽ ferentes, exagitatos vndiq;, & intolerabilia illa patientes, non eis solùm, sed & cunctis eadẽ implẽtibus texit coronam. Veruntamen vt istud magis magisq; lucescat, & discas ea quę dicuntur à Christo: tibi quoq; & cunctis generaliter hominibus, si attendere velint, esse cõmunia: audi quod nam his mirabilibus verbis ponat exordiũ: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorũ.* Qui sunt pauperes spiritu? Humiles scilicet mente, atq; cõtriti spiritu. Spiritum hic enim posuit pro anima, & voluntate. Quia enim sunt humiles plurimi non sua sponte ducti, sed necessitate rerum coacti, relinquẽs huiusmodi: neq; enim hoc inter laudanda numerandum est: eos qui se
B humiliant & comprimunt voluntate, primos beatos appellat. Et quando ob causam non humiles voluit appellare, sed pauperes? Quia hoc loco vtiq; præstantius est, siquidem illos hìc humiles memorat, qui dei præcepta metuunt, atq; etiã contremiscunt. Quod per Esaiã prophetam deus amanter excipiens dicebat: Super quẽ requiescam, nisi super humilem & quietum, & tremẽtem sermones meos? Multi quippe sunt humilitatis modi: & hic quidẽ est humilis mediocriter, alter vero cumulatè. Hanc igitur humilitatem etiam propheta collaudat,
Esa.66.a non vtcunq; compressam designando mẽtem, sed omnino contritam. Sacrificium, inquit, deo spiritus contri
Psal.50.d bulatus: cor contritum & humiliatum deus non spernit. Sed etiam tres pueri pro magno sacrificio hanc offerũt
Danie.3.d deo dicentes: sed in anima contrita, & spiritu humiliato suscipiamur. Hanc ergo nũc etiam Christus beatam vocauit. Quia enim profectò mala maxima, & quæ toti ferè orbi intulere perniciem, de superbia mentis exorta sunt: quandoquidẽ ille qui talis certe antè nõ fuerat, per hoc diabolus effectus est: quod etiam Paulus significando dicebat: Ne in superbiam elatus, in iudicium inci
1.Timo.3.b C dat, & in laqueũ diaboli. Et primus ille homo his à diabolo spebus inflatus, postquam se arroganter extulerat, cecidit in mortem: dominum enim se credẽs futurum, etiã quod habebat amisit. Hoc enim ei & dominus exprobrans, ac stultitiæ eius insultans, ait: Ecce Adã factus est sicut vnus ex nobis. Cæteriq; postea hinc ad impietatis præcipitia deuiarunt, æqualitatem dei cogitationum sibi phantasmate mentiendo. Quia, inquã, hanc esse cõstat causam malorũ, & radicem fontemq; peccati, contrarium ægritudini remedium docendo cõficiens, quasi fundamentum quoddã forte, atq; munitum, hanc primùm sententiã collocauit. Siquidem vnusquisq;, humilitate suppositа, tutissimè cuncta alia superponit ædificans: hac vero subducta, etiãsi ad ipsum vsq; cœlum cõuersationis sublimitate peruenias, simul omnia subtrahuntur, atq; in finem pessimum relabũtur. Nã siue orationem, siue ieiunium, siue misericordiam, siue pudicitiam, siue aliud quid bonorum absq; humilitate congreges: statim cuncta defluunt, cunctaq; depereunt. Quod
Luc.18.b etiã Pharisæo legimus accidisse, qui cùm ad ipsam virtutis cacumen ascenderet, amittens simul vniuersa descendit, quia scilicet non habuit matrẽ bonorum. Sicut enim superbia omniũ fons malorum est, ita humilitas cunctarum origo virtutum. Iure igitur hinc incipit, vt D
arrogantiam radicitus de auditorum pectoribus euellat: & hoc ad discipulos ait, qui humiles semper exstiterant: quippe qui ne occasionem quidem habuerãt insolẽtiæ, cùm essent vtiq; piscatores ac pauperes, nec minus de imperitia, quàm de ignobilitate despecti. Et si ergo non hoc propter discipulos diceret, dicebat tamen propter cæteros, qui vel tunc aderant, vel postea erant futuri, ac disciplinam ipsam per Apostolos recepturi, ne illos per superbiam fortè contemnerent, immo etiã propter ipsos profectò discipulos. Et si enim tunc forsitan minimè, sed postea tamen hac indigebãt maxime cautione: post tot certe illa mirabilia, post signa, post honorem ab vniuerso sibi pene orbe delatum, post illam postremò fiduciam, quam se apud deum habere gaudebant. Non enim diuitiæ, non potentia, non ipsum omnino regnum ita quenquam poterant efferre, vt ea quæ Apostolis suppetebant. Quinimmo etiam antequam facultatem acciperent signa faciendi, abunde extolli quibant, cùm viderent magistrum theatro illo vndiq; admirante circundari, per quod certe pati poterãt aliquid humanum. Idcirco in primis mentes eorum humiliat, E
& comprimit, doctrinam suam non sub specie mandatorum, atq; exhortationis inducit: sed sub præmiis beatitudinem, vt scilicet sermonem ipsum faciat gratiorẽ: & stadium doctrinæ suæ cunctis recludebat. Non enim dixit, ille & ille, sed quicunq; ista fecerint, omnes beatitudine seruos fieri: siue ignobilis atque pauper, siue plebeius, siue peregrinus, nihil te fieri beatum vetat, si istius virtutis æmulator extiteris. Hinc igitur vnde maxime oportebat, exorsus progreditur ad mandatũ aliud, quod videtur contra totius mundi pugnare sententiam. Cùm enim omnes putent gaudentibus inuidendum, eos vero qui in mœrore, pauperie, luctúque, versantur miseros existiment: hos ipsos pro illis appellat beatos, dicens:

Beati qui lugent. & certe isti infœlices ab hominibus iudicantur: sed idcirco ante doctrinam signa præmisit, vt facillime crederẽt talia sentienti. Verùm hìc quoque non simpliciter lugentes posuit, sed propter peccata lugentes. Quippe cum illud aliud etiam vehementer vetetur, de secularium scilicet rerum dispendiis: quod 2.Cor.7.c
significabat & Paulus dicendo, Quoniam seculi quidem tristitia mortem operatur: quæ autem secundum deum F
est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Istos hìc igitur beatos vocat, qui vtilem voluerunt habere tristitiam. Et non simpliciter posuit tristes, sed omnino cum cumulo, non vt quippe mœrentes, sed lugentes. Siquidem præceptum istud totius philosophiæ magisterium est. Si enim illi qui vel filios mortuos lugẽt, vel coniuges, vel alium quempiam proximorum: toto illo doloris sui tempore, non pecuniarum tenentur amore, non corporum: non gloriam concupiscunt, non consumuntur inuidia, non iniuriis permouentur, non aliis vitiis obsidentur, vtpote solis luctibus mancipati: multo magis qui propria peccata lugent, sicut ea lugere dignum est, celsiorem philosophiam mentis ostendunt. Deinde præmium illis aptissimum ponẽs: *Quoniam ipsi*, inquit, *consolabuntur.* Vbi vero, dic mihi, cõsolabuntur? Et hìc profectò, & quod est amplius, in futuro. Quia enim præceptum ipsum valde videbatur onerosum, ac vehementer molestum, hoc se promisit daturũ, quod illud quàm maxime leue possit efficere: itaque si velis consolari, luge. Neque putes exempli gratia allatum esse quod dixi. Quando enim consolatur deus, etiamsi millia mœrorũ irruant, cũctis superior existis.

Siquidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Siquidem ipsis doloribus præmia deus ampliora constituit:quod certe hoc ipso quoque designat loco, beatitudinem lugentibus deputando, non secundum dignitatem operum, sed iuxta suorũ munerum largitatem. Perpende vero quòd nõ est hoc operis humani, sed indulgentiæ dei. Nõnne lugentes isti ob peccata lugent? at vero his sufficit,si deum satisfactione placauerint,vt ab eo veniam consequantur. Sed quia ipse magno hominũ amore miseratur, neque in summotione pœnarum, neque in remissione culparum retributionem suã terminat: sed eos qui ob peccata lugent & beatificat,& multa consolatione donat: non autem de propriis tantum,verũetiam de alienis iubet lugere delictis. Quales etiam sanctorum orationes fuerũt,vt Mosi, vt Samuelis,vt Pauli: isti quippe omnes aliena peccata lugebant.

Exo.17.c &.32.g 1.Reg.15.c Ro. 9.a. & Ephe.3.c.& Phil.1.b. & 2.Theſſ.1.d

Beati mites,quoniam ipsi possidebunt terram. Dic quæso, quam terram?terram quidam intelligibilẽ dicunt: verùm istud omnino falsum est, nec in scripturis vspiam reperimus intelligibilem terram. Quidnam hoc ergo est,quod dicitur?Sensibile hìc præmium statuit, sicut & prius: Honora,inquit, patrem tuum, & matrem tuam, sic enim eris longæuus super terram:& rursus dominus ipse latroni:Hodie mecum eris in paradiso.Neq; enim de futuris solummodo bonis,verũetiam de præsentibus cohortatur,propter tardiores scilicet auditores, & antequam futura veniant præsentia requirentes. Propterea igitur in processu Euangelij dicit, Esto consentiens aduersario tuo citò.Deinde istiusmodi philosophiæ ponens præmium,ait: Ne tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro.Vidẽsne vnde terruerit,à præsentibus scilicet,& quæ frequenter eueniunt? Et rursus: Quicunq; dixerit fratri suo racha,obnoxius erit concilio.Paulus quoq; creberrimè & præmia sensibilia proponit,& de præsentibus adhortatur, vt cùm de virginitatis bono differit: nihil enim ibi super cœlesti honore cõmemorat,sed de præsenti vtilitate rem commendat, dicens:Propter instantem necessitatem. Et rursus: Ego autem vobis parco.& iterum: Volo autem vos sine solicitudine esse.Sic igitur Christus spiritalibus sensibilia miscebat.Quia ergo mitis quisq; propria putatur amittere,contrarium pollicetur,dicens:quòd ipse sit qui tutissimè cuncta possideat, non audax scilicet,ac proteruus. Aliter vero quia in veteri testamento sæpe prophe ta cecinera t, Mansueti autem hæreditabunt terram:à familiaribus iam illi populo, notisq; verbis sermonem texuit,vt non in omnibus inusitatè loqueretur.Hæc vero dicit,non tantum ad præsens vsque tempus sua promissa perducens, sed cum futuris etiam ista promittẽs. Nam cùm & spiritalia pollicetur, hæc certè vobis quæ sunt in præsenti vita non eripit. Et rursus cùm præsentia repromittit, non tamen magnitudo promissionum solũmodo vsq; ad ista pertingit. Quærite,inquit,primũ regnum dei,& hæc omnia adiicientur vobis. Et rursus: Quicunq; dimiserit domum aut fratres,centuplum accipiet in seculo isto, & in futuro habebit vitam æternã.

1. Corin.7. per totum.
1.Cor.7.e Ibidem. Ibidem.f
Pſal.36.b
Deute.5.b Matth.15.a
Matth.6.d
Matth.19.d
Epheſ.6.a Luc.23.f

Beati qui esuriunt,& sitiunt iustitiam. Quam vero iustitiam?Vtique rationalem istam quæ ex aduerso auaritiæ collocatur.Quia enim commendaturus erat misericordiam,ostendens quomodo misereri oporteat:id est,nõ ex auaritia nec rapina,opportunè beatificat iustitiã acquirentes. Et considera quanta idipsum exaggeratione cumulauerit. Non enim dixit,Beati qui iustitiam seruant: sed,beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: vt non vtiq; mediocriter, sed cum omni illam cupiditate teneamus. Quia enim hoc est auaritiæ proprium,neque sic cibum desideramus ac potum,vt possidere latius,induiq; preciosius: concupiscentiam istam quæ habendi amore flagrat,iubet in meliora conuerti: deinde rursus sensibile præmium statuens,ait: *Quoniam ipsi saturabũtur.* Quia enim plurimos diuites facere putatur auaritia,dicit hoc esse contrarium,magisq; id præstare iustitiam.Noli igitur iustitiam exercens formidare pauperiem,neq; famem timere, cùm certè illi magis omnibus bonis excidant, qui aliena diripiunt: vt exaduersò ille qui iustitiam diligit,tutissimè omnia bona possidet. Si enim qui aliena non inuadunt,tanta rerum vbertate potiũtur:quantò magis qui propria fideliter largiuntur?

Beati misericordes. Hìc non pecuniarum solummodo erogatores designare mihi misericordes videtur, sed idipsum cum aliorum quoq; mandatorum obseruatione facientes.Varij sunt enim miserationis modi,latum quoq; hoc omnino mandatum est. Quod igitur huius virtutis est præmium? *Quoniam ipsi misericordiam cõsequentur.* Et videtur æqualis quidem esse retributio,sed est tamen longè ipsa virtute præstantior.Isti enim quasi homines profectò miserentur, cum ab omnium deo misericordiam consequantur.Par autem non est humana miseratio,atque diuina:sed quantum beneuolentiæ, malitiæq; discrimen est,tantum ab illa ista discernitur.

Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Ecce rursus præmium spiritale. Mundos vero hìc appellat, aut vniuersalem virtutem tenentes,& nullius sibi mali cõscios,aut continentia conspicuos. Nihil enim nobis est ita opus ad videndum deum, vt istius puritate virtutis: propter quod Paulus ait:Pacem sectamini,& sanctimoniam,sine qua nemo videbit deum. Videre autem dixit,quemadmodũ hominibus videre possibile est.Quia enim sunt plurimi qui se à rapina quidem, auaritiáque contineant,fornicentur tamen,atq; luxurientur: ostendens, quia primùm illud minimè sufficiat, etiam istud adiecit. Sicut & Paulus ad Corinthios scribens:Macedonibus testimonium reddidit, quia non solum misericordia essent diuites, verùm aliis quoq; virtutibus abundarent.Cùm enim illorum in pauperes liberalitatẽ dissereret, intulit: quoniam seipsos dederunt primùm deo,deinde nobis. *Beati pacifici.* Hic non modò dissentire illos prohibet, atq; aduersum se mutuo dimicare:sed aliud quiddam maius inquirere,scilicet vt etiam alios dissidentes in sacram studeant reuocare concordiam.ac rursus præmium spiritale subiungit.Quod vero istud est? *Quoniam ipsi filij dei uocabuntur.* Siquidem vnigeniti hoc præcipuum opus fuit,distantia copulare, conciliare pugnantia. Deinde ne opineris bonam esse vbiq; pacem, addidit: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiã* id est, pro virtute atq; pietate,pro defensione cæterorum.Solet quippe iustitiam omnem prorsus animi appellare virtutẽ. *Beati estis cùm exprobrauerint uobis homines, & dixerint omne malũ aduersum uos, mẽtientes.* Siue enim seductores,siue maleficos, siue pestiferos,siue aliud vos tale quippiam vocent,eritis,inquit, beati. Quidnam possit his præceptis inusitatius inueniri,per quæ illa nobis desideranda dicit, quæ alij putant esse fugienda?Egere dico,atq; lugere,persecutionem pati,audire maledicta. Eò nihilominus non modò id dixit,verumetiam facilè persuasit,nec duobus aut decem, non viginti aut centum hominibus,aut mille, sed vniuerso iam penè mundo. Cùmq; dicerentur illa quæ videntur onerosa & grauia, contraq; multorum consuetudinem venientia, nihilominus admirabatur venerãs omnia illa audientium multitudo:tãta quippe erat virtus do-

2.Cor.8.a
Hebr.12.d
2.Cor.8.a

A tus docentis.Attamen ne putares, quia quolibet modo audire maledicta præstaret beatos, duos tantum separauit modos, cùm scilicet vel propter ipsum audiũtur, vel falsa iactantur. Si vero ista non fuerint,non modò non est beatus hæc audiens, verumetiam miserrimus. Deinde respice rursus in præmium: *Quoniã merces uestra multa est in cœlis.* Tu vero etiamsi non per singulas beatitudines regnum audias repromitti,nequaquam tamẽ mœrore turberis. Et si enim retributiones ipsas indifferenter appellat eas:tamen profectò cũctas ad vnũ cœlorum regnum adducit. Quando autem dicit:& lugentes consolabuntur, & misericordes misericordiam consequentur,& mundi corde deum videbunt,& pacifici filij dei vocabuntur: nihil omnino aliud nisi cœleste regnum per hæc cuncta designat.Qui enim horum dicuntur potiri,illud sine dubio consequẽtur. Ne igitur tantummodo pauperum spiritualium hoc esse præmiũ suspiceris,sed & esurientium iustitiam,& mitiũ,& prorsus omnium quos idem beatitudinum textus includit. Propterea enim in cũctis virtutibus, & promissionibus beatitudinem posuit,vt ne quid sensibile sperandum pu
B tares. Neq; enim esset beatum talibus coronari, quæ in præsenti vita continuò soluuntur, ac defluunt, & fugacius quàm vmbra præteriolãt. Cùm vero dixisset,quoniam merces vestra multa est in cœlis,aliam quoq; consolationẽ intulit, dicens: *Sic enim persecuti sunt & prophetas qui fuerũt ante uos.* Quia enim regnum cœlorum adhuc erat in spe,atq; expectatione,solam consolationẽ illis de eorum societate præstat,qui ante illos afflictiones varias pertulerunt. Ne,inquit,putetis quòd mala aliqua docentes, & noxia sancientes,ista patiamini, vel ab eis quasi prauorum sitis magistri dogmatum persequendi.Non enim de prauitate doctorum,sed de malignitate auditorum pericula ista insidiæque contingent. Non ergo vobis obtrectabitur, qui talia patiemini: sed illis profectò qui inferent passionem:in testimoniũ vero vobis est tempus paratum.Neq; in prophetis iniquitatem aliquam, deoq; aduersam culpando doctrinam,
Hebr.11.g alios quidem eiiciebant,alios vero lapidabant,alios malis innumeris obruebant: neq; hoc vos ergo perturbet. De eadem quippe sententia nunc quoque cuncta perficient. Vidisti quemadmodum eorum sensus erexerit,
C iuxta Mosen illos, atque Heliam omnino constituens? Sicut etiam Paulus ad Thessalonicenses scribens, ait: Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarũ dei, quæ sunt in Iudæa in Christo: quia eadem passi estis & vos à contribulibus vestris,sicut & illi à Iudæis, qui occiderunt dominum Iesum, & prophetas, & nos persecuti sunt, & deo non placent, & omnibus hominibus aduersantur. quod hìc quoq; Christus impleuit,& in aliis quidem beatitudinibus.Beati,inquit,pauperes, beati misericordes,hìc vero non infinitè posuit, sed ad ipsos prorsus dirigendo sermonem, dicens: *Beati estis cùm exprobrauerint uobis, & dixerint omne malum aduersum uos.* Videlicet ostendens ipsorum hoc esse præcipuum, & proprium super omnes prorsus magistros. Simul etiam suam hic prodidit dignitatem & honorem, quæ æqualiter cum patre communicat. Sicut enim illi, inquit,propter patrem, sic etiam vos propter me ista patiemini. Quando enim dicit, persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos:istos quoque iam prophetas factos esse declarat. Deinde ostendens,quia hoc eos maximè iuuet, ac faciat clariores: non dixit, maledicent vobis quidem, vosq; etiam persequentur: sed ego tamen fieri istud vetabo. Neq; enim discipulos suos non audiendo maledicta,sed audiendo,ac fortiter sustinendo, & per- D
secutores suos ipsis operibus arguendo, vult esse munitos.Hoc autem multò est illo vtique præstantius,sed lõgè potius est percuti: nec tamen malum aliquod pati, quàm omnino non percuti.Hic igitur dicit,Quia merces vestra multa est in cœlis.Lucas vero etiam cum ad- Lucæ.5.d.
ditamento,cumq; maiori consolationis cumulo hoc eũ dixisse commemorat.Nõ solùm enim illos qui propter deũ maledictis expositi sunt,beatos dicit à Christo vocari,sed etiam eos quibus à cunctis benedicitur infœlices. Væ, inquit, vobis cùm benedixerint vobis omnes homines.Et certè etiam apostolis benedicebant homines,sed profectò non omnes. Et idcirco nõ ait:væ cùm benedixerint vobis homines, sed cùm benedixerint omnes. Hoc enim impossibile est, cum virtute viuẽtibus cunctorum ore benedici. Et rursum ait, Cùm eiecerint nomen vestrum tanquam malum, gaudete & exultate. Nõ enim pro periculis solum quæ passi sunt, verũetiam pro maledictis retributionem maximam pollicetur. Propterea non dixit,cùm vos exagitauerint, atq; interfecerint:sed,cùm exprobrauerint vobis. Nescio quo e- E
nim modo omnibus penè rebus amarius solẽt mordere maledicta. In periculis quippe multa sunt quæ laborẽ ipsum faciunt leuiorem : vt multorum exhortatione succendi, vt habere plurimos applaudentes, dignísque passionem ipsam præconiis coronantes.In maledictionibus vero etiam cõsolatio ipsa subducitur. Neq; enim creduntur cunctis periculis æquius mordere certãtem, nec omnino magna esse quæpiam virtus putatur,fortiter sustinere maledictum, cùm certè multi etiam ad laqueum conuolarint famæ opprobria non ferentes. Et quid hoc miraris in cæteris,cùm proditorem illum impudentissimum,pariter & crudelissimum,atque contra omnia flagitia nequitiæ fronte duratum, hoc præcipuè ad laqueum ire compulerit:Iob quoque ipse certè omni Matth.27.a
lapide atq; adamante tolerantior, cùm quidẽ patrimonium amitteret,malaq; innumera sustineret: cumq; subito numerosa sobole esset orbatus, cùm quasi fontem quendam vermium toto videret corpore bullientem, supraq; hæc vxorem sibi molestius imminentem,perfacilè cuncta superauit : vbi vero exprobrare sibi amicos, atq; insultare vidit, & malignam illam de se existima- F
tionem fouere, & dicere quòd talia propter peccata pa Iob.11.&.19 &.22. & ferè per totũ.
teretur,ac malitiæ suæ solueret vltionem: tunc demum vtiq; turbatus est ille vir maximus,ille fortissimus. Dauid quoq; omittens cuncta quæ pertulit, pro maledicto patienter audito vicem à domino reposcebat:Dimitte, 2.Reg.16.b
inquit,vt maledicat,quoniam dominus mandauit ei,vt videat afflictionem meam, & reddat mihi pro maledictione hac in die illa.Et Paulus non solum pericula sustinentes, nec tãtummodo propriis spoliatos bonis laudat & prædicat,verumetiam maledicta tolerantes.Re- Hebr.10.f
memoramini,inquit,dierũ priorum, in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum:& in altero quidem opprobriis & tribulationibus spectaculũ facti.Propterea & mercedem huic patientiæ plurimam proposuit Christus:ac ne quis diceret, hic ergo non reddis maledicentibus vicem,neq; illorum ora consuis:cũ mercedem promisisset futuram,cõmemorauit prophetas, ostẽdens quoniã nec propter illos in præsenti deus exegerit vltionem. Si vero tunc quoq; cùm adhuc præsentium tribulationum tempus esset,tamen de futurorum illos promissione solatus est: quantò nunc magis, quando & hæc ipsa spes solidior effecta est, & philosophia profectò sublimior? Considera vero etiã post quot mandata

Universidad de Deusto
Biblioteca

G mandata idipsum locarit. Non enim hoc absque certa ratione fecit, sed quia voluit ostendere quòd nisi quis illis, quas superius posuit, armatus fuerit ornatusq; virtutibus, ad hæc nequaquã possit prodire certamina. Propterea de priore semper etiam mandato sequẽtis viam struens, auream quandam nobis catenam texuit. Cum enim quis humilis fuerit, erit cõsequẽter & mitis. Quia autem mitis, etiam peccata lugebit. Qui vero ob peccata luget, esurit sititq; iustitiam. Qui iustus est, iste etiam misericors: qui & misericors fuerit & iustus, idem etiã cõpunctus & mũdo corde. Qui vero talis est, erit etiam profectò pacificus. Porrò qui ista perfecerit, erit absque dubio ad pericula præparat⁹, nec ad maledicta prorsus vlla terrebitur, necnõ mala quoque mille patitur. Postquam igitur, prout oportuit, ad virtutum studia cohortatus est, rursus eos laudũ admixtione permulcet. Quia enim erant præcepta sublimia, multoq; quàm in veteri lege maiora: ne trepidarent, nêve turbarentur ac dicerent, & quemadmodum hęc implere poterimus? attende quid dixerit, *Vos estis sal terræ.* Per quod ostendit quàm necessariè ista præcipiat. Non enim pro vestra,
H inquit, salute tãtummodo, sed pro vniuerso prorsus orbe hæc vobis doctrina committitur. Non ad duas quippe vrbes, aut decem, aut viginti: neq; ad vnam vos mitto gentem, sicut etiam prophetas: sed ad omnem terrã prorsus, ac mare, totumq; mundum, & hunc variis criminibus oppressum. Dicendo enim, *uos estis sal terræ*: ostendit omnium hominum infatuatam esse naturam, conculcatamq; peccatis, & idcirco illas ab eis maximè virtutes requirit, quæ cunctis necessariæ atq; vtiles sunt futuræ. Cùm enim mansuetus aliquis, ac modestus, cùm misericors fuerit & iustus: non in semetipso tãtummodo hæc rectè facta concludet, verùm in aliorum quoque vtilitatẽ bonos hos faciet emanare fontes. Sed qui mũdo corde est, atq; pacificus, & qui persecutionem pro veritate perpetitur, nihilominus in cõmune commodum vitæ suæ statuit exẽplum. Ne igitur opinemini ad mediocria vos ducendos esse certamina, neq; pro exiguis rebus vobis hunc insonare sermonem, vos estis sal terræ. Quid igitur? Ipsine putrefacta medicati sunt? Nequaquam: nec enim possibile est, vt ea quæ corrupta sunt salis perfricatione reparentur. Non hoc fecerũt ergo, sed
I ante se mota, sibiq; tradita, atq; ab illa iam putredine liberata, perfricabant sale, inq; hac nouitate seruabãt quã à domino vtiq; susceperant. Liberare quippe à putredine peccatorum, Christi profectò virtutis est: vt autem non ad illa iterum reuertantur, apostolorum curę est ac laboris. Vides quemadmodum paulatim etiam prophetis eos meliores esse patefecerit? Non enim illos filios veteris testamenti, neq; mediocres ponit magistros: sed seueros quosdam atq; terribiles. Hoc est enim omnino mirabile: quia non adulantes, neq; palpantes: sed è diuerso salis instar vrentes, ferè omnibus se tam desiderabiles reddiderũt. Nolite ergo (inquit) mirari, si alios omittens vos potissimum doceo, atq; ad pericula tanta succingo. Considerate quippe quantis vrbibus, quãtisq; populis vos sim missurus magistros. Propterea nõ vos tãtummodo volo esse sapientes, sed vt tales faciatis & cæteros. Huiusmodi autem magistros, in quibus certè tãtorum periclitatur salus, maxima decet pollere prudentia, tantasq; illis virtutum adesse diuitias, vt aliis quoq; vtilitatem ædificationis impertiant. Nisi, inquit, fueritis omnino tales: ne vobis quidem ipsis sufficere profectò poteritis. Nolite igitur de difficultate cõqueri, quasi qui doctrinam meam molestam esse dicatis. Infatuatis enim conculcatisq; populis, per vos ad sapiẽtiam redire possibile est. Si vero id etiam patiamini vos ipsi, vobiscum perdetis & reliquos. Itãq; quanto etiam maiorũ vobis rerum cura committitur, tanto potiore indigetis & studio. Propter quod intulit, *si autem sal euanuerit, in quo salietur? Ad nihilum ualet ultrà, nisi ut mittatur foras, & cõculcetur ab hominibus.* Alij enim etiã si sæpe delinquant, possunt tamen ad veniam peruenire: si vero hoc magister ipse patiatur, omni satisfactione priuabitur, & supplicia extrema persoluet. Ne enim audientes, cùm exprobrauerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, in medium prodire formident, dicit: quoniam nisi ad ista fueritis parati, frustra etiam proditis in publicum. Non enim vos oportet maledicta hominum timere, sed laudes: quas si audire cupiatis, tunc verè infatuandi estis, atque calcandi: si vero perseuerabitis vosmetipsos vndiq; castigantes, & deinde audieritis mala, gaudete. Hoc enim est opus salis, laxa quæq; vrere atque restringere. Itaque iam necessaria subsequitur maledictio, nihil vobis prorsus incommodans, immo etiam testimonium vestræ perhibens firmitatis. Si vero illa timentes, fortitudinem vo- L
bis vtilem deseratis, multo sæuiora patiemini, & malè scilicet audientes, & contempti à cunctis atq; despecti: hoc nanq; est ab omnibus conculcari. Deinde ad aliud eos sublimius ducit exẽplum. *Vos estis lux mundi.* Iterum mundi, non vnius profectò gentis, nec viginti vrbium, sed totius orbis lumen tunc perhibentur: & lumẽ intelligibile, ipsoq; sole fulgentius, sicut etiam sal hoc loco intelligitur spiritale. Prius autẽ sal posuit, deinde lumen, vt discas quantum sit verborum vrentium beneficium, quantumq; cõmodum honestæ rectæq; doctrinæ. Hæc siquidem stringit animos, nec quôquam diffluere permittit, facitque attentius ad lumen virtutis aspicere, ad quam velut apprehensa manu pertrahit audientes.

Non potest ciuitas abscondi super montẽ posita: neq; accendunt lucernã, & ponunt eã sub modio. Rursus eos per ista ad bene viuendi diligentiam cohortatur, ostendens vt studeant esse soliciti, quasi ante omnium scilicet oculos constituti, & in medio orbis terrarũ certantes theatro. Nolite, inquit, aspicere, quia in isto nunc residemus loco, & in exigua sumus parte certaminis. Sic enim eritis manifesti cunctis, quẽadmodum ciuitas in montis ver M
tice collocata, vel sicut lucerna in domo super cãdelabrum relucens. Vbi nunc sunt Christi virtutis incredili? Audiant ista, & prophetiæ potentiã post experimẽta mirantes, maiestatẽ domini adorando venerẽtur. Perpende enim qualia polliceatur eis, qui in sua quoque regione habebãtur incogniti, quòd videlicet terra omni, marique celebrãdi sint, & ad terminos vsque mundi fama ducente vẽturi: immo non fama, sed manifesto beneficiorũ, atque admirandæ operationis effectu. Non enim illos fama portãs fecit vbique notissimos, sed ipsa vtique documẽta virtutũ. Sicut enim quidam volucres effecti, ipso etiã sole pernicius omnẽ perlustrauere terram, spargentes vbique lumina veritatis. Hìc autem videtur mihi illos ad cõstantiam cohortari: dicẽdo enim, Non potest ciuitas abscondi super montẽ posita, suã declarat profectò virtutẽ. Sicut impossibile, inquit, est super montẽ positam abscondere ciuitatẽ: ita etiã prædicationem latere, atque reticeri. Quia enim prædixerat persecutiones, & maledicta, & insidias, periculáve: ne putarent quòd hæc eos possint in silentiũ coarctare, cõfirmãs eos, ait: Quia nõ modo nõ tacebũt, sed etiã vniuersum prorsus illustrabũt orbẽ, & ob hoc quoque clari

A efficientur, ac nobiles. Et hìc quidem propriæ ostendit insigne virtutis, in consequentibus verò ab illis constãtiam flagitat, dicens: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio: sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra coram hominibus.* Ego quidẽ, inquit, lumen accendi: vt verò perseueret ardens, vestri profectò sit studij, non propter me, vosq; ipsos modo, verumetiam propter illos qui eadẽ luce potientur, vobisq; ducentibus viam veritatis inuenient. Non enim poterunt maledictionibus vestrum obumbrare fulgorem, si tamen vos omni cum diligentia vixeritis, atque ita prorsus quasi qui vniuersum orbem vestri faciatis imitatione conuerti. Dignam igitur tanta gratia exhibete vitam, vt sicut illa cũctis mox regionibus prædicanda est, ita illi etiam conuersatio vestra conueniat. Deinde aliud quoque lucrũ cum hominum salute subiũgit. Sanè quòd sit prorsus idoneum illos præstare solicitos, atque ad omne virtutis bonum concitare. Non solum, inquit, corrigitis orbem rectè sanctèq; viuendo, verumetiam glorificari deum ex vestra conuersatione
B facitis: quemadmodum si contraria gesseritis, & homines perdetis profectò, & dei nomen blasphemiis offendetis. Et quemadmodum, inquit, per vos glorificabitur deus, si vos homines maledictorum fuerint contumeliis consecuti: sed vtique non omnes. Nam illi quoque ipsi qui hoc publicè faciunt inuidentes, apud conscientiam tamen suam admirabuntur vos, atque suspicient: sicut è regione vitiosos quosque palàm quidem adulatorio sermone demulcent, sed eosdem in secreto mentis accusant. Quid igitur ad ostentationem nos viuere, atque ad gloriæ amorem iubes? Absit, non dico istud omnino: neque enim dixi, vt rectè facta vestra in mediũ studeatis afferre, nec vt illa monstretis admonui: sed dixi, luceat lux vestra, hoc est, plurima in vobis sit virtus, ac maximè ingens illius accendatur ignis, & ineffabile omnino lumen effulgeat. Quando autem tam magna virtus fuerit & clara, latere non poterit, etiamsi mille il
lam contegere velit modis ille qui possidet. Irreprehẽsibilem igitur etiam hominibus præstate vitam, vt nullum in vobis verum colorem accusationis inueniant. Se
C uitur illud, vt etiamsi innumeri accusare cupiant, nullus vnquam infuscare vos possit. Bene autem ait, lumen. Nihil est quod sic hominem faciat insignem, atq; conspicuum, etiamsi magno ambitu optet latere, vt splẽdor iste virtutis. Sicut enim ipso sole circundatus, ita vtique clarus refulget, nec in terram solummodo rutilatus propriæ virtutis emittit, sed supra ipsum etiam cœlum proprio fulgore radiabit. Hinc itaque illos vberius consolatur. Et si, inquit, maledicta in vos audientes doletis: sed habetis plurimos quos ad amorem atque admirationem dei, vestro adducatis exemplo. Ac ne dicatur, & videatur omnium generaliter maledictorum commendare patientiam, admoneo ne hoc quidem positum sentiatis inordinatè, atque confusè: sed prouidè & omnino distinctè. Siquidem de illis hìc loquitur profectò maledictis, quæ falsò & propter deum obiici solent. Iam verò demonstrat, quia nõ modo maledicta huiusmodi patienter ferre, verumetiam prædicari, atque laudari plurimum afferat lucri ad dei gloriam recurrẽtis, perq; hoc ipsum melioribus spebus eos attollit. Non enim, inquit, tantum valebit obtrectatio malignorum, vt alios quoque tenebris obducat, quò minus vestrum queant lumen aspicere. Nam cùm sal infatuatur, cùm lumen extinguitur, tunc vos tantummodo meritoq; calcabunt: non cùm recta facientes subiacetis opprobriis.

Tunc enim multi erunt omnino mirantes: non vtique D
vos tantum, sed per vos etiam patrem vestrum. Nec dixit deum, sed patrem: conferendæ illis nobilitatis prærogatiuam hoc iam nomine largiendo. Itaque cùm similitudinem illis proprij honoris impertiẽs pauloante dixisset, Nolite mœrere cùm cœperitis audire maledicta: sufficit enim vobis quòd propter nomen meum illa auditis. Hìc iam deum eorum appellat patrem, vt honoris similitudinem vbiq; demonstret. Considera quãtum istiusmodi sit commodum, quantum etiam discrimen, si per nos noster dominus blasphemetur. Sine offensione igitur simus & ludæis, & gentibus, & ecclesiæ 1.Cor.10.g
dei, vitam nostram clariorem sole præstantes. Et si maledicere quis velit, non ipsum malè audire doleamus, sed si meritò istud audiamus. Si enim vitiis sordeamus, etiãsi nobis nullus obtrectet, erimus omnibus miseriores. Si verò virtutibus splẽdere curemus, vel si totus mũdus contra nos maledictis voluerit personare, erimus omnium beatissimi, atque ad nos trahemus omnes qui venire elegerint ad salutem: & qui nõ contumelias malignorum, sed vitæ nostræ voluerint considerare virtutem. Omni quidem tuba documenta sunt operum cla- E
riora, vitaq; munda ipsa est luce fulgentior. Nec obscurari poterit, etiamsi innumeri fuerint obloquẽtes. Si enim habuerimus illa omnia quæ pauloante præmissa sunt, nec solummodo mansueti, ac misericordes, mundoq; corde fuerimus, atque pacifici: sed si etiã cùm maledicimur, non referamus iniuriam, quinimmo etiam gaudeamus: non inferius omnino, quàm per ipsa signa spectatores nostros ad veritatem trahemus, venientq; ad nos omnes libenter. Sed etiamsi ferus, etiãsi dæmon aliquis, aut quicunque tandem. Si verò non nulli virtutis tuæ cõscij, nihilominus te contumeliis insequantur, ne quaquam inde turberis, nec consideres, quia publicè in te iaculentur iniurias: sed ipsam illorum interroga conscientiam, & videbis applaudentes tibi, teque mirãtes, ac virtutum tuarum laudes numerantes. Considera igitur quemadmodum rex aliquãdo Babylonius tres il- Daniel.3.
los in fornace pueros prædicaret, & certè hostis erat, atque apertus inimicus: sed quia viriliter eos stare perspexit, prædicat & coronat. Propter aliud certè omnino nihil, nisi quia illo vtique contempto, dei legibus seruie F
bãt. Diabolus enim cùm nihil se viderit effecisse, discedit, metuens iam profectò ne maiorum nobis fiat occasio coronarum. Cùm verò ille discesserit, quantus scelestius sit aliquis, ac tota prorsus mente corruptus, incipiet tamen introspicere virtutem, illa iam qua offendebatur nube submota. Quod & si homines bona tua videre dissimulent, maiorẽ certè apud deum admirationem, laudemq; reperies. Noli igitur dolere, atque concidere. Nã 2.Cor.2.d
& apostoli ipsi aliis quidem erant odor mortis, aliis autem odor vitæ. Si enim te nullam tu culpandi occasionem ministres, omni prorsus crimine liberaris, immo magis ac magis beatus efficeris. Relplẽde igitur fulgore vitæ, & maledicos omnino contemne. Nõ potest enim accidere, omnino non potest, vt qui virtutem diligẽter exequitur, nunquam plurimos acquirat inimicos. Sed nihil hoc ad eum qui virtute lætatur, quandoquidẽ clarus illorum occasione resplendeat. Hæc igitur scientes, illud curemus vnum diligenter, scilicet nostram dispẽsare vitam. Sic enim etiã illos qui nunc in vmbra mortis sedent, ad vitam perducemus futuram. Tanta quippe istius luminis virtus est, vt non solum hìc fulgeat, verũetiam illuc possit ducere, modo sequantur. Cùm enim viderint præsentia nos cuncta contemnere, & ad futura

Universidad de Deusto
Biblioteca

G esse præmia præparatos, supra omnino nostrum omnem sermonem ipsis erunt operibus crediturí. Quis enim tantę vecordiæ est,qui videns hominem pauloante diuitiis ac delitiis irretitum:repentè verò exutum his omnibus,& quendam volucrem factum, ad famem iã ac paupertem,& omnem prorsus laborem, ad pericula etiam pugnás que ac sanguinem, atque interfectionem sui postremò ad omnia quæ videntur metuenda succinctum, non manifestum documentum accipiet futurorũ? Si verò nosmetipsos præsentibus implicemus, semperq; citerius relabamur, quemadmodum credere poterunt nos ad perfectionem alterius mansionis vrgeri? Qua verò etiam poterimus satisfactione purgari, cùm non tantum apud nos valuerit dei reuerentia,quantum apud sapientes gẽtilium humana gloria? Siquidem eorum se aliqui & pecuniis exuere, & audacter ad contẽptum mortis pararunt,vt se hominibus ostentarẽt,propter quod eorum spes inanes fuerunt:quænam ergo nos ratio liberabit, si tanto nobis præmiorum honore proposito, tantáque aperta nobis ad philosophandum via,
H ne illis quidem similia fecerimus, sed nos pariter perdiderimus, & cæteros? Non enim ita incommodat Ethnicus iniquitatem faciens,quemadmodum cùm illam Christianus operatur:& satis vtique consequenter. Illorum enim gloria corruptibilis, ac fluxa est: nostra verò, per dei gratiam, ex aduersis quoque præcipua esse & illustris agnoscitur. Idcirco quando etiam nobis maximè exprobrare voluerint, suáque in nos maledicta augere, istud adiungunt, O Christiane: quod profectò non dicerent,nisi magnam de ipso dogmate existimationem tenerent. Non audisti quanta perfecerit Christus,& qualia? Quando igitur vnum ex illis mandatis poteris implere, cùm relinquens omnia, vsuras colligendo circumeas, & fœnori fœnus adiungas? Et nunc quidem negociationes instituens,emas seruorum cateruas, diuersorum animalium greges, argentea vasa conficias,nunc agros merceris ac domos: atque vtinam id solum. Cùm verò vanissimis huiusmodi studiis iniquitatem sociam iungas, cùm finitimorum terras tuis copules,inuadas domos,pauperes conteras, augeas famem: quomodo potes ipsum saltem ecclesiæ introire vestibulum?Sed nonnunquam fortè pauperum misereris. Noui hoc quidem. Sed ibi quoque etiam multa est
I ægritudo:aut enim cum fastu id superbiæ facis, aut ad gloriæ vanitatem vel lucrum,ne de bonis quidem operibus mercedem consequaris. Quo quid infœlicius credatur esse, cùm in portus tranquillitate naufragium pateris etiam?Ne igitur istud eueniat,cùm boni quippiam feceris,noli à me gratiam flagitare, vt deum certè habeas debitorem. Accipit enim ille fœnus à quibus non putatur accipere. Habes igitur locupletissimum debitorem:cur illum relinquens, me exigis hominem pauperem prorsus ac tenuem? Nunquid enim indignatur hic debitor cùm fœnus exigitur? Num aut verax in soluendo non est, aut soluere sponte dissimulat? Non cernis eius nullo explicabiles sermone thesauros? Non liberalitatem illam inenarrabilem donatoris? Ipsum igitur tene,ipsumq; exige:hac enim exactione iactatur. Nam si ab alio exigi viderit quę ipse debet,suam reputabit iniuriam. Nec tibi vltrà iam reddet, quinimmo te sibi vltionis faciet debitorem. Vnde me iudicas,inquit,ingratum? cuius verò mihi es idoneus conscius paupertatis? Quia scilicet me prętermisso,ad alium importunus accedis:alterum fœneratus es, & alterius exactor efficeris. Nam etsi homo accepit quod dedisti,deus tamen vt tribueres, imperauit. Se igitur principalem debitorem K
tuum,seq; vult esse vadem, præbens tibi occasiones innumeras exigendi. Noli igitur tantas relinquendo diuitias,tantamq; facultatem & copiam largiẽdi, à me vt accipias postulare, qui nihil omnino possideo. Cuius enim rei gratia mihi te ostendis, cum misericordiã pauperibus impendis? Num ego tibi vt tribueres imperaui? Nunquid à me vt retribuerẽ audisti? vt à me consequẽter mercedem videaris exigere. Ipse dixit: Qui miseretur pauperi, fœneratur deo. Deo igitur fœneratus es, ipsum reposce: sed non tibi in præsenti cuncta restituet. Verùm hoc quoq; tuo cõmodo facit. Est quippe talis hic debitor,non qui(vt alij) festinet ipsum tãtummodo fœnus exoluere:sed agit omnia vt & vsura currat,& credi tũ ipsum maneat in tuto. Propterea hic quidẽ reddit ex parte,maximum autem tibi in futuro thesaurum reseruat. Hæc igitur scientes, misericordiæ operibus liberaliter affluamus, plurimumq; amorem ostendamus in pauperes,eosq; non pecuniis solum, verumetiam cæteris operibus adiuuemus. Et si viderimus publicè (vt fit) cædi aliquem, aut iniuriam sustinere, etiam si pecunia pro eo est danda,præstemus: & si rem verbis possumus L
terminare,ne pigeat. Est enim pro sermonibus merces, immo pro ipsis quoque gemitibus condolentis. Et ideo beatus Iob: Flebam ego, inquit,super omnem infirmũ: Iob.30.d
& ingemui cum viderem homines in necessitatibus. Si verò certa merces est etiam gemituũ atque lachrymarum:quando & verbum,& studium, aliaq; plurima cõcurrerint, considera quanta sit retributio conferenda? Nam ipsi quoque cùm inimici essemus, dei vnigenitus nos ei reconciliauit,irato medium se inferens & opponens,qui & plagas pro nobis susceperit,& mortẽ. Studeamus igitur nos etiam eos qui affliguntur, de malis innumeris liberare. Non quemadmodum nunc certè facimus, qui cùm videmus in se aliquos concurrisse, alternisq; iniuriis cædi atque discindi, quasi data opera subsistimus, confusione aliorum ac dolore gaudentes, & colligimus diabolicũ quoddam theatrum: quo quid crudelius possit ostẽdi? Vides mutuis se cõtumeliis denotantes,atque alterna cæde mulctãtes, scindentes vestes,ora fœdantes, & quietum adstare te pateris? Num leo est,num alia fera aliqua,num coluber? Certè homo est,tibi per cuncta communicans:frater est, membrum est:noli peccare,sed dissolue pugnantes. Noli ex eis vo- M
luptatem capere,sed eorum corrige voluntatem. Impudetum enim, & ociosorum est in talium rerum gaudere discrimine:iumentorum hoc(inquam)est,atque irrationalium prorsus asinorum. Cernis homines mutua cæde turpari, & non hanc esse tuam turpitudinem ducis,& non medius insilis,nec diabolicam illam dispergis cateruam,atque hominum pericula dissoluis? Et iubes tu,inquit, vt me huiusmodi manibus inferam,plagisq; ipse conficiar? Primò quidem nõ patieris istud: & si acciderit, incipiet tibi hoc opus pars quædã esse martyrij,siquidem propter deum ista perpeteris. Si verò plagas accipere cunctaris,cõsidera quoniam dominus tuus propter te nec crucem quidem sustinere cunctatus est. Nam illi quidem velut ebrij tenebras de tyrannide patiuntur furoris,quo solo illi tunc vtuntur duce: indigẽt autem sano aliquo cuius adiuuentur auxilio, & ille qui facit iniuriam,& iste qui patitur. Hic quidem,vt liberetur afflictus;ille autẽ,vt cesset affligere:accede igitur, & manum porrige sobrius temulento. Est enim furoris ebrietas, & multo illa quæ cõtigit ex vini ebrietate deterior. Non vides sæpe nautas,cùm aliquod cernunt incidere

A dere naufragium,cõtinuò vela tendentes, maxima intentione properare, vt eiusdem artis homines de periculo tempestatis eripiant? Si verò artis socij tantum opi tulandi studium sui similibus ostendunt, quanto magis fidei participes hæc omnia implere conueniet? Nã hic quoque naufragium est,illoq;,quod diximus, perniciosius profectò naufragio. Aut enim vim patiens blasphemauit, & cunctis quæ habebat bonis repentè vacuatus est:aut peierauit tyrannide furoris oppressus,& nihilominus incidit in gehennam:aut plagam inferens commisit homicidium,perq; id naufragium vitæ ipse sustinuit. Perge igitur,malumq; compesce, mersos extrahe, inq; ipsos maris fluctus fida mente descende. Cũq; theatrum illud dissiparis diabolicum, singulos admone separatim:restingue flammam, fluctusq; cõprime & cõpone. Si verò maior ignis,& fornax fuerit ardentior,ne tunc quidem timeas:habes enim multos iuuantes, manumq; tibi continuò porrigentes. Si modo initium rei ipse præstiteris, habes supra omnia opitulantem tibi pacis deum, flammamq; illam primùm ipso cooperante discuties. Plurimi etiam alij subsequẽtur, & illorũ quoq;
B rectè factorũ merces ad te profectò perueniet. Quid ali
Exo.23.a quando Iudæis præcepit deus?Iudæis,inquam,adhuc rudibus,humiq; reptantibus. Si videris, inquit, iumentum inimici tui cecidisse in via:ne pertranseas, sed accurre, & iumentum quod cecidit subleua cum eo. Multo, inquam,hoc facilius est rixantes homines separare, atque eos in pacem rursus adducere. Si verò inimicorum asinum, quanto magis animas oportet erigere? Præcipuè cùm ista multo sit ruina deterior, per quam scilicet nõ in foueam,sed in gehennæ collabuntur incendium,nequaquam irarum suarum onera sustinentes. Tu verò videns fratrem tanto furoris fasce depressum, & diabolum propè adstantem,ignemq; protinus accendentem, transcurris immisericorditer atq; omnino crudeliter:
Luc.10.f quod absque periculo nec in bruto animante committitur. Samaritanus quidem ille cùm vulneratum videret ignotum,nihilq; ad eum penitus pertinẽtem: & adstitit,& iumento proprio superposuit,& adduxit ad stabulum,medicumq; conduxit. Et argentum aliud quidẽ continuò dedit,aliud verò promisit. Tu verò cùm fratrem nõ in latronem videas incidisse, sed in ipsas dæmonum turmas, in obsidionem furoris: non in solitu-
C dine,sed in medio ciuitatis:nec pecuniam impensurus, nec ducturus animal, nec proximum longo itinere ducturus:sola etiam proferre verba dissimulas, & absq; vlla omnino misericordia, immo etiam cum crudelitate præcipua contemnis,ac præteris? Quomodo speras, inuocãs deum te habiturum esse placatum? Iam verò ad vosipsos meus sermo conuertitur, qui publicè quoq; ista committitis. Ad te,inquam,qui vim affers,& iniquitatẽ facis:dic mihi, plagas tu incutis, & calcibus cædis, & mordes:sũsne siluester effectus es, & asinus agrestis, & canis rabidus? Non pudet,non erubescis in feram ex homine cõuersus,& propriæ nobilitatis oblitus? Etsi enim pauper sis, sed certè liber: etsi opifex, sed nihilominus Christianus. Propter hoc ipsum ergo quòd pauper es, magis necessariam habes quietem. Diuitum est enim litigare,non pauperum: eorum vtique hoc opus est, quos variæ aduersum se materiæ incitant iurgiorum. Tu verò cùm diuitiarum non habeas voluptatem,mala tamẽ diuitiarum requiris, congregans tibimetipsi inimicitias atq; certamina. Angis fratrem,atque suffocas, & publicè spectantibus cunctis elidis ac saucias, nec existimas maiore teipsum confusione fœdari, qui ferarum impetus furibundus imitaris. Quinimmo etiam ipsis D
deterior effectus es. Illis quidem sunt cuncta communia. Nam & pariter congregantur, & iter vnà carpunt, & societate sua gaudẽt: nobis verò omnino nihil commune est, sed sursum ac deorsum rixa atque contentio, maledicta, inimicitiæ, & vsque ad commissum cædis iniuriæ. Itaque nec cœlum quidem reueremur ipsum, ad quod certè communiter omnes vocamur: nec terram, quæ nobis itidem in commune donata est: neque ipsam postremò naturam. Ita prorsus omnia simul fœdera charitatis,iracundiæ furor & amor pecuniæ dissipauit. Non vidisti illum qui mille erat debitor talento- Matt.18.d
rum,quia eorum remissionem consecutus, conseruum proprium ob centum denarios etiam suffocabat, in mala certè vltima decidisse,atque immortali traditum esse supplicio? Num reuereris,exemplum non metuis, ne talia ipse patiaris? Etenim nos quoque & plurima domino debemus, & maxima, sed tamen magnanimiter expectat:neque imminet exigendo, sicut nos studemus facere conseruis:neque stringit, neque suffocat: & certè si vel minimam eorum partem à nobis in præ-
senti vellet exigere, olim sine dubio perissemus. Hæc E
igitur scientes dilectissimi, humiliemur, & debitoribus nostris etiam gratias agamus. Fiunt enim, si philosophari volumus, maximæ, non solum indulgentiæ, verumetiam mercedis occasio: pauca siquidem damus, plurima recepturi. Quid ergo exigis violenter à paupere? oportebat enim etiam si ille vellet exoluere, te tamen potius remittere non habenti, vt à deo non modo totum, sed etiam multiplicatum illud acciperes. Nunc verò cuncta à contrario facis, & viuis omnino opibus violentiæ, idq́ue contendis ne quid ex tuis tibi debitis remittatur: & proximum quidem videris opprimere, cùm temetipsum proprio mucrone transfodias,& gehennæ tibi augeas ipse supplicia. Quòd si hic paululum philosopheris,causam tibi tuam redderes leuiorem. Nam & deus nos vult propterea à virtute liberalitatis incipere,vt occasionem inueniat per quam nobis plura restituat. Quantoscunque habeas igitur debitores pecuniarum,atque culparum,cunctos liberos abire permittens, à deo istius magnanimitatis reposce mercedem. Quandiu enim illos exigere perseueras, non habebis dominum debitorem: si verò illos dimiseris, tunc tenere poteris deum, atque ab eo huius phi- F
losophiæ vicem cum cumulo maximę liberalitatis exigere. Si enim homo fortè præteriens, & abs te debitorem constricta gula teneri videns, rogansq́ue vt illum quidem dimittas, abs se verò debitum reposcas: haud studeat esse ingratus tibi,cùm quod tu dimiseris, ille in se receperit vniuersum: quid deum credimus,non multipliciter,non infinities redditurum, si quid amore & præcepto huius obnoxiis nobis condonemus, nil neque paruum neque magnum ab illis reposcamus, liberos abire sinamus. Ne igitur temporalem hanc aspicias voluptatem, quam de exactione capimus debitorum: sed damnum illud quod sustinebimus in futuro,in illis certè nosmetipsos quæ sunt æterna lædentes. Cuncta igitur auaritiæ,atque malitiæ impedimenta superantes, & pecunias debitoribus nostris, & peccata donemus: vt causam nobis nostram æquiorem paremus: quòdque negleximus per aliam explicare virtutem, hoc ex condonatione admissæ in nos maliciæ consequentes,æternorum gaudio potiamur bonorum, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorum,Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xvi.ex cap.v.

G Nolite putare quia ueni soluere legem, aut prophetas. Quis enim id fuerat suspicatus? quisve omnino istud obiecerat, vt contrà necessariò videatur occurrere? Neque enim ex dictis eius istiusmodi suspicio nascebatur. Nam iubens esse mites, modestos ac misericordes, & corde mundo, & pro iustitia decertare, nihil vtique tale monstrabat: sed totum huiusmodi quod huic potius suspicioni esset aduersum. Cur igitur hoc dixit? Non ociosè omnino, nec vacuè: sed quia veteribus præceptis multo erat maiora positurus, dicens: Audisti quia dictum est antiquis, non occides: ego autem dico vobis, etiam ab iracundia temperare, & diuina quadam conuersatione atque cœlesti iter celebrare viuendi. Quia ergo ista erat dicturus, ne ipsa nouitas audientium corda turbaret, atque aduersus domini præcepta, quasi quandam cogitationum seditionem moueret, hac vtitur præmunitione. Etsi enim legem illi nec cogitationibus, nec operibus implerent, quippe quam quotidiana præuaricatione dissoluerent: ipsas tamen literas immobili volebant authoritate permanere, nihilque aliud illis adiungi: immò addentes quidem illis supra antiqua præcepta, principes suos æquo sustinebant. H Verùm non cùm in melius, sed cùm in deterius eorum additamenta proficerent. Siquidem honorē parentibus debitum præcepta addendo soluerent, aliaq; ex lege plurima importunis his additionum suarum redūdantiis subruerunt. Quia igitur Christus, nec de sacerdotali veniebat tribu: & quæ erat dicturus, cumulus erat quidam non imminuens, sed augens profectò virtutem: sciens quòd eos possent hæc vtraque turbare: priusquam admirabiles illas leges discipulis inscribat, necessariò præmonēdo hoc quod eorum mentibus obrepere poterat, excludit. Quid verò istud erat obrepens, ac sermoni resultans docentis? Opinabantur illum ista dicendo, legitima antiqua dissoluere. Contra hanc ergo nunc illis suspicionem medetur, & non hìc tantummodo istud, sed alibi quoque rursus inculcat. Quia enim illum quasi de obseruantia sabbati aduersarium dei esse credebant, suspiciones eorum curans, hìc quoque satisfactionem adhibet: alibi alias quidem, sed omnino dignas: vt cùm dicit: Pater meus vsque modo operatur, & ego operor. Alias verò multa condescensione plenas: vt cùm ouis sabbato perditæ adducit exemplū, & ostendit propter mutæ animantis salutem sabbatum esse violatum. Circuncisionis quoque similiter meminit, idipsum profectò faIoan.5.c Matt.12.& Luc.15.a I cientis, propter quod etiā humilioribus vtitur sæpe verbis, vt suspitionem qua contrarius deo putatur, tollat. Propterea qui innumeros sermone solo mortuos suscitauit cùm de sepulchro Lazarū vocaturus esset, orationem antè præmisit. Deinde ne hoc illum minorem patre monstraret, vt hanc quoque suspicionē curaret, adiecit: Sed hęc propter turbam quæ circūstat dixi, vt credant quia tu me misisti. Itaque nec omnia sic facit quasi ipse habeat potestatem, vt infirmitates scilicet eorum hac moderatione medeatur: nec cūcta rursus operatur orando, ne aliquibus in posterum malignæ suspicionis argumentum relinquat. Non igitur quasi infirmus agit aliquid, aut quasi quæ ipse non possit: sed excelsa humilibus, & rursus excelsis humilia permiscet. Verùm ne hoc quidem absque ratione aliquā facit, sed cū sibi prorsus congruente sapientia. Cùm enim maiora iure propriæ potestatis operetur, in minoribus tamen ad cœlū respicit. Nam peccata dimittens, & occulta animorum reuelans, & paradisum reserans, & dæmones fugans, & leprosos expurgans, & pelagus frenans, & plurimos etiā K mortuos suscitans, solo vtebatur imperio: quando verò Matt.14.b 15.d id quod his erat minus, panes multos fecit ex paucis, tūc Ioan.6.a respexit ad cœlum, ostendens non se hoc de infirmitate fecisse. Qui enim maiora fecerat potestate, quemadmodum oratione in minoribus indigeret? Sed vt paulò antè præmisi, facit istud vt ora obstruat impudentium. Id igitur etiam in dictis eius quoties eum humilia loqui audieris, intellige. Nam & verborum eius, & operū talium variæ causæ reperiuntur & plurimæ: vt cùm docet ne à deo putetur esse alienus, vt cùm ad humilitatē suum instituit exemplum: vt cùm à quo sit tactus interrogat: vt cùm dicit, Iudæos cuncta simul audire nō posse: vt cùm discipulos docet, ne de illo interim aliquid magnum loquantur. Propter hoc cùm multa de se humilia ipse dixerit, excelsa aliis magis dicenda dimisit. Nam ipse quidem cùm ad Iudæos loqueretur, aiebat: Ioan.8.b Antequam Abraham fieret, ego sum: verùm discipulus Ioan.1. eius haud ita, In principio, inquit, erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbū. Rursum quia cœlum, & terram, & mare, & visibilia omnia, atque inuisibilia ipse condiderat, nusquam omnino patefecit. L Discipulus verò cum libertate maxima, nihilq; subtrahens, & semel & secundò, & frequenter hoc loquitur, scribens: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factū Ibidem.a est nihil. &, In mundo erat, & mundus per ipsum factus est. Et quid miraris, si alij de illo plura dixerint, quàm de seipso memoratuit: quando plurima quæ rebus ostendit, verbis tamen non ad liquidum voluerit indicare? Quia enim hominem ipse fecerit, docuit in cæco, cui Ioan.9.a oculos quos nunquam habuerat creauit. Quando verò de prima illa hominis formatione disseruit, non dixit, Matt.19.a Mar.10.a ego feci: sed qui fecit, inquit, masculum & fœminam fecit eos. Rursus quia mundum, & quæ in eo sunt ipse formauerit, & ex piscibus, & ex vino, & ex panibus, & ex Mar.6.& Lucæ.9. Ioan.2.b Mar.4.& Luc.8.d tranquillitate mari reddita, & ex sole quem crucifixus tenebris obduxit, perq; alia multa monstrauit, verbis tamen nunquam manifestè istud expressit. Discipuli verò & id sæpe memorauerunt, & Ioannes videlicet & Petrus, & Paulus. Si enim illi certè nocte ac die illum & audientes loquentem, & videntes signa facientē, & quibus seorsum inquirentibus de quæstionibus multa soluebat: si illi, inquam, quibus tātam vtique virtutem dedit, vt etiam mortuos suscitarent: quosq; ad tātum perfectionis culmen euexit, vt propter eum cuncta contē- M nerent, post insignem illam philosophiam, ac virtutem omnia tamen portare non poterant, antequam illos ad audiendum spiritus sanctus præpararet: quemadmodū Iudaicus populus exors omnino sapientiæ, tantæq; virtutis extraneus, & vel ad audiendum Christi verbū, vel opera cernenda casu quodam aliquando deductus, non eum alienum esse à deo omnino credidisset, nisi tātam ille condescensionem per cūcta seruasset? Idcirco enim etiam cùm sabbatum solueret, non principalem legem quòd illud solueret, induxit: sed excusationes quoq; plurimas, variasq; composuit. Si verò vnum mādatum resoluens, tanta vtitur dispensatione verborum, ne vtique vulneret audientes: quanto magis cùm legi integræ integram adderet legē, grandi satisfactionis opus habuit præparatu, grandiq; cura, ne auditorum animos vulneraret? Propterea igitur non vbique manifestè de sua inuenitur docere deitate. Si enim hoc, quòd legi aliquid adiecit, ita eorum corda turbauit: multo magis si se deū dixisset. Idcirco ergo & alibi plurima infra propriam loquitur dignitatem, & hìc progrediens ad legis augmenta,

A menta, diligenti præoccupatione est vsus. Non enim semel dixit, quia non solueret legem: sed etiam secunda idipsum satisfactione repetiuit, maiusq; aliud rursus adiecit. Cùm enim dixisset, Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas: intulit, *Non ueni soluere legem, sed implere.* Hoc enim non solum Iudæorum impudentissima illa, sed etiam hæreticorum valet ora frenare, qui veterem legem ex diabolo esse confingunt. Si enim ad dissoluendam tyrannidem illius Christus aduenit, cur legem eius adeò non soluit vt & impleat? Neque enim contentus dixisse, non soluo: quod vel solum certè sufficeret: addit, impleo. Hoc autem dicere, non modo non est aduersarij legis, verumetiam conseruatoris eius, atque fautoris. Et quī eam non dissoluit, inquis? Quomodo etiam implesse, vel legem dicitur, vel prophetas? Prophetas quidem, quia ea quæ de ipso dixerant, operibus cuncta firmauit. Propter quod per singula euangelista dicebat, vt impleretur quod dictum est per prophetam. Et quando natus est dominus, & quando in eum paruuli admirabilem illum hymnum canebant: & cùm super asinam sedit: & B in aliis omnino multis ea quæ de illo prophetæ aliquādo prædixerant, euidenter impleuit: quę omnia nisi venissent ipse, impleta procul dubio non fuissent. Legem verò non vno tantum, sed altero, & tertio impleuit modo. Vno quidem, quia nihil ex legitimis ipse transgressus est. Nam de omni à se lege completa, audi quid dixerit. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam.
Ioan.8.f Ioan.14.d Iudæis quoque dicebat, Quis ex vobis arguet me de peccato? Rursus verò discipulis: Venit, inquit, princeps
Esaiæ.53.c mundi huius, & in me inuenit nihil. Olim autem etiam prædixerat propheta: quia peccatum non fecit. Vno igitur isto legem impleuit modo. Alio verò, quia per nos quoque id ipsum facit. Hoc est quippe mirabile, quia non solum legem impleuit ipse, sed idem istud nobis quoque facere donauit: quod Paulus significando dicebat: Quoniam finis legis Christus ad iustitiam
Roma.10.a Rom.8.a omni credenti: Et peccatum illum damnasse dixit in carne: vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus. Et rursus: Legem ergo
Roma.3.d destruimus per fidem? Absit, sed legem statuimus. Quia C enim studebat lex hominem facere iustum, atque ad hoc inueniebatur infirma: veniens Christus, & per fidem certissimum modum iustificationis inducens, voluntatem legis impleuit. Quod enim illa non potuit, hoc per fidem ipse confecit: propterea quoque dixit, Non veni soluere legem, sed adimplere. Si verò aliquis diligenter examinet, alium quoque tertium modum impleri ab eo legis inueniet. Quem verò istum? Ipsa vtique præcepta, quæ erat daturus. Non enim interitus priorum, sed augmentum potius, & complementum erant ea quæ dicebantur à Christo: illius quippe sententiæ qua dicitur, Non occides: non interemptio, sed adimpletio magis atque munitio est, dicere, non irascaris: omniúmque similiter cæterorum. Propter quod cùm iam semina quæda m citra suspicionem prę-
misisset, nūc cùm palàm ex veterum notorúmque præceptorum collatione, orationisque habitu aduersatiuo suspectus futurus videretur, occupatione vtitur necessariò, velut per ænigma illa inter se comparando. Siquidem dicere, Beati pauperes spiritu: tale est, quale etiam dicere, nolite irasci. Et, beati mundo corde: simile huic est, quod ait, ad concupiscendum mulierem non videndam. Et, nolite thesaurizare thesauros super terram: & hoc concinit quod ait, Beati misericordes. Et

lugere, & persecutiones pati, & opprobria sustinere, D profectò tale est, quale etiam per angustam viam perseueranter incedere. Et esurire ac sitire iustitiam, nihil aliud est, quàm quod etiam post in consequentibus loquitur: Quæcunque vultis vt faciant vobis homines, Mar.7.b hæc etiam vos facite illis. Et cùm pacificum appellaret beatum, illud penè dicebat, vt relinqueret ante altare munus, & ad reconciliationem læsi à se fratris accurre- Ibidem.5.c ret, atque aduersario celeriter consentiret. Sed ibi quidem præmia his, qui virtutem perficerent, ordinauit: hìc verò non facientibus supplicia comminatur. Propter quod ibi quidem dixit, quia mansueti hęreditabunt terram, hìc verò, quòd qui fratrem fatuum vocet, reus efficitur gehennæ. Et ibi quidem, quoniam mundo corde videbunt deum: hìc verò, quòd verus adulter sit qui fœminam aspiciat intemperatè. Et ibi pacificos filios appellauit dei, hìc verò discordes aliunde deterret: ne fortè tradat te, inquit, aduersarius iudici. Sic & lugentes persecutionē ferentes, superius vocat beatos: in consequentibus verò his qui non ea ingrediuntur via, perditionem minatur. In qua vtique illi sunt qui latam viā Matt.6.d spaciosamq; frequentant. Sed & quod dicitur, Non po- E testis deo seruire & mammonæ: huic videtur æquale, quod ait: Beati misericordes: &, qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Verùm quod paulo antè memorauī, quia hæc ipsa lucidius erat profectò dicturus, nec lucidius modo, verumetiā cumulatius, plurima scilicet alia illis quàm dixerat, additurus. Non iam enim vsitatum misericordem requirit, sed etiam tunica te exui iubet ad tegendā alterius nuditatem. Neque simpliciter mitem, sed illum qui alteram quoque maxillam præbeat ferire cupienti, per quæ omnem obiectionem, quæ nasci videbatur, extinguit. Neque hoc semel, sed iterum iterumq; congeminat. Cùm enim dixisset, nolite putare quoniam veni soluere legem, aut prophetas, intulit: *Non ueni soluere legem, sed implere. Amen amen dico uobis, donec transeat cœlum & terra, iota unum, aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant.* Quod verò dicit, eiusmodi est: Impossibile est legis decreta non perfici. Nam minimum quoque eius oportet impleri: quod certè ipse fecit, omni illam diligentia curáque seruando. Hic iam illud nobis profectò significat, quoniam totius mundi figura mutanda sit. Nec verò idipsum simpliciter posuit, sed vt audito- F rem doceret, atque ostenderet perfectiorem se introducere disciplinam. Siquidem trāsfiguranda cuncta omnino creatura, & hominum genus ad alteram patriā sit vocandum, atque ad sublimioris vitæ gloriam præparandum. *Quicunque soluerit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus uocabitur in regno cœlorum.* Postquam enim suspicione se vindicauit maligna, & volentium contradicere ora clausit: tunc iam consequenter & terret, atque in honorem constituendæ à se legis pœnam præuaricantibus maximam comminatur. Quòd enim non de veteri hoc lege dictum est, sed de illa quam ipse erat positurus, ex his discę quæ continuò subsequuntur. *Dico enim uobis, nisi abundauerit iustitia uestra plusquam scribarum & phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.* Si verò de veteri hoc lege dixisset, quemadmodum diceret, nisi abūdauerit? Ea enim facere quæ pharisæi scribæq; faciebant, nondum rationem abundantis iustitiæ habebat. Sed quod erat hoc abundans? scilicet nec irasci, & adulterium nec videndi obscœnitate cōmittere. Qua igitur gratia vocauit minima mandata, cùm tam magna certè sint, atque sublimia? Quia enim cōditurus erat ipse legem: sicut semet-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ipſum humiliat, interdum & mediocria de ſeipſo loquitur:ita nunc etiam de præceptis ſuis: nos ſcilicet per hæc quoque docens mediocritatem vbique ſeruare, & inuidiam nouæ legis attenuans,vtitur quippe ſermone, qui diuerſis intellectibus poſſit aptari. Cùm verò audis minimum in regno cœlorum, nihil aliud intelligas, quàm in tempore regni,atque ſupplicij. Solet etiam cœlorum appellare regnum, non ſolum ipſa gaudia præmiorum,ſed etiam reſurrectionis tempus, & præſentiã illam terribilem. Cæterùm quænam eſſet hæc ratio, vt ille quidem qui fratrem fatuum vocaſſet,vnumq; mandatum ſoluiſſet,iret in gehennam: hic verò qui & mandatum ſolueret, & non ſolueret ſolum, ſed ad ipſum alios etiam induceret,eſſet tamẽ vel minimus in regno? Non igitur hoc dixit, ſed quia reſurrectionis tempore huiuſmodi præuaricator erit minimus & abiectus. At verò omnium minimus poſt iudiciũ incidet in gehennam. Deinde quaſi verè deus futuram multorum deſidiam præuidebat, quia videlicet opinaturi erant exaggerationis illa eſſe præcepta,& aduerſus Euãgelium ratiocinaturi,atque dicturi: Ergóne qui fratrem tantum-
H modo fatuum vocauerit,punietur:& qui incautè fœminam viderit, inter adulteros deputandus erit? Igitur contemptum legis antea tollens, vtriſque pœnam eſt maximam comminatus,& præuaricatoribus ſcilicet, & his qui ad præuaricationem alios cohortantur. Scientes igitur comminationis iſtius magnitudinem, neque tranſgrediamur ipſi legem, neque eos qui illam ſeruare cupiunt,remoremur. *Qui autem fecerit*, inquit,*& ſic docuerit,hic magnus uocabitur in regno cœlorum.* Non enim ſibiipſi tantum vnuſquiſque vtilis eſſe debet, ſed etiam cæteris. Neque enim æqua merces eſt eius qui ſolummodo ſeipſum regit,& illius qui etiam alios acquirit. Sicut enim docere abſque operibus condemnat docentem.
Roma.2.c Qui,inquit, doces alium, teipſum non doces?ita facere quidem,nec tamen aliis facienda ſuggerere,non parum de illa plena mercede decerpit. oportet igitur in vtroque eſſe perfectum. Cumq; primùm ſe aliquis ipſe correxerit, tunc eundem etiam erga cæteros congruit fieri diligentem. Idcirco enim etiam ipſe prius poſuit facere quàm docere, oſtendens quòd ſic aliquis bene accedere valeat ad docendum. Nec talis omnino aliLuc.4.d quando audiet: Medice cura teipſum. Qui enim cùm
I ſeipſum docere nequiuerit,alios emendare conatur, irriſioni eſt expoſitus plurimorum:immò ne docere quidem ſeipſum valebit, cùm ſcilicet verbis eius clariores hominũ voces reclamẽt. Si verò fuerit ex vtroque perfectus,magnus vocabitur in regno cœlorum. *Dico uobis, quia niſi abundauerit iuſtitia ueſtra pluſquam ſcribarum & phariſæorum.* Hìc iuſtitiam, vniuerſam dicit profectò
Iob.1. virtutem. Sicut etiam de ſancto Iob loquens,ait: Erat homo iuſtus irreprehenſibilis. luxta hunc modum etiam Paulus ſignanter iuſtum vocabat, cui nec legem poſitã
1. Timo.1.b eſſe dicebat. Iuſto, inquit, lex non eſt poſita. Sæpiſſimè quidem in ſcripturis generaliter poſitum hoc virtutis nomen inuenies. Tu verò attentius gratiæ augmẽta cõſidera, quemadmodum ſcilicet rudes adhuc diſcipulos veteris legis obſeruatoribus velit eſſe meliores. Scribas hìc enim,atque phariſæos non iniquos,vt putatur,appellat:ſed eos qui legis præcepta cuſtodiunt. Neq; enim illos qui non cuſtodirent,diceret habere iuſtitiam:neque ei quæ non eſſet,eam quæ eſſet iuſtitiam cõpararet. Perſpice igitur etiam quemadmodum hoc loco legem cõſtituat antiquam,dum eam confert nouæ. Cuius ſanè illam eſſe quaſi cognatam docet,& omnino germanam.

Plus enim, ac minus in eiuſdem generis manifeſtũ eſt. K
Nõ igitur legi obtrectat antiquæ, ſed profectò intendere vult. Quæ ſi ſtatuta fuiſſet à malo, nunquam eius incrementa quæſiiſſet,nec impleſſet illam,ſed penitus exploſiſſet. Et qui inquies, ſi talis eſt, nõ inducit in regnũ? Sed modo vtiq; non introducit,iam poſt Chriſti aduẽtum perfectiori deditos diſciplinæ, vtpote qui maiori gratiæ ipſius virtute potiantur,perq; hęc maiora debeãt inire certamina. Cæterùm electos illa ſui temporis alũMatt.8.b nos in regnũ omnes prorſus induxit. Etenim multi ab Oriente,& Occidente venient,inquit, & recumbent cũ Abraham,& Iſaac, & Iacob in regno dei. Et Abraham igitur,& Iſaac,& Iacob & Lazarus qui magnis certè prę miis fruitur,atque in Abrahæ ſinibus inuenitur epulari, Luc.16.c & omnes qui perfectè in lege veteri de virtute fulſere, per ipſam profectò fulſerunt. Deinde ſi illa lex mala, ſi fuiſſet aliena, nequaquam totã illam veniens ipſe Chriſtus impleſſet. Si enim iſtud tantummodo attrahendi ad ſe Iudæos ſtudio feciſſet,nõ autem vt oſtenderet cognatam eſſe illam legi nouæ,eiq; per omnia congruentem,quanam queſo ratione non etiam gentilium ritus, & legitima ſeruauit,vt per hoc quoque gentes poſſit at-
L trahere? Per quæ manifeſtiſſimè vndique relucęſcit, nõ ideo veterem legem deſiiſſe in regnum inducere, quia mala ſit,ſed quia perfectiorum vtique mandatorum tẽpus aduenerit. Si verò ad comparationem legis nouæ, vetus imperfectior monſtratur,ne hoc quidem illã malam eſſe conuincit. Siquidem ſecundum hunc modum, idem iſtud etiam noua ipſa patietur. Nam & huius ſcięntia ſi futuræ ſcientiæ comparetur,perexigua & imperfecta quædam particula eſt,quæ cùm illa venerit,euacue-
1.Cor.13.c tur. Cùm autem inquit venerit quod perfectum eſt,euacuabitur quod ex parte eſt,quod certè vetus à noua lege perpeſſa eſt. Nec tamen continuò aduerſus nouæ legis loquitur dignitatem. Cùm tamẽ nobis cœlorum regno potientibus,illam quoq; ceſſaturam eſſe dicamus: tunc, inquit,euacuabitur quod ex parte eſt. Sed quãuis maiora ſuccedant, hanc tamen eſſe magnam nihilominus confitemur. Quia igitur & ampliora ſunt præmia,& eminentior ſancti ſpiritus gratia,conſequenter requirũtur etiam maiora certamina. Non enim iam lacte, ac melle manans terra promittitur,non ſenectus vberior, nec numeroſitas filiorum, non frumenti viniq; copia, non ouium atque armentorum greges:ſed cœlum,& ea M quę ſunt in cœlo bona,& filiorum adoptio,& cum vnigenito iuncta fraternitas,& ſocietas hæreditatis,& glorificari,& conregnare,& præmia illa quæ promittuntur innumera. Quia enim etiam maiore in regno honore potiemur,audi Paulum loquentẽ: Nihil igitur iam dãRoma.8.a nationis eſt his qui ſunt in Chriſto Ieſu, qui non ſecundum carnem ambulant,ſed ſecundum ſpiritum. Lex enim ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit te à lege peccati & mortis. Cùm igitur fuiſſet pręuaricantibus comminatus ſupplicia, ac præmia obedientibus ampla poſuiſſet:cumq; oſtendiſſet quia meritò à nobis ſupra prioris iuſtitiæ menſuras requirat, incipit recentis legis ordinare præcepta,non ſimpliciter, ſed per comparationem legis antiquæ. Propter quod ſtuduit oſtendere,quia & præcedentibus non repugnans, ſed valde etiam per cuncta cõſentiens iſta præcipiat: & quia cõſequenter,atq; opportunè prioribus ſecũda præponat, Quod vt poſſit eſſe lucidius, ipſius conditoris legis verba diligẽtius audiamus. Quid igitur ipſe pronunciat? *Audiſtis quia dictum eſt antiquis,Non occides.* Et certè idem eſt, qui etiã Exod.20. illa præceperat:ſed abſq; illius,cuius hoc,interim poſuit

A commemoratione perſonæ. Siue enim dixiſſet, audiſtis quia dixi antiquis: fuiſſet nihilominus ſermo receptus difficilis,eunctisq; audientibus inacceſſus: ſiue dixiſſet quia dictum eſt antiquis à patre meo, deinde intuliſſet, Ego autem dico vobis: maioris hoc profectò eſſe inſolentiæ iudicaſſent. Propter quod mediè illud poſuit atque ſuſpenſè,vnum illud præcipuè conficiens, vt oſtenderet opportuniſſimo eueniſſe tempore iſta dicendo. Cùm enim poſuit,quid dictum eſt antiquis, plurimum iam eſſe tempus aſſeruit,ex quo iſtud accepêre mandatum. Hoc verò fecit vt auditorem ad ſublimiora progredi præcepta cunctantem acrius incitaret, vt ſi quiſpiam doctor dicat puero negligenti, Neſcis iam quantum temporis in ſyllabarum meditatione conſumpſeris? Tale igitur aliquid etiam ſignificans antiquorum commemoratione facta, ad doctrinam illos aduocat celſiorem,ac ſi diceret: Habuiſtis ſufficiens omnino tẽpus iſta meditãdi, iamq; oportet vos ad ſublimiora ſuccendi. Bene autem quòd nec ipſum præceptorum confundit ordinem,ſed ab eo primùm cœpit,à quo in parte moralium etiam lex fuerat exorſa. Nam id quoque
B eſt in omnibus conuenientiam legis oſtẽdere vtriuſq;.

Ego autem dico uobis,quoniam qui iraſcitur fratri ſuo temerè,reus erit iudicio. Vidiſti perfectam vtique poteſtatem vidiſti dignitatem quæ latorẽ certè legis deceret. Quis enim prophetarum ita vnquam locutus eſt? quis iuſtorum? quis patriarcharum? Nullus omnino. Nam illi per ſingula ſæpius inferebant, Hæc dicit dominus: ſed non
Ioan.17.b ita loquitur & filius. Illi enim domini verba, hic verò patris annunciat. Cùm autem dico patris,ſua vtique dico. Mea,inquit,tua ſunt,& tua mea. Et illi conſeruis ſuis loquebantur,hic ſeruis. Interrogemus igitur eos qui veterem legẽ penitus explodunt. Non iraſci,contrariũ eſt eius præcepto quo prohibemur occidere: an potius abſolutio,ſupplementum,per quod illud quoque ipſum cuſtodiri queat? haud dubium hoc illius ſit ſupplementũ, propterea q; perfectius. Qui enim in iracundiam non effertur,quanto longius ab homicidio abſtinebit? Et qui animi indignationem refrenat, quanto magis manus ſuas innoxias continebit? Radix quippe homicidij, iracundia eſt. Qui igitur radicem abſcindit ipſam, multo facilius ramos eius poterit amputare, immò negerminare quidem illos omnino patietur. Non igitur in legis
C interitum, ſed ad maiorem eius profectò cuſtodiã iſta præcepta ſunt. Quid enim lex volebat efficere,cùm iſta mandaret? Nõnne vt ne quis occideret proximum? Igitur impugnatorem legis homicidia oportuerat imperare. Occidere enim, & non occidere, duo ſunt abſque ambiguitate contraria. Sin verò ne iraſci quidem ſinit: hoc vtique ſtatuit, & perfectius ſtatuit, quod etiam lex volebat. Non enim ſimiliter auerſatur homicidium,qui tantummodo nõ occidere meditatur, & qui iramq; quoque ipſam prorſus interemit: ſatis enim procul ab huiuſmodi receſſit audacia. Vt autem illos etiam aliunde capiamus,cuncta quæ ſolent dicere proferamus in me-
Matt.5.g dium. Quænam ergo ſunt illa quæ dicuntur? Deus,inquiunt,qui fecit hunc mundum,qui ſolem ſuũ facit oriri ſuper bonos & malos, & qui pluit ſuper iuſtos & iniuſtos,malus eſt. Qui verò ex illis quaſi modeſtiores videntur,iſtud quidem repudiant: iuſtum verò illum eſſe dicentes,boni tamen appellatione defraudant. Alterũ verò quendam,qui certè omnino non eſt, nec eorũ quæ ſunt quicquam creauit,patrem attribuunt Chriſto: & illum quidem non bonũ in ſuis manere dicunt,ſuaq; ſeruare:bonum verò in aliena irruere,eorumq; quorum nõ

ſit creator ſubitò velle fieri ſaluatorem. Vidiſti diaboli D
certè filios,quemadmodum de fonte ipſo patris loquãtur,alienantes à deo creaturas eius: cùm beatus Ioannes è regione clamet, In propria venit: &, mũdus per ipſum Ioan.1.b factus eſt. Deinde legem diſcutientes priorem,quæ oculum pro oculo,& dentem pro dente eiici iubet, inſiliũt Exo.21.c continuò dicẽtes: Et quemadmodum eſſe bonus poteſt, Deut.19.d qui tam dira præcepit? Quid igitur ad iſta referemus? Quia ſcilicet maximam miſericordiæ ſpem hæc præcepta contineant: nõ enim vt nobis viciſſim erueremus oculos ſanxit hanc legem,ſed vt metu quo ab alio iſtud timeamus pati, ipſi quoque tale quippiam in alios cauere-
mus admittere. Sicut enim Niniuitis euerſionem mi Ionæ.1.3. natus eſt,non vt eos interficeret (ſi enim voluiſſet iſtud, nihil potius oportuerat quàm tacere) ſed vt eos faceret timore meliores,iramq; compeſceret: ſic etiam temerè in alienos inſilientibus oculos,pœnam ſtatuit, vt & ſi ipſo voluntatis bono nollent à crudelitate deſinere, ſaltẽ metu cogerentur oculis parcere proximorum. Si verò illud crudele dicitur,& homicidium & adulterium arcere crudele dicatur: ſed inſipientium omnino iſta verba ſunt,& extremo furore dementium. Ego enim adeo E
metuo dicere hæc eſſe crudelia, vt his contraria etiam iniqua perdoceam: quòd certè communis quoque ratio deprehendit. Qui enim dicis, quia oculũ pro oculo iuſſit auferri,idcirco crudelis: ego autem refero, quia niſi præcepiſſet iſtud, tunc verè apud plurimos talis fuiſſet, qualem tu eum falſò conquereris. Denique ſermone finigamus omnem legem eſſe reſolutam, nec quempiam pro huiuſcemodi factis formidare ſupplicium: ſed cunctis prorſus malignis licere vti moribus ſuis, & adulteris,& homicidis, & furibus, & periuris, & parricidis: nõne ſub hac licentia omnia pariter vna confeſſio iniquitatis inuoluereť? Nõnne mille ſceleribus & cædibus vrbes,fora,domus,maria, totuſq; omnino mũdus fuiſſet impletus? Nam ſi legibus certè dominantibus, & vigente cõminatione,atque terrore, vix tamen volũtates cohibentur malignæ: ſi etiam hoc præſidium defuiſſet, quanam poſſet malitia ratione frenari, aut quæ non in vitam hominum peſtis irrueret? Nec tamẽ ſolum iſtud crudele eſt, permittere ſcilicet malis agere quæ velint: ſed aliud quoque iſto certè nihilominus,id eſt læſum & immeritò afflictum negligere,atq; deſpicere. Dic enim mihi,ſi quis feros homines,ac ſemper malignos in vnũ F
colligens gladiis armaret,totamq; circumire ciuitatem iuberet,atque obuios ſibi quoſquæ confodere: quid tandem hoc eſſet immanius? At ſi alius eos quidem qui ab illo armati eſſent ligaret,violenterq; conſtringeret: eos verò qui interimendi erant, ab iniquis illis manibus liberaret,quid è regione iſto inueniretur humanius? Hæc igitur etiam ad legem transfer exempla. Quæ enim oculum pro oculo effodi præcepit, timorem quaſi carnificum pectoribus immittens,illius ſimilis inuenitur qui illos,quos dixi,cohibuit armatos. Qui verò nullam omnino pœnã decreuit nocenti, nõnne armaſſe tibi iniquitatem videtur, eumq; imitatus fuiſſe, qui ſceleratos illos gladiis inſtruxit,inq; totius ciuitatis miſit exitium? Videsne quemadmodum non ſolum nullius crudelitatis,verumetiam maximæ pietatis ſint illa præcepta? Si verò propter iſta importabilem legiſlatorem vocas, ac prorſus oneroſum: quid eſt, dic mihi, laborioſius, non occidere ſolummodo,aut ne iraſci quidem? Quis iudex ſeuerior atque diſtrictior,qui de homicidio, an qui etiã de ira exigit vltionem? qui adulterum poſt commiſſum opus pœnæ ſubiicit, an qui etiam pro ſola concupiſcen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tia iubet subire supplicium sempiternum? Perspicite igitur etiam in contrarium illorum conuersum esse sermonem. Nam veteris quidem legis deus, quem dicunt illi esse crudelem, inuenitur esse mansuetus, ac mitis: nouæ autem quem bonum fatentur, onerosus ac durus, secundum stultitiæ illorum duntaxat errorem. Nos vero vnum atque eundē vtriusque testamenti asserimus cōditorem, qui ad varias hominum vtilitates omnia dispensarit, & diuersitati temporum diuersitatem vtriusq; legis aptauerit. Igitur nec illa præcepta crudelia, nec ista onerosa sunt atque molesta: sed vnius, eiusdemq; omnia prouidentiæ. Quòd enim etiam veterem ipse condiderit, audi prophetam loquentem, imò ipsum magis
Esa.55.b deum per prophetam: Disponam vobis testamentum, quod disposui patribus vestris. Si verò ista non susceperit qui Manichæorum tabe infectus ægrotat, audiat Paulū eadem rursus ista dicentem: Abraham enim duos filios
Galat.4.c habuit, vnum de ancilla, alium de libera. Hæc autē sunt duo testamenta: sicut ergo diuersæ ibi sunt quidem fœminæ, sed vir vnus vtriusque: sic etiam ibi duo testamēta, vnus verò vtriusque legis est conditor. Atque vt di-
Exo.21.c scas vnam eandemq; in vtroque manſuetudinem contineri: ibi quidem dicit, oculū pro oculo: hìc verò, si quis
H te, inquit, percusserit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram. Sicut enim ibi alienus timor ad modestiam ducit nocentem, ita hìc quoque dum commendat læso patientiam, lædentem multo maiore vltione deterret. Et quemadmodum, inquies, ille terrebitur, cùm hìc alteram præbere iubeatur? Et quid tandem huiusmodi cōficere gestit obiectio? Non enim ideo hoc præcepit, vt resolueret percussoris timorem: sed vt hunc quem præbere iusserat, ad omnem tolerantiam præpararet. Nec dixit, quòd impunè ille inferret iniuriam: sed, tu ne referas: duo pariter efficiens, & percussorem scilicet supplicio maiore terrendo, & eum qui percutitur, de ipsa quoque patientiæ virtute solando. Sed hæc velut in trāsitu de mandatis omnibus quasi generaliter dixerimus. Necessarium verò est ad incertum reuerti, & consequētiam eorum quæ prius sunt dicta, contexere. *Qui irascitur*, inquit, *fratri suo sine causa, reus erit iudicio.* Non enim omnino istum extinxit affectum. Primò quidem, quia impossibile est hominem passionibus liberari. Nā vt regere illas possimus, ita absque illis per omnia esse
I non possumus. Deinde quia etiam multis vtilis est affectus iste, si illo videlicet opportunè ac scienter vtamur. Itaq; considera quàm ampla quondam bona operata sit ira Pauli: hanc enim ille aduersus Corinthios exercendo, à maxima illos errorum pestilentia liberauit. Per hanc etiam Galatarum gentem, quæ ferè à Christo iam exciderat, reformauit, aliosq; his plures illius iræ censu ra correxit. Quodnam igitur opportunum est tempus iræ? quando non scilicet nosmetipsos vlciscimur, sed cùm reprimimus erga alios insolentes, cumq; desides increpatione conuertimus. Quod verò importunum est tempus iræ? cùm scilicet vt nosmetipsos vindicemus, irascimur: quod Paulus quoque prohibendo dice-
Roma.12.d bat, Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ. Quando etiam de pecuniis litigamus. Nam hoc est quod idem magister omnino destruxit, dicendo: Quare non magis fraudem patimini? Sicut enim
1.Cor.6.a hinc irasci, superfluum & inutile est: ita ira illa & necessaria est, & commodissima. Sed plurimi è contrario efferuntur quidem, cùm ipsi aliquid patiuntur iniuriæ. Resoluuntur verò & omino mollescunt, cùm alios vel maximam afflictionem viderint sustinere: quod certè vtrunque Euangelij verbis repugnat. Non ergo ipsum K irasci malum est, sed importunè ac leuiter irasci. Pro-
Psal.4.a pterea etiam propheta dicebat: Irascimini, & nolite peccare. *Qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio.*

Concilium hìc, iudicium Hebræorum vocauit: quod ideo nunc posuit, ne noua vbique videretur docere, atque peregrina. Racha verò non grandis alicuius est ser- Racha.
mo conuicij, sed magis de contemptu veniens, impatientiaq; dicentis, vt ipsi nonnunquam vel seruulis vel inferioribus quibusque aliquid imperantes dicimus: Va de tu, dic illi. Sed etiam qui lingua vtuntur Syrorum, racha pro eo quod est tu, dicere solēt. Sed misericors dominus, cum maioribus etiam minima quæque delicta pariter euellit, præcipiens vt mutuo nobismetipsis & honorabilius vtamur, & cautius, vt per hæc maiora quoque peccata moriantur. *Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis.* Multi hoc graue atque onerosum putāt esse mandatum, vt scilicet pro vno nudóque sermone tanta nobis pœna subeūda sit. Vnde quidam istud exaggerationē magis dictum esse voluerunt. Sed vereor ne nosmetipsos his verbis omnino friuolis, vel potius infidelibus seducentes, ibi rebus ipsis supplicia extrema L
soluamus. Sed cur, quæso, mandatum istud videtur onerosum? An fortè nescis, quia plurima pars culparum, atque pœnarum à sermonibus sumat exordium? Nam & blasphemia per verba, & dei negatio per verba, inde & maledicta & iniuriæ, atque periuria, & falsa testimonia, & ipsa frequenter homicidia. Noli igitur aspicere quòd vnus hic sermo sit: sed quantum periculi habeat, expende. An ignoras inimicitiarum tempore incandescente ira, animóque prorsus ardente, etiam minimum aliquid magnum videri? Tunc quippe, & quod non valde iniuriosum est, nimis tamen putatur onerosum. Nam hæc ipsa parvula & homicidia sæpe pepererūt, & vrbes crebrò integras subruerunt. Sicut enim manente amicitia, etiam quæ molesta sunt leuia dicuntur: sic inimicitiis obortis, leuia quæque pro grauissimis audiuntur. Nam etsi simpliciter aliqua dicantur, de malo tamen animo prolata creduntur: atque vt in igne cùm scintilla exigua est, etiam si plurimum lignorum admoueas, non ea facilè comprehēdit: si verò satis in excelsum flamma cōsurgat, nō iam ligna, sed & saxa, & omnem prorsus incidentem materiam sibi vendicat: & per quæ extingui
M solet, per ea ipsa potius accenditur. Quidā quippe aiunt, quòd huiusmodi flammam non ligna tantum, & stuppa, aliáque ignis alimenta, sed aqua etiam maiori impetu iactata, magis magísque succendat: ita accidere etiam in ira solet. Quicquid aliquis dixerit, continuò pabulum pessimi huius efficietur incendij. Quæ omnia Christus antè iam comprimens, eum quidem qui sine causa irascitur, iudicio condemnat: & idcirco dixit:

Qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio. Eum verò qui dixerit, racha, reum pronunciat esse concilio. Sed adhuc ista non magna sunt. Hæc enim idcirco nō sunt memorata supplicia, vt eum qui fratri fatue dixisset, gehennæ ignibus deputaret, modo certè primùm nomen gehennæ commemorans. Cùm enim prius de regno multa dixisset, nunc istius intulit mentionem: ostendens quoniam illud quidem illius voluntatis sit atque pietatis, hæc verò nostræ profectò desidiæ. Vide autem quemadmodum gradatim faciat augmēta pœnarum, quodammodo excusans se tibi, atque demonstrās quoniam ipse quidem nihil velit tale minari, nos verò illum ad huiusmodi denunciationes pertrahamus. Idipsum itaque diligenter expende: Dixi, inquit, noli irasci sine

A sci sine causa: quoniam reus eris iudicio. Contempsisti fratrem. Vide quid peperit iracundia, ad iracundiam te continuò prouocauit. Racha enim fratrem vocasti, cui rursus culpę pœnam concilij comminatur. Quòd si ista quoque despiciens, ad maius volueris promoueri conuicium, non iam vltrà his in te mediocribus vindicabo, sed immortali illo gehennæ supplicio, ne iam etiam ad homicidium fortè prosilias. Non est omnino, nō est intolerabilius aliquid iniuriis, quodq; possit magis hominis animam remordere. Quòd si sermo ipse paulò fuerit austerior, duplex conflatur incendium. Ne igitur leue aliquid existimes, fatuum fratrem vocare. Quando verò isto quo ab irrationalibus separamur, & quo maximè homines sumus, intellectu scilicet atque prudentia, fratrem: spolias omni illum nobilitate priuasti. Non ergo verborum tantummodo sonum simpliciter audiamus, sed in res ingredientes ipsas, & vim illā cōuicij ponderantes, consideremus quantū sermo iste operatur dolorem, atq; ad quātum malum sæpe perueniat.
1.Cor.5.b 6.d Propterea igitur & Paulus non adulteros solum, & masculorum cōcubitores, verumetiam maledicos à regno
1.Pet.4.d B dei excludit: & meritò. Conuiciator quippe bonum charitatis omnino corrumpit, & mille proximum inuoluit incōmodis, ac iuges inimicitias frequenter operatur, & Christi membra discerpit, ac desiderabilem deo pacē singulis quibusq; diebus exagitat, amplissimam diabolo viam per cōuicia parans, eumq; efficiens fortiorē. Propterea etiam Christus neruos potentię eius exscindens, induxit hanc legem. Est quippe illi cura maxima charitatis. Omnium enim mater bonorum, hoc certū an discipulus Christi sis experimentū, & ea quæ in nobis sunt bona, cuncta complectens. Hæc est præcipua ex cunctis omnino virtutibus. Igitur cōsequenter radices inimicitiarū, ipsosq; fontes per quos charitas necari solet, multa cum vehementia Christus intercipit. Ne igitur hæc dicta cuiusdam exaggerationis existimes, sed intelligens ea quæ ex his sæpe gignuntur, legum statutarū man suetudinem demirare. Nihil enim ita studet deus, vt nos mutuis charitatis nexibus colligare. Propterea & per semetipsum, & per discipulos suos, tam in nouo, quàm in veteri testamento plurimo hoc mandatū sermone commendat. Et vehemens animaduersor atque punitor est eorum, qui præceptum tale contemnunt. Ni
C hil quippe est quod ita omnem malitiam & pariat, & firmet, vt interemptio charitatis. Nam & dominus idcirco dicebat: Quoniam abūdauit iniquitas, refrigescet charitas multorū. Sic etiam Cain est fratricida factus: sic Esau & patri obstat, & fratri minatur interitum. Sic etiam contra Ioseph sanctum fremuit malè coniurata germanitas. Sic mille alia pullulauere mala, hac virtute subtracta. Propterea & Christus omnia incommodantia charitati, diligenter interimit. Neque enim hæc tantummodo quæ posuimus dixisse cōtentus, alia quoque plura subiungit, per quæ quantum illorum curā habeat, ostendit. Comminatus enim per concilia atque iudicium, comminatus etiam per gehennam: intulit rursus & cætera quæ prioribus constarent, dicēs: *Cùm offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris quòd frater tuus habet aliquid aduersus te, relinque munus tuum ante altare, & uade prius reconciliare fratri tuo, & tunc ueniens offer munus tuum.* O admirabilem benignitatem, atque ineffabilem erga homines amorem dei. Honorem suum despicit, dum in proximo charitatem requirit: ostendēs quoniam nec priora quæ etiam comminatus est, odio
Matt.24.b Gene.4.a b Gene.27.f g.& seq. Gene.37.a & seq. aliquo hominum, vel de cupiditate inferendi supplicij cōminator, sed amore præcipuo. Quid enim his verbis D
mitius esse possit? quid leniius? Interrumpatur, inquit, mi nisterium meum, vt tua charitas integretur. Sacrificiū mihi est fratrum reconciliatio. Propterea quippe nō dixit, postquā obtuleris: aut, priusquam offeras: sed munere ipso iam posito, & inchoante sacrificio, reconciliandum mittit ad fratrem: & neq; proposita etiam munera auferri iubet, neq; priusquam offerātur id memorat: sed proposito palàm sacrificio, illuc currere imperat offerentem. Quā igitur ob causam istud fieri iubet? Duo sunt, vt certè ego arbitror, quę per ista & designat & cōficit. Vnum quidem, quod vtiq; iam dixi, ostendere scilicet volens quòd honoret maximè charitatem, & hāc acceptissimū esse sacrificium ducat: absq; ista verò nec illud profectò suscipiat. Aliud verò, quò irrefutabilem quandam necessitatē reconciliationis imponat. Qui enim iussit, non prius munus offerri quàm reconcilietur offensio: etiamsi nō ob proximi charitatē, saltem ne sacrificium maneat imperfectū, currere ad contristātum iubet, inimicitiasq; dissoluere. Propterea & disertè cuncta memorauit, terrens illū videlicet ac suscitans. Cùm enim dicitur, relinque munus tuū: nō ibi restitit: sed in- E
tulit, ante altare, rursus horrorem iniiciens: & vade: nō tantū dicit, vade: sed adiunxit, primùm: & tunc veniens offer munus tuū: per omnia ista significans, quia per ali quas inter se inimicitias dissidentes, nequaquā mensā il la suscipiat. Audiant hi qui sacris certè mysteriis initiati, cum inimicitiis ad cōmunionē altaris accedunt. Audiant etiam illi qui nondū initiati sunt. Nam ad ipsos quoq; habet aliquid sermo iste cōmune. Offerunt nanq; & ipsi munus & hostiam, orationem dico, & eleemosynā. Quia enim & hæc sacrificij instar obtineant, audi
Psal.49.d prophetam loquentem: Sacrificiū laudis honorificabit
Ibidem.c me. Et rursum: Immola deo sacrificiū laudis: &, Eleua-
Psal.140.a tio manuum mearum sacrificium vespertinū. Itaq; etiā si orationem cum tali offeras voluntate, melius est orationem relinquere, & ad reconciliationē fratris excurrere, & tunc orationem consequenter offerre. Propter hoc enim facta sunt omnia. Idcirco & deus homo factus est, atq; omnia illa gessit, vt nos in vnū sine dubio congregaret. Et ibi quidem eum qui læsit, mittit ad læsum. In oratione verò læsum ad eum qui læsit, adducit:
Mat.6.b & Luc.6.f ac sibi vtrunq; conciliat. Nā ibi quidem dixit, Dimitte hominibus debita eorū: hìc verò iussit, Si frater tuus habet aliquid aduersus te, vade ad eū prius: imò hìc quoq; mihi videtur læsum remittere: & idcirco non dixit, reconcilia tibi fratrem tuum: sed reconciliare fratri tuo. Et videtur quidem super eo qui contristauerit esse sermo: totū verò de cōtristato potius dicitur. Si enim illi, inquit, recōciliatus fueris, per illam quam in eū ostenderis charitatē: me quoq; incipies habere placabilē: cūq; multa fiducia poteris munus offerre. Si verò adhuc indignaris ac tumes, respice quia & ego libenter mea iubeo contemni, vt amicitia vestra renouetur. Atq; vt tibi ad consolationē maximā hæc ipsa proficiāt, non dixit cùm primùm senseris, tunc recōciliare: sed cū extenuatione, Si aliquid frater tuus habet aduersus te: nec addidit, si tamen iustè, nec sic quippe inimicitias oportet extendi. Nā & Christus iustissimè nobis poterat irasci, sed tamē semetipsum pro nobis dedit, tāta certè illa peccata nō imputans. Propterea igitur & Paulus alio modo
Ephe.4.f de recōciliatione dicebat: Sol nō occidat super iracundiā vestrā. Sicut enim hìc dns de sacrificio, ita ibi à die ipso ad pacē Paulus impellit. Secretū quoq; noctis veret, ne fortè solū causa excipiens sauciatū maius pfectò vulnus effi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G nus efficiat. In die nanque multi sunt aduocantes, atque retrahentes: in nocte verò quia solus relinquitur, intráque semetipsum cogitationum æstibus huc illúcque iactatur, in immensum verticem minarum fluctus tumescunt, fitque maior omnino sæuiorque tempestas. Idcirco præueniens Paulus vult iam reconciliatum nocti tradere, ne saltem vnam occasionem de solitudine diabolus inueniat, per quam iracundiæ fornacem possit accendere, eámque efficere sæuiorem. Sic etiam Christus non concedit ne paululum quidem omnino differre, ne huiusmodi anima impleto absque reconciliatione sacrificio, desidia maiore capiatur, quotidie dissimulet in pacem reuerti. Nouit enim tale esse huiusmodi passionem quæ satis velocis curationis indigeat. Et sicut sapiens quispiam medicus non modo imminentes morbos præuenientibus remediis excludit, verumetiam iã tenentes alio medendi genere iam repellit: ita etiam Christus facit. Nam fatuum quidem vocare prohibendo, aduersus inimicitias auditorum corda præmunit. Reconciliationem verò post inimicitias imperando, vim morbi iam obtinentis è medio tollit. Et considera quàm vehementer, verè que ponatur. Ibi enim gehẽ
H nam est comminatus, hic verò munus nisi præcedente reconciliatione non suscipit. Maximam sanè per hęc omnia indicans iracundiæ pertinaciam, atque idcirco & radicẽ eius interimit, & fructũ. Et primò quidẽ: Nolite, inquit, irasci: postea verò ait, nolite maledicere. Siquidẽ vtrunq; istud ex alterutro augeri solet, ex inimicitiis scilicet maledictio, & ex maledictiõe rursum inimicitiæ. Etideo primò quidẽ malũ ipsum nasci vetat, deinde si importunissimè pullularit, & noxium germẽ attulerit, vndique illud exurit. Ideóque cùm & iudicium & concilium antè memorasset, cúmque etiam de gehenna, suóque sacrificio disputasset, etiam alia subiunxit dicens: *Esto consentiens aduersario tuo citò, dum es cum illo in uia.* Ne enim diceres, quid si iniuriam patiar, ac fraudem? Quid si mea mihi aliquis eripiat, perque hoc me ad iudicium ire compellat? hanc quoque occasionem vel excusationem remouit. Iubet enim ne sic quidem te inimicitias aliquando susci
I pere. Deinde videns magnum hoc præceptum, de præsentium illud vtilitate commendat, quæ certè crassiores quasque mentes magis permouent quàm futura. Quid ais, inquit, si potentior sit ille qui nocet? Amplius igitur nocebit, nisi recõciliatione placetur. Sed ad iudicium te venire compellet. Et hoc ipsum est, quod præcipuè debes cauere. Nã prius quidem tantummodo rebus exutus, corpus saltem liberum possidebas: cùm verò sub iudicis cœperis stare sententia, etiam vincula sustinebis, & supplicia extrema persolues. Si verò illud iurgium fugeris, duo bona pariter acquires: dum & nihil triste ipse perpeteris, & absolutio negocij non de illius potentia, sed de tua virtute præstatur. Si autem huic nolueris consentire præcepto: non tantum certè illi, quantum tibimetipsi profectò nociturus es. Cerne igitur hìc quoque quemadmodum illum ad pacem studeat adducere. Cùm enim dixisset, *esto consentiens aduersario tuo* intulit, *citò* nec tamen hoc addidisse contentus, aliud quæsiuit augmentum dicens, *dum es cum illo in uia.* Per hæc illum prorsus vrgens, ac satis vehementer impellens. Nihil quippe est quod ita vitam nostram valeat euertere, vt operum actionem bonorum dissimulare, semperque differre. Sæpe enim istud omnibus nos bonis fecit excidere. Sicut ergo præcepit & Paulus, priusquam sol ôccidat inimicitiarum vincula dissoluere: & vt superius ipse dominus imperauit, antequam sacrifi- K
cium celebretur, reconciliari fratri: ita hìc quoque citò, inquit dominus, dum es cum illo in via: antè scilicet quàm ad iudicis accedas fores, priúsquam ante illius sistaris tribunal, iamq; in iudicantis transeas potestatem. Prius enim quàm illuc introëas, tu es totius negocij dominus: cùm verò ad vestibulũ illud fueris, ea quæ ad te attinent, pront volueris ordinare, sub ditione iam constitutus alterius, non poteris. Quid est igitur consentire? hoc est omnino quod dicit, eligere rerum magis subire dispendium: aut certè sic negocium quod agitur apud te ipse diiudica, vt personam diuersæ partis non assumas: nec iustitiam ita tractabis vt propriam: tunc enim demum iustam poteris ferre sententiam. Si verò grãde quidem istud videtur, nihil omnino mireris. Idcirco enim omnes illas beatitudines posuit, vt præparans atque præmolliens auditoris animã, opportunioré illam ad susceptionẽ totius huius legis efficeret. Et nõnulli quidem aduersarij nomine diabolum ipsum signi
L ficari putant, ac iuberi ne quid illius prorsus habeatur: idq; esse ei consentire, nihil ex eius rebus attingere, neq; postquam hinc fuerimus profecti ineuitabile expectare supplicium. Mihi autem de his qui in præsenti sunt videtur dixisse iudicibus, ac de illa via quæ ad iudicium ducit, superq; isto vsitato carcere disputasse. Qui enim ad sublimia fuerat cohortatus, nõ modo de futuris, verumetiam de præsentibus addidit timorem: quod certè facit frequenter & Paulus, nunc de futuris, nunc etiam de præsentibus animum auditoris instituens, inuitos aliquos à malis operibus reuocans, iudicem illis ostẽdit armatum, dicens: Quòd si malefeceris, time: non enim Roma.13.d
sine causa gladium portat, dei enim minister est. Et rursus potestatibus subditos esse præcipiens, non solum timorem ponit dei, sed humanæ quoq; potestatis minas, commodum scilicet cõmune curans. Necesse est enim Ibidem.b
esse subiectos, non solum propter iram, sed & propter conscientiam. Siquidem insipientiores quosq;, vt antè paulò prẽmisi, magis solent ista corrigere quę videntur, quæq; prius assistunt. Propter quod etiam Christus non solum gehennam, sed iudicium, & traditionem, & carcerem, & omnem quæ ibi est commemorauit ærumnã, per cuncta hæc radicẽ homicidij penitus excidens. Qui
M enim nec maledicit, neque litigat, neq; dilatione pacis inimicitias extendit, quonam est modo futurus homicida? Ex hoc quoq; liquidò apparet, quia in proximi cõmodo, nostrum quoq; commodum collocetur. Qui enim aduersario consentit, multo magis semetipsum iuuabit, à iudiciis se videlicet ac vinculis omnibusq; quæ ibi sunt miseriis, abstrahendo. Consentiamus ergo his quæ dicta sunt, nec vltrà inobedientiam contentione foueamus, maximè cùm præmia, & voluptatem in se, & vtilitatem habeant ipsa præcepta. Quæ si molesta plerisque, & ingentis cuiusdam videntur laboris, intellige propter Christum te illa susce
pisse facièda: & quod videtur esse triste, iucundissimum iudicabis. Quòd si sermonem hunc absque intermissione teneamus, nihil experiemur onerosum, sed è diuerso plurimam capiemus vndiq; voluptatẽ. Siquidem labor ipse non iam apparebit labor, sed quãto magis fuerit extentus, tãto pleniori suauitate, ac delectatione mutabitur. Quãdo igitur quasi quodam te infundens veneno cupiditas pecuniarum, aliorumq; obsederit consuetudo vitiorũ, illa ex aduerso te cogitatione armato, quæ dicit, Nequaquã nos vmbra hæc fugitiua seducat, largissimã profectò mercedẽ pro contẽpta temporali voluptate capiemus: atq; ipse ad tuã animam

A animam loquere, Tristaris, quia te corporis voluptate defraudo, sed lætare potius, quia cœlorũ tibi regna prouideo. Non enim propter hominem, sed propter deum certè istud operaris: paululum igitur expecta, & videbis quàm sit commodum grande patientiæ. Discе præsentis vitæ incommoda magnanimiter sustinere, & ineffabili apud deum fiducia, ac libertate gaudebis. Si enim ista semper nostræ inculcemus animæ, nec ad sola respiciamus onera virtutum, sed eas quoque quæ illis proueniant consideremus coronas, celeriter ab omnibus illam vitiis subtrahemus. Nam si diabolus ostendẽs iucunditatem equidem temporalem, dolorem verò perpetuum, tamen inualescit & superat, nobis scilicet in contrarium ista vertentibus, qui & dolorem illum quasi breuem negligimus, & voluptatem hanc quasi sit æterna complectimur: quanam poterimus ratione defendi, qui virtutem nec post tanta promissa perficimus? cùm certè causa laboris ipsa pro omni nobis retributione sufficiat, qui certissimè credimus, propter deum nos hæc omnia sustinere. Si enim mortalem hunc cer-
B tè regem habens quispiam debitorem, grande se omni suæ vitæ tempore credit inuenisse præsidium: quantus sit futurus ille perpende, qui misericordem deum, sempérque viuentem, bonorum operum, paruorum simul atque magnorum sibi fecerit debitorem? Noli ergo mihi labores imponere, atque sudores. Neque enim spe solum ac fiducia futurorum, sed alio etiam modo facilem deus facit esse virtutem, videlicet cooperando nobis, nósque semper in bonis actibus adiuuando: at vbi enim volueris exiguum quid deuotionis afferre, reliqua omnia celeriter subsequẽtur. Propterea enim vult & te aliquid laborare, vt tua quoque possit esse victoria. Et vt plurimúmque rex aliquis vult quidem filium suũ in acie versari, in hostem iacula torquere, exercitui esse conspicuum, vt illum profectò habeat consortẽ triũphi, totum verò ipsum bellum gubernat ac peragit: ita etiam deus in hoc prelio facit, quod aduersus diabolum geritur. Vnum enim illud à te solum requirit, vt aduersus hostem veras inimicitias pro honore regis, & tua salute susci
pias. Itaque si ei istud obtuleris, omne iam bellum ipse conficiet. Et si vel iracundiæ passione, vel
C pecuniæ cupiditate flammaris, vel ab aliis quibuspiam vitiis, quasi immanissimis hostibus obsideris: aderit profectò velociter, si modo te expeditum, sibíque viderit præparatum, & facilia tibi esse cuncta præstabit, tẽque totius flammæ faciet esse victorem. Sicut etiam pueros illos in Babylonia fornace tutatus est, qui certè nihil ei aliud prorsus obtulerant præter voluntatem. Vt ergo nos quoque superantes hìc omnem fornacem illicitæ voluntatis, ibi gehennæ effugiamus incendia: hæc quotidie & cogitemus, & curemus, agamus voluntate semel bonis operibus destinata, & orationum frequentia benevolentiam nobis reconciliantes dei. Ita enim etiam illa quæ importabilia nunc putamus, facilia prorsus, ac leuia, amabiliáque ducemus. Quandiu enim in vitiis permanemus, asperam atque difficilem, & omnino arduam opinamur esse virtutem, ipsa verò vitia desiderabilia prorsus, ac dulcia: sin autem illa vel breui tempore deseramus, tunc & hæc horribilia turpiáque, & virtus delectabilis apparebit & facilis. Hæc autem ex illis abundè valemus addiscere, qui vitam suam facta in melius cõuersione mutarunt. Audi igitur quemadmodum Paulus eos asserat de vitiis erubescere, qui
Roma.6.d iam ab eis fuerant liberati. Quem, inquit, fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Quemadmodum verò virtutem leuem esse dicat, eam laborẽ D
momentaneum, ac leuem tribulationem appellans, atque in passionibus suis gaudens, plurimúmque gloriæ Galat.6.d
sibi vendicans de stigmatibus pro Christi nomine susceptis. Vt igitur nos quoque in tam sancta, támque vti
li permanentes consuetudine roboremur, quotidie nobis ex his quæ hactenus sunt dicta, modulemur: & præ- Philip.3.c
teritorum quidem obliti, ad ea verò quæ priora sunt semper extenti, supernæ brabium vocationis sequamur: ad quod omnes peruenire contingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia.xvii.ex capite.v.

IN illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Audistis quia dictum est antiquis, Non mœchaberis: ego autem dico uobis, quia omnis qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Postquã pleniſſimè quid primum mandatum contineret edocuit, quod certè vsque ad supremum philosophiæ cacumen extendit: certa iam via, institutóque pergens ordine prouehitur ad secundum, hìc quoque legi profectò consentiens. Qui tamen mandatum hoc in parte moralium non secundum dixit esse, sed tertium: neque E
totius decalogi primum mandatum est, Non occides: Deut.6.a
sed, Dominus deus tuus, deus vnus est: propter quod inquisitione dignum videtur, cuius rei gratia non inde fuerit exorsus. Quam igitur ob causam? Quia inde scilicet inchoantem, & mandatum illud oportebat augere, & semetipsum notitiæ hominũ pariter inferre: nondum verò erat tempus tale de se aliquid prædicandi. Aliter verò, vt moralem interim exercendo sermonẽ, tum ex præceptis ipsis, tum etiam ex mirabilibus, dei se filium audientibus esse suaderet. Si igitur priusquam & faceret aliquid & doceret, dixisset: Audistis quia dictũ est antiquis, Ego dominus deus tuus, & præter me non est: ego autem dico vobis, vt me quoque adoretis sicut & patrem: fecisset profectò vt omnes illum furere iudicarent. Si enim post doctrinam quoque tantáque miracula, nondum eum manifestè loquentem, ipsum dæ- Ioan.7.c
monium habere clamabant: si ante hęc omnia tale quid 8.f.10.d
dicere voluisset, quid iam illi vel cogitare aduersus eũ, vel pronunciare dubitassent? At verò super hac re doctrinam opportuno tempori reseruasse, hoc fuit facili- F
tatem susci piendi huius dogmatis præstitisse. Propter quod nunc quidem consultò illud commemorare præteriit, signis verò id vbique confecit: quod tamen postea implendo optimam doctrinam, etiam sermonibus reuelauit. Nam modo claritati signorum, modo nouitati dictorum, sensim atque paulatim istud admiscet: siquidem cum potestate talia sanciendo, legémque supplendo, quisnam esset facilè monstrabat: ostendens sese ex ipso etiam præcipiendi sermone mirabilem, ita vt Euangelista diceret: Erat enim in pote- Matt.7.d
state sermo eius: non enim ita docebant scribæ eo- Mar.1.c
rum & Pharisæi. A communibus quippe vitiis exorsus, ab iracundia scilicet, & concupiscentia: hæc enim sunt quæ tyrannidem quandam in hominum pectoribus exercent, ita vt sola ex omnibus magis naturalia esse videantur: cum ingenti illa, & quæ prorsus latorem legis decebat, authoritate correxit, omnésque hos affectus doctrinæ perfectione composuit. Neque enim illum hìc dixit adulterum puniendum, qui opere adulterium perpetrasset: sed quod fecit in homicida, hoc etiam in isto facit: & non actum solummodo, sed impudicum quoque coërcet aspectum: vt discas vbi consistat

Universidad de Deusto
Biblioteca

G consistat illud quòd supra scribarum & pharisæorum nostra præcipitur abundare iustitia: propter quod ait.

Matt.5.c *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.* hoc est dicere, Qui dat operam in vetusta corpora curiosius intueri, & decoras aucupari facies, talisque animam spectaculo, & obscœnos pulchris etiam vultibus oculos affigere. Non enim idcirco dominus aduenisse contentus est, vt solummodo corpus à malis actibus, sed vt prius animam quoque ab huiusmodi cogitationibus auerteret. Quia enim sancti spiritus gratiam mente susceperimus, meritò ipsam purificat primam. Et quemadmodum, inquis, possumus à concupiscentia liberari? Maximè quidem, si velimus, etiam ipsam mortificare possibile est, atque à tali prorsus æstu ociosum pectus manere. Hic enim non omnino generaliter concupiscentiam interimit, sed illam quæ ex formæ decore concipitur. Qui enim studet elegantes facies inspicere, ipse præcipuè fornacẽ sibi istius passionis accendit, & captiuam faciens animam, ad opus quoque celeriter abducit. Propterea non dixit, qui concupiuit ad adulterandum: sed, qui viderit ad con-
H cupiscendum. Et cùm quidem de ira loqueretur, certè quadam peccatum ipsum definitione signauit: dicendo, sine causa. Hìc verò non ita, sed ex integro eiusmodi concupiscentiam penitus amputauit. Et certè vtraque hæc ingenita, vtraque vtiliter instituta sunt, & ira videlicet, & concupiscentia: illa quidem, vt coërceamus malos, atque incompositos ordinemus: hæc verò, vt propagetur soboles, & genus successione seruetur. Quanam ergo ratione non etiam hìc rem ipsam propriè definiuit? Maximam quidem, si volueris intendere, hìc quoque positam definitionem videbis. Non enim passim dixit, qui concupiuerit. Potest nanque etiam aliquis inter secreta montium residens concupiscere: sed qui, inquit, viderit mulierem ad concupiscendum: id est, qui concupiscentiam videndi curiositate collegerit, quique nullo omnino cogente, quiescenti animæ feram subitò immiserit. Hoc enim non iam naturæ est, sed propriæ omnino desidiæ: quod certè olim
Prou.6.c etiam veteri lege prohibetur. Noli, inquit, addiscere pulchritudinem alienã. Deinde ne quis diceret: Quid autem, & si inspiciam, nec tamen capiat? Cohibuit aspectum, ne huiusmodi licentia fidens, etiam in peccatum quando que corrueres. Quid autem, inquis, si
I video ad concupiscendum, sed tamen turpe nil egero? Et sic quidem iam in adulterorum parte numeraris. Pronũciauit enim lator legis, nec amplius aliquid hinc oportet inquiri. Deinde semel quidem, & secundò, & tertiò sic videns, possis animum continere. Si verò frequenter id feceris, fornacémque istam sponte succendens, profectò capieris. Neque enim extra naturam aleámque humanam consistis. Sicut enim nos cùm gladium teneri videamus à puero, etiamsi nondum eum vulneratum inde esse cernamus, verberamus tamen, ac sæpe minantes denunciamus ne quando illum rursus attingat: ita etiam deus inuerecundum coërcet aspectum, ne quandoque in ipsam quoque incidat actionem. Qui enim in se flammam cupiditatis accenderit, etiam absente muliere quam vidit, iugiter apud semetipsum turpium rerum simulacra depingit. Et necesse est huiusmodi nonnunquam ad flagitium ipsum etiam opere peruenire. Propterea illos quoque qui in solo fiũt corde complexus, Christus interimit. Quid ergo hìc iam respondent, qui ausi sunt temerè cohabitare virginibus? Huius enim sanctione legis mille sunt adulterio-
rum rei, quotidie illas ad concupiscendum videntes. K Propterea etiam beatus Iob hanc sibi ab initio legem ipse decreuerat, periculosum hoc spectaculum vndique à suis oculis repellendo. Siquidem post huiusmodi aspectum multo iam difficilius certamen efficitur, cùm & viderit aliquis, & tamen ea quam viderit, non fruatur: nec tantam de contemplatione ipsa capimus voluptatem, quantum patimur de augmento istius cupiditatis dolorem, fortiorem contra nos facientes hostem, & ampliorem locum diabolo præparantes: vt nequaquam illum vlterius propulsare valeamus, quem semel in intima cordis admisimus, cuique temerè mentis nostræ claustra reserauimus. Idcirco præcipit, ne forniceris oculis, ne per hoc scilicet animo forniceris. Est enim possibile & aliter aspicere, vt certè aspiciunt & pudici: & ideo non aspectum ipsum, sed concupiscentiæ iunctum interimit aspectum. Si enim id voluisset efficere, profectò dixisset: Qui viderit mulierem, profectò mœchatus est eam in corde suo. Nunc verò id omnino non dixit: sed, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam: qui scilicet ad hoc aspicit, vt oblectet eius aspectum. Neque propterea tibi deus oculos effinxit, vt per illos ad animum adulteria transmittas, sed vt creaturas eius aspiciens, mireris authorem. Sicut ergo est temerè irasci, ita etiam temerè videre, si id ad libidinem facias. Si enim vis videre, atque ex visu capere voluptatem, aspice propriam coniugem, & illius prius amore perfruere. Hoc enim nulla lex prohibet omnino. Si verò erga alienum curiosius decorem, tuam despicis: & ipsam profectò lædis, à qua in aliam oculos auertis, & istam etiam quam illicitè contingis. Si enim nequaquam illam attrectasti manu, sed oculis tamen, ac voluntate palpasti: propterea etiam hoc proculdubio adulterium esse reputatur, & antè futura illa tormenta non leue iam in præsenti inuenitur afferre supplicium. Nam perturbationibus, ac tumultu intrinsecus cuncta complentur: & multus quidem æstus, plurimus etiam sentitur dolor. Nec omnino huiusmodi homo melius affectus est, quàm qui affligunatur vel captiuitate, vel vinculis. Et illa quidem quæ lætalem hanc eiecit sagittam, subitò auolans te relinquit: tu verò mortiferam tibiipsi plagam dedisti, effrenato semel vsus aspectu: imò verò non illa spiculum torsit, sed tu tibiipsi plagam illam mortiferam intemperanter spectans inflixisti. Et hoc dicens, pudicas quidem M ab omni accusatione submoueo. Si qua verò ideo ornatur & comitur vt in se oculos omnium iritet, etiamsi nullum pulchritudine sua potuerit vulnerare, dabit tamen extrema supplicia. Parauit quippe virus, temperauit venenum, porrexit poculum, etiamsi nullus qui mortem biberet inuentus est. Quid igitur? Num etiã ad ipsas, inquis, loquitur dominus? Quoniam communes ponit vbique leges, etiamsi ad solos interdum viros videatur attendere, absque vllo ambiguo, cum capiti loquitur, toti profectò corpori admonitio ipsa cõmunis est. Mulierem nanq; & virum, vnum esse nouit animal: & idcirco nusquam lege diuidit, quod genere cõiunxit. Si verò etiam specialiter prolatam in fœminas correctionem audire mauis, audi Esaiam plurima in illas in- Esa.3.c uectione clamantẽ, earumq; habitum, & aspectũ, & incessum notantẽ, & vestes in humũ defluas, lasciuientes pedes, & luxuriosis motibus colla fracta sublimiãque. Audi cum eo etiam beatum Paulum, multa illis præ- 1 Timo.2.c cepta ponentem, tum de auri ac vestis ornatu, tum de intortis arte crinibus, tum de ipsis quoque deliciis, aliisq;

A liisque huiusmodi eas vehementius increpantem. Ipse etiam Christus in consequentibus tectè quidem, idipsum tamen propriè signauit, cùm ea quæ etiam nos scandalizant erui, abscindíque præcepit: per quod certè ira, qua in eiusmodi fœminas vti debemus, ostenditur. Et idcirco subiunxit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proiice abs te.* Ne enim diceres, quid igitur? si propinqua sit, si aliqua mihi necessitudine copulata? propterea ista mandauit, cùm vtique non de membrorum disturbanda compage disserat: absit hoc enim, nullum quippe esse crimen carnis enunciat, sed vbique malum arguit voluntatis. Non enim oculi, sed per oculos animus intuetur. Denique nobis interdum ad alia mente conuersis, oculi ante se posita non cernunt: non igitur totum ad illorum spectat effectum. Quòd si de membris ista loqueretur, nequaquam vel de vno, vel de dextro id oculo, sed indifferenter de vtroque. Qui enim dextro scandalizatur oculo, haud dubium quin ipsum patiatur etiã
B de sinistro. Quam igitur ob causam & oculum dextræ partis? vt scilicet disceres, non de membris esse sermonem, sed de his potius qui nobis familiaritate iunguntur. Et si igitur tantum aliquem diligas, vt eo oculi vtaris vice: aut ita tibi quempiam esse vtilem putes, vt eum dextræ manus ducas loco, & hi tamen animæ tuæ fortassis incommodent: etiam istos à te, inquit, abscinde. Et diligentius vim ipsam sermonis examina. Non enim dixit, à talium societate discede: sed maximam separationem indicens, erue inquit, ac proiice. Deinde quia satis seuera præceperat, lucrum ex vtroque ipsius seueritatis ostedit, eandem similitudinem, tam in bonorum, quàm etiam in malorum parte seruando. *Expedit enim tibi, inquit, ut pereat unum membrorum tuorum, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Cùm enim nec seipsam certè saluet quæ tibi fuerit adiuncta, & te perditionis suæ socium faciat: quæ tandem illa humanitas sit, vtrunque demergi, cùm liceat vel vnum separatione seruare? Cur enim Paulus optabat anathema fieri? Rom.9.a Non vtique vt nihil inde lucri caperet, sed vt alios acquireret in salutem. Hoc verò idipsum etiam de causa reprobi fratris intellige, vtique noxius est: & idcirco nõ ait tantummodo, erue: sed, proiice, inquit, abs te: vt
C eum nunquam recipias vlterius, si qualis fuerat perseuerat. Hoc enim modo & illum maiori crimine liberabis, & te à perditione saluabis. Vt autem manifestius commodum istius legis aspicias, si placet etiam in corpore iuxta causam id quod dictum est, requiramus. Si enim daretur electio, vnumq; esset necessarium de duobus, videlicet aut cum ambobus oculis in foueam ruere, atque ibidem deperire, aut etiam absque vno oculo reliquum saluare corpus: putásne è duobus susc ipere nõ malles secundum? At istud omnibus absque ambiguitate perspicuum est: non enim hoc esset odientis oculum, sed corpus reliquum diligentis. Hoc etiam in viris cõsideretur & fœminis. Si qua enim tibi noceat amando, incurabilisq; permaneat: & te omni peste, dum sic abscinditur, liberabit, & ipsa à maioribus est erepta peccatis, nõ iam vltrà cum suis malis etiam crimen tuæ perditionis admiscens. Vidisti quanta lenitate Christi lex plena sit, & quæ à pluribus nimiæ seueritatis putatur, quantum apud homines pietatis ostendat? Audiant ista qui sæpius ad theatrum festinant, seque ibi penè quotidie adulterij obscœnitate commaculant. Si enim etiam familiaritate deuinctum, sed scandalizantem tamen abscindi atque abiici lex iubet: qua tandem potestatisfactione defendi, qui nunquam sibi cognitos, D per artem spectaculis deditam illue quotidie trahunt, ac mille illis occasiones perditionis ministrant? Neque enim solum impudicè non concedit aspicere: sed postea quàm noxam de societate patefecit, progrediens etiam præceptum ipsum legis extendit, iubens scilicet vel eruere nos eiusmodi, vel abscindere, longéque proiicere. Et hoc qui innumera de seruanda charitate mandauerat, vt & ex vtra illius curam ac prouidentiam disceres, & quemadmodum vbique nostram vtilitatem requirat. *Dictum est autem, Quicunque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudii: ego autem dico uobis, Quicunque dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterat.* Nequaquam ad ea quæ sunt vlteriora progreditur, nisi bene priora mandauerit. Ecce enim nobis etiam speciem adulterij demonstrat. Quæ verò ista est? Erat hoc veteri in lege mandatum, vt qui propriam, quacunque de causa, odisset vxorem, non eam prohiberetur eiicere, inq; illius locum alteram ducere: quod certè non passim fieri lex iusserat: sed vt quicunque dimitteret, librum repudij coniugi daret, ne ius haberet ad illam ite E rum reuertendi: sed nihilominus hæc nuptiarum saltem figura remaneret. Nisi enim præcepisset istud, & sine repudij libro hanc quidem expellere, aliam verò ei liceret accipere, deinde reducere priorem, plurima fuisset secutura confusio: omnibus videlicet maritis alternis vicibus eiectas sæpe, receptásque ducentibus, effetque adulterium omnino manifestum: propter quod non ob paruam consolationem, repudij librum reperit. Quod quidem factum est propter aliam quoque molestiam, multóque maiorem. Si enim retineri etiam exosam præcepisset vxorem, facilè profectò illam qui oderat occidisset: talis quippe erat natio Iudæorum. Qui enim ne filiis quidem propriis parcere, & prophetas solebant frequenter occidere: vt aquam, ita humanum effundentes cruorem: multo illi minus odiosis coniugibus pepercissent. Propterea igitur concessit minus, vt quod longè erat maius, incideret: quòd enim hæc lex non primum statim lata sit, audi quid dicat: Moses, inquit, propter duritiam vestram hæc scripsit: ne clàm mactaretis, sed eiiceretis. Quia verò ipse om- F nem sustulit iram, non solum certè homicidium, sed etiam irrationabilem indignationem vetando, istius quoque præcepti intulit mẽtionem. Idcirco etiam priorum semper verborum memor est, vt ostendat non se dicere illis aduersa, sed consona. Cumulat nanque illa, non destruit: & extollit præcepta aliqua, non soluit: considera verò illum semper viro loquentem. *Qui enim dimiserit, inquit, uxorem suam, facit eam mœchari: & qui dimissam duxerit, adulterat.* Ille quidem si alteram duxerit, tunc se cõstituit criminis reum, qui adulteram fecit ex coniuge: hic verò accipiendo alienam adulter effectus est. Nequaquam enim mihi referas, quia illam alter eiecit. Nam expulsa quoque vxor, esse eius qui eam expulit perseuerat. Deinde ne totum in eiicientem referens, magis superbam faceret vxorem, post hæc etiam suscipientis ei ianuam claudit dicendo: qui autem dimissam duxerit, adulterat. Per quod certè mulierem facit nolentem pudicam, ad omnes illi aditum claudens, neque permittens vt aliqua viro impatientiæ occasio ministretur. Cum enim didicerit mulier, quòd omnimodo necesse sit aut eum habere quem ab initio sortita sit, aut illius semel eiectã domo nullum se iam aliud inuenturam esse suffugiũ, etiam nolens coniugẽ suum amare cogetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G cogetur. Si verò nihil ipsi de hoc propriè loquitur, minimè mireris: est enim muliebris sexus infirmior, propterea illam relinquens, dum deterret virum, vitium quoque vxoris emendat: vt si aliquis lasciuum habens filium, illum quidem relinquat: eos verò corripiat per quos ille talis efficitur, eosq; ab illius comitatu discedere, nec ei prorsus appropiare præcipiat. Quòd si hoc videtur onerosius, priorum recordare doctorũ, quibus beatificat audientes, & valde istud possibile esse videbis ac facile. Mansuetus quippe, atq; etiam pacificus, & humilis ac misericors, quemadmodum eiciet vxorem? Qui alios quoque in pacem reducit, quo pacto ipse discordabit à coniuge? Neq; verò hoc solum, sed alio etiam modo leuem hanc legem facit, ac facilem. Siquidem reliquit viro vnũ expulsionis modũ dicendo, excepta causa fornicationis: alioquin in eandem rursus turpitudinem cuncta remearent. Si enim iuberet etiam pluribus mixtam, retineri tamen à viro coniugem, rursus in adulterij licentiam negocium omne conuerteret: cernis nẽpe quemadmodum præcedentibus ista cõueniant. Qui enim non videt alienam coniugẽ oculis impudicis, ne
H quaquam vtiq; fornicatur: nec præbebit occasionem viro quòd propriam eiiciat vxorem. Propterea igitur libertati inngit timorem, atque progrediens magnum viro periculum si eiiciat opponit: ipsum quippe de vxoris adulterio facit reum. Ne enim cùm audisset, eiice oculum, putaret istud de vxore mandari: opportunissimè correctionem huius ambiguitatis induxit, dum vno tãtum, nec vllo prorsus modo coniugem permisit expelli. *Iterum audistis, quia dictum est antiquis, non periurabis:*
Exo.20.b Deut.5.b *reddes autem domino iuramenta tua, Ego autem dico uobis, non iurare omnino.* Quanam quæso ratione non continuò venit ad furtum, sed ad periurium, illudq; mandatum omnino præteriit? Quia videlicet, qui non furatur, ne iurare quidem cogitur: qui verò neque iurare, neque mentiri solet, multo magis furtum facere vitabit. Itaque per istud etiam illud destruit profectò peccatum: nam præcipuè mendacij causa de furto est. Quid verò est, reddes autem domino iuramenta tua? hoc est, iurans verum loqueris. *Ego autem dico uobis, non iurare omnino.* Deinde auditores suos ad vlteriora perducens: *neque per terram,* inquit, *iurare: neque per cœlum, quia thronus dei est: neque per Hierosolymã, quia ciuitas dei est*
I *magni regis.* vtens scilicet sermonibus prophetarum, & ostendens nequaquam se veteribus esse contrarium, habentibus consuetudinem per ista iurandi. Nam & erga Euangelij finem morem istum fuisse declarat. Tu verò considera vnde dominus extollat elementa: non vtique ob naturam illis datam, sed ob ipsius ad elementa rationem, ex ordine & subiectione dictam: quia enim magna idololatriæ tyrannis erat, ne ex sese honoranda elementa viderentur, hanc subiunxit causam quã diximus, ad maiestatem dei statim reuersus. Non enim dixit, quia pulchrum est magnumq; cœlum, nec quia vtilis terra: sed quia illud quidem thronus dei est, hæc autem scabellum, per quæ omnia ad dei illos compellit timorem. *Neque per caput tuum,* inquit, *iuraueris, quia non potes unum capillum album facere, aut nigrum* rursus nõ hominis caput, velut rem magnam admirans, per caput iurare vetauit. Nam & ipse adoratus est, sed gloriã ad deum referens, & ostendens quia nec tui profectò sis dominus: ergo nec vllius prorsus quod per caput exigitur iuramenti. Si enim filium alteri nemo dat proprium, multo magis deus opus suum ipse non prodit. Nam & tuum caput est, sed alterius profectò creatura: tamq; longè abest, vt capitis tui ipse sis dominus, vt ne K
minimum quidem quod in eo est, possis conficere. Neque enim dixit, non potes producere capillum, sed nec ipsam coloris eius conuertere qualitatem. Quid igitur, si aliquis exigat iuramentum, & necessitatem iurationis imponat? Sit tibi timor dei omni necessitate violẽtior. Si enim velis huiusmodi occasiones semper obiice re, nihil de his quæ sunt imperata custodies. Nam & de vxore dicturus es: Quid si litigiosa? quid si fuerit sumptuosa? Et de oculo dextro: Quid si eum diligo, & amore eius inflammor? Et de impudico aspectu: quid si non aspicere non possum? Et de conuicio in fratrem prohibito, quid si inconsiderantior fuero, linguamq; frenare non potero? Et ita prorsus omnia quæ sunt præcepta calcabis. Et certè in legibus, quas homines condiderunt, nihil ausus es tale proferre, ac dicere: Quid si illud vel istud? sed volens prorsus ac nolens suscipis cuncta quæ scripta sunt. Quòd si legem volueris custodire Christi, necessitatem quidem nullam, quæ te ab obseruatione eius impediat, aliquando patieris. Qui enim superius dictas beatitudines audiuit, & talem se præbuit, qualẽ præcipit Christus, nullam prorsus necessitatem per aliquẽ L
sustinebit, cùm certè sit apud omnes venerandus & admirabilis, atque reuerendus. *Sit autem sermo uester, est est, non non: suprà quicquid est, ex malo proficiscitur.* Quid igitur suprà, est est, non non, esse dicemus? haud dubiè iuramentum, nõ periurium: hoc siquidem omnino manifestum est, & quòd à malo est, doceri nullus indigeat, & nõ tam superfluum, quàm omnino contrarium. Superfluum verò est, quod superuacuè atque abundanter adiectum est: quod certè vt ostendamus, iuramentum est. Quid igitur à malo hoc esse dicetur? & si ex malo erat, quomodo iubebatur in lege? Id igitur etiam ipsum de vxore dicturus es. Quemadmodum nunc esse adulterium iudicatur, quod fuerat aliquando concessum? quid igitur ad ista dicemus? Nisi quia pleraque quæ tunc dicta sunt accipientium legem infirmitas exigebat. Nam & nidore victimarum coli, satis indignum deo est, sicut etiam philosopho balbutire non congruit: adulterium ergo nunc dicitur tale repudium, & ex malicia profectum iuramentum. Ad perfectum sui venerunt incrementa virtutum. Si verò hęc ab initio diaboli lex fuisset, nunquam in tantum vtique profecissset. Ni
M
si enim illa præissent, non tam facilè ista fuissent secuta. Noli igitur eorum vim desiderare dictorum, quorũ iam vsu nihilpenitus indigemus: tunc enim profectò valuerunt, cùm tempus petebat, imò si vis etiam nunc. Nam modo quoque eorum virtus ostenditur, hoc ipso quoque quo maximè accusatur à nobis. Talia quippe nunc apparere illa, ipsorum est grande præconium. Nisi enim nos bene atque vtiliter enutrissent, & ad susceptionem profectò maiorum opportunos esse fecissent, nequaquam modo esse nobis viderentur exigua. Sicut enim mammilla nutricis, cum omne suum impleuerit officium, & puerum ad mensuram firmioris ætatis adduxerit, inutilis iam videtur: & parentes qui prius necessariam esse filio eius iudicabant mammillam, mille illam postea irrisionibus prosequuntur. Plerique autem eam non solum verbis horribilem faciunt, sed etiam amaris quibusdam herbarum succis obliniunt, vt cùm sermone nequiuerint importunum iam circa illam desiderium pueri compescere, ipsis saltem illud rebus extinguant. Sic etiam Christus à malo illam esse dixit: non vt ostenderet à diabolo veterem esse legem, sed vt etiam vehementius ab antiquà eos vilitate

reuocaret:

A reuocaret: & Iudæis quidẽ ista dicebat, vtpote insensatis, & in eadẽ impietate durantibus: velut quadam amaritudine, ita captiuitatis timore eorũ circumliniens ciuitatem, eamq; quasi inuiam solitudinem faciens. Quia verò ne hoc quidem illos ab ea poterat arcere, sed rursus illam videre cupiebant, sicut ad mammillam pueri recurrentes, perfectè illam occuluit destruendo, & plurimos eorum in longinqua dispersit: sicut plericq; abductos à matribus vitulos includunt, vt eis tempore ipso persuadeant à solito nutrimẽto lactis arceri. Si verò diaboli esset testamentum vetus, nequaquam coli simulacra vetuisset, ex aduerso autem eiusmodi cultum etiam præcepisset: hoc enim diabolus fieri volebat. Nunc verò è contrario legem ipsam videmus egisse, ob idq; ipsum
Hiere.4.a iurandi ratio quondam est lege permissa, ne homines aut simulacra colerent, aut per simulacra iurarent. Iurate, inquit, per deum verum. Non igitur paruum aliquid hominibus bonum, sed omnino magnum lex ipsa contulit, si ad solidum eos cibũ studuit adducere. Quid igitur mali, inquit, habet iurare? & plurimũ sine dubio mali: sed nunc tamen post tanta scilicet augmenta virtutis
B tunc verò nequaq̃. Et quonam modo, inquis, fieri potest aliquid nunc quidem bonum, nunc verò non bonũ? Ego verò econtrario assero. Quonam enim modo nõ est & bonum aliquid, idemq; nõ bonum: cùm id esse clamet quicquid in rebus est, & educationes videlicet, & artes, & fructꝰ, & cætera omnia? Primùm itaq; in nostra istud perpende natura. Portari enim in humeris hominũ, in prima ætate bonum est, postea miserrimum: præmansis vti cibis, inter principia vitæ bonũ est, postea verò abominationis horroriscq; plenissimum. Lacte nutriri, atq; ad mammillarum alimenta confugere, in initio quidẽ vtile ac salutare est: postea verò pernicioſum prorsus, ac noxium. Vides quemadmodum eædem ipsæ res secundum tempora nunc bonę, nunc verò cõtrarij esse generis appareant. Nam & vestem non indui paruulo quidẽ honestum est, viro autem pudendum. Visne etiam è diuerso discere, quemadmodũ puero apta non sint ea quæ viro sunt? Da puero vestem virilem, & plurimus omnino risus sequitur, maiusq; erit incedentis periculum, & sæpe huc illucq; nutantis. Da illi negocia curare ciuilia, & vel mercari, vel serere, ac metere, & erit rursus grande ridiculum. Et quid ego ista cõmemoro, quando homicidium quoq; ipsum, quod à diabolo inuentum esse
C manifestum est opportunè aliquando factum, eum qui
Nume.25. Psal.105.e id operatus est, Phinees scilicet maximè fecit sacerdotij honore decorari? Quòd autem homicidium diaboli opus sit, audi in euãgelio docentem Christum: Vos opus
Ioan.8.f patris vestri vultis facere: ille homicida erat à principio & ab initio. Sed tamen occidit Phinees hominem, & reputatum est ei ad iustitiam. Abraham verò non homicida solum, verumetiã parricida, quod certè est grauius effectu, magis deo, magisq; complacuit. Sed & Pe-
Gene.22.b
Acto.5.a b trus geminum fecit homicidium, fuit tamen opus spirituale quod factum est. Non sola igitur respiciamus opera, sed tempus & causam, & voluntatẽ, & personarũ differẽtiam: & quantacunq; alia ipsis operibus acciderint, diligentissimè requiramus: nõ enim possumus ad veritatem aliter peruenire. Studeamus igitur si cœlorum regnum consequi volumus, supra vetera facere præcepta, quasi vtiq; aliter illud nequeamus accipere. Nam si ad mensuram tantummodo veterũ peruenimus, inueniemur extra illius domicilij stare vestibulum. *Nisi enim abundauerit,* inquit, *iustitia uestra plusquã scribarũ & Pharisæorum, nõ intrabitis in regnum cœlorum.* Cumq; nobis cõ-
D minatio sit tanta proposita: sunt tamen aliqui, qui non modo non supergrediantur illam iustitiam, sed longè post illam relinquuntur etiam. Non solum enim iurare non fugiunt, verumetiam peierare non metuunt: Non modo impudicum aspectum minimè deuitant, verũetiam in turpissimam illam incidunt actionẽ: omniaq; alia quæ vetantur, audent absq; cunctatione committere, vnum hoc expectantes, illum diem profectò pœnarum, & quando pro delictis suis supplicia extrema persoluãtur: quod est eorum certè propriũ, qui vitam istam in vitiis terminarunt: illos enim prorsus desperare iam conuenit, nihilq; in reliquum expectare nisi pœnam. Qui verò in ista adhuc luce versantur: & pugnare possunt & vincere, atque ad coronam facilè peruenire. Noli ergo ô homo in ocium reclinari, nec dissoluas bonã animi voluntatem: neque enim quæ operantur onerosa sunt. Qui tandem (quæso te) labor est, fugere iuramentũ? Nunquid pecuniarum opus est impensa? Nunquid ærumnis ac sudore perficitur: tantummodo velle sufficit, & totum quod iubetur impletum est. Quòd si mihi consuetudinem tuam opponis vt legem, per hanc ipsam te admoneo, quàm sit facilis ista correctio. Si enim E
in aliam consuetudinẽ ex alia te conuerteris, hoc quod tibi difficile videtur effeceris. Considera igitur quemadmodum gentilium aliqui quarundam syllabarũ non bene exprimentes sonum, offendentem sæpe linguam longa meditatione limauerint: qui humerum quoque indecenter mouentes, gladio continuè oppositi consuetudinem timore vicerunt. Qui enim scripturis sacris non acquiescitis, secularium vos admonere cogor exemplis: quod etiam deus propter Iudæos fecit. Abite, Hiere.2.c inquit, in insulas Cethim, & in Cedar mittite, & considerate si mutauit gens deos suos: & certè ipsi non sunt dij. Ad irrationalia quoq; animalia homines sæpe trãsmittit, ac dicit: Vade ad formicam ô piger, & æmulare Prouer.6. a&.30.d vias eius: & vade ad apem, & discе quàm operatrix sit. Tale igitur aliquid & ego nunc vobis loquor: saltem philosophos considerate gentilium, & tunc profectò discetis quanto simus digni supplicio, qui diuinæ legis præcepta contemnimus: quandoquidem inueniuntur illi propter humanam hãc honestatem innumera fecisse: nos verò nec propter cœlorum quidem regnum tale studium commodamus. Quòd si etiam post ista dixeris magnam vim esse consuetudinis, & quæ nos possit
F
inuitos etiam crebrò fallere: & ipse consentio. Sed cum hoc nihilominus etiam illud adiungo: quia sicut ad vitandum consuetudo est violenta, ita fit potens ad corrigendum. Si enim multos tibi volueris domi præficere, custodes & seruos scilicet, & amicos, compulsus atq; exactus à cunctis, à vitiosa illa consuetudine facilè discedes. Et si quadraginta saltem diebus hac te meditatione firmaueris, nequaquam ad similem laborem alterius vltrà temporis indigebis: sed tutissimè repositum in te manebit quod studẽdo quæsieris: & quidem multa optimæ istius consuetudinis firmitate fundatum. Cùm igitur istud corrigere tentaueris, & si semel, & si iterum legem consuetudine fueris fallente transgressus: sed & si tertiò, & si vicies, ne tunc quidem omnino desperes, sed rursum resurge, atque idipsum studium solicitus apprehende, & absque vlla prorsus ambiguitate superabis. Nõ enim leue quippiam malum putes esse periurium. Nã si iurare à malo est, iam peierare ipsum quantum opinaris esse supplicium? Nẽpe omnia dicta laudastis: sed nequaquam ego plausum requiro, nec fauentium sonos, & vocum tumultus. Vnum est omnino

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quòd cupio, vt omni cum disciplina scilicet & quiete audiatis quæ dicimus, eademq; faciatis: hic est mihi maximus plausus, ista pergrata præconia: sin verò dicta laudes, nec studeas facere quæ laudas, & tibi magis acquiritur sine ambiguitate supplicium, & mihi confusio, ac manifesta prorsus irrisio. Neq; enim theatrum est iste conuentus, nec ad spectandum hìc tragœdum sedetis, vt tãtummodo verba laudetis. Magisterium hìc est absque dubio spiritale, propter quod illud vnum studendũ est, vt quæ dicuntur opere compleatis, & obedientia teste monstretis: tunc enim acceptissima omnia confitebor, quæ nunc etiam desperare compellor. Nam cùm & priuatim plurimos vestrum admonere non cessem, & rursus vobis in commune disserere, nihil tamen cerno plus fieri, sed prima vos adhuc elementa meditari: quod certè maximam potest docenti inferre desidiam. Vide igitur & Paulum propterea erubescentem, quia auditores eius plurimùm immorabantur prioribus disciplinis. Nã cùm deberetis, inquit, magistri esse propter tempus, rursus indigetis vt vos doceam, quæ sunt elemẽta exordij sermonis dei. Propterea nos quoque lamen- Heb.5.c
H tamur, & plangimus: & si viderimus vos in eisdem manentes, etiam interdicemus omnino vobis sacri istius ingressionem vestibuli, & cœlestis participationem mysterij, sicut etiam fornicatoribus, & adulteris, & his qui de homicidiis arguuntur. Melius namque est cum duobus ac tribus, diuinæ legis præcepta seruantibus orationes deo offerre solitas: quàm iniquè agẽtium, cæterosq; perdentium multitudinem congregare. Nullus aduersum me hoc loco potes, nullus diues infletur, nec superbum attrahat supercilium: cũcta enim apud me ista vel fabula videntur, vel vmbra, vel somnium. Nemo quippe mihi ex his qui locupletes habentur, ibi cùm accusatus fuero, patrocinabitur: cùm mihi pro crimine fuerit, dei à me lex non cum omni vehementia, constantiaq; 1.Reg.2. &.4. defensa. Hoc enim, hoc inquam, etiam illum quondam admirabilem perdidit sacerdotem: cuius cùm vita esset irreprehensibilis, tamen quia filios calcantes dei legem non cum seueritate corripuit, cum illis etiam iure punitus est. Si verò cui certè necessitudinis vinculum, tyrannisq; repugnabat tanta naturæ, cùm non esset seueritate debita in liberos vsus, seuerissimam exactus est vltionẽ: quam nos veniam habere poterimus, qui cùm simus tyrannide illa liberi, omnia tamen adulatiõe corrumpimus? Ne igitur vosq; ac nos vnà perire facitatis, obedite (obsecro) commonenti: & mille vobis constituentes redargutores & iudices, consuetudinem fugite iurandi: vt cœpto itinere pergẽtes, post hanc aliam quoque perficiatis omni cum facilitate virtutem, & ita bonis potiamur futuris: quæ omnes nos contingat adipisci, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

I

Homilia.xviij.ex capite.v.

VIdistis quia dictum est: *Oculum pro oculo, & dentem pro dente. Ego autem dico uobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe ei & alteram. Et uolenti tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Vides nempe nõ eum de oculo dixisse, cùm nos scandalizantem oculum iubet eiicere, sed eum proculdubio qui nobis per familiaritatem noceret, nosq; in barathrum perditiõis impelleret. Qui enim ad tantum hìc cacumen beneuolentiæ prouocauerat, vt nec eius quidẽ oculum eiici sineret qui effodisset alterius: quo nam pacto aliquem propriũ sibi oculum iuberet eruere? Si verò veterem legem aliquis accusat, quòd talem videlicet exigi præceperit vl- K
tionem: valde mihi videtur huiusmodi ab illius consideratione sapientiæ, quæ latorem legis decet, deficere: & vim temporum, & vtilitatem ignoscendi ignorare. Si enim satis diligenter inspexeris, qui nam illi legis fuerint auditores, & in qua conuersatione degentes, & quando hæc præcepta susceperint: facilè intelliges, maximeq; miraberis legislatoris sapientiã: certissimè perspicies, quòd vnus atque idem sit, qui & illa tunc, & postea ista præceperit, & vtranque vtilissimè scripserit, atque ad diuersum tempus aptissimè. Etenim si inter ipsa principia doctrinæ, sublimia hęc atq; eminentia præcepta posuisset, neque ista, neque illa etiam forsitan recepissent: nunc verò opportuno in tempore duo hæc diuersa disponens, totum prorsus orbem ex vtroque correxit. Aliter verò præcepit istud, non vt mutuo nobis oculos eruamus, sed vt potius innocentes manus continemus. Siquidem comminatione tali impetum frenauit iniuriæ, sicq; paulatim maximam philosophiam seminauit, dum interim iubet læsum æquali supplicio iudicari: cùm certè maiori pœna ille dignus sit, à quo hæc iniquitas cœpit exordium. Hoc enim ratio æqualitatis L
efflagitat. Sed quia miserationem quoque voluit admiscere iustitiæ, eum qui magis profectò deliquit, minori punit supplicio quàm meretur: docens videlicet, vt patientiæ virtutem etiam per membrorum damna seruemus. Cùm igitur de priore iam lege dixisset, omniaq; ferè eius præcepta numerasset, rursus ostẽdit nequaquam illum esse fratrem, qui ea operatus est, sed malignum: & idcirco intulit, *Ego autem dico uobis, non resistere malo.*

Nõ dixit, non resistere fratri: sed ait, malo: ostendens quòd illo vtique instigante talia perpetrentur. Per quod certè plurimum de ira læsi erga eum qui læsit relaxat, & imminuit indignationem dolentis, dum quasi in alium transfert causam doloris. Quid igitur, non oportet nos resistere malo? oportet quidem: sed non hoc tamen modo, verùm eo quo ipse præcepit: vt scilicet ad patiendas nos iniurias præbeamus: sic enim illum profectò superabimus. Nec enim aliquando ignis igne, sed aqua vtiq; ignis extinguitur. Vt autem discas quòd etiam in veteri lege patiendo quisque superaret, & tunc quoque hic est dignus corona: idipsum diligenter expende, & videbis multo istum virtutis honore conspicuum. Nam ille qui prior noxias manus intulit, ipse vtrunque, & fratris vi- M
delicet, & suum effodit oculum: propter quod iure omnibus odiosus est. At verò læsus etiam cùm se talione vltus est, nihil tamen fecit immaniter: & idcirco iste plurimos inuenit condolentes, vtpote mundus ab hoc delicto, etiam cùm exegerit vltionem. Nã calamitas quidem in vtroque existit æqualis, sed dispar est meritum, & apud deũ profectò, & apud homines: & ideo iam nec ipsa calamitas æqualis est. Sufficiẽter verò dixerat, quoniam qui irascitur fratri suo sine causa: &, qui fatuũ vocat, reus erit gehennæ. Hìc verò etiam maiorem exigit philosophiam, non modo quiescere percussum iubens, sed è contrario etiam honorare cædentem, aliamq; illi maxillam parare. Hoc autem dicit non ad hanc vnam tantummodo iniuriam imperans patientiam, sed in omnibus quoque aliis ad istius nos exercitationem virtutis erudiens. Sicut enim cùm dicit, qui fratrem suum fatuum vocat, reus erit gehennæ: non de sola istud pronunciat illius sermonis iniuria, sed de omni profectò maledicto: ita hìc quoque non vt tantummodo palmis cæsi fortiter feramus iubet, sed vt quodcunque illud nobis fuerit illatum, absque vlla conturbatione patiamur.

Propterea

A Propterea ibi extremam elegit iniuriam, & hìc faciei verberationẽ locauit: quod certè maximè exprobrabile, & præcipuè esse iniuriosum solet. Cùm autem de illo qui percutitur, differat, pone etiam pro percutiente præceptum: quando enim ille qui patitur iniuriam, nihil se graue existimat sustinere. Siquidem ad philosophandũ paratus, quodammodo ne sensum quidem ipsum experitur iniuriæ. Certat enim potius ille qui cæditur, tunc proculdubio percussor pudore suffunditur: nec iam ictũ infert secundum, etiamsi omni prorsus fera existat immanior, immo plurimum se etiam de priore culpabit. Nihil enim ita lædẽtes coërcet, vt patientia, modestiáque læsorum: nec secuturum modo coërcet impetum, sed de præcedente exigit pœnitentiam, cogitq; cædentem vt à percusso cũ modestiæ illius admiratione discedat. Quinimmo & familiares facit, nec solum amicos de inimicis, sed sæpe etiam famulos. Sicut è contrario vltionis exactio vtrunq; confundit, ac deteriorem facit, & iram ad maius inflammat incendium: ad mortem quoq; ipsam peruenit malum, in vlteriora progrediens. Propterea eũ qui palmis cæditur, non modo pro-
B hibuit irasci, sed etiam percutientis iram exatiare præcepit, vt ne primam quidem iniuriam sustinuisse videretur inuitus. Hoc enim, inquit, modo etiam impudentissimum plaga certiore percuties, quàm si eum ferires manu. Et non solum tibi eum tolerabiliorem facis, verumetiam sibi modestiorem. *Et qui uult, inquit, tunicam tuam tollere, & iudicio contendere: dimitte ei & pallium.* Neque enim tãtummodo in plagis, verumetiam in pecuniis, rebusq; diuersis nos vult præstare patiẽtiam, etiã idcirco rursus similem virtutis cumulum posuit. Sicut enim cæsum iubet patiendo superare, ita eum qui spoliatur, præcipit etiam plura dimittere, quàm raptor petebat: & tamen non simpliciter idipsum, sed cum additamento posui. Neq; enim dixit, da obuio vestimẽtum, sed ei qui vult tecum iudicio contendere: id est, si te ad iudicium propter tunicam trahat, ac negocium tibi exhibeat. Quemadmodum autem primò quidem fatuum fratrem vocare, ac sine causa te prohibuit irasci: progrediens vero plus aliquid exegit, quãdoquidem iussit etiã dexteram te maxillam parare: ita hìc quoq; cùm dixisset, esto consentiens aduersario tuo: rursus intendit im-
C perium. Nõ solum enim illa quæ auferre vult, dari præcepit, sed maiorem etiam liberalitatem ostendere iubet. Quid igitur nudum circumire me iubes? Nunquam essemus omnino nudi, si his præceptis diligenter & per omnia obtemperaremus: sed cuncti profectò omnibus bonis cultu abundantiori circũdati: primo quidẽ, quòd nemo quisquam sic animo comparatus non obtemperauisset: deinde etiam si esset aliquis tam ferox tãmque immitis, vt eousq; immanitate procederet: multo tamẽ plures reperirentur qui ita philosophantem, non vestibus solũ, sed (si fieri posset) ipsis quoq; corporibus tegere certarent. Quòd si necesse esset ob philosophiam nudũ rursus incedere, nec sic quidem esset pudendum. Quia Gene. 2.d. &.3.b
& Adam nudus erat in paradiso, nec erubescebat tamẽ. Esaiæ.20.a
Et Esaïas nudus & discalciatus, sed omnibus Iudæis lon- Gene.39.c
gè honestior incedebat, & clarior. Et Ioseph quando nudatus est, tunc magis nituit. Nõ enim hoc modo nudari malum est: sed ita, vt vos indui scilicet preciosis vestibus: hoc vero turpe, hoc omnino ridiculum est: propterea illos quidem laudauit deus, hos vero & per prophetas, & per apostolos sæpe culpauit. Ne igitur impossibilia putemus esse præcepta, quæ certè & vtilia nobis sunt, & valde facilia, si tota vtiq; mente vigilemus: tan-

tumq; in se lucri continent, vt nõ solum nobis, sed ipsis D
quoq; lædentibus maximè prosint. Et hoc est in his eximium, quòd hoc ipso quo nos iubent patienter iniurias sustinere, eos quoq; qui faciunt docent philosophari. Cũ enim ille quidem rapere aliena festinat, tu vero ei ostendas quoniam id tibi dare leue sit, ac minimè molestũ, illius quoque pauperiem copia tuæ liberalitatis exatias. Perpende quanta doctrinæ vbertate potiatur, qui ad malitiæ contemptum studiumq; virtutis, non iam vtiq; seruonibus, sed factis animatur. Non enim nobis ipsis tãtummodo vtiles nos esse vult deus, verũetiam cæteris omnibus. Si igitur dederis, & forense certamen effugeris, tuum tantummodo commodum requisisti: si vero aliud addideris, illum quoq; meliorem per te factũ remittes. Tale est quippe sal, quod certè dominus vult esse discipulos, quod vtiq; & seipsum seruat, & ea quibus conseruandis fuerit admotum: talis est oculus, nã & sibi lucet & cæteris mẽbris. Quia igitur huius te voluit vicẽ tenere, sedentem in tenebris illumina: docens ne illud quidem quod prius concupiuerat, rapuisse violẽter: persuade illi, quia te omnino nihil læserit. Hoc enim mo- E
do eris apud eum ipse reuerendus, si scilicet donasse te, non amisisse monstraueris. Modestiæ igitur virtute polens, fac de cupiditate illius liberalitatem tuam. Si vero satis esse hoc magnum putas, paulisper expecta, & liquidò cognosces nondum te ad perfectionem venisse mãdati. Neque enim qui patientiæ leges posuit, hìc stetisse contentus est: sed procedit, ac dicit: *si quis te coẽgerit mille passus, uade cum illo alia duo.* Vides nempe cumulũ sapientiæ, post cõcessam tunicam, palliumq; dimissum, etiamsi nudo, inquit, corpore tuo ad iniurias, ac labores vti inimicus velit, ne sic quidem illum oportet vetari. Vult enim omnia nos possidere communiter, & pecunias videlicet, & corpora: non cum indigẽtibus solum, verũetiam cum iniuriam facientibus. Vnum enim misericordiæ est, alterũ vero patientiæ: & idcirco dixit, Si quis te angariauerit mille passus, vade cum eo alia duo: ad priorem vtiq; adducens te virtutem, eandemq; liberalitatem seruare præcipiens. Nam si ea quę inter initia præcepit, cùm multo certè sint minora, tantas tamẽ beatitudines habent: perpende quæ nam illos expectat sors, qui ista perfecerint, quales etiam efficiantur ante illam illam gloriam præmiorũ, qui in humano, & eo quidem F
passionibus obnoxio corpore, velut saxa rigidi immobilesq; durarunt. Quando enim neq; iniuriis, neq; plagis, neq; rerũ direptione mordentur, neq; alij cuiquã molestiæ cedũt: verùm è contrario & ad tolerandũ fortiores fiunt, & ad dandũ pariores, considera quanta illorũ animus cumuletur virtute in passionibus certè ipsis. Propterea quod in plagis, quodq; in pecuniis iubet, idipsum quoq; fieri præcepit & in laboribus. Quid, inquit, iniurias ac pecunias loquor? Etiã si ipso corpore tuo ad laborem atq; dolorẽ vti quis velit, & hoc iniquè tamen, rursus exupera, & illius iniustitiam virtute transcende. Adigere vero est, iniquè aliquẽ trahere, & absq; vlla omnino ratione, opprimendo scilicet atq; lædẽdo: sed tamen ad hoc quoq; ita esse debes paratus, vt ampliùs pati velis quàm ille optat inferre. *Petenti te da, & uolentẽ à te mutuari, ne auerseris.* Hęc superius dictis minora sũt, sed nihil omnino mireris. Hoc enim semper ferè facere consueuit, vt maioribus minora permisceat. Si vero hæc illorũ comparatione inueniuntur exigua, audiãt illi qui aliena diripiunt, vel qui propria meretricibus largiuntur, duplicẽ sibi accendẽtes ignẽ, & de iniquis certè fructibus, & de pernitiosis sumptibus puniẽdi. Hìc vero

Universidad de Deusto
Biblioteca

G mutuum nō vsurarum illud fœnus appellat,sed simplex beneficium commodādi. Alibi vero idipsum manifestius explicauit illis, dicens esse tribuendum à quibus nihil nos recepturos putemus. *Audistis quia dictum est,* Leui.19.d Matth.5.d *Diliges proximum tuum,& odies inimicum tuum: ego autem dico uobis,Diligite inimicos uestros, & orate pro calumniantibus & persequentibus uos:ut sitis filij patris uestri qui in cœlis est, qui solem suū oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.* Perspice,obsecro, quemadmodum vltimam posuit coronam bonorum. Propterea quidem docet non modo cęsum palmis ferre patienter,aliamq; etiam maxillam parare:& auferenti tunicam, etiā pallium concedere: sed & mille adigenti passus, per duo quoq; alia præbere comitatum: vt quod his maius erat, cum omni facilitate susciperes. Et quidnam,inquit,his maius est? Videlicet ista facientē nulli esse prorsus inimicum, immo quod potius est atque perfectius, etiam illius à quo læditur amicum.Non enim dixit,non oderitis:sed,diligite,inquit:nec ait,nolite nocere:sed,benefacite:quod si aliquis diligenter examinet, horum quoque ipsorum aliud,& multo his maius additamentū vi-
H debit. Neque enim vtcunq; inimicos amari docuit,sed pro inimicis etiam supplicari. Vidisti nempe quātis ad perfectionem gradibus ascenderit, & quemadmodum nos ad ipsum virtutis cacumen eduxerit:à superioribus igitur ad inferiora numerando descende. Primus, ne prior iniuriam ordiare. Secūdus,vbi est iniuria cœpta, ne tu illam eodem pacto propellas: tertius, ne par pari referas,sed quiescas.Quartus,vt etiam præbeat seipsum ad iniuriam sustinendam. Quintus,vt etiam ad maiora se præbeat,quàm vult ille qui fecit.Sextus,non odisse à quo ista perpetitur. Septimus,etiam diligere lædentē. Octauus,beneficiis quoq; eum libenter afficere. Nonus, etiam deum pro aduersario deprecari.Perspexisti celsitudinem philosophię,& idcirco tā claro est digna prēmio,quia tam magno est subiecta præcepto: quodq; ingentem semper animam, & studium omnino multum requirat:nam & præmiū illi tale proponit, quale priorū omnino nulli. Neque enim terræ hìc meminit, sicut in mitibus: nec consolationis ac miserationis, sicut in lugentibus atque miserentibus. Neque regnum cœlorum memorat, sicut in pauperibus spiritu, persecutionemq;
I patientibus:sed quod his erat longè sublimius, vt scilicet fierent similes dei, prout tamen hominibus id esset possibile.Vt sitis,inquit,similes patris vestri, qui in cœlis est. Tu vero diligenter nota quemadmodum neque hìc, neq; in superioribus patrem suū vocet. Nā ibi quidem,vbi de iuramentis agit,deum appellat,magnumq; regem:hìc vero eorum patrem vocauit: id autem facit, vt sermonem de hoc opportunius in tempus reseruet. Deinde ipsam quoq; similitudinem proferens:Qui,inquit,solem suū oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nam & ipse quoque non modo non odit(inquit)contemptores suos,verumetiam beneficiis munerat. Et certè nequaquam est æquale peccatū, non modo propter cumulum beneficij,verumetiā propter eminentiam dignitatis. Tu enim à conseruo pateris iniuriam,ille vero à seruo, & quidem mille beneficiis affecto. Et tu quidem verba donas, pro illo videlicet supplicādo: deus vero res ipsas satis magnas, satisq; mirificas, quotidie solem reducens, & opportunas per totum annum pluuias subministrans. Sed tamen concedo ita esse te illi prorsus æqualem, vt hominē homini esse possibile est. Noli igitur odisse malū tibi hìc aliquod inferentem,sed magis ama, quasi multorum tibi conciliatorem bonorum, teq; ad amplissimum honorē K
lædendo ducentem,alioquin & dolorem passus es,& futura mercede nudatus. Quod certè extremæ omnino demētiæ est,vt aliqui cùm maiora perpessi sint, nequaquam minora sustineant. Et quemadmodum, inquies, fieri ista possibile est? Vidisti deum hominem fieri,& eousq; pro tua descendentem salute, tantaq; propter te esse perpessum,& adhuc inquiris, & dubitas quēadmodum possibile sit iniurias donare conseruis? Non audisti eum in patibulo dicētem:Pater dimitte eis,nō enim Luc.23.g Rom.8.g sciunt quid faciunt?Non audisti Paulum dicentē:Christus Iesus qui mortuus est,qui & resurrexit, qui & sedet ad dexteram dei,qui etiam interpellat pro nobis? Non vides quia & post crucem, & post resurrectionē Iudæis interfectoribus suos apostolos miserit, bona illis innumera portantes,sed ab eis mala innumera passuros? At tu plurimū omnino læsus es? Verùm quid tandem tale perpessus es,quale tuus,immo omnium dominus? vinctus loris,verberatus flagellis,palmis ora temeratus,cō sputus à seruis,ad mortem vsq; deductus,& mortē omnium turpissimam & infensissimam,& hoc postquā beneficia eis mille contulerat. Sin autem omnino nimis L
læsus es, idcirco nihilominus beneficium refer nocenti,vt & tibi facias maiorem coronam, & fratrem periculo grauissimi languoris absoluas.Nā & medici quando iniuriis & calcibus cæduntur furentum,tūc illorum magis magisq; miserentur,tum maximè ad reddēdam illis sanitatem parantur, scientes quòd excellentiā morbi significat ea iniuria.Et tu igitur de inimicis eandem teneto sententiam, sicq; vtere tibi iniuriari cupiētibus. Illi nanque sunt maximè ægroti,omnemq; violentiam sustinentes.Libera te igitur à pessima læsione, & tumescentem in te iram remitte. Libera te à sæuissimo dæmone,propriæ scilicet mentis furore.Nam & cùm aliquos à dæmone actos videmus,sæpe lachrymamur: nō autem agimus vt ipsi quoque eadem illa patiamur.Hoc igitur etiam in eorum quos diximus ratione seruemus: illorum enim sunt similes iracundi, immo illis longè miseriores,qui vtique scienter insaniunt. Propter quod & inueniabilis est eorum ista dementia.Noli igitur insultare iacēti,quinimmo miserere. Etenim si videamus aliquem horribiliter vexatum, & vertiginis suæ tenebris obtectum,quiq; etiam malignum illum humorem M
vrgeatur euomere,porrigimus manum,& supportamus huc illucq; iactatum. Etsi vestimēta ille nostra polluat, non auersamur,neque abiicimus ægrotum:sed illud tātummodo vnum requirimus, quemadmodum à tam grandi hac eum angustia liberemus.Hoc igitur etiā ergā istos faciamus,vt & supportemus vomentes,& confoueamus ægros:nec eos vspiam relinquamus,priusquā totam prorsus amaritudinem ponant: & tunc tibi gratiam, qui talis fuerit,exoluet. Quando enim eiusmodi æger à passione requieuerit, tunc liquidò cognoscet, à quanta illum conturbatione sanaueris. & quid dico ab illo tibi gratiam referendam? Deus te ilico coronabit, & innumeris remunerabit bonis, quia fratrem tuū grauissima ægritudine liberasti: sed etiam ille te honorabit,vt dominum,modestiam tuam per cuncta miratus. Nōnne vides parientes fœminas,quemadmodum assistentes sibi sæpe commordeant, & tamen ille minimè dolent?immo dolent quidem, sed ipsum dolorem fortiter ferunt,ac dolentibus,& partus vexatione cōscisis, maximè condolent.Harum igitur etiam memineris,& noli esse fœminis mollior. Cùm enim mulieres istæ quippe pertulerint,si pepererint, huiusmodi mulieribus

A de impatientia fluxibilior non es: tunc te virum esse cognoscent.Sin autem videntur grauia præcepta, cōsidera quia ideo aduenerit Christus, vt hæc in nostris mentibus fereret:& vtilia nō amicis modò, verumetiā inimicis efficeret. Propterea vtrāque habere etiam curam iubet,& fratrum videlicet,quādo dicit:Cùm autem offers munus tuum ad altare. & inimicorū cùm tibi eos diligere imperat,& orare pro ipsis deum. Et nō solum dei ad hoc hortatur exemplo,verumetiam vilium personarum.Si enim dilexeritis,inquit,diligentes vos,quā mercedem habebitis? nónne & publicani hoc faciunt?
Hebr.12.b Tale quid dicit & Paulus: Nōdum vsque ad sanguinem restitistis aduersus peccatum repugnantes.Si igitur hęc feceris,cum domino vtique perstitisti, si vero neglexeris,in publicanorum parte numeraberis.Nempe considera, quemadmodum non tanta sit præceptorum magnitudo,quanta differentia personarum.Nō modò igitur rē cogitemus ipsam,quòd sit videlicet difficile præceptum,sed respiciamus & præmium: & consideremus cuius efficiamur similes,implendo præcepta, quibus e-
B tiam comparemur peccata faciendo. Et fratri quidem reconciliari fratrem iubet, nec antè prorsus absistere, quàm inimicitias extinguat. Quādo vero de omnibus disputat,non iā huic nos necessitati subiicit:sed ea tantum quæ à nobis debentur efflagitat, hoc quoque ipso efficiens facilia præcepta.Quia enim dixerat,ita persecuti sunt & prophetas,qui fuerunt ante vos: ne propter hęc eos amarius haberent,iubet non modò vt sustineāt ista facientes, verumetiam diligant. Perspicisne igitur quemadmodum radicitus prorsus euellat, & iracundiā & concupiscētiam:tum illam quæ erga corpus est, tum istam quæ erga pecunias, vel erga gloriam, vitámque præsentem? Hoc autem quanquam & antè iam fecerit, multò tamen nunc amplius facit. Quando enim pauper aliquis fuerit, ac mitis & lugens, iram prorsus excludit.Quando iustus & misericors, habendi cupiditatem repellit: sed & cùm mundo corde quis fuerit, obscœna profectò concupiscētia liberatur. Qui vero persecutiones patitur, & tolerat iniurias, & æquanimiter diuersorum obtrectatione laceratur: præsentia etiam iam cuncta despicit,atque ab omni fastu, ab omni gloriæ vanitate seiungitur. Cùm igitur absoluisset his vin-
C culis auditorem,atque ad varia eum certamina præparasset:aliter quoque, & maiori omnibus diligentia hæc vitia rursus euellit. Cùm enim ab ira fuisset exorsus, & vndique neruos istius passionis excidisset docendo, atque dixisset: Et qui irascitur fratri suo,& qui racha vocat, & qui fatuum,puniatur: & qui offert munus, ne ad altare accedat, priusquam inimicitiarum nodos exoluat:& qui habet aduersarium,antequam ingrediatur ad iudicium,ex inimico faciat amicum.Rursus ad concupiscentiam regreditur,& dicit: Qui viderit oculis impudicis,sicut adulter puniatur. Qui scandalizatur à muliere turpi,vel ea quæ iuncta est coniugio,vel à quolibet qui ei per vsum familiaritatis incōmodat, omnia hæc penitus abscindat.Qui mulieri iunctus est lege connubij,nunquam eam expellat,& alteram ducat.Per hæc enim pudendæ concupiscentiæ radices prorsus euellit. Iam vero hinc pecuniarum amorem coërcens, præcipit nunquam omnino iurare, nunquam omnino mentiri:nec tunicam,qua quis induitur,aliquando sibi vendicare,quinimmo etiam pallium indulgere rapiēti, ipsam quam exigitur corporis sui operam sponte geminare. Quod certè pleniſſimum fecit desiderium, quo erga pecunias ardorem extingueret. Post horum igitur

variam præceptorum coronam inducit consequenter, D
& dicit: *Orate pro calūniantibus, & persequentibus uos.* per quod scilicet auditorem ad supernum philosophiæ cacumē eduxit:sicut enim maius est cædi palmis, quàm esse mitem: vt perfectius est rapienti tunicam etiā pallium suum cedere,quàm esse misericordem:vt constantius est pro iustitia passum aliquid ferre patiēter, quàm ipsam exercere iustitiam: atque vt grandius est vel ad operam comprehensum, libenter sequi: vel maxillam alteram præbere ferienti, quàm esse pacificum: ita celsius est persequentibus benedicere, quàm ipsam persequētium molestiam sustinere. Vides certè vt paulatim auditores suos ad fastigia prorsus euehat ipsa cœlorum. Quonam igitur digni supplicio sumus, qui cùm ad similitudinem dei vitam nostram informare iubeamur, forsitan ne gentilibus quidem inueniamur æquales? Si enim diligere diligentes te,publicanorum est atq; gentilium: quando ne id quidem faciamus, cùm iustis fratrum laudibus inuidemus, quæ non torměta patiemur? Qui enim iubemur iustitia supraire Pharisæos, gentilibus quoque inferiores iacemus. Quemadmodum igitur,respondę quæso,videbimus regnum futurum? Quē- E
admodum sacrum illud merebimur adire vestibulum, qui nec publicanis quidem ipsis inuenimur meliores? Id enim signauit dicendo, Nónne & publicani hoc faciunt? Quòd vero vel præcipuè doctrinam eius admirabilem facit,vbique cum multo etiam cumulo prēmia ponit bonorum: vt est deum videre, regnum accipere cœlorum,& in dei filios adoptari,& misericordiā consequi,& consolationem mereri, & mercedem recipere copiosam.Sicubi vero opus est etiam tristium mentione,strictius istud attingit & parcius.Nam gehennę quidem nomen semel in tantis sermonibus posuit, & in aliis quibusdam simili breuitate perstrictis: sæpe autem cohortatorio magis quàm comminatorio sermone vtens,corrigit auditorem dicendo, Nónne & publicani Mar.9.g. & Lucæ.14.g hoc faciunt?Et,si sal infatuatum fuerit:&,minimus vocabitur in regno cœlorum. Est vero vbi etiā ponit peccata pro pœnis, vt supplicij pondus potius per semetipsum auditor intelligat:vt cùm dicit,mœchatus est eam Matth.5.d in corde suo, & facit eam mœchari: & quod abundantius est,à malo est. Intellectu quippe potientibus ad emēdationem sine pœnæ nomine cōmemorata peccati suf- F
ficit magnitudo. Propter quod hìc etiā publicanos, atque gentiles producit in medium, vt tales discipulis cō parando personas, ad virtutem illos etiam pudore succendat.Quod etiam Paulus fecit dicendo: Sicut & cæ- 1. Thes.4.c teri qui spem non habent: &, sicut gentes quæ ignorant Ibidem.b deum. Ostendens quoniam nihil ab eis supra modum exigat, sed mediocre quiddam, & plurimis vsitatum. Nónne & Ethnici,inquit, hoc faciunt? Sed non hìc tamē sermonem terminat,quē certè opportunius finit in præmiis,spebusq; melioribus,dicēs: *Estote ergo perfecti,sicut & pater uester cælestis perfectus est.* Sepissimè cœlorum nomen ac ferè vbique dissèminat, ab ipso etiam præmiorum loco eorum animos suscitādo:adhuc enim infirmius quiddam,crassiusq; sapiebant. Omnia igitur Præueniēdi fratres salutatione. quæ dicta sunt iugiter mente voluentes, plurimā etiam inimicis studeamus impendere charitatem,& ridiculā illam consuetudinem omnino pellamus: quam rationis inopes plurimique patiuntur, expectantes vt prius salutentur ab amicis: quiq; illud quod plurimam certè beatitudinem continet negligentes,hoc quod est plenū irrisionis adamarūt. Cuius enim rei gratia eum salutatione non prēuenis?quia hoc,inquit,expectat.Propterea

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ergo præcipuè ad hoc oportet accurrere, vt tu potius accipias humilitatis coronam. Non, inquit, sed quia idipsum ille quæsiuit. Et quid hac satisfactione deterius? Quia, inquit, ille mihi factus est mercedis occasio, nolo hanc accipere mercedem. Si enim ille te salutet prior, nihil tibi proficiet amplius, quàm etiam salutāti, immo illi potius hoc proderit, qui te anticiparit officio. Si vero tu prius ad salutandum properes, lucrum de illius tumore cepisti, & largissimum quendam fructum de illius superbia etiam messuisti. Quemadmodum igitur non extremæ omnino verecundiæ est, vt qui nudis etiā verbis tantum capere fructum possumus, eum tamen sponte perdamus: & super quo culpamus alterum, in idipsum nihilominus incidamus. Si enim culpas, quoniā prius ab alio salutationis expectetur officium: cur, obsecro, quod reprehēdis imitaris? Quodq; ipse malum esse conquereris, cur & hoc quasi bonum rursus exequeris? Vides certè quàm nihil sit omnino vecordius homine inter vitia viuente: propter quod, obsecro, fugiamus hunc tumorem malignum pariter atq; ridiculum. Mille quippe hic animorum morbus amicitias dissipauit,
H multasq; operatus est simultates, & idcirco huius quoq; homines nos præueniamus officio. Qui enim & cædi palmis, & cogi, atq; nudari ab inimicis iubemur, & tamen ferre patienter: qua tādem digni venia sumus, qui in salutatione nuda tam grande vitium contentionis ostendimus? Despiciemur, inquis, & cōsputabimur prorsus, cùm ei hoc donauerimus. Et ne cōtemnaris homo, offendis deum? Ne contemnat te cōseruum seruus, deū ipse contemnis, & eum certè qui tantis beneficiis te honorauit? Si enim indignum est, vt te qui eiusdem honoris es despiciat: quantò indignius est à te contemni deū, qui omnium est creator & dominus? Post hęc vero etiā illud expende, quoniam quando te ille contempserit: tunc tibi maioris fiet mercedis occasio. Propter deum enim nimis ista perpeteris, quia scilicet legem eius audisti. Hoc enim quo tandem digno honore pēsandum est? quibus diadematibus conferendum? Mihi vero magis proueniat inimicitias sustinere propter deum, atque contemni, quàm vel à cunctis regibus honorari. Nihil enim prorsus, nihil huic potest gloriæ comparari. Hāc igitur insequamur, sicut ipse præcepit, & omnino nihil
I esse omnia humana ducamus. Sed certam ostendentes philosophiam, vitam nostram in cunctis prorsus officiis ordinemus. Hinc enim merebimus frui & possessione cœlorum, & gloria eorum quæ ibi sunt præmiorū: quasi angeli quidam cum hominibus ambulantes, tanquam virtutes cœlorum in terrarum regione degētes, vt extra omnem conturbationem positi, omnemq; mœrorem, etiam bona ineffabilia consequamur: quibus nos omnes cōtingat potiri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorū. Amen.

Homilia. xix. ex capite. vi.

ATtendite autem ne faciatis eleemosynam uestram coram hominibus, ut uideamini ab eis. Impotentissimam hìc hominum eliminat passionem, rabiem quandam scilicet, ac furorem, quem ab aliis vitiis emendati, de inanis gloriæ amore patiuntur. Nam inter principia quidem ipsa doctrinæ nihil super hac passione diseruit. Erat quippe superfluum, si priusquam aliquid sanctorum operum facere suaderet, quomodo ea facerent, & quemadmodum singula quæq; exequerentur doceret: postquam vero in studium illos philosophiæ induxit, tunc iam pestem illis istam, quæ illis importunè assistere consueuit, interimit. Neque enim vtcunque gignitur hæc ægritudo, sed cum plurima ex his K
quæ præcepta sunt, fecerimus. Oportuit ergo prius inserere virtutem, & tum demum noxium illi istius passionis germen necare. Et considera vnde ipsum sumat exordium, ab eleemosyna scilicet, oratione atque ieiunio. In his enim maximè solet gloria cohabitare virtutibus. Nam Pharisæus quoque ille hinc fuerat inflatus, atque
dicebat: Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quę Luc. 18.b
possideo: & hoc in ipsa glorians oratione promebat, quam certè ad ostentationē emisisse conuincitur. Quia enim nullus tūc illi adstiterat alter, publicano se ostentādo dicebat: Nō sum qualis Publicanus iste, vel cæteri hominum. Considera vnde saluator noster fuerit exorsus, qui quasi de insidiosissimo aliquo serpente loquerētur, potentissimóq; furandi, ei vtique qui non tota prorsus mente vigilasset. *Attendite*, inquit, *ne iustitiam uestrā faciatis coram hominibus.* Sic etiam Paulus Philippenses
monens: Videte, inquit, canes, videte malos operarios. Philip. 3.a
Clàm quippe ingreditur bestia, cunctáque bene oriētia intus maxima cum quiete, & absque vllo sensu perdentis exportat. Quia igitur plurimum fecit de eleemosyna sermonem, deumq; adduxit in medium, qui Solem
suum oriri facit super bonos & malos: atque audito- Matth. 5.b
rem ad liberalitatem vndique cohortatus, etiam gaudere persuasit largitate donandi, consequentissimè cūcta prorsus, quæ pulcherrimam, & feracissimam hanc oleam necare nituntur, euellit: propter quod ait, Attendite ne eleemosynam vestram faciatis coram hominibus. Illa vero quæ superius dicta est, dei est propria misericordia. Cùm vero dixisset, ne faciatis coram hominibus: adiecit, vt videamini ab eis. Et videtur quidem idipsum etiam antè dixisse. Sed si aliquis diligenter expendat, non hoc vnum atque idem, sed aliud quidem illud, aliud vero esse istud inueniet. Multam enim præceptum hoc continet cautionem, & ineffabilem quandam dei erga homines curam: id vtique prouidentis, ne cuius hi mercedem operis amittant. Potest enim aliquis etiam coram hominibus eleemosynam facere, nec tamen hoc ideo facere, vt eam oculis hominum ostentet: & aliquis non coram hominibus faciens, eo tamen animo facere, vt se id facientem optet videri. Propter quod non omnino indiscretè factum ipsum, M
sed voluntatem aut coronat, aut punit: nisi enim hæc diligentia fuisset adiuncta, fecisset plurimos ad misericordiam segniores: quia scilicet nō omnes vbique possent per cuncta id facere latenter. Propterea ab huius tenuinculo necessitatis absoluens, non sini operis, sed voluntati operantis mercedem, damnúmve decernit. Ne enim diceres, cur ergo sustineo detrimentum, si quod etiam facio, alter aspexerit? Non hoc, inquit, requiro: sed tuam profectò mentem, modumq; miserendi. Curare quippe vult animā, atq; omni ęgritudine liberare. Postquam igitur datum illud explodit, quod dari ad ostentationem solet, quantumq; id damnū inferret, edocuit: est enim vanè istud, frustráque fecisse: animos eorum rursus exuscitat, dum & patrem memorat, & cœlum, ne scilicet solo eos damno mercedis exterreat, verūetiam illius à quo sunt geniti memoria coērcet. *Nō habebitis*, inquit, *mercedē apud patrē uestrū, qui in cœlis est.* Verùm ne hìc quidem stare contentus est, sed ad vlteriora progreditur, aliisque rursus modis plurimum eos ab inani gloria hortatur. Sicut enim superius Publicanos posuit supra. 5.b
atque Ethnicos, vt imitatores malorum de personarum etiam qualitate confunderet: ita hìc quoque commemorauit hypocritas. *Cùm*, inquit, *facis eleemosynā, noli tuba*

A *noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciūt.* Nō quia vero illi stipem ad signum erogant tubarum, sed maximā in eis volens notare ostentationis insaniam, opportunissimè translatione verborum vitij eorum redundantiā publicauit. Et bene hos nominauit hypocritas. Erat quippe facies quidem ipsa miserantum: mens vero inhumanorum, atque crudelium. Non enim vt proximorū misererentur dabant, sed vt ipsi delectatione gloriæ pascerentur: quod certè erat crudelitatis extremæ, alios quidem fame, hos autem pereuntis honoris auiditate captari, & non toto cum affectu operis, ac mentis affectu periculum soluere proximorum. Non ergo tātummodo dedisse eleemosynam, sed quēadmodum oportet dedisse, virtutis est. Postquam illos sufficiēter igitur notauit ac tetigit, maximam certè audientibus incutiēs verecundiam: iam hìc tam grauiter ægrotantem corrigit voluntatem. Cúmque ostendisset quomodo non fieri deberet eleemosyna, quemadmodum debeat fieri rursus ostēdit. Quonam igitur modo fieri debet? *Nesciat*, inquit, *sinistra tua, quid faciat dextera tua.* Hìc quoque nō manus voluit intelligi, sed exaggeratū posuit hunc sen-
B sum. Si, inquit, possibile est teipsū quoq; ignorare quod facis: sit tibi hoc prorsus in studio, non (vt opinantur quidam) ab iniustis tantum hominibus misericordiæ opus voluit abscondi: cunctos enim iussit omnino celari. Deinde animaduerte merces ipsa quanta sit. Quia enim erat inde etiam supplicium, hinc iam ostendit & præmium, vt eos ad viam rectam ex vtroque compellat, atque ad doctrinæ excelsa perducat. Docet quippe vt sciant deum vtique esse præsentem: & quia nō vsque ad hanc tantummodo vitam vel bona, vel mala nostra perueniant: sed quia terribile nos expectat post ista iudicium, & sua vnicuique actuum retributio reseruatur, ac pro diuersitate operum vel pœna, vel gloria: & quia nec magnum, nec exiguum alicuius opus latebit, etiam si ad præsens omnes prorsus homines celare videatur. Hæc nanque cuncta memorauit, dicendo, *Pater tuus qui uidet in abscondito, reddet tibi.* Propter quod magnum omnino facere eleemosynam, atq; honestissimum re-
sidere ostendit theatrum, quod cupiebat potissimum, hoc cum magna illi copia largiendo. Quid desideras, inquit? nónne esse aliquos operum spectatores tuorum?
C Ecce igitur habes non angelos atque archangelos tantum, sed etiam horum omnium deum: quòd si habere etiam homines spectatores cōcupiscis, ne hac quidem, quam præcipuè cupis, mercede priuaberis: sed cùm opportunum tamen tempus aduenerit: quando certè cum maximo tibi hoc cumulo præstabitur quod requiris. Nā modò quidem si spectari velis, decem vel viginti, aut centum tantummodo hominibus ostentare te poteris: si vero nunc latere curaueris, tunc ipse te prædicabit deus toto prorsus orbe præsente. Itaque si opera tua maximè sciri cupis, nunc illa occulta diligenter, vt eadem tunc ad maiorem tuum spectent honorem, deo scilicet ea faciente manifesta, & ea referente prorsus, coramq; omnibus prædicante. Nunc vero cuncti te culpabiliter videntes, quasi gloriæ inanis auidum: si vero te viderint à deo coronatum, non modò non culpabunt, verumetiam admirabuntur omnes atque laudabūt. Cùm igitur maximam queas accipere mercedem, magísque admirationi esse cunctis, si modò exiguum tempus expectes: perpende quantæ sit omnino dementiæ, vtrunque id pariter amittere, & eum qui à deo mercedem operis efflagitet, ad spectandum ipsum opus homines aduocare. Si enim ostentare nos volumus, patri ante

omnia nos studeamus ostendere, qui & coronandi nos D
tenet potestatem, & mercede priuandi. Et certè etiamsi futuri præmij damna non essent, tamen glorię cupidos non decebat diuinum spectaculum relinquentes, malle oculis placere mortalium. Cuius enim stoliditatis est, vt ad spectandas virtutes eius rege properante, illum quidem relinquat, ac negligat: ab egenis vero atq; mendicis spectari velit, ab eisq; potius laudem requirat? Idcirco igitur non solum nos ab ostētatione nostri etiam vetat, verumetiam nobis studium indicit latendi. Non enim est hoc prorsus æquale, siquidem minus agit qui apparere non studet, quàm qui studuit & latere. *Cùm autem oratis*, inquit, *nolite fieri sicut hypocritæ, qui amant in synagogis, & in angulis platearū stantes orare, ut uideantur ab hominibus. Amē dico uobis, receperunt mercedē suam. Tu autem cùm oras, intra in cubiculū tuū, & clauso ostio, ora patrē tuum in abscondito.* Rursus etiam istos hypocritas vocat, & omnino conuenienter ac propriè, qui deum scilicet se orare simulantes, mortalium oculis ingeruntur: nō iam orantum, sed ridiculorum prorsus hominum gerendo personam. Qui enim ad supplicandum paratur: omnibus relictis, illum intuetur vnum qui habet donandi, E
quod petitur, potestatem. Si vero istum relinquens, per diuersa errabundus vageris, & vbiq; oculos, mentemq; circūferas, post longissimas preces vacui profectò manibus abscedes, hoc quippe ipse voluisti: propterea non dixit, recipient mercedem suam: sed, receperūt, inquit, ab his tamen duntaxat, à quibus etiā concupiscunt. Neque enim hoc voluit deus, qui certè eam quę ab ipso est, vult tribuere mercedem: illi vero eam quæ est ab hominibus requirentes, nequaquam iam ab illo merētur accipere, propter quem nihil omnino fecerunt. Tu vero misericordiam dei cum admiratione cōsidera, qui pro his quoq; quæ à nobis rogatur, bonis mercedem se pollicetur daturum. Vituperans igitur illos, qui non ita, vt oportet, officio orationis vtuntur: & vituperans tum à loco, tum ab effectu: cùm ostendisset nimis eos esse ridiculos, optimum illum modum orationis inducit, iuxta quem certè mercedem tribuit orantibus. Intra, inquit, in cubiculum tuum. quid ergo? In ecclesia, inquis, non oportet orare? Et valde quidem, sed cum hac vtique, qua diximus, voluntate. Vbiq; enim deus quo aliquid facias spectat intuitu: alioquin etiamsi cubiculum ipsum fue- F
ris ingressus, idq; cum ostentatione tui, vt scilicet intelligaris secretè oraturus, obcluseris: nihil tibi ad celandam orationem ostia præstiterunt. Vide igitur hìc quoque quàm diligenti rem distinctione signauerit, dicendo, vt videātur ab hominibus: etiamsi ostia cubiculi tui obseres, hac tamen te cautione vult tenere virtutem, vt etiam mentis tuæ ianuas claudas. Nam cùm vbique opportunum sit ab inani gloria liberum habere pectus, ac vacuum: tamen in oratione præcipuè. Qui enim absque hoc etiam vitio frequenter erramus, & auocati per diuersa distrahimur: si cum hac quoque ægritudine ingrediamur ad orandum, ne ipsi quidem preces nostras audire poterimus: si vero eas non audimus ipsi qui petimus, quemadmodum vt à deo audiantur, rogamus? Et tamen sunt quidam qui post tot tantasq; denunciationes dei, tam sint in orationibus impudentes, vt etiam latentes corpore, omnibus se faciāt voce manifestos, tumultuosè omnino clamātes, sesèq; ridiculos voce faciētes. Nónne cernis quemadmodum publicè quoq;, si quis ita ad quemlibet accedat petendo, cumq; magna quippiam voce poscēdo remoueat à se illum, cui tumultuosius supplicabat? quòd si idem iste quietè idipsum etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ſiciat,ac modeſtè: tunc potius inflectet eum qui poteſt tribuere quod rogatur. Nõ igitur geſtibus corporis,neque clamoribus vocis,ſed intentione optimæ voluntatis orationum vota reddamus: non cum ſonitu oris,ac ſtrepitu: non ad tam importunam oſtentationem noſtri,atq; iactantiam proximos nobis clamore appellemus:ſed cum omni modeſtia, & contritione mẽtis, lachrymisq; ſecretis.Sed doles animo, & omnino nõ potes à clamoribus temperare:immo vero maximè doleẽtium eſt,illo vtiq; modo orare quo dixi.Nam & Moſes dolebat,cũq; tacens oraret, audiebatur , & propterea ad illum dixit deus:Quid clamas ad me?Anna quoq; cùm vocem nullam prorſus emitteret,omnia tamen quæ voluit,impetrauit:quia ſcilicet ſola, & tota mente clamabat . Abel vero non modò tacens,ſed etiam defunctus orabat : & tamen ſanguis eius emittebat vocem omni prorſus buccina clariorem. Clama igitur & tu ſicut ille ſanctus,nequaquam omnino prohibeo. Dirũpe,vt propheta præcipit,cor tuum,& non veſtimẽta tua. De profundis,inquit, clamaui ad te domine . De imo prorſus corde vocentur hæc, & proprij pectoris contẽtus arcano,orationem tuam fac eſſe myſterium. Non conſideras , vt corã regibus quoq; omnis coërceatur tumultus, & maximum vndiq; ſilentium commendetur?Et tu igitur regalem ingreſſus aulam,non eam quæ in terra eſt, ſed illam quæ multò eſt terribilior , videlicet in cœlo, plurimum reuerentiæ atq; ordinationis oſtende . Vnus enim es ex angelorum choro , atq; archangelorum ſocius effectus, cùm Cherubin quoq; atq; Seraphin canis. Omnes nãq; iſti cœlorum populi maximum ordinem per cuncta conſeruant, cum timore ac tremore multo, regi omnium deo cœleſte illud carmen,& ſacros ſemper hymnos canẽdo.Iſtos igitur tempore orationis admiſce,& myſteriorum eorum imitator efficere.Non enim homines oras,ſed deum certè vbiq; præſentem, & antequam vox tua inſonet audientem, omniaq; cordis arcana cernentem. Si ergo ſic oras, plurimam accipies profectò mercedem. *Pater*,inquit,*tuus qui uidet in abſcõdito,reddet tibi in palàm.* Nõ ait,donabit tibi:ſed,reddet, inquit.Debitorem tibi eum quippe conſtituit , teq; magno pro hoc etiã honore donauit . Quia enim ipſe inuiſibilis eſt , vult orationem quoq; tuã à nullo omnino ſentiri.Deinde ipſa etiam orationis verba commemorat. *Orantes ergo,nolite multùm loqui , ſicut Ethnici faciunt.* Cùm ſuperius de eleemoſyna certa ratione etiam diſſereret , tantummodo peſtem illam quæ de vanæ gloriæ naſci ſolet amore compeſcuit,nihilq; aliud adiecit:neq; enim dixit,vnde oporteret eleemoſynam facere:de laboribus profectò iuſtis,non de auaritia,nec rapina.Hęc ſiquidem res nulli erat prorſus ambigua, quãquã ipſam ſatis iam ſuperius commendaſſe videatur,cùm eſurientes ſitientesq; iuſtitiam appellauit beatos . In oratione vero quiddam etiam aliud iunxit,multiloquium vtique coërcẽdo:& ſicut ibi hypocritas, ita hìc Ethnicos notauit , vt vtrobiq; auditorem perſonarum vilitate ſuffunderet.Quia enim vt alia multa,ita hoc quoq; vel maximè animum tangit,ac mordet, cùm ſcilicet aliquis deſperatis hominibus comparatur:hinc eos præcipuè à vaniſſimis oſtẽtationibus ſubducit. Battologiam vero hìc loquacitatem vocauit,qua tunc vtique vtimur, cùm nõ vtilia nobis à deo poſcimus:vt potentias ſcilicet adipiſcamur,& glorias,& vt ſuperemus inimicos,atq; vt multis opibus affluamus,& omnino ea quæ nobis ſunt nihil profutura:nouit enim quicquid nobis opꝰ ſit. Super hæc vero videtur mihi longas orationes vetare: longas vero dico,non tẽpore,ſed multitudine & prolixitate verborum : perſeuerare quippe oportet quæ ſunt vtilia poſcentes. Oratione,inquit,inſtate. Nam & ipſe dominus ad viduæ illius , & immiſericordis & crudelis iudicis nos mittit exemplum,vt orationis inſtantiam ex illius interpellationis importunitate commẽdet. Et cùm intempeſta nocte veniſſe aliquem dicat ad amicũ, eumq; dormientem de lectulo ſuſcitaſſe, illumq; hoc non tam familiaritate,quàm ſedulitate meruiſſe:nihil aliud omnino,quàm vt ipſe frequẽter interpellaretur,admonuit. Non tamen iuſſit, vt orationem verſibus mille compoſitam deferrent ad eum,ipſiq; recitarent. Hoc enim omnino reprobauit dicens: *Putant enim quòd in multiloquio ſuo exaudiantur. Scit enim*, inquit,*pater ueſter quid uobis opus ſit.* Et ſi,inquis,ille nouit, cuius tandem rei gratia nos oportet orare?Vt ſcilicet deum non doceas,ſed inflectas,vt familiaris efficiaris interpellationis frequentia:vt humilieris orando,vtq; peccatorum tuorum ſepe recorderis. *Vos autem cùm oratis,ſic orate:*

Homilia.xx.de oratione dominica,ex capite.vi.

Pater noſter qui es in cœlis , ſanctificetur nomẽ tuum. Vides nempe quemadmodum continuò animam auditoris erexit, quem totus omnino beneficij inter principia iſta commonuit : patrem quippe dicẽdo,& veniam peccatorum,& pœnarum interitum, & iuſtificationem , & ſanctificationem, & liberationẽ, & filiorum adoptionem,& hæreditatem dei,& fraternitatem cum vnigenito copulatã, & ſancti ſpiritus dona largiſſima,vno ſermone ſignauit . Impoſſibile eſt enim deum patrem vocari ab eo,qui non omnia hæc bona fuerit conſecutus . Duplici igitur modo eorum animos accendit, ex eius ſcilicet quem patrem nominant diuinitate,& magnitudine beneficiorũ,quibus ipſo donante potiuntur.Cùm vero deum eſſe dicit in cœlis,nõ ibi eum hoc dicendo concludit , ſed à terris abducit orantem,eumq; ſupernis habitaculis, ac regionibus affigit excelſis. Similiter etiam docet generalem orationem facere pro fratribus . Non enim dicit,pater meus qui es in cœlis: ſed, pater noſter qui es in cœlis : vt pro communi ſcilicet corpore precem fundas,& vbiq; non tam propria commoda,quàm proximorum petas.Quo quidem ipſe & inimicitias interimit,& ſuperbiã reprimit,& explodit inuidiam , & introducit matrẽ bonorũ omnium charitatem , & humanarum rerum inæqualitatem prorſus expellit, & miram regis cum paupere æqualitatem honoris oſtendit, ſi tamẽ in maximis, & ad æternam gloriam neceſſariis communione ſociemur. Quid enim noxæ de terrena ignobilitate metuendum eſt,quãdo cœleſti omnes nobilitate cõiungimur?cùmq; nullus alio amplius de illo honore poſſideat,neq; locuples paupere,neq; dominus ſeruo, neq; iudex miniſtro, neq; rex milite,neq; philoſophus barbaro,nec ſapiẽs imperito. Cunctis enim vnam atq; eãdem nobilitatẽ donauit deus,cùm dignatus eſt omniũ pater vocari. Poſtquam igitur iſtius eos nobilitatis admonuit , per quam dati quoq; cœlitus doni ſpecies comprehendit: poſtquã illis æqualitatem inter fratres honoris oſtendit, & vtilitatem charitatis inſeruit: poſtquã eos & abduxit à terra,& cœlo prorſus affixit: conſideremus quid nã eos poſtulare præcepit: quanquam hoc loco ſermo ipſe facilè poſſit totius diſciplinam virtutis inſerere.Nam qui cõmunem patrem nominat deum , videtur ſe idoneum profiteri qui congruum meritum conuerſationis oſtendat , ne ſcilicet tanta nobilitate indignus appareat: ſed

qui potius

A qui potius par gratiæ præſtet & ſtudium.Sed contentus hoc ſolo non fuit , ſiquidem addit & cætera. *Sanctificetur nomen tuum.* Digna prorſus eo qui eum patrem appellauit oratio,nihil omnino prius quàm pro illius gloria ſupplicare , omnia vero reliqua ſecundo loco ducere,infraq; laudes eius numerare. Sãctificetur quippe,eſt glorificetur.Qui quidem gloriam propriam maieſtatis ſuæ plenam ſemper obtinet,& æqualem ingiter permanentem.Rogare autem orantem iubet, vt & per vitam noſtram glorificetur:quod etiam ſuperius profectò cõmemorauit,dicendo:Luceat lux veſtra coram hominibus,vt videant opera veſtra bona,& glorificent patrem veſtrum,qui in cœlis eſt. Nam & Seraphin glorificãtia deum,hac voce reſonant:Sanctus,Sanctus,Sanctus. Sãctificetur igitur,hoc eſt dicere,glorificetur. Dignare,inquit,vitam munda cõuerſatione ſeruare, vt per nos cũcti te omnino glorificẽt.Quod rurſus philoſophiæ perfectæ eſt, tam irreprehenſibilem omnibus exhibere vitam,vt eam ſinguli quiq; mirantes,dominum de ſeruorum ſanctitate collaudent. *Adueniat regnum tuũ.* Hoc quoq; gratiſſimi omnino ſerui eſt , neq; inhærere præ-
B ſentibus,neque magnum aliquid ea quæ videntur putare:ſed ad patrem ſemper vrgeri,ſemperq; in futura geſtire:quod certè de optima oritur conſcientia, & mente terrenis omnino rebꝰ exũta.Hoc igitur & Paulus per ſingulos deſiderabat dies,proptereaq; dicebat:Et ipſi primitias ſpiritus habentes,& ipſi intra nos gemimus,adoptionem filiorum expectãtes , redemptionem corporis noſtri . Qui enim iſto amore ſuccenditur,neq; vitæ huius operibus inflatur,neque humiliatur aduerſis: ſed tanquam in ipſo iam cœlo habitãs , vtriuſque huius inæqualitatis immunis eſt. *Fiat uoluntas tua , ſicut in cœlo & in terra.* Vidẽsne optimam conſequentiam ? Nam cùm deſiderium imperauerit futurorum, atq; ad perfectionem illam nos iuſſerit ſemper vrgeri : quandiu tamen illuc non pergimus,etiam hìc degentes iubet conuerſationem cũ cœli habitatoribus habere communẽ. Nam deſiderari quidem conuenit cœlos, & ea quæ habentur in cœlis : tamen & antequam ſuperna illa præſtetur habitatio, cœlum quodammodo fieri iuſſit ẽ terra , vt ſcilicet tales ſint etiam dum in ea degunt , ita & omnia faciant & loquantur,quaſi qui prorſus cõuerſentur in cœlo.Denique pro hoc etiam eſſe dominum de-
C precandum . Nihil eſt etiam quod propter terrenarum rerum habitaculum ad ſupernarum virtutũ perfectiones homines prohibeat peruenire : eſt quippe poſſibile, vt in terrarum adhuc regione degẽtes, quaſi iam in cœlis habitent,ita cuncta perficiãt.Quod igitur dicit omnino etiam tale eſt : Sicut ibi fiunt omnia liberè,& non alia quidem audiunt angeli:alia vero etiam contẽnunt, ſed voluntati cedunt diuinæ, & in omnibus obſequuntur:potentes,inquit,virtute, facientes verbum eius. Sic etiam nos effice dignos,qui non ex dimidio, ſed prorſus ex integro ea quæ in tua ſunt voluntate , faciamus. Vidiſti nempe quemadmodum & humilitatem docuerit,oſtendens quia perficere virtutem non noſtri ſit ſtudij tantummodo,verumetiam gratia dei.Et rurſus cõmunem omnium curam vnumquemq; orantium ſuſcipere præcepit . Non enim dixit,fiat in me, vel in nobis volũtas tua,ſed prorſus vbique terrarum:vt ſcilicet eradicetur error,& veritas inſeratur, atque vndique vitiis exploſis,virtus reuertatur, inq; illius cultu nihil prorſus terra diſtet à cœlo.Si enim hoc,inquit,fuerit:nihil,quãtum ſpectat ad meritum,ſuperna ab inferioribus diſcrepabunt,& ſi ſit habitantium natura diſſimilis, cùm ſcilicet alios nobis angelos terra demonſtret. *Panẽ noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Quoniam dixerat , ſic fiat voluntas tua & in terra , quemadmodum ſeruatur in cœlo : id autem loquebatur hominibus carnis fragilitate circundatis , ac neceſſitati naturæ interim ſubiectis, nec eandem habentibus impaſſibilitatem qua angeli perfruuntur : præcepta quidem ſic dei à nobis fieri iubet,vt etiam ab illis dicit impleri:condeſcendit vero etiã naturæ fragilitati.ac ſi diceret:Conuerſationis quidem diligentiam eandem à vobis efflagito,non tamen impaſſibilitatem requiro . Neque enim concedit iſtud fragilitas ipſa naturæ,quę neceſſario certè cibo indiget ſuſtentari.Tu vero conſidera quemadmodum etiã carnalibus rebus plurimum ſpiritale ſocietur . Non enim propter diuitias atque delicias , non ob precioſæ veſtis ornatum,ſed pro cibo duntaxat quotidiano iuſſit orari: & idcirco ſubiũxit,Panem noſtrum quotidianum. Neque hoc tamen fuit ſermone cõtentus,ſed adhuc ſignãtius addidit dicens: *Da nobis hodie.* vt nequaquam illos vlterioris diei cura contereret. Cuius enim diei ſpacium vſurum eſſe te neſcis,quam ob cauſam illius ſoli-
E citudine torqueariſ:Hoc etiam in conſequentibus prolixius imperauit,dicẽs:Nolite ſoliciti eſſe,inquit, in craſtinum:volens etiam nos vndiq; accinctos eſſe, & quibuſdam velut pennis fidei inſtructos, ſemper ad cœleſtia ſubuolare , nec amplius indulgere naturæ , quàm à nobis ipſe neceſſitatis vſus expoſcit. Deinde quia contingit,vt etiam poſt regenerationis lauacrum delinquatur,plurimùm hic quoq; miſerationis oſtendens,etiam pro peccatis , miſericordem deũ interpellare nos præcipit.Sequitur enim. *Dimitte nobis debita noſtra , ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Vidiſti certè cumulum miſericordiæ, poſt tantorum quippe abolitionem malorum,& ineffabilem gratiæ largitatem, iterum peccãtibus dignatur ignoſcere . Quia enim fidelibus oratio iſta conueniat , & eccleſiæ regula ipſa teſtatur , & ipſius orationis exordium . Nondum quippe initiatus baptiſmatis ſacramento,non poteſt deum patrem vocare. Si igitur fidelibus hæc aptatur oratio:erãt autem miniſterio conſecrati,vt eis peccata donentur:manifeſtum eſt, quia neq; poſt baptiſma remedium pœnitentiæ denegetur:niſi enim hoc docere voluiſſet,nunquã ſic præcepiſſet orari. Quia vero commemorat quemadmodũ pec-
F catorum veniam conſequamur , pronamq; hanc viam nobis præſtat ac facilem,& noſſe profectò ſe,& docere declarat,poſſe etiam poſt baptiſmum commiſſa peccata deleri: idcirco enim hũc modum ſupplicationis induxit:de peccatis vero nos propriis admonendo,bonũ humilitatis inſinuat. Vt vero remittamus aliis imperãdo,ab omni nos liberat recordatione nequitiæ:dum vero nobis indulgentiã pollicetur, bonis nos prorſus ſpebus attollit,& exemplo ineffabilis miſericordię dei,nos etiam ad dandam peccãtibus in nos veniam cohortatur . Quod enim maximè animaduerti conuenit,iſtud profectò eſt: quoniam ſingulis quibuſque ſententiis perfectionem virtutis includens , etiam in præcedentibus malitiæ nos prohibuerit recordari. Nam & ſanctificari per nos nomen dei, perfecta eſt conuerſationis integritas.Et voluntatem eius fieri , idipſum rurſus amplectitur:& poſſe deum patrem vocare, immaculatæ conuerſationis indicium eſt.In quibus prorſus omnibus cõprehẽſum eſt, vt his qui in nos peccauerint, deſinamus iraſci . Nec tamen hæc dixiſſe contentus eſt, ſed abundantius oſtendere volens,quantam huius rei curam gerat, idipſum etiam ſpecialiter inculcauit : poſt quã im-

pletam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gplectam orationis formulam, nullius prorsus mandati meminit, nisi istius certè, quod ad dādam nos veniam concitauit: ait quippe, *si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & uobis pater uester cœlestis peccata uestra.* Itaque à nobis tota hæc res sumit exordium, futurumq; de nobis, in nostra est potestate iudicium. Nec enim vel irrationabilis quispiam, aut in magno aliquo, aut in exiguo delicto de iudicio dei conqueri posset, ipsum reum dominum illius fecit esse sententiæ. Quemadmodum, inquit, tu tibi ipse iudicaueris, ita etiam tibi iudicabo. Si enim dimiseris conseruo tuo, à me quoque eandem gratiam cōsequeris: & certè nequaquam istud æquale est. Tu enim remittis, cùm certè quoq; ipse remissione indigeas: deus vero cùm nullius vnquam indigeat, ignoscit: tu conseruo remittis, deus seruo. Et tu quidem mille peccatorum reus, deus vero ab omni pecato prorsus extraneus: & tamē sic quoq; abundantiam propriæ miserationis ostendit. Nam cùm certè possit absq; hoc quoq; tibi omnia peccata dimittere, vult tamen beneficium etiam per ista conferre, mille tibi occasiones mansuetudinis suæ ac pietatis ministrans, dū
H modo hoc quod in te est belluinum, depellat, & iram qua flagras extinguat, teq; vndiq; tuis membris reiungat. Quid enim, quæso, dicturus es, cùm à proximo aliquid passus fueris iniustè? tunc quippe peccatū est: si vero iustè, ne peccatum quidem est. Fac ergo te iniustè ali qua perpessum: talia proculdubio sunt quæ etiam tibi à deo poscis remitti, multoq; maiora. Sed ante ipsā quoq; veniam non exigua donatus es gratia, edoctus scilicet humanam habere mentem, & omnem māsuetudinem eruditus. Suprà hæc vero etiā merces tibi in futuro ampla tribuetur: dū nullius à te exigetur ratio peccati. Quo non igitur digni supplicio sumus, cùm tali nobis à deo potestate donata, ipsi salutis nostræ efficimur proditores? Quemadmodum vero in aliis causis, vt audiamur, rogamus, qui nobis ea ipsa quorum domini sumus non impendimus? *Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Quoniam tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula, Amen.* Hìc iam nostræ nos profectò humilitatis admonuit, vt scilicet reprimeret indomitæ mentis tumorem. Docet enim non quidem nos recusare certamina, nec tamē in ea audacius insilire: hoc enim modo & nostra incipiet clarior esse victoria, & diaboli infœlicior pugna ridebitur. Nam protractos siquidem, in medium viriliter stare oportet ac fortiter: non prouocatos verò quiescere, & tēpus expectare certaminis, vt nos & vacuos ostendamus amore gloriæ, & plenos virtute constantiæ. Malum vero hìc diabolū vocat: docens nos cum eo habere prælium, nullo vnquam fœdere dirimendum, & ostendens quia non sit talis ille natura. Cùm enim omnis malitia de motu voluntatis oriatur, ostéditur bonæ absque dubio esse naturæ, etiam qui malus vocatur: quod certè dicitur meritò propter redūdantiam malignitatis. Et quia cùm nihil sit læsus à nobis, inconciliabili aduersum nos certamine prœliatur: & idcirco non dixit, libera nos à malis, sed à malo: nos videlicet erudiens, nusquam aduersus proximos amarius commoueri propter ea quæ ab illis patimur mala: sed ab istis in illum transferre inimicitias, quasi in cūctorum scilicet caput, & causam malorum. Postquā inimici nos commemoratione permouit, desidiāmque à nobis omnem prorsus excludit: rursus mētem nostram confirmat, ac susciat illius nos regis cui fideliter subdimur, commonendo, eumq; omnibus potentiorem esse monstrando. *Tuum est regnum, & potētia, & gloria.* Si igitur ipsius est regnum, nihil propter oportet timeri, K vtpote existente nullo qui ei repugnare possit, sibiq; imperium vendicare. Quādo enim dixit, tuum est regnū: ostēdit illum quoq; impugnatorem nostrum, ipsi tamē esse subiectum, etiamsi repugnare videatur, sinente interim hoc deo. Nam & ille vnus de numero seruorum est, licet reorum iam, atq; reproborum. Nec audebit aliquando super vnum irruere conseruum, nisi prius ab omnium domino acceperit potestatem. Et quid ego de Matt.8.d.K Luc.8.c Iob.1.a conseruis loquor? ne aduersus porcos ille quidem sumpsit audaciam, priusquam permitteretur à domino. Neque in boum, neq; in ouium greges, nisi potestatem super ea re accepisset. Si igitur mille adhuc esses gradibus inferior, deberes tamen iure confidere talem habēs regem, qui facilè omnia etiā per te possit efficere. Quoniam tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula, Amen. Non enim tantūmodo de instantibus te malis seruat, verūetiam te clarum potest facere, & in omnibus gloriosum. Sicut enim potentia eius est maxima, ita etiam ineffabilis gloria, & hæc cuncta perpetua, nec vllo vnquā fine soluenda. Vides quemadmodum vndiq; spiritalem athletam perunxerat, atq; ad confidentiam L præparauit? Deinde quod pauloante memorati, volens dominus ostendere, quòd super omnia memoriam maliciæ detestatur, eaq; apud illū prorsus exosa sit: & è regione cunctarum omnino præcipuam aduersantē huic vitio virtutem diligat: post orationem ipsius nos rursus virtutis admonuit, & de constituta nimirum pœna, & de proposita gloria auditorem ad obedientiam mandati huius inducens. Si, inquit, dimiseritis hominibus, & pater vester cœlestis dimittet vobis: si vero non dimiseritis, neque ipse dimittet vobis peccata vestra. Idcirco & cœlos rursus commemorauit, & patrē: vt hinc quoque auditorem pudore suffunderet, si cum tanto sit patre generosus, ad malitiam feritate rapiatur: atque ad cœlum vocatus, terrena & carnali prorsus mente vilescat. Nō solum quippe gratia dei esse filios, verumetiam oportet operibus. Nihil autem est quod sic dei similes faciat, vt malignis atque lædentibus esse placabilem, sicut etiam pauloante præmonuit cùm diceretur: Deus Suprà.5.g solem suum oriri facit super bonos & malos. Propterea & per singula quoque verba nos cōmonens, facere preces iubet dicendo, Pater noster: &, fiat volūtas tua sicut M in cœlo in terra: &, panem nostrum quotidianū da nobis hodie: &, dimitte nobis debita nostra: &, ne nos inducas in tentationem: &, libera nos à malo. Plurali vbique numero nos vti docens, vt proximis per cuncta placati, ne vestigium quidem in nobis iracūdiæ relinquamus. Quanto iam ergo inuenimur digni esse supplicio, post hæc omnia non modò non remittentes, verūetiam de inimicis à deo vindictam rogantes, & velut ex diametro legē transgredientes? Et hoc cùm ille cuncta & faciat, & dicat, ne ipsi mutuis aduersum nos seditionibus infremamus. Quia enim charitas omnium mater bonorum, ea quæ illi incommodant tollens, vndique nos in vnum congregat copulando. Nō est enim aliquis, omnino non est, non pater aliquis, non mater, non amicus, non alius quispiam, qui ita nos aliquando dilexerit, quemadmodum ipse qui fecit nos deus. Et hoc de ipsis quæ præcipit, potest maximè relucere. Si vero mœrores mihi obieceris ac dolores, cæteráque vitæ præsentis incommoda: considera in quantis illum quotidie offendas, & vlterius mirari desines, etiamsi plura horum mala videris irrogari: sed cum bono aliquo perfrueris, tunc potius stupebis, atque miraberis.

Nunc

A Nunc verò ad incumbētes quidem clades, & commota sæpius bella respicimus: peccata verò quib⁹ deum sæpe offendimus, quotidie non videmus, & idcirco propter ipsa frequenter affligimur. Quòd si vnius saltē diei nostra vellemus peccata numerare, tunc optimè disceremus quantorum rei essemus malorum. Itaque etiamsi alia vniuscuiusque vestrum peccata prætériens, ea quæ hodie fecistis ostendero, & certè ignoro quid vestrum vnusquisq; commiserit: sed tamen tanta est copia delictorum, vt ille quoque qui non diligenter cuncta etiam cognoscit, multa tamen ex eis possit intelligere. Quis igitur nostrum non habuit in oratione desidiam? Quis non superbiæ est inflatus tumore? Quis non inanis gloriæ aurula ventilatur? Quis non de fratre detraxit? Quis non concupiscentiam admisit malignam, vel impudicis oculis aspexit? Quis non inimicí cum passione animi recordatus est? Quis nō æmuli sui aut cruciatus est prosperis, aut delectatus aduersis? Sin autem & in ecclesia constituti, & breui in tempore tan-
B torum efficimur malorum rei: quales tandem nos futuros putamus, cùm hinc fuerimus egressi? tantos fluctus patimur in portu: cùm exierimus in pelagus illud malorum, forum dico, & vrbana negocia, & domesticas curas: putamúsne nos saltem ipsos poterimus agnoscere? Veruntamen tot, ac talium peccatorum compendiosam nobis ac facilem deus viam liberationis dedit, totiusq; laboris alienam. Quis enim labor est fratri indulgere conturbanti? labor quidem in remittendo nullus, in retinendo verò inimicitias maximus. Siquidem iracundia liberari, magnam menti reddit quietem, & valde hoc est facilè volenti. Neq; enim necesse est maria transfretare, nec longi itineris peregrinationē subire, nec montium excelsa conscendere, nec pecuniam impendere, nec corpus incendere: sed sufficit velle tantummodo, & omnia continuò peccata deleta sunt. Si verò non solum ipse non ignoscas, verumetiam contra illum interpelles deum: quam iam, quæso, spem habebis salutis, qui etiam in eo ipso tempore, quo deo supplicas, eumq; tibi propitiari cupis, maiores illi irascendi causas ministras? habitu quidem circundatus supplicātis, voces verò insonans bestiales, & cōtra temetipsum maligna illa verborum iacula cōtorquens. Idcirco igi-
C tur & Paulus cùm de oratione loqueretur, nihil magis
1.Timo.2.b quàm istius mandati custodiam flagitauit. Leuantes, inquit, puras manus sine ira & disceptatione. Si enim ne tunc quidem iram remittis, cùm misericordiam postulas, sed & valde malitiæ recordaris, & hoc sciens quòd aduersus teipsum gladium dirigas: quando iam effici misericors poteris, pessimū quoq; istud venenum malignitatis expuere? Quòd si nec dum istius vitij magnitudinem deprehendisti: considera cùm idipsum in homines admittitur, & tunc saltem cumulum deo à te illatæ videbis iniuriæ. Si tibi certè hominū quispiam supplicaret, aut vt eius misereris exposceret, deinde cùm humi stratus iaceret: subitò videret inimicū, tibiq; iam supplicare desineret, in illius verò cædē totus irrueret: nonne ad maximam te iracundiam cōcitaret? Hoc igitur etiā deo accidere similiter opinare. Nam tu quoque deo supplicās, interea supplicationem relinquis, & sermonib⁹ cædis inimicū: ac dei leges prorsus inhonoras, qui omnem aduersus contristatos iracundiam præcepit remitti, inuocans eum ac rogans, vt præceptis suis faciat ipse contraria. Nec tibi ad supplicium satis est, quòd dei legem ipse transgrederis, sed deum quoque vt hoc faciat, deprecaris. Nunquid etiam ipse eorum quæ imperauit oblitus est? Nunquid homo est qui illa præce- D pit? Deus profectò est qui cuncta cognoscit, quiq; cum omni diligentia sua vult mandata seruari, tantumq; abest, vt faciat illa quæ postulas, vt te, qui hæc dicis, tantū quia dicis auersetur oderitq;, pœnamq; abs te repoſcat extremam. Quî igitur obtinere tu ab illo quæris, quæ summo cum studio vitanda esse præcepit? Sed sunt quidam qui in tantam deuenere vecordiam, vt non modò aduersus inimicos orēt, sed etiam filiis mala sæpius imprecentur, vtrorunq; si daretur, sanguinem degustare cupientes, quinimmò gustantes. Neq; enim dixeris, quia dentes corpori non infigas dolentis: quantum enim ad votum spectat animi, id quoq; multò est sæuius. Profectò feciſti rogans desuper aduersus illū iram venire, eumq; mortis supplicio mācipari, omnemq; illius domum pariter euerti. Cùm igitur hæc facias, nónne cunctis morsibus sæuiora? nónne telis omnibus sunt amariora? Non ita docuit Christus, non ita os tuum præcipit cruentari: quandoquidem oribus humanarum pastu carnium cruēntatis linguæ sunt huiusmodi sæuiores. Qui igitur fratrem salutas, quemadmodum dominicū sanguinem gustas, qui tu sacra mysteria attingis, tam dirum mente gerens venenum? Cùm enim dicas deo, E dirumpe viscera eius, domumq; subuerte: omniaq; illius repentè disperde, cùm mille illi impreceris interitus, nihil prorsus ab homicida differs, immo in nullo distas à fera quæ vesci hominibus consueuit. Quiescamus igitur ab hac ægritudine, vel furore: & benevolentiam quam erga contristatos fratres imperat, ostendamus: vt patri nostro, qui est in cœlis, efficiamur similes. Quiescamus autem si propriarū voluerimus meminisse culparum, si cum diligentia cuncta in nobis studuerimus peccata disquirere, quæ & domi facimus, & publicè: quę in foro, quæ in ecclesia: etsi nō ob aliud prorsus, propter eam tamen quam hic haberi ostendimus negligentiā, impatientiamq; mentis extremas luere pœnas merebimur. Nam prophetis certè psallentibus, & docentibus Apostolis, & deo nobis loquente erramus foris, inq; animum nostrum secularium inducimus negociorum tumultus. Ac ne tantam quidem adhibemus dei legibus reuerentiam, quantam regiis edictis spectatores adhibent in theatris. Ibi quippe cùm leguntur hæ literæ, & præfecti, & consules, & senatus, & populus, stantes om- F nino cuncti, maxima cum quiete audiunt quæ legūtur. Et si quis inter alta illa silentia repentè prosiliens contra regem iniuriosus reclamet, supplicia extrema persoluet. Hic verò cùm literæ cœlestes legantur, vndiq; resultant tumultus. Et certè ille qui misit ista præcepta, longe est rege sublimior, & theatrum illud honoratius. Non enim tantummodo homines, sed angeli spectant, & victoriæ ipsius gaudia, quæ literis his nunciantur multò sunt triumphis præsentibus lætiora: propter quod non homines solum, sed & angeli, & archangeli, & populi cœlorum, cunctiq; prorsus qui habitamus in terris cōmunem omnium laudare regem iubemur. Benedicite, Psal.102.d inquit, domino omnia opera eius. Haud quippe sunt exigua quæ fecit, sed cuncta & sermonem, & intellectū, & mentem supergrediuntur humanam: & hæc quotidie prophetæ variis modis prædicant, & vnusquisq; eorum clarum hoc canit trophæum. Nam hic quidem dicit: Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, Psal.67.d dedit dona hominibus. Et, dominus fortis & potens, Ephe.4.b dominus fortis in prælio. Hic verò, & fortium, inquit, Psal.23.b diuidet spolia. Venit enim vt prædicaret captiuis remis- Esa.50.d sionem, & cæcis visum restitueret. Alter verò maximā

canens

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ose.13.d
1.Cor.15.g
Iohel.3.c
Zacha.9.c.
& Mat.21.a
Malac.3.a

G tiuens de morte victoriam, ait: Vbi est, inquit, mors victoria tua? vbi est inferne stimulus tuus? Alius verò profundum pacis annuncians: Confringent, inquit, gladios in aratra, & lanceas suas in falces. Alter verò ad Hierusalem loquitur: Exulta vehementer filia Sion, prædica filia Hierusalem, quia rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum nouellum. Hic verò eius secundum prædicit aduentum, dicens: Veniet dominus quem vos quæritis, & quis sustinebit diem aduentus eius? Exultate sicut vituli à vinculis absoluti. Et rursus alter cum admiratione pronunciat: Hic est deus noster, & nemo illi conferetur. Verùm cùm hæc, & alia plura dicuntur, quæ certè cum tanto nos oportebat mētis tremore venerari, vt nos in terra esse minimè sentirem⁹: tamen quasi in medio stantes tumultuamus foro, & cōfuso strepitu cuncta miscemus: ac de his quæ ad nos nihil attinent colloquentes, omne cōgregationis tempus impendimus. Cùm igitur & in exiguis, & in magnis, & auditu, & actu, & publicè, & domi, & in ecclesia ipsa tam desides simus, postq; hæc omnia etiā aduersus eos, quibus iubemus ignoscere, impiè oremus: vnde, quæso, habebimus spem salutis, qui tot, tantisq; peccatis etiam aliud augmentum iniquissimæ istius orationis adiungimus? Adhuc ergo mirari dignum est, cùm aliquid nobis ex improuiso contingat aduersi? An potius mirari nos conuenit, cùm non aliquid mali contigerit? Illud enim consequentia est omnino rerum, hoc verò extra omnem profectò rationē, vt scilicet inimici dei, eumq; continuè ad iracundiam prouocantes, Sole, ac pluuiis, aliisq; ipsius beneficiis perfruamur homines, qui feras ipsas immanitate superantes, aduersum nos mutuò dimicamus, & assiduis morsibus proximorum membra lacerantes, fraterno linguam sanguine cruēramus, post spiritualem certè mēsam, postq; tanta beneficia, ac mille promissa. Hæc igitur diligentius cuncta pensantes, euomamus malignitatis venenū, dissoluamus inimicitiarum nodos, & orationes nobis deo congruas offeramus: proq; feritate dæmonum, angelorum mansuetudinem colligamus. Et quamlibet frequenter lædamur & granditer, quæ nostra sunt illorum putantes, proq; mandato isto mercedem nobis considerantes paratam, sedemus iram, & tumentes animi fluctus, pacis tranquillitate reprimamus: vt & præsentem vitam absq; contur batione aliqua transeamus: & illuc profecti, talem experiamur deum, quales ipsi erga conseruos existimus. Si verò graue istud atque terribile, leue illud atque desiderabile ignoscendo faciamus, & iamiam fiduciæ quæ ad deum est, nobis ianuas reludamus. Quod quia non obtinuimus abstinendo à peccatis, hoc consequemur his qui in nos peccauerint remittendo: nequaquam istud onerosum est. Itaque etiam inimicis nostris beneficia præstantes, plurimam nobis ibi misericordiam præparemus: sic enim & secundum præsentem vitam cuncto rum dilectione potiemur, & præ cæteris ipse omnium de⁹ & amabit nos, & coronabit, & futurorū bonorū pos sessionem donabit: Quæ omnibus nobis contingat mereri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxi.ex cap.vi.

Vm autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes. Gemere prorsus hoc loco, & amarum quiddam immugire nos conuenit. Non solum enim hypocritas imitamur, sed illos quoque simulatione ipsa transimus. Noui enim, pluresq; noui nō ieiunantes modò, idq; ipsum omnibus ostentantes: sed nō K
ieiunantes quoq;, & personam sibi ieiunantium nihilominus induentes, ac peccato ipso grauiorem sibi excusationem parantes. Ne, inquit, scandalizem multos id facio. Quid agis? Diuina lex est ista præcipiens, & tu hominū metuis offensam: & custodiens quidē præceptum dei, scādalizare te putas, trāsgrediens verò scādalis liberari? Et quid hac vecordia posset esse deterius? Quandiu igitur à tā fœda simulatione non desinis, qui ipsis quoq; hypocritis horribilior effect⁹ es, quiq; maximum huius vitij intelligens cumulum, ipsius verbi non erubescis sonum? Nori enim tantūmodo simulare te dixit, sed amplius huiuscemodi volens castigare figmenta: exterminant, inquit, facies suas, hoc est corrūpunt, atque dispergunt. Si verò faciei corruptio est propter inanem gloriam pallidum apparere quenquam: quid nam dicendū est de fucis, atq; picturis corrumpentibus facies fœminarum in perditionem iuuenū lasciuorū? Nam hi quidē qui ostentant pallorem ieiunij, semetipsos tantummodo: hæ verò & seipsas, & eos à quibus videntur, interimunt: propter quod vtranq; pestem multo cum studio nos oportet effugere. Neq; enim nos non ostentari solummodo, ac latere præcipit: quod fecit & suprà. Nam de eleemosyna quidē loquens, non simpliciter hæc posuit: sed cùm dixisset, Attendite ne faciatis corā hominibus, addidit: vt videamini ab eis. In oratiōe verò atq; ieiunio nihil tale signauit. quare istud? Quia eleemosynam quidem impossibile est omnes latere: orationem verò atque ieiunium, secretum esse possibile est: sicut enim cùm dixisset, Nesciat sinistra tua, quid faciat dextra tua: non de manibus id dixit: sed studium, quod omnes celari oportet, expressit. Dumq; cubiculum ingredi iussit, non omnino, nec principaliter tantummodo iussit istic orari, sed idipsum rursus explicuit: ita hic quoq; cùm vngi iusserit, nō vt vngamur omnino præcepit: siquidem inueniremur omnes hanc præuaricari legem, & illiipsi qui certè præ omnibus illam custodire decertant, populi profectò monachorum, qui in secreta mōtium recesserunt. Non hoc itaq; præcepit, sed quia mos iste apud veteres fuit, vt lætitiæ suæ tempore sæpius vngerentur, quod facilè & sancti Dauid, & Danielis, docetur exemplo: præcepit vngi, non vt hoc omnino faciamus, sed vt semper omni cum diligentia bonū hunc thesaurū studeam⁹ occultare: atq; vt hoc ita se habere cognoscas, ipse id quod sermone præcepit, opere cōpleuit. Et cū per quadraginta dies ieiunasset latenter, nec faciē suam lauasse, nec caput legitur vnxisse: sed tamen cùm ista nō fecerit, supra oēs absq; vlla gloriæ vanitate cuncta perfecit: quod certè etiā nobis præcipit, hypocritas in medium proferendo, nosq; ab hoc vitio duplici abstrahendo. Nam & aliud quiddam hypocritarū appellatione notauit, non solum rem ipsam esse ridiculam, damnosamq;: verumetiam impostura non diuturnam esse monstrando, per quod certè auditorem à maligna hac concupiscentia prorsus abducit. Tandiu enim hypocrita clarus apparet, quandiu assistit spectantiū multitudo, immo nec tunc quidē: tunc coram omnibus clarus est. Norunt enim videntium plurimi, qui sit, quem non esse se simulet. Verūtamen theatro illo subitò dissoluto, qualis sit manifestissimè omnibus reuelatur. hoc igitur gloriæ cupidos pati prorsus necesse est. Nam hinc eis omnino manifesti sunt, quia non hoc sint quod videntur, sed tantummodo sub hac studeant latere persona: multò autem magis capiēdi sunt in futuro, cùm nuda omnia apparuerint, atq; perspicua. Sed aliunde quoque eos

1.Reg.16.c.&.2.Reg.2.a.&.5.a

M

Matth.4.a

A que eos ab hypocritis prorsus abducit, dum videlicet ostendit facilè hoc esse præceptum. Neq; enim extendēs dierum continuatione ieiunium, longius illud fieri iubet, sed admonet, ne ipsius ieiunij corona depereat: itaq; quod solum videtur onerosum, hypocritis nobisq; commune est. Nam & illi vtiq; ieiunant: quod verò est leuissimū, ne scilicet laborātes mercede priuemur, hoc nobis dominus imperauit, laboribus quidem nostris addens nihil, mercedem verò nobis cum omni congregans cautione: neq; incoronatos, sicut hypocritas abire permittens, atq; illorum nos esse imitatores volens, qui in Olympio agone decertāt: qui tanto certè populo cōsidente, tantisq; principibus vni placere festinānt, victoriam scilicet eorum brauiis splendentibus honoranti: cùm certè ille longè sit inferior nostri spectatore certaminis, cui vt velis tuam mōstrare victoriam, duplex te causa & grādis inuitat: quia scilicet & solus ipse est, qui possit brauio honorare victorem, & absq; collatione vlla spectantes omnes dignitate præcellit. Tu verò te aliis ostentas, non modò te nihil iuuantibus, sed etiā multum profectò lædentibus: attamen ne hoc quidem,
B inquit, veto. Nam etsi etiam omnibus vis placere, expecta paululum, & ego istud tibi maiore copia, & cum maxima quidē mercede præstabo. Nunc verò ab ea te istud quæ ex me est laude diuellit, vt contra humanæ gloriæ neglectus despectusq; cōiungit, per quod in futuro quidem plurima cum licentia laude omnium perfrueris: sed non mediocre tamen etiam hinc commodū capessurus, vbi & humanam hanc, præsentemq; gloriam virtute proculcas, & à pessimo hominū seruitio liberaris, & idoneus operarius virtutis efficeris: nunc verò è regione si humanam gloriam concupiscis, etiamsi in solitudine fueris, omni virtute nudaberis. Non enim habes qui spectare, aut laudare, possint: quod certè maximam est iniuriam ipsi facere virtuti, si scilicet eam non propter ipsam, sed propter ærarios, funarios, & reliquū platearum vulgus sequaris. Vt enim te mirentur mali, & à virtute procul remoti, ad ostentationem, atque ad spectaculum tu ipsos quoq; aduocas virtutis inimicos: quod certè tale est, quale si esse quispiam vtiq; velit pudicus, non vt pudicitiæ bonum impleat, sed vt placeat impudicis. Et tu igitur nequaquam elegisses vtiq; virtu-
C tem, nisi aduersariis eius placere voluisses, quam profectò hinc esse admirationi decet, quia quoq; à propriis laudatur inimicis. Admirari ergo debemus eam, vt dignum est, non propter alios vtique, sed propter ipsam omnino virtutē: quia & nos quando non propter nosmetipsos, sed propter alios amamur: huiusmodi dilectionem arbitramur iniuriam. Hoc igitur etiā in virtutis ratione considera, vt eam neq; propter alios appetas, neq; propter homines obedias deo, sed propter deū potius hominibus. Alioqui si virtutem etiā videaris sequi, nihilominus similis non sequenti, deum in iracundiam concitasti. Sicut enim ille non faciendo inobediens fuit, ita tu non ritè faciendo. *Noli thesaurizare uobis thesauros in terra.* Quia enim inanis gloriæ morbum fugarat, facilè iam cōtemptum habendi, & mundi consequenter inducit. Nihil quippe ita ad amorem diuitiarum, vt gloriæ cupiditas inflammat. Propter hāc nanq; homines, & seruorum greges, & eunuchorum cateruas, & equos aureis phaleris insignes, & argenteas mensas, & alia magna ridenda conquirunt, non vt expleant necessitatem, non vt capiant voluptatem, sed vt sese possint ostētare quàmplurimis. Superius igitur tāmodo, quia misericordem fieri oportet: hīc verò & quantum misereri oporteat, ostendit dicendo: Nolite D
thesaurizare. Quia enim importunum erat inter ipsa initia dicendi de contemptu rerum subitò inferre sermonem, propter quandam scilicet auaritiæ tyrannidē: paulatim vitij huius inducit horrorem, ab eoq; liberat ægrotantes, ac sensim animum auditoris ingreditur, vt & facilius recipi possit, & gratius. Propterea enim primò quidem ait, Beati misericordes: post hoc verò, Esto consentiens aduersario tuo: postq; illud, Si quis, ait, voluerit tunicam tuam tollere, & iudicio contendere, da ei & pallium: hic verò multo illis omnibus maiora cōmemorat. Nam ibi quidem dixit, quoniam si litem tibi videris imminētem, etiam illa quæ habes indulge: melius est enim iurgio liberari, quàm retinere materiam iurgiorum. Hic autem neq; aduersarium, neq; in iudicio certantem, neq; alium quēquam omnino commemorans, ipso prorsus docet habendi gaudere cōtemptu: ostendens, quia non tam propter eos, in quos fit ipsa misericordia, quàm propter istos quos facere cohortatur ista præcipiat, vt etiam si nemo fuerit lædens, atque in iudicium trahens, nihilominus præsentia contemnamus, eaq; indigentibus ministremus. Et ne hic quidē E
posuit omnino, sed hic quoque gradatim incedit, ac sensim, & certè cùm magnum ostendisset in eremo super hac virtute certamen, attamen non ponit istud, neque adducit in medium. Nondum enim reuelandi ea tempus aduenerat: sed interim cogitationes cordis examinat, consiliatoris magis, quàm latoris legis vicem hoc sermone custodiens. Dicendo enim: *Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra, ubi erugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur:* ostendit & terrenū hunc thesaurum noxæ facilè patentem, & cœlestem illum ab omni labe serenum, & tutissimum, vel de loco scilicet, vel de ipsa eminentia præmiorum. Nec tamen vsq; ad ista progreditur, sed alterum quoq; eius sensum ministrat, & in primis vnde plurimum metuunt, inde illos potissimum cohortatur. Certè hoc, inquit, times, ne decoquatur pecunia, si eleemosynam largiaris. Da igitur eleemosynam, & tunc pecunia tuta seruabitur, quodq; est amplius, non modò non consumetur ipsa, verumetiam maiora incrementa suscipiet. Nam illa quoq; quæ in cœlo sunt habenda cōmemorat, quod licèt modò reticere videatur, postea tamen diligenter inculcat: nunc F
verò interim adducit in medium, quod eos maximè etiam poterat cohortari, quòd scilicet thesaurus eorum maneat inexpensus, per quod etiam ad studium miserationis inuitat. Non enim tantumodo ait, si thesaurum tuum in eleemosynam erogaueris, conseruasti, verumetiam è contrario comminando: nisi, inquit, erogaueris perdidisti. Et considera ineffabilem sapientiam: non enim dixit aliis illa dimittes, nam hoc quoq; dulce nonnunquam homines extimāt: sed eos potius aliunde deterret, videlicet ostendens, quoniam neq; istud inueniant. Et si enim homines, inquit, nequaquam isti thesauro possent nocere: sunt tamen alia profectò quæ noceant, tinea scilicet, & erugo: quanquam enim capi facilè species ipsa videatur, inexpugnabilis tamen est, nec cohiberi vnquam potest. Et quantalibet contra eiusmodi noxam requiras, nunquam illam valebis arcere. Quid igitur? aurum tinea corrumpitur? Nequaquam profectò sed quod à tineis non consumitur, asportatur à furibus. Quid ergo? Omnēsne spoliatos putam⁹? Et si non omnes, sed certè quāplurimos: propterea quippe & alium, vt paulò antè dixi, sensum inferens, ait: *Vbi fuerit thesaurus tuus, ibi & cor tuum.* Etiamsi nihil, inquit, tale cōtingeret,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tingeret, non tamen exiguum patereris incõmodum, terrenis rebus affixus,& seruus factus ex libero,& cœlestibus bonis excidens, nunquam de sublimibus cogitare:sed pecunias iugiter,& vsuras,& fœnus semper, ac lucra,& redditus tabernarum illiberales,cùm ab his omnibus liber possis quietem agitare. Quo quid tandem queat infelicius inueniri? huiusmodi quippe deterius quàm quilibet seruus afficitur,tyrannidi huic sæuissimæ subiugatus:quæq; omnibus potiora sunt,pariter abiiciẽs, propriæ scilicet libertatis,ac nobilitatis insignia. Quãtacunq; enim tibi aliquis voluerit de veritate disserere, mente pecuniis affixa, nihil ex vtilibus poteris audire: sed quasi quidam canis ad sepulchrum reuinctus:& tyrannide pecuniarum omni catena tenacius illigatus, adeuntes te atq; poscentes latratibus tuis personas, vnũ atq; idem iuge opus exequens,vt aliis reposita cõserues: quo quid vnquam possit miserius iudicari? Sed tamen quia hoc celsius erat,quàm vt ad illud auditorum mens possit ascendere,& neq; custoditi thesauri damnũ, neq; contempti lucri facilè poterat intelligi:sed opus erat sapientiore, ac perfectiore sententia, quæ id vtrunq; perpenderet:sic quidem illa præmisit, vt tamen postea manifestiora subiungeret, Vbi enim fuerit thesaurus tuus, H ibi erit & cor tuum. Facit verò illud etiam alio sermone lucidius: *Lucerna corporis tui, est oculus tuus* ac si diceret,Ne defoderis aurum tuum,nec quicquam aliud eiusmodi:siquidem tineæ illa,& ærugini,ac furibus cõgregabis: si verò has aliquo modo pestes effugeris: tuũ tamen cor seruitio subiugare, terræq; affigere non omnino effugies.Vbi enim fuerit thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Igitur si thesaurum tuum cõdideris in cœlo, magnã hic mercedem capescis, quòd illuc mente trãsgrederis,& ea quæ ibi sunt cogitas,deq; illorum es profectione solicitus. Vbi enim thesaurum tuum reponis, illuc transponis & mentem. Cæterum si id facias in terra,in ipsa proculdubio totus hærebis.Sed si obscurũ putas esse quod dictũ est, audi etiam cætera quæ sequũtur: *Lucerna corporis tui,est oculus tuus.Si fuerit oculus tuus simplex,totũ corpus tuũ lucidum erit. Quòd si fuerit oculus tuus nequam, totũ corpus tuũ tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est,tenebræ sunt,ipsæ tenebræ quantæ sunt,& erunt?* Ad ea quæ sensibilia sunt, sermonem rursus adducit. Quia I enim de animo iam dixerat in seruitutem,iam & in captiuitatem, redacto: hoc autem nõ à multis poterat intelligi,ad ea quæ extrinsecus sunt, oculisq; proposita doctrinam suam trãsfert, vt ex istis etiam quæ de interioribus dicuntur intelligant.Si enim ignoras,inquit,quãta per hoc inferatur noxa menti, à corporalibus istud addisce.Quod enim oculus corpori,hoc intellectus est animæ.Vt enim nequaquã optes auro ornari, veste serica conspici,si sit oculis tibi carẽdum, sed horum proculdubio sanitatem desiderabiliorẽ rebus omnibus iudicares: quæ si tibi certè depereat,nihil te iam tota vita delectat:quantò hoc magis pro oculis debes mentis efficere?Sicut enim postquam corporalium oculorum lumen extinctum est,omnia iam membra in miseria versantur,ac tenebris, ita etiam mente cæcata, innumeris prorsus malis hominum vita cumulatur.Quemadmodum igitur in corpore hoc maximè prouidemus,vt oculos habeamus incolumes:sic etiam in anima intellectus conseruemus salutem.Si verò cæcamus istum, quo aliis quoque debemus lumen inferre: vnde iam ipsi potemus aspicere? Sicut enim qui caput ipsum fõtis obstruxit,totum simul exciccauit & fluuium: sic etiam qui oculum mẽtis tenebris obduxit, omnes quoq; vitę isti[9] actus vna confusione cæcauit.Propter quod ait:Si lumẽ K quod in te est,tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt? Quando enim lucerna extinguitur, quando gubernator mergitur,quando dux ipse capitur:quæ tandem obedientibus supererit spes salutis?Propterea nunc quidem omisit dicere eas, quæ diuitiis tenduntur insidias, lites videlicet,ac pugnas:quanquam superius memorauit, etiam ista dicendo,ne fortè tradat te iudici & hic ministro,& in carcerem mittaris: sed ponens his omnibus sæuiora,& quæ absq; dubio semper accidunt, à maligna concupiscentia liberat audientes.Etenim multò horribilius est mentẽ huic ægritudini mancipare,quàm carceris squalore macerari. Et hoc quidem nõ semper accidit.Illud verò indiuisibile habet cum pecuniæ cupiditate consortium.Et idcirco post illud cõtinuò istud locauit,vtpote pessimum,& quod omnibus soleat accidere.Dedit enim nobis intellectum deus,vt ignorantiam fugemus è mentibus, vt rectum teneamus iustumq; iudicium,atq; ad alia huiusmodi dirigamur: & contra diuersarum impugnationum varios incursus, hoc quasi quodam scuto vsi ac lumine maneamus innocui atque muniti. Nos verò tantum hoc dei donum temerè prodimus, propter superflua ac vana prorsus. Quid enim L prodest auratis armis milites refulgere, cùm ducitur rex ipse captiuus? Quod lucrũ est ornatæ depictæq; nauis,cùm ipsius mergitur gubernator? Quæ nam illa est bene compositi corporis pulchritudo, cùm facies oculos amisit? Quemadmodum igitur si medicum, cuius ad aliorum ægritudines depellendas sanitas necessaria est,ipsum in ægritudinem mittas, & in deaurato cubiculo,lectuloq; argenteo iacere præcipias,nihil proficiet omnino languentibus: ita etiam si mentis principale corrumpens, quo scilicet ingruentibus potes vitiis repugnare,thesauro feceris assidere,non modo nihil omnino profeceris,sed totum prorsus animum læseris.Cõsiderasti nempe quemadmodum propter quę homines habendi maximè cupiditate capiũtur,per hæc ipsa præcipuè ab ea eos reducit.Cuius,inquit,rei gratia pecunias concupiscis?nõnne vt voluptate, ac deliciis perfruaris? Hoc quidem hic penitus non habebis, immò è contrario hinc tibi erit afflictio maior. Si enim oculis effossis nulla ferè iucunditate mulcemur, propter miseriam quam de illorum priuatione sentimus: multo id magis M in submersione mentis, & cæcitate perpetimur. Quam igitur ob causam thesaurum tuum terræ defodis?Vt diligentius,inquit,custodiatur ac tutius.Sed hic quoq; cõtrariũ tibi rursus occurrit.Sicut enĩ & ieiunante, & largiente,& orante per ea ipsa ab inani gloria retraxit,per quæ illi ipsius cupiditate etiã flagrabãt,ac si diceret,quã ob causam ita ieiunas,oras,ac misereris?nẽpe quia gloriam hominum diligis.Noli igitur ita orare, & tunc eã in futuro maximam consequeris. Sic etiam pecuniæ cupidum,per quæ illam maximè diligebat, per ea ipsa abeo studio dehortatur. Quid, inquit, cupis? nempe vt & tua pecunia cõseruetur,& ipse delectationibus perfruaris.Hęc tibi equidem multo cum cumulo vtraq; præstabo,si modò ibi repositeris thesaurum,vbi ipse præcipio. Apertius quidem in consequentibus læsionem mentis, quæ ex diuitiarum accidit amore patefecit,quando scilicet spinarum lacerationi eas comparauit.Veruntamẽ hic quoq; nõ obiter idipsum notauit:ostendens eum qui illis fuerit deditus,tenebris esse circundatum. Vt enim in tenebris ambulantes,nihil manifestè, vereq; conspiciunt,Si enim finem viderint, serpentem putant:si inter montes ac prærupta deuenerint, præmoriuntur pauore:sic

A uore:sic etiam isti nulla prorsus metuenda cernẽtes,sola suspicione terrentur. Nam pauperiem cõtremiscunt, immò nõ pauperiem tantum, sed etiam quantulumcũque dispendium. Nam si exiguum aliquid saltem amiserint, magis etiam quàm hi qui necessario victu indigent, lamentantur ac deflent. Multi igitur ex diuitibus istis etiam ad laqueum concurrerunt, nequaquam scili cet tantum mœrorem ferentes.Sed & iniuriam pati,ac detrimenti aliquid incurrere, ita illis intolerãdum videtur,vt ob hoc quoque plurimi vitæ istius blandimenta reliquerint. Siquidem molles eos, & ad omnia prorsus infirmos diuitiæ reddiderunt,nisi quòd fortes in solo earum seruitio perseuerant. Quando enim illæ sibi eos seruire compellunt, nec verbera,nec opprobria reformidant,non ignominiam prorsus vllam, nõ periculum capitis perhorrescunt: quod certè infelicitatis est extremæ.Ad hæc quidem,in quibus philosophari decet, esse omnibus molliores: ad ea verò in quibus pudore opus est ac timore,impudentiores omnibus fieri, atq; omnibus sæuiores. Tale enim aliquid his accidit, quale est quod ille perpetitur qui pecuniam suam in ea quę nõ B oportuerat impendit.Hic enim tempore necessarij fœnoris imminente,non habens quod possit credere mutuanti, intolerabilia mala sustinet, malè iam omnibus quæ habuerat expensis: & quemadmodum illi in theatro artium lasciuarum periti, in ipsis quidem plurima & admiranda faciunt, & periculosa patiuntur: in aliis verò vtilibus necessariisq; rebus imperitiores omnino cunctis,& irrisione sunt omnibus digniores. Nam qui supra funem per sublime tensum cum securitate gradientes tantam fortitudinem mentis ostendunt,cùm aliqua necessaria certè causa audaciam & fortitudinẽ flagitat,nihil prorsus virile non modò facere possunt,verumetiam cogitare.Sic sunt profectò etiam isti locupletes, qui cùm omnia pro diuitiis audeant, pro philosophia non grande aliquid, non exiguum se sustinere patiuntur.Ac sicut illi ridiculum opus exequuntur &vanũ, & omnino infructuosum:ita hi quoq; pericula ac præcipitia sustinent multa,quæ omnia inutili fine claudũtur. Hinc quidẽ mẽtis confusione cæcati, inde verò inaniũ curarũ caligine obducti, propter quod nec facilè possunt ea quæ sunt discenda percipere. Qui enim noctis tenebris impeditur,statim vt radij solis affulserint,à teC nebris liberatur.At verò captus oculis, etiam sole vbiq; rutilante, noctem suam patitur:quod hi quoq; profectò qui ne sole quidem ipso iustitię tam splendido coruscãte,eisq; maximam ostendente lucem,ab animi sui tenebris liberantur,ita eorum oculos clausere diuitiæ. Propter quod & duplicem sustinent cæcitatem: vnam quidem, quam patiuntur ex opibus,alteram verò, quã perferunt dum obedire tali nolunt magistro. Obediamus igitur ei,& obediamus attentius, vt tandem aliquando incipiamus lumẽ aspicere. Et quemadmodum te advisum redire possibile est, nisi prius didiceris quomodo cæcatus es?Quomodo ergo cæcatus es?De mala vtique concupiscentia: amor siquidem diuitiarum, pupillam mentis tuæ quasi quidam malignus humor influxit,dẽsamq; iam nebulam prorsus operatus est.Sed & dirumpi,atque dispergi hanc nebulam facile est, si scilicet radium doctrinæ Christi voluerimus exhortantem admittere,si illum audierimus exhortantem, atq; dicentem: *Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra.* Et quid mihi,inquit,prodest huiusmodi audire vocem, quando cõcupiscentiæ vinculis teneor adstrictus? Sed & ipsam certè concupiscentiam dissoluere potest maximè assiduus auditus.Quòd si illius nodis permanes obligatus, D intellige quia non est cõcupiscentia ipsa huius mali causa.Quæ enim cõcupiscentia est seruire durissimæ seruituti,tyrannidi impotentissimæ subiugari,vinciri vndique angorum catenis,ac teterrimis animi tenebris obsideri, & turbationibus semper impleri, & infructuosis doloribus semper cruciari, atq; aliis patrimoniũ reseruare,& frequenter inimicis?Qua ergo hæc tandem cõcupiscentia digna sunt, immò qua non fuga, quibus nõ cursibus relinquenda? Quæ tandem concupiscentia est, thesaurum inter fures recondere? Si enim omnino diuitias concupiscis,fac eas tutissimas permanere,nulliq; patere violentiæ. Quod verò nunc facis,nõ est diuitias amantis,sed seruitutis damna,doloresq; continuos expetentis.Tu verò si aliquis tibi hominum tutum à fraude atq; violentia demonstret locum, facilè etiam ad auias solitudines paras abscedere. Cùm verò id tibi non homo, sed ipse certè polliceatur deus: & non eremum tibi proponat vtiq;,sed cœlum,contraria magis recipis: sed etiamsi innumeris munitionib⁹ in terra diuitiæ recondantur,nunquam tamẽ earum dominus, vel potius seruus,curarum poterit morsibus liberari.Nam etiamsi E nunquam eas fortasse perdat, nunquam tamen carebit timore perdẽdi.Ibi verò nihil prorsus tale patieris (vbi quod est amplius)non modo defodis aurum, sed & feminas. Idem enim thesaurus & semen est, immò verò longè hoc vtroq; præstantius:semen quippe non semper manet,hoc autem iugiter perseuerat.Hic thesaurus omnino non germinat,ille verò immortales tibi affert fructus.Si verò de ipso tempore, & redditionis dilatione conquereris, possum tibi & ego dicere: Quanta & alia non recipies in præsenti,quæ cum maximo etiam labore commendas:& ex his certè quotidianis, atq; ad vitã necessariis te docere tentabo, vanas tibi excusationum materias requirentem. Multa quippe etiam in præsenti vita paras,quibus nõ es fruitur⁹:quæ si tibi aliquis opponat,filios tu illico proferens ac nepotes, idoneam te habere credis & rationem,& consolationem laborum. Cùm enim in extrema iam positus senectute, amplas ædifices & claras domus,quarum ante finem tuum perfrui habitatione desideras: cùm frequenter & arbores seras, post longum certè tempus fructum daturas: cùm nouellis campum plantariis impleas, nunc est præsẽs quidem labor, sed post multos annorum circulos fructus futurus:sed & cùm patrimonia coëmis,& hæreditates pluriumq; cernis, quibus dominari post grande F tempus expectas:cùm alia quoq; istiusmodi plurima paras,de quibus cùm laborem maximum sentias, nullum fructum interim capescis: putásne propter temetipsum ista,an propter alios facis,qui post te vtiq; etiam victuri sunt? Quemadmodum igitur non extremæ vecordiæ est,hic quidem propter dilationem temporis nihilominus cunctari,& hoc certè cùm multos per annos expectantes, laborum nostrorum fructibus excidamus: ibi verò propter dilationem istam laxari, atq; marcescere: cùm certè maius tibi absq; dubio lucrum conferat ipsa dilatio,nec ad alios bona à te expectata transmittat,sed tibi omnia certè tradenda custodiat?Præter hæc autem nec longa est ipsa dilatio.Est quippe res ista prorsus ambigua, & omnino nescimus an etiam nostra ætate hæc omnia finiantur,& dies ille metuendus adueniat,atque horribile illud nobis ostendatur tribunal.Nam & signa multa prorsus impleta sunt,& Euangelium toto iam ferè orbe personuit: & prælia,& terrarum tremores,& fames,vt prædictum fuerat, acciderunt, nec grande iam

medium

Universidad de Deusto
Biblioteca

G medium est:sed non vides signa, at hæc ipsa quidē quæ modo posui,signa sunt maxima. Verùm neque sub Noë quondam vlla totius mūdi generalis interitus indicia viderūt:sed inter epulandū atq; ludendū, inter ædificatiões domorū,& lætitias nuptiarū,interq; opera ista solēnia subitò deprehēsi sunt ab illa vltione terribili. Similiter in Sodomis cùm deliciis soluerentur, cùm criminibus polluerentur, nihilq; eorū quæ sunt facta prospicerent,dilapsis cœlo fulminibus exusti sunt. Quæ omnia considerantes, ad eam nos qua hinc abscessuri sumus profectionem paremus. Nam licet communis illius finis nōdum instet dies, peculiaris tamen iste vniuscuiusq; nostrum finis in proximo est.Et si enim senex sit aliquis,& si adolescens,morti tamen in qualibet ætate vicinus est. Nec putem⁹ nobis, cùm illuc venerimus misericordiam esse tribuendam, qui nō agimus vt veniam mereamur accipere: etsi Abraham pro nobis roget,etsi Noë,etsi Iob,etsi Daniel.Dum igitur est tempus in manibus,plurimam nobis apud deum fiduciam prēparemus, misericordiam nobis largissimam congregemus,nostraq; omnia transferamus in cœlum: vt oppor
H tuno tempore,quando eis maximè indigemus, omnibus perfruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum,Amen.

Gene.7.c.d Matt.24.d. & Luc.17.f Gene.19.e

Homilia.xxii.ex cap.vi.

NEmo potest duobus dominis seruire: aut enim unum odiet, & alterum diliget: aut unum agnoscet, & alterum contemnet. Vides vt paulatim à præsentibus auditorem rebus abducat, perq; multa sermonem de contemptu habendi inferens, tyrannidem cupiditatis extinguat. Neq; enim ea,quæ superius ait,dixisse contentus est, & certè cum multa alia & magna sint: sed alia quoq; plura & terribiliora subiūgit.Quid enim his quæ nunc dicta sunt,ad vtrunq; excitandum mentis affectum cumulatius proferatur?Quidve terribilius est, quàm si propter pecunias, Christi etiam seruitio dicamur excidere:vel desiderabilius,quàm si despectu pecuniarum tota illi possimus mente,& dilectione coniungi?Quod enim dicere semper soleo,id nunc rursus admoneo,quòd scilicet auditorē ad eorum quæ dicit obedientiam etiam per aduersa compellat, non solum scilicet per ista quæ prosunt, verumetiam per illa quæ lædunt: sicut optimus quispiam medicus,qui & ex intemperantia ægritudinem ostendat esse secuturam,& ex obedientia sospitatem.Considera igitur quantum hic lucrum rursus ostendat,&quemadmodum vtilitatem de aduersariorum vituperatione cōficiat . Non,inquit,hoc solo vobis diuitiæ nocent modo,quo contra vos latrocinantium armant manus: nec quia magno cum cumulo intellectum vestræ mentis obtenebrāt: verumetiam quòd vos à seruitute dei diuellunt,& rei mortuæ,pecuniarum scilicet captiuos efficiunt, satis proculdubio ex vtroq; lædentes, dum & earum vos seruitio subiugant, in quas oportuerat exerceri dominatum,& ab eius vos obsequio excludunt, cui supra omnes profectò seruire & necessarium est etiam vobis,pariter & commodum. Sicut enim duplex damnum esse perdocuit,hic quidem recondere vbi ærugo & tinea demolitur: ibi verò non reponere,vbi incorruptibilis thesaurus manebit:Ita hic quoq; geminum in auaritia posuit detrimētum, & hoc scilicet,per quod à deo retrahit,& illud per quod sub iugo māmonæ premit. Nec tamen statim apertè illud posuit,ac nudè, sed primò de communium illud sensuum assertione constituxit: ait quippe, *Nemo potest duobus dominis seruire.* Duos hic esse dicens contraria imperantes,quod nisi intelligas,ne duo quidem sint.Nam & illius, quæ in Christum crediderat multitudo, erat cor vnum,& anima vna.Et certè cùm in corpora illi essent multa diuisi,sed concordia tamen vnum fecit ex plurimis.Deinde vt quod dicit cumulet, non solum,inquit, non seruiet, sed & aduersabitur, & habebit exosum. *Aut enim,inquit, unum odiet, & alterū diliget:aut unū patietur, & alterum contemnet.* Et videtur quidē idipsum esse repetitum,sed nequaquam aut ociosè,aut redundanter hoc posuit:verūtamen vt ostenderet, quia facilis est ad meliora mutatio. Ne enim diceres, semel iam sum seruitio subiugatus, & tyrannide pecuniarum grauiter oppressus, ostendit nō impossibile esse cōuerti : & quēadmodum inde huc vētum est,ita hinc quoq; illuc posse rediri . Cùm hoc igitur sine vllius dixisset significatione personæ,quó videlicet auditori facilius persuaderet,æquum ad ea quæ dicerentur afferre iudicium:postquam illum ad sibi consentiendum parauit, tum demū etiam se releuat,intulit quippe: *Non potestis deo seruire & māmonæ.* Hoc loco & animo prorsus toto perhorrescamus & corpore, intelligētes istud quod Christum dixisse memorauimus,ex aduerso scilicet deum aurūq; consistere. Si igitur istud sono quoq; sermonis horribile est,quantò est horribilius , cùm ipsis operibus tyrannus aurum dei timori præfert?Quid ergo apud veteres sanctos?nónne hic ipse auri potentatus vigebat?Nequaquam:ait enim, Quomodo Abraham,quomodo etiam Iacob placuerunt deo .At noli tu mihi contra hanc sententiam proferre diuites , sed diuitiis seruientes. Alioquin etiam Iob erat quidem diues, non tamen pecuniæ seruiebat,sed habebat diuitias , eisq; vt congruit, imperabat : nec erat famulus earum profectò, sed dominus. Sicut enim alieni patrimonij dispensator, ita illa omnia possidebat,nō modò aliena nō rapiens, sed propria quoque indigētibus largiens, quodq; his maius est, nec habere se illa gaudebat, quod hinc intelligitur. Si lætatus sum,inquit,quia mihi essent multæ diuitiæ. Vnde etiam consequēnter, quia gaudium de possessione nō habuit, dolorem de amissione non pertulit . At non tales nostra sunt ætate locupletes,sed captiuis omnibus deterius affecti: & sicut inuiti cuidam tyranno tributa pendentes,non quiescunt à miseria seruitutis . Quasi enim arcem quandam , ita eorum mentem amor auri insedit. Vnde per dies singulos præcepta eis plena iniquitatis imponit, nec est omnino aliquis qui nō obediat imperanti.Noli igitur ex superfluo argumētari:semel siquidem pronunciauit deus impossibile esse dicens , vtrūq; hoc simul esse seruitiū. Ne ergo tu dixeris hoc esse possibile.Quando enim te vnus dominus propriis quoque exui iubet,alter verò etiam aliena diripere:quando ille tibi imperat castitatem, iste luxuriam : quando hic tibi castigationem ventris indicit,ille ebrietatem atq; delitias:quādo te alter omnia ista iubet despicere, alter verò inhærere, atque inhiare præsentibus. Cùm hic quidē præcipit lecta marmora,parietes pictos,& laquearia deaurata mirari:ille verò inhorrescere huiusmodi omnia, & veræ philosophiæ pulchritudinem, ac morum ornamenta suscipere:quemadmodum possibile est,tam contraria hæc pariter cōuenire?Dominum hic autem māmonam,id est, pecuniam nuncupauit, non ob probam ipsius vtiq; naturam, sed ob eorum miseriam, qui se ad illius inclinauēre seruitium . Sic etiam ventrem Apostolus appellat deum , non vtiq; à dignitate dominantis,sed ab infœlicitate famulantiū.Quod supplicio certè omni

K Acto.4.g

Gene.13.d Gene.35.

Iob.1.a.& vltimo.

L

Iob.31.c

M

Philip.3.d

A tē omni etiam maius est, satisq; idoneum , etiam ante pœnā punire captiuū. Quibus enim captiuis non infœliciores etiam putandi sunt , qui cùm dominū habeant deum,ab illo rege mitissimo recedentes,tyrāno se huic sæuissimo dederūt,& hoc cùm nobis etiam in præsenti ista res noceat? Nam & damna per hanc causam ineffabilia contingunt, & lites frequenter & calumnia,atque certamina,& assidui dolores,& cæcitas mentis: quodq; est grauius , etiam bonorum nobis cœlestium per hæc infertur amissio , quæ solo certè possumus dei seruitio promereri.Cùm igitur ex his omnibus ostēdissetur,quàm esset vtilis despectus pecuniarum,atq; ad custodiam, & ad animæ voluptatem,& ad virtutem tenendam, & ad pietatem,quæ erga deum est munimentum: cōficit iam possibile esse quod præcepit.Hoc est quippe optimæ legis insigne,nō vtilia tantummodo, verūetiam possibilia sancire:propter quod intulit,dicens: *Nolite cogitare animæ uestræ quid māducetis.* Ne ergo dicerent, quid ergo si abiiciamus omnia?idcirco huic cōtradictioni opportunè rursus occurrit.Sicut enim si inter principia ipsa dixisset,Nolite de cibo esse soliciti:sermo absq; dubio esset onerosus.Ita postquam ostendit miseriā, distētionemq; animi de pecuniæ amore nascētem, coarctationem suā reddidit faciliorem:propter quod ne nūc quidem simpliciter ait,Nolite esse soliciti : sed prius adiecit & causam,sicq; illud vtiq; præcepit. Postquam enim dixit: *Non potestis deo seruire & māmonæ.* intulit, *propterea dico uobis: Nolite soliciti esse.* per quod ostēdit ineffabile detrimentū. Non solam enim noxam in pecuniis,inquit,verumetiam plagam in rebus, & quidem principalibus sentietis, ac propriæ etiam subuersionem salutis.Siquidemvos excludunt à deo qui vos creauit,& tuetur,& diligit:propterea dico vobis, nolite soliciti esse. Quia enim inæstimabilem esse noxam monstrauerat:consequentissimè præceptum quoq; ipsum , quo aduersus illam armemur,ostendit.Neq; enim tantummodo ea quæ parta sunt abiici iubet, verùm ne super necessario quidē cibo esse solicitos animæ vestræ quid māducetis:non quia anima indigeat cibo,cùm sit incorporea profectò,sed iuxta communem hoc est morem locutus.Et si enim alimentis ipsa non indiget, non tamē potest permanere in corpore,nisi vtiq; alimenta sumēte.Cùm igitur de cibo eos curare vetuisset, ne quaquam
C illud inexpletum reliquit:sed magis adhuc,ac magis animos commouet audientium: tum quidem his quæ in nobis ipsis gerimus,tum verò illis quę sunt exterius exemplis.Et de his quidem quæ in nobis sunt, ita disserens: *Nónne anima plus est quàm esca, & corpus plus quàm uestimentum?* Qui igitur hoc quod maius est tribuit, quomodo nō etiam,quod minus est largietur? Qui formauit eam quæ tali indiget carne, quomodo nō etiam alimenta præstabit ? Propter quod non simpliciter ait, Nolite soliciti esse quid manducetis,aut quid induamini:sed omnino signanter animæ inquit,& corpori:quia ex ipsis erat vtiq; probaturus superfluū esse de victu vestituq; curare.Et idcirco sermonem suū vtriusq; substantiæ muniuit exemplo.Sed animam quidem qualem semel dedi,talis & permanet:corpus verò vsq; ad sui mēsuram quotidianis diebus augetur . Deinde propriū indicans vtriusq; naturæ,& vnius immortale asserens,alterius temporale : intulit dicens, *Quis ex uobis potest addere ad staturā suam cubitum unū?* Nam de anima quidem conticuit,vtpote quæ incrementa non caperet, de corpore autem solo disputauit . Ex quo etiam istud ostendit, quia corpus ipsum non tam alimonia sui crescat,quàm prouidentia conditoris . Quod etiam per a- D
lia demonstrans Paulus, aiebat: Igitur neque qui etiam 1.Cor.3.b
plantat est aliquid , neque qui rigat,sed qui incrementum dat deus.His igitur quæ in nobis sunt ita est cohortatus,aliis verò exemplis: *Aspicite,* inquit, *uolatilia cœli.* Ne quis enim diceret,prodest nobis esse solicitos: & ex maioribus , & ex minoribus à solicitudine dehortatur. A maiorum quidem parte,cùm & animi eos & corporis admonuit: à minorum verò,cùm ad auium misit eos exemplum.Si enim etiam longè inferiorum tantam se ostendit deus habere curam:quemadmodum,inquit, vobis necessaria ista non tribuet ? Et ad istos quidem hoc modo : erat enim vulgus auditor : diabolo autem longè aliter omnino respondit : Non in pane solo,in- Matt.4.a
quit, viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei.His verò etiam volucrum exemplum,& maxima quidem cum increpatione proposuit: quod certè in cohortationis ratione validissimum est.Sed in tantum quidem impiorum processēre dementiæ, vt hoc ipsum reprehendere non vereantur exemplum . Est,inquiunt, prorsus incongruum,vt ille qui voluntatem in audientibus suscitabat , naturalium ad hoc rerum exēpla proferret,quibus quippe hoc inest natura . Quid igitur ad E
ista dicemus?quia videlicet & si illis hoc iuxta naturam inest,nobis tamē idipsum possibile est per studium voluntatis . Non enim dixit , respicite quia volant aues, quod nobis certè impossibile est prorsus imitari : sed quia absque solicitudinis suæ præparatione pascantur, quod nos quoque,si volumus,facilè quimus implere. Et hoc illi ostendunt profectò , qui istud operibus executi sunt: propter quod dignum est docente sapientia, magis magisq; mirari.Qui cum hominum proponere posset exempla,& Mosen,Heliam,Ioānem, cæterosq; proferre , qui eorum similes de victu non fuerunt soliciti: Exo.34.d& Deut.9.b 3.Reg.19.b Matth.3.b & Mar.1.a
vt magis audientium conscientias verberaret, de irrationalium illos securitate commonuit . Si enim iustos illos memorare voluisset,dicturi isti continuò fuissent, nec dum ad eorum virtutis cacumen ascendimus. Nūc verò istos quidem reticens, & cœli eis volatilia proponens, omnem prorsus occasionem huiusmodi contradictionis incîdit . In hoc quoque legem imitatus antiquam . Nam vetus quoque lex & ad apem homines, & F
ad formicam remittit,sed & ad turturem aliquando,& Iudic.14.b & Prouerb. 6.a
ad hirundinem.Verùm hoc quoque grande documentum est,ad honorem qui in libertate est hominis expri Eccleſiaſtici.11.a
mendum : quando quidem quod illa habent lege naturæ,hoc nos assequi possumus voluntate . Si enim etiam &.30.d
illorum quę propter nos vtique creauit,tantam deus cu Psal.83.a & Hiere. 8.b
ram gerit: quāto potius nostri quos dominos fecit?Respicite volatilia,& non ait, quæ non cauponum, ac negociatorum more viuunt : hæc enim desperatorū omnino professio est : sed quia non seminant, inquit, nec metunt . Quid igitur?Non oportet, inquies, seminare? Non dixit quia seminare non debeas,sed quia solicitus hinc,atq; anxius esse non debes:nec ait,non oportet operari,sed quia pusillanimum esse non oporteat , & curarum angore distendi . Nam & cibo refici vtique iussit , sed nequaquam de hac esse necessitate solicitos . Hinc & beatus Dauid sermonem porrò antè præmisit ,sub quadam idipsum exprimens cohortationis figura: Aperis tu, inquit, manum tuam, & imples omne Psal.144.d animal benedictione . Et rursus : Qui dat iumentis escam ipsorum , & pullis coruorum inuocantibus eum. Et quis, inquit, aliquando istius curæ mansit immunis? Non audisti quos viros , & quanto institiæ nomine Psal.146.b

pollētes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gpollentes prætulerim? Non vides in illis patriarcham Iacob nudum ex patria profectum domo? Non audis orantem illum, atque dicentem? Si dederit mihi deus panem ad manducandum, & vestem ad operiendum: quod certè non erat solicitudinem geretis, sed à deo cuncta quærentis. Hoc etiam Apostoli perfecerant, omnia quæ habebãt subitò relinquentes, & rerum simul, curarumq; onera ponentes. Hoc etiam tria millia credentiũ Christo se implesse lætata sunt. Sin verò tot verba audiens, tot exempla, nihilominꝰ retrahis assensum, ne his profectò molestissimis solicitudinum vinculis libereris, intellige nihil tibi profuturam esse hanc ipsam, quam de curarum nodis pateris ærumnam: & sic saltem solicitudinum tuarum vincula dissolue. *Quis enim*, inquit, *potest ex uobis adiicere ad staturam suam cubitum unum?* Vidistine quemadmodum ex hoc quod apertum est, illud etiam quod occultum erat, fecerat esse perspicuum? Sicut enim corpori, inquit, ne exiguum quidem augmentum sui potes adiicere curãdo, sed absq; tua solicitudine illius incrementa cõsequeris: ita te oportet etiam alimoniam congregare, si tamen vel sic eam putaueris congregandam. Ex quo profectò manifestũ est, nequaquam nostra industria, sed prouidentia dei etiã ea perfici, in quibus ipsi videmur operari: quòd si ille nos deserat, non solicitudo vlla, non cura, non labor, nec quicquam horũ aliud apparebit: sed cuncta prorsus infœliciter laborata, & effusa inaniter vanescent. Ne igitur opinemur impossibilia esse præcepta: plurimi quippe sũt, qui etiam nunc ista perficiant. Si verò istud ignoras, nihil omnino mirandum est. Nam & Helias se esse iam solum putabat, sed audiuit à domino: quoniam reliqui mihi septem milia virorum. Ex quo perspicuũ est, quia nunc quoq; multi sunt apostolicam vitam tenentes, sicut quæ paulò antè dixi octo millia credentium illa. Si verò tales modò esse non credimus, non quia desunt qui ista perficiant, sed quia longè nos ab illorum virtute distamus. Sicut ergo ebrietatis cum aliquis vitio obsessus est, difficilè omnino credit esse quempiam hominum, qui ne aquam quidem gustarit vnquam, cum certè plurimi id apud nos monachi fecerint. Et sicut ille qui cùm mille meretricibus voluptatur, virginem quẽquam permanere posse desperat: & vt alienorũ raptor, etiam propria quẽquam facilè cõtemnere posse nõ annuit: ita & qui mille curarũ languoribus contabescunt, non facilè accipiunt hanc quæ à saluatore præcipitur in aliis esse virtutem. Nos verò, quia multi istud impleuerint, ipsorũ quoq; qui etiã nostra ætate iuxta euangeliũ philosophantur, possumus exẽplis docere. Sed vobis interim satis esse poterit, si non appetere discatis aliena, & misericordiæ opera complere, ac recõditas pecunias erogare. Hæc enim si feceris dilectissime, citò etiam ad illa proficies. Nunc interim abundantiam, atque omne quod superfluit, deponamus, simusq; maximè mediocritate contenti, atq; discamus omnia, quibus opus habemus de iustis operibus & laboribus possidere. Quia & beatus Ioannes, quando his qui vectigalibus exigendis vacauerant disputabat, & milites stipendiis suis esse cõtentos iubebat: nolebat quidem etiam ad aliam eos celsiorem philosophiam prouocare. Verùm quia nondum ad eam apti erant, saltem minora dicebat, ne vtique si eis eminentiora suasisset, nec illa fuissent secuti, & hæc forsitan perdidissent. Propterea igitur & ipsi in his nos adhuc inferioribus exercemus. Nouimus quippe supra nos esse interim amorem ex toto contemnere possidendi. Quantùm enim cœlum à terra, tantùm illa philosophia distat à nobis. Apprehendamus igitur saltem extrema hæc & minima præcepta, nec ipsa enim exigua consolatio est. Et certè Græcos quosdam istud scimus implesse, quanquam nõ qua debuerant animi sententia propria respuerint. Verùm nos sufficere interim credimus, si misericordia à vobis larga præstetur: citò enim etiam illuc peruenire poterimꝰ, si ad hoc fuerimus antè progressi: sin autẽ ne hoc quidem fecerimus, quo tandem non digni iudicabimur esse supplicio? Qui cum veteris testamenti iustos superare iubeamur, inferiores etiam gentilium philosophis inuenimur. Quid ergo dicemus, qui cum angeli, ac dei esse filij debeamus, ne hoc quidem nobis, vt videamur homines esse seruamꝰ? Rapere enim & inuadere violenter aliena, non humanæ mãsuetudinis, sed immanitatis est beluarum: quinimmo ipsis quoque deteriores sumus, qui in alienum transimus affectum. Illis enim hoc naturaliter insitum est, nos verò qui ratione honorati sumus, & tamen in eam quæ præter naturam est, excedimus vilitatem: qua tandem venia digni esse poterimus? Considerantes igitur propositæ nobis philosophiæ mensuras, vel ad media peruenire properemus, vt & à supplicio liberemur futuro, & virtutum iter continuò carpentes, ad fastigia bonorum ipsa veniamus: quibus omnes nos contingat potiri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Gen.28.d
Matth.19.d
Act.2.g
1.Reg.19.b & Ro.11.a
Lucæ.3.c

Homilia.xxiii.ex capite.vi.

Considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant neque nent. Dico autem uobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua uestitus est, sicut unũ ex istis. Postquam de necessario disputauit cibo, & ostẽdit quia nec super hoc quidem nos oporteat esse solicitos, transit ad leuius. Neque enim ita per omnia vestimentũ necessarium est vt alimentũ. Cuius igitur rei gratia, nõ hic quoq; simili est vsus exemplo? Cur nõ ex auibus pauum nobis proposuit, aut cygnũ, vel ex pecoribus agnũ? Multa quippe ex hoc animantium genere sumere exempla potuisset. Quia scilicet vtrũq; cumulum voluit exaggerationis attollere, & ab herbarum scilicet vilitate, quæ tanto tamen adornatur decore, & ab illius pulchritudinis dignitate, quæ splendet in floribus: minus enim exquisitæ vestis ambitum depreciaret, si ei non ornata solùm, verumetiam animata præponeret: & idcirco postquam ista confert, non iam lilia, sed agri illa fœnũ vocauit. Et ne hac quidem appellatione contentus, rursus aliam quoq; illis addit vilitatẽ. *Quod*, inquit, *hodie est*: & non dixit, *cras* verò nõ est: sed multò adhuc inferius ac vilius: *& cras*, inquit, *in clibanum mittitur*. Nec dixit deus illa vestit, sed *deus illa sic uestiit*. Vides certè multos exaggerationũ cumulos, magnaq; elatiõis augmenta. Hoc autem facit, vt eos magis magisq; castiget, propter quod intulit, *Quantò magis uos*: multã quippe hic sermo vim cõtinet: quòd enim dixit, vos, nihil egit omnino aliud, quàm vt ostenderet, quãto genus humanum deus honore cumulauerit, quantã etiam eorum curam gerat salutis: ac si diceret, Vobis quibus rationalem animam dedit, corpúsque formauit, vos propter quos fecit omnia quæ videntur, propter quos misit prophetas, legẽmque constituit, propter quos bona operatus est innumera, propter quos etiam vnigenitum filium suũ dedit. Et quia manifestè ista monstrauerat, meritò eos postea corripit, dicens: *modicæ fidei*? Talis est qui præcipit, non suadet solùm, sed & increpat, vt magis excitet audientes ad eorum quæ dicuntur assensum. Per hæc verò

A verò non modò docet, nequaquã debere esse solicitos, sed nec arrogare nobis aliquid de preciosę vestis ornatu: quandoquidẽ pulchritudo florũ, & decor varius herbarum, ipsumq; omnino fœnum amictu nostro inuenitur preciosius. Cur igitur ex his in superbiam mẽtis erigeris, in quibus perfacilè de te obtinet etiam herba victoriam? Et vide quemadmodũ ab initio leue ostendat esse præceptum, dum per aduersa rursus, perq; illa quæ maximè timẽt, eos à timore deducit. Cùm enim dixit, considerate lilia agri: intulit: Non laborant. Igitur volẽs nos à laboribus liberare, hæc ipsa præcepit. Non itaq; de his rebus non curare labor est, sed labor est profectò curare. Et sicut dicendo non seminant, haud semina excluSit, sed curarum onera decussit: sic etiam cùm dixisset, neq; nent: non opus, sed solicitudinem sustulit. Si autem Salomon ipse florum decore superatus est, & nõ semel aut iterum, sed tota prorsus illa, qua regnauit ætate. Posset enim quispiam dicere, quia nunc quidem pulchritudinem florum splendore vestis æquauit, nunc verò candore eorum, vel fulgore superatus est, qui vtiq; ne vna quidem die tanto est splendore decoratus. Hoc enim omnino significauit, dicẽdo: In omni regno suo: nec ab
B vno quidem flore victus, alium verò inuenitur imitatus, sed ab omnibus pariter obscuratus abscedit: propter quod ait, sicut vnum ex istis. Quantũ verò distat à veritate mendacium, tantùm illorum amictus, & horũ quoque florum discrimen interiacet. Si ergo ille, inquam, victum se esse confessus est, qui cunctos certè qui vnquã fuere reges claritate superabat: quando tu poteris vincere, vel proximus huic tantæ pulchritudini aliqua ex parte consistere? Hic etiam nos admonet, ne ad huiusmodi ambiamus decorem. Respice nanq; finem eius: in ignem post victoriam mittitur. Si autẽ erga hæc vilia, nec vllo prorsus digna sermone, neq; magno vsui necessaria tantam prouidentiam creator ostendit: quando te negligere poterit atq; despicere, animal longè omnibꝰ, quę propter te vtique creauit, honoratius? Cuius verò rei gratia, tanto etiam herbas decore vestiuit? vt suam scilicet sapientiam creator ostenderet, copiamq; virtutis: vt vndiq; illius gloriam disceremus. Non enim cœli tãtummodo gloriam narrant dei, verumetiã terra. Nam
Psal.148. hoc quoq; Dauid ipse dicit in Psalmo: Laudate dominũ
C de terra, ligna fructifera, & omnes cedri. Alia quippe de fructu, alia de magnitudine, alia de decore laudem deo videntur emittere. Id autem ipsum maximas profectò designat diuitias sapientiæ, quando etiam in hæc quæ sunt vtique vilissima (quid enim vilius quàm hodie quid esse, cras verò desinere?) tantum decoris effudit, quod nullo vsui esset futurum. Quid enim ad ignis alimoniam florum pulchritudo cõfert? Quemadmodum tibi non dabit, quod vtiq; necesse est ad vsum, qui illud quod omnibus rebus est vilius, tam abundanter ornauit? Et hoc non ad aliquem, vt dixi, vsum faciens, sed diuitias suæ liberalitatis ostendens: multò magis te omnibus certè honoratiorem in his, quæ ad vsum pertinent, honorabit. Cùm igitur ostendisset plurimam esse erga homines prouidentiam dei, cumq; iam oporteret virgam eis correctionis adhibere, plenissimè etiam istud exequitur. Verùm hic quoque admixta vtitur lenitate: non enim infidelitatem eis imputat, sed fidei paruitatem. *Si autem*, inquit, *fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, deus sic uestit: quantò magis uos modicæ fidei?* Et certè omnia ista idem proculdubiò semper
Ioan.5.c Ibidem.1.a operatur, & sine ipso factum est nihil: & tamen nusquam aliquid de se adhuc commemorat. Sufficiebat quidem ad ostendendam interim authoritatem suam D
dicere per singula quæq; præcepta: Audistis quia dictum Matt.5.c.d
est antiquis, ego autem dico vobis. Nequaquã ergo mireris, cùm etiam post ista vel occulit semetipsum, vel aliquid de se humilius enunciat. Vnum enim interim illud studet, vt facilius illi possint capere sermonem, perq; cuncta ipse demonstret, non se esse aduersariũ quendam dei, sed confitentẽ patri per omnia: quod eum hic quoq; fecisse perspicimꝰ. Cùm enim tam multa iam dixerit, ipsum tamen adhuc solũ & persæpe memorauit, sapientiam, prouidentiamq; eius admirans: vtpote omnium rerum curam gerentis, magnarũ scilicet atq; minimarum. Nam & cùm per Hierusalem iurare prohibe Mat.5.f
ret, ciuitatem illam magni regis vocauit: & quando per cœlum, dei illud appellauit thronum. Et cùm de mundi Matt.5.c
administratione loqueretur, ipsi omnia prorsus adscripsit, dicens: Qui solem suũ oriri facit super bonos & ma Ibidem.g
los, & pluit super iustos & iniustos. Et in oratione nos docuit confiteri, quoniã ipsius sit regnum, & potentia, & gloria. Hic quoq; cùm de eiusdem prouidentia disputaret, & ostẽderet, quemadmodũ etiam in minimis optimum impleret artificium: qui fœnum, inquit, sic vestit:
E nec adhuc vspiam suũ illum, sed eorum patrem vocauit, vt hoc ita auditorum animas onere laxaret, ne quãdo cùm suum patrem esse diceret, indignum putarent. Sin verò de vilibus, necessariisq; rebus non oportet esse solicitos: qua tandem digni venia iudicandi sunt, qui curam suam multo precio coëmptis, & superfluis omnino rebus impendũt? immo qua erunt venia digni, qui nec somnũ quidẽ capiunt, dum aliena diripiant? *Nolite ergo*, inquit, *esse soliciti, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt.* Vidisti nempe quemadmodum eos rursus, & amplius increparit, & manifestius docuerit, qui nihil vel oneroSum præceperit, vel molestum. Sicut enim paulò antè cùm diceret: Si diligitis diligentes vos, ni- Suprà.5.g
hil amplius facitis: nam & gentes hoc faciunt: commemoratione gẽtilium eos ad id quod erat perfectius incitauit: ita nunc quoque eosdem adducit in medium, corripiens & ostendens necessarium se à nobis debitum flagitare. Si enim amplius nos quàm etiam scribas, atque pharisæos oportet efficere: qua pœna videbimur esse digni, qui non solum illos non vincimus, sed
F in vilitate quoq; gentium permanemus, eosq; parcitate dilectionis imitamur? Verùm non vsq; ad correptionẽ tãtũmodo sermone progressus est, sed cùm eos seuerius castigasset, perq; hoc etiam suscitasset, plurimumq; in eis succendisset pudorem, cõsequenter illos aliunde solatur. *Nouit*, inquit, *pater uester cælestis, quia his omnibus indigetis.* Non dixit, nouit deus, sed nouit pater vester: vt eos profectò ad spem certiorem vocaret. Si ergo & pater vester, & talis pater, nequaquã profectò patietur despici à se filios, mala vltima sustinentes, quãdo ne homines quidem patres hoc aliquando patiuntur. Sed alium quoq; prætor hunc intulit sensum dicendo, quoniam his omnibus indigetis. Quod verò dicit, eiusmodi est: Nunquid superflua ista sunt, vel vos ea despicit requirentes? Et certè herbas quoque ne in superfluo quidem despexit ornatu: nunc autem ista necessaria sunt. Quam ergo tu opinaris causam tibi esse curandi, hanc ego idoneam esse dico, quæ te ab omni liberet intentione curarum. Si enim dixeris, propterea me oportet esse solicitum, quia sunt vtiq; necessaria: ego è regione respondeo, propterea non oportet te esse solicitum, quia sunt vtiq; necessaria. Si enim essent superflua,

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ita deberes de eorum præstatione confidere: nunc verò quia necessaria sunt, prorsus non oportet ambigere. Quis enim pater inuenitur aliquādo, qui liberis suis necessaria quidem se nō præstare patiatur? Igitur ob hoc quoq; proculdubiō deus ista præstabit, quia naturæ creator ipse est, & satis plenè, quorum illa indigeat, agnoscit. Nam ne hoc quidem poteris opponere, quod sit quidem pater, sint etiam necessaria quæ à filiis requiruntur: ignoret autem ille, quia in eorum sint indigētia constituti. Est enim omnino clarum, quòd deus qui naturam ipsam nouit, & eius creator existit: quiq; illam talem creando formauit, indigentiam quoque eius magis profectò prospiciat, quàm tu certè ipse qui huiusmodi necessitatibus coartaris. Nam ipsi vtique sic placuit, vt hanc indigentiam natura pateretur. Nequaquam erit ergo contrarius in his, quibus ei opus esse decreuit, nec ille qui in tanta illam indigentiæ necessitate constituit, necessariarum eam rerum perceptione fraudabit. Nihil horum itaq; curemus: neq; enim curando quicquā amplius consequemur, nisi quòd nosmetipsos solicitudinū angore distendimus. Cùm enim etiam nobis nō curantibus præstat, immo tunc magis, quando nihil hinc omnino curam⁹: quid tibi amplius solicitudo præstabit, nisi quod superfluā à te exigit vltionem? Neq; enim quispiā ad conuiuium iturus opulentū, de ipsius diei cibo se curare patietur. Nec ad fontem aliquis accedens, solicitudinem de sitis necessitate perpetietur. Nequaquā ergo etiā nos, cùm habemus liberalitatē, & prouidētiam dei cunctis omnino fontibus affluentiorem, inopes nos pū temus. Nam post illa quæ dixi, rursus alium quoq; sensum super eiusmodi rebus fiduciam suggerētem imponit, ac dicit: *Quærite autem primum regnum dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur uobis.* Postquam enim animos audientium onere curarum leuauit, tunc eos etiam de cœli regione commonuit. Venit quippe vetera soluturus, & ad meliorem, veramq; patriam vocaturus: idcirco igitur cuncta perficit, vt nos à superfluis liberet, atque à terrena eximat passione. Propterea etiam Ethnicorum meminit dicens, quoniam hæc omnia gentes inquirūt, quorum videlicet erga præsentem vitam studium omne cōsumitur, quibus nulla prorsus cura est futurorum, nec cogitatio alia de cœlo: nobis autem ista nō sunt principaliter requirenda, sed alia profectò. Neque propterea creati sumus, vt ederemus atque biberemus, vestēque tegeremur, sed vt placeremus deo, & bonis potiremur futuris. Sicut ergo in vsu ipso hæc transitoriè sunt habenda, ita etiam in oratione transitoriè postulanda. Quærite autem primùm regnū dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Non dixit dabuntur, sed adiicientur: vt scilicet discernatis horum quæ in præsenti dantur, nihil esse omnino magnum, si futurorum magnitudini comparentur. Et idcirco nec peti illa quidem iussit, sed alia quidem solicitè postulari, illa verò his adiicienda esse præsumi. Quære igitur tantùm futura, sic enim etiā optimè præsentia consequeris: noli quærere quæ videtur, & ea absque ambiguitate percipies. Est quippe prorsus indignū, vt super eiusmodi rebus interpelles deum. Qui enim omne studium, totámque curam pro illis ineffabilibus gerere debes bonis, satis teipse deprecias atque confundis, qui erga cupiditatem rerum mundanarum instar fluentum temetipsum semper impendis. Quemadmodum igitur panem petere præcepit, sed addidit, quotidianum: & cùm dixisset, da nobis hodie: signanter adiecit, hodie: sic etiam hoc fecit loco. Non enī dixit, nolite esse soliciti: sed, nolite (inquit) soliciti esse in crastinum. Per quod certè & nobis libertatem donauit petendi, & animam nostram magis necessariis rebus affixit. Nam & illa ideo peti præcepit, non quia deus nostrarum precum indigeret admonitu: sed vt absque dubio disceremus, quòd cum illius auxilio faciamus bona cuncta quæ facimus, & vt ipsa assiduitate poscendi ei nos propriè dederemus. Considerasti certè quemadmodum etiam per ista suaserit, quòd præsentia quoque ab ipso absque dubitatione percipiant. Qui enim maiora præstat, multò magis tribuit & minora. Nō enī propterea (inquit) dixi, nolite ista deposcere, vt vel fame deficiatis, vel nuditate deformes sitis: sed vt abundè vobis etiam necessaria ista suppeterent: quod certè omniū maximè idoneum erat, vt illos posset attrahere. Nam sicut in eleemosyna dehortans eos sese hominibus ostentare, hac illis præcipuè ratione suadebat, qua docebat multò eis maiorem gloriam esse tribuendam, si eam ipsi vtrà non quærerent. Pater enim, inquit, tuus qui videt in occulto, in conspicuo reddet tibi: ita hic quoque abstrahens eos ab inquisitione præsentiū, hoc eis maximè suadet modo, quo non requirentibus multò abundantius dandum esse promittit. Propterea, inquit, iubeo ista non quæri, nónne accipias, sed vt abūdanter accipias. Cúmque ea quæ tibi competit vtilitate etiam præsentia consequaris, ne solicitudinibus afflictus, & curarum morsibus sæpe discerptus, non modò istis, verumetiam spiritalibus bonis te facias indignum, ne & superfluam patiaris ærumnam, & quod est amplius, propositam tibi amittas coronam. *Nolite ergo soliciti esse in crastinum: crastinus enim dies solicitus erit sibipsi. Sufficit diei malitia sua.* id est, miseria ipsa, atque contritio. An fortè non sufficit tibi illa sententia: In sudore vultus tui manducabis panem tuum: quòd alium quoque addis curarum laborem, qui certè etiam à prioribus es sudoribus liberandus. Malitiam verò hic non malignitatem vocat, absit hoc enim: sed miseriam vel laborem. Sicut enim cùm alibi dicit, Si est malitia in ciuitate, quam dominus non fecit: non auaritiam significat, ac rapinas, nec eorum quicquā aliud omnino: sed eas profectò plagas, quæ diuinitus inferuntur, de quibus rursus loquitur per prophetam: Qui facio pacem, & creo mala. Neq; enim hic malitiam voluit intelligi, sed pestilentias profectò & famem, cæteraq; huiusmodi, quæ mala esse putantur à plurimis. Est quippe iste mos, vt multi hæc mala esse pronuncient: sic enim & quinque illarum prouinciarum sacerdotes, atque diuini, quando arcæ subiunxerūt boues, illatas à deo plagas, & mœrorem illum ac dolorem, quem de earum afflictionibus sentiebant, malitiā nominabant. Ita hic quoq; malitiam pro afflictione posuit, dicens: Sufficit diei malitia sua. Nihil enim perinde animam, vt solicitudo & cura eius, excruciat. Sic enim Paulus ad amorem virginitatis accendens, consilium subministrat dicens: Volo autem vos sine solicitudine esse. Quòd verò ait, crastinus dies solicitus erit sibipsi: non ipsum prorsus diem aliquid curare dixit, sed quia etiam ad imperfectum vulgus ei sermo est, volens expressius esse quod protulit, personam quandam adscripsit tempori, iuxta multorum profectò ad illos morem locutus. Idipsum autem hic suadet consilio, quòd ad altiora progressus sanxit imperio. Nolite, inquit, possidere aurum, neque argentum, neque peram in via. Postquam enim hæc ipsa operibus ostendit, tunc etiam verbis firmiora præcepta cōstituit: vnde etiam receptu facilis sermo eius effectº est, quia scilicet

operibus

operibus eius fuerat antè firmatus. Vbi hoc ergo per opera monstrauit? audi ipsum loquentem: Filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Neq; hoc tamen solùm dixisse contentus est, verùm in discipulis quoque virtutis huius præstat splendoris documentum. Nam & cùm ipsos ad huiusmodi inopiam coarctasset, nullo eos indigere permisit. Considera verò eius admirabilem erga suos prouidentiam, & quemadmodū omnes prorsus patres pietate dilectionis exuperet. Hoc enim, inquit, iubeo ob nihil aliud omnino, nisi vt vos liberem ab inanium afflictione curarum. Si enim & hodie cures de crastino, & rursus crastino ipso cures die, nónne superfluo ac nimio temetipsum deprimes onere curarū? Cur ergo cogis diem plusquā ipse sortitus est afflictionis accipere, & supra proprios eius labores etiam sequentis ei diei pondus imponis: & hoc cum nil istius adiectione fascis alterius diei leuiora sis onera facturus laborum? Cùm igitur eos acrius increparet, ipsum penè tempus animauit, & velut afflictū ab omnibus introduxit, quasi quod cōtra illos de imposita sibi afflictiōe clamaret. Et reuera accepisti diē, vt ea quibus in ipso opus est cogitares: quam igitur ob causam curas ei etiam alterius adiungis? Nūquid enim nō habet sufficiens onus, solicitudinem suiⁱcur igitur maiore illum opprimis fasce curarum? Quando enim ipse hoc lator legis enunciet, & qui de nostris certè conscientiis iudicabit, considera quàm bonas spes ipse nobis alter præsul præsentis iucunditatis ministret: quando vtique ipse testatur, quoniam vita ista sit misera, atq; ita ærūnis variis onusta, vt in afflictionem, cōtritionemq; nostri vnius quoque diei cura sufficiat. Et tamen cùm tanta nobis dicūtur ac talia, nos nihilominus horum solicitudinem gerimus: de cœlo autem nihil omnino curamus, sed rerū ordinem per cuncta peruertimus, contráque præcepta Christi vtrinque pugnamus. Itaque diligenter hæc ipsa considera. Nolite, ait, præsentia ista prorsus inquirere, nos hæc sola etiā absque intermissione sectamur. Quærite, inquit, & semper & sola cœlestia. Nos verò ne vniº quidem horæ spatio illa perseueramus inquirere: sed quantam in his quæ ad corpus necessaria sunt, curam ostendimus, tantam in spiritalibus habemus incuriam, immo longè etiam, longeq; maiorem: sed nequaquam nobis prosperè ista prouenient, nec longum impunita huiusmodi licentia relinquetur. Ecce enim contemnimus decem diebus, ecce triginta, ecce iam centū: nónne iam erit prorsus necesse in manus dicentis incidere? Sed habet consolationem quandam ipsa dilatio. Et quænam ista consolatio est? quotidianis prorsus diebus terribile expectare iudicium. Quòd si cupis consolationem aliquam de hac dilatione percipere, correptionē de pœnitētiæ dolore fructifica. Si enim ex dilatione pœnæ aliquod tibi putas esse solatium, multò magis lucrū est nunquam in illud supplicium deuenire. Quod igitur est longè longeq; præstantius, futuri hac dilatione iudicij ad cuitationem maioris pœnæ imminentis vtamur. Neque enim aut onerosum aliquid, aut molestum est imperatum: sed sic facilia cuncta prorsus ac leuia, vt si afferamus promptam solummodo voluntatem, omnia efficere possimus, etiamsi peccatis pleni fuerimus innumeris. Nam & Manasses scelera multa commiserat, quippe qui etiam in sanctos manus suæ crudelitatis extendit, & abominanda in templo dei simulacra constituit, & ciuitatem homicidiis impleuit, multáque alia perpetrauit, maiora prorsus quàm vt videretur venia posse donari. Veruntamen post tot ille, tantaq; flagitia ab omnibus est mundatus, ac ablutus. Quo autem istud efficit modo? Pœnitentiæ profectò fletu, & studio volūtatis. Non est quippe, non est aliquod omnino peccatum, quod non cedat pœnitentiæ virtuti, immo gratiæ dei: qui cum ad meliora conuertimur, continuò nobis cooperator efficitur. Si enim' bonus esse malueris, qui prohibeat nullus omnino est: immo est quidem diabolus prohibens, sed profectò nil poterit te eligente meliora, magis autem hoc deo tibi in adiutorium copulāte. Quod si tu certè nolueris, retroq; recesseris, qui nam ille te tutabitur? Non enim necessitate ac violentia, sed cum tua te vult voluntate saluare. Si enim tu seruum habens obedientem te, ac semper horrentem, sæpe etiam recedentem à te, atque fugientem, nequaquam iam illū comprehēdis ac retines, & certè cùm obsequio eius indigeas: multò magis deus, qui non propter suam aliquā necessitatem, sed omnia propter nostram facit salutem, non vult te violēter adstringere: quemadmodum è regione si solam ad placendum ei ostenderis voluntatē, nunquam te ille destituet, quantalibet aduersus te diabolus moliatur. Nos ergo nosipsi causa nostræ perditionis existimus: non enim instanter ad eum accedimus, non interpellamus assiduè, non rogamus quemadmodum pro tanta est dignū causa rogare: sed & si eum adeamus, aliquando ita facimus hoc, quasi non desideremus accipere: neq; cum ea fide qua congruit deprecantes: sed oscitantes prorsus, ac tota mente torpentes, ea quæ videmur postulare negligimus. Et certè vult se à nobis exigi deus, hæc quippe illi omnino vis grata est: nā si vehementius instare viderit exigentes, etiam illa quę non petimus, largietur. Nunc autem liberalitatem suam differt, non quia præstare nolit, sed quia nostra illum delectat exactio. Et propterea tibi aliud quoque posuit exemplum: nunc illius amici, qui noctu instabat petendo: nunc iudicis neque deum timentis, neque hominē omnino reuerentis. Nec verò tantummodo vsq; ad exempla peruenit, sed ipsis quoque operibus ostendit, cùm scilicet Chananæam illam mulierem magno certè dono impletam remisit. In hac verò euidenter ostendit, quoniam deus etiam illa quæ nobis parata nō sunt, dare possit, si vehementius postulentur. Non, inquit, est bonum tollere panem filiorum, & dare canibus: & tamen dedit, quia illa etiam vehementer exegit. Iudæis verò è regione monstrauit, quia desidiosis nec illa quidem tribuat, quæ eis fuerant præparata. Denique illi acceperunt nihil, immo etiam propria perdiderunt. Et ideo quia minimè quæsierunt, ne sua acceperunt quidem: illa verò quia violenter incubuit vendicare, & rem filiorum accepit canis: tantum quippe bonum est fides sedula, & deprecatio perseuerans. Noli ergo dicere, quia tibi sit inimicus deus, tēque omnino nolit audire. Citò tibi respondebit, si assiduè illum, & (vt ita dixerim) molestè interpellare non desinas: & si enim non ob amicitiam, at propter sedulitatem istud efficiet: neque inimicitiarum importunitates, neque vllum patietur impedimentū omnino. Nec dicas, non sum dignus audiri, & idcirco non oro: nam & Chananæa illa etiā talis fuit, sed nihilominº impetrauit. Nec dicas, & multum peccaui, & non possum ad me iratum vocare: non enim meritum tuum deus, sed solam interim considerat voluntatem. Si enim iudicem non timentem deum, neque homines erubescentem vidua inflexit, multò magis bonum iudicem interpellatio assidua. Et si igitur non fueris amicus, & si non ea quæ tibi cōpetere videtur, expostules, & si bona patris luxuriosus absum-

pseris,

Ad quid homo creatus.

Supra.b

Gene.3.d

Amos.3.b

Esa.45.b

1.Par.13.b.c

1.Cor.7.f

Lucæ.9.f &.10.a

4.Reg.21. &.2.Paralip. per totū.

Lucæ.11.a

Lucæ.18.a

Matth.15.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

G pseris, longumq; temporis à facie eius abfueris: & si degener, atque omnium prorsus extremus, & indignantē illum iratumq; conuenias, incipe tantūmodo orare, atque ad ipsum redire, & recipies profectò cuncta, & cōfestim omnem iram pœnamq; restingues. Sed ecce (inquis) oro, & nihil amplius sequitur. Non enim ita postulas, quemadmodum illos legimus postulasse. Chananæam dico, & amicum nocte pulsantem, & viduam iudici frequenter molestam, & filium qui patris cuncta decoxerat: si enim sic orasses, proculdubiò celeriter impetrasses. Nam etsi à te accepit iniuriam, tamen pater est: & si iratus est, tamen amantissimus filiorum est, & vnum est tantummodo quod requirit: non exigere de iniuriis vltionem, sed te videre ad meliora cōuersum, sibiq; iugiter supplicantem. Vtinam nos ita erga illum seruaremus affectum, vt illius viscera nostra charitate flammentur. Sed tantummodo occasionem deus istius ignis requirit, & si modicam scintillam ipse præbueris, ingentem omnino flammam beneficiorum in te eius accendes. Non enim quia iniuriam accepit, irascitur: sed quia tu es author iniuriæ, per quam etiā velut ebrius desipis. Si enim nos cùm simus maligni, iniuriam accipientes à filiis, tamen pro illis dolemus: multò magis qui nullam omnino sentit iniuriam, pro tuo tantùm cō modo qui illā facere ausus es, irascitur. Nam si nos, qui secundum naturam diligimus filios, satis tamen profectò eos diligimus: multò magis ille diligit, qui diligit vltra naturam. Sed etsi obliuiscatur mulier infantē, inquit, vteri sui, ego tamen non obliuiscar tui, dicit dominus omnipotens. Accedamus igitur ad eum, atque dicamus: Etiam domine, nā & canes edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Accedamus, inquam, importunè, immo hoc nunquam est importunè accedere. Sicut enim respirare importunè omnino nūquam est, ita etiam non quidem petere, sed non petere potius importunum est. Sicut enim respirare hoc iugiter indigemus, ita etiam eo quod à deo præstatur auxilio. Quod si voluerimus, facilè illum ad nos poterimus inflectere. Et hoc profectò declarans, atq; ostēdens deū promptum esse semper ad beneficia largienda dicebat, sicut diluculum paratum inueniemus eum. Quotiescūque enim venire, & ad illum voluerimus accedere, expectatas ab illo esse preces nostras continuò sentiemus. Si verò nihil de redundante illo fonte bonitate hauri-
I mus, nostra est omnis culpa, non fontis. Hoc etiam Iudæis imputando dicebat: Misericordia vt nubes matutina, & sicut ros diluculo cadens. Quod verò dicit huiusmodi est: Ego quidem, quæ à me petenda erant, cuncta largitus sum: vos verò quasi quidam ventus vrens aduersus nebulam, roremq; contenditis, & idcirco retrahitur à vobis: ita præ nimia malignitate vestra facitis immensæ liberalitatis dei dona cohiberi, quod tamen ipsum dispensatio prouidētiæ est. Cùm enim nos viderit non mereri, dignissimè proculdubio beneficia sua continet, ne nos vtiq; desides faciat, non dignè inquirētibus largiendo. Si verò paululum in meliora mutemur, & vel tantulum quidem, vt nos saltem peccasse doleamus, supra quàm omnes fontes subitò ebullit, copiosius quàm omne prorsus pelagus effunditur. Quantóque amplius acceperis, tantò ille plus gaudet, & hoc ipso ad dandum plura consurget: diuitias enim suas nostram esse ducit salutem, & ipsam dandi petentibus largitatem: quod certè dicebat Paulus, Qui diues est in omnibus, qui inuocant illum: non enim, nisi quando non postulamus, irascitur: tunc etiam nos solùm, quando nō

Luc.15.c

Esa.49.d

Matth.15.c

Osee.6.b &.13.a

Rom.10.c

poscim*, auersatur. Propterea enim & pauper factus est, K
vt nos diuites faceret: & illa omnia sustinuit, vt nos ad petendum plenius incitaret. Nequaquā igitur desperemus, sed habentes tot occasiones salutis, spesq; meliores, etiamsi quotidie peccemus, accedamus tamen rogantes, proq; delictis assiduè veniā deprecemur. Sic enim & ad peccandum efficiemur absq; dubio tardiores, & diabolum repellemus, & dei in nobis misericordiam prouocabimus, & bona consequemur futura, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxiiii.ex capite.vii.

Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini. Quid igitur, non debemus arguere peccantes? Nam & Paulus hoc dicit, imò ipse rursum Christus per Paulū: Tu quid iudicas fratrem tuum? Et, tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Et iterum: Nolite ante tempus iudicare, quoadusque veniat dominus. Quemadmodum igitur alibi dicit: Argue, obsecra, increpa? & alibi: Peccantes corā omnibus argue? Et Christus quidem in euangelio præcipit: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eū inter te & ipsum solùm: & si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si verò non audierit, adhibe tecum adhuc vnum, vel duos, vt in ore duorū vel trium testium stet omne verbum: quòd si non audierit, dic ecclesiæ. Et certè tam multos constituit increpantes, & non increpantes modò, verumetiam punientes, cùm eum qui nullum horum vellet audire, quasi Ethnicum & publicanum esse præcipit: quemadmodum verò illis etiam clames dedit? Si enim iudicaturi omnino nō erunt, priuabuntur omnium potestate, & frustra illam acceperunt ad ligandum atque soluendum. Nam & aliter si hęc peccandi impunitas obtineret, cuncta pariter disperirent, & quæ in ecclesiis sunt, & quæ in vrbibus, & quæ in domibus singulorum. Nam & dominus seruum, & domina ancillam, & filium pater, & amicum amicus nisi iudicauerint, ad maximum omnino incrementum sui vitia cuncta peruenient. Et quid dico amicus amicum, vbi de ipsis quoque iudicemus inimicis? Nunquam poterimus omnino inimicitias dissoluere, & absq; vllo prorsus ordine, ac distinctione meritorum permixta erunt omnia, atq; confusa. Quidnam hoc sit ergo diligē- M
tius ponderemus, ne aliquis diuersa hæc remedia salutis, leges esse quasdam aut expellendæ pacis, aut introducendæ confusionis, existimet. Et prudentibus quidē ex his quæ sequuntur lucidissimè virtutem istius legis ostendit, dicendo: *Quid uides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ est in oculo tuo non uides?* Si verò plurimis tardorum istud videatur obscurum, pleniùs idipsum elucidare tentabimus. Hic enim (vt apparet) nō generaliter peccata omnia prohibuit iudicari, nec prorsus omnibus istius rei abstulit potestatem: sed his profectò solis, qui cùm flagitiis abundent innumeris, alios de leuissimis quibusque delictis tota temeritate condēnant. Videtur autem mihi etiam hic Iudæos notare, qui de paruulis quoque omnino culpis accusatores amarissimi proximorum, ipsi nihilominus sua nec maxima quidem crimina cohibebant. Quod eis etiam in
Matth.23.d fine euangelij dominus exprobrat: Alligatis, inquit, onera grauia & importabilia: ipsi autem digito non vultis ea mouere. Et decimatis mentham, & cyminum, & anethum: & dereliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem. Ergo in istos quoque sermonem videtur extendere, vt scilicet

Rom.14.b
Ibidem.a
1.Cor.4.a
2.Tim.4.a
1.Tim.5.c
Mat.18.b
&.Luc.17.a

ante

A ante eos compescat & cōprimat, quia ausuri erant accusare discipulos. Et si enim isti nihil tale peccauerant, sed tamen illis videbantur esse delicta: vt nō obseruare sabMatt.23.c batum, vt vesci manibus illotis, ac publicanorum interesse conuiuiis: quod alibi quoq; culicem ait, excolantes, camelū autem glutientes: hic verò constituit & legem,
1.Cor.4.a quæ in cōmune seruetur. Nam & beatus Paulus Corinthios non omnes iudicare prohibuit, sed eos qui audebant iudicare meliores, & in causa non manifesta. Non enim vetuit eos corripere peccantes, neq; infinitè omnes increpauit: sed discipulos profectò, qui de doctoribus iudicabant, & cùm ipsi mille essent malorum rei, insontibus detrahebant: quod hic quoq; Christus notauit, sed eis plurimum etiam incussit timorem, ineuitabile supplicium cōminando, atq; dicendo: *In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de uobis.* Non enim illum condemnas, inquit, sed temetipsum profectò condemnas, & facis tibi terribilius esse iudicium, cogisq; aduersus te diligentissimam fieri etiam de minimis vltionē. Sicut enim in venia peccatorum promerenda, à nobis principia sumuntur: sic etiam in ipso iudicio, à nobis cō demnationis mensura procedit. Nec enim oportet ex-
B probrare delictū, neq; illum qui peccato aliquo sit præuentus insolenter obruere, sed clementer monere: nec persequi iurgio, sed iuuare consilio: nec cum iactatione in eum erigi, sed cum dilectione corrigere. Non enim illum, sed te profectò extremo adiicis ipse supplicio, nō ei vtiq; parcendo, cùm te petit de peccatis suis exercere iudicium. Videsne quemadmodum duo ista mandata leuia sint, & obedientibus ingentium causa existant bonorum, sicut è regione inobedientibus ingentiū malorum? Qui enim remisit proximo, se priusquam illū reatibus liberauit, nihil laborans, cùm vtiq; parcens atque ignoscens de peccatis alterius iudicaret, magnum sibi indulgentiæ thesaurum tali sententia recondendo. Si igitur peccauerit, inquis: non ei dicam, quia malum est fornicari, neque corrigam increpatione lasciuū? sed noli vt hostis, neque vt inimicus exigens vltionem, sed vt medicus remedia profutura conficiens. Non enim dixit, Noli cohibere peccantem: sed, noli vtique iudicare: hoc est, noli effici iudex amarus. Nam & aliter non de magnis, desperatisq; criminibus, quod paulò antè præmisi: sed de illis id dictum est, quæ videntur crimina
C esse, cùm non sint: propter quod ait, Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ est in oculo tuo non vides? Quod certè nunc plurimi faciūt, qui si viderint monachum habere superfluum vestimētum, legem illam dominicam impudenter imponunt, cùm millies ipsi aliena diripiant, & quotidie auaritiæ crimen exerceant. Et si eum cibo vti viderint largiori, accusatores existunt amari, ipsi quotidie crapulati atque temulenti: ignorantes, quia cum propriis admissis hinc quoque sibi congregent maius incendium, omniq; semetipsos excusatione denudent. Vt enim diligentius peccata examinētur tua, legem primus ipse posuisti, sæuerius de his quæ proximus peccauerat iudicando. Ne igitur graue esse credideris, si talia sustineas etiam ipse
Matt.18.d supplicia. *Hypocrita, eiice primùm trabem de oculo tuo.* Hic iam iram vult monstrare plurimam, quam habet in eos qui ista committunt, Quotiescunque enim voluerit ostendere aliquod magnum esse peccatum, magnámque etiam propter illud & pœnam, ab iniuria facit correctionis exordium. Sicut ergo & aduersus illum qui à conseruo suo centum denarios exigebat, cum indignatione dixit: Serue nequam, omne debitum dimi-

si tibi: ita hic quoque, ait, hypocrita. Non enim pietatis D
est tam rigida hæc aduersus delicta sententia, sed inhumanitatis. Et personam sibi quidem dilectionis imponit: opus autē malitiæ implet extremæ, dum falsa proximo opprobria affigit & crimina, & inuadit locū magistri, cùm non sit dignus tenere discipuli: propter quod illum etiam hypocritam nominauit. Qui enim tam acer, inquit, in alienis fuisti, vt etiam exigua denotares, quēadmodum in tuis tam negligens extitisti, vt etiam magna trāscurreres? Eiice primùm trabē de oculo tuo. Vides certè quia non vetuerit iudicare, sed iusserit eiicere primùm de oculo proprio trabem, & tunc aliorum errata corrigere: nā & suauiusquisq; facilius cognoscit, quàm vtiq; cæterorum: & maiora citius prospicit, quàm minora: & seipsum magis amat profectò, quàm proximum. Itaq; si alterius curam gerere cupis, temetipsum antè curato, in quo & manifestius inuenitur peccatum, & grandius. Sin autem temetipsum contemnis, ac despicis: liquet omnino, quia fratrem tuum ipse odio iudices, non studio disciplinæ: nec emendare illum cupias, sed notare. Quòd & si oportet huiusmodi aliquem iudicare, non tamē à te hoc fieri debet, verùm ab eo qui nihil tale commisit. Quia enim magna philosophiæ dogmata & excelsa constituit, ne quis diceret, quoniam in E
talibus philosophari sermone promptissimum est: volens monstrare fiduciam conscientiæ, & quòd in nullo sit horum quæ dixit obnoxius, sed quia cuncta omnino perfecerit, hanc comparationem consequenter inseruit: siquidem ipse quoque erat iudicaturus, dicendo: Væ vobis scribæ & Pharisæi: sed non erat eorum reus, de quibus alios iure culpabat: neque enim aut trabem aut festucam de suo eiicit oculo, sed ab his omnibus purus & mundus, aliorum peccata correxit. Nō enim debet aliquis condēnare alterū, cùm ipse sit reus. Et quid miraris, si dominus posuit hanc legem, quæ etiam à latrone seruata est, qui in cruce dicebat ad socium suum:
Lucæ.23.e Neque tu times deum, qui in eadem pœna es? Protulit enim vocem Christi omnino sententiæ consonantem. Tu verò quidem tuam trabem non modo non eiicis, sed ne sentis quidem: fratris verò non modò vides, sed & iudicas, & eiicere conaris. Velut si aliquis sæuissimo hydrope, vel quolibet immedicabili languore constric- F
tus, hunc quidem etiam negligat, eum verò culpet, qui exiguum in aliqua corporis sui parte non curet tumorem. Si verò malum est propria peccata non cernere, duplex iam aut triplex malum est iudicare alios, & in suo oculo trabem absque dolore gestare. Omne quippe est grauius trabe peccatum. Hoc est ergo quod per hæc, quæ sunt dicta, præcepit, ne scilicet ille qui mille est vitiis obnoxius, acriorem se iudicem in aliorum velit præbere delictis: & præcipuè si hæc esse inueniantur exigua, nō scilicet arguere alterū prohibens atq; corrigere, sed dissimulare propria negligenter, & insultare impudenter alienis. Siquidem ad magnum istud proficeret malignitatis augmentum, & duplex malum iniquitatis inferret. Nam quicunque studet sua quidem, etiam cùm sint magna, negligere: aliena verò amarius delicta discutere, etiā paruula videlicet, ac vilia, duplex sibi importat incommodum: tum quidem propria negligendo, tum verò inimicitias in se, ac simultates omnium commouendo, atque ad extremam omnino feritatem, duritiamq; cordis semetipsum semper acuēdo. Postquam igitur hæc cuncta sanctione saluberrimæ huius legis exclusit, aliud quoque præceptum intulit, dicens: *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis mar-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth. 10.c

Garitas uestras ante porcos. Et certè in consequentibus præcepit, Quod audistis in aure, prædicate super tecta: sed ne hoc quidem mãdatum aduersatur priori, nec indifferenter omnibus prædicari iussit, sed his quos doceri oporteret, præcepit cum fiducia prædicari. Canes igitur hic significat homines in impietate viuentes, spẽmque omnino conuersionis in melius non habentes. Porcos verò, in luto infrenis luxuriæ iugiter commorantes, quos supra omnes huiusmodi doctrina pronunciauit indignos. Hoc ergo & Paulus adstruens, ait: Animalis autẽ homo non percipit ea quæ sunt spiritus dei, stultitia est enim illi, & non potest intelligere. Alibi quoq; corruptionem dixit esse morum, dogmata perfectiora non capere: propter quod iubet ne huiusmodi hominibus cuncta pandamus: fiunt quippe magis, postquã didicerint secreta, temerarij. His enim qui benigno sunt animo atq; prudenti, honestissima apparent, cum fuerint reuelata: imprudentes verò magis ea ignorata reuerentur. Quia verò discere illa naturali ratione nõ possunt, etiamsi ignorantia offensi, id conentur. Neq; enim porcus aliquando nouit, cuius sit precij margarita: & hic ergo, quia nescit, ideo conculcat. Nihil enim hinc affertur amplius his qui eiusmodi sunt, & tamen audiũt, nisi noxa cumulatior. Siquidem ab illis & sancta temerantur, nescientibus vtiq; cuius illa sunt meriti, & ipsi desperatius insolescunt, contraq; nos potius armantur. Hoc est enim quod ait: *Ne fortè conculcent ea pedibus suis, & conuersi dirumpant uos.* Sed ita, inquit, soli si publicarentur, manerent tamen semper inuicti, nec aduersum nos reprehensionum materias ministrarent. Prorsus assentior. Sed nosse tu debes non in illis reprehensionum esse causas, verùm in eis qui porci meruerunt vocari. Sicut etiam calcata brutorum pedibus margarita, nõ ideo quia vilis est conculcatur, sed quia in porcorum incidit vilitatem. Et bene ait, Conuersi dirumpant vos. Modestiam enim simulant, vt secreta condiscant: cùm verò didicerint, repentè alij ex aliis effecti irridenti, insultant, atque illudunt, quasi quadam à se arte deceptis:

2.Tim.4.c Ibidem a Titum 3.c

propterea & Paulus Timotheo dicebat: Quem & tu deuita, valde enim restitit verbis nostris. Et rursus alibi: Increpa huiusmodi: & iterum, Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem, deuita. Non enim ex his quæ didicerint armantur, sed eorum occasione superbus efferuntur, atque insolentia fœdiori cõplentur: & idcirco non exiguum lucrum est in suia illos ignorantia permanere: non enim tam recta temeritate despiciunt. Si verò discant, geminum est omnino damnum, cùm certè & ipsi nihil omnino fructificent, immo magis magisque lædantur, & tibi negocia ac pericula mille commoueant. Audiant hoc loco illi qui impudenter omnibus, ac temerè copulantur, despicabilia ea quæ sunt reuerenda, facientes. Nam & mysteria ideo clausis ianuis celebramus, & eos qui nondum initiati sunt, adesse prohibemus, non quia infirmitatem mysteriorum aliquam deprehẽdimus: sed quia ad participationem eorum illi adhuc quos arcemus, infirmi

Matth.13.b & Mar.4.b Colos.4.b

sunt. Propter quod etiam ipse multa ad Iudæos in parabolis differebat, quoniam non videbant videntes: propterea iussit & Paulus scire nos quemadmodum debeat vnicuiq; responderi. *Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis.* Quia enim magna mirandaq; præcepit, & passionibus esse liberos iusserat, ad ipsum quoque cœlum omnino adduxerat docendo, vt studerent non angelis, neque archangelis, sed ipsi omnium domino, inquantum possibile est, esse consimiles. Discipulos verò non modò ipsos ista perficere, verumetiam alios emendare præceperat, & malos omnes, atque iustos diligenti iusserat cõminatione discerni. Grande autem est in hominibus mentis occultum: ne dicerent, quia importabilia sunt ista prorsus, ac dura. Nam & in consequentibus Petrus ait: Quis potest saluus esse? Et rursus idem: Si ita est causa hominis cum vxore, non expedit nubere. Ne igitur hic quoq; similia proferrent, quanquam etiam in præcedentibus ostẽderit facilia esse præcepta, multas proferens omnino sententias, & sanè tales, quæ illis sufficerent suadere: hic tamen etiam ipsius facilitatis infert coronam, non leue aliquod laboribus eorũ genus consolationis inueniens, auxilium scilicet dei, quod orationum perseuerantia promeretur. Nõ solùm, inquit, vos oportet studere virtutibus, sed ad tantum opus diuinum quoque aduocare præsidium. Veniet enim prorsus, atq; aderit, & vobiscũ certamina ipsa tractabit, ac facilia vobis cuncta perficiet. Propterea, & petere præcepit, eisq; se daturum spopondit: nec tamen obiter postulare iussit, sed cum sedulitate multa & magna petẽtia, crebroq; pulsatu: hoc est enim quod ait, Quærite: si quidẽ ille qui quærit aliquid, cuncta profectò alia mẽte proiiciens, vnũ intẽdit illud quòd solùm requirit, ac præsentiũ rerum nihil omnino cõsiderat. Norunt certè illud quotquot vel auro, vel seruis, vt plerunq; contingit, amissis, experti sunt hanc quã dico diligentiam requirendi. Ex eo quidem quod ait, Quærite, istud ostendit: ab eo verò, quod dixit, Pulsate: vehementer accendi, & ardere prorsus mente præcepit. Noli ergo homo sponte concidere, nève inferius studium impende virtuti, quàm cùm aurum requiris amissum: illud enim frequenter requirẽs, nequaquã forsitan reperis, veruntamẽ cùm omnino nescires inueniendum esse quod fuerat amissum, omnes nihilominus perscrutandi excogitares modos. Hic verò etiam sponsionem Christi tenẽs, quod absq; dubio si quæsieris, accipias, ne minimam quidẽ partem illius studij conaris ostendere: quod si non continuò acceperis, ne sic quidẽ desperare te conuenit. Propter hoc quippe ait, pulsate: vt ostenderet, quia & si non continuò aperuerit, te nihilominus oporteat ad ianuã permanere. Si modò, inquit, meæ nõ vis credere sponsioni, crede vel huic quod à me profertur exemplo. *Quis*, ait, *ex uobis est pater, quẽ si filius suus petat panem, nũquid lapidem porriget ei?* Ab hominibus quidem cùm aliquid exposcis, & molestus omnino, & onerosus videris: deum verò quando id non facis, tunc amplius, vt tibi indignetur, accendis. Si verò permaneas postulando, etiam si non cõtinuò accipias, accipies tamẽ: propterea quippe ostium clausum est, vt tu pulsare cogaris: idcirco non celeriter annuit, vt tu diutius inquiras. Permane igitur in quærendo atq; pulsando, & absq; ambiguitate percipies. Ne enim diceres, quid si petiero, neque accepero? tamen parabolica locum ratione concluſit, de communibus certè rebus sententias proferendo, & exemplis hominum ad impetrandi te fiduciam nutriendo: pérque ista monstrando, quia non solum petere oporteat, verumetiam illa tantũmodo, quę sola sunt poscenda deposcere. Quis enim est, inquit, ex vobis pater, quem si filius suus petat panem, nunquid lapidem porriget ei? Itaque & si non accipis, quia lapidem petis, idcirco non accipis. Nam & si filius sis, non tamen tibi sufficit ad omne quod popoſceris impetrandum, sed hoc ipsum est quod vetaris accipere, quòd cùm sis filius dei, ea quæ tibi non expediunt, deprecaris. Et tu igitur noli aliquando petere, seu

Infrà.19.d Ibidem.b

3.Reg.8. b.&.9.a

A tere, seu quærere secularia, sed spiritalia omnia, & prorsus accipies. Nam & Salomon popoſcit ea quæ opportuit poſcere, & vide quàm celeriter acceperit. Duo igitur adesse oportet oranti, vt scilicet & vehemẽter petat, & illa proculdubiò quæ petenda sunt. Quia & vos, inquit, cùm patres sitis, rogaritamen expectatis à filiis: & si inutile aliquid petierint, dona vestra cohibetis. Si verò illi quod est petendũ, & vtile postularint, annuitis atque præstatis. Et tu igitur ista cõsiderans, nõ desistas, donec accipias, quandiu inuenias ne recedas: nec omnino abeas, quoadusque clausa reserentur. Si enim cum hoc studio mentis accesseris, & dixeris, nisi accepero non recedam, prorsus accipies: modò si talia postulaueris, quæ & illum qui petitur dare deceat, & accipere tibi qui precaris, expediat. Quæ verò ista sunt: si scilicet spiritalia cuncta depoſcas. Et primò quidem his qui in te peccauerãt, incunctanter remittas, ac tum demum accedas ad tibi quoq; veniam postulandã, atq; sine ira & disceptatione sanctas ad deũ manus eleues: si ergo sic petierimus, accipiemus profectò. Quemadmodum verò nunc petimus, risus quidem est nostra petitio, & risus nõ sobriorum hominũ, sed temulentia sauciorum. Quid ergo, &

B quando spiritualia petiero, nec tamen ea fuero consecutus? Non studioſè proculdubiò postulaſti, aut teipſum feciſti qui acciperes indignum, aut certè petere celeriter deſtitiſti. Et cuius, inquies, rei gratia non dixit quæ debeant postulari? Et quidẽ cuncta dixit in his quę memorata sunt, & ostẽdit pro quibus oporteret rogari. Noli ergo dicere, quia accessi ad petendum, nec tamen accepi. Cùm enim non petas deum, ab eo te non accepiſſe causaris: qui & ita te diligit, vt pater sit: & tantum omnes patres dilectione præcellit, quantum in hoc affectu malignitas à benignitate superatur. *Si enim uos*, inquit, *cùm sitis mali, noſtis bona dare filiis uestris: quantò magis pater uester cœleſtis?* Hæc verò dixit, non vituperans humanam naturam, neque mortalium genus malũ esse pronuncians, sed ad exprimendum distinctionis inter deum atque homines pergrande discrimen, & ad comparationem benignitatis suæ, amorem patrum malignitatem vocat: tanta quippe est in illo excellentia charitatis. Vidisti etiam sensum prorsus occultum, qui potuit etiam nimia desperatione deiectum, & ad spes subleuare meliores. Nam hic quidem sub exemplo patrum, redundantiam diuinæ benignitatis ostendit: in superioribus verò de maioribus idipsum probauit, ex anima videlicet, & corpore, quibus nos creator profectò composuit, & nusquam adhuc caput ipsum bonorum, neque suam præsentiam adducit in medium. Qui enim filium suum pro nobis ad occidendum dedit, quemadmodum nobis non cuncta donauit? Nondum enim erat ad vlteriora progressus: sed Paulus quidem hoc ita ponit, ac dicit: Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Ipse autem adhuc eis de humana vult conuersatione disserere: deinde ostendens, quoniam nec orationi solùm debeant fidere ea quæ in ipsis sunt negligentes, neque rursus cùm virtuti studeant, propriæ totum committere voluntati, sed diuinum quoque adiutorium postulare, & ea quæ ipsorum sunt pariter inferre, vtrunque istud frequenter inculcat. Nam & salubriter admonens, plurimùm eos orationi docuit insistere: & cũ orare docuisset, rursus ad eorum quæ agenda sunt cohortationem reuertitur: à quo iterum rediit ad docendum, quia oporteat frequẽter orare: rursus verò, dicendo, Petite, quærite, atque

C

Suprà.6.a

Rom.8.f

pulsate: ad studium illos incitat voluntatis. *Omnia ergo*, inquit, *quæcunque uultis ut faciant uobis homines, hæc & uos facite illis.* Hoc autem dicit, in breui cuncta replicans, & ostendens compendiosam rem esse virtutem, ac facilem omnibus atque manifestam. Neque simpliciter ait, quæcunq; vultis: sed, omnia ergo quæcunq; vultis. Hic enim, ergo, istud non ociosè posuit, sed necessariè prorsus, atque signanter: ac si diceret, Si ergo cupitis audiri, præter illa quæ dixi, etiam ista perficite. Quę verò ista sunt? Quæcunque vultis vt faciant vobis homines. Vidisti certè, quemadmodum & hoc quoque ostendat loco, quia cum oratione opus sit etiã disciplina virtutum. Et non dixit, quęcunq; vis tibi à deo fieri, hæc ipse fac proximo, ne diceres: quonã modo hoc effici potest, cùm ille sit deus, ego verò homunculus? sed quæ vis tibi fieri à conſeruo, ea tu erga proximum, inquit, ostende. Quid vnquam hoc præcepto aut leuius inueniatur, aut iustius? Deinde declarans seruati istius præcepti ante præmia quoq; grande præconium: *Hæc est*, inquit, *lex & prophetæ.* Vnde manifestum est secundum naturam nobis esse virtutem. Domestico siquidem magisterio omnes quæ facere debeamus, agnoſcimus, & impoſſibile omnino nobis est, ad ignorantiæ præsidiũ aliquando confugere. *Intrate per angustam portam, quoniam lata & ſpatioſa uia est, quæ ducit ad mortem, & multi sunt qui intrant per eam: quàm arcta & angusta est uia, quæ ducit ad uitam, & pauci sunt qui inueniunt eam.* Et certè post illa clamat, & dicit: Iugum meum suaue est, & onus meum leue. In his quoq; quæ paulò antè dixit, idipsum omnino signauit. Quomodo igitur hic arctam illam, angustamq; pronunciat? Quam si diligenter inſpicias, hic quoque illam leuem valde dicit, & facilem. Et quemadmodũ, inquies, quæ arcta & angusta est facilis iudicatur? Quia & via est videlicet, & porta: sicut etiam illa ipsa lata & spatioſa via quanquã est, similiter & porta: in vtroq; tamen nihil est omnino constans. Nam cũcta prætereũt, & aspera vitæ huius, & prosperа. Haud verò hoc solùm est facile etiam virtuti, quam certè etiam facilem ipse præstat finis viæ. Non enim transire solùm labores atq; sudores, sed ad bonum quoq; properare finem, (ad facilem vitam quippe contendit,) potest consolationem afferre certantibus: ita & temporale sudorum, & perpetuum coronarum. Et quia prius sunt laborioſa quæ transeunt, postea glorioſa quæ permanent, maximum potest laborum esse solatium. Propter quod & Paulus tribulationem leuem vocauit, non vtique ad qualitatem tribulationum, sed ad certantium voluntatem, & spem respiciens futurorum. Quod enim, inquit, momẽtaneum, & leue est, tribulationis nostræ supra modum sublimitatem æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contẽplantibus nobis quæ videntur, sed quæ nõ videntur. Quòd si nautis minaces illi pelagi fluctus, si tempestates atque hyemes agricolis, si vulnera cædesq; militibus, si grauissimi illi ictus plagæq; pugilibus leues videntur, atque tolerabiles propter spem temporalium, ac pereuntium cõmodorum: multò magis cùm cœlum proponatur in præmio, & ineffabilia illa bona, atq; perpetua, nihil ex præsentibus his aduersitatibus sentietur. Si verò aliqui etiam sic viam istam esse laboriosam putant, de sola eorum profectò desidia oritur ista suspicio. Vide igitur quemadmodum illam facilem etiam aliunde faciat, iubens eos non commisceri canibus, porcisq; se prodere, & à pseudoprophetis cauere, & vndique illos docens debere esse solicitos. Sed hoc quoq; ipsum quòd illam arctam vocauit, maximè ad faciend

D

E

Matt.11.d

F

2.Cor.4.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

G dam illam facilem profuit, per hoc siquidē,vt semper vigilarēt admonuit.Nam sicut Paulus cùm ait:Nō est
Ephe.6.b nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: non idcirco dixit,vt deiiceret animos militū, sed vt potius erigeret: ita hic dominus velut à somno suscitans viatores,viam eorum asperam nuncupauit, Nec hoc tantū illos modo ad vigorem mentis hortatus est,sed illud etiam cōmonendo: quia multos habeat via ipsa ad supplantandum paratos,quiq;,quod est periculosius,non apertè se proferant,sed callidissimè tegant: talis quippe est falsorum natio prophetarum. Sed tu nequaquam, inquit, istud aspicias, quia hæc vel arcta, vel aspera est, nec quia lata & spatiosa est illa contraria: sed quó nam hæc vtraq; perducat. Hæc verò cuncta commemorat, vt alacritatem in nobis voluntatis excusciter, sicut & ali
Matt.11.b bi dicit:Regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Qui enim certamen ingreditur,si videat spectatorem suū ardua ipsius congressionis,horridāque
H mirantem,maiore profectò animi alacritate succenditur.Non igitur angamur, cùm nobis multa in hoc itinere mœsta cōtigerint.Arcta est enī via,& porta prorsus angusta:sed non talis etiam illa est, ad quam tendimus ciuitas.Et idcirco neq; hic oportet sperare requiē, neque ibi triste aliquid iam timeri.Dicēdo verò, *pauci sunt qui inueniunt eam.* segnitiem plurimorum euidēter expressit: ac docuit auditores, vt non ad multorum prospera hæc ac læta respicerent,sed potius ad laboriosa paucorum. Nam plures, inquit, non modò per hanc non ingrediuntur viam, sed eam ne eligunt quidem: quod extremæ est omnino desidiæ.Verùm nequaquam ad multitudinem oportet aspicere,neq; hac exemplorū densitate turbari:sed imitari paucos qui hoc nos itinere cautissimè incedere cohortantur.Nam cùm ipsa via arcta sit,tum etiam plurimi sunt iter facientium,qui ab eius nos excludere conantur ingressu,propter quod intulit, *Attendite à falsis prophetis:ueniunt enim ad uos in uestitu ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Ecce cum canibus,ac porcis aliud quoque insidiarum genus multò illis profectò efficacius ad nocēdum.Illi quippe professi sunt, & omnino manifesti: isti verò fraudulenter obtecti: & idcirco ab illis quidem imperat abstinere, istos verò etiam diligenter examinari, atque discerni,
I quasi omnino difficile sit ad primum illos intelligere congressum, propter quod dixit, Attendite,vt nos ad eos excutiendos redderet acriores.Deinde ne cùm audissent,arctam atq; angustam viam:& quia illos multis aduersantib⁹ per eam oporteret incedere, porcos quoque & canes esse cauendos: cumq; istis aliud quoq; malitiosius genus luporum:ne(inquam)tot tristium rerum aggestione conciderent, ac satis durum putarent, tam multis insidiantibus iter tale conficere, & de omnibus mandatis præterea esse solicitos, malorum quoque illos quæ sub patribus eorum sunt facta commonuit, huiusmodi homines falsos prophetas vocando: nam &
Luc.21.c ante talia contigerunt. Nolite,inquit, omnino terreri. nihil prorsus vobis nouum accidet, nihilq; peregrinū, semperq; diabolus ad oppugnationem veritatis subornat errorem per pseudoprophetas. Hic autem nō mihi significare videtur hæreticos, sed eos qui cùm sint vitæ prauitate corrupti, speciem tamen virtutis induti sunt, qui vulgò impostores vocari solent,propter quod intulit,dicens: *Ex operibus eorū cognoscetis eos.* Nam apud hæreticos quidem saltem vita honesta frequenter ostenditur, apud hos verò nec vita. Quid ergo,inquis, si etiam mores fingant honestos? sed facilè deprehendentur,atque capientur. Talis quippe est natura istius K
viæ,quam vos cōficere præcepi,laboriosa prorsus ac dura: virtutis verò simulator recusat laborem, solamq; sui ostentationem requirit,propter quod etiam de simulatione conuincitur. Quia verò dixerat, *Pauci sunt qui inueniunt eam.* sanctam proculdubiò paucitatem ab eis secernit,qui cùm non inueniant iter illud angustum, tamen se inuenire simulant.Et cæteris præcepit, vt nō ad eos qui virtutis specie teguntur aspiciant, sed potius ad eos qui illam viam in veritate concelebrant. Et cuius, inquies, rei gratia non eos facit esse manifestos,sed no
Rom.16.b bis potius curā huiuscemodi examinationis imponit? Vt profectò vigilemus, simus absq; intermissione soliciti,nō ab apertis modò, sed ab occultis quoq; inimicis cauendo,quos significat & Paulus,dicens:Et per dulces sermones seducunt corda innocentium. Nequaquā ergo turbemur, cùm huiusmodi homines nostraq; ætate plurimos videmus.Nam hos quoq; Christus paulò antè prædixit.Et considera lenitatem: non ait, punite tales, sed tantūmodo ne ab eis lædamini præcauete,& ne incircumspecti, atque immuniti in eorum insidias incidatis. Deinde ne diceres impossibile esse huiusmo- L
di homines deprehendi, rursum similitudinem à i
communi hominum ponit exemplo. *Nunquid colligunt de spinis uuam, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala bonos fructus facere.* Quòd verò dicit,huiusmodi, nihil habent mite, vel dulce, qui oues vsq; ad superficiē mentiuntur, propter quod omnino discretio est. Et ne vel in exiguo quidem ad eorum malitiam cōuenire videatur,naturalibus iam necessitatibus comparat ea,quę ab illis non aliter sunt futura: quo more loquebatur
Rom.8.d & Paulus: Sapientia, inquit, carnis, mors est: legi enim dei non subiicitur, nec enim potest. Quod & idipsum ponit secundò,non est superflua repetitio verborum.Sed ne quispiam diceret, arbor mala affert quidē fructus malos,affert tamen etiam bonos,fitq; ex duplici fructuum qualitate discretio ipsa difficilis. Non est hoc,inquit, omnino: malos verò tantummodo affert, bonos verò nequaquam poterit afferre. Sicut & arbor bona nō nisi iuxta suam naturam fructificare solet.
Quid igitur? Nunquámne homo bonus in malum ver M
sus est,aut malus rursus in bonum,atque multorum omnino in diuersa mutatio talia nobis abundè ministrat exempla?Christus autem non dixit impossibile esse malum ad meliora conuerti,nec bonum negat in deterius posse transire,sed quia quandiu malitiæ affixus est, bonum vtique fructum non possit afferre. Nam transire quidem ad virtutem, etiam cùm sit malus, potest: sed nunquam bonum affert fructū,quandiu in malitia perseuerat.Quid ergo?Dauid,nónne cùm bonus esset,malum attulit fructum? Immo non permanens bonus,sed vtique mutatus. Cæterùm si qualis erat continuò perseuerasset, nequaquam talem fructum tulisset, neque permanens in cœpto virtutis vsu feciſset illa quæ fecit. Hæc autem idcirco præcipuè dicebat, vt eorum quoque qui temerè obloqui etiam innocentibus solent,linguas reprimeret, passimque accusantium ora frenaret. Quia enim plurimi bonos quoque de malorum ingeniis æstimant, vt omni eos excusatione nudaret, hoc intulit: Non enim, inquit, potes dicere, Circumuentus sum atque deceptus. Siquidem manifestam tibi discretionem ex operibus ostendit, & vt etiam discuteres eorum opera,præcepit, ne scilicet temerè cuncta confun-

A cta confunderes.Deinde eos qui puniri nō iusserat, sed tantum caueri, hos quidem cōsolatur qui eorum patiebantur insidias: illos vero deterret, & si nolint ad meliora conuerti,quasi quodam muro,ita supplicij eos cōminatione concludit: *Omnis arbor quæ non facit fructū bonum,excidetur & in ignem mittetur.* Deinde vt sermonē ipsum aliquantulum temperaret,intulit: *Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Ne enim certam illam, & iam iamq; complendam cōminationem videretur inducere,sed eam quæ consilij vicem, atq; admonitionis impleret,hac eorum animos interminatione, atq; examinatione concussit. Quo quidem loco mihi etiam Iudæos videtur notare,huiusmodi fructus sæpe monstrātes: Propterea etiam Ioannis verbis vti maluit, per eadem scilicet rerum vocabula illis supplicium commi-
Matth.3.c nando.Talia quippe etiam ille dicebat,cùm instantem securim,& excidendam arborem,ignemq; inextinguibilem nominaret. Et videtur quidem vna tātummodo pœna esse comburi. Si vero aliquis diligenter expēdat, duplex hoc inuenit esse supplicium. Qui enim in gehē-
B na vritur,& cœlorum regnum prorsus amittit:quæ certè pœna maior est,quàm cruciatus ille flammarum.Noui autem quia plurimi pertimescant gehennam,ego tamē illius gloriæ amissionem multo amarius, quàm ipsius gehennæ dico esse supplicium. Si vero id non possum sermone monstrare,nihil est omnino mirandum. Neq; enim nouimus illorum beatitudinem præmiorū, vt infœlicitatem quoq; de eorum amissione scire possimus.Cæterùm Paulus qui ista comparat,certissimè nouit, quoniam excidere à dei gratia omnium sit profectò miserrimum. Nos autem hoc tunc absq; dubio discemus,cùm experimento cœperimus doceri. Sed istud vt ne patiamur faxis ô vnigenite fili dei, neq; experiamur intolerabile istud, horrendumq; supplicium quàm grande sit: Nam quàm malum illorum bonorum portione priuari,apertè quidem exprimi non potest: tamē prout mihi possibile fuerit,conabor atq; contēdam per exempla vobis illud facere vel ex parte manifestum.Ponamus igitur adolescentem aliquē esse mirabilem,eundemq; & cunctis florere virtutibus,& totius tenere orbis imperium, támq; in omnibus esse perfectū, vt vniuersos erga se homines patrio ardere faciat affectu.
C Quid non ergo istius patrem pati existimatis libenti animo,ne talis filij priuetur alloquio: quod vero vel exiguum,vel grande malum non esse subiturum,modo vt illum etiam videat,atq; illius præsentia perfruatur?Hoc igitur de futura quoq; gloria cogitemus. Neq; enim sic filius patri, etiamsi virtutibus mille decoretur, desiderabilis est atq; mirabilis, vt cœlestium fructus bonorū, ac resolui,& esse cum Christo.Intolerabilis quidem res est etiam gehenna: quis nesciat, & supplicium illud horribile?Tamen si mille aliquis ponat gehennas,nihil tale dicturus est,quale est à beatæ illius gloriæ honore repelli,exosumq; esse Christo,& audire ab illo, Non noui vos:atq; argui quòd esurienti,& sitienti negauerimus cibum & potum.Est enim satius mille fulmina sustinere, quàm vultum illum mansuetudinis pietatisq; plenū,nos tamen auersantem videre,& illos totius tranquillitatis oculos,nequaquam nos aspicere sustinentes.Si enim ille me cùm ei inimicus existerem,eúmq; odissem,atque auersarer: ita est tamen secutus, vt ne sibi quidem parceret,seseq; ipsum in mortem traderet:quando post illa omnia esurientem illum ne pane quidem duco dignū, quibus iam illum potero oculis intuerī? sed hoc etiā illius cōsidera loco lenitatem. Neque enim beneficia sua imputando commemorat, nec quia illi eum despiciat, D
quibus tanta præstiterit:nec enim dicit,te qui cùm non esses,esse te præstiti,& tibi inspiraui animā: qui te supra ea quæ in terra sunt cuncta cōstituī: qui propter te & cœlos,& aërem,& pelagus, & terrā, & omnia quæ existūt, creaui:qui à te inhonoratus sum, & diabolo ipso vilior existimatus:qui nec sic quidem destiti,sed innumera tibi beneficia etiam post ista donaui: qui ob tuam salutē fieri seruus elegi:qui palmis ora temeratus,& faciē sputaminibus aspersus, & seruili supplicio deputatus: vt te de morte redimerem,crucis mortem ipse sustinui: qui pro te etiam in cœlo interpello patrem, qui spiritūsanctum tibi dono, qui te ad regnum inuito cœlorum,qui tibi etiam tāta promisi:qui & caput tuum esse volui, & sponsus,& vestis,& domus,& radix,& pastus, & potus, & pastor,& frater: qui te hæredem cohæredēmq; delegi:qui de tenebris in lumē te duxi:cùm hæc enim, hisq; plura proferre posset,nihil horum omnino commemorat.Sed quid:solùm ipsum profectò peccatum,hìc quoque charitatem ac desiderium quod erga te habet ostēdens.Neque enim dixit,Ite in ignem,paratū vobis:sed, E
paratum diabolo. Et prius dicit, quæ nam illi peccauerint.Et ne tunc quidem cuncta,sed pauca: & ante hos illos qui mandata eius impleuerint in regnum vocat, vt ex hoc quoque ostendat iustē se culpare quos damnat. Quonā ergo supplicio nō sunt verba eiusmodi sęuiora? Si enī hominē aliquis à quo beneficiis affectus est, esurientē minimè despicit: sed etsi fortasse despiciat,certè cū ei ille exprobrare beneficia sua cœperit, eligit magis in terrā omnino demergi,q̄ coram duobus tribusve amicis tale aliquid audire:quid nos patiemur,perpēdite,qui toto iam teste mundo hæc quæ memorata sunt, audiemus,quę ne dominus quidem diceret,nisi & æquitatem propriæ vellet declarare sententiæ? Quod enim haud exprobrans ea proferret,sed quasi satisfaciens,& ostendens,quia non eis frustra, nec absque certa iustitiæ ratione dicturus sit, discedite à me: ipsa satis beneficiorū quæ eis antè cōtulerat liberalitate patefecit. Si vero exprobrare voluisset, omnia illa quæ dixi, adduceret in medium: nunc autem dicit sola illa quæ passus est. Timeamus igitur dilectissimi,huiusmodi tunc audire sermones. Non est lusus hæc vita, immo est quidam præ-
sens vita lusus,sed non est lusus etiam futura. Nunc au- F
tem non tam lusus est vita nostra, quàm aliquid fortè deterius.Non enim tendit ad risum,sed intolerabilem quoque portabit dolorem eis,qui mores suos non matu rè,ac diligenter instituunt. Quo enim distamus à pueris ludendi grātia casulas ædificantibus, nos qui ampla prætoria,& clara construimus?Quę autem dissimilitudo est inter eorum prandiola ad ludum parata, & nostra hæc splendidè ac delicatè apparata conuiuia?Nulla planè, nisi quòd ea nos ad supplicium nostrum sæpe faciamus,quæ illi imitātur ad ludum. Quòd si necdum perspicimus eorum quæ agimus vilitatem,non est profectò mirandum. Nondum enim venimus ad maturitatem virorum, quò cùm venerimus,intelligemus hæc omnia esse puerilia. Nā & illos cùm ad virilem transimus ætatem ridere consueuimus, ob ea certè ipsa quæ cùm pueri essemus,etiam studiosè credebamus esse facienda.Nam & testas aliquando & lutum sæpius aggerentes,non minus gloriabamur, quàm hi qui certatim amplas porticus,& triclinia gaudent superba construere:sed tamen peribant illa,& continuò corruebant.Verùm ne stantia quidem vtilia nobis esse potuissent,sicut ne istæ quidem splendidæ domus, quæ certe iam cœli

ciuem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Ciuem capere non possiint. Sed neque istæ in illis se habitare patietur, qui patriã expectat æternam. Verùm, vt nos pedibus ludicra illa ædificiola plerunque destruimus, ita hęc sapiẽti ille mẽte subuertit: & sicut nos paruulos de illa flentes destructione ridemus: sic isti quoque viri nobis de hac subuersione mœrentibus, non modò rident, sed etiam flent. Siquidem & eorum viscera compassione plena sunt, & nobis ingentia hinc nascũtur incõmoda. Iam igitur in viros transeamus aliquando: quandiu terræ prorsus affigimur, de lignis ac lapidibus gloriantes? Quousq; lusibus occupamur, ac salutem nostram ipsi despicimus, ac prodimus? Nam vt pueri cũ neglectis literis, ad huiusmodi nugas sua studia conuerterint, durissimis verberibus subiacebunt: sic nos quoq; qui in his rebus studium omne consumimus, cùm à nobis spiritalium exigetur operum disciplina, nisi quę reddenda erunt habuerimus parata, horrenda illa supplicia perferemus. Nec erit vllus omnino qui liberet, etiamsi pater, etiamsi frater, vel quilibet alius assistat. Sed hæc quidem, quibus nunc dediti sumus, cuncta pariter euanescent: quæ vero ex istis pœna colligitur, immortalis
H erit atq; perpetua. Quod quidem accidere consueuit in paruulis, quorum puerilis illa constructio à patre tota subruitur: ipsi etiam verberati post lusus cõuertuntur ad lachrymas. Atq; vt hæc ita se habere discas, illud ipsum erga quod maximum studium videtur esse ponẽdum, id est, diuitias, in medium proferamus, & constituamus quamlibet è regione virtutem, & tũc præcipuè illarum perspicies vilitatẽ. Duos igitur homines esse ponamus: nec de auaritiæ opibus sermo sit, sed de honestis adhuc, iustisq; diuitiis. Duo ergo talium opum domini fingãtur, quorum vnus quidem ad pecunias congregandas maria nauiget, terras excolat, multaq; alia reperiat genera lucrandi: quanquam ignoro si hæc faciens iustè patrimonium possit augere. Verùm concedatur istud, & constituatur interim lucra illum iusta conquirere. Iste igitur & agros coëmat, & seruos, & quantacunq; sunt talia, nullaq; ad hæc iniquitate ducatur: alter vero æqualiter locuples vẽdat agros, vendat domos, vasa quoque argẽtea & aurea, atque horum omnium precium indigentibus largiatur, curet ægrotos, in necessitate positos absoluat, alios vinculis eximat, alios eripiat de metallis,
I alios egestatis impatientia ad laqueum conuolantes, in vitæ amorem reducat, liberet de seruitute ac morte captiuos: de cuius vos tandem esse parte malletis? Et certè nondum futura diximus, sed interim ista præsentia. Cuius, inquam, similes esse malletis? congregantis aurũ, an plurimorum pericula submouentis? ementis agros, an hominibus diuersa calamitatum tẽpestate vexatis, semetipsum portam parantis? multo auro argentoq; circundati, an mille laudibus coronati? Nónne enim hic quidem videtur angeli alicuius similis, qui de cœlo ad consolationem hominum, emendationemq; descẽderit? Alter vero nec homini conferendus, sed cuipiã paruulo vanè cuncta & inaniter cõgreganti. Sin autẽ pronunciatis huiusmodi hominem esse ridiculum, extremæq; vecordiæ, quando etiam iniquè opes congregat: quid eo potest infœlicius iudicari? Si enim tanta illius sola derisio est, cùm addita fuerit & gehenna, & regni cœlestis amissio: quibus lachrymis, quibus tandẽ lamẽtationibus prosequendus est & viuus, & mortuus? Sed alteram quoque, si placet, virtutis partem, eiusq; contrariũ ponderemus. Alium igitur rursus hominem proferamus, in summa potentia constitutum, omnibus imperantem, ingenti prorsus honore conspicuum, præclara
præconis sui voce terrificum, cinctum baltheo potesta- K
tis gemino, ac longo præeuntium ordine gloriantem, multorum officiorum stipatum caterua: nõnne magnũ hoc esse quiddam creditur, ac beatum? Age igitur, contra hunc quoq; alium è regione ponamus splendentem virtute patientiæ, humilitate, ac mansuetudine refulgẽtem, & hic tamen patiatur iniurias, atque etiam verberetur, cunctaq; hæc facilè portet, ac fortiter, eosq; à quibus iniurias accepit, benedictionibus prosequatur: respõde, quæso, quis magis horum tibi admirandus videtur? ille inflatus & tumidus: an iste pressus, ac placidus? Nõne rursus hic quidem cœlestibus est virtutibns comparãdus, quæ maxima impassibilitate potiuntur: ille vero homini morbo hydropis, & plurimo prorsus tumore turgẽti? & hic quidẽ medico spiritali, ille autẽ inflatis, ac resupinis. Quid tibi arrogas homo, quia sublimi curru veheris, quia te trahunt mularum quadrigæ? Et quale istud est? Nam & saxa ita plerunque, & ligna, gestantur. Sed speciosa veste circũdaris? Sed & respice pro cultu vestium, virtutum decore fulgentẽ, & videbis te quidem putrefacto iam fœno esse similimum: illũ vero arbori admirabiles fructus ferenti, maximã præbenti cer L
nentibus voluptatem. Tu quippe circũfers pastum vermium, atque tinearum: quæ cùm tibi incubuerint, celeriter te huiusmodi ornatu nudum relinquent. Nam vestimentum & aurum, aliud quidem vermium cibus est, aliud vero terra, & cinis, & iterum terra & præterea nihil: at vero ille qui virtutum decore circundatus est, talem profecto habet stolam, quam non modò tinea, sed ne mors quidem valeat ipsa corrumpere. Siquidem istę virtutes animi nequaquam à terra sortiũtur exordium: fructus quippe sunt spiritus, propterea neque vermium dentibus deputantur. In cœlo nanque huiusmodi vestimenta texuntur, vbi non est tinea, non vermis, nec huiusmodi quicquam aliud omnino. Quid igitur est melius, respõde, quæso, sublimari potentia: an potius inhonoratum iacere? Splendere diuitiis, an squalere paupertate? abundare delitiis, an fame, atque egestate cruciari? Proculdubio melius, atque optabilius inhonoratum esse, quàm in diuitiis, atq; delitiis. Si ergo bona eligis, magis ipsa quàm minima, relinque terras, & transgredere totus ad cœlum. Si quidem præsentia ista vmbræ sunt, & quædam vanitates imaginum: futura autem veritas
rerum immobilis prorsus, ac solida, nec ab vllo tibi ali- M
quando rapienda. Hæc nos igitur omni cum studio diligamus, vt ex horum quæ hic sunt liberemur tumultu, & ad portum illum tranquillissimum nauigantes, multa onusti merce veniamus, & ineffabilibus misericordiæ operibus redundemus: quibus nos omnes cõtingat potiri, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorũ, Amen.

Homilia. xxv. ex cap. vij.

NOn *omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit uoluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum.* Cuius rei gratia non ait: sed qui facit voluntatem meam? Quia hoc interim poterant amabilius audire, quod dixit, citiusq; suscipere: illud autem ad eorum infirmitatẽ nimis erat grande, quod tacuit. Aliter vero idipsũ quod reticuisse visus est, istud dicendo signauit. Præterea hoc quoque possumus dicere, expressum hìc esse manifestè, quia non sit in patris, ac filij voluntate diuersitas. Mihi autem videtur Iudęorum hìc proprie conscientias verberare, omnem prorsus religionem in dogmatum ratione ponentium, de sancta vero conuersatione nihil
omnino

A omnino curantium: vnde illos etiam Paulus coarguit,
Rom.2.c dicẽs: Cognominaris Iudęus, & requiescis in lege, & gloriaris in deo, & nosti voluntatem eius: verùm nihil tibi ex ea accedit quicquam, nisi eadem vitæ integritate declares. Ipse autem dominus non solum id dixisse cõtentus est, sed & maiora longè & terribiliora subiunxit:
Multi, inquit, *dicent in illa die, Domine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus?* Nõ modo ille, inquit, qui habet fidem, conuersatione neglecta, regnum non poterit introire cœlorum: sed & ille qui fide multa etiam splenduit claritate signorum, nec tamen aliquid in vita boni operis exercuit, à cœlestibus similiter ianuis repellẽtur. Multi enim mihi dicent in illa die: Domine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus? Nempe consideras quemadmodũ se quoq; introducat latenter: quia enim prope finem sui est prolatus ad populũ sermo doctrinæ suæ, meritò iam se iudicem esse demonstrat. Nã quòd expectat pœna peccantes, in superioribus euidẽter expressit. Quis vero sit puniens hìc reuelat, nec tamen apertè dixit, ego sum: sed multi, inquit, in illa die dicent
B cõficiens. Si enim iudex ipse nõ esset, quomodo ad eos diceret, *Tunc cõfitebor eis, discedite à me, nunquã noui uos?* Non vtiq; futuri solummodo iudicij tẽpore, sed ne tunc quidem, inquit, quando vos faciebatis signa mirabilia.
Lucæ.10.d Propterea etiam discipulos admonebat: Nolite gaudere, quia vobis dæmonia subiecta sunt, sed quia nomina vestra scripta sunt in cœlis. Et vbiq; prorsus ad plurimã eos curam conuersationis hortatur. Neq; enim accidit, vt homo rectè honestèq; viues, atque ab omnibus vitiis liberatus aliquãdo despiciatur à deo: sed etsi in aliquo errore teneatur, citò illum deus ad notitiam pertrahit veritatis. Verùm sunt quidã qui opinentur mentiri tunc illos ista dicendo, & propterea, inquiunt, nec merebuntur omnino saluari: quod si ita est, ipse aduersus illũ sensum venit, quem voluerat inducere. Voluit enim hoc loco asserere, quòd fides absq; operum sanctitate nil etiã valeat: deinde idipsum vlterius extendens, adiecit & signa, vt videlicet ostenderet, quia nõ modò fides, sed ne ipsa quidem cuipiã mirabilia profutura sint, si ea operatus fuisset absque possessione virtutum. Sin autem illi
C nequaquam ista fecerint, quemadmodum hæc cõficietur assertio? Aliter vero, neq; auderent hi ipsi domino, iam vtiq; iudice præsente, mẽtiri: sed & ipsorum interrogatorìè sermo prolatus, & deinde secuta respõsio hæc eos feciss demonstrat. Illi quippe, quia contrarium expectationis suæ finem videbunt, quia hìc fuerint mirabilia faciendo consipicui, vbi se intelligent puniendos, quasi stupentes dicent, atq; mirantes: Domine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus? Quemadmodũ nos auersaris modo? Quid sibi vult nouus iste finis, nec à nobis aliquando prouisus? Sed mirentur illi qui, cùm tot signa fecerint, punientur: tu vero nihil omnino hoc mireris. Omnis quippe gratia donum est solummodo largientis. Illi autem nihil ei de proprio attulerũt, propter quod etiam meritò puniuntur, qui erga eum à quo ita honorati sunt, vt talia etiam indignis dona conferret, ingrati existere maluerunt, tantorumq; beneficiorũ prorsus immemores. Cur, inquis, iniquitatis operarij mirabilia fecerunt? Sunt quidam qui dicant eos non eo tempore quo signa faciebant operibus iniquis vacasse, sed postea esse mutatos, & ad iniquitatis opera conuersos. Sed si id esset, alio rursus modo falsum esse mõstraretur illud quod dominꝰ curauit adstruere. Quod enim studuit ostendere, istud profectò est, quoniam neque fides, neque mirabilia quicquam valeant si nõ assistat vi- D
ta. Quod certè dicebat & Paulus: *Si habuero omnem fi-* 1.Cor.13.a
dem, ita vt montes transferam, & nouero mysteria omnia, & si habuero omnem scientiam: charitatem autẽ non habeã, nihil sum. Qui igitur isti sunt, inquies? Multi profectò credentium acceperant dona gratię, ex quibus erat ille, qui cũ in Christi nomine dæmonia eiiceret, non tamẽ eum etiam sequebatur: qualis erat & ipse Iudas. Nam hic quoq; quanquam esset malus, gratiæ tamen munus acceperat. Quinetiam in veteri testamẽto idipsum qui quærit inuenit, videlicet in ipsis quoq; indignis, ad aliorum vtilitatem gratiam frequenter operatam. Quia enim nõ omnes in omnibus idonei sunt reperti: nam alij quidem vitæ erant honestate conspicui, non tamen pari etiam ardore fidei feruebant: alij vero è contrario fidei bonum absq; vitæ honestate seruabãt: per vnius atq; eiusdem ineffabilem gratiæ largitatem, & illos æquè hortabatur, vt fidem studerent habere maiorem, & hos, vt essent etiam in conuersatione meliores. Et idcirco cùm eis ad liberalitatem maxima gratiæ dona præstabat: *uirtutes*, inquiunt, *multas fecimus: sed cõfitebor illis, quia nunquam noui uos.* Nunc quidem se esse E
amicos putant, tunc vero scient, quia non vt amicis ista donauit. Et quid omnino miraris si hominibus, quanquam vitæ suffragia non habentibus, ipsum tamen credentibus, gratię suę dona largitus est, quãdo tale aliquid in his etiam qui vtroq; hoc nudabãtur bono inuenitur
operatus? Balaam quippe à fide ac probitate vitæ erat Num.24.c
prorsus alienus, sed tamen operata est in illo dei gratia, in ædificationem proculdubio cæterorum. Et etiã Pha-
rao talis extiterat, verũtamen ipsi quoq; ostẽdit futura. Gene.4.a
Et Nabuchodonosor iniquissimus fuit, sed huic quoque Danię.2.ab
etiam ea quæ in nouissimo seculo futura sunt, reuelauit: sed & ipsius filio qui facilè patrem impietate superauerat, mirabilia futura patefecit, per quẽ certè omnia maxima dispensationis suæ opera monstrauit. Quia igitur & tunc ipsa adhuc erant euangelicæ prædicationis exordia, multaq; oportebat diuinæ potentię clarore documenta, plurimi quoq; indignorũ accipiebant dona gratiæ: verũtamen nihil propter hæc illi signa lucrati sunt, sed magis etiam punientur, propter quod & terribilem minatur eis sermonem dicendo, nunquã noui vos. Mul-
tos quippe hic odit, atq; auersatur etiam ante iudicium. F
Timeamus igitur dilectissimi, maximamq; curam sanctæ conuersationis adamemus, nec putemus minus aliquid nos habere, quia nos modò signa nõ facimus. Nihil nanq; tũc nobis propter illa amplius reddetur, sicut nec minus dabitur, quia signa non facimus, si vtiq; omnibus studuerimus abundare virtutibus. De mirabilibus siquidem nos absq; dubio debitores efficiemur dei: pro bene autem acta vita deum habebimus debitorẽ. Quia igitur cuncta perfectè de virtute disseruit, & simulatores eius plurimos ac diuersos esse monstrauit, cùm eos qui ad ostentationem sui orant atq; ieiunãt, tum etiam eos qui simplicitatem ouium tãtummodo habitu profitentur, tum illos quoque qui doctrinæ ipsius studio mã lignitatis aduersi sunt, quos etiam porcos & canes vocauit: hinc iam præceptis suis consolationem rursus admiscens, ostendit quantum sit virtutis commodum, quantum etiam malignitatis incommodum. *Omnis*, ait, *qui audit uerba mea, & facit ea, assimilabitur uiro sapienti.* Quę quidem passuri sunt, qui mãdata non faciunt, quãuis faciant signa, sine dubio audistis. Oportet ergo vos discere, quibꝰ sint illi fruituri bonis, qui omnia quę præcepta sunt, obedienter impleuerint: qui certè non in futuro tan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

turo tantum, verũetiam in isto seculo de obseruati euãgelij vtilitate gaudebunt. *Omnis*, inquit, *qui audit uerba mea, & facit ea, assimilabitur uiro prudenti.* Cõsidera quàm admirabili ornetur varietate doctrine, modò quidẽ dicens: Non omnis qui dicit mihi, domine domine, seq; ipsum reuelans: modò vero inferens, qui facit voluntatem patris mei. Et rursus iudicẽ se demonstrans, *Multi*, inquit, *dicent mihi in illa die: domine domine, nõne in nomine tuo prophetauimus? & dicam illis, nũquam noui uos.* Hìc quoque rursus ostẽdit habere se omnium potestatem, propter quod ait, *Qui audit uerba mea hæc.* Quia enim cũcta disputauerat de futuris, regnũ commemorando cœlorum, & mercedem ineffabilem pollicendo, & consolationem dei, & quantacunque sint talia, vult eis etiam hinc tribuere fructus laborum, & ostendere quanta sint in præsenti quoq; vita beneficia virtutis. Quod eius ergo primum beneficium est? Tutum viuere, atq; munitum, nulliq; aduersantiũ rerum in prædã patere, quinimmo cunctis quæ obsistunt superiorem omnino consistere. Cui bono quid vnquam inueniatur æquale? Hoc enim ne ille quidem ipse sibi præstare posset, qui diademate coronatur. Solus enim, & quidem multo cum cumulo bonorum suorum possidet firmitatem, qui potentissima virtutum cohorte munitur, atque inter hos tumentes seculi fluctus plurima tranquillitate perfruitur. Hoc est enim omnino mirabile, quia cùm nulla serenitas sit, immo cùm sit valida tempestas & crebra tentationum, ipse ne tãtulum quidem poterit commoueri. *Descendit*, inquit, *pluuia, uenerunt flumina, flauerunt uenti, & impulerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat supra petram.* Hìc autem & pluuiam, & flumina, & ventos translatione verborum afflictiones, & ingruentia hominibus pericula nuncupauit, calumnias videlicet, insidias, fluctus, interitus, aliorum impugnationes, desertiones suorum, cæteraq; omnia vitæ præsentis incommoda. Sed nulli, inquit, horum talis anima succũbit. causa vero istius firmitatis est, supra petrã esse fundatam. Petram hìc autem doctrinæ siæ munimentum vocauit. Siquidem omni petra illius sunt fortiora præcepta, & obedientem deo cunctis præstant tribulationũ fluctibus celsiorem. Quicunq; enim diligenter hæc custodit, ac fortiter, non modò hominibus nocere cupiẽtibus, verumetiam ipsis dæmonibus sibi insidiãtibus superior eminebit. Quia vero non ad hinnientem doctrinæ pompam ista dicantur, Iob certè testis est: qui vtique & omnes diaboli in se excepit ictus, & tamen permanebat immobilis. Idipsum testantur & apostoli, qui torrente totius orbis in se pariter irruente, tyrannorũ scilicet, atq; populorum, Iudæorum atq; gentilium, & suorum & alienorum, & diaboli prorsus & dæmonum, ad cunctas coniuratas aduersus se impugnationis machinas, pulsata fluctibus rupe firmius constiterunt: quodq; est adhuc amplius, omnia ista domuerunt. Quid igitur hac vita beatius possit inueniri? Hoc enim non magnitudo diuitiarum, non corporis fortitudo, non potentia vlla, non gloria, non quicquam horũ simile poterit polliceri, sed possessio sola virtutis. Non est enim, non est omnino alteram inuenire vitam malis omnibus liberam, nisi hanc profectò solam. Et testes huius rei vos certè ipsi estis, qui aulicas nostis insidias, & illos strepitus ac tumultus, qui domos diuitum sæpe subuertũt, nostis. Sed in apostolis tale omnino nihil contigit. Quid igitur? Nihilne erga illos huiusmodi factũ putamus? Nihilne illi ab aliquo triste perpessi sũt? Hoc est enim præcipuè, maximeq; mirabile, quia cùm plurimas quidẽ illi paterentur insidias, maximeq; in illos tempestatũ turbines frequenter irruerent: nequaquam tamen eorũ animos labefactare potuerunt, nec eis aliquẽ incutere mœrorem. Obtinuerunt vbiq;, vbiq; valuerunt, nudis omnino corporibus nauigando, cunctaq; aduersa vincendo. Et tu igitur si volueris cũ diligenti omnia cautione perficere, cuncta hæc impugnationum genera ridebis. Si enim fueris harum adhortationũ munitus armis, nulla tibi oppugnatio poterit inferre mœstitiam. Quid enim nocebit, qui diuersas contra te molitur insidias? pecunias fortè tibi diripiet? Sed etiam ante illius minas, hæc vniuersa iussus es despicere, & cum tãto perfectionis cumulo, vt ne ab ipso quidem domino tale aliquid postulares. Sed recludet in carcerem? sed & ante carcerem ita te viuere vtiq; præcepit, vt toti iam mundo omnino esses crucifixus. At malignitate obtrectationis macerabit? sed ab hoc quoq; dolore te Christus eripuit, multam tibi pro susceptis maledictionibus pollicendo mercedem: sicq; te esse mundum iubendo ab ea quę inde oritur ira, atq; tristitia, vt tibi pro inimico etiã orare præceperit. Sed exagitabit te vndiq;, & afflictionibus mille circundabit, sed clariorem tibi profectò texet coronam, sed afficiet te plagis, vel etiam interficiet: & idcirco rursus tibi maiora præstabit, suóque te scelere, ad martyrij palmam prouehet, citiusq; ad tranquillissimũ portum ire compellet, amplioris tibi proculdubio mercedis occasionem ministrans, teq; ab illius diei timore liberans, quo diuersorum actuum ratio in cõmuni reddenda est. Quod autem præcipuè mirandũ est, non modò nihil omnino lædunt, qui talibus insidias machinãtur: sed eos etiam faciunt oppugnatione meliores. Cui bono quid vnquam simile valeat inueniri, talem vitam videlicet elegisse, qualis hæc sola est? Quod enim dicere semper soleo, id nunc quoque inculcare non desino. Vbiq; ferè ex vtroq; auditorum operatur salutem, tum amorem virtutum, tum horrorem inserẽdo vitiorum. Quia enim dixerat, arctam & angustam viam: rursus huic afferens cõsolationem labori, quàm tuta sit via ipsa, quamq; etiam suauis ostendit: sicut etiam contrarij illius itineris & asperitatem plurimam, & maxima indicauit esse discrimina. Vt enim virtutis in præsenti beneficia monstrauit: ita etiam vitiorum pandit incõmoda. Quia enim futurũ erat, vt ipsa quidem dicta aliqui mirarentur, nec tamen bonorum documenta operum præberent, preueniens eos terret, ac dicit: quia etsi bona sint quæ dicuntur, nequaquam tamen ad animæ firmitatem sufficit solus auditus, sed obedientia quoq; sit necessaria, quæ certè operibus ostẽditur. Nam totum profectò in his præcipuè consistit. Itaq; hìc iam interim sermoni suo terminum posuit, vbi maximè vigentẽ in eis timorem reliquit. Sicut enim ad studia virtutum, nõ solum de futuris eos præmiis incitauit, promittendo regna cœlorum, & ineffabilem omnino mercedem, & cõsolationem futuram, ac bona prorsus innumera: sed etiã de præsentibus, dum scilicet petræ nomine firmum atq; immobile culmen veritatis ostẽdit. Sic etiam ab amore vitiorum non modò suppliciis deterret futuris, excidendam commemorando arborem, ignémq; inextinguibilem; & à cœlesti regno exclusionem minando & dicendo, Non noui vos: sed de præsenti quoq;, dũ translatione verborum, domus commemorauit ruinã. Hoc quippe ipso vehemẽtiorem fecit profectò sermonem, quo illum etiam comparatione vestiuit. Non enim tãtum etiam sententia eius pondus habuisset, si simpliciter dixisset, ac nudè: Insuperabilis erit, qui virtute munitur, & facilè

& facilè in prædam patebit vnusquisque vitiosus: quantum certè nunc obtinet, cùm ad ipsum cumulatius exprimendum, & petra, & arena, & domus, & flumina, & venti, ac pluuiæ proferuntur. Et *omnis audiens*, inquit, *sermones hos meos, & non faciens, uiro stulto similis iudicabitur, ei scilicet qui domum suam super arenam ædificat.* Bene autem auditorem huiusmodi stultũ vocauit. Quid enim possit stultius, quidve infœlicius inueniri, super arenam ædificante domum, & laborem quidem necessariò sustinente, fructu vero ipsius laboris ac requie non fruente, perq; hoc etiam supplicia debente? Quòd autem vitiis obnoxij laborent, omnino manifestum est: itaq; & raptor, & adulter, & calumniator multum laborãt, & plurimum afflictionis profectò sentiunt, vt vel malitiam, vel luxuriam suam ad profectum possint operis adducere: sed non modò nullũ de huiusmodi laboribus fructum pariunt, verumetiam damnum grande patiũtur. Galat. 6.b Nam & Paulus hoc significando dicebat: Qui in carne seminat, de carne & metet corruptionẽ. Huius omnino sunt similes, qui ædificant in arenis, in fornicatione vidélicet, atq; luxuria, in iracundia, & cæteris talibus. Hu- 3.Reg.17. & seq. iusmodi erat & Achab, sed non & Helias: etenim é regione ponentes & virtutes & vitia, diligẽtius quàm sint hæc inter se diuersa consideremus: nam hic quidem super petram ædificauit domum, ille vero super arenam. Et idcirco ille diademate coruscus ac purpura cõtremi scebat prophetam, sola certè pelle circundatum: tales etiam Iudæi, sed non & apostoli. Nam pauci hi cùm essent, atq; etiam vincti, firmitatem petræ constantię virtute superabant. Illi vero qui plurimi armatiq; constiterant, arenarum imitabantur instabilitatem, deniq; quasi trepidi cedentesq; dicebãt: Quid faciemus hominibus istis? Vides nempe stupenda rerum angustia coartari, non comprehensos & vinctos, sed comprehendẽtes, atq; etiam vincẽtes, quo quid magis nouum valeat inueniri? Tu alterum vinculis adstringis, & ipse potius coartaris: & meritò: siquidem cuncta ædificas in arenis. propterea & imbecilliores omnibus erant atq; dicebãt: Act. 5.e Quid facitis, volentes inducere super nos sanguinẽ hominis huius? Quid agis? Cædis, & metuis: aliũ persequeris, & ipse formidas? Tu iudicas, & tamen tremis: ita est quippe malitia infirma. At nõ similiter & apostoli: sed Ibidem. 4.d quonam modo? Non possumus, inquiunt, nos qui vidimus & audiuimus non loqui. Considerasti certè grande inuictæ mẽtis excelsum. Vidisti petram vndarum murmura deridentem. Vidisti domum contra vẽtorum flatus prorsus immobilẽ. Quod enim multò est amplius admirandũ, non modò deterriti per aduersa non sunt, verumetiam maiorem inde assumpsere cõstantiam, & persecutores suos in trepidationem maximam compulerunt. Quicunq; enim adamãtem percutit, magis ipse percutitur. Et qui aduersus stimulum calcitrat, sine dubio ipse compũgitur, suisq; propriis ictibus vulneratur: & qui impugnat virtutem tenentes, ipse profectò subruitur: & malitia tantò efficitur infirmior, quantò cõtra virtutem diutius præliatur. Et sicut qui ignẽ oblĩgat in vestimento, illum quidem non extinguit, vestem vero comburit: ita etiam qui in virtute positos persequebantur, comprehendebant, ac sæpius colligabant, illos quidem reddebãt ex his omnibus clariores, se autem omnino perdebant. Etenim quantacunq; ob iustitiam passus fueris aduersa, tantò ingentior efficeris, & firmior: quantoq; studuerimus cœlestem honorare philosophiã, tãtò magis nullius prorsus alterius indigebimus. Quãtò autem nõ indiguerimus alterius, tantò fortiores erimus omnibus, atque omnibus celsiores: talis profectò erat Ioannes. Illum quidem contristare poterat omnino nullus, ipse autem Herodem mœrere faciebat. Nam ille quidem inops rerum, aduersus regem constãter insurgit: hìc vero diademate, ostroq; fulgẽs, & mille aliis vmbræ istius ornatus insignibus, tremit ac formidat pauperem prorsus ac nudum. Sed nec absciscum eius caput securè poterat ac libenter aspicere, quia post mortem quoq; Ioannis in illo terror vigebat: audi itaq; quid dicat, Hic est Ioãnes quẽ ego interfeci. Hoc enim quod Lucæ.9.a ait, interfeci, non est semetipsum superbius efferentis, sed timorem suum vtcunque solãtis, & conturbatę mẽti solicitè suadẽtis, ipsum esse qui à se fuerat occisus: tãta est vis quippe virtutis, vt post mortem quoque sit viuẽtibus fortior. Nam & cùm adhuc in eremo prædicaret, multarum domini diuitiarum veniebant ad eũ, atque dicebant: Magister, quid faciemus? tanta certè ha- Lucæ.3.b betis, & à nihil habente cupitis viam vestræ fœlicitatis addiscere, ab inope locupletes, ab eo qui nec domũ possidet militantes? Quid vero iste? etiam Helias erat, propter quod eadem libertate & regem increpat & populum: nam ille quidem dicebat, Vsquequo claudicatis vtroque poplite vestro? Iste vero, serpentes genimina vi- Matt.3.b.&c Lucæ.3.b perarum: & ille quidem imputabat aliquando regi, Tu 3.Reg.18.c perdis Israël, & domus patris tui, hìc autem dicebat Herodi, Non licet tibi habere vxorem Philippi fratris tui. Matth.14.c Vides certè petram, vide rursus & arenã quàm facilè, quàm citò cedit aduersis, quàm facilè per cũcta subruitur: adeò est imbecillis nequitia, etiãsi honore regis iuuetur, etiamsi præsidio multitudinis, atque vniuersa huiusmodi potentia fulciatur: omnes tamen quorum pectoribus inest, cunctis omnino rebus fragiliores facit. Et idcirco nec simpliciter ruit, sed cum magno etiã fragore collabitur. Et facta est, inquit, ruina eius magna. Neque enim exiguarum, leuiumq; rerum periculũ est, sed de animę discrimine, de immortalibus suppliciis sustinendis, deq; cœlestis regni amissione res agitur. Quinetiam præter ista tam grandia in præsenti quoque seculo nimis ærumnosæ vitæ, atque omnibus miseriori malitiæ sectator addictus est, cũ timoribus assiduis, atque etiam mortibus sub diuerso onere curarum & trepidationum angore viuendo. Quod certè ille sapiens significando dicebat: Fugit impius nemine persequente. Hu- Prou.28.a iusmodi quippe homines etiã vmbras tremunt, etiã de amicis pericula suspicantur. Multò itaque de inimicis magis, quinimmo etiam seruulos reformidant, & non modò notos sibi homines: sed & prorsus ignotos: atque supplicium ante illud futurum, hìc iã sibi tormenta etiã multiplicant. Et hæc omnia Christus manifestando signabat, cùm diceret, *Facta est ruina eius magna.* Ibi aperto prorsus fine bona hæc præcepta concludens, eos qui non plenè credũt futura, de præsentibus vitia fugere cohortatus est. Etsi enim maius longè profectò doctrinæ põdus, est futuris vel prouocare præmiis, vel deterrere suppliciis, tamen crassiores quasque animas hic magis sermo cohibet, atque à studio malignitatis abducit. Propter quod etiã tali fine sermo eius impletus est, vt magis in eorum mentibus tam vtilis sententia figeretur. Hæc igitur scientes omnia, & præsentia scilicet & futura, vitia cuncta fugiamus: amplectamur vero virtutem, ne vanè atque inaniter laboremus: sed & hìc certo munimine, & ibi cœlesti gloria perfruamur: Quam omnibus nobis cõtingat adipisci, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperiũ in secula seculorum, Amen.

Homilia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xxvi.ex cap.vij.& .viij.

G *T factum est cùm consummasset sermones istos, mirabantur turbæ super doctrina eius.* Certè videtur fuisse consequẽs, vt quasi de oneribus præceptorum dolerent, ac velut quodam torpore fatiscerent, considerantes subtilia sibi dictorum: nunc vero econtrario etiam admirantur,& laudant. Tanta quippe erat virtus docentis, vt plurimi audientium ea quæ dicebantur, adamarant,& in admirationem maximã cogerentur, deq; ipsa delectatione dictorum persuasionẽ cohortationis acciperent, nec cùm sermonem ipse finisset, vsquam omnino discederẽt. Neq; enim, quia descendit ẽ monte, idcirco auditorum est frequentia dissoluta, sed descendentem quoq; omne illud sequebatur theatrum: tãta quippe illis dictorum suorum infuderat voluptatẽ. Admirabantur vero eius inter multa alia præcipuè potestatem. Non enim quasi ex alterius persona præcepta ponebat, sicut Moses fecerat, ac prophetæ: sed ferè vbiq; se indicabat esse, qui imperandi authoritatem teneret. Deniq; cùm præcepta ipsa sanciret, sæpe
Matth.5.d. &c. dicebat: Ego autem dico vobis: & terribilis illius iudicij faciens mentionem, se monstrabat esse iudicem, de
H præmiis atq; suppliciis: & certè hìc quoque consequens erat illos etiam per ista turbari. Si enim pharisæi ipsis illum ostendentem operibus potestatem sæpe, nec exagitare timuerunt,& lapidare moliti sunt: quantò magis hi, cùm audirent sola verba, quæ istud signãter ostẽderent, penè etiam consequenter poterant in scandalũ concitari: præsertim cùm hæc inter ipsa adhuc principia diceret, & priusquam ipse potentiæ suæ documenta præstaret. Sed tamen isti nihil tale patiuntur. Quando enim bona audientis & grata mens est, facilè assentitur sermonibus veritatis. Propterea enim illi quidẽ signis ipsis domini omnino potentiam prædicantibus, scandalum de potestate patiebantur operãtis: isti vero cùm solum audissent, nudumq; sermonem, ei tamen sedulò iungebantur, eiusq; vestigiis inhærebãt: hoc nanq; signi-
Cap. VIII. ficans euangelista dicebat, *Quoniam secutæ sunt eum turbæ multæ.* non aliqui scribarum videlicet ac principũ, sed qui erant à malitia liberi incorruptæq; sententiæ, & per totum prorsum euãgelium hos ei cernis affixos. Siquidẽ cùm doceret, audiebant silẽtes, nihil vtiq; perstrependo, nec alicuius quæstionis obiectu cõsequentiã
I interrumpendo doctrinæ, neq; pharisæorum more tentantes, & reprehensionem aliquam in illo reperire cupientes. Itaq; etiam sermone finito permanebant, sequẽtes illũ atq; mirantes. Tu vero domini perpende sapientiam, quemadmodum dispensationes etiã suas pro vtilitate variat audientium, vt nunc quidẽ à signis ad verba transeat, nunc autem à doctrina migret ad signa. Nã & priusquam in montem præcepta daturus ascenderet, multos vtiq; curauit, vt his quæ dicenda erant, viam pararet. Et rursus prolixo hoc doctrinæ suæ sermone finito, ad facienda nihilominus signa regreditur, vt ex his profectò dicta confirmet. Quia enim quasi habens potestatem docebat, ne putaretur ostentatio esse quædam atq; præsumptio: genus istud docẽdi, idipsum etiam operibus exercet. Curat enim quasi habens proculdubio potestatem, vt nihil iam omnino turbentur, ita eum audientes docentem, quemadmodum vident etiam signa facientem. Cùm enim de monte descenderet, accessit ad eum leprosus, dicens. *Domine si uis, potes me mũdare.* Magna est prudentia accedẽtis,& fides. Nõ enim quasi inconsideratus sermonẽ docentis incidit, nec illud auditorum theatrum importunus intercidit, sed expectauit tẽpus aptissimum, & descendẽti iam ei opportunis- K
simè supplicauit. Nec sanè negligenter ac tepidè, sed cũ Mar.1.d
ingenti mentis ardore. Nam sicut alter euangelista dicit, supplicauit fixis in terra genubus aduolutus, cumq; fide pura prorsus & vera, ac ipsa existimatione dignissima. Non enim dixit, si orauueris, potes me mũdare: neque ait, domine mũda me: sed ipsi cuncta cõmisit, eumq; conferendæ sanitatis dominũ esse confessus est, atq; in ipso constituit omnium potestatem. Quid vero, inquis, si praua erat opinio leprosi? Proculdubio illã quidẽ destrui, istum vero corripi oportebat & corrigi. Putásne igitur hoc facit? Nequaq̃, sed è regione totum quod dixerat,& assensione prorsus,& operatione confirmat. Et idcirco non dixit, mundus esto, sed: volo, mundus esto: vt non iam vltra illius opinionem, sed domini voluntatem sanitatis munus sequatur. At non ita & apostoli, sed quonammodo? Quid igitur, cùm eos homines obstupuissent, sic miramini nos (inquiũt) quasi propria potestate,& virtute fecerimus hunc ambulare? Dominus autem cùm multa fuisset mediocri sermone locutus, sæpe etiam quæ infra gloriam eius iacerẽt, modò vt dogma veritatis insereret: hìc tamen plurimis de ipsius po- L
testate mirantibus, quid ait? *Volo, mundus esto.* Et certe tot signa,& talia operatus, nunquam hoc verbo vsus refertur. hìc vero vt de potestate sua opinionem & leprosi firmaret & populi, addidit, Volo: & non solum id quidẽ dixit verbo,& non impleuit effectu: verùm è regione continuò opus sermonem secutũ est, Si vero non bene ille dixisset, sed blasphemia fuisset vlla quod dixerat, cohibenda fuerat virtutis operatio. Nũc autem cessit extẽplo iussui natura, cum tanta vtiq; celeritate, quãta deum cõuenit operari, & profectò maiore quàm euangelista memorauit. Nã confestim quoq; ipsum multò est tardius illius operis celeritate, quo leprosi est facta curatio, non autẽ ait, simpliciter: Volo, mundus esto: sed extendens manum, tetigit eum. Quod est certe inquisitione dignissimũ. Cuius enim rei gratia, cùm eum voluntate ac sermone mũdaret, extendens manũ suam adiecit,& tactum? Mihi prorsus videtur, non ob aliã illud fecisse causam, quàm vt huic quoq; ostenderet, non se subditum legis esse, sed dominũ, & quia cuiq; mundo nihil sit prorsus immundum. Propterea Helisæus quidẽ 4.Reg.5.d
neq; videt Naaman, sed & scandalizatum esse audiens, M
quia eum nec inspicere voluisset ipse, nec tangere diligentiã legis obseruãs, nihilominus manet domi, eúmq; ad Iordanis fluenta mittit lauandum. At vero Christus ostendit, quia non vt famulus, sed vt dominus curet ac tangat. Non enim tangentis manus immunda est facta per lepram, sed per sanctam manum leprosi corpus omne mundatum. Non solùm enim corpora curaturus, sed animas quoque ad veram philosophiam inducturus aduenit. Sicut ergo vesci manibus illotis omnino non prohibet, optimam illam profectò legem de indifferẽtia inducens ciborum: ita hic quoque ostẽdens animas oportere curari eorum, quos ab exterioribus immunditiis liberauerat, etiam interiora purificat, & animæ tãtùm lepram docet esse metuendã, quod est vtique peccatum. Cæterùm leprosum esse corpore, nullum potest impedimẽtum afferre virtuti. Primus itaque leprosum ipsum tangit, atque ex tanto populo nullus accusat. Nõ erant quippe ibi iudicia corrupta, neque spectatores liuore vitiati. Propterea non modò non calumniati sunt signum, verũetiam cum stupore venerati: procul quippe ab huiusce modi criminationibus recesserunt, potẽtiam eius de ipsa quoque operis celeritate mirãtes. Cũ igitur curasset

A curasset corpus eius, ne cui id diceret imperauit: sed vt
Leui.14. ostenderet se sacerdoti, & munus offerret quod præcepit Moses in testimonium illis. Sunt quidã qui opinantur hoc eum propterea iussisse, ne scilicet per malitiam sacerdotes non eum dicerent fuisse mundatũ. quod qui putant, stultissimè atq; ineptissimè suspicãtur. Non enim sic eum ille mundauerat, vt emundatio ipsa esset ambigua: sed & perfectè omnino mũdauit, & nulli hoc eum iussit etiam fateri, docẽs quàm esset alienus ab aura gloriæ, pompaq; iactantiæ. Et certe nouerat, quia non esset ille taciturus, sed passim tam grande beneficium prædicaturus: & tamen quantum in ipso est, fugit ostentare quod fecerat. Et quemadmodum, inquies, alibi publicari talia ipse præcipit? non contra se veniens, neq; dictorum compugnantia sententias suas destruens, sed curatos à se gratos quoq; esse ipse præcipiens? Non enim semetipsum prædicari iussit, sed dari gloriam deo, vt &
Mar.5.a. & Lucæ.8.e per leprosum gloriæ atq; iactantiæ renunciandũ docet, & per illum quem à legione mũdauerat, gratias nos deo referre commoneret, eiusq; beneficia confiteri, atque vt ostenderet semper ex mirabilibus suis laudẽ non
B nisi deo esse referendam. Quia enim homines, quiã diu quidem grandi aliqua ægritudine detinentur, dei sæpe meminerunt: morbo autem liberati, grauius obsidentur languore desidiæ: idcírco præcipiens, vt & ægroti videlicet & sani deum iugiter recordemur, ei quem curauerat, ait, Da gloriam deo. Qua vero de causa iussit, vt seipsum ostẽderet sacerdoti,& munus offerret? Vt legem vtiq; rursus impleret. Nõ enim vbiq; illam resoluit, sed nunc quidem illud, nunc istud effecit, tum futuræ viam philosophiæ prẽstruendo, tum impudentissima ludæorum ora frenando,& infirmitati eorum necessaria cõdescensione medicãdo. Et quid omnino miraris, si hoc in prædicationis suæ fecit exordio, quando & apostoli quos certe ad gentes ire præcepit, per quos & doctrinæ ianuas toti prorsus orbi iussit aperiri, & excludi legem, & instituta præceptorum nouari, omniaq; ferè vetera cessare, inueniuntur aliquando quidem custodire legẽ, aliquando vero transcurrere? Et quid hoc, inquis, ad le-
Leui.14.a gis videtur spectare custodiam, si dixit, ostẽde te sacerdoti? immo vel maximè. Erat quippe lex vetus, ne leprosus de emundatione sua ipse decerneret, sed vt conspẽctui sacerdotis se offerret, & probationem suam oculis
C eius exponeret, atq; ex illius sententia in numerum mũdorum rediret. Nisi enim dixisset sacerdos leprosum esse mundatum, adhuc cum immundis erat extra castra mansurus. Propter quod ait: Ostende teipsum sacerdoti,& offer munus quod præcepit Moses. Non dixit, quod ipse præcipio: sed eum interim ad legem remisit, vndique ora obloquentium consuetudo. Ne enim eum diceret rapuisse gloriam sacerdotum, opus quidem impleuit ipse, probationem vero permisit illis, quibus etiam de signis suis iudicandi tribuit potestatem: ac si diceret, Tam procul sum, vt vel Mosi videar, vel sacerdotibus repugnare, vt eos quos ipse curaui ad iudicium illorum remittam. Quid verò est quod ait, *in testimonium illis?* In redargutionem profectò, in accusationem, atq; documentum, si peruersæ voluerint esse sententiæ. Quia enim dicebant, vt seductorem ac deceptorem iure persequimur: tu, inquit, mihi in illo tempore in testimoniũ eris, quòd à præuaricatione sim legis alienus: quippe cũ te curauerim, ad legem remitto, atque ad sententiam sacerdotum: quod certe erat honorantis legem, & Mosi præcepta venerantis, nec antiquis dogmatibus resistentis. Si vero nihil iam illis obseruatio ista præstabat, hinc quoque maximè possumus quantus penes illum sit ho- D
nor legis agnoscere: quia & prævidens, nullum iam eos fructum de obseruatione eius habituros, tamẽ quæ pertinebant ad illam, cũcta prorsus implebat. Nam & hoc totum vtique præsciebat,& illud nihilominus imperauit, nõ ad institutionem illorum, neque correctionem profectò: sed in testimonium illis, hoc est in accusationem, atque in redargutionem eorum, qui me legis esse aduersarium mentiuntur: quæ à me, inquit, etiam faciẽda erant, facta sunt omnia. Nam & præscius vos absq; emendatione mãsuros, ne sic quidem quæ facere oportebat omisi: vos vero in malitiæ vestræ continuatione durastis. tale est quod alibi dicit: Prædicabitur hoc eu- Matt.24.b
angelium in vniuerso mundo, in testimonium omnibus gentibus,& tunc veniet consummatio. Quibus gentibus? non obedientibus scilicet, neq; euangelio consentientibus. ne enim aliquis diceret, cuius rei gratia omnibus prædicatur, si omnes credituri nõ sunt? Vt, inquit, clareat me ea quæ debui facere cũcta fecisse,& post hæc nemo culpare me possit, quasi qui non audierit prædicantem, ipsa aduersus illum prædicatio testis insurgat. Nec poterit post hæc aliquis dicere, non audiui, cùm ad E
fines orbis terræ pietatis sermo peruenerit. Hæc igitur Psal.18.a
etiam nos considerantes, quæ expetuntur à nobis cũcta faciamus, seruantes videlicet,& erga proximos charitatem,& erga deum cum ardenti dilectionis affectu, cum etiam pleno mentis timore. Est enim prorsus absurdũ nos opere quidem ipso beneficiis eius quotidie perfruentes, gratias ei nec sermone persoluere,& hoc cùm nobis rursus prosit ipsa confessio. Neque enim ille alicuius nostri eget, sed nos omnium quæ illius sunt, indigemus. Siquidem gratiarum actio, illi quidem nil omnino addit, nos autẽ magis illi familiares facit. Nos enim hominum beneficia recordantes, vehementius eorum amore succẽdimur: multò magis beneficiorum in nos dei memores, studiosiores erimus ad ipsius mãdata seruanda: idcirco apostolus dixit, Et grati estote. Optima Coloss.3.c
quippe beneficiorũ custos est ipsa memoria beneficiorum,& perpetua gratiarum confessio. Propterea & reuerenda, ac salutaria illa mysteria quæ omni certè eccle-
się congregatione celebramus eucharistia, id est gratia- Eucharistia
rum actio, nuncupatur. Sunt enim beneficiorum recordatio plurimorum, caputq; ipsum diuinæ erga nos cha- F
ritatis ostẽdunt, nosq; faciunt debitas deo gratias semper exoluere. Si enim dominum ex virgine esse natum grande miraculum est,& euangelista cum admiratione dicebat: Hoc autẽ totum factum. in quo tandem be- Lucæ.2.a
neficiorum ponemus loco, illum etiam mortuum esse Matth.21.a
pro nobis? Nam si illius tantummodo nasci totum vocatur, iam & semetipsum nobis cibum dare,& spiritales illas præbere epulas, quid vocãdum est? Agamus igitur ei iuges gratias,& non modò verbis hoc nostris, verumetiam operibus, immo ipsis principaliter impleamus. Agamus vero gratias non de propriis tantum, verumetiam de alienis bonis. Ita enim & inuidiam poterimus extinguere, & alere charitatem, eamq; in nobis efficere pinguiorem. Neq; enim iam illis poteris inuidere, de quorum bonis gratias deo deferendo lætaris. Idcirco enim altari assistens sacerdos, pro vniuerso orbe terrarum, pro absentibus, atq; præsentibus, pro his qui ante nos fuerũt, pro his qui postea futuri sunt, sacrificio illo proposito, deo nos gratias iubet offerre. Hoc quippe & à terra nos liberat,& transponit in cœlum, atq; ex hominibus angelos facit. Nam & illi ordinantes choros, pro his quæ nobis collata sũt bonis, gratias agebãt deo, atq; dice-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gatq; dicebant: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et quid ad nos, inquies, illud exemplum, quod non de habitatoribus terrę, neq; de hominibus protulisti? Quinimmo ad nos maximè, qui ita docemur diligere cõseruos, vt illorum bona nostra esse bona/discamus. Propter quod etiam Paulus in cũctis ferè epistolis suis pro totius penè orbis salute gratias agit ipsius salutis authori. Et nos igitur, tum de propriis, tũ de alienis bonis, tum de magnis, tũ de exiguis gratias ei referamus assiduas. Etsi enim paruum aliquid fuerit, fortè fit magnum tamen de honore donãtis, immo nihil exiguum est, quod illo largiente confertur. Non solum etiam, quia datur à deo, sed quia tale est quicquid ille confert, vt dici non mereatur exiguum. Vt enim alia vniuersa præteream, quæ multitudine sua numerũ exuperãt arenarum: quid nam poterit ei, quæ propter nos facta est dispensationi proferri? Quod enim erat apud eum omnibus preciosius, vnigenitum pro nobis filium dedit, & quidẽ cùm adhuc essemus ipsius inimici. Nec dedit solum, sed & nostram illum fecit esse mensam, omnia faciens ipse pro nobis, & donando videlicet, &
H gratiarum actores ipsa donorum suorum vbertate faciendo. Quia enim in multis homo deo existit ingratus, ipse vbiq; suscipit vicem nostram, & ea quæ ad nos pertinent, per diuitias suæ dispẽsationis operatur. Nam quod pro Iudæorum aliquando salute faciebat temporibus locisq; ac festiuitatibus variis, in memoriam illos suorum beneficiorum reducens, id nunc equidem magno cum cumulo est operatus in nobis ipso genere sacrificij, ad iugem nos pro beneficiis suis gratiarum incitans actionem. Nemo quippe ita studuit probos efficere aliquos ac magnos, semperq; gratos, vt nos deus ipse qui condidit. Propterea etiam nolentibus nobis sua interdum beneficia largitur, & iuuat sæpius nescientes. Sin autem mirum videtur quod dictum est, non in obscura aliqua, viliq; persona, sed in ipso tibi Paulo istud accidisse monstrabo. Etenim beatus ille, multis periculis magnisq; tribulationibus aggrauatus, deum frequenter rogabat, vt ab eo tentatio tanta discederet: veruntamen non ad petitionem eius, sed ad vtilitatem potius
2. Cor. 12. b aspexit: idq; declarans ait, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Itaq; antequã ei causam
I panderet, beneficium præstabat inuito, ac penitus nescienti. Quid igitur magnum reposcit, qui pro tanta liberalitate in nos sua solũmodo gratos sibi esse nos præcipit? Obediamus igitur deo, atque hoc vbiq; seruemus. Nã & Iudæos nihil magis perditioni dedit, quàm quòd ingrati deo esse voluerunt. Multas quippe illas, & vicissim sibi succedẽtes plagas, nihil in eos aliud quàm istud induxit: immo ante plagas quoq; animas eorũ hoc ma-
Sapiẽ. 16. d lum corrupit ac perdidit. Ingrati(inquit) spes, sicut hyemalis pruina, ita enĩ tota resoluitur prorsus ac deperit. Hoc autem vitium ex arrogantia potissimum gigni solet, cùm se aliquis dignum esse beneficiis existimat: quẽ humiliatum potius, atq; contritum non pro bonis modo, verumetiam pro his, vt quibusdam videtur aduersis, ita deo referre gratias congruebat, vt quantacunque pateretur, nihil se dignum crederet sustinere. Age igitur nos quoq;, quãtum in virtute proficimus, tantũ nosmetipsos amplius conteramus: quoniam & hoc magnæ omnino virtutis est. Sicut enim quantò acutius viderimus, tantò magis discimus, quàm longe à cœli regione distamus: sic etiam quantò superius ad virtutis ascẽdimus excelsum, tantò amplius docemur, quàm sit inter nos & deum grande discrimen. Nec sanè minima est pars ista philosophiæ, meritum suum posse dignoscere. K
Ille est maximè seipsum sciẽs, qui se esse nihil existimat. Propterea quippe & Dauid & Abraham postquam ad summum iam fastigium virtutis euaserant, tunc istud quod dico præcipue videntur implesse. Nam vnus quidem se esse dixit & cinerem, alter vero se vermem vocabat, & cuncti omnino sancti horũ se more deiiciunt: è regione vero qui arrogans esse mauult, ipse est qui se cunctis deterius ignorat. Propter quod more communi solemus dicere de superbis: Nescit seipsum, seq; prorsus » ignorat. Qui vero se nescit, quẽ nam poterit agnoscere? » Nam sicut ille qui seipsum agnoscit, profectò nouit & reliquos: ita etiam qui se nescit, consequenter ignorabit & cæteros: talis erat qui dixit: Supra sydera cœli ponam thronum meum. Quia enim ignorauit seipsum, alia quoq; simul cuncta nesciuit. Sed non sic etiam Paulus, Nam & abortiuum se, & minimum sanctorum vocabat, & ne appellatione quidem apostoli dignũ se esse dicebat, post tot certe illas, tantasq; virtutes. Hunc igitur æmulemur, atq; ardenter imitemur. Imitabimur autẽ, si à terra, & eis quæ in terra sunt, negociis liberemur. Nihil enim perinde, quo teipsum ignores, facit, vt tem L
poralibus his esse rebus affixum: & rursus, nihil ita temporalibus rebus hominẽ affigit, vt ipsa sui ignoratio: siquidem vtrunq; hoc pẽdet ex altero. Sicut enim qui gloriam mundi huius requirit, & magna credit esse presentia, etiam si multum omnino contendat, nunquã tamẽ ei semetipsum scire conceditur: sic etiam si seipsum despicit, semetipsum facilè cognoscet. Cũ vero se didicerit, hoc ipso iã itinere ad alias quoq; partes virtutis accedet. Vt igitur bonam hanc possimus percipere disciplinam, cunctis tẽporalibus liberati, quæ plurimã in nobis flammam cupiditatis accendunt, discentes propriã vilitatẽ, omnem ostendamus humilitatem, atq; philosophiam: vt & presentia bona, & futura consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Homilia. xxvii. ex cap. viii.

INtrante autẽ Iesu in Capernaum, aduenit ei Centurio deprecans eum, & dicens: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Leprosus quidã, vt audistis cùm à monte Iesus descendisset, ad eũ accessit: Centurio autem hìc cùm iam in Capernaũ introisset, aduenit. Qua nam igitur de causa neq; hic, neque ille ad montem conscenderunt? non negligentia profectò, cùm vterque fide ferueret, sed ne prædicanti obstreperent: accessit itaque verecundè Centurio, ac ait: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Excusando se, vt quidam aiunt, causam adiecit, qua de re puerum non adduxit. Quippe cùm nõ fuerit facilè paralyticum, qui doloribus nõ paruis vexaretur, & vltimos iam spiritus traheret longius deportare. Quòd enim in vltimis esset, Lucas significauit, dicens: Et erat moriturus. Ego autẽ id ardentissimæ illius fidei signũ dixerim. Multò enim pfectò maiorẽ istius, quàm eorum qui per tectũ immiserunt, fidem arbitror. Quia enim non dubitabat vel solo domini verbo iacentẽ excitari posse, idcirco minimè deportandum putauit. Cur igitur dominus quod nusquã antè fecerat, hìc peragit? Nã cùm vbique voluntati tantũmodo supplicantiũ obtemperaret, hìc nõ curaturum se solũ, sed domũ quoque Centurionis profecturum pollicetur. Certè id ita facit, vt quãta sit Centurionis fides perdiscamus: nisi enim ita fecisset, sed illico puerũ donasset, syncera illius feruẽsque fides ignota nobis fuisset. Idipsum etiã in Phœnissa Mar. 7. c
muliere,

A muliere, quamuis cõtrario quodam modo, perfecit. Hic enim non vocatus, vltrò se domum pollicetur profecturum, vt tu eximiam Centurionis fidem, & præcipuè humilitatem perdiscas: at verò in Phœnissa negauit se factum quod petebat, & illam constanter iterum atque iterum petentem perterruit. Cùm enim sapiens, potẽsq; medicus sit, non ignorat contraria ex contrariis facilè elicere. Ita hìc vltrò se iterum offerendo Centurionis, ibi verò prorogando, & quasi retinẽdo, mulieris fidem
Gene. 18. c cunctis aperuit: sic ad Abraham quoq; facit, dicens: Nõ celabo puerum meum Abraham. vt nos summam eius charitatem percipiamus, & quanta vel erga Sodomitas
Gene. 19. a & Ro. 13. a vsus prouidentia fuerit: sic denique qui ad Loth missi erant, ingredi ad ipsum volebant, vt inaudita ipsius hospitalitas non lateret. Quid igitur ait Centurio? *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Audiamus, ergo audiamus quicunque volumus Christum suscipere: possumus enim etiam nunc nos ipsum suscipere. Audiamus (inquam) Centurionem, & imitemur. Audiamus simili studio, & Iesum recipiamus. Cùm enim pauperem fame & nuditate confectum receperis, Christũ
B profectò recipis, atque nutris. *Sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Vides quòd Centurio veluti etiam leprosus veram de Christo habuit opinionem. Similiter enim quoque non dixit, ora, supplicia, deprecare: sed solum, impera. Timens deinde ne quoniam de ipso magna protulit, negaret Christus, vt sermonem moderaretur, illud adiecit: *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic uade, & uadit: & alii, ueni, & uenit: & seruo meo, fac hoc, & facit.* Sed non mirum est, inquies, si Centurio ita est suspicatus: verùm non id quæritur, sed vtrum Christus opinionem eius de se acceperit ac confirmauerit, an reputerit atque abiecerit. Probè valde abs te, atque prudenter obiectum est. Si altius ergo inspicimus, quod in leproso factum didicimus, idipsum etiam hìc perfectum inuenimus. Nam quemadmodum leprosus, si volueris, dixit: neque ab hac tantummodo voce de omnipotentia Christi testimonium, verumetiam ab ipsius Christi responsione: qui non solùm quod de se leprosus credebat, non arguit, sed etiam mirum in modum confirmauit, quod superfluum erat addendo, cùm dixit: Volo, mundus esto: acsi verè illum opinari docuerit. Simile quiddam hìc quoque diligentius considerantes, contigisse inspeximus. Cùm enim Centurio dei non hominis potestatem paucis ei verbis attribuisset, non modò non reprehendit: verùm etiam laudibus non paruis eũ prosecutus est. Miratus est enim, inquit euangelista, & ita miratus, vt tanta hominum turba præsente atque audiente imitandum ipsum cæteris proposuerit. Perpendis quòd singuli qui diuinam ei potestatem attestati, non sine laudibus recipiuntur. Stupebant turbæ de doctrina ipsius, quam diuina cũ authoritate docebat. Nec eos ideo reprobauit, sed vnà cum eis de monte descendit, sententiamq; de se illorum mundatione leprosi cõprobauit. Clamat ille: Si volueris, potes mundare me. nec reiecit eum, sed sic mundauit, vt verbo illius vteretur, ac diceret: Volo, mundare. Denique Centurio hìc non parua voce dicebat: *Dic uerbo solum, & sanabitur puer meus. Et admiratus eum dixit: Neque in Israël tantam inueni fidem.* Sed vt vndique muniaris, à contrario quoque idipsum docebimus. Nihil horum Martham, sed
Ioan. 11. c opposita dixisse inuenies. Scio enim, inquit, quod quæcunque à deo petes, dabit tibi deus: nec solùm quamuis ei familiaris esset, valdèque ipsum diligeret, laudẽ con-

secuta non est, sed quasi non rectè de ipso sentiens, e- D
mendatur. Respondit enim dominus: Nónne dixi tibi, quia si credideris, videbis gloriam dei? Sic apertè ipsam, quòd nondum crediderit, accusauit. Deinde quoniam illa, quæcunque à deo petis, dabuntur tibi, dicebat: volens eam ab huiusmodi remouere sententia, docerẽque quòd non aliunde habet, sed omnium bonorũ fons est. Ego sum, inquit, resurrectio & vita: id est, non expecto, vt ab alio mihi potestas conferatur, sed à meipso cuncta possum efficere: propterea ergo Centurionem coram omnibus laudat, & cæteris omnibus anteponit, & regnum cœlorum ei demum largitur, vt reliquos ad imitationem eius facilius concitet. Quod si non potes tibi persuadere, ideo hæc à Christo sic dicta fuisse, vt cæteri omnes hinc ad similem fidem perducantur: perpẽde quàm diligenter id euangelista significauit. *Audiens autem Iesus, miratus est, & sequentibus se dixit: Amen dico uobis, non inueni tantam fidem in Israël.* Ex his profectò intelligitur id maximè fidem feruentissimam, regnum cœlorum, cæteráque bona nobis præbere, si magna de ipso, deòque verò digna imaginari velimus: nec E
verbis solùm laudem illi attribuit, sed ægrotum quoque filium propter merita fidei sanum fecit, fulgentẽmque ipsi coronam, ac magnis ornatam muneribus contexuit, cùm sic dicat: *Dico autem uobis, quòd multi ab Oriẽte & Occidente uenient, & recumbent cum Abraham & Isaac in regno cœlorum: filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* Liberius certè nunc postquam pluribus signis animos eorum attraxit, cum ipsis loquitur: verùm ne adulatione aliqua vsum fuisse Centurionem quisquam putet, vtq; omnes ex animo locutum intelligant, audi quod infertur: *Vade, inquit, & sicut credidisti, fiat tibi.* & continuò res ipsa consecuta, certissimum animi & voluntatis illius testimonium perhibuit. *Et sanatus est puer eius ab illa hora.* Idipsum etiam in Phœnissa pariter factum est: sic enim illi quoque dixit, Magna est fi- Matt. 15. c
des tua ô mulier, fiat tibi sicut vis: & sana facta est illico filia eius. Verùm quoniam idipsum in filium Centurionis signum Lucas exponens, alia quædam istis apponit, eaq; nobis dilucidanda sunt, ne discrepantiam facere videantur aut credantur. Lucas igitur scribit, eum Luc. 7. a
presbyteros Iudęorum misisse ad ipsum, deprecantes vt
F veniret: Matthæus verò accersisse, ac dixisse, Nõ sum dignus. Nõ ignoro quosdã, quãuis multis conueniant, aliũ tamen hunc, alium illum opinatos fuisse. De illo enim dicitur, quia & synagogam construxit: de hoc autẽ ipse Iesus adiecit, Nec in Israël tantam fidem inueni. Nec apud Lucam scribitur, multos venturos ab Oriente: vnde consequens esse videtur ex Iudæorum illũ genere fuisse. Nos autẽ & si hoc modo facilius vitare discrepantiam fatemur, de eodem tamen & hìc, & ibi dici arbitramur. Quomodo igitur, inquies, Matthæus non esse dignũ dixisse scribit, sub cuius tectũ dominus introiret, Lucas verò misisse, vt iret? Duo hìc nobis Lucas, vt mihi quidẽ videtur, ostẽdit: quãta sit Iudaïca adulatio, & ẽ calamitate oppressi homines, modò hoc modò illud cõsilium anteponũt. Quare verisimile mihi videtur, cùm voluisset ad Iesum proficiscei Centurio, detentum à Iudæis fuisse, qui ei assentarentur, atq; dicerent: nos ibimus, & adducemus ipsum: quod ita esse perspicies, si plenã assẽtationibus orationẽ eorum diligentius considerabis. Diligit Ibidem.
enim, aiunt, gentem nostrã, & synagogam nostram ipse nobis construxit. Neq; vident vnde Centurionem cõmendent. Nã cùm dicere oportuisset, voluisse quidẽ ipsum venire, sed nos casum suum, & calamitatis magni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtudinem cõsiderantes,vt domi manere vellet suasimus: ne magnam illius esse fidem ostenderent, atque hinc celsitudo domini Centurionis iudicio,celsitudo dei esse videretur,virtutem eius, animum & fidem in Iesum celare maluerunt, nec ad finem perducere illud curarunt,cuius gratia venerant.Magnas profectò ad eçcandas hominum mentes inuidia possidet vires.Verùm is qui occulta cordium nouit,Cẽturionis fidem etiam inuitis illis patefecit:quod vt verum esse credas,ipsum Lucam(quæso)rursus audias:ait enim, quia non longè distante eo misit,dicens:Domine non vexeris: non enim sum dignus,vt sub tectum meum intres. Vnde patet illum quando à Iudæorum molestia liber fuit, tunc misisse qui dicerent:nõ negligentia factum quòd illico ipse non accesserit, sed potius quia indignum se putauit, qui dominum suæ domi reciperet. Quod si Matthæus non per alios,sed per seipsum istud dixisse asseuerat,nihil prorsus ad rem:non enim id quæritur,sed vtrum euangelistarum vterq;, quod iam apertum esse arbitror, magnam de Christo fidem habuisse Centurionem testatur.Non est absurdum missos esse primò aliquos, qui illud dicerent:deinde quoque ipsum accessisse,ac per se iterum eadem dixisse. At verò,inquies, Lucas alterum non scripsit:ego autem tibi alterum à Matthæo prætermissum esse respondebo, idque non esse eorum qui repugnantia dicunt, sed eorum potius qui quæcunque ab alterutro prætermissa sunt,diligenter supplent. Tu verò etiam Centurionis fidem à Luca prædicatam esse intellige,quòd dixit, quia moriturus erat puer. Nec enim id desperationem adduxit patri, nihilóque minus superstitem futurum saluum sperauit.Quòd si Matthæus à Christo dictum ait, Nec in Israël tantam fidem inueni:& hinc non fuisse illum Israëlitam, ac Iudæum putas significari, Lucas autem synagogam cõditam esse ab illo,noli hæc pugnantia credere: poterat enim etiam cùm Iudæus non esset, Iudæorum & synagogam condidisse, & gentem vehementer amasse. Tu verò verba Centurionis diligentius perscrutare,& quòd prefectus erat non prætermitte, vt hinc facilè quanta virtus ipsius fuerit, possis perspicere. Tanta certè eorum superbia est,qui principatus, præfecturásque gerunt, vt neque calamitatibus victi ad humiliora condescendant. Vnde ille de quo Ioannes scribit, trahens illum domum dicebat:Propera atque descende, moriturus est enim filius meus:at verò hic non ita, sed tam illo,quàm his qui per tectum demiserunt lectulum,multò præstantior. Non enim præsentiam Christi quærit corporalem,neque ipsum ægrotum duxit ad medicum: sed summa de Christo imaginatus, ac deum ipsum esse non dubitans, Dic verbo solo, inquit. nec id continuò incipiens dixit, sed ærumnam suam tantum exposuit. Ex nimia nanque humilitate factum est, vt putaret non tam facilè Christum ita obtemperaturum suæ voluntati,vt etiam domum eius petere vellet.Quapropter statim cùm audisset dicentem: *Ego ueniam, & curabo ipsum:tunc exclamauit,Non sum dignus, sed dic uerbo solum.* sic nec doloris magnitudo adeò animum eius confudit, vt tanta calamitate pressus non philosopharetur.Non enim salutem solum filij respiciebat, sed ne quid ipse minus decenter faceret, aut diceret, animaduertebat:& quamuis non ipse petierit vt iret, sed Christus se iturum obtulerit,veritus tamen sic fuerat, ne videretur maiora quàm dignitas sua pateretur accipere, ac rem grandem prorsus, ac suis viribus imparem subire.Vides prudentiam hominis,vides excellentiã animi,vides singularem quoq; Iudeorum dementiam?Dicunt enim dignum esse cui gratiam tribuat. Nam cùm magis humanitatem, facilitatẽq; Iesu admirari debuissent,ad dignitatẽ Centurionis confugiunt,dignũ esse dicentes,nec quare dignus esset prospicientes: sed non sic Centurio,sed valde se indignum esse asserebat, non salutari beneficio solùm, verumetiam vt domi Iesum reciperet:pro certo etiam cùm dixisset, iacet filius meus: non intulit,dic vt curetur: veritus ne tanto munere esset indignus,sed nudam calamitatẽ suam exposuit.Cũq; Christi pollicitationem percepit,nec sic ausus est oblata percipere,sed adhuc constanter pertinentem ad se mo destiam conseruat.Dicit fortasse quispiam, & cuius rei gratia pariter eum Christus non honorauit?Respondebimus:pariter,& magis quàm pariter, Christum ipsum habuisse honoratum.Primùm, quia benignã & humilẽ mentem illius declarauit: quod inde maximè apparuit quòd domum ipsius non adiit, & filium curauit. Deinde,quia regni cœlorum participem ipsum constituit,& generi Iudæorum omnium præposuit:ita qui se indignũ recipiendi Christum arbitrabatur, cœlo dignissimus factus,incorrupta bona quæ Abraham impetrauit,consecutus est à domino.Et qua de causa,inquies,leprosus,qui etiã istis maiora perfecit,nõ est laudatus à Christo?Non enim dic verbo,sed quod vulgò magis erat,velis, solũmodo dixit. Id verò est quod de patre ipso ppheta protulit,dicens:Omnia quæcunq; voluit,fecit.Ego autem leprosum etiam laudatum existimo: cùm etiam sibi dictũ sit, Offer donum quod iniunxit Moses in testimonium illis.nihil aliud dictum est,nisi quòd tu accusabis, condẽnabisq; Iudæos incredulos,quoniam credidisti, quãuis alioqui nõ sit æquale quod fecerunt: maius est enim alienigenam quàm Iudæum credidisse. Non fuisse autẽ Centurionem ex genere Iudeorum,tum à nomine ipso, vocabuloq; Cẽturionis perspicuum est: tum etiam quia dictum est, Nec in Israël tantam fidem fuisse inuentam.Et erat profectò arduum, hominem qui in Iudæorum scripturis educatus non fuit, tam magna de Christo cogitasse. Imaginatus enim mihi fuisse videtur cœlestem militiam,cuius Christum ducem, ac dominum esse credidit: cui etiam mortem ipsam, & morbos ipsos,cæteráque omnia sic esse subiecta non dubitauit, vt nonnulli milites sibi, immo etiam multò magis: propterea dicere non ambigebat, Ego enim homo sum,tu videlicet deus:ego sub potestate, tu scilicet sub potestate non es: si ergo ipse qui homo, & sub potestate aliena, tot tantáque facilè possum efficere: quid est quod facere ipse non possis, qui & deus es, & sub aliena potestate non es? Non enim quasi simile quoddam affert, sed comparationis præstantia,quasi nimium Christus præcellat, hoc dicit: quòd si ego qui similis sum quibus impero, & sub alterius potestate, tamen propter paruam excellentiam præfecturæ nemine repugnante fiũt quæ iussero, quamuis magna diuersaque sint. *Alii enim dico,uade,& uadit:& alii ueni,& uenit.* Quantò magis ipse ad finem perducere poteris quæ iusseris? Quidam hunc locum ita legunt: Si enim ego qui homo sum. vbi interuallo suspendentes, postea inferunt: sub potestate habens sub me milites. Tu verò illud etiam mihi perpende,quo pacto breuiter subiecit, morti quoque ipsum dominum imperare posse, quasi ancillæ atque seruienti. Cùm enim dixerit, dico, veni, & venit: ac vade, & vadit: illud profectò significare voluit quod minimè poterat in quenquam mors peruenire, si Iesus ei abscedere iusserit. Vides fidelem hominem.

Nam

Ibidem.

Ioan.4.g

Psal.118.b

Suprà a & Luc.7.a

Nam quod omnibus postea fuit apertum atque clarum, quòd mortis ac vitæ potestatem Christus habeat, quòd ad inferi ianuas deducat, atque reducat, ipse multò antè & animo credidit, & aliis prædicauit: nec militum solum, sed volens seruitutem omnium ad Christi subiectionem ostendere, seruorum quoque fecit mentionem:& tamen in tam singulari,atque mirabili fide tanta humilitas resplendebat,vt se indignum putaret: dominus autem vt dignissimum etiam ostenderet, cuius domum intraret,multò maiora ei contulit, fidem eius cum admiratione prædicans, pluráque sibi concedens quàm flagitauerit: venit enim corporis salutẽ filio quærens,& regnum cœlorum etiam inuenit. Vides in hoc iam adimpletum illud fuisse quo dicitur: Petite primò regnum dei,& hæc omnia adiicientur vobis. Nam quoniam & inauditam fidem, & eximiã humilitatem præ se ferebat,cœlos ei præbuit, & salutem filij non negauit. Neque hinc solùm magni ipsum fecerat,sed inde multò magis,quod omnibus significauit, post quorum eiectionem ipse reciperetur: vt iam neminẽ fugere possit, his verbis declarari,non ex operibus legis,sed ex fide salutem hominibus æternam præstari. Idcirco nõ Iudæis tantùm,verumetiam gentibus hoc donum propositum est,& gentibus potius quàm Iudæis. Non enim Centurioni solo, sed in toto terrarum orbe sic futurum prædicit:ita & meliore spe gentium animos excitabat,cùm multi à Galilæa gentium ciuitate ipsum sequerentur, & Iudæorum arrogantiam deprimebat.Nam ne queri aut turbari iure possent, nõ à se,nec ex proposito quasi principali,sed data per Centurionem occasione illũ de gentibus sermonẽ introduxit: nec tamen nomine ipso gentes nuncupauit, sed cùm multos ab ortu atq; occasu venturos esse dixerit,vt non inuidiosè,ita satis luculentè gẽtes significauit.Neque hac ratione tantummodo, nouũ vt videatur,atque inauditum hunc docendi modũ reddat,atque moderatiorem: verumetiam quia cœleste regnum non suo nomine,sed signum Abrahæ appellauit, quæ appellatio,& si erat ignota illis,attamen non poterat non excitare, & quasi mordere Abrahæ nomine in medio allato:qua de causa etiam Ioannes nõ statim de gehenna quicquã dixit,sed illud proposuit,quod Iudeos maximè contristabat, ne videamini dicere, quoniam pueri sumus Abrahæ:quamuis his verbis etiam efficiat, ne disciplinæ, ac religioni maiorum oppositus quidem esse videatur: nulla enim talis de ipso potest haberi suspicio:quia adeò patriarchas & Abraham admiratur ac laudat,vt sinus eorum vltimum bonorum omnium finem arbitretur,ac prædicet. Sed duplicem quendam & Iudæis dolorem,& gentibus lætitiam ex huiusmodi saluatoris sermone afferri perspicio.Nã & illis, tum quia deiecti sunt,dolẽdum est:& his, tum quia bonorũ compotes facti sunt, tum quia quæ non sperarunt consecuti, certè gaudendum. His tertium quoque adiici posset, q̃ illi videant negligentia sibi ea excidisse, quæ isti studio rapuerunt. Regni enim filios illos vocauit: quibus regnum fuerat præparatum. Quæ res maiorem poterat ipsis inferre dolorem,quàm sinus Abrahę repromissione suos quasi à manibus eorum extorqueat.Verùm quia sententiæ cuiusdam, ac iudicij pronunciatio sermo is erat,fidem verborum signo confirmat: sic & signa verè facta euentu prædictarum rerum creduntur. Quare si quis verbo saluatoris salutem tunc puero præstitam dubitauerit, à prophetia Christi, quæ iam sicut dixerat, in finem exiit: ad aliud quoque credendum animum inducat. Sic enim propter prophetiam ante rerum euentum in signo,tunc meritò non dubitatur: idcirco antequam iacentem suscitaret paralyticum, illa prædixit, vt à rebus præsentibus fidem orationi acquireret,ac minus à maiore confirmaret. Multò enim minus est, quod studiosi virtutis cultores fœlicem finem consequantur, & his oppositi finem quoque oppositum: iure nanque id ita euenire nemo dubitat: quàm membra corporis conquassata roborare,mortuum suscitare, Id enim iam & naturâ ipsam profectò excedit,ad quod ita ingens atque mirabile non paruam rem Centurio contulit: sic enim Christus dixit, *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi.* Videsne quemadmodum & domini omnipotentiam, & Centurionis fidem salus pueri patefecit, ac etiam prophetiam omnino fore confirmauit? imò verò hæc cuncta Christi omnipotentiam magna voce prædicabant, qui non solùm paralyticũ pueri corpus confirmauit, sed Centurionis quoque animum in fidem magnitudine miraculorum attraxit. Tu verò nõ tantùm fidem vnius, & salutem alterius, verumetiam celeritatem considera, quam ante oculos ponit euangelista,cùm dicat, *Et sanatus est puer ex illa hora.* Quòd similiter in leprosо quoque significauit,dicens:Et confestim mundatus est.Non enim curatio, sed miraculosa ac in momento temporis facta curatio, omnipotentiam ostendit.Ita signis pariter, ac doctrina, qua cœleste regnũ aperiebatur, omnes homines ad seipsum trahere studebat.Nam etiam quibus minabatur Iudæis eiecturum se eos è regno,non vt eiiciat minabatur, sed vt eiectionis timore ad ipsum conuersi non eiicerentur: quòd si etiam minis meliores ipsi facti non sunt, maius tum ad eos,quàm ad omnes qui pariter committũt, crimen redundat. Non enim Iudæis solum id accidit, sed multis quoque fidelibus. Nam Iudas filius regni erat, audiuitq; vnà cum aliis discipulis illud, In duodecim sedes sedebitis:factus est autem gehennæ filius. At verò Aethiops, quamuis Barbarus quidem esset homo, vnus tamen eorum factus est, qui ab ortu atque occasu erant,suntq; venturi,vt vnà cum Abraham,Isaac, & Iacob æternis bonis fruantur.Idipsum in nobis quoque Iudæis fit:nam multi erunt,ait,primi vltimi,& vltimi primi.Vnde cauendum, ne aut illi quasi non possint redire,omnino negligant:aut isti quasi iam stabiles sint,cõfidentia corrumpantur. Ita Ioannes quoque antequam hæc fierent, clamans dicebat: Potest deus ex lapidibus his erigere filios Abrahæ. Nam ne rei nouitate quisquã turbaretur,statim ab ipsis euangelij incunabulis id prædicitur. Verùm Ioannes quoniam primùm prædicauit, quasi possibile futurum prædixit. Christus verò vel operibus docuit,non aliter quàm prædixit futurum.Nõ ergo nimium confidant qui stant, sed secum crebrò illud reputant,Qui æstimat se stare,videat ne cadat.Nec desperent qui ceciderunt,sed dicant secum: Nunquid qui cadit,non resurgit?Nouimus enim multos ad ipsius cœli ferè verticem conscendisse, omnes virtutes numero habuisse, deserta deuiaq; loca à vita hominũ aliena coluisse,ac denique fœminam neque in somnis quidẽ vidisse,& tamen negligentia lapsos ad vitiorum barathrũ deuenisse. Contraq; non ignoramus fuisse nonnullos, qui à vitiorum barathro commoti, cœlibem vitam acceperunt:tantumq; virtute potuerunt,vt dæmones deiicerent,aliisq; multis signis præfulgerent.Quorum omnium sic plenæ sunt scripturæ, sic plena est vita hominum huiusmodi exemplorum, vt iam adulteri & molles Manichæorum ora queant comprimere, qui cõmissa semel delicta,quibus animus maculatus est, abstergi

Matt.6.d

Lucæ.16.c

Ioan.8.c

Suprà.a

Matt.19.d

Act.8.e

Matt.10.b

Matt.3.b

1.Cor.10.c

Psal.40.b & Hier.8.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

G amplius non posse affirmant,diabolo seruientes,ac hominum animos ne virtuti possint intendere deiicientes,totamq; humanam vitam euertentes.Nam qui persuadere conantur, vt abiici non posse prauitatem credamus,hi non solum vt futura perdamus efficiunt, sed præsentia quoque,quantùm in ipsis est,omnino perturbant.Quomodo enim quispiam cùm malè vixerit, relictis vitiis virtuti se tradere studebit, si non esse reditum ad ipsam putabit? Nã si modò cùm sint leges quibus pœnæ inferuntur, tum propositi honores, quibus plerique ad bene viuendum inuitantur, cùm gehennam malè agentes timeamus, cùm cœleste regnum ad nosmetipsos conuerti speremus: cùm denique improbi dedecore,probi laudibus afficiantur, vix tamen pauci arduos virtutis labores, vitiorum spreta voluptate sequuntur: his omnibus sublatis, quid poterit homines detinere ne ruant?profectò nihil. Non ignorantes igitur quanta sit fraus,& malitia diaboli,apertèque videntes secularium legum latoribus,dei oraculis, rationi natura duce nobis insitæ,omnium gentium viris, Barbaris,Scythis, Thracibus, ac cunctis simul cæteris hominibus,tam Manichæos, quàm eos qui fato omnia, necessitatéque fieri arbitrantur oppositos atque repugnãtes: caueamus charissimi, ac per angustum iter illis contemptis ita pergamus, vt confidere, & timere verè videamur. Timentes quoniam ex vtraque itineris parte, varia præcipitia sunt, confidentésque quoniam Iesus dux noster est, maturè viam sobrij atque vigiles pergamus. Nam etiamsi minimum quid commiserimus, confestim delapsi in immensam præcipitij voraginem deferimur. Non enim sumus stabiliores nos
2. Reg.12.d quàm Dauid, qui parua negligentia in profundum peccati detrusus fuit: surrexit tamen velox, susceptúque seipsum admonitus. Non ergo delinquentem solùm inspicias, sed etiam multò magis delictorũ maculas abluentem. Non enim idcirco hæc tam exquisitè historia scripta est,vt electum tu illum videas, sed vt surgẽtem, recipientemq; se admireris: sic profectò discès, si quando decides, quo pacto tibi surgendum sit. Nam quemadmodum medici grauissimorum morborũ causas,atque curam diligentius docent,vt in difficilioribus exercitati qui discunt, facilè quid sibi in aliis faciẽdum
I sit intelligant: sic diuinæ literæ maxima delicta in medium posuerunt, vt inde minora etiam committentes, facilius rationem curationis inueniant. Consideremus igitur quo pacto ægrotauit, quomodóq; citò curauit seipsum beatissimus ille vir. Quo igitur morbo detentus
2.Reg.11. per totum. fuit?vxorem alienam seduxit,virum innocentem occidit.Non enim vereor magna hæc voce publicare. Nam cùm spiritus sanctus nõ in dedecus,sed in laudem vniuersam hanc historiam per scripturam exposuit:cur me suboccultare oportebit? propterea non solùm facinus prædicare, sed facinoris appendices adiicere constituit.
1. Reg.17.g Qui enim occultant,mihi videntur obscuriorem illius virtutem reddere:ac veluti qui certamen, quo Goliath illum obtruncauit, transeunt, non parum de laudibus suis deducere conantur: non aliter omnes qui hanc rem taciti prætereunt, de gloria eius detrahere videntur. Admirabile forsan videtur esse quod dico, sed si æquo animo in audiendo perstabitis, meritò nos ita sentire cognoscetis: ideo enim crimen magnum esse fateor, & longo amplificans vtor sermone, vt magnis quoque ac mirabilibus ipsum curis, atq; remediis vsum non nequeam affirmare. Quæ igitur facinoris appendices? Virtus hominis, quæ intolerabile crimen faciebat.Non enim pariter commissa in omnibus accipienda. Potentes enim,ait,potenter castigabuntur. Et, Qui nouit voluntatem domini sui,& nõ facit, vapulabit plagis multis. Ita plurimarum rerum cognitio acerbiores peccatorum efficit pœnas. Ideo sacerdos si pariter cum cæteris peccat, magis quàm cæteri supplicio punietur. Sed forsan amplificatione criminis trepidatis de me, atque timetis, quasi ad inuia periculosáque loca delato. Ego autem tantum iusto illi tribuo, vt vlterius etiam audeam progredi.Non enim dubito, quin quantò magis delicti magnitudine extabat, tantò maiores Dauid laudes consequatur.At, inquies, quid cæde ac adulterio magis excogitari potest? potest profectò: nã sicut Cain non cædem solum commisit,sed multò etiam cæde maius:cùm non alienum, sed germanum:non iniuriatum, sed iniuriam perpessum occiderit: nec exemplo aliorũ concitatus,sed primus inuentor sceleris,aliis se ad exẽplum proposuit. Similiter quoque & in hac, non cædes solùm cõmissa fuit,sed multò magis quàm cædes: cùm nõ vnus de multis Dauid fuerit, sed propheta eximius, nec iniuriantem interfecerit, sed perpessum iniuriam. Non enim mediocris iniuria est stuprum vxoris, & tamen vxorẽ rapuit,& eum cuius vxor erat, trucidari curauit.Perpẽditis nullo me pacto illi iusto pepercisse,nec quicquam de delictis detraxisse:& tamen tantum illi attribuo, vt post exquisitam omnium criminum expositionem, Manichæos quoque in his maximè illusos, & Marcionis morbo laborantes adesse optarem, vt hinc eorum ora summoperè obstruerem: nec id iniuria. Nã cùm isti adulterium, cædemq; simplicem factam asserant,non modò minimè nos id negamus,verumetiam multiplicia hæc crimina fuisse affirmamus:idq; tum abeò qui passus fuit iniuriam, tum à conditione peccatoris comprobamus. Non enim pariter profectò delinquitur, si quis cùm spiritus sancti gratiam sit consecutus, cui multa magnaq; beneficia diuinitus collata sint, qui vnicam autoritatem obtineat, qui denique ad senilem iam sit ætatem prouectus,ea cõmiserit, quæ alius horum omnium expers perpetrauit.Sed tamen idcirco maximè tam prudentiã, quàm robur illius animi admiramur:sed ad nequitiæ profundum delapsus, non decidit animo,non desperauit, non tantis vulneribus letaliter à diabolo percussus, quasi victus humi se resupinũ prostrauit: sed velociter, imò certè continuò maiora q̃ accepit intulit vulnera.Ita nõ aliter factum est,quàm cũ à Barbaro quidam in acie fortis vir dimisso telo periculosè percussus,neq; id semel, sed iterũ, atq; grauius perpessus,non cesserit,sed vndique sanguine perfusus, magno in hostem impetu ruerit:confestimq; trucidauerit: sic etiam Dauid,quantò magis saucium dices,tantò maioris illũ animi ostendes: qui postquam ita miserè depressus fuit atq; deiectus,velociter surgere, ac ante primam aciem stare, percussoremq; ipsum humi sternere potuit:quod,quale, quantumq; sit:hi maximè non ignorant, qui in summas peccatorum ærumnas deciderunt. Non enim ita magni excelsiq; animi ego iudico,si cùm rectè vadas,iter tuum fœlici cursu perficias:habes enim dum curris spem optimam,quæ te hortatur, incitat,roborat,vires addit: quemadmodum si prope victoriam & coronam,atque trophæa grauiter lapsus, ad eundem citò cursum te recipiens victoriam consequaris. At vt vobis apertius pateat quod dicitur, aliqua quoque similitudo ante oculos ponatur. Finge igitur gubernatorem quendam per mille maria incolumem nauigasse,deinde posteaquam magnas tempestates, & procel-

K Sapien. 6.a Lucæ.12.f

L 2.Reg.11. M

las hor-

A las horribiles,& fluctº insanos arte sagaci euaserit,cùm in ipso portus ostio mergeretur, vix inde nudum effugisse.Quem animum ad mare, & nauigationes, huiusmodiq; labores iste habebit? putásne quòd vnquam voluerit,nisi animi sit ficti,vel littus ipsum, aut nauem aliquam,aut portum aspicere?Non equidem arbitror,imò seipsum occultans, spe omni ad nauigãdum destitutus, mallet mendicus vitam agere, quàm ad primos labores,periculaq; redire:sed nõ fuit huic similis ille,verùm magno naufragio post multos labores penè submersus non desperauit:sed naui rursum in pelagus deducta, dare vela ventis post naufragium ausus, & clauo rursum vsus,& plures perpessus labores, maiores iterum accumulauit pecunias. Quòd si semper stare, ac nunquam cecidisse, diuinum est atq; mirabile: quibus est laudibus dignus,qui se & à casu recipit,& multa maiora perficit intrepidus?Et certè non erant pauca,quæ in desperationẽ detrudere ipsum potuissent. Primùm delictorũ inusitata magnitudo,deinde quòd non in ipso aggressu vitæ,atque iuuenta,quæ spem folent nutrire,sed in senectute iam constitutus labitur. Nec enim gubernator qui
B nuper mare ingressus,naufragium fecit:pariter dolet atque ille qui post multa annorũ spacia domum,immensa,onustaq; gaza renauigans, in scopulos deuecta, cuncta momento temporis perdidit.Ad hoc tertiò, quoniã partas magnis laboribus ingentes virtutum, ac meritorum suorum,diuitias his delictis subuertit.Non enim
1.Reg.16.b paruus quidem,sed maximus, singularísque diuitiarum cumulus sibi dispositus erat: multa sibi à prima ætate quando pascebat fuerunt congesta: multa quando gigantem illum,atque horribilem Goliath, superauit, atIbidem.17.f que deiecit.Multa cum sæpius euangelica magnanimitate, atque philosophica erga Saul ausus fuerit: nã cùm centies penè in manus suas incidisset inimicus, ignoi.Reg.24. b c uit semper,maluitq; patriam ipse,libertatem,vitámque, si esset opus,amittere, quàm persequentem occidere inimicum.Neque his minora regnum adeptus fecit. Præter hæc autem populi de ipso existimatio,cui se non respondisse videbat,non parum poterat animum eius cõturbare,cùm intelligeret, non tantùm se purpura exornari,quantùm potestate deformaretur. At hæc omnia,
C non ignoratis profectò quanta magnitudine animi opus sit,vt cùm detegantur peccata, in publicum quoque
2.Re.12.a efferantur: vt multi iam carpere, ac testes turpitudinis esse queant,non turbetur tamen, rex præsertim, neque decidat,sed meliori spe præsumpta, seipsum recognoscat.His omnibus ex animo pulsis,adeò post illa vulnera Dauid refulsit, sic se à maculis abluit, ita mundum effecit animum, vt vel mortuus peccantibus succurrerit:& quod de Abraham,id quoque de Dauid deum diEzo.6.a ximus scriptura testatur, imò verò multò magis de Dauid. De Abraham enim scriptum est: Recordatus sum
4.Re.20.b testamenti mei quod erat ad Abraham, hic verò non dicit testamenti,sed propter Dauid seruum meum protegam ciuitatem hanc. Salomonem etiam qui nepharia crimina commisit, charitate patris placatus deus à
Acto.2.c fastigio regni non deiecit,sed tanta de illo apud Iudæos merito semper fuit opinio,vt apostolus Petrus post multos annos sic in concione dixerit: Licet dicere ad vos liberè de patriarcha Dauid,quoniam & obiit, & sepultus est: sed Christus quoque tanta ipsum post hæc peccata spiritus sancti gratia fulsisse ostendit, vt rursus de diuinitate sua,vt propheta potuerit præuidere. per prophetiam enim eius Iudæorum comprimens ora, Christus dicebat:Cur igitur Dauid in spiritu dominum eum vocat,dicens:Dixit dominus domino meo,sede à dexPsal.109.a tris meis? Scimus etiam quemadmodũ vel nolenti Mo D si dedit pœnas Maria,quando contumeliosa in fratrem Nume. 12.a fuit: sic huic quoque nolenti sceleratus filius dedit pœnas. Quæ quidem præcipuam dei beneuolentiam in illos viros magis,quàm cætera omnia declarant.Nã cùm dei sententiam habeas, quid te amplius oportet inquirere? Quòd si velitis particularius philosophiam illius perdiscere,facilè poteritis, si quæ post gesserit ab historia collegeritis: quãta ei loquendi ad deum libertas cõcessa sit, qua erga deum charitate arserit, quomodo ad virtutem indies accesserit incrementa, quàm exactè ac exquisitè ad vltimum vsque spiritum vixerit: hæc omnia facilè inquam ex historia cognoscetis. Cùm igitur his exemplis moniti simus,inuigilandum nobis,prouidendumq; est,primùm ne cadamus: deinde si fortè ceciderimus,ne diutius iaceamus. Nõ enim vt negligentiores vos faciam,Dauid delicta præ oculis posui:sed vt timore cadendi,maiore vos cura muniam. Nam si tantus vir,quia parum neglexit,tot, tantisq; telis confectus penè fuit: quid de nobis erit, si rectè viuendi normam omnino contempserimus? Quare non quòd ceciderit E solùm considera,ne fortè pigrior inde fias: sed & diligenter cogita,quid post casum fecerit, quem fletum susceperit, qua pœnitentia die ac nocte confectus fuerit, & quo cilicio indutus, lachrymis lectum suum rigauerit.Quòd si ille tanta cordis cõpunctione indiguit, quo nos pacto salutẽ acquiremus, nullo post peccata dolore compũcti? præsertim quoniam qui multa meruit prius, poterit forsan hinc ab imminentibus telis seipsum defendere:qui autẽ nudus omnino est, ad quancunq; corporis partem telum pertenerit,mortale vulnus ingeritur.quod ne accidat,virtutibus nosipsos armemus: & si quid maculæ nos deformauerit, cõfestim lachrymis & gemitu abluamus, vt ad dei gloriam hac vita peracta, bonis perfruamur futuris. Quibus omnibus vtinam potiamur,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium cum patre, & sancto spiritu in secula seculorum,Amen.

Homilia.xxviii.ex capite.viij.

ET cùm uenisset Iesus in domũ Petri, uidit socrum eius iacentem,& febricitantem: & tetigit manum eius: & dimisit eam febris. Et surrexit,& ministrabat illis. F

At Marcus quoniam tempus significare voluit, Statim, Marc.1.e etiam adiecit: hic verò signum nobis tantum exposuit, tempore omnino neglecto:& alij quidem addunt,quoniam & rogabat eum quæ iacebat: hic vero etiam id Lucæ.4.f prætermisit: quod certè non est discrepantium, sed alterum breuitatis,alterum narrationis exquisitæ. Sed cuius rei gratia domum Petri dominus petiit? Mihi quidem videtur, vt cibum assumeret, quod euangelista quoque significauit, cùm dixit: Surrexit, & ministrabat illis. Non enim ignoramus discipulorum diuersorium ipsum fuisse.Nam ad Matthæum diuertit, quando eum vocauit:quod faciebat, vt hoc ab eo affecti honore diligentiores ad omnia fierent. Tu autem etiam hîc summam Petri in Christum reuerentiam considera:nam cùm socrus sua domi iaceret, caloréque febris arderet, non traxit eum, neque cogere cogitauit: sed expectauit quousque prædicationem absolueret, cæterósque omnes qui tunc ad eum confugerant curasset, & tunc demum cùm intrasset,per ipsam iacentem, rogauit:sic enim statim ab ipsis initiis, aliorum commoda suis vt præponeret,institutus erat.Petiit autem domũ eius non ab eo vocatus, sed sponte atque à seipso, vt qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

G à Centurione audierant, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: hinc quanti faciebat discipulum possent intelligere. Et quanquam cogitatione assequimur, quales quoque piscatorum domus fuerint: videmus tamen ipsum humiles sponte casas petere, vt his omnibus despiciendam esse humanam magnificentiã doceat: & aliâs quidem verbis solis affert curationem, nunc verò manus porrectione febricitantem sanauit. Nonnunquam autem vtrisque vtitur, vt multis modis præ oculis curatio adducatur. Nam cùm adhuc deitatis suæ mysterium latere multos cõmodius fuerit, ac præcipuè discipulos, ne præ gaudio exclamassent, ideo nolebat nimiò semper humanę curationis modũ excedere: quod inde patet: quoniam cùm à monte descederet,
Matt. 17. & Marc. 9. b & Lucæ. 9. d præcepit ne cui dicerent quæ viderunt. Tetigit ergo manum eius, nec febrium tãtum ardores extinxit, aũt certa incolumitatis signa reduxit: verumetiam pristinas corporum vires recuperare illico fecit, vt quando facilis curatu ægrotatio videbatur, curandi modo virtus curantis ostenderetur. Nam id certè medendi artificium homo facere non potest. Nemo quippe ignorat, quàm longo tempore, posteaquam febres cessauerunt, opus sit
H ad pristinum robur recuperandum. Cuncta igitur tunc simul facta sunt: quod & in mari pariter euenisse perpendere possumus. Nam & ibi non ventos solùm, ac tẽpestates sedauit, sed quod inauditum omnino erat, fluctus etiam vndásque statim composuit. Nam & si vis
Hic & Mar. 4. d & Luc. 8. d ventorum cessauerit, permanent tamen fluctus vndarum diutius: sed non ita hìc. Non enim natura duce, aut arte fiunt, quæ à Christo fiunt: sed simul omnia finem suum assequuntur: quod subostendit euangelista dicens: Surrexit, & ministrabat illis. Id certè tam virtutem Christi supra hominem significabat, quàm voluntatem mulieris, atque affectum erga Christum aperiebat. Illud quoque hinc discimus, quòd nonnunquam aliorum fide alios dominus curat: pariter enim
Hic & Mar. 15. d hic, & in Centurionis filio, alij quoque modo credebant, alij curabantur. Nam etsi non curetur nisi credens, tamen si aut morbus, aut ætas impedimento erat, ne magna quædam posset de Christo quispiam cogitare, aliorum hortatu ac fide adductus curabat.

Vespere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & eiiciebat spiritus verbo, & omnes malè habentes curauit: ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ægrotationes nostras portauit. Vides iam multitudinis fidem adauctam, certè neque tempore ita cogente decedere poterant, nec importunos se putabant esse, si etiam vespere iam facto ægrotos ad eum adducerent: tu autem mihi perpendas quantam multitudinem hominum curatam fuisse asserant Euangelistæ, non per singulos minutim enarrantes, sed vnico verbo miraculorum pelagus exponẽtes. Deinde ne magnitudo rerum mirabilium incredulitatem cuipiam faciat, cùm tantum populum ex tam variis, diuersisq; morbis vno momento temporis ab eo liberatos fidem excedere videatur, propheta inducitur, qui iam diu his rebus testimonium perhibuit, & simul magnam conflauit de deitate Christi demonstrationem scripturæ, ostẽdit euangelium, signisq; profectò non minorem: idcirco dicitur ab Esaia prædictũ
Esaiæ. 53. b fuisse: Quoniam infirmitates nostras accepit, & ægritudines nostras portauit: non dixit, dissoluit aut curauit: sed accepit atque portauit: quod de peccatis mihi dictum à propheta videtur, vt cum Ioanne conueniat dicente: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mũdi. Cur
Ioan. 1. d
I Esa. 35. b

ergo, inquies, de morbis aut ægrotationibus id dictum K euangelista in hoc loco scripsit? Certè aut historicè testimonium prophetæ accepit, aut subaperire voluit plurimas ægrotationes ab animi peccatis originem trahere. Nam si mors quæ morborum omnium fons caputq; est, à radicibus peccati pullulauit: quid mirum est, si ægrotationes quoque multæ inde nascantur, vndè vel ipsa ægrotandi potestas egressa est? *Videns autè Iesus turbas multas circum seipsum, iussit ut abirent in ulteriorem ripam.*

Vidêsne iterum, imò creberrimè, quanto studio fugiat ostentationem? Nam cæteri quidem dicunt dæmonibus eum præcepisse, ne dicerent quòd ipse esset. Mat-
Marc. 1. & Luc. 4. f thæus autem dicit, quòd turbas remouebat: quòd faciebat partim nos docens humilianśq;, partim ne ludæi pestiferæ veneno inuidiæ tabescerent, monens nihil prorsus ad ostentationem à nobis esse faciendum. Etenim non corporum incolumitas curæ sibi tantummodo erat, sed multò magis animarum saluti prouidebat: ita vtrinque supra hominem se esse ostendebat, & quòd morbos verbo aut tactu curaret, & quòd humanam gloriam non quæreret. Repellebat igitur turbam, quoniam erant ei affixi non pauci amantes, admirantesq; ipsum, videreq; ipsum semper cupientes. Et certè quis ab au-
L thore talium signorum non inuitus recederet? aut quis vel faciem solã aspicere, osq; ipsum, ex quo diuina præceptorum instituta profluebant, ingenti desiderio non arderet? Nam vt in faciendis signis erat mirabilis, sic visu gratiosissimus traditur fuisse: idq; ipse propheta significans, multò ante clamauerat, Speciosus pulchritudine super filios hominum. Sic autem dicit Esaias: Non habebat speciem, neque pulchritudinem: aut quoniam ad deitatis suæ ineffabilem gloriam, aut quoniam passionis cruentam deformationem, & liquidos tumores respexit, id ita dixit: vel etiã quia tenui eum & victu & vestitu vsurum significare voluit. Nõ autem prius iussit vltra abire, quàm morbos curauit. Non enim æquo animo abire potuissent: & cui in monte non concionanti solùm, sed & silenti adhærebant, eodemq; nunc modo etiam post miracula permanent, ex solo aspectu nõ paruam vtilitatem assequentes. Nam si Mosi facies resplẽdebat, & Stephani vultus angelicus videbatur: quid de ipsius domini facie debemus æstimare? Sed fortè nunc his verbis adeò nonnulli incensi sunt, vt desiderent effigiem eius videre: sed dum modò velimus, multò illa
M venustiorẽ, si bene hìc vixerimus, tũc aspiciemus, cùm immortalitatem adepti, obuiam in aëra ipsi immortali
1. Thess. 4. d incorruptibili; corpore rapiemur. Tu verò illud etiam considera, quòd non dicitur repulisse turbas, ne contẽni viderentur: nec iussisse, vt omnino recederent, sed vt abirent in vlteriora: vt spe allecti, quòd illò traiecturus esset, facilius obtemperarent. Verùm turbæ non parua charitate deuicti, iussa continuò faciunt. Quidam autẽ pecuniæ auidus, nimiumq; inflatus, *Sequar te*, inquit, *magister, quocunque abieris.* Perpendis quid supercilium, cerviceśq; faciunt, non facilè patiuntur, se cum multis inueniri. Nam hic, vt alios non parum excedere videatur, admodum importunus est: huiusmodi certè mores Iudæorum sunt, quos aliena temporibus libertate sæpius vt inon ignoramus: sic enim alius quidam, cùm cæteri omnes decenti taciturnitate adstarent, ipse quasi insultans ait: Magister, quod est præceptum primum? nec ta-
Matt. 22. d men molestè tulit dominus, nec importunam libertatem corripuit, vt & nos ferendos esse huiusmodi homines perdiscamus: & quamuis non arguit apertè tam peruersa cupientes, tamen ita voluntati eorum respon-

sum

A sum accommodat, vt & ipsi se iustè reprehensos cognoscant, duplicem eis præparans vtilitatem, & quia sibi adaperuit, quòd secreta cordium sciret: & quia ostẽtationem suam ineptam non protraxit in medium, vt si vellent, facilè seipsos possent emẽdare: quòd hìc factum liquidò videmus. Nam quæstui seruiens ille, cùm propter multitudinem signorum multos vndique affluere videret, putauit dominum inde ditari, ac ideo sequi cupiebat. Sed vnde id nobis patebit, inquies? à responsione, quæ non ad sonum verborum, sed ad sensum interrogantis accommodata est. Quid enim, ait, pecunias credis collecturum, si me sequaris? Nõnne vides nec diuersorium mihi esse, nec tantum pecuniæ, vt queam vitæ necessaria comparare? *Vulpes enim, inquit, cauernas habent, & uolucres cæli habitationes, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* Hæc sanè non erant repellentis, sed eius qui & prauam illius opinionem carperet, & potestatem daret, si cum spe huiusmodi sequi vellet. Tu verò etiam vide improbos hominis mores, intellige q̃ cùm hęc au-
B disset, nihil ex commodissima, perutiliq; responsione seipso melior factus est, nec referre saltem voluit paratum se esse Christo auscultare. Verùm inde alios quoq; non paucos ita redarguisse inuenitur, vt à responsis eius sensum interrogãtis subaperiret. Nam & illi qui magistrum bonũ appellabat, quique hac assentatiuncula verborum tracturum ad se dominum sperauit: cur me bonum nominas, inquit, cùm nemo sit bonus præter deũ
Matt. 12. d & Mar. 3. d solum? & qui ei dicebant: Ecce mater tua, & fratres tui te quærunt. Quoniam more hominum non vt aliquid boni perciperent, eum adierunt, sed vt solum ostenderent, quantò sibi essent cæteris cõiunctiores: quippe qui
Lucæ. 8. c & matrem & fratres eius agnoscerent, confestim audierunt: Quænã est mater mea, vel qui sunt fratres mei? Ad fratres quoque ipsos dicentes, declara teipsum, quo-
Ioan. 7. a niam hinc falsæ aliquod choragium gloriæ indagabãt, audi quomodo respondebat: Vestrum tempus semper est paratum, meum autem nondum adest. Sed per contrarium quoque de se ipsis existimationem nonnunquã
Ioan. 1. g aperit, vt de Nathanaële inquit: Ecce verè Israëlita, in
Lucæ. 7. d quo dolus non est. Illud quoque ab his alienum non est, abeuntes annunciate quæ audistis, & vidistis. Nam hìc quoque non ad verba, sed ad mentem eius qui misit re-
C spõsum esse videmus: & turbæ autem mentis secreta tetigit, vbi dicit: Quid existis videre in desertum calamum? Nam quoniam mutabilem, quasi Euripũ esse credebant: ideo falsam eorum de Ioanne suspicionem arguens, ait: Quid existis in desertum videre, calamum à
Ibidem. vento agitatum, aut hominem mollibus vestimẽtis circũamictum? vtraque re significans, neq; à seipso esse instabilem, nec quoniam delicijs corrumpatur, posse mutari. Non mireris ergo etiam hìc ad interrogantis mentem, non ad sonum verborum esse responsum. Quod q̃ moderatissimè protulit, inde patet, quoniam non dixit habere se quidem pecuniam, sed despicere, sed nihil se prorsus habere, vt tu hinc perpendas, quàm mirabilis esset in eo humilitas. Nam & cùm esset cum publicanis, aut biberet, aut contra quàm Ioannes aliquid facere videretur, propter Iudæorum, imò illud potius totius orbis terrarum salutem faciebat. Sic enim & hęreticorum ora obstruxit, & illos qui tunc secum viuebant summoperè attraxit: sed alius quidam ei dixisse scribitur, *Domine, sine me prius abire, & sepelire patrem meum.* Considera quantum inter hos discrimen est: ille imprudẽter se-
D quar te, inquit, quocunq; abieris: hic verò & si rem honestã peteret, nolebat tamen, nisi ei concederetur, abire: sed non permittitur ei. Dicit enim sibi: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos, tu autem me sequere.* Ita vbique volũtatem hominum inspicit. Sed cur nam, quispiam dicet, noluit? Quoniam videlicet neq; pater insepultus iacuisset, cùm sepeliendi munus etiam alius quàm filius subire posset, & filius à rebus melioribus non euelleretur. Cùm autem mortuos dixerit suos, ostendit profectò nõ fuisse suum hunc mortuum: vnde mea quidem sententia infidelium quẽdam illius patrem fuisse significatur. Si verò mirum tibi de adolescente videatur, quòd cùm rem tam honestam, fereq; necessariã intenderet, nõ statim abiit, sed Iesum cõsulere voluit: illud mihi solet videri mirabilius, quòd cùm sibi negatum esset quod petebat, non grauiter tulit, sed æquo animo cum Iesu veluti iubebatur, permansit. Sed putãsne, aliquis dicet, non ingens impudentiæ crimen illum incurrisse, qui in sepeliendo parente non affuit? Ego verò ingratissimum hominem eum iudicarem, si negligentia id fecisset. Cùm autem ne rerum maiorum seriem turbaret, Iesu obtemperans non abiit, non mediocri laude dignus, quoniam remansit. Dominus quoque ipse, non quia de-
E spiciendi sunt parentes, abire vetuit: sed quia discere nos hinc voluit, nihil esse vtilius, magisque necessarium nobis doctrina cœlesti, quæ tanto studio obeunda est, vt & si magna sint quæ abire vrgeant, incumbere tamen omni diligentia, atque inuigilare debeamus. Quid enim maius videtur, quàm dum sepeliantur parentes, adesse? Quid enim facilius, aut quid breuiori tempore peragi potest? quòd si nunc tam breue tempus propter sepeliendos parentes abesse à spiritalibus vetitum est: perpende quo supplicio digni sunt, qui semper à doctrina Christi absunt, qui vilia nimium atque abiecta secularium rerum negocia necessarijs anteponunt nullo vrgente. Ego autem doctrinæ illius efficaciam, vehementer admiror: nam cùm adolescentem sibi perpetuò affixerit, à mille malis veluti ab immoderato fletu ac dolore, aliorumq;, quæ hinc oriri solent, eripuit. Erat enim verisimile post parentis sepulturam ad testamenti, legatorisq; cõsiderationem deuenturum: deinde in aliud ex alio quasi vndarum fluctibus distractus procul à portu salutis iactaretur: quæ ne illi acciderent, secum esse ipsum iubet, eumq; suis volentem affigit ac coniungit.
F Si verò tu adhuc miraris, nec æquo animo ferendum putas, quòd iuberetur adolescens non adesse extremo in parentum officio: illud tecum versa, sepenumero à prudentibus viris, si quis molestius parẽtis aut filij mortem, quàm oporteat laturus videatur, non subitò, neque in sepeliendi tempore, sed multò pòst opportunitate data charissimorum interitum fuisse nunciatum: nec vllus vnquam illos carpsit, neque quasi inhumanos reprehendit: iure id quidem. Econtra autem crudeles ac inhumani esset, si quos imbecilles animo cognoscerent, illos ad rem asperam, atque turbulentam protraherent. Quòd si propinquos ita lugere, vt deiectus mentem esse videaris non laudatur: quàm magnum esse malum putandum est, à spiritali doctrina huius vitæ curis
Lucæ. 9. g abducẽ? idcirco alibi etiam ait, neminem qui aratro manu imposita, ad posteriora reuersus est, rectè ad regnum cœlorum proficisci. Quid igitur hinc præcipuè discimus? quid aliud, nisi quòd nullo momento temporis caduca hæc, etiamsi necessaria videantur, spiritalibus anteferenda sunt, & quòd aliud longè vita est, aliud verò mors quàm vulgò æstimentur? Quippe cùm multi viuere credantur, qui nihil à mortuis differant, quoniã in peccatis miseram vitam agentes, nil à mortuis dif-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ferre dixi,imò verò maximè differūt,cùm sint illis multò deteriores.Nam qui moritur,ait, iustificatur à peccato:hic autem seruit peccato . Nec enim mihi dices , nō clausisse hunc oculos, nec sepulchro iacere , nec institis ligatum detineri,nec postremò vermibus esse proiectū, cùm multò peioribus hic quàm qui obierunt vexetur. Non deuorant vermes , sed perturbationes animi omni feroci bestia truculentius exagitant atque lacerant. Clausi oculi sunt mortuorum , nihil prorsus cernentes: hic verò mille sibi morbos oculis cernēdo quotidie cōtrahit. Ille iacet in monumento ad peccādum iam immobilis,hic in sepulchro malo à seipso intrusus,ingenti peccatorum mole obruitur:sed corpus, dicet quispiam, huius pingue ac floridum,nō tabe corruptum videmus. Magna verò res, si corpore integro iampridem anima corrupta atque deperdita est: & ille post mortem malè olet,hic verò per totam vitam os habens vel ipsis cloacis spurcius,intolerabilem expirat fœtorem. Quare tāto ille discrimine hoc melior est , quanto naturali solū corruptioni subiectus,corruptionem omnibusq; debita patitur:hic verò antequam ad illa perueniat, quæ nō effugiet,peccatorum vndique fœdissimam sibi putredinē H colligit,mille indies corruptionis vias excogitans.Sed phalerato,inquit , equo fertur magnificè . Ego verò,inquam,meliorem illum esse, qui in vrna quasi in lectulo quiescit:quodq; decentius est, nemo putrescentem cernit,sed tegitur vrna dissolutum corpus : hic autem fœtentē animam in corpore, quasi in sepulchro circūagit. Certè si posses animam hominis peccatis inuolutā oculis cernere , non dubitares multò melius esse in sepulchro iacere,quàm delictis irretitum detineri : & lapide potius,quàm graui peccatorum pōdere premi: qui quoniam quantis malis vexentur ignorant , non dubitent tamen propinqui eorum : veluti Maria cùm ad Lazarū Ioan.11.f faceret Iesum adire:tunc etiam si putridum oleat, etiāsi quatriduanus sit,non desperes tamen,sed adeas,& lapidem inde remoueas : primò enim statim , vt in sepulchro iacentem institis ligatum inspicias. Sed producamus in medium insignem quempiam atque potentem, vt in eo quæ diximus,apertius cōspiciantur: nec vereamini. Nomino enim neminem , quamuis etiam si nominarem,nihil omnino timēdum esset:vtcunque enim I faciat,manet mortuus:mortuus cùm sit , cùm viuo homini mortuus nocere nullo pacto possit . Considerate igitur primò huiusmodi hominis caput,quasi ebriosi caput opertoriis pluribus,atque vinculis alligatum,sic vndique obrutum,vt sensibus extinctis nihil audiat , nihil videat,nihil prorsus sentiat. Deinde si lubet etiam manus inspicite,videteq; vētri annexas , sicut mortuorum, non quidem institis,verum quòd turpius est,durissimis auaritiæ vinculis , quæ vinctas non sinit ad liberalitatē porrigi , sed insensibiles ad huiusmodi officia reddit: vultus & pedes similiter irretitos videte . Videte variis eos curis alligatos , ac idcirco non posse dei ecclesiam adire.Vidistis mortuum, nunc & pollinctorem videte. Quis igitur pollinctor ibi est ? nempe nullus alius , nisi diabolus,qui eos diligenter ita fingit,& polit,vt nō homines,sed ligna arida esse videantur.Nam vbi non oculi,non manus,non pedes,non alia membra suis officiis funguntur: quomodo hunc hominem putabis , præsertim cùm anima etiam eius peccatorum fœditate obruta,idolum magis quàm anima esse videatur? Quoniam ipsi quasi mortui nihil sentiunt,adeamus Iesum,pro ipsis oremus,vt ipsos excitet : lapidem tollamus , institas dissoluamus:nam si lapidem auferre poteris, insensibilitatem eorum scilicet,qua premuntur,velociter profectò ipsos à monumento educes:& cùm eduxeris, citius atque facilius nexus eorum dissolues : tunc eos Christus cognoscet,cùm excitati fuerint,cùm soluti,tunc ad cœnamq; suam vocabit. Quicunque igitur Christum diligitis,accurrite ad Iesum,atque orate.Nam quantò peius olent huiusmodi motui,tantò magis debemus, si eos amamus,pro eis intercedere:& sicuti sorores Lazari tūc fecisse videmus,non prius à precibus ac orationibus abscedere,quàm viuos recipiamus. Nō enim dubito, quin si & nos,& nostra sic diligenter gubernemus,futurę vitæ beatitudinem consequamur, ad quam omnes perueniamus,gratia & misericordia Iesu Christi,Amen.

K

L

M

Homilia.xxix.ex capite.viij.

ET ascendente eo in nauiculam,secuti sunt eum discipuli eius.Et ecce motus magnus factus est in mari , ita ut nauicula operiretur à fluctibus:ipse uerò dormiebat.

Lucæ.8.d Marc.4.d

Lucas quidem ne quis ab eo temporum ordinem quærat:Et factum est,inquit,vno dierum,& ipse ascendit in nauigium,& discipuli eius.Marcus quoq; similiter.Hic verò consequentiam quandam temporū obseruat. Hæc à me prædicta sunt,ne quis, quoniam non eodem modo scribunt omnes,discrepare ipsos arbitretur . Turbas igitur præmisisse,ac discipulos tantummodo secum retinuisse,illi etiam dicunt . Id autem non frustra , neque casu fecit , verùm vt futuri signi miraculo ipsos corroboraret.Nam vt Palæstræ magister optimus ad vtrunq; eos exercebat, ne aut terrore vincerentur , aut honoribus efferrentur:ita ne magnum quid sibi arrogent, quoniam aliis omissis ipsos tātum secum retinuit, vt in tēpestatem incidant permittit, & simul in ferendis aduersis fecit meliores. Nam certè priora quoque signa , quæ iam ab eo gesta erant,magna fuere: verùm hoc neq; parum eos exercebat , & antiquissimo illi simillimū erat. Idcirco igitur solos discipulos secū duxit , quoniam vt signa tantummodo demonstrarentur, turbas quoq; admittebat:vbi verò ad signa timor quoq;, ac tremor imminebat,eos solos recipiebat, quos ad prædicationem, & pericula erat missurus. Et Matthæus quidē dicit,quia dormiebat . Lucas † verò quia in ceruicali simpliciter, vt & humilitatem suam patefaceret, & præstantis philosophiæ præceptis nos instrueret.Cùm ergo fluctus vehementius insurgerent,ac mare procellis insaniret: tūc excitant ipsum,dicentes: *Domine salua nos, perimus.*

† vide mīlegendum, Marcus.

Ipse autem eos priusquam mare sedaret,reprehēdit : sicut enim diximus ad exercitationem eorum hæc fieri permittebantur , erantq; quasi figura tentationum , ad quas essent perueniturī . Maioribus enim eos certè rerū tempestatibus postea permisit vexari:vnde Paulus quoque dicebat,Nolo autem vos ignorare fratres,quòd valde grauati supra vires fumus , vt de vita etiam desperauerimus , qui ex tantis mortibus nos liberauit , vt hinc igitur eos doceret, quantùm in eo confidere oporteret, cùm insani fluctus insurgant:discerētq; quòd ad melius cuncta dispensat,primùm ipsos increpat: nec enim incassum ad extremum vsque terrorē eos deuenire permisit,verùm vt signum eis ingens videretur , & perpetua miraculi memoria resideret.Nam quoniam post rē factam obliuio solet ex negligentia homines occupare: propterea priusquam signa fiant,multa fieri permittuntur,quæ diuturniorem memoriam faciant . Sic & Moses serpentem primò perhorruit,neque id leuiter:deinde rem illam mirando , haud tamen citra solicitudinē contemplatur: & nunc discipuli cùm iam salutem ferè desperassent,tunc saluantur . Ita ex periculorum cōfessione,

1.Cor.1.b

Exod.4.a

A sione,magnitudinem signi perdiscunt , hac de causa etiam dormiuit.Nam si vigilantem viderent , aut non adeò pertimuissent,aut petere ab eo salutem,qui pericula eorum videret,neglexissent,aut non posse ipsum fluctus sedare putassent:idcirco dormit,vt & timoris causa ipsis maior præberetur,& sensus eorum apertior ad videda miracula redderetur. Nam cùm non pariter aliquis sentiat quæ in alienis fiunt corporibus,& quæ in seipso, oportebat discipulos eius , qui plurimos indies liberari videbant, vt magis obligarentur in seipsis omnipotentiam eius inspicere:cumq; nec claudi essent ipsi,nec cęci , nec alia ægrotatione laborarent , tempestatem fieri permittit , vt liberati ab ea , firmam beneficiorum eius in se memoriam habeant . Propterea nec præsentibus turbis id facit,sed solos ipsos corripit, ne modicæ fidei à multitudine damnarentur, & antequam vndas aquarum deprimeret,nimios animorū fluctus sedauit. Corripuit enim eos, ac dixit: *Quid timidi estis modicæ fidei?* Ad hæc causam reddidit,nō à tentationibus , sed ab infirmitate mentis timorem proficisci . Quòd si quis obiiciat,non fuisse formidinis,nec paruæ fidei , quòd eum B ad saluandos ipsos excitassent.Respondebimus, Quinimmo, illud profectò non conuenientem se de ipso habere opinionem declarabat, quod vigilantem posse tēpestati resistere non diffidebant, dormientem verò minimè.Nec mirum si parum adhuc credunt,qui vel post multa etiam alia signa imperfectiores fuisse videantur. Quocirca & increpantur sæpius , vt cùm ad eos dicit: Marc.4.d Ioan.14.b &c. Adhuc & vos insipientes estis. Quod si discipuli adhuc deficiebant,quid mirum est, si turbæ nihil magni , nec vltra hominem de ipso cogitabant?Admirabātur enim dicentes, *Qualis est hic homo , quoniam & mare & uenti obediunt ei?* Christus autem non arguebat eos nudum hominem ipsum putantes,sed sustinebat,signisq; inducebat,vt viderent se non rectè opinari de ipso: hominē verò ipsum partim visu, partim quoniam dormiret etiam ac biberet,tum etiam quia nauigiis vtebatur,existimabant:propterea etiam admirabantur dicētes,Qualis est?somnus enim & statura qua videtur, hominem ipsum declarat.At verò maris tanta per eum subitò facta Exo.14.d tranquillitas,deum exclamat : quamquàm enim & Moses tale quid olim fecerat: sed ille quasi seruus, hic verò C quasi dominus operatur.Non enim virgam vt ille tetēdit , non manus in cœlum sustulit , non precibus indiguit:verùm vt dominus ancillæ imperans, & conditor suæ creaturæ,sic fluctus maris depressit, frenauitq; verbo solùm atque præcepto.Omnis enim confestim soluta est tempestas , nec vestigium fuit vllum turbationis relictum:quod euangelista ostendens, inquit: *Et facta est tranquillitas magna.* Et quod de patre quasi res gran Psal.106.c dis dictū est, & ipsum Christus effecit. Scriptū est enim de patre:Dixit,& stetit spiritus tempestatis: & de Christo hic scriptum est, quòd verbo solo facta est tranquillitas magna:propterea etiam mirabantur ipsum turbæ, quæ certè non adeò miratæ fuissent , si fecisset vt Moses . Verùm posteaquam à naui descendit , mirabilius quoddam signum subsequitur: dæmonibus enim quidā repleti,quasi serui fugitiui,cum dominum viderent, clamabant: *Quid nobis ac tibi fili dei ? ueniſti huc ante tempus uexare nos?* Nam quoniam Iesum turbæ hominem appellabant, accesserunt dæmones , deitatem eius prædicantes:ita qui mare nec fluctuans , nec tranquillum audierunt,audiebant dæmones eadem ipsa clamātes, quæ mare tranquillitate subita prædicabat: verùm ne assentatiuncula hęc dicere videantur,rebus ipsis probant,di-

centes:Veniſti huc ante tēpus torquere nos? Ideo se ho- D stes antè profitentur, ne suspecta eorum supplicatio videatur. Nam nemine vidente flagellabantur , multoq; magis quàm mare pauloantè,perpuncti præsentia Christi atque incensi vexabantur,nec ferre vllo modo poterant. Accessit enim Christus ipse ad eos , quoniam nemo illos dæmonibus terribiles adducere ad Christum audebat.Et Matthæus quidem scripsit illos dixisse, Veniſti huc ante tempus torquere nos ? cæteri verò illud etiam adiiciunt,quòd deprecabantur eum,& adiurabāt ne velit in abyssum eos immittere:putarunt enim vltimi supplicij iam tempus instare,ac ideo formidine cōmoti,talem pœnam deprecabantur.Quòd si Lucas vnū Lucæ.4.f fuisse scribit,hic autem duos,neque sic dissonantiam aliquam esse dicimus . Nam si vnum Lucas solum fuisse affirmasset,discreparet certè à Matthæo: nūc verò cùm alter de vno, alter de duobus verba faciat , non dicunt certè pugnantia,sed aliter atque aliter rem eandem exponunt. Mihi videtur quidem duriori dæmone vexatū, Lucæ suffecisse: quocirca & tragico quasi genere calami tatem enarrat, quòd nulla vincula , nullæ catenæ ipsum detinerent,sed omnibus disruptis miser erraret per de- E sertum. Marcus autem lapidibus seipsum cædere solitū Mat.5.a adiecit , sed verba quoque sua ad ponendam præ oculis crudelitatem ac impudentiam ipsorum sufficiunt.

*Veniſti enim,*aiunt, *huc ante tempus torquere nos?* Nam cùm non possent excusare se quòd non peccassent , ne ante tempus pœnas darent,formidare videntur. Quoniam enim iam se deprehensos in perniciosis atque iniquis factis arbitrabantur,quibus omni quo poterāt modo creaturas Christi exagitabāt:propter ea putarunt nō expectaturum ipsum cōmodius punitionis tempus, sed acerbitate & magnitudine peccatorum commotum, tunc vltimis suppliciis puniturum:ideo deprecabantur, rogabant,obtestabantur . Ita qui ferreis teneri non poterant vinculis,vincti nunc veniunt: qui montes ferocitate arripiebant,ad campos nunc humiles exeunt:qui aliorum itinera occupantes neminem transire sinebāt, cùm eum vidissent qui vias suas facilè obstruit , constiterunt. Sed cur nam in sepulchris versantur ? Quia videlicet pernicioſam opinionem ingerere hominibus conantur,quòd hominum qui abierunt, animæ dæmones fiant , quod etiam à cogitatione nostra vtinam abſit.Sed quid respondebis, obiiciet quispiam , cùm multi aruspices aris infantes attulerint, atque immolauerint, ac animabus eorum quasi dæmonibus vsi sunt? Ego autem quòd homines à sceleſtis aruspicibus atque magis occisi sint,non negabo. Quòd verò immolatorum hominum animæ ipsis cooperentur,vnde mihi persuadebitur?an quia ipsos dæmoniacos clamare nonnunquam audisti,anima talis ego sum?Verùm hæc quoque oratio à fraude atque deceptione diabolica est. Non enim anima defuncti est quæ ista dicit,sed dæmon qui hæc vt audientes decipiat,defingit . Nam si possibile esset animā hominis in dæmonis substantiam transire, multò facilius posset in corpus suum redire.Præterea quę ratio inducet nos, vt credamus animam cui illata iniuria est,illiipsi patrocinari, qui sibi iniuriam intulit : aut hominē posse facere, vt incorporea virtus in aliam substantiam transmutetur?Nam si est de corporibus impossibile , vt vnquam hominis corpus in asini corpus transmutetur: quantò minus inuisibilem animam in substantiam dæmonis transformare possibile erit ? Quare vetularum hæc verba,imò desipientium ducenda sunt, & puerorū ludibria, Nec enim potest anima è corpore separata in

F

his re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sapien.3.a

his regionibus errare. Iustorum animæ enim in manu dei sunt. Infantium quoque similiter, non enim peccarunt. Peccatorum verò post hunc exitum continuò abducuntur, quod à Lazaro & diuite planum efficitur: sed alibi quoque dominus ait, Hodie animam tuam abs te repetent. Nō igitur potest anima cum à corpore absceſſerit, apud nos hìc errare: nec id iniuria. Nam ſi qui iter faciunt, cùm in ignotas regiones inciderint, neſciunt quò ituri ſint, niſi ducem habeant: quantò magis anima relicto corpore, cùm nouam omnino ſibi vitam & viā ingrediatur, quò itura ſit ignorabit, niſi ducem conſequatur? Multis è locis ſcripturæ comprobari poteſt, non errare hìc poſt mortem iuſtorum hominum animas.

Luc.12.c Animę poſt mortē nunquam hùc redeunt.

Acto.7.g Phi.1.c Gene.25.a

Nam & Stephanus ait: Suſcipe ſpiritum meum. Et Paulus reſolui, ac eſſe cum Chriſto deſiderabat. De patriarcha quoque ſcriptura dicit: Et appoſitus eſt ad patres ſuos: mortuus eſt in ſenectute bona. Quòd verò nec peccatorum animæ hìc commorari poſſunt, diuitem audias quid dicat, perpendasq; quid petit, & nō impetrat.

Luc.16.f

Quòd ſi poſſent animæ hominum hìc conuerſari, venisſet ipſe vt cupiebat, & ſuos de tormentis inferni feciſſet certiores: quo ex loco ſcripturæ illud etiam apertè patet, quòd poſt exitum à corpore in locum quēdam certum animæ deducuntur, vnde redire ſponte ſua nō poſſunt, ſed terribilem illum iudicij diem ibi expectāt. Quòd ſi quis dicet, & cuius rei gratia dæmones petierunt, vt ſcilicet ad gregem porcorum poſſent proficiſci, idq; ſibi Chriſtus permiſit? Certè non illorum gratia id fecit, verùm vt multa hinc diſpenſando doceret. Primùm enim qui liberati à dæmonibus erant, facilè hac ex re intellexerunt, quantū doloris inſidiatores ſui dæmones habuerunt. Deinde & omnes hinc diſcimus, ne in ſuos quidem impetum facere dæmones audere, niſi permittat. Tertiò docemur, niſi vel in ipſa calamitate dęmoniaci diuina prouidentia iuuarentur, multa peiora ſibi à dæmonibus fierent, quàm tunc in porcos illata ſunt. Nam quòd maiori homines odio habeant, quàm expertes rationis animantes, nullus vnquam dubitauit. Quare qui porcis non pepercerunt, ſed confeſtim cùm ſibi conceſſum eſt, in præcipitia cōpulerunt: multò magis homines quos incoluiſſent, in deſertum abegiſſent, niſi diuinitus retinerentur. Vnde manifeſtum eſt nemi
I nem eſſe, qui abſque diuina gratia viuat. Quòd ſi nō eodem modo cuncti eam percipiamus, hoc ipſum certè prouidentiæ quædam ſpecies eſt non minima, cùm ad id quod vnicuique confert gratia prouidentiæ accommodetur. Ad hæc etiam illud diſcimus, non communiter ſolùm omnibus deum prouidere, verùm etiam vnicuique ſeparatim: quod & ſi diſcipulis etiam adaperuit, cùm dicit, pilos quoq; capitis ſui enumeratos eſſe:

Luc.12.a

tamen & ab his dæmoniacis planè id perficitur, de quibus iam omnino actum fuiſſet, niſi diuina cura conſeruarentur. His igitur de cauſis conceſſit in porcorū gregem abire, vt ſimul omnes qui regionem illam habitabant, quanta eſſet virtus eius non ignorarent. Nam vbi magna fama de ipſo erat, ibi non minimum ſe oſtendebat: vbi verò minus cognoſcebatur, nec quicquam de eo ferebatur: ibi miraculis ideo magis effulgebat, vt eos ad cognoſcendum deitatem eius attraheret. Ipſi verò ſic inſenſibiles fuerunt, ſicut euentus rerum docuit, vt cùm admirari, adorareq; virtutem ipſius deberent, repellerent potius hortarenturq; à finibus eorum recederе. Sed quare à dęmonibus porci interempti ſunt? Semper in deiectionem animos hominum intrudere dæmones ſtuduerunt, ſemperq; gaudent cæde ac vaſtitate, quod & princeps eorum diabolus aduerſus Iob fecit: cū Iob.1.b c
K ſibi deus petenti conceſſerit, non ſui gratia, verùm vt ſeruum ſuum faceret clariorem, & impudentiam diaboli deprimeret, ac in caput ſuum cuncta, quæ aduerſus iuſtum excogitarat, conuerteret. Nam & hìc oppoſitum certè factū eſt, quàm dæmones optauiſſent, cùm & Chriſti virtus præclarè prædicaretur, & eorum malitia, & durities, ac impotētia manifeſtius appareret: ita vt nec in porcos habere poteſtatem videantur, niſi creator omnium deus conceſſerit. Hæc ſi quis etiam anagogicè velit accipere, non prohibemus, dum rerum veritatem ita ſecundum hiſtoriam habuiſſe ſe credat, vt euangeliſta præſcripſit. Scire tamen licet, multos homines, qui porcorum more non hominum viuant, facilè à dæmonibus intiadi ſolere: qui quouſque aliquid hominis ſapiunt, forſan effugere poterint: Si verò porci omnino fient, non à dæmonibus ſolùm exagitabuntur, verūetiā per præcipitia deferentur. Sed ne fictam fabulam hoc eſſe putes, ſed firmiter credas expulſos ab hominibus dæmones fuiſſe: porcorū interitus efficit. Tu verò nō omnipotentiam eius ſolùm, ſed etiam clementiam conſidera. Nam cùm à regione ſua, qui hæc miracula viderunt, eum ingrati abigerent, non repugnauit, ſed ceſſit: ac ipſos, qui ſe ſua doctrina indignos faciebāt, reliquit. Illi tamen qui à dæmonibus liberati erant, remanſerūt miraculi expoſitores, vt ab eis quæ facta erant omnes percipere poſſent: ipſe autem etſi receſſit, timorē tamen ab eis nō abſtulit. Magnitudo enim damni atque iactura porcorum ſigni famam augebat, & vndique miraculi nouitas prædicabatur, ab his qui liberati erant, à porcorū dominis, ac etiam à paſtoribus ipſis. Hæc ſi altius conſideras, etiam nunc fieri videbis, multosq; inuenies in ſepulchris dæmoniacos, quos ab inſania ſua non ferrum, non catenæ, non multitudo hominum, non exhortatio, non terror, non minæ, non aliud quid huiuſmodi abducere poteſt. Quid enim luxuria corruptus atque petulās, qui ad omnem corporis formam hiſcit, à dæmoniaco differt? non videtur nudus ambulare, ſed corporeis quidem veſtibus amictus eſt, veris autem veſtimentis priuatus, ſumma hominis gloria caret: nō lapidibus ſeipſum cædit, ſed ſceleribus, quæ lapidibus duriora aſperioraq; ſunt. Quis igitur hunc hominem iuuare poterit? quis eum à petulātia remouebit? quis ei perſuadebit,
M vt laſciuiam aſpernetur? Quo fit, vt nunquam ſit in ſeipſo, ſed ſemper in ſepulchris verſetur. Sepulchra enim profectò ſunt meretricum diuerſoria, cùm multo fœtore, multa putredine, multa immunditia ſunt repleta. Ac auarus, nónne talis eſt? Quid enim ipſum ligare poterit? Certè non timor, non quotidianæ minæ, non exhortationes, nō conſilia: omnia enim hęc vincula ſpernit, adiuratq; omnes qui eum à cupiditate auri remouere volunt ne faciant, ſupplicium putans eſſe maximum non viuere in ſupplicio. Quid enim miſerius auaro? Nā dæmoniacus verbo Chriſti abactis dæmonibus liberatus eſt, pecuniæ autem ſeruus Chriſto non auſcultat: nā & ſi quotidie Chriſtum audit prædicantem, Non poteſtis deo ſeruire ac mammonæ: & ſi gehennæ terror incutitur, ac inferni pœnæ imminere dicuntur, nō credit tamen, nec Chriſti verbo credit, non quia robuſtior ipſo ſit, ſed quia nolentes nos ad virtutem Chriſtus non adducit: idcirco etiam quamuis celebres habitet vrbes, deſolatus tamen eſt. Quis enim mentis compos, cū huiuſmodi hominibus conuerſabitur? Nam mea quidem ſententia, cum mille dæmoniacis habitandum potius eſſet, quàm cum vno qui hoc morbo laboraret: quæ quidem ſen-

Sepulchra

Auarorum deteſtatio.

Matt.6.c & Luc.6.c

A dem ſententia mea ab his quæ vtrique patiuntur, probari facilè poteſt. Nam æris quidem auidi beneuolos, niſi vtiles ſibi ſint, inimicos dicunt: & liberum hominem, ſi poſſent, libenter in ſeruitutem ſuam redigerent: dæmoniaci verò nihil huiuſmodi faciunt, ſed ipſi ſoli ſuo malo laborant. Et illi quidem multas domos euertunt, nomenq; dei propter ipſas blaſphemant, communis ærumna ciuitatum, atque orbis totius: dæmonibus autem exagitati lachrymas nobis ita mouent, vt eorum facilè miſereamur: & iſti non ſentiunt plerunque quod agunt, illi præmeditati omnia faciunt in mediis vrbibus bacchantes, ac nouam inſanientes inſaniam. Quādo enim omne ſimul dæmoniaci tantum facinoris cōmittent, quantum ludas ſolùm cōmiſit? Qui ad extremam iniquitatem turpi pecuniarum ardore deuectus eſt, pariterq; omnes qui auaritiam illius imitantur, quaſi feræ beſtiæ à catenis ſolutæ, cunctos homines nullo reſiſtente perturbant ac lacerant: & vincula quidem etiam his vndique coniecta ſunt, iudicij timor, legum terror, multorum odia, cæteraq; huiuſmodi: ſed his ruptis, omnia perturbant: quòd ſi quis hos nexus omnino ab
B eis auferret, tūc videres peiore hos dæmone, quàm dęmoniacos, ac fortiore vexari. Verùm quoniam id facere nō poſſumus, ſaltem oratione ita fingamus, vt cùm omnes catenas ab eo mente abſtulerimus, clarè inſaniā eius perſpiciamus. Sed nolite atrocitatē beſtiæ cùm adaperta fuerit formidare: nam hæc non veritate rerum facimus, ſed ſola oratione confingimus. Fingite ergo videre tetrum quendam hominem, qui ab oculis ignē emittat, cui ex vtroque humero dracones pro manibus dependeant, cuius os cauernæ inſtar magnitudine ſit, in quo pro dentibus acuti enſes ſtent, ex lingua venenoſus fons ſcaturiat. Venter omni fornace ſit ardentior, cuncta quæ immittuntur ſubitò conſumens, pedes alati vētis quoque ipſis velociores, facies canis, ac lupi ſimul faciem oſtendat: nec hominis vocem emittat, ſed inſuaue quiddam atque terribile mugiat, is ad hæc omnia faces ardentes in manibus teneat. Mira hæc forſan vobis videntur, ſed nōdum dignè ipſum deſcripſimus, ſequi etiam debent horum inſtrumentorum effectus: itaq; imaginemur eum obuiam factos iugulare, carnes eorum lacerare ac deuorare. Sed quid facio? Nam & hoc deſcripto, multò truculētior eſt auarus, in omnes vt mors in-
C ſiliens, omnes vt infernus deglutiens, communis generis hominum hoſtis: quippe qui vellet res omnium ſibi arrogare, nec finem hìc facit, verùm cum vndique cupiditate cuncta collegerit, ipſius etiam terræ ſubſtantiam in aurum commutari vellet, fontes ac fluuios argēto optat defluere. Verùm, vt videatis nōdum nos inſaniam illius oratione aſſecutos, fingamus à nemine ipſum accuſari, nullum ſibi terrorem imminere: nō à iudiciis, nō à cōſuetudine hominum, non à legibus, & tunc videbis ipſum arrepto enſe omnes interimere, nulli parcere, nō amico, non cognato, non ipſis parentibus: ſed quid plura? interrogate auarum ſi hæc ſecum quotidie verſat, ſi omnes cogitatione inuadat amicos, cognatos, parentes. At nec interrogare quidem ipſos opus eſt. Scitis enim omnes, quòd qui hoc morbo premuntur, & vitam parētum ſenum grauiter ferunt, & dulce illud & natura ſuauiſſimum liberorum donum aſpernantur: vnde factum eſt, vt multi ſterilitatem vxorum herbis excogitarint, ac naturam orbā effecerint, qui & ſi filios natos nō interfecerunt, attamen ne omnino naſcerentur effecerunt. Quare nolite admirari, ſi ſic auaros deſcripſimus, cùm videatis non potuiſſe nos prauitatem eorū oratione aſ-

ſequi: ſed cōſiderate quomodo poterint ab hoc acerbiſ- D
ſimo dæmone liberari. Quo pacto igitur liberabuntur? Si perſuaderi ſibi certè poterit impediméto auaritiā eſſe maximo ad cōquirēdam grandem pecuniā. Quæſtus enim cupidi, parui ſpe lucri magnas plerunq; faciunt iacturas. Nam multi cùm magnis locare pecuniā ſtudeāt vſuris, cupiditate lucri minus diligenter conditionem eorū examinauerunt, quibus pecuniam crediderūt, atq; ita ſortis quoq; ipſius iacturam fecerunt. Multi cùm in magna pericula deueniſſent, quia parua ſe pecunia redimere noluerunt, vitam vnà cum opibus amiſerunt: multi cùm aut dignitates, aut huiuſmodi aliquid adipiſci pecunia potuiſſent, propter auaritiam omnia perdiderunt: nec mirū, nam qui ſeminare negligunt, ac ſemper ad meſſem ſe præparant, ipſius etiam meſſis expertes plerunq; remanſerunt. Nemo eſt quippe qui ſemper metere, aut ſemper emolumenta cōſequi poſſit: ita cùm velint impenſas fugere, nec lucrari ſciunt, quod vna in re facilè perſpicere poteſtis. Nam ſi vxorem ducere volunt, aut decepti inopem pro opulenta eligunt, aut propter diuitem ductam maiora damna ſuſcipiunt. Non enim vxores, opes, ſed virtus diuitias præparat. Nam quę E
vtilitas maximæ dotis eſt, cum inepta, prodiga vxor ſit, cùm vt ventus omnia diſſipet? Quid porrò ſi laſciua, petulansq; ſit, quē mille conſequantur amantes? Quòd ſi etiam ebriоſa, nōne citius in ſummam maritum depellet paupertatē? Hæc omnia vobiſcum, oro, ſæpius verſate. Nam à rebus futuris ſiue gehenna, ſiue regno cœlorū nō poſſum vobis prodeſſe. Si enim auari eſtis, non rectè ſermonem de illis rebus accipietis: ſi ergo damna & iacturas, quas ſæpe cupiditate quæſtus feciſtis, vel in mutuò dando, vel in emendo, vel in vxorem ducendo, vel in tutelis, ac aliis huiuſcemodi prę oculis ſemper habebitis, facilè propter hoc ipſum ꝙ æris auidi eſtis, auaritiam cōtemnetis, & ſic tam præſentem vitā tutius agetis, quàm animi oculi aliquando adapertis ſolem perſpicere, ac ſupremæ philoſophiæ poteritis inſtituta percipere: Quibus efficietur, vt vitam æternam conſequamur, ad quam omnes perueniamus, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia.xxx.ex capite.ix.

ET *aſcendens in nauiculam tranſfretauit, & uenit in ciuitatem ſuā. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentē in lecto. Videns autem Ieſus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Propriā hic F
ciuitatem eius Capernaum appellauit. Bethlehem enim ipſum tulit, Nazareth educauit, ſed Capernaum perpetuum ipſius erat habitaculum. Paralyticus certè hic nō eſt ille, de quo Ioannes fecit mētionem. Nam ille apud Ioan.5.d
piſcinam Hieroſolymis iacebat, hic in Capernaum: & ille triginta & octo annis laborauit, de hoc verò nihil tale adſcriptū eſt: præterea nullos ille habuit miniſtros, hunc afferri ad Ieſum miniſtris videmus. Ad hęc, Cōfide fili, dixit huic, remittuntur tibi peccata tua. Illū verò interrogauit, an vellet ſanus fieri: accedit ꝙ in ſabbato illum curauit, hunc verò non in ſabbato. Nihil enim tale hìc accuſare Iudæi videntur. Poſtremò poſt hoc ſignū tacuerunt iudæi, poſt illud importuni perſequebantur. Hæc non ocioſè dixi, ſed ne quis vnū eundemq; putans eſſe, diſſonantiæ miracula euangelio afferat. Tu verò q̄ clemens, quamq; humilis ſit dominus conſidera. Nam & antea turbas miti animo remouit, & à Gadarenis pul Suprà.8.d
ſus non reſtitit, ſed receſſit, non procul tamen: rurſusq; cùm etiam poſſet pedes tranſire, nauigio ſe ac diſcipulos traiecit. Non enim ſemper ſigna facere volebat, ne Ibidem.c
humanitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

humanitatis suæ mysterio derogaret. Matthæus igitur, Mar.2.a & Luc.5.d Attulerũt eum, inquit:alij autem per tectum demissum fuisse describserunt,ac ita Christo propositum, vt nihil à ministris,qui fide adducti rem totam ei reddiderunt, diceretur. Nã etsi in principio prædicationis non tantã ab adeuntibus fidem postulabat,postea tamen non à laborantibus solùm, verumetiam à ministris flagitari fidem nonnunquam videmus,ac maximè quando ægrotantes morbo impediti,non rectè sapiunt:sed hìc etiam qui paralyticũ demiserunt,crediderunt. Videns enim, inquit, fidem eorũ:& paralyticus ipse nisi credidisset, demitti profectò non voluisset,quoniã ergo tanta illi fi de aduenerunt, propterea dominus quoq; virtutẽ suam magis ostendit, summa cum potestate à delictorũ vinculis ipsum dissoluẽs, vt ex omnibus his patri se demõstraret æqualem: quæ quidẽ altius mihi repetenda esse videtur.Manifestam igitur fecit potestatem suam,cùm Suprà.8.a ad leprosum dixit,Mũdus esto:cùm Centurionem, dic Ibidem. verbo solùm,& sanabitur puer meus,dicentem magnis laudibus extulit. Cùm mari frenum verbis imposuerit, Ibidem.c cùm dæmones qui iudicij potestatem eũ habere cõfitebantur,quasi dominus eiecerit: nunc rursus alio quodã, Suprà.8.d H multoq; maiori modo inimicos suos cogit: æqualem se patri verbis suis confiteri:nam ipse omnem ambitionẽ fugiens,quoniã magna erat multitudo circunfusa, adeò vt omni obstruso introitu à tecto paralyticum demiserint,noluit statim corpus curare, verùm vt ab inimicis sibi occasio traderetur, latentem atque abditam curam animæ contulit,cùm peccata dimisit. Quod quidem & paralytico necessarium erat, & ipsi nimium gloriosum non erat:hæc Iudæi cum prauitate animi vexati reprehenderunt,maiora videri inuiti omnia perfecerunt. Sapientia enim eius factum est,vt ex inuidia eorum multò magis signa apparerent. Videamus igitur posteaquã illi turbati dixerunt: *Hic blasphemat.* quis potest peccata dimittere nisi solus deus? Videamus, inquam, quid ipse ait:vtrum opinionem eorum improbauerit, an potius comprobauerit:nisi enim æqualis esset patri, dixisset: Certè rectè sapitis, procul ego absum à tãta potestate:nunc verò nihil horum dixit,sed cõtrà tam verbo ac signo affirmauit.Ita quoniam solet esse audientibus molestum,vt aliquis de seipso apertius dicat, aliorum verbis & signo deum se,patriq; æqualẽ esse ostẽdit: & quod mirabilius est non per amicos solùm: verumetiam per I inimicos hoc peragit, vt & virtutis & sapientiæ suæ pelagus pateat.Per amicos quidem quando dixit,Mundus Ibidem.f esto: &, Quoniam neq; in Israël tantam fidem inueni. & Luc.5.c Per inimicos verò nunc:cùm enim illi dixissent,nemi- Suprà.8.b nem posse peccata dimittere,nisi solũmodo deum,intulit: *Vt uideatis quia potestatem habet filius hominis dimittere peccata in terra,tunc dixit paralytico: Surgens tolle grabbatum tuum,& uade in domum tuam.* Nõ autem hìc solùm id facit,sed alibi etiam cùm inimici sui dicerent,Nõ de bono opere,sed de blasphemia lapidamus te, & quoniam Ioan.10.g cùm sis homo, deum teipsum facis. Non refutauit opinionem illorum,sed approbauit dicens: Si nõ facio opera patris mei,nolite credere mihi:sin autẽ facio,si mihi non creditis,saltem operibus credite. Verùm hic aliud signũ deitatis suæ,& q̃ patri æqualis esset,nõ paruũ ostendit.Illi enim murmurantes,secum dicebant: Peccatorum dimissionem esse solius dei. Ipse verò non solùm peccata dimisit,sed occulta etiam cordiũ,quæ nosse solius dei est,manifestauit. Nõ enim apertè,sed secũ, hic blasphemat,dixerũt. Iesus autem motus animorum non ignorans: *Cur,* inquit, *mala cogitatis in cordibus uestris?* Quòd verò dei solius sit secreta cordiũ nosse,audi prophetam dicentem: Tu nosci corda solus: & rursus,Scrutans corda & renes deus:& Hieremias, Graue cor est super omnia,& homo est,& quis noscet eum?&, Homo videbit in faciem, deus autem videbit in cor: multis quoque aliis percipere possumus solius esse dei mentem ac animos hominum cognoscere. Quare æqualem patri se ostendit, qui quæ inimici sui secum cogitabant,nec audebant multitudinem timentes proferre,hæc omnibus summa eis clementia reuelauit. Quòd si turbationis aliquid ferre quempiam oportebat,ægrotum magis oportebat,qui quasi deceptus potuisset exclamare:Ego ad curandum corpus veni,hic verò ad curãdum animam refugit: vnde nanque manifestum est,dimissa mihi esse peccata mea? Nunc verò ille nihil huiusce modi dicit, sed seipsum curantis potestati syncerè atque integrè tradit.Scribæ autem peruersitate atq; inuidia beneficiis aliorum insidiantur, idcirco etiam clementissimè ipsos increpat,re potius quàm verbis, vt dicere videatur: Si non creditis posse me peccata dimittere, & tumoris quodam afflatu id me arripere putatis, quod nõ habeam:ecce ad illud hoc quoq; adiicio, quod secreta vestræ mentis reuelabo, & ad hæc tertium rursum addo,paralytici corpus,firmum illico, atq; robustũ constituens.Illud verò non prætermittendũ, quòd quãdo peccata paralytici dimisit, nõ apertè potestatẽ suam manifestauit.Non enim dixit, dimitto tibi peccata tua: sed,dimittuntur tibi peccata tua.Inimicis autem vrgen tibus manifestius suam potestatem ostendit. Ait enim, vt sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra peccata dimittere:perpẽdisne quàm longè abest,vt nolit æqualis putari patri? Non enim dixit potestatem habere à deo filium hominis, aut quia dedit sibi deus potestatem,sed potestatẽ habet filius hominis:nec ad gloriam dico,ait,sed vt vobis persuadeam quia nõ blasphemo,cùm meipsum patri æqualem faciam. Sed & alibi, certa firmaq; signorum vult argumenta præbere:veluti quando dixit,Vade & ostende teipsum sacerdoti:quando Suprà.8.a socrum Petri ad ministrationem vsque cõfirmauit: Ibidem.b quando denique in præcipitia porcos abire permisit:sed Ibidem.d in hoc loco quòd peccata verè dimissa essent, subita curatione corporis, quasi certo quodam argumento è vestigio confirmauit.Quòd verò corpus curatũ erat: quoniam grabbatum tulit,ac abiit,dubitari nõ poterat.Hęc M itaque facta sunt, ne quis putaret ficta phantasmata videre,nec tamen prius eum curauit,quàm ipsos interrogauerit. *Quid sit facilius dicere, dimittuntur tibi peccata, an tolle grabbatum tuum,& uade in domũ tuam?* Hoc vero huiusmodi est,vtrum vobis facilius videtur,dissolutũ corpus cõfirmare,an animæ peccata dimittere? Nec est dubium quin confirmatio imbecillis corporis facilius sit. Nam quanto anima corpore præstantior,tanto curatio eius curatiõe corporis maior ac difficilior: verùm quoniam alterum latet,alterum patet,minus quoque ac manifestius adiicio, vt illud maius ac inuisibile confirmatius, certiusq; adhuc manifestè reddatur: sic opere ipso Ioan.1.d iam illud subaperiebat,quod Ioãnes dixit:Ipse tollit peccata mundi.Mittit autem eum cùm sanasset in domum suam,partim vt humilitatem ostenderet, q̃ eum nõ retinuerit:partim ne multi non signum verum,sed phantasmate factum dicere auderent:qui enim morbi testes erãt,hos & sanitatis testes esse volebat:vt dicere videatur,Ego quidẽ optassem præsentes omnes,qui cùm corpore sani sint,anima tamen vehementius ægrotant, his quæ inter vos facta sunt,ad sanã mentẽ reduci potuisse: sed quo-

A sed quoniam nolunt,vade in domum tuam, vt saltem tuorum mẽtes ab ægrotatione reuoces. Videsne quemadmodum tam corporum,quàm animarũ conditorẽ se esse ostendat?Nam vtriusq; substantię morbum curauit, & occultum manifestè patefecit. Sed nihilominus etiã humi turbæ adhuc iacent:miratæ nanque fuerant, cùm hoc vidissent,& glorificauerunt deum, qui tantam dedit hominibus potestatem:sed mentes eorum assiduis operibus excitabat,& ad sublimius sapiendum adducebat.Non enim paruum videbatur, quòd cæteris hominibus maiorem, & à deo ipsum venisse arbitrarentur: quæ si firmo animo tenuissent, hac via à minoribus ad maiora procedẽtes,cognouissent profectò dei filiũ fuisse: sed nõ seruauerũt hæc tenaciter, propterea ad excellentiora progredi nõ potuerunt, sed mutato animo rursus dicebant:Hic homo non est à deo.Et quomodo ipse à deo est?Quę assiduè vertebant secum,quando perturbationibus animi victi,huc & illuc inconstãter ferebãtur: quod etiam nunc multi faciunt, cùm æquo animo oporteat perferre,suis perturbationibus incitati, deum Matt.5.g ipsum vt credant,vlciscuntur:qui cùm posset in blasphe B mantes fulmina iãcere, Solem tamen suum oriri super omnes facit,imbres demittit,cæteraq; omnia clementissimè præstat.Ipsum igitur imitemur,vt oportet exhortemur,cæteros ad virtutẽ quieto animo admoneamus, nulla ira,nulla ferocitate moueamur.Nec enim deo no cuisti,si blasphemasti iratus,sed gladiũ in te ipsum conuertisti:quare ingemisce,lachryma: lachrymis enim dignus est qui peccat:præterea nullum lachrymis melius remedium est ad hęc peccatorum vulnera:humilitas enim atq; contritio cordis omnem vim superat.Et considera quoniam ipse deus nobis tam veteri, quàm noua scriptura tunc loquitur, cùm videatur cõtumeliis fuisse iãtus.In veteri enim scribitur:Populę meus quid feci ti Mich.6.a bi?In noua verò:Saule Saule quid me persequeris? Pau- Acto.9.a lus enim cũ omni mansuetudine iubet aduersarios alloqui:sed & ipse Christus cùm accessissent discipuli,rogassentq; vti ignem de cœlo demitteret,vehementer ip Lucæ.9.g sos increpauit dicens: Nescitis cuius spiritus estis vos. Hic quoq; nõ dixit,quid cogitatis sceleśti,inuidi, & salutis humanæ hostes:sed, *cur mala in cordibus uestris cogitatis?* Oportet ergo clementer ægritudines animi remouere: nam qui humano timore melior factus est, ad Mar.13.d prauitatẽ rursus citò redit: propterea zizania iussit mitC ti,vt pœnitentiæ tempus præberetur. Multi certè tanta pœnitentia cõpuncti sunt,vt cùm antea peruersi essent, electissimi postea inuenirẽtur: vt Paulus, vt publicanus, vt latro,qui cùm prius zizania essent,in optimum triticum mutati sunt: quæ quidẽ mutatio in seminibus impossibilis est,at in voluntate facilis,atq; procliua. Nõ enim naturæ terminis ad bonũ aut ad malũ volũtas dissipatur,sed libero honoratur arbitrio. Quare cùm inimicum veritatis aliquem videris,omni studio atq; cura conare ad virtutẽ reducere, primùm viuendi exemplis, deinde orationis grauitate,ac postremum patrocinij & auxilij copia.Non graueris omnia emendationis genera percurrere.Imitandi sunt enim boni medici,qui non vno curationis modo vtũtur: sed cùm viderint primis remediis non esse depressum morbum, alia atque alia rursus excogitant:& aliquando quidem ligantes membra,doloribus dolores excutiunt, aliquando verò incidunt, ita multis variisq; medendi generibus tandẽ corpus ad sanitatem reducunt. Quare pariter etiam tu animarum medicus factus, omni curationis modo secundum leges Christi vtaris,vt & operum tuorum,& aliorum salutis mercedem accipias.Nam qui hæc in gloriã D dei facit,ipse quoque gloriam consequetur. Glorificabo Ioan.12.d enim,inquit,eos qui me glorificãt.Quare omnia ad gloriam dei agamus,vt ętternam requiem adipiscamur.Ad quam omnes vtinam perueniamus,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui cum patre,simul atque spiritu sancto gloria,imperium,honor nunc & semper:& in secula seculorum,Amen.

Homilia.xxxi.ex capite.ix.

ET cùm transisset inde Iesus,uidit hominem sedentem in teloneo:Matthæum nomine,& ait illi:Sequere me, &c.

Cùm ingens signum mirabili curatione paralytici fecisset, nullam ibi moram contraxit, ne scribæ maiori videntes ipsum,arderent inuidia:sed recessit,vt turbationem eorum mitigaret:quod nobis quoq; faciẽdum est. Non enim debemus cominus in aduersarios insurgere,sed vlceribus eorum mederi cedentes, vt dolor eorum mitigetur. Sed cuius rei gratia non cum Petro,simul ac Ioãne,& aliis discipulis ipsum vocauit?Certè quemadmodum tunc ad illos accessit,vocauitq; quãdo obtemperaturos sciebat, sic Matthæum quoq; nunc vocauit,quando miraculorum fama perdomitum, minimè reluctaturum videbat. Qua de causa etiam Paulũ E post resurrectionem piscatus est. Nã qui corda scruta- Acto.9.a tur,& occulta mentium perspicit, is etiam quãdo vnusquisque ad obediendũ paratus erat,non ignorauit: pro- Roma.8.c pterea non continuò incipiens quando durior fuit, sed post mille miracula, & insignem atq; prouulgatam famam,aptiorem iam ad obtemperandum vocauit. Sed nõ est ab re grandem euangelistæ philosophiam admirari,qui anteactam vitam suam non celauit, & nomen suum adscripsit: quod alij mutata appellatione occultauerant.Sed cur dixit,in teloneo sedisse?Virtutem vocantis voluit ostendere,qui non imposito adhuc fine prauę publicanorum conuersationis, è medio malorum pelago ipsum abstraxit, sicut beatum Paulum quoq; furentẽ, ac omni rabie ardentem, & ignem ecclesiæ inferentẽ, reduxit:quam vocantis virtutem,ad Galatas scribẽs expressit,cùm dicat: Audistis fratres aliquando conuersa- Galat.1.c tionem meam in Iudaïsmo, quia supra modum persequebar ecclesiam dei,& expugnabam ipsam. Piscatores quoque à mediis operibus suis vocauit. Sed piscatura Piscatura quoddam artificiũ est, quod quãuis rudiorum hominũ non vitupesit,nihilominus nõ vituperatur:publicanorum autẽ stu- ratur. F dia & exercitatio,impudẽtiæ ac crudelitatis plena sunt, quæstus,nota illiberalis,turpis quædam mercatura, imò rapina lege seculari cõcessa: quæ omnia nõ erubuit do- Lucæ.7.f minus,si sibi amicũ fecit publicanum:nec mirum, quãdo nec meretricem erubuit, quam nõ à fornicatione solùm eripuit,verumetiam pedes osculari permisit.Venit enim nõ vt corpora solùm curaret, verumetiam multò magis vt ęgrotis animis incolumitatem præstaret:quod planũ in paralytico fecit, cuius cùm peccata dimiserit, Suprà.a tunc ad Matthæum accessit,ne turbarentur si publicanũ viderent in discipulorum consortio collocatum. Nam qui potest delictorum dissoluere vincula,cur mirũ est si peccatorem,apostolum fecit? Vidisti virtutem vocãtis, disce nunc vocati obedientiam.Non enim repugnauit, nec ambigẽdo secũ dixit: putãsne publicanum,peccatoremq; me rectè absq; fraude vocauerit? Nõ est enim huiusce modi humilitas laudabilis:sed confestim ita obtẽperauit, vt nec domum quidem ad communicandum rem cum suis profectus sit,verùm sicut piscatores prius retibus vnà cum nauigio,atque patre relictis:sic iste publico officio & quæstu relicto, sequebatur, sic præparatũ

animum

Universidad de Deusto
Biblioteca

G animum atq; præmeditatum ostendens,sic ab omni secu-
lari negocio seipsum eripiens,mirabili hac obedien-
tia testimonium vocanti perhibuit,quòd opportunè ip-
sum vocauerit.Sed cur iã,inquies, nõ de omnibus scrip
sit quomodo vocati sunt,sed de Petro,Iacobo,Ioãne,at-
que Philippo solùm,de cæteris verò nihil? Quia isti ma
ximè in humili artificio, atq; turpi quæstu versabantur.
Quid enim publicano peius,aut piscatura humilius?Phi
lippum etiam nõ fuisse insignem, à patria eius planum
fieri potest,idcirco de his maximè scribunt.Qua de cau
sa cùm laudabilia narrant,suspectos habebis?præsertim
cùm multa signa & miracula breuiter transcurrant,cru
cis verò patibulum,quod opprobrij plenum esse videba
tur,exactissimè prosecuti sunt, discipulorumq; studia,ar
tificia,quæstus, contemptum, & ipsius magistri proge-
nitores qui turpitudine aliqua detinebantur,magna vo
ce in medium proferunt. Patet ergo quanta sibi esset cu
ra veritatis,cùm nihil ad gratiam, nihil ad ostentatio-
tem ambitiosè conscripserint. Verùm Matthæus voca-
tus,honorem quoq; non minimum consecutus est.Mẽ-
sa enim domini continuò dignatus, poterat facilè ma-
H iora quoque sperare, qui videbat iam se liberè cum do-
mino conuersari: quamuis Iesus non cum illo solùm ad
mensam accubuerit,sed aliis quoque cum multis, quod
sibi crimini à nobilioribus dabatur , qui peccatores de-
pellendos esse censebant:sed nec hoc ipsum celarunt e-
uangelistę,quod ab improbis atque inuidis ad infamiã
dicebatur. Concurrunt autem quasi ad consortem arti-
ficij multi publicani , quos Matthæus lætitia non parua
propter accessum Christi inuitauit , domino ita dispo-
nente,qui omne genus curationis animorum exhibuit,
nec disputando solùm,aut ægrotos curando, aut inimi-
cos redarguendo:verumetiam comedendo atque bibẽ-
do,multos à vitiis ad virtutem reduxit , vt nos doctio-
res his omnibus efficeret.Non enim tempus , nec opus
ex quo non possimus vtilitatem subducere. Et quamuis
quæ tunc apposita erant, iniustè atque rapaciter fuerunt
acquisita,non repulit tamen ea dominus , sed assumpsit
ex illis . Magnum enim lucrum oriebatur , quinimmo
eodem tecto, eademq; mensa cum peccatoribus vtitur.
Hæc certè bonum medicum decent , qui nisi laboran-
tium putredinem ferat , non potest eos doloribus libe-
rare:sed dominus malam multorum de se existimatio-
nem ad quam deuenerunt , quoniam cum publicanis
in domo publicani comederet , non timuit . Illi autem
Matt.11.c exprobrabrant dicentes:Ecce homo edax, & vini pota-
tor,publicanorum amicus,& peccatorum.Audiant hæc
qui magnam sibi per ieiunium gloriam adipisci studẽt,
discantque dominum edacem, vinique potatorem ap-
pellatum,non erubuisse . Omnia enim hæc despiciebat,
vt ad finem optatum peruenirent,sicut & factum est. Nã
& conuertit omnino, & multò meliorem publicanum
effecit.Et vt discas quantùm aliis quoque profuit,quan-
do in domo Matthæi cũ publicanis accubuit : audi quid
Zacchæus dicit,alius quidem publicanus,qui cùm Chri
Lucæ.19.a sti verba percepisset dicentis, Hodie in domo tua opor
tet me manere:summa iucunditate perfusus , medieta-
tem substantiæ pauperibus tribuit, & si cuiquam aliquid
calumniosè abstulit,reddidit quadruplum.Ad quem Ie-
Ibidem.b sus,Hodie salus huic domui facta est.Rectè enim dixi-
mus,omni ex re meliores homines posse fieri.Sed quo-
1.Cor.5.c modo(inquies) Paulus præcipit , si quis cùm frater no-
minetur,sit fornicator vel rapax,cum eo non comedere?Primum quidem non patet,si magistris etiam hæc à
Paulo præcepta sunt,sed nõ fratribus solum:deinde nõ-
dum erant omnino facti fratres , quos vitandos dixit. K
Ad hæc,ad consortium fratrum iam ascitos, tunc vita-
re iubet cùm in malis perseuerent. Publicani autem illi
ab illicitis cõuersi,iam meliora prosequebantur: verùm
nihil horum Pharisæos meliores fecit,sed discipulos ag
grediuntur,dicentes: *Cur cum publicanis & peccatoribus
magister comedit uester?* Ita quando discipuli deliquisse
in aliquo videbantur, Christum alloquuntur . Ecce,in-
quiunt,discipuli tui faciunt quod nõ licet in sabbato fa-
cere.Hic verò ad omnes discipulos Christo detrahunt:
quæ omnia malitiosè agebant , volentes à magistro di-
scipulorum multitudinem subducere.Quid autem im-
mensa sapientia domini ad hæc? *Nõ indigent*, inquit,*ua-
lentes medico , sed qui malè habent.* Perpendis quomodo
ad propositum maledicta eorum conuertit . Illi culpæ
dabant , quoniam cum huiusmodi hominibus conuer-
sabatur:ipse verò contra non indignum esse aiebat, cõ-
uersari cũ his qui medici misericordia indigebãt.Quа-
re non procul à culpa tantùm hæc esse ostendebat , sed
principale propositum suum , & laude maxima dignũ.
Sed ne videatur turpitudinem vocãtis annectere , cùm
dicat,malè agentes medico indigere : illud adiecit in- L
crepans ipsos ac dicens, *Euntes discite quid est,misericor-
diam uolo , & non sacrificium.* quod dicebat , vt paruam
eos scripturarum habere ostenderet peritiam : quapro-
pter acriori quoque oratione vsus est , non commotus
ipse,nequaquam,sed vt illos commoneret: & quãuis po
tuisset dicere , Non vidistis me paralytici membra fir- Supra.a
masse,peccatorum nexus dissoluisse? nihil tamen horũ,
sed communibus,& probabilibus primò vtitur. Deniq;
scripturas in medium adducit:cùm enim dixerit , non
eis qui rectè valent, medico opus esse : sed eis qui malè
valent, & hinc occultè seipsum esse medicum declara-
uerit:tunc adiecit:Euntes discite quid est , misericordiã
volo,& non sacrificium:hoc & Paulus facit. Nam à cõ-
munibus primùm,& probabilibus re confirmata vbi di
cit:Quis pascit gregem,ac ex lacte eius nõ comedit? tũc
scripturarum testimonium adduxit,In lege nanq; Mosi 1.Cor.9.b
scriptum est,inquit:Non frenabis bouem triturantẽ: sic Deut.25.a
dominus euangelium annunciaturis concessit ex euan- 1.Cor.9.b
gelio viuere:at verò ad discipulos aliter dicit: in signo-
rum enim memoriam reducit dicens , Obliti estis pa- Matt.16.b
num , & hominum quinque millium , & corbium quos & Mar. 8.b
tulistis?Non sic autem ad istos nunc ait, sed communis M
imbecillitatis meminisse facit , vt ex ipsorum numero
eos etiam esse ostendat: quippe qui nec scripturarum pe
ritiam habebant,& omnem virtutem negligentes, plu-
rimùm in sacrificiis confidebant: id enim occultius si-
gnificans,breuiter tetigit , quod passim ab omnibus di-
citur prophetis,cùm dicat,Discite quid est , misericor-
diam volo,& non sacrificium : quibus verbis probat il- Osex.6.c
los esse qui iniquiter agant,non se:quasi dicat , cuius rei
gratia incusatis me,qui peccatores ad virtutem reduco?
aut cur patrem propter idipsum non incusatis? Quem-
admodum igitur alibi simili argumento vtens,dicebat: Ioan.5.c
Pater meus vsque modo operatur, & ego operor : sic in
hoc loco,Euntes,inquit,discite quid est, misericordiam
volo,& non sacrificium:vt enim ille hoc vult,inquit,sic
& ego.Vides illa quidem superflua, hanc verò necessa-
riam. Neque enim misericordiam volo , inquit , & sa-
crificium , sed misericordiam volo & non sacificium.
Alterum enim comprobauit , alterum reprobauit , o-
stenditque non modò non esse prohibitum quod illi
vituperabant , sed longè multò quàm sacrificia cau-
tum.Cùm igitur & à communibus,ac probabilibus sen
tentiis,

A tentiis,& à scripturis ipsos compressisset, adiecit, *Non
Gene.3.d uenit uocare iustos , sed peccatores ad pœnitentiam.* quæ iro-
Psal.49.b nicè dicere videtur,sicut illud:Ecce Adã factus est qua-
si vnus ex nobis.Et iterum:Si esuriero, non tibi dicam.
Roma.3.c Nam neminem in terris iustum fuisse aperuit Paulus,
vbi dicit:Omnes enim peccauerũt, & egent gratia dei.
Verùm quod hoc hìc dicitur, vocatorum conciliationẽ
respicere videtur:adeò enim procul abest,ne peccatores
abominetur,vt eorum causa solum aduenisse testetur:&
ne his verbis resupinos,ac desides faceret , quia pecca-
tores appellauit,ad pœnitentiã confestim adduxit.Non
enim vt in peccato permaneremus aduenit , sed vt cõ-
mutati , meliora eligeremus : verùm cùm vndique ora
eorum partim à scripturis,partim à rerum probabilita-
te obstructa fuerint,cumq; ipsi rei iã viderentur, ac pec
cato subiecti , quia legibus & scripturis se opponebant:
Luc.5.fg omiserunt ipsum , ac ad discipulos iterum crimen trã-
stulerunt.Et lucas quidem Pharisæos, hìc verò Ioannis
discipulos fecisse dicit . Verisimile autem est ab vtrisq;
simul factum fuisse . Pharisæi enim confusionem suam
intelligentes,Ioannis discipulos, mea quidem sententia,
B veluti in Herodianis postea fecerunt, secum acceperũt.
Inuidebant enim semper Ioannis discipuli Christo, &
multi ipsi se opponebant, tunc solùm ad humilitatẽ re-
dacti, cùm Ioannes in carcerem fuit adductus . Mode-
stius enim tunc accesserunt ad Iesum , ipsiq; nunciaue-
runt , quamuis postea ad primũ inuidiæ vitium fuerint
reuersi.Quid igitur dicunt ? propter quid nos & Phari-
sæi ieiunamus multùm, discipuli autẽ tui non ieiunant?
Et ecce hæc illa est ægritudo , quam Christus iam pride
Matt.6.c depellebat,dicens:Quando ieiunas , vnge caput tuum,
& faciem tuam laua:prouidebat enim quot , quantáque
vitia hinc oriantur.Christus verò nõ increpat eos acri-
ter,tanquam inanem quærentes gloriam , & incassum
sese ostentantes:sed maxima cum clementia respondet,
dicens, *Non possunt filii sponsi ieiunare , donec cum ipsis est
sponsus.* Ita quando publicanis dicebat, vt animos eo-
rum vulneratos curaret, acrius in exprobratores insur-
rexit. Nunc verò cùm ipsum atque discipulos suos car-
perent,humillimè succurrit: quod autem dixerunt, hu-
iusmodi est : Concedatur tibi quasi medico ad curatio-
nem ægritudinum cum ægrotis comedere, discipuli au
tem tui cur ieiunio spreto,comessationibus inhiant ? &
C vt crimen in maius efferatur,primùm se , deinde Pha-
risæos posuerunt, comparatione peccatum amplificare
studentes.Nos enim, inquiunt, & Pharisæi multùm ie-
Luc.18.b iunamus:quod alteri à Ioanne didicerunt, alteri à lege,
veluti & Pharisæus ille dicebat:Ieiuno bis in hebdoma-
da.Quid igitur Iesus ad hæc? Non possunt filij sponsi ie
iunare,donec cum eis sponsus est. Se prius quidem me-
dicum,nunc verò sponsum appellauit , ineffabilia quæ-
dam mysteria his nominibus adaperiens:& quanquam
cũ acrimonia potusset sic in eos inuehi , Vnde potestis
vos huiuscemodi ieiunandi legem condere , aut quam
vtilitatem vobis ieiunia afferunt,cùm mens vestra sce-
leribus repleta sit , cùm alios accusetis , criminum non
paruas ipsi trabes gerentes in oculis , cùm ad aucupan-
dam hominum gloriam omnia faciatis , cùm denique
potius inanis gloria esset eiicienda , & omnes virtutes
adhibendæ,fratrum dilectio,charitas,mansuetudo: ni-
hil tamen horum dicit,sed humillimè,ac animo æquis-
simo,Non possunt,inquit,filij sponsi ieiunare, donec cũ
ipsis sponsus est . In memoriam illorum Ioannis verba
Ioan.3.d reducens,quibus ille dicebat:Qui habet sponsam spon-
sus est,amicus autem spõso assistens, & audiẽs sponsum,
gaudio gaudet propter vocem sponsi.Id verò huiusmo- D
di est:gaudij atq; lætitiæ præsens est tempus, nolite igi-
tur adhibere mœsta:mœstum autem quid ieiunium est,
nõ natura sui,sed comparatione illorum qui adhuc in-
firmiores sunt. Nam prouectioribus qui ad sublimioris
philosophiæ fastigium peruenire volunt, iucunda quæ-
dam res est,& valde amabilis:& quemadmodum ex bo
na corporis habitudine lætitia cõsequitur, sic multò ma
ior est animi voluptas,quãdo virtuti deditus est: sed ad
mentem eorum,suspicionesq; respondit.Esaias verò de
ieiunio verba faciens, humilitatem animi ieiunium ap
pellat.Moses quoque pariter.Dominus autem nõ ex his Esa.58.ab
quæ dicta sunt,tantummodo ipsos retrudit , verũetiam Nume.30.c
quia dicit: *Veniet dies quando auferetur ab eis sponsus , &
tunc ieiunabunt.* Vnde patefacit non ventris causa disci
pulos non ieiunasse,sed quadam eius dispensatione mi
rabili:& simul cum his passionis mentionem in respõ-
dendo aduersariis fecit, vt assuescant discipuli grauio-
ra hæc audire,& dolorem non aspernari:nam ad eos ip
sos de passione apertius dicere,arduum nimium adhuc
erat,quippe quod multò pòst ad exercitationes dictum,
ipsos conturbauit.Ad alios igitur dicitur , vt mitius vi- E
deatur,& quadã præmeditatione discipulos confirmet:
verùm quoniam passione Ioannis superbum quiddam,
meo iudicio,sapere,atq; sublime videbantur, hunc quo-
que tumorem ipsorum deprimit:de resurrectione tamẽ
nondum fecit mentionem , nec erat adhuc opportunũ
de tanto mysterio dicere.Nam secundum naturam fit,
vt qui natus homo est moriatur, illud omnino supra na
turam est.Deinde quod in superioribus faciebat,id etiã
conficit hìc.Nam sicut cùm inuidi conarentur nefanda
in eum cogitare crimina , quoniam cum peccatoribus
comederet:contrà ipse persuasit, non modò crimen id
non esse, sed laude quoq; dignissimum : sic in hoc loco
cùm ipsi vellent ostendere nescire ipsum vti discipulis,
facilè probat eos potius qui hęc dicunt,ignorare sequẽ-
tibus vti, & frustra sine causa cæteros culpare. *Nullus
enim immittit,ait,cõmissuram panni rudis in uestimento ueteri.*
Vide quomodo à probabilibus confirmat orationẽ. Ta
le nanque est quod dicit, nõdum discipuli mei ad maio
ra conscenderunt, nondum spiritu renouati sunt , pro-
pterea huiusmodi indulgentia adhuc egent, vt maiora
sibi pondera imponenda non sint : hoc autem dicebat,
leges iam discipulis atque regulas præbens, vt cùm etiã F
ipsi ab errore gentium discipulos ascisceant , mites erga
eos & suaues sint. *Neque immittunt uinum , ait , nouum,in
utres ueteres.* Perpendis hæc exempla similia esse pri-
scis,vestimẽtum scilicet,atq; vtres . Nam & Hieremias
cingulum populum dixit,& tam de vtribus,quàm de vi Hiere.13.a b
no mentionẽ fecit:à quibus nunc exempla accepit,quo-
niam & de mensa,& de ventris vitio sermo erat.Lucas
autem addit,quoniam & nouum scinditur, si veteri il- Luc.5.g
lud immiseris : ita non solùm nullum commodum se-
quitur,verumetiam damnum consequetur . Sic eisdem
verbis & præsentia primò,& futura prædicũtur,quę an-
tequam veniant,non oportere, inquit, austerum quod-
dam,aut asperum discipulis præcipere. Nam qui oppor
tunitate nõ expectata,altiora hominibus dogmata pro-
ponit,is nec cùm occasio fuerit, aptos ad audiẽdum in-
ueniet,cùm iam semel eos corruperit. Quod nec suscep
tibilis rei causa,nec suscipientium culpa cõtigerit , sed
propter imponentium,atque docentium festinationem
importunam.Hinc etiam causam docemur , quare hu-
milioribus verbis ad ipsos sæpe disseruit,cùm intelliga-
mus propter infirmitatem audientium multa fuisse ab
ipso

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipso humilius,quàm dignitas sua pateretur, de seipso di
Ioan.16.c sputata:quod & apud Ioannẽ apertius exprimitur. Multa vobis habeo dicere,inquit, sed non potestis ferre modò.Nam ne putarent illa solùm fuisse,sed multa maiora restare crederent, infirmitatem eorum in medium protulit, quasi promittens tunc illa etiam ipsos audituros cùm robustiores fuerint:quod pariter hic quoque fecit. *Venient enim dies,*inquit, *cùm sponsus ab eis auferetur, & tunc ieiunabunt.* Quas ob res nõ debemus cuncta in principio rerum exposcere, sed ea solùm quæ incipientibus facilia,gradus sunt ad futura: quòd si curris atq; festinas, velociusq; rem agere cupis, ideo noli festinare, quia quantò velocius perficere festinas,tantò tardius perages:ideo ergo noli festinare,quia festinas.Sed ne tibi obscuritate sermonis ænigma dicere videamur, ipsam rerum naturam considera,& non latebit te nostræ orationis sententia,nec te quisq; eorũ qui te importunè criminantur,conturbet.Nã & tunc Pharisæi erant qui criminabantur,& discipuli qui opprobriis vrgebantur:sed nihil horum fecit vt Christus immutaret sententiam, nec cõcessit dedecus esse,non ieiunare hos,cùm illi ieiunarent. Verùm vt gubernator optimus non confunditur fluctibus,cùm artificio suo confidat:sic Iesus fecit. Dedecus quippe non erat, si non ieiunabant, sed quoniam propter ieiunium magis fastus vlceribus exacerbati dirumpebantur. Quæ nos intelligentes his institutis nostros gubernemus. Vxorem habes ornatum corporis nimium adamantem,quæ fuco perfusa, quotidie lasciuia,deliciis, loquacitate diffunditur. Nam etsi hæc omnia in mulierem vnam concidere nequeunt, fingamus tamen oratione omnia concurrisse. Sed cur, inquies,de fœminis potius quàm de viris dicere voluisti? Sunt certè viri tali muliere corruptiores. Verùm quoniam maribus gubernatior natura conceditur, idcirco mulierem nunc descripsimus,non quia plura in mulieribus,quàm in viris vitia reperiantur.Multa enim apud viros sæpe inuenies, quæ apud mulieres nunquam, aut certè rarius reperientur:vt cædem, vt sepulchrorum euersionem, vt inutilem aduersus feroces bestias pugnã, cæteráque huiusmodi. Nolite ergo putare sexus contemptu nos ista facere, sed quia commodius nunc est de fœminis dicere.Sit ergo talis mulier quam descripsimus, eamq; velit vir eius omni cura & studio ad meliorem mentẽ reducere. Quonam igitur modo id perageret? Si non vniuersa scilicet simul imperabit, sed faciliora,eáque prius,quibus illa minus studere videatur. Nam si cuncta ab initio in melius vertere volueris, nihil facies. Non ergo statim aureis ornamentis ipsam priuabis: habeat interim, atque vtatur. Nam id minus esse malum videtur,quàm depicta fucatáque facies. Pia
Facies fucata notatur. cturam ergo prius auferas,idq; non terrore, nec minis facias,sed miti iucundáque suasione,partim alias accusando,partim tuo iudicio atque authoritate improbando: fac vt à te sæpe audiat nõ placere tibi fucatas facies mulierum,abhominationem atque fastidium inde tibi tantum innasci solere, vt ferre non possis:cui tuæ sententiæ,aliorum quoque opinionem accommoda, quòd nullam formosam communiter putent, quæ nõ suo,sed alieno colore coloretur.Interea nihil adhuc de gehenna dixeris,nihil de regno cœlorũ:sed persuade ipsi magna te affici voluptate, cùm talem eius faciem videas, qualis à deo creata est: faciem verò corruptam & alienam à natura sua rubrica vel cerusa plenam, apud homines bonos vulgò improbari.Prius igitur his tritis rationibus,& communi sententia, morbum ab anima eius extermina.Et postquam his verbis permulseris, de inferno etiam ac cœlo dicito,nec semel,sed iterum atque iterum hæc differre non graueris:non odio aut ira,sed cum amore & lætitia,nunc adulando,nunc quasi ex fastidio oculos auertendo,nunc colendo: nõne vides pictores modò hos, modò illos colores prioribus abrasis imponere,cùm formosam faciem pingunt?Noli tu pictoribus indoctior fieri.Illi corporis effigiẽ tabulis pingentes,tanto studio atque cura vtuntur:nos cùm meliores animas facere volumus, sedebimus ociosi nihil cogitantes?Nam sic cùm faciem vxoris tuæ probæ formaueris,non videbis corporis sui faciem figmentis deformatam, non labia quasi colore pertincta, non os vrsæ ori cruentato simillimum, non atra supercilia quasi ad ollam attriuerit,non puluerulentas genas,ceu sepulchri parietes:quæ omnia,cùm calx & cinis & puluis sint, sũmam deformitatem efficiunt. Sed quonam modo ad hæc verba dilapsus sum, vt qui alios moneam cum humilitate docere,ipse ad iram videar deuolutus? Redeamus igitur ad mitiorem admonitionem, feramus (inquam)ita nostrorum delicta, vt interea indulgendo emendemus. An non vides fieri ab omnibus infantium matribus,cùm vehementius plorent quando ablactentur?Non vides omnia nos æquo animo pati, dummodo facimus ne priorem mensem reposcant:similiter in corrigendo quoque agamus. Sufferamus interim cætera,vt vnum solum cõsequamur: quod cùm habebimus, ad aliud hac via progrediemur, ac ita pariter, similiq; modo de aureis ornamentis disputabis: si paulatim sic animum vxoris tuæ formaueris,pictor eris optimus,seruus fidelis, probus agricola. Cum his simul illustrium quoq; mulierum, quæ forma præstiterunt, mentionem crebrò facito,Saræ videlicet,Rebeccæ,atq; similiũ,quas omnes constat huiusmodi vanitatẽ contempsisse: quod inde patet,quoniã Lya patriarchæ Iacob vxor, & si formosa non erat,nihil tamen huiusmodi excogitauit,nec faciem à natura sua traduxit: sed permanebat integra naturæ conseruans lineamenta:nec ei offuit à Gentibus educatam fuisse. Tu verò cuius caput Christus est, quæ fidelis es,inuentiones satanæ comprobabis: nec recordaberis(inquam) faciem Christi, nec sacramenti quod labia tua ornauit,nec sanguinis qui linguam tuam eoccineam effecit?quæ omnia si memoria teneres, etiam si valde ornatum amares, non auderes tamen, nec ferre posses puluerem,aut cinerem aliquem super faciem tuã imponere. Memento Christo te adoptatam fuisse, & hanc deformitatem abominaberis. Non enim gaudet his coloribus, sed sublimiorem pulchritudinem flagitat,animæ scilicet, quam etiam valde diligit, quam & propheta non parui faciendam ducit,vbi ait:Et concupiscet rex pulchritudinem tuam.Non ergo inane quid, atque superfluum nobis imponamus.Nulli enim ex operibus dei aliquid deest, nec quicquam est quod emendatione tua indigeat,nemo imagini quę ad similitudinem regis alicuius facta est, apponere quicquam audet: & si audebit,non faciet impunè.Hominum igitur operi nihil addis, quòd verò deus operatus est, id emendare conaris: nec gehennæ ignis tibi venit in mentem, nec animæ periculum pertimescis,quæ tunc omnino neglecta iacet,cùm totam mentem,curã, studiumq; tuum ad corpus contulisti. Cur dico animam negligi, cùm ipsi corpori cõtraria cõtingant,quàm tu optaris: quod inde patet, quoniã cũ hac re formosa videri studeas, hac certè difformis appares:hac re marito placere credis, hac non paruus ipsi dolor adducitur, nec ipsi solùm, verumetiam

Gen.17.& Tob.10.c. & 11.f. Gene.24.& 25.& Gen. 29.d.

Arumetiam alieni te culpant:hac re quasi formosam gloriari te posse putas,hac tibi non paruum dedecus affertur.Non solum æquales,atq; amicas,sed conscias ancillas,& sciẽtes seruos cùm vides erubescis, & multò plus cùm te in speculo videas. Sed cur hæc tam multa connecto,maiora illa præteriens?quòd deum offendis,modestiam suffodis,suspicionum flammam incendis,prostituta scorta imitaris:quæ omnia cogitantes, contemnite diabolicos hos ornatus,& inutiles artes, ac formositate hac, immo deformitate omissa, illam pulchritudinem in animis comparate, quã angeli concupiscunt, quam deus diligit,quę maritis iucunda est:vt honorificè vita hìc peracta,futuram quoq; gloriã consequamur. Ad quam vtinam perueniamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.xxxij.ex cap.ix.

Hæc illo loquente ad eos, ecce princeps unus accessit, & adorabat eum dicens: Domine, filia mea modò defuncta est, sed ueni impone manum tuam super eam, & uiuet,&c. Opus iam sermonibus adiungitur,& Pharisæi magis confunduntur:nam & qui accessit,synagogæ princeps erat,& luctu magno premebatur. Vnica enim puella erat, & duodecimum annũ ipsum fermè florem ætatis attigerat. Quam ob rem maximè cõfestim eam voluit suscitari. quòd si Lucas scribit venisse quosdam qui dixerãt,Noli vexare magistrum,mortua enim modo puella est: dicemus quod,modò, illud à tempore itineris coniicientis erat,modò mortuam esse,aut forsan calamitatem amplificantis.Nam qui re aliqua indigent,solent ærumnas suas augere, & maiores facere vt exorent.Sed vide ruditatem principis eius. Duo quædã à Christo postulat:vt veniat,& vt manũ imponat,quod erat spirare adhuc puellam,quando ab ea pater decesserat.Id Syrus quoq; Naaman à propheta postulabat,cùm diceret:Exibit,& manum suam imponet. Visu enim & sensu indigent,qui rudiores sunt. Et Marcus quidem,& Lucas tres eũ accepisse discipulos dicunt, hic vero simpliciter discipulos scripsit.Sed cuius rei gratia Matthęũ, qui modò accesserat,non accepit?partim vt maiori desiderio arderet,partim quoniam adhuc imperfectior erat. Hac enĩ de causa illos honorat,vt alij ad sublimiora imitatione illorum conscendere conentur.Matthæo autem satis erat, quòd sanguinis fluxu laborãtem sanari viderat:quòd eadem dignatus, quòd aliorum consortio assumptus fuerat.Euntem vero eum sequebãtur multi,tum vt tantum viderent miraculum,tum propter dignitatem personæ,cuius filia laborabat. Et ad hæc quoniam cùm rudiores plurimi essent, nõ ita integritatem animæ,vt corporis curationẽ quærebant, eapropter cõfluebãt:alij suis morbis compulsi, alij nouas inauditasq; res desiderantes videre: doctrinæ autẽ,prædicationisq; gratia pauci adhuc ad ipsum concurrebãt,& nihilominus nõ dimisit eos domum intrare, sed nec discipulos quidem omnes:eruditiores nos faciens,paratioresq; ad omnem ostentationem depellendã. *Et ecce mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retrò, & tetigit fimbriam uestimenti eius.dicebat enim intra se:Si tetigero tantum uestimentum eius salua ero.* Quam ob rem non liberè atq; apertè ad Iesum accessit?Propter ægrotationis genus immũdam se putabat,ac ideo erubescebat. Nam si menstruorum tempore immundę putabantur,multò magis quæ non natura,sed præter naturam fluxum sanguinis patiebatur,immundam se nõ immeritò æstimabat:propterea ergo abdit se atque occultat,quia ægritudo hæc, immundicies secundum legem iudicabatur.

Lucæ.8.g

4.Reg.5.c

Mar.5.d. & Lucæ.8.g

Nõdum enim etiam ipsa rectè de Christo sentiebat: ac ideo arbitrata est facilè ipsum posse celare. Prima vero hæc mulier publicè accedere ausa est, quoniam fœminas quoque ipsum curare iam audiuit: & quoniam ad filiolam archisynagogi proficisci conspiciebat:& ad domum quidem suam,quanuis opulenta esset, nihilominus non est ausa vocare:nec apertè accessit, sed occultè cum fide vestem ipsius tetigit. Cum fide,dixi:quoniam non dixit:liberabórne ab hac ægritudine, si vestem eius tetigero, an non?sed non dubitans sanitatem se ab huiusmodi tactu consecuturam,accessit. *Dicebat enim,*inquit,*in seipsa:si solùm tetigero uestimentũ eius,saluabor.* Perspexit antea vnde Christus exiuit, è domo videlicet Publicani,à quibus omnibus firmam, non dubiã spem capiebat. Quid autem Christus?Non passus est eam latere,sed produxit in medium, & omnibus rem multis de causis fecit manifestam: quanuis nonnulli stolidi ambitione ipsum commotum id fecisse autument. Cur enim,aiunt,non passus est eam latere? Quid ais tu omni scelere scelestior homo, qui mille signa transcurrit, ambitione laborat? Sed cur,ais, in medium duxit? Primùm vt ab omni formidine fœminam liberaret, nec conscientiæ stimulis quasi furata sanitatem exagitaretur. Deinde vt quæque ipsius curaret, quem putauit latere potuisse: denique vt fidem eius manifestam faceret,vt alij possent eam imitari. Præterea non est minus signum secreta cordium scire, quàm flumina sanguinis coërcere.Postremò principem synagogæ voluit emendare, ne incredulitate omnia corrumperet. Venerunt enim qui dicerent, Noli molestus esse magistro, mortua iam puella est: & qui erant in domo, deridebant ipsum dicentem, Quoniam dormit. quod ne pater similiter pateretur, fidem aperit mulieris. Id inde quoque patet,quoniam dixit ad eum: Noli timere,crede solùm & saluabitur. Data enim opera commorabatur,vt post mortem puellæ veniret,& hinc resurrectionis mysterium patefaceret,idcirco tardius incedit,& mulierẽ pluribus alloquitur, & vt puella moriatur, vt diximus, & peruenirent qui dicerent, Noli negocium facessere magistro:quod & Lucas apertè ostendens, signanter dixit:Adhuc ipso loquente, venerunt aliqui de domo dicentes:Mortua est filia tua,noli exhibere negocium magistro.Mortem ergo eius vulgari voluit, ne resurrectio foret suspecta,quod in omnibus facit. Nam ad Lazarũ non post primam aut alteram, sed post tertiam diem accessit.His igitur de causis in medium adduxit, & ait:

Lucæ.8.g

Ioan.11.a

Confide filia. Perterrita enim erat mulier, idcirco & confide dixit, & filiam appellauit, & certè fides eius filiam eam Christi effecit.Lucas autem multò plura de muliere nobis narrauit. Scribit enim posteaquam accesserit, & curata fuerit, non prius à Christo vocatam fuisse,quàm quæsitum sic fuerit:Quis est qui tetigit me? Petrus autem & alij respondebant: Præceptor,turba te continent,& comprimunt: & tu dicis, quis est qui tetigit me? Id non paruum erat signum, & veram ipsium carnem indutum esse,& omnem superbiam conculcare.Non enim prosequebantur,sed vndique ipsum comprimebant:perseuerabat autem dicens, Tetigit me aliquis: cognoui enim virtutem à me exisse. Quod responsum ruditati audientium accommodatum, facilè fecit, vt mulier quoque ad confessionem animum induceret. Ideo ipsam non statim redarguit, vt cùm ostendisset omnia se scire, sponte accederet ipsa, & factum prædicaret: quod si prius ipse dixisset, suspectus videretur. Vides mulierem longè archisynagogo

Lucæ.8.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

G prǽstantiorem? non apprehendit, non quicquam detinuit, digitis solùm tetigit, & ideo cùm vltima venisset, prima curata recessit: & ille quidem medicũ ipsum ducebat ad domum, huic vero solus tactus sufficit. Nã etsi ægritudine tardabatur, fidei tamen volũtate volabat. Perpende autem quomodo ipsi rem attribuit, dicens: *Fides tua saluum te fecit.* Si ambitionis ostentationisq; gratia in medium produxisset, vt insani dicunt, nequaquam id adiecisset, quo & archisynagogum ad fidẽ reduxit, & non minor vtilitas corporis curatione, & voluptas mulieri prǽstita est. Quòd autem ad mulieris honorem atq; gloriam, emendationem quoq; aliorum, nõ ad ambitionem facta sunt: inde patet, quòd absq; hoc signo non minus ipse mirabilis esset futurus, cùm guttarum pluuiæ copiam multitudo superaret, & multò maiora hoc & postea fecerit. Mulier vero nisi Christus factum suum manifestasset, tam magnis laudibus caruisset: ideo eam in medium produxit, factum illius prædicauit, metum eiecit (tremens enim accessit) confidere iussit, & ad reparationem sanitatis alia quoque prǽbuit quietis viatica, dicens: *Vade in pace.* Veniens autem
H in domum principis, & videns tibicines, ac turbam tumultuantem, dixit: *Discedite, non est enim mortua puella, sed dormit.* Amara hinc archisynagogo facta est coniectura, tibiæ nanq; cæteraq; instrumẽta huiusmodi, quoniam mortua erat puella, ad concitandum fletum adhibita fuerunt. Quid autem Christus? Cæteros quidẽ homines eiecit, parentes autem puellæ dimisit, vt testimonium prǽberent, à Christo nõ ab alio suscitatam fuisse:
Matth. 6.d quãuis antequam surrexisset, verbo illam sanasset, dicẽdo: Non est mortua, sed dormit. Et veluti antequam fluctus maris sedasset, discipulos ipsos increpauit, pariter quo que in hoc loco turbationem mentis eorum qui aderãt adiecit, ostẽdens quasi à somno facilè sibi esse mortuos excitare. Id alibi quoq; fecit, dicẽs: Lazarus amicus
Ioan. 11.b noster dormit. His etiam docet non esse timendã mortem, cùm ad cõditionem somni iam redacta sit. Deinde quoniam ipse quoq; moriturus erat, aliorum morte, ac resurrectione faciebat, vt discipuli confiderent, ac æquissimo animo mortem ipsius ferrent, cuius aduentu mors in somni conditionem deuenisset. Deridebãt autem ipsum: ipse vero etsi viderat, nullam eos de verbis
I suis fidem facere, nihilominus non molestè ferebat, ac increpauit deridentes, vt tam derisio, quàm tibiæ atque luctus mirabili testãtia nouitati in maius illud efferrẽt. Nam quoniam solent homines facta, præteritaq; signa non credere, suis ipsorum verbis & risu eos prǽoccupat: quod & in Lazaro & in Mose similiter factum est. Dixit enim Mosi: Quid est quod in manu tua est? vt cũ vidisset serpentem ex virga factum, nulla obliuione teneretur virgam prius fuisse, sed vocis proprię memoriam habens, vehementer miraretur. In Lazaro quoq; inter-
Exod. 4.a rogauit vbi eum posuerunt: vt qui dixerunt, Veni & vide: & quòd fœtet, quoniã quatriduanus est: nullo pacto negare possent mortuum, ab eo excitatum fuisse. Cùm ergo instrumenta fletus, & turbas vidisset, eiecit omnes, & in præsentia parentum signum operatus est, non aliã in corpus introducendo animam, sed eandẽ ipsam animam ita facilè reducẽdo, vt quasi à somno excitasse videretur: manu autem ipsam accepit, vt viso ipso certiores fierent, qui cernebant à morte ipsam, quasi à somno excitatã: & pater quidem dicebat, manum impone. Ipse vero maius quid fecit. Nõ enim imponit manum, neq; orat, sed omnia sibi parere ostendens, non suscitauit solùm, sed ne phantasma suscitatio videretur, cibum iubet
Ioan. 11.e dare puellæ: nec dedit ipse, sed alij: sic etiã in Lazaro fe- K
cit. Soluite (dixit) eum, & dimittite abire. Deinde mẽsæ
sue participem accepit: vtrunq; certè simul comprobare
solebat, mortem atq; resurrectionem verã fuisse exqui-
sitissimè vndiq; confirmans. Tu vero non resurrectio-
nem solum puellæ mirari velis, verũetiam quia parẽti-
bus præcepit nulli dicere. qua ex re discere potes, ac firmiter credere, nihil vnquã ab illo ambitioſè, aut cupiditate gloriæ factum fuisse. Simul etiam considera, flẽtes atq; plorantes, quasi tam magna videre miracula indignos, omnes eiectos fuisse: nec velis tu cum lugentibus exire, sed cum Petro, Ioanne & Iacobo vnà remaneas. Nam si tunc eos qui flebant eiecit, quando non erat ita planum, quasi in somnum iam mortem esse redactam: quid nũc faciet, cùm id luce ipsa iam clarius sit? Sed nõ suscitauit filiam tuam nunc: sed suscitabit omnino longè maiori cum gloria. Puella nanq; illa mortua rursus fuit: tua vero posteàquã resurrexerit, nũquam in posterum mortẽ videbit. Nemo ergo defunctos ploret, nemo lugeat, nemo mortẽ Christi qua mors superata est, calumnietur. Quid frustra fles, si mortem in somnum redactam esse credis? Quid te cædis & luges? Gentes id L
faciunt, quia non credunt: si autem fidelis pariter atque
infidelis hac in re peccat, quid respondebit? quomodo
veniam petere audebit, præsertim lõgis tẽporibus post-
ea, cùm iam nemo Christianus de resurrectione ambigat? Tu vero sedulò studes delictũ hoc casu amplificare, & incitatrices fletus mulieres conuocas, quarum flebili cantu incendatur, atque inflammetur vehementius
2. Cor. 6.c ægritudo tua. nec Paulo dicenti auscultas, quę consonãtia est Christo ad Belial, vel quę proportio fideli cũ infideli? Cumq; gẽtiles qui nihil de resurrectione acceperunt, consolandi rationes inueniant, magno animo dicentes: nec enim facere poteris, vt quod factum sit, non esse factum videatur: nec lugendo charissima pignora excitabis: tu, qui sublimioris philosophiæ præcepta quotidie audis, nõ erubescis grauius illis in tuo casu exagitarì? Non enim dicitur tibi, fortiter feras: non potes facta infecta facere, sed æquo animo feras. Dormit enim puella tua, non est mortua: quiescit, non est perdita: resurget, ac æterna in posterũ, atq; immortali vita viuet.
Non audis prophetã dicentem: Cõuertere anima mea M
in requiem tuam, quoniã dominus benefecit tibi? Be- Psal. 114.b
neficium deus hãc rem vocat, & tu ploras. Et quid nam
faceres, si hostis, si inuidus, si inimicꝰ esses defunctì? Nã
si quempiam flere oportet, atq; lugere, diabolum certè
oportet. Ille igitur pectus pugnis cædat, ille grauiter fe-
rat, quoniam ad immortalitatem mortui tẽdunt: illum
hi clamores & fletus decent, nõ te qui ad requiem pro-
ficiscẽris: & certè harum turbationum omniũ tranquil-
lus quidam portus in morte est. Examina quot quãtáq;
mala sunt in hac vita, tecum ipse recense quoties præ-
sentibus rebus maledixisti, cùm semper in peius & vi-
deris, & videas omnia ruere: quãuis & ab initio nõ par-
tua pœna huic vitæ sit attributa. In doloribus, inquit, pa- Gene. 3.c
ries filios: &, in sudore vultus tui comedes panem tuũ: Ibidem.d
&, in mũdo tribulationem habebis. Nihil autem huiusmodi de futuris rebus scribitur, quinimmo totum oppositum. Effugit, inquit, dolor, tristitia, gemitus. & rursum: Ab Oriente atque Occidente venient, & recumbẽt Esaiæ. 35.d
in sinu Abrahæ, Isaac & Iacob. & alibi, thalamus siũt, quæ Matth. 8.b
illic sunt, spiritalis, inextinguibiles fulgidæq; lucernæ, Ezech. 40.
cœlestis vita. Cur ergo defunctum exagitas? Cur commìttis, vt timeant mortem alij, atque formident? Cur
causam præbes, vt nonnulli deum incusare audeant,
quòd mala

A quòd mala nobis tanta inuexerit? Immo vero cur post mortem tuorum pauperes conuocas? Cur presbyteros, vt pro eo velint orare, obsecras? Non ignoro te responsurum, vt defunctus requiem adipiscatur, vt propitium iudicem inueniat: his ergo de rebus flendum atq; vlulandum arbitraris? nónne vides quàm maximè tibiipse repugnas? Nam cùm illum abisse in prata florentia putes, ingentes tamen aduersus teipsum fluctus suscitas tẽ pestatis. Sed quid faciam, inquies? talis quædam res natura parentum est. Non est naturæ ista culpa, non est rei ipsius: sed nos qui omnia huc atq; illuc impellimus, molles nimium atq; deiectos nostros animos efficimus, & diuinam nostram perdimus nobilitatem, & simul infideles facimus duriores. Quomodo enim de immortalitate animæ secum disputabimus? qua ratione resurrecturos nos illis persuadebimus, cùm lõgè magis quàm illi mortem formidemus? Multi enim apud eos cùm nihil de immortalitate animæ crederent, nihilominus mortuis filiis, vt inanem quandam gloriam consequerentur, corona ornati, & cãdidam induti vestem, in pu-
B blicum prodierũt: oro vt futura illa quidem, & vera gloria moueat, vt effœminatos hos, eneruosq; mores contemnere velis. Sed hæredem non habeo, inquies, nec quem rerum mearum successorem constituam. Ego vero te libenter interrogarem, tuarúmne rerum, an cœlorum malis filios tuos esse hæredes? & vtrum magis desideres caduca hæc, & corruptibilia possideri ab illis, quæ tamen post omnino essent relicturi, an stabilia illa & æternæ? Non habes hæredes filios, sed habet ipsos pro te deus: nõ hæredes facti fratrum suorum, sed facti sunt Christi cohæredes. Sed cui preciosas, inquies, vestes nostras, cui magnificas ædes, cui seruos, cui agros relinquemus? Illis ipsis profectò, & multò tutius quàm si viuerent: nihil enim prohibet. Nam si multæ barbaræ gẽtes vnà cum defunctis res eorum cremare solent, quãtò æquius defuncto tu filio tua tradere potes: non vt in cinerem redigantur, sed vt glorioſum magis illum reddãt. Putas eũ maculis inquinatũ abisse, da sibi sua, vt illis se à maculis detergat: putas in iustitia ipsum decessisse, præbe sibi tua ad mercedis & retributionis adiectionẽ. Sed videre, inquies, ipsum cupio. Certè igitur viues, ne dubita. citò te ad ipsum profecturum: illud etiam tecum
C versa, quoniam si hac oratione nequaquam tibi persuadebimus, natura ipsa temporis tibi persuadebit. Nã multitudine dierum absque aliqua mercede consolaberis: quòd si statim in tuorum morte philosophari volueris, duas res maximas consequeris. Nam & interea tranquilliori animo viues, & à diuina retributione fulgentissimam habebis coronam. Omnes enim cæteras virtutes excelsum animi robur, quo calamitates & ærũnas minui facimus, meo quidem iudicio superat. Tu autem tecum ipse continuè cogita, filium dei ipsum quoq; obiisse: sed ille quidem propter te, tu vero tuiipsius causa. Mar. 26. d. & Luc. 22. e & illum dixisse quidem scribitur. Transeat à me calix iste: & tristitia, agoniaq; affectus, noluit tamen mortem nõ admittere, sed pluribus maioribusq; doloribus corporis vexatus, quàm tragœdi omnes scribere possent, expirauit. Nõ enim simpliciter mortuus est, sed turpissimum atq; acerbissimum genus mortis sustinuit: & antequam moreretur, flagellis atq; contumeliis cęsus, propter te omnia perpessus est, vt ad ferẽda omnia suo exemplo te institueret: quin & mortuus corpus reliquit, ac rursus ipsum cum maiori gloria suscepit, vt & tu certã resurrectionis spem retineas. Si hæc igitur non putas fabulam esse, noli plorare: si hæc vera credis, noli flere:

sin vero ploras & fles, qua ratione infideli persuadebis, D
quòd hæc credas? Sed intolerabilis tibi casus tuus videtur. Propterea ergo defuncti gratia plorandum non est, quoniam à multis huiusmodi casibus liberatus est. Noli ergo facere vt inuidere videaris: nam qui mortem sibi optat, quoniam ante tempus aliquis suorum ereptus est, ploratq; propter illum quia non viuit, vt multa huiusmodi subeat, inuidere magis quàm amare illi videtur. Noli ergo cogitare quòd nõ redibit vnquam domũ tuam filius, sed quia & tu paulò pòst ad ipsum gradieris: noli cogitare illum huc postea minimè reuersurũ, sed quia hęc quę videmus, omnia cùm sint caduca & instabilia, nunquam eadem permanent: omnia enim transfigurabuntur & cœlum, & terra, & maria, & tunc suscipies filios tuos maiori cum gloria. Quòd si in peccato mortui sunt, finem tamen peccandi habuerunt. Nam si pœnitentiam essent acturi, deus cui omnia patent, non antequam eam egissent, ipsos rapuisset: sin vero iusti decesserunt, euaserunt iam à periculis, & tuti suprema beE
titudinem possident. His rebus omnibus planum factũ est, non esse amoris has lachrymas, sed turbationis, & animi parum sapiẽtis. Nam si defunctum diligeres, gauderes profectò, exultaresq; : quia fluctus præsentis vitæ pernauigauit. Quid enim mirabile aut nouum, atq; inaudìtum factum est? an non eadem ipsa quotidie reuolui videmus? diem nox, noctem dies: hyemẽ æstas, æstatem hyẽs modò præcedit, modò sequitur, nec plus quicquam est: & hæc quidem eadem semper: mala verò alia atq; alia indies quæ filium tuum habere quotidie, & tecum esse velles omni verbo subiectum, omni luctui, cũ sua formidine ac horrore vitã miserè agere, & alia quidem mala iam subeuntem, alia vero timentem ne subeat. Non enim poteris vnquã dicere quòd potuisset longum istius vitæ pelagus absq; dolore, mœstitia, cura, nauigare: ad hæc etiã illius tibi rationis memoria veniat, non immortalem te genuisse: sed si nunc diem suũ non obiisset, paulò post certè ad hoc ipsum peruenisset. Sed non saturasti te amore illius. Sed ibi omnino perfrueris. At vellem, inquies, hìc quoque ipsum videre. Et quid prohibet? licet tibi eum certè hìc quoq; videre, si sapis. Certa enim spes futurorum & iucũdior visu, & clarior est. Tu vero si ad imperandum, regnandumq; hoc caducum, mortaliq; regno filius tuus abiisset, nolles eum inde F
redire vt ipsum videres: nũc vero cùm ad meliora, maioraq; regna processerit, parui temporis absentiam ferre non poteris, præsertim cùm loco illius coniugem habeas. Sed non est mihi coniunx, inquies. Habes patrem orphanorum, & viduarum iudicem in consolatorẽ. Audi Paulum talem viduitatem extollentem, atque dicen-
tem: Quæ autem verè vidua est ac solitaria, sperauit in 1. Timo. 5.a
domino: præstantior enim hæc videbitur, cùm maiori patientia fulgeat. Noli ergo plorare, aut dolere ea de re, qua tibi corona præparatur, pro qua tibi merces debetur: reddidisti enim depositum, quod tibi creditũ erat: non sis ergo solicita, si vides in inuiolabili ærario thesaurum tuum esse depositum. Quòd si etiam tam præsentis vitæ, quàm futuræ conditionem intellexeris: & hãc quidem aranearum esse telam atq; vmbram, illam verò immobilem, ac æternam esse firmiter crediderìs, non indigebis vlla alia ratione. Nunc enim filius tuus ab omni mutatione rerum ereptus est: si vero hìc esset, probúsne, an reprobus futurus esset, in ambiguo versaretur. Nónne vides quotidie multos à parentibus abdicari, multos tamẽ licèt abdicatis longè peiores sint, coactis parẽtibus nihilominꝰ detineri? Hęc igitur nobiscũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cogitantes, sublimiori vtamur philosophia. Nã hoc modo & defunctis gratiores erimus, & in hac vita nõ paruas laudes consequemur, & à deo ipso magna præmia, magnasq; retributiones suscipiemus, futurorum scilicet bonorum firmam stabilemq; possessionẽ, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxiii. ex cap.ix.

ET transeunte inde Iesu, secuti sunt eum duo cæci, clamantes & dicentes: Miserere nostri fili Dauid. Et cùm uenisset in domum, accesserunt ad eum cæci, & dixit eis Iesus: Creditis quia hoc possum facere uobis? Dicũt ei, Vtiq; domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fidem uestram fiat uobis. Et aperti sunt oculi eorum. Quam ob rem clamantes sequi permittit? docet rursus ambitionẽ esse fugiendam, & inanem hanc gloriam non conquirẽdam. Nam cùm prope domum esset, distulit curationem eorum, vt occultius eos ibi curaret, ac ideo nulli etiã hac de re quicquam dicere præcepit: nõ paruo autem dedecori cæci Iudæis sunt, quoniam erutis oculis nihil vidẽtes, auditu solùm crediderunt, cùm illi signa oculis cernentes, & optimum visus secum habẽtes testimonium, H contrà quàm cæci & dicant & faciant. Ego vero animi eorum ardorem & à clamore, & à verbis intelligo. Nõ enim simpliciter accesserunt, sed cum magno clamore: nec aliud quicquam petebant, quàm misericordiam: filium autem Dauid appellabant, quoniam id nomẽ magni erat honoris: vnde prophetæ quoq; sæpi⁹ reges quos honorare, & magnos ostendere volebãt, sic appellabãt. Ezech.34.f & Zacha. 12.c.&c. Cùm vero in domum ipsos adduxisset, ideo rursum interrogauit, quoniam sæpius ne quis ambitione ad miraculorum actionem sponte ipsum accurrere putaret, rogatus curabat. Præterea ne quis obiicere queat, si misericordia sola saluos faciebat, cur omnes saluos nõ fecit? Habet enim profectò ipsa misericordia quandã rationem: quoniam in eorum fide qui saluãtur, radices agere solet: nec his de causis tantummodo fidem ab eis petit, verũetiam quoniam filium Dauid eum appellabãt, ad altius atq; sublimius reducere volens, vt dignam de ipso existimationem, rectumq; iudicium faceret, interrogauit: *Creditis quia possum hæc facere?* Non dixit certè, quoniã possum precibus id à patre meo impetrare, sed quoniam possum hoc facere. Quid autẽ illi? Vtiq; I *domine.* Non filium iam Dauid appellant, sed ad sublimiora volantes, dominum ipsum tam magnæ potestatis attributione profitentur. Et tunc demum manũ imposuit, dicens: *Secundum fidem uestram fiat uobis.* quod fecit, vt & fidem eorum firmiorem redderet, ac simul ostenderet, nõnullam ad salutem suam ipsos quoq; partem contulisse: id semper penè faciebat, cùm antequam corpora curaret, animæ fidẽ manifestare studeret. Qua ex re non solùm ipsos qui salutem acceperant, præstantiores reddebat, verũetiam cæteros eorum exẽplo conficiebat, sic ante quam paralytici corpus dissolutum cõsolidasset, animum eius excitauit, dicens: Cõfide fili, dimittuntur tibi peccata tua. Puellam vero cũ à morte excitasset, per cibum quem sibi afferri iussit, à quo esset suscitata, instruxit, eodemq; modo Centurionis fidei totũ attribuit. nec discipulos à furore maris antè liberauit, quàm de parua eorum fide questus fuisset: pariter etiam hìc, quanquã vel antequam ipse quicquã proferret, mẽtes eorum non ignorauit, nihilominus tamẽ ad gloriã aperuit: deinde postquam curauit, nulli eos dicere iussit, nec simpliciter, sed magna cum vehemẽtia iussit: acriter enim ipsis infremuit dicens: *Cauete ne quis resciat. Illi autem euntes, diffamauerũt eum in tota terra illa.* Nõ potuerunt tamen illi adeò esse ingrati, vt conticerent, sed K tantæ rei prædicatores ac euangelistæ facti, quod celare iubebantur, magna voce reclamabãt: nec repugnat hoc illi quod alibi dictum esse non sumus nesciẽs: Vade, & e- Lucæ.8.f narra gloriam dei: quinimmo inter se, mea quidẽ sententia, summoperè conueniũt. His enim nos monet, vt quæ laudi sunt, nõ modò ipsi taceamus, verũetiam aliis prædicare non permittamus. Quę vero ad gloriam dei pertinent, ea nec ipsi prætereamus silentio, sed & alios vt efferant exhortemur. *Ipsis autem egressis, ecce attulerunt ei hominem mutum dæmonium habentem.* Non enim naturali cursu ægrotatio, sed dæmonis insidiis illi accidit. Quapropter ipse per se venire, orareq; Iesum nõ potuit, ligataq; lingua sibi vnà cum anima vi dæmonis ab aliis affertur, quas ob res nec fidem eorum efflagitauit, sed illico laborantem curauit. *Eiecto enim dæmone, ait, locutus est mutus. turbæ autem admiratæ sunt dicentes: Nunquam apparuit sic in Israel.* Qua ex re maximum dolorem Pharisæi contrahebant, quòd cunctis simul non præsentibus solũ ac viuis, verumetiam defunctis ac prisc̃is ipsum antepo nebant: quod scilicet nõ quia curabat, sed quia quãprimum volebat, innumeros atq; arte hominum incura- L biles facilimè curabat. Et vulgus quidẽ ita dicebat, Pharisæi vero contrà non modò calumniis obfuscare fulgorem signorum conantur, sed ipsum ipsis oppugnare non erubescunt, ita pernicioſum malum, ac sibiipsi cõtrarium, atq; repugnans inuidia. Quid enim dicũt? *In principe dæmoniorum eiicit dæmones.* Quid dementius hoc dici, aut excogitari possit? Nam vt progrediens asserit, impossibile est à dæmone dæmonia eiici. Solent enim dæmones iuuare, confirmareq; suos, non debilitare aut destruere. Præterea ipse non dæmonia eiecit tantũ, verumetiam leprosos mundauit, mortuosq; dormientes excitauit, marisq; fluctus freno compescuit, peccata hominum potestate propria dimisit, ęternam immortalitatis beatitudinem prædicauit, ac deniq; ad patrem cõuersos adduxit: quæ omnia nec vellent, nec possent dæmones facere. Ad idola enim vt opera manũ dæmones hominem adducunt, à deo abducunt, nullam fuisse futuram vitam, omnibus persuadere conantur: præterea dæmones si contumeliaueris, quam ab ipsis sperabis veniam, qui vel cultoribus suis exitio sint? Christũ autẽ videmus his, aliisq; contumeliis & iniuriis affectũ, non M modò vltum non fuisse, sed nec cõmotum quidẽ, quippe qui etiam post hæc maledicta, vrbes & villas Iudææ Matth.11.g & Luc.4.d circũiret, vt scribitur, prædicãs in synagogis euangeliũ regni cœlorum, & curans omnem morbum, omnemq; languorem: qua quidẽ manſuetudine animi accusationes illorũ facilè refellebantur. Nam signorum cõtinua serie confirmationẽ prius hominum de se existimantiũ reddere volebat, deinde rationibus quoq; ipsos redarguere. Circumibat ergo vrbes, & vniuersam Iudææ regionem, docens in synagogis: vt nos discamus non maledictis maledicta, sed beneficiis atq; meritis esse referenda: & certè qui nõ gratia hominum, sed propter deũ bene de conseruis suis mereri studet, etsi maleficia pro beneficiis referantur, minimè tamen solitam benignitatem omittet: non enim latet eum, maiorem sibi propter hoc mercedem esse repositam. Qui vero maledictis atque iniuriis lacessitus, benefaciendi studium ne- /
glexerit, is non propter deum, sed vt ab hominibus laudetur, beneficus fuit in proximũ: quapropter Christus, vt luce clarius videremus, sola ipsum benignitate atque misericordia illa omnia fecisse, non expectabat semper ægrotos afferri, sed ipse quoque ad laborãtes, ac sua ope indigentes,

Suprà.a Mar.5.b. & Lucæ.8.f. Matth.8.b. & Luc.7.b

A indigentes, vltrò profectus est, duo eis maxima beneficia conferens. Primum æterni regni euangelium, deinde omnis morbi atq; languoris repulsionem. Nullã ergo ciuitatem præteribat, nullum vicum negligebat, sed ad omnia loca libẽter accedebat: nec id sibi sufficit, sed alio quoque modo prouidere voluit. Nam cùm vidisset turbas, misertus est, quia erant vexati, & iacentes sicut oues non habentes pastorem: tunc dicit discipulis suis, *Messis quidem multa, operarij autem pauci: rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.* Vide rursus quàm fugiat inanem hominum gloriam, quãtumq; ostentationem contemnat: nam ne omnes ad ipsum confluant, discipulos emisit, nec ista solum de causa id fecit: sed etiam, vt quasi in palæstra quadã, in Iudæa exercitati, totius orbis terrarum curam subire possent. Idcirco ingentes, si paruas vires eorum consideras, laboris atq; operis causas proponit, & quasi teneras è nido auiculas protrahit ad volandum, vt facilius postea maiora capessant certamina: & in præsenti quidem corpo rum solummodo, postea vero animarũ curationis, quæ natura prima est, potestatem sibi elargitus est. Tu autẽ B cõsidera qualiter & facilem, & necessariam simul rem ostendit. Quid enim dicit? Messis quidem multa, operarij autem pauci. Non mitto, inquit, vos ad arandi seminandiq; laborem, sed ad segetis iam præparatã messem. Idipsum Ioãnes quoq; aliis verbis scripsit: Alij nãque, inquit, laborauerunt, & vos in laborem eorum introistis: his dictis simul ne sibiipsis attribuerent, atq; arrogarent quæ faciebant, & cùm magnos labores iã præcessisse ostenderet, promptiores eos reddebat. Illud etiã perspice, quemadmodum à misericordia quadã, & retributione exorsus est: viscera enim expãdit misericordiæ, quoniam vexatos & deiectos, quasi oues quæ pastorem non habeant, turbas videbat. Quod quidem dictũ, principum atq; põtificum accusationem habet, qui cùm essent pastores, luporum officio fungebantur: quoniam non modò non studebãt reducere multitudinẽ ad virtutem, verumetiam progressum ipsius ad meliora impediebãt. Nam vulgus quidem admirabatur, & clamabat: *Nunquam sic apparuit in Israël.* Illi vero contrà. *In principe dæmoniorum dæmonia eiicit.* Sed quoniã hìc operarios vocat: duodecim certè discipulos. Cur igitur C cùm dixisset, *operarij autem pauci.* numero discipulorum alios non adiecit, sed ipsos solos emisit? aut cuius rei gratia dicebat, *Orate dominum messis, ut mittat operarios in messem suam:* cùm neminem eis adiecerit? Quia videlicet & si numero personarum non addiderit, virtutem tamen ac gratiam contulit. Orate autem, inquit, dominum messis. hìc signanter magnitudinem doni ostendit, & occultius se esse dominum messis patefecit: nam etsi neq; orauerint, neq; obsecrauerint quẽpiã: ipse tamen continuò eos ordinauit, atq; consecrauit, vt hinc ipsum esse dominum intelligerẽt, & verba Ioannis memoria recolligerẽt, nec obliuiscerentur areæ, aut ventilabri, aut palęæ, aut tritici. Vnde clarum fit, ipsum esse agricolam, ipsum esse messis & prophetarũ, qui semina messis iecerunt, dominum. Nam si ad messem suam operarios misit, merebãt autem operarij segetem, quæ prophetarum seminibus pullulauit: certè sicut messores, ita ipsi quoque qui seminauerunt, operarij eius fuerunt: neque verbis solùm eos ad messis hortatus est Cap.X. mysterium, sed multò magis, quoniam mirabilem eis metendi potestatem præstitit. *Vocans enim, ait, duodecim apostolos suos, dedit eis potestatem immundorum spirituum, ut eos eiicerent, & curarent omnem infirmitatem, & omnem*

Ioan.4.e

languorem. Atqui nondum spiritus erat datus: nõdum D enim, inquit, spiritus erat datus, quoniam Iesus nõdum erat glorificatus. Quomodo igitur spiritus eiiciebant? Imperio certè ipsius, atque potestate. Tu vero diligenter perpende, quàm opportuno congruóque tempore ipsos miserit, & quòd non confestim incipiẽs: sed posteaquam non omnino paruo temporis spatio ipsum secuti, defunctum viderunt ab inferis rediisse, mare sibi paruisse, dæmones extrusos, paralytici membra consolidata, peccatorum nexus solutos: cùm sufficienter omnipotentiam ipsius & verbis & operibus percepissent, tunc eos mittit, non ad periculorum negocia plena, cũ adhuc nullum his immineret in Iudæa periculum, nisi quod ad verba, maledictáque pertineret: & tamen quoque sibi futura prædicit, vt ab initio ipsos statim confirmet, & maioris animi faciat, assidua veracíque de periculis diuinatione: denique quoniam binas apostolorum Mar.6.a coniugationes, Petri atque Ioannis nomine vocatas euangelista iam docuit, & cum illis Matthæum quoq; adiunxit, nullámque adhuc aliorum fecit mẽtionem, necessarium hìc catalogum, & numerum ipsorum atque nomina manifestauit: dicit enim, *Duodecim autem apo- E stolorum nomina sunt hæc: Primus, Simon qui dicitur Petrus.* Erat enim alter etiam Simon, qui Cananęus dicebatur: similiter Iudas alter Iscariotes, alter Iacobi. Iacobus etiã eodem modo alter Alphæi, alter Zebedæi. Et Marcus Marci.3.b quidem ex dignitate ipsos numero collocauit. Post duos enim qui apicem apostolatus tenuerunt, Andreã posuit: hìc vero haud ita, sed diuersimodè: magis enim adeo Thomam, se quidem multò inferiorem, priore loco & ante se numerauit. Sed inspiciamus à principio apostolorum catalogum. *Primus, Simõ qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius.* Non paruam laudem his attribuit, cùm alterum à virtute, alterum à nobilitate morũ appellauerit. *Deinde, inquit, Iacobus Zebedæi, & Ioannes frater eius.* Vides nõ ex dignitate ipsos numerari: nam mea quidem sententia, Ioãnes non solum illis qui post illum numerantur, verumetiam fratre maior erat. Adiecit deinde Philippum atque Bartholomæum: & post eos intulit, Thomas atque Matthæus publicanus. Lucas Lucæ.6.b.c vero non sic, sed Thomæ istum anteponit. Iacobus deinde (inquit) Alphæi, quoniam erat (vt iam dixi) Iacobus Zebedæi. Lebbæum postea nominat, qui Thaddęus vo- F catus est, & Simonem Zelotem, quem & Cananæum nuncupat. Ad proditorem vltimò venit, non vt inimicus atque hostis, sed vt historiam conscribens, ita locutus est: nec dixit scelestus ille Iudas, sed à patria ipsum appellauit Iscariotem. Erat enim alter Iudas Lebbæus, quem Thaddæum vocauerunt, quem Iacobi esse Lucas dicit: ab hoc igitur illum diuidẽs, Iudas, inquit, Iscariotes qui & prodidit ipsum: nec pudebat ipsum ita scribere, cùm nihil vnquam nec eorum quidem quæ vituperari posse videbantur occultarit: sed apostolorum omnium quasi vertex indoctus ille erat, ac rudis. Animaduertamus autem quò, & quos miserit. Istos, inquit, duodecim misit Iesus. quos istos dicis? Piscatores scilicet, & publicanos. Quatuor enim erant piscatores, duo publicani, Matthæus & Iacobus, vnus etiam proditor. Quid igitur ipsis præcepit? *In uiam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite: ite autem magis ad oues quæ perierunt domus Israel.* Ita ipsis apertè dicere videtur, non putetis odio mihi hos esse: nec animum meum ab ipsis auersum esse, quia contumelias mihi ingerunt, & dæmoniacum appellant. Videtis enim tantam me curam horum habere, vt non

Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ad alios,sed ad istos vos mittam,vt & doctores,& medici eis sitis:nec prius his,quàm cęteris prædicare denũcio solùm,sed ne viam facere incipiatis,quę ad illos ducat iubeo,nec in ciuitatem Samaritanorũ intrare,quoniam non bono in Iudæos animo erant Samaritani: & quanquam faciliores ad credendum essent Samaritani,ad difficiliores tamen Iudæos mittit,vt quoniã tantam sui curam gereret,non ignorarent: & sic ora ipsorum obstrueret, vt ad doctrinam apostolorum præpararet,ne rursus criminari audeant,ad præputium habẽtes Christi abiisse discipulos: ac ideo iure viderentur ipsos odisse,atq; abominari.Oues autem quę periêre ipsos appellat,non quę fugam sponte cœperunt:vt vndiq; paratam eis veniam esse ostendendo,mentes eorũ permulceret. *Euntes autem,*ait,*prædicate,dicentes: appropinquauit regnum cœlorum.* Vides diuini mysterij magnitudinem,vides sublimem apostolorum dignitatem,nihil quod ad corpus,nihil quod ad hos sensus pertineat: nec similia Mosi & prophetarum doctrinæ,sed noua quędã atque inaudita,qualia priores non docuerunt, quia terrena hæc bona promittebant: sed cœlorum regnum, &
H totam illam beatitudinem prædicare iubentur, nec tamen hac ratione solum maiores isti,atq; præstantiores sunt,verumetiam quia confestim obtemperarunt. Non enim recusant, quemadmodum nonnulli veteres: sed pericula quoq; ipsa,& bella,cæterasq; intolerabiles afflictiones audiendo,singulari obedientia iussa capessunt, gaudentes quòd regni cœlorum facti essent prædicatores.Sed cur miraris,quispiam obiiciat,si non ad durum atque arduum aliquid,sed ad prædicandum missi, continuò paruerunt?Quid dicis,non ad ardua missos ipsos fuisse ? Non audis carceres,non vincula, non intestina bella,non inimicitias omnium hominum, quæ omnia paulò pòst subituros esse prædixit?Nam aliis quidẽ prædicatores,& mille bonorum artifices constituit:ipsis autẽ afflictiones corporis multitudine ferè infinitas, magnitudine intolerabiles prænunciauit.Deinde vt fide dignos prædicatores regni efficeret, *Infirmos curate,*ait, *mortuos suscitate,leprosos mundate, dæmones eiicite: gratis accepistis,gratis date.* Considera qualiter nõ minorem curam habet,vt mores eorum in melius reducat,quàm vt signorum præbeat potestatem. Nam vt ostendat absque
I nobilitate morum nihil signa valere, vtq; nullum fastũ animi,atque tumorem inciderent,gratis accepistis, inquit. Deinde ne cupiditate pecuniarum mouerẽtur: intulit,gratis date. Nam nequasi sua ipsorũ potestate miracula facientes inde superbirent:gratis, dixit, accepistis:sic aliis quoq; hæc beneficia, quorum nullum potest cõdignum precium inueniri,gratis date. Post hæc cùm radicem malorum omnium voluerit euellere , vitiorũ fundamentum diruere: *Non possideatis aurum, neque argentum,*dixit,*neque pecunias in zonis uestris , nõ peram in uia, nec duas tunicas,neq; calceamenta, neq; uirgam.* Non dixit, non accipiatis vobiscum,sed non possideatis: vt si & aliunde sumere possent,recusarent tamẽ,ac pernicioſam hanc ægritudinem fugerent.Quo quidem recepto,multa profectò præparantur,atq; comparantur. Primũ nulla de discipulis potest esse suspicio, deinde ab omni seculari cura sic ipsos liberos reddit , vt prædicationi solum vacare possint: ad hæc immensam eius potentiam ipsis patefacit,quod & postea commemorauit, dicens: Nunquid vobis tunc aliquid defuit,quando vos nudos, & absq; calceis misi:Illud etiam cõsideratione dignum est,quod non incipiens statim dixit,Non possideatis aurum neq; argentum : sed cùm prius mundãdi leprosos, eiiciendi dęmonia potestatem eis dederit,tunc intulit: K
Non possideatis:gratis accepistis,gratis date. Sic rebus ipsis docuit vtilia simul & honesta , & facilia facta eis præcipere.Sed,inquies,cætera quidem non absq; ratione certa dicta esse. Quid autem vt peram non habeant in viam,nec duas tunicas,nec virgam,nec calceos? quam de causa eis iniunxit? Exactissimè certe sublimioris vitæ fundamenta voluit iãcere:sic & in superioribus nullam de crastino die curã ipsos habere hortatur . Nã cùm ad vniuersi terrarum orbis magisterium ipsos missurus esset,non iniuria ad angelicã,vt ita dixerim,disciplinam ex humana vita traducit,ab omni cura rerũ secularium liberos reddens,vt vni rei , prædicationi videlicet euãgelij,solummodo vacarent: immo vero etiã ab ea solicitudine atq; cura eos liberauit,cũ dixerit : Ne *Infrà* soliciti sitis qualiter vel quid loquamini:ita quod videbatur horroris,laborisq; plenum, facilè sibi atq; procliue fecit. Nulla enim res tranquillitatem animi magis, gaudiumq; solet efficere , quàm si omnẽ solicitam curã & languorem animi deposueris , præsertim cũ sine studio atq; opera tua, ope ac auxilio , deus qui tibi adsit in
L omnibus,à nemine possit superari. Sed ne vniuersis cogitationibus exagitarentur,secũ ipsi dicentes: Vnde igitur quæ ad vitam necessaria sunt,consequemur? nõ adduxit in medium quod aliâs eis dixerat,Inspicite volucres cœli. Nondum enim poterãt re ipsa hoc præceptũ præstare,sed multò fortius est illud, quod adiecit dicẽs,

Dignus est enim operarius cibo suo. Vnde perspicuũ fit, à discipulis esse alẽdos,ne autẽ ipsi aduersus eos quos docebant,quasi omnia præbẽtes, & nihil vicissim accipiẽtes,insurgerent,aut illi qui audirent , quasi neglecti atq; spreti decederent,ac ne eos pudeat,qui quasi mendicãdo viuere ipsos volebat, operarios vocauit : & quod eis dabatur,mercedem appellauit, vt rem debitam dari sibi ostenderet. Nam etsi verbis solum operari videbantur,res tamen erat nõ parui laboris, & beneficia collata non parua.Quare quod apostolis dabatur,nõ gratis offerebatur:sed ad retributionem beneficiorum reddebatur.Dignus est enim operarius cibo suo : non quia tanti solummodo labores illi apostolici fuerunt : nequaquã enim hoc cogitandum est , sed ne apostoli plus aliquid quærant,& qui sibi necessaria ministrabant,nulla iactatione liberalitatis tumerent, si debitum persoluebant. M

In quancunq; autem ciuitatem, uel castellum introieritis , exquirite quis dignus in ipsa est : & illic manete donec exieritis. Hìc quoniã dignos esse dixit operarios cibo suo: ne opinarẽtur omnium domos hoc verbo sibi patere,sed magnam quoq; in hoc moderationem scirent esse habendam:hoc adiecit,quod & laudi esse poterat, & ad necessariorum præparationem conferebat:nã si dignum inuenirent,dedisset certè ille cibaria non inuitus, præsertim cũ nihil vltra necessaria peterent. Non autem solũ dignos quærendos iubet,verũetiam ne de domo in domum transeant,vt neq; qui susceperit,turbaretur, nec ipsi aut leues, aut ventri dediti viderentur: quod signanter expressit cũ dicat, *Ibi manete donec exieritis.* Quod clarius ab aliis euãgelistis discere possumus.Perspicis qualiter iã ipsos grauiores maturioresq; reddidit:& eos qui susceperuri erant diligentiores , cùm ostẽderit magnam hinc illos vtilitatem, magnamq; gloriam cõsecuturos. Deinde idipsum rursus confirmare volens,dixit: *Introntes autẽ in domum:salutate eam,dicentes:pax huic domui. Et siquidẽ domus fuerit digna,ueniet pax uestra super ipsam: si autẽ nõ fuerit digna,pax uestra ad uos reuertetur.* Vides cp vsq; ad minima non recusat descẽdere,nec iniuria: athletas

eos pie-

A eos pietatis,& prædicatores veritatis ad vniuersum orbem erat missurus,ac ideo etiã vt moderatiores , simul & iucundiores eos faceret, adiecit: *Quicunq; non receperit uos,ueque audierit sermones uestros , exeuntes domum uel ciuitatem illam,excutite puluerem de pedibus uestris.Amen dico uobis , tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæ in die iudicii,quàm ciuitati illi.* Nolite,inquit,cogitare quoniam doctores estis , idcirco expectandum vobis esse, donec illic salutatio ab illis vobis afferatur, sed præcedite vos honore,primiq; salutate . Volens autem ostendere non esse salutationem hanc nudam, atq; inanem,sed benedictionis vires retinere.Si erit,inquit,digna domus,veniet super ipsam:sin vero superba atq; cõtumeliosa,primùm quidem pace vestra non perfruetur , deinde non minori supplicio punietur,quàm Sodoma. Sed quid ad vos,inquient, supplicia eorum, cùm domos dignorum habeatis?Quid autem sibi vult,cùm dicit:Excutite puluerem pedum vestrorum ? certè vt ostendant nihil penitus ab illis habuisse, vel vt testimoniũ perhibeant longi itineris,quo ad eos peruenerunt . Tu vero considera
B nondum ipsis omnia esse donata, non enim præscientiam ipsis adhuc largitus est, vt prospicere possent quis dignus,quisq; indignus sit, sed inuestigãdi cura & pericu-
Matth.9.a lo rerum id intelligendum cõmisit: ita ipse apud publicanum mansit, quoniam dignum se per pœnitẽtiam præbuit publicanus . Sed illud non prætermittendum, quod cùm omnibus eos priuasse videatur , cuncta concessit.Permisit enim vt in eorum domos intrarent,qui disciplinam suam susciperent, vt ibi diutius manerent: hoc pacto & ab omni apostolos cura liberabat, & cęteris persuadebat,propter salutem eorum à se missos apostolos fuisse. Persuadebat autem facilè,vel quoniam nihil plus, quàm necessaria doctores & medici petebant: vel quoniam non ad omnes simpliciter , & sine inquisitione introibant: ita non signis solùm , sed multò magis propria illorum virtute fieri claros apostolos volebat . Nam nihil ita sublimitatem philosophiæ ostendit, quemadmodum si nihil superfluum possideas , & magnitudine animi nulla re indigeas, quam etiam illi qui falsò appellati apostoli fuerant, non ignorant : idcirco
C Paulus quoq; dicebat, vt in eo quo gloriantur, inueniãtur sicut & nos . Quòd si alienas regiones petentibus, & ad ignotos proficiscentibus nihil plus quærendum sit , quàm quotidianus cibus:quantò minora quærenda sunt ab his, qui domi suæ morantur ? Hæc (quæso) non audiamus solum,sed diligenter etiam imitemur . Non enim solis Apostolis dicta sunt , sed omnibus qui cum sanctis connumerari volũt. Faciamus ergo nos dignos à quibus apostoli suscipiantur. Ex animo enim & bona susciepientium volũtate pax ista in domum venit , & ex mala rursus euolat:non enim docentium præsentia solùm,sed dignitate suscipientium id fieri scimus.Nolite ergo paruam putare iacturam,si quis hanc pacem amiNaũ.1.d. & Rom.10.c serit,quam propheta quoq; pronũciabat,dicens: Quàm pulchri sunt pedes euangelizantium pacem , cuius pacis dignitatem atq; præstantiam explicans,intulit: Euangelizantium bona: cuius etiam Christus magnitudinem atq; sublimitatem ostendens,dicit: Pacem dimitIoan.14.d to vobis , pacem meam do vobis. Quare omnia nobis facienda sunt , vt ea pace & domi & in ecclesia potiamur . Nam & in ecclesia præsul pacem præstat, & hoc illius figura est,& oportet omni studio ipsum ante mẽsam libenter recipere.Nam si turpe est mensę communionem non offerre,quantò turpius hic faciet, qui pacẽ offerentem depellet?Causa tui presbyter sedet, causa tui

rectus stat doctor,laboribus & afflictione affectus.Qua D
igitur te excusabis ratione, si ne ad audiendum quidem paratum animum ei præbueris ? Cõmunis certè domus ecclesia omnium est,quam vos priores, nos ad illorum figuram posteriores, intramus : atque ideo communiter omnibus confestim cùm intrauerimus,pacem secũdum illam legẽ offerimus.Nemo ergo desidia veniendi studio supersedeat,nemo secularibus suspensum animum rebus habeat , cùm iam ad prædicandum sacerdotes intrauerint : non enim parua imminet punitio. Vnde ipse optarem millies domi nostræ cõtemptus esse,quàm in hoc loco prædicans , semel tãummodo nõ auditus: tantò certè mihi hoc quàm illud molestius esse videtur,quantò hęc domus quàm vestra excellẽtior est. Nã hìc magnæ nobis sunt possessiones , hìc omnis spes nostra sita est, omnia quæ hìc sunt , sublimia certè sunt atque fulgentia:hæc mensa precioſior multò est atq; iucundior , quàm tua : hæc lucerna magna, fidei oleo hìc perunctì,à morbo liberati sunt.Arca etiam hæc melior quàm tua est, magisque necessaria : non enim precioſas vestes , sed misericordiam inclusam continet , qua qui priuantur,culpa sua priuantur. Hìc & lectulus est valde E
tuo præstantior : diuinarum enim scripturarum lectio omni magnifico lecto suauior est : & certè bene nobiscum ageretur,si nullam aliam domum præter hãc possideremus: quod dictum ne graue vobis videatur, rectè dictum tria millia hominum & quinq; millia illi testãtur, qui domum vnam , & mensam vnam,& animam
Acto.4.f vnam habuerunt.Totius enim multitudinis credentiũ, inquit,vnum cor erat,& anima vna . Verùm quoniam nimium longè à virtute illorum absumus , & dissipati per proprias domus sumus, saltem quando huc conueniemus,omni studio faciamus. Nam & si in aliis rebus pauperes & inopes nos sumus,nihilominus cùm huc ad vos intramus,cum charitate nos oro,suscipiatis:cumq; pax vobis dicimus: & spiritui tuo, non voce solùm, sed animo quoque respondeatis,non ore magis, quàm mẽte id proferentes . Quòd siquidem spiritui tuo pax hic respondeas: cùm vero exieris impugnas,despicis, maledicis, mille opprobriis laceras, qualis nã hæc pax est? Sed ego quidem etiamsi centies mihi coràm maledixeris,toto studio tibi mente syncera,& animo integro pacem præbeo, nihil vnquam de te maledicens aut cogi- F
tans:habeo enim viscera paterna, & si aliquando increpauero , cura tui permotus id facio . Tu autem occultè mordes, & cùm me in hac dominica domo mente nõ recipis,vehementer timeo ne rursus maiorẽ mihi mœrorem inferas:non quia contumeliatus , nec quia ex animo me eiecisti, sed quoniam ita pacem repulisti , vt acerrima illa tibi attraxeris supplicia.Nam & si ipse puluerem aduersus te non excutiam, etiamsi non auertam animum meum abs te,permanent tamen immota quæ tibi Christus minatus est:ita ego quidem crebrò pax vobis dicam,neque vnquã id dicens finem faciam.Si vero vos contemptui & contumeliæ me habebitis, neque sic puluerem in vos excutiam : non quia nolim auscultare, obtemperareq; domino , sed quia charitate vestri vehementius ardeo. Nam nihil prorsus aliud vestri effeci causa,neq; longã peregrinationem accepi,nec in illo habitu ita veni,vt nihil prorsus haberẽ . Quapropter nosipsos prius accusemus,nec sine calceis, nec absq; secunda tunica veni,ac ideo forsan vos quoque negligentiores facti estis.Veruntamen non est id satis ad vestrã excusationem:sed quãuis iudiciũ nobis maius ipsi præparauimus , nulla tamen hinc vobis venia concederetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domus priſcis temporibus eccleſiæ erant, nunc ipſa etiam eccleſia in domum redacta eſt. Nihil autem in priuata domo carnale loquebantur, nihil nunc in eccleſia ſpiritale meditatur: ſed huc etiam fori & iudicij negocia introducitis. Cumq; deus loquatur, nõ modò ipſum ſilentio non auditis, verũetiam cõtraria inferentes inculcatis: atq; vtinam ad hanc vitam ſaltem vtilia, & ad voſipſos pertinentia, & non illa quæ nihil ad vos pertineãt & diceretis & audiretis, quas ob res acerbè fleo, & nunquam flendi finem faciam. Nunquam enim poſſum ab hac domo in aliã proficiſci, ſed neceſſe eſt mihi donec à præſenti vita in aliam traducar, hìc habitare. Suſcipite igitur nos ſicut Paulus quoq; iuſſit. Nec enim hæc de menſa dixit, ſed de animo, atq; mente: hoc ipſum ergo nos etiam à vobis quærimus, charitatem ſcilicet, dilectionemq; feruentem illam propriam. Quòd ſi hoc etiam recuſatis, ſaltem omni languore animi depoſito, voſipſos diligite, ad meliora progredièmini. Qua ratione maiorem etiam ipſe potero oſtendere charitatẽ? Nolite igitur facere, vt quantò magis vos amem, tãtò minus à vobis diligar. Multa enim nos coniungunt ac copulant, vna menſa omnibus nobis propoſita eſt, vnus nos omnes genuit pater, eoſdẽ omnes dolores partus intulimus parenti, idem potus omnibus: quid dico, idem ac vnus potus, cùm etiam ex vno & eodem calice detur? Pater enim noſter magno charitatis vinculo ſtudens nos vnire, vt etiam ex vno calice biberemus effecit: quæ res maxima nos charitate copulat. Sed lõgè, inquies, à dignitate apoſtolorum tu abes. Fateor, nec vnquam negabo non ſolùm non illis, ſed ne vmbra quidẽ eorum me dignum eſſe: ſed tamen ſi noſtrum officium vos cõſeruabitis, nullam iacturam hinc facietis, immo magnam etiam vtilitatem cõſequimini. Nam cùm vel erga indignos magna ſitis affecti charitate, cùm ſingularem præſtetis eis obedientiam, maiora tunc præmia, maiorq; vobis debetur retributio. Nõ enim noſtra prædicamus, quoniã eſt nobis doctor in cœlis: ſed quæ recepimus, ea tradimus, & tradentes ea, nihil aliud à vobis flagitamus, quàm vt diligamur. Quòd ſi etiam diligi ſumus indigni, ſed nos dilectione ac charitate veſtra dignos citò facietis: quanuis mandatum ſit nõ amicos ſolùm, verũetiam inimicos diligere. Quis ergo ſic durus atq; agreſtis eſt, vt cùm huiuſmodi mandata ſibi tradita ſint, nihilominus amicos auerſetur, atq; oderit, etiã ſi mille vitiis mẽtem irretitam atq; oppreſſam habeat? Communicamus eadem menſa ſpiritali, communicemus & ſpiritali charitate. Nam ſi latrones cùm alteri alteris ſale communicauerint, latrocinãdi ferocitatem deponant: quibus nos rationibus excuſabimus, domini corpore communicantes, & latronum conſuetudinem atrocitate ſuperãtes? præſertim cum multis gentilibus, non quoniam vna menſa vterentur, ſed quoniam vnius eſſent ciuitatis, ſatis ad amicitiam fuerit: nos autem qui eiuſdem ſumus ciuitatis, vna nobis domus eſt, eadẽ mẽſa, eadem via, ianua, radix, vita, quibus idem caput eſt, idem paſtor, idem rex, vnus & idem magiſter, iudex, cõditor, pater: quæ omnia nobis æquali quadam inſunt cõmunitate, qua erimus ira digni ſi mente diuiſi alter alterum non diligimus? Sed ſigna forſan quæritis, quę Apoſtoli faciebant: velletis videre mundari leproſos, dæmoniacos curari, defunctos è ſepulchris exilire. Sed maximum vobiſcum & ardentis illud charitatis ſignũ eſt, ſi abſq; pignoribus firmiter deo credatis. Qua de cauſa iam ceſſaſſe crediderim, quanuis etiã aliam ceſſationis cauſam habeam. Nam ſi qui doctrina aut virtute aliqua præſtant, ſeipſos extollunt, paruiq; cæteros faciẽtes, diſ- K
ſeparant ſe ab illis atq; ſeiungunt: quot quãtasq; diuiſiones ac ſchiſmata eſſe putaretis, ſi miraculo ſignorum aliqui præfulgerent? Hæc non coniectura mihi inani dicta ſunt, ſed atteſtantur mihi Corinthij, qui multa perpeſſi diſſidia ſunt, quoniam valde ſignis attẽdebant. Nõ ergo ſigna, ſed animi incolumitatẽ quæras: noli defunctum aliquem ex mortuis ſuſcitari deſiderare, cùm dideris vniuerſos homines reſurrecturos. Non quæras cæci curationem, qui omnes nunc videas acutiſſimè aſpicientes ſublimiori atq; vtiliori aſpectu. Quare diſcas tu quoq; continentiſſimè aſpicere, vt incolumitatẽ oculorum poſſideas. Nã certè ſi talis vita noſtra eſſet, qualem ſcripturæ inſtituũt: multò magis de nobis quàm de ſigna facientibus gentiles admirarẽtur. Signa enim nõ verè, ſed phantaſticè nonnũquam apparuiſſe homines ſuſpicati ſunt, & à dæmonibus plerũq; fieri credita, quãuis noſtra ſemper veriſſima fuerint: vita vero integra nullam vnquam patitur ſuſpicionem, ſed omniũ hominum qui detrahũt ora facilè obſtruit virtutis poſſeſſio. Virtutis igitur, quæſo, cura & ſtudio exardeſcamus: ingentes in ea opes depoſitæ ſunt, omnes eam admirantur: hæc homines vel dum ſeruiunt liberos eſſe oſtẽdit, L
non ſeruitutem depellendo, ſed liberis multò præſtantiores ſeruos faciendo: quæ res ipſa libertate multò excellentior eſt. Hæc non facit quidem ex paupere diuitem, verùm vt paucioribus pauper, quàm diues egeat facilè facit. Quòd ſi velis etiam ſigna videre, extermina abs te omne delictum, & vidiſti quod cupiebas. Magnus enim dæmon peccatum eſt, quod ſi abs te abiecceris, maior tu eris, mihi crede, quàm qui dæmonia eiiciũt. Audi Paulum dicẽtem, & miraculis longè virtutem antepoñtem: Aemulamini, ait, chariſmata meliora, & adhuc 1.Cor.12.d
excellentiorem vobis viam oſtendo: quam viam deinceps exponens, nullam facit mentionem de mortuorũ reſurrectione, nihil dixit de leproſorum mundatione: nihil, inquam, omnino harum rerum, ſed charitatẽ in medio poſuit. Audi Chriſtum etiam ipſum dicentẽ: Nõ Lucæ.6.d
lætamini quoniam dæmonia vobis obediunt: ſed quoniam nomina veſtra ſcripta in cœlis ſunt. Et iterũ: Multi dicẽt in illa die, domine domine, nónne in nomine Matth.7.d
tuo prophetauimus, & dæmonia eiecimus, & virtutes multas fecimus? tunc reſpondebo eis, quoniam non no- M
ui vos. Ad crucem etiam iturus vocauit diſcipulos, & dixit eis: In hoc cognoſcẽt omnes, quoniam mei diſcipu- Ioan.13.d
li eſtis: nõ ſi dæmonia eiiciatis, ſed ſi charitatẽ habeatis
inter vos. Et alibi: In hoc cognoſcẽt quoniam tu me mi- Ioan.17.a.b
ſiſti, nõ ſi mortuos hi ſuſcitauerint, ſed ſi vnum fuerint. Nam ſigna ſæpe profectò vtilitati cæteris fuerunt: eum vero qui fecit, cùm in tumorem inanemq; gloriã impulerunt, plurimũ nocuerunt. Virtutis autem opus, tũ aliis, tum vel maximè eis qui operãtur profuerit. Virtutis igitur, virtutis inquã, curam oro habeatis. Si ex auaritia in liberalitatem tranſieris, ſiccam & mancam manũ recuperaſti. Si theatralibus ludis ſpretis, atq; relictis, eccleſiã petieris, claudicanti pedi incolumitatem reſtituiſti. Si oculos tuos ab aliena forma, & à meretricio aſpectu reuocaueris, cæcum te illuminaſti. Si diabolicos cantus deſpexeris, vt eorum loco ſpiritales pſalmos didiceris, iam loqueris, cùm antea mutus eſſes. Hæc maxima miracula ſunt, hæc ſigna eximia, hæc ſi faciemus, noſipſi præclari erimus, atq; illuſtres, & multos à fœditate vitiorum in virtutis fulgorem reuocabimus, & vitam demum æternę beatitudinis cõſequemur. Ad quã vtinam perueniamus, gratia & miſericordia &c.

Homilia

A

Homilia.xxxiiii.ex capite.x.

Ecce ego mitto uos ſicut oues in medio luporum. Eſtote ergo prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Cauete autẽ ab hominibus: tradent enim &c.

Cùm magno animo eſſe, & de neceſſariis ad vitam cõfidere fecerit, omnium hominum domos patefaciẽdo, & honeſtiſſimam ingreſſus cauſam oſtendendo. Non enim vt errantes quoſdam & mendicos, ſed vt ipſis etiam ſuſcipiẽtibus excellentiores adire alios iuſſit, quod Suprà.b
oſtendit dicendo: Dignus eſt operarius cibo ſuo. Et quo- Ibidem.
niam præcepit dignos eſſe quærendos, & ſuſcipientes eſ ſe ſalutandos, & quoniam intolerabilia nõ ſuſcipientibus imminere ſupplicia dixit. Cùm igitur his omnibus omnem ſolicitam curam ab ipſis eorum cordibus eiecerit, & ſignorum armauerit miraculis, omniq; ſeculari negocio liberos, ferreos quaſi atque adamantinos fecerit: tunc euentura ſibi aduerſa prædicit, non ea ſolũ quæ paulò pòſt futura erant, verumetiam illa quę poſt longa temporum ſpatia, vt ab initio & antequam duri labores acciderent, aduerſus diaboli bellũ ipſos inſtrueret. Multa enim ex hac prædicatione futurarum rerum in melius rediguntur. Primùm vt ſummam eius virtutem at-
B que potentiam, qua etiam futura nouerat, non ignorarent. Deinde nemo poterat ſuſpicari de imbecillitate ipſius qui miſit, in tãtas ipſos afflictiones incidiſſe. Præterea ne ſi repente atrocitate malorũ premerentur, quia præter ſpem, & contra opinionem aliquid acciditſet, turbarentur. Denique ne paſſionis tempore ſtuperent nimium, & vltrà quàm oporteret mouerentur: quod certè fugere dominicæ tempore paſſionis non potuerunt: Ioan.16.b
vnde & increpabat ipſos, dicẽs: Quoniam hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrũ, & nullus ex vobis interrogat me, quò vadis? Nondũ tamen de ſe quicquam dicit, quòd ſcilicet vinciretur, flagellis cęderetur, & demum crudeliter & iniquè interficeretur. Magis enim hæc mentes eorum profectò exagitaſſent, quàm quæ ſibiipſis futura prædicabantur. Deinde vt videant nouum quendam atque inauditum bellandi modum imminere, ac mirabilem hanc aciem militum futurã, qui nudi vna induti tunica, ſine calceis atq; virga, ſine cingulo, abſque proprio cibo in prælia deſcendebant. Non fecit hìc dicendi finem, ſed inexpugnabilem vir-
C tutem ſuam oſtendens, quanuis aduerſus lupos eſſent ituri: nec ſimpliciter aduerſus lupos, ſed in medium luporum, omnem tamen manſuetudinem eos habere iubet: nec id ſolùm, ſed columbæ quoq; ſimplicitatem: ſic enim virtus eius maximè patere poteſt, ſi lupi ſuperabuntur ab ouibus, quæ cùm in medio luporum ſint, & hinc atq; illinc morſibus luporum lacerarentur, nõ modò non deficerent, ſed lupus in naturam ouium tranſmutaretur. Maius certè atq; admirabilius eſt mentem atq; animum aduerſariorum commutare, quàm gladio ipſos ſuperare: præſertim cùm duodecim numero ibi eſſent, aduerſus cæteros omnes homines qui lupos atrocitate vincebant mitterentur. Erubeſcant igitur qui contrà facientes, quaſi lupi aduerſarios ſuos perſequuntur, cùm videant innumeros lupos ab ouibus vinci pauciſſimis. Et certè quouſq; ſumus oues, facilè hoſtes vincimus: cùm verò in naturam luporum tranſimus, tunc ſuperamur: tunc enim nullum nobis à paſtore patrocinium adeſt, qui non lupos, ſed oues paſcit: atq; ideo cùm in lupum te conuerteris, abit confeſtim, & relinquit te, qui non permittis virtutem ipſius in te clareſcere. Quando enim iniuria vexatus, æquo mitiq; animo cuncta pateris, ipſi ſoli trophæum attribuis. Si verò exieris aduerſus D
hoſtes atq; pugnaueris, victoriam illius obfuſcas. Tu autem etiam diligenter conſidera, qui ſunt qui hæc ardua & laborioſa adeunt, formidoloſi videlicet, & indocti, illiterati, rudes, obſcuri quidem homines & ignoti, qui nunquam philoſophorum perceperunt inſtituta, nunquam in forum deſcenderunt, piſcatores & publicani, multis repleti rebus, quæ iure animos eorũ poſſent deiicere. Nam ſi magnos & claros viros tanta difficultas rerum potuiſſet commouere, quomodo non potuiſſet imperitos homines, quibus nullius rei magni aliquid venit in mentem? Sed non deiecit neq; turbauit: nec id iniuria, dicet quiſpiam, cùm ſe intelligerẽt poſſe leproſos mundare, dæmonia eiicere. Ego autem dicere non dubitarim, quia videlicet idipſum iure debebat ipſos cõturbare: quoniam qui tantam poteſtatem haberent, vt defunctos etiam à morte poſſent excitare, hi tanta pericula eſſent ſubituri, tanta bella geſturi, ad iudices vincti deducendi, communis deniq; totius orbis abominatio futuri. Quæ igitur in omnibus his erat conſolatio? Sola mittentis virtus. Quocirca ita ſignanter incepit: Ecce ego mitto vos. Sufficiat hoc vobis ad omnem conſolationem, ſatis ſit ad confidendum. Vides quanta eius eſt authoritas, intelligis quoniam maxima ſit poteſtas? per- E
cipis inexpugnabilem eius eſſe virtutem? ſic enim dicere videtur, nolite turbari, ſi quaſi oues in medio luporũ vos verſari, & columbas eſſe iubeo. Nam & ſi poſſim contrarium quoq; præſtare, vt nihil laboris atq; doloris ad vos perueniat, neq; vt tanquam oues lupos timeatis, ſed quaſi leones terrorem inferatis omnibus, tamẽ confert ita fieri quemadmodum iubeo: id enim illuſtriores vos facit, id meam facilè declarabit virtutem. Sic enim poſtea dixit Paulo: Sufficit tibi gratia mea, nam 2.Cor.12.b
virtus in infirmitatibus perficitur. Ipſe igitur Apoſtolos oues manſuetudine fecit. Id enim ſignificatur, cùm dicitur: Ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Nolite igitur animo eſſe deiecto, mittẽti mihi credite hac re præcipuè inuictos vos eſſe futuros. Deinde vt etiam aliquid à ſeipſis conferant, nec omnia videantur eſſe à gratia, nec fruſtra & aliena ſolũ virtute coronari æſtimentur, adiecit: *Efficiamini ergo prudentes ut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Sed quid poterit noſtra pru- F
dentia in tot tantiſq; periculis efficere? Aut qualiter poterimus tãtis agitati fluctibus prudenter quippiam prouidere? Quid enim ſibi prodeſſe poterit ouis, etiamſi omnem ouium ſenſum accumulauerit, cùm in medio tam multorum conuerſetur luporum? Aut quid emolumenti columba conſequetur, etiam ſi fuerit ſimpliciſſima, cùm eam vndiq; truculentiſſimi accipitres inuadãt? Certè rationis experientia, nec ſenſu ſuo, nec ſimplicitate noſtra præcipua quędam, ac eximia conſequimini: ſed inſpiciamus quando prudentiam quærit, ſerpentis certè prudentiam imitari cohortatur. Nam quẽadmo- Serpentis aſtutia.
dum ſerpens totum ſeipſum tradit, nec minimùm curat, ſi corpus inciditur, donec caput ſuum integrum ſeruet: Eodem tu quoq; modo, præter fidem cætera perdere non cures: profundas vniuerſam tuam pecuniã, tradas corpus: vitæ ipſius, ſi opus eſt, minimè parcas, dummodo fidem ſerues quæ caput & radix eſt: qua ſeruata, etiamſi omnia perdas, omnia tamen rurſus maiore cũ magnificentia recuperabis: idcirco nec ſimplices ſolũ iuſſit eſſe, nec prudentes ſolùm, ſed ambo hæc in vnum commiſcuit, vt in præcipuam virtutem ſimul vertantur. Et prudentiam quidem ſerpentis adhibere te iubet, ne velis vulneribus atq; periculis principaliſſima mẽbra obiicere. Simplicitatem verò columbæ, ne iniuria-

tus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus vlciſcaris, aut ad punitionem inſidiantes abducas: nihil enim tibi prudentia proderit, niſi hæc ſimplicitas ſibi adiiciatur. Quid ergo magis arduum atq; difficilius his, inquies, poterit vnquam inueniri præceptis? Nó ſufficit quòd malè vexer, verũetiam omnem animi moleſtiam eiiciendam imperas. Id enim per ſimplicitatẽ columbæ ſignificas, quod ſimile eſt, ſi quis fœnũ in ignẽ imponens non cremari ab igne illud velit, ſed contrà ignem à fœno extingui. Sed nihil vobis, quæſo, conturbationis oriatur: hæc enim quæ impoſſibilia videntur, exitum ſuum iam & finẽ conſecuta ſunt, & re ipſa atq; opere, nõ mutata natura, ſed in eadem humanitatis natura perſiſtentes, ſerpentis prudẽtiam, & ſimplicitatem columbæ habuerunt Apoſtoli. Nemo igitur impoſſibilia quædam data putet illis mãdata. Scit enim ipſe naturam rerum ante omnes alios, ſcit non audaciam audacia, neq; temeritatem temeritate, ſed manſuetudine extingui ſolere. Quòd ſi rebº ipſis id ita fieri videre deſideras, Actus Apoſtolorum diligenter lectitato: perſpicies profectò cũ ſæpe Iudæorum populus in Apoſtolos inſurrexerit, ac dentes in eos acuerit, columbę ſimplicitatem nũquam ipſos perdidiſſe: ſed mãſuetudine ac moderatione reſpondendi iram ipſorum ſuperaſſe, furorẽ
H incitatum extinxiſſe, impetum retardaſſe. Nam cùm illi dicerent, Nónne etiam atq; etiam præcepimus vobis ne doceretis in nomine iſto, nihil tamen aſperum, nihil acre neq; dixerunt, neq; fecerunt, ſed manſuetè reſpondentes dicebãt: Si iuſtũ eſt vos audire magis quàm deum, iudicate. Perſpexiſti ſimplicitatem colũbæ, vide nunc ſerpẽtis prudentiam. Non enim poſſumus, inquiunt, nos quæ vidimus & audiuimus non loqui. Perpende qualiter exactè nos admonet, quia perfectos vndiq; eſſe oportet, vt neq; periculis animus deiiciatur, neq; ab ira efferatur: idcirco dicebat: *Cauete ab hominibus, tradent enim uos in conciliis, & in ſynagogis ſuis flagellabunt uos, & ad reges atque præſides ducemini propter me, in teſtimonium illis & gentibus.* Ita vbiq; ad vigilandum eos animo præparat, afflictiones quidem ipſis tribuendo, affligere autem poſſe cæteris permittẽdo, vt tu ex hoc diſcas in afflictionibus eſſe victoriam, & præclara hinc ſtatui trophæa. Non enim dixit, luctamini cum illis & concertate, & contra inſidiantes inſurgite: ſed, ad vltimas affli
I ctiones atq; pericula venietis: ô admirabilem dicentis virtutem, ô ſublimem audientium philoſophiam: valde nanq; mirandum eſt, quomodo nõ ſtatim hæc audientes, fugam ceperunt formidoloſi homines atq; imperiti, qui nihil vltra ſtagnum illud, in quo piſcabantur, nouerant. Quomodo autem non cogitarunt, neq; hæc ſecum dixerunt: quò igitur fugiemus, ſi omnia iudicia hominum in nos præparantur, ſi reges aduerſus nos futuri ſunt, ſi Iudæorum ſynagogæ, ſi duces, ſi populi gentiũ, ſi principes deniq;, & ſubditi? Non enim in Iudęa ſolùm hæc futura prædixit, ſed in toto terrarum orbe. Ad reges enim, inquit, & ad duces ducemini: vt oſtenderet ad gentes quoq; ipſas ſuo iuſſu illos deſtinari. Omnem orbem in nos concitaſti, omnes terrarum habitatores aduerſus nos armaſti, populos, duces, reges. Sed longè horribilius eſt quod ſequitur, cùm & fratricidas & patricidas propter noſtram doctrinam homines futuros pronuncies. *Tradet enim frater fratrem in mortem, & pater filium, & inſurgent filii in parentes, & morte eos afficient.* Quomodo igitur cæteri credent, qui propter nos viderint filios interimi à parẽtibus, fratres à fratribus, cùm ſceleribus cuncta repleri ſenſerint? Nónne vt ſeductores dæmones, nónne vt ſceleſtos latrones, & totius orbis corruptores vndiq; nos expellent, cùm viderint cognatorũ atq; affinium ſanguine omnia repleri? Hánc ne igitur pacem ita optabilem quæ tot tantasq; cædes illis inferat, domi ſuſcipientibus retribuemus? Quòd ſi non duodecim, ſed mille millia eſſemus: ſi non rudes atq; indocti, ſed ſagaces & peritiſſimi ad dicendum oratores: ſi non inopes atq; mendici, ſed reges magnos exercitus, magnas opes poſſidentes, non poſſemus adhuc profectò terrarum orbi perſuadere, cùm ad inteſtina, ciuiliaq; bella, immo ciuilibus multò peiora inflam mare videmur. Nam & ſi parum, vt præcipis, de ſalute noſtra curabimus, quis tamen nobis mentem adhibebit? Nihil certè horum cogitauerunt, nihil dixerunt, nec præceptorum temeraria curioſitate rationes quæſierũt, ſed cedebant libenter imperanti, atq; obſequebantur: quod non ſuæ erat virtutis, ſed præcipientis immenſæ ſapientiæ. Examinemus enim diligentius qualiter vnicuiq; afflictioni conſolationem adiunxit. De non ſuſcipientibus enim dixit: Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæ in die iudicij, quàm ciuitati illi: & hic rurſus quia dixit, ad duces & reges ducemini: ſtatim intulit, gratia mei in teſtimonium ipſis & gentibus. Nó
L eſt profectò parua hæc conſolatio, vt propter Chriſtum patiaris, & in redargutionem illorum qui tibi moleſti erant. Nam deus etiam ſi nullus attendat, vbiq; tamen quæ ſua ſunt, ineffabili virtute operatur. Hæc ipſos non ideo conſolabantur, quoniam punitionis aduerſariorũ cupidi eſſent, ſed partim quia confidere poterant, vbiq; ſeipſum habituros præſentem, qui hæc prouideret: partim quia non quaſi pernicioſi & perditi homines, ſed altioris diſpenſatione myſterij hæc paterentur. Quibus etiam aliam addidit præcipuam, meo iudicio, afflictionis mitigationem, dicit enim: *Cùm autem tradiderint uos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim uobis in illa hora quid loquamini. Non enim uos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris ueſtri qui loquitur in uobis.* Ne dicere poſſent, qualiter, cùm tam crudeliter atq; acerbè in nos inuehantur, perſuadere ipſis poterimus? ſummopere iubet & defenſione confidere. Et alibi quidem ait, Ego vobis os & ſapientiam dabo: in hoc autem loco, Spiritus patris veſtri eſt, qui loquitur in vobis. Sic ad dignitatem prophetarum qui ſpiritu loquebantur eos adducit. Ac ideo cùm virtutem eis datam expoſuerit, tunc etiam conſecutura mala coniunxit, cædes ſcilicet atq; interitus. *Tradet enim frater fratrem ad mortem, ait, & pater filium, & inſurgent in parentes filii, & mortificabunt eos.* Nec finem hic fecit, ſed aliud quoq; multò horribilius addidit, vel quod lapidea corda poſſet exagitare atq; concutere. *Cmnibus enim odio eritis.* & confeſtim conſolationem adiunxit, cùm dicit, *propter nomen meum.* cui alteram copulauit. *Qui autem perſeuerauerit uſque in finem, dicẽs, hic ſaluus erit.* Hæc etiam alioquin animos eorum extollere poſſent, atq; cõfirmare: quoniam tantam prædicationis ſuæ virtutem audiebant futuram, vt omnis ſanguinis coniũctio virtute illius contemneretur, omnis affinitas ſperneretur, omnia illi cederent aduerſa, omnis poteſtas vndiq; pelleretur. Nam ſi nulla naturæ vis aduerſus ſermonẽ veſtrum poteſt reluctari, ſed vniuerſa deprimitur atq; reſoluitur, quidnam aliud vincere vos poterit? Nec tamẽ quoniam tanta poteſtas vobis data eſt, idcirco in ocio vitam agetis, ſed omnes cõmuniter homines qui terrarum orbem habitant, hoſtili odio vos aggredietur. Vbi nunc Plato, vbi nunc Pythagoras, vbi Stoicorum turba? Plato certè, quanquam magnam gloriam fuerit conſecutus,

A cutus, ſic tamen à nonnullis contemptus fuit, & vt videtur, nihil earum rerum quas optauerat in finem perduxit, neq; vni ſolummodo principi perſuadere potuit, ſed perditis auditoribus non parua cum miſeria naturę conceſſit. Cynicorum autem duriſſima vita quaſi vmbra atq; ſomnium ab omnibus iamdiu contenta eſt: atqui nullos in labores, nulla in odia hominum inciderunt, ſed contrà clari atq; illuſtres propter ſeculares has literas, & inanẽ mundi philoſophiam videbantur, adeò vt Athenienſes Dionis epiſtolas, quas ille Platoni ſcripſerat, publicè propoſuiſſe ferantur. Et tamen ſolutam vitam ſemper viuebant, & opibus non paruis affluebãt. Vnde Ariſtippus quidem magni precij ſcorta cõduxit. Alius verò teſtamenta condidit, non contẽnendam pecuniam hæredibus relinquens: alius cùm diſcipuli ſeipſos ſubſtrauiſſent, deſuper ambulauit. Sinopenſem autẽ Diogenem ſcribũt in foro turpitudinem publicè peregiſſe. Talia certè omnia pręclara illorum ſunt: nihil verò hic huiuſmodi cernimus. Sed omnia cum exquiſita modeſtia, & honeſtate ſuprema, & bellum etiam aduerſus terrarum orbem pro veritate & pietate ſuſceptum:
B quo fiebat, vt quotidie cæſi, & neci traditi, fulgentiſſima tamen poſtea trophæa erigerent. Sed fuerunt apud gentiles etiam, obiicies, illuſtriſſimi duces, qualis Themiſtocles ille, qualis Pericles fuerat. Puerorũ ludos & ineptorum ſtudia, res geſtas iudicabis, ſi cũ his quæ piſcatores geſſerunt, conferre volueris. Quid enim magni de Themiſtocle dices, an quoniam perſuaſit Atheniẽſibus naues conſcendere, cùm ingenti exercitu Græciam Xerſes aggrederetur? Sed hic non Xerſes inuadit Græciam, ſed diabolus cum vniuerſo terrarum orbe, innumeris dæmonibº, aduerſus duodecim homines nó breui tempore, ſed per totam eorum vitam inſurrexit. Superarunt tamen atq; vicerunt duodecim illi homunculi: quodq; mirabilius eſt, non fuerunt aduerſarios, nec trucidarũt, ſed mentes atq; animos ipſorum in melius reduxerunt. Illud verò obſeruandum vbiq; eſt, quòd nõ fugarunt atq; interfecerunt inſidiãtes ſibi Apoſtoli hoſtes: ſed cùm fœdiores atq; immaniores dæmonibº inueniſſent, ad angelicam vitam traduxerũt. Sic humanę naturæ libertate donata, ne pernicioſo ſimulachrorum
C cultui ſeruirent, ſeductores illos & corruptores hominũ dæmones, non ſolùm à domibus ac ciuitatibus, verumetiam ab eremo exterminarunt. Teſtantur id chori, & multitudo monachorum, quibus vbiq; plantatis habitata ſimul loca & deſerta omni ab inquinatione munda perlucent: & quod nemo vnquã cogitaſſet, nulla hæc legione, nullis armis, ſed paſſionibus ſolùm Apoſtolorum perfecta ſunt. Habebant in medio ſui ciuitates, ſynagogæ, reges ac principes, duodecim homines: vinculis, flagellis, carceribus, quibuſcunq; poterant, vt ſilerent comminabantur, nec potuerunt ora eorum obſtruere: ſed veluti nemo ſolares radios vincere poteſt, ſic nullus linguam eorum potuit compeſcere. Quæ res ea de cauſa ſic fiebat, quoniam non homines, ſed ſpiritus ſancti virtus loquebatur: qua etiam Paulus Agrippam & Agrippæ miniſtros, Neronem quoq; omnium hominũ pernicioſiſſimum facilè ſuperauit. Dominus enim mihi adſtitit, ait, & confortauit, & eruit me ab ore leonis. Tu verò de ipſis etiam Apoſtolis mecum admirare, qui cùm audierint, ne ſoliciti ſitis: & crediderũt, & obſecuti ſunt, & nihil ex terribilibus horrorem potuit illis inferre. Si verò quiſpiam obiiciet, ſatis illos inde corroboratos fuiſſe, quoniam audiuerint: Spiritus patris veſtri loquetur. Ego certè etiam propter hoc ſtupeo, quòd nulla ambiguitate detenti fuerunt, nullam liberationem ab D his malis quæſierunt, præſertim cùm non per duos vel tres annos, ſed per totam vitã hoc impendere ſibi perciperent. Hoc enim ipſum ſignanter expreſſit, cùm dixit: Qui autem in finem perſeuerauerit, hic ſaluus erit. Vult quippe nõ ſolum gratia ſui ipſos eſſe munitos, ſed Apoſtolos aliquid poſſe à ſeipſis. à ſeipſis etiam nonnihil conferre. Quod ita eſſe videbis, ſi altius conſideraueris, alia omnino ad eum, alia etiam ad diſcipulos poſſe referri. Nam quòd ſigna facere queant, Chriſti eſt: quòd autem nihil poſſideant, Apoſtolorum. Similiter quòd domus alienæ ipſis paterent, gratia Chriſti faciebat: quòd verò nihil vltra neceſſaria peterent, ad perfectionem ipſorum pertinere videtur. Dignus eſt enim operarius cibo ſuo. Præterea quòd poſſent pacem ſuſcipientibus donare, cœleſtis liberalitate Matt.10. & Lucæ.10.b & 2.Tim. 5.c muneris præſtabatur: quòd autem dignos quærerẽt, neque omnes indiſcretè adirent, grauitatis erat hoc ſuæ, atque maturitatis. Adhuc quòd pœnas daturi eſſent, qui non ſuſceperint, omnipotentiæ Chriſti: quòd verò clementer abirent, nullam iniuriam, nullam reddentes cõtumeliam, ad mãſuetudinem illorum ſpectabat. Quòd etiam ſpiritus eis daretur, & ab omni ſolicitudine liberarentur, Chriſti erat mittẽtis ſpiritum: quòd verò mi-E tes, vt oues fierent, & columbæ ſimplicitatem imitarẽtur, ac omnia magno animo ferrent, robur Apoſtolorum profectò, ac prudẽtiam reſpicit. Quòd etiam odio haberẽtur, neq; tamẽ mentẽ atq; animũ deiicerẽt, ipſorũ erat: quòd verò perſeuerantes ſaluarentur, mittentis ſpiritum proprium eſt: ideo dicebat, Qui perſeuerauerit in finem, hic ſaluus erit. Nam quoniam pleriq; conſueuerunt magnã diligentiam incipientes adhibere, ac poſtea reſolui & deiici: idcirco finem, ait, ego ſummopere conſidero. Nam quam vtilitatem pullulatio ſeminum poteſt habere, ſi cùm vſq; ad flores creuerint poſteà exaruerint? Continuam ergo patientiam quærit. Nam ne quis nihil Apoſtolis, ſed totũ Chriſto attribuat: ne quis nihil mali pertuliſſe Apoſtolos putet, atque ideo de preſentia ipſorum non admiretur, idcirco patientia quoq; noſtra opus eſt, ait. Nam & ſi primò vos à periculis eruam, grauiora tamen alia atq; alia deinde ſuccedent, nec exitus vnquã illorũ erit in hac vita. *Qui enim perſeuerauerit in finem, hic ſaluus erit.* Hac etiam de cauſa Matth.13.b 1.Pet.3.c hic idẽ dicit, Ne ſoliciti ſitis quid loquamini: alibi verò: Parati ſitis ad reſpondendum omni petenti vos rationem de ſpe veſtra: ita quando certamen quoddam, & luctatio ad amicos eſt, nobis quoq; nonnullam curã reliquit. Quando autem terribilis iudex ſedet, & populus rabie furit, & horror vndiq; circunſtat: ſua ope facit vt confidamus, vt omni trepidatione ab animis pulſa non prodamus veritatem. Incredibile profectò eſt hominem in ſtagnis exercitatum, circa pelles & publicanorum officia educatum, audere os aperire, cum reges ſatrapæq; ſtudeant, ſatellites cũ euaginatis aſſiſtant enſibus, vinctum catenis atq; oppreſſum cunctis vndique premẽtibus. Incredibile eſt, inquam, audere os aperire, & verbum aliquod proferre poſſe. Neq; enim excuſationem aliquam audire patiebantur, ſed dogmatis nouitate perculſi, ceu communem orbis peſtiferum hoſtem ad cruciatum atq; tormenta rapiebant. Qui enim orbẽ Acto.16.d terrarum perturbant, hi ſunt dicebant, & hic adſunt. Et rurſus aduerſus edicta Cæſaris iſti prædicãt, cùm Ieſum Ibidẽ.17.b Chriſtum regem appellant. Iudices ergo vbiq; iam aduerſus eos erant perſuaſi, & abſq; ſuperiori auxilio nulla humana virtus vera eos prædicare potuiſſet oſtendere, & quòd communi hominum legi non aduerſarentur.

Nam ſi de

Platonis interitus.

Cynici.

Dion.

Ariſtippus.

Diogenes Sinopenſis.

Themiſtocles.

Acto.4.d

Matth.10.b

Lucæ.21.c

M

1.Tim.4.d

Lucæ.12.b

Matt.10.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Nam si de veritate dogmatis sui non perterriti exclamarent, mandata legũ euertere videbantur: si verò perterriti communem disciplinam susc̃ipere faterẽtur, veri dogmatis synceritatem confundebant: quæ tamen omnia tam à Petro & Paulo, quàm cæteris omnib⁹ prudenter atq; decenter facta esse non ignoramus. Nam cũ quasi factiosi, nouarumq; rerum cupidi accusarentur, non solùm hanc suspicionem tanquam falsam refutarunt, verumetiam contrariam de se animis hominum existimationem immiserunt: vt vbiq; quasi saluatores & præcipui benefactores, & quasi patres curam de omnibus gerentes, facilè prædicarentur, quæ omnia inaudita incredibiliq; patientia faciebant: quod Paulus ostẽ-
2.Cor.15.d dit, dicens: Quotidie morior: & tamen ad finem in periculis patiẽter perseuerabat. Qua igitur venia nos erimus digni, in omni tranquillitate & securitate rerum molliter ac deiectè viuentes? Nam cùm nemo nos hostiliter persequatur, cedimus: cùm nemo nos fuget, fundimur atque dissipamur, nec in pace ipsa salui possumus viuere. Et illi quidem cùm totus orbis cremaretur, cũq; in tota terra vnus quasi rogus flagraret, in medias flammas insilientes multos eripiebant. Tu verò nec tibi soli saluti esse potes. Quænam ergo libera nobis respondẽ-
H di potestas erit, quæ venia concedetur, quos non exagitant flagella, non vrgent carceres, quibus non principes, non synagogæ minãtur, nec aliquid huiusmodi malorum impendeat, immo verò omnia se in contrarium habeant? dominamur enim, & regna possidemus: quippe qui fideles reges habemus, vnde Christiani honoribus affluunt, præfecturas regionum adipiscuntur, honore, securitate, ac pace potiuntur, neq; sic tamen vincimus. Et illi quidem cùm ad cruciatum quotidie ducerentur, & tam magistri quàm discipuli, mille tormentis atq; flagellis cæderentur, bonorum tamen paradisi animo & cogitatione fruebantur. Nos verò qui nec in somnis quidem cruciatum aliquem sustinuimus, multò molliores quàm cera sumus. Sed illi, dices, miraculis atq; signis fulgebant. An fortassis idcirco non cædebãtur, an ideo vndiq; non pellebantur? immo verò etiam id præter spem, contraq; opinionem sibi accidebat: vt vel ab his de quibus bene meriti fuerant, sæpenumero vexarentur. Nulla tamen molestia mouebantur, male-
I ficia pro beneficiis recipientes. Tu verò si cui non magnum beneficium contuleris, ac deinde ab eo pro gratia malum susceperis, pœnitet illico te beneficij, ac omni tribulatione, furoreq; plenus pati non potes. Quòd si acciderit, quod deus auertat, neq; permittat vnquã venire, bellum ecclesiæ ac persecutio: cogita quantus oritur risus, quàm magna erunt nostra opprobria. Meritò id quidem. Nam cùm nemo in arena seipsum exerceat, quomodo aliquis in certamine insignis erit, atq; conspicuus? Quis vnquam athleta non ab ineunte adolescẽtia in palæstra corroboratus, potuit in Olympicis, excelso ac magno animo aduersarium aggredi? An nõ oportet quotidie luctari atq; currere? Nõne videtis eos quos quinquertiones certaminum athletas appellant, cùm nullum fortè reluctatorem repererint, ad saccum arena plenũ, vires suas excitare: iuniores verò his cum iunioribus quasi cum aduersariis pugnam ad exercitationem inire? Hos imitari stude, ac ipse tecũ altioris philosophiæ instituta meditare, ac re ipsa plerunq; confirma. Sunt enim multi qui ad ire nos rabiem incitant, multi qui cõ cupiscentiæ flammam incendunt. Insurge igitur contra passiones, vincas animi labores, vt corporis quoq; labores possis perferre. Nã & beatus Iob ille, nisi antea præ-

meditatus fuisset, non ita in certamine refulsisset, nisi K
certè crebrò cogitasset, qua ratione mœrorem omnem superaret: dixisset omnino aliquid mœstum, cùm repẽtè
Iob.1.c.& sequen. obiisse filios rescisset. Nunc verò ita præmeditatus, exercitatusq; fuerat, vt ad omnia ingenti animo perstiterit, ad totius substantiæ, & tam multarum rerum iacturam, ad filiorum amarissimum obitum, ad vxoris affectum, ad acerba corporis vlcera, ad iniusta amicorum opprobria, ad ancillarum contemptum atque seruorũ. Quòd si eius mirabilia gesta cupis inspicere, ipsum audi, ac ab eo ipso disce qualiter vniuersam spernebat pecuniam. Si lætatus sum, inquit, multis mihi affluentibus
Iob.31.c vndique diuitiis, si recondidi aurũ in puluerem, si spem in preciosis lapidibus habui. Hæc ille. Propterea nec cũ erepta quidem omnia subitò essent, turbatus est, quippè qui præsentibus non delectabatur. Tu vero etiam animaduerte quomodo filiorum rem gubernabat, & admiraberis ipsum nulla negligentia vnquam, quemadmodum nos retardatũ, sed exactissima cura quæ faciẽda essent illis proposuisse. Nam qui pro occultis filiorũ delictis sacrificabat, quanta eos solicitudine in manifestis debebat corripere? Quòd si continentiæ quoq; certa-
Iob.31.a mina videre cupis, audi ipsum dicentem: Legem posui oculis meis, ne aspicerẽt virginem alienam. Hac de L causa non fregit animã eius vxor: diligebat enim profectò, sed non magis quàm debebat, sed sicut prudẽs vir atque fortis vxorem modestã. Quas omnes ob res mecum ipse plerunque admirari soleo, quare in mentem diabolo venit, exercitationes istius non ignoranti, tot tantosq; aduersus ipsum cogitasse labores. Cur igitur illi venit in mentem? Truculentissima certè bestia nunquam solet desperare victoriam, quod ad condemnationem nostram spectat: nam ille nunquam, vt dixi, nostram desperat perditiõem, nos de salute nostra sæpius desperamus. Sed perpende etiam quomodo corporis dolores, & membrorum abscisionem, antequam pateretur, cura & cogitatione ferebat. Nam quoniam nihil tale vnquam pertulit, sed in diuitiarũ viuebat deliciis, alienas calamitates præ oculis indies sibi proponebat. Id enim significat, dicens: Timor quem formidabam, Iob.3.d
peruenit ad me, & quem trepidabã, offendit me. Et rur- Ibidem.16 M
sus: Ego verò super omni imbecillo plorani, & ingemui in necessitate hominem vidẽs. His igitur de causis nulla rerum acerbitas, nullus calamitatum impetus eũ perturbauit. Nec solùm substantiæ iacturam considera, nec immaturum filiorum obitum, nec vlcera illa procul ab omni curatione remota, nec vxoris astutas insidias, verumetiam ea quæ his & omnibus longè grauiora fuerunt. Ad quid grauius, obiicies, his passus vnquam Iob est? Nihil enim præter hæc ab historia discere possum⁹. Rectè dicis: nam quoniam sedemus dormitantes & oscitantes, non discimus: nam qui diligẽti cura, & solerti studio margaritas quærit, multò plura inuenit. Grauiora quippe alia erant, quæ turbare magis animam hominis poterant, quàm ea quæ dicta sunt. Ac primùm, quoniam non ita clarè de regno cœlorum, & resurrectione nostra quicquam perceperat, vnde lugens quoq; ipse dicebat: Non enim in æternum viuam, & longani- Ibidẽ.7.c
mus sum: deinde, quoniam multorum bonorum sibi cõscius erat. Tertiùm, quoniam nullius delicti cõscientia eum remordebat. Quartùm, quoniam à deo hæc sibi pu- Iob.2.c
tabat illata: quòd si etiam à diabolo, idipsum satis erat ad perturbandum. Quintùm, quoniam audiebat amicos tanquam perditum hominem vituperantes. Non enim condigna, dicebant, neque vt peccata tua flagitant Ibid.4.
percussus

A percussus es. Sextùm, quoniam iniquè viuentes in fœlicitate viuere conspiciebat, qui etiam quod acerbius est, ipsi illudebant, Septimùm, quoniam non habebat, cuius exemplo posset consolari. Hæc quàm maxima sunt, facilè intelliges, si consideraris, quòd quanuis firma spe cœlorum regnũ, & beatitudo illa suprema expectetur: quanuis multorum homines sibi ac atrocium peccatorũ conscij sunt: quanuis exempla sublimis philosophiæ plena non desint, si tamen parum quid auri quispiam amiserit, nec id forsan suum, sed quod aliũde vi rapuit, nec molestia vxoris incumbente, nec liberis suis defunctis, non insultantibus seruis, cùm multi verbis, multi rebus consolentur, vitam sibi acerbam putat. Quibus igitur ille laudibus dignus non erit, qui videbat quæ iustis laboribus sibi ac liberis collegerat, repentè absque causa eripi: qui posteaquam omnia perdidit, quasi vim pluuię tentationum multitudinem pertulit, nec cõmotus vnquam fuit, sed gratias semper domino decentes peregit. Sed vt alia omittamus, nõne solius vxoris verba durissimos silices cõmouissent? Animaduerte quàm versutè atque malitiosè ipsum inuadit. Nullam de diuitiis fecit mentionem, nullam de camelis, nullam de gregi-
B bus atque armentis. Sciebat enim quanta philosophia mariti animus in contemnendis rebus huiusmodi muniretur. Sed quod erat durius atque acerbius, liberorum obitum ante oculos ponit, hãc rem tragicis verbis amplificat, cui etiam vexationem suam adiunxit. Quòd si multi cùm fœlici etiam in statu essent, cùm nihil mali sibi accideret, vxoris tamen verbis deliniti peccarunt: quanti roboris illi animum fuisse credendum, qui tantam vxoris vim atq; arma facilè repulit, qui duas acerrimas passiones depressit, cupiditatem scilicet, atq; misericordiam? Multi enim cupiditatis victores misericordia fracti sunt. Nam gloriosus ille Ioseph ardentissi-
Gene.39.b mas quidem cupiditates, atq; tyrannicas flammas extinxit, & formosam mulierem, quæ mille indies machinas ad capiendum excogitabat, robore animi repulit, la-
Ibidẽ.37.f chrymas verò idem continere non potuit: sed cùm vi-
Ibid.45.a disset fratres quorum iniuria venundatus fuit, flagrauit affectu, & velamine abiecto rem totam patefecit. Quãdo autem vxor quæ possunt ad misericordiam commo-
C uere flebiliter dicit, cui etiam opportunitas temporis opituletur, vlcera quoq; atque liuores, milleq; alij ærumnarum fluctus: quonam modo adamantis etiam naturam superasse illum animum non dicemus, qui à magnæ tempestatis impetu, atque procellis commotus nõ
Iob nõ minor apostolis. est? date veniam libere loquenti. Si nõ fuit maior Apostolis beatissim⁹ ille Iob, certè nec minor, meo iudicio, fuit. Nam Apostolis non parua erat consolatio, cùm se scirent causa Christi tormentis vexari: quod remediũ tanti erat, tantãq; vim ad subleuãdos à passionibus quotidie Apostolos retinebat, vt vbiq; firmè id positum esse à domino videamus. Crebrò enim scriptũ inuenies, propter me, & gratia mei. Ille autem tali consolatione omnino carebat, sed nec signorũ miraculis iuuabatur, nec gratiæ causa confirmabatur. Non enim gratia spiritus tanta vi temporibus illis fusa erat, & quòd maius est in diuitiarum educatus deliciis, non piscator, nec publicanus fuit, nec tenuiter vitam peregit: sed qui antea honorificentissimè vixit, multa postea indignè perpessus est. Quodq; in Apostolis grauius videtur, idipsum ille quoq; sustinuit, ab ancillis & seruis, ab inimicis, ab amicis, ab his ipsis de quibus bene merit⁹ fuerat, acerbissimo vexat⁹ odio: nec sacratissima illa muniebatur ancora, nec tranquillissimo portu illo quiescebat, qui Apostolis erat donatus, gratia mei scilicet, & propter nomẽ D
meum. Mirabiles esse dico tres illos pueros, qui ardentem fornacem contẽpserunt: sed audi quid dicũt, Deos Dani.3.b.c
tuos non colimus, & imaginem quam statuisti, nõ adoramus. Idipsum certè magnũ illis robur præbebat, quoniam non ignorabant propter deum omnia esse sufferenda. Iob autem nesciebat quòd certamen quoddam in his erat atque luctatio. Nam si resciuisset, nullo penè sensu percepisset dolorem. Vnde quando audiuit: alia me ratione putas tibi respondisse, quàm vt iustus prædiceris? animaduerte qualiter confestim hoc verbo respirauit, qualiter seipsum humiliorem fecit, qualiter nihil se passum statim æstimauit, dicens: Quid adhuc iudicor admonitus & correct⁹ à domino, cùm hæc audiam
Iob.42.a qui nihili sum? Et rursus: Auditu quidem auris audiebã te prius, nunc autẽ & oculus meus videt te: quapropter nihil me facio, & liquefactus sum, ducoq; meipsum terram esse ac cinerem. Hanc igitur animi fortitudinem, hanc incredibilem mansuetudinem imitemur, qui post legem, qui post gratiam sumus. Illius exemplo viuamus, qui ante legem & gratiam vixit, vt in æterna tabernacula ad eum perueniamus. Quod vtinam omnibus nobis cõtingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu E
Christi, cui cum patre, simul ac spiritu sancto gloria imperium & honor, nunc, & in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxxv.ex capite.x.

CVm autem persequentur uos in ciuitate hac, fugite in aliam. Amen dico uobis, non consummabitis ciuitates Israel, donec ueniat filius hominis. Cùm illa terroris, atq; horroris plena absoluerit, quæ vel adamantinos animos frãgere potuissent: quæ post crucem & resurrectionem, & ascensionem domini eis erant euentura: ad fœliciora rursus orationem deducit, vt milites videlicet illi respicere possent, atque aliqua tranquillitate prænunciatam duriciem rerum mitigare. Non enim iussit cominus aggredi persecutores, sed fugere. Nam quoniam adhuc in principiis atq; in ipsa origine res erat, mitiori vtitur oratione. Non enim de his persecutionibus dicit quæ post crucem fuerunt, sed de his quas ante crucem & passionem habuerunt: quod significanter expressit, dicens: Non enim obibitis ciuitates Israël, donec venerit filius hominis. Nam ne diceret, si ab alia ciuitate in aliam fugerimus, quid faciendum nobis est, si illuc vsq; persecutores peruenerint? ab hoc F
timore ipsos liberans, Non poteritis, inquit, Palæstinã prius circuire, quàm ego ad vos veniam. Tu verò perpende qualiter etiã in hoc loco non penitus imminentia mala repellit, sed adest in periculis atq; leuat. Non enim dicit, eripiam vos à persecutoribus, ac persecutiones cunctas dissoluam: sed nequaquam explebitis ciuitates Israël, donec filij⁹ hominis venerit. Sufficiebat certè ad sedandos labores suos solus aspectus Christi. Tu verò hic considera non omnia sibi per gratiam concedi, sed nonnihil etiam ipsos conferre iubet, quod significauit, dicens: Si timetis, fugite, nec antequam pellerẽtur fugere permittit sibi, nec magna spacia locorũ, cùm Palæstinæ ciuitates solùm circumeundas dicit. Deinde rursus ad aliam partem philosophię traducit. Nam primùm quidẽ à solicitudine ciborũ liberauit, deinde periculorum terrorem expulit, nunc autem detractionis atque infamiæ abiicit timorem. Primùm illis verbis docuit: Dign⁹ est operarius cibo su⁹: quib⁹ significauit mul- Hic, & Lucæ.10.b.& 1.Tim.5.b
tos eorũ doctrinam esse suscipientes. Alterũ cùm dicit, Matth.13.b
Non sitis soliciti, qualiter aut quid loquamini. Et, Qui Hic.& infrà.24.b
perseuerauerit in finẽ, hic saluus erit. Verùm quoniam timere

Universidad de Deusto
Biblioteca

timere poterant,ne infamiæ maculis laborarent, quod molestius multis plerunq; solet videri:attende quomodo ipsos hac quoque in re consolatur à seipso,& ab aliis dictis suis consolatione diligenter contexta, quo quidem consolandi modo nihil melius,nihil ipsis gratius inueniri poterat. Sicut igitur prius dixit, Omnes vos odio habebunt:& statim adiecit, propter nomen meum: ita etiam in hoc loco,quanuis alteram quoq; afferat cõsolationem , cùm dicat: *Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum.* Satis certè discipulo est,si rectè poterit imitari magistrum:satis etiam seruo,si domini authoritatem consequetur. *Quòd si dominum, Beelzebub appellare ausi sunt : quid domesticis suis facient?* Perpende quemadmodũ deum dominũ, conditorémque omnium seipsum esse ostendit. Quid igitur, inquies?Nequaquámne discipulus super magistrũ,& seruus super dominũ reperiri potest ? Nempe quousq; discipulus,aut seruus est, magistro & domino nunquã excellentior erit honore ac dignitate . Noli enim ea quæ rarissima sunt in mediũ producere,sed ab his quæ sæpe solent fieri,orationẽ considera.Non autem dicit,quantò magis seruos: sed, quantò magis domesticos eius,vt magna se illi charitate coniunctos cognoscerent: sic etiam alibi.Vos amici mei estis,& non dico seruos vos. Nec generaliter solùm contumeliis, atq; maledictis patremfamiliãs petitũ dixit,verumetiam contumelię modum expressit,dicẽs: Beelzebub vocarũt. Tertiam quoque ad hæc addidit consolationẽ,vt quoniam altiorem philosophiam adhuc non attigerunt , rationum vi eos recreet. At sermo quidem vniuersalẽ de omnibus annunciationem continere videtur:non tamẽ ad omnia, sed ad proposita solũ pertinet . Quid enim ait? *Nihil est opertum, quod non reuelabitur: nec occultum , quod non cognoscetur.* Hoc autẽ huiusmodi est:sufficere vobis debet illa consolatio,quòd me quoq; magistrum similibus iniuriis,ac contumeliis lacerarunt.Si verò adhuc dolore vexamini , quoniam malè audituri propter me estis: illud dolorem vestrum sedet , quod non multò postea ab omni suspicione liberabimini . Cuius enim rei gratia gratuiter contumelias fertis? An grauis iniuria est, quia magos & seductores vos vocant?Certè non multò pòst saluatores vos, benefactoresq; totius orbis terrarũ prædicabunt. Tempus enim quod obumbrata omnia declarat,ac detegit, & illorum aduersus vos mentita verba redarguet,& virtutis vestræ splendorem accẽdet. Nam quando re ipsa benefactores esse cognoscemini, quãdo videbũt omnes veræ cultores virtutis vos esse,tunc aduersariorum vestrorum sermonem contẽnent, veritati rerum adhærentes. Sic illi mendaces, maledici, falsiq; aliorum accusatores videbuntur,vos autem vel Sole ipso clariores eritis,atq; illustriores:lõga enim spacia tẽporis omnem tubarum clangorem in prædicãdis meritis vestris superabunt,testesq; claritatis vestræ vniuersos simul habebitis homines. Nequaquã verò præsenti labore animus vester deiiciatur,aut inimicorũ calũnia, aut vestræ virtutis latebra.Deinde quoniã ab omni terrore & solicitudine ipsos eripuit, atq; acriores omni calumnia effecit, opportunè nũc de libertate prædicationis disserit.Quid enim ait? *Quod in tenebris uobis dico, dicite in lumine : & quod in aure auditis, prædicate super tecta.* Quanquam enim nõ fuerint tenebræ,quando hæc illis committebat,nec in aure clàm sibi loquebatur,superlatione quadam tamen sermonis vtitur.Solis enim ipsis, & in angulo Palestinæ dicebat , idcirco quasi ad futurũ vbiq; ingentẽ euangelij sonitũ hæc conferendo ita dixit:non enim vni,aut duobus, aut omnino paucis ciuitatibus,sed toti orbi terrarum,maria, terras, loca inuia transeuntes ostendit.Nec pauperibus solùm,aut rudib⁹, sed regibus opulentis,potẽtibus populis, acutissimis philosophis,facundissimis oratoribus , aperto ac nudo capite liberè ac fidenter hæc dicturos prænunciat . Propterea dixit, in domibus & in lumine,ne aliquid subticendum,aut celãdum putent.Sed,nónne satis erat, forsan quispiam obiiciet,in domibus, atq; in lumine dicere:sed adiecit , quod in tenebris vobis dico , & quod in aure auditis?Non erat certè satis maiores ipsorum animos reddere volenti: nam veluti quando dicebat, Qui credit in me,opera quæ ego facio,ille quoque faciet, & maiorã his faciet:sic etiam in hoc loco, vt ostendat totum, aut certè multò maiorem partem per illos quàm per se facturum , id posuit. Principia enim, ait, horum exorsus per me: quæ verò post principia sequuntur , per vos conficere statui . Hæc autem non imperando solũmodo dicit, verũetiam multò antè futura prædicendo. His enim dictis,& omniũ illos victores fore, & occultè cõtumeliarũ molestiã sedauit . Nã veluti hoc euãgeliũ in lucẽ ex tenebris psiliuit, sic malitiosa Iudæorũ,ac pnicios̃a de Apostolis existimatio citò cecidit. Verũ cũ extulisset animos eorum,atq; sublimius reduxisset,pericula rursus pronunciat.Quid enim dicitur? *Nolite timere eos qui occidunt corpus,animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum qui potest & corpus & animam perdere in gehennam.* Crebrò id facit:sæpe enim ad oppositum cunctatione detorquet . Nam quid pertimescitis, inquit?mortẽmne,aut eius terrore pulsi tardiores eritis ad prædicandum ? At hac de causa potius vobis prædicandum est,quoniam mortem perhorrescitis. Nihil enim aliud à vera morte vos eripiet, quàm salutaris euãgelij prædicatio. Nam etsi interẽpturi vos sunt, meliorem tamen partem vestram nullo modo attingent:idcirco disertè non dixit , animam non interficientibus, sed non potentibus animã interficere , vt intelligamus non posse ipsos etiam si voluerint. Quare si vltima supplicia timetis , illa perhorrescite , quæ multò grauiora sunt'. Vides quòd non promittit ipsis huius vitæ perpetuitatem,mori autem promittit,vt maiora sublimioraq; conferat,quàm si nunquam morti traderẽtur.Et certè multò melius est mortem omnino despicere , quàm eam effugere.Quocirca non in periculum mortis cùm nati essent homines ipsos introducit,sed terrore moriẽ di morte superiores facit.Ita breui oratione duobus,vel tribus verbis absoluta,salutarem de immortalitate opinionem in animis eorũ fixit,atq; locauit. Postea ne putarentur quasi se derelictos ab eo, ad cædem & violentum peruenturos interitum , de prouidentia dei disputat,decens: *Nónne duo passeres asse uenduntur, & unius ex ipsis non cadit in laqueũ sine patre uestro qui est in cœlis? Vestri autẽ & capilli capitis oẽs numerati sunt.* Quid enĩ vilius passerib⁹?ait,sed tamẽ nunq̃ ignorãte deo capiũtur. Nõ enĩ cooperãte deo incidere in laqueũ passeres ait,quod diuinæ maiestati indignum est, sed non esse clam deo, etiam vilissimarum auium causam ostendit . Quòd si nihil penitus de⁹ ignorat:at vos paterna charitate prosequitur,& ita amat,vt pilos capitis quoq; vestri nõ negligat : quid timendum vobis est ? Hoc autem dicebat, non quia deus aliquo humano more numerat, sed quia perfectã cognitionẽ rerũ omniũ, & summã de omnib⁹ dei prouidentiam ostendere voluit. Si ergo cuncta nouit quæ fiunt,si vult,potestq; simul seruare vos:nolite cũ tribulatiões vobis acciderint , derelictos vos esse à deo existimare. Nõ enĩ ab incõmodis corporis liberare vos vult,sed ad eam perfectionem adducere studet,vt incõmoda corporis contẽnatis.Id enim est quod maximè à corporis liberat incõmodis. *Nullus ergo timor animos uestros perturbet,cùm multis passeribus uos sitis præstantiores.* Vides quomodo timorem eorum depressit . Sciebat enim arcana mentis,ac ideo attulit: *Nolite ipsos timere.* Nam si vos vincent, inferiorem partem vestri, corpus videlicet,solummodo vincent: quod etiã si ab istis trucidatum non fuerit,natura tamen duce obruetur: nam nihil isti à se vobis facient, sed quod duce natura fit, id ferocitate cõpulsi.Quòd si hos timetis,quantò magis illę timendus est , qui tam animam quàm corpus in gehennam perdere potest? Non expressit tamen apertè se illum esse, sed per ea quæ iam dicta sunt, neminem fugiet,quod de seipso dicit, cum iam ipsum iudicem fore significauerit . Nos verò contrarium omnino facimus: nam eum qui potest animã perdere, id est,æternis supplicíis punire,nequaquam timemus:eos autem qui corpus interimunt,perhorrescimus : atqui cùm anima puniatur,corpus quoque simul cruciatur.Hi verò quos nimium metuimus,non solũ animam,sed ne corpus quidem punire possunt.Nam quæ pœna hæc est, quæ quãtò maior fuerit,tantò illustriorem reddit patientem? Percipis qualiter hæc certamina faciliora facit:valde nanque adhuc terribilis mors videbatur,nondum contempta ac spreta erat. Nec qui eam neglecturi erant , spiritus sancti gratia potiebãtur.Terrore igitur mortis, quo mouebantur, repulso:timore iterum timorem eiicit , & spe præmiorum corroborat.Magna igitur comminatur eis potestate, atq; licentia. Ita vtrinq; timore peiorũ, & certa spe meliorum, ad liberam veritatis prædicationẽ impellit,dicens: *Quicunque igitur confitebitur in me coram hominibus, cõfitebor eum & ego corã patre meo,qui est in cœlis. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego ipsum coram patre meo qui est in cœlis.* Ita nõ spe meliorum solùm,sed ab oppositis etiã hortatur,& in acerbiora tandem desinit.Tu autem diligenter scriptũ considera.Non enim dixit, qui confitebitur me, sed in me: vt tibi ostenderet non propria virtute, sed gratia superiore adiutum confiteri eum qui confitetur.Qua etiam de causa non similiter dixit de negante, qui in me negauerit,sed qui me negauerit.Nam qui negat, superioris patrocinio gratiæ priuatus negat. Sed cuius rei gratia, inquies, si priuatus quis gratia , derelictúsque negat , quasi crimínosẽ egisset, accusatur ? quia videlicet, qui derelinquitur,culpa sua derelinquitur.Sed quamobrem,quispiam obiiciet, non sufficit animus solus,atque voluntas,verumetiam oris confessio flagitatur ? Liberã certè petit confessionem , ad maioremq; charitatẽ nos adducit , & sublimes atq; inuictos esse desiderat. Quapropter omnibus hæc præcipit:non enim ad personam solummodo spectant discipulorum , sed discipulorum quoq; discipulis robur adiiciunt.Nam qui hæc rectè intellexerit,ac crediderit:is non liberè solùm prędicabit, verũetiam cuncta pericula magno & æquo animo perferet.Id certè firma creditum fide multos fecit confluere ad Apostolos. Nam vt in malis maiora supplicia sequuntur:sic in bonis maior erit retributio.Etenim quoniam qui confitetur in Christo, tempore primus est, & quia tarditate supplicij nonnihil se lucrari peccator putat:idcirco parem,immo verò multò maiorẽ tam mali quàm boni retributionem habent:videlicet prior tu,ait, tempore me hic confessus es, sed maiora tibi referam, & tantò maiora,vt omnem ad hæc quæ tu fecisti,comparationem effugiant,ibi enim te confitebor. Vides ibi nobis tam bona quàm mala reseruata fore? Cur ergo festinas?cur properas ? cur in hac vita retributiones quæris,qui ad spem regeneratus es? His de causis si quid boni hic feceris,cuius retributionem non receperis, forti tranquilloq; animo sis: maiora enim præmia in futura vita tibi reseruata sunt. Quòd si quicquam perperam gesseris,neque pœnam vnquam propter id dederis,noli credere iam te effugisse,futura enim te ibi,æternáque pœna expectat, nisi pœnitentia meliorem te feceris . Si verò parum mihi credis , saltem à præsentibus futura coniicias . Nam si in certaminis laborisque tempore sic sunt illustres,qui cõfitentur: quales in coronæ retributionisq; tempore futuros credis ? Si hostes hic superant te atq; deprimunt,qui te magis diligit,quàm parẽs tuus dilexit:admirabitur te ibi & laudabit, vbi tam bonorum præmia quàm malorum supplicia reseruantur. Quare qui Christum negant,& nunc vexãtur,& tunc in æternum punientur.Nunc quidem quoniam conscientiæ stimulis exagitantur, nec vitam negatione cõsecuti sunt,qui paulò pòst morituri sunt:tunc autem etiam ipsi non dubitant vltimos se cruciatus perpetuosq; subituros.Qui verò Christum confitentur, magnos & in hac vita,& in illa quęstus,& magna lucra inuenient.Cumq; bene mortui sunt,& hic viui clariores sunt, & ibi bonis ineffabilibus perfruentur. Non enim ad puniendum solum , verũetiam multò magis ad bona largiendã paratus est deus.Sed cur nam,inquies, alterum semel,alterũ bis posuit? nouit pœnarum timore magis, quàm bonorum spe homines castigari:idcirco cùm dixisset,Timete magis eum, qui potest & animam & corpus in gehẽnam perdere:iterum intulit,Negabo & ego ipsum.Hac ratione Paulus quoq; assiduè pœnarum meminit . Verũ omni ex parte audientes cõmuniuit: cœlos enim nobis aperuit,terribile iudicium monstrauit futurum,vbi angelici præconis tuba athletarum coronæ prædicantur, quibus magna incentiua nobis præbentur ad seruandã facilè pietatem ac fidem.Nam ne timiditate Apostolorum euangeliũ retardari queat,ad armatas quoque, expeditasq; legiones paratos esse iubet : vt discamus infideles homines nõ solùm suæ perfidiæ, verumetiam infidiarum , quas aduersus fideles cogitant, acriores pœnas daturos . Cùm simus igitur certiores ad meliorem vitam nos morte traiecturos, antequam tempus moriendi aduenerit, mortem contemnamus. Sed dolendũ est, quispiam dicet,quoniam corpus post mortem omnino corrumpitur.Ego verò ideo gaudendũ nobis magis censeo , quoniam corruptione corporis mors ipsa corrumpitur,mortalitas destruitur,non substantia corporis:nam vt quãdo æs funditur, vt inde statua conflętur , nullam æris perditionem tunc esse dicimus , cùm ad meliorẽ vsum traducatur:similiter de corpore quoque tuo futurum est. Nullis ergo lachrymis,nullo mœrore,quoniam moriturus es,te lacera. Tunc enim flendum esset,quando in huiusce modi conditione , ac pœna perpetuò corpus tuum permansurum scires.Sed melius esset,inquies, si nulla putredine corpora tabescerẽt, si integritatem suam semper conseruarent.Ego verò nõ video , quam hoc aut defunctis aut viuis vtilitatem afferre posset . Quousque hæc fœtida corpora diligetis? Quousq; terræ affixam mentem habebitis?Quousq; huius vmbræ ardenti amore laborabitis?Non enim intelligo quid emolumẽti si corpora integra permanerent, consequeremur, immo verò è contra magna pernicies nos inde inuaderet . Nam si corpora nullo fœtore inquinata

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quinata conseruarentur, primùm pernicioſiſſimum ſuperbiæ malum magis vigeret. Nam ſi etiã cùm putredine tabeſcant, cùm vermibus poſt mortem ſcaturiant: multi tamen deorum honoribus coli voluerunt: quamplures huiuſcemodi homines futuros credis, niſi fœdiſſimo corporis fœtore ab hac inſania deterrerẽtur? Deinde nõ facilè aliqui ſibi perſuaderent terrena eſſe corpora noſtra. Nam ſi cùm in terram modò reſoluuntur, nonnulli tamen an terrena ſint ambigũt: quid non ſuſpicarẽtur, niſi hoc ita fieret? Tertiùm, magis ab omnibus corpora diligerentur, & carnales magis, rudioresq; multi hominum efficerentur. Nam ſi aliqui etiam fœtentibus ſepulchris ſtulto ſuorum amore cõiunguntur: quid facerent ſi corpus integrũ detinere poſſent? Quartùm, non valde homines futuræ vitæ ſtatum deſiderarent. Quintùm, qui perpetuum fore mundum opinantur, quaſi certior conſeruatiõe corporis eſſet ſua opinio, eſſe conditorem mundi aliquem pernegarent. Sextùm, quanta ſit virtus animi non facilè cognoſceretur, nec quantum ipſi corpori affert, cùm ei coniuncta ſit. Septimùm, multi amore ſuorum cœtibus hominum ſpretis, vt continuè ſuos viderent ſepulchra mortuorum habitare nõ erubeſcerent. Etenim ſi chariſſimorum effigies
H plerique depingentes, quoniam defluens corpus ſecum detinere non poſſunt, tabulis affixi vitam peragunt: quid non auderent excogitare, ſyncerum ac integrum corpus ſuſpicientes? Facilè mihi videtur ad condenda corporibus templa multos conſpiraturos fuiſſe, & cultu dæmonum ariolos, qui talibus rebus dediti ſunt efficere, vt mortui ſui quaſi viui loquerenter, quando etiam nunc hi quos necromãtas Græcè appellamus, multa huiuſcemodi ſolent excogitare. Quanta verò idololatriæ cultus ſæuitia fureret, quis ignorat, cùm in puluerem, ac cinerem corporibus redactis nonnulli contendere audeant, idololatriæ cultum reſtituere? Ne igitur omnia hæc mala, cæteráque huiuſcemodi locum habeant, ac vt diſcamus non eſſe mentem in terrenis rebus retinendam, noſtra ante oculos noſtros corpora omnem fœtorem exhalantia tabeſcunt: ſic qui nimium corporis formam admiratur, muliebri ardore perflagrans, ſi
I ratione deformitatem noſtri corporis intelligere nollet, ipſis oculis cernere poſſet, cùm multæ pares atq; æquales eius quam ardet, ditiores etiam plerũque, ac delicatiores morte præuentæ, poſt vnum vel alterũ diem fœtida ſanie fluentes, vermium materia factę ſunt. Qua ex re percipere debes, quali forma occupatus es, & quæ te peruertit cupiditas. Quòd ſi corruptionem corpora omnem effugerent, vnde id aliquis rectè perdiſceret? Nónne quemadmodũ ad ſepulchra dæmones concurrere videtur, ſic morbo cupidinis laborantes, ſepulchris continuè affixi, dæmonum ſuas animas efficerent habitacula, atq; hoc ſæuiſſimo inſaniæ furore animã emitterent? Nunc verò ad hæc omnia id etiã animum cupiẽtis cõſolatur, quoniã cum nullibi verã deſideratę imaginem rei videre licet, in obliuionem facilè labitur: ego verò arbitror nec ſepulchra quidem fuiſſe, ſi corpora illæſa remanerent: vrbes quippe nõ ſtatuis, ſed mortuorũ corporibus plenas videres, cũ ſinguli ſuos apud ſe retinerent. Qua ex re, magna quædam, & deteſtanda fieret confuſio: Pauciſſimi animę curã haberent, cùm plures nihil de immortalitate animi audire paterentur. Multa prætereo fœdiora: quæ ſilentio tranſeũda iudico. Ea ergo de cauſa cõfeſtim tabeſcant, vt tu pulchritudinẽ animi nudam perſpicere queas: nã ſi talem formã, & talem vitam anima corpori prębet, qua ipſa in ſe pulchritudi-

Arioli, & Necromãtici, qui.

K ne, ac vita viuit? ſi corpus ita deforme, ac fœtulentũ ipſa continet & conſeruat, quantò magis ſeipſam conſeruabit? Nulla enim alia corporis noſtri pulchritudo eſt, niſi ſtaturæ cõpoſitio, & flos qui ab anima corpori conceditur. Animã ergo dilige tuam, quæ corpus tuũ in pulchritudine ac in flore conſeruat. Sed neſcio cur dixi, in morte quãta ſit vis animæ facilè videri, cùm in ipſa vita facilius hoc perſpiciatur. Lætitia enim animus perfuſus, roſeo genas cõſperſit colore: dolore autem vexatus, omnem oris pulchritudinem ſtatim deformauit: vnde qui aſſidua lætitia gaudent, in bonã corpora ſua reducũt habitudinẽ: qui verò ſemper dolẽt, imbecilliora telis aranearum, atq; ſubtiliora reddiderũt. Ita perterritus animus, furibundũ vultũ efficit: tranquillitate autẽ ſtabilitus, iucundam cõſtituit faciem. Si laborauit inuidia, tabidum pallorem per corpus effudit: honeſto amore, ac moderato captus, formoſitatẽ corpori mirabilem largitus eſt. Qua ratione multæ deformes non paruã gratiam ab anima ad corpus traduxerunt, nõnullæ præcipuam corporis formã animi vicioſitate corruperũt. Veniat in mentẽ tibi, quomodo candida facies interiore rubro pertincta, cũ pudoris affectus animã inuaſit, varietate coloris ſuauiſſimam reddit faciem: ſicut etiam L è cõtrà, impudẽs animus coruinũ viſum efficit, atq; inanem. Nihil enim eſt formoſo animo formoſius, nihil iucundius: namcorpora quidem abſq; dolore amari nõ poſſunt, animi autem pura ſynceráq; voluptate amantur. Cur igitur regem omittis animum, & ad præconia corporis refugis? cur philoſopho ſpreto interpretẽ nimia cupidine ardes? oculos ſpexiſti formoſos, quære quo animo reguntur, quem ſi turpem inueneris, oculos quoq; deſpicies. Nam ſi mulierẽ deformem ſpecioſo velamine adopertã cõſpiceres, nullo affectu mouereris: ſic è cõtrà pati non poſſes, vt ſpecioſa & pulchra velamine tegeretur. Idipſum igitur in anima etiã facias, cui quaſi velamen corporis pondus circumpoſitum eſt: quod quidem vim ſenſitiuam omnino deponere non poteſt: animus autem citò à deformitate ad pulchritudinem tranſibit, dum velit. Nam cùm deformem, aſperum atq; durũ habuerit oculũ, facilè poteſt eum in formoſum, mitem, ſerenum, iucundumq; reformare. Animi ergo noſtri pulchritudinẽ quæramus, oro, huius decore gloriemur, vt deus qui hunc decorem cõcupiſcit, æternam beatitudinem nobis largiatur, gratia & miſe- M ricordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia.xxxvi. ex capite.x.

NOlite arbitrari, quia ueni mittere pacem in terram: nõ ueni mittere pacem, ſed gladium. Iterum difficiliora, magiſque ardua, & quidem affatim atque copioſè proponit, quódque ipſi obiecturi erant, id præueniendo prædicit. Nam ne ſuperioribus auditis in talem ſermonem erumperent, idcirco ergo adueniſti, vt tam nos qui te ſecuti ſumus, quàm eos qui ſermonem noſtrum non repudiabunt interimas, ac orbem terrarum bellis & cædibus repleas: præuenit ipſe, atque ait: Non veni pacem in terram mittere. Quomodo igitur præcipit, cùm ad ſuſcipientium domos ingrederentur, pacem omnibus dicere? aut quomodo angeli clamabant: Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus Lucæ.2.b bonæ voluntatis? Quomodo etiam omnes prophetæ pacem tempore ipſius futuram prænunciarunt? Quia videlicet præcipua, ſingulariſque pax tunc præſtatur, quando quod tabo vel ſanie corruptum eſt, abſcinditur atque proiicitur: quando factioſa & improba pars repellitur, aut omnino deſtruitur: ſic certè cœlis terra

A coniungi poteſt. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus conſeruat facilè, ſi quod reduci ad ſanitatem nõ poteſt, ceciderit atq; abiecerit: & militię dux ad ſoluendam militum conſpirationem alterum in alterum concitat. Sic in turre factum videmus, quando pernicioſa
Acto.9.c & 23.c.d illa pax per diſcrepantiam diſſoluta, tranquillam atque laudabilem pacem reddidit. Sic etiam Paulus cos, qui aduerſus ſe conſpirabant, diuidebat, atque diſſipabat. In bello verò Nabuthæ, nõnne improba multorum cõcordia pernicioſiſſima fuit? Nec enim ſemper concordia laudanda, cùm etiam latrones magna inter ſe concordia conſpirare ſciamus. Non igitur ex propoſito Chriſti, ſed ex mente, animoq; hominum vitioſo bellum erumpit. Nam ipſe certè vellet, vt omnes vno conſenſu veritatem amplecterentur: verùm quoniam reſiſtunt atque reluctantur, bellum prorumpit. Quid igitur ait, Non veni mittere pacem? Nolite, ait, exiſtimare harum rerum cauſam vos futuros. Ego ſum, qui quoniam homines ad vitia, infidelitatemq; procliues ſunt, hæc præparo. Non ergo quaſi præter expectationem veſtram
B quicquam acciderit, turbatiõe aliqua moueamini, cùm ideo venerim, vt bellum committam. Hæc voluntas mea eſt, nulla vos inuadat turbatio, quaſi bello, atq; iniſdiis orbe terrarum ferocius exagitato. Nam ſi hoc modo peiorem partem conciderimus, tunc pars melior cœlo copulabitur. His etiam verbis aduerſus malam multorum exiſtimationem ipſos facit firmiores. Non autem dixit, bellum, ſed quod atrocius eſt, gladium: quòd ſi acerbius hæc, & minus compoſitè dicta tibi videantur, nequaquam mireris. Nam ne ſuſpicari quis poſſit verborum lenociniis allectos à Chriſto fuiſſe Apoſtolos, ac etiam vt aſperitate verborum ad iniuſtas contumelias auditum præparet, non iucundè rem aſperam, ſed aſperrimè atque duriſſimè protulit. Nec iſta ſibi ſufficerunt, ſed latius naturam iſtius belli, ac ſingulas partes amplificans, omni bello inteſtino, atque ciuili multò magis peſtiferum oſtendit, dicens: *Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam.* Non enim ciues ſolùm, aut inimici, ſed affines atque cognati alter in alterũ inſurgent, & natura ipſa diſſeparata, nunc ſemetipſam impugnabit. Separare nanque hominem ve-
C ni, vt filius patrem, filia matrem, & nurus ſocrum inuadat: ita non ſolùm inter domeſticos bellum oriri prædicabat, verumetiam inter ipſos, qui neceſſariis naturæ vinculis proximè colligati ſunt: quæ res virtutem ipſius magnopere declarat. Magnum enim omnino, ac ſuper hominem eſt, quod qui primi hæc audierint, libenter ſuſcipere, & aliis perſuadere potuerunt. Et quanquã non ipſe, ſed hominum improbitas horum omnium cauſa futura eſſet, ſe tamen facturum omnia dicit. Talis quippe ſcripturarum eſt conſuetudo: vt enim etiam alibi dicitur, Dedit ipſis deus oculos ne videant: ſic etiam in hoc loco, vt quemadmodum diximus, hæc omnia præmeditati atque his verbis ſtabiliti, cum opprobriis & contumeliis peterẽtur, minus turbari poſſent, Si autem grauiora hæc cuipiam videantur, priſcam hiſtoriam animo verſet. Hoc enim ipſum & ſuperioribus temporibus contigit: quod maximo argumento eſt, cognata eſſe vetera nouis, & eundem eſſe, qui hęc dicat, & illa imExo.32.e.f Nume.25. b.c perauit. Iudæis enim tunc pepercit, cùm ſinguli proximos ſuos interemiſſent: ſic etiam quando vitulum cõſecrarunt, & quando Beelphegor dedicarunt. Vbi ergo ſunt, qui dicere audent, peſtifer eſt ille deus, hic propitius atq; mitis? Ecce nanque cognatis videmus ſangui-

nibus orbem redundaſſe, & tamen magnam in hoc o- D pere miſericordiam ac manſuetudinẽ dei fuiſſe aſſerimus. Quapropter vt oſtendat ſeipſum eſſe, cui etiam illa grata fuerunt, prophetiæ mentionem fecit: quæ quãuis ad hoc propoſitũ dicta non ſit, hoc ipſum tamen ſignanter expreſſit. Sed quænam hæc eſt prophetia? Inimici hominis domeſtici eius. Nam cùm pariter tẽpori- Mich.7.b bus Iudæorũ accideret, vt populus propter prophetas, & pſeudoprophetas ſcinderetur, & omnes diuiſi, iſtos alij, alij illos ſequerentur, monebat populum propheta, dicens: Nolite credere amicis, nec ſperate in principibus. Ibidem.a A coniuge quoque tua te cuſtodias, nec quicquam ſibi committas. Inimici enim hominis ſunt, qui in domo eius ſunt. His verbis propheta omnibus rebus ſuperiorẽ facere conatur eum, qui dicta eius eſſet ſuſcepturus. Nec enim mori, ſed malè mori malũ eſt: ideo dicebat, Ignẽ veni mittere in terrã: quibus verbis vult ſignificare magnitudinem, ac ardorem charitatis quam flagitat. Nam quoniam ipſe nos mirum in modum dilexit, ideo ſingulari à nobis quoq; charitate diligi deſiderat. His quippe monitionibus Apoſtolos ſimul & muniebat, & ſublimiores faciebat. Nam ſi à poſterioribus vxores vnà, & liberi, & parentes propter me contẽnentur: quales oportet vos eſſe, à quibus illi quaſi magiſtris fidem ſuſcipiẽt? E Nec enim hæc, quæ prædixi dura & ardua vobiſcum finem habebunt, ſed in poſteriores quoque transfundentur. Sicut enim ſummam vobis attuli beatitudinem, ſic ſingularem obedientiam affectuum à vobis poſtulo. *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus. Et qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Vidiſti præcipuam docentis authoritatem? intellexiſti quomodo patris dei filiũ ſe eſſe oſtendit, cùm iubet omnibus rebus charitatem ſuam anteponere? Sed quid de amicis, atque cognatis diſputo, cùm etiam ſi animã tuam meæ charitati antepoſueris, procul à diſcipulorum meorum numero, ait, te ſeparaueris. Quid igitur, obiiciet quiſpiam, an hæc veteribus cõtraria non ſunt? Nequaquam, immo verò & valde conſona, omninóque coniuncta. Sic enim etiam non odio ſolùm, verumetiam lapidibus cultores idolorum perſequendos F iuſſit: & in Deuteronomio veritatis cultores admirandos, ait: Qui dicit patri, aut matri, non vidi te, & Deut.33.b fratres ſuos non cognouit, & filios ignorauit, is cuſtodiuit eloquia mea. Si autem Paulus multa diſputat de Colo.3.c. & parentibus, ſummam eis obedientiam volens præbe- 1.Theſ.5.a ri, non admireris. In omnibus enim obtemperandum parentibus eſt, præterquam in his quæ pietatis veritatem ſpectant. Ita cùm ſanctum ſit omnem honorem parentibus afferre, cùm plus quàm oporteat, quærunt veritati reluctantes, reſiliendum eſt: ſic Lucas quoque Lucæ.14.f ſcribit: Si quis venit ad me, & non habet odio patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & liberos, & fratres, & adhuc animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Non ſimpliciter iuſſit te coniunctos tibi homines inſequi: id enim iniquum omnino, atque peſtiferum eſt. Sed quando plus me petit aliquis diligi, odio ipſum habeas, ait. Hoc enim tam diligenti, quàm ei qui diligitur, pernicioſiſſimum eſt: hac doctrina & credẽtes filios maioris animi fecit, & patres, ne ab amore Chriſti liberos deturbent, admonuit, videntes tantas eſſe ipſius vires, vt facilè poſſet à parentibus filios eripere: quare ea tentare non debent, quæ ad finem deducere nõ poſſunt. Deinde ne moleſtè, aut grauiter ferant fideles, animaduerte quò ſermonẽ deducit: cùm enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

G dixerit, Qui non odit patrem & matrem: cõfestim intulit, & animam suã. Quid enim parentes, fratres, sorores, vxorem, pro me solùm abiiciendos putas? Nihil est homini anima sua coniunctius, & tamen nisi hanc etiã oderis, non ea quæ diligenti, sed ea quæ odio habenti tibi retribuentur. Nec simpliciter odisse animam iubet, sed adeò, vt ad bellũ, ad pugnas, ad cædem, ad sanguinẽ prodas. *Nam qui non portat crucem suam, & uenit post me, non potest meus esse discipulus.* Ita non ad mortem simpliciter paratos esse iubet, sed ad mortem etiam violentam: nec ad violentam solùm, verumetiam ad maximè omniũ exprobrabilem. Nec tamen aliquid adhuc de sua passiõe disseruit, vt istis interea castigati, æquiori animo de passione ipsius verba facturum audiãt. An non est dignum vehemẽter admirari atq; stupere, quomodo anima à corpore illorum non euolauit, qui hæc audiebant, qui dura & tristia omnia iam sentire poterant, iucunda verò atq; fœlicia spe sola consequebantur? Quomodo igitur non euolauit? Maxima erat ac ineffabilis virtus dicentis, audientium ergo charitas etiã non parua: hac de causa cũ grauiora multò & duriora, quàm
H magni illi viri, Moses atque Hieremias perpessi fuerãt, audirent, ferebant æquo animo, immo persuasi nihil penitus obiecerũt. *Qui inuenit animam suam, ait, perdet eam: & qui perdet animam suam propter me, inueniet eam.* Perspicis quantam iacturam faciant, qui animam suam plus quàm oporteat, diligant? perspicis quam vtilitatem consequantur qui oderint? Nam cùm amarissima quædam illis, atq; ardua præciperet, cùm aduersus parentes, aduersus liberos, aduersus naturalem cognationem, cõtra vniuersum orbem terrarũ, contra etiam ipsam animã pugnam indiceret, atq; aciem esse instruẽdam, magnitudinẽ quoq; vtilitatis ostendit. Non enim magna hæc atq; aspera, quæ multis detestanda videntur solũmodo non obsunt, sed summam quoq; afferunt vtilitatem: horum autem contraria sunt, quæ maximè obsunt: sic ab his quæ ipsi desiderant, quod sæpe facit, sibi persuadet. Cur enim, ait, tuam despicere animam non vis? an quia ipsam amas? Ideo ergo quia ipsam diligis, despice, vt sũmopere ipsi prosis. Animaduerte autem quomodo inefabili prudẽtia hæc dispositа sunt. Nam posteaquam de parentibus & liberis dixit, tunc ad animam opportunis
I simè transit: vt ab hoc vltimo illa priora minora animo videantur, ac etiam vt discant sic se parentibus maximè proficuos fore, quemadmodum animæ suę prodesse possunt. Quæ omnia satis poterant homines ad cultũ Apostolorum inducere. Quis enim tam generosos animos, tam fortes vires, qui ceu leones cursu orbem circũibant, qui cuncta spreuerant sua, vt alios saluos facerent, libẽti ac prompto animo non susciperet? Sed aliam quoq; mercedem proponit, vt videant non minorem sibi de susciepientibus hospitio curam esse, quàm de hospitio susceptis. Et primùm quidem maximũ honorem præbet, cùm dicit: *Qui recipit uos, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit.* Cui quidem rei quid vnquam æquale poterit inueniri? aut quid conferri omnino huic poterit? patrem enim ac filiũ vnà susceptos esse vides, promittit tamen etiam alteram retributionem nõ paruam. *Qui recipit, ait, prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.* In superioribus quidem nõ parua supplicia non susciepientibus minatus est: hic verò bonorum requie ac fœlicitate ipsos condonat. Et vt discas maiori se habere curæ susciepiẽtes, non dixit solum qui prophetam, aut iustum suscipit: sed adiecit, in nomine prophetæ, & in nomine iusti: quod significat, ne K
alia quidem de causa seculari, neque propter has caducas, mortalesque res: sed solùm quia propheta sit, vel iustus sit, suscipiat: tunc enim prophetæ, vel iusti mercedem capiet: illam videlicet, quam decens est vt is capiat, qui prophetam aut iustum recipit, vel certè qualem ipse propheta aut iustus consequetur: quod & 2. Cor. 8. c
Paulus dicebat: Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantiæ vestræ inopiæ sint supplementum. Deinde ne quis inopia se possit excusare, ait: *Quicunque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipli, amen dico uobis, nequaquam perdet mercedem suam.* Etiam si frigidæ aquæ calicem dabis, quam rem nullo impendio facillimè facies, erit tibi merces omnino repositа. Hæc enim vniuersa gratia eorum qui recipiunt. Animaduertis quot, quibúsque causis persuadet, & domos totius orbis Apostolis aperit, cùm planè his omnibus significet vniuersos sibi homines debitores futuros. Primùm quia dixit, dignus est operarius cibo suo. Deinde quia nudos nihil habentes emisit. Tertiò, quia in bella & pugnas pro susciepientibus eos emisit. Quartò, quia mirabilibus, atque inauditis signis eos illustra- L
uit. Quintò, quia quod omnium bonorum causa, pacem ipsorum ore ad domos recipientium adducit. Sextò, quia grauiora non susciepientibus minatus supplicia, quàm Sodoma mereantur. Septimò, quia ipsum etiam cum patre apud recipientes hospitari asseruit. Octauò, quia prophetæ mercedem, ac iusti futuram recipienti pollicetur. Nonò, quòd aquæ frigidæ calicem præbentes, non paruas sint retributiones habituri. Quorum vnumquódque per seipsum satis magnas vires ad attrahendum possidet. Quis enim militiæ ducem, quanuis vulneribus sanguinolentum videat, non magno gaudio tamen domi recipiat, cùm ab acie redeũtem magnis trophæis, & singulari victoria videat? Sed quis nam talis modò est, inquies, & recipiemus ipsum. Propterea discipuli, prophetæ ac iusti denique nomen adiecit, vt discas non ex dignitate recepti, sed ex voluntate recipiẽtis mercedem omnem esse constitutam. Nam quod in hoc loco de prophetis, M
discipulis, ac iustis dicit: id alibi de recipientibus abiectos, ac minimos homines protulit. Inquantum enim, inquit, vni minimorum fecistis, mihi fecistis: & contrà rursus, si nulli horum, nec mihi. Nam etsi nihil habeat magni qui ad te refugit, homo tamen est, qui eundem quem tu terrarum orbem habitat, eiusdem radiis solis illustratur: immortalem sicut tu habet animam, eundẽ adorat cõditorem, ad eandem mysteriorum cõmunicationem crebrò accessit, ad eosdem vocatus est cœlos: & quod negligendum non est, iustè ideo petit, quia pauperate oppressus, necessariis eget viuendi alimentis. Nunc verò qui te à somno hyemis tempore tibiæ sonitu, atq; fistularum excitant: quanquam ea res plerunque tibi molesta sit, multis tamen onerati muneribus abeunt, histriones præstigiatoresque & qui fuligine oblíti ne noscantur, turpia in omnes iaciunt scommata: & qui sagaciori versutia prodigia facere videntur, omnes harum rerum abs te non paruam mercedem accipiunt. Si autem mendicus ac pauper, ipsius etiam panis indigens te adierit, quibus tu non vteris maledictis, quæ crimina, quas contumelias, quæ conuitia, quas desidias non obiicies? cùm nec tecum ipse reputas, quanta etiam tu desidia vitam trahas, & cùm deus multa tibi bona indies præbet. Nec volo mihi respondeas,

A deas, nonnihil te quotidie facere. Sed illud mihi ostende, si earum rerum aliquid tractas, ac facis quæ necessariæ sunt. Sin verò pecuniarum quæstus quasi diligentissimus caupo, & iugem quam de accumulandis opibus habes, curam mihi proponis: non verebor ipse tibi respondere, non esse opera hæc: quippe cùm illa mea sententia, & quidem certè, magnaq; opera sint, misericordia erga pauperes, oratio iugis, cæteraq; huiusmodi, eorumq; protectio, qui maioris alicuius iniuria vexantur. Quæ omnia nullum apud nos habent locum, sed in maxima desidia, ocioq; viuimus semper, nec tamen vobis vnquam à deo dictum est, Ociosius es atque desses. Nolo ergo tibi solem accẽdere, nihil quod sit necessarium operaris, lunam ergo tibi extinguo, in sterilitatem gremium vertam terrarum, retinebo stagna, fontes recondam, flumina exiccabo, aërem in nihilum redigam, pluuias retrudam: sed omnia nobis affatim, atq; copiosè proponit. Quid quòd multis non solum ocio corruptis, verumetiam non parua peccatorum illuuie mersis, eorum omniũ quæ diximus, vsum præstet? Quare cùm inopem videris, nulla dedignatione mouearis,
B si iuuenis, atque saluus abs te alimenta petat, ne siquidem sicut seruus sit fugitiuus: sed ea quæ diximus, tecũ versa, immo verò illi ad hæc dicenda libertatẽ cõcede, & clamabit ad te iustus magna se turbari dedignatione: quoniam cùm sanus fœlixq; iudicio tuo sis, nihil eorum agas, quæ à deo nobis mãdata sunt: sed quasi seruus à communi omnium domino arrepta fuga in alienis, id est, in omni vitio versaris, temulentia, furto, rapina, cæterisq; vitiis inquinatus aliorũ domos subuertis. Deinde audes ociũ cæteris obiicere, qui tot delicta tibi non obiicis, non insidias, non periuria, non mendacia, non latrocinia, non alia mille tua huiuscemodi facinora & flagitia recordaris. Hæc autem dico, non quia velim legem pro ociosis cõdere, sed quia valde desidero bonis vos esse operibus occupatos. Omnium enim vitiorum quasi magistra quædam, atque origo est ociositas. Itaque oro vos atque obsecro, ne misericordiam contemnatis, ne duri & illiberales sitis. Nam & Paulus cùm multùm
2. Thes. 3. c conquestus fuerat, dicens: Si quis operari non vult, non comedat: nõ facit hic finem, sed ad hęc addidit, Bonum
C facientes, non deficiatis: quæ certè contraria esse videtur. Nam si iussisti ne comedamus, quomodo aliis dare ociosis mones? Itaq;, inquit, iussi: remouere enim voles vos ab illis, & non conuersari cũ illis: ac rursus monui ne inimicos eos putetis, sed continuè ac diligenter admoneatis, non discrepantia, sed consona nimium, atq; conuenientia ad vnius legis seriem deducens. Nam si ad misericordiam ambos procliues faciam, citò & ille ab ocio, & tu à mente illiberali recedes. Sed multa, inquies, mendacia, multas fabulas pauperes fingunt. Ego verò hac etiam de causa maiori misericordia moueor, cùm in eam necessitatem incidisse homines videam, vt impudentissimè mendaciis viuere cogantur: quorũ nos non modò non miseret, sed verbis etiam asperis eos laceramus: non accepistis dicentes semel iam, atq; bis? An ergo cibo rursus non indigent, quia semel, atq; bis acceperũt? Cur non tuo quoq; ventri eandem legem imponis? Cur ad eum non dicis, repletus hesterno die, atq; nudiustertius fuisti, quid amplius quæris? Sed ventrem quidem tuum etiam vltra mensurã replendo dissumpsis, à paupere autẽ modica petenti, faciem auertis, cuius vel hac de causa misereri debes, quoniã quotidie te adire nõ parua premitur necessitate. Nam si nulla esset alia ratio, quæ ad misericordiam flecteret: propter-

ea tamen misericors erga pauperem esse deberes, quo- D
niam necessitate coactus ad te venit. Tu verò non modò benigno animo non es, quoniam illum impudẽtem vides, qui paupertate superat? est, nec solùm te illius nõ miseret, verumetiam paupertatem multis præsentibus exprobras. Cumq; deus iubeat occultè, atque in abdito præbere: audes tu publicè pauperem afficere opprobriis, qui à te misericordia esset subleuandus. Dare misericor diter non vis? Quid igitur criminaris? quid tribulas calamitosam atque miseram animam? Refugit ille ad manus tuas ceu in tranquillum portum. Cur tu omnem fluctuum vim in illum concitas, & maioris hyemis sibi reddis procellas? Cur miseriæ ipsum condemnas? Credis, quia si talia se putasset abs te percipere, venisset ad te? Quòd si talia se auditurum abs te putauit, & tamen venit: multò magis tamen eius miserandum est, quàm tuam illiberalitatem pertimescendũ, qui cùm ita inuictam necessitatẽ imminere illi videas, mitior factus nõ es, nec opinaris satis ipsi esse ad excusationem impudẽtiæ ingentes famis vires: sed impudentiam ei obiicis, qui maioribus in rebus impudentissimus sæpe fuisti. Quippe pauperum impudentiæ venia iure conceditur. Nos autem plerunq; tanta impudẽtia feruemus, vt non E
modò veniã non mereamur, verũetiam acerbis supplíciis simus puniendi. Hæc, quæso, ita in memoria teneamus, vt humiliores facti non irrideamus miseros, nec vulnerem? eos qui remediũ à nobis quærunt. Nã si prębere non vis, cur cædis? Non est tibi animus largiendi, quid cõtumeliaris? Sed nõ vult aliter abire, inquies, Sic ergo fac, quẽadmodũ vir quidam sapiens iussit: pacificè ac mansuetè pauperi respõdeto, qui certè inuitus ita impudens est: non enim est omnino, non est (inquam) hòmo, qui non inuitus impudentiæ crimine velit cõfundi. Nam si etiam mille quispiam afferat rationes, quibus oppositũ probare contendat: nunquã tamen mihi persuadere poterit, eum qui victum facilè habeat, malè se ab aliis turpiter mendicare, quàm honestissimè suis vesci. Nemo ergo vos falsis rationibus decipiat. Si autem Paulus scripsit, Si quis operari non velit, non manducet: pauperibus, non diuitibus, scripsit. Nam potentibus 2. Thes. 3. c
quidem contrarium dicit: bonum facientes non deficiatis. Etenim quemadmodum nos sæpe facimus, qui, Ibidem.
quando viderimus duos amicos, alterum in alterũ acerbè insurgere, seorsum alterum deducentes, vtrunq; admonendo culpamus: sic non Moses solùm, verumetiam F
ipse deus fecit. Nam Moses quidem ad deũ dicebat: Nisi Exod. 32. g
dimittis ipsis peccatum, me quoque vnà cum ipsis destruas. Ipsos autem iussit seueriſſimè puniri, cognatosq; à cognatis interimi. Quæ quanuis opposita videantur, ad vnum tamen finem concurrebant. Deus autem ad Mosen quidem Iudæis audiẽtibus dicebat: Dimitte me, Ibid. 32. b.
& conteram populum hunc. Nam etsi tunc non aderãt Iudæi, quando hæc deus Mosi dicebat, postea tamen hæc audituri erant: seorsum autem, atque priuatim cõtraria his Mosi committit: vnde Moses coactus exclamabat, dicens: Nunquid ego ipsos in vtero concepi, Nume. 11. c
quia dicis mihi, Leua eos, sicut leuat nutrix lactentem in sinum suum? Similia in magnis familiis quoque fiunt. Nam crebrò paterfamiliãs pædagogum seorsum increpat, dicens: Nimium es acerbus in adolescentulum, atque durus. Adulescentem autem, quasi iure cæsum criminatur. Sic à contrariis eandem vtilitatem educãdi honestè filij colligit. Pariter igitur Paulus quoque sanis quidem, ac inopibus scribit, vt ad operandum eos excitet: Si quis nolit operari, non comedat: his

Universidad de Deusto
Biblioteca

G autem qui possunt liberalitate vti non sic, sed aliter scribit, Bonum facientes non deficiatis: vt eos ad benignè dandum impellat. Eodem quoque modo in epistola ad Romanos his qui à gentibus erant, consuluit, ne cerui- 2.Thes.3.c
ces in Iudæos extollant, & oleastri similitudinem addu- Rom.11.c
xit in medium, ita vt alia his, alia illis dicere videatur. Non ergo in tenacitatem incidamus, sed pareamus Paulo dicenti: Bonum facientes non deficiatis. Audiamus etiam dominum, qui iubet omni petenti dare: & Luc.6.c
alibi ait, Estote misericordes, sicut & pater vester. Ita cùm pleraque alia dixit, de nullo id præter quàm de misericordia dixit, Sitis misericordes sicut pater vester. Nihil enim certè nos vsque ad similitudinem dei sic effert atque extollit, quemadmodum libera, benefica & copiosa collatio. Sed nihil est impudentius paupere, ais. Cur quæso? Quoniam huc atque illuc percurrens, aduersus omnes inuehitur, atque obtrectat. Vis ergo, vt facilè tibi ostendam multò impudentiores, molestioresq; nos illis esse? Veniat tibi (oro) in mentem, quoties ieiunij tempore mensa vesperi apposita, si minister vocatus tardiusculè accesserit, omnia euertisti contumeliando, calcitrando, atrociter miserum ministrum verbis ac pugnis mulctasti: quæ omnia parua mora incitatus fecisti, cùm tamè certior esses paulò pòst variis post H se ventrem tuum cibariis explere. Deinde non vocas teipsum, qui nulla de causa vel certè minima in bestiarum ferocitatem excidisti, impudentem atque importunum: pauperem verò, qui magno pondere premitur, qui non moram edendi, sed inopiam perhorrescit, importunum atq; impudentem, cæterisq; conuiciis audes petere. Et quomodo, dic mihi, non maximæ impudentiæ hoc est? sed hæc nec cogitare quidem volumus, ac ideo molestos esse illos arbitramur. Nam si nostra quoque diligentius examinaremus, & cum factis eorum iustius conferremus, non putaremus illos esse importunos: noli igitur iudex esse iniustus. Nam etsi ab omni delicto liber esses, nec tamen etiam sic lex diuina tibi commisit temeraria curiositate aliorũ crimina rimari. Luc.18.b
Nam si Pharisæus hac de causa seipsum perdidit, quã nos excusationem inueniemus? si rectè viuentes nõ patitur aliorum crimina indagare, quantò minus peccatores patietur. Nolite igitur duras atque inexorabiles pauperibus aures præbere. Nolite ferarum immanitatẽ I superare. Non enim sum nescius ad tantam crudelitatem nonnullos deuenisse, vt ex desidia fame pereuntes neglexerint, & ad hæc verba impudenter eruperint, nullus impræsentiarum hic famulus mihi adest, procul ab ædibus meis absum, nullus hic mihi argentarius cognitus est. O immanitatem ab humanitate omni alienam, maius facilè perfecisti, & quod minus est non absoluis: ne paululum itineris defatigeris labore, inedia mendicus peribit. O contumeliæ nouũ genus, ô superbiam inauditam. Nam si per decem millia passuũ eundum esset, nonnihil rationis hæc excusatio habere forsan videretur. Nec cogitas tantò maiorem mercedem tibi esse repositã, quantò magis laboras. Nam quãdo de tuo solũmodo præbes, pro eo solùm quod dedisti: quãdo verò ipse quoq; ad dãdum profectus es, huius etiam laboris retributio tibi debetur. Sic & patriarcham ideo magis admiramur, quoniam cùm trecentos & decem & octo vernas haberet, non aliũ misit, sed cursũ ad bo- Gene.18.a
ues contendit, ac vitulũ attulit. Nunc verò ita inflati nõnulli sunt, vt non vereantur per famulos misericordiæ vti virtute. Sed nõnne si per me faciam, vt tu iubes, inquies, inanis gloriæ crimine captus videbor? immo verò nunc hoc crimine laborare mihi videris, cùm te fru K
stra pudeat ad pauperem venire, ac eũ alloqui. Sed hæc nũc non disputo, tantũmodo per te tua præbeas, idq; vel per te, vel per alium facere tui arbitrij sit: illud obsecro, atque obtestor, ne contumeliis atque criminibus inopem turpiter cædas: remedio indiget, qui te adiit, non vulneribus: misericordiæ ope, non acuto gladio. Nam si quis lapide percussus, cæteris omnibus neglectis ad genua tua sanguinolentus refugerit, aliónе tu iterum lapide caput eius percuteres, & vulnus vulneri adderes? Nequaquam certè id faceres, sed priori etiam vulneri mederi conareris. Cur igitur in paupere oppositum facis? an ignoras quantum prodesse iucunda, & quantùm obesse amara potest oratio? Melius est, inquit, sermo pius quàm datio. Non putas aduersum teipsum ense abuti, grauioreque ictu confossum iacere, cùm dolore pauper commotus, gemens atque lachrymans, silentio abs te discesserit, nepe à deo ad te missus fuerat? Quare cogita nunc, quò illæ contumeliæ atque iniuriæ peruenerunt: cùm deus quidem ad te pauperem miserit, quia dandi potentem fecit, præbere illi iussit: tu autem non modò non dederis, sed conuiciis turpiter expuleris: huius delicti magnitudinem si facilè percipere non L
potes, considera id in his temporalibus rebus, & tunc vltrò intelliges quàm atrox facinus commisisti. Nam si famulus tuus ad alium famulum similiter tuum argentum repetiturus, quod illi dederis, iussu tuo profectus sit, nec inde solùm inanis, verumetiam omni conticio, atque contumelia pulsus redierit: dic, quo supplicio famulum tuum punires, cùm teipsum ab eo contemptum atque spretum censeres? pariter ergo de deo etiam cogita. Ipse enim est qui ad nos pauperes mittit, nec nostra, sed dei damus, si quicquam dederimus: quòd si nõ dederimus, verumetiam iniuria lacessitos repulerim⁹, ipse tecum animo volue, quibus suppliciis, quo fulmine rem dignam egerimus. Hæc omnia (quæso) cogitantes, & linguam domitam, quasi freno teneatis, & omnem illiberalitatem eiiciatis, manusq; vestras ad misericordiæ munera porrigatis. Nec pecuniis solùm & rebus nostris, verumetiam suauitate sermonis cõsolemur pauperes: hoc enim modo tam æterna, quæ cõtumelio- M
sis hominibus impendentur, supplicia fugiemus, quàm beatissimè illa regna, quæ misericordibus & benignis conferẽtur, adipiscemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxvii. ex cap.xi.

ET *factum est cùm consummasset Iesus præcipiens duodecim discipulis.* Cum Apostolos dominꝰ miserat, tunc seipsum data opera subtraxit ab ipsis, vt opportunitatem, occasionemq; haberent mandata efficere. Nemo enim profectò præsente magistro, morbumq; omnem repellente, discipulos adire nouisset. *Cùm autem audisset Ioannes in uinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, interrogabat eum dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus?* Lucas autem dicit Lucæ.7.c
ipsos Ioannis discipulos signa Iesu ad Ioannem detulisse, ac tum demum ad Iesum missos fuisse: quod tamen nullam prorsus habet ambiguitatem, sed altiorẽ quandam solùm considerationem. Hinc etenim etiam quàm acerbo inuidię flagrarent ardore, occultius subostenditur. Quod autem sequitur, ambiguũ valde perplexúmque esse videtur. Quid enim sibi voluit illa interrogatione, Tu es qui venturus es, an aliũ expectam⁹? Quomodo enim qui vel antea quàm signa Iesus fecisset, ipsum cognouit, qui à spiritu hæc didicerat, qui à patre

A patre ipso audierat, qui in omnibus ipsum esse agnũ dei prædicauerat: quomodo (inquam) interrogatum nunc mittit, vtrum ipse, an alius venturus sit? Nam si dubitas, an ipse sit Christus, cur ei tantã fidem præbes, vt de reconditis rebus credere paratissimus sis? Summæ nanq; fidei dignitatẽ oportet eum habere, qui testimonij sui põdere tantã rem sit approbaturus: an non es tu qui di-
Lucæ.3.& Ioan.1.d cebas, Non sum sufficiens corrigiam calciamenti eius
Ioan.1.e soluere? qui dicebas: quoniam nó noueram ipsum, sed il le qui misit me baptizare in aqua, ille dixit: Super quem videris descendentem spiritũ, & permanẽtem in ipso, hic est qui baptizat in spiritu sancto? An non vidisti spi
Mat.3.d ritum in specie columbæ? Non audisti vocem? Nónne
Ioan.5.d tu prohibebas ipsum, dicens: Mihi est opus à te baptizari? Nónne discipulis quoq; tuis dicebas, illum extolli ad
Matt.3.c maius indies oportere, te verò ad minus deprimi? Nónne vniuersæ prædicabas plebi ipsum esse, qui baptizabat
Ioan.1.d in spiritu sancto, & igne: & quòd ipse est filius dei, qui tollit peccata mũdi? Hæc certè tu omnia, antequam ille signorũ miraculis coruscaret, magna voce prædicasti. Quomodo ergo nunc, quando iã omnibus sua virB tus manifestior est, quando per totam Palæstinam celeberrima eius fama præfulget, quando mortui ab eo excitati sunt, dæmones depulsi, multaq; alia perlucent miracula, tunc mittis, ac interrogas ipsum? Quidnam hoc
Lucæ.1.e est? an per fraudem illa priora quasi longas fabulas cõfinxisti? Et quis mentis compos talia fecisse? Non dico de Ioanne, qui exultauit in vtero, qui priusquam nasceretur, Christum prædicauit, qui eremum habitauit, qui angelicam viuendi perfectionem in corpore adhibuit: sed de quouis homine non insano. Nam si etiam abiectissimum quendam dicas, certè tamẽ post tot tantaq;, tam sua quàm aliorum testimonia nullo modo dubitasset. Ex his omnibus apertissimè patet non ambigentem, nec vlla ignorantia ductum misisse qui quærerent. Sed nec illud dicere quisquam poterit, sciuisse quidem ipsum, terrore autem carceris, ac vinculorum timidiorem fuisse. Num liberationem sibi hæc interrogatio affert, nec si etiam hanc speraſſet, quicquam aduersus veritatem simulasset vir ille, qui pietatis gratia vel mille mortes obiisset? Nam nisi excelso robore animi atque inuicto fuisset, nunquam profectò ad vniuersum IudaiC cum populum iam diu exercitatum effusione prophetici sanguinis tam fortis extitisset. Nunquam ferocissimum illum tyrannum tanta fiducia sui sic redarguisset, vt in media vrbe, ac foro cunctis audientibus, tanquam infantem, aut adulescentulum increpasset. Quod si timidiorem quispiam suspicatur factum fuisse, quomodo discipulos suos non fuerit veritus, quibus audientibus tot, tantaq; de Iesu attestatus fuit: sed eos interrogatum misit, cùm alios mittere potuisset, quanuis non ignoraret inuidia quadam illos in Christum commoueri, & ansas reprehendendi semper quęsisse. Quomodo autem plebis etiam eum Iudaicæ nõ puduit, cui multa de Christo, ac magnifica prædicauerit? Quid autem ipsi ad effugienda vincula & carceres hoc profuisset, qui nec Christi causa vinctus fuerit, nec quia diuinam virtutem Christi prædicauerit: verùm quia iniquitatis Herodis coniugia accusauit? Patet igitur non dubitasse Ioannem ea de re, de qua nec infans quidem, aut mente captus dubitasset. Quare oportet responsum adinueni-
re, cuius nam rei gratia interrogatum Ioannes misit.
Alieniores erant à Christo discipuli eius, & inuidiæ cuiusdam stimulis semper agitabantur, magistrum suum pluris esse cupientes, quæ res maximè verbis ipsorum comprobatur. Dicebant ad Ioannem: qui tecum erat D
trans Iordanem, cui & testimonium perhibuisti, ecce is baptizat, & omnes ad eum veniunt. ac rursus de mundatione facta est quæstio inter Ioannis discipulos, & Iudæos: præterea Iesum aggredientes dicebãt, Cur nos
& Pharisæi ieiunamus, discipuli autem tui non ieiunãt? Matth.9.b
Nam cùm nihil adhuc altius, ac super hominem de Christo cogitarent: Ioannem autem plusquam hominem arbitrarentur, non poterant æquo animo ferre, crescere indies Iesum videntes, Ioannem verò quotidie minoris æstimari: quæ tamen turbatio faciebat, vt meliori Iesum mente audirent: ad quod Ioannes donec cum ipsis erat, tam precibus, quàm rationibus hortabatur. Verùm cùm non persuaserit, mortem licèt propin
quam fore videret, timens ne perniciosæ materiam opinionis relinqueret, si maiorem se Christo putantes, discipuli nullo pacto illi coniungerentur, hoc modo Christo ipsos offerre curauit. Nam si apertè ipsis consuluisset, vt Christo tanquam meliori adhærerent, nullo pacto ei credidissent: sed præcipua Ioannis modestia id dictum putantes, magis ipsum colerent, silentio autẽ tantam rem pertransire non potuit. Quid igitur facit? vt ab illis ipsis quanta miraculorum splenderet gloria E
Christus, posset audire, non omnes, sed duos, quos forsan faciliores ad credẽdum cæteris putabat, & qui simpliciter absque suspicione interrogare possent, ac rebus ipsis discere, quantùm interest inter Ioannem & Iesum, mittere studuit. Ite igitur (inquit) atq; ab eo quærite, tu es Christus, an alium expectamus? Iesus autem qui mentem Ioannis non ignorabat, non dicit: Respondete Ioanni, quia ego sum: sed quanuis ad interrogationem consequens erat, tamen quoniam poterat turbare auditores, vt ab ipsis rebus possent quod quærebant perdiscere, sedulò facit. Scribitur enim multos ipsum tunc curasse cùm aduenissent, & certè non erat consequens cùm interrogatus esset, tũne Christus es, ad quæsitum quidem nihil respondisse, sed confestim multos ægrotantes curasse, nisi hoc facere voluisset quod diximus: cùm nemo ignoret testimonium, quod à rebus trahitur, certius esse, quàm verborum, & absque vlla suspicione. Quia ergo sicut deus qua mente misit Ioannes, non erat nescius: cæcos, claudos, aliisque morbis plu- F
rimis laborantes illico curauit. Non vt Ioannes hæc disceret: non indigebat enim his ille qui credebat: sed vt discipulos eius ambigentes attraheret, ideo post curationem multorum, ait ad eos: *Ite & renunciate Ioanni quæ audistis & uidistis: cæci respiciunt, claudi rectè ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.* Quibus adiecit, *& beatus est qui non scandalizatur in me.* Ex quo illis ostendit, non esse sibi occultas cogitationes eorum. Quòd si respondisset, ego sum, & offendisset nempe ipsos responsum hoc, & dixissent, aut certè cogitassent, quod Iudæi crebro more solent dicere, tu de te ipso testimonium perhibes: idcirco non ita dicit, sed signis ipsos ad fidem adducit, vt & omni suspicione doctrina sua careat, & hac luce dilucidior sit. Quapropter æquè occultè ipsos arguendo momordit. Nam cùm illi scandalum propter ipsum paterentur, passionem mentis eorum ita detexit, vt nullus huius rei testis esse posset, sed conscientiæ ipsorum qui sibiipsis conscij erant, res tota relicta sit, quàntum in ipso scandalum paterentur, ac ideo attraxit eos, dicens: Beatus est qui non scandalizatur in me. Verùm vt veritas vndique colluceſcat, illa etiam quæ ab aliis hoc in loco dicuntur, in medium

Universidad de Deusto
Biblioteca

protrahamus. Negant igitur nonnulli, ea de causa quæ
iam dicta est ad interrogandum misisse Ioannem, sed
quia ignorabat: ignorabat autem, aiunt, non totum my-
sterium, sed ipsum quidem esse Christum non ambige-
bat: vtrum verò ab hominibus morti traderetur, an nō,
id dubitabat: præterea etiam interrogabat, dicens: túne
es venturus? id est, túne ipse ad inferos descendes? sed
nulla prorsus hic sermo ratione comprobari potest.
Ioan.1.d Non enim ignorabat hoc Ioannes, qui hoc ante alios
maximè prædicauit. Ecce nanque, inquit, agnus dei, qui
tollit peccata mundi. Agnum quippe vocauit, quia in
crucis patibulo suspendendum sciebat. Cùm etiam di-
xerit, qui tollit peccata mundi, idipsum significauit. Nō
enim alia, quàm per crucem, via peccatum mundi ab-
Colo.2.c stulit, vt Paulus etiam declarat, dicens: Quod aduersus
Ioan.1.e nos erat, chirographum de medio abstulit, cruci ipsum
affigens. Quando autem dicebat, hic est qui vos in spi-
ritu baptizabit, ea quæ post resurrectionem futura erant
prædixit. Sed resurrecturum quidem ipsum, & spiritum
daturum, inquiunt, sanctum, non ignorabat, sed cruci
affigendum nesciebat. Quomodo igitur resurgere po-
teratⁱ, nisi passus crucifixusq; fuisset? Aut quomodo ma-
H ior prophetis Ioannes, qui vel ipsa quæ prophetæ dixe-
Mat.11.b. & Lucæ.7.d runt, nesciebat? Quòd verò maior erat quàm propheta,
ipse Christus attestatus est. Quòd autem prophetæ pas-
sionem Christi præuiderunt, nemo vnquam inficiabi-
Esa.53.c tur. Esaias enim clamat: Sicut ouis ad occisionem du-
ctus est, & sicut agnus coram tondente se, obmutescet.
Esa.11.c Et rursus: Erit radix Iesse, & qui exurget principari gē-
tibus, in ipso gentes sperabunt. Passionem deinde signi-
ficans, passionisque gloriam adiecit: Et erit requies ei-
Esa.53.d us honor. Nec solùm quia crucifigetur Esaias prædi-
xit: verumetiam cum quibus crucifigetur. Reputatus est
Ibidem, enim, inquit, cum iniquis: neque id solùm, sed etiam
quòd nulla se defensione liberabit: hic nanque ait, non
aperiet os eius. Iniquitatem etiam condemnantium si-
Psal.2.a gnificat, cùm dicit: In humilitate eius iudicatio sua ab-
lata est. Sed Dauid quoque ante Esaiam totum prędixit,
& iudicium simul descripsit. Quare, inquit, fremuerunt
gentes, & populi meditati sunt inania? Adstiterunt re-
ges terræ, & principes congregati sunt in vnum, aduer-
sus dominum, & aduersus Christum eius. Alibi autem
I modum quoque ipsum crucifigendi expressit, dicens:
Psal.21.d Foderunt manus meas, & pedes meos. & ipsa quæ mili-
Ibidem. tes facere auſi sūt, exquisitissimè expressit. Partiti sunt,
inquit, vestimenta mea, & in vestem meam miserunt
sortem. Nec de aceto siluit, quod Christo allatū in cru-
Psal.68.e ce est. Dederunt, inquit, in escam meam fel, & in siti
mea potauerunt me aceto. Deinde prophetæ quidem
ante multos annos iudicium & condemnationem cru
cifigendorum cum ipso, vestimentorum distributio-
nem, vestis sortem, aliáque huiusmodi plura præscie-
runt: nec enim omnia dicere necesse est, ne prolixa no-
bis nimium fiat oratio: Hic verò qui maior illis om-
nibus fuerat, etiam hæc ab aliis prædicta ignorabat?
Quonam rationis colore hic sermo sustentari poterit?
Aut cur illo modo non interrogauit Ioannes, tu es qui
ad inferos venturus es, sed simpliciter, tu es venturus?
Multò autem illud ridiculosius est: asserunt enim ideo
à Ioanne quæsitum fuisse, vt cùm ad inferos deuenisset,
ibi quoque prædicaret: aduersus quos non erit absq; re
ita dicere, Nolite fratres ad infantium mentem descen
dere, sed vitio ac malitia infantes sitis: præsens enim
hæc vita tam rectè quàm contrariam tibi viuendi po-
testatem dat: post quam verò diem tuum obieris, iudi-
cium & pœna consequitur. In inferno etiam, Psalmista K
dicit, quis confitebitur tibi? Quomodo igitur æneæ por- Psal.6.b
tæ confractæ sunt, & vectes contriti? Per corpus eius:
tunc enim primò immortale corpus hominis apparuit,
quod etiam mortis ipsius tyrannicam dissoluit potesta
tem omnibusq; ostendit vires mortis iam esse destruc-
tas, non eorum qui ante ipsum mortui fuerant, pecca-
ta dissoluta. Quod si ita nō est, sed omnes ab initio de-
functos à gehenna liberauit: quomodo ipse inquit, tole- Mat.10.b
rabilius erit Sodomis & Gomorrhæ? Quod certè signi-
ficat puniendos quidem illos omnino, quanuis remis-
sius. Nam si hac quoque in vita pœnas dederunt, non ta
men idcirco punitionem in vita illa effugerunt. Quòd
si illi qui tam grauiter hic puniti sunt, ibi quoque puni-
untur, quantò magis qui nullum hic perpessi sunt sup-
plicium? Sed magna, inquies, iniuria illis hac ratiōe fit,
qui ante aduentum Christi naturæ concesserunt. Mini-
mè, inquam: poterāt enim homines tunc, etiam ipsum
non confessi, saluari. Non enim Christi, qui nondū ve-
nerat, ab illis cultus petebatur, sed vt idolorū cultu spre-
to, vnum solum deum conditorē omnium nosceretⁱ. Deut.6.d
Dominus enim, inquit, deus tuus, dominus vnus est: id- L
circo Machabæi, qui ne legem traderent, mori malue- Vide Iose-
rūt. Valde admiramur pueros quoq; illos, alioſq; cōplu- phum. &c.
res apud Iudæos, qui bene & optimè vixerunt, & hanc Macha-
cognitionis mensuram inuiolatam conseruarūt, à qui- bæorū.5.
bus nil aliud certum petitum est. Nunc autem non ita
est, sed necessaria est ad salutem Christi cognitio: pro- Ioan.15.d
pterea dicebat, Si non venissem, & locutus eis non fuis-
sem, peccatum non haberent: nunc autem excusationē
non habent de peccato suo. Pariter etiam maiora in vi-
uendi disciplina petuntur à nobis. Nam cùm illis tem-
poribus cædis pernicies, nunc etiam irasci satis est, vt Exod.21.b
pereas. Et tunc quidem alienæ vxori commisceri, atque
adulterari, supplicium afferebat: nunc autem etiam in-
continenter oculis cernere, punitionem nō fugit. Nam
sicut cognitio ad perfectius, atq; sublimius peruenit, sic
certè disciplina quoque viuendi ad melius nunc pro-
gressa est. Non igitur præcursore apud inferos opus e-
rat. Præterea si post mortē infideles reduci ad fidem pos
sunt, atq; saluari: nullus vnquam peribit. Poterūt homi-
nes tunc pœnitētiam agere, & Christum adorare, quod
Paulus testatur, dicens: Omnis lingua confitebitur, & o- Philip.2.b
mne genu flectetur, cœlestium, terrestrium & inferorū. M
& iterum: Vltima inimica destruetur mors. Sed nullā 1.Cor.15.c
vtilitatem ex ista subiectione consequentur. Non enim
voluntatis gratæ ac bonæ opus erit, sed rerum ipsarum
(vt ita dicam) necessitatis. Fugiamus ergo tales opinio-
nes: fabulas certè aniles, atq; inualidas. Ipsum audiamus
Paulum de his disserentem, Quicunq; enim, ait, sine le- Rom.2.b
ge peccauerunt, sine lege etiam peribunt: quod de his
qui ante legem fuerunt, protulit. Et quicunque in lege
peccauerunt, per legem iudicabuntur: id iam de his qui
post Mosen fuerunt, omnibus dicit. Et quoniam reuela-
tur ira dei de cœlo in omnem impietatem & iniusti-
am hominum, furor, & ira, & tribulatio, & angustia,
in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi
primùm atque Græci. Et certè mille afflictiones, vt hi-
storia sua prædicat, & scriptura quoque nostra, gentes
in hac vita passæ sunt. Quis enim narrare poterit ex-
quisitè, quæcunque Babylonij passi mala omni tra-
gœdia digna? Aut quis Aegyptiorum exponet cala-
mitates? Quòd autem qui ante Christum obierunt, ac
ideo ipsum non cognouerunt, si ab idolorum cultu re-
cesserunt, ac deum solum adorarunt: si præterea hone-

A nestè vitam peregerunt, æterna bona & beatitudinem
Rom.1.b adipiscentur. Paulum rursus audi: Gloria, inquit, & ho-
nor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primū & Gen
tili. Vides apertè retributiones bonorū istis repositas,
contrà supplicia & pœnas illis, qui cuncta opposita effe-
cerunt. Vbi ergo, vbi sunt (inquam) qui gehennam fore
non credunt? Nam si qui ante aduentum Christi vixe-
runt, qui nunquam gehennæ, aut resurrectionis nomen
audierunt, qui hac in vita graues pœnas dederunt, etiā
ibi puniuntur: quid de nobis erit, qui tam sublimis phi-
losophiæ præceptis educati sumus? Sed quænam ratio
persuadebit, inquies, eos qui nunquā aliquid de gehēna
perceperunt ad ipsam esse venturos? Poterunt enim fa-
cilè seipsos excusare ac dicere, Si gehennam nobis ex-
cudisses, metu perterriti, modestius vitam egissemus:
nec sicut illi qui etsi quotidie tanta malè viuentibus im-
minere supplicia prædicantes audiunt, minimè tamen
attendunt. Sed nemo vnquam dubitabit, si quis huius
vitæ suppliciis non corrigitur, eum multò minus futu-
ris punitionibus emendatè victurum. Rudiores enim
homines præsentia magis quàm futura mala perhorre-
scunt. Sed cur, inquit, cùm maiore formidine nos à ma
B lè agendo deterreamur, non iniuria illis facta est, qui
tanto timore castigati non sunt? Primùm quidem non
iidem labores nobis, atque illis propositi sunt, sed mul-
tò maiores nobis. Qui autē maiore onere laboris præ-
muntur, eis maiore patrocinio opus est. Non est autem
parium patrocinium atque tutela, formidinis incre-
mentum. Quòd si nos illis potiores sumus, quia futura
non ignoramus, in hoc etiam illi nos superant, quo-
niam vehementius, ac ferè confestim puniebantur. Sed
aduersus hæc nonnulli dicunt: Et quomodo iustus est
deus, si quis cùm hic peccarit, hic atque ibi puniatur?
Vultis igitur in memoriam eius rationis vos redigam,
quam in ore habere soletis, vt nullum nobis afferatis la
borem, cùm satisfactionem à vobis ipsis habeatis. Mul-
tos vestrum ego sæpe audiui, cùm latro, aut fur, pœnas
dederit, ex dedignatione huiusmodi verba dicere: Mil-
le cædes sceleſtus ille, mille furta commisit, & vnica so
lùm morte morietur? Vbi ergo iustitia? Vosipsi ergo cō-
fitemini non satisfecisse ad iustitiam quòd morte ille
mulctatus est. Cur igitur nunc contraria sententia iu-
dicatis? quia videlicet vobisipsis, non aliis modò iudi-
ces estis. Impeditur certè qui seipsum nimium amat, ne
possit quod iustum sit prospicere: Propterea quando-
quidem de aliis iudicamus, diligenter omnia perscru-
C tamur: quando verò de nobisipsis sententiam laturi su-
mus, tenebris obducti parum intelligimus. Nam si tam
acri cura nostra examinaremus, quemadmodum alio-
rum, syncera integráque sententia iudicaremus. Sunt
enim & vobis certè peccata non duabus, aut tribus, sed
mille dignissima mortibus. Et vt alia prætermittam,
recordemur quoties indignè corpus Christi susceпi-
1.Cor.11.f mus, cùm non ignoremus huiusmodi homines corpo-
ris atque sanguinis Christi reos esse. Ita cùm de homi-
cida quicquam dicis: tuiipsius veniat in mentem. Et cō-
sidera illum quidem hominem nudum interfeciſſe, te
autem cædis dominicæ reum esse. Et illum quidem tā-
torum participationem mysteriorum non habuisse,
nos autem ad sanctissimam mēsam sæpius accessisse.
Quid de his dicam, qui proximos assiduè mordent, at-
que deuorant, magnum illis venenum immittentes?
aut de his qui cibum inopum rapiunt? Nam si qui re-
tinet, nec præbet pauperi de suo, quasi cibum eripiat ab
eo, peccare videtur: quàm multis latronibus peiores
hi sunt, qui auaritia inducti per fraudem aliena retinēt? D
quàm multis homicidis hi qui rapiunt, fœdiores?
Quot autem inueniuntur qui spoliis hominum non sa-
tiati, sanguinem eorum etiam concupiscunt? Minimè
minimè, inquies. Nunc quidem minimè dicis, sed vel-
lem tunc potius diceres, quando inimicum tuum per-
sequeris: tunc (quæso) hæc verba memoria habeas, vt cū
exquisitè vixeris, Sodomorum supplicia fugias. Ne Go-
morrhæ mala in te veniant, ne Tyriorū afflictiōes So-
domorumq; patiaris, ne denique Christum malè viuē-
do offendas: quod mihi cæteris omnibus magis perti-
mescendum videtur. Nam etsi multi gehennam omni-
um malorum supremum, atque vltimum putant: ego
tamen sic censeo, sic assiduè prædicabo, multò acerbius
esse Christum offendere, quàm gehennæ malis vexari.
Hortor vos, atq; oro, vt mecum hac in re sentire velitis.
Hoc enim modo & gehēnam fugiemus, & Christi glo
ria perfruemur. Quam vtinā omnes consequamur, gra
tia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxviii.ex cap.xi.

ILlis autem abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: Quid existis in desertum uidere? arundinem uento agitatam? Sed quid existis uidere? prophetam? etiam dico uobis, & plusquàm prophetam. Bene confecta fuisse à Iesu quæ ad discipulos Ioannis spectabant iam vidimus. Signis enim atque miraculis illico factis confirmati redierunt. Restabat autem vt multitudinem etiam ad meliora reduceret. Nam etsi discipu
li quidem Ioannis nullum leuitatis crimen de magi-
stro suo cogitassent, vulgus tamē & turbæ, cùm qua mē-
te Ioannes interrogaret scire nequirēt, ad absurda mul-
ta poterant deuenire, secúmque ipsis cogitare: Nónne
Ioannes multa de isto testimonia perhibuit? quomodo
igitur nunc dissuasus ambigit, vtrum iste an alius ven-
turus sit? Num dissidia forsan inter ipsum & Iesum
sunt, an fortasse afflictione carceris timidior factus
est? An potius illa testimonia vera non erant? Hæc igi-
tur, aliáque huiusmodi quæ illi ex imbecillitate pote-
rant suspicari, vide quomodo destruit. Euntibus autem
illis, inquit, cœpit dicere turbis. Cur ita illis abeuntibus?
ne multitudo putaret assentatiunculis gratiam Ioannis F
Christum colligere. Nec tamen in medium cogitatio-
nes eorum produxit, sed responsum solum proponit,
vt etiam istis ostendat non ignorare se arcana men-
tis eorum. Nec dicit quemadmodum ad Iudæos, quid
cogitatis praua in cordibus vestris? Nam quicquid il- Mat.9.a.&
li cogitarunt, non ex malitia, sed ex ignorantia eorum Mar.2.b
quæ dicta erant agitabantur: ideo non acriter illis lo-
quitur, sed suauiter ab omni falsa suspicione ipsos re-
mouet, & pro Ioanne respondet, ostendens non ip-
sum esse mutatum ab illa priore sua opinione. Non es-
se leuem quendam hominem, qui huc atque illud Eu-
ripi modo iactetur: sed stabilem, atque constantem, ita
vt nullo modo proditam ab eo veritatem fuisse suspi-
cari possitis. Hæc autem non statim sua sententia, sed
ab eorum prius opinione probat, ostendens eos non
verbis solùm, verumetiam factis stabilitatem Ioannis
attestatos fuisse. Dixit enim: Quid existis in desertum:
id est, cur omissis ciuitatibus, atque domibus vestris
ad desertum vnà omnes concurristis, vt miserum quē-
dam, atque mobilem hominem videretis? Non po-
tuissetis certè tanto studio in desertum impelli, tot
tantarúmque ciuitatum populi, nec ita facilè omnes
ex vniuersa Iudæa effusi in Ioannem fuissetis, nisi ma-
gnum quendam & mirabilem virum, & adaman-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinis lapidibus firmiorem Ioannem putassetis. Nec enim ad videndum arũdinem existis. Istis maximè sunt similes illi qui nunquam idem dicunt, sed huc, atque illuc facilè pulsi, modò hæc, modò illa soliciti sunt asserere. Considera autem quomodo cæteris omnibus omissis hanc solam suspicionem posuit, quia tunc illi turbabantur. *Sed quid existis uidere? hominem mollibus uestimentis amictum? Ecce qui mollibus induti sunt, in domibus regum sunt.* Quod quidem huiusmodi est: A seipso mutabilem atque inconstantem non fuisse Ioannem, totius Iudææ ad ipsum effusio demonstrauit. Nec tamen illud poterit quispiam dicere, stabilem quidem illum prius fuisse, sed emollitum vitæ deliciis, mobilitatis macula deturpari. Nam hominum alij natura procliues ad aliquid sunt, alij vitæ institutione ac casu procliues fiunt: quemadmodum iracundi multi sunt natura, nonnulli longa ægrotatione ad huiusmodi vitium lapsi fuerunt. Et rursus alij leues natura & inconstantes, alij deliciis effœminati, enerues & instabiles facti sunt. Sed Ioannes nec natura instabilis est: non enim quasi ad videndum arundinem in Iordanem ad ipsum Iudæa fuit effusa. Nec deliciis corruptus robur animi sui perdidit: probat hoc amictus suus, probat eremus, probant carceres. Nam si deliciis ille caperetur, non eremum, non carceres, sed regias domos habitasset: poterat enim profectò, si tantummodo silere voluisset, magnis ab Herode affici honoribus. Nam si vinctum mirum in modum Herodes verebatur, multò magis tacentem coluisset. Quare qui gestis suis tantam constantiam ostẽdit, quomodo poterit in suspicionem incidere leuitatis? Ita partim à loco, partim à vestimẽtis, partim à concursu populi, Ioannis moribus laudatis, maius quid adduxit, dicens: *Sed quid existis uidere? prophetam? utique dico uobis, & plus quàm prophetam. Hic enim est de quo scribitur: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit uiam tuam coram te.* Primùm Iudæorum de Ioanne adduxit existimationem, quod quidem testimonium, quoniam ab inimicis ipsis ferebatur, maximas vires habebat. Deinde arduam viri vitam præ oculis posuit. Tertiò, sententiam suam protulit. Quartò, authoritate prophetica ora ipsorum obstruit: & ne dicere aut cogitare possent, magnum quidem illum prius virum fuisse, nunc autem mutatum, vestimentis atque carcere in oppositum induxit. Tandem cùm dixisset prophetis illum esse maiorem, quare maior sit ostendit. Cur igitur maior prophetis Ioannes? quoniam propinquior erat Christo venturo. Mittam enim, inquit, angelum meum ante faciem tuam: qui autem ante faciem est, is proximus est. Nam quemadmodum maiore dignitate hi sunt, qui proximè regibus deambulantibus ordinantur: sic & Ioannes in ipso aduentu constitutus, maiore gratia fulsit. Nec tamen testimonium prophetæ ad ostendendam excellentiam ipsius sufficit, sed sententiam quoque suam attulit: *Amen dico uobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista.* id est, non peperit mulier Ioanne vnquam maiorem. Quæ sententia, quanuis per seipsam sufficiat, tamen si velis à rebus ipsis veritatem inspicere, veniat in mentem tibi mensa illius, educatióque & mentis altitudo: ita enim in terris quasi in cœlo versabatur. Naturæ nanque omni necessitate superata, mirabile quoddam peregit iter. Semper in hymnis, semper in orationibus fuit. Nulli hominum antequam ad baptizandum accederet, deo autem soli sua semper offerebat colloquia: neminem vidit vnquam conseruorum, nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, non lecto susceptus, non tecto, non foro, non alia re humana vsus erat: tamen mitis simul & acer, quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudæos atque ad regem libera, facilè perdisces. Ita dicebat, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Verùm ne his Ioannis laudibus ab aliis quæ audiebant priora exciderent, ac Christo Ioannem præponerent, perpende qua ratione ipsos detinet. Nam quemadmodum vnde firmabantur discipuli, inde multitudo conturbatur viliorem Ioannem suspicando: sic vnde multitudo ad meliora reducta est, inde maior pestis sequi cæteris potuisset, maiorem propter hæc dicta de Ioanne, quàm de Christo existimationem facientibus: id ergo apertè corrigit, dicens: *Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo.* Minor quippe ætate, minor multorum opinione. Edacem enim Christum appellabant, & vini potatorem: & nonne hic est fabri filius? & vbique ipsum minoris faciebant. Quid igitur, inquies? Comparatus Ioanni maior erat? minimè. Nec enim ipse Ioannes cùm de Christo dicat, Quia fortior me est, comparando se illi dicit: nec Paul⁹ cùm de Mose scribat: Ampliori gloria hic, quàm Moses dignus est, comparando id scribit: ipse etiam Christus cùm dicat: Ecce plus Salomone hic, nõ comparat se Salomoni. Quod si quis per comparationem id dictum contendat, dicemus accomodatè hoc factum, propter audientes: qui & semper ante procliuiores ad Ioannẽ erant, & tunc partim propter carceres, partim propter fiduciam, qua liberè regibus loquebatur, clariorem existimabant, satisq; erat, si ita dictum etiam per comparationem accepissent. Cõsueuit profectò etiam vetus scriptura per comparationem introducens, ea quæ inter se comparari non possent, ab erroribus homines liberare: vt quãdo dicit, Nõ est similis tibi in diis domine: & rursus, Non est deus, sicut deus noster. Dicunt autem aliqui de Apostolis id dictum fuisse, aliqui de angelis. Nam qui à veritate semel aberrauerũt, ad multas variasq; fraudes deducuntur. Et quænam cõsequentia rerum seruari poterit, si aut de Apostolis, aut de angelis dictum accipiamus? Præterea quid prohibet nominatim discipulos dicere? Nã seipso minorem nominatim non dicit propter suspicionem hominum, & ne multùm arrogare sibi videretur: quod in aliis quoque locis factitat. Quid autem est quod dicit, in regno cœlorum? In spiritalibus scilicet, omnibúsque cœlestibus. Verùm etiam cùm dixerit, in natis mulierum, distinguebat disseparabátque se ab hac comparatione. Nam si ex muliere natus est, sed non sicut Ioannes, nec omnino naturæ hominum lege, sed inaudito quodam atque mirabili partu. *A diebus autem Ioannis baptistæ, ait, usque nunc regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud.* Et quãnam cõsequentiam, inquies, hoc habet ad ea quæ iam dicta sunt? Magnam certè, valdèque illis concinentem. Hinc enim audiẽtes impellit iam ad fidem, ac ea quę pridem dixit Ioannes, vehementius comprobat. Nam si vsque ad Ioannem omnia completa sunt, ego ille sum qui venturus sum. *Omnes enim, inquit, prophetæ & lex usque ad Ioannem prophetarunt.* Non enim cessassent prophetæ, nisi ego venissem. Quare nemo expectandus vlterius vobis est, cùm inde apertè pateat, quia ego sum: quoniam prophetæ iam cessarunt, & quoniam multi quotidie fidem rapiunt. Sic enim iam manifesta, atque illustris est, vt ad ipsam multi cursũ cõtendant. Et quis vnquam

quam rapuit? obiicies. Omnes scilicet, qui magno studio properantes Christo adhæserunt. Aliud deinde signum ponit, dicens, *Si uultis recipere, ipse est Helias qui uenturus est.* Mittam enim, ait, vobis Heliam Thesbiten, qui cõuertat corda patrum ad filios. Hic est (ait) Helias, si attẽdere diligenter volueritis. Mittam enim, ait, angelum meum ante faciem tuam. Rectè autem apposuit, si vultis recipere: non veni cogere aliquem, vt gratam ab omnibus petere mentem videretur. Significauit autẽ Ioannem Heliam esse, & Heliam Ioannem: vtrique enim vnam administrationem susceperunt, & præcursores ambo constituti sunt. Quapropter nõ dixit, hic est profectò Helias: sed si vultis suscipere, hic est: si mente videlicet attenta vtriusq; gesta, & animo facili, non contentioso considerare volueritis. Nec finem hic fecit: sed vt ostendat quanta solertia opus sit cùm dixisset, Helias qui venturus est, confestim adiecit: *Qui habet aures audiendi, audiat.* Multa vero huiusmodi, vt ad interrogandum eos incenderet, ænigmata proferebat. Qui si non excitabantur, sed quasi dormitãtes negligebant, multò grauiores certè fuissẽt, si apertè planeq; omnia dixisset. Nemo enim obiicere audebit, ita difficilem Iesum fuisse, vt interrogandi fiduciam difficultate illius amitterent. Nam qui de paruis rebus per tentationem interrogabant, quiue subdolè quærere, quãuis sæpius refutati fuerint, nunquam cessauerunt: quomodo non quæsissent de necessariis, si discendi cupiditate incensi fuissent? Et qui de legalibus quærebant, & quodnam esset mandatũ primum nulla opportunitate inducti scisitabantur: quomodo dictorum suorum de quibus rationem reddere, si dubia erant, tenebatur, sensum non inuestigaret, præsertim cùm ipse ad hoc incitare videretur? Nam cũ dixerit, violenti rapiunt illud: &, qui habet aures ad audiẽdum, audiat: ad interrogandum eos impellebat. *Cui autem assimilabo generationem hanc? Similis est pueris sedentibus in foro, & dicentibus: Tibia cecinimus uobis, & non saltastis: lamentati sumus, & non planxistis.* Hæc rursus, quanuis suspẽdi, separariq; à superioribus videantur, valde tamẽ illis coniuncta sunt, & ad illum locum pertinent, quo sibiipsi consona Ioannem facere, & non contraria, vt illi æstimarunt, ostendebat. Probat igitur nihil spectare ad salutem ipsorum, quod iam diligenter adhibitum nõ sit, & in medium illud quasi adducit propheticum: Quid oportebat facere huic vineæ, & non feci? Cui autẽ similem existimabo hanc generationem? similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes cum æqualibus dicũt: Cecinimus vobis, & non saltastis: lamẽtati sumus, & nõ planxistis. *Venit enim Ioannes neq; manducans, neq; bibens, & dicunt, dæmoniũ habet: uenit filius hominis manducans, atq; bibens, & dicunt: ecce homo uorax, & uini potator, publicanorum amicus & peccatorum.* Huiusmodi autem est quod dicitur, Oppositis quibusdam itineribus ego & Ioannes ad vos venimus, idemq; fecimus, quod venatores solẽt facere, qui quando fugacissima captuq; difficillima insectantur animalia, non vna via, sed diuersis, & nõ diuersis solùm, sed per contraria plerunq; aggrediuntur, vt si alterum effugerint, in alterum incidãt. Nam quoniam vniuersum penè genus hominum maximè ieiunantes solet admirari, & duriciem viuendi nimium approbare: idcirco statim à teneris vnguiculis dispensatione diuina duriter vixit Ioannes, ad hoc vt ad credẽdum verbis suis populi ducerentur. Sed cuiusnam rei gratia, inquies, hoc ipse iter viuendi ingressus non est? Immo vero hãc quoq; viam ipse confecit, cùm quadraginta diebus ieiunauerit, & circumierit ita docens, vt non haberet vbi caput declinaret. Sed tamen etiam aliter ad ipsum præparauit, vt facilius omnes lucrifaceret. Multò enim maius erat testimonium eius, qui durissima disciplina viuendi fuerat vsus, approbari, quàm ipsum ieiunare, atq; duriter viuere. Præterea præter vitę sanctimoniam nihil aliud magni Ioannes ostẽdit. Nullum enim, ait, signum Ioannes fecit: Christus vero signorum, atq; miraculorum testimonio claruit. Illam autem aliã viuendi viam Ioanni omnino postea dimisit: ipse vero publicanorum atq; peccatorum mensas elegit, vt publicanos & peccatores saluaret. Interrogabimus ergo Iudæos si ieiunium admirantur, atq; collaudant: cur Ioanni ieiunanti non crediderunt, cuius verba ad Iesum apertissimè illos reducebant? Quòd si grauis quædam res, atq; tristis ieiunium sibi videtur: cur Iesum comedẽtem atq; bibentem repulerunt? vtraq; enim via siue Ioannem, siue Iesum recepissent, salutem consequebãtur. Illi autem quasi crudelis quædam bestia contumeliis vtrunq; lacerarunt. Præterea nemo non insanus contraria simul vituperare, ac laudare studet. Quod autem dico huiusmodi est: qui remissos, lætosq; homines laudant, hi seueros atq; tristes ferre non possunt: & qui seueros laudant, hi lætos repudiant. Nõ enim possumus vtrosq; simul iudicio nostro approbare. Propterea etiam ipse ait: Tibia cecinimus vobis, & non saltastis, id est, remissiore viuendi disciplina volui vos attrahere, & noluistis: lamentati sumus, & non planxistis: id est, noluistis attentam Ioanni mentem adhibere, qui durissima disciplina viuendi ad vos venit. Non enim ad aliud Ioannes, ad aliud ego vos induco. Quippe vnum est vtriusq; consilium, etiam si viuendi studia contraria videantur. Quapropter ea quæ ab vtrisq; facta sunt, communia sunt. Non enim à discrepantia, sed à summa concordia cõtrarias vias elegimus, quæ tamẽ ad vnum exitum omnino perducunt: qua igitur excusatione vti poteritis? *Et iustificata est, inquit, sapientia à filiis suis.* Id est nulla vos potui attrahere via, quare iure me iã incusare nunquã poteritis: quod de patre pariter dixit propheta, Vt iustificeris in sermonibus tuis. Deus enim, quanuis sciat nihil boni vos facturos, cura tamen ac prouidentia summa erga vos vtitur: ita vt etiam his qui impudẽtissimi sunt, nec vmbram quidem dubiæ atq; ingratæ excusationis relinquat. Si vero exempla, quibus vtitur, tenuia quidem tibi videntur, ac composito orationis contexta, nõ moueaberis. Ad fragilitatem enim audientiũ sermo semper accommodandus est. Sic Ezechiel multis similitudinibus quæ Iudæis conueniebant vtitur: quanuis non ignoraret, à diuina maiestate alienos fuisse. Id enim maximè dignum atq; gratum deo est, quod imbecillitati humanæ accommodatum, ad salutem nostram pertinet. Tu vero aduerte quemadmodum repugnantibus Iudæi seipsos implicabant. Nanq; de Ioanne ieiunante dixerũt, quod dæmonium haberet. Iidem ipsi rursus hoc ipsum de Christo contrario quodam modo viuente affirmarunt. Sic sibiipsis semper repugnantes, nunquã constanter idem senserunt. Lucas autem ad ea quæ dicta sunt, aliud etiã addit, quo multò magis Iudæi accusandi esse videntur: dicit enim: Quoniam publicani iustificarunt deum suscipientes baptisma Ioannis. Tunc incepit exprobrare ciuitatibus, cùm iustificatam esse sapientiam à filiis suis plenè ostendisset. Nam quæ docendo persuadere non potuit, quæ signis atq; miraculis nõ effecit, vt duriciem cordis deponerent, ad exprobrãdum iam accedit, quod multo maius mihi videtur, quàm si formidinem atque timorem incuteret. *Tunc igitur*, ait, *Iesus cœpit ex-*

Matt.6.c
Mala.3.a
Infrà.c Matt.15.§
Matth.3.c
& Matt.1.a Hebr.3.d Matt.12.d.& Lucæ.11.d
Psal.81.b Exo.8.d
Malac.4.b
Malac.3.a
Esaiæ.5.a
Lucæ.9.g
Ioan.10.g Ibidem. 11.f
Psal.50.a
Ezech.4.a &.16.c
Lucæ.7.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cœpit exprobrare ciuitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ uirtutes eius, quia non egissent pœnitentiam. Væ tibi Chorazin, uæ tibi Bethsaida. Et vt videas non natura illos tales fuisse, nomen illius vrbis posuit, vnde quinq; emicuerũt apostoli. Nam Philippus, & duo illa paria quæ apostolatus vorticem tenuerunt, inde fuisse dicuntur. *Quoniam si in Tyro, atq; Sidone factæ essent, ait, uirtutes, quæ in uobis factæ sunt, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. Veruntamen dico uobis: Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicij, quàm uobis. Et tu Capernaum quæ usq; ad cœlum exaltata es, usq; in infernum descendes: quia si in Sodomis factæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in te, mansissent utiq; usq; in hanc diem: ueruntamẽ dico uobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicii, quàm tibi.* Non simpliciter neq; ociosè Sodomorũ fecit mẽtionem, sed vt ostendat quàm maxima sit prauitas eorũ qui nõ solùm præsentes, verumetiam præteritos omnes vitiis superasse videntur. Sic etiam alibi modò ad Niniuitas, modò ad reginam Austri conferens, ipsos condemnat. Verùm eorum ibi qui rectè, hic eorum exemplo qui perperam fecerunt, quod modo grauius est, eos accusat. Hanc condemnandi legem ac rationem Ezechiel quoq; non ignorauit. Dicit enim ad Hierusalem: H
Ezech.16.f Iustificasti sorores tuas in omnibus peccatis tuis. Ita vbique veteri testamẽto doctrina sua consimilis est: nec tamen orationem adhuc vsq; solùm produxit, sed maiorem incutit metum dicendo, grauiora incredulos Iudęos, quàm Tyrios atq; Sodomitas expectare supplicia: ita ipsos partim quoniã vt miseros luget, partim quoniam terret, allicere studet. Hæc nos cùm audiamus, nõ incredulis solùm grauiores pœnas imminere, quàm Sodomitis, sed nobis quoq; ipsis, credamus. Nam cùm venientes ad nos aduenas atq; peregrinos pulueremexcutere iusserit, eadem supplicia, nisi susceperimus, minatur: nec id iniuria. Nam Sodomitæ quanuis iniquissimè vixerint, sed tamen ante legem & gratiam peccarũt: nos autem post legis & gratiæ tam diligentem curam, qua venia digni erimus, aduenas atq; peregrinos, odio tam magno persequentes, & ianuas nostras, immo vero multò magis aures pauperibus claudentes? quid dico pauperibus, cùm apostolis ipsis id faciamus? Nam quando publicè legitur Paulus, & tu non animaduertis: quando Ioannes tonat, & tu non audis: inopem tu audies, qui apostolum non audis? Vt igitur pauperibus domus nostræ, I & apostolis aures pateãt, omnem sorditiem ab auribus animi expurgemus. Nam quemadmodum sordes & limus aures corporis obstruere solent: sic meretricij cantus, huius seculi fabulæ, debitorũ onus, creditorumq; ac fœnorum ratio, aures mentis solent obstruere, atq; immũdas facere: quasi enim stercus auribus vestris immittunt huiusmodi colloquia: & quod Barbarus ille minabatur dicens: Comedetis stercus vestrum: id nunc multi non verbo, sed re in vobis faciunt, immo vero etiam multò peius, ac fœdius. Nam fornicatorij cantus multò magis, quàm stercora sunt abominabiles. Quodq; ægrię ferendum est, non solum nullam audientes molestiam capitis, verumetiam ridetis, atq; lętamini. Cumq; vitare ista, abominariq; deberetis, susciptis ac laudatis. Desce de igitur tu quoq; in ludum similem, imitare quod laudas, habeas cum his qui huiusmodi commouent risum, societatem atq; commercium: sed si in illo ipso consortio coniungi nolles, cur tantum ei honorem tribuis? Et leges quidem gentilium infames eos esse volunt: tu vero quasi ad legatos, aut duces militiæ cum vniuersa ciuitate omnibus conuocatis effunderis, vt vnà cum omnibus stercus in aures tuas immittas: & qui seruum cædis, si coram te turpe quicquam protulit, qui filio id nõ K
permittis, qui domi tuæ quasi turpitudinem quandã ista fieri nõ pateris, cùm verberones quidam, & seruiles abiectiq; homines, vt hæc audias, vocent, non modò molestè non fers, sed lætaris etiam, atque laudas, & gratias agis. Et quid hac amentia maius vnquam poterit inueniri? Sed ego turpia hæc, & incentiua voluptatum nec dixi, nec cecini vnquam, dicis. Et quænam vtilitas est, si cùm non dicas, libenter audis? imò vero vnde idipsum planum facies quod non dicas? cùm libenter hæc cum risu audias, & ad percipiendum magno cursu contendas? dic mihi oro, cùm blasphemantes audis, gaudes atque exultas, aut potius perhorrescis, aures obstruis? non dubito quoniam perhorrescas. Quamobrẽ? quia videlicet nunquam tu blasphemare soleas: pariter ergo in turpiloquio etiam facito, si persuadere nobis omnino vis, non libenter turpissima te verba proferre: tunc tibi credimus, cùm nec audire quidem perspeximus. Nã quomodo virtutem colis, qui hæc audiendo corrumperis? quomodo castimonię arduos poteris perferre labores, qui risu defluis, & cantu meretricio caperis? Nam si vix quæ longè ab huiuscemodi cantibus remota est anima, L
castimoniæ honestatem amplectitur, quomodo continẽter viuere poterit, qui in his viuit? An ignoratis procliuiores nos esse ad vitia? Cùm igitur etiam arte & studio ad ea curramus, quomodo fornacem æterni Philip.3.&
ignis fugiemus? Non audistis Paulum dicentem: Gaudete in domino? In domino dixit, nõ in diabolo. Quãdo igitur audire Paulum poteris? quãdo peccasse te senties, cùm semper ridiculis istis atq; spectaculis quasi ebrius efficiaris? Quòd enim huc modò peruenisti, non miror, immo vero & valde miror. Nam huc quasi simpliciter, ac ferè sine causa venisti: illuc vero omni studio, cursu, alacritate quotidie ruis: quod inde patet, quia fœtulentissimum limum, qui in animas vestras visu & auditu infusus fuit, inde à theatris domos vestras conducitis, immo vero in mentibus ipsis, atq; animis collocatis, ac sumitis: & ea quæ digna abominatione non sunt, auerteris, abominanda vero admiraris ac amas. Multi enim à sepeliendi officio redeuntes, balneũ confestim intrarunt: à theatris autem recedentes, nec gemuerunt, nec lachrymãm vllã effuderunt. At certè nullam immunditiam cadauer habet, peccatum autem ita M
maculat, vt nulli fontes, nulla flumina, sed lachrymæ solùm atq; confessio mundare queant. Sed nemo est qui peccati sordes quàm magnæ sint sentiat. Nam quoniam non timemus timenda, idcirco formidamus quæ nullã in se causam formidinis habẽt. Quis autẽ est ille theatralium hominum adeò magnus sonitus? quis tãtus tumultus? qui diabolici clamores? qui vestitus satanicus? Alius cùm adolescens sit crinem nutrit, & naturã aspectu, vestitu, incessu, cæterisq; huiusmodi effœminando, ad teneriusculæ imaginem puellæ deducere contendit: alius econtrà cùm sit senex, nouacula pilos pudorem omnem abrasus, cinctus assistens, ad dicendum ac faciẽdum omnia paratus est. Mulieres autẽ nudo atq; aperto capite populum absq; rubore alloquuntur, tantaq; præmeditatione impudentiam asciscunt, tantamq; lasciuiã in audientiũ atq; videntium animos infundunt, vt vno omnes animo radicitus modestiã è mentibus suis euellere, dedecore muliebrem naturam afficere, pernicioſa voluptate cupiditates suas implere conari videãtur. Cũcta enim simpliciter quæ ibi fiunt turpissima sunt, verba, vestitus, tonsura, incessus, voces, cantus, modulationes, oculorum euersiones, ac motus, tibiæ, fistulæ, & ipsa

A fabularum argumenta, omnia (inquã) turpi lasciuia plena sunt. Dic ergo, quando à tanta fornicationis immũda cupidine, quã tibi diabolus infudit, teipsum recipies, atq; resipisces? Non enim ignoramus quot tibi fornicationes peragantur, quot adulteriis matrimonia maculentur, quot viri muliebria patiantur, quot iuuenes effœminentur, cuncta iniquitatis summæ, cuncta prodigiorum, cuncta impudentiæ plena sunt. Quas ob res nõ cachinnis diffluere ridẽtes, sed lachrymis gemere ac dolere oportet. Quid igitur vis, inquies, an vt ludorũ omnium locum claudamus, & tibi obtemperantes omnia euertamus? Quid euertamus dixisti? Nõnne cuncta iam euersa sunt? Nam vnde credis nuptiarum insidiatores proficiscì? Nõne ab huiuscemodi scenis? Vnde illos qui domos ac thalamos aliorum effodiunt? Nõnne ab orchestra illa? An non hinc vxoribus viri molestissimi, & viris mulieres contemnẽdæ fiunt? itaq; is mihi videtur omnia euertere, qui theatra petit, qui tyrannicę cupiditatis viros nimis nutrit fauore. Minimè, inquies, mulieres à viris suis disseparare, puerorum pudicitiam rapere, domos euertere: hæc omnia eorum tyrãnorum sunt,
B qui arcem occuparunt, & ciuitatẽ vi premunt. Quæ vero nos facimus, legibus approbata sunt, & adulteriis nũquam hæc spectacula opportunitatem præbuere. Immo vero quis non adulter modò factus est? Nam si possem nomine omnes appellare, citò tibi ostenderem. Quot quasi captiuos scorta inde abduxerunt, quot aut ab vxoribus abstraxerunt, aut ad legitimum omnino thorum peruenire non dimiserunt? Quid igitur, inquis, an leges omnes euertemus, quibus hæc cõstituta sunt? immo vero his theatralibus ludis euersis, non leges sed iniquitatem euertetis, ac omnem ciuitatis pestem extinguetis. Hinc enim seditiones excitantur, hinc tumultus oriuntur. Qui enim his ludis aluntur, omnes vocem ventris causa collocant, qui dicere facere omnia promptissimi sunt, hi maximè solent rumoribus populos inflammare, & tumultum in ciuitates immittere. Odiosa enim iuuentus impudẽter educata, omni ferocissima bestia immanior est. Malefici autem nõnne à theatralibus ludis multi constituuntur? Nã vt vniuersum populum ad hæc possint inflammare, vt tripudiantes suas consequantur voluptates, vt modestas mulieres meretricibus cõmix-
C tas corrumpant, ad tantum maleficij genus peruenĩũt, vt nec ab ossibus quidem mortuorum abstineant. Quid dicam q̃ ad diabolicas has sodalitates innumeras multi consumunt pecunias? Quid de lasciuia? quid de aliis malis? Animaduertis te illum esse qui vniuersam vitã hominum euertis, cùm ad hæc cæteros horteris, nõ me qui huiuscemodi omnes ludos omittendos censeo. Diruemus igitur omnium loca ludorum? in quies. Vtinam iam diruta essent, quanuis, quantùm ad nos attinet, iam pridem desolata iacent. Nihil tamen facere horum vos iubeo, quippe cùm ædificiorum magnificentia permanere possit, & ludi & tripudia omnino cessare: quod maiori vobis laudi erit, quàm si cũcta funditus euerteretis. Sumite saltem exemplum vobis à Barbaris, qui omniũ huiusmodi spectaculorum turpitudine carent: quam rationem pro vobis afferetis, si, qui adscripti estis in cœlis, angelorum atq; archangelorum socij ac cohæredes, multò peiores hac ĩ re Barbaris ipsis inueniamini? præsertim cùm queas multa aliunde tibi solatia comparare. Nam cùm recreare animum volueris, poteris hortos petere, fluentes riuos conspicere, ingentes lacus cõsiderare, amœna cernere loca, cicadas audire canentes, in templis martyrũ conuersari: vnde præcipua tibi corporis suauitas tribuetur, ac ad animam tuã eximia per- D
ueniet vtilitas, vnde singularem capies voluptatẽ: quoniam nullus dolor, nulla mœstitia consequitur. Habes vxorem, non cares liberis, abundas amicis, quæ omnia ad dilectionem honestam & emolumenta nonnunquã solent præbere. Quid enim liberis suauius? quid vxore casta, moderatoq; marito dulcius? Barbari quidem ipsi cùm de theatralibus his ludis, & importuna delectatione fabularum audissent, dixisse ferũtur verba omnibus institutis philosophiæ dignissima. Prudenter enim Ro- »
manos dixerunt, quasi liberis atq; vxoribus careant, ta- »
les sibi excogitasse voluptates. Quibus verbis ostendebãt nihil vxore modesta, nihil liberis esse posse suauius. Sed ego, inquies, ostendam nihil multis huiusmodi ludos obfuisse: imò vero id maximè nocet, quòd frustra & incassum tempus cõsumis, & scandalum aliis offers. Nam & si tu quodã excelsi animi robore, nihil inde tibi mali contraxisti: attamen quoniam alios imbecilliores exemplo tui spectaculorũ studiosos fecisti, quomodo non ipse commisisti, qui causam committendi aliis præbuisti? Qui enim ibi corrumpuntur, tam viri quàm mulieres, omnes corruptionis crimina & causam in ca E
put tuum transferunt. Nam quemadmodum si non essent qui luderent, sic quoniam vterq; sunt causa peccatorum quæ cõmittuntur, ignem patiuntur. Quare quãuis animi tui modestia effecisti, vt nihil tibi inde offuerit, quod ego fieri posse non arbitror: quoniam tamen alij causa ludorum multa peccarunt, graues propter hoc pœnas lues, quãuis etiam multò modestior esses, si nullo modo eò pergeres. Non ergo inutiliter cõtendamus, nec vanas excusationes excogitemus, cũ vna nobis sufficiat excusatio, longè à fornace Babylonia fugere, procul ab Aegyptio scorto abesse, atq; si necesse sit, nudos à manibus eius elabi: sic enim ingentes voluptates capiemus, cùm stimulis cõscientiæ minimè pungamur. Sic & in hac vita moderatè viuemus, & futura bona consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xxxix.ex capite.xi.

In illo tempore respondens Iesus dixit: Confitebor tibi pater domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. F
Perpendis quot, quibusq; modis ad fidem ipsos inducit? Primùm præcipuis Ioannis laudibus: nam cùm eum magnum atq; mirabilem, & plus quàm prophetã ostenderet, ad præbendam illi fidem impellebat, qui apertissimè ipsum esse Christum attestabatur. Deinde, quia dixit regnum cœlorum vim patitur: hoc enim non hor- Sup:4.b
tantis magis ad fidem, quàm impellentis esse videtur. Tertiò, quoniam omnium prophetarum prædicationẽ adimpletam iam esse docebat, quo significabat seipsum esse, quem illi prædixerunt venturum. Quartò, quoniam omnia iam facta esse monstrauit, quæ ab ipso fieri oportebat, quod similitudine puerorum ante oculos posuit. Quinto, exprobrando ac miserando incredulos, & terrore ac minis reuocando. Sexto, quoniam gratias modò pro credentibus agit. Quòd enim hìc, confiteor dixit: idem valet quòd gratias ago. Gratias, inquit, tibi ago, quoniam à prudentibus & sapiẽtibus hæc celasti. An igitur perditione illorum gaudere ipsum dicemus, & quoniam illi hæc nõ didicere? Minimè. Sed hæc est via salutis optima, vt qui respuunt quæ dicuntur, & nolunt suscipere, nullo pacto cogantur: vt quoniam vocati non obtemperarunt, nec meliores hìc facti sunt, sed spreuerunt atq; contempserunt salutem, quoniam eiecti sunt,

Universidad de Deusto Biblioteca

Rom.6.c

Grespiscere cogantur: sic certè diligentiores etiam fient, qui crediderũt, quibus quoniam reuelata mysteria sunt, lætari atq; gaudere dignum est. Quoniam quod ab illis occulta sunt, non gaudere, sed lachrymarum fontes emittere dignissimum: quod profectò facit lachrymãs atq; commiserans ciuitates. Non ergo, quia sapiẽtes nõ cognouerunt, gaudet: sed quia paruuli perceperunt, lætatur. Ita & Paulus dicit: Gratias ago deo meo, quoniam fuistis serui peccati: obedistis autem ex corde in quam traditi estis formam doctrinæ. Non ergo itaque Paulus propterea gaudet, quia erant serui peccati: sed quia cum essent huiusmodi, veritatis cultores facti sunt. Prudentes autem hìc scribas & Pharisæos appellat: quibus verbis alacriores reddit discipulos, cum intelligant illa se piscatores esse consecutos, à quibus illi summi, vt videbãtur, viri exciderunt. Cũ autem, sapientes, dixerit: non illam veram laudabilem sapientiam intelligit, sed hãc quæ seculari doctrina præstatur: idcirco etiam non dixit, stultis reuelasti, sed paruulis: quasi non formatis adhuc, sed simplicibus. Ita ostendit non indignè illos, sed iure his rebus fuisse priuatos: ac per omnia nos docet flatum superbię omnino esse fugiendum, ac simplicitatem admirãdam. Quod Paulus amplioribus verbis scribit dicens: Si quis in vobis videtur in hoc seculo sapiẽs esse, is fiat stultus, vt sapiens efficiatur. Sic enim gratia dei monstratur. Cur vero gratias agit patri, cùm ipse illud fecerit? Sicut orat & intercedit pro nobis ad deum ex magna erga nos charitate, sic etiam & hoc ex charitatis feruore peragit: & simul ostendit non à seipso solum, verumetiam à patre illos excidisse. Vt enim suum est gratias agere, atq; gaudere quòd paruuli recepti sũt: sic patris est ne precibus flexus, sed sponte sua commotus id fecisse videatur. Sic enim, inquit, facta est acceptatio coram te: id est, sic tibi patri omniũ placuit. Sed cur tandem, inquies, occultata ab illis sunt? audi Paulum dicentem. Quoniam quærentes propriam iustitiã statuere, iustitiæ dei subiecti non fuerant. Perpende igitur qualiter affici discipuli debebant, cùm audirent, quia sapientes non nouerunt quæ ipsi cognouerunt: & cognouerunt paruuli permanentes, cognouerũt ipsius dei reuelatione. Lucas autem dicit, ea hora quando septuagin ta redierunt de dæmonibus nunciantes, tunc gaudentem ista dixisse, quæ tam diligentiores, quàm moderatiores ipsos faciebant. Erat enim moderante doctrina certè illis opus, ne magnum quid de se crederent, atque inflarentur, quoniam dæmonia eis obtemperarent. Reuelatio enim magnarum sibi rerum nõ studio, nec merito suo concessa fuit: quapropter scribæ ac Pharisæi qui se sua opera sapientes esse arbitrabãtur, elati tumore ceciderunt. Quare si arrogãtia illis offuit: formidate vos, inquit, vt paruulorum statum conseruetis, non ignorãtes id illud esse quod vobis hæc reuelari effecit, cuius cõtrarium illos hac reuelatione priuauit. non enim quando dicitur, occultasti hæc à sapientibus, rem totam deo attribuit: sed sicut cùm Paulus dicit, Quia tradidit eos in reprobum sensum, & excæcauit intelligentiam ipsorum: nõ operatum hæc deum fuisse asserit, sed illos qui causam præbuerunt: sic etiam hìc dictum est, reuelasti. Deinde quoniam prædixit, Confitebor tibi pater, quia occultasti ab illis, & reuelasti paruulis: ne putes hac reuelandi potestate ipsum esse priuatum, ac ideo gratias agere: *Omnia mihi tradita sunt à patre meo.* Adiecit hæc ad eos qui lętabantur, quoniam dæmones sibi parẽrent. Quid ita gaudetis frustra, inquit? mea omnia sunt mihi à patre meo tradita. Cùm autem audis, tradita: nihil humano more factum suspiceris, quæ dictio, ne duos ingenitos arbitrari quis possit, posita est. Filius autem dominus omnium nascitur, quod alibi multis in locis significat. Maius quiddam deinde adducit, vt mentem tuam ad sublimius erigat. *Et nemo nouit filium, nisi pater: neque patrem quis nouit, nisi filius.* Et videtur quidem id multis qui hæc altius non examinant, separatum atque alienum à superioribus esse: quod certè plurimùm illis conuenit, atq; cohæret. Nam quoniã dixit, Tradita sunt mihi omnia: quid miramini intulit, si omniũ ego sum dominus, qui & aliud quid multò maius possideo, patrem nouerim, quòd eiusdem cum eo subst antiæ sim? Id enim occultius significatur, solum se nouisse patrem dicit, id ipsum (inquam) significatur quando dicitur: Nullus cognoscit patrem, nisi filius. Tu autem diligenter perspice quando hæc dixit, quando videlicet, quanta esset potentia ipsius operibus cognouerunt, quando non solum ab ipso signa vidissent fieri, sed ipsi quoque in nomine ipsius miracula perpetrarunt: deinde quoniam & reuelasti ea paruulis dixit, ostendit etiam ipsum fecisse. Nemo enim, inquit, cognouit patrem, nisi filius, *Et cui uoluerit filius reuelare.* Non, inquit, cuicunque iuncti sit, nec cuicunque iussum sit, sed cuicunque velit reuelare. Quòd si patrem reuelat, & seipsum videlicet, quod tanquam manifestum, & tanquã consequens, reliquit, quod & alibi facit: vt quando dicit, Nemo potest venire ad patrem, nisi per me. Hinc etiam monstratur vnius esse voluntatis cum patre. Ita enim, inquit, procul absum, ne repugnare deo patri videar, aut illi aliquo modo reluctari, vt nemo ad ipsum aliter quàm per me possit accedere. Nam quoniam multi turbabantur, antitheũ appellantes: propterea tam signis, quàm doctrina hãc eorum opinionem destruit. Cũ autem dicit à nemine patrem, nisi à filio cognosci: non dicit ab omnibus deum ignorari, sed nõ cognosci ea cognitione ab alio qua ipse cognoscit: quod pariter de filio quoque dicendum est. Non enim de ignoto quodam deo, cuius nulla vnquam habita sit cognitio, hęc dicit, vt quod Marcio asserit: sed exquisitam, perfectamq; cognitionem hìc intelligit. Nãnos quidem nec filiũ perfectè cognoscimus, quod Paulus scribit dicẽs: Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum igitur per ea quæ dicta sunt, confirmasset ipsos, atque in desiderium sui attraxisset, omnipotẽtia ipsius aliqualiter monstrata, tunc ad se vocat, dicẽs:

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Non hic, aut ille, sed omnes qui curis, qui doloribus, qui peccatis laboratis, venite ad me, non vt pœnas luatis, verum vt dolores peccataq; vestra resoluantur: venite ad me, non quia glorificari me à vobis opus est mihi, sed quia salutem vestram maximè sitio. Ego, inquit, requiem vobis tribuam: non dixit saluos faciam, sed quod maius est, in omni quiete constituam. *Tollite iugum meum super uos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.* Nolite igitur onus pertimescere, suauitatis enim eximiæ plenum. Quomodo autem in superioribus dicebat angustam esse ianuã, & arduã tribulationibus viam? quando videlicet desidia, quando ignauia dissolutus es. Nam quando quæ dicta sunt perfeceris, leue tunc erit onus: quapropter magnitudine retributionis etiã nũc leue appellatur. Quomodo autem, inquies, quæ dicta sunt perficiam animo? Si humilitate syncera, si mansuetudine vera, si moderatione integra te communies. Humilitas quippe virtus est, & sublimioris philosophiæ mater est atque origo.

Propterea

Propterea etiã cùm nobis diuina traderet instituta, ab humilitate initium fecit. Et hoc in loco ab eo iterũ exorsus magnam pollicetur mercedem. Non enim aliis, inquit, solùm accommodus atque vtilis fueris, sed tibiipsi firmam stabilemq; requiem compræstabis. Inuenietis enim animabus vestris requiem, inquit. Sic antequam futura veniant, hìc quoque retribuit, & victoriæ præmium præbet, non solum (vt dictum est) verumetiã quia seipsum exemplum nobis posuit, vt acceptior doctrina hæc sua, & gratior esset. Quid enim dubitas, inquit, ne minor atque despectior propter humilitatẽ videaris? In me igitur respice, meaq; omnia hæc præcepta nõ ab alio, sed à memetipso discas: ita enim & luce clarius patebit tibi quàm maximum bonum humilitas sit. Considera quomodo his omnibus vt humilitatem pręcipuè colant, ipsis persuadet. Primo in his quæ ipse peregit. Discite (inquit) à me, quoniam mitis sum. Deinde magnitudine retributionis: Inuenietis enim requiem animabus vestris. Præterea his quæ ipse gratis affert: Ego enim, inquit, requiem vobis compræstabo. Ad hæc, quia facilem rem atque suauem esse approbauit. Suaue nanq; iugum est, inquit, & onus meum leue. Sic & Paulus persuadet, dicens: Quod enim momentaneum & leue tribulationis nostræ est, per superabundantiam æternæ põdus gloriæ operatur. Sed quomodo, inquies, leue hoc onus est, cùm dicatur: Nisi quis odio habuerit patrem ac matrem: &, nisi quis tollat crucem suã, & sequatur me, non est me dignus. &, nisi quis omnibus rebus suis renũciauerit, non potest meus esse discipulus: cùm iubeat ipsam quoque animam esse tradendam, quomodo (inquam) leue est? docet te Paulus, dicens: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, aut gladius? Et quoniam non sunt condignæ passiones presentis huius temporis ad reuelandam in nobis gloriam. Doceãt te illi qui à synagogis Iudæorum post mille flagella ac verba, summo gaudio affecti redibant, quia videlicet digni sunt inuenti qui pro Christi nomine vexarentur. Quòd si adhuc iugum ac onus audiendo formidas nimium, atque perhorrescis non naturæ rerum huiusmodi timorem, sed ignauię totum attribuas. Nam si accinctus & pręparatus eris, & nulla desidia effœminatus, cũcta tibi facilia, leuissimaq; videbuntur. Quapropter etiã Christus, vt quanta cura vigilãdum esset certiores nos redderet, non siluit onera, nec suauia tacuit: sed vtrunq; complexus, & iugum dixit, & suaue appellauit: onus apposuit, & leue adiecit: & ne aut tanquam laboriosa nimium fugeres, aut tanquam nimium facilia contemptu prosequereris. Quòd si post hæc omnia vehementer ardua, difficilisq; tibi virtus videtur, veniat in mentem tibi quantò difficilior vitiositas est: quod ipse occultius significat, cùm antequam de iugo suo aliquid dixerit: Venite ad me omnes, exclamauerit, qui laboratis & onerasti estis. Hinc enim ostendere voluit, quantum laborem, quantum grauamen intolerabile, peccatum hominibus afferat: idcirco non qui laboratis solummodo ait, sed etiam qui onerati estis: quod Psalmista significauit apertius, & naturam ipsius peccati descripsit, dicens: Sicut onus graue grauatæ sũt super me. Zacharias quoque similiter plumbi talentum esse ait. Id etiam rerum experientia facilè intelligimus. Nullo enim pondere grauius premitur anima, nihil tam vehementer mentis restringit oculos, nihil magis deiicit atque prosternit, quàm malè actæ vitæ, ac peccatorum conscientia & recordatio. nihil econtra sublimiorem atque altiorẽ mentem hominis reddit, sicut iustitiæ atque virtutis possessio. Quid enim intolerabilius esse videtur, quàm nihil penitus possidere? Quid difficilius, quàm si vapules, non solùm vices reddere, verumetiam alteram vertere maxillam? Quid grauius, quàm mortem violentia obire? Sed tamen hæc omnia, si rectè perpetiamur, leuia & facilia, & honestæ voluptatis efficacia cõstituuntur. Sed nulla turbatione moueamini: Inquirere nanque singula diligẽter, ac exactè tractare animus est, & si ita vultis quod primùm dictum est, quòdque multis difficilimum esse videtur, iam perscrutemur. Vtrum igitur graue atque molestum est, vnius habere ventris curam, an de mille solicitum esse? vnico vestimẽto indui, nec plura desiderare, an plura & preciosa possidentem, die ac noctu cruciari de conseruatione ipsorum, atq; custodia metuentem, & sola memoria dolentem, ne fortè tineis corrodantur, ne seruus furto auferat? veruntamen quãtumcunq; dixero, nunquam tantum oratione assequar, quãto vos periculo rerum cognoscitis. Quare optarem aliquem eorum qui ad summum philosophiæ apicem peruenerunt nobis adesse, vt facilè aspiceres, quanta res ista voluptate potiatur: propterea nemo eorum vnquã qui paupertatem amplectuntur, diuitias optat. Sed ne diuites quidem, inquies, paupertatem eligeret, vt à multarum rerum curis persoluerentur. Et quid istud est? Mentis enim ipsorum ac ægroti animi, non iucunditatis rerum hoc signum est. Nec alios huius rei testes citare volumus, quàm vosipsos, qui quotidie curis pressi, acerbam hanc vitam vobis putatis: non autem illi sic, sed gaudentes semper, sed exultantes semper, non minus paupertate, quàm reges diademate gloriantur. Maxillam autem vertere multò facilius vapulanti, quàm repercutere, si attenditis. Hinc enim bella & dissidia originem trahunt, inde bellorum omnium atq; inimicitiarum causæ soluuntur. Et altero quidem modo maiorem flammam suscitasti, altero autem vtriusq; incendium extinxisti. Quod vero nullo incendio laborare suauius est, quàm igne peruri, nullus vnquam si de corporibus dicitur, dubitabit. Quantò autem animus corpori præstat, tantò & incendium eius periculosius est, & suauitas certè iucundior. Pręterea quid leuius atq; facilius, in luctamine concertare, aut corona donari: currere in stadium, vel brauium iam obtinuisse: fluctibus agitari, aut in portu deuehi? quare mori etiam melius, quàm viuere censeo. A procellis enim atq; periculis per mortem liberamur, vita vero & laborum cumulos exaggerat, & plurimorum peccatorum reos facit, & insidiis quotidie implicat, quibus efficitur vt mori melius, quàm viuere mihi videatur. Quòd si mihi non credis, ab his audias, qui vultus martyrum in tempore certaminis conspexerunt. Quando flagellis cæsi, vncis ferreis laniati, in sartagine immissi lætabantur, gaudebãt, & ceu in rosario cõstituti gestiebãt. Quare Paulus quoque hinc abiturus, & violenta morte obiturus, Gaudeo, inquit, & congaudeo vobis omnibus, & vos pariter gaudete, & mihi congaudete. Vides quanto conatu vniuersum orbem terrarum ad cognitionem gaudij conuocat? ita in magnam beatitudinẽ hinc abire putabat, ita mortem illam terribilem atque violentam desiderandam existimabat. Verùm quòd suaue leueq; sit virtutis iugum, multis aliis etiam posset comprobari: sed nos ad vltimum iam veniamus, & molesta onera peccati consideremus, ac ex omnibus maximè auaritiam in medium educamus, qua turpissima multi peccata dolosè cauponantur recauponanturq;. Quid igitur molestius

hac re

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ghac re vnquam inuenitur quot dolores, quæ magnę curæ, quot rerum offensiones, quanta pericula, insidiæ, pugnæ, huiusmodi homines quotidie aggrediũtur? quæ turbationes, qui tumultus eos exagitant? Nam quemadmodum sine fluctibus mare nunquam conspicitur, sic animos eorum absque solicitudine, terrore, turbatione nũquam reperies: sed antequam priora componant, alia inuaserũt: & ad hæc rursus alia atq; alia subingressa, ingentem cumulum montium instar erexerunt. Sed iracundi animũ atq; contumelioſi fortè velles videre, quo quidem cruciatu quid peius? quid intestinis vlceribus asperius? quid fornace qua vruntur quotidie & flamma qua semper incenduntur, ardẽtius? At vero vita eorum qui corporum formas admirantur, & pulchritudine aliorum tabescunt, quid miserius? quid hac deiectione animi formidolosius? quia vitam gementes atq; tremẽtes isti mihi viuere videntur. Quid porrò turbulentius superbia & ceruicibus? aut quid tumore hoc animi furiosius? Discite, inquit, à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Omniũ enim bonorum fons atq; origo innocentia est. Non ergo pertimescas onꝰ, nec ab eo iugo resilias, quo te Christus ab omnibus istis vẽdicat: sed omni alacritate animi iugum hoc subeas, & tunc quàm suaue sit, facilè cognosces. Nec enim teret ceruicem tuam, sed ornatus gratia imponitur: & vt discas ordine ad regiam viam procedere, & præcipitia vtrinq; vitare, ac facilè per angustam viam lætus incedere. Quoniam ergo tot tantáque bona hoc iugum præbet, quoniam tanta securitate vallatum est, quoniam tanto gaudio replet: omni cura, studio, operáque ipsum trahamus, vt & hic requiẽ animarũ inueniamus, & futura beatitudine potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. xl. ex capite. xij.

IN *illo tempore: Abiit Iesus sabbato per sata: discipuli autem eius esurientes, cœperunt euellere spicas & manducare.* Lucas vero in sabbato secundo, primo. Quid igitur est, in sabbato secũdo, primo? Quãdo festum duplex erat, tam sabbati domini, quàm solẽnitatis alterius succedẽtis. Sabbatum enim quietem atque ocium appellabant: cur nam per ea loca illos ducebat, cùm sciret omnia, nisi soluere quietem sabbati vellet? Et volebat quidem, sed non absq; causa soluere: quapropter nunquam nisi data occasione soluit, vt & legi satisfaciat, & obtrectatores non offendat. Est autem quando principaliter, etiam nulla re cogente sabbatum soluit: vt cùm luto cæci oculos perunxit: & cùm dicit, Pater meus vsque modo operatur, & ego operor: quæ omnia sic gerit, tum vt patrem glorificent suum: tum vt imbecillitati consulat Iudæorum: quod etiam hic factum videamus, cùm esurientium naturalis necessitas ad excusationem adhibeatur. In his autem quæ peccata omnino sunt, nulla certè vnquam excusatio inueniri potest. Nam neque homicida, si homicidium se fecisse dicet: neque adulter, si cupiditatem commisisse asseuerabit, nunquam satisfaciet: nec alia vlla excogitari causa poterit, quin hæc quæ peccata sunt, non esse peccata videantur: hic autem cùm famis necessitatem ad satisfactionẽ attulerit, ab omni crimine illos vindicauit. Tu vero abstinẽtiam discipulorum mecum admirare: admirare, inquam, quomodo nullam corporis curam, nullum studium habeant: sed sine præmeditatione aliqua ac præparatione mensam sibi sic constituunt, vt continua ferè cogantur inedia premi, neque tamen à Christo abscedant: nam nisi malo inediæ nimium vexarentur, nunquam certè illud in sabbato fecissent. Quid igitur Pharisæi? cùm vidissent, ait, dixerunt ei: *Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet facere in sabbatis.* Non vehementer quidem hoc in loco, quanuis consequentia rerum id petere videatur, incensi sunt, sed simpliciter atque oratione quieta criminantur. Quando autem siccam, detentamq; manum curauit, atque restituit: tanta tunc exarserunt immanitate, vt etiam de interimendo ipso consilia agitarent. Cùm enim nil magnum atque sublime fit, quietiores sunt: cùm autem sanitatem hominibus solo verbo præstari conspiciunt, quasi feroces bestiæ perturbati, vehementius in illum insiliũt. Sic inuidiæ veneno suffecti, salutem hominum persequuntur. Quomodo autem discipulos excusat Christus? *Non legistis,* ait, *quid fecit Dauid in templo quando esuriuit & ipse, & qui erant cum eo, qualiter intrauit in domum dei, & panes propositionis comedit, quos non licebat ei comedere, neque his qui cum ipso erant, nisi solis sacerdotibus?* Ita quando pro discipulis causam dicit, propheta aliquem: quando autem pro semetipso, patrem in medium solet adducere. Et animaduerte quàm acriter: non legistis, inquit, quid Dauid fecit? Magna enim erat de propheta illo hominum existimatio atque opinio, & ita singularis, vt Petrus etiam postea cùm ad Iudæos faceret verba, sic dixerit: Licet ad vos liberè de patriarcha Dauid dicere, quoniã & obiit, & sepultus est. Cur autem cùm Dauid mentionem faciat, neque hìc, neq; alibi adiecta dignitate vnquam nominauit? ideo forsan, quoniam secundum seriem generis ab illo trahebat originem. Si Pharisæi autem indulgere atque veniam opportunè scirent concedere, inediæ causam pro integra satisfactione solam potuisset adducere: verùm quoniam iniqui atque inhumani sunt, historiæ quoque recitatione comprimũtur. Marcus autem sub Eleazaro sacerdote illud factum fuisse asserit: neque dissona hinc dicit, sed primò diuersis nominibus illum appellatum fuisse ostendit: deinde cùm ab eo datos fuisse panes Dauid, atque suis asseueret, magnos defensioni campos asserit. Siquidem etiam sacerdos ipse id fieri permisit, neq; permisit solùm, verumetiam diligentius administrauit. Nec modò mihi illud opponas, quia Dauid propheta erat. Nam nõ prophetis quidem id licebat, sed soli sacerdoti hic honor conferebatur: vnde & adiecit, Nisi solis sacerdotibus. Quãuis enim propheta non erat sacerdos, & ille quidẽ tantũmodo, non autem & qui secũ erant, quibus pariter de propositionũ panibus concessum fuit, prophetæ fuerunt. Quid igitur? æqualẽsne Dauid prophetæ isti sunt, quispiã obiiciet? Cur dignitatem quæris, vbi legis transgressio fieri videtur? Quid si naturalis necessitas vrget? hac ratione maximè crimen criminatum est, præsertim cùm qui maior fuerat, similiter fecerit. Sed quid ad propositum inquies? Non diem sabbati Dauid contempsit. Maius certè quid dicis, quo præcipuè sapiẽtia Christi demõstratur, qui die sabbati prętermisso aliud quoddam exemplum protulit, ipso sabbato maius. Non est profectò æquale diei solennitatem non obseruare, & sacram illam mensam, ad quam tibi accedere nephas sit, manibus cõtrectare. Sabbatum quippe sæpe solutum fuerat, immo vero & in circuncisione, & in aliis cõpluribus semper soluitur. Et in Hiericho autem hoc ipsum esse factum licet conspicere: quare à pluribus victoria præstatur. Quomodo igitur hac de re Dauid non criminatus est: præsertim cùm maior hinc culpa cædis sacerdotum, atque interitus exordium sumpserit? quam rem ideo

A rem ideo nõ posuit, quoniam ea sibi sola sufficiunt, quæ ad propositum spectant: sed aliter quoq; respondere voluit. Nam cùm arrogantiam, elationemq; ipsorum, Dauid dignitate atq; authoritate compresserit, tunc maiorem subiungit ambiguitatis illarum solutionem. Et quę nam hæc est? *Nescitis,* inquit, *quoniam in templo sacerdotes sabbatũ uiolant, & sine crimine sunt?* In superioribus quippe necessitatis causa, hìc autem nulla ex causa satisfactio affertur: itaq; primum confessione, deinde per negationem respondit: & quod vehementius est, vltimum vt oportuit collocauit, quanuis etiam prius sua rectè considerantibus satisfeciſſet. Noli enim mihi obiicere non esse idoneam excusationem, cùm alium idem impunè fecisse in medium adducimus. Nam quando qui fecit, nullius criminis accusatur, tunc quod factum est, quasi lege lata comprobari videtur. Non tamen illo solo cõtentus fuit, sed vehemẽtius etiam ac maius attulit, cùm apertè neget culpam esse quicquam in sabbatis operari, quod clarè ac indubitatè victorię proprium est. Sic à seipso sabbatum iam solutum ostendit, nec esse nefas id facere, dupliciter, partim à loco, partim ab ipso sabbati
B die, comprobat: immo vero tripliciter, quoniam & duplicatum opus attulit, & aliud de sacerdotibus subiungit, quod mirabilius ac maius est, absque culpa ipsos etiã tunc fuisse asseruit. Perpendis quot argumenta induxit? locum, quia in templo: personam, quia sacerdotis: tempus, quia in sabbato: rem ipsam, quia sacerdotes ipsi cõtaminant: nec dixit, quia sabbatum soluunt, sed contaminant. Et cùm illi qui maius faciũt, quia contaminãt, non modò pœnas non luant, verumetiam culpa careant: qui inculpabiles sunt, non debebant qui similiter soluunt accusari. Quod certè nullo modo illi priori simile putare debemus: nam illud semel duntaxat propter necessitatem, nec à sacerdote factum, veniam nõ iniuria consecutum est: hoc autem omni sabbato & in templo, & secundum legem sacerdotes factitant. Quapropter etiam non concessionis atque venię iure, sed authoritate legis longè ab omni culpa, inquit, remoti sunt. Nec enim criminando hæc dixi, ait, neque vt venia dignos ostendam: sed vt iustitiæ dignitate defendam. Ita illorum quidem causam dicere videtur, & discipulos innocentes esse ostendit. Nam quãdo de illis dicit, quòd in-
C culpabiles sunt: relinquitur quòd isti multo magis inculpabiles sint. At non fuisse hos sacerdotes, fortè obiicies: ego autem non verebor respondere multò maiores sacerdotibus illos fuisse, præsertim cùm ipse dominus tẽpli, ipsa veritas secum affuerit: quapropter etiã dicebat,

Dico autem uobis, quia templo maior est is. Quam rem ita magnam, atq; mirabilem illi audientes, nihil dixerunt, forsan quia non de salute hominis agebatur, cui tamen quia molesta videri poterat, citò medetur ad veniam, cum quadam acrimonia traducens orationem: Oſeæ.6.c dicit enim, *si autem sciretis, quid est, misericordiam uolo & non sacrificium, nunquam condẽnassetis innocentes.* Animaduertis quomodo veniæ innititur, & quomodo rursus præstantiores ostendit, quàm qui ad veniã debeant confugere? non enim condemnassetis, inquit, inculpabiles. Et prius quidem à sacerdotum facto idem inferebat, quòd inculpabiles essent: hoc autem à seipso, immo vero etiam hoc à scriptura concludit, propheticum etiam dictum recitauit. Demum post hęc omnia aliam etiam causam adiecit: Marci.2.d *Dominus enim est sabbati filius hominis,* quod de seipso dictum accipimus, quanuis Marcus de natura communiter hominum id dictum scribat. Dicit enim sabbatum propter hominem factum est, non autem homo propter sabbatum. Sed si ita est, inquies, D cuius rei gratia qui ligna colligebat, puniebatur? Certè quoniam si statim à principio, quando feruntur leges, ac ferè in promulgatione ipsa contẽnerentur, nullo modo possent postea custodiri. Sabbati autem obseruatio, magnas vtilitates contulit populo: mites enim atq; humanos alterum ad alterum reddidit, prouidentiam dei atq; creationem rerum, vt ait Ezechiel, docuit, castiga- Ezech.20.b uit paulisper, & à malignitate semouit, ac spiritalibus rebus attentiores effecit. Nam quando lex de sabbato dabatur, si scriptum fuisset, bona quidem omnia in sabbato faciatis, mala vero non faciatis, non conseruassent legem Iudæi: quocirca necesse fuit ab omnibus eodem modo compescere: nihil enim in die sabbati faciatis, inquit: neque tamen sic detineri potuerunt. Ipse autẽ occultius significauit, quoniam à malignitate solummodo legis cõpescat authoritas: nihil faciatis, inquit, præterquam ea quæ facit anima. Cùm autem in templo die sabbati, & quidem studio atq; opera multò maiore fierent omnia, per ipsam certè legis vmbram veritatem his subaperiebat. Sed cur, inquies, tantam vtilitatem, E quãtam sabbato consequebantur, abstulit Christus? immo non abstulit, sed fœlicia illi addidit incrementa. Tempus enim iam aderat altiore sublimioreq; rerum omnium intelligẽtia erudiri: quare non oportebat manus hominis, qui prauitatem odisset, & virtutis ardore sublimius volaret, vinctas coërceri. Nec docebat authoritate legis solùm à deo creata esse omnia credere, nec terrore præcepti humanos eos esse, qui ad imitationem dei conuocantur. Sitis enim, ait, misericordes, sicut & Lucæ.6.c pater vester: nec vnum diem solẽnem agere ipsos, quibus tota vita solennitas est. Celebremus enim, ait, non in fermento veteri, nec in fermento malitiæ & nequi- 1.Cor.5.c tię, sed in azymis synceritatis & veritatis. Nec iuxta dei arcam assistere atque altare aureum, eos qui creatorem omnium in seipsis habebant habitantem, multisq; modis, immo vero modis omnibus ipsos alloquentem: alloquitur enim certè fideles, orantes, offerentes, per scripturas, per misericordiæ officia: & quod omnia continet, quia in ipsis habitat. Cur igitur sabbato illi opus est, qui per totam vitam suam agit solennitatem, qui cœlesti viuit disciplina, qui peccatorum immunis, virtutes obseruat & colit? Solenniter igitur viuamus continuè, F nihil omnino malignitatis committentes. Nam tunc solùm verã solennitatem peragimus, cum spiritalis vitæ continuè cultum augemus, cũ ab alienis manus abstinemus, cum in laboribus superfluis atque inanibus, quos propter hanc vitã sustinemus, legem sabbati conseruamus. Seruitutis enim sunt extremæ hi labores, illisq; profectò similes sunt, quibus in Aegypto Iudæorũ populus vexabatur. Nullum enim inter auri solicitos collectores, & cœni atq; laterum operarios discrimen omnino est. Nam vt tunc Pharao atrocissimus ille Exodi.1.c tyrannus, flagellis ad colligendas paleas compellebat Ibidem.5.b Hebræos: sic etiã nunc diabolus ad officium laterũ flagellis cupiditatum multos incẽdit. Quid enim aliud aurum est, quàm cœnum? & argentũ quid aliud, quàm palea? sicut ergo palea ignem, sic pecuniæ cupiditas auaritiæ flãmam incẽdit, & quasi cœnum inquinat possidẽtes: sed missus est nobis liberator, non Moses à deserto, sed dei filius de cœlo. Quare si post aduentum eius etiã in Aegypto permanebis, Aegyptiorum etiam suppliciis cruciaberis: sin vero Aegypto spreto Israël spiritalẽ sequeris, miraculorum omnium eris spectator. Nec tamen id solum ad salutem sufficit: nõ enim ab Aegypto tantum-

Lucæ.6.a

I

Ioan.5.c

H

K

1.Reg.21.b

L

Adoc.c

Marci.2.d

M

Num.28.a

Iosue.5.b

1.Reg.21.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tantummodo recedendum est, sed in repromissionis quoque terram omnino veniendum. Nam & Iudæi, sicut Paulus attestatur, & si per mare rubrum facto itinere transierint, & si manna comederint, & si spiritalem biberint potum, omnia tamen hæc perierunt. Ne igitur etiam nos similia patiamur, omnem desidiam, omnẽ torporem proiiciamus. Cumq; audiuerimus malignos quosdam præfectos, qui per angustum & laboris plenũ iter quemadmodum isti, condemnent, non vulgus, sed Iesum Caleb filium omni animo persequamur, nec à latere ipsius aureo recedamus, quàm repromissionis terram, & cœlos ipsos adipiscamur. Itineris autem difficultatem cur quisque timebit? Nam si hostes, atque inimici dei reconciliati cum deo sumus, multò facilius post reconciliationem saluabimur. Sed angusta est, inquies, via hæc, & ardua nimis: illa vero prior, quam faciebas, nõ angusta solùm & ardua, verumetiam inuia, & atrocissimis plena bestiis fuit. Et quemadmodum impossibile omnino erat per mare rubrum pertransire, nisi miraculo facta via fuisset: sic à priore vita ad cœlos conscendere sine meditatione baptismi non possumus. Et H si quod factu impossibile erat, factum est possibile: quãto magis angustum hoc atque arduum iter facile fiet? Ita, inquies, sed diuina potestate, atq; gratia solùm trãsitus tunc Iudæis concessus fuit. Idcirco tu debes confidere. Nam si gratiæ opera solùm illi transierunt, cùm tu ad gratiam laboribus quoque tuis niteris: nónne securior es? Si enim ociosos saluauit, quantò magis solerti laborantibus studio certissimam feret opem? Sed quid ab impossibilibus diuina potestate confectis, vt in difficili re confidas te hortor, cùm illud liceat dicere, quòd si iugiter vigilamus, non est angustum, neque difficile hoc iter. Considera enim diligenter quæ facta sunt, mors iã ipsa conculcata est, diaboli crudele imperium cecidit, atrox peccati lex extincta est, spiritus gratia diffusa, via in compendium redacta, onera legis ablata: at si velis ita esse vt dico perdiscere, cogita quòd iam viri sancti maiora, quàm Christus præcipiat, effecerũt: tu vero mediocriter quæ scripta sunt, reformidas. Quam igitur satisfactionem habebis, cum aliis etiam vltra metam curentibus, tu vel ad cõstitutum terminum peruenire graueris? Tibi quippe vt partem tuarum rerum pauperibus I offeras præcipitur, qui alios vides omnia sua contempsisse. Tu rogaris cum vxore modestè viuere, qui alios videas ne legitimo quidem coniugio copulari voluisse. Et quotidie quidẽ nostro tu hortatu impelleris, ne venenosæ inuidiæ vitio labores, ne crudelis in peccatores sis, cùm ab aliis percussus, alteram quoq; maxillam verterit. Quid igitur (quæso) respondebimus, aut quomodo defendemus, qui nec iussa quidem suscipimus: cùm alij multa maiora, quàm iuberentur, perfecerint, qui certè nequaquam præcepta ipsa superassent, nisi mirũ in modum res ipsa facilis esse comprobaretur? Respõde, quæso, Quis tabescit, & quasi cera continuè liquatur? vtrum qui bonis aliorũ insidiatur ac inuidet, an qui gaudet ac congratulatur? Quis atroci suspicione semper vexatur, ac tremit? vtrum qui moderatè viuens, castitatem colit ac seruat, an qui alienis vitiis plagas tendit? Quis optima spe munitus, gaudet? vtrũ qui rapto viuit, an qui sua indigentibus partitur? Hæc igitur cogitantes non cunctemur, nec ignauia virtutis cursum relinquamus: sed cum omni alacritate animi suaues hos amplos labores paruo tempore collucremur, vt coronas semper florentes adipiscamur. Quibus vt omnes potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Hebræ.11.f. & Exo.14.f Exo.16.d Ibidẽ.17.b

Iosue.14.& 15. Eccli.46.f.

Rom.5.b

Homilia.xli.ex capite.xij. K

ET *transiens inde uenit in synagogam eorum: & ecce homo habens manum aridam.* Iterum vt re quoq; ipsa pro discipulis satisfactionem redderet, in sabbato curat. Et alij quidem scribunt in medio homine constituto interrogasse, an bene agere liceret in sabbatis. Vide igitur misericordiæ viscera, constituit homi nem in medio, vt videntes viderent, vt oculis cernẽtes misericordia fracti, malignitatem deponerent, aut saltem ita ægroti hominis eos puderet, vt ab immanitate ferarum cessarent: illi autem non inhumani solum, verumetiam hominum omnino inimici malebant glorię Christi officere, quàm ægroti hominis salutem videre: ita vtrinq; prauitatem animi ostendebant, & quia Christo data opera repugnabãt: & quia id sic obstinato animo faciebant, vt compescere atq; prohibere ipsum, ne cui benefaceret, conarentur. Et alij quidem, vt diximus, ipsum Christum interrogasse scripserunt, hic autem interrogatum fuisse asseruit. Et *interrogauerunt ipsum*, inquit, *dicentes: Licet in sabbatis curare?* Vtrunq; autem factũ esse credendum est. Sceleste enim illi atq; astuti, quoniã non ad curationem hominis tandem ipsum peruenturum dubitant, interrogando præuenire studuerunt, vt L hoc pacto ipsum à benefaciendo remouerent. Non ergo interrogabant si licet in sabbatis curare, vt discerẽt, sed vt accusandi reprehendendiq; materiam nanciscerentur. Cumq; operatio ipsa ad accusandum malignis animis posset satisfacere, verbis tamen etiam irretitum ideo capere conabantur, vt magnam sibi argumentorũ copiam inde constituerent. Ipse autem & humaniter curat, & respõdet, quàm mitis sit facilè omnibus aperiẽs, ac insidias inimicorum in ipsos conuertẽs, ac inhumanitatem atque atrocitatem ipsorum omnibus manifestãs. Statuit, inquit, hominem in medio: non quia ipsos metueret, sed quoniam ad misericordiam eos trahere cupiebat. Cùm autem nullo modo illi flexi sunt, tunc cõtristatus ait, atque iratus ipsis propter duritiem cordis eorum. *Quis erit homo*, inquit, *ex uobis, qui habet ouem unam, etsi sabbatis in foueam hæc ecciderit, nónne tenebit & leuabit eam? Quantò melior est homo oue? Itaque licet sabbatis benefacere.* Nam ne rursus impudenter inuehantur, nec transgressionis crimine iterum incusent, hac similitudine prius ad eos ratiocinatur. Tu vero diligenter perpende, qualiter variis modis, & vbiq; conuenienter ac consequenter satisfactiones de sabbati solutione intulit. M Et quanuis pariter cęci miraculum, quando lutum fecit ab eis reprehenderetur: tamen tacuit tunc, quoniam res ipsa dominum legis per se prędicabat. At vero in paralytico qui lectulum portauit, modò vt deus, modò vt homo respondere voluit. Vt homo quidem cum dicat circuncisionem sumit homo in sabbato, nec lex Mosaica soluitur: mihi quoniam hominem salium feci, irascimini: vt deus autem, quoniã dicit: Pater meus vsq; modo operatur, & ego operor. Pro discipulis autem satisfaciẽs, dixit: Non legistis quid fecit Dauid, & qui cum eo erant, quomodo introiuit in domum dei, & panes propositionis comedit? Sacerdotes quoque in medium detulit, hìc vero interrogauit vtrum liceret in sabbato benefacere, aut malefacere, & quis ex vobis, cum habeat ouem &c. Non erat enim nescius quanta æris cupiditate vexarentur, & quòd auri multò magis, quàm humanitatis essent cultores. Alius autem euangelista scribit: quòd circumspexit etiam eos cum hæc interrogaret, vt etiam aspectu atq; oculorum motu ad misericordiam ipsos flecteret: sed nequaquam illi facti sunt meliores: & hìc

Mar.3.a. & Luc.6.b

Marc.3.a & Luc.6.b

Ioan.5.a

Matth.9.a

Ioan.7.c

Ibidem.c. Hic supra, &c.11. Reads.

A & hìc quidem verbo tantummodo, alibi autem manus quoque impositione curauit, sed nihil horum ipsos reddidit misericordiores. Homo igitur ægrotus sanitatem adeptus est, ipsi autem curatione illius ad peius fuerant deuoluti. Et quidem præ cæteris illos curare volebat, & multis modis remedium afferebat, tum re ipsa & signis, tum verbis & argumentis. Cùm autem omnem illi rationem retruderent, tunc homini dixit: *Extende manum tuam: & extendit, & restituta est sanitati, sicut altera.* Quid autem illi? *Pharisæi exeuntes, consilium cœperunt aduersus eum, quomodo eum perderent.* Ita nulla iniuria vexati de interitu meditabantur, adeò pernicioſum malum inuidia est: nec enim alienis solùm, sed domesticis & illis ipsis qui inuident pestifera est. Marcus autem, inquit, quoniam cum Herodianis tale consilium capiebant. Quid autem ille mitis atque mansuetus, quem omnia nequaquam fugiebant: quid inquam fecit? *Iesus autem, inquit, cùm cogitationes eorum cognosceret, recessit inde.* Vbi sunt ergo, qui clamare audẽt signa fieri oportere: etiam eis planè monstratur, nec signis quidem animo ingrato posse persuaderi. Obseruare autem diligenter oportet, tũc maximè illos efferatos, cùm iuuari homines perspexissent: tunc enim incusabant, tunc vehementi furore incitati insaniebant, quando ægrotum aliquem repẽtè incolumitati restitutum cernebant, quando etiam à prauitate, corruptisq; moribus reuocatos ad virtutem nonnullos intelligebant. Nam quando meretricem erat seruaturus, & quando cum publicanis comedebat, quasi atrox facinus commisisset, criminabantur: nunc & quando manum siccam restituit, ferre non possunt. Tu verò illud mecum admirare, qualiter & ægrotorum præcipuam habet curam, & inuidiam illorum multis mitigat modis. *Et secuti sunt ipsum multi, & curauit eos omnes, & præcepit eis ne manifestum eum facerent.* Turbæ quidem nimium admirantur, nimium etiam diligenter sequuntur. Illi autem à mente mala, malóque animo non recedunt: verùm ne quis conturbetur, inauditum illorum furorem considerans, prophetæ prædicentis hæc testimonia affert. Tanta enim fuit prophetarum diligẽtia, vt ne tam minutiora quidem reliquerint: sed tam itinera eius, quàm migrationes prædixerint, quáque mẽte fecerit non conticuerint, vt tu credas spiritus sancti potestate cuncta fuisse prædicta. Nam si nudi cuiusdam hominis impossibile est arcana cognoscere, multò minus certè Christi animus atque voluntas, non reuelante spiritu, à prophetis cognita fuisset. Quid autem propheta dixit? Vt *impleatur quod dictum est per prophetam* Esa.42.a *Esaiam: Ecce puer meus: quem elegi: dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meæ: ponam spiritum meum super ipsum, & iudicium gentibus nunciabit. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius: arundinem quassatam non confringet: & linum fumigans non extinguet, donec emittat in victoriam iudicium: & in nomine ipsius gentes sperabunt.* Clementiam atque mansuetudinem eius, & ineffabilem potentiam huius effert, & iamuam gentibus latam adapertam ostendit, & futuros Iudæorum labores prædicit, & æqualitatem honoris cum patre non occultat. Ecce, inquit, puer meus quem elegi: dilectus meus, in quo complacuit anima mea. Qui autem electus est, is non vti inimicus atque hostis legum, latoris legẽ soluit: sed vt consentiens, eáque agens, quæ à legum latore similiter comprobantur: Clementiam autem ipsius mirabilem, inauditam mansuetudinem, incredibilem humanitatem prædicendo, inquit: Non litigabit, neque clamabit. Nam ipse quidem optabat cum eis esse, atque

Matt.9.c & Marc.7.d

Marc.3.a

Ioan.8.b Luc.7.e

B

C

D eos curare: renuentibus autem ipsis, atque adeò repellentibus resistere, atque reluctari noluit. Deinde propheta vt virtutem Christi, & illorum imbecillitatem ostenderet: Arundinem, inquit, contritam non franget. Sic certè ipse omnes frangere facilè poterat, vt arundinem: nec vt arundinem simpliciter, sed vt arundinem iam contritam. Et linum fumigans non extinguet. Hic accensam illorum iram, atque furorem præ oculis ponit: & virtutem Christi tantam esse cõfirmat, vt comprimere ac extinguere facilè possit: quod cùm non fecerit, immensa humilitate ac mansuetudine fecisse comprehenditur. An igitur semper hæc ita erunt, semperq; feret eos, qui singulari furore concitati, hæc insidiantur? Nequaquam: sed cum sua omnia optatum exitum fuerint consecuta, tunc etiam illos castigabit, quod inde significatur. Donec, inquit, emittet in victoriam iudicium eius: & in nomine eius gentes sperabũt, vt & Paulus quoque dicit: Parati sumus, inquit, omnem 2. Cor.10.b inobedientiam vlcisci: cùm completa fuerit vestra obedientia. Quid autem est, cùm emiserit in victoriam iudicium eius? cùm sua omnia implebit, videlicet tunc vltionem consummabit, tunc grauia nimis, duráque E aderunt omnia, cùm ipse clarum trophæum statuerit, cùm iustificationes suæ victoriam nactæ fuerint, cùm denique nullam, etiam si impudentissimi sint, responsionem sibi relictam viderint. Nouit enim iudicium & iustitiam dicere, verùm non in supplicio seductorũ dispensatio finietur, sed orbem quoq; vniuersum ad se attracturus est, ideo subiunxit: Et in nomine ipsius gentes sperabunt. Et vt certior sis hoc etiam voluntate patris factum, ideo statim propheta cum cæteris hoc quoque confirmauit, dicens: Dilectus meus in quẽ complacuit anima mea. Qui enim dilectus est, is cuncta ex sententia diligentis peragit. *Tunc oblatus est ei dæmonium habẽs cæcus & mutus, & curauit eum, ita ut loqueretur & uideret.* O pestiferam dæmonis astutiam, vtranque viam occupauit atque obstruxit, quibus erat ille crediturus, visum scilicet atque auditum, quas tamen ambas vias Christus reseruit: *Et stupebant turbæ dicentes: Nunquid hic est filius Dauid? Pharisæi audientes dixerunt: Iste non eiicit dæmones, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.* Et certè nihil magni turbæ dixerunt, & tamen nec illud pati potuerunt, adeò quemadmodum iam dixisse memini, beneficiis F aliorum ceu acerbo morsu exagitantur. Nec quicquam est quod eos tanto dolore cruciet, sicut indubitata hominum, certaq; salus. Nam quamuis & recesserit, occasionemq; ipsis sedandi perturbationes dederit, inflammabatur tamen rursus illorum animus, quoniam iterũ beneficio illius incolumem hominem videbant. Qua ex re dæmone quoque ipso magis dolebant: quippe dæmon ab homine citò recedens, ac nihil dicens, fugam arripuit: illi verò modò interficiẽdi agitabant consilia, modò quoniam illud sibi non processit, calumniis existimationem hominum de eo retundere conabantur. Tale certè malum inuidia est, qua nulla vnquam malignitas peior inuenitur. Nam adulterio inquinati, vo- Inuidia. luptatis saltem iniquæ fructũ, vt putant, aliquẽ capiunt, & breui tempore peccatum committunt. Inuidi autem & multò ante seipsos, quàm quibus inuident perturbant & cruciant, & ita in agendo semper, inuidendoq; sunt, vt nunquam peccandi afferant finem: sed quemadmodum sues lutosa immunditia, & dæmones nostris damnis lætantur, sic inuidi calamitate proximorum exultant. Cúmque aliquid triste, ac doloris efficiens proximo acciderit, tunc aliquantulũ acquiescit, atq; respirat:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Galienas enim iacturas suos quæstus existimat, & aliorũ felicitatem miseriam suam arbitratur:nec magis considerat quid ipse suaue cõsequatur, quàm quid proximo calamitosum inferatur. Nõne igitur tales homines lapidibus petendi?Nõne omni cruciatu torquendi sunt?Nõ aliter profectò quàm rabie concitati, canesq; pernicios, dæmonesq; atrocis furiæ. Nã quemadmodum scarabæi alieno stercore, sic inuidi aduersa aliorum fortuna nutriuntur,cùm sint communes humano generi hostes atq; inimici. Et alij quidẽ homines si animantes rationis expertes crudeliter cædi, ac dilaniari viderint,aliquantulum commiserantur: tu verò cùm salutis beneficium conferri homini cernas,expalles & tremis, & in ferocitatem cædendi benefactoris cõspiras.Et quid hac insania furiosius vnquam reperietur? His profectò de causis fornicatores, ac publicani ad cœlos conscendere potuerunt,obscœno autem vitio laborantes,à regno cœlorum exciderunt:filij autem,inquit, regni eiicientur foras: præterea omni prauitate illi ex animis expulsa, ea Matt.8.b H quæ nunquam sperarunt,facilè nacti sunt. Pharisæi autẽ vel ea quæ retinebant bona penitus amiserunt:neque id iniuria.Nam inuidia pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem,ac in dæmonem immanissimum conuertit.Inuidia prima hominis cædes apparuit. Inuidia fraterna charitas contẽpta est.Inuidia sanguine hominis terra primo maculata. Inuidia denique factũ est, Gene.4.a b vt hiatu suo terra Dathan,Chore,Abyron,vniuersumq; Nume.16. &.26.a illum populum vituos absorpserit.Sed facillimũ est inuidos accusare,difficillimum autem talem ęgrotationem omnino euitare. Quomodo igitur ne veneno suo nos inficiat faciemus:Si dabimus operam, vt quemadmodum fornicatori nephas est ecclesiam ingredi,sic inuido quoq: imò verò multò magis inuidus, quàm fornicator à cœtu fidelium exterminandus est. Si enim nũc, cùm id malum indifferens penè videatur, à nonnullis spernitur:profectò si atrocitas malignitatis eius omnibus patuerit,facilè ab ea resiliemus. Lachrymarum igitur fontes in fletibus manare deberent ex oculis. Deus orandus, perdiscendumq; tibi est turpissimum flagitiũ esse inuidiam:sic enim affectus celeriter tanquam à periculoso morbo fugies, ac pœnitentiam ages. Sed quis I ignorat,inquies,vitium esse inuidiam?Ignorat quidem, vt dicis,nemo:non tamen sicuti fornicationem, aut adulterium,abominandã ducunt. Quod vt credas, quæso,dic mihi:quando quispiam amarè fleuit,quoniam in inuidiam lapsus esset? Quando deum alicuius propitium esse sibi orauit,quoniam inuidia peccasset? Nemo certè vnquam. Sed quamuis omnibus inuidẽtior hominibus sit,ieiunio tamen aliquo, aut paruo argento pauperibus dato,effecisse credit,vt nihil mali commisisse videatur, cùm tamen omni pessima atq; scelestissima passione vexetur.Nã vnde Cain fratricida effectus est? Vnde vero Esau fratrem insectabatur?Vnde Labã: vnde Iacob filij: Gen.4.b Ibid.27.g Gene.31. Ibidem.37. Nume.16. &.26. Ibidem.12. Gene.3. vnde Chore,Dathan,& Abyron:vnde Maria atq; Aarõ inquinati fuerint? Vnde ipse diabolus calumniæ nomẽ sortitus est?Ad hæc illud etiam tecũ semper verte, quia non maiorem illi cui inuides, quàm tibiipsi facis iniuriam,cùm teipsum versus mucronem impellas. Quam enim Abel ipsi Cain iniuriam intulit? Nõne illũ quidẽ inuitus ad meliorem vitam citius transmisit,ac seipsum ærumnis inuoluit? Esau verò qua in re mansueto Iacob obfuit,cùm ipse etiam matrimonia cõsumpsit:Iacob verò cum multis bonis,atq; diuitiis abundauit. Qua in re fratres sui Ioseph peiorem reddiderunt?Nõne quanquã vsque ad sanguinem ferè venissent, inediæ malo in extremis periculis fuerũt, cùm ille regia potestate in Aegypto potiretur? Nam quantò maiore inuidia laboras, tãtò maiora illi offers bona,cui inuides. Deus enim qui omnia perspicit,cùm viderit innocẽtem iniuria circũuentum,extollit multò magis,clarumq; illum facit, inuidentem autem deprimit. Nam si lætitia inimicorum incommodis affectos, impunè id committere nõ patitur:(Nõ lætare,inquit,casu inimicorum tuorũ, ne quã- Prou.24.c do videat deus,& nõ placebis ei.)multò maioribus profectò eos, à quibus innocentes per inuidiã exagitantur, suppliciis tradet.Interimamus ergo pestiferam hanc bestiam,ac multa eius capita detruncemus. Multæ quippe inuidiæ sunt species.Quòd si qui amantem se diligit,nihil maius publicanis adipiscitur: qui odio innocentem insectatur,quid patietur? Quomodo autem gehennam effugietis,qui gẽtibus atque infidelibus deteriores estis? Quibus de causis fit, vt vehementius doleam atque crucier,cùm video nos qui angelos, atque archangelorum dominum imitari ex præcepto debemus,diabolum obnixa æmulatione zelare.Magna enim etiam in ecclesia & in clero, multòque maior quàm in laicis est inuidia: L propterea de nobis quoque ipsis dicendum est aliquid. Cuius enim rei gratia proximum inuidendo persequeris?An quia in honore, ac dignitate viuit? Non cogitas igitur,quantam honores perniciẽ ignauis ac indiligentibus solent afferre? Extollunt enim ad inanẽ facilè gloriam,in tumorem atque superbiam, & contemptum aliorum impellunt,desidiam augent:& ad hæc omnia ipsi etiam parua commoti aura defloresc unt: quodq; acerbius est,malorum præcipitia, in quæ honores detrudũt, perpetua sunt atque prærupta. Voluptas verò quæ ab eis capitur,vix sensum deliniuit,ac repentè vniuersa deuolauit.Istis ergo de causis inuides,respondeque quæso?Ita, inquis:sed plurimùm ille apud pontificem potest. Ducit, fert,vexatq; omnia quæ quomodo velit, & offendentes atque inimicos persequi potest: adulatores, assentatoresq; suos in maius euehit,magnàque vsus fœlicitate,potestatẽque simul lætatur.Secularium, perditorumq; hominum hæc verba sunt. Nam spiritalem hominem nulla res potest dolore vexare. Quid enim malefaciet, si etiã à dignitate te deponeret? Nam si iustè id fecerit, M maxima certè cõtulit.Nulla enim re magis deus offenditur,quàm si quis indignus sacerdotij dignitate præfulgeat.Sin verò iniuria, omnis culpa non te tenet irretitum:nam qui iniuriam passus æquo animo perfert,maiorem hac re apud deum acquirit fiduciam: quare nolimus,obsecro, excogitare quomodo in honoribus atque dignitatibus, sed quomodo in virtute, atque recta philosophia viuemus. Nam dignitates profectò ad multa obscœna hominem inducunt.Quapropter etiam valde magno animo,sublimiq; opus ingenio est, vt dignitate vti,nõ abuti possis:ita qui ea caret, volens nolensq; philosophatur.Qui verò dignitate ac potestate floret, ei similis est qui cum puella formosa cohabitãs, legem atq; præceptum susceperit,ne ini què lasciuiẽtibus ipsam oculis videat.Talis quippe res dignitas,atq; potestas est:Quocirca multos etiam inuitos ad contumeliandum intrusit,iram plerumq; accendit, linguæ frenum abstulit, & ianuam morti reserauit, quasi magna procellarum vi animum subuertens, & ad profundum malorum omnium nauiculam submergens. Cur igitur virum tu admiraris,eiq; inuidendũ esse putas,qui tot,tantisq; periculis concutitur? Sed ad hæc quæ dicta sunt,tecũ illud etiã versa,quot inimicis,quot accusatoribus,quot assentatoribus,qui in dignitatibus est obsideat.Hæc igit, respõde quæso,

A quæso,beatificatione digna opinaris? quisnã insanus id diceret?Sed apud populum,inquies,magna de ipso existimatio est.Quidnam hoc sibi vult?Nõ enim certè populus,sed deus iudex est,cui vitæ rationes reddituras es. Quare quando populum dicis,caue promontoria, scopulos,atque latentia saxa.Approbatio enim vulgi quantò clariorem quempiam facit,tantò maioribus curis,solicitudine atque periculis vexat.Nec enim respirare qui dominatui populi seruit, nec in re aliqua firmiter stare potest.Cur autem nec respirare,nec firmiter stare diximus?Difficilè(inquam)huiusmodi homines,etiã si mille virtutibus muniantur,in regnum dei peruenient.Nihil enim magis è iugo iustitiæ subducere collum solet, quàm hic inanis conflatus gloriæ,quæ tumidos, remissos,adulatores,simulatores homines reddit. Cur autem putas Christum à pharisæis dæmoniacum fuisse appellatum?Nõne quia gloriam à multis aucupari cupiebant? Vnde autem vulgus rectius de Christo sentiebat? nõne quia procul ab huiusmodi ægritudine aberat.Nihil certè ita iniquos,atque amẽtes facit, quemadmodum si ad B inanem multorum gloriam inhiare cupiditate cogaris:nihil ita probos, fortes, ac adamantis instar infractos constituit homines, quemadmodum inanis huius gloriæ,ac existimationis multorum contemptus. Quare excello quodam robore animi opus est, vt possimus tot,tantosq; vndarum fluctus euadere,tot ventorum flatibus reluctari,atq; resistere.Nam qui multitudinis existimationem & famam sequitur,quãdo aspirauerit fortuna,omnibus seipsum fluctibus proponit:quando verò respirauerit, in profundum vellet seipsum submergere. Etenim cùm hac passione quispiam victus fuerit, sicut populari aura extolli,regnum cœlorum ducit:ita deprimi,atq; exhibilari gehennam arbitratur.Hæc igitur,obsecro,digna sunt, quibus inuideas, an potius fletu atque lachrymis copiosis?Tali ergo tu homini cùm inuideas, ei similis es,qui cùm victum, afflictumq; viderit, atq; cæsum vulneribus ac flagellis, commotus ipsi nimium inuidet.Nã certè quot homines in populo sunt,tot vinculis constringitur,tot dominis subiicitur, qui vulgi laudet:quodq; indignius est, quamuis diuersis vtantur sententiis: qui cùm incommoda accidunt: ea omnia seruienti attribuunt,nullum negocium examinãtes, C sed quæ huic vel illi visa in concione fuerint affirmantes.Hæc igitur qua tempestate, quibus procellis peiora non sunt? Inflantur enim voluptate tales homines, ac extolluntur, & in profundum rursus facilè demerguntur, semper vexati animo, nunquam in tranquillitate viuunt.Nam antequam dies concionis, & orandi facultas aduenerit, tremunt, ac de exitu nimium reformidant: post concionem verò, atque comitia, aut repulsi mœrore repulsæ iacent,aut quod mœstitia turbulentius est,immoderata lætitia inflantur. Quòd enim voluptas nõ minus malum,quàm dolor est, facilè credes, si quomodo animum nostrũ afficit, diligentius considerabis. Leuem enim, atq; quasi alatum faciens ventis secundis cõmittit: quod à prioribus illis viris facilè discere possumus.Quãdo igitur probũ fuisse Dauid legimus? Vtrũ cùm secunda afflaret fortuna, an quando aduersa premebat?Et quando Iudæorum populus virtutem colebat, vtrum cùm angustiis rebus perdomiti, gemitibus atque Exo.32.b lachrymis deum inuocabant, an quãdo lætitia corrupti vitulum adorabant? Quas ob res etiam Salomon, qui Eccles.7.a maximè omnium quid nam voluptas sit percepisse videtur:Melius est,inquit,ire in domum luctus, quàm in domum risus.Idcirco dominus quoq; alteros beatificat: Beati qui lugent,dicens. alteros quasi misericors deflet: Matt.5.a Væ vobis qui ridetis,quoniam flebitis:nec iniuria.Nam D in deliciis mollior flexibiliorq; est animus, in luctu verò quasi contractus,atque in se reuersus moderationem colit,& à congerie passionum liberatus,robustior atque Luc.6.d sublimior efficitur. Hæc igitur omnia probè scientes,inanem gloriam & voluptatẽ,quæ ab ipsa capitur celeriter fugiamus, vt veram atq; permanentem consequamur. Qua potiri vt omnes possimus deprecemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.xlii.ex capite.xii.

Sciens autem Iesus cogitationes eorum,dixit eis: Omne regnum contra se diuisum desolabitur,& omnis ciuitas diuisa contra se non stabit:& si satanas satanam eiiciet,aduersus satanam diuisus est:quomodo ergo stabit regnum eius? Calumniati iam pharisæi fuerant,quòd in Beelzebub dæmonia eiiceret: sed tunc quidem non increpauit, nec quicquam omnino ad hoc respondit: sed partim à multitudine signorum, partim à dignitate doctrinæ, ad cognoscendam omnipotentiam suam inducebat. Verùm quoniam in nequitia eorum perseue- E rantes eadem dictitabant,respondit nunc, vt deitatem suam ostendat. Primùm quando arcana cordium ipsorum,quæq; inter eos secretè agitabant, proferret: deinde quamfacillimè dæmones proiiceret. & quãuis valde impudens illa calumnia erat,cùm inuidentes non considerent quid dicant, sed quicquid in buccam venerit, proferant:nõ neglexit tamen Christus,sed propter vtilitatem ipsorum clementer, atque vtiliter respondet:vt nos doceat ita mites esse erga inimicos, vt etiam si aduersus nos ea dicant, quæ nulla ratione nitantur, quorumq; ipsi nequaquam conscij simus:non conturbemur tamen, neq; commoueamur,sed æquo animo ipsis omnium rerum rationem referamus,Quod ideo maximè tunc peregit, vt vel hoc signo mentitos esse aduersus ipsum eos confirmaret,quoniam non sit dæmoniaci tanta clementia,mãsuetudine,humanitateq; vti,nec est arcana hominum nosse. Nam quia impudentissima erat talis excogitatio,ideo etiam timore multorum perterriti,non ausi fuerant in publicum efferre, sed mente secum assiduè versabant. Christus verò,vt viderent quoniam hæc ipsum nõ fugiunt, arcanas eorum cogitatio- F nes atq; calumnias non publicauit, nec versutam malignitatem eorum effert, sed occultorũ incusatione solutionem adducit, conscientias ipsorũ redargutione prætermissa. Vni enim solũmodo rei maximè studebat,vtilitati peccantiũ,nõ vt in vulgus eos traduceret.Et quàm quàm si voluisset rationibus eos quasi nequã homines cõuincere, ac pœnas ab eis petere facilè potuisset,hac re tamẽ prætermissa ad illud solũmodo respiciebat,vt moderatores eos redderet,aut saltẽ à praua cogitatiõe subduceret,ac aptiores ad emendandũ redderet. Quoniã igitur respondet,non à scriptura certè, cui minimè ipsi probè vacabant,falsis eam expositionibus subuertentes, verùm ab his quæ cõmuniter solent fieri arguit,dicens:

Omne regnum in seipsum diuisum non stabit. Ciuitas enim ac domus si fuerit scissa,dissoluetur. Nõ enim adeò externa quantum intestina, atq; ciuilia bella prosternunt: idipsum in corporibus quoq; fieri solet,id in cæteris, ac etiam omnibus rebus:sed à manifestioribus similitudines sumpsit.Nã etsi nihil regno in terris est firmius, facilè tamẽ destruitur seditione dissipatũ. Quòd si multitudine ac magnitudine rerum regni, quæ in se aduersæ corruẽt,fieri quispiã contendit:quid de ciuitate, aut domo vna dici potest? Ita siue paruum, siue magnum sit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quod secũ ipsum dissidet: prosterni, atq; cadere necesse est. Si ergo dæmonium ipse habeo, quo dæmones eiicio, seditio iam & pugna inter dæmones est, cùm alter in alterum insurgat: q⁹ si dabitis, dissoluta est iam omnis vis ipsorum, atq; corrupta. *Si satanas satanam proiiciet.* Non dixit, si satanas dæmonia, sed si satanas satanam, vt magnam inter eos concordiam ostenderet. In seipsum autem regnum diuisum, ait, quoniã quod diuisum est, imbecillius factum dispergitur: dispersum autẽ atque dissolutũ, quam vim habebit vt alios possit eiicere? Vides quanto risu digna est hęc accusatio, quàm furiosa, quàm repugnãs. Impossibile enim est, vt similis quisq; magna potentia munitus dæmones expellat, & propter hoc ipsum possit, propter quod destructas iam esse vires ipsius oporteret: & hæc quidem vna solutio est. Altera verò illa, quæ de discipulis dicitur: nõ enim vno solo argumẽto, sed altero, atque tertio nonnunquam futiles rationes dissoluit, multis modis volẽs impudentiam eorum retũdere: sic & de die sabbati fecisse ipsum videmus. Cùm
1.Reg.21.b Nume.28.a H & Dauid regem in medium produxerit, & sacerdotum factum non tacuerit, & scripturam testem citauerit, dicentem: Misericordiam volo, & non sacrificium: ac denique causam sabbati adduxit, quomodo hominis causa factũ fuit: pariter igitur etiam hic secundã satisfactionem multò quàm primam clariorem subiunxit, dicens:

Osee.6.c & Matth. hic & suprà 9.b

Si ego in Beelzebub dæmonia eiicio, filii uestri in quo eiiciũt?

Perspicis etiam hic quàm mitis sit sermo. Non enim dixit discipuli mei, aut apostoli, sed filij vestri, vt siquidem ad eandem cum illis animi nobilitatem venire velint, magnam hinc opportunitatem, atq; occasionem nãciscantur. Si autẽ in gratitudine, ac sopore mentis in nequitia permaneant, nulla sibi ratio ad excusationem relinquatur. Tale igitur est quod dicitur: Si ego in Beelzebub eiicio, apostoli ac discipuli mei in quo eiiciunt? Expulerunt enim iam & discipuli dæmonia, potestate illis à Christo data, nec ipsos criminabantur: nõ enim rem, sed personam persequebantur. Vt igitur ostenderet ea quæ aduersus ipsum aut dicebant, aut cogitabant, ex sola inuidia proficisci, apostolos in medium produxit. Nam si ego ea ratiõe dæmonia expello, qua suspicamini, multò magis illi qui à me potestatem proiiciendi acceperunt: de quibus cùm nihil tale vnquã suspicati sitis, quomodo mihi, à quo illi hanc gratiam habuerunt, molesti estis, nihil tale in ipsos conferentes? Qua de re non eua detis supplicium, sed cruciatu maiori torquebimini. Ac ideo subiunxit, Ipsi vestri erunt iudices: nam quoniam à vobis sunt eiusdem legis atque disciplinæ, & tamen mihi paruerunt: non est dubium, quin condemnabunt vos, à quibus contrà & dictum & factum est. *Si autem ego in spiritu dei dæmones eiicio: igitur peruenit in uos regnum dei.*

I

Quid est regnum dei? Aduentus scilicet Christi. Tu verò diligenter rursus considera, quomodo ipsos attrahit, mitigat, & ad cognitionem allicit suam ostendens eis, quòd bona propria, & felicitatem propriã cõtemnant. Nam cùm gaudere & exultare debeatis, inquit, quoniã ingentia & ineffabilia illa, quæ prophetæ cecinerunt largiturus vobis veni: quoniamq; beatitudinis vestræ iam tempus adest, vos contrà facitis, nõ solùm hæc bona repellentes, verumetiam calumniantes & falsas aduersus me causas confingentes. Et Matthæus quidem, Si ego in
Luc.11.e spiritu dei: Lucas autem, Si ego in digito dei, scriptũ reliquit. Qua ex re monstratur maximę virtutis, nec contemnendæ gratiæ, propter dæmonum expulsionẽ. Vnde raciocinando concludi potest: quoniam si hoc est, certè peruenit ad vos filius dei. Sed id quidem non apertè infert, adumbratè autem & occultius, vt æquiori animo se K rant, illud ipsum significauit, dicens: Peruenit ad vos profectò regnum dei. Vides excellentiam sapientiæ, atque præstantiam: per ea quibus incusabant monstrabat aduentus sui fulgorem. Deinde vt alliciat, non dixit solùm, peruenit regnum dei: sed, ad vos, inquit, hæc bona iugiter manãt. Cur ergo in beatitudine vestra tãto mœrore turbamini? Cur aduersus vestram salutem arma confertis? Hoc tempus est quod prophetæ futurum prędixerunt, hoc signum aduentus mei dederunt, quòd hęc diuinitus fierẽt. Nam quia hæc aguntur, vosipsi videtis: quia diuinitus, magna voce res ipsæ prædicãt. Nõ enim possibile est, cùm hæc in salutem hominũ fiant, fortiorem esse quàm prius satanam, sed imbecillior est necessariò. Qui verò imbecillior est, nõ potest quasi robustus robustum dæmonẽ eiicere. His verbis charitatis vires, & dissidij, atque litigationis imbecillitatẽ patefacit: idcirco assiduè sursum atq; deorsum ad charitatẽ hortatur, vt diaboli robur deiiciat, qui omni conatu aduersus nos incumbit. Ad secundam autem satisfactionem subiunxit, dicens: *Quomodo potest aliquis intrare in domũ fortis, & uasa illius diripere, nisi prius ligauerit fortem, & tũc domum illius diripiat?* Nam quoniam nõ potest satanas satanam pellere, à dictis manifestum est. Quoniam autẽ nemo extrudere fortem potest, nisi prius illum superet: nullus vnquam dubitauit. Quid igitur ex his conficitur? Maiori robore confirmatur, quod dictum est. Adeò enim procul absum ne socio, atque coadiutore diabolo vtar, quòd bellum mihi perpetuum cum eo est, & victũ vincio, atque spolio, cuius rei certum illud vestigiũ est, quia vasa eius direpta videtis. Animaduerte qualiter in oppositum quàm argumentantur, cõcluditur. Illi enim inferre volebant, nõ propria ipsum potestate dæmones eiicere, ipse autem ostendit non solùm dęmones eiicere, sed principem quoq; dæmonum vinculis complicatum detinere, atq; illũ sua propria potestate vicisse: quod à rebus factis cõprobatur. Nam si diabolus quidem princeps est, cæteri verò dæmones illi subiiciuntur: quomodo illo non victo, atque perdomito satellites vincerẽtur? Mihi autem propheticè id dici videtur. Non enim solùm dæmones vasa diaboli sunt, sed vniuersi certè homines, qui malè viuendo illi adhærent. Quare non dę- M monia solùm eiici ab eo confirmat, verumetiam totius orbis terrarum tenebras illuminaturum, & seducentes dæmonem artes destructurum prædicit. Nec dixit rapiet, sed diripiet, vt cum potestate fieri hæc ab ipso significaret: fortem autẽ diabolum appellauit, nõ quia vt natura talis sit, sed vt tyrannicas eius vires, quas ex natura sumpsit, ignauas ostenderet. *Qui non est mecum, cõtra me est: & qui non congregat mecum, spargit.* Ecce quarta ad idem solutio. Quid enim ego quæro, aut quid volo, inquit? vniuersos ad deum reducere, vera ipsis virtutum tradere documenta, regnum cœlorum cunctis annunciare. Quid autem diabolus, atque dæmones quærunt? Quippe omnia quæ eis opposita sunt. Quomodo igitur qui mecum non colligit, neque mecum omnino est, sua me operatione iuuat? Cur nõ iuuare ipsum dixi solùm, qui etiã spargere, atque dissipare mea desiderat? Quoniam qui non iungit solùm, verumetiam cuncta mea dispergit, quomodo adeò mihi assentiret, vt mecũ vellet dæmonia eiicere? Hoc autem non de diabolo tantummodo, verumetiam de seipso dictum non iniuria posset quispiam opinari. Hostis quippe diaboli Christus est, & omnia quæ diaboli sunt ipse dispergit. Quomodo autem qui non est secum, aduersus eum est? hac ipsa re scilicet,

A scilicet, quia non colligit, neque congregat secum: quod si verum est, multò magis ipse aduersatur, qui aduersus eum est. Nam si ille est inimicus, qui non iuuat, quantò magis erit, qui bella suscitat? Hęc ab ipso dicta sunt omnia, vt magnas inter se ac diabolum inimicitias esse ostenderet. Respondeo enim, obsecro, si aliquis cùm bellum geras, nullo tibi est auxilio: nõne idcirco aduersus teipsum esse iudicabis? quod si alibi scribitur, qui nõ est aduersus nos, pro nobis est, non est profectò illud huic contrarium. Nam hic aduersarium eum ostendit,
Matt.7.c qui secum aliqua non approbauit. In nomine quoque tuo, inquit, dæmonia propellit. Quamuis mea quidem sententia Iudæos hic occultius denotasse videatur. Qui enim aduersus ipsum inuigilabant, & quæ ipse congregasset, dispergere conabantur, cum diabolo constituti sunt, quod significauit dicens: *Omne, inquit, peccatum & blasphemia dimittetur hominibus, blasphemia uerò spiritus non dimittetur. Et quicunque dixerit uerbum contra filium hominis, remittetur ei: quicunque autem dixerit contra spiritũ sanctum, non remittetur ei, nec in præsenti seculo, neque in futuro.*

B Quid igitur est quod dicitur? Multa iam aduersus me calumniati estis, quoniam seductor, quoniam deo aduersarius, aliáque plura quæ omnia vobis si pœnitentiã gesseritis, penitus dimitto, nulla supplicia sumam. Spiritúsne, inquies, blasphemia non dimittetur pœnitentibus? quod omnino falsum esse patet. Nam & hoc peccatum dimissum scimus, cùm multis eorum, qui talia in spiritum dixerant, quia postea eius rei pertæsum fuit, ignotum fuisse constet. Quid igitur est quod dicit? Significare volunt multò minus cæteris hoc esse ignoscibile, ac veniale. Quãnam ob rem? Quia videlicet quisnam esset Christus, ignorabant. Spiritus autem sancti gratia multis, & magnis, & paruulis signis seipsam manifestauerat. Nam & prophetæ per spiritum omnia locuti sunt, & omnes illi veteres multa de ipso acceperãt documenta. Tale igitur est quod dicitur: Sedulò in me offenditis propter hanc mihi assumptam carnem. An igitur etiam de spiritu potestis dicere, quoniam ipsum quoque ignoretis? Minimè. Ideo cum veniale vobis nõ sit hoc peccatum tam in præsenti vita, quàm in futura, pœnas luetis ingẽtes. Multi enim hic solùm puniti sunt:
C vt ille qui fornicatus est, & qui sacramentis indignè communicarunt. Vos autem tam hic, quàm ibi vexabimini. Nam quæcũque aduersus me anteà blasphemastis, æquo animo vobis dimitto: pariter etiam facinus illud atrox crucis, quod in me committetis dimittam, & solius infidelitatis supplicia patiemini. Id ideo fecit, quoniam qui ante crucem ceciderunt, plenam in omnibus fidem non habebãt. Qua de causa crebrò admonet, ne ante passionem ipsum manifestum faciant: & in ipsa cruce pro eis orauit, vt illud sibi peccatum dimitteretur. Quæ autem de spiritu dixistis, nullã pro eis veniam impetrabitis. Quæ autem de his, quæ aduersus ipsum ante crucẽ fecerunt, vel cogitarunt, vel dicta sunt, significauit dicens: Quicunq; dixerit sermonem aduersus filium hominis, dimittetur ei: quicunq; autem aduersus spiritum sanctum dixerit, minimè. Quare sic? quoniam cùm spiritus iam vobis notus esse debeat, rẽ clarã atq; manifestam oppugnatis. Nã si me ignoratis, ignorare tamen non potestis expulsionem dæmonum, curationesq; hominum mirificas spiritus sancti esse operationes. Non ergo mihi, sed spiritui sancto contumelias exaggerare conamini: quapropter nisi pœnitentiam agatis, nec in præsenti vita, nec in futura punitionem effugietis. Vniuersorum enim hominum alij & hic, & ibi

supplicia dabunt, alij in præsenti solùmodo vita, alij in D futura tantùm: alij nec in præsenti, nec in futura: vt illi ipsi de quibus nunc agitur. Nã & hic ipsos vltus est, quoniam intolerabilia passi sunt, vrbe ipsorum vi à Romanis expugnata: ibi autẽ acerbissima eos expectãt tormẽta, vt Gomorrhæ ac Sodomorũ ciues, aliiq; cõplures. Ibi verò solummodo, vt diues ille qui nec guttę vnius aquę Luc.11.f dominus est. Hic autem tãtùm, vt qui apud Corinthios 1.Cor.5.ab fornicabatur: neq; hic verò, neq; ibi sicut apostoli, prophetæ: sic beatus ille Iob, cæteriq; huiusmodi. Non enim ad punitionem aliquas passiones hic susceperunt, sed vt clarius in luctamine vicisse cognoscerentur. Diligẽter igitur demus operã, oro, vt in portione istorũ inueniamur. Quòd si istorum assequi portionem propter negligentiam non poterimus, saltem partem eorum cõsequi studeamus, qui hic in vita cõmissa deponunt. Terribile nanq; illud iudicium est, ineuitabilis pœna, intolerabilia tormenta: sed si vis, quod ego cõsulo, nec hic quoque aliqua pœna cruciari, tu ipse tibi iustus sis iudex, referas tibiipsi rationes viuẽdi. Audi Paulum dicẽtem, quoniã 1.Cor.11.f si nosmetipsos iudicauerimus, non vtique iudicemur. Si E id facies ordine paulatim progrediens, ad coronã quoque peruenies. Et quo nã modo, inquies, mihiipsi rationes viuendi referam? Largos lachrymarum effunde fluuios, ingẽtes cõpunctionis gemitus redde, humillimus sis, laboribus ac vigiliis teipsum afflige, peccata tua per singulas species recole. Nõ paruus est hic cruciatus animæ, nec quãtus sit ab alio cognoscitur, nisi ab eo qui cõpunctus est, qui non ignorat hæc re animam in hac vita maximè torqueri, nec est nescius quantus dolor ex memoria peccatorum nascatur. Quas ob res iustitiam deus huic pœnitentiæ proposuit, dicẽs: Dic tu prius pec- Esa.43.d cata, vt iustificeris. Non est profectò, non est insufficiẽs ad emendandum via, si cùm omnia secundum speciem in vnum peccata collegeris, assiduè animo deinde ipsa verses, ac de ipsis cõtinuè mediteris & cogites. Nam qui hoc faciet, his adeò cõpungetur, vt neq; hac vita seipsum dignum existimet. Quòd qui de seipso iudicabit, omni cera tenerior, humilius viuet in dies, nec fornicationes solùm & adulteria, atq; si illa quæ omnes perhorrescũt, collegeris: verumetiam occulta insidiarum consilia, & calũnias, obtrectationes arcanas, inanem gloriam, inuidiam, cæteraq; huiusmodi diligentius euitabit. Nõ autẽ effugient qui hæc delinquunt extremos suppliciorũ dolores, nã & conuiciatores in gehennam incident: & qui 1.Cor.6.b vino inebriatur, nihil cum regno dei habet cõmune. Et qui proximum non diligit, sic deũ offendit, vt neq; martyrio iuuetur. Et qui propinquos negligit, fidem negat: & qui pauperes despicit, atq; cõtemnit, ad ignem mittitur. Noli ergo tanquam parua hæc negligere, sed colligе, ac in mente peruide ac si in libro conscriberes. Cùm enim non conscripseris, deus & diligentius scripsit, & postulabit. Quare multò melius est à nobis ista conscribi, vt à deo deleantur, q̃ horũ nobis omniũ oblitis, præ oculis nostris in die iudicij hæc à deo proponi. Quod ne ita fiat, exquisitè omnia recolamus, & inueniemus multis nos esse obnoxios. Quis enim ab auaritię crimine mundus? Noli enim mihi dicere, moderatè aliena atque timidè tetigisse: sed cogita propter hanc rem paruam, quam rapuisti, non paruo te cruciatu in æternum esse puniẽdum. Id inquam cogita, & pœnitentiam age. Quis à conuicio atque obtrectatione liber est? Id autem proculdubiò in gehennã intrudit. Quis occultè proximum calumniatus non est? Hic etiam cæteris omnibus immundior est. Quis oculos à lasciuo aspectu cõtinuit?

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Quem adulterio deliquisse non dubitamus. Quis frustra fratri suo iratus, non consilio atque reatui reus est? Quis non iurauit? Qui à malo esse cognoscitur. Quis nō periurauit? De quo quid possum dicere videtis, cùm qui iurauit eum à malo esse contendam. Quis aliquando mammonæ seruus non fuit? Qui profectò fecit ne Christi seruus sit. Et cùm videantur, plura maioraq; mihi restant: sed hæc sufficientia duxi ad compunctionem vos inducere, nisi quis valde lapideus atque insensatus est. Nam si singula istorum ad gehennā deducunt, quid futurum est, si ad vnum omnia coëunt? Quomodo igitur, inquies, saluari possibile est? Si oppositа his adhibeamus remedia, misericordiam in pauperes, orationem, compunctionem, pœnitentiam, humilitatem, contritū cor apprimè, contemptum rerum præsentium. Mille nanque salutis vias deus nobis proposuit, dummodo diligēter velimus attēdere. Animaduertamus igitur nos, ita medicinam recipiamus, vt per omnia remedia vulnera nostra curemus, & maculas detergamus: quod facilè facimus, si nobis misereſcimus, si his qui nobis dolori fuerant, ne quaquam irascimur: si gratias in omnibus deo agimus, ieiunantes pro viribus, orantes assiduè, amicos nobis ex mammona iniquitatis facientes. Sic enim certè poterimus & delictorum veniam impetrare, & futura bona consequi. Ad quę vtinam omnes perueniamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xliii.ex capite.xii.

VT facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. Ex fructu enim arbor cognoscitur. Rursus aliter ipsos confundit, nec sibi satis superiores sunt redargutiones, quod non facit vt seipsum à culpa defendat: sufficiſſent enim quæ iam dicta sunt, sed emēdationem eorum sedulò facit. Tale igitur est quod dicit: Nemo vestrum curatos reprehendit, nec malum esse ausus est eis dicere à dæmone liberari. Nam etsi valde temerarij erant, non fuerant tamen id dicere ausi. Quoniam ergo operibus quidem non detrahebant, operum autem authorem diabolum nuncupant: ostendere voluit, quia & præter communes hominum cogitationes, & contra consequentiam rerum, calumnia & obtrectatio illa est. Et certè inauditæ videtur esse impudentiæ, quòd non malignè solùm cogitarent, sed ea etiam cogitarēt, quæ communiter homines concipere, atque cogitare non soleant. Tu verò perpende quàm procul à contentione sit. Non enim dixit, arbitremini arborem bonam, quoniā fructus eius bonus est: sed vltrà quàm dici possit, ora eorum obstruit, tam mālietudinem suam, quàm impudentiam eorum aperiens. Dicit enim: Si opera mea reprehendere vultis, nihil prohibeo, dummodo constanter, nec inconsequenter id faciatis. Sic enim manifestius quasi compediti teneri poterant, si ostenderentur clara nimium impudenter confundere. Nam & malignè agitis, inquit, nec consequentia ac cohærentia sibiipsis & cogitatis, & dicitis. Arbor enim à fructu, fructus verò ab arbore dignoscitur: vos autem contrarium omnino facitis. Nam cùm arbor fructus sui causa sit, & fructus arboris præbeat cognitionem, consequens erat aut etiam opera reprehēdere, quoniam nos accusatis: aut si opera laudatis, nos quoque operum authores immunes criminis ducere. Nunc autem contrà omnino facitis. Nam cùm nullo modo fructui, id est operibus, conuiciari possitis, dæmoniacum me appellatis, qui arboris locum in hac similitudine teneo: quod extremæ dementiæ est. Hoc iam etiam in superioribus K approbauit, dicens: Quoniam nō potest arbor bona fructus malos facere, nec econtrà. Quare præter omnem rerum consequentiam, atq; naturam huiusmodi criminatione vsi sunt. Deinde quia nō pro se, sed pro spiritu verba facit, acrius inuehitur, dicens: *Progenies uiperarū, quomodo poteritis bona loqui, cùm sitis mali?* Id iam & accusantis est, & superiora confirmantis. Ecce nanq;, inquit, cùm deprauatæ vos arbores sitis, bonum fructum producere non potestis. Quare non mirandum, si malè loquimini, quia cùm à malis parentibus malè educati sitis, mentem quoq; malam possidetis. Tu autem diligēter perspice, quomodo crimina tam clarè illata sunt, vt negari non possint. Nec enim dixit, quo nam pacto bona loqui poteritis, cùm progenies sitis viperarum, cùm hæc ab illo apertè cōsequantur: sed qualiter potestis bona loqui, cùm sitis malì? A viperis autem eos productos dixit, quoniam de maioribus nimirum gloriabātur. Vt igitur ostēdat nihil eos à progenitoribus lucratos fuisse, ab Abrahæ quidem coniunctione ipsos abscindit, similium verò malorum progenitores ipsis attribuit, & L à nobilitate Abrahæ denudauit. *In superabundantia enim cordis os loquitur.* Hic rursus deum se ostendit, quoniā secretas cogitationes eorum pernosceret: & docet, quia non de verbis solùm, verumetiā de cogitationibus pœnas luent. Quia deus est, nequaquam ignorat, quamuis & hominibus posse scire cōcedat, cùm malignitate intus ebulliente, verba foris per os effundātur. Quare cùm hominem audias turpiter loquentem, noli tantam putare in animo ipsius prauitatem esse sitam, quanta impudenter nimium os hæc agere, & suspicari manifestauit. *Bonus autem homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Noli putare, inquit, id in vitiis ita fieri solūmodo, cùm etiam in virtute pariter cōtingat. Proba enim verba multò probatiorem virtutē intus esse significant: ita & illos peiores esse, quàm verba significarent, & se meliorem quàm verbis cōfirmaretur: thesaurum autem, ait, vt stupendā multitudinem ante oculos ponat: deinde rursus timorē intulit. Nec enim putare debetis, inquit, ad hęc vsq; condēnationem vestram progressam esse, vt prauę cogitationes vestræ omnibus notæ factæ sint: sed ad vltima tormenta deuenietis, quicunq; talia perpetratis: nec vos puniemini, ait, partim vt cōmunius oratione prolata vniuersum genus hominū cōmoneat, partim vt minus onerosior sermo esse videatur. *Dico autem uobis, omne uerbū otiosum quodcunque loquentur homines, reddent de eo rationem in die iudicii.* Otiosum est verbum, quod nulla de re profertur, quod mēdacio inquinat, quod ad calumniam dicitur. Quidam autem otiosa etiam asserunt verba, quæ vana sunt: vt quę profusum mouēt risum, aut turpia, impudica, illiberalia. *Ex uerbis enim tuis iustificaberis, & ex uerbis tuis condēnaberis.* Perpendis non esse molestū, aut crudele hoc iudiciū. Vides quomodo hę reuelationes rationū tranquillæ sunt. Nō enim aliorū verbis, aut testimonio aduersus te, sed verbis, ac testimonio tuo ad ferēdam sentētiā iudex vtitur, quod omnū certè iustissimū est. Tu enim qui iudicaris, dicēdi malè, & non dicendi quoq; potestatē habes: quare non hi quorū aures iniuriis percussæ sunt, sed hi qui cōiciantur, perhorrescere debēt. Nō enim qui malè audierūt, sed qui malè dixerūt, iudicio subiecti sunt: his pericula imminēt, hos cruciatus expectāt. Quare qui malè audierunt, cùm nullā eius rei reddituri sūt rationē, trāquillo animo esse oportet. Qui aūt nō dubitāt ad iudiciū se hac de re esse puēturos, diabolicus

A bolicus certè hic malè dicendi laqueus est, nullam escā voluptatis, sed sobrio damnum afferens, & magnū delictorum aceruum efficiens: quòd si quis perniciosis hu moribus plenus, ægrotationis laborē non effugiet: multò magis qui hanc omni cholera amariorem malignitatem in seipso recondit atque conseruat, vltimi atque perpetui doloribus morbi laborabit. Quod planū à veris suis est, quæ cùm aliis dolorem inferant, quantò magis animam prorumpentis interimentⁿ? Nam insidiator & calumniator non aliter seipsum prius interficit, q̄ qui accendit ignem prius cōcalescit: vt qui duros silices manu cædit, ipse non lapides vapulat: qui ad stimulos calcitrat, seipsum ferit: contrà verò qui magno animo iniuriam perfert, ceu silex ignis & stimulus aduersarium vlciscitur, præsertim cùm nullas vires iniuriantes habeāt, sed ceu lutum facilè dissoluantur. Non ergo iniuriā pati, sed iniuriam facere, aut nescire pati, malū est. Quot, quantasq; iniurias ferebat Dauid? quot quantasq; faciebat Saul? vter enim istorū fortior, ac beatior fuit: & vter

B miserior, aut miserabilior? Nónne qui iniuriosè faciebat?

1. Reg. 18. d præcepit certè Saul, si à Dauid superatⁿ alienigena fuerit affinitate sibi eum coniungere, ac filiam illi in vxorem

1. Reg. 17. f libenter tradere. Interemptus à Dauid fuit alienigena, neglexit cōuentiones, atq; pacta Saul, nec solùm filiam

Ibidem. 19. a illi non tradebat, sed necem quoq; machinabatur. Vter igitur illorū clarior atq; illustrior? nónne alter tum mœrore, tum pernicioso dæmone angebatur, alter fulgorē solis trophæis, atque victoriis superabat, quodq; maius est, gratiam diuinam consequebatur? In mulierum verò choro, nónne alter inuidia tabescebat, alter silentio cūcta ferendo ad se vniuersos attraxit, atque coniunxit?

1. Reg. 24. Cumq; illum in manibus habuerit Dauid, atque pepercerit, vter miserior ac imbecillior, aut beatior atque fortior? Nónne ille qui ne iustè quidem inimicum animaduertit? Meritò, inquam, ille fortior. Nam Saul armatus erat, constipatus militibus: Dauid autem iustitia munie batur, quæ multis exercitibus robustior est: idcirco iniuria vexatus, nec iustè quidem perimere inimicū voluit, non quia fugiebat ipsum, admonēs nequaquam nos inferendo iniuriam, sed æquo animo patiendo fortiores

Gene. 31. d fieri: quod & in corporibus, & arboribus perspicere licet. Quid porrò Iacob? Nónne à Laban iniuriam accepit?

C Vter igitur fortior atque robustior, qui cùm alterum in manu habuerit, nec tangere vnquā ausus fuerit, sed semper eum timuerit: an qui sine turba militum omni exercitus ductori illi terribilior fuerit? Verùm vt nobis cōfirmatior hæc oratio fiat, in ipso rursus Dauid in contrariam partem verso sermone rem considerabimus.

2. Reg. 10. b Nam qui cum magno animo ferebat iniurias, inuictus erat: is postea iniuriatus, imbecillis factus est. Nam ordo ille tunc permutatus fuerat, cùm Vriæ iniuriam intulit, & imbecillitas quidem iniuriati, robur autem in-

2. Reg. 11. d iuriam perpesso coniungebatur: quippe Vrias vel mortuus domum illius vniuersam depopulabatur, ita vt Dauid, quamuis & rex esset, & viueret, nihil tamen posset. Ille autem gregarius miles & occisus omnia illius intus forisq; confudit. Vultis quoque alia ratione, ac loco muniamus orationem? Perscrutemur diligenter quid his euenerit, qui iustè vindictam peregerūt. Nam quàm iniuriantes viliores cæteris sint, animam suā oppugnātes, nullus vnquam negabit. Sed quisnam, inquies, iustā expetens vltionem mille incendit mala, & multis calamitatibus fuit confossus? Ductor exercitus Dauid. Nam & hic bellum graue concitauit, & non pauca pericula subiit, quorum nihil accidisset, si philosophari voluisset.

D Fugiamus igitur, fugiamus huiusmodi delicta, studeamusq; vt nec verbo, nec re iniuriam inferamus. Non enim dixit, si accusabis publicè, si ad iudicem deferas, sed simpliciter, si maledixeris, etiam si tecum id feceris, etiam si verè, non falsò dixeris, non effugies tamen extremas pœnas, nec sic persuasus quidem dixeris: non enim à factis illius, sed à verbis tuis aduersus te diuinitus sententia ferētur. Ex verbis enim tuis condemnaberis, ait. Non animaduertis quia & Pharisæus, quanquam & vera & manifesta dixerit, nec tectū aliquid retexerit, condēnatus tamen est? Quòd si & aperta in dedecus aliorū dicenda non sunt, quantò magis silentio tradenda quæ ambigua sunt? Est enim cōstitutus iudex peccatori: noli tu dignitatē vnigeniti temerario impetu rapere, illi iudici solùm cōseruatur. Quòd si cupiditate iudicandi iudex esse velis, sedem ego tibi ostendā, quæ magnū quæstum tibi cōferet, & nulla criminis sorde maculabit. Sedeat mens, atq; cogitatio tua iudex in animam atq; cōscientiam tuam, adducas omnia delicta tua in medium scrutare quæ animo cōmisisti, & pone dignas singulorū pœnas, dicas tecū assiduè, Quare hoc, atq; hoc ausus es? E quare illud & illud perpetrasti? Quòd si ab his quidem cōscientia tua refugit, aliena verò curiosè rimatur, dic ad ipsam: Non ego iudex in alios, nec tu alios defensura iudicium subiisti. Quid enim ad te, si hic vel ille malè viuat? tu cuius rei gratia hoc atq; illud deliquisti non defende: accusa tua vestigia, nō aliena. Sic assiduè ipsam ad hunc terrorem reuoca, deinde si causam suam dicere non possit, sed balbutiat atq; stupescat: quasi superbam ancillam, & fornicatione corruptam, cæde, verberibus ac flagellis dilania. Hoc iudicium quotidie tibi diligēter constituatur. Venenosum vermē propone, cæteraq; tormenta omnia ostende, neq; dimittas in posterum cū diabolo fornicari, neque patiaris si impudenter dicit, diabolum ad ipsam venire, insidias sibi ab eo strui: sed dic ad eam, Superflua sunt hæc omnia, si tu velis. Quòd si rursus dicit, corpori colligata sum, carne induta, cum hominibus habito, in terris conuersor, dicas quia hæc omnia inanes causæ sunt, peccandi opportunitatem volenti præstantes. Nam & alij corpori coniuncti, carnemq; habentes, cum hominibus habitantes, & in terra conuersati rectè vixerunt, tu quoque ipsa carne induta F nullo à bene faciendo impedimento nonnunquam vetaris. Quòd si hæc audiens doleat, non subtrahas manū: non enim morietur percussa, sed mortem effugiet: & si rursus dicit, ille me iritauit, respondē, quia in potestate tua est non iritari: cuius certissimum argumentum est, quia nonnunquam iram superasti. Si dixerit, formositate mulieris incensam se, atque inflammatam fuisse, respondē ad eam, Poteras profectò teipsam continere:

Gene. 3. c afferas exempla multorum, memento mulieris primæ, quæ dixit, serpens decepit me, & non effugit. Hæc omnia cùm inquiras, nemo assit, nemo perturbet: sed quēadmodū iudices semotis arbitris sententiam cōscribūt, pariter tu quoq; ad occasionem tranquillitatis secretiora loca require. Itaq; lectum, atq; quietem petiturus, hoc iudicium ineas: idoneum enim ad hanc rem hoc tempus est, & consentaneus locus, camera & lectulus: quod

Psal. 4. b propheta quoq; denotauit dicēs: Quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini. Nec res paruas contēne, sed magnas etiā earum rationes repete. Hoc modo magna facilius euitabis delicta. Id si quotidie diligēter facies, terribili futuri iudicis tribunali læ tus assistes. Hoc modo Paulus seipsum mūdauit, ac ideo dicebat: Si nosipsos iudicauerimᵘ, nō vtiq; iudicaremur. 1. Cor. 11. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Sic & Iob liberos suos mundauit: nam qui pro incertis hostias assiduè offerebat, multò magis certorum illum atque manifestorum rationes repetisse credendum est. Nos autem non ita facimus,sed contrà: quoniam quàprimum recūbimus,secularia nobiscum negocia vertimus, ac aliis spurcissimis cogitationibus inquinamur: alij quid mutuò dedimus, aut accepimus, cæteraq; huiusce modi caduca & instabilia cogitamus.Et filias quidem virgines diligēter obseruamus, animam verò quæ omni hac vita præstantior est,fornicari atque deturpari mille spurcissimis cogitationibus sinimus. Nam siue deliciarū,siue formosi corporis, siue odij,siue alia quæcunque cogitatio nobis inciderit, ianuis cōtinuò apertis inuitamus & trahimus,& cum omni securitate fornicari cū anima nostra permittimus. Qua re quid ineptius,aut stultius fieri potest? Animam nostram qua ni hil habemus preciosius, tot tantisq; sordidissimis adulteris quasi despectam tradere, vt cum illis tandiu corrumpatur,quandiu satietate illi fessi decesserint. Quod nūquam certè fit, nisi cùm iam somnus defatigatos inuaserit,imò verò ne tunc quidem tantum.Sōnia enim, H atque nocturna earundem rerum simulachra nobiscū pernoctant, ita illucescente iam die, somnia plerunque in rem veram exeunt. Et pupillam quidem oculorum tuorum,ne minimo lædatur puluere, diligenter custodis: animam autem tuam tanta malorū congerie pressam negligis. Quando igitur ab his sordibus animam detergemus?Quando huiusmodi veprium radices amputabimus?Quando virtutum semina spargemus? Nescitis tempus messis iam instare? Nos verò nec nouales quidem adhuc præscidimus. Si ergo agri dominus venerit,& rationes petat,quid dicemus? quid respōdebimus? An quia semina nobis adhuc tradita non sunt? Atqui quotidie in animis nostris disseminatur.An quia sentes incidere nullus docuit? Atqui assiduè acutas nobis falces præbemus. An quia secularium curæ rerum il liciunt?Quare igitur non eruis?Verbis declarantur, sed multò maiorem fontem quàm riuulos iudico.Quod enim extra profertur,ex illo profluit: eiusq; superfluū est, quod intus est. Vides quanta eos acrimonia percussit? Nam si dicta eorum praua sunt, & ab ipso diaboli sensu 1 scatent,coniice qualis est ille fons,ex quo ista deriuantur,quæ res certè natura duce ita fit. Nam lingua quodā rubore impedita, non potest vniuersum mentis furorē effundere: pectus autem cùm nullum huiusmodi testē habeat,intrepidè quæcunque vult excogitat, si mens ad deum conuersa non sit. Quoniam igitur quæ dicimus, trutinæ audientium subiecta esse: quæ verò in pectore sunt,velaminibus obducta penitus obfuscari non ignoramus, idcirco praua verborum turpitudo magnā intus reconditam esse testatur.Cùm verò magnus obscœnarum cumulus cogitationum intus ebulliat, tunc magno impetu obducta exiliūt. Et quemadmodum vomitu laborantes,in principio quidem detinere intus egre dientes humores nituntur: cùm verò fastidio victi succubuerint, magnis singultibus omnia è profundo eructant: sic qui praua consilia in proximos versant, cùm malignitatem mentis ferre nequeant, obtrectationis saniem euomunt:à quo præcipuè nobis cauendum rogitemus,gratia & misericordia,&c.

Homilia.xliii.ex capite.xii.

TVnc responderunt ei quidam de scribis & phariseis dicentes,Magister,uolumus à te signum uidere. Qui respondens,ait,&c. Poteritne quicquam, non dico impium magis,sed stolidius istis inueniri,qui etiam post tot tantaq; signa, quasi nullum signum esset factū, K dicere audent,volumus abs te signum videre? Cuius igitur rei gratia ita stultè loquuntur? Profectò vt rursus carpant.Nam quoniam non semel,sed bis atque sæpius inuerecundorum linguam argumentis compescuit,opera rursus quærunt,ac ideo quasi admirans euangelista scribit: Tunc responderunt ei quidam scribarum & pharisæorum signum petentes.Tunc istud quando significat? Quando scilicet flexos iam esse oporteret, quando admirari atque obstupescere, quando saltem confusi decedere debebant, tunc in malignitate atque pertinacia sua pertinaciter perseuerant. Tu verò ipsa etiam verba cōsidera,quomodo adulatione, ac derisione plena sunt. Putarunt enim assentatiuncula ipsum allicere, qui modò adulantur,modò conuinciantur,modò illudunt,modò dæmoniacum,modò magistrū appellant. Quæ quāquam inter se opposita reperiantur, à malo tamen animo,atque mente procedunt,quapropter valde ipsos carpere voluit.Ita cùm illi aspere, atque contumelioſè interrogant,iucundius atque humilius respondet: cùm verò assententur & derideant, tunc non mediocri vtitur L acrimonia, omni se perturbatione superiorem ostendens.Veluti enim tunc nulla ira concitatur,eodem nūc modo adulationibus nō delinitur. Aduerte autem quia ita conuiciando respondere videtur, vt non solùm cōuicietur, sed vestigia illorum etiam malignitatis afferat. Quid enim ait? *Generatio mala, & adultera signum quærit.* Tale igitur est,quod dicit: Quid mirum est,si ita perperam me tractatis, quem nondum cognouistis, cùm etiam patrem quem plurimis & maximis periculis noscere deberetis,pariter offendatis: quē crebrò derelinquentes dæmonum cultus secuti estis, malos vobis(veluti Ezechiel assiduè carpere solebat) amatores al Ezechiel.d &.23.c.d licientes.Quibus verbis & se consonum,atque concordem esse patri ostendit,& eos nihil alienum maioribus suis facere. Arcanaq; mentis ipsorum reuelat, quod simulantes,& ceu inimici miracula petebant: propterea & generationem malam nuncupauit, tum quia susceptis beneficiis,quod extremè viciositatis est,ad malignitatem incitantur.Adulteram porrò generationem appellauit, M tam priorem quàm præsentem ipsorum deformitatem designans. Vnde rursus patri seipsum æqualem esse demōstrat.Siquidem pariter qui sibi, quemadmodum qui patri non credunt,adulterij crimine notantur: infert enim, *Nec dabitur ei signum,nisi signum Ionæ prophetæ.* Resurrectionis iam mentionem facit, & à figura Ionæ rem ipsam confirmat.Quid igitur inquies? Nónne data sunt tibi signa petenti?Sed non vt eos induceret, scie bat enim obstinatos esse:verùm vt alios alliceret, signa faciebat.Aut ita igitur respōdere possumus, aut quia nō habebunt signum,quale illud erat,quo vexati, quāta esset virtus illius cognouerunt.Et hìc quidem comminationibus terrenis occultius id tangit:vt quasi dicere videatur.Mille enim vobis beneficia contuli,& nihil horum vos mihi conciliauit, neque fecit, vt omnipotentiam meam velitis cognoscere: sed cognoscetis tunc à contrariis,quando vrbem vestram prostratam videbitis,quando mœnia eius deiecta, quando templum subuersum,quādo libertate,priscaq; viuendi disciplina priuati, errantes ac profugi per vniuersum orbem dispergemini. Hæc igitur omnia, quæ post passionem meam euenient,in signum vobis maximum sint. Et certè maximum videri debet,sicuti & est,quòd afflictiones eorū nec auferentur, nec remittantur, neque quamuis multi

conati

A conati sint,nullus tamen potuerit ærumnis,atque miseriis Iudæorum mederi.Nec hæc expressit,sed futuris tēporibus manifestanda reliquit. Nūc autem resurrectionis sermonem quem futuris calamitatibus cognituri erant,probat atque adstruit. Ionæ.2.a *Sicut enim fuit Ionas,ait,in uē tre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.* Liquidò ne verba eius illuderent,nō dixit,quia resurget: eos autem occultius tetigit, vt præscientiam eius non ignorarent, quæ ipsos adeò non fugit, vt ad Pilatum postea asseMatt.27.g rent,quia ille seductor dixit, post tres dies resurrecturū: quod certè discipuli eius tanquam rudiores non intellexerunt. Quocirca pharisæi & scribæ sua ipsorum sententia condemnati esse videntur. Aduerte autem quomodo,quamuis occultè,significanter tamen dixit,Non enim ait,in terra, sed in corde terræ: vt & sepulchrum denotet, & suspicionem effugiat. Tribus autem diebus mortuus esse voluit,vt nemo mortuum esse ambigeret. Non enim cruce solùm, & visu omnium qui tunc aderant,verùm etiam dierum numero mortem cōfirmat. B Nam etsi vniuersa futura tempora resurrectioni testatura erant, tamen si tunc nō multa morti attestata fuissent,potuisset dubitari:morte autem non credita,resurrectionis etiam mysterium omnino vacillabat.Idcirco signum etiam mortē vocauit:quare nisi crucifixus fuisset,signum datum nō esset. Hac etiam de causa in medium adduxit, vt præteritis signis præsentium veritas crederetur.Dic mihi, quæso, fictóne sermone putas in ventre ceti Ionam fuisse? Nec potes id quidem dicere: quare nec Christum in corde terræ fuisse negandum tibi est.Non enim fieri potest,vt veritatis figura procul à figmento sit, veritas autem ipsa falsa imagine inuoluatur:idcirco vbique & mysteriis, & in baptismate, & in cæteris omnibus mortem ipsius annūciamus.Ideo PauGala.7.d lus magna & clara voce clamat dicēs:Mihi autem absit gloriari,nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Vnde apertissimè patet, diaboli discipulos esse oēs, qui Marcionis morbo laborant,cùm hæc non credant: quæ ne obliuioni traderentur, mille sacramentis effectū à Christo est,& quæ maximè diabolus delere obliuione conatur.Ita & alibi dicit: Soluite templum hoc, & in tribus Matt.26.f & Ioan. 2.d erigam ipsum diebus. Et erunt dies quando auferetur C ab ipsis sponsus:hìc autem,Non dabitur signum,inquit, nisi signum Ionæ prophetæ. Quia ipsi nihil inde lucrabūtur ostendens,quod paulò pòst significauit.Et tamen quanquam sciret nihil se ipsis profuturū, tanta eius misericordia est,quod pro ipsis mortuus est.Sed ne quis putet tales Iudæorum exitus futuros, quales Niniuitarum fuerunt,quorum vrbem,quoniam pœnitentiam egerūt, ab irruentibus Barbaris eripuit. Ne igitur quis putet pœnitentiam Iudæos hanc quoque acturos, audias quemadmodum contrarium designatur.Nam quòd nihil fructus ex tot tantisq; beneficiis consequantur, imò etiam econtrà,intolerabiles ærumnas patientur, similitudine dæmonis denotauit,ac futurarum afflictionum causam reddidit,quia merito in ipsos incident, quod antiquisGene.18.c simis etiam fecit temporibus. Sodomorum enim vrbē vastaturus,causam Abrahæ prius exposuit, declarauitq; quatenus virtutum contemptus Sodomis esset, vbi in tam magnis,populosisq; vrbibus,ne decem quidem viIbidem.19. ri moderatè viuētes poterant reperiri.Ipsi quoque Loth inhospitalitatem ipsorum anteà, & amores monstrauit turpissimos,& postea ignem immisit. Pariter etiam in Gene.6.c Ezech.5.b diluuio rebus ipsis ad Noë causam detulisse videtur: sed Ezechieli etiā cùm apud Babylonios degeret,quæ Hierosolymis mala fiebant, ante oculos perspicienda proD posuit. Cumq; Hieremiæ dicebat: Noli pro ipsis orare, Hiere.7.d &.11.c &. an nō vides quid isti faciunt? causam profectò dicebat: 14.b quod igitur vbique ferè factitauit, id etiam hic conseruat.Quid enim ait? *Viri Niniuitæ surgent,& condemnabunt generationem hanc,quia pœnitentiam egerunt in prædicatione: & ecce plus quàm Iona hic.* Nā cùm ille seruus fuerit,ego dominus sum:ille à cete exiliit, ego à morte resurgam. Subuersionem ille vrbi futuram prædicauit,ego regni cœlorum euangelia vobis enuncio.Et Niniuitæ quidem absque signo aliquo timuerūt,cùm vos multa miraculorum signa videatis,nec quicquam ante Ionę verba illi audierunt,cùm vos per diuersa genera philosophiæ ego educarim. Præterea Ionas quasi minister ad Niniuitas accessit, ego autē ad vos dominus atque creator deueni,nihil intentans,nullas viuendi rationes exigēs,sed peccatorum remissorum estis alumni. Accedit quod de Iona nemo illis prædixit, cùm de me plurimi prædixerint,& opera prædicationi cōsonare perspiciatis. Ionam etiam ne derideretur fugisse non ignoratis, E cùm ego & crucis patibulum subiturus, & omnes illusiones vestras laturus vltrò aduenerim. Itaque cùm ille nullum pro Niniuitis opprobrium tulerit, ego vel mortis acerbitatem libenter sufferam. Et ille aduena quidē atq; peregrinus erat, & hominibus illis omnino ignotus: ego vero vobis coniunctus secundum carnem, ab eisdem sum oriundus progenitoribus. Multa huiusmodi relinquo, quæ ab exemplo Ionæ atque Niniuitarum facilè quis potest excogitare. Dominus verò aliud subiunxit, dicens: *Quoniam & regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam,quia uenit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus quàm Salomon hic.* Hoc priore maius atque mirabilius est.Ionas enim ipse ad Niniuitas abiit:Regina verò austri nō ex- Ionæ.3.a pectauit oscitando,vt Salomon illam requireret: sed ipsa & mulier barbara,& tanto interuallo locorum remota,studuit ad Salomonem venire,non minis aut terrore aliquo impulsa, sed solo sapientiæ amore incensa.

Sed ecce plus Salomone hic. Tunc ad Salomonem regina mulier accessit,nunc ipse rex omnium ad vos aduenio. Et illa ab extremis orbis terrarum partibus accessit:vos in vrbibus atque vicis vestris sedentes omnia F me lustrantem videtis.Et Salomon quidem de arbori- Eccl.2.& bus & plantis peritè disserebat,vnde non præcipuā vti- 3.a litatem audiens consequi poterat:ego autem ineffabiles quasdam res & mirabilia sacramenta vobis annuncio. Cùm igitur oratione ipsos corripuerit,ac quasi futurarū afflictionum causam dixerit, ostenderitq; ingratitudini atque pertinaciæ suæ inobedientiam eorum,nō imbecillitati dicentis esse attribuendā,idq; tam aliis multis, quàm Niniuitarum ac reginæ exemplo communiuerit:tunc futuros quoque labores prænunciat,& quātis occultè & ænigmaticè, ita tamen vt non parium narrationis series terrorem inferre videatur. *Cùm enim, ait,exierit immundus spiritus ab homine, ambulat per loca arida requiem quærens,& non inueniens dicit,reuertar in domum meā unde exiui.* Et *ueniens inuenit eam uacantem, scopis mūdatam & ornatam:tunc uadit, & assumit secum alios septem nequiores se, & intrātes habitant ibi:& fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus.sic erit & generationi huic.* Hinc dilucidius ostēdit,nō in futuro seculo solùm,verumetiā hìc grauiora,durioraq; ipsos passuros.Nam quoniam Niniuitas docebat resurrecturos in iudicio, & cōdemnaturos generationem hāc:ne prolixitate temporis ad iniuriam deuoluantur, hac in vita futuras sibi afflictiones subtexit:

quas

Universidad de Deusto
Biblioteca

Osee.9.b G quas Osee propheta minando dicebat, quoniam erant (veluti mente captus propheta, homo habens spiritum) videlicet sicuti furiosi atque bacchantes, falsi prophetæ, qui malis spiritibus exagitantur. Mente enim captũ hic prophetam, falsum prophetam appellauit: quales arioli, & gentium vates fuerunt. Quod significanter expressit, dicens: quia peiora prioribus erunt. Aduerte quo pacto vndique attentiores facit, à præsentibus, à futuris, à cõprobatis atque laudatis. Niniuitis dico, Austri regina, & Tyri ac Sodomorum ciuibus, qui vehementius offenderunt. Pariter etiam prophetę hac simili doctrina vtebantur, qui filios Rachabin adducunt: & sponsam quæ ornatus proprij, atque monilis non obliuiscitur: & bouẽ qui cognouit possidẽtem, ac asinum qui præsepe domini sui non ignorauit. Hac ergo trita prophetarum doctrina progrediens, cùm per comparationem ingratitudinem eorum, atque malignitatem præ oculis posuerit, tunc futuras calamitates prænunciat. Quid igitur dicit? Quemadmodũ dæmoniaci, ait, cùm ab infesto dæmone sunt liberati, si negligentia corrumpãtur, grauiores aduersus se attrahunt imaginationes: sic vobis accidet. Dæmonio enim tunc vexabamini, quando idola colebatis, & dæmoniis filios vestros occisos offerebatis, ingentem hac ex re insaniam ostendentes: nec tamen dereliqui vos, sed per prophetas dæmonem eieci, & nũc per memetipsum curare penitus vos constitui. Verùm, quoniam aduertere non vultis, sed ad maiorem prauitatem sponte ruitis: quippe cùm multò deterius sit in meum, quàm in prophetarum interitum sæuire: idcirco multò grauiora nobis imminẽt, quàm Babylonis, quàm Aegypti, quàm Antiochi mala fuere. Nam quæ Vespasiano duce ac Tito ipsis acciderunt, multò magis omnibus illis asperiora durioraq; fuerunt. Quapropter dicebat, erit tribulatio magna, qualis nunquã erit, vel fuit. Non autem hoc solùm similitudo designat, verumetiã quia omnium virtutum numero contempto, facilius à prauis spiritibus quàm prius occupabantur. Nam quãuis olim assiduè peccarent, habebant tamen emendantem doctoris disciplinam, aderat illis ipsa dei prouidentia, non omnino dereliquerat eos spiritus gratia, cura, castigatione, omniumq; remedio iuuans: nunc verò penitus à diligenti cura spiritus desolatos fore prædicit. Quare cùm virtutis penuria sit, crimina intendũtur, dæmones acrius in eos insurgunt. Nemo enim vestrum ignorat memoria nostra, quãdo Iulianus, qui omnes homines impietate superauit, quo furore contra veritatem bacchabatur, quemadmodum gentibus adhærebat, & cultus idolorum præferebat. Quare si aliquo modo mo destius nunc degere videntur, formidine principium id simulãt: quæ si nulla esset, crudeliora quàm anteà vnquam facere auderent, cùm omni prauitate atque malitia priscos nimium antecedant, maleficas artes atque magicas, petulẽtiam, audaciam, cæteraq; vitia supra modum colentes: & quamuis tanto freno coërceantur, sæpenumero tamen in principes conspirarunt, & in extremas inde calamitates inciderunt. Vbi ergo nunc, vbi (inquam) sunt, qui signa & miracula curiosè inquirunt? Audiant & intelligant mente, atque animo grato nobis opus esse: quæ res si nõ adest, nihil vtilitatis à signis adipiscimur. Nam & Niniuitæ absque aliquo penitus signo animo crediderunt: Iudæi verò etiam post tot & tanta miracula in peius deuoluti, domicilium dæmonum facti sunt, & innumeras contraxerunt ærumnas: neque id iniuria. Nam quando quispiam ab afflictionibus liberatus non modestior fit, multò grauiora quàm prius patie-

Hier.35.a.b
Osee.2.c
Esa.1.a

Matt.14.b

I

Iulianus.

tur: idcirco enim dixit, Non inuenit requiem: vt ostendat necessariò ad huiusmodi hominem insidias dæmonum peruenturas. Nam qui diabus, aut præcipuis causis castigatus non est, à præcedentibus videlicet calamitatibus, & à liberatione secuta, quibus tertiam quoque addere possumus, comminationis scilicet peioris: nisi resipuerit, qua ratiõe sperare de illo poteris amplius, quòd melior futurus sit? Hęc non ad illos solùm, verumetiam ad nosipsos dicta esse credamus. Nam si diuina luce illuminati, & à prima delictorum miseria erepti, rursus ad eandem malignitatem reuertimur, grauior punitio nos profectò expectabit: ideo Christus quoque paralyticum admonebat dicens, Sanus iam factus es, noli ergo amplius peccare, ne quid peius tibi eueniat. Sed quid peius, inquies, illi accidere poterat, qui triginta & octo annos ægrotus iacuit? Multa profectò peiora & grauiora diuturno illo morbo possent excogitari. Vtinamq; tot tantaq; nobis non accidant, quot quantaq; pati possumus. Magna enim suppliciorum atq; punitionũ apud deum copia est, quamuis per ineffabilem misericordiã eius iusta ipsius ira clementer mitigetur, quod ad Hierusalem per Ezechielem dicit: Vidi enim te, ait, pollutã sanguine, & ablui, atque vnxi, & factum est tibi nomen in pulchritudine tua, & fornicata es cum finitimis tuis: ideo nunc grauiora illi peccanti minatur. Qua ex re nõ supplicia tantummodo, verumetiam infinitam dei longanimitatem, atque misericordiam admirari debemus. Quoties enim ad eadem peccata lapsi sumus, & vsque adhuc in clementia & misericordia sua perseuerat. Nõ tamen propter misericordiam suam nobis confidendũ est magis quàm pertimescendum. Nã & Pharao, si confestim prima percussione fuisset admonitus, neque posteriores plagas habuisset, neque tandem cum eo tantus exercitus demersus periisset. Hæc ideo dico, quia non ignoro multos etiam nunc in Pharaonis impietate viuere, & luto ac lateribus sibi obnoxios affligere. Quandoq; etiam deus minas esse inferendas proximo iubeat illi ne labores quidem remittunt, qui non in rubro mari demergentur, sed in ignis fluuium, atque pelagus intrudentur, pelagus impertransibile, atque magnitudine acerbissimum, in quo ignei fluctus montium instar eriguntur: ignei dico, non huius ignis, sed ignis certè multò quàm hic horribilioris, cuius flamma maximam cõficit abyssum, ita vt vndique ignis immanissimæ similis feræ transcurrere videatur. Quòd si sensibilis iste, atque materialis, eos qui extra fornacem erant absorpsit, quid iste ignis faciet peccatoribus? Et audi quid prophetæ de illo die præcinerunt: Dies domini incurabilis, furore ac ira plenus. Nullus enim erat qui assistat, nemo qui iuuare possit, nunquam iucundam & tranquillam Christi faciem perspicere poteris. Verùm quemadmodum qui ad metalla destinantur, acerbis ita traduntur hominibus, vt nullos amicorũ postea, sed solos eos qui præsunt videant: simile quid tunc etiam erit, imò verò asperius atque truculentius. Nam hìc quidem accedere nonnunquam ad principes, atque rogare pro condemnatis possumus: ibi autem non amplius licet, sed perseuerabunt in tanto dolore atque molestia, quantùm nec dicere homini possibile est. Nam si acerrimos quos iste ignis, & hęc flamma dolores infert, oratione assequi nõ possumus: quid de illo dicemus? præsertim cùm hìc vno temporis momento in ignem positus homo expiret, ibi autem crematur quidem ac dolet, sed nequaquam quid crematur, consumitur. Quid ergo ibi faciemus? Nã hæc etiam de meipso dico. Sed tu qui magister es, de teipso

Matt.14.b

Exo.7.& seq. Exo.14.

Esa.13.b

hæc dicis,

A hæc dicis, quispiam obiiciet, Nulla mihi ergo cura est, nec etiã supplicia illa euitare potero. Noli, obsecro, his cogitationibus deprauari. Dic enim quæso, nõne naturę incorporeæ diabolus est? nónne multò melior hominibus erat? hic tamen in tenebras ex luce conuersus est. Putásne igitur consolationẽ inde tibi futuram, si vnà cum illo punieris? Minimè certè. Quid porrò Aegyptijs nónne magistratus etiam suos, & singulas principũ domos eisdem vlceribus vexari videbant? an igitur putas ea de re illos respirasse? Nequaquam. Quod à factis eorum patuit. Nam vt quasi flagello igneo compulsi, ad regem irruerunt, & Hebræorum populum emittere coëgerunt. Friuola enim, atque facilis hæc ratio, nec credas, si cum aliis puniaris, cõsolari te posse. Podagricos tibi ante oculos pone, qui quando acutis compunguntur dolorum stimulis, etsi mille offerres vehemẽtius dolentes, ne respicere quidem dignantur. Non enim patitur intensus dolor, vt quasi ocioſi de cæteris cogitent, ac inde cõsolentur. Minimè igitur nos huiusmodi spes alat: nã consolatio quæ à malis aliorum originẽ trahit, in mediocri

B afflictione locũ habet. Quando autem magnus est cruciatus, & anima vexata nimium, adeo fluctuatur, vt sepsam quoque ignorare videatur: vnde fructum cõsolationis excerpere poterit? Ridicula ergo sunt huiusmodi verba, & puerorum incompositæ fabulæ, mœrori atque luctui, & huic moderato hæc solent remedia decantari. Quiescimus enim aliquantulum, quamuis plerunque ipse quoq; luctus hac ratione non mitigetur. Quod ergo erit in cruciatu pœnarum, quem stridor dentium ingeret? Ideo molestus forsan vobis sum, & dolorẽ his verbis infero. Sed quid faciam? Vellẽ ita mihi & vobis cõscius esse virtutis, vt hæc dicenda non viderentur. Verùm quamplurimi nostrũm in peccatis vitã trahimus, vtinam possem verè ad dolorem vos inducere, vtinam mentem atq; animum vestrum possem cõmouere: quo facto, exitum orationi tunc optatum facerem. Nunc autem vereor, ne quidam hæc dicta mea contemnant, & maiores hac de causa pœnas mereãtur. Nec enim cùm dominus quispiam seruis suis cõminetur, si quis verba eius contẽnat, impunè id faciet, sed huius quoq; rei supplicium luet. Quare oro atq; obsecro, quando de gehenna quicquam audimus, compungamur. Nihil enim certè hoc sermone iucundius est, nihil his rebus amarius.

C Et quomodo, inquies, de gehenna audire quicquam, ac dicere iucundum esse asseris? quippe quoniam restristis est, idcirco qui ab ea re procul se amouent, sermones suauissimi sunt. Præterea hæc audiendo anima ad se cõuertitur, & cautior facta effertur altius, volátque sublimius, malignæ cupiditatis expulsa tyrannide. Ita hęc de gehenna verba, ne in gehennã deuenias efficiunt. Quare date mihi veniam, vt verecundiam etiam atq; dedecus futurum adiiciam. Nam quemadmodum Niniuitæ Iudæos tunc condemnabunt, sic multi qui modò inferiores videntur, nos condẽnabunt. Veniat ergo in mentem quanta erit illa derisio, quãtus despectus: veniat ita (inquam) in mentem, vt incipiamus aliquando ad verã accedere pœnitentiæ ianuam. Mihi hæc ipsi dico, meipsum primò exhortor, nemo mihi quasi contemptus atq; cõdemnatus irascatur. Capiamus iter angustum. Vsquequo deliciabimur? vsquequo degemus ocioſe, ridentes ac oscitantes? Nõ sumus adhuc satiati desidia, quod quasi noua quærimus? Nõne eadẽ semper erunt, eadem iterum mensa, eadem saturitas, idem sumptus, eædem pecuniæ, possessiones, constructiones ædium, quarum rerũ omnium quis erit demum finis? Inquam cinis, vermes,

Hic, & Luc.11.d

puluis. Aliam ergo viuamus vitam, faciamus de terra D cœlum, monstremus rectè viuendo gentilibus, quibus bonis carebunt: nam quando laudabiliter nos viuere vidébunt, quasi faciem regni cœlorum aspicient. Quando quippe cernent modestos, iustos, procul ab ira, inuidia, auaritia, atque ab omni praua cupiditate: quando cernent omnes virtutis numeros in nobis, admirabuntur ac dicent: Si angeli nunc facti sunt Christiani, quales postea futuri sunt? Si vehementer hìc splendent, vbi se peregrinos arbitrantur, quo fulgore rutilabunt, cùm patriam recipient? Sic illos etiam meliores faciemus, sic religionis nostræ sermo non minus, quàm tempore apostolorum mirabilis admodum gentibus videbitur. Nam si duodecim illi viri, ciuitates ac nationes integrè conuerterunt: quid erit, si vitam illorum omnes imitabimur? Cogita tecum ipse, quò sublimitatis religio nostra conuolabit: non enim ita resurrectionem à morte hominis, quemadmodum philosophiam viuẽtium admirantur, ab hac verò magnam vtilitatem consequuntur. Præterea resurrectio à mortuis semel facta, facilè obliuioni committitur: philosophia verò viuendi perpetuò manet, & viuentium animos sedulò excolit atq; E nutrit. Excolamus igitur nosmetipsos, vt etiam illos lucrifaciamus: nihil dico arduum, nihil difficile. Nõ præcipio ne vxorem ducas, non iubeo vt vrbem derelinquas, vt secularia negocia negligas: sed vt in his ipsis viuendo virtute præfulgeas. Volo enim maiori gloria virtutis coruscare vos, qui in medio vrbis versamini, quàm illos qui montes, & eremum petierũt. Quare sic? Quia magnam hinc vtilitatem cæteri consequuntur. Nemo enim accensa lucerna sub modio ipsam ponit. Matt.5.b & Luc.11.c Hac de causa hortor, vt supra ornata candelabra cũctas imponatis lucernas, vt amplissima inde luce hunc ignẽ accendamus, cuius lumine sedentes in tenebris ab errore liberabimus. Nec mihi dicas (quæso) vxorẽ te duxisse, liberos procreasse, magnarum ædium gubernationem habere, ac ideo non posse ista perficere. Nam quemadmodum etiam si nihil harum rerum haberes, nihil tamen facere posses pigrescendo: sic his omnibus circũuentus, diligentia, studio curaq; superabis. Vna certè res quæritur, magnitudo & generositas animi: quã non ætas, nõ inopia, non diuitiæ, non aliquid aliud, ne ad virtutẽ peruenias coërcebit. Quippe tam senes q̃ iuuenes, F quàm vxores habentes, liberos educantes, artes professi præceptis domini rectè paruerunt. Iuuenis atq; adeo adolescens Daniel erat: Ioseph in Aegypto seruiebat: Aquila artem profitebatur: & purpurã quędam vendens, officinæ præerat: alius carceris custos: alius Cẽturio, vt Cornelius: alius imbecillis ac æger, vt Timotheus: alius non solùm seruus, sed & fugitiuus, vt Onesimus: sed nihil horum obfuit, ne omnes viri, mulieres, iuuenes, senes, serui, liberi, tam priuati quàm cum potestate virtute coruscent. Non ergo vanis nos causis excusemus, sed optimo vsi consilio, meliora capessamus, vt rectè viuendo futura bona consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Daniel.1. Ge.39.& se. Acto.18.a Ibid.16.c Ibid.16.e f Ibi.10. a c d Ibid.16.a Ad Philemonem per totum.

Homilia.xlv. ex capite.xii.

ADhuc eo loquẽte ad turbas, ecce mater eius, & fratres eius stabãt foris, quærentes ei loqui. Dixit autẽ quidã ei: Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te. Ipse autẽ respondens dicenti sibi, ait: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Et extendens manũ in discipulos suos dixit: Ecce mater mea, & fratres mei. Quod pridie dicebam inania scilicet esse cuncta, atq; superflua, cùm virtus nõ assit: id nunc, imò multò magis etiã ostenditur. Nã ego

quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quidem dicebam,nec ætatem,nec sexum, nec eremi habitationem, nec cætera huiusmodi quicquam nobis cõferre,si mens atque animus probus nõ sit: hodierno verò die maius aliquid quàm hoc sit, ab euangelio discimus.Nam neq; si Christum concepisti, & mirabile illi festum dedicasti,nihil magnum tibi aliquid affert, nisi virtutem colas.Adhuc enim ipso loquẽte,ait, dixit quidã ei,quia mater tua,& fratres tui quærunt te:cui Christus respõdet,Quænam est mater mea,aut qui sunt fratres mei?Hoc autem dicebat,non quia de matre sua verecundaretur,aut quia natum se negaret ab illa. Non enim profectò ille vterus eum concepisset,si ab ea matre nasci noluisset.Verùm vt significanter exprimeret, nullam etiam esse matri,quoniã peperit, futuram vtilitatẽ, nisi vt decet vitam peragat. Quãuis & ex facto matris nonnihil importunitatis quoq; accessit. Considera igitur tam matris, quàm fratrũ importunitatem: nã cùm debuissent intrare,atq; cùm turbis simul audire, aut saltem expectare foris sermonis finem, ac demum accedere,ambitione quadam ac ostentatione commoti, foris eum in præsentia omnium euocarunt,vt viderentur
H facilè ac magna cum potestate Christo imperare. Hoc enim ipsum occultius significans euãgelista dicit: Adhuc ipso loquente turbis:ac si diceret, an nõ erat alia opportunitas? an non poteratis seorsum atq; secretius colloqui?Quid porrò alloqui Christum volebant? Si enim de dogmatibus veritatis, publicè atque in medium cũctis audientibus proponere debebant, vt cõmuniter omnibus fierent vtilitati:sin verò de rebus quibusdã priuatis atque suis,nõ licebat tanta festinatione vrgere.Nã si ad sepeliendũ patrem ne consequentia disciplinæ inscinderetur,nõ abire permisit: quantò minus prædicationẽ absoluisse pro re aliqua priuata? Vnde patet inani quadam gloria illos cõmotos fuisse, nihil adhuc magni de ipso cogitantes, quod apertius significauit Ioannes, dicens:quia neque fratres eius credebant in eum.Verba quoque ipsorum nõ recitat,non paruæ plena dementię, quia magno studio Hierosolymã ipsum trahebant,non alia de re,nisi vt à signis illius aliquod choragium gloriæ consequerentur.Nam tu qui hęc facis,aiebant,ostẽdas teipsum mundo.Nemo enim talia faceret in occul
I to,sed quæreret omnibus esse manifestus.Ipse autẽ tunc eos increpauit, carnales eorum accusans cogitationes.
Mar.6.a & Ioan.6.c Nam quoniam Iudæi conuiciantes dicebãt: Nónne hic est fabri filius, cuius & patrem & matrem nouimus, & fratres eius apud nos sunt? ignobilitati generis detrahentes, propterea ipsum ad ostendenda miracula prouocabant.Christus autem ipsos depellebat,vt ab hac ægritudine animos ipsorum liberaret. Nam si matrem voluisset negare,tũc opportunè profectò negasset, quãdo sibi obprobrio mater à Iudæis dabatur. Nunc autem tantam curam de ipsa facere videtur,vt cùm vel in cruce penderet, amantissimo eam discipulo commendaret: nunc verò non tantum ei honoris conferre videtur,quoniam fratrum qui nudum hominem illum censebant,inanem ambitionem eiicere studebat. Itaque acerbius non ad contumeliam, sed ad emendationem respondit. Tu verò noli verba tantùm perdere, quæ mediocrem acrimoniam continent, verumetiam importunitatem, atque audaciam fratrum considera. Et ad hæc, quanta esset maiestas illius qui increpat,in animo tuo versetur,quia non nudus homo, sed vnigenitus dei filius: quem etiam ad finem verba illa tendant cogita.Nõ enim vilipendẽdo, sed vt à tyrannica passione ipsos liberaret, & paulatim ad rectam opinionem traduceret, persuaserat: quia non solummodo filius erat K
matris suæ, verumetiam dominus atque curator: tunc videbis increpationem illam decentem, atque vtilem, admodumq; mansuetam.Non enim respondet, abeas, & dic mulieri huic, quia mater mea non est: sed ad dicentem directo sermone dicit,quæ est mater mea?Præterea illud etiam probat,nec matrem, nec fratres suos, nec quoscunque alios sua fretos necessitudine,virtutem negligere oportere.Nã si nullam mater etiam, inquantum mater,vtilitatem consequitur, nisi virtutem colat: multò minus alij necessitudine saluabuntur. Vna enim sola & vera, & communis nobilitas atque necessitudo cum Christo est,vt voluntatem dei facias: hic propinquitatis modus multò melior illo est atque vberior. Quæ omnia probè tenentes,nec de filiorum gestis gloriemur,nisi virtutes eorum imitemur:nec de parentum nobilitate quicquam nobis arrogemus,nisi probam eorum vitam sequamur. Potest quippe etiam qui non genuit pater esse,& qui genuit eodem modo non esse. Idcirco alibi cùm mulier quædam dixisset, Beatus venter qui te portauit,& vbera quæ suxisti: non respondit, Luc.11.d
nullus me portauit venter, nec vlla ipse vbera suxi:sed, L
beati qui faciunt voluntatem patris mei. Vides quemadmodum nullibi coniunctionem hanc naturæ hominum negat,sed addit semper illam,quæ à virtutibus est. Præcursor etiam Ioannes cùm dicit: Genimina viperarum, ne videamini dicere, patrem habemus Abraham,noluit ostendere quia non essent ex Abraham,sed quia nihil ipsis proderat esse filios Abrahæ, nisi etiam virtute illi coniungerentur: quod & Christus denotat dicens,Si filij estis Abrahæ,opera vtique Abrahæ facietis.Nec enim carnis coniunctione ab Abraham eos separare volebat, sed admonebat vt nobiliorem hac, atque veriorem inuestigarent propinquitatem. Quod & hìc diligenter facit, quamuis aliquantulum grauius atque acrius videatur,quia de matre sermo habetur. Nec dixit,non est mater mea hæc,nec illi fratres mei, quoniam non faciunt voluntatem patris mei: non enim condemnare fratres suos,sed emendare voluit,ac ideo mansuetè,vt ipsum decebat,respondens: *Qui facit uoluntatem patris mei*, inquit,*hic frater, soror & mater est.*
Quare si isti etiam esse volunt, hanc viam peragant,in M
hac perseuerent. Quando autem mulier illa exclamauit dicens,Beatus venter qui te portauit:non dixit se nõ habere matrem, sed inde matrem quoque suam beatitudinem consecuturam asseruit, si patris eius faceret voluntatem: quam qui diligenter sequuntur, & fratris, & sororis,& matris retinent locum. O mirabilem honorem, ô virtutis incredibiles vires, quò ducitis bene viuentes homines? mulieres sanctissimam illam virginem beatificarunt,quotquot vterum illum admirantur, quotquot optarunt tales fuisse matres, & cætera contemnere omnia. Quid igitur prohibet? Ecce nanque rectam,atque facilem viam nobis proposuit,vt non fœminis solùm, verumetiam viris ad hunc ordinem peruenire liceat, imò verò etiam ad maiorem. Multò enim propinquiores deo sunt, qui voluntatem eius faciunt, quàm qui summa carnis necessitudine coniunguntur. Non ergo simpliciter propinquitatem illam desidera, verumetiam viam capesse, magnóque studio confice, quæ ad hoc desiderium te perducat. Hoc cùm dixisset, exiunt è domo. Ita & increpauit, & citò fecit quod postulabant. Pariter in nuptiis quoque factum ab eo videamus. Nam & ibi increpauit importunè petentem, non tamen contradixit, vt imbecillitati mederetur, Ioan.2.a

A retur,& beneuolentiam erga parentem ostenderet: hic verò & ægritudinem inanis gloriæ repulit, & matrem vt decebat,quamuis nõ in tempore petierit, honorauit.
Cap. XIII. *In illo enim die*,ait,*exiens Iesus è domo,sedebat secus mare.*
Ac si diceret,si videre me,ac audire vultis, iam exeo vt disseram.Et quoniam multis coruscauit signis,prędicãdo rursus prodesse hominibus vult. Et prope mare sedens,eos qui in terris erant piscabatur.Sedisse autem in littore secus mare, non simpliciter positum ab euangelista est, sed vt intelligamus ne quispiam à tergo Christi esset,sed omnes contra faciem eius aspicerent. *Et congregatæ sunt*,inquit,*ad ipsum turbæ multæ, ita ut in nauiculam ascendens sederet, & omnis turba in littore stabat, & locutus est eis multa in parabolis.* Non ita certè in monte,
Matt.5.a neque per tot parabolas sermonem contexuit: tunc enim ibi quædam turba erat, & plebs incomposita, hìc verò & scribæ & pharisæi plerique assunt. Sed aduertamus (quæso) diligenter quam primò parabolam attulit, & quomodo ex consequentia Matthæus omnia nobis proposuit.Quam ergo primùm dixit? Certè quam primam esse oportebat, quæq; auditores mirum in mo-
B dum attentiores faciebat: nam quia ænigmaticè prædicaturus erat, exuscitandæ vehementius primùm erant audientium mentes.Hac ratione increpasse quoque ipsum alius euangelista scribit, quasi non intelligentibus,
Mar.4.b dicentem:Quomodo non percepistis parabolam? Neque hac ratione in parabolis solummodo loquitur, sed etiam vt tenacius memoriæ quę dicuntur commendari possint,& expressior propter similitudines sermo res ipsas ante oculos apponat: qui dicendi modus propheticus etiam tritus est. Quæ igitur parabola est? Exiit *qui seminat seminare*,inquit. Vnde exit, qui vbique præsens est,qui omnia replet?aut qualiter nam exiit? Certè nõ loco,sed habitudine, atque incarnationis dispensatione propinquior nobis factus. Nam quia nos venire ad ipsum non poteramus,peccatorum maceria ingressum atque aditum prohibente,ipse ad nos egreditur.Ad quid igitur exiuit? an vt terram vepribus plenam perderet,& ignauos agricolas puniret?Minimè: verùm vt optimo cultu terram arandi fertilem faceret, religionis ac pietatis seminibus diligẽtius iactis. Nam semen hic doctrinam suam, arua verò & campos animas hominum, seminatorem autem seipsum appellat. Quid
C igitur de isto semine fit? Tribus perditis partibus, vna tantummodo saluatur. *In seminando enim ipsum*, inquit, *quædam secus uiam ceciderunt, & uenerunt uolucres cœli, & comederunt ea.* Nec dixit seipsum in viam proiecisse, sed quia ceciderunt secus viam. *Quædam uerò supra lapidem, ubi non habebant terram multam, & continuò exorta sunt, quia non habebãt altitudinem terræ:Sole autem orto æstuauerunt,& quia non habebant radicem,aruerunt. Quædam autem ceciderunt inter spinas,& creuerunt spinæ,& suffocauerunt ea. Quædam uerò ceciderunt in terram bonam, & dabant fructum, aliud centesimum,aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi,audiat.* Quarta pars sola saluata est, nec vniuersa æqualiter, sed magno quodam interiecto discrimine.His verbis copiosissimè omnibus pietatis doctrinam propositam esse ostendit. Nam quemadmodũ agricola seminans non discernit campum, vt in altera parte seminet, in altera verò minimè, sed vbique proiicit semina:eodem ipse modo saluator noster non diuitem,non pauperem,non ingeniosum aut rudem, aut fortem aut ignauum, aut diligentè aut desidem discernit:sed omnibus, quãuis non ignoret futurum exitum, pietatis doctrinam commendat. Sic certè licebit ei dicere: Quid oportuit me facere, nec feci? Et prophetæ Esaiæ.5.b
quidem tanquam de vinea & de populo loquuntur. Vi- D
nea enim facta est,ait,dilecto: &, vineam de Aegypto Ibidem.a
transtuli.Ipse autem tanquam de semine: vnde significat facilius, atque maturius nunc homines obtemperaturos,& fructum confestim daturos.Quando autem au dis exiisse seminantem, vt seminet, non idem iterari putes. Sæpius enim egreditur seminans ad aliam quoque rem, quàm ad seminandum: puta vt nouales scindat,vt pernicios as herbas amputet,vt vepres euellat,aut tale quid aliud faciat. Ipse autem ad seminãdum egressus est.Cuius igitur causa,dic (quæso) maior pars seminis amissa est?Non seminantis quippe causa, sed susci-
pientis culpa terræ, hoc est propter reluctantem atque repugnantem animam. Sed cuius rei gratia non dixit quòd inertes ac desides ocio semina corruperunt,diuites deliciis merserunt, molles atque ignaui perdiderunt?Noluit nimirum reprehendere, ne in desperationem immittat:sed conscientiæ audientium,atque prudentiæ huiuscemodi examinationem reliquit: non autem semè solummodo, verumetiam sagenam hoc pas- E
sam esse inuenies.Multa enim quoque incommoda tulit. Hac parabola discipulos docuit & exercuit, vt etsi plures eorum qui prædicationem apostolorum suscepturi erant,perderentur, non caderent animis, cùm id etiam in domino atque magistro pariter factum recordarentur:neque tamen ipse, quamuis ita id futurum nõ ignoraret, semina proiicere neglexit. Sed quomodo, inquies,credendum est in vepribus, & in lapide, & in via prudentem hominem seminare? In agris certè & in seminibus quæ terræ traduntur stultè factum videretur:in animis autem,atque doctrina probè atque laudabiliter. Non enim absque crimine agricola illud faceret,cùm non sit possibile lapidem, aut viam vt fertilem terram producere: in animis autem hominum nõ ita.Possibile enim est, vt lapis in terram fertilem conuertatur,& vt via non conculcetur, nec prætereuntibus cunctis posita iaceat: sed in vberes agros traducta, nec vepres emittat,& semina foueat. Nã nisi hoc possibile, immo verò facilè esset, nec certè seminasset. Quòd si hæc præterea mutatio in omnibus facta non est, non seminantis culpa, sed audientium inobedientia id contigit. Nam ipse quidem diligenter eis semina tradidit. Si verò illi corruperunt accepta, inculpabilis F
omnino est, qui tanta benignitate in omnes æqualiter vtitur. Nos verò illud etiam intelligimus, quia non est vna perditionis via,sed multæ, magnóq; inter se disiunctæ interuallo.Nam qui via significantur, hi negligentes sunt,atque ocios i.Qui lapidi conferuntur,hi sunt qui instabilitate atque ignauia non perseuerant. Quod in lapide cecidit,hìc est, inquit, qui verbum audit, & accipit cum gaudio: sed quoniam non habet radicem, in tempore credidit, & persecutione veniente scandalum passus est. Omnes audientes veritatis verbum, & non intelligentes, quoniam à cordibus eorum pernicios us diabolus rapit quod seminatum est: hi omnes viæ conferuntur. Non est autem æquale nulla tribulatione atque vexatione deficere, & tentationibus victum succũbere.Qui autem vepribus atque spinis similes sunt,multò magis cæteris omnibus peccare videntur. Quare ne quid tale nos patiamur, diligentia, magnitudine animi, & iugi memoria semina obducamus. Rapere ipsa diabolus potest, sed nos possumus facere ne rapiantur.Aresc unt plerunque semina, sed non exusta calore. Non enim æstibus calefacta exaruisse dixit,sed quia radicem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G dicem nõ habebant. Suffocantur spinis quæ audiuimus, non quidem ipsarum spinarum culpa, sed eius qui crescere ipsas permittit. Potes enim, dummodo velis, pernicioſa hæc germina sentium incidere, ac diuitiis laudabiliter vti. Ideo nec seculum dixit solicitudinem seculi, nec diuitias, sed diuitiarum fraudem: non ergo rebus causam, sed menti corruptæ, atque animo attribuamus. Possumus enim ita ditari, vt nõ decipiamur: & in hoc seculo sic conuersari, vt harum rerũ curis non submergamur. Duo quippe vitia inter se oppoſita in diuitiis sunt. Alterum quod incendit solicitudinem, & obfuscat curis: alterum quod molliores delitiis reddit. Re ctè autem dixit fraus, atque deceptio diuitiarum: quippe cùm nihil aliud in deliciis sit, præter deceptionem: nomina enim sola sunt in illis de rebus posita. Nam cùm voluptas & gloria, tum ornatus & pompa horumq; similia, phantasmata quædam sunt, nullam virtutem rerum continentia. Quando igitur perditionis modum primò expoſuit, de agro feraci postremò mẽtionem fa cit, docens quòd desperandum non sit, sed spem salutis
H per pœnitentiam esse retinendam: hoc enim possibile est à dictis perditionum modis ad hunc salutiferũ mo dum traduci. Sed cur, si fertile territorium est, & agricola vnus, & eadem semiſta, alius centum, alius sexagin ta, alius triginta producit? Certè hoc quoque propter ip sam terræ naturam, cum discrimine ac differentia hæc prodeunt. Ita non agricolæ, neque seminum causa: sed terræ conditione non naturaliter inſita, sed voluntate conſtituta, maior atque minor progeſſio fit. Misericordia verò eius, atque benignitas hic quoque apparet, cùm non vnam ab omnibus mensuram efflagitet: sed primos ita libenter recipiat, vt secundos non eiiciat, & tertiis locum præbeat. Quæ omnia dixit, ne sequentes ipsum putarent solam audientiam ad salutem sufficere. Sed cur nam, inquies, nullam aliarum malignitatum mentionem facit? nihil de amoribus, nihil de vana gloria, nihil de aliis compluribus dixit. Omnia comprehẽdit, omnia enim hæc huius seculi & diuitiarũ sunt. Viã autem & lapidem adiecit, vt ostendat non esse satis pecuniam contemnere, sed oportere aliis etiam virtutibus operam dare. Quid enim prodest, si diuitiis non
I seruis, ignauus autem atque mollis sis? Quid etiã, si cùm sis generoſus, pigritia & contemptu nihil audeas, nihil opereris? Non enim vna re ad salutem opus est, sed primum oportet exquisitè audire atque perdiscere, deinde magnitudinem animi adhibere. Accedit, quòd omnis pecunia contemnenda sit, & secularium cura rerum e-
Roma. 10.c iicienda: ac ideo audientiam primò posuit. Quomodo autem credent, si non audiẽt? Nos quoque ipsi, quomodo quæ facienda sunt perdiscemus, nisi prædicantibus diligenter attẽdamus? Fortitudinem animi, ac diuitiarum contemptum subiunxit. Hęc attentè audientes, vndique nosipsos diligenter muniamus, firmas in profundum radices iacientes, ac seculares res omnes paruifacientes. Quòd si illa faciemus, alia negligemus, nihil nobis cõfert ad salutem. Quid enim refert, vtrum hoc vel illo modo perdaris? Quid intereſt si non diuitiarũ fraude, sed ocio: aut non ocio, sed pusillanimitate corrumparis? Sic & agricola quocunque modo semina peritura pariter luget. Non ergo consolatur te magis, quia hoc modo quàm illo perdaris: sed acerbè dolẽdum est, quocunque modo deprimaris. Crememus vepres, quæ prædicationem suffocant. Sciunt id probè diuites, quoniam non ad hæc solùm, sed nihil etiam ad aliud valẽt: nam cùm voluptatibus seruiant, vel ad rem ciuilẽ inu-
tiles facti, vilipenduntur: multò ergo minus cœlestia re K
spicere possunt. Duplex enim pestis cogitationes suas inuadit: deliciarum putredo, & curarum magnitudo: quorum vnumquodque ad subigendum naufigium sufficit. Si verò ambo concurrant atque conueniant, quanti prohdolor fluctus, quanta tempestas concitatur? Nec mireris, si nomine spinarum delicias appellauit. Tu enim harũ turbatione superatus, non sentis: sed qui procul inde absunt, non ignorant quàm vehementius omnibus stimulis pungant ciborum deliciæ, ac multò magis quàm vlla solicitudo tabefaciant animã, acerbiſſimos dolores tam animæ quàm corpori inferentes. Nõ ita certè curis homo sauciatur, vt voracitate. Itaq; quãdo aurium, quando capitis dolores, atq; tinnitus, quãdo stomachi subuersio, cæteraq; huiusmodi hominem occuparunt: nõne omnium stimulorũ puncturas hæc suppetunt? & quemadmodũ acuti vepres vndecunque capiuntur, atq; conſtringuntur, manus cruentant: eodem modo deliciæ pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus similiter mẽbris officiunt: steriles etiam sunt, nullũ quẽ admodum vepres fructũ producentes, ac multò magis L
quàm cætera penè omnia hominẽ conficiunt. Deliciis enim senectus citius surrepit, deliciis sensus obtunduntur, deliciis cogitatio retardatur, citius mẽs tenebris obducitur, corpus dissoluitur, maior stercoris copia recõditur quasi atq; reponitur: ita ex ingenti afflictionũ acer uo, nauigio nimium oneribus oppresso, crebra contingunt naufragia. Quid enim, respondeq; quæso, ita pingue corpus efficere studes? An vt te ad immolandum ducamus, an vt mensæ immolatũ apponamus? aues certè pin gues ad saniorem diætam inutiles sunt. Adeò mala deliciarũ lasciuia est, vt irrationalibus quoq; pestifera sit. Nam & volucres saturitate nimia, & sibi & nobis inutiles efficiuntur: superfluitates enim indigestæ, ac putredo humidior à pinguedine oriuntur: quę verò animalia nõ copioſè aluntur, sed quaſi ieiunantia mediocri victu simul & labore exercentur, hæc animalia tam sibi sanitatẽ seruant, quàm nobis accõmodiora sunt. Quare qui his vescuntur, sani vinunt: qui verò illis pinguioribus vẽ tres voraciter replent, illis similes efficiuntur, tardi, & ad ægrotandum aptiores facti, & strictiora sibi vincula comparantes. Nihil certè ita corpori nostro repugnat M
& obest, vt satietas: nihil ita rescindit, & suffodit ipsum, atque corrumpit, vt luxuria. Quare amentiam atque ſto liditatem ipsorũ inde maximè quispiam admirabitur: quia nec ita sibi parcere volunt, sicut vtribus cæteri. Nã qui vina huc & illuc traducunt, nolunt nimium vtres implere, ne distenti rumpantur: isti verò ærumnoſum ventrem nec vtris quidem dignitate condonant, sed distentant, & replent vsque ad fauces duplices, non vt animalia sibi facientes anguſtias. An ideo tibi fauces fa ctæ sunt, vt vsque ad os vino atque cibo, & aliis corruptionibus te impleas? Non idcirco, crede mihi, sed principaliter, vt orando canas ad deum, & diuinas scripturas sacro ore perlegas, & proximis oratione conſulas. Tu verò ad hoc miniſteriũ nunquam aut rariſſimè faucibus veteris, sed per totum vitæ spacium voracitatis insanæ subiicis seruituti. Et quemadmodum si quis citharam aureis fidibus coaptatã in manus sumeret, & cùm pulsare deberet, stercore atque cœno ipsam indignè deturparet: similiter hi quoque faciunt. Stercus autem nõ alimentum, sed delicias à voracitate appellaui. Quod enim neceſſitatem in comedendo excedit, id non alimentum, sed pestis est. Et os enim, & fauces, & lingua non ad comedendum solùm, sed ad quoq; maiora crea
ta sunt.

A ta sunt. Venter autem, atq; stomachus nõ ad recipiendũ simpliciter cibum, sed moderatè recipiendũ factus est: quod manifeſtat, cùm vehemẽter repletione grauatur, non modò reclamando nobis, sed vlciscẽdo, & vltima supplicia inferendo. Nam primùm pedes acrius punit, quibus ad praua sympoſia, & ad incontinentes epulas reducimur. Deinde manus, quæ superflua miniſtrarunt, acrius ligat: in plerisq; autem diſtorsione os, oculi & ca put dolore vexati sunt. Et quemadmodum seruus, quando supra vires quicquam impoſitum est, domino impu dentius maledicit: sic & venter nimium plenus, mentẽ & cogitationem plerunq; corrumpit. Quod mirifica di spensatione dixerim diuinitus factum: vt si sponte moderatiorem viuendi contemnis normam, saltem inuitus, quoniam videas tantum ex saturitate tibi immine re periculũ, modeſtius viuere coneris. Hæc igitur probè tenentes, fugiamus delicatas ciborũ apparationes, quæ in voracitatẽ inducunt. Curæ nobis moderatio magna sit, vt & corpore bene valeamus, & animã ab omni langu ore liberemus, & futurã beatitudinem conſequamur, gratia & misericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, &c.

B *Homilia. xlvi. ex capite. xiii.*

ET accedentes discipuli dixerunt ei: *Quare in parabolis loqueris eis? Ipſe autem respondens, dixit eis: Quia vobis datum est noſſe myſterium regni cœlorum, illis autem non est datum.* Dignum certè est de diſcipulorum admirari prudentia, qui etſi magna diſcendi cupiditate arderent, opportunitatem tamen interrogationis expectant. Non enim coram omnibus id faciunt, quod Matthæus vno verbo deſignauit, dicens: & accedentes. Nec à verbo hoc solùm quaſi coniciens id aſſero, sed à Marco apertius ſcriptum non ignoro, dicẽte, quoniam seorsum. Sic matrem quoque ac fratres feciſſe docuiſſet: nunc autem palàm est, oſtentationis cau sa foras euocaſſe. Sed charitatem eorum diligẽter perpende, quomodo non mediocri curæ omnes, qui Ieſum sequebantur, sibi erant. Prius enim aliorum commoda, deinde sua quærere videntur. Cur enim, inquiunt, in parabolis eis loqueris? Non dixerunt, cur in parabolis nobis loqueris? Nam & alibi sæpius nimium se proximis affectos esse omnibus oſtendunt: vt cùm dicũt, abſolue turbas: &, quoniã nouiſti quod ſcandalizati sunt. Quid igitur Chriſtus? Vobis datum est noſſe myſteria regni cœlorum, illis autem datum non est. Hoc autem dixit, nõ neceſſitatem quampiam oſtendens, nec certam ad aliquos doctrinæ attributionẽ à caſu, & vt cõtingit, illatam: sed vt in ipsis omnium causam esse, ac gratiam su perius esse malorũ ſignificaret, ac aperiret donũ quoddam hoc esse, ac gratiã infuſam, quæ nullo pacto libertatẽ humanæ tollit naturæ: quod à sequentibus liquidius efficitur. Et attende quomodo ne aut illi deſperent, aut iſti torpore tabeſcãt, datum & non datum esse audientes, in nobis harum esse principium rerum aſſeruit.

Quicunque autem habet, & dabitur ei, & abundabit: quicunque autem non habet, & quod habet, auferetur ab ipso. Is locus non parua caligine obductus eſt, & ineffabilem diuinæ maieſtatis iuſtitiam aperit. Tale nanque est quod dicitur: Cùm enim quiſpiã deſideraret, ait, & magno ſtudio atq; cura virtutẽ inquirit, tunc ei ex deo cuncta prę ſtabuntur: cùm autẽ nullo ſtudio atq; voluntate ad rectè faciendum pronus eſt, tunc ei diuinum auxiliũ non cõceditur: & quod etiã habet, auferetur ab ipso. Nõ aufert certè deus, sed non præbet indignis fauorem, & patrocinium suũ. Hoc ipsi quoq; nos factitamus. Cùm enim negligentem quẽquem ad audiendum perſpexerimus,
Mar. 6.d

adhortamur & admonemus, vt diligentius attendat: & D
si crebrò id facientes nõ perſuademus, silentio vtimur, præsertim cùm videamus ex maiori cura in maiorem illum deuolui deſidiam. Attentiores autem, diſcendiq; cupidos attrahimus libenter, & complura docemus. Re ctè autem dixit, quod habere videtur: neque enim habet, quod æſtimatur habere. Deinde aperiens quid ſibi vult illud: ei qui habet, dabitur: ab eo verò qui non habet, auferetur: *Idcirco, ait, in parabolis eis loquor, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, neque intelligant.* Aperire igitur oculos eorum oportebat, inquies, quoniam non videbant. Oportebat quippe ſi natura cæci non vident. Verùm quoniam volentes oculos claudebãt, ideo non ſimpliciter dixit, non vident, ſed videntes non vident, vt à praua illorum mente cæcitatis originem esſe intelligeremus. Nam cùm videant dæmonia eiici, di-
Supra. 12.b cunt in Beelzebub principe dæmoniorũ dæmonia eiicit. Cùm audiant, quòd ad deum eos adducam, & magnam ipsorum habeo curam, non esſe me à deo contẽdunt. Quoniam igitur contra veritatem, quam viderũt & audierunt, iudicant: ideo etiam ipsam audiendi facultatem ab eis aufero, cùm nihil ipſis vtile inde, ſed ma- E
ius peccatum accidere, rerum periculo pateat. Non enim ſolùm incredulitatis crimine tenebantur, verum etiam quoniam accuſabant, & increpabant, & inſidiabantur, & maiorem ſibi delictorum cumulum exaggerabant. Non autem dixit hæc apertè, ne accuſando moleſtus eſſet: ſed ab initio quidem non ſic locutus est, ſed enodatius atque apertius: poſtea verò, quia ſeipſos peruertebant, in parabolis loquitur. Sed ne quis eorum putet odio atque calũnia ad dedecus ipsorum dicta, prophetam in medium adduxit. *Completur enim*, ait, *pro-*
phetia, quæ dicit: Auditu audietis, & non intelligetis: & uidentes Esa. 6.c
uidebitis, & non uidebitis. Incraſſatum enim est cor populi huius, & auribus ſuis grauiter audierunt, & oculos ſuos clauſerunt: ne quando uideant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant: & conuertantur, & ſanem eos. Vides quàm exquiſitè propheta iſte prædixit? vides quàm palàm ipsos accuſauit? Nec enim dixit, non videbitis: ſed, videbitis, & non videbitis: nec ſcriptum reliquit, quia non audietis: ſed, audietis, & non intelligetis. Quare ipſi ſeipſos intelligentia vera priuarunt, qui aures obſtruunt, qui oculos clauſerunt, corda obdurarunt, qui non modo audiebant: Ne
quando igitur conuertantur, & ſanabo eos. Intruſam F
nimirum nequitiam eorum ſignificat, & ſtudioſè ipſos auer i oſtendit: quamuis etiam his verbis incitet ipſos, atque attrahat, cùm oſtendat, quia ſi conuertantur, ſanabit eos. Ac ſi quidem diceret, noluiſti me videre, & gratiam habeo: nam ſi dignum me putaſſes, ſtatim flexus tibi affuiſſem: qui enim his verbis vtitur, reconciliationis viam affert. Sic igitur etiam hic, quando ait, conuertantur, & ſanabo eos: ita vtrunque oſtendit esſe poſſibile, & conuerſionem videlicet hominum, & ſalutem cõuerſorum: & quòd non ad gloriam ſuam, ſed ad ſalutẽ illorum omnia faciebat. Niſi enim voluiſſet eos conuerti, ac ſaluos esſe, tacuiſſet profectò, neque in parabolis quicquam locutus eſſet: nunc verò hac ipſa re, quia tenebris obfuſcatur oratio, ad quærendum eos monet. Deus enim non vult mortem peccatoris, ſed vt con- Ezec. 18.g
uertatur, & viuat. Nam quòd nec à natura, nec à neceſſitate atque vi delicta oriuntur, audi quid ait Apoſtolis:
Veſtri autem beati ſunt oculi, quoniam uident: & aures, quoniam audiunt. Non dicit quippe de viſu hoc, neque de auditu corporis, ſed de viſu atque auditu mentis. Indæi etiam illi erant, ad quos hæc ſcribit, in eiſdem legibus
atque
Infrà. 14.b
Infrà. 15.b
C

Universidad de Deusto
Biblioteca

G atq; moribus educati, nec tamen ipsis quicquam obfuit prophetia: quia bona fundamenta, bonas radices voluntatis atq; mentis possidebant. Vides non significare necessitatem, quod dicitur vobis, datū est? Non enim beatificarentur, si coacti vi quicquā rectè fecissent. Nec obijcere potes, obscurè illis hæc dicta fuisse: potuissent etiam opportunè accedere ac interrogare, sicut & discipuli fecerunt: sed torpore atque negligentia corrupti noluerunt. Cur dixi, noluerunt? immo etiam aduersus eum studiosè nitebantur: nec enim solùm nō credebant, aut nō audiebant, verumetiam impugnabant, & persequebantur prædicantem: quod propheta illis verbis denotauit, dicens: grauiter audierunt. Discipuli quia tales nō fuerunt, beatificantur, & alibi rursus beatitudinem eorū confirmando, dicit: *Amen amen dico uobis, quia multi prophetæ & iusti cupierunt uidere quæ uidetis, & non uiderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt* aduentum scilicet meum, præsentiam, miracula, vocem, prædicationem. Hìc enim non solùm perditis illis eos anteponit, verū etiam prophetis ac iustis præstantiores esse asserit atque beatiores. Quare ita? quoniam non solùm ista aspiciunt,
H quæ illi non viderunt, verumetiam quæ illi videre cupierunt, isti oculos cernunt. Nam fide illi etiam intuiti hæc fuerunt, sed isti multò clarius omnia perspexerunt. Perpendis quomodo rursus vetera nouis conglutinat? cùm enim non solùm præcisè illos futura non vidisse, sed desiderasse quoque ostendat: si alienus quidem à deo esset, aut deo contrarius, profectò nō desiderassent. Vos igitur, inquit, quibus datum est, audiatis parabolam. Exposuit deinde quæ nobis dicta pridem sunt de negligētia & studio, de ignauia & fortitudine, de consequendis & abiiciendis pecuniis, vt quantùm altera noceant, tantùm altera prodesse intelligamus. Virtutis quoq; ipsius non vnam dedit viam: neque dixit, nisi qui centum faciet, eiicietur, sed saluabitur, etiam si sexaginta reddet, si ad triginta solum modo perueniet: ita facilè nobis per omnia salutis iter cōstituit. Quas ob res etiam tu si virginitatis arduum iter ingredi non potes, viuas moderatè cum vxore. Non potes omni ex parte pecuniam
Luc.3.b eiicere, offeras partem egentibus: graue videtur onus æqualiter cum Christo partiri, quæ habes, vestem vnam petenti tradas: & quoniam ad medietatem præstare gra
I uaris, tertiam saltem partem concedas. Frater tuus est, atque cohæres in regno cœlorum, fac eum etiam hìc cohæredem, præsertim cùm omnia, quæ ei præstas, ad
Esaiæ.58.b teipsum redundent, atque refundantur. Non audis prophetam dicentem: Propinquos seminis tui non despicias? Quòd si coniunctos sanguine minimè oportet negligere, quantò magis deus negligendus non est, qui cùm sit dominus, summa etiam tecum necessitudine iungitur, qui etsi nihil abs te acceperit, vltrò tamen ineffabili sua commotus misericordia, cohæredem te suū cōstituit. Quomodo igitur non est extremæ tuæ demētiæ ad nullā te benignitatem tāto munere moueri? Nec retributionem aliquam pro gratia, nec minima pro maximis reddere? Ipse te cœlorum hæredem statuit, tu nec ex istis terrenis quicquam ipsi concedis? Ipse nullius te boni authorem, sed hostem atq; inimicum dei reconciliauit: tu nec etiam amico & benefactori quippiam retribues? Quāuis certè etiam antequam regnum adispiscaris, antequam cætera consequaris quæ tibi promittūtur, propter idipsum, quoniam das, gratiam ei referre par est: sic enim etiā liberti atq; clientes, cùm dominos atq; patronos in conuiuium inuitarunt, non obtulisse illis aliquid, sed accepisse ab illis arbitrantur: hìc autē cō-

trà factū esse videmus. Non enim seruus dominum, sed K
dominus seruum ad mensam suā primus inuitauit, primus ad tecta sua subduxit: tu verò etiam nec post hæc, nec secundo loco inuitare sustines. Nudum te induit, tu nec peregrinum conducis: primus tibi calicem suum obtulit, tu vel aquam frigidā ei negas: potauit te spiritu sancto, quāuis indignus esses, tu ne corporalem hanc sitim suam mitigare studes, præsertim cùm omnia hæc non à tuo, sed à suo prouenient. Nōne magnum ducis, quòd calicem illum tenere potes, vnde Christus bibit, atque ori tuo adducere: nōnne vides, quia soli sacerdoti fas est sanguinem huius calicis tibi tradere? Ego verò, Christus, inquit, non ad vnguē ista perscrutor: sed cùm præbueris, accipiam, etiamsi secularis sis, non recusabo, nec tantùm postulo, quantùm dedi: non enim sanguine, sed aquam flagito. Cogita igitur cui potum præbes, & perhorrescas: cogita quia sacerdos Christi tu fias, cùm propria manu ei offeras, non carnem, sed panem: non sanguinis, sed aquæ frigidæ calicem. Vestimentum te induit salutare, & hoc per scipsum, atque vltrò perfecit: tu saltem ipsum per puerum atque famulum indue. Glorioſum te fecit in cœlis: tu nuditate, deformitate, frigore ipsum eripe. Angelorum te conciuem effecit, tu in tecto saltem suscipias, & sicut vnum famulorum domo tua contegas. Non renuo, inquit, hoc ego diuersorium, qui tibi ad cœlum viam construxi: qui te à durissimo erui carcere, peto nunc abs te, si liberare me à carceribus non potes, non paruum mihi solamen est, si modò vinctum visites. Ego te mortuum suscitaui, nec tale quid abs te requiro, sed ad videndum ægrotum solummodo venias. Quando igitur ita se res habeant, & magna nobis largitus sit, pro quibus minima quædam repetat: negligentes iure ad ignem intrudemur, ad quem sponte ruimus, diabolo & angelis eius præparatum, cùm vel lapides ipsos, ac duros silices insensibilitate superemus. Dic enim, quæso, quanta tibi hæc mentis videtur tarditas, si qui tot tantáque accepisti, qui tot tantáque accepturus es, pecuniæ seruies, quam paulò pòst etiam inuitus relinques? Quandoque multi vel vitam ipsam neglexerint, sanguinem suum effuderint: tu nec ista quidē superflua, vt cœlo potiaris, promere velis: qua dignus eris venia? aut quam satisfactionem inuenies, qui semi- M
na terræ spe inductus tradis, qui magnas fœnore pecunias locas, & in domino alendo durus atque inflexibilis omnino esse videris? Quę omnia, iugiter animo versantes, ac recolentes quæ accepimus, quæ accepturi sumus, quæ à nobis repetuntur: omni studio, cura, opera spiritalibus rebus incumbamus, humiles atq; misericordes simus, ne intolerabiles cruciatus nobis attrahamus. Cur enim nō putas sufficere ad condēnandos nos, quòd magna consecuti, parua non reddimus, ibiq; ea repetantur, quę inuiti relinquimus? Quorū singula ad cōdemnationem nostram certè sufficiunt. Si verò vniuersa cōfluant atque concurrant, quæ nobis spes reliqua salutis erit? Ne igitur condēnati cruciemur, benignè inopes pertractemus, vt hìc honestè, & ibi glorioſè in æternū viuamus, gratia & misericordia dñi nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xlvii.ex capite.xiii.

ALiam parabolam proposuit eis dicens: Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo: cùm autem dormiret, &c. usque simile est regnum cœlorum fermento. Quid interest inter hanc & superiorem parabolam? Illud certè: nam ibi eos, qui nullo modo eum audire voluerunt, sed confestim resilientes, semina omnino perdiderunt: hìc hęreticorū

conciliā-

A conciliabula significauit. Prædixit enim etiam hoc, ne hac de re discipuli postea turbarentur. Illa igitur parabola non suspectum, aut abiectum Christum esse ostenditur: hac vero corruptorem etiam simul demonstrat suspectum. Illud profectò diaboli artibus astutè fieri scire debemus, vt veritati semper errores cōnexi atq; inserti, per similitudines facilè decipiāt leuiores. Propterea non alia semina, sed zizania immixta dixit, quæ tritico simillima sunt. Modum quoq; insidiarum proposuit: dum enim homines dormirent, ait. Non paruū periculum prærupti præcipitij præsulibus hinc imminere videtur, quibus agrorum custodia cōmissa est: nec præsulibus modò, verumetiam omnibus. Liquidò autem hinc apparet, post veritatis semina iam collecta erroris fraudem pullulasse, quod euentus quoq; rerum confirmauit. Falsi enim prophetæ post prophetas apparuerūt, & fallaces apostoli post apostolos, & post Christū Antichristus. Nam diabolus nisi prius videat, quid sibi sequendum sit, aut quibus insidiandum, cùm quid faciendum sit nesciat, nec conatur quidem. Sic ergo etiā nūc,
B posteaquam intellexit ab alio centum, ab alio sexaginta, ab alio triginta fuisse producta, fraudem excogitauit: nam quoniam euellere non potuit, quod actis radicibus iam propagatum fuit, nec suffocare, nec vrere: fraudulēter nisus est sua disseminare: Et quo nā discrimine dissęparantur dormientes hi, & illi, qui per viam significati fuerāt? quòd videlicet ibi continuò rapuit, antequam radices emitterent: vnde maiori artificio, & non paruo conatu hoc sibi opus fuisse videmus: ita omnibus istis semper vigilandum esse admonet. Nā si illas pestes effugies, nō adhuc tutus es, inquit, atq; securus: sed quemadmodum ibi alios via, alios lapide, alios vepribus, sic multos hìc somno salutem committere videmus. Iugi ergo, atq; perpetua nobis custodia opus est. Ideo alibi di
Sup.10.c.& infrà.24.b cebat: Qui ad finem vsq; perseuerauerit, hic saluus erit. Principium autem mali fuit, quia multi ex præsulibus dormitantes, prauos & hæresim occultātes viros, ad gubernacula ecclesiarum promouerunt: qua ex re tanta facultas diabolo data est, vt iam illis in medio prælatis multò minus laboret. Et quomodo, inquies, nō dormire poterimus? Corporis certè somno penitus impossibile, volūtatis autē omnino possibile. Quare Paulus quoq; di
1.Cor.16.c cebat: Vigilate, state in fide. Nec noxiam solū, sed superfluā rem ostendit, cū posteaq̄ cultus seminatusq; sic ager fuerit, vt nulla re opus esse videretur: tūc tandē diabol⁹ per hęreticos seminat, qui nō alia de re, quàm inani cōmoti gloria, pernicioſum venenū effuderūt: non autem his verbis solū, sed per sequentia etiam diligēter eorum figmenta descripsit. Quando enim germinauit, ait, fœnum, & frūctum fecit, tunc apparuerunt zizania. Id certè moris est apud hæreticos, vt obumbrent seipsos, atq; occultent in principiis, quousq; maiorem fiduciam capiant, & quodam fauore multitudinis iuuentur: tunc enim contagioſa venena intrepidi effundunt. Sed cuius rei gratia seruos introduxit, factum narrantes? vt scilicet non esse timendos hęreticos ostenderet. Hominem vero inimicum ipsum diabolum, quia semper omnibus obesse conetur, meritò appellauit. Conatus enim ipsius omnis aduersus nos est, causa vero atq; origo, vt nos impugnet, ab odio quo in maiestatem diuinā fertur, profecta est. Vnde patet quia maiore charitate nos à deo, quàm à nobis ipsis diligimur. Verū inimici malignitas etiam inde perspicitur, quia non præparauit seminare tunc cū nihil poterat interimere, sed cùm alia fata diligenter vidisset, tunc seminauit, vt vniuerso simul labo-

Tomus secundus.

ri agricolæ, studioq; officeret: quæ omnia propter testa- D
tas erga agricolam inimicitias fecit. Vide autē & ipsorum seruorum diligentiam. Nam etsi non prudenter, sedulò tamen ad euellenda zizania festinant, quę res solicitudinem ipsorum ac diligentiam erga satanā ostendit, quodq; ad vnum solummodo respiciant, non vt pœnas inimicus luat, sed vt iacta semina non depereant. Quare quomodo morbum depellant, inquirunt: nec sibi confidunt, sed domini sententiam expectant, ac ideo interrogant, dicentes: *Vis igitur abeuntes colligimus ea?* Dominus autem prohibet, ne fortè simul cum zizaniis herbam etiam tritici euellant: quod dicebat, vt bella & effusionem sanguinis prohiberet. Nam si trucidarentur hæretici, absq; fœdere pacis atque induciis bellum orbi inferretur. Duabus igitur rationibus prohibuit: Altera, quia frumentis parum nocerent: altera, quia nisi sanarētur, extrema supplicia non euaderent. Quare si & puniri eos vultis, & frumentis nequaquam officere, opportunitas temporis congrua expectanda vobis est. Quid autem est quod eradicabitis simul cum ipsis etiam frumēta? Certè aut quia si arma capietis, inquit, necesse est, cū hæreticos trucidatis, multos sanctorū simul interime- E
re: aut quia ab ipsis zizaniis multa cōmutata, in frumēti cōditionē seipsa conuerterent. Si ergo prænoscētes euellētis, ea frumenta deperibunt, quæ à commutatis zizaniis prouenirent. Non prohibet autem conciliabula hæreticorum dissipare, ora obstruere, libertatem loquendi concidere: verū interficere ac trucidare. Sed vide quàm mitis sit: non enim solùm prohibet, sed cur prohibet, rationem exponit. Quid autem si perseuerabūt ad finem vsq; zizania? *Tunc dicam messoribus,* inquit, *colligite primùm zizania, & in fasciculos ea alligāte ad comburendū.* Rursus eos verbo Ioannis commonefacit, quibus iudicē ipsum fore asserebat, dicens parcēdum esse zizaniis quousque vnà cum frumentis in agro sunt, quia possunt in frumenti statum commutari. Si vero nihil hac longanimitate domini lucrabuntur, & recesserint, tūc ineuitabilis pœna necessariò eos suscipiet. Dicam enim messoribus, ait, colligite zizania primùm? Cur ita primùm? Ne suspicentur serui, quasi vnà cum zizaniis frumenta incidantur. Crementur, inquit, primò zizania, & tūc triticum in horreis recondatur. *Aliam parabolam posuit eis, dicēs: Simile est regnum cœlorum grano sinapis.* Nā quoniam dictum est tres partes seminis amitti, ac vnam so F
lummodo conseruari, ipsi quoque conseruatæ portioni tot tantaq; præterea imminere pericula: ne occasionem interrogandi habeant, quot & qui fideles erūt, vltrò ipsorum solicitudinem tollit, per ipsius grani sinapis parabolam ad synceram fidē conducēs. Hac quippe imagine prædicit prædicationem per vniuersum orbem omnino coruscaturam: idcirco huius oleris similitudinē proposuit, quia his rebus apprimè accommodetur.

Cæteris enim seminibus minus est, sed in herbam resolutum, omnibus magis oleribus crescit, adeò ut ad arboris conditionem perueniat, ac uolucres cœli uenientes in ramis eius habitent. Quod etiam in prædicatione futurum dicit. Imbecilliores cæteris omnibus, atque minores erant Apostoli, verùm quia in ipsis magna erat virtus, fama eorū vbique terrarum claruit. Deinde fermēti ponit imaginem.

Simile est regnum cœlorum fermento, quod accipiens mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum. Nam sicut fermentum magnā farinæ copiā in vires suas, quanuis modicū sit, cōuertit: sic quoq; vos vniuersum terrarum orbē conuertetis. Prudentissimè autē ex natura rerū imagines cōduxit, vt ostēdat quòd sicut illa na-

m tura duce

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtura duce impossibile est non fieri, pariter hæc quoq; naturæ domino conducente necessariò fient. Non igitur opponetis. Et quid poterimus ad tantam duodecim homines multitudinem? Id enim ipsum maximè virtutis vestræ splendorē ostendet, quòd multitudini orbis immixti non confundemini. Nam & fermentum cùm farinæ appropinquauerit, non solum appositum, sed immixtum penitus totam massam fermētat: propterea nō dixit, apposuit: sed, abscondit. Sic igitur & vos cùm vniti atq; commixti impugnationibus fueritis, tūc trophęa consequemini: & quemadmodum fermentum in farina submersum non deperditur, sed in naturam suam farinam transmutat: pariter in prædicatione hac euangelij fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi: nō enim extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit. Tria vero pro multis hic posuit. Consueuit enim hoc numero pro multitudine abuti scriptura. Nec mireris, si de regno cœlorum differens, sinapis & fermenti fecit mentionem, homines enim alloquebatur quasi agrestes, atq; imperitos, qui maximè his rebus cōmoneri solent, quiq; sic erant agrestes, vt harum rerum
H etiam sæpius interpretationem requirerent. Vbi nunc gentilium alumni sunt? Intelligant saltem nūc à rerum ipsarum euentu, quàm ineffabilis sit Christi virtus, & vtraque ratione ipsum adorandum credant: vel quia incredibilem futuram rem prędixit, vel quia quod prędixit, non aliter quàm prædixerat, adimpleuit. Ipse nanq; est qui tantam fermento virtutem imposuit, & multitudini hominum ita credentes immiscuit, vt infideles fidei credentium adhærerēt. Nemo ergo paucitatem vestram, inquit, deploret: magna enim est prædicationis virtus. Et quod semel fermentatum est, fermentum rursus ad reliqua efficitur. Et quemadmodum faurilla cùm in arida ligna inciderit, in flammam ipsa conuertit, quæ vi sua deinde vel viridia ligna facilè incendit: eodem quoque modo prædicatio. Sed cur nam non dixit ignis, sed fermentum? Quoniam non ignis virtute totū fit, sed lignorum quoq; ariditate: fermentum verò per seipsum omnia cōficit. Si autem duodecim homines totam penè farinam orbis fermentarunt, diligenter animo versa, quæso, quanta sit nostra malignitas atq; ignauia, qui cùm iam innumeri simus, has gētium reliquias
I cōuertere non possumus, qui vel mille mūdis satisfacere deberemus. Sed Apostolos illos fuisse, inquies. Quid ad rem? Nónne tecum eiusdem naturæ fuerunt? Nónne cum hominibus etiam ipsi conuersabantur, artes professi, eisdem rebus nutriti? An forsan credis illos angelos natura, aut de cœlo lapsos fuisse? Non, inquies, sed signis illi rutilabant. Non propter signa certè illi claruerunt. Vsquequo negligentia ita ignauiam nostram miraculorum fulgore, quę tunc coruscarunt, quasi velamine quodam obducimus? Multi eiicientes dæmones pu-
Suprà.7.b nient. Quid igitur, inquies, fuit, quod præcipuè illos magnos effecit? Certè verus ac nō simulatus gloriæ atque pecunię contemptus, & quoniam nullam secularium harum rerum omnino curam habebant. Nam nisi hoc habuissent, si passionibus veluti nos seruissent, etiā si de morte innumeros homines suscitassent, non solū nihil vtilitatis fecissent, verumetiam seductorum atq; deceptorum nomen non effugissent. Viuendi ergo disciplina est, quæ vbiq; fulget, quæ spiritus etiam gratiā attrahit. Quod enim signum Ioannes fecit, qui tot tantásque ciuitates erudiuit? Nā nihil miraculosè ipsum egisse testatur euangelista, dicens: Ioānes quidem nullū signum
Ioan.10.g 3.Reg.18.e fecit. Vnde autem Helias mirabilis factus? nónne quia regem liberè alloquebatur? Nónne quia nihil possidebat, clarius quàm per signa quoq; perfecit? Iob autem illum, quibus signis diabolus admiratus est? Certè signo quidem nullo, vitæ autem mirabili disciplina, & robore animi excelso atq; inuicto. Quæ signa Dauid adhuc adulescens effecit, vt deus diceret: Inueni Dauid filium Iesse, virum secūdum cor meum? Abraham porrò, Isaac & Iacob quos mortuos suscitarunt? quem leprosum mū darunt? An ignoras quia miracula nisi iugiter vigilemus, plerunq; nocent? Multi enim è Corinthiis alter ab altero scissi miraculis fuerunt, multi Romanorum resilierūt. Simon quoq; Magus hac ratione fuit eiectus: qua etiam ille qui sequi Christum desiderauit, quasi reprobus audiuit, foueas esse vulpeculis. Nam horum omniū alius pecuniam, alius gloriam à signis accumulare cupiens, eiiciebantur, & deperibant: cura vero rectè viuendi & syncerus virtutis amor, non modò tales cupiditates non parit, sed natas etiam radicitus euellit. Ipse autem dominus quando leges discipulis ferebat, quid eis præcipiebat? non certè vt signa ficerent, vt videntes homines glorificarent patrem. Sed quid porrò? Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & glorificēt patrem vestrum qui in cœlis est. Petro quoque non dixit: si me amas, signa fac: sed, pasce oues meas. Cumq; ipsum cæteris præponeret, cùm Iacobo simul atq; Ioanne propter signa forsan præponebat. Ab omnibus certè pariter leprosi mundabantur, mortui suscitabantur: omnibus enim æqualiter potestas fuit cōcessa. Vnde igitur tres illi anteponebantur? Non profectò præterquam à virtute ac magnitudine animi. Vides quia bene viuendi norma, & rectis operibus opus est. A fructu namque ipsorum cognoscetis eos, inquit. Vitam autem nostram quid est quod maximè commēdat? Putásne quia signorum ostentatio, an viuendi exquisita disciplina? Illud videlicet vltimum, à quo etiam signa originem trahunt, & ad quod tandem deuenire solent. Nā & qui rectè vixit, signorum gratiam impetrauit: & qui gratiam impetrauit, ideo susceptus, vt aliorum vitam facilè possit emendare. Nā & Christus propterea miracula fecit, vt cū fide dignus videretur, ad se homines attraheret, & virtuose viuere persuaderet. Quocirca magnam curam, magnumq; sibi studium virtutis fuisse videmus. Non enim signis vtitur solùm, verūetiam gehēnæ atrocitatem intentat, regnum cœlorum pollicetur, mirabilia præcepta ac leges posuit, cæteraq; omnia pertractauit, vt in angelorum beatitudinē homines adduceret. Cur dixi à Christo omnia virtutis gratia facta fuisse? cū tu si quis optionem tibi daret, vtrum suscitare in nomine Christi mortuū velles, an propter nomē ipsius mortem oppeteres, hoc vltimum procul dubio eligeres. Alterum enim signum est, alterum opus. Si quis autem, vt alterutrum optares, tibi potestatem daret, lapides in aurum vertere, aut auri cupidi[illegible] nullā habere, nónne hoc secundum capesseres? nec; id iniuria: hac enim re homines maximè alliciuntur. Nam alias res in aurum verteres, augeretur certe pecuniæ cupiditas, cūctis optantibus talem virtutem possidere, atq; inuidentibus: sin vero aduerterint te, quasi fœnum contemnere aurum, hoc exemplo commoti, morbo huic meritò mederentur. Vides quia vita recta magis cæteris omnibus iuuat. Rectam autem vitam appello, non ieiunandi laborem, nec cilicij ac cineris lectulum: sed si pecuniam non aliter quàm oporteat despicias, si charitate ardeas, famescentes pane tuo nutrias, si superior ira sis, si gloriam inanē non concupiscas, si inuidia non detinearis.

Hæc enim

A Hæc enim ipsius documenta sunt. Non enim dicit ieiu-
Suprà.11.d nium suum esse imitandum, quanuis quadraginta illos dies posset proponere: sed, Discite à me, quoniam mitis
Luc.10.b & 1.Cor.10.f sum, & humilis corde. Immo vero contrà: Omne quod
Suprà.10.b apponitur vobis comedite, inquit. De pecuniis autem quàm exactissimè mandauit, dicens: Non possideatis aurum, neq; argentum, nec æs in zonis vestris. Hæc dixi, non quia ieiunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus: sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutem vobis ieiuniū existimetis, quod in choro virtutum vltimum certè sortitur locū. Præcipuæ nāque virtutes sunt charitas, humilitas, misericordia, quæ vel virginitatem superant. Quare si volueris apostolorum virtutes assequi, nihil te prohibebit: sola enim voluntas, ac feruentissimus virtutū amor tibi sufficiet: nullum igitur expectatio signorū retardet. Multò enim magis dæmon dolet, si peccato superiorem animā perspexerit, quàm si ab homine fuerit eiectus: maxima enim eius virtus est peccati amplificatio, quam vt extinguat Christus, in patibulo pepēdit. Peccatum enim mortem
B induxit, peccata quæ superiora fuerant, ad inferos depressa sunt. Id igitur si destruxeris, neruos diaboli omnes incidisti, caput eius cōtriuisti, vires resoluisti, ac vniuersum eius exercitum fudisti atq; fugasti: signū omnibus miraculis maius effecisti. Nec à me id, sed à beato
1.Cor.12.d Paulo dictum putes, qui cùm dixerit: Zelamini gratias spiritales, & viam supra modum vobis ostendo: non dixit signa, sed charitatem, quæ omnium bonorum radix & fundamentum est. Hanc igitur si retinebimus, & omnem quæ ab hac oritur philosophiam, non erit nobis opus signis: sin vero negligemus, nihil nobis proderunt signa. Hæc igitur scientes, illa faciamus, quibus apostoli
Infrà.19.d perfulserunt. Vnde igitur illi tales facti sunt? Petrum audi, rogo. Ecce nos dereliquimus omnia, inquit, & secuti
Ibidem. sumus te: quid ergo erit nobis? audi & Christum respon-
Ibidem. dentem: Super duodecim sedes sedebitis: & alibi, Quicunq; reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, cētuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Quas ob res omnibus seculi negociis postpositis, Christo nosipsos tradamus. Et ex sententia ipsius ad apostolorum æqualitatē ascendemus, & vita æterna perfruemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amē.

C *Homilia.xlviij.ex capite.xiij.*

Psal.77.a Hæc omnia Iesus in parabolis locutus est ad turbas: & sine parabolis nō loquebatur eis, ut impleretur quod dictum est per prophetam, dicentem: Aperiam in parabolis os meum: & eructabo abscondita à constitutione mundi.
Marci.4.d Marcus autē asseruit, non aliter ipsum in parabolis fuisse locutum, quàm ferre poterāt. Sed ne quid in noua re præter veteris scripturæ documenta dicere videretur, prophetam introduxit, huius prædicationis modū magnis antea temporibus præcinentem. Deinde ostendēs ea mente Christum [illegible]redicasse, non vt ignorarēt, sed vt ad sciscitandum [illegible]carentur, subiunxit: *Et absque parabola nihil loquebatur eis.* Dixit quippe multa etiam absq; parabola, sed non illo tēpore, nec vllus ab eo quicquam sciscitatus est. Et prophetas quidem sæpius interrogabant, vt Ezechielem, aliosq; cōplures: à Christo autem nihil prorsus de his parabolis quęsierunt. Nā quanuis quæ dicta erant, sufficerent ad incendēdum eorum animum ad quæstionem, maximè quia supplicia plerūque comminari parabolis videbatur, nullo tamē pacto illi commoti fuerunt. Quocirca reliquit ipsos, atq; abiit.

Tunc enim, ait, dimittens turbas, uenit in domum. & nemo ipsum scribarum sequebatur. Vnde clarum fit, non alia

de causa ipsos secutos fuisse, quàm vt capiendi causas D
reperirent: reliquit ergo eos, & abiit. *Et accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: Edissere nobis parabolam zizaniorū agri.* Cumq; eos trepidantes plerunq; aliās quicquā ab eo quærere non ignoremus, vnde nunc ipsis tanta fiducia est? Quia audierūt: Vobis datum est nosse mysteria, Suprà.b. & Marci.4.& & audentiores facti, seorsum scisciantur, non quia inLucę.8.b uidebant multitudini, sed quia dominum audierunt: Istis autem datum non est. De fermento autem, & sinapi parabolas, tanquam liquidiores præterierunt: hanc vero vt coniunctam illi de semine, & maius aliquid aferentem exponi maluerunt, quam bis dixit, quia discēdi cupidos illos videbat: cupidi autem erant, quia sibi comminari hæc parabola videbatur. Præterea nec carpit quasi parum intelligentes, sed explanauit apertius parabolam: & ita explanauit, vt sępius me dixisse memini, non ad verbum exponēdas esse parabolas, ne multa sequantur absurda. Id diligenter ad nostram doctrinam subseruit. Non enim dixit, quia essent serui qui accesserunt, sed vt ostendat consequentię cuiusdam causa, ac ferè ad duplicationē imaginis eos positos esse. In hac re-
E licta particula, necessaria & propter quæ parabola hæc dicta est, interpretatur: seipsum & iudicem, & dominū omnium rerum declarans. *Et respondens enim,* inquit, *dixit eis: Qui seminat bonum semen, est filius hominis: ager autē est mundus. Bonum autem semen, hi sunt filii regni: zizania autē, filii sunt nequā: inimicus uero qui ea seminauit, diabolus est: messis uero, consummatio seculi est: messores autem, angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur: ita erit in consummatione seculi. Mittet enim angelos suos filius hominis, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciebant iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorū.* Nam quoniam qui seminat agrum suū, quiq; ex regno suo congregat, non est clàm, quia & hic mūdus suus est. Tu vero considera ineffabilem eius misericordiam, & quòd ad bene faciendum quidem pronus est, à desiderio autem puniendi alienus: nam quando seminat, per seipsum id peragit, supplicia vero per alios infert. Mittet enim, inquit, angelos suos. Tunc, ait, iusti fulgebūt vt sol in regno patris sui: non quia Solis etiam splēdorem non superabunt, sed quādo nihil fulgentius Sole videmus, propterea re apertissima nobis ad exprimēdū vsus
F est. Cùm autem alibi messem iam adesse dixerit, vt cùm de Samaritanis dicat: Leuate oculos vestros, & consi-Ioan.4.e derate regiones, quoniam iam albæ sunt ad messem. & rursus, Messis quidem multa, operarij autem pauci: quaSuprà.9.d. & Luc.10.a re hìc futuram esse ostendit? Aliam certè ibi, aliam hìc verbi huius potestatem esse videmus. Quare etiam, inquies, cùm alibi dixerit, quòd alius est qui seminat? profectò ibi non simpliciter, sed ad prophetarum atque apostolorum distinctionem illud dicebat, quod de Iudæis quoque ac de Samaritanis dicebat. Ipse enim est qui per prophetas seminauit: quanuis nonnunquam messem & semen eandem rem, ad aliud tamen atque aliud referens nuncupauit: nam quando credulitatem atque obedientiam audientium designat, vt rei consummationem ostendat, messis vero vocabulo denotat: quando autem fructum prædicationis ab authoribus quærit, tam semen quàm messem ipsam consummationem appellat. Et quomodo etiam alibi scribitur, quoniam primi iusti rapiuntur? rapiuntur quidem Luc.13.f. & primi, post autem Christi aduentum, pœnis tradun-1.Thes.4.d tur iniqui: & tunc ad regnum cœlorum iusti proficiscuntur. Nam quoniam in cœlo iustos oportet conuer-

 sari, iudi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G fari, iudicium vero à terris peragitur: cùm alteros condemnarit, tunc à iudicio abiens, alteros quasi rex amicos suos in vltimam beatitudinem illã traducet. Ita duplicem futuram punitionem videre licet, alteram quoniam igni æterno ardebunt, alteram quoniam ab ineffabili gloria excident. Sed cuius rei gratia, inquies, cùm multitudo iam recessit, in parabolis etiam discipulos alloquitur? Sapientiores iam præcedentibus facti, facilius atq; melius intelligebant: propterea etiam cùm ad eos dixisset, intellexistis hæc omnia? vtiq; domine, responderunt. Sic ad alia quæ dicta sunt, hoc etiam parabolis effectum est, vt perspicatiores discipuli redderetur: quid igitur rursus ait? *simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro: quem qui inuenit homo, abscondit, & præ gaudio illius uadit, & uendit omnia quæ habet, & emit agrum illum. Item, simile est regnum cœlorũ homini negociatori, bonas quærenti margaritas: qui inuenta una preciosa margarita, abiit, & uendit omnia quæ habet, & emit eam.* Sicut granum sinapis & fermentum, sic duæ parabolæ istæ thesauri atque margaritæ parum inter se differunt: illud enim ambabus his denotatur, quoniam oporteat prædicationẽ euH angelij omnibus cæteris anteponere. Et illis quidem fermenti dico, atq; sinapis, magna euangelij virtus ostendebatur, quæ omnino totum orbem terrarum erat supératura: hæ vero posteriores summi esse precij significãt: sicut enim ceu sinapis extẽditur, atq; propagatur, & ceu fermentum superat, sic quasi margarita preciosissimum est. Nec illud solũ discimus, quia cætera abiicienda sunt omnia, & sola prædicatio euangelij retinenda, verumetiam magno id esse cum gaudio faciendum. Sanè qui renũciationem bonorum facit, is nullam iacturam, sed quæstuosissimam facit mercaturam. Perpendis quomodo in mundo abdita atque cælata prædicatio est, & in prædicatione summa fœlicitas reconditaꝫ nisi ergo cunctas res tuas venundabis, non emes: nisi curiosẽ quæras, non inuenies. Duo hæc quippe nobis ad salutem necessaria sunt, secularium rerum contemptus, & iugis vigilãtia. Quærebat enim, inquit, bonas margaritas: & cùm inuenisset vnam preciosissimam, vendidit quæcunque habebat, ac emit. Vna quippe veritas est, nec in multas scinditur partes, ac veluti qui margaritam habet, nouit se diuitem esse, etiam si ignotum nonnũquam illud sit,
I cùm paruo in loculo margarita recondatur: Sic & in prædicatione veritatis, qui ei adhærent, totoq; animo illam amplectuntur, opulentos sese non ignorant, quãuis infideles thesauri vim non cognoscentes, fidelium opes contemnant. Deinde ne confidamus plurimum, quoniam euangelium susceptimus, neq; opinemur sufficere solùm nobis fidem ad salutem, horroris plenam affert parabolam. Quæ nam est illa? *simile est*, inquit, *regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, ac ex omni genere piscium congreganti, quam cùm impleta esset educentes, & secus littus sedentes, elegerũt bonos in uasa sua, malos autem foras miserunt.* Sed quid interest hæc ab illa, quæ de zizaniis est? eodem enim modo etiam ibi alij saluantur, alij perdun tur. Verùm ibi hæresi, atq; prauis dogmatibus, & qui ante illam parabolam sunt, quoniam prædicationi nõ adhæserunt: isti vero malè viuẽdo pereunt, & cæteris sunt inferiores, quoniam veritatem quidem cognouerũt, & in verriculum piscatorum inciderũt, & tamen malè viuẽdo periere. Et certè alibi ait: Quia ipse segregabit eos, vt pastor oues segregat: hìc vero & in parabola de zizaniis angelos istud facturos dixit. *Sic enim*, inquit, *erit in cõsummatione seculi, exibunt angeli, & segregabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in fornacem ignis, ibi erit fletus & stridor dentium.* Quid igitur hoc est? Nonnunquam K condescẽdens ipsis crassius, vt ita dixerim, nonnunquã vt res petit, sublimius loquitur. Hanc autem parabolam non interrogatus, sed sponte atque à seipso ex parte interpretatur, & formidinem magis amplificat. Nam ne cùm aduertis, putrida foras iecta esse, nullum aut parum iectionis periculum credas', interpretando subiunxit: quia in fornacem immittent. Et stridore dentiũ, doloris magnitudinem expressit. Animaduertis quot perditionis viæ? Vides quòd alij vepribus, alij veneno, alij lapidibus, alij zizaniis conterũtur, alij in sagena atq; iaculo pereunt? Non igitur iniuria dictum est, latam esse viam illam, quæ in perditionem adducit, ac multos esse qui per eam ingrediuntur: hæc enim cùm dixisset, & ad horrorem terminasset sermonem, atque immoratus amplificasset, adiecit: *Intellexistis hæc omnia? dicũt ei, vtiqũe domine.* Deinde quoniam intellexerũt, laudat, dicens: *Propterea omnis scriba doctus in regno cœlorum, similis est homini patrifamiliãs, qui profert de thesauro suo noua & uetera.* Ideo alibi ait: Mittam vobis sapientes & scribas. Videt quomodo vetus testamentum non eiicit, sed L laudibus effert, & thesaurum appellat? Quare qui diuinarum scripturarum imperiti sunt, non erunt hi certè patresfamiliãs, qui cùm nec à seipsis habent, quærere indignum putant, sed negligenter viuendo inedia depereunt. Non autem hi solùm, verumetiam hæretici experies sunt huius beatificationis, quia non possunt emittere noua & vetera: nam cùm vetera non teneant, noua credere non possunt: sicut econtrà, qui noua non habẽt, hi veteribus penitus carent: hæc enim inter se magno iuncta & cõnexa vinculo sunt. Audiamus igitur, audiamus quicunq; scripturarum lectionẽ negligimus, quantum damnum, quãtam inopiam patiamur. Quando enim bona viuendi opera faciemus, qui etiam præcepta & instituta ipsa, quibus viuendum est, ignoramus? Et opulenti quidem qui cupiditate pecuniarum insaniunt, assiduè vestes suas, ne tineis corrodantur, excutiunt: tu vero cùm obliuio omnibus tineis peior ac maior pestis animam tuam deuoret, non accedes ad libros, non excuties tineas, non ordinabis animam tuam, nõ aspicies continuè imaginem virtutis, nec membra eius & caput cõsiderabis: habet enim certè caput & mẽbra omni muM liere formosa multò venustiora ac pulchriora. Quod igitur caput virtutis est? humilitas certè: quapropter ab ipsa incipit Christus, dicens: Beati pauperes spiritu. Hoc caput, & si nec cæsariem, nec crines habeat: sic tamẽ pulchrum est, vt deum ad seipsum attrahat. Ad quẽ enim inspiciam, ait, nisi ad mitem & quietum, & humilem, & trementem sermones meos? Et, oculi mei super mites terrę: &, propè dominus est tribulatis corde. Hoc caput pro crinibus atq; comis hostias offert deo gratissimas, hoc aureum certè altare est, hęc ara spiritalis. Sacrificiũ deo spiritus contribulatus. hæc sapientiæ mater est: qui hoc habet, is membra etiam consequetur. Perspexisti caput quod nunquam vidisti, vide nunc etiam faciem, ac primùm attende qualis color eius sit, quàm rubicũdus, quàm floridus, quàm gratiosus, & disce vnde cõstat. Vnde igitur constat? ab erubescẽtia certè atq; pudore: propterea quidam dicebat, ante verecundum gratia procedit. Hæc & alia quoq; membra magnam vim formositatis effundunt: nec si mille cõmisceas colores, talẽ speciem conficies. Quòd si oculos quoq; veliꝭ aspicere, cõsidera modestiam, quanto decore, quãta diligentia depingãtur: vnde non solùm speciosissimi, verũetiam tam acri acumine pollent, vt vel dominum ipsum aspiciãt.

Beati

Matth.5.a A Beati enim, inquit, mũdo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Huic capiti os est sapientia & intellectus, & spiritalium cãtuum perpetua vox. Cor autem magna scripturarum peritia, veri dogmatis conseruatio, misericordia & benignitas. Et quemadmodum non est possibile animal sine capite viuere, sic sine hoc capite salus habere non potest: hinc enim omnia bona originem trahũt. Pedes ac manus habet, quibus recta opera ostẽdat: animata est pietatis & rectæ fidei anima: pectus aureum ac adamãte robustius ipsi est fortitudo, per quam efficitur, ne vnquam pectus hoc queat infringi. Spiritus autem qui animalium corda & cerebrum cõtinet, charitas est. Vis re ipsa tibi hanc imaginem ostendamus? Hunc ipsum euangelistam considera, cuius etsi conscriptam vniuersam non habeamus vitam, possumus etiam ex pauSuprà.9.b* cis coruscantem effigiem eius videre. Quanta enim humilitate, quãtaq; contritione rutilaret, inde cognosces, quia vel posteaquam præest euãgelio, publicanum seipsum nominat. Misericordiam vero eius inde percipies, quia cunctis exutus Iesum sequebatur. Synceram fidem de dogmatibus percipies, prudentiam & charitatem ab
B euangelij compositione facilè intelliges. Vide quãtam peritiam, quãtamq; vniuersi orbis curam gerebat, perspicies: fortitudinem eius cognoscimus, quia cum gaudio cœtui conuersabatur: bonorum autem operũ ostentationem, quia in sublimi sede omnino sessurus est. Imitemur ergo omnes eius virtutes, ac maximè omnium humilitatem & misericordiam, sine quibus salutem cõsequi non possumus: vt quinque illæ virgines, & Pharisæus post illas ostendunt: quippe absque virginitate multi beatitudine illa potientur, quam nemo absque misericordia consequetur. Vna enim res ex necessariis, quibus salus ipsa continetur, misericordia est. Quare meritò in corde virtutis ipsam collocauimus, & cor ipsum esse censemus: quod quidem cor nisi cæteris omnibus spiritum præbeat, velociter extinguitur. Nam quemadmodum fons si aquarum flumina in seipso quasi stagnũ quoddam retineat, facilè putrescit: eodem certè modo diuites, cùm in seipsis opes suas detineant, marcescunt:
« idcirco trito prouerbio fertur: Multa diuitiarum putre-
« do apud hominem est, nec dicitur magna copia ingens
C thesaurus: putredo enim profectò est, non possidẽtium, sed opum ipsarum. Nam reconditę vestes corrumpuntur, aurum ærugine decoloratur, frumenta marcescunt. Quid plura? Cor possidentis hæc, atq; conseruantis maioribus indies curis, quàm ærugine decoloratur atque tabescit. Nam si animum auari nudum absque corpore cogitatione perspexeris, inuenies sicut vestem mille tineis corrosam: sic vtique à curis perforatum, à peccatis putrefactum, & habendi solicitudine tabescentem. Nõ talis profectò animus inopis est. Inopis dico, vltrò ac sponte sua: sed fulget ille quidem vt aurum, splendet sicut gemma, floret quasi rosa: nulla tinea ibi est, nullus fur, nulla cura secularis, sed viuit angelica vita. Vis huius animi pulchritudinem aspicere? vis paupertatis opes quantæ sint discere? Non imperat hæc viris, sed imperat dæmonibus: non assistit regi, sed assistit deo: non homini, sed angelorum commilito est. Non habet duos, tres, vel viginti loculos rerum plenos: sed sic abundat, vt vniuersum mundum paruipendat, & thesaurum habet in cœlo. Non indiget mancipiis, sed habet loco seruorum passiones, habet seruos appetitus, qui regibus dominantur, vt nec respicere audeant: regnum porrò atque aurum, & omnia huius generis hæc, de qua dicimus paupertas, quasi pueriles ludos, trochos dico, pilas,

turbones, aspernatur atque contemnit. Habet enim or- D namenta & instrumenta ludorum, quæ videre atq; sentire nequeunt opulenti. Quid igitur hoc paupere melius excogitari poterit? Hic in cœlo tanquam in pauimento ambulat. Quod si tale pauimentum domus eius est, cogita per teipsum qualiter tectum sit. Sed non habet, inquies, equos, neque vehicula. Certè nec harum rerum opus est ei, qui nubibus vectatur, & cum Iesu conuersatur. Hoc igitur tam viri quàm mulieres diligenter intelligentes, diuitiarum copiam inconsumptibiliũ inquiramus, vt & regno dei perfruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.xlix.ex capite.xiii.& .xiiii.

Matth.13.a ET *factum est, cùm consummasset Iesus parabolas istas, transiuit inde, usque ibi: & accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius, & sepelierunt illud.* Cuius rei gratia has parabolas dixit? quoniam & alias videlicet dicturus erat. Qua porrò de causa inde recedit? vt certè verbum euangelij vbique seminaret. *Et cùm uenisset, inquit, in patriam suam, docebat eos in synagogis eorum.* Quamnam patriam eius modò appellat? meo quidem E iudicio, Nazareth: non enim fecit ibi, ait, virtutes multas: in capernaum autem fecit: vnde dictum est. Et tu Ca- Supra.11.c pernaum quę vsq; ad cœlos exaltata es, vsque ad inferos descendes: quoniam si in Sodomis factę essent virtutes quæ factæ sunt in te, mansisset vtique vsque hodie. Cùm igitur iussisset illuc, signa quidem multa non ostendit, ne maiore vi Iudęi exardescerent, ne propter incredulitatem ad detrahendum magis conarentur. Doctrinã autem proponit, non minoris quàm signa admirationis: illi vero cùm mirari ac stupere propter docendi virtutem debuissent, ex vecordia vilipẽdunt eum, qui Ioseph filius videbatur. Et cùm exemplis priscorum potuissent commoneri, qui à parentibus parum notis insignes fi- 1.Parali.2.b lios procreatos nouissent. Nã & Dauid agricolæ igno- Amos.1.a ti filius erat. Et Amos caprarij, & ipse caprarum custos. Exod.2.a.b Moses quoq; ille multò inferiorem seipso parentem ha- Vide Iosebuit. Cùm igitur eò maximè admirari deberent, quòd à phũ de natali natus, ita diuinitus loquebatur, vt clarum esset, non uitate Mosi humana doctrina, sed dei virtute ipsum ita prædicare: lib.2.antiq. vnde admirari ac colere debebant, inde ad spernendũ concitantur. Assiduè autem ad synagogas ibat, ne si cõ- F tinuò in eremo versaretur, tanquam verum inimicum impugnarent. Stupentes igitur & ambigentes dicebãt: *Vnde huic sapientia hæc, & uirtutes aut signa?* Virtutes nominabãt aut etiam sapiẽtiam, atq; doctrinam ipsam. *Nónne hic est fabri filius?* quare miraculum maius, & stupor multò amplior. *Nónne mater eius dicitur Maria, fratres eius Iacobus & Iudas? & sorores eius, nónne omnes apud nos sunt? unde ergo huic omnia ista?* Et *scandalizabantur in eo.* Vides in Nazareth ista dicta fuisse. Nónne fratres ejus, inquiũt, ille atq; ille sunt? Quid hoc sibi vult? Hinc enim magis in fidem induci deberetis. Sed pessima certè res inuidia est, & sibiipsi sæpe repugnat. Nam quæ inaudita & mirabilia erãt, ac sufficientia ipsos ad Iesum attrahere, ea illos magis scãdalizabãt. Quid igitur dicit ad eos? *Non est propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua.* Et *non fecit ibi*, ait, *multas uirtutes, propter incredulitatem eorum.* Lucas autem, inquit, & nõ fecit ibi signa multa. Lucæ.4.c Atqui, quispiã obiiciet, facere debuisset. Nã si mirabãtur eum, atq; stupebãt, quamobrem multa non fecit signa? Quia videlicet nõ seipsum ostentare, sed aliorũ vtilitatẽ quærebat. Quia igitur incredulos eos esse videbat, ne maiori culpa obnoxij essent, non multa signa operatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Quanquam enim multo tempore pòst,cùm iam miraculorum fama vniuersam Iudæam impleuisset,patriam repetiisset,non potuerunt tamen ferre,sed magno igne liuoris inflammabãtur.Sed cur etiam pauca fecit signa? ne dicere possent ad eum,Medice,cura teipsum,ne hostem atq; inimicum putarent,neq; despici se ab eo arbitrarentur,ne deniq; sic excusare se auderent,dicẽtes: Si facta signa fuissent,credidissemus:idcirco igitur pauca, nõ multa fecit,partim ne quod doceret, ipsi prætermitterent,partim ne maioris illi criminis rei fierẽt. Quãta igitur illius esset sapientia,tecum tu ipse cogita,quippe vel cùm inuidiæ malo vehementius laborãtes ipsum admirentur.Verùm quemadmodum in operibus atque signis non accusant quæ facta sunt, sed falsas confingũt causas,dicentes:In Beelzebub principe dæmoniorũ dęmonia eiicit:sic etiam hìc non vilipendunt doctrinam, sed ignobilitatem generis respuunt. Doctor atq; magister non conuitiatus est, sed mirabili quadam mansuetudine respondet:Non est,inquit,propheta sine honore, nisi in patria sua.Nec hìc sermonem terminauit,sed illud subiunxit: Et in domo sua,vt(mea quidem sentẽtia) H hac adiecta particula, fratres quoq; sui intelligerentur. Apud Lucam vero exempla quoque ponuntur, quia nec Helias ad suos venit,sed ad viduam alienigenam : nec ab Helisæo quisquam leprosus alius mũdatus est,præter alienigenam Naamã.Iudæi autem non receperũt quicquam boni ab illis, neq; fecerunt, sed peregrini solummodo atq; aduenę.Quibus dictis prauos eorum mores, ac improbam consuetudinem à priscis defluxam tẽporibus reprehẽdit,ostẽdens nihil in ipso noui ab eis fieri.

Cap.XIIII *In illo tẽpore,audiuit Herodes tetrarcha famam Iesu.* Rex enim Herodes, pater huius qui pueros in Bethlehẽ crudelissimè necauit,ferè iam pridem expirauit.Non autẽ ociosè tempus euangelista denotauit,verùm vt ceruices tyranni, quibus cæteros despiceret, omnes intelligere possemus. Non enim ab ipsis statim miraculorum exordiis famam Iesu, sed post multum tempus, percepit. Huiusmodi certè sunt qui in principatibus viuũt . Nam quoniam fastu rerum plurimùm sibi arrogant, parui facientes cætera,rarò ea perdiscunt. Tu autem etiam hìc animaduerte,quàm ingentes virtus habeat vires . Nam hic Herodes adeò Ioannem perhorruit,vt à nimia formidine vel de resurrectione philosopharetur. I *Dixit autem pueris suis:hic est Ioannes,quem ego interfeci, ipse surrexit à mortuis,& ideo uirtutes operantur in eo.* Vides nimiũ ipsum timuisse, nec etiam hæc verba ad alienos efferre audet,sed vernas suos alloquitur.Sed tamẽ hęc sua opinio irrationabilis & violenta, &(vt ita dicam) militaris est.Multi enim surrexerunt à mortuis, nec vllus eorum huiusmodi quid vnquam confecit, quanuis ambitionis simul atq; timoris hęc verba mihi plena videantur.Solet quippe vesanus animus repugnãtia sæpe simul recipere.Lucas autem ait,quia turbæ dicebãt, hic est Helias, aut Hieremias, vel priscorum vnus prophetarum: quare hìc quasi prudentius quicquam atq; verius allaturus hoc dixit.Verisimile autem mihi videtur, aduersus eos qui Ioannem esse dicebant,multi enim etiam id de Iesu arbitrati fuerunt, illud primò Herodẽ dixisse quasi amentiæ cæteros accusantem , Ego Ioannem interfeci, quomodo dicitis Ioannem hic esse?Solebat enim dicere, vt à Marco & à Luca subintelligere possumus , Ego Ioannem decollaui: fama vero signorum iam corroborata surrexisse Ioannem suspicatur.Deinde historiã nobis euangelista contexit,nõ quidem principaliter: omnis enim intentio eius atque studium est,doctrinam & signa Christi describere, quare nihil aliud nisi quod ad K hoc negocium conducat, exponit: sed hãc historiã non induxit,nisi propter Christum,& quoniam Herodes di- Marci.6.c
cebat surrexisse Ioannem. Marcus autem ait,quia Herodes quanuis à Ioanne reprehenderetur,valde tamen ipsum honorabat:ita inuicta res virtus est. Narrando deinde,inquit: *Herodes enim cùm teneuisset Ioannem , ligauit eum, & posuit in carcerem propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui:dicebat enim illi Ioannes,non licet tibi habere eam. Et uolens eum interficere,timuit populum,quia sicut prophetam eum habebant.* Et cur nam nihil Ioannes hac de re mulierem,sed virũ alloquitur? quia & principalior vir est, & potestas in illo erat . Animaduerte autem quomodo hanc accusationem minus onerosam facit, quasi historiam describit,dicens: *Cũ autem natalitia Herodis agerẽtur,saltauit filia Herodiadis in medio,& placuit Herodi.* O có uiuium diabolicum. O satanæ spectaculum. O iniquum tripudium,& mercedem tripudij multò iniquiorẽ. Cædes enim omnium scelestissima cædiũ excogitabatur. Et qui coronari , ac laudibus in cœlum efferri merebatur,percussus securi iacebat. Qui dæmones deuicit,eius caput post cædem ad mẽsam afferebatur. *Saltauit,in-* L
quit,Herodiadis filia in medio, & placuit Herodi: unde iureiurando affirmauit,quodcunque petierit se illi daturum: illa uerò à matre præmonita: Da mihi, ait, *caput Ioannis Baptistæ.* Duplex hìc crimen est,& quoniam impudenter saltauit, & quoniam adeò placuit , vt cædem loco mercedis acceperit.Vides quàm atrox,quàm insensatus, quàm vecors est,qui iurando se obnoxium facit, & illi petendi potestatem concedit,& posteaquam vidit ad quantum mali res prorupit,mœrore confectus est.Atqui timuisse ipsum à principio scribitur.Cur igitur mœret?Quia videlicet talis res virtus est,vt nequã etiam homines & admirentur ipsam,& laudent. Sed ô furiosam mulierem, quæ cùm adorare admirarię deberet Ioannem,quoniã ab iniuria eam vendicabat, cædem constituit , laqueum ponit , & gratiam petit diabolicam. *Ipse autem timuit,* inquit,*propter iusiurandum & simul recumbẽtes.* Et quamobrem quod grauius erat non timuisti? Nã si testes periurij habere formidabas,multò te magis metuere oportuit,tot tantosq; iniquissime cędis testes habere.Verùm quoniam multos opinor criminis causam vnde cædes oborta est ignorare, operæprecium duco id nũc discere,vt legumlatoris prudentiam videatis.Quænam erat M
ergo prisca illa lex, quam Herodes conculcabat, & Ioannes vlciscebatur ? Si quis absque liberis obierit,fratri Deut.25.a
eius vxor sua detur.An quoniam nullo solatio mors mitigabatur , & pro vita omnia facere licebat ? Lex promulgata fuit , vt frater viuens mortui fratris vxorem ducat , & fœtus inde procreatus defuncti nomine appellaretur , ne domus scilicet illius omnino corrueret: nisi enim liberos defunctus reliquisset , quæ res maximè mortis consolatio est, intolerabilis luctus atque inextinguibilis fuisset : idcirco tale solamen conditor legum excogitauit , & nasciturum illius nomine vocari præcepit. Cùm vero liberi erant defuncti, nullo modo tale matrimonium procedebat . Sed cur nam ita , inquies?Nam si alij vxorem defuncti ducere licebat,nónne multò magis fratri?Minimè. Voluit enim latius affinitates euagari,vt multis modis inter se homines vincirentur.Quare igitur non alius quàm frater,sine liberis defuncti vxorem ducebat? Quia eo pacto nequaquã defuncti fœtus putaretur.Nunc autem si frater generaret,probabilis animos hominũ occuparet cautio,quanuis & alioqui nulla necessitate alius vrgebatur defun-

A Cti domum restituere , quod à fratre iure propinquitatis postulabatur.Quoniam igitur Herodes vxorem fratris cuius filia viuebat,duxit : hac de causa Ioannes criminatur,moderatè id & cũ fiducia mansuetudine mixta faciens.Tu vero perspice quomodo totum illud spectaculum satanæ erat. Nam primum temulentia & deliciis constabat , vnde nihil vnquam probè factum est. Deinde spectatores omnes erãt corrupti,& ille qui cõuiuio præerat omniũ iniquissimus. Tertio,voluptas atq; licentia omnia dicendi,audiendi,faciendi, maxima in ipsis erat . Quarto,puella propter quam matrimonium fieri non poterat,quæ abdi atq; occultari propter contẽptum matris debebat, ingreditur, omnia palàm faciẽs, & omnes meretrices virgo impudentia superans. Temporis quoq; ipsius inopportunitas scelus Herodis mirũ in modum amplificat. Nam quando gratias deo agere oportebat,qui eum illo die in lucem produxit, tunc nefandissimam cædem committit: quando vinctũ ex gaudio soluere debebat , tunc ad vincula iniquissima iussu B mors suo accessit.Audiatis hęc virgines,immo vero etiam nuptæ, quæ in aliorum nuptiis saltare ac tripudiare,& communem fœminarum sexũ deturpare non veremini. Audiatis etiam hæc viri, qui magnifica conuiuia ebrietate plena consectamini:audiatis,inquã, & diaboli barathrum perhorrescite : sic enim omnino miserum illum hæc conuiuiorum pompa oppressit , vt quẽ-
Marci.6.c admodum Marcus dicit,etiam iurauerit, quicquid puella peteret,& ad dimidium vsq; regni sui se libenter daturum . Tanti scilicet principatum suum faciebat,adeò voluptate captus erat,vt tripudiis regna cõcederet.Miraris forsan si hæc tunc fiebant, cùm etiã nunc post tãtam religionis nostræ philosophiam, multi iuuenũ adeò molles eneruesq; sint, vt nulla iusiurandi necessitate vrgente,vel animas suas tripudij gratia largiantur . Nam à voluptate semel victi , quasi pecudes quo lupus trahit, concurrũt:quod etiam tunc vesanus ille patiebatur, qui duo maxima mente captus commisit. Nam & illam furore & temulentia concitatam,adeò,vt nihil mali prętermittendum duceret,dominam fecit,& iusiurãdi necessitate rem confirmauit . Sed quanuis ita iniquus ille fuerit,multò tamen iniquior tyranno & puella mulierc-
C cula illa fuit,quæ omnia hæc mala contexuit,& quasi architectus magna versutia totam rem fabricata est : quã maximas habere gratias Ioanni oportebat, hæc ad impudentissima tripudia filiam impulit , hæc cædem Baptistæ flagitauit, ab hac Herodes irretitus deperiit . Vi-
Supra.10.d des quàm probè illud à Christo dictum est:Qui patrem aut matrem super me diligit, non est me dignus ? nam si hæc illa conseruasset, non tot tantasq; leges trãsgressa corruisset,non ita scelestã cædem perpetrasset. Quid enim hac immanitate peius excogitari poterit? cædem in gratiam petis,& cædem scelestissimam, & hoc inter cœnandum publicè atq; impudentissimè. Nec enim seorsum accessit, ac colloquuta de istis est,sed coram cũctis audientibus,velamine abiecto,nudo capite,diaboli vsa patrocinio,petitionem peregit:ille comparari petitiones eius fecit,illa mẽtem Herodis eripuit. Vbi enim saltus lasciuus,ibi diabolus certè adest.Nõ enim ad tripudia hæc nobis præbuit deus , sed vt modestè incedamus , non vt impudenter camelorum modo saliamus: nec enim solùm fœminæ,verumetiam cameli turpiter saliunt:sed vt in angelorum choris consistamus. Quòd si corpus deforme fit impudenter saliendo,quantò magis animam fœdari credendum est? His tripudiis diabolus saltat, his à dæmonũ ministris homines decipiũ-

tur.Sed petitionem ipsam consideremus. *Da mihi,* ait, D
in disco caput Ioannis Baptistæ. Vides impudentiam puellæ,vides à diabolo penitus ipsam detineri ? Non dignitatis etiam meminit,neq; vultum demittit:sed quasi de dapibus loqueretur , sic sacrum illud atq; beatum caput in disco afferri postulat : nec causam petitionis vllã affert,quippe nulla excogitari poterat: sed absque ratione aliorum calamitatibus honorari contendit: nec postulat vt coram producatur atq; interficiatur.Nec enim etiam ad mortem euntis, libertatem ferre potuisset , sed exhorruisset , etiam dum necaretur,vocem illius . Non enim in extremo tempore vitæ siluisset : ideo da mihi, ait,in disco . Magna enim inflammata cupiditate sum videndi illam linguam silẽtem.Non enim effugere solùm illas redargutiones cupiebat,sed insultare quoq; ac illudere iacenti.Deus autem sustinuit,nec fulgure à cœlo vibrata impudentissima facies illa est,nec terræ hiatu turpissimum illud est absorptum conuiuium: vt & iustus ille fulgentiores coronas cõsequeretur,& qui post- E
ea iniuriam passuri essent,hoc exemplo corroborati,æquiori animo cuncta perferrent.Intelligamus hæc omnes,qui studiosè viuentes, à prauis vexamur hominibus:intelligamus hæc omnes,inquam,deum tunc fuisse illum,qui in eremo,qui in zona pellicea,qui in cilicio vixerat , qui propheta fuit , & prophetis omnibus maior:quo nemo maior in natis mulierũ surrexit,à petulantissima puella, & impudentissimo scorto iugulari, præsertim cùm leges diuinas defenderit . Hæc cogitãtes,magno feramus animo quæcunq; patiamur: nam & tunc polluta illa homicida tantùm efficere potuit, quãtùm voluit,& animum suum superq; expleuit. Deus autem permittebat, quanuis nihil prorsus in illam, sed in illum crimina Ioannes coniecit: sed habebat accusantẽ conscientiam suã,cuius morsibus tã quam stimulis concitata,magis bacchabatur, & in summum dedecus omnes detrusit,seipsam,filiam suam,defunctum maritum, viuentem adulterum,& priora superare certabat. Nam si doles,inquit,quoniam adulterij crimine à Ioanne accuseris, ego te homicidã etiam faciã, & interfectorem accusantis consciam. Audiatis quicunque de re incerta iusiurandum præstatis : nam & aliis perditionis vestræ potestatem tribuitis,& profundissimum vobis barathrũ effoditis: sic enim etiam Herodes periit . Putauit enim F
puellam in solennitate & conuiuio, in tanta celebritate gratiolam quandã festiuam, & sibi nihilominus conuenientem,non autem caput Ioannis,petituram . Sed tamen nihil horum à supplicio illum defenderet.Nam licèt illa atrocissimi animi fuerit , non tamen ita facilè ille decipi debebat , vt in tyrãnico imperio mulieris omnia subire vellet . Nam primũ quis non abhorruisset, sacrum illud in cœna caput propositum videns sanguinem stillare?Sed non fuit commotus Herodes,nec illo sceleratior illa mulier.Tales quippe sunt mulieres omnes,quæ mercede corpus prostituunt,pertinacissimę omnium atq; truculentissimæ.Quòd si nos modò hæc audientes perhorrescimus: quãta illos turbatione tunc cõmotos esse credimus , qui simul in conuiuio recumbebant,nuper interfecti caput hominis cruentatũ videntes?Sed nihil illa truculentissima,furiis quoq; ipsis immanior hoc aspectu passa est, verumetiam exultabat ac lætabatur. Et quanuis ipsius aspectus flexisse ipsam debuisset , nihil tamẽ scelesta & sanguinem propheticum sitiens commota est.Talis certè res luxuria est,non petulantes solùm,verùm homicidas facit.Nec dubitandũ est adulterij cupidas, ad maritorum cædem, quibus in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G iuriam afferre meditantur, paratas esse atq; accinctas: nec ad vnius hominis interitum solum, verumetiã ad omnium, ad quos sui dedecoris infamia pertinet: cuius rei multi passim testes inueniuntur. Quod & illa tunc fecit, putãs nullum amplius quicquam de fornicatione sua dicturum. Euenit autem totum oppositum, quia maiore ac clariore voce postea Ioãnes exclamauit. Verùm malignitas quemadmodum febricitantes, quando frigidam aquam expetũt, non futura, sed præsentia solùm considerat. Nam nisi accusantem iugulasset, nõ ita prædicata esset petulantia sua: discipuli enim eius, quãdo in carcerem fuit coniectus, nolentes aliorum publicare flagitia, nihil omnino dixerunt: cùm vero iniuria interfectum doctorem vidissent, tunc coacti rem omnem exposuerunt, causam etiam ipsius cædis, ne quis fortè iustiorem putaret, sicut in Theuda & Iudã, impellũtur explicare. Vnde patet quantò magis quis hoc modo peccata obumbrare atq; offuscare voluerit, tantò magis in lucem omnia venire. Sic delicta nõ adiectione delictorum, sed pœnitentia & confessione celantur. Tu autem perpende quemadmodum simpliciter omnia, & absq; H molestia ita narrat, vt quasi defendere videatur Herodem. De ipso enim dicit, quòd tristatus fuit, sed tamen propter iusiurandum, ac simul recumbentes: de puella vero, quoniam à matre fuit inducta, cui etiam postea caput attulit: mulierem illam omnia hæc facinora perpetrasse. Omnes enim iusti, non quia quispiã deceptus patiatur, sed quia faciunt iniuriam, dolent: quem profectò verè iniuriam pati dicere possumus. Nullam enim Ioãnes, sed qui mortem sibi machinati sunt, iniuriam patiebantur. Ita & nos, oro, faciamus. Non insultemus proximorum peccatis, sed quantum possumus, occultare conemur: suscipiamus animum philosophia dignũ, imitemur euãgelistam, qui etsi de muliere fornicatrice & homicida diceret, quantum potuit tamen absq; vlla reprehensione narrauit: non enim dixit à scelerata & vesana, sed à matre puellam admonitam atq; inductam fuisse. Ille honestissimo vocabulo matrem appellauit. Tu maledicis & conuiciaris proximum. Nec ita mansuete si frater vnquam te irritauerit, de ipso loqueris, vt ipse de corrupta muliere: sed quasi fera bestia ira tumescês, malignum diceres illum, fraudulentum, amentem, cęteraq; I huiusmodi. In ferarum enim crudelitatem prorumpentes, quasi de alienigena loquimur, contumeliantes atque vituperantes. Non ita certè sancti viri faciũt, sed lachrymas potius pro peccatoribus fundunt, quàm eis maledicant. Hoc nos quoq;, obsecro, faciamus: lachrymis dignam putemus Herodiadẽ, & omnes illius imitatores. Multa enim etiam nunc huius sympoſia celebrantur, in quibus etsi Ioannes non interficitur, Christi tamen membra dilaniãtur, multoq; grauiora committuntur. Non enim caput Ioannis qui modò tripudiant, sed animas recumbentium petunt. Cùm enim voluptatum seruos effecerint, & illicitis meretricum amoribus occuparint, non caput à cernicibus, sed animam à Christo disiungunt, enerues ac effœminatos spectatores reddentes. Nec audebis, rectè scio, mihi respondere, vinote sepultum, & ebrietate superatum: tripudio mulieris, & cantu non fuisse commotum. Moueris enim certè, & illud in te horribile perficitur, quòd Christi membra, meretricis conficis membra: etsi non assit Herodiadis filia, sed adest tibi diabolus, qui etiam tunc in illa tripudiauit, & nunc in ista te spectatore tripudiat, & discumbentium atque spectãtium animas captiuas abducit. Quòd si quis potest non commoueri videndo, sed omnem huiuscemodi temulentiam superare: alio- K rum tamen peccatis adesse, nihil aliud est, quàm peccato se participem facere. Multis certè rapinis huiuscemodi conuiuia plena sunt. Nam si cùm appositas videas carnes, & ingentis placẽtas precij: vnde illarum rerum copia collecta sit, cogitas, inuenies vi & rapina fuisse accumulatas. Quòd si illa non fuerint rapta, neque tamen etiam sic opiparæ comparata cœnæ, delictis carent, audi qualiter propheta hinc accusat: Væ qui bibitis Amos.6.b vinum colatum, & vnguentis preciosis vngimini. Vides qualiter hic delicatam vitam reprehendit? Non enim auaritiam his verbis, sed voluptatem accusat. Et tu quidem immoderatè deuoras, cùm Christus esuriat. Tu preciosissimas placentas, ac liba, Christus vero nec siccum quidem frustrũ panis. Tu vina bibis falerna, Christo vero nec frigidæ quidem aquæ calicem sitienti dedisti. Tu in tenerrimo lecto atque perornato stertis, cũ Christus frigore laboret. Quare si omni etiam auaritia conuiuia tua vacent, tamen ideo flagitiosa sunt, quia cùm immoderatè omnia facias, nec necessaria quidem Christo præbes, præsertim cùm rebus illius lasciuias, Sed etsi orbi parẽtum adolescentuli tutelas haberes, quo L famescente tu rebus illius lautissimè viueres, & mille homines haberes accusatores, & à legibus statuta supplicia non euaderes: cùm autem diuitias Christi receperis, non putas frustra eas consumendo pœnas te aliquando daturum? Hæc non de his dico qui scorta nutriunt: non enim magis ad illos mihi sermo est, quàm ad canes. Nec de auaris atque rapacibus, nec de his qui tam suo, quàm aliorum ventri diligentissimè student: nihil enim mihi commune cum ipsis est, quemadmodum neque cum porcis, aut cum lupis: sed de his dico, qui abundè rebus suis potiuntur, nihil aliis præbentes, de his qui paterna bona ociosè consumunt, qui omnes grauiter accusandi sunt. Cur enim iure non accusaberis, cùm gnatones tibi, & canes pleno ventre assistant: Christus vero indignus, qui tibi assit, videatur? Cùm histrio ad risum te mouendo abundè ac delicatè cibum abs te sumat: Christus vero cœlorum regnum offerendo, nec minimam quidem partẽ accipiat? Et ille si facetè aliquid dixerit, plenus abiit: Christus autem qui ea docuit, quæ nisi sciremus, nihil canibus præstantiores profectò essemus, nec tantum quidem quantũ ille con- M sequitur. Horrescis hæc audiendo? horresce (quæso) non verbo, sed opere: eiice hos gnatones, suscipe loco ipsorum Christum. Si sale ac mensa tibi communicauerit, mitis erit cùm te iudicet: solet enim valde mensam venerari. Nec id iniuria, cùm eam etiam latrones, venerentur, quantò magis dominus? Veniat tibi in mentem meretricis illius, quę à mensa ita mansuetum Christum reddidit, vt Simonem increparet, dicens: Osculum non Lucæ.7.b dedisti mihi. Quòd si hæc de negligente, Christus quid tibi retribuet fastidienti? Nec inopem fastidias, quoniã sordidus, atq; pãnosus accedit: sed recordare quia Christus domum per illum tuam ingreditur, & derelinquas aliquando verborum acrimoniam, quibus semper confundis accedentes importunos, ociosos, cæteraque huiusmodi inclamando. Cogita, oro, quando hoc dicis, quot quantasq; res tibi gnatones conficiunt, quod emolumẽtum tibi, aut domui tuæ afferunt. Prandiũ, inquies, suauius reddunt: quomodo suaue quicquam facere possunt, qui palmis cæduntur, qui turpissimè loquuntur? Quid amarius, respondę, quàm ad imaginem dei factum, pugnis lacessere, & ab hac proximi cõtumelia iucunditate affici? An non pudet spectaculum ex domo

tua fa-

A tua facere, conuiuio hominũ repleta, & scænicos imitari, cùm ingenuꝰ vir & generosus esse videaris? Hæc igitur suauia tu vocas, respondę (quæso) pro quibus largus lachrymarum fluuius effundendus, pro quibus flendum atque ingemiscendum est? Cũq; deberes ad probã eos vitam exhortari, & rectè consulere, tu ad periuria, & ad turpissima verba impellis: inanem hanc rem tu vocas, & voluptatis materiam tibi præbere putas, quę gehennã tibi administrat. Cùm enim vrbanè quicquam dicere gnatones non possunt, iureiurando & periurio inde se soluunt. Hæc tu risu, & non lachrymis & planctu prosequenda ducis. Quis non mentis inops hæc diceret? Hæc à me dicta sunt, non quia prohibeam alimenta illis præstari, sed quia hac de causa nollem præstari. Ex misericordia enim, non ex contumelia originem alimonia trahit: misereſce, non derideas, nutriasq; quia inops est, nutrias quia Christum in ipso nutris, non quia diabolicis verbis cachinnum mouet, & suam obruit vitam. Noli faciem respicere ridentis, sed animum eius considera, & tunc intelliges millies sibi à seipso maledici, tunc gementem atq; plangentem videbis. Quam B rem si occultat, propter te quippe occultat. Adhibeas igitur pauperes homines, & liberos in conuiuio, non periuros, neq; mimos. Quòd si huius impendij atq; laboris mercedem exigere ab eis velis, da eis libertatem, vt si quid abs te fieri absurdè videant, increpẽt, admoneant, habeant curã domus atq; familię tuę: habes liberos, sint tecum patres illorum, qui omnes lucra tibi afferant, qui deo placeant, in spiritalem ipsos remitte mercaturam. Auxilio quis eget, patrocinare, administra, venare peregrinos his modis, indue nudos, necessitates dissolue proximorum, tunc tibi alimoniæ gratiam referant: quæ tam tibi, quàm illis prodesse potest, quam nullus vnquã accusabit: hoc modo etiam amicitiæ conglutinantur. Nam & qui gratis nutriuntur, etiam si diligi videantur, verentur tamen quasi apud te incassum viuentes. Si verò aliquid conferant, & ipsi ad te facilius venient, & tu suauius recipies, atque liberius. Ita domus tibi non spectaculum, sed ecclesia fiet. Ita fugam inde diabolus rapiet, & Christus cum angelorum innumera multitudine ingredietur. Vbi enim Christus est, ibi C angeli sunt, ibi cœlum, ibi lux hac solari luce fulgentior. Quòd si vberiores fructus ab eis capere volueris, iube cum aliarum rerum curam agis, diuinas ab eis legi scripturas: libentius in his tibi morem gerent, quibus tam tu quàm illi honestiores efficimini, quàm in illis gnatonicis, quibus vnà omnes dehonestamini, tu quasi contumeliator ac temulentus, illi quasi miseri ac ventri seruientes. Nam qui ad contumeliam aliquos miserit, grauiꝰ quid facit, quàm si occideret: qui verò ad lucrum & laudem, is magis prodest, quàm si à morte liberaret. Et modò quidem magis quàm fœnora ipsos contemnis, & vernæ ipsi, cæteriq; serui liberius apud te viuunt, tunc verò angelis æquales facies. Libera igitur & te & illos ab his opprobriis, & gnatonũ & parasitorum omisso vocabulo, socios viuendi appella, amicos non adulatores voca. Amicitia enim diuinitus non in malo amicorũ, sed in vtilitate atq; laude inuenta est. Illę verò parasitorum amicitiæ omni capitali peiores inimicitia sunt. Nam multa ab inimicis lucrati sumus, ab istis verò semper nobis opprobria, semper nocumenta inuehuntur. Non retineas amicos damni magistros, non retineas amicos mensæ magis, quàm amicitiæ cupidos. Hi omnes, crede mihi, nisi deliciis dirũparis, non erunt tibi amici. Qui verò virtutis gratia te-

cum viuunt, erunt cõtinui, etiam si aduersa fortuna re- D flauerit: parasitorũ autem genus sæpe etiam vlciscitur, prauam de hominibus æstimationem suscitantes. Non enì ignoro multos hinc ingenuos viros praua & falsa fama laborasse, alios maleficis artibus, alios adulterij crimine, alios aliter dehonestatos. Cum enim nihil faciant, & lautè apud aliquem frustra viuant, voluptatis ministri fuisse facilè traduntur. Quare ne in hanc suspicionem deueniamus, & vt maximè deo placeamus, & gehennæ supplicia fugiamus, diabolicam hanc consuetudinem omnino dissoluamus: & comedentes itaq; & 1.Cor.10.g bibentes, ad gloriam dei omnia facite, vt ad gloriam suam peruenire possitis, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.l. ex cap. xiiii.

LET *cùm audisset Iesus, recessit inde in nauiculã.* Vi- de crebrò ipsum secedentem. Nam & quando Ioannes traditus fuit, & quando interemptus, & quando Iudæi audierunt complures ad eum discipulos confluere: quod fecit vt mores hominum plurium disponat, atque gubernet: cùm nondum tempus aderat, quo deitatem suam manifestè vellet reuelare, qua de re discipulis quoq; dicebat, ne vlli dicerent, quia E ipse esset Christus: post resurrectionem enim suam hoc manifestari volebat: vnde non seuerus fuit in eos Iu- Mat.17.& Mar.9.a.& dæos, qui ante crucem non crediderunt, sed ad dandã Lucæ.9.d veniam paratissimus. Cùm autem recessisset, nõ ad vrbem aliquam, sed in eremũ, & cum nauigio proficiscitur, vt nemo ipsum sequeretur. Tu verò considera, quomodo Ioãnis discipuli familiariores Iesu facti sunt. Ipsi Suprà.9.b enim erant, qui occisum Ioannem nunciauerũt: ita cæteris omnibus derelictis, ad Iesum confugiunt. Si quæ optimè differendo ab eo responsa fuerant, non parum vtilitatis post calamitatem illis attulerũt. Sed cuius rei gratia non antè recessit, quàm de interempto Ioanne nuncium acceperit, præsertim cùm omnia vel antequã fiant non ignoret? Ideo non solùm aspectu, sed re ipsa & opere hominem se credi volebat, quoniam diaboli versutiam atque malitiam nouit, quem omnia facturũ videbat, vt nõverè homo factus fuisse videretur. Et ipse quidem hac de causa discessit, turbæ autem neq; sic remorantur, nec Ioannis interitu quicquam de se reformidant, sed sequuntur diligenter vbiq; (dilectio nempe atque amor cuncta facilè mala & terribilia depellit) ideo etiam confestim retributionẽ laboris acceperunt. F *Cùm enim exisset, ait, uidit turbam multam, & misertus est eis, & curauit languidos eorum.* Quanuis magno sudore illi sequebantur, tamen quæ Christus sibi retribuit, omnẽ studij sui diligẽtiam superabant. Idcirco huius curationis causam intensam quandam misericordiam fuisse asserit: curauit enim omnes, nec fidẽ vt solitus fuit eorum petiit. Nam quoniam vrbibꝰ relictis, incertis eum locis diligenter quærebant, ac inedia etiam cogente nõ recedebant, quo animo atq; fide in ipsum essent, latere non poterat. Cumq; famescentibus cibum miraculosè allaturus esset, non à seipso illud facit, sed preces aliorũ expectat. Conseruat enim consuetudinem suam, vt iam diximus, neq; prior quasi exultans, sed vocatus atque rogatus signa & miracula conficit. Sed cur nam nemo ex turba de seipsis cum Christo collocutus est? Mirum in modum verebantur ipsum, atque amabant, adeo vt vel inediam æquiori animo perferrent: sed neq; discipuli pro turba orauerunt, imperfectiores enim adhuc erãt. *Vespere autem facto, ait, accesserunt ad eum discipuli eius, dicẽtes: Desertus est locus, & hora iam præteriit, dimitte turbas, ut*

euntes

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *euntes in castella emânt sibi escas.* Nam si post factũ miraculum obliti sunt, si post sportas, cùm doctrinam pharisæorum fermentum appellaret, de panibus ipsum putarunt dicere: quantò minus anteaquam hæc viderunt, nihil huiusmodi suspicati fuissent. Et quanuis præuenisens, multos curauit ægrotos: sic tamen adhuc imperfectiores erant, vt neque hinc quod de panibus factum est, cogitare potuissent. Perpende igitur Christi sapientiam, quomodo ad fidem vocare voluit. Non enim dixit, ego ipsos pascam: incredibile enim id videretur audientibus. Quid igitur? *Iesus autem*, inquit, *dixit eis: Nõ habent necesse ire, date illis uos manducare.* Non dixit, ego eis dabo: sed, vos date: vt homini enim solũ ei admini strabant, nec adhuc cõmoniti emendantur, aut ad altiora eriguntur, verùm vt homini respondent, dicẽtes: *Non habemus nisi quinque panes, & duos pisces.* Vnde Mar
Mar.6.g cus quoque ait, quia non intellexerunt quod dictum erat: erat enim obscuratum cor eorum, quoniam humi iacebant, à seipso iam omnia peragit. *Afferte, nanque*, ait, *illos mihi huc.* Nam etsi locus desertus est, tamen qui vniuersum orbem terrarum pascit, hic præsens est: H etsi transierit hora, sed qui temporibus nõ subiicitur, vo
Ioan.6.a biscum colloquitur. Ioannes autem hordeaceos panes fuisse scribit, nõ superfluè, neque ociosè id enarrans, sed deliciarum luxum Apostolorum exemplo calcandũ esse instruens. Talis nempe prophetarum etiam mensa erat. *Cùm igitur sumpsisset quinque panes & duos pisces, ac iussisset turbas recumbere in fœno: respexit*, inquit, *in cœlum, & benedixit: cumq; fregisset, dedit discipulis eius, discipuli autem turbis: & manducarũt omnes, & saturati sunt: & tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. Manducantiũ autem fuit numerus quinque millia uirorum, exceptis mulieribus & pueris.* Cur ita respexit in cœlum, & benedixit? Vt crederetur non aliunde, quàm à patre missus fuisse, & quoniam illi æqualis est, quarum rerum approbationes repugnare sibiipsis videntur. Nam æqualitas quidem, quoniam magna potestate omnia faciebat, demonstrabatur: à patre verò ipsum esse vnde persuaderetur, nisi multa cum humilitate quæcunq; faciebat, in ipsum ita retulisset, vt etiam eum ad præclara facinora inuocaret. Propterea non alterum ipsorum semper solùm factitauit, sed vt vtraq; illa cõfirmaret, modò summa cum po
I testate imperij, modò inuocãs patrem atque orans, miracula peragit. Ac ne repugnantia quædam in ipsis esse videretur, in cœlum minora peracturus respicit, cũ maiora cum potestate à seipso faciat: vt videlicet tu discas, non quia non posset minora peragere, idcirco inuocasse atq; orasse, sed vt patri honorem redderet. Nam quãdo peccata dimisit, quando paradisum aperuit, & latronem introduxit, quando legem vt author eius soluit, quando mortuos quasi à somno excitauit, mari imperauit, secreta cordium reuelauit, oculos cæci hominis curauit: quæ nullus nisi deus facere potest, non orauit neque inuocauit. Quando autem panes multiplicauit, quod multò minus erat, tũc in cœlum respexit: partim vt ea quæ diximus, firma, stabiliaq; haberentur, partim docens non esse ad mensam accedendũ, quousque gratias ei agamus, qui cibum nobis præbuit. Sed cur panes non facit ex eo quod nõ est? Vt Marcionis & Manichei impudentia ora hinc obstruantur, qui eũ non esse creatorem asseuerant. His enim operibus docet opera sua esse omnia quæ videtur, & eũ esse qui terræ fructus præbet, qui ab initio dixit: Germinet terra herbã fœni, & p
Gene.1.b ducat reptilia viuentia animarum. Non est certè minus illis, nam etsi ex eo quod non est, reptilia tunc producta videntur, ex aquis tamen fuere. Nec est minus ex K quinque panibus tot panes produxisse, & ex duobus piscibus tam magnam multitudinem piscium, quàm aut germinasse à principio terram, aut aquas pisces produxisse. Hoc nempe signum erat terræ ac maris ipsum esse creatorem. Nam quoniã crebrò in singulis ægrotantibus diuinas vires suas ostendebat, vniuersale nunc beneficium turbæ contulit, ne spectatores solummodo aliorum multitudo salutis essent, sed ipsi quoq; in seipsis gratia fruerentur: Ita quòd Iudæis in deserto mirabile
Psal.77.c videbatur: dicebant quippe, Nunquid & panem potest dare, vel parare mensam in deserto? idipsum opere cõficit. Propterea in eremum etiam ipsos duxit, vt & maius, & absq; suspicione aliqua, signum & esset, & videretur: ne quis putet si vicus aut villa propinquior esset, inde ad illam mensam aliquid fuisse conductum. Quocirca non modò loci, verumetiam temporis atq; horæ mentionem fecit. Illud enim hinc discimus, quanta philosophia, angustaq; disciplina viuendi Apostoli viuerẽt, omnium deliciarum luxum contẽnentes. In duodecim nempe hominibus, quinque panes & duo pisces reperti sunt: ita quæ ad corpus pertinent, omnia superflua & cõ
L temnenda sibi videbantur: ita spiritalium rerum tantummodo cura tenebantur, vt ea quoque pauca libẽter aliis tradiderint: vnde docemur etiam si pauca possideamus, ipsa tamen egentibus esse concedenda. Nam & illi cùm quinq; panes afferre ad Christũ iussi essent, non clamauerunt, Nihil nobis postea relinquitur, quo nostram inediam mitigare possimus: sed confestim nihil murmurantes paruerunt. Accedit autem ad ea quæ quæsita sunt, quamobrem ex subiecto produxit? quoniã ad fidem eos, meo quidem iudicio, paulatim attrahebat: imbecilliores enim adhuc erãt, qua de causa etiam in cœlum respexit. Nam aliorum quidem signorũ multa sibi poterant exempla proponere, huic autem simile nihil habebant. Cùm ergo accepisset panes, dedit discipulis suis, honoratiores hac re ipsos constituens: nec id solùm, verumetiam vt ministri rerum facti, ne dubitarent, nec obliuiscerentur eius miraculi, quia manus suæ attestarentur. Qua de causa non prius eum feciſſe crediderim, quàm acriore inediæ sensu turba vexarentur, quanquã discipuli accessissent, atque rogassent, per quos
M etiam multitudinem vocauit, & quorum manibus distribuit, ita singulos opere ipse voluit præoccupare: ad hæc panes etiam ab ipsis accepit, vt multa signi haberẽt testimonia, multa miraculi monumẽta extarent. Nam si etiam his omnibus adhibitis obliti sunt, si hæc nõ fuissent facta, quid sibi accidisset? Iubet autem in fœno discumbere, ad sublimiorem philosophiam eos instituẽs. Nec enim corporibus solùm, verumetiam animis alimenta præbere volebat. Sic & à loco: & quoniam non plures panes ac pisces propositi fuerant, & quoniam omnibus communiter eadem allata sunt, & quoniam æqualiter distributa, ad humilitatem, abstinentiam, charitatem mutuam, & vt omnia communia esse putarent, eos inducebat. Cùm igitur quinque panes fregisset, eosdem in quinque manibus discipulorum reddidit, vbi mirificè quasi è fonte magna copia panes atque pisces saturabant, adeo vt non suffecerint solùm, verumetiam superabundauerint. Non integri quidem panes, vt ostẽderent illorũ panum has reliquias esse, vtq; ad omnes quod factum esset, peruenire facilius posset. Propterea & esuriisse turbas permisit, ne quispiam phantasma id fuisse opinaretur. Duodecim verò corbes abundarunt, vt Iudas etiam corbem portaret. Potuisset autem face-
re, vt

A re, vt extincta fame, nihil superflui remaneret: verùm
3.Reg.17.c quoniam & sub Helia simile quid factum est, non ita omnipotẽtiam eius discipuli cognouissent. Vnde adeo
Ioan.6.b ipsum hinc Iudæi mirati sunt, vt regem quoq; cõstituere voluerint, cùm in aliis signis nunquam cõmoti fuissent. Sed qua quis oratione assequi poterit, qualiter panes è panibus, vt de fonte profluebant, quomodo multiplicabantur in deserto, qua ratione tam multis satisfecerunt? Quinq; millia enim erant absque mulieribus & pueris. Magna profectò laus multitudinis illius, cùm & fœminæ & pueri vnà cum viris omni labore contẽpto, sequerentur. Sed illud prioribus minus nõ est, quomodo tãtæ reliquiæ factæ sunt, vt æquales numero corbes, nec plures neque pauciores discipulis exæquarẽtur: quos quidem fragmentorum corbes non turbis, sed discipulis tradidit. Imperfectior nanque multitudo erat quàm discipuli. Signo autem facto, statim ad nauigium ascendere discipulos iussit, ac in vlteriorem ripam traiicere, quousq; ipse turbas dimitteret: vt si præsentia sua phantasmatis suspicionem, non veritatis certitudinem ipsis
B præberet, absentia magis corroborarentur, cùm monumenta signi, & testimonia miraculi secum habentes, traiicerent: Quanuis etiam, quandocunque maiora faciebat, turbas à discipulis, & seipsum ab hominibus dirimere solebat. Docet quippe nos nunquam inanẽ multorum gloriã esse aucupandam, neque multitudini semper adhærendum. Iussit verò atq; coẽgit nauigium ascẽdere, quoniam magno suæ amore præsentiæ discipuli detinebantur, & occasione quidem turbæ mississe videtur. Iussit autem vt in montem ipse solus ascenderet, vt nos discamus non semper cum multis esse conuersandum, neq; semper multitudinem fugiendam, sed alterutrum esse faciendum. Discamus igitur etiam nos Christo adhærere, non corruptibilium harũ rerum præmio, ne Iudæorum exprobremur more: Quæritis enim, inquit, me, non quia signa videtis, sed quia panibus saturati fuistis. Quapropter nec crebrò id signum, sed vix semel ac iterum operatus est, vt doctiores omnes redderet, non esse ventri seruiendum, sed iugiter ac semper in spiritalibus cõmorandum. Sic igitur faciamus: quæramus panem diligenter illum cœlestem, quo accepto, omnium secularium rerum curam proiiciamus. Nam
C si illi domo, patria, propinquis omnib⁹ neglectis, in desertis morabantur, nec vrgente inedia recedebant: quid facere nos oportet, qui in tali, tantaq; mensa recumbimus? Maiorem certè afferre nos philosophiã debemus, & spiritalia semper petenda. Nam & illos accusari videmus, non quia propter panes, sed quia propter id solùm, atque principaliter eum quærebant. Caueamus igitur: nam si quis magna & mirabilia dona negligit, & parua diligentius sectatur, ita illa magna perdit, quemadmodũ si illa sectatur, hæc quoque parua sibi accedunt. Magnis enim parua, non ecõtra, in accessionem data sunt. Hæc autem caduca & instabilia, etiamsi maxima in se videantur, tamen illis collata, parua & vilia comperiuntur. Non ergo his studeamus, sed tam possessionem, quàm priuationem indifferẽtem arbitremur, Iob illum imitantes, qui neq; cùm hæc adessent vehemẽtius his detinebatur: neq; cùm abessent, valde quærebat. Pecuniæ certè χρήματα Græca lingua dicuntur, quia non suffodere, sed vti probè eis debem⁹, cùm χρᾶσθαι Græcè, Latinè vtor dicamus. Et quemadmodum artificium vnusquisq; propriam artificij sui scientiam nouit, sic diuites non fabricare, nec ædificare, nec texere, nec gubernare, nec aliud huiusmodi sciunt, nec scire debent: illud
Iob.1.d suum artificium atq; studium est, vt diuitiis rectè vti nõ D debeant ignorare. Non est enim certè ars illa contemnenda, qua discunt opulenti conferendum indigẽtibus esse. Præcipua enim est, & aliis artibus multò præstantior. Huius artis officina in cœlo est, huius non à ferro, neq; ab ære instrumenta sunt: sed voluntate sola, ac benignitate mentis constructa. Huius magister Christus
Lucæ.6.f est, & pater eius. Sitis misericordes, inquit, sicut & pater vester qui in cœlis est. Quodq; mirabilius est, cùm ita cæteras artes antecellat, non opus est labore, neq; tempore, sed sola voluntas sufficit vt perdiscatur. Sed conspiciamus etiam finem istius artis. Quis igitur finis huius est? Cœlum, & quæ in cœlo felicissima atque beatissima sunt, ineffabilis illa gloria, spiritales thalami, fulgentissimi lapides, conuersatio æterna cum sponso, cæteraq; huiusmodi, quæ nulla oratio, nullum flumen ingenij potest assequi: quare à fine quoq; multò excellentius hoc cæteris artificiis est. Nam cùm complures aliarum artium ad hanc solummodo vitam conferãt, hæc etiam ad futuram vitam nos ducit. Quòd si cõmodissimis & necessariis in hoc seculo artibus tantùm præstat, vtputa medicinæ, ædificatoriæ, cæterisque huiusmodi: quantò magis aliis excellat, quas nec artes quidẽ, si quis curiosius inuestigat, appellabit? Nunquam enim ego su E perfluas atque ociosas artes vocabulo artis esse dignas putabo. At enim ars coquorũ nobis prodest, immo verò ad quid non obest, cùm tam corpori quàm animo non mediocriter officiat? Matrem enim omniũ ægrotationum atq; passionum, deliciarũ scilicet vsum, magna pompa constipatam, in medium adducit. Neq; pingendi artem, aut nummulariam, artes ego nominarim, quippe cùm nihil conferant necessariarum rerum, quibus vita nostra contineturartes constructiuæ sunt. Propterea mens diuinitus nobis data est, vt artificia inueniamus, quibus facilius atq; honestius viuere possumus: qui verò animalia in tabulis pingunt, aut in pannis intexunt, respondeq, quæso, ad quid conducunt? quas ob res & à texentibus, & ab his qui calceos cõsiunt, multa sunt circuncidenda: Necessitate nanq; superata, ad delicatissima atq; superflua artes peruenerunt, quod ædificatoria quoq; ars passa est. Sed quemadmodum ipsam quousq; F domus non theatra construit, & in domibus necessaria non superuacanea componit, artem appello. Textoris Art.
artificium quousq; pannos vestitui necessarios texit, nec araneas ita imitatur, vt multa ridicula inserat, artẽ nominare soleo. Similiter calceamẽtorum sutores, donec necessarios faciunt calceos, artificis vocabulo largior: Artifex.
cùm verò virorum calceos mulieribus adaptant, & econtrà: tunc quia vtrunq; sexum eneruant, superfluam immo verò maleficam artem appellamus. Nec ignoro quia multi pusillanimi quærere, ac valde me curiosum esse opinantur, nec verò idcirco hæc prætermittã: nam etsi parua hæc peccata videantur, ac ideo negligantur, maiorum tamen delictorum causas nobis præbent. Sed quod minus peccatum inueniri poterit, inquies, quàm ornatos, & quasi resplendentes habere calceos, ac pedibus ita inhærentes, vt nulla inde ruga conficiatur? quod nec peccati quidem appellatione notandum est. Vultis igitur vt largas orationi habenas mittamus, ac dedecus huius rei præ oculis ponam⁹? Sed nolite (oro) irasci, immo verò etiam si irascimini, parua mihi cura est, non enim ipse, sed vos huius leuitatis causa estis, qui cùm nec peccata quidem ista putetis, ad reprehendendum acrius tale iniuriæ genus impellitis. Agè igitur diligẽtiori vsi examine, quale malum hoc sit, videamus:

Quantum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Curiositas vestimento-rum vituperatur.

1. Tim. 2. c

G Quantum vobis dedecus esse putatis, cùm serica licia calciamentis vestris, quæ nec vestibus quidem vir probus vnquam subtexerit, diligenter inseritis: quantis hoc dignũ cachinnis arbitramur? Quòd si huic nostræ sententiæ non acquiescitis, audiatis Paulum quanta hæc cũ acrimonia reprehendat, & authoritate ipsius turpitudinem rei cognoscite. Quid igitur hac de re Paulus scribit? Non implicationibus, inquit, auri, aut margaritarũ, nec vestimento precioso. Quam igitur veniam habere poteris, cùm neq; vxori tuæ, iubente Paulo, pretiosæ vestes permittãtur: tu calceos luxuriosissimè polias, ac ita construas, vt nimiũ attentus ad ridiculosa dedecora ẽs se videaris? Nõne vides naues fabricari, eligi remiges, vela dari ventis, maria nauigari, ac mercatores patria & liberis relictis, ac vita contempta, & fluctibus cõmissa, ad extremas Barbarorum partes mille periculis peruenire propter serica hæc licia, vt tu scilicet calceis tuis ipsa inseras, quibus te ornatiorem esse putes? Dic, oro, quid hac curialitate amentius? Non erãt veterum certè huiusmodi, sed virorum calcei curialitatem quandã ostendebãt. Quare ipse timeo ne tempus veniat, in quo adulescentes apud nos vestibus atque calciamentis sine pudore aliquo mulierum vtãtur. Illud autem molestius disserendum est, quòd iuuenũ parẽtes cùm indifferentem hanc rem censeant, non increpent, non expostulẽt. Vultis vt afferam quod grauissimum mihi videtur, in quo dedecore vos pecuniis abutimini? Cùm inedia multi laborent, inops carne igitur, tum esuriens Christus ac nudus in medio vestri versetur, catenis etiam vinctus nonnunquam, vos sericum calceis inseritis. Ipse cùm discipulos suos legib⁹ instituebat, nullos illis calceos permittebat: nos autem non dico nudis pedibus, sed viriliter calceatis deambulare non patimur. Qua turpitudine atq; risu quid peius fiet? Magnam enim animi molliciem hoc ostendit, magnam leuitatem vnà cum curiositate temeraria. Nam quando rebus poterit, qui tantis defluit luxuriis diligenter vacare? quando animæ suæ curam habebit? immo vero, quando se omnino habere animum cognosceret? pusillanimis enim omnino est, atque abiectus qui hæc admiratur. Atrox enim atq; crudelis, qui hac de causa pauperes negligit. Virtutis quoq; penitus expers, qui studium suum ad hæc contulit vniuersum. Nam qui gloriam serici, qui florem coloris, qui ad aureos intextus curiosè perspicit: quando in cœlum suspiciet, quando illam pulchritudinem admirabitur, qui tinctu-ras istas respiciens, & ad terram flexus altius se non potest erigere? Tu verò ad terrena quasi porcus diaboli artibus persuasus deuolueris. Hæc enim omnia ille excogitauit, vt illa tu beatitudine priuatus, & ad hęc miserrima detrudaris. Ita deus qui cœlum tibi offert, à diabolo serica tibi licia offerente superatur: immo verò nec ista offert diabolus, opera enim hæc etiam dei sunt, sed molliciem, luxum, atq; maleficas artes, quibus oppressi adolescentes aspicere terram cogũtur: qui cœlorum philosophiæ studere iussi sunt, magis calceis suis gloriantur, quam si nouas res atq; inauditas gessissent. Digitis enim pedum subleuatis deambulant in plateis, nimio plerunq; inde mœrore confecti, in cœno in hyeme, aut puluere in æstate, ne vestimenta & calcei sui maculentur. Quid facis homo? animam hac luxuria in cœnum coniecisti, eam in terra negligis detineri, & calciamentorum tanto mœrore angeris: discas vsum ipsorum, & tanti ea facere pudebit. Adinuenta enim certè sunt, vt lutum & omnes terræ sordes audaciter conculcemus. Quòd si tu ab huiuscemodi labe munda cupis calciamenta seruare, ceruicibus tuis, aut capiti cõnecte. K Ridetis hoc audientes, mihi autem lachrymandum potius videtur, cùm studia in his rebus vestra, & vesaniam considero, cumq; intelligã corpus vos malle luto, quàm calceos deturpare. Ita pusillanimi, ac penitus molles hinc iuuenes efficiuntur, erunt etiam auidi non minus. Nam qui vestib⁹, calceis, cæterisq; huiusmodi valde inhiare soliti sunt, cùm multa in his rebus consumãt, magno indigent pecunię cumulo: quod si acciderit, vt ambitiosum etiam, & ostentatorem patrem quispiam habeat, tũc verò hac turpissima captus cupiditate, acrioribus seruitutis vinculis coarctatur: sin verò auarum, cogitur ad alia peiora confugere, vt sibi pecuniam ad impendia ista conquirat. Hac ratione multi ex adolescentibus ætatis florem perdiderũt, & gnatones atq; parasiti diuitum constituti, vt huiusmodi cupiditatem, atque animum suum expleant, turpia nimiũ ministeria subierunt. Quòd igitur auarus, effœminatus, pusillanimis atque ociosissimus sit, & ad omnem luxuriã pronior qui hæc optat, manifestum ex istis fecimus: quòd autem etiam crudelis, ac inanis gloriæ cupidus, quis vnquã non insanus dubitabit? Crudelis enim est, quia cùm viderit pauperem, tanta sui ornatus cura detinetur, vt nec aspexisse quidem videatur: sed auro quidem atq; serico seipsum ornat, pauperem autem fame deperire sinit. Inanis verò gloriæ cupidus est, qui vel minimarum rerum gloriam aucupatur. Ego quippe sic arbitror, Romanorum nunquã imperatorem fuisse, qui se tantùm propter trophæa sua iactaret, quantùm luxu perditi adolescentes cæsarie in modum pilæ tonsoris opere circunducta: nec pudet alienis artificum operibus gloriari. Quòd si aliorum artificio se iactant, quid facerent si quicquam magni de seipsis præstarent? Adderem alia his grauiora, at hæc vobis satis sunt: sed mihi opus est orationem iam renunciare. Longior autem propter contentionis cupidos fui, qui nullum his rebus committi delictum arbitrantur. Et quanuis non ignorem plurimos adolescentum tanta huius passionis temulentia mente capi, vt nullam verbis meis attentionem præbuerint, nõ fuit tamen cõsilium silentio hæc præterire. Nam patres eorum, nisi mente capti sint, vel inuitos filios ad meliorẽ cogent vitam transire. Nemo ergo mihi dicat mihi esse hoc, aut minimũ, etenim idipsum iam pridem euncta deiecit. Quippe qui paruis in rebus magnanimos, & ornamentorum contemptores filios reddit, is etiam in magnis probatiores inueniet. Quid enim elementorũ doctrina humilius? Hinc tamen rhetores, hinc eloquẽtes, hinc philosophi eruuntur. Et qui elementa ignorãt, maiora percipere nequeunt. Quare non ad iuuenes solùm, verumetiam multò magis ad puellas & mulieres hæc dicta esse velim: quæ eò magis spectantur, quò virginibus & mulieribus honestatis decus magis conuenire videtur. Quamobrem quæ ad adolescentes diximus, ne rursus eadem reuoluere opus sit, vobis quoq; dicta putate. Sed iam tempus est sermonem orando concludere. Orate igitur vniuersi nobiscum, vt adolescentes baptismatis lauacro renouati, honestè vitam perducant, & ad maturam senectutem perueniant. Nam qui luxuriosè ac malè viuunt, eos senes fieri nõ expedit: qui verò in adolescentia moribus consenescunt, eos oro ad extremam vsq; viuere senectutem, & liberos sui similes procreare, quorum virtute deus gaudeat: qui vtinam non istum solùm ornatus morbum, sed omnem animi perturbationem radicitus ex vobis reuellat. Nam quemadmodum ager diu non proscisus, sic iuuentus neglecta sylueſcit,

A sylueſcit, ac passim innumeras vepres producit. Ignis ergo sancti spiritus immittendus est, quo improbis cupiditatibus concrematis, noualia excolamus quæ spiritalia semina possint suscipere. Quod si nunc apertè fecerimus, iuuenes nobis senibus erunt modestiores: quod certè admiratione dignum est, vt in adolescentia diligens fulgeat moderatio. Nam qui modest⁹ est in senectute, eum cùm ætate plurimùm iuuetur, non magnam suæ modestiæ mercedem arbitror habiturum: illud verò mirum est, vt in fluctibus & procellis tranquillitate fruaris, & in medio fornace non ardeas, & in iuuenta nulla corrumparis luxuria. Hæc igitur memoria tenẽtes, beatum illum Ioseph, qui summis temperantiæ laudibus coruscauit diligenter imitemur, vt vnà cum illo fulgentissimas consequamur coronas. Quibus vtinam omnes potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium nunc & in secula, Amen.

Gen.39.b.c

Homilia.li. ex cap. xiiii.

B ET *dimissa turba ascendit in montem solus orare, &c.* Cuius rei gratia in montem ascendit? Certè vt nos erudiat, cùm orandum deo sit, tunc eremo ac solitudine nobis maximè opus esse. Propterea igitur crebrò deserta petit, & solus orans plerunq; pernoctat, vt eius exemplo tam à tempore, quàm à loco trã quillitatem orandi quæramus. Tranquillitatis quippe mater eremus est, quietus portus, omnis turbatiõis expultrix. Et ipse quidem his de causis ascendit in montẽ, discipuli verò iterum procellis & fluctibus vexantur, & tempestate nõ minori, quàm prius exagitãtur, nisi quia tunc in nauigio secum dominus erat: nunc verò absentia domini desolati, hyemis acerbitate iactantur. Paulatim enim ad maiora ipsos ita inducebat, vt excelso cuncta perferre animo discerent: ideirco præsens quidem erat in primo periculo, sed dormiebat, vt non longè salutem abesse crederent. Nunc verò firmiorem illorum animum faciens, cùm omnino absit tempestate ipsos per totam noctem laborare permittit, vt hyemis & temporis terrore perculsi magis ipsum desiderarent, & firmam eius atq; perpetuam memoriam retinerent. Propterea nec confestim periclitantibus succurrit, sed quarta vigilia in mari ambulans venit ad ipsos: erudiens nos, non à se citò solutionem calamitatum quærendam, sed magno animo aduersa perferenda. Verũ quoniam iam confestim se liberatum iri crediderunt, tunc maior eis timor calamitatum erat. Hoc verò nunc obseruat, vt quando vrgentia mala expulsurus sit, tunc grauiora & terribiliora inducat: quod etiam tunc accidit. Ad hyemis enim terrorem nõ minor à visu terror accessit: propterea nec tenebras omnino dissoluit, nec se statim manifestauit, vt quod dixi periculorum frequẽtia fortiores redderentur. Hoc & in Iob factum fuisse videmus. Nam cùm tentationi sinè allaturus esset, tunc molestiora fieri permisit, non dico liberorũ morte, non de verbis vxoris, sed de seruorum atq; amicorum opprobriis. Similiter quando de peregrinationis afflictione Iacob illum liberabat, maior turbatio accidit: socer enim eum persecutus, mortem minabatur, & paulo post frater successit, qui maiorem illi timorem incussit. Nam quoniam ferre iusti homines non possent, si longo tempore, atque acerrimè tentarẽtur, cùm pericula euasuri sint: tunc vt maiora mereantur, maiora inferri permittit certamina. Id etiam in Abraham factum nõ ignoramus: vltima enim atq; terribilis illa tẽtatio fuit, qua immolatione filij angebatur. Sic enim quę intolerabilia sunt, tolerari poterunt, si iuxta tentationum finẽ illata velociter dissoluantur. Hoc igitur tunc etiam factum videmus. Nec enim prius se Christus reuelauit, quàm magnitudine terroris superati vna omnes voce clamitassent. Qua ex re? Latior enim atq; gratior præsentia eius illis apparuit: cũ enim clamassent, ait: *Statim locutus est Iesus ipsis, dicens: Habete fiduciam, ego sum, nolite timere.* His verbis timor omnis solutus, fiduciæ ac certę spei locum reliquit. Nam cùm visu ipsum non cognouissent, partim propter noctis tenebras, partim etiam quia nunquam auditum fuit super aquas hominẽ ambulasse, voce seipsum manifestauit. Quid igitur Petrus, qui semper feruentissimus fuit, & vbiq; ante alios præsiliebat? *Domine, inquit, si tu es, iube me uenire ad te super aquas.* Non dixit, ora & deprecare deum, vt venire possim: sed, iube vt veniam. Vides quàm vehementer arderet? vides quanta fides ipsius etiam tũc esset? Et certè sæpenumero, quia maiora petit quàm vires suæ postulârent, in periculum incidit, & nunc amore, & nõ ostentatione expulsus immensa petiit. Nemo enim ita vt ipse Iesum amabat, propterea nec dixit, iube vt super aquas ambulem: sed, iube vt ad te veniam. Pariter etiam post⁹ resurrectionem fecit. Non enim potuit alios expectare, sed feruore victus pręcurrit, non charitatem suam solũ, verumetiam fidem ostendens: quia enim credebat, non tantummodo Christum super mare ambulare, verumetiam aliis id posse concedere, ausus est hoc petere, vt cum eo citius esse posset. *Ipse autem dixit, Veni. Et cùm descendisset de naucula Petrus, ambulabat super aquas, ut ueniret ad Iesum. Videns uerò uentũ ualidũ, timuit: & cùm cœpisset mergi, clamauit dicens: Domine saluum me fac. Et continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei quare dubitasti?* Hoc priore multò mirabili⁹ est, ac ideo post illud etiam conficitur. Cùm enim inde patuerit in maria ipsum habere imperium, tunc mirabilia peregit. Prius enim ventis solummodo imperauit, nunc verò & ipse ambulat, & alium ambulare super maria facit: quod si ab initio fecisset, non similiter certè Petrus, nõ enim tantam fidem adhuc habebat, mari se cõmisisset. Quãobrem igitur Christus iussit? Quia si dixisset: Petre non potes, ille amore concitatus contendisset: ideo re ipsa eum deterret, vt modestior postea fieret. Ille autem non potuit seipsum detinere, sed descendit: & timore victus, fluctibus obruebatur. Et timor quidem à vi procellarũ, periculum verò à timore originem cœpit. Ioannes autẽ ait, quia voluerunt ipsum in nauigium accipere, & confestim nauigiũ venit ad terram, ad quam ibat: idipsum certè significans, ita cùm terræ applicaturus esset, de nauigio ascendit, & ad Iesum ibat, non tantum gaudens, quia super mare ambulabat, quãtùm quòd ad Iesum itinere mirabili veniebat. Ita quod maius erat, super maria scilicet de nauigio confidenter descendere, magno animo fecit: vi autem ventorum, & impetu fluctuum, quod erat minus, superatus timuit. Naturæ quippe humanæ hæc conditio est, vt difficilioribus nonnunquam superatis, succumbat in minoribus, quod etiam Helias & Ezechiel passus est, Moses in Aegypto, Dauid in Berhsabee: & nunc Petrus terrore tempestatis tota nocte vexatus, magna cum fiducia in aquas descendit: ad ventorũ autem impetum animi magnitudinem retinere non potuit, præsertim cùm iam prope Christũ esset. Nihil certè prodest loco iuxta Christũ esse, si fide nõ sis. Hac de re quantũ interest inter magistrũ & discipulum patuit. Hinc cęteri solamen consecuti sunt. Nam si in duobus fratribus cõmoti fuerant, multò magis id molestè

C

D

E

F

Ioan. 6. e

3. Reg. 19. Exod. 2. b 2. Reg. 11. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gala.1.b. & Acto.2.c.f

Gmoleſtè tuliſſent: nondũ enim gratia ſpiritus corroborati, facilè mouebantur: gratia verò accepta, non tales nempe fuerunt, ſed vbiq; primatum Petro præbent, & in concionibus eum anteponunt, quãuis cæteris rudior videretur. Sed cur nam non imperauit ventis, vt ceſſarẽt, ſed ipſe manu extenſa accepit eum? Quia videlicet fide ipſius opus eſſet. Cùm enim noſipſi fide deficimus, tunc dei patrocinia retardantur. Vt ergo oſtenderet non à procellis, neq; à ventis, ſed à modica fide ſua ipſum euerti, ait: Quid hæſitaſti modicæ fidei? Niſi enim labefactatus in fide aliquo modo fuiſſet, etiam ventis facilè reſtitiſſet: idcirco manu cõprehendens eum, confirmauit vento ſpirante, qui donec firma fides erat, nihil nocere potuit. Et ſicut cùm antequã volare queat, ſi nido pullus exierit, in terram decidat, mater velociter raptum in nidum reſtituit: ſic tunc Chriſtus in Petro peregit. *Et cùm aſcendiſſet in nauiculam, ceſſauit uentus.* Et prius quidem dicebant, qualis eſt homo hic, quia venti obediunt ei: nunc autem non ita. Nam qui erant in naucula venientes, inquit, adorauerunt eum, dicentes: *Verè filius dei es tu.* Perpende quomodo paulatim ad ſublimius omnes adduxit. Nam & quia ipſe ambulauit ſuper maria, & quia alium etiam fecit ambulare, & quia ipſum à periculo liberauit, non parum eorum fides creuit. Et prius quidem imperauit mari, vt quieſceret: nunc autem non ſic, ſed alio quodam multo mirabiliori pacto omnipotentiam ſuam oſtendit. Vnde in fidem ducti: verè filius dei es tu, dicebant. Non igitur increpauit dicentes, imò verò econtrà verba eorum confirmauit, cùm maiori poteſtate quàm anteà venientes ægrotos curauit. *Et cùm transfretaſſent, ait, uenerunt in terram Geneſar. Et cùm cognouiſſent eum uiri loci illius, miſerunt in uniuerſam regionem illam, & attulerunt ei omnes malè habentes, & rogabant eum, ut uel fimbriam ueſtimenti eius tangerent. Et quicunque tetigerunt, ſalui facti ſunt.* Non enim quemadmodũ prius ad domos ſuas ipſum trahebant, nec manuum tactum quærũt, nec imperia eius verbis ædita, ſed maiore fide altioreq; philoſophia curationem morborũ conſequebantur. Ita mulier quæ fluxũ ſanguinis patiebatur, rectius philoſophari omnes eruditi. Vt aũt oſtenderet euãgeliſta magno temporis interuallo illuc Chriſtum rediiſſe, ait: Quia cùm cognouiſſent eũ viri loci illius, miſerunt ad omnem regionem, vt ægrotos ad eum offerrent. Sic longa temporis ſpacia non modò non debilitarunt fidem illorum, verumetiam in maius deſiderium extulerunt. Tangamus ergo etiam nos fimbriã veſtimenti eius, immo verò totum. Ipſum enim, ſi volumus, non veſtis ſolùm, ſed corpus ipſius nobis propoſitum eſt, non vt tangamus ſolummodo, ſed vt comedamus & ſaturemur. Adeamus igitur Chriſtum ſinguli ægrotantes magna cum fide. Nam ſi qui fimbriam veſtimenti eius tunc tetigerunt, rectè omnes conualuerũt: quantò magis corroborabimur, ſi totum in nobis habebimus? Cum fide autem accedere, non eſt vt tantũmodo propoſitum corpus recipias, verumetiam multò magis, vt mundo corde tangas, vt ſic adeas quemadmodũ ad ipſum Chriſtũ. Quid enim ſi vocem eius nõ audis? nõnne vides iacentem, immo verò & loquentem per euangeliſtam ipſum audis? Credite igitur omnes, quia etiam nũc illa cœna celebratur, in qua Chriſtus ipſe recumbebat. Nihil quippe intereſt inter illam & hanc: Nõ enim hæc ab homine, illa ab ipſo conficitur. Quando igitur ſacerdotem corpus tibi præbere videris, noli ſacerdotis, ſed Chriſti manũ ad te porrigi arbitrari. Nam quemadmodũ in baptiſmo non à ſacerdote baptizaris, ſed à deo caput tuum in virtute viſibili tenetur, non ab angelo, nullus enim prorſus id facere poteſt: ita etiam nunc. Cùm enim homo regeneratur, ſolius dei hoc munus eſt. Nõnne vides eos, qui poſt hanc vitam ſibi filios adoptant, quomodo nullo pacto rem ſeruis cõmittunt, ſed ipſi præſentes in iudicio cuncta peragunt? Sic deus non angelis hoc munus commiſit, ſed ipſe præſens iubet, ac dicit: Ne voces patrem in terra, non vt parentes cõtemnas, ſed vt omnibus illum anteponas qui te creauit & adoptauit. Qui enim maius, id eſt animam ſuam pro te poſuit, quare dedignabitur ſuũ tibi tradere corpus? Audiamus igitur tam ſacerdotes quàm alij, quàm magna, quàm admirabilis res nobis cõceſſa eſt. Audiamus, oro, & perhorreſcam⁹: carnes ſuas nobis tradidit, ſeipſum immolatũ propoſuit. Quam igitur ſatisfactionem offeremus, cùm tali patibulo nutriti peccemus, cũ agnum comedentes in lupos conuertimur, cùm ouinis carnibus ſaturati, vt leones rapiamus? præſertim cũ id ſacramentum non à rapina ſolùm, verũetiam ab omni ſuſpicione inimicitiarum mundum ſemper ſeruare iubeamur. Pacis enim ſacramentum eſt hoc ſacramentũ, inquiſitioni pecuniarum & ſimoniæ non conuenit. Nã ſi ipſe ſibi gratia noſtri non pepercit, quo ſupplicio non erimus digni, ſi animæ non parcimus, pro qua Chriſtus ſeipſum tradidit, & pecuniis parcimus? Et Iudæis quidẽ ſingulis annis beneficiorum ſuorum monimenta poſt feſtos dies deus propoſuit, tibi verò quotidie ipſe ne obliuiſcaris proponitur. Noli ergo crucem verecundari: hæc enim ſunt decora noſtra, hæc ſacramenta, hoc ornamur dono, hoc gloriamur: nec ſi cœlum, ſi terram, ſi maria dixero à deo creata: ſi prophetam, ſi angelos miſſos quicquã huic æquale offerã. Hoc certè caput bonorum eſt, quia proprio filio non pepercit vt fugitiuos ſeruos ſeruaret. Nullus ergo Iudas, nullus Simon hanc mẽſam adeat, quorũ vterq; æris cupiditate periit. Quare fugiamus, oro, hanc foueam, neq; putemus ſatis eſſe nobis ad ſalutem, ſi cùm viduas, & orbos parentum ſpoliaueris, aureum calicem & gẽmis ornatum huic menſę offeras. Vis hoc ſacrificium honorare? animam tuam offeras, propter quam Chriſtus immolatus eſt, eam auream facito. Quòd ſi anima plumbea teſta æris eſt, quid tibi proderunt aurea vaſa? Non igitur laboremus ad aurea vaſa offerenda ſolùm, verumetiã multò magis de iuſto labore acquiſita offeram⁹. Hæc enim aurea ſunt & preciosa, quæ auaritia non maculantur: non enim auri vel argenti fuſorium, ſed angelorum celebritas eccleſia eſt. Animarum ergo munditia opus eſt, propter quas etiam vaſa hæc deus recipit. Et certè non erat ex argento illa mẽſa, nec ex auro ille calix, quo Chriſtus diſcipulis ſanguinem præbuit ſuum: preciosa tamen erant omnia, & venerationis plena, quia ſpiritu abundabant. Vis corpus Chriſti honorare, non deſpicias ipſum nudum: neq; hic quidem in eccleſia ſericis pannis induas, foris autẽ frigore ac nuditate confici negligas. Qui enim dixit, Hoc eſt corpus meum: & rem ſimul cum verbo confecit. idẽ dixit: Eſurientem me vidiſtis, & non cibaſtis. &, in quãtum non feciſtis vni eorum minimorum, nec mihi feciſtis. Hoc certè corpus Chriſti non amictu, ſed anima munda indiget: illud autem multa cura, & magna diligentia eget. Perdiſcamus igitur Chriſtum Ieſum philoſophari, & ipſum ex voluntate ſua honorare: nã qui honoratur, eo maximè honore lætetur, quem ipſe vult, non quem optamus. Sic & Petrus honorare Chriſtum credebat, ſi eum à lotione pedũ prohibuiſſet: quod certè contrarium erat. Pariter tu etiam ita eũ honora, vt ipſe vult,

Supra.9.c Mat.5.c

Infrà.33.a

Supra.8.d

Rom.8.f

Mat.2.a Acto.8.c

Infrà.26. & Mat.14.a

Ibidem.

Infrà.28.d

Infrà.26.c & Mat.14.a Infra.5.d

Luc.22.f

Ose.6.c & Mat.9.b Acto.10.a Infrà.25.a

Ioan.13.a

A vult, expone diuitias tuas pauperibus. Non eſt opus vaſis, ſed animis aureis. Hæc dico, non quia vetare velim talium vaſorum oblationem, ſed quia dignum putem ante omnia miſericordiæ, ac benignitati eſſe incumbẽdum: nam & vaſa deus ſuſcipit, ſed illa multò magis ſibi gratioſa ſunt. Et vaſa quidem danti ſolùm profuerũt, benignitas verò etiam accipienti. Et hic quidem oſtẽtatio nõnunquam poteſt accuſari, ibi verò totum miſericordi animo attribuitur. Reſponde, quæſo, quæ nam vtilitas eſt, ſi cùm mẽſa eius multis calicibus aureis ornatur, ipſe inedia pereat? Prius igitur ipſum eſurientem ſatura, deinde ex quadam ſuperabundantia menſam etiam eius ornabis. Calicem aureum facis, & aquę frigidæ calicem ei non præbes: & quod hinc emolumentũ conſequitur? Coopertoria mẽſæ auro nitent, & ipſi neceſſaria velamina negas: quid igitur ipſi præbes? Dic, oro, ſi quem fame pereuntem videres, nec cibo ſoluere neceſſitatẽ ſibi curares, ſed multo argento ac auro menſam exornares: quas putas illum gratias tibi habiturum? Quid porrò ſi frigore cõgelatum hominem aſpiceres, nec veſtem aliquam ei præparares? ſi aureas ſtatuas ad B laudem eius erigeres, nõnne contemnere videreris? Ita te oportet in Chriſto etiam cogitare, cùm errabundus & peregrinus circumuagetur, tecto indigens, tunc tu ipſum quidem non ſuſcipis: vermiculato emblemate pauimenta ornas, magnificos muros conſtruis, columnarum capita erigis, lychnos ab aureis laquearibus depẽdere facis: ipſum verò nec viſitare quidem curas in carceribus vinctum. Nec prohibeo magnifica templa condere, ſed prius illa facere moneo, imò verò illa inquam facere moneo: nemo enim quia templa magnifica non condiderit, vnquam accuſatus eſt: at verò gehẽna, ignis inextinguibilis, ſupplicia dæmonũ imminent, niſi quis diligenter illa peragere velit. Cùm ergo ædes exornes, noli afflictum fratrem deſpicere: hoc enim tẽplo multò principalius eſt: nam & illud infideles, reges & tyrãni, & latrones capere poſſunt. Quicquid benignè in fratrem feceris, nec diabolus ipſe poterit vnquam eripere, ſed manet theſauris æternis reconditum. Quare igitur, inquies, ipſe dixit: Pauperes vobiſcum ſemper habetis, C me autem ſemper non habebitis? Propterea etiam cenſeo miſericordia liberaliter eſſe vtendũ, quia non ſemper, ſed in præſenti tantummodo vita ipſum eſurientẽ habemus. Quòd ſi ſenſum cupis illius textus vniuerſum perdiſcere, ſcias illud non eſſe aduerſum diſcipulos dictum, quanuis ita videatur, ſed imbecillitati mulieris accommodatum. Nam cùm adhuc imperfectior eſſet, ne verbis diſcipulorum quaſi perperàm faciens turbaretur, ad confirmãdam ipſam hæc dicta ſunt. Vnde pro ea reſpondens, intulit: Quid labores tribuitis huic mulieri? Nam quia ipſum nobiſcum ſemper habemus, alibi manifeſtauit dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. Ex quibus omnibus patet, non alia de cauſa Chriſtum ita dixiſſe, niſi vt tenera militia, atq; tunc primò vireſcens diſcipulorum fides increpatione creſceret. Non confugiamus ergo ad ea, quæ tunc aliqua de cauſa dicta, tempori accõmodata fuerunt: ſed omnia quæ in ſcriptura ſiue noua, ſiue vetera, de miſericordia & benignitate ſcripta ſunt, diligenter lectitantes, magno ſtudio huic rei incumbamus. Hæc enim à peccato mundat. Date, inquit, miſericorditer, & omnia vobis munda erunt. Hæc ſacrificio maior eſt: Miſericordiam, inquit, volo, & nõ ſacrificiũ. Hæc cœlos aperit. Orationes, inquit, tuæ, & miſericorditer facta tua conſcenderunt in memoriam in conſpectu dei. Hæc magis neceſſaria, quàm virginitas eſt: teſtantur virgines, quarum aliæ huius rei diligẽti cura ſuſceptæ, aliæ expulſæ à thalamis negligẽtia ſunt. Quæ omnia colligentes, ſeminemus in benedictionibus, vt copioſa nobis meſſis afferatur, & futura bona conſequamur, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen. D

Homilia.lii.ex capite.xv.

Tunc acceſſerunt ad Ieſum à Hieroſolymis ſcribæ & phariſæi, dicentes: Quare, &c. Tunc, inquit, quando ſcilicet innumera ſigna operatus eſt, quando tactu ſolũmodo fimbriæ multos curauit ægros: propterea enim euãgeliſta notauit tẽpus, vt magnã eorum malitiam oſtenderet. A Hieroſolymis autem ait ſcribas illos & phariſæos fuiſſe, quoniam per omnes tribus in duodecim partes erãt diſſeminati: ac nequiores aliis Hieroſolymitanos fuiſſe non eſt dubitandum, quia cùm maiores honores conſequerentur, plurimùm ſibi arrogabant. Tu autem conſidera, quomodo ab ipſa interrogatione capiuntur: non enim dicunt, cur legem Moſi, ſed cur traditionem ſeniorum tranſgrediuntur. Vnde patet multa fuiſſe à ſacerdotib⁹ innouata: & quãuis Moſes magno terrore comminatus fuerit, ne quid E addant, aut auferant. Non adiicietis enim ad verbum, Deut.4.a ait, quod ego dico vobis hodie, nec auferetis ab eo. plurima tamen noua induxerunt. Ex quibus illa erant, ne illotis comederent manibus, calices ac vaſa ænea & ſeipſos baptizarent. Cumq; oportuiſſet eos progreſſione tẽporis huiuſcemodi obſeruationes contemnere, pluribus ac maioribus ſeipſos coarctauerunt. Ita cùm timerent ne principatum amitterent, ceu legumlatores, vt maiores viderentur, plurima innouarunt. Quæ res ad tantã peruenit nequitiam, vt præcepta ſua magis, quàm dei mandata cuſtodirentur, adeò vt iam iure reprehendi viderentur, qui obſeruationes ſuas negligebant. Qua ex re duplicem culpam contrahebant: nã & innouatio ipſa non paruum erat crimen, & quia nullam de mandatis dei curam facientes, obſeruationũ contemptores vlciſcebantur, maximi delicti obnoxij erant. Prætermiſſis ergo cæteris, quod præcipuum ſibi videbatur, id in medium afferunt, vt ſi quoquo modo poſſent, ad iram eum incitarent. Quocirca de ſenioribus etiam mentionem faciunt, vt ſi eos deſpicere videretur, quaſi victum iam, atque confuſum tenerent. Sed conſideratione dignum F eſt, cur illotis manibus diſcipuli manducarent. Cuius igitur rei gratia ſic comedebant? nõ ſtudioſè, atque data certè opera, ſed ſeriis atq; neceſſariis apprimè attendentes, ſuperflua & inutilia facilè ſpernebant, ita vt nullam haberent legem lotis aut illotis manibus comedere: ex tẽporis opportunitate alterum faciebant. Nam qui alimenta neceſſaria plerunq; negligebant, quomodo his minimis animum dediſſent? Quoniã igitur ſæpius illotis manibus nulla obſeruatione comederent: vt quando in deſerto, vt quando ſpicas incidebant, idipſũ Supra.14 pro crimine illi obiiciunt: quia grandia ſemper negligentes, maxima de friuolis cura ſolicitabantur. Quid igitur Chriſtus? Non reſtitit eis, neq; cauſam diſcipulorum dixit: ſed ſtatim recriminatus eſt, vt audaciam eorum reprimeret, atq; oſtenderet non oportere illos qui delinquũt in maximis pro paruis aliorũ criminibus adeò moueri, vt diligentiores eorum trutinæ ſubiicere velint. Non enim accuſari debet, qui accuſandus nõ eſt. Tu autem diligenter perpende quomodo quandocũq; legale aliquod ſoluere volebat, excuſationis quodã ordine illud fecit: quod hoc loco factum videmus. Non

b.&.12.a

enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim ad transgressionis crimen subitò venit, nec friuolũ esse id atq; superfluũ dicit, ne audientes magis inflammarentur: sed prius maiora in caput illorum crimina ingessit, deinde ferocitatẽ retrudit. Nec dixit rectè ipsos facere, qui non dei, sed legem hominum contemnunt, ne reprehendendi ansas ipsis præberet: neque rursus perperã discipulos suos facere cõcessit, ne legem ipsorum approbaret. Nec seniores tanquã iniquos & sceleſtos accusauit, ne quasi conuiciatorẽ ipsum auersarentur. Verũ omnibus his neglectis, aliam quandam & altiorem viam peregit: & videtur quidem hos, qui hæc discipulis imponebant increpare, pungit verò eos qui hæc quasi legalia tradiderunt. Ita quanuis nullã de senioribus fecerit mentionẽ, istos tamen accusando, ita illos deiecit, vt duplex id esse crimen ostẽderet. Primò, quia deo non parerent, deinde quia hominum gratia id facerent. ac si diceret, Hoc inquam vos perdit, quia senioribus vbiq; obtẽperare vultis. Non autẽ exprimit apertè, sed occultius id significat, hoc modo respondendo:

H Exo.20.c & Deut.5.b Exo.21.c.& Leu.20.b.& Proue.20.c

Quare etiam uos transgredimini mandatum dei propter traditionem uestram? deus enim dixit, Honora patrem tuum & matrẽ tuam: & , qui maledixerit patri, uel matri, morte moriatur: Vos autem dicitis, Quicunque dixerit patri uel matri, munus quodcũque est ex me tibi proderit: & non honorabit patrem suum, aut matrem suam, & irritum feciſtis mãdatum dei propter traditionem uestram. Non dixit, seniorum traditionẽ, sed vestram: nec quia seniores, sed quia vos dicitis, vt minus molestior sermo videretur. Nam quoniam transgressores legis discipulos ostendere conabantur, idipsum eos re vera facere ostẽdit, & discipulos ab hoc crimine vindicauit. Non enim habet authoritatem legis, quod ab hominibus adinuentum est: quocirca non legẽ, sed traditionem hominum iniquissimorum traditionem appellat. Verùm quoniam non erat illa traditio legi contraria, quæ lotis manibus comedere iubebat, aliam legi contrariam in medium adducit: quod enim dicit, tale quid est: Pietatis simulatione despicere parentes adolescentes fuerunt eruditi. Quo pacto? Si quis parens à filio ouem flagitaret, aut vitulum, aut huiusmodi aliquid, præmonitus à scribis & pharisæis filius respondebat: Quod à me in vtilitatem tuam pater petis, dono iam deo promissum est, ac ideo dare non possum: ita dupliciter peccabant. Nam neque deo offerebant, & parentes oblationis nomine deridebant. Parentes igitur quasi gratia dei, & deum parentum nomine contemnebãt. Non intulit autem id antequam legem diuinam recitasset, qua ostenditur quàm maximè deo placeret, parẽtes à liberis honorari. Honora eũm, inquit, patrem tuum, & matrem tuam, & eris lõgeuus in terra. Item, Qui maledixerit patri aut matri, morte morietur. Christus autem determinatum his qui parentes honorant præmium promisit, & horribile contemnentibus genitores supplicium posuit, vt perterriti, cõminatiõe legis resipiscerent. Morte nanq; digni facilè occiduntur. Nam si qui verbo parentibus iniuriantur, morte plectantur: quo supplicio digni estis, qui re ipsa & opere violatis? Nec solùm id vos facitis, verumetiam alios instruitis. Qui ergo capitali supplicio digni estis, quomodo meos discipulos criminamini? Non autẽ mirum est, si ita me quem non cognoscitis, ac meos repellitis, cùm aduersus patrem talia machinati sitis. Ita vbique & dicit, & ostendit à contemptu patris hanc arrogantiam originem traxisse. Nonnulli aliter id exponunt, donum quodcunque ex me tibi proderit: id est, nullum honorem tibi debeo, sed dono tibi datum sit, si à me honoratus fuisti. Sed huius contumeliæ nullam Christus mẽ K tionem fecisset. Marcus etiam liquidius fecit sic dicens: Mar.7.b Corban quodcunque tibi proderit. Corban verò non donum, non munus, sed oblationem Latinè possumus dicere. Cùm igitur demonstrasset, nõ iure illos qui legem dei conculcent, alios reprehendere, quòd seniorum instituta non seruant: prophetica etiam authoritate idipsum approbat, & aduersus confusos vi maiori inuehitur: quod vbique facit, scripturam in medium producens, vt eius authoritate consonum se deo atque concordem ostendat. Quid igitur ait propheta? Po- Esa.29.d *pulus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè à me est: incassum verò colunt me docentes mandata, & doctrinam hominum.* Vides ad vnguem prophetica verba euangelicis conuenire? Vides à priscis temporibus malignitatem ipsorum esse prædictam? quod enim Christus postea criminabatur, id Esaias multò antè prædixit, quia scilicet deum quidem spernent: incassum enim, inquit, me colunt. Magnam verò curam de seruanda sua doctrina habebant: docentes enim, inquit, mandata & doctrinam hominum. Iure igitur doctrinam non dei, sed hominum discipuli mei non seruant. Ita tamen moraliter eos certis rationibus perculit, & rebus ipsis sua sen- L tentia prophetica authoritate accusationem eorum in maius extulit. Nihil iam ad illos qui emendari non poterant, sed ad turbas refert orationem, sublime quoddam, & perfectiore philosophia plenum dogma introducens, sumptáque occasione maius illud ex hac opportunitate construit, vniuersam ciborum obseruationem eiiciens. Et perspice quando. Quando leproso mundato sabbatum dissoluit, quando terræ & maris dominum esse res ipsa ostendit, quando peccata remisit, quando mortuos excitauit, quando multa iam deitatis suæ testimonia extabant, tunc de cibis disputat: nec id iniuria. Vniuersus Iudaismus hac re cõtinetur, qua refutata totus facilè refutatur: hinc quippe ostenditur circuncisionem quoque soluere oportere. Sed non principaliter de circuncisione quicquam induxit, quoniam cùm multò antiquior esset aliis mandatis, maiore hominũ existimatione seruabatur, sed discipulorum legibus eam postea soluit. Nempe adeò magna res videbatur, vt cùm postea discipuli eam deiecturi essent, magna dis- M pensatione atque tractatione ad deiiciendam indigerint. Sed videamus qualiter legem induxit: *Cùm aduocasset* (inquit) *turbas, dixit eis: audite & intelligite.* Ita non simpliciter quod vult enunciat, sed sonoroſè prius attentiores ad audiendum facit, quod eo denotauit euangelista, quia dixit: Cùm aduocasset turbas: quanuis etiam opportunitate ipsa multo attentiores reddebantur. Postea enim quàm pharisæi & scribæ confusi sunt, posteaquam prophetica turbæ authoritate illos condẽnari audierunt, tunc legem proposuit, cùm iam facilius omnia quæ dicebantur possent suscipere. Nec solùm aduocando eos, verumetiam verbis attentiores facit, dicens: Intelligite, id est attendite, atque aures erigite. Si enim istis auscultastis instituta sua tradentibus, multò magis par est me audire, qui ad veram vos opportunè prophetiam induco. Nec dixit friuolam esse obseruationem ciborum, atque inanem, nec quia non rectè fecerit Moses, qui hæc præcepit, nec quia condescendens hæc scripserit: sed quasi admonendo, atque consulendo à conditione ipsarum rerum testimonio sumpto, inquit: *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ ab ore procedunt.* Ita secundum rerum ipsarum naturam legem ponit, & sententiam profert.

Hæc pha-

A Hæc pharisæi ac scribæ audientes, nec contradixerunt quidem, nec dixerunt: Quid tu ais, cùm deus de obseruatione ciborum millies præceperit, tu contradicis? Sed quoniam iam vehementius refutati, atque reiecti fuerant, non solùm quia confusi, verumetiam quia quæ dolosè intendebant, aperuit, & arcana mentis suæ reuelauit: cum silentio recesserunt. Tu autem considera quomodo nondum manifestè propter infirmitatem multitudinis contra obseruationem ciborum inuehitur. Non enim apertè dixit cibaria, sed ea quæ intrant non coinquinant hominem. Quod non absurdè de illotis etiam manibus accipi potuisset. Tanta quippe cura obseruatio ciborum defendebatur, tanta existimatione hominum muniebatur, vt vel post re- Act.10.b surrectionem Petrus dixerit: Non domine, quia nunquam commune, aut immundum quid comedi. Nam etsi aliorum gratia hæc dicebat, & vt satisfactionem ad accusantes præpararet, cùm se contradixisse ostenderet, nec quicquam efficere potuisse: magnam tamen monstrat de hac re curam, & opinionem hominum fuisse. Ideo & Christus non apertè dixit cibaria, sed quę in os intrant. Cúmque circa huiusmodi sermonis finem clarius id expressisset, illis tamen verbis expressum obduxit, atque obumbrauit, dicens: Illotis autem manibus manducare non coinquinat hominem. Ita visus est hoc orationis exitu de illotione manuum cũcta disseruisse. Quocirca non dixit nulla cibaria quæ comedit homo, inquinant eum: sed quasi de re illa disputans, quæ intrant dixit, vt illi omnino confusi, nec mutire quidem possent: hæc igitur audientes, inquit, scandalizati sunt, non turbæ, sed pharisæi. *Accedentes enim, inquit, discipuli eius dixerunt ei: Scis quia pharisæi audito hoc uerbo scandalizati sunt?* Et certè nihil aduersus eos dictum erat. Quid igitur Christus? Non soluit scandalum illorum, sed increpauit, dicens: *Omnis plantatio quam non plantauerit pater meus cœlestis, eradicabitur.* Sciebat enim quando contemnenda, & quando non contemnenda scandala erant: quippe alibi ait, Infrà.17.d Sed ne scandalizemus eos, mitte hamum in mare. hic autem: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* Hæc C autem discipuli dixerunt, non quia solùm pro illis dolebant, verumetiam quia ipsi quoque aliquantulum turbabantur, neque audentes de seipsis hoc dicere, quasi condolentes aliis certiores fieri nitebantur: quod ita esse facilius crediderís, si ardentem illum, & vbique cæteros præuenientem Petrum audias: paulò enim pòst accessit ac dixit: *Edissere nobis parabolam hanc.* Ita & si turbationem, atque imbecillitatem animi non omnino reuelauit, tamen quia parabolæ petebat explanationem, commotum se esse ostendebat. Quid igitur Christus? *Omnis plantatio quam non plantauerit pater meus, eradicabitur.* Quod de lege dictum esse Manichæi contendunt: sed ea quæ præcesserunt, ora ipsorum penitus obstruunt. Nam si de lege hoc dictum est, quomodo superius acerrimè pro lege ipsa pugnabat, dicens: Quare mandatum dei propter obseruandas traditiones vestras transgredimini? Quomodo etiam prophetam in medium induxit? Non igitur de lege, sed Exo.20.c de illisipsis, ac de traditionibus suis hęc disputat. Præterea si à deo dictum est: honora patrem tuum, & matrem tuam: quomodo non est plantatum à deo, quod à deo dictum est? à sequentibus autem etiam patet non de lege, sed de ipsis, & traditionibus dictum esse. Quippe cùm subiunxerit, duces sunt cæci cæcorum: ita legem ab om-

ni accusatione vindicauit, & ad illos omnem culpam D traiecit: quod si de lege illud dictum esset, dixisset vtiq;, dux est cæcus cæcorum. deinde multitudinem ab eis diſ separans, quæ per doctrinam illorum ad interitum veniebat, ait: *Si cæcus cæcum ducat, uterque in foueam cadet.* Magnum quidem malum est, si quis cæcus est: quòd si talis quispiam existat, nõ solùm doctorem aspernetur, verumetiam ipse si ducis locum retineat, multiplex cul pa contrahitur. Si enim periculosum cæco est, ductore carere: multò periculosius profectò erit, si aliis quoq; loco ducis velit præesse. Quid igitur Petrus? Non dicit, quid hoc est quod proposuisti, nec tanquam iniquũ reprehendit, ne commotus putaretur, sed quasi de obscuro dicto interpretationem desiderat. Quòd verò non obscuritatis causa, sed scandalizatus quęrebat, locus ipse in quo nihil obfuscatum latet, ostendit. Quocirca & increpatur à Christo dicente: *Adhuc uos etiam amentes estis?* Nam turbæ forsan intellexerunt, quæ dicebantur, ipsi verò scandalizati, primò quidem quasi de pharisæis dolentes occultius discere voluerunt? deinde postquã cominantem ipsum, atque dicentem audierũt: Quia omnis plantatio, quam non plantauerit pater meus cœlestis, eradicabitur: &, duces sunt cæci cæcorum: depressi E atq; coarctati tacuerunt. Sed ardor Petri silere non patitur: quid igitur dicit? Edissere nobis parabolam hanc. Christus verò vehementius increpat, dicens: Adhuc vos sine intellectu estis? nondum scilicet hæc intelligitis. Hæc dicebat & reprehendebat, vt à præoccupatione animos illorum eriperet. Ideo non hic finem fecit, sed alia quoq; adiecit, dicens: *Quoniam omne quod intrat in os, in uentrem uadit, & in secessum emittitur: quæ autem procedunt ex ore, de corde exeunt, & ea coinquinãt hominem. De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, blasphemiæ, falsa testimonia, & hæc sunt quæ coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.* Vides quanta vehementia atque acrimonia vtitur, ab eo quod natura duce solet fieri ad vtilitatem ipsorum, quæ dicta sunt comprobans. Cùm enim dixerit, in ventrem vadit, & in aluum emittitur: iuxta Iudaicam deiectionem adhuc ad illos respondet: Non enim permanet, inquit, sed egreditur, ac certè etiamsi permaneret, nullo modo immundum redderet. F Sed nondum id æquo animo audire poterant. Propterea & legislator tanto dimittit tempore, quanto intus maneat: cùm autẽ egressum fuerit, non amplius ita: in sero denique lauari iubet, ac mundum esse, digestionis ac expulsionis tempus diligentius examinans. Quæ autem cordis sunt, inquit, non solùm cùm intus locata sint, verumetiam egressa contaminant. Primùm autem prauas posuit cogitationes, quod maximè Iudæorum erat: nec adhuc à natura rerum, sed à partu ventris & cordis redarguit, quia hæc remaneant, illa minimè. Nam quæ de foris ingrediuntur, foras rursum expellũtur: quæ verò intrinsecus oriuntur, hæc & cũ intus sint, & multò magis cùm exierint, maculãt. Hæc ita dicit, quia nondum poterant altiora cõuenienter reci- Mar.7.c pere. Marcus autẽ scribit, quia hæc ad purganda cibaria dixerit, nõ tamen expressit, quia talibus vesci non maculat animam. Non enim potuissent ita clarè id dictum æquo animo perpeti, ac ideo illico subiunxit: Illotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem. Discamus igitur, obsecro, quæ nam ea sint, quibus turpiter homines fœdantur. Discamus, oro, & fugiamus: in nonnullis enim iam ecclesiis hunc morem corroboratum videmus, vt diligenter multi stu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gdeant, quomodo manibus loti, candidis induti vestimentis, in ecclesiam ingrediantur: quomodo autem animam atque mentem suam puram, atq; defecatam ferant deo, nullam prorsus habent curam. Hæc dico, nõ quia lauare os aut manus prohibeam: sed quia non aqua solùm lauare os velim, verumetiam, vt æquius est, omni virtutis numero. Sordescunt quippe manus homicidio, cæterisq; operationibus prauis: os autem maledictione, blasphemia, contumelia, verbis iracundis atque obscœnis, dissoluto risu, atque scurrilitate. Si ergo nullius horum tibi conscius es, neque his maculis obscœnus, ingenti accede fiducia: sin autem millies his sordibus te deturpasti, cur incassum laboras? cur aqua os, atque linguam diligenter lauas, pernicioſam verò, atque pestiferam maculam ipsorum non abstergis? Dic sodes, si stercore manus, atq; cœno illitas haberes, auderesne ita sordidus orare? Minimè, inquies. Atqui hoc nullum tibi damnum afferret: illud omni peste pernicioſius est. Quomodo igitur ea, quæ indifferentia sunt, vereris: quæ autem certam pernicie habent, ex desidia abiicis? Quid igitur? an non est orãdum, inquies? Orandũ quidem tibi est, sed non sordido, neq; ita deturpato. Sed si casu lapſus fueris, inquit, quid faciendum censes esse? Deterge maculas tuas diligenter. Quo pacto? Largas effunde lachrymas, ingemisce, misericorditer pauperibus de tuis offeras: si iniuriatus cupiam es, satisfacias abundè, reconciliate illi, & ne magis oratione tua deus irritetur, deterge linguam oraturus. Nam si quis pedes tuos stercore sordidatis manibus supplicando tangeret, nõ modò non exaudires, verumetiam calcibus expelleres. Quomodo igitur audes tu hoc modo deum orare? nam qui orat, quasi manu lingua vtitur, qua genua dei supplicando attingit. Nolite igitur ipsam maculare, ne de⁹ ad vos dicat: Si multiplicaueritis deprecationem, non exaudiam vos. Vita enim & mors est in manu linguæ: &, ex sermonibus tuis iustificaberis, atque condemnaberis. Magis igitur vertice ipso capitis linguam tuam custodias, regius quidem equus est lingua nostra. Si ergo ei frenum immiseris, doctrina tua gradarium feceris, ascendet in eum rex, & quiescet in eo: si autem nullo freno domueris, sed huc atque illuc infrenem iactari permiseris, diaboli eam vehiculum fecisti. Tu verò eo die quo liberis legitimè operam dedisti, quamuis crimen illud non sit, orare tamen non audes: conuiciatus autem atque contumeliatus, quod gehennam tibi præparat, ante quam teipsum mundes, manum ad cœlum tollis: dic quæso, quomodo non inhorrescis? An non audisti Paulum dicẽtem, honorabiles esse nuptias, ac lectum incontaminatum? quòd si ab incontaminato resurgens lectulo times ad orandum accedere: cum in diaboli lectulo sis, cur horribile dei nomen audes inuocare? Diaboli quippe lectus, est omne conuicium, atque ira, quasi pernicioſus quidam adulter, occulta voluptate cum animo adulteratur, & ex pernicioſo spermate diabolicas inimicitias parit: contráque matrimonium omnia peragens, eos qui pacis vinculo in vnum coarctantur in multas dirimit partes, cùm matrimonium in vna duos carne coniungat: nec coniunctos solùm disseparat, sed ipsum etiam animum scindit & lacerat. Quare vt liberè deum adire possis, coniunctionem hanc atque adulterium furoris quasi rabidum canem procul ab animo tuo extermina. Sic Paulus etiam iussit: Leuantes, inquit, sanctas manus absque ira & disceptatione. Noli igitur pati linguam sordescere: quo enim pacto pro te deprecabitur, si libertatem propriam amittat? Orna eam humilitate atque modestia, dignam fac deo qui per eam rogatur, repleas ipsam benedictionibus, repleas misericordiæ muneribus: possumus enim etiam verbis misericordiæ opera efficere. Melior, inquit, est sermo quàm datio. &, respõde pauperi pacifica in mansuetudine: omni tempore diuinarum legum narratione ipsam politiorem facere coneris. Omnis enim narratio tua, inquit, in lege altissimi sit. Sic dispositi atque affecti ad regem accedamus, & ad genua eius procidamus, non corporis solùm, verumetiam multò magis mentis atque animi figura. Veniat nobis in mentem quem adire constituimus, & pro quibus, & quid facturi adimus, quem Seraphin aspicere nequeunt, quem terra contremiscit, qui lucem inaccessibilem habitat. Adimus autem, vt nos à tormentis gehennæ vindicemus, vt peccatorum indulgentiam impetremus, vt intolerabiles pœnæ dissoluantur, vt cœlos, & quæ ibi bona sunt, consequamur. Concidamus igitur tam corpore quàm mente, vt ipse iacentes nos erigat: oremus humiliter ac mansuetè. Sed quis ita miser, inquies, ac arumnosus, vt dum orat, humilis atque mansuetus non sit? Ille certè qui maledictionibus & furore plenus orat, qui inimicos persequitur. Nam si vis accusare, teipsum accusa: si vis acutam atque volubilem ad eneruanda peccata hominis linguam habere, tua delicta sedulò recense: nec quid alius, sed quid tu aduersum teipsum feceris, enarra. Id enim maximum malum tibi est, quod tu perpetrasti. Nemo enim potest iniuriam tibi inferre, præter teipsum. Quare si iniuriatos tibi persequi cupis, teipsum primò inuadas, nullus enim prohibet: nam si alium aggredieris, maiori iniuria pressus iacebis. Quas verò iniurias alterius aduersus te dicere potes, quia tibi scilicet alius conuiciatus est, alius te percussit, alius tua rapuit, alius in pericula iniecit? Sed non est hoc iniuriam pati: verùm si vigilanter inspicimus, non paruo emolumento iuuari: non enim qui passus est, sed qui fecit, iniuriam patitur. Omnium certè malorum hæc causa est, quia nec intelligimus quidem quis facit, & quis patitur iniuriam. Nam si rectè intelligeremus, non iniuriis nosipsos vexaremus aduersus alium orantes, cùm certiores essemus, neminem in terris posse nobis officere: non enim tua rapi, sed aliena te rapere, tibi malum est. Quare si rapuisti, acerrimè teipsum accusa: sin verò alius tua rapuit, non parua tibi sedulitate orãdum pro illo est, qui tibi maximè profuit. Nam & si non ea mente fecerit, plurimùm tamen tibi contulit, dummodo tu viriliter, ac magno animo perferas. Illum quippe tam homines, quàm diuinæ literæ miserantur: te autem qui patienter iniuriam pertulisti, & corona donãt, & æternis præconiis laudant. Quemadmodum enim si quis febricatans, plenum frigidissima vas aqua rapuerit ab aliquo, & cum pestiferam bibendi cupiditatem expleuerit, morti seipsum tradiderit, non eum vnde aqua rapta est, sed eum qui rapuit accusamus, & sibiipsi iniuriatum censemus: sic certè de auaris atque rapacibus cogitare debemus. Peiore nanque isti febri laborantes, alienarum rerum rapina habendi cupiditate inflammantur. Si quisquis etiam furore concitus, gladio à latere cuiuspiam rapto, seipsum occiderit: nonne qui rapuit, sibiipsi iniuriam intulit, cùm is à quo ensis raptus fuit, nulla sit vexatus iniuria? Hoc ipsum ergo in pecuniarum quoque rapina fieri iudicemus. Sicut enim periculosissimum est furioso, si ensem teneat: sic diuitiarum cumulus auaro pernicioſus, imò verò etiam

Esa.1.d
Prouc.18.d
Suprà.12.c
Heb.13.a
1.Tim.2.b
Eccleſiaſtici.4.a
Ibidem.9.d

Arò etiam multò magis. Insanus enim ille mucrone ad seipsum conuerso, à furore liberatus quieuit: rapax verò atque auarus posteaquam semel seipsum percu sserit mille indies vulneribus laceratur. Non enim potest à cupiditate seipsum rapiendo vindicare: sed quantò plura, maioráque vlcera sibi præparauerit, tantò inconsideratius ad alia ruit. Hæc igitur nobiscum quotidie versantes, magno hunc mucronem studio fugiamus, inhorrescamus istam insaniam: non parum faciemus si aliquando, quanuis tardè, ab hac liberati, temperiem colemus. Non enim minus hæc virtus modestia potest appellari, quàm illa cui hoc vocabulum vulgò accommodatur. Ibi enim aduersus vnam cupiditatem certatur, hic multæ ac variæ cupiditates extirpandæ sunt: nihil est quippe amentius, nihil deterius eo, qui pecuniæ seruit. Dominari videtur, cùm seruiat: imperare cæteris credit, cùm à vilissima metallorum sibi materia imperetur: vinculis seipsum vehementius coarctando gaudet, cùm ferocior propter maiorem rerum copiam aduersus ipsum bestia insurrexerit. Lætatur tunc in cupiditate vinctus, gaudet & exultat: cúmque à rabido isto auaritiæ cane opprimi se videat, nec vinculis arcere, nec inedia eum consumere parat, sed largiora ei pabula præbet, quibus & fortior factus, maiore vi aduersus miserum insiliat. Hæc igitur omnia cogitantes, dissoluamus vincula quibus ligati sumus, interimamus atrocissimam hanc feram, quæramus remedium morbi, liberemus nos à furore: vt quiete animi serenissima, & sanitate potiti, ad tutissimum securúmque deducamur portum, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.liii.ex capite.xv.

Mar.7.c

Et egressus inde Iesus, recessit in partes Tyri & Sidonis. Marcus autem ait, quia cum in domum venisset, latère non potuit. Quamobrem autem in illas partes profectus est? Quoniam obseruationem ciborum contemnendam esse docuit: tunc recto itinere ac ordine progrediens, gentibus etiam ianuam aperit. Sic & Petrus, cùm soluere has obseruationes iussus esset, tunc ad Cornelium missus fuit.

Actо.10.b

Si verò quispiam dixerit, & quo nam modo cùm discipulis iniunxerit, dicens: In viam gentiũ ne abieritis, ille ipse abiit? Primùm illud adducemus, quia non tenebatur ipse, quæ discipulis seruanda præcepit, omnino conseruare: deinde quia non vt prædicaturus illuc accessit, quod denotauit Marcus dicens, quoniam & occultauit seipsum, & non latuit. Et quemadmodum rerum consequentia postulabat, ne ad gentes primùm proficisceretur, sic non erat humanitatis, vltrò venientes repellere: nam si fugientes sequendi sunt, multò magis sequentes expectandi. Considera denique omni beneficio dignam mulierem fuisse: non autem ausa fuit in Iudæam abire, quando seipsam indignam putabat. Nisi enim is timor eam deterruisset, Hierusalem ipsam profecto petiisset: quod partim ardore fidei sue, partim quia terminos suos egressa fuerat, comprobatur. Nonnulli autem & allegoricè istud exponunt, dicentes: quia quando à Iudæa Christus exiit, tunc & ecclesia gentium terminos suos egressa, adire ipsum ausa est. Obliuiscere nanque, ait, populum tuum & domum patris tui. Tam enim Christus, quàm mulier illa egressi à terminis suis, conuenire, & colloqui potuerunt. *Ecce nanque*, inquit, *mulier illa Chananæa egressa à finibus suis.* Accusare mulierem euangelista videtur,

Sup.10.a

Mar.7.c

Psal.44.c

vt & miraculum ostendat, & ipsam laude dignam fuisse confirmet. Cùm enim audieris Chananæam, non poteris non meminisse iniquissimarum illarum gentium, apud quas etiam leges ipsius naturæ funditus euersæ fuerant: quòd cùm memoria repetieris, virtutem quoque aduentus Christi diligentius cogita. Qui enim electi sunt, ne Iudæos peruerterent, hi adeò ipsis Iudæis meliores fuerunt, vt terminis suis relictis, ad Christum accederent, cùm Iudæi ad ipsos venientem extruserunt. Cùm igitur accessisset mulier, nihil [illegible] nisi miserere mei exclamabat, & ingens spectaculum clamore suo concitauit. Erat enim certè miserabilis quædam res, mulierem aspicere tam magno dolore coactam exclamare: mulierem, inquam, & matrem, & pro filia quæ malè vexabatur, miserabilis res erat exclamantem præ dolore aspicere. Nec enim ausa fuit ad magistrum & dominum demoniacam filiam adducere, sed illa domi iacere dimissa, sola ipsa ad supplicandum proficiscitur: & morbi quidem genus exponit, medicum autem non domum suam vt regulus ille adducere conatur, qui dicebat: Veni & impone manum tuam, & descende antequam moriatur puer meus: sed calamitatibus suis expositis, & morbi longinquitate narrata, misericordiam à domino postulabat vehementius clamans. Nec dicit, miserere filiæ meæ: sed, miserere mei: nam illa insensata iacet, ego verò quam sensus morbi non fugit, quæ sentiens atque intelligens insanio, mille vexor ærumnis. *Ipse autem non respondit ei uerbum.* Quàm nouum atque inauditum hoc est. Iudæos ingratos rationibus etiam inducit, & blasphemantes rogat, & tentantes non negligit: hanc autem quæ sponte venit, quæ deprecabatur & supplicabat, quanquam quæ nulla lege, nullis prophetis fuit commonita, tamen tanta cum reuerentia accessit, nec responso quidem dignam putare videtur. Et quis non moueretur, cùm aliter quàm fama prædicaret, fieri videret? Audiuerunt certè quia ciuitates & vicos Iudææ circumiens, egrotos curabat, & hanc vident mala sua deplorantem depelli. Quis porrò misericordia flexus non fuisset, cùm ita humiliter illam pro laborante filia supplicare oculis cerneret? nec enim quasi digna, nec quasi debitum efflagitans adiit, sed misericordiam petebat, & calamitates suas tragica oratione narrabat, nec responso digna visa fuit. Multi forsan eorum qui audiebant, scandalum passi sunt, ipsa verò nec commota quidem fuit. Quid dico multos audientium, vbi & discipulos ipsos calamitate mulieris commotos fuisse, atque turbatos arbitror? nec tamen ausi fuerunt dicere, concede sibi quod petit. *Sed accedentes discipuli eius, rogabant eum, dicentes: Absolue eam, quia clamat post nos.* Nos enim cùm volumus vt auditorum animum nostra oratio penetret, contraria sæpenumero dicimus. Christus verò ait: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Ita quando responsum ei dedit, tunc magis quàm prius silentio exulcerauit: non enim ad alios causam traducit, nec se non esse missum affirmat: sed quantò illa feruentius orat, tantò ipse vehementius retrudit: nec oues Iudæos amplius, sed filios, ipsam verò canem appellat. Quid igitur mulier? Ab ipsis Christi verbis deprecatoriam orationem connectit: Nam & si canis sum, inquit, non tamen penitus aliena sum. Rectè igitur Christus dicebat, in iudicium se in mundum venisse. Philosophatur alienigena fœmina, & dum continetur, singularem patientiam, præcipuãq;

Suprà.9.c

fidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G fidem ostendit. Iudæi verò tantò affecti honore, tot tantisque miraculis admoniti, mala pro bonis referunt. Non enim ignoro, inquit, quin necessaria hæc alimenta filiis seruanda sint: veruntamen cur ego vetor, etiam si canis sum? Nam si nefas est quicquam accipere, nec micæ quidem sumendæ sunt: sin verò licet quodammodo participare canibus, non omnino ipsa prohibeor. Hac de causa certè Christus eam repellebat, ideo negare videbatur gratiam, vt philosophiam eius omnibus patefaceret, non quia curare filiam eius nolebat, quam certè curauit: sed quod ad Centurionem dixit, Ego veniens curabo ipsum: vt reuerentiam, & fidem illius nos perdiscamus, ac audiamus dicentem: Non sum dignus, vt intres sub tectum. quòdque in fluxum sanguinis patiente fecit: Ego, inquit, noui virtutem ex me egressam: vt & miraculum, & fides illius pateret. Quod denique in Samaritana, vt nec redarguta quidem destitisse nosceretur, hoc in hoc loco facit: noluit enim talem, tantámque mulieris virtutem ignorationis tenebris obfuscari. Non ergo quia negligebat, verùm vt repositum atque absconditum in
H animo eius virtutis thesaurum in lucem protraheret, eam repellebat. Tu verò non fidem solùm illius, verumetiam humilitatem mecum admirare: nam cùm ipse Iudæos filios appellasset, adeò procul aberat, ne liuore alienæ laudis contaminaretur, vt maius adiecerit, atque dominos nuncupauerit. *Etenim catelli*, inquit, *edunt de micis, quæ cadunt de mensis dominorum suorum.* Vides prudentiam mulieris? vides quomodo nec contradixit, nec aliorum laudibus doluit, nec, quia contemni videbatur, molestè tulit? vides magnitudinem animi, atque constantiam? non est bonum, ipse dicebat: atque illa, vtique domine, respondebat. Filios ipse Iudæos vocauit, illa dominos: in conditione canum illam locauit, & cõfestim ipsam conditionem canum, atque statum vltrò illa subiunxit. Mirabilis tibi hæc videtur humilitas, audias & Iudæorum iactantiam: Sperma, inquiunt, Abraham sumus, & nulli vnquam seruiuimus, & ex deo nati sumus. Non sic certè mulier, sed quemadmodum se canem, ita illos dominos appellauit, & hac humilitate ex abiecta conditione canum vẽdicata, filia facta est. Quid igitur Christus? *Magna est fides tua ô mulier.* Ideo certè eam repellebat, vt ad hãc vocem consequentia rerum conueniret, vt fulgente corona mulierem ornaret. *Fiat*, inquit, *tibi sicut uis.* Ac si diceret, fides quidẽ tua maiora quàm petis posset impetrare, veruntamen fiat vt vis. Hæc vox illi affinis est, qua dictum est: Fiat cœlum, & factum est cœlum. *Saluata est enim*, ait, *filia eius ab illa hora.* Perspicis iam non parum ab ipsa ad curationem filiæ collatum fuisse, propterea nec dixit Christus, sanetur filia tua: sed magna est fides tua, fiat tibi vt vis: vt nos discamus non ociosè, nec assentationis gratia ita ipsum dixisse, sed eximiam illius virtutem, ac fidem prædicare voluisse: rerum enim euentus facilè fidem illius docuit. Sanata est enim, inquit, statim filia eius. Tu verò diligenter considera, cùm nihil ab Apostolis in re mulieris factum fuerit, totum ab ipsa fuisse perfectum: tantũ quippe potest, iugis & feruens oratio: Mauult enim nostram deus, qui rei sumus, quàm aliorum pro nobis orationem. Nam quanuis maiore illi ad Christum potiebantur libertate, magnam tamen mulier patientiam ostendit, & exitu ipso rerum facillimè intellexerunt Apostoli, quam ob rem non statim ipsis quod pro ea petebant, concessit. *Et cùm transisset inde Iesus, uenit se-*

Suprà.8.a

Suprà.8.b Mar.5.c.& Lucæ.8.g Ioan.4.c.d

Ioan.8.d

I

Gene.1.a

cus mare Galilææ, & ascendens in montem, sedebat ibi: & accesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum claudos, cæcos, mutos, debiles, & multos alios: & proiecerunt eos ad pedes Iesu, & curauit eos: ita ut turbæ mirarentur, uidentes mutos loquentes, & claudos ambulantes, & cæcos uidentes: & magnificabant deum Israel. Nonnunquam quidem ipse ciuitates ac vicos circuit, nonnunquam sedet, expectatque laborantes, & claudos ad cacumina montium ascendere facit. Nec fimbria vestimenti modò tangitur, sed sublimiores iam animo, qui adeunt ad pedes se ipsius proiiciunt, & dupliciter fidem suam ostendunt: quia claudi ascenderunt, & quia nihil aliud quæsierunt, sed solùm coram eo proiecti, posse sanari crediderunt. Et erat ingens omnium admiratio, cùm multos illuc portatos ambulare absque ductore viderent: ita & multitudo eorum, qui curati fuerant, & summa curationis facilitas obstupescere vniuersos cogebat. Perpendis quia Chananæam quidem tardius, & quasi virtute illius inductus, tandem curauit, hos verò confestim vt ad eum peruenerunt: non certè quia meliores illa fuerunt, sed quoniam fide illa multò istis feruentior. Quocirca tardior tunc fuit, vt perseuerantia mulieris ostenderetur: L
at verò istis statim quod petebant concessit, vt Iudæorum ora magis obstrueret, & nullus eis defensionis locus relinqueretur. Nam quo maiora quis beneficia cõsecutus est, eo maiori subiacet culpæ, si nullo beneficiorum aceruo victus, in ingratitudine pertinaciter perseuerat. Qua de re locupletes quoque, quia nulla copia rerum facti sunt meliores, multò magis quàm pauperes punientur. Nec volo mihi respondeas, quia misericorditer aliquid ædiderunt: nam nisi liberaliter secundum rerum tuarum affluentiam dederis, non omnino pœnas euitabis. Non enim mensura rerum quæ offeruntur misericordia iudicatur, sed largitate ac liberalitate mentis & animi. Quòd si huiusmodi homines puniantur, multò magis vexabuntur, qui superflua detinent, qui sibi tristega & quadristega fabricantes, nulla cura esurientium commouentur: qui vnde argentum colligant, perspiciunt, quomodo rectè collocent, nec cogitant quidem. Verùm quoniam & de misericordia & benignitate mentionem feci, agè iam sermonem illum suscipiamus, quem nudiustertius de humanitate ac M
liberalitate facientes, infectum reliquimus. Meministis profectò quando iampridem de inani calceamentorum cura, de vano circa huiusmodi res labore, de adolescentium molli ornatu disputabam, quomodo à liberalitate ad illa crimina lapsa nobis oratio fuit. Quod igitur fuit exhortationis illius initium? Quia cum ars quædam liberalis misericordia sit, in cœlis habens officinam, & nõ hominem, sed deum magistrũ possideat: deinde quærentes quid nam ars sit, in vanos labores, & inutiles artes excidimus: & sic etiam huius artis, qua faciunt calceos, superfluitatem reprehẽdimus. Habetisne memoriæ? Age igitur hodie illum sermonem resumamus, ostendamusq; quomodo ars misericordiæ sit cęteris omnibus multò præstantior. Et certè si illud maximè propriũ artis esse ab omnibus prædicatur, vt ad vtilissimum finem rectissimè tendat, nec vtilius quicquã liberali misericordia facilè inuenies: nemo ipsam & artem esse, & cæteris excellentiorem dubitabit. Non sanè hæc nobis calceamenta, nec vestimenta contexit, nec lapideas domos construit: sed vitam æternam facilè præbet, ac à manibus mortis eripit, & tam in hac vita, quàm in futura præclaros reddit. Hæc mãsionẽ nobis in cœlo ædificat, & æterna tabernacula præparat. Hęc lampades

Misericordiam vocat artem.

A pades nostras extingui non sinit, hæc vestes nostras ita lauat, vt non sordidi, sed niue candidiores ad nuptias peruenire possimus. Si enim fuerint, ait, peccata vestra sicut puniceum, super niuem dealbabo. Hæc non
Esa.1.c

Luce.16.c.f patitur eò nos detrudi, vbi diues ille cruciatur, sed in sinum Abrahæ certo itinere ducit. Et cæterarum quidem artium quælibet vnum aliquem finem respicit, vt agricultura hominis pabulum, ars textoria nostrum amictum, imò verò nulla sola finem suum consequitur. Et
Agricultura. primò, si placet, in agricultura id curiosius perscrutemus. Hæc igitur nisi ferrarius faber vomerem, rastros, falcem, securim, aliaq; complura sibi mutuetur, nisi lignarius aratrum sibi fabricet, & iugum præparet, & vehiculum ad terendas constructa spicas, nisi à coriariorũ artificibus corigiam sumat, nisi ædificator aliquis arantibus tauris stabulum, & colentibus agrum tugurium struat, nisi denique pistoris artificium tandem accedat, vniuersa penitus agricultura euanuit. Non aliter etiam textoria multas ad auxilium sui artes conuocat, quæ si opitulatæ non fuerint, remanet inutilis: ita singulæ artium altera alterius auxilio eget. Cùm verò liberaliter misericordia moti, quippiã facimus, nulla re alia præ-
B ter voluntatem nobis opus est. Si autem putas magno
Mar.12.d.& Lucæ.21.a pecuniarum cumulo, & vestibus, & calceis sibi opus esse, illa Christi verba quę de vidua dixit, tecum retracta. Et si adeò pauper es, vt mendicare cogaris, nulla tamen animi solicitudine laborabis. Nam si duo minuta miseris, dummodo id ex facultate feceris tua, præclarum facinus ædidisti. Si panis frustum, quia nihil aliud habeas dederis, ad huius artis fastigium ascendisti. Hanc igitur artem, oro, professi, diligenter officia eius persequamur. Hæc vberiores nobis affert fructus, quàm imperia huius vitę ac regna. Non enim hac re solùm cæteris præstat, quia eis non indiget, verumetiam quia multa nobis, & varia sola construit. Nam & domos perpetuas in cœlis condit, & facit vt professores eius in mortali morte non moriantur, & thesauro locupletat immarcessibili, qui nec à latronibus, nec à vermibus, nec à tineis, nec à longis temporum spaciis violatur. Si quis te docere polliceretur, quo artificio ad longiora tempora fruges terræ posses reseruare: quid non dares, vt tibi frumenta magnis temporibus illæsa permanerent? Ecce autem hæc non vt frumenta solùm, sed vt cuncta
C quæ habes in æternum conserues, docet, & pollicetur, & potest: nec solùm quemadmodum externæ res tuæ, verumetiam quomodo tam corpus, quàm anima perpetua integritate fruantur, diligenter instituit. Cur tempus conterimus in exponendis artis huius officiis? Hæc erudire solet quo pacto possis deo similis esse, quòd omnium bonorũ caput & radix est. Sed breuiter fines quoque ipsius perstringamus, vt videas quomodo ad plurima conducit, nulla re alia adiuta. Vestimenta igitur texit, thesauros immarcessibiles reddit, mortem superari facit, diabolum nobis domat, deoq; denique similes efficit. Quid igitur hac arte vtilius atque præstãtius? Nam alia ad ea quæ dicta sunt, simul cum hac vita prætereũt: & cùm artifices ægrotent, labantur, opera quoque sua non permanent, & ad hæc longo egent tempore, aliisq; quàmplurimis. Hæc verò post hanc vitam maximè fulget, post radios suos & opera sua ostendit: nec spaciis temporum longioribus, nec labore improbo, nec alia re huiusmodi eget: quodq; maius est etiam, quãdo ægrotatione laboras, quando senio confectus iaces, operatur, & tecum similiter ab hac vita egreditur, nec te vnquã solùm deserere patitur. Hæc eloquentissimis te orato-

ribus superiorem facilè reddit, & cùm illis plures inuideant, & prosperitate illorum tabescant, qui hoc artificio vtuntur, ab vniuersis benedicuntur. Accedit, quòd illi ad mortalium tribunalia venientes, ab iniuria nõnullos defendunt, & nonnunquam iniuriantibus patrocinantur: hæc verò ad tribunal Christi accedit, nec Misericordia nobis patrocinatur.
ipsa solùm patrocinatur, vt pro eis sententiam ferat: sed & si millies homo peccauerit, coronat tamen eum, & laudibus effert. Misericorditer enim dare, inquit, commemoro. Multos ego arbitror homines, si optio sibi detur: eloquentésne se oratores, aut misericordes, humanos & benignos vellent prædicari: hoc vltimum potius electuros. Et meritò quidem. Nam si volubilitatem linguæ de medio tollas, nihil mali humana vita patietur, quippe quæ multò antequam ars oratoria & perpolita orationis compositio inuenta sit, non pessùs gubernabatur. Sin verò misericordiam, quemadmodum nauigare tutè per maria nunquam poteris, si portus & stationes omnino destruas, sic nulla erit hæc vita, si misericordiam, indulgentiam, humanitatem radicitus extirpaueris. Quas ob res non voluntati solùm hanc tantam rem deus commisit, verumetiam multas non paruas eius partes naturæ necessitate construxit. Natura enim duce patres & matres liberorum miserentur, & fi- E
lij parentum: neque id in hominibus tantum, sed in rationis etiam expertibus fieri videmus. Natura duce fratres alter in alterum humaniores sunt, propinqui etiam ac affines, & simpliciter homines inter se vniuersi. Natura vtique proni ad misericordiam facti sumus. Quãobrem etiam si iniuria pelli aliquos videamus, molestè ferimus, commouemur, irascimur: & cædi homines aspicientes, aut interimi, flectimur: & cùm flentes cernimus, collachrymamus: ita quoniam huius rei armis & pugnare, & defendi nos deus voluit, iussu eius natura nobis ad ista plurima contulit, vt saltem ex hoc intelligamus, quàm magnæ deo curæ misericordia sit. Hæc igitur nobiscũ versantes, nosipsos, liberos, propinquos, atque affines ad misericordiæ scholam perducamus. Magna quippe res homo est, & precioſum quid est vir misericors. Qui hoc non habet, à natura hominis decidit, hoc sapientes facit. Et tu miraris si hoc homo
Lucæ.6.e est: hoc deus est, & tu miraris. Sitis enim misericordes, inquit, sicut & pater vester cœlestis misericors est. F
Discamus igitur hanc misericordiæ artem, non solùm multorum, sed omnium gratia, præcipuè autem quia nobis quoque ipsis magnam misericordiam agimus. Misericordiam porrò quando dico, de illa dico, quæ auaritia vacat. Nam si qui suis contentus nihil offert, procul à misericordiæ officio abest: quomodo misericors erit, qui aliena rapit, etiam si contrà inopibus subuenerit? Quòd si suis solùm frui, putatur esse inhumanum: inhumanius certè multò erit, si abstuleris aliena. Si igitur qui nihil iniuriati sunt, quoniam de suo non dederunt, punientur: quantò magis vexabuntur, qui alios suis priuant? Nolite ergo mihi dicere, quoniam si abstuli ab alio, huic tantumdem contuli. Hoc enim certè pessimum est. Par enim erat, eum ipsum qui passus iniuriam est, misericordiæ opera iuuari: nunc verò alios cædis, & quos non cecidisti, curas, cùm æquum sit illos curare quos sauciasti: imo vero nullo modo cædere hominem, aut iniuriari oportet. Misericors enim non est, qui curat quem vulneraui, sed qui aliunde vulneratis medetur. Tuos ergo morbos diligenter cura, resarcias quæ lacerasti, imò verò noli alium lacerare, noli alij detrahere: ludẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtis enim est quotidie deiicere ac erigere, sed erige deiectos vndecunque. Nec credas esse possibile eadem dando mensura, qua rapuisti, vulnus illud curare, quod ab aliena tibi fraude illatum est. Nam qui mnam rapuit, non erit sibi satis ad remedium huius vlceris, si pœnitentia pulsus, mnam misericorditer dederit, sed talento indigebit, propterea furti cõdemnatus quadruplum reddit. Cùm igitur fure multò peior rapax sit, cúmque ille quadruplum reddat, decuplum, imò verò multò plus restituere isto debet, atque vtinam etiam sic rapinæ sordes omnino detergamus. Non enim puto hanc illam esse misericordiam, cui magnus meritorum cumulus reseruetur. Quocirca Zacchæus dicebat: Si quid calumniatus sum, quadruplum dabo, & mediam mearum rerum partem inopibus offeram. Quòd si quadruplum tempore legis redditur, quantò magis sub gratia? & si furem tantùm restituere oportet, quantùm rapacem? Nam præter damnum contumelioſa res rapacitas est. Quare si cētuplum etiam dabis, vix totum reddidisti. Non temerè igitur diximus talentum esse offerendum, si mna tibi rapta sit. Quæ cùm ita se habeant, si hunc ordinem peruerteris, & integras aliorum hæreditates rapueris, pauca verò ex multis, & ea non illis, quibus iniuriam intulisti reddideris: quæ tibi satisfactio, quæ indulgentia, quæ salutis spes remanet? Vis videre quàm magnum ex huiusce modi misericordia facinus committas, audi scripturã: Sicut, inquit, qui filium coram patre suo interficit, ita qui offert sacrificium ex pecuniis pauperum. Has intẽtatas nobis minas in corde primò scribamus, deinde hinc abeamus: has in parietibus, has in cubilibus, has vbique conscribamus, vt saltem harum minarum iugi memoria ingens semper, ac recens formido manus nostras à quotidiana cede coërceat. Peior sanè multò quàm cædes rapina est, paulatim tabo pauperem consumens. Vt igitur hoc scelus euitare possimus, & nobiscum adinuicem hæc crebrò loquamur: hoc enim pacto etiam ad misericordiam erimus proniores, & fructus vberiores eius capiemus, & æterna bona consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Lucæ.19.b

Ecclesiastici.34.d

Homilia.liiii.ex capite.xv.

I Et *Ius autem conuocatis discipulis suis dixit: Misereor turbæ.* Quemadmodum superius cùm tale signum facturus esset, primò corporis ægrotationes curauit: sic etiam in hoc loco à cæcorum, atque claudorum curatione, ad id tandem deductus est. Cur autem tunc quidem discipuli eius miserti plebis, Dimitte turbas dicebant: nũc verò nihil huiusmodi dicunt, præsertim tribus iam dieb⁹ exactis? Aut quia iam meliores facti erant, aut quia etiam multitudinem non nimia inedia vexari, sed glorificare deum in his quæ facta erant, videbãt. Tu etiam considera, quoniam etiam nunc non simpliciter, neque priusquam discipulos ad hoc prouocasset, ad agendum miraculosè peruenit. Nã turbæ quidem quę ob morborum curam suorum ipsum petierant, non audebant aliquid petere: ipse verò qui misericors est, quiq; omnium curam gerit, etiam non petentibus præbet, & ait ad discipulos: *Misereor turbæ, quia triduò iam perseuerauerunt mecum, & non habent quod manducent: & ieiunos dimittere ipsos nolo.* Nam ne respõdere possent, quia secum viatica portarunt, triduò iam mecum sunt, inquit. Ita etiam si quicquam secum habuerunt, consumptum esse debet: quocirca non in prima, neque in secunda die id fecit, sed expectauit, vt omnibus consumptis, indigentia coacti maiori admiratione factum prosequerentur. Ne autem in via dis K soluantur, ideo ait, vt ostenderet non prope sibi esse domicilia, & simul aperiret nihil eis esse derelictum. Sed si non vis, quispiam obiiciet, ieiunos dimittere, cur prius ad miraculum non accedis, quàm te moueri super turbam dixeris? Vt, inquit, verbis de hac re vltrò citróque datis attentiores fiant discipuli, & fidem suam ostendentes, peterent panes produci. Sed illi nó intellexerunt quamobrem ita locutus esset: vnde postea dixit ad eos, vt Marcus ait: Sicne sunt obturata corda vestra, vt oculos habentes non videatis, & aures habentes non audiatis? Qua enim de causa nisi hoc esset, discipulis ostendere voluisset dignam esse turbam huiusmodi beneficio, aut quia misericordia moueri super turbam addidit. Matthæus autem, quia postea increpauit, dicens: Paruæ fidei, nondum intelligitis, nec meministis quinque panum & hominũ, & quot portastis corbes? nec septem panum, & quatuor hominum millia, & quot sportas habuistis? Ita euangelistæ concordes inter se sunt, discipuli autem adhuc serpunt. Et quanuis multa fecerit atq; dixerit, vt prioris miraculi memoriã haberent, interrogando, respõdendo, & quomodo ministerio ipsorum vsus fuerit, & quomodo eis corbes di- L stribuerit: tamen quasi nulla re admoniti, imperfectiores adhuc respondent: *Vnde nobis in solitudine tot panes?* Sic & prius & nunc solitudinis meminerũt, quod quanuis ipsi ex imbecillitate dicebant, signo tamen ab hac infirmitate, & omni suspicione liberans, clarum faciebat. Nam ne, quemadmodum dixim⁹, cogitare quispiam posset, à propinqua quadam villa, aut vico panes assumptos fuisse, solitudo loci vndiq; idcirco declaratur, vt miraculi fides excrescat. Propterea & prius & nunc multò procul à vicis, atque habitatione hominũ in deserto tale signum operatur. Sed discipuli horum nihil intelligentes: vnde nobis, dicebant, tot panes in solitudine? Putarunt enim ita Christum dixisse, quasi eis præciperet, vt panes inuenirent. Ideo etiam superius dixit, Date vos eis manducare: vt commoti rogare ipsum compellerentur. Nunc verò non dicit, date vos ipsis manducare: sed quid? Misereor, inquit, & dimittere ieiunos nolo: mouens ac incitans ipsos, vt apertis oculis videant, vt ab ipso petant. Verbis enim illis certè significatur, quia poterat non ieiunos eos dimittere, potestatem enim suam ostendebat, profectò cùm nolle se dicebat: sed postquam & multitudinis, & loci, & solitudinis ipsi mentionẽ fecerunt: vnde nanq; nobis in solitudine, inquiunt, tot panes, vt tãtam turbam saturemus? Postquã igitur nihil intellexisse videntur, tunc suũ ipse opus peragit. *Et ait ad eos, Quot panes habetis? At illi dixerunt: Septem, & paucos piscículos: sed hæc quid sunt in tanta multitudine.* Sic & si rem totam non cõprehenderent, sublimiores tamen paulatim fiebant: quamobrem ipse quoque, vt mentem eorum erigeret, simili quodam modo, vt prius interrogauit, vt ipso interrogationis modo, & (vt ita dicam) vultu interrogantis prioris miraculi recordarentur. Vidisti discipulorum imperfectionẽ, vide nũc quàm sublimi postea fuerint philosophia, quantam curam veritatis habuerũt. Hæc enim ipsi scripserunt, & tamen culpam suam, quanuis non paruam occultare noluerunt. Magnum enim erat profectò crimen, miraculi & inauditi & recentis nullam tenere memoriam. Qua de re increpati, nec increpationem quoque siluerunt. Ad hæc illud etiam philosophiæ tu genus admirare, quòd veraciter ventris superiores nulla præparandæ mensæ solicitudine tenebantur. Triduò enim

Suprà.14.b & Mar.6.c.

Mar.8.b

Sup.14.b

A duò enim iam in vasta solitudine commorantes, septem solummodo panes habebant. Sed Christus cætera quidem omnia similiter, vt prius. Recumbere nanque illos fecit in terra, & in manibus discipulorum panes multiplicauit. *Iussit enim,* ait, *turbis recumbere super terram, & accipiens septẽ panes & pisces, & gratias agens fregit & dedit discipulis suis: discipuli autem populo, & comederunt.* Finis verò miraculi huius priori non fuit similis. *Manducauerunt omnes, & saturati sunt, & quod superfuit de fragmentis, tulerunt septem sportas plenas. Qui comederunt autem, erant quatuor millia, sine mulieribus & parvulis.* Sed cur nam tunc quidem cùm quinque millia virorum comederent, duodecim corbes superfuerunt, nunc autem septem sportæ postquam quatuor virorum millia comederunt? quamobrem igitur, quanuis pauciores essent comedentes, pauciora relicta sunt? Certè aut multò maiores corbibus sportę fuerunt, aut ne reliquiarum æqualitas miracula confunderet, & obliuionẽ obduceret, hoc discrimen hac differentia vtriusque signi memoria voluit confirmare: propterea tunc quidem discipulorum numero corbium numerum, nunc B verò panibus sportas exæquauit. Accedit quòd ineffabilem quoque virtutem suam, & quòd omnia potestati suæ subiecta sunt, vt quoquo modo velit, nutu tantummodo peragat, omnibus monstrauit. Non enim erat humanæ virtutis ita in vtroque numerum posse conseruare, vt cùm multitudo comedentium alia atque alia fuerit, nec plura, nec pauciora reliquiarum fragmenta, quàm duodecim corbes, aut septem sportæ superfuerint. Signo autem facto relicta turba vt prius, nauigio recessit, sicut ait Ioannes. Nam quoniam nullo miraculo ad sequendum ipsum magis turbę inducebãtur, quàm hoc signo: quippe qui non solùm sequerentur, verumetiam ad regni fastigium promouere vellent: vt omnem tyrãnidis suspicionem euitaret, post huiusmodi miracula confestim recedit, nec pedibus secuti eum sunt, sed nauigio ad Magdalorum terminos nauigauit.

Suprà.14.c Ioan.6.b

Cap. XVI. *Et accesserunt,* inquit, *pharisæi & sadducæi tentantes, & rogauerunt eum, ut signum de cœlo eis ostenderet. Ipse autem ait eis: Vespere facto dicitis, serenum erit, rubicundum enim cœlum est: & mane, hodie tempestas erit, rutilat enim triste cœlum. Hypocritæ, faciem quidem cœli nostis diiudicare, signa uerò temporum non potestis. Generatio mala, & adultera signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Et derelinquens eos, abiit.* Marcus autẽ dicit, quia cùm accessissent, & quærerent, ingemuit spiritu: ac dixit, quòd generatio hæc signum quærit: ita quòd cuiusuis animam hæc interrogatio ad iram posset concitare, non commouetur tamen ille misericors & protector hominum: sed tanquã miseros, ac incurabili morbo laborãtes miseratur eos, qui post tot tantaq; suæ virtutis signa, vt tentarent accesserunt. Non enim, vt crederent quærebant, sed facultatem reprehendendi inuestigabant. Nam si quasi crediturí ipsum adiissent, certè qui Chananææ dixit: Non est bonum panem filiorum canibus mittere, & tamen præbuit ei quod quærebat: multò magis istis petentibus præstitisset. Idcirco etiam hypocritas appellauit, quia aliud ore proferebant, aliud mente tegebant. Quanuis inde quoque pateat, nulla illos fide adiisse, quòd increpati & redarguti verbis non responderunt: quia ignoramus, idcirco discere quærimus. Quæ porrò signa de cœlo petebant? Certè vt Solem sisteret, aut lunam quasi fœnum, aut fulmina proiiceret, aut aëra commutaret, aut huiusmodi aliquid faceret. Quid autem ipse ad hæc ait? Faciem diei di- D

Ionæ.2.a Mar.8.b

Sup.15.c.& Mar.7.c

iudicare scitis, & signa temporum non potestis. Vide mitissimum, ac humillimum animum. Non enim solùm negauit vt prius, verumetiam quanuis non discẽdi gratia quærerent, causam subiecit, quare negauit. Sicut enim in cœlo, inquit, aliud hyemis, aliud sereni tẽporis signum est, & nullus signo hyemis cognito, signũ tranquillitatis quærit, neque in tranquillo tempore tempestatem scrutatur: eodem quoque modo in me cogitare oportet. Aliud enim tempus huius aduentus est, aliud futuri. His miraculis quæ modo facimus, vobis nunc opus est: quæ verò de cœlo fiunt, illi tempori reseruantur. Nunc enim quasi medicus veni, tunc quasi iudex adero: nunc quasi errabundas oues reducam, tunc verò factorum rationes repetam. Et nunc quidem occultius, tunc verò apertissimè cœlo reuoluto, Sole abdito, luna obscurata veniam, tunc virtutibus cœlorum commotis, quasi fulgur subitò meus aduentus omnibus apparebit: sed horum opportunum nunc tempus non est: non enim ad hæc, sed ad passionem veni, atque ad mortem. Non audistis prophetam dicentem: Non contendet, neque clamabit, neque audietur foris vox eius? Et alium prophetam rursus: Descendet sicut pluuia in vellus. Quòd si quis ea signa commemorat, quæ Pharaonis tempore facta fuerunt, sciat non iniuria tunc ad incutiendum hosti terrorem illa facta fuisse, quibus non eget, qui ad amicos ac domesticos venit. Quomodo autem & magna illa quæ petitis faciam, cùm parua hæc non credatis? Parua quantùm ad ostentationem dico. Nam virtute quidem multò hæc illis maiora fuerunt. Quid enim peccatorum remissioni exæquabitur? aut quid maius excogitari potest, quàm mortuos excitare, dæmonia depellere, dissolutam corporis compaginem verbo consolidare? Tu autem cordis eorum tarditatem, & mentis cæcitatem considera, quomodo cùm audierint, quia non dabitur eis signum, nisi Ionæ prophetæ, non interrogarunt. Oportebat enim certè, cùm non ignorarent quæ illi prophetæ accidissent, cúmque iam iterum idipsum audirent, diligentius rogare, vt discerent quid nam erat quod dicebatur. Verùm, vt diximus, non discendi, sed tentandi gratia ista dicebant, ac ideo ipsis relictis abiit. *Et cùm uenissent,* ait, *discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere. Iesus autem dixit eis: intuemini & cauete à fermento pharisæorum & sadducæorum.* Quare non apertè dixit, cauete diligenter à doctrina eorum? Quia cùm sciret præteritarum rerum iam esse oblitos, in memoriam sibi eas reducere voluit, ac ita occasione ab ipsis habita, opportunè reprehendit, adeò vt nullam criminatio hæc molestiam afferre videatur. Et quamobrem, inquies, tunc non increpauit, quando dixerunt: Vnde nobis in solitudine tot panes, præsertim cùm non parua opportunitas reprehendendi sibi daretur? Ne videretur cum ostentatione ad signa præcurrere, quanuis coram multitudine reprehenden. di opportunitas non est ei, qui ambitionem & inanem gloriam contemnit. Nunc verò hæc idcirco etiam iustior est increpatio, quia bis iam eodem miraculo facto, nihilominus non commouebantur, quocirca cogitationes eorum in medium producit. Quid porrò cogitabant? Ipsi autem, inquit, cogitabant in seipsis dicentes, quia panem non accepimus. Adhuc enim purgationibus & obseruationibus ciborum Iudaicis nimium solicitabantur, quorum omnium gratia acrius inuehitur, dicens: *Quid cogitatis inter uos modicæ fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis, neque recor-*

Esa.42.a

Psal.71.a Exod.7 & seq.

Mat.14.b Ioan.7.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *dñmini: turbatum eſt cor veſtrum, oculos habentes non uidetis, aures habentes non auditis. Non meminiſtis quinque panum in quinque millia hominum, & quot cophinos ſumpſiſtis? neque ſeptem panum in quatuor millia hominum, & quot ſportas ſuſtuliſtis?* Vides tanta eum ferri in illos acrimonia, vt nunquam alibi ſic vehementer increpaſſe ipſos videatur. Cur igitur ita facit? Vt ciborum obſeruationem qua præoccupati erãt, eiiceret: quapropter tunc quidem nec intelligere, nec cognoſcere ipſos ſolummodo dixit: nunc verò magna cùm vehementia parum fideles ait. Non enim ſemper verborum remiſſio laudabilis eſt. Quare ſicut magna vti libertate apud eum ſibi concedebat, ſic etiam ſi opus erat reprehendebat, vt hac veritate rebus accommodata, mirabili ſua diſpenſatione ſalutem eis conferret. Tu autem animaduerte quomodo manſuetudo increpationi permixta eſt. Quaſi enim excuſando increpata reſponderit, dixit: Nondum intelligitis, nec meminiſtis quinque panũ, & quinque millium, & quot corbes accepiſtis? & ſeptem panũ, & quatuor millium, & quot ſportas accepiſtis? Nam idcirco tam eorum qui manducarũt, quàm reliquiarum numerum poſuit, vt & præterita memoria colligerent, & ad futura ſe attentiores præberent: atq; vt videas quantùm H hæc increpatio valuit, & quomodo mentes eorum quaſi ſomno grauatas excitauit, ipſius euangeliſtæ verba diligenter conſidera. Nam cùm Ieſus increpaſſet, atque ſubiunxiſſet, quomodo non intelligitis, quia non de panibus dixi vobis, attendite à fermento phariſæorum & ſadducæorum, tunc tandem euangeliſta illud addit: *Et tunc intellexerunt, quia non dixerit, cauendum à fermento panis, ſed à doctrina phariſæorum & ſadducæorum.* Vides quàm multa præclara vehemens efficit increpatio. Nã à Iudaicis obſeruationibus eos abduxit, & deſidia remota multò attẽtiores reddidit, & ad maiorem fidem inuitauit, vt iam non formident, neque contremiſcant, ſi quando pauciores habere panes videantur, ne inediæ malo pereant, ſed omnia hæc ceu caduca omnino negligant. Sic igitur etiam nos non vbique, neque ſemper aſſentari ſubiecti velimus, nec optemus vt principes nobis adulentur. Nam vtriſq; remediis iſtis mens hominum, atque animus indiget. Vnde vniuerſum quoq; orbem terrarum ita gubernat, vt modò hoc, modò illud adhibeat, nec ſecunda ſemper cõcedat, nec aduerſa incutiat. Et quemadmodũ nox eſt poſt diem, & dies poſt noctem, & æſtas atq; hyems viciſſim: eodem nos quoque modo aliàs dolor vexat, aliàs voluptas permulcet: & nunc quidem ægrotatione laboramus, modò autem fruimur ſanitate. Non ergo admiremur, quando morbis exagitamur, quoniam etiam quando nobis ſanitas adeſt, admirari oporteret: nec conturbemur cùm nos dolor exagitat, quoniam etiam quando gaudemus, cõturbari par eſſet. Naturali enim ſucceſſione, ac conſequentia hæc omnia fiunt. Cur igitur admiraris, ſi hæc tibi accidat rerum viciſſitudo, cùm & priſcis illis, atque ſanctiſſimis viris non aliter accidiſſe perſpicias? Verùm vt inducas animum ita id eſſe, illius vitam hominis in medium producamus, quam procul maximè ab omni cura conſtitutam, ac voluptatis plenam fuiſſe arbitrare. Vis igitur Abrahæ vitam ab ineunte adoleſcentia examinemus? Quid ergo ille adoleſcentiam
Gene.12.a ingreſſus ſtatim audiuit? Exeas de terra, inquit, atque
Ibidem. cognatione tua. Perſpicis rem doloris plenam illi mãdari: vide nunc proſpera ſuccedere: Veni in terram, quam ego tibi monſtrauero, ac faciam te in gentem magnam. Quid deinde, poſteaquam in terram illam peruenit, ac ceu in portum quendam deductus fuit, ni- K
hilne aduerſi accidit? Minimè: ſed alia rurſum grauiora irrumpunt, fames, tranſmigratio, vxoris rapina. Meliora deinde ſucceſſerunt, Pharaonis videlicet vulnus, honor, dimiſſio, & magnifica munera illa, & in domũ ſuam regreſſio. Cætera quoque omnia hanc inter ſe habuerunt ſeriem, quæ proſperis & aduerſis connectebantur. Apoſtolis quoque ſimilia euenerunt. Vnde Paulus dicebat: qui nos conſolatur in hac tribulatione, vt 2.Cor.1.a
poſſimus nos quoque illos conſolari, qui in omni tribulatione ſunt. Sed quid hæc ad me, dices, qui ſemper in doloribus ſum? Non ſis ingratus, neque animo ita duro, vt meliora non cognoſcas: non enim in doloribus quiſquam ſemper eſſe poteſt, quippe cùm ipſa natura id ſufferre nequeat. Verùm quoniam in gaudio ſemper eſſe vellemus, idcirco in doloribus ſemper eſſe putamus. Nec hac de cauſa ſolùm, verumetiam quia ſecundarum rerum obliuio citò irrepit, aduerſarum verò memoria iugis atque ſtabilis eſt: idcirco in doloribus nos ſemper eſſe contendimus, cùm impoſſibile ſit hominem ſemper in doloribus eſſe. Sed ſi vultis cõditionem quoq; illorum inueſtigemus, qui aut deliciis, & abundantia rerum omnium affluunt: aut, viuendi angu- L
ſtia, omni onere ac ærumna opprimuntur. Facilè nanq; vobis oſtendemus neutram vitæ conditionem dolore, aut voluptate carere. Afferantur autem in medium rex, & plebeius, ac etiam deliciis defluens iuuenis, qui magnam diuitiarum copiam à parentibus ſuſceperit: & huic oppoſitus mercenarius quidem, qui quotidiano labore panem inquirat. Vis igitur illius angores primò perſtringamus, cui magna facultas affluit rerum? Cogita quibus illius mentem fluctibus par eſt agitari, cùm maiorem appetat gloriam, quàm aſſequi poſſit: cùm nonnunquam à ſeruis ſuis etiam deſpiciatur, cùm a minoribus negligatur, cùm mille luxum ſuum accuſent, ac ſi ſtudioſiſſimè detrahant. Nemo poſſet oratione aſſequi, quæ incommoda diuitias conſequuntur. Quis enim recenſebit anguſtias, offenſiones, damna, inuidentium inſidias, qui ſi non potuerint falſis criminibus opes eius in ſeipſos traducere, mille calumniis huc atque illuc hominem trahentes, quieſcere non ſinunt? Videas nunc mercenariis voluptates, cunctis enim huiuſmodi moleſtiis vacat: ſi quiſpiam vituperat, M
qui nullo ſe maiorem ducit, non dolet, non angitur, neque timet ne magnum aliquod damnum patiatur: veſcitur voluptuoſè, dormit tutus: non ita phalerno vino gaudent qui luxu pereunt, vt hic fontibus & liquido fluuio. Verùm quia forſan quæ dicta ſunt, tibi non ſufficiunt, vt præclara ſit noſtra victoria, agè iam plebeium, & regem inter ſe comparemus. Videre igitur licebit illum quidem magna voluptate commotum ridere, ludere, geſtire: hunc verò diademate ornatum, & purpura reſplendentem, mille curis & ſolicitudine continua vexari & timore, ita etiam nonnunquam palleſcere, vt morti propinquus eſſe videatur. Non eſt igitur, non eſt ſine dolore vitam hominis inuenire, ſed nec voluptatis quidem omnino expertem. Non enim poſſet natura humana, vt iam diximus, perferre. Quòd ſi alius alio plus gaudet aut dolet, non naturæ rerum iſtud, ſed hominis animo tribuendum eſt. Si enim continuò gaudere volumus, multas certè adhuc cauſas habemus. Nam ſi virtuti nos tradamus, nihil poterit nobis dolorem inferre. Hæc enim ſpem bonam ſuggerit, ſemper hæc & deo nos reconciliat, & hominibus gratos facit, hæc denique ingenti animum

replet

A réplet voluptate. Nam & ſi laborioſa virtutis operatio eſſe videtur, facilè tamen efficit, vt cùm nullis ſtimulis conſcientiæ animus pungatur, magno ſemper fruatur gaudio, adeò vt nemo id oratiõe poſſit exponere. Quid enim tibi videtur in preſenti vita iucundius atque ſuauius? Menſane deliciosa, bona valetudo corporis, ingens gloria, diuitiarum copia? Sed hęc illi voluptati, quę virtutem conſequitur, collata: amara, & mœſtitię plena videbuntur. Nihil enim aliud iucundũ eſt, quàm cõſcientia proba, & ſpes futurorum certior. Quòd ſi vultis firmiter credere, iam morituram hominem vt à ſenio cõfectum, cùm ei in memoriã primùm reduxerimus, magnificæ menſæ, inſignis gloriæ, præcipuæ laudis, & geſtarum rerum quas ex officio virtutis operatus eſt: tunc demum interrogemus, quibus maximè gaudet, & videbimus non mediocri pudore ipſum propter illa cõmoueri: propter hæc autem quæ rectè fecit tanta lætitia geſtientem, vt ſalire & volare videatur. Sic & Ezechias cũ ægrotaret, non menſæ deliciarum plenę recordabatur,
4.Re.20.a non eximiæ gloriæ, non regnorum, aut imperij, ſed iu-
B ſtitiæ ac rectæ conſcientię. Memento enim, inquit, qualiter ambulauerim in cõſpectu tuo in via recta. Paulum
1.Tim.4.b quoq; vide propter hæc exultantem, atq; dicentem: Certamen bonum certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. Sed quid aliud, inquies, Paulus poterat dicere? honores certè, gloriam, cęteraq; huiuſmodi nec parua, nec
Galat.4.b pauca. An nõ audis ipſum dicẽtem: Sicut angelũ domini ſuſcepiſtis me, ſicut Ieſum Chriſtũ: & ſi poſſibile fuiſſet, oculos veſtros effodientes dediſſetis mihi? & quoniã pro anima eius collum ſuppoſuerunt. Nihil autem horũ omnium, ſed labores, ſed pericula, & repoſitas pro his ſibi coronas in mediũ attulit. Neq; id iniuria. Illa enim cum hac vita finiuntur, hæc vero nobiſcum egrediũtur: & illorum quidem rationes exigũtur, pro his autẽ præmia nobis retribuentur. An ignoratis quemadmodum in die nouiſſimo acerba recordatio eſt delictorũ? quomodo funditus cor euertit, quomodo ſummis doloribus cruciat? Tunc igitur, tunc iucunda bene actæ vitæ memoria, quaſi tranquillitas poſt tempeſtatem veniẽs, conturbatam facilè animam conſolatur. Verùm ſi ab
C omni temulentia liberi vigilaremus, per totam vitã huiuſmodi nobis formido abeſſet: ſed quoniã ſicut inſenſati vitam agimus: in decedendo ex hac vita proculdubiò aderit. Nam & qui vinctus propter ſua ſcelera fuerit, cùm ſoluitur vt ad iudicium produci queat, tũc maximè tremit, tunc formidat quando ad tribunal iudicis iam appropinquat, quando ad relationem rationum iam deuenit. Idcirco terribiles viſiones narrare ſolent morituri, quarum ſpeciem nullo modo ferentes, & lectulos plerunq; ipſos magno iacẽtes impetu concutiũt, & toruis eos qui adſunt aſpiciunt oculis: vel quia vi à corpore reſcinditur anima, vel quia ſpirituum ſpeciem ferre non poſſunt. Si enim terribiles timemus homines, quid faciemus cùm minaces angeli, & reſcindentes animam à corpore virtutes nos inuadunt, cũ à corpore anima tracta multa incaſſum deflet? Sic & dies
Luc.16.1 ille poſt mortem multùm plorauit, & nihil ſibi prodeſſe potuit. Hæc igitur nobiſcum verſantes & reuoluẽtes, ne quid tale ipſi quoq; patiamur, iugem horum omniũ timorem retineamus, ſi volumus re ipſa timorẽ & punitionem effugere, & ad æterna bona peruenire, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia.lv.ex cap.xvi.

Vm uenieſſet autem Ieſus in partes Cæſareæ Philippi, interrogabat diſcipulos ſuos dicens: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Cuius rei gratia nomen illius D
ſcripſit qui vrbem condidit? Quoniam alia etiam eſt, quæ Stratonis dicitur, nec in illa, ſed in hac diſcipulos interrogauit. Procul enim à Iudæis abduxit, vt ab omni ſolicitudine liberi, non dubitarẽt apertè dicere quæ ſentirent. Cur autem non ſtatim de ſua, ſed de multorum prius ſententia ipſos interrogauit? Vt opinione aliorum expoſita, rurſus interrogati, *Vos autem quem me eſſe dicitis?* ab ipſo interrogandi modo, non abiecta atque humilia, vt multi: ſed ſublimiora, ac diuiniora reſponderent. Qua etiam de cauſa non illico ab ipſo prędicationis initio hæc queſiuit, ſed quando multa coram ipſis operatus miracula iam fuit, cùm ſublimiora dogmata perceperint, cùm de ſua deitate, ac æqualitate cum patre multa ſignificauit, tunc demum ad hæc interroganda deſcendit. Nec dixit, quem nam me aſſerũt eſſe ſcribæ & Phariſæi, quanuis crebrò etiam ipſi collocuti cum eo fuerint, & miracula nõnulla viderint: ſed quem me, inquit, homines eſſe dicũt? Populi certè opinionem de ſe quærebat. Quoniam & ſi deiectior eſſet, procul tamẽ ab omni erat malitia, qua Phariſæi & ſcribæ maximè E
peruertebãtur. Vt autem oſtenderet, quàm valde vellet humanitatis ſuæ dogma cõfirmari, filium hominis inquit: deitatem enim ſuam ſic ſolet appellare. Nullus e- Ioã.3.b.& Epheſ.4.b
nim, ait, aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcẽdit filius hominis. Et rurſus: Cùm autem videritis aſcendentem filium hominis vbi erat prius. Cùm itaq; diſcipuli reſpondiſſent, quoniam alij te Ioãnem, alij Heliam, alij Hieremiam, aut vnum prophetarum æſtimant, hac falſa eorum opinione in medium prolata, *Vos uero, inquit, quem me eſſe dicitis?* Ita eos hac ſecunda interrogatione, vt maiora de ipſo cogitarẽt, admonuit. Ipſo enim interrogandi oſtendit modo, multùm à dignitate ſua vulgares illas abeſſe opiniones: idcirco enim iterũ interrogando aliam ab eis ſentẽtiam quærit: & quoniam plura maioraq; ſigna, quàm cæteri viderũt, maiora etiã de ipſo dicerent, quàm homini conueniat. Nam vulgus quidem hominem nudum putabant ex mortuis reſurrexiſſe, veluti etiam Herodes dicebat, à qua ſuſpicione Luc.9.a
procul abducẽs: vos vero, ait, quem me eſſe dicitis? Vos, inquam, qui plura me feciſſe vidiſtis, qui meo nomine complures virtutes ipſi quoq; feciſtis. Quid igitur Petrus omnium apoſtolorum os, vertex conſortij totius? F
cùm omnes interrogati eſſent, ipſe ſolus reſpondet. Et quandoquidem de ſentẽtia vulgi petebat, omnes reſpõderunt: cùm vero de ſua eos rogaret, Petrus confeſtim præſiliuit, ac præueniẽs ait: *Tu es Chriſtus filius dei uiui.* Quid igitur Chriſtus? *Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi.* Atqui niſi propriè ſic Petrus intellexiſſet, & ab ipſo patre natum crederet, non fuiſſet reuelationis opus illa confeſſio, nec aliqua beatificatione digna, ſi vnum ex multis dei filiis illũ putaſſet. Etenim iam pridem poſt tempeſtatem, qui erant in nauigio, verè filius dei es tu, dixerunt: & quanuis verè dixerint, beatificati tamen ab eo non ſunt. Non enim ita Suprà.14.d
vt Petrus, ſed vnum ex multis verè filium æſtimabant, præcipuum quidem, magisq; dilectum, non tamẽ ex patris ſubſtantia natum. Nathanaël quoq; dicebat: Rabbi, Ioan.1.g
tu es filius dei, tu es rex Iſraël: nec ſolùm beatificatus nõ eſt, verumetiam quaſi multò inferiora quàm oporteat, cogitaret, ſic à Chriſto erat redargutus. Quoniam tibi dixi, quia vidi te ſub ficu, credidiſti: maiora his videbis. Ea igitur de re Petrus beatificatur, quia Chriſtum patris propriè filium confeſſus eſt, qua etiam de cauſa nihil tale de illis dictũ eſt, quale de hoc dicitur, quia pater reuelauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Guelauit tibi. Nam ne,quoniam vehementer amoris vinculo Petrus Christo coniungebatur, assentatiuncula gratificans, hæc verba dixisse multis videretur, in medium patrem produxit, qui ad confessionem veritatis animum Petri commouit:ita Petrus quidem locutus est,pater autem illi quod loqueretur,subiecit,vt non humanam opinionem,sed diuinam sententiam diuinitus dictam Petrũ credas enunciasse. Quare autem non ipse aperte dicit,ego sum Christus, sed de aliorum sententia rogando discipulos conducit? Quia videlicet & ipsum magis ita decebat,& illi ad fidem hoc modo inuitabãtur.Vides quomodo filium pater,patrem filius reuelat. Nec enim patrem quisquam recognoscit,ait,nisi filius,& cuicunq; voluerit filius reuelare.Non ergo possumus aliunde cognoscere filium,quàm à patre:nec patrem aliunde,quàm à filio: ita etiam hinc honoris gloria,& substantiæ prædicatur idẽtitas.Quid igitur Christus?Tu es Simon filius Ionę,tu vocaberis Cephas:Nam quia patrem meum prædicasti, ego etiam illum nomino qui te genuit: ac si diceret, quemadmodum tu Ionæ filius es,sic ego patris mei filius sum:Nam aliter superuacaneum omnino,atq; superfluum esset dicere, tu es filius Ionæ. Verùm quia ille dixit,tu es filius dei:vt sic se esse filium dei ostẽdat,sicut ille Ionæ filius,eiusdem videlicet substantiæ cum patre,idcirco illud adiecit: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.* id est,fidem atq; cõfessionem.Hic apertè prædixit magnam eorũ qui crediturí & erant & sunt multitudinem fore,& sublimiora sapere ipsum facit,& ecclesiæ futuræ pastorem constituit. *Et portæ inferi nõ prævalebunt adversus eam.* Si vero aduersus ecclesiã non prævalebunt,multo minus aduersus me prævalebũt.Nõ enim turbari te conuenit cùm audieris, quia tradar & crucifigar: alium deinde honorem ei præbet. *Et ego autem dabo tibi claves regni cœlorum.* Nõ dixit, rogabo patrem,vt tibi det,sed quanuis magna erat potestas,& doni magnitudo ineffabilis: & ego tamẽ dabo tibi,inquit: ac si diceret, Quẽadmodum tibi pater dedit,vt me cognosceres,ita & ego tibi dabo.Quid das,quęso?Claues, inquit,regni cœlorum: *Vt quæcũque ligaueris super terram, sint ligata in cœlis: & quæcunque solueris super terrã, sint soluta in cœlis.* Quomodo igitur non est eius qui dicit, ego tibi dabo,sessum etiam in dextris & sinistris cõcedere? Animaduertis quo pacto ipse etiam ad altiorẽ de se opinionem Petrũ adducit,& seipsum his duabus pollicitationibus reuelando filium dei ostendit. Nam quæ deus concedere solus potest peccatorum scilicet remissionem,& vt futura ecclesia tot tantisq; fluctibus impetu irrumpentibus immobilis maneat,cuius pastor & caput piscator homo,atq; ignobilis terarum orbe reluctãte adamãtis naturam firmitate superet, hæc inquam omnia quæ solius dei sunt,se pollicetur daturũ. Ita & pater ad Hieremiam, dicebat: Sicut columnam ferream, & sicut murum æneum posui te.Sed ipsum quidem gẽti vni pater,hunc autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit.Quare libenter ab his quærerem,qui dignitatem filij minorem, quàm patris dicunt, quæ nam sibi maiora dona videantur,quæ pater, aut quæ filius Petro largitus est? Pater quidem reuelationẽ ei filij sui dedit:filius autem partim,vt tam patris quàm filij sui reuelationem vbiq; terrarũ posset seminare,partim vt quãuis homo esset mortalis,cœlesti tamen potestate polleret,& claues haberet regni cœlorum:ita Petrus ecclesiã per vniuersum orbem amplificatã,cœlo etiam ipso validiorem monstrauit. Transibunt enim,inquit, cœlum & terra, verba autem mea non transibunt. Quomodo ergo minor est,qui hæc in Petro effecit? Hæc autem nõ ideo dico,quia alia patris,alia filij opera esse putem. Omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: Sed vt linguam eorũ abscindamus, qui talia proferunt. Tu vero mecum ex eis omnibus quanta sit potestas eius intellige.Ego tibi dico,inquit,tu es Petrus, & ego super te ędificabo ecclesiam meã,ego tibi dabo claues regni cœlorum. Hæc cùm dixisset, *Præcepit eis,ut nulli dicerent, quia ipse est Christus.* Cuius rei gratia mandauit?Vt scilicet scandalis de medio sublatis,& mysterio crucis,ac omnino passione consummata,cùm nihil restaret quod retundere aut perturbare fidẽ posset,syncera & immobilis opinio de ipso in audiẽtium animis confirmaretur. Nondum enim clarè sua virtus effulserat,qua de causa post resurrectionem,quando rerum veritas erat coruscatura,& virtus eorum quæ fiebant præcipuè apostolis auxiliatura,volebat ista prædicari. Non enim erat æquale, modò quidem miracula faciẽtem in Palæstina videre,modò autem contumeliis pelli,ac maximè quando crux miraculis erat successura, & vbique terrarum fide, ac adoratione certa perspicere nihil amplius tale patientem:propter hęc igitur omnia mandauit,ne vlli dicerẽt. Quod enim iam radices egit,si euulsum fuerit, non facilè potest iterum plantatum pullulare:quod vero posteaquam semel locatum est, immobile atq; innexum remãsit, facilè propagatur ac crescit. Nam si discipuli qui plura viderunt, multaq; audierunt arcana,solo auditu scandalizati fuerunt,nec ipsi solùm, verumetiam & vertex omnium Petrus:cogita nunc tecum quid vulgus,qui nihil altius secretè inspexerũt, nulla spiritus gratia stabiliti fuere,perpessi fuissent,si quem filium dei esse perceperint,eum crucifigi,& omni contumelia exagitari viderent? Præterea si discipulis dicebat,Multa habeo vobis dicere,sed nõ potestis ferre modò: quantò magis reliqua multitudo decidisset, si ante opportunum tempus huiusmodi mysterium fuisset reuelatum?Et vt credas quãtum intererat, plenam postea doctrinam accipere, cùm ea quæ scandalizare possent præterierint,ipsius Petri facta diligenter considera. Illeq; nanq; ipse Petrus qui post tot tantaq; signa ter negauit, & vilem puellam timuit: posteaquam crucis mysterio consummato claras habuit resurrectionis demonstrationes,ne quicquam relinqueretur, quod animum eius conturbaret atq; concuteret:sic immobilem & fixã doctrinam spiritus tenuit,vt veluti leo in populũ Iudæorũ irrueret,& pericula mille,ac deniq; ipsam mortem cõtemneret. Iure igitur iussit,ne ad multos sermonẽ ęderent,cùm neq; ipsis qui orbis magistri futuri erant,cuncta committere apertè ante crucẽ voluerit.Multa enim illis dixit,quæ ante crucem non intellexere.Ipse quoque ait, Habeo vobis dicere multa, sed non potestis ferre modò. *Et tunc incepit eis ostendere, quoniam oporteret eum pati.* Et tunc inquit,quãdo in animis eorum præcipuũ hoc dogma fixit atq; locauit,tunc de passione incepit dicere: neq; tamen etiam sic intellexerũt quod dicebatur. Erat enim, inquit, quasi velamine obductus hic sermo, & ceu obscuritate ita tectus,vt capere non possent, quia & resurrecturus erat: idcirco in difficilioribus immoratur, & sermonem in latius extendit, vt mente ipsorum adaperta,percipere possent quicquam.Sed non intellexerunt,inquit, sed erat hoc occultum ab eis, & timebãt eum interrogare,non vtiq; vtrum morietur, sed qualiter & quomodo, & quidnam hoc mysterium sit. Nam cùm nescirẽt quid ipsum resurrectionis verbum significaret,

Suprà.11.d & Luc.10.d

Petrus pastor, & caput ecclesiæ

Hiere.1.d

Infrà.24.c

Ioan.1.a

Ioan.16.d

Luc.22.d

ficaret,non mori non modico præstantius esse putabãt: quam ob rem cùm alij dubitantes turbarentur, Petrus iterum ex feruore solus audet ea de re quicquam dicere,neq; illud palàm,sed sigillatim, atq; seorsim aliis remotis discipulis. *Propitius, inquit, tibi esto, nec fiat tibi hoc.* Quid nam ô Petre hoc est,tu qui reuelationem desuper habuisti, qui beatificationem consecutus es, cui claues cœlorum traditæ, tam citò adeò grauiter lapsus cecidisti,vt passionem pertimueris? Cur mirum tibi videtur, inquit,si ea re id passus sum,de qua nihil reuelatum est? Hinc certe clarè videmus,nõ à seipso, sed ex reuelatione illa dixisse:quia in his quę reuelata non sunt turbari, & turbare,& centies audiendo non sentit quod dicitur. Didicit certè,quia filius dei est: quid autem mysterium crucis,& resurrectionis sibi velit,nondum didicit.Erat enim,ait,occultus ab eis hic sermo. Perspicis quia iure mandauit,ne in publicum hæc efferrẽtur. Vbi enim isti turbantur,quibus hæc necessariò cõmittuntur,quid non paterentur cæteri? Ipse vero vt ostenderet, sponte se ad passionem venire,increpauit Petrum,& satanam appellauit.Audiant quicunq; passionis Christi crucem verecundantur.Nam si apostolorum vertex, etiam antequã crucis mysterium disceret,satanas vocatus est: quã veniam impetrabunt, qui vbiq; iam prædicatam Christi crucem negare audent?Nã si qui à deo beatificatus fuerat Petrus, qui ex reuelatione fuit veritatem confessus, sic acriter increpatur:quo supplicio cruciabũtur,qui crucis mysterium non suscipiunt? Nec dixit, quia satanas per te locutus est:sed,vade post me satana.Hæc enim illius oppositi cupiditas erat, ne Christus è morte resurgeret:idcirco sic vehementer increpauit,quia sciebat tã ipsum,quàm cæteros valde id formidare,nec facilè posse audire:quocirca & mentis eius arcana reuelat, dicẽs:

Suprà.c

Quia non sapis ea quæ dei sunt, sed ea quæ hominum. Nam ille cùm humanis caducisq; cogitationibus rem pensaret,turpe ac indecorum id omnino futurum estimabat. Carpẽs igitur ipsum,ait: nequaquam me quidem passio dedecet,sed tu carnali consilio id ita iudicas.Nam si diuinis ductus præceptis, atque carnalis sensus immunis, hæc audires:non te fugeret profectò,quia præcipuũ mihi decus est passio,tu indignámne ipsam arbitraris? Ego vero dico,quia passionis negatio meæ ex cõsilio diaboli est.Sic ex contrariis solicitudinem mentis eius cõprimebat. Et quemadmodum Ioanni indignum putanti, quòd à se Christus baptizaretur, baptizare persuasit, cùm dixerat,ita decens est nobis. Et huic ipsi Petro pedes suos prohibenti lauari,cũ dixerit:Non habebis partem mecum,si pedes tuos non lauauero. sic etiam hìc à contrariis eum repressit: & increpationis acrimonia timorem passionis extinxit.Neminem igitur pudeat horum salutis nostræ symbolorum atque signorum.Passio certè domini nostræ beatitudinis caput est atq; origo, qua viuimus,& per quam sumus. Sed veluti coronã, sic lęto animo crucem Christi circũferamus.Omnia enim quæ ad salutem nostram conducunt, per ipsam cõsummantur.Nam cùm regeneramur,crux domini adest,cũ sacratissimo alimur cibo, cùm in ordine consecrandi statuimur,vbiq; ac semper id victorię insigne nobis assistit:Quapropter & in penetralibus,& in parietibus, & in fenestris,& in fronte quoq;,ac mente, magno studio crucem inseramus. Id enim salutis nostræ, id cõmunis libertatis,id mansuetudinis atq; humilitatis domini signum est.Ductus est enim vt ouis ad occisionẽ.Quando igitur cruce te signas, vniuersam tecum crucis causam verte, & iræ ac reliquarum passionum incẽdia extingue:quando te cruce signas, magna tuam frontẽ arma fiducia, libertate animum munias. Nec enim latet vos quæ nam sint,quibus libertati donati sumus.Paulus enim cùm ad capessandam veram hãc libertatem nos hortaretur, ad crucis & sanguinis dominici memoriã reduxit dicens:Precio empti estis,non sitis serui hominum.Precium autem hìc crucem appellauit, quam non simpliciter digito in corpore, sed magna profectò fide in mente formare oportet.Nam si hoc modo eam impresseris, nullus scelestorum dæmonum cùm hastã videat,qua lętale vulnus susceperit, cõgredi tecum audebit. Nam si cũ solummodo loca in quibus capite damnati pœnas persoluunt videmus, ingẽti horrore cõcutimur: quid passurum putas diabolum, si mucronem tenere te viderit, quo vires eius Christus dissoluit, & quo caput draconis magno ictu rotauit? Noli ergo tanto tu bono verecundari, ne quando in maiestate sua veniat Christus de te verecũdetur.Tunc enim signum hoc super radis solis coruscans,ante Christum videbis.Præcedet enim profectò crux magnam vocem aspectu emittẽs, & ad vniuersos homines pro domino respondens, atque ostendens nihil ex parte domini defuisse. Hoc signum & priscis, & nostris temporibus clausas ianuas reseratuit,hoc venenorum vires extinxit, hoc feroces bestias repressit,hoc lętales serpentum morsus curauit.Etenim si portas inferni perfregit,si cœlorũ ostia recluſit, si paradisi renouauit ingressum, si diaboli nervos recidit, quid mirũ est, si pestifera venena,atroces bestias, aliaq; huiusmodi superauit? Hoc igitur in mente tua celato,& animarum amplectere salutem, hæc crux terrarum orbem conuertit atq; sanauit, hæc terrorem abegit, veritatem reduxit,terram in cœlum restituit,ex hominibus angelos effecit. Hæc crux non terribiles,sed despicabiles hominibus dæmones effecit. Hac cruce mors in somnum redacta est, hac omnia quæ nobis aduersabãtur, humi deiecta conculcantur. Si ergo gẽtilium quispiam tibi dixerit,crucifixũ ne adores,noli dubitare clara voce,& læta facie dicere: Et adoro,& adorandi nunquam faciam finem.& si ridebit, largas tu effunde lachrymas de insania eius. Agas immortales domino gratias, cuius beneficio hæc suscepimus, quæ nullus absque diuina gratia dicere potest. Nam idcirco hic etiam ridet, quia homo animalis non suscipit ea quæ ipsius spiritus sunt. Sicut etiam pueri tunc mirantur,quãdo magnum quid, atq; mirabile perspexerint: & si ad videda mysteria infantes perduxeris,proculdubio ridebunt.Infantibus sanè gentes mihi similes videntur,immo vero illis quoque imperfectiores,ac ideo multò miseriores:quia non in ætate iuuenili, sed in prouecta infantiũ leuitate adeò perturbantur,vt nulla venia digni & sint, & videantur. Sed nos clara & magna voce dicamus, & tũc maximè quando assunt gẽtiles,eximia fiducia exclamemus: Gloria nostra,caput & origo beatitudinis,libertas,& corona,crux est. Vellem cum Paulo posse dicere: Per quem mihi mundus crucifixus est,& ego mundo.Sed cũ multis atq; variis detinear passionibus, nequeo id sanè dicere. Quare vos moneo, & multò antequã vos meipsum, crucifigamur mundo, nihil commune habeamus cum terra:sed tota mens nostra amore superioris patriæ,gloria beatitudinis ardeat. Cœlestis enim milites regis sumus,ac arma spiritalia induti: cur igitur cauponum & abiectarum personarum, immo vermium vitam eligimus, cùm ibi oporteat esse militem, vbi & imperator est?Militamus enim non sub illis qui longè absunt, sed sub illo qui propè adest. Mortales quippe imperatores, non

1.Cor.6.d

1.Cor.2.d

Galat.6.d

Crux vbiq; inferenda.

Ephes.5.c & Acto.8.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

non omnes in prætorio, & ad latus suum esse patiũtur: at vero cœlestis omnes prope suam regiam sedem esse desiderat. Et quomodo fieri potest, inquies, cœlesti assistere sedi quempiam, cùm in terris conuersetur? Ita & Paulus cùm in terris esset, vbi Seraphin sunt, ibi conuersabatur, propius Christo assistens, quàm hastati, & stipatores isti regi suo assistant. Quippe cùm isti aspectũ huc atq; illuc circũferant, ille verò nulla rerum specie motus vniuersam mentis aciem ad regem semper tendat: quare si voluerimus, nos quoq; proculdubio poterimus. Nã si locorũ interuallo diſiuncti essemus, nõ iniuria illud obiectũ esset: si vero vbiq; rex noster est, studẽti semper atq; attento proximus adest, ideo propheta quoque dicebat: Non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et ipse rursum deus: Deus appropinquans ego sum, & non deus à lõgè. quare quemadmodum peccata nos ab illo disiungunt, sic virtus nos illi conglutinat. Adhuc enim te loquente, ait, dicet: ecce ego adsum. Quis enim adeò fuit paratus, & erectis continuè auribus adstãs, ne quãdo à filiis suis vocaretur? Nemo profectò, deus autẽ paratus continuè ad suorum vocem seruorum est, nec vnquam vt oportet vocatus, obaudiuit. Hac de causa dicit, adhuc te loquẽte: non expecto, inquit, vt orationem finias, sed confestim cùm incipias, exaudio. Vocemus ergo ita ipsum, vt vocari desiderat. Quomodo autem vocari vult? Solue, ait, omne vinculum iniustitiæ, dissolue fasciculos violentarum permutationum, diuelle iniustam omnem conscriptionem. Frãge panem tuum esurienti, & pauperes qui sine tecto sunt, in domum tuam inducas. Si videris nudum, indue ipsum, & domesticos seminis tui non despexeris. Tunc scindetur matutinale lumen tuũ, & vestimenta tua citò tibi orietur, & præibit ante te iustitia tua, & gloria dei circũamiciet te. Tunc vocabis me, & ego exaudiam te: &, adhuc te loquẽte, dicam: Ecce adsum. Sed quis hæc omnia poterit facere, inquies? Immo vero, dic quæso, quis non potest? Quid enim ex illis difficile, aut quid arduum? quæ certè ita facilia facta sunt, vt multi mensuram eorum in agendo excesserint: non iniusta chirographa solùm lacerantes, verumetiam omnibus suis se denudantes, non tecto, & mensa pauperes tantummodo recipiẽtes, verumetiam magno se sudore conficiẽtes, vt inopes nutriant: qui nõ cognatis tãtummodo, verumetiam inimicis beneficia contulerunt. Tu vero nescio quid illorum difficile putas. Non enim dixit, montes pertranseas, maria nauiges, tot tãtaq; terræ iugera effodias, ieiunus permaneas, cilicio te induas: sed præbe de tuis, frange panem esuriẽti, iniusta chirographa proiice. Quid istis facilius inuenire potes? Si vero tu difficilia putas, magnitudinem præmiorum considera diligẽtius, & facillima tibi reddentur. Nam quemadmodum reges in equorum cursu atq; certamine, in ipso agone coronas, vestes, cæteraq; munera ante certantium oculos ponũt: sic & dominus in medio stadio præmia locauit, & quasi multorum manibus per verba prophetæ ostẽdit. Et reges quidem isti, & si reges sunt, tamen quia & ipsi mortales sunt, & sua facultas caduca, & liberalitas facilè potest exhauriri: idcirco vt multa videantur quæ donant, singulis singula munera ministris in medium producunt: rex autem noster econtrà. Nam quoniam immortalis & ditissimus, & nihil omnino facit ad ostentationem, omnia simul collecta ante oculos posuit: quæ si quis per singula diuidat, innumera erunt, & infinitis opus manibus erit, vt teneri & ostentari possint. Quod ita esse credes, si vnũquodq; in se diligenter perspicias. Tunc scindetur, ait, matutinale lumen tuum. Putásne vnum multis hoc munus videri? sed non est certè vnum: multas enim coronas, multa prœmia in seipso includit. Quare si placet, reuoluamus hoc inuolucrum, quantùm in nobis situm est, & ingentes in hoc contineri diuitias inspicietis, dummodo non deficiatis: sed attentè, oro, mẽtem adhibeatis. Et primùm illud videamus, cur nõ, apparebit, dixit: sed, scindetur? Vt velocitatem scilicet, & copiam dantis exprimeret: vtq; hoc verbo intelligamus valde illũ nostræ saluti cupidum esse, quodq; muneribus plenus ex largiẽdi festinatione quasi prorũpit, cùm nihil sit quod inæstimabile dandi desiderium prohibere possit, quibus omnibus infinitam profectò bonorum copiam paratã nobis esse ostendit. Deinde videamus quid sibi, matutinale, velit. Nihil aliud certè hoc te nomine docet, nisi vt scias, quòd non posteaquam periculum tentando fecerit, neq; postquam afflictiones inuaserint solùm, verumetiam antea prœuenire solet. Nam quemadmodum in frugibus matutinalia quæ citius, quàm speraũmus in maturitatem perueneruũt, appellare soliti sumus: eodem hìc sanè pacto quod vel ante tempus nobis illuceat, matutinale nuncupauit. Quale illud etiam est, adhuc te loquente dicam: Ecce adsum. Quod porrò lumẽ dicit? Nõ istud certè quod sensibus nostris subiectũ est, sed aliud multò præstantius, quo cœlum, angelos, archãgelos, cherubin, seraphin, sedes, dominationes, principatus, potestates, vniuersum cœlestem exercitum, regia deniq; illa tabernacula videmus. Quod lumen qui receperunt, non ad gehennam, non ad vermẽ, à quo pestifera funduntur venena, non ad stridores dentium, non ad vincula quæ dissolui non possunt, non ad angustias, tribulationes, profundas tenebras, fluuiũ ignis, maledictionem, loca doloris: sed eò perueniũt, vnde dolor & mœstitia semper fugit, vbi gaudium ingẽs, pax, charitas, delicię spirituales, vbi vita æterna, ineffabilis gloria, inenarrabilis pulchritudo, maiestas regis inæstimabilis, vbi bona illa sunt, quæ oculus non vidit, auris non audiuit, & quæ in cor hominis nunquã ascenderunt: vbi thalamus est spiritalis, vbi ornamenta cœlorum conspiciũtur, vbi virgines quæ fulgidas habent vestes, & omnes qui nuptialem habent amictum conuersantur, vbi opes sunt domini, ac thesauri, & æraria eius. Vidisti quàm multa & magna sunt hæc præmia, quæ omnia vno verbulo cõprehendit: sic aliorum etiam vocabulorum potestatem reuoluentibus, magna nobis copia & profundissimũ pelagus occurret. Tardabimus igitur, respondẽ (quæso) adhuc, nec prõpti erimus ad misericordiã? Minimè, oro: si omnia nobis eiicienda essent, si in ignem saliendum, si in enses atq; mucrones incumbẽdum, magno animo cuncta perferamus, vt regni cœlorum amictum, & ineffabilem illam gloriam consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lvi. ex capite. xvi.

VNc Iesus dixit discipulis suis: Si quis uult post me uenire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Tunc, istud ad quod nam est tempus referendum? ad illud videlicet, quãdo Petrus dixit, propitius esto tibi: & audiuit, Vade post me satana. Nã cùm magis, atque magis horum verborum Petri absurditatem, & passionis vtilitatem voluerit ostendere, non fuit contentus increpasse solùmodo. Sed tu, inquit, mihi dicis, propitius tibi esto, nec erit tibi hoc: ego verò tibi respõdeo: quia si meam passionem prohibueris, aut molestè feras quia patiar, nõ solùm damnaberis, verũetiam nulla tibi prorsus spes salutis restabit, nisi & ipse ad passionem

ad passionem semper paratissimus sis. Nam ne indignã eam passionem putarent, non contentus his quæ dicta sunt, alia etiam attulit consequẽter, quibus vtilitas enodatur: ac apud Ioannem quidem dicit, Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: sin vero mortuum fuerit, multum fructũ affert. apud istum vero, Matthæũ dico, hoc ipsum magis probare studens, non se solummodo pati oportere ostẽdit, verũetiam & discipulos in id tandem deuenturos prænunciat. Tanta enim istius rei vtilitas est, vt non bene vobiscum agatur, si hanc mortem effugiatis. Beatissimi autem sitis, si parati semper ad patiendum fueritis: sed hæc quidem postea, interim vero ex vna tantummodo parte hoc probat. Tu autem perpende, quomodo nullo pacto cogit oratio. Non enim dixit oportere ipsos pati, vellent nollentq;: sed quid? Si quis, ait, post me venire vult: non impello, non vrgeo, sed liberam singulorũ voluntatem efficiens, dico, si quis vult. Non enim ad afflictiones & onera, nec ad supplicia, & pœnas, vt cogere mihi opus sit, sed ad ineffabilia bona conuoco, quorum ea natura est, vt facilè per seipsam vos inuitare possit. His dictis vehementer eos attraxit. Nam sicut qui vim affert, plerunq; auertit: sic qui liberos audientes constituit, multò magis attrahit: potentior enim omnino est oratio mitis, quàm violenta: ideo dicebat. *Si quis vult.* Magna enim sunt, ait, quæ retribuo, ac talia, vt vltrò ac sponte homines ad ea concursuros dubitare nõ debeas. Non enim si quis aurum atq; argẽtum proponeret, vim inferret: quantò igitur magis in cœlestibus bonis inferẽda non est? & certè si rerum ipsa natura non persuadet, & nisi spõtè curres, nec accipere quidem dignus es: nec si acceperis, quale quantùmq; sit quod acceperis, cognosces: ideo non cogit Christus, sed hortatur, indulgẽs nobis. Nam quia murmurando, turbati & commoti propter dictum illud videbantur. Non est opus, inquit, turbari, si non putatis vobis cõmodum esse quod dixi: nec ad similia vos descẽdere arceo, sed eos duntaxat voco, qui me sequi volũt. Nec istud sequi quod modo facitis, post me venientes, intelligere me arbitremini: multis laboribus vobis opus erit, multa pericula subeunda, si me illo modo sequi constitueritis. Non enim ô Petre, quoniam me filium dei confessus es, hac re solùm coronæ tibi expectandæ sunt, & quasi hoc tibi ad salutem sufficerit, totaq; res consummata sit, in ocio & voluptate viuẽdum. Nam etsi facilè ipse queam, quia filius sum dei, omnium te periculorum expertẽ facere: tui tamen gratia nolo, vt & ipse nonnihil afferas, & maiore probitate confirmeris. Quemadmodum enim qui ludicrum instituit agonem: si cui athletarum amicitiæ vinculo iungitur, nunquam eum nisi descenderit in certamine coronabit, qui proprium illius videlicet laborem desiderat: & quò magis eum diligit, eò magis victorem videre cupit: sic etiam Christus quos maximè diligit, eos nõ solùm auxilio suo dũtaxat, verumetiam & à seipsis vult comprobari. Minimè autem onerosam orationẽ reddit, quia non sibi solis hæc imminere, sed communiter vniuerso terrarum orbi proponit, dicens: *Si quis vult*, siue vir, siue mulier, siue princeps, siue subditus, hanc viã ingrediatur. Et sermo quidem vnũ quid significare videtur, tria vero continet, abnegationem tuipsius, & vt crucem accipias, & tertio vt Christum sequaris: quorũ duo coniuncta sunt, vnum per seipsum separatim ponitur. Consideremus igitur prius quid nam sit abnegare seipsum. Si ergo intelligis quid sit alium abnegare, tunc rectè percipies quid sit abnegare teipsum. Quid igitur abnegare teipsum? Quid igitur abnegare alium? Qui alium iam abnegauit, fratrem puta, aut seruum, aut quẽuis alium, si cædi eum virgis videat, si arceri vinculis, quicquid aliud mali pati eum conspexerit, non occurrit, non auxiliatur, non flectitur, nec prorsus vllo modo mouetur, ceu ille qui penitus ab illo alienat* est. Sic igitur nullo nos pacto corpori nostro parcere vult, vt neque si cæditur, neq; si pellitur, neque si vritur, nec si quid aliud huiusmodi patitur, ei parcamus. Quid dixi, non parcamus: cùm id profectò sit verè parcere? Nam etiam tunc patres maximè filiis parcunt, cùm magistris atq; doctoribus tradentes, maximè rogant ne parcant. Sic igitur Christus, non dixit tamen non parcas, sed significantius ac expressius, denega teipsum, pericula subi, certaminibus te offer, & quasi alius hæc patiatur sic afficiare. Nec dixit, neget: sed, abneget: ac vt hac adiunctiuncula plurimũ addat, cùm abnegare multò plus quàm negare profectò sit. *Et tollat crucem suam.* Nam ne quis putet ad verba vsque tantummodo, ac contumelias & opprobria abnegationem hãc sui fieri oportere, id subiunxit, vt videas abnegandos nos esse vsq; ad mortem, & mortem turpissimam: quam designans non dixit, abneget seipsum vsque ad mortem, sed, tollat crucem suã: non semel, nec bis, sed continuè per totam vitam hanc tecum mortem circũferas, & continuè ad necem paratissimus sis. Multi quidẽ pecunias contẽpsere, multi delicias vitæ ac gloriam conculcauerunt, mortem autem despicere non potuerunt, sed pericula & dolores formidarunt: ego vero ad effusionem vsq; sanguinis volo certatores meos luctari, & ad necem vsq; pugnam continuare. Quare si mortem obire oporteat, & eam turpissimam & æstimatione hominum pessimam, ferenda omnia sunt æquo, immo potius læto animo. *Et sequatur me*, inquit. Nam quomodo posset quis sic talia pati, vt Christum non sequeretur? si nihil videlicet propter ipsum pateretur. Quippe latrones, sepulchrorum violatores, dæmonum inuocatores, multa plerunque talia patiuntur. Ne igitur credas ipsius passionis naturam per se sufficere, causam eius subiecit. Quam ipsam? Vt quæ dicta sunt, vniuersa faciens atque patiens, ipsum sequaris: vt scilicet propter ipsum omnia sustineas, vtq; omnem virtutis numerum habeas: Is enim Christum sequitur, qui non in periculis modò fortitudinem adhibet, sed modestiam, sed humilitatem, & omne sublimioris philosophiæ genus complectitur. Id enim est rectè dominum sequi, vt & propter ipsum cuncta sufferas, & alias virtutes non negligas. Multi diabolum sequentes, multa patiuntur, & vitã propter ipsum perdunt, quam nos propter Christum, immo vero propter nosipsos perdamus. Illi hoc faciunt, & tam hìc quàm in futura vita sibi obsunt: nos vtraq; vita potiamur, faciamus obsecro. Sũma enim ignauia est, non tantam saltem solertiæ magnitudinem animæ nos adhibere, qui fulgentibus coronis fruemur, quantam perditi homines ostentant, præsertim cùm nobis Christus adsit atq; opituletur, illis vero nemo patrocinium præbeat. Verùm hoc præceptum iam tunc dixit, quando mittebat eos, dicens: In viã gentium ne abieritis. Mitto enim vos, inquit, sicuti oues in medio luporũ, & ad principes & reges ducemini. Nunc autem idipsum multo intensius, atque acrius expressit. Mortis enim tunc solũmodo, nunc autem crucis etiam mentionem fecit, & crucis iugis atque perpetuæ. Tollat nanq;, ait, crucem suam: id est, portet semper, feratq; secum. Illud porrò solitus est vbiq; conseruare, vt non à primis exordiis, sed paulatim progrediendo, ne audiẽtes con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes conturbentur, sublimiora præcepta edicat. Verùm quoniam nimium videbatur quod dixit, vide quomodo ex consequentibus illud mitigat. Non enim solùmmodo præstantissima præmia, quæ labores excedãt: sed vitiorum etiam supplicia ponit, in quibus multò magis immoratur. Quoniam non ita præmiorum retributione, quemadmodum pœnis & cruciatu multi resipiscere solent. Quare considera quomodo & initiũ hinc sumpsit, & exitum huc tandem conducit. *Quicunque enim voluerit animam suam, ait, saluam facere, perdet eam: quicunque autem perãiderit animam suam propter me, inueniet eam. Quid enim prodest homini, si uniuersum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo permutationem pro anima sua?* Tale quid igitur est quod dicit, Nõ quia nolim vobis parcere, sed quia valde parcere volo, hæc impero. Nam & qui liberis parcit, is eos perdit: qui autem castigat, & nõ parcit, is salutem eis præbet: quod & sapiẽs quidam dixit. Si erudieris, inquit, filium tuum virga, non morietur, sed animam eius eripies de morte. & rursus: Qui refrigerat filium suum, colligabit vulnera eius. hoc & in re militari fieri solet. Nam si quando militibus dux parcat, & idcirco in vrbe semper eos detineat, tam milites quàm alios simul corrumpit, ac perdit. Quod ne vobis accidat, inquit, necesse est vt ad mortem semper expediti sitis: bellum enim graue indicitur, quare noli domi sedere, sed expeditus ad pugnam egrediaris, & si ceciderit in acie, tũc vicisti. Nam si qui in his secularibus pugnis morte contempta magno aggrediatur hostes animo, is probatissimus inter alios, & inuictus plerunq; permanet, & terrorem hostibus facilius incutit: quibus de causis, quanuis post mortem imperator, cuius edicto arma capta sunt, suscitare neminẽ potest, multi tamen viri fortes inueniuntur: quantò magis in spiritali & nostra pugna, vbi certa resurrectionis spes nobis proponitur, is inueniet animam suã, qui mortem eam exposuerit? Primò quidem, quia citò non capietur: deinde etiam si ceciderit, ad meliorem vitam perducit eam. Verùm quoniam dixit, Qui vult animã suã saluare, perdet eam: & quicunq; perdet, saluabit, & salutem & perditionem in vtroq; collocauit, ne quis & hãc perditionem illi æqualem putet, & salutem saluti similem: sed certior sit tantò salutẽ à salutis discrimine differre, quantò perditio à salute simpliciter distat: à contrariis hoc comprobat. Quid enim expedit homini, ait, si vniuersum lucrabitur mundum, & animæ suæ detrimentum patietur? Vides salutem hanc animę perditionem esse, immo perditione omni peiorem, quia nullo remedio sanari, nullo præmio amplius redimi potest: non ergo dicas, ait, animam suam eum seruasse, qui hęc pericula euasit. Nam si orbem quoq; terrarum lucratus fuerit, quid plus habebit? Dic, oro, quid lucraberis, si dũ seruos tuos magnificis dapibus delicioseẽ viuere videas, tu extremo inediæ malo debilitatus iaceas? An fortè quia dominus es lucrari te quicquam dices? Nequaquã. Id ergo ipsum ad animam tuam transferas, cùm deliciaris corpore, & magna rerum affluentia ditaris, esuriente anima, & extremam expectante perditionem. Quid autem dabit homo in permutationẽ pro anima sua: Immoratur iterum atq; iterum in eodem. Num, ait, aliam habes animam, quam possis pro anima tua dare? Nam pecuniam qui amisit, aliam pro amissa potest afferre. similiter qui ædes, qui seruos, qui cętera huiusmodi amisit: animã vero si perdas, aliam pro ea dare nunquam poteris: sed si rex orbis atque dominus esses, si omnia quæ in orbe sunt, & ipsum orbem offerres, nõ poteris animam eruere vnam. Non est autem mirum, si hoc in anima ita fit, cùm & in corpore similia perspicere liceat. Nam si natura debile corpus habes, non poteris si mille alia corpora, mille vrbes, mille regna, infinitam pecuniam impenderes, à debilitate illud vindicare. Pariter itaq; de anima, immò multò magis quàm de corpore cogita, & cæteris omnibus neglectis, omnẽ curam, omne studium, omnem operam tuam ad ipsam conferas. Noli igitur de alienis curare, & te ac tua negligere: quod pleriq; omnes nunc faciunt. His similes es, qui metallorum operi traditi sunt, nullum enim illi emolumentum, nullas opes inde consequuntur, sed magno periculo atque detrimento suo aliis laborant, nihil prorsus de sudore, ac labore & morte, quam plerunque obeunt, ad fructum suum inde conuertentes. Hos igitur plurimi nunc imitantur, qui non sibi, sed aliis diuitias quærũt. Immo vero & his multò miseriores sumus: quoniam mors doloris finem illis, nobis autem quos gehẽna expectat, veræ afflictionis initium affert. At si dices, fruar laboribus atque diuitiis meis. Animam fruentem ostende, quę princeps omnium nostrarum est rerum, & mihi persuasisti: sin vero corpus pinguescit, atq; florescit illa tabescẽte, quid ad te pertinet hæc rerum copia? Nihil certè, sicut nec ancillæ voluptas mœrẽti dominæ aliquid cõfert, nec vestis magnificẽtia imbecillitati corporis. Quare tibi Christus iterum atq; iterũ dicit, quid dabis ô homo in permutationem pro anima tua: Ita sursum atq; deorsum, & vbiq; ad conseruandam animã te impellit, & de ipsa solùm curandum admonet. Verùm post hos terrores à retributione bonorum dolores mitigat. *Venturus est enim filius hominis, ait, in gloria patris sui, & tunc reddet unicuiq; secundum opera eius.* Vides vnam esse gloriam patris & filij: quòd si gloria vna est, necessariò & substantia vna. Nam si vna substãtia, gloriæ differẽtia inuenitur: Alia enim, inquit, gloria Solis, alia lunæ, alia stellarum: &, stella à stella differt in gloria, quãuis ambarum vna substãtia sit: quonam modo quorum gloriam vna est, eorum aliam atq; aliam substantiã esse putabimus? Nõ enim dixit, in tali gloria, qualis patris gloria est, ne discrimen aliquod esse suspiceris: sed exactissimè ac exquisitissimè in ea gloria, inquit, adeò vt vna & eadem sit. Cur igitur reformidas Petre, cùm moriturum me audias? videbis enim tunc me in gloria patris. Si vero ipse in gloria ero, & vos similiter. Nõ enim præsens hæc vita terminũ vobis apponet, sed vera beatitudo vos suscipiet. His dictis, non fecit hìc finem, sed terribile illud iudicium, relationem rationum, ineuitabilem sentẽtiam quæ flecti, & iudicium quod decipi nõ potest, in medium adduxit. Quam orationẽ rursus bona spe permiscuit, quia non dixit, tunc se peccatores puniturum, sed vnicuiq; secundũ operationem suam redditurũ. Hoc ita facit, vt & peccatores supplicij, & rectè viuentes coronæ ac præmiorũ recordentur. Et ipse quidem vt & bonos confirmaret, & alios reduceret, hęc docebat. Ego vero cũ cognosco, quia non sum de numero eorũ qui coronantur, perhorresco hæc audiens: puto autem in hoc timore, atq; angustia nonnullos me socios habere. Quẽ enim nõ possent hæc verba in seipsum ita conuertere, vt cũ sibi cõscius sit, nõ perhorrescat persuasis, quia cilicio nobis opus est, & lõgiore ieiunio, quàm Niniuitarũ populus olim adhibuit? Non enim orbis euersio, & communis mors nobis imminet, sed æterna supplicia, & ignis inextinguibilis intẽtatur. Quare illos monachos qui eremũ habitant, & aliorum multorũ causa, & maximè propter hæc verba & laudo, & admiror.

Nam

Nam illi post prandium, immo vero post cœnam, prãdium enim penitus ignorant, quia videlicet certiores sunt, luctus & ieiunij præsens tempus hoc esse: post cœnam igitur quosdam gratiarũ actionis hymnos ad deũ dicentes, huius etiam vocis meminerunt. Sed si placet vniuersum sacratissimum illum cantũ vobis exponam, vt assiduè illum vos quoq; canatis. Benedictus deus, qui me pascis à iuuentute mea, qui omni carni cibum præbes, reple lætitia & gaudio corda nostra, vt semper satis habentes, ad omne bonum opus abundemus, in Christo Iesu domino nostro, cum quo tibi gloria, honor & imperium cum sancto spiritu in secula, Amen. Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex: quoniam dedisti nobis escas, gaudio & lætitia reple nos in spiritu sancto, vt inueniamur in conspectu tuo acceptabiles sine verecundia, quando vnicuiq; reddes secundum opera sua. Omnia igitur huius hymni admiratione digna sunt, sed exitus multò magis. Nam quoniam mẽsa & cibus diffundere solet atq; grauare, quasi frenum aliquod hæc euangelica verba tẽpore lætitiæ animo imponunt, vt diligenter illius iudicij recordentur: non enim fugit eos quanta mala passus à mẽsa luxuriosa Israël fuit. Comedit enim, inquit, & incrassatus est, & calcitrauit dilectus. Ideo & Moses scripsit: Cùm manducaueris, atq; biberis, & impleueris te, memẽto domini dei tui: post mẽsam enim iniquissimè agere ausi fuerãt. Caue igitur etiã tu, ne tale quid patiaris: nam si nec lapidi, nec auro, oues ac vitulos sacrificaueris, caue tamen ne animam tuã, ne saluationem tuam fornicationi, aut huiuscemodi cæteris passionibus sacrifices: hac enim de causa etiam monachi hæc præcipitia, & prærupta metuentes, cùm mẽsa, immo vero ieiunio vsi fuerint, ieiunium quippe mẽsa eorum est, in illius se diei, & terribilis iudicij memoriam reducunt. Si autem illi qui ieiunando, humi dormiendo, vigilando, cilicium induendo, milleq; aliis seipsos castigant, hac etiam admonitione indigent: quãdo nos moderatè ac probè viuemus, quibus mensæ mille naufragiis refertæ proponuntur: qui nec in principio manducandi, nec in fine ad orationẽ nos conuertimus? Quod ne faciamus, & vt naufragia mensarũ dissoluamus: totus ille hymnus in medio positus explanetur, & quantam vtilitatem afferat non ignorantes, assiduè ipsum in mensa canamus, & ventris insultationes cõprimamus, moribus atq; legibus illorum domi nostræ susceptis. Nam quoniã ad illos vt oportet vos ire non vultis, saltem nostris verbis huius spiritalis cãtus fructum colligite, & post mensam singuli hæc verba cantetis, sic incipientes: Benedictus deus. Secundũ apostolicam legem, qua iubemur, vt quæcunq; facimus aut dicimus, in nomine Iesu Christi, gratias deo patri reddentes, agamus, statim incipiunt: & gratiarum hęc actio nõ pro illa, & vna die solũ, sed pro vniuersa vita effunditur. Qui enim me pascis, ait, à iuuentute mea. Ecce sublimioris philosophiæ doctrina: cùm enim deus te pascat, nulla tibi solicitudine opus est. Nã si rege aliquo tibi pollicente quotidianum ex mensa sua cibum ac refectus, cibum non quæreres: multò magis cũ omnia tibi diuina volũtate quasi è fontibus emanãt, omni cura expers esse debes. Idcirco enim hæc dicunt, vt tam sibiipsis quàm discipulis suis persuadeant, vt ab omni seculari cura immunes se conseruent, ac ne quis suspicetur, pro seipsis solummodo gratias deo reddere, subiungunt: Qui omni carni cibum præbes: ita quasi vniuersi orbis parẽtes pro omnibus gratias agũt, & ad fraternam omniũ dilectionem seipsos hortantur, nõ enim possunt eos odisse, pro quibus, quia diuinitus nutriantur, deo gratias agãt. Perpendis in actione gratiarum & præcipuam charitatem adesse, & secularem calcari solicitudinem. Nam si carnem omnem nutriat, multò magis alet eos, qui semper ei adhærent: & si eos qui secularibus curis inuoluti sunt, quantò magis illos qui omnia hæc mundana contemnunt? Quam rem Christus etiam confirmans, dicebat: Quot passeribꝰ meliores vos estis? His enim verbis inducit nos, vt non opibus, & terræ seminibus nos iactemus, quoniam non his, sed verbo dei alamur. Cæterùm hoc exordio hymni, Manichæos quoq; ac Valentinianos, & vniuersum illorum morbũ retrudũt. Non enim nequã & prauus potest esse ille, qui omnibus ipsis etiam non adorantibus, immo blasphemantibus eum affatim sua proponit. Reple lætitia & gaudio corda nostra. De qua nam lętitia dicunt: de secularíne? Minimè: nõ enim profectò, si hanc expectarent, deserta loca & montiũ cacumina peterẽt, nec cilicio sibi opus esset: sed illã optãt lætitiam, cui nihil cũ vita præsente commune est. Illam dico, quæ angelorum est, quæ suprema omnium est, nec simpliciter eam petunt, sed optant. Non enim dicunt præsta, sed reple: nec dicunt nos, sed corda nostra. Hæc enim maxima lætitia, & summum gaudiũ est, quæ cordis est. Fructus enim spiritus, inquit, charitas, lætitia, & pax. Et quoniam mœstitia peccato inducta est, orant vt per gaudiũ iustitia in cordibus eorum plantetur, nec sanè aliter lætitia vnquam vera potest generari. Vt semper satis habentes, ad omne opus bonũ abundemus. Vide euangelicum illud dictum ab ipsis impleri, quo dicitur: Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie: Quem panem etiam propter spiritualia quærunt, Vt ad omne opus bonum abundemus, subiungentes. Nec dixerũt, vt faciamus quod debemus, sed vt vlterius etiã quàm nobis iniunctum est, progrediamur: hoc enim significat, vt ad omne opus bonum abundemus: sic à deo quidem, quod sibi satis sit, petunt: ipsi vero maiora & plura quàm sufficiant, immo autem omnia offerre parati sunt. Hoc seruorum non ingratorum est, hoc virorũ qui verè philosophantur, vt semper & in omnibus bonis abundare velint. Deinde vt imbecillitatis suæ memores sint, nec obliuiscantur, nihil absq; dei nutu generosum fieri posse, cùm dixerint, vt ad omne bonum opus abundemus: adiiciũt, In Christo Iesu domino nostro in secula, amẽ. Aequalem principio finem per gratiarũactionem texuerunt. Deinde videntur iterum exordiri, cùm eãdem orationem continuent, sic & Paulus in quodam exordio epistolæ, cùm in glorificationem deuenisset dicens: Secũdum voluntatem dei patris, cui gloria in secula, amẽ. Et alibi rursus: Et coluerunt creaturam præter creatorem, qui est benedictus in secula, amen: non absoluebat orationem, sed continuabat. Nemo igitur hos angelos incuset, tanquam sermonis seriem confundentes, qui leges apostolicas sequentes, quanuis in glorificationem exisse videantur, sacrum tamen hymnum continuant. Sed à glorificatione cœperũt, & in glorificationem diuerterunt, & post huiusmodi diuersorium ceu iterũ exorsi dicũt: Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex, quoniam dedisti nobis escas in lætitia: nõ enim pro magnis solùm, verumetiam pro minimis gratię agendæ sunt: quãuis etiam hinc Manichęorum hæresim, & omnes qui præsentem vitam malam arbitrantur, repellant: nam ne quis propter arduam eorũ philosophiã & ventris contemptum suspicetur, quòd escas sicuti illi qui se præcipitent, abominentur: his verbis docent omnes, quòd non abominatione creaturarum dei, sed quia sublimiori

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sublimiori philosophia viuere statuerunt, à pluribus se abstinent. Tu autē considera quomodo ab actione gratiarum propter illa quæ iam data sunt, ad petitionē maiorum accedunt, nolentes ex cupiditate cœlestiū in terris permanere. Dicūt enim, reple nos spiritu sancto. Nō enim probē, ac vt oportet, agere possumus, nisi gratia illa repleti fuerimus. Quis enim potest generosē quicquā facere, nisi Christi nutus accedat? Sic vt igitur postquā dixerunt, vt ad omne bonum opus abundemus, in Christo Iesu adiunxerunt: ita hic dicūt, reple nos spiritu sancto, vt inueniamur in cōspectu tuo acceptabiles sine verecundia. ac si dicerent, Nulla cura est nobis, ne verecūdemur in conspectu hominum, sed quæcunq; de nobis homines aut ridentes aut exprobrantes dixerint, ad ea nec vertimur quidem: totum autem hoc certamen nobis est, ne tunc verecundemur. His dictis ignei tandem fluuij recordantur, & præmiorum mentionem faciunt: nec dicunt ne puniamur, sed ne verecūdemur: id enim nobis etiā gehenna ipsa terribilius est, si videbimur dominum offendisse. Quod (quia multos & rudiores non terret) addunt, Quando vnicuiq; reddes secūdum opera sua. Vides quātum nobis aduenæ ac peregrini posuerūt, hi dico eremi habitatores, immō vero cœlorum ciues: nos certè qui harum vrbiū ciues sumus, peregrinamur à cœlo, illi autem econtrà. Qui post huiusce modi orationem ac hymnum magna compunctione cōmoti, & largioribus lachrymis perfusi, ad somnum gradiūtur, tantum dormientes, quantum necesse ad requiē est: ac rursus ex noctibus dies facientes, in actionibus gratiarum, glorificatione & psalmis viuūt: nec viri solùm, sed mulieres etiam hoc genere philosophandi exercentur, & naturæ infirmitatē magnitudine animi superant. Vereamur igitur inuictum illarum robur, nos qui viri sumus & censemur, aliquando præsentiū rerum, immo vero vmbræ somniorum, ac euanescentis fumi cupiditate tabescere. Magna enim pars vitæ nostrę sensu quasi carere videtur. Iniens enim ætas multa dementia plena est: matura vero, & quę iam senectuti admouetur, sensus aciem hebetiorem reddere solet. Ita parua illa vitę particula est, quæ deliciarum voluptate potest potiri: immo vero, nec illa syncerè hoc facere potest, cū mille curæ, mille labores impedimento sint. Quare (obsecro) stabilia, immortalia; illa quæramus bona, & eam vitam, in qua nunquā senescimus. Potes enim & vrbes habitare, & monachorum philosophiā imitari. Potes & vxorem habere, & in magna familia versari, & orare, simul ieiunare atq; compungi. Nam & qui ab apostolis in principio initiati fuerunt, vrbes quidem habitabant, & eorum qui in eremo conuersantur vitam viuebant, quorū nōnulli, vt Priscilla & Aquila officinæ præerant: prophetæ quidem omnes & vxores, & domos habebant, sicuti Esaias & Ezechiel, & eximius ille Moses, & nihil hinc virtuti eorum fuit impedimento. Horum igitur zelo cōmoti, semper gratias deo agentes, semper hymnis eum laudemus, & omne virtutis genus amplectamur, & eremi philosophiam in vrbes adducamus, vt cœlestiū bonorum participes in æternum gaudeamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

H

Act.18.a

Exodi.2.d & 18.a

Homilia.lvij.ex cap.xvi.& xvij.

AMen dico uobis, sunt quidam de hic adstantibus, qui nunquam gustabunt mortem, donec uiderint filium hominis uenientem in regno suo. Quoniā multa de periculis, multa de morte, multa de passione sua, & de cæde discipulorum locutus est, & aspera complura, atq; ardua eis iniūxit: quæ omnia cùm præsentem vitam sequerentur, imminere iam atq; incumbere videbantur: K bona vero quæ pollicebatur, longiore spe erāt expectāda, vtputa quia seruarent animam suam si perderent eā: quia in gloria patris sui venturus sit, & præmia redditurus: vt visu etiam certiores faceret, quantùm capere possint, gloriam suam qua cum venturus est, in presenti vita ipsis ostendere, & iam visuros pollicetur, ne aut sua, aut domini morte doleāt, & maximè Petrus. Et vide quid agit, cùm de regno & gehenna disseruerit: quādo enim dixit, Qui inuenit animam suam perdet eam, & quicunque perdet eam gratia mei, inueniet ipsam: &, quia vnicuiq; secūdum opera sua reddet: regnum & gehēnam designauit. Cùm igitur de vtrisq; disseruerit, regnum quidem vt oculis cernatur concedit, gehennā autem minimè. Quare sicquoniā rudioribus, ac ineptioribus id necessarium erat, probis vero & iam perspicacibus satis fuit à melioribus confirmari: præterea hoc multò magis ipsum decebat: non tamen omnino illam partem prætermisit, sed est quando atrocitatem gehennæ quasi ante oculos oratione proponit: veluti quando Lazari effigiem descripsit, & eius meminit qui denarios centum repetiit, & illius qui sordida veste vestitus erat. *Et post dies sex assumpsit Petrum, Ioannem & Iacobū.* Alius autem euāgelista, post octo, ait: nec vlla certè dissonātia est. Nam alter tam illam diem qua Christus locutus est, quàm qua in montem adduxit: alter intermedias solùm connumerauit. Tu vero Matthæi philosophiam considera, qui non celauit nomina eorū qui prepositi fuerant: quod & Ioānes sæpius facit, cùm eximias Petri laudes verissimè, ac diligentissimè describat. Nullum enim in hoc apostolorū consortio liuor aut inanis gloria locum habebat. Primos igitur apostolorū seorsum assumpsit. *Et adduxit in montem, & transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies eius sicut sol: uestimenta uero eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt eis Moses & Helias loquentes cum ipso.* Quam ob rem hos accipit? quia excellentiores cæteris videlicet erāt. Et Petrus quidem, quia valde Christum diligeret, idcirco præstabat. Ioannes vero, qui nimium diligebatur, ac Iacobus à responso quod dedit, cum fratre interrogatus dicēs, Possumus hunc calicem bibere: ab operibus etiam ipsis, partim aliis, quia perfecit quod dixerat: sic acer atque grauis Iudæis erat, vt magnum munus illis obtulisse, cùm eū interfecerit Herodes, visus sit. Cur autem non illico, sed post sex dies hoc fecit? ne cęteri scilicet discipuli seu homines mouerentur. Qua de re nec eos nominauit quos accepturus erat: Ne audiētes alij ardore sequendi vexarentur: desiderassent enim exemplum futuræ gloriæ videre, doluissent etiam forsan tāquam neglecti. Nam & si corporale magis illud ostendebatur, summa tamen erat cupiditate desiderandum. Cur autem id prędixit? Vt ipsa prædictione dociliores, ac paratiores ad spectaculū faceret, & dierum numero, atq; mora maiori desiderio concitati, vigilanti animo, & attenta mente accederēt. Cuius autem rei gratia Mosen & Heliā produxit? Multas quidem dicere quis causas posset, & primùm quoniā turbæ, alij Heliam, alij Hieremiam, alij priscorum prophetarum vnum opinabātur: idcirco Mosen & Heliam cęterorum prophetarum vertices, vt quàm magnum sit inter seruos & dominum discrimen oculis cernerent, vtq; rectè laudatum crederent Petrum, qui filium dei eum confessus est. Deinde quoniam assiduè, quasi transgressorem legis Iudæi accusabant, & blasphemare putabant, quasi gloriam patris nihil ad eum pertinentem vendicaret. Dicebant enim, hic non est à deo, quia sabbatum

Lucæ.16.a
Infrà.18.d
Infrà.20.b
Cap.XVII.

L

Lucæ.9.d

Ioan.12.d

Rom.2.a

Infrà.26.c

M

Ioan.9.c

Ibidē.10.g

A batum non seruat, & rursus: De bono opere non lapidamus te, sed cùm sis homo, deum te facis vt ipsa re monstretur, quia ex inuidia hæc criminabantur, quia neutri horum criminum subiiceretur. nec legis prævaricator esset, nec alienam gloriam sibi acquireret, æqualem se patri faciendo: eos produxit in medium, quorum alteruter in alterutra istarum rerum perfulsit. Mosi enim legem dedit, quare non fuisset passus Moses cōculcari legem vt Iudæi credebant, nec prævaricatorem eius, & legum latori hostem lator ipse vnquam coluisset. Helias autem pro gloria dei zelauit, quare non astitisset ei qui æqualem se patri dicebat si non esset, nec paruisset illi qui sibi quod non habebat vendicaret. Ad hæc omnia illud etiam possumus dicere, vt tam mortis, quàm vitæ habere potestatem liquidò ac verè crederetur, vtq; supernorum & infernorum dominus ostenderetur, idcir co Mosen iam mortuum, & Heliam, qui nondū id passus est in medium produxit. Quartā verò causam (quarta enim est prioribus connumerata) euangelista quoque ipse tetigit. Quæ nam igitur illa est? Vt crucis gloriam

B ostendat, & tam Petrum quàm reliquos, qui passionem formidabant consolaretur, & ad sublimius erigeret. Nō enim tacebant, inquit, sed loquebantur de gloria, quam completurus erat in Hierusalem, de cruce videlicet, ac passione: sic enim ipsam semper appellabant. Accedit ad hæc omnia virtus quoque virorum singularis atque præcipua, quam maximè à discipulis flagitabat. Nam quoniam dixit: Si quis vult post me venire, tollat crucem suam, & sequatur me: hac de causa eos qui centies pro dei præceptorum custodia, & populi qui sibi crediturus fuerat mortem susciepissent, in medium producit: quorum vterque cùm animam perdiderit, inuenit eam vterque sanè magna libertate aduersus tyrannos locuti sunt: alter aduersus Aegyptium, alter aduersus Achab & quod magnum est, pro ingratis hominibus & inobedientibus, à quibus in atrocia pericula compulsi sunt: qui etsi priuati ac absque potestate fuerant, propositum tamen habuerunt ab idolorum cultu populum eripere: quorum alter tardus lingua, & voce tenuis, alter etiam aliquo modo rusticior, & vterque secularium diuitiarum apprimè contemptor. Nam neque Moses quicquam possidebat, nec Helias præter melotem aliquid habebat, præsertim cùm veteres essent, neque tanta gratia signorum pollerent. Nam etsi mare Moses scidit, sed Petrus per maria deambulauit, montes transferre poterat, varios morbos curabat, immanissimos dæmones pellebat, & sola vmbra corporis miraculosa agebat, & vniuersum orbem ad Christum reduxit. Si verò etiam Helias mortuum suscitauit: sed ab istis mille, vel antequam spiritu essent donati, fuerant excitati. Produxit igitur illos in medium, vt eos qui maximè populares fuerunt imitarentur, & animi robur atque constantiam sequerentur, fierentq; mites vt Moses, zelotes vt Helias, & piæ curiositatis similiter. Alter enim triennem annonæ inopiam ad emendandum Iudaïcum populum intulit. alter dicebat, Si quidem dimiseris ei peccatum, dimitte, aut dele me quoque de libro tuo. Ad hæc omnia suæ quoque gloriæ apostolos admonebat, cùm assistere fecisset, non vt ad similem solùm, sed vt ad maiorem certando statum conscenderent. Quare quando dixerunt, dicamus ignem de cœlo descendere, & Heliæ qui hoc fecit, meminerunt, Nescitis respondit, cuius spiritus estis: ad innocentiam enim eos charismatis, ac doni præstantiam exercebat. Non putet autem aliquis Heliam nos tanquam imperfectum vilipendere? perfectum enim illum omnino, temporum tamen suorum D considerātione arbitramur fuisse. Nam cùm puerilior tunc, vt ita dicam, mens hominum fuerit, non tam exquisita egebat doctrina. Hac quoq; ratione Mosen perfectum æstimamus fuisse, & tamen plus ab apostolis petitur, quàm ab illo fuit desideratum. Si enim iustitia ve- Sup.5.c
stra, inquit, scribarum & Pharisæorum iustitiam non excedet, non intrabitis in regnum cœlorum. Non enim in Aegyptum solùm, sed in vniuersum terrarum orbem non minore idololatriæ insania furentem mittebantur: neque vt cum Pharaone colloquerentur, sed vt aduersus ipsum diabolum vitiositatis principem arma sumerent. Illud certè ipsis luctamen fuit propositum, vt diabolum vincerent, & vasa eius omnia raperent: quæ quidem fecerunt, non mare diuidentes, sed impietatis profundum maioribus insurgens fluctibus virga Iesse dirumpentes. Et expende diligenter, quot quantáque à Christo illos remouebant, mors, paupertas, infamia, & mille passiones, quibus omnibus magis terrebantur, quàm tunc mari rubro Iudæi. Persuasit tamen eis, vt omnia despicerent, & quasi solido itiE nere securi pertransirent. Ad hæc igitur omnia ipsos confirmans, viros adduxit, quorum virtus apud veteres rutilauit. Quid igitur ait feruentissimus ille Petrus? *Bonum est nos hic esse.* Nam quoniam audiuit iturum ad Hierosolymam vt pateretur, propitius quidem esto tibi: semel increpatus non amplius hoc audet dicere. Sed quoniam adhuc pauore tenebatur, idem aliis verbis occultius suggerit. Nam cùm montem & solitudinem viderit, tutum se à loco putauit fore: quare volebat ibi se perpetuò manere, quocirca & tabernaculorum recordatus est. Cogitabat enim si non ascenderet in Hierosolymam, non moriturum Christum, quia ibi audiuit scribas eum aggressuros: hæc cùm dicere non auderet apertè, occultius adstruit, dicens: Bonum est nos hic esse, vbi Moses & Helias quoque adsunt. Helias qui de cœlo fecit ignem descendere: Moses qui ingressus in caliginem cum deo collocutus est: præterea nullus sciet hic nos esse. Vides quanto Christi ardore incendebatur. Non enim quærere debes quàm prudenter hortabatur, sed quàm feruens charitate Christi, quāque inflammatus esset. Nam quòd non pro se tantum, F quantùm pro Christo timeret, quando mortem & insidias Christus prædicabat, ipsum audias dicentem: Animam meam pro te ponam: etsi oportuerit me tecum mori, non te negabo: vnde factum est, vt in medio periculo constitutus tam ingenti caterua circūfusus, non modò non fugerit, verumetiā gladio arrepto sacerdotis seruū aurem absciderit. Non itaq; pro se, sed pro magistro expauescebat. Deinde quoniam bonū est nos hic esse, enunciauit: timens ne iterum increparetur, emendauit seipsum dicens: *Si uis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Mosi unum, & Heliæ unum.* Quid facis Petre? nōne paulò antè à seruis eū separasti, cur seruis modò cōnumeras? Perpendis quomodo ante crucem erant imperfectiores. Nam etsi pater ei reuelauit, sed non continuè reuelationem secum tenebat, sed pauore, nō quo diximus solùm, sed etiam eo qui tunc visu ipsum inuasit turbatus fuit: quod alij euangelistæ significantes, & confusionem mentis à visione illa factam ostēdentes: Marcus quidē dicit, Non enim sciebat quid loqueretur: perterriti nanq; fuerunt: Lucas verò cùm illud posuerit, faciamus hic tria tabernacula, statim subiūxit, nescies quid dicit. Deinde ostendens magno fuisse omnes terrore deiectos, Grauati erant somno, ait, & cùm vigilassent, o viderunt

Exo.5.a
3.Reg.17.a

Deut.5.c

Exo.4.c

C

Exo.14.d

3.Reg.17.d

3.Reg.17.

Exo.32.g

Luc.9.g
4.Reg.1.c

Mar.14.d

4.Reg.1.c
Exo.33.b

Mar.9.a
Luc.9.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

G viderunt gloriam eius. Somnum enim hic vocauit, magnam resolutionem virium, quæ ab illa visione facta fuit. Nam veluti oculi ex nimio fulgore obtenebrantur, sic tunc illis non in nocte, sed in media die accidit, & splendoris excellentia imbecillitatem oculorum grauabat. Quid deinde? ipse quidem nihil locutus est, sed nec Moses, nec Helias, pater autem omnibus maior, & fide dignior, magnam ex nube vocem emittit. Quãobrem ex nube: Sic ferè semper deus videtur. Nubes enim & caligo in circuitu eius. &, sedet in nube leui. &,
Psal.96.a Psal.103.a Acto.1.b Mar.13.c & Luc.21.c Qui posuit nubem ascensum suum. Et, Nubes susceptit eum ab oculis eorum. Et, Sicut filius hominis veniens in nubibus. Vt igitur credant ab ipso deo vocem venire, à nube vox emittitur quæ lucidissima erat. *Adhuc enim, inquit, eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit illos, & ecce uox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.* Quando enim minatur, tenebrosam ostendit, quemadmodum in Sina: intrauit enim, ait, in nubem & in caligine Moses, &
Exo.24.d H velut vapor ita ferebatur fumus. Et propheta de minis
Psal.17.b eius disserens, Tenebrosa, inquit, aqua in nubibus aëris. hic verò, quia non terrere, sed docere volebat, lucida nebula videtur. & Petrus quidem dicebat: Faciamus hic tria tabernacula. ipse autem tabernaculum nullis factum manibus ostendit: ideo ibi fumus & pauor fornacis, hic vox & lux ineffabilis. Vt autem nulla dubitatio emergeret, de quo nam vox emitteretur, vtq; de Christo solùm dictum esse intelligerent, illis iam duobus, Mose scilicet & Helia remotis, vox fertur: *Hic est filius meus dilectus.* Nullo metu Petre mouearis, oportet enim iam te omnipotentiam eius non ignorare, ac de resurrectione certiorem esse: verùm quoniam adhuc dubitare videris, saltem à voce patris fidentior esto. Si enim omnipotens pater est, proculdubio etiam filius omnipotens est: quòd si adhuc formidas & pauescis, nõ solùm filium esse, verumetiam dilectum scito. Quid igitur metuis? nemo perdit quem amat. Noli ergo turbari, non potes tu magis ipsum diligere, quàm à parente ametur: *In quo bene complacui.* Non enim quia genuit idcirco tantummodo diligit, verumetiam quia cùm sit ipsi æqualis, in omnibus eiusdem etiam penitus
I est voluntatis. Duplex igitur, immo verò triplex dilectio est, quia filius, quia dilectus, quia bene in ipso complacuit. Quid porrò significat, in quo bene complacui? ac si diceret, in quo requiesco, cui placeo. Quæ ideo ita se habent, quia expauisti: patri æqualis vnam cum patre voluntatem habet: & cùm permaneat filius, vnum cum patre est: in omnibus ipsum, inquit, audite. quare si crucis patibulum sustinere vult, non contradicas. *Et cùm audissent, ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde. Et accessit Iesus & tetigit eos, & dixit: surgite, nolite timere. Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi Iesum solùm.*
Sup.3.d & Ioan.1.e Ioan.12.d Quomodo autem cùm iam antè similis vox in Iordane audita fuerit, nemo ex turba qui aderat expauit: & iterum quando tonitru factum fuisse dicebant, nullus commotus fuit: quomodo, inquam, nunc timore perculsi ceciderunt? Quoniam videlicet solitudo & altitudo montis ingens, & transformatio plena horroris, lux fulgentissima, profunda nubes & latio, hæc omnia magnum vndique illis pauorem inferebant, & ceciderunt trementes, simul atque adorantes. Ne autem ex timore obliuio fieret, citò eos liberauit, & solus ipse visus mandauit eis, ne cuiquam dicant, donec à mortuis resurrexerit. Cùm enim descenderent de monte, ait:

Nemini dixeritis uisionem, donec filius hominis à mortuis resurgat. Nam quantò maiora de ipso dicebantur, tan K
tò difficiliora tunc creditu multis videbantur, & scandalum quod à cruce oriebatur, multò magis crescebat: idcirco silentium iussit, neque id simpliciter, sed cum passionis intentione, quasi causam exponat, quare opus silentio sit, donec à mortuis resurrexerit. Ita hic quod iucundum erat, solùm dixit: asperum verò atque amarum, silentio tradidit. Quid igitur inquit? nõne id post resurrectionem scandalum passi sunt? Minimè: nam & spiritu recepto, & signis clara voce attestantibus, cæterisque rebus omnibus ad declarandum omnipotentiam ipsius vndique confluentibus, nullo scandalo poterant commoueri. Nihil ergo apostolis, & maximè his tribus qui sub nube vnà cum domino fuerunt, beatius inuenitur. Verùm si voluerimus nos quoque Christum, non vt illi tunc in monte videbimus, sed multò certè fulgentiorem. Nam tunc discipulis parcens tantum splendorem adaperuit, quantum illi percipere poterant: in extremo autem die in ipsa gloria, atque maiestate patris, non cum Mose & Helia solis, sed cum innumero angelorum, archangelo- L
rum, aliarumque potestatum exercitu veniet, nulla nube caput eius contegente, verumetiam mirum in modum cælo compresso: & quemadmodum cùm publicè sententiam iudices prolaturi sunt, velamina stratores contrahunt, vt ab omnibus videantur: sic in solio suo dicentem, vniuersi conspicient, & vniuersum genus hominum iudicio aderit, quos ipse non per alium, sed per seipsum alloquetur: & aliis quidem dicet, Venite be
Infrà.25.c nedicti patris mei: esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Aliis: Euge serue bone & fidelis, super pauca fui-
Ibidem.b sti fidelis, super multa te constituam. Contrà verò aliis:
Ibidem.d Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Alij: Male serue, ac deses. & hos qui-
Ibidem.e dem bipartitò scindens tradet tortoribus: hos verò manibus & pedibus in tenebras iubebit immitti exteriores. Ita post securim fornax succedet, & qui à sagena proiiciuntur, ibi mirabiliter insident. Tunc quasi sol iu
f sti, immo verò multò magis, quàm sol resplendebunt. Non enim id dictum est, quoniam tantus splendor eorum futurus est: verùm quia nihil sole fulgentius videmus, ab eo quod nobis notissimum est, futurũ designare
M sanctorum splendorem voluit. Hac enim de causa & in mõte sicut sol effulsisse scribitur. Nam maiorem lucem illam fuisse, quàm sit hæc solaris: inde patet, quia discipuli cùm ferrè non possent, ceciderunt. Sic igitur iusti solem fulgore superabunt, peccatores autem extrema supplicia patientur. Non erit tunc opus chirographis, non argumentis, non testibus, omnia enim hæc in ipso iudice sunt, ipse testis, ipse argumentorum radix, ipse iudex, & omnia nuda, omnia clara sunt apud oculos eius: non diues, non pauper, non robustus, non imbecillis, non sapiens, non insipiens, non seruus, non liber aliquis ibi videbitur: sed his laruis contritis, operum solummodo erit scrutatio. Nam si quando de tyrannide, aut de cæde quispiam causam dicit, quicunque fuerit, siue præfectus, siue consul, siue quauis alia dignitatis excellens præstantia, nihil penitus valet, sed cõdemnatur, ad pœnam arripitur: multò magis id tunc in omnibus pariter fieri videbitis. Quod ne fiat, deponamus obsecro sordidos peccatorum amictus, & arma lucis diligenter induamus, & gloria dei amiciet nos. Quid enĩ ex præceptis graue ac onerosum est? Nec flectes sicut sub iugo
Esa.58.b collum tuum, & saccum ac cinerem sibsternes, neque id vocabis ieiunium acceptabile: sed solue omnem cõnexionem

A nectionem iustitiæ, dissolue commutationum violentarum fasciculos. Vide quanta sapientia loquitur propheta: abstulit difficiliora, & à facilibus saluari iubet, vt cognoscas non labores, sed obedientiam à deo exposci. Deinde ostendens virtutis facilitatem, & grauissimum vitiositatis onus, nudisq; nominibus id cõprobans, vincula & fasciculos, vitium: virtutem verò horum omniũ dissolutionem appellat: omnem conscriptionem iniustam perrumpe, fœnoris videlicet, ac vsurarum literas, absolue cõfractos & miseros in remissione. Talis quippe debitor est, qui cùm viderit creditorem, mente in-
Efalm.8.c fringitur, & magis eum quàm atrocem bestiam formidans, postergatur. Pauperes tecto carentes in domum tuam inducas: si videris nudum, operi eum, & proprios seminis tui non despicias. Et quoniam pridem hac de re disputantes, quàm magna præmia, quàm inæstimabiles diuitiæ iustis reseruentur, monstrabamus: videamus nunc si quid horum mandatorum difficile sit, & naturam humanam transgrediens. Nihil igitur tale profectò, sed econtrà, incredibilem in his facilitatem, in o-
B mni autem vitio maximum laborem & sudorem non paruum inueniemus. Quid enim difficilius, quàm fœnerari, & pro vsuris vel huiuscemodi commutationibus vehementer solicitum vades quærere, & modò de pignoribus, modò de sorte, nunc de calculis, nunc de vsuris, nunc de vadibus ipsis formidare? in his enim secularibus etiam subtilis fideiussionum securitas susceptа, fragilis est: ex misericordia verò de tuis offerre tam facilè, quàm ab omni cura liberum est. Non vtamur ergo illa mercatura, quæ calamitatem aliis infert, nec quę liberaliter offerenda sunt, ceu caupones fœneremur. Nõ sum autem nescius molesta hæc verba multis videri: verùm quoniam nullum emolumentum silentij est, apertè mihi dicenda esse omnia video: quippe si tacuero, nec verbis vos exagitauero, non potero per taciturnitatem à supplicio vos liberare: immo verò econtrà nõ solùm vestræ afflictiones futuræ augentur, verumetiam meæ crescunt. Quid igitur valet blanda verborum palpatio, quæ non modò non iuuat ad opus, verumetiam vehementer deterret. Quid lucrabor si lætitiam vobis afferam verbo, & re ipsa mœrorem præparabo? Si delicatissimum aurium sensum demulceam, & animam in
C pœnas detrudam? Quare necesse est mœrorem hic inferre, ne ibi atrociter puniamur. Grauis dilectissimi morbus, & magno studio indigens in ecclesiam incidit. Nam cùm neque à iustis quidem laboribus recondere pecuniã iubeamur, sed apertas pauperibus domos tenere, ex aliorum inopia opes nobis colligimus, excusabile auaritiæ ac rapinæ genus inuenisse putantes. Nec de illis quicquam mihi dicas, quæ exterioris sunt legis.
Luc.18.b Nam & publicanus exteriorem seruat legem, & tamen punitur: quod sanè nos quoque patiemur, nisi conterendi. Pauperes comprimuntur ad componendum abeuntes: ea enim de causa pecuniis abundas, vt paupertate homines liberes, non vt in paupertatem intrudas: tu verò simulatione solaminis maiores facis ærumnas, & liberalitatem vendis fœnore. Vendas licèt, si vendis regno cœlorum, nec centesimam partem abiectũ certè & minimum liberalitatis precium, sed vitam rapis immortalem. Quid ita pauper & egenus es, ita pusillanimus, vt paruo magna, & caducis pecuniis liberalitatem vẽdas, cùm possis æterno regno vendere? Cur omisso deo humano lucro solicitaris? Cur diuitem transcurristi, & pauperi adhæres? reliquisti eum qui reddere potest, & ingrato ac inopi loqueris. Ille restituere desiderat, hic non reddet nisi coactus: hic vix centesimam partem, D
ille centuplum & vitam æternam: hic conuicio & cõtumeliis, ille singulari ac præcipua laude: hic inuidiam multorum in te suscitat, ille immarcessibiles tibi coronas cõnectit: hic deinde vix in hac vita, ille tam in hac quàm in futura. Putásne igitur extremæ non esse amentiæ, sic lucrari? Nescis quot homines sortem amiserunt fœnoris expectatione, quot in pericula deciderunt, quoniam ampla desiderarunt fœnora, quot tam seipsos, quàm alios in vltimam deuoluerunt paupertatem propter nimiam auaritiam? Noli enim mihi dicere, quæso, quia gaudet & gratiam habet quòd sibi fœnore pecuniam colloces: id enim crudelitate tua coactus fecit.
Nam & Abraham cùm vxorem barbaris traderet, ip- Gene.12.c d
se modum inuenit, quo facilius vxor susciperetur. Non libenter autem, sed timore Pharaonis impulsus: sic & pauper postquam ea re tu dignum non putas, cogitat crudelitati gratias agere. Tu autem mihi videris si à periculis hominem vindicares, mercedem ab eo flagitare, quoniam liberasti. Minimè, inquies. Quid dicis? Si
E à maioribus liberasti, pecuniam non exiges, qui pro multo minore tantam inhumanitatem ostendis, nec vides quòd intentantur pœnæ? Non audis quia veteri
Deut.15.b & Luc.6.e etiam testamento prohibetur? Sed quæ nam est multorum excusatio? Fœneratus sum, aiunt, sed pauperi obtuli. Bona verba quæso, talia deus sacrificia non accipit. Noli cauillare legem. Multò melius est non dare pauperi, quàm hoc modo dare. Quod enim iustis laboribus collectum argentum est, propter hos iniquos fœtus plerunque contaminas, quasi quis fœcundum cogat vterum scorpiones párere. Cur autem dixi legem dei te cauillare? an non & vos vsuras sordes appellatis? Quòd si qui hæc faciunt, ita censent: cogita iam qualis dei de hac re sententia sit. Quòd si exte- Vide Pandectas in titulo de vsuris.
riores legum conditores interrogare volueris, discesab illis, quia extremæ impudentiæ signum fœnus semper iudicatum est: quare nec amplissimos homines quos senatores appellant, huiusmodi emolumentis deturpari sinunt, sed lege prohibent, ne qui rem publicam gerunt, tali lucro maculentur. Quomodo igitur horrescere non oportet, si tantum regno cœlorum honorem non tribuis, quantum legislatores senatui? Sed
F minus tibi cœlum videtur, quàm terra: nec te pudet talem in hac re excusationem excogitare. Quid enim irrationabilius inueniri potest, quàm vt sine agro & pluuia, & aratro seminare contendas? Has ob res omnes, qui hanc pestiferam agriculturam adinuenerunt, zizania metunt, quæ igni æterno tradentur. An forsan viuendi iustè modi non inueniuntur? Num sunt agrorum cultus, gregis pabula, armentorum custodia, manuum operatio, solers rerum tuarum cura? Quid insanis, quid cessitas, agricultura spinarum occupatus? Sed aduersantur, inquies, frugibus terræ multa, grando, rubigo, imbres copiosi. Sit sanè, non tamen tot tantáque illis contraria sunt, quot fœnori. Quicquid enim accidit, fructui solummodo nocet: sors autem, id est ager, semper inuiolabilis remanet. In hac verò tua mercatura multi sortis etiam naufragium pertulerunt, & antequam detrimentum patiatur, continuis curis vexantur. Nunquam enim rebus suis iucundè vtitur fœnerator, nec lætatur quoniam habet, sed quando sibi fœnus collatum est, nõ tantum gaudet, quòd additio facta sit, quàm mœret quòd nondum vsuræ sortem adæquarunt: ac ideo antequam pernicios us iste fœtus perfectior ædatur, cogitur alium fœtum producere: ita fœnora in

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sortem redire compelluntur, & immaturum ac abortiuum partum párere viperarum. Tales certè isti fœtus pecuniarum sunt, vt magis miserorum animas corrodant, quàm illæ feræ aluos parentum soleant lacerare. Hæc iniustitiæ vincula sunt, hic fasciculus violentarum commutationum. Do enim, concedoq;, inquit, tibi non vt habeas, sed vt maiora restituas: & cùm deus nolit quod dederis, accipere: date nanque illis, inquit, à quibus Luc.6.c accipere nō putatis: tu etiam plusquam dederis flagitas, & Deu.15.b & quod nunquam dedisti, illud quasi debitum exigis: & putas maiorem hinc tibi, atque affatim bonorum copiā præparari, vnde inextinguibilem ardorē ignis tibi incēdis: quod ne fiat, huiusmodi pecuniarum partum excidamus, recludamus hos iniquos parturiendi dolores, exiccemus hunc pestiferum vterum, & sequamur illa, quæ sola & magna lucra sunt. Quæ autem ista sint, à Paulo audi, quoniam magnus quæstus est puritas conscientiæ. His igitur ditemur diuitiis, vt & hic iucundè viuamus, & futuris bonis fruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lviii. ex capite. xvii.

H ET *interrogauerunt eum discipuli eius dicētes: Quid igitur dicunt scribæ, quod Heliam oporteat primium uenire?* Non ergo à scripturis id faciebant, sed quoniam scribæ illis declarabant, vulgò hæc opinio ferebatur: quemadmodum & de Christo ideo & Samaritana dicebat: Messias venit, & cùm ille venerit, nunciabit nobis hæc omnia. ab ipsis quoq; interrogatus fuit Ioan.4.c Ioannes, Heliásne es tu, aut propheta? latè nanque, vt dixi, Ioan.1.c hæc de Christo, & de Helia opinio animas hominum occupauerat, non tamen rectè ab illis hęc interpretabātur. Diuinæ nanque scripturæ duos aduentus Christi testantur, quarū alter iam factus est, quod significauit Pau- Tit.2.c lus, dicens: Apparuit gratia dei, & saluatoris nostri omnibus hominibus: erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & seculares cupiditates, modestè, iustè ac piè viuamus. Ecce de primo aduentu, audies nunc quomodo & Tit.2.d alterum significans subiunxit: Expectātes beatam spem, & apparentiā magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Sed prophetæ quoque vtriusque mentionem faciūt, & secundi cui præcursorem Heliam asserunt futurum: primi enim Ioannes fuit præcursor, quem etiam Heliā Christus appellabat, non quia Helias esset, sed quoniam ministerium Heliæ faciebat: nam sicut ille secundi adI uentus præcursor erit, sic primi fuit Ioannes. Sed scribæ ista confundentes, & populum peruertentes, secūdi aduentus solummodo recordabantur, & dicebant ad plebem: Si Christus hic esset, iam Helias venisset: quapropter discipuli quoque dicunt, quare igitur scribæ Heliā oportere prius venire asserūt? Hac de causa pharisæi miserunt ad Ioannē, ac interrogabant Heliásne es tu? nullam prioris aduentus memoriam retinentes: quam solutionem attulit Christus, quia scilicet Helias quidem venit, scilicet ante secundum meum aduentum, & nunc iam venit: si verò Thesbitem quæritis, veniet: ideo dicebat, Helias quidem venit, & restituet omnia. Quæ nā Mala.4.b omnia? Quæcunque Malachias propheta dicebat. Mittam enim vobis Heliā Thesbitem, ait, qui restituet cor patris ad filium, ne veniens percutiam terrā simul. Vides exactam diligentiam propheticæ prædicationis? Nam quoniam propter ministerij similitudinem Ioannes quoque poterat Helias nominari, ne confusio fiat, patriam adscripsit, Heliam Tesbitem appellans. Ioannes enim non erat Thesbites. Aliud etiam signum addit, dicens: ne percutiam terram simul: secundum atque terribilem illum aduentum significans, non enim K ad feriendam terram primò venit. Non veni, ait, vt Ioan.3.b mundum iudicem, sed vt saluem. Quod dixit, vt expressè significaret ante illum aduentum, quo iudicium exercetur, Thesbitem esse venturum: causam quoque cur venturus sit, docuit. Quænam verò causa est? Vt Iudæis credere in Christum persuadeat, ne omnes simul condemnentur: quam rem ipse in memoriam reducens, inquit: & restituet omnia, incredulitatem videlicet Iudæorum, qui tunc erunt residui, ad fidem conuertet. Exquisitissimè autem dictum est, qui restituet non filij cor ad patrem, sed patris ad filium. Iudæorum enim filij apostoli erant, ad quorum dogmata pectora patrum, id est Iudæorum generis mentem conuertet.

Dico autem uobis, Helias iam uenit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eo quæcunque uoluerunt: sic filius hominis passurus est ab ipsis. Tunc intellexerunt quoniam de Ioanne dixit eis: nam & si nec scribæ, nec scripturæ id dixerunt, tamen quoniam acutiores & attentiores facti sunt, citò illud intellexerunt, & maximè quia iam prædixit, ipse est Helias qui venturus est. & rursus: Dico autem vobis, quia Helias iam venit. Nec vllo confu- L sionis errore sermonem implicari putes, si modò venturum venisse asserat: ambo enim hæc vera sunt. Nam quando dicit, Helias venit, & restituet omnia: de ipso Helia dicit, qui venturus est: propter ministerij autem similitudinem Ioannem intelligit. Sic & prophetę vnūquīq; ex approbatis regibus Dauid appellabāt: & Iudæos propter morum deprauationem Sodomorū principes & filios Aethiopum nūcupabant. Sicuti enim ille secūdi aduentus, ita iste primi præcursor fuit: quāuis & illa de causa Heliæ nomine Ioannem appellet, vt & valde se veteris scripturæ concordem, & hunc aduentum prædicatione prophetæ confirmari ostendat, ac ideo subiecit: *Iam uenit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt ei quæcunque uoluerunt.* Quid est, quæcunque voluerunt? In vincula coniecerunt, contumeliis affecerunt, occiderunt, caput disco portarunt: sic & filius hominis passurus est ab ipsis. Opportunè iterum de passione sua facit mentionem, partim à Ioānis passione dolorem eorum mitigans, partim quia mirabilia signa confestim operatus est. Inuenies enim sæpius, si diligentius obseruaueris, quandocunq; de passione sua locutus est, & antè M & pòst illico miraculosè ipsum egisse. *Tunc deniquę incepit ostendere, quoniam oporteret eum abire in Hierosolymā, & multa pati.* Tunc, istud quando significat? quando prædicatus fuit Christus, & filius esse dei, quādo in mōte mirabilem eis visionē ostendit, & de gloria sua prophetas colloquentes apostoli viderunt, tunc apertius de passione prædixit: primò quia & filius hominis passurus ab ipsis est, deinde post paululum ecto dæmone, Mar.8.d quem discipuli expellere non potuerunt. Cùm enim in Galilæam reuerterentur, dixit eis Iesus, quia tradendus est filius hominis in manus peccatorum hominum, & interficient eum, & in tertia die resurget. Hoc autem faciebat, vt magnitudine miraculorum magnitudinem doloris minueret, & solamen omni modo ipsis præberet, vt hìc ex memoria Ioannis eos consolatus est. Si autem quispiam obiiciet, si tot tantáque aduentu Heliæ bona futura testatur, cur ipsum modò non misit? Quia certè quamuis Christum Heliam esse putarent, non crediderunt tamen ei. Alij enim Heliam dicebant, alij Hieremiam, & inter Ioannem & Heliam prater temporum spacia nihil interest. Quomodo igitur credituri sunt, inquies? siquidem Helias cuncta

A cuncta restituet, non modò sanè quia notus, verumetiā quoniam vsque ad illum diem amplior magis, atque amplior gloria Christi solaribus iam radiis erit fulgētior: ad quæ omnia cùm prædicatio illius accedat, ad Christi fidem impellens, facillimè suscipient. Cùm autem dicat: *Et non cognouerunt eum.* Excusare illos videtur: & partim, quia iniustè passurus ab ipsis est, discipulos consolatur: partim quia signis duobus dolorem obruit, altero iam in monte facto, altero iam futuro. Cùm verò hæc audissent, aut mœrore passionis pressi, aut interrogare veriti, quando venturus sit Helias nō quæsierunt: quando denique in Galilæa commorabantur, cùm audissent tradendum esse filium hominis, & interficiēt Mar.9.e eum: subiunxit, valde illos doluisse. Marcus autem dicit, Luc.9.e quia ignorabāt hoc verbum, & interrogare verebantur. Et Lucas, quia occultatum fuit ab ipsis hoc verbū, ne sentirent, & interrogare de hoc timebant. *Cùm uenisset autem ad turbam, accessit ad eum homo genua flectens ante eum, & dicens: Domine miserere filio meo, quoniam lunaticus est, & malè patitur. Sæpius enim cadit in ignem, nonnunquam in aquam, & attuli eum discipulis tuis, & non potuerunt eum curare.* Valde B hunc hominem infirmum in fide, scriptura ostendit, Mar.9.d quod multis manifestum est: vel quia Christus dixit, o- Ibidem. mnia esse credenti possibilia: vel quia ille dicebat, iuua incredulitatem meam: vel quia iussum à Christo dæmoni fuit, ne amplius in eum intraret: vel quia rursus ille Christo dicebat, si potes. Cæterùm si hominis illius infidelitate factum est ne dæmonium exiret, quare discipulos criminatur? Vt ostendat quòd etiam absque fide adducentium curare poterāt. Nam quemadmodum petentis fides à minoribus miracula elicuit: sic virtus eorum qui faciunt, quamuis parum credant adeuntes, perficere potest: quæ ambo in scripturis inueniuntur. Act.10.d Cornelius enim sua fide gratiam spiritus inuitauit: & 3.Re.13.d ab Helisæo, nemine credente, mortuus suscitatus est. Nam & qui proiecerunt, & proiectus ille cùm esset mortuus, sola sancti corporis virtute surrexit. Quare non latet, quia & discipuli hac in re titubarunt, quamuis non omnes. Columnæ nanque apostolorum non aderant: sed dementiam huius hominis illud quoque significat, quod discipulos magna turba præsente, ad magistrum C accusat. Attuli enim, inquit, eum discipulis tuis, & non potuerunt curare. Christus verò maiorem culpam illi attribuit, dicens: *O generatio incredula & peruersa, usquequo uobiscum ero? usquequo sustinebo uos?* Non ad hūc hominem solùm dirigit sermonem, ne conturbaret eū, sed ad vniuersum Iudæorum genus: multos enim commotos fuisse credibile est, maleq; de discipulis suspicatos. Cùm autem dicit, quousque vobiscum ero, quàm mori sitiat, quantumq; ad patrem redire desideret: & quia non sit sibi molesta passio, sed cū huiuscemodi hominibus conuersatio facilè ostendit, nec tamen increpatione Iudæorum sermonem terminauit, sed adiecit:

Ducite ipsum ad me. Interrogauitq; quanto hæc tempore patiatur: tū vt discipulos hinc defenderet, tum vt meliore spe pater ductus crederet, posse filium liberari: quem tamen vexari à dæmone permisit, non ad ostentationem, quippe turbis coëuntibus compressit ipsum, sed propter patrem, vt si trepidare sola vocatione dæmonium videret, saltem hoc pacto ad futuri miraculi fidem duceretur. Sed postquam ille, ab ineunte respon- Mar.9.d dit ætate, adiuua me si potes: respondit Christus, omnia Sup.8.a esse possibilia credenti. Rursum Christus respondit, ite- & Luc.æ.5.e rum in eum culpam reiiciens. Et quando quidem leprosus dicebat: si vis, potes me mundare: laudans atque confirmans verba eius, respondebat: volo, mundare. D Nunc verò cùm iste nihil dignum omnipotentiæ Christi attulerit, perpende quomodo ab errato eum reuocat: omnia, inquit, credenti possibilia sunt: ac si diceret, tanta virtus mea est, vt alij meo nomine miracula possint conficere: quare si credis, vt decet, tam filium tuum, quàm alios facilè curabis: his dictis dæmoniacum liberauit. Tu autem non hinc solùm prouidentiam ac benignitatem eius considera, sed ex illo tempore, ex quo dæmoni fuit permissum in hominem intrare: iam enim diu mortuus homo esset, nisi diuina prouidentia fuisset protectus. Nam qui in ignem & aquam eum immittebat, interfecisset profectò, nisi diuinitus frenaretur: quod similiter illi passi fuissent, qui nudi deserta petentes, lapidibus seipsos cædebant. Non turberis autem si lunaticus est appellatus: patris enim dæmoniaci hæc vox fuit. Cæterùm & euangelista multos lunaticos curatos fuisse alibi ait, à communi omnium consuetudi- Sup.4.d ne ipsos nominans: vt enim elemento illi, ac luminari dæmones detrahant, secundum lunares cursus aggrediuntur, & remittunt homines. Vnde hæc falsa opinio E apud multos conualuit, quòd luna varietate sui cursus operetur: quod minimè verum est. *Tunc accesserunt discipuli ad eum secretò, & dixerunt: Quare nos non potuimus eiicere illum?* Timuisse mihi videntur apostoli, ne concessam sibi gratiam amiserint: data enim sibi aduersus immundos spiritus potestas fuit, quare seorsum accedentes interrogare non verecundantur. Nam cùm re ipsa potentia eorum fuerat redarguta, cur puduissent verbis confiteri, quod opere apparebat? Seorsum autem & remotis arbitris faciunt, quoniam de arcana & magna re quæsituri erant. Quid igitur Christus? *Propter incredulitatem uestram ait. Si enim habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transi hinc, & transibit: & nihil impossibile uobis erit.* Si verò quispiam dicet, & quādo montes transtulerunt? Respondebimus, quia multa Acto.20.b maiora fecerunt: multos enim mortuos excitauerunt: æquale quippe nō est, montes transponere, & animam hominis reuocare. Dicunt autem nonnulli, postea sanctitate illis multò minores, id re postulante feciſse. Vnde patet, quia si opus fuisset, montes quoque transtulissent: ideo non dixit, transponetis omnino montes, sed transponere poteritis: si autem non fecerunt, non est ar- F gumentum impotentiæ. Maiora enim ab ipsis facta nō ignoramus, sed quoniam res non postulauerat, noluerunt: quamuis possit etiam aliquid tale factum esse, & non scriptum. Non enim omnia miracula sanctorum conscripta sunt. Nōne igitur, inquies, tantam fidem tūc habebant? Non certè. Ita enim imperfectiores erant, vt non semper idem essent: vnde Petrus quoque modò beatificatur, modò increpatur: & reliqui quasi amentes castigantur, cùm sermonem de fermento non intellexerint. Sic ergo & nunc ex imperfectione ipsorum accidit, vt maiore infirmitate languerent, quod sæpius ante crucem patiebātur: fidem autem hic signorum dicit, & sinapis meminit, cuius maxima virtus est. Nam cùm minima sit, magnitudine virtutis cæteris omnibus vehementior est. Vt igitur ostenderet syncerę fidei minimum ingentia posse, sinapis mentionem fecit: neq; hic stetit, sed montes addidit, & vlterius progressus, nihil (inquit) vobis erit impossibile. Tu verò & discipulorum philosophiam, qui suam impotentiam nō occultarūt, & spiritus sancti virtutem admirare, qui paulatim homines, vt granū quidē sinapis fidem habētes, sic in summa contraxit, vt largos fluuios, & copiosos fidei fontes ege-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G rerent. *Genus autem hoc,* inquit, *non ejicitur, nisi per orationem & ieiunium.* Vniuersum dæmonum genus, non lunaticorum solummodo intellexit. Et vide quomodo iam in ipsis ieiunij semina iecit: nec mihi ea quæ rara sunt dicas, quòd scilicet absque ieiunio eiecti dæmones aliquãdo fuerint: si enim vnus aut alter sic expulit, impossibile tamen est, si quis id patitur, & in deliciis viuit, ab hoc furore liberari. Aegrotis enim ieiunio maximè opus est. Sed si fide opus est, inquies, cur ieiunare oportet? quia vnà cum fide non paruas vires affert ieiunium. Cumq; maioris philosophiæ singulare opus sit, angelum ex homine facilè reddit, & virtutibus incorporeis mirum in modum reluctatur, quamuis nõ ieiunio solùm, sed oratione quoque ac multò magis oratione opus sit. Expende igitur, quæso, quot quantáque bona ex vtrisque iunctis emanent. Qui enim orat, & ieiunat vt oportet, is multis rebus non indiget: qui verò multis non indiget, nunquam fiet auarus, & pronior semper ad misericordiam erit. Qui ieiunat, leuior est, & vigilanter orat, & cupiditatis incendia extinguens, ac animam suam
H humilians, facilè deum placat: idcirco & apostoli ferè semper ieiunabant. Qui orans ieiunat, binas possidet alas, quibus ventos ipsos volando præteruehitur: nõ enim oscitat, nec extenditur, nec torpet orando, quæ multi patiuntur: sed igne ardentior, & terra superior est, quare terribilis hostis dæmonibus redditur. Nihil enim est
Lucæ.18.a homine probo orante potentius. Nam si mulier crudelem iudicem, qui nec deum timebat, nec hominem verebatur, flectere potuit: multò magis propitium deum faciet, qui continuè orationi adhærens, vêtrem superat, & delicias spernit. Si verò imbecillis corpore ieiunare semper non potes, non eris tamen ad orandũ infirmus, neq; ad contemnendas ventris delicias inualidus. Ieiunare quidem non potes, sed nõ viuere in deliciis potes: quod sanè paruũ non est, nec mago interuallo à ieiunio distat. Sed sufficit etiã hoc diaboli furorem deprimere, cui nemo magis amicus est, quàm qui deliciis & ebrietate maculatur: hic enim fons, hæc mater, atq; origo vitiorum omnium est: hac via olim Hebræos in cultum diabolus idolorum iniecit, hac iniquos amores Sodomitarum inflãmauit: hæc enim, ait, iniquitas est Sodomæ, in copia & plenitudine panis luxuriabãtur, hac denique via mille alij gehẽnæ traditi, periere. Quid enim deliciarum hæc fœditas mali nõ inducit? sues ex hominibus facit, immò verò etiam multò maiores. Sus enim in luto voluitur, & stercore nutritur: hic verò abominabilem magis sibi mensam construit, iniquas cõmixtiones excogitãs, & amores nefarios: hic nullo certè à dæmoniaco discrimine separatur: imprudens enim & furiosus pariter est: & dæmoniacum quidẽ omnes miseramur, hunc verò auertimur, & odimus. Quid ita? quia sponte furorem sibi attrahit: & os, oculos, nares, cætera simpliciter sensuũ instrumenta amarissimas voluptatis conficit cloacas. Quòd si etiam interiora inspicias, videbis animam eius ceu hyeme, ac intentissimo frigore congelatam adeò, atq; torpentẽ, vt nulla vtilitas corpori ab ea possit afferri. Verecundor apertius enarrare quæcũq; à deliciis mala tam viri quàm mulieres patiũtur: quare conscientiæ singulorum, quæ certius hæc nouit, relinquẽda esse statuo. Quid turpius ebriosa fœmina, quæ huc & illuc ex temulentia peruagatur? quantò enim infirmius vasculum est, tantò magis naufragiũ fit, siue libera, siue ancilla mulier sit: nam libera in medio ancillarũ spectaculo deformatur, & serua similiter inter ancillas turpior redditur: ita faciunt, vt dei munera
I à stolidioribus vituperentur. Audiui enim multos, cùm K
insanæ istæ accidunt passiones, dicentes: Vtinam non esset vinum. O amentiam singularem, ô stoliditatem inauditam, alij delinquunt, & dei tu dona criminaris: putásne à vino hoc factum malum? Non fecit vinũ certè, sed incontinentia eorum qui vino abusi sunt. Dicas ergo, vtinam non esset ebrietas, non essent deliciæ: si verò dicis, vtinam non esset vinum, ordine paulatim progrediens, optabis ne sit ferrum propter homicidiũ, ne sit nox propter fures, ne sit lux propter calumniatores, ne sit fœmina propter adulterium, & sic omnia dei opera tibi destruentur. Non igitur ita dicas, nec vinum, sed ebrietatem crimineris: & ebrio, cùm in se fuerit reuersus, omni dedecore suo prius descripto, dicas datum esse vinum ad lætitiam, non ad turpitudinem nostram: datum est vt rideamus, non vt derideamur: vt rectè valeamus, nõ vt ægrotemus: vt imbecilla corpora reficiamus, non vt robur animi deiiciamus: honorauit te hoc munere deus, cur dehonestas propter intemperantiam bibendi teipsum? Audi quid ad Timotheum dicit Paulus: Modico vino vtere propter stomachum tuum, & L
crebras ægrotationes tuas. Quòd si sanctus vir ille morbo depressus, & alternis ægritudinibus laborans, quousque magister permisit vino nõ vtebatur: quam veniam nos consequemur, vino ad ebrietatem sani abutẽtes? Et illi quidẽ dicebat, pauco vtere vino propter stomachũ tuum: ebrioso verò dicet, vtaris modico vino propter fornicationes, vt crebra tupiloquia fugias, propter pestiferas cupiditates quas ebrietas parit. Quòd si hæc nõ persuadent vobis, vt ab his abstineatis, saltẽ propter dolores, & euersiones stomachi abstineatis. Non ad mœrorem, nec ad dolorem, sed ad lætitiam vinum datum
Psal.103.b est. Vinum enim, inquit, lætificat cor hominis: quam ei ius virtutem vos deiicitis. Nam quæ lætitia est, si nones in teipso, si mille doloribus vexaris, si omnia tibi circunferri videantur, si tenebris detentus, quasi febricitans hominibus indigeas, qui oleo caput tuum perfundant? Hæc non omnibus dicta esse velim, immò verò dicta sunt omnibus: non quia omnes vino corrumpantur, sed quia nullã de ebriosis curam sobrij habẽt: idcirco ad sobrios magis orationẽ direxerimus, quoniã &
M medicus ægrotis omissis, sanos alloquitur. Vos ergo sobrios oro, ne hac turpissima insania vnquã capiamini, & vt eos qui capiuntur, diligẽter sanare curetis. Nolite pati peiores bestiis homines fieri, nihil enĩ vltrà quàm opus est illæ desiderãt: isti autẽ mediocritatis terminos excedẽtes, irrationabiliores illis constituuntur. Quanto enim melior asinus ebrioso est, quanto canis præstãtior? Omnes certè animãtes, quæ rationis expertes sunt, cùm bibunt, aut comedunt, vltrà quàm satis est, etiam si mille homines cogerent, nunquam elabuntur. Peiores igitur irrationabilibus vos estis, qui inebriabimini, non apud mentis compotes solùm, verumetiam apud vos iudices. Inde nãq; manifestũ est, canibus atq; asinis vestro vos iudicio esse peiores, quia nullũ brutorum comedere aut bibere cogitis. Et si quis huius rei causam quæreret, nemo respõdere dubitabit, ne comedendi atq; bibendi excessus detrimẽto ei sit. Cũ igitur minus tibi quàm bestiæ prouideas, nõne hoc facto tuo minoris te putare videris, qui te continuè in dolores impellas? Nõ enim in die quo inebriaris, verumetiam in crastinum ebrietatis reliquiæ conseruantur. Et quemadmodum cùm febris cessauerit, debilitas tamen inde facta, diutius remanet: sic ebrietate transacta, effectus tamen eius tam corpus q̃ animam diutius exagitat. Iacet enim plerunq; tanquam

tempestate

A tempestate cõquassata nauis miserum hominis corpus, anima verò detestabili cupiditate compulsa, vehementer incenditur: & cùm iam ab ebrietate resipuerit, tunc multò magis quàm prius insanit, vinum, dolia, calices, cyathos, & crateres plenos confringẽs. Et quemadmodum quamuis tranquillitas ex tempestate facta sit, detrimentum tamen quod inde factum est, non restituitur, si semel iactura facta sit. Sic omnium penè bonorũ iacturam ebrij patiuntur. Modestiam enim, pudorem, prudentiam, patientiam, humilitatem, omnia hæc quasi naufragium passi, iniquitatis pelago submersa sunt: verùm multa peiora sunt, quæ sequuntur ebrietatem, quàm quæ tempestatem. Nam ibi quidem iactura leuior est, hic verò grauiorem nauiculam reddit: quæ diuitiis virtutum eiectis, arenam atq; aquam fœtidam ex ebrietate sibi coaceruauit, quibus nauicula cum vectoribus atq; gubernatore simul demergitur. Quæ ne accidant, fugiamus, oro, hanc tempestatem: reuoluamus semper nobiscum ebriosum neminem in cœlorum regnum peruen
1.Cor.6.b turum. Nolite, inquit, Apostolus, errare: nec ebriosi, nec
B conuiciatores regnum dei hæreditabunt. Quid regnum cœlorum dixi, cùm nec præsentibus quidem iucundè vtantur, noctem in die habentes, & in luce tenebris obuoluti, & apertis oculis nihil rectè videntes? Et ad hoc grauissimum illud supplicium lunt, cùm mœrore sine ratione conficiantur, insaniant, ægrotent, ac omnibus ridiculi sint. Quæ igitur venia ipsis dabitur, qui sponte tantis se malis obruunt? Nulla profectò. Fugiamus igitur hunc morbum, si tam præsenti vita, quàm futura frui volumus: quod nobis gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi concedat, cui gloria in secula, Amen.

Homilia.lix.ex capite.xvii.

Luc.9.d

C Onuersantibus autem ipsis in Galilæa, dixit eis Iesus: *Tradendus est filius hominis in manus hominum, & occident eum, & tertia die resurget.* Et cõtristati sunt *uehementer.* Idcirco de passione sua verba facere voluit, ne qua de causa ibi morã trahere possent, ac interrogare. Passurum enim in Hierosolyma ipsum audientes, nec videre quidem illam vrbem volebant. Cõsidera igitur quomodo, & si Petrus fuerit increpatus, & Moses & Helias cum ipso collocuti, gloriam hanc rem appellarint: & pater è nube vocem emiserit, & signa non parua fuerint facta, ac deniq; resurrectio in ianuis post passionem adesset: non enim longo tempore pòst, sed tertio se die resurrecturum affirmauit: nullo tamen pacto ferre potuerunt, sed tristati sunt, inquit, valde: quod eis accidebat, quando adhuc eorum verborum potestatem ignorabant. Quod Marcus & Lucas significarunt,
Mar.9.e quorum alter ignorasse illos verbum, & veritos modò
Luc.9.e interrogasse ait: alter velatum ab eis fuisse ne sentirent, & tamen timuisse de hoc verbo quærere. Atqui quomodo ignorantes contristati fuerunt? quia videlicet moriturum eum non ignorabant, sed mortem hanc non duraturam, & mille allaturam bona penitus ignorabant, cùm qualis nam futura esset illa resurrectio non intelligerent: dolebant ergo, quia valde magistrum suum diligebant. *Cùm autem uenissent in Capernaum, adierunt Petrũ qui didrachma accipiebant, & dixerunt ei: Magister uester non soluit didrachma?* Quę nam sunt ista didrachma? Quãdo Aegyptiorum primogenita deus interfecit, tunc Leuiticam tribum accepit, quoniam huius tribus minor numerus erat, quàm primogenita Iudæorum fuissent, pro deficientibus ad supplendum numerum, siclum iussit deferri. Consuetudo igitur ex illo tempore obtinuit,

Tomus secundus.

vt primogeniti hoc vectigal persoluerent: cumq; ita pri D
mogenitus esset Christus, Petrus quoque discipulorum Col.1.c & Apoc.1.b
primus esse videretur, ipsum adeũt. Puto autẽ quoniam in Capernaum, quæ patria Christi putabatur, istud gesserunt, per singulas ciuitates id vectigal petere solitos fuisse. Nõ fuerunt autem ausi Christum aggredi, sed Petro nulla ferè acrimonia, nec vt criminantes, sed vt interrogantes dixerunt: Magister vester nõ soluit didrachma? Nam etsi de ipso conuenientem, decentémque nõ habebant opinionem, hominem eum nudum putãtes, tamen propter signa quæ fecerat, nonnihil reuerentiæ ipsi attribuebant. Quid igitur Petrus? *Vtique ait.* Ita illis quidem soluturum esse respondit, Christo autem, vt erubescens forsan hac de re quicquam dicere, nihil retulit: sed mitis ille quem nihil fugere potest præueniẽs, ait: *Quid tibi uidetur Simon? reges terræ à quibus accipiunt tributum, uel censum? à filiis suis an ab alienis? At ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Iesus: Ergo liberi sunt filii.* Nam ne posset Petrus opinari hæc à Christo dici, quoniã ab illis quicquã perceperit, anteuertit Christus, vt hoc ipsum significaret, & fiduciam timenti quippiam de his dicere Petro præbet. Quod autem dicitur, tale quid est: Immunis E
ego à censu sum. Nam si reges terræ non à filiis, sed à subditis censum capiunt, multò magis me, qui non terrarum, sed cœlorum regis filius sum, liberum à tributis esse oportet. Perpendis quomodo distinxit filios à non filiis? Si enim filius non esset, hoc profectò regum exẽplo vsus non fuisset. Sed filius quispiam, inquiet, est: non autem proprius, non ergo filius: quòd si non filius, nec proprius, nec omnino eius, sed alienus. Ita exemplũ nullas vires habebit. Non enim de filiis simpliciter, sed de propriis, & regni hæredibus disputat. Atque ideo distinguendo alienos opposuit, quo vocabulo eos appellauit, qui ab ipsis regibus nati non sunt. Tu verò etiam illud considera, quomodo reuelatam Petro cognitionem hic confirmauit, neque hic terminauit sermonem: sed condescendendo quod sapientiæ ineſtimabilis est, idipsum approbauit, cùm hæc dixisset, ait: *Vt autem non scandalizemus eos, uade ad mare & mitte hamum; & eum piscem qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies ſtaterem, illum assumens da eis pro me & te.* Vide quemadmodum nec omnino recusat, nec simpliciter iubet dare tributũ: F
sed prius monstrauit non esse his vectigalium legibus se subiectum, tunc demum dari iussit: alterum ne illi, alterum ne isti scandalum patiantur. Non enim vt debitor reddidit, sed vt illorum infirmitati consuleret. Et Sup.15.a
certè alibi cùm de cibis disseruisset, scandalum nullo modo considerasse, sed penitus spreuisse videtur: ita nos decet temporum, & opportunitatum rationem habere, ac scire quando, quibúsque in rebus contemnenda vel curanda scandala sint. Sed dationis etiam modo seipsum demonstrat. Nam vt rerum omnium dominum se esse ostenderet, vtque maris ipsius ditionem habere videretur, non à reconditis, sed mirabili quodam modo inuentam pecuniam deferri iubet: & quãuis tum increpatione, tum quia virtute sua super fluctus Petrus Sup.14.d
ambulauit, maris dominus demonstraretur, tamen alio quodam modo, nec minus mirabili idipsum imprædixisse à profundissimis fluctibus eum piscem hamum hausurum, qui vectigal erat soluturus. Ita imperio eius, quasi iaculo in mari demerso ille captus est piscis, in quo stater reseruabatur. Diuinæ igitur ac ineffabili eius virtuti munera pelagus offerebat, & vndiq; subiectionẽ suam ostendebat, vel quia increpatum ex furore in trã-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Marcus Petri discipul⁹

Quillitatem subitò se conuertit. Da eis, inquit, pro me & te. Vidisti honoris excellentiam, vide nunc quanta philosophia vtitur Petrus. Hunc enim locum Marcus, qui Petri discipulus fuit, ideo non scripsisse videtur, quoniã ingens hinc honor magistro deferebatur. Sed negationem quidem ille quoque diligentissimè scripsit, hæc verò quę ad magistri laudem pertinent, ipso forsan ita volente omnino siluit. Pro me verò, inquit, & te. quoniam & Petrus primogenitus erat. Miraris omnipotentiam Christi, mirare discipuli etiã fidem, qui ad rem ita natura incredibilem illico paruit, cuius quidem fidei retributionem confestim habuit, Christo in tributi solutione coniunctus.

Ca. XVIII

In illa hora adierunt discipuli Iesum, dicentes: Quis putas maior est in regno cœlorum? Humanum quid passi discipuli sunt, quod euangelista quoque significauit, dicens: In illa hora, quando scilicet cæteris omnibus Petrum prætulit. Nam cùm & Iacobus & Ioãnes primogeniti essent, nihil tamen tale pro ipsis fecisse videtur: veriti autem turbationem præferri suam, nõ aperte Petrum præponi sibi, sed confusè. Quis ergo maior

H est, interrogarunt. Quando certos præferri conspexerunt, nihil tale passi sunt: cùm verò ad vnũ delatus honor est, tunc nimirum doluerunt: quamuis non ex hac re solùm, sed ex aliis quoque multis inflammati fuerũt.

Sup. 16.c Tum quia dixit illi, Dabo tibi claues regni cœlorum: tũ

Ibidem. quia, Beatus es tu Simon Bar Iona: tum etiam hìc, Da eis pro me & te: tum denique quia liberius eum multò Christo colloqui conspiciebant. Quòd si non interro-

Marc. 9.c gasse, sed secum id cogitasse Marcus scribit, nõ sunt opposita profectò hæc, sed valde inter se consonant: nec semel, sed bis, ac tertiò hæc eos cogitasse crediderim, & tunc demum interrogasse. Tu verò non solummodo crimen considera, sed illud quoque tecũ verte primùm, quòd nulla eis de rebus huius seculi quæstio est: deinde quòd postea hac quoque turbatione superata, alteri alteris in primatu cedebant. Nos verò neque ad hos quidẽ defectus eorum deuenire possumus, nec quis futurus sit maior in regno cœlorũ, sed quis in terris maior sit, quis ditior, quis potentior quærimus. Quid autem Christus? Reuelat arcana eorũ, nec simpliciter ad verba, sed passionem respondet. *Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico uobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruulus iste, nõ intrabitis in regnũ cœlorũ.*

I Curiosè, inquit, scrutamini vos quis vestrum maior sit, & de primatus honore contenditis: ego autem si quis humiliorem se cæteris non effecerit, ipso ingressu cœlesti omnino indignum assero. Rectè autem ante oculos mõstratione paruuli totam rem posuit, ipso aspectu eos conuertens ac persuadens, vt absque simulatione aliqua humilitatem amplectantur. Paruuli autem non inuidere, nec inanem expectare gloriam, nec primatus desiderare dignitatem nouerunt. Non ergo fortitudine tãtùm, ac prudentia, sed humilitatis quoq; virtute, & simplicitate nobis opus est: quæ si non adest, salus nostra certè claudicat. Paruuli enim nec si cõtumelietur aut verberentur, afficiuntur odio: nec si laudantur & honorantur, vlla commouentur arrogantia. Vides quomodo rursus ad hæc nos prouocat, vt ostendat posse nos voluntatem istam nanciscì, & pernicioſam Manichęorum rabiem acuto concidit gladio. Si enim natura per se mala est, cuius gratia philosophandi exempla inde trahit? Paruulum autem ætate, & quidem mea sententia, valde paruulum qui ab omnibus esset passionibus liber in medio statuit. Illa enim ætas omni arrogantia, omni gloriæ inanis furore, omni liuoris insania, omni contentionis cupiditate, cæterisq; huiusmodi immunis est. K Cumq; præcipuis muniatur virtutibus, simplicitatis scilicet ac humilitatis, de nulla istarum superbit, ita duplici philosophia ornatur. Nam & hęc bona possidet, & nihil sibi præter hæc arrogat, his de causis in medio paruulum statuit: nec sermonis finem hìc fecit, sed vlterius admonitionem producit, dicens: *Et quicunque susceperit unum paruulum talem in nomine meo, me suscipit.* Non enim solùm, inquit, magna erit merces vestra si tales efficiemini, verumetiam si alios propter me honorabitis, propter vestrum erga illos honorem regnum vobis retribuetur, quodq; omnium extremum est, me ipsum suscipietis. Ita vehemẽter humilitate & moribus qui procul ab omni simulatione absint afficior. Paruulos quidẽ hìc simplices homines atque humiles, quos multi spernunt, appellauit: hũc autem sermonem non præmiis solùm in animum penetrare facit: verumetiã terrore pœnarum corroborat, dicens: *Qui autem scandalizauerit unum de paruulis istis, expedit ei ut mola asinaria suspendatur in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Nam quemadmodum qui hos paruulos propter me honorant, cœ- L lum possidebunt, inquit, immo verò cœlo quoque ipso maius aliquid, atque præstantius: sic & qui despiciunt atque vituperãt, hoc enim scandalizare hìc significat, ma- Scandalizare quid. ximo plectentur supplicio. Nec mireris si scandali vocabulo, contumeliam & vituperationem intellexit, cùm multi propter pusillanimitatem non parum si contempti vituperatiq; sint, scandalizentur. Detrimentum autẽ quod huius criminis causa homines inuadet, & acerba supplicia & ab his quæ nobis notissima sunt, præ oculis posuit. Nam cùm rudiores commouere summopere velit, sensibilioribus vtitur exemplis. Quare in hoc etiam loco atrocitatem punitionis exprimens, qua contemptores paruulorum possit commouere, sensibilem pœnam molæ, ac submersionis in medium attulit. Et quãtis secundum rerum consequentiam, qui non susceperit vnum horum paruulorum, non suscipiet me dici conueniebat, quæ res omne punitionis genus excedit: tamen quia nec rudes atque insensatos, nec inuidos multũ id mouere potest, molam potius & submersionem posuit: nec dixit molam collo eius suspensum iri, sed expediet huiusmodi si hoc patietur: vt ostendat grauius quoddã, atque acerbius malum istum expectare. Quòd si hoc intolerabile iure videtur, quantò magis illud? Ita vtrinque terribilem intentationem effecit, consolationem quidẽ exempli notissimi ante oculos adducens, excessum verò multò maiorem hac illos cogitare compellens. Vides quomodo radicitus arrogantiæ tumorem euulsit? quomodo edocuit nulla in re primatus dignitatem expetendam? quomodo animos primatus honorem desiderantium induxit, vt vbiq; ac semper in vltimo se velint ordine collocare? Nihil certè arrogantia atque superbia peius, quæ mentis quoque vires natura hominibus concessas ita deiicit, vt amentes ex prudentia, ac animo stolidos efficere videatur. Nam quemadmodum si quis cum statura cubitus sit, instar montium, immo etiam altiorem se putet, ac ideo seipsum quasi montes excessurus erigat, nullum aliud argumẽtum insaniæ suæ quæremus: Sic cùm inflatum videris hominẽ, qui meliorem se cæteris arbitretur, contemnique opinetur, si cæteris hominibus conferatur, nullum iam aliud signũ vecordiæ hominis exquiras. Tantò quippe ridiculosior his est qui natura insaniunt, quantò ipse sponte hunc sibi morbum iniecit: nec hac re solùm miser, verumetiam quia in miseriæ fundũ se detrusit, vt nihil sentiat. Quãdo enim

A do enim is peccata sua vt oportet cognoscet? Quando nimium se delinquere sentiet? Certè quasi vile mancipium & miserum, captiuum diabolus eum abduxit, agitatq; verberibus & mille contumeliis quocunque velit. Nam in tantam amentiam plerunque impelluntur, vt persuasi esse videantur, liberis quoque ac vxoribus, & parentibus, ac maioribus suis multò se esse meliores. Nõnullos autem maiorum excellentia inflari nimium facit. Ita contrariis causis febricitant. Nam alij quoniam parentes, auos, proauos humiles ipsi habuerunt, alij quoniam claros & nobiles, efferũtur: quomodo igitur quispiam vtriusque poterit tumorem deprimere? Si ad alteros scilicet dixerit, tu qui magna de nobilitate maiorum iactas, vltra proauos atque atauos tuos si progrediaris, inuenies multos è genere tuo agasones forsan, aut caupones fuisse: ad alteros è contrario, progrediaris tu aliquantulum vltra parẽtes, & inuenies multos te claAd Reg. 12. f riores fuisse: hoc enim cursu genus ferè humanum etiã à scripturis comprobari potest. Salomon rex erat, & regis illustrissimi filius, cuius pater abiectus atque ignobi

B lis: maternus etiam auus adeò vilis, vt nec gregario mi-
1. Reg. 9. a liti filiam collocare posset: hæc ipsa si altius repetes, inuenies rursus horũ vilium genus illustre ac regiũ. Hoc de Saul, hoc de multis aliis dici potest. Non igitur multum hinc extollamur. Die enim, quæso, quid genus est? Nihil aliud certè quàm verbi sonitus ab omni re destitutus, quod in extremo illo die probè scietis. Verùm quoniam nondum dies illa adest, rationibus quantùm in nobis situm est, nullam in genere fieri præstantiam vobis persuadebimus. Considera igitur, quando bellum irrumpit, quando fames premit, quando cætera huiusmodi mala incumbunt, quomodo vniuersus nobilitatis huius flatus euanescit: nescit inter diuitem & pauperem vllo modo morbus discernere, gloriosum & ingloriosum, nobilem & ignobilem non cognoscit. Mors quoque aliarq; humanarum rerum mutationes pariter omnes aggrediuntur, immo verò, quod mirabile fortassis videbitur, multò magis diuites inuadere solent. Quò enim minus ad ferendas mutationes exercitati sunt, eò magis cùm inciderint, pereunt. Timor etiam ditiores

C maximè terret. Nam & principes summopere formidant, & liberos populos nõ minus quàm principes metuunt. Multas quippe diuitũ ædes modò impetuosa ira populi, modò principis furor euertit, quorũ pauper fluctuũ immunis omnino est. Hac igitur nobilitate omissa, si nobilitatem tuam ostentare placet, libertatem mihi animi ostende, libertatem dico eam, quam ille vir
Supr. 14. a beatus habebat, cùm esset pauperrimus, à quo iterum atque iterum. Herodes audiuit: Non licet tibi fratris tui
3. Reg. 18. c Philippi vxorem habere: quam is quoq; habuit ante istũ, & post istum. Huic similis fuit qui dicebat Achab: Non ego, sed tu & domus patris tui Israëlem peruertis. Mentis igitur nobilitatem possidere propera, quam prophetæ, quam apostoli omnes possidebant. Quales eorum animi qui diuitiis seruiunt esse non possunt: sed quemadmodum qui sub mille pędagogis degunt, quique à lictoribus detinentur: sic non audent extollere oculos, nec liberè quicquam dicere de virtute. Acris enim cupiditas gloriæ ac aliarum rerum auiditas, tantum terrorem eis inferunt, vt seruiles, abiectos, adulatoresque constituãt. Nihil prorsus libertatem animi sic tollit, quemadmodum secularium rerum cupiditas, & eorum quæ videntur esse præclara. Nõ enim sibi viuunt, sed alteri, & mille crudelibus dominis huiusmodi homines premũtur: quos si recensere placet, aliquem ex his qui apud reges plurimùm possunt, nobis proponamus, cui magna rerũ D affluat copia, ingens potentia, patriæ splendor, maiorũ nobilitas, ad quem vniuersa penè respiciat ciuitas. Cõsideremus igitur, an iste seruus omnium abiectissimus sit: quod vt facilius demonstremus, non simpliciter seruum, sed seruum serui ei conferamus. Is igitur serui seruus, & si non liberum, vnicum tamen habet dominum, ad cuius nutum omnia refert: quem si bene agẽdo propitium sibi faciat, sine aliqua cura quietè viuit. Ille verò quem admiraris, non vnum aut alterum, sed multos & importunos sibi dominos cõquisiuit. Dominatur enim ei primò rex ipse. Nõ est autem æquale abiectum habere dominum, & regi seruire, cuius aures multorum verbis expositæ sunt, & modò hi sibi, modò illi persuadent. Quare quãuis nullius sibi mali conscius sit qui regi seruit, omnes tamen timet, tam pares quàm sibi subiectos, & tam amicos quàm inimicos: sed hic etiam, inquies, domini terrore agitatur, at nõ est æquale vnum & multos timere, immo verò si quis voluerit diligentius inuestigare, multos ille, neminem hic formidat. Cur, & quo pacto? Quoniam isti nemo est qui inuideat, quiq; velit E isto expulso ad eandem se intrudere seruitutem. Quare fit, vt nullus inueniatur, qui sibi velit insidias tendere: multi verò sunt qui nulli aliæ rei studeant, quàm illũ qui proximus regi est, à statu eiicere: quare omnibus adulari cogitur, maiori, æquali, amicis. Nam vbi gloriæ cupiditas est, ibi quia liuor vires suas exercet, nulla syncera potest amicitia inueniri: sed quemadmodum qui eodem artificio quæstum habent, sic omnes qui vnam rem in seculo appetunt, syncero ac puro nequeunt amore coniungi, vnde fit vt bellum intus sine induciis semper geratur. Vidisti acerborum multitudinem dominorum? vis grauiores alios afferamus? omnes qui eo minores sunt, maiores fieri diligentissimè studeant. Qui verò excellunt, quoniam timent ne iste anteueniat, apertè ipsi aduersantur. Proh fidem hominum. Quid dicam? video me pollicitum fuisse dominorum horum multitudinẽ recensere. Oratio verò consequenter progressa, magis quàm polliciti sumus attulit, cùm hostium ingentem aceruum, non dominorum recensuerit: immo verò & dominos, & hostes eosdem esse probauerit, quippe qui ceu domini diligenter coluntur, & ceu hostes nimium F terrent, ceuq; inimici occultè insidiantur. Nescio enim quid peius excogitari possit, quàm vt eosdem quispiam & dominos, & inimicos habeat. Nam seruì & si iussa capessere coguntur, diligenti tamen cura dominorũ proteguntur. Illi verò & iussa vt seruì faciessint, & vt hostes impugnãtur: & tantò peius, quàm qui aperto prælio certant, alter in alterum insurgit, quantò occultius pungũt, quantoq; personas amicorum induti quasi hostes aggrediuntur, & aliorum calamitatibus fœlicitatem sibi cõponunt. Nostra verò non sunt huiusmodi: sed si quis aduersa opprimitur fortuna, multi secum patiuntur & dolent, in secundis rursus multi congratulantur, sicut apostolus ait: Siue vnum membrorum patiatur, omnia cõ- 1. Cor. 12. d patiuntur: siue vnum glorificatur, omnia membra congaudent. Et modò quidem dicebat: Quæ autẽ mea spes 1. Thess. 2. d vel lætitia est, an nõ vel vos? Modò autem ex multa tribulatione & compressione cordis scripsi vobis. &, Quis 2. Cor. 11. b infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, 2. Cor. 11. g & ego nõ vror? Cuius igitur rei gratia exteriores fluctus sustinemus, nec volumus ad tranquillissimum nauigare portum? Quare nominibus omissis, res, oro, amplectamur. Gloria enim & potentia, diuitiæ ac nobilitas, cęteraq; huiusmodi nomina sunt apud exteros nuda, apud

nos res

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gnos res firmæ atque perpetuæ. E contra verò, mors, ignominia, cæteraq; quibus dolor ac mœror efficitur, nuda sunt apud nos nomina, res autem apud illos verissimæ. Quod vt oculis ipsis cernas, gloriam in mediũ primò adducamus, quæ magna expetendaq; illis videtur. Non dico igitur, quia breuissimi est temporis: non dico, quia citò extinguitur: sed quando maximè floret, tunc mihi (rogo) ipsam ostende. Non auferas à scorto picturam & fucos, sed ornatum inducas, & tunc magis deformitatẽ ipsius reprehendam. Vestitum igitur expone, lictorum multitudinem, præconis vocem, populi subiectionem, silentium omnium, & quod admirantes aspiciunt. An igitur, inquies, hæc præclara nõ sunt? Agẽ, perscrutemur ne sint superflua, & potius inutili quadam ac falsa opinione quàm veritate rerum comprobentur. Quid enim melius aut corpori aut animæ inde accidit, an maior statura huic erit, aut sanior, aut velocior, aut acutiores perspicatioresq; sensus acquiret? Minimè. Cõsideremus ergo ne fortè anima quicquam lucrata sit. Num igitur modestior, aut prudentior, aut mansuetior eo cultu hominum erit? Nequaquam, immo verò è contra: non enim quemadmodum corpori nihil euenìebat, sic & animæ accidit. Sed quod grauissimum est, non solùm nihil tum proficit anima, sed magnum insuper vitiorum cumulum attrahit: hinc enim ad arrogantiam, hinc ad inanem gloriæ dementiam, iram, milleq; alias passiones impellitur. Sed gaudet, inquies, iactat atque gloriatur. Incurabilem morbum, & malorum apicem ei attribuis. Nam qui lætatur his rebus, non volet, nec poterit facilè liberari, cùm hac voluptate viam remedij omnino absciderit. Id igitur pestiferum penitus est, quod nõ dolet, sed lætatur magnitudine ac multitudine malorũ. Non enim semper lætari bonum est. Nam & fures furto lætantur, & adulter matrimonij sordibus, auarus rapina. Non ergo si lætatur solùm considera, verumetiam si rectè lætatur. Animaduertendum enim est, ne talis lætitia eius sit, qualis adulteri & furis. Cur enim, dic obsecro, lætatur? Quoniam à multis honoratur, circumspicitur, & extolli atque inflari potest. Et quid hac elatione leuius excogitari potest? Nam si id malum non est, cur inanis gloriæ cupidos vituperantes, mille opprobriis laceramus? Cur arrogantes, & aliorum hominum contẽptores odimus? Quod si rectè ab omnibus sit, quamuis mille isti habeant lictores, accusandi tamen iniuria nõ sunt. Hæc de modestioribus mihi principibus dicta sũt. Multi enim eorũ maiora quàm latrones, quàm homicidæ, quàm adulteri & sepulchrorum violatores plerũque committunt, cùm principatu non rectè vtantur. Nã & furantur aliena impudẽtius, occidunt crudelius, multò iniquius petulantia efferuntur, nec parietem vnum, sed innumeras domos effodiunt, facilius omnia principatus licentia peragentes. Ita durissima est eorum seruitus, cùm passionibus dediti neminem vereantur. Vere igitur liber, & solus princeps, ac rex regũ ille est, qui passionum immunis est. Quæ omnia intelligentes, verã libertatem amplectamur, & pernicioſam virtutem fugiamus, nec principatus magnitudinem, nec diuitiarũ pondus, nec aliud huiusmodi præter virtutem beatificãdum putemus: sic enim & hìc iucundè viuemus, & futura bona consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lx. ex capite. xviii.

Vae mundo ab scandalis. Necesse enim est uenire scandala, uerumtamen uæ homini illi per quem scandalum uenit. Si autem manus tua uel pes tuus, &c. Sed si necesse est, vt scandala veniant, quispiam opponet, cur mundum quasi miserum deflet, cùm magnum ei porrigere atque opitulari potius oporteret? Hæc quippe prudentis medici, dominiq; prouidentissimi, illud cuiusuis opus esse non iniuria potest: quid igitur ad tam impudentissimam linguam respondebimus, quòd licèt nihil diligentissimæ illius curæ par excogitari queat? Cum enim deus sit, homo quoque propter te factus est, & serui assumpta forma extrema omnia passus, nihil quod ad se pertineret, prætermisit: cæterum quoniam nihil hinc vtilitatis ignauissimi homines consecuti sunt, idcirco eos deflet. Quia etiam post tot tantaq; sibi allata remedia in morbis eorum perseuerarunt: veluti si quis febricitantem, cui licèt peritus medicus affuerit, tamen quia præcepta eius contempsit, complorans diceret: Væ illi homini à graui ægrotatione, quam per ignauiam plurimùm atque plurimum auxit. Verùm ibi nihil ploratus conducere potest. Hoc genus quoddam curationis est, futura mala prædicere, & deflere non pœnitentes, præsertim cùm multi nullam ex consilio, nullam ex fletu vtilitatem habuerunt. Ideo, væ, dolẽtis vocem adhibuit, vt dolore suo ipsos incitaret, ac diligẽtiores vigilantioresq; faceret. Ad hæc beneuolentiam quoque suam erga illos, & clementiæ magnitudinem ostendit, quia vel contradicentes deflet. Ita nõ modò nullam molestiam ex duritia aduersariorum capiebat, verumetiam & flendo & prædicendo, ad sanam eos mentem reuocare conabatur. Sed quomodo, inquies, id fieri potest? Nã si necesse est vt scandala veniant, quo pacto ea euitare poterimus? Quia videlicet necesse quidem est vt scandala veniant, perire autẽ non omnino necesse est: ceu si medicus quidem dixerit, si nulla medicina vteris, necesse est vt in hunc rursus incidas morbum: non omnino perire necesse eum erit, qui vigilanter attendit. Accedit quòd discipulos etiam hac ratione nonnihil excusicat. Nam ne quasi dormitantes, quoniam ad profundam pacem & tranquillam vitã mittantur, negligentiores sint, multa vndiq; aduersus eos tam deforis quàm intus insurrectura bella ostendit: quod Paulus quoque significauit dicens: Foris pugnæ sunt, intra timores, & pericula in falsis fratribus: & ad Miletos differens dixit: Exurgent quidam ex vobis loquẽtes peruersa. Ipse quoque dicebat: Inimici hominis domestici eius. Cùm autẽ necessitatem sic dicat, non quia voluntas libertatem, potestatemq; liberi arbitrij tollat, nec quia necessitati rerũ humanam subiiciat vitam hoc dicit, sed quod omnino venturum est prænunciat, Quod Lucas aliis verbis expressit, non esse susceptibile dicens, quòd non veniãt scandala. Quæ porrò sunt scandala? Rectè ac probæ vitæ confusio atque peruersio. Sic etiam qui versantur in scena, eos qui corpora peruertunt, scandala vocant. Nõ ergo prędictio ipsius scandala inducere putanda est. Nõ enim quia futura scandala prædixit, idcirco veniunt: sed quoniam omnino ventura erant, idcirco prędixit. Non enim fierent, si nollent ea excogitare nequam homines atq; pestiferi: quòd si ventura non fuissent, nec ipse futura prædixisset. Ventura verò erant, quia multi erant grauiter ægrotantes, qui noluerunt non agere malignè, & ipse quod futurũ erat, prædixit. Sed si illi curati fuissent, quispiam dicet, ac nemo esset qui scandala faceret, nõne hic sermo falsitatis crimine teneretur? Certè si curari, sanariq; omnes voluissent, non dixisset necesse est scandala venire. Sed quia sua sponte incurabiles futuros perspiciebat, ideo vętura omnino prædixit. Sed quã ob rem ipse non eiecit scandala, inquies? Et cuius rei gratia tol-

A tia tollenda erant, an propter eos qui detrimento afficiuntur? Sed non quia qui inde detrimentum patiuntur pereunt, sed desidia & ignauia sua: quod virtutis cultores verum esse ostendunt, qui non modò nullam à scandalis iniuriam patiuntur, sed præcipuos etiam quæstus nanciscuntur: Qualis certè Iob ille erat, qualis Ioseph, quales iusti denique omnes. Quòd si multi pereũt, propter negligentiam suam id accidit. Nisi enim ita res se haberet, si propter scandala ipsa homines perirent, vniuersi sanè homines id paterentur: quoniam verò multi euadunt, qui non effugit, sibiipsi culpam attribuat. Nam scandala quidem, vt iam tetigimus, excitant etiam atq; acuunt, & perspicaciorem faciunt non solùm eum qui sibi diligenter cauit, verumetiam eum qui fortè incidit: nam posteaquam inde se eripuerit, cautior atq; tutior redditur. Quare si diligentiores sumus, nõ paruum fructum ea ex re capiemus, quare vigilare semper compelimur. Quòd si in ipso congressu hostium cùm tot tantaq; incumbant tentationes, quasi somno dissoluti iacemus: quid de nobis sperandum esset, si magna in tran-
B quillitate rerũ viueremus? Quod si vis à primo statim homine id considera. Nam si cùm breui tempore, nec die fortasse integra in paradiso deliciarum vixerit, ad tantum prauitatis deuenit, vt æqualitatem dei falsa cogitatione sperauerit, & seductorẽ huius beneficij authorem opinatus, vnum præceptum seruare nõ potuit: quid ille non fecisset, si longissimo in tranquillitate illa tempore vixisset? His ita dictis, alia rursus interrogantes opponunt: & cur, inquiunt, deus talem ipsum effecit? Nõ fecisse quippe deus talem: non enim pœnis afflixisset, si talẽ ipsum fecisset. Nam si nullius nos rei, cùm ipsi causa sumus, seruos nostros & vernas criminamur, multò minus creator omnium criminaretur. Vnde igitur hoc factũ est inquiunt? ab eo sanè ipso, & negligẽtia sua. Quid porrò est, inquiunt, ab eo ipso? Diligenter abs te ipso require. Nã si malignitates à seipsis non sunt, noli tuos seruos castigare, nec vxorem si peccat increpa, nec liberos verbera, nec amicos incusa, nec offendentibus inimicis infensus sis. Nam hi omnes nisi sponte delinquant, non punitione sed miseratione digni sunt. Non possum, inquies, ita philosophari: certè si non illorum culpa quic-
C quam factum consipexeris, sed quadam alia necessitate incumbente, minimè non poteris philosophari. Nam quando seruus ægritudine oppressus, iussa non fecerit: non modò nõ criminaris, verumetiam valde commiseresceris. Quare tu ipse testimonium perhibes, nonnihil ab ipso, nonnihil aliunde, ac non ab ipso fieri. Similiter ergo etiam hìc, si scires primum hominem prauũ fuisse, quia talis fuerat factus, non solùm non accusares, verumetiam veniam facilè dares. Nam si morbo serui conditioni ignoscis, cur creaturæ dei non ignoscis, si talem factum à principio arbitraris? Verùm inde quoque ora istorum obruere facilè possumus: nam vndique veritatis affluunt adminicula, si eos interrogabimus, quã ob rem nunquam seruos criminantur, si facie formosi non sint, si non proceres statura, si non quasi volucres in eundo, cęteraq; huiusmodi, quia videlicet natura hęc, non voluntate concedunturi: immunis est ergo ipse eius culpæ, quam sibi natura inuexit: nec vllus vnquam huic orationi contradicet. Cùm igitur accusas, tunc ostendis profectò non à natura, sed à voluntate mali quippiam processisse. Nam si quæ minimè culpamus, ea naturæ delicta esse, aut saltem non voluntatis testamur, patet ea solùm culpari, quæ voluntate committuntur. Noli ergo peruersas in medium ratiocinationes inferre, nec sophismata & orationis contextum telis aranea- D
rum viliorem. Verùm illud mihi rursum respondeas, nónne omnes homines à deo creati sunt? Quis dubitat, inquies? quomodo igitur virtutis ac vitiositatis ratione omnes æquales non sunt? Nam si naturæ sunt hæc, & non voluntatis, quomodo virtutem alij eligunt, alij vitiositatem sequuntur: cùm certè, si natura omnes vitiosi essent concreati, nemo virtutem colere posset? Sin verò è contra natura boni omnes prodiremus, nullus vnquam malus inueniretur. Nam si vna, eademq; natura omnium est, hac ratione vnum vniuersos esse oportet, siue bonos quis dicat, siue malos: si putarit natura alios bonos, alios malos, id (vt diximus) præter omnem rationem est. Nam cùm quę natura fuerint, immobilia sint, nunquam profectò hæc mouentur: quod hoc pacto considera: mortales omnes sumus atque passibiles, quare nemo impassibilis erit, etiam si quis contemnendo dirumpatur. Nunc verò multos à probis moribus ad improbos, & è contra à malis ad bonos conuerti: & illos negligentia delinquere, hos diligẽtia proficere quotidie videmus: quod maximè non naturæ hęc
E esse facilè demonstrat. Quippe cùm naturalia nec vllo modo mutentur, nec studio ac diligẽtia hominum acquirantur: & quemadmodum nulla indiges ad videndum audiendumq; opera, sic nullo tibi labore ad collendam virtutem opus esset, si natura nobis insita esset. Cuius autẽ rei gratia malos natura nos ab initio creasset, præsertim cùm posset bonos creare? Nullius profectò. Vnde igitur mala, inquies, ortum habuerunt? tu tibiipsi responde. Meum enim opus est, non à natura hoc neque à deo inditum nobis fuisse. Casu ergo, inquies? Minimè, minimè inquam. An igitur nullum eorum principium est, sed ab æterno semper fuerunt? Meliora dic verba homo, & immanissimum hunc furorem execrare, quo vnum deo & peccato cultum attribuis, & cultum præcipuum, immo verò supremum, meo iudicio. Præterea si mala ingenita sunt, tantas vires possidebunt, vt nec euelli, nec omnino non esse possint. Nam quod ingenitum & absque principio est, nulli corruptioni subiicitur. Ad hæc si nequitia sic inuicta esset,
F quomodo tam multi homines virtutem colere potuerunt, aut quomodo mortales & caduci æternam & immortalem vitiositatem superauerunt? Sed deus, inquies, vires eorum eneruat: quomodo eneruabit, aut omnino quomodo destruet coæterna vitia, nec minus pollentia, sed æqualium virium, & eiusdem (vt ita dixerim) ætatis? O acutam diaboli malitiam, quantum quamq; pernicioſum malum excogitauit, qua impietate ac blasphemia inuoluit homines? Simulatione nanque pietatis, ne à deo peccatum esse videatur, pestiferum dogma introductum est, quo ingenitum esse peccatum asserũt. Vnde igitur orta sunt, inquies? Ex eo profectò quod est velle & nolle. Ipsum autem velle & nolle vnde nam est? Sanè à nobisipsis. Verùm hęc crebra interrogatio tua ita profertur, quemadmodum si à me quæreres, vnde homines videant: cumq; ipse responderem, ex eo quod est oculos claudere, ac non claudere: rursum tu interrogationibus me fatigando diceres, hoc ipsum autẽ claudere oculos, & non claudere vnde est? at si ego à nobisipsis dicerem, & à voluntate nostra, huius rei responsum voluntatis causas quæreres. Nihil enim aliud malum est, q̃ deo nõ obedire. Sed hoc ipsum, inquies, vnde homines inuenerũt? Dic quæso, putas ne difficile adinuentũ fuisse? Nõ dico, inquies, quia difficile hoc sit: sed vnde inductus est vt obtẽperare nollet? Ex desidia sanè atq; ignauia. Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

G uia. Nam cùm dominus ad vtrumlibet sit, pronior ad hoc propter desidiam fuit. Quòd si adhuc ancipiti mẽte vagaris,& obstupescis cùm hæc audias, ego abs te nõ arduum quidem ac multiplex, sed simplex & perspicuũ queram. Fuisti ne vnquam malus,cùm anteà probus esses? vtputa fuisti aliqua passione superior antè, deinde ab eadem ipsa superatus? Sopitúsne vnquã vino fuisti,& rursus bibendi voluptatem depulisti? Aut nonnunquam ira commotus,nonnunquam in te conuersus, nihil aut parum passus ab ira es? Despexisti pauperem aliquãdo, & aliquando fouisti. Fuisti fornicatus aliquando, cùm impræsentiarum modestissimè viuas. Respondeigitur quæso,vnde nam hæc omnia sunt? quod si non facis,ego pro te libenter faciam, quia videlicet studio ac diligentia voluisti à malo nonnunquam abstinere, nonnunquam verò desidia dissolutus cecidisti. Hæc ad te: nã his qui bene agendi desperatione quasi furore quodam adacti, ita semper in peccatorum sordibus inuoluuntur, vt nec audire quicquam de virtute velint, nullum de viuendi philosophia verbum committam:cum his verò qui modò rationem secuti rectè agunt, modò cupiditate superati delinquũt, iucundè differam. Rapuisti aliquando alienum, deinde pœnitentia flexus, non modò restituisti, verumetiam de tuis egeno contulisti. Vnde igitur hæc tanta mutatio? nõne à voluntate atque consilio tuo? Nemo profectò dubitabit. Quare obsecro studete inquam virtuti,& friuolas quæstiones has relinquatis. Mala enim cùm nullam rem habeant, nomina solum sunt. Non ergo quæras vnde sint, nec ancipiti mente pendeas,sed cùm audieris ex negligentia nostra proficisci,quasi venenum ea fugito: & si quis dixerit non esse à nobis ipsa,cùm eum videris seruo iratum, infestum,vxori, criminantem liberos, improbantem iniustos,dic ad eum:Quomodo igitur dicebas hæc non esse à nobis? Nam si à nobis non sunt,cur illos criminaris? ac rursum ad ipsum dicas, abs tẽne ipso ad obiurgandum & contumeliandum procedis, an non? Nam si nullo pacto abs teipso, nec tibi alius, nec tu aliis iratscaris:sin verò abs teipso,iam vides abs te,ac negligentia tua originem vitia traxisse. Quid porrò? num opinaris nonnullos esse probos? Si nemo enim probus est, vnde tibi hoc nomen inuentum est? vnde hortatio ad virtutem? vnde bonorum laudes? Sin verò probi aliqui sunt, proculdubio iure improbus increpatur: & increpantes ipsi hac ratione,quoniam iniuria increpant, boni non erunt. Quid enim peius excogitari possit, quàm innocentem criminibus falsò accusare? Quòd si prauos ideirco boni reprehendunt, quia possent esse non prauI, hoc certè non parum probitatis suæ argumentum dixerim. Vnde vel mente captis patere arbitror,neminem vnquam necessariò malum fuisse. Si verò post hæc omnia vnde sunt mala quæreres, non dubitabo sæpius dicere, à desidia ac ignauia tua:quia cum prauis conuerseris,quia virtutem spernas,hinc certè & mala sunt, & hoc ipsum vt vnde sint mala quæras, hinc omnino est. Nemo enim rectè viuentium,nemo eorum qui modestiam,atq; humilitatem colunt, friuola ista quærit: sed audaces atq; proterui, qui desidiam suam defendere conantur, has aranearum cõsimiles telis rationes frustra confingunt,quas non verbis solum,sed multò magis opere nos destruamus. Nã si ex necessitate mala fierent, non dixisset profectò Christus: Væ homini illi per quẽ scandala veniunt. Illos enim solos quasi miseros deflet, qui sponte sua malis adhærent. Noli autem admirari si, Per quem,scriptum est. Consuevit quippe scriptura, Per quem:nõnunquam pro, à quo, dicere: sic vt quando dicitur, Possedi hominem per deum:non enim secũdam quãdam causam,sed primam omninò posuit. Et rursus, Nõne per deũ manifestatio eorũ est: & fidelis est deus, per quem vocati estis in communicationẽ filij sui. Cæterum vt discas,non necessariò nos malos esse, quæ sequuntur considera:nam posteaquam malos,quasi miseros defleuit. *Si manus,uel pes,* ait, *tuus te scandalizauerit, abscinde & proiice abs te. Bonum est tibi claudũ, uel debilem intrare in uitam,quàm duas manus,uel duos pedes habentem, mitti in ignem. Et si oculus tuus dexter scandalizauerit te, erue eum. Bonum tibi est monoculum in uitam intrare,quàm duos oculos habentem,mitti in caminum ignis:* Non enim hæc de membris sibi dicta sunt, sed de amicis, ac necessariis, quos quasi membra nobis coniunctos ducimus: quod & si superius ab eo tactum sit, tamen etiam nũc dicitur. Nihil enim ita perniciosum ac pestiferum est, vt consuetudo prauorum hominum & conuersatio: quippe cùm amicitia atque necessitudo,& ad nocendum & ad iuuandũ plus nonnunquam efficit, quàm necessitas potuisset: ac ideo magna quadam cum vehementia iussit nocentes à nobis propinquos depellere:eos verò amputandos atque proiiciendos esse, consequentia ipsa rerum significat,qui scãdali authores sunt. Vides quemadmodum futurum è scandalis detrimentum exterminat, tum quia prædixit omnino ventura,vt nullus ocio possit marcescere,sed expectatione scandali commotus, iugiter vigilet, tum quia ostenderit extrema & maxima esse mala. Non enim solummodo simpliciter, væ dixit mundo à scãdalis, verumetiam vt maximã ab illis sequi perniciem monstret, authorem scandali multò magis, quasi miserum deplorauit dicens: *Verumtamen uæ illi homini.* Quibus verbis magnum ostẽdit supplicium illi futurũ, nec id sibi satis fuit: sed similium adiectione terrorẽ in maius extulit,& viam mõstrauit,per quam hæc scandala fugere possimus. Quæ autẽ hæc via est? Praui homines, inquit,etiam si valde tecum amore,aut necessitudine coniuncti sint,abscindendi sunt ab amicitia tua. Nã nisi etiam hoc feceris,nec illos lucraberis, & tu ipse simul peribis:sin verò procul abs te illos abieceris,tu saltem salutem cõsequeris: quare si cuius coniunctio saluti tuæ obest,reiice ipsum abs te. Nã si nostra plerunq; mẽbra rescindimus, cùm incurabili morbo & ipsa tabescũt,& reliquis officiunt:multò magis in amicis,atq; cognatis id faciendum. Sin autem natura nobis mala insita essent,hæc sanè admonitio,atq; cõsilium frustra omnino daretur, cùm omni cura & diligentia nihil posset prodesse:sin verò vanum hoc cõsilium non est,sicut certè nõ est,patet à voluntate hominum improbitatis opera proficisci. *Videte ne contẽnatis unũ de paruulis istis: dico enim uobis, quia angeli eorum semper uident faciem patris mei, qui est in cœlis.* Paruulos hìc nõ ætate, sed multorum æstimatione appellauit:pauperes dico,ignotos, cæterosq; huiusmodi,quos multi contẽnere solent, qui nec reuera paruuli sunt,cùm creatori omnium amici sint,sed multorum æstimatione tales esse putantur: hinc iterum detrimentum scãdali quasi materiam quandam semouet, atq; disterminat. Nã quemadmodum si quis proteruos homines fugiat,sic si probis adhæret,vberes fructus inueniet,ac duplici quadam tutela, & firmiore securitate vtetur:altera, quia scandalizantium cõiunctionẽ aspernatur:altera,quia probos ac sanctos viros colit,atq; honorat, quos multò magis venerabiliores facit, dicens: Quia eorum angeli patris mei faciem semper aspiciũt. Hinc manifestũ est, quia omnes sancti angelos habeãt.

Per quem, quid in scriptura.

Apostolus

1.Cor.11.b A Apostolus etiam ait de muliere,quoniam velamen debeat habere in capite propter angelos. Et Moses, statuit fines,inquit, gentium secundum numerum angelorum dei:hìc verò non de angelis simpliciter dicitur, sed de angelis excellentibus, atq; supremis. Nihil enim aliud designatur,cùm faciem dicat patris mei aspiciũt, quàm summa fiducia eorum & honor præcipuus. *Venit enim filius hominis saluare quod perierat.* Aliam rursus infert rationem, & multò quàm prior fuerat firmiorem, cui similitudinem subiũgit,qua patri eadem velle inducitur.

Quid enim uobis uidetur, inquit, *si fuerint alicui centum oues & errauerit una ex ipsis, nõne relinquens nonagintanouem, ad montem profectus,quærit eam quæ errauit: & si inuenerit eam, lætatur super eam magis,quàm super nonagintanouem, quæ non errauerant? Ita non est uoluntas coram patre meo, qui est in cœlis,ut pereat unus de paruulis istis.* Perpẽdis quot,quibusq; rationibus ad curam tenuiorum fratrum nos inducit. Noli ergo dicere ferrarium esse aliquem fabrum,aut sutorem,aut agricolam,ac ideo quasi rudem,atq; indoctũ esse contemnendum. Vide quãta sibi cura sit,ne hoc patiaris,vide quot te argumentis ad modestiam,& ad cu- B ram minorum fratrum reuocat. Infantẽ in medio statuit,& dixit:Efficiamini vt paruuli: &, quicunque talem susceperit paruulum,me suscipiet:quicunque hunc scandalizabit,extrema luet supplicia: & ad terrorem molæ ac submersionis,væ, nimium miserantis verbum adiecit:& scãdalizãtes homines, etiam si loco manuum atque oculorum nobis essent,abscindere iussit, angelorũ quoque, qui hos tenues fratres tutantur authoritate, vt eos veneremur impellit, ac demum à sua voluntate, ac passione hortatur. Nam cùm dicit, Venit filius hominis saluare quod perierat:passionem & crucem suam signi-
Roma.14.c ficat, sicut & Paulus de fratre scribens, dixit: Propter quem Christus mortuus est. Nec sufferentur sibi hæc omnia, verumetiam à dignitate patris ad hoc ipsum inducit, quia nec patri quidem videtur, vt vnus istorum paruulorum pereat:& à communi consuetudine hominum,quia pastor saluis ouibus derelictis,eam quæ erranit diligentius quærit:& cùm inuenerit, summopere de illius salute lætatur. Si ergo deus mirum in modum inuento paruulo gaudet, qua tu audes ratione ea contemnere,atque cõculcare,quæ deo charissima sunt, cùm oporteat animam quoque ipsam pro vno istorum tradere pusillorum? Ita inquies,sed abiectus & tenuis est. Hac C quidem ratione multò diligentius tibi omnia facienda sunt,vt eum conserues. Nam & ipse nonagintanouem relictis ouibus ad errantem descendit, nec potuit illarũ multarum salus perditionem vnius obducere, atq; obfuscare. Lucas autem in humeris quoq; attulisse ait,& maLuc.15.a iorem factã esse lætitiã in vno peccatore asserit, quàm in nonaginta & nouẽ iustis. Ita & quia propter errantẽ vniuersum dereliquit gregem, & quia magis in hac inuenta lætatus est, magnum studium multamq; curam eius se habuisse ostẽdit: criminationibus enim illis quibus intendit, non vult peruenturum ad cœlos qui non fuerit sicut paruulus, & mola & submersione tumorem proteruorum hominum depressit. Nihil sanè ita charitati repugnat,sicut superbia & mentis elatio. Quia verò dixit scandala necessaria fore,vigilantiores nec reddidit. Cumq; adiecerit, Væ illi per quem scandala veniũt: vnumquenq; cauere hortatur, ne culpa sua scandalũ accidat. Quòd autem præcepit scandalizantes esse propellendos, salutis iter nobis expeditius faciendũ admonet. Quòd deniq; iusserit,neq; id simpliciter,sed vehementer, atq; acriter cùm dicat: Videte ne aliquem istorum contẽpseritis paruulorum, quia eorũ angeli patris mei D faciem semper aspiciunt: & quia ego propter eos veni, & hæc patris mei volũtas est, ad tuendos cõseruandosq; pusillos diligẽtiores nos reddit. Perspicis quàm ingẽtia in tulelam tenuium mœnia erexerit,& quantum studiũ, curamq; habeat ne perdantur,tum quia supremas decipientibus eos pœnas statuit,tum quia summam pollicetur mercedem his qui curam eorum suscipiũt, idq; tam sua,quàm patris authoritate corroborat. Dominum igitur etiam nos imitemur, & nihil pro fratribus omittamus,etiam eorum quæ humilia, viliaq; nimium videãtur:sed si administratione nostra etiã opus fuerit, quãuis tenuis, atq; abiectus quidem cui administrãdum sit fuerit,quãuis ardua nobis res, atq; laboris plena esse videatur,quãuis montes, præruptaq; præcipitia transeunda, omnia hæc pro fratris salute tolerabilia, facilioraq; oro videantur:tanto enim studio,tantaq; cura deus dignam esse animam ostendit, vt neq; filio suo pepercerit. Quare obsecro, summo mane cùm à domo exieritis,hanc vnicam intentionem habeatis, & hoc ante omnia studium, vt è periculis aliquem liberare possitis. Nec dico ab hoc corporis periculo solùm:nam hoc neque periculum quidem verè dici potest, sed multò magis à periculo animæ,quod tentatione diabolica hominibus inferri solet. Si mercator, vt rẽ familiarem amplificet,terroris plena maria nauigat: si opifices, vt rebus suis quicquam adiiciant,duros tolerant labores: & nos pariter saluti nostræ salutem proximorum adiiciamus, præsertim cùm qui sua contentus negligit alienam,nec suam quidem consequi potest. In prælio enim, ac expedita acie,qui sibi solùm consulit miles,nec aliud respicit,quàm quomodo possit fugiendo animam suam seruare, is cæteros quoque milites secum ad perniciem trahit: quemadmodum è contra,generosus miles cùm alios tutari conatur, se quoque ipsum defendit. Quoniam igitur bellum quoque nobis indictum est, & prælium agitur amarissimum, & acie instructa iam pugnamus: sic magno animo, vt noster iussit imperator, ad sanguinem & ad necem simus præparati, vt ad salutem omnium pugnemus,alios cohortatione, alios auxilio iuuantes. Multi enim in hac acie fratres perfossi, atque sanguinolenti iacent,nec vllus inuenitur qui medicetur,non è vulgo aliquis,non presbyter, non pontifex,non amicus,non frater, non alius quispiam: sed omnes ita nobis attendimus, ne ipsa quoq; nostra simul F cum alienis corruant. Atqui non ignoramus magnam inde ad deum fiduciam, magnam approbationem cõparari,si quis ob aliorum salutem suam iugiter quęritet. Cuius rei oppositum facientes, tam prauis hominibus, quàm diabolo faciliores,imbecillioresq; nosipsos cõstituimus: non enim alter pro altero arma capimus, nec dei charitate nos cõmunimus,sed externæ cuiusdam amicitiæ iuuamina quęrimus:sic alius affinitate,alius cõsuetudine,alius consortio, alius vicinia,alius alia quadã ratiõe,nemo fidei, ac religiõis pietate nobis amicus est. Cumq; deberemus hinc solummodo amicitiæ fœdera cõtrahere,oppositum omnino,& quidem studiosè facimus,cùm Iudæis nonnunquã & gentilibus magis,quàm cum ecclesiæ filiis amicitias coniungentes:proterius enim iste,ille verò humanus (aiunt) est atque modestus. Quid agis,proteruũ tu fratrẽ vocas, qui nec recta quidẽ dicere videris, nec aliquo pudoris signo erubescis: ita de fratre sentiens atq; prædicãs, qui membrũ est tuum, qui eosdem vnà tecũ parturienti labores attulit, qui eadem tecum alitur mẽsa? At si fratrẽ secundum carnem

habeas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G habeas,etiam si mille vitiis polluatur,non parum tamẽ ad illius defensionẽ studes , cùm putes si facinora illius in lucem prodeant,ſocium te dedecoris futurum:ſpiritalem autem fratrẽ non ſolùm à contumelia & maledicto non vis defendere , verumetiã turpiter vltrò calumniaris.Proteruus enim eſt,ais,atq; importunus : idcirco igitur amicitia illi coniungaris,& vt ab hoc vitio ſemoueas,& ad virtutem reducas:ſed non exaudiet me, inquies,nec cõſilium meũ approbabit . Vnde id ſcis?an admonuiſti vnquam,emendareq; conatus es? Sæpius id, ais,atq; ſæpius feci.Dicas,oro,certiore quodã ac definito numero:Et ſemel,& bis feciſſe me arbitror, inquies. O rem miram, ita ſemel , aut ad ſummũ iterũ illud ſæpius atq; ſæpius tibi ſignificauit, & ſi per totã tuã id vitã feciſſes,non oportuiſſet te labore victum defeciſſe.Nõne vides,quomodo continuè per prophetas,per apoſtolos, per euangeliſtas nos deus admonet ? putásne igitur per omnia nos perſuaſos emendare, rectéq; viuere?Minimè:vtrũ ab admonitione deſtitit,vtrum ſiluit, an potius quotidie clamat,Nõ poteſtis ſimul mammonæ,atq; deo ſeruire?Creſcit diuitiarum cupiditas atq; ſitis,& tamen intonare nõ ceſſat:Dimittite, & dimittetur vobis. Indies ferarum more ad luxuriam ruimus , ille ſemper ad continentiam nos hortatur : nos quaſi porci in luto libidinum inuoluimur,ille prædicare non ceſſat . Cuius ergo rei gratia hæc nõ cogitamus, neq; id nobiſcum dicimus? At deus ſemper nos alloquitur , neq; quamuis ex negligentia obaudiamus defatigatur, ſemper id faciẽs: hac de cauſa nempe dicebat , pauciſſimos eos fore qui ſaluabuntur.Nam ſi nõ eſt nobis ſatis ad ſalutem , quòd virtuoſè ipſi viuamus,ſed oportet aliorum ſalutẽ re ipſa deſiderare:cùm neq; nos rectè viuamus,neq; alios hortemur,quid reſpondebimus ſi quæ nobis ſpes ſalutis reliqua erit? Sed cur hæc criminor,cùm neq; eorum cũ quibus habitamus,vxoris,liberorum,famulorum vllam curam habeamus,ſed alia pro aliis quaſi temulenti ſoliciti cogitamus? quomodo ſcilicet plures famulos cõparabimus,qui diligẽtiori nobis ſtudio miniſtrabunt,quomodo liberis amplas hæreditates relinquemus , quomodo vxor precioſis veſtibus,& ornatu aures pollicetur? Nullam enim noſtri , ſed rerum noſtrarum curã habemus: vxoris obliuiſcimur,& quæ vxoris ſunt recordamur: de liberis nõ prouidemus,& quæ liberorũ ſunt,amplificare atq; augere ſtudemus. Itaque his ſimiles ſumus,qui cùm malè maceriatam,ac ruinoſam videant domum,ipſam quidem reſtituere negligũt , amplos autem ei hortos in circuitu præparant:aut illis,qui quãuis morbo conficiãtur,cura tamen valetudinis neglecta , aureas ſibi veſtes contexunt:aut mulieri quæ cùm aduerſa valetudine nimium laboret,nullum ægrotationis remedium,ſed ancillas & ornamenta,cæteraq; huiuſmodi ſibi ſtudeat cõparare.Non aliter ſanè nos cũ anima noſtra, modò iræ furore,modò cupiditatis ardore, nunc maledicendi ſtudio,nunc inanis gloriæ iactatione mirabiliter vexetur, ac humi iacens,& ſecum ipſa diſſidens,ab innumeris laceretur feris:non vt ipſam curemus , ſed vt magnificas ædes cõſtruamus,& gregem ſeruorũ,cæteraq; huiuſmodi acquiramus,omni ſtudio atq; cura vigilamus.Et ſi vr ſa fugã è cauea ceperit,domos præcludimus , vicos obſidemus,vt intercepta nemini noceat : nunc verò cùm nõ vna beſtia, ſed multæ atq; obſcœnæ cogitationes omni beſtia ferociores animã noſtram lacerent,nec ſentire quidẽ videmur:& vrbiũ ſanè habitationi adeò prouidemus,vt vel in deſertis locis, vel in vallatis atq; munitis atrocẽ ferã coërceamus:in anima verò noſtra vbi locus conſilij eſt,vbi regia ſedes,vbi iudicium,eò imma K
nes beſtiæ ad mentẽ ipſam , ad regale ſoliũ omnia perturbantes magna licentia cõſcendunt: propterea ad inferiora depellũtur,quæ ſuperius ſtare debebãt, omniaq; ſimul turba conquaſſantur,vrbana ſuburbanaq;, quæ intus quę foris ſunt.Ciuitatiq; ſimiles ſumus,quę barbarorum incurſu conturbatur : aut auiculis quæ dracone ad nidũ ſerpente,trepidè ac conturbatè circũuolant. Quare vehementer vos oro,atq; obſecro, interficiamus hũc draconem,arceamus atroces beſtias , & prauas cogitationes mucrone ſpiritus confodiamus,ne nobis quoque propheta Iudęorũ mala intentet dicens:Centauri,ericij, & dracones illic tripudiabunt.Sunt enim, ſunt certè homines aſinocentauris multo peiores, qui ceu in deſerto viuentes calcitrent, & ætatẽ iuuentæ miſerabiliter agãt. Nam cùm atroci cupiditate vexentur,non aliter q̃ effrenes aſinocentauri circũeuntes ſaliunt, & calcitrant, nulli rei probę ſtudentes:cuius mali patres eorũ cauſa ſunt, qui equorum quidem domitores cogunt, vt ſtudioſiſſimè ſibi equos domitent, nec incuria committãt ad firmiorem indomitos ætatem peruenire,ſed frenũ ac cæ- L
tera quibus opus eſt,incipientes adhibẽt : liberos autem ſuos longè prouehi abſq; caſtigationis negligunt freno, & dimittunt circuire,ſcortis , aleis & obſcœnis ſpectaculis inhiantes,cùm deberent antequã fornicationibus ſe traderent,prudenti & modeſtæ vxori cõiungere, quæ ab omni mala conſuetudine maritum eripiat , & frenũ pullo facta ſalutari domatione contineat. Nõ enim fornications & adulteria aliunde proueniũt,quàm ex nimia iuuentutis licentia.Nam ſi cum prudenti vxore nuberet,laudis æſtimatione hominũ ac deniq; domus curam haberet.Sed vix ab ephebis exiuit, inquies:nec ego ignoro,& certè ſi annos Iſaac attigit quadraginta,& tamen cœlebs poſtea ſponſam duxit: multò magis iuuentutem hanc hæc philoſophia deceret,qui ſub gratia nati ſunt.Sed quid faciam? non vultis modeſtiæ temporum curam habere,ſed ſordibus, atque cœno, omniq; turpitudine inquinari negligitis, neſcientes hoc præcipuum eſſe matrimonij lucrũ,vt caſtimonia conſeruetur: quod ſi non fit,quæ nam vtilitas ex matrimonio erit? Vos autem quid facitis ? cùm omni turpitudine liberi veſtri ſe maculauerint,tunc fruſtra vxori copulatis . Decet nam- M
que,ais, vt in republica cõprobatus, cõſpicuus anteà fiat quàm vxorem ducat. Animæ verò nulla vobis cura eſt, ſed deiectam deſpicitis : idcirco omnia confuſa turbataq; iacent,quia quaſi ſuperflua quædam res anima ſpernitur:quia quæ neceſſaria ſunt,contemnuntur:quæ vilia ſunt & caduca,magno ſtudio confouentur.Neſcis nihil te ita magnũ poſſe filio tuo largiri , quàm vt à fornicationis immunditia integrum conſerues ? nihil ſanè ita magnũ nobis eſt ſicut anima.Quid enim proderit homini,ſi vniuerſum orbem terrarum lucrabitur , & animæ ſuæ detrimentum patietur? Sed certè cuncta peruertit,atque deiicit immenſa diuitiarum cupiditas , & ceu crudeliſſimus quidam tyrannus arce occupata, libertate ciuitatem priuat:ſic animis omnium deiectis verum dei timorem turpiter expellit . His rationibus tam noſtram,quàm liberorum noſtrorum ſalutem negligimus ac vnum ſolummodo reſpicimus , vt magis locupletati magnum pecuniarum numerum aliis relinquamus,qui pariter alij relinquant:ſic pecuniarum tranſmiſſores(vt ita dicam)ad poſteros,nõ domini ſumus , nec ſentimus hac vecordia ſeruis noſtris viliores nos reddere . Nam ſeruos quidem,etſi non ſui cauſa, attamen noſtra caſtigamus : liberis verò tantùm prouidentiæ nequaquam tribuimus,

Suprà.6.d

H

Lucæ.7.f

Infrà.20. & 22.b

Genes.1.c

Supra.d.d

Sup.5.c

Supra.e.b

A tribuimus,ſed quaſi viliores mancipiis prętermittimus. Cur, mancipiis , dixi:cum vel pecudibus ipſis minores fieri videmur ? Maiorem enim aſinorum ac equorum, quàm filiorum curam habemus.Nam ſi burdonibus,atque aſinis agaſo nobis præficiendus eſt, non parum vigilamus,ne dementem,aut temulentum, aut furem,aut rei eius imperitum præficiamus: ſin verò ad colendum filiorum ingenium pædagogus ſit nobis inueniendus, qui caſu oblatus fuerit , eum recipimus , nec conſideramus vllam artem hoc artificio ſublimiorem inueniri. Quid enim maius quàm animis moderari, quàm adu- Ars puerorũ moderatoris,cęteris ſublimior.
leſcentulorum fingere mores?Omni certè pictore,omni certè ſtatuario,cæteriſque huiuſmodi omnibus excellentiorem hunc duco , qui iuuenum animos fingere nõ ignoret . Quamobrem nos omnia ſpernimus , ac illud tantummodo conſideramus,quomodo volubilitate lin
B guæ aduleſcentes præſtabunt , quod etiam quæſtus gratia fecimus.Non enim vt eloqui ſciant , ſed vt pecuniã eloquentia colligant, eloqui ſtudent . Nam ſi eum facilius poſſe ditari abſque vlla eloquentia videremus, tunc omnis apud nos ſqualeret eloquentia . Vides quàm tyrannica vis pecuniarum ſit, vides quo pacto cuncta occupauit,& quaſi mancipia,vel potius pecudes quouis homines detrudit? verùm neſcio quid lucrabimur hac noſtra in eam oratione:verbis eam nos ferimus,illa rebus nos vulnerat.Non ceſſabimus tamen, ſed verbis ſcelera ſua patefaciemus : & ſi quid oratione conſequemur, tã nos quàm vos mirificè lucrabimur : ſin verò in propoſito perſeuerabitis , nos tamen officio noſtro fungemur . Creator autem omnium & vos morbi huius immunes,& nos in vobis gloriari faciat , cui gloria in ſecula ſeculorum.Amen.

Homilia.lxi.ex capite.xviii.

SI autem peccauerit in te frater tuus,uade & corripe eum inter te & ipſum ſolum: & ſi te audierit,lucratus eris fratrem tuum. Quoniam acri oratione aduerſus ſcandalizantes vſus , multis eos argumentis terruit, ne ſupini atque deſides hac ratione hi fiant quibus ſcandala inferuntur , & ne putantes totam in alios culpam eſſe reiectam ad molliciei vitium delabantur,& quaſi cultu dei digni in arrogantiam incidant : perſpice quomodo ipſos etiam comprimit atque coërcet, & inter duos ſolummodo redargutionem
C fieri iubet, ne ſcilicet teſtimonio multitudinis grauiore accuſatione viſa, dedignatus ille duriorem ſe ad corrigendum præbeat:ideo dico,Inter te & ipſum ſolum , & ſiquidem te audierit , lucratus es fratrem tuum. Quid eſt,ſi te audierit? ſi perſuaſus videlicet abs te , peccati ſe condemnabit, lucratus es fratrem tuum : non dixit ſatisfactum tibi eſt , cum hoc modo animaduerſum eſſe in ipſum videatur:ſed lucratus es fratrem tuum,vt deſignaret communiter vtrique inimicitias eſſe detrimentum.Nec dixit,effeciſti , vt frater tuus ſeipſum lucraretur,ſed tu fratrem lucratus es. Ita ſignificauit vtrunque iacturam feciſſe,alterum fratris, alterum propriæ ſalutis.Idipſum etiam cum in monte ſedebat , admonebat: tum ipſum qui commiſit ad eum cui fuit iniuriatus mittens.Si enim munus tuum ad altare attuleris , ait, ac ibi recordatus fueris,quia frater tuus aduerſus te aliquid habeat,vade primò & reconciliare fratri tuo : tum ipſum qui paſſus iniuriam eſt , remittere proximo peccata iubens.Dimitte nanque,ait,debita noſtra,ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris . Nunc verò alium quendam modum induxit , nec eum qui fecit , ſed eum qui paſſus iniuriam eſt,primò reducit. Nam quoniam non facilis,qui fuit iniuriatus,ad ſatisfaciendum eſt , rubore D
ac dedecore quodam impeditus , eum qui paſſus eſt ad illum non temerè,ſed emendationis cauſa mittit : non enim dicit,accuſa,increpa,pœnas petito : ſed argue, inquit,Nam cum ille partim ira , partim rubore quaſi vino ſopitus non videat,opus eſt vt tu qui rectè valeas,ad ægrotum proficiſcaris,& priuato quodam iudicio conſtituto,remedium facilius inferas. Nihil enim aliud eſt Arguere, quid.
arguere,quàm in memoriam eius peccata reducere , ac ad eum quæ paſſus ſis exponere. Quod ſi rectè fit, quaſi pars quædam defenſionis eſt,quæ vehementer ad reconciliationem impellit.Quid igitur,inquies, faciam ſi durus ac pertinax fuerit? *Aſſume tecum* , inquit , *unum, aut* Deut.19.b
duos:ut in ore duorum aut trium teſtium , ſtet omne uerbum. Nam quantò ille impudentior atque pertinacior fuerit, tantò magis ad emendationem eius abſque ira & moleſtia nobis ſtudendum eſt. Nam & medicus cùm grauiorem viderit morbum,non deſiſtit, nec moleſtia oppreſſus deficit , ſed ad ferenda remedia diligentius ſe accingit,quod nos quoque facere iubet: quoniam enim ſolus imbecillior viſus es,adiectione duorum fortior factus, argue delinquentem . Perpende quia non eius qui E
laceſſitus iniuria eſt,verumetiam laceſſentis vtilitatem quærit.Nam verè paſſus iniuriam is certe eſt,qui paſſione victus ſuccubuit:is,inquam,eſt,qui morbo captus laborat: propterea ſæpius ſanum ad illum , modò ſolum, modò cum aliis mittit : & ſi pertinacia obduratus eſt, etiam eccleſiam ad hunc ægrotum adducat. *Dic enim,* inquit,*eccleſiæ,* quoniam ſi eius qui patitur commodũ tantummodo quæreret , certè non iuſſiſſet ſeptuagieſſepties pœnitenti eſſe remittendum , nec toties , tamq; multos paſſionis emendatores ei ſtatuiſſet : nunc verò nõ ſemel,ſed bis atque ter,modò ſolùm , modò cũ duobus,modò cum pluribus ad curam illius te remittit. Ac de exterioribus quidem nihil tale præcepit : ſed ſi quis, inquit,dexteram verberibus tibi cædit maxillam, ei alteram quoque vertè:hìc autem non ita , ſed ſicut Paulus etiam ait : Quid mihi & eos qui exterius ſunt iudicare? 1.Cor.5.d
fratres autem & arguere & auerti iubet , & inobedientes abſcindi , vt rubore impulſi meliores fiant : id ipſe quoq; hìc facit . Nam cùm de fratribus legem promulget,tres peccanti magiſtros atque iudices conſtituit,qui doceant & enarrent,quæcunque in temulentia ſibi perpetrata ſunt.Nam etſi tu omnia feceris,atq; dixeris,doctoribus tamen ſicut vinolẽtus indiges,omni ſanè ebrie F
tate peccatum magis mẽtem perturbat, & animum inſania furoreq; replet.Quis enim ſapiẽtior,quàm Dauid fuit? ſed tamen cùm rationis vires à cupiditate tenerẽtur,quæ quaſi fumus animum eius occupauerat, in peccatum delapſus non ſentit:ac ideo lucerna ſibi prophetica opus fuit , & verbis quæ perperã geſta in memoriã 2.Re.12.a.b
reducerent: propterea etiam hìc ad delinquentem multos,ac varios conducit, vt de iniuriis ſecum conquerãtur.Cur autem hunc qui paſſus eſt, & non alij arguere & expoſtulare præcepit? quoniam patientius hunc , in quẽ iniurias iaculatus eſt, cui dolorẽ intulit , quem oppreſſit laturus eſt.Non enim pariter æquo animo ab alio quàm iniuriam perpeſſo , & cõtumeliis laceſſito expoſtulatus ſuſtinebit,præſertim cùm ſolus ſit,cùm eum arguat. Nã ſi qui pœnas ab eo petere poſſet, is de ſalute ipſius laborat,maximè omnium poterit eum placare . Vides non ſupplicij,ſed emendationis gratia id fieri,propterea nullos ſibi teſtes initio præbet, ſed cùm ipſe per ſe nihil effecerit,neq; tunc multitudini committẽdam rem præcipit,ſed vnum aut ad ſummum alterum addidit, quos ſi pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G si propter ſuam proteruiam deſpexerit, tũc tandem ad eccleſiam offerendam rem cenſuit. Ita magnum ſibi eſt ſtudium, ne proximorum delicta niſi poſt primã & alteram admonitionem efferantur. Quid autem ſibi vult, in ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum? Habes iam teſtes, inquit, opus abs te tuum ita eſſe confectum, vt nihil quod ad te pertineat, reliquum eſſe videatur. *Si autem eos non audierit, dic eccleſiæ*: præſulibus ſcilicet, ac preſidentibus. *Quòd ſi etiam eccleſiæ non obedierit, tibi ſit ſicut ethnicus & publicanus.* Tu verò cõſidera quomodo publicanum ad exemplum ſummæ nequitiæ ſemper poſuit. Iam enim ſuperius dixit, Nõne publicani quoque hoc faciunt? ac deinde, publicani præcedẽt vos, ait, in regnum cœlorũ: id eſt, qui valde improbitate cõdẽnantur. Audiant hæc attentè, qui ſibi quæſtus iniuſtos excogitant, qui fœnus fœnori adiiciunt. Cur autem iſtũ cum publicanis collocauit? Vt certè & illum qui pertulit iniuriam conſolaretur, & hunc meritò perterreret. Num igitur hoc modo ſolummodo iſte punitur? Non certè, ſed audi quæ ſequuntur: *Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt & ligata in cœlis.* Nec dixit eccleſiæ præſuli: vinculis iſtum conſtringe: ſed, ſi ligaueris, ei qui dolorem pertulit totum permittens: tunc hæc vincula indiſſolubilia manent. Patet ergo extremis iſtum ſuppliciis eſſe vexandum, ſed nulla culpa eius eſt qui detulit, ſed totum crimẽ iure in eum qui pertinax in malignitate fuit, reiicitur. Animaduertis quo pacto duplici hũc neceſſitate vinxit, præſenti dico punitione, & futuro ſupplicio? hæc minatus eſt, ne hæc accidant, ſed tum ne ab eccleſia eiiciatur metuens, tum vt vincula tam terreſtria quàm cœleſtia reformidans mitior fiat. Nam cùm hæc ſciat, quãuis primo ingreſſu minus fecerit, multitudine tamen vitiorum conuictus, iram fortaſſe deponet: hac enim de cauſa non confeſtim abſcindit, ſed ad tertium vſque iudicium progreſſus eſt: vt ſi primò non paruerit, obtemperet alteri, quòd ſi ſecundum etiã ſpreuerit, tertiò ſaltem moneatur: at ſi hoc etiam neglexerit, æterna ſupplicia tandem, & iudicium dei expatieſcat. *Iterum dico uobis, quòs ſi duo ex uobis conſenſerint ſuper terram, de omni re quamcunque petierint, fiet eis à patre meo qui in cœlis eſt. Vbi enim duo ſunt uel tres congregati in nomine meo, illic ſum in medio eorum.* Animaduerte quemadmodum etiam hic diſſidia & inimicitias diſſoluat, & puſillanimitatem omnem exterminet, & homines ad vnam congreget voluntatem, non pœnarum tantũmodo terrore, vt iam vidimus, verumetiam his donis quæ à charitate profluunt. Nam poſteaquam contentionis extrema ſupplicia poſuit, magna concordiæ præmia exponit, cùm & à patre qui conſenſu & charitate coniuncti ſunt, facilè impetrent quod petunt, & ipſum Chriſtum in medio ſui poſſideãt. Putásne igitur, vllibi duos reperiri conſentientes? puto ſanè multis in locis, ac forſan etiam vbique. Quomodo igitur à patre cuncta nõ conſequuntur? quia videlicet multæ ſint cauſæ non impetrandi. Nam aut inconducibilia poſtulant, nec mirũ eſt ſi non exaudiuntur, cùm & Paulus ille audierit: Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur. Aut indigni exaudiri ſunt, nec quicquam boni à ſeipſis offerunt, cùm dominus apoſtolorum ſimiles denotare videatur. Ex vobis enim, inquit, qui virtute polletis, qui euangelicam doctrinam rectè viuendo complectimini. Aut aduerſus eos qui ſibi dolorem intulerunt, vltionem orantes petunt, quod omnino prohibetur. Orate, nanque ait, pro inimicis veſtris. Aut miſericordiam poſtulant, cùm nullam egerint pœnitentiam.

Infrà.21.c

H

2.Cor.12.b

Suprà.5.g & Luc.6.d

Qua re potiri penitus eſt impoſſibile, etiam ſi qui multam fiduciam ad deum habent, pro eis deprecentur: veluti Hieremias cùm pro ludæis oraret, audiuit: Noli orare pro populo hoc, quoniam te non exaudiam. Si verò cuncta hæc affuerint, & conducentia petas, & quantùm in te, euangelicam vitam re ipſa probes, & concorditer atque cum charitate cum proximo viuas, impetrabis orando miſericordiam domini. Verumetiam quoniam à patre meo dixit, vt vnà cum patre ſeipſum quoque poſtulata largiri oſtendat, ſubiunxit: Vbi enim duo vel tres congregati ſunt in nomine meo, illic ſum in medio eorum. Nõne igitur ſunt duo aut tres in nomine ſuo vſquequaque congregati? Rarò ſiquidem inueniuntur. Nõ enim de conuentu ſimpliciter dixit, nec congreſſum tantummodo quærit: ſed primò iam, vt dixi, virtutis opus, deinde hoc ipſum exactiſſimè ac diligentiſſimè. Tale quippe eſt quod dicitur: Si quis propter me principaliter charitate proximo coniungitur, ſecum ipſe ſum, ſi ad hoc virtutis etiam opus adiecerit. Nunc autem complures videmus alias quaſdam cauſas amicitiæ quærere. Nã alius amat, quia redamatur, alius quia honore afficitur, alius quia vtilitati ſibi eſſe, aut fore hominem putat: Chriſti verò cauſa difficillimè quẽquam inuenies, qui amicum vt oportet diligat, ſed omnes ferè ſecularium vinculo rerum inter ſe vinciuntur. Non ita quippe Paulus, ſed propter Chriſtum diligebat: quare quamuis non tantùm amabatur, quantùm amabat: tamen quoniam robuſtas amoris radices iecit, non diſſoluit charitatem. Nunc verò ſi omnia diligentiori cura ſcrutabimur, amicitiarum efficientia commoda magis ſecularia, quàm hoc inueniemus. Quòd ſi quis mihi poteſtatem inueſtigandi concederet, in hac multitudine facilè oſtenderem: ſed perſpicuum id erit, ſi quis vigilanter inimicitiæ cauſas inueſtigabit. Nã qui caducis, citoq; inſtabilibus cauſis copulantur, eorum coniunctio perpetua eſſe nõ poteſt, ſed vel cõtemptus, vel pecuniarum iactura, vel liuor, vel gloriæ cupiditas, vel aliud huiuſmodi amicitia diſſoluta diffidiũ induxit. Vbi ſi ſpiritalis eſſet radix, nulla res ſecularis eam euelleret. Ea certè charitas, quæ Chriſti cauſa fundatur, firma, ſtabilis atq; inuicta eſt, nec vlla re conquaſſatur, non obtrectatione, nõ periculis, nõ morte, non alia re temporali. Nã qui hac de cauſa diligit, nullo diſſidio diſiungetur: qui enim amat, quoniam redamatur, ſi quid minus iucundum ab amico ad eum profectum fuerit, finem amandi illico fecit: qui verò Chriſti charitate amicis conglutinatur, nunquã ab amando deſiſtit: idcirco Paulus quoque dicebat, Charitas nunquam excidet. Quid enim dicere poteris, an quia honoratus abs te contumeliæ vicẽ honoris loco retulit, an quia pro beneficiorũ gratia interficere conatus eſt? Sed ſi propter Chriſtum diligis, hæc ipſa ad maiorem te impellunt charitatem. Omnia enim quæ ſeculares amicitias tollunt, ſpiritalem confirmant amorem magis, atque ſtabiliunt. Quo pacto inquies? Primùm, quia hic præmia tibi præparat amicus, deinde quia magis ope indiget tua, qui ſic miſerè affectus eſt. Quapropter qui hoc amore ſpiritali diligit, non generis nobilitatem, non præſtantiam patriæ, non excellentes diuitias, non denique quãtum redametur, inueſtigat: verumetiam ſi odio habeatur, ſi contẽnatur, ſi interficiatur, quoniam ſufficiens ſibi ad amandũ Chriſtus cauſa eſt, perſeuerat in amore. Firmus ergo ac ſtabilis ſtat, fixus & immobilis ad Chriſtum reſpiciẽs, à quo inimici, cõtẽptores, obtrectatores, perſecutores, qui nec videre ipſum æquo animo poterãt, ſupremo amore, quo

maiorem

I

K

Hie.7.d.in e &.14.b

L

M

1.Cor.13.b

C

A maiorem excogitare non poſſumus, amati ſunt. Maiorem enim hoc amorẽ nemo, inquit, habet, quàm vt aliquis animam ſuam ponat pro amicis ſuis. Et conſidera quoniã etiam eos qui crucifixerũt ipſum, qui ſummo furore aduerſus ipſum inſaniebant, magno ſtudio curare conabatur. Sic enim ad patrem de illis dicit, Dimitte eis, neſciunt enim quid faciũt. Et diſcipulos quoq; poſtea ad ſaluandos eos miſit. Hanc igitur charitatem imitemur, & ad hanc, quaſi ad exẽplar reſpiciamus, vt imitatores Chriſti facti, tã preſentia quàm futura bona cõſequamur, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Ioan.15.b

Luc.23.c

Homilia.lxij.ex cap.xviij.

TVnc accedens Petrus, dixit: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittã ei? uſq; ſepties? Quoniam magnum quid ſe allaturũ Petrus putauit, idcirco quaſi gloriabundus, vſq; ſepties, intulit. Nam ſi ſemper frater meus peccat, ſemperq; cũ arguatur, ad pœnitentiam reducatur: quoties, inquit, remittere debemus? an vſq; ſepties? Video enim vltrò te illi terminum affixiſſe, qui pertinaciter in peccato perſeuerat, cùm dixeris: Sit tibi ceu gẽtilis ac publicanus: huic vero quem pœnitet, nullum terminũ attuliſti, cùm ſimpliciter iuſſeris ipſum eſſe recipiendum. Quoties igitur ipſum feram pœnitentem? an ſepties? Quid igitur facilis ac miſericors dominus? *Non dico tibi uſque ſepties, ait, ſed uſq; ſeptuagies ſepties.* Qua quidem oratione nullum omnino numerum poſuit, ſed indefinitè, continuè, ac ſemper ſignificauit. Nam ſicut millies infinitè deſignat, ſic quãdo hic numerus dicitur, plerunq; multa indefinitè atq; indiſtinctè denotantur: veluti cùm dicitur, Quia ſterilis peperit ſeptem: non ergo certo numero indulgentiã concluſit, ſed continuò atque ſemper indulgendum eſſe denotauit: quod & ſequenti parabola confirmat. Nam ne videatur difficilia, & onerоſa imperare, cùm ſeptuagieſſepties dixerit, confeſtim parabolam adiunxit, vt & dictum communiret præceptum, & iactantem in hoc deprimeret, & facilitatem rei oſtenderet. Quocirca miſericordiam quoq; ſuam in mediũ adduxit, vt hac collatione facilius diſcas, etiam ſi ſeptuagieſſepties indulſeris, etiam ſi cuncta ſimpliciter proximo peccata dimiſeris, tantùm quantùm aquæ ſtilla ingenti mari compara: tãtùm, immo vero multo etiam magis miſericordia tua ab infinita dei bonitate diſtabit: qua tu vehemẽter indigebis, cùm vitę tuę rationes in iudicio relaturus ſis: ideo parabolam attulit, dicens: *Simile eſt regnum cœlorum homini regi, qui uoluit ponere rationem cum ſeruis ſuis. Et cùm cœpiſſet ponere rationem, oblatus eſt ei unus, qui debebat decemmillia talenta: non habente autem eo reddere, iuſſit eum dominus uenundari, & uxorem & filios eius, & omnia quæ habebat.* Sed miſericordia deinde domini impetrata.

Infra.18.c.

B

1.Reg.2.a

Cùm uidiſſet conſeruum centum ſibi denarios debentem, angebat eum, & ſuffocabat: qua ex re adeò commotus dominus fuit, ut rurſus in carcerem eum coniecerit, quouſque uniuerſum debitum reddiderit. Perſpicis quantum inter peccata & peccata diſcrimen eſt? Quantùm enim centum denarij à decem millibus talentis diſtant: tantùm, immo vero multò plus ea quæ in hominem peccata, diſtãt ab his quæ in deum committuntur: quod tum differentia perſonarum, tum crebritate, immo vero continẽtia pecandi perſpicitur. Nam cùm peccantes nos homo quiſpiam videat, veriti à peccando deſiſtimus: cùm autem deus quotidie delinquentes perſpiciat, nequaquam veremur, ſed omnia intrepidè facimus atq; dicimus: neque hac ratione ſolùm, verumetiam & propter collata beneficia, & honoris gratiam, quo diuinitus prædити ſumus, aduerſus deum delicta grauiora redduntur. At ſi vultis, latius quomodo decem millia talenta, immo vero multò plura ſunt quæ aduerſus deũ delinquimus, explanare conabor. Quod quanuis timeam, ne aut his qui ad nequitiam proniores ſunt, quiq; cõtinuò in luto peccatorum inuolui deſiderant, maiorem licentiam præbeam, aut temperantiores in deſperationem inducam, vt velut diſcipuli dicant, quis poteſt ſaluari? faciam tamen, vt qui attentè audiunt, humiliores ac tutiores conſtituantur. Nam qui morbo laborantes incurabili non dolent, etiam ſine hac oratione à deſidia & ignauia ſua non recedent. Quòd ſi etiam hinc maiores cauſas contẽnendi arripient, non meis profectò verbis, ſed amentiæ ſuæ culpa erit attribuenda. Nam oratio quidem hæc & reprimere, & compungere attentiores facilè poterit, & qui moderatè viuunt, cũ magnitudinem peccatorum intellexerint, & pœnitẽtiæ vires didicerint, magis proficient. Dicendum mihi ergo eſt, & ita dicendũ, vt quæcunq; aduerſus deum committimus, & quæcunq; cõmuniter in homines exponã: quę autem propria ſunt, vnuſquiſq; prout ſibi conſcius eſt afferat, atq; coniungat: ſed prius beneficia erga nos dei breuiter percurram. Quæ igitur ſunt beneficia? Creauit nos, atq; produxit cũ non eſſemus, & omnia quæ videntur, cœlum, terram, maria, aërem, quæq; in ipſis ſunt, omnia animalia, plãtas, ſemina, cauſa noſtri effecit. Neceſſe enim eſt propter infinitam rerum multitudinem capita ſolũ tangere: animam nobis viuentem inſpirauit, ac ſolis talem animã condidit, paradiſum plantauit, auxiliatricem dedit, cunctis irrationabilibus prepoſuit, gloria & honore coronauit. Cũ vero ingratus in benefactorem homo inueniretur, maioribus eum donauit muneribus. Non enim ſolum cõſiderandum eſt, quia ex paradiſo eiecerit, ſed quid inde quoq; lucri ſecutum eſt. Nam poſteaquã è paradiſo eiectus eſt, & poſt innumera illa beneficia, & varias atque mirabiles diſpenſationes, filium quoq; ſuum ad præuaricatores miſit, cœlum eis recluſit, paradiſum reſeruauit, & filios ex ingratis atq; inimicis effecit. Quare opportunum eſt etiam nunc dicere: O profunditatem diuitia rum & ſapientiæ, & cognitionis dei. Præbuit nobis in remiſſionem peccatorum baptiſmum, eripuit à ſupplicijs, hæredes regni conſtituit, infinita ſyncerè credentibus bona pollicitus eſt: manum porrexit, ſpiritũ in corda noſtra infudit. Quomodo igitur poſt tot, tantaq; ſpõte ſua nobis collata, affici nos erga ipſum oportet? Putás ne ſi quotidie pro eo, qui nos tã mirificè amat moriemur, condignas poſſe referre gratias immo vero minimum quid debiti reddere? Nequaquam. Nam ſi hoc etiã faceremus, ad vtilitatem noſtram id redundaret. Cum vero ſic affici deberemus, quo nã pacto erga ipſum affecti ſumus? quotidie, immo vero in horas atq; in momenta temporis, leges atq; præcepta ipſius contẽnimus. Sed nolite oro, ſi liberiorem in peccantes linguam dimiſero, iniquiore animo ferre: nõ enim vos ſolum, ſed me quoq; ipſum accuſabo. Vnde igitur vultis incipiam? à ſeruis, an à liberis, an à militibus, an à priuatis, an à viris, an à fœminis, an à ſenibus, an ab adoleſcẽtulis? à qua ætate, à quo genere, à qua dignitate, à quo artificio? Vultis à militantibus exordiar? An igitur parum iſti delinquant, cũ in dies atq; horas contumelientur, maledicãt, conuicientur, ex alienis ditentur calamitatibus? rapaces lupos imitentur: nunq; à delinquendo deſiſtãt, niſi quis abſq; vndis maria eſſe contẽdat. Quæ enim paſſio ipſos non turbat? aut quę nã ægritudo animam eorum nõ obſidet?

Rom.11.d

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

Suprà.5.c
Ibidem.d

Infrà.18.a

G sidet? O qualibus inuident,& inuidẽtes mirificè se apud eos ostentant: subiectis auaritiæ uturi, his qui alicuius causa coacti, ad eos quasi ad portum refugiunt, tanquam hostes inferũtur. Quot apud eos rapinæ, quot obtrectationes, atq; cauponationes sunt? quot seruiles adulationes, quot mendacia, quot maledictæ? Sed ad singula singulas leges Christi opponamus. Qui dixerit fratri suo, stulte, reus erit gehennæ ignis. Qui mulierẽ ad cõcupiscentiam inspexerit, iam eam in corde suo mœchatus est. Nisi qui se humiliauerit sicut paruulus, nõ intrabit in regnum cœlorum: isti vero tumorem, atq; arrogantiam aduersus minores, vt eos vehementius timeãt magno studio exercẽt, ac omni atroci fera crudeliores in eos inueniuntur. Nihil pro Christo, omnia pro ventre, pro quæstu, pro vana gloria faciũt. Putásne posse nos oratione delicta eorum recẽsere? Quis posset detractiones, quibus vtuntur, verbis cõsequi? quis profusissimum risum? quis importunas contentiones, quis turpiloquia? Nam de auaritia nihil dicendum est. Etenim quemadmodum in eremo educati monachi, nec quid sit auaritia sciunt: ita & isti auaritiã ignorant, quanuis alio quodam quàm illi modo. Nam illi quia longè à morbo absunt, isti quia valde huius passionis ebrietate occupãtur, nec sentire quidem morbũ hunc possunt. Sic enim hoc vitium expulsa virtute animum ipsorũ detinet, vt nec crimen apud insanientes illos esse videatur. Sed his omissis, iã ad alios moderatiores veniamus. Age igitur opificum genus, qui maximo labore atq; sudore suo iustè degere videntur, diligenter inuestigemus. Verùm & isti, quia parum sibiipsis attendunt, multa de laboribus suis colligunt mala: vendendo enim ac emendo complures iustis operibus iniurias coniungunt: iurant, deierant, mentiuntur, ac vt multa possideant, totos se negociis secularibus tradũt: & terræ affixi, omnia vt pecunia crescat faciunt, nullam curam de pauperibus habentes. Quid dicam de maledictis, & contumeliis eorum, de fœnore, de commerciis, quæ more cauponum peragũt? Quid multa? non alia re magis, quàm impudentia ducuntur. Verùm istos quoq; si vultis omittamus, & ad locupletes qui agrorum fœtu diuitias acquirunt, quiq; cæteris iustiores videntur deueniamus, quorum iniustitia tanta est, vt si quis penitus inquirat, nihil penè iniuriosius inueniat. Quomodo enim miseris vtuntur agricolis, nónne humanius multò Barbari eos tractarẽt? fame nanq; tabescentibus, & per totam insudantibus vitã intolerabilia non erubescunt vectigalia imponere, ac onera, & labores quotidie maiores afferre: & sicuti asinis, immo vero quasi lapidibus corporibus illorũ abuti, nec respirare quidem concedentes, sed siue ager quicquam produxerit, siue non: eodem semper exigunt modo, nihil eis concedẽtes. Qua re quid miserabilius excogitari potest? tota hyeme laborãt, frigore, imbre, vigiliis cõtriti, nec vacuis solùm manibus, verumetiam multa debentes recedunt. Cæterùm omnium famem ac naufragia, procuratorum tormenta, exactiones, & seruitutem intolerabilem reformidãt. Quis negociationes, cauponationesq; ipsorũ enarrabit? ingentia ipsi sudore hominum dolia replent, nec vrceum domũ afferre illis permittunt: sed quicquid vinea protulit, in cella condũt vinaria, & argenti aliquid hac de re illis nihil proiiciunt. Fœnoris inaudita excogitationis genera, quæ nec gentilium quidem legibus comprobãtur, mutui literas maledictionis plenas conscribunt. Non enim centesimam totius partem, sed medietatem flagitãt, cùm ille qui soluit, & vxorem habeat, & paruulos nutriat, & homo sit:

H quodq; maximum est, tam aream quàm torcular suis laboribus impleat: quorum illi omnium nihil omnino cogitare volũt. Quare opportunè prophetam, vt exclamet induxerimus: Obstupeas cœlum & horresce terra, quia in ferarum mores humanum genus detrusum est. Hæc cùm dico, non artes, non agriculturam, non militiam, non agros, sed nosipsos vitupero. Nam & Cornelius cẽturio erat, & Paulus scenofactoriæ artis peritus, quo artificio etiam prædicando vsus est. Dauid quoq; rex fuit, & Iob locupletissimus, & multorũ agrorũ dominus, nec horum aliquid impedimento illis fuit ad virtutem: quę omnia probè tenentes, & decem millia nobiscum talẽta vertentes, saltem hinc videamus, vt pauca illa & vilia proximis remittamus. Referenda enim nobis ratio est de mandatis nobis commissis, quæ ita negleximus, vt non possimus integram de omnibus reddere rationem: ac ideo bonam atq; facilem ad satisfaciendum nobis viam præbuit deus, qua omnia nostra debita possumus persoluere. Quæ nam hęc via? Obliuio eorum omnium quæ aduersus te à fratre tuo cõmissa sunt. Quod vt rectè perdiscas, ordine progrediens totam hãc parabolam audi. Oblatus est enim, inquit, debitor decẽmilium talentorum, quo non habẽte reddere, iussit eũ vendi, & vxorem, & filios eius. Cuius rei gratia, dic quæso? Nõ ex crudelitate certè, nec quia inhumanus esset, cùm ad seipsum detrimentũ rursus redundaret, è seruis enim suis debitor fuerat: sed quia incredibili cura illius deuictus hac comminatione ad supplicandũ ne venderetur, adducebat. Nam si propter debitum fecisset, nõ annuisset sanè petitioni debitoris, nec vniuerso ipsum debito condonasset. Quamobrem igitur, antequam ratio sibi oblata esset, debitum non dimisit? Vt non ignoraret seruus quot quantaq; sibi remitterentur, quorum notitia erga conseruum mitior fieret. Nam si debiti magnitudinem, & mirabilem indulgentiæ modum re ipsa expertus conseruum angebat, si tãtopere non fuisset castigatus, quò crudelitatis non irruisset? Quid autem calamitate oppressus ait? *Patiẽtiam habe in me, & omnia tibi reddam. Misertus autem dominus serui illius, dimisit eum, & debitum ei dimisit.* Perspexisti rursus mirabilem exaggerationem misericordiæ: dilationem solummodo tẽporis, ac prorogationem quandam seruus postulauit, ille autem multò magis quàm petiit, videlicet totius mutui donationẽ vltrò præbuit. Ita patet voluisse ipsum, tamen non prius id facere, nisi debitor supplicaret, vt donum non modo suum, verumetiam petitionis illius esse videretur: quod fecit, vt coronam quoque seruus consequeretur: totũ tamen ad dominum meritò refertur. Nam etsi procidit debitor, atque rogauit, ex causa tamen indulgentiæ vniuersam rem domino attribui videmus. Cõmotus enim misericordia dimisit eum, nec antequam supplicaret, vt cùm videretur aliquid ipsum quoque feciſse, non maiore confunderetur rubore, vtq; calamitate sua perductus facilis ad ignoscendum conseruo fieret: sed ad hoc vsq; probus ac placens fuit. Nam nec debitũ negauit, & redditurum se vniuersum promittens procidit, atque orauit, & quasi vt delinquentem se condemnauit, cùm magnitudinem peccati non ignorauerit. Quæ vero sequũtur, indigna omnino prioribus sunt. Nam cùm exiisset, inquit, non multo tempore pòst, sed confestim beneficij magnitudinem ante oculos adhuc habens, tãto munere, tantaq; liberalitate domini abusus est. *Cùm enim inuenisset unum cõseruorum suorum, qui sibi centũ denarios debebat, suffocabat eum, dicẽs: Redde quod debes.* Vidisti humanitatẽ & misericordiã domini, vide nũc inauditã seruicrudelitatem.

Actо.10.c

Ibidẽ.18.a
3.Reg.1.a
Iob.1.a

I

K

L

M

A crudelitatem. Audiatis hæc, quicunq; pecuniarum gratia similia indies committitis. Nam si in peccatis id fieri nõ licet, quantò minus in pecuniis licebit: quid autẽ ille conseruus? *Patientiam habe in me, & omnia reddã tibi.* Ne verba quidem ipsa veritus est, quibus salutem acquisiuit: his enim ipse dictis mille talẽtorum debitum euitauit. Ita nec portum quidẽ cognouit, quo tutatus à naufragio euasit, nec modus ipse supplicationis ad misericordis domini memoriam eum reduxit: sed omnia illa, crudelitate ac auaritia oblitus, omni fera sęuitia in cõseruum insiliebat. Quid facis homo, non sentis aduersus teipsum mucronem adigere, ac sententiam & munus domini reuocare? Sed ille nihil horũ cogitauit, nec rei suæ meminit, nec vllo modo remisit. Et certè non æquali de re iste supplicabat, cùm pro talẽtis hic decem millibus, alter autem pro centum denariis supplicauerit: & ille conseruo se prostrauit, iste domino: & cui omnino indultum fuit, is nec prorogationem quidem cõcessit: vinculis enim atq; carcere ipsum oppressit, quod alij serui non ferentes, totam rem ad dominum retulerunt, qui nihil debebant. Quid igitur deus faciet? *Dominus autem, nequã* inquit *serue, omne debitũ dimisi tibi, quoniã rogasti me: nónne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Animaduerte quàm mitis sit dominus, quasi constitutus in iudicio satisfactionem reddit, quare donationem illam vniuersam reuocauit, immo vero non ipse reuocauit, sed ille qui accepit, euertit. Quid enim ait? Serue nequam, omne debitum illud dimisi tibi, quia rogasti me, nónne oportuit etiam te misereri conserui tui? Nam & si dura hæc res tibi videtur, oportebat tamen & lucrum iam acquisitum, & futurum perspicere. Graue & onerosum præceptum hoc est, sed oportet magnitudinem quoq; præmij considerare: nec illud tecum solummodo vertas, quia ille te cõtristauit, sed tu cùm magis deum offendisses, sola deprecatione reconciliatus es. Quòd si tibi onerosum ac durũ nimis eum qui te contristauit diligere videtur: sed multò magis onerosius est gehẽnæ supplicijs in æternum torqueri: quod si illi opposuisses, cognouisses sanè multò leuius hoc, quàm illud, atq; facilius esse. Et quando quidem decem milia talenta debebantur, non cõuiciatus debitori, sed misertus fuit: quando vero aduersum consocium crudelitatem exercuit, tunc nequam atq; improbum seruum appellauit. Audiamus qui aliena rapimus: nobis enim hæc quoq; dicuntur. Audiamus omnes qui crudelitate occupati neminem miseramur: audiamus inquã, quia non in alios, sed aduersus nosipsos fœuitiam exercemus. Quare cùm peccati alieni recorderis, cogita tibiipsi, non alij detrimentum inferre. Tua enim nõ proximi peccata in falcem colligis: & tu quidem quicquid aduersus delinquentem operatus fueris in præsenti vita, hæc vt homo facis: Deus vero nõ ita, sed maioribus, ac æternis te suppliciis puniet. *Tradidit enim eũ, ait, tortoribus, donec uniuersum debitum persolueret.* Id est, ad perpetuitatem eum supplicij tradidit: nunquam enim inde rediturus est. Nam quoniam beneficiis melior fieri nõ potuisti, reliquum est vt pœna torquearis. Et quãuis charismata hæc, & dona irreuocabilia sint, tantum tamen malignitas valuit, vt hanc quoque legem superauerit. Quid igitur deterius memoria peccatorũ, ac vltione, quæ tot tantáque diuina dona euertere posse videatur? Nec quietus, sed ira commotus eum tradidit. Quando enim vendi eum iussit, nulla ira fuit in verbis, ideo nec vendidit: nunc autem hæc sententia nõ parua cum molestia ad compunctionem, atque supplicium termina-

B

C

D

E

F

tur. Quid autem hæc parabola sibi voluit? *Sic*, ait, *faciet uobis pater meus, si non dimiseritis unusquisque fratri suo de corde uestro peccata ipsorum.* Nõ dixit, pater vester, sed pater meus. Nõ enim digni sunt isti, quorum pater deus vocetur, cùm ita nequam sint, vt homines odio persequantur. Duo enim hinc eum quærere diligenter animaduerte: vt & nosipsos peccantes culpemus, & aliorũ peccata dimittamus, ita hoc postremum propter alterũ facilius reddit. Nam qui sua cogitat, ad dandam conseruo veniam, non ore solùm, sed corde facilior est. Non impellamus ergo aduersus pectora nostra mucronem: nunquam enim tantum tibi doloris afferre alius poterit, quantum ipse tibi si recordatus ire vindictam quæras, & aduersus teipsum sentẽtiam iudicis attrahas. Nã si vigiles, atque philosopheris, in illius caput totum malum retorquetur, ac ipse mala patietur, non tu: sin vero molestè ac grauiter feras, tunc non ab illo, sed à teipso detrimento afficieris. Noli ergo dicere, obtrectauit & calumniatus est mihi, & mille intulit incõmoda. Quãtò enim plura dices, tantò re ipsa benefactorem ipsum ostendes, qui causam tibi præbuit, vt tuorum possis peccatorum sordes detergere. Ita quò mitiores ille iniurias in te iaculatus est, eò maioris indulgentiæ tibi causa cõstitutus est. Nam si voluerimus, nemo nobis vnquã iniuriari poterit, sed cùm inimici sint, præcipua tamen nobis conferunt lucra. Cur de hominibus tantum loquor, cùm diabolus quoq; ipse, quo nihil perniciosius, nõ paruas nobis approbationis causas afferat: quam rem Iob il- Iob.1.&.2.
le manifestã omnibus fecit. Si ergo diabolus occasionem coronæ præbuit: cur alios inimicos formidas? Perspice igitur quot quãtaq; lucreris, si æquo animo oppressiones inimicorum tuleris. Primò, quod maximum est, peccatorum remissionem. Deinde patientiam, atq; perseuerantiam laudabilem. Tertiò, mansuetudinem & humanitatem: nã qui nescit aduersus inimicos irasci, multò magis amicis erit commodior. Quartò, qua procul ab ira tranquillo semper animo viues, cui rei quid vnquam conferri poterit? Qui enim ira non capitur, is iucunditatem animi consecutus est. Nec vitam vanis laboribus, ac doloribus vnquam consumet. Nam qui nescit odisse, nec tristari cognouit, sed continuè gaudens, bonis suis perfruitur. Quare nõ mediocri supplicio nos afficimus, si alios odio persequamur: quemadmodum etiam è diuerso nobis prosumus, ipsi syncerè alios diligentes. Ad hæc omnia ipsis quoq; inimicis ac æmulis, etiam si dæmones essent, venerabilis eris: immo vero si animum, vt diximus, tuũ ita paraueris, nemo te inimicitiis persequetur: primum autem omnium atq; præstãtissimum, dei misericordiam nancisceris: & quẽadmodum peccatorum veniam, sic virtutum maiora præmia consequeris. Diligenter igitur studeamus, ne quenquam odio habeamus, si volumus vt nos quoq; à deo diligamur: vtq; quanuis decem millium talentorum rationes essent referendæ, misericordia motus, cuncta nobis remittat. Sed iniuria me vexauit, inquies. Miserere igitur eius, non auertaris ab eo, sed lachrymis & fletu ipsi auxiliator: non enim tu, sed ille deũ offendit. Tu autem si pertuleris, valde deo te approbasti. Prętera tecũ crebrò verte, quia Christus ad crucem iturus ipse quidem gaudebat, de crucifigẽtibus autem lachrymabat. Quem ita imitari debemus, vt quò magis perseuerant persecutores nostri, eò largiores lachrymas pro ipsis effundam⁹: innumera enim nobis hinc bona, illis autem nõ pauca incõmoda comparamus. Sed coram, inquies, omnibus & verbis, & verberibus, me duriter vexauit. Corã igitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnibus, dedecore atq; infamia se notauit, & multorũ aduersus seipsum aperuit ora, tibique maiores subtexuit coronas, & multos præcones patientię ac magnanimitatis tuæ constituit. Sed clàm, inquies, apud alios mihi detraxit. Et quid hoc est? huius enim rei rationem deus, non illi qui detrahentem audierunt, petiturus est. Accedit, quòd pœnas sibi multiplicauit, non de delictis suis solùm, verumetiam de his quæ de te oblocutus est, rationem redditurus: præterea apud homines tibi detraxit, & apud deum sibi detractum est. Quòd si hæc tibi satis non sunt, cogita quia deo apud homines, quos maximè diligebat, diabolus detraxit, & vnigenito filio similiter. Nam si patrem familiâs, inquit, Beelzebub vocarũt: quid facient familiaribus eius? Nec obtrectauit solùm iniquissimus ille dæmon, verumetiam fides sibi adhibita est, nec minima, sed maxima ei crimina intulit, dæmoniacum, seductorem, & aduersarium deo appellans. Sed magnis oppressus sum ęrumnis ab eo, ais, qui beneficio meo conspicuus est. Ideo maximè tibi gaudẽdum est, quia deo qui tam ad probos, quàm improbos Solem oriri facit, similis factus es. Quòd si arduum, ac vltra vires tuas imitatio dei tibi videtur, quanuis studioso difficile non sit, tamen quoniam te tuo iudicio excedit, age ad seruorum eius venias imitationem. Imitare Ioseph, qui ad seruitutem vsq; fratrum iniuria traditus, beneficio suo sponte ipsos subleuauit. Imitare Mosen, qui vel post mille iniurias pro populo deprecabatur. Imitare beatum Paulum, qui quanuis mille à Iudæis afflictionibus quotidie premeretur, anathema tamen esse pro salute ipsorum volebat. Imitare Stephanum, qui dum peteretur lapidibus, vt hoc peccatum lapidantibus remitteretur, orabat. Hæc omnia cogitantes omne irę incendiũ extinguamus, vt & nostra deus delicta penitus remittat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorum Amen.

Suprà.10.c

Suprà.5.g

Gene.42.e

Exod.32.b. &.g

Rom.9.a

Acto.7.g

Homilia.lxiij.ex cap.xix.

Et factum est, cùm Iesus consummasset istos sermones, migrauit à Galilæa, & uenit in fines Iudææ trans Iordanem. Assiduè à Iudæa propter Pharisæorum inuidiam Christus excedebat, nunc quoniam passionis tempus appropinquabat, in ea immoratur: nec tamẽ ad Hierusalem interim ascendit, sed in finibus eius cõuersatur. *Et secutæ sunt,* inquit, *uenientem turbæ multæ, & curauit eos.* Nec cõtinuẽ verbis atq; doctrina, nec signorum miraculis, sed modo hoc, modo illo vicissim adhęrentibus, & sequentibus prodest, ita signorum magnitudine, ac multitudine fide dignior doctrina videbatur. A prædicatione vero atq; doctrina, miraculorum vtilitas vberior resultabat. Sic vtrinq; ad cognitionem dei adducebantur. Tu autem illud perpende, quomodo integras plebes vnico verbo euangelistæ transcurrunt, nomina singulorum qui curabantur prætermittentes. Nõ enim dixerũt illum atq; illum, sed multos curatos fuisse, vt fugiendam esse iactantiam significarent. Christus autem ægrotos curabat: vt & illis, & multis aliis per ipsos prodesset. Curatio nanq; illorũ multis causam præbuit vt eum cognoscerent: non tamen etiam Pharisęis: immo ecõtrà, ideirco ad atrocitatem ferarum educti, ad tentandum accedebant. Nam quoniam quæ fiebant, carpere nequibant, problemata quædam ei proponunt. Dicebant enim tentantes: *si licet homini quacunque causa dimittere uxorem suam?* O singularem arrogantiam, putarũt se posse quæstionibus os illius obstruere. Atqui rerum experientia, quanta hoc in genere sua virtus esset ostenderat, vt quando de sabbato multa disseruerunt, quando quasi blasphemantem redarguebant, quãdo dęmonium habere asserebant, quando transeuntes per sata discipulos reprehendebant, quãdo de illotis manibus disputabant: in his enim omnibus oribus eorum consutis, & impudenti lingua repressa, confusi abiere, non tamen omnino desistunt. Peruicax sanè malum inuidia est, & millies retrusa aggredi non veretur. Tu autẽ quãta malitia interrogent, diligenter attende. Nõ enim dixerunt, iussisti iam non esse repudiãdam vxorem. Nam quanuis esset hac de re prius locutus, nullam tamen horum verborum illi mentionem faciunt, verùm putantes maioribus hinc eum insidiis posse capere, vt studentes in repugnantiam eum deducere, non dicunt: cur sic, & sic legem sanxisti? sed quasi nihil hac de re dictũ esset, quærunt, oblitum eum iam existimantes: paratiq;, si licere dixisset, sua sibi opponere: sin vero propria confirmasset, legi Mosaicæ repugnantem ostẽdere. Quid igitur Christus? Non statim dixit, Cur me tentatis hypocritę? Quare sic? vt cum omnipotentia sua humilitatem quoque monstraret. Ideo nec semper hæc silentio tradit, ne ignotam ipsi malitiam suam putarent: nec semper carpit, vt cuncta mãsuetè ferre discamus. Quo nam igitur pacto respondet: *Non legistis, quia qui fecit à principio, masculum & fœminam fecit eos? Et dixit: Propter hoc homo relinquet patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. quare non sunt duo, sed caro una. Quod igitur deus coniunxit, homo non separet.* Vide magistri sapientiam, qui cùm interrogatus esset si liceret: ne conturbarentur, antequam sententiã proferret, confirmationem à scriptura posuit, ostendens dei & patris omnium id esse mandatum. Et quia his quæ prius sibi dicta de non repudianda erant vxore, non modò non repugnat, verumetiam valde cum Mose conuenit. Cõsiderandum autem est, quia non authoritate solùm scripturæ, verumetiam rerum dignitate sententiam suam corroborat. Non enim dixit, quia virum & mulierem vnam solummodo fecit, verũetiam quia iussit vt vnus vni coniungatur. Nam si voluisset alteram etiam conduci vxorem, vni viro creato, multas conformasset mulieres: nunc vero vt creationis, & sanctionis modo, vnam vni perpetuò coniungi, & nũquam rescindi oportere perdocuit, audi quomodo dicit: *Qui fecit à principio, masculum & fœminam fecit eos.* Ex vna radice germinarunt, & in vnum corpus conuenerunt. *Erunt enim duo in carne una.* Deinde terrorem his intulit, qui hanc sanctionem legis carpere auderent. Nam vt fixa stabiliorq; lex permaneret, non dixit nolite igitur vos diuortio separare: sed, quod deus coniunxit, homo non separet. Quòd si authoritate Mosi tutaris, ego tibi non Mosen, sed deum produco, vt vetustate præterea tẽporum superior sim. Deus enim à principio masculum & fœminam fecit eos: hæc ergo lex & si modo à me promulgari videatur, diligentissimè tamen à principio temporum sancita est. Hac etiam non simpliciter mulierem viro collocari videtis, sed patrem & matrem dimittendos iuberi: nec ad mulierem accedere virum simpliciter voluit, verumetiam conglutinari, potestate dictionis ostendens minimè illos esse separandos. Nec illud sibi solùm sufficit, sed maiorem coniunctionem ostendit, cùm dicat, Et erunt duo in carne vna. Deinde prisca iam perlecta lege, quæ tam verbis, quàm rebus firma persistit, & authoritate latoris nititur, magna iam cum potestate ipse quoque & interpretatur, & legem sanxit, dicens: Quare non sunt duo, sed caro vna. Quemadmodum igitur scelus est in duo diuidere vnã carnem,

Suprà.12.a

Suprà.9.a Lucæ.7.c Suprà.12.a Suprà.15.a

Suprà.12.a

Gene.1.d Ibidẽ.2.b & Ephes.5. &.1. Cor. 6.d

A carnem, sic & mulierẽ à viro suo diripere, iniquissimũ est. Nec in hoc stetit, sed demum quoque attulit, dicens: Quod igitur deus cõiunxit, homo non separet. Ita ostẽdit & præter naturam & contra legem esse repudium: præter naturam quidem, quia caro inciditur: contra legem autem, quia cùm deus coniunxerit ac iusserit ne separare, ipsi cõtra præcepta dei facere ausi estis. His auditis, nónne quiescere, ac laudare dicta eius oportebat? nónne admirari tantam sapientiam? nónne stupescere, cùm tantam consonãtiam cum patre viderent? sed nihil horũ faciunt, sed ceu pugnaces & contentiosi aiunt:

Deut.24.a *Quomodo igitur Moses præcepit libellum repudij dare, & dimittere ipsam?* Quod quanuis non ab illis, sed contra illos ab ipso proferri poterat, non tamẽ insultat, nec dicit, nihil ad me hoc: sed hoc quoq; soluit. Atqui si oppositus veteri testamento fuisset, non decertasset certè pro Mose, neq; ea quæ semel à principio facta fuerunt, confirmasset, nec sua priscis conuenire studuisset ostendere. Cæterùm cùm etiã multa Moses alia iusserit, vel de cibis, vel de sabbato, cuius rei gratia nullibi prętерquam in hoc loco authoritate illius seipsos tutantur? Quippe

B quia studebant ingentem virorũ multitudinem aduersus eum incitare: ita enim indifferens hoc apud Iudæos erat, vt omnes vũlgò factitarent: quapropter cùm multa in monte disseruisset, hoc eius mandatum memoriæ maximè mandarunt, inæstimabilis tamen illa sapiẽtia pro Mose quoq; satisfacit, dicẽs: *Ad duritiem cordis eorum illam legem ita latam fuisse.* Nam quoniam ab ipso etiam illa emanauit, iure ab omni crimine illam defendit, ac totam accusationem in caput eorum conuertit:

Suprà.12.a quod vbiq; ferè factitat. Nam & quando discipulos incidisse spicas accusabant, eos in culpa esse ostendit: &

Ibidẽ.15.a quando quasi prævaricatores, quia non lauabãt manus,

Suprà.12.a criminabantur, eos transgressores cõprobauit. Et quando de sabbato disputabat. Deinde quoniam acre nimiũ, atq; onerosum erat quod dixerat, valdeq; ipsis detrahebat, ad priscam subitò legem orationem reduxit, replicans quod superius dixerat. *A principio autẽ non fuit sic:* id est, rebus ipsis contraria his deus se nobis sanxisse ostendit. Nam ne dicere possent, vnde clarũ facies, Mosen propter cordis nostri duritiẽ ita scripsisse? inde rursus ora eorum obstruit. Nam si hæc lex principalis atq;

C commoda esset, nõ illa statim à principio sancita fuisset, nec creator deus sic aut creasset, aut dixisset. *Dico autem uobis, quia quicunq; dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, & aliam duxerit, mœchatur.* Confusis iã illis summa cum authoritate legem sanxit, quod etiã cũ

Ibidẽ.15.b de cibis, cumq; de sabbato disputaret, similiter fecit. De cibis enim differens, posteaquam illos cõuicit, tunc tur-

Ibidẽ.12.b bas alloquebatur, dicens non ab eo quod intrat hominem coinquinari. Et de sabbato pariter illis cõfusis intulit, Licet ergo in sabbato benefacere: hìc quoq; eodem

Ibidem.13.c modo. Verùm quẽadmodum ibi confusis Pharisæis discipuli turbati accedentes cum Petro dixerunt, Expone nobis parabolam hanc: sic nunc quoq; tumultuantes, dicebant: Si ita est causa hominis, non expedit nubere. Ita quia melius nunc intellexerunt, turbantur: tunc autem non intelligentes, siluerũt. Nam ex interrogatis & responsis clarior modò lex facta est. Non audentes autẽ apertius interrogare, quod graue videbatur, id in medium producunt, dicentes: *Si sic est causa hominis cum uxore, non expedit uxorem ducere.* Onerosum ac durũ valde sibi videbatur, omni nequitia plenam mulierem retinere, & tam atrocem beluam in penetralibus domus sæuientẽ fouere. Hac ratione illos turbatos fuisse Mar-

cus aperit, dicens, arbitris remotis illos dixisse. Quid D porrò illud sibi vult? *Si sic est causa hominis cum uxore: id est, si hac de causa cõiuncti sunt, vt vnum sint, nec, si causam maritus habeat, possit eiicere:* facilius enim hac cupiditate erat seipsum abdicare, quàm vxori improbæ repugnare. Quid igitur Christus? Non respõdit, vtique facilius est, ne legis vim id putassent habere: sed intulit, *Non omnes capiunt, sed quibus datum est.* Ita rem extulit, præcipuamq; ostẽdit, & hac ratione attraxit atque hortatus est. Sed perpende repugnãtiam magnam: ipse arduum id esse confirmat, illi vero parum ac facile: vtrũque certè commodè factum. Nam cùm ab ipso magnum esse confirmetur: instructiores, paratioréq; que fiunt qui hoc desiderant. Cumq; à verbis eorum facilè esse videatur, hac ratione ad eligendam continentiam atque virginitatem proniores redduntur. Nam quibus ad perpetuam hortari virginitatem arduum atque durum videtur, necessitate legis in cupiditatem virginitatis impellit. Posse autem nos perpetuam seruare continentiam ostendit dicens: *Sunt eunuchi, qui ex uentre matris ita nati sunt: & sunt, qui ab hominibus facti sunt: & sunt, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.* His om- E nibus adoptandam, eligendamq; virginitatem inducit: possibile nanq; id esse hominibus hoc ferè modo confirmat. Cogita tecum, si aut à natura eunuchus esses, aut iniuria hominũ sic effectus: quid faceres cùm & huiusmodi voluptate careres, & nullam carendo mercedem cõsequereris? Gratias igitur deo agas, quia magna præmia, rutilantesq; coronas habebis, si ita vites quemadmodum sine aliquo illi præmio: immo vero multò facilius, tutius atq; iucundius, tum quia spe retributionis corroboraris, tum quia conscientia virtutis gaudes, & ad hæc non ita ingẽtibus cupiditatis fluctibus iactaris. Non enim sic amputatio membri, quemadmodum rationis frenum, immo vero sola ratio huiusmodi fluctus comprimit, & in tranquillitatis portum animum reducit: ideirco igitur illos recensuit, vt hos vehemẽtius exhortaretur: nisi enim huc tenderet, ad quid aliorum fecisset eunuchorum mentionem? Quando autem dicit eunuchos se fecerunt, non de abscisione membrorũ dicit, sed prauæ cogitationis interemptionem intelligit. Nam qui membrũ incidit, maledictioni subiectus est, vt Paulus ait: Vtinam abscindantur qui vos conturbant, Galat.5.b neq; iniuria. Nam cùm homicidę opus id esse videatur, F & dei creaturæ apertè detrahit, Manichæorum ora recludit, & eandem qui hoc agit, iniquitatem committit, quam qui apud gentes mutilantur. Diabolicæ nanq; mẽ brorum incisio inuẽtionis opus à principio fuit, vt operi diuino detraheretur, vt rationale animal læderetur, vt non voluntati, sed membrorum naturæ vniuersa re attributa, largas sibi ad peccandum homines portas reserarent: ac ita dupliciter læderentur, tũ quia membris suis carerent, tum quia volũtatis ad bona inclinatio reprimeretur. Quæ omnia ex lege diabolica sunt, qui ad ea quæ dicta sunt via quadã progrediens, pernicioſum illud fatalis rerũ necessitatis dogma introduxit. Ita vndiq; datã nobis libertatem diuinitus, vitia esse suadens, euellere conatur, multaq; alia hinc pestifera dogmata occultius seminat. Talia quippe sunt diaboli pernicioſa venena: quare oro atq; obsecro, fugiatis hanc abstinẽdi nequitiam. Ad ea enim quę dicta sunt accedit, quòd nec cupiditatis incendia mitigantur, sed grauiora inflãmatioraq; redduntur. Alij nanq; sunt fontes spermatis hominũ, ac aliunde certè prorumpunt, quidam à cerebro, quidã à lumbis illũ inquietissimũ asylum proficisci cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tendunt: ego vero non aliũde dixerim, quàm à lasciuia mentis, & cogitationis neglectu. Quippe modestia mẽtis facit, vt naturales motus nullum afferant detrimẽtum. Cùm ergo de his eunuchis dixerit, qui nisi etiã ipsi mente se contineãt, frustra & incassum tales sint: ac de his qui vt cœlos nanciscantur se continent, subiũxit rursus dicens: *Qui potest capere, capiat.* Ita magis animat atq; incendit, vel quia magnitudinem virtutis ostendit, vel quia inæstimabili misericordia sua noluit rẽ in necessitatem legis concludere. Et ad hæc possibile id esse monstrat, vt eligẽdi cupiditas crescere possit. Sed si electionis opus est id, inquies, quomodo incipiens statim dixit, *Non omnes capiunt, sed quibus datum est?* Vt singulare id esse certamẽ perdiscas, non vt sorte datum necessitatem suspiceris. His enim datum est, qui sponte id eligunt: quod ideo dixit, vt ostẽderet superiore nobis auxilio esse opus: quod quidem omnibus paratũ est, si volumus, in hac luctatione superiores euadere. Solit⁹ quippe est, quandocunq; res ardua proponitur, hoc vti modo dicendi. Vt etiam quando dicebat, Vobis est datum nosse mysteria regni cœlorum. quod maximè ita esse
Suprà.13.b. & Luc.8.b
H præsenti loco approbatur. Nam si datum solumodo superius est, at nihil penitus qui se in perpetua virginitate conseruant conferre videntur, superfluè ipsis regnũ cœlorum pollicetur, nec meritò à cęteris eunuchis distinguit. Tu autem perpẽde quomodo ab aliorum malitiosis quæstionibus non parum alij lucrantur. Nam Pharisæi quidem qui vt caperent, non vt discerẽt interrogabant, nihil inde consecuti abierunt, discipuli vero attẽtè cuncta percipiẽtes multa didicerũt. *Tunc oblati sunt ei paruuli, ut manus imponeret super eos, & oraret. Discipuli autem increpauerunt eos, ipse uero dixit eis: Dimittite paruulos uenire ad me, talium enim est regnum cœlorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde.* Cuius rei gratia discipuli paruulos repellebant? Dignitatis profectò causa. Quid porrò ipse? Humiliores esse, tumoremq; mundanum calcare diligentius docens, libenter suscipit, & manus imponit, regnumq; cœlorũ talibus pollicetur: quod ab ipso in superioribus etiam factum est. Quare nos quoq; si cœlorũ hæredes cõstitui volumus, hanc paruulorum virtutem consequi studeamus. Hoc enim supremum philosophię culmen est, vt cùm prudens sis, nihil ficti, nihil simulati
I ascisças, id angelorũ vita est. Ab omnibus enim passionibus anima paruulorum munda est, his qui dolorẽ intulerũt nullas vltionis vices reseruãt, & quasi nihil actũ esset, veluti ad amicos accedũt. Quantò magis à matre vapulant, tantò magis eam quæritant, atq; cæteris omnibus eam anteponũt. Nam etiam si regina cum diademate atq; purpura sibi offerretur, non prę̃onerent eam matri, etiam si pannosa esset, quam cum sordido habitu aspicere malunt, quàm reginam ornatu aureo decoratã. Quod enim suum aut alienum est, non inopia & copia rerum, sed quasi philosophia discernũt: nec vltra necessitatem aliquid quæritant, sed cùm lacte repleti fuerint, statim relinquunt mammillam, non dolent pecuniarũ, aliarumq; rerum huiusmodi iacturam, sicuti grãdiores: non venustas formas admirãtur, ideo dicebat, Talium est regnum cœlorum: vt ea nos volentes faciamus, quæ ingenita paruulus, atq; insita duce natura facit. Nã quoniam omnia Pharisæi malitia & arrogantia faciebant, idcirco vbique discipulos ad simplicitatem hortatur, illos occultè malignos esse significãs, & hos apertius erudiens. Nihil enim ita in superbiam euehit, sicut principatus, & primi cõsessus. Quoniam igitur per vniuersum terrarum orbem, magnum discipuli honorem consecuti erant, ne humanum quid patiantur, & aut honores K
à multitudine petant, aut se coram aliis ostendant, præueniens solidiori doctrina mẽtes eorum confirmauit. Nam & si parua hęc esse videantur, magna tamen hinc vitia originem trahunt. Sic enim Pharisæi ab adolescẽtia ducti, ad summam superbię arcem salutationes, primos consessus, & incessus medios requirẽtes, facilè ascenderunt. Ab istis enim ad furiosam gloriæ cupiditatem, & hinc ad impietatem delapsi sunt: propterea quoniam ad tentandum accedebant, maledictione peccati contracta recesserunt: paruuli vero quia ab his omnibus immunes fuerunt, benedictionem cõsecuti sunt. Imitemur igitur etiam nos paruulos, & eorum mores in omni fastu & malitia contemnenda complectamur. Non enim est, non est inquam aliter possibile cœlos attingere, sed necesse omnino est in gehẽnam detrudi malitiosos omnes atq; simulatores: immo vero vel antequam tẽpus gehennæ venerit non paruis hic suppliciis cruciãtur. Si enim malus fueris, inquit, solus mala exhauries: sin vero bonus, tibiipsi eris & proximo: quod ita solitum euenire facilius credes, si priscorum vitam considerabis. Nemo quippe quàm Saul versutior vnquã fuit: nemo simplicior atque integrior quàm Dauid. Vter igitur munitior atq; tutior? Nónne bis illum in manibus habuit Dauid, & cùm interficere posset, pepercit? Nónne irretitũ, & quasi carcere circumuallatum tenebat, & dimisit? Et quanuis in Dauid ille cõmiserit crimina, quãuis à multis in necem illius Dauid incitaretur, intactum tamen abire voluit. Ita etsi cũ magno exercitu alter persequeretur, alter cum paucis omni spe destitutus esset, nihilominus fugitiuus ille, qui de loco ad locũ vagabatur, instructum legionibus regem superauit: quod ideo factũ est, quia cum simplicitate alter, alter cum malitia cũcta gerebat. Quid enim illo pernicios̃ius excogitari poterit, qui ducem militiæ suæ à quo bella gerebantur, summiq; labores ferebantur, victoriæ vero præmia & triũphi quieto ipsi atq; imbelli referebãtur, interimere quęrebat? Huiusmodi certè inuidia malũ est, propriis semper commodis insidiatur, ac eum tabefaciens, qui eam habet, mille calamitatibus inuoluit. Nã & miser ille antequam ab eo Dauid discesserat, flebilem illam vocem
1.Reg.24.d
non emiserat, qua deplorans dicebat: nimium tribulor, alienigenæ insurgunt aduersus me, & dominus desistit
M
à me. Nec in prælio fuerat anteà victus, quàm ab eo Dauid discesserat: immo vero victor ac triumphator, idcirco euadebat, quia ducis gloria ad regem pertrãsibat. Nó enim tyrannicus fuit Dauid, nec à sede ipsum eiicere vnquam cogitauit: sed vehementer illi affectus, cuncta ad honorem eius gerebat: quod ex his quæ pòstea fecit, apertissimum est. Nam quantùm illo erat melior, legi forsan subiectionis, si quis non diligenter exquirat, hæc poterit attribuere. Verùm postquã à regno eiectus fuit, quid persuasit & detinuit eum, ne bellum aduersus Saul inferret? Immo vero quàm non intendebat, cũ quotidie ad aduersarij necem incitaretur, qui non semel, nec bis, sed sępius nequiter insidias tetẽderat, qui beneficiis multis affectus nihil penitus poterat criminari? Dauid autẽ, ipsius etiam salutis periculo vexabatur: quare necesse erat Saul vitio formidare semper, & in cacuminibus mõtium latitare. Sed nihil horum omnium potuit eum impellere, vt mucronem suum cruentaret: sed dormientem ipsum, & ligatum videns desolatum, etiam in medio suorũ cùm multi hortarentur, ac dei sententia tantam opportunitatem concessam dicerent: acri omnes repulit increpatione, ac à cæde abstinuit, saluoq; emisso aduersario,
1.Reg.24.d
Ibidẽ.26.b

A aduersario, quasi corporis eius custos ac protector, non hostis fuerit, sic exercitum accusabat quòd regem prodidissent. Quid igitur animo illius æquale inuenietur? quid illa mansuetudine maius? quod & si ab his quæ diximus, facilè intelligatur, multò magis tamen à præsentibus perspici potest. Ex nostra quippe malignitate virtutem sanctorum melius cognoscere possumus. Quare obtestor, atq; obsecro, imitationem illorum amplectamur: gloriam fortasse cupis, ac ideo proximo insidiaris, maiorem profectò consequeris, si contempta huiusmodi gloria ab insidiando abstinueris. Nam sicut auaritia acquisitioni pecuniarum contraria est, sic cupiditas gloriæ, & ad acquirendam gloriã parum cõducit. Et si vultis curiosius hoc inuestigemus. Nam quoniã nullus terror gehennæ nos mouet, & cœlorum præmia nõ impelB lunt, agè saltẽ à rebus ipsis nobis persuadeamus. Quãnã igitur ridiculosi sunt, dic quæso? Nónne qui omnia faciunt, vt multitudinis auram adipiscantur? Qui porrò laudabiles? Nónne qui hanc vulgarem laudem contemnũt? Ergo si inanem quærere gloriam exprobrabile est, & qui eam cupit, consequi eam non potest, & exprobrabilis omnino esse cupit. Ita cupido inanis gloriæ dehonorationis causa esse inuenitur, neq; hinc solùm glorio si dedecore sordidantur, verumetiam quia multa illibe ralia, multa seruilia facere cogũtur: ac veluti ne magna emolumenta nonnulli consequantur, auaritia solet esse impedimẽto: sic fit in hac re. Multis quippe illis modis adeò decipiuntur, vt parua plerunq; lucra magna eis afferant detrimẽta, vnde id factum est iam trito sermone prouerbium. Nam sicut luxuriosus à perfruenda voluptate passionis impeditur, cùm qui valde lasciui muliebresq; sunt, eos veluti mancipia mulieres conẽnant, nec ipsis tanquam viris vnquam vti dignantur: sed cædentes, atq; despuentes, huc atque illuc circunducentes, ac omnia imperantes, solũmodo irrident, atq; illudunt: sic eo qui plurimũ sibi arrogat, & inanis cupiditate gloriæ furit, ac magnum quendam, atq; sublimem seipsum arbitratur, nihil profectò deiectius. Cũ enim genus humanum contẽtiosum sit, nullum magis oppugnat, quàm elatos, arrogantes, ac inanis gloriæ seruos. Hic autem ipse qui sic affectus est, quo gloriam iam acquisitam, vt putat, conseruet, quasi mancipiũ plurimis adulatur, nõ
C nullos præter dignitatem suam nimiũ colit. Quæ omnia rectè sentiẽtes, deponamus oro has passiones: nam aliter & hìc pœnas dabimus, & ibi perpetuò cruciabimur. Admiremur ergo virtutem obsecro, atq; colamus, vt & in hac vita multa nobis bona tribuantur, & cũ naturæ concesserimus, æternã beatitudinem adipiscamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amẽ.

Homilia.lxiiij.ex cap.xix.

Ecce unus accedẽs, dixit: Magister bone, quid boni faciã ut habeã uitam æternã? Nónulli huic homini quasi fraudulento & nequam detrahunt, tẽtationis gratia ad Iesum accessisse affirmantes: ego vero habendi quidem cupidum, atq; auarum non negauerim, talem enim ipsum fuisse Christi verbis declaratur: subdolum autem & simulatorem nunquã dixerim. Partim quia non debemus quod incertum est, ac maximè in criminibus, quasi certum asserere: partim, quia hanc
Marci.10.b
de ipso suspicionem Marcus remouit: ait enim, Quoniã accurrens, & genu flectens rogabat eum. Verùm tam atrox est pecuniarum cupiditas, vt licet alioquin virtutis simus alumni, nihil tamen diuitiarum appetitione impediti proficere possimus. Quare non iniuria Paulus
1.Tim.6.b
eam malorum radicem appellauit. Radix enim omniũ vitiorum, auaritia est. Quare autem Christus neminem D
esse bonum respondet? Quoniam ceu ad hominem nudum, & vnum è multis Iudæorũ magistris adiit, idcirco etiam ipse quasi homo ei respondet. Sæpius enim ad mentem rogantium orationem accommodat: vt quãdo dicit, Nos adoramus quod nouimus. &, *Si* ego testor
Ioan.5.b
de meipso, testimonium meum non est verum. Cur igitur nullum esse bonum dicit? Nó eiicit seipsum à bonitate, sed hominem nullum bonũ esse annuit: nec tamen omnino humanum genus bonitate priuatum esse affirmat, sed comparatione diuinæ bonitatis neminem bonum esse asserit, ac ideo subiũxit: *Nisi unus deus.* Nec intulit, nisi pater meus, vt discas quia nõ reuelauit se illi. sic & in antecedentibus: Si vos cùm sitis nequam, di-
Suprà.7.b
cebat, nostis bona filiis vestris dona cõcedere. Nam & ibi nequam homines appellauit, non quia genus humanum nequitiæ condemnaret, sed quia humanæ bonitati diuinam prætulit: quod à sequentibus illico patet. quãtò enim magis, inquit, pater vester bona dabit petentibus se. Sed quid vrgebat, inquies, aut quod nam cõmodum ex huiusmodi respõso sequebatur? Ad altiora sensim eũ adducebat, ac ab adulationis vitio liberare volebat, vt E
simul & à terrenis abduceret, & deo affigeret, suaderetq; futura solũmodo bona esse quærenda: vtq; solum deum verè bonum, & radicẽ ac fontem bonorum omniũ esse cognosceret, & ei gloriam referret. Nam & quando ait:
Infrà.23.a
Nolite magistrum vocare in terra: tum ad distinctionẽ sui hoc dixit, tum vt discant quæ nam sit prima rerum omnium, ac vera origo. Tãtum enim ille studium demonstrauit, quòd cũ alij tentarent, alij pro egrotis venirent, ipse meliore cupiditate incensus de vita æterna lesum adiens interrogabat. Fertilis quippe, atq; vber ager erat, sed multitudo veprium semen suffocabat. Et considera quomodo paratus ad obediendum mandatis erat.

Quid enim faciendo, inquit, *uitam æternam possidebo?* Sic promptus ad parendũ esse videbatur. Quòd si tentandi animo accessisset, sicut in aliis, & in Marco legis, ita e-
Marci.10.b. & Luc.18.d
tiam in hoc nobis euangelista id significasset: sed si ipse siluisset, dominus certè patefecisset, aut apertè redarguendo, aut occultius significando, ne videretur decepisse ac latuisse, & non paruum hinc detrimentum contraxisse. Pręterea si tẽtationis gratia interrogasset, nullo propter illa quę audiuit affectus mœrore fuisset. Nemo certè pha F
risæorum contristatus vnquã abiit, sed confusi domini doctrina, cõfutatiq; magis furiebãt, hic autẽ tristis abiit: quod non paruum signũ est, non peruersa illum mente, sed imbecilliore tamen, ad Christũ vitæ desiderio peruenisse. Opprimebatur autẽ alia quadã grauissima passione, vnde cũ dominus dixerit: *Si uis in uitã introire, ser ua mandata:* quæ nã mandata seruãda essent interrogauit, non tẽtando quidẽ, absit hoc enim: verũ quia existimabat, alia quædã præter legalia, vitæ sibi causam futura, quod certè magnam hominis cupiditatem designat. Deinde cũ Iesus mãdata legis recitasset, *Hæc*, inquit, *omnia ab adulescẽtia mea custodiui.* Nec finem hìc fecit, sed rursus quærit, quæ res etiã nimiam eius cupiditatem significabat: nec paruum illud quoq; fuit, quod deesse sibi aliquid putans, non arbitrabatur satis dictũ esse ad consequendũ quod optabat. Quid igitur Christus? Quoniã magnum quiddã iniũcturus erat, magnitudinem prius præmij posuit, dicens: *Si uis perfectus esse, uade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlis, & ueni, & sequere me.* Perspicis quot brabia, quot coronas huic stadio proponit? si autem ille tẽtasset, hæc ei non dicerentur: nunc vero & hæc illi manifestantur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G & vt alliciatur,ingentem ei mercedem futuram ostendit,& voluntati eius vniuersa relinquit.Ita his omnibus ne onerosa videretur admonitio facere studebat, ac ideo ante quam certaminis laborem ostenderet, brabiũ præ oculis posuit,dicens:Si vis perfectus esse:deinde inferens,Vende omnia quæ habes,& da pauperibus: & rursus iterum præmia inculcat, Et habebis thesaurũ in cœlo,& veni,& sequere me.Non enim partia retributio est diligenter dominum sequi.Et habebis,inquit,thesaurum in cœlis.Nam quoniam magna illi cura de pecuniis erat,quandoquidem cunctis denudari rebus cõsulebat,vt ostendat non amissurum bona sua, sed tantò plura maioraq; inuenturum, quãtum terra cœlum præstabilius est, retributionis præstãtiam thesaurum appellauit, & simul stabilitatem, atq; incorruptibilitatẽ præmij,vt fieri poterat, humano verbo signanter expressit. Non ergo satis est pecuniam spernere, verũetiam oportet pauperibus opem ferre, & ante omnia ipsum Christum sequi diligenter:id est,omnia re ipsa præstare quæ ab ipso iubentur, paratúmque semper esse tam labores subire, quàm omne genus mortis sufferre. Si quis Lucæ.9.c
H enim,inquit,venire post me velit,abneget semetipsum, tollatq; crucem suam,& sequatur me. Maius quippe est quàm pecuniam contemnere, proprij sanguinis effusio. Quam quidem ad rem non parum confert non fictus, non simulatus pecuniæ contemptus. *Hæc ille cùm audisset,mœrore deiectus abiit.* Quod non absq; causa illi accidisse significauit euangelista, dicens: *Habebat enim possessiones multas.* Non pariter certè hac passione opprimuntur,qui pauca possident,& qui magna rerum copia obruuntur. Nec vnquam magna voce prædicare cessabo,accessione pecuniarum cupiditatem habendi magis atq; magis adeò inflammari,vt rerum copia crescente, paupertas quoq; augeatur.Nam qui maiori desiderio ardent,egere se magis sentiunt. Perspice igitur quanta huius passionis vis sit: cùm magna dines ille Christum lætitia adiisset,ita suffossus atq; obrutus fuit, quia eiiciendam pecuniam esse audiuit, vt nec respondere quidem potuerit,sed tristis,ac mœstitia pressus decesserit.Quid igitur Christus? *Difficile,*inquit,*in regnum cœlorum diuites intrabunt.* Quibus verbis nõ pecuniam, sed pecunia detentos carpit: quòd si diuites simpliciter difficilè saluantur,quid facient rapientes? Nam si sua non dare impedimento ad regnum est: quãtum sibi contrahit ignẽ, qui aliena occupat? Cur autem discipulis adeò pauperibus,vt nihil prorsus haberẽt,hæc dicit? Sanè vt eos erudiret,ne pudori paupertatem sibi putarent, & quasi respõdeat,quam ob rẽ nihil habere eos permiserit. Quòd autem primò,difficilè,dixit:idipsum progredies,cameli atque acus comparatione valde impossibile ostendit.
I *Facilius enim est,*ait,*camelũ per foramen acus transire,quàm diuitem intrare in regnum cœlorum.* Vnde patet non paruã mercedem philosophãti locupleti esse repositam, ideo dei quoq; opus id esse asseruit, vt ingentis gratiæ dono ad hanc rem opus esse ostendat.Nam discipulis perturbatis, *Hoc apud homines,*inquit,*impossibile est: apud deum autem omnia possibilia sunt.* Et cuius rei gratia discipuli, qui nimiũ inopes erant,turbabantur? Quia propter perditionem illorum dolebant, quorum iam charitate afficiebantur, & quasi magistrorum ac patrũ viscera susceperant:sic enim pro vniuerso terrarũ orbe huius sententiæ acrimonia expauerunt, vt non parua eis consolatione opus fuerit: hac de causa inspiciens eos prius dixit,Quę apud homines impossibilia sunt,apud deũ possibilia sunt.Iucundo nanq; aspectu ac mansueto,mentis horrore eorum opportunè sedato, & angustia dissolu- K
ta,quod inspiciendi verbo euangelista significauit, demum verbis quoque exuscitat,dei virtutem in medium adducendo,ac vt confiderent exhortando. Si vero modum quoq; ipsum perdiscere desideras, & quo nam pacto quod possibile & impossibile fiat, diligenter attẽde. Non enim ea de causa,quæ apud homines impossibilia sunt,apud deum possibilia esse dixit, vt tu desperatione confusus,quasi ab impossibilibus deterreariis: verùm vt cùm magnitudinẽ virtutis perceperis, facilius rem aggrediaris,deumq; ores propitium tibi fore, vt eius opẽ æternæ vitæ præmia consequaris. Quomodo igitur id possibile fiet? Certè si opes proieceris,si pecuniam contempseris,si hac sordida cupiditate nõ supereris. Quòd enim non deo soli,sed voluntati quoque tuę rem attribuit,quodq; dicta hæc sibi sunt,vt virtutis prę oculis magnitudo ponatur, ex his quæ sequuntur perpẽdes. *Nã cùm Petrus rogauerit,Ecce nos relictis omnibus te secuti sumus, quid ergo erit nobis?* Mercede illis prius definita,subiunxit: *Et quicunque reliquerit domos,uel agros,uel fratres,uel patrem,uel matrem propter nomen meum,cẽtuplum accipiet,& uitam æternam possidebit.* Ita quod impossibile erat,possi- L
bile factum esse videmus. Sed quo pacto, inquies, opes relinquere potero ? Quomodo qui semel tali passione, ac magno habendi desiderio submergitur, recipere seipsum,ac è fluctib⁹ emergere poterit:Certè si faciet initium superfluam rerum copiam circumcidere, atq; abiicere, facilius ac expeditius huius certaminis cursum subibit.Non ergo totã rem simul aggrediaris,sed si arduum tibi videtur eodem vniuersa tẽpore aggredi,sensim atque gradatim per hanc scalã ascendas,quę te tandem in cœlos adducet. Nam quemadmodum qui acutæ bilis feruore febricitant,non solùm extinguunt ardo rem potu,verumetiam incendunt atq; inflammant: sic qui auaritia laborant, cum huic cupiditati omni bile acerbiori pecuniam afferunt, maiori seipsos flamma incendũt.Nihil quippe hanc sitim ita extingũit, quemadmodum si ab huiusmodi desiderio teipsum liberũ constituas:sicut etiam acuta bilis non potu, sed è contrario potius extinguitur.Sed hoc ipsum,inquies,quòmodo facere potero ? Si perspexeris nunquam rerum copia huius te ardorem sitis extincturum, sed solo diuitiarũ despectu ab hoc te tabifico morbo eripere posse. Nòli ergo multa conquirere, ne incomprehensibilia sequaris, & incurabili peste labores,ac omnibus miserior intolerabili hoc dolore & sis,& videaris.Respõdeas enim mihi,oro,quem nam putas magno dolore cruciari?vtrum eum qui edendi, atq; bibendi cupiditate cõficitur, cùm non possit desiderio satisfacere suo:an eum qui nec tali quidem cupiditate vexatur ? Non dubito quin eum respondebis,qui animum suum explere non potest. Tanti certè doloris plenum est, non posse voluptate frui, cùm nimium desideres, nec bibere posse, cùm ingenti siti exagiteris. At cùm præ oculis nobis ponere gehennam Christus voluerit, hoc modo describit, & diuitẽ sic tabefieri dixit,vt cùm stillam aquæ desideraret, nec Lucæ.16.f
habere posset,atrociter vexaretur. Quas ob res qui pecunias despicit,is cupiditati terminum cõstituit: qui vero ditari desiderat,plurima indies conquirit,maiore siti compulsus, nunquam ad finem deueniet: sed si mille adipisceretur talenta,mille alia continuò querit: quæ si possidebit, duplicare vniuersam substantiam multò magis exardescit : ac ita progrediens,montes, terram, maria, cuncta sibi aurum fieri precatur, eo furoris genere insaniens, quòd nunquam hac ratione deprimi potest.

A mi potest.Verùm vt tibi persuadeas,oblatione non accessione id nos malum posse compescere, considera si tibi vnquam in mentem veniret, vt per aëra ceu volucres ferri optares, quomodo hanc cupiditatẽ reprimere posses.Vtrum fingendo pennas,aliaq; ad volandum instrumenta faciendo,an suadendo tibiipsi vesana impossibilium cupiditate detineri: nõ ambiges, bene scio, quoniam si animum induxeris,non debere nos impossibilia prosequi,tranquillo penitus animo eris.Sed hoc, inquies,penitus impossibile. Sanè non minus impossibilia petit, qui habendi cupiditatis terminum inuenire conatur. Facilius nanque est hominem volare, quàm acquisitione ac accessione pecuniæ, cupiditatem habẽdi terminare. Quare quando ea quæ desiderantur possibilia sunt, non est præter naturam eorum acquisitione desiderium mitigari:quando autem penitus impossibilia,nihil aliud relinquitur, quàm vt animum tuum procul à cupiditate abducas. Ne igitur incassum laboremus cupiditate pecuniarum, quæ semper nobis mœroris causa est, neque vnquam pectus nostrum quiescere patitur:omnino abiecta,ad alium portum plenis velis nauigemus,qui & fœlicior est,& supremam nobis fa
B cilè præbebit beatitudinẽ. Cœlestes ergo thesauros expetamus,qui nõ laboris multùm afferent nobis, & quæstum inæstimabilem præparabunt: in quibus consequẽdis,nullam facere vnquam possumus iacturam, dummodo vigilemus,& præsentia contemnamus.Nam qui secularibus rebus seruit,ac semel illis deditus, in proposito perseuerat, is necesse est vt superiorem amittat thesaurum.Hæc omnia tecum cogita, & te à flamma eripe huius cupiditatis. Nemo enim profectò dicere poterit, præsentia quidem hanc cupiditatem præstare,qua futuris omnino priuamur,quanuis si sic esset, fugiẽdam tamen vltimam pœnam non dubitares: nunc verò ad futura supplicia præsens quoque accedit cruciatus.Multas quippe domos hæc cupiditas euertit,multa bella concitauit, & laqueo plerosque abrumpere vitam coëgit, & ad hæc omnia nobilitatem humani animi exterminat, timidum, ignauum, mendacẽ, audacissimum, rapacẽ obtrectatoréq; constituens. Sed argenti atq; auri splendor,multitudo seruorum, ædium magnificentia, salutatio atq; concursus in foro vulgi te decipit. Cui rei o-
C ptimum illud remedium est, si quomodo hinc animus afficitur intellexeris (ater enim, rationeq; desolatus, & deformis efficitur) si cogitabis quantis malis hæc possessa sunt,quanto labore, quibusq; periculis conseruantur,nec tamen diu permanent,sed si euaserint vndique, cùm mors surrepserit, ad inimicorũ manus fortè peruenient.Tu autem nihil ex his nisi vulnera tecum retines,profundaq; vlcera,quæ dum hæc colligeres, anima tua peccata contraxit, & miser recedis. Cùm igitur videris magnifico vestitu, & multis satellitibus aliquem præfulgere, eius conscientiam cogitatione confestim euolue, & inuenies omnia intus turpissimis plena sordibus.Veniet tibi in mentem,qualis erat Paulus, qualis Lucæ.9.g
Petrus,qualis Ioãnes,qualis Helias: ipsius vnigeniti dei filij recordare,qui non habebat vbi caput inclinaret: eũ ac veros eius seruos imitandos ducas, & inæstimabilibus eius diuitiis firmo cogitationis phantasmate inhæreas:quod si paululum respexeris, deinde rursus tibi tãquam in naufragio procella incubuerit tenebras afferens,hanc Christi sententiam tecum illico versa, repeteq; sæpius, quòd impossibile sit ad cœlos diuitem peruenire. Ad hanc tu sententiam montes, terram, maria conferas:ac omnia,si ita vis,cogitatione aurum facito. Nihil enim exæquari damno poterit, quod inde patie- D
ris. Et tu quidem multa iugera terræ desideras, domos habere velles quamplures,totidem balnea, mille mancipia, ornatas argento ædes, auro decoratos thalamos. Ego verò illud dicere non dubitabo, si diuitum singuli hac paupertate omissa,(Paupertas enim hæc est cum eo collata quod dicturus sum ,si vniuersum mundum possideret, totq; seruos haberet , quot nunc in orbe terrarũ sunt homines,ac vbiq; terrarum ædes, ciuitates, gentes sua ditione teneret,& fontes ac fluuij auro sibi pro aqua fluerẽt, tribus certè obolis huiusce modi hominem vnà cum diuitiis suis,nisi ad cœlum aspiraret, dignum non duceremus. Nam si modò cùm caducas has opes expectant,magno mœrore torquentur, nisi acquirant : quid harum rerum eos consolari poterit, si sensum aliquem illorum bonorum accipiant? nihil profectò. Noli ergo tuarum pecuniarum affluentiam recensere,sed diligenti studio quantum hinc detrimentum qui eam affectãt patiuntur considera,cùm cœlorum gloria hæc permutent,ac idem faciant, vt si quis regno exactus amplissimo,stercoris cumulo glorietur: nihil nempe pecuniarũ aceruus à stercoris cumulo distare videtur, immo verò
multò præstantior hic quàm ille. Nam tum ad ædificã- E
da balnea perutilis,tum ad colẽdos agros necessaria est stercoris exaggeratio : aurum verò suffossum nihil penitus prodest:neq; non prodest solum,verumetiã quasi fornax ardentissima,nisi quis opportunè vtatur, habentem exurit. Adeò enim multa hinc mala,adeò magnæ afflictiones scaturiunt,vt malorum omnium arx ab authoribus auaritia vocitata sit, quã beatissimus ille Paulus multò significantius,omnium malorũ radicem appellauit. Hæc igitur cogitantes, æmulemur ea quæ no- 1.Tim.6.b
stra digna sunt æmulatione.Non magnificas ædes,non vberrima prædia,non cætera huiusmodi:sed eos viros, qui magnam apud deum fiduciam consecuti sunt, qui diuitias in cœlo rngẽtes possident, quorum thesauri ibi reseruantur, qui paupertatem longo diuitiis interuallo præponẽtes,verè diuites sunt.Id enim si faciamus,æternam proculdubio beatitudinem consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxv.ex capite.xix.

F *Vnde respondens Petrus, dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Quæ nam sunt hæc omnia, quæ te dicis beatissime Petre reliquisse ? Arundinem vilissimam, retia, vniuersumq; piscatorum artificium : hæc tu omnia vocas? Ita,inquit, sed non ambitione quadam, aut inani gloria,verùm vt pauperum plebem hac interrogatione introducam. Nam quoniam à domino dictum est: Si Hic sup.c
vis perfectus esse,vende quæ habes, & distribue pauperibus,& habebis in cœlo thesaurum: ne quis pauperum opinetur,non posse ad perfectionem se peruenire, cùm non habeat quæ pauperibus offerat: quærit Petrus,vt tu discas nihil te minus propter inopiam habiturum:quærit, inquam , Petrus, ne si id à se perciperes , præsertim cùm adhuc spiritus gratia non abundaret, ambiguitate perplexus iaceres , sed vt ab ipso eius magistro prolata sententia,firma spe roboreris.Nam quemadmodum etiam nos pro aliis disputamus, sic Apostolus quoque ad vniuersi orbis commodum non dubitauit interrogare. A superioribus enim patet, nihil de seipso ambiguisse: qui enim ipsorum cœlorum claues susceperit,quantò ma- Sup.16.c
gis de cæteris quæ in cœlo sunt confideret ? Tu autem illud diligenter expende, quàm exquisitè duo illa quæ Christus à diuite petiit, vt scilicet pauperibus substantiã distribueret

Universidad de Deusto
Biblioteca

G distribueret suam, & Christum sequeretur, breuiter cõplexus est, dicẽs: Reliquimus omnia, & secuti sumus te, ambo enim hæc facta iam erant, & eo quòd omnia reliquerunt, sequi facilius potuerunt: & quoniam reliquerunt, confidere atque gaudere ipsos admonebat. Quid igitur Christus respondet? *Amen dico uobis, quia uos qui secuti estis me in regeneratione, cùm sederit filius hominis in throno maiestatis suæ, sedebitis & uos super duodecim sedes iudicãtes duodecim tribus Israel.* An igitur & Iudas sedebit? Minimè. Quomodo igitur in duodecim sedibus sedebunt, quomodo pollicitatio hæc adimplebitur? Attende quomodo, & qua ratione lex est à deo per Hieremiam promulgata, in qua hæc continentur: Terminum loquar super gentem & super regnum, vt auferam & perdam: & si conuertetur gens illa à malis suis, me quoque pœnitebit à malis quæ cogitaui eis facere. Et terminum loquar super gentem & regnum, vt restauré & plantem: & si nequitiam fecerint in conspectu meo, & non audiẽt vocem meam: me quoque pœnitebit eorum bonorum quæ facturum esse ipsis locutus sum. Pariter enim, inquit, tam in bonis, quàm in malis id facere soleo. Si enim restauraturum me dixero, nõ faciam, H scilicet si quis indignum so hac pollicitatione præbuerit: quod primo confestim homini accidit. Tremor enim vester & timor, ait, erit super feras: quod econtrario fieri videmus, quia videlicet indignum se homo tali præbuit principatu: sic etiam Iudas. Nam ne punitionum terrore in desperationem nonnulli compulsi duriores ad virtutem fiant, aut bonorum pollicitationibus in desidiam delabãtur, vtraq; ista per Hieremiam corrigit, dicens: Et si minatus fuero, non diffidas: potes enim pœnitentiam agere, & sententiam meam sicut Niniuitæ cõuertere: & si aliquod bonum promittam, propter promissionem non decidas. Non enim proderit tibi pollicitatio mea, si vitio te indignum feceris, immo verò maioris causa erit supplicij: nam ego dignis, & in eo quod digni sunt perseuerantibus polliceor: propterea discipulos alloquens non simpliciter pollicetur. Nõ enim sedebitis & vos, solummodo dixit: sed adiecit, Qui me secuti estis: vt & Iudam eiiciat, & posteriores attrahat. Non enim ad illos dictum est solos, neque ad Iudam qui se indignum effecit. Ita discipulis quidẽ magna pollicetur, dicens: Super duodecim sedes sedebitis: I Sublimiores enim iam facti nihil è caducis rebus petebant. Cæteris autem hæc etiam præsentia pollicetur, dicens: *Quicunque dimiserit fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, aut domum gratia nominis mei cẽtuplũ accipiet, & uitã æternã possidebit.* Certè ne quis illud audiens, discipulis, vt maxima in futuro præmia consequantur, datum solũmodo credat: ea propter latius orationem produxit, & ad vniuersum orbem pollicitationem extendit, ita vt à præsentibus futura cõfirmet. Sic & discipulis, cũ imperfectiores à primis cunabulis adhuc essent, quæ ad hanc vitam pertinent, offerebat. Nam quando à mari, & à piscandi artificio remouit, nullam cœlestium fecit sedium mentionem, sed huius vitæ præstantiam commemorabat, dicens: Hominũ vos faciam piscatores: postquam verò sublimiores fecit, de cœlestibus disserit. Quid autem est quod dicit, Iudicantes duodecim tribus Israël? Nihil aliud profectò quàm condemnantes: non enim in solio iudicandi sedebunt, sed quemadmodum reginam Austri, & Niniuitas condemnaturos generationem illam asseruit, similiter quodam modo discipuli non gentes, non vniuersum orbem, sed tribus Israël condemnabũt. Nam quoniam eisdem & legibus & institutis viuendi tam Iudæi, quàm K Apostoli educati fuerunt, cũ Iudæi dicturi sint, Idcirco se credere Christo non potuisse, quia mandata legis seruare iubebantur, discipulis in medium productis, à quibus & lex susciebatur, & fides Christo adhibita est, omnes Iudæos condemnabit: propterea enim dicebat, Iudices vestri futuri sunt. Sed quid præcipui pollicetur ipsis, inquies? Si quid Niniuitæ & regina non habebunt, id etiam discipuli possidebunt. Multa quoque alia in superioribus istis obtulit, & in sequẽtibus pollicetur, quãtuis aliquid occultius in hoc etiam significatur, maiora istos illis habituros. de illis enĩ simpliciter dicitur, quia viri Niniuitæ resurgent, & condemnabunt hanc generationem: regina quoq; Austri similiter. de istis verò nõ ita simpliciter: sed, quãdo filius hois in sede maiestatis suæ sedebit, tũc & vos sedebitis sup duodecim thronos iudicãtes duodecim tribꝰ Israël. Vnde significatur, quia tã regni, q̃ glorię participes futuri sunt. Si enim sustinemus, inquit, simul quoq; cõregnabimus. Et ecce nõ concessum quidẽ esse sedes significauit, cũ ipse solus in solio iudicaturus sedebit, sed honorem atq; gloriam ineffabilem vocabulo sedium signanter expressit. Verùm ista L discipulis dicta sunt, cæteris autem vniuersis æternam ibi vitam & centuplum hic pollicetur: & si reliquis, multo magis Apostolis, quibus promissa contigisse in hoc seculo non ignoramus: qui cùm arundinem, & vilissima retia reliquerint, omnia fidelium qui prædicatione sua crediderunt, immo verò eos quoque ipsos credentes in potestate habuerunt. Nam vel mori pro ipsis cẽties voluissent, vt Paulus testatur, dicens: Si posset is, etiam oculos vestros mihi dedissetis. Cùm autem dicit, Quicunque reliquerit vxorem: non simpliciter præcipit dirimenda esse matrimonia, sed sicut in superioribus dicebat: Qui perdit animam suam, inueniet ipsam: non vt nosmetipsos interimamus, neque vt animã nostram violenter à corpore disiungamus, sed vt religionis pietatem cæteris omnibus ante feramus: ita de vxore quoque, ac fratribus intelligendum est. Mihi autem persecutiones hic occultius significare videtur: multi enim à parentibus filij, multi mariti ab vxoribus ad impietatem trahebantur: quæ cùm facere conarentur, ait, nec vxoris loco, nec parentis habeantur: quod & paulus consulebat, dicens: Si verò infidelis, separetur licet. Cũ igitur alacriores mentes eorum fecerit, nec pro se solũ, M sed pro vniuerso confidere orbe præparauerit, cõtinuò subiecit, quia: *Multi autem erunt primi nouissimi, & nouissimi primi.* Quod ita indefinitè, atq; indistinctè de multis aliis dictum, de incredulis quoque pharisæis accipiendum est: vt & in superioribꝰ dicebat, multos ab Oriente atque Occasu venturos ad Abrahæ, Isaac & Iacob fulgentissimos sinus, filios autem regni proiici foras. Deinde parabolam adiecit, qua eorum qui tardauerunt studia incendit. *Simile est, ait, regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiuit primò manè conducere operarios in uineã suam: conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in uineam suam. Et egressus tertia hora, uidit alios stantes ociosos, & illis dixit: Ite, & quodcunque fuerit iustum, dabo uobis. Et circa sextam & nonam fecit similiter. Circa undecimã autem horam inuenit alios stantes ociosos, & dixit eis: Quid hic statis tota die ociosi? Ipsi autem dicunt ei: Nullus nos cõduxit, dicit eis: Ite & uos in uineam meam, & quodcunque fuerit iustũ accipietis. Sero autem facto, dicit dominus uineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde eis mercedem suam, incipiens ab ultimis usque ad primos. Cùm ergo uenissent qui circa undecimam horam uenerant, acceperunt singulos denarios. Et primi existimauerunt*

Hiere.18.a b

Gene.9.a

Ioan.3.b

Supra.4.c

Supra.12.b & Luc.11.c

Supra.12.c & Luc.11.d

2.Tim.2.b

Supra.5.b

Cap. XX.

A *mauerunt quòd plus essent accepturi, & acceperunt & ipsi æqualiter: & cùm acceperunt, murmurabant aduersus patremfamilias, dicẽtes: Hi ultimi una hora fecerunt, & æquales eos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei, & æstum. Ipse autem respondens uni eorum dixit: Amice, non iniuriam facio tibi: nõne ex denario diurno cõueneristi mecum? Tolle quod tuum est, & uade. Volo autem dare ultimo huic sicut & tibi. Vel non licet mihi quod uolo facere in his quæ mea sunt? An oculus tuus nequam est: quia ego bonus sum? Ita erũt ultimi primi, & primi ultimi. Multi enim sunt uocati, pauci uerò electi.* Quid hęc sibi parabola vult? Nõ enim consona sunt, quæ iuxta finẽ istius dicũtur, sed contraria omnino his quę paulò ante disputata sunt. Nã hic non alios quidem eiici, alios verò introire, sed omnes ad eundem statũ peruenire videmus, cùm tam antè quàm post parabolam econtrario vltimos primos, & primos vltimos affirmauerit: id est, his qui primi sunt, priores erunt, non permanentibus tamen primis, sed in extremum penitus locum deductis: quod inde magis declarat, Multi enim, inquit, vocati, pauci verò electi sunt. Ita dupliciter & illi qui primariũ amiserunt, mordentur: & isti qui lucrati sunt, certiore hortatu inflammantur: B parabola verò non id, sed his qui magno sudore comprobati sunt, æquales futuros ostendit. Aequales enim, inquiunt, nobis fecisti, qui pondus & æstum diei portauimus. Quid igitur parabola hæc sibi vult? Hoc enim declarato, facilius illud soluemus. Vineam igitur, mandata dei: operandi autem opportunitatem ac tempus commodum, præsentem vitam appellauit: operarios verò eos, qui differẽter, aut manè, aut tertia, aut sexta, aut nona, aut vndecima hora, diuersis ætatibus vocati accesserunt, & comprobati sunt. Sed hinc iam ambiguitas prorumpit, cur cùm rectè primi laborassent, deoq; placuissent, & diurno sudore coruscassent, pessima litoris atque inuidiæ passione vexentur? videntes enim eadem illos præmia consecutos, qui per vnam horã laborauerunt, murmurabant, & æquales (dicunt) nobis, qui diei pondus & æstum tulimus, ipsos fecisti: Ita cùm nullum ipsi detrimentum paterentur, nec de mercede sua quicquam diminueretur, mœrore ac molestia propter aliorum bona premebantur: quodq; peius est, ipse etiam dominus domus de iure aduersus eum qui hęc dixit, re- C spondens, liuoris ipsum atq; nequitiæ condẽnat, dicens: Nõnne ex denario conuenisti mecum? tolle quod tuũ est, & vade: volo autem vltimo dare sicut & tibi. Si oculus tuus nequam est, quoniam ego bonus sum. Quid igitur est, quod istis verbis adstruitur? hoc ipsum enim & aliis æmulatoribus accidisse videmus. Ille nanque filius qui probus, ac patri obtemperans fuisse perhibetur, qui prodigum fratrem magis honoratũ esse à parẽte quàm seipsum perspexit, pariter dicitur conturbatus fuisse. Nã quemadmodum isti qui primi mercedẽ recipiunt, magis honorãtur: sic ille profectò exaggeratiõe honorũ magis honorabatur. Et hæc ille ipse probus filius ita se habuisse testatur. Quid igitur dicere possumus? Nemo talia in regno cœlorum de iure disputat, aut alios criminatur: procul enim hoc absit. Nempe ille locus omnis liuoris atque turbationis expers est: si enim animas suas in hac vita pro peccatoribus sancti tradere solent, quãtò magis cùm ibi æternis eos bonis fruentes videant, gaudebunt, suum esse opus salutem ipsorum putãtes? Cuius igitur rei gratia hac figurata oratione vsus est? Parabolam dixit, & in parabolis non oportet nimia in singulis verbis cura perangi. Sed cùm quid per parabolam intendat didicerimus, inde vtilitate collecta, nihil vlterius anxio est conatu inuestigandum. Cur igitur hæc sibi parabola composita est, & quid intendens his verbis vsus est? Auidiores voluit eos facere, qui decrepita ætate delecti sunt, ac ideo non patitur eos putare minus se habituros. Alios ergo introduxit molestè fœlicitatem eorum ferentes, non vt inuidiæ tabo morderi ostenderet, sed vt tanto illos honore frui demonstraret, quantus ad inuidiam alios compellere posset: quod nonnulli, nec à quoquam interpellati, nec alij detrahere volentes, sed muneris atq; honoris magnitudinem, quo ille affectus est, ostendere cupientes sæpe faciunt, dicentes: Ille me accusauit, ac expostulauit, quia te tantopere honorauí. Sed cur nam, inquies, non statim omnes conduxit? Omnes quidem ille ab initio conduxisse voluisset, si verò non omnes eodem tempore paruerunt, à voluntate vocatorum hæc differentia resultauit: idcirco alij manè, alij tertia, alij sexta, alij nona, alij vndecima hora vocantur, quia tunc obtemperaturi erant, quod & Paulus apertè significauit, dicens: Quãdo autem acceptauit deus qui separauit me à vẽtre matris meæ, quando porrò deus voluit? quando certè obtemperaturus erat. Nam ipse à primis etiã incunabulis voluisset: sed quia illum renixurum sciebat, tunc voluit cũ E animum ipsius penetraturam vocationem non ignorabat. Sic & latronem cum posteavocauit, potuisset antea ipsum vocasse, sed vocatus ille non paruisset. Quòd si dicunt isti, nemo nos conduxit: Primò quidem non oportet cuncta, vt diximus, curiosè in parabolis scrutari. Deinde nõ dominus domus id, sed illi dixerũt. Dominus verò domus, ne turbet eos, sed vt magis alliciat redarguere noluit. Nam quia omnes, quãtùm ad se pertinet, à prima statim hora vocati sunt: ipsa parabola etiã denotauit, dicens: Mane ipsum ad conducendum exiuisse. Ita vndique aperitur, ætates nobis hominum ac parabola designari, quorum alij iuniores, alij seniores virtutem amplectuntur: vt & illi discant nõ superbire, neq; opprobrio dare, quia vndecima hora rectè viuere aliqui cœperunt: & isti etiam, quia breuissimo tempore vniuersa possunt recuperare. Nam quoniã ad ardua nimium hortatur, vt scilicet & pecuniam proiicias, & terrena omnia sub pedibus conculces: quæ res magno labore atque studio indiget: idcirco vt charitatis flammã accendat, & ardentioris faciat voluntatis, ostendit quia F possibile sit, etiam si nouissimus veneris, pro tota tamẽ die mercedem accipere: quod apertius nõ dixit, ne rursus in desidiam audientes illabantur. Ita subaperit, à sua vniuersam hanc rem misericordia emanare, propter quam nec qui vndecima hora venerunt, à regno decident: & hoc quidem est, quod hac parabola constituere voluit. Si autem adiecit vltimos primos, & primos vltimos futuros: ac, multos esse vocatos, paucos autem electos, non mireris: Non enim à parabola id sibi cõclusum est, sed quemadmodũ nunc contigit, vt præter ipẽ, & contra opinionem omnium æqualem omnes mercedẽ acciperẽt: sic maius illud, atq; mirabilius vt primi vltimi fiant, & vltimi primi, euenturũ ostendit. Aliud igitur illud, aliud hoc est. Videtur autem mihi Iudæos hic sermo tangere, ac eos ex fidelibus qui primò virtute coruscarunt, deinde negligentia delecti ad profundũ sunt, & illos rursus qui à nequitia seipsos recipientes ad anteriora cucurrerunt. Non enim nescij sumus tam fide, quàm viuendi institutis magnas mutationes plerũque fieri solere. Quare obsecro, magno studio, diligentiq; cura & fidem rectam, & vitam integram conseruemus. Nisi enim fidei viuendi congruat disciplina, vltima pendemus supplicia: quod beatus Paulus à superioribus

Gala.1.c

Gala.4.b

Supra.16.d

2.Cor.7.a

Supra.5.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Cor.6.d

ribus temporibus ostendit,dicens:Spiritalem potũ omnes bibisse, & spiritalem cibum omnes comedisse, nec tamen omnes saluos fuisse,sed multos eorum in eremo procidisse: Christus quoq; idipsum declarat, cũ aliquos qui eiecerunt dæmonia, ac etiam prophetarunt, in gehennam intrudat.Ad hæc parabolæ quoq; illæ, virginũ dico, illæ sagenæ,spinarum,ac deniq; arboris nullũ producentis fructum,omne virtutis opus requirunt. Accedit, quod rarius de dogmatibus Christus disseruit , sæpius,immo verò vbiq; & semper de viuendi synceritate: nullo enim ad illud labore opus est,hoc quoniã impugnatur quotidie,idcirco continuis laboribus indiget: nec solùm vniuersa viuendi disciplina, verumetiã partia eius omissa particula maxima damna intulit . Nam eleemosyna neglecta,quanuis virtutis quedam pars,nõ ipsa vniuersa virtus sit , in gehennam tamen facilè intrusit.Nam & virgines,quia ipsam non habuerunt , punitæ sunt.Et diues hac de causa in inferno torquebatur, & qui esurientem non cibarunt, vnà cum diabolo condemnantur.Præterea,non maledicere, particula quædã virtutis est , quam tamen nisi quis rectè peragat , foras eiicietur.Qui autem fratrem fatuum vocat, ait, gehennæ ignis reus est.Ad hæc modestia virtutis pars est, nullus tamen absq; hac dominum videbit.Persequimini enim, inquit, pacem ac sanctimoniã, absq; qua nemo videbit dominum . Humilitas similiter virtutis pars est, sine qua etiam si alia multa peragas , immundus eris apud deum:quod pharisæus omnibus patefecit,qui mille virtutibus affluens,propter arrogantiam supernam fœlicitatem amisit.Ego verò maius quiddam habeo dicere: non enim vna quædam sola particula virtutis amissa cœlum nobis omnino claudit,verumetiam si non cõgruẽti cura & studio peragitur, illud ipsum solet inferre : Nisi enim superabundauerit , inquit, iustitia vestra plus quàm scribarum & Pharisæorum,non intrabitis in regnum cœlorum. Et quantum illi præbebant, inquies? Id iam etiam ipse dicere volebam , vt & qui non dant, incitentur ad dandum : & qui libenter afferunt, nõ superbiant,sed plùrà dare conentur. Quantum igitur illi præbebant ? Decimam primò rerum suarum omnium, deinde alteram,& demũ tertiam decimam offerebant. Quare nec tertiam partem præbebant ? Tres enim hæ decimæ coaceruatæ minus tertia totius conficiunt. Sed ad hæc primitias quoque,ac primogenita, & alia plura, partim pro peccatis , partim pro purgationibus offerebant. Præterea in diebus festis,in iubilæo, in debiti abscisione, & famulorum dimissionibus , in mutuis absq; fœnore: si autem qui tertiam partem, immo verò mediam rerum suarum offerebant : ascendent nempe ad medietatem omnia vnà cõgregata. Si qui mediam inquam dabant,nihil magni operabantur: quid tu facies, qui nec decimã quidem partẽ pauperibus vnquam dare cogitasti?Quare nõ iniuria paucos fore saluos quidã dicebat.Non negligamus igitur exactam,atque exquisitam viuendi disciplinam.Nam si pars quædam omissa tãtum periculum affert,si cuncta spreuerimus, quomodo eterna tormenta fugiemus,aut quod genus supplicij non persoluemus? Sed quæ nam,inquies,spes salutis nobis reliqua est, si singula omissa in gehennam depellere possint?Hoc ipsum est,quod etiam ego magna voce cõclamo:veruntamen si attendere voluerimus,nõ est impossibile saluari,præsertim si eleemosynę remedia mutuemur,quibus vulnera nostra diligenter curemus. Nõ enim sic oleum corpus hominis roborat,vt animã misericordia stabilit, adeoq; confirmat, vt superari à diabolo nequeat : lubricum enim eleemosynæ oleum corpus hominis constituit,ita vt manus diaboli facilè propter lubricitatem effugiat . Hoc igitur oleo crebrò nos perungamus,hoc spiritalis causa est sanitatis , hoc lucẽ, hoc splendorem animo afferre solet. Sed ille,inquit, ac ille auri talenta non pauca possidet, nec aliquid pauperibus præbet.Et quid hoc tua interest?imò verò mirabilior atq; venerabilior videberis,si cùm pauper sis,benignior ac liberalior eris.Nam & Apostolus Macedones admiratus est, non quia præbebant,sed quia quãuis pauperes essent, tamen largiter offerebant . Verùm tu non ad illos,sed ad communem omnium dominum & magistrum respicias , qui nõ habẽbat vbi caput inclinaret. Cur igitur talis,inquies,id non facit ? Noli alium iudicare,sed teipsum ita redde laudabilem,vt omnem meritò accusationem possis effugere . Maiora enim tormenta imminent,si cùm alios accuses , ipse non facies, sed eiusdem criminis obnoxius inueniaris . Nam si qui rectè viuunt,iudicare alios non permittũtur,quantò magis à iudicando peccantibus abstinendum est? Non iudicemus igitur alios , neque desidiam aliorum,sed dominum nostrum respiciam*, & ab eo bonorum omnia exempla sumamus. Nunquid diuina ego tibi contuli beneficia? Nũquid ipse te redemi,vt ad me respicias? Aliª hæc tibi præbuit.Cur omisso domino cõserui operationem aspicis:Non audisti clamantem:Discite à me quia mitis sum,& humilis corde?& rursus: Qui vult primus esse in vobis,sit omnium minister.& rursus: Non venit filius hominis,vt ei administretur, sed vt ipse administret.Præterea ne aliorum pigritia offensus negligenter viuas: dictum tibi ab eo est: Exemplum enim dedi vobis,vt sicut ego feci,&vos faciatis.Non est tibi magister virtutis viuentium aliquis hominum , nec potest vllus te ad eam conducere.Maior igitur tua laus,præstantior erit tua gloria,si nulla humana doctrina mirabilis euaseris.Potes enim,& quidem facilè si volueris : nõ enim primus eris,sed multi iam id perfecerũt: vt Noë,Abraham, Melchisedec,Iob, & omnes qui similiter illis vixerunt. Si ad homines ergo respiciendum est,illos non istos imitare,quos adeò æmulamini, vt in concionibus etiam vestris,nihil aliud in ore,quàm hęc verba habeatis:Agri ingera ille tot,atq; tot possidet,ille diuitiis prępotens palatia condit,maria construit, aliaq; huiusmodi facit . Quid ita inhias homo,si ad alios respicis, cui probè viuentes,cur laudabiles viros , cur eos qui exquisitissimè præcepta seruarunt,non vides:sed ingloriòs & offendentes deum admiraris , à quibus multa exempla nequitiæ colliges , vnde in negligentiam & in superbiã incides,ac ad iudicandũ alios conuerteris. Si verò virtutis cultores sæpius tecum recenseas , in humilitatem & compunctionem, in studia virtutum, facilè teipsum perduces . Recordare pharisæi qui cùm ad probos non respexerit,sed peccantis opprobria viderit,labores suos amisit : illud igitur recordatus expauescas . Econtrariò considera,quomodo mirabilis Dauid factus est: maiorum enim suorum virtutes præ oculis ponebat . Aduena,inquit , ego sum & peregrinus , sicuti omnes patres mei.neq; is solum,sed omnes ei similes, nõ peccatores, sed virtutibus coruscantes tenaci mente vertebant . Ita igitur tu quoq; facito . Non enim quasi iudex alieni peccati sedisti,nec ad examinanda hominum peccata præfectus à domino es,tuus non aliorum iudex constitutus es.Nam si nos iudicaremus,non vtique,inquit Apostolus,iudicaremur . Iudicati autem à domino erudimur: quæ omnia tu peruertisti.Nullam enim à te exigis delictorum

Supra.5.d
Supra.5.c
Infrà.25.a
Supra.13.f
Mar.4.a.
Luc.3.b
Luc.16.c.
Supra.5.d
Heb.12.d
Supra.5.c
Supra.19.c
Ibidem.b
Supra.18.a
Ibidẽ.19.b
Ibidem.
Ioan.1.d
Supra.12.c & Luc.11.d
Ioan.7.e
2.Cor.9.a & 10.b
Supra.17.d
Ibidem.
Infrà.20.d
Ioan.13.b
Psal.33.e
1.Cor.11.g

ctorum rationem,sed aliena nimium anxia curiositate scrutaris.Oro igitur,obsecro atq; obtestor,desinamus iã, desinamus hoc facere,& hac confusione ordinis eiecta, nostrorum nos peccatorum iudices constituamus . Ipsi accusantes,testimonium perhibentes,iudicantes, & supplicia exhibentes laudabimur.Quòd si aliena inquirere desideras , clarorũ opera virorum curiosius inuestiga, vt tum ex memoria delictorum nostrorum, tum ex æmulatiõe alienæ virtutis, tum denique ex iudicij nostri in nosipsos sententia , quasi stimulo quotidie compuncti,ac humiliores,& diligentiores facti,ęterna fruamur beatitudine, gratia& misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxvi.ex capite.xx.

ET ascendens Iesus in Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secretò,& dixit eis: Ecce ascendimus Hierosolymam ,& filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis,& condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandum , & tertia die resurget. Non illico cùm à Galilæa redierit in Hierosolymam ascendit , sed signa prius non pauca fecit , & pharisæorum obstruxit ora , & discipulis de paupertate locutus est.Vende,nanq;,inquit,substantiam tuam,si vis esse perfectus . Et de virginitatis similiter castimonia: Qui enim,inquit,capere potest,capiat.De humilitate etiam:Nisi enim conuersi fueritis ad conditionem horũ paruulorum,nõ intrabitis in regnum cœlorum. De retributione quoque in hac vita:Nam qui domos,fratres, sorores reliquerit,ait,centuplum in hoc seculo accipiet. Et de remuneratione futura: Et vitam,inquit,æternam possidebit.His igitur omnibus prius factis atque dispositis,ad vrbem accessit.Cumque ascenderet,de passione rursus disserit sua.Nam quoniam facilè quod nolebant, obliuisci poterant,crebritate referendi memoria id eos tenere facit, & mœstitia audiendi consuetudinem succendit. Priuatim autem eos necessariò alloquitur : non enim hæc efferenda erant, ex quibus nihil vtilitatis sequeretur.Nam si discipuli audientes turbabantur , quid non fecisset multitudo?An igitur vnquam id vulgo dictum est,inquies?Immò publicè quoq;,sed non ita apertè prędicatum.Soluite enim,inquit,templum hoc,& in tribus diebus excitabo ipsum.Et,Signum quærit hęc generatio,nec dabitur ei,nisi signum Ionæ prophetæ.Et alibi,Adhuc paruo tempore vobiscum sum , & quæretis me,& non inuenietis. Discipulis verò non sic: sed quẽadmodum alia, ita etiam hoc modo clarius dictũ . Sed cuius rei gratia, quispiam opponet , si non intelligatur, multitudo errat?hæc enim eis dicebantur,vt postea recordati credant illum volentem,non ignorantem, neque coactum passionem subiisse . Discipulis autem non hac de causa solùm, verumetiam, vt diximus, vt expectatione exercitati,facilius passionis dolorem perferãt. Nam si præmeditati non fuissent, vehementi turbatione quassati iacuissent: hac de causa de morte solùm primò faciebat mentionem.Cùm autem corroborati fuerint,cætera quoq; adiecit,quòd scilicet tradent eum gẽtibus ad illudendum & flagellandum.Hæc autem prædicit , vt cùm tristitia veniſſe viderint, certiore spe resurrectionẽ expectent.nam si mœsta non tacuit, & quæ opprobrij plena esse videbantur non occultauit eis, nõ iniuria prospera quoq; erant credenda . Tu verò considera,quomodo etiam opportunitate commoda,vniuersa patefecit. Nec enim statim prædicationem incipiẽs, nec in ipso passionis hæc dixit tempore, ne audientes turbarentur: sed posteaquam virtutes eius miraculis cognouerunt,& æternæ vitæ pollicitationibus fuerunt cõfirmati : tunc passionis meminit,non semel aut bis, sed sæpius,hinc hominẽ signis & doctrina contexens.Alius autem euangelista prophetas quoq; in testimonium citatos asserit.Alius nõ intellexisse ipsos affirmat,sed occultatum jd verbum ab eis fuisse, & quia tumultuabantur sequentes.Sed si non intellexerũt,inquies,nulla prẽmeditatione poterant exerceri? quare prædictionis huius vtilitas omnino euanescit. Ego autem,vt hanc ambiguitatem in maius extollam : illud addere non dubitabo,quia si non intellexerũt,quo pacto mœrebãt?Alius enim euangelista dicit,quia tristabantur.Quomodo igitur si non percipiebant,aut quomodo Petrus , propitius tibi esto, dicebat ? Quid igitur dicemus ? Quia scilicet, quod de morte audierint,& si non clarè dispensationis huius mysterium sciebant,intellexerunt tamen.Resurrectionem verò non intelligebant, nec quæcunque per eam mirificè acturus erat . Nam alios quidem ab aliis excitatos à morte viderunt.Quòd verò quisquam seipsum excitauerit,& sic excitauerit vt nunquam in posterum moreretur,minimè vnquam fuit auditũ. Hoc igitur erat quod absconditum erat ab eis: sed nec qualis futura esset ipsa mors , & quomodo ipsum aggressura foret sciebant,ideo igitur sequentes turbabantur. Mihi autem etiam videtur magno stupore illos torpescere de passione sua differentem audientes : nec quia resurrecturum se illis inculcabat,ideo cõfidebant : sed cùm ad mortem, illusionem, atq; flagella accessurum audirent, maximè turbabantur.Nam cùm in mente versarẽt miracula,dæmoniacos scilicet liberatos , mortuos excitatos,aliaq; huiusmodi signa: non poterant his auditis nõ obstupescere,ac in magnam ambiguitatem incidere.Ita modò hæc credentes,modò discredentes capere nõ poterant,adeoq; procul à recta intelligentia erant, vt Zebedæi filij ad eum accedentes de primo consessu eum alloquerentur. *Volumus enim,*aiunt,*ut unus ad dexteram, & unus ad sinistram sedeat.* Quomodo igitur alius euãgelista matrem ad hoc accessisse ait? Vtrunq; fuisse credendum,matremq; ab eis assumptã,vt authoritate supplicantis Christum facilius exorarent. Quod autem id verum sit , quodq; ab ipsis hæc excogitata petitio fuerit, sed pudore victi matris patrocinium assumpserũt : animaduerte quomodo Christus ad ipsos verba sua dixerit:sed prius quid,& qua mente petant , & vnde ad hoc impulsi sint,consideremus. Cùm viderent se ante alios à Christo honorari,crediderunt hanc ab eo petitionem se impetrare.Quid porrò est quod petunt? Alius te docebit euangelista.Nam quoniam,inquit,prope Hierusalem erant, credebantq; regnum dei iamiam euĕturum, quod huius vitæ,ac seculare opinabantur : hæc postulabant,vt ob honorem facilius etiam omnia pericula possent euitare : propterea Christus ab his eos cogitationibus abducens,pericula,sanguinem , necemq; ipsam expetendam esse iubet. *Potestis,* inquit, *bibere calicem quẽ ipse bibo?* Nec turbetur quisquam, si adeò imperfectos dicimus Apostolos fuisse . Nondum enim ,mysterium crucis erat consummatum , nondum gratia spiritus in corda ipsorum infusa. Quare si studia virtutis ipsorum discere cupis , quales post datam gratiam spiritus fuerint,considera:& videbis omnem ab illis turbationem animi fuisse superatam.Hac enim de causa eorum modo imperfectio reuelatur, vt apertè pcipere possis, quales subitò per gratiã effecti fuerunt . Quòd igitur nihil spiritale quærebant,nec de cœlesti regno quicquam cogitabant , perspicuum est . Sed verba quoque petitionis ipsorum

Luc.18.f
Supra.16.d
Mar.10.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ipſorum audiamus. Volumus,inquiunt, vt quodcunque petierimus,facias nobis. Ad quod Chriſtus: Quid vultis? reſpondit,nõ ignorans certè,ſed vt reſpondere cõpulſi,vlcus ſubaperiant, quod ſanare Chriſtus intendebat.Illi verò quoniã humano more id faciebant,coram omnibus erubeſcentes dicere, ſeorſum ab aliis diſcipulis Chriſtum accipientes interrogauerũt. Præceſſerunt enim,inquit,vt remotis arbitris tutius loquerentur.Volebant autẽ, vt ego coniicio, quoniam ſuper duodecim ſedes ſeſſuros diſcipulos audierunt, primatum huius cõſeſſus impetrare , & præponi quidem ſe cæteris prætерquam Petro ſciebant,quẽ formidantes dicere auſi ſunt; *Dic ut unus à dextris , alter à ſiniſtris ſedeat.* Ita vrgebant dicentes, dic. Quid igitur ipſe? vt ſignificaret nihil eos petere ſpiritale,ſed nec ſcire quidem quid poſtulent: nõ enim petere auderent,ſi ſcirent. *Neſcitis*,ait,*quid petatis.* Neſcitis quàm magnum, quàm mirabile, ac ipſas ſuperiores excedens virtutes,& adiecit: *Poteſtis bibere calicem,quem ego bibiturus ſum? & baptiſmo quo ego baptizor, baptizari?* Perpẽdis quomodo ſtatim ab hac cupiditate ipſos remouit,contraria eis diſſerens. Nã vos, inquit,de honoribus,& coronis cogitatis: ego verò de luctamine H atq; ſudore diſſero. Non præmiorum hoc tẽpus eſt, nec illa gloria mea modò apparebit , ſed bella, pericula, & necem præſens continet vita . Perſpice autem qualiter ipſo interrogationis modo & hortatur,& allicit:non enim dixit, poteſtisne veſtrum effundere ſanguinẽ? Sed quo nam pacto?poteſtis bibere calicem:deinde alliciẽs, inquit,quem ego bibiturus ſum , vt communicatione laborum cum ipſo promptiores redderentur.Baptiſmum deinde idipſum appellauit , vt magnam orbi futuram expiationem hinc ſignificaret.Illi autem deſiderio quodam animi cõfeſtim promittunt dicentes: *Poſſumus.* Nec idipſum intelligentes quod ſe poſſe affirmabant, ſed ſperantes ſe habituros poſtulata . Ad quæ Chriſtus: *Calicem*,inquit, *meum bibetis, & baptiſmo quo ego baptizor, baptizabimini.* Magna vobis certè bona prædico: martyrij enim corona potiemini , & violenta morte, ſicuti & ego à vita decedetis. *Sedere autem ad dextram & ad ſiniſtram non eſt meum dare, ſed quibus à patre meo paratum eſt.* Cùm animos eorum in ſublimius extuliſſet , & omni I mœrore ſuperiores calicis & baptiſmi communicatione feciſſet,tunc poſtulata eorum emendat. Sed quid nã ſibi vult, quod modò dictum eſt ? duo enim hic à multis quæruntur. Primùm,ſi à dextris eius ſedere quibuſdã paratum ſit: alterum,ſi dominus omnium non poſſit illis præbere,quibus paratum eſt.Ex quibus primo ſoluto, alterum etiam patebit.Quid igitur eſt quod dicit? Nullus profectò à dextris, nullus à ſiniſtris eius ſedebit, inacceſſibilis quippe ſedes eſt illa,non hominibus dico ſolùm , ſed angelis, ſed archangelis, cæteriſq; virtutibus, quod quaſi præcipuum vnigeniti priuilegiũ Paulus poſuit,dicens: Ad quem autem angelorum dixit vnquam, Sede à dextris meis? Et ad angelos quidem inquit: Qui facit angelos ſuos ſpiritus. Ad filium autem : Thronus tuus deus in ſeculum ſeculi. Quomodo igitur,dicit,ſedere à dextris,atque ſiniſtris meis non eſt meum dare? an quia conceſſuri alij ſunt? Minimè? minimè,inquam, ad mentem enim interrogantium condeſcendens reſpondet. Non enim de ſublimi ſede illa quæ ad dexterã patris eſt,ali quid ſciebant, qui vel multò inferiora,quæ quotidie auribus eorum inculcabãtur non percipiebãt: vnum ſolummodo quærebant,præfectura potiri,& omnium primos apud eum cõſtitui.Quodq; iam diximus, cùm duodecim ſedes audiſſent, ignorantes quod dicebatur,primatum conſeſſus poſtularunt. Quid igitur ait K Chriſtus? Propter me quidẽ, ac prædicationis meæ gratia moriemini,& meę paſſionis participes eritis,ſed nõ eſt id ſatis ad primum locum atque ordinem obtinendum.Nam ſi quis poſtea veniet martyrio, & aliorũ omnium numero virtutum ita decoratus , vt non parum excedere vos videatur:nolite credere,quia vos amo cæteriſq; antepono, idcirco eo qui maioribus nitet operibus expulſo,vobis primum me locum daturum:non dixit autem apertè hoc, ne turbarentur, ænigmaticè verò idipſum ſignificauit,dicens: *Calicem quidem meum bibetis,& baptiſmo quo ego baptizor;baptizabimini: ſedere autem à dextris & à ſiniſtris non eſt meum dare , ſed quibus paratum eſt à patre meo.* Quibus porrò præparatum eſt: illis videlicet,qui fulgentiſſimis operibus euaſuri ſunt:idcirco verò dixit, Non eſt meum dare,ſed patris mei : ne quis infirmum atque impotentẽ ad hanc ipſum fore retributionem opinetur. Sed quo nam modo? Non eſt meum, inquit, ſed quibus paratum eſt . Verùm vt clarius fiat quod dicimus,exemplo id ãte oculos ponamus. Ad ęditorem igitur munerum atque certaminis , quò multi atque præclari athletæ confluant, duos quoſdã ipſi præcipua familiaritate coniunctos acceſſiſſe fingamus, qui L amicitia principis freti poſtulare audeant, vt victores ipſi præconio declarati coronentur: quibus ille reſpondeat,Non eſt meum id dare, ſed quibus labore atque ſudore præparatum eſt . Num igitur quaſi non potentem illum id facere condemnabimus ? Nequaquam,ſed iuſtitiam eius admirabimur.Et quoniam non perſonam, ſed rem reſpicit, laudabimus . Quemadmodum igitur ædītionis munerum,atque certaminis principem, non quia non poteſt,ſed quia non vult luctationis tranſgredi leges,& iuſtitiæ ordinem conturbare: ſic vtiq; Chriſtum id dixiſſe affirmamus . Ita vndique illos compellebat,in gratia dei primũ, deinde in laboribus propriis omnem ſalutem , & gloriæ ſpem reponere: ideo dixit, quibus paratum eſt.Nam etſi alij præſtantiores videbũtur,ſi excellẽtiora quàm vos opera facturi ſunt,quomodo illis expulſis locum eorum vos occupabitis ? an quia mei diſcipuli eſtis ? Idcirco etiam ſi non digni primatu eritis,præmia tamen quoque conſecuturos vos arbitremini ? Nam quòd totius rei huius ipſe dominus eſt,in- M de patet,quia vniuerſum ei iudicium tribuitur:ita enim Petro dixit,Ego tibi claues regni cœlorũ dabo. Et Paulus ſignificauit hoc ipſum, dicens : Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ , quam reddet mihi dominus in illa die: non ſolùm autem mihi, ſed omnibus qui dilexerunt apparitionem ſuam.Apparitio verò Chriſti iam facta eſt. Quòd verò nullus Paulum antecedat , nemo omnium dubitat.Si autem obſcurius hęc à domino dicta tibi videntur,noli mirari: ſingulari nanq; diſpenſatione vſus, ita eos dimittit,vt ſuaſiſſe videatur, ne more ac paſſione hominum fruſtra de præfecturis ſolicitẽtur. Præterea nulla eos afficere mœſtitia voluit,quę vtiq; ſermonis obſcuritate aſſecutus eſt. *Tunc indignati ſunt decẽ de duobus fratribus.* Tunc, iſtud quando ſignificat ? quando ſcilicet illos duos corripuit.Ita donec Chriſti ſententia præferri eos videbant,non indignabantur:ſed reuerentia magiſtri etiam ſi ſecum mouerentur atq; dolerent, amabant atq; honorabant , nec indignationem ſuã palàm facere audebant.Similiter autem ad Petrum commoti,quando ab eo data fuerat didrachma , nõ patefecerunt moleſtiam ſuam,ſed ſolùm quis maior eſſet,interrogarunt . Poſtquam verò ipſos diſcipulos ſupplicãdo petere viderũt,indignantur, neque tunc ſtatim quãdo ad pe-

Heb.1.d
Pſal.109.a
Pſal.103. a
Heb.1.c

Supra.18.c
2.Tim.4.b

Supra.17.d

A dò ad petendum illi acceſſerunt , ſed quando increpatos à Chriſto,primumq; locum , niſi ſeipſos dignos eos præbeant,negatum ſibi cognouerunt.Perſpicis quomodo imperfectiores adhuc omnes erãt , & duo aduerſus decem primò eripere conſeſſum nitebantur , & decem duobus inuidentes indignabantur. Verùm vt dixi, poſt aduẽtum ſpiritus eos conſidera,& videbis omnibus his paſſionibus ſuperiores.Audias igitur quomodo ipſe ille Ioannes,qui modò hæc à Chriſto petebat,primis honoribus Petro cedat,tum concionanti , tum mirabilia facienti: vt Actus Apoſtolorum teſtantur . nec latere patiatur Petri virtutes, ſed & confeſſionem prædicat, quã ſilentibus cæteris magna ædidit voce Ioãnes,& ingreſſum eius in monumentum non tacet, cæteriſq; in omnibus ſibi eum anteponit . Nam quomodo quando patiebatur ambo affuerunt,ſuas laudes Ioannes ſuccidens, ait:Quia notus erat diſcipulus ille ſacerdoti.Iacobus verò non longo tempore poſtea vixit.Nam ſtatim ab initio rerum tanto ardore concaluit: vt humanis omnino rebus neglectis ad tantam ſublimitatem aſcenderet, vt à perſecutoribus confeſtim occiſus ſit.Et ſic quidẽ poſtea ſummi omnes facti ſunt.Tunc verò indignabantur.

Act.3.c.d

Ioan.18.c
Act.12.a

B Quid igitur Chriſt? *Cùm aduocaſſet eos*,ait: *Noſtis,quia principes gentium dominantur eorum.* Conturbatos enim atque commotos, antequam verba ſecum hac de re faceret,tum ipſa vocatione,tum quoniam propius eos attraxit,ſummopere mitigauit.A communitate nanq; cæterorum duo illi ſe diſiunxerunt , & propius Chriſtum ſtantes,priuatim loquebantur.Aduocauit ergo etiam alios prope ſeipſum,vt ad ea quæ diximus, etiam ipſi occultius dicta ederent, & vtrorumq; paſſionem ſedaret: non vt prius paruulorum quadam productione,quorum ſimplicitatem imitandam præcepit, ſed acrius à cõtrario arguens. *Principes*,inquit , *gentium dominantur eorum,& qui magni ſunt,poteſtatem habent in eis. Apud uos autem non ita erit:ſed qui uult maior fieri inter uos,hic ſit omnium miniſter:& qui uult eſſe primus, ſit ultimus omnium.* Ita gẽtium moris eſſe oſtendit prima quæq; appetere.Tyrannica enim hæc paſſio eſt, & nonnunquam eximios etiã viros perturbat : quapropter cùm vehementiore caſtigatione indigent, acrius etiam ipſe inſurgit, comparatione gẽtium ægrotantem ipſorum animum retinens. C Ita horum quidem inuidiam, illorum verò arrogãtiam ſuccidit,quaſi magna voce dicens: Nolite tanquam cõtempti commoueri.Nam qui primatum quærunt, ſibiipſis dedecori ſunt , ignorantes hoc ſe pacto in infima detrudere.Non enim externis ſimilia noſtra ſunt: nam apud gentes,qui principes ſunt, ipſi dominantur : apud me autem qui vltimus eſt,is ſumma tenet. Hæc ne ſine cauſa dicta putetis , ex factis dictiſq; meis facilè comprobantur . Plus enim factum eſſe à me , quàm dictum videtis: qui cùm ſuperiorum dominus ſim virtutũ, homo fieri volui,& ſperni atq; dehoneſtari dignatus ſum. Et quod maximũ eſt, ad mortem ipſam ſponte feſtino. *Filius enim hominis*,ait,*nõ uenit ut ei miniſtretur,ſed ut ipſe miniſtret:& animam ſuã in redemptionẽ dare multorũ.* Ita ipſe, inquit, animã meã in redẽptionẽ inimicorũ etiã meorum trado:tu verò humiliatus ſi fueris,pro teipſo id facies: quod ego non mei,ſed tui cauſa ſuſcepi. Noli ergo timere quaſi honorem tuum humilitate amittens:nunquam enim poteris tantum humilitatis oſtendere,quãtum pro te dominus ſuſcepit : cuius deſcenſus & alios erexit,& gloriam eius manifeſtauit.Nam antequam homo factus eſſet, ab angelis ſolùm cognoſcebatur : poſtquam autem hominem aſſumpſit,& crucis patibulo pependit,nõ ſolùm gloriam illam non amiſit, verũetiam D hanc acquiſiuit,quæ à cognitione orbis reſultat . Quare nullo pacto metuas,quaſi tollatur honor tuus,ſi teipſum humiliaueris : hinc enim vel ad cœlos vſq; gloria tua pertranſit,hinc amplior atq; præſtantior redditur, hinc regni ianua tibi aperitur.Caueamus igitur ne contrariam faciẽtes viam, aduerſus noſipſos acerrima bella geramus.Si enim voluerimus magni ac mirabiles videri, non modò tales non erimus,verumetiam cæteris omnibus abiectiores futuri ſumus. Perpendis quomodo vbique ita eos hortatur , vt quod petũt ex cõtrariis quàm arbitrentur inuenturos oſtendat : ſic in ſuperioribus de auaris , & inanis gloriæ cupidis factum declarauimus. Cuius enim rei gratia corã hominibus tua erogas pauperibus,inquit ? Nónne vt magna gloria fruaris ? Noli ergo ita id facere, & permanentem gloriam conſequeris.Quam autem ob rem pecuniam accumulas?Nónne vt locuples euadas ? Noli ergo pecunias conſeruare , & veris diuitiis potieris . Simili quoq; modo in hoc loco, cuius rei gratia,inquit, primatus & præfecturas deſideras?vt cæteris ſcilicet præſtes.Vltimum igitur ordinem eligito,& tunc primum obtinebis locum.Quare ſi magnus vis fore,hæc ipſa contemne, & eris profectò magnus . Illud enim quod tu maximum putas , minimum E omnium eſt . Vides quomodo huius ægritudinis ſuperiores effecit,hinc omnino aſſecuturos quod quærebant demonſtrans,ſi hoc ſpernant,illud admirentur.Gentiũ autem idcirco mentionem fecit , vt ea ratione opprobrij plenam , & deteſtabilem hanc rem eſſe oſtendat. Qui enim ſibi arrogat,is verè humilis eſt: qui verò humilis eſt,is ad veræ ſublimitatis cacumen volauit : quæ non appellatiõe ſolùm ac nomine , ſed re ipſa ſublimitas eſt. Et externa quidem celſitudo, neceſſitatis atq; timoris eſt: hæc verò interior atq; noſtra, celſitudini diuinæ ſimilis eſſe cognoſcitur . Quare qui apud nos magnus eſt,etiam ſi nemo ipſum huiuſmodi eſſe dicat,verè tamen magnus eſt: ſicut è contra ſuperbus , quem omnes admirãtur, & colunt, omnium verò humillimus reperitur: & ille quidem honor cùm à coactis tribuatur, facilè diſperit: hic verò quoniam ex honorantium animo proficiſcitur,ſtabilis permanet . Hac ratiõe ſanctos viros maximè admiramur, qui quò cæteris erant excellentiores, eò humiliores ſeipſos ducebant : qui ad hunc F vſq; diem in ſublimitate ſua perſeuerant,cùm nec mors quidem ipſa magnitudinẽ eorum deprimere potuerit. Et ſi vultis ratiocinando etiam illud inueſtigemus. Sublimis quidem eſſe dicitur,aut proceritate corporis huius,aut quia in æditiore loco ſit collocatus : humilis autem,qui huic contrarius eſt . Attende igitur , & videbis nihil humilitate altius,nihil arrogãtia depreſſius. Nam arrogans quidem , atque ſuperbus maiorem ſe cæteris arbitratur,& neminem ſe eſſe dignum affirmat.Nec ita magno quiſquam poterit honore ipſum afficere , quin cupiditate maiori agitatus , parum ſibi collatum arbitretur . Cumq; laudẽ ab hominibus quærat, ſpernit eos, atque contemnit:quæ res adeò expers rationis eſt, vt ænigmati ſimillima ſit : quos enim deſpicit, ab his hominibus gloriam quaſi debitam flagitat.Perſpicis quomodo qui ſe altius recipit,is humi affixus iacet. Nam quòd abiectos cęteros homines eſſe putet,idq; in ſeipſo cogitet,à vocabulo ipſo manifeſtum eſt:hoc enim arrogantiam,atq; inſolentiam dicimus.Si ergo ita cæteros ſpernis,cur adulationibus laudem ab illis aucuparis? cur tãtam tecum turbam hominũ circunducis? Vidiſti re ipſa humilem homunculum, atq; ſupinũ caducis omnino rebus

Sublimis.

Humilis.

Arrogãtia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Grebus subnixum: agè iam è contrario qualis verè sublimis sit, consideremus. Hic certè non ignorat quantùm & quid homo sit, hic rectè intellexit magnum eum esse hominem qui cùm omniũ minimus sit, minimũ quoq; se putat. Quocirca quantũcunq; sibi honoris tribueris, maximum arbitratur. Constans igitur est, atque sibiipsi conueniens, nec modò hoc, modò illud sequitur: sed quos excelsos putat, ab his etiam, si parũ honoris nanciscatur, summopere propter celsitudinem illorũ honorari se putat. Insolens autem pusillos eos arbitratur, qui eum honorant, sed laudari se ab illis, singularem omnino rem arbitratur. Humilis rursum à nulla ægritudine capitur, non perturbatur ira, nulla cupiditate glorię vexatur, nõ vincitur liuore. Quid igitur sublimius animo harum perturbationum experti? At verò arrogans, atq; insolens ceu vermis in stercore, sic in his passionibus semper inuoluitur. Nam & inuidia, & ira, & inanis gloria, vehementer animũ illius exagitant. Vter igitur excelsus, atque sublimis est: qui his passionibus seruiliter pressus, quasi ei dominentur, expauescit: an qui sic superior est, vt nullo modo ab his capi posse videatur? Quã nam auem altius tu volare opinaris? Vtrum eam quæ
H cùm per aëra feratur, arundines aucupis atque retia nõ formidat: an eam quæ vel sine arundine ac visco, quoniã humi serpat potius quàm volat, manibus facilè capitur? Huiusmodi certè insolens animus est, qui cùm humi serpat, in omnem laqueum incidit: quod etiam à nequissimo illo dæmone colligere possumus, qui propter arrogantiam in profundum depulsus est: homo autem, quanuis corporeus sit, tamen si humilitate polleat, ita illum excedit, vt sub calce hominis ille iaceat.
Esa.14.c.d Luc.10.c. & Psal.90.c Calcate, nanque, inquit, super serpentes, & scorpiones: ita homo cum angelis in cœlis seipsum potest locare. Hoc ipsum etiam ab hominibus superbis intelligere possumus. Veniat enim illius Barbari tibi in mentem, qui tantum ductitauit exercitum, qui nec ea quidem quæ à sensu cognoscimus nouerat: nesciebat enim, vtrum lapides essent, simulacráque: & idola vtrum essent simulachra ignorabat, qua de causa inferiorem se istis omnibus faciebat. Fideles verò, pĩque homines vltra Solem feruntur: neque his sublimius quicquam inuenitur, cùm vel ipsa cœli conuexa trasgrediantur, & angelis prætermissis apud regiam sedem assistant.
I Præterea quem nam deiectum, atque infirmum putabimus: vtrum eum, cui deus patrocinatur, an eum quem deus impugnat? Hunc vltimum videlicet. Audias ergo quid de vtroque scriptura clamitat: Superbis,
Iacob.4.b inquit, atque arrogantibus deus resistit, humilibus autem gratiam præbet. Illud etiam abs te libẽter queram, quem nam arbitraris sublimiorem: sacrúmne virum à quo grata deo quotidie sacrificia offeruntur, an eum qui nullam apud deum fiduciã habeat? Et quas, inquies,
Psal.50.d hostias humilis offert? Dauid illum de hoc audias: Sacrificium, inquit, deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non despicies. Vidisti quàm mundus humilis sit, videas & insolentis impurissimas sordes. Impurus, inquit, apud deum est omnis immundus corde. Ad hæc, in altero deus ipse requiescit. Su-
Esa.66.a per quem enim respiciam, ait, quàm super mitem & quietem, & trementem sermones meos? Alter autem cum diabolo humi trahitur: inflatus enim diaboli supplicia sustinet. Ne fortè inflatus, Paulus inquit, in iudi-
1.Tim.3.b cium incidat diaboli. Quódque mirabile est, contrarium semper, quàm optat, eum persequitur. Nam cùm cæteros cõtemnat, vt maiori dignus honore videatur, maximè omnium ipse despicitur. Ridiculi enim, & ó- K
mnium inimici sunt, qui ira & inuidia facilè capiuntur, quæ eius maximè comites sunt: quare nescio si quid peius excogitari possit: extremitas enim malorum certè hæc est. Humilibus verò quid iucundius? quid beatius? qui cùm deo gratissimi sint, non paruam etiam ab hominibus, quam non quærunt, gloriam reperire solent. Nempe ab hominibus, quasi parentes coluntur, quasi fratres amantur, quasi propria membra fouentur. Amplectamur igitur humilitatem, si sublimes fieri desideramus, præsertim cùm videamus ab insolentia deiici homines. Hæc enim ad humilitatis barathrum
Exo.5.a Pharaonem detrusit: nescire nanque dominum dicebat, & soricibus, & ranis, ac muscis deterior factus est:
Ibidẽ.14.g postremò cum ipsis armis, & equis submersus fuit. A-
Gen.18.d braham verò è contrario: Ego sum terra & cinis, prædicabat: propterea & multa Barbarorum milia vicit, & cùm in medium Aegyptiorum incidisset, maiori cũ triumpho euasit, cui virtuti semper inhærens, sublimior indies reddebatur: immo verò sublimior quotidie fit, cùm eius laudes vbique decantentur. Pharao autem &
terra, & cinis, & si quid humilius excogitari potest, fa- L
ctus cognoscitur. Nihil certè magis deus, quàm arrogantiam auersatur. Quid enim non fecit, vt hanc passionem destruat? Hac enim de causa mortales facti, in dolore ac luctu viuimus. Ideo in continuo labore, atque sudore & affligenti operatione constituti sumus. Arrogantia quippe primus homo, cùm æqualitatem
Gen.3.b dei speraſſet, deliquit: & ita non solùm quò optauerat, non ascendit, verumetiam à sublimitate propria decidit. Hoc nempe superbiæ opus est, vt non modò nihil boni nobis afferat, sed etiam quæ habemus corrumpat: è contra verò humilitas facit. Nam & ea quæ nobis assunt bona conseruat, & quæ non habemus facilè adiicit. Hanc igitur admiremur, hanc sequamur, vt & in hac vita honorificè conuersemur, & futura gloria potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxvii.ex capite.xx.&.xxi.

ET egredientibus illis à Hiericho, secuta est eum turba multa. Et ecce duo cæci sedentes secus uiam, cùm audissent quia Iesus transiret, clamauerunt, dicentes: Miserere nobis Iesu fili Dauid. Respice quibus locis ad M
Hierusalem transit, vt vbi antea versabatur, ignorare non possis. Maximè autem mihi quærendum videtur, cur non inde recta in Galilęam, sed per Samariã transiit: sed hoc quidem studiosis relinquamus. Nam si quis
Ioan.4.a curiosius hoc inuestigare voluerit, inueniet Ioannem huius causam conscripsisse. Quare nos propositum nostrum sequentes, hos cæcos audiamus, qui multis excellentiores cernentibus erant. Nam quanuis nec ductorem habere, nec videre ipsi possent aduenientem, summo tamen studio, ac contentione ad ipsum venire conabantur. Cumq; magna voce clamarent, iussi tacere magis clamabant. Constans quippe, ac fortis animus, quo magis vetatur, eo altius prouehitur. Christus verò carpi eos patiebatur, vt omnes animi eorum feruorem facilius cognoscerent, curationẽque dignos crederent: quapropter nec, vt solebat, an crederent interrogauit. Satis enim supérque clamor, & aduenienti erat conatus ad fidem eorum declarandam. Hinc iam apertè discere potes dilectissime, quia etiam si valde viles, atque etiam abiecti simus: tamen si ardenti animi studio, ad deum accedamus, per nosipsos sine mediatore impetrabimus, quæ petamus. Considera enim

Ara enim quomodo nullus Apostolorum istis affuit, sed è diuerso, quanuis multi eos repellebant, omni tamen impedimento superato ad Iesum peruenire voluerunt. Ita etsi nullam ex vita fiduciam euangelista eis tribuit, ardore tamen animati sibiipsis suffecerunt. Hos igitur imitemur, etsi vel tardior deus ad tribuendum sit, vel multi ceu importunos retrudant, non cessemus tamen petere, scientes hoc pacto maximè deum à nobis posse placari. Sic enim etiam ardentem eorum voluntatem non pauperies, non cæcitas, non quia continuò non fuerant auditi, non quia turbæ repellebant, non denique vlla res alia potuit extinguere, talis quippe est laborans, & inflãmatus animus. Quid igitur Christus? Vocauit eos, & dixit: *Quid uultis, ut faciam uobis? Dicunt ei, Domine ut aperiantur oculi nostri.* Cuius autem rei gratia eos interrogat? Ne quis scilicet putet aliud illos petiisse, & aliud ipsum præbuisse. Deinde vbique solitum scimus virtutem, & fidem petentium obductam prius reuelare, & tunc demum eos curare, tum vt in imitationem alios concitet, tum vt curationis dono dignos
Supra.15.c Ibidem.8.a fuisse demonstret. Hoc & in muliere illa Cananæa effecit, hoc in Centurione, hoc in ea quæ fluxum sangui-
Ibidẽ.9.c B nis patiebatur: immo verò mirabilis illa mulier interrogationem domini præuenit, nec tamen etiam sic ab eo prætermissa est, sed post curationem prædicatur. Ita vbique diligentissime aduenientium fidem reuelabat, & extollebat, quod nunc quoque factum esse videmus. Cùm autem illi videndi facultatem petiissent, misericordia motus tetigit illos. Hæc quippe curationis sola causa est, propter quam in hunc mundum descendit. Et quanuis misericordia sua, & gratia curet, dignos tamen quæritat: quales illos fuisse tam clamoribus, & constanti eorum conatu patuit, quàm quia curati non resilierũt post beneficia, ingratitudinem vt multi ostendentes: ita & ante curationem perseuerantis & fortis animi,
Cap.XXI. & post donum gratissimi reperti, secuti sunt eum. Et *quando appropinquauit Hierusalem, & uenit in Bethphage ad montem Oliueti, tunc misit duos discipulos, dicens: Ite in castellum quod contra uos est, & inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea: soluentes, adducite mihi. Et si quis uobis dixerit aliquid, dicetis, quia dominus his opus habet: & confestim dimittet. Hoc autem factum est, ut adimpleretur quod dictum est per prophetam: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, & sedens super asinam, & pullum filium subiugalis.* Sæpe quidem etiam antea, nunquam verò ita clarè in Hierusalem ascendit. Quę nam igitur huius rei causa est? In dispensationis exordio, cùm neque ipse ita clarus esset, nec passionis tempus appropinquaret, indifferenter cum illis versabatur, occultans seipsum. Nam nec ipse mirabiliter patefaciendo se visus esset, & illi maiore inuidiæ incendio flagrassent: nunc autem cùm virtutis suæ multis signis periculum fecerat, & crux in ianuis adesset, clarius seipsum reuelat, & cum maiore, ac congruente omnia facere authoritate videtur, sed propter hæc maioribus inuidiæ stimulis tabescebant: quæ quanquam sic ab initio agere poterat, commoditatem tamen ordinati progressus conseruauit. Tu verò diligenter expende quot mirabilia peragit, & quot prophetias adimplet: asinam inuenturos prædixit, neminem prohibiturum, & omnes tacituros affirmauit, quæ Iudęorum culpa non parua esse videtur: si quidem qui nunquam eum viderunt, sua ipsi sine controuersia tradunt, cùm Iudæi etiam per discipulos signa facientem videntes non receperint. Non fuit res ipsa parua. Quis enim illis persuasit, præsertim
Esa.62.d & Zacha.9.b C pauperibus, ac forsan agricolis, nullo modo aduersari? D
Cur dixi, non aduersari, sed nec interrogare quidem, aut interrogantes responso audito tacere, atque cedere? Nam vtraque ista pariter mihi mirabilia, & inaudita videntur. Non enim parum est, cùm traherentur iumenta, nihil dixisse: & si dixerunt, cùm audissent quia dominus illis indigere, cessisse, maximè cùm non ipsum, sed discipulos eius viderent. Hinc omnes docet, Iudæos in ipsum irruentes solo nutu reprimere potuisse. Hinc etiam discipulos docet, quicquid ipse peteret, etiam si animam dare iuberet, absque vlla controuersia esse parendum. Nam si cesserunt ignoti, quid discipuli facere debent? Duplicem autem ad hæc prophetiam: alteram opere, alteram verbis adimplebat. Opere quidẽ, quia scriptum est à Zacharia, quod in asina sicuti rex Zacha.9.b sedebit. Cùm igitur id veluti scriptum est, expleſſet, alterius ipse prophetiæ dabat initium, quæ futura erant ipsis factis significando: Immundarum enim vocationẽ gentium, & quia in ipsis requieſcet, & venient atq; adorabunt eum, res ista significabat: ita prophetiæ prophetia succesſit. Mihi verò non idcirco solùm in asina sedisse videtur, verumetiam vt viuendi philosophia nos erudiret, ita simul & prophetias adimplebat, & dogma- E
ta veritatis plantabat, & viuendi præcepta exẽplis præbebat, & affirmabat. Regulas enim nobis præbet, ne maiora quàm necessarius vsus exigat, requiramus. Itaque quando etiam nascebatur, non magnificas ædes, non locupletem matrem, sed pauperrimam, & fabro Lucæ.1.c desponsatam elegit, & in tugurio nascitur, & in præsepio ponitur. Sic discipulos non oratores aut prophetas
1.Cor.1.d voluit, nec genere aut fortuna claros, sed inopes valde, atque ignotos. Mensa sua ordeaceis nonnunquam panibus, nonnunquam quos discipuli è foro emerent, Ioan.6.a referta erat. Recumbebat præterea in fœno: vestes viles, nec conditionem vulgi excedẽtes induebatur. Domum nullam habebat, cúmque de loco in locum transeundum erat, pedibus iter faciebat, & sic faciebat, vt labore plerunque conficeretur. Nunquam in sede, nec in puluinari, sed in ipsa superficie terræ, modò apud fontes solus sedebat, & mulierem Samaritanam allo- Ioan.4.b.c
quebatur: sic mediocritatem in mœrendo nos docens, quando res postulabat, lachrymas effudit, terminos nobis in omni re constituens, vt quouſque progredi- F
endum esset, non ignoremus. Quibus etiam nunc, quoniam iumentis opus esse imbecillioribus non ignorabat, modum exemplo dedit, ne aut equis, aut mẽlis sublimes feramur, sed asino, quando res cogit, insidere: neque vlterius progredi, sed vbique necessitate vsum terminare. Sed videamus iam tam verborũ, quàm rerum prophetiam: quæ igitur est illa? Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, ascendens super iugalem, & pullum notum: non currus, vt reges cæteri agens, non vectigalia exigens, non elatus tumore, nec satellitibus constipatus: sed magnam vndique monstrans humilitatem. Interrogetur ergo Iudæus, quis nam regum asina vectus Hierosolymam intrauit? Neminem profectò præter Christum dicere possunt. Hæc faciebat, vt, quemadmodum diximus, figuris ventura significaret. Etiam enim hic, & nouus populus olim immundus per pullum significatur, qui postquam in eo Iesus quieuit, ab omni sorde liberatus, mundus effectus est. Perpende autem examussim imaginem esse conseruatam. Discipuli quippe iumenta soluunt, quoniam & nos, & illi per Apostolos vocati sumus, & nostra fides in zelum illos deduxit. Praterea idcirco asina pullum

Universidad de Deusto
Biblioteca

G suum sequi perspicitur, quoniam postquam in gentibus Christus sedebit,tunc & Israëlitæ zelantes veniẽt: quod Paulus significans, dicebat:Quia cæcitas ex parte Israëli accidit,quousq; plenitudo gentium intraret, & sic vniuersus Israël saluabitur. Quòd enim figura hæc factũ prophetiæ figurabat,à dictis manifestum est. Nisi enim ita esset,non tanta cura certè propheta pulli etiam ætatem prædixisset.Illud etiam discimus, quemadmodum nemo tunc Apostolos,ne abducerent, iumẽta detinuit: sic nullus vetare potuit,ne gentes ab idololatria remouerentur. Non autem in pullo nudo,sed super Apostolorum iniectas vestes insedit.Pullo enim oblato vniuersa iam à se præbent, sicut & Paulus dicebat: Ego autem iucundissimè consumam, & consumar ego ipse pro animabus vestris.Tu verò subitam pulli domationem admirare,quomodo dum esset indomitus,& freni omnino expers non resiliit,nec reluctatus est,sed quietè quasi assuetus ferebatur.Gentium enim obedientia hinc significatur, & repentina in meliorem vitam mutatio: quæ omnia illis verbis facta sunt: Soluentes, adducite mihi: ita inordinata in ordinem, & immunda ad mũdiciem redacta sunt. Deiectionem Iudæorum consideH ra, qui quanuis tam multa eius signa viderint, nunquã tamen ipsum sic admirati sunt, quemadmodum nunc: quia turbas concurrere aspexerunt, vehementer obstupescunt.Concussa enim fuit,inquit,vniuersa ciuitas,dicens: Quis est hic?turbæ autem dicebant: Hic est Iesus propheta, qui est à Nazareth Galileæ. Ita quando tandem magnum quid de ipso dicere nisi sunt,tunc humilis,& abiecta sentẽtia sua humi trahebatur. Hæc autem faciebat,non vt se hac pompa ostentaret,sed partim, vt & prophetiam(vt diximus)impleret,& vitam nostram instrueret: partim, vt discipuli hæc maximè solamen mortis eius haberent, cùm viderent in nullo inuitum posse violari. Tu verò id etiam admirare, quomodo tam à Zacharia, quàm à Dauid ad vnguem ista prædicta fuerunt. Sic igitur etiam nos faciamus, & laudes cantemus,& vestimenta eis tradamus, qui ipsum afferunt. Qua enim re digni erimus, cùm illorum alij asinam vestimentis suis Christi sessuri gratia ornarent, alij indumenta humi sternerent: si nos nec nudum ipsum videntes, à reconditis pro eo quicquam impendere volumus? Et cùm illorum alij præcedant,alij subsequantur,nos aduenientem repellamus, atque contemnamus: quo putas hæc supplicio digna esse? Accedit ad te dominus indigens, tu ne supplicantem quidem audire poteris,sed accusas & increpas,præsertim cùm talia verba perceperis. Quòd si ad poculum argenti offerendum, & frustra panis præbenda adeò tenax, auarus, & piger es, quid faceres si vniuersa tibi essent euacuanda? Non vides quot quantaq; hi qui se munificos vulgò appellari volunt,scortis in theatro largiuntur? illorum tu nec centesimam quidem partẽ dare sustines. At quãdo diabolus quibuscunque obuiis dare iubet, & si huic rei gehenna immineat, iucundè tamen illi obtemperas: cùm verò Christus regnum,si indigentibus obtuleris, tibi retribuat,non modò nihil præstas, sed insuper etiam petentes contumeliaris: sic apertè mauis obedire diabolo vt puniaris,quàm Christo parere vt saluetis. Qua quidem vecordia nescio,si quid vesanius vnquam possit excogitari: gehennam ille,hic regnum pollicetur: & vos hoc neglecto ad illum accurritis, & hunc venientem repellitis,illum etiam cùm longè absit,vocatis.Nõ aliter ergo fit,ac si cùm diadema, & purpuram rex afferret, sperneretur: latro autem qui acutũ quo te interficias mucronem largiatur,facilè persuadeat. Quæ in- K
telligentes,charissimi, aperiamus oculos aliquando, & vigilemus oro. Ego enim iam erubesco cùm toties me dixisse de eleemosyna sciam, & nihil exhortationibus meis dignum confecisse videam:& factum quidem esse aliquid non ignoro, non tamen tantum quantum optabam.Sed cerno quidem vos seminantes,non tamen plena dextera:quare timeo,ne parcè quoque metatis.Vt tamen parcè proiici semen videatis, cõsiderate si videtur,vtrũ plures in ciuitate inopes,an diuites. Ego quidẽ puto decimam ferè partem ciuium diuitiis affluere, & decimam tanta paupertate opprimi,vt nihil penitus habeant,cæteros inter conditionẽ istorum collocari. Partiamur igitur multitudinẽ vrbis per egenorũ numerũ, & videbitis quàm magnũ ex hac cõsideratione dedecus erũpat: Nam qui magna copia rerũ abundant,pauci certè sunt,quorũ verò mediocres fortunæ,multi:qui autem nihil habent,paucissimi. Cumq; plurimi sint qui famescentes possint saturare,multi tamen esuriunt,non quia nõ possumus illis satisfacere, sed quia durities & inhumanitas corda nostra occupauit. Nam si locupletes, & illi qui mediocris fortunæ sunt, cibo & vestitu indigẽtes inter se partiantur, vix cẽtum aut quinquaginta viri L
vnum pauperẽ fortientur. Et in tanta eorũ multitudine qui subuenire possunt, egentes pauperiem suã quotidie famescentes deplorant.Sed vt apertissimè inhumanitatem eorũ videas,vniusdiuitis,nec valde locupletis hæc ecclesia fructus colligens: cogita tecũ quot viduis, quot virginibus quotidie succurrat. Iam enim numerus eorũ in catalogo asscriptus ad tria millia peruenit:& præterea multis qui carceres habitãt auxiliatur, multis in hospitali laborantibus,multis aduenis,multis leprosis, omnibus qui altari assistũt,cibaria & indumẽta præbet,multis etiam qui quotidie ad petendũ accedunt, nec tamen ecclesię opes,idcirco diminutæ sunt.Quare si decem solummodo viri hoc impendio in pauperes sic vterẽtur, nullꝰ in hac vrbe fame,aut nuditate laboraret.Sed quid inquies,liberis nostris relinquimus? Sortẽ certè, quãuis & fructus ita dispositi mirificè crescant,& in cœlis recõditi vobis cõseruentur.Quòd si ita nõ vultis,mediã saltem fructuũ partẽ,aut tertiam,aut quartã, aut quod minimũ est,saltẽ decimã Christo prębeamus.Gratia enim M
& misericordia dei decem vrbiũ inopes hęc ciuitas nostra cõtinuè posset enutrire.Quod si vultis,ratiocinãdo tamẽ inquiramus,quãuis ita res pateat, vt nulla ratiocinatiõe nobis opꝰ esse videatur.Videtis igitur quot quãtaq; vna domus ad ciuilia onera, quot annis cõferens, nunquã hac impensa laboret,quã si diuitum singuli paterum gratia susciperent, momento cœlum raperent. Quæ igitur venia, quæ satisfactio poterit esse, cùm ex istis rebus, quas omnino morituri relinquimus, non ita indigentibus copiosè præbeamus, sicut multi scenicis tribuunt, præsertim cùm æternæ sic danti retributiones debeantur? Oportebat quidem etiam si hac in vita perpetui maneremus, huic benignitati non parcere: cùm verò paulò posteà nudi hinc rapiamur: quę nobis satisfactio erit, si neque à nostrorum fructibus prædiorum esurientibus opitulamur? Non enim cogo facultatem minuere, non quia id nolim, sed quia te valde alienum ab hac re perspicio. Non ergo audeo illud dicere, sed ad exponendos fructus hortor, & nihil esse hinc reponendum consulo: satis est tibi, quòd quasi à copioso fonte pecunia fructuum confluat indies, Fac inopes rerum tuarum participes, dispensa probè quæ tibi diuinitus commendata sunt.Sed

A sunt.Sed onera publicè,inquies,tribuo. An ideo forsan despicis, quia nemo te hic dare cogit? & publicè quidem,quãuis nihil agri tui produxerint, necessariò præbes, cùm non audeas aduersari: Christo verò ita miti, & tunc solummodo petenti cùm fertilitate agrorum abundas, nec iucundè quidem respondere dignaris? Quis igitur te liberabit à tormentis futuris? Nullus certè.Nam si propter has præsentes pœnas in tribuendo ciuitati diligentissimus es,grauiores esse futuras memento,vbi non in carceres, sed in ignem deiicieris æternũ. Quare horum omnium gratia hæc tributa pauperibus primùm conferamus. Nam & facilius id facere possumus,& merces maior debetur, & maiora multò meremur,& acerbiora, non facientibus supplicia imminẽt, quæ nullum vnquam habitura terminum sunt.Quòd si milites tibi alendos obiicias, qui pro te cum Barbaris pugnent: considera non paruiores esse pauperum exercitum, qui periculosum pro te bellũ susciperе parati sunt. Nam si quicquam abs te acceperunt, deum orãdo propitium tibi reddent,& loco Barbarorũ, insidias dæmonum procul repellent,vires diaboli debilitantes,vt non
B possit omnino animam tuam expugnare. Quare cùm videas hos quotidie milites ad regem precibus pro te intercedere, alimenta sibi quasi debitum conferas tributum.Mitissimus enim est rex hic noster,nulla vi exigit: sed sponte oblatum etiam si minimum sit, suscipit: & si longo temporis spacio necessitate quapiam detẽtus non feceris,non cogit. Non abutamur ergo longanimitate, ac misericordia eius, verùm reponamus nobis,non iram,sed salutem:non mortem,sed vitam:non tormẽta & pœnas,sed honores,atq; coronas. Nihil hic impendes, cùm transferantur offerenda, nullus labor suscipiendus est,vt in argentum redigas: alimenta offeras solùm, & ipse dominus in cœlum transponet,ipse mercaturam hanc quæstuosam faciet: non indiges hic ministris deferendi,nec testibus, tutum semper est quod dedisti,& mirabili mercaturæ genere crescit,atq; multiplicatur.Præterea quæ reipublicæ tribuis, nũquam tibi redduntur,cùm hæc eximio quodam fœnore,& lucro spiritali restituentur.Istis enim respublica, illis tu ipse
Prouer.19.c vteris: quasi enim deo credantur, chirographũ tibi diuinitus fit.Qui enim,inquit,pauperis miseretur,deo fœneratur.Etenim quanuis dominus omnium sit, non est
C tamen dedignatus & arra,& vadibus rem firmare.Quę nam igitur arra est?Hæc certè presentia sensibilia,& spiritalia exordia futurorũ. Quid igitur procrastinaris, & inertia corrũperis,cùm multa iam receperis,& maiora expectes? An ignoras fortassis quot, quantaq; recepisti? ipse corpus tibi formauit,animam creauit,ratione solũ ex omnibus animantibus honorauit,omnium visibiliũ rerum vsum præstitit, cognitionem suam tibi largitus est, filium suũ pro te tradidit, baptismum multis plenũ donis cõcessit,sacra mensa donauit, regnum & ineffabilia bona pollicitus est. Qui ergo tot iam accepisti,tantaq; accepturus es (non enim vereor eadem rursus repetere)pereuntibus pecuniis pro eo parcis,& qua venia dignus eris?Sed cùm filios aspiciam,inquies, non possum nõ retardari. Nimirũ ad hæc lucra tibi filij quoq; instituendi sunt.Nã si magno fœnore argẽtum tibi esset collocatum in homine grato, nec impotenti: scio huius te malè debiti literas liberis relinquere, vt ingentes inde capiant fructus,quàm pecuniã,nec cogerẽtur alios quærere vbi tutò queant collocare.Da igitur filiis tuis has literas, deum sibi debitorẽ relinque. Agros quidem non vẽdis,sed liberis relinquis, vt eorum fructibus ditiores

euadant.Hoc verò chirographũ, quod maiores omnibꝰ D
prædiis fructus reddere solet, relinquere filio recusas? magna certè,id est simplicitas,imò verò dementia,præsertim cùm scias, quia quanuis hoc filiis relictũ chirographum sit, tamen & ipse abiens tecum portas. Talia quippe spiritalia sunt,vt multis multiplicata satisfaciãt. Non simus igitur ita pauperes animo,neque inhumani atq; crudeles aduersus nosipsos: sed quæstuosam hanc mercaturam suscipiamus,quæ simul & nos abeuntes comitabitur,& filios nostros non derelinquet,& tam nos quàm illos ad futurã beatitudinẽ perducet, in Christo Iesu domino nostro, cui gloria & imperium cum patre & spiritu sancto,Amen.

Homilia.lxviii.ex capite.xxi.

ET *cùm intrasset Iesus in templum, eiecit omnes uendentes,& ementes, & mensas nummulariorum euertit, & cathedras uendentium columbas, & dicit eis:* Esa.56.c. & Hierre.7.b
Scriptum est,Domus mea,domus orationis uocabitur: uos autem Ioan.2.c
eam fecistis speluncam latronum. Similiter Ioannes quoq; scripsit: sed ille in principio euangelij, hic iuxta finem posuit:quare bis id,diuersisq; tẽporibus factum credendum est,quod tam à tẽpore quàm à responso colligi potest. Apud Ioannẽ enim in ipso pascha,apud istum verò E
multò antè in templum dicitur Christus aduenisse: & tunc Iudæi dicebant,quod signum nobis ostendis?nunc verò quanuis acriter reprehensi,tamen quia iam mirabilis apud omnes videbatur, conticuerunt: quod certè maiorem culpam Iudæorum ostendit, qui semel & bis capti,perseuerabant cauponantes,& deo aduersariũ appellãtes,cùm debuissent hinc,& vires suas, & honorem quẽ patri tribuebat,agnoscere.Nam& signa iam multa, & verba signis cõuenire videbant,dedignabantur tamẽ inobedientes,neq; prophetam clamantẽ audiebant,nec infantium præter ætatẽ præconia percipere poterant. Quare ipse quoq; acrius eos accusans, Esaïam induxit, dicentem:Domus mea,domus orationis vocabitur. Neque hinc solùm potestatẽ demõstrat, verumetiam, quia varias ægritudines curauit. *Adierunt enim ad deum claudi,& cæci,& curauit eos*,inquit. Illi verò neq; sic virtute ipsius patefacta, quietiore animo esse poterant, sed cùm ad signa infantium accederent præconia,grauiter angebantur, atq; dicebant: *Audis quid isti dicunt?* Atqui Christo potius hæc verba conueniebant, qui cùm infantes sibi hymnum decantarent,dicere potuisset:nõ F
auditis quid isti dicunt? Quid igitur Iesus his, qui tam manifestis signis & rebus aduersabãtur? Acrius, vt corriget, carpsit: dicens, *Nunquid legistis,quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?* Quàm rectissimè, Psal.8.a
ex ore,dictum est:non enim ex mente illorum illa verba procedebãt,sed virtute ipsius tenera, illorum lingua ad formanda hæc verba ducebatur. Quæ res,balbutientes tunc gentes,quæ pòst ex fide maximè sonuerunt, figuratè significauit. Apostolos quoque nimirum confortauit.Nam ne ambigerent,quoniam rudes homines tãtam rem potuerint prædicare, hoc infantium exemplo vniuersa huiusmodi mentis angustia sedari potuit, cùm dubitare nequissent, quin & ipsis facultatem dicendi daturus sit, qui paruulos fecerat eloquentes. Ad hæc naturæ quoq; dominum,atque creatorem,miraculum demonstrabat.Infantes igitur, quanuis per ætatem non possent,significant tamen,& rebus conuenientiam decantabant: viri autem quasi furiosi loquebantur. Tale quid certè nequitia est. Verum quoniam multa erant quibus inflammabãtur turbæ, videlicet facta simul & dicta,eiectio vendentium de templo,miracula, par-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtuulorum laudes: ne tumor eorum omnino exardesceret, non incepit docere, sed relinquens eos decessit.
Mar.11.b *Manè autem in urbem reuertens esuriuit.* Quando manè sic esuriuit? Quando carni concessit, tunc ipse passionē suā ostendit. *Et uidens*, inquit, *ficum in uia, iuit ad eam, nec inuenit nisi solium folia.* Alius verò euangelista scribit nondum tempus fuisse. Quomodo ergo, si nondum tempus erat, tanquam fructum inueturus iuit ad eam? Patet igitur cogitationibus discipulorum id dictum esse, qui hæc ceu imperfectiores suspicabantur, quorum cogitationes nonnunquam scribunt euangelistæ. Neq; hoc solùm secundum mentem ipsorum scriptum est, verumetiam & quia ideo maledicta ficus fuit, quia non habebat fructū. Cuius igitur gratia maledicta est? Certè, vt discipuli cōfiderent. Nam quoniam semper beneficia conferens, nullum vnquā puniuit, vt tam discipuli quàm Iudæi sibi persuadeant verbo solūmodo posse ipsum crucifigentes exiccare, sed spontè omnia sustinere, puniendi virtutem, non in hominē, sed in arborem opportunè nunc demonstrauit. Cùm autem loca, vel plantæ, vel animātes rationis expertes tale quid patiuntur, noli curiosius quare ita factū sit inuestigare. Non ergo quære vtrū meritò exiccata ficus sit, si tēpus non erat, deliratio nis nēpe id mihi videtur extremè: sed signum solummodo considerans admirare, & creatori gloriam redde. Sic
H & in submersis porcis rationem iustitiæ diligenter inquirentes multi fecerunt, quibus mens adhibenda non
Suprà.8.e est. Quam igitur ob rem hoc modo descripta res est? & cur ita causa maledictionis esse videtur? Discipulorum, vt diximus, cogitationes sequentes euangelistæ ita scripserunt: frustra verò legem nonnulli per ficum significari contendunt: fructus enim legis fides erat, & tunc tempus fructus aderat huius, & lex quippe ipsum produ
Ioan.4.e xit. Iam enim, inquit, albæ regiones sunt, & ad messem
Ibidem. paratæ. Et, mitto vos vt metatis, quæ nō seminastis. Nihil igitur horum hic significatur, sed puniendi virtus, vt diximus, manifestatur: quod inde perspicuū est, quia nondum tempus fuisse scribitur: non enim ad experiendum fructum, sed discipulorum causa feciſſe hoc verbo aperitur, qui magna hoc miraculo admiratione cōmoti fuerunt. Nam etsi multa, maioráque signa viderunt, nouum tamen atque inauditum hoc fuerat: nunc
I quippe primò puniendi virtutem adaperuit. Quapro-
pter nō in alia, sed in hac humidissima planta id fecit, vt mirabilior res videretur. Verū ne iste scrupulus perturbet, vtq; clarè videas confidētiæ causa discipulorū id factū fuisse, audi quæ sequuntur: quid igitur dicit? *Et uos maiora facietis, si credere, ac in oratione confidere uolueritis.* Vides propter eos totam hanc rem factam esse, ne inimicorum insidias formident? Ideo iterum istud repetit, vt in credendo atque orando firmius figat. Non enim hæc facietis solùm, inquit, verūetiam montes orādi & credendi virtute facilè transponetis. Insolētes autem Iudęi, & magno tumore inflati, vt docentem interpellarent, accedentes sciscitabantur. *Qua potestate tu hæc facis?* Nam quoniam detrahere miraculis nequibant, cauponantium in templo correptionem obiiciūt, quomodo etiam apud Ioannem, quāuis non eisdē verbis, eadem tamē mente feciſſe videntur. Quòd enim ostendis nobis quia hæc facis, Iudæos dixisse retulit: sed
Ioan.2.d ibi quidem respondisse scribitur, Soluite templū hoc, & in trib⁹ diebus erigā ipsum: hic verò insolubili ambiguitate ipsos tenuit irretitos: vnde perspicuum est in principio, & exordiū miraculorū illud, hoc verò iuxta passionem gestum fuisse. Tale autem est quòd dicunt: Quando tu magisterij sedem ascendisti, aut quando sacerdos K
ordinatus, quia tanta potestate vteris? Atqui nihil ipse arroganter egit, sed ornatum & decus templi defendit: nihilominus quia nihil aliud habebant, hoc reprehendunt: nec in ipso eiiciendi tempore fecerunt, multitudine miraculorum confusi: postea verò quamprimum viderunt eum, tunc instant atq; increpant. Quid autem ipse? non è directo, sed apertè ipsis respōdet. Facilè nāque illis patere poterat potestas eius, si discere voluissent: sed è contra ipsos interrogat, dicens: *Baptisma Ioannis unde erat? è cœlo, an ex hominibus.* Sed quæ nam, inquies, hæc rerum consequentia est? Optima certè. Nam si è cœlo respondissent, cur ergo, intulisset, nō credidistis ei, cui si fidem adhibuissetis, hæc non esse in-
Lucæ.3.d terroganda sciretis. Non enim sum sufficiens, dicebat ille de Christo, calceamenti eius corrigiam soluere. Et
Ioan.1.d iterum: Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi. Et, hic
Ioan.3.d est filius dei: &, qui desuper venit supra homines est: &,
Suprà.3.c quoniam ventilabrum in manu eius, & purgabit aream
Lucæ.3.d suā: quare si Ioanni credidissent, non esset eis difficile cognoscere, in qua hęc faceret potestate. Cùm autem illi ex malitia nescire se respondissent, nō retulit, Nec
L ego scio: sed, nec ego dico vobis. Si enim ignorabant doctrinam petere oportebat: verùm quoniam versutè agebant, meritò nihil eis voluit respondere. Cur autem non dixerunt ex hominibus baptismum esse Ioannis? *Turbas*, inquit, *formidabant.* Perspicis cordis eorum peruersitatem? deum vbiq; contēnunt, & cuncta propter homines peragunt. Nam & Ioannē non quia tantū virum
M verērentur, sed multitudinis opinione perterriti metuebāt. Christo quoq; ipsi propter homines, ne minores viderentur, credere nolebant: omnia deniq; hinc eorū mala oriebantur. Deinde dixit eis: *Quid uobis uidetur? Homo quidam habebat duos filios, & dixit primo: Vade hodie operari in uineam. Ipse autem respondens dixit, Nolo: postea autem pœnitentia motus, abiit. Et cùm accessisset ad secundum dixit similiter. Ipse autem respondit, ac dixit: Vado, & non abiit. Quis ex duobus fecit uoluntatem patris? Dicunt primus.* Rursus per parabolas loquitur, ac eos reprehendit, tum ingratitudinem eorum, tum duritiem depraua tionis occultius significans: hoc enim hi duo filij designant, quod & in gentibus, & in Iudæis factum est. Gentes enim cū non promiserint obedientiam, quippe qui nec legem audierint, re ipsa obtemperarunt: Iudæi verò, quanuis promiserunt omnia se quæ deus dixerit facturos, opere tamen neglexerunt. Ideo ergo ne credant legē sibi prodesse, per eam condēnandos esse magis ostendit. Sic &
Rom.2.b Paulus, non auditores, inquit, iusti sunt apud deum, sed factores legis iustificabuntur. Propterea ab ipsis elicit sententiam, vt à se ipsis condemnati conticescant: quod & sequenti parabola vineæ conficit, quod vt facilius peragat, in aliam personā crimen transtulit. Nam quoniam noluerunt è directo fateri, per parabolam, quam non intelligentes, simpliciter ac recte sententiam protulerunt, occultius ad quod volebat eos protraxit. Et tūc tandem quod parabola tenebris obduxerat, perspicuum facit dicens: *Quia publicani, & meretrices præcedent uos in regnum cœlorum. Venit enim Ioannes ad uos in uia iustitiæ, & non credidistis, publicani uerò & meretrices crediderunt ei: uos autē uidentes, nullam ad credendum ei postea pœnitentiam fecistis.* Nam si confestim à scortis eos præueniri dixisset, onerosa certè hæc oratio visa fuisset: nunc autem post prolatam ab ipsis sententiam leuior videtur, quapropter causam addidit. Quæ nam porrò causa erat? Venit Ioannes, non ad illos, sed ad vos, inquit, & venit in via iustitiæ:

A via iustitiæ: nullo enim iure potestis eū criminari, nec dicere vnquam audebitis negligentem illum, aut leuem fuisse. Nam & vita eius irreprehensibilis fuit, & prouidentiæ singularis, & tamen non attendistis ei. Illud etiā aliud crimen vestrum est, quia publicani ei attenderūt. Et rursus aliud, quia cùm debuissetis vel ante publicanos credidisse, vos nec post illos quidē voluistis. Quod sicut omni vos venia priuat, & accusationem vestram amplificat, sic eximia illorum laus est: venit enim Ioannes ad vos, & non recepistis: non venit ad illos, & receperunt. Nec tamen exemplo eorum inducti estis. Perspice oro, quòd laus illorum, & quòd accusatio istorum crescit argumentis: venit ad vos, non ad illos, & non credidistis vos, hac re ipsi scandalizati non sunt, crediderunt illi mihi, vobis hæc res profuit. Antecedere autem, atq; præire publicanos dicit, non quia isti sequantur, sed quia si volunt, sequendi potestas sibi relicta
Mar.10.e est. Nihil certè magis, quàm æmulatio rudiores cōcitat: propterea crebrò dicebat, primi vltimi, & vltimi primi: propterea scorta, & publicanos in mediū producebat, vt istos cōmoueret. Nam extrema sunt hæc vtraq; delicta, ex cōcupiscentia feruenti, alterum corporum, alterū
B pecuniarum oriuntur: ita ostendit id esse maximè legi diuinæ obtēperare, Ioanni credere. Nec ergo gratiæ solùm est, quòd meretrices introeant, verumetiam iustitię. Non enim permanent meretrices postquā intrarūt, sed obedientia & fide purgatæ, ac cōmutatæ intrauerūt. Perspicis quomodo partim parabola, partim meretricū cōmemoratione & vehementem, & minus onerosam orationem efficit? Non enim illico, cur non credidistis Ioanni, dixit, sed publicanos, & meretrices credidisse primò asseruit. Deinde vt vehementior oratio fieret, illud subiunxit ab ipsa rerum subsequentia, non veniaC liter eos peccare arguens, simúlque ostendens ad aucupandam hominū gloriam, sic ab eis vniuersa fieri. Christum enim fateri nolebant, timētes ne à synagoga pellerentur: Ioanni rursus detrahere non audebant, nō veneratione aliqua, sed timore. Quæ omnia ita, vt diximus, redarguit, vt grauiore postea vulnere sauciaret, dicens: Vos autem videntes non pœnituit postea, vt illi crederetis. Improbum enim est, nō diligere bonum ab initio, sed multò maior culpa est, nolle per pœnitentiā regredi: hoc enim maximè plures corrumpere, & ad profundum nequitiæ depellere solet: quod multos etiam nunc vecordia, ac insania extrema, facere video. Sed nemo vestrūm, oro, huiusmodi esse velit, verùm si etiam ad extremum esset prauitatis delapsus, non desperet posse ad meliora se transmutare: facile quippe est, vel ab ipso improbitatis barathro seipsum recipere. An non audistis quomodo illa meretrix quæ omnes impudicitia superauit, vniuersos rursus continentia & virtute reliquit? non dico illam, de qua in euangelio scribitur, sed hanc quæ nostra memoria ex Phœnice omnium ciuitatum iniquissima fuit. Hęc enim pueris nobis apud nos erat, & cùm prima in theatro esset, nomē eius vbiq; ferebatur: non in vrbe nostra solūmodo, sed ad Cilicas vsq;, & ad Cappadocas, Hæc multorū patrimonia exhausit, hæc multos parentum orbos tenebat, hæc maleficis quoque vti artibus dicebatur, quasi nō eleganti corporis forma solum, verūetiam magicis cantibus, & herbis retia tenderet: hæc reginę quoq; fratrem attraxit, tāta cupidinis tyrānide pollebat: sed subitò nescio qua re, imò verò certissimè scio: voluntate nanque cōmutata, & dei gratia hoc modo impetrata, omnia illa spreuit, & calcauit: ita diaboli officina proiecta, faci-

lè ad cœlū ascendit: & quāuis nihil erat ea petulantius D
dum in scena versaretur, postea tamen continentiæ magnitudine multas antecelluit. Cilicių enim indūta per totam reliquam vitā hoc se pacto exercebat, huius gratia & præfectus à scenicis perturbatus armatos milites misit, qui non potuerunt eam rapere, nec à numero virginum quæ ipsam receperunt abducere. Hæc cùm ineffabili sacramento cōmunicasset, & condignè susceptа gratia vixisset: vniuersis per gratiam maculis detersis, naturæ demū concessit. Mirabilem enim philosophiam post baptismū ostēdit, nec vnquā amantibus antea, eāq; sequentibus, ac diligenter quærētibus visa est: sed post-
ea quā semel seipsam inclusit, multos annos quasi vin- Suprà.20.b
cta in carcerib⁹ peregit: sic erūt primi vltimi, & vltimi, primi. Sic accenso ac inflāmato animo nec vlla re alia nobis opus est, vt eximij ac mirabiles efficiamur. Nemo ergo qui malè vixit, desperet: nemo qui virtutem colit, confidat ac dormitet, ne meretrix quepiam eū anteuertat. Ille autē non desperet, vt dixi, cùm ante primos etiā possit volitare. Audias quid deus ait ad Hierusalē, Dixi Hiere.3.a
postquā fornicata es in his omnibus, ad me cōuertere: & conuersa nō est. Certè cùm iam ad amandum deum feruenter redierimus, nō sicut homines solet improperare. Præterea nec quando pœnitentiā agimus, quia lon- E
go tēpore ab eo abfuerimus, exprobrat: sed si solùm vt decet, conuertamur, ac ei valdè inhæreamus, & carnes nostras timore suo affligamus, confestim nos, amplectitur, fouet, & præcipua charitate prosequitur: quarum rerum multa non solùm in nouo, verumetiam in veteri testamento videre licet exempla. Quis enim Manasse deterior fuit? sed facilè conuersus propitium sibi deū 4.Reg.21.a &.2.Paral-
largis reddidit lachrymis. Quis Salomone fœlicior? sed 33.a.b
cum negligentia dormitasset, decidit in profundū. Ve- 3.Reg.11.a
rùm has ambas in eius patre mutationes possum osten- &.2.Esdræ.
dere, qui modò diligenti pœnitentia in sublime scan- 13.d
debat, modò negligentia in infima labebatur. Quis Iudā beatior? sed factus est proditor. Quis miserior Paulo? sed vas electionis constitutus est. Quis Matthæo peior? sed Apostolis est connumeratus. Quis Simone lau dabilior? sed factus est omniū abiectissimus. Quàm multas huiusmodi mutationes & olim, & nuper factas, & nunc quotidie fieri non ignoramus. Quas ob res sæpius mihi illud dicēdum esse video, nec illi qui vixit in sce- F
na desperandum esse: nec huic qui versatur in ecclesia, omnino confidendū. Ad hunc enim ait: Qui se existi- 1.Cor.10.c
mat stare, videat ne cadat. Ad illum verò: Nunquid qui Hier.8.b
cadit, non resurget? Et iterū: Dirigite dissolutas manus, Esa.35.a
& genua paralytica. Et rursus ad probos, Vigilate ait: ad Infrà.24.d
illos autem, Surge qui dormis, & susceita te à mortuis. Ephe.5.c
Nam aliis quidem conseruanda sunt, quæ acquisierunt: aliis autem necesse est, vt cōmutati id fiant, quod non sunt. Nam vt alteris conseruare sanitatem opus est, sic alteris ab ægrotatione seipsos liberare. Multi quippe à morbo diligentia conualuerunt, & multi ex sanitate in morbum negligentia inciderunt. Ideo ad illos quidem dicit: Ecce sanus factus es, noli amplius peccare, vt Ioan.5.c
non deterius tibi aliquid fiat: ad hos autem, Vis sanus Ibidem.
fieri? tolle lectum tuum, & vade in domum tuam. Peccatum nanque grauissima paralysis est, nec paralysis solummodo, sed paralysi etiam peius: huiusmodi enim homines non solum in ocio, vt ita dicam, virtutis viuunt, verumetiam in opere nequitiæ degunt. Et tamen si qui hoc pacto dissolutus iacet, paululum se voluerit erigere, confestim ab vniuerso morbo liberatur. Et si triginta & octo annos iacueris, nihil tamen pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ghibebit,si volueris sanus fieri: adest enim nũc etiã Christus clamans, Tolle lectũ tuum: modò velis tu surgere, modò nõ desperes. Non habes hominẽ, sed habes deũ: non habes qui te valeat in piscinam immittere, sed habes eum, qui potest facere, ne tibi opus piscina sit. Non habes,qui te in piscinam iniiciat,sed habes eum qui potest te iubere,ac dicere: Tolle lectum tuum.Ita non potes dicere,dum ego venio alius ante me descendit,nullus vetat si volueris in fontem gratiarum descendere. Hæc quippe gratia nunquam consumitur, nunquã euacuatur, continuè fons hic emanat, & à plenitudine ipsius & corpus & animam omnes curabimus. Adeamus igitur alacri animo. Nã & Raab meretrix erat, sed saluata est: Latro truculentissimus fuit homicida, sed paradisi ciuis effectus est. Nec ludæ profuit quòd magistrũ discipulus sequebatur, sed periit: latro autem in cruce probum se discipulum fecit.Hæc dei mirabilia sunt:sic magi cõprobati, sic publicanus euangelium cecinit, sic Paulus è blasphemo in Apostolum euasit: hęc cõsiderãs nõ desperabis,sed misericordia domini fretus,excita teipsum,viam solummodo facere incipias,& citò peruenies.Caue ianuam tibi præcludas,ingressum obsepias,bretuis præsens est vita,paruus est hic labor:qui etiam si magnus esset,neq; sic tamẽ renuere deberemus.Nam si hũc laudabilem pœnitentiæ ac virtutis laborem nõ suscipies,nullo tamen pacto labores,& afflictionẽ huius seculi effugies:quòd si vtrobiq;,siue virtuosè vitas, siue nõ, labor inest:quamobrem nõ illum laborẽ eligamus,cui vberes fructus,& merces copiosa debetur?quanuis nõ idẽ virtutis, ac secularium rerũ labor, nec æqualis omnino sit. Crebra enim pericula in seculo sunt, alia super alia detrimẽta semper accedunt,spes tenuis, magna tam pecuniarum,quàm corporis seruitus:solicitudo animi cõtinua,quorum omnium retributio minorẽ semper fructum afferre solet,quàm opinaberis:siquidẽ aliquis omnino fructus sequetur. Nec enĩ vbiq; hic secularium rerum sudor fructuosus est: veruntamen etiam quando nõ decipit,si magnam vbertate sua latitiam attulit,paruo tamen tempore durat. Nam cùm iam senueris nec harum rerum vsu plurimũ delectaris,tunc laboris mercedes accedunt. Ita sudore,ac miseria florens ætate, ac validus continuè opprimeris:senio autem cõfecto, dissoluto iam corpore,deliciandi potestas vix conceditur, cùm & sensus ipse sit extinctus: qui etiam si vigeret, tamen propinquæ mortis memoria licentius vti non potest.In virtute verò non sic,sed labor quidem terminatur cadente corpore, corona verò & merces iam senescenti,iam & immortali,atq; perpetuo redditur: ita laborandi afflictio in hoc seculo, & breuissima est, retributio verò in futuro est infinita, vt quieti æternæ nihil triste succesturum sit.Nulla quippe mutatio, nullus casus in posterum ibi timendus est. Quæ igitur huius seculi bona sunt? quæ multis parta sudoribus,cùm nec tuta,& breuia & fragilia sint,antequam appareant euanescunt. Aut quomodo cum illis conferri possunt,quę stabilia,firma,ac immortalia,& nullius laboris sunt? cùm in Christo certaminis tempore coronas tibi afferant florescentes.Nam qui pecunias aspernatur,non paruam hic etiam accipit mercedem,omnis curæ, inuidiæ, calumniæ,insidiarum deniq; omnino expers.Qui modestè ac pudicè viuit, etiam hic non paruo animi gaudio fruitur, ab omni turpitudine, impudico risu, periculis, reprehensione, cæterisq; huiusmodi liberatus. Omnis certè virtutis partes etiam hic mercedem afferunt secum.Vt igitur & præsentib⁹ & futuris bonis potiamur, fugiamus nequitiam, & pro viribus virtutem insequamur,si volumus & hæc,& futura bona, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi cõsequi, cui gloria, imperium & honor, nũc & semper, & in secula seculorum,Amen.

Ioan.5.a

Iaco.2.d
Luc.23.f

H

I

K

M

L

Homilia.lxix.ex capite.xxi.

AFfiliam parabolam audite: Homo quidam erat patersamiliãs,qui plantauit uineam & sepem circumposuit ei: & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & dedit eam agricolis, & peregrè profectus est. Quando autem appropinquauit tempus fructuũ,misit seruos suos,ut acciperent fructus eius.Et agricolæ apprehensis seruis eius,alios quidẽ cæciderunt,alios autem interfecerunt,alios autẽ lapidauerunt.Rursus misit alios plures prioribus,& fecerunt illis similiter:nouissimè autem misit filium suum,dicens: Verecundabuntur fortè filium meum. Agricolæ autem uidentes filium, dixerunt in seipsis: Hic est hæres,uenite interficiamus eum, & possideamus hæreditatem eius. Et cùm eiecissent extra uineam, interfecerunt eum: cùm igitur uenerit dominus uineæ,quid faciet agricolis illis? Aiũt illi: Malos malè perdet, & uineam suam locabit aliis agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis. Dicit eis Iesus: Nunquam legistis in scripturis, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes,hic factus est im caput anguli? Multa ex hac parabola ænigmaticè denotauit. Nam & prouidentiam suam à priscis temporibus illis semper mirificè affuisse ostendit, & cædi semper eos vigilasse significat, & nihil ab eo quod ad salutem eorum pertineret derelictum demõstrat, & post prophetarum atrocissimam necem, non alienatum fuisse deum, sed filium quoque suum eis misisse designat: notii quoque & veteris testamenti vnum, eundẽmque deum esse confirmat, & grandes atque mirabiles mortem suam res gesturam prædicit. Et vltima supplicia crucis ac passionis daturos præmonet,gentium quoq; vocationem apertius denotat,quam in postremis ideo posuit, vt maiora cõmisisse cognoscant,quàm vt veniam consequi mereantur.Cur & quo pacto? Quia cùm tãtam curam deus eorum semper habuerit, à publicanis tamen & scortis magno interuallo relicti sunt. Expende autem & prouidentiam eius ineffabilem,& ociositatem inauditam istorum.Plura enim ipse agricolarum opera fecit, maceriem circumposuit, vineam plantauit, paruum quid agricolæ opus ipse reliquit, vt scilicet plantatæ iam vineæ curam habentes, quæ data fuerunt conseruarent. Nihil enim ille omiserat,sed omnia perfecta custodiæ suæ tradidit: nihil tamen isti ex prouidentia dei,tot tantaq; bona consecuti, lucrati sunt.Nam post exitum ab Aegypto legem dedit, ciuitatem cõdidit,templum erexit, quę omnia mirabili eius longanimitate facta sunt,quam rem peregrinatione significauit.Misit autem seruos suos, vt fructum acciperent,prophetas videlicet,vt obedientiam, & proba secundum mandata opera colligerent: illi verò inaudita nequitia vsi sunt. Nam quanuis tanta cura dei honorarentur,tamen non solùm fructum reddere non potuerunt, quod vitium negligentiæ erat, verumetiam modestissimè prophetas missos, occiderunt. Cúmque debuissent ad preces refugere, quia reddere non habebant, non modò id non fecerunt, sed etiam supplicia inferebant: petebant ipsi dare debentes, & prophetarum sanguine manus contaminauerunt. Alios deinde super alios misit, vt istorum proteruia, & mittentis clementia omnibus fieret manifesta. Sed cur, inquies, filium non continuò misit? Vt à multis iam malefactis possent seipsos cognoscere, & superbia omissa filium vererentur:plures rationes reddere possumus,sed

Amus,sed ad sequentia festinamus. Quid autem est,fortassis verecũdabuntur? Non ignorantis certè,absit hoc enim,sed magnitudinem peccati volentis ostẽdere, cuius nunquam vllam satisfactionem ostendere potuerũt: misit ergo sciens quòd interficerent. Dicit autem,fortassis verecũdabuntur,quæ debuissent fieri enarrãs: verecundari enim proculdubio debuissent: sic & alibi ait: Si fortè audierint: nõ enim quia ignorabat,sed ne quidam ex amentia dicerent, prædictione dei coactos obtemperare non potuisse,idcirco huiusmodi vtitur orationis figura, modò si fortè audierint, modò fortassis verecundabuntur,dicens: Nam si vecordes in conseruos fuerunt,Christi tamen dignitatem reuereri debuerunt: illi verò accurrisse, cùm veniam peccatorum petiisse debuissent, nõ modò illud non faciunt, sed solùm in scelere certãt, & priora vltimis superare cõtendunt: quod & ipse significans dicebat, Repleuistis mensuram patrum vestrorũ. Ita enim quidã prophetæ criminabãtur,dicentes: Manus vestræ sanguinis plenę sunt:&,Sanguinẽ sanguini cõmiscent:&,qui ædificant Sion in sanguine,nõ castigantur. Nam quanuis hoc primum mandãtum habuerũt,ne occîdas,multaq; alia ad cõseruationem huius facere iussi sint: prauam tamẽ hanc cõsuetudinem noluerunt vnq̃ deponere,sed secum dicunt: Ecce interficiamus eũ. Cur obsecro? quid criminari magnũ, aut paruũ potestis?an quia nimium vos de⁹ honorauit? quia cùm deus sit homo propter nos factus, innumera ad salutẽ nostrã miracula fecit:an quia peccata dimittebat,an quia in regnũ vocabat? Tu autẽ ad impietatẽ magnam quoq; dementiã accedere, & necis causam insaniæ plenam esse cõsidera. Interficiamus enim inquiunt, & suam hæreditatẽ retinebimus. Vbi porrò volunt occîdere? Extra vineam oino statuerũt. Perspicis quomodo etiam locum prædixit, vbi crucifigendus erat. Ita eiecerunt eum,inquit,atq; occiderunt. Et Lucas quidem ipsum determinasse ait, quo supplicio huiusmodi serui puniendi essent:ac illos,absit hoc,dixisse:ac ideo inspexisse eos,testimoniumq; adiunxisse. Quid ergo est quod scribitur: Lapidẽ quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? Et quicunq; ceciderit super eũ cõfringetur? Matthęus autem ab illis prolatam sententiam esse asserit. Non autem vlla hic discrepantia,cùm vtraq; facta esse intelligamus. Prolata enim ab illis sententia post quã senserunt aduersus seipsos ita protulisse, absit hoc,exclamarunt: & tunc testimonio prophetæ rẽ approbauit,ita fore omnimodè affirmans. Vocationem autem gentium,ne carpendi causam acciperent, nõ apertè,sed occultius significauit,dicens aliis se daturum. Propterea & parabolam sus est,vt hanc ab ipsis sententiã eliceret,quod & in Dauid illo factum est,quando de parabola Nathan sentẽtiã tulit. Tu verò iustissimè dictam sententiam inde iudica,quod ipsam qui perpessuri erãt, se condẽnauerunt. Verum vt discerent nõ solùm iuridica hæc esse,sed etiam à spiritu olim prænunciata, dei quoq; sententia cõprobari, increpantis modo prophetiam induxit, dicens: *Nunquã legistis, Lapidẽ quem reprobauerunt ædificantes,hic factus est in caput anguli? à domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris?* Ita vndiq; eiiciendos Iudæos,quia non crederent,& gentes introducendas monstrauit. Id enim etiam per Chananæam, id per asinam,id per multas alias parabolas, id per Centurionem apertius significauit, id etiam nunc designat, ac idem subiũgit: A domino factum est istud,& est mirabile in oculis nostris: credituras enim gẽtes,& Iudęos fideles,quanuis magno prius interuallo distarẽt, vnum tamen fore cõfirmauit. Et vt videant nihil horum deo esse aduersum,sed valde acceptum atq; gratum, mirabile præterea, stuporisq; plenum, à domino istud factum esse subiunxit. Lapidẽ enim seipsum,& doctores ludęorum ædificatores vocare solet: sic & Ezechiel ædificantes murum,ac erigentes incõpositè,ait. Quomodo autẽ reprobauerunt? dicentes videlicet,nõ esse ipsum à deò, quia turbas hic seducit. Et rursus: Samaritanus tu es, & dæmonium habes. Deinde vt intelligant non id solùm imminere sibi detrimentum,quia eiicientur: punitiões quoq; adiecit, dicens: *Qui ceciderit super lapidem hunc, confringetur: super quem autem ceciderit, conteret eum.* Duas hic perditiones denotauit: Alteram,quia offenderũt, & scandalizati sunt: hoc enim est quod dicit, qui ceciderit super lapidem hunc: Alteram,quia capti,calamitosi,& erumnosi semper vixerunt,& viuẽt: quam apertissimè expressit,dicens: conteret ipsum: hinc & resurrectio sua occultius denotatur. Propheta quidem Esaias in vineam translata causa dicit: Quid oportebat me facere huic vineæ,& non feci?& alibi similiter: Quod inuenerunt patres vestri delictum in me? Et rursus: Populus meus quid feci tibi, in quo te contristaui? Ideo ingratam mentem eorum, & innumeris beneficiis contraria eos semper retribuisse ostendit. Hic autem multò vehementius id positum est. Non enim ipse dixit, quid oportebat me facere, & non feci: sed eos ipsos ad ferendam sententiam coëgit, qui nihil derelictum esse à deò,& se peccati condemnauerunt, dicentes: quoniam malos malè perdet, & vineam suam aliis agricolis dabit. Sic & Stephanus ipsis exprobrabat,& summopere mordebat, ostendens magnæ ipsos curæ semper deo fuisse, & benefactori deo contraria semper retribuisse: cuius rei signum illud maximum est,quòd non qui punit, sed qui puniuntur, supplicij causa extiterunt. Hoc ipsum igitur tam per parabolam, quàm per duplicem prophetiam, alteram à Dauid sumptam, alteram fieri videmus. Quid igitur facere oportuit eos cùm hæc audissent? nónne adorasse? nónne obstupuisse? quia tantam curam & olim,& tunc sui habebat: & si nullo istorum mouebantur,nónne saltem pœnarum terrore moderatiores fieri debuissent, verùm nihilo meliores facti sunt. *Sed cùm audissent,inquit,cognouerunt quia de ipsis dicebat. Et quærentes eum tenere, timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.* Sentiebant enim iam quia seipsum ænigmaticè insinuabat. Nonnunquam autem quando detinere ipsum volebant, per medios trãsiens non videtur: nõnunquam subitò apparens tumida desideria eorum comprimit,quod & admirantes docebant: Nónne hic est Iesus, quem quærunt interficere? Vide quomodo liberè loquitur, nec quicquam sibi dicant: hic verò quoniam timore multitudinis reprimebantur, noluit miraculosè per medios inuisibilis transire. Non enim omnia super hominem faciebat, vt incarnationis dispensatio crederetur. Illi autem nec timore multitudinis omnino castigãtur, nec à dictis ipsius iuuabantur, nec prophetarum testimonia, aut sententiam suam, aut multorum existimationem verebantur,ita penitus eos auaritiæ,& inanis gloriæ,& præsentium rerum cupido inuaserat. Nihil certè ita præcipitem agit hominem,nihil sic à futuris deiicit bonis,quẽadmodum si quis caducis his rebus animum affigit:nec quicquam aliud, & præsentibus iucundè vti, & futuris perfrui facit,quàm si illa istis prsus anteposueris. Quærite nãq;,inquit,primũ regnum dei,& hæc omnia adiicientur vobis. Atqui etiam si hæc adiectio posita non

Ezech.2.b

Iosiã.23.d
Esa.1.d
Osee.4.a
Micheæ.3.d

Lucæ.20.c

Psal.117.d
Esa.28.d

2.Reg.12.b

Psalm.7.a

Esa.5.a
Hiere.2.a
Mich.6.a

Actо.7.

Suprà.6.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

G esset, non tamen valde corruptibilia essent desideranda: nunc verò dum illa consequi studeas, istis etiam potieris. Hæc cùm ita se habeant, nonnulli tamen credere nolunt, sed insensatis lapidibus similes, vmbrarũ voluptates insectantur. Quid enim præsentium rerum iucundum est? quid porrò voluptuosum? liberius enim vos hodierno alloqui die cõstituit: ferte igitur obsecro, vt facilè videatis monachorum, & crucifixorũ vitam, quæ onerosior vobis ac molestior solet videri, multò ac tenera, molli, & flexibili iucũdiorem esse: cuius rei vosipsos audeo testes citare, qui in periculis nonnũquã vestris, ne in calamitates, & erũnas incidatis, mortẽ optatis: & illos qui in montibus, & speluncis degunt, qui cœlibẽ vitam, & minimè negociosam viuunt, beatos verè ac ex animo appellatis: quod eos qui in ocio vitã agentes, in scena & orchestra diem & noctem peragunt, fecisse nonnũquam non ignoro. Nam & si mille voluptatibus scenici abundare videantur, quanuis delectationũ flumina adesse illis credantur, multis tamen amarissimis telis perfossi plerũq; iacent. Nam si saltatricis alicuius amoribus captus quispiam fuerit, omni militia durius, omni peregrinatione molestius tormentũ certè sustinebit, omniq; obsessa ciuitate miseriores peraget dies. Sed illis interea omissis, & conscientiæ eorũ, qui perpessi sunt derelictis, agè de plurimis disseramus: quanto interuallo à iucundissima monachorũ vita distare inueniemus, quãtum inter tranquillissimum interest portum, & mare tempestuosum, atque incommodum. Perpende autem fœlicitatis suæ stabilimenta ab ipsis continuò diuersoriis. Forum enim & vrbes, & tumultus plaearum fugientes, in montibus viuere maluerunt, vbi nihil sibi cùm his secularibus rebus commune est, vbi nihil humanarum rerum perturbat, non mœstitia, non dolor, non acerbior cura, non pericula, non liuor, non turpis amor, non aliud huiusmodi, sed quæ sunt futuri regni iam meditantur. Valles & montes apud fontes, in solitudine ac tranquillitate habitantes, & cum deo ipsi colloquentes, omni tumultu domus sua omnis vacat, & anima omni passione, & ægritudine libera, leuis, subtilis, & ipso tenuissimo aëre purior: quorum corpus id scilicet est, quo Adam etiam ille ante peccatum exercitus, tum gloriam indutus, & deum liberè alloquebatur, & paradisi regionẽ magna beatitudine plenam habitabat. Cur enim isti peius se habeant, quàm ille, quãdo ante inobedientiam in operando paradiso fuit constitutus? nulla illi secularis erat cura, nulla certè isti etiam vexantur. Integra ille conscientia cum deo colloquebatur, non aliter isti, imò verò tantò liberius id faciunt, quantò maiore fruũtur gratia dono spiritus elargita. At vellem oculis domiciliũ eorum, & disciplinã viuendi cernere velletis: verũ quoniam foro & vẽdendi, ac emẽdi opere occupati nõ vultis, saltẽ particulam à nobis aliquam disciplinę illorũ libẽter audiatis: oẽm enim illorum vitã perstringere nec operis, nec tẽporis præsentis est. Ita igitur orbis terrarũ lumina in exortu Solis, imò verò multò etiam ante diem à lectulo surgẽtes, integri, sobrij, vigilantes: nã nec grauedo capitis, nec rerũ cura, nec aliud huiusmodi eos tanquã angelos in cœlo versatos perturbat. Illico igitur postquam in lectulo splendentes, & læti surrexerint, choro constituto, integra cõscientia omnes quasi ab vno consonanter ore diligẽter hymnis deũ laudãt, gratias pro vniuersis tam propriis, quàm cõmunibus beneficiis ei agẽtes. Quare illo addã omisso, quid inter angelos, & hũc monachorum interesit chorum libenter interrogauerim, qui sic in terra cãtant, & dicunt: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis? Amictus autem ipsis fortitudini suæ conueniens circuniacet. Non enim effœminatæ ac eneruæ per terram sibi vestes trahũtur, sed ita eis præparatæ sunt, vt beatissimis angelis illis, Heliæ dico, Helisæo, Ioanni, ac vniuersis apostolis: etenim aliis caprarum, aliis camelorũ pilis confectæ sunt, multis coria solũ, & ea vetustate cõsumpta satisfaciunt. Hymnis verò iam decantatis, genibus flexis deũ vnanimes pro his orant, quæ nec in mentẽ quidem multorũ facilè veniũt. Nihil enim præsentiũ petunt rerum, quippe quarũ nulla omnino sibi cura est: sed vt intrepidi cùm filius dei ad iudicandũ viuos & mortuos venerit, ante tribunal illud terribile assistant, vt nullus illam vocẽ audiat, Nescio vos: & laboriosam hanc vitã recta peragant cõscientia, vt difficillimũ hoc mare secũdo nauigent vento: huius orationis dux, & caput præcipuũ est eorum pater, atq; præfectus: his crebris sanctisq; absolutis orationibus, exorto iam Sole ad opus vertuntur, quo multos paupertatis fructus colligunt. Vbi nũc sunt, qui diaboli choreis, & perditis cantibus dediti in scena quotidie sedẽt? pudet me certè verba de illis facere, veruntamẽ necesse mihi est propter infirmitatẽ vestram. Nã & Paulus ait: Sicut statuistis membra vestra seruire immunditiæ, ita nunc statuite mẽbra vestra seruire iustitiæ in sanctificationẽ. Quare nos quoq;, agè vitam meretricũ, & corruptorum iuuenũ in scena habitantiũ perscrutemur, & ad horũ beatorũ vitam, quantũ ad iucundè viuendũ attinet cõparemus. Iucundè nanq; viuendi gratia negligẽtiores iuuenes scenæ laqueis capiuntur: sed tantam, si perpẽdimus, differentiã inueniemus, quantam si quis canentes angelos modulationẽ diuinã audiret, & porcos in stercore defossos ac grunientes. Ore nanq; illorũ Christus, istorũ verò diabolus loquitur. Tibiæ inflatis genis, deformi facie sonoram istis emittunt vocem: illis gratia spiritus loco tibie, citharis atq; syringis adeò suauiter sonat, vt non sit possibile luto, & lateribus affixis, tantam ante oculos ponere voluptatem: Quare vellem aliquẽ eorum qui circa hæc insaniunt, illuc adducere posse, & hunc sanctorum chorum ostendere, non enim opus mihi esset verbis: verùm & si hæc terrenis disserimus, conabimur tamen ab illuuie, & sordibus aliquantulum eos euellere. A meretricum igitur cantibus statim cupidinis flamma incendit auditores, & quasi non sufficiat ad inflammandam mentem aspectus, ac facies mulieris, pestem quoque vocis adinuenerunt. Nostrorum autem modulatione, si quid huius morbi animum vexat, illico extinguitur. Non autem vox ac facies solùm muliebris, verumetiam multò magis vestitus videantur, adeò vt si pauper quidam rudior atque abiectior aspiciat, molestè nimium ferat, & secum sæpenumero dicat: Scortum quidem in flagitiosis hæc inuenit, seruis stipati cocorum artificio in tantis deliciis viuunt, ego verò ingenuus, & ab ingenuis ortus, qui iustis laboribus meis vitam duco, nec somnians quidem ita deliciari possum: sic mœrore perturbatus, cogitabundus recedit. Quod ex aspectu monachorum non accidit, imò verò contrarium omnino contingere solet. Si enim diuitum filios, & maiorum insignium nepotes illa amicula ferre aspexerit, quę nec extrema paupertate oppressi ferre dignarentur, & hac re gaudere illos agnouerit: cogitate quanto solamine, si sit pauper sic confirmatus recedit, si diues moderatior atque melior inde facilè fit. Et in theatro quidem cum aureis ornamentis callidissima meretrix incedit, pauperes dolore

A lore conficiuntur, cùm nihil tale vxoribus esse suis recordentur: diuites autem hoc aspectu conturbati, cũ habitum, aspectum, vocem, incessum, cæteraq; cupidinis plena viderint, & improbo ardentes incendio domos suas redierint, quasi deformiores vxores despiciũt: hinc iurgia & rixę, hinc dissidia, & bella oriuntur, hinc mors etiam nonnunquam consequitur. Nã qui huiusmodi cupidine capti sunt, vita sibi cum vxore acerba videtur, ita vniuersa in domo sua conturbantur, cunctaq; sibi videtur. Nihil tale à choro vnquam efficitur: mitem inde redeuntem vxor virum suum suscipiet, ac omnis absurdæ voluptatis expertẽ, adeò vt facilior atq; quietior sibi esse videatur. Ita theatralis hic chorus malorũ omniũ, ille vero monachorum, bonorum fons est atq; origo. Alter ex ouibus lupos fecit, alter è lupis in agnos cõuertit. Sed forsan de voluptate nihil adhuc dixisse videmur. Quid igitur iucundius quàm tranquillitate animi, nihil dolentem, nihil mœrentem, ac nihil gementem viuere? Verũtamen ad vlteriora prouehamur, & vtriusque modulationis huius, atq; aspectus voluptatẽ inuestigemus:

B & inueniemus alteram ad vesperam, quousq; in theatro spectator sedeat solummodo permanentem, deinde autem omni stimulo acerbius pungentem: alteram vero perpetuò in animis vigentem, cùm & corpore horũ virorum gestus, loci amœnitas, conuersationis iucũditas, synceritas disciplinæ, ac deniq; optimi spiritualisq; cantus illius gratia in animis eorum qui viderunt, cõtinuè insideat. Quare qui huius portus continua tranquillitate lætantur, quasi grauissimam tẽpestatem tumultus fugiunt vniuersos, nec canẽtes, atq; orantes solũ, sed diuinis etiã libris affixi iucũdissimè afficiuntur: choro enim solo dissoluto, plerunq; alius cum Esaia colloquitur, alius cum apostolis disserit, alius laborat, lectitat, & philosophatur de deo, de creaturis, de visibilibus, de inuisibilibus, de vilitate huius vitæ, de beatitudine futuræ. Ita non brutorum animalium decoctas sibi carnes vt alantur, assumunt: sed dei verba, melle atq; fauo iucundiora, melioraq; cibo etiam Ioannis, quo in deserto alebatur: hoc mel non syluestres è floribus apes collegerunt, nec digestum more suo coram aluearibus immiserunt, sed spiritus gratia constituens pro fauis aluearibus, atque fistulis in animis sanctorum imposuit, vt quicunq; vult,

C continuè possit comedere. Apes igitur imitantes sacrorum fauis librorum circunuolant, magnam inde voluptatem carpentes. Si ergo volueris qualis hæc mensa illorum sit perdiscere, propius ad eos accedas, & senties suauissimas, & spiritalis plenas odoris eructationes illorum. Nullum turpe verbum ab ore illorum vnquam profertur, non asperum, sed cœlo vniuersa digna sunt. Quare nõ ab re quispiam facere poterit, si ora istorum qui versantur in foro, qui secularium rerũ rabie furiunt, cloacis sordidissimis comparet: illorum vero fontibus, vnde riuis liquidissimis fluenta mellis emanẽt. Si quis autem molestè ferat, quòd multitudinis ora sordiũ cloacas appellauerim, is parcè nimiũ me dixisse non ignoret. Non enim hac mensura, sed acerbiore similitudine scriptura vtitur. Venenum enim, inquit, aspidum sub labiis eorum, & sepulchrum apertum est guttur eorũ. Sanè talia illorum non sunt, sed odoris plena ingentis. Et hæc quidem præsentia huiusmodi sunt, futura vero quæ oratio assequetur? quæ mens intelliget elegantem illam requiem, summam beatitudinem, ineffabilia atq; inestimabilia bona? Multi fortasse feruore accẽsi, huius optimæ videndi cupiditate disciplinæ capti estis. Sed quod vobis erit emolumentum, si tunc solummodo, quando hic estis, ignis hic ardeat: cùm vero discesseritis, prorsus D extinguatur? quomodo igitur huic medebimur? ante quã extinguatur hæc flamma, ad illos angelos perge, augeas hunc feruorem, non ita nostra oratione ardebis, quemadmodum ipsarum rerum aspectu. Noli dicere, colloquar cum vxore antequam proficiscar, negocia mea cõponam: hæc tarditas negligentiæ initium est. memento voluisse quendam ordinare domum suam, & nõ fuisse à propheta dimissum. Quid dixi domum ordinare? sepelire patrem discipulus voluit, & non permisit dominus. Atqui nulla res tam necessaria videbitur, quàm sepeliendi patris officium, Christus autem non permisit. Quam nam ob rem? Paratus semper diabolus est, vt ingressum vbiq; attentè quæritet, & si paruæ tarditatis causam apprehenderit, magnam inde conflabit desidiam: propterea quidam admonet dicẽs: Noli de die in diem procrastinare. Sicut enim plura emendare potueris, sic domum quoq; tuam probè dispones. Quærite nanque, inquit, primum regnum dei, & hæc omnia adiicientur vobis. Etenim si quis sua despicit, & nostrorum curam assumit, quieti eius solemus prouidere: quãtò magis deus, qui etiam si ad eum non conuertamur, non parua tamen cura & prouidentia erga nos vtitur. Noli ergo de E rebus tuis curare, sed omnia tua deo commenda. Cura enim tua cura hominis est, deo autem de omnibus tuis committe prouidẽtiam. Noli tu maioribus præfermissis, de illis curare, ne deus minus de illis prouideat. Vt igitur magna cura tuas res complectatur, ipsi soli vniuersa committe: nam si tu spiritualibus omissis ea tractabis, minorem deus de ipsis curam habebit. Vt ergo & res tuæ fœliciter gubernentur, & tu solicitudinis expers sis, sequare spiritualia, contemne hæc secularia: sic enim & terram, & cœlum & futuram beatitudinẽ obtinebis, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula, Amen.

Homilia.lxx.ex cap.xxij.

IT respondẽs Iesus dixit in parabolis: Simile est regnũ cœlorũ homini regi, qui fecit nuptias filio suo, & misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias, & noluerũt uenire. Rursus misit alios seruos, dicens: Dicite inuitatis, prãdium meum paraui, tauri mei, & altilia mea occisa sunt, & omnia parata sunt, uenite ad nuptias. Hi autem cũ neglexissent, abierunt: Hi quidem in proprium agrum, illi autem ad negociationem suam, reliqui autem tenuerunt seruos eius, & contumelia affectos interfecerunt. Rex autem cùm audisset, iratus est: & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Tunc dixit seruis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui uocati erant, non erant digni: Ite ad exitus uiarum, & quoscũque inueneritis, uocate ad nuptias. Et cùm exissent serui ad uias, congregarunt omnes quos inuenerũt, bonos & malos, & impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem rex, ut uideret discumbentes, & uidit ibi hominem nõ uestitum ueste nuptiali, & dicit ei: Amice, qualiter intrasti huc? Ipse autem obmutuit. Ille autem dixit ministris, Ligatis eius pedibus & manibus, mittite eum in tenebras exteriores, ubi erit fletus, & stridor dentium. Multi enim sunt uocati, pauci uero electi. Perpendis tam ex hac, quàm ex superiore parabola, quantum interest inter seruos & filium. Animaduertis magnam vtriusq; parabolæ similitudinem, differentiam quoque non paruam. Nam etiam hæc longanimitatem, prouidẽtiam, curamq; dei erga Iudæos summam, & eorum in deum ingratitudinem significat, eiectionem quoq; ipsorum, & vocationẽ gentium similiter. Verùm ad hæc omnia quanta viuendi disciplina vti debeamus, quamq; acerba pœna negligẽtes expectet, in hac denotatur. Quare post illam hæc

rectissimè

Suprà.3.b & Mar.1.a

Pſal.13.b.& 139.a & Roma.3.c

Suprà.8.c. & Lucę.9.g

Ecclí.5.b

Suprà.6.d

Infrà.15.a

Lucæ.1.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectissimè posita est: quoniam enim ibi dictum est: alij dabitur genti, quę reddet fructus in tempore suo, hìc cui genti dabitur declarat. neq; id solùm, sed ineffabilem erga Iudæos curam ostendit. Nam cũ ibi ante crucem solùm vocare ipsos videatur, hìc etiam post mortẽ in vocando perseuerat. Ita quando grauissima eos supplicia luere oportebat, tunc ad nuptias trahit, & summo paratus est honore afficere. Vide autem quomodo etiam ibi quemadmodum tunc, posteaquam non modò non susceperunt eum, sed etiam iugulauerunt, tunc aliis vinea præbetur: eodem nunc pacto postquam venire ad nuptias noluerunt, alij vocantur. Quid igitur dementius inuenitur, quàm cùm in nuptias voceris, refilire? Quis enim in nuptias venire non optaret, & eas regis quas amantissimo filio facit? Et cuius rei gratia nuptiæ appellatæ sunt, inquies? Vt & dei erga nos præcipuam curam, charitatemq; cognoscas, & rerum splẽdorem non ignores, vbi nihil triste, nihil luctuosum, sed omnia spiritalis gaudij plena sunt: hac ratione Ioannes sponsum appellat: hac ratione Paulus quoq; dicit: Vni ergo vos viro adoptaui. & rursus: Magnum hoc est mysterium: ego autem dico in Christo, & in ecclesia. Cur autẽ non ipsi adoptari sponsa dicitur, sed filio? Quia filio adoptata, patri adoptatur. Nam propter identitatem substantiæ nulla apud scripturam differentia est, siue hoc siue illo modo dixeris. Accedit quòd resurrectio quoq; in hac apertè significatur. Nam quoniam in superioribus de morte dictum est, post mortem modo nuptias, & sponsum videmus. Illi vero nec sic quidẽ mitiores fiunt, qua re nihil certè crudelius: tertia enim hęc culpa est, prima quidem prophetarũ, altera filij cædes fuerat: hæc tertia est, quia interfecto filio, cùm iam in nuptias eius ab eo ipso inuitarentur, non eundi causas paria boũ, agros, & vxores confingunt. Nam quanuis rationem habere quandã hæ occasiones videantur, hinc tamen discimus, nihil adeò necessarium esse posse, vt spiritualia illud nõ antecedant: inuitauit autem non nuper, sed ante multa secula. Dicite nanq;, inquit, inuitatis. quod profectò crimen eorum auget. A quibus igitur antea vocati fuerant? A prophetis certè olim, & à Ioanne, qui omnes ad Christũ mittebat, dicens: Oportere Christũ crescere, se vero minui: postremò per ipsum etiam filium, Venite nanq;, ait, omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego vos requiescere faciam. & rursus: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Non verbis autem solùm, verumetiam rebus vocauit, & post assumptionem per Petrum, & Petri socios. Qui enim operatus est Petro, inquit apostolus, in apostolatum circumcisionis, is operatus est & mihi in gentes. Nam quoniam filium necauerunt, per seruos rursus eos vocat. Ad quid porrò inuitat? an ad labores, afflictiones, sudores? Nequaquam, immò vero delicias. Tauri enim mei, ait, & saginata occisa sunt. Vide quàm magnificæ dapes proponuntur, neque id eos conuertit: sed quantò mitior est ipse, tantò magis illi durescunt. Non enim impediti negociis, sed negligentes non venerũt. Cùm autem alius se nuptiis, alius bobus excusat, nonne occupationes ac negocia ista sunt? Minimè. Cùm enim spiritalia vocant, nulla occupationis excusatio est, quãuis his occupationibus desideria obducere sua mihi videantur: nec grauiter solùm peccarunt, cùm inuitati nõ venerunt, sed atrociter atq; tyrannicè inuitantes seruos, & vituperauerunt, & necauerunt: quod multò superioribus grauius est. Illi enim fructus repetentes, hi vero in nuptias vocantes trucidarũt: quo furore quid maius excogitari posset? hoc & Paulus criminatur, dicẽs: Qui & dominum, & suos prophetas interfecerunt, & nos persecuti sunt. Sed ne deo aduersarium dicere possint, ac ideo in nuptias eius non venisse, pater ipse inuitauit. Quid autem factum est posteaquam venire supersederunt, & inuitantes seruos interfecerũt? Exercitibus missis vrbes eorum incẽdit, & eos interemit. hæc autem dicens, Vespasiani & Titi facta multò antè significat: ita Christo non credentes, patrem etiam exacerbauerunt: ipse nanq; est qui eos puniuit. Nec interfecto Christo statim, sed post quadraginta annos eos perdidit, vt lõganimitatem eius omnes viderent. Tunc enim demum perierunt, cùm Stephanum lapidauerunt, Iacobum obtruncauerunt, apostolos deniq; cæteros contempserunt. Vidisti virtutem, celeritatemq; rerum? adhuc enim euãgelista Ioanne viuente, aliisq; compluribus qui cũ Christo vixerunt, ita ipsius euentus prædictorum testes facti sunt illi qui audierunt. Cõsidera igitur ineffabilem eius erga Iudæos curam: vineam plantauit, maceriem circũposuit, seruos ad exigẽdos misérat fructus, quibus interfectis rursus misit: his quoq; peremptis filius ad ipsos venit, quo crudeliter trucidato, ab eo ipso postea in nuptias vocati, venire noluerunt. Alios deinde misit seruos, quibus similiter necatis, tunc tandem quia incurabili morbo laborabant, eos dispersit. Res autem ipsę incurabilem suum fuisse morbum ostendunt. Nam ad ea quę dicta sunt, scorta etiã ipsis renuentibus, & publicani crediderũt: quare non solũ à sceleratissimo suo, verumetiam ab aliorum clarissimo facinore condemnantur. Si autem quisquam opponat, non fuisse tunc gentes vocatas, cùm apostoli verberibus cęsi, pulsi, ac nonnulli occisi fuerunt, sed illico post resurrectionem. Eũtes enim, inquit, docete omnes gentes: illud profectò dicere possumus, quia & ante crucem, & post crucem ad Iudæos primùm misit. Ante crucem enim ad oues ire iussit, quę perierunt domus Israël: post crucem autem non modò non vetuit, verumetiam iussit veritatem Iudęis attestari. Nam etsi omnes gentes docendas dixerit, in cœlum tamen ascensurus, primũ illis prædicandum esse significauit. Accipietis enim virtutem, ait, spiritu sancto super vos adueniente, & eritis mihi testes in Iudæa, & in Hierusalem, & vsq; ad extrema terræ. & Paulus rursum: Qui operatus est Petro in apostolatum circumcisionis, is & mihi in gentes operatus est. Propterea & apostoli Iudæis primò prædicauerunt, longoq; temporis spacio cæsi, & flagellati in Iudæa manentes, at demum ab ipsis propulsi, in gentes profecti sunt. Tu vero munificẽtiam hìc quoq; considera. *Quoscunque enim, ait, inuenietis, inuitate ad nuptias.* Nam antea quidem, vt diximus, Iudæis & gentibus prædicabant, in Iudæa maximè permanentes: verùm quia perseuerare in inuidiis Iudæi comperti sunt, audi quomodo Paulus hanc parabolã exponit. Vobis erat necesse, inquit, verbum dei primum prædicari: sed quia indignos vosipsos iudicastis, ecce cõuertimur ad gentes. *Parate quidem, ait, ipsæ nuptiæ sunt, vocati verò digni non erant.* Non ignorabat autem indignos illos etiam postea fore. Sed ne vlla respondendi occasio relinquatur, licèt id sciret, ad ipsos tamen primò, & venit, & misit. Ita & illorum ora obstruit, & nos docet cuncta à nobisipsis esse replenda, etiam si nemo quicquam emolumenti consequatur. *Quia ergo illi digni non erant, ite, inquit, ad compita uiarum, ac triuia, & quoscunq; inuenietis, etiã abiectos, & ulles obuiam factos, inuitate.* Itaq; crebrò dicebat, quia meretrices & publicani cœlos hæreditabunt, fiétq; primi vltimi, & vltimi primi: id iustè fieri demõstrat: hoc quippe maximè omnium Iudæos vexabat, gra-

uius incommoda sua ferẽtes, quàm ipsius vrbis ruinam, multoq; magis illos mordebat, quia gentes introduci iã audiebãt. Deinde ne fideles sola se fide saluari posse cõfidãt, de pœna malorum disserit. Ita infideles ad fidem, fideles vero ad rectè viuendum cohortatur. Indumentum enim viuentis actio est. Verum cùm per gratiã vocati simus, quã ob rem hæc ita m nutim disputat? Quia videlicet vocatio, & purgatio ipsa ex gratia sunt, vt vero vocatus iam, & candida indutus veste seipsum non maculet, ad diligentiam quoq; pertinet vocatorum. Nã si non quia dignus, sed quia gratia tibi largita est, vocatus venisti, oportebat te vicissim pro gratia nõnihil reddere, & non tantam nequitiam ac ingratitudinem post acceptum honorem ostendere. Sed non quia magna vt Iudæis, inquies, mihi concessa sunt, immo vero multò maiora. Nam quæ longo tempore illis parabantur, ea tibi quanuis indignus esses, vno temporis momẽto vniuersa largita sunt: ideo Paulus scribit, Gentes autem pro misericordia glorificauerũt deum. Tu enim quæ illi expectabant accepisti, propterea magna negligentibus imminet pœna: nam sicut illi, quia non venerunt, contempsisse rectè dicuntur, pariter tu si perperam viuendo recumbere audebis, nequitiæ accusaberis crimine. Sordidæ nanq; vestes significant, impuræ vitæ maculas hinc abeuntem contrahere, quocirca & obmutuisse scribitur. Vides quomodo, quanquam res ita pateat, non prius tamen supplicia infert, quàm ille qui peccauit sentẽtiam protulerit? Cùm enim nihil ad satisfaciendum afferat, à seipso condemnatus, ad pœnam rapitur adeò atrocem, vt dici non possit. Noli enim tenebras audiens, hoc solo illum puniri æstimare, vt in loco tenebroso concludatur, præsertim cùm subiiciatur, *Vbi est fletus & stridor dentium.* Intolerabiles quippe dolores his verbis significantur. Audiatis qui mysteriorum participes facti, & ad nuptias admissi, sordidum animæ amictum gestatis. Audiatis vnde vocati estis, à triuiis videlicet atque compitis. Audiatis quales antea fuistis, claudi profectò, & cæci animo, qui morbus vitio corporis multò detestabilior est. Vereamini benignitatem vocantis, nemo in sorditie vestitus permaneat, sed vnusquisq; fulgentia operetur animæ indumenta. Audiatis mulieres, audiatis viri, quia non est opus vobis his aureis, sed illis interioribus ornamentis: scitote quomodo quousq; ista reti neamus, difficillimum est illis vti. Nõ enim possumus, & corpus, & animam simul exornare: nõ possumus, inquam, & mammonæ seruire, & Christo, vt oportet parẽre. Repellamus igitur truculentissimam istam tyrannidem. Nam si quis aureis domum tuam velit depensis ornare, te vero nudum in ciliciis sedere cogeret, nõ æquo animo id ferre posses: nunc vero non alius, sed tuipse domicilium animæ tuæ, corpus (dico) auro & gemmis exornas: animam vero in turpitudine cilicij sedentem negligis. Ignoras forsan ciuitatis principẽ magnificè ornari oportere: propterea ciuitati quidem tẽtoria, principi autem purpura, & diadema contexta sunt. Pariter ergo etiam tu viliora corpori tribue, mentem vero atq; animam stragula atq; corona magnificè polias, & in sublimi solio atq; splendido sedere permitte: tu autem è contrario penitus facis. Nam vrbe magnificè cõpta, animum qui regnare debet, à passionibus victũ trahi permittis: nec in mentem tibi venit non ad nuptias simpliciter, sed ad dei nuptias te vocatum fuisse. Nõ cogitas quomodo in hos inuitatam animã thalamos ingredi oporteat, in deaurato vestitu varietate circundatam? Vis vt tibi eos ostendam, qui cõdignas his nuptiis vestes amiciuntur? Illorum in mentem tibi veniat sanctorum, de quibus pridie sermo habitus est, qui cilicio induuntur, eremum habitant, qui conuenientia his nuptiis amicula possident: quæ res inde patet, quia nunquã oblatas purpuras acceptarent: sed quemadmodum rex, si quis pannosa indumenta panperis ei offerret, abominaretur atq; repelleret, non aliter illi regiam purpuram contemnunt: quod ideo illis euenire solet, quia pulchritudinem cultus sui non ignorant, vnde fit, vt tanquam aranearum telas vestitum regium despuant. Hæc illis instituta ciliciorum vsu confirmata sunt, vnde regibus etiam ipsis excellentiores sunt, atq; præstantiores. Nam si posses mẽtis eorum atq; animi ianuas reserare, & nudas cogitationes eorum, & omnem interiorem ornatum conspicere, fulgore perculsus, in terram concideres: nec illarum vestium splendorem, nec conscientiæ lucem perferre posses: ad quorum tabernacula vos mittimus, nõ quia priscorum virorum mirabilia desint exempla, sed quoniam presentibus rudiores magis moueri solent. Nihil ergo in tabernaculis suis triste inuenietis, sed tãquam in cœlo tuguria fabricati, sic longè à seculi perturbationibus habitant aduersus diabolum militantes, & cum lætitia eum expugnantes. Idcirco enim in solitudine domicilium constituerunt, ciuitatibus, & celebri habitatione hominum omnino relicta, quoniã qui bellum gerit, non potest domi sedere, sed necesse est quasi subitò migraturus præparato in diem domicilio habitet. Ita illi è contrario nobis omnibus habitãt. Nos enim non vt in castris, sed vt in abundante tranquillitatis ciuitate viuimus. Quis enim vnquam in exercitu domus fundamenta iecit? quis ædes ædificat, cùm inde paulò pòst decessurus sit? Nemo profectò: sed si quis id etiã facere vellet, quasi proditor trucidaretur. Quis in castris agri iugera emit? quis miles mercaturam exercet? Nullus certè, neq; id iniuria: ad prælium enim, non ad cauponis, inquit, venimus artes. Cur igitur castrorũ loca excolis, quæ paulò pòst relicturus es? In patria, inquit, hæc non in castris facienda sunt. Hæc tibi à me similiter dicuntur, cùm in supremam ciuitatem peruenerimus, tunc ista facito: immo vero nullo tibi labore opus ibi est, cùm vniuersa hæc à rege tibi præparata sint. Hìc igitur satis est nobis fossam facere, vallum constituere: ædificiorum opus non est. Audisti vnquam Scytharum, qui absq; certo vagantur domicilio, viuendi cõsuetudinem? ita Christianos circumeuntes orbẽ aduersus diabolum pugnantes, captiuos à manibus eius rapiẽtes, omnibus temporalibus neglectis viuere oportet. Cur itaq; magnificas ędes struis ô homo, an vt teipsum magis vincias? Cur thesaurum obruis, vt diabolum aduersus animam tuam inuites? Cur mœnia cõdis? an ad carceres tibi construendos? Quòd si hæc tibi difficilia neglectu videantur, ad tabernacula monachorum proficiscamur, vt re ipsa facilè ista cõtemni posse perdiscas. Tuguria sibi constituunt, quæ si relinquere oportebit, ita facilè id faciunt, sicuti milites castra, vt absq; vllo dolore derelinquant. Similiter vt milites inuicem habitant, & multò suauius viuunt. Sanè iucundius est deserta loca crebris tabernaculis monachorum plena cõspicere, quàm tentoria militũ, quàm hastas confixas, quàm multitudinem hominum ferrea capita producentiũ, quàm radiantes clypeorum vmbones, quàm homines vndiq; ferro circundatos, quàm prætorium ex tempore constructum, quàm latos cãpos hominibus comedentibus, aut canentibus refertos. Nam si in solitudinem abieri-mus, & illorum militum tuguria considerabimus, non

tentoria,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tentoria,non mueronem,non indumenta aurea,quibus imperatori tegmen contexitur spectabimus? verũ quẽadmodum si quis super terram hac multò feliciorem, immensaq; magnitudinis complures cœlos extẽderet, is nouum, inauditum atq; mirabile spectaculum monstraret,non aliter illic intueri licet.Non enim cœlo diuerticula eorum minora æstimãda sunt,angeli nempe, immo vero ipse quoq; angelorum dominus ad eos sæpenumero diuertuntur.Nam si Angeli Abraham illum virum mulieri coniunctum, & filios nutrientem liberalitate hominis allecti petierunt, multò magis cũ maiorem virtutem inuenerint,& homines carnis cõtemptores, ac penè extra corpus, cum illis morabuntur, & consentaneam eis choream constituent. Mensa enim illorũ omnis luxus immunis, suprema philosophia referta est:non sunt sanguinis riuuli apud eos, nõ incisiones carnium,non nidores acuti,non fumus pinguedinẽ redolens,non cursus atq; recursus,nec tumultus, & clamor importunus:sed panis & aqua,altera ex fonte nitido, alter ex iustis laboribus. Qui si liberius epulari voluerint,recentibus herbis mensa repletur, maiorq; inde
H voluptas,quàm è dapibus regum cõsurgit. Nullus enim hic metus animos quatit, nemo principum interpellat, non irritauit vxor,non tristitiam intulit infans,non nimius risus emolliuit,non multitudo adulatorum inflauit: sed omnium huiusmodi remota turba, angelorum quasi mensa fruuntur.Ex fœno sibi sedilia subiiciunt,sicut Christus in eremo fecit, cùm quinq; milia hominũ
Lucæ.9.b panicis pasceret panibus. Multi autem nec casam quidẽ vllam habent,sed cœlo protecto vtũtur,& luna loco lucernæ,nec oleo,nec ministro indigentes. Illis certè solis condignè luna desuper lucet, hanc mensam in cœlo angeli despicientes lætãtur,& gaudent. Nam si cũ vnus peccator pœnitentiam agat,lætantur: quid non facient tot iustos videntes imitatione perfici sua? Non est ibi dominus & seruus,sed omnes serui, omnes liberi,ac omnes deniq; domini sunt. non est ænigma quod dico. Alter enim alteri,& seruit,& dominatur. Nocte adueniente nemo mœstitia opprimitur, quod multis vulgò euenire solet,diurna cogitatione negocia repetentibus. Post cœnam non sunt ad claudendam portam,& vectẽ imponendum soliciti, quippe qui nulla timeant latrocinia.Nec magna in extinguendis lucernis,& comprimendo igni solicitudine fatigantur, ne scintilla exiliẽs domum perurat. Collocutio etiam eorum simili tranquillitate ornatur:nõ enim quemadmodum nos,alium principem esse factum,alium principatum emisse,mortium esse alium,& hereditatem alterius in alterum deuenisse: cæteraq; huiusmodi quæ nihil ad nos pertinent colloquuntur: sed de futuris semper philosophantur, & quasi alium quàm nos orbem habitãtes, quasi in cœlum translati,ac ibi viuentes:sic de cœlestibus semper, de sinu Abrahæ, de coronis sanctorum, de societate Christi disputãt:præsentium autem nulla sibi memoria est.Sed quemadmodum nos nunquam quid formicæ in cauernis suis faciunt dicimus, eodem illi modo quid nos facimus nolũt cogitare.sed de summo rege, de bello aduersus diabolum,de fugiẽdis insidiis eius, de virtutibus & vita sanctorum diligenter meditantur. Quid igitur inter nos, & formicas interest, si collati ad illos fuerimus?Nam quemadmodum formicę corporis duntaxat curam habent, pariter & nos certè, immo vero multò peius.Non enim pro rebus necessariis, quemadmodum illæ solummodo laboramus,sed pro superfluis etiam,ac turpibus vigilamus: vitam illæ nullo crimine peragũt,
Genes.18.a

nos vero auaritiæ seruientes,nõ illas,sed lupos atq; leones imitamur. Cur dixi,cùm multò simus peiores? non aliter enim quàm rapiendo viuere natura illis concessit,nos autem,quos ratione ac æqualitate honorauit, nõ pudet immanissimas feras rapina superare.Sed monachi angelis æquales longè à nobis omnibus absunt:omnibus enim alio quodam modo, quàm nos vtũtur, omniaq; sibi à nostris aliena sunt,cibus,domus,calcei, locutio.Si quis vero colloquentes illos audiret,cognosceret cõtinuò dignos cœlorũ illos, nos vero etiam indignos terrarum ciues esse.Præterea si quis aliqua dignitate insignis ad eos profectus fuerit, tunc maximè vniuersis hic tumor reprehenditur. Virtutis enim ille cultor,qui nullum humanarum rerum periculum fecit, prope magistrum militum principatu iacẽtem in fœno super puluinar sordidum sedet:non enim adsunt qui assentatiũcula in maius illum extollãt.Eodem itaq; modo fit,veluti si quis ad aurifabrum, aut rosetum venerit, recipit enim ab auro,& rosis quendam coloris splẽdorem: Sic qui accedunt illis, nonnihil à fulgore illorum vtilitatis consecuti,à priore superbia plerunq; liberantur.Ac veluti si quis æditum locum petierit,etiã si minimus sit, ma
L gnus tamen atq; sublimis videtur. Sic donec cum illis fuerint,excellentiores apparent: cũ vero inde abierint, quasi à sublimiore loco descenderint,humiliores videtur.Nihil est rex apud eos,nihil præfectus:sed quemadmodum nos de puerorum ludo ridemus, sic illi superbiæ flatum contemnũt:quod inde patet, quia si tutò eis regnum offeratur,nunquam regnare velint: vellent autem,nisi hęc regna despicerẽt,nisi caduca & inania ducerent.Cur igitur non quasi trãsfugæ ab hac miseria ad illam spontẽ beatitudinem conuolabimus:non gradiemur ad illos angelos,non candidas sumemus vestes,ac quasi pompam circũferentes has nuptias violenter petemus:sed mẽdici remanebimus,nihil à pauperibus qui sunt in triuiis differẽtes,ne dicam peius nos atq; miserius multò esse dispositos. Deteriores nempe mẽdicis sunt,qui malè ditantur. Mendicare nanq; melius quàm rapere:alteri enim veniã,& misericordia parata est,alteri atrox pœna statuta:alter nõ offendit deum, alter & deum,& homines: quodq; miserrimũ est, solus labores & pericula rapinæ subit, fructus vero alij plerũq; possederunt.Hæc igitur rectè scientes, vniuersam procul pel
M lamus auaritiam, & magno studio cœleste regnum rapiamus. Nemo enim,nemo inquã desidia corruptus illic introire poterit:vtinam autem omnes iugi studio,& vigilãtia diligenti illius regni rapina locupletemũr,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxxi.ex cap.xxij.

VNc Pharisei consilium ceperunt, ut eum in sermone caperent. Tunc,istud quando significat?Quãdo maximè illos compungi oportuit, quando clementiam ipsius admirari debuerunt, quãdo futurorum euentus erant expauescendi,quando deniq; à rebus præteritis,etiam de futuris credendũ erat.Magna enim profectò voce ipsæ res exclamabant,cũ & publicani,& scorta crederent, & multi iusti atq; prophetæ essent interempti,à quibus inducti non debebant de perditione ipsorum ambigere,sed credere, credendoq; humiliores fieri:non desinit tamẽ nequitia ipsorum,sed inflatur, & ad vlteriora progreditur. Et quoniam timentes multitudinẽ,retinere ipsum non audebant,aliud iter aggressi,vt in periculũ iniiciant,imperantibus noxium facere student:itaq; discipulos suos cũ Herodianis ad eum mittunt,dicentes: *Magister scimus quia uerax es: & uiã dei in ueritate*

A *in ueritate doces, nec de aliquo tibi cura est: non enim respicis ad personam hominum: Dic ergo nobis, quid tibi uidetur? licet Censum dare Cæsari, an non?* Tributum enim iam soluebant,
Actor.5.f.g cũ res eorum ad Romanorum manus trãsisset: quoniã igitur viderunt Theudam & Iudam hac de causa quasi seditiosos interiisse, his verbis etiam ipsum in simílem suspicionem inijcere conabantur. Mittunt itaq; discipulos suos cũ militibus Herodis sic interrogaturos, vt vtinq; prærupta præcipitia laterent: & quicquid responderit,præceps ruat.Herodianos autem simul acceperũt, vt si pro eis responsum ipsius faceret,ipsi criminarẽtur: sin vero pro ipsis,Herodiani continuò accusarẽt.Atqui didrachma iã persoluerat, sed hoc illos omnino fugiebat: & quãuis alterutro ipsum laqueo capere satis eis erat, malebant tamẽ aduersus Herodianos quicquam ab eo audire:propterea discipulos vnà cum illis miserunt, vt illorum præsentia commotus in illum crimen laberetur, quo ceu factiosum principi traderent. hoc Lucas
Lucæ.20.d quoq; subostendens dicit præsente multitudine interrogationem huiusmodi factam fuisse,vt scilicet plurimorum testimonio res pateret: sed aduersus seipsos cuncta
B fabricati sunt,cũ tanquam in theatro vecordiam & malitiam suam manifestarint. Perspice igitur qua assecuratione,quóve dolo ipsum aggrediuntur. *Nouimus* dicunt, *quia uerax es.* Quomodo igitur quasi à seductore corrumpi asserebatis, quem paulò antè interficere volebatis?vniuersa nempe ista insidiantes faciunt. Nã quo-
Supra.21.c niam paulò antè inflammati,acriter interrogauerũt, dicentes:In qua potestate hæc facis? nec ad eam interrogationem optatũ audierunt responsum, adulatione nũc putãt ita eum effœminare, vt aduersus instituta eorum, & præsentem rerum statum quippiam dicat: vnde veritatem quoq; inesse ipsi non ex animo, neq; volentes attestantur.Deinde subiungunt: *Nec de aliquo tibi cura est.* Perpẽdis quomodo se subaperiunt in eum velle sermonem Christum depellere,quo Herodem offendat, affectatę tyrannidis suspicione,quia statutas leges contemneret: ita in factionis crimen trahere ipsum nitebãtur. Quòd enim dicunt,nulla cura est tibi de aliquo, nec ad personam hominum respicis,Herodem ac Cæsarẽ subostendere videntur. *Dic igitur nobis, quid tibi uidetur?* Nunc honoratis,& magistrum appellatis:quando vero
C de salute vestra disputat,contumeliamini, & despicitis. Mira vero hæc malitia est:non enim dicunt, dicas nobis quid bonum sit,quid conducibile, quid legitimum: sed,quid tibi videtur? sic illud solummodo sibi propositũ fuit,quomodo præsenti principatui hostem esse ostẽderent,ac principi quasi seditiosum traderẽt.quod Mar
Marci.12.b cus apertius significans, & arrogantiam cupiditatemq; cædis ostendens,dixisse illos ait:Demúsne Cæsari censum,an non?Ita furore quidem spirabant: & fraudẽ sub cultus simulatione instruebant.quid igitur ipse? *Quid me tentatis hypocritæ?* Vides quemadmodũ maiore nũc illis acrimonia respondet. Nam quia magna & aperta vtebantur malitia,maius ipse quoque vulnus intorquet, confundẽs eos, primùm cũ in medium arcana sua producat,omnibusq; patefaciat,qua mente ad eũ accedant: hoc faciebat,vt eorum repressa nequitia nunquam aliãs similiter delinquerent.Nam quantus magnum ei honorem verbis deferrent,magistrum appellãtes, veritatem ei attribuẽtes, & procul abesse vt personas aspiceret affirmantes,cùm tamen deus sit, verbis decipi non poterat.Coniicere igitur debuerunt, non à casu ipsos increpasse,sed data opera significare voluisse, omnia cordis eorũ secreta sibi esse notissima: licet autẽ ad confundẽdam nequitiam eorũ increpatio illa sufficeret, non finit D tamen ea contẽtus, sed alio quoq; pacto ora eorum obmutescere censuit. *Census enim numnũ,* inquit, *ostendite.* Cumq; fecissent, illico tum lingua,vt solet, sententiam profert,impellitq; quia liceat confiteri, quod manifestã & claram ei victoriam afferebat. Quando ergo interrogat,non quia ignorat,interrogat,sed quia per respõsionem ipsorum obnoxios esse vult ostendere.Ita nunc interrogati,cuius illa effigies esset: cũ illi Cæsaris respondissent,illico subiunxit: *Reddite igitur Cæsari,quæ Cæsaris sunt.* Non enim ait dare,sed reddere istud est,quod tam ab insculpto simulachro,quàm à superscriptione ostenditur.Deinde ne contentiosè dicerẽt,hominibúsne igitur nos subiicis?statim adiecit. *Et quæ sunt dei, deo.* Potestis enim & hominibus sua reddere,& quæ dei deo
Rom.13.e debetis præstare. propterea Paulus quoq; dicit: Reddite omnibus debita,cui vectigal,vectigal:cui tributũ, tributũ:cui timorem,timorẽ:cui honorem,honorem. Tu vero cũ audias reddenda esse Cæsari,quæ sua sunt:illa solũ dici non dubita, quæ pietati ac religioni nihil officiunt. Nam quod fidei ac virtuti obest,non Cæsaris,sed diabo
E li tributum,& vectigal est. *Hæc illi audientes obticuerunt inuiti, & sapiẽtiam eius admirati sunt.* Stupere igitur,ac credere statim oportuisset, cũ non paruum eis argumẽtum secreta eorum aperiendo deitatis suæ dedisset,& cõmodè ac breuiter ora eorum obstruendo.Quid igitur?crediderũntne?Minimè. *Sed dimittentes eũ,* inquit, *abierũt: & post eos accesserunt Sadducæi.* O amentiam hominum, aliis confusis alij aggrediũtur,qui aliorum exemplo cõmoniti tardiores esse debuissent:Sed audacia temeritatis plena,impudẽs simul & pertinax adeò est,vt impossibilia etiam inuadere non vereatur:propterea & euangelista impudentiam eorũ admiratus, hoc ipsum denotauit,dicens: In illa die accesserunt: In illa videlicet, in qua illorum malitia patefacta confudit eos.Qui autem isti sunt? Erãt quidam apud Iudæos multò Pharisæis inferiores,qui alias quàm Pharisæi opiniones sequebãtur, hi resurrectionem omnino negabãt,nec angelum, nec spiritum confitebantur.Rudiores enim erant, & corpo
Acto.23.b ralia solummodo sectabantur:complures enim apud Iu
Ibidem. dæos hæreses erant:vnde Paulus etiam dicit, Pharisæus sũ: quæ apud vos exquisitissima hæresis est. Hi ergo Sad
F ducæi rectè quidem de resurrectione nihil dicunt, ad Christum vero verba componunt, & rem non factam, vt ego puto,confingunt,putantes ambigẽtem ipsum capere,& resurrectionis mysterium postea deridere. Mãsuetè vero etiam isti accessisse videntur, dicẽtes: *Ma-*
Deut.25.b *gister, Moses dicit,si morietur aliquis non habens filium, ducat frater eius uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres, & primus duxit uxorẽ, & defunctus est, & non habens semen, dimisit eam uxorem fratri suo: similiter & secundus & tertius, usq; ad septimum: nouissimè autem omniũ mortua est & mulier: In resurrectione igitur cuius ex septem erit uxor?* Vide quãta peruersitate? Nam ne reprehẽdat,quia cura hæc erat,meo vt dixi iudicio. Nã duobus mortuis,tertius non duxisset,eo mortuo perterritus quartus non fecisset, ita quintus etiam & sextus multò minus,septimus vero minimè omnium,sed abominati illam fuissent mulierem. Tales quippe ludæi sunt,quos videmus quasi omine à fratrum ducẽdis vxoribus deterreri:quare quantuis lex ita cogat,sæpe tamen hoc neglexerunt.Vnde Ruth quoq; illa Moabitis ad lõgiorem
Ruth.1.a illius cognatiõis fuit deuoluta,& Thamar à socero spẽ
2.Reg.13.b.c ma furari coacta est: Cuius autem rei gratia, non duos aut tres,sed septem fratres fuisse fingunt?Vt ampla sicut putabant

Universidad de Deusto
Biblioteca

G putabant ratione aduersus resurrectionem possent insurgere. Et quam ob rem omnium fuisse vxorem affirmant? Vt ambiguitate ipsum implicarent. Quid igitur Christus? Ad vtrunq; accommodauit orationem, & quemadmodum vbiq; verè secreta eorũ reuelat, vt nõnunquam omnino appareant, nonnunquam sic tangit, vt conscientiæ stimulis mordeantur, eodem hic quoq; pacto cogitationibus eorum resistit. Vtrunq; igitur ostẽdit, & resurrectionem scilicet futuram, & non talẽ qualem ipsi opinabantur. Quid enim ait? *Erratis, nescientes scripturas & potentiam dei.* Nam quoniam ceu periti authoritate Mosi, & lege nitebantur, idcirco ex ignorãtia scripturarum huiusmodi prouenire interrogationẽ affirmat. Nam quia nullam habebant scripturæ peritiã, & immensam dei potentiam ignorabant, tẽtatum venire audebant. Cur igitur mirum est, inquit, si me quem nescitis, tentationibus aggredimini? Cũ etiam omnipotentiæ dei, cui tot tantaq; apud vos facta pericula sunt, nullam notitiam habeatis, nec à scripturis, nec ab omni acceptione ad eam cognoscendam inducti estis. Cõmuniter quidem homines concipiunt omnia deo possibilia esse: verùm quoniam ea causa erat, ne resurrectionẽ esse putarent, quia eundem rerum statum postea futurũ arbitrabantur, ad interrogata respondens, hanc causam remouet, & illius vitæ conditionem ostendit, dicens:

Quoniam in resurrectione neq; nubent, neq; nubẽtur, sed sunt sicut angeli dei in cœlo. Lucas vero, sicut filij dei scripsit: si ergo nuptiæ ibi non sunt, superuacanea hæc quæstio est: non tamen quia vxores non ducunt, idcirco angeli sunt, sed quoniam quasi angeli, idcirco vxores non ducunt. Hinc multa destruuntur, quæ Paulus vnico verbo significauit, dicens: Transit enim figura huius mundi. & ita quidem quales in resurrectione futuri sint homines, designauit: quanuis autem ex dictis futuram esse resurrectionem comprobet, tamẽ à scriptura quoq; ratiocinãdo idipsum confirmat. Ita non interrogationi solũ satisfecit, sed opinioni quoq; ipsorum mederi voluit. Nã quando non malitia tantùm, sed ignorantia impulsi tẽtant, vniuersa docendo solet aperire: quãdo autem peruersitate tantùm commoti aggrediuntur, tũc nec ad interrogata quidem respõdet. A Mose igitur quem ipsi in fauorem suum producunt, eos confundit, dicens: *De resurrectione uerò mortuorum nõ legistis, quoniã ego sum deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob? non est deus mortuorũ, sed uiuentium.* Quemadmodum enim Adam, quãuis vi ueret, posteaquã de vetito ligno comedit, sentẽtia tamẽ prolata mortuus erat: sic profectò isti, & si mortui erãt, pollicitatione tamen resurrectionis viuebant. Quomodo igitur alibi dicit, vt & mortuis & viuis dominetur? Non est hoc illi simile: mortui nanq; hìc illi qui victuri sunt, appellantur. *Et audientes turbæ mirabantur in doctrina eius.* Neq; hìc Sadducæi, confusi enim recesserũt, sed multitudo simplex fructum consecuta est. Verùm quoniam talis resurrectio futura est, agè omnia faciamus, vt primatũ ibi adipiscamur. Et si placet etiã ante resurrectionem videre aliquos cœlibem atq; cœlestẽ viuentes vitam, facilè poteritis: quod vt fiat, in eremum (oro) proficiscamur: non enim vereor eadem de re verba sæpius facere. Videamus igitur etiã hodie spirituales illos exercitus, videamus voluptatem ab omni trepidatione liberam. Non enim cum lãceis, vt seculi milites castrametantur: in his enim castris pridie orationem absoluimus: nec cum scutis & galeis, sed nudos omnium harum rerum conspicies. Opera vero eorum sic ardua intueberis, vt ea nec cum armis quidem alij facere queãt, quæ si aspicere vis, manum mihi porrige. Eamus ambo ad hæc prælia, & cernemus instructas eorum acies. In prælio enim quotidie sunt, cùm quotidie aduersarios suos, insidiãtes nobis cupiditates mirabili victoria fundant, fugent, humiq; prosternant. Ita illud apostoli opere demonstrant: Quoniam qui Christi sunt, carnẽ suam cum passionibus atq; concupiscentiis crucifixerunt. Cõsideraſti quanta multitudo hostiũ mucrone spiritus cõfossorum iaceat. Non est ibi enim ebrietas, non est ibi superfluitas: quod mensa illa facilè ostendit. Iacet enim ibi aquæ potu perẽpta temulẽtia, multiformis hæc multiceps bestia. Nam quemadmodum Scylla & Hydra apud poëtas, sic & ebrietas multis capitib⁹ armatur: hinc enim fornicatio, hinc ira, hinc mollicies, hinc turpes amores oriuntur: hæc igitur omnia superata ibi, prostra taq; sunt, quibus seculares hi milites, etiamsi multa bella confecerint, facilè superantur. Nulli enim enses, nullæ hastę, nihil aliud huiusmodi aduersus ea capita temulentiæ poterit obsistẽre: sed gigantes ipsi, ac fortes viri qui mille præclara gesserunt facinora, absq; vinculis, vino & somno ligati, sine vulnere quasi confossi iacent: immo vero peius etiam quàm confossi. Nam illi quidẽ etsi progredi non possunt, vident tamen atq; intelligũt: isti vero etiam mente capti omni sensu carent. Vides excelsiorem atq; præstantiorem hũc exercitum esse, qui voluntate solùm eos hostes fugant, à quibus isti superãtur. Nam cùm matrem vitiorum omnium debilitẽt, ac eneruent, adeò vt turbare non possit: reliqua quoque vitia, matre ac capite obtruncato, in eis sepulta sunt, qua quidem victoria singuli eorum potiuntur. Non enim quemadmodũ in aliis pugnis qui saucius est, qui semel ceciderit, aliis grauis esse non potest: ita etiam hìc fieri solet, sed necesse est, vt ab omnibus hæc belua feriatur. Nam nisi quis percusserit atq; deiecerit, impetum illius euitare non potest. Vides præclaram victoriam? Nã singuli eorum illud trophæum erigunt, quod totius orbis armati milites statuere nequirent. Omnia igitur iacent, quæ temulentia gignere solet, verba stolida, mẽs furiosa, superbiæ flatus, cæteraq; huiusmodi. Suum enim probè hi milites imperatorem imitantur, quem admirando scriptura dixit: De torrẽte in via bibit, propterea exaltabit caput. Vultis è regione ingẽtem aliam mortuorum multitudinẽ aspicere? perstringamus cupiditates, quæ ex deliciis, quæ ex pulmentariis, quæ ex coquis, quæ ex mensariis, quæ ex facinatoribus succẽduntur: vereor certè ista omnia enarrare. Verũtamen dicam, nec sileo phasianos aues: iura fusim artificio iuxta humidas & siccas carnes, leges de istorum ordine varias. Nam quasi rempublicam gubernantes, aut acies expedientes, sic quid primùm, quid deinde afferendum sit sanciunt: & alij quidem aues piscibus farcinatas, subtili arte contextas primò offerendas esse asserunt, alij ab aliis rebus originem cœnæ faciendam contendunt: ita magnũ certamen de istis committitur. Nam & de qualitate, & de ordine, & de multitudine disputãt: quodq; peius est, quibus obrui merentur, in his gloriantur. Nam alij ad meridiem vsque, alij diem integrum, alij per totam etiam sequentem noctem produxisse prandia iactant. Considera miserrime hominum quam venter mensiram flagitat, & pudebit te immoderatissimæ, atque ineptissimę huius edendi diligentiæ. Nihil tale est apud angelos illos, sed huiusmodi etiam voluptates mortuæ ibi atque sepultæ sunt. Non enim vt repleantur, nec voluptatis, sed viuendi causa sumunt alimenta, non sunt apud eos aucupes, neque piscatores, sed panis & aqua. Solicitudo autem

A autem hęc, & tumultus & cura procul inde abest, & tam tuguria sua, quàm corpora ita magnam illis præstant tranquillitatem, quemadmodum magnos tempestatis fluctus in istos cõcitant. Rescinde igitur cogitatione vẽtres istorum, & videbis magnam intus congeriem, sordidissimam cloacam, sepulchrum fœtidum: erubescо dicere quæ sequuntur, eructationes videlicet fœtulentas, fastidiosos vomitus, euacuationes ventris sursum simul atque deorsum. Si autem illuc proficiscaris, non modò has cupiditates, verumetiam illas Veneris, quę ardẽtiores inflammatioresq; sunt, vnà cum equis & armis deiectas videbis: equi nempe arma & sella, verba turpia sunt: neq; in his solùm præclaram illi victoriã obtinent, verumetiam in acquirenda pecunia, in concupiscenda gloria, in admittenda inuidia, in cæteris omnibus morbis. Putásne præstantiorem hunc exercitum esse, & mẽsam illam vestra iucundiorem? Nemo certè, nec eorum quidem qui comedendi voluptate dirũpuntur, nisi mẽte captus sit, negare audebit. Hæc enim viam ad cœlum præparat, illa vi ad gehennam trahit. Diabolus illius,
B Christus istius princeps est: luxus & lasciuia illam, philosophia & moderatio istam præparat: hìc deus adest, ibi diabolus. Vbi enim temulentia, vbi verba turpia, vbi vẽ
Lucæ.16.c ter satur, ibi dæmones & diabolus exultant. Talis erat mensa diuitis illius, qui nec vnius stillæ aqua post mortem potiebatur. Monachi autem non talẽ certè habent, sed angelorum vitam iam meditantur. Non celebrantur nuptiæ apud eos, nec somno nec deliciis dediti sunt.
Psal.22.b Nam quis facilius hostes fundere potest, quàm qui comedendo trophæũ erigit? ideo propheta quoq; dicebat: Parasti in cõspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. Nõ enim errabit quispiã, si hoc eloquium ad mensam conferat monachorũ. Nulla enim alia re magis anima tribulatur, quàm concupiscentia, petulantia, ebrietate, cæterisq; vitiis quæ hinc oriũtur: quod omnes sciunt, qui harum rerum periculum fecerunt. Quod si considerare diligẽter volueris, vnde illa, vnde hæc mẽsa referatur: tunc quid inter vtranque intersit, probè cognoſces. Vnde igitur hęc repleri solet? Ex multis viduarum lachrymis, ex multis orbis parentum, quæ facilè propter impotentiam violantur, illa vero à iustis laboribus. Vnde formosę mulieri, quam nihil externum decorat, cùm innata quadam pulchritudine splẽdeat, persimilis illa est. Hæc autem meretrici deformi, quæ quãuis multo circundetur fuco, non potest tamẽ deformitatem occulere, sed quò magis appropinquat, eò deformior videtur. Noli enim incipientes conuiuas examinare, sed famentes considera: tunc enim videbis quasi libera & pudica mulier illa sit, nihil ea præsente dici, aut fieri turpe: hæc autem quasi meretrix, atque infamis nihil honestum admittit. Illa conuiuarum solummodo quærit vtilitatem: hæc detrimentum atque perniciem. Illa offendere deum non patitur: hæc te non dimittit, nisi offendas. Abeamus igitur ad illos, vnde sciemus quot, quantisq; vinculis simus innodati. Vnde facilè dicere poterimus, quomodo mille referta bonis mensa præparatur iucundissima, minimi aut nullius impendij, omnis solicitudinis expers, inuidiæ, conuicij, & omnis morbi omnino immunis, optima spe repleta, multis trophæis ornata: vbi tumultus non est, quò morbus non accedit, vnde abest ira, vbi tranquillitas, vbi pax habitat: nec mihi ministrorum apud diuitum mensam silentium enarra, sed clamorem conuiuarum non prætermitte. Non eum dico, qui alterius ad alterũ est, quãuis & hic ridiculosissimus sit: sed interiorem qui animũ ipsum occupat, qui captiuum ducit: cogitationum dico D tumultum, fluctus, tenebras, tempestates, quibus omnia ita confunduntur ac permiscentur, vt nocturna in animo pugna committi videatur: Non ita in tabernaculis monachorum fieri videmus, sed magna tranquillitas, ingens ibi quies versatur: vnde post hanc quidem mensam similis morti somnus cõsequitur, post illam autem vigilia & mentis & corporis: & hanc quidem atroces pœnæ, illam regnum cœlorum comitatur. Illam igitur insequamur, vt fructib⁹ eius perfrui mereamur, ad quos omnibus nobis peruenire cõtingat, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxii.ex cap.xxij.

PHarisæi autem cùm audissent, quia ora Sadducæorum obstruxerit, congregati sunt in unum, & interrogauit unus ex ipsis iurisperitus tentans eum, & dicens: *Magister, quod est mandatum magnum in lege?* Rursus causam euangelista posuit, quam ob rem silere debuissent, & vt facilius temeritatem eorum ostendat: quo pacto? Quia illis confusis isti rursus aggrediũtur, cumq; quiescere oporteret, decertare voluerunt, & legis peritiam profitentem præmittunt, non discere, sed tentare cupiE tes: ac ita interrogant: quod nam primum mandatum in lege sit. Nam cùm primum illud sit: Diliges dominũ deum tuum, putãtes causas sibi allaturum, quoniã deum se faciebat, hoc modo interrogant. Quid igitur Christus? Vt ostendat idcirco ad hæc eos deuenisse, quia nulla in eis esset charitas, sed inuidiæ liuore tabescerent:

Diliges, inquit, dominum deum tuum: hoc primum & magnũ Deute.6.a *mandatum est. Secundum autem simile huic: Dilige proximũ tuũ sicut teipsum.* Quam autẽ ob rem simile est huic? Quoniam hoc illud inducit, & ab illo rursus munitur: Quicũque enim malè agit, odio habet lucem, & non venit Ioan.3.c ad lucem: & rursus, Dixit insipiens in corde suo non est Psal.52.a deus: deinde sequitur, Corrupti sunt, & abominabiles fa Psal.13.a cti sunt. & iterum, Radix omnium malorũ auaritia est: 1.Tim.6. quam quidam appetentes, errauerunt à fide. &, Qui diligit me, mandata mea seruabit, quorum caput & radix Ioan.14.c est, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Si ergo dili Galat.5.c gere deum, diligere proximum est. Nam si diligis me ô Ioan.21.d Petre, inquit, pasce oues meas: Si etiam dilectio proximi facit, vt mandata custodias, meritò ait in hoc totam
F legem, & prophetas pendere. Et quemadmodum in superioribus cùm de resurrectione interrogaretur, plus docuit quàm tentantes petebant: sic in hoc loco de primo interrogatus mandato, secundum etiam non valde quàm primum inferius sponte attulit. Secundum enim est primo simile. Ita occultius insinuauit, odio illos ad quærendum incitari. Charitas enim, inquit, non zela- 1.Cor.13.b tur. Sed cuius rei gratia, Matthæus quidem apertè ait, tẽtando illum quæsiisse. Marcus autem è contra? Sciens, Marci.12.d inquit, Iesus quia sapienter respondit, dixit ei: Non longè es à regno dei. Nulla certè inter euangelistas discrepantia est, sed magna etiam consonantia: tentando enim incepit, sed cùm à responsione Christi nonnihil vtilitatis perceperit, iure laudatur. Non enim incipiens statim laudes audiuit: sed quando dixit maius esse diligere proximum, quàm holocausta offerre, tunc ei dicitur: Non es procul à regno dei. Humilia enim & abiecta despiciens, initium virtutis percipit, cuius causa & sabbata, & reliqua huiusmodi omnia inuenta sunt, nec tamen consummata ipsum laude honorauit, sed nonnihil ei deesse ostendit. Nam si procul abest, abest tamen, quare defectus ille sibi erat supplendus. Noli autem mirari, si cùm vnum esse deum dixit, & præter eũ alium

Universidad de Deusto
Biblioteca

G alium non esse,laudatus est:sed hinc etiam perdiſce,ad mentem accedentium ſolere ipſum plerunque reſpondere:nam & ſi mille indigna glorię Chriſti afferant,illud tamen dicere non audent, quia omnino deus non ſit. Quam ob rem autem illum laudauit, qui præter patrem non esse alium deum dixerit? Non certè,quia nō esse ſe deum voluit ſignificare,abſit hoc enim: ſed quia nondum tempus aderat ſuæ deitatis reuelandæ,idcirco in priore dogmate illum permanere dimittit, ceſaque probè vetera tenentem laudauit, vt idoneum ad noui teſtamenti doctrinam faceret, quam opportuno tempore manifeſtius erat introductutus: quanuis etiā quādo in ſcriptura ſiue veteri, ſiue noua dicitur vnum esse deum,& præter eum alium non esse,non ad diſtinctionem filij,ſed excluſionem dictum ſit idolorum. Quare hac ſententia voluntatem iſtius laudatam exiſtimato. Cùm igitur reſponſum dederint, ipſe quoq; interrogat:

Quid uobis uidetur de Chriſto,cuius filius eſt? dicunt ei, Dauid. Conſidera diligenter,atq; perpende,quia poſt multa miracula & ſigna, poſt multa reſponſa vltrò citroq; data, poſt argumenta æqualitatis cum patre complura, H poſt doctrinam verbo & opere rutilātem, poſt laudem iſtius qui vnum esſe deum aſſeruit, tandem interrogat. Nam ne dicere poſſent, miracula quidem ab eo facta fuiſſe, legi autem contrarium extitiſſe,idcirco poſt tot tantaq; interrogat: occultius eos inducens, vt ſe deum profiterentur. Et diſcipulos quidem primùm quid alij de ſe,deinde quid ipſi dicerent,interrogauit: iſtos vero non eo pacto, ſeductorem enim profectò & perditum virum dicere non dubitaſſent. Quare ſententiam eorū de Chriſto inquirit. Nam quoniam ad paſſionem iam iturus erat,eam prophetiam in medium adducere voluit,quæ apertiſſimè dominum esſe ipſum prædicat: nō tamen principaliter,neq; temerè, ſed ex cauſa rationabili ad iſtud peruenit. Nam quoniā interrogati primò, non vera de ipſo dicebant, hominem esſe nudum aſſerentes, ad refutationem erroris ſui Dauid illum deitatis ſuæ prædicatorem citauit. Nam quoniam nudum hominem opinabantur, ideo Dauid esſe filium reſpondebant,quod emendans ipſe prophetam hunc inducit, & quia dominus ſit,& quia propriè patris filius, & quia patri æqualis confirmantem: nec id ſibi ſufficit,verùm vt
I etiam terrerentur,quæ ſequuntur ſubiunxit: *Quomodo ergo Dauid in ſpiritu uocat eum dominum?* Ita omnibus modis ad fidem eos inuitabat.ne autē dicere poſſent, adulationis cauſa,& humano conſilio ſic à propheta ſcriptū
Pſal.109.a fuiſſe: *Dixit dominus domino meo,ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Reſpice quēadmodum ſubmiſſe opinionem prophetæ, atq; ſententiam de ſe recitauit. Primùm cuius esſe filium arbitrarentur. Deinde poſtquam illi Dauid reſponderunt, nō dixit: Atqui Dauid ſic de Chriſto prophetauit: ſed rurſus interrogādi ordine,Quomodo igitur Dauid in ſpiritu dixit? quod facit ne his verbis conturbentur. Ideo nec quid vobis de me videtur, ſed quid de Chriſto videtur,interrogauit. Sic & apoſtoli remiſſè diſſerebāt, di
Actо.2.c centes: Licet libere dicere de patriarcha Dauid, quia mortuus & ſepultus est. Similiter igitur & ipſe interrogando, atque ratiocinādo dogma hoc de ſe introducit, dicēs: Dixit domin⁹ domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorū. Si ergo Dauid dominum ipſum vocat, quomodo filius eius eſt?hoc ratiocinatur,non quia velit oſtendere Dauid filium Chriſtum non esſe(non enim Petrum hac de cauſa increpaſſet) ſed vt falſam opinionem eorum in melius reducat. Quare quando inferk, quomodo igitur K filius eius eſt? non ſic esſe filium, vt illi putabant affirmat: illi enim filium ſolummodo, non autem etiā dominum arbitrabantur. Ita poſt recitatum teſtimonium, quietè atque remiſſè infert: Si ergo Dauid dominum ipſum vocat,quomodo filius eius eſt? Hæc illi audientes nihil reſpondebant:non enim diſcendi,ſed tentandi cauſa interrogabant. Ideo ipſe intulit, ſed quoniam paruam ei fidem habebant, prophetam quoque ſecum accepit:quod maximè conſiderantes, quādo remiſſum quid atque humile de ipſo dicitur, non ſcandalizabimur: ad multas enim alias cauſas præcipua hæc accedit,quòd illos condeſcendens alloquitur. Qua de cauſa interrogando dogmata modò ſanxit, ac dignitatem ſuam occultius oſtendit. Non enim æquale videbatur, Dauid & ludęorum dominum dicere. Tu autem opportunitatem etiam expende. Cùm enim vnum esſe dominum dictum ſit, tunc de ſe quoque dixit, quia dominus eſt: quod non operibus ſolùm, ſed prophetæ authoritate confirmauit, qua demonſtrauit, quia pater ipſe ſibi propugnat: Donec enim ponam inimicos tuos, inquit, L ſcabellum pedum tuorum. ita & magnum honorem ſibi à patre,& ſe patri concordem esſe oſtendit. Hic fuit finis diſputationum atque interrogationum omnium, præclarus quidem atque ſublimis adeò, vt ora eorum facilè conſuerit. Conticuerunt enim ex illo tempore nō ſponte,ſed quia ita lethali fuerāt perfoſſi vulnere, vt nō auſi fuerint eum amplius aggredi. *Nullus enim,* ait, *ausus fuit ab illo die interrogare eum.* Hæc res non parū vulgo conducebat: ac ideo repulſis iam lupis, inſidiiſq; illorum detectis,ad multitudinem orationem conuertit. Nihil enim amplius illi inanis gloriæ cupidi, & graui hac paſſione ſuperati acquirere poterant. Grauis enim atque multiceps certè iſta paſſio eſt:alij enim principatu,alij diuitiis,alij robore corporis gloriātur,& progrediētes quaſi ordine quodam, ad eleemoſynam, ieiunū, orationes,doctrinamq; veniunt:ita multa ſunt huius belluæ capita. Verùm non eſt mirabile inani gloria propter alias res commoueri, ieiunio autem atque oratione iactare,mirabile ſimul & lachrymis dignum eſt. Sed ne ſolùm criminemur, agè modum etiam quēdam exponamus,quo tam truculentam poterimus effugere beſtiam. Quos igitur primò aggrediamur?eósne qui diuitiis, an eos qui veſtibus gloriantur? eos qui principatu, an eos qui doctrina,aut arte quadam, aut robore corporis,aut forma, aut ornatu iactant? eósne qui atrocitate, an eos qui humanitate & eleemoſyna, aut verſutia, aut morte, aut his quæ poſt mortē conſequuntur tumeſcū? Multos enim hæc paſſio rnos poſſidet, & vltra vitam noſtram progreditur. Mortuus enim eſt ille,ac ille,inquit:& vt mirabilis quidem fuiſſe videatur, talia & talia teſtamento iuſſit fieri: hac ratione ille inops eſt,ait, ille autem diues. Nam quod acerbum eſt, à contrariis etiam hæc fera cōſtat:quos igitur primos acie petemus? non enim aduerſus omnes vna ratio cōgruit,vultisne illos inuadamus qui eleemoſyna gloriantur? Mihi certè ita videtur:doleo enim,cùm inanem cōſidero gloriam rei,quam vehementer quaſi peſtem inſidere,& quaſi nutricem regiæ puellæ inſidiantem: alit enim eam,ſed ad impudicitiam & infamiam. Nam patrem contemnere iubet,& vt ſceleſtis,ac perditis iuuenibus placeat, impudico expolit ornatu, ac tali quadam corrupto laſciuia ſcilicet, ac petulantia,pleno, non qualem pater deſiderat. Agè igitur aduerſus hos enſem ſtringamus. fiat ergo à quodam eleemoſyna cumulatè ad oſtētationem:

sic igitur

Sup.c.a A ſic igitur à thalamo paterno primùm eam educit, cūq; pater iubeat ne ſiniſtræ quidem eam apparere, ipſa ſeruis notis atque ignotis, & quibuſcunque obuiis ipſam oſtentat. Vides à qua lena hoc ſcortum ad amores turpes hominum impellitur? & quemadmodū ipſi iubeāt, ita ornetur. Vis videre quomodo non meretrix ſimpliciter, ſed furioſa meretrix huiuſmodi anima efficitur? quali mente prædita ſit,diſcere ſtudeas. Quid enim furioſius eſt, quàm omiſſo cœlo poſt ſeruos fugitiuos, & perditos homines per vicos & angiportus currere ad inquirēdos inimicos atque amplectendos? Nemo quippe maiore odio multitudini eſt,quàm qui falſam gloriā ab ea quouis modo aucupatur: mille nanque criminationes in huiuſmodi hominem confingunt, nec aliter fit, quàm ſi quis puellā regiam à ſolio regali depulſam, adulteris viris & deſpuentibus eā tradat. Iſti ergo quātò magis eos amplecteris, tantò te magis auertuntur: deus autem ſi ab eo gloriam quæras, amplectitur te atq; laudat,& magna retribuere paratus eſt. Ad hæc ſi detrimentum huius iactantiæ melius perdiſcere velis,ſi quā-
B do ad oſtentationem te, & laudem dederis, conſidera quomodo mœror cōfeſtim ſurrepat, & continuus permaneat, præceptumq; Chriſti clamantis in mētem veniat,omnem te mercedem perdidiſſe. Vbique, ac ſemper inanis gloria vituperatur: illa verò turpiſſima eſt, quæ nimium inflatur. Quippe cùm extremæ crudelitatis esſe videatur, alienas clades quaſi præconio efferre, quāſiq; patupertatem exprobrare. Nam ſi beneficij commemoratio,quaſi exprobratio eſt:quid dicemus eum facere, qui beneficia libenter multis oſtentat? quomodo igitur hoc venenum effugiemus? Certè ſi diligenter cōſiderabimus, à quibus quærimus gloriam: Dic enim, quæſo,quemnam eleemoſynæ opificem esſe putas? eum videlicet,qui rem ipſam adinuenit, qui optimè omniū id facere nouit, & ſine termino factitat. Agè igitur reſponde, ſi luctas exercitatorias diſceres, ad quos nam ſpectares, aut quibus te in palæſtra oſtenderes? oleáne ac piſces vendentibus, an huius luctationis principi atque magiſtro? Et certè illi quidem multi ſunt, hic verò vnicus. Nónne igitur ſi hic te admiratur, illis deriden-
C tibus, tu quoque vnà cū magiſtro illos irridebis? Quid porrò,ſi cæſtibus certare diſceres,nónne ſimiliter profeſſorem eius certaminis, atque magiſtrum ſpectares? ſin autem eloquentiæ artibus præſtare velles: nónne ſi à præcipuis oratoribus laudareris, multitudinis verba contemneres? Quomodo igitur turpe non eſt, in cæteris quidem artificiis, ac certaminibus ad magiſtrum te duntaxat reſpicere, hac vero in re contrarium penitus facere,præſertim cùm æquale detrimentum non ſit? Nā ſi ad voluntatem multorum,non ad iudicium magiſtri lucteris, in ea re ſolummodo damnum eſt: ſin verò oſtentatione iactas, vitam æternam perdidiſti. Si ergo miſericorditer dando ſimilis deo factus es, diligenter ſtude,vt in contemnenda etiam oſtentatione ſimilis ei efficiaris, qui morbos hominum curans præcipiebat ne alicui dicerent. Sed miſericors forſan,ac liberalis ab hominibus vocari deſideras,quàm ob rem? Nōne nullum eſt huius rei lucrum,damnum autem inæſtimabile? Ipſi enim quos ad teſtimonium tuæ benignitatis citas,latrones abs te conſtituuntur, qui te regno cœlorum ſpolient:immo verò non ab ipſis hoc patimur, ſed à nobis, non ab aliis ſuperiore gloria pellimur. O nouæ calamitatis genus,ô furioſam hanc turbationē, quæ tinea corrodere non poteſt, nec fur violare, ea inanis gloria omnino diſpergit. Hæc eſt tinea cœleſtis theſauri, hic eſt

Terentius in Andria. fœ.j.actu.j.

Ibidem.

Sup.9.d

fur,qui æterna regna furatur, qui immarceſcibiles à no D bis diuitias aufert, qui tanquam contagioſius morbus omnia corrumpit. Ita quoniam proſpexit diabolus tam latronibus & vermibus, quàm aliis machinis inexpugnabile illud esſe præſidium,per inanem illud gloriam expugnat. Sed gloriæ,inquies,cupidus ſum. Nónne ſatis habes à conſcientia eius,cui beneficium collatum eſt,& ab ipſo deo laudari? Sed apud reliquos etiam homines te oſtentare cupis. Caue ne cōtrarium eueniat, & aliquis non liberalitate ac benefico animo, ſed ambitioſè te id facere credat,intolerabiliq; ſuperbia,quòd alienas libēter efferas clades. Nam eleemoſyna myſterium eſt:cōcludendæ igitur ianuæ ſunt, ne quis aſpiciat quæ videre nephas eſt. Et certè myſteria noſtra,eleemoſyna maximè,ac charitas ſunt. Ineffabili enī ſua miſericordia noſtri miſertus eſt. Et prima quæ in Euchariſtia dicitur oratio, qua pro dæmoniacis deprecamur, miſericordiæ ſuæ commemoratione plena eſt. Secunda, qua pro his oramus qui pœnitentiam agunt, miſericordiam humiliter quæritat. Tertia etiam quam pro nobiſipſis fundimus,vel infantes adducit, deum ad miſericordiam la- E chrymis inflectentes. Nam quoniam noſtra ipſi peccata cognouimus,pro aliis qui peccarunt,quiq; peccare poſſunt ipſi clamamus:pro nobis autē ipſis infantes, quorū imitatores cœlorum regnum expectant. Hac enim oratione ſignificatur, quòd qui ſimplicitatem parulorū ſequuntur,hi maximè pro reis deum deprecari poſſunt. Ipſum autem Euchariſtiæ myſterium quāta miſericordia plenum ſit,initiati ſolummodo nouerunt. Quare tu quoque cum eleemoſyna vteris, iannas claude, ipſe qui recipit,ſolus conſcius ſit:immo ſi poſſibile eſt, nec ipſe quidem percipiat vnde erogatum ſibi beneficium eſt. Quæ ſi deriſeris animo, & hoc myſterium tuum ædideris, in mentem tibi veniat, quia etiam illeipſe à quo gloriam aucuparis,tanquam vanum te omnino condēnabit:& ſi amicus eſt,ſecum te reprehēdet:ſin verò inimicus,etiam apud alios hanc ambitionem condemnabit. Ita contraria tibi eueniunt,quàm deſideras. Tu quidem maximè cupis,vt de te admirans, ille miſericors, ille humanus,ille benignus dicat: ipſe autem,ille inanis gloriæ cupidus prædicabit, ille qui omni quouis modo placere hominibus ſtudet, cæteraq; his deteriora. Sin F verò tu celabis,tunc exclamabit,ô miſericordem illum atque humanum. Non enim grande aliquid atque præcipuum occultari diutius deus patitur: ſed ſi tu celabis, ille manifeſtabitvita & miſerabilior eris, & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contraria eſt omnino oſtentatio. Nam ad quod feſtinātèr pergimus, ad illud impedimento ſolet maximè esſe. Non enim beneficentiæ gloriam ſolùm amittimus, ſed contrariū quoque acquirimus, & ad hæc non paruis nos incommodis ſubiicimus. Horum igitur omnium gratia inanē gloriam contemnamus, & à deo ſolummodo lucrari cupiamus. Hoc enim modo & præſenti, & futura gloria potiemur,gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia.lxxiii.ex capite.xxiii.

Vne teſus locutus eſt turbis & diſcipulis ſuis dicēs: Super cathedrā Moſi ſederūt ſcribæ & phariſæi. Quæcunque igitur dixerint uobis,facite: ſecundum uerò opera eorum non facite. Tunc, iſtud quando ſignificat? quando illorum ora obſtruxit, quando ita iam confuſi fuerunt,vt tentare ipſum amplius nō auderent. Verùm quoniam domini,& domini mentionem fecit, iterum refugit. Nam quamuis nihil tale in lege ſcriptum inue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deut.6.a niatur:illud autem in primis,Dominus deus tuus, dominus vnus est:legem tamen nouam, vniuersam veterem scripturam solet appellare. His omnibus ostendit eadem se patri velle.Nam si contraria illi cuperet,contraria quoque in legem dixisset: nunc verò adeò legem vereri videtur, vt etsi legalis doctrinæ professores corrupti sint,auscultare tamen hortatur,& de recta disciplina viuendi disserit, quæ res maximè causa incredulitatis erat.Corruptis enim viuendi moribus,& inanis gloriæ cupiditate à credendo repellebãtur.Cùm igitur præcepta emendationis gratia tradere voluerit, quod præcipuè ad salutem cõducit, ne quis scilicet dogmata negligat,néve in sacerdotes insurgat,id summopere iubet, nec iubet solùm,verumetiam facit:non enim à docendi gradu corruptos deiecit, vt nullam audientibus occasionem inobedientiæ relinqueret,& maius illis iudicium præpararet.Sic quamuis nequam essent,principatum eis confirmauit, vt vel post increpationem edixerit,Facite quęcunque illi vobis esse facienda confirmãt: non enim sua,sed quæ per Mosen deus imperauit, præ- H dicant.Tu autem considera quantum Mosi deferat honorem,& se veteribus conuenire ostendat, & illos propter legem Mosi venerandos autumet. In Mosi enim, inquit,cathedra sederunt: ita qui à moribus eorum fide non potuit ipsos dignos esse testari, à sede ac successione quæ sunt in lege intelligere: vt de cibis & sacrificiis, cæterisque huiusmodi. Quomodo enim hæc confirmasset,quæ iam refutauit?Sed omnia,inquit,quibus mores hominum corriguntur, quibus meliores efficimur, & quæ ita nobis congruunt, vt non patiantur iugo amplius legis deprimi.Cur igitur non gratię præceptis ista, sed authoritate Mosi confirmauit? Quoniam nulla tempori opportunitas erat ante crucis mysterium ad hæc manifestanda,quamuis ad hæc illud etiam mihi videatur dispensare. Nam quoniam grauius eos accusaturus est, ne imperiti expetitione principatus eorum laborare,aut odio ipsum moueri existiment: hoc primò remouet,vt omni suspicione ablata liberius reprehendat.Sed cuius rei gratia ipsos tandem accusat, & longa in eo vtitur oratione? Præmonere multitudinem voluit,ne opera eorum sequentes miserius cadant. Non enim simile est interdicere ne faciant, & eos qui peccarunt ostendere: sicut nec simile est cõsulere quæ oportet,& eos qui rectè ipsa fecerunt in medium producere: propterea & præueniens ait, Secundum autem opera eorum nolite facere.nam ne inducere animum possent, quoniam auscultandi sunt,imitandos etiam esse, hac vtitur correctione.Ita qui sibi honor deferri videbatur, in reprehẽsionem conuertitur, quia mores eorum condemnat: quare in vituperationem conuertitur, cùm talis eorum vita esse videatur, vt imitatores ipsorum corrumpantur.Hac ergo de causa ad accusationem ipsorum deuenit,& adhuc vt ostendat incredulitatem eorum,& crucis patibulum, quod sceleratè facturi sunt, non ipsius crucifixi,nec non crediti culpa, sed illorum scelere accidisse.Tu vero considera, vnde initium sumat, & vnde crimina eorum amplificet:Dicunt enim,inquit, & non faciunt.Criminandi nanq; omnes sunt,inquit, qui legẽ transgrediuntur:sed maximè omnium qui doctoris funguntur authoritate, dupliciter enim atque tripliciter iure condemnatur.Primùm quia trãsgreditur. Deinde cùm in corrigendis aliis ipse claudicat: propter dignitatem quã gerit,maiore dignus supplicio est.Tertiò, quia cùm ceu doctor præsideat, nequitia sua facilè cæteros corrumpit:his autem reprehensionem adiungit, quoniam austeros se nimium gerant aduersus reos. *Ligant enim* K *onera grauia,& importabilia,& imponunt in humeros hominũ, digito autem suo nolunt ea mouere.* Duplicem hic nequitiam eorum ostendit, tum quia sine venia exquisitissimè multitudinem viuere volunt, tum quia nimium sibiipsis indulgentes magnam assumunt licentiam, quorum opposita in optimo principe requiruntur: vt scilicet aduersus seipsum nulla vtatur venia,sed se verum in se iudicem exhibeat,erga subiectos autem mitior, & ad dandam pronior veniam sit: quorum oppositi isti faciebant. Tales quippe omnes sunt, qui verbis philosophiam terminant,austeri nimium, & non ignoscentes ceu inexperti eius doctrinæ, quæ opere ac exemplo discipulis traditur: quæ nequitia cùm parua non sit, superiora crimina in maius extollit. Tu autem expende, quomodo id etiam auget:non enim dixit,Non possunt, sed nolũt:nec portare,aut ferre,sed digito mouere: hoc est,nec propè accedere,nec tangere volunt, sed diligẽtes atque robusti in prohibitis sunt. *Omnia enim opera* L *suafaciunt, ait,ut ab hominibus videantur.* His verbis inanis gloriæ cupiditatem eis obiicit,qua perierunt. Ita superiora crudelitatis erant,atque desidiæ:hæc verò furoris,qui gloriæ inanis cupidine illos exagitabat: quæ res à dei eos expulit charitate, & corrupit, ac effecit facilè vt in alieno certarent spectaculo.Nam quales spectatores quispiam sibi eligit,cùm his placere studeat, consona illis certamina suscipiat necesse est. Ita qui fortibus viris spectantibus luctatur, fortiter agere conatur: qui verò apud ignauos & timidos, ipse quoque huiusmodi efficitur.vt verbi causa: Risu quis gaudentes habet spectatores,ridendi author illico efficitur,vt spectatoribus placeat. Alius à diligenti atque philosopho spectari voluit, talis & ipse videri certat, vt laudẽ à spectatore suo consequatur. Sed perspice in hoc loco rursus quomodo crimen amplificet.Non enim alia sicut alia faciunt,sed vniuersa simpliciter sic. Cùm igitur inanem gloriã eis obiecisset,non magnarum,neq; præclararũ rerum fama eos laborare demonstrat, nihil enim huiusmodi habebant:sed è paruis & vilibus gloria mẽdicabatur, quibus ingens eorum nequitia significabatur. *Phylacteria eorũ,* inquit,*dilatant,& magnificãt fimbriam uestium suarum.* Quæ M nã sunt hæc phylacteria & fimbriæ?Quoniam facilè beneficiorum dei obliuiscebantur, idcirco deus signa sua in libellis breuissimè conscribi, & manibus eorum appendi iussit:vnde dictum est, Nec remouebuntur ab oculis tuis.Hæc phylacteria, quasi quædam custodientia Latinè vocabant, sicuti multæ mulierum modò faciunt euangelia ex collo depẽdentes:& vt aliunde in memoriam reducantur,quod obliuiosi crebrò facere solẽt, filo digitũ strictius ligantes,id deus ceu infantulis citò iussit facere. Hyacinthinũ enim filũ in extremitate vestis, quæ ad talos est,assui præcepit, vt attentiore cura mandatorum recordarentur,hanc fimbriã appellant. In his igitur rebus diligentiores,ligacula quibus libelli depen debant,latiora,& fimbrias maiores faciebant, quod ex inani gloria proficisci videbatur. Quã enim ob rẽ hæc ita facis?An quia virtutem id eximiã putes,vel quia aliquid vtilitatis inde habeas? non secundum mãdata tibi deus præcepit, sed vt signa & miracula eius memoria teneas.Quòd si eleemosyna atq; ieiunio, quæ opera nostra efficiuntur,nullo pacto gloriari oportet:quã ob rem his plurimùm iactas,ô pharisæe,quibus maximè tua desidia declaratur?Illi verò non hinc solùm, verumetiam ex aliis multò minoribus morbum contrahebant.

Diligunt enim, ait, *primos in cœnis accubitus, & primos in synagogis*

A *synagogis consessus,salutationes in foro,& uocari ab hominibus rabbi.* Hæc enim & si minima esse videantur, magnorum tamen causa sunt malorum.Nam & ciuitates & ecclesias sæpenumero euerterunt:propterea nec à lachrymis abstinere possum,cùm primos istos consessus, & salutationes audiam,ac in mentem veniat, quot quantaq; hinc mala in ecclesia dei orta sunt,quę modò percenseri tempus non est, immo verò nec opus, cùm seniores ea quæ viderunt,minoribus etiam enarrare queant. Tu autem considera ibi maximè illos inanis fomenta gloriæ quæsiuisse,vbi iubebantur humiliores esse, in synagogis videlicet,quò ad docẽdos alios veniebant: in cõuiuiis enim huiusmodi aliquid committere non ita grauе videtur,quãuis non in ecclesia solùm,sed vbique doctorem cæteris præstare oporteat. Nam quemadmodũ homo vbicunque fuerit,cæteris animantibus præstat:ita doctorem decet, siue loquatur siue sileat, siue in conuiuiis siue alibi sit,cæteris hominibus excellere,adeò vt in incessu & aspectu,& habitu,omnibusq; simpliciter aliis præstantior esse videatur. Illi verò in omni re derideri B digni,vndique sibi dedecus contrahebant, quæ fugienda erant insequentes.Diligunt enim,ait. quòd si diligere,crimen est:quid erit re ipsa efficere? Sed cætera quidem tanquam parua & vilia, & in quibus non erat opus discipulos suos corrigi,in accusatione ac reprehensione illorum terminat: principatus autẽ appetitio, quæ omnium malorum causa erat, & sedis docendi raptus in medium diligẽter ad doctrinam discipulorum producitur. quid enim ait? *Vos uerò nolite uocari rabbi.*
Cuius causa statim subiungitur: *Vnus enim uester est ma* 1.Cor.3.b *gister,omnes uerò uos fratres estis.* Nec alter altero præstantior, quoniam nihil est quod à seipso sciuerit: ideo Paulus quoque dicit,Quid enim est Paulus? quid autem Apollo?quid porrò Cephas?nisi ministri? non dixit magistri.& rursus: *Non uocetis patrem,* non vt neminem patrem vocent,sed ne ignorent, quem principaliter patrem vocare,oporteat. Nã quemadmodum nemo principaliter magister est,sic nec pater præter illum,qui tam magistrorum,quàm patrum omnium causa est. & rursus subiungit: *Neque uocemini magistri, quia magister ue-* Supra.6.b *ster unus est Christus.* Nec dixit,ego: sed quemadmodũ C in superioribus,quid vobis videtur de Christo,dixit, nõ de me:sic in hoc loco. Quare libẽter nunc aduersarios interrogarem, quid dicerent, cùm sæpius patri soli ad cõtemptum vnigeniti, vnus deus & vnus dominus accommodent:doctor ne pater est? Nullus negare audebit:atqui vnus,inquit, doctor noster est Christus. Quẽadmodum igitur cùm vnus esse Christus dicatur, non expellitur pater,ne doctor sit:sic cùm vnus dominus,& vnus deus pater asseratur,non expellitur filius, quominus vnà cum patre dominus & deus sit. Vnus enim,atque vnus ad distinctionem hominum aliarumq; creaturarum dicitur.Cùm ergo fugiendum esse hunc grauẽ morbum edixerit, docet per humilitatem esse fugiendum, ac ideo adiecit: *Qui est maior uestrum, erit uester* *minister: qui enim exaltauerit seipsum, humiliabitur: & qui se humiliauerit,exaltabitur.* Nihil enim humilitate præstãtius,propterea crebrò de hac virtute commemorat. Nã & quando paruulos in medium adduxit,& cùm in mõte doceret,hinc beatificationes illas incepit, & impræsentiarum radicitus superbiæ vitium euellit,dicẽs: Qui seipsum humiliauerit,exaltabitur. Vide quomodo rectè ad contrarium auditorem impellit. Non enim à cupiditate primatus prohibet solùm, sed ad alterum extremum hortatur:sic enim desiderio potieris, inquit, tuo: propterea ordine vobis ista sequenda sunt. Qui enim D seipsum humiliauerit,is exaltabitur.Sed vbi hanc inueniemus humilitatem, inquies? Vultis ad spectaculum huius virtutis rursus ascendamus? ad sanctorum dico tabernacula,montes atque conualles:ibi enim sublimitatem, ac humilitatem videbimus: ibi sunt homines, quorum alij dignitatibus præfulserunt, alij diuitiis excellnerunt: qui omnes mirabiliter se vndique vestitu, domo,ministeriis, cæteris omnibus ad præcipuam humilitatem reduxerunt.Omnia igitur quæ ad superbiam incendunt, amictus magnificentia, ædium splendor, ministrorum multitudo, quibus vel inuiti ad insolentiam omnes detruduntur,iacent ibi humi prostrata. Ipsi ergo ligna scindunt, ipsi accendunt ignem, ipsi coquunt, ipsi aduenis ministrant: nec cædentem ibi, nec læsum aliquem videbis,nec præcipientem,nec cui præcipiatur:sed omnes ministri sunt, & ab vno quoque cõuenarum pedes lauantur.Et magna de hoc apud eos honesta contentio,quod faciunt non inquirentes siue seruus sit,siue liber qui aduenit,sed erga omnes simpliciter hoc ministerio vtuntur. Nullus enim ibi est magnus E aut paruus: ingens igitur confusio, inquies, immo verò præcipuus ordo. Nemo enim paruusne, an ignarus sit respicit, sed omnes inferiores se cæteris ducunt, & hac ratione maiores efficiuntur. Vna mensa omnibus, & administrantibus & his quibus administratur, eædem epulæ, eadem indumenta, eædem domus, idem viuendi ordo: magnus est apud eos, qui vilia opera rapit. Abest inde meum ac tuum, iectum inde omnino id verbum est,quod multorum causa est bellorum.Cur autem miraris, si vnus viuendi modus, vna mensa,vnus vestitus omnibus sit, cùm omnia quoque vna sint vniuersis,non dico secundum substantiam: id enim similiter in omnibus est,sed secundum charitatem:quomodo igitur ibi superbiet? Non est ibi pauperies, non sunt diuitię,non gloria,ignominia:magni & parui virtute solummodo sunt,sed nemo id respicit. Non enim dolet paruus quasi contemptus, quippe cùm qui contemnat nemo sit: quòd si esset, istud eruditur maximè,contemni scilicet, despui, ac vilipendi non verbis solùm, verumetiam rebus:cum mancis, cum pauperibus libenter conuersantur;& his mensæ conuiuis plenæ quotidie sunt, propterea regno cœlorum digni sunt:alius ibi vulnera permulcet leprosi, alius cæcum ducit, alius portat eum qui crus fregit. Non sunt ibi parasiti, nec adulantium multitudo, immo verò nec quid sit adulari cognouerũt. vnde igitur insolentes fieri possunt, cùm tanta sit apud eos æqualitas? propterea etiam magna sibi ad virtutem facilitas atque mirabilis præbetur: his enim multò magis rudiores proficiunt,quàm si cogerentur primos aliis honores deferre. Sicut enim audacem ac temerarium non qui resistit,sed qui cedit,solet erudire:sic ambitiosum, non qui de gloria contendit,sed qui gloriam aspernatur corrigere videtur: quod illis diligẽter factitatum est. Nam quanta contentio de primatu apud nos est, tãtum apud eos certamen de cõtemnendo primatu est: student enim non vt honorentur, sed vt honorent, ipsa etiam opera ad humilitatem exhortantur,& superbire non sinunt.Quis enim vnquã fodiens,plantas rigans,sportas & sacculos texens,cæteraq; similia faciens,multùm sibi poterit arrogare?Quis præterea pauper inedia seipsum domãs hac ægritudine laborabit?Nemo profectò, propterea perfacilis ibi humilitas est.Nã quemadmodũ apud nos propter plaudẽtium atque admirantium multitudinẽ, difficile est hu- F

Universidad de Deusto
Biblioteca

militatem seruare: ita ibi facillimum, solitudini enim
G sõmmodo ille attendit. Volucres volantes videt, ar-
bores concussas aspicit, spirantem zephyrum sentit, flu-
uios per valles deferri spectat. Vnde igitur extolletur,
qui in tanta solitudine viuit? Non tamen idcirco excu-
sabiles nos erimus, qui in media multitudine cõuersan-
tes nobis arrogamus. Nam & Abraham cum Chaldæis
Gene.18.d erat, & tam dicebat: Ego verò sum terra & cinis. Et
Psal.21.a Dauid in mediis aciebus: Ego, clamabat, vermis sum, &
non homo. Et Paulus in medio terrarum orbe non ve-
1.Cor.15.b rebatur dicere: Non sum dignus vocari apostolus. Quã
igitur satisfactionem habebimus, cùm post tot tantaq;
exempla non respiscimus? Nam quemadmodum illi
misse coronis rutilabunt, quoniam primi virtutis iter
egerunt: sic nos qui nec post illos, quorum res gestas le-
ctitamus, neque post istos viuentes, quorum opera ad-
mirantes videmus, ad imitandam humilitatem eorum
impellimur, mille meremur supplicia. Qua enĩ ratione
satisfacies, cùm non emenderis? Literas fortè nescis, &
H scripturam perlegere nõ potes, vt inde priscorum vir-
tutes virorum perdiscas: culpa quidem etiam hæc est,
cùm ecclesia semper tibi pateat non venire ad degustã-
da hæc fluenta. Verùm si priscorum virtutes ignoras,
hos viuentes aspicere potes. Sed nullus est, inquies, qui
me ducat. Me igitur adeas, ego tibi horum diuerticula
ostendam: veni, & aliquid vtile ab istis disce: lucernæ
isti sunt vbique terrarum fulgentes: mœnia vrbium isti
sunt, propterea solitudinem petierunt, vt te quoque do-
ceant tumultus ciuitatis despicere. Alij te fortiores in
mediis fluctibus tranquillitate potiuntur: tibi verò qui
vndique exagitaris, quiete opus est, vt paululũ à freque-
tibus procellis respirare possis. Crebrò igitur ad illos
proficiscaris, vt orationibus & admonitionibus eorum
sordes peccatorum detergas, & tum hìc iucundè viuas,
tum futuram beatitudinem consequaris, in Christo Iesu
domino nostro, cui gloria & imperium in secula, Amẽ.

Homilia.lxxiiii.ex cap.xxiii.

Mar.12.d *Vae uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quoniam de-*
uoratis domos uiduarum, & oratione longa orantes,
propterea iudicium amplius accipietis. Hinc iam
I propter vetris voraginem in eos inuehitur, quodq; grauius est, qui non à diuitibus ventres suos implebant, &
cùm illorum paupertati auxilio esse debuissent, è con-
tra etiam opprimebant: neque simpliciter edebant, sed
deuorabant, cuius voracitatis modum grauiorem fuis-
se videmus. Oratione nanque, ait, longa orãtes. Omnes
enim qui perperàm agunt, supplicio digni sunt: qui verò
simulatione bonitatis ad improbitatem tendit, multò
grauiori pœna omnino afficiendus. Et cuius rei gratia
non priuauit ipsos dignitate? Quia nondum tempus po
stulabat: quare interea omissis, cautiorẽ his verbis mul-
titudinem fecit, ne propter dignitatem eorum decepti,
imitandos esse crederent. Cùm enim dicat, quæcunque
vobis dicunt facere, facite: ostendit quæcunque illi ne-
quiter nõ faciunt, ne rudiores putẽt omnia eis esse per-
missa. *Væ uobis quoniã clauditis regnum cœlorum ante homi-*
nes, uos enĩ nõ intratis, nec intrantes dimittitis intrare. Quòd
si accusandi videntur, qui nemini prosunt: qui damno
atque impedimento sunt, quam veniam consequentur?
Quid autem est, intrantes? Idoneos scilicet, atque para-
tos. Nam cùm præcipuè corrigere oportebat quæ aliàs
opus erat, intolerabilia eis onera iniungebant: è cõtra-
rio autem cùm ipsos facere oportebat, non modò nihil
agebant, sed quod multò peius est, alios etiam ad similẽ
nequitiam hortabantur. Hi sunt quos pestes transferen- K
do appellamus, qui ad corrumpendos alios studiosè vi-
gilantes, aduersus doctoris officium insurgunt. Si enim
doctoris est errantes reuocare: qui ad salutem tenden-
tes in errorem reducit, is perditus omnino atque pesti-
fer est. Aliud deinde crimen exaggerat. *Circuitis, in-*
quit, mare ac aridam, ut faciatis unũ proselytum: cúmque factus
fuerit, facitis eum filium gehennæ duplo quàm uos. Non in-
quit, saltem quia multis & magnis laboribus aliquẽ ad
doctrinam vestram attraxistis, ad parcendum ei estis
parati: præsertim cùm natura duce maiore omni parsi-
monia cõseruamus, quæ maiore labore possidemus: vos
autem neque id quidem mitiores reddit. Ita in duobus
magnis eos criminatur: quorum vnum est, quia inutiles
ad salutem multorũ existentes, vix magno sudore quen
quam possunt attrahere: alterum, quia desides ad custo-
diendos attractos sunt, immo verò etiam proditores,
cùm eos malo exemplo viuendi deteriores faciant. Ma
gistris enim etiam ipsis peiores discipuli fiunt, probos
enim doctores vix imitare quimus: improbos autem, L
quoniam faciliores ad mala sumus, etiam superamus.
Filium verò gehennę ipsum per se gehennam, appellat:
& duplo quàm vos ait, vt & multitudinem terreat, & il-
los grauius feriat: quia improbitatis magistri sunt, & ma
iore discipulos nequitia corrumpere conantur, ad ma-
iorem eos improbitatem adducentes: quæ res perditis-
simi animi omnino est. Deinde amentiam quoquo ip-
sorũ reprehendit, quia maiora iubebant mãdata conte-
nere. Atqui oppositum superius dictum est, quòd onera Luce.11.g
grauia, & intolerabilia colligarent, sed ista etiam rursus
faciebant. Cumq; omnem operam ad corrumpendam
multitudinem susciperent, acerbi exquisitores erant in
paruis, maiora verò negligebant. *Decimatis enim, ait,*
menthã, & anethum, & cyminum, & dimittitis grauiora le
gis, iudicium & misericordiam, & fidem: hæc oportebat facere,
& illa non dimittere. Meritò hæc oportebat facere, in-
quit. Eleemosyna enim etiam decima est, eleemosyna
verò nocere non potest. Non autem sicut legem seruan-
tes facere oportet, neque ipse sic dicit: sed, hæc facere
oportebat, & illa non dimittere. Vbi autem de mundis
& immundis disputat, non adiicit illud, sed distinguit, M
ac necessariò exteriores munditias ad interiorem con-
sequi, neque contrariari ostendit. Nam quæ misericor-
diter ratione fiebant, ea indifferenter transcurrit, tum
propter idipsum, quia misericorditer fiebant, tum quia
non erat adhuc tempus legis clarè atque apertè deserẽ-
dæ: quæ verò ad obseruationem mundationum corpo-
rum pertinebant, ea manifestius euertit. Propterea de
eleemosyna dicit, hæc facere oportebat, & illa non o-
mittere: de purgationibus verò non sic. *Mundatis enim*
quod deforis est calicis, & paropsidis, intrà autem estis pleni
rapina & immunditia. Munda calicem interius, ut exterius mun-
dus fiat. A re communi atque manifesta, calice dico,
ac paropside istud accepit. Deinde vt ostenderet nullũ
damnum ex contemptu corporalium mũdationum se-
qui, acerba verò supplicia his imminere qui animæ mũ-
dationem despiciunt, quæ mundatio virtute conficitur:
altera culicem, quoniam parua: altera camelum, quia
magna & intolerabilia sunt, appellauit. *Ait enim, culi-*
cẽ transcolantes, & camelũ glutiẽtes. Parua enim illa pro-
pter magna, misericordiam dico, atque iudiciũ lege fir-
mata sunt. Quare à magnis dirupta nihil prodesse pos-
sunt: parua enim ad magna sequũtur, hęc autẽ ad illa nõ
consequũtur. Hæc dicit, vt ostẽdat etiã ante gratiæ tẽpus
nõ pluris ista fuisse, cùm alia maiora quærerẽtur. Quare
cùm

A cùm sublimia iam, & diuiniora mandata accesserint,
inutilia omninò remanserunt, ac ea conseruare ampli-
us non oportet. Semper igitur, atque vbique pernicio-
quædam res improbitas est, magis autem quando cor-
rectione indigere non putat, tum verò maximè perni-
Sup.15.b cio sissima est, cùm se ad emendandos alios sufficere o-
pinatur: quæ significans Christus, cæcorum duces illos
appellauit. Nam si maxima videtur calamitas atque mi
seria, ducem omnino à cœtu repelli: quid dicemus si a-
liorum etiam dux esse contendit? His omnibus furorẽ
inanis gloriæ, atque rabiem ænigmaticè designat: qui
morbus quoniam ad ostentationem cuncta faciebant,
omniũ malorum causa extitit, qui à fide ipsos abduxit,
& virtutem negligere persuasit, effecitq; vt purgationi-
bus animæ neglectis, mundationibus corporis summo-
pere vacarent. Propterea ad virtutem & purgationem
ipsos reducens, misericordiæ iudicij atque fidei memi-
nit: his enim vita continetur, his anima nostra munda-
tur, iustitia scilicet, misericordia & veritate. Ex quibus
misericordia ad ignoscendum nos inducens, non per-
B mittit supra modum seueros in peccatores, atque difficiles esse: sic enim misericordes effecti dupliciter lucra-
mur, partim quia etiam ipsi à creatore omnium mise-
ricordiam consequemur, partim quia mitiores facti, op
pressis condolemus, & opitulamur. Iustitia verò seduc-
tores & simulatores esse non sinit. Quando autem di-
xit, hæc oportebat facere, & illa non dimittere: non sub-
iecit hoc quasi legalem aliquam obseruationem induc-
ẽs, absit hoc enim: nam id in superioribus iam demõ-
stranimus. Cũq; de calice & paropside dixerit, interiora
curanda esse, vt etiam exteriora mundentur: non idcir-
co hæc dixit, vt ad veterem paruorum curiositatem hor
taretur, immo verò è contrario superfluam omnino es-
se ostendit. Nõ enim dixit etiam exteriora purgate, sed
interiora solùm, & hinc etiam illud sequetur. Præterea
nec de calice, & paropside disputat, sed de anima & cor
pore disserit, & corpus quidem quod intus est appellat.
Quòd si in calice interiori mundatione opus est, quan-
tò magis in homine? vos autem à contrario facitis, in-
quit. Parua enim & exteriora diligenter seruatis, magna
verò & interiora negligitis, vnde magnum sequitur de-
trimentum: nam cùm vniuersa effecisse putetis, quæ fa-
C cta sunt despicitis, despicietes autem, nec cogitatis qui-
dem ea capessere. Post hæc inanem rursus gloriam eo-
rum reprehendit, sepulchra eos dicens putrida, & hypo
critas appellans: quæ res omnino eos perdidit. Non sim
pliciter autem sepulchra, calce solùm peruncta, sed lu-
xuria & hypocrisi plena esse affirmauit: ita causam expo
suit quare non crediderunt, quia hypocrisi & iniquitate
referti erant: quæ non Christus tantum, sed prophetæ
quoq; sæpius prædicauerũt, quia videlicet principes eo-
rum nullam iustitiæ rationem in iudicando sequeren-
tur. Ita vbique inuenies, hæc quidem flagitari atque exi-
gi, sacrificia verò eiici: quare nec præcepta ista, neque cri
minatio hęc, aut imago sepulchri, noua inauditaq; sunt.
Psal.5.c Quippe huius imaginis propheta quoque meminit, ne-
que id simpliciter, sed sepulchrum apertum guttur eorũ
appellauit. Multi etiam nunc huiusmodi homines inue
niuntur, qui se magnopere deforis exornant, intus autẽ
omnis sunt iniquitatis pleniſſimi. Multæ nanque viæ
impræsentiarum etiam exterioris ornatus exhibentur,
magna cura, & magna vigilia eius rei multos exagitat:
animæ verò decus, & purgatio penitus negligitur. Nam
si conscientiam singulorum cernere possemus, multos
ibi vermes, multam saniem, atque intolerabilem com-

periremus fœtorem: cupiditates dico à ratione alienas, D
atque improbas, quæ vermes spurcitia mirum in modũ
excedunt. Sed pharisæos quidem atque scribas tales
fuisse, quamuis graue sit, non tamen ita malum vide-
tur: sicut & penitus intolerabile est, vt vos qui templa
dei per gratiam effecti estis, sepulchra rursus fœtulen-
tissima facti esse videamini. Extremæ certè id ego du-
co miseriæ. Nam vbi Christus habitat, vbi spiritus san-
ctus operatus est, in quo tot mysteria peracta sunt, id se-
pulchrum facies? quo fletu, quibus lachrymis, quo plan-
ctu id persequendum est, cùm membra Christi ad im-
mundissimum sepulchrum transformaueris? Cogita
quomodo natus sis, quibus dignus factus, quem acce-
pisti amictum, quo pacto templum constitutus es, quod
dirui aliunde non potest: quo pacto ornatus es, non au-
ro, neque gemmis, sed spiritu, qui omnium rerum pre-
ciosissimus est. Cogita quia nullum in ciuitate sepul-
chrum struitur, quare nec tu in supernam poteris ciui-
tatem introire. Nam si in terrestri ciuitate hoc interdi-
ctum est, multò magis in cœlesti: immo verò etiam in
terris, cùm mortuam animam circunferas, omnibus E
qui mentis compotes sunt deridendus videris, nec de-
ridendus solùm, verumetiam fugiendus. Respondę,
quæso, si quis cadauer putridum circunferens, per ci-
uitatem vagaretur, nonne omnes eum fugerent? Hoc
de te cogita, qui animam peccatis obrutam, atque mor-
tuam circunducis. Quem ergo tui miserebitur, cùm a-
deò crudelis in teipsum sis aduersarius? Si quis vbi dor
mis, vbi cœnas cadauer obruisset, quid tunc faceres?
Tu verò mortuam obruis animam, non vbi prandes,
neque vbi dormites, sed in ipsis Christi membris, nec
formidas, ne mille in caput tuum fulmina iaciantur.
Quomodo autem cùm tantis sordibus refertus malè
intus oleas, in ecclesiam & templa sancta venire aude-
s? Nam si qui mortuum in regiam obruerit, is vlti-
ma supplicia luet, cogita tu quàm acerba pœna vexa-
beris, qui atria hæc adire sancta, & obscœno fœtore
implere non erubescis. Imitare meretricem illam, quæ
preciosо Christi pedes vnxit vnguento, & bono to- Lucæ.7.f
tam repleuit domum odore: cuius tu cõtrarium in hac & Ioan.11.a
domo facis. Quid enim refert, si tu fœtorem non sen-
tis? hoc enim incurabilis maximè morbi signum esse F
videtur, & eò difficilioris, quò humana corpora cor-
roduntur, & fœtent: illa enim ægritudo saltem aliquo
sensu à laboribus percipitur, & misericordia digna vi-
detur: hæc verò sensum tuum fugit, & odio atque pu-
nitione digna est. Quomodo ergo grauiter laboras, vt
nec sensu quidem magnitudinem morbi satis percipias? Agè attentissimum te hodiè præbeas, vt quanta
peste vexeris perdiscas. Sed primùm audi quid te psal- Psal.140.a
lere oporteat: Dirigatur oratio mea sicut incensum in
conspectu tuo. Quòd si non incensum, sed mordacissi-
mus abs te, ac grauiter olens fumus ascendat, quibus
supplicijs dignus eris? Quis autem iste fumus est tam
gratis, quàm molestus? Multi ad formas mulierum a-
spiciendas, ad aduleſcẽtulorum pulchritudinem curio-
sius intuendam, in ecclesiam veniunt: deinde non mi-
raris, quomodo vndique fulmina non deferuntur, quo-
modo cuncta fundituſ non euertuntur. Hæc enim non
fulminibus solùm, sed etiam gehennę supplicio digniſ-
sima. Verùm deus cùm longanimus, & misericors sit,
vt in pœnitentiam te adducat, iram suã interea retinet.
Quid facis homo, mulierum speciem curiosius in eccle
sia perscrutaris, nec horreſcis tanta templum dei affi-
ciens cõtumelia? prostibulúmne tibi videtur ecclesia, &

G foro ignobilior? Nam in foro erubescis, etiam times ne quis te videat mulierē sectari: in ecclesia verò dei, cùm ipse deus te alloquatur, & ab istis deterreat: eo ipso tempore maximè fornicatione, ac adulterio vteris, quo tibi magna voce intonatur, vt ab his fugias, nec horrescis, nec stupes. Verùm hæc ab impudicissimo theatro didicistis, hæc vos illa contagiosissima pestis docuit. Virus illud pestiferum, ineuitabilis negligētium laqueus, incontinentium voluptuosa perditio. Quocirca propheta
Hiere.22.c quoque id accusans dicebat, Neque oculi tui, neque cor bonum est. Sanè multò magis esset cæcos, aut aliter ægrotos esse, quàm ita oculis turpiter abuti. Oportet quidem interiore pariete à mulieribus disseparari: verùm quoniam non vultis, necessarium esse patres nostri putauerunt, saltem his ligneis parietibus vos disseparare. Audiui autem ego à senioribus non fuisse hos parietes
Gala.3.c ab initio. In Christo enim Iesu non est mas, neque fœmina. Apostolorum etiam tempore vnà viri & mulieres orabant: & mulieres veræ mulieres, & viri similiter viri erant. Nunc verò è contrario, mulieres quidē me-
H retricum sibi mores assumpserunt, viri autem furorem equorum imitantur. Num audistis viros ac mulieres in cœnaculo congregatos fuisse, & cœlo conuentum illum dignum fuisse? & meritò quidem. magna enim philosophia tūc mulieres viuebant, & viri castimoniam cōseruabant. Audiatis purpuræ venditricem illam quid di
Acto.16.c cat: si dignam viæ domini iudicastis, introite, & manete apud me. Audiatis fœminas, quæ virili assumpto animo, cum apostolis orbem circumibant. Priscillam dico, Persidem, & cæteras, à quibus adeò procul absunt
Acto.18.a & Ro.16.b præsentes fœminæ, quantùm hi viri ab illis viris. Tunc enim, quamuis orbem illæ mulieres circuirent, nulla tamen ignominia notabantur: nunc verò etiam in thalamo suo moram contrahentes, vix turpem suspicionem effugiunt, quod à nimia expolitione atque deliciis sibi accidere solet. Illis erat curę, vt prædicatio cresceret, his formositas solùm, atque corporum pulchritudo: hæc est istarum gloria, hæc salus: magna verò atque sublimia virtutis opera, nec summa quidem videre vellent. Quæ mulier operam dedit, vt maritum faceret meliorem? Quis vir studet ad amorem virtutis impellere vxo-
I rem? nemo profectò, sed omne studium atque opera de vestibus, de aureo corporis ornamento, cæterisq; huiusmodi. Et vt exteriora bona augeantur, mulieri cordi est: viro autem & hæc, & alia multa curæ sunt, vniuersa tamen huius seculi. Quis vxorem ducturus, quomodo puella educata sit inuestigat? Nullus omnino: sed pecunia statim, possessionum magnitudo & supellectiliū quæritur. Hæc quasi quicquam empturus esset, vel permutationem quandam facturus, diligentius perscrutatur, ac ideo synallagma Græcè, Latinè permutationem, nuptias appellant. Audiui enim multos dicentes, commutauit ille, vel illa, id est cōiugio copulati sunt. Ita dona dei vituperāt, cùm quasi vendentes, ac ementes vxores viri ducant: & viris nubant mulieres. Stipulationes quoque nuptiarum maiore astutia cōponunt, quàm eas quæ in vendendo vel emendo confici solent: Discite quomodo priores vxores ducebāt, & imitamini quo pacto ergo ducebant? Ingeniū, mores, animi virtutē quærebant, ac ideo stipulationibus, & longa instrumentorū serie non indigebant: sufficiebat enim loco istorum omniū sponsæ indoles. Quare vos hortor, ne facultates & copiam rerum, sed modestiā & mores quæratis: quære pudicam & religiosam puellam, & hæc tibi magno thesauro erunt præstantiora. Si enim quæ dei sunt quæ-
Συνάλλαγμα. ritas, hæc quoque tibi addentur: si verò illis omissis ad K hæc rapienda festinas, & illa amittes, & hæc non cōsequeris. Sed ille atq; ille, inquies, vxoris opibus locupletatus est: non erubescis talia in medium exempla proferre? Centies prudentes dicere viros audiui, malle extrema se pauperie laborare, quàm vxoris facultate ditari. Quid enim amarius his diuitiis? quid molestius hac rerum facultate? quid turpius quàm inde ita insigne fieri, vt ab omnibus dicatur, ab vxore ille locuples factus est? Intrinsecas enī modò solicitudines ac molestias omitto, arrogantiam mulieris atq; iactantiam, seruitutē viri, famulorum opprobria, pauper iste dicentium, ac panno sus, ignobilis & ex ignobilibus. Quid enim habuit quādo huc venit? nōne vniuersa hæc dominæ nostræ sunt? sed parum de his verbis curas, non miror, quia liber nō es: similia enim parasiti etiam & gnatones audiunt, nec dolent aut erubescunt, sed etiam gloriantur huiusmodi decore: quemadmodum & isti qui cùm hæc à nobis audiant: absit, inquiunt, suaue quidem mihi atq; iucūdum, & suffocet me. O versutiam diaboli, quæ prouerbio vitæ hominum tradidit, quibus integra possit hominis vita L euerti. Expende igitur oro, quàm certa his verbis pestis insideat. Nihil enim aliud hoc prouerbio dicitur, quàm quòd nulla ibi honestè viuendi, nulla iustitiæ, cęterarūq; virtutum cura sit. omnia hæc apud te iaceant, voluptatē solam vbiq; sequaris, & si res ipsa te obruerit, ac suffocarit, si omnes obuij in faciē tuam desperent, si sordes in stultum proiicerent, si quasi rabiosum canē depellerent, dum tamen voluptas insit, expetibilē rem esse iudicato, & omnia propter illā ferenda putato: quid aliud porci, aut canes, si verba humana sibi concederētur dicerent? fortasse autē nō ita imprudenter loquerentur, veluti nūc homines à diabolo persuasi grunniunt? Valde igitur vos precor, vt magnā in his verbis esse amentiam considerantes, & hæc & similia prouerbia fugiatis, & illa scripturarum istis cōtraria in ore semper habeatis. Quæ autem sunt illa? Ne ambules post cōcupiscentiā animę tuę, Ecclesiast. & Rom.12.d & appetitum tuū non sequaris. Et de meretrice rursus, contra quam prouerbium consulit: Improbę mulieri nō attende, mel enim stillat à labiis fœminæ meretricis, quæ ad tempus guttur tuū impinguat, postea verò amarius felle inuenies, & acutum magis ferro bipenni. Hæc M igitur, nō illa audiamus. Nam inde illiberales, inde seruiles, cogitationes oriuntur, inde hominem in naturam conuertunt ferarum: quia vbiq; iuxta prouerbium illud voluptatem sequendā arbitrātur, quod etiā absq; verbis nostris à seipso derideri meretur. Quid enim sanitas illa tibi proderit? Quid voluptas afferet, si obrut⁹ suffocatusq; fueris? Nolite igitur tantos audientibus cachinnos commouere: nolite gehennam incendere, nolite ignē inextinguibilem vobis præparare. Respiciamus aliquādo, vt oportet ad futura, oculorum lippitudine diligenter detersa, vt & hanc vitam honestē ac piè peragamus, & futuris bonis potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxv. ex capite.xxiii.

VAe uobis qui ædificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis: si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non communicassemus secū in sanguine prophetarum. Non quia ædificant, nec quia patres suos accusent, Væ illis dixit: sed quoniam ita facientes, & ita dicentes, patres suos condemnare audebant, cùm ipsi peiora committerent. Nam quòd simulatione patres reprehenderent, Lucas subaperit dicens: Quoniam & placet, quia ædificatis: væ nanque Luc.11.g vobis,

A vobis, inquit, quia ędificatis monumenta prophetarum, patres autem vestri occiderūt eos: ergo testamini, quòd complacetis in operibus patrum vestrorum, quia illi quidem prophetas interfecerunt, vos autem ædificatis monumenta eorum. Menti enim ac voluntati eorum, quia ædificabant apertè detrahit: non enim vt honorarent occisos, sed vt cęde illorum vires suorum ostenderent, timentes ne si vetustate sepulchra caderent, tanti facinoris ac audaciæ memoria caderet. Sic igitur sepulchra prophetarum, quasi trophæum constituentes, præclaris constructionibus ædificabant, audaciam patrum ostentantes. Quæ nanque impræsentiarum audetis, inquit, ea facilè hac voluntate monumenta vos ædificare ostendunt. Nam etsi contraria dicitis, quasi patres vestros condemnantes: quia si fuissemus in illis diebus, nō communicassemus cum illis in hoc: sed qua via ista dicatis nō latet. Propterea ænigmaticè dixit, vt id aliquātulum obduceret atque contegeret: cùm dixerit, quia dicitis, *Si essemus in diebus patrum nostrorum, nō*
B *communicassemus illis in sanguine prophetarum.* Sed quod nam crimen est filium esse homicidæ, si patris mētem asperneris? Nullum profectò. Vnde manifestū est ideo id aduersus eos protulisse, vt cognationem nequitiæ occultius significaret, quod à sequentibus aperitur: adiecit enim, *Serpentes genimina uiperarum.* Quasi diceret, quemadmodum viperæ veneni similitudine matribus coniunguntur: sic & vos parentibus vestris cupiditate cædis coniungimini. Deinde quoniam mentem incertam multis perscrutatur, à futuris facinoribus suis, quæ vniuersis patebunt, dicta comprobauit. Nam quoniam iam dixit, quare testamini eorum vos filios esse qui occiderunt prophetas: vt significaret improbam se hanc cognationem intellexisse, aperiretq; fingere illos, cùm dicant, non fuissemus cum illis participes: statim intulit, *Et uos implete opus patrum uestrorum.* non imperans, sed quod futurum erat prædicens, eædem dico suam ab illis perpetratam. Propterea redargutione illata, cùm ostenderit fictè, ac simulatè ad defensionem illis se verbis vti, quia non fuissemus cum patribus participes in sanguine: si enim domino non pepercerūt, quomodo seruis pepercissent? acrimoniæ plena vtitur oratione, serpentes & genimina viperarum appellans, ac
C dicens: Quomodo gehennæ iudicium euitabitis, talia audentes facinora, deinde negantes, & mentem vestram omni studio celantes? postea per exaggerationē aliunde ipsos redarguēs, inquit: *Quia mittā ad uos prophetas, & sapientes, & scribas, & ex ipsis interficietis & crucifigetis, & flagellabitis in synagogis uestris.* Nam ne dicere possint, quia & si dominum crucifiximus, seruis tamē si tunc fuissemus, pepercissemus. Ecce, inquit, seruos vobis ipsos quoque prophetas mittam, nec abstinebitis à sanguine ipsorum. His ostendit non esse mirum, si à filiis illorum occidetur, cùm simulatione, dolo, cupiditateq; cædis non pari patres superant suos, ad hæc inanis gloriæ iactantia incensi facilè mōstrantur. Quòd enim dicunt, Si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non consensissemus effusioni sanguinis prophetarum: verbis solummodo philosophantes, opere autem contrarium facientes, ostentationis gratia dicūt. Serpentes genimina viperarum: hoc est, iniqui, ac iniquorum filij, & parētibus multò iniquiores. Fœdiora enim scelera perpetrarunt, tum quia post illos, tum quia post maiora cōmiserunt, ac maximè, quia iactabant se nunquam, si temporibus patrum fuissent, in crimina illorum collabi potuisse. Deinde finem atque apicem ipsi malorum om-

nium imposuerunt. Illi enim ad vineam missos seruos, D isti filium interfecerunt: illi vocātes ad nuptias, isti spōsum necarūt. Hæc dicit, à cognatione Abrahæ operibus eos remouens, ostendensq; nullam sibi vtilitatem inde futuram, nisi opere patriarchā imitentur: propterea subiungit, Quomodo iudicium gehennæ vitabitis, si illos sequimini, qui tanta scelera commiserunt? Hinc repræsentationem quoque Ioannis in memoriam reduxit: sic enim Ioannes illos appellabat, & futuri iudicij memo- Sup.3.b ria terruit. Deinde quoniam nec iudicij, nec gehennæ minis terrebantur: partim, quia non credebant: partim, quia futuris nō mouebantur, à præsentibus eos reprimit, dicens: *Ecce mitto ad uos prophetas, & sapientes, & scribas, & ex ipsis interficietis, & flagellabitis, ut ueniat super uos omnis sanguis iustus à sanguine Abel iusti, usque ad sanguinem* Gene.4.b *Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter templum & al-* 2.Para.24.f *tare. Amen dico uobis, uenient hæc super generationem hanc.* Vide quot modis ac argumentis reuocare, stabilireq; ipsos studebat. Dixit, iam patres suos ab eis condemnatos, quia isti non communicassent cū illis: quod ad conuertendum parum non est. Dixit, quoniam condemnātes alios ipsi peiora faciunt, quod ad confusionem ipsorum sufficiebat. Dixit, quia non ferent ista impunè: & vt E terroris magnitudinem renouaret, gehennam eis intētauit. Verùm quia gehenna futura est, ac vlterius vitę, præsentia posuit: Venient enim omnia hęc, inquit, in generationem hanc: quę supplicia cum acrimonia protulit, dicens, quoniam grauiora cęteris patientur: nulla tamen harum omnium rationū facti sunt meliores. Quare si quis diceret, cur nam grauiora omnibus patientur? Respondendum est, quia iniquiora fœdioraq; quàm cęteri omnes perpetrarunt, & nihil eos à sceleribus potuit reuocare. An non audistis Lamech dicentem: Vindica- Gene.4.d tum est ex Lamech septuagiessepties, hoc est, pluribus ego, quàm Cain suppliciis dignus sum? Atqui fratrem ipse non interfecit. Sed quia nec exemplo quidem commonitus, prudētior factus est, punitur: idipsum est quod alibi deus ait, Reddens peccata parentum in filios, in Exo.20.a tertiam & quartam generationem, his qui me odio habent. non quoniam alieni peccati quisquam supplicia luat, sed quoniam qui multos propter peccata sua vexatos esse nō ignorat, neque idcirco factus est melior, sed F eadem committens non curat, illorum quoque pœnas iustè sustinebit. Abel autem illum in medium produxit, vt ostēdat inuidia etiam istos in cædem incitari. Quid igitur, inquit, dicere potestis? an forsan quia post commissa deus conticuit, an quia exclamauit quidē, sed grauiora supplicia non poposcit? an quia ignorastis, quibus patres vestri exagitati sunt modis, quoniam prophetas occiderunt? nonne mille cladibus traditi perierunt? quomodo igitur meliores facti non estis? Cur autem patrum vestrorum supplicia, & quæ passi sunt ego enarrem? ipsi vos patres vestros sanguinis crimine condemnastis. Cur ergo peiora facitis? vosipsi iam sententiam protulistis, quia malos malè perdet. quam igi- Sup.21.d. tur post hanc sententiam atrocius furentes veniam impetrabitis? Sed Zacharias iste quis nam est? Alij Ioannis patrem opinantur, alij Zachariam, alij binominem quendam sacerdotem, quem & Iodam scriptura nominat. Tu verò perpende duplex illud scelus fuisse: non enim viros solummodo sanctos, verumetiam in loco sacro necabant. Hæc dicens & illos terrebat, & discipulos consolabatur, ostendens, quia iusti viri iam antea talia perpessi sunt. Illos verò terrebat, quia quemadmodum & patres sui pœnas dederunt, sic etiam illi grauio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gribus vexabuntur.Prophetas autem,& sapientes,& scribas missurum se ait, omnem eorum excusationem abscindens,ne scilicet dicant,gentiles quosdã missos fuisse,ac ideo non fuisse susceptos. Ita sola cædis cupiditas, & sanguinis nimia sitis ad scelera illos impellebat, quod prophetæ quoque omnes criminabantur, sanguinẽ sanguini misceri ab eis dicẽtes,& sanguinis esse viros.Propterea & sanguinem sibi offerre deus voluit, vt ostenderet,quia si brutorum sanguis ita preciosus est, quantò magis hominis, quod ad Noë multò expressius dixit:
Gene.6.b Vindicabo omnem sanguinẽ effusum. milleq; alia inuenire facilè possumus diuinitus à deo Iudæis iniuncta,vt ab effundendo sanguinem remouerentur, quocirca nec suffocatum aliquid comedere præcepit. O inæstimabilẽ misericordiam dei,qui quamuis sciret nihil Iudæis hæc profutura,nihilominus prædicere, ac admonere nunquam cessauit. Mitto enim, inquit, quamuis occisum eos iri nequaquam ignorem. Ita hinc etiam falsò illud comprehendebantur dicere,quòd participes prophetarum sanguinis non fuissent. Prophetas enim etiam isti
H & in synagogis interfecerunt,nec locum, nec personas reueriti.Non enim abiectos quosdam, sed prophetas & sapientes, ne ab eis increparentur interfecerunt: significat autem apostolos, & eos qui cum apostolis, & post apostolos fuerunt,ex quibus multi etiam prophetabant. Vt autem deinde hunc terrorẽ augeat, Amen dico vobis:intulit, venient hæc omnia in generationem hanc: in caput vestrum hæc omnia conuertam,& apertam faciam vltionem. Nam qui multos peccantes videt, nec illorum opprobriis modestior factus est,sed eadem,atque peiora machinatur,par est,vt maiora quàm illi luat supplicia. Quemadmodum enim præcipuam consecutus esset,sic quoniam emendare se noluit, maiori pœna obnoxius est: efficatiorem nanque admonitionem per mulctam præcedentium habuit, nec fructus quicquam capere voluit: ad vrbem deinde conuertit orationem, vt illos saltem hac via commoneat. *Hierusalem Hierusalem,dicens.* Quid sibi vult hæc conduplicatio? Miserantis,valdeq; diligẽtis huiusmodi orationis figura est: quasi enim ad continuè,ac valde dilectam, quæ quoniã diligentem semper contempserit pœnas datura sit, sup
I plicia illaturus,quare ita faciat,satisfactionem adducit:
Hiere.3.c hoc apud prophetas etiam facit.Dixi, cõuertere ad me, & non es conuersa: verùm cum nomine ipsam conduplicato vocauerit,scelera eius postea subiicit,dicens:

Quæ occidis prophetas,& lapidas eos, qui ad te missi sunt. Quoties uolui congregare filios tuos, & noluisti? Ita de his quæ aduersus ipsum fecerunt, dicit, quia neque his omnibus à diligendo vos, atque amando me remouistis: sed quamuis atrociter læsus non semel tantùm, aut bis, sed sæpius atque sæpius ad me contrahere volui. *Quoties enim uolui cõgregare filios uestros,sicut gallina pullos suos sub alas,& noluistis?* Hinc patet,quia semper seipsos peccando disseminabant: amorem autem suum ab imagine significauit:feruenti nanque amore aues pullos diligunt suos.Crebrò autẽ hæc imago auis, & alarum apud prophetas inuenitur, & in cantico Mosi, & in psalmis mirabilem prouidentiam, & eximiam protectionem denotans: sed noluistis ait, *Ecce relinquetur domus uestra deserta.* A patrocinio scilicet meo derelicta: ipse igitur erat qui etiam superiori tempore continebat eos, atque protegebat:quare ipse quoque est, qui continuè illos eo supplicio punit,quod valde semper tacuerũt: hoc enim omnium rerum suarum euersionem designabat.

Dico enim uobis,non me uidebitis ammodo,donec dicatis: Benedictus qui uenit in nomine domini. Valde diligentis etiam hoc verbum, valdeq; illos non à præteritis solùm ad pudorem impellentis, verumetiam à futuris studiosè attrahentis.Futurum enim secundi aduẽtus diem hoc in loco significat.Nonne igitur viderunt eum postea,dices?Sed illud ammodo,non illam horam, sed vniuersum vsque ad passionem tempus significat. Nam quoniam ipsum dei aduersarium & hostem appellabant,vt ipsos ad amorem sui hortetur, concordẽ se patri ostendit:iisdem enim verbis,quibus & propheta vtitur, vt illum se esse demonstret, qui in prophetis est. Cæterùm resurrectionem quoque suam occultius,secundum verò aduentum apertius denotauit, significans eos etiam qui vehementer increduli sunt tunc adoraturos. Quomodo autem id aperuit,futurumq; comprobauit?Multa vẽtura prædixit,quia scilicet mittet prophetas,quia eos interimentquia extremas clades interfectores eorum patiẽtur,quia domus sua desolabitur, in grauioresq; quàm vnquam ærumnas incident: quæ omnia vel mente captis, nimiumq; contentiosis secundum aduentum eius, & futuram omnium adorationem confirmant.Interro gabimus nanque ipsos,nõne misit prophetas ac sapientes:nõnne occiderunt illos in synagogis suis:an domus sua in desolationẽ dimissa non est,vel clades fortè prædictæ in generationem illam non venerunt:Nullus audebit profectò ista facta esse negare. Sicut igitur vniuersa hæc re ipsa euenerunt,sic illa certè futura sunt, & videbunt,atque ipsum esse Christum necessitate rerum facti certiores negare non poterunt.Quare,obsecro,quousque nobis tempus conceditur, rectè viuamus. Nam quemadmodum nihil ex illa cognitione tũc illi lucrabuntur, sic nihil ex illa pœnitentia nos consequemur. Nam neque gubernator, postquam nauis submersa est: neque medicus,postquam ægrotus obiit,quicquam prodesse potest:sed omnes antequam res in exitum veniat, studere ac vigilare oportet,ne in mortem,ac naufragiũ deueniãt: nam postea nihil amplius prouidere possunt. Similiter igitur etiam nos quoniam in ægritudine vitã trahimus, & medicos congregemus, & pecunias agamus,& omni studio incumbamus,vt ab ęgritudine iniquitatis liberati,sani ex hac vita recedamus: & quãtum M
erga seruos, & vernas nostros cùm ægrotant studiũ adhibemus, tantam diligentiam cùm anima nostra laboret,pro nobisipsis assumamus.Certè quanquam propinquiores nosipsi nobis simus,quàm serui nostri, & corporibus animæ multò præstantiores sint: optabile tamen mihi est, si saltem æqualem vtrique rei diligentiam cõferamus.Quod si modò non faciemus, cùm illuc abierimus, nihil nobis ad satisfaciendum relinquitur. Sed quis,inquies,adeò miser,atque ignauus est, vt nec tantã quidem erga se diligentiam habeat, quantam erga seruos suos ostendit?Sanè idipsum est,quod ego etiam vehementer admiror:ita enim parui nosipsos facimus, vt magis nos,quàm seruos nostros vilipendamus. Illis enim febricitantibus medicos conuocamus, cubiculum sibi certum tribuimus, & medicinæ legibus parêre impellimus:quas si negligunt,& irascimur,& custodes apponimus, qui eos medicorum præceptis viuere cogant: quòd si magni precij opus medicina fuerit, libẽter impensam subimus,& medicis ipsis non paruam mercedẽ deponimus:quando verò nosipsi ægrotamus (semper autem ægrotamus) ne medicum quidem accurrere volumus,nullas pecunias impendere,nihil penitus prouidere,sed quasi citario quodam inimico, & hoste nostro iacente,sic anima laborante afficimur.Hæc dico, nõ quia velim

A velim à cultu seruorũ vos reuocare,sed quia valde desiderem,tantam curam, tantamq; diligentiam saltem habere de anima nostra.Et quo pacto,inquies, id faciem?: Monstra ipsam ægrotantem Paulo, accede Matthæum, Ioanni assideas,ab ipsis diligenter audias quid eũ oportet facere qui laborat,dicent tibi libenter, nec te remedium celabunt. Non enim mortui sunt, sed viuunt, & prædicant.Sed non sentit,inquies,quamuis febricitet anima mea:excitet igitur ipsa ratio seipsam,& prophetas reuocet. Non exigunt pecuniam isti medici, nec quicquã mercedis aut pro arte sua,aut pro præparandis medicinis flagitant,nec vllæ erunt tibi impensæ, nisi quòd eleemosynam facere iubebũt. Nam alioqui ditiorem te faciunt.Cùm enim modestiorem reddant, cùm à multis te inutilibus impendiis liberent, cùm abstinere à vino,cùm non vti deliciis persuadeant:tunc certè ditiorẽ te faciũt.Vides mirabilem medicorum artem? & sanitatem & pecunias simul præbebunt.Assideas ergo eis,dice ab eis ægritudinis tuæ naturam perconatus:vt verbi
B causa,pecuniarum feruore accẽderis, nec minus cupis, quàm frigidam aquam febricitãtes, audias quid remedij afferunt.Nam sicut medicus,si voluptate vteris,illud atque illud tibi euenturum prænunciat:sic Paulus quoq;,
1.Timo.6. Qui ditari volunt,inquit, incidunt in tentationem, & cõcupiscentias stultas & noxias,quæ in profundum interitus & perditionis homines præcipitant. Sed impa-
Heb.10.g tientiæ vitio laboras, audi rursus eum adhuc parum: Et
Philip.4.a qui venturus est veniet,& non tardabit: dominus propè
1.Cor.7.f est,nihil solliciti sitis:& rursum, Transit mũdi huius figura.Non enim solummodo illi alia quędam ad sedandum sitim,præter aquam frigidam excogitãt: sic & iste à caducis, ad æternam concupiscentiam traducit. Ditari desideras,inquit, non prohibeo bonorum operum acquisitionem.Ingentes vis thesauros condere,in cœlis eos repone.Et quemadmodum medicus ossibus,neruis, dentibus obesse frigidũ asseuerat: sic & iste breuius quidem,quoniam breuitatis magister est,clarius autẽ multò, atque vehementius omnium malorum radicem,a-
1.Timo.6.b uaritiam esse affirmat.Qua igitur re, inquies, vti oportet?Neque id prætermisit,sufficientia,inquit, pro auaritia: magnus enim quæstus est sufficientia cum pietate.
Ibidem. C Quòd si repugnas,quia plura desideras,& nondum potes superflua cuncta proiicere, etiam sic ægrotanti quid
1.Cor.7.f faciendum sit, dicit: Vt qui lætantur in possessionibus, sicut non lætantes sint:& qui habent, tanquam non retinentes:qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtẽtes. Perspicis qualia sunt quæ iubet?Vis vt alium etiam medicum conuocemus?mihi ita videtur. Non enim isti sicut medici corporis inter se ambitionis causa ita certant,vt plerunque diem suum ægrotus propter contentionem eorum obeat:sed ad laborantium sanitatem solummodo respiciunt. Noli ergo multitudinem eorum formidare,vnus in omnibus loquitur Christus:agè igitur, audi quàm grauiter hunc morbum alius, imò magSup.6.d ister omnium castiget.Non potestis, inquiens, deo simul & mammonæ seruire.Quomodo autem hæc erũt, & quomodo concupiscentiam deponemus, inquies?Audi eum,nec enim id prætermisit,sed quomodo id poterimus facere perdocuit.Nolite,dicens,in terris thesaurizare,vbi tinea & ærugo demolitur, vbi fures effodiũt,
Ibidem.c & furantur.Perpendis quomodo tum à loco, tum ab huius cupiditatis furore ab hac abducens auaritia, deo affigit vnde nihil potest asportari.Nam si diuitias vestras eò transponetis,vbi nec tinea,nec ærugo demolitur,nec fures effodiunt,atque furantur, & hanc facillimè ægritudinem depelletis,& animam in magna rerum copia D
constituetis. Ad hæc quemadmodum medicus exemplo terret,quia ille atq; ille,inquit,aqua frigido vsus,periit:sic etiam ipse vt moderatiorem te faciat, diuitẽ vitæ ac sanitatis cupidum inducit,quem auaritia impeditum, non finisse optata consecutum ostendit. Alius deinde euangelista in flammis laborantem,diuitẽ in me- Luc.16.f
dium adduxit,qui nec stillam aquæ potuit inuenire.Fa- Sup.6.d
cilia verò hæc esse ostendit,dicens:Respice ad volatilia cœli:adeoq; infirmitati tuæ condescendit, vt nec diuitẽ desperare permittat. Nam quæ hominibus impossibilia Sup.19.d
sunt,inquit,ea deo possibilia sunt. Ita & si diues es,me- & Mar.10.d
deri tamen tibi facilè potes: nõ enim ditari prohibuit, sed diuitiis seruire,& huic cupiditati affigi vetuit.Quomodo igitur possibile est diuitem saluari? Si quæ habet, communia sibi cum indigentibus sint, qualem Iob illũ fuisse non ignoramus. Si cupiditatem superflui ab animo euellat, si vltra necessarium vsum minimè procedat. Præterea Publicanum etiam ægrotantem tibi pro- Lucæ.5.f
ponit,qui etsi magno æstu auaritiæ febricitaret,(quid e- E
nim publicano rapacius?)velociter tamẽ liberatus,quoniam præceptis medici paruit, eximium habendi contemptum complexus est. Quid plura? omnes discipuli Christi his ægritudinibus, quibus & nos laborantes, facillimè curati fuerunt, quorũ singulos ne desperemus, nobis proponit. Hunc igitur ipsum publicanum considera,quomodo quadruplum raptarum ab eo rerum, & mediam omnium rerum suarum partem daturũ se policetur,vt Iesum recipiat.Sed ardes tu,atque inflammaris cupiditate pecuniarum. Habes igitur quæ omnium Luc.19.a
sunt quasi tua, plura tibi dat quàm postules, diuitum omnium orbis domos tibi aperit.Qui enim patrem, aut Sup.19.d
matrem,aut agros,aut domum dimiserit, cẽtuplum accipiet.Ita nõ pluribus solùm potieris, verumetiam difficilem hanc sitim restingues,omnia facilius ferens,nõ modò plura non desiderans, sed ipsa etiam plerunque necessario contemnens. Nam & Paulus cùm esuriret, Philip.4.c
tunc magis lætabatur, quàm quando comedebat: sic & athleta coronas ex certaminibus meritas, certandi laborem non fugit,vt in ocio viuat: & mercator qui trãsmarinarũ mercium lucra gustauit,desidiosè viuere non
F sustinet. Et nos igitur, si fructus spiritales gustabimus, præsentia certè vniuersa vilipendemus, futurorum cupiditate,quasi optima quidem ebrietate capti. Bibamus igitur de fonte spiritali, vt & præsentium tumultu, atq; turbatione liberemur,& futuram beatitudinem consequamur,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxvi.ex capite.xxiiii.

Et egressus Iesus de templo ambulabat,& accesserunt discipuli eius ostendere sibi ædificationes templi. Ipse autem respondens dixit eis,Videtis hæc omnia? Amen dico uobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Quoniam iam superius dixit desolatam dimittere domum eorum, milleq; alia mala prænunciauit,quæ audientes discipuli, magnificentiam templi ostendebant, quasi ambigentes tantam rem tamq; inauditam,tum excellentia materię,tum artis varietate mirabili posse destrui: idcirco non desolationem futuram solùm, sed omnium destructionem apertissimè prædicit.Nonne videtis igitur,inquit, hæc omnia,& admirãtes stupescitis?non manebit lapis super lapidem. Quomodo igitur permansit,inquies?quid nam hoc est? Nec enim ipse nullum omnino lapidem super lapidem remansurum dicebat,verùm aut omnimodam, vt ita dixerim,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gxerim,destructionem ac desolationem significat,aut in eo loco quem sibi discipuli ostendebãt, ad fundamenta vsque vniuersa dirupta fuerunt.Sunt enim aliquę partes templi solo penitus exequatę.Præterea illud maximè dicendum est,quoniam à rerum euentu valde quoque cõtẽtiosos credere oportet, omni ex parte cuncta periisse.

Sedente autem ipso in monte oliuarum, accesserunt discipuli secretò,dicentes:dic nobis quando hæc erunt?& quod est signum aduentus tui,& consummationis seculi? Idcirco seorsum accesserunt,quia de magnis & occultioribus rebus interrogaturi erant.Quia enim futuram illam gloriam videre cupiebant,quam innumerabilia sibi allaturam bona credebant,ideo diẽ aduentus discere festinabant. Duo igitur interrogant:vnum quando hæc erunt, templi huius scilicet euersio:alterum, quod aduentus tui signum est.

Luc.21.c Lucas verò vnum, de Hierosolymis videlicet interrogasse ipsos exponit:putabant enim tunc statim aduentũ suum futurum. Marcus autem non omnes de Hierosolymorum euersione,sed Petrum & Ioannem qui maiorem apud eum habebant fiduciã,interrogasse ait. Quid

Mar.13.a H igitur ipse? *Videte ne quis uos seducat: multi enim uenient in nomine meo dicentes,*Ego *sum Christus:& multos seducent. Audituri autem estis prælia & opiniones præliorum,ne terreamini.* Nam quoniam de Hierosolymæ suppliciis audientes, quãsi omnes periculi inexpertes futuri, de secundis solummodo cogitabant,quæ se citò consecuturos arbitrabantur:idcirco rursus difficiliora eis prædicit suspensos faciens,& dupliciter ad vigilandum exhortans,ne adulatione seducentium circumueniantur, néue periculorũ vi opprimantur. Duplex enim bellum futurum asserit, alterum à seductoribus,alterũ ab hostibus: sed illud multò grauius atque periculosius, quod in confusione atque turbatione rerum hominibus timore perterritis, incũbet.Magna enim tunc profectò tempestas Iudæam turbabat,Romana vi superante, multis vrbibus expugnatis,& armis vniuersa regione referta,qua de causa multa facillimè credebantur. Nam bella nunc nõ ea quæ in aliis partibus orbis gesta fuerunt,nulla enim illorum cura erat:sed ea quæ aduersus Hierusalem Romani susceperunt,prænunciat. Præterea nihil noui diceret, si orbi euentura enarraret: fuerunt enim etiam anteà & bella,

I & tumultus, sed aduersus Iudæos procul ventura bella prædicit.Iam enim Romanorum potentia solicitos eos faciebat:ac quoniã turbatura ipsos erat,hæc omnia prædicuntur:vt ostendat deinde se quoque ipsum in Iudęos insurrecturum,nõ pugnas solùm,verumetiam illata diuinitus vulnera, pestem, annonæ inopiam, ac denique terræmotus prædicit, quæ non vt aliàs quadam naturali rerum connexione, sed superiore ira futura confirmat. Præterea nec simpliciter,nec repentè, sed cũ signis hæc asserit ventura, causam quoque harum cladium posuit, ne propter credentes hoc euenisse Iudæi cõtendant. In superioribus enim dicebat,posteaquam effusi effundendiq; à manibus eorum sanguinis mentionem fecit: Amen dico vobis,quia venient hæc omnia in generationem hanc. Deinde ne tanta malorum vi prædicationẽ impediri crederẽt,subiunxit: *Videte ne terreamini,oportet enim hæc omnia fieri.* Fient,inquit, omnia quæ prædixi, & tentationum impetus non dirumpet rem meam, ita turbatio atque tumultus omnis oracula mea turbare nõ

Suprà.23.d poterit.Quia verò Iudæis dixit, Non videbitis me, donec dicatis, benedictus qui venit in nomine domini: vnde discipuli putabant vnà cum Hierosolymorum euersione consumptionem omnium futuram,hanc eorũ opinionem emendans,adiecit: *Sed nondum est finis.*

Quia autem sic existimabant, ab ipsa illorum interro- K gatione manifestum est.Quid enim quęsierunt?Quando hæc erunt:hoc est,quando Hierusalem euertetur: & quod est signum tui aduentus & consummationis seculi?Ipse autem non ad interrogationem hanc statim respondit, sed illa prius posuit, quæ prius dicenda erant. Nam nec de Hierosolymis, neque de secundo suo aduẽ tu illico,sed de his malis,quæ iam in ianuis erant, verba fecit: ideo solicitos eos facit dicens, *Cauete ne quis uos seducat:multi enim uenient in nomine meo,dicentes:Ego sum Christus.* Sic posteaquam ad istarum rerum auditum susciatauit:Cauete nãque,inquit,ne decipiamini: posteaquam solicitos curiososq; reddidit, & ad vigilãdum paratiores, seductorum & pseudochristorum facta mentione, tũc demum Hierosolymorum exponit afflictiones,à præteritis semper futura ita confirmans,vt vel rudiores ad credenda hæc facilè induci queant. Bella verò,& bellorum auditum,primos impetus appellat:& ne post illa bella consumptionem omnium futuram putarent,præmuniens,vt diximus,intulit: *Sed nondum est finis,surget enim,*ait,*gens aduersus gentem, & regnum aduersus* L *regnum.* Afflictionum originem intelligit:hæc autem omnia dolorum principium sunt,eorum videlicet, quæ illis accident. *Tunc tradent uos in tribulationes, & interficient uos.* Opportunè pericula discipulorum inseruit, vt à communibus eos consolaretur: nec tamen id sibi suffecit,sed adiecit:Propter nomen meum. *Eritis enim,* ait,*odio omnibus propter nomen meum. Tunc scandalizabuntur multi,& inuicem se tradent,& multi pseudochristi & prophetæ surgent,& seducent multos:& ,quoniam abundabit iniquitas,refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit in finẽ, hic saluus erit.* Maius id malum est, siquidem intestina quoque bella sibi imminent. Multi enim falsi fratres facti,eos turbabant.Vides bellum triplex futurum?Vnum ab hostibus,alterum à seductoribus, tertium à falsis fratribus.Audi nunc Paulum de his plangentem atque dicentem:Deforis pugnæ,intus timores,& pericula in fal- 2.Cor.7.d
sis fratribus.Et rursus,Tales enim falsi apostoli sũt, do- 2.Cor.11.c
losi operarij,in apostolos Christi se transformãtes. Affert inde quod multò cæteris grauius erat, nec ab ipsa quidem charitate vllum eos solamen habituros. Deinde ostendens,generoso excelsoq; animo nihil hæc offi- M
cere posse,nolite timere,aut turbari,ait.Nam si tolerantiam,vt decet,habebitis, non superabunt vos hæc mala. Quod inde comprobatur,quia omnino prędicatio vbique terrarum amplificanda est, adeò pericula hæc omnia cumulosè superabitis. Sed ne, quomodo victuri essent ambigerent, plus intulit, quia non viuetis solùm, verumetiam vbique terrarum prædicabitis. *In uniuerso enim orbe prædicabitur,*inquit,*euangelium hoc in testimoniũ omnibus gentibus,& tunc ueniet consummatio.* Consummatio scilicet Hierosolymorum. Quod enim sicut prædixit, vel ante Iudæorum vrbis euersionem per mundum euangelium effusum erat, Paulum audi:In omnem ter- Psal.18.a & Rom.10.d
ram exiuit sonus eorum.Et rursus,A spe euangelij quod audistis,quod prædicatum est in vniuersa creatura,quæ sub cœlo est.Et videas eum in Hierosolymis ad Hispa- Coloss.1.a
niam vsque currentem. Quòd si vnus in tanta parte orbis prædicauit,cogita quid à reliquis factum fuerit. Sed & alibi Paulus de euãgelio scripsit, quòd fructum ferat, Ibidem.c
& crescat in omni creatura quæ sub cœlo est. Quid autẽ est,in testimonium omnibus?Vbique,inquit,prædicabitur,sed non omnes vbique credent.In testimonium autem non credẽtibus vbique prædicabitur, hoc est in redargutionem,reprehensionem,& testimonium. Nã qui crediderunt,

A crediderunt,aduersus incredulos testabuntur,& condẽnabunt eos: idcirco posteaquam euangelium in vniuerso orbe prædicatum fuerit, Hierosolyma euertetur, vt nec vmbra excusationis ingratis relinqueretur. Nã qui potentiam eius in breuissimo temporis spacio, per totũ orbem quasi fulgur rutilasse viderunt: quam veniam habebunt in duritie permanentes?Quòd autem vbiq; prędicatum fuerit, Paulus, vt diximus, ostendit dicens:A spe euangelij quod audistis, quod prædicatũ est in vniuersa creatura,quæ sub cœlo est.Quæres maximum argumentum omnipotentię Christi est.Viginti enim annis,aut ad summum triginta,ad omnes oras orbis euãgelium transcurrit:post hæc igitur, vt dixi, Hierosolymorũ finis aderit, hoc enim ipsum significasse ex prophetia patet,quam adiecit ad confirmandam euersionẽ Iudæorum,dicens: Danie.9.g *Cùm autem uideritis abominationem desolationis,quæ dicta est per Danielem prophetam,stantem in loco sancto, qui legit intelligat.* Ad Danielem eos remisit, abominationem autem statuam appellat eius, qui vrbẽ

B expugnauit,quam desolata vrbe,atque subuerso templo, intus statuit: quocirca & desolationis ipsam appellauit. Verùm vt discerent hęc futura nonnullis eorum adhuc viuentibus,idcirco dicebat:Cùm videritis abominationem desolationis:vnde maximè & Christi virtus, & apostolorum fortitudo mirabilis,videlicet qui temporibus illis prædicabant,quãdo maximè Iudæi omnes pellebantur,quando quasi seditiosi,ac improbi obseruabãtur, quando vndique illos exterminandos esse Cæsar iã iusserat:neque aliter fiebat,quàm si quis cùm maria vndique insurgant,cùm tenebris aër obductus sit,cùm crebro atque alia super aliam naufragio nauis submergatur,cùm inter se nautæ qui supersunt omnes dissideant, cùm beluæ de profundo emergant,vnaq; cum fluctibus nauigantes arripiant,cùm fulmina iaciantur,piratæ insidientur,nulla fides inter nautas sit, ignariq; nauigandi gubernacula teneant,& nauali bello contendant: cùm classis maxima, simul & instructissima ex aduerso aggrediatur vnam habentibus nauiculam,& eam ita,vt diximus, miserè apparatam, in aduersam & maximam classem insurgere iuberet, ac ei victoriam pollicitaretur.Nam & à gentibus quasi Iudæi odio habebantur, &

C à Iudæis acriter impugnabantur, quasi legem suam soluentes:ita nullibi quiescere poterant, cùm vbique precipitia essent,acuti scopuli starent, cautes ac saxa subessent latentia in ciuitatibus, in regionibus, in domibus, omnes vnà & singuli eos aggrediebantur,imperatores, principes,qui priuati,& qui cum potestate erãt, vniuersæ gentes,ac omnes populi.Sic tãta turbatio erat, vt nullus oratione assequi posset.Valde nanque Romanorum principatus Iudæos persequebatur, quoniam mille aduersus eos excogitabãt insidias,nec tamen hinc vel minimam iacturam prædicatio habuit:sed capta vrbe, atque cremata,& habitantibus miserrimè afflictis,qui inde fuerunt,apostoli nouas leges,& noua præcepta viuẽdi Romanis vel inuitis imponebant.Orem nouam,atque inauditam in natura. Iudæorum innumera millia Romani tunc vicerunt,atque ceperunt, & à duodecim viris nudis,atque inermibus superati sunt. Quæ oratio exponere poterit tanti miraculi magnitudinem? Duo enim hæc docentibus inesse oportet, vt authoritate polleant,& ab audientibus diligantur,& ad hæc tertium,vt ea dicantur quæ audienti placeant, & in tempore quietis prædicentur: quæ omnia tunc omnino contraria erant. Nec enim per authoritatem fide digni putabantur,& qui authoritate credebantur, seducentes decipiẽtesq; multos, faciebant,ne apostoli diligerentur solùm, D
verumetiam vt dilectis conuersari non possent. Ita vndique à gente, à patria, à legibusq; suis depellebantur. Ac rursus magna in ipsis apostolorum præceptis videbatur esse duricies: è regione verò magna in priore vita,vnde homines abducebant, voluptas: præterea tam ipsi,quàm sequẽtes eos multis subiecti periculis,variisq; mortis generibus trudeliter crucidabantur: & ad hæc omnia tumultus,& turbationes bellorum adeò difficilem rem faciebant,vt etsi nihil aliud resisteret, omnia tamen hinc dissolui facilè possent.Quare opportunum est exclamare, Quis loquetur potentias domini, audi- Psal.105.a
tas faciet omnes laudes eius:Nam si Aegyptij Mosi faci- Exo.1.c
enti signa, vt lutum solummodo, ac lateres haberent non auscultarunt: quis persuasit apostolorum discipulis pro quieta voluptuosaq; vita, pericula, effusionem sanguinis,quotidianamq; mortem eligere, præsertim cùm alienigenæ, capitalesq; hostes qui prædicabant crederẽtur? Quod vt videas quantum sit, quantumq; vires excedat humanas,finge non in gentes,non in ciuitates ac populos, sed in domum vnam quempiam qui odio habeatur introire, vt cohabitantes ibi diuidat atque dirimat,abducatq; patrẽ à liberis,liberos à matre, ab amãtissima vxore maritum, & videbis antequã aperire os, mutireq; possit,discerptum atq; dilaniatum.Quod si etiam de contemptis hominibus esse videatur,& onerosa imperans,philosophari deliciis deditos iubeat, & vnus ad multos certare audeat: nõne antequam ad ianuã accedat, lapidibus obrutus iacebit? Id igitur quod in vna domo facere impossibile est, in vniuerso terrarum orbe Christus per præcipitia,ignes,prærupta,scopulos,per bella terra mariq; frementia discipulis missis perfecit. Quæ omnia si certius perdiscere velis,annonę dico inopiam,terræmotus,cęterasq; tragicas ærumnas,Iosephũ historiographum diligentius legas.Præterea etiam ipse dicebat,ne terreamini, fieri enĩ oportet hæc omnia: &, qui ad finẽ vsque perseuerauerit,hic saluus erit:&, prædicabitur omnino in toto mundo id euangelium. Exorsus deinde,harum rerum hæc esse ait:deiectos enim, & territos pauore propter illa quæ dixit, conuertit etiam si multò plura futura essent incommoda, asserẽs necesse esse vbique terrarum euangeliũ hoc prædicari,& tunc F
veniet finis.Vides quomodo se res tũc habebat?quomodo varia & grauissima bella gerebantur in initio, præsertim quando maxima trãquillitate indiget, quicquid incipitur.Quomodo igitur res se habebant?Nihil enim refert eadem rursus repetere. Primum igitur bellum erat,quod seductores inferebant. Venient enim, inquit, pseudochristi,& falsi prophetæ. Alterum Romanorum. Audituri enim estis,inquit, bella.Tertium,quod inopiã rerum omnium attulit.Quartum, quod pestes & terræmotus.Quintum,quia tradẽt vos in tribulationes. Sextum,quia omnes vos odio habebunt.Septimum,quia alteri alteros tradent,& odio persequentur.Intestina verò bella his verbis significantur, & demum pseudochristi & falsi fratres,& quòd omnium malorum semper causa fuerit,charitatis extinctio. Vides mille bellorum genera,omniaq; noua & inaudita,sed tamen cuncta hæc, aliaq; complura, quia prædicatum iri euangelium in vniuerso ipse voluit orbe,vicit superauitq; prædicatio.Vbi vbi sunt igitur, qui à natiuitatis momento facta nobis incutiunt, & ecclesiæ dogmatibus hæc audent permiscere?Quis commemorauit alium Christum, aliãq; rem similem fuisse, præsertim cùm centum annorum millia iam exacta esse mentiantur,illud verò nec fingere quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G re quidem audent: sed quámnam cœli, aut temporum circulationem dicetis? Vbi Sodomæ, aut Gomorrhæ, fulmina, aut diluuium aliud inuenietis? quousque ludetis, circuitiones has & ductiones rerum, & natiuitatem asserentes? Quomodo igitur, inquies, multa vt dicuntur, eueniunt? quia cùm tu dei auxilio teipsum priuaueris, atque aduersario te tradideris, omnes res tuas transponit vt vult, facileq; huc atque illuc vertit diabolus. Quod nõ ita in sanctis viris fieri potest, imò verò neque in nobis peccatoribus, dum tamen constanter animo ea despiciamus. Nam etsi vita nostra improba sit, veruntamen quia per diuinã gratiam veritatis dogmata magna cõstãtia retinemus, facilè dæmonum insidias superamus. Quid autem aliud est ista natiuitas, præterquam iniustitia & confusio, quæ temerè ac absque ratione omnia fieri persuadeat? Sed si nulla est, inquit, ista natiuitas, vn de alius dies, alius pauper est? Nescio: sic enim interea tibi respondebo, vt te doceam ne vniuersa velis temeraria curiositate scrutari, nève credere temerè omnia
H ferri: non enim, quia tu causam ignoras, quæcunque in mentem venerint, fingenda sunt. Præstat enim proba ignoratione detineri, quàm falsa opinione mancipari. Nam qui nescit, facilè ratione ducitur: qui verò scire credit cùm nesciat, non potest facilè veritatem suscipere, sed maiori sudore opus est, vt antequam vera inculcentur, falsa ex animo eius eiiciantur. Nam & in charta vbi nihil scriptum est, facillimè scribitur: literis verò plena, non similiter certè, necesse enim est priora delere: & medicus qui nihil offert, & qui ædificat illico ruitura, peior eo est qui nunquam ædificauit. Et terra facilius aratro proscinditur quæ nihil habet, quàm quæ vepribus refertissima. Nequaquam igitur cuncta scire velimus, sed patiamur etiam nõnulla ignorare, vt si magistrum inueniremus, duplicem ei laborem non præbeamus: imò verò ne vt multi semper ægrotemus, qui falsis opinionibus occupati, emendari ac corrigi nunquam potuerunt. Non autem æqualis labor est seminare, posteaquã radicitus priora euulseris, & in agro nudo serere. Illic enim euertere multa prius necesse est, & tunc alia inculcare: hic verò præparatum rus præbet auditus. Vnde igitur locupletatus est ille, iam dicam. Alius deo tribuen-
I te, alius permittente diuitias possidet: hæc enim ratio & breuis, & syncera est. Quid igitur fornicatores, adulteros, molles, & eos qui malè rebus vtuntur, ipse locupletes facit? Ipse quidem diuites non facit, sed locupletari permittit. Permultum autem interest facere, & permittere. Cuius autem rei gratia ita permittit? Quia nõdum tempus adest iudicij, vt vnicuique secundum opera sua
Luc.16.f tribuat. Quid enim illo diuite nequius, qui Lazaro neq; de micis quidem dari sustinebat? Qui quoniam cùm esset locuples, crudelitatem exercuit, miserabilior cæteris factus, nec stillam aquæ cõsequi poterat. Nam si duo quidem improbi fuerint, quorũ alter dives sit, alter pauperie prematur, quoniam non æquali fortuna hi vtuntur, non eodem ibi, sed qui melioris conditionis hic fuerat, maiori supplicio affligetur. Videmus ergo istũ grauius vexatum, qui secũdis dum viueret rebus abusus est. Quare cùm videris iniquè ditatum, fœlicitate vti non parua, ingemisce atque lachryma. Nam hæc prosperitas maiores sibi præparat pœnas. Quemadmodum enim
Roma 2.a multa peccantes quotidie si ad pœnitentiam redire cõtemnunt, thesaurum iræ sibi thesaurizant: sic qui nõ modò vexationes huius seculi effugiunt, verumetiam bonis fruuntur, ibi cruciabuntur. Cuius rei non à futuris solummodo rebus, verumetiam à præsenti vita exemplum tibi præstabo. Peatus enim ille Dauid, quando cũ 2.Reg.11. Bersabee delictum illud commisit, & per prophetam ar K guebatur: idcirco vehementius accusabatur, quoniam nimium honoratus à deo, ita spurce labebatur: exprobrationem ipsius à deo audias. Nõnne, inquit, in regem Ibidẽ.12.b te vnxi, & de manu Saulis erui te, & quæ fuerunt domini tui tibi concessi, & vniuersam Iudæ ac Israëlis domũ? Et si hæc pauca tibi essent, alia quoque tibi adiecissem: cur flagitium hoc fecisti coram me? Non sunt quippe eadem in omnibus peccatis, sed multa variaq; supplicia. Nam & ætate, & educatione, & dignitate, & ingenio & vsu rerum, atque prudentia, aliisq; compluribus variantur: verùm vt clariùs id fiat, in fornicationis delicto examinetur. Perpende igitur quantam diuersitatem punitionis, non à me, sed à diuinis scripturis comperio. Fornicatus quispiam ante legem fuit, alio quodam mo Roma.1.b do illum puniri Paulus ostendit, dicens: Quicunque sine lege peccarunt, sine lege quoque peribunt. Idem, alius Ibidem. post legem deliquit, grauiora sustinebit. Quicunque enim in lege peccarunt, inquit, per legem iudicabuntur: L lapsus similiter antistes qui sapientia est, non parua pœna propter dignitatem afficietur: propterea aliæ quidẽ fornicatrices necabantur, sacerdotum verò filiæ igne cremabantur. Qua ex re quàm magnus pœnarum cumulus pontificem expectet peccantem, legis conditor voluit significare. Nã si filiam eius atrocius puniri iussit, quid erit de ipso? Passa mulier vim est, nullam punitionem meretur: lapsa est similiter dives & pauperrima, quantùm interest ab his patet, quæ modò de Dauid exposuimus. Post aduentum Christi quidam peccauit, si non initiatus, nec catechumenus, moriatur, graviores omnibus illis pœnas daturus est. Post lauacrum delictũ Hebræ.6 admisit, hic iam nullum erit peccatori solamen: quod Paulus significat, dicens: Legem Mosi aliquis contempsit, absque misericordia duobus vel tribus testibus moritur: quanto existimatis grauiore dignum supplicio, qui filium dei cõculcauit, & sanguinem testamenti cõmunem putauit, & spiritus gratiam vituperauit? Fornicatus verò quidam vir sacer est, verticem quippe fornicationis hæc improbitas tenet. Vides quàm multa, variaq; discrimina in vno peccato considerantur. Aliud M ante legem, aliud post legem: aliud sacerdotis, aliud ditissimæ: aliud pauperrimæ, aliud catechuminæ, aliud fidelis, filiæq; pontificis. Cęterùm magna etiam à cognitione differentia nascitur. Qui nouit voluntatem domini sui, & non facit, vapulabit plagis multis: & post Luc.12.f exempla peccare, grauioris pœnæ causa est, ideo dicit: Vos verò neque scientes pœnitentiam postea egistis, quamuis magno cultu sitis honorati. Ideo & Hierusalẽ 4.Esdræ.16 improperans dicit, Quoties volui congregare filios vestros, & noluistis? Grauius etiam est deliciis abundantem peccare, vt in diuite illo, & Lazaro videmus. Locus Luc.16.f etiam differentiam facit, quod ipse dominus significauit, dicens: Inter templum & altare. Ipsa quoque delicta Sup.23.d modos quosdam habent quibus diuersificantur. Non Prou.6.d est mirum, inquit, si apprehenditur quidam furans. Et rursus: Occidisti filios tuos & filias tuas, hoc super omnem fornicationem & abominatiões tuas grauius est. 1.Reg.2.a Et à personis rursus: Si peccauerit aliquis in hominem, orabit pro ipso: sin verò in deum peccauerit, quis orabit pro ipso? Et quando eos qui multò cæteris peiores sunt, Ezech.16.f nequitia superamus, quod apud Ezechielem criminantur, dicens: Nec secundum quidem iustitiam gentium fecistis. Et quando nec exemplo quidem aliorum corrigimur. Vidit sororem suam, ait, & iustificauit eam. Et Ibidem. quando

A quando maiore quis patrocinio diuino vsus est. Si enim supra.11.c & Lu.10.c in Tyro & Sidone hæ virtutes factæ fuissent, pœnitentiam egissent: veruntamen tolerabilius erit Tyro & Sidoni, quàm ciuitati huic. Perspicis exactam diligentiã, perspicis eorundem peccatorum non idem esse supplicium? Nam quando ex indulgentia diuina nihil lucri retinere volumus, peiora meritò patiemur, quod Pau-
Roma.2.a lus adaperuit dicens: Secundum duritiam tuam, & impœnitens cor, iram tibi thesaurizas. Hæc intelligentes non offendamur, nec perturbemur propter varium humanarum rerum defluxum, nec ratiunculæ humanæ tempestatibus fluctuemur: sed incomprehensibilitati diuinæ prouidentiæ cædentes, virtutes insequamur, & vitia fugiamus, vt futuris bonis potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxvii.ex capite.xxiiii.

B *Vnc qui in Iudæa sunt, fugiant in montes: & qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua: & qui in agro, non reuertatur tollere tunicam suam.* Cùm de futuris Hierosolymæ vrbis ærumnis, & de apostolorum certationibus dixerit, ac inuictos fore, & per vniuersum orbem prædicaturos asseruit, ad Iudaïcas rursus redit calamitates: vt ostendat tunc Iudæos cladibus maximis implicandos, cùm discipulorum splendor & prædicatio vniuersum fuerit orbem complexa. Tu autem perpende, quomodo ab his quæ minima videntur, inauditam atrocitatem belli exponat. Tunc enim qui in Iudæa sunt, ad montes fugiant, inquit. Tunc, istud quando significat? quando hæc scilicet fient, quãdo desolationis abominatio in loco sancto constituetur: tunc ergo, inquit, cùm armati hostium exercitus omnia repleuerint, quoniam nulla vobis spes salutis relinquitur, ad montes festini fugiatis. Nam quoniam sæpe aliàs è
2.Mach.5. & 6. grauioribus se bellis receperunt: vt tempore Sanatheris & Antiochi, quando irruente hoste & templo capto, constantia & virtus Machabæorum cuncta reparauit, ne cogitare queant simile quid etiam tunc futurum, omnem mutationem in melius abstulit: satisq;, inquit, est si quis omnino nudus saluabitur. Idcirco nec eos qui in tectis inuenientur, domum ad tollendum inde aliquid descẽdere permittit: vt inuitabilem & summam
C calamitatem ostendat, in quam qui inciderit, necessariò deperibit. Præterea si quis in agro erit, nec iste (inquit) ad accipiendam vestem suam redeat. Nam si fugiendum est his, qui intus erunt, multò minus qui extrà fuerit, intus refugere debebit. *Væ autem prægnantibus & nutrientibus.* Alterum quia cùm tardiores sint, non possunt facilè fugere, onere ventris retentæ: alterum quando affectus infantium vinculo retinentur, cumq; nequeunt simul & se, & lactentes conseruare, vnà depereunt. Nam pecuniam quidem, & vestimenta contẽnere facile est, sicut recuperare non arduum: quæ verò natura duce comparantur, quomodo effugere poterit? quomodo ventre grauis, leuior fiet? quomodo lactans mulier lactentem infantem quem peperit, negliget? Sed rursus magnitudinem ærumnarum significans ait:

Orate, ne fiat fuga uestra in hyeme, nec in sabbato: erit enim tunc tribulatio magna, qualis nunquam fuit à principio mũdi usque modò, neque fiet. Perspicis de Iudæis factum hunc fermonem fuisse, & de afflictionibus quæ illis incumbebant? Nec enim apostoli diem sabbati obseruabant, sed nec in Iudæa erant, cùm hæc à Romanis fiebant: multi enim eorum iam decesserant, & si quis viuebat, in aliis partibus conuersabatur. Cur autem nec hyeme, nec sabbato? Hyeme quidem propter ipsius temporis importunitatem, sabbato autem propter authoritatem D legis. Nam quoniam velocissima quadam fuga indigebitis, nec sabbato audetis hoc facere propter legem, nec hyeme potestis propter difficultatem temporum, idcir co vobis orandum est. Talis enim futura tunc est tribulatio, qualis nec fuit, nec erit vnquam. Nec putes exaggerationis cumulo id dictum esse. Quanta enim tunc Iudæos mala vexarunt, historia Iosephi demonstrat: nec Iosephus libro.vij.de bello Iudaico,cap.viij. potest certè dici fidelẽ illũ fuisse, nec ideo rem oratione amplificasse. Nam & Iudæus erat, & feruentissimus ferè omnium Iudæorum, qui post Christi aduentum fuerunt. Quid igitur scribit? Quia omnem orationem tragicam clades illæ facilè superauerunt, nec tali vnquam bello gens Iudæorum laboraut. Quippe tanta fames in eo inualuit, vt ipsis matribus filiorum deuoratio studio fuerit, ac ea pro re bella inter se cierent, multosq; iam mortuos partirentur. Quare libenter interrogarem Iudæos, quam ob rem tam intolerabilis ira diuinitus in eos fuit effusa, vt omnes ærumnas præteritas, non dico in Iudæa solùm, sed vbique terrarum factas excesserit? E Nónne patet propter temerariam audaciam, & prolatam à se de crucifigendo Christo sententiam? Omnes certè ita exclamabant, sed cum omnibus, & pro omnibus ipse rerum euentus. Tu verò ingentem malorum cumulum considera. Nam non ad transacta solummodo tempora, verumetiam ad futura collata, grauiora omnibus videntur: nec enim in vniuerso orbe vnquam fuit tanta malorum exaggeratio: nec id iniuria. Neque enim aliquis vnquam hominum ausus fuit, nec quisquam tãtum potuit vnquam scelus audere. *Erit enim tribulatio talis, inquit, qualis nec fuit, nec erit: & nisi abbreuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro: propter electos autem abbreuiabuntur dies illi.* Hic ostendit grauioribus illos supplicii dignos: dies autem nunc tempus belli, atque obsidionis illius significant. Tale nanque est quod dicitur: Si diutius Romanorum in Hierosolyma bellum durauerit, nemo Iudæorum omnino euadet: omnem enim carnem modò Iudaïcam appellauit. Sic autem dixit, vt tam præsentes, quàm absentes his verbis includeret. Nõ enim qui in Iudæa fuerunt, solùm impugnabantur: sed vbique dispersos Iudæos mirabili odio, & inaudita indignatione Romani pellebant, persequebantur, trucidabãt. Electos autem hic fideles nominauit, qui in me- F dio Iudæorum intercepti erant. Nam ne dicant Iudæi hæc mala propter prædicationem & adorationẽ Christi sibi accidisse, non solùm non fuisse causam malorũ fideles ostendit, verumetiam nisi fideles fuissent, interemptione vniuersos necatos fuisse asserit. Nam si dilatio belli permissione diuina facta fuisset, nullæ Iudęorum extarent reliquiæ: sed ne cum infidelibus Iudæis fideles interimerentur, citius ei bello finem imposuit: præterea vt in medio illorum intercepti fideles conseruarentur, respirandi potestatem eis concedens, ne tanquam simul perituri timeant. Quòd si in hac vita de fidelibus est prouidentia, vt propter eos alij quoque saluentur, & Iudæorum reliquiæ propter Christianos supersint, quantus coronæ atque retributionis tempore honor erit? hinc etiam hortatur, ne periculis propriis contristentur, præsertim cùm videant similibus nullo lucro, sed detrimento sui capitis alios vexari. Nec hortatur solùm atque consolatur, verumetiam occultius atque sensim à Iudaicis moribus abducit. Nam si nulla posteà mutatio in melius futura est, nec rursus templum vnquam condetur: patet, quia lex etiam omnino cessabit. Id apertius dictum non est, ne pro tempore doleãt.

Præterea

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Præterea nec principaliter,& à seipso ad hunc sermonẽ deuenit,sed conuersando in vrbe ad demonstrationem ædificiorum, & interrogandi necessitatem eos compulit,vt quasi ad interrogata respondens, futura prænunciet. Tu autem dispensationem spiritus diligenter considera. Nihil enim horum Ioannes scripsit, ne quoniam post ludæorum illas ærumnas longo tempore superuixit,ab euentu rerum,non à prædicatione Christi scribere videatur: qui autem ante illud bellum ad dominum decesserunt,quicq; nihil horum viderunt:ipsi, vt vndiq; prædicationis veritas resplenderet, ista scripserunt.

Tunc si quis uobis dixerit:Ecce hic est Christus, uel illic, non credatis.Surgent enim pseudoprophetæ,& dabunt signa magna & prodigia,ut si possibile est,etiam electos seducant. Ecce prædixi uobis.Si igitur dixerint: Ecce in deserto est,nolite exire: & si in penetralibus,nolite credere.Sicut enim fulgur exit ab Oriẽte,& paret usque in occidentem:ita erit & aduentus filii hominis. Vbicunque enim fuerit corpus,ibi congregabuntur & aquilæ. Cùm ea quæ ad Hierosolymam pertinent absoluisset,ad aduentum transitu facto,signa eius sibi prædicit,non illis tantummodo, verumetiam nobis, & posteris omnibus vtilissima. Tunc, inquit, quando videlicet. Hic, quemadmodum sæpenumero in aliis dixi, non consequentiæ temporum, neque præcedentium connexionis istud,tunc, est: vbi enim consequentiam voluit significare, statim post tribulationem illorum dierum subiunxit: hoc verò in loco, tunc dicit, non statim post antecedentia significans, sed tempus quo affutura sunt breuiter designans. Sic etiam quando dicitur, In diebus illis venit Ioannes Baptista: non immediatè consequens tempus, sed quæ facta sunt; quæ dicturus erat, denotare voluit: posteaquam enim de natiuitate Iesu, & de Magorum aduentu, & de Herodis interitu disseruit:statim, in illis diebus subiunxit: atqui triginta ferè annorum spacia interfuerunt. Mos igitur est scripturæ hoc pacto loqui, quare hic etiam vniuerso modico tempore prætermisso, quod à captiuitate Hierosolymæ vsque ad consummationem extenditur: Tũc intulit,si quis vobis dixerit,hic est Christꝰ, aut hic, ne credatis. A loco prius ipsos cautiores facit, signa quædam secundi aduentus sui, & multorum opiniones exponendo. Non enim quemadmodum primus apud Bethlehem fuit,in angulo videlicet orbis minimo, nec vllo id hominum sciente, sic & secundus: sed manifestè adeò,vt nuncio res non indigeat. Non est partuum profectò signum ita venire, vt latere non possit. Considera autem quomodo nihil hic de bello disputat, sed cùm de aduentu differat suo, de seductoribus verba facit: multi quippe apostolorum etiam tempore seductores fuerunt. Venient enim,inquit, & decipient multos:qui verò ante secundum aduentum seducent, multò illis erunt deteriores. Ea enim signa atque prodigia dabunt,vt si possibile sit,electos quoque seducant. Antichristus autem significatur, cui nonnullos etiam ministraturos ostendit:quem Paulus hominem peccati, filium perditionis appellauit. Deinde adiecit, Cuius aduentus est secundum operationem satanæ,in omni virtute & prodigiis mendacij, in omni deceptione iniustitiæ, in his qui perduntur. Perspice autem quomodo cautiores facit. Non exeatis, inquit, in eremum, non introëatis in penetralia: non dixit, Ite, & non credite:sed, non exeatis,neque eatis: magna enim fraus propter signa futura est. Cùm ergo dixerit, quomodo venturus est antichristus, quia in loco aliquo futurus, tunc de seipso demum exposuit. Quomodo igitur ipse venturus est? *Vt fulgur ab Oriente ad Occasum usque rutilat, sic erit aduentus filii hominis.* Quomodo igitur fulgur videtur?Non indiget certè præcone,aut nuncio, sed in momento temporum omnibus apparet: sic igitur aduentus ille vbique semper splendere statim videbitur. Aliud deinde signum adiecit, dicens: *Vbi corpus, ibi congregabuntur & aquilæ.* Angelorum, martyrum,cæterorúmque multitudinem sanctorum ita significans, Signa posteà terroris plena percenset. Quæ autem hæc signa sunt? *Statim post tribulationem illorum dierum sol obtenebrabitur.* Quorum dierum? Antichristi videlicet,& falsorum prophetarum. Magna enim tunc tribulatio futura est, cùm ita multi futuri sint seductores, quamuis non longis temporum spaciis perdurabit. Nã si bellum illud aduersus Iudæos propter electos breuiori tempore fuit dissolutum, quantò magis propter eos ipsos contrahetur illa tentatio?Præterea non dixit, post tribulationem, sed addidit, statim post tribulationem: ita simul omnia peraguntur, & pseudoprophetis, & pseudochristis perturbantibus confestim ipse aderit. Non enim parua tunc vexatio vniuersum orbem continebit. Quomodo autem aduenietꝰIta scilicet, vt creaturæ transformentur: sol enim obtenebrabitur, non quia destruetur, sed quia luce illius aduentus superabitur,& stellæ cadent. Quis enim vsus nulla existente octe ipsarum erit? Et virtutes cœlorum commouebuntur:& merito quidem,cùm tantam mutationem rerum fieri perspicient. Nam si quando facta sunt, stellæ, astra, ita miracula exhorruerunt,vt ea de re dictum sit, quando natæ sunt stellæ, magna voce me omnes angeli mei laudarunt: multò magis tunc mirabuntur, videntes vniuersa commutari, consertos rationem vitæ referre, orbem omnem terribili assistentem tribunali, ac omnes qui ab Adam ad aduentum vsque illum facti sunt, operum rationes reddentes. *Tunc apparebit signum filii hominis in cœlo.* Crux enim Sole fulgentior videbitur:obscuratur enim sol, crux autem apparet: quod fieri non posset, nisi solares radios splendore superaret. Cuius autem rei gratia istud signum apparet? Vt magno cumulo ludæorum impudentia opprimatur, crucem in suam iustificationem secum habens, in iudicium veniet. Non vulnera enim,sed acerbum ac ignominiosum mortis suæ genus ostendens. *tunc plangent tribus.* non enim accusantibus opus erit, cùm crucem viderint. Plãgent igitur, quia ex morte ipsius nihil profecerunt,quia crucifixum quem adorare oportebat, cõtempserunt. Vides quomodo terribiliter aduentum suũ describit? quomodo animos discipulorum susciteꝰ idcirco prius tristia posuit, deinde iucunda commemorat,vt vel hoc modo eos consolaretur. Cæterùm passionis rursus, atque resurrectionis ex præstantiore habitu crucis meminit, vt non iam pudeat eos, nec dolor inuadat,cùm in signum tunc præuentura sit. Alius autem videbunt,inquit,in quem pupugerunt: verùm quoniam crucis mentionem fecit,ideo subiecit:quia videbunt filium hominis, non in cruce, sed venientem in nubibus cœli cum virtute, & gloria multa. Noli enim credere,quia crucem audisti, tristem aut amarum futurũ, sed cum virtute atque gloria magna venturum non dubita. Crucem autem secum habet, vt peccatum ipsorum sine accusatione condemnetur,veluti si quis lapide percussus,ipsum lapidem vel cruentas vestes in testimoniũ ostendat. Veniet autem in nube sicut assumptus est: hæc omnia tribus videntes,flebunt, sed mala sua non in solo fletu terminabuntur. Et fletus quidem erit, vt à seipsis proferre

A proferre sententiam, & seipsos condemnare aspiciantur. *Tunc autem*, inquit, *mittet angelos suos cum tuba magna,& congregabunt electos à quatuor uentis,à summis cœlorũ usque ad terminos eorum.* Hæc tu audiens, futuram punitionem quanta sit,per teipsum excogita: nõ enim his solùm, verumetiam illis pœnis vexabuntur: & sicut superius dicturos asserebat, Benedictus qui venit in nomine domini:ita hìc dicit, quia plangent. Nam quoniam de bellis expositum grauissimis est, vt discant quoniam ad has afflictiones æterna quoque supplicia eos expectant,& ab electis separat,& lugentes, gehennæq; traditos inducit. Deinde rursum discipulos confirmat, ostendens à quantis liberabuntur malis, & quàm ingentibus bonis perfruentur. Cùm autem sic liquidò atque apertè veniet,per angelos vocat. Hoc etiam vocationis modo illos honorauit. Paulus verò de resurrectione mortuorũ verba faciens:in nubibus rapientur, dixit. Ipse nanque dominus descendet de cœlo,ait,in visione, in voce archangeli. Itaque cùm resurrexerint, angeli omnes congregabunt:congregatos verò nubes rapient,& hæc omnia in momento temporis fient: non enim vocat eos B sursum,sed ipse in tuba descẽdit. Quid autem tubarum sonus sibi vult?Ad exuscitationem,ad gaudium, ad exprimendum rerum stuporem, ad dolorem eorum qui relinquũtur. Væ mihi de die illo terribili, qui cùm oporteret nos expositione istarum rerum gaudere, dolemus & mœrore cõficimur: sed fortassè solus ego hæc patior, vos autem hæc audientes, lætamini. Nam me quidem, cùm hæc in mentem veniunt,horror inuadit terribilis, & amarissimè perflens, ex profundo corde ingemisco. Nam quamuis nihil horũ ad me spectet,illa tamen quæ mox ad virgines, & ad seruum nequam, qui quòd accepit talentũ suffoditq;,dicentur, vehementius me perturbant:propterea lachrymis confundor, quoniam à tã ta gloria casuros nos video, à tantorumq; fruitione bonorum expellendos,& hoc non tempore aliquo terminato,sed semper atque perpetuè, solummodo quia parũ laboris sufferre nolumus. Nam si magnus esset labor, & hæc lex onerosa, quamuis etiam si cuncta essent tolerãda,causa tantùm desidiæ friuola quidem,sed nihilominus propter præceptorum difficultatem,diuturnitatem C temporis, laboris duritiem, intolerabile onus non potuisse sufferre videremur:nunc verò nihil huiusmodi dicere possumus, quia non minus tũc quàm gehenna nos exagitabit, quia quando breuissimo spacio temporis nõ insudauimus, cœlo & ineffabilibꝰ bonis priuari nos intelligemus. Breue quidem tempus hoc est, & labor minimus, & tamen oscitamus, & tota mente torpemus. Terrestre certamen est tibi propositum, cuius corona in cœlo reddetur:ab hominibus exagitaris, & deus tibi honores retribuet:paucis diebus curris, & æterna præmia cõsequeris:corruptibili corpore luctaris, & incorruptibili laudaris. Sed præter illud apprimè tenendum est, quia etsi propter Christum nihil triste pati voluerimus, necesse tamen est multa tristia sustinere. Non enim quia propter Christum mori non vis, idcirco immortalis futurus es:nec quoniam propter Christum diuitias tuas non distribuis,idcirco tecũ eas auferes. Hæc à te Christus petit, quæ si ei non dabis, omnino tamen propter conditionem naturæ relicturus es. Hæc te tua sponte facere hortatur, quæ omnino inuito te fient. Vnum solùm petit,vt propter eum vltrò, & non coactus facias:Vides quàm facillimum est hoc certamen?Nam quæ necessariò patieris, inquit, ea, si propter me pati volueris: idq; vnicum tibi propositum fuerit, sufficienter mihi obtemperasti. Quod alij mutuaturus aurum D es,illud mihi & ad maiora fœnora, & cautione tutiori mutuato. Si alterius gratia militares labores susciperis, mihi etiam milita, quoniam cumulo retributionum ingenti labores tuos omnino excedam. Tu verò alios quidem qui vel mutuò,vel in vendendo,vel militando maiora tibi offerunt, anteponis: Christum verò solum præstantiora sine comparatione præbentem aspernaris, atque repellis. Cur tibi tam magnum cum eo bellũ est?Cur tanto es inflammatus odio? Vnde igitur veniã ac satisfactionem impetrabis,cùm nec illis eum rationibus, quibus homines hominibus anteponere velis? Cui certè thesaurum tuum tradis.In manu mea recondas, inquit. Non videtur tibi dominus terræ tutior esse, quàm terra?Illa quod reposuisti, solùm reddit, imò verò nonnunquam etiam amittit,& redonare non potest:ipse autem etiam mercedem, quia in manu sua reposuisti, redditurus est. Magna profectò nos charitate prosequitur, ideo si mutuò dare volueris, paratus semper vt accipiat est:si ferere tibi placuerit, libenter semina susципit:si magnificas ædes condere constitueris, al- E licit te ad seipsum, & hortatur vt in regione sua ædifices. Quare ad inopes curris? ad homines dico inopes, qui aut tibi tuum non reddent,aut certè malè, & illiberaliter reddent. Sed non mouemur his verbis: ac ideo, vbi pugnæ,iudicia,calumniæ,illò festinamus. An igitur iniuria punit nos atque euertit, cùm in rebus omnibus seipsum nobis præbeat, & nos ipsi studiosè resistamus? Nequaquam. Nam siue meo volueris expoliri ornatu,siue armis meis armari, siue mea indui vestimenta, siue dapibus meis deliciari,siue iter meum peragere, siue in ciuitatem peruenire cuius artifex & conditor ipse sum, siue in regione mea domum ædificare:ita hæc omnia facere potes, vt non modò nullam abs te harum rerum omnium mercedem exigam,sed ipse tibi magnæ velim esse mercedis debitor, dummodo vti rebus meis non abomineris. Quid huic liberalitati æquale vnquam inueniri potest?Ego ipse sum pater,ego frater, ego dominus,ego sponsus,ego nutritor, ego vestis, ego radix,ego fundamentum. Quicquid volueris ipse sum:nulla re indigebis,ego tuus ero minister. Veni enim non vt mihi Sup.20.d ministretur,sed vt ego aliis ministrẽ. Ipse amicus sum, membrum,caput,frater,soror,mater,vniuersa ipse sum F dummodo mihi vt decet,afficiaris. Ego pauper propter te,in sepulchro propter te, patrem in excelsis pro te interpello, qui ad inferiora pro te à patre missus descendi. Omnia tu mihi es,frater,cohæres,amicus, membrũ. Quid vis amplius?quid auertis à me mentem? Quid ea duco huic mundo laboras? Cur perforato aquam dolio ingeris?Nihil enim aliud est pro præsentibus istis laborare,quàm flammam discerpere,quàm pugnis aëra cædere. Cur frustra curris? Nõne vniuscuiusque artis finis quidam est?Ita profectò. Ostende igitur mihi huius secularis studij finem:sed non potes. Vanitas enim vanitatum,& cũcta vanitas sunt. Proficiscamur ad sepulchra, Eccles.1.a &.12.c ostende mihi patrem,ostende vxorem tuam. Vbi est qui purpurã induebatur, qui vehiculo ferebatur,qui exercitus ductitabat, qui corona militum cingebatur, qui lictoribus muniebatur,qui alios cædebat, alios in carcerẽ detrudebat,qui quos volebat, interimebat, & liberabat similiter quos volebat? Nihil video nisi putrida ossa, & vermes, & araneam: omnia illis puluis,omnia fabula, omnia somnium,vmbra,narratio nuda,& imago: imò verò nec imago,imaginis quippe effigiem videmus:hic autem nullã effigiem perspicere possumus, atq; vtinam hic om-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G hic omnia mala terminarentur. Nũc verò honores quidem,& voluptas,& maiestãs omnis ad vmbram, & ad verba rebus nuda exitum habent. Quæ verò ab illis sequuntur,non vt vmbra & somniũ euanescunt, sed permanent,& eò nobiscum ita transeunt,vt omnibus fient apertissima. Rapinæ nanque, violentiæ, fornicationes, adulteria,cæteraq; huiusmodi non vertuntur in cinerẽ, sed tam res,quàm verba ibi conscribuntur. Quibus igitur oculis tunc deum cernemus? Nam si patrem, qui te genuit,peccati aduersus eum conscius, aspicere nõ posses: quomodo ad deum omni certè patre mitiorem oculos tunc eleuabimus? quomodo sustinebimus,quando Christi terribili assistemus tribunali, cùm exquisitissima peccatorum omniũ perscrutatio fiet? Si verò quispiam futuro non credit iudicio, ea consideret quæ hic fiunt. Videat eos qui in carceribus sunt,qui in metallis, qui in stercore,qui dæmonio agitantur,qui insaniũt, qui incurabili morbo laborant, qui continua pauperie premuntur,qui vexantur inedia,qui luctu intolerabili affliguntur,qui captiui degunt. Nemo enim istorum omniũ
H hæc pateretur,nisi cæteris omnibus qui similiter peccãt, supplicia post mortem imminerent. Nã quia nihil nõnulli malè viuentes hic patiuntur,hoc ipsum argumentum est,quia post exitum è vita omnino punientur. Nõ est enim credibile cùm vnus sit omnibus deus,alios hic puniri,alios euadere impunè eorum, qui similiter deliquerunt,nisi pœna ibi certa reseruaretur. His igitur rationibus & exemplis persuasi,humilius viuamus, & qui iudicium non credunt futurum,credant iam,& meliores fieri studeant, vt cœlorum regno dignè vitam peragentes,futura supplicia euitemus, & æterna bona nanciscamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxxviii. ex cap.xxiiii.

TAB *arbore autem fici discite parabolam,quando iam ramus eius effœtus fuerit, & folia germinauerint, cognoscitis quoniam propè est æstas. Ita & uos,cùm uideritis hæc omnia, cognoscite quoniam propè est in ianuis.*

Quoniam post tribulationem illorum dierum dictum est,ipsi verò certum,definitumq; tempus quærebant, & diem ipsum discere cupiebãt; idcirco similitudine vti-
I tur ficus, ostendens non magna spacia temporum interfutura, sed consequenter atque deinceps illum diem venturum: quod non similitudine solùm, verumetiam sequentibus verbis expressit, dicens: Scitote quoniam propè est in ianuis. Hinc etiam prædicit æstatem tunc spiritalem,tranquillitatemq; à fluctibus huius vitæ iustis hominibus futuram: iniustis autem à contrario, hyemẽ ac terribiles tempestates post æstiuam tranquillitatem venturas,quod paulò pòst significauit dicens: lasciuè illis viuentibus diem illum esse venturum. Non autem ea ratione tantummodo, vt spacium temporis designet,ficus similitudine vsus est, cùm & aliter istud significare potuisset: sed vt omnino futuram rem confirmaret. Nã sicut hoc esse necesse est, sic illud quoq; necessariò erit. Nam quod semper contigit, quod omnino euenturum est, tam apud ipsum significat, quàm apud beatum Paulum imitatorem ipsius, qui de resurrectione differens,
Ioan.12.c &.1. Corin. 15.c Ibidem. ait: Granum tritici cadens in terram,nisi mortuum fuerit,ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Similiter etiam ad Corinthios, Insipiens,ait, quod tu seminas non viuificatur, nisi mortuum fuerit. Verùm ne rursus interrogent, quando igitur hæc erunt,in memoriam prædicta reducens, ait:

Amen dico uobis,non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Quæ omnia,dic quæso: Bella in Hierusalem, fa- K
mes intolerabilis,pestis inaudita, terræmotus, pseudochristi,pseudoprophetæ, prædicatio euangelij in vniuerso terrarum orbe,seditiones,turbationes, cætera omnia quæ ad aduentum vsque futura sunt. Quomodo igitur hæc generatio dictum est? Non de viuentibus tunc, sed de fidelibus dixit,vt solet loqui scriptura: vt quando dicitur,Hæc est generatio quærentium dominum. Quod Psal.23.b igitur in superioribus dicebat, quia oportet hæc omnia Hic sup.a fieri. & rursus: Vbique prædicabitur hoc euangelium: id Ibidem. in hoc quoque loco,quia scilicet hæc omnia euenient, & fidelium generatio nullo incõmodo dissipata permanebit. Ita Hierusalem euersa, ludæisq; in nihilum penè redactis,à nulla re fides superabitur. Non enim fames,nõ furor,non pestis,non terræmotus,non bellorum impetus,non pseudochristi,non pseudoprophetæ, non seductores,non qui tandem perturbabunt omnia, non falsi fratres,nõ alia huiusmodi tentatio aduersus fideles præualebit: in maiorem deinde fidem ipsos compellẽs, ait:

Cœlum & terra transibunt, uerba autem mea non præteribunt. Facilius enim,inquit, hæc firma & immobilia L
destruentur,quàm verba mea possint decidere. Examinet,oro,si quis repugnet, & si vera intelligat iam transacta antè,omnino ab illis ad credenda futura animũ inducat: examinet,inquam,exquisitissimè,& videbit exitũ rerum huius prophetię veritati attestantẽ. Elemẽta verò hæc in medium produxit, partim vt cœlo ac terra præstantior ecclesia significetur,partim vt vniuersi creatorem ipsum esse ostendat. Et quoniam de cõsummatione disseruit,de re scilicet quæ à multis non creditur,cœlum & terram in medio posuit, vt ineffabilem virtutẽ suam ostenderet, & magna cũ potestate vniuersi se dominum significaret, ex quibus omnibus vel nimiũ ambigentes ad fidem præparet. *De die autẽ illa, & hora nullus nouit, neque angeli cœlorum, neque filius hominis, nisi solus pater.* Et quod dixit,neque angeli, repressit eos ne discere vellent,quod angeli nesciunt. Eo verò quod dixit, Ibidem.c neque filius,non solùm à discendo,sed etiam à quærendo prohibuit: hac ratione id dictum esse, illud ostendit, quod post resurrectionem curiosius quærẽtibus respondit. Nunc enì multa signa dixit, tũc verò apertè repres- M
sit,dicens: Non est vestrum nosse tẽpora vel momenta. Act.1.b
C Deinde ne dicant neglectos se atq; contemptos esse,qui 1.Thes.5.a Ibidem. nec harum rerum digni videantur,subiunxit: Quæ pater posuit in sua potestate. Magnæ nãq; sibi curæ fuit honorare illos,& nihil quod eis conduceret,& possent fere,celare. Propterea patri istã notitiam attribuit,rem arduam esse ostendens, maioremq; quàm ipsi capere possent. Nisi autẽ ita sit,sed ipse quoq; filius ignorat, quãdo sciet,an vnà nobiscum? quis hæc vnquã dicere poterit? patrem filius optimè nouit, & eo prorsus pacto quo pater filiũ,diem autem illam ignorat? Præterea etiam spiritus dei profunda inuestigat,filius verò nec tẽpus quidẽ nouit? Sed quomodo quidem iudicare oporteat, non fugit eum, & arcana singulorum clam eo non sunt: quod autem multò vilius est, id ignorat? Adhuc quomodo *is*, Ioan.1.a per quem omnia facta,& sine ipso factum est nihil, diẽ illam ignorabit? Qui enim secula fecit, is profectò creauit & tempora,& diem produxit. Quomodo igitur quæ ipse produxit, ignorat? Deinde vos vel ipsius substantiam filij non ignorare affirmatis, filio verò nec illius diei cognitionem conceditis, filio dico qui semper in sinu patris est. Et certè multò maius, immo verò absque comparatione maius quid substantia filij est, quàm dies illa. Quomodo igitur cùm maiora vobis attribuatis,

A tribuatis,hęc minora filio concedere non vultis,in quo
Coloss.2.a sunt omnes thesauri sapientiæ & cognitionis occulti? Sed neq; vos scitis,quænam sit substantia dei, quãuis furore incitati hoc affirmetis: neq; filius diem illum ignorat. Quapropter cùm omnia dixerit,& tempora,& tempestates exposuerit,ac ad ipsas demum ianuas peruenerit,propè est,in ianuis,inquit, silentio eam tradidit. Ita si diem atq; horam curiosè scrutaris, non audies à me, ait: sin vero tempora & initia,nihil celabo,sed omniati bi exacta dicã diligentia. Multis enim tibi ostendi non esse mihi diem illam ignotam: spacia temporum,& res venturas tibi prædixi,& quantùm ex hoc tempore ad illum diem. Idem mihi ficus parabola designauit, ad ianuas deniq; ipsas te duxi: ostium verò si volo tibi aperire,ex commodo etiã tuo id facio. Sed vt aliunde quoq; discas,non ex ignoratione ipsum dicere recusasse,ad ea
Gene. 6. & 7.b quæ dicta sunt, aliud quoque signum proponit, dicens:

Sicut erant in diebus Noë ante diluuium comedentes & bibẽtes, nubentes & nuptui tradentes, usq; ad diem qua uenit diluuium, & sustulit uniuersos, & non cognouerunt donec uenit diluuium, & tulit omnes: sic erit & aduẽtus filij hominis. His verbis re-
B pentè,ac non expectatum inter hominũ delicias se ven-
1.Thes.5.a turum ostẽdit: quod Paulus quoq; denotauit, dicens: Cũ pacem & securitatem dicant, tunc repentina eis imminet pernicies, sicut partus dolores ei quæ habet in ventre. Quomodo autem post tribulationem illorum dierũ
Ibidem. ait: Si deliciarum lasciuia,si pax, si securitas, secundum Paulum,futura est,si deliciis lasciuiũt, quomodo tribulantur? Pax & lasciuia insensatis erit, propterea non dixit,pacem & securitatem: insaniem eorũ hoc modo dicendi ostendens: sicut & qui tempore Noë fuerant,quãGene.6.b uis multis in malis essent,deliciis tamen diffluebant: iusti autem nõ ira,sed cum tribulatione atq; mœstitia vitam trahebant. Hinc etiam aperitur,quia cùm Antichristus venerit,licẽtius omni turpi voluptate iniqui, & qui salutem suam desperabunt,ventur. Tunc ad explẽdum furorem mentis multi studebunt. Crapula tũc,& temulentia summopere vigebit, quapropter & congruo vsus exemplo est. Nam quemadmodum & cùm arca fieret, apertè futurum prænunciauit diluuiũ: illi autẽ non credentes,tanquã nullo malo venturo lasciuiebant: sic Antichristus apparebit,postquam consummatio,& intole-
C rabiles pœnæ sequentur. Quòd autem voluptatibus suis quasi temulentia quadam detenti,futura non sentirent, ideo Paulus dicebat: Veluti dolores in vtero habenti,sic illis terribilia & intolerabilia aderũt. Quare autem Sodomorum mala non dixit? Vniuersalem,prædictamq; cladem, & minimè creditam exempli loco proponere voluit? vt quoniam apud multos futura non creduntur, à similitudine præteritorum moueãtur animo,atq; credant. Ad hæc illud etiam ostendit, quia & priscorũ ipse conditor est. Aliud deinde signum ponit,quibus omnibus efficitur,nequaquam se illum diem ignorare. Quod autem est signum? *Tunc duo erunt in agro, unus assumetur, & unus relinquetur. Duæ molentes in mola, una assumetur, & una relinquetur. Duo in lecto, unus assumetur, & unus relinquetur. Vigilate igitur, quia nescitis qua hora dominus uester uenturus sit.* Hæc omnia,vt dixi,& ipsum non ignorare denotant,& discipulos ab interrogando auocant. Cuius rei gratia dierum quoq; Noë mentionem fecit, & duos in lectulo dixit? significans quia inexpectatus ab omnibus ferè,& quietis tempore aduenit: duæ quoq; molẽtes idipsum, id est nullam solicitudinem significant: & ad hæc,quia serui & domini & assumuntur & relinquũtur,tam qui in ocio,tam qui in labore,& alia atque alia

dignitate præfulgent. Sicut in veteri quoq; scriptura di- D
citur: A sedente in solio vsq; ad captiuam, quæ in mola Exod.11.b est. Quoniam enim iam dictum est, difficilè diuites saluari,idcirco neq; istos omnes perituros, neq; pauperes è contrario saluari omnes: sed vtrinque & saluari, & perire modò ostendit. Mihi autem videtur ex hoc etiam gnificari, nocturno illum aduentum tempore futurum, quod etiam Lucas asserit. Vides quomodo vniuersa si- Luc.17.f bi apertissimè patent? Deinde ne rursus interrogent, cõtinuò subiunxit: Vigilate igitur, quia nescitis qua hora dominus vester venit: non dixit se nescire, sed quia ipsi nesciunt. Ita tamen eos ad ipsam penè horam deduxit, atq; statuit,& curiosiores reddere cupiẽs, ab interrogãdo auocauit: vigilate dicens, nescitis &c. vt ostenderet hac se de causa dicere noluisse. *Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur uenturus esset, uigilaret utiq;, & non sineret perfodi domum suam. Ideo & uos estote parati, quia qua hora non existimatis, filius hominis ueniet.* Propterea igitur hęc dicit ipsis, vt vigilent, vt iugiter parati sint, quia qua non existimant hora, venturus est. Solicitos igitur facit,& curiosos, ne vnquam virtutem negligant. Tale quid autem est quod dicitur: Si præscirent E
homines quando morituri sunt, diligentiam suam circa illam horam ostenderent. Ne igitur in illo solummodo tempore,sed continuè diligẽtes sint, nec generalem nec singularem horam prædicit, vt semper expectando semper vigilent: hac enim ratione terminum vitæ non occultat. Deinde liquidò,adeò vt nũquam liquidius,dominum seipsum appellauit. Hæc autem etiam ad erubescentiam desidiæ mihi dicta videntur: maiorẽ enim diligentiam habent furem expectantes, quàm vos salutis animæ: vigilant enim tunc, ne aliquid sibi surripiatur. Vos vero quanuis certè sciatis vẽturum dominum, non perseueratis tamen, neq; ita vigilatis, vt possitis non im præparati ex hac vita discedere, quapropter cum pernicie dormientiũ dies ille venturus est. Nam quemadmodum non læderetur ille furto, si furẽ sciret vẽturum: sic & vos quoniã scitis dominum vẽturum, paratiores esse debetis. Cæterùm quoniam iudicij mentionem fecit, ad doctores etiã vertit orationem, de pœna & meritis differens,& primò bonis collocatis, ad peccatores exitum facit, cõmodissimè orationem concludẽs. *Quis ergo,* inquit, *fidelis seruus & prudens, quẽ constituet dominus super* F
familiam suã dare eis cibum in tempore suo? Beatus seruus ille, quẽ cùm uenerit dominus eius, inuenerit sic facientem. Amẽ dico uobis, quoniã in omnibus suis cõstituet eum. Dic quæso, num & hoc ignorantis est? Nam si quoniã nec filiũ scire dictum est, ignorare ipsum affirmas: quid modò dices, cũ dubitando dicere videatur, quis igitur fidelis seruus? An & hoc ipsum ignorare cõfinges? Nequaquã: nullus enim, nisi mẽte captus id diceret: atqui causam de illo dicere possumus, de hoc verò nullã. Quid porrò quando interrogando dicit, Petre diligis me: neque illud sciebat? aut Ioan.21.d quando quærit, vbi posuistis eũ? Ego verò etiam patrem Ioan.11.d ita loquentẽ inuenio. Ipse enim est qui dicit, Adã vbi es? Gene.3.b Et, clamor Sodomorũ multiplicatus est in me, descẽdes Ibidẽ.18.c igitur videbo, si secundũ clamorẽ venientẽ opera fiant: si autem nõ ita, vt cognoscã. Et alibi: Si fortè audierint, Ezech.1.b si fortè intellexerint. Et in euangelio. Verebãtur fortasse filium meũ: quę omnia verba quanuis ignorationẽ sig- Suprà.21.d nificent, nõ ignorãs tamen, sed vt eũ decet, dispensans & Luc.20.b ita dicebat. De Adã ergo illo modo quæsiuit, vt in excusationem peccati eũ induceret. De Sodomis autem ita locutus est, vt nos erudiret nihil antea esse determinãdũ, quàm ad rem ipsam certius peruenieremus. Per pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gphetam autem ambiguè loqui videtur,ne prędictio inobedientiam necessariò facere videretur. In euangelio verò ostendere voluit, quia reuereri filium debuissent. Hoc autem in loco,ne rursus curiosius perscrutentur, & adhuc vt quod rarius est,pluris ostendat.Expēde autem qualem hæc verba ignorantiam significare possunt, siquidem à te constitutum per familiam tuam ignorare non potes.Præterea beatificat quidem eū: Beatus enim, inquit,seruus ille:quis vero sit,silētio tradidit:quis enim est, aut quomodo cōstituet dominus super familiā suā, quem inueniet sic facientem?hęc non de pecuniis solūmodo,verūetiam de verbis,de virtute, de omni dispensatione singulo homini concessa,dicta sunt. Hæc parabola vel ad gerentes, gubernantesq; rem publicā accōmodari potest.Docet enim vnumquemq; ad communē vtilitatem omnia conferre quæ sua sunt,siue sapiētiam, siue principatum,siue quicquid aliud, non ad detrimētum conseruorum,nec ad perditionem suam. Quapropter vtrunq; ab eo flagitat,prudentiam scilicet,atq; fidē. Delicta enim ab amentia originem habent. Fidelē igitur appellat, quoniam nihil ex rebus domini sibi attribuit,nec incassum quicquam expēdit. Prudentem autē, quia dispensare nouerit: opportunè siquidem vtraq; re nobis opus est,ne scilicet quæ domini sunt,ad proprios vsus rapiamus,& vt opportunè omnia dispensemus.Nā si alterum horum absit , eius absentia alterum omnino claudicat.Si enim fidelis ita sit,vt nō furetur: dispērdat autem non necessario consumens impendio,non paruū id crimen est . Sin verò è contrario rectè dispenset,sibi verò accumulet,ingens rursus hæc culpa. Audiamus etiam qui pecuniosi sumus.Non enim doctoribus hæc solùm,sed diuitibus etiam dicit,cū vtriq; dominus diuitias suas crediderit,maximas quidē doctoribus,sed locupletibus etiam non paruas.Si ergo docentes maiores diuitias seminent,atq; dispergant:vos autem nullam in minoribus liberalitatem ostēdatis:cur liberalitatem, & non gratitudinem dixi?non enim vestra,sed aliena tribuitis:quæ nam vobis futura est excusatio? Sed interim antequam de punitione dicatur,approbati præmia sertui qualia sint,audiamus: *Amen dico uobis,in omnibus suis constituet eum.* Quid hoc honore maius?quæ oratio hāc dignitatem,hanc beatitudinem assequi poterit,cùm cœ
I lorum conditor,cui omnia seruiunt, hominem in omnibus suis constitutus est? Præterea & prudentem eū appellauit,quia nouit magna pro paruis perdēda non esse: quia moderatè vitam hic peragens,cœlos cōsecutus est. Deinde quod semper factitat,non à bonorum præmiis tantum, sed à prauorum etiam pœna audiētes corrigit, ac ideo subiecit: *Si autem dixerit malus seruus in corde suo, tardat dominus meus uenire,& inceperit conseruos suos uerberare,comedat autem & bibat cum ebriis: ueniet dominus serui illius in die qua non existimat,& in hora quam non nouit,& diuidet eum,& partem eius cum hypocritis ponet: ibi erit fletus & stridor dentiū.* Si vero quispiā opponat,perspicis quæ cogitatio seruo venit,quàm dies ille ignotus est: tardat enim,inquit,dominus meus . Illud respondebimus, non quia dies ille ignotus sit,sed quia ipse nequam hęc cogitat:quam enim ob rem nihil huiusmodi fidelis ille, prudēsq; seruus cogitauit. Quid enim refert miserrime omnium,si dominus tuus tardat,cū eum omnino venturum non ignores?Cur ergo diligenti studio non incumbis?Ego verò è contrario huic pręcipi contendo,nō tardare dominū , sed iniqui serui hæc de tarditate sentētia est,propter quā etiam accusatur.Quòd verò non tardat,
Philip.4.a Paulus quoq; confirmat,dicens: Dominus prope est,nihil soliciti sitis:&,Qui venturus est,veniet,& nō tardabit.Sed quæ sequuntur audi, vt discas quomodo crebrò in memoria ignoratum illum diem reducat, significās seruis istud esse perutile, ac sufficiens à somno eos excitare . Nec refert, si multi nihil vtilitatis hinc consecuti sint.Nā nec etiā ab aliis iuuantibus lucrati aliquid sunt: sed tamen ipse nunquā cessat facere,quæ sua sunt. Quid deinde?Veniet,inquit,in die qua non existimat,& in hora quā nō nouit,& extremis eū cruciabit tormētis. Perpēdis quomodo vbiq; ignorantiā hāc repetit , tū vt vtilitatem eius ostendat , tum vt semper diligentiores esse faciat:hæc enim res, vt scilicet nos semper diligētiores esse faciat : hæc enim res, vt scilicet nos semper vigilemus præcipuo illi est studio atq; curæ: ac quoniam calamitatibus oppressi magis corrigimur, deliciis verò atq; ocio corrumpimur,idcirco vbique in remissione atque quiete ventura mala prænunciat . Et vt in superioribus per tempora Noë hoc ipsum significauit : ita hic quādo seruus ille temulentiæ se dedit , quādo conseruos inflatus verberat,tunc intolerabilis est pœna.Sed non pœnā solummodo illius,verūm diligentius consideremus,ne ipsi quoque similibus simus obnoxij. Huic enim similes profectò sunt, qui pecuniam habentes , pauperibus non erogant,dispensator etiam tu es pecuniarum tuarū non minus,quàm qui ecclesias gubernant.Quemadmodum igitur illi non habent potestatem ea,quæ à nobis collata sunt pauperibus,temerè dispergere,quanuis ad alimēta pauperū constituta sunt,pari tu quoq; modo non debes temere tua consumere.Nam etsi paternam hęreditatem accepisti,tua quæ habes sunt:dei tamen sunt vniuersa . Deinde si tu diligenter quæ dedisti vis dispēsari, deū autem non arbitraris maiore acrimonia à nobis rationem dispensationis petiturum,sed laturum,vt perpera cuncta dispereantur:non est ita,non est.Ideo etenim & apud te pecuniam esse passus est, vt alimenta pauperibus in opportunitate concedas. Quid est porrò in opportunitate?Cū egeant,cum famescāt. Sicut igitur tu cō seruo ad dispensandū dedisti,sic dominus tibi vt opportunè impendas . Cūq; posset auferre,relinquit tamen,vt virtutis exercendæ habeas facultatem, vtq; altero alterius egente, feruētiore omnes inter se charitate vincīret.Tu vero cū acceperis,non modò haud præbes,verūetiam verberibus cædis.Quòd si culpa non dare est,quę venia erit verberanti? his verbis contumeliatores & rapaces subostendere mihi videtur, vehementer eis intētans,cū verberibus eos cædant,quos alere debeant.Deliciantes autem etiā,atq; lasciuiantes,inquit,cum temulentis:ventris voraginē significans hæc dicit. Nō enim accepisti,vt deuorare habeas,sed vt ad eleemosynā vtaris.An forsan tua te credis habere?res pauperū tibi credita est,etiā si laboribus iustis , etiā si hæreditate paterna in te peruenerit . Nū putas non potuisse deum abs te hāc pecuniā auferre? Sed ideo non fecit, quia te dominum esse vult benignitatis erga pauperes. Tu autē diligenter perpende , quomodo in omnibus ferè parabolis ille ponitur,qui sua pecunia probè vsus non est.Nā neq; virgines aliena rapuerunt,sed sua non erogauerūt: neq; qui talētum suffodit, aliena inuasit, sed quia nihil addidit:neq; qui esurientem prætereriūt,propter alienorum rapinam cruciantur,verū quia sua,quemadmodū & hic seruus non seminauerunt . Audiamus igitur quicunque ventri seruimus, quicunq; ad opiparè comparandas cœnas pecuniam consumimus , quæ non nostra, sed indigentium est.Noli enim,quoniam magna domini benignitate quasi tua erogare iussus es,idcirco etiam tua arbitrari:

A bitrari:mutuò tibi concessit,vt probitatem inde queras. Noli ergo putare tua esse quę habes,sed quę domini sūt, domino præbe. Nec enim etiā si tu cuipiam mutuò cōtulisti,vt aliquid inde lucrari possit,illius pecuniam esse assereres:similiter ergo deus tibi pecuniam tradidit, vt cœlum merceris. Quare non est benignitatis suæ cumulus ingratitudine tua euertendus . Veniat in mētem tibi,quàm optabile erat homini post baptismum remissiones peccatorum inuenire , si eleemosyna ad delenda peccata concessa non esset . O quot homines dicerent, vtinam possemus pecuniis à futuris nos malis redimere:nūc verò, cùm hoc per eleemosynam facere possint, torpent rursus & decidūt.Sed prębeo,inquies:quid prębes:Nunquam certè tantum dedisti,quantum mulier il
Luc.21.a la,quæ duos obolos erogauit , immo verò nec mediam quidem partem, nec submultiplicem eius quod illa obtulit,præstitisti:sed inani vniuersa sūptu eiicis . Magnifica conuiuia,& potationes inebriantes excogitas,modò tu alios vocas,modò vocaris ab aliis.Ita nunc tu cōsumis,nunc alios cōsumere cogis:& duplicem tibi præparas cruciatum, alterum ab his quæ tu , alterum ab his
B quæ alij hortatu faciunt tuo. Vide igitur hunc quoq; famulum,quoniam edat & bibat cum temulentis accusari:non enim istos solùm,verumetiam eos qui cum illis viuunt,torquebit. Nec iniuria quidem . Nam & seipsos corrumpunt,& proximorum salutem negligunt. Nulla verò re alia deus magis iratur,quàm si proximi cōmo ditatem despicias: quapropter vt iram in istos ostēdat, in duas incīdi seruum illū partes imperauit:hac de causa suorum insignem discipulorum charitatem esse affirmāuit,quoniam diligentem necesse est de dilecti vtilitate meditari.Hanc igitur viam teneamus,quæ nos maximè ad cœlos perducet, quæ Christi faciet imitatores, quę deo,quantùm fieri potest,similliimos cōstituet.Perspice autē eas quoq; virtutes magis necessarias esse, quæ iuxta viam hanc tentoria posuerunt.Et si placet,diligētius id inuestigemus,sententiamq; secundum scripturā proferamus . Possunt ergo duæ ad vitam maximè viæ perducere:quarum altera viatori duntaxat,altera etiam proximo conducat.Consideremus igitur vtra magis cō probetur,& ad apicem nos perducat virtutis.Illum igi
C tur qui sua duntaxat quærit , crebrò Paulus criminatur (quando verò Paulum dico , Christum dico) hunc verò
1.Cor.10.f laudibus prosequitur : quod vt pateat, ipsum audiamus: Nemo quod suū est,quærat,sed quod est proximi vnusquisq;. Vides quomodo alterum eiecit, alterum ampleRoma.15.a xus est?& rursus: Vnusquisq; vestrū proximo placeat ad Ibidem. ædificationem. Deinde mirabilem laudē admonitione mixtam subiunxit: Nam & Christus nō sibiipsi placuit: sed quanuis victoria iam ex sententia Pauli appareat,tamen vt maiori cumulo melior pars excedat,videamus quæ virtutes in nobis duntaxat terminantur,quę autem à nobis ad alios etiam transeunt . Ieiunare igitur, humi iacere,virginitate florere,moderatè viuere,hæc omnia ipsis qui faciunt vtilia sunt: at à nobis transgrediuntur,
1.Cor.13.b eleemosyna,doctrina,charitas. Audi autem quid de his dicit Paulus: Si omnia quæ habeo , in panes pauperum dispergam,& corpus meum tradam vt vratur,charitatem autem non habeam,nihil mihi prosunt. Ita perspicuo charitas præconio & laudatur & coronatur . Sed si vultis tertiò etiam pedem conferam,& pugnabo, & ponatur quempiam ieiunare,martyrio comprobari,atque cremari:alium verò ad ædificationem proximi martyrium differre,nec differre modò , sed etiam absq; martyrio decedere.Vter igitur post hanc peregrinationem

maior erit? Nō est nobis multis in hoc loco rationibus D
opus,nec longiore disputatione,cum magna voce beatus Paulus sententiam iam protulerit,dicēs: Cupio dis-
Philip.1.c solui, & cum Christo esse,melius mihi: in carne autem adhuc permanere , propter vos magis necessarium est. Ita proximi ædificationem potiorem duxit, quàm resolui,& esse cum Christo . Et certè si maximè vis esse cum Christo,voluntatem eius facias: voluntas autem eius illa præcipua est,vt proximo cōducere studeas . Vis vt & aliunde tibi hanc sententiam corroborē? Amas me Pe-
Ioan.21.e tre,inquit,pasce oues meas . Cùm tertiò ipsum interrogasset,hoc amoris argumentum esse confirmauit: quod nō ad sacerdotes solummodo dictum est, verumetiam ad singulos nostrum, quibus vel minimus quidem grex cōmissus esse videtur : nec enim quia minimus est, negligi debet.Pater nāq; meus complacuit in ipsis. Habet vnusquisq; nostrum ouem , ad pinguia eam pascua ducat . Cumq; à lectulo paterfamiliās se receperit,nihil aliud quęrat,quàm vt ea faciat atq; dicat,quibus incremē ta religionis domui vniuersæ adiiciat. Mater autem familiās domum quidē custodiat , sed multò magis procuret,quomodo quæ ad cœlos pertinent, vniuersa fami E
lia operetur.Nam si in rebus secularibus antequam domestica disponamus, quæ reipublicæ debentur persolui curamus,nē horum vectigalium causa in forum pertra ctī,ac cæsi vituperemur:quantò magis in spiritalibus oportet,quę creatoris dei & regis omniū sunt, prę disponere,ne illò pertrahamur, vbi dentium stridor est. Has igitur amplectamur virtutes , quæ nobis salutares , & proximo perutiles sunt . Tale quid eleemosyna est, tale oratio , immo verò etiam hæc ab illa vires atq; alas assumit. Orationes,inquit,& eleemosynæ tuæ,in conspe-
Acto.10.a ctu dei ascenderunt.Non autem sola oratio,verumetiā ieiunium inde corroboratur.Quippe si absq; eleemosyna ieiunes,nec ieiunium quidem hoc reputatur:cū ventris seruo ac temulento qui ita ieiunat deterior sit, tantoq; peior,quātò crudelitas deliciis nequior est. Cur de
Infra.25.a ieiunio ita loquor, cū ipsa castimonia & virginitas eleemosyna carens ex thalamo sponsi eiiciatur?Et quāquā adeò magna quidem res virginitas sit, vt propter excellentiam suam nec in nouo testamento necessitati legis succubuerit, sed tamen nisi eleemosyna ipsam comitetur,eiicitur:quod si ita est,sicuti certè est, quis eleemosy F
na contempta veniam impetrabit?Nullus profectò,sed perire necesse est eum qui eleemosyna caret. Nam si in rebus secularibus nemo sibi soli viuit , sed tam opifex quàm miles,tā agricola quàm mercator , ad cōmunem vtilitatem proximis etiam omnes conferūt, multò magis in spiritalibus id faciendum est: hoc enim maximè vita est,aliis scilicet etiam prodesse.Nam qui sibi viuit, cæteros omnes negligens,& vita eius superuacanea est, & ipse superfluus,nec homo generis nostri. Quid igitur, inquies,meāne contēnam, & ea quæ aliorum sunt,curē? Non negligit sua, qui aliena procurat : qui enim aliena quærit,neminē lędit,omnes miseratur,pro viribus vnicuiq; prodest,à nullo rapiet,nullius bona inuadet, nō furabitur,non falsum testimonium dicet, ab omni malignitate abstinebit,omnem virtutem amplectetur,liben
ter pro inimicis orabit,insidiatoribus benefaciet,nemini conuiciabitur,nemini maledicet,etiam si centies ab aliis lædatur.Sed illa diligenter apostoli verba secū crebrò reuoluit.Quis infirmatur,& ego nō infirmor? Quis
2.Cor.11.g scādalizatur,& ego nō vror? Si verò nostra quæramus, nō omnino hinc de alienis quoq; curabimus.His omnibus persuasi nō posse salutem nos consequi,nisi cōmune

Universidad de Deusto
Biblioteca

G commodũ quæramus: & huius ſerui in duas partes partitione admoniti, & eius qui talentum ſuffodit cruciatu perterriti, meliorem viam donec poſſumus, eligamus, vt æterna quoq; regna poſſidere poſſimus, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, Amen.

Homilia.lxxix ex cap.xxv.

TVnc ſimile erit regnum cœlorum decem uirginibus, quæ accipientes lampades ſuas, obuiã ſponſo exierũt. *Quinque autem ex ipſis erant prudentes, & quinque fatuæ: quæ fatuæ, accipientes lampades ſuas, non acceperunt ſecum oleum: prudentes autem, acceperunt oleum in uaſis ſuis, cum lampadibus. Tardante autem ſponſo, &c. uſq; ad illud: Ab eo autem qui non habet, & quod uidetur habere, tolletur ab eo. Inutilem ſeruum eiicite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & ſtridor dentium.* Parabolæ iſtæ priori de fideli & ingrato ſeruo, qui rem domini diſperſit, ſimillimæ ſunt. Quatuor enim ſunt, omnes diuerſo itinere nos eodem conducẽtes. Omnes enim ad eleemoſynam capeſſendam concitamur, & vt quibuſcunq; modis poſſumus, cùm non ſit poſſibile aliter ſaluari, proximis vtilitati eſſe ſtudeam⁹. Sed in ſuperioribus de omni vtilitate, quã proximo cõ
H ferre poſſumus: in parabola verò de virginibus, de illa præcipuè quæ pecuniis ſit eleemoſyna loquitur, multoq; vehementius, quàm in ſuperiori parabola. Nam ibi cædentem proximos, temulentũ, & rem domini diſſipantem atq; perdentem atrociter punit: hic verò eum, qui emolumento aliis non eſt, nec accumulatè indigẽtibus miniſtrat: vſæ nanq; fuerũt eleemoſyna, ſed quia copioſè non fecerant, torquentur. Cuius autem rei gratia non ſimpliciter qualemcunq; perſonam poſuit, ſed virginibus hanc parabolam accõmodauit? De ſublimitate virginitatis iam dixit, eunuchos eſſe nonnullos, qui ſe propter regnum cœlorum caſtrarunt: &, qui capere poteſt, capiat. Nec ignorat vulgò magnam de virginibus exiſtimationẽ fieri, quippe res natura ſublimis eſt: quod inde patet, quia nec apud veteres à priſcis illis ſanctiſq; viris coli potuit, & poſt gratiam nulla legis neceſſitate iubetur. Non enim imperauit, ſed voluntati fideliũ cõmiſit: vnde Paulus quoq; ait: De virginibus autẽ præceptum domini non habeo: & laudo quidem eũ qui vult, neque præceptum id facio. Quoniam igitur & magna res erat, & maioris apud multos exiſtimationis, ne quis
I ea re peracta, quaſi nullo indigens negligentior in aliis ſit, hanc parabolam poſuit, vt oſtendat quia ſi cætera vniuerſa virginitas habuerit, & caruerit eleemoſynę fructibus, cum fornicatoribus & inhumanis eiicitur, cum quibus immiſericors conſtituitur. Non eſt autem corporis & pecuniæ par cupiditas, ſed acrior multò atque vehementior corporum eſt. Quantò igitur imbecilliori reluctamur, tãtò minus ſi vincimur, venia digni ſumus. Ideirco & fatuas appellauit, quoniam difficilioribus ſuperatis, faciliora perdiderunt. Lampades autem hic ipſius virginitatis nominat donum, & mũditiam ſanctitatis: oleum verò benignitatem, eleemoſynam, patrocinium indigentium. *Sponſo autem tardante, cõniuerunt omnes & dormiebant.* Non paruum temporis rurſus ſpatiũ interiectum oſtendit, opinionem diſcipulorum reprimens, qui confeſtim regnum eius futurum ſperabant: quapropter crebrò ab huiuſmodi eos ſpe remouet. Ad hoc ſomnum quendam eſſe mortẽ denotat. *Dormiebant enim*, inquit: *Ad mediam autem noctem, clamor factus eſt.* Aut in parabola, quoniam dormiebãt, dixit, commoratur: aut rurſus in nocte futuram reſurrectionem oſtendere voluit. Clamorem etiam Paulus commemorat, in
1.Theſ.4.d iuſſione, in voce archangeli, in vltima tuba deſcendet de cœlo. Quid porrò tubæ volunt, & quid clamore illo K dicere? *Sponſus uenit, apparatis ergo lampadibus, fatuæ dicunt ad prudentes: Date nobis de oleo uestro.* Rurſus fatuas appellauit, vt nihil amentius eſſe oſtendat, quàm pecuniam in hac vita colligere, & nudos nos proficiſci, vbi maximè benignitate indigemus, vbi miſericordia nobis opus eſt. Præterea ſperantes ibi ſe oleum inuẽturas, intempeſtiuè quæſierunt: quanquam autem nihil humanius illis virginibus fuerit, quæ hac re præcipuè fulſerunt, non totum petebant. Date enim nobis ex oleo veſtro, inquiunt: & neceſſitatem oſtendebant, Extinguuntur enim lampades noſtræ: ſed tamen repulſæ ſunt, nec humanitas earum à quibus petebatur, nec petitionis facilitas, nec petentium neceſſitas, vt impetrarent effecit. Quid igitur hinc docemur? Quia videlicet nullus nos, qui opera perdiderimus, defendere ibi poterit, non quia nollet, ſed quia non poteſt: videmus enim prudentes ad impoſſibilitatem confugere: quod & Abraham ille denotauit, dicens: Magnus inter nos atque vos hiatus exiLuc.16.g ſtit, adeò vt nec volentes pertranſire, traiicere poſſint.

Ite autem ad uendentes, & emite. Qui porrò vendunt? Qui pauperie premũtur. Vbi verò iſti reperiuntur? In L hac ſolummodo vita: hìc ergo non ibi quærendi ſunt. Vides quàm magnas ab inopibus merces negociemur: ſi hos tollas, magnam noſtræ ſalutis ſpem euertiſti. Hìc igitur oleum colligendum eſt, vt ibi cùm tempus fuerit, paratum nobis adſit. Non enim illud tempus, ſed hoc congregationis eſt. Noli ergo in deliciis, luxu, inanique gloria fruſtra conſumere quæ habes, cùm multo tibi oleo ibi opus futurum eſt. His ille auditis receſſerunt, ſed nihil vtilitatis conſecutæ ſunt. Ita ipſo paraboIæ contextu oſtendit, quia etiã ſi miſericordes illic fuerimus, non euademus tamen: nihil enim profuiſſe iſtis miſericordiæ illius voluntatem videmus, quiã non hìc, ſed ibi venditores olei quærebant: nec diuiti profuit adeò miſericordem ibi fuiſſe, vt etiam de abſentibus ſuis Luc.16.d ſolicitaretur: & qui dum viueret, iacentem in porta pauperem præteribat: quos inde videre non poterat, à gehenna eripere feſtinat, rogatq; nonnullos ad illos mitti omnium earum nuncios rerum: verùm vt ille, ſic etiã iſtæ nihil conſecutæ ſunt. *Poſteaquam enim ad emendum profectæ ſunt, uenit ſponſus, & intrarunt ſimul quæ erãt paratæ: fatuæ uerò excluſæ ſunt.* Ita poſt ingẽtes illos labores, M poſt incredibiles ſudores, & acerrimas pugnas, poſt trophæa quæ de naturæ rabie ſtatuerunt, reſurgũt cum dedecore, & lampadibus earum extinctis, terrã aſpicientes recedunt. Nihil ſanè tenebroſius eſt, quàm virginitas oleo carẽs: vnde ſic vulgò multi immiſericordes tenebroſos ſolẽt appellare. Quid igitur ex virginitate lucratæ ſunt, quæ nec ſponſum quidem viderunt, nec ſaltè ad pulſandum vſq; peruenerũt, ſed terribile illud verbum audiuere. *Abite, neſcio uos?* Quod cũ ipſe dixerit, nihil aliud quàm gehẽna, & intolerabilis cruciatus relinquitur: immo verò etiam, gehenna, iſtud verbum grauius eſt: hoc verbum operantibus etiam iniquitatem dixit.

Vigilate, quia neſcitis diem, neq; horam. Crebrò id repetit, vt ignorantiam exitus ab hac vita vtilem eſſe oſtendat. Vbi ſunt ergo qui per totã vitam deſidia torpeſcũt, & quando à nobis admonentur, reſpondere non dubitant, omnia ſe pauperibus moriẽdi tempore relicturos? Audiant hæc verba, & emendent ſe: multi enim abeundi tẽpus expectantes, ita repentè rapti ſunt, vt nec iniũgere ſuis quicquã potuerint. Sed hæc quidem parabola ei⁹ eleemoſynę gratia, quę cũ pecunia cõficitur, dicta eſt: quę vero ſequitur, generaliter omnes reſpicit, qui nec pecunia,

A cunia, nec verbo, nec authoritate, nec quouis alio modo proximis conferunt, ſed omnia retinẽt. Cur autem hæc parabola regnum, illa ſponſum adducit? Vt videas quãtùm virginibus Chriſtus afficitur his, quæ ſua pauperibus erogant: hæc enim & vera virginitas eſt. Nã & Paulus huic rei hanc deſcriptionem attribuit, dicens: Innupta ſolicita eſt de his quæ domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu. Hæc admonemus, ait. Si verò apud Lucam aliter talentorum narratur parabola, nos aliã hãc, aliam illam eſſe putamus. Videmus enim ab vno fonte diuerſos in illa fructus cõfluxiſſe: ibi enim alius quinq;, alius decem attulit: quapropter nec eadem præmia conſecuti ſunt: hìc verò è cõtrario: quapropter & par eis corona redditur. Nam qui duo accepit, alia duo lucratus eſt: & qui quinq;, ſimiliter. Ibi vero quia & ex eadem ſorte alter plura, alter pauciora conquiſiuit, non iniuria varia retributione fruuntur. Perſpice autem vbiq; non cõfeſtim, ſed longo tempore interiecto exigentem. Sic enim etiam vinea agricolis data peregrinatus eſt, & nũc credito dato receſſit, vt longanimitatem eius facilius cognoſcamus. Quanuis mihi videatur reſurrectio quoB que huiuſmodi verbis ſignificari. Hoc autẽ in loco nec agricola, nec vinea, ſed omnes operarij ſunt. Non enim ad principes, neq; ad Iudæos ſolùm, ſed ad omnes hæc diſſerit. Offerentes igitur & ſua nonnulli, & ea quæ domini erant, gratè fatentur. Nam alius quidem dicit: *Domine, quinq; talenta mihi tradidiſti.* Alius duo oſtẽdens ab ipſo operationis occaſiones recepiſſe, & gratiam habere, & totum ipſi reputare: quid igitur dominus? *Euge ſerue bone & fidelis.* Hoc enim bonum eſt, quod proximum reſpicit. *Quia in paucis fuiſti fidelis, in multis te cõſtituam, intra in gaudium domini tui.* Vniuerſam hoc verbo monſtrat beatitudinem. Non autem & ille ſic, ſed quomodo? *Noui quoniam durus es homo, metens ubi non ſeminaſti, & congregans ubi non ſparſiſti, & timens, abſcondi talẽtum tuum. Ecce habes quod tuũ eſt.* Quid igitur dominus?

Oportebat te committere argentum meum nũmulariis: Id eſt, oportuit te dixiſſe, admoniuiſſe, conſuluiſſe: ſed non obtemperant, ais: nihil hoc quippe ad te pertinet, quid hac re mitius atq; humanius? Homines ſanè non ita facere ſolẽt, ſed ipſum qui pecuniam credidit, exactionis etiam officium facere volunt, ipſe verò non ita. *Sed te*
C *oportebat*, inquit, *creditum facere, exactionem autem mihi relinquere qui cum uſuris creditum ipſius exegiſſem.* Audiens ſanè vſuram, ſplendorem operum intelligat. Te igitur oportuit quod facilius eſt facere, & difficiliora mihi relinquere: verùm quoniam non feciſti, *Accipite uos*, ait, *ab ipſo talentum, & date ei qui habet decẽ talenta. Habenti enim, dabitur, & ſuperabundabit: ab eo autem qui non habet, & quod habet, auferetur ab eo.* Quid nam hoc ſignificat? Qui doctrinæ gratiam ad vtilitatem aliorum accipit, nec vtitur ea, gratiam quoque ipſam omnino perdit: qui autẽ ſtudioſè ac ſedulò vtitur his, maiorem gratiam ita impetrabit: quemadmodum ille, vel quod accepit, amiſerat. Verùm non ad hęc vſque damnum ocioſi procedit, ſed intolerabilis cruciatus, & ſententia terribilis ſequitur. *Proiicite nanque*, inquit, *inutilem ſeruum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & ſtridor dentium.* Vides quomodo non ſolùm rapaces, & qui aliena inuadunt, nec ſoli malefactores, verumetiam & qui bona facere negligit, extremo cruciatur ſupplicio? Audiamus igitur hęc verba, & donec tempus patitur, noſtram amplectamur ſalutẽ. Accipiamus in lampadibus oleum, amplificemus talẽtum. Si enim in pigritia & ocio viuimus, nullus noſtri
Supra.22.b etiam flentium ibi commiſerebitur. Nam & qui ſordi-

das veſtes habebat: quanuis ſeipſum condemnaſſet, nihil tamen profecit. Et qui talentum accepiſſet, etſi depoſitum reddidit, condemnatus eſt tamen: virgines quoque deprecatæ ſunt, & clamarunt, ſed nihil inde conſecutæ ſunt. Quę omnia cogitantes, pecunia, ſtudio, authoritate, quibuſcunq; poſſumus proximos adiuuemus. Talenta enim hìc pro eo quod vnuſquiſq; facere poteſt accipimus, ſiue authoritate protegere, ſiue pecuniis iuuare, ſiue doctrina admonere, ſiue alia quapiam re proximis prodeſſe queas. Nemo ſecum dicat, cùm vnũ talentum habeam, nihil poſſum efficere: poteſt profectò ex vna re ſola cõprobari. Non es pauperior illa vidua, non es Petro atque Ioanne ruſticior: qui quanuis rudes ſimul atq; illiterati fuerunt, quoniam magno ſtudio communem vtilitatem complexi fuerant, cœlorum principes facti ſũt. Quippe nulla res deo gratior eſt, quàm vt vniuerſam vitam ad commune commodum conferas. Idcirco ratione atque oratione nos deus decorauit, mentem atque ingenium conceſſit, manus, pedes, vires corporis dedit, vt his omnibus & noſipſos & proximos tutemur. Non enim ad agendas gratias ſolummodo confert oratio, verumetiam ad docendum & admonendũ E perutilis eſt: qua in re ſi ea diligenter vtemur, dominũ: ſin verò in contrariis, diabolum imitabimur. Nã & Petrus quandoquidem Chriſtum confitebatur, quaſi ea di Supra.16.c cens, quę patris ſunt, beatificabatur: quòd autem crucem horrebat, atque repellebat, quaſi ea quæ diaboli ſunt ſapiẽs, acriter increpabatur. Si ergo ignoratione crucem recuſando reprehenſus eſt, quam nos ſponte peccantes veniam impetrabimus? Ea ergo loquamur, quæ Chriſti verba eſſe confeſtim cognoſcuntur. Nec enim, cùm dixero, ſurge & ambula: neque cùm dixero, Thabita ſurSupra.9.a ge: tunc ſolùm Chriſti verba loquor, verumetiam multò magis ſi contumeliis agitatus benedixero, ſi oppreſActo.9.g ſus iniuria pro opprimentibus orabo. Et in ſuperioribus quidem dixiſſe memini, manum eſſe linguam noſtram, quæ pedes dei attingat: nunc verò maius quiddam adiicio, quia lingua noſtra lingua eſt Chriſti. Chri Linguam ſti linguam imitamur, ſi diligentiam adhibemus, vt illa loquamur, quæ ille præcipit. Quæ verò ſunt illæ? Hu Chriſti imitari, quid ſit militatis certè, benignitatisque pleniſſima verba. Sic ille contumeliantibus reſpondebat, dicens: Ego dæmoniũ Ioan.8.f non habeo: & rurſus, Si malè locutus ſum, teſtimonium Ibidẽ.18.d perhibe de malo. Si hoc pacto tu quoque reſpondes, ſi F ad emendationem proximi loqueris, linguæ illi lingua tua ſimillima eſt: hæc non ego, ſed ipſe deus confirmat, Qui educit honorabilem, inquit, ex indigno, is quaſi os Hiere.15.d meum erit. Cùm igitur tua lingua ſit Chriſti, & os tuum patris ſiat, & ſancti ſpiritus templum ſis: quis honor, quod decus maius hoc excogitari poterit? Non ſi ex auro tibi os conficeretur, non ſi gemmis conſtrueretur ita præfulgeret, vt tunc hoc humilitatis ornatu reſplenderet. Quid enim optabilius ore, quod maledicendi ſtudium penitus ignorat, & benedicendi ſolùm cognouit. Quòd ſi benedicere maledicenti aſpernaris, ſaltem taceas, hoc interim facito: poſteà ratione ac via vlteriora petens, ad illud quoque peruenies, & huiuſmodi os habebis, quale prædiximus: nec putes nimium dictum eſſe. Miſericors enim dominus eſt, & ſuæ hoc donum bonitati tribuitur. Nó ergo audaciæ attribuas, ſi te Chriſti os habere quiſpiam dixerit. Audaciæ quippe os diabolum imitatur, linguam habet nequiſſimo dæmoni ſimillimam: quod quàm maximum ſit malum, tecũ ipſe cogita, præſertim cùm horum myſteriorum particeps factus ſis, & ipſa carne domini communicaueris. Hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tecum voluens,imitare Christum pro viribus, vt nullo tibi modo resistere, immo vero nec aspicere possit diabolus.Non enim ignorat quæ nam sint Christi signa,bene cognouit arma,quibus victus fugatusq; est.Quæ autē ea sunt?Humilitas profectò animi,& māsuetudo. Nam quando in monte aggredientem superauit atq; prostratuit,quando non cognoscebatur,quia Christus esset, mā suetudinis humilitatisq; verbis eum confudit:pariter ergo tu quoq; facies , & si hominem in diabolum versum aggredi te videris,illo pacto vincito. Data est tibi diuinitus potestas imitari Christum pro viribus,& similem illi fieri:noli expauescere hoc audiens : timēdum enim tibi potius est,si similis illi fieri negligas . Loquaris igitur vt ille,& eris talis,quantum ad hoc, qualis ipse fuit, prout humanæ vires patiuntur : huius rei gratia maior est,qui ita loquitur,quàm qui futura prædicit: hoc enim totum ex dono est,illud etiam ex labore atq; sudore tuo procedit. Fac vt ex animo tuo os tuum ita cōformetur, vt os Christi esse videatur . Potest Christus hoc facere, si tu volueris:nouit hanc artem,si desidia & torpore nō corrumparis.Sed quomodo formatur atque depingitur
H huiusmodi os,inquies ? Quippe non est opus coloribus, nec vlla materia indigemus: sola enim virtute & humilitate,ac mansuetudine huiusmodi os maximè conformatur. Verùm ne quando diaboli os nobis extruamus, non erit ab re considerare,quomodo etiam illud cōditur.quomodo igitur conditur ? Maledictione profectò, contumeliis,contradictione,periurio: diaboli enim lin guam habet,qui vt diabolus loquitur. Quæ igitur venia nobis dabitur , immo verò quæ supplicia non perpēdemus, quando linguam nostram qua dominicam degustauimus carnem, diaboli spontè linguā efficimus? Non faciamus oro,sed omni studio atque cura conemur , vt dominū lingua nostra discat imitari: quod si faciemus, non dubito quin ante tribunal Christi magna cum fiducia stabim⁹. Vbi nisi quis in hac vita humiliter loqui didicerit,non intelligetur tunc à Christo. Quemadmodū enim si Romanus fortè fuerit iudex , non percipiet rationes tuas,nisi Latinè loquaris: sic etiam Christus non audit,neq; attendit,nisi lingua sua vtaris. Discamus igitur ita loqui vt rex noster , & ea lingua verba proferre, qua ipse vtitur. Imitemur diligēter illam linguā in omnibus. In luctum incidisti , cane ne magnitudine doloI
Ioan.11.d ris os tuum euertatur , habes Christum quem imiteris: nam & ipse Lazarū fleuit. Timor incubuit tibi non paruus,loquaris rursum sicut Christus. Nam & ipse propter te dispensationis ratione in formidinem incidit:dicas
Infra.26.d etiam tu, Veruntamen nō vt ego volo,sed vt tu. Lachrymas effundis,moderatè id facito,vt Christ⁹. Insidiis circunuentus es,& mœror te occupauit,Christum imitare
Ibidem. & Marci.14.d qui & insidias passus est,& contristatus dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Omnium tibi rerum exempla præbuit,vt terminos conserues,& constitutas regulas non transgrediaris : hoc modo poteris os possidere ori dominico simillimū: hoc modo in terris gradiens, cœlestem linguam habebis , datas tibi in mœrore normas,datas in ira,datas in luctu, datas in solicitudine diligenter cōseruans. O quot nostrūm Christi faciem videre desiderant?ecce non videre solū eam,sed ipsi Christo similes fieri,si voluerimus,licet.Nō procrastinemus ergo,non libentius prophetarū ora quàm humillimum
Suprà.7.c hominem osculatur. Multi enim dicēt ei,nónne in nomine tuo prophetauimus? & respōdebit eis,Nescio vos.
Nume.12.a Mosi autem os, qui humilis valde & mitis erat (omnes quippe homines māsuetudine ille animi excessit)sic diligebat,sic osculabatur,vt præsens præsenti, facie ad faciem quasi amicus ad amicum loqueretur. Non præcipis nunc dæmonibus,sed præcipies tunc igni gehennæ, si habebis ori dominico simile. Abyssi igni præcipies ac dices,tace ac obmutesce:ac ita cū magna fiducia in cœlos ascendes,& æterna beatitudine perfrueris:quod vtinam omnibus contingat,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

K
Exodi.33.b

Homilia.lxxx.ex cap.xxv.

Cum autē venerit filius hominis in maiestate patris sui, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ,& separabit oues ab hœdis: & hos quidē acceptabit,quoniam esurientem eum cibauerunt,& sitientem potauerunt,& hospitem existentem collegerunt,& nudum existētem circumamicierunt,& infirmantem visitauerunt,& in carcere existentem viderunt,& dabit regnum eis. Alios autem pro cō trariis delictis mittet in ignem æternum , qui paratus est diabolo & angelis eius. Suauissimum hunc textum qui continuè animo retinendus est:diligenti(oro)studio,& compunctione conuenienti audiamus . Ad hūc enim postremò sermonem illū Christus terminauit:nec id iniuria. Magna enim sibi humanitatis,ac eleemosynæ cura est : idcirco multa etiam in superioribus de hac disputauit. Et hic apertius quodāmodo atq; acrius, non duas aut tres, aut quinq; personas similitudinis modò accipiēs,sed ad vniuersum mundum verba liquidò faciēs : quāuis & in superioribus certo personarū numero expresso,nō duas personas,sed partes duas,alteram obedientium, alteram inobedientiū significabat. Verū hic & dilucidius & horribilius illaipsa pertractat. Quapropter non dixit iā,simile est regnum cœlorum: sed seipsum ostendens, atq; reuelans,dicit: Cū autem venerit filius hominis in gloria sua.Nunc enim venit,sed non in gloria,sed in contumeliis atq; conuiciis: tunc vero sedebit in sede maiestatis,& gloriæ suæ.Crebrò gloriæ meminit, quoniā cruL
cis tempus iā aderat , quæ res maximo probro habebatur : quocirca extollit auditorē, ac erigit,& ante oculos ipsum iudicium ponit, & vniuersum orbē corā se sistit: & adhuc terrorem maiorem illo adducit,quia euacuari (vt ita dixerim)cœlos ostendit:omnes enim angeli erūt cum ipso,testantes quot quantaq; ministerio suo, cùm à domino mitterentur ad salutē hominum, peracta sunt. Ita horroris vndiq; plenus ille dies futurus est: *Congregabuntur*,inquit,*omnes gentes*: hoc est, vniuersa homi
M num natura. Et *segregabit eos ab inuicem,sicut pastor separat oues.* Nūc enim nō segregati, sed mixti sunt vniuersi,tūc vero exquisitissimè separatio fiet, & ab ipsa vtriusq; partis statione ita distincti, vt pateant vniuersis: quanuis etiā hac appellatione mores vtriusq; partis aperiantur,cū alij hœdorum,alij ouiū nuncupatione nominentur,vt aliorum sterilitas,quia nihil ab hœdis producitur,aliorum fertilitas ostēdatur. Vberes enim,& multi ab ouibus fructus proficiscūtur,alij lactis copia,alij elegantia lanæ,alij fœtu, quibus omnium hœdorum genus omnino caret. Sed expertes rationis animantes natura duce fructificāt,aut steriles sunt: homines vero volūtate vtrūq; istorū faciūt, quapropter merito alteri coronis decorantur. Sed nō prius eos tormētis tradit, q̄ de iure cū eis disceptet,ideo adstantibus ipsis crimina exponit. Illi verò satis modestè respondēt , sed nihil emolumēti ex ea re cōsequuntur,& meritò quidē:rē enim neglexerunt,quæ ipsi semper magnæ fuit curæ. Nā & prophetæ hoc prædicabant: Quia misericordiā volo,& nō sacri-
Oseæ.6.b ficium:& legislator tam verbis, quàm rebus ad hoc hortabatur,& ipsa natura non parua nobis ingeneratit documenta.

A cumenta. Perpende autem non vnum,aut duo,sed omnia illos contempsisse. Non enim solùm esurientem nō cibarunt,& nudo amiculum non præbuerunt,nec quod facillimum erat, ægrotum visitarunt. Et vide quomodo facilia mandat:non enim dixit, In carceribus eram, & laborastis:aut ægrot⁹ fui,& medicati estis: sed visitastis, & venistis ad me. Sed nec esurienti famem leuare difficile: non enim sumptuosam vnquā quæsiuit mensam, sed eam quæ necessitati duntaxat sufficeret:quodq; maius est,non in sublimis cuiusdam,sed in humilis habitu serui quæsiuit, quorum singula ad condemnationē illorum sufficiunt:petitionis scilicet facilitas, & dandi potestas,panis enim petitur:petentis miseria, quia pauper atque mendicus:cupiditas retributionis, regnum enim promittitur:terror pœnarum, gehenna enim incutitur: accipientis dignitas,deus enim pauperum manibus accipit:honoris cumulus,quia tantùm descendere dignatus est:ius tribuendi,summa enim iustitia est , de suis ei concedere . Verū ab his omnibus cupiditate habēdi retracti sunt,nec pœnarum intentationes timuerunt,cùm & in superioribus his, qui pauperes non recipiunt, gra-
Suprà.12.d uiora quàm Sodomis minatus sit : & hic liquidò dicat,
B *Inquantum non feciſtis uni horum minorum fratrum meorū, nec mihi feciſtis.* Quid ais?si fratres tui sūt,quomodo minimos appellas? immo verò ideo fratres,quia humiles, quia pauperes & abiecti. Hos enim maximè ad fraternitatem conuocat suā,qui ignoti & despicabiles sunt:non dico monachos duntaxat,qui montes habitāt, sed fideliū singulos,etiam seculares esurientes,nudos ac peregrinos curæ nobis esse non paruæ desiderat . Fratres enim nostri baptismate constituti sunt,& ineffabilis mysterij participatione. Cæterū inde quoq; iustissimè hanc prolatam sententiam ostendit, quia prius eos laudauit, qui hæc fecerunt,dicens: *Venite benedicti patris mei,hæreditate uobis regnū paratum à constitutione mundi. Eſuriui,& dediſtis mihi manducare:& quæ ſequuntur.* Nā ne dicere possent,non habuisse,sic à conseruorum factis ora eorū obstruxit,vt & virgines à virginibus,ac temulentū & ventri deditum seruū,à fideli seruo confudit:& eum qui talentum in terra suffodit,ab his qui multiplicauerunt reprehendit: & singulos peccātium, ab his qui rectè vixerunt,reprimit: quæ comparatio nonnunquā æqua, vt in
Suprà.12.d hoc loco,& in virginibus fit,nonnunquam à maiore cu
C mulosius infertur:quale illud est,Viri Niniuitæ surgent, Ibidem. & condemnabunt generationem hanc,quia crediderūt prædicationi Ionæ , & ecce plus quàm Iona hic. &,Regina Austri condemnabit generationem hāc , quia venit audire sapientiam Salomonis:& ecce plus quàm Salomon hic. Et ab æquali rursus : Quia ipsi iudices vestri
Lucæ.11.c erunt. Et à maiori iterum,Nescitis quoniam angelos iu
1.Cor.6.a dicabimus,non solùm secularia:& hoc nimirū,quia diuites diuitibus & pauperibus cōfert, ab æquali procedit. Non autem hinc solùm iustè prolatam sententiam demonstrat, quia eiusdem conditionis consortii mādatis paruerunt, verumetiam, quia nec illis obtemperauerūt, à quibus paupertas eos dehortari nō potuit : qualia sunt extinguere sitim sitienti, vinctum consolari, ægrotū visitare. Cæterùm laudando probos,ostendit quanto eos à principio charitate complectatur. Venite nanq;,ait,benedicti patris mei, accipite præparatum vobis regnum à constitutione mundi. Quibus bonis hoc nomen compensari potest,vt benedictus sis , & à patre ipso benedictus?vnde autem tāto dignati sunt honore?quę nam est causa huius? *Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui,& potaſtis me,& quæ ſequuntur.* O quantæ gloriæ,quā-

tæ beatitudinis hæc verba sunt ? nec dicit, accipite: sed, D hæreditate,quasi propria,quasi paterna,quasi vestra,quæ vobis à principio debebantur. Nam antequam nati sitis, quia sciebā vos huiusmodi futuros,hęc vobis à me præparata fuere . Quibus verò pro rebus hæc sibi retribuētur?Pro tecto,pro veste,pro aqua frigida, pro visitatione,'quia in carcerem ingressi', vinctum consolati sunt. Vbiq; enim vsum, atq; patrocinium indigētium inquirit,immo autem neq; id semper . Nō enim visitatione, ac consolatione solūmodo qui dicti sunt indigēt, sed alterum eorum ex carceribus solui, alterum ægrotationē euadere peroptat:verū ipse adeò mitis est,vt quæ possūmus flagitet,immo verò his etiam minora. Volūtati enim nostræ commisit,vt possimus maiora faciētes, maiorem acquirere laudem. Sed istis quidē, Venite benedicti:illis autem,ite dicet maledicti, non quidem à patre:non enim ipse,sed opera eis propria maledixerunt. In ignem æternū,non vobis,sed diabolo & angelis eius præparatum. Ita quando de regno quidem dicebat,præparatum vobis ante constitutionem mūdi,subiecit . De igne verò nō sic,sed diabolo ait esse præparatum. Nam ego regnum vobis,ignem autem non vobis, sed diabo-
E lo & angelis eius præparaui,in quem quoniā vos spontè iecistis,vobisipsis id reputate. Ita cū istis, tum his maximè quæ se.quuntur,quasi excusando se respōdet. *Eſuriui enim*,inquit,*& comedere mihi nō dediſtis.* Si enim inimicus fuissem,nónne ad immisericordes etiam flectendos,mitigandosq; sufficissent passiones illæ, inedia scilicet,frigus,vincula,nuditas,ægrotatio? aut quia vbique sine tecto peruagatus sum,hæc enim etiā inimicos mouere possent:vos autem neq; amico hæc cōtulistis,amico dico & domino,& benefactori . At canem plerunq; famescere videntes frangimur,& beluarum inedia nōnunquā flectimur: tu verò domino famescente nō moueris,qua ratione poterint hæc excusari?Nam si istud solummodo esset,nónne ita sibi sufficeret,vt retributū esse videretur?non dico vt vocē illam à sedente in patris solio orbe terrarum præsente audias,& regnum consequaris : sed ipsum operari nónne sibi ad retributionem sufficit?Nunc autem ad hoc coram vniuersis ineffabilis corona gloriæ præconio te manifestat, & coronat, patronumq; ac hospitē profitetur:nec veretur hæc dicens, vt fulgentem acquiras coronam . His igitur rationibus & isti non iniuria puniuntur, & illi etiam si mille talia fecerint,per gratiam tamen coronantur . Gratiæ nanq; F omnino illa benignitas est,vt pro rebus minimis & vilissimis cœleste regnum , & tātus honor tribuatur. Et Caput *factum est,quādo finiuit Ieſus ſermones hos, dixit diſcipulis ſuis:* XXVI. *Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet:& filius hominis tradetur,ut crucifigatur.* Rursus quādo de regno,de retributione futura,de æternis cruciatibus disseruit,opportunè passionis meminit:ac si diceret,Quid formidatis propter has temporales afflictiones,cū æterna bona vobis præparata sint? Tu autem perpende, quo pacto quòd eos maximè contristabat , nouo quodam obduxit artificio , tam in superioribus vniuersis, quàm in hoc loco: non enim dixit , quia post duos dies tradetur , sed quia post duos dies pascha fit.& tunc adiecit, Et filius hominis tradetur:vt ostendat mysterium hoc esse maximū, diem festum atq; solēnitatem quæ ad salutem orbis celebratur. Et quoniam ad cōsolationem eorum sufficiebat, omnia ipsum præscire quæ passur⁹ erat,idcirco modò nihil de resurrectione subiunxit:ad hæc quia superfluum fuit, cū tot tantaq; de ipsa disputauerit,in mentionem eius rursus incidere. Præterea vt diximus,quia per pascha, prisS iiij ca illa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gca illa quæ in Aegypto facta fuerãt beneficia, in memoriam eorum reduxit, propterea ostẽdit passionem suam à mille afflictionibus homines liberaturam. *Tunc cõgregati sunt principes sacerdotum, & scribæ, & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicitur Caiphas, & consilium fecerunt ut Iesum dolo tenerent, & interficerent. Dicebant autem, non in die festo, ne fortè tumultus fiat in populo.* Vidisti maximam Iudaicarum rerum perturbationem atq; corruptionem. Iniquissima penitus aggressuri negocia ad summum pontificem veniunt, vt inde licentiam ac potestatem accipiant, vnde à talibus prohiberi oportebat. Quot autem erant principes sacerdotum? Lex quidem vnicum esse voluit, sed multi tunc erant: vnde liquet, quia res Iudaica dissolui iam incipiebat. Moses enim, vt dixi, vnum iussit esse, quo mortuo, alterũ creari voluit, vita cuius exilium eorum terminabat, qui homicidium nolentes commiserunt. Quomodo igitur tunc multi erant? án ne postea facti sunt? & hæc de Zacharia verba Lucas faciens, significauit, dicens, ex vicissitudine ipsum Abiæ fuisse. Principes igitur sacerdotum hic eos dicit, qui de principibus sacerdotũ fuerũt. Quod autem consilium ceperunt? Vt occultius eum caperent atque interficerent: vtrunq; occultius facere volebant: populum enim valde formidabãt, ac ideo præterire diem festum volebant, dicentes: *Non in die festo.* Nam diabolus ne manifestè passio extaret, ad aliud tempus reiicere ipsam studebat. *ne tumultus fiat in populo.* Considera valde ipsos timere, non deum, neq; ne maius scelus esset in ipsa Paschæ celebratione tam tetrũ facinus facere, sed homines & tumultum: ira tamen inflammati, posteaquam proditorem inuenerunt, commutati expectare non potuerunt, sed in ipsa solennitate ipsum occiderũt: quasi enim cæci cupiditate furoreq; iritati, quãprimùm sibi facultas data est, peregerunt. Et quãuis ipse nequitia illorum dispensando, in melius vtebatur, non tamen hac de causa impuniti euadent, cùm mille cruciatus ex voluntatis prauitate mereantur, qui eo tempore quo noxij etiam soluebantur, innocentem interficere voluerunt, à quo innumera, & immensa beneficia susceperunt, qui propter illos, gentes interea negligere videbatur. Sed ô misericordiam atq; benignitatem Christi, qui ad tam nequam homines, tamq; proteruos, apostolos etiam suos post resurrectionem suã miserit, ad manifesta pericula, mortemq; certissimam. Talia ergo habentes exempla, nõ dico moriamur pro inimicis, licet hoc quoq; haud recusandum esset: verùm quoniã infirmiores sumus, illud interea dico, non inuideamus amicis, non infectemur liuore benefactores: non dico interim, vt malè nobis facientibus beneficia conferamus, quanuis etiam hoc desidero: sed quoniam tardiores ad perfectiorem virtutem estis, saltem vlciscẽdi animum deponite. an forte putatis scenam esse quandam hęc nostra, & histrionum simulationis plena? Cur contra veritatem pugnatis? non temerè scripta sunt omnia quę fecit, quæ certè poterãt eos reuocare: verùm vt tu Christi bonitatem imiteris, vt misericordiam eius sequaris. Nã illos vel supinos in terram proiecit, & auriculam seruo restituit, & humiliter eos allocutus est, & mirabilia pendens in cruce signa ædidit, radios Solis auertẽs, lapides findens, mortuos ad vitam reuocans, vxorẽ iudicis somniis territans, & in ipso iudicio inauditam humilitatem ostẽdens, qua non minus quàm signa potuisset eos attrahere, multa etiam prædicẽs, & in ipso patibulo crucis exclamãs: Dimitte ipsis pater hoc peccatum. Sed sepultus quæ non fecit ad salutem ipsorũ? sed post resurrectionem non statim Iudæos vocauit? nõ peccatorum dedit remissionem, milleq; alia bona contulit? Quid enim mirabilius, quàm eos à quibus crucifixus atq; occisus est in adoptionem filiorum dei suscipere? Quid hac pia cura, simul ac prouidentia maius inueniri vnquam poterit? hæc nos audientes, velamine faciẽ operiamus, cũ tam procul nos distare ab eo videamus, quẽ imitari iubemur. Perpendamus quanto discrimine ab ipso differamus, vt nos condemnãtes, rectius pœnitentiã agere possimus, nec eos offendamus, pro quibus animã Christus tradidit suam. Nos vero nec reconciliari volumus illis, quos vt recõciliet, nec acerrimũ quidẽ, atq; infame genus mortis recusauit. An forsan expensam etiam hoc quandã, & pecunię proiectionẽ putatis, quod de eleemosyna dicere soliti estis? Cogita quàm obnoxius sis, & nõ solũ non retardaberis, verũetiam rursum ad eos qui offenderunt venies, omnemq; læsionem sibi dimittes, vt indulgentiæ tibi causa id fiat, vtq; tuorum malorũ solamen inuenias. Gẽtiles sæpenumero nihil magni hac ex re expectãtes, facilitate animi hostibus atq; inimicis pepercerunt: & tu qui ad tantã spem hinc profectus es, retardaris, atq; torpescis. Et quod tempore ipso duce consicient, id tu propter legẽ non prius cõficies, sed expectabis, vt sine præmio ac laude tua perturbatio hæc animi extinguatur, quam tu cũ magno præmio deponere potes: præsertim cũ certiores simus, si temporis beneficio indignatio animi ceciderit, nõ paruos nobis imminere cruciatus: quia quod in nobis tempus efficit, id mãdata dei facere nequierunt. Si autem inflãmari te dices, cũ in mentem tibi contumeliarũ veniat, repete potius, si quid boni tibi ab iniuriato collatũ est, & quot tu afflictiones aliis intulisti. Detraxit tibi, & oblocutus de te est, expende si quid simile aliis tu vnquã fecisti. Quomodo igitur veniam impetrabis, quã aliis concedere non pateris? At nihil tale, inquies, vnq̃ dixi. Sed audisti libenter alios talia dicentes, quod ablq; culpa esse non potest. Vis discere quàm magnũ bonum sit iniuriarum obliuio, & quomodo summopere ea deus placatur? eos qui lætantur, quoniã iustè ab eo quidam puniti sunt, non patitur omnino impunè id facere. Nã etsi iustè illi vexati sunt, sed gaudere te hac de causa nõ oportet. Vnde propheta multa criminatus, hoc tandẽ subiunxit, dicẽs: Non passi sunt aliquid in cõtritione Ioseph. & rursus: Nõ exiuit ex domicilio suo ad plangendã vnam domum coniunctã ei. Ita quãuis Ioseph, & tribus ex eo, & vicini eius ex dei sententia punirentur, sed tamen etiam istis condolere nos vult. Nam si nos qui nequã sumus, quando in seruũ nostrum animaduertimus, conseruorumq; aliquem ridentem cõspeximus, adeò iritamur, vt ad ridentẽ iram deriuemus: quãtò magis deus suppliciis aliorum lætantes torquebit? Quòd si lætandum non est, sed condolẽdum his qui à deo puniuntur: multò magis his qui nos offenderũt: eius nanq; charitatis id signum est, quã deus cæteris omnibus anteponit. Nam sicut illi flores colorũ preciosissimi sunt, quibus trabea imperatoris tingitur: sic illæ virtutes magni precij sunt, quibus charitas continetur. Nihil porrò charitatem ita cõtinet atq; conseruat, vt commissorum aduersus te peccatorũ obliuio. An forsan de altera parte nihil deus curauit, an lædentẽ ad læsum non misit? Immo ab altari ad illũ missit, & post reconciliationem ad mensam quoque vocauit. Sed noli tu hac de causa illum expectare: omnia enim sic perdidisti. Propterea enim ineffabilis tibi merces reposita est, vt illum præuenias. Nam si rogatus reconciliaberis, non mandato dei, sed studio illius recõciliatus

Aciliatus brabia illi reliquisti. Quid tu, ais, non vereris hominem inimicum habere? Nonne sufficit nobis diabolus, sed eiusdem etiam generis inimicos attrahimus? O vtinam nec ille bellum nobis indixisset, vtinam diabolum se non fecisset. Nescimus insani, nescimus quanta in reconciliatione voluptas sit, quam in ipsis inimicitiis intelligere nõ possumus. Verùm quantò suauius amare iniuriantem, quàm odisse, post depositas inimicitias optimè percipies. Cur igitur furore agitatos imitamur, alter alterum dentibus lacerantes, & in propriam carnem insaniẽtes? Audi quanta cura etiã legis tempore de hoc habebatur: viæ, inquit, recordantium mala in mortem, homo homini conseruat iram, & à deo quærit sanari. Atqui oculum pro oculo, & dẽtem pro dente cõcessit: quomodo igitur increpat, atq; criminatur? Quia illa non vt alter alteri faciamus permisit, sed vt formidine pœnæ à similibus abstineamus. Præterea repentinę istæ iræ sunt, iniuriarum verò memoria animi est perniciem diutius cogitãtis. Sed malè me vexauit, inquies. Nunquã ille tantũ tibi facere potuit, quantũ tuipse tibi læsionis memoriã retinendo. Præterea nõ est possibile virum fortẽ mali aliquid pati. Fingamus enim quempiam liberos & vxorem habentem philosophari, qui etiam detrimenti occasiones habeat multas, magnos sibi pecuniarũ aceruos, amicos quãplures, principatũ non paruum, honores deniq; ingentes: verũtamen philosophiæ summopere inhæreat: huic homini fortunæ vulnera cogitatione afferamus. Nequam igitur aliquis dãno ei nõ minimo sit: quid igitur ad eum, qui nihil pecunias ducit? Liberos eius interimat alius: quid ad eum de resurrectione quotidie philosophatur? Vxorem occidit quispiam: quid hoc ad eum, qui doctus est non lugere dormientes? Vituperationem alius ei afferat: quid ad eum qui florem fœni præsentia cuncta existimat? Si vis & corpus eius cædatur, & in carcerem quoq; trahatur: quid ad eum qui semel sibi omnino persuasit, quanuis exterior homo corrumpatur, interiorem tamen renouari: &, quia tribulatio patientiam efficit? Sic ego hũc hominem nihil mali passurũ ostendere pollicitus sum, oratio verò progrediens, probiorem atq; perfectiorem fieri tentationibus demonstrauit. Nolite igitur in alios vestro detrimento incitari, acumen animi infirmius facientes. Non enim ex prauitate proximi magis, quàm vestra hæc concitatio malignitate prorumpit. Quapropter si quis cõtumelietur, lachrymamº cõfestim atq; cõtrahimur. Si quis nostra rapiat, eodem pacto mouemur, infantium vicem supplentes, quos qui liberiores ex æqualibus sunt, parua, aut nulla plerunq; de causa ad dolorem impellunt, quos tamen si moueri atque dolere viderint, non desinunt mordẽtes: sin verò ridentes atque paruipendentes, confestim eos omittunt. Sed nos etiam istis sumus amentiores, his de rebus plangentes, de quibus magnopere ridendum est. Quas ob res vehementer vos hortor, vt his puerilibus contemptis moribus, ad cœlos aspiremus. Viros enim, & viros perfectos Christus nos esse desiderat, sicuti Paulus quoque iubet, dicens: Non sitis pueri mente, sed malitia paruuli estote. Infantes igitur secundum nequitiam simus, & malignitate omissa virtutẽ amplectamur, vt ad æterna perueniamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lxxxi. ex capite. xxvi.

CVm autem esset in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier, alabastrum unguenti habens pretiosi, & effudit super caput eius recumbentis.

Hæc mulier vna & eadem apud omnes euangelistas esse videtur: meo autem iudicio eadem est apud tres, alia verò quædam & mirabilis Lazari soror apud Ioannem. Non autem absq; causa lepræ Simonis mentionem facit euangelista, sed vt aperiat, quare confidens accessit mulier. Nam quoniam immunda quædam res, & abominabilis ægritudo lepra esse videbatur: vidit autem curatum Simonem à Iesu (non enim aliter hospitatus apud leprosum fuisset) vehementer sperauit animæ quoque suæ sordes facilè posse ab eo detergi. Cuitatis autem Bethaniæ nomen nõ ociosè addidit, sed vt discas, sponte ad passionem accedere. Nam qui prius à Iudæis sibi cauebat, quãdo maximè inuidia exarserunt, tunc propius ad eos venit, vt circiter duo millia passuũ à Hierosolymis abesset. Qua ex re manifestè patet, dispensationis quoq; priores fuisse recessus. Cùm igitur (vt diximus) apud Simonem mulier ipsum vidisset, fiducia inde capta, ingressa est. Nam si illa quæ sanguinis fluxũ patiebatur, quanuis talis flagitij sibi conscia non esset, tamen quoniam naturæ quodam defectu immunda videbatur, timens ac tremẽs accessit: multò magis timẽdum isti erat, quæ cõscientiæ põdere premebatur. Quocirca post multas mulieres, post Samaritanam, post Cananæam, post eam quæ fluxum sanguinis patiebatur, alias quoq; complures, Iesum adire ausa, quia turpis vitæ conscia, factum est vt nec publicè, sed in domo, atque priuatim accesserit. Cũq; cæteræ omnes curationis corporeæ gratia adissent, sola hæc ad honorem ei conferẽdum, & animæ incolumitatem acquirendam accessit: nulla enim corporis ægrotatione laborabat, vnde meritò de animo, atq; affectione ipsius erga Iesum quispiã admirabitur: præsertim tamen cùm non vt homini nudo afferret honorem, sed vt maiori cuidam, supraq; hominẽ. Quippe cùm capillis abstergeret pedes eius, honorabilius in toto corpore membrum, caput dico suum pedibus Christi subiiciebat. *Videntes autem discipuli eius, inquit, molestè tulerunt, dicentes: Ad quid perditio hæc? potuit enim unguentum hoc uenundari multo, & dari pauperibus. Sciens autem Iesus, dixit: Cur molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me: pauperes enim semper habebitis uobiscum, me autem nõ semper habebitis. Cùm enim hæc immisserit unguentum hoc in corpore meo, ad sepeliẽdum me fecit. Amẽ dico uobis, ubicunque prædicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo, dicetur & quod fecit in memoriam eius.* Vnde discipulis hæc cogitatio suborta est? Audierũt sanè dicẽtem magistrum, Misericordiam volo & non sacrificium: ludæosq; increpantem, quia grauiora, iudicium scilicet, misericordiam & fidem negligebant. Multa enim alia de eleemosyna in monte ab ipso disputata meminerũt, ex quibus omnibus inferebant, quoniam si holocausta, & priscum cultum non suscipit, multò minus huius vnguenti effusionem gratam habebit. Sic igitur illi cogitabant, ipse verò mentem eius apertissimè videns, & quanta religione, quantoq; studio erat succensa, non solùm hoc, verumetiam valde condescendens in caput suum effundi vnguẽtum permisit. Nam si hominem assumere, & vtero mulieris portari, & educari lacte non recusauit: cur miraris, si hoc quoque non depulit? Et certè quemadmodum pater eius nidorem & fumũ, sic & ipse meretricem susceperit, mentem & animum eius cõsiderans. Etenim Iacob statuam deo inunxit: & in sacrificiis oleum offerebatur, & sacerdotes vnguento vngebantur. Discipuli autem qui mentem eius perspicere non poterant, importunè criminabantur, & accusantes munificentiam mulieris ostendunt. Nam cùm dixissent,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sent, vendi trecentis denariis vnguentum illud potuisse, quantum ipsa edidisset aperuerunt, & sic magnanimitatem eius manifestarũt. Iesus autem increpat, dicẽs: *Cur molesti estis huic mulieri?* Et rationem vnam affert, qua rursus in passionis suæ memoriam eos inducit. *Ad sepulturam enim meam hoc fecit*, ait. alteram, *Pauperes enim uobiscum semper habetis, me autem non semper habetis. Et ubicunque prædicabitur hoc euangelium, factum & istius dicetur.* Perpendis quomodo exitum ad gentes prædicit, hinc etiam mortis suæ solamen discipulis afferens. Siquidem tanta post crucẽ virtus eius futura est, vt vbique terrarum prædicationis splendor refundatur. Quis igitur poterit aduersus veritatem hanc tam latè longeq; patentem quicquam opponere: factum enim iam videmus, quod prædixerat, & quocunq; terrarum ibis, hanc mulierem prædicari audies. Et certè nec insignis quædam, & nobilis fuit persona, nec multitudine testiũ res celebrata est, nec in theatro, sed in domo, & in domo leprosi confecta, vbi discipuli solummodo aderãt. Quis igitur tam abiectæ mulieris factum ita exclamauit, vt per totum sic orbem, & ab omnibus audiretur? Virtus profectò eius qui hæc prædixerat. Et quidem regum, ac
H imperatorum res gestæ, quorũ nonnulla remanent monumenta omnino tacẽtur: & de plerisq; eorum qui vrbes condiderunt, mœnia erexerunt, bella gesserunt, trophæa statuerunt, multasq; gentes subiugarunt, quanuis & statuas sibi fecerint, & leges sanxerint, nulla tamen fit mentio, multiq; ipsorum nec nomine quidem extãt. Quòd autem meretrix mulier in domo cuiusdam leprosi decem viris præsentib⁹ oleum effudit, id per vniuersum orbem tanto tempore transacto decãtatur: sed Indi, Scythæ, Thraces, Sauromatæ, quiq; Mauritaniam, quiq; Orchadas insulas habitant, quod in domicilio pauperis à flagitiosa fuerat factũ muliere, magna prædicant voce. O ineffabilem misericordiam domini, qui à meretrice muliere pedes suos osculari patitur, & oleo precioso pertingi, & pilis capitis eius abstergi: nec patitur solum, verumetiam increpat criminantes. Nõ enim debebat pro tanto mulier studio reprehendi. Tu autem illud cõsidera, quomodo iam sublimes animo, & ad eleemosynam proniores erant discipuli. Sed quam nam
I ob rem non illico dixit, quia opus bonum fecit: sed antepossuit, Quid molesti estis huic mulieri? Vt erudiret eos, non statim ab incunabulis ab imbecillioribus sublimiora esse petenda. Quapropter non rem ipsam solũmodo nudam, sed personam mulieris coniunctam exposuit: quam certè si legẽ sanciret, non apposuisset. Ideo ergo personam cum re simul accepit, vt discas tu gratia mulieris hæc dicta esse, ne germinãtem fidem eius deuoraret, sed irrigarent magis, ac ad maiora protraherent: vnde nos docet, quãdo bonum quicquam fieri videmus, etiam si exactissimè non fiat, suscipiẽdum tamẽ nobis esse, & fauore nostro ad vlteriora prouehendum. Non est enim exquisitissima ratio statim in principio rerum quærenda: hoc Christũ ita velle, inde patet, quia cum nõ haberet vbi caput declinaret, loculos tamẽ circunferre iussit. Præterea non erat tempus tunc factum mulieris corripiendi, sed cõmendandi duntaxat, atque approbandi. Et quemadmodum, si quis ipsum antequã mulier hoc feciſſet iterrogasset, nõ admisisset: sic postquam fecit, illud vnum solummodo respicit, ne increpatione discipulorum ancipiti animo turbetur, sed hortatu suo maiore animo susceptо recedat. Nõ erat enim amplius increpatio post effusionem olei opportuna. Ita & tu si præparasse quosdam vasa videris sacra, aut ornatum quendam alium circa parietes ecclesiarum, & pa- K
uimenta confecisse, noli reprehendere aut vetundari iubere quod factum est, ne animum eius qui fecit perturbes: Sin verò antequam fecerit, te cõsuluerit, pauperibus offerre iubeto. Verùm quoniam ad sepulturam suã id ipsam fecisse dixit, ne confundatur mulier sepulchrũ & mortem audiens, vide quemadmodum rursus ipsam corroborat. In vniuerso, inquit, orbe quod ista fecit, dicetur: quod & discipulis solamen affert, & illi solamen simul & laudem. Vniuersi enim factum ab ea decantabunt, inquit, & modò passionem meam prædixit, quę ad sepeliendos homines pertinent adducens. Nemo igitur ipsam increpet, cùm ego adeò procul absim, vt ipsam quasi malè fecerit reprehendam, vt nec latere quidem id patiar, sed vbiq; terrarum, quoniam mẽte pia, & feruenti fide factum est, prædicari faciam. Quam autem ob rem nihil spiritale, sed perpetuam mulieri memoriã pollicetur? Hac laude de spiritalibus etiam confidere ipsam effecit. Si enim bonum operata est opus, proculdubio digna opus mercede non fraudabitur. *Tunc profectus unus ex duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad principes sacerdotum, dixit: Quid uultis mihi dare, & uobis tradam eum?* Tunc, istud ad quod nam tempus referendũ est? L
Non ad aliud certè. Nec quando audiuit, quia prædicabitur vndiq; hoc euangelium: sed quando etiam mulieres, atque infantes tanto Christũ persequebantur honore, tũc ipse diabolicum facinus meditabatur, & peragebat. Cognominant autem eum, quia erat etiam alius Iudas, nec verentur dicere ex numero ipsorum duodecim ipsum fuisse: sic etiam nihil eorum occultant, quæ opprobriosa sibi esse videbãtur. Et certè potuerunt simpliciter dicere ex discipulis illum fuisse. fuerunt enim & alij præter duodecim: nunc autem ex duodecim addunt, ac si dicerent, ex primo eorum choro quos quasi optimos elegit, qui cum Petro atque Ioãne vnius ordinis erant. Vnica quippe cura illis solummodo fuit, non tenebris obducendi quæ facta sunt, sed veritatis exponendæ: quocirca multa de signis prætereũt, & nihil eorum quæ ignominiosa videntur occultant, sed siue verbum sit, siue res quæpiam, opprobriosè dictum aut factũ liberè id prædicant: nec cæteri tantum, sed ipse quoque
M grandiloquus Ioannes diligenter obseruat. Exquisitissimè nanq; omnium contumelias & opprobria in Christum facta conscripsit. Vide autem Iudę malignitatem, qui spontè ad prodendum abiit, qui argento id facit, & argento minimo. Lucas verò ait, cum magistratibus ipsum pepigisse. Nam propter Iudæorum seditiões quosdam præfecerunt Romani, qui eos in ordinem redigerent. Iam enim principatus eorum secundum prophetiam translatus erat. Ad magistratus igitur profectus dixit: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam ipsum? *Isti autem statuerũt ei triginta argẽteos. Ex tunc quærebat opportunitatem, ut ipsum traderet.* Nam quoniam multitudinem timebat, tempus quærebat: quo solũ posset circunuenire. O singularem amentiam, qua penitus habẽdi cupiditate fuit excæcatus. Nã qui sæpius vidit ipsum per medios inimicos transisse, qui diuinæ omnipotentiæ ipsius multa documẽta re ipsa percepit, retineri ipsum posse putauit, præsertim cũ tot sibi tam terrentia, quàm mulcentia verba ab eo dicerentur, vt sceleratam hanc cogitationem ab ipso abiicere omnino debuerit. Nam quanuis nec etiam in ipsa cœna curam eius prætermisit, sed vsq; ad vltimã penè horam, qua fuit traditus, de hac re ille ænigmaticè loquebatur: nihil tamen ille lucrare potuit, nec propterea dominus quæ sua sunt facere

Lucæ.22.

A facere cessauit. Hoc igitur probè tenentes, cuncta libẽter ad reuocandos peccatores, & desides faciamus, admonentes, docentes, exhortantes, rogantes, consolantesq; non cessemus, etiam si nihil prodesse videamur. Nam & Christus quanquã inemẽdabilem Iudæ in misericordia duritiem non ignorabat, non tamen cessauit quæ sunt sua facere, admonẽdo, minitando, & quasi miserum lachrymando, nec apertè vnquam & liquidò, sed vt occultius, ita illi expressus. In ipso verò proditionis momẽto, & osculari se ab eo dignatus est: sed nihil hinc ille consecutus est, tantus certè, tamq; incredibilis auaritiæ furor est: hæc enim illum & proditorem nequissimum, & sacrilegũ nefandissimum fecit. Audiatis hæc attentius omnes auari, qui grauissimo Iudę morbo laboratis: audiatis, inquam, & teterrimã hanc ægritudinẽ fugiatis: nanq; si qui vnà cum Christo viuebat, si qui doctrinam Christi audiuit, si qui signa fecit, in profundissimum malorũ barathrum ex hac ægritudine præcipitatus est: multò facilius vos, qui nec scripturas audistis, & secularibus rebus affixi estis, hic morbus aggredietur, nisi iugiter atq; perpetuò vigiletis. Quotidie ille cum eo erat, qui non habebat, vbi caput reclinaret: & quotidie & verbis & operibus instituebatur, vt non argentũ,
B non aurum, non duas tunicas habere vellet, & tamẽ deprimere se non potuit. Quomodo igitur tu speras absq; magna cura & diligenti studio contagionẽ huius morbi effugere? Terribilis certè, terribilis hæc belua est, si tamen volueris facillimè ipsam superabis: nõ habet enim à natura originem hæc cupiditas. Nam quæ à natura sunt, vniuersis hominibus cõmunia sunt: hæc autẽ cùm omnibus non insit, ex desidia solũ originẽ trahit, inde nascitur, inde augetur, inde cõseruatur: cũ aliquos in seruitutẽ suã attraxerit, cõfestim illis præter naturã viuere persuadet. Nam cùm amicos, fratres, cognatos, vniuersos simpliciter qui eiusdẽ generis sunt, & ad hæc omnia se quoque ipsos ignorant, præter naturam certè viuunt: vnde patet præter naturam esse malignitatem, & pestiferum auaritiæ morbum: in quem & Iudas cùm incidisset, proditor factus est: quem Christus vocauit, non coëgit. Sanè dei vocatio nec mentem eorum, qui virtutem volunt contemnere, vllo modo violentat, sed
C hortatur quidem, ac consulit: & omnibus modis bonos esse psuadet: si verò aliqui reluctẽtur, nullo modo coërcet. Quòd si vis discere vnde huiusmodi factus est, argenti cupiditate ipsum deperisse inuenies. Sed quomodo, inquies, hac passione victus est? Ex desidia certè, atque incuria. Vnde mutationes huiuscemodi sic fieri solent: quemadmodum studio, ac diligentia illorum contrariæ. Multi enim ex rapacitate, ad lenitatem omnino mutati sunt: multi petulantes modestiam amplexi sunt: multi auari prius & odiosi, alienorum inuasores, postea etiam sua proiecerunt. Contrarium rursus à desidia solet accidere. Etenim Gihezi vnà cum viro sancto viuebat, & nequam hoc morbo effectus est. Pessima nempe omnium hæc passio est, hinc sepulchrorum violatores, hinc homicidæ, hinc bella & pugnæ, hinc alia quamplura mala oriuntur. Vbiq; certè auarus inutilis est, nec ad imperandum exercitui, nec vt præsit populo cõmodus. Cur dico in rebus publicis, cùm in priuatis etiam inutilis sit? Si vxor ducenda est: non probam, sed impudentissimam omnium pro pecunia eliget. Si domus emenda, non eam quæ homini libero cõueniat emet, sed quæ multi posset locari. Si serui & quicquid aliud comparãdum est, vilissimũ semper inquiret. Quid minora percurro? si regnum orbis inuaserit, cæteris omnibus misetior tamen est, atq; pauperior, terrarum pestis, vrbium D
pernicies, singulorum calamitas: non enim quę cæterorum sunt, quasi sua tutatur, sed veluti vnus ex multis omnia rapit, pauciora putãs cæteris omnibus habere. Nã cùm cupiditati eorum quæ nondum possedit, ea quæ habet confert, nihil prorsus habere opinatur: propterea quidam ait, nihil esse auaro iniquius. Qui auarus est, e- Ecclesiastici.10.b
tiam seipsum perdit: auarus cõmunis omnium hominũ hostis: auarus non parum dolet, quia terra pro spicis aurum non producit, quia fontes non manant auro, quia montes loco lapidum aurum non habeant. Auarus fertilitatem temporum molestè fert, & cõmuni fœlicitate contrahitur, omnemq; fastidit causam, vnde argentum colligere non potest: è regione verò cuncta suffert, vnde duos solũmodo capere obolos possit, omnes homines tam pauperes, quàm diuites odio prosequitur: pauperes, ne quid ab eo petant: diuites, quia quæ illorum sunt, non possidet: vniuersos enim simpliciter quæ sua esse deberent, occupare putat, ac ideo quasi ab omnibus læsus, omnibus infensus est. Hic quid plenum sit nescit, saturitatem ignorat, omniũ deniq; ita miserrimus est, quemadmodum expers auaritiæ, & oppositæ virtuti deditus omnium est beatissimus. Quippe cùm virtuoso, E
siue seruus sit, siue domin⁹, nemo malefacere possit, nec si vniuersi homines cum armis & machinis aduersus eum insurgerent: nequam verò & rapax, & homo qualẽ descripsimus, etiã si rex sit, etiam si mille purpuris exornetur, vel à quouis pati extrema potest: adeò improbitas imbecilla res est, adeò è cõtra virtus validissima. Quid igitur mœres propter pauperiem? quid ploras, cùm festum diem habeas? Quid lamentaris, cùm solennia ducas? Solennis quippe dies & festus prudenti pauperies est. Quid plangis ô puer? pueri enim certè huiusmodi homines sunt. Vapulasti ab aliquo, quid hoc? fortiorem te reddit. Quispiam pecuniam surripuit tuam, in quo nam tui oneris partem sustulit? Famam tuam læsit, ad aliam virtutis speciẽ resilisti. Audias exteriores sic philosophantes atq; dicentes: nihil te mali nisi fingas, passum inde fuisse. Sed magna te illa domo priuauit, & hortos circũpositos eripuit. Ecce vniuersa terra in cõspectu est tuo: ecce publica ædificia, siue ad voluptatem, siue ad vsum ea requiris. Quid amœnius, aut pulchrius firmamento cœli? Quousq; pauperes atq; inopes sumus? F
Non potest diues esse, qui animo pauper est: sicut nec pauper esse potest, qui animo diues est. Nam si excellentius, atq; præstantius corpore anima est, nõ possunt quæ corporea sunt ipsam ad se nolentem attrahere: sed illa quæ princeps corporis est, cuncta corporea, vt vult trahit, atq; transmutat. Nam & cor quando laborat, totum corpus patitur, & intemperies sua totum corpus aggreditur: sicut è cõtra, temperies toti corpori prodest: quòd si quid cæterorum languescat membrorũ, corde incolumi, & virtute vigenti, facilè languor etiam illius excutitur. Et vt apertiorem totam hanc rem faciam, dic quæso quod emolumentum ex arbore futurum est, si rami virescunt, & radix putrescat? aut quod detrimentum arbor habebit, si foliis exiccatis radix incolumis penitus sit? Pariter hic igitur cogita, nullam vtilitatẽ esse pecuniæ, si animus paupertate deprimitur: nec paupertatis vllũ onus, si animus diues existit. Sed quomodo, inquies, diues animus esse poterit, si pecunias non possidet? imò verò tunc maximè summis diuitiis pollet. Nam si, vt sæpius dictũ est, id argumentũ diuitis animi est quòd pecuniam despiciat, ac re nulla indigeat, patet paupertatis è contrario argumentum esse, studio & cura collectio-
ni pecu-

4. Reg. 5. f

Auarus ad omnia inutilis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gni pecuniarum incumbere. Nec vllus vnquã dubitabit, facilius in paupertate, quàm in rerũ copia posse pecuniã despici, ac multò magis à diuitibus, quàm à pauperibus magnitudinẽ pecuniæ concupisci. Veluti etiam ebrius maiore siti vexatur, quàm qui modico vino vsus est. Nõ enim huiusmodi cupiditas est, vt maiori cumulo rerũ possit extingui, sed è contra inflammari, atq; incendi soleat: & quẽadmodum ignis addita materia magis effertur, sic pecuniarũ cupiditas adiectiõe auri magis extollitur. Si ergo qui plura expetit inops est, at talis qui multa possidet esse inuenitur, hic maxima paupertate deprimitur. Perpendis diuitis animũ in pauperie, & pauperis è contra in diuitiis esse? Sed in personis quoq; si placet, qualis sit hæc res videamus. Ponamus ergo duos diuites, quorũ alter mille, alter decem habeat talenta, pecunia sua penitus à quoquam priuari: vter igitur maiore vexabitur dolore? nónne patet, eũ qui mille amisit? Sed pfectò nõ doleret magis, nisi magis pecuniã amaret. Qui verò magis amat, magis certè concupiscit: qui porrò magis cõcupiscit, hic pauperior est. Illud enì maximè cupimus, quo maximè indigemus. Ex indigentia enim cupiditas originem trahit: vnde vbi satietas est,
H cupiditas esse nõ potest. Quippe tunc maximè sitimus, cùm potu indigeamus. Hæc à me dicta sunt, vt ostendã, si vigilamus, neminem nobis nocere posse: vtq; pateat, non ex paupertate, sed à nobisipsis detrimentum nobis fieri. Quare vehementer omnes rogo atque oro, vt omni studio auaritiæ morbum expellamus, vt & hic in diuitiis nulla re indigẽtes viuamus, & æternis bonis perfruamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia. lxxxii. ex cap. xxvi.

PRima autem azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Ipse autem dixit: Ite in ciuitatem ad quendam, & dicite sibi: Magister dicit, tempus meum propè est, apud te facio Pascha cum discipulis meis. Primam azymorũ eam diem vocat, quæ ante azyma erat. Cõsueuerunt enim à vespere semper dies numerare, & eius mentionem facere in vespere cuius Pascha erat immolandum. Quinta enim sabbati accesserunt, quam hic quidẽ primam azymorũ, id est, ante azyma vocat, tempus designans quo accesserunt. Alius autem, Venit, inquit, dies azymorũ, in qua
Luc.22.a Mar.14.a Ioan.11.g
I oportebat immolari Pascha. Nam, Venit, istud, propè, & in ianuis erat, significat: vesperam videlicet illam à qua incipiebant, cõmemorans: ideo quinque euangelistarum adiiciunt, quando immolabatur pascha. Accedunt igitur discipuli ad Iesum, & dicunt: vbi vis præparemus tibi comedere Pascha? Hinc etiam patet nullam sibi domum, nullum diuersorium fuisse, puto autem neq; discipulis eius. Nam profectò ipsum ad eos diuertere rogassent: sed nihil erat etiam istis, omnibus iam anteà propter Christum neglectis, atque cõtemptis. Cuius autem rei gratia venit ad Pascha? Omnibus semper vsq; ad vltimum passionis diem non esse aduersarium se legi ostendit. Sed cur ad ignotum eos hominẽ ire iussit? Ostẽdere quoq; voluit, potuisse ipsũ passionis tormenta euitare. Nam qui mentẽ illius verbis solùm induxit, vt ipsum cum discipulis vellet suscipere: quid fecisset crucifigendus, si pati noluisset? Pariter etiam de asina fecit. Si
Suprà.21.a
quis enim aliquid dixerit, inquit, dicite quia dominꝰ eius indiget: hic autem, Magister dicit, apud te cum discipulis meis Pascha facio, dicendum præcipit. Ego verò non id solũ admiror, quia ignotus erat, sed illud multò magis stupeo: quia bellum acerrimũ & inimicitias, primatum hac ex re incumbere sibi videns, omnibus K his neglectis libenter obtẽperauit. Cæterùm quia ignotus erat, signum eis dedit, quale de Saüle propheta dicens: Inuenies hominem ascendentẽ, & vtrem habentem: hicverò aquæ amphoram portantem. Tu autẽ perpende rursus, quomodo virtus eius apparet. Non enim solùm dixit, apud te facio Pascha: sed illud proposuit, Tempus meum propè est: quod fecit partim, quia volebat crebrò passionis memoriam discipulis inculcare, vt hac præmeditatione corroborati, minus turbarentur: partim vt tam suscipienti, quàm ludæis, quàm cæteris omnibus ostenderet, quòd semper dixit non inuitum se ad passionem accedere. Cum discipulis autem meis dicit, vt & sufficiens fieret præparatio, vt nemo latebras ipsum quærere suspicaretur. *Sero autem facto discumbebat cum duodecim.* O ingentem impudentiam ludæ: aderat enim etiam ille, atq; mysteriis ac mensa cõmunicauit, & inter comedẽtes arguitur, quando etiam si fera esset immanis, ad lenitatem compelli potuisset. Præterea idcirco & euangelista signanter dixit, quia cõedentibus ipsis de proditione Christus loquebatur, vt tum à tempore mysterij, tum à mensæ cõmunicatione nequitiam proditoris ostenderet. Postquam enim discipuli, sicut præcepit Iesus, fecerunt: sero facto cum duodecim, inquit, comedebat. Comedentibus autem eis dixit: *Amen dico uobis, unus ex uobis me tradet.* Cæterùm ante cœnam eius etiam pedes lauit: vide autẽ quomodo illi valde indulget: non enim dixit, ille: sed, vnus ex vobis me tradet, vt rursus pœnitentiæ occasionem latẽti meliorem præberet. Itaq; maluit omnes illos terrere, quàm huic pœnitentiæ irritamenta non dare. Vnus, inquit, ex vobis duodecim, qui vbiq; mecum fuistis, quorũ pedes laui, quibus tot tantaq; pollicitus sum. Dolor intolerabilis ilico sanctum illud inuasit consortiũ. Et Ioannes quidem ait, ex ambiguitate alios in alios aspexisse, deinde quanuis nullius rei sibi conscij essent, singuli tamen de se timentes ipsum interrogauerunt. Item notanter ait, quia magnitudine mœroris commoti, cœperunt singuli de se dicere: *Nunquid ego sum domine? Ipse autem respondens, dixit: Cui ego cùm intinxero, panem porrigam.* Vide quomodo ipsum tandem reuelauit, quãdo scilicet ab hoc dolore animi liberare cæteros voluit: semimortui enim iam erant, hoc pauore consternati, quo M
impulsi interrogabant. Nec ista de causa solũmodo illũ ædidit, verumetiam vt territus ille resipisceret. Nam cùm confusè atq; indistinctè audiens non moueretur, vt magis eum tãgeret, velamina deiecit. Iesus autem cùm illi mœrẽtes interrogarẽt, *Nunquid ego sum domine? respondens dixit: Qui tinxit mecum manum in paropside, hic me traditurus est. Filius quidem hominis uadit, sicut scriptum est de illo. Væ autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonũ erat ei si natus non fuisset homo ille.* Quidã asseuerant ita illum impudentem fuisse, vt paruipendendo magistrũ, cum ipso tingeret: Mihi autem videtur Christi hortatu id quoq; factum fuisse, vel vt magis sibi Iudas afficeretur, vel vt maiore detineretur pudore: etenì etiã in hoc non paruus affectus. Hæc autem omnia non festinè trãscurrenda sunt, sed nostris mentibus infigẽda: sic enim nullum vnquam in nobis ira locũ habebit. Quis enim rem illam animo voluens, & proditorem vnà recumbentem cum saluatore, ac eum qui tradebatur, sic leniter atq; humiliter loqui, non eiiciet omne furoris atq; iræ venenum? Perpende igitur quàm leniter ad ipsum sermonem conuertit. Filius quidem hominis, inquit, vadit, sicut scriptum est de ipso. Quibus verbis & discipulos confirmauit,
Luc.22.c & Zachar.13.c
Ioan.13.c

A los confirmauit, ne imbecillitati hanc rem attribuant, & proditorem simul voluit emẽdare. Væ autem homini illi, per quẽ filius hominis tradetur: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Perpende etiam atq; etiã in arguendo ineffabilem lenitatem: non enim acriter, sed cõmiserando profert orationem, aliqualiter rursus quasi tenebris obductam. Et certè non superior solùm vecordia, sed posterior impudentia omnem indignationem merebatur: postquam enim ita redargutus fuit, interrogauit dicens: *Nunquid ego sum rabbi?* O singularem stultitiam. quærit de his, quorum sibi conscius erat. Nam & euangelista ex admiratione impudentię illius hæc dixit. Quid porrò ad hæc lenissimus, & mitissimus ille Iesus? *Tu dixisti.* Ita quanquam dicere potuisset, cœleste atq; sordide tam longo tẽpore hoc malũ parturiens, & nunc diabolicis factis conciliis argentum ex pacto habiturus, audes redargutus, quasi nullius tibi rei conscius interrogare? Nihil tamen horũ dicere voluit: sed quid? Tu dixisti. Ita terminos nobis, ac regulas obliuionis fixit iniuriarũ. Sed obiiciet quispiam, atqui si est scriptum, Christum hæc fore fuisse passurum, quam
B non illo certè animo, sed improbitate sola in turpissimũ illud facinus fuit impulsus. Nam nisi mentem respicias, ipsum quoq; diabolum ab omni crimine liberabis. Sed non est ita, non est. Mille enim vterq; meretur supplicia, etiam si orbis salutem inde consecutus est. Quippe, non Iudæ traditio, sed sapientia Christi, atq; potentia sa lutem peperit vniuersis. Christus enim improbitate aliorum ad vtilitatem nostram vsus est. Sed inquies, quid igitur, si Iudas non prodidisset? quid hoc porrò ad quæstionem? crucifigi omnino Christum oportebat, nec crucifigi poterat, nisi per homines. Quid si omnes erga ipsum boni fuissent, hæc pro salute nostra dispensatio non processisset? Absit hoc omnino. Nam inæstimabilis sapientia Christus, si ita contigisset, nouit quo pacto res dispensanda fuisset. Præterea ne quis putet ministrũ dispensationis Iudam fuisse, quasi miserum deflet. Sed rursum quispiam obiiciet, si bonum erat non fuisse Iudam natum, quare illum produxit? Quare autem cæteros prauos produxit, ita cùm te oporteat improbos coarguere, qui poterant improbitatem negligere, hoc de-
C relicto temerariæ dispensationes & opera dei scrutaris, quanuis nullum necessitate cogit, vt probitatem sequatur. Ita, inquies. Sed bonos natos esse solùm oportebat, nec gehenna aut suppliciis opus erat, cùm nullum malignitatis extaret vestigium: improbos nunquam natos, aut natos confestim decedere. Nos verò primùm illud
Rom.9.d
apostolicum dicendum arbitramur: Quinimmo ô homo tu quis es, qui aduersus deum respondes? Non dicet quod factum est factori suo, cur me ita formasti. Deinde si rationẽ humanam quæris, illud addi non dubitabimus, maiori admirationi bonos esse, cùm inter improbos viuant: tunc enim innocentia sua, & mirabilis philosophia magis elucet. Tu verò omnem luctationis, atq; certaminis materiam ac causam funditus euertere vis. Quid ergo inquies, vt alij meliores videantur, alij punientur? Minimè: sed propter improbitatem eorum. Non enim quia nati sunt, nequitiam contraxerunt: sed quia desidia se corruperũt, idcirco puniuntur. Quomodo ergo supplicio digni non sunt, qui cùm tales habuerint virtutis magistros, nihil boni facere voluerunt? Et veluti probi viri vexati, summis laudibus & præmiis digni: sic profectò & praui duabus de causis, tum quia cũ possent virtutem sequi, sicut & iusti, secuti non sunt: tum quia nihil exemplo bonorum virorũ lucrari studuerũt, D
suppliciis digni comperiuntur. Quam autẽ ob rem non a principio, sicut & cæteri, Iudas, *Nunquid ego sum domine?* interrogauit? Quoniã generaliter, vnus ex vobis dictum erat, latere putauit. Cùm verò iam videret manifestè se reprehendi, de lenitate domini confisus, posse redargutionem euadere, dominum interrogauit: quapropter etiam rabbi solus in hoc loco appellauit. O cæcitatem mentis inauditam: quò exactus atq; depulsus es? Talis nempe res auaritia est, amentes, stolidos, impudentes, canes pro hominibus: immo verò & canibus peiores, & dæmones à canibus facit: Qua fiebat, vt Iudas quidem diabolum etiam insidiantem amplecteretur, Iesum verò benefacientem ei traderet, alter diabolus voluntate iam factus. Tales quippe insatiabilis pecuniarum cupiditas homines facit, vecordes, furiosos, ex pecunia penitus pendentes: qualis & Iudas factus fuit. Quomodo autem Matthæus & alij duo, quamprimùm de proditione pepigit, captum à diabolo dicunt: Ioannes,
Ioan.13.c
Nam post panem ingressus fuit in eum satanas: Nõ aliter quippe Ioannes, quàm cæteri dicit. Cœna enim (ait) facta, cùm diabolus iam in cor Iudæ immiserat, vt eum
E tradat: post igitur buccellam introiuit in eum satanas, quia non subitò, neq; sub vno momento, sed sensim diligenter facto periculo hominẽ ingreditur: quod & hic factum esse intelligimus. Sensim enim ad eum accedẽs & pulsans, postquã apertũ sibi habitaculum esse cognouerat, totus ad illum spirat. Quomodo autem si pascha comedebant, aduersus legem recumbentes comedebãt? Sed dicere possumus, quia post quã comederunt pascha, ad cœnandũ recubuerunt. Alius autem Euangelista dicit, quia vespere illo non comedebat solùm dominus
Luc.22.b
pascha, verumetiã comedendo dicebat: Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum. Quare hoc pascha, id est, hoc anno commedere pascha desiderauit? Quia videlicet tunc salutem orbi allaturus esset, tũc mysteria traditurꝰ, & dolores mortis oppressurus erat, ita sponte ad crucem accessit. Sed nihil horũ efferatam illam bestiã mitigauit, flexit, conuertit: quare iure quasi miserũ illũ defleuit, dicens: Væ homini illi. deinde terruit: Bonum fuisset ei, si natus non esset. Sed quoniam
F neq; sic emendatus est, tandẽ eum manifestauit, dicens: Cui ego tinctum panem porrexero. non fuit tamen ille cõmotus, sed quasi furore quodam, auaritia atq; insania captus induruit: immoverò multo peiore morbo, quàm furor est, captus fuit. Quando enim tale aliquid furiosus ac insanus operatus est? Non proiiciebat hic spumã in ore, sed dominicam cædem emittebat: non torquebat manus, sed extendebat ad vendendũ ineffabilis precij sanguinẽ. Maior igitur hæc insania fuit, quia sanus furiebat. Sed non loquebatur incognita, inquit: immo verò, quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? diabolus enim certè per os illius introiuit. Sed non repulit terram pedibus calcitrans. O quàm melius est furiosi pacto calcitrare, quàm hoc modo rectum pedibus ambulare. Sed non sedebat se lapidibus: & quantò melius erat hæc, quàm illa conficere. Vultis igitur in medium dæmoniacis & auaris productis, alterũ alteri cõparemus? Sed nemo ad suũ hæc dici contẽptum arbitretur. Non enim naturã, sed rem istam improbamus. Nunquam dæmoniacus vestem induitur, sed lapidibus seipsum acerbissimè cædens, per asperrima & inuia loca à dæmone actus percurrit. Quid igitur, si auaros peiora his aggredi atq; pati, adeò vt ludus hæc ad illa videantur, probabimus? fugietisne hanc ægritudinem? Eia igitur videa-

Collatio perelegans auari cũ dæmoniaco.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tur videamus vter minus laboret. Nihil enim alter ab altero differre videtur, cum vterq; omni nudo turpior comperiatur. Multò enim melius est nudũ omnino esse, nullaq; veste contegi, quàm rapta pecunia magnificas sibi vestes comparare, qui mihi vestiri videntur, veluti qui trieteriis Bacchi bacchantur. Nam quemadmodum illi laruas & vestes insanientium accipiunt, eodẽ hic quoq; pacto. Sicut itaq; demoniaci nuditatẽ à furore fieri videmus, sic hos amictus ab insania non negauerim. Itaq; nuditate illa hic amictus miserabilior, quod idem ostendere conabor. Quẽ enim ex ipsis insanis magis insanire dicemus, eúmne qui seipsum solũmodo cẽdit, an eum qui tam seipsum, quàm quoscunq; obuiã habebit? hunc videlicet vltimum. Dæmoniaci ergo seipsos denudant, auari autem obuios omnes dum possunt. Sed lacerant illi vestes, inquies. O quantò magis vnusquisq; læsorum vellet laceratum sibi potius indumentũ fuisse, quàm ereptam esse vniuersam substantiam. Sed vulnera in hominis faciem non incutiunt: immo verò hoc quoq; rapaces faciunt, paupertatẽ eis, & inediam inferentes corrodunt. Sed non mordent dentibus sicut dæmoniaci: vtinam dẽtibus morderent, & non malis
Psal.56.a omni dente acutioribus. Dẽtes enim ipsorum, scutum
H & sagittæ. Præterea vter magis dolet, qui semel dente percussus, remedio confestim vsus est? an qui semper paupertatis corroditur dentibus? Quippe inuoluntaria paupertas belua omniũ atrocior, & fornace ardentior est. Sed non sequũtur deserta loca, sicut dæmoniaci: vtinam eremum & non ciuitates popularentur, vt omnes qui vrbes habitãt, in ocio viuerent. Nunc verò hac quoque ratione intolerabiliores sunt, quoniam quæ in deserto illi, hæc in ciuitatibus isti facientes, eas desolant, præsertim cùm nullo resistente, quasi hæc in deserto agerent, sic asportant vniuersa. Sed non petunt lapidibus quoscunq; obuios. & quid hoc est? Multò certè facilius est à proiectis lapidibus cauere, quàm literas & stipulationes charta & atramento in miseriam inopum confectas, & mille vulnerum plenas euitare. Si consideremus nunc qualia sunt, quæ sibiipsis faciunt, nudi per ciuitatem ambulant, cùm nullum sibi virtutis amiculum sit: quòd si ea res turpis eis non videatur, teterrimæ hoc insaniæ argumentum est, quia turpitudinem suam non
I percipiunt: sed corpore quidem nudi erubescũt, animo autem non modò non verentur, verumetiam iactant. Sed vultis causam etiam impudentiæ exponamus? Quę igitur causa est? Multos huiusmodi nuditatis habentes socios, quẽadmodum in balneo nos, sic alter alterũ non verentur. Nam si multi virtutis amictu essent vestiti, tũc turpitudo eorũ magis notaretur. Nunc verò illud maximè multis dignũ est lachrymis: quia cùm multi sint mali, non pudet eos malè agere. Ad alia enim hoc quoque in diabolo factum accedit, quia nec sensum improbitatis capere dimittitur, sed multitudine peccantium turpitudo peccati tegitur: si enim cõtingeret in magna verè philosophantiũ multitudine auarum tunc versari, perspicacius nuditatem suam intelligeret. Sed satis iam ex his patet dæmoniacis esse nudiores. Quia verò etiã
Suprà.7.b deserta loca sequuntur, nemo contradicet. Lata enim illa, spaciosaq; via omni deserto desertior est. Nam & si multi per eam proficiscantur, tales quippe sunt, qui rapacitatem amplectuntur. Hæc igitur via nõ solũ deserta, sed asperior est: quod inde patet, quia non ita lapides acuti, duræ rupes, & cacumina montium scandentes adeò lacerant, vt auaritia & rapina eorum animas qui aliena inuadunt. Quòd autẽ sicut dæmoniaci apud sepulchra versentur, immo verò ipsi sepulchra sint, quis K Sepulchrũ
non viderit? Quid enim sepulchrũ est? nihil aliud certè quàm lapis mortuorũ corpora tegẽs. Quid igitur? an non illis lapidibus horum corpora miserabiliora sunt? Non enim lapides sunt cadauera tegentes, sed corpora lapidibus magnis insensata mortuas animas tegentia. Præterea nemo errabit sepulchra ipsos nominans, sicut & dominus noster Iudæos appellauit, & subiunxit dicens: Intrinsecus autẽ rapina atque auaritia pleni sunt. Vultis iam tandem probemus, quomodo lapidibus capita sua feriunt: dic quæso, vnde incipiendum putas? nõ à futuris, præsentia ergo dicantur. Quibus igitur lapidibus grauiores curæ non sunt, quæ non capita feriunt, sed animam corrodunt? Nam dum timent, ne iure ex domo exeãt sua quæ iniuria sunt intrusa, multis variisq; turbationibus vexantur, tremunt, irascũtur, ingemiscũt, iritantur, modò in suos, modò in alienos: ita nunc mœstitia, nunc metus, modò ira ipsos inuadit, & ceu à præcipitio in præcipitium transeuntes semper vexantur: ac dum quotidie acquisitioni student, nullam aut minimã ex quæsitis capiunt voluptatem. Nam trepidant, ne quæ rapina collegerunt, diffluant: cumq; toto animo ad colligendum incumbant, quiescere nullo modo possunt: L
sed quemadmodum qui continua siti vexatur, etiam si mille fontes imbiberit, tamen quia satiari bibendo non potest, paruam inde percipit voluptatem: sic isti nõ modò non quiescunt adipiscendo, verumetiam quoniam nullus huius cupiditatis terminus est, vehementius cruciantur. Talia enim præsentia sunt, in futuro verò die (dicendum à nobis est, etiam si minus attenditis) vbiq; Supra.a.c
in euangelio huiusmodi homines pœnas habituros videmus. Nam quando dicitur: Esurijui, & nihil mihi ad comedendum dedistis: sitiui, & nihil mihi ad bibendũ præbuistis, auari homines his verbis puniuntur: ad eos enim qui malè locupletati sunt, dicet: Ite in ignẽ æternum præparatum diabolo. Et nequã ille seruus, qui cõseruis substantiam domini nõ distribuebat, auaritia periit. Et qui talentum suffodit: & quinq; virgines: & vbicunq; secundum leges auari puniuntur. Et modò quidẽ audiunt, hiatum esse inter nos & vos: modò verò, Ite in ignem æternum: modò in duas partes decisi, vbi fletus & stridor dentium. Ita vndiq; compulsi, ac nullo in loco quiescentes, in gehennam soli detrudũtur. Quid igi- M
tur fides tibi ad salutem prodest, si vbi est stridor dentium, vbi exteriores tenebræ, vbi præparatus diabolo ignis, eò detruderis: & in hac vita periculosis insidiis, acerrimis maledictis calumniisq; subiectus curis conficiaris, & ab ipsis qui tibi adulari videntur, odio nõ paruo habearis? Sicut enim probos non boni solùm, verũetiam mali admirantur: pariter certè malignos nõ solùm probi, verumetiã improbi odio persequuntur. Quę res adeò vera est, vt auaros ipsos interrogare non dubitem. Sic alter alteri tædio esse studet, & quasi maximè officeret inimicus putatur, atq; seipsos cõuiciãtur: & vituperari nimium putant, si quisquã auaros eos appellauerit, & hoc opprobrium eis obiecerit: opprobriũ quippe id extremum, & summæ malignitatis argumentum. Nam si pecuniarum cupiditate vincaris, quando inanis furorem gloriæ, quando iram, quomodo concupiscentiam carnis superabis? Hæc enim multò esse difficiliora, inde tibi persuadebis, quòd multi complexionẽ corporis ad iram & cupidinẽ nonnihil conferre arbitrãtur: & accessus cõplexionum ad seipsos opponere medici consueuerunt: & calidioris quidem, & humidioris corporis procliuiorem esse aiunt ad Venerem, sicciorisverò im-

A verò impetuosum atq; iracundum: sed de auaritia nullus vnquam ab eis aliquid tale audiuit. Quare à desidia solummodo & animi stupore pestifera hęc oritur ægritudo. Quapropter rogo atq; obsecro, studio iugi atq; diligentia hoc corrigamus, cæterasq; passiones, quæ pro diuersitate nascuntur ætatis, pro viribus transponamus. Si verò in vnaquaq; vitæ nostræ particula hoc salũ nauigantes, vtiliſſimos virtutis labores præteruehimur, vbiq; naufragiis vexati, ac ad portum tandem spiritaliũ currentes merciũ deducti, vltima profectò luemus supplicia. Pelagus enim est latè longeq; protensum hæc vita: & quemadmodũ in mari vniuerso sinus diuersi, aliis atq; aliis tempestatibus commouentur præcipuè: velut Aegeum ventis exasperatur, Toronus propter angustias & Carybdis: quæ Libyen versus propter stagna Syrtis & breuia, Pontus magnitudine fluctuum atque impetu: Hispanicus Oceanus, quia inuius carentia portuum & locorum ignorantia intricatus, difficilis nauigantibus est: similiter alij aliis de causis: sic & in vita nostra fieri videmus. Nam primùm in ea pelagus, statim videre licet puerum ætatis conditione, quæ multis ac magnis procellis exagitatur: tum quia mens imbecilla est, tum
B quia nulla firmitate adhuc roboratur, sed huc atque illuc flectitur. Quapropter pædagogos illi & magistros præficimus, vt defectus naturæ diligentia suppleat, veluti & in nauigando gubernatoris artificio maris asperitas superatur. Adolescentium fluctus pueritiæ succedunt, qui vehementioribus sicut Aegeum pelagus exagitantur concupiscentiæ ventis: quæ quidem ætas quantò magis correctione indiget, tantò minus instruitur, non solùm quia magnis turbationum fluctibus cæditur, verumetiã quia peccantes non redarguuntur: cùm & magister & pædagogus subtrahãtur magnitudine tempestatis: cùm maiore turbine venti spirent, & gubernator sit imbecillior, nemoq; alius tutor assit, atq; defensor. Virilis tertiũ locum ætas occupauit, quam rerum omnium dispensatio maximè vrget, quãdo vxor, nuptiæ, procreatio prolis, familiæ gubernatio, & in mentem plurimę curæ innumeraq; veniunt, quando auaritia & inuidia maximè vigent. Si igitur vnamquanq; partem ætatis cũ naufragiis præteruehimur, quomodo hanc vitam transibimus? Quomodo æterna fugiemus supplicia? Nã si nihil synceri atq; integri in prima ætate didicerimus, si iuuenes modestè non vixerimus, nec auaritiam viri superauerimus, quasi in sentinam quandam ætatis, in senectutem
C scilicet deuecti, victa iam tempestatibus animæ nauicula, cum fluctibus fatiscẽt compagines, deferemur in illũ portum, non spiritales merces, sed multũ ac sordidum lutum deportantes: vnde diabolo quidem risum incitabimus, nobis verò ipsis perpetuam mœstitiam comparabim⁹, intolerabili ac ęterno cruciatu vexati. Quod ne accidat, vndiq; colligamus nos, & aduersus omnes passiones pugnantes, cupiditatem pecuniæ penitus proiiciamus, vt & hic tranquillè viuamus, & futuram beatitudinem adipiscamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui honor, &c.

Homilia.lxxxiii. ex cap.xxvi.

Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit atque fregit, & dedit discipulis suis, &c. O cæcitatẽ proditoris, qui cum ineffabilibus mysteriis cõmunicasset, idem permansit, & diuina mensa
Luc.22.a susceptus, in melius cõmutari noluit: quod Lucas significauit, dicens, quia post hoc satanas introiuit in eũ: non quia dominicum corpus despiceret, sed quia proditoris stoliditatem irridebat: maius enim peccatum vtraque ratione fiebat, quia tali animo mysteriis susceptis, nec ti D
more, nec beneficio, nec honore melior factus est. Christus autem omnia quantus sciret, vetare tamen eum noluit: vt tu discas nihil ab eo prætermitti, quod ad emẽdationem pertineat. Pręterea tam in superioribus, quàm in sequentibus crebrò eum reuocat, & verbis & operib⁹, timore, colendo, minando, honorando retinere studebat, sed nihil horum illi mederi potuit. Quare illo non prætermisso, his mysteriis in memoriã cædis suæ rursum discipulos reuocat, & inter cœnandum de cruce disputat, crebritate prædictionis dolorem mitigans discipulorum. Quid enim passi non fuissent, si eos ita non cõfirmasset, qui etiam his omnibus præmoniti conturbati sunt: Et comedentibus (inquit) eis, accepit panẽ, & fregit. Quam ob rem passionis tempore hoc mysteriũ tradidit? Vt vndique discamus ipsum veterem etiã legem sanxisse, & omnia quæ in illa sunt propter nouam hæc adumbrata fuisse: hac igitur de causa veritatem figuræ adiunxit. Vespera verò illa adimpletionis temporum signum erat, & quia iam ad consummationem ipsam res peruenerunt: Gratias porrò egit, vt nos instrueret quomodo mysterium hoc facere debeamus, & simul vt ostenderet spontè se ad passionem proficisci. Præterea E
vt nos doceret omnia, quæ patimur, cũ actione gratiarũ esse ferenda, ac bonã nobis spem inde immitteret, atq; foueret. Nam si figura à seruitute liberauit, multò magis veritas terrarum orbem vindicabit. Ad hæc, vt significaret quòd ad beneficium naturæ humanæ traderetur, ideo nec ante hoc mysterium tradidit, sed quando cessare iam legem oportebat. Præcipuam autem solennitatem eorum dissoluit, ac ad aliam eos mensam horroris plenam conuocans dicit: *Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro multis frangetur in remissionem peccatorum.* Quomodo turbati non fuerũt cùm hoc audissent? quia multa iam, & magna de hoc anteà disseruit. Quapropter nec illud quod iam crebrò perceperant, cõfirmauit: sed passionis causam peccatorum esse remissionem exposuit, & noui testamenti sanguinem vocauit, hoc est, pollicitationis & promissionis legis nouæ. Hæc enim rursus pollicitus est, & testamentum nouum hoc ipsum confirmat: & quemadmodum vetus pecudes & vitulos habebat, eodem modo nouum dominicũ possidet sanguinem. Moriturũ se hinc etiam ostẽdens, F
reducatur quod similiter per sanguinẽ reuocabitur, atq; fiebat. Causam deinde rursus mortis suæ subiecit, dicẽs: Qui pro multis effundetur, &c. Deinde ait: *hoc facite in meam commemorationem.* Vides quomodo ab Iudaicis abducit, & auocat moribus? Nam sicut illud in rememorationem miraculorum, quæ in Aegypto patres vestri viderunt faciebatis, sic & hoc in meam facite cõmemorationem. Sanguis ille ad primogenitorum salutem fuit effusus, hic in remissionẽ toti⁹ orbis peccatorũ. *Hic enim est sanguis meus,* inquit, *qui effundetur in remissionem peccatorum.* Quod dicebat, vt ostenderet passionem & crucem mysterium esse, & discipulos hinc cõsolaretur.
Et quemadmodum Moses, hoc æternũ vobis erit me- Deut.16.a
moriale dicebat: sic & ipse, in meam, ait, commemorationem, donec veniam. Hac de causa desiderio desideraui hoc pascha vobiscum comedere, quo vos spiritales faciam. Ipse quoq; bibit ex eo, ne auditis verbis illis dicerent: Quid igitur sanguinem bibimus & carnẽ comedimus? ac ideo perturbarentur. Nam & quando prius de his verba fecit, multi solũmodo propter verba scandalum passi sunt. Ne igitur tunc id quoq; accideret, primus ipse hoc fecit, vt tranquillo animo ad communicationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G cationē mysteriorū induceret. Quid porrò vetus quoq; hoc facere potuit,inquies? Minimè: ideo enim, hoc facite,dixit,vt ab illo abduceret. Præterea si remissionem hoc peccatorū facit, sicuti certè facit, superuacaneū illud omnino est. Sed sicut in veteri,eodem hic modo in beneficio reliquit, memoriam mysteriorū colligendo, & hinc hæreticorū ora frenando. Nam quando dicunt, vnde patet immolatum Christum fuisse, & alia multa mysteria: hæc enim afferentes ora ipsorū consuimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolum ac signū hoc sacrificium est. Vides quantum ei studium fuerit, vt semper memoria teneamus pro nobis ipsum mortuum fuisse. Nam quoniam Marcio, Valentinus, Manichæus, eorūq; sequaces negaturi erant hanc dispensationem, in memoriam passionis per hoc semper ita reducit mysteriū, vt nemo non insanus seduci possit. Ita per sacratissimam istam mensam & saluat, & docet: hoc enim caput bonorum omniū est. Quare hoc Paulus voluit ac repetit, sed tradito iam mysterio. *Non bibam, ait, de hoc genimine uitis, usque in diem illam, cùm illud bibam nouum uobiscum in regno patris mei.* Nam quoniam de passione ac cruce locutus, & resurrectionis iam meminit,
H regnum patris eam appellans. Sed quam ob rem post resurrectionē comedit, ac bibit? Ne phantasma quoddam resurrectio à rudioribus putaretur, qui certum resurrectionis argumentum id esse dicunt. Vnde Apostoli quoque manifestandam resurrectionem dicebant,
Acto.10.f Qui comedimus cum eo, ac bibimus. Vt igitur signanter exprimeret, quia videbunt eum posteaquam clarè resurget, & quia cū eis rursus ita futurus est, vt & rebus, & visu resurrectioni possint testimonium præbere, quousque istud bibam vobiscum, inquit, nouum. Testes enim vos eritis, quia videbitis me postquam resurrexero. Nouum autem, hoc est, nouo modo quodā, imò inaudito atque mirabili: non enim passibile corpus habens, sed immortalitate atque incorruptibile, alimentoq; non indigens surrexit. Quare, cùm opus non erat, post resurrectionem comedit & bibit, cùm eius corpus istis nullo modo amplius indigeat, sed vt certiori argumento resurrectionem firmaret. Sed cuius rei gratia non aquam, sed vinum post resurrectionē bibit? Perniciosam quandā hæresim radicitus euellere voluit, eorū
I qui aqua in mysteriis vtuntur, ita vt ostenderet, quia & quando hoc mysterium tradidit, vinum tradidit, & iam post resurrectionem in nuda mysterij mensa vino vsus est. Ex genimine autem, ait, vitis, quæ certè vinum non aquam producit. Et *hymno dicto exiuerunt in montem oliuarum.* Audiant omnes qui quasi porci cùm iam comederint, euersa calcibus mensa temulenti consurgunt, cùm agere gratias debeant, & in hymnum à mensa deuenire. Audiatis etiam quicunque vltimam mysterij orationem non expectatis, quæ illius symbolum est. Gratias enim egit antequam discipulis dederat, vt etiam nos ab actione gratiarum incipiamus. Gratias egit posteaquam dedit, & hymnū cecinit, vt nos quoque similiter faciamus. Quare autem ad montem proficiscitur, ad locum etiam Iudæ notissimum? Ne celare se videretur, prodire voluit, quo cùm peruenisset, omnes vos, inquit, scandalizabimini in me: & prophetiam subZacha.13.c iecit. *Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis.* His vtitur, tum vt re ipsis persuadeat attendendum semper scripturis esse, tum vt significaret dei se voluntate crucifigi, ac vndique non esse alienum à veteribus se demōstraret, nec aduersarium deo, quem vetus sequitur testamentum. Et quia omnes prophetæ à priscis temporibus dispensationem hanc futuK ram prædicarunt, quare meliorem spem expectandam esse hortatur. Illud etiam per hanc prophetiam docet, quales videlicet ante crucem, quales post mortem discipuli fuerunt. Nam qui nec stare quidem cùm proderetur potuerunt, robusti postea, & adamante validiores fuerunt. Hic autem metus, & fuga discipulorum, mortis eius argumētum est. Nam si tot tantisq; factis, ac dictis impudenter nonnulli asserunt non fuisse ipsum crucifixum, quid dicere non auderent, si nihil horum accidisset? Hac de causa non ipsa passione solùm, verumetiam & mysteriis, & discipulorum dispersione verè se mortuum fuisse declarat, Marcionis morbum his omnibus euertens: ideo etiam ipsum Apostolorum verticem negare permisit. Si enim vinctus, crucifixusq; non est, vnde & Petrus, & cæteri tanto pauore pulsi fugerunt? non tamen dimisit eos in mœstitia. Sed quid? *Postquam autem resurrexero, præcedam uos in Galilæa, &c.* Non enim statim apparuit, neq; in longam quandam abiit regionem, sed in eadem regione, & eisdem penè locis appareret vbi crucifixus est. Vt etiam hinc credi faciat, quia ille ipse resurrexerit, qui crucifixus fuit: ita mœrorem eorum consolatus est. Idcirco autem in Galilæa dixit, vt à L timore Iudæorū liberati, facilius verbis suis & attenderent, & arderent: hac enim de causa ibi apparuit. *Tunc respondens Petrus dixit: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.* Quid ais Petre? propheta dixit, quia oues dispergentur, & Christus dictum confirmauit, & tu negas? Non satis tibi est, quia cùm pridem iam dixeris: Propitius tibi esto, increpatus fuisti? Idcir- Supra.22.d co igitur permisit vt caderet, vt in omnibus disceret Christo parēre, verioraq; dicta istius crederet, quàm sua sibi conscientia testaretur. Sed & cæteri non parū à negatione Petri fructus acquisierunt, humana infirmitate, & dei veritate percepta. Cùm enim ipse aliquid prædixerit, nullus se sapientiorē putare, nec in alios insurgere debet. Gloria enim tua, inquit, in te, non in alio est: cūq; dicendum esset, opem nobis feras ne scandalizemur, è contrario nimium sibi arrogans, inquit: Et si omnes scandalizati fuerint in te, tamen ego non scandalizabor: quanuis omnes id patiantur: ego tamen solus non patiar. Ita hæc res sensim eum ad tetrum, & insolens cri M men deuehebat, quem reprimere Christus volens, quoniam nec prophetæ, nec sibi obtemperauit, negationem fieri permisit: idcirco enim testantem quoq; prophetā adduxit, ne quid repugnare auderet. Quare Petrus cùm verbis non crederet, à rebus ipsis eruditur. Vt autē credas hac de causa permissione diuina Petrum negasse, Christum audias. Ego inquit, deprecatus sum pro te, vt non deficiat fides tua: hoc enim vt vehemētius eū tangeret, dicebat, significans eius casum multò peiorem esse aliorum casu discipulorū, ac ideo maiori etiā patrocinio indigere. Duplex enim crimen erat, tum quia repugnauit, ac restitit, tū quia cæteris seipsum præposuit, imò verò etiam tertiū non paruum crimen eum cōmisisse dixerim, quia sibi totū impossuit. His igitur mederi omnibus volens, cadere illum permisit, ac ideo cæteris Luc.22.c prætermissis ad eum orationem direxit, dicens: Simon ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, id est, tentaret, perturbaret, vexaret: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Cur nam si omnes expetiit, pro omnibus deprecatus non est? Patet hinc quod paulò antè dicebam, quia vehementius eum tangens, & ostendens multò peiorem eius, quàm aliorum lapsum esse, ad eum conuertit orationem. Cur autem non dixit,

A non dixit, Ego non dimisi: sed, ego deprecatus sum? Humilius iam loquitur ad passionē iturus, vt humanitatem suam demonstret. Nam qui super confessionem eius ecclesiam ita fundauit atq; muniuit, vt nullum periculum, neque mors ipsa posset eum superare, qui claues regni cœlorum ei concessit, & totam potestatem ei commisit, nec vnquam pro illis omnibus oratione indiguerit: quantò minus hac in re indiguisset? Maxi-
Suprà.16.c ma quippe authoritate illa dicta, ædificabo super te ecclesiam meam: &, dabo tibi claues regni cœlorū. Quomodo igitur, orare ei opus fuit, vt vnius hominis commotum animum stabiliret? Quare igitur ita dixit? Propter causam profectò, quàm iam exposuimus, & propter infirmitatem discipulorum, qui nondum decentem omnino de ipso existimationem habebant. Quomodo igitur negauit? Non dixit quippe non negabis: sed, vt nō deficiat fides tua. Cura enim ipsius atq; fauore factum est, ne omnino Petri fides euanesceret: ingens enim pauor eum inuaserat, & ingens ideo, quoniam diuina protectione valde fuit denudatus, quod porrò factum est propter arrogantiam, & contradicēdi pertinacem duritiam. Ita quoniam & Christo, & prophetæ apertissimè
B repugnauit, in eū terrorem deuenire permisit, vt raditus ab eo illæ passiones euellerentur: adeò enim pertinax fuit, vt cùm Christus ei dixerit: *Amen dico tibi, quoniam hac nocte, antequam cātet gallus, ter me negabis.* Nō
Luc.22.e dubitauerit respōdere: Si oportuerit me mori tecū non te negabo. Lucas verò ad hoc addit, quia quantò magis Christus casurum Petrum significabat, tantò magis affirmabat id se nunquam passurum. Quid hoc est ô Petre? quando vnus ex vobis me tradet, Christus dicebat: tunc ne esses ille timebas, & nullius rei conscius, cogebas vnum de discipulis interrogare ipsum: nunc verò liquidissimè ipso clamante, quia omnes vos in scandalum incidetis, contradicere audes? neque id semel solùm facis, sed bis & sæpius, vt Lucas asserit, vnde id tibi accidit? Ex multo certè amore, & multa voluntate. Nam quoniam à solicitudine illa, quàm de proditione frustraneam cognouit, nimium sibiipsi confisus hęc dicebat, & in alios insurgebat dicens: & si omnes in te scandalizati fuerint, ego tamen nunquam scandalizabor. Puto autem ambitione quoque aliqua, & iactantia in ea verba Petrum lapsum fuisse. Nam & in ipsa cœna quis nam inter eos maior esset ambigebant, adeò inC nis gloriæ passio animos adhuc eorum turbabat: Christus autem ab his passionibus eum liberare volens, non impellebat ad negationem, absit hoc enim, sed fauorem suum ab eo subtraxit, & humanam redarguit naturam. Perspice autem quomodo post resurrectionem
Ioan.21.g Actō.1.a hinc eruditus submissius loquitur: cùm enim dixerat, domine, hic autem quid? coargutus nihil apponere ausus tacuit: cumq; audiuerit, non est vestrum nosse tempora, aut momenta, non repugnauit. Deinde in cœnaculo & sindone cùm vocem audiuerit, quæ deus mundauit, tu noli communia dicere, quanuis nec quid diceretur, quidem statim intellexerit, quieuit tamen in illo omnino vsus consensione: hæc omnia casus ille perfecit. Nam anteà totum sibi attribuebat, dicens: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego tamen nunquam scā-
Actō.3.b dalizabor. Et, si oportuerit me mori tecum, non te negabo: cùm dicere debuisset, si patrocinio tuo iuuabis: è contra verò posteà dicit, Quid nobis attenditis quasi propria virtute, vel potestate ipsum ambulare fecerimus? Magnum profectò dogma hinc discimus, quia videlicet nullo modo hominis voluntas sufficit, nisi

auxilio superiori roboretur. Et quia nihil lucrari poteD rimus superiori patrocinio, si voluntas nostra repugnat: quorum alterum Petrus, alterum Iudas cōfirmat: hic enim etsi præsidium Christi largum habuerit, tamen quoniam noluit attendere, nullam inde vtilitatem consecutus est: ille verò, etsi bene animatus fuerat, diuino tamen subtracto auxilio, stare non potuit. Quas ob res vehementer rogo atque obsecro, ne velitis cuncta ita deo attribuere, vt oscitandum dormiendúmque vobis putetis: nec rursus si vigilatis, laboribus rem vestris aliquam effici arbitremini. Nam nec desides, atque resupinos iacere nos deus vult, ac ideo nonnihil à nobis petit: nec arrogantia corrumpi, ac ideo totum nobis non commisit: ita ex vtraque parte incommodo remoto, quod nobis vtile ac necessarium, idem operatur: quibus rationibus verticem quoq; apostolorū labi permisit, humiliorem ipsum faciēdo, & ad maiorem profectò charitatem inducendo. Credamus itaque vbique deo, nec repugnemus ei, etiam si sensui & cogitationi nostræ absurdū esse videatur quod dicit: superet & sensum, & rationem nostram quæso ipsius, quod in omnibus & præcipuè in mysteriis faciamus, non illa quæ anE te nos iacent solummodo aspicientes, sed verba quoq; eius tenentes. Nam verbis eius defraudari non possumus, sensus verò noster deceptu facillimus est: illa falsa esse non possunt, hic sæpius atq; sæpius fallitur: quoniam ergo ille dixit, Hoc est corpus meum: nulla teneaMar.14.c & mur ambiguitate, sed credamus, & oculis intellectus id Luc.22.b perspiciamus. Nihil enim sensibile traditum nobis à Christo, sed rebus sensibilibus: omnia verò quæ tradidit, insensibilia sunt: Sic & in baptismo per aquam, quæ res sensibilis est, donum illud conceditur: quod autem in ea conficitur, regeneratio scilicet, ac renouatio, intelligibile quidem est: nam si tu incorporeus esses, nudè ipsa dona incorporea tradidisset tibi: quoniam verò corpori coniuncta est anima tua, in sensibilibus intelligenda tibi traduntur. O quot modò dicunt, vellem formam & speciem eius, vellem vestimenta ipsa, vellem calceamenta videre. Ipsum igitur vides, ipsum tāgis, ipsum comedis. Vestimenta eius desideras videre, ipse verò seipsum tibi tradit, non vt videas solùm, verumetiam vt tangas, & in te habeas. Nemo igitur nau- Exod.12.b seans accedat. Nam si Iudæi stantes calceati, & baculos F in manibus habentes cum festinatione comedebant, quantò magis nobis vigilandum est? Nam illi ab Aegypto in Palæstinam erant profecturi, ac ideo viatoris habitum habebant: tu de terra in cœlum ascensurus es. Vigilandum igitur est, non enim paruum supplicium indignè communicantes expectat. Cogita quanta indignatione aduersus proditorem, aduersus eos qui crucifixerunt ipsum mouearis: & caue ne tu quoque corporis & sanguinis Christi reus efficiaris. Illi acerbissimè trucidarūt, tu post tot tantaq; beneficia fordida suscipis omnia. Non enim sufficit ipsi hominem fieri, flagellis interim cædi: sed nos secum in vnam (vt ita dicam) massam reducit, neque id fide solùm, sed re ipsa nos corpus suum efficit. Qua igitur re mundiorem esse non oportet eum, qui hoc sacrificio participaturus est: quos radios solares non deberet excedere manus illa, quæ hanc coronam pertractat, os quod igne impletur spiritali, lingua quæ cruentatur hoc admirabili sanguine? Veniat in mentem tibi quo sis honore honoratus, qua mensa fruaris. Ea nanque re nos alimur, quā angeli videntes tremunt, nec absque pauore propter fulgorem, qui inde resilit aspicere possunt, & nos in

Universidad de Deusto
Biblioteca

G vnam cum illo massam reducimus, Christi corpus vnũ, Psal.133.a
& caro vna. Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes eius? quis pastor vnquam membris suis oues suas nutriuit? Multæ matres post partum aliis nutricibus infantes dederunt, quod ipse facere noluit, sed proprio corpore nos alit, & sibi coniungit atq; conglutinat. Consideremus autem, inquies, licet apertè ad omnes pertineat. Nam si ad naturam nostram descendit, patet quoniam ad omnes: quòd si ad omnes, & ad vnum quenque profectò. Sed quomodo non omnes inde lucrum consecuti sunt, inquies? Id certè nõ illius causa, qui maximè hoc optat, accidit: sed eorum culpa, qui eum suscipere nolũt. Singulis enim fidelibus per hoc mysterium se coniungit: & quos peperit, non alij nutriendos tradit, sed ipse studiosissimè alit, hac etiam re tibi persuadens carnem illam tuam assumpsisse: tanta igitur charitate, atque honore affecti non torpeamus. Non videtis quanta infantes animi alacritate mãmillas arripiunt? qua pressione papillis infigunt labia? Non minore cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad huius calicis spiritalem accedamus papillam: imò verò maiore desiderio quasi lactentes pueri, gratiam spiritus sugamus: vnus sit nobis dolor, vna mœstitia, si hoc ali-
H mento spiritali priuamur. Non sunt humanæ virtutis hæc opera, quæ tunc in illa cœna cõfecit: ipse nunc quoque operatur, ipse perficit, ministrorum nos ordine tenemus: qui verò hæc sanctificat, & transmutat, ipse est, loco animo accedat. Cum discipulis, inquit, meis facio pascha: hæc enim illa, non alia mensa est, hæc nulla re minor quàm illa est. Non enim illam Christus, hanc homo quispiam facit: sed vtranque ipse. Hoc est illud cœnaculum vbi tunc Christus cum discipulis erat, hinc ad montem Oliuarũ exiuit. Hinc & nos ad manus pauperum exeamus, ibi enim mons Oliuarum est. Oliuæ quippe in domo dei plantatæ, multitudo pauperum est: hinc stillat illud guttatim oleum, quo nobis tunc opus
Suprà.25.a omnino erit: hoc est, quod quinque illæ virgines habebant: hoc est, quo alteræ carentes & perierunt: hoc nobiscum habentes progrediamur, & cum fulgentissimis lampadibus ad sponsum proficiscamur. Adeat nullus crudelis, nullus immisericors, nullus impurus quouis modo: hæc tam ad vos, qui communicatis, quàm ad vos qui ministratis dicta esse volo. Oportet enim etiam eadem ad vos dicere, vt magno studio, & diligenti cura dona hæc distribuatis. Non parua vobis imminet pœna, si quem aliqua improbitate teneri scientes, ei
I huius mensæ participationem permittatis. Sanguis enim eius ex manibus requiritur vestris. Si dux igitur quispiam, si consul ipse, si qui diademate ornatur, indignè adeat: cohibe ac coërce, maiorem tu illo habes potestatem. Ita si limpidissimus aquæ fons vt intactũ gregi seruares tibi commissus esset, cùm petulcos sues ac sordidissimos venire aspiceres, non patereris in fluenta illos insilire, nec fontem ab his perturbari: Nunc verò cùm non aquæ, sed sanguinis & spiritus sacratissimus fons commissus tibi sit, si peccatis inquinatissimos videbis accedere homines, non indignaberis, neque contristeris? Et quam veniam huius contemptus cõsequeris? Idcirco vos deus tantò voluit honore decorare, vt hæc diligentissimè discernatis. Hæc est dignitas vestra, hæc stabilitas, hęc corona, non quia tunicam induti cãdidissimam per ecclesiã ambulatis. Sed vnde, inquies, ego illum, atque illum qualis cognoscere possum? Non de ignotis, sed de notis hæc disputo. Dico horribile quoddam, atque tremendum: nõ est ita malum dæmoniacos intus esse, sicut istos qui peccatorum sordibus K
polluuntur. Illud enim pessimum est, sicut Paulus ait, Heb.10.f
Christum conculcare, & testamenti sanguinem ducere communem, & spiritus gratiam contemnere. Multò igitur dæmoniaco peior est, qui peccati sibi conscius accedit: illi enim quoniam dæmone vexantur, non puniuntur: qui verò indignè adeunt, æternis tradentur tormentis. Omnes igitur simpliciter pellamus, quos indignè accedere videmus. Nullus communicet, nisi ex discipulis sit, nullus impuro animo, sicut Iudas panem assumat, ne similia patiatur. Corpus Christi etiam hæc multitudo est: quare cauendum tibi est, qui hæc mysteria ministras, ne dominum irrites, corpus hoc non pur
gando, ne acutum gladium pro cibo præbeas. Sed si quidem aliquis ignoratione mensam adierit, nullo timore territus abiice: deum, non hominem timeas: si hominem times, ab eo ipso quem times, derideberis: sin verò deum, hominibus quoq; venerabilis eris. Quòd
L si ipse pellere non audes, mihi dicas, non permittam ista fieri: animam prius tradam meam, quàm dominicum alicui corpus indignè, sanguinẽmque meum effundi potius patiar, quàm sacratissimum illum sanguinem præterquam digno concedam: quòd si quis venerit cum sordibus ignoranter, nulla vestra culpa est. Nã hæc mihi de notis, ac manifestis disputata sunt, quibus emendatis, citò nobis deus etiam ignotos notificabit: sin verò notos admittemus, qua de causa ignotos nobis manifestabit? Hæc mihi dicta sunt, non vt coërceamus solùm, sed vt corrigamus, & reducamus, & curam omnium habeamus: sic enim & deum nobis propitium faciemus, & eos multiplicabimus, qui dignè cõmunicare possint, vt tam vestri studij ac diligentiæ, quàm piæ in alios curæ magna præmia cõsequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxxiiii.ex capite.xxvi.

Matt.14.d Luc.22.d
TVnc uenit cum eis Iesus in uillam quæ dicitur Gethsemani, & dicit discipulis suis: Sedete hic, donec uadam illuc, & orem. Et assumpto Petro & duobus filiis Zebedæi, cœpit cõtristari & mœstus esse: & dixit eis, Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic, & uigilate mecũ, &c. Quoniam ipsi valde inhærebãt, nec ab eo libenter separabantur, idcirco considere ibi iubet, donec abiens oraret. Consueuerat nanque seorsum orare: quod fa- M
ciebat, vt nos erudiret, quietem ac tranquillitatem in orationibus diligenter appetere. Tres autem secum accepit, & dicit eis: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Quam ob rem alios non secum accepit? Ne laberentur, & caderent: illos autem solos elegit, qui gloriam eius in monte viderunt, quos tamen etiam dimisit, & paululum progressus orauit, dicens: *Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: ueruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. Et uenit ad eos, & inuenit eos dormientes, & dicit Petro: Ita non potuisti una hora uigilare mecum? Vigilate igitur, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidẽ promptus est, caro autem infirma.* Non frustra, neq; ociosè ad Petrũ maximè dirigit orationẽ, quanquã & alij similiter dormirent: sed tãgere ipsum acrius etiã hinc voluit, ea de causa, quã iam antè explicauimus. Verũ quoniã & Mar.14.d
cæteri pariter dixerũt: cùm enim Petr⁹ dixisset, Et si oportuerit me mori tecũ, non te negabo: similiter, inquit, omnes discipuli dixerunt. Idcirco infirmitatem eorum redarguens, omnes alloquitur: nam qui mori cum eo volebant, nec quando contristabatur quidem, contristari negligentes potuerunt, sed victi à somno, ceciderunt. Ipse verò intentius orat, adeò vt vel sudores
vberius

A vberius defluxerint. Ea rursus de causa, ne hypocrisis res ista videatur, nêve possint hæretici dicere, quia solicitudinem & tristitiam istam simulauerit, idcirco & sudores quasi gutte sanguinis defluxerunt, & angelus confortans eum, & multa signa timoris apparuerunt. Nam ne quis ficta hæc audeat verba dicere, hac de causa orat. Eo igitur quod dixit, transeat si possibile est, humanitatem suam ostendit: eo verò quod, non vt ego volo, sed vt tu, sublimem admirabilis philosophiæ virtutem tradidit: cùm exemplo nos doceat, etiam natura horrore perculsis, non esse mœrentis faciem solummodo, videre quoque addidit: nec verba rursum amentibus sufficiunt, rem magis quærentibus: & rem ergo mœrentis adhibuit, vt vel qui valde contentiosi & pertinaces sunt, credere possint verè hominem factum, vereq; mortuum fuisse. Si enim cùm & vultus, & verba, & res mœrorem significauerunt, discernitur tamen à nonnullis passio: quid nam dicerent, si ista non essent? Vides quot, quantisq; dispensationis veritatem ostendit, cùm
B his quæ loquitur, tum his quæ patitur? Venit deinde, ac dicit Petro: Sic nõ potuisti mecum vna hora vigilare? Omnes dormiebant, & Petrũ coarguit, occultius eũ de his reprehẽdens quæ in superioribus fuerat locutus, ac ideo, Mecum, non ociosè adiecit: sed quasi diceret, Vigilare mecum nõ potuisti, & mecũ mori poteris? Id etiã insinuat, quod sequitur: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Vides quomodo ipsos rursus ab arrogantia remouet, ac tristis mentis & humiles esse hortatur, deo totum attribuentes? & modò ad Petrum, modò cõ
Luc.22.c muniter ad omnes verba dirigit. Et illi quidem dicit: Simon, Satanas petiit te cribrare, ego verò deprecatus sum pro te: communiter autem omnibus, orate, non intrate in tentationem. Ita vbiq; arrogantiam atq; pertinaciam amputat, & magis solicitos facit: & ne acrior videatur, vniuersa mitigando dicit: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: etsi enim mortem contemnere volueris, inquit, non poteris tamen, nisi deus tibi manum porrexerit, cùm carnalis abhorreat sensus. *Rursus autem abiens, orauit dicens: Pater, si non potest istud transire à me, fiat uoluntas tua.* Hic ostendit voluntatem se dei omnino continere, & vbique voluntatem dei quærendam, & eligendam esse. *Rediit autem, & inuenit eos dormientes.* Nam præterquam quòd nox C
erat, & intempesta, oculi etiam eorum mœrore grauabantur. *Ipse autem profectus tertiò idem orauit.* Confirmans hominem verè factum fuisse: quod enim secũdò & tertiò sit in scripturis, maximopere veritatem ostendit: veluti & Ioseph ad Pharaonem dicebat: Secũdò
Gen.41.d id tibi apparuit somnium veritatis gratia, ita enim factum est, vt ita credas omnino futurum: hac de causa etiam ipse non semel, sed bis & ter idem orando protulit, vt dispensatio firmiter crederetur. Cur autem iterum ad discipulos rediit? Vt eos redargueret, quoniam adeò sopiti mœstitia erant, vt neque præsentiam quidẽ eius sentirent: non tamen radarguit, sed paululum recessit, magnam eorum esse infirmitatem significãs, qui nec increpati quidem vigilare potuerunt: non excitat autem, nec increpat amplius, ne perterritos magis terreat: sed recedens orauit, & rediens inquit: *Dormite iam & requiescite.* Quanuis enim vigilare opus erat, significans tamen, quia nec aspicere quidem mala valebant, sed fugerent præ timore, ac fugarentur: & quia minimè eorum egeret auxilio, & tradi omnino ipsum oporteret, dormite inquit, & requiescite. *Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum.*

Tomus secundus.

Ostendit rursus dispensationis hoc factum fuisse, & si- D
mul animos ipsorum erigit, eo quod dixit, tradetur in manus peccatorum, significat enim proteruitatis illorum hoc opus esse, non quia ipse peccato sit obnoxius. *Surgite eamus, ecce appropinquat qui me tradet.* Ita vndique ipsos erudit, non necessitatis, nec infirmitatis, hanc rem fuisse, sed dispensationis cuiusdam inæstimabilis: præsciebat enim eos venturos, nec solùm non fugit, verumetiam eos incessit. *Adhuc enim ipso loquente, ecce Iudas unus ex duodecim, & cum ipso turba cum gladiis & fustibus, missi à principibus sacerdotum, & senioribus populi.* Hæc sunt sacerdotum instrumenta, cum laternis, inquit, & lampadibus egrediuntur. Iudam autem iterum ex duodecim vnum dicere non veretur. *Qui autem tradebat eum, dedit eis signum dicens: Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.* Prohdolor quantam anima prauitatem suscepit? quibus oculis tunc magistrum aspexit? quo porrò osculatus ore est? O sceleratissimam mentem, quid cogitauit? quid ausa est? quod signum proditionis dedit? Quemcunque osculabor, inquit: confidebat enim in lenitate magistri: quæ res maximè omnium confundere illum, & omni priuare venia sufficit, quia ita mitem atque mãsuetum prodebat magistrum. E
Sed cur nam hoc signum datum est? Quia sæpius circumuentus ab ipsis, pertransiuit per medium ipsorum nescientibus ipsis: quod & tunc factum fuisset, nisi ipse assensisset. Et hac re volens eos erudire, etiam tunc tenebris oculos eorum inuoluit. At tunc interrogauit, di- Ioan.18.a
cens: Quem quæritis? & quanuis laternas & lampades, & Iudam ipsum secum haberent, non nouerunt tamen, sed responderunt: Iesum. Quibus ipse: Ego sum, quem quæritis. Et ad Iudam: *Amice, inquit, ad quid ueneristi?* Postquam enim vires patefecerat suas, tunc iam permisit. Lucas autem ostendit in ipsa quoque hora qua traditus est, Iudam corripuisse, dicendo: Iuda, Lucæ.22.e
osculo filiũ hominis tradis: ac si diceret, non te pudet in habitu proditionis venire: sed tamen quoniam neque sic eum prohibuit, & osculari dignatus est, & vltrò se dedit, *tunc immiserunt in eũ manus, & tenuerunt illum.* Ipsa nocte in qua comederunt pascha, tanta insania, tantòque furore agitabantur. Nihil tamen omnino potuissent, nisi ipse permisisset. Idcirco Iudas maxi- F
ma non euitabit supplicia, quinimmo multò magis iure vexabitur, quia omnipotentiæ, humilitatis, lenitatisque domini tot tantáque habens argumenta, omnem feram beluam crudelitate superauit. Hæc igitur considerantes, auaritiam fugiamus. Auaritia enim tunc illi furorem immisit: auaritia omnes qui ei seruiunt, crudeles efficit atque atroces. Nam si propriam auarus salutem negligit, quid faciet de aliena? Præterea sic tetra & tyrannica hæc passio est, vt vehementissimam etiam corporis libidinem nonnunquam superet. Erubescendum igitur est, quia pecuniæ parsimonia à luxuria multi se aliquando reseruarunt: timore autem Christi modestè viuere atque honestè noluerunt. Fugiamus ergo ipsam, fugiamus inquam, nunquam enim cessabo id prædicans. Cur enim aurum homo accumulas? Cur seruitutem hanc maiorem, duriorémque tibi constituis? Cur fœdiorem tibi carcerem paras? Cur maioribus te curis quotidie angis? Puta tuas omnes esse, quæ in metallis sunt auri venas, quæ in ærariis regum argenti pondera. Quippe si hæc omnia tua essent, diligenter seruares, neque vnquam vtereris. Nam si modò his quæ habes non vteris, sed tanquam ab alienis magnopere abstines, multò diligẽti⁹ si plura possideres, id cer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tè faceres. Nępe quantò plura possidet auarus, tantò parcior solet fieri. Sed certior sum, inquies, quia hæc mea sunt. Existimatione igitur, non vsu rerum possessionem diuitiarum requiris. At inquies, venerabilior apud homines sum pecuniis abundans, & plerisque timendus: imò verò cunctis diuitibus, pauperibus, laboratibus, cæterisque huiusmodi hominibus facilè contemnendus. Vis metui esse atque terrori, abiice causas, quibus te illi carpere possunt, qui huic rei multam dant operam. Nō
« audis quid trito prouerbio dicitur? Centum simul viros
« vnum pauperem, atque nudum spoliare non posse. Maxima enim paupertatis propugnatione defenditur, quę nullus rex, nullus imperator vincere possit: auaro autem vniuersi facilè possunt obesse, neque homines solū, verumetiam tineæ, atque vermes eum aggrediuntur. Cur dico, tineas & vermes, cum tempus solum nulla re addita, suapsius natura maximè talibus officere possit? Quæ igitur diuitiarum est voluptas, tu explices oro. Ego enim dolores, & mœrores ipsarum video. Sed qui sunt, inquies, isti? Curæ, insidiæ, desidia, odium, timor, perpetua sitis, & mœstitia sempiterna. Nam quemadmodum, si quis amans mulierem, amplexus vti non possit, ex-
H tremo dolore cruciatur: sic diuites facultate quam habent, si auari sunt, nullo modo se satiare possunt: sed tale sibi accidit, quale quidam vir sapiens de Eunuchis di
« cit: Cupiditas autē Eunuchi virginitatis aduleſcentulæ
« florem nititur eripere. Sicut igitur Eunuchus virginem amplexus ingemiscit, sic omnes qui diuitiis inhiāt. Qui autem posset omnia persequi, aut exponere, quomodo vniuersis fastidio est auarus, seruis, vicinis, rēpublicam gerētibus, agricolis, atq; inopib⁹ iniuria læsis, vxori præcipuè, atq; liberis, quos nō vt liberos, sed quasi mancipia miserrimè solet educare? Sed mille doloris, molestiæ, iræ, ac deniq; derisionis aduersus se argumenta præberet, si communiter omnibus exibilandus proponeretur. His igitur tædiis, his fastidiis, his doloribꝰ auaritia subiacet: imò verò multò pluribus. Nemo enim hęc oratione assequetur, quæ cum periculo indies experimur. Tu verò voluptates modò mihi expone quæ inde oriantur. Videor, inquit, diues esse, & diuitē me omnes æstimāt. Quæ nam est hæc voluptas, si pateris inuidiam, solummodo vt puteris? Sed nomen, inquies, maximè habeo. Rectè id dicis, nępe huiusmodi diuitię nomen solūmodo sunt omni re desolatæ. Sed lætatur hac æstimatione
I diues, inquis. Eadem re lætatur, pro qua sibi valde dolendum esset. Quā ob rem dolendum? Quia ipsum inutilē, vilem, ac timidum ad omnia reddit, in peregrinationē proficisci non audet, mortem multò magis, quàm alij formidat: pecuniarum potius, quàm lucis cupidus: hic pulchritudine cœli non delectatur, quia sibi non affert aurum, nec magnitudine ac motu Solis, quoniam non immittit in domum suam aureos radios. Sed multi sunt, inquies, qui iucundè diuitiis fruuntur, viuentes in deliciis, ventrem colentes, vino se replentes, magnificè omnia præparantes. Peiores illis modò nominasti, qui maximè omni ab vsu distabant pecuniarum. Nam auarus quidem cupiditate æris alligatus, saltem ab aliis abstinet vitiis: illi verò abiectiores multò sunt, cùm ad ea quæ diximus turpissimo aliorum quoq; vitiorū dominatu fœdantur, truculētissimis quasi tyrānis, ventri, voluptati corporis, cæterisq; vitiis quotidie seruiētes: scorta diligenter alentes: cœnas opiparè sumptuosas præparantes: parasitos, assentatores studiosè colligentes, & ad cupidines, quas natura nō sustinet, incitantes, mille propter hæc ægritudinibus tam corpus, quàm animā

Auarus omnibus inutilis, & fastidio est.

conficientes. Non enim ad necessitatem, sed ad corru- K
ptionem corporis, & animæ perditionem rebus vtuntur: & idem faciunt, quemadmodum si summa corpore ornato diligentia, pudeat ad sui ipsius vsum pecuniam consumere. Quas ob res ille solus vera fruitur voluptate, ac rerum suarum dominus est, qui diuitiis rectè vtitur: alij autem omnes serui, atq; mancipia sunt: passiones enim animę & corporis egrotationes adaugēt. Quę igitur tranquillitas, aut voluptas ibi animi est, vbi continua obsessio, bellū ingens, & tempestas vniuersos maris fluctus exuperans viget? Pecunia quippe si amentem hominem inuenerit, insanū omnino facit: si lasciuum, in maiorem impellit luxuriam: pauperibus prædicare audet nullum esse sapientiæ ac prudentiæ lucrum. Maxima enim ignorantia non iniuria tenetur. Nemo quippe captus luminibus, lucis iucunditatem cognoscere potest. Salomonem dicentem audias: tantò sapientem in- Ecclesiastes.2.c
sipienti præstare, quantùm inter lucē & tenebras interest. Qua igitur ratione docere poterimus eum, qui degit in tenebris? Pecuniæ nempe cupiditas tenebra est, qua efficitur, vt aliter, quàm se habeant res videantur: sed quēadmodū si quis in profundissimis tenebris, aut vas aureum, aut lapides pretiosos, aut vestes aureas videat, L
dignitatem earum rerum discernere non potest, pariter certè auarus optimarum rerum pulchritudinē nullo modo percipit. Depelle igitur huius passionis calliginem, & tunc naturam rerū cognosces, quæ nusquā sic apertè, vt in paupertate discitur: nusquā ita probè cognoscuntur ea quæ cū non sint esse putantur, quemadmodū in philosophia. Sed ô stultos homines illos, qui pauperibus maledicunt, dicentes inopia vniuersam perturbari vitam, & dedecore claras nōnunquam domos maculari: quod est enim hoc dedecus, dic quæso? Non est sibi constructus ebore lectulus, nō argentea vasa: sed famia cuncta sunt, & lignea, ac magna istud gloria & nobilitas domus est. Iterū enim secularium rerum contēptus vniuersum sæpenumero studium, totamq; operā ad curam animæ conuertit. Quare cùm ab exterioribus nimium pendere hominē videas, tunc de dedecore illius erubescere debes. Nullus enim habitus, nulla honesta species in diuitum ædibus aspicitur. Nam quando vides ligna peripetasmatibus velata, lectos exornatos argento, quasi in theatro, & superba scenarū pompa: quid hac deformitate deformius fieri potest? Quæ igitur domꝰ orchestræ, ac tripudiorū locis similis est: diuitis ne an pauperis? Diuitis certè: hæc ergo dedecoris plena est. E regione autem quæ domus Pauli, aut Abrahæ domui cōferri potest, nónne domus inopis? Hæc igitur optima, atque probatissima est: quod vt melius discas, Zachæi domum cogitatione ingrediaris, & considera, cum audisset Christū apud eum mansurū, quomodo eam ornauit. Non enim curriculo ad vicinos contendit, mensas, sedes, subsellia petēs eburnea, nec extraxit è loculis Laconica quædam mensarum velamina, sed ornatu Christo gratissimo decorauit. Quis porrò iste? Dimidiū, inquit, rerum mearum do pauperibus, & quadruplicata reddo quæ rapui. Sic & nos, oro, domos nostras exornemus, vt Christum susciperе mereamur, hæc pulcherrima sunt portarum velamina. Hęc in cœlis solummodo fiunt, ibi texūtur, ibiq; ista sunt, ibi cœlorū rex habitat. Si verò aliter ornabis, diabolum & illius conuocas chorum. Cæterum Christus ad Matthæū quoq; publicanum diuertit: quid igitur ille fecit? Voluntate prius seipsum ornauit optima, qua sibi persuasit neglectis omnibus Christum esse sequendū. Sic & Cornelius oratio-
nibus, &

M

Luc.19.b

Supra.84

Actor.10.d

A nibus, & eleemosynis domum suam ornauit. Vnde factum est, vt vsq; in hodiernā diē fulgentissimā habitet regiā. Vilitas enim, & deformitas domus, non à vasis inordinatè proiectis, nō à neglecto lectulo, nō à muris fumo decoloratis, sed ab improbitate habitantiū cernitur. Quod inde Christus ostēdit, quia virtute habitantis vel vilissimas petere casas nō dedignatur. Ad improborum autē ædes etiā si aureis cōtegantur laquearibus, nūquam tamē ingreditur. Illa igitur regia rutilātissima est, in qua dominus omniū habitat. Hæc verò quāuis aureis tectis, ingentibusq; columnis constet, cloacis tamen, & omni sordicie confluentibus riuis similis est, cùm diaboli vasa in ea cōtineantur. Hæc mihi nō de diuitibus his, qui vt oportet, impendunt: sed de rapacibus, & auaris dicta sunt: hic nullū studiū, nulla cura de rebus necessariis est, sed omnis opera pro ventre, ac turpitudine cō
B sumitur, ibi ad rectè philosophandū omnia impendūtur. Quapropter nusquam videmus Christum in splendidas ædes diuertisse, sed regiis omissis, & molles indutis purpuras posthabitis, publicanorum casas & piscatorum eligebat. Quare tu etiam cùm ipsum in domum tuam vocare volueris, eleemosyna, orationibus, supplicationibus, vigiliis ipsam diligenter ornato. Hæc Christi regis ornamenta sunt, illa verò mammonæ, qui hostis Christi atque inimicus est: quas ob res nemo vilitate domus erubescat, si his ornamentis eam decorat, nemo magnificentia ædium sublimis incedat: imò verò magis erubescat, & altis omnino contemptis palatiis, humiles eligat casas, vt in hac vita Christum suscipiat, & in futura æternis ædibus perfruatur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Homilia.lxxxv. ex capite.xxvi.

ET *ecce unus eorum qui cum Christo erant, extendens manum suam, euaginauit gladium: & cùm percussisset seruum pontificis, amputauit auriculam eius dextram. Tunc dicit ei Iesus: Conuerte gladium in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt, &c.* Quis nā est iste qui auriculam serui amputauit? Petrum certè fuisse Ioannes testatur, cuius ardentissimo animo iure ista res attribuitur. Cæterùm illud quærendum est cuius rei gratia gladios ferebant? Non enim hinc solùm, verumetiam inde liquidò patet gladios eos habuisse: quia interrogati respondērūt, duos se gladios portare. Sed quā ob rem Christus istud permisit? Lucas sanè ait, quia dixit ad eos, Num quando vos absque pera, calciamentisq; misi, re quapiam caruistis? Cúmque illi nulla, respondissent: sed modò intulit, qui habet sacculum, tollat & peram: & qui non habet, vendat vestimentum eius, & emat gladium: tunc illi dixerunt duos se gladios habere. Ad quod Christus, satis esse, respondit. Cur igitur hoc permisit? Vt facilius crederent, quia tradentur: propterea dixit eis, emite gladios, non vt percutiant animat, sed vt prædicationem hac re ante oculos poneret. Quare autem, peram, etiam addidit? Vt eos erudiret studere ac vigilare multùm, quoniam proprio vsuri studio sint. Nam in principio quidē quasi rudes ac teneros virtute sua fouebat: nunc autem quasi è nido pullos educens, suis etiam pennis vti hortatur. Deinde ne putent imbecillitate se omissos esse, ac ad suam operam compulsos, sed priorū memoriam reducit, dicens: Num quando misi vos sine sacculo, re quapiam caruistis? ita vtrinque ad agnoscendas res eius inducit, tum quia eos protexit, tum quia sensim ac paulisper ad operam suam eos remisit. Sed vnde nam ibi gladij sunt inuenti? A cœ

Ioan.18.b

C Luc.22.b Ibidem.

na & mensa tunc iam exiuerūt, vbi propter agnum gla- D
dios esse oportuit: illi verò quoniam audissent venturos aduersus eum aliquos esse, quasi magistrū defensuri secum gladios acceperūt. Quæ res discipulorum animus solummodo erat. Propterea Petrus qui gladio vsus, cōminatione & quidem vehementi reprehenditur. Vltus enim seruum magno ardore animi est, quod nō ad sui, sed ad magistri fecit defensionem: Christus verò nullū detrimentum fieri permisit: confestim enim illum curauit, & hac magnitudine miraculi & lenitatem, & potentiam suam ostendit. Tu verò discipuli quoq; & amorem pium, & humilitatem considera: alterum enim ex diligendi feruore, alterū ex obedientia fecerat. Nam cū audisset, Mitte gladium in vaginā: quod anteà nunquā fecit, statim obtemperauit. Alius autē euangelista dicit, interrogasse discipulos si gladio percutiendum erat, & Luc.22.c
Christum non solùm prohibuisse, verumetiam percussum sanasse. Sed Petrum acriter, & quidem minando increpat, vt eum & cæteros simul ab huiuscemodi defensione deterreat. *Omnes enim qui gladium acceperint, gladio morientur.* & adiecit: *An putas, quoniam non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plus quàm duodenas legiones angelorum? sed ut impleantur scripturæ.* His E
rationibus feruentes animos eorum restinxit, maximè cùm ostendat iam ita prædictum esse à scripturis. Vnde superius quoque orabat, vt cùm audirent voluntatem hanc esse dei, mitiori animo ferrent. Ita duobus consolatus eos est: eorum qui sunt insidiati supplicio, (Omnes enim qui acceperint gladium, inquit, gladio morientur) & quia sponte sua hæc sufferat. Possum enim auxilium, ait, à patre habere si volo. Cur autem non dixit, an putatis, quia non possum omnes hos perdere? Quia nondum decentem, atque constantem de ipso fidem habent, credibilius illis hoc erat, præsertim cùm paulò antè dixerit: Tristis est anima mea vsque ad mortem: &, Pater, transeat à me calix iste. Et ad hæc sudor quidem, & labor animi apparuit, & ab angelo confirmatus fuit. Quoniam igitur multa humanitati conuenientia fecerat, si se illos perdere posse dixisset, non fuisset verisimile. Ideo an putatis, inquit, non posse me impetrare à patre meo? & idipsum humiliter profert, dicens: Et exhibebit mihi duodecim legiones F
angelorum. Etenim si vnus angelus cētum octoginta- 4.Reg.19.g
quinque armatorum hominum millia interfecit, quid facerent duodecim legiones angelorum? Ita ad imbecillitatem, atque timorem eorum qui metu iam semimortui erant, orationem accommodauit, & authoritate scripturarum muniuit. *Quomodo igitur implebuntur scripturæ?* Sic eos ab omni defensione deterret. Nam si scripturis quoque ita videtur, quid vos repugnatis? Et hoc quidem ad discipulos, ad illos autem ait, *Tanquam ad latronem existis cum gladiis & fustibus comprehendere me: quotidie in templo sedebam docens, & non tenuistis me.* Recense quot modis eos exuscitet. Supinos eos proiecit, aurem seruo restituit, interitum eis cōminatus est, vt gladio morientur qui gladium accipiunt, quod futurū præsenti miraculo confirmauit. Sic vndiq; & à præsentibus, & à futuris potentiā suā ostēdit, vt nulla vi detentus esse videatur: & ideo subiecit, Quotidie vobiscū eram, & sedebam docens, & nō tenuistis me. Hinc ostendit permissione sua illud voluisse: miraculis autē prætermissis, de doctrina mentionē facit, ne iactare se videretur: docentem me nō tenuistis, inquit, silentem aggressi estis: in templo eram, & nemo manū in me iniecit, modò nocte cōcubia cū gladiis & fustibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

G stibus irruistis: quid opus aduersus me his armis fuit? His omnibus manifestum facit, quia nisi vltrò seipsum tradidisset, nihil etiam tunc ipsi potuissent. Si enim inter eos erat,& capere volentes nunquam potuerunt,neque tunc quidem voluit ambigere, id quoque soluit,dicens: *Hoc factum est, ut scripturæ impleantur.* Vides quomodo semper etiam in ipsa proditionis hora,ad emendationem eorum omnia faciebat, sanando, prædicando, terrendo (gladio enim peribunt) sponte se ad passionem venire ostendendo? Quotidie nanque vobiscum eram docens,& non tenuistis me: concordem se patri significando, vt prophetarum scripturæ adimpleantur. Cur autē in templo ipsum non tenuerūt? Non fuissent ausi propter turbas. Quam ob rem etiam exiuit à loco, & opportunitate temporis illis potestatem concedens,& excusationem eorum vndiq; succidens. Nam qui se ipsum tradidit, vt scripturas impleret: quomodo aduersus deū patrem docebat? *Tunc discipuli omnes, dimisso ipso, fugam ceperunt.* Quando verò hæc ad turbā locutus est,tunc in pedes se omnes dedere, nullam iam videntes eius defensionem,qui vltrò se traderet, ac diceret secundū scripturas ista fieri. Sed discipuli quidem H fugiunt, illi verò Iesum ad Caiphā ducunt. *Petrus autem sequebatur,& introiuit uidere finem.* Ingens huius discipuli ardor fuit,qui nec cæteris quidē fugientibus territus est,sed secutus etiam introiuit. Nam & si Ioannes quoq; id fecerat,sed tamen notus erat pontifici. Cur aū tem ipsum eò duxerunt? Ibi omnes erant congregati, & omni consilio potificum res gerebatur. Idcirco ad eum omnes conueniunt, qui illo anno summū pontificium obtinebat,vbi pernoctarunt vigilantes, adeò vt pascha ea nocte comedere neglexerint. Mane autem facto nō intrarunt in prætorium,vt Ioannes inquit,vt non cōtaminarentur,sed vt manducarent pascha. Vnde liquidò patet, cupiditate interficiendi Christum præuaricatos fuisse,ac alia die pascha comedisse. Nō enim Christus, sed illi audacissimi homines, & mille transgredientes legis præcepta,quoniam ita inflāmati erant, & sæpe conati capere ipsum nihil facere potuerunt, ex insperato nacti quod cupiebant,tempus paschæ transposuerunt, vt ardentes cæde animos eorum explerent: propterea cōgregantur omnes, & consilium iam pestilens erat. Et I nonnulla more iudicis quærunt, vt habitum iudicij,atque figuram insidiis ponerent. Non enim conueniebant testimonia, sed tumultus, atque turbationis omnia plena erant,adeò vt apertè fictum pateret esse iudicium. *Venerunt autem falsi testes dicentes,iste dixit: Soluite templum hoc, & in tribus diebus erigam ipsum.* In tribus dixit certè diebus, sed non, soluo: sed, soluite. Nec de illo templo, sed de corpore suo dicebat. Quid igitur pontifex fecit, vt ad respondendum compelleret, vnde capi ipsum arbitrabatur? *Non audis,* inquit, *quid isti testantur aduersus te?* Iesus autem quia nullum videbat excusationi locum, tacebat: figura enim ibi duntaxat iudicij erat, re autem ipsa latronum impetus: pontifex igitur perseuerabat dicens: *Adiuro te per deum uiuum, ut nobis dicas, si tu es Christus filius dei uiui. Ipse verò respondit, Tu dixisti: ueruntamen dico uobis, ammodo uidebitis filium hominis sedentem à dextris uirtutis dei, & uenientem in nubibus. Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens, Blasphemauit.* Quod ait, vt atrocius dictum Christi videretur, & atrocior accusatio fieret. Nam quoniam audientes perterriti fuerant: sicut in Stephano postea fecerunt, aures obstruentes: simile quid hic à pontifice factum est. Sed quæ nam erat ista blasphemia? Nam cō-

Ioan.18.c

Ibidem.e

Acto.7.g

gregatis ipsis alibi istud proposuit: Dixit dominus domino meo,sede à dextris meis: quod latius ab eo exponi audientes, nihil audere ausi,& tunc tacuerunt, & nihil posteà ipsi contradixerunt. Quomodo igitur blasphemiam nunc istud appellabant? Cuius etiam rei gratia Christus hoc eis respōsum dedit? Vt omnem eorum tolleret excusationem. Idcirco ad extremam vsq; diem apertè seipsum Christum esse dicebat, qui à dextris sedeat patris, quiq; rursus ad iudicandum orbem venturus sit: quæ res magnam eius concordiam ad patrem significat. Vestimentis ergo conscissis,cæteros interrogat,dicens? *Quid uobis uidetur?* Noluit à seipso sententiam proferre, sed quasi manifestissimo peccato, & blasphemia patente, ab illis eam elicere voluit. Non enim ignorabat si res in cognitionem & examinationem veniret exquisitam, ab omni eum crimine liberari,ac ideo apud seipsos condemnari studebat, & auditores præoccupabat, dicēs: *Vos ipsi blasphemiam audistis,* hæc dixit, vrgens quasi atque impellens aduersus eum sententiam proferre. Quid igitur illi? *Reus est mortis?* Condemnatum enim iam à se ad Pilatum ducere volebant,vt facilius ipsum quoque ad condemnandū impellerent, cuius rei omnes conscij vna voce respondēt, L reus est mortis: sic ipsi accusabant, ipsi disceptabant, ipsi sententiam ferebant, omnium officia tunc ipsi occuparunt. Quomodo autem sabbata in medium non proposuerunt? Quia sæpius ora eorum frenauit, ex his quæ tunc facta fuerant condemnare ipsum cupiebant,& ad ea peruenit pontifex, vt omnibus scissione vestis ad se attentius attractis, sententia iam ab ipsis prolata, tanquam condemnatum ad Pilatum ducant: Ita callidè, atque malitiosè cuncta gerebant: nihil certè tale apud Pilatum dicunt: sed quomodo? Nisi malefactor hic esset,nonvtiq; tibi tradidissemus eum: ita publicis criminibꝰ interimere ipsum studebant. Cur autē occultius nō interfecerūt? Malam de Christo existimationē suscitare volebant. Quia igitur multi audiuerūt eū,& admirabātur vehemēter,atq; stupebāt tam de signis,quàm de doctrina: idcirco dederūt operā,vt publicè necaretur. Christus verò nō prohibuit, sed in veritatis affirmationem proteruitate illorū vsus est. Manifesta enim morte ipsius omnibus facta, contrarius est consecutus euentus M quàm illi optabant. Illi enim ad dedecus ipsius publicè eum necarunt,ipse autē summa hinc gloria perfulsit. Et quēadmodum dicebant: Occidamus ipsum,ne Romani veniant,& ciuitatē nobis atq; gentē eripiant: quo interfecto,illud maximè passi,eodem nunc pacto publicè crucifixerunt, vt magna infamia notarent: euenit autē omnino contrariū. Potestatem autem habuisse illos per seipsos interficere, Pilatus declarauit dicens: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate ipsum. Voluerunt autē,vt tanquam iniquus,tanquam tyrānus, tanquam factiosus turpissima videretur morte necatus. Qua de re latrones quoque simul cum eo crucifixērunt, & ad Pilatum dicebant: Non scribe regem hunc esse Iudæorum, sed quia dixit regem se esse: quæ omnia ita pro veritate faciunt,vt nec vmbram quidem excusationis impudentissimi Iudæi habeant: immo custodia, & signacula sepulturæ, magnum splendorem veritati addiderunt, idem etiam conuicia, & contumeliæ fecerunt. Huiusmodi certè res falsitas est, vt his rationibus dissoluatur, quibus tetendit insidias: quod illis accidisse videmus. Nam cùm vicisse iam putarent, tunc maximè ea re,qua putabant vicisse, in summū dedecus impulsi perierunt: quibus autem victus visus est, hinc maximè refulsit,

K Psal.109.a

Ioan.18.d

Ioan.18.f

Ibidē.19.d

Gen.39. c.d

A ximè refulsit,& mirabili est potitus victoria. Non quæramus igitur vbiq; victoriam, nec semper superari veream̄ur. Est enim quando victoria detrimentum, offensio verò emolumentum adducit. Etenim in ira qui valde contumeliatus alium est, superasse videtur, cùm reuera ipse maximè à turpi hac perturbatione victus non parum sibiipsi nocuerit. Qui autem magno animo tulit iniuriam, hic profectò & quidem cum laude superauit. Ille nāque nec suam quidem ægritudinem compressit, hic etiam alienam extinxit: & ille suo morbo superatus est, hic etiam alienum curauit: nec solùm ipse inflammatus non est, verūetiam ingentem alterius flammam extinxit. Quòd si apparentem hanc, & non veram victoriam cōsequi voluisset, & ipse victus iacuisset,& aduersarium magis incendisset: sic turpiter ac miserabiliter, quemadmodum mulierculæ ab ira exagitatæ ambo iacent. Nunc verò & huius dedecoris expers est, qui philosophatur,& præclarum tam sibi,quàm proximo de iracundia trophæum constituit. Non igitur vbiq; victoria quærenda est. Qui enim lædit,superare læsum videtur: sed pernicioſa sibi victoria superat. Læsus autē si magno animo perfert iniuriam, quanquam victus videa- B tur: coronam tamen splendidam adeptus est. Sæpe numero ergo vinci quàm vincere præstantius est: optimus profectò iste victoriæ modus est. Nam siue quis rapiat, siue percutiat, siue inuideat: qui suffert,& non cominus aggreditur, ille pulcherrimus victor est. Cur rapinam, & inuidiam dico, cùm etiam qui ad martyrium traditur cæsus, lacerat⁹, iugulatusq; hoc pacto deniq; superat? Et quidem in bellis ostensio prælij est, si miles occiderit. Hæc apud nos clarissima est victoria, nullibi certè malè agentes, & vbiq; mala sufferentes superamus: illa fulgentissima victoria est, qua inferentem patiendo superasti. Cumq; oppressam exteriori victoriæ naturam habeat, quod maximæ virtutis argumentum est, à deo esse demonstratur. Sic scopuli fluctibus cæsi facilè ipsos dissoluunt, sic sancti omnes præconio præclaro coronati, præclara trophæa statuerunt, hanc victoriam laboris expertem consecuti. Non enim luctari te, aut laborare oportet, deus eas tibi vires concessit, vt non consertione manuum, sed patientia vincas. Non eas igitur in prælium, & vicisti: non colluctaris,& coronatus es, multò tu præstantior & fortior aduersario es. Tu teipsum dedecoras: noli committere, vt ille possit dicere, vix à te in prælio superatum fuisse: sed fac vt inexpugnabilem hanc virtutem admiretur, & stupeat, C prædicetq; abs te sine prælio victū fuisse. Sic beatus ille Ioseph, qui magno animo iniurias tulit, vbiq; vt victor prædicatur. Nam & fratres,& Aegyptiam illam mulierem insidiantes, æquo animo ferendo superauit. Noli mihi carceres, vbi vinctus fuit, nec regiam vbi mulier illa versabatur domum obiectare: sed victum mihi, atque victorem ostende, & qui voluptate, qui in mœrore viuebat, patefacias. Illa nec iustum illum virum, nec cupiditatem propriam superauit: hic & mulierē repulit, & à difficillimo captus morbo non est. Et si vis, verba mulieris audiamus, vt à superato penitus, atque prostrato animo proferri videas. Adduxisti nobis huc, inquit, puerum Hebræum illudere nobis. Non ille ô misera, atque iniquissima, sed diabolus tibi illusit, quia persuasit posse adamantinum abs te animum infringi. Non adduxit tibi maritus Hebræum insidiantem puerum, sed callidissimus dæmon, qui in illicitam te impulit cupiditatem. Quid autem Ioseph? tacet omnino, & sic condemnatur, velut & Christus. Figura enim illa Christi

Gen.37. & seq.

fuerant. Sed erat ille, inquies, in vinculis, hæc in regia D spaciabatur. Et quid est hoc? nónne illa splendida fuit, coronatus etiam hic, cùm in carcere vinctus iacēre videretur? Hæc autem omnino vincto miserior, quanquam in regali thalamo versabatur: sed non hinc solum, verumetiam ab exitu rerum victoriam aspicere licet. Quis enim quod voluit, nactus est? ille vinctus profectò, non hæc regia mulier. Nam ille castimoniam studuit conseruare, hæc castum illius animum corrumpere. Quis igitur voluntatem adimpleuit suam? Ille qui passus æquo animo iniuriā est, aut hæc quæ iniquissimè intulit? Ille proculdubio, ille igitur clarissima fuit potitus victoria: quæ omnia non ignorantes, hanc victoriā quæ à patientia originem trahit, totis viribus persequamur: illam diligentissimè fugiamus, quæ ab inferenda iniuria nascitur. Sic enim & præsentem vitam quietè atque tranquillè peragemus, & futuram consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amē.

Homilia.lxxxvi.ex cap.xxvi.

Venerunt in faciem eius,& colaphis eum cæciderunt. Alii autem palmas in faciem eius dederunt, dicentes: Prophetiza nobis Christe,quis est qui te percussit? &c. Quam ob rem hæc facientes,cùm occisuri E eum essent? Quid enim huiusmodi illusione opus erat? Crudeles eorum mores in omnibus ostendūt, qui quasi venatores fera inuenta, sic violentia & furore ferebantur, solennitatem habere credentes, & ingenti cum voluptate insilientes. Tu autem sublimem discipulorum philosophiam admirare, qui adeò exquisitè ista cō ceperunt, vt quanti facerent veritatem, facilè appareat: cùm ea quæ turpissima videntur, ad vnguem exposuerunt, nihil celantes, nec erubescentes, sed eximiam putantes gloriam: & profectò eximia est, quòd dominus orbis talia pro nobis pati voluerit: quæ res & ineffabilem erga nos charitatem, proteruitatemq; eorum nulla venia dignam ante oculos ponit. Quippe aduersus mitissimum illum, atque leniissimum, qui vel quando cædebatur, ea verba dicebat, quibus etiam leonem in agnum redigere posset, tantam crudelitatem ostendebant: sed vt ipse nihil lenitatis prætermisit, sic ipsi nihil contumeliæ, nihil impietatis: sed tam verbis, quàm factis explere furorem suum conabantur: quæ omnia Esaias ille prædixit, qui paucissimis verbis omnem hāc F contumeliam multò antè aperuit. Quemadmodum, in- Esa.52.d quit, obstupescent super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus tuus, & forma tua inter filios hominum. Quid enim illi contumeliæ potest exæquari? In faciem illam, quam fluctus maris reueriti sunt, quam Lucæ.8.d sol in cruce videndo radios occuluit, spuebant, cæde- Ibidem.23.f bant, caput percutiebant, abundè animos suos explentes, & vulnera contumeliosissima inferentes, quibus spuendi contemptum addere non verebantur. Verba rursus derisionis plena proferebant, Prophetiza nobis Christe dicentes, quis est qui te percussit? Sic illudebant, prophetam ipsum appellantes. Alius autem euan- Lucæ.22.g gelista dicit, quia velamine sua facie adoperta hæc faciebant, quasi quendam infamem & nullius rei hominem, non liberi solùm, verumetiam serui deludentes. Sæpius oro hæc attentè audiamus, hæc in cordibus nostris conscribamus: hæc enim pulcherrima, & gloriosissima sunt: in his ego summopere glorior, nec minus me hi sui dolores sublimem efferunt, quàm mille mortui quos excitauit. Hæc & Paulus item & item voluit atque reuoluit, crucem, mortem, passiones, conuicia, iniurias, contumelias: & modò qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Heb.13.b Ibidē.12.a

dem ait, Exeamus ad ipsum opprobrium eius ferentes: modò autem, Qui pro gaudio sibi proposito crucem sustinuit ignominiam contemnens. *Petrus autem sedebat in atrio foris, & accessit ad eum una ancilla, dicens: Et tu eras cum Iesu Galilæo. Ipse autem negauit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicis. Egresso autem illo ad portam, uidit eum alia ancilla, & dicit: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et rursus negauit eum iuramento. Post paululum autem cùm accessissent, qui stabant dixerunt Petro: Verè & tu ex eis es, etenim loquela tua te manifestum facit. Tunc cœpit anathematizare, quia non nouisset hominem, & continuò gallus cantauit.* Et *recordatus est Petrus uerbi Iesu, quod dixerat: Prius quàm gallus cantauerit, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amarè.* Ores nouas, & mirabiles: quando capi magistrum vidit, adeò efferbuit, vt stricto gladio seruum percusserit: quando autem magis indignari, inflammari, succendiq; debebat, tot tantaque opprobria videndo atq; audiendo, tunc abnegauit. Quis enim indignatione non insaniret nefandissima illorum facta conspiciens? pauore tamen ille omnino superatus, non modò non indignatur, sed pernegat, ac miseræ vilisq; puellæ verba ferre non potest: nec semel modò, nec secundò, sed etiam tertiò negat, & hoc in breuissimo tempore, nec coram iudicibus: foris enim erat. Sedebat enim, inquit, in aula foris, & cùm in portam exisset, eum aggrediuntur, nec lapsum suum ipse anteà sensit, vt Lucas dicit, quàm in eum Christus respexisset. Ita non solùm negauit, sed etiam quanuis gallus cantasset: casum suum tamen à seipso non sensit. sed magistri admonitione indiguit. Cuius inspectio vox illi facta est. Marcus ait, cùm semel Petrus negasset: tunc primò gallum cantasse: cùm verò tertiò illum, tunc gallum secundò. Ita exquisitè solus explicauit, & piam magistri ad discipulum curam, & imbecillitatem Petri, & quòd formidine motus vix seipsum cognoscebat: hæc ab ipso magistro Marcus didicit: discipulus enim Petri fuit: vnde maximè ipsum admirari debemus, quia non solùm magistri delictum non occultauit, sed exquisitius etiam, quàm cæteri hoc ipso, quia discipulus erat, conscribere potuit. Quomodo igitur cùm Matthæus dicat, antequam gallus cantet, ter me negabis: cùm tertiò negasset, secundò gallus cătauit, vt Marcus scripsit? & quomodo hæc vera & consona esse possunt? Valde ista certè vera, & sibiipsis cõuenientia sunt. Nam quoniam in vna vice ter & quater gallus cantare assuetum est: significare voluit Marcus, quia nec voce quidem galli in memoriam adductus est, nec se à negatione retinuit: vtrunque igitur verum est. Nam antequàm vnam cantandi vicem gallus absoluisset, ter negauit. A Christo autem in memoriam delicti redactus, ne lachrymis proderetur, non est palàm ausus, sed exiuit foras, & fleuit amarè. *Facto autem die, ducunt Iesum à Caipha ad Pilatum.* Nam quoniam interficere ipsum statuerunt, & propter diem festum non poterant, ad Pilatum eum ducunt. Tu verò considera quomodo res ita compulsa est, vt in die festo ageretur. Quippe ita iam à priscis temporibus fuerat figuris significatum. *Tunc iudens Iudas, qui tradidit eum quòd condemnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos.* Hoc tam Iudæ, quàm pontificum culpam exauget: illius non, quia eum pœnituit, sed quia tardè pœnituit, & seipsum condemnauit, confessus à se factam esse traditionem. Horum autem quia cùm possent mutare propositum, perseuerarunt pertinaces, nulla pœnitendi cogitatione compuncti. Tu verò cogita, quando illum pœnituit, quando ad exitum scelus iam omnino peruenit. Talis nempe diabolus est, vt non dimittat hominem, nisi negligat ante vltimum effectum magnitudinem peccati præuidere, vt pœnitentia ductus, à peccato resiliat. Tam multis enim admonitionibus Christi nihil flexus, cùm verò in vltimum iam effectum res venit: tunc pœnitentia ducitur, neque tunc vtiliter, & vt oportebat. Nam quoniam quidem condemnauit seipsum, & argenteos proiecit, nec Iudæos veritus fuerat, omnia hæc laudabilia sunt: quòd verò seipsum suffocauit, id ab omni venia remotum, pernicioſum fuit consilium dæmonis: præripuit enim eum antequàm pœniteret, vt pœnitentiæ fructum amitteret, & extrema morte cunctisque manifesta, suspensus periit. Ita vndique considera magnum veritatis splendorem conspici ex his rebus, quas aduersarij agunt vel patiuntur. Ipsum enim mortis genus, quo proditor periit, eorum ora qui Christum dãnauerunt profectò confuit, nec sinit vt vmbram saltem excusationis inueniant. Quid enim dicere possunt, si talem aduersus se proditor sententiam protulisse inuenitur? Sed videamus etiam, cùm argenteos principibus sacerdotum retulit, quibus vtitur verbis. *Peccaui, tradẽs sanguinem iustum: at illi dixerunt, quid ad nos? tu uidebis. Et proiectis argenteis in templo, recessit. Et abiens laqueo se suspendit.* Nec enim potuit acerbos conscientiæ stimulos, & flagella perferre. Similiter autem & Iudæi faciũt. Nam cùm debuissent istis commoueri, pertinacissimè tamen perstiterunt, quousq; ad exitum & effectum peccati peruenerunt. Nam peccatũ quidem illius, quod erat proditio, ad extremum modò venerat illorũ verò nondum: Cùm autem etiam illi scelus perfecerunt, & crucifixerunt ipsum, tunc conturbantur modò dicẽtes: *Noli scribere hunc Iudæorũ esse regem. Quid enim timetis? cur turbamini, corpore iam exanimo in cruce suspenso? modò diligẽter custodiunt, dicentes: Ne fortè discipuli suffurentur, & dicant à mortuis eum resurrexisse, & erit error ultimus peior priore.* At certè si dicent, nisi res vera fuerit, facilè redarguitur. Sed quomodo furentur, qui nec stare quidẽ potuerunt, cùm caperetur, quorum caput & vertex puellæ verba nõ ferens, tertiò ipsum negauit? Sed, vt diximus, cogitationũ turbine ferebantur: grauiter enim se cõmisisse nõ ignorabant, quod inde patet, quia dicebant ad Iudã, Tu videbis. Audite ista, audite inquam auari, versate animo, quid ille passus fuit. Nã & pecuniam amisit, & scelus admisit, & animã perdidit. Hæc atrox auaritiæ tyrannis facere solet. Nõ est argento, nec hac vsus vita, nõ fruetur futura, vniuersa simul amisit: prauaq; vel apud eos quibus tradidit, æstimatione de se susceptata, laqueo demum gulam fregit. Sed vt dicebam, non antequã rem perficiant, nõnulli inspiciũt: video enim etiam illos nolle interea, quantam rem auderent aspicere, sed dicentes, Tu videbis: quæ res culpã eorum maiorem reddit. Apertè nanque audacissimæ iniquitatis testantes passione se ferri, & nolle à perperàm cœptis desistere, ostendunt, ficto ignorantiæ velamine stultè se adoperientes. Nam si post crucẽ & mortem ipsius istud dixissent, quamuis neque tunc rectè dici poterat, non tamen adeò illos condemnaret: nunc autem cùm adhuc in potestate vestra sit, & possitis ab hac vos abducere cæde, quomodo hæc dicere potestis? Hæc excusatio vestra multò magis accusat. Quonam pacto? quia totum ad proditorem crimen refertis, cùm possitis ipsi huius sanguinis expertes esse: vos autem pertinacissimè ad peiora progredientes, crucem proditioni addidistis. Quid enim tenuit, cùm illi dictum

illi dictũ sit, Tu videbis? à prauo proposito desistere: sed contrarium omnino faciunt, interitum inferentes, & vbiq; tam nequiter agentes, vt in pœnas ineuitabiles se coniecerint: sic & paulò pòst à Pilato eis potestate commissa, latronem maluerũt quàm Iesum eligere: & latronem quidẽ manifestis criminibus inquinatum tãquam innocentem complectuntur: Christum verò qui nõ modò nihil criminis vnquam fecit, sed plurimis etiam ac maximis beneficiis illos affecit, interfecerunt. Quid autem Iudas? Postquam vidit inutilem se laborem perferre, quia nollent illi argenteos accipere, proiecta in templo pecunia abiit, & gulam laqueo fregit: *Principes autem sacerdotum proiectos argenteos capientes, dixerunt: Non licet mittere in Corbonan eos, quoniam precium sanguinis est: & consilio inito, emerunt ex eis agrum figuli in sepulturã peregrinorum. Ideo uocatus est ager ille, ager sanguinis usq; ad hodiernum diem. Tũc impletum est quod dictum est per Hieremiã prophetam, dicentem: Et receperunt triginta argenteos precium appreciati, & dederunt eos in agrum figuli, sicut dominus mihi cõstituit.* Zacha.11.c. Videro rursus propria eos conscientia condemnari: quoniam enim non ignorabant iniquè se hominis cædem commisisse, noluerunt in Corbonan pecuniam deponere, sed agrum in peregrinorum sepulturã emerũt: quæ res proditionis aduersus illos testimonium est. Nomen enim villę inditum omni clarius tuba sceleratam eorum prædicat cędem: nec simpliciter, sed concilio congregato id factum. Et in omnibus procedunt, ne aliquis ab hoc crimine innocẽs sit, sed omnes simul hac magnitudine peccati premantur. Hęc autem multis seculis anteà prophetia prædixit. Perspicis, non ipsos solũ, verùm & prophetas turpissima opprobria exquisitè narrasse, & vndique magna voce passionem prædicari. Sed Iudæi amentia conuoluti, hoc modo fecerunt. Si enim in Corbonan pecuniam immisissent, non ita manifesta res facta esset: nunc verò villa empta, etiam posterioribus rem vniuersam prodiderunt. Audiatis quicũq; animæ hominis precium capientes, beneficiũ posteà ex cędem confertis. Iudaica huiusmodi eleemosyna est, immo verò diabolica. Sunt enim, sunt inquam etiam nũc, qui alienis direptis excusatos se à toto crimine putant, si aliquam partem pauperibus dederint, de quibus ait propheta: Altare meum lachrymis velastis. Non vult certè Christus rapina nutriri, ingratissima hæc sibi sunt alimenta. Quid ita tu dominum contemnis, vt res immũdas offerre audeas? melius est committere, vt inedia tabescat, quàm huiusmodi alimento sustentare. Alterum nempe crudelitatis simul & contumeliæ: & melius est nihil omnino dare, quàm rem aliorum aliis cõcedere. Dic quæso, si duos quosdam videres, alterũ omnino nudum, alterum indutum: nullámne iniuriã faceres, si vestitum spoliares, vt nudum indueres? immo verò maximam. Quòd si re integra concessa, nõ eleemosyna vsus es, sed iniuriam commisisti, cùm nec tricesimam partẽ raptarum rerum dederis, & eleemosynam rem appelles, quo supplicio non vexaberis? Si enim accusabuntur, qui claudicantes offerebant animantes, cùm tu peiora facias, quomodo veniam impetrabis? Nam si etiam ipsi à quo abstulit fur rem reddiderit, adhuc iniuriæ adeò reus est, vt vix additione quadruplici crimen persoluat, & hæc in veteri testamento solùm munitus: sed noua etiam gratia renouata, considera quantum in caput suũ ignem exaggeret? quòd si nondum pœnas luat, idcirco magis lachrymandum est, quia irã sibi thesaurizat maiorem, nisi pœnitentiam egerit. Quid enim, existimatisne, ait, illos solos peccatores fuisse, super quos turris cecidit? Non, dico vobis, sed vos quoq; nisi pœnitẽtiam egeritis, similia patiemini. Agamus igitur pœnitẽtiam, demus eleemosynam, ab omni auaritiæ tabe puram: & demus non parcè, sed copiosè. Veniat in mẽtem vobis, octo millia Leuitarum Iudæos alere solitos fuisse, & cũ his viduas, & parentibus orbos, præterea muneribus & tributis subiectos militiæ quoq; operam dedisse: nũc autem agros, domus, locationes, vehicula, equos, mulos, multaq; alia huiusmodi propter vos & vestram crudelitatem ecclesia possidet. Oportebat enim hunc ecclesiæ thesaurum vos retinere, ac ecclesiam non paruos ex nostra deuotione consequi fructus. Modò autem duo quędam mala committuntur. Nam & vos quasi nihil dare debeatis nihil confertis, & dei sacerdotes à sacerdotio aliena pertractant. An enim poterãt etiam tempore apostolorum domus, & agri ab ecclesia possideri? cuius igitur rei gratia vendentes pecuniam offerebant? Quia id multo melius erat profectò. Nunc verò secularium cura rerum vobis furẽtibus, timor nostros inuasit patres, ne, dum colligere ac nihil seminare studeatis, viduarũ, orphanorum, & virginũ multitudo fame depereat, qua re commoti hæc sibi comparare coacti sunt. Non libẽter ad hanc se deformitatem immiserunt, qui desiderabant fructus ex nostra deuotione sic acquirere, vt orationibus solùm attendere possent: nunc verò coëgistis eos eorum qui secularia gerunt negocia, curã & gubernationem imitari, vnde vniuersa commiscẽtur atq; turbantur. Cùm enim & nos eadẽ solicitudine teneamur: quis propitium faciet deum? Propterea os aperire non possumus, quia non melius ecclesia, quàm secularia gubernãtur. Non audistis, quia nec quidem has pecunias, quę absq; labore fuerunt collectæ distribuendas putauerunt apostoli? Modò autem in procuratores, dispẽsatores, caupones redacti episcopi sunt, imò verò istos etiã cura, & solicitudine secularium rerũ superarunt: Cumq; oporteat ipsos animarum habere curã nostrarum, hoc prætermisso illa solicitè curant, quæ publicanis, quæstoribus atq; villicis curanda sunt, de his quotidie cogitãt, & peruigilant. Hoc non frustra deploro, sed vt harũ rerum mutatio quædam in melius fiat, vt & nos qui grauem hanc seruitutem patimur, misericordiã consequamur, & vos fructus, & thesauros ecclesiæ præparetis: Si autem ita facere nõ vultis, ecce ante oculos vestros pauperes sunt, ex quibus quotquot potuerimus alere nõ negligemus: quos vero non possumus, vobis dimittemus: quos alite oro diligenter, ne in terribili die iudicij illa verba quæ aduersus immisericordes dicentur, audiatis. Famescentem me vidistis, & non aluistis, hæc certè inhumanitas nos quoq; vobiscũ derisibiles facit: orationibus enim, atq; prædicatione, cæteroq; cultu ecclesiæ prætermisso, alij vini, alij frumentorũ venditoribus, alij cauponibus per totam vitam colluctantur: vnde iurgia, contentiones, conuicia, opprobria quotidie oriuntur, & vnicuiq; sacerdotum secularibus idonea negociis impositа nomina sunt: oportet igitur in talia hæc mutari, & inde presbyteros nominari, vnde apostoli leges sanciebant: à nutritione videlicet inopum, ab eorum qui lędebantur protectione, à diligenti erga peregrinos cura, à patrocinio eorum qui opprimuntur, in orbos parẽtibus cura, à protegendis viduis, à defendendis virginibus. Hæc officia loco villarum, & domorum curę presbyteris distribuere decet: hæc ornamenta ecclesiæ sunt, isti cõuenientes thesauri, qui & vobis faciliorem vitam, & nobis fructuosiorem prębere possunt, immo verò nobis quoq; nõ paruã afferent vtilitatem. Gratia enim dei centum millia

Deut.12.c. & 14.d

Lucæ.13.a

1.Cor.16.a. & Heb.10.c

Episcoporũ peccatũ deplorat, & eorũ restaurationẽ petit.

Marcus Petri discipulus, didicit ab eo, quod scripsit.

Caput XXVII.

Luc.22.f

Mar.14.g

Ioan.19.d

Malac.2.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tum millia hominum huc conuenire opinor,quorũ singuli si vnum panem quotidie paupertati offerrent,omnes certè pauperes abundarent:si vnum vnusquisq; obolum solũmodo,nemo penitus indigeret:& nõ adeò villis & agris attẽti essemus, nec tot iurgia & cõuicia quotidie pateremur.Illud enim euangelium, Vade ac vẽde
Supra.19.c vniuersa quæ habes,& da pauperibus, & veni ac sequere me:opportunè nunc ad ecclesiæ præsides, propter latas ecclesiarũ possessiones,& meritò,dici potest.Non enim sequi Christum aliter possumus,nisi omnis secularis curæ simus expertes. Nunc vero proh dolor vindemiæ ac messi,dei sacerdotes,& venditioni ac emptioni fructuũ assistunt:& illi quidem,qui figuræ atq; vmbræ cultũ habebant,quanuis corporalior eis administratio esset cõmissa,omnium tamen harum rerũ erant immunes:nos verò qui ad penetralia cœlorum vocamur,quiq; ad vera sancta sanctorum ingredimur,mercatorũ rursus, & caponum curas suscipimus, vnde & magna scripturarum oritur negligentia,ingens in orando segnicies, & cæterorum omnium contẽptus.Non enim possibile homini
H est sufficienter studio atq; opera in vtraq; distẽdi.Quare rogo,atq; obsecro multò nobis vndiq; fontis scaturiginem,areamq; atq; torcular nostram deuotionem fieri.Sic enim & pauperes facilius eò alentur,& deus glorificabitur, & vos ad maiora misericordiæ opera progressi, æterna vobis bona impetrabitis, quibus vtinam omnes perfruamur,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxxxvii.ex cap.xxvii.

IEsus autem stetit ante præsidem, & interrogauit eũ præses,dicens: *Tu es rex Iudæorum? Ipse autẽ dixit: Tu dicis.* Et *cum accusaretur à principibus sacerdotũ, & senioribus,nihil respondebat.* Respicis illud primũ inuestigari,quod Iudæi crebrò maliciosè volebant?Nã quoniam videbant nullã à Pilato de legalibus curam fieri, ad publica crimina accusationem reduxerũt.Sic aduersus etiam apostolos faciebant, eadẽ ipsa semper clamãtes, quia circũuagantur Iesum quendã regem esse prædi
Actor.17.b cantes. Ita cùm quasi de homine nudo hæc dicerent,ad suspicionẽ tyrannidis impellere auditores conabantur: vnde patet scissionem quoq; illã tunicæ, & indignatio-
I nem pontificis simulatã fuisse. Cuncta enim vertebant atq; turbabant, vt in mortem ipsum iniicerent. Quod igitur illi maximè opponebant, id nimirũ Pilatus scrutatur. Quid igitur Christus? tu dixisti.Et fatetur se regẽ esse,sed cœlestem: quod alibi clarius ad eundem Pilatũ
Ioan.18.g respondens,dicebat:Quia regnum meũ non est de hoc mundo.Verùm ne aut illis excusatio harum rerũ relinquatur,apertissimã affert rationẽ,dicens: *Si de hoc mũdo esset regnũ meum,decertassent utiq; ministri mei ne traderer.*
Suprà.7.e Hinc patet hac de causa & ipsum tributa detulisse,& aliis deferre iussisse,vt nullum hæc suspicio locum haberet: quando etiã regem constituere ipsum voluerũt, cõfestim fugit. Sed cur,inquies, affectãdæ tyrannidis accusatus,ista nõ protulit? Quia cũ à rebus ipsis mille haberent argumenta virtutis eximiæ,sponte vigilãtes hæc occultabant,& iudiciũ studiosè corrumpebãt: propterea tacet paucissima quædã & rarius respõdens, ne perpetuo silentio superbus videretur. Pontifici enim quando adiurauit, & interroganti nonnunq̃ præsidi: ad obiecta verò crimina, quoniã minimè se persuasurũ sciebat,nihil omnino respondit: quod & propheta quidẽ significans,ante multa secula dicebat: In humilitate iudicium eius sublatum est.Mirabatur autem his de rebus Pilatus valde.Erat quippe admiratione dignissimum, tãta cum humilitate ac taciturnitate videre adstantem illum,qui K
mille,permanifestissimaq; haberet argumenta,cùm sanè nec ipsi accusatores vllius ei criminis cõscij fuerint, sed inuidia sola moueretur. Vnde falsis ductis testibus, quoniã nihil inuenire potuerunt, authoritate sua vrgebant,nec compũcti fuerunt.Cũ autem expiasse,aut iudicem lauasse manus vidissent:multa enim etiã Pilato tra
ditus fecit,quibus respiscere potuissent, sed in nullo voluerunt molliores fieri : quid igitur Pilatus? *Non audis quanta aduersus te isti testantur?* Volebat enim ipsum satisfacientem liberari,propterea his verbis vtebatur:verùm quoniã nihil Iesus respondet,aliud quiddã excogitauit.Quid nam illud est? Mos erat ex cõdemnatis vnũ eis dimittere,qua ratione liberare Christum tẽtauit, vt si nollent tanq̃ innocentem absoluere,saltem vt condenatum aliquẽ à principe peterent, quem solẽnitatis gratia princeps populo condonauit. Nunc autem ẽ cõtrario princeps à populo petit, neq; sic illi mitigantur,sed inuidentes magis, quasi atroces ferè perturbatione liuoris insaniunt.Nihil enim habebant prorsus,quod etiam aduersus silentem obiicerent:sed cumulo iustitiæ illius, L
etiã silentis redarguebantur, ita vt tacẽdo, dicacitatem atq; furorem illorum superabat. *Sedente autem ipso pro tribunali,misit ad eum mulier eius,dicens:Nihil tibi & iusto huic: multa enim passa sum hodie per uisum propter ipsum.* Aduerte rursus quàm mirabile hoc est,quàm sufficiens omnes illos reuocare: ad rerum enim periculum, & innocẽtiæ argumentorum claritatẽ,non parua res, somniũ accessit.Cur autem ipse Pilatus somnium non vidit?Aut quia mulier dignior erat, aut quia si præses somnium hoc se vidisse dixisset,nõ ita sibi creditum fuisset,aut quia non edixisset,sed secum ipse tenuisset . Idcirco igitur ex dispensatione mulier vidit,vt omnibus notum fieret : nec solũ somniat,verumetiã multa patitur,vt maritus vxori condolendo tardior ad cædẽ redderetur . Temporis quoq; opportunitas nõ parum conferebat: eadem enim ipsa nocte illo somnio fuit exagitata. Verùm nõ erat Pilato tutum(dices)ipsum liberare,quoniã affectatæ tyrãnidis erat accusatus.oportebat igitur argumenta quærere,quibus ista probantur,vtputa si exercitum conscribebat,si pecuniã ingentem cõflabat,si arma, vel aliud huiusmodi præparabat. Ille verò temerè ab eis deducitur, M
Ioan.18.b quapropter culpæ non est expers.Maius nãq;,ait,qui me tibi tradidit,habet peccatum.Mollicie igitur factum est sua,& vt cæderet,& flagellis cæsum concederet:ita mollis hic eneruisq; fuit, pontifices autem proterui atq; malitiosi.Nam postquã ille cogitando legẽ adinuenit quãdam,quæ solennitati ex cõdemnatis aliquẽ condonare iubebat,turbis persuaserunt, vt Barabbã vna omnes peterent voce . Vides quàm diligenter ille prouidebat,vt eos ab hoc scelere liberaret,& quãto ipsi studio, quamq; multa opera, vt ne vmbrã quidem sibi excusationis relinquerent.Vter enim dimittendus erat, certis iã crimi
nibus condẽnatus,an cuius adhuc causa pendebat?Nã si qua lata sẽtẽtia etiã dimitti poterat, multò magis ille, cuius res in ambiguo vertebatur, immo certè homicida, atq; manifestis latronibus peior eis Iesus videbatur: propterea non dixit,latronem: sed insignem latronem eos habuisse,famosum videlicet in proteruitate, & multis homicidiis inquinatum. Præposuerunt tamen illum orbis saluatori:nec rationẽ temporis aliquã habuerunt, quod sanctum erat atq; solenne,nec humanitatis leges, aut aliud huiusmodi veriti sunt : sed inuidia penitus superati,ad proteruitatẽ suam plebẽ etiam corrũpunt : ita deceptionis quoq; plebeiæ extrema luent supplicia. Barabba

A rabba igitur ab vniuersis postulato. *Quid igitur faciam,* inquit Pilatus,*de eo qui dicitur Christus?* Conuertere illos rursus aliquo voluit pudore: potestatẽ enim eis eligendi reliquit, vt saltem veriti Iesum petant, vt clementiæ suę totum attribuatur.Cõtentiosos enim magis videbat fieri,cùm eis nihil ipsum peccasse dicebat, ac ideo putabat,si humanitati eorum salutem ipsius attribueret, faciliusq; posse persuadere: illi verò nõ dubitauerunt clamare,crucifige:ad quod ipse, *Quid enim mali fecit? Tunc etiã magis clamabant,crucifige. Videns igitur Pilatus nihil se omnino proficere,lauit manus,dicens: Innocens ego sum à sanguine huius iusti,uos uideritis.*
Act.24.b.f Cur igitur tradis?cur non eripuisti,sicut posteà militum tribunus Paulũ ? qui & sciebat gratũ fore Iudæis, si Paulus traderetur, & seditio, ac tumultus ea de re factus erat:restitit tamen generosè,atque repugnauit:sed non ita Pilatus . Verũ ignauissimè,atq; mollissimè vnà omnes corrupti labebantur. Nec enim Pilatus multitudini repugnauit, nec multitudo sacerdotibꝰ, ita vndiq; peribat ipsorum excusatio magna voce magis atq; magis clamãtium,crucifigatur.Nec interimere
B solùm volebant, sed turpissimã crucifigẽdi eius causam æstimari studebant.Ideo iudice repugnãte, pertinaciter ipsi clamabant. Vides quot à Christo ad reuocationem illorum facta sunt.Sicut enim Iudã sæpenumero retrahebat,pari modo hos quoq; reprimebat, tum per totum euangelij tẽpus,tum in ipsa potestate iudicij. Oportebat profectò, quando lauisse manus iudicem viderunt dicẽtem,Innocens ego sum à sanguine huius: quãdo Iudam laqueo se suspendisse,quãdo rogantẽ Pilatum, vt alium pro ipso acciperent,tã verbis quàm rebus cõmoueri atque cõpungi.Nam si proditor seipsum condẽnauit,si sententiã laturus iudex proferendæ sententiæ crimina reiicit,si mirabilis eadẽ nocte nobili mulieri apparuit visio,si quasi cõdemnatus à Pilato petitur: quam poterunt excusationẽ inuenire? Nam si nolebant,vt innocentem absoluere: nõ tamẽ hominem latrocinio proditum ipsi anteponere debebant. Verũ cùm viderent iudicem manus lauare,dicentemq; audirent, Innocens sum: magis clamabant,dicẽtes: *Et respõdens uniuersus populus,dixit: Sanguis eius super nos,& super filios nostros.* Quando igitur aduersus seipsos sententiã protulerunt , tunc omnia
C concedit Pilatus. Tu autem animaduerte hoc etiã in loco vecordiam ipsorum , talis quippe appetitio temeraria, & proterua cupiditas est,vt nihil boni videre hominem sinat:vobisipsis maledicitis , quam ob rem etiã ad filios maledictionem protrahitis. Clemẽtissimus tamẽ Iesus, quãuis ipsi maximè & aduersus se, & aduersus filios insanirent,nõ tamen ex sententia ipsorum ipsos cõdemnauit,sed tã ex ipsis, quàm ex filiis,eos suscepit, qui pœnitentiã egerunt,milleq; bonis honorauit.Nã & Paulus ex ipsis erat, & multa illorũ millia,qui in se in Hierusalem crediderunt. Considera enim(Iacobus ait)fraAct.21.d ter,quàm multa millia Iudæorum credentium sunt, qui omnes ex illis fuerunt:si autẽ aliqui renixi sunt, sibiipsis imputent. *Tunc dimisit eis Barabbã,Iesum autem flagellatũ tradidit eis,ut crucifigeretur.* Cur flagellis cædit?Aut quasi condẽnatum,aut quasi formam iudicio quandam afferens:vel vt Iudæis gratã rem faceret . Et certè resistere, atq; repugnare debuisset , præsertim cùm ipse dixerit:

Accipite eum uos,& secũdum legem uestram iudicate ipsum.

Multa nẽpe fuerunt,quæ tam Pilatum, quàm Iudæos ab illo nefando iudicio prohibebant:inaudita signa, & miracula magna,incredibilis eius qui patiebatur clementia,taciturnitas inæstimabilis.Nam postquã & orando, & respõdendo hominem se esse demonstrauit, sublimẽ rursus,ac vltra hominẽ tam silendo, quàm despiciendo D
quæ dicebantur,ostendit, quibus omnibus ad mirãdum ipsum adduci poterãt:sed nihil horum illis profuit. Cũ enim semel quasi vinolentia,vel insano furore oppressa sit,difficillimũ est resipiscere,nisi generosissima sit anima quæ opprimitur. Periculosum certè, periculosum inquã est, pernicioſissimis his passionibus locum cõcedere:quare oportet omni pacto reiicere ingressum ipsarum,atq; repellere . Nam si cõprehenderint animã atq; superauerint , tunc sicut ignis ingentẽ ac siccam nactus materiam,maximã solent flammam accẽdere . Quare rogo atq; oro,omnia faciamus, vt quasi maceria separemus à nobis harũ ingressum. Nullus igitur friuola se illa ratione cõsoletur, qua vniuersa proteruitas in animã conducitur . Illa,inquã,ratione nullus vtatur: quoniam multi dicũt,quid hoc est,aut illud?mille certè hinc mala oriuntur.Veterator enim malorum diabolus,cùm sit magna malicia,multa opera,ingenti studio, cõdescensioneq; nonnulla ad perditionẽ hominum vtitur. A minimis enim plerunq; incipit,quod intueri hoc modo licet.Studebat in Pythonissæ derisionẽ Saul regem detru 1.Reg.28.
dere,iterum quia nõ adhibuisset ille mentem, ad Pytho E
nissas paulatim ipsum inducit. Nam quoniam Samueli non obtemperauit,& holocausta offerri præparauit,illo absente accusatus,ait, necessitas hostiũ facta est maior. Cumq; flere oportuisset,quasi nihil mali fecisset,lętabatur.Iussit deinde nõnulla de maledictis deus,ea quoque transgressus fuit : hinc aduersus Dauid illum insaniuit, ac sic paulatim atque paulatim labens non stetit , quousq; ad ipsum perditionis barathrum seipsum immisit. Similiter etiam de Cain factũ esse videmus.Non enim cõfestim cædem fratris illi suggessit , ne magnitudine rei cõmotus tam sceleſtum facinus abominaretur : sed prius persuasit deteriora offerre,nullũ esse id dicẽs peccatum : deinde inuidiæ veneno succendit , nihil etiam hinc mali secuturũ persuadẽdo : Ita sensim in eum illapsus,ad cædem fratris,& ad negationẽ sceleris impulit, nec prius cessauit , quàm malorum omniũ verticẽ imposuit.Repellẽda igitur malorũ initia sunt. Nam etiam si ad maiora prima nõ progrederentur peccata,non esset tamen negligendũ: nunc verò per istam incuriã gradatim semper ascendunt , quapropter omni studio atq; opera funditus principia peccatorũ sunt euertenda. Nõ F
enim vim delicti solam cõsideres,nec quia paruũ sit,cogites:sed illud præcipue tene, quia si radicẽ non euulseris,magnus inde labor succrescet.Mirabile quidem atq; inauditũ dicere audeo.Solet mihi nonnunq̃,non tantò studio magna videri peccata esse euitanda,quãtò parua & vilia:illa enim natura ipsa spõtè auertitur,hæc autem hac ipsa re,quia parua sunt,desides reddunt:& dum cõtemnuntur, nõ potest ad expulsionem eorũ animus generosè insurgere . Vnde citò ex paruis maxima fiũt negligentia nostra : hoc ipsum corporibus quoq; accidere videbis.Sic in Iuda maximũ proditionis malũ concreuit: nisi enim putasset paruũ esse pecuniam inopũ surripere,in tantam proteruitatẽ nõ deuenisset. Iudæi quoq; nisi putassent inanis gloriæ delictum minimũ esse, vsq; ad cædem Christi lapsi nõ fuissent. Hac via omnia scelera fieri videbis. Nemo enim repentè ad extremã improbitatem insiliit. Habet quippe insitũ quẽdam anima pudorẽ atq; innatum, quem subito calcare atq; proiicere nõ potest:sed sẽsim, atq; paulatim ex negligẽtia perit: hoc pacto etiam idolorũ cultus aditum inuenit,cùm vltra quàm oportet, viui ac defuncti nõnulli honorarentur:hoc pacto simulachra & statuæ adoratę sunt:hoc pacto denique

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gcto deniq; fornicatio,& cætera vitia dominantur. Cõsideremus autẽ,si nimium quidã,ac importunè risit, reprehensus à quopiam est:respõdet aliis,nihil esse id mali. Quid enim est risus, aut quid vnq̃ ex risu mali sequetur? Orta tamen ex immoderato risu paulisper scurrilitas,à scurrilitate turpiloquiũ, à turpiloquio operatio turpis profecta. Cũ alius proximo ex incuria malediceret, reprehensusq; esset,cõtempsit,dicens nihil esse mali huiusmodi verbis vti: sed hinc dissidia & odia nata sunt, inde inimicitiæ capitales, hinc cõtumeliæ, à contumeliis porrò pulsatio,ac inde cædes plerunq; secuta est. Sic à minimis ad maxima gradatim diabolus ducit,& inde ad desperationẽ detrudit, & hanc viã priore nõ minorẽ adinuenit. Nõ enim tantos peccatũ, quantos desperatio perdit. Nã qui deliquit,si seipsum per pœnitentiã excitabit,citò delicti remissionẽ impetrabit, qui autẽ pœnitentiam spernit, idcirco veniã impetrare non potest, quoniã medicinam pœnitẽtiæ nõ imponit. Certas adhuc addit insidias, quibus religiosos deuotionis habitu ad peccandũ impellit. Et quãdo,inquies,tale aliquid potuit efficere? Attẽde igitur,& disce,vt à laqueis eius possis tibi cauere. Per Paulũ tibi Christus præcepit,vxorem
1.Cor.7.e H à viro nõ separari,nec alterum altero priuari, nisi ex cõsensu:sed nõnullę quasi castitatis ardore accensæ,à viris abierunt,ita putantes magnum quid facere,ad adulteria
Nota. viros suos cõpulerunt. Cogita igitur,quantũ mali cõmiserint, quæ cùm magnos pro castitate labores subierũt, quasi adulteræ accusentur, extremaq; supplicia daturæ sint,quia in profundũ perditionis cõiuges præcipitarũt. Alij rursus à carnibus abstinentes, ex laudabili hac abstinentia ad abominationẽ carnium lapsi sunt, quæ res atrocẽ eis pœnam præparauit: hoc autem fit,quãdo aliqui iudicium suũ scripturis anteponunt. Sic & aliqui a-
1.Cor.8.b.c & Colo.2.c pud Corinthios putarunt, perfectionis esse de omnibus indifferẽter gustare,de his etiã quæ prohibita sunt:quod non modò perfectionis non erat,verũetiam iniquitatis extremæ, propter hoc & vehementer à Paulo corripiũtur. Et nisi corrigantur,vltimo supplicio dicebat obnoxios esse. Alij rursus religionem esse putant nõ paruam, capillos capitis nutrire, quod ex prohibitis est, & non paruũ dedecus affert. Alij magnum dolorẽ, & immodo ratam tristitiã, quasi vtilem post peccata laudant, atque admirantur. Quod diabolico artificio fieri, Iudas patefecit,qui ex dolore nimio se suspendit. propterea etiam
I Paulus pro eo,qui fornicatus fuit,formidauit ne quid ta
2.Cor.2.b le pateretur:& admouit Corinthios citius eũ liberare, ne nimio submergeretur dolore: deinde ostẽdens à diabolo nimiã hanc esse tristitiam,adiecit: Vt non circũueIbidem.c niamur à satana. Nõ enim ignoramus,inquit,excogitationes illius, quia dolos semper & fraudes nouas adinuenire solet. Si enim apertè pugnaret,facilis esset victoria:immo verò nunc,si iugiter vigilamus,nõ est difficilis. Ad omnes has vias armauit nos deus, non esse contemnenda parua cõsulens. Audi ergo quæ Christus admonet dicens: Qui dixerit fratri suo,fatue, reus erit gehennę ignis: &,qui ad cõcupiscendam mulierẽ aspexerit,adulter est. Ridẽtes etiã quasi miseros deflet,& vbiq; initia & semina peccatorũ radicitus tollit: & de ociosoSuprà.12.c Iob.1.a Hiere.8.b nos verbo relaturos rationẽ asserit. & Iob cogitationes filiorum purgabat. Aduersus autem desperantes,ait: An nõ surgit qui cecidit, an qui auertit non conuertitur? &
Ezech.18.g Psal.94.b Lucæ.15.a rursus:Nolo mortem peccatoris,sed vt cõuertatur & viuat. Et,hodie si vocẽ eius audieritis,&c. Et,quòd lætitia sit in cœlis,cũ peccator pœnitentiam agat. Multaq; huiusmodi & documẽta & exempla in scriptura inueniũtur. Ne autem religionis nomine perdamur,illud Pauli K
2.Cor.2.b dicendum iterũ, atq; tenendum est. Ne nimio dolore, inquit,absorbeatur. Hæc igitur nõ ignorantes, omnibus diaboli viis,quibus desides peruertit, scripturarum prudentiã opponamus. Noli ergo dicere:quid est,si formosam curiosè aspexero mulierem? Nã qui corde mœchatus est,is rẽ ipsam peragere non dubitabit. Noli dicere, quid est si pauperẽ hunc pręteribo? Hoc enim pacto,ętiã alium transcurres,deinde aliũ atq; alium,ac tandẽ omnes cõtemnes. Noli dicere,quid est,si rem proximi desiderabo? Hoc enim Achab regẽ perdidit. Nam quãuis 3.Reg.21. preciũ dederit,verũtamen à nolẽte accepit,pœnas perluit. Qui nullo precio dato,aliena rapit,præsertim cùm gratiæ documentis sit roboratus: quam punitionem nõ meretur? Quã vt fugiamus,ab omni vi & rapina diligẽter abstineamus,nec à peccãdo solũmodo,sed ab initus etiam peccatorũ mundos nos cõseruantes, magno studio virtutẽ amplectamur, si ad cœlorũ regna proficisci volumus,quò vtinam omnes perueniamus,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia.lxxxviij.ex cap.xxvii.

L *Vnc milites præsidis accipiẽtes Iesum in prætorio, cõgregauerunt ad eũ uniuersam cohortem, & exuẽtes eũ, chlamydem coccineã circundederunt ei.* Quasi omnes ex cõposito conuenissent,ita signo dato ad choream omnes diabolus cõcitabat. Nam etsi possumus intuidiæ tabo existimare ad insaniam Iudæos concitatos fuisse,tamẽ qua de causa moti milites fuerint, non patet. Diabolus igitur erat qui vniuersos tũc illos occupauit:voluptatem etenim ex cõtumeliis propter immanitatem suã capiebant. Cùm enim oportuisset cõprimi potius atq; lachrymare, non solùm hoc nõ faciebant, verũetiam è contra, sicut & plebs ipsa & vituperabant, & insultabant,Iudæis forsan gratificãtes, aut suis vtentes moribus. Multis autem,variisq; modis cõtumeliabantur. Caput enim illud sanctissimum modò pugnis, modò calamo cędebant,modò corona ex vepribus cõtexta decorabant. Quã igitur nos excusationem vnq̃ habebimus,si vituperati ad iram cõcitamur,qui tot tantaq; sustinuisse Christum non ignoramus? Extremas certè ille cõtumelias sustulit. Quippe cũ non membrum vnum, sed vniuersum corpus atroces has iniurias pateretur:caput corona,calamo,pugnis,facies sputis,maxillę alapis, corpus reliquum flagellis,nuditate, amictu chlamydis, M
adoratione simulata,manus calamo,quẽ pro sceptro tenere dederũt,os quoq; ipsum, & lingua aceti potione ac fellis. Quid istis vnq̃ grauius? quid contumeliosius excogitari potest? omnem ista excedunt orationẽ, quæ illi quasi timentes,ne quid relinquerent,crudeliter excogitauerunt,& audacter fecerunt, qui suis manibus prophetas occiderunt. Christo verò,quanuis sententia iudicis, ipsi tamen faciunt vniuersa,ipsi & apud se dãnarunt,& apud Pilatũ dicentes: *Sanguis eius super nos,& super filios nostros.* Ipsi cõtumeliantur & insultant,ipsi vinciũt, & modò vinctum ad Pilatũ deducunt:ipsi militibus cauMt dereliquimus à deo, qui in persecutione cumpunt.
sam præbent ita crudeliter in eũ insurgere: ipsi verbis, ipsi sputis, ipsi verberibus cædunt. Nihil horum certè à Pilato factũ est,sed omnia illi effecerũt accusatores,iudices,lictores,ministri capitaliũ rerum: hæc à nobis tũc legantur,cũ venire omnibus atq; audire liceat. Nam ne gentiles dicant præclara nos atq; insignia Christi facta prædicare,opprobria verò & passionẽ celare:& sanctissimi spiritus gratia ita dispensatum est, vt in solẽnitate maxima, cũ omnes vnã viri atque mulieres adesse possint,iuxta diẽ Paschę omnia hæc perlegantur. Vniuersis ergo

A ergo præsentibus,qui volunt,magna hæc voce prędicãtur:quibus cognitis, Christus tamen deus esse omnino creditur. Et cùm propter alia beneficia,quæ nobis cõtulit,tũ propter hæc ex animo adoratur, quia tantùm pro nobis cõdescẽdere dignatus est,vt hæc passus omni nos virtutis genere instituerit. Hęc ergo semper lectitemus, mirificã enim afferunt vtilitatẽ. Nam perspiciens verbis & rebus & habitu cõtemni,atq; per illusionem adorari, cædi deniq; ac omnia pati extrema, etiam si lapis esses,ad mollitudinẽ ceræ flexus, omnem animi tumorem deponeres. Sed reliqua quoq; audias. Postquã enim deludentes saturati sunt, denudato ipso vestes eius cepe
Mar.5.c. & 6.g runt,& sedentes obseruabãt quando expiraret:& vestes eius inter se partiuntur,quod in aliis condẽnatis nõ fecerunt: nituntur autẽ omni tranquillitate potiri ea vestimenta,quibus mirabilia gesta sunt. Sed nihil tũc aduersus eos geritur Christo ita volente: adeò enim magnus hic fuit contẽptus,quia in abiectum quasi atq; omnium vilissimũ agebatur,vt in latrones gestum nõ fuerit. Medium verò ipsum crucifigunt, vt existimationis latronum particeps fieret. Et *dederũt ei acetum.* hoc e-
B tiam ex cõtumelia. Ipse autem nolebat bibere. Alius verò euangelista dicit,quia cũ gustasset,dixit,Consummatum est. Adimpleta iam est vndiq; prophetia: Dederũt in escam meam fel,& in siti mea potauerunt me aceto. Nec tamen etiam ille eum bibisse ostendit (nihil enim interest inter gustare simpliciter, & non bibere) sed de vno,ac eodẽ dicuntur: nec tamen terminatur adhuc illorum insania,sed cũ denudassent, crucifixissent, acetũ attulissent,nõ poterãt adhuc animum explere: sed in patibulo pendentẽ videntes, & ipsi & transeuntes omnes amaris impetũt verbis, quæ & rebus ipsis mihi grauiora videntur. Idcirco enim ita faciebant,vt tanquã seductor,qui omnia quæ dicebat, ad corrũpendos homines frustra esset,& in cõspectu omnium vituperatus decederet:ideo etiã militum manibus, & publico reus iudicio confecto certior videretur. Et quanq̃ sequens turba etiã lapides fletu suo flexissent,nullo tamen modo atrocissimas illas beluas cõmouit: propterea turbam quidẽ allocutione dignam putauit,illos verò minimè. Non enim solùm quæ optabãt,fecerunt:verumetiam resurrectionem illius formidantes, existimationi suæ officere
C studebant:propterea publicè ista iactant, latrones cũ eo crucifigunt:& vt seductor ac mendax videretur. Descẽde(clamabant)de cruce,qui tẽplum destruis,& in tribus ipsum diebus reædificas. Nã quoniam scriptam à Pilato causam tollere non potuerũt:quia scriptum erat,Rex Iudæorum: repugnauit enim ille dicens, Quod scripsi scripsi:ideo vituperando nitebantur ostendere,quia rex non esset:ideo tumultuantes dicebant: Si rex Israël est, descendat nũc de cruce:& rursus, Alios saluos fecit,seipsum saluare nescit. Ideo etiã signis prioribus huic detrahere conabantur: & rursus, si *filius dei est, & si uult eum deus,saluet nunc eũ.* O insani, scelestiq; homines:an prophetæ nõ erant prophetæ,& iusti quos occidistis,iusti non erant,quoniam eos deus à periculis non eripuit? imò verò erant,etiãsi à vobis iniuria vexabantur. Quid igitur huic amentiæ vestręq; æquale excogitari potest? Nã si existimatis,quòd illorũ apud vos propter pericula nomen periit,sed erant prophetæ,quãuis torquerẽtur: multò magis non debebatis in hoc scãdalizari, qui & rebus semper,& verbis falsam hanc repulit opinionem: nihil tamen nec in ipso tempore passionis,aut dicẽdo aut faciẽdo aduersus existimationem Christi efficere valuerũt. Nam & latro qui vitã in omni scelere consumpsit, tunc maximè quando ista dicebãtur,eum confessus,re- D
gni eius fecit mentionem. Et plebs ipsum amarè flebat. Sed quanuis ea quę fiebant, apud ignaros dispẽsationis, mysterij huius imbecillitatem testari videbantur, veritas tamen etiã per hæc contraria floruit. Hæc audiẽtes, aduersus omnem furorem & irã diligenter nos armemus. Si succendi cor tuũ senseris, pectus cõtinuò signaculo crucis signato:repete memoria quę tunc facta fuerunt,& ira illico tanquã puluis dissipabitur. Verborum simul & factorum recordare, non oblituiscaris dominũ illum,te seruũ esse:ille propter alios,tu propter teipsum suffers:ille pro his,de quibus bene meritus fuit, pro his qui crucifixerunt,tu autẽ pro teipso:ille à contumeliantibus,tu verò ab his fortè quibus sępe iniuriam intulisti. Ille vniuersa spectante ciuitate,immo verò & Iudæis & aduenis misericorditer nimiũ locutus est,tu paucis præsentibus ferre nõ poteris. Quò ad maiorem contẽptum occideretur, videtur à discipulis quoq; suis derelictus. Ita qui antea colebant,fugam ceperũt:inimici autem & hostes patibulo pendenti circũfusi cõtemnebant insultantes,& deridebant omnes vnà,Iudæi ac milites infe- E
rius,latrones vtrinq; superius:ambo enim etiã ipsi contumeliabantur. Quomodo igitur Lucas de vno dicit vtrunq; profectò factum est,vterq; antea: postea verò alter solũmodo deridebat. Nam ne quis cõposito rem factam fuisse crederet,nec latronẽ illum fuisse, qui latro fuit,ab ipsa contumelia etiã in cruce latro,atq; inimicus antea fuisse repentè cõuersus ostenditur. Hæc igitur omnia cogitando philosophare. Quid enim tale ac tantum ferre tu potes,quale dominus tuus? Publicè te quispiam vituperauit,sed nõ talia tu audisti. Verberibus cæsus es,sed non tanto tẽpore,neq; sic flagellatus,& denudatus. Alapis te quidã petiit,sed non illo modo. Tu verò etiã adde,à quibus,& cur,& quando,& quis ipse quoque:& quod grauius est, nemo illa facta criminabatur, nemo querebatur,sed è cõtra probabant omnes, & cædentibus ac deridentibus se cõiungebant,& quasi arrogantem quendã seductorem ac deceptorem,qui re verba sua cõprobare non posset,sic deridebant. Ille verò ad hæc vniuersa tacebat,maximum nobis longanimitatis præbens exẽplum. Nos autem hęc audientes,nec famulos quidem patimur nostros,sed magis quàm syluestres asini calcitramus atq; salimus,crudeles ac inhumani, si F
quid aduersus nos dictum vel factũ sit, nullam aut paruam existimationẽ facientes si hæc in deum commissa sint. Similiter quoq; aduersus amicos afficimur:dolorem quis intulit,ferre nõ possumus:verbis carpsit, omni belua mouemur atrocius. Nec prodest quòd ista quotidie lectitentur:discipulus prodidit, cæteri eũ reliquerunt, quibus multa & magna collata beneficia fuerant. Hi furore cõcitati in faciem spuebant,pontificis seruus colapho petiit,milites cædebant,qui aderant illudebãt, & contẽnebant, nec vllum ad quenquã verbum emisit, sed omnes vicit silentio. Ita opera ista te docent,quantò mitius feres,tantò magis te malefacientẽ superaturum, & admirationi apud omnes futurum. Quis enim non mirabitur eum,qui opprimentium cõtumelias æquo animo perfert? quẽadmodum enim etiam cũ iustè quispiam torquetur,si magno animo patitur,iniustè cruciari multis videtur: sic qui cum iniuria vexatur,si nõ perfert, iure puniri putabitur, ac deridebitur quasi mancipium ab ira distractus, & animi nobilitatẽ furori subiiciens. Nec enim liberũ eum hominem dixerim, etiam si mille seruis dominetur. Sed valde me,inquies,ille irritauit. Quid hoc est? tũc enim maximè oportet philosophari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sophari. Nam quando non incitantur, feras quoq; mansuetas esse videmus: nō enim semper furore ipsas ferri cernimus, sed quando concitantur. Quare si tunc solūmodo quiescimus, quando nemo irritat: in quo beluis præstabimus: Illę tamen iustè plerunq; mouentur, & excusari possunt, quoniā prouocatæ ac punctæ concitātur: præterea rationis expertes, duce natura mouētur: tu verò in ferarū incidens morem, vnde tibi excusationē parabis? Quid enim mali passus es? Rapta sunt abs te tua, at hac ipsa de causa ferre magis oportet, vt maiora lucrari possis. Laude ac gloria priuatus es, & quāti hoc est? minor profectò factus non es, si philosopharis. Si verò nihil mali pateris, cur irasceris ei, qui nō modo tibi nō nocuit, verumetiam profuit? Nam negligētes honorati, molliores redduntur: diligentes autē, ex derisione & cōtumelia fortiores efficiuntur. Ita profectò desides laude magis quàm vituperatione læduntur. Nam vituperātes quidem si attendimus, causam nobis præbent philosophandi: laudantes autē arrogantiæ mollicie, inani gloria impellere animos solēt: cuius rei patres sunt testes, qui filios nō ita laudibus efferunt, vt conuiciis reprimūt, H timentes ne aliquā inde molliciem contrahant: & pædagogi simile quoddam adulescētibus remedium afferunt. Quare si auerti nōnullos decet, adulatores magis, quàm cōtumeliantes odisse oportet. Maior enim nō attendētibus ex adulatione pestis oriri solet: & facilius est hanc, quàm illam passione superare. Quare qui superat illam, tū mirabilior videtur, tum etiam maiora consequetur præmia. Mirabilius enim profectò est videre hominem qui dū vituperatur, quàm hominem qui dū depellitur, & percutitur, nō decidat. Sed quomodo, dices, potero nō moueri? Vituperādo quidem persequitur, crucis signo statim pectus signato, recordare omnium quę tūc gesta sunt, & cōfestim omnia extinguētur: nec quia vituperat modò aliquis cogita, verūetiam si quid boni vnquā ab illo in te profectum est, diligenter considera, & confestim ad clementiā redigeris. Immo verò ante omnia deum timeas, idq; semper tecū verte. quę cogitatio citò te modestum, ac mansuetum faciet. Præterea à tuis quoq; famulis documentum suscipias, consideraq; nonnunq; te vituperante illos silere, & hinc intellige nō esse hanc philosophiam difficilem: hoc modo furorem I tuum condēnabis, & in ipso contumeliandi tēpore discces non esse cōtumeliandum, & sic ne ipse contumeliis affectus dolebis. Cogita, quia nō est in se qui vituperat, & non molestè feres cōtumelias eius. Nā & dæmoniaci plerunq; nos verberant, nec solū non mouemur, verum etiā eos deflemus: Ita igitur etiam tu facito, misereat te contumeliātis. Magna enim belua ira scilicet, & furore, & pernicioso dęmone detinetur, solue ipsum qui ab huiusmodi dæmone vexatur, & sic insanię dō breuissimo tēporis spacio corrumpitur. Huiusmodi enim hęc ægrotatio est, vt non egeat longo ad perdēdum hominem tempore: propterea quidā dicit, Momentum furoris eius casus est ipsi: hoc ipsum videlicet tetrum atq; tyrannicum ostendens, quia breuissimo tēporis spacio, & sine aliqua ferè mora maximo solet afficere malo. Nam si ad vires suas prolixitas etiā temporis accederet, insuperabilis hæc pœnæ passio esset. Vellem posse ostendere qualis quidē sit, qui vituperat, & qualis qui philosophatur, & nudum vtriusq; animū in medium ducere: videres enim alterum fluctibus exagitari, alterū in tranquillo portu quiescenti nauiculæ similem esse. Nam impetu horum turbatur fluctuū, & ipsos facilè dissoluit. Cū enim qui vituperant, omnia faciūt, vt moderare possint: si ex ista spe decideriut, facilè mitigantur & leniuntur. Non K enim videbis hominem ita cōmotum, qui postea se nō magnopere condēnabit, veluti etiam è contra, qui non commotus ira, nunquā hoc factum suum solet cōdemnare. Nam si etiā insurgere opus sit, facilius atq; prudentius id absq; ira, quàm cū ira facere potes, & ad hoc nullum inde postea capies tædiū. Ita si volumus, apud nosipsos facilè bona retinebimus, nihilq; nobis per gratiā deerit, quod ad tutelam & laudē nostram pertineat. Sed quæris laudē ab alio: tu igitur teipsum honora, & nemo te dehonestare poterit: si verò tu teipsum dehonestabis, etiā si omnes homines te laudent, nihilominus non honoraberis. Quēadmodum enim nullus nos lædere poterit, nisi à nobisipsis lædamur: sic nisi nosipsos vituperemus, nemo alius nos vnquam dedecorabit. Ponamus enim mirabilem quendā atq; insignem esse virum, quē omnes adulterum, furem, sepulchrorū euersorem, homicidam, latronemq; prædicēt: ille verò nec irritetur, nec molestè ferat, nec alicuius huiusmodi rei sibi cōscius sit, qua igitur inde vituperatione læditur? nulla profectò. Quid, inquies, si multi malā de ipso habeant opinionē? nulla, inquā, omnino vituperatione ipse læsus est, sed il- L li se vituperarūt, qui alium quàm decet talem virū existimant. Dic quæso, si quis Solē tenebrarum autorē existimet: Soli ne, an sibi detraxit? Sibi videlicet ipsi, cū furiosi & insanientis opinionem cōsequatur. Eodem profectò modo, qui prauos bonos esse putant, & è cōtrario, seipsos vituperant. Quare magnum studium, multamq; operā adhibeamus, vt cōscientia nostra mundata, nullas aduersus nos ansas, nullā malā excitemus suspicionem: si verò alij hoc pacto nobis affectis insaniunt, non moueamur. Nā qui praua multorum opinione, cùm bonus ipse sit, lædi videtur, nunquā profectò inde fiet, vt talis non sit qualis est: qui verò frustranea cōmotus suspicione pestiferum in seipsum morbū attraxit, hoc etiam pacto prauus, si è contrario bonus esse videtur, non modò nihil inde lucratus est, verūetiam & in desidiam incidet nō minorem, & maiori cruciatu vexabitur. Nam qui cū malus sit, malus etiam existimatur, forsan humiliatus delicta sua facilia cognoscet: cū verò prauitas eius latet, securus degit. Nā si accusantibus vniuersis, vix resipiscunt multi atq; cōpunguntur: quando excitari poterunt, si non solùm reprehendi, verumetiam laudari se à M multitudine sciant? Nō audis Paulū id accusantem, quia 1. Cor. 5. a eum qui fornicatus fuerat, non solū cognoscere peccatum suum Corinthij non permiserunt, verumetiam in peiora detrudebant applaudentes, honorantesq; ipsum? Quas ob res vehementer rogo atq; obsecro, vt suspicionibus & laude, ac vituperatione multorum neglectis, diligenter inuigilemus, ac faciamus, ne alicuius nobis mali conscij simus, nēve nosipsos vituperemus: hoc enim modo tam in præsenti, quàm in futura vita magnā gloriam consequemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria, &c.

Homilia. lxxxix. ex cap. xxvii.

Sexta autem hora tenebræ factæ sunt per uniuersam terram usq; ad nonā horam. Circa autem horam nonā clamauit Iesus uoce magna dicens: Eli eli lamma sabacthani: hoc est, Deus meus, deus meus, ut quid dereliquisti me?

Hoc est illud profectò signū, quod petētibus Iudæis daturum se dicebat, dicēs: Generatio praua & adultera signum quærit, & signū non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetę. Crucem enim, mortē, sepulchrum, atq; resurrectionem significat. Et rursus alio quodā modo virtutes crucis significādo dicebat: Cùm exaltaueritis filium hominis, Supra. 12. c & Mar. 8. b & Luc. 11. b

A hominis, tunc cognoscetis quia ego sum. Tale quippe aIoan. 8. d liquid dicitur, Cū me crucifixeritis, ac iam victoriā cōsecutos vos putaueritis, tūc vires meas cognoscetis. Nā ciuitas eorum post passionē Christi periit, mores cessarunt, disciplina ciuilis & sua libertas euanuit: prædicatio verò floruit, & ad extremas vsq; orbis oras euangelicus sermo peruenit, & terra simul ac maria, frequētata desertaq; loca omnipotentiā eius prædicant: hoc igitur dicit, & ea quæ in ipso tēpore crucis acciderūt. Quippe mirabilius erat in patibulo crucis pendēte ipso, quàm humi gradiente illa fieri. Acciditq; etiā, quòd de cœlo illa facta sunt, quēadmodum Iudæi petebant, & in vniuerso terrarum orbe, quod nōdum plus accidit, nisi in Aegypto duntaxat, quādo pascha erant celebraturi. Illa enim hæc figuratè significabant. Tu verò etiam animad uerte, quādo tenebræ fiunt, in media videlicet die fiūt, vt vniuersi qui terrā habitant, videant: quia dies vbique terrarū tunc est. Hoc signum nō magnitudine solū miraculi, verūetiam quia facillimè accidit, ad conuertendos eos sufficiebat: post omnia verò quæ per insaniam & furorem fecerunt factū est, quando iā ipse furor ces- B sauit, quando deridēdo saturati sunt, quando contumeliando animum suum explerunt, quando deniq; omnia sibi dicta sunt, quæ volebant: tunc tenebræ apparent, vt saltē tunc ira deposita, nonnihil ab hoc signo consequerentur. Mirabilius erat certè talia efficere, dum esset in cruce, quàm de cruce descendere. Nā siue ab eo hæc facta esse putabant, timere ac credere oportuisset: siue nō ab eo, sed à patre, oportebat tamen propterea cōmoueri atq; cōpungi. Iram enim dei propter facta ipsorum cōmotam esse tenebræ illæ significabāt. Nam quia eclipsis non erat, sed ira quædam atq; molestia: nō hinc solùm, verumetiam à spacio temporis patuit. Per tres enim horas eclipsis illa permānsit, cū tamen breuissimo quodam tempore accidere soleat, quod nō ignorant qui viderūt. facta enim etiam fuit memoria nostra. Sed quomodo, inquies, omnes mirati homines adeò nō sunt, vt deum ipsum putarent? Quia videlicet humanū genus magna desidia, & proteruitate tunc tenebatur: præterea vnū hoc duntaxat fuit miraculū, quod factū citò præteriit, adeò, vt nemini cura fuerit causam eius inquirere. Ad hæc lōga impietatis cōsuetudine homines deprauati fuerunt, C & causam ignorantes, putabant fortasse naturali quadā id eclipsi accidisse. Cur autē miraris de aliis qui nec sciebant quicquā, & segnicie deiecti non quæsierunt, cū etiā illi qui in Iudæa viuebant, post tot tantaq; miracula aduersus eum insurgerent, quāuis planum fuerit ab ipso illud gestum fuisse. Propterea enim in fine clamat tenebrarum, vt intelligeret adhuc ipsum viuere, & ab eo tenebras factas fuisse, vt meliores hac ratione fierent. Dicit enim: *Eli eli lamma sabacthani.* vt vsq; ad extremū spiritum honorari ab eo patrem & nō esse illi aduersarium discerent. Quapropter & propheticā vocem emisit, veterem approbando scripturā, & Hebraicè dixit, vt probè eiusdem ipsum esse cū patre voluntatis perciperent. Tu autē etiam hoc loco vecordiam illorum, & petulantiā perspice. *Putauerunt enim,* inquit, *Heliā ab eo uocari: & aceto illico ipsum potauerunt. Alius autem impetuosè accedens, lācea costam eius percussit.* Quid his omnibus iniquius vnq; excogitari potest, qui eò impietatis deuenerunt, vt mortuū iam corpus vexarent? Tu verò considera, quomodo ad nostrā salutem proteruitate illorū vtitur. Hoc enim vulnere facto, salutis nostræ fontes è costa sua emanarunt. Ioan. 19. d *Iesus autem clamans magna uoce emisit spiritum.* Hoc est istud quod dixerat: Potestatē habeo ponere animā meam, & potestatē habeo rursus sumere D eam. Idcirco eum magna voce clamauit, vt ostendat sua hæc potestate fieri. Marcus autem dicit, miratū fuisse Pilatum, si iam mortuus erat. Sed cēturio quoq; ideo maximè credidit, quia sua ipsum spōtè, & potestate mortuum perspexit. Hæc vox velum templi scidit, monumēta aperuit, & templum ipsum in desolationem redegit: quod fecit, nō quia templū contēneret: quomodo enim illud despiceret, qui dicebat, Nolite facere domum pa- Ioan. 2. c tris mei negociationis domū? sed sicut etiam qui Babyloniis illud tradidit, indignos ostendit illos esse, qui in eo conuersarentur: propterea prophetia quędā hoc erat futuræ citò, ac perpetuæ desolationis, & mutationis rerum ad maiora atq; sublimiora, & ineffabilis suæ signū virtutis. Sed ad hæc omnia resurrectio quoq; mortuorū secuta, omnipotentiā eius ostendit. Heliæi enim tēpo- 4. Reg. 13. d re, cū mortuus vnum mortuum tetigisset, surrexit: nunc autē corpore in patibulo pendēte, vox sola mortuos excitauit. Huius enim illa figura fuit, quoniā ideo factum est, vt hoc facilius crederetur. Nec mortui solū excitantur, verumetiā lapides scinduntur, & terra concutitur, vt hinc percipi posset, illos quoq; facilè dirumpere potuisse. Nā qui lapides scidit, qui terrarū orbem tenebris obduxit, multò magis illos si voluisset, perdere potuisset: verū noluit, sed vires suas in elementis ostendens, illos ex clementia saluare volebat: sed nō fuerunt illi remissiores. Talis quippe proteruitas inuidiæ est, vt non facilè terminetur: sed tunc quidē vel aduersus ea quæ mirificè fiebant, impudentissimè resistebant: postea verò cū obsignato monumento, & caterua militum custodiēte surrexit, ac ab ipsis custodibus cū surrexisse ipsum audirent, nō dubitarunt argento illos corrūpere, vt resurrectionem Christi obfuscarent. Noli ergo mirari, si tunc etiam mēte capti videbantur, cū semel ad omnia ex impudentia perperā agenda præparati essent. Sed illud diligenter cōsidera, qualia signa nunc fecit, alia è cœlo, alia in terra, alia in ipso templo, tum vt diuina eius indignatio cognosceretur, cōmunissima iam futura, quę antè abdita fuerūt penetralia, & quòd cœli hominibus aperientur, & res ad vera sancta sanctorum deriuabitur. Et illi quidē dicebant, Si rex Israël est, descendat de cruce: ipse verò totius se orbis regem ostendit. Illi dicebāt, Marci. 15. c Vah qui dissoluis templū hoc, & in tribus restituis diebus: ipse autem quomodo penitus desolabatur significauit. Ille alios saluabit, seipsum saluare nō potest: ipse verò pendens de cruce, in seruorū corporibus abundātissimè illud ostendit. Nam si magnū est Lazarum excitasse, multò maius profectò est multos iam olim mortuos in vitā reduxisse: quod resurrectionis futuræ signū fuit. Multa enim corpora sanctorum qui dormierunt erecta in sanctam introierunt ciuitatē, & multis apparuerunt. Sed cēturio quoq; tunc gloriam reddidit deo, dicens: Verè iste homo iustus erat. Turbæ deniq; quę ad Lucæ. 23. g videndū exierant, pulsantes pectora sua reuertebantur. Tāta crucifixi virtus apparuit, vt post illas cōtumelias, post vituperationem & cædē, tam Centurio quàm populus cōpuncti fuerint. Quidam autem dicūt hunc Cēturionem in fide postea roboratū adeò fuisse, vt etiā martyrio sit coronatus. *Erant autem illic mulieres multæ à lōgè uidentes, quæ secutæ fuerant eum, Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi.* Hæc mulieres illæ facta videntes, quia natura magis compatiuntur, summopere flebant. Diligenter autē considera, quanta illarū constantia est. Sequebantur ipsum ministrantes ei vsq; ad pericula, præsentes omnia speculatæ fuerunt,

Eclipsis, sepe pro passione dicitur, per tres diruit horas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G fuerũt,quomodo clamauit,quomodo expirauit, quomodo lapides scissi sunt, cætera deniq; omnia. Quare primæ quoq; ipsum cũ surrexisset,viderunt:& sexus qui maximè fuit condẽnatus,primus honorum contemplatione perfruitur:quod maximè fortitudinẽ illarum significauit. Discipuli enim fugerunt,illæ permanent, soror matris eius,hanc enim Iacobi appellat,& cæteræ. Alius autẽ euãgelista dicit, quia multi etiam se propter hæc fãcta cædebant,& pectus percutiebant: quod summopere Iudæorũ ante oculos ponit crudelitatẽ, quibus enim cæteri flebant amarè,his illi gloriabantur.Nã & si magna ira dei,immo verò furore ea signa forent, tenebræ scilicet,dirupti lapides,rescissum velũ,motus terræ, nec timore tamen vllo repressi , nec misericordia flexi sunt. Lucæ.23.g

Accessit autem & Ioseph , & petiit Christi corpus. Hic erat Ioseph,qui quãuis prius occultabatur,rẽ tamen post mortem Christi subiit arduã.Nõ enim ignobilis quidã erat neq; ignotus,sed ex cõsilio vnus atq; insignis: vnde fortitudo eius maxima admirãda est , cũ propter amorem Iesu periculũ mortis susceperit , & vniuersorum se
H odio tradiderit:exanime quippe corpus petere ausus,nõ ante destitit quàm impetrauit.Nec solum animum eius quia petiit,& nõ paruo impendio sepulchro tradidit,sed nouo quoq; suo monumẽto cognoscimus:quę res nõ temerè accidit,sed diuinitus fuit dispensata, ne alium,nõ Christũ surrexisse suspicio fieret. *Erãt autẽ Maria Magdalena, & altera Maria contra sepulchrũ sedentes.* Cuius rei gratia istæ assident? Nihil magnũ,aut sublime, vt oportebat de ipso cogitabãt.Ideo & vnguenta tulerũt,& diutius morabantur,vt simul ac per furorẽ Iudæorum liceret,ad vngendũ ipsum accurrerent.Vides mulierũ fortitudinẽ?vides pium erga ipsum amorẽ? vides liberalitatem in pecuniis?vides animũ vel mortis pericula cõtemnentẽ?Imitemur has mulieres nos viri,nec deseramus in tentationibus dominũ: illæ certè vel in mortuũ tantam pecuniã ediderunt,vitæ pericula nõ formidantes.Nos autem,eadẽ enim mihi dicenda sępius sunt,nec famescẽtem quidẽ alere, nec nudum induere volumus: sed cũ mendicare ipsum videamus,sponte præterimus. Et certè si ipsum Christũ nunc videretis, non dubitaret
I vnusquisq; vestrum vniuersam substãtiam erogare:verùm nunc teruntium nõ erogas. Non audis dicentem, Suprà.25.d Quod vni ex minimis meis facis,mihi facis?Nihil nẽpe interest,siue huic pauperi , siue ipsi Christo dederis. Nihil enim minus habes his mulieribus, quæ tũc Christum alebãt,immo verò, sed nemo his verbis turbetur, multò etiam maius.Nõ enim est æquale ipsum dominũ præsentẽ alere, cuius præsentia vel lapideum ad se animum attraheret,& propter eius verba duntaxat paupe-res,mẽdicos,ægrotos alere atq; curare. Quippe tũc etiã ipsa facies & dignitas præsentis, quæ cũ videtur,parturit quod facis : modò autẽ vniuersa hæc liberalitatis & misericordiæ tuæ sunt:accedit quod maioris erga Christum reuerẽtiæ signum est, quando quidem ideo cõseruum tuũ in omnibus diligenter pascis,atq; curas. Quid igitur nosipsos deserentes , in illa studium omne cõsumimus,quæ migrantes habere nõ possumus, & frequenter nec hìc manentes retinere, cũ ita locupletari liceat, vt non tantùm hìc , verùm & illic ditissimi videamur? Qui nanq; loca,domos, & aurum in anima circunfert, vbicunq; visus fuerit,cũ his videtur diuitiis. At inquies, Quomodo potest hoc fieri? Potest & cum maiori facilitate.Nã si in cœlum ea transtuleris per pauperum manus,in anima tua reposueris omnia,& licèt iã mors in- K
gruat, illis te nemo priuabit , sed transibis & illic locuples.Talẽ habebat & Tabitha thesaurum . Propterea nõ Actor.9.g
domus eam prædicabat,neq; parietes,neq; lapides, neq; colũnæ,sed induta viduarum corpora , & manantes lachrymæ,& fugitiua mors,vitaq; resplorescens. Talia nobis quoq; cõparemus horrea , tales domos ædificemus, & ita deum habebimus cooperatorẽ, & ipsi eius cooperatores erimus. Ipse nanq; pauperes, cũ non essent produxit:tu verò productos & factos,fame, & reliquis erũnis tabescere non sinis,subueniens,corrigens vndiq; dei tẽplum labens:cui quid vnquã æquale fuerit & ad vtilitatis & dignitatis rationẽ? Si verò nondum apertè didicisti,quali te decorauit ornamento,paupertatem subleuare iubẽs:illud intra te cõputa, si tibi talem dedisset potestatem,vt labẽs cœlum sustinere posses , nónne per id opus honorãdo te multò maiorem existimasset:En igitur maiori te dignum fecit honore . Quod enim cœlis est dignius,hoc tibi refouẽdum commisit . Apud deum enim visibilium nihil homini par.Nã & cœlum & terram & mare propter eum fecit,& in eo magis quàm in L
cœlo delectatur inhabitans.Et tamen nos & hæc scientes,nullã dei templorum curam gerimus, aut prouidentiam:sed eos neglectũ iri sinentes,nobis magnas & splẽdidas domos paramus. Et ideo cũctis priuati sumus bonis,& valde pauperibus pauperiores : quoniã has ornamus ædes, quas hinc migrantes asportare nõ possumus, & illas omittimus, quas nobiscum possumus simul ducere: dissoluta nanq; pauperum corpora omnino resurgẽt:& his productis,qui hæc imperauit deus, eos qui eram ipsorum gesserint,laudabit,& admirabiles reddet: quòd eos iam casuros,nunc quidem præ fame, nunc verò præ nuditate & gelu omnibus modis refocillarunt. Verũtamen & tot nobis laudibus propositis,adhuc cessamus,& ad hanc pulchrã torpemus curam.Et Christus quidem nõ habet vbi caput suum reclinet, sed circumit Lucæ.9.g
peregrinus,& nudus,& esuriens:tu verò suburbana,thermas,& portic⁹, innumerosq; paras thalamos incassum & frustra : at Christo nec exiguum cõmunicas tectum, coruis autẽ, & miluis fastigia exornas . Quid hac peius stupiditate?Quid hac insania grauius?Insania siquidem M
hęc sunt extrema.Quin potius quicquid aliquis dixerit, dignum protulerit nihil.Verũtamen si volumus, ægritudinem,licet grauem,repellere possumus. Nec solùm fieri potest,sed & facilè.Nec facilè simpliciter,verũ & multò facilius ab hac peste liberari,quàm à corporalib⁹ morbis,quãtò maior est & medicus. Eum igitur alliciamus, & vt adiuuet rogemus,& à nobisipsis debita cõferamus, voluntatem dico,& promptitudinem:nihil enim aliud exigit.Sed si hæc accipiat solùm,à seipso cuncta depromet.Impendamus itaq; nostra,vt & hìc puram assequamur sanitatem , & ad futura perueniamus bona, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi , cum quo patri simul & sancto spiritui gloria, imperium , honor, & adoratio nũc & semper,& in secula seculorũ,Amen.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOmi homiliarum octogintanouem super Matthæum,Aniano & Georgio Trapezuntio interpretibus , finis.

Eras-

A ERASMVS ROTERODAMVS, LECTORI.

RImùm nulla dubitatio est,hoc opus non esse Chrysostomi , quod quoniam hactenus illius titulo frequẽter excusum est,noluimus prætermittere,præsertim quũ sit hominis eruditi ac facũdi, & in diuinis literis sic exercitati , ut mea quidem sententia hac in parte non cedat Chrysostomo.Suspicor illum Latinè scripsisse , licèt & Græcè nouerit. Sermo quòd ad uoces attinet,impurus est.Is tum erat stylus ecclesiasticus,& populo ut communis,ita gratus.Cætera sunt hominis diserti. Itaque piaculũ fuisset,si hoc opus intercidisset , quod tamen in uetustis exemplaribus & uariũ hactenus habebatur , nec uno modo mutilum. Nos proximã æditionẽ quæ fuit optima sequuti sumus,sed cum uetustis exemplaribus col
B latum.Quis fuerit author,quibusue temporibus uixerit diuinare nihil refert:ipse testatur se scripsisse,posteaquam ecclesia sub Christianis Cæsaribus, innumeris hæresibus concuteretur. Cæterùm præterquã quòd interdum in enarrandis scripturis habet nonnihil Origenicæ libertatis:inspersæ sunt aliquod sentẽtiæ quæ non multùm abhorrent à dogmatibus improbatis:Quarũ aliquot indicabo lectori,quò sit in legẽdo cautior.Non sunt homiliæ,sed nescio quis ita dissecuit opus. Homilia.1.Quod legimus,spiritus sanctus superueniet in te:uult intelligi de Christo,non de paracleto , quanquam locus mihi uidetur corruptus.

Eadem,Non cognouit eam:id est,nõ cognouit illius dignitatem ante partum, post partum cognouit illius eminentiam,coactè interpretatur. Homilia. 3. circa finem dicit, incredulos non esse per naturam paleas, sed propria uoluntate, quasi fides esset in nostra uoluntate,ac nõ potius donum dei, aut quasi nõ sine gratia nascamur omnes filij iræ.Hoc tamen excusari po
C test. Homilia. 4.circa finẽ,apertè negat æqualitatẽ filij & spiritus sancti,quem filij ministrum appellat. Hoc opinor Origenicum est. In quibusdam codicibus hunc locum nescio quis tentarat emẽdare.sed frustra, quum aliis locis idem pronũciet apertè,uelut homilia. 20. ut fatetur distinctionem personarum , ita palàm negat illarum æqualitatem.Idque paulò pòst repetit.

Item homilia. 48. homuſianos recensẽt inter hæreticos . Et homilia.45.ita loquitur de hæreticis:Quãdo uides hæreticos,tres per omnia æquales, dicentes eiusdem esse substantiæ , eiusdem esse authoritatis, sine principio omnes hos,aliqua parte distantes à se, ne mireris:implent enim mensurã patrum suorũ &c. Quidam conatus fuerat hunc locum emendare, adie-

cta bis syllaba non, non eiusdem esse substantiæ , non D
eiusdem esse authoritatis. Atqui hæc lectio secum ipsa pugnat.Qui possunt enim per omnia esse æquales si non sint eiusdem authoritatis?Codex ad quem contuli,non habebat negationem. Homilia. 22. uidetur filium facere minorem patre , quum Christo loquitur Centurio , Sic & tu quamuis sub potestate patris sis, habes tamen potestatem iubendi angelis tuis.Et hunc locum aliquis tentauit emendare in hunc modũ,Quãnis sub potestate patris sis,secundũ quod homo es:uerùm hæc adiectio non habebatur in uetustissima æditione. Homilia.11.negare uidetur in Eucharistia esse uerum corpus Christi,sed tantùm mysterium corporis. Eadẽ de re suspectè loquitur Homil.19.Eucharistiam appellans sacrificium panis & uini. Homilia.12.damnare uidetur omne iusiurandum , minitantes etiam diacono , qui codicem euangelicum porrigit iuraturo. Homilia.18 . Suggillare uidetur matrimonium, loquens de uia lata quæ ducit ad mortem, E
in qua ambulant uiri cum uxoribus , atque etiam adulteri:& tamẽ Homilia.19. matrimonium appellat secundum castitatis gradum. Vnde latam uiam sensisse uidetur,uiam indulgentiæ. Item Homil. 42.ambiguè loquitur de coitu coniugum. Homil.19.ambiguè loquitur de baptismo hæreticorum, quasi ab illis docti peruersè , nihilo plus accipiant per baptismum illorum quàm ex doctrina . hoc tamen excusabile est. Eadem manifestè dãnat digamiam, cum Tertulliano sentiens. Homil.21.damnat negociationem,& mercatores eiiciendos censet ex ecclesia . At hi nunc extrudũt canonicos. Locus qui putabatur esse depraua-tus à Lutheranis est Homilia.19.In codice uetusto quo sum usus in collatione aberant hæc uerba , Licèt impossibile sit alterum absque altero reperiri . Nam sicut ignem absque calore ardere inauditũ est, sic & fidem absque bonis operibus esse. An in alia quapiam æditione reperta sint,nescio.Iam fieri potest , ut sint F
alia quoque nonulla,nos quod fortè occurrit, indicauimus.Dixerit aliquis,cur quod sciebas nõ esse Chrysostomi,illius operibus miscuisti? Vtinam hoc tantùm esset νόθον, sed quẽadmodũ in Hieronymo & Augustino nihil prætermisimus,non ignari quanta sit iudiciorum uarietas , ita hìc uisum est facere . Sententias improbatas aut suspectas adnotauimus,nõ ut reiiciatur liber,sed ut tutius legatur si legatur cum iudicio, quemadmodum legimus Tertullianum & Origenẽ. Quòd si reiicimus omnes in quibus est aliquid quod dissideat ab horum temporum dogmatibus , nec Cyprianus legetur, nec Ambrosius , nec Chrysostomus, nec Augustinus,nec Hieronymus.Bene uale.

V Eruditi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ERVDITI COMMENTARII IN euangelium Matthæi, incerto authore, Prologus.

SICVT referunt, Matthæū conscribere euangelium causa compulit talis: Cùm facta fuisset in Palæstina persecutio grauis, vt periclitarentur dispergi omnes, vt carentes fortè doctoribus fidei, non carerēt doctrina, petierunt Matthæum, vt omniū verborum & operum Christi conscriberet eis historiam, vt vbicunque essent futuri, totius secum haberent fidei statum. Quòd autem ab humana eius cœpit natiuitate, & humanam eius generationē exposuit, compulit impia impudentia Iudæorum, denegantium Iesum Chri-
H stum de Dauid semine ducere genus. Corpus autē narrationis suę ordinauit hoc modo: Primùm natiuitatem, deinde baptismum, tertiò tentationem, in quarto doctrinam, in quinto miracula, in sexto passionem, in septimo resurrectionem, & ascensionem eius: Non solùm historiam de Christo exponere volens per hęc, verumetiam euangelicæ vitæ statum docere: quoniam nihil est quod ex parentibus nascimur, nisi iterum per aquam
Ioan.3.a & spiritum sanctum renati fuerimus ex deo: quoniam quod ex carne nascitur, caro est: quod autem de spiritu, spiritus est. Post baptismum autē necesse est contra diabolum stare, quoniam ad hoc quisque vngitur. Et reædificatur in baptismo, vt contra tyrannum suscipiat bellum. Post hæc quasi omni superata tētatione factus idoneus ad docendum, si quidem sacerdos est, doceat: & quia miraculorum faciendorum non est semper necessitas, doctrinam suam bonæ vitæ quasi miraculis, factis commendet. Si autem laicus est, operibus doceat fidem operibus se & hominibus commendet, & deo. Deinde quia non possumus aliter exire de mundo, nisi solutum
I fuerit corpus, per quod ingressi sumus in mundum, neIob.7.a cesse est exire nos de hoc stadio mundi. Et quoniam omnis vita nostra tentatio fuit, restat vt tentationis victoriam resurrectionis merces sequatur, & gloria. Matthæus sanctorum quidem, præcipue tamen peccatorum euangelista, qui non solùm sermone, sed etiam ipsa vitæ suæ correctione peccatoribus euangeliū prædicauit. Nūquam enim telonearius constitutus, qui consueuerat pecunias colligere perituras, factus fuisset euangelista, vt sermones cōscriberet in æternū māsuros, nisi vt suo exemplo peccatores ad misericordiam pœnitētiæ inuitaret: qui aliquādo fuit cautus logotheta rationum terrenarum, nunc autem diligentissimus est dispensator spiritualiū præceptorū. Tūc multos pauperes fecit fraudando pecuniā, nunc autē innumerabiles diuites facit prædicādo iustitiā. Vt magnificemus dominū ppter eū vo-
Psal.76.c ce prophetica, dicētes: Hæc cōmutatio dexteræ excelsi.

Homilia prima ex cap. primo.

LIber generatiōis Iesu Christi, filii Dauid, filii Abraham. Liber est quasi apotheca gratiarū. Sicut enī in apotheca diuitis alicuius omnis homo qd desiderat, inuenit: sic & in isto libro omnis anima quod necessariū habet, inuenit. Quid est quod ait, Liber generatiōis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abrahæ: Et qūo dicit Esaias ppheta, Et generationē eius quis enarrabit? Sed ille diuinā generationē eius inenarrabilē esse pronunciat, iste autem carnalē exponit. Propterea nō dixit, Iesu Christi filij dei: sed filij Dauid, filij Abrahā. Et quare Ioannes statim in principio euangelij sui, diuinitatis eius monstrauit naturam, dicens: In principio erat verbum, & verbum erat apud deum? Quoniam Ioānes in-
Ioan.1.a ter Gentes in exilio constitutus, Græco sermone euangelium causa Gentium scripsit, quæ non cognoscebant si deus filium habet, aut quomodo genitum habet: idcirco superfluum erat primùm incarnationis eius mysterium Gentibus demonstrare, cùm illum ipsi quis esset nescirent: ideo necessarium fuit primùm illis ostendere, quia est filius dei deus: deinde in sequentibus, quia
Ibidem.1.b carnem suscepit, dicens: Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Matthæus autem euangelium Iudæis Hebraīco sermone conscripsit, sicut iam diximus suprà, vt Iudæi legentes ædificarentur in fide. Iudæi enim semper cognoscebant quia est filius dei, & quomodo
L est filius dei. Superfluum ergo erat exponere eis diuinitatis eius naturam, quam ipsi optimè cognoscebant, necessarium autem fuit mysterium incarnationis eius ipsis ostendere. Quare autem non illi suffecit dicere illum filium Abrahæ solius, aut Dauid solius: quia ad ambos de Christo nascituro ex eis, promissio fuerat facta.
Gene.22.d Ad Abraham quidem sic, Et in semine tuo benedicentur omnes tribus terræ: quod intelligi non potest nisi in Christo, quoniam inter cæteros Iudæos & Gentes nunquam amicitia stabilis fuit. Ad Dauid autem ita dicit:
Psal.131.b Iurauit dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuā. Ideo ergo vtriusq; filiū dicit, vt vtriusq; promissiones in Christo impletas ostenderet. Deinde quia Christus tres dignitates fuerat habiturus, rex, propheta, sacerdos. Abraham autem habuit duos filios, & duas dignitates: propheta enim fuit, & sacerdos: sacerdos, sicut deus ad illū
Gene.15.c dicit in Genesi: Accipe vaccam triennem &c. Propheta autē, sicut ait dominus ad Abimelech de illo: Quo-
Ibidē.20.b niam propheta est, & orabit pro te, & saluus eris tu, & domus tua. Ideo ergo dictus est filius Abrahæ & Dauid
M vt propheta quidem intelligatur, & sacerdos ex Abraham, rex autem ex Dauid. Item ideo non dictus est tāmmodo Dauid filius, quia Dauid rex fuit & propheta, sacerdos autem non fuit. Ideo ergo amborum filius nominatus est, vt vtriusque patris triplex dignitas originali iure cognosceretur in Christo. Sed quare prius Dauid nominauit, cùm Abraham præcedat in tempore? Prima ratio, & simplex hæc est: Cùm propositū esset euāgelistæ ex Abraham generationes domini numerare, si prius dixisset eum filium Abrahæ, posteà autem Dauid: necesse habebat iterum reuerti ad Abraham, & in ipso
† nominare loco bis eum numerare †. Altera autem ratio est, quia regni dignitas maior est quàm naturæ. Nam etsi Abraham præcedebat in tempore, Dauid tamen præcedebat in dignitate. Et quomodo maior fuit Dauid, q̄ Abrahā, cùm quandoque Dauid reprehensus est in peccato? Sed
Psal.7.a audi, quoniam Dauid de nimia iustitia sua confidens
Ibidē.65.d dicebat: Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Item, Iniquitatem si conspexi in corde meo, non exaudiet deus. Ergo dimissus est, vt circunueniretur à carne: non vt iniustitia ostenderetur eius, sed vt eius iactantia compesceretur. Abraham pa-
Gene.12.a ter fidelium, quem deus voluit exemplum esse sanctorum, dicens ad eum: Exi de terra tua, & de cognatione tua, &

A tua, & veni in terram, quam tibi demonstrabo, vt sciant omnes homines, quicunque voluerint esse filij Abrahæ,
Psal.26.d & terram illam viuam promissionis accipere, de qua scriptum est: Credo videre bona deminm in terra viuētium: quoniam bona sua debent contemnere, sicut Abraham terram suam contempsit, & parētes suos carnales dimittere, sicut ille cognationem suam dimisit. Qui au-
Isaac. tem Abraham imitari noluerint, non possunt esse filij Abrahæ. *Abraham autem genuit Isaac.* qui interpretatur risus. Risus autem sanctorū est, non stulta cachinnatio labiorum, sed rationabile gaudiū cordis, qui fuit per omnia mysterium Christi. Sicut enim ille Isaac, desperantibus iam parentibus, in vltima senectute donatus est lætitia suis, vt cognoscatur, quia nō erat filius natu-
Lucæ.2.b ræ, sed gratię: sic & noster Isaac in nouissimo fine productus est à matre Iudæa gaudium cunctis, sicut dicit angelus ad pastores: Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni plebi. Vnde ait Apostolus:
Gala.4.a † factum. Postquam venit plenitudo temporis, misit deus filium suum natum † ex muliere, natum † sub lege. Sed iste per
B virginem, ille de anu, ambo extra spem naturæ. Ille postquam mater eius pārere posse cessauerat, iste priusquam mater eius pārere posse inciperet. Sed ille de anicula ideo iam deficiente, iste autem de virgine incorrupta: quia ille Isaac filios fuerat generaturus in lege corrumpenda, iste autem in gratia permansura. Sicut illum mater nesciuit, quando ducebatur ad immolandum, sed
Genes.22.b postquam reuersus est, cognouit quia erat oblatus: Sic istum synagoga non cognouit esse filium dei, cùm duceretur ad mortem: sed postquam resurrexit à mortuis, tunc cognouerunt eum Iudæi. Sicut ille ligna portauit, vbi fuerat incendendus: sic & iste lignum portauit, vbi fuerat crucifigendus. Sicut ille non restitit Abrahę, cum vellet eum occidere, sed dixit, Pater mi, liga mihi manus & pedes, ne quando insurgam in impugnationem:
Iudā.26.d sic & iste non contradixit patri, sed paratus respondit, Si possibile est, transeat à me calix iste: sed non sicut ego volo, sed sicut tu pater. *Isaac autem genuit Esau & Iacob.* in figura duorum populorum †. Esau à capite vsque ad pedes totus pilosus, seculum primum hoc signi-
Esau. seculorum C ficat, quod ab initio vsque ad finem totum quasi asperrimis pilis iniquitatum repletum est. Iacob autem totus speciosus & nitidus, futurum seculum significat, quod totum pietatis decore fulgebit, & non inuenietur in illo aliqua asperitas, aut nigredo peccati. Et quemadmodum cum de vtero matris suæ exiret Esau, tenuit plantam eius Iacob: vnde Hebraicè Iacob appellatus est, id est, supplantator: mox enim vt illius pedes egressi sunt, istius caput apparuit: Sic & in fine seculi istius, statim illius seculi principium apparebit. Et quemadmodum Esau persequebatur Iacob, sic filij seculi huius persequun
Gene.27.g tur filios seculi illius: & sicut ipse, ita & filij eius non resistendo, sed fugiendo superant malos. Nam quemadmodum tunc mater adiuuit Iacob, dicens ei: Fili, audi
Matt.10.c me, & fuge in Mesopotamiā, donec quiescat ira fratris tui: sic & ecclesia filios suos quotidie docet, cùm persecutionem patiuntur, dicens: Si vos persecuti fuerint in ciuitate ista, fugite in alteram, & date locum iræ. *Iacob autem genuit Iudam & fratres eius.* Et noster Iacob genuit duodecim apostolos in spiritu, non in carne: verbo, non sanguine. Nam sicut ille cum suis duodecim descendit in Aegyptum, vt multiplicaretur: sic & Christus cū suis duodecim apostolis descendit in mundum, & multipli catus est per totum mūdum, sicut res ipsa testatur. Item sicut ill edescendit, vt medullam Aegypti manducaret:

sic & Christus cum suis apostolis intrauit in istum mū D dum, vt medullam huius mundi manducaret, id est, acquireret sibi. Medulla enim huius mūdi, sunt homines sancti. Sicut enim medulla quandiu in arbore fuerit sana, semper floret: cum autē percomesta fuerit, tota paulatim marcescendo siccatur: sic & quādiu sunt fideles, stat iste mundus. Nam sicut egredientibus Israēlitis de Aegypto, exterminata est Aegyptus: sic & sācti cùm de isto mūdo defecerint, casurus est iste mundus. Iudas au-
Iudas. tem interpretatur confessor, quoniam Christi erat imago, qui confessor patris erat futurus, dicens: Cōfiteor ti-
Lu.10.d bi pater domīe cœli & terræ. Quia sicut Iudas meretrici coniunctus est, & dedit illi virgam & anulum: sic & Christus ecclesiæ meretrici ex gentibus se coniunxit, & dedit illi pro mercede coniunctionis virgam † crucis, † verbum. & anulum spiritus sancti per baptismum, quasi signaculum fidei præcedentis, quem etiam alibi lasciuo filio re-
Luc.15.g uertenti dari præcepit pater benignus. Et ideo forsitan Thamar, vxor eius, interpretatur immutata, vel exacer- Thamar. batio: quia & in ipsa habet intellectum conuenientem E & in ecclesia. In ipsa quidē, quia cùm esset casta, in meretricem se immutauit, & facta est exacerbatio Iudæ in ira, sicut Genesis liber testatur. In ecclesia autem, quia fuerat ecclesia meretrix, & exacerbatio dei, postmodū autem immutata per fidem Christi facta est casta. *Iudas autem genuit Phares & Zaram de Thamar.* in mysterio Iudaïci populi, & Gentilis. Zara enim primus ex vtero Zarā. egressus apparuit, obstetrix autem ligauit illi coccum ad Gene.38. manum, signans populum Iudaïcum rubricatū sanguine circuncisionis. Retracto autem Zara processit Phares: intercluſa est enim caro in qua Zara erat inclusus: hæc autē in qua Phares erat inclusus, adaperta est, ideo & processit primùm: Sic Iudaïcus populus primus apparuit in luce fidei quasi de vulua tenebrosa mūdi procedens, & ideo signatus est cocco circuncisionis, putantibus omnibus quia ipse populus dei erat futurus primus. Sed quid? posita est ante faciem eius lex, quasi sepes, vt impediret iustitiam eius. Nam lex impedit fidē, non adiuuat, sicut scriptum est: Priusquam veniret man-
Roma.7.b datum, peccatum quidem mortuum erat, ego autē viuebam: postquam venit mandatum, peccatū reuixit, ego autem mortuus sum. Sic ergo impeditus est populus Iu- F daïcus per legem, vt non ad iustitiæ lucem veniret: sed subitò temporibus Christi rupta est sepes legis, quæ erat
Ephe.2.c inter Iudeos & Gentiles, sicut ait Apostolus, medium parietem maceriæ soluens: sic factum est, vt ethnicus populus, qui primùm Iudaïco populo apparente, quasi in vulua tenebrosi mundi tenebatur inclusus: postquam rupta est lex per Christi mandata, excluso Iudaïco populo, iste primus processit ad fidem, & postea sequitur Iu-
1.Cor.15.g daïcus populus, sicut ait Apostolus: Ecce mysterium vo-
Roma.11.g bis dico. Ex parte cæcitas in Israël contigit, donec plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israël saluus fieret. Siue autem Zaram quis dicat in figuram populi fuisse gentilis, qui primùm per prophetas demonstratus apparuit, & ab eisdem prophetis dominici sanguinis cocco signatus est. Dum enim per Christi sanguinem regenerandus prophetizabatur, cocco dominici sanguinis signabatur. Phares autem in figura Iudaïci populi qui sæpe legis excluso populo gentili, primus processit, illo postea secuturo: maceria † legis sublata, non † materie. incongrue dicitur: propter quod & nominatus est ille Zaram, quod est oriens, vel nobilis. Iste autem Phares, quod est præcisio, quoniam populus Christianus semper oriens erat futurus, semper illustris: Iudaïcus autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G interiectu legis præcisus ab eo. Et videtur quidem Iudas ex incesto nurus suæ Thamar coniugio filios suscepisse, reuera autem neq; ex nuru, neq; ex meretrice. Meretrix enim non fuit, quia propter amorem seminis Israël finxit se meretricem, cùm non esset. Nurus autem nõ fuit, quia nullus filiorum Iudæ habuit eam: † nam primus filius Iudæ, cùm Iudas suo ipsius experimento exterritus, noluisset ei accipere coniugem ex filiabus Chananæorum, sed dedisset ei Thamar ex filiabus Aram. Mater autem eius cùm esset Chananæa, hortaretur eam † accipere ex genere suo: ille consilio matris vsus non contigit eam, propter quod & percussit eum dominus malignãtem. Alter autẽ filius, audito quòd fratri suo semen fuerat suscitatura, † non sibi, semen suum effudit in terram, propter quod & ipse percussus est. Et sic factum est, vt Thamar virgo maneret. Hæc autem ita de filiis suis gesta, cùm nesciens Iudas diu lamentaretur, & plangeret, pœnitens quia nephandum opprobrium cum nuru sua, vt putauit, fecisset in Israël, & diu precaretur deum, nec luctus sui terminum faceret, adstitit ei angelus domini,
H & hæc omnia exposuit ei, sicut fuerant gesta, & cõsolatus est eum. Iudas autem tãtæ fuit religionis, vt & postquam cognouit nõ eam fuisse vxorem filiorum suorũ, non acquieuerit ei appropinquare: quoniam etsi quantùm ad deum ipsa non erat nurus, tamen quantùm ad scientiam hominum nurus videbatur. Prouidebat enim bonum, non tantùm coram deo, sed etiam coram hominibus. *Phares autem genuit Efrom.* Quoniamquidem causa & ratione, prouidentiaq; dei posita sunt hæc nomina, credimus, maximè cùm essent hi principes generis electorum: qua autem causa & ratione posita sunt, verè ipsi scierunt, qui posuerunt, & deus, cuius prouidẽtia ponebantur. Nos verò quod intelligere possumus in nominibus ipsis, hoc loquimur, maximè cùm nullã scripturam canonicam de istis personis habeamus. Efrom enim, sicut Hebræorum sermonum nominũ interpretes dicunt, interpretatur, iaculum videns. Iacula autem sunt inimici, omnes passiones carnales, quas intrinsecus diabolus iaculatur in animam, & omnes tẽtationes aduersitatum quæ prouenerint fidelibus extrinsecus iaculante diabolo. Omnes deinde homines iniqui, quos
I vel contra veritatem, id est, dei voluntatem, vel contra seruos eius excitat inimicus, iacula eius sunt, de quibus omnibus dicit Apostolus: Ante omnia accipientes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula maligni ignea extinguere. Qui ergo videns est iaculum, vigilans est contra versutias inimici, & de longè prospicit iacula eius, & cauet, aut scuto fidei susceptо retorquet ad dominum. Vult ergo dominus omnes seruos suos videntes esse iacula super se venientia. Qui autem non videt ea super se venientia, quomodo ea declinet? Potest & aliter homo iustus iaculum videns intelligi, vt sit ipse iaculum videns Christi, cùm & ipse Christus dicatur iaculum patris, Esaia dicente: Qui posuit me sicut sagittã electam in pharetra sua. Iste ergo vir fidelis, & iaculum Christi, & missus à Christo: & iaculum est, non irrationabile, sed rationabile: & videns, vt sciat ipse quæ debet configere, & quæ pertransire. *Efrom autem genuit Aram.* Aram interpretatur visio eorum, vel iritatio eorum, vel elatus, aut lux eorum. Sicut nominum istorũ significatio dat intelligere: æstimo, quòd in tempore istius Aram, filij Israël in Aegypto valde erant multiplicati & elati, & refulgentes. Et multiplicatio eorum zelabilis facta erat in oculis Aegyptiorum, & iritatio erat facta ipsorum, secundum quod in Exodo scriptũ est: Ecce genus filiorum Israël multiplicatum est super nos, venite K
ergo circunueniamus eos. Et in tempore eius forsitan gemẽtes eos sub depressione Aegyptiorũ dominus vidit, sicut scriptũ est: Videns vidi afflictionẽ populi mei, qui est in Aegypto, & gemitum eius audiui. Idcirco secundũ prouidentiam dei tale nomen ei impositum est, vel quia iritauerunt Aegyptios valde crescentes, atque elati: vel quia vidit eos dominus ingemiscẽtes & laborantes. Et ex consideratione temporis ipsius, credibilis res est. Nam tribus modis circunuenerunt filios Israël. Primùm in opere luti, deinde per obstetrices, tertia vice vt expositos facerent infantes suos, in quo tempore natus est Moses. Deniq; ipse Aram Aminadab filiã accepit vxorẽ sororẽ Naason. Inter circunuentionẽ ergo vnam, & inter circunuentionem alteram † non nisi vt aliquot trãsacti sint anni. Et ita fit, vt rectè multiplicatio filiorum Israël in tẽpore Aram zelabilis facta fuisse intelligatur, & afflictio ei superuenisse, & dei visitatio eũ perspexisse. Conuenienter autem Arã (qui erat iritatio Aegyptiorum, vel visitatio ipsorum, vel lux eorũ, genuit filiũ Animadab,) qui interpretatur vel gens desiderata, vel populi mei voluntarij. Nec enim facta fuisset super eos visitatio dei, nisi gens desiderata fuisset, & populus volũtarius. Neq; fuisset iritatio Aegyptiorum, nisi desiderabiles, & voluntarij deo fuissent: & vsq; nũc qui desiderabiles sunt, & voluntarij deo, illi sunt zelabiles, & iritant ad inuidiam sui tenebrarũ viros. Idipsum autẽ est voluntarium esse populum, & gentem esse desiderabilem. Qui enim voluntarius est deo, & dicit: voluntariè sacrificabo tibi, ipse est & desiderabilis apud deum: & qui desiderabilis est deo, sine dubio voluntarius est: quia nõ omnino subiectionem hominum diligit deus, aut famulatum, sed voluntariam subiectionem, & volũtarium famulatum. Natura enim omnes sub deo sunt, quoniam & à deo creati sunt. Voluntate autem non omnes sunt dei, quia secundum opera diabolo se substernunt. *Aminadab autem,* qui erat voluntarius populus, vel gens desiderata, *genuit Naason.* qui interpretatur refectio, id est, requies. Verè enim quicunque est voluntarius deo, & præbet se desiderabilem apud deum, M
generat sibi refectionem, & requiem. Congruè autem Naason, in cuius tempore filij Israël de Aegypto exierunt, qui & princeps factus est super tribum Iudæ, refectio & requies est nominatus, quoniam in tempore illius de seruitute Aegyptiorum violentorum, & de laboriosis operibus luteis liberati requieuerunt, & refectionem consecuti sunt in deserto, & corporis, & animæ: corporis quidem, quia ad libertatem venerunt corporalem: animæ autem, quia post immundas culturas Aegyptiorum ad notitiam perducti sunt dei viuentis. Sed & columbinus, & serpentinus, interpretatur Naason: forsitan quia prudens erat in bono, sicut serpens: simplex autem in malo, sicut columba. Hic autem Naason, vt diximus, exiuit de terra Aegypti, qui fuit princeps tribus Iudæ: sicut res ipsa ostendit. Nec enim poterat iste fieri princeps, si pater eius vixisset, nisi fortè aliquis dicat sic Aminadab senẽ extitisse, vt non posset gerere principatum: quod non æstimo verum. Quod ergo dicitur in Exodo, quoniam quinta generatione filij Israël de Aegypto exierunt, secundum generationes inuenitur tribus Leui. Iacob autem genuit Leui, Leui autem genuit Gad, Gad autem genuit Amram, Amra autem genuit Mosen & Aaron. Quatuor itaq; generationibus defunctis in Aegypto, vsque Amram, exiuit generatio quinta, id est Moses & Aaron. Secundum generationes

A rationes autem tribus Iuda, septima generatio de Aegypto videtur exisse, sex generationibus defunctis in Aegypto: id est, Iacob, Iuda, Phares, Esrom, Aram, & Aminadab: septimus autem egressus est Naason. Puto autem hoc, quòd tribus Iuda magis multiplicabatur præ omnibus tribubus. Tribus autem Leui non sic multiplicabatur, quia Leuitæ circa templi obsequium, vbi pauci sufficerunt, necessarij tantùm erant, sicut & Numerorum liber testatur. Tamen si rationis est, quòd Enoch qui trãslatus est, in septima generatione sit natus: si rationis est, quòd Noë in generatione decima ab Adam, qui mysterium fuit Christi: Si rationis est, quòd scilicet in decima generatione natus est Abraham à Noë: si rationis est, quòd de Abraham vsque ad legem, id est vsque ad Mosen septem generationes habentur: Sine dubio & hoc rationis est, quoniam secundum quidem tribũ Leui in quinta generatione egressi sunt de Aegypto, secũdum autem tribum Iuda in septima. In tribu ergo Leui, quia generatio quinta exiuit, defunctis in Aegypto quatuor: hoc puto mysteriũ, quoniam omnis homo ex quatuor elementis creatur secundum corpus, id est, ex terra, ex aëre, ex igne, ex aqua: post hæc autem per baptismum regeneratus fit filius dei. In quo ergo quatuor elementorum generationes moriuntur in mundo, ille verò per baptismum in quinta generatione spiritus exit de mundo: hoc est, qui mortificauit membra sua super terram (sicut ait Apostolus) quæ ex quatuor elementorũ generationibus consistunt, vt non iam in carne sit, sed in spiritu, ille exiuit ad perfectum de mundo. Et nemo egredietur verè de mundo, nisi qui mortificatis illis quatuor generationibus, cœperit esse in quinta: vt etiam ad eum dicat Apostolus, Tu autem in carne non es, sed in spiritu. Et hic ergo in tribu Iuda. Alia quidem videtur esse species rationis, tamen penè eadem ratio est. Sextus enim numerus mysterium habet operis & laboris, propter quod & deus omnia visibilia in sex diebus operatus est, & requieuit in septima: Septimus autem numerus mysterium indulgentiæ, & ocij, & requiei: sicut in multis diximus locis. Qui ergo transit omnia visibilia, & relinquit post se quæcunque infra sex dies creata sunt: hoc est vniuersum mundum hunc corruptibilẽ,
C & implet quod mandat Ioannes in epistola sua canonica, dicens: Filioli mei, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: ille in septima die est, hoc est, in Christo, & requie est, Christus enim est requies nostra, sicut dicit de Iudæis minimè intraturis in eam propheta Dauid: Iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Ille ociatur ab vniuerso opere mundi, qui & sabbatizat à malis sabbatum sanctum, ille & meretur indulgentiam: & si aliquod gessit humanum, ille exiuit de mundo. Qui autem in mundo est, nũquam in septima requie est, nec ociatur à malis vnquam, nec sabbatizat. Et qui in septima requie est, ille non est de mũdo: qui autem in mundo est, indulgentia dignus nõ est. Vide quàm prudenter secũdum rationes quas diximus, Leuitæ quidem in quinta generatione exeunt de Aegypto: regales autem in septima, quoniam regales modicum aut multùm plerunque delinquunt ipsa potestate cogente, & difficile est eos esse sine delicto perfectos: propterea si moderatè deliquerint, indulgentia digni efficiuntur. Leuitæ autem & viri religiosi, sacerdotales, perfecti, & spirituales, & sine macula esse debent. Ideo quæritur in illis, vt quatuor generationibus illis omnino mortificatis in corpore, in quinta generatione mũdi consistant: nihil, si possibile est, carnis habentes in se,

nisi quod vitam sustentet, sicut dicit Apostolus: habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. *Naason autem genuit Salmon.* Salmon autem interpretatur, accipe vas. Iste Salmon accepit vxorem, non
D mine Raab. Hæc autem Raab ipsa dicitur fuisse meretrix de Hiericho, quæ susceptо exploratores, & legatos filiorum Israël: & cùm quærerentur à rege Hiericho, vt occiderentur, absconditeos in superiori parte domus suæ, & seruauit incolumes. Audiens autem facta filiorum Israël, dilexit Israël amplius quàm propriam gentem. Et dupliciter mihi res ista credibilis esse videtur. Primum, cùm esset Salmon nobilis inter filios Israël, & quia de tribu Iuda erat, & quia filius principis, vidit Raab illam fidelem sic conuersam ad bonum, & à deo dilectam, & deductam de Hiericho secundum dei præceptum, & computatam inter filias Israël, quasi magnã illam aliquam constitutam meruit accipere Salmon in vxorem. Deinde credo, & propter rationem spiritualis mysterij: quoniam Raab illa meretrix figura fuit ecclesiæ, quæ cùm fuisset ex Gentibus meretrix, & culturis E
idolorum commaculata, susciпiens speculatores Iesu Christi, id est apostolos in domum pectoris sui per verba ipsorum, abscondit eos sursùm in memoria capitis sui, vt non inueniret eos princeps mundi diabolus, nec perderet eos, qui signo rubri sparsi, & per fenestram demissi, quasi per indicium dominicæ passionis saluata, & educta de mundo, & castificata facta est sponsa Christi. Salmon iste decimus est ab Abraham. Semper autem decimus numerus, quia numerus est perfectionis, mysterium habet Christi perfecti: propter quod & prima litera nominis Iesu iota habet decem denotans: ergo & quia Salmon in numero fuit mystico Christi, & illa in mysterio fuit ecclesiæ, non sine ratione credimus ipsam fuisse Raab, & accepisse eam Salmonem. Forsitan autem ideo & interpretatur Salmon, accipe vas, quasi per ipsum nomen inuitabatur à prouidentia dei, vt acciperet vas electionis Raab. Nam sicut Paulus cùm fuisset persecutor, dignus probatus in apostolatu, vas electionis factus est deo: Sic & Raab cùm fuisset meretrix, & Gẽtilis, digna æstimabatur à populo Israel, vt esset coniuncta Salmoni. Vel spiritualiter, coniugio F
Christi, quia vas electionis facta est Christo: huic mysterio vtrunque meretricis illius conuenit nomen. Prius enĩ dicebatur Raab, quod interpretatur latitudo, vel dilatata: aut quia ex omnibus finibus terræ vocata ecclesia, gentium latitudo appellabatur: aut dilatata, quia credens ex toto orbe terrarum, in toto fundata est mundo. Hæc autem Raab postquam nupsit Salmon, nominata est Rachab, quod interpretatur ascensio. Verè enim sicut corporaliter Rachab illa ascendit, facta vna ex filiabus Israël, & dignificata coniugio talis viri, sic & spiritualiter ista ascẽdit: quia cùm fuisset ecclesia cultrix anteà idolorum, facta est socia angelorum, & sponsa Christi, & filia dei. Salmon ille qui interpretatur, accipe vas, qualem filium genuit ex Rachab? Booz, qui interpretatur in virtute: vel, virtus in ipso, siue prævalens, qui secũdum imperium dei accepit vxorem Ruth à deo prouisam: in virtute generat filios, & in seipsis virtutem habentes, & prævalentes. Qui autem accipiunt vxores ex prouisione diaboli, id est, non religionis intuitu, nec fideles in infirmitate generãt filios, nec prævalentes vnquam nec fortes nisi in malo, & ad pœnam irreligionis suæ, non ad gaudium, nec ad consolationem videntur filios genuisse. Hic itaque Booz accepit vxorẽ Moabitidem nomine Ruth. Quomodo accepit eam,

† Nã prius Iudas cum suo ipsius &c.

† eum.

† fuscitaturus.

2. Cor. 8.

Efrom.

Esa. 49. a

Aram.

Exo. 1. b

Exod. 3. b

Exod. 1. c

† nõ vis vt aliquot trãsacti sint anni &c.

Naason.

1. Parali. 2.

Ephe. 6. c

Coloss. 3. a

Roma. 8.

1. Ioan. 2. c

Psal. 94. b

1. Timo. 5. b

Salmon.

Act. 9. c

Raab.

Rachab.

Booz.

Ruth. 4. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G exponere existimaui superfluũ, cùm de his scriptura sit omnibus manifesta. Hoc autẽ dicimus solùm, quoniam & Ruth pro merito fidei suæ nupsit Booz, quia propriã gentem contempsit, & terram, & genus, & elegit Israël, & non despexit socrum viduam simul, & peregrinam desiderio ducta generis eius magis, quàm sui. Deos patrum suorum repulit, & deum viuentem elegit, talibus verbis dicens ad socrum suam: Noli obuiare mihi, vt relinquam te, quoniam vbicunque ieris, ibo: & vbicunque manseris, manebo. Populus tuus, populus meus est: & deus tuus, deus meus est: vt vbicunque mortua fueris, moriar, & ibi sepeliar. Hoc faciat mihi deus: & hoc augeat, si non sola mors separauerit inter te & me. Ergo Booz pro merito suæ fidei illam accepit vxorem, vt ex coniugio tali sanctificato genus nasceretur regale. Nam Booz senior constitutus, non sibi vxorem accepit, sed deo: non propter passionem corporis sui, sed propter iustitiam legis, vt susciteret semen proximo suo: non magis amore quàm religione feruentior: ætate senex, iuuenis autem fide, & ideo forsitan nominatus est in
H virtute, vel virtus in ipso præualens. Quoniam qui secundum ætatem ad ineundum coniugium est in virtute, non est nominabilis & laudandus, quia est in virtute: sed qui extra ætatem coniugalem iam factus, accepit ex religione virtutem ad coniugium ineundum, sicut iste Booz, ille laudabilis & nominabilis est, quia existit in virtute, & illius talis viri virtus in ipso est. Iuuenis enim virtus non est in ipso, sed in iuuentute corporis eius, ideo & postmodum exhausta marcescit. Qui autem in anima sua fidei habet virtutem, sicut & habebat Booz, illius virtus in ipso est, & ideo insenescibilis est. Consequenter & Ruth, inspiratio est appellata. Nam nisi inspiratio dei fuisset in ea, non dixisset quæ dixit, nec fecisset quæ fecit. Quid primùm laudatur in ea? Dilectio generis Israël, aut simplicitas, aut obedientia, aut fides? Dilectio quidem generis Israël, quia sic desiderabat filios suscipere ex semine Israël, & vna fieri ex populo dei. Si enim communicationem viri desiderasset, quasi puella lasciua, aliquem iuuenem potius appetisset. Quoniam autem non lasciuiæ suæ, sed religioni satisfacere cupiens fuit, familiam potius sanctam elegit, quàm iuuenilem ætatem. Simplicitas autem, quia vl-
I tronea sub pallium eius ingressa est, nec cogitauit ne forte sperneret eam quasi vir iustus lasciuam puellam, aut ne deluderet eam: & quod grauius erat, contemneret delusam, sicut faciunt multi: sed obaudiens facta socrus suæ consiliis, confidenter credidit: quia prosperaturus fuerat deus actum ipsius, sciens conscientiam suã, quia non libido ad hoc eam compulerat, sed religio erat hortata. Quid autem & in Booz prædicatur? Humilitas, castitas, & religio. Humilitas quidem & castitas, quia non contigit eam quasi lasciuus puellam, nec abhorruit eam quasi castus lasciuam: sed mox vt verbum eius de lege proximitatis audiuit, nihil horum omnium lasciuiæ imputauit, sed vniuersa religioni adscripsit. Nec despexit quasi diues pauperem, nec veritus est quasi maturus adolescentulam: sed paratior fide quàm corpore, manè processit ad portam, & prouocauit quendam ex genere, quem iure proximitatis æstimabat propinquiorem: obtinuit, prælualuit non tantùm iure proximitatis, quantùm dei eligentis fauore, idcirco forte prævalens dictus est. Talis ergo Booz ex tali coniuge Ruth qualem filium genuit? Obeth, qui interpretatur subditus. Nunc autem qui diuitias eligunt, & non mores: pulchritudinem, & non fidem: & quod in meretricibus solet quæri, hoc in coniugibus optant: K propterea non generant filios subditos vel sibi, vel deo: sed contumaces & cõtra se, & contra deum, vt filij eorum non sint fructus iustæ coniunctionis eorum, sed pœna condigna irreligiositatis ipsorum. Iste autem Obeth, qui subditus dicebatur, quid genuit? Iesse, id est refrigerium. Iesse enim, Latino sermone, refrigerium appellatur. Nam verè quicunque subditus est deo, & parẽtibus suis, tales filios generat, deo præstante, à quibus refrigeretur: quoniam qui honorat patrem, honorabitur à filiis suis: qui autem contumaces existunt, aut in deum, aut in parentes, generantes non refrigeria sibi generãt, sed dolores, vt à filiis suis recipiant, quod fecerunt in parentibus. Adhuc æstimo propter Obeth, qui subditus est nominatus: & propter Iesse, qui refrigerium est dictus, ne fortè in diebus Obeth, filij Israël propter delicta sua traditi erant sub potestate gẽtis cuiusdam, sicut in libro Iudicum frequenter legimus factum. Et quoniam subditi facti fuerant cuidam genti, conuenienter in tempore illo natus Obeth, subditus est appellatus. Iesse autẽ, sicut ex parte colligere de scriptura Regnorũ potuimus, quot L annorũ Dauid appropinquare cœpit Sauli, iam tot annis regnãte, penè secundum tempus extitit Samuël, sub quo iudice & propheta placentes per omnia deo filij Israël, & corporaliter refrigerati sunt, & ab Allophylis liberati, & spiritualiter bene agẽtes, & ideo forte Iesse refrigerium est appellatus. *Iesse autem genuit Dauid regem.* Quia deus in generatione iustorum est, & generatio rectorum benedicetur. De Dauid autem nunquid tãtùm dicere possumus, quãtùm scriptura Regnorum? idcirco prætermittentes omnia, hoc dicimus solùm, quia & Iesu Christi imago fuit Dauid. Dauid autem interpretatur sufficiens manu, vel dilectus, sicut & Christus fuit, & in bello fortis, & potẽs, & patri dilectus, & in actibus suis, & in misericordia, & in mansuetudine sua prophetatio fuit Christi. Et quid dicam, in actibus suis iustis, aut in persecutionibus suis iniustis? In ipso etiam peccato suo pessimo, Christi & ecclesiæ mysterium fuit. Sicut enim Dauid cùm esset in solario suo excelso lætus, vidit speciosam Bersabee, cùm lauaretur, & concupiuit eã, & habuit, cùm adhuc esset in coniugio viri alterius Ethei: sic & Christus cùm esset in cœlo suo altissimo, adhuc lætus in sua diuinitate, vidit ecclesiam gẽtium speciosam se- M cundum cor, displicentẽ sibi in sordibus errorum suorũ, & bonis operibus se diluentẽ, cùm adhuc diaboli esset cõiunx, vidit eam, & cõcupiuit, & habuit prius. Post hæc autem descendens in mundũ, sicut Dauid postea interfecto Vria vxorem eius sibi in coniugem sumpsit: sic & Christus, destructo diabolo, subditas ei gentes traxit in coniugium suum. Nã sicut Dauid primùm Bersabee habuit, cùm adhuc esset sub proprio viro, postea eam legitimam vxorem accepit: sic & Christus & tunc fecit ecclesiæ, & modò facit omni animæ rectę. Nisi enim deus prius habuerit, aut Iudæũ, aut gentilẽ, impossibile est vt adducat eũ ad fidem suam: vtputa Corneliũ adduxit ad fidem suam per ministeriũ Petri: sed antè habuit animã eius operãs in ea oratiões assiduas & eleemosynas multas, sicut Actus apostolorum testantur. Cẽturionem vocauit ad fidem suam, sed prius, cùm adhuc esset sub diabolo, habuit animam eius, operans in ea dilectionem gentis dei, & ædificans synagogas: sic quod diabolum facere videmus. Impossibile est, vt aliquem Christianorum ad perfidiã trahat, nisi prius cùm adhuc sub Christo esset, habuerit animam eius, & operatus fuerit in ea proprium opus, & probauerit consensum ipsius. Ecce

Ruth. i. c

Ruth.

Obeth.

Iesse.

Eccli. 3. a

Dauid.

Psal. 111. a

2. Reg. 11. d

Actor. 10. b

Infrà. 8. a

A Iudam priusquam disiungeret eum à Christo, & sibi cõiungeret, prius habuit eum, operans in eo cupiditatẽ pecuniarum, & furta. Postquam verò delectatus est in cõscientia sua sibi conuenienti, tunc compulit eum tradere Christum, & transire ad sua. Bersabee autem interpretatur filia potentis, quod nomen secundum mysterium ecclesiæ habet idoneam rationem. Ecclesia enim nupta nostro Dauid, filia facta est dei omnipotentis, quæ prius filia diaboli videbatur fuisse. Adhuc interpretatur Bersabee, e litera duplicata in fine, puteus septimus, quod corporaliter & spiritualiter habet interpretationem conuenientem. Quoniam sicut dat nobis intelligere scriptura Paralipomenon, vxores septem habuit Dauid, ex quibus filios genera uit. Sex quidem, quas accepit in Ebron: septimam autem in Hierosolymis Bersabee. Putei autem in prouerbiis Salomonis, quamuis & alterum interiorem habeant intellectum, tamen in prima facie vxores significantur: vbi docet cum vxoribus propriis virum debere permanere, dicens: Bibe aquam de
B tuis vasis, & de puteorum tuorum fontibus. Si ergo putei vxores intelliguntur, conuenienter Bersabee septimus puteus interpretatur, quia & septima extitit vxor. Sed & Christus septem ecclesiarum sponsus habetur. Nam quamuis innumerabiles sint ecclesiæ secundum diuersitatem locorum, tamen omnes septem dicuntur propter spiritus septem, quibus sustentatur omnis ecclesia. Vnde & Ioannes & Paulus apostolus ad septem ecclesias scribunt, quasi ad omnes. De regibus autem residuis dicere aliquid, visum est mihi superfluum, cùm desiderantibus dicere vel audire de eis sufficiat scriptura regnorum. Sed tamen secundum quod Hebraicorum sermonum interpretes tradiderunt, nomina eorum actibus coaptare tentabimus, vt dei prouidentiam, & in ipsis hominum nominibus ostendamus, & spiritalem delectationem audienti populo acquiramus.

Dauid autem genuit Salomonem. Salomon autem interpretatur pacificus. Pacificus est autem appellatus, quoniam omnibus in circuitu gentibus, & pacificatis, & tributa reddentibus, pacificum habuit regnum, ita vt & templum deo ædificaret, vtens etiam ministerio gẽtium: quoniam in figura fuit nostri pacifici Christi, qui
C confugientibus ad se per fidem gentibus vniuersis, & bonorum operum spiritalia tributa soluentibus, pacificum habuit regnum: ita vt ex viuis lapidibus non solùm Iudæis, sed etiam gentibus viuum templum deo ædificaret viuenti. *Salomon autem genuit Roboam.* Roboam autem interpretatur, in multitudine populi. Aestimo, quòd pater quidem eius, sicut omnium regum patres ex bono proposito ei nomen imposuit Roboam: dei autem prouidentia, sicut & omnium regum nomina secundum actus eorum proprio dispensauit nomine, siue in bono, siue in malo. Salomon ergo cùm haberet regnum valde multiplicatũ, meritis patris sui Dauid, & suis, quia dilexerat eum deus in primis, natum sibi in tempore illo filium, appellauit Roboam, id est, in multitudine populi, quasi factum in multitudine populi, vt secundum statum regni sui multiplicati nominaretur filius eius: prouidentia autem dei, quia fuerat peccator futurus, & dissidium regni sui passurus, dispensauit, vt diceretur in multitudine populi: quoniam quod fit in multitudine populi, statim facilè seditionem multitudinis patitur. Multitudo enim mater est seditionis & cõtumaciæ: quia quicquid à multis peccatur, plerunq; manet inuindicabile: paucitas autem magistra est disciplinæ. Aestimo quòd Salomon & Roboam in mysterio

Berſabee.

2. Reg. 3. & 1. Par. 3. a b

Prouer. 5. e

Salomon.

Roboam.

Christi fuerunt: quòd si in mysterio Christi fuerunt, cõ- D
sequenter & in mysterio populi Christiani. Nam cùm sint omnes Christiani corpus Christi, rectè vniuersus populus Christianus accipiendus est Christus: sic & Salomon in mysterio populi fuit Christiani bene incipiẽtis: Roboam autem in mysterio populi malè finientis. Nam sicut circa senectutem Salomone peccante, excitauit dominus satan super eum, & detruncauit ex parte modica regnum eius: in tempore autem Roboam, abiicientis concilium seniorum, & sequentis consilia iuuenum coætaneorum suorum, ad plenũ scissum est regnũ, ita vt decem tribubus secedentibus, & proprium sibi facientibus regem, duæ tribus tantummodo manebãt sub Roboam. Sic populus Christianus in primis quasi bene agens prosperatus est, sicut Salomon: procedẽte autem tempore, cum cœpisset delinquere populus Christianꝰ, & amare quæ carnis sunt & mundi, quasi filiã Pharaonis, quã diabolus subministrat princeps carnis & mundi, ad tentationem Christianorum, excitauit deus super populum Christianorũ spiritum schismatis. In primis quidem debilitatus est Christianꝰ populus in quibusdã E schismatibus. In nouissimo autẽ populi Christiani quasi in tempore Roboam abũdante iniquitate, & charitate refrigescente, plenius cõscissus est populus Christianus, ita vt maxima pars Christianorum diuideretur in hæreses, & faceret sibi proprios episcopos, quasi proprios reges, & vix paucissimi Christiani remanerent in ecclesia Christi sub Christo. Et sicut tũc Roboã abiiciens cõsilia seniorum, & coætaneorũ suorum sequens, occasionem præbuit dissidio illi: sic & circa finẽ episcopi relinquentes consilia seniorũ apostolorum, & prophetarũ, secundum quod cõsiliati fuerant episcopos cõuersari debere, vel episcopatum suũ tractare, & secuti sunt cõsilia coætaneorum suorũ, & iuuenum consiliantium episcopum oportere diuitem fieri & inhospitalem, & timorẽ dei nõ habere, & talia quædã alloqui quæ moueant plausum: & dederunt occasionem diabolo præcisionum faciendarum, non attendentes quę dominus dicit: Si autẽ cœperit dispensator dicere, quia dominus meus moram facit, & cœperit castigare pueros & ancillas, & manducare & bibere cum ebriosis, veniet dominus eius in die qua nescit, & hora qua ignorat, & diuidet eum. Iterum F quod præcepit Petrus: Non vt dominãtes, sed quasi episcopatũ tenentes. Item Paulus: Nouitates vocum deuita, generant enim lites, & sermo eorum sicut cãcer serpit. Item: Formam habe sanorum verborum, quæ à me audisti. De qua prosperatione prima populi Christiani, & de aduersitate nouissima ꝓphetatur in Psalmo. De prosperatione prima sic: Tũc locutus es in aspectu filiis tuis, & dixisti: & cætera quæ sequũtur. De aduersitate autẽ nouissima sic: Tu verò repulisti, & pro nihilo deduxisti, & distulisti Christum tuum, & cætera quæ sequuntur. Vide quia quomodo tunc in regno Iudæ quidam reges extiterunt peccatores, quidam autem mediocriter peccatores: in regno autem Israël nemo regum inuentus est iustus: Sic & in ecclesia Christi inueniuntur quidem episcopi boni & peccatores: in hæresibus autem nemo inuenitur omnino rectus, sed omnes peruersi: quia in auro quidem inuenitur scoria & sordes, in sordibus autem nõ inuenitur aurum. *Roboam autem genuit Abiam.* Abias autem interpretatur pater veniens, vel patris mei hic. Forsitan hic Abias similis natus fuerat patri suo in corpore, ideo appellauerunt eum pater veniens, quasi alter pater nascens: vel patris mei hic, quasi patris sui hic esset imago. Prouidentia autem dei sic ordi-

Luc. 12. c

3. Reg. 12. c & 2. Para. 10. a

1. Pet. 5. a

2. Timo. 2. c

Ibidem. 1. d

Psal. 88. d

Ibidem. f

Abias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Asa.

Gnauit eum vocari: quia sicut Roboã cœpit rectè, postea autem extitit peccator in deum, sic & Abias. *Abias autem genuit. Asa.* Asa autem interpretatur vnguentum. Iste enim Asa valde perfectus fuit corde, & placẽs deo, 3.Reg.15.b sicut Regnorum liber ostendit. Propter hoc fortè à deo est ordinatum, vt appellaretur vnguentum: Quia sicut vnguentum & in hyeme floridum est & boni odoris,& homines suo odore delectat, atque impinguat, cùm ex eo vncti fuerint: sic & iustus,& in hyeme tẽtationis immarcescibilis est,& fidelis manet. Sicut fuit in Asa, qui & bonæ opinionis est, & historia scripta de eo delectat legentem, & ædificat, & impinguat,& ad desiderium suæ sanctitatis excitat viros prudentes. *Asa autẽ genuit* Iosaphat. Iosaphat autem interpretatur dominus iudex: puto quòd Asa pater eius cùm propter iustitiam eius eũ dominus prosperasset in omnibus,& inimicos eius cõfregisset ante faciẽ eius, sicut scriptura testatur Regnorum, quasi in ipso nomine filij sui confessionem offerẽs deo iudici iusto, vocauit eum dominus iudex. Nam verè iusti iudicis est bene agentem remunerare, & negligentem corripere, sicut fecit deus Asa. Nam postquam Aethiopum & Libyum virtutem innumerabilem deus deposuisset ante faciem eius, posteà aduersante sibi rege Israël Basa, Syrorum auxilium petiit aduersus eum: propter quod & misit ad eum Ananiam prophetam dicentem hæc: In quo confidis te regẽ,& non confidis in dominum deum tuum: propterea labefacta est virtus Syriæ de manu tua. Nõne Aethiopes & Libyes erãt in virtute magna, & in currus, & equites, & multitudinẽ copiosam? & quum cõsideres in dominũ, tradidit illos in manus tuas: quoniam oculi domini respiciunt in omnẽ terram, ad conseruandum illum qui est perfecto corde ad eum,& euanuisti de isto. Propter quam diffidentiam puto quòd & in senectute doluit pedes, quia dominus iustus iudex per omnia fuit in eo. Nam nec modicam iustitiam seruorum suorum sine remuneratiõe relinquit, nec modicam culpam sine correctione dissimulat. Sed & in filium eius Iosaphat, qui hoc nomine vocabatur, iustus extitit iudex, quoniam & ipse consummatus fuit, sicut pater eius Asa, & adhuc amplius. Propter hoc & dominus iustus iudex, amplius adhuc exaltauit & glorificauit Iosaphat, quàm patrem eius Asa, ita vt omnes reges in circuitu munera ei offerrent, quemadmodum Salomoni. Sed tamẽ quum fecissent amicitias cum Achab, & dedissent ei auxilium ascendenti ad bellum, circumdederunt eum currus: & cùm iam periclitaretur occidi, exclamauit ad dominum,& eripuit eum. Cùm autẽ interfecto Achab reuerteretur in Hierusalem, misit deus 2.Para.19.a ad eum Iehu prophetam filium Ananiæ dicentem: Si peccatorem illum adiuuisti, & illis qui oderunt deum amicus es,& in hoc super te ira à facie domini descendisset, nisi sermones boni inuenti fuissent tecum, quoniam abstulisti lucos de terra Iuda, & parasti cor tuum ad requirendum dominum. Vides quia nec dare oportuit auxilium inimicis dei, nec ab eis accipere? Quoniã autem nec accipere oportet ab inimicis dei, docet nos superadicta historia de Asa. Quoniã verò nec dare, instruit nos hæc scriptura de Iosaphat. Qui enim petit auxiliũ ab inimicis dei, de auxilio dei desperat vtilioresꝙ sibi existimans inimicos dei, quàm deum. Qui autẽ dat auxilium inimicis dei, aduersatur deo. Deo enim volente conterere inimicum suum, ipse eum defendere tẽtat.

†*validiores.

Ioram. *Iosaphat autem genuit Ioram.* Ioram autem interpretatur, dominus altitudo. Hic Ioram similiter sicut pater suus Iosaphat, prosperatus est nimis, & exaltatus in regno: quasi cõfidens in domino vocauit filium suum natum, dominus altitudo: tanquam si dicat, Dominus est altitudo mea, qui me nõ merito meo, sed misericordia sua fecit in altitudine. Forsan & prouidentia dei, quia impius erat futurus & superbus, sic eum nominari dispo suit. Nam iste Ioram in magnitudine diuitiarum elatus est, & valde impiè gessit in deum, sicut liber Regnorũ & Paralipomenon testantur. Habens vxorem nomine Godoliam filiam Iezabelis, & Achab eius consilio vtẽs, valde extitit iniquus in deum & elatus, ipsam altitudinẽ sibi quasi deum vel dominum fecit, confidens in altitudine. Omnis enim homo malum ipsum cui seruit, dominum sibi facit: Nã ita elatus est, vt & fratres suos omnes occideret, quos ei quasi adiutores & consiliarios reliquerat pater. Propter quæ omnia percussit eum dominus passione grauissima & diutina, ita vt ante biduũ mortis suæ intestina sua putrefacta iactaret. *Ioram autem genuit Ochoziam. Ochozias autem genuit Ioam. Ioas autem genuit Amasiam. Amasias autem genuit Oziam.* Sed iustè vsque ad tres generationes ex eo sanctus spiritus per Matthæum præcepit de numero regum tollere de immudo & maledicto semine natos, in generationibus Christi spernens connumerare. Ioram autem ex semine Achab & Iezabel, accipiens sibi vxorem Godoliam nomine, genuit ex ea Ochoziam. Ochozias autem genuit Ioam. Ioas autem Amasiam, in quo completur generatio quarta seminis iniqui & maledicti. Achab enim rex Israël accipiens sibi vxorem Iezabel filiam Sidonij regis, contra dei præceptum impiam nimis, multas impietates commisit in dominum, illa se instigante. Propter quod spiritussanctus per prophetam cõtestatus est dicens: Vt disperderet omnem masculum de domo Achab. Quam prophetiam impleuit Iehu filius Namzi vnctus à puero, qui missus erat ab Heliszo,& accepit promissionem, vt vsque ad quartam generationem sedeant filij eius in sede regni super Israël. Quanta ergo benedictio facta est super Iehu, qui vindictam fecerat super domũ Achab: tãta fuit maledictio super domũ Ioram propter filiam iniqui Achab & Iezabel, vt vsque ad quartã generationem præcidantur filij eius de numero regum, & sic pec catum eius descendit in filios eius, sicut fuerat scriptum Exo.20.a Peccata patrum reddam in filios, vsque in tertiam & quartam generationem. Videte ergo per istam scripturã, quàm periculosum est inire coniugia ex genere impiorum, sicut Ioram: & quàm glorioſum est vindictam in impios facere, sicut fecit Iehu. Quantùm ergo ad historiam regnorum pertinet, Amasias genuit Oziã: quãtum ad Matthæum, Ioram genuit Oziam. Vnde Ozias interpretatur filius nobilis. Qua autem causa vocauerit eum pater filium nobilem, non potui æstimare, nisi forte si quis æstimet eum speciosum fuisse natum, aut fortè primitiuum fuisse: quoniam tunc primitiui apud illos clari & honorabiles habebantur: tum & secundum deũ, quantum ad alios, qui ex maledicto semine descenderant reges. Etiam secundum deum nobilis fuit, quia fecit Ozias quod placitum erat deo, & in omnibus à deo adjutus est, propter quod cùm fuisset à deo prosperatus, 2.Para.26. elatum est cor eius, & dignum se æstimauit etiã sacerdotali officio fungi. Nam cùm vsurpasset sibi thuribulũ inferre in templum, & resisterent ei filij Aaron & Leuitæ, quasi illicita appetenti, comminatus est eis, quasi rex potestate subnixus. Confestim autem deus percussit eũ lepra, & visa est lepra bis in fronte eius, & exiluit foras, & sedit domi vsque ad mortem suam leprosus. Videte quàm illicitum est vsurpare opus, quod à deo nõ est cõmissum.

Ochozias. missum. Quale facit peccatum laicus vsurpãs sibi opus clericale, tale facit peccatum & lector, si vsurpauerit opus diaconi: & diaconus, si vsurpauerit sibi presbyteri opus: & presbyter, si episcopalem appetierit potestatem. Vide quomodo secundum quod prolongabatur generatio orta de illa maledicta familia, sic paulatim per generationes minuebatur in eis iniquitas. Ecce enì Ochozias peior fuit omnibus post Ioram patrẽ suum. Interpretatur autem Ochozias possessio intuisibilis. Patrẽ autẽ eius cùm fuisset impius, non possumus suspicari secundum deũ posuisse filio suo vocabulũ possessio intuisibilis: nisi fortè secũdũ diabolũ, à quo seductus variis fluctuabatur erroribus. Huius autẽ filius Ioas iã melior fuit eo, sed nõ ad plenũ. Nã quandiu vixit Ioiada sacerdos, qui vnxerat eum in regẽ, valde puerũ dilexit, & eripuit eũ de manu Athaliæ auiæ suæ, quæ occiderat omnes nepotes suos, & ipse fecit quod placitum erat deo. Postquàm autem mortuus est Ioiada, quem fortè erubescebat quasi sanctum sacerdotem, & quasi authorem vitæ suæ & regni, mutatus est, & fecit malum ante deum. Deniq; cùm induisset spiritus sanctus Zachariam filium ipsius Ioiadæ, & dixisset ei: Hæc dicit dominus, quare præteristi mandatum domini? non erit vobis in prosperum, quoniam dereliquisti dominum, & ille derelinquet vos. Insurrexerunt in eum, & lapidauerunt eum ex præcepto regis: propter quod & conuenienter nomen eius interpretatur temporis prolongatio, quia prolongatio temporis mutauit eum in peius. Item Amazias paulò melior extitit, quàm Ioas: nam Amazias filius eius in primis placuit deo, sicut Ioas, sed postea malignatus est sicut Ioas: secũdum hoc fuit melior quàm Ioas pater suus, quia Ioas corripientem se prophetam lapidibus interfecit, & hoc ob filium Ioiadæ sacerdotis regificatoris sui. Amazias autem cùm misisset ad eum deus Balaã prophetam dicentem: Quare quæsisti deos, qui non liberauerunt populum suum de manu tua? non interfecit, sed comminatus respondit ei: Nunquid consiliarium regis dedi tẽ? caue tibi ne flagelleris. Item Ozias filius Amaziæ melior fuit omnibus illis præcedentibus ante se: etsi non fuit irreprehensibilis, quia opus sacerdotij affectauit. Vide nunc secundum hoc & dei iudicium iustum. Sicut enim Ozias prolongato numero generationum minus malus extitit cæteris ex generatione maledicta progenitis, nõ tamen perfectus fuit: quia adhuc aliquid habuit generationis illius: sic & deus non eum præscidit de numero regum, quia fecit quod placitũ est deo. Percussit autem eum lepra propter iactantiam eius, vt domi sederet: vt videretur non de numero generationis Christi præcisus, sed fruitiõis regni ex parte fraudatus.

Ioathan. *Ozias autem genuit Ioathan.* Ioathan interpretatur perfectus, vel dominus immaculatus. Et verè perfectus fuit hic Ioathan, & quantùm ad reges se præcedentes dominus immaculatus: quia fecit quod placitum erat deo, & nulla reprehensio eius legitur in scriptura regnorum.

Achaz. *Ioathan autem genuit Achaz.* Achaz autem interpretatur firmamentum domini, aut virtus. Ioathan autem cùm esset rectus & fidelis deo, firmamentum suum & virtutem credens dominum esse à quo & fuerat prospẽratus in regno, quasi confidens firmamentum suum, & virtutem credens dominum esse, vocauit filium suum Achaz, & firmamentum domini, vel virtutem. Ille autẽ non fuit firmamentum domini, neque virtus. Neque enim firmauit eum deus in bono, sed diabolus in malo, qui fuit dominus eius. Nã valde impiè gessit in deum, sicut testatur scriptura Regnorum & Paralipomenon. Quòd autem appellatus est Achaz firmamentum domini, vel virtus, religionem quidem patris eius ostendit, ipsius autem duritiam: † quia sicut à cõuersatione patris factus est longè, sic & à proprietate nominis sui seipsum præcidit, nisi fortè quòd apud Esaiam prophetam positum est hoc modo: Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan regis Iuda, ascẽdit Rasim rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Israël ad Hierusalem expugnare eã, & non potuerunt debellare eam. Et annunciatum est in domo Dauid à dicẽtibus: Cõsensit Syria cum Ephraim, & expauit anima eius, & anima plebis eius, sicut in sylua arbor, †cùm à vento commouetur. Et dixit dominus ad Esaiam: Exi in obuiam Achaz tu, & qui relictus est Iasub filius tuus, ad piscinam superioris viæ villæ Fullonis, & dices ei: Vide vt quiescas, & noli timere, neque anima tua languescat à duobus titionibus fumigantibus istis. Cùm enim ira furoris mei facta fuerit, iterum sanabo: quoniam filius Aram & filius Romeliæ, qui cogitauerunt cogitationem pessimam, dicentes: Ascendamus in Iudæam, & colloquentes eis, conuertamus eos ad nos,& regem statuemus eis filium Thabeel. Hæc dicit Adonai dominus Sabaoth: Non manebit cogitatio ista, neque fiet. Forsitan sic confortatus Achaz cùm genuisset filiũ, vocauit nomẽ eius Ezechias. Ezechias autẽ interpretatur, cõfortauit domin⁹. Verè cõpleta est in Ezechia confortatio domini, cui animus extitit sanctus super omnes reges, qui fuerunt ante eũ. Nã inter cætera bona, quæ meritò præstitit ei deus, cùm misisset ad eum Sẽnacherib rex Assyriorum, Rapsacem principem militiæ suæ, & libellum plenũ improperiis & blasphemiis contra deũ, sicut exponit Esaias propheta: Ezechias accepit libellum illum, & ingressus in templum, apparuit ante dominum, & orauit, & confestim missus est ad eũ Esaias propheta, annuncians ei protectionem dei, & cõfortans eum, & exiit ad preces Ezechiæ angelus à facie domini, & percussit in castris Assyriorũ centum octogintaquinque millia virorum. Qualia autẽ fuerint verba Rapsacis, vel qualis oratio Ezechiæ, vel qualis confortatio Esaiæ, lege in Esaia, & profer causam excitationis in populo. *Ezechias autem genuit Manassen.* Manasses autem interpretatur, ab insurgente, vel ex obliuione: quam interpretationem commẽdat & liber Geneseos, vbi cùm natus fuisset in Aegypto filius Ioseph, vocauit nomen eius Manasses, dicens: Obliuisci me fecit dominus laborum meorum, & locorum omnium domus patris mei. Si ab insurgente intelligatur, sic possumus dicere: quia fortè ab insurgente Sennacherib contra eum, liberauit eum dominus: ideo quasi gratias agens deo posteà in nomine filij sui, vocauit eum Manassen. Si autem intelligatur ex obliuione, rationem alio modo possibile est existimare: quoniam non faciebat filium, propter quod cùm genuisset filium, vocauit nomen eius ex obliuione, quasi ex desperato filium sibi natum. Hæc secundum propositum bonũ æstimabimus patris, alioqui secundum actum pessimum Manasses aliter est æstimandum: quoniam quidem pater eius in illo prædicto proposito vocauit eum Manassen. Prouidentia autem dei sic eum dispensauit vocari, quia obliturus fuerat omnẽ conuersationem patris sui sanctam, & omnia beneficia dei pro merito eius collata in ipsum, & stimulatus ab insurgente diabolo, qui solet insurgere super genus humanum ad euertendum, gesturus omnia quæ deum ad iracundiam prouocarent. Denique cùm ægrotasset Ezechias in tempore quodã, & venisset ad eum Esaias propheta visitandum, vocauit Ezechias filium suum Manassen,

† differẽtiã.

Esa.7.a

4.Reg.15.c & 16.a

†arundo. Esaiæ.7.a

Ezechias.

Esaiæ.37. per totum.

Manasses.

Gene.41.g

Universidad de Deusto
Biblioteca

G nassen,& cœpit ei mandare,quòd debeat deum timere, quomodo regere regnum, & alia multa. Et dixit ad eũ Esaias:Verè quia non descendunt verba tua in cor eius, sed & meipsum oportet per manũ eius interfici. Quod audiens Ezechias, volebat filium suum interficere, dicens: Quia melius est me sine filio mori, quàm talem filium relinquere,qui & deum exasperet,& sanctos eius perse quatur.Tenuit autem eum vix Esaias propheta, dicens: Irritum faciat deus consilium tuum hoc, videns Ezechię religionem,quia plus amabat deum,q̃ filiũ suũ. Tamen cùm multa gessisset impiè hic Manasses, adduxit super eum deus principes virtutis regis Assur,& cõprehenderunt Manassen in vinculis,& ligauerunt eum in compedibus,& perduxerunt eum in Babyloniam,& erat ligatus & catenatus in domo carceris,& dabatur ei panis hordeaceus ad mensuram modicus, & aqua cum aceto modica ad mensuram,vt viueret tantùm, & erat constrictus in doloribus valde.Et ideo cùm vehementer affligeretur,quæsiuit faciem domini dei sui, & orauit deum qui omnibus adstat,& exaudiuit dominus vocem eius,& misertus est ei. Et facta est circa eum flamma ignis,& liquefacta sunt omnia vincula eius.Liberauitq; dominus Manassem ex omni tribulatione eius, & reuersus est in Hierusalem in regnum suum, & cognouit dominum Manasses,dicẽs:Ipse est solus deus.Et seruiuit soli domino deo in toto corde suo, & in tota anima sua omnibus diebus vitæ suæ, & reputatus est iustus: & ideo fortè vocatus est,ab insurgente,vel ex obliuione, quia liberauit eũ dominus ab insurgente, & ex obliuione dei factus est memor dei. *Manasses autem genuit Amos,†* qui interpretatur fortitudo.Et siquidem ante pœnitentiam genuit Amos, cùm malignaretur in idolis, non possumus æstimare quasi religionis causa vocauerit eum fortitudinem, sed causa audaciæ corporalis: sicut solent & barbaræ gentes nomina filiis imponere, ad deuastationem respicientia bestiarum, ferarum, vel rapacium volucrum: gloriosum putantes filios tales habere,ad bellum idoneos, & insanientes in sanguinem. Si autem post pœnitentiam genuit eum,credibile est,q̃ causa religionis vocauerit eum fortitudinẽ. Adhuc interpretatur Amos & aliter, onerantis, vel populũ abrũpentis.Quòd si ante pœnitentiam genuit filium,non animaduerto qua causa sic nominauerit eum : si autem post pœnitẽtiam, idonea ratio est.Memor enim gestorum suorum malorum humilitatis causa,ad suiipsius agnitionem vocauit eum, onerantis, vel populum abrũpentis:ac si dicat,filius peccatoris:quoniam rex qui peccat,& seipsum onerat,& abrumpit à deo, etiam populũ suo exemplo onerat peccatis, & abrumpit à deo:sicut fecit Manasses, onerans & abrumpens populũ à deo, exẽplo suæ impietatis. Nam ipse Amos non fuit fortitudo secundum deum,sed fortitudo secũdum diabolum.Fuit enim valde iniquus,vt extãt opera sua maligna, quibus imitatus fuerat Manassen, vt etiam deum posse se fallere æstimaret:dicens, Pater meus multa ex iniuẽtute sua iniqua fecit,& in senectute sua pœnituit,& ego nũc ambulabo secundum quod desiderat anima mea, & postmodum conuertar ad dominum. Sicq; factus est fortitudo maligna, & onerauit seipsum pernicioſioribus oneribus, & suæ malignitatis exemplo abrupit populum suũ magis à deo, quàm pater eius. Ideoq; forsitan sic est nominatus secundum prouidẽtiam dei, & exterminauit eum dominus deus velociter. Attendite ergo laici, ne quis ex vobis cogitationem Amos in corde suo ponat:quoniam qui talia cogitans peccat,non ex infirmitate carnis deuictus delinquit, sed ex proposito malo, qui amicus est mali ipsius. *Amos autem genuit Iosiam,* quod interpretatur,vbi est hostia domino,aut salus domini. Forsitan Amos secundum cor suũ auersum à domino,vocauit filium suum,vbi hostia domino, aut salus domini est:hoc est,quia quod nusquam est, neque prodest.Prouidentia autem dei secundum quod futurus fuerat Iosias, dispensauit ei nomen imponi, vbi est hostia domino,aut salus domini:quoniam verè in illo fuit hostia domini. Tale enim sacrificiũ obtulit domino deo, quale nec ante eum aliquis regum,nec post eum.Et ipse fuit hostia deo,secundum quod mandat Apostolus, Vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuam,sanctam,deo placentem. Et ipse fuit populi sui in tempore suo à domino salus.De cuius laudabilibus factis nihil tale dicere possumus,qualia testatur scriptura Regnorum & Paralipomenon. Vide qualis fuerit, vt etiam ante multas generationes nascituri eius nomen prophetaretur,quia Iosias est nomen eius. Tertius enim Iosias est,cuius nomen prophetatum est priusquam nasceretur.Ij tres sunt, Sampson,Iosias, Ioãnes. *Iosias autem genuit Iechoniam.* Sed non sic positum est in libro Regnorum, sed post mortem Iosię rex factus est Ioathas filius eius:quem veniens Pharao propter peccata eius adduxit in Aegyptũ, & in loco eius posuit Eliachim regẽ fratrem ipsius alterum filium Iosiæ,qui interpretatur,dei adiudicatus: & vocauit eũ alio nomine Ioachim, quod interpretatur, domini præparatio. Cùm autem & ipse Ioachim malignatus fuisset in deum, quasi verè impius †* in condẽnationem adiudicatus à deo,& postea præparatus ad euersionem Iudæ, secundum iracundiam dei veniẽs rex Assyriorum adduxit eum in Babyloniam, & factus est in loco eius rex Iechonias filius eius, quod interpretatur,prẽparans domino.*Cùm autem & ipse malignatus fuisset in deum,præparans seipsum deo ad iram, adductus est & ipse à rege Assyriorum in Babyloniam cum omnibus suis: & factus est rex in loco eius à rege Assyriorum frater eius Sedechias,sub quo & totus transmigratus est Iuda. Ergo talis est ordo :Iosias genuit Eliachim,postea vocatum Ioachim. Ioachim autem genuit Iechoniam, *Iechonias autem genuit Salathiel post transmigrationem.* Secundum ergo Regnorũ scripturam, Ioachim est quartusdecimus à Salomone, & ipse est filius Iosiæ.Iechonias autem primus vsque ad Christum, qui verè nõ fuit filius Iosiæ,sed nepos,filius† Ioachim:Aut secundum euangelium quidem,in quo Iechonias filius dicitur esse Iosiæ:si inter præcedentes generationes computetur Iechonias,quasi quartusdecimus, reliquæ generationes vsque ad Christum à Salathiel computatæ, inueniuntur tredecim esse:si autẽ inter reliquas quasi primus ponatur, ipsæ præcedentes generationes à Dauid computatæ vsque ad Iosiam,inueniuntur tredecim esse. Quid ergo:Ioachim sublatus est de numero regum, & iustè:quia non populus dei cõstituerat eum in regnum, sicut erat consuetudo in regibus constituendis: sed Pharao per potentatum,ideo quantùm ad eum non fuit rex Ioachim. Si enim iustum fuerit,vt propter solam commixtionem generis Achab & Iezabel tollerentur de numero regum supradictitres reges,quamuis à populo legibus fuerant constituti in regno: quare non erat iustũ, vt similiter tolleretur & Ioachim, quem Pharao in regnoſ* hostili fecerat regem, & non populus dei præuio iure.Et sic Iechonias iste,qui est filius quidem Ioachim, nepos autem Iosiæ,sublato patre suo Ioachim de numero regum,ipse positus est pro eo quasi filius Iosiæ. Et bis nominatur

4.Reg.21. &2.Pa.33. & sequen.

Amos. †Amon,& sic deinceps

4.Reg.21.d &2.Para. 33.d

4.Reg.23.e &2.Pa.35.a Roma.11.a

†Heretè & prius ipse.

*deo.

†*Pharao vi.

K Iosias.

L Iechonias.

M Salathiel.

† filius autẽ Ioachim secũdum &c.

A nominatur in euangelio, semel quidem ante transmigrationem,videlicet pro numero quartodecimo. Iterũ autem nominatur post trãsmigrationem,quasi pro numero primo,hoc modo: Iosias autem genuit Iechoniã, videlicet quartumdecimum.Iechonias autem post trãsmigrationẽ genuit Salathiel, videlicet quasi primus.Et inuenitur Iechonias hic duorum numerum tenere, patris sui, & suum. Hic enim Iechonias cùm esset vnus, duas habuit conditiones: Fuit enim & rex ante transmigrationem, quasi regificatus à populo dei: factus est & priuatus post transmigrationẽ, quasi ductus captiuus. Ideo ante transmigrationem quidem computatur inter reges quasi rex, post trãsmigrationem autem computatur inter priuatos quasi priuatus.Quomodo autem vis vt posuisset euangelista?Si dixisset,Iosias genuit Ioachim in quartadecima generatione, Ioachim autem genuit Iechoniam:Iechonias autem post transmigrationẽ genuit Salathiel, extra quod à Pharaone regificatus cõputabatur Ioachim inter reges Iuda: Iustè† adhuc inueniebantur ante transmigrationem quidem quatuordecim reges,post trãsmigrationem vnus rex, & tredecim priuati.Et si Iechoniam posuisset inter reges priores,inuenirentur quidẽ quindecim generationes regales ante transmigrationem,tredecim autem priuatæ post transmigrationem.Et siue illo,siue hoc modo, irrationabile aliquid dicere videbatur euangelista, & mysteriũ quod proposuerat,non ostenderet. Vides quia sapiẽter voluit euangelista Iechoniam dupliciter esse.Primum quidem inter reges quasi quartumdecimũ,& ipsum deinde post transmigrationem inter priuatas generationes primũ, quasi priuatum & ipsum. Nam cùm constet computato etiam Ioachim à Dauid vsque ad Christum viginti & octo esse generationes:quid impedit, vt Ioachim sublato, rationabiliter filius eius Iechonias dupliciter nominetur,vt mysterium quod euangelista proposuit, explicet, & de numero generationum non mentiatur? Nec obest quòd filius Iosiæ dictus est,cùm sit nepos: quoniã & nepotes rectè filij appellantur. Iechonias autem genuit Salathiel,quod interpretatur,petitio dei, De Salathiel quidem nihil legimus,vel boni,vel mali:tamẽ putamus eum sanctum fuisse,& in captiuitate assiduè deũ petiisse pro ipsa calamitate quæ cõtigerat Israël, & ideo petitionem dei eum appellatum fuisse. *Salathiel autem genuit Zorobabel.* Interpretatur autem Zorobabel,fluitio postposita,vel ex commixtione, vel hic doctor Babylonię.Legi,si verum est,nescio,quia sacerdotale & regale genus mixtum est in Zorobabel, sicut inferius exponemus. Et fortè ergo propter hoc dictus est,ex commixtione.Per istum autem Zorobabel dimissi sunt omnes filij Israël, & reuersi sunt in propriam terram cum gaudio magno,sicut Esdras propheta exponit. Cùm enī esset Zorobabel in ministerio Darij regis, controuersia facta est inter eum & duos alios regis ministros, quid esset fortius in mundo:& vno dicente,quia nihil est fortius q̃ vinũ:altero autẽ,quia nihil fortius est q̃ rex:Zorobabel dixit,nihil fortius est q̃ mulier & veritas. Quibus de hoc sine fine certãtibus, ventũ est vsque ad sententiã Darij regis,quo residẽte cũ principibus suis ad iudicandũ,cõtenderunt tres, singuli pro sua sentẽtia. Verba cõtentionis eorũ,qui vult scire,legat Esdrã prophetã. Tamẽ vicit Zorobabel, & iudicio Darij & omniũ principũ pronũciatũ est,omnibus fortior veritas est. Cùm aũt diceret ad eum Darius rex cũ iuramẽto,pete à me quod vis,vsque ad dimidium regni mei, respondit Zorobabel:Ego non peto regnum tuum, sed ipse vtere eo in æternũ: sed hoc peto, quod cœpit pater vester Cyrus rex ante vos, vt dimittatis captiuitatem filiorum Israël redire in sua.Darius concessit. Exiens autem Zorobabel, gratias egit deo,dicens:Benedictus es deus & pater veritatis, quòd sapientiam hanc in os meum misisti. Et ideo inuentus est rectè secundum prouidentiam dei nominatus Zorobabel,id est,hic doctor Babyloniæ. Quæ autem maior doctrina est, quàm ostendere veritatem dominatricem esse omnium rerum? Et impletũ est in eo quod fuerat scriptum:Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo,quia in æternum mihi est. Super omnes docẽtes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est.Super seniores intellexi,quia mãdata tua exquisiui.Vel,fluitio postpositaid est, quia defluitionem regni ad se decurrentem postposuit,& elegit redemptionem populi sui. De residuis autẽ generationibus, nec scripturam aliquam me recordor legisse, nec fabulam aliquam aliquando audisse.Hoc autem in fine notandum est, quòd quicunque regum placuerunt deo, diutius regnauerunt,& prosperati sunt, & inimicos eorum humiliauit deus sub manibus eorum.Quòtquot autem malignè gesserunt,velociter & à regno,& à vita cũ amara morte præcisi sunt,& humiliauit eos deº sub inimicis eorum. *Omnes ergo generationes ab Abraham usque ad Dauid,generationes quatuordecim.* Cùm potuisset euangelista breuiter numerum generationum explicare,dicẽs:Ab Abraham vsque ad Christum generationes sunt quadragintaduæ:qua ratione ter generationes præcidit, & in tres partes diuisit per generatiões quatuordecim? Quia ter completis quatuordecim generationibus, mutatus est in Iudæis hominum status.Ab Abraham enim vsque ad Dauid fuerunt sub iudicibus:à Dauid vsque ad transmigrationem,sub regibus: à trãsmigratione vsque ad Christũ,sub pontificibus. Hoc ergo vult demonstrare, quoniam sicut semper ter completis quatuordecim generationibus,mutatus est hominum status: sic completis quatuordecim generationibus à transmigratione vsque ad Christum,necesse est à Christo mutari similiter hominum statum:quod & factum est.Post Christũ enim iã non sub iudicibus multis,nec sub regibus multis,nec sub captiuitatis multis fuerunt: sed omnes generationes sub vno Christo,& iudice,& rege, & pontifice factæ sunt: quia trium illorum statuum solus habuit dignitatem. Vnde quoniam & iudices, & reges, & pontifices, tres Christi dignitates præfigurabant, semper principia eorum in figura fuerunt Christi. Primus iudicum,Iosue:†primus regum, Dauid:primus pontificũ, Iesus filius Iosedech.Hos in figura Christi fuisse dubitat nemo. Fortè ideo quatuordecim generationes ponuntur,id est,quater decem,hoc est quater Christus. Iota enim litera,Christi mysteriũ habet. Ideo ergo quatuordecim, quoniam ter quidem figuratus Christus ostensus est,quartò autẽ verus Christus appartuit.Qua ratione apud Lucam septuagintaseptem generationes ponũtur Christi renascentis ex baptismo,in proprio exponemus loco.Hic autem dicamus, qua ratione quadragintaduæ generationes ponuntur Christi secundum carnem nascentis in mundum.Quadragintaduo enim, sex septimanarum numerus est. Sex autem numerus, operis & laboris numerus est,quoniã in sex diebus factus est mũdus,qui positus est in opere,& labore,& dolore.Conuenienter ergo Christi nascentis in mundum ad laborem & dolorem quadragintaduæ generationes ponuntur, mysterium continentes operis & laboris. *Generatio autem Christi sic erat.* Quoniam superius dixerat,Iacob autem

Zorobabel.

1.Esdræ.3.& Iosephus antiq.Iud. cap.3.

2.Esdræ.3. &.4.

D

Ibidem.4.c

Psal.118.n

†Iesu Naue

Iota.

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

G autẽ genuit Ioseph, cui desponsata Maria genuit Iesum: ne aliquis audientium æstimaret sic esse Christi natiuitatem,quomodo præcedentium patrum, ipse ordinem suæ narrationis præcidens addidit,& dicit : Generatio autem Christi sic erat:ac si dicat,generatio quidem eorum quos exposuimus patrum, sic fuit quemadmodum retuli:Christi autem generatio nõ ita,sed sic . Quomodo? *Maria cùm esset desponsata Ioseph, priusquam conuenirent,inuenta est in utero habens.* id est,ex virgine sine patre,vt eius generationem enumerans,de semine Dauid eum descendisse ostendat secundum dei promissa , & extra naturam humanam , natiuitatem eius exponens factam,mysterium deitatis eius aperiat . Nec enim dignum erat,vt vnigenitus dei,nõ propter se,sed propter homines nascens,more nasceretur humano . Homo enim in carne nascitur , vt corruptioni subiaceat : Christus autem natus est,vt sanet corruptionem . Sicut ergo non est consequens,vt corruptibilis homo nascens , ex incorruptibilitate virginitatis nascatur:sic non erat cõsequens,vt vnigenitus dei,qui ideo nascebatur , vt corH ruptionem sanaret,nasceretur ex corruptione coniugij. Homo ex necessitate nascitur, vt sit: Christus autem nõ ex necessitate naturæ, vt esset : sed ex voluntate misericordiæ,vt saluaret.Quomodo ergo iustum est, vt vnum eundemq; habeant natiuitatis honorẽ necessitas & voluntas?Meritò ergo contra naturę humanę regulam natus est, quia erat super naturam . Vide autem nouam & admirandam Christi natiuitatem, id est , per homines peccatores,per mulieres meretrices,& adulteras,& gẽtiles.Sed talis generatio non sordidat dignitatem Christi,sed commendat misericordiam ipsius. Sic erat mirabilis, vt qui patres per adoptionẽ fecit & genuit , à filiis nasceretur.Facti sunt patres eius, quorum non erat filius.Iste illis beneficium præstitit,vt esset filius eorum. Illi autem nihil isti præstiterunt, vt essent patres ipsius. In hominibus*patres filios sibi adoptant,quos ipsi desiderant:hic autem filius sibi adoptauit patres , quos ipse elegit. Illic filij à patribus suscipiũt generositatis dignitatem , hic autem patres à filio susceperunt. *Cùm esset desponsata mater eius Maria Ioseph, priusquam conuenirent,inuenta est in utero habens de spiritu sancto.* Quoniam futuI rum erat,vt omnes sancti de virgine nascerentur ecclesia desponsata Christo,ideo Christus nascitur de virgine desponsata , ne dignius nascerentur serui quàm dominus.Sed vt per omnia filij paternæ natiuitatis perfectum imitarentur exemplum,ideo & Maria desponsata erat fabro lignario: quoniam & Christus sponsus ecclesiæ omnem salutem hominum,& omne opus suum per lignum crucis fuerat operaturus. Ideo autem & desponsata & domi habita , vt desponsatio ipsa fidelis esset , & fornicationis opprobrium à matre repelleret , & virginitatis gloriã† nascituro domino reseruaret . Sic enim quia in domo sponsi peperit , infideles Iudæi dixerunt, Nónne hic est Iesus filius Ioseph ? quantò magis si extra domum sponsi peperisset,dicturi fuerant:Nónne hic est Iesus filius meretricis? Nam quemadmodum in ea quæ in domo viri concipit,intelligitur conceptio maritalis: sic in ea quæ extra domum concipit,est suspecta conceptio.Magis ergo voluit dominus, vt haberet mater eius maritalem suspicionem , quàm fornicationis opprobrium pateretur . Antequam conuenirent , inuenta est in vtero habens . Non dixit , priusquam acciperet:sed, priusquam conuenirent , inuenta est in vtero habens: quia iam accepta erat in domo. Virginitas enim est incorruptibilitas:incorruptibilitas autem virginitas† ipsa syncera.Ideo ergo antequã conuenirent,conceptus† est Christus, vt nec de corruptione incorruptibilitas nascK retur , nec ex passione corporis vtriusque templum sibi dominus fabricaret . Dico autem nõ ad desperationem & confusionem nuptorum, sed ad consolationẽ & gloriam continentium: quoniam hæc ipsa coniunctio maritalis,malum est ante deum : non dico peccatum , sed malum. Nam quantùm ad naturam rei ipsius , peccatũ est,concessione autem dei factum est , vt non sit peccatum.Quomodo?Oportebat enim, vt homo corruptibilis nasceretur in mundo,vt posset tentari,vt tentatus coronetur. Si autem incorruptibilis factus fuisset, tentari non poterat.Si verò non tentabatur , nec coronabatur: quia incorruptibilitas tentationem non sentit. Ideo ergo factum est,vt ex passione carnis & sanguinis,& igne feruido in visceribus succedente humore,homo corruptibilis nasceretur, vt ne de bono malum nascatur , aut ex impassibilitate corruptio : sed vt de malo malũ procedat,& ex passione corruptio generetur. Ideo ergo ista coniunctio maritalis cùm esset peccatum, quantùm ad naturam rei ipsius,concessione dei facta est licentia. LiL centia dico facta est,non iustitia. Nam etsi propter necessitatem rei peccatũ esse desiit,tamen iustitia esse non meruit.*Ideo vtentibus se,etsi pœnam non infert, mercedem tamen non præstat:etsi non occidit, tamen non saluat. Vnde & propheta non ad indulgentiam dei respiciens,sed ad spurcitiam ipsius operis,dicebat:Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum , & in peccatis cõcepit me mater mea:id est,quid mirũ si peccaui , qui de peccato sum natus ? Secuta est enim generationem suã natura peccati . Nam si matrimonium ipsum placitum esset deo,nũquam abstinentibus se ab illo gloriosa promitteretur corona,nec sic amarentur à deo, qui odiunt illud.Non enim ille remuneratur qui bonum fugit, sed qui malum . Vis autem scire quomodo licitum est matrimonium ? quomodo aliquando licuit & sorores habere vxores?quomodo habuerunt Cain & Abel?Hęc nomina filiarum Adam,quas in initio habuit post Cain & Abel,Rifam & Edoclam,& non peccauerunt.Quia peccatum illud raritas hominum & necessitas excusabat. Postea crescente numero hominum, ipsum malum reuersum est in naturam suam , & cœpit esse peccatũ.ReM mansit autẽ in vsu,vt vni viro liceat habere plures vxores.Amplificato posteà mundo,etiam hoc malum recepit naturam suam,& cœpit esse peccatum. Remansit autem in vsu,vt vnus vnam haberet vxorem . Nũc autem postquam venit plenitudo temporis, & senuit mundus, scimus quale est consilium dei, & quid vult , & quid est placitum coram illo. Sed ausi nõ sumus dicere propter homines incontinentes,in quorum corpore anima nihil agit, sed in toto illos possidet sanguis & sordidissimus ille vapor,de illo insano igne procedens. Denique commẽdauit † angelus Tobiæ in nuptiis eius , vt cùm* veniret ad illam cõsuetudinem humanã, surgeret prius & oraret,& sic diceret:Domine tu scis, quia nõ propter libidinem accepi vxorem,sed propter liberos procreãdos:quia si aliter orasset, oratio eius deo non fuerat placitura:vides ergo quia turpissimum opus illud carnis, filiorum causa excusat.Nunc autem multiplicato seculo, creandorum hominum occasio est extincta. Iam deum non multitudo hominum, sed charitas sanctorum delectat.Ecce vna est libido quæ fornicationem generat, & quæ maritalem vsum ministrat.Sed sicut posuit mari terminos littora, dicens : Vsque huc venies, & hic te constringes:sic libidini carnali terminum posuit coniugium,

Miranda Christi natiuitas,scilicet per peccatores.

*omnibus.

†gratiam

†veritas

†natus.

*incepit.

psal.92.b

†al. eũ manclaret. Tobiæ.6. 7.&8.

*antequàm

Psal.103.

A iugium,vt vsque illuc veniens,illic se constringat.Sicut ergo mare si littora sua supergressum fuerit, peccat : ita & homo,si transgressus fuerit licentiam maritalem. Si ergo vna est libido in maritis,& in adulteris:quomodo potest fieri, vt vna eademq; res pro dimidia quidẽ parte sit iustitia,pro dimidia autem sit peccatum?Aut enim tota est peccatum,aut tota iustitia:quia vna est res. Verũ est autem,quia libido iustitia non est, ergo tota peccatũ est. Sed peccati illius pœna non imputatur , donec iste odibilis & corruptibilis transeat mundus.Ideo ergo dominus conceptus est priusquam conuenirent,vt non ex passione carnis & sanguinis nasceretur: qui ideo venit, vt carnis & sanguinis solueret passionem ,& mutaret in spiritum . Cui inuenta est in vtero habens de spiritu sancto?Sine dubio à sponso suo Ioseph,qui zeloso amore semper se admonente , vitam circunspiciebat Mariæ. Nam sicut historia quædam non incredibilis,neque irrationabilis docet, quando gesta sunt quæ refert Lucas, Ioseph absens erat. Nec enim cõueniens est putare præB sente Ioseph introisse angelũ ad Mariam,& dixisse quæ dixit, & Mariam respõdisse quæcũque respondit. Si cõcedamus angelum potuisse intrare ad eam,& loqui, plane confestim Mariam abiisse in montana cum festinatione,& introisse domum Zachariæ,& salutasse Elizabeth,& mansisse cum ea mensibus tribus, possibile non fuit præsente Ioseph:quia necesse erat, vt absentationis eius,& mansionis diutinæ requireret causas . Postquam autem rediit peregrè post tot menses, & inuenit eã gra uidam manifestè,forsitan ei comminatus est quasi spõsus,& de iudicio dei terruit eam,quasi vir timoratus.Illa autem cùm videret se innocenter in suspicionem criCaiet. minis decidisse , nec posse se iam excusare , testimonio ventris conuictam, cum lachrymis & suspirio clamans iurauit,dicẽs: Viuit dominus,nescio vnde sit hoc. Quo audito,timuit valde Ioseph,& ex parte credidit in ea,aliquid esse diuinum.Nec enim timuisset,nisi ex parte aliquatenus credidisset. Ad hæc autem fidem verborum eius commendabat conuersatio eius sancta.Forsitan autem cùm esset iustus , cœpit sibi cogitare de illa: Comessatrix aut vinolenta nunquam fuit : quoniam oC mnis mulier quæ vinolenta est & comessatrix,etiã meretrix est.Nam siue in cibis, siue in libidinibus delectatio carnis est,quæ præcipitat hominem. Mulier quoque quæ suauitatibus gulæ suæ non contradicit,multò magis neque libidini suæ resistere acquiescit,sicut etiam Apostolus dicit:Quoniam vidua quæ in deliciis est , viuens mortua est.Non leuis,non iocosa,non cantatrix, nõ turpium verborum amatrix, sicut solent plerunque puellæ, quæ libenter talia aut loquuntur,aut audiunt.Siquidem impudentiores sunt,libenter loquuntur : si autem verecundiores,etsi loqui talia erubescunt , tamen delectantur audire.Non super virum oculos suos extulit,nec infixit aspectum. Hæc enim sunt documẽta mulieris meEccli.26.b retricis,sicut ait Salomon: Fornicatio mulieris in extol lentia oculorum eius.Hæc & alia similia tractans,nihil horum inueniebat in ea:sed ex diuerso omnia laudabilia,omnia admiranda , quæ sine spiritu sancto possibile non erat esse in natura humana. Omnibus igitur documentis,quibus fornicatio mulieris intelligi & argui solet,deficientibus,sola apud eam remanebat suspicio gratiæ dei.Propter hæc omnia æstimauit eã habere in vtero de spiritu sancto.Nam nulla res sic castitatẽ mulieris viro commendat,sicut vita eius disciplinata. Vbi enim timor dei est, ibi & castitas est:vbi autem non est timor dei,ibi neque castitas est.Caro enim vrget,securitas mu

1.Timo.5.a

lieris adiuuat carnem:si timor dei nõ fuerit qui resistat, D quis eam teneat indagatã? O inæstimabilis laus Mariæ, magis credebat castitati eius , quàm vtero eius : & plus gratiæ,quàm naturę.Conceptionẽ manifestè videbat,& fornicationem suspicari nõ poterat. Possibilius esse credebat mulierem sine viro possẽ concipere,quàm Mariã posse peccare . Et quod maius est videre , vt sponsus de sponsa sua haberet,sic habuit Ioseph apud se.Frequenter enim viri , etiam si leuiter viderint mulieres suas aspicientes in alterum , mox excitantur in zelum : & quod non est,illud suspicantur , quia ex magno amore nascitur zelus. Hic autem & maritalem zelum & vteri clamantis accusationem,sola prĕteritę conuersationis documenta vincebant. *Ioseph autem uir eius cùm esset iustus, & nollet eam traducere, uoluit occultè dimittere eam.* Cogitabat enim forsitan apud se, si peccatum eius cælauero, facio contra legem dei:& si propalauero filiis Israël, lapidabunt eam . Timeo enim ne hoc quod est in vtero eius,diuinitus sit . Nunquid non Sara nonaginta annorum concepit,& peperit?Si illam quasi lignum iam sicGene.17.c &.21.a cum fecit florere: quid si diuinitas partum isti voluit siE ne viro donare?Nunquid ad virum pertinet ipsa conceptio mulieris?Nã si conceptio mulieris pertineret semper ad virum,sine dubio quando vult vir,tunc conciperet & mulier:nunc autem nõ quando vult vir, tunc cõcipit mulier,sed quando vult deus.Si ergo cõceptio mulieris nõ in viro posita est,sed in deo:quid magnũ si voluit isti fructum sine viro præstare? Quid ergo faciam? Dimittam eam occultè:quia in re incerta,melius est,vt meretrix constituta euadat,quàm vt innocẽs moriatur. Iustius enim est iniustũ iustè euadere , q̃ iustum iniustè perire:quia etsi reus semel euaserit,iterum potest perire: innocẽs autẽ si semel perierit,iã nõ potest reuocari. Expedit ergo,vt dimissa opprobriũ patiatur,q̃ tradita mor ti moriatur.Hæc autem talia cogitare & agere velle,nõ est hominis valde iusti. *Hæc eo cogitante,apparuit ei angelus in somnis , dicens:* Quoniam ergo auditio verborũ Mariæ,& cõsideratio vitæ eius, mala suspicari de ea nõ sinebat Ioseph:consideratio autẽ conceptionis eius non permittebat eum ad plenum bona æstimare de ea,& sic animus eius inter vtrasq; partes fluctuabat , & tenere eã timebat,& tradere eam nõ audebat, propter hoc necesF saria fuit ei reuelatio illa diuina. Si enĩ ipsa Maria , quæ angelum viderat,& audierat sibi loquẽtem , tam de sua conceptione,q̃ de Elizabeth,asscẽdit in montana, vt videret Elizabet,& ipso cõfirmaretur aspectu:quantò magis Ioseph post verba cõceptionis Mariæ,post cõsiderationem vitæ eius,adhuc nutabundus , necessariã habuit reuelationem diuinã? Propter tres ergo causas apparuit ei.Primũ, ne iustus homo ignorans faceret rem iniustã ex proposito iusto. Deide propter honorẽ matris ipsius. Nã si dimissa fuisset,etsi non apud fideles , tamen apud infideles turpi suspicione carere non poterat. Tertiò,vt intelligens Ioseph sanctam conceptionem , diligentius se in futurum custodiret ab illa,q̃ prius.Prius enim seruauit se propter disciplinam iustitiæ,posteà autẽ & propter timorem partus huiusmodi.Quare non ante cõceptionem virginis venit ad Ioseph ? Vt ne cogitaret quæ cogitauit,ne pateretur quæ passus est Zacharias, qui cul Luc.1.b pam infidelitatis incurrit de conceptione cõiugis iam longęuę.Incredibilior enim erat res,virginẽ posse concipere,q̃ anum.Si ille sacerdos constitutus rem faciliorem fore non credidit, quãtò magis iste popularis rem difficiliorẽ fieri nõ credidisset?Si ipsa Maria angelo sibi dicẽte de cõceptione sua,penè non credebat,propter virgini-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G virginitatẽ suam,dicens:Quomodo fiet hoc, quoniam virum non cognosco? quomodo Ioseph fuerat creditu-
rus referenti de altera quòd sine viro conciperet? Ioseph fili Dauid,ne timeas accipere Mariam coniugem tuã: quo-
niam quod nascetur ex ea, de spiritu sancto est. Filium Da-
uid eum nominans, voluit eum adducere in memoriã
promissionis dei ad Dauid, vt de semine eius Christus
nasceretur.Dicẽs autem,ne timeas: cognitorem se cor-
dis eius ostendere voluit, vt per hæc futurorum bono-
rum,quæ de Christo erat dicturus, faceret fidem: quia
quod nascetur de ea, de spiritu sancto est.Spiritum san
ctum,ipsum dicit vnigenitum deum,sicut ipse de se te-
statur in euangelio:Quia spiritus est, inquit, qui viui-
Ioan.6.g. Ioan.4.c ficat:caro autem nihil prodest.Et Ioannes ait:Dominus
spiritus est.Nõ enim spiritus aduocatus ingressus est in
Mariam,vt suscipiens corpus nascatur in mundum,sed
vt sanctificaret virginis vas.Dicens autem, quod nasce
tur ex ea,de spiritu sancto est: hoc dicere vult, quia de
semine viri alicuius nõ fuerat nasciturus, sicut æstimãs
metuebat Ioseph,sed de spiritu sancto.Sicut enim secũ-
H Tobiæ. 6.d dum præceptum Raphaëlis angeli ad Tobiam, viro &
vxore more solito,venturis ad coitum,oratio præcede-
re debet,vt quod concipitur, in sanctificatione concipiatur:sic vnigenito deo virginem ingressuro, spiritus
sanctus præcessit,vt præcedẽte spiritu sancto, in sancti-
ficatione nascatur Christus secundum corpus,diuinita-
Lucæ.1.b: te ingrediente pro semine. Et pariet filium,uocabisq; no
men eius Iesum. Nõ dixit,pariet tibi filium, sicut ad Za
chariam:Ecce Elizabeth vxor tua concipiet, & pariet ti
bi filium: quia mulier quæ ex viro concipit, marito suo
filium parit:quia magis ex illo est,quàm de ipsa.Hæc au
tem quæ non de viro conceperat, non filium illi peper-
it,sed sibi tantummodo. Vide quomodo similitudinẽ
Gene.3.a ipsius rei per omnia sequitur,quæ facta est in Adam:Si-
cut enim tunc mulier gustans de ligno, sola seducta est,
& peperit mortem.Adam autem non fuit particeps in
seductione illius: non enim à diabolo seductus pecca-
Luc.1.c uit,sed quia consensit mulieri.Sic & modo accipiẽs Ma
ria de spiritu sancto,sola credidit,dicens: Ecce iam nũc
beatam me dicent omnes generationes. Ioseph autem
tunc in fide conceptionis illius nihil habuit commune,
I sed postea tacendo, & consentiendo tantùm saluatus
est.Ideo & in somniis adstitit ei,non palàm: vt quem-
Gene.2.d admodum dormiente Adam creauit mulierem, sic &
Iesus, isti dormienti diuinitus consignaret vxorem. Ipse autẽ
euãgelista interpretatur quid intelligitur Iesus Hebraï-
ca voce,dicens: Ipse saluabit,populum suum à peccatis eo-
rum. Si ergo medicus, qui nullam potestatem habet
salutis humanæ,propter solam confectionem herbarũ,
non erubescit medici sibi nomen imponere:quantò dig-
nius iste vocatus est saluator, per quem totus saluatus
est mundus? Hoc autem totum factum est. Quid totum?
Vt virgo propinquo suo despõsaretur, vt casta seruare-
tur,vt angelus per somnium Ioseph loqueretur, vt spõ-
sam eam accipere iuberetur, vt pueri nomen Iesus vo-
caretur,vt virgo mundi saluatorem generaret. Vt im-
Esaiæ.7.c pleretur quod dictum est à domino per prophetam,dicẽtem: Ec-
ce uirgo in utero habebit,& pariet filium. Gratia à prophe
tis testimonium habet, vel ideo vt vetus & nouum cõ-
sonet testamentum. Vel vt infirmitati eruditorum sa-
tisfaciat, vel vt non mox temerè videretur erumpere,
quod tanto antè tempore prædictum est.Prophetia au-
tem alia est ex præscientia, & hæc est immutabilis: vt
Propheria duplex. hæc,Ecce virgo concipiet.Alia ex iudicio operũ, & hæc
solet mutari secundum quod verba sonant, non secun-
dum intellectum:vt,Adhuc quadraginta dies,& Nini- Ionæ.3.b
K ue subuertetur:subintelligimus, nisi pœniteat. Item quæ
est ex præscientia,illa impletur dei solummodo opera-
tione,vt quòd virgo pãreret.Alia impletur hominũ ad-
ministratione,vt de aliquo vt sit iustus. Admiratus ita-
que tãti mysterij dignitatem propheta, quasi omnes de
somno suscitans,ait:Ecce virgo in vtero habebit, & pa-
riet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel, quod Emmanuel.
est interpretatum nobiscum deus. Multis prætermissis
vno vtitur nomine, quod præsenti vtile est negocio.
Quamuis enim nobis sit præsens semper gubernando,
tamen præsentior essentialiter ex vnitate personæ fa-
ctus est.Verbum enim caro factum est, & habitauit in Ioan.1.b
nobis. Exurgens autem Ioseph à somno, accepit Mariã cõ-
iugem suam. Non in domo accepit eam, nec enim ad-
huc dimiserat eã de domo: sed de animo suo deposue-
rat eam, & iterum in animum suum eam recepit. Et
non cognouit eam,donec peperit. Verè enim non cogno-
uit eam antè,cuius fuerat dignitatis, quæ vnigeniti dei
facta fuerat mater:sed postquam peperit,tunc cognouit
L eam:quia speciosior & dignior facta fuerat, quàm totus
mundus.Nam quem totus mundus non capere poterat,
nec merebatur accipere, quasi in angustum cubiculum
vteri sui sola susc epit.Vidit Ioseph enim virginem per-
manere post partum.Vidit mysterium*†stellæ,quomo- *†ministe-
do stans super caput pueri, venientibus Magis puerum rium.
demonstrabat.Stans testimonium dabat, quia loqui nõ
poterat.Ipsos denique Magos vidit adorantes,& diuina
dona eorum præsentantes. Audiuit sermones ipsorum,
quomodo ab Oriente vsque Hierosolymam stella præ-
cedente venerant,quæ nõ dedignata est hominibus mi
nistrare,vt dei gloriam reuelaret.Ergo incomparabilis
natiuitas,totius humanæ natiuitatis mensurã excedens,
& diuinitatem nascentis pueri ostendebat, & dignitatẽ
Mariæ parientis Ioseph demonstrabat. Ideo dicit, Et
non cognouit eam,donec peperit filium suum primogenitum.
Cognouit autem eam,quæ esset,post partũ ipsius? Qui- Eunomij
dam ex hoc verbo,secundum Eunomium putant,quòd hæresis.
M Ioseph donec peperit quidem non illam habuit in con- †cõcupiscẽ
scientia,†postea autem cognouit eam, & filios peperit. tia.
Vnde & Christum primogenitum dicit: quia ille dici- Primogeni-
tur primogenitus, quem alij fratres sequuntur. Insanus tus,quis.
neminẽ intelligit esse sanum: quia illi qui ausi sunt hoc
dicere de illa, putant quia & Ioseph hoc ausus fuit face-
re.Hoc enim quod fieri potuit,dicit euangelista quia fa
ctum nõ est:illud autem quod nec fieri potuit, quid ne-
cessarium habuit dicere,factum nõ est? Nam sunt quæ-
dam,quæ naturaliter possunt fieri: sunt autem quæ im- Simile.
possibilia sunt per ipsam naturam.Volo tibi referre: Il-
le,nescio quis,cum illo litem commisit: & donec vixit,
nõ est ei loquutus. Nũquid ex hoc quod dixi, donec vi-
xit,non est ei loquutus:ex eo signaui, quia post mortem
illi loquutus est,quod fieri non potest? Illud enim quod
fieri potest,dixi,quia factum non est. Quid autem opus
habui exponere, quia nec post mortem illi loquutus est,
quod fieri non poterat? Sic & Ioseph ante partum cre-
dibile fuit,vt cognosceret eam: quia nõdum cognosce-
bat mysterij dignitatem:postquam verò cognouit, quia
facta est vnigeniti dei templum, quomodo poterat hoc
vsurpare? quod anteà facere noluit vir religiosus expe-
ctans nuptias suas,posteà facturus fuerat,vt habitatione
dei carnalibus concupiscentiis sordidaret? Hæc secun-
dum rationem. Veniamus autem ad authoritatem scri
pturæ, Dicit enim Apostolus secũdum exemplum pro- 1.Cor.15.d
phetæ de Christo: Oportet eum regnare, donec ponat
omnes

A omnes inimicos suos sub pedibus eius.Ergo Paulus hoc
significauit,vt tandiu regnet Christus, quandiu fiant o-
mnia sub pedibus eius,posteà autem cesset regnare? Stul
1.Tim.4.d te:qui regnat antequam omnia illi subiecta sint multò
magis regnat & postquam fuerint ei omnia subiecta.Itẽ
alibi dicit:Donec venio, attende lectioni. Nunquid si-
gnificauit,donec venio quidẽ attende, cùm venero au-
tem negligę?De primogenito autem quod dico,vsus est
Exo.4.f. scripturis,non solùm illum primogenitum dicere, qui
primus nascitur,sed etiã illum,qui solus est natus.Quã-
do dicebat dominus ad Pharaonẽ: Primogenitus meus
Israël:nunquid iam alium populum habebat? Si autem
dicis,quia secundum præscientiam dicebat primogeni-
tum populum Iudaïcum,sciens quia ex Gentibus alium
populum erat facturus:dico tibi,quantùm ad præscien-
tiam suam,semper duos populos habuit: sed tam de Iu-
dæis, quàm de Gentibus vnum populum fuerat habitu-
rus,sicut & habet.

Homilia secunda ex cap. secundo.

B Vm natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ,in diebus He-
rodis regis. Cùm fugeret Iacob ante fratrem
Gene.28.c suum Esau, & venisset ad vesperũ, vidit som-
nium tale:Scala posita erat,cuius caput pertingebat vsq;
ad cœlum, & angeli ascendebant & descendebant per
eam, dominus autem recumbebat super eam. Surgens
autẽ Iacob,suggerente spiritu prophetauit,dicẽs: Quàm
formidolosus locus est hic, nõ est aliud hic nisi domus
dei,& porta cœli.Et ideo vocatum est nomen loci illius
Bethel,quod est interpretatum,domus dei. Nato itaque
Ioan.1.d in Bethlehem domino,visionis illius prophetia cõpleta
Psalm.9.a Psalm.17.c est. Domus enim dei est corpus Christi, ipso dicente:
Soluite templum hoc.Item,Sapientia ædificauit sibi do
mum.Porta autem cœli ipse est Christus, per quem in-
troitur in regna cœlorum,dicente propheta:Hæc porta
domini,iusti intrabũt per eam.Adhuc autem videamus
quod ad vtilitatem respicit,& quod euangelista tempus
designat,quando nascitur Christus,id est in diebus He-
rodis regis, vt prophetiam Danielis completam demõ
straret,quę post septuaginta septimanarum annos Chri
stum esse nasciturum demonstrat. Nam ex illo tempo-
C re vsque ad regnum Herodis septuaginta septimanarũ
anni sunt consummati.Sciens autem deus perfidiam Iu
dæorum,quia crucifixo vero Christo, alium expectaturi
fuerant Christum, id est Antichristum: ideo occasionẽ
incredulitatis eorum tollens,tempus ostendit, quando
nasciturus erat Christus,vt in illũ Christum credamus,
qui ex tempore Danielis post septuaginta septimanarũ
annos nascitur, non in illum qui in fine seculi sub no-
minę Christi vẽturus est.In diebus Herodis regis.Quã-
diu gens Iudaïca, quamuis sub peccatoribus, tamen Iu-
daïcis regibus tenebatur, prophetæ mittebantur ad re-
medium eius.Qualis necessitas,tale & auxilium. Nunc
autem, quando lex dei sub potestate regis iniqui teneba
tur:id est,iustitia dei sub dominatione Romana preme-
batur,nascitur Christus, quia magna & desperabilis in-
firmitas medicũ artificiosiorem quærebat. Ecce Magi
uenerunt ab Oriente Hierosolymam,dicentes: Vbi est qui natus
est rex Iudæorum? Ecce, hoc est confestim vt natus est,
magnum deum ostenderunt in homine paruulo,& ver
bis,& actibus,& muneribus ipsis. Verbis quidem, quia
dixerunt,Vbi est qui natus est,rex Iudęorum? Vidimus
enim stellam eius in Oriente, & uenimus adorare eum. Acti-
bus autem,quia cùm vidissent eum,adorauerũt eum.In-
uenta est in eis fides acutior quàm aspectus, videntibus
humilia,& intelligentibus alta.Muneribus autem, quia
obtulerunt ei aurum,thus,& myrrham,sicut inferius o- D
stendemus.Venerunt autem ad iudicium Gentium, &
ad prædiudicium Iudæorum, illorum fidem prophetan-
tes futuram, & istorum incredulitatem condemnantes
præsentem.O beati Magi,qui ex omnibus gentibus pri-
mitiæ fidelium fieri meruerunt. Illi enim Magi futuræ
ecclesiæ formam portabant.Sicut enim illi regem, quẽ
non viderant,credentes quærebant,& confitebantur:sic
& nos qui sumus ex Gentibus,dominum quem nunquã
vidimus, credentes quotidie quærimus, & confitemur
potestatem ipsius.Quàm bene de istis prophetauit Esa- Esa.8.b
ias,dicens: Priusquam cognoscat puer patrem, & ma-
trem,accipiet virtutem Damasci, in cõspectu regis As-
syriorum.Qui sunt Magi?viri Orientales,qui venerunt
à Perside.Magi enim apud illos,non malefici,sed sapiẽ-
tes intelliguntur. Ideo autem dicti sunt virtus Dama-
sci, quia virtus vniuscuiusque prouinciæ sunt sapientes
ipsius. Rex autem Assyriorũ est diabolus, princeps dæ-
monum. Ergo Christus priusquam secũdum corpus in-
ciperet cognoscere patrem aut matrem, virtutem dia-
boli subiugauit. Qualis futurus erat in posterum, cùm E
ad perfectum venisset, demonstrabat in puero, qui ad-
huc in cunabulo cõstitutus, diabolum expoliauit à suis,
scilicet ab istis Magis. Quomodo cum venisset ad bel-
lum,euacuaturus fuerat omnem potestatem ipsius, con-
sidera. Quoniam ab Oriente venerunt, vnde dies na-
scitur,inde initium fidei processit: quia fides lumen est
animarum. Quando enim ab Occidente nascitur ali-
quid contra Orientẽ, diuinatio† mali ostenditur con- †dominatio
tra bonos: quando ab Oriente nascitur aliquid contra
Occidentem, diuinatio† boni ostenditur contra ma-
los. Quoniam ergo in temporibus Christi iustitia sub-
iugatura fuerat iniustitiam,& fides infidelitatem, ideo
ab Oriente venerunt primitiæ fidei. Vidimus enim stel
lam eius in Oriente,& venimus adorare eum.Nunquid
nesciebant quia in Hierusalem regnabat Herodes? Nũ-
quid non intelligebant iustitiam legis, quia quicunque
rege viuente,alterum regem pronũciat,& adorat, quasi
minister tyranni punitur in sanguine? Sed dum consi-
derabant regem futurum, non timebant regem præsen
tem. Nunquid non habebant præ oculis suis periculum
mortis,qui talem rem illicitam vsurpabant? Sed non cu F
rabant de morte.Si autem curassent de morte, nunquã
ad hoc ausi fuissent.Adhuc non viderant Christum, &
iam parati erãt mori pro eo.O beati Magi, qui ante cõ-
spectum crudelissimi regis, antequam Christum cogno
scerent, Christi facti sunt confessores.Legi apud aliquẽ,
Magos istos ex libris Balaam diuinatoris,apparituręhu
ius stellæ scientiam accepisse, cuius diuinatio posita est
& in veteri testamento:Orietur stella ex Iacob, & exur-
get homo ex Israël, & dominabitur omnium gentium. Num. 24.g
Audiui aliquos referentes de quadam scriptura, etsi nõ
certa,tamen non destruente fidem,sed potius delectan
te,quoniam erat quædam gens sita in ipso principio O-
rientis iuxta Oceanum, apud quos ferebatur quædam
scriptura,inscripta nomine Seth,de apparitura hac stel
la,& muneribus ei huiusmodi offerendis,quæ per gene-
rationes studiosorum hominum, patribus referentibus
filiis suis habebatur deducta. Itaque elegerunt seipsos
duodecim quidam ex ipsis studiosiores, & amatores
mysteriorum cœlestium, & posuerunt seipsos ad expe-
ctationem stellæ illius. Et si quis moriebatur ex eis, fi-
lius eius,aut aliquis propinquorum,qui eiusdem volun-
tatis inueniebatur, in loco constituebatur defuncti.Di-
cebantur autem Magi lingua eorum, quia in silentio &
voce

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mons Victorialis.

†orabant.

G voce tacita deũ glorificabant. Hi ergo per singulos annos post messem trituratoriam, ascendebant in montẽ aliquem positum ibi, qui vocabatur lingua eorum, Mõs Victorialis, habens in se quandam speluncam in saxo: fontibus, & electis arboribus amœnissimus: in quẽ ascẽdentes, & lauantes se, offerebant † & laudabant in silentio deum tribus diebus. Et sic faciebant per singulas generationes, expectantes semper, ne fortè in generatione sua stella illa beatitudinis oriret, donec apparuit eis descendens super montem illum Victorialem, habens in se formam quasi pueri paruuli, & super se similitudinẽ crucis: & locuta est eis, & docuit eos, & præcepit eis, vt proficiscerentur in Iudæam. Proficiscentibus autem eis per biennium, præcedebat stella, & neque esca, neque potus defecit in peris eorum. Cætera autem quæ gesta referuntur ab eis, in euangelio compendiosè posita sunt. Tamen cùm reuersi fuissent, manserunt colentes, & glorificantes deum studiosius magis quàm primùm, & prædicarunt omnibus in genere suo, & multos erudierunt. Denique cùm post resurrectionem domini Thomas a-

Nota de astrologis.

H postolus isset in prouinciam illam, adiũcti sunt ei, & baptizati ab eo, facti sunt adiutores prædicationis illius. Ex eo autem quod dicit scriptura, Vidimus stellam eius in Oriente, videtur occasionẽ dare infidelibus de astrologia, vt vnũquenque putent suæ stellæ motu & nasci, & viuere: ideo bonum est breuiter de his inferre sermonem. Si enim stellæ est, quòd aut boni sumus, aut mali: ergo nec bonum nostrum laudandum est, nec malũ vituperandum, quia nec est in nobis voluntarius actus. Vt quid enim boni mei laudem merear, quòd non meo arbitrio, sed motu stellæ facio: aut mali mei pœnam suscipiam, quod non voluntate, sed necessitate commisi? Nã nec possum fugere malum, etiam si volo, si me natiuitatis meæ stella compellit ad malum. Si adulter & homicida fiunt per stellam, & in crimine stella facit eos interfici, magna est illarum iniquitas stellarum, magis autem illius qui stellas ad hoc creauit. Interrogamus ergo, ex se facta est creatura, an ab alio? Si quidem dixerint, ex se, audiant à nobis: quoniam impossibile est, quod à se extitit, & euentu agitur, vt aliquem ordinem habeat certum. Si autem dicunt, ab alio, ergo iniquus

I est qui fecit. Nã cùm sit præscius futurorum deus, quòd tanta iniquitas futura erat per stellas, si noluit emendare, non est bonus: si autem voluit, & non potuit, impotens est. Sed etiam iniustus est: quia ex necessitate stellarum peccantes ita punit, quasi ex voluntate peccantes. Ipsa denique mandata dei, ne peccent, aut hortamẽta vt faciant bonũ: per hanc insipientiã nonne destruũt? Quis enim hortetur aliquem ne faciat malum, quod non potest declinare: aut vt faciat bonum, ad quod non potest peruenire? Deinde interrogamus: si idem semper est cursus stellarum, quare non semper idem est & hominum status? Si dicunt, per certos annos fit stellarum restauratio, necesse est ergo qui sciunt astrologicam disciplinam: quia per certos annos restituuntur stellæ, sciant & per quot annos restituuntur stellę. Quibus post responsum dicimus, quæ fuit illa stella, quæ fecit omnes homines in diluuio mori? Nunquid in ea extitit, vt iterum diluuium faceret, aut illi homines secundum vnã stellam fuerant nati? Nam oportebat per vnumquenque gyratum eandem ipsam indeficientem rem consummari. Nam si eiusmodi motio, & gyratus stellarum, eiusdem malitiæ, & eiusdem bonitatis causam præstat, oportebat non semel fieri Abraham, aut patriarchas, aut prophetas, aut apostolos: sed quotiensçunque fit ipse gyratus stellarum. Denique ipsa conuersatio † hominum testis est veritatis. Ante aduentum Christi, quæ stella omnes homines idola colere compellebat, cæterásque iniquitates facere? Aut post Christum qualis gyratus ab idolis recedere homines fecit, & per totum orbem mores mutauit antiquos? Ecce Persæ matribus & filiabus iunguntur, Iudæi autem octauo die circunciduntur, & vnaquæque gens aliam atque aliam habet consuetudinem. Si idem est cursus stellarum, quomodo Persæ ab illa consuetudine nunquam recedunt, neque Iudæi à sua? Si autem dicatur, secundum diuersas regiones diuersa est stellarum operatio: quomodo ergo qui in Perside crediderunt, ab illa turpitudine recedere potuerunt, in eadem regione manentes? aut qui non crediderunt etiam peregrinantes in aliena prouincia mores patrios tenuerunt? Et Iudæi transmigrati in Babyloniam, & illic filios procreantes, quomodo nunquam per stellas regionis illius compulsi sunt à circuncisione sua recedere, & illorum insaniam sequi? Ne quis ergo stellarum culpet discursum, sed suum propositum. *Audiens autem Herodes rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum eo.* Existimans illum regem fore terrenum, quasi de successore regni turbatus est. Semper enim grandis potestas maiori timori subiecta est. Sicut ramum†arborum in excelso positarum, etiam si leuis aura flauerit, mouet †: sic & sublimes homines in culmine dignitatum existentes, etiam leuis nuncij fama conturbat. Humiles autem sicut in conualle, plerunque in tranquillitate consistunt. Aut ideo turbabatur, audiens regem natum Iudæis ex genere Iudæorum, cùm esset ipse genere Idumæus: ne regno reuoluto iterum ad Iudæos, & ipse à Iudæis expelleretur, & semen eius post ipsum præcideretur à regno. Puto quòd non tantùm Herodes à semetipso turbabatur, quantùm diabolus in Herode. Herodes enim timebat, quod suspicabatur: diabolus autem timebat, quod verè sciebat. Herodes hominem æstimabat, diabolus deum cognoscebat. Audierat enim iam angelos in aëre clamantes, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonę voluntatis. Ideo quantò magis testes addebantur pro Christo, tantò magis destructionem potestatis suæ diabolus timebat. Vnusquisque ergo eorum M zelo proprio turbabatur, & secundum suam naturam sui regni successorem timebat. Herodes terrenum, diabolus autem cœlestem. Nam nec Herodes terreretur, si cœlestem regem nasci suspicatus fuisset, nec diabolus si terrenum. Vis scire, quia non tantùm ipse turbabatur, quantùm diabolus in eo? Ecce & Iudaïcus populus turbabatur, qui magis de auditu isto gaudere debuerat: quia rex Iudæus surgere dicebatur, designatus à deo. Sed turbabantur, quia de aduentu iusti non poterant iniqui gaudere. Aut certè turbabantur timentes, ne fortè iratus Herodes Iudaïco regi, genus eius vexaret. Nam quemadmodum certantibus ventis mare concutitur, sic regibus aduersantibus sibi, populus regni vexatur. *Conuocauit autem principes sacerdotum, & scribas, & interrogauit ab eis, ubi Christus nasceretur.*

Ex hoc apparet maximè, quia diabolus turbabatur in Herode, quoniam traditores legis interrogat. Vt quid enim interrogaret Herodes, qui non credebat scripturis? Sed inuestigabat † diabolus, qui credebat quòd scripturæ non mentiuntur. Nam diabolus alios in errorem inducit, ipse autem veritatem bene cognoscit. Quid enim vis? credebat Herodes scripturis, aut non credebat? Si nõ credebat, vt quid interrogabat scripturas,

†conuersio. K

†acumen †mouetur. L

†inſtigabat

A pturas, quas putabat esse vaniloquas? Aut si credebat, quia inde verè nasciturus est rex, vnde scripturæ dicebant: quomodo sperabat posse se interficere illum regẽ, quẽ futurum scripturæ esse dicebant: Nũquid poterat homo corrigere, vt ne fiat quod deus ordinauit vt fieret? Sed quidem credebat Herodes in malo, in bono autem nõ credebat: quoniam quidem quòd inde nasciturus fuerat rex, vnde scripturæ dicebant, credebat: quoniam autem aduersus illum agere non poterat, quem deus mittebat: non credebat, quia non suo consilio gubernabatur, sed vinculo diabuli trahebatur ligatus. Sic sunt omnes homines peccatores, in quibus diabolus operatur: credunt scripturis, & non credunt: quia hoc ipsum quod credũt, perfectè credere †non permittũtur. Quod enim credũt, veritatis est virtus: quia nulli potest esse occulta. Quod autem non credunt, excæcatio est inimici: quia subiecti sunt operibus eius, & mens eorum libera non est: vtputa omnes qui Christiani sumus, & legimus, scimus quia mundus consummandus est, & quia morituri sumus, & hoc ipsum tamen perfectè non credimus. Si enim perfectè crederemus, sic viueremus, quasi post modicum

B transituri de hoc mundo, non quasi in æternũ mansuri.

†credunt, †efficere.

At illi dixerunt: In Bethlehem Iudæ. Sic enim dictum est per prophetam. Dant responsum regi interroganti ex corde non bono, cùm deberent celare mysterium regis à deo prædefiniti ad salutem gentis Iudææ, maximè in cõspectu regis alienigenæ, qui non solũ zelo regni, sed etiam generis alieni odio aduersaturus regi postmodũ futuro non ignorabatur, si ipsi sapienter voluissent cõsiderare. Et nõ solùm manifestant mysteriũ, sed etiam ad fidem sermonum suorũ propheticum protulerunt exemplum, tanquam qui thesauros domini sui abscõditos hostibus eius prodant: & facti sunt non prædicatores operũ dei, sed proditores mysteriorum eius: & non doctores Herodis, sed irritatores malitiæ eius. Ex quibus docemur, scripturarum occulta non manifestari iniquis, sed fidelibus, sicut præcepit Paulus: Quę à me audisti per multos testes, hæc commẽda fidelibus, qui possunt etiam alios docere. Et non solùm prophetię mysterium prodiderũt regi iniquo, sed adhuc ipsam prophetiã præcidentes ex vno consensu suo omnes, & non exponentes omnẽ scripturam diuinitus inspiratam, interficiendorum partuC lorum facti sunt causa. Quomodo enim scriptum erat?

a Timo.3.a

Micheę.5.a

Et tu Bethlehem terra Iuda, non es minima inter principes Iudæ: ex te enim exiet dux, qui regat populũ meũ Israël, diesq; eius à diebus seculi. Si ergo integram prophetiã protulissent, sicut fuerat dicta, considerans Herodes quia dies nascituri regis illius à diebus seculi erant, & intelligens antiquitatem honoris eius: quia non erat ille talis rex terrenus, cuius dies à diebus seculi erant, in tantum furorem non exarsisset aduersus eũ: nunc autem præcisa hac parte prophetiæ, quæ compescere poterat zelum ipsius, primam partem solùm protulerunt, quæ eum poterat irritare. Vnde ita exponentibus illis, putans Herodes similem cæteris regibus ex ea nasci regem, paruulos interfecit, cũ illis æstimans occidere etiam Christum. O infelices Iudæi: Herodem docuerunt, quia de Bethlehem nascitur ipse, qui est gubernaturus populum Israël: & se nõ docuerunt, post quã natus est, vt crederent ei. Herodes illis credidit, quasi vera dicẽtibus, vt persequeretur Christum, & ipsi sibi non crediderunt, vt susciperent eum.

Tunc uocauit occultè Magos, & diligẽter exquisiuit tempus, quando apparuit eis stella. Et ait illis: Ite & uidete de puero, & cùm inueneritis, renunciate mihi, ut & ego ueniens adorem eum. Postquã audiuit Herodes responsum, duplici modo credibile: primùm, quia à sacerdotibus fuerat dictũ: deinde D quia exemplo prophetico fuerat comprobatum: non ad deuotionem flectitur nascituri regis, sed ad malicią interfectionis eius per dolũ: quia malº homo, quæ dei sunt quidem, intelligere potest: quæ dei sunt autem, agere nõ potest: quoniam intellectus hominis ex deo creatus est, actus autem ex proposito voluntatis ipsius. Vidit enim Herodes magnam deuotionem Magorũ circa Christũ, & quia non poterat eos nec blandimentis flectere, nec minis terrere, nec auro corrũpere, vt consentirent ei in interfectione regis futuri, ideo & illosipsos decipere cogitauit. Nec enim poterat fieri, vt blandimentis seducti proderent illũ, propter quem tanti itineris susceperũt laborem. Nec expauescere poterant aliquem vt traderẽt eum, qui non aspexerant Herodem, nec Cęsarem, sed in medio regno illorũ ingressi sunt, aliũ regem annuncią tes: nec aliquid amplius desiderare poterãt, quam Christum, qui illi de tam longa prouincia munera preciosa portabant. Cùm vidit quòd aliud facere non poterat, ergo deuotionem promittebat, qui gladiũ acuebat, & malicium cordis sui humilitatis colore depingebat. Talis E enim est consuetudo omniũ malignorum, quando aliquem in occulto grauius lædere volũt, humilitatem illi & amicitias fingũt. Occultè vocauit eos, vt nõ viderent Iudæi (habebat enim suspectos Iudęos) ne fortè quasi regem suæ generationis amantes, & intelligentes astutiã Herodis, proderent cõsilium eius Magis, nescientes quia inimici maiores erãt Christi Iudei, quàm ipse. Herodes enim velut hominem suspicans persequebatur: Iudęi autem post multa miracula, post signa cœlestia, post quam manifestè cognouerunt eũ esse filium dei, tunc crucifixerunt eũ. Quantò ergo manifestior diuinitas eius illis, quàm isti: tantò sceleratior est Iudæorũ iniquitas, quàm Herodis. *Et ecce stella quam uiderant in Oriente præcedebat eos, usq; dũ uenit & stetit super caput pueri.* Ex hoc ostenditur loco, quia cùm aliquantulũ stella adduxisset Magos prope Hierusalem, abscondita est ab eis, vt relicti à stella cogerẽtur in Hierusalem interrogare de Christo, simul & manifestare de illo, propter duas causas. Primũ, ad confusionem Iudæorũ: quoniamquidẽ Gentiles stellæ tantũmodo visione confirmati, Christum etiam per alienas prouincias requirebãt: & Iudæi ab infantia prophetias legentes de Christo, & in suis finibus natũ, non F. susceperũt. Deinde, vt interrogati sacerdotes, vnde nasceretur Christus, ad præiudiciũ suum responderent, de Bethlehem: quia qui Herodem docuerant de Christo, ipsi ignorabant de illo. Si enim iugiter apparuisset, in Bethlehẽ eos fuerat deductura, & ideo non fuissent coacti interrogando nũciare de illo. Et ecce stella, quã viderant in Oriẽte, antecedebat eos: vt considerantes obsequiũ stellæ, regis intelligerent dignitatem, & diceret apud se: quomodo sit rex iste terrenus, cui stella ministrat? Quid autem mirũ, si Sole iustitiæ orituro stella ministrabat diuinæ? Præcedebat autem eos, vt ostẽdat quoniam hominibus quærentibus deum, sic omnia elemẽta ministrant. Si ergo magnum putas, quia Christo stella obsequebatur, vide quoniam maiora sunt, quæ tibi homini constituto ministrant. Ecce enim tibi sol currit, & luna fulgere non cessat. Si tibi homini constituto elementa ministrant, quid mirũ si Christo stella obsequebatur? Si tibi peccanti elementa ministrant, quid mirum si ante illos quærentes Christũ, stella currebat? Et si angeli ministrant hominibus, quos deus non ad obsequium hominum, sed ad suum creauit: quid magnum, si hominibus elementa ministrant, quæ propter homi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gnes sunt creatæ? Hæc audientes, gaudere nos oportet, pariter & timere: quia quantò maiora beneficia hominibus sunt constituta, tantò grauiora peccantibus iudicia sunt præparata. Et stetit super caput pueri, quasi dicens, hic est: vt quia loquendo monstrare non poterat, stādo monstraret. *Et uidentes stellam, gauisi sunt gaudio magno ualde.* Quia videlicet spes illorum nō erat decepta, sed amplius confirmata, quod tanti itineris non sine causa susceperunt laborem. Indicio enim stellę sic occurentis sibi secundum tempus, intelligebant, quia diuinitus eis

†ministeriū natiuitas illa regis est ostensa. Et per mysteriū† stellæ intelligebant, quoniam dignitas tūc nati regis excedebat mensuram omnium mūdialium regum: necesse enim erat, vt gloriosiorem putarent regem illum, quàm stellam, cui stella sic deuotè obsequebatur. Aut quomodo non crederent ei subdendos homines, cui etiam cœli ornamenta subdita esse videbant? Aut quomodo poterat ei terra esse rebellis, cui famulabatur & cœlum?

Et intrantes domum, uiderunt puerum & matrem eius. Videamus quid tale gloriosum videntes in puero gauisi sunt, qui regem quærentes, tanti itineris susceperunt la-

H borem? Nunquid viderūt palatium marmoribus splendidum? Nunquid matrem eius diademate coronatam, aut in lecto aureo recumbētem? Nunquid puerum auro & purpura inuolutum? Nunquid aulam regiam diuersis populis personantem? Sed quid? Pandochium tenebrosum & sordidum, & magis animalibus quàm hominibus aptum: in quo nemo contētus erat secedere, nisi itineris necessitate coactus. Matrem eius vix tūnicam vnā habentem, non ad ornamentum corporis, sed ad tegumentum nuditatis proficientem, quam habere poterat vxor carpentarij, & hæc in peregrē constituta. Puerum pannis sordidissimis inuolutum, & in sordidiore quoq; præsepio positum: quia locus ille sic erat angustus, vt nec ponendi infantem spacium inuenirent. Si ergo regem terrenum quęrentes, sic inuenissent, magis confundendi fuerant quàm gauisuri, quia tāti itineris laborem sine causa suscepissent: nunc autem quia cœlestem regem quærebant, etsi nihil regale videbant in eo, tamē solius stellæ testimonio contenti gaudebant. Oculi eorū contemptibilem puerum aspicere non poterant, quia spiritus in corde eorum, terribilem eum monstrabat. Adhuc

I autem si quasi terrenum regē eum quæsissent, inuenientes eum apud ipsum remānissent: sicut sæpe fieri solet in seculo, vt proprio rege relicto, conferant se ad alterum. Nunc autem & hunc adorauerunt, & ad suum reuersi sunt: vt istum haberēt regem cœlestem animarum suarum, illum autem terrenum corporum suorū. *Et adorauerunt eum.* Putas adorassent infantē non intelligentem adorationis honorem, nisi aliquid diuinum credidissent in eo? Ergo non pueritię detulerūt honorem nihil intelligenti, sed diuinitati eius omnia cognoscenti. Sed & qualitas ipsa numerum oblatorum testificabatur eos quandam diuinitatis æstimationē habere de puero.

Apertis enim thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurū, thus, & myrrham. Adimplentes gentium in Christo cōfessionem, & prophetiam impletam significantes Esaiæ di-

Esaiæ. 60. b centis: Omnes qui sunt in Saba venient, aurum offerentes, & lapidem preciosum, salutare domini euangelizātes, & omnes oues Cedar congregabūtur, & arietes Nabaioth venient, qui & offerent acceptabilia super altare tuum. Confestim autem cognoscentes, & aperiētes thesauros suos, congruam gētibus in Christo per ipsa dona ostenderunt oblationem. Regem enim cognoscētes eum, primitiam mundam, & preciosam sanctorum, sibi aurum repositum obtulerunt. Diuinum autem & cœle- K ste intelligentes principium eius, Libani obtulerunt odorem, formam mundæ orationis in odorem suauē spiritus sancti oblatæ. Humanam autem & tēporalem sepulturam eius intelligentes, obtulerunt myrrham. Hæc autem, etsi tunc non intelligebant Magi secūdum quale mysterium ista gerebantur, vel quid significaret vnumquodq; munus eorum, nihil tamen contrarium est. Gratia enim quæ illos hæc omnia facere hortabatur, & ipsa ordinauerat vniuersa postmodum cognoscēda. Aurum sunt ergo perfecti fideles: & sapientes, dicente apostolo: 1. Cor. 3. c Si quis ædificat aurum, argentum, lapides preciosos. Si quis ergo præbet se Christo, fidei sapientia plenum, obtulit ei aurum. Thus autem est oratio, sicut scriptum est: Psal. 140. a Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Si quis ergo Christo mundam offert orationem, obtulit ei thus. Myrrham æstimo esse opera bona: quoniam sicut myrrha corpus defunctorum insolubile seruat, sic bona opera Christum crucifixum in memoria hominis perpetuum seruant, & hominem seruant in Christo. Primùm ergo oportet Christo offerre fidem rationabilē, deinde orationem mundam, & tertiò opera sancta. Tu L ergo quando venis ad ecclesiam ad orandum deū, munera tecum in manibus tuis porta: da non habentibus, & pete ab illo qui habet, vt oratio tua bonis operibus cō-

Exodi. 23. b & 34. d mendetur. Sic & in lege scriptum est: Ne intres in conspectu domini dei tui vacuus: infirma enim oratio est, quæ eleemosynarum virtute † non est munita. *Et admoniti in somnis ne redirent ad Herodem: per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam.* O fides Magorum, non contradixerunt angelo admonenti, dicentes: Tantam viā venimus, venientes antè multitudinem ciuitatū non timuimus, regem terribilem apud illas omnino non expauimus: sed stetimus, & fiducialiter qui natus fuerat regem prædicauimus, & quasi deo munera digna obtulimus, & quasi seruos latēter iubes nunc fugere, vt alia via veniētes, alia redeamus? Sed fideles constituti, nec tūc timuerunt cognosci, nec modò erubuerunt occultè recedere: quia nec erat possibile, vt qui ab Herode ad Christū venissent, ad Herodem redirent. Qui enim relicto Christo, vadunt ad Herodē, frequenter reuertuntur ad Christum: qui autem relicto Herode, ad Christū veniunt toto corde, nunquā reuertūtur ad Herodem: Id est, qui de M Christo ad diabolum transeunt per peccatum, frequenter per pœnitentiam reuertuntur ad Christum: qui autē relicto diabolo venit ad Christum, difficilè reuertitur ad diabolum: quia qui nūquam fuit in malis, sed in innocētia, dum nescit quid sit malum, facilè decipitur, & transit ad diabolum: sed cùm expertus fuerit malū quod inuenit, & recordatus fuerit bonum quod perdidit, compunctus redit ad deum vnde recessit. Qui autem in malis fuerit, & conuersus est ad bonum, dum gaudet de bonis quæ inuenit, & recordatur mala quæ euasit, difficilè redit ad malum. Sed quid? quia multi cùm Christo relicto peccauerunt, non agunt pœnitentiam: Illi tales nūquam fuerunt Christi, ideo superius dixi, qui toto corde de diabolo venit ad Christum. Qui enim post peccatū non pœnitet, non quasi homo carne deceptus peccauit, sed arbitrio suo cùm esset malus, malum egit. Nam malus quod malum est nō putat malum, ideo nec pœnitet cùm fecerit malum. Aut ita: Qui enim à diabolo venit ad deum, nunquam debet per illam viam ambulare, per quam venit ad diabolum. Venisti per viam fornicationis, ambula decętero per viam castitatis. Venisti per viā auaritiæ, ambula decætero per viam eleemosynarum.

Si autem

A *Si autem per ipsam viam redieris, iterum sub regnum* Herodis vadis, & fis proditor Christi. *Qui cùm recessissent, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph, dicēs: Tolle puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum.* O angele dei, nónne tu mihi retulisti: quia quod nascetur ex ea, de spiritu sancto est? & quomodo iubes nos fugere? Quomodo filius dei ante hominem fugit? Aut quis liberet de inimicis, si & ipse inimicos suos timet? Iam primū quidem fugit, vt regulam humanæ naturæ quam suscepit, conseruet in omnibus, & in hac parte, quia & humanæ naturæ & puerili ætati conuenit fugere potestatē minantē. Alioqui si illud agat in corpore constitutus, quod est proprium dei, non dispensat in se humanam naturā, sed mutat. Deinde vt & cæteri Christiani, id est sancti, cùm necessitas persecutionis aduenerit, fugere non eru

Psal. 84. a bescant. Et quare vadit in Aegyptum? Nūquid alia terra defecit? Semper enim aduersus populum eius Aegyptus extitit inimica. Sed etiam recordatus dominus, qui nō in finem irascitur, neq; in æternum indignatur, quanta mala fecerit super Aegyptum: ideo mittit filiū suum in

B eam, & dat illi magnæ reconciliationis signum, & per-

Psal. 76. petuæ amicitiæ pignus, vt decem plagas Aegypti vna medicina sanaret. O cōmutatio dexteræ excelsi. Vt populus, qui antè fuerat pśecutor populi primogeniti, postea fieret custos vnigeniti filij. Vt qui illi populo violenter dominati sunt, isti cum deuotione seruirent. Vt iam non irent ad mare rubrum demergendi, sed vocarētur ad aquas baptismatis viuificandi. Vt impleatur quod dictum est: Ecce dominus descendit in Aegyptum, sedēs

Esaiæ. 19. a super nubem leuem. Nubes est corpus ipsius, Leue autē sine pondere peccatorum. *Tunc Herodes uidens quoniā delusus esset à Magis, iratus est uehementer.* Postquam parvulus Iesus Magos subiugauit sub imperio suo, nō potestate corporis, sed gratia spiritus: non exercitum Christus misit post illos, sed stellam modicā ante illos. Religione illos subdidit, non timore. Nō enim persecutus est illos, sed ipse requisitus est ab eis. Ideo meritò irascebatur Herodes, quia quibus ille sedens in throno regni, & vestitus purpura, suadere non poterat: his Iesus parvulus, & iacens in præsepio, & pānis inuolutus placuit. Herodes autem, qui dum vellet deludere, delusus est, deuotionem promittebat puero, dicens: *Exquirite de puero,*

C *ut & ego ueniam, & adorem eum.* Insensatus qui vnigenitam dei sapientiam humana fraude circūuenire tentabat. Iam enim quasi successorem regni sui timēs, fremebat. Nam reges si quidem ex aliis causis irascuntur, citò placātur: illa autem ira eorum inextinguibilis est, quam regni zelus accendit. Deinde contemnentes eum Magi addiderunt causas doloris: quēadmodum si quis infundat oleum super ignem ardentem, magis crescit incendium: sic ardentem zelum Herodis, delusionis opprobrium amplius excitauit. Quid fecit? *Misit & occīdit omnes pueros in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, secundum tēpus, quod exquisierat à Magis.* Vt quid? Quia delusus erat à Magis. Sicut fera bestia habens naturalem asperitatem, si ab aliquo fuerit vulnerata, naturalem crudelitatem eius duplicat ira doloris, & quasi cæca furore, iam non aspicit vulnerantem: sed quicunque ante oculos eius occurrerit, siue homo, siue alterum animal, quasi authorem vulneris sui dilaniat: sic & ille delusus à Magis, iram suam super paruulos infundebat. Dicebat enim cogitans in furore: Certè Magi inuenerunt puerum illum, quem regnaturum dicebant, & aut aurum acceperunt à parentibus eius, aut largis promissionibus sunt placati, ideo ad me reuersi non sunt. Nam

Tomus secundus.

rex quicquid aduersus regnum suum putauerit, totū ve- D rū æstimat. Animus eius semper suspectus est, regni zelo repletus. Dum omnia timet, omnia suspicatur. Facilè credit quicquid fuerit suspicatus. Sicut vir si zelet vxorem, aut vxor virum, omnem auditionem turpem credit de illo: etsi nō sit auditio ipsa digna & idonea vt credatur, tamen fidem auditionis zelus commendat. Ideo ergo forsitā talia dicebat apud se: Quis est puer ille, qui antequam nascatur in terra, iam apparet in cœlo? Necdum seipsum ostendit, & iam omnes illum quærunt. Et necdum terrenum populum habet, & iam militiæ cœlestes stellarum illi ministrāt. Quis est ille, qui antequā mecum pugnet, iam me vincit: antequā vincat, regnat: antequam regnet, iam dominatur? Quid putas facturus est ille homo in regno meo, si creuerit? Ego & dona hominibus spargo, & gladium porto: vt qui non timet, vel diligat: qui non diligit, vel timeat. Ille nec populum habet, nec diuitias congregauit: & quomodo sine auro diligitur, & sine ferro timetur? Sic misit & interfecit omnes paruulos, vt vnum inueniret in omnibus. Sed nec vnum inuenit in omnibus, & omnibus vitam æternam præstitit propter vnū. Ipse se fallere voluit, qui inter ho- E mines deum quærebat tenere. Quid agit insensata ira tua Herodes? Si non credis verbis quæ Magi dixerūt de rege futuro, quare sine causa insanis in pueros? Si autem credis verum esse, quod dictum est de puero & de stella, iterum dico, quare sine causa insanis in pueros? Nunquid potes tu mutare sententiam dei, aut perdere illum, quem deus defendit? Sed quid mirū, si Herodes homo iniquus, putabat se posse mutare consilium dei? Ipse denique sapiētissimus Salomon, cùm propter peccatū suum audisset à prophetis, Hieroboam regem futurum, posuit 3. Reg. 11. f. g persequi eum, putās posse illum perdere, quē deus producit: quia zelus sapere nescit, & ira non potest habere consilium. *Vox in Rhama audita est.* Rhama ciuitas e- Rhama rat Saul. Saul autem erat de tribu Beniamin. Beniamin verò filius erat Rachel, cuius monumentum erat iuxta Bethlehem, vbi hæc agebantur mala. Quoniam ergo in Bethlehem interficiebatur paruuli, vbi erat monumētum Rachel. ideo Rachel introducitur plorans. Quantus autem Rhama non esset prope Bethlehem: tamē dicitur, vox in Rhama audita est: quoniam Rhama Hebraicè interpretatur excelsum. Ideo dixit, vox in excelso audita est: quoniam de morte innocentium mitteba F tur ad cœlum, ideo audiebatur in excelso. Sic enim ait Salomon: Vox pauperis penetrat nubes, & non discedit Eccli. 35. e donec audiatur. Sic & pauper quando violentiam patitur à potente, etiamsi non est ausus vociferare, sed latēter lachrymatur, tacitus clamor eius in excelso auditur, quia non magnus clamor velociter à deo auditur, sed iustus. Quòd ait, *ploratus*, fletum paruulorum ostendit: quòd autem dixit, *ululatus*, matrum significat lamentum. Plorabant enim paruuli, quia separabantur à matribus: vlulabant matres, quia desolabantur à filiis, & quasi viscera earum separabantur ab eis. Et erat videre maiorem dolorem in matribus remanentibus, quàm in paruulis morientibus. Paruuli enim vnum patiebantur dolorem, quia separabantur à matribus, & non quia ducebantur ad mortem. Nec enim sciebant adhuc mortis timorem. Matres autem duplicem: vnum quidem, quòd videbant paruulos suos interfici: alterum, quòd ipsæ desolabantur à filiis. In paruulis mors eorum beata finem faciebat doloris: in matribus autem, paruulorum memoria semper reparatio erat doloris. Post hæc autem dignam pœnam Herodes susce-

 pit. Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gpit. Nam filios suos tres interfecit, & non interfectos ab alio vidit occîdi, vt ne vel paternam super illos pietatem demõstraret in luctu: sed ipse occîdit,vt & filios perderet,& de morte eorum crimen acquireret. Viscera sua laniabat in filiis,& dolorem eorum nõ sensit. Vt quemadmõdum paruuli mortem suam non senserunt propter infantiam: sic & ille dolorem viscerum suorũ non sensit propter insaniam. Deinde ipse multis doloribus apprehensus est,sicut refert historia: quam lõgum est narrare. Quot enim membra corporis habebat,tot doloribus torquebatur. Et quia multotiens mori nõ poterat,qui multos occiderat infantes: propterea vindicta morietium plurimorum in plurimis ei doloribus reddebatur. Item quando vidit se prope mortẽ, sciens quia odibilis erat apud omnes Iudæos,& quia mors illi mul tis gaudium erat factura, congregauit omnes principes Iudæorum:& iussit,vt cùm ipse mortuus fuisset, omnes occiderentur,vt in morte eius omnes ciuitates lugerẽt: etsi nõ propter amorem illius, vel saltem propter suum dolorem. Et hoc consilio dei factum est. Quando enim Magi annunciauerunt de stella regis futuri,omnes prin
H cipes consenserunt Herodi,vt requireret puerum, & occîderet. Hoc vnde scimus? Primùm, quia dicit scriptura: Turbatus est Herodes,& omnis ciuitas cũ illo. Deinde ipsa verba angeli hæc demonstrant,dicentis: Accipe puerum & matrem eius,& reuertere in terram Iuda: defuncti sunt enim qui quærebãt animam pueri. Nõ dixit,mortuus est,qui requirebat animã pueri: sed,mortui sunt omnes, qui requirebant animam pueri. *Defuncto Herode, ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph in Aegypto, dicens: Accipe puerum, & matrem eius.* Vides quia Ioseph non ad coniugium Mariæ erat electus, sed ad ministerium eius? Eunte autem illa in Aegyptum & redeunte, nisi desponsata illi fuisset: quis ministerium ei tantæ necessitatis impleret? Nam in prima quidem facie Maria puerum nutriebat, Ioseph conseruabat. Reuera autem puer matrem nutriebat, & Ioseph tutabatur. Ideo non dicit,accipe matrem & puerum eius: sed,accipe puerum & matrem eius: quia non propter illam matrem iste filius natus est,sed propter illum filiũ illa præparata est mater. Nec pueri erat gloria habere illã matrem,sed illius erat beatitudo istum habere filium. Si
I cut ipsa dicebat: Ecce nunc beatam me dicẽt omnes generationes. *Vade in terram Israël.* Quasi enim medicus descendit in Aegyptum,vt visitaret eam languentẽ erroribus,non vt remaneret in ea. Nam in prima facie quasi Herodem fugiens,descendit in Aegyptum: reuera autem, vt Aegyptij erroris dæmones effugaret ex ea, sicut testatur Esaias,dicens: Ecce dominus descendit in Aegyptum,sedens super nubem leuem, & cadent idola Aegypti. Vides ergo quia ideo descendit in Aegyptum, non mortem fugiens,sed vt mortifera idola dissiparet? Nam nunquã inuenitur dominus descendisse, nisi tunc. Notãdum autem,quia nocte fugit in Aegyptum,reuertitur autem per diem: quoniam fugiens,persecutionem fugiebat Herodis: reuertens autem, mortuo reuertebatur persecutore. Omnis enim persecutiõis angustia nox est,refrigerium autem dies. *Admonitus autem in somnis, secessit in partes Galilææ, & ueniens habitauit in ciuitate, quæ uocatur Nazareth, ut adimpleretur quod dictum est per prophetas: Quoniam Nazaræus uocabitur.* Dum dicit,per prophetas, non per prophetam, manifestat quòd non certam authoritatem prophetiæ protulit,sed sensum prophetarum colligens dixit. Nam per omnes prophetas, Iesus Nazarenus vocatur,quod est sanctus. Aut fortè legerũt & alios prophetas ita dicentes,qui nõ sunt nobis canonizati. Alij etenim prophetauerunt, & conscripserunt, sicut Nathan,& Esdras. Et quoniam prophetatum erat, hoc ipsum manifestat Philippus, dicens ad Nathanaël: quem scripsit Moses in lege,& prophetę, inuenimus Iesum filium Ioseph à Nazareth. Vnde & Nathanaël sciẽs prophetatum esse,hoc ipsum confirmans respondit: Ex Nazareth potest aliquid boni esse.

Actо.12.d

Lucæ.1.e

Esaiæ.19.a

Ioan.1.f

K

L

M

Lucæ.1.d

†materia.

Homilia tertia. ex cap. tertio.

IN *diebus illis uenit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Hic est enim de quo dictum est per Esaiam prophetam dicentem: Vox clamantis in deserto, parate uiam domini, rectas facite semitas eius. Ipse autẽ Ioannes habebat uestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius locustæ, & mel syluestre. Tunc exibat ad eum Hierosolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem, & baptizabantur ab eo in Iordane, cõfitentes peccata sua. Videns autem multos Pharisæorum & Sadducæorum, uenientes ad baptismum suum, dixit eis: Progenies uiperarum, quis demonstrauit uobis fugere à uentura ira? facite ergo fructum dignum pœnitentiæ.* Sol appropiãs ad processum, antequam appareat, mittit radios suos, & facit albescere Orientem, vt procedens aurora aduentum diei demonstret. Sic dominus natus in mundo, antequã appareat, spiritus sui fulgore transmisso illuminauit Ioannem, vt precedens ille, aduentum saluatoris annunciet: ne fortè subitò veniens,& dicens se esse filium dei, propter ipsam magnam atq; terribilem indicationem rei ipsius, magis se incredibiliorem ostenderet. Si enim Ioannes prædicauit persona cognitus, genere dignitosus, erat enim filius Zachariæ sacerdotis: & conuersatione mirabilis, tamen infideles Iudęi non acquieuerunt credere Christo per illum: quantò magis non erant credituri, si nulla ante eum denunciatio præcessisset? Nã quãtumuis fuerit persona laudabilis, in sua causa non potest esse testis idoneus. Venit Ioannes quasi magni regis præparator fidelis. Qualis rex, talis & nuncius regis: natus ex gratia, non ex natura. Sicut Christi cõceptionem antè angelus nunciauit, sic & istius. Sicut illius nomen antequam conciperetur, auditum est: sic & istius. Sicut illius potestas antequam nasceretur, ostensa est: sic & istius virtus antequam nasceretur manifestata est. Hæc fuit inter illos differentia: quia Christo concepto, fidelis mater confessa est gratiam deo, dicens: Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Ioanne autem concepto, incredulus pater obmutuit: quia Ioanne nato, lex de cætero fuerat tacitura. Christo autem nascente postmodum, gratia fuerat locutura. Ioannes quidem parẽtibus suis donatus est pro munere pietatis ipsorum, quem natura † desperabilis in ætate produxit: quoniam & mundus per tot millia annorum sterilis cõstitutus, illo nascẽte fructus iustitiæ erat facturus: quem parentes non ex amore carnis seminauerunt, sed ex vnanimitate & concordia disciplinæ meruerunt: erant enim iusti ante deum ambo. Nec enim decebat, vt ex carne & sanguine nasceretur, qui ideo nascebatur, vt filiũ virginis prædicaret. Verè enim deserta erat Iudæa, vacua à iustitia, plena peccatis, quã deus plantauerat, lex irrigauerat, omnes prophetæ coluerant. Illa autem nullum fructũ produxit, nisi spinas asperrimas, quibus suũ dominũ coronabat. *Dicens: Pœnitentiã agite.* Quomodo in ipso principio manifestat, quia benigni regis est nũcius: nõ enim peccatoribus minas intẽdebat, sed peccatorũ indulgẽtiã promittebat. Solẽt enĩ reges nato sibi filio

A filio indulgentiam in regno suo donare, sed antè transmittunt acerbissimos exactores, qui omne quod inuenerint exigant, ita vt indulgẽtia ipsa crudelior esse videatur, quàm ipsa exactio, vt nihil indulgentiæ habeat præter nomen, vt lugentes illã homines,& nudi suscipiant. Deus autem & nato sibi filio, volens donare in seculo indulgentiam peccatorum, præmisit quasi exactorẽ Ioannem exigentem,& dicentem: Facite fructus dignos pœnitentiæ. O exactio, quæ non pauperes fecit exactos, sed magis diuites reddit. Nam cùm quis debitum iustitiæ suæ reddiderit, deo nihil præstat, sed sibi lucrum salutis acquirit. Quid autem agit pœnitentia? cor emundat, sensus illuminat, animas sanctificat,& ad susceptionem Christi præparat humana præcordia, quemadmodum magno iudici, aut regi aliquo in expeditionem vẽturo, præparatores præcedunt, sordida abluũt, diruta cõponunt, ne fortè indecorum aliquid videns rex, delicatus abhorreat: Sic & domino nostro ad peregrina loca huius seculi venturo, præcessit Ioannes, qui ab humanis cordibus pœnitentiæ scopis, peccatorum sordes eiiceret,& quæ per longam diaboli indisciplinationem dissipata fuerant, spiritualium præceptorum ordinatione
B componeret: insuper aqua baptismatis adornaret, vt venientes rex cœlestis, dignum transitũ inueniret per corda credentiũ, propter quod dixit: *Vox clamantis in deserto, parate uiam domini, rectas facite semitas eius.* Vox est sonus confusus, nullum secretum cordis ostendens: sed hoc tantummodo significãs, quia vult aliquid dicere ille qui clamat. Verbum autẽ est sermo rationabilis, mysterium cordis aperiens. Adhuc vox inter animalia & homines communis est, verbum autem hominum tantùm. Ideo ergo Ioannes dictus est vox, nõ verbum: quia per Ioãnem neq; misericordias suas deus, neq; iustitias, neq; ante constitutionem mundi præparata cõsilia demonstrauit: sed hoc tantummodo, quia aliquid magni facere deus in hominibus meditabatur. Postea autẽ per filium suum plenissimum mysterium suæ voluntatis aperuit, ideo & dictus est verbum: Parate viam domini. Pœnitẽtiam agere peccatorum,& facere fructus dignos pœnitentiæ, hoc est, parare viam domini,& rectas facere semitas eius. Quomodo signat omnes vias domini
C naturaliter in hominibus esse plantatas, sed postea per cõtumaciam nostram factas esse desertas, & flexuosas? Nũquam enim illas hominibus reparare committeret, nisi sciret eas in hominibus esse,& hominum negligentia esse subuersas. Ecce humilitatis gratia in hominibus fuit: sed dum inuicem homines se ad indignationem prouocant, humilitatis gratiam corrumpunt, quando se alter humiliat, alter eum accipere recusat. Item si alter se contra alterum humiliaret, adinuicem alterutrum se ad humilitatis gratiam excitarent. Nam sicut omne ar †alias corperen. tificiũ corporale † visitatione seruatur, & additur: sic & gratia omnis per exercitationem additur, & per desidiam minoratur. Nunc si minor se humiliauerit ante maiorem, aut pauper ante diuitem, nõ accepit illũ quasi humilitatis honorem, sed quasi debitum potestatis. Vis autem scire quia antè humilitatis gratia fuit in nobis? Vnde didicimus subiecti esse potentibus? Item sapientiam habuerunt homines, sed dum sapientiam suam nõ ad adiuuandos se per suam sapientiam exercebant, sed ad circunueniendos, sapientia illorum inuenta est esse malitia. Vnde enim poterat homo habere intellectum, quomodo alteri faceret fraudem, nisi à deo gratiam intelligentiæ accepisset? Ita bono dei malè vtentes, fecerunt esse diaboli malum. Secundum hæc tria, tracta in omnibus rebus bonis. Postquam ostendit, quia ipse est D vox clamantis in deserto, dicens, parate viam domini: prudenter subiunxit confestim & quæ esset vita eius, ostendens, quia meritò omnes homines eum venerabantur. Nam ipse quidem testificabatur de Christo, vita autem eius de ipso. Nam testimonium verborum eius nequaquam fuisset idoneum, nisi eum mirabilis vitæ instituto commendasset. Nam nemo potest alterius esse testis idoneus, nisi prior fuerit suus. *Ipse autem Ioannes habuit uestimenta de pilis cameli, & zonam pelliceam super lumbos eius: & locustas, & mel syluestre edebat.* Non de lana cameli habuit vestimentum ne ipsa mollicies vestimenti delicata faceret membra, & ipsa deliciositas virtutẽ patientiæ emolliret: sed de asperioribus setis cameli, vt ipsa asperitas ad virtutem patientiæ animum exerceret: ideo non dixit, de lana cameli: sed, de pilis cameli. Nam omne vestimẽtum ad tres pertinet causas, aut ad speciem visionis, seu ad vanam gloriam: aut ad delectationem corporis: aut ad tegumentum nuditatis. Ad speciem visionis habere vestimentum, seruis dei non conuenit: similiter ad delectationem corporis, deo seruientibus non est aptum. Sed quid? tantùm ad tegumentum E nuditatis. Quoniam autem non de lana camelina, sed de pilis cameli habebat vestimẽtum, ipse dominus manifestat, dicens de Ioanne: Quid existis in desertо vi- Matth.11. dere? hominem mollibus vestitum? Non: nã hi qui mollibus vestiuntur, in domibus regũ sunt. Vides ergo quia tale habebat vestimẽtum, vt de virtute animæ eius ipse habitus corporis loqueretur. *Et zona pellicea super lumbos eius.* Ex eo quod quasi pro nouo aliquid significet in Ioanne dicens: Et zona pellicea circa lumbos eius: ostendit quia consuetudo erat apud Iudæos, vt zonis laneis vterentur. Ideo iste quasi aliquid durius facere volens, zona pellicea cingebat se: puto quòd Ioannes in cõuersatione populi Iudaici penè secundum iustitias gentium conuersantis, indicabat in habitu vestem religiosiorem, non mollem, neque delicatam sed cilicinam, grauem & asperam,& conterẽtem corpus potius quàm foueẽtem. Nam extra alias legis iustitias, grauiores se habere iustitias †*. Non occides, non adulterabis, non †* grauiores hæ ipsæ iustitiæ. periurabis, oculum pro oculo, dentem pro dente, diliges amicum,& odies inimicum, gentium tortuosarum F iustitiæ sunt. Vnde & euangelista dicit inferius: Si diligitis diligentes vos, quam mercedem habebitis? Nõne & gentes hoc faciunt? Et zona pellicea circa lumbos eius. Lumbi sunt voluptates omnium peccatorum, quia Lumbi. omne peccatum cum voluptate committitur. Zona autem pellicea est continentia corporalis. Zonam ergo pelliceam habebat circa lumbos suos, quoniam etsi qui se continere videbantur ex populo Iudaico à peccatis, corporali continentia se constringebant, non spirituali, ab opere malo se continentes propter legem, non à voluntate mala propter deum. vtputa non quidem occidebant, tamen irascebantur sine causa. Non quidem adulterabantur, tamen concupiscebant in corde. Forsitan non periurabant, iurabant tamen. Hæc continentia corporalis est, quia legi & hominibus satisfacit, & non deo. Continentia autem malæ voluntatis placat deum, quia homo videt in facie, deus autem in corde. Reddebant malum pro malo, & bonum pro bono: amicos amabant, & inimicos odiebant. Hæc iustitia corporalis est, non spiritualis: hominibus placens, non deo. Vides quia omnis continentia eorum corporalis erat, peccata tantùm actuum deprimens, non voluntatum? Item locustæ sunt volatilia quidem munda, ta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gmen parua,& non satis in altum volantia,quæ manducabat Ioannes constitutus in deserto. Quos† docebat Ioannes,idem† manducabat. Volatilia quidem erant,non autem magna volatilia,nec satis in altum volãtia: quia secundum iustitiam legis, metu pœnæ corporalis viuebant,non secũdum spiritualia, & altissima Christi præcepta. Deniq; quomodo magnæ volucres erãt Iudæi,aut ad alta volantes quibus à Ioanne pœnitentia sola iniungebatur? Qui enim abstinet se ab opere malo,& non insuper facit opera bona,volat quidem, non autem in altum volat. Parua ergo volatilia, & non in altum volantia manducabat Ioannes: maiora autem volatilia,& in altum volantia, quæ altissima cœli poterant penetrare, Christo pòst venienti,quasi regi magno seruabat. Ille enim postea veniens magna volatilia,& in altum volantia manducauit: id est, docuit beatos apostolos duodecim, & sub apostolis septuaginta discipulos, & cæteros Christianos,quibus & altissima mãdauit præcepta. Antiquis dictum est, non occides: ego autem dico vobis, si quis iratus fuerit fratri suo sine causa,reus erit iudicij. Antiquis dictum est, non adulterabis: ego autem dico, nec vsque ad oculum concupiscas. Antiquis dictum est, non periurare:ego autem dico,omnino nõ iurare. Antiquis dictum est,oculum pro oculo,dentem pro dente: ego autem dico non malum reddere pro malo. Antiquis dictum est, diliges amicum, & odies inimicum: ego autem dico, diligite inimicos vestros. Vides quia quibus Ioannes prædicabat pœnitentiam peccatorum, parua volatilia erant, & non in altum volantia: quibus autem spiritualia Christus mandauit, magna volatilia erant,& ipsos penetrantia cœlos:vt dicere possint, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Ideo forsitan eis dicebat: Nolite timere, multis enim passeribus meliores estis vos. Item mella sunt eloquia dei. Ideo ergo Ioannes mel agreste edebat:quoniam adhuc ante Christum, ante spiritum sanctum constitutus sub lege,legis vtebatur eloquiis insipidis,& insuauibus,& agrestibus. Nam si filius dei sub lege est factus,quãtò magis Ioannes, qui verè erat Iudæus? Sed filius dei sub lege factus est, vt eos qui sub lege erant,rẽdimeret,& educeret. † Ioannes autem sub lege natus est,non vt eos qui sub lege erãt,educeret,†sed vt essent sub lege, vt secundum legem & viuerent,& docerent. Propterea nihil extra legem aut fecit,aut docuit,sed tantùm pœnitẽtiam prædicauit. Christus autem multa extra legem & fecit,& docuit. In sabbato operatus est,leprosum tetigit,& alia multa:quia nõ insipidis & agrestibus legis vtebatur præceptis,sed suauibus & domesticis,quæ à patre susceperat. Propterea Ioannes agreste mel manducauit, Christus autem domesticum. Ac sic Ioannes legis & prophetarum omnẽ formam adimplens,speciem gentium diuina virtute circa seipsum consummãs, capillatiam & peregrinam tunicam induebat, quasi ecclesiam suam lex & prophetæ suis prophetationibus imputrescibilem, & incarpibilẽ texuerunt. Zona autem erat præcinctus,præparationem ostendens accedentibus, & credentibus prædicationibus suis. Edebat autem locustas,& mel siluestre: ostendens eos,qui longè volabant,prope futuros, sicut & Apostolus ait ad gentes: Et vos qui aliquando eratis à lõgè,propè facti estis in sanguine Christi. Et qui agrestiũ gentium dulcedinem futuræ fidei docens, quæ ad sublationem curationis processerat, mel siluestre edebat.

Tunc exibat ad eum Hierosolyma,& omnis Iudæa. Id est, quando vox facta est in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius. Et amplius resonabat conuersatio vitæ eius in eremo, quàm vox clamoris ipsius. Et magis expauescere faciebat homines operibꝰ suis,quàm verbis. Et forsitan nisi sermones suos conuersatione huiusmodi commendasset, nunquam omnis Iudæa ad vocem eius exisset ad eum. Ex quibus verbis apparet, quia dominus constitutus in mundo,non tantùm visibiliter sermonibus suis docuerat populum suum, sed inuisibiliter in cordibus hominum operans, adducebat ad fidem. Nec enim hoc admonebat Ioannes, vt viam domini super terram, sed in sensibus & cordibus hominũ pararẽt. Ergo in prima quidem facie videbatur in corpore ambulans, reuera autem per corda hominum, & per sensus incedens, singulorum conscientias scrutabatur. Egrediebatur ad eum omnis Iudæa. Ad comparationem enim illius sanctitatis, quis poterat arbitrari se iustum? Inimitabilis erat conuersatio eius, omnium vitam apparere faciebat culpabilem, vt iam nemo in operibus suis confideret, sed omnes in misericordiam dei spem suam collocarent. Quemadmodum enim si videris albam vestem,dicis,satis candida vestis est: si verò posueris eam iuxta niuem,incipit tibi sordida apparere: etsi verè sordida non est,tamen quantùm ad similitudinem niuis sordida inuenitur: sic quãtùm ad comparationem Ioannis, omnis homo videbatur immundus. Et verè talis debet esse princeps in populo, vt totus populus semper aliquid noui * inueniat, quod imitetur in eo. Nam ad cuius similitudinem extendat se populus,& emendet, si videat ipsos principes esse sordidiores quàm se? *Et baptizabantur ab eo confitentes peccata sua.* Confessio peccatorum est testimonium conscientiæ timentis deum. Qui enim timet iudicium dei,peccata sua non erubescit confiteri: qui autem erubescit,nõ timet. Perfectus enim timor soluit omnem pudorem. Illic enim turpitudo confessionis aspicitur, vbi futuri iudicij pœna non creditur. Nũquid nescimus,quia confessio peccatorum habet pudorẽ,& quia hoc ipsum erubescere,pœna est grauis? Sed ideo magis nos iubet deus confiteri peccata nostra,vt verecundiam patiamur pro pœna. Nam & hoc ipsum pars est iudicij. O misericordia dei,quem totiens ad iracundiam excitauimus. Sufficit ei solus pudor pro pœna. *Videns autem multos Pharisæorum,& Sadducæorũ venientes ad baptismũ,dixit eis: Genimina uiperarũ,quis uos docuit fugere à uentura ira? Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Sicut artifex medicus, si viderit ægrotantis colorem, intelligit speciem passionis ipsius: sic & Ioannes mox vt vidit Pharisæos venientes ad se, intellexit cogitationes eorum prauas. Forsitan enim cogitauerunt apud se,imus, & confitemur peccata nostra. Quantum est in vna hora erubescere? Iustitias à nobis non quærit,nullum laborẽ nobis imponit, baptizamur, & consequimur indulgentiam peccatorum. Sic cogitabant, quomodo & modò omnes qui faciendæ iustitiæ propositum non habent,& ad baptismum veniunt, putantes quia possit eos iustificare sola aqua baptismatis, etiamsi non præcesserit bona voluntas. Insipiens, pone Ioannem medicum esse, verbum autem ipsius quasi ferrum medicinale,quo repletæ peccatis conscientiæ præcidũtur: confessionem puta esse digestionem impuritatis,& spurcitiæ,quę intus erat inclusa,baptismum esse lotionem sordium egressarum: nunquid facta digestione impuritatis,iã statim sanus factus es? nunquid iam non habes vulnus? nunquid non est tibi necessaria superpositio medicinæ? Sic multa diligẽtia necessaria est homini post cõfessionem & baptismum, vt vulnus peccatorũ eius & cõfessionis apertũra sanetur. Genimina viperarum. quos conuenienter dicit Ioannes: Nolite dicere,quia filius Christiani, sed facite dignos pœnitentiæ fructus.

Potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Lapis quidem durus est ad opus: sed cùm factum fuerit opus ex eo, deficere nescit. Sic & gentes cum difficultate quidem crediderunt, tamen credentes permanent in æternum in fide. *Iam securis ad radicem arboris posita est.* Securis autem est acutissima ira cõsummationis, quæ totum præcisura est mundum. Et si posita est,quare non præciditaut si interim præcisura non fuerat, quare posita est? Quia rationabiles sunt arbores,& in potestate habent facere bonum,aut non facere: vt videntes ad radices suas positam esse securim, timeant præcisionem suam,& faciant fructum. Nam quanuis malus nec timore corrigitur, tamen bonus nisi timuerit peribit. Ergo denunciatio iræ etsi in malis nihil agat, tamen à malis segregat bonos. Vide autem, quòd non ad ramos posita dicitur esse securis, vt cùm præcisæ fuerint, iterum reparentur: sed ad radices, vt irreparabiliter extirpentur. Quare? Quoniam quandiu mundus iste iniquus,& totus positus in maligno,non erat circa finem, castigabantur peccatores, non exterminabantur propter duas causas. Primùm quidem,quoniam oportebat homines esse in mundo,quanuis essent iniqui,quoniam & ipse mundus iniquus est. Deinde,quia mundo manẽte expectatio erat,si fortè aliqui nascerentur iusti ex generationibus iniustorum. Nunc autem hoc quidem mũdo iam finiente, illo autem sancto iam appropinquante,non castigantur iam peccatores, sed euertuntur propter duas causas. Primùm quidem, quia iam nec expectatio potest esse, si fortè ex generationibus iniustorum aliqui aliquando iusti nascantur. Deinde,quia nec conuenit vt in illo sancto mundo homines sint nõ sancti, sicut scriptum est: Quoniam sancti inhabitabunt terrã, iniqui verò expellentur ex ea. Et iterum orat Esaias: Tollatur impius, vt non videat honorem domini dei.

Ego quidem baptizo uos in aqua ad pœnitentiam: qui autem post me uenit, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta soluere. Ipse baptizabit uos in spiritu & igne. Quoniam missus erat Ioannes ad baptizandum, non tamen propter necessitatem dandi baptismatis,sed vt per occasionem ad baptismum venientibus,præsentiam filij dei in corpore prædicaret, sicut ipse testificatur alibi, dicens: Sed vt manifestetur in Israël,ideo ego veni in aqua baptizare. Ideo nunc ad baptismum venientibus,& ipsum prędicabat apparituram confestim,& eminentiã potestatis eius annunciat. Pedes autem Christi intelligere possumus Christianos,in quibus ambulat,præcipuè apostolos,cæterosq; prædicatores, per quos discurrit: inter quos fuerat & Ioannes baptista. Calceamenta autẽ quibus operit pedes, possumus intelligere firmitates, quibus omnes operit prædicatores. Vis scire quàm fortia sint calceamenta ipsius? Audi ipsum dicentem ad Hieremiam: Ecce posui te in hodierna die sicut ciuitatem firmam,& sicut murum æreum. Hæc ergo calceamẽta Christi, omnes prædicatores portant, & Ioannes ipse præportabat: sed dignum se non esse pronunciabat portare, vt maiorem ostenderet gratiam* Christi meritis suis. Ioãnes corporalis est,& aqua corpus est: ideo corpus cum corpore corpus baptizat. Christus autem spiritus est,& spiritus sanctus spiritus est, anima quoq; spiritus est: ideo spiritus cum spiritu spiritum nostrum baptizat. Et quoniam iudex est qui baptizat in igne,id est in tentationibus: Ioannes cùm sit corporalis, spirituale baptismum non potest dare,quia omnis beneficus ma-

Ararum. Natura enim viperarum talis est, cùm momorderit hominem,statim currit ad aquam: si autem aquã non inuenerit,moritur. Ideo & istos vocabat genimina viperarum,qui peccata mortifera committẽtes, currebant ad baptismum, vt quemadmodũ viperæ per aquã, periculum mortis euaderẽt. Item viperarum natura est, rumpere viscera matrum suarum,& sic nasci. Quoniã ergo Iudæi assiduè persequentes prophetas, corruperũt matrem suam synagogam, sicut ipsa lugens dicit in Cãticis: Filij mei dimicarunt in me: ideo viperarum genimina nuncupantur. Item viperæ à foris speciosæ sunt, & quasi pictæ: ab intus autem veneno plenæ sunt. Ideo & hypocritas & Pharisæos viperarum genimina appellat, quia hypocritæ pulchritudinem sanctitatis ostendebãt in vultu,& venenum malitiæ portabant in corde. Quis vobis ostendit? Nõnne Esaias propheta ostendit vobis, dicens: Lauamini,& mundi estote? Absit. Ille enim sicut dicit, Lauamini & mundi estote: ita etiam auferte nequitiam ab animabus vestris,discite benefacere. Si vos Esaias docuisset, nunquam spem vestram in aqua tantummodo poneretis,sed etiam in operibus bonis. Nunquid Dauid propheta vobis ostendit,dicens: Asperges me domine hyssopo,& mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor? Absit. Ille enim sic dicit postea: Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non spernit. Si ergo discipuli essetis Dauid,cum spiritu contribulato,& cum gemitu cordis ad baptismum veniretis. *Nolite dicere, quia patrem habemus Abraham.* Quid enim prodest ei,quem sordidant mores,generatio clara? Aut quid nocet illi generatio vilis,quem mores adornant? Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus. Quid profuit Cham quòd filius fuit Noë, nónne separatus de medio filiorum? qui secundum carnem frater natus fuerat, secundum animum factus est seruus. Nec familia eius sancta potuit defendere impios mores. Aut quid nocuit Abrahæ, quòd patrem habuit Thare luteorum deorum cultorem? nónne separatus à genere suo, positus est in caput fidelium,vt iam nõ diceretur filius peccatorum,sed pater sanctorum? Nec potuerunt gloriam eius sordidare paterni errores. Nam & aurum de terra nascitur, sed non est terra. Et aurum quidem eligitur, terra autem contemnitur. Et stagnum de argento egreditur,sed non est argentum. Itaq; argẽtum colatum seruatur,stagnum autem foras expellitur. Melius est de cõtemptibili genere clarũ fieri, quàm de claro genere cõtemptibile nasci. Qui enim de claro genere clarus nascitur,gloria claritudinis eius non est eius solius, sed cõmunis videtur cum genere. Qui autem de contemptibili genere clarus egreditur,tota gloria claritudinis eius, eius solius est. Item, qui de contemptibili genere contemptibilis nascitur,turpitudo contemptibilitatis illius non eius solius, sed etiam generis eius. Qui autem de claro genere contemptibilis nascitur, omnis turpitudo illius, eius solius est. Ideo melius est, vt in te glorientur parentes,qui talem filium habent, quàm tu glorieris in parentibus. Sic & vos nolite gloriari,dicentes,quia patrem habemus Abraham: sed magis erubescite, quia filij eius estis,& sanctitatis eius non estis hæredes. Ipse enim suo testimonio se conuincit, quia de adulterio natus est, qui non similatur patri. Sermonem dictum ad Iudæos, conuertamus ad Christianos: quia sicut Iudæi putabant se propter hoc solùm esse saluandos, quia erãt filij Abrahæ: sic & multi insipientes Christiani per hoc solùm putant se esse saluandos, quia sunt Christiani: ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gior est quàm beneficium eius. Nemo potest dignius beneficiũ dare, quàm ipse est: nec facit aliud quàm† ipse non est. In igne non potest baptizare homo, quia homo hominis non potest esse iudex. Ille enim tẽtandi habet licentiam, qui habet remunerandi potestatẽ. Ergo Christi baptismus non soluit Ioānis baptismum, sed in se inclusit. Qui enim baptizatur in nomine Christi, vtrunq; baptismum habet, & aquæ & spiritus: quia Christus spiritus erat, & corpus suscepit, vt & spirituale & corporale baptisma daret. Ioannis autem baptismus, nõ inclusit in se baptismum Christi: quia quod maius est, minus in se includit: quod autem minus est, maius in se includere non potest. Ideo Apostolus cùm inuenisset quosdam Ephesios Ioannis baptismate baptizatos, iterum baptizauit eos in nomine Christi, quia in spiritu non erant baptizati. †‖ Si ergo super Ioannis baptisma, quod plenũ quidem non erat, tamen rectum erat, iterum baptismũ Christi dare licuit Apostolo: quomodo tu dicis, quia super baptismum meum melius nõ debes baptizare, quod nihil habet in se præter baptismi nomen? Denique baptizantes secundum mortem illius baptizamus, qui crucifixus est. Si ergo non deus est crucifixus in carne secũdum te, sed homo purus, iam secũdum mortem puri hominis baptizas. ‖ Homo autẽ purus spirituale baptismũ non potest dare, sicut suprà diximus: & ideo baptismum tuum etsi non† esset rectum: tamen baptismum erat, id est simile baptismo Ioannis erat, id est, in aqua, non in spiritu. Ergo Paulus Christi secutus exemplum, baptizabat eos qui baptismate Ioannis fuerant baptizati: quoniam & Christus iterum baptizauit eos qui à Ioanne erant baptizati, sicut sermo demonstrat, dicens: Ego quidem vos baptizo in aqua, ille autem vos baptizabit in spiritu. Nec videbatur iterum baptizare, sed semel, in quo enim amplius erat Christi baptismum quàm Ioannis, in hoc nouum baptismum videbatur, & nõ iteratũ. †‖ Si ergo post baptismũ Ioannis, quod etsi perfectũ nõ erat, tamen legitimum erat, baptizabat Christus, vt aliquid amplius daret hominibus, quomodo post impiũm baptismum non licet dare sanctum? ‖ Videamus nũc & vniuscuiusq; baptismatis qualis sit vtilitas. Et quãuis ver bi baptismum non sit positum in hoc loco: tamen quia† est, & dominus dixit de eo, Et vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Et Apostolus ait, Mundans eam lauacro aquæ in verbo: dicimus & de illo, quoniam verbum à sordibus ignorãtiæ mundat, scientiæ lumen infundens, sed peccata nõ diluit, animam non adiuuat, nec concupiscentias malas præcidit ab ea, nec carnem à mala voluptate †* compescit. Hoc facit verbum fidei mũdum†*, quod faciebat antea lex: iustitiam quidem ostendebat, animam autem non adiuuabat: quoniam omne verbum lucerna est, & non virtus. Item aqua proficit, quia peccata quidem quæ iam processerunt in opus, abluit, & hoc si pœnituit: animam autem non sanctificat, nec concupiscentias cordis, aut cogitationes malas præcidit, nec repellit eas, sed nec carnales concupiscentias reprimit. Qui ergo nõ fuerit sic baptizatus vt mereatur accipere spiritũ sanctũ, in corpore quidẽ baptizatus est, & peccata eius indulta sunt, sed in animo catechumenus est. Sic enim scriptũ est: Quia qui spiritum Christi non habet, hic non est eius: propter quod caro ei⁹ postea peiora ei germinabit peccata, quia non habet in se spiritum sanctum conseruantem se, sed vacua est domus corporis eius. Propterea spiritꝰ ille inueniens vacuam domum, & mũdatam doctrinis fidei, quasi scopis, intrans septempliciter habitat in ea: quoniam verba fidei, quæ appellantur scopæ, ab ignorantia mundant, non à peccatis vel concupiscentiis. Baptismũ autem spiritus proficit, quia ingrediẽs spiritus circumplectitur animam, & quasi muro quodam inexpugnabili circuit eam: & non permittit vt carnales concupiscẽtiæ & cogitationes prqualeãt contra eam. Nũ quidem† facit vt caro non concupiscat: sed tenet animam, vt nõ ei consentiat, neq; vincatur ab ea. Ergo qui spiritum sanctum † habet, concupiscit quidem secũdum carnem, sed secundum animam adiuuatur à spiritu, vt concupiscentiæ eius non veniant ad perfectum. Tentationis autem & tribulationis baptismum igni hic comparatur: comburit enim carnem & coquit, vt nec concupiscat citò, sed vt nec germinet cõcupiscentias. Nam anima spiritus est, & spirituales pœnas timet, carnales autem nõ timet. Vnde & sancti pœnas huius seculi contemnunt, & futurum iudicium timent, vbi spiritus cruciantur. Caro autem spirituales quidem pœnas non timet, carnales autem timet. Ideo mali non cessant peccare, nisi eos iudicia carnalia & terrena compescant. Ideo ergo sciẽs dominus, quia caro carnales tantũmodo pœnas timet, spirituales autem non timet: super seruos suos concupiscẽtias carnales mittit, tentationes & tribulationes, vt cõbusta caro timeat*† disciplinã, & timens angustias suas *†teneat. non concupiscat malum. Quia caro importuna, & cõcupiscens, si secura fuerit, etsi non vincit seruos dei, tamẽ sordidat sanctitatem eorum, & inquietat, & requiescere non permittit. Vnde iustitia in tentationibus floret, in prosperitate autem marcida est. Quemadmodũ si focum posueris super terram, comburit ipsas radices herbarum, & vt in loco illo iam nõ facilè nascatur herba: sic & tentationis ignis positus super carnem, comburit radices concupiscentiarum in ea, vt non facile concupiscat. Vides ergo quia aqua, præterita lauat peccata: spiritus autem repellit concupiscentias, & prævalere nõ sinit: ignis autem ipsas concupiscentiarum radices cõburit: Et aqua præterita tollit, spiritus præsentia impedit, ignis aduersus futura præmunit. Quid est autem baptizare in igne, etiam sequens sermo demonstrat, dicẽs:

Habens uentilabrum in manu sua. Ventilabrum est iudicium, per quod dominus singulos homines tẽtat, & cũctorum corda diiudicat. Ergo nõ mox, vt quis in aqua, vel spiritu fuerit baptizatus: statim ad perfectum est baptizatus, nisi dominus eum inuisibiliter bãptizauerit in igne tentationis: quoniã si non fuerit quis tentatus, non potest esse probatus. Species autem tentationũ sunt multæ. Tentãtur etenim homines, aut in infirmitatibus, aut in damnis rerum suarum, aut in mortibus charorũ suorum, sicut Iob & Tobias. Alij in cogitationibus perueꝛsis, aut in diffidentiis, sicut dicit propheta: Proba me domine, & tẽta me: vre renes meos, & cor meum: quoniã misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in veritate tua. Item Salomon dicit de Christo: Quoniam cum tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eũ: timorem & metum adducet super eum, & cruciabit eũ in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in tribulationibus eius, & credat animę eius. Alij in persecutionibus, dicente propheta ex persona martyrum: Quoniã probasti nos deus, igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum &c. Vnde sciẽs Salomon, quoniam seruos dei oportet tentari, admonet, dicẽs: Fili, accedẽs ad seruitutem dei, sta in iustitia & timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Et vt breuiter dicamus, omnis aduersitas, quę nos sine nostra occasione tribulat in hoc mundo, baptismum ignis est: quam si magna-

Species tẽtationum.

Iob.13. & 23.a Tobiæ.2.c Psal.25.a

Eccli.4.b

Psal.65.b

Eccli.2.a

Animiter sustinueris, nihil murmurans contra deũ, imputatur tibi illa carnalis afflictio pro peccato quod cõmisisti. Si autem non peccasti, quod est difficile, & ignis ille tentationis circa animam tuam non inuenit sordes peccatorum quas comedat, ipsam animam tuam facit splendidiorem: & quantò grauior fuerit tentatio, tantò magis facit claresc̃ere animam. Et in aqua quidem semel baptizamur, in igne autem pœnæ* dum viuimus. Sicut enim vita nostra in mundo hoc nunquam munda est à peccato, aut enim videndo, aut audiendo, aut loquendo, aut cogitando quæ non expediunt, semper animus sordidatur: sic nunquam à nobis ignis tribulationis recedere potest. Et verè optabilis res est sapientibus, quoniam scriptũ est: Beatus homo quem dominus arguerit super terram. Quanuis autem secundum exitum rei, ignis & ventilabri vnus est sensus: tamen sequens proprietates sermonum, puto differentiam ignis esse & ventilabri. Vt omnis tribulatio quæ contingit Christianis secundũ carnem, sit baptismus ignis: persecutio autem Gentilium vel hæreticorum, sit ventilatio ventilabri cœlestis. Et *permundabit aream suam, &c.* Area est ecclesia, horreum autem, regnum cœleste, ager verò, hic mũdus. Sicut ergo paterfamilias mittens messores, metit festucas de agro, & comportat eas in aream vt illic trituret & ventilet, & discernat triticum à paleis: sic & dominus mittens Apostolos, cæterosq; doctores, quasi messores, præcidit omnes gentes de mundo, & in aream ecclesiæ congregat. Hic ergo triturandi sumus, hic ventilandi. Sicut enim granum tritici inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit trituratum: sic & homo de impedimentis mũdialibus, & de rebus carnalibus, quasi in palea inuolutus, difficilè egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Nam sicut quidem plenum granũ mox vt leuiter percussum fuerit, de palea sua exilit foras: si autem subtile fuerit, tardius egreditur: quod si vacuum fuerit, nunquam egreditur, sed illic conteritur in palea sua, & ita cũ paleis foras iactatur: sic omnes quidem homines in rebus carnalibus delectãtur, sicut grana in palea. Sed qui fidelis est, & boni cordis, habet medullam: mox vt leuiter tribulatus fuerit, negligens quæ sunt carnalia, currit ad deum. Si autem modicè infidelior fuerit, cum grandi tribulatione vix recedit, & vadit ad deũ. Qui autem infidelis est & vacuus, quantũuis cõtritus fuerit, sicut granum vacuũ de palea nõ egreditur, sic nec ille de carnalib⁹ rebus, & de impedimentis mũdialibus nunqnam egreditur, nec transit ad deũ: sed illic in malis constitutus conteritur, vt cum infidelibus quasi cum paleis foras proiiciatur. Et sicut triticum, primùm quidem trituratur: & cũ trituratum fuerit, in vno loco iacet cum paleis confusum: posteà autem ventilatur, vt quæ fuerant iam disiuncta corporibus, separentur & locis: sic & populus in ecclesia aut motibus conteritur carnaliũ passionum animam semper vrgentium, aut castigationibus corporalibus quasi virgis quibusdã, aut conculcationibus iniquorum*† & superborum, quasi calcibus irrationabilium iumentorũ, vt disiungantur fideles ab infidelibus per diuersas contritionum * species. Cùm autem disiuncti fuerint ab inuicem actibus, adhuc in vna ecclesia habentur commixti. Ideo orietur † persecutio quasi ventus, vt ventilabro Christi iactati, qui iã disiuncti fuerant actibus, separẽtur & locis: vt sicut triticum mundum in granariis, sic sancti probati, in regnis cœlestibus reponantur. Vides ergo quia tentatio non perdit, sed manifestat eos, qui in pace non apparebant? Sed fortè dicis, nónne melius erat, vt ab initio deꝰ omnes electos homines ad Christianitatem vocasset, vt non semper ventilaretur ecclesia, sed magis in pace consisteret? Audi, nunquid tu potes cùm sit messis tua in agro, triticum à paleis separare? etsi tẽtaueris, nec paleas à tritico separas, & triticũ similiter cũ paleis perdis. Sic non poterat fieri, vt deus de Iudæis, aut gentibus iam electos sine tentatione discerneret & vocaret: quoniam qui non cognoscit Christum, nec veritatem eius: si erret aut peccet, non apparet vtrum propter malum propositum suum peccet, aut propter ignorantiam. Qui autem cognouerit Christũ & iustitiam eius, & erraverit, aut peccauerit: tunc manifestum est, quia non ideo erat aut peccat, quia nẽscit quis sit deus, aut quæ voluntas ipsius: sed quia non diligit voluntatem dei. Hęc sine tẽtatione quomodo fieri possũt? Ecce enim si palma proposita non sit in stadio, athletam nolentem luctari culpare non potes quasi infirmum. Incertum est enim vtrũ ideo luctari non velit, quia infirmus est, aut quia nõ videt propositam palmam. Quòd si palmam viderit, & luctari noluerit: tunc est manifestum, quia propter desidiam suam non vult luctari. Sic & gentilis, qui resurrectionis præmia nescit, nec futurum esse iudicium credit: non potest cognosci vtrum ideo non faciat iustitiam, quia non amat iustitiam, aut quia nullam mercedẽ sperat de ea. Si verò factus fuerit Christianus, & cognouerit futurum esse iudicium: tunc peccans, manifestum est ideo peccare, quia non amat quod est bonũ. Ad hæc fortè dicis: Hæc secundum hominem dicis, deus autem qui cordium & futurorũ cognitor est, poterat scire quis, & qualis erat futurus. Sed audi, in iudicio Christi iusto, nõ solùm quæritur, vt Christus cognoscat se iustè hominem iudicare, sed etiam vt homo ipse cognoscat se iustè iudicari à Christo, testimonio cogitationum suarum & operum comprobatus: sicut scriptum est, Cogitationibus inuicem accusantibus, aut etiam defendentibus, in die cùm iudicauerit deus occulta hominũ. Item: Ecce homo & opera eius. Item: Arguam te, & statuam contra faciem tuam peccata tua. Si ergo homo nõ cognoscens Christum, neque iustitiam eius, secundũ sciẽtiam dei condemnetur à deo, quomodo cognoscet se iustè condemnatum? Nam deus quidem cognitor cordis scit, quia iustè eum cõdemnat: ipse autem peccator iustè se condemnatum non intelligit, & dicere potest: Quoniam & ego si cognouissem Christum, & mandata ipsius: seruassem fidem eius, & nõ declinassem à mãdatis ipsius. Ideo ergo omnes ad agnitionem veritatis adduxit, vt manifesti sint peccatores, quia nõ ignorantia iustitiæ, sed malo proposito peccauerunt: & nõ ignorantes Christum recesserunt à Christo, sed magis partes diaboli diligentes. Si ergo quando ex Iudæis & gẽtibus vocabantur, electi vocari nõ poterant: quantò magis modò nõ possunt fieri electi Christiani, cùm omnes de Christianis parentibus generentur? & non tantùm ideo fiunt Christiani, quia credunt in Christum, aut diligunt eunt: sed quia de Christianis parentibus procreantur: & vocatio eorum fit nõ secundum fidem, sed secundum genus. Necessarium ergo est, vt omnes boni & mali fiant Christiani, & omnes agnitionem veritatis accipiant, vt & posteà immissis tentationibus pauci eligantur de multis, vt impleatur quod dictũ est: Multi sunt vocati, pauci verò electi. Nunquid tu reprehendeꝛis, quare† à tritico paleas separas, & ita recondis? Nec enim ratio est, vt cũ tritico reponas & paleas, quia nec sunt necessariæ tibi ad vsum. Et quomodo deum culpemus, qui à fidelibus separat infideles, qui nõ proficiunt ad gloriam

Psal.49.d

Mat.20.& 22.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ad gloriam eius? Et ille quidem paleæ per naturam habent vt sint paleæ,& triticum esse non possunt: infideles autem non per naturam habẽt, vt sint infideles, sed fiunt paleæ propria voluntate, expellentes à se medullam iustitiæ. Si ergo illæ paleæ quę non possunt esse triticum, comburuntur in igne: quantò magis infideles dignius comburentur, qui potuerũt esse triticum, nisi à se medullam iustitiæ proiecissent? Et vide quoniam nõ dixit, mundabit aream suam, sed, permũdabit. Propterea * enim vsq; ad cõsummationem semper necesse est, vt diuersis modis tentetur ecclesia, donec permũdetur. Et ideo ecclesia Christi nunquam sine tentatione dimissa est: Et primùm quidem ventilauerũt Iudæi eam, deinde gentiles, modò hæretici: postmodũ autem peruentilabit Antichristus. Sicut enim quando permodica aura est, nõ permũdatur tota tritici massa, sed leuiores quidem paleæ modica aura iactantur, grauiores autem remanent. Similiter remanẽt & vacua grana. Necesse est ergo, vt maior expectetur ventus, vt & grauiores paleæ, & vacua grana iactentur. Sic & quando modica est tentatio, illi proiiciũtur de ecclesia, qui multum sunt infideles. Ideo necessaria est tentatio maior, vt omnes infideles plenius expellantur, vt perpurgetur ecclesia. Et modò quidem modico flatu tentationis sufflante pessimi homines recedunt: si autem surrexerit maior, sicut erit sub Antichristo, tempestas, etiam illi qui videtur stabiles, sunt exituri.

*Per tempora.

H

Homilia.iiii.ex cap.iii.

Vnc uenit Iesus à Galilæa in Iordanem ad Ioannem. Quando? quando Ioannes prædicabat, dicens: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum: tunc venit Iesus, vt testimonium acciperet à Ioanne, Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi: & vt confirmaret prædicationem ipsius, vt videntes homines, Christum cum esset sine peccato, quasi peccatorem baptizari, dicant apud se: Si ille, de cuius innocentia ipse Baptista testimonium dedit, baptismum se necessarium habere putauit: quomodo nos contemnimus pœnitentiam, qui sumus cooperti peccatis? Ité testificatus erat Ioannes, quoniam ego baptizo vos in aqua, post me autem veniet fortior me, ipse vos baptizabit in spiritu & igne. Ideo tũc venit, vt etiam hoc testimonium eius ostenderet verum, vt in baptismo eius aperiantur cœli, descendat spiritus, pater clamet de cœlo, & per hoc manifestum efficiatur: quia verè dignior erat Ioanne, qui baptizatus est à Ioãne. Sicut enim cùm processerit lucifer, lux nõ expectat occasum luciferi, vt ita procedat: sed adhuc eo ascendente egreditur, & suo lumine obscurat illius candorem: sic & Ioanne prædicante ante Christum, Christus nõ expectauit, vt cursum suum Ioannes impleret, & sic ipse veniret ad medium: sed eo adhuc docente apparuit, vt per comparationem doctrinæ suæ vel operis, prædicationem Ioannis faceret non videri iustitiã. Vnde postquam cœpit Iesus prædicare ad se currentibus vniuersis, viluit doctrina Ioannis. Vnde discipuli eius videntes† dicebant ad eũ: Rabbi, ecce cui tu testimonium perhibebas, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum. Deinde venit ad baptismum, non vt ipse remissionem peccatorum acciperet per baptismum, sed vt sanctificatas aquas relinqueret postmodum baptizandis. Adhuc autem, vt qui humanã susceperit naturam, totũ humanæ naturæ inueniatur implesse mysterium. Nam quanuis ipse non erat peccator, tamen naturam susceperat peccatricem: propterea etsi ipse baptismate non egebat, tamẽ carnalis natura opus habebat. *Ioannes autem prohibebat eum, dicens:* Ego à te *debeo baptizari, & tu uenis ad me?* Quo ego desidero ascendere, tu inde descendis. Ergo vt tu me baptizes est idonea ratio, vt iustus efficiar, & dignus cœlo. Vt autem ego te baptizem, quę est ratio? vt iustus efficiaris? sed ipse es iustitiæ radix. Vt in cœlum ascendas? sed ipse natura in cœlo es, etsi volũtate de cœlo descenderis. Tu es spiritus, ego caro. Nunquid caro spiritum sanctificare potest? Magis autem spiritus sanctificat carnem. Cuius enim creandi est virtus, ipsius est & sanctificãdi potestas. Quis dives à paupere diuitias quærit? Magis autem pauper à diuite diuitias quærit. Omne bonum de cœlo descendit in terram, non de terra ascendit in cœlũ. Ille antiquus Lucifer, qui manè oriebatur, cogitauit apud se, dicens: Super cœlum ascendam &c. Si ergo ille angelus constitutus, & pro sola cogitatione superbiæ depositus est de angelica gloria ad ignominiam tenebrarũ: ego quid merear pati, si homo carnalis, & corruptibilis constitutus, tantæ superbiæ opus impleuero, & dignum me existimauero totius creaturæ dominum baptizare? *Et ait ei Iesus, Sine modò, sic enim nos oportet implere omnem iustitiam.* Non denegat eminentiam potestatis suæ, sed mysterium dispensationis ostendit, dicens: Sine modò: Id est, scio quia hoc est iustum, vt tu à me baptizeris: sed sine modò, vt iustitiam baptismatis, non verbis, sed factis adimpleam. Prius suscipiam, & posteà prædicabo. Quòd ergo dicit, Sic oportet nos implere omnẽ iustitiam: non hoc signat, vt si fuerit baptizatus: sed sic, id est quemadmodum baptismatis iustitiam prius factis impleuit, posteà prædicauit: sic omnem iustitiam nõ prius verbis, quàm factis impleuit. Vnde etiam Lucas testatur de illo, dicens: Primum quidem sermonem feci de omnibus ô Theophile, quę cœpit Iesus facere, & docere. Aut ita: Sic oportet nos omnem iustitiam implere: id est, quomodo & baptismi impleuimus iustitiam Christus? Sine dubio secundum dispensationem humanæ naturæ: hominum enim est opus habere baptismatis, qui secundum naturam carnalem omnes†* sunt peccatores. Sicut ergo impleuit iustitiam baptismi, sic impleuit & iustitiã nascendi, & crescendi: manducandi, & bibendi: dormiendi, & lassandi: sic & susciendæ tentationis, sic & timoris, & fugæ, & tristitæ: sic & passionis, & mortis, & resurrectionis impleuit iustitiam: id est, secundum dispensationem quam susceperat humanæ naturæ, omnes iustitias istas impleuit. Ergo sic & natus est, non vt homo purus, sed vt deus & homo. Quasi homo sic creuit, sic esuriuit, sic tentatus est, sic lassatus est: non homo purus, sed deus in homine. Quasi homo sic alligatus est, sic flagellatus, sic crucifixus & mortuus est: non vt homo, sed per dispensationẽ deus quasi homo. Si autẽ hæc omnia purus homo impleuit, iam non secundum dispensationem humanam impleuit omnia, sed secundum naturã: quid autẽ dispensationis est, aut contra naturã, si ea quæ passionis sunt, sicut homo passibilis patiatur? Dum autẽ dicenti Ioanni, ego à te debeo baptizari, respondit, Modò interim sine: ostendit quia postea Christus baptizauit Ioannẽ, quãuis in secretioribus libris manifestẽ hoc scriptum sit. Et Ioannes quidem baptizauit illum in aqua, ille autem Ioannem in spiritu. *Iesus autem baptizatus confestim ascendit de aqua.* Non inuenio qua causa positũ est, quia confestim ascendit de aqua. Quid enim interesset, si tardius ascendisset? Ergo potuit sic dicere, Iesus autem baptizatus, ascendit de aqua. Puto autem factum Christi ad mysterium pertinere omniũ, qui postmodum

Ioan.1.

†Inuidẽtes.

I

K

Esa.14.d

L

Iaco.1.c

M

†*Omnino*

A modum fuerant baptizandi: ideo dixit, Confestim: & nõ dixit, egressus est: sed, ascẽdit: quia omnes qui dignè secundum omnia membra iustitiæ formati & consummati baptizantur in Christo, confestim de aqua ascendunt: id est, proficiunt ad virtutes, & ad dignitatem subleuantur cœlestem. Qui enim ingressi fuerãt in aquam carnales, & filij Adam peccatoris, confestim de aqua ascendunt spirituales filij dei facti. Et ne mihi dicas, quia multi quales fuerant ante baptismum, tales permanent post baptismum, etiam qui non in pœnitentia baptizãtur, nec toto corde pœnitent se illos fuisse, quod fuerũt, sed retento peccandi proposito baptizantur, ideo non proficiunt cõfestim de aqua. Si ergo quidã ex sua culpa nõ proficiũt baptizati, quid ad baptismũ? Scriptura enì de potestate baptismatis loquitur. Quid potest eis præstare baptismum, qui indignè fuerint baptizati? Aut certè confestim ascẽdit de aqua, festinans ad tentationẽ cõtra diabolum, ad liberandum genus humanum. Misericordia eius vrgebat eum. Sicut enim dux contra tyrannum deputatus ad bellum, mox vt signum expeditionis & profectionis acceperit, festinat exire, sciens quia tarditas eius perditio est prouinciæ. Nam tyrannus sciens aduersus se principem deputatũ, etsi lenius acturus fuerat, crudelius agit: sic & Christus, ex quo baptismatis signum accepit, festinabat accipere spiritum sanctũ, quasi arma cœlestia, & exire, sciẽs quia tarditas eius interitus erat mundi. Nam diabolus audito, quòd filius dei descenderat in hunc mundum, aduersus ipsum vehementius festinabat omnium hominum corda in peccatis & infidelitate concludere, putans se tantum posse perdere, quantum non posset Christus saluare. *Et aperti sunt ei cœli.* Non rupta est ei ipsa creatura cœlorũ, sed per baptismum oculi sensus eius aperti sunt, vt videant quæ sunt super cœlos. Si enim ipsa creatura rupta fuisset, nõ dixisset, Ei aperti sunt, non tantùm ei aperti fuissent: quia quod corporaliter aperitur, omnibus est apertum: quod autem spiritualiter, illis solis, qui illuminantur in spiritu sancto. Sicut Stephanus repletus spiritu sancto dicebat: Video cœlos apertos, & filium hominis stantẽ à dextris virtutis dei. Sed dicit aliquis, Quid enim? ante oculos filij dei clausi fuerant cœli, qui etiam in terra constitutus, erat in cœlo? Si ea quæ superius dixit, Sic oportet nos implere omnem iustitiam, bene intellexisti, non dubitas quòd secundum mysterium aperti sunt ei cœli. Nam sicut secundum dispensationem humanam baptizatus est, secundum naturam autem diuinam baptismo non egebat: sic secundum humanam dispensationem aperti sunt ei cœli, secundum naturam autẽ suam erat in cœlis. Ergo non deo aperti sunt posito extra carnem, nec puro homini extra deum: sed deo quasi homini, vt exemplo eius intelligamus, quia omnes homines recti, qui baptizati spiritum meruerũt accipere sanctum, similiter aperiuntur eis cœli, & vident ea quę sunt in cœlo: non carnalibus oculis videndo, sed spiritualibus fidei credendo. Qui enim nõ credit ea, quæ gloriosa & terribilia à deo posita promittuntur in cœlis, ante oculos cordis eius obturati sunt cœli: qui autẽ firmiter credit, & quasi† ad illud quod videt tendit, illi aperti sunt cœli: & cùm corpore sit in terra, animo est in cœlo. Si autẽ oportet credere, quia verè aperti sunt ei cœli, quia fortè erãt inuisibilia quædam obstacula prius, quibus obsistentibus, animæ defunctorum introire non poterant cœlos: quæ homines nec clausa possunt aspicere, nec aperta: tamen siue hoc modo, siue alio intelligãtur cœli aperti, omnino sic est intelligendum, aperti sunt ei

B

Actor.1.d

Aliàs, deest quasi.

C

D

E

F

cœli, id est, propter eum, gratia eius. Aperti sunt autem cœli, non solùm ei, sed omnibus propter eũ. Etsi in singulis quibusq; generationibus erant iusti, quibus aperirentur, tamen iterum cæteris peccatoribus claudebantur: & nullus poterat esse tam iustus, vt dignus esset aperire portas cœlorum ad introitum omnium hominũ. Postquã verò natus est Christus, baptizat° est, sanctificatus est, gratia illius solius aperti sunt cœli. Vt puta si ab Imperatore quærat homo aliquod beneficium dignitatis, & ipse non habet tantummodo fiduciam petendi, neq; amicitiam impetrãdi, vadit ad fratrem Imperatoris, aut ad amicum charissimum, vt intercedat ad illũ: Sic dicit illi Imperator, Ecce ego hoc beneficium non illi do, sed tibi: id est, propter te illi do. Nam nõ illi donatur, cui datur, sed illi propter quem datur: sic & hic dicit, Ei aperti sunt cœli, id est, propter eum nobis aperti sunt. Vis autem manifestè scire, quoniam ante Christũ cœli si aperiebantur, iterum claudebantur? Nã iusti quidem forsitan ascendebant in cœlum, peccatores autem nequaquam. Ideo autem dixi, forsitan: ne quibusdã placeat etiam ante Christi aduentum iustorum animas ascendere potuisse in cœlum. Alioqui nullam animam ante Christum arbitror ascendisse in cœlum, ex quo peccauit Adam, & clausi sunt ei cœli: sed omnes in inferno detentas, propter quas etiam descendit ad inferos, sicut ipse testatur in Sapientia, dicens: Descendam ad inferiores partes terræ, & visitabo omnes dormientes, & illuminabo sperantes in deum. Aperti sunt ei cœli. Sic aperti sunt, vt nunquã claudantur. Ecce baptizato quidẽ Christo, aperti sunt ei tantùm: postquam verò tyrannũ vicit per crucem, & resurgens, ab angelis portabatur in cœlum: videntes angeli portitores, quia cœli iam nunquam erant claudendi, sed omnes iusti & peccatores pariter ascensuri erant in cœlum, & staturi ante tribunal Christi, quia non erãt necessariæ portæ cœli, cœlo posteà nunquam claudendo: ideo non dicunt, Aperite portas, & introibit rex gloriæ, iam enim erant aperti: sed, Tollite portas principes vestras. Aut ita: Cœli sunt scripturæ diuinæ prophetarum & Apostolorum, in quibus habitat deus, de quibus scriptum est: Quoniam videbo cœlos tuos opera digitorum tuorum, lunam & stellas, quæ tu fundasti. Ergo qui baptizatur, & meretur accipere spiritum sanctum, adaperiuntur ei omnes scripturæ, vt intelligat quæ ibi posita sunt mysteria veritatis. Propterea autem omnibus non aperiuntur, quoniam quidẽ falsum baptismum habentes, non possunt accipere spiritum veritatis. Quosdam autem non baptismium impedit, ne accipiant spiritum veritatis, & aperiantur eis scripturæ, sed propositum malum, quanuis bene fuerint baptizati. Sicut enim in cœlo celatur deus, sic in scripturis absconditur. Et sicut hoc cœlum corporale omnes quidem homines vident, non autem aspiciunt deũ inhabitantem in eo: sic & scripturas diuinas omnes quidem homines legunt, non tamẽ omnes intelligunt deũ veritatis positum in scripturis, nisi qui fuerit sic baptizatus, vt accipiat spiritum sanctum. Vnde & Apostoli priusquam baptizarentur in spiritu sancto, clausæ eis erant scripturæ prophetarum, exponentes de Christo, sicut scriptum est: O tardi corde ad credendum in omnibus quæ prophetæ dixerunt. Postquam verò aperuit eis sensum, insufflato spiritu sancto, tunc reseratæ sunt omnes scripturæ ante oculos cordis eorum, vt intelligerent quæ scripta erãt de Christo. Et ideo fortè hic dicitur, aperti sunt ei cœli. Apud Marcũ autem, vidit scindi cœlos: quoniam secundum hunc euangelistam scripturæ ma-

Ecclesiastici.24.d

Psal.23.b

Psal.8.a

Lucæ.24.d

Marc.1.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gpturæ manifestæ sunt,non conscissæ: nam quotidie ad confirmationem fidei ex eis accipiuntur exempla. Secundum Marcum autem etiam scissæ sunt, & inutiles factæ: quia post Christum iam lege & prophetis non vtimur,sed euangelio Christi, quasi cœlo sublimiori & nobiliori. *Et uidit spiritum descendentem sicut columbam, & uenientem super se.* In quo mysterio natus est Christus, in hoc mysterio & spiritū sanctū accepit. Etenim filio dei baptismum recipiente, & spiritu descendente, vnus in forma stabat humana,alter in specie descendebat columbæ,tertius autem nec in forma stabat humana,nec in specie descēdebat columbæ, sed in voce tantùm audiebatur de sursum descendente. *sicut columbam.* Ideo spiritussanctus speciem columbæ suscepit, quoniam præ omnibus animalibus hæc cultrix est charitatis. Omnes enim species iustitiæ, quas habent serui dei in veritate, possunt habere & serui diaboli in simulatione. Habet enim diabolus & mansuetos & humiles, habet castos & eleemosynarios, & ieiunos: & omnem speciem boni, quam creauit deus ad salutem hominū: ipsam speciem & diabolus introduxit ad seductionem, vt inter bonum verum,& bonū simulatum cōfusio fiat: vt simplices homines,qui boni veri & boni simulati differentiam intelligere cautè non possunt, dum quærunt H bonos dei viros,incurrāt in seductores diaboli. Solam autem charitatem sancti spiritus non potest immūdus spiritus imitari. Omnis ergo species iustitiæ in impostoribus inuenitur,sola autem gratia veræ charitatis nō inuenitur,nisi in solis seruis dei. Ideo ergo hanc priuatā speciē charitatis sibi soli seruauit spiritussanctus, vt per nullius iustitiam & testimoniū sic cognoscatur vbi est spiritussanctus,quemadmodum per gratiam charitatis. *Hic est filius meus dilectus,in quo complacui.* Et vide quo- Infrà.17.a niam in monte sic dicit,Hic est filius meus dilectus,in quo complacui, ipsum audite. hic autem tantummodo dixit,in quo complacui: quia illic iam cognoscebant ex parte filium dei. Sed quia putauerunt errātes,Christum Mosi & Heliæ similem esse: ideo addit, ipsum audite. Non vt legem & prophetas non audiant, sed vt euangelium amplius audiant, quàm legem & prophetas, vt scirent quia ipse esset dominus legis & prophetarū. Hic autem,cùm non adhuc cognosceretur Christi persona, non conueniebat dicere,ipsum audite: quoniam quando persona firmiter cognoscitur,tunc & doctrina fideliter susc ipitur, quoniam personæ dignitas commendat I personæ doctrinam.

Homilia.v.ex capite.iiii.

EVnc Iesus ductus est à spiritu in desertum, ut tentaretur à diabolo. Ex eo quod subiunxit, dicens vt tentaretur à diabolo: ostendit,quia à spiritu sancto est ductus, sed non quasi minor maioris præcepto, sed nec quasi maior minoris hortatu. Nā non solū ductus,aut adductus dicitur,qui alicuius potestate ducitur: sed etiam ille,qui alicuius rationabili exhortatione Ioan.1.f placatur. Sicut scriptum est de Andrea: Hic inuenit Simonem fratrem suum,& dicit ei: Inuenimus messiam, qui dicitur Christus,& adduxit eum ad Iesum. Ecce nō potestate eum adduxit,sed ratione placauit. Quemadmodum si magister militum videat dominantem tyrannum,& det consilium regi,dicens: Exi obuiam illi, quia tota perit prouincia: nā fortior est tua fama, quàm mea virtus. Et ecce rex à magistro militum ducitur, & tamen non est minor eo, qui ducit. Ad diabolum Iesus ductus est,vt tentaretur: ad homines quidem diabolus vadit, vt tentet eos: non homines ad diabolum,vt tentetur ab eo. Quoniam autem aduersus Christum diabolus ire non poterat, ideo contra diabolum Christus processit. Cōstat in nobis quinque baptismata esse. Vnū in verbo,sicut & Christus dicit: Et vos mūdi estis pro- Ioan.15.a pter verbum,quod locutus sum vobis. Secundum in aqua,sicut cunctis est manifestum. Tertium autem in spiritu,sicut scriptum est: Ioannes quidem baptizauit in a- Actо.1.a qua, vos autem in spiritu sancto baptizabimini. Quartum verò in igne,quod est tentatio præsens. Quoniam autem baptizantur homines & in igne,testis est dominus per Esaiam: Et auferam(inquit) sordes filiorum Is- Esa.4.b raël de medio eorum, & sanguinem eorum mundabo in spiritu iudicij,& spiritu combustionis & ardoris. Cō sequenter enim ait propheta: Quoniā probasti nos de⁹, Psal.65.b igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum. Et postmodum, Transiuimus per ignem & aquam, & Psal.65.c induxisti nos in refrigerium. Sicut enim aurum vel argentum cōbustis † in fornace sordibus colatur, sic ho- †al.cōbumo in fornace tētationis missus,depositis peccatis sanctificatur. Quintum in morte,sicut ipse dicebat: Baptis- Lucæ.12.f mo habeo baptizari,& quoniam turbor vsq; dum perficiatur. Quoniam autem peccatum & in morte remittitur, docet Apostolus, dicens: Qui enim mortuus est, Rom.6.b iustificatus † est à peccatò. Quale autē peccatū in morte L remittitur,scit qui intelligit,pro quali peccato introducta est mors. Nam si propter peccatum moritur homo, sine dubio soluitur propter quod moritur. Ideo dominus postquam baptizatus est in verbo, factus est sub lege. A Ioanne autem in aqua,à patre verò in spiritu: nūc à spiritu ducitur in desertum,vt baptizetur in igne tentationis,postmodum baptizandus in morte. Agè, nunc videamus qui sunt, qui baptizantur in igne, & quando baptizantur in igne. Vt autem sciamus, videndum nobis est, quid est quod dicit, tunc ductus est. Quando? Infrà.17.a Quando pater clamauit de cœlo: Hic est filius meus dilectus,in quo complacui. Vides ergo quia nemo baptizatur in igne tentationis,nisi qui factus fuerit filius dei? Quandiu enim catechumenus est homo, nondum abrenunciat diabolo, & omnibus operibus eius plenius. Baptizatus autem,Christo se tradit,dicens: Abrenuncio satanæ, & omnibus operibus eius. Ideo catechumeno ei M constituto,quasi suo parcit adhuc: post baptismum autē, quasi alienum factum, tota virtute satanas persequitur. Baptismum autem signaculum fidei est. Nunquid miles Baptismus signaculum fidei. post militiam signatur vt iam sedeat,& requiescat? Sed magis ante militiam, vt postmodū militet, & laboret. Nam & athleta, ante certamen vngitur vt luctetur: sic & homo spiritualiter ideo oleo chrismatis vngitur, vt contra diabolum, quasi spiritualis athleta luctetur. Sed quid,quia multi cùm tentati fuerint, superantur,& pereunt? Illi tales non à spiritu ducuntur ad tentationē susRom.8.c cipiendam, nec sunt filij dei: Quoniam qui spiritu dei aguntur,hi sunt filij dei: sed à peccatis expelluntur propriis. Qui autem à spiritu dei ducūtur ad tentationem, non superantur. Serui autem diaboli in igne non baptizantur. Quare? Quia non potest fieri vt depositis sordibus emundetur,qui totus est sordidus. Incipe laterem aqua lauare,nunquid aliquando mundatur? Non,sed magis commoto luto,amplius sordidatur. Ille enim mundatur, in quo est aliquid boni, quo emundetur. Vtputa bonus homo,si carnalibus viciis fuerit sordidatus, tentatur vt illud bonum eius mundetur. In illo autem quid mundandum est,in quo nihil est boni? Secundum hoc, cùm videris aliquem peruersum Christianum nunquā tristari,aut periclitari: cùm videris hæreticum nunquā

persecutionem

A persecutionem tentationum pati, noli scandalum pati: nec dicas, quomodo hæretici persecutiones nunquam patiuntur,sed semper fideles? Quomodo mali homines nunquam periclitantur,sed semper boni? Scito quoniā qui filij dei sunt, hi tātummodo in tentationis baptizā- Filij dei baptizantur in tentationis igne. 2.Tim.3.d tur igne. Veniat tibi in mētem quod te docuit Apostolus Paulus,dicens: Et omnes volētes piè viuere in Christo,persecutionem patiuntur. Mali autem homines,& seductores proficient in peius, errantes, & in errorem mittentes. Nunc videamus quādo baptizantur in igne. Postquā fuerit homo baptizat⁹ in verbo,instructus in fide: & postquā fuerit baptizat⁹ in aqua: & postquam fuerit baptizatus in spiritu: in quarto loco baptizatur in igne. Multi autem,& cùm in aqua baptizati fuerint,non baptizantur in spiritu. Nisi enim quis ante baptismum aquæ sic deposuerit à se totum peccandi propositum, vt dignus sit spiritum sanctum in templum sui cordis susSap.1.b cipere,non baptizatur in spiritu. Quia spiritussanctus fugit hominem fictum, & non habitat in corpore subdito peccatis: & ideo non fit filius dei. Et hi sunt qui cū tentati fuerint,superantur & pereunt: videntur quidem filij dei facti,propter aquam baptismatis,re vera autem non sunt filij dei,quia non sunt in spiritu baptizati. Nā B corpore quidem baptizati sunt, animo autem catechumeni sunt: quia aqua corpus baptizat, spiritus autem animam. Ergo non solùm Christus ductus est in desertum à spiritu, sed & omnes filij dei habentes spiritum sanctum ducuntur à spiritu in desertum, vt & ipsi tententur à diabolo. Qui enim habent spiritum dei,hi non sunt cōtenti sedere ocioſi,sed ipse spiritus qui est in eis, vrget eos ad aliquod opus apprehendendum magnum, cui diabolus aduersatur,qui est in deserto. Vt autem intelligas,quia omne bonum, quod secundum deum bonum est,in deserto est: videamus quid est desertum. Est Desertum duplex. autem desertum secundum deum,& est desertum secūdum diabolum. Natura carnalis,domus diaboli est, & omnis iniustitia epulatio ipsius est. Quantùm ad deum autem desertum est,quoniam non est in eo iustitia dei. Spiritus autem domus est dei,& omnis iustitia eius epulatio est ipsius. Quantùm ad diabolum autem desertum est, quia iniustitia nō est in eo,qua diabolus delectatur. Et quare natura carnis domus diaboli est? Quia omne C malum intus in carne est, quia secundum voluntatem carnis est: & intus in mundo est, quia secundum volūtatem mundi est. Omne autem bonum foris est extra carnem, quia non est secundum voluntatem carnis: & est foris extra mundum,quia non est secundū voluntatem mundi. Vides ergo quia omnis res spiritualis extra fines carnis est foris, & quasi in deserto est, & extra fines mundi est foris? Vnde qui viuunt secundū dei mādatum,exisse de mundo dicuntur: non corpore,sed cōuersatione exisse dicūtur de carne,& in spiritu esse. Domus autem dei spiritus est, quia omne bonum intus in spiritu est,quia secūdum voluntatem spiritus est. Omne autem malum foris extra spiritum est, quia non est secundum volūtatem spiritus. Vides ergo quia omnis res carnalis foris, extra fines spiritus est, & in deserto est? Ergo quantùm ad deum, desertum est natura carnalis, vbi non est via iustitiæ, in qua non inuenitur aqua spi- Psal.62.a rituſsancti,& est vituperabile desertum, de quo & propheta dicebat: Sitiuit in te anima mea in terra deserta, & inuia & inaquosa. Quātùm autem ad diabolum, de- Exo.5.a sertum est omnis res spiritualis, & est laudabile desertum. De tali deserto dicebat deus ad Pharaonē: dimitte populum meum,vt seruiat mihi in deserto. In tali enim deserto vult deus omnes suos sibi seruire. Ad tale D desertum omnes filij dei,qui habent spiritum sanctum, exeunt vt tententur. Vtputa proposuisti non ducere vxorem, duxit te spiritussanctus in desertum: id est,eiecit te extra fines carnis & mundi, vt tenteris à concupiscentia carnis: quia non habet castitas in se,vt delecteris in ea secundum carnem. Si autem intus eras in carne & in mundo,id est,secundū naturam carnis & mūdi habebas vxorē,non tentabaris. Quomodo enim tentetur libidine, qui quotidie est cum vxore? Proposuisti ieiunare, extra fines carnis existi & mundi, vt tenteris in fame à spiritu gulæ. Si autem in finibus carnis & mūdi positus,manducabas & bibebas,non tentabaris à spiritu gulæ in fame. Quomodo enim tentetur in fame à spiritu gulæ,qui nunquam esuriit? Sic & dominus nunquam tentatus fuisset in fame, nisi quadraginta diebus ieiunasset,& tunc esurisset. Itē eleemosynas facere proponis,foras existi: quia natura carnis & mundi nō delectatur dare,sed semper accipere. Si autem non dabas, non tentabaris à spiritu auaritiæ. Item proponis humilitatem seruare, existi in desertum vt tenteris à spiritu superbiæ: quia caro & mundus in humilitate non delectatur. Exurget aliquis diaboli angelus,qui te conculcet, E & iritet humilitatem seruasse, dum vides quòd in hoc seculo humilitas cōtemnitur,& superbia honoratur. Et cùm hos omnes spiritus viceris,nouissimè tēteris à spiritu vanæ gloriæ. Incipis enim gloriari,quia vicisti: quia spiritus vanæ gloriæ præcipuè à sanctitate nutritur. Scire autem debemus, quòd filij dei non possunt tentari à diabolo,nisi in desertum exierint,secundū ea quæ diximus: hoc est, nisi proposuerint circa aliquas studere virtutes. Filij autem diaboli,& intus in carne,& in mundo constituti,cōfringuntur & pereunt. Quomodo? Vtputa bonus homo si vxorem habuerit,hoc est enim esse intus in carne,nō tentatur in libidine: id est,non fornicatur, sed sufficit ei vxor sua. Malus autem & intus in carne constitutus: id est,habens vxorem, fornicatur,& nō est contentus vna. Item filius dei,id est,bonus homo, si intus in carne fuerit manducans & bibens, non tentatur in esca: id est,non inebriatur, nō deliciatur,sed mensuratè manducat & bibit. Filius autem diaboli, & intus manducans & bibens, non est contentus mediocribus cibis & potibus: sed inebriatur, & ad lasciuiores cibos F extenditur. Item seruus dei,etsi intus sit in carne,nemini aliquid dans,non tentatur,quia alteri non tollit: malus autem intus,nemini dat,& tamen alienum tollit: & sic in omnibus rebus tractans inuenies. Vides ergo quia est & ista differētia inter filios dei,& iter filios diaboli? quia filij diaboli nō exeūt ad diabolū vt tentētur,sed diabolus venit ad eos vt tētet: id est,nō exeunt extrà carnē ad illū,sed intus in carne dominantur ab illo. Quid enim opus habet foras ad certamen exire,qui nō desiderat vincere? Sed diabolus venit ad illos, quasi ad familiam suam. Filij autem dei foras exeūt vt tentētur ab illo,id est,extra fines carnis: quia si intus fuerint in finibus carnis,nō potest ad illos venire diabolus, quia filij dei sunt: nec potest illos tētare,sicut suprà diximus. Ergo quia diabolus non potest intrare ad illos, ideo qui sunt gloriosiores filij dei,extra fines carnis exeūt contra illū,quia victoriæ gloriam cōcupiscūt: propterea in hoc loco nō diabolus venit ad Christū, vt tentaret eum, sed Christus exiit ad diabolū, vt tentaretur ab eo,dans dilectis suis exemplū. Hæc omnia diximus propter illud quod ait: Tunc Iesus ductus est à spiritu in desertum,vt tentaretur à diabolo. *Et cùm ieiunasset quadraginta diebus &*

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus & quadraginta noctibus, postea esuriit. Non solùm ideo tẽtabatur,quia ieiunabat: sed ideo ieiunabat, vt tẽtaretur †.Ieiunium autem non est tantùm iritatio passionis,sed repugnatio.Si ergo ieiunaueris vt non intres in tentationem,placuerit autem deo inducere te: nõ dicas,quia perdidi fructum ieiunij mei. Nam etsi non tibi proficit ieiunium tuũ, vt non tenteris: tamen ad illud,sine dubio,tibi proficiet,vt à tẽtationibus non vincaris,sicut Christo profuit. Multis modis diabolus audierat:quia Christus natus est in hoc mundo,aut angelis prædicantibus ad pastores, vel pastoribus referentibus ad Mariam, vel magis quærentibus in Hierusalem eum adorare,cuius viderant stellam,vel Ioanne ostendente: Ecce agnus dei,ecce qui tollit peccata mũdi.Sed faciebat eum incertum natura eius carnalis.Dicebat enim apud se: Hic non potest esse filius dei,qui de mulie re & de viro natus est.Nam & ideo de desponsata,& in domo habita natus est,vt partus virginis diabolo celaretur.Si autem de simplice virgine natus fuisset, facilè poterat cognoscere diabolus,quia filius est dei. Cogitaret enim apud se,Maria fornicata non est. Si autẽ fornicata fuisset,ego sine dubio scirem: quia omnis fornicatio me ministrante committitur. Sine dubio iste filius dei est. Nec enim potest fieri, vt de muliere homo siue viro nascatur.Ideo desponsata intrauit domum Ioseph,vt dum maritalis conceptio æstimatur, vnigeniti dei natiuitas nõ cognoscatur.Hic est rex gloriæ,qui pãnis inuolutus, nec locum in diuersorio potuit inuenire, sed in præsepio positus est. Hic est creator rerum, qui creauit omnia †, & per singulos ætatis gradus ascendit. Hic est ille sanctus, qui cum peccatoribus vt peccator est baptizatus.Quid ergo? ipse eum tentabo, & si quidẽ inuenero eum hominem, sicut puto, dominabor illius, sicut omnium hominum: si autem inuenero eum sicut audio,filium dei,postmodum recedam ab eo, nec congrediar contra eum: quoniam qui vadit contra fortiorem,occasionem illi victoriæ prouidet: si autem subduxerit se, euacuat virtutem ipsius. Sciens ergo dominus cogitationes diaboli,quia volebat eum tentare, processit contra eum: non quasi deus, sed magis quasi homo, nec in toto quasi deus,nec in toto quasi homo.Nã quẽadmodum quadraginta diebus non esurire,non erat hominis: sic aliquando esurire,non erat dei. Ieiunauit ergo quadraginta diebus propter duas causas.Primùm,vt nobis aduersus tentationes ieiunandi daret exemplũ: deinde vt quadragesimi ieiunij nostri poneret mensuram.Esuriuit autem, vt ne nimis supra mensuram ieiunans,manifestè intelligeretur deus,& sic diabolo quidẽ spem tentandi extingueret, suamq; victoriam impediret.Itaque diabolus,quia vidẽs per quadraginta dies ieiunantem,desperauerat: postquam sensit esurientẽ, iterum cœpit sperare,& sic accessit ad extra esurientem,& inuenit intus nunquam esurientem.Et dum tentat esurientem,vincitur à non esuriente. *Et accedens tentator dixit ei: Si filius dei es,dic ut lapides isti panes fiant.* O cæcitas diaboli manifesta:quomodo suspicatus est eum non esse filium dei,quem post quadraginta dies esurientem sensit,& per quadraginta dies non esurientem non intellexit? Nam sicut esurire hominis est, ita per quadraginta dies non esurire,hominis est.Non cogitauit quoniam qui verè non esurit, voluntariè esurire potest. qui autem verè esurit, per tot dies non esurire non potest.Fortis ad ea quæ infirma sunt descẽdere potest, infirmus autem ad ea quæ fortiora sunt ascendere nõ potest. Sic ergo magis ex eo quod per tot dies non esurierat,intelligere debuerat,quia deus est: quàm ex eo quod post tot dies esuriit,quia homo est. Nam deus quæ hominis sunt,agere potest:homo autem quæ sunt dei,agere nõ potest.Sed forsitan tu dicis,Moses & Helias quadraginta dies ieiunarunt,& homines erant.Sed illi ieiunantes esuriebant,& sustinebant: iste autem quadraginta diebus nõ esuriit. Hoc est enim quod dicit: Et cũ ieiunasset quadraginta diebus, postea esuriit. Esurire enim,& nõ manducare,patientiæ est humanæ: nõ esurire autẽ,diuinæ naturæ. Qui ergo quadraginta dieb⁹ nõ esuriit,posteà esuriens, demonstrauit, quia esuritio eius voluntaria fuit,non necessaria.Quid ergo est? sicut sem per diabolus omnes homines excæcabat, vt nõ intelligerent quod est bonũ:sic modò inuisibiliter ipse à Christo est excæcatus,vt non cognosceret verum. Cogitauit enim apud se, si poterit de lapidibus facere panes, verè filius dei est: si autem nõ poterit,homo est.Sed quę fuit cogitatio ista? Per hoc enim nunquam poterat cognoscere,si filius dei erat,an non. Primùm si filius dei erat, nec esuriebat. Quomodo enim non vincat necessitatẽ naturæ carnalis, qui ipsam necessitatem in natura creauit? Et vt quid faceret de lapidibus panes, qui panem cum omnibus aliis ex nihilo,cùm voluit fecit? Deinde etsi esuriebat propter corpus,& volebat facere, faciebat quando ipse volebat, nõ quando diabolus prouocabat. Si ergo nõ faceret,quod & fecit: vnde sciebat,vtrũ ideo non fecit,quia non potuit, quasi homo: aut quia noluit quasi deus,quod & fecit? Nam nec fecit, nec dixit postùm, & nolo, vt ne se ostenderet filium dei. Nec dixit, non possum,vt nõ se ostenderet mendacem, confitens se hominem cùm esset deus.Sed quid? *Non in solo pane uiuit homo,sed in omni uerbo dei.* Non dixit,nõ in pane solo viuo,sed in omni verbo dei,vt non videatur de se dixisse: sed medię,nõ in solo pane viuit homo.Quid aliud poterat respondere? & filius dei abscondens se,ne ostendatur quod potest:& homo astutus excusans se, vt nõ ostendatur quod nõ potest. Sic ergo cùm ex hoc responso nihil certum addiscere potuisset,vtrum deus esset,an homo,assumpsit eum ad aliam tentationem, dicens apud se: Iste qui in fame nõ vincitur, etsi non est filius dei,tamen sanctus est.Valent enim homines sancti,& spirituales fame nõ vinci.Sed postquam omnem necessitatem carnis vicerint,per vanam gloriã cadunt. Ideo cœpit eum tentare in vana gloria. *Et assumpsit Iesum in sanctam ciuitatem.* Quãdo audis dicentem,ductus à diabolo,nihil cogites de potẽtia diaboli,quia potuit ducere Christum: sed de patientia Christi mirare, quia sustinuit,vt à diabolo duceretur. Ergo in sequente domino nõ infirmitas, sed patiẽtia est: in ducente autẽ diabolo nõ virtus,sed superbia est: quia volẽtem Christum nõ intelligens quasi inuitum ducebat. Ille ductus est,vt nos voluntatem diaboli nõ sequamur. *Et statuit eum supra pinnaculum templi.* Sed fortè cogitamus,quomodo in corpore cõstitutum, omnibus videntibus statuit illum super templum? Si potẽtiam Christi cõsideramus, intelligibilia inueniũtur omnia. Forsitan enim diabolus quãtum ad se,sic eum assumebat, vt ab omnibus videretur: ipse autem nesciente diabolo inuisibiliter sic agebat,vt à nemine videretur: sicut scriptum est de eo: Ipse autem transiit per medium eorum, & abiit sic. Si enim Habacuk homo constitutus à nullo est visus, quãdo ab angelo per comam capitis portabatur de Iudæa in Babyloniam: quantò magis est credibilius de Christo nõ fuisse visum,cùm volens à diabolo assumeretur? Et statuit eum supra pinnaculum templi. Cogitauit enim

† quia tentabatur.

Ioan.1.d

† qui creauit.

Exo.34.d 3.Reg.19.b

Deut.8.b

Luce.4.e Dan.14.d

tauit enim apud se,si miserit se per aërem, scio quoniã est filius dei,sine dubio enim mittet se, vt cognoscatur quod est: si autem nõ potuerit se mittere, scio quoniam homo est. Sicut ergo cõcupiscẽtia vanæ gloriæ ipse ruit de cœlo: nam cùm esset angelus, volens se ostendere deum,perdidit & illud quod erat,dum voluit apparere, quod non erat: sic putauit & Christum concupiscentia vanæ gloriæ ferri. Nam sicut difficilè aliquem suspicatur malum,qui ipse est bonus: sic difficilè aliquem suspicatur bonum,qui ipse est malus.Et dicit ei: *si filius dei es,mitte te deorsum.* Per hanc propositionem, quomodo poterat cognoscere si filius dei est,an non?Primùm volare per aërem nõ est proprium opus dei, quia nec hoc est vtile alicui,vel ad animã,vel ad corpus.Si ergo nulli necessarium est,neq; proficit ad salutem: volauerit autem aliquis prouocat⁹, propter ostẽtationem solam hoc facit: & est hoc ex diabolo magis quàm ex deo. Si ergo homini dignitoso & sapienti sufficit esse quod est,& nõ est necessarium ei apparere quod non est:quia hoc non homini prodest,quòd videtur ab aliis,sed quòd est apud se: quantò magis filius dei ostẽdere se necessarium non habet,sine causa alicuius vtilitatis,cui nihil necessarium est,sed totũ possidet in natura,de quo nemo potest tantùm cognoscere,quantum est apud se? Si ergo non volauerit,quomodo poterat per hoc cognoscere,vtrũ non potuit propter infirmitatẽ quasi homo, aut noluit propter vanitatem,quasi deus?quia non creditus fuerat,sed tentatus.Si filius dei es,mitte te deorsum.Vide superbiã inimici,quomodo ipsa inuitatio eius iniuriosa est. Nũquid non poterat dicere,descende per aërem ambulãs? Sed quid?Mitte te deorsum.Nec timuit cogitãs,ne fortè si inuẽtus fuerit filius dei, inueniat illi fecisse iniuriã. Sed nihil dubitat dicere,nec facere, qui nihil sibi reliquit quod speret.Et vide,non impulit, non tetigit, non appropinquauit: sed tantùm dixit, Mitte te deorsum,si es filius dei: vt sciamus, quia omnis qui obaudit diabolo, ipse se deponit deorsum. Nam diabolus ad malum hortari potest, cogere autem non potest. *Scriptum est enim: Quoniã angelis suis mãdauit de te,ut in manibus tollãt te.* O diabole,quomodo filius dei angelorum manibus portatur legisti, & quia super aspidem & basiliscum calcat, non legisti? Sed exemplum illud quidem profert, quasi superbus:hoc autem tacet,quasi astutus. Nam & verè filius dei angelorum manibus nõ portatur, sed ipse magis angelos portat. Nec enim creatura portat creatorẽ. sed creator creaturam. Si autem creatura baiulat creatorem:ergo creator antequam faceret creaturam, à quo portabatur? Nam verè etsi portatur manibus angelorũ, nõ ideo portatur,vt non offendat ad lapidem pedẽ suũ, quasi infirmus, sed propter honorẽ potestatis, quasi dominus, Scriptum est: Qui sedes super Cherubin,appare.Et illud quidem,quod diabolus refert, quia in persona Christi dicitur,verum est.Sicut enim dicitur: Quoniam tu es domine spes mea, altissimum posuisti refugium tuum,&c.Sed non de Christo dictum est tantùm, sed de omni homine iusto,quorum personam Christus susscepit: *Respondit ad eum, scriptum est: Non tentabis dominũ deũ tuũ.* Non dixit, non tentabis me dominum deum tuum,ne se manifestaret deum: sed ita,nõ tentabis dominum deum tuum: quod poterat dicere,& omnis homo dei tentatus à diabolo: quoniam & qui hominem dei tentat,membrum diaboli est. Sic ergo ex hoc responso incertus transiit ad tertiã.Dixit enim apud se: Tria hæc retia habeo extensa super omnem mundum, vt quisquis euaserit de retibus gulæ,incurrat in retia vanæ gloriæ:qui euaserit de retibusvanę gloriæ,incidat in retia auaritię.De his autem tribus retibus nullus hominum ad perfectum euasit: & si euasit,nõ integer,sed cõtritus euasit.Hic autem iam retia ventris dirupit, retia vanæ gloriæ transiuit. Ponam ei nunc retia auaritiæ, & ostendam illi omnia regna mundi. Si concupierit ea, scio quia homo est.Nam omnes homines propter gulã, & propter pecuniarum auaritiam,& propter vanos honores seruiunt mihi:si autem contempserit ea,scio quia filius dei est.Nec enim potest desiderare quæ ipse creauit,nec delectatur terrenis,qui fruitur cœlestibus. Nam etsi aliis mentiebatur diabolus, sua esse omnia, apud se tamen sciebat,quia non erant eius,sed dei. *Et sic assumpsit eum super montem excelsum ualde, quem ipse diabolus circumiens omnem terram excelsiorem cæteris cognoscebat, & ostendit illi omnia regna mundi, & honores eorum.* Fortè tractas apud te, qualis potuit esse ille mons,de quo omnis terra videbatur: aut si erat super omnem terram, quomodo tamen poterat inde,quantùm ad carnem,totam terram illi ostendere? Nam etsi,quantùm ad diuinitatẽ suam videbat:tamen,quantùm ad diabolum,ostendere illi non poterat,quem hominem æstimabat.Sed ita intelligendum est, assumpsit eum super mõtem excelsum valde: quia quantò magis excelsior fuerit mons, tantò magis aspicienti ex eo spaciosior terra videtur. Ostendit autem ita,nõ vt ipsa regna,vel ciuitates eorum, vel populos, vel argentum, vel aurum videret: sed partes terræ in quibus vnumquodq; regnum, vel vniuscuiusq; regni ciuitas posita erat: vtputa si ascendas super excelsum locum,digito extenso dicam tibi, Ecce ibi est Roma,aut ibi est Alexãdria,non sic ostẽdo tibi,vt ipsas videas ciuitates, sed partes terræ in quibus positæ sunt. Si enim nautæ vnam stellam aspicientes, non dicam ad vnamquamq; prouinciam, vel insulam: sed ad vnamquamq; ciuitatem,& ad singula loca quæ petunt,sine aliquo errore, aut deuagatione dirigunt cursum: quantò magis diabolus,qui princeps aëris constitutus,totã terram non solùm sciebat, sed etiam & videbat: poterat Christo ergo & singula loca certissimè digito demonstrare, & vniuscuiusq; regni honores, & statum verbis exponere? Nam non solùm ostensum dicitur quod ostenditur ad videndum,sed etiã quod exponitur ad intelligendum,sicut scriptum est: Ascẽdamus in domum dei Iacob,& ostendet nobis viam suã, & ambulabimus in ea. *Hæc omnia tibi dabo,si procidẽs adoraueris me.* Cõsidera quomodo omnis promissio eius irrationabilis est,& mendax.Certè vni dare non poterat omnia, nisi ab omnibus omnia tolleret. Si autem ab omnibus omnia tolleret,à nemine adoraretur,cùm diabolus neq; ex amore,neq; ex timore adoretur ab aliquo:sed quia promittit diuitias,aut dat. Quomodo autẽ expediebat diabolo ab omnib⁹ omnia tollere,& vni dare,vt ab omnib⁹ potẽtaretur,& ab vno colatur? Sed neq; illud dicere possumus,vt vnusquisq; quidem sua teneret, iste autem super omnia esset. Vnus enim super omnem mundũ neq; est,neq; fuit aliquando,neq; fieri potest vt non sit illi aliquis non subditus. Primùm propter deum, quia nõ cõcedit diabolo & hoc facere posse: secundò propter ipsum diabolum.Gaudium enim,& gloria,& potestas diaboli,in quo est,nisi in superbia,&in inuidia,in ira,in vana gloria,& his similibus? Vbi hæc exercẽtur,vnum regnum stare non potest? sed necesse est, vt diuidatur in plura.Vbi autem hæc non exercẽtur, diabolus nõ colitur,neq; regnat.Quomodo ergo regnum sibi tolleret,& illi daret? Deinde quid si sancti erant in mũdo aliquod

Pſal.90.b

Pſal.79.a

Pſal.90.b

Deut.6.a

Tria retia diaboli,quibus illaqueat animas.

Eſa.2.a

regnum

G regnum tenẽtes? Nam si peccatori dare & tollere potest diuitias : sanctis neq; dare, neq; tollere potest. Putásne semper voluit tollere diuitias Iob? sed non potuit, nisi quando permissus est. Nunquid non voluit, si potuisset tollere regnum de manu Dauid? Nam verè nõ est mũdus diaboli, neq; regna illius. Scriptum est enim, Per me reges regnant: & per me tyranni scribũt iustitiam. Sed ea quæ per iniquitatẽ aguntur in mundo: vtputa per furtum, aut per vim acquisisti diuitias, aut aliqua perditione animæ tuæ suscepisti honores: illas tibi diuitias diabolus dedit, sed nõ ipsæ diuitiæ diaboli sunt, sed prouisio*†earum. Res autem ipsę illius sunt, qui creauit eas ad probationes sanctorũ, & peccatorum. Et inter duas cõditiones posuit illas in medio, vt & diabolus possit illas dare, & deus. Nam dans potestatẽ diabolo, non à se dimisit, vt si quidẽ cum peccato acquirantur, per diabolum dentur: sin autẽ sine peccato, per deum. Ecce enim oculos nostros, & aures, & os, & cætera membra, inter duas cõditiones sic creauit in medio, vt & diabolus aperiat oculos hominis, & deus. Si enim ad turpem rem aperuerit homo oculos, diabolus aperuit oculos eius: si autem ad iustitiam, deus. Nunquid ex hoc, quia membra nostra interdum à diabolo aguntur, volentibus nobis, iam mẽbra nostra diaboli sunt? Sic & diuitiæ quanuis interdum à diabolo dentur, tamen diaboli nõ sunt. Si enim verè consideres, magis diuitiæ ipsæ in potestate sunt hominis, quàm in potestate diaboli. Nam diabolus, non quibus ipse vult diuitias dare potest, sed qui volunt ab illo accipere. Homo autem in potestate habet, à quo vult eas accipere, siue à diabolo, siue à deo. *Tunc dicit ei Iesus: Vade retro satana, scriptum est enim: Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* Finem tentandi diabolo imponit, dicens: Vade retrò satana, vt ne progrediatur vlterius tentans. Diabolus autem, sicut rationis est intelligere: id est, sicut rationabiliter intelligi potest, non quasi obaudiens ad præceptum, recessit: sed aut ipsius Christi diuinitas, aut spiritussanctus qui erat in eo, excussit inde diabolum: quod ad nostram consolationem proficit maximè, quia non tandiu homines dei diabolus tentat, quandiu vult: sed quandiu Christus eũ permittit, vel spiritussanctus qui est in eis. Diabolus enim quantùm ad se, nunquam cessaret tentans: nec enim habet alium actum. Non manducat, non bibit, non I dormit, non opus aliquod aliud operatur, nisi vt tentet, vt fallat, vt subuertat. Hic est cibus illius, hic honor, hoc & gaudium. Propterea infatigabilis est in malo, sed potentia† dei repellit eum, etsi permittit eum paulisper tẽtare, propter fidem probandam, tamen repellit eũ propter infirmam naturam. Adhuc vide, cùm Christus in prima tentatione passus fuisset tentationis iniuriã, dicente sibi diabolo: Si filius dei es, dic lapidi huic vt fiat panis: non est exasperatus, nec in increpationem, vel abiectionẽ eius est excitatus: sed sustinuit, & mitis permansit, tamen contra verba tentationis congrua dedit exempla. Similiter & in secunda, quanuis esset iniuriatus dicente sibi diabolo: Si filius dei es, mitte te deorsum: turbatus non est, nec increpans ei dixit: Vade retrò satana. Nunc autem quando diabolus, dei sibi præsumpsit honorem, dicens: Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me, & hoc quæsiuit fieri sibi à Christo, quod soli deo fieri debebatur: exasperatus est, & iratus est, & increpauit eum, & repulit dicens: Vade retrò satana. Scriptum est, Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Vt nos illius discamus exemplo, nostras quidem iniurias illatas ab impiis, siue in dicto, siue in facto magnanimiter sustinere: dei autem iniurias, & K contemptum, nec vsq; ad auditum sufferre. Quoniam in propriis iniuriis esse quempiam patientem, laudabile est: iniurias autem dei dissimulare, nimis est impium. Hactenus simpliciter diximus de tentationibus, quibus tentatus est dominus: nũc breuiter perstringamus quid ad nostram ædificationem, significẽt Christi tentationes. Frequenter diximus, corporis quidem ieiunium esse, abstinere à cibis: animæ autem ieiunium, abstinere ab omni re mala. Quia sicut caro delectatur cibo, sic spiritus abstinere à carnis peccato. Secundum hoc ieiunium Christi in nobis intelligimus esse abstinentiam peccatorum. Si enim manducatio Adæ de ligno scientię boni & mali, prudenter ab omnibus est recepta, appetitio est peccati prohibiti: Consequenter & ieiunium Christi intelligẽdum est in nobis abstinentia à peccato. Quòd si ieiunium est abstinentia rei malę, sine dubio & desideriũ eius esũritio est ipsius, & vsus rei ipsius intelligitur panis. Proponens ergo ieiunium sibi Christus, & non superatus desiderio panis à diabolo sibi propositi: hoc nos docet, vt si aliquis, vtpote filiꝰ dei opus eligẽs magnum exierit in desertum, sicut diximus suprà, & proposuerit se abstinere ab aliquo vsu corporali, & delectabili, quod est ieiunare, propter viuificatorium dei mandatum, ne interrumpat. Si autem loquente in cogitationibus suis diabolo, & ad vsum rei illius prouocante interruperit, vtens peccauit potius quàm vsus est, & peccatum sibi conuertit in vsum, hoc est, lapidem in panẽ. Et quanuis ab illa re se abstinere decreuerit, qua vti potuit sine peccato, si non decreuisset: tamen quia decreuit abstinere ab illa, vsum rei illius iudicauit esse peccatum, id est, lapidem. Propterea si vsus fuerit eo, peccatum sibi sumpsit in vsum, id est, lapidem sibi mutauit in panem, dirumpentem magis quàm nutriẽtem. Sicut & Apostolus de mulieribus viduitatem promittentibus dicit: Quæ cùm deluserint Christum, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Sed deprimens desiderium suum quasi esuritionem, respondeat in cogitationibus suis diabolo sibi persuadenti: quia non in vsu rei illiꝰ solo viuit homo perfectè: & si viuit, secundũ corpꝰ viuit, & nõ secundũ animã. Pleniſſimè autẽ viuit in obseruãtia mandatorũ dei, & ideo fortè non simpliM citer dicit, dic lapidi vt fiat panis, ne de qualicũq; lapide dixisse intelligatur: sed ita, Dic huic lapidi, id est, quẽ ego tibi ostendo. Item ascensio super templum, moraliter intelligitur exaltatio cordis sanctorum ad sanctitatem. Statio autem super pinnam templi, exaltationis ipsius mora. Quando enim quis inflatus mente carnis suæ exaltatus fuerit quasi sanctus, & gloriatus fuerit quasi consummatus, ductus est à diabolo quasi super tẽplum: & quando existimauerit se consistere in sanctimoniæ summitate, & in ipsa æstimatione iactantiæ fuerit demoratus, positus est super pinnã templi & stat ibi. Conueniẽter ergo, & ordinatè exposuerunt euãgelistæ. Postquam enim exposuerunt Christum in tẽtatione ieiunij superasse diabolum, in sequenti loco exposuerunt ductum esse à diabolo super templum: quoniã victoria tẽtationis, & expletio alicuius operis magni, gloriationem operatur, & fit causa iactantiæ. Sed vide quoniam Christus ieiunium quidẽ vltrò suscepit, super templum autem diabolus eũ duxit: vt & tu, qui filius dei es, ad ieiunium quidem morale, id est, ad abstinentiam laudabilẽ rei cuiusdam sponte procedas, & alacriter: extolli autem ad fastigium sanctitatis non acquiescas, quia nemo

*misericordia.

Deut.6.b &.10.d

Eadem aliter.

1.Tim.5.b

A mo extollit se ad sanctitatis altitudinem, nisi ducente diabolo. Nec enim ideo acquieuit Christus duci, & constitui super templum, vt tu moraliter imitator eius existens, ascendas per iactantiam cordis tui ad altitudinem sanctitatis. Nec enim volens ascendit, quantùm ad corpus: sed ideo acquieuit duci, & constitui super pinnam templi, & audire præcipitij verba: Si filius dei es, mitte te deorsum: vt tibi ostendat exaltationis exitum metuendum: id est, vt demonstret tibi ruinæ periculum, quod omnes gloriantes subsequi solet, Prouc.18.c sicut testatur Sapientia, dicens: Ante ruinam exaltatur Luce.14.c cor hominis, & ante gloriam humiliatur. Consequenter & dominus dicit: Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Si ergo times ruinam de fastigio sanctitatis, fuge exaltationem cordis ad sanctitatem, & non patieris ruinam de fastigio sanctitatis, Cur autem omnem iactantiam subsequatur ruina, causa est manifesta. Quoniam omnis qui confidens est in operibus suis, & gloriatur, securus est: qui autem securus est, non timet: & qui non timet, nec cauet: qui autem non cauet, quando non sperat, supplantatur à diaB bolo, & deiicitur. Qui autem nihil se existimat esse, in inferiori parte templi consistens, quantùm ad se, causa humilitatis, solicitus est de se: qui autem solicitus est, & timet: qui autem timet, circunspicit semetipsum, & 1.Cor.4.a non sinit duci se à diabolo super templum. Talis fuit & ille, qui dicit: Nõ quòd iam perfectus sim, aut iam iustificatus sim, &c. Si ergo Paulus timuit se dicere esse perfectum, quis audeat se existimare perfectũ? Si ergo perfectus filius dei es, & aliquam laudabilem abstinentiam suscepisti, quasi exiens in desertum, his duabus tentationibus dominus tentatus est propter te, vt non interrũpas opus tuum, sed ad perfectum deducas: cùm autem perduxeris ad perfectum, non glorieris. Si autem mediocris es filius, & nullum ausus es affectare pro virtute certamen, tentatione tertia tentatus est: propter te ductus est super montem excelsum, & audiuit verba pernicioſa, Hæc omnia tibi dabo, si procidẽs adoraueris me: vt tu non desideres magnus & altus fieri in hoc mundo. Ascensio enim montis illius est processio ad magnitudinem, vel altitudinem diuitiarum, & gloriæ huius mundi: quoniam ipsa processio eorum de superbia C cordis descendit. Et vide quomodo per ordinem dicit, prius ductus est super montem, deinde glorioſa mundi ei ostensa sunt: in tertio loco posita est ei conditio, vt si adorasset diabolum, omnia fierent eius. Sic & tibi contigit, qui altus & magnus fieri festinas in mundo, & ascendis in montem, quem diabolus sibi elegit ad seducendum. Cùm enim volueris fieri altus & magus, quod est ascendere in montem, diabolo te ducente, incipis die ac nocte cogitare de diuitiis acquirendis, de suscipiendis honoribus, & ante oculos mentis tuæ semper illa vniuersa proponere: scito quia princeps mundi glorioſa regni sui tibi ostendit. Cùm autem sentit te diuitinis huiusmodi cogitationibus in concupiscentias eorundem bonorum accensum: in tertio loco tales tibi prouidet causas, vt necesse sit tibi, si volueris illa consequi, diabolum adores, relinquens fidem dei, & seruias ei negligens iustitiam dei: si autem elegeris adorare deum in fide eius, & seruire ei secundum man- †ideest, obdatum ipsius obseruaret, illa omnia non consequaris. seruare. 1.Thes.4.b Ideo docet Paulus Apostolus: Obsecro autem vos fratres studium habere quietis, & negocij proprij, & operandi manibus vestris, & nullius desiderium sit vobis 1.Tim.6.b ad ea quæ foris sunt. Et iterum: Habentes alimenta, &

quibus tegamur, his cõtenti simus. Nam qui volunt di- D uites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ mergũt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas diuitiarum, quam quidam appetentes, circa fidem naufragauerunt. Ergo omnia Christo promissa sunt, & omnia Christus contempsit, vt ne gloriam dei diabolo daret: vt & tibi etiam si totus mundus fuerit datus, tantùm vt dimittas deum: non facias amplius diuitias, quàm gloriam dei. Nec enim iustum est, propter creaturam contemnere creatorem, sed propter creatorem creaturam. Quoniam diuitias tibi deus dare potest, diuitiæ autem tibi deum dare nõ possunt. Non enim propter se tentatus est, sed propter nos, & non sibi vendicat, sed nobis. *Tunc reliquit eum diabolus, & accedentes angeli dei ministrabant ei.* Non dixit, Et descendentes angeli dei ministrabant ei, vt ostẽdat, quia semper ad ministerium eius angeli erant in terris: sed tunc præcipiente domino recesserunt ab eo, vt locus diabolo aduersus Christum daretur, ne fortè angelos videns circa eum, non appropinquaret ad eum. Sic enim inuisibiliter fit omni homini Christiano. Duo enim sunt angeli permanentes cum hominibus: E scilicet bonus & malus. Quandiu circa nos est angelus bonus, nunquam nos in tentationem potest impellere angelus malus. Secundum dispensationem autem dei recedit aliquantulum angelus bonus, magis autem non recedit: sed abscondit se, inuisibilem se reddens ante diabolum: quoniam nisi voluerit angelus bonus, à diabolo non videtur. Subtrahit ergo se, vt det diabolo licentiam tentandi, & stans expectat tentationis euentum. Quando ergo aliqua concupiscentia malæ rei ascenderit super cor tuum, & pulsat aliquot genus peccati, non est circa te angelus bonus, sed diabolus loquens in corde tuo tentat te pariter, & compellit. Si tu ergo permanseris, confringens cor tuum, magis autem diabolum in corde tuo confringẽs: cùm non te potuerit superare, discedet à te. Quando recedente concupiscentia incipit cor tuum exultare, quia euasisti impetum illum malum: & quasi quidam spiritus in te tacente lætatur, & gratias agit deo: cognosce quia necessit à te diabolus, & post tentationis victoriam accedens angelus ministrat tibi, & ille loquitur in te, & gaudium operatur. Quoniam autem ministrabant ei angeli, scimus: in quibus autem rebus illi ministrabant, scire non possumus. Vtrum ad sanitates infirmitatum, quemadmodum & per angelum Raphaëlem sanauit Tobiam: Tobiæ.3.d an ad correctionem animarum, an ad effugationem dæmonum, quoniamquidem multa opera sua per angelos facit, verum est. Angelis autem facientibus ipse facere videtur, qui dat illis faciendi præceptum & potestatem. Tamen manifestissimum est, quia etsi ad opus ipsius ministrant ei, non propter necessitatem impotentiæ eius ministrant ei, sed propter honorem potestatis ipsius. Nam ministrant ei, & non adiuuant eum.

Homilia.vi. ex cap.iiii.

VM autem audisset Iesus, quod Ioannes traditus esset, secessit in Galilæã. A quo? Sine dubio à deo: quia in virũ sanctum, nemo potest aliquid, nisi tradiderit eũ deus. Nam peccator in peccatorẽ aliquid forsitan potest, quia nec est valde sub cura dei peccator: in hominẽ autẽ dei sine dubio nihil potest, quia protector est deus omnium sperantium in eum. Sic enim di- Psal.17.c cit & alibi: Nónne duo passeres væneunt dupondio†, & Infrà.10.c †asse

Universidad de Deusto
Biblioteca

G vnus ex eis non cadit super terram sine præcepto patris vestri: quantò magis vos modicæ fidei? Vestri autem & capilli capitis numerati sunt omnes. Omnis homo, quātumuis fuerit malus, priusquam aliquā faciat iniquitatē, quasi tardior est ad opus iniquitatis: quòd si semel cœperit facere iniquitatem, iam paratior fit ad omne opus iniquum. Sicut enim bestia, quanuis sit naturaliter sæua, tamen si excitata non fuerit, non se facilè super hominem iactat: si autem homine occiso, vel aliqua bestia, sanguinis acceperit gustum, iam si viderit hominem, sine aliqua mora irruit super eum: Sic & Herodes, etsi proposito erat iniquus, tamen postquam propter correptionem adulterij sui est exasperatus, opus pessimum ausus est facere, & Ioannem recludere in carcerem, seipso iniquior: & audacior quidem fuerat sibimetipsi factus cum omnibus consentientibus sibi Iudæis in mortem Ioannis. Quod sciens dominus, secessit inde, non ipse timens mortē, sed propter duas causas. Primùm, vt passionem suam opportuno tempore reseruaret: deinde, vt nobis fugiendi periculum tentationis daret exemplum: non quia ille timebat periculum tentationis, sed quia nos aliter non omnem toleraremus tentationem.

H Si enim ideo per omnem viam iustitiæ præcessit, quasi magister, vt nos eum sequamur, quasi discipuli: manifestum est, quia non considerauit quid ipse posset, sed quid nos poteramus implere. Si autem ea fecisset Christus, quæ ipse poterat facere, & non nos: discipuli eius esse non poteramus, sequi eum non prævalentes. Et

Esa.9.a *relicta ciuitate Nazareth, ueniens habitauit in Capernaum, in finibus Zabulon & Neptalim, ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam: Terra Zabulon, & terra Neptalim uia maris trans Iordanem Galilææ gentium.* Sicut docet historia, hæ tribus ante omnes transmigratæ sunt in Babyloniam. Conuenienter ergo, quos ante omnes ira dei percussit, ipsos primùm dei misericordia visitauit: & qui primi ducti sunt in captiuitatem corporalem, ipsi prius de spirituali captiuitate reducti sunt. *Populus qui*

Ibidem. *sedebat in tenebris, uidit lucem magnā: & qui sedebāt in regione & umbra mortis, lux orta est eis.* Sedebant in tenebris Iudæi, qui fuerant sub lege, in qua dei iustitia nō fuerat manifesta: etsi erat ibi iustitia, tamē in figuris quibusdā, & mysteriis rerum carnaliū fuerat cooperta. Quale enim est lumen iustitiæ in circuncisione præputij? Tenebræ enim erant maximè secundum legem, quæ non ad manifestandam dei iustitiam data fuerat, sed ad puniendam duritiam cordis eorum: Sicut ait dominus, Pro-

I Infrà.9.a.& Mar.10.a pter duritiam cordis vestri Moses ista mandauit: & nō ad saluandos eos, sed ad excæcandos, vt inebriati per legem, non cognoscerent lumen, quod non merebantur videre in tenebris, id est in peccatis. Lumen magnum, id est Christum. Nam multa lumina fuerant inter Iudæos. Lumen fuerunt Moses, & Aaron, & Iosue, & cæteri iudices & prophetæ. Omnis doctor lumen illorum est, quos illuminat docens: Sicut scriptumest.

Infr.5.b Vos estis lux mundi. Magnum autem lumen est Christus. In regione autem & vmbra mortis sedebant Gentiles, aut quia iniquitates mortiferas faciebant, aut quia colebant idola & dæmones, quorum cultura ducebat eos ad mortem æternam. Iudæi autem, qui secundum legem opera faciebant, ideo in tenebris erant, & non in regione & vmbra mortis: quia etsi non erat quidem iustitia quam faciebant, tamen facientibus eam, etsi gloria non dabatur, tamen mors æterna non contingebat, quia dei tenebant mandata. Vmbram autem mortis æstimo esse peccatum idololatriæ. Sicut enim qui viuunt in agnitione dei & Christi, quanuis agnitio ipsa sit vita, tamen donec sunt in seculo isto, non sunt in vera vita, sed in vmbra vitæ: quoniā per fidem ambulant, & nō per speciem: & per speculum in ænigmate vident, non facie ad faciem. Sic qui in erroribus idolorum viuunt, licet ipse error sit mors, tamen nondū sunt in vera morte, sed in vmbra mortis, donec in isto seculo sunt. Quoniam autem ignorantia dei vmbra est mortis, testatur propheta dicēs: Et declinasti semitas nostras à via tua, & cooperuit nos vmbra mortis. Sine dubio enim operiet eum ignorantia dei, cuius via de via dei fuerit declinata. Regio autem mortis, mūdus est iste. Sicut enim illa terra, terra viuorū est, de qua dicitur: Credo videre bona domini in terra viuentiū: sic terra hæc regio mortis est. Propterea ad plenum deo placere nō possumus, degentes in ea, quia ipsi etsi viui sumus propter opera viua & fidem Christi, tamen quia in mundo viuimus, cui diabolus principatur, coinquinati sum⁹. Ideo & Paulus dicebat: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Corpus enim hoc, corpus est mortis: quia nō vitalibus, sed mortiferis voluptatib⁹ est subiectū. Et vide quàm propriè quidē dixit propheta: Iudæos quidē vidisse lumē magnū, Gētibus autem ortū esse: quoniam apud Iudæos erat agnitio filij dei, non autē videbant eum, quia sedebant in tenebris legis, aut peccatorū: apud Gentes autē nunquā fuit agnitio filij dei. Ideo à Iudæis quidem dicitur visus, Gentibus autem ortus. Dicitur autem Capernaum inter fines Iudæorū & Gentium posita esse. *Ex tunc cœpit Iesus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.* Ex tunc, id est ex quo testificatus est à Ioanne. Nec enim prædicare credibiliter poterat, nec testis patris existere, nisi testificatus fuisset ab eo: quia nemo potest alterius esse testis idoneus, nisi qui ipse fuerit testificatus ab altero. Testificatus autem est ab eo sic: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vt omnis qui ordinatur ad prædicandum, bonum testimonium habeat à populo, & ab his qui sunt foris, sicut ait Apostolus: Qui enim bene viuit, se solum saluat: qui autem bonam habet opinionem, multos ædificat. Quid autem prodest, si bonam vitam agendo te vnum salues, & malam famam habendo plurimos scandalizes? Ex tunc cœpit Iesus prædicare, ex quo in aqua quidem baptizatus est à Ioanne: in spiritu autem à patre, vt posset de seipso alios baptizare, secundum hominē dico: † Iquia si non fuisset baptizatus, alios baptizare non poterat. Quomodo autem nudus vestiat nudum, aut quomodo mendicus faciat alterum diuitem? Sic & ipse, qui baptizatus non est, quomodo alteri potest baptismum dare? Secundum hoc & de hæreticis dicimus: quia vbi est fides, illic est ecclesia: vbi ecclesia, ibi sacerdos: vbi sacerdos, ibi baptismum: vbi baptismum, ibi Christianus. Vbi autem fides non est, ibi nec ecclesia est: vbi ecclesia non est, nec sacerdos est: vbi sacerdos non est, nec baptismum: vbi baptismum non est, nec Christianus fit aliquis. Quid ergo reprehendit quasi secundum baptismum, qui non intelligit quod est primum?] Ex tunc cœpit Iesus prædicare, ex quo tentatus est. Famem autem vicit in deserto, auaritiam spreuit in monte, vanam gloriam repercussit super templum, vt nobis ostendat, quia qui ventri suo contradicere potest, qui seculi huius bona contemnit, qui vanam gloriam non desiderat, ille debet, Christi vicarius factus, iustitiam Christi prædicare: quoniam ex istis tribus caminis omnis diabolicæ fraudis † flamma succenditur. Item ex quo traditus est Ioannes, ex tunc prædicare

K 1.Cor.13.

Psal.43.c

Ibid.16.d

L Rom.7.d

Ioan.1.d

1.Tim.3.b

M

†hæc ſ quodam exemplari ſunt.

†al. conſtitutionis.

A prædicare cœpit. Nam si viuo Ioanne prædicare cœpisset, sine dubio vilem fecisset Ioannem, & inuenta fuisset prædicatio eius superflua, quātum ad istius doctrinam: quemadmodum si in vno tempore lux cum lucifero oriatur, gratiam luciferi celat. Quàm sapienter inde prædicationis suæ sumpsit initium, quod prædicare consuetus erat Ioannes: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum: non vt conculcet Ioannis doctrinam, sed vt magis confirmet. Nam si illo adhuc docente hæc eadem prædicasset, forsitan conculcare videretur: nunc autem quia eo incluso repetit, non conculcatio, sed cōfirmatio inuenitur. Confirmat autem Ioānis doctrinā, vt testem eum verum fuisse demonstret. Quoniā si Ioannes verus est testis, & testimonium eius verum est quod dixit de Christo: si autem falsus est testis, & omnia illa gloriosa falsa fuerunt quę dixit de Christo. Ergo dum Ioānis doctrinam confirmat dominus, seipsum commendat, Pœnitentiā agite. Creator humanæ naturæ scit quid necessarium habet humana natura. Sciens etenim dominus, quia nullus hominum per ignorantiam iustitiæ peccat: sed dum sequitur delectationem carnalem, cōtemnit gloriā spiritualem: ideo statim non iustitiam prædicauit, quā omnes co-

B gnoscebant, sed pœnitentiam qua omnes indigebant. Quis ergo veniens contra iudicium dei ausus est dicere, quia ego volo bonus esse, & non possum? Dominus enim qui in primis nō iustitiā, sed pœnitentiā prædicauit, non naturę ignorātis, sed voluntatis culpam in peccatoribus esse demonstrat. Pœnitentia enim correctio est voluntatis, non emendatio malæ naturæ. Nam si emendatio naturæ esset pœnitētia, creator dominus noster venisset in mūdum, vt sui operis culpam emendaret, non nostros errores. Appropinquabit enim regnū cœlorum, id est beatitudo regni cœlestis: quam præparauit fidelibus deus. ac si dicat, parate vos per pœnitentiam, & per patientiā ad percipiendam beatitudinem regni cœlestis: quia appropinquabit tempus mercedis reddendæ. Qui mala timetis aut concupiscitis bona, attendite quia appropinquabit regnum cœlorum. Si vos mala non terrent, vel bona delectent, aut si regna non concupiscitis, vel tormenta timete. Gaudeant iusti, quia iam finiuntur mala eorum, & incipiunt bona. Lugeant peccatores, quia iam trāseunt bona eorum, & incipiunt

C mala. Quid nocuit hominibus iustis, quia mala passi sunt, cùm cœperint esse in bonis? Nam & recordatio transactorum malorum non solùm non nocet, sed adhuc magis delectat. Nam mala quandiu præsentia sunt, grauia videntur: cùm verò transacta fuerint, recordatio eorum gloriatio est. Aut quid prodest peccatorib⁹, quia bona sunt consecuti, cùm cœperint esse in malis? Nam recordatio transactorum bonorum non solùm non adiuuat, sed adhuc amplius grauat. Nam quandiu præsentia sunt, delectabilia videntur: cùm verò transacta fuerint, recordatio eorum magis affligit. Et ista prędicatio pœnitentiæ qualem fructum contulit Christo? Seminauit verbum pœnitentiæ, & immaculatos prædicatores iustitiæ messuit.

Homilia.vii. ex capite.iiii.

Act.4.d *AMbulans autem Iesus secus mare, uidit duos fratres, Simonem & Andream.* Priusquā aliquid dicat aut faciat, vocat Apostolos, vt nihil eos lateat, nec verborum Christi nec operū, vt postmodum fiducialiter dicere possint: Non possumus enim nos quę vidimus & audiuimus non loqui. Vidit eos non corporaliter, sed spiritualiter: non ad facies eorū, sed ad corda respiciens. Et elegit eos non quasi Apostolos, sed quia D Apostoli poterant fieri. Sicut artifex, si viderit gemmas preciosas, & non dolatas: elegit illas non quòd sint, sed quòd fieri possint: habens enim scientiā artis, bonum incompositum non contemnit. Sic & dominus videns illos, non opera eorum elegit, sed corda. *Mittentes retia,* & futuræ dignitatis gratiam artificij sui opere prophetantes. Vt intelligamus quia non solùm ista secunda piscatio spiritualis à deo eis erat donata, sed etiā prima illa corporalis dei prouidentia in eis fuerat ordinata. Nā sicut qui retia iactat in aquā, nescit quos pisces comprehensurus est, sed quos deus ei trāsmiserit, illi intrant in retia: Sic & doctor quādo diuini sermonis retia super populum iactat, nescit qui sunt accessuri ad deum, sed quoscunq; deus excitauerit, illi adhærent doctrinę. Ergo sicut in piscatore labor solus requiritur piscādi, deus autem transmittit capturā: sic & in doctore nihil requiritur, nisi instātia doctrinæ populum autem non corrigit homo, sed deus. Sic enim dicit dominus per prophetā:

Zacha.3.c Dic hæc ad Iesum filium Iosedech sacerdotem magnū: si bene custodieris aulam meā, dabo tibi qui habitēt in ea. Et *ait illis: Venite post me, & faciam uos fieri piscatores hominum.* Id est, faciam vos doctores, vt cum reti verbi dei comprehendatis homines de mundo hoc falso & fluctuabundo, & tēpestuoso, & instabili, & perfido, & semper periculoso, & nemini vnquam tuto, vbi homines non ambulant, sed feruntur inuiti quasi nolentes. Violentia enim diaboli concupiscentias multas inoperans eis, mentitur se facturum eorum voluntatem: quia cùm delectatione compellit in mala opera, vt homines alterutrum se comedant, sicut pisces fortiores semper deuorantes infirmiores: ne transiati viuant in terra fructifera corporis Christi facti membra corporis eius, in terra fructifera, in terra dulci & semper tranquilla: vbi non est tempestas ad euersionem, nisi fortè ad tentationem fidei, & patientiæ fructificationem. Vt homines ambulent, non ferātur: vt se alterutrum non comedant habitātes, sed foueant: ecce do vobis euangelium in manibus nouum, & alterum rete diuersarū sententiarū, & obligatarum parabolarum, virtutum admirādarum, & multiformium doctrinarum, narrationibus crebris quasi fluctibus huc & illuc discurrentibus, F textum minis iudiciorum, & promissionibus beatitudinum, quasi quibusdam nodis indissolubilibus colligatū, præscientiis & occultarum cogitationum cognitionibus, dæmonum confessionibus, & resurrectionibus mortuorum, nimis confirmatum: ita vt in sinu suo tutissimo diligenter possit rationabilium hominum continere capturā, vt non det eis ex aliqua potestate † exeundi occasionem, quasi per aperturam aliquam neglectam à spiritu sancto qui texuit eam. Et hoc dicit aliquis intra se, Nō sine causa secuti sunt Iesum talia promittentē. Quid enim? Tibi minora repromittit? Num non si bene conuersatus fueris, regnum cœleste tibi promittit? num non vitam æternam? num non angelicam naturam? num non hæreditatem secum? Et quare non sequeris eum? Sed illi secuti sunt eum, quia cœlestium bonorum amatores erant, non terrenorum. Tu autem eum non sequeris, quia non cœlestium sed terrenorum amator es. Homo enim carnalis nullum bonum credit esse bonum, nisi carnale: & nusquam credit esse iucunditatem, nisi quæ est super terram. Non ergo illi doctorium cupierunt honorem, sed doctorij operis lucrum, sicut exitus cōtestatus est. Si enim Apostoli facti honoribus apostolatus sui fruiti sunt, sine dubio apo-

† parte.

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

G stolicum cupierunt honorem. Si autem nō solùm Apostolatus sui honoribus fruiti non sunt humilitatis causa, sed etiam propter hominum salutem & gloriā Christi, passi sunt diuersa supplicia: manifestum est quòd tunc non apostolicum cupierunt honorem, sed quæstum apostolici operis & laboris. Sciebant enim quàm preciosa est anima hominis, quàm grata est apud deum salus ipsius, quanta merces est hominem ædificare secundum deum. Concupierunt, & secuti sunt: tu autem non concupiscis talia hæc. Quomodo enim desideres alium posse saluari, qui teipsum saluare non curas? *Et relictis retibus, secuti sunt eum.* Ne aliquis Christianus dicat, Nunquid non possum diuitias diligere, & Christo placere? ideo relinquentes retia sua Apostoli nos docuerunt, quia nemo potest terrena possidere, & perfectè ad cœlestia peruenire. Considera quomodo inter cœlum & terram aër medius constitutus separat creaturam vtranque, vt ostendat quia inter cœlestia & terrena nulla potest esse commixtio. Cœlestia enim spiritualia sunt & leuia, & naturaliter semper sursum petentia. Terrena autem ponderosa sunt, & semper deorsum deponentia. Si igitur spiritualia tenueris, sursum te ducunt: si terrena, deorsum te deponunt. Igitur
H reliquerunt retia, ne magis facerent eis impedimentum laboris, quàm additamentum vtilitatis. *Et procedens inde, uidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius componentes retia, & similiter uocauit eos.* Erant enim habitatione ciues, dilectione concordes, arte afficij pares, fraternitate pietatis coniuncti: ideo sic vocauit & istos, ne tot bonis rebus coniunctos, dissimilis vocatio separaret. Gratioſè aliquis de hac duplici fratrum vtilitate locutus est, quoniam omnis Ecclesia præcipuè in charitate fuerat construenda, sicut
Ioan.15.b ipse dicit: Hoc est autem mandatum, vt diligatis inuicem,
Ibidem.13.c sicut ego dilexi vos. Et iterum: In hoc cognoscēt homines, quòd mei estis discipuli, si charitatem habueritis inter vos. Sicut enim in corporali ædificio lapis ad lapidem cæmento mediante constringitur: sic in ædificio ecclesiæ Christianus ad Christianum charitate mediante connectitur. Ideo super fraternitatem charitatis ecclesiæ composuit fundamenta, vt radicibus charitatis exuberās quasi humor ascendat in ramos. Et hoc
I super naturalem charitatem, vt nō solùm per gratiam, sed etiam per naturam ipsa charitas firmior habeatur. Sic enim fecit deus in veteri testamento: ædificaturus enim populum illum per legem, supra Mosen & Aaron fratres posuit ædificationis initium. Quoniam autem abundantior gratia futura erat noui testamenti quàm veteris, ideo populum illum quidem ædificauit secundum vnam fraternitatem, hunc autem secundum duas. *Componentes retia.* Quod est maximæ paupertatis indicium. Vetera componebant, quia noua vnde emerent, non habebant. Et quod ad maiorem pietatem eorum pertinet, in tanta paupertate sic patri suo occurrebant, vt secum eum baiularent in naui: non vt ille istos adiuuaret in opere: sed vt isti illum consolarentur sua præsentia. Quoniam autem illi quidem referuntur mittentes retia sua, per omnes euangelistas: isti autem componentes, sine ratione esse non credo, maximè cùm poterāt dicere sine damno aliquo intellectus: & ibi vidit illum & illum, & non dicere componentes retia sua. Item æstimare illos quidē quasi velociores ad prædicandum, quia iam mittentes erant retia sua: istos autem quasi pigriores, quia adhuc componentes erant retia, non sumus ausi: quia differentiam illorum talium cognoscere est solius dei. Ne fortè ergo propter Petrū K illi dicti sunt mittentes retia sua. Isti autem propter Ioannem componentes: quia Petrus prædicauit tantùm euangelium, & non composuit, sed Marcus ab eo prędicata composuit. Ioannes autem & prædicauit euangelium, & ipse composuit. Et non solùm composuit, sed etiam omnium euangelistarum retia ipse composuit. Nam cùm omnes humana Christi penè sola composuissent, iste commiscuit eis etiam diuina ipsius, vt nullam relinqueret spiritus sanctus scandali aperturam in eis vnde pisces egrederentur. Et vt nunc dicamus quod suprà in textura retis omisimus: quia circumposuit ei quasi plumbea grauia, id est inextinguibilium flammarum & immortalium vermium supplicia ponderosa, vt possit facilè humanorum cordium penetrare profundum. *At illi relicto patre, & naui, secuti sunt eum.* Vide quia Petrus quidem & Andreas dicuntur reliquisse retia: Iacobus autem & Ioannes, patrem & nauim. Tria Veniens ad Christū, tria generaliter relinquere tenetur.
sunt enim generaliter omnia, quæ relinquere debet omnis qui venit ad Christum: actus carnales, subſtantiā mundialem, parentes carnales. Per retia enim piscationis, actus carnales relinquendi significātur: per nauim L
autem, subſtantia: per patrem verò, omnes parentes. Et vide quia prius retia relicta significātur, posteà nauis, in tertio loco pater: quia prius conuenit actus mundiales relinquere. Ipsi sunt enim, qui præcipuè nocent ad spiritualia. Secundò, subſtātiam, quia non tantùm nocet aliquid habere in mundo, quātùm agere aliquem actum, tamen & hoc ipsum habere nocet. In nouissimo parentes, qui & ipsi quidē nocent, tamen minus nocent quàm diuitiæ & actus huius seculi. Reliquerūt ergo nauem, vt fierent ecclesiasticæ nauis gubernatores. Reliquerūt retia, vt iam non pisces apportarēt ad ciuitatem terrenā, sed homines ad ciuitatem cœlestem. Reliquerunt vnū patrem, vt fierent omnium spiritualium genitores.

Homilia.viii.ex cap.iiii.

ET circumibat Iesus totam Galilæam. Omnis rex pugnaturus contra aduersarium regem, prius congregat exercitum, & sic vadit ad pugnam: sic & dominus contra diabolum pugnaturus, prius congregauit Apostolos, & sic cœpit per totam Galilæam euangelium prædicare. Expugnatio enim diaboli, prædicatio est veritatis: sagitta mortifera est in viscēribus M
eius, sermo iustitiæ. Deiectio eius est opus signorum, spoliatio potestatis eius est conuersio fidelium. Et rex quidem terrenus congregat exercitum, vt illorum laboribus ipse gloriam consequatur: iste autem congregauit Apostolos, non vt illorum laboribus ipse gloriam consequatur, sed vt suo labore illis victoriam præstet. Circumibat totam Galilæam, sicut studiosus medicus circumibat grauiter ægrotantes, singulis quibusque passionibus adhibens congruas medicinas: quia debiles illi ad medicum venire non poterant. Et dominus quidem circumibat singulas regiones. Nos autem sumus vniuscuiusque regionis pastores, etsi regiones circumire necessarium non habemus, tamen singulas species passionum populi circumire & considerare debemus: id est, diligenter attendere, qui sunt in populo, qui auaritiæ morbo laborant, vt aliquem sermonem de auaritiæ malo faciamus ad medicamentum sanitatis illius, qui auaritiæ stimulis agitatur, secundum Pauli sententiam, dicentis: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationes, &c. Item debemus illis prouidere, qui in populo ardentibus libidinis
1.Tim.6.b ibidem. febribus

A febribus valde laborant: & vt ad remedium passionis eorum aliquod medicamentum in Ecclesia proferamus de apotheca medicinali Apostoli, dicentis: Omne peccatum quodcunque fecerit homo, extra corpus
1.Cor.6.d est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat, &c. Et quemadmodum paterfamiliās studiosus, scit in domo sua quid vnusquisq; necessarium habet: ita & sacerdos singulorum mores, & actus, & conuersationem debet indiscere, vt quale quibusq; medicamentum necessarium fuerit, subministret: cui consolationem, consolationem: cui increpationem, increpationem. Cui autem asperior increpationis medicina fuerit posita secundum qualitatē passionis illius, non debet indignari: quia nec infirmus irascitur contra medicum, si posuerit aliquam medicinam mordentē. Non enim considerat asperitatem medicinæ, & irascitur, sed considerat beneuolētiam medici, & sustinet: quia prodesse illi desiderat, non nocere. Sicut autē infirmus qui ipse venit ad medicum, ex parte iam sanus est: sic & ipse peccator qui venit ad sacerdotē, & doctrinæ aut pœnitentiæ medicinam quærit, ex parte iam iustus est. Illum autem grauis tenet infirmitas, quē sacerdos sequitur verB bis, & ille spiritualium verborū medicamētum nō sentit, nec melioratur, sed quasi qui stomachū patitur, quicquid manducauerit & biberit, iterum vomit. Sic & illa anima patiens quicquid audierit, statim de sensibus suis
Psal.106.b proiicit foras, sic illi infideles Iudæi de quib⁹ dictū est: Omnem escam abominata est anima eorum: id est, omnem escam doctrinæ animam nutrientem. *Docens & prædicans euangelium regni.* Aliud est docere aliud est Euangelium prædicare. Docebat enim eos, dicēs iustitias naturales, quas etsi ille non diceret, ipsa ratio naturalis illos doceret: vtputa castitatem, humilitatē, patientiam, & cætera his similia: quæ homines etsi non audiunt, tamen à semetipsis bona esse intelligunt, sicut
Roma.2.c ait Apostolus ad Romanos secundo: Cùm enim Gentes, quæ legem non habent naturaliter quæ legis sunt faciunt, &c. Sed fortè dicis, Si ea eos docebat, quæ omnes intelligunt, quid opus habebat eos docere? Audi, doctrina non tantum propter manifestationem rerū obscurarum inuenta est, quantūm propter excitationem cordis & spiritus. Talis est enim humana natura, vtputa prævalētibus delectationibus carnalibus in homine, C scientia quæ est in eo iustitiæ naturalis excluditur, & quasi in oblionem deducta, de memoria foris expellitur & obdormit. Cùm ergo cœperit doctor in illis reprehendere, & repercutere mala carnalia, & terrere de futuro iudicio: quasi præcisis delectationibus carnalib⁹,
Ephe.6.d& Heb.4.c iterum scientiam in memoriam eorum reducit, & in sensibus reparat. Vnde & gladius dicitur sermo diuinus: quia sicut gladius carnes præcidit, sic & sermo diuinus concupiscentias carnales. Et quemadmodum si tollis herbas de agro, triticum conualescit in illo: sic & cōcupiscentia si præcidatur ab homine, iustitia cōualescit: quia sicut herbæ suffocant triticum, sic & concupiscentiæ carnales offocant disciplinam. Vides ergo quia doctrina non nouas scientias introducit, sed oblitas cō monefacit? Si ergo sermo humanus tantam habet virtutem auribus sonum præstans, putas quid agebat sermo
Euāgelium dominicus, cùm esset spiritus viuus, non tantum in auribus sonans, sed & in cordibus operans? Euangeliū autem prædicans mysterium iustitiæ promittebat. Euangelium enim est nuncium bonū. Bona autem hominib⁹ nunciantur, quando promittitur eis beatitudo cœlestis, peccatorum remissio, adoptio filiorum, mortuorū re-

surrectio, & immortalitas vitæ, hæreditas regni cœleD stis, & possessio gloriæ sempiternæ, societas angelorum, & cōmunicatio spiritus, & fraternitas Christi, & paternitas dei. Hæc omnia antiqui homines manifestè nec audierant, nec sperabant. Et ideo præmium boni operis non sperantes iustitiæ contēpserunt laborem, & transtulerunt se ad delectationes carnales: quia omnis iustitia molesta est omnibus in carne viuentibus, propterea labor iustitiæ non sustinetur, nisi merces eorum expectetur. Ideo ergo illis beatitudinē euangelizabat cœlestem, vt corda eorum ad patiētiam boni operis excitaret, & desiderium cœlestium præmiorū, aut docens, aut interpretans eis prophetias de suo ipsius aduentu: vt ipsa interpretationis doctrina esset propter increpationē, & euangelizatio propter denunciationem futurorū bonorum in ipso. *Et sanans omnem lāguorem, & omnem infirmitatem in plebe.* Quòd dixit, languorē: ad passiōes pertinere voluit corporales: quòd autem dicit, Et omnem infirmitatem: ad passiones animæ spirituales. Nō enim pauciores morbi animā vexant quàm corpus. Et si quidem dixisset, sanans languores & infirmitates, poteramus vtrunq; ad passiones intelligere corporales, vt lanE guores quidem intelligerentur graviores passiones, infirmitates autem tædia leuiora. Nunc autem cùm dicens omnem languorem, omne genus siue grauium, siue leuium passionum concludit, alterius clausulæ videtur adiectio esse superflua, nisi vnam quidem ad passiones corporales intelligamus, alterum autem ad spirituales. Possumus tamē & vtranq; clausulam, ad † vtraq; que intelligere passiones ita, id est, omnem languorem † alias, &c
siue corporalem, siue spiritualem: & omnem infirmitatem, siue corporalem, siue spiritualem: Vt languorem quidem intelligamus animæ, morbum passionis alicuius, infirmitatem autem infidelitatem: vtputa qui auaritiæ morbo subditus est, aut libidinis, aut vanæ gloriæ, languorē animæ patitur. Qui autem mysterium vocationis dei ignorat, ille infirm⁹ habetur in fide. Multi enim sunt qui possunt bona opera facere, & deo placere, sed non faciunt: quia mysterium vocationis dei ignorant, & ipsi sunt infirmi. Quidam autem sic passionibus carnalibus sunt mancipati, vt etiam si sciant mysterium vocationis dei, tamen bene agere non permittuntur, & ipsi sunt languorem habentes. Sed passiones corF porales diuinitatis virtute sanauit, spirituales autē verbo pietatis. Sicut enim medicina languenti corpori, sic verbum prodest animæ ægrotanti. Deinde vide, quòd non prius posuit, Sanās omnem languorem, & omnem infirmitatem: sed primùm, Prædicans & docens euangelium regni, & posteà sanans, propter duas causas. Primùm, quia miracula virtutum ædificant animas secundum verba † pietatis. Ideo autem præmittitur, quod ma- † quia miracula nō virtutum ædificant alias, sed verba.
gis necessarium æstimatur. Deinde quia non verba pietatis virtutes miraculorum commendant, sed virtutes miraculorum veritatis sermones. Nec ideo credebatur Christus posse facere virtutes, quia veritatem prædicabat: sed ideo credebatur veritatem prædicare, quia poterat facere virtutes. *Et obtulerunt ei omnes malè habentes, & curauit eos.* In quibusdam locis ponit, Et multos curauit, sicut & ibi: Et quotquot tetigerunt eum, sana- Mar.1.d
ti sunt. Hic autem simpliciter dicit, Et curauit eos: sig- Ibid6.3.b
nificans quia omnes curauit. Sicut nouicius medicus intrans in ciuitatem, & volens ostentationes dare artificij sui, omnes venientes ad se curat: & non tātùm cogitat de mercede accipienda, quantūm de opinione sua commendanda. Cùm autem manifesta fue-

Grit fama eius bona, tunc secũdum laborem suum incipit exigere & mercedẽ. Sic & dominus incipiens prædicare, non secũdum iudicium quosdam, sed omnes indifferenter sanabat: postquam verò illum omnis Iudæa cognouit, beneficia sanitatum digno precio fidei venũdabat, dicens vnicuique, Fiat tibi secũdum fidem tuam. Non tamen omnes, sed illos, quos secundum præscientiam suam ante præparauerat, quàm venirent.

Infrà.9.d

Homilia.ix.ex capite.v.

Videns autem Iesus turbas multas, ascendit in montem. Omnis artifex secundum professionem suam opportunitatem operis videns, gaudet. Carpentarius, si viderit arborem bonam, concupiscit eam præscindere ad opus artificij sui: agricola, si viderit terram pinguem, desiderat eam arare. Et quid dico de rationalibus hominibus? ipse irrationalis equus de stabulo exiliens, si viderit campos patentes, rapit frenum, & excitatur ad cursum: sic & dominus videns magnam congregationem populi, excitatus est ad docendum. Sic & omnis sacerdos, cùm viderit Ecclesiam plenam, gaudet animus eius, & delectatur vt doceat: si autem viderit ecclesiam vacuam, confunditur, & nihil dicere potest. *Ascendit in montem.* Nunquid nõ poterat ibi docere, vbi iam populus erat? Sed propter duas rationes ascendit in montem. Primùm, vt impleret prophetiam

Esa.40.b

Esaiæ dicentis: Super montem excelsum ascende tu, qui bene annuncias Sion. Deinde, vt mysterium pietatis ostenderet. Ascensio enim eius est altitudo virtutum. Ascendit ergo in montem, vt ostendat nobis quoniam in altitudine spiritualium virtutũ consistere debet, qui docet iustitiam dei, pariter & qui audit. Qui docet, verborum suorum sit ipse exemplum, vt magis opere doceat quàm sermone. Sicut ait Apostolus ad Timotheum: Exemplo esto omnium fidelium. Qui autem ambulat per conuallia vitæ terrenæ, obscuras semitas calcat, & loquitur altos sermones: non alterum instruit, sed seipsum castigat. Nemo enim potest in valle stare, & de monte loqui: sed aut vbi stas, inde loquere: aut vn de loqueris, ibi sta. Si in terra est animus tuus, vt quid de cœlo loqueris? Si ergo in terra tu stas, de terra loquere: si autem de cœlo loqueris, in cœlo consiste, vt

Nota.

1.Tim.4.d

Philip.3.d

dicas cum Apostolo: Nostra autem conuersatio in cœlis est. Ille autem populus, qui audit iustitiam dei, ideo debet in altitudine bonorum operum consistere: quia discipulus imitator debet esse magistri. Si autem in peccatis viuas, & audias iustitiæ verba docentem, iudicium tibi, non salutem acquiris. Audis enim, vt ne ignorantiæ vel excusationem habeas ante deum. Ecce homo, si quancunque artem ex toto corde voluerit discere, puta pingere aut ædificare, cùm frequenter magistrum suum audierit aut viderit, tollit se in secreto, & accipit ferramentum, & ipse se tentat, si potest iam facere, quod frequenter audiuit vel vidit: Sic & tu, si facere iustitiam non vis, vt quid prædicatorem iustitiæ audis? vt quid doctorem illum appellas, cuius non vis esse discipulus? Intellige ergo, dico enim tibi rem naturalem, secundum loci istius scripturã. Si tu es super mõtem, & prædicator in valle, tu sursum constitutus audis vocem illius, quia vox melius sursum ascendit: si autem tu steteris in valle, & doctor tuus super montem loquatur, non multum tibi proficit loquela ipsius. Ergo in primo loco populus se debet considerare qualis sit, in secũdo loco qualem habeat sacerdotem: quia doctor malus bono populo non multum nocet, bonus autem doctor malo populo non multum prodest. Nunc autem populus seipsum non videt, quem primum videre debet: sed semper sedens iudicat de moribus sacerdotum. Ideo ergo præsens scriptura nos docet, vt tam doctor, quàm populus super montem sanctitatis ascendat, qui vult audire pietatis doctrinam. Aut certè ita: Mons ecclesia appellatur, de quo dicit propheta: Mons dei, mons vber.

Psal.67.c

Ascendit ergo Christus in montem, vt illic discipulis suis mysteria traderet veritatis, ostendens, quoniã omnis qui vult discere mysteria veritatis, in montẽ ecclesiæ debet ascendere: sed nõ † in omnẽ montem, sed in montẽ vberẽ. Sunt enim & hæreticorũ mõtes, non autẽ vberes, sed coagulati: in quib⁹ nõ veritatis mysteria traduntur, sed mendacia expugnantia veritatẽ. Ideo & eos qui in tales montes ascendunt, reprehendit spiritus sanctus per prophetã dicens: Vt quid suspicitis mõtes coagulatos? Coagulati enim dicuntur hæresiũ ecclesiæ, quia coagulatum est sicut lac cor eorum. *Beati pauperes spiritu.* Quanuis ipsas beatitudines exponat ex parte & Euangelista Lucas, tamẽ istæ beatitudines perfectiores illis intelligendæ sunt: quoniam illæ in loco campestri dictæ sunt, istæ autem perfectis super montem. Illæ mediocribus, istæ autem perfectis, & rectoribus populorũ, sicut fuerunt apostoli, ad quos dicta sunt hæc cuius differentiæ rationẽ largius exposuimus ibi. Ideo illic simpliciter pauperes dixit: hic autem pauperes spiritu. Pauper spiritu, est humilis corde: id est pauperẽ spiritum habens, qui non magna sapit de se. Sicut ex diuerso, diues spiritu, intelligitur magna de se sapiens, & superbus qui non implet mandatũ Christi, dicentis: Nisi conuersi facti fueritis sicut puer iste, non intrabitis in regnum cœlorũ. Qui enim iam conuersus factus est sicut puer, ille est & pauper spiritu. Et qui pauper est spiritu, ille cõuersus factus est sicut puer. Et secundum testimonium quidẽ Christi & Apostoli, plenitudo legis dilectio est: tamen nutrix dilectionis humilitas est, & totius mali odij mater superbia. Ergo totius boni initium humilitas est, & totius mali superbia. Deniq; & perditiõis initium à superbia cœpit per diabolũ, initiumq; salutis ab humilitate per Christum: propterea conuenienter & omniũ beatitudinum humilitatem fecit initiũ. Et quare non manifestè dixit, Beati humiles spiritu? Ego hunc potui tantũmodo rationis inuenire colorem, vt non solùm humiles ostendat, sed etiam indigentes humiles, qui sic sunt humiles, vt semper adiutorium dei sint mẽ dicantes. Vnde in Græco non dicit, Beati pauperes: sed, beati egeni, vel beati mendici. Nam pauper est qui angustiam quidem habet, non autem tantam, vt mendicare cogatur. Secũdum quam differentiam & propheta dicit: Beatus qui intelligit super mendicum & pauperẽ. Ergo ideo dicit, Beati mendici spiritu, vt in vltima necessitate humiles ostẽdat. Si ergo dixisset, Beati humiles spiritu, nihil amplì⁹ significasset, quàm humiles: nũc autẽ & humiles, & secundũ fidem humiles, & intelligẽtes vnde sit adiutoriũ hominis: Sunt enim multi naturaliter humiles spiritu, & nõ ex fide. Hi tales nõ pulsant adiutoriũ dei. Qui autẽ secundũ fidem humiles sunt, & intelligentes, dum nimis timent de se, adiutoriũ dei pulsare non cessant. *Quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Quid enim aliorum virtutes alias studentium, non est regnũ cœlorũ? Etiam. Nam sicut cætera vitia deponunt ad inferos, maximè tamẽ superbia, quia radix omnium malorum superbia est: sic & omnes virtutes inducunt in regnum cœlorum, maximè tamen humilitas, quia radix omnium malorum superbia est: sine dubio, & radix omnium bonorum humilitas est: & quia proprium est, vt qui

† al. quia nõ

Ibidem.

Psal.118.i

Lucæ.6.c.d

† al. pcẽs.

Pauper spũ quis.

Infr.18.a

R.om.15.c

Psal.40.a

Psal.26.b

A vt qui se exaltat, humilietur: sic & qui se humiliat, exaltetur. *Beati qui lugent.* Et qui sua quidem peccata lugent, beati sunt, sed mediocres beati: beatiores autem sunt, qui aliena lugent peccata: quoniam qui aliena lugent peccata, certum est quia non habent sua, quæ lugeant. Tales conuenit esse doctores omnes, & qui sunt super montem. Nam cùm sint omnes doctores populi Christiani, patres quomodo possũt esse sine luctu, cùm videant quotidie Christianorum animas vsq; ad infernum cadentes? Nam de angelis, qui exituri sunt in fine seculi, vt signent seruos dei, qui lugent de alienis peccatis, sic scriptum est per Ezechielem: Ite per Hierusalem, & signate omnes qui lugent super iniquitates, quæ fiunt in medio Hierusalem. Hierusalem enim vera est Ecclesia Christi, cuius fundamenta sunt in montibus sanctis. *Quoniam ipsi consolabuntur.* Si consolatio lugentium est cessatio luctus pœnæ: quoniam qui sua lugent peccata, consecuti indulgentiam, consolabuntur in seculo illo: qui aliena lugent peccata, quomodo in seculo illo consolabuntur? Nunquid desinent de peccatoribus † lugere? Etiam. Quoniam quãdiu sunt in mundo, nescientes prouidentiam dei, nec intelligentes ad plenum qui diabolo compellente delinquunt, & qui nõ ex

Lucæ.14.& 18.c

Ezech.9.b

B proposito malo diligunt mala, omnes peccantes lugẽt, omnes à diabolo circumueniri & cogi putantes. Cùm verò in seculo illo prouidentiam dei cognouerint, & intellexerint manifestè, quoniam qui dei fuerunt, perire non potuerunt: qui autem perierunt, non fuerũt dei, quia de manu dei nemo rapere potest: depositio de eis luctu, consolabuntur: & sine mixtura alicuius doloris, in sua sola beatitudine lætabuntur. Nam quandiu charitas est sanctorum ad peccatores, & luctus est. Ibi autem nec charitas est sanctorum ad peccatores, nec luctus, etiam si propinqui fuerint: sicut docet parabola, in qua diues dicit ad Abraham: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia grauiter crucior in hac flamma. Nunquid misertus est ibi Abraham super filium suum ardentem? Nam qui fuerat epulator, in qua parte corporis sui plus peccauerat, id est in gula, in ea amplius torquebatur. *Beati mansueti.* Mãsuetus enim neque iritat malum, neque iritatur à malo, neque aduersus eum prætualet causa peccati, neque

Luc.16.e

Mansuetus quis.

C aduersus alterum aliquando ex illo nascitur causa peccandi: sed magis contentus est iniuriam pati, quàm facere. Nam nisi contentus fuerit homo, vt noceatur, nũquam potest esse sine peccato: quia sicut & zizaniæ nũquam sunt minus in agro, sic non sunt minus iritatores in mundo. Ille est ergo verè mansuetus, qui cùm no citus fuerit, nec cogitat malum facere, nec facit. *Quoniam ipsi hæreditabunt terram.* Sine dubio terram viuorum, de qua scriptum est, Credo videre bona domini in terra viuentium. Terra autem hæc, sicut quidam dicunt, quandiu est in hoc statu, terra est mortuorũ, quia vanitati subiecta est: cùm autem liberata fuerit de corruptionis seruitute, in libertatem gloriæ filiorum dei, terra fit viuorum, vt immortales hæreditent immortalitatem. Alterum exponentẽ legi, quasi cœlum, in quo habitaturi sunt sancti, dicatur terra viuorum: quæ quantũ ad nostram regionem inferiorem cœlum est, quantum autem ad illud superius cœlum, terra dicitur. Alij dicũt, quia corpus nostrum terra est, & quandiu quidem subiaceat morti, terra est mortuorum: cùm autem fuerit transformatum, & conforme factum corpori gloriæ Christi, erit terra viuorum, & hæreditabunt eam æternam, æterni: & spiritualẽ & sanctã, spirituales & sancti.

Psal.36.b

D *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam.* Esurire & sitire iustitiam, est desiderare iustitiam dei. Vt siue faciant homines iustitiam dei, siue audiãt, nõ quasi inuiti audiãt, vel faciãt instituã dei, sed ex desiderio cordis: quoniã omne bonum, quod non ex amore ipsius boni faciunt homines, ingratum est ante deum. Vnde dominus per Ioannem, nõ omnes simpliciter vocabat ad potum, sed tantummodo sitiẽtes, dicens: Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Aestimo quòd non sine ratiõe esurire dixit iustitiam & sitire. Nunc ergo esurit iustitiam, qui secundum iustitiam dei desiderat cõuersari, quod est recti cordis. Sitit autem iustitiam, qui scientiam dei acquirere cupit, quam potest consequi ex studio scripturarum, quod est docilis viri. *Quoniam ipsi saturabuntur.* Videlicet largitate remunerationis dei. Quoniã maiora erunt præmia dei, quàm desideria auara sanctorum. *Beati misericordes, quoniam ipsis miserebitur deus.* Non tantùm ille misericors est, qui miseretur aut pauperi, aut pupillo, aut viduæ: hæc enim misericordia & apud illos inuenitur frequenter, qui non cognoscũt deum. Ille autem verus misericors est, qui inimico proprio miseretur, & benefacit ei, secundum quod scriptum est: Diligite inimicos vestros, & benefacite eis, qui vos oderunt. Nam & deus non solum super gratos pluuiam dat, aut solem suum iubet oriri, sed etiam super ingratos. Vnde & ita dicit: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est, &c. Et verè beatus est ille talis, quoniam misericordia eius, siquidem non habet peccatum, quod difficile est in hominibus, proficit illi ad additamentum iustitiæ: si autem habet, ad remissionem peccati quoniam potest fiducialiter dicere, Dimitte mihi debita mea, sicut & ego dimitto debitoribus meis. *Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt.* Dupliciter est videre deum, & in hoc seculo, & in illo. In hoc quidem seculo, secundum quod scriptum est: Qui videt me, videt & patrem meum. Mundo enim corde sunt, qui non solùm non faciunt malum, nec cogitant: sed adhuc etiam qui omne bonum & faciunt semper, & cogitant. Quia est interdum facere bonum, & non cogitare, qui non propter deum faciunt bonum, & tale bonum non remunerat deus: quia non remuneratur à deo bonum quod fit, sed id quod bene fit. Qui autem propter deum facit bonum, sine dubio & cogitat bonum. Qui ergo omnem iustitiam facit, & cogitat mente sua, deum videt, quoniam iustitia figura dei est. Deus enim iustitia est. Secundum ergo quod eripuerit se quis à malis, & fecerit bona: secundum illud & deum videt, aut turbulentè, aut mundè, aut modicè, aut amplius, aut ex parte, aut perfectè, aut interdũ, aut semper, aut secundum possibilitatem humanam. Hoc ipso modo & qui malè agit, & cogitat, diabolum videt: quia omne malum diaboli est figura. In seculo autem illo hoc modo mundi corde deum videbunt facie ad faciem, iam non per speculum in ænigmate sicut hic. *Beati pacifici, quoniam filii dei uocabuntur.* Pax est vnigenitus deus, de quo dicit Apostolus: Ipse enim est pax nostra. Qui ergo pacem diligunt, filij sunt pacis. Pacifici autem non solùm dicuntur, qui inimicos in pace reconciliant: sed etiam illi qui immemores sunt malorum, ipsi diligunt pacem. Multi enim sunt qui aliorum quidem inimicos libenter in pace reconciliant, & ipsi inimicis suis nunquam ex corde reconciliantur. Isti tales, illusores sunt pacis, nõ amatores. Pax enim illa beata* est, quæ in corde posita est, nõ in verbis. Vis cogno-

E Lucæ.6.d Infrà.g

Lucæ.6.c

Infr.6.b

Ioan.14.

1.Cor.13.d Pacifici qui. Iphe.2.c

*bona.

Gscere qui est verè pacificus? audi prophetam dicentem: Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum: Id est, lingua tua malum sermonem non dicat. Sicut enim ignis de modica scintilla magnum conflat incendium: ita & sermo malus de leui occasione magnam succendit inimicitiam. Illius labia dolum loquuntur, qui pacem portat in labiis, & malitiam seruat in corde. Si Christianus es, aut quod loqueris, hoc cogita: aut quod cogitas, hoc loquere. Diuerte à malo, & fac bonum. Non dixit, noli accedere ad malum, sed recede à malo. Ille autem iubetur recedere, qui accessit. Sciens ergo misericors deus incontinentiam nostram, quoniam si dixisset, noli accedere ad malum, aut pauci, aut nullus hoc poterat adimplere: nam penè omnes homines parati sunt ad malum, ideo sic dicit: Bonum quidem fuerat, si nec accederes ad malum: si autem quasi homo naturæ carnalibus motibus excitatus accessisti ad malum, saltem vel propter considerationem diuini timoris recede à malo. Quoniam accedere ad malum, forsitan secundum carnem humanæ infirmitatis est: permanere autem in malo, & exequi malum, malignitatis est, & non infirmitatis.

H Inquire pacem, & sequere eam. Non dixit, si te pax sequatur, suscipe eam: sed, & si te fugerit, sequere eam. Vtputa si (quod humanum est) cum aliquo feceris litem, si quidem ille te prius inuitat ad pacem, pax te sequitur, cum gaudio suscipe eam. Quòd si ille quasi malus permanet in malo, pax absconditur ab oculis tuis: tu quasi filius pacis pulsa ianuam pacis, & hoc est inquirere pacem. Nec dicas, ille mihi prior iniuriam fecit, & prius me debet rogare. Glorioſior es tu, si nocitus pacem petieris, quàm si vindictam desiderares. Quære ergo pacem, vt inuenias præmium pacis. *Beati enim pacifici, quoniam filii dei uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Nō dixit, beati qui à Gentibus persecutionem patiuntur, ne putes illum solùm beatum, qui persecutionem patitur propter idola non colenda. Ideo & qui ab hæreticis persecutionem patitur, propter veritatem non relinquendam, beatus est: quia propter iustitiam patitur. Gentiles enim Christum denegant, hæretici autem veritatem Christi. Qui autem veritatem Christi denegat, ipsum denegat Christum, Christus enim veritas est. Et ideo hæretici, qui non propter Christum persecutionem faciunt, sed propter veritatem Christi, in prima facie Christiani videntur, reuera autem gentiles sunt. Non solùm hæreticus, sed etsi aliquis ex potentibus, qui videntur esse Christiani, forsitan propter peccata sua correptus, factus fuerit tibi inimicus, & persecutus te fuerit, beatus es cum Ioanne. Nam & Ioannes Baptista neque propter gentilitatem, neque propter hæresim interfectus est, sed quia corripiebat Herodem propter adulteriū eius. Sed & omnes prophetę neque à Gentilibus regibus, sed à suis occisi sunt: non propter gentilitatem, sed quia corripiebant eorum peccata. Si autem qui à suis ipsis propter causam dei aliquid patitur, non habet mercedem, nec prophetæ habuerunt. Si autem verum est, quòd prophetæ martyres sunt, sine dubio & qui propter causam dei aliquid patitur, etsi à suis patitur, mercedem habet. Ideo non posuit scriptura personas persequentium, sed solam causam persecutionis, vt tu non aspicias quis te persequitur, sed vt quid te persequatur. Quid ergo, si quis te persecutus fuerit, non propter causam dei, sed propter priuatam rem? vtputa, vt auferat aliquam rem tuam: ille quidem qui te sine causa est persecutus, reus est: tu autem beatus non es, quia non propter iustitiam persecutionem passus es, sed propter priuatam causam. Planè si volueris illud implere, quod dictum est: Qui te percusserit ad maxillam vnam, præbe illi & alteram: & qui vult auferre quæ tua sunt, noli vetare, tunc verè beatus es: quoniam etsi ab initio non propter causam dei persecutionem patiebaris, posteà tamen aut damnum, aut iniuriam passus es propter deum. Si autem restiteris etiam cum peccato, & non potueris pati, beatitudinis perdidisti mercedem. *Beati eritis, cùm uos exprobrauerint homines.* Postquam locutus est de persecutionibus sustinendis, tanquam si respondeat quis ad deum: Domine, quid si persecutionem quidem passi non fuerimus propter te, vel propter iustitiam tuam, in opprobrium autem venerimus, & in blasphemiam hominum iniquorum? Beati, inquit, eritis, non solùm cùm persecutionem passi fueritis, sed etiam cùm vos exprobrauerint homines. Ecce multi homines propter causam quidem dei fiunt nobis inimici, sed non apertè nos persequuntur, forsitan quia nec possunt, tamen circumeuntes omnia, blasphemāt nos, & dicunt de nobis quæ sunt probrosa. *Beati eritis, cùm uos exprobrauerint homines, & dixerint omne uerbum malum aduersum uos, mentientes propter me.* Sicut enim verum est, quoniam qui calicem aquæ nobis porrexerit, merces eius non perit. sic qui vel vnius leuissimi verbi nobis iniuriam fecerit, anima nostra vacua non erit à mercede. Vt ergo blasphematus sit beatus, duo hæc conuenire debent: Vt mendaciter blasphemetur, & propter deum blasphemetur: alioqui si vnum defuerit, iam non est beatitudinis merces. Vtputa si quis dixerit de te quod est turpe mendacium, sed non propter causam dei, sed propter priuatam aliquam inimicitiam dolens, ille quidem peccauit, tu autem mercedem iustitiæ non habes: nisi fortè cùm possis reblasphemare, non reblasphemasti propter iustitiam dei: aut cùm possis te reuindicare, non reuindicasti: & tunc beatus es, & causa priuata facta est tibi causa dei. Quòd si propter causam quidem dei blaphematus es, tamen quod dictum est de te malum, verum est: iterum non es beatus, quia verum dictum est de te: & illa blasphemia pertinet tibi non ad mercedē iustitiæ, sed ad vindictam peccati. Ideo vtrunque posuit, & mentientes, & propter me. *Gaudete & exultate.* Quare? *Quia merces uestra multa est in cœlo.* Ponderate cōfusionem terrenam cum gloria cœlesti, & videte si non multò leuius est, quod patimini super terram, quàm quod expectatis in cœlo. Sed fortè dicis, Quis potest blasphematus mendaciter, non dicam gaudere, sed vel magnanimiter ferre? Quisquis vana gloria non delectatur. Qui enim concupiscit quæ in cœlo sunt, opprobria non timet in terris: nec cogitat quid loquantur homines propter ipsum, sed quid iudicet deus de ipso. Qui enim lætatur de laude hominum, & quantum lætatur, tantum contristatur: ille & de vituperatione hominum contristatur, & tantùm contristatur, quantum lætatur. Qui autem de laude hominum non extollitur, nec de vituperatione humiliatur. Vnusquisq; vbi gloriam quærit, illic timet confusionem, Qui gloriam quærit in terris, confusionem timet in terris. Qui autem gloriā non quærit, nisi tantūmodo apud deum, ille non timet confusionem, nisi tantūmodo dei. Si miles periculum belli sustinet, dum sperat victoriæ† prædam: quantò magis vos opprobria mundi non debetis timere, qui regni cœlestis præmium expectatis?

† in corpore.

Homilia. x. ex cap. quinto.

Vos estis sal terræ: *quod si sal euanuerit, in quo salietur?* &c. Quasi interrogantibus apostolis, ad quos sit omnia ista locutus, vtrum generaliter ad populum, aut ad ipsos: volens ostendere quoniam ad ipsos præcipuè hæc loquebatur, addit, vos estis sal terræ. Hoc quod dicit, vos estis sal terre, ad illud respicit, quod superius dixit: quia doctor omnibus virtutibus debet esse ornatus. Debet esse pauper, vt auaritiā libera voce castiget. Debet esse semper suspirans & lugens, siue sua, siue aliena delicta, vt confundat eos, qui nec peccare dubitant priusquam peccent: nec postquam peccauerūt tristantur, quia peccauerunt. Ideo suspiret & plāgat, vt per hoc ostendat, quia grauis & periculosus est mundus iste fidelibus. Debet esuriens & sitiens esse iustitiam, vt pigros circa opera bona, vel lectionē, fiducialiter verbo dei, aut† increpatiōis flagello valeat excitare, magis exemplo suo, quàm voce. Debet esse mansuetus, vt magis indulgendo quàm vindicando regat ecclesiam: vt magis ametur, quàm timeatur. Debet esse misericors aliis, sibi autem austerus, vt sibi quidem graue pōdus iustitiæ ponat, aliis autem leue. Debet esse mundo corde, vt nō solùm nō se immisceat circa negocia secularia, sed nec cogitet de mundo. Sicut enim oculus, quantò mundior fuerit, tantò longius videt: sic & anima, quantò longius fuerit à solicitudine mundiali, tantò amplius deo proximior est. Cuius autem cordis oculus mūdum aspicit, illius mens non potest deum videre. Sit autē pacificus, vt tota ecclesia eius, quasi vna sit anima. Vbi autem cōcordia non est, nec oratio illic exauditur, nec oblatio suscipitur: quia nec ibi est deus, vbi discordia dominatur. Debet autem & paratus ad passionem esse, non vana desideria martyrij habens, sed constātiam fidei martyribus dignam. Nam quantùm ad sapientes, & miles non ille paratus dicitur ad bellum, qui concupiscit exire, sed qui potens est exire. Si ergo omnibus his virtutibus fuerit ornatus, tunc est quasi optimū sal, & totus populus de illo conditur, magis videndo eū, quàm audiendo. Nam prima doctrina est videre bonum, secunda autem audire. *Vos estis lux mundi.* Dum consideramus quod opus est sālis, quod lucis: admonet nos, vt quæramus ob quam causam Apostoli sali sunt comparati, ob quam autem causam luci. Salis opus est, rem in eo statu tenere, in quo inuenerit eam, vt ad deterius eam mutari non sinat, ad melius autem perducere nō potest. Vtputa tenet carnem ne putrescat, putridam autem nō potest tenere incorruptam. Lucis autem opus est, ipsas solere tenebras, & ea quæ fuerūt in tenebris, illustrare: sic & apostoli, cæteriq; doctores, sal quidē sunt populi Christiani iam cognoscentis deum, seruantes eum in ipsa agnitione dei, & sanctitate, id est terræ cultæ, quæ iā verbo crucis, quasi vomeri, aratroq; subiecta est. Lux autem sunt Gentiū, producentes eas ad scientiæ lumen, vel cęterorum qui fortè in ecclesia eciderūt in tenebris peccatorum. Item bona conuersatio sacerdotis sine verbo, tenet quidem sanctos in sanctitate per suum exemplū, adducere autem ignorantem ad scientiam veritatis nō potest. Item verbum quidem ignorantem adducere ad scientiam veritatis, & sine cōuersatione bona potest: tenere autem in fide vel sanctitate, absq; bona conuersatione non potest, magis autem & scādalizat: sicut in sequentibus ostendemus. Ergo propter bonam conuersationem suam sacerdotes sunt sal, quoniam bona cōuersatio sacerdotum conditura populi est. Propter verbum autem doctrinæ lux, quoniam verbum, ignorantię lumē est. Prius autem vocauit eos sal, postea autē lux, aut quia prioris loci est seruare quos habes, secūdi autem vocare quos non habes. Aut quia prius est bene viuere, secundū autem bene docere. Nam per bonam conuersationem ascenditur sine dubio ad scientiam: à scientia autem nescio si ad bonam cōuersationem omnimodo veniatur. Propterea scientes quidem, sine timore dei multos videmus: timentes autem deū, sine scientia nullum videmus. Aut quia propter Iudæos priores dicti sunt sal, non adducentes eos ad scientiam dei, sed condientes ipsos in ipsa scientia. Lux autem propter gentes, in secūdo loco vocatas: Ideo & per comparationem congruā introducens addidit, dicens: *Non potest ciuitas abscōdi supra montem posita.* Quāuis enim ipsa voluerit esse velata,† mons ipse qui portat eam, facit eam omnibus manifestā: sic & apostoli, & sacerdotes, qui fundati sūt in Christo monte excelso, non possunt esse absconditi: etsi voluerint se abscondere, Christus ipse manifestat eos, qui baiulat eos. Quæ est hæc ciuitas? Ecclesia est sanctorum, de qua dicit propheta: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Ciues autem eius sunt omnes fideles, de quibus dicit apostolus: Vos estis ciues sanctorū, & domestici dei. Turres illius sunt prophetæ, de quibus dictū est: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Sicut enim de turribus iacula contra omnes hostes iactantur: sic de propheticis libris, contra vanas Gentiliū fabulas, & cōtra insanas hæreticorum disputationes salutaria veritatis proponuntur exempla. Portæ autem eius sunt Apostoli, de quibus dictum est: Diligit dominus portas Sion, super omnia tabernacula Iacob: Quia per illas totus populus intrat ad fidem. Muri autē illius sunt sacerdotes, cæteriq; doctores, de quibus dicit propheta ad hāc Hierusalem spiritualem: Et alienigenæ ædificabunt muros tuos: Quoniam ex Gentibus vocati, facti sunt sacerdotes, & gubernatores ecclesiæ. Sicut enim muri omnem Gentilium & hæreticorum impetum ipsi suscipiunt, qui tanquam arietibus quibusdam, sic assiduis persecutionibus feriunt clerum, id est murum ecclesiæ. Et sicut mortiferas sagittas, sic insana verba peruersæ cogitationis† eorum, de impia cordis pharetra procedētia, doctores quasi lapides viui suscipiūt, & fidei virtute constringūt.† Hæc ergo ciuitas posita est super montem: id est apostoli, prophetæ, cæteriq; doctores ædificati in Christo. Mōs enim Christus est, de quo ait Daniel: Ecce lapis excisus est sine manibus, & factus est mons magnus, & occupauit totam terram. Nūc per alteram comparationē vult ostēdere, quare sanctos suos ipse Christus manifestat, & non sinit eos esse absconsos. Id est, *quia nec qui accendūt lucernam, ideo eam accendunt, ut ponant sub modio, sed super cā delabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.* Qui sunt accēsores lucernæ? Pater, & filius. Quæ est illa lucerna? Verbum diuinum, de quo dictū est: Lucerna pedibus meis verbum tuū. Vt luceat: id est, appareat, & illuminet, qui sunt vel in domo ecclesiæ, vel in domo omnium mundorum. Quod est candelabrū? Ecclesia, quæ baiulat verbum vitæ. Consequēter dicit & Paulus: Inter quos lucetis sicut luminaria in seculo, verbum vitæ continentes. Consequenter & omnis ecclesiasticus vir, habens verbū dei, dicitur candelabrum. Modij autē sunt homines mūdiales, vacui à deo, & ab omnibus quæ sunt dei. Dicūtur autem modij, quoniam sicut modij desuper quidem vacui sunt, desubtus autem pleni. Sic omnes mundi amatores & carnis, in spiritualibus quidem & diuinis quę superiora rectè esse dicūtur, vacui sunt & insensati: in inferioribus autem, id est in mundialibus, & terrenis aliquatenus

† vel lectione fidei, vel

† celata.

† cōfessiōis

† cōfringūt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quatenus pleni videntur & sapientes. Propterea, sicut in modio si volueris aliquid reponere, necesse est vt cadat deorsum ad inferiora eius, & tenebrosa: sic homini carnali, & mũdiali, & vacuo, si dixeris aliquid quod est dei, non illud tenet in superiore parte mentis suæ, aut cordis: nec portat illud in ore, sed confestim cadet de mẽte eius & corde deorsum in terrena, & tenebrosa, vt nec illi prosit nec aliis. Si autem & aliqua tentatio facta fuerit propter verbum veritatis, statim reuertatur in terrã, & aspiciens terram quasi modius, verbum dei sub se tenet absconditum. Reuertatus est enim & aspiciens terram, & absconsens verbum sub se, quando propter aliquam causam terrenam nó est ausus palàm proloqui fidei veritatem, aut iniurias† carnales timens, aut mortẽ, aut damna, aut cætera quæ obstruũt carnales homines, vt verbum quod crediderunt, liberè non audeant profiteri. Nunc autem sciẽs, quoniam ille est laudabilis doctor, qui facit quod docet, addidit & dicit: *sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant opera uestra bona, & magnificent patrem uestrum, qui in cœlis est.* Id est, sic illuminate, docete, non vt verba vestra tantummodo audiãt homines, sed vt opera vestra bona videãt, vt quos illuminaueritis per verbum quasi lux, condiatis per exempla operum vestrorum, quasi sales. Quoniam qui docet, & facit quod docet, verè ille docet: qui autẽ non facit quod docet, non alium docet, sed seipsum cõdemnat. Et melius est facere, & non docere: quàm docere, & nõ facere. Quoniam qui facit etsi tacuerit, aliquos corrigit suo exemplo: qui autem docet, & non facit, non solùm neminem corrigit: sed adhuc multos scandalizat. Quis enim non moueatur ad peccandum, cũ viderit ipsos doctores pietatis peccantes? Ergo per illos quidem doctores qui docent & faciunt, magnificatur deus: per eos autem qui docent, & non faciunt, blasphematur. Vtputa, si bene doceant sacerdotes, & melius viuant, videntes Gẽtiles dicunt: Benedictus deus, qui tales habet seruos. Verè enim eorum deus, verus est deus. Nisi enim ipse esset iustus, nũquam populum suum circa iustitiam sic teneret. Nam disciplina domini ex moribus familię demõstratur. Non sicut nostri philosophi, qui magna loquuntur, & nec modica faciũt. Si autem bene doceant, & malè conuersentur, videntes dicũt: Qualis est deus eorum, qui talia agunt? Nunquid sustineret eos talia facientes, nisi consentiret operibus eorum? Patres nostri, sicut illi existimant, idola colentes, omnem iustitiã seruauerunt: isti autem glorioſos loquũtur sermones, & ignominiosa opera faciunt. Vides quomodo deus per malos Christianos blasphematur? Nec potest dominus bonam opinionem habere, qui malam familiam habet. Vnde dictum est ad populum dei: Nomẽ enim dei per vos blasphematur inter Gentes. *Nolite putare quia ueni soluere legem, aut prophetas.* Propter duas causas dicit nõ se venisse vt solueret legẽ, sed vt adimpleret. Primùm, vt discipulos suos, quos omnibus bonis operibus adornatos esse debere suprà docuerat, his verbis ad suum prouocaret exemplum: vt quemadmodum ipse omnem legem implebat, sic & illi omnia etiam minima legis festinarent implere. Deinde quia futurum erat, vt Iudæi calũniarentur eum in sabbatis operantem, & leprã tangentem, quasi soluẽtem legem: ideo priusquam incurrat in calumniam, calumniatoribus satisfacit, dicens: Nolite putare quia veni soluere legem, aut prophetas: non veni soluere, sed adimplere. Lex & prophetæ duo hæc agunt. Et de Christo prophetizãt†, & legẽ viuendi constituũt: quæ vtraq; Christus implet. De se quidem sic, quando natus est, & vocatus est Emmanuel: quando circumcisus K est: quando præsentatus est in templum, & oblatum est pro illo sacrificiũ, scilicet duo turtures, aut duo pulli columbini: quãdo in Aegyptum fugit, legem adimpleuit: quando in Nazareth conuersatus est: quãdo cum asino in templum ingressus est: quando à pueris laudatus est: quando crucifixus est inter iniquos: quando felle & aceto potatus est: quando in manibus patris sui spiritũ cõmendauit: quando vestimenta sua diuidenda reliquit: quãdo descendit ad inferos, & visitauit omnes dormiẽtes: quando ascendit in strepitu: quando sedit ad dexteram patris: quando adhuc venturus est vocans terram à solis ortu vsq; ad occasum: quando sederit in valle Iosaphat, & iudicauerit omnes gentes, adimplet prophetias. Quia nisi hæc facta fuissent, mendaces erant prophetæ: nũc autem omnes implet i sunt, & adhuc implebũtur, cùm stellæ ceciderint, cùm sol tenebratus fuerit, cùm luna sanguineo colore mutata fuerit, cùm cœlum plicatum fuerit, sicut liber. Secundum autem modũ viuendi, legem impleuit duobus modis. Primùm exteriores quidem legis figuras soluens, interiores autem veritates eius adimplens. Vtputa, in lege præcepit omne opus seruile in sabbato quẽquam facere non debere, præterquam quod sit omni animæ, scilicet quod est necessarium vitæ humanæ: hoc figurale est, quia sic † deus in sabbato cessat ab opere. Spiritualiter secũdum euangelij veritatem, opus seruile peccatum est. Quoniã omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Omne autẽ opus bonum non est seruile, sed liberale, & pro animæ fit libertate, licèt videatur ipsum opus in prima facie corporale. Vides ergo quia Christus sabbatis operãs adimpleuit legẽ, non soluit: manifestauit, nõ occultauit? Item in lege fuerat scriptum, lepram tãgere non oportere. Hoc figuratum est. Lepra enim intelligitur peccatum. Christus ergo tangens lepram, non soluit legẽ, sed adimpleuit. Mundans enim leprosum, iustitiam operatus est, nõ peccatum. Et per hoc iustitiam tetigit, nõ peccatũ, quod est verè lepra. Nam ille qui peccatum nõ fecit, nec dolus inuentus est in ore eius: certum est quia nũquam tetigit lepram: id est, peccatum. Meritò ergo dicit, donec omnia fiant. *Amen dico uobis, donec trãseat cœlum & terra, iota unum, aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant.* Quoniam quæ ab initio mundi vsq; ad finẽ erant futura, eorum mysteria sunt prophetata in lege, vt ne videatur aliquid eorum quæ fiunt, deus anteà non cognouisse: propterea dicit, non potest fieri vt trãseat cœlum vel terra, donec omnia quæ in lege prophetata sunt, rebus ipsis fuerint adimpleta. Ingenuus homo, si vel in vili mẽdacio inuentus fuerit, erubescit: & quomodo deus quod promisit in lege non faciat, aut aliter faciat? Vir sapiens, quod dixerit, verbum suum non relinquit vacuũ: & quomodo verba diuina sine exitu vacua poterũt remanere? Deus hominem punit, si quod docet alium, ipse nõ fecerit: quomodo Christus, quod locutus est in prophetis non adimpleuit in opere? Deinde impleuit legẽ in minimis istis. *Si quis soluerit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus uocabitur in regno cœlorum.* Sed primùm videamus, quæ sunt ista minima mãdata. Et alij quidem aliter interpretati sunt, alij autẽ aliter. Puto autem ipse dominus manifestè ostendit quæ sunt, dicens demonstratorię: Si quis soluerit vnum de mandatis istis minimis: id est, quę modò dicturus sum. Nam talis est mos loquendi in scripturis, quę post modicum dicturi sunt, quasi iam dicta demonstrantur. Sicut est ibi, Audite hæc omnes gentes. Quæ hæc, nisi quæ in sequen-

†inuidias.

Nota.

Esaiæ.52.b

Lucæ.6.& 14.a

† al. baptizant.

A in sequentibus versiculis erat dicturus? Mandata igitur Mosi in actu facilia sunt, Non occides, non adulterabis: & ideo in remuneratione modica, in peccato autẽ magna. Mandata autem Christi: id est, neq; irascaris, neque concupiscas, ipso actu difficilia sunt, & ideo in remuneratione magna sunt, in peccato autẽ minima. Quomodo autem abstinere ab homicidio, aut adulterio facile est, patet. Ipsa enim criminis magnitudo volũtatem faciendi repercutit, & ideo non habet laudem qui abstinet se ab illis, quia non est labor abstinere se ab illis. Nã omne malũ, quantò grauius crimen est, tantò leuius videtur ad non faciendum, & grauius facit peccatum, si fuerit factum. Nõ irasci autem difficile est in actu, quia dum leuis culpa putatur, non facilè seruatur à multis. Et multum laboriosum est posse non irasci, quia naturaliter in hominibus iracũdia est plantata, & ideo in remuneratione magna sunt: quia difficile est & laboriosum abstinere ab eis. Propterea, & si iratus fuerit homo, aut concupierit, est quidem peccatum, quia malum est: non tamẽ est graue peccatum, quia difficile est abstinere ab eis. Ergo minima mandata ista dicit Christi mandata,
B Non irascaris, non concupiscas. Quæ in obseruãdo quidem magna sunt, in peccando autem minima videtur, quantùm ad homines negligẽtes. Ergo illi, qui leuia peccata committunt, minimi sunt in regno dei: id est, qui iratus fuerit, & iratus grande peccatum non fecerit in actu, à pœna quidem securus est, non tamen est in gloria: quia etsi nihil tale committit, tamẽ quia secutus est iram suam, & non illam repressit in corde suo, peccauit. Vnde iubet nos propheta, si irati fuerimus, vt compũcti in cordibus nostris iracundiam reprimamus, sciens quoniam si per iracundiam vel leuiter peccauerimus, peccatores sumus. Item qui concupiscit, etsi non fecerit, peccauit. Quare? Quia vel omnino voluit. Qui ergo doctor est, si ab omnibus abstinuerit, magnus est: si autem vel leuia hæc peccauerit, nihil illi prodest sacerdotalis dignitas eius: sed proiectus à primo ecclesiastico choro, fit inter eos qui nec in pœna sunt, quia non fecerunt graue peccatum: non tamẽ sunt in gloria, quia peccati rugam aut maculam susceperunt.

Homilia.xi.ex cap.quinto.

C *Nisi abundauerit iustitia uestra plus quàm Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.* Scribarum & Pharisæorum iustitię, sunt mandata Mosi: impletiones autem mandatorum illorum, sunt mãdata Christi. Hoc est ergo quod dicit, Nisi quis supra legis mandata, & hæc mea præcepta quæ apud illos minima existimabantur, impleuerit, non intrabit in regnum cœlorum: quoniam illa, sicut diximus, de pœna quidem liberant, quæ scilicet transgressoribus legis debetur, non autem introducunt in regnum: hęc autem & de pœna liberant, & in regnum introducunt. Cùm autẽ sit idipsum soluere minima hæc mandata, & non custodire, quare suprà quidem de soluente dicit: Qui soluerit vnum de minimis istis, minimus vocabitur in regno dei, ostendens eum etsi minimum esse, tamen in regno esse: hìc autem de non conseruante dicit, Nisi abũdauerit iustitia hominis Christiani plus quàm Scribarum & Pharisæorum, nõ intrabit in regnum cœlorum. Qui enim non intrabit in regnum cœlorum, extra regnum erit. Sed vide, quia minimum esse in regno, idipsum est & non intrare in regnum. Esse enim aliquem in regno non est, & regnare cum Christo, sed esse tantùm in populo Christi. Tanquam si dicat: Qui soluerit & docuerit sic, inter Christianos quidem erit, tamen minimus Christianus, vel cum minimis Christianis. Qui autem D intrat in regnum, sit particeps regni cum Christo, sicut & alibi dicitur bono seruo: Intra in gaudium domini Infrà.25 b tui: hoc est, vt simul gaudeas cum domino tuo. Consequenter & iste qui non intrat in regnum cœlorum, gloriam quidem regni cœlorum nõ habebit cum Christo, erit tamẽ in regno cœlorum: id est, in numero eorum, super quos Christus cœlorum rex regnat. Nunc iam incipit ostẽdere, & docere quæ sunt minima ista, quorum solutionem prædixerat esse periculosam. *Scitis, inquit, quia dictum est antiquis, non occides: ego autem dico, si quis iratus fuerit fratri suo sine causa, reus erit iudicio.* Hæc impletio legis secundum modum viuendi secunda facta est. Faciens enim hæc Christus, & docens, impleuit legem, non soluit. Non enim est Christi mandatum contrariũ legi, sed latius quàm lex. Mandatum Christi legem in se tenet inclusam, lex autem non tenet Christi mandatum. Qui ergo implet Christi mandata, tacitè in eis implet & legis. Nam qui nõ irascitur, multò magis nec occidit: qui autem implet legis mandatum, non omnino implet & Christi: Frequenter enim & homo non quidẽ occidit propter timorem vindictæ, tamen irascitur. Vi- E des ergo, quia lex impleta est per gratiam, non sublata? Deinde sine mandatis his Christi nec possunt stare legis mandata. Nam si concedatur licentia irascendi, datur & causa homicidij faciendi. Ex ira enim homicidiũ generatur. Tolle autem iram, & homicidium non fit. Omnis enim qui irascitur sine causa, quantùm ad volũtatem suam homicidiũ facit, etiamsi non facit propter metum. Ideo dolor quidem non est talis, quemadmodum si factum fuisset, peccatum autem tale est irascentis. Ideo Ioannes in canonica sua epistola dicit: Qui o- 1.Ioan.2.b. dit fratrem suum sine causa, homicida est. Vide sapien- & 3.c tiam Christi. Volens ostendere, quia ipse est deus, qui aliquando locutus est in lege, & qui nũc mandat in gratia, illud mandatum quod ante omnia mandata posuit in lege, illud ipsum mandatum posuit, & nunc in principio mandatorum suorum. In primis scriptum est in lege, non occides. Ideo hìc statim ab homicidio cœpit, Exodi.20.c vt per concordiam mãdatorum, ipse inueniatur dictator fuisse legis, & gratiæ. *Qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit iudicio.* Ergo qui cum causa irascitur, non erit reus. Nam si ira nõ fuerit, nec doctrina proficit, nec F iudicia stant, nec crimina compescũtur. Iusta ergo ira, mater est disciplinę. Itaque nõ solùm † non peccant, qui † al. deest, cum causa irascuntur: sed è contra, nisi irati fuerint pec- non. cant: quia patientia irrationabilis vitia seminat, negligentiam nutrit: & non solùm malos, sed etiam bonos inuitat ad malum: quia malus quidem, quanuis incorreptus† fuerit, non emendatur: bonus autem nisi cor- † correptus reptus fuerit, perit: quia in corpore * magis prævalet ma- *corde. lum quàm bonum. Iracundia, quæ cum causa est, non Iracundia. iracundia est, sed iudicium. Iracundia enim propriè intelligitur commotio passionis. Qui autem cum causa irascitur, ira illius iam non ex passione est, sed ex causa. Ideo iudicare dicitur, non irasci. Puto autem, quòd non de iracũdia carnis loquitur Christus, sed de spiritu. Nec ad carnem loquitur, sed ad animam, sicut & in sequentibus ostendemus. Scit enim dominus, quia etsi mandauerit carni, caro ei non obaudiet. Nec enim est possibile, vt caro non conturbetur: quia sapiẽtia carnis inimica est in deum. Legi enim dei non est subiecta. Nec Roma.8.b enim potest, dicente Iob, homo natus de muliere, plenus iracundia non irasci. Quando ergo homo irascitur, & non vult facere quòd ira compellit, caro eius irata est, Iob.13.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ta est,animus autem eius nō est iratus. Ergo multi sunt quorum caro irascitur,anima autem nō irascitur. Item multi sunt,quorum caro nō irascitur, anima autem eorum irascitur:id est, qui videntur patientes & taciti, & occultè cogitant malum, & semper quærūt opportunitatem nocendi. *Si quis dixerit fratri suo,racha,sine causa: reus erit concilio.* Id est, vt sit vnus ex cōcilio eorum,qui aduersus Christum fuerunt, sicut apostoli in canonicis suis interpretantur. *Si quis autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ.* Racha quidem dicitur Hebraicè vacuus,quāuis quantùm ad sensum verbi,vnum est dicere fatue,& racha.Nā qui vacuus est,ille fatuus est: & qui fatuus est, sine dubio vacuus est, & vtriusq; verbi vna videtur esse iniuria.Nā sicut indigna res est illi dicere fatue,qui habet in se sapiētiam spiritualem, in agnitione dei patris & Christi:sic indigna res est,dicere hominem vacuum, qui habet in se spiritum sanctum. Nā nemo dicitur vacuus,qui habet in se spiritum sanctum. Et nemo fatuus, qui Christum cognoscit. Et quare illud quidem verbū, id est Racha,habet pœnam cōcilij: hoc autem verbum, Fatue,gehennæ?Nam si vnum peccatum est, vna debet H esse & pœna amborum. Sed quantum ad dicentis propositum,differentiam iam habent hæc verba,etsi quantùm ad sensum similia sunt. Racha enim vulgare verbum erat apud Iudæos,quod nō ex ira, neq; ex odio,sed ex aliquo motu vano dicebāt magis fiducię causa,quàm iracundię.Nam vnaquæq; prouincia habet in consuetudine aliquod exprobratorium verbum, quod non rixæ causa, sed familiaritatis gratia dicere solēt ad eos, quorum fiduciam habent:Vtputa patronus suscepto liberto suo,aut diues pauperi, aut vrbanus rustico, contemnens personam eius,magis quàm inimicans.Sed fortè dicis, si racha iracundiæ causa non dicitur, quare peccatū estè Quia contemptionis causa dicitur, non ædificationis. Nam & si persona illius tibi contemptibilis videbatur, tamen dignitas Christianitatis illius contēptibilis non erat. Etsi illum aspicere non volebas,tamen Christum qui in eo est, aspicere debuisti. Deinde & alia ratione peccatum est dicere,Racha:quia etsi ille aliquid vanum audire merebatur, te tamen dicere vanum aliquid non Matth.12. c oportebat: cùm sic scriptum est: Amen dico vobis,pro omni verbo ocioso,quodcunque locuti fueritis, dabitis I rationem. Quicquid non est lumen, tenebra est: sic & quicquid bonum non est, malum est. Dicit Apostolus: Ephes.4.g Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Et nō dicit, si quis bonus tantummodo: sed, si quis bonus ad ædificationem fidei.Si ergo nec bonum verbū sine causa dicere debemus,nisi fuerit pro occasione ædificationis, ne ipsum verbum bonum dū sine causa dicitur,inueniatur esse ociosum, & fiat malum: quantò magis illud verbum dicere non debemus,quòd à semetipso naturaliter malum est, & ad iniuriam pertinet audientis? Deinde,nunquid membrum oris nostri,quod ad ædificationem aliorum creatum est, aut ad vsum corporis, †al. vsum. aut ad gloriam dei,trahimus illud ad ministerium †vanitatis? Omnis enim sermo vanus qui dicitur,immundo spiritu dictante profertur.Vanum ergo sermonē dicentes,non tantùm ideo peccamus, quia per illum sermonem aliquem lædimus:sed quia damus locum in nobis immundis spiritibus,agendi quod volūt. Hoc scies Prou.30.a Salomō,dicebat ad dominum:Duo postulo à te,Ne auferas gratiam tuam à me,priusquam moriar, & vanum verbum non exeat de ore meo.Si enim vasa sanctificata ad priuatos vsus transferre peccatum est,& periculū: Danie.5. sicut docet nos Balthasar,qui bibens in calicibus sacratis, de regno depositus est,& de vita. Si ergo hæc vasa K sanctificata ad priuatos vsus transferre sic periculosum est, †in quibus nō est verum corpus Christi,sed mysterium corporis eius continetur: quātò magis vasa corporis nostri, quæ sibi deus ad habitaculum præparauit, non debemus locum dare diabolo agendi in eis quod vult? *Si quis autem dixerit,fatue.* In communi intelligē dum est vbiq;. *Sine causa.* Id est, qui iratus fuerit sine causa:qui,racha,sine causa dixerit:qui,fatue,sine causa dixerit. Si autem cadere cum causa peccatū non est,quātò magis cum causa,fatue,dicere,non est peccatū? Nam Caue. & verbum malum species est aliqua castigationis,& apud sapiētem durius est quàm flagellum. Quid enim si talis fuerit causa,vt non verbis,verùm verberibus proferatur vindicta?Ecce enim & Apostolus dicit,fatue. O Galat.3.a insensati Galatæ, quis vos fascinauit? sed non peccauit, quia iusta causa fuit dicēdi.Ita ad discipulos in via Christus:O stulti & tardi corde. Si ergo offers munus tuum Lucæ.24.d ad altare.Quoniam superius dixerat,qui irascitur fratri suo sine causa,hoc:qui autem dixerit racha, illud: qui autem dixerit fatue,istud:consequenter subiungit. *Si offers munus tuum ad altare,& illic recordatus fueris, quod habet* L *aliquid aduersus te frater tuus.* Habet scilicet, si iratus ei fueris sine causa, si dixisti ei racha, vel fatue sine causa. Si ergo ex his leuibus causis offensō fratre, & non placato,impossibile est munus deo offerri,& suscipi:quomodo ante conspectum dei ingredietur,qui fratres suos cōculcant,prædantur, & alia multa in viduis & orphanis nefanda cōmittunt?In primis scire debemus,quòd quādiu fideles homines aliquam dissensionē habuerint inter se, deus illis non potest esse amicus, munus eorum non suscipitur,oratio eorum non exauditur: vel si quid aliud bonum fecerint, quia nemo inter duos inimicos potest esse fidelis amicus amborum:Vtputa,si de illo bene loqueris apud istum,displices isti, & in suspicionem venis,quasi plus diligas illum:& si ad illū bene loqueris de isto,displices illi,& in suspicionem venis, quasi plus diligas istum.Ideo & deus non vult esse amicus fideliū, quandiu ipsi inter se fuerint inimici, quia si illi misericordiam fecerit,iste contristatur: etsi non contristatur, quia nihil potest agere contra deum,tamen non cōgaudet in beneficiis eius. Si autem aliquid poterat contra deum, irasceretur ad deum, quia miseratus est inimicū M eius.Similiter & si isti misericordiam fecerit, ille contristatur. Considera qualem habet deus conscientiam circa nos, & quomodo fidem seruat hominibus, quia nos perfectè diligit,ideo inimicis nostris non vult esse amicus: Vtputa,duo inimici estis fideles, ideo tibi non vult esse amicus,quia illi amicus est: & ideo illi non vult esse amicus, quia tibi amicus est. Ergo te diligens illi est inimicus,& illum diligens tibi est inimicus. Nunquid propter se deus non suscipit munera nostra,sed propter nosipsos?Alteri aduersatur deus,dum alteri conscientiā seruat: & dū ambos diligit, nulli vult esse amicus propter inimicitias amborū. Ergo deus fidē nobis seruans, inimicorum nostrorū amicus fieri non vult,& nos fidē non seruamus,si inimicos eius diligimᵉ,& amicos odimus. Qui enim amicus est infideliū, & inimicus fidelium,amicos dei odit,& inimicos dei amat. Si autē fidem domino seruaremus,sicut ille nobis:nūquam infidelium amicitias coleremus,nunquā nos infideliū matrimonio iungeremus. *Dimitte illic munus tuum,& vade recōciliari prius fratri tuo.* Vide misericordiam dei,quomodo hominū vtilitates amplius aspicit, quàm suos honores.Si enim suos honores magis aspiceret, sic dixisset:Interim offer munus tuum,& postea vade,& reconciliare.Nunc autem dicit, Vade primū & reconciliare, & sic veniens offeres.Tāquam si dicat ad illum, Vade, ego libenter contēnor,libenter honoris mei patior dānum,libenter expecto dominus seruos, tātummodo vt vos in amicitiam veniatis.Vade ergo,vt scias quia plus diligo concordiam fidelium meorum, quàm munera: quia munera hominum nullum deo faciunt lucrū:charitas enim illorum,dei gloriam operatur.Ne dicas ille mihi nocuit,non ego illi:ille mihi satisfacere debet, nō ego illi. Si pro gloria salutis tuæ iubet te dominus amicitiam facere,magis nocitus debes rogare,vt duplicem gloriam consequaris:vnam quia nocitus es, alterā quia prior rogasti. Si enim in illū nocuisti, & ideo rogasti, parcet tibi deus quod nocuisti,quia prior rogasti: tamē nullam habes mercedem, quia reus constitutus rogasti. Si autem ille te læserit,& prior rogaueris,magnam habebis mercedem.Festina ergo inimicum tuū prævenire ad amicitias,ne fortè te tardante ille prœueniat te ad rogandum, & rapiat de manibus tuis pietatis mercedem. Nā si ille te nocuit,& ille te rogat, infructuosa est ami- B citia tua.Quam enim iustitiam fecisti ante deum,si rogatus te placaueris? Non enim volēs te deus substernere sub pedibus eius,iubet te prius rogare, sed volens tibi ††i. proni- dare. humilitatis gloriam prætendere*t. Sed fortè dicis:ecce ego volo reconciliari:sed dic mihi quomodo reconciliabor?Qualis præcessit offensio, talis debet sequi recōciliatio. Si cogitatu offendisti,cogitatu reconciliare. Si verbis offendisti,verbis reconciliare. Omne enim peccatum quomodo committitur, eo modo & pœnitetur: Vtputa cogitasti malè facere alicui Christiano, non potes munus tuum offerre ante deum,quia habes in corde tuo nocendi propositum. Recogita bene,quod cogita- Phil.4.a ueras malè,& pœnituisti.Nam cogitationis peccatū cōtraria cogitatiōe dissoluitur.Quis testis?Propheta.Quæ dicitis,inquit,in cordibus vestris,& in cubilibus vestris compungimini.Vides quia irasci naturæ est:exequi autem iracundiam,voluntatis? Si autem verbis læsisti fratrem tuū,vade & verbis satisfac ei ex toto corde,& pœnituisti. Quoniam autem verborum peccatum, verborum satisfactione dissoluitur,testis est Aarō.Cùm enim Num.12. detraxisset de Mose,vadens, verbis rogauit eum dicēs: C Rogo domine,ne inferas in nos peccatū hoc, quia ignorauimus quod peccauimus in te.Si autem operibus aliquem offendisti,puta alicuius pecuniam fraude abstulisti,aut rem aliquam per violentiam abstulisti: redde ei quæ abstulisti,& pœnituisti. Quoniam autem abstractæ rei peccatum rerum recompensatione dissoluitur,testis Luce.19.b est Zacchæus,dicens: Domine,quæcunq; fraude abstuli,reddo in quadruplum.Si autem rem quidem alicuius non tuleris,sed fortè castigaueris hominem impotentē Exodi.21.c. iniustè, dona ei aliquid pro iniuria dignū: sicut scriptū est in lege.Si percusseris seruum tuū, & fregeris illi dētem,dimitte eum liberum.Secundum hoc intelligendū est,& si castigaueris aliquem, iniuriæ peccatum beneficio est dissoluendum.Alioqui nisi quem factis læsisti,factis placaueris, sine causa oras ad dominum, sine causa eleemosynas facis de rebus,quibᵒ alios expoliasti.Quid prodest tibi,si alter pro te oret ad deum, & alter aduersus te interpellet deum? Etsi ad istius orationem vult tibi deus misericordiam facere, illius interpellatio non permittit.Melius est,vt etsi nemini prodes,nemini noceas,quàm vt alios spolies,& alios vestias. *Esto consentiens aduersario tuo citò,dum es cum illo in uia, ne fortè tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris.* Festinat dominus,vt ad amicitiam festinemus D inimicorū nostrorum,quandiu viuimus in hac vita.Vita enim omniū hominum communis est, ista vita carnalis,per quam omnes homines transeunt boni & mali:sciens quàm periculosum est,si vnus ex inimicis pace non facta fuerit mortuus:nam postea etsi voluerint pacem facere,non possunt,cū fuerint separati.Si autē quādiu in via huius vitæ es,non feceris pacem cum aduersario quem læsisti, sed sic inimicantes per mortē ieritis ante iudicem Christum,tradet te Christo, conuincēs te reum in iudicio eius,& iudex tradet te ministro: id est, angelo pœnarum crudeli, & ille mittet te in carcerem gehennę.Et qui in hoc seculo si pacem fecisses,etiā grauissimi operis poteras accipere indulgentiam, sicut scriptum est: Charitas operit multitudinem peccatorum:si 1.Pet.4.b semel condemnatus fueris missus in carcerem, iam nō solùm de grauibus peccatis,sed etiam pro verbo ocioso, quod locutus es:id est,si racha alicui dixisti, pro eo sunt exigenda à te supplicia. Tradet autem te iudici aduersarius tuus,etsi te prius rogauerit ille. Dicit enim Salomon:Si esurierit inimicus tuus,ciba illum: hoc enim fa Prou.25.b. &Ro.12.d. ciens,carbones ignis congeres super caput ipsius. Con- E gratus te placaueris? Non enim volēs te deus substernere sub pedibus eius,iubet te prius rogare, sed volens tibi humilitatis gloriam prætendere*t. Sed fortè dicis:ecce ego volo reconciliari:sed dic mihi quomodo reconciliabor?Qualis præcessit offensio, talis debet sequi recōciliatio. Si cogitatu offendisti,cogitatu reconciliare. Si verbis offendisti,verbis reconciliare. Omne enim peccatum quomodo committitur, eo modo & pœnitetur: Vtputa cogitasti malè facere alicui Christiano, non potes munus tuum offerre ante deum,quia habes in corde tuo nocendi propositum. Recogita bene,quod cogitaueras malè,& pœnituisti.Nam cogitationis peccatū cōtraria cogitatiōe dissoluitur.Quis testis?Propheta.Quæ dicitis,inquit,in cordibus vestris,& in cubilibus vestris compungimini.Vides quia irasci naturæ est:exequi autem iracundiam,voluntatis? Si autem verbis læsisti fratrem tuū,vade & verbis satisfac ei ex toto corde,& pœnituisti. Quoniam autem verborum peccatum, verborum satisfactione dissoluitur,testis est Aarō.Cùm enim detraxisset de Mose,vadens, verbis rogauit eum dicēs: Rogo domine,ne inferas in nos peccatū hoc, quia ignorauimus quod peccauimus in te.Si autem operibus aliquem offendisti,puta alicuius pecuniam fraude abstulisti,aut rem aliquam per violentiam abstulisti: redde ei quæ abstulisti,& pœnituisti. Quoniam autem abstractæ rei peccatum rerum recompensatione dissoluitur,testis est Zacchæus,dicens: Domine,quæcunq; fraude abstuli,reddo in quadruplum.Si autem rem quidem alicuius non tuleris,sed fortè castigaueris hominem impotentē iniustè, dona ei aliquid pro iniuria dignū: sicut scriptū est in lege.Si percusseris seruum tuū, & fregeris illi dētem,dimitte eum liberum.Secundum hoc intelligendū est,& si castigaueris aliquem, iniuriæ peccatum beneficio est dissoluendum.Alioqui nisi quem factis læsisti,factis placaueris, sine causa oras ad dominum, sine causa eleemosynas facis de rebus,quibᵒ alios expoliasti.Quid prodest tibi,si alter pro te oret ad deum, & alter aduersus te interpellet deum? Etsi ad istius orationem vult tibi deus misericordiam facere, illius interpellatio non permittit.Melius est,vt etsi nemini prodes,nemini noceas,quàm vt alios spolies,& alios vestias. *Esto consentiens aduersario tuo citò,dum es cum illo in uia, ne fortè tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem*

Homilia.xij.ex cap.quinto.

Vdistis quia dictum est antiquis,*Non mœchaberis:ego* Exodi.20.c *autem dico uobis, quoniā omnis qui uiderit mulierem* Deute.5.c *ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eā in corde suo.* Ecce alterum mādatum, minimum quidē apud Iudæos tunc, & nunc apud omnes qui non multùm curant de anima sua:nec iudicāt cor suum,qui irasci proximis suis sine causa aliquod non putāt esse peccatum: nec concupiscere tantū mulierem alienam putant esse peccatū,opere concupiscentiæ non subsecuto.Magnum autem est apud timentes deum,& cor suum diiudicantes. Magnum est etiam apud deum,qui non tantū opus hominis aspicit,quantū cor. Quo mandato lex non sol F uitur,sed impletur:quia sine hoc mandato stare non potest legis mandatum. Omne enim adulteriū ex concupiscētia nascitur. Quomodo ergo tolletur adulterium, secundū legis mandatū,nisi precisa fuerit concupiscentia,secundum Christi mandatum?Quoniam ergo sicut ira mater est homicidij,sic concupiscētia mater est adulterij:consequenter sicut qui irascitur fratri suo sine causa,occīdit eum in corde suo: & si non occiderit eū propter metum vindictæ,†aut propter impotentiam suam, †videntē. etiam homicida est apud deum, qui non magis opus cōsiderat,quàm affectum:Sic qui concupiscit mulierē alienam,iam mœchatus est eam in corde suo: etsi non habuerit eam,causa aliqua obsistēte,etiam adulter est apud deum,qui magis aspicit voluntatem quàm opus,quoniā opus ei adulterij cōmittendi defuit,non volūtas.Sed ne fortè homines humanę naturæ mysterium ignorantes, dum considerant, quia generaliter omnis natura carnalis subdita est passionibus istis:& nemo est hominū,etiā sanctorum,qui se omnino ab ira, vel concupiscentia valeat separare,æstiment Christum quasi impossibilia ista mandantem,occasionē sibi quærere,per quam homines faciat

Universidad de Deusto
Biblioteca

G faciat reos:quoniam omnis qui impossibilia mãdat, occasiones offensionis seminat, & causas puniendi requirit: Ideo pauca de diuisione voluntatum animæ corporisq; tractemus. Sicut duas in nobis habemus naturas, animæ scilicet & carnis: sic duas habemus voluntates, vnam animæ,alteram carnis. Duas iras,vnam animæ, & alteram carnis:duas concupiscentias, vnam animæ, & alteram carnis. Et natura quidem carnis ab his omnibus non potest se separare.Nam necesse habet & irasci,& concupiscere,etsi non vult,quoniam non est in arbitrio suo creata:id est,non est nũc in arbitrio suo, sicut creata fuit,sed sub lege peccati. Venundata est enim sub
Roma.8.a peccato,propterea de illa dicit apostolus: Sapientia carnis inimica est in deum:legi enim dei subiecta non est, nec enim potest. Anima autẽ in arbitrio suo creata est, secundũ legem iustitiæ dei:propterea potest & non irasci,si vult:& non concupiscere,si vult.Quãdo ergo irascimur & concupiscimus,si displiceamus nobis, & festi nemus reprimere vel iram, vel cõcupiscentiam nostrã: manifestum est,quia caro nostra irascitur,aut concupiscit sola,non anima nostra. Quando autem complace-
H mus nobis in his, & decreuimus si poterimus nostram implere iracundiam,vel concupiscentiam nostrã: tunc & anima irascitur,& cõcupiscit simul cum carne. Propterea sciens deus,quia carnis natura subdita ei non est, nec potest non irasci : non mandat carni quæ mandat. Quis enim sapiens illi ponit præceptũ,qui etsi vult non potest obaudire:Sed ad animam loquitur,& animę mãdat,quæ potest deo in omnibus obaudire:quę potest etiã carne irascente & concupiscente,ipsa nec irasci, nec cõcupiscere . Si ergo ad animam loquitur,& de concupiscentia animæ loquitur,dicẽs: Si quis viderit mulierem ad concupiscendũ eam, iam mœchatus est eam in corde suo:id est, non si quis concupierit secũdum desiderium ineuitabile carnis,sed si quis concupierit secundũ volũtatem animæ,& consensum, decernens & statuens implere quod cupit:ille talis,etsi nihil gesserit,iã tamen corde adulter est ante deum : quia forsitã impeditus est ab opere,non compunctus in voluntate. *Si dexter oculus tuus scandalizauerit te,erue eum.* Puto quòd omnis mer
Galat.5.c ces iustitiæ nostræ in hoc posita sit, quia omni tempore contra carnem nostram luctamur.Quia caro concupi-
I scit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem . Sic
Psal.37.b. enim ait propheta : Tota die contristatus ingrediebar, quoniam renes mei impleti sunt illusionibus , & nõ est sanitas in carne mea. Si ergo secundum prophetam nõ est sanitas in carne nostra , quot oculos quis habet , aut quot dextras in corpore suo,vt secundum malitiam carnis sufficiat pœna membrorum:Sed videamus ne fortè vel sic possibile est intelligere de oculo corporali,vel de manu.Sicut enim totus homo quãdiu peccat,viuit peccato,mortuus est autem iustitiæ, sicut scriptũ est: Et vos
Ephes.2.a cùm essetis mortui peccatis : Cũ autem homo cõuersus fuerit ad iustitiam,viuit iustitiæ, mortuus est autem peccato:sic & vnumquodq; membrum:Vtputa oculus,quãdiu quidem malè aspicit, integer quidẽ est peccato,eiectus est autem iustitiæ: cũ autem desierit malè aspicere, eiectus est à peccato,integer est autem iustitiæ.Sed neq; sic conuenit.Nec enim habet rationem hęc interpretatio plenã,propter quod dicit, Si dexter oculus tuus scãdalizauerit te . Quid enim quando dexter scandalizat, siniſter quid facit?Nũquid contradicit dextro,vt dexter quidem quasi reus eiiciatur,siniſter autẽ quasi innocens reseruetur? Sed puto ad animam hęc cũcta referri,sicut diximus suprà. Oculũ igitur dicit animæ,id est mẽtem, per quam anima videt. De quo & alibi dicit : Si oculus K
Supra.6.c tuus fuerit simplex,&c.Oculus autem iste carnalis, non est oculus,sed est speculum oculi illius interioris, id est mentis.Habet enim & corpus suam mentẽ,sicut & anima suam: Sicut testatur apostolus, de mente quidẽ animæ dicens hoc modo:Igitur ego ipse mente quidẽ ser-
Roma.7.d uio legi dei,carne autem legi peccati . De corporis autẽ mente sic,Inflatus mente carnis suæ, & non tenens ca-
Coloss.2.d put.Similiter & de manu,vel de pede. Dextra manꝰ hominis,est voluntas animæ:siniſtra autem manus, volũtas corporis est.Hæc autẽ corporea manus,non est manus,sed organum manus illius. Nisi enim voluntas aut bona,aut mala mouerit eam,ad nihil mouetur. Dextra itaq; manus hominis,est volũtas animæ: siniſtra autem manus,est volũtas corporis. Ideo autem partes animæ, dextræ vocãtur:corporis autem,siniſtræ: quoniã anima in arbitrio suo creata est,ad quod voluerit declinare,siue ad bonum,siue ad malum : & sub lege iustitiæ creata est,vt recta videat,recta audiat,& agat,& ambulet. Partes autem corporis siniſtræ dicuntur: quia non est in arbitrio suo creata caro,vt siue ad bonum, siue ad malum declinare voluerit,possit:sed in malo creata est sub lege L
peccati, nec potest aut videre, aut audire, aut agere rectum:Sic & omnes sancti dextri dicũtur,peccatores autem siniſtri.Vnuſquiſq; ergo nostrum habet dextrũ oculum,& siniſtrum:dextrum quidem mẽtem animæ,siniſtrum autem mentem carnis.Dextram autem manum, voluntatem animæ:siniſtram autem,volũtatem carnis. Quando ergo ex passione carnis cõcupiſcimus sicut homines,animo autem resiſtimus concupiſcentiæ nostrę, siniſter oculus scandalizat nos: id est,mens carnis, non mens animæ. Siniſtra manus scandalizat,& nõ dextra: id est,voluntas carnis,non voluntas animæ. Vide nunc quia non iubet carnis mentem eiicere, vel carnis præcidere voluntatẽ.Nec enim fieri potest, vt caro aliquando cesset à desiderio malo. Desideria autem carnis retinere quidem possumus, vt nõ faciamus quod desiderat caro:præcidere autem non possumus, vt non desideret. Quando autem ex proposito animæ volumus malũ: tũc dextra manus, id est, oculus dexter nos scandalizat, & dextra voluntas. Hunc oculum,& istam manum præcidere iubet,quã & possumus præcidere: quoniam anima in arbitrio suo est,vt ad quod voluerit,valeat declinare. M
Caro autem non in arbitrio suo est,sed in malo:vendita est sub peccato,& non potest bonum velle. Ideo autẽ caro siniſtra dicitur,anima autem dextra: quoniam caro ad tentationem nobis creata est,anima autem ad salutem.Hęc est,sicut arbitror,loci istius interpretatio vera.Possumus tamen & alium inuenire colorem. Respectus,vel consideratio mẽtis,oculus est animæ, videlicet voluntas alicuius operis faciendi, & mouẽs manum ad aliquod opus.Manus animæ est secundum ea quæ diximus: Vtputa erat mulier quædã religiosa,vel virgo,vel vidua,respexi & consideraui,& dixi:Debeo visitare illã mulierem assiduè,vt si quid religionis ignoret quasi mulier,instruam eam, & cõfirmẽ ipsam in ipso bono proposito eius.Bonus respectus est iste,& dexter oculus:sed dum assiduè visito eam, decidi in laqueũ desideriꝭ eius: & ille bonus respectus meus , & dexter , factus est mihi in scandalum.Quid ergo oportet fieri? Eiicere talem illum respectum bonum, qui generaturus est mihi malũ. Aut sic: Vidi orphanam quandam,& dixi,debeo illã in domo mea accipere,& educare,donec veniat tẽpus nubendi : & vadens cœpi ei subminiſtrare quæ necessaria erant . Bonum opus hoc, & dextera manus hæc est: sed dum

A dum causa subministrationis video eam , decidi in laqueum desiderij eius: & illud bonum opus meũ, & dextra manus facta est mihi in scandalum.Vel ita:Videntes me quidam agere fiducialiter cum ea , scandalizati sunt,dicentes:Quid sibi vult hoc esse, quòd iste sic familiariter loquitur cum puella? Oportet ergo præcidere talе opus bonum,quod vel mihi, vel alteri generat malũ. Nam & quod alteri generat malum,mihi generat: quia per me factum est,vt alter scãdalizaretur in me. Et hæc propositionis gratia diximus , veruntamen generaliter omne bonum,quod vel nos,vel alios scandalizat,præcidere debemus à nobis . Nam quale est illud bonum, ex quo nascitur malum? Melius est enim,vt sine vno respectu,aut vno opere bono saluemur,quàm vt dum omnia opera bona voluerimus facere , cũ omnibus pereamus. Sed & aliter interpretantur hunc locũ.Vult,inquiũt, Christus, vt non solùm de periculo nostri peccati curemus,abstinentes nos ab omni concupiscentia mala,sed etiam ne vel propinqui nostri,vel aliqui ad nos pertinẽtes,turpe aliquid agant: Vtputa habes aliquem vel filiũ,
B si proprius oculus tuus , & habes eum pro oculo dextro. vel fratrem,vel amicũ,qui sic bene aspicit res tuas, quasi propria manus tua,& est tibi quasi dextra manus. Et illũ talem si cognoueris aliquid turpiter agere , præcide eum ab anima tua,& proiice longè abs te, quia scãdalizat te: quia non solùm pro peccato nostro, sed etiam pro peccato proximorum nostrorũ, quod tamen possumus cohibere, nisi aut cohibuerimus, aut repulerimus à nobis,
Rom.12.b. & Ephe.4.f dabimus rationem. Et quoniam omnes Christiani vnũ corpus sumus,& alter alterius membra:melius est vt sine vno aut altero membro tali saluemur , quàm vt volentes illos tales habere , & ipsi pereamus cum eis.
Deute.24.a *Dictum est antiquis,si quis uult dimittere uxorem,det illi libellum repudii.Ego autem dico , si quis dimiserit uxorem suam,excepta fornicationis causa,facit eam mœchari.* Et *si quis dimissam duxerit, mœchatur.* Nunc tertium mandat mandatum, minimum apud indisciplinatos & lasciuos, qui nullum æstimant esse peccatum vxorem dimittere,dato libello repudij,sine quo neq; stare potest legis mãdatum.Quo-
Exod.21.& seq. modo?quando primũ Moses filios Israël eduxit de Aegypto,genere quidem erant Israëlitę,moribus autẽ Ae-
C gyptij . Propter quod more Gentilium contingebat, vt vir odiret vxorem. Et quia dimittere illam nõ permittebatur,paratus erat interficere eam.Aut si non interficiebat propter timorem legis, tamen assiduis cruciatibus affligebat.Ideo iussit dari repudium, non quia bonũ erat,sed quia remediũ erat mali peioris: ne dum facere malum vetantur,facerent peius. Ergo propositũ fuit legis repudium dare mandantis , vt ne homicidium fiat. Nunquid in facto solo fit homicidium?nónne & in voluntate? Et coram hominibus quidem in facto fit homicidium,coram deo autem in voluntate: Sicut enim qui irascitur fratri suo sine causa, etsi non potuerit occidere eum,occîdit eum tamen in corde suo : sic & qui concupiscit mulierem,etsi non habuerit eam , adulteratus est eam in corde suo , quia voluntas eius impedita est,non correcta:Sic qui odit vxorem suam,excepta fornicationis causa,& sic eam odit,vt dimittat eam,vt & nisi haberet licentiam dimittendi eam,occîderet eam:in corde suo occîdit eam,quantùm ad deum, quia opus homicidij defuit ei,non occidendi volũtas. Vides ergo quia lex præcipiens dari repudium, opus homicidij compescuit,non peccatũ?Et non solùm homicidij crimen non sustulit,quantùm ad deũ,sed etiam alterum dimissionis introduxit peccatum.Quoniã libellus repudij testimo- D
nium est soluti coniugij,nunquid iustitia soluendi coniugij? Propterea dato repudio , solutum quidem coniugium publicatur,peccatum autem solutionis magis exaggeratur.Tamen cũ de irascente sine causa,& de concupiscente faceret verbum,oportet ergo præcidere talе opus bonum,quod vel mihi, vel alteri generat malũ. Nam & quod alteri generat malum,mihi generat: quia per me factum est,vt alter scãdalizaretur in me. Et hæc propositionis gratia diximus , veruntamen generaliter omne bonum,quod vel nos,vel alios scandalizat,præcidere debemus à nobis . Nam quale est illud bonum, ex quo nascitur malum? Melius est enim,vt sine vno respectu,aut vno opere bono saluemur,quàm vt dum omnia opera bona voluerimus facere , cũ omnibus pereamus. Sed & aliter interpretantur hunc locũ.Vult,inquiũt, Christus, vt non solùm de periculo nostri peccati curemus,abstinentes nos ab omni concupiscentia mala,sed etiam ne vel propinqui nostri,vel aliqui ad nos pertinẽtes,turpe aliquid agant: Vtputa habes aliquem vel filiũ, vel fratrem,vel amicũ,qui sic bene aspicit res tuas, quasi propria manus tua,& est tibi quasi dextra manus. Et illũ talem si cognoueris aliquid turpiter agere , præcide eum ab anima tua,& proiice longè abs te, quia scãdalizat te: quia non solùm pro peccato nostro, sed etiam pro peccato proximorum nostrorũ, quod tamen possumus cohibere, nisi aut cohibuerimus, aut repulerimus à nobis, dabimus rationem. Et quoniam omnes Christiani vnũ corpus sumus,& alter alterius membra:melius est vt sine vno aut altero membro tali saluemur , quàm vt volentes illos tales habere , & ipsi pereamus cum eis.

Dictum est antiquis,si quis uult dimittere uxorem,det illi libellum repudii.Ego autem dico , si quis dimiserit uxorem suam,excepta fornicationis causa,facit eam mœchari. Et *si quis dimissam duxerit, mœchatur.* Nunc tertium mandat mandatum, minimum apud indisciplinatos & lasciuos, qui nullum æstimant esse peccatum vxorem dimittere,dato libello repudij,sine quo neq; stare potest legis mãdatum.Quomodo?quando primũ Moses filios Israël eduxit de Aegypto,genere quidem erant Israëlitę,moribus autẽ Aegyptij . Propter quod more Gentilium contingebat, vt vir odiret vxorem. Et quia dimittere illam nõ permittebatur,paratus erat interficere eam.Aut si non interficiebat propter timorem legis, tamen assiduis cruciatibus affligebat.Ideo iussit dari repudium, non quia bonũ erat,sed quia remediũ erat mali peioris: ne dum facere malum vetantur,facerent peius. Ergo propositũ fuit legis repudium dare mandantis , vt ne homicidium fiat. Nunquid in facto solo fit homicidium?nónne & in voluntate? Et coram hominibus quidem in facto fit homicidium,coram deo autem in voluntate: Sicut enim qui irascitur fratri suo sine causa, etsi non potuerit occidere eum,occîdit eum tamen in corde suo : sic & qui concupiscit mulierem,etsi non habuerit eam , adulteratus est eam in corde suo , quia voluntas eius impedita est,non correcta:Sic qui odit vxorem suam,excepta fornicationis causa,& sic eam odit,vt dimittat eam,vt & nisi haberet licentiam dimittendi eam,occîderet eam:in corde suo occîdit eam,quantùm ad deum, quia opus homicidij defuit ei,non occidendi volũtas. Vides ergo quia lex præcipiens dari repudium, opus homicidij compescuit,non peccatũ?Et non solùm homicidij crimen non sustulit,quantùm ad deũ,sed etiam alterum dimissionis

Ecclí.23.b

Ibidem.

aliquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

G aliquam perdideris, viuere potes: si deum perdideris, quomodo viues? An nescis, quia quod inuitus amittis propter dei timorem, maiorem mercedē habes pro illo, quàm si eleemosynam dedisses? Quia quod cum maiore colluctatione facimus, pro illo digni⁹ coronamur. Ecce amice admoneo te, ne aliquando hominem iurare compellas. Siue existimas eum bene iuraturum, recede ab eo: siue existimas eum malè iuraturum, magis recede ab eo: quia etsi ille bene iuauerit, tu quantū ad cōscientiam tuam, periurij illius factus es causa: quia hoc proposito eum iurare compellis, nō vt iuret, sed vt periuret. Si autem bene eum iuraturum putares, nec iurare compelleres. O insipiens, qui alterum iurare compellis, nescis quid agis? Ille etsi periuauerit, vel cū lucro periurat, tu autem sine lucro periurij illius particeps inueniris. Qui mentiri non dubitat, nec periurare timet: qui enim mentitur, veritatem in corde suo transgreditur: qui autem periurat in verbis suis transit deum. Quid ergo interest inter deum transire, & veritatem trāsgredi, cū & ipsa veritas sit deus? Hæc sola est differentia, quia veritatem mentientes in corde transimus: periurantes
H autem deum in verbis. Nam verbo hominibus satisfacimus, conscientia autē deo. Ipse deus, qui periurare vetuit, ipse & postea non iurare mandauit. Qui ergo in iurando non timet dei præceptum negligere, nec in periurando timebit. Quid autem vis? Timet deum, aut nō timet deum? Si timet, etiam sine iuramento non mētitur: si autem non timet, neq; cū iuramento potest dicere veritatem. Audite vos clerici, qui iurantibus euangelia sancta porrigitis: †quomodo potestis ab illo iuramento esse securi, qui semen periurij †datis? Nūquid qui ignem portat vnde confletur incēdium, alienus est ab illo incendio? Aut qui gladium porrigit vnde homicidiū committatur, nónne est socius homicidij illius? Sic & qui occasione periurij præstat, collega fit periurij ei⁹. ¶ Si erat bene iurare iustum, iustè dicebatis, quia dedimus illis euangelium vt iurent, non vt periurent: nūc autem cùm sciatis, quia & bene iurare peccatum est, quomodo potestis esse liberi, qui occasionem datis vnde peccetur in deum? Cesset ignis, & incendium non fit: subtrahe gladium, & homicidium non committitur: sic tolle iuramentū, & periurium non fit. Hæc de illis dicta sunt, qui
I iurant per deum: eorum autem qui iurant per elemēta, execrabilior iniquitas est. Cœlum enim & terram, & cętera deus ad ministeriū sibi creauit, non hominibus ad
Exodi.23.b & Deut.6.c iuramentum. Ecce enim in lege præcipitur, vt per nullū iuretur, nisi per deum: qui ergo iurat per cœlum aut per terram, aut quicquid illud est, per quod iurat, deificat illud. Propterea idololatrā se facit omnis, qui per aliquid aliud à deo iurat, etiamsi iurare liceret: quia non reddit domino deo suo iuramenta sua, sed elementis: & sic dupliciter peccat. Primùm quia iurat, deinde quia deificat per quem iurat. Et vide, quia per singula hanc rationem dat, cur quis non debeat iurare per elementa. Neq; per cœlum, inquit, quia thronus est dei: id est, nō deus. Neq; per terram, quia scabellum est pedū eius, non dea. Neq; per Hierosolymam, quia ciuitas est magni regis, nō magnus rex. Neq; per caput tuum, quia non potes vnum capillum albū facere aut nigrū. Ac si dicat: Cuius mōēti es, vt per te iures? nunquid potestatem habes vel vnū capillum albū facere, aut nigrū? Siue ergo per filios suos iuret quis, siue per se, siue per aliquem, meliorem facit illū quantùm ad se, quàm deum. *Audistis quia dictum est antiquis, Oculum pro oculo, dentem pro dēte: ego autem dico uobis,*
Leuit.24.& Deut.19.d *non resistere malo.* Quintum mandatū minimum, quātùm ad homines crudeles, qui peccare se non arbitran- K
tur, si reddiderint mala pro malis, nō cōsiderantes quæ dicuntur in psalmo: Si reddidi retribuentibus mihi ma- Psal.7.c
la, decidā meritò ab inimicis meis inanis, &c. Quæcūque enim ille dinumerat, meritò se pati debere, si reddiderit retribuentibus sibi mala: sciant Christiani omnia illa meritò se esse passuros, si reddiderint retribuētibus sibi mala. Nam & casuri sunt ab inimicis suis inanes, & persecuturus est inimicus animas eorū, & comprehēsurus, & conculcaturus in terra vitam eorū, & gloriā eorum in puluerem deducturus. Tamē sine hoc minimo mandato, legis mandatū non potest stare. Quomodo? Lex præcipiens oculū pro oculo, dentem pro dente: tale habet propositū, vt vnusquisq; dum timet de suo membro, parcat alterius, & nemo malus inueniatur. Sed quia væ mūdo à scandalis: quādiu enim viuimus in hoc mūdo, cui diabolus principatur, necesse est abundare maledicentes, percutientes & persequētes. Si ergo incipimus secundū legis mandatū omnibus reddere mala pro malis, omnes efficimur mali, & solutum est propositum legis. Et dū voluit malos facere bonos, etiam bonos fecit
malos. Si autem secundū Christi mandatum non resi- L
statur malo, etsi mali non lædūtur, tamē boni permanebunt boni: & sic per mandatū Christi, impletur & legis mādatum. Nā qui mandatū legis implet, non simul implet & Christi: qui autē Christi implet, simul implet & legis. Vtputa qui percutit, contra legē agit: qui autem repercutit, secundū legem facit, non autem & secūdum Christi mādatum. Qui autem secundū Christi mandatū, neq; percussus repercutit, tacitè & legis voluntatē impleuit. Nam qui percussus non repercussit, multò magis nec ab initio percussisset: quia non venit Christus soluere legē, sed adimplere. Sed dicis, quia dignus est ille repercuti, qui contra legē percussit? Etiā. Sed tu non es dignus repercutere, quia illius discipulus es, qui maledictus nō remaledixit, percussus non repercussit, crucifi- Luc.23.c
xus pro crucifigentibus se orauit. Si repercusseris, ergo primùm denegasti te Christi esse discipulū, nō verbis, sed factis. Deinde cùm ejeceris oculū pro oculo tuo, & fregeris dētem pro dente tuo, nunquid per hoc restituitur membrū tuū in loco proprio? Si ergo non reddideris malum pro malo, & si membrū corporis perdidisti, M
vel lucrū patientiæ acquisisti, Si autē reddideris: & corporis damnū passus es, & salutis. *Sed si quis te percusserit in maxillam, præbe ei alteram.* Non enim diabolus tantùm de vulnere humani corporis gaudet, sed & magis in vulnere animæ delectatur: ideo enim excitat aliquē, qui te percutiat, vt dū tu excitatus repercutis eū, pecces, & vno ictu vulneret ambos. Scit enim, quia vulnus corporis citò sanatur: vulnus autem animæ in quibusdam vix cum labore, in quibusdam autem nūquam sanatur. Ideoq; si repercusseris eum, in prima quidem facie illō vicisse videris, re vera autem à diabolo victus es. Et putas quia te satiasti de illo, verè autem diabolum satiasti de te. Si autem non repercusseris eū, ab homine quidem victus videris, diabolum autem vicisti. Hęc secundū iustitiam dei. Videamus autem secundū vtilitatem carnalem: Nunquid si repercusseris eum, compescuisti eum, vt iam non te percutiat? Sed magis excitasti eum, vt adhuc te percutiat. Nam iracundia per iracundiam non compescitur, sed amplius irritatur. Quemadmodum si ignem cum igne coniungas, maior flamma succenditur: si autem non repercusseris eum, ille iam stabit: si quidem sapit, confusus: si autem non sapit, satiatus: & non solùm iterum te non percutit, sed forsitan com-
punctus

A punctus corde pœnitet, quia te vel semel percussit. Attamen etsi sic insanus est, vt nec patiētiam tuā intelligat, nec confundatur in facto suo: nunquid potes tu te amplius vindicare, quàm deus erat te vindicaturus? ideoq; si repercusseris eum, perdidisti vindictā, quia te ipsum vindicasti: & liberasti eum de manibus dei, quia reddidisti illi quod fecit, Si ergo fortiter irasceris, patientius age, vt melius vindiceris, scilicet per deū. *Et ei qui vult tecum in iudicio cōtendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Primum indigna res est, vt homo fidelis stet in iudicio ante conspectum iudicis infidelis. Nam etsi infidelis nō est, certè secularis est. Et qui te venerari debuerat propter dignitatem fidei, iudicat te propter necessitatem causæ, & perdes dignitatem Christi, propter negocium mundi. Nōne melius est, vt perdas res mundiales, quàm gloriam sempiternam? Si enim rem perdideris propter Christum, Christus tibi rem restituere potest: si autem propter rem perdideris Christum, res ti
bi non potest restituere Christum. Deinde necesse est,
B vt humilies te coram iudice, & subditus fias illi propter necessitatem causæ. Et forsitan qui propter deū non fueras te humiliaturus, humilias te propter lucrum, & facis rem preciosiorem quàm deum. Tertiò, quia omne iudicium iritatio cordis est, & cogitationum malarum. Si semel in iudicium ingressus fueris, iam non desideras, vt veritas causæ appareat, sed vt quocūque modo victor existas. Si autem videris quòd causa tua, sicut frequenter solet fieri in iudiciis, aut verbis, aut fraudibus, aut pecuniis expugnetur: necesse est similiter vt & tu, aut verbis, aut fraudibus, aut pecuniis, causæ tuæ adesse festines. Et si ab initio consiliū non habuisti, vt sic ageres, postea sic agere ipsius controuersiæ necessitas te compellit. Nam primùm pro lucro tantummodo festinabas, postea iam & pro pudore contendis. Et magis contentus es etiam peccare tantùm, vt vincas: quàm vinci tātùm, vt ne pec
ces. Hæc deus illis mandat, qui magis diligunt deum, quàm mundum. Nam qui lucrum animæ magnum esse existimat, damnum rei modicum putat: nam qui damnum rei magnum existimat, lucrum animæ minimum putat. Qui ergo difficilius putat rem dimittere, quàm in
C iudicio introire, hoc cogitet, quia difficilius est de iudicio sine peccato exire. Facilius est enim ante iudicium rem dimittere, quàm in iudicio euitare peccatum. Nam ante iudicium, sicut diximus, vna causa auaritię te compellit, post ingressum etiam causa pudoris. Et qui vnam
Genes.39.b causam vincere nō potuisti propter timorem dei, duas quomodo vincas? Ergo sicut Ioseph dimisit pallium in manu meretricis, & fugit cum meliore pallio castitatis: sic & tu proiice pallium in manus calumniatoris, & fuge cùm meliore velamento iustitiæ, ne fortè dum vis vindicare vestem corporis, preciosissimum animæ vestimentum perdas. Deinde si viderint infideles, te Christianum pro iniuriis iniurias rependere grauiores, pro terrenis facultatibus, & vsque ad perniciem animæ secularia pulsare iudicia contra direptorem iniustū: quomodo credant spem regni cœlestis esse veram, quā prędicant Christiani? Facilè enim spernunt terrena, qui cœlestia sperant. Qui autem terrena magnopere complectuntur, nescio si firmiter cœlestia credunt promissa. Non solùm ergo propter læsionem animarum nostrarum percutientem sustinere debemus, auferenti quæ nostra sunt nō repugnare, sed etiam propter demonstrationem indubitabilium Christi promissionum: vt ille qui viderit te iniurias proprias negligentem, terrenas etiatu res quasi nihil spernentem, intelligat, quia verè

est certissima spes Christianorum in cœlis, preciosior D
omnibus rebus terrenis, & vita iucundior omni fruitione vitæ istius carnalis. *Si quis te angariauerit mille passus, vade cum illo, & alia duo.* Vt patientia tua vincat illius crudelitatem, & ostendas quia maior est benignitas dei in sanctis, quàm malitia diaboli in iniquis hominibus. Si autem tantùm vadis quantùm ille te cogit: quomodo cognosceris seruus dei? Nam in necessitate bonitas non apparet. Quòd ergo cogit te, vade propter necessitatem hominis violenti: quòd † non te †al.quibus.
cogit, vade propter gloriam dei benigni. Si vnum vadis, putat te hominē qualemcunque fecisse, † & non pœ- †al.fuisse.
nitet quia te angariauit: si autem amplius vadis, intelligit quia seruus es dei, & ideo incipit illum pœnitere, quia vel vnum te angariauit. Et hoc tuum additamentum non fit illi maius auxilium, sed pœna prioris audaciæ. Deinde si illum quidem diabolus excitauit ad te angariandum, & tu videns tibi iniuriam fieri, & aut verbis illicitis contradicas, aut factis nō bonis resistas: & lucrum sanctitatis, quod multis forsitan bonis operibus acquisisti, propter dolorem modicū perdis. Quid E
ergo? Vnum vade, vt satisfacias homini: alterum vade, vt te ostendas & illum castiges: tertium, vt diabolum superabundanter confundas. Deinde hæc omnia mādata in pauperis persona conueniunt: dentem autem hominis diuitis, & potentis quis excutit? Vtinam ille alterius non excuteret. Tunicam diuitis, & potentis per calumniam quis tentat auferre? Vtinam ille per calumniā alterius non auferret. Diuitem & potētem quis angariat? Vtinam ille alterum non angariaret. Ergo diues infructuosus est. Et quomodo adimpleat iustitiam legis, & gratiæ, vt fiat seruus dei perfect⁹? Quomodo? Si quis mutuam pecuniā petierit ab eo, det illi. Lex enim est, vt alterius non tollas, etsi tuum non des. Gratia autem, vt alterius non tollas, & tuum des. Qui ergo mutuam pecuniam dat, & legem implet, & gratiam. Nam qui de suis libenter dat, multò magis alterius bona nō tollit. Diues ergo per patientiam non potest tentari, neque probari, quia nemo illi citò violentiam facit. In largitate autem tentatur, atq; probatur. Item pauper per largitatem non potest tentari & probari, quia nō habet vnde largiatur: & ideo per patientiam tentatur, atque probatur, si beni- F
gnitas eius per iniuriam non mutatur. Denique si veritatem considerare volumus, & intelligere rationē: quia diuitiæ nostræ non sunt nostræ, sed dei. Deus enim dispensatores nos diuitiarum voluit esse suarum, non dominos: & ideo cui voluerit, dat eas: & à quo voluerit, tollit: illud propriè nostrum est, quod in nostra est potestate habere, si volumus. Quomodo autem nostrum dicatur, quod etsi volumus, habere non possimus, nisi nobis fuerit datum? Deinde considera, vt quid tibi magis diuitias credidit, quàm illi? nunquid ex alia massa luti te fecit, ex alia illum? Et pro te Christū tradidit, pro illo autē aliquem angelorū? Si per omnia sic illum diligit quomodo te, non ideo dedit tibi diuitias vt habeas eas, sed vt tenteris in eis. Ideo admonet Apostolus: Di- 1.Timo.6.d
uitibus huius mundi præcipe non superbè sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, sed largos esse communicatores bonorum. Nam pauper in sanctitate melior est, quàm tu in rebus secularibus. Tuæ res proficiant ad illius sustentationem in hoc seculo, vt & illius sanctitas proficiat ad tuam sustentationem in illo: Sicut vlmus infructuosa dat humorem viti, vt vitis pro se, & pro vlmo proferat fructum. Ergo iubet nos Christus mutuùm dare pecuniam, nō tamen sub vsuris: quia qui sub vsuris

†hæc i quibusdā exemplaribus desunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G mutuum dat,in prima quidem facie sua videtur dare,re vera autem non sua dat,sed alterius tollit.Nam videtur quidem necessitati succurrere, re vera autem in maiorem mittit necessitatem.De vno vinculo soluit,& multis vinculis alligat.Et non propter iustitiam dei dat,sed propter proprium lucrum. Similis enim est pecunia vsuraria aspidis morsui. Sicut enim qui ab aspide percutitur,quasi delectatus vadit in somnum,& sic per suauitatem soporis moritur: sic & qui accipit sub vsuris, pro tempore delectatur, quasi qui beneficium accipit : & sic per suauitatem beneficij non sentit, quomodo captiuus efficitur. Nam sicut venenum aspidis latenter per omnia membra discurrit,& corrumpit : sic vsura per totas facultates eius discurrit,& cõuertit eas in debitum. Sicut enim fermentum modicum quod mittitur in multam farinam,totam conspersionem corrumpit, & trahit illam,& facit illam totam fermẽtum: sic quum vsura in domum alicuius intrauerit, totam substantiam eius ad se trahit,& conuertit in debitum.

Homilia.xiii.ex cap.quinto.

Leuit.19.c

H AVdistis quia dictum est antiquis, *Diliges proximum tuum,& odio habebis inimicum tuum: ego autem dico vobis,diligite inimicos vestros.* Ecce sextum mãdatum legem adimplens, minimum apud homines odibiles,& inuicem odientes,qui inimicum odire debere improba voce pronunciare non erubescunt. Quòd si iustum fuisset inimicos odire, deus te inimicum ex gentibus nunquam in suam suscepisset dilectionem. Ille pro te & filium suum per omnia humanę compassionis opprobria traducit † vsque ad mortem, ille te inimicum suum adoptauit, cohæredem vnigenito suo fecit,& tu vel nudam dilectionem, inimico tuo reddere non vis? Quid tamen mirum,si graue illis videatur inimicos amare, qui nec amicis suis synceram conscientiam seruant ? Nam cùm sit mundus iste scandalis plenus,si amicos voluerint diligere tantùm, non poterunt inuenire quos diligant. Hodie enim iste illum offendit in re tali,cras ille istum offendet in altera re, & ita fit, vt si decreuerit homo inimicos suos odire, necesse est vt odiat omnes,& odiatur ab omnibus.Vides quia sicut ex ira homicidium nascitur,& ex concupiscentia adulterium:sic ex odio inimicorum præciditur etiam dilectio amicorum. Si autem ad tempus sustines eum quasi inimicum, postmodum victum beneuolentia tua amabis eum quasi amicum. Puto quòd non tantum pro inimicis nostris Christus illa mandauit,quantùm pro nobis:non quia illi digni sunt,vt diligantur ab aliquo, sed quia nos non sumus digni vt aliquem odiamus.Odium enim spiritus est tenebrarum, & vbicunque insederit, sordidat pulchritudinem sanitatis. † Ergo non tantùm ideo iubet diligere inimicos,vt illos diligamus, quantùm vt à nobisipsis quod malum est repellamus.Et ideo non dicam,si læseris inimicum, sed si oderis eum tantum,amplius tibi nocuisti secundum animam,quàm illi secundum corpus. Et illi forsitan nihil noces odiens eum,te autem ipsum sine dubio lædis. Si ergo peperceris inimico,tibi amplius pepercisti, quàm illi. Et si benefeceris ei,tibi amplius præstitisti, quàm illi. Iterum commemoro quod superius dixi. Quoniam ignorantibus mysterium naturæ humanæ impossibile videtur diligere inimicum. Et verè impossibile est quantùm ad carnis naturam, quia passionibus subiacet : quantùm autem ad animã possibile est,quia proprij iudicij est, ideo & regere & retinere potest carnem à passionibus.Nunquam enim anima passibilem regeret carnẽ, si ipsa passionibus esset subiecta. Puto autem sicut illud quod dictum est:Ego autem dico,non concupiscas : non loquitur deus ad carnis naturam,quæ non potest fieri,vt non concupiscat quod suum est:sed ad animam, quæ nõ cõcupiscere potest. Nam quando quis corporalibus quidẽ motibus excitatur, voluntas autem illius nõ inclinatur, vt faciat opus quod facere instigatur: sed stabili proposito cõtinentia & operatiõe† iustitiæ,irrationabiles motus corporis frangit: & si corpore concupiscit, animus eius non concupiscit:si autem consenserit explere quod cogitat,tunc verè dicitur animo concupiscere: Sic & in hoc loco,Caro quidem inimicum suum diligere nõ potest, quemadmodum nec est possibile vt iniuriam non sentiat sibi illatam. Anima autem inimicũ diligere potest,quia dilectio,vel odium carnis in sensu est, animæ autem in intellectu. Propterea anima quidem secundũ rationem vertitur. Caro autem inuertibilis in passione tenetur:quoniam anima libera est,& sub principatu dei est:caro autem captiua est, & sub principatu diaboli est, sicut & mundus qui in maligno positus est, quoniam & ipsa caro de mundo est.Quando ergo nocemur ab aliquo,etsi odimus eum, non tamen exequimur odium nostrum,considerantes dei iustitiam, sed magis confringentes motus doloris nostri,& benedicimus ei, & benefacimus.Cognosce quia caro quidem nostra odit inimicum suum,quæ nocita diligere non potest, anima autem diligit inimicum.Alioqui si vnusquisque motus suę carnis consideret,nullum bonum facere inuenitur:quia omne bonum,aduersante carnis natura,contradicentibus nobisipsis explemus.Deinde qui te innocentem iniuriatur,si incipias cõsiderare quomodo à diabolo possidetur & agitur, quomodo voluntatem suam adimplet per ministerium eius, non solùm non irascaris ei, sed adhuc misereberis eius : miseratio autem excitat † affectum. Vis ergo diligere inimicum tuum ? *Si iniuriam pateris,noli iniuriam præsentem aspicere,* sed considera gloriam,quam pro mercede in iudicio consecuturus es.*Si* æquanimiter supportare volueris,si damnum passus fueris,noli hoc damnum aspicere, sed illud patientiæ lucrum.Illis enim totum videtur difficille, qui retributionẽ non sperant futuri iudicij. *Et benefacite his qui oderunt uos.* Sciens dominus, quia carnis dilectio ex beneficiis carnalibus nascitur,vbi non fuit prius,& nutritur etiam vbi fuit prius : ideo iubet nos benefacere inimicis,vt eorum odia nostris beneficiis compescantur. Si enim dando & accipiendo amicitia nascitur, quæ non erat prius : consequenter & odium, & omnis inimicitia beneficiorum assiduitate compescitur. Ergo benefacite odientibus, vt ex vestra beneuolentia ipsi se iudicent,quia iniustè vos odiunt. *Orate pro calumniantibus uos.* Orantes pro inimicis, non tantùm illos,quãtum nos commendamus deo: & magis exaudimur pro inimicis orãtes,quàm pro nobis.Qui enim pro se orat, non gratiæ opus exequitur,sed naturę.Quis enim pro se non orat?Qui autem pro inimico suo orat,dignè exauditur, quia gratiæ opus exequitur. *Vt sitis filii patris uestri.* In quo enim alio cognoscetur quia filij sumus dei, nisi fuerimus similes deo? Filij enim carnales frequenter similãtur carnalibus patribus in facie, aut in loquela,aut in risu,aut in aliquo corporis signo:filij autem spiritales in sanctitate. Et illi quidem etsi similes fuerint, laudem nullam merentur,& si dissimiles, nullam vituperationem: quia non est in potestate hominis qualem accipiat corporis qualitatem.Filij autem dei, si quidem similes fuerint,laudandi sunt:si autem dissimiles,nimis

Exo.20.c & Deut.5.c

† al.ratione.

† opprobriis tradidit.

† sanctitatis

† ferat.

vituperandi,

A vituperandi,quia in potestate vniuscuiusque est mensura faciendæ iustitiæ. *Si diligitis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis?* Qui amicos diligit, propter se diligit, non propter deum, & ideo nullam habet mercedem:delectat enim eum ipsa dilectio. Qui autem inimicum suum diligit, non propter se diligit,sed propter deum:ideo magnam habet mercedem, quia contradicit motibus suis.Vbi enim labor seminatur, illic metitur fructus. *Estote ergo perfecti,sicut & pater uester perfectus est.* Qui diligit amicum,peccatum quidem non facit, iustitiam autem non operatur. Dimidium enim bonum, est hominem discedere à malo, & non sequi bonum : perfectum est autem, vt non solùm fugiat malum, sed etiam faciat bonum. Ideo dicit, perfecti estote, vt & amicos diligatis propter peccatum vitandum,& inimicos propter iustitiam habẽdam:quoniam illud de pœna liberat,hoc autem ducit in gloriam : nec enim est perfecta dei imago, quæ non per opera similat deum. *Vt sitis filii patris uestri, qui solem suum iubet oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.*

B Cautè posuit dicens, super iustos & iniustos, non super iniustos vt iustos. Quia omnia bona deus non propter omnes homines dat super terram, sed propter paucos sanctos. Contentus est enim magis, vt peccatores contra meritum suum bonis dei fruantur, quàm vt iusti contra meritum suum à bonis eius fraudentur. Similiter & quando dominus à peccatoribus iritatur, castigationem suam non propter homines bonos mittit, sed propter solos peccatores : tamen æqualitẽr & iustos tangit, quemadmodum & peccatores. Nam quemadmodum in bonis non separat peccatores à iustis : sic nec in malis separat iustos à peccatoribus. In bonis peccatores à iustis non separat, ne separati cognoscant se abiectos esse, & desperent : in malis iustos à peccatoribus non separat, ne separati cognoscant se electos, & glorientur : maximè cùm nec malis bona prosint, sed noceant magis, nec bonis mala noceant, sed prosint magis. Nam malè viuentes dum bona percipiunt,ad præiudicium suum percipiunt. Et boni dum mala patiuntur, ad lucrum iustitiæ eis procedit. *Attendite autem ne eleemosynam uestram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis.*

Cap.VI.

C In superioribus Christus mandauit diligere inimicos, benefacere eis. Videns autem quia in ipso beneficio laqueus diaboli latebat inclusus, qui bonorum operum solet perdere fructum. Nam vana carnis natura,quemadmodum primùm difficilis est ad benefaciendum:ita etsi benefecerit, facilis est ad iactãtiam boni operis:propterea & in hac parte nos instruit, dicens : Attendite vobis ne eleemosynam vestram coram hominibus faciatis : vt bonum vestrum nõ ad ministerium vanitatis proficiat,sed ad vsum salutis.Quòd autem præ omnibus viciis carnalibus periculosius esse in hominibus intellexit, hoc cautius cauendum mandat,dicens:Attendite ne eleemosynam vestram coram hominibus faciatis:Quoniam omnia penè mala seruos diaboli vexant. Concupiscentia autem vanæ gloriæ nõ solùm seruos diaboli,sed etiam seruos dei,& viros fideles impugnat : magis autem seruos dei,quàm seruos diaboli.Vbi enim res agitur gloriosa,ibi facilius locum inuenit gloriationis occasio. *Attendite.* Quid autem attendamus?locum secretum vbi homines non sunt? Sed quid prodest, si in loco quidem homines non fuerint, in corde autem fuerit cogitatio vana ? Melius est ergo, vt in corde non sit cogitatio vana, quàm vt homines non sint in loco. Si ergo cor nostrum attendere debe-

D mus, non oculis carnalibus aspicere, sed sensu vigilare necesse est circa cor:inuisibilis enim est serpens & lubricus,quem obseruare iubemur, & latẽter in sensus ingreditur,& seducit.Ideo enim non potest eum caro sordida aspicere,sed anima munda.Sicut enim in loco mũdo & speciosо,si modica sordes fuerit, de longe apparet:si autem ipse locus sordidus fuerit,quantumuis stercoris iaceat ibi,non apparet:nec enim potest requiri, si est ibi aliquid stercoris, † vbi totum est stercus:Sic & in corde mundo,si surreptio inimici successerit, mox cor suum homo rectus discernit, quia à spiritu alieno pulsatur:si autem cor fuerit iniquitatibus plenum, suggestionem diaboli in se facilè nõ intelligit. Quomodo enim introitum eius intelligat, qui semper in eo est? ideo & antè præmisit,dicens:ne irascaris,ne concupiscas,ne iures,ne malum pro malo reddas, ne odias proximũ tuũ: quoniam qui malis omnibus istis subiectus est, cor suũ non potest attendere, nec intelligere diaboli seductionem in eo : quia in veste candida macula citò apparet, nigra autem vestis, & si tota sordidata fuerit, non citò apparet. Et quomodo non potest fieri, vt coram hominibus eleemosynam faciamus, aut facientes nõ sentiamus ? Si præsente aliquo occurrerit pauper, quomodo detur ei absconsè:Nam etsi non videtur quod datur,tamen videtur quia datur,ducendo eum secretò. Sed cõsidera, quia non dixit tantummodo, Ne coram hominibus faciatis:sed addidit,vt videamini ab eis. Qui ergo non ideo facit,vt ab hominibus videatur,etsi coram hominibus fecerit, tamen non videtur coram hominibus fecisse. Ergo si sic facere eleemosynam non est possibile,vt nullus videat,aut sentiat : tamen eo proposito facere,vt nõ ab hominibus videamur, possibile est. Dicit enim dominus: Sic luceat lumen vestrum coram hominibus,vt videant homines opera vestra bona, &c. Sicut ergo accensa lampas abscondi non potest: sic nec opus iustitiæ potest celari.Ergo non eleemosyna ingrata est ante deum, quæ hominibus visa fuerit, sed quæ ideo facta fuerit, vt ab hominibus videatur. Vtputa omnis homo qui aliquod opus facit, cuius causa facit id quod facit, in corde suo illius aspicit & personam. Ecce facis epistolam,vt aliquem salutes amicum, quandiu scribis, semper in corde tuo amici illius vides personam,propter quem scribis epistolam.Item artifex tenẽs opus in manu, semper eũ præ oculis suis habet,qui ei opus commisit faciendum, dum cogitat quomodo illud facere mandauit:sic & qui propter deum eleemosynam facit, neminem videt in corde suo, nisi personam dei tantummodo propter quem facit.Ideo etsi euenerit, vt quibusdam præsentibus faciat, tamen animus eius homines illos non videt, etsi ipse videatur ab eis. Nunquã transisti per viam aliquid cogitans, & à multis quidem hominibus visus es,ipse autem nullum vidisti,intendes in id quod cogitabas ? Quia animus sine corpore apud seipsum potest videre quod cogitat, corpus autem sine animo nihil potest videre. Ergo similiter & econtrariò fieri potest,vt quis nullis præsentibus eleemosynam faciat, & tamen præsentibus hominibus videatur fecisse : vtputa qui propter homines eleemosynam facit : id est, qui desiderat vt ab hominibus videatur, semper in corde suo personas hominum videt : ideo & si euenerit vt faciente eo, nullus sit præsens, tamen coram hominibus fecisse videtur,quia cor eius semper hominũ personas videbat. *Alioqui non habebitis mercedem apud patrẽ uestrum.* Et mandatum dat,& pœnã proponit,vt vanitatem humanam,& si nõ amor iustitiæ tenet, vel timor

† mundum.

Suprà.5.e

Nõ prohibetur corã hominibus dari eleemosyna, sed vanæ gloriæ venatio inhibetur.

Sup.5.b

E

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

G damni refrenet. Scit enim dominus vanitatibus subditam esse carnis naturam: quia omnis homo quantum ad carnem, delectatur hominibus apparere. Non enim fieri potest, vt caro nata de vanitate non sit vanitatis amatrix: nec dominus admoneret nos, vt ne coram hominibus faciamus, nisi sciret omnes homines velle coram hominibus facere. Quis mandat alicui, ne forniceris, nisi quem intelligit esse lasciuum? Quis mandat alicui, noli te inebriari, nisi quem ebriosum esse cognoscit? Sic & admonitio Christi de fugienda vanitate, demonstratio est vanitatis humanæ. Attamen mandat, quia etsi caro vana vanitatem desiderat, & terrena cõditio gloriam suam quærit in terra, quia non potest terrestris natura gloriam desiderare cœlestem: tamen anima quæ de veritate nata est, potest figere vanitatem terrenam. Caro animæ subiecta est, non anima carni. Caro enim aduersus animam certare potest, vincere nõ potest, nisi ipsa anima consenserit vt vincatur. Anima autem aduersus carnem & certat, & vincit. Ergo & qui plena quidem volũtate propter homines facit, ille propter homines fecisse videtur: super cuius autem cor cogitatio quidem vana ascendit, desiderãs hominibus apparere: anima autem intelligens, vanis cogitationibus
H contradixit & repulit consilium carnis, ille propter homines non videtur fecisse: quia secundum carnem quidem voluit, secundum animam autem noluit. Et quod cogitauit, passio carnis est: quod elegit, iudicium animę. Nam si propter vanam carnis concupiscentiam dicimus eleemosynam factam esse ingratam, nullum bonũ hominis acceptabile potest esse ante deum, cùm nullũ bonum liberè homo facere possit, sed semper cõtra mala concupiscentias carnis certando faciamus bonum. Quis autem est homo castus? Nunquid qui non concupiscit? Absit: sed qui concupiscentiam suam vincit. Quis est mansuetus? Nunquid qui non irascitur? Absit: sed qui refrenat iracundiam suam. Sic non ille propter deum videtur facere eleemosynam, qui humanam gloriã nõ concupiscit, sed qui humanam gloriam animæ contradictione confringit. Alioquin in omni opere bono nec habemus mercedem, nisi malis cõtrariis vrgeamur per carnem. In omni enim opere bono scandalum diaboli
Psal.139.b positum est, sicut scriptum est de dæmonibus: iuxta semitam scandala posuerunt mihi: vt ipsum bonum non
I sit securum, si solùm: sed iuxta malum positum, semper tentatum sit, & probatum. Sicut enim vbicunque fuerit triticũ, necesse est vt inueniatur illic & zizania: sic vbicunque fuerit bonum dei, illic erit & scandalum inimici. Quid ergo? Ecce proposuisti facere eleemosynam, sed ascendit super cor tuum velle hominibus apparere, nunquid debes subtrahere manum tuam, vt nec des locum vanæ cogitationi, dicens apud te: Melius est nec facere bonum, ne tantùm inueniar propter homines facere? Absit: sed perfice opus tuum, ne dum vis cogitationi vanæ resistere, perdas opus bonum. Veniat ti-
Matt.13.d bi in mentem, quod dominus ait de tritico & zizaniis: Sinite vtraque crescere vsque ad messem, ne eradicantes zizania, simul eradicetis & triticum. Triticum est enim voluntas bona, quam seminat deus in homine: zizanium autem est cogitatio mala, quam diabolus seminauit per carnem. Cùm ergo omni voluntati bonæ adhæreat & desiderium malum, si volueris malam cogitationem tuam ad plenum tollere, simul tollis & opus bonum. Nam & ipse diabolus eo consilio seminauit zizanium suum in tritico dei, vt attrita zizania eius, suffocent triticum dei: aut si quis voluerit diaboli zizanium tollere, simul eradicet & triticum dei. Nunquid K
& continens, aut virgo, mox vt concupierit, iam cecidit? tantùm plena voluntate non concupiscat, vt velit implere concupiscentiam suam: si autem ex necessitate carnis concupiuit, & contradixit concupiscentiæ suæ, non peccauit: sed magis gloriosior est effectus, quia vicit, tanquam si non fuisset pulsatus. Quid ergo dicit scriptura? Sine vt matureſcant vtraque: id est, adimple opus tuum, & duc ad perfectum: & sic illa quidem vana cogitatio, quasi zizanium exiccatur, id est soluitur, euacuatur, & perit: bonum autẽ opus, quasi triticum manet. Nam sic intelliges, si ex voluntate tuâ fuerit illa vana concupiscentia, aut ex necessitate carnis. Si ex voluntate tua fuit, doles si te facientem eleemosynam tuã nullus aspexit: si autem gaudes posteà, quia eleemosyna tua in silentio facta est, scito quia concupiscentia tua non fuit ex animo tuo, sed ex necessitate carnis: & ideo quasi zizanium aruit. Sic & continens concupiscẽtiam suam probare potest. Si ex animo eius est quod concupiscit: sic etiam postquam transierit concupiscentia, voluntatem habet peccandi, tunc ex voluntate eius L
est concupiscentia. Si autem gaudet, quia non prævaluit aduersus eum concupiscentia, sed confusa recessit, intelligat quia zizanium fuit ex necessitate carnis natum, & non fuit animæ eius voluntas. *Non habebitis mercedem apud patrem nestrum.* Quid enim à deo accipies, qui deo nihil dedisti? Nam quod propter deum fit, deo datur, & ab eo recipitur: quod autem propter homines fit, in ventos effunditur, & à nullo speratur. Quid est enim aliud hominum laus, quàm ventorum transeuntium sonus? Cessauerunt homines loqui, & perdidit fructum suum, quia propter homines fecit, vt ab eis laudaretur. Quæ est autem sapientia, res dare, & verba vacua comparare: aut certè mercedem dei contemnere in perpe- †al.fugientes
tuum manentem in cœlis, & fugientes† hominum sermones eligere? Melius est enim non facere, quàm propter homines facere. Qui enim non facit, etsi in cœlo non inuenit, vel super terram nihil perdit: qui autem propter homines facit, & in terra perdit, & in cœlo non inuenit. Vel illum aspice, à quo laudem expectas, quid sentit de te? Ideo te laudat, quia propter deum te facere putat. Si autem intelligeret, quia propter eum facis, non te laudaret, sed vituperaret ma- M
gis. Quid ergo illi placere festinas, qui si te aliquando intellexerit, deridebit? Sic est homo qui propter homines facit bonum: sicut mercenarius malus, qui intra tempus locationis suæ comedit omnes mercedes suas: cùm autem tempore completo recesserit, nudus egreditur. Sic ergo vacuus vadit ad deum, qui mercedem omnium bonorum suorum accipere desiderauit in seculo. *Tu ergo cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocritæ.* Verè enim subresponsor est, qui propter homines facit. Aliud enim habet in corde, & aliud monstrat in opere. In facie quidem propter necessitatem hominum facit, & videtur misericors: in corde autem propter vanam gloriam suam agit, & est vanæ gloriæ mercator. Tuba enim est omnis actus vel sermo, per quem operis iactantia demonstratur. Puta qui quando videt aliquem præsentem, facit eleemosynam, extra autem non facit: hoc tuba est, quia per hoc eius iactantia prædicatur. Item qui intercedente aliquo facit eleemosynam, vbi autem non est intercessor, non facit: hæc consuetudo mala, tuba est. Item qui si viderit honestiorem personam quæ potest referre, dat ei: obscuro autem, & alligato pauperi

passionibus

A passionibus nihil dat: & hoc tuba est, etiam si in loco secreto fecerit, eo tamen proposito vt laudabilis videatur: primùm quia fecit, secundò quia absconsè: ipsa absconsio tuba est eleemosynæ eius. & quicquid illud fecerit homo per quod apparet, aut vult apparere, quia fecit, tuba est: quia per illud ipsa eleemosyna dum fit clamat de se: ideo non tantùm locus, nec actus secretus seruandus est, sed magis voluntas secreta. Nam in omni actu carnali diabolus fraudem facere potest, in sola conscientia non potest fieri dolus: quia hominibus suademus, deo autem manifesti sumus. Nunquid non intel
lob.7.a ligit homo hoc esse vanũ, quod ab hominibus vult videri? Sed cogitur amare, quod intelligit vanum. Quid
B miserius quàm natura humana? Omne animal potest amare quod sibi intelligit bonum, & odire quod intelligit malum: solus homo quod intelligit malum, amare cogitur, & odire quod intelligit bonum: quia duas habet in se aduersantes naturas. Quod carni placet, animæ displicet: & quod animæ placet, carni displicet: vt sicut ait lob, omnis vita nostra, tentatio sit. Quòd si omnis vita nostra tentatio est, omnis vita nostra & lucrum est. *Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Iandudum significauimus hæc omnia ad animam dici, non ad carnem, quod hic sermo manifestè declarat. Alioqui quãtùm ad corpus, quomodo potest fieri vt nesciat sinistra quid dextera faciat, cùm ambæ manus in adiutorium sibi inuicem sint creatæ, vt altera alteri administret, nec citò inueniatur opus quod vna manus sine altera possit implere? Sed secundum quod diximus suprà: Dextera manus, est voluntas animæ, semper ad bonum contendens: sinistra autem, voluntas carnis, semper deo contraria. Nesciat ergo carnis voluntas, quod facit voluntas animæ. Quando ergo voluntas est nobis faciendi eleemosynas propter deum, voluntas est animæ, & dextera manus nostra. Si subeuntem nobis voluntatem vanam, vt ab hominibus videamur, id est voluntatem
†humanũ- carnis & manum sinistram represserimus, nescit sinistra voluntas quid facit dextera. Si autem subeunti huiusmodi † vanæ voluntati consenserimus, coniunximus sinistram voluntatem dextræ, & dextram sinistræ:
C & notum fecimus sinistræ, quod dextera operabatur. Aliter certè, sicut apostoli interpretantur in libro Canonum, qui est de episcopis. Dextra est populus Christianus, qui est ad dextram Christi: sinistra autem, omnis populus qui est ad sinistram. Hoc ergo dicit, ne Christianum facientem eleemosynam qui est dextra, infidelis aspiciat, qui est sinistra. Christianus autem si Christianum viderit eleemosynas facientem, non est contra Christi præceptum, quoniam ambo dextra sunt.

Sed sit eleemosyna tua in abscoso. Non tantùm in abscondito loco, quãtùm in absconditio conscientiæ. Nam si anima intra claustra bonæ voluntatis inclusa sit, corporales actus nostros abscondere possumus: si autem anima per vanas cogitationes fuerit euagata, nihil prodest actus corporales abscondere: quia sic abscondimus, vt amplius publicemus. *Et pater tuus qui videt, in abscondito, reddet tibi in manifesto.* Vide quia absconsum cordis, non loci, significat. Deus enim in absconso cordis est, non in absconso loco. Considera quia non ideo
Supràs.5.b voluit deus nos in absconso facere, vt non appareat opus nostrum. Alioqui quomodo dicit: Sic luceat lumen vestrum, vt videant homines opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est? Sed vt ipse id ostendat. Nam gratius est omne bonum quod

à nobis absconditur, à deo autem ostenditur. Nam si tu D
teipsum ostendas, pauci sunt qui te laudent: id est, qui non intelligant, quòd tu latere potueris: qui autem intellexerit, vituperat magis, non laudat. Si autem te deus ostendat, nemo vituperat, nisi fortè malus cui displicet bonus. Impossibile est enim, vt bonum opus hominis in absconditio dimittat deus: sed in hoc seculo manifestat eum, & in illo glorificat, quia gloria dei est. Sicut autem opus malum hominis ad gloriam diaboli est, in eo enim malitiæ eius virtus ostenditur: sic
†gratia. & opus bonum gloria dei est, in eo enim gloria † eius ostenditur. Sicut ergo diabolus qui suggerit malum fieri, ipse manifestat malum: vtputa ipse suggerit adulterium facere, & ipse manifestat adulterium: ipse suggerit homicidium, & ipse publicat homicidium. Sic deus qui dat bonum fieri, ipse publicat omne bonum in manifesto, id est, in seculo illo futuro, quia hìc merces iustitiæ manifesta non potest esse: puta pro bono opere tuo, si te fecerit diuitem: quoniam hìc non so-
lùm boni, sed etiam mali diuites sunt, magis autem
E mali quàm boni, ideo merces iustitiæ in diuitibus non apparet. Si tibi dederit habere filios, & filios filiorum, qui etiam in bonis & malis indifferenter, & boni & mali inueniuntur: & ideo iustitiæ merces manifesta non potest esse, cùm omne bonum quod est in hoc seculo desiderabile, inter bonos & malos commune est: ideo si bonis datum fuerit, non apparet. Illius autem seculi bona non sunt communia inter bonos & malos, sed tantùm bonorum. Ideo cuicunque illic benefecerit deus, manifestum est quia pro mercede iustitiæ suæ meruit illud bonum: nisi fortè sic in hoc mundo reddit in manifesto, faciens eum omnibus manifestum: & glorificans eum, vt omnes cognoscentes eum dei hominem esse, venerentur eum. Aut si secundum opera æstimetur & status bonorum mundi istius: vtputa, multi incurrunt mala, & boni & mali in seculo isto: vnde intelligimus quis tentatur in eis quasi bonus, & quis punitur quasi malus, secundum opera. Si cuius enim opera videmus bona, scimus quia tentatur quasi iustus: cuius autem mala, dicimus quia punitur in eis, quasi peccator. Sic & bona mundi videmus & peccatores habere, & interdum iustos: propterea secundum opera
F est manifestum. Quoniam malus quidẽ, si bona in hoc mundo fuerit consecutus, dicimus quia nutritur hic inde iniquitas eius, vt illic intereat grauius. Si autem bonus, dicimus quia reddidit ei deus mercedem iustitiæ suæ. *Et cùm oratis non eritis sicut hypocritæ, qui amant stare in synagogis.* De oratione sermo est nobis, quam so lam quasi spirituale talentum anima offert deo de visceribus suis. Omnem enim iustitiam, quam facit homo, secundum potentiam suam facit, & de potentia sua profert: solam autem orationem secundum fidem suam facit, & ex fide sua profert. Vis autem scire quàm preciosa sit oratio? Nulla iustitia thymiamata assimilatur, nisi oratio sola: sicut in reuelatione Ioannis ostenditur, quomodo magnus angelus ante conspectum altaris processit, habens in manu thuribulũ incensi odo-
Apoc.8.a ramentorum, & dictũ est ei: Istæ sunt orationes sanctorum. Sicut enim thymiama bene confectũ, delectat hominem odorantem: sic oratio iusti suauis est ante deũ. Vis autem scire dignitatem eius? Mox vt de ore processerit, suscipiunt eam angeli manibus suis, & offerũt ante
Tobiæ.12.c deum, sicut dicit archangelus ad Tobiam: Ego sum, qui orationem tuam obtuli ante deum. Vis scire virtutem
Daniel.3.e ipsius? Oratio trium puerorum fecit, vt ignis ardens

Universidad de Deusto
Biblioteca

G nõ adureret eos, sed delectaret: vt flamma quidem videretur in specie, vmbraculum autẽ esset in opere suo: quantò ergo gloriosa est, tantò cautè seruanda est, ne propter homines facta vilescat. *Qui amant in synagogis orare.* Putas quia in synagoga vetat orare, in conuentu hominum? Sed eo proposito in conuentu hominum vetat orare, vt videatur à conuentu, Alioquin in conuẽtu fidelium orare laudabile est, sicut dictum est, In eccle Psal.67.f
siis benedicite dominum. Et iterum: Adorate dominũ Ibidẽ.28.a
in regia † sancta eius. Puto autem & hoc ad locum non †al.aula.
refert dominus, sed ad propositum orantis: quoniam qui sic orat, vt videatur ab hominibus, mens illius non deum aspicit: sed homines, qui sunt ibi, & videtur sibi in medio multorum orare. Ille talis quantùm ad propositum suum in synagoga orat. Eius autem orantis mens solùm aspicit deum, si in illa hora est mens eius, quasi nullum habeat circa se, quia mens illius nullum videt, qui propter neminem orat. Et ideo quamuis in synagoga orat, tamen in secreto apud se videtur ora- Lucæ.18.c
re. Deinde vt orans nihil nouum faciat, quod aspiciant
H homines: nec quis voce clamet, vt audiatur ab aliis: nec expandat manus suas, vt Pharisæus in templo, vt videatur à multis: neque pectus suum apertè percutiat, sed absconsè, sicut publicanus in templo: neque impudenter oculos tollat ad cœlum, vt notabilis fiat: & ita quem nemo audit clamantem, nemo aspicit tale aliquid facientem, & inter multos stans, in secreto est. *Et in angulis platearum.* Non dixit, in plateis: sed, in angulis platearum. Vt ne si in plateis orauerint, quasi simulatores religionis vituperarentur, sed in angulis, vt videantur absconsè orare. Astuta vanitas: sciunt enim quia hoc ipsum absconsè orare laudabilius est, ideo fingunt se abscondere, vt dupliciter laudentur. Primùm, quia orant: secundò, quia absconsè orant: & amplius se manifestant per hoc ipsum quod se abscondunt. Dic hypocrita, vt quid vis vt videaris orans? Nõnne quia laudabilis res est orare? Vt quid ergo non vis esse laudabilis, qui vis vt laudaris? O insania vanitatis: esse nolunt, quod desiderant apparere. *Amen dico uobis, perceperunt mercedem suam.* Vnusquisque vbi seminat, ibi metet: & Gal.6.b
quod seminat, hoc & metet. Propter homines orant, non propter deum: sic & ab hominibus, non à deo laudantur. Mendaciter orant, cùm non orent: & mendaciter laudantur, cùm non sint laudabiles: speciem vacuam religionis vendunt, & verbum vacuum laudis emunt. Sicut oratio eorum deum non delectat, sic nec I
laus hominum eos adornat. Quod enim in verbo positum est, tandiu est, quandiu dicitur verbum: cùm autem finitum fuerit verbum, finitur & bonum quod positum erat in verbo. *Tu autem cùm oras.* Tu qui vis, vt exaudiaris, non vt videaris: qui esse vis laudabilis, nõ apparere: qui in auribus dei, non in oculis hominum loqueris. *Intrà cubiculum tuum, & claude ostium tuum.* Vt nemo sit ibi, nisi tu qui oras, & ille quem oras: & ne quis tecum sit alter, præter eum quem necessarium habes. Testis enim orantem grauat, non adiuuat: quia deus orationibus non exigitur, sed placcatur. Alterum dico alterius cordis. Qui aũt eiusdẽ sunt cordis, etsi multi fuerint oratores, vnũ sũt, quia vnus spiritus orat in omnibus, sicut dictũ est: Omniũ autem credẽtiũ erat cor Act.4.g
vnum, & anima vna. Melius hæc enim spiritualiter intelliguntur ad animam dicta. Cubiculum enim est cor vel intellectus interior, id est, spiritualis: sicut scriptum Psal.4.a
est, Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Ostium autem est sensus carnalis exterior, per quem omnia bona vel mala super animam intrant. Sicut in Canticis ex persona ecclesiæ Sapientia dicit: Ecce dilectus † meus pulsat ostium, aperi mihi soror mea, proxima mea. Pulsat autem Christus hominem Christianum, aut per scripturas diuinas, aut bonas cogitationes super cor eius inducens: & ille qui susscipit eas, aperit Christo: qui autem expellit, claudit. Iubet ergo, vt anima interiorem ingrediatur intellectũ, quando orat, vt nihil cogitet, nisi de quo orat, & quem orat, vt claudat ostium sensus sui carnalis, vt omnes cogitationes carnales, & solicitudines foras excludat. Si autem orans de carnalibus rebus cogitaueris, non introisti in interiorem intellectum, nec clausisti ostiũ sensus: & ideo tacitè cum cogitationibus superfluis anima *fructus.
loquens, orationis perdit tempus.* Secundum hoc & illud superius intelligi potest. In media enim synagoga orat, qui in medio multitudinis malarum cogitationũ orat, vndiq; mundialibus solicitudinibus circundatus. Quando enim orãs cogitat de vxore, de filiis, de mancipiis, de domo, de possessionibus, de pecoribus, de militia, de lucro, de capsis, & aliis quæ sunt innumerabilia, † putas mo-
quæ super cor incautè orantis ascẽdunt: † nõnne tibi vi- dica tibi &c
detur hæc synagoga malorum? Omnes enim istæ variæ L
species cogitationũ, diuersi sunt immũdi spiritus. Quomodo ergo nõ in media synagoga orat anima tua, quãdo tot secum immundos spiritus habuerit spectatores, & colloquentes? Possumus intelligere & ostium domus os corporis, vt non clamosa voce oremus deũ, sed desiderio tacito. Nam ex clamosa oratione multa mala nascuntur, maximè hæc tria. Primũ, qui clamosè orat, non credit deum vbiq; esse, & absconsa audire. Ideo dupliciter deum honorat, qui absconsè orat: primùm, quia orat: secundò, quia credit eũ absconsa audire, sicut & audit. Nã deus non voce clamosa pulsandus est, sed conscientia recta placandus: quia non est vocis auditor, sed cordis. Secundum autem malum, quod mysteria secretarũ petitionum tuarum, quas fortè non oportebat alterum scire præter te & deum: in auribus bonorum hominum, & malorum audienda committis, & non solùm nõ audiris à deo, quia indisciplinatè orasti, sed adhuc ab hominibus derideris, quibus absconsa tua manifestasti. Tertium verò malum, quia clamosè orans, iuxta te alterum non permittis orare. Vocibus enim tuis rapis sen- M
sum illius ad tuos sermones, & ideo non solùm nõ exaudiris, quia malè oras: sed adhuc peccatum colligis, dũ orare alios non permittis. Sic ergo ora, sicut audisti in
libro Regnorum Annã orantem, quæ figuram portabat 1.Reg.1.b
ecclesiæ, de qua dictum est: Labia quidem eius mouebãtur, vox autem eius non audiebatur. *Et pater tuus qui uidet in abscõso, reddet tibi palàm.* Vt tunc cognoscant ho- *†quid.
mines quem *† orasti, cùm viderint te accepisse quod orasti. *Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt.* Quos orant Gentiles videamus, vt sciamus quare sic orant. Orant dæmones, qui etsi audiunt, exaudire non possunt. Nam neque mala præstare possunt, nisi permiserit deus. Orant reges mortuos, louem, Mercurium, cæterósque, quorum crimina sunt manifestiora quàm nomina, qui nec cũ viuerent, poterant adiuuare. Orant idola insensata, quæ nec audire possunt, nec dare responsum. Iustè ergo diu clamant, vbi qui exaudiat non est. Propterea cùm sacerdotes Baal deos suos clamarẽt propter sacrificia comburenda, deridens eos Helias, 3.Reg.18.e
dicebat: Clamate, clamate fortiter, forsitan dormiunt dij vestri. Sic & modò quasi dormientem deum accusat, qui orationem suam longo sermone prosequitur.

Scit enim

A *Scit enim pater uester quid uobis necessarium sit antequam petatis eum.* Si ergo præcognoscit quid volumus, nõ ideo oramus vt exponamus deo quod volumus, sed vt placeat ei præstare quòd desideramus. Et si deus placandus est, non docendus: non est ei necessaria longa narratio, sed bona voluntas. Sic ergo orabitis vos:

Homilia.xiiii.ex capite.sexto.

Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum &c. Patrem se magis, quàm deum *† voluit *†dominũ.
dici, vt nobis magnam fiduciam daret ad petendum, & spem largam ad impetrandum: quia serui non semper impetrant quod petunt. Nec enim semper ex bona conscientia, quæ iusta sunt petunt. Nam frequẽter serui nõ considerant quid ad vtilitatẽ domini pertinet, sed ad suam: ideo non merentur semper audiri. Filij autem semper impetrant, quia ex bona conscientia, quæ iusta sunt, petunt: nec considerant magis quid ad vtilitatem suam pertinet, quàm ad patris: ideo semper merentur audiri. Et tu si filiũ dei te credis, illa pete quæ & tibi expediunt accipere, & illum decet præstare: si au-
B tem semper ab eo petas carnalia & terrena, aut difficilè impetras, aut fortè nec impetras. Quomodo tibi illa præstat libenter nõ habenti, quæ etsi habeas, vbique admonet te vt contemnas? *Pater noster.* Noster, dixit, †habet.
non meus: libenter audit † deus quando Christianus nõ solùm pro se, sed pro altero orat. Pro se enim orare, naturæ est: pro altero autem, gratiæ: pro se orare necessitas rei cogit, pro altero autem charitas fraternitatis hortatur. Dulcior est autem ante deum oratio, non quam necessitas rei transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat. *Qui es in cœlis.* Vult vt sciamus nos patrem habere cœlestem, vt erubescamus nos terrenis rebus substernere, scientes nos patrem cœlestem habere. Sicut enim degener filius ad opprobrium pertinet generosi patris, sic & Christianus iniustus ad blasphemiã pertinet dei iusti. Nam sicut per bonos Christianos deus glorificatur, sic per malos blasphematur. *Sanctificetur nomen tuum.* Quomodo sanctificatur ab homine, qui sanctificat homines? Aut quod sanctum est, vt quid sanctificatur? Sed in se quidem sanctum est, hoc autẽ quæritur, vt sanctificetur in nobis: id est, vt nos illum sanctificemus in nobis, vt cùm nos illũ sanctificauerimus
C in nobis, tunc ille nos sanctificet in se. Nã qui non sanctificat deum, nõ sanctificatur à deo. Sanctificamus autem deum in nobis, quando scientes eum sanctum, ti- †iugulemus
memus, & solicitè vigilamus, ne fortè violemus † sanctitatem nominis eius in nobis per opera nostra mala. Sicut qui præclara veste vestitus est, fugit omnem rem sordidam, ne fortè coinquinet eam, & perdat gratiam candoris eius: sic qui susscipit deum in corde suo & spiritu suo, solicitus esse debet, ne fortè contaminet eum, sciens quia si cõtaminatus fuerit in nobis: ipse quidem in sua natura incontaminabilis manet: tamen contaRegnũ dei, quid.
minatiõis suæ iniuriam grauiter nostro vindicabit interitu. *Adueniat regnum tuum.* Regnũ dei dicitur retributio vel tribulatio, quam accipiũt aut iusti pro mercede iustitiæ, aut peccatores pro culpa peccati. Regnum Infrà.13.f
dei dicuntur & sancti, sicut scriptum est, Et colligent zizania de regno eius, hoc est, de populo Christiano. Re- Infrà.21.d
gnũ dei dicitur & iustitia, sicut dicitur: Auferetur à vobis regnum dei, & dabitur genti facienti fructus eius. De omnibus vnus est intellectus. Aliud est regem esse, & aliud regnare. Ecce enim deus naturaliter rex est, sed nõ in omnibus regnat: nec omnes homines sunt regnũ eius, quia nec faciunt omnes voluntatem ipsius. Nam in iniquis hominibus non deus, sed diabõlus regnat, D
cuius faciunt voluntatem. Vnde sapienter ait Apostolus, dicens: Aduersus rectores huius mundi tenebrarum
harum. Non dixit aduersus rectores huius mundi tan- Ephe.6.b
tummodo: sed addidit, mundi tenebrarum, quia non totius mundi sunt domini dæmones, sed tantummodo tenebrarum quæ sunt in mundo. Tenebræ autem mundi, dicuntur homines iniqui: sicut & sancti, mundi lux
appellantur. Sicut ait Apostolus: Fuistis aliquando te- Ibidem.5.b
nebræ, nunc autem lux in domino. Quia sicut per sanctos deus ostenditur in hoc mundo, sic per iniquos homines obscuratur. Et potestatem quidem habet deus in hominibus & perdere omnes si vult, sicut & ipsum principem peccatorum diabolum. Nam sicut diabolus, cùm sit in potestate dei, tamen quoniam quantùm ad propositum suum non vult esse dei, non est de regno dei: sic & omnes peccatores, quamuis sint in potestate dei. tamen quia nolunt esse sub deo, non sunt regnum dei. Nam verè iustum regnum est, quando & rex vult homines habere sub se, & cupiunt homines esse sub eo. Quando autem rex per violentiam cogit esse sub se, il- E
lud quantùm ad veritatem non est regnum, sed tyrannis. Ideo & deus, quamuis habeat homines in potestate, tamen volentes recipit tantùm, vt non sit tyrannus, sed rex. Diabolus planè tyrannus est, quia & nolentes compellit facere volũtatem suam. Quid est ergo quod dicit? Quia interim duo sunt regna in mundo, dei & diaboli, id est, iusti & iniqui: & hoc quæritur, vt tollatur de medio regnum diaboli, id est, iniqui: & veniat tantummodo regnum dei, id est, iusti: & ideo dicit, Tuum vnum regnum adueniat, quia interim non om- †iusti.
nes sunt dei †. Quod tunc fiet, quando omnes iniqui cum principe suo diabolo mittentur in stagnum flammeum inferorum. Omnes autem sancti resurgent, & 1. Thes.4.d
euntes in obuiam domino venient in aëre, & semper in hoc mundo erunt cum ipso, vt omne quod est in hoc mundo, totum sit dei. Sic intelligendum est & de iustitia, quoniam modò & iustitia, & iniquitas regnant: cùm autem extincta fuerit iniquitas sublato diabolo, tunc iustitia sola regnabit. *Fiat uoluntas tua sicut, in cœlo & in terra.* Nunquid non facit deus quod vult vbique? Dictum est enim: Quia (inquit) omnia quæ- Psal.134.b
cunque voluit dominus fecit in cœlo & in terra, in ma- F
ri, & in omnibus abyssis. Sed hoc quæritur, vt in nobis fiat voluntas dei, id est, vt eam nos faciamus. Quãdiu ergo regnum mixtum est in terra, fit quidem voluntas dei in hominibus, sed non sicut in cœlo. In cœlo enim omnes angeli nullius faciunt voluntatem, nisi dei tantummodo: in terris autem non omnes faciunt dei voluntatem: iniqui enim diaboli faciunt voluntatem. Cùm ergo regnum diaboli, hoc est, iniqui sublati fuerint de hoc mundo, tunc omnes qui sunt super terram solius dei facient voluntatem, sicut angeli omnes in cœlo. Communiter autem accipi debet quod ait, Sicut in cœlo & in terra: id est, sanctificetur nomen tuum, sicut in cœlo & in terra: Adueniat regnum tuum, sicut in cœlo & in terra: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra. Et vide quàm cautè locutus est. Non dixit, Pater sanctifica nomen tuum in nobis, adhuc regnum tuum super nos, fac voluntatem tuam in nobis: ne seipsum videatur deus in hominibus sanctificare, aut regnum suum super quos vult adducere, aut voluntatẽ suam in quibus vult facere, & per hoc inueniatur deus personarum acceptor. Nec iterum dixit, Sanctificemus nomen tuũ, susscipiamus regnum tuum, faciamus volũ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tatem tuam,sicut in cœlo & in terra:ne hominum tantummodo videatur esse quòd sanctificant deum , aut q̃ suscipiunt regnum eius,aut quòd faciunt volũtatem ipsius:sed mediè dixit,& impersonaliter:id est,sanctificetur,adueniat,fiat:vt vtriusque personę opus necessarium demonstraret, quia & homo deum necessarium habet, & deus hominem ad iustitiam faciendam . Nam sicut homo non potest facere bonum,nisi habuerit adiutoriũ dei:sic nec deus bonum operatur in homine,nisi homo voluerit.Sicut nec terra sine semine, nec semẽ sine terra fructificat:sic nec homo sine deo , nec deus sine homine iustitiam operatur in homine. Ac si dicat , si hæc agitis, hæc oratis , digni filij estis huiusmodi patris.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. In prima quidem facie sic videntur verba sonare , vt qui dicunt panem nostrum quotidianum da nobis hodie,non habeant in crastinum , aut in procrastinum præparatum, vt possint dicere panem nostrum quotidianum da nobis hodie.Qui autem in crastinum paratum habet , aut in quinque, aut in decem dies : quomodo potest dicere panem meum quotidianum da mihi hodie? Illud enim
H petitur,quod interim nõ habetur: quod autem possidetur,vt quid adhuc requiritur?Quod si est,oratio ista aut paucis potest conuenire, aut forsitan nulli . Quis enim ita fidelis,vt cùm possit amplius habere , tamẽ amplius sibi non reseruat,nisi quotidianum victum?Forsitan solis conueniebat apostolis,qui docendi gratia per singulas ciuitates omni tempore vagabantur,& ipsa vagatio amplius quotidiano victu possidere nõ poterat . Sed ita debemus aptare Christi doctrinã , vt omnes in ea proficiant,ne fortè communis medicina iustitiæ,quæ ad salutem omnium est præparata, dum aut paucis aut nulli prodest,inueniatur esse superflua. Ita ergo intelligẽdum est, quia non solùm ideo oramus panẽ nostrum da nobis,vt habeamus quod manducemus:sed vt quod manducamus,de manu dei accipiamus. Nam habere ad mãducandum,commune est inter iustos & peccatores,frequenter autem & abundantius peccatores habẽt quàm iusti. De manu autem dei accipere panem, nõ est commune,sed tantùm sanctorum † . Præparare ergo nõ vetant hæc verba , tamen cum peccato præparare vetant. Nam qui cum iustitia præparat,illi deus dat panem quẽ manducat:qui autem cum peccato,illi nõ dat deus , sed
I diabolus.Nam omnia quidem à deo creantur , non tamen à deo omnia subministrantur. Vel intelligendum est ita,vt dũ à deo datur,sanctificatus accipiatur:& ideo non dixit,Panem quotidianum da nobis hodie: sed addidit,Nostrum id est, quem habemus iam præparatum apud nos:illum da nobis,vt dum à te datur , sanctificetur.Vtputa si laicus offerat sacerdoti panem,vt sacerdos accipiẽs sanctificet,& porrigat ei: quòd enim panis est, offerentis est:quòd autem sanctificatus est , beneficium est sacerdotis.Nunquid non sufficerat sic dicere , Panẽ nostrum da nobis hodie? Vt quid ergo addidit , quotidianum? Vt luxuriosos cibos compescat. Vt tantùm quis manducet , quantum ratio naturalis exigit , non quantùm lasciuia carnis impellit. Si enim tu in vno cõuiuio tantùm expendas,quãtùm in pluribus sufficere poterat: Verbi gratia,hominibus centum moderatè viuentibus, aut tibiipsi centum diebus disciplinatè viuenti,iam non quotidianum cibum manducas,sed multorum dierum. Aut certè sicut suprà dixit de eleemosynis , aut de oratione,vt non coram hominibus faciamus : nõ quia hoc possibile erat omnino , sed vt doceat nos omnino spectationem hominum fugere velle,vt si possibile est,nec

† iustorum.

videatur : quod possibile non est . Sic & hìc docere nos K
volens,vt de nullo simus in hoc mundo soliciti, nisi de solo simplici victu,sic mandauit orare,Panem nostrum quotidianum da nobis hodie : non quia illicitum iudicauit plus habere hominem Christianum,quàm panem quotidianum: sed hoc docere voluit , vt si possibile est, neque pane quotidiano plus habeat:quod possibile non est,quantùm ad possibilitatem humanã. Item quare non solùm dixit,panem quotidianum da nobis:sed addidit, nostrum panem? Propter duas rationes. Primùm , quoniam omnia quæ dat nobis deus,siue orantibus, siue mi litantibus,non nobis solis dat,sed etiam aliis per nos,vt de eo quod accepimus à deo , partem impotentibus faciamus.Qui ergo de laboribus suis indigẽtibus nõ præstat,non potest dicere,panem meum da mihi:nec enim panem suum tantummodo mãducat, sed etiam alienũ. Deinde qui de iustitia acquisitum panem mãducat , suũ panem manducat:qui autem cum peccato, alienum.

Et dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Cum quaspe orat,qui inimicitiam seruat aduersus alterum,à quo forsitan læsus est? Sicut enim ip- L
se orans mentitur,dicit enim,remitto, & non remittit: sic à deo petit indulgentiam, & non illi indulgetur . Si ergo qui læsus est,sine spe † orat deum, nisi indulserit ei à quo læsus est:quomodo putas orat,qui non solùm ab altero læsus non est, sed ipse per iniustitiam alios lædit & grauat? Sed multi nolentes dare veniam peccantibus in se,fugiunt istam orationem orare. Stulti, primùm quoniam qui non sic orat,quemadmodum docuit Christus nec est Christi discipulus. Secundò, quia nec pater libẽter exaudit orationem,quam filius nõ dictauit. Cognoscit enim pater filij sui sensus & verba , nec suscipit quæ vsurpatio humana excogitauit,sed quæ sapientia Christi exposuit. Ergo orationem quidem dicere potes, circũuenire autem,& fallere deum nõ potes:nec accipis indulgentiam , nisi prius indulseris ipse. *Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo* Quoniã multa , & magnifica suprà mãdauit hominibus , vt deum patrem suũ dicant,vt genus suum de cœlo cognoscant , vt regnum dei petant venire , vt non sint soliciti vnde pascantur: quæ omnia magnæ spei,& iustitiæ signa sunt: ideo nunc additur humilitatis doctrina,vt dum dicũt, Ne nos inducas in tentationem : cognoscant se esse infirmos , & M
cõsideratio infirmitatis causam gloriationis extinguat. Duo ergo petimus,primùm, vt non inducat nos in tentationem:secundò,vt si induxerit, liberet de periculo tẽtationis . Nam verè si secundum veritatem iustitiæ suæ examinaret homines deus, nullus posset fieri saluꝰ. Ideo autem difficilè tẽtat,sciens infirmitatem nostram . Aut si tentat,non tandiu tentat,quandiu nos vincamus tentationem,sed quandiu vincere nos velle ostendimus:id est,non virtutem nostram tentat,sed voluntatem: Apostolo nos confirmãte, & dicente:Tentatio vos non ap- 1.Cor.10.c
prehendat,nisi humana. Fidelis autem deus,qui non patietur vos tentari supra id quod potestis sustinere &c. Volens enim glorificare hominem,tentat eum, non vt cum magno iudicio glorificet,sed vt ne sine causa glorificet. *Quoniam tuum est regnum,& uirtus, & gloria.* Tria autem hæc ad tria quæ superius dixit , pertinentia introduxit. Quoniam dixerat suprà, Sanctificetur nomẽ tuum,adueniat regnum tuũ: ac si dicat aliquis,ergo non habet deus regnum in terra,quia oratis vt veniat? is respondet ad illud,quoniam tuum est regnum. Item quoniam dixerat,Fiat voluntas tua , sicut in cœlo & in terra:ac si dicat aliquis , ergo non potest deus facere quod

vult in

A vult in terris,quia oratis vt fiat voluntas eius? ad hoc respondet , Quia tua virtus est : tanquam si dicant , Non ideo optamus regnum tuum in nobis,aut fieri voluntatem tuam in terris:quia non est regnum tuum in mundo,nec potes facere quod vis in terris,sed quoniam regnum tuum vita æterna est, & voluntas tua iustitia est. Propterea nec redigis aliquem sub regno tuo , nisi ipse voluerit:nec operaris in aliquo voluntates tuas,nisi ipse consenserit. Propterea oramus,vt illuminati à te , velimus suscipere regnum tuum in nobis, & optemus facere voluntatem tuam. Item quoniam dixerat, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie : & dimitte nobis debita nostra , sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:& ne nos inducas in tentationem,sed libera nos à malo. Ad illa respondet,quia tua est gloria . Verè enim quia si nihil deest timentibus deum,dei gloria est: si illis dimittentibus debitoribus suis,deus dimittat eis peccata eorum, dei gloria est : si autem non dimittentibus
B si propter iustam aliquam causam liberet,gloria dei est. Et generaliter quicquid suprà orare præcepit , cùm fuerit à deo præstitum, dei gloria est. *Si enim non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater uester dimittet uobis.* Nam & superius cum dixisset,Dimitte nobis debita nostra,sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:non dixit,sicut & nos dimittemus, vt prius nobis deus dimittat,posteà nos debitoribus nostris . Scit enim dominus omnes homines esse mendaces : quoniam etsi acceperint remissionem peccati sui , ipsi debitoribus suis non dimittunt. Ideo sic dicit, Dimitte nobis, sicut nos dimittimus: vt prius dimittamus,posteà petamus dimissionẽ, & à deo remissionem peccatorum accipiamus.

Homilia.xv.ex cap.sexto.

Cum autem ieiunatis , nolite fieri sicut hypocritæ tristes exterminant enim facies suas,ut appareant hominibus ieiunantes. Omnium malorum prima & fortiora sunt tria mala:id est,gula,auaritia, & vana gloria. Aduersus quæ dominus tentationis suscipiens bellũ, pugnauit pro nobis. Cõtra gulam in eremo,contra auaritiam super montem,contra vanam gloriam super tẽplum . Item omnium bonorum prima & fortiora sunt
C tria bona:eleemosyna,oratio,& ieiunium. Et vide quomodo aduersus tria mala inuenta sunt tria bona, id est, eleemosyna contra auaritiam, ieiunium contra gulam, oratio contra vanam gloriam . Dic nobis, ecce ieiunium contra gulam venit,quia contrarium est ieiunium gulę: & eleemosyna contra auaritiam conuenit,quia auaritia cõgregat,eleemosyna autem dispergit. Oratio quomodo conuenit contra gloriam vanam? Audi,Omnia mala quæ sunt in mundo habent contraria bona per quæ superentur:vtputa,fornicatio castitatem,superbia humilitatem,iracundia mãsuetudinem. Et nullum est malum quod non habeat contrarium bonum,per quod superetur,dempta vana gloria. Ideo quãtàvis bona feceris volens compescere vanam gloriam , tantò magis excitas eam:& causa est ista,quia omne malum ex malo nascitur,sola autem vana gloria de bono procedit: ideo non extinguitur per bonum,sed magis nutritur. Denique inter homines peccatores tentatio vanæ gloriæ non habet locum. Fornicarius enim,aut raptor,quomodo tentetur in vana gloria, qui non habet vnde glorietur ? Illi autem tentationem vanæ gloriæ patiuntur,qui tale aliquid faciunt vnde glorientur . Ergo nullum remedium potest esse contra vanam gloriã,nisi oratio sola: & hæc

ipsa vanitatem generat , nisi cautè prospexeris , si fortè D
bene oraueris. Altera de eleemosyna,& ieiunio,& oratione diuisio in lege scripta est:Non intres ante conspectum dei tui vacuus . Vacuus autem intrat ante deũ, Exo.23.b &.34.c
qui veniens adorationem nullam eleemosynam facit. Non solùm in veteri testamento, sed etiã in nouo præcipitur,vt per singulas septimanas vnusquisq; Christianus aliquid in gazophylacium mittat ad orationem vẽturus,sicut ait Apostolus: Vnusquisque vestrũ per singu- 1.Cor.16.a
la sabbata quod illi placuerit apud se reponat,vt nõ cùm venero,tunc collectæ fiant. Item dicit Salomon : Ante Eccli.18.c
orationem præpara animam tuam. Ille præparat animã suam ante orationem , qui faciens eleemosynam venit ad orationem. Sicut enim oleum accendit lumen lucernæ,ita & bona opera excitant fidem cordis,& dant cõfidentiam animæ apud deum orandi. Ergo eleemosyna præparatio est orationis . Item ieiunium est adiutorium oratiõis,quia oratio sine ieiunio gracilis est,& infirma. Nam oratio illa est fortis , quæ fit in spiritu humili & corde tribulato , sicut & propheta dicit : Sacrificiũ deo Psal.50.d
spiritus contribulatus,cor contritum & humiliatũ deus E
nõ despicit. Spiritum autem humilem & cor contribulatum habere non potest,qui manducat & bibit,& deliciis fruitur: Quia panis cor confirmat,vinum autem læ Psal.103.c
tificat. Spiritum autem carnis humilem esse nõ permittit virtus quæ fit ex pane,& cor contribulatum esse non permittit iucunditas, quæ venit ex vino. Ideo quandocunque sancti pro aliqua necessitate voluerunt exorare deum,ieiunium cum oratione iunxerunt: sicut Daniel, & cæteri. Vnde quia virtus orationis ieiunium est,nunquam separantur ab inuicem , sed vbique simul ponuntur. Oratio & ieiunium de morte liberant. Item: Hoc ge Infrà.17.d
nus nõ eiicitur,nisi in ieiunio & oratione. Sicut nec miles sine armis est aliquid, nec arma sine milite : sic nec oratio sine ieiunio, nec ieiunium sine oratione . Sed ex his tribus bonis prima est oratio, quia eleemosyna quidem de rebus exit, ieiunium autem de corpore : oratio verò nec de rebus nec de corpore, sed de anima procedit & de corde : ideo quasi prima & dignitosior è duobus,media ponitur inter duas. Prima eleemosyna,secũda oratio,tertia ieiunium. Et quare eleemosyna ante orationẽ præcedit? quia mediatrix est, & præparatrix viæ ante faciem orationis,vt post eleemosynam sequens o- F
ratio , præparatum locum misericordiæ inueniat apud deum. Ideo autem ieiunium sequitur orationem , quia non oratio ieiunij est adiutorium,sed ieiunium orationis . Et non oratio fit propter ieiunium , sed ieiunium propter orationem:ideo ieiunium non ante orationem præcedit,sed oratio ante ieiunium. Tertia diuisio. Itẽ eleemosynam facere,aut orationem, aut ieiunare , non est omnium hominum,sed tantùm iustorum. Qui autẽ peccat,& eleemosynã facit, perdit quod facit . Pro cessato enim peccato peccatoris datur eleemosyna,nõ pro occurrẽte:id est , quando pœnitet nos quod fecerimus, non vt per pecuniam peccandi licẽtiam comparemus. Item ille orat,qui iam non peccat:qui autem orat & peccat,nõ rogat deum,sed deludit deum . Item ille ieiunat, qui non peccat:qui autem peccat & ieiunat, non ad gloriam dei ieiunat,nec se humiliat, sed substãtiæ suæ parcit . Denique considera in superioribus , ex quo cœpit Christus apostolis suis salutaria dare præcepta,non statim in primis mandauit de eleemosyna,aut ieiunio,aut orationẽ:sed prius expellit mala, posteà introducit bona. Scriptum est,Non occides:ego autem dico, nec ira- Deute.5.b & seq.
scaris. Scriptum est,Nõ periurabis:ego autem dico, nec

iurabis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus, iub & sequen.

G iurabis. Scriptum est, Non adulterabis: ego autem dico, non concupiscès. Scriptum est, oculum pro oculo: ego autem dico, non omnino resistere malo. Scriptum est, diliges amicum tuum, & odies inimicū: ego autem dico, diligite inimicos. Postquā ergo ab his omnibus malis hominem spoliauit: tunc dicit, *Videte ne eleemosynā uestram faciatis coram hominibus &c.* Ostendēs quoniam nisi homo ab illis omnibus recesserit prius, sine causa facit hæc bona. Prius oportet mala dimittere, & sic bona suscipere, quia non potest fieri homo nouus, nisi desierit esse vetus. Qui autem mala non dimittit, & bona suscipit, bonorum suorum gratiam perdit: quemadmodum si quis homo in os suum aliquid dulce mittat cum amaro permixtum, dulcedo illa nō dat suum saporem.

Nolite fieri tristes, sicut hypocritæ. Siue de eleemosynis dicens, sic dicit, ne coram hominibus fiant. Siue de oratione sic, Nolite esse sicut hypocritæ in angulis platearū orantes: siue de ieiunio, hoc ipse dicit. Vides quia sciebat dominus vanam gloriam ex omni bono procedere. Ideo illam spinam, quę assiduè nascitur in terra bo
H na, iubet præcidere, ne spina vanæ gloriæ effocet ieiunij fructum. Nunquid potest fieri, vt non sentiatur qui ieiunat? Sed melius est vt ieiunium tuum te ostendat, quàm tu ieiunium tuum. Sciens autem dominus, quia non potest fieri vt sit hilaris qui ieiunat: ideo non dixit, nolite esse tristes: sed, nolite fieri tristes. Aliud enī est esse tristem, & aliud tristē fieri. Qui enim naturaliter propter assiduum ieiunium tristis est, ille est tristis, non autem sit: qui autem per impostūras aliquas pallentes apparet, illi non sunt tristes, sed fiunt. Si ergo qui ieiunat & tristem se facit, hypocrita est: quantò magis iniquior est, qui non ieiunat, sed argumentis quibusdam in facie sua pingit venalem pallorem, quasi ieiunij signū? Displicet ei natura sua, quia nō potest mentiri quod non facit, & misera facies carnis argumentis quibusdam innocens castigatur, quia fraudibus nō consentit. Puto quòd omnis sensatus intelligit, quia hæc verba carnaliter nō intelliguntur. Nec enim potest fieri, quòd qui ieiunat non appareat tristis, nec mandat dominus quod adimplere non possimus. Si enim ideo iubet nos non fieri tristes, vt ne per ipsam tristitiam appareamus hominibus ieiu-
I nare: quare mandat caput vngere, & faciem lauare? Sic enim ipsa vnctio capitis, & lauatio faciei, si à ieiunantibus semper seruetur: nihilominus sunt signa ieiunij. Sed hæc spiritualiter ad animam referuntur, vt ne tristitia spiritualis faciem spiritualem exterminet. Facies autem spiritualis animæ, est conscientia eius, vel cor, sicut ostē
Psal.26.c dit propheta, dicens: Tibi dixit cor meum, dominum requiram, & exquisiuit te facies mea. Non enim facies carnea deum quærit, sed conscientia. Item quoniam facies conscientia appellatur, ostendit Iacob, cùm fuisset
Genc.32.g luctatus cum homine: Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Verè enim tūc facie ad faciem deum non vidit, quia in schemate hominis luctatus est contra eum deus. Nam schema corporale velamentum est dei, nō proprietas dei. Sed mēte vidit deū. Vnde & Israël vocatus est, id est, mens videns deum. Si autem facies eius deum vidisset, vtiq; sic vocandus fuerat, facies deum videns. Quid ergo? facies animæ conscientia appellatur. Sicut enim in conspectu hominum gratiosa facta est facies pulchra: sic in oculis dei speciosa est conscientia munda. Item aliud est gaudium corporale, aliud spirituale. Gaudium corporale, est risus, iocus, & cæteræ delectatiōes carnales. Gaudium spiritua-
Roma.12.c le, est spes, sicut ait Apostolus: Spe gaudentes, in tribulatione patientes. Vides quia potest fieri vt tristantes carnaliter, spiritualiter gaudeamus in spe? Hoc enim dicit de spiritu sancto propheta: Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei. Item est tristitia corporalis, & est tristitia spiritualis. Tristitia corporalis, est afflictio carnis: tristitia autem spiritualis, desperatio & infidelitas animæ. Ergo dicens, Nolite fieri tristes: hoc dicit, Nolite propter homines ieiunare. Qui enim propter homines ieiunat, tristem facit conscientiam suam, id est, desperantem. Quomodo enim conscientia eius hilaris sit, & sperans in deum ieiunio suo, qui nō propter deum, sed propter homines ieiunat? Sic & omnes hypocritæ, qui propter homines ieiunant, exterminant facies suas: id est, conscientias suas. Quomodo enim exterminatas conscientias non habeant ante deū, qui fingentes se propter deū ieiunare, non propter deum ieiunāt, sed propter homines, volentes fallere & deum, & homines? Aut ita, Nolite fieri tristes, sicut hypocritæ: id est, nolite sine spe & sine fide ieiunare. Sine spe autem ieiunat, qui non se abstinet à peccato, nec facit iustitiam. Nam sicut bona opera spem generant, id est, gaudium spirituale: sic mala o- L
pera desperationem, id est, tristitiam spiritualem. Qui enim peccans ieiunat, sine spe ieiunat, id est, non habet vnde speret, & gaudeat: sed est animus eius desperans, & tristis. Iam autem quomodo peccatum & desperatio exterminent faciem conscientiæ, nullus ignorat. Nam semper vulnerata est conscientia eius qui peccat. Sic ergo omnes hypocritæ ieiunant, non bonis actibus exhilarantes conscientiam suam in spe, sed malis operibus contristantes in desperationem. Hypocrita est ergo omnis, qui peccans ieiunat. Quid est ergo cum gaudio ieiunare, nisi prius spiritualiter ieiunare, deinde carnaliter? Nam sicut omne bonum est spirituale, sic est & carnale: & omne malū est spirituale & carnale. Vtputa fornicatio carnis est meretricatio, fornicatio autem spiritualis est præuaricatio. Castitas carnis, est nescire mulierem: castitas spiritualis, fidelem esse deo. Humilitas corporalis assurgere homini, verbum dicere molle: humilitas spiritualis qui in corde suo alterum existimat meliorem quàm se. Superbia corporalis, asper sermo: superbia spiritualis, qui se meliorem putat esse, quàm alterum. Sic & ieiunium corporale est & spirituale. Corporale ieiunium est abstinere à cibis, spirituale ieiunium M
est abstinere à peccatis. Nam sicut caro delectatur manducando, sic spiritus carnis delectatur peccando. Vnde sapientes omne peccatum libidinem vocant, quia omne peccatum cum delectatione committimus. Ideo & circuncidebatur libidinis membrum, vt in mysterio generaliter omnium malorum delectatio tolleretur, quæ mala faciunt animum tristem, id est, desperantem. Qui enim à cibis ieiunat, non ab operibus malis, ille apparet ieiunare, non autem ieiunat: quia quantùm ad homines ieiunat, quantùm ad deum autem pessimè epulatur malis. *Amen dico uobis, receperunt mercedem suam.* Delectatio illa laudis tandiu sentitur, quandiu auditur: mox autem vt aures transierit, transit & delectatio laudis.

Tu autem cùm ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua. Tu qui misericors es, qui magis ieiunas corde q̄ corpore, qui magis abstines à peccato quàm cibo: & ideo non hominibus, sed deo ieiunas. Qui enim peccantes ieiunant, hominibus ieiunant, non deo, & ideo hypocritæ sunt: qui autem verè deo ieiunant, non tantùm à cibis se abstinent, quantùm ab omni actu iniquo: quoniam sicut cibus carnem delectat, sic omne malum delectat spiritum carnis. Quid ergo? Quando ieiunamus, si infundamus oleū

A mus oleum capiti nostro, verè vanum est: & si lauemus facies nostras aqua. Et quis facie non lauata procedit? Magis enim si hoc facimus, quasi per signa hęc lauatio-
tis & vnctionis publicamus nos ieiunare. Quid ergo? Simplex interpretatio huius loci hæc est, quoniam per aggerationem intelligenda sunt ista, sicut & cætera antè dicta: tanquam si dicat, Sic longè te facere debes ab ostentatione ieiunij tui, vt si potest fieri, quod nō decet, etiam ea facias, quæ ex diuerso luxuriæ & epulationis videntur esse indicia. Spiritualiter autem sic, sicut ex superioribus patet: quia facies animæ conscientia intelligitur. Proiice ergo abs te auaritiæ sordes, periurij sterco
Esaiæ.1.d ra, malitiæq; putredinem: & lauasti faciem, id est, conscientiam tuam aqua prophetica, de qua dicit Esaias: Lauamini, & mundi estote, auferte nequitiam ab animabus vestris. Si enim abstuleris nequitiam ab anima tua, lauasti conscientiam tuam, & bene ieiunas. Item caput tuum Christus est. Sitientem pota, esurientem ciba, algentē vesti, & sic preciosissima myrrha, id est, oleo mi-
Isaiæ.25. sericordiæ vnxisti caput tuum, id est Christum, qui cla-
B mat in euangelio, dicens: Quia quod vni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis. Quoniam autē omnis iustitia in his duobus consistit: primùm, vt ne facias malum: secundùm, vt facias bonum: ad id quod pertinet ad fugienda peccata, dixit, laua faciem tuam: ad illud autem quod pertinet ad facienda bona opera, vnge caput tuū, & es amabilis sicut Maria, quæ postquam conscientiam suam lachrymis pœnitentiæ lauit, posteà infudit oleum super caput Christi, & impleta est domus odore: Ita & tuorum operum fama, si fueris talis, totam implebit ecclesiam. Et quàm propriè dixit, faciem quidem lauare: caput autem non lauare, sed vngere. Quandiu enim sumus in corpore, conscientia nostra semper sordida est
Exiæ.53.c in peccatis. Caput autem nostrum Christus, lauationem necessariam nō habet, sed solam vnctionem: Quia peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius.

Nolite thesaurizare uobis thesauros super terram. Præsens capitulum ad præcedens non habet consequentiæ rationem, quia illud de ieiunio dictum est, hoc autem de eleemosynis. Quid ergo est? Si memores sumus, nihil de eleemosyna, vel de oratione, vel de ieiunio, do-
C minus docuit suprà: sed simulationem eorum compescuit tantùm, vt ne coram hominibus faciant ea, vt videantur ab eis: non quia possibile est sic ea agere, vt nō ea videant homines, sicut diximus suprà: sed solicitum fecit hominem, vt quantùm ad se sic festinet agere ea,
Iouini. vt non videatur: vt ipsum bonum opus homini † Christiano magis in affectu sit, quàm in actu. Et conuenienter, quoniam & suprà legis quidem mandata magis ad opus respiciebant, quàm ad affectum: id est, nō occides, non adulterabis &c. Christus ad supplementum eorum spiritualiora introduxit mandata, ad affectū magis re-
Iouini. spicientia, quàm ad actum. Ego autem dico, ne irascaris, ne concupiscas &c. Sic & hic vt boni † simulatione præcisa, opera eorū bona ad cor magis respiciant, quàm ad aspectū. Quoniam ergo, sicut exposuimus, nihil docuerat Christus de illis, nunc secundum tres supradictas iustitias, eleemosynæ, orationis, & ieiunij, tres consequentias introduxit doctrinæ: vnam ad eleemosynā, alteram ad orationem, tertiam ad ieiunium. De quibus singulis demōstrabimus in proprio loco. Et ad eleemosynam doctrina subsequens hæc est: Nolite thesaurizare vobis thesauros super terram, vt talis ordo sit narrationis: Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, & in vicis, vt glorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, perce- D
perunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: vt sit eleemosyna tua in abscondito, & pater tuus qui videt in abscōdito, reddet tibi in manifesto. Nolite thesaurizare vobis thesauros super terram. Et hic dat consilium, vt eleemosyna fiat: in secundo loco ostēdit quæ vtilitas est in eleemosyna facienda: in tertio loco, vt neque timor inopiæ accidentis impediat voluntatē eleemosynæ faciendæ. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, quia non estis de terra, nec de terra venistis, sed pro tēpore de terra suscepistis terram, vt per terram vincatis terram: sed de cœlo estis, & de cœlo venistis, & iterum redituri estis in cœlum, nisi vltrò remanere volueritis in terra. Illic ergo substantiam tuam colloca, vbi patriā habes. Vis autem scire, quia peregrinus es in hoc mun-
Psal.118.c do? Audi prophetam dicentem: Incola ego sum in ter- ra, non abscondas à me mandata tua. Quæ est ergo insipientia, vt contentus sis super terram: id est, in alienis vis seruire diabolo, cùm possis in cœlis: id est, in propriis regnare cum Christo? *Vbi tinea & comestura exterminant, & ubi fures effodiunt & furantur.* Omnia bona E
mundi triplex interitus tollit. Aut enim à semetipsis veterascunt, & tineant, sicut vestimenta: aut ipsis dominis luxuriosē viuentibus comeduntur, sicut cæteræ facultates: aut ab extraneis vel dolo, vel vi, vel calumniis, vel quolibet alio iniquo modo diripiuntur. Quia omnes fures dicuntur, qui per iniquitatem festinant aliena facere sua. Sed dices, Nunquid omnes qui hæc habent, perdunt ea? Ventilo vestimentum meum, vt nō tineat: parcius ago, & facultates meæ non comeduntur. Sollicitè ago res meas, & non diripiuntur à furibus. Interim quidem sic dicam, quia si non omnes perdunt, tamen multi perdunt. Quid ergo? melius est super terram reponere, vbi incertus est conseruationis euentus, an in cœlo, vbi est certa custodia? Hic si non custodieris, perdes: si custodieris, timore & solicitudine cruciaris. Illic autem etsi dormis, à deo seruantur: & cùm recordatus fueris, spe gratularis. Quæ est autem stultitia illic relinquere, vnde exiturus es, & illuc non præmittere quò iturus es? Verè autem malè seruatas diuitias, etsi corporaliter nō perdidisti, spiritualiter perdidisti, quia nec proficiunt ti F
bi ad vsum salutis. Quicquid enim pro anima tua feceris, hoc est tuum: quod autem reliqueris, perdidisti. Nā quod corporaliter malè congregatur, spiritualiter dispersum videtur, & perditum: quod autem corporaliter bene dispergitur, spiritualiter illud congregatum, & repositum videtur in cœlo. Nunc autem ponit quæ sit vtilitas in eleemosyna facienda, dicens: *Vbi enim fuerit thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum.* Qui collocat thesauros in terra, non habet quod speret in cœlo. Vt quid enim aspiciat in cœlum, vbi nihil repositum habet? Propterea siue lætatur, in carnalibus & terrenis lætatur: siue tristatur, de carnalibus & terrenis tristatur. Qui autem diuitias suas reponit in cœlo, non habet spem in terra. Vt quid enim delectetur in terra, qui nihil habet in terra? Ideo siue lætatur, in spiritualibus lætatur: siue tristatur, de spiritualibus tristatur. Ergo peccatorum & lætitia mala, & tristitia peior, quia aut de lucro terreno lætantur, aut de damno tristantur: iustorum autem & lætitia bona, & tristitia melior: quoniam aut de iustitia lætantur, aut de peccato tristantur. Si enim aliqua causa mortis aduenerit, si quidē spes illius in terra sit, tristatur, quasi de domo sua ad peregrè vadēs, vt nō † deeſt.nō. ad tormenta: si autem spes eius in cœlo sit, gaudet quasi de peregrè

Universidad de Deusto
Biblioteca

† deest, non

de peregrè ad domũ propriam reuersurus, vt non † dicam ad regnum cœleste. Secũdò, qui thesaurizat in terris, dupliciter facit peccatum. Primùm, quia malè congregat: secundò, quia cor habens in terra, nunquam quæ dei sunt recordatur, sed semper quæ terræ. Et qui thesaurizat in cœlo, dupliciter iustitiam facit. Primùm, quia bene fœnerat: secundò, quia spem habens in deo, semper quæ dei sunt cogitat & meditatur, & non quę terræ. Et quemadmodum qui semel congregare cœperit in terra, ipsa concupiscentia terrena facit eum magis solicitum esse, nec solùm ne minuat inde, sed vt magis augeat: Sic & qui thesaurizat in cœlo, ipsa concupiscentia spiritualis facit eum solicitum, non solùm vt non perdat quod habet, sed adhuc vt augeat super id quod habet. *Lucerna corporis tui, est oculus tuus.* Prius commemorare debemus, quia non de corporali oculo loquitur sermo, nec de hoc corpore quod videtur à foris. Alioqui dixisset, Si oculus tuus sanus fuerit, aut infirmus: nũc autem dixit, simplex & nequam. Non enim omnis qui bonum habet oculum, omnino & corpus eius lucidum est: nec enim omnis qui malignum oculum habet, corpus eius in tenebris est. Quid enim, si benignum oculũ habet & infirmum? Nunquid corpus eius in lumine est? Aut si malignum & sanum, nunquid corpus eius in tenebris est? Ergo corporis non à foris sed ab intus, id est, corporalis naturæ. Lucerna autem eius est mẽs, per quã anima videt deum. Vnde Iacob est appellatus Israël. Israël autem Hebraïcè interpretatur mens videns deum. Postquam ergo dixit, Thesaurizate vobis in cœlo, quoniam vbi thesaurus tuus fuerit, ibi erit & cor tuum: cõuenienter subiũxit, Lucerna corporis tui, oculus tuus est.

Israel.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Vt ostendat, quia qui eleemosynas faciũt, cor ad deum habere debent: qui autem cor habet ad deum, illius oculus lucidus est: id est, illius mens spiritualis & mũda est, nec terrenis concupiscentiis sordidata, sicut scriptum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Sicut enim qui graues oculos habet, si ponas eum in aliquo obscuro, tenebrosoq; loco, melius videt: si autem ponas eum in Sole, nihil videt, quia oculus eius non suffert Solis candorem: Sic homo mundialis, qui oculum, id est, mentem, terrenis desideriis sordidam habet, & turbulentam: si ponas eum in rebus mundialibus, sapit & astutus est: si autem trahas eum ad res spirituales, tenebrescit, ac nihil sapit: quia mens illius desideriis corrupta terrenis iustitiæ bonum non sentit. Non sentit dico, non nescit: scit autem, sed nõ sentit bonum iustitiæ, quia nec delectatur in eo: præoccupatum enim habet cor circa delectationem terrenam. *Si autem oculus tuus nequã fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Quæ sunt in nobis tenebræ? Sensus carnales maleuoli & iniqui, qui semper desiderant quæ sunt tenebrarum, & nõ lucis. In quo enim alio delectatur carnis natura, nisi in auaritia, in libidine, in superbia, in deliciis, cæterisq; malis, quę ad tenebrosam mortem deducunt? Et qui intelligit quid est, quòd caro concupiscit aduersus spiritum: ille intelligit, quia tenebræ sunt carnis natura. Qui ergo oculum habet mundum, id est, mentem spiritualem, cœlestia semper aspicientem, corpus suum seruat lucidum, id est, sine peccato. Si enim caro desiderat ea quæ diximus mala, secũdum suam naturam homo habens mentem lucidam, & spem ad deum, iustitiæ consideratione diiudicat eam, & diuini timoris virtute repercutit eam: & sic quamuis nolentem, tamẽ seruat eam lucidam, id est, sine peccato. Intellexisti ergo quomodo qui oculum habet simplicem, corpus suum lucidum habet: qui autem oculum, id est, mentem habet aut malignitate aliqua tenebrosam, aut diuitiarum cõcupiscentia turbulentam, tenebrosum possidet corpus? Nam quæ res faciunt mentem hominis spiritualem esse & mundam, ipsæ res ex diuerso faciunt carnalẽ & sordidam. Quomodo sit munda mẽs illius qui facit eleemosynas, & spem habet in cœlo: spes autem in deum, facit mentem spiritualem & mundã: Sic qui diuitias congregat cum peccato, spem suam ponit in terra: qui autem spem habet in terra, illius mens carnalis est & immũda. Illius ergo tota caro in tenebris est, id est in peccatis. Quomodo? Quãdo enim caro secundum suam naturam, sicut diximus, concupiscit peruersa, homo spem habens in terra, & mentem concupiscentiis turbulentam, nõ ei contradicit, nec iustitiæ cõsideratione diiudicat, nec iudicij futuri virtute repercutit: quia nec videt cùm sit cæcus, nec intelligit esse malũ quod malum est, & si vult non potest, quia spem non habet, nisi in seculo. Scimus autem quia spes nobis præstat virtutem, vt carnalibus concupiscentiis resistamus: qui autem spem non habet in cœlo, virtutem nõ habet resistere concupiscentiis suis, & ideo fit caro illius tota tenebrosa. Et vt brevius & manifestius exponamus: Anima priusquam peccet, diuino auxilio confortata, regina & domina est corporis sui, & quasi libera, & regina sedet in throno cordis sui, & gubernat corpus suum quasi palatium suum, nec potest illam vincere caro. Si autem grauibus se peccatis obligauerit, tunc diuino auxilio destituta, & in potestate spirituum immũdorum redacta, fit debilis & infirma, vt non iam sit domina corporis sui, sed ancilla magis: & iam non caro animæ subiecta est, sed anima carni, nec quod vult anima caro facit, sed quod caro coëgerit, hoc anima facit. Intellexisti ergo quomodo qui oculum mentis sordidum habet, totum corpus illius tenebrosum est? *Si autem lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ sunt?* Sicut suprà diximus, tenebra est semper carnalis natura, quia semper peccatrix est: etsi non peccet contradicente sibi anima, tamen rectè peccatrix & tenebrosa vocatur, quia semper habet caro peccandi propositum, vt frequenter etiã iustæ animæ surrepat, vt quod suum est agat. Quis enim est ita fidelis, qui nnnquam vel ex parte est à carne victus? & si est, rarus est. Lumẽ autem est in corde, sicut iã frequenter audistis, anima deum videns, id est, spiritualis. Si ergo ipsa anima diuina cùm sit, & data est ad illuminãdum illam carnem, fiat quasi carnalis, & terrenis concupiscentiis cõtenebrescat, terrena semper aspiciẽs: illius talis hominis caro iam vide quomodo inuoluta sit tenebris peccatorum. Si enim (sicut diximus) in viro iusto cõtradicẽte sibi rationali anima, semper caro surripit animæ, & quod suum est agit: quantis putas in homine malo iniquitatibus se inuoluet caro, quando anima quæ contradicere illi debuerat, consentit ei, consimilia concupiscens? Per alteram quidem speciem, tamẽ eundem sensum exponit Lucas, primùm mandans: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Vendite quod possidetis, & date eleemosynam: facite vobis sacculos, qui non veterascũt, thesaurum non deficientẽ in cœlo, &c. Deinde ait, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernę ardentes, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptiis. Ostendens quia nemo potest habere lumbos præcinctos ad exeundum de hoc mũdo, nec lucernas ardentes, nec expectare dominum suum, nisi qui vendunt quod habẽt, & dant eleemosynas, & faciũt sibi saccu-

Sup. 5. c

Galat. 5. c

Luc. 12. d

A sibi sacculos qui non veterascunt, & thesaurum nõ deficientem in cœlo.

Homilia. xvi. ex cap. sexto.

Luc. 16. c

NEmo potest duobus dominis seruire, aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Videamus in primis quomodo dicta præcedentia subsequantur verba presentia. Superius præcepit eleemosynas facere, dicens: Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, quoniam qui thesaurizauerit thesauros sibi in cœlo, ille cor habet in cœlo, & spẽ ad deum: ille habet oculum animæ simplicẽ, id est, mẽtem mundam & spiritualem, & semper nõ terrena, sed cœlestia meditantem. Qui autem habet mentem mundam & spiritualem, ille potest corpus suum seruare lucidum, id est, sine peccato. Qui autem nõ facit eleemosynas, nec cor habet in cœlo, nec spem in deũ, nec mẽtem mundam & spiritualem, neque potest corpus suum seruare lucidum, id est, sine peccato: quia nemo potest duobus dominis seruire, deo & mammonæ, id est, diuitiis. Mammonæ enim Syriaca lingua, diuitiæ appellantur. Sicut ergo qui duos dominos habet, necesse est, vt

Mammonæ.

B vnum amet, & alterum odiat: vnum contẽnat, & alteri obediat: Sic & qui vult deum amare, necesse est vt odiat diuitias: qui autem voluerit amare diuitias, necesse est vt odiat deum: & qui vult mãdata dei facere, necesse est vt odiat diuitias: & qui vult mandatis dei obedire, necesse est vt contemnat auaritiæ mandata facere: & qui voluerit auaritiæ mandata facere, necesse est vt contemnat dei mandata. Considera autem, non dixit, nemo potest habere deum & diuitias: sed, nemo potest dei esse seruus, & diuitiarum. Aliud est enim habere diuitias, aliud enim seruire diuitiis. Si habes diuitias, & diuitiæ illæ non te faciunt superbum aut violentum, sed secundũ quod potes das impotentibus, dominus es diuitiarum tuarum, non seruus: quia non te diuitiæ tuæ tenent, sed tu diuitias tuas. Si autem diuitiæ tuæ superbum te faciũt, aut violentum, & constrictus auaritia nemini aliquid præstas, tunc seruus es diuitiarum tuarum non dominus: quia diuitiæ tuæ te tenent, non tu diuitias tuas. Nũc iam docet, vt ne timor inopiæ impediat ab eleemosynis voluntatem, dicens: *Ideo dico uobis ne soliciti sitis in cordibus uestris quid manducetis.* Nam solicitudo, desperationis est filia: quia desperatio solicitudinem generat. Quid est quod dicit, Ideo dico vobis? Et quid? Vt eleemosynas faciatis, vt thesaurizantes in cœlo cor mundũ habeatis, sperãtes in deum. Qui autem sperat in deum, ille non est solicitus quid manducet, aut quo vestiatur: quoniam nulla res est quæ facit homines desperare in aliqua necessitate nisi ista res, quia non habet spem in deum. Ne ergo mihi dicas, nunquid volo esse solicitus? sed ipsa res me cogit. Nunquid nolo sperare in deum? sed non possum. Cor enim meum, non me audit. Nescis quid pateris, langues, & tamẽ causam tui lãguoris ignoras. Vis ostendo tibi causam, vt in omni necessitate nũquam desperes? Fac bene & operare iustitiam, vt spẽ habeas apud deum, & non desperabis in terra. Bona enim opera sunt quæ sperare faciunt, & mala opera desperare compellunt. Propterea non dixit propheta: Spera in deo, & inhabita terram, & pasceris in diuitiis eius: sed, Spera in deo, & fac bonitatem, & inhabita terram.

C

Psal. 36. a

Ne soliciti sitis quid manducetis. Non dixit, nolite laborare: sed, nolite soliciti esse. Ergo soliciti esse vetamur, laborare autem iubemur. Sic enim & dominus loquens ad Adam, nõ dixit cum solicitudine facies tibi panem, sed cum labore & sudore faciei tuæ. Ergo non solicitudinibus spiritualibus, sed laboribus corporalibus acquirendus est panis. Sicut laborantibus enim pro præmio diligentiæ, deo præstante, panis abundat: sic dormientibus & negligentibus pro pœna negligentię, deo faciente, subducitur. *Nõne anima plus est quàm esca, & corpus plus quàm uestimentum?* Confirmat spem nostram, primùm de maiore ad minus descendens, deinde à minore ad maius ascendens. Quomodo si animam dedit, escam non dabit? Si corpus plasmauit, vestimentum non prouidebit? Nisi voluisset esse quod est, nõ creauret. Quod autem sic creauit vt per escã seruetur, necesse est vt det ei escam, quandiu vult esse quod fecit. Quid est à minore ad maius? *Videte uolatilia cœli, neque seminant neque metunt &c.* Si auibus præstat alimentum, hominibus non præstabit aliturum? Si illi non laborantes inueniũt escas, homo non inueniet, cui deus dedit & operãdi sapientiam,* & fructificandi spem? Omnia enim animalia deus propter hominem fecit, hominem autem propter se. Si ergo animalibus ministrat propter hominẽ, hominibus non ministrabit propter seipsum? Omnia deus in sapientia fecit, hominem autem nõ solùm in sapientia, sed etiam secundum sapientiam suam. Quantò ergo preciosior hominis creatio quàm animalium, tantò maior solicitudo dei de hominibus, quàm de animalibus. Omnia deus animalia fecit, vt tandiu sint, quãdiu sunt: cùm verò mortua fuerint, fiant tanquam quæ non fuerunt: hominem autem vt non solùm ante mortem, sed etiam post mortem viuat: magis autem post mortem, quàm ante mortem: quoniam ante mortem in tẽtatione viuit, post mortem autem in gloria. Si ergo illis occurrit, quos sic creauit, vt tantummodo videantur: † hominibus non occurret, quos fecit vt in perpetuo viuant? *Quis uestrum cogitãdo potest adũcere ad staturam suã cubitum unum? & de uestimento quid soliciti estis?* Si ergo cogitando modicam partem corpori vestro adhibere† nõ potestis, quomodo cogitando saluãdi estis in toto? Deus qui te ex nihilo formauit in vtero, & de periculo cũ periculo nascentem de vtero matris eripuit, te non solùm non cogitante, sed neque sciente. Deus qui per singulos dies incrementa corporis tui dat, & sapientia facit, te non intelligente. Si ergo in teipso quotidie prouidẽtiam operatur, quomodo in necessariis tuis cessabit? Cõsiderate lilia agri, quomodo in tempore opportuno crescunt, tẽpore statuto formantur. In frondibus vestiũtur candore, implẽtur odoribus: & quod terra radici nõ dederat, neque radix illi, inuisibili operatione deus largitur, neque plus istis, & minus aliis: sed in omnibus eadem prouidentiæ plenitudo seruatur, vt non à seipsis nata, neque euentu facta putentur, sed dei prouidentia intelligãtur esse disposita. *Nunquid laborant? nunquid nẽt?* Dicendo non seminant,* † viros confortat: dicendo autem, neque nẽt, mulieres: quoniam virorum vita seminationibus, mulierum autem lanificio sustentatur.

D

E

F

* scientiam.

† viuant.

† addere.

* † laborant

Neque Salomon in omni gloria sua sic uestiebatur. Quia Salomon etsi non laborabat, neq; solicitus erat quid vestiret: tamen vel iubebat, vel disponebat, vel sciebat. Vbi autem iussio & dispositio, illic & ministrantium offensa frequenter inuenitur, & iubentis iracundia excitatur: hæc autem nesciunt quomodo sic coronantur.† Illi homines ministrabant, istis deus. *Si enim fœnum agri quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, deus sic uestit, quantò magis uos modicæ fidei?* Si ergo floribus sic occurrit, qui sic nati sunt, vt tantummodo videantur & pereant: hominem negliget, quos sic creauit, vt nõ pro tempore videãtur, sed vt in perpetuo sint? Qui itelligit quid est homo, non de-

† vestiuntur ornantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G non desperat de deo: qui autem desperat de deo, nescit quid est: quoniam homo in deo, & deus in homine est.

Nolite ergo soliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus? Deus enim hæc in natura creauit, quasi regulam terræ mãdans: Producat terra herbam pabuli: ideo vult aut non vult, bonis & malis germinat: quia terra ministrare iussa est, non iudicare. Bonum autem & malum nõ in natura creauit, sed in arbitrio nostro posuit, vt quod volumus, simus. Ideo bonis palma proponitur, malis autem pœna. Quæ est ergo sapientia, de eo esse solicitum, quòd etsi solicitus non fueris, habebis: & de illo non esse solicitum, de quo si solicitus non fueris, perdes? Nam escam etsi solicitus nõ fueris de ea, inuenies: iustitiam autem nisi solicitus fueris, non apprehendes.

Hæc enim omnia gentes quærunt. Quia in rebus humanis fortunam esse credunt, non prouidentia, neque iudicio dei vitas suas gubernari æstimant, sed incerto duci euentu, ideo meritò timent, meritò solliciti sunt, & desperant, quasi qui neminem habeant gubernantem. Qui autem credit se iudicio dei gubernari, non incerto duci euentu, escam quidem suam in manu dei com-
H mittit, sciens quia neminem sine voluntate & iudicio dei fames aut nuditas occîdit. Cogitat autem de bono & malo, sciens quia nisi solicitus fuerit, nec malum fugiet, nec bonum apprehendet: ideo dicit, *Quærite primum regnum dei, & iustitiam eius.* Regnum dei est retributio bonorum operum & malorum: iustitia autem est via pietatis, per quam itur ad regnum. Si ergo die ac nocte cogitas qualis erit gloria sanctorum, vel qualis erit interitus impiorum & peccatorum, necesse est vt aut propter timorem pœnæ territus recedas à malo, aut propter desiderium glorię excitatus festines ad bonum. Et si quotidie cogitaueris, quæ sit iustitia dei, & quid odit, quid ve amat, ipsa iustitia ostendet tibi vias suas. Nã iustitia sicut odientes se fugit, sic amantes se sequitur. Nec enim daturi sumus rationem vtrum pauperes fuerimus, aut diuites, quia nec fuit hoc in nostra potestate: sed si bene egimus aut malè, quod in nostro iacet arbi-
Gene.3.c trio. Dictum est ad hominem: Maledicta terra in operibus tuis. Vides quia propter peccata hominum maledicitur terra, vt non germinet: benedicitur autem, cùm bona opera fecerimus? Tu ergo quære iustitiam, &
I non tibi deerit panis: quoniam sicut propter mala opera fructus terræ subducitur, sic propter bona abundat. Propterea dicit, *Quærite regnum dei & iustitiam eius, & hæc omnia apponẽtur uobis. Nolite ergo soliciti esse in crastinũ.* Iam diximus, quoniam quod dicit hodie, hoc solùm significat, quo opus habemus in vita nostra præsẽti. Quòd autem dicit, cras: quod superfluum est supra necessitatem ostendit. Nihil ergo curetis superfluum habere, quàm necessarium est vobis in vita præsenti ad vitam quotidianam. Quod autem superfluum fuerit, quod est cras, curabit se: ac si dicat, Superflua quantacunque congregaueris, illa seipsa curabunt. Te quidem nõ eis fruẽte, ipsa autem inuenient dominos multos, qui ea procurent, sicut placuerit ipsis. Quid ergo curas de illis, quorum potestatem aliis es dimissurus? *Sufficit enim diei malitia sua.* ac si dicat, Sufficit tibi labor & miseria, quam pateris in vita propter vsus quotidianos, quos necessarios habes. Noli superfluè pro superfluis laborare, ne labor quidem fiat tuus, fruitio autem alterius. Malitiam autem diei, ipsam afflictionem appellat, solicitudinum præsentium & laborum: non sicut Manichęi dicunt, malam esse ipsam creaturam dei.

Homilia. xvii. ex capite septimo. K

NOlite iudicare, *ut ne iudicemini: nolite condemnare, & non condemnabimini.* Quidam hunc locum secundum huiusmodi sensum exponunt, dicentes, quia dominus hoc mandato nõ prohibet Christianos ex benevolẽtia corripere alios Christianos dignos correptione: sed ne aut per iactantiam iustitiæ suæ Christianos despiciant peccatores, derogantes frequenter de multis, & ex solis plerunque suspicionibus odientes cæteros & condemnantes, & sub specie pietatis propriũ odium exequentes. Et vt ne sic quidem Christiani corripiant Christianos, conuenit sermo, qui dicit: Nolite iudicare. Si autem non† corripuerint, vtrum conueniat †al. deest nõ
illud quod dicit: Vt non iudicemini, nescio. Nunquid propter illud solum, si sic non corripuerint peccatores, consequentur indulgentiam peccatorum suorum, secũdũ quod dictum est, Vt nõ iudicabimini? Si enim iudicantes, sicut iudicare non decet, malè faciunt: sine dubio non iudicantes, veniam peccatorum priorum ex hoc non consequentur, quia non iudicauerunt malè. Quis enim consequitur indulgentiam mali sui prioris, L
quia non addidit & alterum malum? Certè si in se peccantes non iudicauerint, nec ipsi iudicabuntur à deo pro suo peccato. Hæc diximus, volentes ostendere, quia hic sermo non est positus de proximis non iudicandis, qui peccant in deum, sed qui in nos peccant. Quid ergo est? Vsque nunc exposuit consequentiam ad iustitiam eleemosynæ pertinentem, nunc autem incipit exponere consequentiam ad iustitiam orationis respicientem. Et est doctrina hæc quodammodo pars ipsius orationis: vt sit talis ordo narrationis: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Nolite iudicare, vt non iudicemini. Qui enim non iudicat proximum suum propter peccatum quod fecit in ipsum, illum nec deus iudicat propter peccatũ quod fecit in ipsum: sed dimittet deus debitum eius, sicut & ipse dimittit debitoribus suis. Sicut autem cætera vniuersa mandata generaliter cunctis mandauit, tam sacerdotibus quàm laicis, præcipuè tamẽ doctoribus, qui quãtò maiores sunt in ordine, tantò perfectiores esse debẽt in disciplina. Sic & hoc mandatum de proximis non iu- M
dicandis, ad omnes quidem pertinet, præcipuè tamen ad doctores. Vnde quędam sunt mandatorum istorum, quæ si diligenter aspicias, penè nec conueniunt laicis, ni si fortè parum, doctoribus autem omnino conueniunt: quale est hoc ipsum quod sequitur, *Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non uides? Hypocrita eiice primùm trabem de oculo tuo, & tunc uidebis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Videre enim festucã in oculo fratris, omnium est: eiicere illam posse non est omnium, sed tantùm doctorum, qui per doctrinam, vel increpationem secundum deum possunt eiicere de mẽte fratris sui peccatum vel magnum, vel modicum. Sicut & illud quod dicit: *Nolite sanctum dare canibus, neque margaritas uestras miseritis ante porcos.* Habere enim vel sancta, vel margaritas, & posse dispensare vel bona, vel mala: & discernere qui hominum sunt canes, qui porci, non est omnium hominum, sed sanctorum. Vult ergo dominus doctores Christianorum sicut in omni iustitia, sic & hoc primùm facere, deinde docere: vt doctrinam suam bonam meliori cum vita commendent, vt bene docendo scientiam inserant, melius autem viuendo timorem: quia tales sales sunt terræ, condientes omnes suæ vitæ exemplo: & lucescunt doctrinis illuminantes.

A nãtes. Quis autem audiat illum docentem, qui seipsum non audit? Ideo dicit ad omnes, præcipuè ad doctores:

Nolite iudicare, ut non iudicemini. Quoniam si doctor memor sit iniuriæ & doloris, & memoriã malitiæ seruet in anima sua, soluitur totus ecclesiæ status, siue ad tẽ pus respicias apostolorum, siue ad nostrum. Tũc enim, sicut legimus, difficillè aliquos conuertebant ad fidem Christi, nisi multa prius paterentur ab ipsis. Nam quasi lassato diabolo & deuicto per sufferentiam eorum nimiam vsque ad mortem, & relinquẽte corda infideliũ, & iam non habente virtutem amplius eos armare, accedente gratia dei cõuertebantur ad Christum. Si ergo memores fuissent iniuriarum, quas fuerant passi ab eis, nunquam postmodum eos in charitate docuissent, nũquam eos libenter ad fidem Christi postmodum recepissent: sed & nunc cùm frequenter doctores offendantur à laicis, siue iustè siue iniustè, diabolo seminante occasiones, si memores sint iniuriæ & doloris, totam soluunt ecclesiam. Nam vbi recordatio iniuriæ aut doloB ris in medio est, nec doctor benevolẽter docet laicum, nec libenter eum laicus auscultat: & doctor forsitan vel inuitus aperit os suum ad docendum: laicus autem cùm sit omnino sine timore dei, nec vsque ad faciem contẽtus est eum audire, sed cõuerso egreditur dorso, & se & illum spernens, & amplius se quàm illum, & non sentit animæ suæ dispendium efferatus, sicut nec bestia iritata
Luc.6.f vulnus in se fixũ. Hoc caput Lucas euangelista latè prosequitur, dicens: Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & nõ condemnabimini: dimittite, & dimittemini: date, & dabitur vobis. Mensuram bonam, & confertam, & commotam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Et quis sit ille, qui nec iudicat: quis autem qui iudicat quidem, & non condemnat: &
Ibi. quis est, qui condemnat quidem, & tamen dimittit: & quis est qui dat, exposuimus ibi. † Et quoniam superflua quidem mensura datur ei, qui nec iudicat: commota autem ei, qui iudicat quidem, non autem condemnat: bona autem ei qui condemnat, sed dimittit. Quoniam sicut maior est superflua mensura quàm commota, & cõmota maior est quàm bona & iusta: sic perfectior est ille qui nec iudicat, quàm ille qui iudicat & non condemC nat: & ille qui iudicat & non condemnat, melior est illo qui condemnat & dimittit. Hic autem Matthæus omnia illa breui sermone concluſit, dicens: Nolite iudicare, vt non iudicemini. In quocunque enim iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Intelligens quoniã iudicij sermo ad omnia pertinet illa. Nam qui iudicat tãtum peccantem in se, & non condemnat, iudicat: & qui non solùm iudicat, sed etiam condemnat, iudicat: hoc ipsum enim condẽnare, iudicare est. Ergo pro illo, quod Lucas dixit, Nolite iudicare, aut iudicantes nolite condemnare: iste dixit: In quocunque iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis: id est, Si iudicaueritis & non condemnaueritis, simili iudicio & vos quidem iudicabimini à deo, sed non condemnabimini: si autem & iudicãtes condemnaueritis, simili iudicio & vos iudicabimini, & condemnabimini. Et quòd ille dixit, dimittite, & dimittemini: date, & dabitur vobis: iste dixit, in qua mẽsura mensi fueritis, remetietur vobis. Hoc est, si non rogati dimiseritis peccatum proximis vestris, sed solo respectu dei, & deus ex se prius quàm rogetur à vobis, dimittet vobis. Si autem rogati veniam dederitis, & deus tunc dabit vobis veniam, cùm dignis precibus & congrua lamentatione eum rogaueritis. Quoniam ergo di-
xerat præcipuè, sicut diximus, doctoribus, nolite iudica- D
re, vt non iudicemini: conuenienter addidit & dicit,

Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem uerò in oculo tuo non uides? Id est, qui trabem in oculo tuo nõ vides, vt quid vides festucam in oculo fratris tui? Ac si dicat, melius est nec docere, nec reprehẽdere laicum, q̃ docere & reprehẽdere, & teipsum in represensione cõsistere: quoniam talis doctrina doctoris non est audibilis, sed derisibilis. Propter quod omnis sacerdos, si vult docere populum, prius seipsum doceat: si autem seipsum non vult docere de omni quod docet, nec seipsum arguere de omni quod arguit: nec alios doceat, nec arguat quenquam, vt si iudicium dei non euadit, vel hominum opprobriũ non patiatur. Aut quomodo dicis fratri tuo,

Frater, sine, eiiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo? id est, cum qua facie arguis peccatum laici fratris tui, ipse in eodem, aut in maiore peccato existẽs? non times, ne audias ex diuerso, Medice cura teipsum? Si medico opprobrium est, qui nec alterius sanitatẽ habet in potestate, nec suã, si alios velit curare, & ipse debilis sit, quasi testimonium imperitiæ suæ portat in cor- E
pore suo propriam passionẽ: quomodo doctori† sit op- †non.
probrium alios velle eruere à peccato, & ipsum in maioribus esse peccatis, dum possit amplius seipsum eruere à peccato, quàm alios? Aut ita, Quomodo fratri tuo dicis, id est, quo proposito, putas ex charitate cordis dicis, vt salues proximum tuum? Non, sed vt te simules iustũ. Si autem verè ex charitate cordis argueres proximum tuum vt saluares, teipsum antè saluares. Nunquid possibile est vt benevolentior sis alteris, quàm tibi? Vt quid cùm teipsum nolis saluare, alterũ velis? Omnis ergo doctor, qui alterum in qualicunque reprehendit delicto, & ipse in eodem constitutus, non se prius expurgat: certũ est quia alloquens in ecclesia non alios vult saluare, sed per bonam doctrinam malos actus suos cælare, & scięF tiæ laudem ab hominibus quærit, nõ ædificationis mercedem à deo, & est hypocrita. Ideo competenter addit, & dicit: *Hypocrita eiice primùm trabẽ de oculo tuo, & tũc uidebis eiicere festucam de oculo fratris tui.* Hypocrita est Hypocrita, quis.
enim omnis doctor, qui non prius facit bona, & postea docet. Dum enim bona docet, profitetur se iustum corã hominibus: dum autem malè agit, peccatorem se constituit infra se. Hoc ergo dicit, Vis liberè & fiducialiter reprehendere laicum, & eiicere de oculo mentis eius peccatum? Prius tuam ipsius mentẽ purga ab omni malo, vt cùm tu argueris laicum pro peccatis eius, ex diuerso laicus nõ habeat vnde redarguat te pro peccato tuo. Nam incipiet te timere in se, cùm non inuenerit quod contemnat† in te. Omne autem peccatum non secundũ †cõdemnet
actum suum diiudicatur, an modicum sit, aut magnum, sed secundum peccantis personam. Laicus enim etsi magnum fecerit peccatum, modicũ est, & festuca est, quãtùm ad sacerdotis dico peccatũ, quia laicus est: doctor autem, etsi modicum fecerit peccatum, magnum est, & trabs est, quantùm ad laici dico peccatum, quia doctor est. *Nolite sanctum dare canibus, neque miseritis margaritas uestras ante porcos, ne fortè cõculcẽt eas pedibus suis, & cõuersi disrumpant uos.* Cùm suprà dedisset dominus mãdatum omnibus, præcipuè autem doctoribus, vt diligerent inimicos suos, & benefacerent eis: iterum paulò antè vt ne iudicarent eos qui peccant in ipsis: considerans, quoniam qui persequuntur sacerdotes dei, aut iniuriant eos, aut lædunt: plerunque aut infideles sunt: quales sunt gentiles, vel hæretici: aut si sunt Christiani, sordidi sunt & insensati, quia nec considerant, nec intelligunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota. G telligũt,sacerdotes Christi vicarios esse Christi,& Christũ:& quoniã qui honorat sacerdotem Christi, honorat Christũ:& qui iniuriat sacerdotẽ Christi,iniuriat Christum, ne fortè consequenter cogitantes intra se sacerdotes dicant, Si iubemur diligere inimicos nostros, & benefacere eis: si iubemur nec iudicare eos peccatores, qui peccant in nos: sine dubio sicut debemus diligere eos,& benefacere eis,sic non debemus eos iudicare peccatores,qui peccant in nos:vt non solùm nostra,sed etiam quæ propria dei sunt,eis communicemus,vt sit plena misericordia nostra,sicut & dei.Ideo talem æstimationem eorum prouido sermone compescuit, dicens:

Nolite sanctum dare canibus, & margaritas uestras nolite mittere ante porcos. Ac si dicat, mandaui vobis diligere inimicos vestos,& nõ iudicare eos, vt vos exhibeam misericordes ad illos, vt benefaciatis eis de corporalibus vestris,non de meis spiritualibus bonis, † quoniam in natura vobis communes sunt, & non in fide. Mandaui autem vobis,vt non iudicetis eos, qui in vobis peccauerint.Id verò non ideo præcepi,vt mysteriorũ meorum secreta non pandatis eis,qui nolentes me scire blasphemant,& spernunt. Videte patrem vestrum deum, ad cuius exemplum volui vos esse misericordes:carnalia beneficia dignis,& non dignis similiter præstat, nũquid gratias spirituales? Nec enim dixi vobis de illo: qui spiritum sanctum iubet descendere super gratos & ingratos, & dat benedictiones suas super iustos & iniustos:propter quod in vestris quidem estote simplices & benigni,in meis autem prudentes & cauti. Si tu vestiarium tuum studiosum,& clauicularium cellarij tui fidelem tibi requiris: quantò magis deus talem requirit dispensatorem gratiarum suarum,qui bene tractando gratias eius, faciat gratiores, non mal è dispensando reddat ingratas?Sicut enim si canibus dederis sanctum,aut porcis margaritas, nec sanctum canes sanctificat, nec margaritæ nutriunt porcos:sed è contra canes coinquinant sanctum,& porci margaritas sordidant, vel confringunt: ita si hominibus caninos vel porcinos mores habentibus sanctum dederis, aut mysteria secreta credideris,nec sanctum illos sanctificat, nec mysteria veritatis eos illuminant: sed è contra ipsi sanctum coinquinant,& mysteria veritatis blasphemãt. Canis & porcus ambo quidem immunda animalia sunt: sed canis ex omni parte immũdus est:nam nec ruminat, nec vngulam habet fissam. Porcus autem ex parte immundus est.Nam quoniam vngulam habet fissam, mundus est: quoniam autem non ruminat,immundus habetur.Propter quod canes puto intelligẽdos gentiles, vel hæreticos omnino immundos:Nã & si propter actus suos malos immundi sunt, & propter perfidiam suam vel idolatriam amplius sunt immundi.Porcos autem Christianos carnalibus & immundis voluptatibus deditos, quoniam propter fidem quidem suam mũdi sunt, propter actus autem suos sordidos habentur immũdi. Aut canes quidem gẽtiles:porcos autem hæreticos, propter aliquid eorum modicum mũdum: quia vel nomen domini inuocare videntur, sed ex moribus intelligis qui sunt canes vel porci.Canis naturale est improbum esse, nunquam vocem mittere propter aliquam alteram causam,sicut cætera alia animalia,nisi ad abigendos superuenientes,interdum autem & de superfluo in aërem latrat.Tales sunt omnes gentiles,vel hæretici inapprobabiles,latrantes plurimùm aduersus seruos dei,latrantes aliquando & aduersus deum blasphemiis: vlulantes aperté, & nunquam os suum aperientes ad bonum, sed semper ad malum. Item porci proprium est in cœno se volutare, & nũnquam in cœlum aspicere, nec quærere dominum suum, nisi cùm esurierit. Tales sunt etiam Christiani,qui in carnalibus immundiciis delectantur, nec aspiciunt aliquando cœlos,nec quærunt deum, nisi cùm necessitas eis aduenerit: & illi quidem euomũt malum, quando bene iudicantur de malo: reuertuntur autem ad vomitum suum sicut canes, quando nihilominus agunt malum: & isti proiiciunt stercora peccatorum suorum,quando pœnitent:reuertuntur autem ad stercora sua sicut porci, quando omissam repetunt vitam.Nunc videamus quæ sunt sancta, & quæ sunt margaritæ.Non enim distinxit quid sit sanctum dare, quid non dare, cùm sit inter sanctum & sanctũ differentia sanctitatis:sed generaliter omne quod sanctum est, vetuit dare, ergo sanctum est baptismum, propterea non est dandum,nisi iam fidem habentibus. Sancta est gratia corporis Christi, propterea illis solis danda est, qui iam per baptismum facti sunt filij dei, & per impositionem manus. Benedictus panis sancta sunt, propterea illis porrigenda sunt, qui capaces facti sunt benedictionum per fidem. Item mysteria veritatis margaritæ sunt, quia sicut margaritæ inclusæ cochleis positæ sunt in profundum maris: sic & diuina mysteria in verbis † libris. inclusa, posita sunt intus in altitudinem sensus scripturarum sanctarum. Et sicut non omnis homo potest se mergere, & de profundo tollere margaritas, nisi artifex qui habet vsum rei illius: sic non omnis homo potest descendere in altitudinem sensuum, & illic inuenire mysteriorum absconditas margaritas, nisi vir spiritualis qui habet exercitationem spiritualium narrationum dei.Propterea margaritæ non sunt dandæ, nisi desiderantibus veritatem, & cum ratione humana viuentibus.Si ergo talibus porcis secretorum mysteriorum miseris margaritas,cœnosæ vitę delectatione mẽte grauati, non intelligunt preciositatem earum: sed æstimantes eas similes esse cæteris fabulis mundialibus, similiter eas carnalibus actibus conculcant: & post modicum conuersi per inobedientiam, rumpunt præbitores earum: frequenter autem & scandalizati in eis, calumniantur expositores earum quasi dogmatum nouorum seminatores. Et si talibus canibus, qualibus diximus, dederis sancta, suscipiunt quasi canes sine discretione, & sordidis actibus suis conculcant ea, & pro nihilo æstimantes quæ acceperunt, conuersi disputationibus suis, quasi latratibus irrationabilibus, rumpunt veritatis prædicatorem. Et puto non sine rationabili differentia sanctum quidem canibus dare vetuit dominus, margaritas autem non dare porcis. Et de margaritis quidem possumus dicere,quia si porcis mitti vetantur minus immundis, quantò magis canibus plus immundis? De sancto autem dando idem æstimare non possumus. Quid est enim,si plus immundis dare non conuenit, minus autem immundis oportet? Idcirco neque vetitum intelligimus,neque mandatum: fortè quia frequenter & manum imponimus, & benedictionem damus etiam porcorum more viuentibus Christianis: non quia illi merentur accipere, sed nos ex nobis contra iustitiam dare vsurpamus, ne fortè plenius scandalizati, depereant. Ideo iussum non est,quia iniustum est: vetitum autem non est, quia infirmitati fuerat ignoscendum. Sed quia de sanctis cœpimus dicere, non est tacendum: quoniam aliud est sanctificatio, aliud sanctificatum. Sanctificatio enim est, quod alterum sanctificat:sanctificatum autem, alterum sanctificare

† spiritualibus passim.

A ctificare non potest,quamuis ipsum sit sanctum: Vtputa signas panem tuum, quem manducas, sicut ait Paulus:Sanctificatur enim per verbum dei & orationẽ: sanctificasti eum,non feci sti sanctificationem. Quod autem sacerdos de manu sua dat,nõ solùm sanctificatum est,sed etiam sanctificatio est:quoniam hoc non solum datur quod videtur, sed etiam illud quod intelligitur. De sanctificato ergo pane licet & animalibus iactare, & infidelibus dare:quia non sanctificat accipientem. Si autẽ tale esset quod de manu sacerdotis accipitur,quale est quod in mensa manducatur:omnes de mensa manducarent,& nemo de manu sacerdotis acciperet. Vnde & dominus in via non solum benedixit panem,sed de manu sua dedit Cleophæ,& socio eius. Et Paulus nauigans non solum benedixit panem,sed de manu sua porrexit Lucæ,& cęteris discipulis suis.Quod autem de manu porrigitur,nec animalibus dandum est, nec infidelibus porrigendum: quia non solum sanctificatum,sed etiam sanctificatio est,& sanctificat accipientem.

1.Tim.4.b

Luce.24.c

Actũ.27.f

Homilia.xviij.ex cap.septimo.

B *Petite,& dabitur uobis:quærite,& inuenietis: pulsate,& aperietur uobis.* Transitum consequẽtem de capitulo ad capitulũ inuenire difficile est. Ideo diuersa proponimus secundum diuersas æstimationes interpretum. Sciens dominus, quoniam quæcunq; mandauerat suprà,hominibus impossibilia erant:& quãtùm ad naturam humanam,supra naturam, Nam qui se nõ abstinet à cædibus, quomodo potest abstinere se ab ira?Qui nõ se abstinet à fornicatione,quomodo se abstineat à concupiscentia? Qui non se abstinet à periurio,quomodo seabstineat à iuramento? Qui alios ferire nõ cessat, quomodo se præbeat feriendum? Qui nec amicum suum syncerè diligit, quomodo diligat inimicum?Quid autem sic impossibile est,quomodo eleemosynas facere,vel orare, vel ieiunare, & nolle hominibus apparere? Quid autem difficilius est, quàm non iudicare peccãtem in se,aut nihil sanctum, vel secretum dicere,aut dare indignis?Necesse est enim vt & multos sibi faciat inimicos.Quoniã ergo maiora erant mandata quàm virtus humana est, transmittit eos ad deum,cuius gratię impossibile nihil est,dicẽs: *Petite & dabitur uobis.* vt quod ex vobis hominibus consummari non potest,per gratiam dei adimpleatur. Quoniam creaturam sensibilem deus armatam & munitam creauit.Alios enim munuit veloci pedũ cursu, alios armauit vnguibus,alios velocibus pennis,alios dẽtibus, alios cornibus: hominem autem solùm sic disposuit, vt virtus illius sit ipse. Et in eo quod infirmiorem eum fecit omnibus,in ipso fortiorem eum voluit esse in se. Nam sciens deus, quia cognoscere & colere deum vita æterna est: ignorare autem & contemnere,perditio sempiterna: nec ita infirmum eum creauit, vt omnino nihil boni facere posset,ne quem super omnia,& propter quẽ omnia fecerat, omnibus inueniretur esse deterior: nec ita potentem eum creauit, vt etiam sine dei auxilio ex seipso facere posset quod vult,vt infirmitatis suę necessitate coactus, semper necessarium habeat dominum suum.Et verè iustissima res est,vt factura necessariũ habeat suum factorem. Si enim omnis virtus hominis in deo est, & tamẽ contemnit omnium bonorum suorum authorem: quantò magis negligeret deum, si potentia eius esset in ipso? Aut ita, Quoniam ad sanctificandam orationem quædam dederat eis obseruandæ bonitatis mandata,dicens: Nolite iudicare, vt non iudicemini: competenter addidit, Petite,& dabitur vobis: tanquam

C

D

E

F

si dicat: Si hanc clementiam seruaueritis ad inimicos, quam mandaui vobis: quicquid vultis petite, & dabitur vobis:& quicquid desideratis inuenire,quærite,& inuenietis:& quicquid clausum vobis videtur,pulsate, & aperietur vobis.Gratia vos prosequente,petite precibus die ac nocte orantes.Quòd si misericordiam suam protraxerit deus ad tempus,volens tentare constantiam fidei tuæ, tu à petitionibus tuis non recedas. Sicut enim qui verè esurit, tandiu petit cibum, donec impleat necessitatem corporis sui: nec potest cessare, necessitas enim vrget, quia sine cibo viuere non potest. Ita & qui verè desiderat gratiam dei,cessare non potest à pętendo,sciens quia saluus fieri non potest sine gratia dei. Adhuc quærite, interrogantes sacerdotes cæteròsque habentes scientiam spiritualium scripturarum,sicut præcepit lex: Interroga patrem tuum, & dicet tibi: seniores tuos, & annunciabunt tibi. Quærite studio & labore, legentes scripturas legis & prophetarum.Nam deus ita nos disposuit esse,vt nec studentes & laborantes circa scripturas, acquiramus salutem scientiæ sine gratia dei, vt ne nobis imputemus quod scimus: nec tamen gratiam acquiramus,nisi studuerimus &laborauerimus circa scripturas,ne donum dei detur negligentibus. Gratia enim adiutorium est infirmitatis humanæ: adiutorium autẽ non dormientibus datur,sed festinantibus,&† prævalentibus. Sicut enim in bello nõ omnis qui pugnat vincit, nemo tamen vincere potest,nisi pugnauerit: sic non omnes qui student & legunt, acquirunt scientiam spiritualem, nemo tamen acquirere potest, nisi qui aut studiosus fuerit ad legendum, aut assiduus ad audiendum. Et infideles quidem, & non timentes deum inueniunt scientiam legendo & studendo,sed non illã quæ ex deo est,quæ per spiritum sanctum datur:sed hanc quæ est ex natura carnali, quæ per exercitationem carnis acquiritur,quam habuerunt etiam & gentilium studiosi.Multa enim differentia est inter scientias istas.Qui enim orationibus non instat,nec operibus bonis, sed per solũ studium lectionum factus est sciens, quando aliis prædicat, ipse sibi non sentit quod prædicat. Si de ira dei loquitur,alios forsitan terret,ipse autem nõ timet:si de misericordia,alios quidem forsitan consolatur,ipse autem non gaudet: alios admonet credere, & ipse non credit eis quæ dicit. Sed quando alios docet,ab intus conscię- tia eius ridet sibi de verbis suis: quia scientia quæ ex solis lectionibus est,ex ore procedit:quæ autem de spiritu sancto est,de corde profertur, & ideo spiritualis scientia non solùm dicitur,sed & sentitur: nõ tantùm in scripturis legitur, sed ex corde suggeritur: & ideo si alios terret,ipse amplius timet:si consolatur, ipse melius gaudet:& omne quod loquitur,non tantũ legit, sed experimento probauit.Ideo ergo petamus deum,& operemur bona,vt non carnalem, sed spiritualem scientiam mereamur.Et hoc est quod dicit,pulsate & aperietur vobis. Pulsat enim deum, qui facit bona opera ante deũ oratione,ieiuniis,& eleemosynis. Sicut enim qui pulsat ostium,non tantũ voce clamat,sed & manu: sic qui bona opera facit,quasi manu pulsat deũ operibus bonis. Scriptum est enim, concupisce sapientiã, serua iustitiam, & deus prębebit eam tibi.Sed quid dicis?Hoc ipsum peto, vt sciam & faciam:& quomodo possum facere priusquã accipiam? Etiam quod potes fac, vt amplius possis: & quod scis serua,vt amplius scias. Iustitia enim ipsa se operatur,& ipsa se manifestat.Quomodo? Dum tu iustitiam operaris in te, iustitia te operatur in se. Nã omne artificium seipsum operatur: vtputa operaris vineam,

† al.nõ prævalentib.

Luce.11.b

Eccli.1.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

G colligis fructus eius, & delectatus in eis melius operaris. Vides quia ipsa se colit fructificando tibi dum colitur? Sic ex diuerso, qui opus peccati exequitur, ipsum cũ peccatum sit spiritus immũdus, operatur in eo delectationem peccandi, vt dum delectatur circa peccatũ, amplius pecceat. Sic & qui iustitiam operatur, cùm sit & ipsa iustitia spiritus sanctus, operatur in eo delectationem iustitiæ faciendæ, vt delectatus circa iustitiam, amplius
Eccli.6.d faciat. Tale est quod dicit sapientia: Cogitatum habe in præceptis dei, & in mandatis eius meditare semper, & ipse confirmabit cor tuum, & concupiscentiam sapientiæ tibi dabit. Vides quia ipsa iustitia se operatur, te tantummodo inchoante & laborãte? Sed & ipsa se adaperit, dum colitur. Sicut enim qui peccat, dum peccat, magis atq; magis tenebrescit mens eius, & à luce veritatis
Ibidẽ.19.e recedit, ita vt nulla sciẽtia salutaris remaneat in eo, nisi sola malignitas, de qua dicit Salomon: Sapientia impiorum, nequitia scientiæ est. Sic & qui iustitiam operatur, dum operatur, magis atque magis clarescit mẽs ipsius, & ad notitiam sapientię maioris ascendit, & ipsa se iustitia quasi speculum offert ante oculos cordis ipsius.
H Deinde si opera iustitiæ non facis: id est, si non pulsas, nec orare ex fide potes. Nam virtus orationis est opus iustitiæ. Oratio autẽ quasi odor suauitatis est operis boni. Sicut ergo res aliqua sine odore potest esse, odor autem sine re aliqua esse non potest: sic opus sine oratione aliquid est, oratio autem sine opere bono nihil est: & si oras, non ex fide oras. Nam sicut lucerna nõ quidem ex oleo accenditur, sed per oleũ nutritur: sic fides non quidem ex opere nascitur, sed per opera enutritur. Aut ita: Cùm suprà mandasset omnibus, præcipuè autem doctoribus, vt diligerent inimicos suos, & non iudicarẽt quasi peccatores offendentes se: consequens erat, sicut iã diximus, ne fortè sub obtentu dilectionis & bonitatis, etiã sancta dei & secreta communicarẽt eis. Ideo constituit ne faciant hoc, dicens: Nolite sanctũ dare canibus. Nũc autem dat eis consilium bonum, vt si diligant inimicos suos quasi dei benigni imitatores, & velint eos etiã secundũ deum saluare, petant deũ pro illis, & dabitur eis: quærant eos qui perierũt in peccatis, & inueniẽt eos dei gratia demõstrante: pulsent eos qui sunt in erroribus cõclusi, & aperiet eos deus, vt habeat sermo eorũ ad animas eorũ ingressum: ac si dicat de Christianus, qui porcorum more viuentes perdiderũt per se imaginẽ dei, & cadentes ab homine porci facti sunt, & perierũt: quærite eos admonendo benevolè, promittendo eis misericordiam dei, & in spem eos adducẽdo. Sic enim & Paulus
1.Cor.5.a eum, qui quasi porcus, & non homo indifferenter cõiugium maculauerat patris, quæsiuit, & per gratiã dei inuenit. Gẽtiles autem vel hæreticos, qui verisimilibus persuasionibus mendaciorum circũsepti sunt, & cõclusi intra claustra perfidiæ, pulsate eos doctrinis assiduis, & aperiet eos deus soluens claustra perfidiæ, & habebitis in eos ingressum: sicut Christus dicit in reuelatione Ioannis: Ecce ego sto ad ostium, & pulso: & qui aperuerit mi
Apoc.3.d hi, introibo ad illũ, & cœnabo cum illo, & ille mecum. Ergo non temerando sancta dei, vel peccatores, vel Gẽtiles, vel hæreticos debemus velle saluare sub obtẽtu misericordiæ. Hoc enim temeritatis est, non bonitatis. Sed deũ quidem petendo pro eis, ipsos autem vel quærendo si perierunt, vel pulsando si clausi sunt. Et tunc si & nos dignè petimus, & illi sanabiles facti sunt, & ex canibus & porcis immundis reformati efficientur homines sancti, & sic iustè & dignè sancta participabunt, & audient secreta mysteria. *Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur.* Quoniã dixerat, petite, K quærite, pulsate: ne fortè aliqui peccatorum audiẽtes dicãt, etiam ista facere dignos hortatur, nos autem indigni, etsi petierimus, non accipiemus: etsi quæsiuerimus, non inueniemus: etsi pulsauerimus, nõ nobis aperietur. Vide quomodo eandẽ clausulam repetendo tam iustis, quàm peccatoribus misericordiam dei commẽdat, dicens: Omnis qui petit siue iustus sit, siue peccator, tãtum petere non dubitet, quærere non negligat, pulsare nõ cessẽt: cùm constet neminem sperni, nisi qui petere dubitauerit à deo, quærere neglexerit, pulsare cessauerit. Vt autem cognoscamus bonitatem dei, dicamus de deo, sicut Christus dixit de nobis. Dixit enim suprà: Diligite Suprà.5.g inimicos vestros, & cætera huiusmodi: & addidit, Si autem diligitis diligẽtes vos, quam mercedem habebitis? nónne Gentiles hoc faciũt? Nos ergo dicamus de deo: Si deus tantũmodo iustos suos & amicos exaudit & adiuuat, quam laudem bonitatis meretur? nónne & homines cùm sint mali, amicos suos rogantes se audiunt, & beneficia eis præstãt? Vides ergo, quoniam dominus di
Lucæ.6.c cẽs: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors L est, qui Solem suum oriri iubet super iustos & iniustos, & dat pluuiam super gratos & ingratos, bonitatem dei voluit demonstrare, quia tam iustis quàm peccatoribus parata est bonitas eius. Nec enim credibile est, vt opus bonitatis hominibus quidem iniungat in malis constitutis, ipse autem non faciat cùm sit bonus. Ergo omnis qui non habet iustitiã, aut vt credat de regno cœlesti, vt facere valeat iustitiam, aut certè nõ petiit fideliter, aut
†iustitia. non quæsiuit studio & labore, aut non pulsauit operibus bonis: ideo non est duritia† dei non præstantis, sed culpa hominis negligentis. *Quis uestrum habẽs filium, & si petat ab eo panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut si piscẽ petierit, nunquid serpentem porriget ei?* Vide quomodo nos ad spem diuinæ bonitatis inclinat, ne fortè aliquis considerans quanta est differẽtia inter deum & hominem, & ponderans peccata sua, dum nõ sperat impetrare, nec incipiat petere. Ideo patrum & filiorum similitudinem introduxit, vt etsi propter peccata nostra desperemus, propter paternam veritatem bonitatem dei speremus. Panis, est verbum de notitia dei patris. Lapis, est omne M
Psal.90.c mendaciũ, & quicquid illud habet in se scandalũ offensionis ad animam. Vnde dicit propheta ad iustũ: In manibus portabũt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Omnis enim iustus custoditur ab angelis, ne fortè in occasionem offensionis incurrat pes conuersationis ipsius. Piscem autem intelligere possumus verbũ de Christo: serpentem autem ipsum diabolum. Vt ergo impetremus quod desideramus, duo hæc conuenire debẽt. Vnum quidẽ vt petas oratione, & quæras studio, & pulses operibus: alterum autem, vt panis, aut piscis sit, quod petis. Si autem quæ non expediunt petis, hoc est carnalia quæ nocent animæ tuæ, quasi lapis aut serpens, non tibi præstat, etiamsi petas, quia pater benignus est. Alioqui si præstat nociua petenti, nõ est pater, sed inimicus. *si uos cùm sitis mali, scitis bona data dare filiis uestris: quantò magis pater uester qui in cœlis est, dabit spiritum bonũ petentibus se?* Non quia Apostoli erant mali, sed quantum ad comparationẽ dei, qui solus singulariter est bonus, omnes mali videntur. Sicut ad cõparationem niuis aut Solis, omne mũdum sordidum videtur, & omne lucidum obscurum. Et verè, cùm omnes patres mali sint præter deũ. Ecce si hodie pater iniuriam patiatur à filio, statim affectus illius mutatur in odiũ, & irascitur illi, forsitã & castigat. Non quia ille faciens iniuriã patri peccauit ante deum,

A te deum, ideo pater suus illi irascitur, sed quia illi fecit iniuriam. Alioqui si pater iniuriam passus, non propter iniuriam suã irasceretur filio, sed propter illius peccatũ, in omni peccato filiorum similiter irasceretur. Nũc autem, quando ipsi iniuriam patiuntur, dolent & fremũt: quando autem aliter filij eorum peccauerint in deũ, nec curant. Deus autem offensus ab homine, non ideo irascitur, quia ipse cùm esset deus cõstitutus, ab homine est contemptus: sed quia homo offendens deum, perdidit animam suam. Verè ergo nõ irascitur de iniuria sua, sed dolet de perditione humana. Et si castigat, non vt suam
Psal.88.e iniuriam vindicet, sed vt illum corrigat ad salutẽ. Audi eum per prophetam dicentem: Si dereliquerint filij eius legem meam, visitabo in virga iniustitias eorum, misericordiam autem meam nõ dispergam ab eis, &c. Quoniam verò non omnia petentibus præstat, sed bona tantummodo: ideo nõ dixit, quantò magis pater vester dabit petentibus se: sed addidit, bona petentibus se.
Omnia ergo quæcunq; uultis ut faciant uobis homines, & uos facite eis. Suprà propter sanctificandam orationẽ man
B dauit, vt non iudicent qui peccant in ipsos: ita ex necessitate ab ordine suæ narrationis excedẽs, introduxit alia quædam: quale est, Quid tu vides festucam in oculo fratris tui: & illud, Nolite sanctũ dare canibus, &c. quæ sequuntur. Nunc ad mandatum quod cœperat, rediens ait: Omnia quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, facite & vos eis: id est, non solùm mando, nolite iudicare, vt non iudicemini, quod omnes homines sibi fieri volunt, vt cùm nocuerint aliquibus non iudicentur ab eis, sed etiam omnia quæcunq; vultis vt faciãt vobis homines, vos facite eis, & tunc impetrabiliter potestis orare. Nã quæcunq; lex & prophetæ sparsim in omnibus præceperunt scripturis, in hoc compendioso comprehenduntur mandato, quasi innumerabiles arboris rami in vna radice. *Intrate per angustam portã.* Tertia hæc cõ sequẽtia ad tertiam iustitiam ieiunij pertinet, & est pars doctrinæ de ieiunio factæ: vt sit talis ordo narrationis, Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuã laua, ne appareas hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in abscondito: & pater tuus qui videt in absconditio, reddet tibi. *Intrate per angustam portam:* quoniã omnis quidem iustitiæ introitus ad vitam æternam angu-
C stus est homini viuenti in carne, propter aduersitatẽ naturæ carnalis: nullus autẽ sic est angustus & laboriosus, quomodo ieiunij synceriter consummati: & vt scias attende. Omnes quidem passiones carnales dicuntur & sunt, quia spiritu carnis mouentur, siue ira, siue superbia, siue inuidia, siue auaritia, siue vana gloria: præcipuè tamen tres sunt, quasi naturales, & intimæ, & propriæ carnis passiones: esca & potus, deinde amor viri ad mulierem, & mulieris amor ad virum. In tertio loco somnus, quoniam sine illis quidem passionibus ipsa natura carnis consistere non potest. Ergo quasi partes quodãmodo & supplementa sunt naturę carnalis: nam ad omnes illas passiones non necessitas naturæ carnalis vrget, sed præsumptio spiritus carnis: ad istas autem ipsa necessitas naturę carnalis. Ideo & grauius est eas à natura carnali præcidere, quàm cæteras passiones. Nam omnes illas passiones præcidere labor est per colluctationẽ cordis: istas autem passiones præcidere, nõ solùm labor est per colluctationem cordis, sed consumere & cõterere, ac interficere ipsam naturam carnalem, & quasi truncare substantiam ipsam: quemadmodum si quis præcideret à corpore aliquod membrorum ipsius. Si ergo hæ tres passiones naturales sunt, & intimæ, & propriæ naturæ carnalis: nullius passionis abstinentia sic sanctifi- D
cat corpus, quomodo abstinentia harum, vt sit homo castus, vt sit ieiunus, vt sit in vigiliis perseuerans. Et nulla illarum passionum sic coinquinat corpus, quomodo passiones istæ, vt sit homo aut fornicarius, aut epulator, aut deditus somno. Ideo & Apostolus dicit: Omne peccatũ 1.Cor.6.d quodcunq; fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat, quia propriè de ipsa natura carnis† passio fornicationis egreditur. Et dominus †corporalis in euangelio epulatorem proponit diuitem, cui pauper Lucæ.16.e Lazarus adiacebat: & Abraham non dicit ei, fili recordare quia tu hoc & hoc fecisti in vita tua, & nũc cruciaris: sed quia bona recepisti in vita tua. Et vbiq; dominus in euangelio præcipit assiduè vigilare. Ergo propter omnes quidem iustitias, præcipuè autem propter laboriosissimum ieiunium dicit: Intrate per angustam portam, &c. Porta perditionis est diabolus, per quam introitur in gehennam: porta autem vitæ est Christus, per quam introitur in cœlestia regna: de qua dictum est: Hæc por- Psal.117.e
ta domini, iusti intrabunt per eam. Lata autem porta dicitur esse diabolus, non magnitudine potestatis extensus, sed effrenatæ superbiæ licẽtia dilatatus. Tale aliquid E
dominus dicit, Beati pauperes spiritu. Pauper spiritu est, Suprà.5.a qui cùm sit magnus, modicum se ostendit. Diues autem Pauper spiritu, quis. spiritu est, qui cùm sit modicus, ostendit se magnum: Sicut diabolus superbia animi elatus, qui cùm esset minister dei in cœlo, quasi deus super cœlos extendere se vsurpauit contra deum. Porta autẽ angusta dicitur Christus, non paruitate potestatis exiguus, sed humilitatis ratione collectus, sicut ipse de se testimonium dat. Vide- Infrà.11.d
te quia mitis sum, & humilis corde. An non tibi videtur potestate latissimus, humilitate autem angustus, qui cũ esset dominus maiestatis, quasi homo in hoc seculo voluit apparere, & quem totus non capit mundus, seipsum intra angustias vteri virginalis inclusit: Et aliàs intelligitur diabolus porta lata, & Christus angusta, quoniam diabolus omnibus peccatis inuolutos, & vniuersam mundi sarcinam baiulãtes recipit, & ducit in mortem. Christus autem non recipit in se, nisi qui se omnibus peccatis exuerint, & depositerint omnem sarcinam mundi, & facti fuerint subtiles & spirituales, vt quales intrant in mundum, tales exeant de mundo. Adhuc latus dicitur diabolus, quoniam apud illum sine lege sunt F
omnia: Christus autẽ angustus, quoniam sub ratione legis apud eum vniuersa consistunt. Quicquid enim sine lege solutum est, latum est: quod autem sub lege est, sem per angustum est. Via autem perditionis est omnis iniquitas. Dicitur autem spaciosa, quia non est intra regulam veritatis & disciplinæ inclusa, sed per diuersa carnalium voluptatum diffusa. Ambulantes in ea nõ quod debent agere, hoc agunt, sed quicquid eos delectauerit, hoc sequuntur. Voluntas eorum, lex est ipsorum: & non ipsi sub lege sunt, sed lex est sub illis: Via autem vitæ, est omnis iustitia. Dicitur autem esse arcta, quia intra regulam veritatis & disciplinæ est inclusa, & ambulantes in ea non quod delectat eos, hoc faciunt, sed quod debent: quia lex non† volũtas eorum est, nec lex est sub illis, sed †deest, non ipsi sub lege. Considerandum est autem, quia via ducit ad portam, & nisi quis ambulauerit per viam, non potest peruenire ad portam: sic & qui iustitiam faciunt, ipsi soli possunt cognoscere Christum, & intrãt per ipsum. Qui autem non ambulant per viam iustitiæ, impossibile est vt verè cognoscant Christum, quanuis multi etiam non ambulantes per iustitiam, videantur cognoscere Christum. Si autem nec fuisti, nec es in via iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G stitiæ,& putas te cognoscere Christum, mentiris. Sicut enim qui audit quia mel dulce est,nec gustat de illo, nomen quidem mellis cognoscit,gratiam autem eius naturæ ignorat. Sic & qui audit,quia Christus filiꝰ dei est, iustitia autem eius non fuerit vsus,tantummodo nomẽ Christi cognoscit, gratiam autem naturæ eius ignorat. Ideo nõ dixit propheta, Audite & videte quoniam suauis est dominus:sed,gustate & videte. Quando ergo ali quid audimus de Christo,nomen Christi cognoscimus tantummodo,vt diximus.Quando autem iustitiam facimus eius,ipsum Christũ gustamus . Similiter nec incurrit in manus diaboli, nisi qui in via ambulat peccatorum . Vis non incurrere in diabolum ? Declina à via quæ ducit ad illum, & nullam habet in te diabolus potestatem: si autem ambulaueris in via quæ ducit ad illũ, iam non diabolo imputes perditionem tuam,quasi ille te traxerit ad se,sed tibi,quia tu iuisti ad illũ. Nunquid† porta ducit ad viam? sed via ducit ad portam : Sic non prius diabolus homines ducit ad peccata , sed peccata ad diabolum ducunt . Vides ergo hæc via perditionis quàm nociua est,quàm spacioſa est? & ideo non solũ volentes,sed & nolentes incurrunt in eam: & difficile est vt natus in hoc mundo, aliquãtulum non incidat in eã. Quasi lata enim de longe videtur,& ideo etiam infantes,antequam viam vitæ videant,vel intelligant, istam videt:& cùm intrauerit quis in eam , prout vult se agit, nec coãgustatur in aliqua parte,ita vt delectet eum ambulare per eam.Ambulant enim in ea gaudentes, ridentes,non solùm manducantes,& bibentes, sed etiam deuorantes & inebriantes. Ambulant in ea diuites, mentientes,periurantes,aliena tollentes, & se diuites facientes.Ambulant in ea cum vxoribus,non solùm cum vxoribus,sed etiam fornicantes & adulterãtes.Quid sit tribulatio,nesciunt. Et quis non delectetur quãtùm ad carnem ambulare per eam ? Hæc autem iustitiæ via angusta primùm nec facilè videtur : & ideo qui vult intrare in eam, necesse est vt aliquantulum euagetur in via illa spacioſa , donec antè considerans , aliquando inueniat istam:& cũ intrauerit in eã,nõ prout vult,agit . Ex omni enim parte coangustatur, ita vt pœniteat eũ intrasse in eam. Ambulant enim tristes,lugentes,ieiunantes,etsi manducantes & bibentes,tamen non sine lege timoris I manducantes & bibentes.Ambulant pauperes,etsi diuites,non sibi,sed aliis: aliena non tangentes, sua dispergentes.Ambulant casti,etsi cum vxoribus, tamen nõ sine legis timore amorem suum dispergentes , blasphemati,iniuriam passi,& spoliati. Et quem non pœniteat, quantùm ad carnem , intrasse in eam ? Et ne mireris quia dixi,quem nõ pœniteat intrasse per eam,audi prophetam dicentem:Mei autem penè moti sunt pedes,pe nè effusi sunt gressus mei,quia zelaui in peccatoribus,pacem peccatorum videns. Ideo videntes homines hanc tribulatam & angustam viam multi recedunt ab ea , & quidam ab initio,nec accedunt ad eam, nec volũt eam videre.Quidam autem concupiſcentes volunt eam videre, & accedunt ad eam : sed dum considerant angustias & labores eius,recedunt ab ea. Alij autem audaces,& intrant in eam,sed postea dum non sustinent labores & angustias eius, iterum reuersi egrediũtur de ea. Adhuc autem spacioſa dicitur illa via etiam hac de causa,quia omnia quæ sunt,vxores,filij,parentes,amici, aurum,argentum,vestimẽta,domus, possessiones, omnes species bonorum ciborum & potuum , omnia artificia, omnes negociationes,militiæ, honores, & quicquid in hoc seculo est,quod aut visum delectat,aut auditum,aut odoratum,aut gustum,aut tactum:vię perditionis sunt. K Non quia omnes qui ambulant in illis rebus peccant, sed quia omnes istæ res ad peccatum compellũt.Via autem vitæ angusta est,quia vna est species:id est,abstinẽtia omnium rerum.Qui enim separat se ab omnibus rebus illis,saluatur . Non dicimus quia omnes qui sunt in illis,pereunt:sed quoniam qui se separãt ab illis, omnes saluantur . Separant autem se non corpore , sed animo: non loco,sed actu.Nam quamuis sit in mundo,nõ videtur esse in mundo,qui non vtitur mundo.

Pſal.33.b

†Nõ quòd.

H

Pſal.72.a

Homilia.xix.ex cap.septimo.

ATtendite à falsis prophetis,qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium,intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis eos,&c. Suprà mandauit apostolis suis dominus,ne eleemosynas faciãt coram hominibus,vt videantur ab eis,sicut hypocritæ: & vt ne orent vt ab hominibus videãtur, sicut hypocritæ: & vt ne ieiunent coram hominibus se ostendẽtes, sicut faciunt hypocritæ:& docuit illos vt ne faciãt sic, & instruxit eos , quia possibile est in hypocrisi & eleemosynas facere,& orare,& ieiunare: propter quod quasi iam L ad cognoscẽtes†,quia hæc omnia in hypocrisi fieri possunt,loquitur dicens: Attẽdite à falsis prophetis,qui veniunt ad vos in vestimentis ouium,ab intus autem sunt lupi rapaces.Quæ sunt vestimenta ouilia? Species videlicet simulatæ religionis.Eleemosyna simulata,vestimẽtum ouile est,non opus ouile. Oratio simulata,vestimẽtum ouile est,non opus ouile . Ieiunium simulatum,vestimentum ouile est , non opus ouile: & cæteræ species pietatis,quibus se vestiunt lupi rapaces.Nulla autem res sic exterminat bonum,quemadmodum simulatum bonum.Nam manifestum malum,quasi malum fugitur & cauetur:malum autem sub specie boni celatum,dum nõ cognoscitur nec cauetur,sed quasi bonum suscipitur , & ideo coniunctum bono exterminat bonũ. Sic serui diaboli tunc pessimè Christianitatem corrumpunt , quando se simulant Christianos:de quibus admonet discipulos suos Christus,magis autem nos omnes per illos dicens:Attendite à falsis prophetis. quia magna virtus est hominum† cognoscere malũ:& firma tutela salutis est, scire quem fugias. Hæresis quidẽ periculosa res est, sed vtilis valde.Periculosa quidẽ,quia multi seducuntur per eã,& pereunt:Vtilis autem est,quia tentãtur fideles per M eam, & ab infidelibus segregantur . Qui murmurat de periculo tentationis , murmuret necesse est de præmio probationis. In nullo enim negocio potest requies inueniri,nisi præcesserit labor : quãtò magis in spiritualibus rebus,nisi præcesserit tentatio, non potest esse probatio? Attendite à falsis prophetis.Primùm scire oportet,quia sunt omnino falsi Christiani. Nam nulla res perdit viros Christianos magis quàm hæc:quia quoscunq; viderint dici Christianos,quasi Christianos eos æstimant.Si enim constat, quia sunt falsi Christiani , aut ille est falsus Christianus,aut tu.Si non tu,ille:si tu,non ille: Si ille,vt quid illum Christianum æstimas,de quo tibi Christus mandauit.Quia Christianus nõ est, quem deus suũ nõ confitetur filiũ: tu quomodo tibi existimas fratrem? Sed fortè dicis,Quomodo dicere illum possum nõ esse Christianum,quem video Christum confitẽtem,altare habentem,sacrificiũ panis & vini† offerentem,baptizãtem,scripturas sanctorũ legẽtem, omnem ordinem sacerdotij habentem?Vir sapiens,si non cõfiteretur Christum,& manifesta esset gẽtilitas illius, & si seducebaris per eã,insania erat,qua seducebaris: nunc autẽ qui confitetur Christum, sed non sic quemadmodum mãdauit Christus,

†cognoſcẽtium.

†bonis.

†al.ſacrificiũ corporis & ſanguinis Chriſti.

A Christus,negligentiæ tuæ est,si ab eo seduceris. Qui enim in occultam foueam cadit, negligens esse dicitur, quia non cautè prospexit: qui autem in manifestam foueam cadit,non negligens dicitur,sed infans. Quę autem de similitudine ecclesiasticorum mysteriorum dixisti,hoc audi responsum : Quoniam & simia hominis habet membra,& per omnia hominem imitatur, nunquid propterea dicenda est homo?Sic & hæresis omnia ecclesię habet & imitatur mysteria,sed non sunt ecclesiæ . Deinde sciens dominus, quia non erant manifesti Gẽtiles,sed absconditi sub nomine Christiano: ideo nõ Aſpicere. Attendere. dixit,Aspicite:sed,attendite. Aspicere enim est simpliciter videre:attendere autem,est cautè considerare.Vbi enim certa res est & indubitabilis,aspicitur: vbi autem incerta & dubitabilis,attenditur. Sciens ergo Christus, quia est in illis aliquid quod aliis pro alio videbatur, aliud desuper positum,aliud intus inclusum : ideo dixit, Attendite : vt scias quia non corporali aspectu attendẽdum est, sed vigilantia spirituali . Si enim corporaliter illos aspicias,cognoscere nõ potes, quia schemata Chri

B stianitatis habent. Nã homines passibiles quomodo potestis videre mendacia veritatis velamine cooperta?Primum ergo attendendum est per opera bona . Si enim opera iustitiæ facimus , & à nullo errore decipimur , & ipsi omnem sentimus errorem.Nam ipsa res facit errare,quę facit alterius errorem non cognoscere.Nam qui non cognoscit mendacium alterius , suam non intelligit veritatem. Ergo quãdiu bona opera facimus,ipsum lumen iustitiæ ante oculos nostros adaperit veritatem. Sic & peccata peccantium sensus tenebrescere faciunt, vt non videntes mendacium cadãt in illud. Vide enim ab initio , ex quo inter homines seminatus est error fidei,non error diabolicus fecit homines malos,sed homines mali diabolicum sibi fecerunt errorem.Si error fecisset homines malos,culpa erat dei , qui tales homines fecit,vt ab erroribus seducantur: nunc autem culpa est hominis,qui voluntariè elegit errorẽ: quia non possunt errores prævalere in homines,nisi peccata præcesserint.Prius enim peccatis plurimis excęcatur homo,& sic diaboli seductiõe seducitur,& cadit in mortẽ. Quẽadmodum enim Sole manente non prævalet nox, cùm autem accesserit ad occasum, tũc occupat mundum: sic

C quandiu lumen iustitiæ in homine fuerit,tenebra erroris eum non apprehendit. Ergo bonis operibus vigilandum est,quia non error generat peccata,sed peccata errorem.Sicut dicit Sapientia, Impietas trahit hominem ad errorẽ.Attendite sicut admonet,attendite, quasi deo inuito diabolus hæreses introducat: non deo inuito,sed permittente.Si enim Gentes non credidissent in Christum,intelligebamus virtutem fuisse diaboli, qui Gẽtes credere non permisit. Nam si diabolus aliquid potuisset,ab initio credere non permisissset: nunc autem ex eo quòd omnes gentes crediderunt, sed postea ex credentibus factæ sunt hæreses , manifestum est, quia non fuit virtus diaboli,sed permissio dei. Et quare sic admonet, quasi qui noluerit fieri ? Quia non sine iudicio vult seruos suos habere,ideo misit tentationem. Quoniam autem non vult per ignorantiam eos perire, ideo admonet.Ideo tentationem mittit,ne mali cum bonis coronentur:ideo autem admonet,ne boni cũ malis pereant. Infra.11.b Attendite vobis à falsis prophetis.Scriptum est,Omnis Acto.11.d lex & prophetæ vsq; ad Ioannem : non quia futuri non erant post Ioannem.Fuerunt enim & Agabus, & Sylas, & multi.Sed quia prophetia de Christo non erat ventura post eum . Ergo post Ioannem prophetia quidem de Christo futuro cessauit , prophetæ autem & fuerunt , & D sunt:sed non qui prophetarẽt de Christo, sed qui interpretarentur ea quæ de Christo ab antiquis fuerant prophetata:id est,doctores ecclesiarum.Sed & omnes Christiani prophetæ dicuntur, qui in regnum & in sacerdotium,& in prophetiam vngũtur . Nec enim potest quis propheticos interpretari sensus, nisi habeat spiritũ prophetiæ.Hæc autẽ diximus,vt ostendamus,quia prophetæ,de quibus loquitur Christus,doctores dicuntur.Sciẽs ergo dominus futuros esse falsos doctores hæresum diuersarum,contra veros doctores, qui scripturas propheticas & apostolicas peruersa interpretatione confunderent: ideo per apostolos suos omnium ecclesiarum doctores admonet,dicens:Attendite vobis à falsis prophetis.Et ne fortè dicat aliquis hæreticus doctor,quia nõ dixit nos falsos prophetas,sed Gẽtilium & Iudæorum doctores:ideo addidit,dicens: Qui veniunt ad vos in vestimentis ouium . Quantus & de Iudaicis quidem falsis apostolis & prophetis ista prædicit, tamẽ de illis Iudaicis,qui in Christum quidem fuerãt crediturí ex eis,peruersa autem loquentes secũdum suggestionem maligni spiritus,ad corruptionem Christianorum fuerant locuturi,de quibus cauẽdis in omni epistola sua solicitè monet Apostolus:quorum filij sunt & hęretici modò.Oues E Philip.3.a. & Gala.1.b & Colo.3.b enim propriè Christiani dicuntur:vestimentum autem ouile,est species Christianitatis.Vides quia de hęreticis Christianis loquatur Christus fugiendis , qui à foris in schemate Christiani videtur, abintus autem confessionis efficacitate Gẽtiles.Et isti multò periculosiores sunt quàm illi Iudaici : quia illi quidem reiecti ab apostolis, & notati, † extra cõuentũ Christianorũ erratici vagabãtur, hæretici & furtim quosdam corrũpebant incautos. † al.vocati. Isti autem quasi fundati Christiani,& ecclesias suas habentes.Et quid dico?ecclesias etiam regẽtes,palàm cum libertate subuertũt,& sic multiplicati sunt ex diuerso, vt Christiani vagi potius videãtur quàm illi. Et quomodo non sint periculosi,aut quomodo suadent multis? Et ne adhuc dicat hæreticus,quia de veris Christianis doctoribus loquitur,qui Christiani quidem sunt, tamen peccatores sunt . Omnis enim Christianus qui facit peccatum,falsus dicitur Christianus: & verè quidem est:quia Christianus qui facit peccatũ , nec pœnitet de peccato, falsus est Christianus.Tamen vt scias,quia non de Chri F stianis peccatoribus, sed de hæreticis doctoribus loquatur:non tantùm dixit, qui veniũt ad vos in vestimẽtis ouiũ:sed addidit,Ab intus autem sunt lupi rapaces.Christiani enim doctores,etsi fuerint peccatores,serui quidẽ carnis dicuntur,quia vincũtur à carne,tamen propositũ non habent perdere Christianos, & ideo non dicuntur lupi rapaces.Vides ergo,quia manifestè de hæreticis doctoribus dicat, qui eo proposito schemata Christianorũ susceperunt,prouidente diabolo, vt Christianos iniquo seductionis morsu dilaniẽt.De qualibus lupis ad Ephesios dicebat apostolus : Scio quia post discessum meum Acto.20.f intrabũt lupi graues in vos,nõ parcentes gregi, & ex vobis ipsis exient peruersa loquentes, vt abducãt discipulos post se:Audi ergo qui doctꝰ ab hæreticis,putas te eruditũ:& baptizatus ab eis, putas te Christianũ factũ . Vide, doctores hęretici qd dicũtur à Christo?deuoratores. Si ergo eruditꝰ es ab hæreticis, raptus es,nõ eruditꝰ,nõ pastus.Si baptizatꝰ ab eis es,deuoratꝰ es,nõ saluatus. Nã lupo deuorare est,nõ saluare†.Quid ergo est? Ex *fruc* † al.pascere *tibus eorũ cognoscetis eos.* Fructus enim hominis est cõfessio fidei eiꝰ, & opera cõuersatiõis ipsiꝰ.Si ergo videris hominẽ Christianũ,statim cõsidera,si cõfessio eiꝰ cõue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gniat cum ſcripturis, verus eſt Chriſtianus: ſi autem non eſt quemadmodum Chriſtus mandauit, falſus eſt. Sic enim & Ioannes, cùm de hæreticis ſcripſiſſet epiſtolam, non dixit, Si quis venerit ad vos non habens nomen Chriſti, nec aue ei dixeritis: ſed, ſi quis non attulerit iſtã doctrinam. Indiciũ Chriſtianitatis non ad nomẽ Chriſti retulit, ſed ad confeſſionem: quia non nomen ſolùm Chriſti Chriſtianũ facit, ſed etiam veritas Chriſti: quia in nomine Chriſti multi ambulant, in veritate autem eius pauci. Deinde vide, Nunquid ouis lupum perſequitur aliquando? non, ſed lupus ouẽ. Sic enim & Cain perſecutus eſt Abel, non Abel Cain. Sic Iſmaël perſecutus eſt Iſaac, non Iſaac Iſmaël. Sic & Eſau Iacob, non Iacob Eſau. Iudæi Chriſtũ, non Chriſtus Iudæos: hæretici Chriſtianos, non Chriſtiani hæreticos. Ergo ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Si quis lupũ coo|eriat pelle ouina, quomodo cognoſcas illũ, niſi aut per vocem, aut per actum? Ouis inclinata deorſum balat, lupus in aëra conuertit caput ſuum contra cœlum, & ſic vlulat. Qui ergo ſecundũ deum vocem humilitatis & confeſſionis emittit, ouis eſt: qui verò aduerſus veritatem turpiter blaſphemiis vlulat contra deum, lupus eſt: ſicut dicit propheta de illis, Iniquitatem in excelſo locuti ſunt, poſuerunt in cœlum os ſuum. Ouis herbas manducat, lupus carnibus delectatur. Quem videris ergo de pratis ſcripturarum herbas floridas iuſtitiæ colligẽtem, ouis eſt: quem videris autem in ſanguine perſecutionis gaudentem, lupus eſt. Adhuc autẽ conſidera virtutes quas facit, vtiles ſunt aut inutiles. Vtiles ſunt, quæ mirabiliter fiunt, & ad ſalutem proficiunt: vtputa infirmos ſanare, & alia huiuſmodi quæ fecit Chriſtus. Vacuæ autem ſunt, quæ admirationem quidem faciunt videntibus, vtilitatem autem afferunt nullam: vtputa volare per aërem, ſicut & dominum diabolus hortabatur: ſtatuas facere †ambulare: aut commiſceri flammæ, & non comburi: & alia qualia Simon fecit. Nam plena opera ex deo ſunt, quia & ipſe eſt plenus: vacua autem ex diabolo, ſicut & ipſe eſt vacuus & vanus. Nam quia quædam mirabilia fiũt ex deo, quędam autem ex diabolo, demonſtrat Nicodemus. Non enim dixit, Nemo facit ſigna, niſi ſit deus cum illo: ſed, Nemo facit hæc ſigna quæ tu facis, niſi ſit deus cum illo. Et tũc quidem ex hoc ſolo cognoſcebantur falſi prophetæ & veri, ſi vtilia aut inutilia facerent ſigna. Nunc autem quia futurum eſt, vt etiam ex parte bona faciendorum ſignorum diabolo detur poteſtas, etiam aliud quærere debemus: Si neceſſarium eſt ſecũdum tempus, aut non eſt neceſſariũ. Si enim mirabilia Chriſtus propter confirmationem infidelium faciebat, non propter ipſos quos ſanabat: ipſos enim in fide ſanare poterat, nõ in ſigno: manifeſtum eſt, quia modò cùm nullus ſit infidelis, faciendorum miraculorum neceſſitas non eſt. Ergo ſi inutile fecerit ſignum, falſus propheta eſt: quia non facit vt alium ædificet in fide, ſed vt ſe oſtendat in opere. *Nunquid colligunt de ſpinis uuas, aut de tribulis ficus?* Vua myſterium habet in ſe Chriſti. Sicut enim botrus multa in ſe grana ligno mediante ſuſpendit, ſic & Chriſtus multos ſibi fideles per lignum crucis tenet adiunctos. Similiter & ſicut ficus multa grana vno tegmine tenet incluſa, ſic & multos fideles quodam dulci charitatis amplexu vna tenet eccleſia. Et ſunt in ficu ſigna hæc: Charitatis quidem in dulcedine, vnitatis autem in coniunctione granorum, ſicut ſcriptum eſt: Deus qui inhabitare facit vnanimes in domo. In vua quidem eſt patientiæ ſignum, quia in torcular mittitur: gaudij autem in ſpe: Quia vinum lætificat cor hominis. Synceritatis, quia non eſt aqua permixtum, & delectatio ſuauitatis. De his ſcriptũ eſt: Fructus autem ſpiritus eſt, charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, manſuetudo, fides, modeſtia, continentia, caſtitas, aduerſus huiuſmodi non eſt lex. Spinę autem ſunt hæretici, ſicut ſermo ipſe demonſtrat ſuperius, dicẽs: Attendite à falſis prophetis. Ergo non poſſunt ſpinæ & tribuli eccleſiaſticos fructus proferre. Sed quid proferunt? Vulnera, tribulationes & cætera mala. Quemadmodũ ſpina vel tribulus ex quacunque parte illam conſpexeris, habet aculeos: ſic & ſeruos diaboli ex quacunq; parte conſideraueris, iniquitatibus pleni ſunt. Si loquitur, in dolo loquitur: ſi tacet, malè cogitat: ſi iraſcitur, inſanit: ſi patienter agit, tempus expectat nocendi, & opportunitatem conſiderat quãdo noceat. Si malè agit, non erubeſcit: ſi bene facit, ad vanã gloriam propter homines facit. Quomodo proferat bonum fructum cuius radix diabolus eſt? Sub arbore bona & beſtiæ & animalia requieſcunt: ſub ſpinis autem nullum animal requieſcere poteſt, niſi tantummodo ſerpentes. Sic iuxta fideles homines, & boni & mali homines pacem habere, ac acciperet poſſunt: iuxta autem infideles homines nemo poteſt pacem habere, neq; requieſcere in eis, niſi tantũmodo ſerpentes, id eſt dæmones, qui habent cubilia in pectoribus eorum. Fructus eorũ nulli procedunt ad vſum: vmbra refrigerij non eſt in eis. Et verũ eſt quidem, quia ſpinas & tribulos omnes iniquos hæreticos appellauit: tamen forſitan ſciens dominus hanc hæreſim eſſe prę-ualituram prę omnibus, tribulos eos appellauit, quaſi trinitatis profeſſores, & triangulam impietatẽ in ſua perfidia baiulantes. *Non poteſt arbor bona, fructus malos facere: & non poteſt arbor mala, facere bonum fructum.* Nõ dixit, arbor mala non poteſt fieri bona, neq; arbor bona, mala. Alioqui qui malus eſt, à deo eſſet, quòd malꝰ eſt: & qui bonus eſt, à deo eſſet, quòd bonus eſt. Nũc autem ſic dicit, malus non poteſt facere fructus bonos: id eſt, quãdiu malus eſt. Si verò factus fuerit bonus, poteſt: vt vnuſquiſq; quòd malus eſt, aut bonus, voluntatis eius ſit non naturę. Nã ſi volebat, & non poterat fructus bonos proferre, naturæ erat: ſi autẽ poteſt, & non vult, arbitrij eſt, non naturæ. Ergo ſeruus dei non poteſt facere malum. Et ſi videtur tibi aliquando quòd malè fecit, conſidera cautè ipſum malũ eius, & inuenies eum ab intus eſſe bonum. Nã ex propoſito bono, etiam quod videtur malũ, bonum eſt: quia propoſitum bonũ malum opus excuſat. Malum autẽ opus, bonum propoſitum nõ condemnat. Vidiſti Moſen homicidiũ facientem, ſed non propter ſuam iniuriã, ſed propter ſeruorũ dei vindictam. Vidiſti Iacob aliud loquentẽ in lingua, aliudq; habentem in corde: cũ diceret ad Eſau, Quia vidi faciẽ tuam ſicut qui videret faciem dei, ſed non vt eũ deciperet, ſed vt cõm peſceret. Similiter malus nõ poteſt facere bonum: & ſi videtur tibi facere bonũ, cõſidera cautè ipſum bonum, & inuenies illud ab intus eſſe malũ. Nam quod ex propoſito malo fit, etiam bonum malum eſt. Nam bonum opus, malum propoſitum nõ excuſat: malum autẽ propoſitum, bonum opus condemnat. Si videris infidelem humilem, aut manſuetum: ſcito quia ſubdolus eſt in corde. De talibus enim dicit propheta: Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula. Si videris eũ bona opera facientem, intellige quia propter homines facit. De illis enim dicit dominus: Omnia faciunt, vt ab hominibus videãtur. Sicut ergo bonorum hominum omnia opera etiã mala, bona ſunt: ſic malorũ hominũ omnia opera etiam bona, mala ſunt. Si ergo videris aliquẽ deum

2. Ioan. c

Gene. 4. b
Ibidẽ. 21. b
Ibidẽ. 27. g.

Pſal. 72. b

† al. ſtatuẽs ſuper pinnã tẽpli: ambulare &c.
Acto. 8. b

Ioan. 3. a

Pſal. 67. a

Pſal. 103. b

Galat. 5. d

Fructus hæreticorum.

Mores ſeruorum diaboli.

Exodi. 2. c

Gene. 33. b

Pſal. 54. d

K

L

† al. ac ſe ea pere.

Hæretici, ſpinæ, & tribuli.

M

Nota.

A deum in veritate non colẽtem, quaſi bonum, ne credas oculis tuis, vt & dicas bonæ vitæ illum: ſed crede magis deo quàm tibi, qui dixit: Non poteſt arbor mala facere fructum bonum. Si autem dicis illum bonum, mendacẽ feciſti Chriſtum. Tu enim vides quæ ſunt in facie, deus autem quæ ſunt in corde. Sicut enim in horto ſunt nullæ arbores fructum inutilem facientes, in ſyluis autem non inuenitur bonum faciens: ſi autem faciunt, aut inſipidum faciunt, aut acerbum. Sic in eccleſia quæ hortus eſt Chriſti, Salomone dicente: Hortus cõcluſus, fons ſignatus, ſoror mea, paradiſus cum fructu pomorũ, multi ſunt mali. In eccleſiis autẽ hæreſum, quæ ſunt ſyluæ deſertæ nemo eſt bonus: quia & ſi aliquis eſt bonꝰ, propter homines eſt bonus, & nõ† propter deum. Hæc ſecundũ fidem dixi: quæ ſunt autem ſecundum rationem, audi: Quicunq; facit aliquid, eſt propter quod facit: & nemo facit aliquid propter nihil. Qui pugnat, propter prædã, aut propter gloriam victoriæ pugnat: qui nauigat, propter neceſſitatem, aut propter lucrum nauigat. Sicut nihil poteſt ſine radice naſci, ſic nihil poteſt fieri ſine cauſa. Sic qui bonum facit, aut propter retributionẽ regni
B cœleſtis facit, aut propter iudicium pœnæ. Interrogo ergo te, infidelis propter quid faciat bonum? propter iudicium pœnæ, dicis: Sed non timet deum. Quomodo autem timeat deum ne peccet in opere, qui nõ timet deũ, ne peccet in fide: cùm ſit peius malè credere, quàm malè agere? Propter retributionem dicis. Sed non ſperat in deum, qui non curat vtrum mẽdaciter credat, an verè, cùm ſit melius bene credere, quàm bene agere: quoniã fides ſine operibus aliquid eſt, etſi mortua eſt: opus autẽ ſine fide nihil eſt. Vt quid ergo facit bonum? Vt videatur ab hominibus, & laudetur: & ideo bonum illius malum eſt. Si enim ſine labore poterat homo bonum facere in hoc mundo, credibile erat, vt infidelis bonum faceret propter hoc ipſum bonum: quia bonum facere bonum eſt. Nunc autem cum hominibus in carne viuentibus ſic contrarium ſit bonum facere, ſic difficilè, & propè impoſſibile, vt neq; magni illi ſancti perfectè potuerint explere quod bonum eſt: quomodo infidelis faciat bonum cum tanto luctamine, nullam ſpem habens retributionis præ oculis ſuis? Quis agonem ſuſcipit ſic periculoſum, vnde palmam non ſperat? Quid ergo? Sine dubio ſperat aliquid, ideo facit bonum. Quid illud? Vt mercetur ab hominibus gloriam vanam. Nam multam dat virtutem homini ad laborandum concupiſcentia vanę glorię, & ſi cum indulgentia poſſum dicere, maiorem dat virtutem homini hypocritæ concupiſcentia vanæ gloriæ, quàm fidelibus ſpes regni cœleſtis. Et hæc eſt ratio: Contra ſpem regni cœleſtis aduerſatur natura carnis: concupiſcentia autẽ vanæ gloriæ ex carne eſt, & ideo cõſiſtit ex† carnis natura. Ideo ergo dicit: Omnis arbor quæ non facit fructum bonũ: quia & mala arbor videtur facere iuſtitiam, ſed nõ bonam, nec ad vſum proficientem. Nam qui propter deum facit iuſtitiam, deus illam mandauit†: qui autem propter vanam gloriam facit bonum, diabolus illud facit, & ideo diabolus delectatur in eo. Falſos ergo Chriſtianos, quos deus in ignem mittendos promittit, quomodo tu putas participes gloriæ tuæ? Nõ *omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem patris mei.* Falſos prophetas de quibus cauẽdum erat locutus, non alios eſſe, niſi falſos Chriſtianos, & falſos Chriſtianorum prædicatores, his verbis manifeſtè demonſtrat. Gentiles enim, aut Iudæi prioſquam credant, non dicũt Chriſto, Domine domine: ſed illi ſoli qui tam ex Iudæis quàm ex Gẽtilibus viſi ſunt quidem credidiſſe in Chriſtum, conuerſantes autem & prædicantes contra volũtatem dei & Chriſti præceptum, facti ſunt falſi prædicatores. Item quoniam falſos prophetas & veros ex fructibus eorum docuit eſſe diſcernendos, hìc iam manifeſtius docet, qui ſunt fructus, quibus diſcernuntur probi doctores & reprobi. Qui enim dicunt tantũmodo Chriſto, Domine domine, & non faciunt dei volũtatem, reprobi ſunt: qui autem & dicũt Chriſto, Domine domine, & faciunt voluntatem dei, illi ſoli probabiles ſunt. Quæ autem eſt voluntas dei, ipſe dominus docet. Hæc eſt autem volũtas eius qui miſit me, vt omnis qui videt filium hominis, & credit in eum, habeat vitam æternã. Ergo volũtatem dei facere, hoc eſt credere in Chriſtũ. Sicut & alibi Iudæis interrogantibus quid faciemus, vt operemur opera dei? reſpondit, hoc eſt opus dei, vt credatis in eum, quem ille miſit. Credulitatis autem ſermo & ad confeſſionem reſpicit, & ad actũ. Qui ergo ſic cõfitetur Chriſtũ, ſicut ipſe docuit, ille credit Chriſto: qui autem non ſic confitetur, quomodo docuit ille, nõ credit. Et ſi cõuerſatur quomodo mãdauit ille, credit Chriſto: & qui non ſic conuerſatur quomodo ille mandauit, non credit Chriſto. Credere enim Chriſto, obedire eſt Chriſto: qui autem, aut non confitetur, aut non cõuerſatur ſecũdum verbum eius, ille nec obaudit Chriſto, nec credit, propterea tam ille quàm iſte non intrabũt in regnum cœlorum. *Multi dicẽt mihi in illa die, Domine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus?* In qua die? Quãdo venerit in maieſtate ſua, & ſeparauerit eos ab inuicem, ſicut paſtor gregem ſuum: quando iam nemo auſus eſt garrula contentione ſermonum aut mendaciũ defendere, aut contradicere veritati. Quia tunc iam non mũdialis & vana gloria deſideratur, ſed flamma iudicij, & pœna timetur. In illo die, quando os non loquitur, opus non abſconditur, ſicut in hoc tempore: ſed è contra opera ſingulorum loquẽtur, & ora tacebunt: non quando perſona interrogatur, & conſcientia non videtur: ſed è contra conſcientia diſcutitur, & perſona confunditur, dicente Apoſtolo: Cogitationibus inuicem ſe accuſantibus, aut etiam defendentibus in illa die, quando nemo excuſat peccatores, ſed omnes accuſant, nec alter pro altero interuenit: ſed ſinguli ibi timebunt, quia in illo iudicio non erunt teſtes adulatores homines, ſed angeli veraces: non erũt iudicantes perſonarum acceptores homines, ſed deus iuſtus qui reddet vnicuique ſecũdum opera ſua. Quàm propriè timẽtium hominum & anguſtias patientium vocem expreſſit, dicens: Domine domine. Non enim ſemel ſufficit illi dicere Domine, quem neceſſitas timoris adſtringit. Nónne in nomine tuo prophetauimus? Conſidera quia in nomine dicunt, non in ſpiritu: quia in nomine Chriſti multi ambulant, qui non habent ſpiritum Chriſti, ſeducendi cauſa. Ideo non ex nomine Chriſti cognoſcẽdi ſunt Chriſtiani, ſed de ſpiritu Chriſti. Ergo prophetant in nomine Chriſti, in ſpiritu autem diaboli: quales ſunt diuinatores. Sed ſic diſcernũtur, quoniam diabolus interdum verum dicit, ſanctus autem ſpiritus nunquam interdũ mentitur. Cõceſſum eſt autem diabolo & interdum veritatem dicere, vt mendacium ſuum rara veritate cõmendet. Si autem nunquam diceret verum, nec ad tentationem poterat ſufficere † ſeductio eius. *Et in nomine tuo dæmonia eiecimus.* Dæmonia enim eiiciũt in nomine Chriſti habentes ſpiritum inimici, magis autem non eiiciunt, ſed eiicere videntur, colludentibus ſibi dæmonibus ipſis, & ideo ſemper eiiciũt, & nunquã ſanãt. Semper ante illos

D

Rom. 2. c

F

Ibidem. a

Chriſtianus quo cognoſcendus.

† proficere.

Canti. 4. d

† al. deeſt non.

† ſedentit ei

† facit.

Ioan. 3. b

Ioan. 6. d

Quid ſit credere, vel nõ credere Chriſto.

E

Universidad de Deusto
Biblioteca

G dæmones quasi castigati clamant,& nunquam quasi timentes recedũt. *Et in nomine tuo uirtutes multas fecimus.* Faciunt & virtutes secundum ea quæ diximus,non vtilia & necessaria,sed inutilia & vacua. In omnibus ergo secundum Christi præceptum discutiendi sunt fructus eorum.Si bona conuersatio est eorum, & confessio vera. Si autẽ aut confessio conuersationi non conuenerit, aut conuersatio confessioni,falsus est. *Tunc iurabo illis, quia nescio qui estis.* Tũc,Vsq; tunc autem sustinebo, quia grandem iram grandis dilatio præcedere debet, & grã dis dilatio iustius facit esse iudicium dei, & digniorem interitum peccatorũ. Sciendum quia peccatores nescit deus,quia nec digni sunt vt cognoscãtur à deo. Sicut e-
2.Tim.2.b nim & apostolus ait:Cognouit dominus,qui sunt ipsius. Non quia non cognoscit ipsos,sed suos illos esse nõ cognoscit:ideo qui pereunt,non fuerũt illius. Aut quomodo te deus cognoscat, cùm tu deum cognoscere nolis? Sicut enim omnes homines naturaliter cognoscũt deũ, non autem videntur verè cognoscere,quia nõ dignè colũt:sicut serui dominum,sicut factura factorem, & hoc
H est secundum naturam quidem cognoscere,non autem secundum voluntatem : Sic & deus naturaliter omnes cognoscit,sed non eos videtur verè cognoscere,quia nõ eos diligit quasi factor facturã, quasi dominus proprios seruos.Et hoc est secundum naturam cognoscere,nõ autem ex voluntate:quia omne malũ extraneum est à deo. Iurat autem Christus, non vt suam veritatem commendet,sed vt illorum incredulitatem condemnet. Non enim si non iurauerit Christus,mentitur, sed vt illi amplius confundantur firmiori responso:quoniam qui mẽdax est,neminem putat dicere veritatem, neque ipsum deum.Qui enim non seductione diaboli deceptus mẽtitur , sed proposito mendax est : nunquam desinit esse mendax,neque post mortem . Nam mors quidem animam à carne separat, animæ autem propositum nõ immutat.Vis scire?Considera eos etiam post mortem mẽtiẽtes,Domine in nomine tuo hoc & hoc fecimus:Nũquid nesciebant ipsi apud se, quia nunquam nec dilexerant Christum, nec fecerant voluntatem eius ? Sed putant se sicut in hoc seculo homines deceperunt,sic & ibi etiam deũ fallere posse.Ideo etiam non dicit illis, Discedite à me qui operati estis iniquitatem:sed,qui operamini . Quia iniqui nec post mortem desinunt esse iniqui: quia etsi peccare non possunt,tamen peccandi propositum tenent.

I

Homilia.xx.ex cap.vii.

Omnis qui audit uerba mea hæc , & facit ea,assimilabitur uiro sapienti,qui ædificauit domũ suam supra petram. Frequẽter miramur,quòd homines aut promissionibus flexi,aut terroribus fracti,aut persuasionibus falsorũ doctorum circũuenti,relinquunt fidei veritatẽ,& ad mendaciũ infidelitatis transmigrãt. Quòd si vel hãc vnam sententiã Christi cautè intelligeremus, & recordaremur : nũquã de perditione talium hominũ stuperemus.Quomodo enim permaneat apud Christũ, qui nũquam stetit in Christo? aut quomodo teneat eum veritas,qui nũquam tenuit veritatem?aut quomodo seruet eum iustitia,qui iustitiam non seruauit ? Omnis qui audit verba mea hæc,& facit ea. Quæ verba? quæ superius dixit:Vt qui vult esse Christianus verus,non solùm non occidat,sed nec irascatur sine causa: non solùm nõ periuret,sed nec iuret:non solũ non fornicetur, sed nec vsq; ad oculum concupiscat : non solùm non percutiat, sed nec percussus repercutiat : non solũ aliena non tollat,sed etiam cogenti dimittat:non solum amicos syncerè diligat,sed etiã inimicos. Eleemosynas faciat non K
coram hominibus: orationibus insistet intrans in cubiculum suum:ieiunia celebret non cum tristitia: non iudicet fratrem suum peccantem, sed suæ infirmitatis consideratione ignoscat:non det sanctũ canibus,neq; margaritas suas mittat ante porcos . Petat,quærat,pulset, & accipiet.Attendat autem à falsis prophetis.Qui ergo se talibus ædificauerit mandatis , quomodo potest fieri,vt aliquando fractus tentationibus cadat?Aut è cõtra,quomodo percussus tentationibus stabit, qui se nullius iustitiæ fundamento ligauit?Quis ista custodiuit & cecidit? Culpamus deum,quia non custodiuit. Si autẽ illis prævalet fortitudo diaboli, in quibus iustitia Christi nõ inuenitur, magis in illorũ perditione laudandus est deus, quàm culpandus:quia hi soli pereunt, qui mãdata Christi contemnunt. *Similabo eum uiro sapienti.* Non dixit, æstimabo eum virum sapientem:sed,similabo eum viro sapienti. Ergo alter est qui similatur, alter est vir cui similatur. Ergo qui similatur,est homo:cui autem assimilatur, Christus. Christus enim sapiens est vir,qui ædificauit domũ suam, id est ecclesiam supra petram: id est, L Fortitudo fidei petra dicitur.
supra fortitudinem fidei . Nam & fortitudo fidei petra dicitur,propter quam Simõ Petrus dictus est, ad quem dicit deus:Tu es Petrus,& super hanc petram ædificabo ecclesiam meam , & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam. Quis est vir stultus? Diabolus,de quo dicit Hieremias:Clamauit perdix:congregauit filios quos nõ Hiere.17.b
genuit:fecit diuitias suas non cũ iudicio, in medio dierum derelinquet eas : & in finem erit stultus . Iste ergo diabolus insipiens vir ædificauit domũ suam super arenam. Domus enim eius ante Christum fuerunt omnes gẽtes. Sicut enim sancti domus facti sunt Christi, ita & impij domus sunt inimici.Aedificati autem fuerunt super arenam,id est super inconstantiam infidelitatis. Si enim constantia fidei dicitur petra,rectè & inconstantia infidelitatis arena vocatur:id est idololatria,quę per varias idolorum culturas semper dispersa est. Aut certè super arenam,id est super carnales homines ac infideles.Ideo tales homines arena dicũtur,non terra:quoniam terra quidem fructum facit , arena autem sterilis manet . Deinde quia terra quidẽ vnita est,& in seipsam constricta:arenę autem grana non conueniunt sibi,nec adhærent ad inuicẽ: sic sunt & omnes infideles qui sub M
diabolo sunt,non sunt vniti,nec vnum sapiunt, sed sunt per diuersas opiniones dispersi : & alius quidẽ sic dicit, alius autem sic. Sic & dogmata philosophorum nos docent,quæ sunt contraria sibi semper. Eo modo perfidia Hæretici nũ quã cõcordes.
hæreticorum,qui nũquam sapiunt vnum, sed quot sunt, tot sententias habent . Propter quod arenæ assimilatur omnis diaboli populus.Populus autem dei nõ solũ vnitus est quasi terra,quæ quamuis compacta sit, tamen solubilis est : sed est sicut lapis constrictus & indissolubilis. Tertio quia diaboli populus non numerabilis est , sicut arena:dei autẽ,ex multis vocatis pauci electi. Pluuia autem est doctrina:quia sicut pluuia irrigat terrã , vt proferat fructũ:sic doctrina hominem irrigat, vt iustitiam operetur. Sicut dicit deus per Esaiã de tollẽda à Iudæis
doctrina:Et mãdabo,inquit,nubibus, ne pluant super eã Esaiæ.5.b
pluuiam.Nubes enim dicũtur prophetę & apostoli:quia sicut nubes baiulant pluuiam,& effundũt eam super terram: sic & prophetæ & apostoli accipiũt verba à deo,& effundunt super rationabilem terram . Sunt autem nubes , quæ à spiritu sancto excitantur : & sunt nubes quæ à spiritu potestatis aëris , sicut dicit propheta: Tenebrosa aqua in nubibus aëris . Nubes enim quæ a spiritu Psal.17.b.
sancto

A sancto excitantur,candidam baiulant aquam,id est veram & sanctam doctrinam. Quæ autem à spiritu potestatis aëris,tenebrosam baiulant aquam,id est falsam & impiam doctrinam,quæ non illuminat,sed tenebrescere facit mentes eorum,qui suscipiunt eam.Venti autem ex parte quidem mala,sunt immundi spiritus, qui intra præcordia hominum flant: ex parte autem bona, spiritus diuersarum virtutum,vel angeli, qui inuisibiliter in sensibus hominum operantur,& adducunt ad bona. Et vide proprietatem rerum.Pluuiæ proprium est mollire & soluere: ventorum autem cum virtute vrgere.Sic ergo impiorum nubes falsa sua doctrina, & promissionibus molliunt homines,& blandimentis & persuasionibus soluunt : diabolus autem intrat in corda eorũ quasi ventus, & inuisibiliter vrget consentire mendaciis eorum,vel in cætera peccata compellit. Sic & in parte bona sanctæ nubes doctrinam iustitiæ persuadent hominibus , & rationabiliter placant : spiritus autem sanctus vel angeli,quasi prosperi venti prosperantes in cordib⁹, faciunt homines acquiescere veritati . Sicut enim non
B est possibile,vt ex sola pluuia fructificet terra,nisi flauerit super eam ventus:sic non est possibile, vt sola doctrina corrigat hominem , nisi cooperatus fuerit spiritus sanctus in corde ipsius. Flumina autẽ sunt ex parte quidem mala hominis immundo spiritu pleni , & in verbositate structi : quales sunt philosophi dogmatum diuersorum,Oratores,Grammatici,cæteriq; non secundũ deum sapientes†: de quorum ventre exeunt flumina aquæ mortuæ†.Ex parte autem bona:Euangelistæ,doctores populi, cęteriq; sapientes secundum deum:de quorũ ventre exeunt flumina aquæ viuæ.Ecclesiam ergo,quam Christus vir sapiens super petram ædificauit, neque pluuia mẽdacis doctrinæ corrumpit, neque diabolicus vẽtus impellit,neq; violentorum fluminum impetus mouet. Nam etsi humiliatur ecclesia propter tentationem, tamen perire non potest propter fidem Christi.Nec est contrarium,quod quidam de ecclesia cadunt: illi enim nunquam Christiani fuerunt.Sicut enim nõ omnes qui sunt in †Israël,hi sunt Israëlitæ: sic non omnes qui Christiani dicuntur,sunt & Christi.Christianorum enim opera sunt aspicienda,non nomina.Dicit enim Apostolus : Cognouit dominus qui sunt ipsius , & discedat ab
2.Tim.2.c C iniquitate omnis qui inuocat nomen domini. Ergo qui discedit ab iniquitate,ille est Christi, non qui vacuè nominat nomen Christi. Illi enim tales nec super petram fidei erant ædificati: sicut inferius ostendemus.Aduersus domũ autem, quã ædificauerat stultus sibi super arenam,id est aduersus Gẽtiles & omnes impios , qui sunt diaboli domus,descendit pluuia,id est veritatis doctrina per propheticas & apostolicas nubes: descenderunt† venti,id est gratiæ spirituales,aut angeli qui inuisibiliter operãtes,homines ad fidem veritatis inclinant: venerunt flumina,id est quatuor euangelistæ,aut cæteri sapientes,& impegerunt in domum illam,& sic cecidit domus diaboli & spiritualibus instrumẽtis erecta est domus Christi.Et ne mireris quia gentes venientes ad fidem , cecidisse dicuntur. Ceciderunt enim diabolo, vt surgerẽt Christo. Ecce enim omnis homo quãdiu ambulat in peccatis,diabolo stat,Christo autem iacet:cùm autem cõuersus fuerit ad iustitiam,diabolo quidem cadit,Christo autem surgit . Dicit enim propheta de hoPsal.67.d Luc.11.c minibus liberatis à Christo: Ascendit in altum,captiuã duxit captiuitatem.Item dominus: Quandiu fortis armatus custodit domum suam , in tuto sunt omnia eius: cùm autem venerit fortior, diripiet vasa eius,videlicet homines impios,ex quibus ædificata fuerat diabolo do- D
mus . Si ergo secundum prophetiam captiui dicuntur, quantùm ad diabolum: quãtùm ad Christum, ad libertatem fidei sunt conuersi . Si direpti dicuntur secũdum Christum,consequenter & cecidisse dicuntur,quantùm ad statum suum priorem,qui surrexerunt in fide. *Et facta est ruina eius magna.* videlicet idolis in toto mundo destructis,mendaciis in tota terra conuictis, erroribus solutis: quia totus mundus diabolo cecidit, Christo autem surrexit.Sic ergo domum, quam stultus ædificauerat super arenam, sapiẽs rex spiritualibus armis sanctorum suorum destruxit . Domum autem , quam sapiens Christus ædificauit super petram, stultus diabolus fallacibus argumentis ministrorum suorũ nunquam poterit dissipare . Huic ergo viro sapienti Christo , similis est Christianus omnis , qui ædificat se super petram, id est Christum.Qui enim audit verba Christi,& facit ea,ipse est qui ædificat se super petram Christũ . Christus enim charitas est, & qui se ædificat in charitate,super petram Christum se ædificat. Qui ædificat se in mãsuetudine,ædificat se super petram,id est Christum: Christus est enim mansuetudo.Qui ædificat se in castitate, ædi- E
ficat se super petram Christum : Christus est enim castitas. Qui ædificat se in misericordia , ędificat se super firmam petram Christum : Christus enim misericordia est. Et in quacũq; specie boni ædificauerit se homo, super petram Christum se ædificasse videtur: quia omne bonum est Christus. Similis autem est Christo,quoniam sicut Christi ecclesiam ædificatam super petram nulla eam aduersitas diruere potest: sic talem Christianum qui se ædificauerit super Christum, nulla eum adRom.8.g uersitas diruere potest,vt dicat cum Paulo:Quis nos separabit à charitate Christi?Tribulatio,an angustia, &c. Audiẽs verbũ domini, nec ad opus perducens, super arenã ædificat.
Stulto autem diabolo similis est omnis Christianus,qui se ædificat super arenam . Super arenam autem ædificat se , qui audit verba Christi , & non facit ea . Verba enim quæ non conuertũtur ad opus, arena sunt spargibilis. Sicut enim grana arenæ nõ conueniunt in vnũ, neq; adhærent adinuicem,sed semper sunt separata : sic verba quæ audiũtur & non cõuertuntur in vnam iustitiæ massam per opus,separata sunt & dispersa.Et ideo assimilantur arenæ ,quæ nunquam in semetipsa coniũgitur . Ergo super arenam se ædificat omnis Christianus, F
qui ex auditu solo verborum credit in Christum , & nõ per opera bona se confirmat in Christo. Sed & qui facit opera mala,super arenam ædificat.Arena enim est omnis malitia,sicut diximus suprà: & qui in bonis mũdialibus instruit, se super arenã ædificat . Similis autẽ stulto diabolo est,quia sicut diabolo domus,id est, idololatria à Christo destructa est per opera ministrorũ eius, & gratiarum: sic & ille hodie,aut cras destruendus est à diabolo per opera ministrorũ eius, vel dæmonum , vel hominum impiorũ : & tales hi sunt quos cadere de Ecclesia significauimus suprà, eo quòd nõ se ædificauerint super petram,sed magis super arenam. *Et erit ruina eius magna.* Quomodo magna?Sicut enim domus quę habet validum fundamẽtum, si pars aliqua parietis vel tecti ceciderit : ruina eius magna non erit , quia potest fieri vt iterum reparetur.Si autem fundamentũ eius casum fuerit passum,tunc est ruina eius magna , quia tota venit deorsum: sic & Christianus si aut fornicatus fuerit,aut adulteratus,aut homicidiũ fecerit,cecidit quidẽ, tamen ruina eius magna non est, quia iterum pœnitentia surgere potest sicut Dauid. Si autem de fundamento fidei aliquid fuerit passus: id est, si prævaricatus fuerit,&

Universidad de Deusto
Biblioteca

Grit,& ad Gentiles,aut hæreticos transierit,tunc est ruina eius magna,quia totus funditus ruit. Et *factum est cùm consummasset Iesus uerba hæc,admirabantur turbæ super doctrina eius.* Placatus rationabiliter intellectus hominis laudem generat: victus autem,admiratione. Quicquid autem dignè laudare non possumus, hoc admiramur. Admiratio tamen eorum magis ad Christi gloriã pertinebat,quàm ad fidem ipsorum.Non enim ideo mirabantur, quasi credentes in Christum: sed quia irreprehensibiles audierãt sermones.Si autẽ credentes in Christum essent,non mirarentur,sed potius crederent.Nam omne dictum, aut factum illud mouet admirationem, quod superat facientis, aut dicentis personã: Vputa, si homo tale aliquid dicat aut faciat, quod excedit mensuram naturæ eius. Quãuis autem magnum sit quod deus dicit aut facit,tamen minus est quàm dei potentia.Ideo quicquid à deo factum , aut dictum audimus , non admiremur,quia omnia minora quàm dei potentia . Tamen audiebat populus cum silentio & grauitate, & admirans proficiebat in verbis ipsius:quia admiratio, etsi ipsa non est ex fide,tamen inuitatio est ad fidem. Nam qui admiratur de verbis doctrinæ , quanuis adhuc non
H credat,tamen iam in ipso limine credulitatis consistit vt credat . Turbæ erant quæ mirabantur, id est populus vulgaris.Non erant illic Pharisæi,aut principes populi, aut sacerdotes,qui solent non discẽdi studio audire,sed contradicendi: non vt aliquid salutis acquirant , sed vt aliquid calumniæ inueniant.Et ideo simpliciter audiebat populus simplex . Si autem aliqui eorum affuissent, sine dubio silentium & grauitatem populi,sicut consueti fuerant,contradictionibus suis cõturbassent : quia vbi maior scientia,illic malitia fortior. Qui enim festinauerat esse prior, difficilè contentus erat esse secundus.
Erat enim docens eos sicut potestatem habens. Omnis doctor seruus est legis , quia neq; supra legẽ addere potest aliquid de suo sensu , neq; subtrahere aliquid secundum proprium intellectum, sed hoc tantummodo prædicat, quod habetur in lege . Nec enim potest mens humana directare ,id est extra rectum facere,scilicet peruersum vel malum ostẽdere, quod sapientia diuina dictauit.Sic
Deut.4.a &.12.d.& Prouer.30.a & Eccleſiaſtes.3.c enim ait Moses ac Salomon:Non addas verbis dei,neque detrahas inde.Qui autem hoc ausus fuerit facere,se sapientiorem putat esse quàm deum, & incipit esse falsus testis, quia illud dicit quod nec auris audiuit, nec oculus vidit . Christus autem dominus legis est , & subtrahere potest de lege,quod propter necessitatem temporis iussit : Vtputa propter duritiam cordis iussum fuerat dare libellum repudij.Dominus illud quasi potestatem habens,subduxit,dicens: quod deus coniunxit, homo nõ separet.Item etiam addidit, quod propter infirmitatem hominum minus fuerat iussum: Vtputa, Antiquis dictum est, Non occides: ego autem dico, non irascaris.Ideo ergo mirabantur,quia non quasi seruus legis sub potestate constitutus illud docebat quod fuerat iussum: sed quasi dominus legis,& habens potestatem, sua authoritate addebat super quàm fuerat dictum , dicens: Antiquis dictum est hoc.Ego autem dico hoc.

Deut.24.a Mat.19.a

Exo.20.e & Deut.5.b

Supra 5.d

Homilia.xxi.ex capite.viii.

ET *descendẽte eo de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ,&c.* Vide quia super montem , discipuli tantum dicuntur ascendisse ad Iesum:descendente autem eo de mõte,secutæ sunt eum turbæ,& meritò multæ turbę:quia mons est virtutis fastigium,cacumen ecclesiæ,in quo appropinquare Christo nõ possunt turbæ,vel peccatis grauatæ, vel curis mundialibus oneratæ.Nec possunt imitari Christum, nec sublimes audire sermones, qui dicuntur in monte : sed soli discipuli, qui à passionibus vitiorum liberi sunt , qui curis mundialibus onerati non sunt . Propterea quasi leues & expediti, ad Christum accedere possunt , facti imitatores eius in omnibus,vt sublimiores sermones ipsius possint audire. Et tamen cùm descenderet ad humilia de altitudine pietatis propter infirmitatem hominum sequi eum non potentium super montem, tunc sequuntur eũ turbæ multæ. *Ecce leprosus.* Sciendum est , quòd Lucas quidem & Marcus , statim in primis ponũt dæmoniacum curatum,in secundo autem loco mulierem carnali infirmitate febrium liberatam , ea videlicet ratione,quia maior cura dei est de salute animæ, quàm de salute carnis. Primũ quidem , quia dignitosior est anima quàm caro.Anima enim sine carne viuere potest , caro autem sine anima viuere non potest . Secundò autem, quia in omni peccato prius anima peccat, posteà caro. Nam nisi anima prius fuerit victa , nunquam caro potest peccare.Caro quidem prius concupiscere malũ potest,peccare autem non potest,nisi anima illi consenserit: quia caro in potestate animæ est,non anima in potestate carnis.Ideo ergo necessarium fuit,vt anima quę prius ceciderat,antè resurgeret. Deinde anima liberata à potestate diaboli , carnem suam saluare non potest à peccato: caro autem sanata ab infirmitate , animam liberare non potest à peccato,sed magis eam euertit:quia incolumitas carnis semper impugnat iustitiæ disciplinam.Hic autem Matthæus statim leprosum ponit mũdatũ in mysterio carnis. Quid ergo? Præteriit ratione, quam alij Euangelistæ tetigerunt? Non,sed abundanter eam exposuit . Pro eo enim quòd illi posuerunt dæmoniacum curatum in mysterio animæ,iste propter salutẽ animæ posuit Christum docentem in monte: quod alij non dixerunt . Nam sicut effugatio immũdi spiritus liberat animam de potestate peccati , quod fit per suggestionem diaboli : ita & verbum doctrinæ soluit operationem diaboli , & animam liberat ab errore , liberat à peccato,cæterisq; malis,quæ diabolo suggerente nascũtur: quia non solùm ille diabolum patitur, cuius corpus vexatur ab eo: sed etiam omnis qui facit diaboli volũtatem,peius vexabitur ab eo . Leprosum autem ponit in mysterio carnis sanatæ.Lepra enim, passio est carnalis. Sed ne fortè diceret populus apud se, Verba quidẽ magna,& terribilia sunt,sed opera nulla.Dicere grãditer, non est multum : facere, multum est.Ideo excitauit leprosum vt mundationis illius miraculo præcedentibus verbis authoritatem præstaret : vt in verbis mirabilis, mirabilior esset in opere. Ecce leprosus quasi iam præparatus descendenti illi occurrit. Et fortè & ideo descẽdit,vt leprosum mundaret.Lepra enim est peccatũ animarum nostrarum . Ideo ergo dominus de altitudine cœli,quasi de excelsõ monte descendit , vt lepram peccatorum nostrorum mundaret . Quare putas iste inter cæteros non ascendit in montem, vt audiret sermones diuinos? Quia lepra erat grauatus,& peccatorum baiulans pondus,sursum ascendere non valebat.Aut nõ audisti prophetam dicentem, quomodo leues esse debeãt, qui ad ecclesiasticum montem ascendunt? Quis,inquit, ascendet in montem domini,aut quis stabit in loco sancto eius ? Innocens manibus , & mundo corde,&c. Sic quicunq; in malis ambulat,non potest in ecclesiã ascendere,quæ mons domini appellatur,nec audire spiritualem doctrinam.Et si venit,corpore quidem venit, animo autem non ascendit:qui autem cum puro corde nõ venit,

Mat.8.d & Lucæ.5.c

Luc.5.c Mar.1.c

Psal.23.a

A venit,nihil illi prodest , quia corpore venit . Et si audit spiritualem doctrinam,non intelligit , quia sensus eius carnalium vitiorum lepra corruptus est . Nemo enim bonarum rerum potest sentire saporem, quandiu delectatur in malis. Quãdiu enim delectat eum malũ, non potest eum delectare bonum. Tunc autem incipit ei placere bonum , cùm cœperit ei displicere malum. *Veniens adorabat eum.* Oratio perfecta,est fides,& confessio,sicut ait Apostolus:Corde creditur ad iustitiam,ore autem confessio fit ad salutem : *Sic* & leprosus fidei opus adorans impleuit,confessionis autem, in verbis.

Rom.10.c

Domine si uis,potes me mundare. Non illum petebat,quasi hominem artificem,sed adorabat quasi deum . Spirituali medico,spiritualem afferebat †mercedem.Nam omnes medici pecuniis , iste autem sola oratione placatur. Verè enim nihil est dignius , quod offeramus deo, quàm oratio fidelis.Quicquid enim obtulerim°,de nostris est,oratio autem de nobis.Domine si vis,potes me mundare. Non de voluntate Christi , ad omne bonum parata,dubitabat dicens,*Si vis*: hoc enim dubietatis esset de iudicio voluntatis eius.Christus enim cùm sit bonus,nociua non vult præstare,etiã si rogetur. Nec enim
B expedit omnibus corporalis integritas.Quoniam ergo nesciebat vtrum expediret ei curatio illa,nec†ideo ambigebat de voluntate ipsius,quanuis sciebat eã ad omne bonum paratã . Nam credere quidem bonũ misericordiæ dei,hominis est fidelis: scire autem iudicia misericordiæ eius,non est hominis neque fidelis,cùm constet nec ipsum Apostolum potuisse cognoscere,cùm dominum ter rogaret vt discederet ab eo ille stimul° carnis, angelus satanæ,qui datus ei fuerat , vt non extolleretur, propter quod & dictum est ei : Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur, ac si dicat : Credo quia omne quod bonum est , vis : ignoro autem si bonũ est mihi quod desidero . Hoc autem planè non dubito, sed potius credo: quoniam si bonum est mihi,& tu vis. Hic ergo sermo non dubitantem eum ostendit de misericordia eius,sed ignorantem iudicia misericordiæ eius. *Et extendens manum suam, tetigit eum.* Quia in lege dictum erat,vt qui tangeret lepram,immundus esset vsq; ad vesperam: tetigit lepram,non quasi seruus legis, sed quasi dominus.Nam lex legislatori subiecta est,non
C legislator legi.Quid ergo,soluit legem?Non,literã quidem legis soluit,propositum autem eius non soluit , sed magis illi addidit dignitatẽ.Si enim lex facere potuisset,vt lepra non sordidaret tangentem,nunquã iussisset homines vt non tangerent leprã . Ideo ergo iussit non tãgere lepram,quia non potuit facere vt lepra non sordidaret tangentem.Iste ergo qui tãgens lepram, sordidatus non est à lepra,non egit contra legẽ,sed amplius fecit quàm lex iubebat: quia non solùm sordidatus non est à lepra,sed adhuc ipse lepram mundauit. Nec est credibile,vt dicatur sordidatus esse à lepra,qui ipsam leprã mundauit.Lex enim non ideo vetuit tãgere lepram, vt ne leprosi sanarentur: sed vt ne tãgentes lepram, coinquinarentur.Iste ergo qui tãgens coinquinatus non est, sed adhuc mundauit,amplius fecit quàm voluit lex.Tetigit ergo leprã, & legis literam soluit, vt iam nõ lepra corporis,sed lepra animæ fugiatur . Nã infirmitas corporis miseranda est,non odienda: infirmitas autem animæ non est miseranda,sed odienda. Quia infirmitas corporis non est in nostra potestate , vt aut non veniat super nos,aut recedat à nobis: infirmitas autem animæ, in nostra est potestate,vt aut non veniat super nos , aut recedat à nobis.Infirmitas enim corporis tenet nos,nec tenetur à nobis:infirmitas autem animę non tenet nos, D sed tenetur à nobis . Ideo illa infirmitas miseranda est, hæc odienda. Ergo rescindit legem,nõ iustitiam legis: non illam, quam in corde hominibus creãdo conscripsit,sed quã dictauit in libro , cùm populus vitulũ adorasset : non illã de qua dictum est,Lex domini irreprehensibilis est,conuertens animas : sed illam de qua dictum est,Lex iram operatur:vbi autem non est lex,non est præuaricatio. Quomodo enĩ digna erat seruari, quã meruerunt peccata? Meritò ergo placatus rescidit,quod iratus dictauit.Nam si lex sublata non fuisset,nunquam spiritualis leprosus sanaretur : quia omnis qui sub lege viuit,leprosus est. *Volo,mundare:& confestim mundata est lepra eius.* Nõ ex quo tacta est lepra recessit, sed ex quo iussa est.Vt ostendatur,quia nõ propter effugationem le prę tetigit eum,sed vt solueret legem.Alioqui quantum ad lepram sufficiebat sermo tantummodo:sed neq; sermo necessarius erat,sed sola voluntas: ergo voluntas facta est propter leprosum,verbum autem propter spectãtes.Nam si tacitè eum curasset tot adstãtibus circa Christum:quis scire poterat,cui° virtute sanatus est? Ideo ergo dixit,Volo,mũdare: vt omnes sciant,quia illius virtute sanatus est,qui præceptũ sanitatis emisit. Hoc quod dicit,Volo: voluntatis eius est indicium , respiciens ad illud quod ille dixit,*Si vis*:quòd autem dixit,Mundare: potestatis est præceptũ , pertinens ad hoc quod dixerat ille,Potes. *Et ait ei Iesus:Vide nemini dixeris,sed uade ostẽde te sacerdoti,& offer munus,quod præcepit Moses in testimonium illis.* Non sic intellige, quia hoc Moses præcepit in testimonium illis , sed vade tu offer in testimonium illis.Non dixit,Vade,ostende te sacerdotibus,& nemini dixeris : sed primò nemini dixeris , & vade ostende te.Non enim semper iubet illũ tacere,sed quandiu ostẽdat se sacerdotib°,ne fortè si antè alicui nũciaret:de verbo in verbum audirent sacerdotes,& occasionem habẽtes leprę,propter odium & inimicitias Christi,expellerent eum de populo quasi leprosum,nõ recipientes mũdatum. Ideo eum iubet offerre munera , vt si postmodũ vellent eum expellere,diceret eis: Munera quasi à mundato suscepistis,& quomodo me quasi leprosum expellitis? Si leprosus adhuc fui, munera accipere nõ debuistis quasi à mundato:si autẽ mũdus factus sum,repellere non debetis quasi leprosum. Eadem aliter: Omnia opera curationum Christi habent in se mysteria dispositionum dei absconditarum . Ideo corporalia quidem curationum eius commoda,& illorum fuerunt tunc, & modò sunt nostra:spiritualia autem, forsitan nostra tãtummodo.Igitur hic leprosus, qui post verba doctrinæ, cõfestim quasi iam præparatus accessit ad curam , in figura fuit populi Iudaici,deorsum quidẽ cõsistentis: quia populus erat : audientis autẽ verbum tunc quod dictum fuerat sursum,& credentis, & adorãtis,& complectentis.Omnis enim qui verbum dei adorat,æstimans & ipsum esse diuinum, & complectitur illud cordis affectu, sine dubio & verbum dei attingit animam eius.Nec enim possibile est, vt anima quæ complectitur verbum, non tangatur à verbo: cùm autem tetigerit eã veruum, à lepra infidelitatis eam mundat, secundum quod scriptum est: Et vos mundi estis propter verbum,quod locutus sum vobis.Et Petrus in Actibus Apostolorũ. Mũdans,inquit,corda eorum per fidem . Propter quod & populus qui in lege deguerat austera, & gratiã nondum erat expertus , de potentia quidem eius firmiter credidit secundum traditionem patrum suorum, de misericordia autem dubitauit dicens: *si uis,potes me mũdare.*

Leuit.5.a.b

Exo.32.b Psal.18.b Rom.4.c

E

Leuit.14.a

Ioan.15.a Actu.15.c

F

Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Nam lex potentiam quidem dei sufficienter tradebat, misericordiã autem eius non satis apertè. Propter quod & dominus cognoscenti potentiam Christi, secundum legem quã dederat, adimpleuit, vt & misericordiã gratiæ eius cognosceret, dicens: *Volo, mundare. Et præcepit ei, ut offerret munera, secundum quod præceperat Moses.* Quæ illa? Par turturum, aut duos pullos columbarum. Omnis enim iustitia in his est duobus: In abstinentia rerum malarum, & in opere rerum bonarum. Per turturem ergo iubet populum ab infidelitate mundatum, sanctitatem offerre deo in abstinẽtia rerum malarum: quoniã castitas spiritualis animæ abstinentia est malorum, vt non coëat cum spiritu alieno, nec inspirationis eius suscipiat semen, ne generet opera similia spiritui malo. Per columbam autem omne opus significat bonum, nascens ex charitate: quoniã charitas omne opus generat bonum. Qui ergo proximum suum diligit sicut se, nullum bonum subducit proximo suo, sicut nec sibi. Cum ergo has duas iustitias impleuerit quis, ab omni malo se abstinens, quod est castitatis: & omne bonum faciens, quod est charitatis: manifestus efficitur ille talis, quia ab infidelitatis lepra mundatus est. Sic enim populus emundatus, & talia sacrificia offerens deo, factus est in testimonium contra incredulos sacerdotes, qui gloriantes in litera legis, repulerunt authorem legis, purificantem populum à peccatis, quem lex purificare nõ potuit. Et tu si complexus fueris verbum dei cordis affectu, & tuam nihilominus animã attingit verbũ, quoniam diligentes se diligit, sicut dicit in Prouerbiis Salomon: & ab omni te infidelitatis lepra mundat. Cùm autem te emundauerit, præcipit tibi vt sacerdotibus te ostendas mundatum, castigans teipsum ab omni coinquinatione operis mali, & expandens charitatem tuam ad omnes per opera bona, vt per hæc sacrificia à sacerdotibus cognoscaris, quia mundatus es, cùm viderint te non faciẽtem alteri, quod pati non vis, sed adhuc & facientem omnibus quæ tibi vis fieri. Si autem harum iustitiarum sacrificia non obtuleris deo, manifestus es omnibus, quia non es mundatus, sed adhuc in priore infidelitate manes leprosus.

†quod decerat

Prouer. 8.b

Homilia. xxii. ex cap. viii.

I Postquam autem cùm uenisset in Capernaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: *Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.* Post quam dominus populum docuit super montem, & leprosum mundauit sub monte: post hæc venit Capernaum, in mysterio: post ludæorum mundationem venit ad Gentes. Et ecce Centurio quidam accessit ad eum rogans. Centurio, primus fructus ex Gentibus, ad cuius fidei comparationem omnium Iudæorum fides infidelitas est inuenta. Hic neq; Christum audiuit docentem, neq; leprosum cùm mundaretur aspexit, sed audita tantummodo sanitate leprosi, plus credidit quàm audiuit. Ille enim seipsum obtulit, dicens: Si vis, potes me mundare. Fidei quidem sunt hæc verba, non tamen magnæ, quoniã talia verba dici poterant etiam hominibus sanctis: qualis fuit Heliseus, qui leprosum mundauit, non manibus, sed præcepto. Iste autem Centurio non solùm potestatis eius virtutem confessus est, sed ipsam diuinitatis eius naturam cognouit. Non enim quasi corporalem sanctum rogauit, sed quasi deum vbiq; præsentem, dicens: *Dic uerbo, & sanabitur puer meus.* Quasi qui poterat etiam absentium infirmitatibus imperare. Erat enim iste Centurio in mysterio Gentium futurarũ, quæ neq; legem, aut prophetas legerant de Christo, neq; ipsum Christum mirabilia facientem viderant, sed iustiK tiam legis, quam in libris non legerãt, in corde senserunt: & Christum, quem oculis non viderãt, mente viderunt: ostendentes in se, quoniam scripturæ ad præiudicium peccatorum factæ sunt, non ad necessitatem sanctorum: quia rectis & fidelibus scripturæ necessariæ nõ sunt, dicente Apostolo: Lex non est posita iusto, sed in- 1.Tim.1.b iustis. Magistra enim omnis iustitiæ ipsa natura est hominum, & scriptura infalsabilis* de deo creaturæ sunt *seffabilis. al. infallibilis. omnium rerum: quia nihil est creatum in mundo, per quod non manifestissimè deus ostendatur. Ideo elementa omnium rerum in hoc quidem tempore admonent homines de potentia dei, in illa autem die iudicio suo condemnabuntur. Sciendum est autem quoniam Lucas Lucæ.7.a per sacerdotes ponit Christum à Centurione rogatum, Matthæus autem ab ipso Centurione. Diuersæ quidem species expositionum, vnus autem expositionis est sensus. Ille enim per sacerdotes exponens, mysterium demonstrauit: quoniã omnis petitio populi per sacerdotes debet trãsmitti ad Christum. Iste autem rem ipsam exposuit, quoniã & qui per sacerdotes rogat Christum, rectè ipse rogare videtur. Ex eo autem quòd & illic sacH L cerdotibus intercedentibus acquieuit, & hic ipso rogãte promisit, manifestum est, quoniam & illic non propter personam sacerdotum acquieuit, sed propter fidem ipsius Centurionis: vt sciamus quoniam in omni causa non intercedentium merita, sed humiliter petentium aspicitur fides. *Puer meus in domo iacet paralyticus, & male torquetur.* Quid primùm miremur in Centurione? Humilitatem, aut fidem, aut sapientiam, aut bonitatem? Humilitatem, quia nec in domo sua Christum susciperе dignum se esse existimauit. Fidem autem, quia credidit eum posse quod petiit. Sapientiam, quia diuinũ thesaurum absconditum in agro terreno, non acumine oculorum, sed mentis puritate, nullo demonstrante prospexit. Bonitatem autem, quia pro salute serui sic solicitè festinabat, quasi non damnum pecuniæ, sed salutis pasurus in morte illius. Puto quòd iste Centurio inter seruum & dominum nullã differentiam æstimabat: sciens quoniam etsi dignitas in hoc seculo diuersa est inter illos, vna est tamen natura illis. Ideo magis dei imagine honorabat in homine, quàm opus captiuitatis contenebat in seruo: quod deus non secundum suam iustitiam M creando disposuit, sed propter peccata hominum permittendo susceпit. Si tu enim dominus precium dedisti pro seruo, deus spiritum suum plantauit in eo. Quãtò ergo maior est spiritus dei, quàm precium hominis: tantò maius est quod ametur, quàm quod contemnatur in seruo. Vide ergo ne fortè si tu propter precium tuum abusus fueris illo sine timore dei, deus propter spiritum suum rationem à te exigat sine misericordia. Audiant etiam & intelligant serui. Sicut enim habent domini, quod imitentur in Centurione, propter misericordiam: sic habent & serui quod imitentur in puero, propter syncritatem. Putas autem qualis erat ille puer, vt sic amaretur à domino? Secundum dilectionem domini mensurate fidem serui. Nec enim possibile erat, vt sine precio bonorum morum tantã sibi dilectionem domini comparasset. Domini ergo seruisi debẽt amorem propter communem naturam, serui autem debent dominis suis timorẽ, propter ordinationẽ diuinam. Et in seruis Christus amatur à dominis, & in dominis Christus timetur à seruis. *Et malè torquetur.* Etsi non satis malè torqueбatur, tamen æstimabat illum dominus malè torqueri, quia sic diligebat eum. Nã vnusquisq; quem diligit,

4.Reg.5.a

†al.vobis

A diligit, & si modicè fuerit tædiatus, grauius eum putat habere quàm habet. Vide autẽ sapientiam Centurionis, & fidem. Fidem quidẽ, quia non dixit, veni, & salua eũ: sciens quia & illic constitutus, in omni loco fuerat præsens. Nam quãuis Christus videbatur esse in mũdo, propter dispensationem carnis, tamẽ mundus erat in Christo, secundum substantiam deitatis. Sapientiam autem, quia non dixit, vel hic constitutus sana eum: sciebat enim quia potens est ad faciendum, sapiens ad intelligẽdum, misericors ad exaudiendũ: ideo infirmitatẽ tantummodo exposuit, remedium autem sanitatis in potestate misericordiæ eius dimisit. Nam & medico corporali necessarium est tantũmodo passionem exponere, quid autẽ, aut quomodo faciat, ipse cognoscit. Re- *Spondit ei Iesus: Ego veniam & curabo eum.* Propter multas causas, cùm nõ peteretur vt iret, promittit se ire. Primùm quidem, vt excitaret fidem eius, hoc ipsum respõdere voluit quod respondit. Nisi enim ille dixisset, Veniam & sanabo eũ: nunquam iste responderet, Nõ sum dignus vt intres sub tectum meum, sed dic verbo, & sanabitur puer meus. Hoc enim consilio & Chananæa clamante, Filia mea malè à dæmonio torquetur: respõdit quòd non erat facturus, Non est bonũ tollere panem filiorum, & dare canibus: vt illa prouocata responderet, Etiam domine, nam & catelli de micis filiorum manducant. Sic & huic respondit quod nolebat, vt quod volebat audiret. Deinde quoniam petitio Centurionis erat pro seruo, ideo ire proposuit: vt nos doceret, nõ magnos colere, & modicos contemnere, sed pauperes & diuites similiter honorare. Si enim diuitẽ honoras, propter personã ipsius honoras eum: si autẽ pauperẽ honoras, propter personã Christi honoras. Propterea & in quodam loco, regulo postulante pro filio suo, non dixit, ego veniam, & sanabo eum: sed quid? Vade, filius tuus viuit. Illic cùm rogaretur noluit ire, ne fortè personam reguli videatur accipere: hic autem non rogatus promisit ire, ne videatur humilitatem serui contemnere. Illum ergo contempsit, quem dignitas subleuabat regalis: istum autem honorauit, quem conditio humiliabat seruilis.

Isa.53.c

B

Ioan.4.g

Respondit autem Centurio: Domine nõ sum dignus, ut intres sub tectum meum. Honorem tibi debeo pro beneficio misericordiæ tuæ, non iniuriã. Sufficit mihi, quòd puerum meum sanabis. Vt quid iniuriam etiã patiaris intrando sub tectum domus indignæ? Quòd autem in hunc mũdum venisti, iniuriam passus es: sed tolerabilis est iniuria tua, quoniam pateris illam propter omniũ hominũ cõmunem salutem. Vt quid & alteram iniuriam patiaris, introëundo in domum meã propter serui vnius salutem? *Dic uerbo, & sanabitur puer meus.* Sciebat quoniam adstant illi angeli inuisibiliter ministrantes, qui omne verbum eius faciunt. Quòd etsi angeli cessent tamen ipsæ infirmitates, & spiritus passionum, præceptis eius viuacibus expelluntur: quoniam omnis sermo eius virtus est viua. *Nam & ego homo sum sub potestate constitutus.* Vide quomodo mysterium patris & filij in seipso, spiritu suggerente, depinxit? Nunquid non sufficiebat ad confessionem potestatis Christi hoc solum dicere, *Et ego homo sum, habens sub me milites, & dico huic uade, & uadit: & alteri ueni, & uenit?* Quoniam & Christus habet sub se angelos, quibus eundi & redeũdi ponit præceptum. Quid ergo necessarium fuit addere, Et ego homo sum sub potestate: nisi vt plenissimè Christi dignitatem ostenderet in seipso? Id est, ego sum homo sub potestate alterius, tamen habeo potestatem iubendi eis, qui sub me sunt. Nec enim impedior iubere minores, propter quod ipse sum sub maioribus, sed ab illis quidẽ iubeor, sub quib⁹ sum: illis autẽ iubeo, qui sub me sunt: Sic & tu quãuis sub potestate patris sis, secũdũ quod homo es, habes tamẽ potestatẽ iubẽdi angelis tuis, nec ipediris iubere inferiorib⁹, ꝑpter quod ipse habes superiorẽ. Nã vt hõ & iuberis à patre quasi minor, tamẽ angelis iubes quasi maior. † Sed fortè dicit hæreticus, volẽs ostẽdere patrẽ & filium, vnũ vel æqualẽ. Nõ est ita intelligendus hic locus, sed sic: Si ego sub potestate constitutus, possũ iubere eis qui sub mea sunt potestate, quantò magis tu, qui in nulli⁹ es potestate potes iubere eis, quos habes in potestate? Sed hanc interpretationem peruersam nõ† recipit text⁹. * Nõ enim dixit, Si ego homo in potestate: sed ita, Nam & ego homo sum sub potestate. Non cõparationis inter se & Christum differentiam fecit, sed rationẽ similitudinis introduxit. Vide ergo quomodo gentilis & rusticus miles mysterium veritatis cognouit, & homines Christiani, † qui scripturas portãt in ore, denegãt veritatem. Non quia obscura sunt, aut profund- mysteria veritatis, nõ omnes ea cognoscunt: sed quia peruersa sunt corda eorum, & non requiescit in eis spiritus veritatis: propterea veritas fugit ab eis. Qui autem rectus est corde, ita vt requiescat in eo spiritus veritatis, non potest longe esse à veritate. Scriptum est enim: In maleuolam animam non introibit sapientia, &c. Sed dicit aliquis: Vos ergo omnes iusti estis & recti, qui putatis vos esse in veritate? Non omnes, quod peius est: sed multi sunt peruersi in veritate fidei, tamẽ in erroribus nullus est rectus. Aliud est enì multos esse malos, aliud est neminem esse bonũ. Vbi enim quidã sunt mali, quidam boni, hominũ est differentia: vbi autem omnes mali, rei peruersitas est. Nam & in medio tritici voluntariè nascuntur spinæ, inter spinas autem volũtarium triticum non generatur. *Audiens autem Iesus, miratus est, & sequentibus se dixit: In nullo tantam fidem inueni in Israel.* Credidit Andreas, sed præsignante sibi Ioanne, ac dicente: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Credidit autem & Petrus, sed euangelizante sibi de illo Andrea, & dicente: Inuenimus Messiam. Credidit & Philippus, sed legendo scripturas, sicut ipse ad Nathanaël dixit, Quẽ scripsit Moses in lege, & prophetæ, inuenimus Iesum à Nazareth. Ipse quoq; Nathanaël, nisi audisset à Christo, cùm esset sub arbore fici, vidi te: nunquã respõdisset, rabbi, tu es filius dei, tu es rex Israël. Prius signum diuinitatis accepit, & sic confessionem fidei obtulit. Aut si non sumus ausi fideliorem illum putare, quàm Apostolos: ita testimonium Christi intelligendum est, quòd vnũquodq; bonum hominis secundũ qualitatem personæ illius laudatur. Puta, si rusticus aliquod verbum sapienter loquatur, philosophus multo amplius sapienter: in modico sermone sapientiæ rusticus plus laudatur, quàm in magno philosophus: quoniam rusticum dicere aliquid sapienter, magnum est. Philosophum autem dicere sapienter, non est mirũ. Aut si puer aliquid astutè loquatur, dicimus, satis sapiens puer: si autem vir perfectus sapienter loquatur, nõ laudatur quasi sapiens: nõ quia puer plus sapuit quàm perfect⁹, sed quantùm ad cõparationem ætatis suæ sapientior videtur esse, quàm ille perfectus. Sic & in Centurione dictum est, in nullo tantam inueni fidem in Israël, non quia nec Apostoli tantam fidem habuerunt.

C

D

†hæc ĩ quodã exẽplari desunt.

†al. interpretationẽ elegãtissimè recipit, &c.

*hæc quoque desunt alias,

†al. hæretici.

E

Sap.1.a

Ioan.1.d

Ibidem.f

Ibidem.g

F

Ibidem.

Infr.8.b

Homilia. xxiii. ex capite. viii.

IN illo tempore, ascendente Iesu in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius. Et reliqua. Nauigãte domino cum discipulis, orta magna tẽpestas est, ita vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ita vt nauem conciti maris insurgentes fluctus obtuerent. Ipse vero, inquit, dormiebat. Mira ratio. Ascendit paruam nauiculam vt nauigaret, ille qui totum mundũ diuina virtute gubernat. Dormit in somnum, qui populum suũ vigilia æterna custodit. Dormit autem dominus, non necessitate infirmitatis humanæ, sed spontanea volũtate. Nam cùm in dei illa æterna natura somnus non cadat, secundum quod de eo legimus dictum, Psal.120.a Ecce non dormitabit, neq; dormiet, qui custodit Israël: tamen dominus ac Saluator noster ad probandam in se suscepti corporis veritatem, etiam vsq; ad somnum humanæ naturæ omnia implere dignatur, vt euidenter veritatem in se assumpti corporis demonstraret. Sed cũ dormiente domino, sæuiente procella, vsq; ad periculũ Psal.43.d nauis violenti fluctus insurgerent, discipuli timore perculsi, dominum suscitant, dicentes: *Domine libera nos, perimus.* Quod idipsum olim Dauid ex persona Apostolorum suscitantiũ dominum significasse videtur, cũ dicit: Exurge, quare obdormis domine? Exurge adiuua nos, & libera nos propter nomen tuum. *Surgens ergo dominus, ait illis: Quid timidi estis modicæ fidei? Et imperauit nẽto & mari, & facta est tranquillitas magna.* In quo manifestè diuinitatis suæ potentiã dominus declarauit, dum violentos maris fluctus diuinæ potestatis verbo cõpescuit. Neq; venti vel mare obedire poterant, nisi domino & creatori suo. Quod futurum antè prænunciauerat Psal.76.d Dauid, dicẽdo: Viderũt te aquæ deus, viderũt te aquæ & timuerũt, & turbatæ sũt abyssi. Multitudo sonitus aquarum, vocẽ dederunt nubes. Et quę istę nubes sunt, quę timẽtibus aquis vocẽ dederũt, nisi discipuli, qui viso signo Mar.15.d diuinæ virtutis exclamauerunt dicentes: Verè hic filius dei erat? Nubes autem idcirco Apostoli intelliguntur, quia modo nubium de terra surgentes, ad cœlos sine aliquo pondere peccati spiritualis naturæ leuitate feruntur, & ad riganda corda credentium pluuiã diuinę prædicationis infundunt. Alio quoq; loco idẽ Dauid, quòd domino imperante verbo, maris violentia mitiganda Psal.88.b essẽt, ita testatus est dicens: Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. Et iterum: Psal.106.c Dixit, & stetit spiritus procellæ, & siluerunt fluctus eius. Ibid.64.b Et iterum: Qui conturbas fundum maris, sonum autẽ Ibid.67.g fluctuum eius tu mitigas. Et iterum: Ecce dabit vocem suam, vocem virtutis. Hanc vtiq; vocem, qua diuinæ potestatis virtute ventis imperãte, maris tranquillitas restituta est. Beatus quoq; Iob hoc ipsum futurum per spiritum sanctum non ignorans, cùm de domino loqueretur, ita ait: Virtute sedauit mare. Cũ igitur sedata tẽpestate maris, iussione verbi esset trãquillitas instituta: *Hi, inquit, qui erant in naui, mirati sunt, dicentes: Qualis est hic, quòd uenti & mare obediunt ei?* Hanc autem dominici verbi virtutem, & eorum qui in naui erant admirationem, olim sanctus Dauid prænunciauerat in psalmo, di- Psal.106.c cendo: Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini, Ibidem. & mirabilia ei⁹ in ꝓfundo. Dixit, & stetit spiritus procellæ. Et iterum: Statuit procellam eius in auram, & siluerunt fluctus eius, & lætati sunt quia siluerunt. Hęc itaque primùm, secundum simplicitatem historiæ per dominum virtutem ista gesta cognoscimus: secundum allegoricam verò rationem, quæ in his omnibus figura mõstrata sit, solicitè debemus intelligere. Quærendũ enim est, quid hæc nauis iuxta spiritualem rationem intelligi debeat, vel quod hoc mare, vel qui insurgentes fluctus, qui venti, qui hos fluctus concitant, qui etiam somnus domini, vel quæ hęc increpatio domini in vẽtos, & quę

I

K

ista restituta tranquillitas, vel quæ digna admiratio nauigantium. Et non dubiũ est nauem istam ecclesiam figurasse, secundũ quod per Salomonẽ de ea spiritus sanctus loquitur, dicens: Facta est tanquam nauis mercatura longinqua: id est ecclesia, quæ nauigantibus Apostolis, gubernante domino, flante spiritu sancto, prædicationis verbo vbiq; discurrit, portans secum magnum & inæstimabile precium, quo omne genus hominum, vel potius totũ mundum sanguine Christi mercata est. De Prouer.31.b quo alio quoq; loco idem Salomon retulit, dicendo inter cætera, vestigium nauis pelagizantibus inueniri non Sapien.5.b posse: ostendens conuersationem ecclesiæ non terrenã esse, vel seculi, sed cœlestem, secundũ quod sanctus Apostolus refert, dicens: Nostra autem conuersatio in cœlis Philip.3.d est. Mare seculum intelligitur, quod à diuersis peccatis, & variis tẽtationibus, velut quibusdam fluctibus æstuat. Pſal.103.e De quo scriptum legimus: Hoc mare magnũ & spacio- Ibidem.d sum, illic reptilia, quorum non est numerus. Animalia Ibid.68.a pusilla cum magnis, & draco iste quem formasti ad illudendum ei. Et iterum: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Venti autem nequitiæ spirituales, & immundi spiritus intelliguntur, qui ad naufragiũ L ecclesiæ per diuersas seculi tentationes, velut per fluctus maris desæuiunt. Dormire verò dominus in hac naui tunc intelligitur, cùm ad probationem fidei, ecclesiam suam pressuris & persecutionibus mundi istius tentare permittit, Oratio verò discipulorũ, & excitantium dominum, & auxilium implorantiũ, vt liberarentur: preces sanctorũ omnium ostenduntur, qui orta tempestate persecutionis, sæuiente diabolo & angelis eius, deuota fide, ac iugi oratione, patientiã domini, velut de somno excitant, vt misericordiæ suæ auxilio, per timorem humanæ infirmitatis periclitantibus subuenire digneturquò increpatis ventis, immundis scilicet spiritibus, qui authores sunt persecutionis, & mitigata omni seculi tẽpestate, ecclesiam suã in pace & tranquillitate restituat. In admiratione verò eorum qui in naui erant, qui post factam tranquillitatem dei filium confitentur, omniũ credentium persona & fides ostensa est, qui in ecclesia constituti, prius orationibus dominum excitantes, reddita sibi pace, verè dominum ac defensorem ecclesiæ suæ, dei filium confitentur. Quod factũ statim in Actis Apostolorum, post Herodis persecutionem & Iudęorũ, M à sanctis pro ecclesia recognoscimus. Vnde & quantus infestatione inimici ecclesia, vel seculi tempestate laboret, quibusuis tentationum fluctibus pulsetur, naufragiũ facere non potest, quia filium dei habet gubernatorem. Inter ipsos enim turbines mundi, inter ipsas seculi persecutiones plus gloriæ ac virtutis acquirit, dum in fide firma & indissolubili permanet. Nauigat enim instructa fidei gubernaculo, fœlici cursu per huius seculi mare, habens deum gubernatorem, angelos remiges, portans choros omnium sanctorum, erecta in medio ipsa salutari arbore crucis, in qua euangelicæ fidei vela suspendens, flante spiritu sancto, ad portum paradisi & securitatem quietis æternæ deducitur. Et hæc quidem nauis, quanuis per hoc tempus vitę, per has tentationes seculi nauiget: non est tamen seculi nauis, sed dei. Est enim & alia seculi nauis, non dei: id est, collectio hæreticorum, quæ sibi huius nomen ecclesiæ vendicat. Aduersum quam, diem iudicij futurum Esaias manifestè de- Esa.2.c clarat, dicens: Dies, inquit dominus sabaoth, aduersus omnem contumeliosum & superbum. Et post aliquantulum ait: Et aduersus omnem nauem maris, id est omnem ecclesiam hæreticorum. De qua alibi idem Esaias retulit:

Esa.33.d A retulit: Dirupti sunt, inquit, funes tui, quæ non valuit arbor tua, inclinauerunt vela tua, & non laxabũt vela tua. Nauem verò hanc maris esse dixit, quia huiusmodi ecclesia non dei est, sed seculi, quæ licet habere in se prædicationem dominicæ crucis videatur, inualidam tamen hanc arborem eius ostendit: quia vbi non est veritas fidei, infirma crucis assertio est. Vnde inclinata & laxata vela eius sunt ostẽsa, quòd nullo flatu sancti spiritus diriguntur. Et ideo huiusmodi nauis, hoc est ecclesia hæreticorum, amisso veræ fidei gubernaculo, dominantibus aduersis spiritibus, in naufragiũ mortis æternæ demergitur, quæ gubernari à Christo domino non meretur, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Homilia.xxiiii. ex cap.x.

Deut.cap.9.& initij decimi. *In illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum.* Et reliqua. Omne malum quod accidit ex insperato, minis est graue: quod autem expectatur antequam accidat, postquam acciderit, leuius inuenitur. Ideo præscius dominus futurarum persecutionũ, prænonet Apostolos, dicens: Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum: vt cùm periculũ illud euenerit, non quasi nouũ B perhorrescant, sed tanquã cognitum fortiores excipiãt. *Ecce ego,* qui mensurata spacia constituit diei & nocti, & nunquam altera in alterius tempus contempta definitione transgreditur. Ecce ego, qui turbidũ mare, quasi feram cauea, sic in sua littora clausi, & quasi indissolubili catena prȩcepto ligaui. Ideo dixit, Ecce ego mitto vos: vt dum mittentis potestas, cõsideratur, periculi magnitudo non timeatur. *Sicut oues.* Non humanæ naturæ beneficium tollo, sed ouilis patientiæ opus iniungo. Nõ indignentur serui vocabulum ouis accipere, cùm sciant Ioan.1.d dominum suũ nomen agni portasse. Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et quomodo, inquit, proficiemus oues contra lupos? Ouium mansuetudo non potest resistere luporum crudelitati. Luporum crudelitas mitescere nescit, nisi gratia Christi faceret, quod ipsa natura fieri negat. Non vestra virtus, aut solertia æstimatur, aut laudatur in vobis: sed nominis mei potestas intelligatur, vt glorificetur per vos, quia fortior est gloria dei, quàm rerum natura. Sicut oues. Cùm cœperint vos lupi vellicare, nolite resistere, aut vociferare, scientes, quia nisi vos spoliati fueritis, alij non vestientur: id C est, nisi vos mortui fueritis, alij non viuent. Nec timeatis hanc vellicationem præsentem. Cùm enim ætas resurrectiõis aduenerit, alia super vos lana immortalitatis nascetur. Quandiu autem propter instigationẽ diaboli gentes permanserint lupi, dorsum illis præstate ad vellicandum: cùm autem per patientiam vestram lupi illi facti fuerint agni, præbete illis, tãquam oues, lac doctrinæ. Manifestum quidem est, quia oues appellat propter mansuetudinem: non timentes autem deum, lupos propter crudelitatẽ. Sed hoc videamus, quare istos quidem dixit, quasi oues: illos autem non quasi lupos, sed lupos. Si enim istos propter solam causam mãsuetudinis oues dixisset, quoniam natura quidem homines erant, mansuetudine autem oues, vtiq; & illos quasi lupos dixisset: quoniam & illi, etsi crudelitate quasi lupi erãt, tamen natura similiter homines erant. Puto ergo ista ratione istos quidem quasi oues dictos, illos autem non quasi lupos, sed ad plenum lupos: quoniam homo dei, quanuis fuerit bonus, tamen semper habet in se aliquid mali secundum carnem, quasi homo: & ouis quidem dicitur propter quòd bonus: quasi ouis autem, quia nõ ad plenum bonus. Qui autem deum non cognoscit, nihil in se boni potest habere, ꝓpterea lupus dicitur, nõ quasi D lupus, quia nihil boni habet in se, quia in se non cognoscit deum. Causa est ista, quia omnes homines secundũ carnis naturam mali sumus: & sicut dicit Apostolus, Natura sumus filij iræ: sed per timorem dei efficimur Fphe.2.a boni. Quanuis autem per timorem dei efficimur boni, tamen semper aliquid naturalis mali remanet in natura hominum. Ergo si natura carnalis cõpellit fieri malum, timor dei ex parte retinet eum à malo. Hominem non cognoscentem deum, aut cognoscentem quidem, sed non timentem, natura compellit facere malum, & timor dei non retinet à malo, & ideo non potest esse in illis aliquid boni, nisi fortè propter homines, quãdo ipsum non est bonum, sed malum, quod est propter deũ. Quicquid autem non est ex fide, peccatum est. Ideo san- Rom.14.d ctì quidem quasi oues, mali autem nõ quasi lupi, sed ad plenum vocantur lupi. Nec moueat te, quòd etiã Christus quasi ouis est dictus, non ouis, cùm sit totus bonus. Ibi enim non persona Christi comparata est ad personam ouis: sed occisio Christi, sicut occisio ouis. Deniq; ita subiungit: Sic non aperuit os suum in humilitate. Nã Esa.53.c nec ouis, cùm ducitur ad occisionẽ, aliquam vocem emittit. Hic autem persona Apostolorum comparata est E ad ouium mores: non missio eorum ad missionem ouium, id est Apostoli ipsi dicti sunt sicut oues, nó missio eorum, sicut missio ouium. Nõ enim mittuntur aliquã- †Num do oues ad lupos, nec comparat aliquis possibilem etiã impossibiliter. Vnde alibi dictus agnus est, non quasi agnus. *Estote ergo prudẽtes sicut serpẽtes.* ad intelligẽdas fraudes. *Estote simplices sicut columbæ,* ad ignoscendas iniurias. Nolo vos esse semper quasi columbas, ne propter simplicitatem nimiam per seductionẽ laqueũ incurratis. Nolo vos esse semper sicut serpentes, ne ex corde contra aliquem venena fundatis, sed secundum tempus & personas, mutetis & mores. Estote serpentes, ne comprehendamini. Si enim comprehensi fueritis, estote columbæ, vt ne mordeatis. Quãdiu enim homo gentilis est, serpens in illo est: quoniam indignatio illius, secundum similitudinem est illius serpentis, qui in paradiso hominem à deo separauit: cùm verò conuertitur ad fidem, recedente serpente, ingreditur in illum spiritus, qui in specie columbæ descendit de cœlo, & fit columba. Ergo contra infideles estote serpẽtes, quia serpens serpenti non nocet: cum fidelibus autem estote co F lumbæ, vt quasi columbæ colũbis charitatis oscula porrigatis. Et vt breuiter dicam, estote prudentes sicut serpentes, vt malum intelligatis & caueatis. Et estote simplices sicut columbæ, vt non faciatis vllum malũ. Quia intelligere malum, laudabile est: facere autem, vituperabile. Nec qui intelligit malum, ipse fecit malum, sed qui facit malum. *Attendite uobis ab hominibus, tradent enim uos in conciliis.* Quoniam superius dixit, estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: nunc ad vtrunq; causam ostendit, & quare vult esse prudẽtes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Prudentes quidem sicut serpentes, vt attendant sibi ab hominibus, qui tradent eos in conciliis. Proprium enim est serpentis, ab hominibus sibi cautè prospicere. Vnde Apostolus admonet, dicens: In sapientia ambulate, quoniam tempus malignũ est. Quare autem vult eos esse simplices? Colo.4.a vt non aduersus proditores suos malicię memores sint, sed diligant inimicos suos, & bene faciant persequentibus se, secundum dei Christi præceptum: quia non tãtùm lædimur ab iniquis inimicis, quando nocemur ab ipsis: sed etiã proficimus, cùm per maliciam eorum cõstantia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iob.2.c

Gstantia bonitatis nostræ à suo proposito victa nõ recesserit. Quoniam proprium est columbæ vsq; ad mortem in simplicitate manere. Vnde & de tolerantia Iob dictũ est, & adhuc perseuerat in simplicitate. *Attendite uobis ab hominibus: tradẽt enim uos in concilijs, & in synagogis suis flagellabunt uos, & ante reges & præsides stabitis in testimonium illis, & gentibus.* Ita dixit, attendite vobis ab hominib⁹ quasi à quibusdã pessimis malis, & super omnia mala malis. Nã si non quasi homines accusans dixisset, sufficeret illi dicere, attẽdite vobis, tradẽt enĩ vos. Nũc autẽ addidit, attẽdite vobis ab hominib⁹: ostẽdere volẽs, quia præ omnibus malis homo est pessimũ malum. Nã si bestiis cõparare volueris eum, peiorẽ inuenies eũ. Bestia enim, quãuis sit crudelis, tamẽ quia est irrationabilis, declinabitur ab homine crudelitas eius. Homo autẽ crudelis cũ sit & rationabilis, nõ facilè euadetur crudelitas eius. Si cõparaueris hominẽ serpenti, peiorẽ inuenies hominẽ: quoniã serpens, etsi maliciã habet, tamẽ hominis timorem habet. Ideo si quẽ abscõsè potuerit, mordet: si autẽ nõ potuerit, fugit. Homo autẽ & maliciã habet serpẽtis, & timorem nõ habet, sicut serpens. Ideo quãdiu nõ habet rẽpus, latet sicut serpens: si autem inuenerit, irruit sicut bestia. Adhuc autem anguis, siquidem iritata fuerit, sæuit: si autẽ iritata nõ fuerit, in silentio trãsit. Homo autem & nõ iritatus insanit, & magis super illos insanit, à quibus nõ fuerit iritatus. Et vt breuiter dicã, vnaquæq; bestia vnũ habet & proprium malũ, homo autem omnia habet in se. Deniq; homo malus, peior est quàm ipse diabolus. Diabolus enim si videat iusttum, nõ est ausus ad eũ accedere: homo autẽ malus quãuis hominem sanctum viderit, nõ solum illum nõ timet, sed adhuc magis cõtemnit. Nõ enim diabolus homini præstat virtutẽ, sed homo diabolo. Arma enĩ diaboli est mal⁹ homo. Sicut enim homo sine armis nõ potest aliquid facere contra hostem, sic diabolus etiã sine homine nõ valet aliquid cõtra sanctos. *Tradent enim uos in cõciliis, & in synagogis suis flagellabunt uos.* Quasi ad maiorẽ laudem dei in synagogis suis flagellabunt: vbi orationes & laudes, vbi lectiones vel sacrificia, Apostolos ibi pœnis afficiebant, quasi sacrificium deo offerentes. Re autem vera sacrificium erat dei, cruciatio Apostolorum, non ad Iudæorum mercedem, sed ad suam coronam: Iudæorum autem erat interitus. Quoniam autem dicit, ante reges & præsides stare, & non cogitare quid respondere debeãt, hoc est quod in Ioanne dicit, Cùm autem venerit ille paracletus, ille testificabitur de me. Et vos testimonium reddetis, quia ab initio mecũ fuistis. Ante reges & præsides stabitis in testimonium illis, & Gentibus: vt dum Apostoli accusantur, dum respondent, in singulis quibusque prætoriis Christi veritas prædicetur, & Iudæorum perfidia demonstretur, & Gentibus vel ad salutem credentibus, pietatis mysterium reueletur. Audientes autem Apostoli, quia coram regibus & iudicibus stare iubebantur, ne fortè dicãt ad Christum, tu ipse scis quia in illorum iudicibus scholastici præsunt, quomodo ergo possumus nos homines piscatores, & sine literis, coram illis testimonium dare. Tu enim ab initio non nos docuisti loqui, sed credere. Denique cùm nos discipulos congregares, non inuenisti nos in capitolio philosophicos libros legentes, sed retia in mare mittentes. Neque dixisti, Venite, faciam vos aduocatos meos: sed, venite, faciam vos piscatores hominum. Conscientias, non eloquentias nostras elegisti. Ideo ipse inquit: *Cùm autem tradent uos, nolite soliciti esse, quomodo, aut quid loquamini.* Mea est enim causa. Deus humano auxilio non indiget. Ideo vos tantummodo mihi personam præstate, & ego vobis sensum. Nam solicitum esse ante iudicium, non est præparatio rei, sed desperatio deo. In illis enim rebus potest esse desperatio de deo, in quibus potest esse consideratio. Puta si propter aliquem actum iter facturus es, consideras qualitatem actuum, & quantitatem itineris: & secundum eas præparas tibi expensas. Aut si domum ædificare proponas, consideras qualia ædificia, & talia præparas instrumenta. In iudicio autem quomodo potest præparari responsum? Nunquid scis qualis sit interrogatio futura? Minimè cùm in iudicio tali, non iudices à semetipsis loquuntur, sed diabolus in iudicibus. Si ergo homo, hominis cogitationem non solùm futuram, sed nec præsentem cognoscit: quomodo potest cognoscere consilium inimici? quia nemo hominum scit quæ sunt hominis, nisi spiritus qui est in eo. Si ergo ex vobis loquamini, secundum verbum respondebitis: si autem dei spiritu, secundum cogitatum eorum. Sinite ergo, vt in causa sua loquatur deus in vobis, qui conscientiam interrogantis agnoscit. Non enim possibile est, vt rex qui milites suos mittit ad bellum: nõ illis præstet arma aduersus hostem. Qui ergo solicitus est quid loquatur, in sua sapientia sperat: quę est prima causa ruinæ. Nam in persecutionibus virtus dei non requiritur, nisi præcesserit fides. Ad maiorem consolationem Apostolorum, non dixit spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis, sed qui loquitur: vt ostendat quia non solùm tunc, sed nec modò aliquid sine spiritu dei faciunt, aut loquuntur, tanquam si ita dicat ad illos: Maximè quia creditis in me, aut confitemini me esse verum. Esurientem me videtis, & creditis quia sum panis cœlestis. Sitientem me videtis, & creditis quia ego sum fons aquæ salientis in vitam æternam. Quomodo est iste sensus humanus, qui aliud vidit, & aliud credit, & confitetur? Si ergo modò, quando periculum non est, gratia mea operatur in vobis: quantò magis erit vobiscum cùm persecutio venerit? Nam qui vos in pace sustentat, multò amplius adiuuat in bello.

Frater fratrem tradet in mortem. Audientes Apostoli, ne fortè cogitent æstimantes cùm traditi fuerint in concilijs, & in synagogis ad flagellandum: illo tempore putas nemo erit patronus, qui adiuuet: nemo amicus, qui indulgeat: nemo amicus, qui misereatur? Ideo dicit dominus: Nemo speret in patronis, nemo in amicis, aut parentibus: cùm etiam frater fratrẽ tradet in mortem: pater filium, & filius patrem. Vide quale tunc incendium persecutionis ardebit, vt nec sibiipsi parcat natura. Quomodo autem tunc patronum, aut amicorum fidem integram quæres, cùm videris ipsius fraternitatis & paternitatis vim esse extractam? Si enim amicitia in ipsa natura deficiet: quomodo inuenietur extra naturam? Ergo quia non est satis stupendum, si frater fratrem tradat in mortem? Cain enim propter inuidiam sacrificij interfecit Abel fratrem suum: Et propter benedictionem surreptam Esaũ persequebatur Iacob: Hoc autem quis audiuit, vt nulla iniuria existẽte, propter solam Christi fidem pater filium tradat in mortem? quia fortior est conflictio inimici, quàm virtus naturæ. Corruptibilis enim est dilectio carnis. Mendax est omnis secularis amicitia, quæ diuini timoris vinculo non est ligata. Non est fides in seruis diaboli. Diabolus nec generat, nec generatur: si non generatur, ne scit seruare iura propinquitatis, qui nullum habet propinquum. Non quia odibile est genus Christianorum, sed quia diuinum est, carnales odiunt. Alij adiunguntur

1.Cor.2.c

Ioan.4.b

Gen.4.a
Ibidẽ.37.&

Ioan.15.d

Suprà.4.c

Ajunguntur multò plures & chariores proximitate coniuncti, beatior commutatio, bonum odium est. *Et eritis odio omnibus hominibus, propter nomen meum.* id est, omnibus infidelibus: non solũ inimicis, sed etiam amicis: non solùm extraneis, sed etiam parentibus: non solùm parentibus aut fratribus, sed etiam ipsis patribus vestris. O inæstimabile diabolici furoris incendium, quod nec ipsa paternitatis † charitas extinguere potest: supra naturam & contra naturã persecutio ardens, sapientibus euidenter ostendit, quoniam illa odia non facit more humano accidentium ira causarum, sed inuidia diaboli propter Christum. *Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit.* Quia incipere multorum est, finire verò paucorum. Semper in principio dilectio est, in fine probatio. Nemo enim circa deum vsque ad finem potest perseuerare, nisi qui propter deum tantummodo factus est dei. Omne enim quod propter carnem fit, corporale est, quemadmodum & caro ipsa temporalis est: quod autem propter deum fit, æternum est, sicut & deus æternus est. Cor bonæ fidei, est exitus bonus: quia non incipere aliquod bonum gloriosum est, sed finire. Nam quod incipit, corporis voluptas est frequenter: quod autem finit, virtus est animæ. Nam frequenter concupiscentia carnalis incipit bonum, sed nõ finit, nisi gratia dei. Cùm ergo conuersus fueris ad deum, & cœperis deo seruire, & opera iustitiæ facere, ne aliquando acta tua recorderis, sed finẽ tuum cogita: quia præteritorum bonorũ consideratio, iactantiam operatur: consideratio autem finis, timorem. Quoniam qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit.

† fraternitatis.

Psal.18.b

Exo.2.a & seq.

Homilia.xxv.ex capite.x.

In illò tempore, dixit Iesus discipulis suis: Nihil operatum, quod non reueletur: & occultum, quod non sciatur. Et reliqua. Nunc profectum prædicationis eorum futurum eis annunciat, quoniam prædicatio eorum habitura fuerat exitum gloriosum. Ecce ego ipse, qui sum lumen absconditum in tenebris, deus celatus in homine, sublimitas in humilitate. Tunc sicut hoc mysterium absconditum fuit à seculis, nunc autem per vos manifestabitur cunctis, vt impleatur sermo propheticus, qui dictus est de me: A summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsque ad summum eius. Et non est qui se abscondat à calore eius. Sicut enim nullus est locus vbi non appareat sol, aut non sentiatur calor eius: sic nullus erit locus, vbi non cognoscatur Christus, aut nõ intelligatur diuinitas eius, vt omnis conditio hominũ in duas diuidatur partes, ita vt credentes meritò coronentur, ac non credentes sine excusatione puniantur. Et vos cùm interim quasi inimicos suos odiant homines, posteà vos cognitos complectentur quasi suæ salutis authores. Interim quasi maleficos homines vos abominabuntur, posteà quasi sanctos venerabũtur. Interim vos quasi persecutores persequentur, posteà vos, omnes homines in ecclesiis suis quasi deos adorabunt. Memento te præterita, & consolamini de futuris, quando iustitiæ domini dominata est iniquitas, quando veritatem longo tempore celauerunt tenebrosa mendacia, quãdo innocentia sub existimatione criminis diu velata est. Moses fuit celatus in Aegypto, dictus est filius Aegyptiæ. Quasi homicida fugatus est, quasi mercenarius contẽptibilis, ouium factus est pastor. Nunquam est manifestata sanctitas eius, nunquam est coronata innocentia eius. Ecce qui pastor ouium fuerat irrationabilium, factus est dux populi gloriosi. Qui quasi homicida ex Aegypto egressus, posteà ingressus est iudex sanctorum, Iam non filius Aegyptiæ, sed quasi filius dei. Perdidit beneficium suum Aegyptus, non potuit bene nutriendo facere suum, qui melius nascendo fuerat alienus. Qui Pharaonem regem quasi captiuus antè timuerat, posteà illum decem plagis, quasi seruum obnoxium castigauit, quia nihil est opertum, quod non reueletur. Ioseph celatus est in Aegypto, quasi adulter accusatus est, castitatis custos fidelis. Nunquid non est manifestata innocentia eius? Nunquid non multipliciter coronata est castitas eius? Qui quasi maleficus in carcere fuerat, quasi propheta eductus est. In vnius pueri vindicta totus mundus fame flagellatus est. Et quẽ sacerdos Phutiphar primum quasi adulterum vxoris suæ cõdemnauerat, posteà gloriosum generum in cubiculum suum locat. Absconditi fuerant & tres pueri in Babylonia, & quasi cõtemptores regis sunt accusati pro crimine, ad quorum interitum iussum est, vt caminus accenderetur septies amplius quàm solebat: non quia ad comburendam carnis naturam tantum incendium necessarium erat, sed quia tantùm insanientis regis iracundia suggerebat. Et quid ignis in suo camino, furoris spiritu percussus corrigit? Et perdito suæ virtutis calore, specie sola ardebat, vt incorruptibilem integritatem eorũ corruptus ignis ostenderet, & ardentiorem fidem eorum ardens flamma ostentaret, ipsa natura sua clamans, nõ in voce: quia nihil occultum quod non sciatur. Sed vos sustinete introitum iniuriosum, vt habeatis exitum gloriosum. Et tanquam promissionum consolationem habentes, *Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine: & quæ in aure auditis, prædicate super tecta.* Quid est quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine? Item tenebras Iudaicum populum dicit, sicut scriptum est: Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Et ideo tenebræ intelliguntur, quia lumen verum cognoscere non potuerunt. Quæcunque igitur dominus in Iudæis locutus est, in Ecclesia manifestanda esse annunciabat. Lux enim populus Christianus intelligitur, sicut & Apostolus ait: Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino: vt filij lucis ambulate. Aut ita: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: id est, quod nunc dico vobis in mysterio parabolarum, vos posteà dicite manifestè. Quod enim in mysterio est absconditum, sic est quasi in tenebris positũ. Vnde & Moses, quando legem accepturus ascendit in montem, sicut dicit scriptura, ingressus est Moses in nubem, ostendens quia lex quæ dabatur in mysterio posita, obscura erat futura, quasi sub nube nigerrima. Quod autem manifestè dicitur, in lumine dicitur. Quid est, Quod aure auditis, prædicate super tecta? id est, quod auditis in secreto soli, prædicate coram omnibus, nulli absconditis verbum, quasi qui stet suprà tecta & clamet. Quid est quod Apostoli audierunt in mysterio? Quid? Exiit seminator seminare semen suum. Et quædam ceciderunt secus viam, quædam super petram, quædam inter spinas, quædam super terram bonam. Et loquebatur eis in parabolis, & sine parabolis loquebatur eis nihil. Et accesserunt discipuli eius ad eum secretè, dicentes: Enarra nobis parabolam. Quibus respondit: Vobis datum est nosse mysterium regni dei, cæteris autem in parabolis, vt audientes non audiant, & videntes cæci fiant. Quid ergo? Quod tunc in mysterio solis Apostolis credebatur, nunc euangelistis referentibus, & Apostolis prædicantibus, quotidie in medio ecclesię omnibus populis enarratur. Ergo hoc est quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: id est,

Ioan.1.a

Ephe.5.b

Infr.13.&
Lucæ.8.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quod dico vobis in secreto, prædicate coram omnibus, sicut est vbi vocauit dominus discipulos suos seorsum, dicens eis: Vos autem quem me esse dicitis? Respon-
Infr.16.b & Lucæ.9.c derunt: Tu es Christus filius dei viui, qui in hunc mundum venisti. Et mandauit eis, Nemini dixeritis: quia
Inf.17.a. & Lucæ.9.b oportet filium hominis crucifigi, & tertia die resurgere: quia si manifestè cognitus fuisset filius dei, nemo au sus fuisset manus iniicere in eum. Et ideo crucifixus non esset, neque resurrexisset à mortuis. Propterea adhuc infernorum regnum esset in terra, & dominatio diaboli mundum totum teneret. Quid ergo? Postquam dominus surrexit à mortuis, quod audierat Petrus in
Actо.2.d &.3.c. secreto, cœpit coram omnibus prædicare, dicens: Deus patrum nostrorum suscitauit filium sum Iesum, quem vos crucifixistis, & denegastis ante faciem Pilati, iudicante illo dimitti. Vos verò iustum negastis, & virum homicidam petistis donari vobis, principem autem vitæ interemistis. Ergo hoc est, quod in aure audistis, prædicate super tecta. *Et nolite timere eos, qui occidunt corpus.* Ne fortè propter timorem mortis non liberè dicatis quod audistis, nec fiducialiter prædicetis in omnibus, quod in aure soli audistis. Sic ergo ex his ver bis ostenditur, quòd non solùm ille proditor est veri-
H Proditor veritatis, quis. tatis, qui transgrediens veritatem palàm mendacium pro veritate loquitur, sed etiam ille qui non liberè pronunciat veritatem, quam liberè pronunciare oportet: aut non liberè veritatem defendit, quam liberè defendere oportet, proditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est, vt veritatem quam audiuit à deo liberè prædicet: sic laïcus debitor est, vt veritatem quam audiuit quidem à sacerdotibus probatam in scripturis, defendat fiducialiter. Quod si non fecerit, proditor
Rom.10.c est veritatis. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Hæc autem diximus, quoniam multi Christianorum palàm quidem transgredi veritatem putant peccatum, tacere autem veritatem coram infidelibus non putant esse peccatum: & propterea multi inueniuntur in isto reatu. Ideo nos conuenit apertius dicere, quoniam nihil de veritate negan da præsens loquitur sermo, sed de veritate non liberè prædicanda, dicens: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & nolite timere eos, qui occidunt corpus, quo minus dicatis in lumine, quod audistis in te-
I nebris. Vide quoniam non solùm ille transgressor est veritatis, qui palàm denegat veritatem, sed etiam ille, qui propter timorem eorum, qui possunt occidere corpus, tacet veritatem. Et quid dicam? Quia propter timorem mortis tacet homines veritatem, & propter miserum ventrem, & propter spem vani honoris, in conspe ctu infidelium tacent homines veritatem: Vtputa, eunt homines ad conuiuium impiorum sacerdotum, & confugiunt ad patrocinium malorum hæreticorum, fit sermo de fide: ille sacerdos impius, vel patronus, blasphemat veritatem tuam, quasi mendacium: fidem tuã, quasi perfidiam, vt aut seducat, aut vulneret conscientiam tuam, & faciat eam infirmam, etsi ad plenũ capere non potuerit: tu autem etsi non denegaueris palàm veritatem, tamen non contendis cum persona eius, cuius panem inanem manducas, vt nõ perdas spem patrocinij, aut rapacitatis: veritatem quam oportebat te liberè defendere, tacens confundis eam in conspectu inimicorũ eius, vt videatur à te tacente, falsa quæ vera est. Et quomodo nõ es tu proditor veritatis? Sed fortè dicis: Si taceo veritatem ante aduersarios, nunquid consentio mẽ dacio eorũ? Dic mihi, si princeps aliquis imperatoris, vi-

dens ciuitatẽ Romanã ab hostibus expugnari, cùm pos K sit liberare eã, & neglexit defendere: num ipse videbitur tradidisse, quam potuit liberare, si voluisset? Sic & tu videns veritatem ab impiis expugnari, cùm eam potuis ses defendere, si loqui voluisses, tacens expugnasti, per hoc ipsum quod cõpassus es expugnari. Et si propter timorem eorum qui occidũt corpus tacere veritatem, sicut præsens scriptura testatur, impietas est: quomodo nõ sit impietas maior, tacere veritatẽ propter miserũ ventrem, & spem vani honoris, & meliorem facere gratiã panis, & honoris quàm gloriam veritatis dei? Et nolite timere eos, qui occidunt corpus: quoniam corpus etsi ab impiis occisum nõ fuerit propter deũ, à semetipso post modicum morietur propter naturam. Ergo occisi secũdum corpus ab impiis, nihil perditis, nisi mortis dilationem, vt corpus quod post modicum fuerat moriturum, ante modicũ moriatur, magis autem nec ante ipsam mortis dilationem. Si ergo verũ est, quia nec foliũ cadit de arbore sine præcepto dei: & quia numerati dati nobis sunt dies ad vitã, credere debem⁹, quia nec morimur ante diẽ, nec transire possumus diem: tamen ponamus quòd ante diẽ moritur, qui moritur propter deũ. L Si ergo & gratis, id est sine molestia pcussoris post modicum morituri sumus, nulla dei causa proposita: quare non ante modicũ in causa dei cum gloria morimur, vt fiat voluntariũ, quod futurum est necessariũ, vt offeramus deo ꝓ munere, quod redditur à te pro debito? Ideo nolite timere eos, qui occidunt corpus. Substantia enim hominis nõ est corpus, sed anima. Hãc enim solã deus ad imaginem suam fecit, & hanc diligit: propter hanc fecit & mundum. Hanc zelat, & persequitur inimicus: propter hanc & ipse filius dei venit in mũdum. Corpus autem vestimentum est animę, sicut ait Apostolus: De 2.Cor.5.c corpore nostro in quo ingemiscimus onerati, in quo no lumus spoliari, sed superuestiri vt mortale hoc absorbeatur à vita. Sicut ergo vestimẽtum super homines positum, si quis furibundus scindat, illatorem quidem iniuriæ sentit homo, damnum autem non patitur in natura: sic corpus super animã positũ, si occidatur ab impiis, anima quidem occisionis eius sentit dolorem, damnum autem suæ naturæ nõ patitur. Habemus autem hu ius rei vnde loquimur argumentum in membris. Sicut enim vngues cùm summitatem vestiunt digitorũ, quã- M diu præcidantur, dolorem faciunt corpori: cùm verò præcisi fuerint, nullus sensus corporis inuenitur in eis, sed ex ipsa natura alteri noui procedunt, vt nullum videatur natura sustinuisse dispendium: Sic corpus donec cæditur, sentit anima: cùm autem occisum fuerit, nullus sensus, aut dolor animæ inuenitur in corpore illo, sed iterum super animã in tempore opportuno gloriosius illud retexet corpus, vt nullum detrimentum anima videatur perpessa, sed augmentata, Dicam autem quod sentio verius, non solùm ad vestimentum animæ caro creata est, sed magis ad tentationem eius, quasi domestica & naturalis inimica copulata est. Et dum expugnatur à carne, nec vincit, nec coronatur à deo. Huiusmodi mysterij Paulus testis est, dicens: Caro enim cõ Gala.5.c cupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. Si ergo caro animæ inimica, tentatio est: quis sapiens nõ intelligit, quia occisio corporis optanda est magis, quàm timẽda? Ideo tibi corruptibilis natura creata est, inde deponendi corporis tempus est numeratum, vt homo morituro corpori tuo non parcas, sed commerito perituro compares tibi vitam mansuram. Ecce si mutuò accipis, vtputa bouem, vel equum: nónne assiduè

operaris

A operaris opus tuum in eum? Dicis enim apud te, hodie aut cras tollendus est à me, quia non est meus. Etiam tu in corpore corruptibili natus, quare non ad vtilitatem animæ tuæ vteris temporali corpore tuo, sciens quia post modicum tollendum est à te, quia non est tuum? Quę ergo est ista insipientia vestra, odire quod nostrum est, & amare quod nostrum non est? Studere seruare, quod seruare non possumus, & negligere quod in æternum habebimus? Nolite timere os, qui occidunt corpus. Quid est timor mortis? nõ dolor exeũdi à corpore, sed desperatio vitæ post mortem. Ille timet mortem, qui non putat se viuere post mortem. Vis scire? Ecce frequenter homines grauem dolorem patiuntur in infirmitate, & non moriuntur, & frequenter modicum tædium habent, & moriuntur, & tamen magis contenti sunt grauem dolorem pati, & non mori. Vides ergo quia non dolor mortis, sed ipsa mors timetur? Sicut autem omnia mala operatur timor mortis, sic omnia bona operatur contemptio mortis. Qui timet mori, id est
Mortem timẽs, pœnam, bona operatur. B qui non sperat viuere post mortem, neque eleemosynas dat, neque orationibus instat, neque ieiunium celebrat, neque paupertatem sustinet, neque opprobrium sufFert, neque damnum substantiæ suæ contentus est pati, neque corporalem iniuriam sustinet propter deum: sed hoc suæ lucrum vitæ existimat, si bonis istius mundi fœliciter fruitus fuerit: & hoc damnum vitæ suæ putat, si fuerit: alienatus ab istis bonis. Quare? quia laborũ suorum præmium in resurrectione non sperat. Qui autem non timet mori, id est qui vitam sperat post mortẽ: omnia quæ diximus, libenter sustinet propter deum: quia laborum suorum mercedem multiplicem indubitanter expectat. Ille est ergo perfectus discipulus Christi, qui hæc omnia patitur, aut pati paratus est. Non ergo ideo dominus mandat, nolite timere qui occidunt corpus: quia necesse est omnem Christi discipulum occidi: sed ne omnes illas res, quas suprà diximus, per singulas mãdet, quasi per compendium dixit: Nolite timere eos qui occidunt corpus: quoniam qui occidi non timet, multò magis contemnit cætera aduersa carnalia, quæ sunt ante mortem: quia omnia carnalia quæ sunt ante mortẽ, leuiora sunt morte. Qui ergo quod grauius est non ti-
C met, multò magis contemnit quod leuius est. Qui autẽ cæteras molestias quæ sunt ante mortem non est contentus pati propter deum, quomodo sustinet mortem? Considera autem, vt quid nobis in natura creauit timere mala carnalia, aut diligere bona: non vt mala carnalia timeamus, quæ timemus, sed vt per timorem malorum carnaliũ intelligamus magis timenda esse spiritualia mala: Vtputa, scis quia malum est pati dolorẽ carnis, per hoc intellige, quia peius est dolorem animę pati. Scis quia malum est cõfundi coram hominibus, per hoc intellige, quia peius est confundi coram angelis. Quantũ enim angeli meliores sunt hominibus, tantùm confusio illa peior quàm ista. Nam dolor & pudor corporalis, cũ corpore finitur, aut soluitur: dolor & pudor animę, semper cũ anima irruit ad pœnã. Ita non vt diligas bona carnalia quæ diligis, sed vt per bona carnalia intelligas magis diligenda esse spiritualia bona: Vtputa scis quia bonũ est gaudere carnaliter: per hoc intellige, quia melius est gaudiũ animæ. Gaudium quippe carnis cum carne finitur, gaudium autem animæ cum anima perseuerat. Scis quòd bonũ est gloriari in terris: per hoc intellige, quia melius est gloriari in cœlo. Quãtò enim clarius est cœlũ, quàm terra: tantò gloriosior est illa gloria, quàm ista. De magnis autem thesauris bonorum vel

malorum quasi modicum gustum dedit in mundo, vt D ex modico gustu malorũ, vel bonorum, plenitudinem cognoscamus. Nolite timere eos qui occidunt corpus, sed eum timete, qui potest corpus & animam perdere in gehennã. Quid dicis, anima perit? Nónne immortalis creata est? Morte enim non solùm extinctio corporalis signatur, sed etiã pœna mors dicitur. Vnde & Paulus ait: Quotidie morior pro vestra gloria, quã habeo in 1.Cor.15.d Christo Iesu. Et Ioãnes in Apocalypsi sua sic dicit: Beatus qui habet partem in prima resurrectione, ei secunda Apoc.20.b mors non dominabitur. Secunda enim mors est ignis, & sulphur. Vides ergo quia per damnationem animæ, non dicit ipsam solutionem animæ, sed cruciationem gehennæ, quæ est mors secunda. Et tanquam si aliquis dicat: Vt quid tanta licentia data est malis, vt etiam cõtra voluntatem dei habeant in sanctis potestatem nocendi? Absit, nihil possunt deo nolente: *Nónne duo passeres asse uæneunt, & unus ex eis non cadet sine uoluntate patris uestri?* Si ergo passeres in voluntate dei positi sunt, nõ in potestate hominum, quos deus ad vsum hominum fecit, quantò magis vos: non cùm estis in potestate hominum, sed in voluntate dei, quos deus ad suam gloriam fecit. Si passer euentu nõ moritur, nec cadit, pro- E pter hoc ipsum, quia opus dei est: quantò magis iustus homo non est in euentu positus, quia imago dei est. Sed aut à deo traditus, moritur: aut à deo liberatus, euadit. Si in passeribus nihil sine ratione agitur, quorum duorum precium vnus est assis: quantò magis in vobis sine me nihil agitur, quorum precium est sanguis meus? Si sic habentur passeres, quomodo habendi sunt filij? Ideo ergo non debetis timere homines, quia non est in vobis illorum potestas, sed dei. Non enim quando volunt impij, tunc possunt nocere sanctis, sed quando deus illis nocendi tempus concesserit, vt prouideat sanctis suis coronam. Dicit Pilatus ad Iesum: Nescis quia Ioan.19.b potestatem habeo dimittere te, & crucifigere te? Respondit ad eum: Non haberes vllam potestatem in me, nisi tibi datum fuisset desursum. Quæ ergo est sapientia, illum non timere qui dat potestatem, sed illum timere qui accipit? Qui enim dat potestatem, quando vult dat: qui autem accipit, non quando vult accipit. Ergo si non es traditus, sine causa times: & si traditus F es, sine causa times. Deo enim liberante homo tibi no cere non potest, & si vult. Nescis quomodo Pilatus volebat dimittere Christum, sed non poterat, quia deus eum tradebat? *Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt.* Quid nobis prodest capillos numeratos habere, si morimur? Ideo numerati sunt, vt in æternum viuamus. Nunquid ideo numerat aliquid deus, vt numerum eius cognoscat, qui ab initio (vt dixit sapientia) omnia in pondere, numero, & mensura creauit? Sed Sapien.11.d ideo numerauit, ne aliquid perdat ex ipsis. Sicut dicit propheta: Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Psal.138.c deus. Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur. Non minuuntur qui numerati sunt, sed etiam multiplicabuntur, Vis scire dignitatem numeratorum: considera ouem illam, quomodo pastor non requie- Infr.18.b uit per desertum discurrere, donec inueniret eam, & ad pristinum numerum reuocaret. Nullam ex omnibus se habere putabat, si de numero suo vna periret. Qui autem perituri sunt, non numerantur. Ideo dominus dicit: Vestri etiam capilli capitis numerati sunt. Peccatores autem, vt quid numerantur, qui esse non æstimantur? Illud enim numerat deus, quod vult possidere: quod autem nõ vult habere, vt quid nu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G merat:Ideo non numerantur peccatores, vt quicunque ex ipsis periret non sentiat, neque curet deus, quasi de non numeratis: sicut scriptum est, Pro nihilo habentur omnes gentes. Ergo passeres sunt meliores, quàm peccatores? Non, sed similes. Sicut enim deus non dixit, quia non cadunt: sed, sine voluntate dei non cadunt. Dei enim voluntas est, vt comprehendantur, & ad vsum procedant hominum, quia ad hoc creati sunt. Sic voluntas dei est, vt homo qui sine lege dei vixit, sine lege & pereat: & qui deum non aspexit, non aspiciat illum deus. Verè in hoc peior est homo peccator quàm animal, quoniam animal & si non glorificat, non exacerbat: homo autem malus non solùm non glorificat, sed adhuc exacerbat. Quanta autem sit dignitas numeratorum, etiam in libro Numeri ostenditur, quoniam electi & colati numerantur à Mose, per præceptionem dei. Non numeratur inter eos fœmina. Fœmina autem intelligitur mollities, quæ est corruptio corporalis. Omnis autem vir mollis animo, remissibilis in fide, & corruptus in actibus: corpore vir est, & ideo fœmina intelligitur, ideo non numeratur cum sanctis. Fœmina autem si virilitatem sanctam habuerit, & si corpore fœmina est, animo est vir, & numeratur cum H sanctis. Illic quia figura erat caro, fœmina repellebatur: hic autem quia veritas est, fœmineus animus non numeratur. Illic seruilis conditio excludebatur, hic autem conuersatio seruilis expellitur apud deum. Non ille seruus est, qui seruus est hominum, sed qui peccati sui. Ergo liber si opera mala fecerit, diaboli seruus est. Seruus, si bona opera fecerit, filius dei est: ideo seruilis anima non numeratur. Item neque Aegyptius mundialis. Qui ergo diligit mundum, in secularibus negociis gaudet. Propter negocia mundi transitoria tristatur, propter deum verò non gaudet. Ille non numeratur, qui anima Aegyptius est. Aegyptius autem si cœlestia amauerit, Hebræus est. Item nec puer numeratur. Ille qui puer est sensibus, malicia autem perfectus est: qui autem malicia puer est, sensibus perfectus est. Qui autem mensurat plenitudinem ætatis Christi, ille etsi puer fuerit, sicut Daniel numeratur. Et qui procedit ad bellum contra alienigenas: id est, qui potest pugnare contra immundos spiritus, & desideriorum carnalium destruere castra, ille tantummodo numeratur. I Sed nec omnes qui habent virtutem spiritualem, habent Israëliticam virtutem. Nam & Gentiles habent virtutem animæ, Grammaticam, Rhetoricam, & Philosophicam: sed non Israëlitica virtus est, quæ non fit propter deum, sed propter bonam gloriam. Israëliticũ autem bonum est, cuius mens deum videt, sicut Apostolorum, quibus dixit: Vestri autem & capilli capitis numerati sunt omnes. Spiritualiter autem, capilli sunt subtiles animæ, & innumerabiles sensus sanctorum, qui de spiritu Christi, quasi de capite ipsorum prodeũt. Si autem iustus tradidit se in potestate dilectionis, dilectio illa præcidit capillos ipsius, & tollit virtutẽ quam habet in capite, sicut Dalida Sampsonis. Nam omnis virtus eorum nõ in corpore, nec in diuitiis, sed in virtutibus spiritualibus est posita. Et nulla res sic præcidit virtutem capillorum suorum, sicut corporalis voluptas. Si ergo perdidit virtutem capillorum suorum, apprehẽdunt eum alienigenæ, id est immundi spiritus, & alligabunt eum vinculis diuersorum desideriorum, & excæcabunt oculos cordis eius, vt non videat lumen: id est viam veritatis, vt egressus suos extendat, vt impleatur in illo, quod scriptum est: Deleantur de libro viuentiũ, & cum iustis non scribantur. *Omnis ergo qui me confes* K *sus fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo. Qui autem negauerit me coram hominibus, & ego negabo eum coram patre meo.* Et quoniam rem impossibilem, quantùm ad naturam carnalem, mandauerat: nunc & pœnam proponit, & præmium, vt modò timore pœnæ, modo desiderio præmij virtus animæ adiuuetur. Ecce præmium: Qui me confessus fuerit corã hominibus, & ego confitebor eum corã patre meo. Sed prius dicit præmium, posteà pœnam, quia misericors deus paratior est ad remunerandũ bonos, quàm ad puniendum indignos. Vide ergo quantũ maius est præmiũ dei, quàm iustitia nostra: & quãtò grauior est vindicta, quàm nostrũ peccatũ. Si tu confessus fueris Christum coram hominibus, confiteris quia nihil potes præstare deo: si autem ille te confessus fuerit coram deo, cõfitetur quia potest facere te immortalẽ. Si tu negaueris Christum corã hominibus, denegans Christũ illi nocere non potes: si autem te negauerit Christus coram deo, denegat qui perdere potest in igne æterno. Quis est tam lapideus, qui non desideret iustitiæ suæ testem habere Christũ? Si ergo magnũ est testem esse Christi, quãtùm magis est testem habere Christũ? Considera etiam deniq;, ne fortè L dicant etiã fideles Christiani, si necessitas persecutionis aduenerit, interim corã hominibus de negatiõe patiar pœnas, in corde autem meo veritatem teneo Christi. Ideo non dicit, Qui me confessus fuerit in corde suo: sed, corã hominibus. Quoniam qui coram hominibus non confitetur, nõ prodest ei aliquid quòd in corde credit in Christum: quia qui ore denegat, nõ potest fieri vt in corde credat. Radix enim confessionis, fides est cordis. Confessio autem, fructus est fidei. Sicut ergo quandiu radix est viua, necesse est vt aut ramos producat, aut folia: si autẽ non produxerit, sine dubio intelligis, quòd radix eius in terra siccata est. Sic quandiu fides cordis integra est, semper germinat confessionẽ in ore: si autẽ confessio non fuerit oris, intellige sine dubio, quia fides cordis eius iam antè siccata est. Sic enim dicit Apostolus: Corde enim creditur ad iustitiã, ore autem cõfessio fit ad salutẽ. Ergo nec valet cõfessio oris sine fide cordis, nec fides cordis sine confessione oris. Si autem tibi prodest corde credere, & non coram hominibus confiteri: ergo & infideli in hypocrisi confiteri Christum prodest, etiam si corde non credat? Si autem ille ni- M hil proficit confitens sine fide, nec tu proficis credendo sine confessione. Si sufficit Christo qui cognoscit, & si confessus eum non fueris corã hominibus: ergo & tibi sufficiat quia cognoscit te Christus, & si non fuerit te confessus coram hominibus. Si autem tibi non sufficit cognitio eius, nec illi sufficit fides tua. Si enim sufficeret tibi fides cordis, cor tantũmodo tibi deus creasset: nunc autẽ & os tibi creauit deus, vt corde credas, & ore confitearis. Nec tantũ ore, sed quinq; sensibus carnalibus. Si enim sufficeret cor aut os, sic diceret, & prophe- Psal.32.a ta: Confitemini domino, in cithara vnius aut duarum, chordarum, psalmum dicite ei: nũc autem dicit, in psalterio decem chordarum: quia homo qui est psalterium, decem sonos habet, quinq; carnales, & quinque spiritua les. Cum his omnibus oportet confiteri Christum. Si autem vel vnus sensus minus fuerit, non est perfecta cõfessio. Ergo si quis tibi dicat, non manduces idolothytum, sed aspice tantùm ad idola, quomodo speciosa sunt: si aspexeris prouocatus, oculis tuis negasti Christũ. Non quia aspicere idola aliquid sit, sed quia inuitatus aspicis, peccas. Si autem non aspexeris, oculis tuis cor- fessus es

Esa.40.c

Nume.11.a &.13.c.&.26

Iudic.16.c

Psal.68.f

Nihil prodest credere corde, nisi a confessio oris.

Rom.10.c

A fessus es Christum. Ideo scriptum est, Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Si verò dixerit tibi, nolo vt aspicias idola, sed tantum ausculta quomodo ille Gẽtilis blasphemat Christum, vt glorificet deos. Si auscultaueris, auribus tuis Christum negasti. Si dixerit tibi, nolo vt audias blasphemiam Christi, sed ecce quomodo incensum diis offertur, tantùm sta, & accipe odorẽ incensi illius: si odoratus fueris, odoratu tuo Christum offensus es. Item si dixerit tibi, non manduca carnem dentibus tuis, tantùm finge te de immolato manducare: si simulaueris, sic gustu tuo Christum negasti. Si autem nolueris fingere, Christum confessus es, sicut Eleazarus in libro Machabæorum, qui carnes veruecinas sub specie porcinæ noluit manducare. Si dixerit, nolo, fingas te de immolato manducare, sed tantùm tange idolum manu tua, aut tene thuribulum: si tetigeris, aut tenueris, tactu tuo Christum negasti. Si autem nolueris, tactu tuo Christum confessus es, sicut scriptum est: Si est iniquitas in manibus meis. Omnia enim membra animæ vel corporis tui nõ solùm tibi ad vsum deus creauit, sed sibi ad gloriam.

Pfal.118.e

2.Mach.6.e

Pfal.7.a

Homilia.xxvi.ex capite.x.

B IN *illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Nolite arbitrari, quòd uenerim pacem mittere in terram. Non ueni mittere pacem, sed gladium.* Et reliqua. Cùm dixisset dominus, Qui me confessus fuerit coram hominibus, &c. quasi cogitantibus Apostolis, & dicentibus apud se, vsque nunc sub tyrannis & Gentium dominatione deguimus, & nunc speramus pacem nobis esse venturam: & quomodo hic nobis persecutiones & iudicia futura promittit? Respondit ita: Nolite arbitrari, quòd venerim pacem mittere in terram. Et est pax bona, & est pax mala. Pax bona est inter bonos fideles & iustos, vt in quibus est vnius fidei munus, vna sit vitæ concordia. Nam fides per verbum quidem dei nascitur, per pacem autem seruatur, & per charitatem nutritur, dicente Apostolo: Fides est, quæ per charitatem operatur. Fides autem quæ non habet charitatem, nullum potest boni operis fructum perficere. Si ergo aliqua dissensione fideles fuerint separati, hoc est mala discordia, sicut ait dominus: Omnis domus in se diuisa, non stabit: Sic & separata fraternitas, à semetipsa consumitur, sicut ait Apostolus: Si autem inuicem mordetis & criminamini, videte ne ab inuicem consummamini. Pax autem mala est inter infideles & iniquos, vt quibus est vna malicia, sit vnus ad malefaciendum cõsensus. Nam infidelitas & iniquitas ex suggestione quadam diaboli nascitur, per pacem autem seruatur. Si ergo aliqua occasione infideles & iniqui ab inuicem fuerint separati, hoc est bona discordia: quia sicut in pace bonorum, fides & iustitia stant, infidelitas autem & iniustitia iacent: cùm verò discordia venerit, fides & iustitia cadunt: infidelitas autem & iniustitia resurgunt: sic in pace iniquorum & iniustitia, & infidelitas stant, fides autem & iustitia iacent. Cum verò concordia venerit, infidelitas & iniustitia cadunt, fides autem & iustitia surgunt. Ideo ergo dominus bonam misit separationem in terram, vt rumperet malam cõiunctionem. Omnes enim tam boni quàm mali, id est qui diligentes malum, erant in malo: & qui per ignorantiam boni stabant in malo. Omnes insimul, quasi sub vna domo infidelitatis tenebantur inclusi, ideo misit dominus separationis gladium inter illos, id est verbum veritatis, de quo ait Apostolus: Viuum est verbum dei, & efficax, & acumen habẽs super omnem gladium acutissimum, penetrans vsque ad interiora animæ & spiritus, artuũq; & medullarum, scrutans corda, & cogitationes. Iste est ergo gladius bis acutus, ex vna quidem parte bonos ab errore præcidens, ex altera autem parte malos ab excusatione, vt nec bonos ignorantia perdat, nec malos excuset: vt & boni cognita veritate, cum secuti fuerint veritatem, cum iudicio & iustitia saluentur, & mali cùm veritate cognita secesserint à veritate, cum iudicio & iustitia puniantur. Hoc ergo gladio dominus separauit bonum à malo, vt & bonum separatum à malo surgat, & malum separatum à bono cadat. Nam bonum quandiu fuerit mixtum, cum malo iacet, & mortuũ est, quia non potest bonum esse coniunctum cum malo: cùm autem à malo fuerit separatum, tunc surgit & viuit: quia incipit esse bonum separatum à malo. Sic & malum quandiu fuerit mixtum cum bono, stat & viuit, quia sub se opprimit bonum: cùm verò fuerit separatum à bono, tunc cadit & moritur: quia manifestatum iam non potest sub se opprimere bonum. Sic & fideles, quãdiu cum infidelibus fuerint iuncti, iacent, & mortui sunt: quia non possunt esse fideles cum infidelibus mixti. Cùm autem fuerint ab infidelibus separati, tunc resurgunt & viuunt: quia tunc incipiunt esse fideles cum fidelibus E mixti. Item infideles quandiu fuerint cum fidelibus mixti, stant, & viuunt: quia sub sua infidelitate tenent fideles. Si verò à fidelibus fuerint separati, cadũt, & mortui sunt: quia manifesti infideles iam non possunt perdere fideles. Omnis enim res mala tandiu stare videtur, & viuere, quandiu bonæ rei potest nocere: cùm verò manifestata fuerit, iam non potest nocere, iacet, & mortua est. Omnis autem res mortua, etsi est mala, tamen similis est rei quæ non est. Quid ergo infideles à fidelibus separati, alios quidem timore frangunt, alios autem promissione corrumpunt? Hæc res nõ dicit perdere bonos, sed magis glorificare permanentes in bono, cùm ille qui aut timore frangitur, aut promissione corrumpitur, nunquam fuerit verè bonus. Tunc enim verè infideles dicuntur perdere fideles, quando fideles per ignorantiam veritatis cum infidelibus sunt. Seductionibus, aut persecutionibus fides non corrumpitur, sed purgatur. O mira virtus gladij separantis, cui non solùm coniunctio extraneorum resistere non potest, quos amicitia voluntaria iungit, sed nec ipsa dilectio violenta naturæ carnalis. Et ideo non solùm illos separat, qui dilectione cõiuncti sunt, & natura disiuncti, sed etiam illos, quos carnalis necessitas dulcibus vinculis alligauit. Ideo nõ † dicit, veni enim separare filium aduer † al. deest, sus patrem, &c. Notanda res est, quoniam quos separat non. Christus, fideles sunt: à quibus separat, infideles. Vnde ostendit, ex eo quod dicit: *Qui diligit patrem plus quàm me, non est me dignus.* Qui enim plus diligit patrẽ quàm deũ, permanet iuxta patrem. Qui autem diligit deũ plus quàm patrem, recedit à patre, fide, non corpore. Ideo autem diximus, quia quos separat Christus, fideles sunt: vt sciamus quia semper fideles ab infidelibus recedunt, non infideles à fidelibus: quia semper diabolus desiderat infideles suos cum fidelibus esse, vt infideles cum fidelibus mixti, corrumpant fideles: & Christus semper fideles festinat ab infidelibus separare, vt ne fideles conuenientes cum infidelibus, corrumpantur ab eis. Et vbicunque separatio inter bonos & malos facta legitur in scripturis, semper boni secesserunt à malis, & non mali à bonis. Cùm essent Iudæi in captiuitate, deus per prophetam non ad Assyrios dicit: Exite, exite de me- dio populi mei: sed ad populum suum, Exite, exite Esa.52.c

Gala.5.b

Infr.12.b & Luc.11.c

Galat.5.c

Heb.4.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G de medio eorum,& immundum ne tetigeritis:quia malum coinquinat bonum, bonum autem non coinquinat malum. Vtputa iunge lutum farinæ, non farina sordidat lutum, sed lutum farinam. Item iunge acetum vino,non vinum corrumpit acetum, sed acetum vinũ. Nec enim corrumpi potest ab alio, quod naturaliter à seipso corruptum est. Ideo cùm dixerint infideles, A nobis vos recessistis, non nos à vobis,crede, verum enim est.Semper bonum ante malum fugit, malum autem ante bonum non fugit. Item cùm dicit, Ecce ille sacerdos hęreticus desiderat orare cum fidelibus,& dare benedictionem fidelibus,crede,verum est enim.Scit enim dato suo coinquinare non sanctificare accipientem.Si enim sciret sanctificare qui dat, vtique rogãdus fuerat,non rogaret. Nunc autem quia coinquinat datũ eius,non expectat vt quæratur, sed ipse quærit quẽ perdat. Ecce ille laicus infidelis, benedictionem desiderat accipere à fideli: non vt ipse sanctificetur accipiens, sed vt tu & quod dedisti, perdas: & quia dedisti sanctũ canibus, pereas. Non dixit separare filium à patre: sed, aduersus patrem: quia non corporalem separationem iubet, sed spiritualem. Qui enim corporaliter separatur,à patre separatur, non contra patrem: qui autem spiH ritualiter separatur, corpore quidem cum patre est,fide autem aduersus patrem.Nam qui longè est à patre,non potest stare contra patrem: qui autem ante patrem est, ille potest esse contra patrem,respondendo, blandiendo, disputando. Non enim credibile est, vt corporaliter iubeat relinquere patrem, qui dixit: Honora patrem tuum & matrem tuam. Si ergo habes patrem infidelem, obsequere ei, & tu inuenies mercedem pietatis, & ipse infidelitatis suæ habebit damnationem suam. Et ideo non dixit, Qui diligit patrem,non est me dignus: sed ait, Qui diligit patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus.Sicut enim post deum diligere parentes, pietas est:sic plus quàm deum diligere, impietas est. Si ergo habes patrem infidelem,obsequere ei. Si autem voluerit te in eandem foueam infidelitatis immergere, in qua ipse est,tunc plus dilige deum, quàm patrem: quia pater non est animæ,sed carnis.Solus autem deus omnium animarum sanctarum pater I est. Reddite ergo vnicuique quod suum est. Carnalibus patribus præbete carnis obsequium,spiritualibus autem patribus animæ sanctitatem. Et verè nihil est,quod amplius diligere debemus quàm deum. Amici enim recedunt, parentes deficiunt, solus autem Christus nec recedit aliquando, nec deficit,donec voluerimus & nos esse cum ipso.Cùm de hoc mundo exierimus, vnaquæque anima ad locum suum recedit: & nemo recordatur amplius carnalem affectum, cùm de carne recesserit. Non pater filium, non filius patrem. Omne enim quod de terra suscepimus, in terra dimittetur, & neminem nobiscum habebimus, nisi opera nostra,si bona sunt,ad gloriam: si mala sunt,ad pœnam. *Qui non tulerit crucem suam, & secutus fuerit me, non est me dignus.* Crucem suam tollit, qui paratus est ad omne periculum propter deum,si necessarium fuerit, vsque ad mortem,magis quàm relinquere Christum. Ille talis,etsi de misericordia dei euadit, tamen quantùm ad propositũ suum quotidie cruciatur. Ideo & si nihil tale fuerit passus, mercedẽ tamen accipiet. Voluntas enim remuneratur,nõ opus:quia volũtas ex nostro arbitrio procedit, opus autem per gratiam dei consummatur. *Qui inuenit animam suam, perdet eam.* Melius est propter deum mori, & in perpetuum viuere, quàm propter vos viuere, & in perpetuum mori. Si ille pro nobis mortuus K est, qui mori non poterat, nisi voluisset: quantò magis nos pro eo mori debemus, qui etsi nolumus, mortales sumus. Si dominus pro seruis mortuus est, & hoc sine præmio: iustius est vt seruus moriatur pro domino, & hoc cum præmio. *Qui uos recipit, me recipit.* Quoniam Apostoli & cæteri Christiani in persecutionibus Iudæorum & Gentilium constituti, necesse habebant interdum declinandi, & pericula fugere de ciuitate in ciuitatem, secundum Christi mandatum: ideo honorem suum dedit eis, magis autem seipsum posuit in eis, vt ad susceptionem eorum omnem Christianum populum prouocaret, sibi imputans acceptum,quod illis fue- Infr.25.c rat datum,vt recipientibus eos dicat in die iudicij: Venite benedicti patris mei, accipite regnum quod vobis paratum est ante constitutionem mundi. Esurui enim, & dedistis mihi mãducare,&c.Quod vni enim ex minimis meis fecistis,mihi fecistis. Si enim qui minimis de ecclesia facit,Christo facit:quantò magis qui Apostolos recipit, cæteráque passiones Christi circũferens in corpore suo,ipsum recipit Christum? *Qui recipit prophetam,in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.* L Prophetæ doctores intelliguntur,sicut suprà docuimus. Iusti autem,omnes Christiani. Prophetæ ergo nomine, voluit ostendere omnes prædicatores Christi. Iusti autem nomine,omnem hominem Christianum: quia nõ solùm doctorum est,persecutionum causa vagari de ciuitate in ciuitatem, sed omnium Christianorum perfectorum in Christo credentium. In nomine prophetæ, id est quasi prophetam Christi. In nomine iusti, id est iustum Christi seruum. Vt ergo habeat bonum opus mercedem, duo hæc occurrere debent, vt & Christianum recipiant, & quasi Christianum, siue sacerdotem, siue laicum. Si autem aliquis aut non Christianum recipit, aut Christianum quidem recipit,non autem quasi Christianum: mercedem Christiani non recipit. Quid verò est, qui accipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipit? & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet? hoc est, M qualem mercedem habet qui peregrinatur,talem mercedem habet & ille, qui suscipit propter deum peregrinantem. Et fiunt ambo æquales, & ille qui propter deum laborat,& iste qui propter deum laborantem refrigerat: Vtputa suscepisti sacerdotem, sacerdotis habes mercedem: Suscepisti laicum iustum, iusti laici habes mercedem. Qui recipit Christianum,ille qui Christianus non est,non habet mercedem Christiani illius:quia & Christianum si suscipit, tamen non eum nomine Christiani, aut propter honorem Christi,sed quasi quẽcunque hominem. Qui enim Christum non cognoscit,quomodo Christianum suscepisse intelligatur propter Christum? Et qui non credit veritati, quomodo confessorem veritatis intelligatur suscepisse propter veritatem? Non ergo recipit eum in nomine Christi, quasi Christianum, sed quemadmodum cæteri Gentiles humanitatis causa recipiunt peregrinos, nõ propter Christũ. Quòd autem diximus, siue Christianũ recepерit,siue sacerdotẽ,siue laicum,nõ habet mercedem:quia non quasi sacerdotẽ susscepit,nec quasi Christianũ:ita est intelligendum, vt susciпiens sacerdotem, mercedẽ sacerdotis nõ habeat:& susciпiens Christianũ,mercedem Christiani nõ habeat. Alioqui habet mercedem ppter hoc solũ,quia bonũ opus fecit,quanuis non fecerit propter Christũ. Quoniã qui prophetam susciпit non quasi prophetam,

A prophetam,prophetę quidem mercedem nõ habet,aliquam autem habet. Huius rei testis est Daniel, dicens: Dan.4.c Et nunc domine rex cõsilium meũ audi, & peccata tua eleemosynis redime. Si ergo ille rex idolorum cultor, poterat eleemosynis peccata redimere:cui non prosunt eleemosynæ?Sed audi mysteriũ,quod Petrus apud Clementem exposuit.Si fidelis fecerit opus bonum, & hic ei prodest liberãs eum à malis, & in illo seculo ad percipiendum regnum cœleste,magis autem ibi quàm hic. Si autem infidelis fecerit opus bonũ, hic ei prodest opus ipsius,& hic ei reddit deus bona pro opere suo. In illo autem seculo nihil ei prodest opus ipsius. Nec enim collocatur inter cæteros fideles propter opus suum, & iustè, quia naturali bono motus fecit bonum, non propter deum.Ideo in corpus suum recipit mercedem operis sui,non in anima sua. Item si Christianus dederit ei qui non est Christi, non magnam habet mercedẽ, quia Tobiæ.4.c nec Christiano dedit,nec quasi Christiano,dicente Tobia: Effunde vinum tuũ super sepulchra iustorum, & nõ dederis peccatori.Item Sapientia: Recipe,inquit,iustũ, Ecclesiastici.a & ne dederis impio. Tamen quia scriptum est, Operemini bonum ad omnes, magis autem ad domesticos Gala.6.c B fidei: qui dat infideli, modicam quidem, tamen habet Eleemosynã prærbens infideli ac improbo,apud deum nõ frustratur mercedẽ. mercedem: qui autem fideli dat, duplicem habet mercedem. Primùm quidem, quia creatura dei est: secundùm,quia seruus dei est. Qui autem infideli dat, vnam habet mercedem, quia creatura quidem est dei, voluntate autem aduersus deum. Quòd si Christianus non Christianum, sed infidelem in nomine Christi suscipit,nihilominus habet statutam mercedem:quia quantum ad se non Christianum suscipit,sed quasi Christianum. *Et quicunque uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ dederit tantùm in nomine discipuli, amen dico uobis, non perdet mercedem suam.* Non peribit merces eius. Quoniam suprà dixerat, Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Hic exaggerans mercedem susciпientium, supra modum amplius dicit. Hoc est quod dico, quia qui etiam vni ex minimis istis qui neque prophetæ sunt, neque iusti, sed tantùm credentes in me, aquam frigidam porC rexerit: hoc est, non dicam qui eos magnificè susceperit, sed qui vel aquam frigidam porrexerit eis, merces eius non peribit.Minimi autem sunt in ecclesia,qui modicæ iustitiæ sunt,aut modicæ fidei. Et vide quàm propriè de minimis dicat.Non dicit, Qui vnum ex minimis receperit, sicut cùm loqueretur de prophetis & iustis: quia minimi in populo Christiano, non opus habent susceptione. Nec enim peregrinantur causa persecutionis, nec contenti sunt persecutionis aliquam subire molestiam,sed statim scandalizantur. Vnde & alibi Iafr.3.4.b& Luc.2.a.d dicit propter eos: Væ prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.Proprium autem prophetarum & iustorum virorum, est causa persecutionis peregrinari de ciuitate in ciuitatem: illos ideo susciпi mãdat, his autem aliquid dari,ne fortè propter ipsam leuẽ indigẽtiam scandalizentur. Vnde non dixit, Qui vnum ex magnis istis scandalizauerit: sed, vnum de pusillis istis: quia magnus non scandalizatur, sed pusillus. Verè iustus iudex. Iafr.2.a.e Qui enim & pro verbo ocioso constituit pœnam, iustum erat vt pro aqua frigida daret mercedem. Tantùm in nomine discipuli, suprà cautè addidit, dicens: sciens quoniam si quis non propter nomen Christi dederit, non habet mercedem. Frigidam aquam dicit, vt ne calefaciendi impendat laborem. Non quia aliquid est quod dat,ideo habet mercedem: sed ob id,quia D magnus est propter quem dat. Quid enim, si aliquis voluit dare, & non potuit? Nunquid iustum est, vt secundum modicum angustetur larga voluntas? Melius est ergo, vt opus ostendatur secundum voluntatem, quàm larga voluntas angustetur secundom opus. Quomodo ergo omnes pauperes volentes benefacere confortat,nolentes autem benefacere inexcusabiles reddit? Qui enim aquæ frigidæ mercedem cõstituit,puto quòd & sine opere nudæ voluntati reddet mercedem.

Homilia.xxvii. ex cap.xi.

IN illo tempore, *cùm audisset Ioannes in uinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus?* Et reliqua. Ioannes specie homo, gratia angelus: quia nihil carnis erat in eo, nisi visio sola: corpore tenebatur in carcere, anima autem in cœlo, Et quod Herodes illi faciebat pro pœna,ille suscipiebat pro beneficio. Et ira illius quasi dei misericordia fruebatur, quia verum gaudium est sanctorum exire de mundo. Quemadmodum festinantem hominem ad rem aliquam, quam desideret,si quis nescіens consilium eius,pro malo com E pellat eum ire volentem: sic puto esse, cùm impius hominem iustum vult occidere:mori cupiẽtem.Sicut seruus postquam commissi operis impleuerit pensum, gaudet ante faciem domini sui apparere:sic & Ioannes cõmissæ prædicationis mysterio consummato, lætabatur ad deum transire. Et non solùm de morte sua non cõtristabatur, sed ipsam quoque dilationem vitæ suæ pœnam putabat. Vis scire quod est super humanam naturam? Missus in carcerem non de suo periculo solicitus erat, sed de aliorum salute cogitabat, id est discipulorum suorum. Ideo mittens ad Christum, interrogabat: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? In prima quidem facie extraneum aliquid videtur facere Ioannes. Cui enim ad baptismum suum venienti dixerat: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me: quem Suprà.3.d inter innumerabiles populos venientem, digito loquês monstrauerat, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata Ioan.1.d mundi: & quod amplius est, quem in vtero constitutus priusquam nasceretur non solùm cognouit, sed etiam exultatione spirituali matrem suam fecit esse pro- Lucæ.1.e phetam: ipse nunc quasi nescіens interrogat, Tu es qui F venturus es, an alium expectamus? Sed Ioannes in carcere,sciens se iam in exitu constitutum, volebat discipulos suos Christo adiungere, tanquam si prouidus pater moriens, filios suos consignet fideli tutori. Desiderabat enim viuens plenam fidem videre discipulorum, & sine dubitatione aliqua credentes in Christo. Sicut pater moriens, si viderit filios suos bonis moribus ornatos, & omni sapiẽtia perfectos,quasi securus moritur,nihil de cætero timens de illis:sic & Ioannes volebat discipulos suos perfectos videre in Christo,vt iocũdius moreretur.Magis autem non sicut pater filios suos cõmendabat Christo, quasi tutori, sed quasi pædagogus alienos filios,quos ad tẽpus accepit,vt eruditos volebat Christo reddere,quasi proprio patri ipsorũ.Ideo interrogabat per discipulos suos: nõ vt ipse reaccipiens responsum,à Christo audiret,& disceret, sed vt missi discipuli oculis suis viderẽt opera eius,& crederent:Tu es qui venturus es,an alium expectamus? Dum dicit,Tu es qui venturus es, an alium expectamus: ostendit quia duo erant, qui essent venturi, Christus & Antichristus, de quo & dominus alibi significat,dicens: Ego veni in Ioan.5.g

Universidad de Deusto
Biblioteca

nomine patris mei, & non recepistis me, alius veniet
Ioan.5.g G in nomine suo,& illum recipietis.Significãs,quòd quicunq; non receperit Christum, expectat Antichristum venire. Intellexit cogitationem Ioannis Christus, animaduertit consilium principis sui rex,sentit sermonem serui sui dominus.Quòd enim spiritus in Ioanne dictauerat,deus intellexit, dicente Apostolo: Qui scrutatur
Rom.8.c corda,scit quid desiderat spiritus.Propterea spiritualem hominem spiritualis facilè intelligit. Carnalis autem non intelligit spiritualem,ipse tamen intelligitur ab eo:
1.Cor.2.d Quia spiritualis diiudicat omnia, ipse autem à nemine diiudicatur: quia carnalis homo secundum carnem loquitur, semper secundum carnem intelligit: spiritualis autem secundum cor loquitur, & cogitationes intelligit. Considera deniq;, quomodo se similant sensus eorum & verba.Sicut enim Ioannes in prima quidem facie per discipulos suos interrogabat Christum, Tu es qui venturus es, an alium expectamus: reuera ad discipulos suos, ait: Ite, videte, & credite: quia non est alius qui venturus fuerat, nisi ipse. Sic & Christus in prima quidem facie Ioanni renũciabat,dicens: *Ite,dicite Ioanni,cæci uident,surdi audiunt,& beatus qui nõ fuerit scandalizatus in me.* Reuera autem ad discipulos eius dicebat:
H Ecce videte & cognoscite, quia cæci vident,surdi audiunt, & beati eritis, si non fueritis scandalizati in me.
Quid est quod videtis & auditis? Sciens dominus quia
Lucæ.7.c venturi erant discipuli ab Ioanne,sicut Lucas dicit,in illa hora multis & bonis hospitibus digna conuiuia præparabat,vt etiam Christo tacẽte, ipsa opera eius loquerentur de eo.Nam & qui curati fuerant, gratias agebãt.
Mar.2.b| Et quidam verò dicebant: Nunquam sic factũ vidimus
Lucæ.7.c in Israël.Alij autem dicebãt: Visitauit deus in bono plebem suam.Alij dicebant:Gloria deo,qui talem potestatem dedit hominibus.Sic ergo discipuli & oculis,& auribus pascebantur,mirabilia sanitatum videntes,gratias agentium voces audientes, aut certè mirabilia eius videntes,& doctrinam eius audientes, aut certè sanitates infirmorum videntes, & confessiones eiectorũ dæmonum audientes. O misericordia Christi, omnia faciebat,vt paucorum animas lucraretur.Quia melior est apud deum vnus iustus,quàm totus mundus de peccatoribus plenus.Abeuntibus autẽ illis,cœpit dicere ad turI bas de Ioanne.Quàm bene recedentibus discipulis cœpit laudare Ioannem: non sicut quidam blanditores homines,qui libenter hominem in facie laudant,aut quãdo vident amicos eius fideles,aut domesticos eius,quos credunt quia nunciaturi sunt illi quicquid audierint.Nã insipiens est,qui gaudet laudatus in facie. Vir autem sapiens quãdo laudatur in facie,flagellatur in corde.Propter duas ergo causas hominem in facie laudare non debes.Primùm si sapientem illum putas,grauiter suscepturus est.Et quare illi laudibus tuis molestiam facis?Si insipientem illũ existimas,extollendus non est.Quare insipientiam eius laudibus tuis nutris? Nũquid dicimus,insipiẽs est,qui in facie vult laudari? Omnes enim homines volumus laudari.Et ideo bonum faciamus,vt
Philip.4.b laudem consequamur ex eo,dicente Apostolo: Quæcũque sunt laudis: quæcunq; bonæ operationis hæc sectamini,& deus pacis erit vobiscum. Nam qui vult laudari propter homines malos,vanus est: qui autem coram domesticis eius hominem laudat, non est culpa laudati,sed laudantis.Ideo enim coram illis laudat eum,non vt opinionem eius bonam commendet hominibus, sed vt audiat ille, quia laudauit eum. *Quid existis in desertum uidere?* Non tunc exierãt in desertum,ad hoc vt viderent Ioannem: nec enim erat tunc in deserto, K
sed in carcere. Sed præteritum refert, quia frequenter exibat populus in desertum videre Ioannem, cùm esset adhuc in deserto. *Calamum à uento moueri?* Calamus est vacuus, & nullam habet virtutem:& ideo qualisvis ventus flauerit super eum, huc & illuc flectit illum. Sic & homo carnalis & secularis,in quo fidei nulla est medulla,& virtus veritatis non inuenitur in eo,qualiscunque tentatio venerit super eum,curuat eum. Nam deus volens ostendere Iob in quibus hominibus diabolus requiescit,introducit draconem in figura diaboli.Et cùm multa dixisset de eo,inter cætera ait: Secus calamum & papyrum requiescit.Calamus enim est vacuus,papyrus autem nimium leuis,& mollis. Sic omnis homo carnalis,vacuus in fide, & leuis in sensu, & mollis in passionibus,calamus est & papyrus. Quoniam vsq; tunc Ioannes multis modis plura testimonia in populo dederat de Christo,sicut legimus in principio Ioannis euangelistæ: posteà autem missis ad eum discipulis, interrogabat eum,dicens: Tu es qui venturus es, an alium expectamus? forsitan apud homines tunc ibi constitutos mirabile videbatur,& leuissimi hominis signum, vt prius quasi sciens omnibus prædicaret, modò quasi nesciens interrogaret, si ipse esset, an alius. Propterea dominus hoc introducit,& dicit vt non putent hoc ipsum leuitatis eius fuisse,& non rationis alicuius occultioris. Propterea rationem quidem eius non exponit,sed dignitatem,vt gratiam eius annunciet: quia talis & talis est Ioannes, vt prædicatio quidem dignitatis eius suspicionẽ leuitatis tollat ab eo, rationem autem transmissorum discipulorum posteà digni & fideles intelligant,qui spiritum dei habere meruerunt, scrutantes etiam altitudinem dei. *Quid existis in desertum, uidere hominem mollibus uestitum?* id est,amicum seculi, qui fruitur bonis eius. Non vidistis, quia vestimentum eius erat de pilis Cameli, & zona pellicea circa lumbos eius.Esca autem eius locustæ, & mel syluestre,vt ipso conuersationis suæ testimonio contemneret mundum cum bonis eius:stetit enim in mundo.Quòd autem intrauit in mundum, ideo intrauit: non vt ipse remaneret in mundo, sed vt spoliaret mundum: Id est, natus quidem est in mundo, sed non est ingressus ad aliqua huius mũdi bona.Quòd autem natus in mundo, non ipse peccans remansit in M
mundo,sed peccatores conuertens ad iustitiam liberauit de mundo. Multa enim delectamenta mundus iste ad seductionem ostendit hominibus. Sicut homo malignus,si viderit aliquem orphanum habere substãtiam paternam, ducit eum frequenter ad prandium, donat illi interdum aliquod speciosum vestimentum, loquitur illi dulces sermones,donec tollat facultates eius:Sic & diabolus videns hominem habentem in se thesaurum cœlestem,id est, animam immortalem à deo creatam,sapientiam cœlestem in arca terrena positam:ideo ostendit illi aurum & argentum, & concupiscibilia ornamenta,ostendit illi vestes preciosas, & delicioso cibos,& gloriosos honores, vt per hoc subiugans eum voluptatibus suis,auferat salutem animæ eius, & corrumpat gratiam cordis ipsius. *Quid existis in desertum uidere prophetam? Amen dico uobis, & plus quàm prophetam.* Prophetæ enim est de Christo prædicare. Nunquid prophetæ fuit, vt in vtero constitutus, deum in vtero cognosceret? Prophetæ est, pro merito conuersationis & fidei prophetiam accipere. Nunquid prophetæ fuit, vt prius fieret propheta, quàm homo, & antè gratiam acciperet? Prophetæ est, beneficium à deo accipere.

Homo carnalis vt calamus ab omni tẽtatio flectitur.

Iob.40.c

A accipere. Nunquid prophetæ est beneficium baptismatis deo donare?Prophetę est,verbũ ante tempus significare de Christo.Nunquid prophetæ est, facie ad faciem digito Christum ostendere?Prophetę est,vt ipse de deo
Lucæ.7.d prophetet.Nũquid prophetæ est,vt deus de illo prophetet,dicens:Ecce ego mitto angelum meum ante faciem
Malach.3.a tuam? Hic est, de quo dictum est per prophetam: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. Iam nũc incipit dicere causas propter quas amplius erat quàm propheta beatus Ioannes, qui talem meruit habere laudatorem. Et Ioannes quidem testificatus erat de Chri-
Ioan.1.d sto,Ecce agnus dei. Sed amplio recepit à Christo quàm præstitit.Ioannes enim Christum glorificãs,humanam illi contulit laudem:Christus autem Ioanni diuinã contulit gloriam.Nam iste illum agnum ostendit, ille autẽ istum angelum prædicauit.Iste minus laudauit in Christo quàm erat. Nam nõ solùm peccatum mundi abstulit,sed etiam vitam æternam mũdo donauit. Ille autem istum supra quàm videbatur, erexit, vt qui homo erat, angelus diceretur. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam. Audi nunc,& intellige dignitatem. Puto si
B non est audaciæ dicere,quòd gloriosior est Ioãnes, quia homo fuit,& propter virtutis meritũ angelus est vocatus, quàm si nomine angelus & natura fuisset. Angelus enim hoc ipsum quod angelus est, non tantùm est virtutis præmium,quantùm naturæ proprietas. Iste autem mirabilis est, qui humana natura angelicam sanctitatẽ transgressus est, & obtinuit quod non habuit natura per gratiam dei.Ecce omnes prophetæ ante faciem Christi
Malo.3.g transmissi sunt,& angeli sunt vocati: sicut scriptum est, Qui accepistis legem in præceptis angelorum,& nõ custodistis. Et quomodo de solo Ioanne quasi gratiæ singularis est indicium,Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam?Omnes quidem prophetę ante faciem Christi transmissi sunt: solus autem Ioãnes sic missus est ante faciem Christi, vt penè cum ipso Christo veniret. Quantùm præ cęteris prophetis Ioannes in tẽpore iuxta Christum, tantùm iustitia præ illis proximior erat Christo. Multæ quidem stellæ ante lucẽ præcedunt nunciantes lucis aduentum, nulla tamẽ earum Luciferi nomẽ habere meruit, nisi vna quæ cum ipsa luce procedit: Sic omnes prophetæ ante faciẽ Christi præcedunt, nun
C ciantes aduentum eius, solus autem Ioannes præcursor est appellatus:quia non solùm aduentum eius annũciat, sed ipsum illum digito suo ostẽdit,Ecce agnus dei.Omnes prophetæ vẽturum testati sunt, ille solus iam venisse monstrauit.Deinde alij prophetę missi sunt,vt aduẽtum eius annunciarent: iste autem vt præpararet viam ipsius. Aliud autem est aduẽtum eius annunciare, aliud est viam præparare.Nunciantibus aduentum eius,prædicationis sermo commissus est: præparanti autẽ vias,
Malach.4.b & Lu.1.b. humanæ correctionis opus iniunctum est. Sicut angelus dicit de eo: Et multos filiorum Israël conuertet ad dominum suum.Ille ergo correxit,vt iste susciperet:ille mundauit,vt iste sanctificaret:ille præparauit,vt iste inhabitaret.Altera causa propter quam melior est prophetis: *Amen dico uobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista.* De quo propheta aliquando prophetatum est? Omnes prophetæ prophetauerũt de Christo,
Lucæ.3.a de illis autem non prophetatum est.Ipse autem non solùm prophetauit de Christo, sed etiã alij prophetæ prophetauerunt de ipso.Quis aliquando dictus est,Vox clamantis in deserto? Nã omnes portitores verbi fuerunt: iste autem ipsa vox, quæ desertum facere poterat quasi agrum cultum. Quantò vox proximior verbo,non tamen verbum: tantò Ioannes propinquior Christo,non D
tamen Christus. Quis prophetarum cùm esset propheta,prophetam facere potuit? Helias quidem vnxit He- 3.Reg.19.c
lisæum in prophetam, non tamen prophetãdi gratiam illi donauit. Iste autem in vtero matris existens,diuini Lucæ.1.e
introitus scientiam matri donauit, & os illius in verbo confessionis aperuit,vt cuius non videbat personam,cognosceret dignitatem, dicẽs: Vnde hoc mihi, vt mater Lucæ.1.d
domini mei veniret ad me?Nam quoniam Christus in vtero constitutus,Ioannem in vtero constitutum ordinare non poterat præcursorem:etsi poterat, tamen non sic poterat,vt omnes audirent: ideo fecit Mariam salutare Elizabeth,vt sermo procedens ex vtero matris vbi habitabat dominus,& per aures Elizabeth ingressus descenderet ad Ioannem, & illic eum vngeret in prophetam. Nam sicut mater ipsa testatur, statim vt vox salutationis conuenit ad aures Elizabeth, statim exultans puer prophetauit:non voce, sed motu. Considera, non dixit,Inter natos de mulieribus: sed,inter natos mulierum.Aliud est esse natum mulieris, & aliud est esse natum de muliere.Qui mulieris natus est,in muliere quiE
dem natus est,& initium de muliere habet,& ante mulierem non fuit.Qui autem de muliere natus est,neque in muliere natus est.Ecce enim Christo de muliere quidem natus est. Quantùm autem ad sermonem mulieris natus hic:& in muliere natus, qui ante mulierẽ erat. Ergo qui mulieris natus est,de muliere nascitur: non tamen omnis qui de muliere nascitur,mulieris natus est. Ideo ergo non dixit,Inter natos de mulieribus, ne & se cum illis misereret. Scriptura quidem non dicit Ioannẽ maiorem esse cæteris sanctis, sed cæteros sanctos non Ioãnes cæteris sanctis
esse maiores Ioanne. Cœquauit eum cæteris,non præ- æqualis.
posuit. Sed cùm tanta sit iustitiæ altitudo, vt in illa nemo possit esse perfectus, nisi solus deus: puto quòd omnes sancti,quantùm ad subtilitatem diuini iudicij,inuicem sibi aut inferiores sunt,aut priores. Ex quo intelligimus,quoniam qui maiorẽ non se habet, omnibus maior est. Hoc deniq; sequens sermo demonstrat, dicens: Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est in eo. Quis autem est minor & maior? Christus videlicet minor in corpore,maior in spiritu.Vide ergo quia omnibus sanctis est maior, cui solus Christus est prior, qui
cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula se- F
culorum, Amen.

Homilia.xxviii.ex cap.xi.

IN illo tempore,respondẽs Iesus,dixit: Confiteor tibi domine pater cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus,& prudentibus, & reuelasti ea paruulis.
Et reliqua. Postquam improperauit ciuitatibus, magis autẽ ciuibus, quòd totiens seminati sunt in doctrina, & nunquam germinauerunt in fide, qui virtutes & miracula Christi non quasi ædificamẽta spiritualia,sed quasi delectamenta carnalia susceperunt:respondẽs ait, quasi ad sensum discipulorum secundum Lucam exponentiũ:
Confiteor tibi domine pater cœli & terrę.Considerandum est,quoniam Lucas sic introducit hunc sensum. In illa hora exultauit in spiritu Iesus,& dixit: Confiteor tibi pater.Iste autem sic dicit:Respondens Iesus ait: Sicut ex diuersis itineribus venientes ad vnam mansionẽ cõtendunt: sic & euangelistæ ex diuersis occasionibus loquentes in vnum sensum ingrediuntur. Ille ergo sic introducit:Postquam reuersi sunt discipuli,gratias agẽtes, Lucæ.10.c
& dicentes:Domine,in nomine tuo etiã dæmonia nobis obediunt.Vidẽs gratias discipulorum Christus,quomodo in cõsummatione commissi mysterij fuerint fideles,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gdeles, quomodo in gratiarum actionibus erant deuoti, quasi congaudens discipulis suis exultauit,& dixit: Cõfiteor tibi pater. Iste autem postquam implacabiles animos Iudæorum,& duras mentes ostendit,quos tot miracula ad fidem flectere non potuerunt:respondit excitatus discipulorum suorum suasu, illorum bonas imprecationes suscipiens,ad quorum nuncium bonũ respondit.Alterum,duritia compulsus Iudęorum.Ergo ille gratias agit,quia illuminati sunt rustici,& simplices homines,qui totum quicquid fecerint boni imputant authori.Iste autem gratias agit,nõ solùm quia illuminati sunt paruuli , sed quia excæcati sunt literati & sapientes Iudæorum,& qui omnem gratiam dei imputant sibi.Cõfiteor tibi domine pater cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.Quantùm ad propositum quidem Christi in hoc loco loquentis , talis est intellectus verborum istorum. Postquam improperauit incredulis ciuitatibus,occasionem accipiens ab incredulitate earum, iustam dispositionem dei introducit in medium , gratias agens dicit. Quia placuit enim deo Iudæos quidem repellere , qui
H prius sapientibus dabãtur in eloquiis dei,cùm essent insipientes.(Sapientia quidem est,nõ eloquia dei scire, sed secundum eloquia dei viuere.) Et recipere Gentes, quia paruuli erant in scientia dei,& paruuli per ignorãtiam, non per contumaciam . Tu autem ad quascunq; volueris personas,potes dilatare tractatum,quoniam & ab omnibus sapientibus qui secundũ sensum carnis sunt sapientes,& non secundum spiritũ cordis,abscondit deus semper mysteriũ veritatis , & paruulis illud reuelat, qui paruuli malitia sunt.Qui sunt sapientes?Antiqui philosophi,& oratores,qui naturali sapientia literarum exercitatione exacuminati,de dei natura quærere contẽdebant,non deum inuenire desiderãtes,sed altissima differere cupientes,victi sunt ingenio, defecerunt sermone:in vltimo nihil se amplius inuenire potuisse confessi sunt,nisi quia deus incognoscibilis est.Et vt quid ergo tantùm laborasti, si ignorans es postquã requisisti, quẽadmodum fueras antequã quæreres? Sicut enim qui innauigabilem Oceanum nauigare se vsurpat, dum nõ potest eum transire,necesse est vt per eandem viam reuertatur, vnde ingressus est: sic & illi ab ignorantia cœperuat,& in ignorantia finierunt.O homo sapiens,magis
I autem insipiẽs,deus inuisibilis est,& quis eum potest videre,nisi ipse se videat? Serua ergo mandata dei,sanctifica cor tuum,ita vt inhabitet deus in te , & videas deũ. Magis autem non tu vides,sed deus qui est in te, ipse videt te. Deus incomprehensibilis est. Quis enim potest comprehendere eum,nisi ipse se comprehendat? Serua ergo mandata dei,sanctifica cor tuum,ita vt deus habitet in te,& quotidie magis ac magis inuenies deum.Nõ ergo tu deũ,sed deũs inuenit te.Qui sunt paruuli?Christiani , qui nihil possunt amplius æstimare de Christo, nisi quod vidẽt in eo,& nihil amplius credere possunt, nisi quod audiunt in libris de ipso. Talis est enim natura infantium,cùm viderint rem aliquam, animus eorũ simplex nihil potest amplius considerare de ea , quàm quod oculi eorum vident: & quod audierint ab aliquo, nihil amplius in sermonibus exponẽtis intelligunt,neque possunt discutere rem auditam,sed quicquid audierint,credunt.Si bonũ,toto corde lætantur: si malum,sine consolatione tristãtur. †Sic & infideles,si audierint Christum dicentem, Nõ sum solus,sed qui misit me pater,mecũ est:non possunt intelligere,putantes quia non vnus est deus,pater & filius.Si enim esset vnus, nunquã diceret,non sum solus . Qui enim vnus est, & solus est: K
qui autem solus non est,nec vnus est.] *Si videmus Christum in cruce pendentem, non possumus intelligere ex nobis,quia homo purus est ille,qui pendet .* Nam recessisse maiestatem dei de corpore nec vidimus,nec audiuimus.Sed fortè dicis,Quomodo ergo clamabat in cruce,Deus meus, deus meus,quare me dereliquisti: si non esset corpus derelictum? Et non audisti quomodo ad latronem dicebat, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso ? Homo purus qui se derelictũ dolebat, sicut tu dicis,quomodo ad paradisum ducatum præstabãt?Clamabat ergo filius ad patrem,vt se ex infirmitate corporis pati probaret hominibus:non vt corpus à diuinitate derelictum ostenderet.Item qui sunt sapientes,à quibus mysterium Christi absconditum est?Sacerdotes,Scribæ, & Pharisæi,qui congregati in templo dicebãt: Quousq; animam nostram tollis? Dic nobis palàm,si tu es Christus.Quibus respondit:Et dixi vobis,& nõ creditis.Opera quæ ego facio in nomine patris mei, ipsa testificãtur de me.Et tulerunt lapides,vt lapidarent eum, dicentes: Propter bonũ opus non lapidamus te, sed propter blasphemiam:quia tu cùm sis homo,facis teipsum deũ.Qui
L sunt paruuli,quibus est reuelatus? Quos dominus interrogat,dicens:Vos autem quem me esse dicitis?Respondentes dixerunt : Tu es Christus filius dei viui . *Si ergo* quod Iudæi quotidie meditantes legem dei inuenire nõ potuerunt,piscatores & rustici inuenerunt, quotidie tractantes retia in manibus suis:(Ita pater,quoniam sic fuit placitum ante te . Nõ dicit qua ratione sic ei placuit,sed tantũ gratias agit patri,quia sic ei placuit.)Ita & tu nunquam discutias consilia dei in operibus eius quid fecit, aut qua ratione sic fecit:sed quomodocunq; sic voluit rẽ suam ordinare, gratias agẽs sufficiat tibi ad testimoniũ ipsa dei natura:quia deus sine ratione,& sine iustitia nihil facit. Non enim ad discutionem suam, sed ad honorem suum creauit te.Nec iudicem te esse voluit actuum suorum,sed seruum præceptorum suorũ.Boni enim domini est omnia prouidere, quæ ad vtilitatem pertinent serui.Boni autẽ serui est,fideliter operari,& nõ discutere domini sui actus. *Omnia mihi tradita sunt à patre meo.*
A quo illi tradita sunt,si vnus est pater & filiꝰ? Aut quare habere non poterat,nisi tradita illi fuissent , si per omnia patri suo erat æqualis? Nam significatio traditionis, tam vnitatis rationem, quàm æqualitatis excludit. M
Nam nec qui accipit,vnus est cum dãte : nec qui traditũ acceperit, æqualis est ei qui tradidit . Tradita sunt ei secundum quod minoratus est paulominus ab angelis. Nam secundum illud quod nõ rapinam arbitratus est, esse se æqualem deo, cũ eo deus vnus & æqualis est, qui tradidit omnia. *Omnis mihi tradita sunt, cœlestia, terrestria,& infernalia.* Cœlestia quidem,vt iam nũquam sint rebellãtia:nec dicat aliquis eorum, Ponam sedem meã in nube,& ero similis altissimo. Terrestria,vt relinquẽtes idola & peccata credant in me , & obaudiant meis mandatis.Infernalia,vt vocentur ad vitam,vt in nomine meo omne genu flectatur,cœlestium,terrestrium, & infernorum. Cœlestia, vt sint in adiutorio terrestribus. Terrestria autem,vt fiant imitatores cœlestium. Infernalia,vt iam non expugnatione hominũ proficiant,sed ad probationem sanctorũ.Et vide,non dixit, omnes homines mihi traditi sunt: vt tãtummodo de hominibus credituris,sed etiam & de rebus omnibus,quę ad gloriã eius fuerant conuertẽdæ,cũ essent aduersę,diabolo subuertente: Vtputa omnia ei tradita sunt, cœlum & terra, sol, luna, stellæ, aër & ignis,aquæ, flumina, infernus & mors,

† hæc i quo dã exemplari desunt. Ioan.8.d

Infra.27.f. & Psal.21.a Lucæ.23.f

Ioan.10.e

Infrà.16.c & Luc.9.c & Ioan.6.g

Esaiæ.14.d

Philip.2.b

A mors, vt iam nemo hæc omnia deos esse , aut ingenita esse, suggerente diabolo arbitretur , sed omnes Christi esse opera,sancto spiritu docente, cognoscant & fateãtur. Non ergo tradita sunt, vt modo Christi secundum naturam fiant,quæ semper eius fuerãt,sed vt modò eius esse credantur, & modò ad eius gloriam conuertantur: sicut & homini semper extitit deus, sed vsq; tũc cognitus non erat.Nunc autem traditi sunt ei absolutè,vt cognoscant eum suum factorem deum, sicut scriptum est: Sicut dedisti mihi potestatem omnis carnis , vt omne
Ioan.17.a quod dedisti mihi,dem eis vitam æternam.Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te vnum & verum deũ, & quem misisti Iesum Christũ . Mihi tradita est vita & mors,vt nec vita ad peccatum sit hominum, nec mors ad pœnam: sed vt qui viuunt lucrum iustitię bene viuẽtes faciant,& qui mortui fuerint, melius viuãt, mecum regnantes in cœlo.Mihi traditæ sunt diuitię,& paupertas. Vsq; nũc enim paupertas blasphemare cogebat,furtum committere suadebat. Diuitiæ autem inflabant,no
B cendi virtutem præstabant . Nunc autem mihi traditæ sunt,vt paupertas,dum magnanimiter sustinetur,ad gloriam dei proficiat: & diuitiæ dum misericorditer dispẽsantur,ad gloriam dei proficiant: mihi traditi sunt serui & reges,vt nec serui in suo seruitio erubescant,sed in me domino glorientur: & reges non in sua potẽtia extollantur,sed mihi genua curuent. *Et nemo nouit filiũ, nisi pater:neq; patrem quis nouit,nisi filius:& cui voluerit filius reuelare.* Ita intelligendũ est,nemo ex se potest cognoscere quenquam illorum , nisi patrem filius reuelauerit, & filium pater . Nã de patris quidem persona Christus ipse dixit,quia nemo scit patrem, nisi filius reuelauerit.
Luc.10.d De filij autem persona ideo non dixit,nisi pater reuelauerit,quia iam superius dixerat: Cõfiteor tibi pater,quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis, scilicet hæc eadem quæ dispẽsata sunt in
Iohã.16.c Esaiæ.49.c aduentu meo de me.Nam & ad Petrum confitentem se dixit:Non caro & sanguis reuelauit tibi,sed pater meus. Et Esaias dixit: Ego dominus sanctus vester , qui ostẽdi Israël regem vestrum. Aut certè ita, secundum plenitudinem patris:Patrem nemo cognoscit,nisi filius. Et secũdum plenitudinem filij:Filium nemo cognoscit, nisi
C pater:quia incomprehensibilem naturam comprehendere non potest comprehensibilis creatura . Quoniam etsi de patre filius reuelet,aut de filio pater, tamen reuelat non quantùm sunt,sed quãtùm ille cui reuelatur potest capere.Aut certè sic datur intelligi ex his quæ prędicunt , quoniam dicit : Omnia mihi tradita sunt à patre
Luc.14.a meo.Et ex his quæ sequuntur,quoniam dicit : Venite ad me omnes qui laboratis,& onerati estis . Puto quòd secundum hoc nemo cognoscit filium , secũdum quod ei
Philip.2.b omnia tradita sunt,vt omne genu in nomine eius flectatur,cœlestium,terrestrium,& infernorum:& omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus est in gloria dei patris. Quæ omnia futura erant, tunc adhuc nemo sciebat. Et secundum hoc nemo cognoscit patrem,
Roma.16.d eo quòd statuit in filio suo omnibus dare salutem.Vnde Apostolus dicebat: Mysterij temporibus æternis taciti, manifestati autem nunc,&c. *Venite ad me omnes qui laboratis,& onerati estis.* Qui sunt qui laborant?Qui legis iustitiam operantur.Et qui sunt qui onerati sunt ? Ipsi Iu
Actor.15.b dæi,quibus post idololatriam vituli talia legis mandata imposuit Moses,in quibus nunquam se explicarent. De quibus & Petrus ait:Quid tẽtatis deum,& vultis imponere iugum super ceruices discipulorũ,quod neque nos, neque patres nostri potuimus portare? Sed per gratiam

domini nostri Iesu Christi credimꝰ nos saluos fieri.Ideo D
sic dicit: Qui laboratis,id est,qui contẽditis iusti esse, & non potestis: quia præceptum legis dum expleri non potest, semper conscientiam facit obnoxiam . Et apud Iudęos quidem erat lex Ieuis & iusta,id est,decalogus,quę ante idololatriam acceperunt , sed sine gratia inueniebatur grauis.Sine gratię enim auxilio omnis iustitia hominibus grauis est.Quia lex pręceptum est nudum,gratia autem virtus est dei.Lex in libro conscribitur,gratia autem in corde plantatur.Ideo lex insufferibile pondus est,gratia autem delectatio cordis est, dicente domino
Eccli.24.c per Salomonem: Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me,spiritus meus super mel dulcis. Ergo lex non solùm ideo grauis est , quia grauia præcipit obseruationis mandata:sed & quia præcipit fieri,& faciendi non prę-
Leui.19.d stat auxilium. Nec ideo solùm gratia Ieuis est,quia leuia ponit mandata: sed quod fieri præcepit, & ipsa in nobis faciendi operatur virtutem.Ecce enim lex præcipit: Diliges amicum tuum,& odio habebis inimicum tuũ: gra-
Suprà.5.g tia autem iubet,Diligite inimicos vestros. Nónne grauius est gratiæ mandatum,quàm legis ? Et tamẽ facilius est nobis per gratiam hæc impossibilia adimplere,quàm E
Iudæis per legem illa possibilia : quia in gratia dei totum possumus,sine gratia autem nihil, dicente Apostolo:Omnia possum in eo qui me cõfortat . Adhuc autem
Philip.4.c Galat.3.b dico:Et si impleuerit quis omnem iustitiam legis,vnit quidem in ea, non tamen iustificatus est . Vnde adole-
Lucæ.10.e scenti dominus sic respondit,dicens: Hæc fac,& vives. Non dixit,& iustus eris, quoniam lex abstinentiam mã dat malorum,vtputa,non occides,&c. Nõ iustitię opus iniungit,sicut gratia,vt non irascaris sine causa,nec cõcupiscas.Qui autem abstinet se à malis,innocens quidẽ est:iustus autem non est,nisi & iustitię opus impleuerit. Non quidem morietur,tamẽ nec gloriam habebit.Pro-
Philip.3.b terea dicebat Apostolus:Qui erat filius Abrahę,qui cõ uersatus fuerat in lege sine reprehensione . Nos, inquit,
Galat.2.c Iudæi,& non de gentibus peccatores,scientes quia in lege nemo iustificatur,credimus Iesum Christum,vt ex fi de Christi iustificemur. Omnis autem qui contendit iustitiam facere,& non iustificatur,laborat in opere, quia fructu laboris sui non fruitur : qui autem & contendit, & iustificatur, non laborat, sed delectatur in opere suo, quia operis sui fruitur fructu . Deinde quis nescit , quia
minor est iustitia legis,quàm gratiæ ? Vtputa non occi- F
Exod.20.c des,non adulterabis:hoc facilius est,quàm nõ irasci,aut non concupiscere.Ab hoc enim multi se abstinent, etiã qui non timent deum . Ab ira autem vel concupiscẽtia vix etiam spirituales viri:tamen difficilior & onerosior inuenitur lex,quia opera quærit,non voluntatem. Iustitia autem gratiæ licèt maior sit, tamen facilior inuenitur,quia volũtatem non opera quærit: Vtputa si quis nõ iratus, sed propter disciplinam palmã alicui dederit, & euentu occiderit,sicut fieri solet,quantùm ad gratiam innocens est,quia voluntatem, non opus requirit : quãtum autem ad legem reus est,quia opera quærit. Item si in persecutione prostituta fuerit virgo, in lege quasi nõ virgo iam repellitur,quia opus aspicit , non volũtatem. In gratia autem quasi virgo suscipitur , quia non opera quærit,sed voluntatem . Vides quia iniusta est lex,& onerosa?Ideo homines de sub pondere Iudaicæ legis hortatur Christus exire,& ad delectabilem gratiam peruenire,dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis,& ego reficiã uos.* id est,repausabo.Et vide quomodo dicit,quia laboratis.Quis est qui laborat? Qui festinat adimplere iustitiam , & non prætualet . Qui autem

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

G non vult facere iustitiam, ille non laborat sub pondere legis: Vtputa, si ante te videris aliquem póderis fascem, si quidem contendisti eum tollere super te, & non potes, laboras: si autem nec tentas, nullum sentis laborem de pondere. Ergo non illos vocabat Christus ad se, qui omnino non concupiscebant facere iustitiam, sed qui festinabant, & qui laborabant, & prealere non poterāt. Adhuc etiam sermonibus istis, etiam Christianos peccatorum pondere prægrauatos, ad requiem pœnitentiæ vocat. Putas quòd peccatores istius mundi non laborāt? Verè enim maiores labores & solicitudines habēt, quàm
Psal.13.b. serui dei, dicente propheta: Contritio & infœlicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt. Itē ex persona peccatorum pœnitentiam agentium, dicit Salomon: Ergo errauimus à via veritatis, & lumen iustitiæ
Supra.5.a non luxit nobis, & sol non ortus est nobis: lassati sumus in iniquitatis via & perditionis, ambulauimus solitudines desertas, difficiles autem vias domini ignorauim⁹. Quid nobis profuit superbia nostra, aut quid diuitiarū iactatio contulit nobis? Transierunt omnia illa tāquam vmbra. Ergo laborant multùm, & conteruntur in secu-
H lo, sed laborem non sentiunt: Spiritus enim qui seducit eos, ipse delectat in malo. Sicut enim qui suscipiunt iugum Christi, Christus eos delectat in spiritu, ne fatigentur in bonis operibus: sic & qui iugum suscipiunt diabo-
li, diabolus eos delectat & decipit, ne discedant à malo impij vsq; ad mortem suam. Ideo dicit Christus: *Iugū enim meum suaue est, & onus meum leue.* Nam etsi corpore non grauantur peccatores, nec laborant, animæ tamen eorum grauatæ sunt, & laborant. Dicente propheta de
Psal.37.a onere peccatorum: Quoniam iniquitates meę superposuerūt caput meum, sicut onus graue grauatæ sunt super
Zacha.5.c me. Et iterum Zacharias iniquitatem super talentū plūbi sedere conscribit. *Tollite iugum meum super uos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* O gratissimum pondus, quod magis confortat portantes. Nam pondus terrestrium dominorum atterit paulatim ministrantiū vires: pōdus autē Christi magis adiuuat baiulātem, quia non nos portamus gratiam, sed gratia nos. Nec nos ad auxilium gratię dati sumus, sed gratia magis ad nostrū.

Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Suscipite iugum meū: & à me discite: id est, ex ipso iugo meo, quia
I suaue est, & ex ipso onere meo, quia leue est, experimētum accipite, quia mitis sum, & humilis corde. Conse-
Psal.33.b quenter & propheta dicit de Christo: Gustate & videte, quoniam suauis est dominus. Inexpertis enim grauis est iustitia Christi, expertis autem suauis est. Ergo lex immitis fuit, quia quicquid mandauit, in ira sua mandauit post idolum fabricatum, non vt saluet, sed vt puniat eos secundum duritiam cordis eorum. Christus autem mitis est, quoniam quicquid mandat, propter misericordiam suam mādat, non vt puniat, sed vt saluet. Item lex
Leui.16.d Ibidem.12. & 13. superba est. Vetat enim omnem hominem accedere ad sancta, præter pontificem. Item mulieribus mēstruatis, vel virum in fluxu seminis, vetat intrare in templum. Luscum, vel leprosum, vel aliquo membro debilem, vetat sacerdotio fungi. Vides quomodo superba est lex? Christus autem humilis, qui nihil aliud quærit, nisi fidē integram, & conscientiam mundam. *Et inuenietis*, inquit, *requiem animabus uestris.* Nō dixit, inuenietis requiē, & tacuit: sed addidit, animabus vestris: quoniam mādata Christi in hoc seculo animarū requies sunt, non corporum: quoniam etsi laborant, & tristantur in corpore, animæ eorum requiescunt, & gaudent in spiritu, & in
Ioan.16.g spe. Ideo alibi dicit: Hæc autem locutus sum vobis, vt in me pacem habeatis, in hoc autem mundo tribulationes. K

Homilia.xxix.ex cap.xii.

Deest initiū duodecimi capitis.

Vnc oblatus est Iesu dæmonium habens, cæcus & mutus &c. Tunc, quid est? quando egressus est de synagoga, in mysterio contempsit synagogam Iudęorum, tunc oblatus est ei in vno homine totus mūdus, cęcus & mutus, qui neq; videbat, neq; loquebatur: id est, qui neq; cognoscebat factorem suum, neq; gratias illi agebat, vt quod visibiliter in vno homine agebatur, hoc inuisibiliter fieri intelligeretur in omnibus. Nā verè nisi Iudæam dominus reliquisset, adhuc omnes gentes in potestate diaboli cæci & muti manerēt. Legimus in scripturis, & derelictam Iudæam, & non derelictam.
Esaiæ.1.c Derelictam quidem, sicut Esaias dicit: Et derelinquetur filia Sion, sicut vmbraculum in vinea. Non derelictam autem, sicut Dauid dicit: Quia nō repellet dominus plebem suam, & hæreditatem suam non derelinquet. Hāc
Psal.93.c.& 94.a Roma.9.b quæstionem soluit nobis Apostolus, dicens: Nō excidit verbū dei. Non omnes qui sunt ex Israël, hi sunt Israëlitæ: neq; qui sunt semen Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen. Ergo non qui filij carnis, hi filij L
dei: sed qui filij promissionis, æstimantur semen. Vides ergo quia illa Iudæa derelicta est, quæ secūdum carnem erat Iudęa: quæ autem secundum spiritum fuit Iudæa, nō solùm derelicta non est, sed magis electa est. Nam sicut in homine duplex est homo: est enim homo exterior carnalis & corrumpendus, & est homo spiritualis incorruptibilis. Et sicut in lege duplex est circuncisio, à foris quidem carnalis, & rescindenda: ab intus autē & spiritualis, & adimplenda. Vtputa hoc reciśum est in lege, quod erat à foris membrum: illud autē quod fuit ab intus, vt circūcideretur cor, non est reciśum. Sic & in Iudæa, duplex est Iudæa. Et à foris quidem Iudæa videtur, qui ex carne Abrahæ nati sunt. Ergo populus in populo erat clausus. Ideo & dominus ingressus synagogam, id est, quasi in populum, saluauit virum spiritualis populi Iudaici figuram habentem. Et ingressus in populum, vt de medio populi populum liberaret, id est, de synagoga. Populus enim ille spiritualis manum habebat aridam, id est, boni homines, qui erant inter Iudæos, aridas manus habebant sub lege contractas, quia opera iustitiæ fa- M
Roma.3.c cere non poterant. Quia ex operibus legis nemo iustificatur. Vtputa amicum diligere secundum legem, & ei benefacere, non est hoc benefacere, sed malè non facere. Non enim omnino malè non facere, iustitiam facere est. Itaq; sanauit manus iustorum Christus per gratiā, vt non solùm amicos, sed etiam inimicos ament, bene omnibus facientes. Vides quia laxata est manus eorum, quasi accipiens gratiæ neruos? Ideo autē prius arida manus sanata est, postea illuminatus cæcus, quia per opera iustitiæ venitur ad perfectam cognitionem dei. Nisi enim quis secundum deum cœperit ambulare, vel conuersari, nunquam potest deum perfectè cognoscere. Bona enim conuersatio ad cognoscendū deum aperit oculos mentis. Per verbum enim quasi modicus gustus dei datur hominibus, per conuersationem autem bonā venitur ad perfectam fidem. Vnde scriptum est: Beati mū- Matth.5.a
do corde, quoniam ipsi deum videbunt. Et ne aliquis putet, quia sufficiat homini fideli cognoscere deū, sed necessarium est & confiteri deum, ideo cæcum & mutum sanauit: oculos ad cognoscendum deum, os ad confitēdum deum. Qui ergo cognoscit, & non confitetur: ille etsi oculos mentis habeat curatos, tamen adhuc mutus est. Qui ergo videns non videt deum, id est, cognoscēs non co-

A non cognoscit deum, cæcus est, quia non facit præcepta dei. Et qui loquens nō loquitur deum, mutus est, quia loquens non loquitur dei laudem, aut gratiam: sed si quidem ea quæ diabolus iussit, ille etsi loquatur & videat, quantùm autem ad deum mutus & cæcus est. Nō enim ille videt deum qui scit deum, sed qui timet & diligit deum. Qui autem timet & non diligit, nomen dei cognoscit, non potestatem. Et qui orat & psallit, & non facit quæ laudat, ille corpore loquitur, animo autē tacet.

Stupebant autem turbæ, dicentes: Nūquid hic est filius Dauid? Quàm propriè dixit, stupebant: quia ipsum nōdum sciebant. Nemo enim potest verè iudicare de opere aliquo, nisi personam operantis cognouerit quis est: Vtputa si magnum opus facit discipulus alicuius artificis, miramur, quia discipulus alicuius cōstitutus tale opus potuit consummare. *Si* autem fecerit illud ipse magister, non satis miramur. Quod enim magnum est, vt exercitatissimus magister faciat opus magnum? Ita & deus qualecunq; opus fecerit, minus est quàm potest as ipsius. Ideo
B faciens filius dei miraculum, non stuporem debuit excitare, sed fidem. *Vis* scire quia eum non cognouerunt, ideo stupebant, audi quid dicunt: Nunquid hic est filius Dauid? Si enim cognouissent eum, nunquam dicerent, Hic est filius Dauid: sed dicerent, Hic est filius dei.

Pharisæi autem audientes, dixerūt: Hic non eiicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Videamus: Dixerūt hoc Pharisæi, aut cogitauerunt? Causa autem quæstionis ex eo est, quoniam hic quidem dicit: Pharisæi autem audientes, dixerunt. In sequenti autem dicitur ita, Sciens Iesus cogitationes eorum: & non dixit, audiēs dicta eorum. Quid ergo est? forsitan quidam dixerūt, sed ex mala cogitatione dixerunt. Frequenter enim dicunt homines de aliquo, quod non est verum, non autem dicūt ex mala cogitatione, vt derogent ei, sed dicunt nescientes rei veritatē. Hi autē Pharisæi ex mala cogitatione dixerūt falsum de Christo, non ignorātes rei veritatē, sed vt derogatoriis sermonibus istis populū à fide Christi auerterent. Videbant enim turbam stupentem, ac dicentem: Nónne hic est filius Dauid? Quæ verba appropinquantium erant ad fidē. Ideo Pharisæi excitati in zelo, ne viso miraculo eius crederent in eum, dixerunt: Quid stupore nimio mouemini ô viri, quid superflua dicitis ver-
C ba, putātes ne filius sit Dauid? Nos manifestè cognoscimus, quoniam hic non eiicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Quoniā ergo ita dixerunt, non ignorantes rei veritatem: sciebant enim quòd spiritus satanæ nō huiusmodi miraculum operatur: sed ex mala cogitatione, & ex inuido proposito, vt auerterent populum à fide Christi. Ideo dicitur, *Sciens autem Iesus cogitationes eorum, dixit eis.* Aut certè sicut simpliciter sermo demonstrat, hæc Pharisæi non dixerunt, sed cogitauerunt. Mala autem eorum cùm essent abscōdita, quid nocere poterāt gloriæ Christi? nihil. Qui enim malum cogitat, se perdit, alterum non grauat. Sed vide misericordiam Christi. Si illi hoc apertè dixissent, & iste è cōtra respondisset: diceremus forsitan, quia ideo cōtra verba illorum respondit, vt confunderet malitiam eorum. Nunc autem manifestum est, quia ideo respondit, nō vt confunderet malitiam eorum, sed vt sanaret vulneratā conscientiam ipsorum, vt videntes cogitationes suas in verbis eius, vel sic intelligāt quia nō est homo qui corda cognoscit. Tāquam si ita dicat ad eos: Puta quia dæmoniacum potuit sanare Beelzebub, nūquid potest Beelzebub occulta cordis aspicere? *Omne regnū aduersum se diuisum, desolabitur.* Aliud est impossibile, aliud falsum. Impossibile est, quod fieri nō potest: falsum autem, quod D
fieri quidem potest, factum autem non est. Quod ergo Iudæi aduersus Christum dicebant, possibile quidē erat, verum autem non erat. Quomodo non erat verū? Quia Christus quidem in Beelzebub non eiecerat dæmonia: fieri autem poterat, vt in spiritu diaboli dęmones expellerentur. Nūquid Pharisæi homines docti in malo, hoc aduersus dominum blasphemassent, nisi cognouissent fieri posse? Nam falsum quidem dicere, hominū est malignorum: quia falsa res si bene cōtinuata fuerit, vera & credibilis æstimatur. Rem autem impossibilem dicere, insensatorum hominum est, non malorū: quia quod im possibile est, defensione nō indiget, quia impossibilitas rei seipsam defendit. Quòd dæmones diximus à Beelzebub posse expelli, quantū ad primam faciem diximus posse, secundū quod multi seductores videntur expellere: re vera autē impossibile est, vt in Beelzebub dæmones expellantur: quia expellens dęmonem, non propter odium ipsius dæmonis, neque propter salutem hominis ipsius eiicit eum, sed vt videtes perdat deceptos, quieū-
que crediderint ei vel ministris eius, quòd possit eiicere dęmones. Nam eiiciens eum, non eiicit eum, sed cō- E
cludit cum eo, vt inter præcipientem dæmonem, & alterum obedientem seducantur videntes. Ideo & dominus sciens, quia in schemate eiiciuntur, non in veritate: non ad schema, sed ad ipsam veritatem respōdit, dicēs:

Omne regnum in seipsum diuisum, desolabitur, Id est, sicut non potest fieri, vt quis se persequatur: sic non est possibile, vt diabolus diabolum eiiciat. Regnum diaboli est omne malum, regnum autem dei omne bonum. Ergo diabolus rex mali: si bonum faciat, ipse destruet regnū suum, quia aduersus se agit. Sicut enim malum aduersus bonum contrariū est & nocium, sic bonū aduersus malum contrarium est & nociuum. Eiiciens itaq; diabolus diabolum deluforiè, nō bonum facit, sed malum, id est, non aduersus se agit, sed pro se: quia non eiiciendorum dæmonū gratia eiicit dæmones, sed seducendorū homi-
num causa. Nam expedit & ipsis dæmonibus obaudire sibi inuicem in schemate, & exire de corpore. Melio⁹ est enim ei exire de corpore, & animam occupare: vnū dimittere, & plurimos possidere. Quia si nō exierit de corpore, corpus hominis tātummodo possidet, anima autē
F vexati hominis innocēs vadit ad deū. Si autem de corpore exierit, quantos homines seducere potuerit, tantorū animas perdit. Deinde dic mihi, si soli serui dei possunt dæmonia eiicere, an etiā ministri diaboli? Et si dixeris, soli serui dei, quantùm ad rem quidem verū dicis: quantùm autem ad speciem & illi eiiciunt, sicut testatur dominus in euangelio. Nam cùm dixisset, Attendite vo-
Suprà.7.c bis à falsis prophetis: postmodum addidit, Multi dicent mihi in illa die, Domine, nos in nomine tuo dæmonia eiecimus, & virtutes multas fecimus. Tunc iurabo illis, quia nescio qui estis. Si ergo serui dei tantummodo eiecerunt dæmonia, iustè seducebaris, vt quemcūq; videris dæmonia expellentem, existimes eum sanctum: nūc autem cùm legas & ministros diaboli eadē facientes, qua ratione seduceris, vt quemcūq; videris dæmonia expellentem, existimes eū sanctum? Nā eiicere dæmones cōmune est opus inter ministros dei, & ministros diaboli: veritatem autem confiteri, & iustitiam facere, priuatū opus est tantūmodo sanctorum. Ideo quem videris dæmonia eiicientem, si non est confessio veritatis in ore eius, nec iustitia in manibus eius, nō est homo dei. Si autem videris veritatem confitentē, & iustitiam facientē, etsi dęmonia non eiicit, homo dei est. Ecce si tu & vici-
nus tuus

Universidad de Deusto
Biblioteca

G nus tuus habeatis simile signum vnusquisq; in equo suo, & perierunt ambo, & inuentus fuerit vnus ex eis, nunquid curris, & dicis: Meus est equus, quia hoc signum habet? Dicit enim tibi vicinus, Et meus equus hoc signum habuit. Quid ergo? Necesse habes aliud signum priuatũ ostendere, quod vicinus tuus nõ habet in suo. Si ergo in cognoscendis animalibus sic sapis, quomodo in cognoscendis seruis dei sic non intelligis? Sed per illud signũ vis cognoscere seruos dei, quod habent & serui diaboli, cũ magis deberes aspicere, quod habẽt soli serui dei. Sed dicis: Vt quid talem potestatem deus diabolo dedit ad seductionẽ humanam? Si enim ille seductionis potestatem nõ accepisset, tu probationis mercedem habere nõ poteras. Nisi enim infideles relicti fuerint, non eligũtur fideles. Nisi aliquorũ facta fuerit refutatio, aliorũ nõ potest fieri electio. Omnis enim seductio nõ potest esse seductio, nisi habuerit boni colorem, per quod videatur bonum esse quod malum est: & tunc non tantùm speciẽ primam rerum bonarum aspicias, sed causam rerũ consideres. Omne enim malũ voluit deus posse latere sub colore boni, & omne bonũ voluit esse sub caligine obH scuritatis, vt tu nec bonum sine labore inuenias, nec malum sine labore euites: negligens autem nec bonum inueniat, nec malum euadat. Omnia deus posuit in labore, vt in omni re mercedem præparet, sicut ait Salomõ:
Eccles.3.b Quoniam deus distensionem magnam dedit hominiIob.7.a bus, vt distendantur in ea. Et Iob: Omnis vita nostra tẽtatio est. Aliud testimonium dat, quia nõ in Beelzebub eiicit dæmonia. *Si ergo, inquit, ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii uestri in quo eiiciunt?* Filios eorum Apostolos dicit, qui erant ex illis, quos superius misit ad prædicandum, dans illis potestatem spirituum immundorum, vt
Suprà.10.a. eiicerent eos. Qui credentes, dixerunt: Domine, in nomine tuo etiam dæmonia nobis subiecta sunt. Id est, interrogate filios vestros, in quo eiiciunt dæmonia. Si illi in nomine meo eiiciunt dæmonia, dicentes, In nomine Iesu Christi præcipio tibi exire ab illo: verũ est, quia nõ ego in Beelzebub eiicio dæmonia. Nã quia qui talis est homo, vt in Beelzebub eiiciat dæmonia, nomen eius nõ potest sic honorificatum esse, sic terribile, vt in nomine eius etiam ab aliis dæmonia expellantur. *Ideo ipsi iuI dices uestri erunt.* Quando? Cùm sederint super duodeInfrà.19.d cim thronos, iudicantes duodecim tribus Israël. Tunc sine dubio dicetis in iudicio meo: Ideo tibi non credidimus dæmonia expellenti, quia putauimus te in Beelzebub eiicere dæmonia. Respondebunt contra vos filij vestri, & dicent: Sconsiderassetis nos, quia in illius nomine dæmonia expellebamus: & intelligere poteratis, quia ille non habuit spiritum Beelzebub, in cuius nomine tanta erat virtutis potestas. *Si autem in spiritu dei eiicio dæmonia, appropinquabit in uos regnũ dei.* Regnum dei, seipsum dicit. Sed ideo quasi de altera re dicebat, quia infidelibus loquebatur, ne fortè & alteram occasionem iactantiæ inuenientes in Christo, quem non cognoscebant, additamentum facerẽt blasphemiæ. Hoc ergo videtur dicere: Si ego in spiritu dei eiicio dæmonia, regnum dei appropinquat in vobis: si autẽ in spiritu Beelzebub eiicio dæmonia, regnũ Beelzebub appropinquat in vobis. Corrige sermonem, & manifestius declarabitur mysterium verbi dei. Id est, si regnum dei appropinquat, in spiritu sancto eiiciũtur dæmonia, & virtutes multæ fiunt: quãdo autem appropinquat regnum Antichristi, in spiritu diaboli eiiciũtur dæmonia, & virtutes multæ fiunt. Illud ergo quod dixit Christus: Si ego in spiritu dei eiicio dæmonia: appropinquat in vos regnũ dei, ad consolationem illorum hominũ pertinet, qui tunc fueK rũt. Hoc autem quid significat, quòd iactando regnum Antichristi appropinquat? in spiritu Antichristi eiiciuntur dæmonia. Ad nostram admonitionem pertinet, vt sciamus quia sicut in aduentu Christi ante illũ prophetæ, & cum illo apostoli in spiritu sancto faciebant virtutes: sic & in aduẽtu Antichristi pseudochristiani, & ante illum, & cum illo in spiritu maligno facient virtutes. Qualis enim res mota fuerit, talis odor procedit. Accẽso enim thymiamate, suauis flagratio exiit: cõmoto autem stercore, putredo grauis prodit. Ante lucem aurora exiit, ante noctem obscuritas. Quidã autem hoc sub alio intellectu interpretantur. Id est, si ego, inquit, in spiritu dei eiicio dæmonia, sicut & est verum, vos autem dicitis me in spiritu Beelzebub eiicere dæmonia, rei estis iudicij. Propter quod appropinquat in vos regnum dei iustum, vt secundum blasphemias vestras iudicemini.

Quomodo potest quis intrare in domum eius, qui fortis est, & uasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem? Hucusq; ostẽdit quomodo intelligeretur, si vellent: quia non in spiri tu Beelzebub, sed in spiritu dei dæmonia expellebat. Pri mùm, quia satanas satanam non expellit, ne ipse sibi adL uersarius sit, destruens proprium regnum: sed dei spiritus est, qui dæmones expellit. Deinde, si ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij vestri in quo eiiciũt? Id est, nũquid non in me, aut in meo nomine? Si enim filij vestri in nomine meo expellunt: multò magis possum ego in nomine meo expellere. Et quod habet opus in spiritu Beelzebub, nunc dat rationem quare dæmones expellãtur, vt expulsis eis omnes credant in Christũ, id est, quia alligat⁹ est à me malitiæ princeps. Nec enim potest quis fortis vasa diripere, nisi prius alligauerit fortem. Quomodo enim poterãt homines ad libertatem intellectus sui venire, & ad deum conuerti, nisi prius alligatus fuisset, qui mentes hominum erroribus occupatas tenebat? Ex hoc ergo intelligimus, quia quos eiiciebat dæmones visibiliter, inuisibiliter alligabat. Quomodo, aut vbi, nec hominis est posse exponere, nec intelligere. Sed nõ tantos visibiliter eiiciebat, quantos inuisibiliter alligabat. Eiiciebat enim paucos, alligabat autẽ omnes, vt per paucos eiectos visibiliter ostẽderet: quia sic omnes spiritus inuisibiliter de sensibus hominum credentium expelleM bat, & quasi de magna multitudine eiectorum dæmonũ, modicam probationem ostẽdebat in paucis. Et cũ multos eiiciebat dæmones, quomodo vnum alligare se promittit? Sed dicit principem omniũ, de cuius virtute omnes dæmones valent, id est, potestatem habent. Nã sicut satana dominante omnes dæmones erant fortes: sic eo alligato, omnes sunt impediti. Nam omnes de illius veneno malitiæ virtutem accipiũt, & sunt vnum in eo. Fortem autem dicit aduersarium nostrum, quantùm ad nostram infirmitatem, nõ quantùm ad suam virtutem. Deinde fortem dicit, non vt nos terreat, sed vt magis nos faciat esse solicitos: nec enim hostem debent timere fortem, qui habent principem fortiorem: sed vt vigilemus & laboremus, vt ne in fiducia principis fortioris contẽnamus aduersarium fortem. Nam si cõtendimus contra eum, manifestum est, quia fortiores illo sumus: si autem negligimus, ille fortior inuenitur. Nam quãuis sit infirmus, tamen fortior est homine negligenti. Fortè enim diabolum nostra negligentia facit, non illius potentia. Vide deinde quomodo sapienter, postquam dixit fortem, postea ostendit ligatum, vt si te audita fortitudo terruerit, ligatio eius nunciata confortet. Iam quasi opprobrio dignus est, magis autem torquẽto, qui aduersarium

A rium suum ligatum nõ vincit? Vis scire quia ligatus est aduersarius tuus? Considera naturam carnis & spiritus, & intelliges. Quomodo poteras homo carnalis spiritũ vincere, nisi eum dominus alligasset? Alligauit eum, vt nos eum conculcemus: illum humiliauit propter malitiam eius, nos autem exaltauit super eum propter misericordiam suam: vt & ille victus amplius confundatur, quia spiritus constitutus, à carnalibus conculcatus est: & nos vincentes eum amplius glorificemur, quàm victores: quia carnales constituti, spiritum vincimus. Ergo labor eius & fortitudo ligatus est, nostra autem tantũmodo sine labore victoria. Qui enim solutũ ligare potuit, nunquid non poterat soluto eo vasa eius diripere? Poterat quidem, sed nõ per iustitiam, sed per potestatem. Si enim per vocationem solã vellet vasa eius diripere, solutus diabolus iterum reduceret ad se. Item si per potentiam diriperet, diceret aduersus Christum diabolus: Siquidem ad virtutem, tu fortior es quàm ego: si autem ad amorem, ego amabilior quàm tu. Si ergo vis illos tollere, potes: si autem dimittis eos in suo arbitrio, potius me sequuntur quàm te. Nam diabolus quidem facere iustiB tiam non acquiescit, obiicere autẽ scit. Quales sunt omnes, in quibus diabolus est. In seruis enim dei etiam leues arguunt culpas, in se autẽ nec crimina recognoscũt. Propterea ipsum quidem ligauit, vasa autem eius & diripuit, & dimisit ea in domo eius. Diripuit quidẽ, ex eo quòd traxit ea ad notitiam veritatis: dimisit autẽ ea in mundo, quia sub seductione mũdi istius esse nos voluit. Tanquam si ita dicat ad diabolum: Ecce alligo te, vt appareant homines, qui secuti fuerint te sua voluntate, & qui coactẽ. Qui enim te diligunt, etiam ligatum te non dimittent: qui autem te dereliquerint ligatum, manifestum est: quia non sua voluntate fuerunt apud te, sed coactẽ. Ergo non interficio te, neq; expello de mundo, ne fortè in voluntate non habeant quem sequantur, sed alligo te, ne nolentibus violẽtiam facias. Ergo manifestũ est, quòd qui modò diabolũ sequitur, non cogitur à diabolo: ligatus est enim, sed ipse diligit diabolum. Si enim solutus esset diabolus, nullus homo ei resistere poterat, aut pauci, sicut nec anteà restiterũt, nisi pauci electi. Nũc autem cùm videas quosdam quidem homines sequẽtes eum, quosdam autem recedẽtes ab eo: intelligere debes, C quia non est virtus cogentis diaboli, sed voluntas sequẽtium hominum. Si autem dicis, quia fortis est diabolus, & non præualeo contra eum: stat aduersùm te scriptura hæc, dicit quia mẽtiris, quoniam ligatus est aduersarius tuus. Ligatus est enim. Malum quidem cõsilium suadere potest, cogere autẽ non potest. Quæ est domus illius? Mundus iste. Et vasa illius? peccatores & infideles, habitantes in eo. Audiens ergo mũdum domum esse diaboli, fuge mundum, ne diutius habitans in domo diaboli, iterum fias seruus ipsius. Sicut enim in domo dei malũ non est, ita in domo diaboli non inuenitur bonum. Nã sicut deus in domo sua non vult videre malum, sustinere autem videtur pro tempore malum: nõ quia delectatur in malo, sed vt conuertat eum ad bonum: sic & diabolus in domo sua non vult videre bonum, sustinere verò videtur bonum: non quia delectatur in bono, sed vt suadeat eum in malum. Et deus quidẽ per suam benenolentiam vocat malum ad bonum, vt non necessitate, sed volũtate corrigatur ad bonum. Diabolus autem per suam violentiam persequitur bonum, vt etsi non volũtate, vel ex necessitate cogatur ad malum. Fuge autẽ mũdum, conuersatione, non corpore. Nam & ipse mundus non natura diaboli est, sed corruptione. Nec ab initio fecit hunc mundum diabolus, sed deus: postea corruptioD ne factus est diaboli. Ergo mundus quidem ipse, dei est: corruptio autem mundi, diaboli est. Si ergo de mala cõ uersatione recesseris, etsi corpore sis in mundo, recessisse videris de mundo diaboli, & esse in dei mũdo. Nunc quòd viuimus, in dei mundo viuimus: quòd autem peccamus, in diaboli mundo peccamus. Fuge ergo de mundo, id est, de voluptatibus mundi, ne fortè diutius viues in possessione operum eius, fias proprius seruus ipsi⁹. Sicut ingenuus homo, si diutius in possessione vel domo potentis alicuius & violẽti fuerit commoratus, per possessionem longi temporis vsu capit eum in seruitute: sic & homo si diutius fuerit in possessione diaboli, vsu longi temporis vendicat sibi dominium super eum, ita vt nemo possit à dominatione diaboli liberare, nisi sola potentia dei. *Qui non est mecum, aduersum me est.* Diaboli voluntas quæ est? rerum malarum. Mea autem quæ est? rerum bonarum. Vide ergo, quia cùm non sim cum diabolo, aduersus diabolum sum. Sicut enim bonum nõ est cum malo, sed semper aduersus malum: sic non sunt secum, sed aduersus se, quibus & voluntas contraria est, & opus. Ille prædicat fornicationem, ego castitatem. Et E ideo repellit ille castos, & congregat lasciuos: ego autem repello lasciuos, & congrego castos: ille docet discordiam, ego pacem: ille seditionarios congregat, & turbatos, ego autem vnanimes, & mansuetos. Vide ergo quia non congrego cum illo, sed dispergo. Minus dicit, vt amplius significet. Si enim qui mecum nõ est, aduersum me est: quantò magis qui aduersum me est, mecum non est? Mecum non est, quia non facit ea quę ego. Aduersum me est, quia contraria facit: Vputa, ædifico, si quis non adiuuat, etiamsi non destruat, mecum non est, sed aduersus me: quia cùm possit adiuuare, non adiuuat. Si hæc specialiter destruit, quantò magis aduersum me est? Sic & diabolo mala volente vel faciente, & si bona non prædicarem, non eram cum illo, quia non prædico mala quæ vult ille. Cùm autem è contrario bona prædicem, quantò magis non sum cum illo, sed aduersus illum? Audiant regulam Christiani, qui putãt hereticos Christianos esse, quia sic credũt quomodo nos: tamen quia non sunt nobiscum, aduersus nos sunt. Et quia non congregant nobiscum, spargunt. Si ergo quia non sunt nobiscum, aduersum nos sunt, & quia non cõF gregant nobiscum, spargere videntur: quantò magis qui & voluntate, & verbis, & actibus cõtra nos sunt, nõ sunt nobiscum? Et qui manifestè spargunt, non videntur cõgregare nobiscum.

Mũdus dei, & mundus diaboli.

Homilia.xxx. ex cap.xii.

IN illo tempore, *accesserunt ad Iesum Scribæ & Pharisæi, dicentes: Magister, uolumus à te signum uidere.* Et reliqua. Curato dæmoniaco, quidam adstantium ludæorum blasphemauerunt eum, dicentes: Hic non eiicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæ Suprà.12.b moniorum. Alij autem tentantes eum, dixerunt: Magister, volumus à te signum videre de cœlo. Diuersæ quidem species, peruersitas autem omnium vna. Nam sicut opera filij dei diabolo applicare, blasphemare est filium dei, vel spiritum sanctum: sic signum diuinitatis eius petere à filio dei, iniuriam est facere filio dei: quoniam nihil est aliud signũ diuinitatis eius petere ab eo, nisi non credere verbis eius, quasi falsa dicentis de se, nisi signorum ostenderit probamenta. Quoniam autem curato dæmoniaco, ludæi dei virtutem ad diaboli potentiam porrexerunt, & non ædificati miraculo, sed destructi inuidia, pro gloria blasphemiam obtulerunt domino,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G domino,dicentes:Hic non eiicit dæmonia, nisi in Beel
Suprà.12.c zebub.Dixit eis dominus: Omne peccatum remittitur, spiritus autem blasphemia non remittitur.Quod audiẽtes quidam Iudæi, non quidem timentes, sed timere se fingentes,neq; veritatem de Christo quærentes, sed malitiam suam sub colore ignorantiæ abscondere cupientes,interrogauerũt eum: Magister,volumus à te signum videre,id est,quia blasphemia irremediabile peccatum est:sed etsi blasphemamus,ideo blasphemamus, quia te filium dei ignoramus . Ideo opera tua diabolo applicamus,quia spiritum sanctum in te esse nescimus. Si ergo tu es filius dei,ostende nobis signum,& adorabimus te, & iam non blasphemabimus.Vt autem scias,quòd volumus à te discere veritatem,ecce etiam magistrum te appellamus.O malitia,quomodo sapere nescit? Dum volunt malitiam suã abscondere , magis eam manifestãt. Nam cùm multa signa vidissent, tanquam si nullum vidissent,ita signum petebant.Verè enim nullũ viderunt, quia corporali aspectu viderunt , non spirituali affectu. Nam mens sine oculis videt aliquãdo, oculi autem sine mente nunquam viderunt . Similis est natura infideli-
H tatis terræ arenosæ,quæ quanuis pluuiam susceperit, tamẽ quia nullos in se tenet humores,semper adhuc aret. Talis est conditio febriũ.Quãtumuis biberint febricitãtes,calore totũ consummãte quod biberint,semper adhuc sitiunt . Sic & maligni homines,quicquid boni viderint,aut audierint , infidelitate totum consummante quod vident,aut audiunt:semper vacui sunt, tanquã qui nihil viderint , aut audierint . Ecce si quis exponat tibi res quas non libẽter audis,si tota die audieris, nihil eorum retines quæ audisti . Aut ambulans in via, si mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata , quanuis omnes videas transeuntes,tamen neminẽ vides.Sic & Iudæi frequenter signa videtes,adhuc signum petebant,quia hoc videbant,quod videre nolebant.Nam sicut semper discere,signum est nihil posse proficere:sic signum semper petere,testimonium est nunquam velle credere. *Iesus autem respondens ait illis : Generatio mala & adultera signum*
Esaiæ.1.c *quærit.* Esaias dicit:O quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion.Anima autem hominis fidelis, sponsa est Christi:quę autẽ infidelis est,meretrix est.In Osee
Oseæ.2.d dicit:Sponsabo te in fide,& cognosces deum. Item, Fi-
I lij in quibus non est fides in illis , ipsi in zelum compulerunt me in non deum, & ego in zelum expellam eos in non gentem.Sicut meretrix vxor virum suum se fingit amare,verè autem amat adulterum,& in facie istius quidem est,in corde autem alterius . Sic & Iudæi videbantur esse dei cultores, erant autem diaboli amatores. Ideo malam & adulteram generationem eos appellat. Mala quidem erat,propter opera eorum mala:adultera autem,quia relicto viro qui est verus deus,idolis subdebantur.Signum vultis videre? Vbi eratis quãdo dæmones castigati à me, non flagello, sed verbo, clamabant:
Suprà.8.& Lucæ.8.d Quid nobis & tibi Iesu Nazarene , venisti ante tempus torquere nos?Scimus te,quia es filiꝰ dei.Dæmones virtutem meam senserunt, & vos quomodo signum operũ meorum non aspexistis ? Vbi eratis, quando cæci secus
Infrà.20.d. & Luc.18.f Esaiæ.11.a viam sedentes clamabant:Iesu fili Dauid,miserere nobis,vt videamus? Tu es virga florens de radice Iesse, & flos de radice eius ascendens,& super te requiescent septem spiritus dei.Septem spiritus Beelzebub adorant,& fugiunt à te.Cæci me non videntes viderunt,& vos videntes me,non vidistis? Percurre si vis & cætera mirabilia eius. *Et signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ pro-*
Ionæ.1.a *phetæ.* Quod est signum Ionæ ? Scandalum crucis . Vt non discussores rationis saluẽtur,sed creditores doctri- K
næ. Quia crux Christi discutiẽtibus quidem rationem, scandalum èst, credẽtibus autem salus: cuius expositio-
1.Cor.1.d nis testis est Paulus: Nos autem prædicamus Christum crucifixum,Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem
Ionæ.1.b stultitiam,ipsis verò vocatis Iudæis atq; Græcis,Christũ dei virtutem & dei sapientiam . Quare Iudæi signa petunt,Græci sapientiam quærunt:Placuit enim deo signũ scandali crucis,tam Iudæis, quàm Græcis gentibus prædicari,vt qui non per fidem,sed per sapientiam Christũ inuenire volunt,incidentes in scandalum stultitiæ pereant. Et qui per demonstrationem signorum filium dei cognoscere volunt,non per fidem,incidentes in scãdalum mortis eius,in sua incredulitate permaneant.Nihil mirum,si Iudæi considerantes mortem Christi, hominem illum putauerunt,quando & Christiani, vt sibi videntur,& non sunt,propter eius mortem , vnigenitam maiestatem crucifixam timent confiteri.Quos interro gamus, vbi est scandalum crucis in Christo? Quis nos scãdalizat,si purus homo mortuus prædicetur? Sic ergo infideles intelligẽdo pereũt,si deus fuit,nõ potuit mori, si autẽ potuit mori,non fuit deus.Fideles autẽ sic intelli L
gẽdo saluãtur, quia Christꝰ nõ incidit in mortẽ propter infirmitatẽ naturæ,quasi homo:sed ipse traxit in se mortem propter potentiam,quasi deus : vt non absorbeatur à morte,sed vt ipse absorberet mortem.Ergo non Christum mortuum in morte credimus, sed mortẽ mortuã
2.Tim.1.a in Christo,sicut scriptum est, quia destruxit quidẽ mortem,illuminauit autem vitam. Nam sicut propter mortem homo visus est , sic propter destructionem mortis deus apparuit. Ergo infideles mortem Christi considerantes,scandalizantur, immortalitatis beneficium perdunt : fideles autem resurrectionem eius intelligentes, damnationem mortis effugiunt. *Sicut fuit Ionas triduò*
Ionæ.2.a *in uẽtre ceti,sic erit filius hominis in corde terræ.* Vt per mysterium similitudinis huius,& per Christum Ionas propheta fuisse consideraretur , & per Ionam Christus dei filius esse demonstraretur . Quid est quod dico ? Nisi Christus venisset in mundum,& ea quæ dicta à prophetis fuerant , adimplesset , non erat certum de illis quia veræ prophetæ sunt . Nam & illi qui futura dicere æstimantur,non statim diuinatores putantur,sed tunc,quãdo ea quæ dicta sunt,fuerint consummata.Itaque Chri-
M stus post prophetas quidem natus est, sed antè ille prophetis beneficium præstitit , & postea ille ab illis accepit.Ideo autem Christus illos factis prophetas ostendit, quoniam illi istum in verbis filium dei ostẽdunt. Nam in Syrach libro aduentum Christi sic deprecatur : Do-
Eccli.36.a mine,in nomine tuo prophetæ prophetauerũt.Da mercedem seruis tuis , vt prophetæ tui fideles inueniantur. Nisi enim iste illos prophetas demonstrasset,Christum credere non poterant . Quomodo enim potest de alio testimonium dare,priusquam ipse idoneus demonstra-
retur? *Viri Niniuitæ surgent in iudicio.* Quia illi prophetam receperunt , isti Christum dominum illorum prophetarum repulerunt. Illi neq; lege instructi, neque à prophetis, neq; ab Apostolis admoniti , ad dominum conuersi sunt,cognoscẽtes peccatum suum: isti tot præceptis eruditi legis & prophetarum , à domino receſserunt.Illi qui semper fuerunt populus diaboli , intra dies tres facti sunt populus dei : isti qui semper videbantur populus dei, intra dies tres crucifixo Christo facti sunt populus satanæ. Et illi quidem personam ignorantes,& rem incredibilem audientes , & conuersionis suæ signa & virtutes quærere debuerunt ab eo , quibus & persona idonea

A idonea prædicantis, & prædicationis indubitabilis veritas monstraretur:sed nihil horum audientes,nihil videntes,sola fide saluati sunt: isti autem tot signa facientem testificantia cœlestem naturam viderunt, & nõ solùm à prædicatione eius recesserunt , sed in mortem illius conuersi sunt.Illi cum luctu & lamentatione nimia pœnitentiam agentes,peccatorum suorum indulgentiã acceperunt:isti autem nec sine pœnitentia oblatam sibi remissionem peccatorum accipere voluerunt, quia sine pœnitentia sunt donationes , & vocatio Christi. *Regina Austri surget in iudicio, & condemnabit generationẽ hanc.* Quæ cùm esset gentilis & mulier , tantam longitudinẽ itineris cõficere propter infirmitatem sexus nõ est impedita.Concupiscentia enim sapientiæ , infirmitati dabat virtutem.Isti autem viri & sacerdotes,quorum proprium esse debuerat amare sapiẽtiam , ante oculos suos & in medio gremio sapientiam positam contempserũt. Illa ad hominem cucurrit,isti à deo recesserunt . Illa vt semel nuda verba audiret,isti quotidie diuinitatis opera ipsa videntes blasphemabant.Illa famam tãtummodo de Salomone audiens concupiuit,isti autem veritatem de Christo videntes abierunt . Illa munera multa
B obtulit,vt audiret eum:isti autem nec præmia regni cœlorum accipere volunt,vt credãt . Quid esset illa facturа,si audisset mortuos resurgere,cæcos videre?Quomodo cucurrisset, si etiam claudos currere vidisset?Nõ dixit illa,cui commendo gubernationem regaliũ necessitatum,ne fortè dum vado,& redeo tanto spacio, aliqua
« contra imperium meum aduersa nascantur. Nam pau-
« pertas semper secura est,summa autem potestas sine ti-
Ioan.9.f « more periculi nunquam est . Isti nec hoc cogitauerunt, quia dixerunt:Nescimus quidem vnde sit ille Iesus , tamen facta illius bona sunt, & verba iusta . Etsi natura eius ex hominibus,tamẽ prædicatio eius ex deo est. Etsi non illum timemus quasi filium dei,saltem diligamus illum vt hominem bonum. Et si non est dignus vt adoretur, tamen non est meritus vt interficiatur . Siue Niniuitæ,siue regina Austri exurgentes in iudicio, quomodo condemnabunt generationem Iudęorum incredulorum?Non ipsi iudicantes eos,sed ex comprobatione sua vincũt eos.Et talia dicentes aduersus eos , qualia diximus suprà: quis fidelior est quàm Ionas , sapientior
C quàm Salomon?Non solùm tunc inter homines docebat , sed etiam nunc in ecclesia quotidie docet per sanctos euangelistas & apostolos suos. Hæc verba non solùm tunc ad Iudæos dixit,sed etiã nũc ad omnes Christianos inobedientes similiter dicit: Quomodo viri Niniuitæ exurgent in iudicio cum inobedientibus Christianis,& cõdemnabunt eos ? Quoniam illi pœnitentiã egerunt prædicante Iona, isti à peccatis propriis nõ re-
Supra.3.a cedunt,domino illis quotidie prædicante: Agite pœnitentiam,appropinquabit regnum cœlorum. Regina Austri surget in iudicio cum Christianis istis, & condemnabit eos,quia ab vltimis partibus terræ venit audire sapientiam Salomonis:& isti de domibus suis vel plateis, in quibus sedent nihil agentes,nolunt venire, & audire sapientiam Christi in scripturis. Et quid dico de domibus suis nolunt venire?multi enim & de ecclesia ipsa in qua loquitur Christus, exeunt, & solum relinquunt docentem. *Cùm autem immundus spiritus exierit ab homine, perambulat loca arida,quærens requiem , & non inuenit.* Exit autem spiritus immundus ab homine, cum per fidẽ baptizatus in nomie Christi desierit esse diaboli,& factus fuerit dei.Eiectus autem spiritus ille, perambulabat homines aridos,qui nondum pluuiam euangelicæ doctri-

næ susceperunt in se, aut aquã baptismatis accipere me- D
ruerũt,& propterea aut sunt gẽtiles,aut catehumeni,secundum rationem quam diximus aridi . Per eos enim immundi spiritus vagantur,& plurimam dominationẽ habent in eis. Quãtis enim Gentilis suscepto fidei verbo,liberari tamen ab immundo spiritu non potest , nisi fuerit baptizatus in nomie Christi . Vnde exorcizamus catechumenos,qui sunt baptizandi.Non autem inuenit requiem sibi,quoniam necesse est,vt Gentili veniẽte ad fidem,& catechumeno ad baptismũ, cùm aridi esse desierint , iam ab ipsis immundus ipse spiritus expellatur. Nec mihi dicas , quia nec omnis catechumenus ad baptismum , aliòquin nec ad omnem baptizatum & liberatum à spiritu immundo reuertitur spiritus immũdus, nisi qui vacuus fuerit à spiritu sancto. Nec apud Gentilẽ catechumenum inuenit requiem sibi,quia ad fidem vel baptismum venit.Cogitans ergo spiritus ille,& dicens:
Reuertar in domum meam priorem. Et si inueneꝛit Gentilem catechũmenum vacuum à spiritu sancto,sine dubio prævalebit reuerti in eum.Reuertens autem,quoniã E
inuenit scopis,id est,verbis fidei & veritatis, ab infidelitate & ignorantia mũdatum: quum videt eum præceptis euangelicis adornatum, quasi animosior factus assumit secum alios septem spiritus nequiores se : dicens, septem,aut plures dicit,aut omnes spiritus vitiorũm. Sicut enim ex parte dei , quamuis plures sint spiritus virtutum,tamen septem dicuntur,quia ex illis septem omnes spiritus virtutum procedũt: quos spiritus enumerat Esaias,& Salomon signat, dicens : Sapientia ædificauit Prouer.9.a sibi domum,& subdidit columnas septem . Sic ex parte diaboli quamuis multi sint spiritus vitiorum,tamen septem dicuntur,quoniam ex illis principalibus vitiis,vitia vniuersa nascuntur. *Et erunt nouissima hominis illius peiora prioribus.* De hoc enim ipso , vel ipsarum rerum experimẽta nos docent: quomodo Christianus si malus euaserit,peior fit quàm si fuisset gentilis . Hæc parabola melius intelligitur de Iudæis & Gentilibus : ex eo enim quod finita parabola,vel exẽplo,sequitur dicens:Sic erit generationi huic pessimæ: compellitur ad populum Iudæorum referre parabolam, vt intellectus loci non vagus aut instabilis in diuerso flexu , atq; contradictionibus aliquorũ turbetur,sed firmus & stabilis, vel ad priora,vel ad posteriora respondeat.Verè enim immundus F
spiritus à Iudæis exiuit, quoniam facta est portio domini populus ipsius Iacob,funiculus hæreditatis eius Israël: vel quoniam acceperunt legem. Expulsus autẽ à Iudæis, ambulauit per aridas gentes,sed requiem sibi nõ potuit inuenire in eis : quoniam secundum propositum vocationis dei erat,vt omnes gentes venirent ad fidem . Nõ inueniens autem requiem in Gentibus , dixit: *Reuertar in domum meam unde exiui.* Habeo Iudæos, quos antè dimiseram.Et veniẽs inuenit vacuam, quoniam iam dominus non erat in eis,sed nec spiritus,secũdum quod dictum fuerat de eis: Ecce relinquetur vobis domus ve Luc.13.g stra deserta.Videns autem eos diabolus mundatos veris scientiæ dei ab ignorantia quasi quibusdam spiritualibus scopis , ornatos autem obseruationibus legis: propterea assumens secum septem spiritus nequiores se , secundum quod supra tradidimus , habitauit in eis. Et facta sunt posteriora populi illius peiora prioribus. Nam si prius,etsi cultores dei non erant, tamen nec interfectores erant : & prius quamuis peccabant in eum, tamen populus dicebatur dei : postea autem,sicut testatur Ioannes,synagoga facti sunt satanæ. Accedentes au Apoc.2.c tem possimus ædificationis gratia etiam ad hæreticos

Universidad de Deusto
Biblioteca

G transferre sermonem. Immundus enim spiritus, qui in eis antè habitauerat quando Gentiles erant, eiectus est quando facti sunt Christiani, qui perambulans Gentiles cæteros, & non inueniens apud eos requiem, credētibus videlicet secundum tempora etiam ex ipsis in Christo, reuersus est in eos, quos possederat antè. Inueniens autē eos vacuos à spiritu sancto, vacuos à timore dei, & operibus bonis, (quoniam spiritus quidem immūdus exierat ab eis propter nomē Christi, spiritus autem sanctus non superuenerat eis, propter malum propositum cordis eorum, & opera mala,) inueniens eos mundatos scopis, qualibus diximus suprà, & ornatos institutionibus apostolicis: assumpsit secū alios septem spiritus nequiores, & inhabitauit in eis, & facta sunt nouissima hæreticorum peiora prioribus. Hæreticos gentibus esse peiores dubitat nemo. Primùm, quia gentiles per ignorantiam Christum blasphemant, hæretici autem scientes Christi, laniant veritatem. Deinde quia in illis vel spes fidei est, in istis autem inceſſabilis pugna & discordia.

Adhuc eo loquente, ecce mater & fratres eius &c. Vidēs
H diabolus quia persuadebat populis Christus, esse se filiū
Luc.11.d dei, dicens: Et ecce plus quàm Ionas hic, & plus quàm Salomon hic: timuit enim ne si dei filius cognoscatur ille qui putabatur homo, ipse derelinquatur ab omnibus. Ad conuincendos sermones eius, subintroduxit parentes eius carnales, vt per illorum contemplationem, diuinitatis eius obscuraret naturam. Ideòque venit aliquis quasi diaboli aduocatus, qui humano ore verba diabolica loqueretur, dicens: *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant, uolentes loqui tecum.* ac si dicat: Quid gloriaris Iesu de cœlo dicens descendisse, qui radices habes in terra? Ecce mater tua, & fratres tui. Non potest esse filius dei, quem homines genuerunt. Nō potes illum absondere, quem natura conuincit. Tunc Iesus quasi hominem quidem aspiciebat, tamen verè diabolus loquebatur. *Et quis est mater mea, & fratres mei?* Nescio parentes in mundo, qui ante mundi constitutionem mūdum creaui. Nescio principium ex carne, sicut Fotinus exiſtimabat, qui iam in principio eram apud deum. Nā quòd hominem me videtis, vestimentum meum est, non natura. *Et extendit, cautè, manus suas super apostolos, dixit: Ecce mater mea, & fratres mei.* Non spernens gene-
Fotini hæresis.
I rationem carnalem, neque erubescens humanam susceptionem, tale dedit responsum: sed volens ostendere quia præponenda est cognatio spiritualis carnali. Nā carnalis cognatio, non volentibus nobis, neque scientibus contingit. Non enim vnusquisque vestrum consuetus est cogitare quorum erit filius, aut quorum cognatus. Spiritualem autem cognationem ex proposito vnusquisque per fidem sibi acquirit. Voluntaria enim est obauditio, per quam quicūque voluerit voluntatem patris facere, efficitur filius dei, & frater Christi. Vnde sapienter superinduxit: *Quicunque fecerit uoluntatem patris mei, ille mater mea & frater est.* In qua cognatione spirituali nihilominus est hæc Maria, quæ non per coitum carnis, sed per gratiam fidei credēdo facta est mater Christi. Deinde matrem & fratres Christi, facientes voluntatem dei intelligimus, non synagogam, quæ secundum corpus peperit Christum, cæterósque ludęos: sed illam synagogam intelligimus matrem, quæ saluata est credens in Christum, non crucifigens eum. Similiter est intelligendum & de fratribus, qui secūdum spiritum erant Iudæi, non secundum corpus, qui Christi erant facientes voluntatem.

Homilia.xxxi. ex capite xiii. K

Deest initiū decimitertij Capitis.

Ecce exiit qui seminat, seminare: & dum seminat, quædam ciderunt secus uiam, & uenerunt uolucres, & comederunt ea, &c. Sicut gaudet medicus, quādo ad eum ægrotantium multitudo prosequitur. Sicut lætatur rex, quādo eum magni exercitus manus armata circundat: sic exultat sacerdos, quando eum audiētium populus magnus auscultat. Et ideo ascēdit in nauem, vt audiret eum populus, & videret, & visus delectaret auditum, & auditus visum. Et docebat in parabolis, dicēs: Exiit seminator seminare. non de loco ad locum transmutans, sed voluntate. Nec enim venit vbi nō erat, nec relinquit vnde egressus est: quia deus vbique est, præter vbi esse noluerit. Aut certè ideo exiuit, quia ibi est deus, vbi iustitia eius colitur: vbi autem iustitia eius non est, nec ipse est ibi. Et qui intra iustitiam suā sunt, intus sunt: qui autem extra iustitiam eius sunt, foris habentur. Propterea quandiu fuit in cœlis vbi omnes sunt iusti, intus erat: veniens autem in mundum, qui totus extra iustitiā erat dei, foras exiuit, vt ipsum faceret intus. Quoniam ergo omnes gentes, dei iustitiam contemnentes, degebant sub potestate diaboli: ideo exiuit, vt plantaret iustiL tiā in mundo, vbi nō erat prius propter peccata ipsorū. Exiit qui seminat, seminare. Nō sufficit ei dicere, Seminare exiuit: sed addidit, Exiit qui seminat, seminare: vt ostenderet, quia non erat nouus seminator, nec modò ad hoc opus primùm accesserat: sed hoc semper habuit in natura, vt semper seminaret. Ipse enim à principio generis humani totius scientiæ semina ipsa seminauit in natura. Ipse est qui per Mosen semina præceptorum legis seminauit in populo. Ipse est qui loquens in prophetis, non solùm præsentium seminauit correctiones, sed etiam notitiā futurorum. Ipse exiuit, vt in corpore constitutus, & per seipsum diuiniora seminaret præcepta.

Et quædam ciderunt secus uiam. Quæ est via? Mundus iste per quem omnes transeunt, qui nascuntur. Via enim, & peregrinatio, & transitus est omnibus, qui & à deo exierunt, & ad deum festinant. Vnde & propheta Psal.38.c dicebat: Quoniam incola sum apud te in terra, & peregrinus sicut patres mei. Sicut ergo viator in via nihil solicitus est, nisi quod necessarium habet ad vsum: ita & homo in hoc transitu mundi nihil debet esse solicitus, nisi quod opus habet ad vsum. Qui autem suam spem M ponit in mundo, & delectatur in eo, est similis homini desperato, qui non habet neque patriam, neq; domum, neq; familiam, ad quam festinet: sed in quocunq; loco inuentus fuerit, ipse locus domus eius est. Quæ est ergo terra secus viam? Homo secundum istum mundum viuens, qui omnia ea sapit quæ mundi sunt, & nihil quod dei est: sed hoc solum diebus ac noctibus cogitat, hoc concupiscit, quod pertinet ad bene manducandum & bibendum, & spurcitiam corporis exercendam. Ex his enim omnia mala nascuntur. Propter cibum enim & potum auaritiæ fiunt, furta, violentiæ, periuria: ex auaritia autem inuidię & contentiones: ex inuidia autem maliloquia & detractiones, inimicitiæ & impostura: ex inimicitiis manifesta ira, rixæ, cædes, homicidia, iudicia: ex libidine autē fornicationes, adulteria, masculorum cōcubitus, fœminarum inuasiones. Talibus si loqui voleris de spiritualibus rebus, non intelligunt verbū, nec sentiunt verbi dulcedinē. Nec enim est possibile, vt inter tantas amaritudines vitiorum sentiatur dulcedo sermonum. Sicut qui in magno vase aceti modicam guttā mellis immiscеat, etiā mel perdit, & acerbitas aceti nō mutatur: Sic homini in hac malorum multitudine cōstituto,

A stituto, si collocutus fueris iustitię verbum, & verbū perdis, & ille non temperatur in concupiscentia mundialium rerum. Nec enim habet bonum in se. Nam homo illud concupiscit, quod iam habet expertum in se, & scit esse bonum. Ecce si ostendis leoni viridem herbam, aut campum bene florentem, non excitat eum in concupiscentia, quia non habet hoc in natura, vt herbas manducet: & econtrà, si ostendas boui carnes, non concupiscit, quia non est bouis natura, vt manducet carnem: Sic & homini mundiali, si de bono cœlesti loquaris, nō excitatur in cōcupiscentia boni. Sed quemadmodum si pluuia super lapidem cadat, desuper quidem fudat, ab intus autem siccus est, quia non descendit humor in eum: sic & tali homini quando loqueris verbum dei, tātummodo sonus verbi desuper percutit aures eius carnales, in cor autem eius nihil descendit. Et meritò, iacentia super lapidem semina verbi rapiunt volatiles dæmones. Dic mihi, cuius culpa est, rapientium dæmonum semina, aut hominum durorum non absondentium ea in
B sulcis pectoris sui? Puto non esse culpam rapiētium dæmonum. Ille enim latro qui parietem perforat, in secreta domus parte ingreditur: qui autem inuenit foris expositum & proiectū, quomodo quasi latro culpetur? Sic & diabolus si poterat introire in secreta pectoris tui, vt à te nolente raperet verbum, bene culparetur: nunc autē quod à te neglectum est, & contemptum, hoc ille diripit. Denique sciens propheta hominum absconditiū esse culpam, dicebat: In corde meo abscōdi eloquia tua, Psal.118.b vt non peccem tibi. Si ergo absconderis verbum in sulco pectoris tui, germinat tibi timorem, timor liberat te à peccato. Si autem foris eum in superficie carnaliū aurium dimiseris, quomodo timor tibi germinatur? Si au Eccli.1.c tem timor in te natus non fuerit, quomodo saluus fies, cùm sit scriptum: Timor domini expellit peccatum? Qui autem sine timore est, non potest iustificari.

Quædam autem ciderunt super petrosam. Petra autem in se duas habet proprietates naturæ, fortitudinis & duritiæ. Ideo homines aut propter constantiam fidei petra dicuntur, aut propter duritiam cordis. Ideo propheLuc.16.f ta dicit: Et auferam ab illis cor lapideum. Quid ergo terra? intellectus carnalis, & non rationabilis super a-
C nimam duram & fidelem. Nam intellectum bonum multi habent secundum naturam, animam autem fidelem non multi: quia intellectus hominis est ex deo, anima autem fidelis ex voluntate. Sunt ergo homines, quibus si locutus fueris de gloria sanctorum, & de beatitudine gloriæ regni cœlestis, statim gaudent, & audientes delectantur: quoniam sapientes secundum naturam etiam facilè suscipiunt verbū, sed ne credas gaudio eorum: carnaliter enim gaudent, & carnaliter delectantur. Sciūt enim naturaliter, quia bonum est regnum vel lumen. Ideo cùm audierint lumen sanctorum, quasi de lumine gaudent. Sciunt etiam naturaliter, quia bonum est regnum cœleste, quasi de audito regno lætantur: & non ideo credunt, quia sic est quomodo lætantur, anima autem eorum non credit. Sed dicis, quomodo gaudere poterant, nisi crederent? Hoc ipso enim quòd gaudent, credunt, ideo credunt. Nō est ita omnis enim qui credit, verum est quòd gaudet, non tamen omnis qui gaudet, credit. Nam quod gaudet in nobis, sensus est rationabilis: quod autem credit, spiritus animæ, qui nō in gaudio, sed in solicitudine & compunctione cordis cognoscitur. Quoniam nō omnis qui gaudet & credit, tuo te docebo exemplo. Ecce cùm tibi exposuero de gloria sanctorum, de iocunditate paradisi, gaudes & exultas: si tamen non habes etiam carnalem intellectum, iam ca D ptum & induratum in malis, & quasi terra secus viam. Sed si dixero tibi. Vide qualis est iocūditas sanctorum: ergo vende omnia tua quæ habes, & da pauperibus, & Mar.10.b hæc omnia possidebis. Ecce non facis, sed tristis rece- & Luc.18.d dis, sicut adolescens ille à Christo: non ergo credidisti, firmiter de quibus gaudebas. Ecce cunctі homines quāta pondera auri dāt, vt comparent dignitatem, & cum gaudio magno dant: & sine dubitatione dant, vt comparent, & multùm sibi quæstum putant, si inuenerint cui dant, & putant se iam inuenisse cui dederūt. Et amplius dico, si suam pecuniam non habuerint, aliūde mutuum tollunt, & cum gaudio dant. Quare? Quia credūt omnino dupliciter se inuenturos esse quod dederunt. Et si verè credis futura quæ audis, quare non dabas simplum in terra, vt centuplū inuenires in cœlo? Quomodo non dabas tēporalia, vt inuenires æterna? Si dixero, tibi Abstine te à delitiis, & ieiuna: non facis, quia non credis. Si tædianti, id est, ægrotanti tibi medicus dixerit, Abstine te ab hoc, subaudis: quia credis te sanandum, si seruaueris: & frequenter illud amplius amas quod amarum, E manducansq; vteris, & vincis desideriū ventris ob desiderium sanitatis: multò magis ieiunare poteris, si credideris iocunditatē illam futuram. Tu ergo qui propter deum quomodocunq; viuere cōtentus nō es, si euenerit res, de qua iocundè viuere nō poteris: quomodo propter deum poteris corporales sustinere dolores? qui nec elee mosynas de rebus tuis dare cōtētus es, quomodo amissionem substantiæ tuæ propter fidem poteris sustinere? Ideo facta tribulatione, aut persecutione propter verbū dei, scandalizaris. Nā non solùm in persecutionis tribulatione prorsus tu scādalizatus es in Christo, sed etiam in tribulatione omnium aduersitatum: Vtputa, si tibi amissio charorum, aut damnum rerū, aut corporalis infirmitas cōtigit: statim scādalizaris, & dicis, quod propheta ad tuam consolationem dixit, vt & nec tu scāda-
lizatus sic dicas: Ecce ipsi peccatores & abundātes in se- Psal.72.b culo obtinuerunt sibi diuitias: & dixi: Ego sine causa iustificaui cor meū, & laui inter innocentes manus meas, quoniam cùm meliora susципere debui, tunc contigerunt peiora. Ille & ille in omnibus iniquitatibus voluitur, & floret in filiis, & abundat in rebus, & lætatur in sa F nitate. Et qualis est iustitia dei? Et non consideras: quòd qui ad bellum transmittitur, ad gloriam paratur: & cui tentatio imponitur, correctio ostenditur ei. Si videris aut mortalitatem frequenter fieri super terram, aut famem, aut gladium, statim scandalizaris, & dicis: Patres nostri idola coluerunt, & semper in bonis fuerūt, & nos ex quo Christum colere cœpimus, nunquā nos bona sequuntur. Et nō consideras, quia illorum prosperitas non fuit remuneratio dei, sed cōtemptio? At nostra aduersitas nō est ira dei, sed admonitio. De illis enim dictū est: Psal.91.a Vir insipiens nō cognoscit, & stultus nō intelligit, cùm exurētur peccatores sicut fœnum. Et quid addidit? vt intereāt in seculum seculi. De suis autem quid dicit? Visi- Psal.88.e tabo in virga iniquitates eorum, misericordiā verò meā non dispergam ab eis. Si videris aliquē tumultum ecclesiæ tuæ, statim scandalizatus dicis: Ne fortè non sit hæc vera ecclesia apud hæreticos, sed illic sit veritas, vbi floret potestas. Et non intelligis, quod à deo diligitur, hoc à diabolo expugnatur: quod autem à deo contemnitur, hoc à diabolo quasi proprium in pace custoditur. Iudæa quandiu fuit dei hæreditas, nec diabolus cessabat eam expugnare suadendo ad idola, nec deus cessabat eam castigando, & reuocando ab idolis custodire: postquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

G contempta est,quasi pars diaboli facta manet in requie.
Quoniam ergo multi nō solùm propter persecutiones,
sed etiam extra persecutiones scandalizantur de verbo:
ideo suprà non solùm dixit, Facta autem persecutione:
sed etiam, in tribulatione. *Alia ceciderunt in spinas.*
Primùm dicam,quomodo colitur,vt bene intelligatur,
quomodo à vicinis suffocatur seminatum in te verbū.
Colis,assiduè audiēdo scripturas, & traditiones doctorum.Per hoc enim cōfirmatur in te verbum dei,& crescit, & satisfacis tibi, quia ita est per omnia, quemadmodum credis. Fructus autem verbi dei est duplex, in
Verbi dei, duplex fructus. operibus bonis,& in confessione fidei.Sed fructus boni
operis gratiosior est apud deum in pace, quàm in persecutione : fructus autem confessionis in persecutione
gratiosior est,quàm in pace: quia in persecutione nemo
te discutit,quomodo viuis,sed quomodo credis.Item in
pace non est labor bene credere, sed bene viuere : quia
pax ipsa corruptrix est pietatis.Vide iam,quòd solicitudo diuitiarum frequentare te ecclesiam non permittit,
vt audias scripturas & traditiones doctorum,vt nutriatur verbum quod accepisti.Et si venis in corpore, non
H venis in mente.Et si audis auribus, non audis in corde.
Totus autem animus tuus in illis est,de quibus solicitus
es.Opera bona cupiditas diuitiarum te facere non sinit.
Quomodo autem sinat te tua fœnerare, quæ compellit
te aliena colligere ? Item si verbum dei venerit in periculum,tu propter voluptatem diuitiarū, aut quia times
perdere quæ habes, aut quæ non habes concupiscis acquirere, veritatem fidei tuæ palàm non confiteris. Vides quomodo solicitudo & voluptas diuitiarum suffocant verbum, & fructificare non sinunt? *Quædam ceciderunt super terram bonam.* Terra autem bona,sunt qui abstinēt
se à diuitiis malis,& secundum vires suas faciunt bona,
& est fructus eorum trigesimus. Si autem omnia bona
sua contemnant,& accedant ad seruiendum deo, habēt
sexagesimum.Si autem & infirmitas corporis eis contigerit,& fideliter sustinuerint,habēt centesimum, & terra bona est. Nam & Iob ante tentationem trigesimum
Iob.1.d & sequen. habuit in facultatibus suis iustè viuendo : post damna
substātiæ & filiorum,sexagesimum: post plagam autem
corporis,centesimum fecit.Qui centesimum habet, in
se sexagesimum & trigesimum habet. Et qui trigesimū
I habet,sexagesimum non habet.Et qui sexagesimum habet,non etiam centesimum habet.Semper enim maius,
quod minus est in se habet inclusum: illud autem quod
minus est,maius in se non habet:Vtputa,prefectoria potestas habet in se vicariam,& consulariam potestatem:
consularia autem potestas,neque vicariam, neque præfectoriam habet in se potestatem:Vtputa,qui talem fidē
habet,vt possit mori pro Christo,ille sine dubio & omnia bona mundi cōtemnere potest. Nam quomodo sua
non contemnat,qui seipsum contemnit?nam & ille cētesimum habet.Nam qui se & sua cōtemnit,multò magis aliena nō tollit, multoq; facilius de facultatibus suis
partem dat,qui totas facultates suas nihil existimat. Itē
qui sexagesimum habet, id est qui diuitias potest contēnere,in ieiunio permanere,castè viuere, corporales iniurias sustinere,sine dubio & trigesimum habet. Et qui
sciunt solicitudines seculi,& voluptates diuitiarum,clarius eas contemnere possunt. Qui autem trigesimū habet,id est qui malum non facit, sed quantùm potest benefacit,hoc est enim trigesimum : ille non omnimodo
& sexagesimum habet, id est nō omnino potest omnia
bona sua contemnere,& omnibus diebus vitæ suæ ieiunare,aut in castitate viuere,aut corporales iniurias pati.
Hoc enim est sexagesimum . Ideo dominus apostolis K
quidem qui sexagesimum poterant sic dicit : Vendite Luc.12.d
quæ habetis,& date eleemosynam . Istis autem qui non
poterant sexagesimum,iniungit eis trigesimum,dicens:
Omni petenti te,da. Et qui mutuum petit , non auertas Ibidem.6.d
ab eo.Item qui sexagesimum potest,non omnino & cētesimum potest. Quanti sunt,qui & bona sua dimittere
possunt,& amissionem rerum suarum patiuntur , & castè viuere possunt , & corporales iniurias sufferre : & illud quod est centesimum timent sustinere? Quot enim
confessores post multas iniurias mori timentes lapsi
sunt ? Sic & homo qui secus viam est, omnia mala in se
habet , & lapidosus est , & spinosus . Ille autem qui spinosus est , non omnino lapidosus est . Et ille qui lapidosus est non omnino secus viam est : Vtputa , qui fornicarius est , qui auarus est, qui periurus est , qui fur est,
omnino si illi persecutio aut tribulatio venerit propter
verbum,sine dubio quantùm ad hominem scandalizatur , & præuaricatur . Qui enim ante tentationem fidem deo non seruat , quomodo in ipsa tentatione erit
fidelis ? Item qui lapidosus est, & spinosus, id est qui ex L
corde non credit , & est infidelis & vacuus , ita vt nec
persecutione,aut tribulatione scandalum patiatur: multò magis nec solicitudines seculares poterit euitare, aut
voluptates carnales . Qui enim illic scandalizatur &
præuaricatur , vbi intelligit se perire , si fuerit scandalizatus : quantò magis solicitudines diuitiarum , & voluptates non est contentus repellere , in quibus se grauari intelligit , non perire? Nam solicitudines diuitiarum,& voluptates, profectum impediunt , non faciunt
peccatorem . Qui autem scandalizatur in Christo , cadit à Christo . Qui ergo & cadere potest , multò magis
impedimentum pati contentus est . Qui autem spinosus est,non omnino & lapidosus est . Sūt enim qui tantam quidem fidem non habent , vt diuitias suas & voluptates pro nihilo putent , & solicitudinem earum cōtemnant,& magis diligant cœlestia quàm terrena : tamen si tentatio venerit , non recedunt à Christo propter timorem perditionis.Nam etsi mundum contemnere non fuerint contenti , vel quia non qui antè desiderabāt magnificari apud deum,tamen à Christo recedere non sunt ausi, quia timent perire . Ideo si necessi- M
tas venerit, frequenter & bona sua dimittunt , quorum
solicitudine antè fuerant obligati.Nam multò magis laboriosum est in securitate concupiscētias vincere,quàm
in periculo diuitias posse contemnere.Ipse enim timor
periculi adiuuat animam , & facilè vincitur delectatio
corporalis . Quot sunt enim, qui in securitate non fuerunt contenti pauperes esse:& cum viderūt persecutionem,magis contenti fuerunt bona sua dimittere, quàm
perire propter illa?Præscience deus frequenter præscidit
diuitias eorum,vt à solicitudinibus releuati, securius &
melius permaneant cum deo.Item qui lapidosus est, nō
omnino & secus viam est.Multò enī fideliores sunt,qui
in persecutionibus forsitan possunt scandalizari,tamen
in iniquitatibus nō se omnino obligant: quia cū gaudio
accipiunt verbum,& diligunt bonum, sed vincuntur in
tribulatione. Et eos forsitan propter misericordiam suā
deus frequenter saluans, nō adducit super eos tentationem,vnde vincātur: quoniam nemo nostrum idoneus
est, si nos iubet deus orare: Et ne nos inducas in tentationem.Qui autem secus viā est, in omnibus malis obrutus est. *Et accedentes ad eum discipuli eius,dixerunt: Quare in parabolis loqueris illis?* Vide benevolentiam virorum , vide misericordes discipulos benigni magistri.

Dolebant

A Dolebant quia populus non intellexit,& quia taliū verborum ædificatione fraudati sunt,quia perdiderunt audiendi laborem & tempus. Nam qui nō intelligit quod audit,perdit quod audit. Et considera quòd est benevolentius,quòd non primùm interrogauerunt de intellectu parabolæ,sed mox dixerunt:Quare in parabolis loqueris illis ? quia magis de aliorum salute soliciti erant
Philip.2.a quàm de sua,sicut ait Apostolus : Non quæ sua sunt singuli cogitantes, sed quæ aliorum . Hæc est enim perfecta charitatis gratia , qui amplius festinat aliis vtilis & lucrosus esse quàm sibi. *At ille respondens ait illis : Quia uobis datum est nosse mysterium regni cœlorum.* Quoniam multi ex his verbis culpam negligentiæ suæ imputant deo, dicentes : Quia non est mea culpa si nescio , quod mihi deus scire non præstitit.Et ista dicunt nō verè dolentes,quia non intelligunt aliquid circa deum, sed pec
Psal.140.a catorum suorum excusationem quærentes . De talibus dicit propheta : Non declines cor meum in verba maliciæ,ad excusandas excusationes in peccatis , cum ho-
B minibus operantibus iniquitatem.Ideo de isto loco modico manifestius loquamur. Omnis quidem intellectus de spiritu sancto est,& gratia dei est: tamen alia est gratia , quam deus omnibus hominibus creando donauit: alia est quam non omnibus hominibus , sed dignioribus & excellentioribus,& electioribus donat . Sicut paterfamiliās multa mancipia habens , omnibus quidem mediocrem vestem dat, mediocrem annonam dat pro debito dominij sui:quia nec potest esse seruus eius , nisi ab illo vestitus fuerit, & nutritus : quibusdam autem fidelioribus circa se,dat meliorem vestem , & delicatiorem annonam, non propter debitum dominij sui , sed propter bonos mores eorum : Sic & dominus generalē gratiam, id est , intellectum boni & mali omnibus dat pro necessitate naturæ : quia nec videmur esse homines ad imaginem dei creati , nisi habuerimus diuinum intellectum . Dignioribus autem dat specialem gratiam: vtputa cognoscendi mysteria , non pro necessitate naturæ , sed pro remuneratione bonæ voluntatis , aut bonorum operum . Vide ergo quomodo dicit : Vobis datum est nosse mysterium regni cœlorum . Non dixit, Vobis datum est , alicui qui habeat scientiam boni & C mali. Si ergo est aliquis , qui non habet gratiam scientiæ boni & mali , non culpa hominis est non habentis, sed dei non dantis . Si autem omnes homines intelligunt bonum & malum,non tamen omnes habent gratiam cognoscendi mysterium regni , non est culpa dei non dantis, sed hominis non quærentis , nec festinantis,nec laborantis vt mereatur accipere. Si enim illam generalem scientiam boni & mali transegisses : id est, si bene vsus fuisses, iustè merebaris hanc specialem cognoscendi mysterij scientiam . Si autem illam generalem abscondisti in terram , quæ datur pro necessitate naturæ: quomodo mereberis hanc specialem , quæ pro remuneratione bonæ voluntatis aut operum datur ? Et
Infrà.25.b hoc est quod alius euangelista dicit de seruo malo , qui talentum suum abscondit in terram , & nullum fecit fructum de illo . Dominus eius nō solùm talentum tulit de eo,sed adhuc iussit eum puniri:id est, quasi nō fru
Luce.8.c ctificantem iussit puniri reum.Vide quia paratus fuit & alteram gratiam ei donare , si fructum feciisset de prima.Qui enim habet,dabitur ei,& abundabit.Vt habenti quidem addatur possibile est:impossibile autem vt au
?quomodo. feratur ab eo qui non habet . Quomodo procedit?Si enim tollitur ab eo quod non habuit : si autem non habuit,quid tollitur ab eo?Sed ita procedit:Qui habet ali-

quem intellectum, & non facit cum illo iustitiam per- D
tinentem ad gloriam dei,sed econtrà circa res terrenas
occupat eum,habens non videtur habere:quia quantùm
ad eum,videns, cæcus dicitur esse . Non habet , qui deo
nihil fert. Sicut homo cuius oculi iniquitatem vident,
non æquitatem:quantùm ad deum videns , cæcus dici-
tur esse,sicut scriptum est:Sinite eos,cæci sunt , & duces Infrà.15.b
cæcorum:quia diabolo vident , non deo. Sicut qui pec-
catis viuēs mortuus dicitur,sicut scriptum est: Et vos cū
essetis mortui in peccatis vestris : quia ille talis nō deo, Ephe.2.a & Col.2.d
sed diabolo viuit: Sic qui habet intellectum , & bonum
non operatur cum eo,quantùm ad deum, nec habet . Et
ideo tollitur ab eo & ipsum quod habet , vt nec intelligat quod est bonum, & iam vt cæcus ducatur à dæmonibus per omnia mala opera.Quando ergo videris hominem qui etsi non facit opera bona , tamen vel delectatur in audiendo bono:infructuosus est quidem,tamē
adhuc non tulit deus ab illo hoc ipsum quod habebat,
sed expectat illum vt conuertatur ad pœnitentiam & fa
ciat bonum.Cùm autem videris hominem,qui non so-
lum bonum non facit,sed nec delectatur in ipso audito E
bono:intellige quia iā tulit ab illo deus hoc ipsum quod
habebat vt intelligeret bonum , & quantùm ad deum
mortuus est.Nam non potest reuiuiscere,nisi fortè quā-
tum ad deum,qui potest etiam mortuos suscitare.Ille er
go qui habendo nō vult,sicut diximus , quod habet qui-
dem naturæ est:quod autem non habet,voluntatis : qui
habet quidem, sed non vult habere . Iudæi verò qui ha-
buerunt legem,& vixerunt secundum legem,addita est
eis notitia Christi . Qui enim legem habentes quasi nō
habuerunt, quia non vixerunt secundum legem , ablata
est ab eis etiam ipsa lex, quam habebant . Et nihil apud
eos de lege remansit,nisi sola scriptura librorum, omni
legis obseruantia pereunte:Sic enim & Christianis eue-
niet.Qui enim verè habent Christum, viuentes secun-
dum Christi præcepta,dabitur illis regnum,vt iam non
credant absentem Christum,sed videant præsentē.Qui
autem habentes Christum,quasi nō habent , quia nō vi-
uunt secundum Christi præcepta: tollitur ab illis etiam
hoc ipsum quod videntur agnoscere Christum , vt cre-
dant Antichristo . Aut certè vt condemnati in die iu-
dicij,separati de parte Christianorum,etiam hoc ipsum F
perdant,quod videntur esse Christiani,cum infidelibus
deputati.Sic & hæresibus factum est, quòd habentes fi-
dei veritatem,illam non habuerunt,non viuentes secū-
dū eam,ablata est ab eis, vt crederent pro veritate mē-
daciis.Tales sunt & qui quotidie transeūt ad perfidiam,
quoniam habentes fidē malè ea vtuntur. Tollet eā deus
ab eis,& ad perfidiā transibunt, & proiiciet eos , & im-
pletur in eis quod apostolus dicit : Eo quòd charitatem
veritatis nō receperunt, dabit eis deus opera erroris, vt 2. Thes.2.d Luc.8.b
credāt mēdacio,& iudicentur. Ideo in parabolis loquor
illis,quia videntes non vident.Si dixisset, ideo in para-
bolis loquor illis,vt videntes non videant:forsitan non
esset culpa non intelligentium Iudæorū, sed Christi qui
sic loquebatur,vt non intelligeretur ab eis.Nunc autem
dicit:Ideo in parabolis loquor illis,quia videntes nō vi-
dent.Intelligitis ergo,quia non est culpa Christi nolen-
tis dicere manifestè, sed eorum qui audientes nolebant
audire . Non enim quia Christus in parabolis loquebatur,ideo illi videntes non videbant : sed quia videntes
non videbant, ideo illis Christus in parabolis loquebatur.Ecce viderunt mirabilia Mosi:nūquid verè viderūt?
Si enim verè vidissent , vtique & timuissent deum miraculorum factorem . Ecce audierunt doctorem legis:

Universidad de Deusto
Biblioteca

G nunquid verè audierunt? Si enim verè audissent eũ, vtique & vixissent secundum legem, & credidissent in eũ quem prophetabat lex. Viderunt & ea mirabilia, sed videntes non viderunt. Si autem vidissent ea, & profecissent in eis. Cùm sit ergo facilius videntes cognoscere, quod vident, quàm intelligẽtes intelligere quod audierunt: quomodo poterant illi audientes, mysteria intelligere, qui videntes mirabilia non cognouerũt? Quia cõsueti erant Iudæi videntes non videre, & audientes nõ audire: ideo non dedit eis deus oculos fidei, vt videant diuina miracula Christi, nec audiãt viua verba eius, nec similiter contemnant Christum, cognoscentes eum, quemadmodum contempserunt, & legem habentes eã, ideo & propheta illis dicebat: Audita auditis, & nõ intelligitis. Videamus cuius rei intellectum denegat illis propheta. Non illum generalem qui datus est ad vsum naturæ, sine quo viuere nemo potest, sed hunc spiritualem ad cognoscendum mysterium Christi, quod datur ad remuneritionem iustitiæ.

Esa.6.c

H

Homilia.xxxii.ex cap.xix.

Reliquum huius cap. deest. similiter. 14.15. 16.17.&.18. cap. desideratur.

IT *factum est cùm consummasset Iesus sermones istos, migrauit à Galilæa, & uenit in fines Iudææ trãs Iordanem, & secutæ sunt eum turbæ multæ, & curauit eos ibi.* Et reliqua. Quantumcunque gratuitum & vtile sit bonum ecclesiasticæ pacis, quàm flagranti & solicito amore † quærendum sit exponam, vt quilibet inuentor exponere possit. Legite inquã fidelissimi hortor fratres, legite vobiscum, crescite in fide, vt vobiscum corpore absens, efficiar in Christo vobiscum præsens in fide. Incipimus ergo exponere bona de bono. Prosequar quod dicit euangelista: Et factum est cùm consummasset Iesus sermones istos. Quos istos? quos superius est prolocutus. Quomodo de camino ignis mortiferi carnaliũ passionum super † pectus apostolorum zeli scintilla ceciderat, & modica quidem iam tantùm conflabatur: sed dominus qui de longe sentit malorum vaporem, citò per humilitatis doctrinam, quasi cũ aliquo fonte aquæ largissimo, titionem priusquam accenderetur, restinxit dicens: *Amen dico uobis: nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut pueri, non intrabitis in regnum cœlorum*, &c. Et illos tunc solicitos reddidit, & totum mundum de periculo huius incẽdij liberauit. Et illi quidem leuiter tacti sunt, nos autem fortiter sumus muniti. Et momentaneæ inuidiæ eorum occasio æternum mũdo humilitatis refrigerium introduxit. Hos ergo sermones cùm consummasset Iesus, transtulit se de Galilæa in Iudæam, quasi iustus dominus omnium, qui sic diligit alios seruos, vt alios non contemnat. Nam sicut omnes illi debent gloriam, quasi domino: sic ille debet omnibus misericordiam, quasi seruis. Nam si semper eum vnus teneat locus, iam non est possessor omnium hominum, sed aliquorum. *Reliquit Galilæam, & uenit in fines Iudææ.* Galilæam patriam suã, de qua natus fuerat, quasi sol altius ascendens, reliquit Orientem, & venit in Iudæam, quasi ad Occasum vbi fuerat obiturus, in pace passionis occũbens, vt iterum nobis aliunde nouum ortum suæ resurrectionis ostenderet, vt dicamus cum apostolo: Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua. Et *secutæ sunt eum turbæ multæ.* Quasi testimonia salutaris doctrinæ eius, quasi oues pastorem in manu ipsius genitæ & nutritæ sequebantur eum, quasi paruuli filij patrẽ peregrè longè proficiscentem, & quasi pater proficiscens bona pignora charitatis illis relinquẽs, peregit debilibus remedia sanitatum. Et *sanauit eos.* Ibi apparet, quia parati erant populi sequi eum etiam in fines Iudææ: sed ne quis existimet Iudæorũ, sicut erant detractores, quod ad cõ- K
mendationem opinionis suæ, & ad testimonium virtutum suarum, iactantiæ causa, trahat secum multitudinẽ infirmorum, ideo sanauit eos ibi, & dimisit eos: maximè cùm sufficerent & ipsi ad gloriam, & hominibus ad salutem, testimonia in suo loco nascentia. *Et accesserunt ad eum Pharisæi, tentantes eum, & dicentes ei: Si licet homini quacunque ex causa uxorem suam dimittere?* Viro casto qualiscunque vxor bona videtur: quia perfecta charitas vitia non sentit. Qui diligit vxorem, de soluendo matrimonio legem necessariam non habet. Vbi autem de soluendo matrimonio lex requiritur, illic iam odium demonstratur: vbi odium inuenitur, illic fornicatio esse cognoscitur. Quemadmodum si videas hominem assiduè amicitias medicorum colentem, ex ipsa re statim intelligis, quia infirmus est: Sic & cùm videas siue virum, siue mulierem de dimittendis vxoribus aut viris legem interrogantes, cognosce quia vir ille lasciuus est, & mulier illa meretrix est. Sic & Iudæi erant homines fornicarij & contaminati, qui habentes vxores, habere non videbantur: quia vxor illis nõ erat quasi iucunda possessio castitatis, sed quasi defertum æstus libidinis L
illic religatæ. Nam in matrimonio mox castitas delectatur, libido autem quasi vinculo coniugij colligata tor quetur. Et non sit nouum quod dicimus, quia castitas in matrimonio delectatur. Nam primus est gradus castitatis, syncera virginitas: secundus autem, fidele coniugium. Ergo species secunda virginitatis, est matrimonij casta dilectio. Adierunt ergo Iesum tentantes vt viderẽt, si voluntatis eorum† amicus esset, an castitatis patronus: vt si quidem diceret, quia licet dimittere, laudarent eum: si autẽ non, contradicerent ei: & hoc est propriè tentare. Qui autẽ verè interrogat, quicquid audierit conquiescit. *Si licet homini vxorem suam dimittere quacunq; ex causa?* O effrenata lasciuia. Sciebant quia nullam causam idoneam habebant circa dimittendas vxores, præter solam turpitudinem, alias atque alias sibi iungebant: ideo timuerunt interrogare, ex quibus causis, ne seipsos intra angustias certarum causarum constringerent. Sed interrogauerunt, si ex omnibus causis licet, scientes quia modum nescit libido: sed quantò exercetur, tantò magis accenditur, non leuiter, nec intra terminos vnius coniugij capit libido. *Ille respondens ait eis: Non legistis, quia qui fecit homines ab initio, masculum & fœminam fecit eos?* Id est legistis quidem, sed noluistis M
facere quod legistis. Conscientiam illorum ad testimonium prouocat, vt ostendat eis quia ideo interrogant, non vt firmiter discant quod dubitant, sed vt excusabiliter faciant quod inexcusabiliter peccent. Masculum & fœminam. Non masculum & multas fœminas, vt vni masculo liceat plures fœminas possidere: neque masculos & fœminam, vt vni fœminæ liceat plures viros accipere: sed masculum & fœminam, vt vna fœmina nullum masculum putet factum esse in seculo præter vnum: vt vnus masculus nullam putet fœminam esse factam in seculo, nisi vnam. Non enim duas aut tres costas detulit de latere viri, & duas aut tres fecit mulieres. Cùm ergo secunda aut tertia vxor steterit ante faciem tuam, sicut tunc Eua ante Adam, quomodo illis dicas, Hoc nunc os de ossibus meis? Nam etsi verè costa est illa mulier, non tamen tua. Si ergo non illi dixeris, non illam confirmes esse coniugem tuam: si autẽ dixeris, mentiris. Si ergo deus ad hoc masculũ & fœminã ex vno creauit, vt sint vnũ: quare ergo & decẽtero vir & mulier nõ ex vno vtero nascantur, sicut volatilia quædam?

† Quõ dicã in huiusmodi mortiferis carnaliũ passionum. Super.

a.Cor.5.d

†al.citus.

Gene.1.d

Gene.2.d

A quædam? Quia deus quantuis masculum & fœminam quidem creauit propter necessitatem filiorum generãdorum: tamẽ semper castitatis fuit amator, & continẽtiæ author. Ideo illum typum non seruauit in hominibus, vt si quidem vult homo nubere secundum primã dispositionem creationis humanæ, intelligat quid est vir & vxor. Si autem noluerit nubere, non habet necessitatem nubendi propter coniunctionem natiuitatis, ne fortè videatur per suam continentiam alterum perdere, quem nolebat esse in cõtinentia: quomodo dicemus post coniunctum matrimonium, ne alter altero nolente se separaret. *Propter quod relinquet homo patrem suum & matrem suam, & adhærebit uxori suæ.* Propter quid? Quia ex viro est vxor, & ex vna carne sunt ambo. Ergo nunc maior charitas debet esse inter fratres & sorores: quia isti quidem coniuges ex eisdem parentibus exeunt, illi autem ex diuersis. Sed hoc magnum est nimis, quia fortior est dei constitutio, quàm virtus naturæ. Non enim præcepta dei naturæ subiecta sunt, sed natura præceptis obtemperat. Deinde fratres licèt ex vno nascantur, tamen ideo nascuntur, vt diuersas vias petant. Vir B
autem & vxor licèt ex diuersis nascantur, tamẽ ideo nascuntur, vt in vnum conueniant. Ergo hi, quamuis sunt ex vno, tamen nõ ita sunt quasi ex vno: quia ad hoc creati sunt, vt non sint vnum. Illi autem quamuis non sunt ex vno, tamen ita sunt quasi ex vno: quia ad hoc creati sunt, vt sint vnum. Vides ergo, quia non seipsum loquitur ordo naturæ? sed ordinationem dei ex te ipso considera. Quod enim est in herbis, aut in arboribus humor, hoc est in hominibus amor. Sicut herbæ ex humore nascuntur & crescunt, sic homines per amorem incipiunt & augentur. Humor quidem de radicibus ascendit in herbam, de herba autem non reuertitur ad radices, sed sursum transmittitur in semen: Sic & charitas de parẽtibus ascendit in filios, de filiis autem nõ reuertitur ad parentes. Ideo parentes quidem filios diligunt, sed non sic diliguntur à filiis: quia sicut herba non deorsum, sed sursum ad semen transmittit humorem: sic & homo nõ ad parentes, sed ad procreandos filios transmittit affectum. Et *erunt duo in carne una.* Sicut qui spiritualiter se diligunt, multorum animæ quasi vna anima esse dicuntur, dicente scriptura: Omnium credẽtium erat cor vnum & anima vna: Sic & vir & vxor, qui carnaliter se diligunt, vna caro dicuntur. *Dicunt illi: Quid ergo Moses mandauit dare libellum repudii, & dimitti?* Displicet peC
catoribus doctrina iustitiæ, grauis est fornicantibus interpretatio castitatis. Si cõtra rationem quidem respõdere non possunt, veritati tamen credere non acquiescunt. Quid ergo? Conferunt se ad patrocinium viri sanctissimi Mosi, cuius personam verebantur omnes, & timebant, vt doctrinam Christi, quam ratione vincere non poterant, per authoritatem validioris personæ destruerent: vt dum Moses irreprehẽsibilis reprehendi timetur, veritatis interpretatio taceatur: sicut solent homines facere malam causam habentes, confugiunt ad potentes viros, vt si per iustitiam non possunt, vincant per personam. Tanquam si ita inuidiosè respondeant: Quid ergo? Moses præcepit in lege, qui fuit quasi visibilis lingua inuisibilis dei, qui incorruptibilem gloriam corruptibilibus oculis vidit, & testimonium diuinitatis in vultum susципiens portauit ad populum. Tu autẽ homo vilissimus fabri lignarij filius, quomodo destruis quod ille constituit? Si filius dei es, sicut dicis, quare cõfundis tuum ministrum? Si homo es similis nostri, quomodo reprehẽdis tuum authorem? Si malum est, quare

Adam.4.f

Exo.34.d

†al.volebat

ἀδελφοί. eiusdem dicuntur.

præcepit? Si bonum est, quare destruis? *Tunc ait Iesus:* D
Moses, inquit, propter duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere uxores uestras. Frequenter vobis Moses propter duritiam vestram iniustitiam quasi iustitiam præcepit, vt in eremo hostias offerre deo. Et quomodo dicit propheta? Non accipiam de domo tua vitulos, neq; de gregibus tuis hircos. Sed quia patres vestri egressi erant de Aegypto corpore, tamen non animo: nam totam Aegyptum secum in moribus baiulabant: vidẽs itaque Moses propter dilectionem carnalem circa studia sacrificiorum eos esse inclinatos, si mandasset eos recedere à sacrificiis, nõ fuerat audiẽdus. Quia annosa passio medicamento momentaneo non curatur. Iussit eos sacrificare quidem, sed iam non dæmonibus, sicut in Aegypto, sed deo viuo. Dimidium mali permisit, ne totum perderet bonum. Hac ratione permisit vos dare libellũ repudij, quia melius iudicauit permittẽte lege matrimonia solui, quàm odio compellente homicidiũ fieri. Permisit vobis mala facere, ne faceretis peiora. Ergo hæc vobis permittendo non vobis iustitiam dei demõstrauit, sed à peccato abstulit culpam peccandi, vt quasi se- E
cundum legem agentibus vobis peccatum vestrum nõ videatur esse peccatum: Vtputa, si quis habeat seruũ, qui furatur & inebriat se considerãs dominus, quia si vtrũq; sibi insimul mandauerit obseruare, nihil proficit: mandat illi quidem, vt bibat quãtùm vult, sed publicè bibat, vt hoc quidem quod bibit sit secum nouum bonum, vt paulatim discat obedire præceptis. Sic permissum est dari repudium, malum quidem, tamen licitum à creatione. Et apostoli præceperunt secundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam secundã quidem accipere, secundum præceptum Apostoli est: secũ- 1. Timo.5.c
dum autem veritatis rationem, verè fornicatio est, sed dum permittente deo publicè & licenter committitur, fit honesta fornicatio. Propterea bene dixit, quia Moses hoc permisit, nõ præcepit. Aliud est præcipere, aliud est permittere. Quod enim præcipimus, semper placet: quod autem permittimus, nolẽtes præcipimus: quia mala voluntatem hominum ad plenum prohibere non possumus. *Amen dico uobis, quicunque dimiserit uxorem suã, nisi fornicationis causa, mœchatur.* Omnis res per quas causas nascitur, per ipsas absoluitur. Matrimonium enim non facit coitus, sed voluntas: & ideo illud nõ soluit se- F
paratio corporis, sed separatio voluntatis. Ideo qui dimittit coniugem suam, & aliam non accipit, adhuc maritus est. Nam etsi corpore iam separatus est, tamen adhuc voluntate coniunctus est. Cùm ergo aliam acceperit, tunc plenè dimittit. Non ergo qui dimittit mœchatur, sed qui alteram ducit. Sicut autẽ crudelis est & iniquus, qui castam dimittit: sic fatuus est & iniustus, qui retinet meretricem. Nam patronus turpitudinis eius est, qui crimen cælat vxoris. Imitatores ergo debemus esse dei, vt sicut ille agit cum ecclesia: sic nos agamus cum coniuge. Ille enim nunquam derelinquet populum, nisi ad gentilitatem vel ad hæresim voluntariè transierit: aliàs autem peccantem castigat quidem, tamen misereri non cessat, dicente propheta: Si dereliquerint filij Psal.88.a
eius legem meam, visitabo in virga iniustitias eorum: misericordiam autem meam nõ dispergam ab eis. Sic & vir meretricem quidem dimittat, aliàs autem malè morigeratam castiget & teneat. Quomodo? Tribus modis. Primùm docendo secundum deum. Si autem contempserit † timorem dei, improperando, vt vel homi- †nõ sentit.
nes erubescat. Si nec pudorem sentit frequenter confisa, faciat illi quod præcepit Salomon: Cor durum bacu- Prouer.10.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

G culo percute.Ergo primùm admone,quia multùm proficit doctrina iustitiæ.Deinde confunde, quia frequenter & pudor frenum est vitiorum. Tertiò iustum est, vt castigetur quasi ancilla, quæ erubescere nescit vt libera. Aliter:De Galilæa turbæ in mysterium gentium secutæ sunt dominum in fines Iudææ,ibiq; curatæ sunt.Iustè in fines transierunt Iudææ,nec enim potuissent curari, nisi relictis finibus suis in fines transissent Iudææ, sicut scriptum est in Esaia:Et venient omnes gẽtes, & dicent:Venite,ascendamus in mõtem domini, & in domum dei Iacob,& annunciabit nobis viã suam , & ambulabimus in ea. Et curatæ sunt gentes in finibus Iudæorum ad cõfusionem ipsorum,quia gentes quidem & in aliena secutæ sunt Christum:Iudæi autem in finibus suis constitutũ tentauerunt & repulerũt:& in fornicationibus suis corporalibus fornicationem suam confessi sunt spirituale, dicentes:Si licèt viro dimittere vxorem suam quacunque ex causa?Quia nõ potest animo esse castus, qui corpore est lasciuus:hoc est,non potest deo esse fidelis, qui vxori suæ perfidus est: sicut nec ex diuerso cõscientiam H seruat,qui deo fidem non seruat,sed altera alterius fornicationis est accusatrix. Nam etsi interim non præuaricatur lasciuus, tamen iam in eo statutus est vt præuaricetur,si corruptio persuasionis accesserit. Et illi quidẽ secundum carnem interrogabant,quæ pati merebantur secundum spiritum:Si licèt dimittere vxorem quacunque ex causa?Christus autem respondit eis, quòd facere eos non decebat,dicens:Quicunque dimiserit vxorem suam,nisi ob causam fornicationis,& aliã duxerit,mœchatur. Sicut enim vxorẽ quocunque modo contra voluntatem viri agentem,dignum est repellere, non autẽ est iustum quantùm ad grauitatem viri , nisi ob causam fornicationis : Sic & ecclesia quocunque modo contra voluntatem egerit Christi,digna est abiici : non autem abiicitur propter longanimitatem Christi,nisi sola causa transgressionis.Sicut enim si Christus prius dimisisset ecclesiam Iudæorum non eis subministrans per scripturas notitiam suæ diuinitatis, ipse faciebat eam adulteram cum diis extraneis,quoniam natura rationabilis & subdita deo creata,sine deo non potest esse: sic Christo semper eis scientiam suæ diuinitatis subministrante, quoniam synagoga spernens transibat ad idola , inexcusabilis adultera reperta est. Propter quod repulit Christum,non repulit eam Christus:non quacunque ex causa,sed propter causam fornicationis ipsius:quia non solùm relicto Christo diabolo se coniunxit , sed etiam interfecit pro quo mori debuerat. Ab initio enim deus genuit Christum:deinde creauit hominem rationabilẽ naturam angelorum & animarum , quasi coniugem & potentem suscipere verbum ipsius.Ideo clamat, *Quod deus coniunxit,homo non separet.* Et multis quidem modis homo separat quod coniunxit deus. Quando enim
† præsumit. quis audet † dicere,aut facere aliquid,per quod scandalizati homines recedant à Christo : homo separat quod deus coniunxit.Sed & si nullus alter hoc faciat, ipse autem homo peccans à deo recedat , repellens sanctum †
†spiritum. eius à se , homo videtur separasse quod deus coniunxit.

Dicunt ei discipuli:Si ita est causa uiri cum uxore,non expedit nubere. Audientes cogitabãt apud se:Mulier bona difficillè inuenitur,protestante Salomone:In mille virum
Eccles.7. bonum inuenies,in omnibus autem his mulierem non inuenies.Quid autem est aliud mulier,nisi amicitiæ inimica,ineffugabilis pœna,necessarium malum,naturalis
Mulieris male descripto. tentatio,desiderabilis calamitas,domesticum periculũ, delectabile detrimentum,mali natura, boni colore depicta?Ergo si dimittere illam peccatum est, tenere autẽ K verè tormentum est:necesse est,vt aut dimittentes adulterium alterum faciamus,aut tenentes quotidianas pugnas & amaritudines habeamus.Ideo responderunt:Si ita est viri causa cum vxore,non expedit nubere . Tunc dominus non dixit, quia expedit , sed magis consensit, quia non expedit: sed infirmitatem carnis aspiciens,dixit: *Non omnes capiunt uerbum istud, sed quibus datum est.* Non dixit,non omnes possunt:sed , non omnes capiũt: id est,omnes quidem capere possunt,sed non tamen omnes capere volunt.Palma proposita est.Qui concupiscit gloriam,non cogitat de labore . Nemo vinceret , si omnes periculum pugnæ timerent.Ex eo quod quidam non possunt,& à proposito continentiæ cadunt, nõ debemus circa virtutem castitatis fieri pigriores.Si enim quidam in pugna cadentes non exanimant cæteros,sed dicunt illis sic datum fuisse,rem non applicant pugnæ, sed homini : quantò magis nos cadentium negligentiæ imputare debemus,non difficultati virginitatis? Quod autem dicit,Quibus datum est:non hoc significat,quoniam quibusdam datur,quibusdam non datur:sed illud L ostẽdit,quia nisi auxilium gratiæ acceperimus , nihil ex nobis valemus . Quoniam autem volentibus gratia nõ denegatur,in euangelio dominus dicit:Petite , & dabi- Sup.7.a & Luc.11.b tur vobis:quærite,& inuenietis:pulsate, & aperietur vobis.Omnis enim qui petit,accipit:& qui quærit,inuenit, & pulsanti aperietur.Debet autem voluntas præcedere, & sic sequitur gratia. Nam nec gratia sine voluntate ali quid operatur, nec voluntas sine gratia potest . Nam & terra non germinat,nisi pluuiam susceperit , nec pluuia fructificat sine terra. *Sunt eunuchi,quia sic nati sunt ex utero maris suæ:& sunt eunuchi,qui ab hominibus fiunt:& sunt eunuchi , qui seipsos eunuchos fecerunt propter regnum cœlorum.* Tanquã si dicat aliquis:Quid dicis domine? Si ex quacunque causa contigerit homini vxorem non habere: an continentiæ habebit mercedem?Non semper. Sicut enim peccatum sine voluntate opus non facit, ita iustitia ex opere non consummatur, nisi & volũtas affuerit. Multi enim corpore quidem castitati student,adulteriũ autem voluntate committunt . Nisi enim ex voluntate sola fornicatio consummaretur, nunquam dominus di
Matt.5.c ceret:Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, M mœchatus est eam in corde suo. Ergo volũtas sine cor-
†opere. pore † frequenter peccat. Illa est gloriosa cõtinentia,nõ quam transgredi non potest necessitas debilitatis corporis,sed quam complectitur voluntas sancti propositi. Ideo dicit:Sunt eunuchi qui sic nascuntur ex vtero matris suæ:sunt eunuchi qui ab hominibus fiũt:sed illos tenet necessitas , hunc autem tertium coronat voluntas. Quòd autem sic nascuntur,à creatione fit:quomodo nascuntur & sex digitos habentes, aut quatuor , & similia. Si enim deus,sicut ab initio constituit, vnamquãque naturam sic dimitteret , illã immutabiliter semper in suo ordine permanere, in obliuionem deduceretur coram hominibus operatio dei. Nam æstimaretur natura rerũ ipsa se regere : vtputa constituit deus naturaliter , vt in hyeme frigora sint,calor autẽ in æstate , vt terra fructũ proferat,vt pluuia descendat de cœlo.Si hæc sicut ab ini
Qua de causa cõtra naturam aliqua fierũ eueniãt. tio constituta sunt, ita in suo statu immutabiliter perseuerarent,inueniretur deus ab initio quidem constituisse,& decætero omnem naturã in sua potestate reliquisse,& per hoc fieret vt iam creatura necessarium nõ haberet factorem. Ideo ergo natura rerum cõuertitur cõtra naturam suam interdum , vt semper deus naturarũ opifex in memoriam reducatur, & semper necessarius sit factor

A sit factor suæ naturæ: & non solùm semel , sed quotidie opera sua facere videatur.Propterea in euangelio de cæ
Ioan.9.a co,qui sic natus fuerat,dominus dicit:Neque hic peccauit,neque parentes eius,sed vt manifestentur opera dei. Non solùm simpliciter intelligẽdum est, sicut multi putant,vt cæco sanato dei potentia cognoscatur , id est operãs deus.Alioqui omnibus infirmitatibus sanatis, dei potentia cognoscitur:sed ideo in illius persona hoc dicit,quia contra regulam naturæ sine oculis erat creatus, vt in transuersione naturæ opus dei intelligatur dum emendatur natura. *Tunc oblati sunt ei pueri , ut manus eis imponeret,& oraret.* Tunc,scilicet quando dominus de castitate sermonem faciebat, & beatos pronunciabat eunuchos.De gloria enim continentiæ domino referente atque dicente , Sunt qui se eunuchizãt propter regnũ cœlorum:audientes quod obtulerunt ei infantes, pueros castitate mũdissimos.Putabant enim,quia dominus corpore mundos tantùm laudaret,nõ & voluntate: nescientes quia dominus non illos beatificauit eunuchos, quos pueritiæ necessitas facit castos,sed continẽtiæ virB tus. *Discipuli autem uetabant eos.* O caro amica rerum malarum,& non amica rerum bonarum: quia non delectatur in bono, ideo facilè obliuiscitur bonum : malũ autem quicquid audierit, quasi naturaliter in corde suo plantatum,sic retinẽt semper.Nam nunquam potest ali
Sup.18.a quis obliuisci quod diligit,nec retinere quod odit.Ante enim modicum Christus accipiens puerum dixerat:Ni si facti fueritis sicut puer iste, non intrabitis in regnum cœlorum . Et ecce statim obliti discipuli puerilis innocentię,vetabant ad Christum pueros quasi indignos accedere, ad quorum similitudinem ipsi fuerant inuitati. Nam quis mereatur appropinquare Christo , si repellitur ab eo infantia simplex ? Putabant enim se honorem facere Christo , damnum facientes gloriæ eius . Nam quemadmodum damnum est medico , si subtrahantur infirmi:sic damnum est Christo , non habere quos saluet.Si enim expectans Samaritanos peccatores,de qui-
Sup.10.a & Luc.10.f Ioan.4.d bus ipse mandauit,quasi de indignis,in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis:tamen sic de aduentu eorum gaudebat,vt diceret:Escam habeo mãducare,quam vos nescitis : putas quantò magis esuriebat salutem innocẽtium puerorum?Ideo dixit: *Nolite uetare pueros.* Nã
C si sancti futuri sunt, quid vetatis filios ad patrem venire?Si autem peccatores futuri sunt , vt quid sententiam condemnationis profertis,antequam culpam videatis? *Talium est enim regnum cœlorum.* Talium,non omniũ. Nam quales modò sunt,meum est: quales autem posteà futuri sunt,ipsorum.Quod ergo meũ est,honorate:quod autem ipsorum fuerit,miseremini.Talium est enim regnum cœlorum, qui casti sunt ex virtute , sicut pueri ex ætate.Talium est,qui simplices oculos habent,sicut pueri,& non cognoscunt differentias personarum . Ecce enim puer, si viderit hominem , nihil aliud videt in eo, nisi hoc solùm quia homo est:non dignitatem eius intelligit,non considerat vestem ipsius. Vir autem perfectus,cùm hominem viderit,non aspicit,quia homo est: sed statim cogitat de dignitate illius , & æstimat vestimenta ipsius.Vides ergo, quia sapiẽtior est imperfectus puer,quàm perfectus vir?Vir enim non hominem aspicit,quem deus fecit dominus : sed ornatum, quem diabolus adinuenit.Puer autem non ornatum aspicit quem diabolus adinuenit , sed hominem quem deus creauit. Priusquam puer veneno diabolico mundialis maliciæ repletus fuerit, cognoscit opus factoris : cùm verò inebriatus fuerit mundi spiritu, iam nõ aspicit opus factoris,sed illecebras corruptoris . Præsens locus instruit o- D mnes parentes , vt filios suos indesinenter sacerdotibus offerant:quia si sacerdotibus offerunt, offerunt Christo. Nõ enĩ sacerdos manus imponit,sed Christus, in cuius nomine manus imponitur.Si enĩ qui escas suas per orationem non offert deo,coinquinatas eas manducat , secundum quod de illis ait Apostolus : Quoniam omnis 1.Tim.4.b creatura dei bona, & nihil reiiciendum quod cum gratiarum actione percipitur: sanctificatur enim per verbũ dei,& orationem.Dicens enim sanctificatur per verbũ dei & orationem:ostendit,quia maculata est,nisi per orationẽ fuerit omnis esca mundata & sanctificata:quãtò magis pueros offerri deo & sanctificari necesse est? Causa autem sanctificandarum escarum hæc est,quoniã 1.Ioan.5.d mundus totus in maligno positus est.Ergo & omnis res corporalis,quoniam mundi est pars, in maligno est posita,& ipsam propterea oportet sanctificari. Consequẽter & infantes quando nascuntur,& ipsi quãtùm ad carnẽ in maligno sunt positi:quoniam & omnis caro quasi pars mundi,in maligno posita est. Propterea necesse est E offerri pueros,vt assiduè super eos oratio fiat : quoniam escam semel sanctificari necesse est. Mãducamus enim eam,& transit:hominem autem quem indesinenter aduersarius persequitur & sordidat, semper sanctificari nec esse est.Aliter:Conuenienter confitatis Iudæis, tẽtatoribus & lasciuis,offeruntur pueri Christo in mysterium gentium in fide paruulorũ, & lactis adhuc solius capiẽtium escam,quos obtulerunt Christo patres eorum : sicut ordinis est intelligere , posita sunt euangelia gentiũ singularum, quod discipuli in figura principum Iudaïci populi prohibebant : quoniam semper Iudæi omnia faciebant,ne Gentes saluarentur introductæ ad fidem.

Homilia.xxxiii.ex cap.xix.

ET ecce uir unus accessit ad eum, & ait:Magister bone, quid boni faciam,ut habeam uitã æternã? Et reliqua. Non sine ratione quærendum est in hoc loco, cur hic de isto adolescente Christum interrogante,Magister bone,quid boni faciam,vt vitam æternam possideam : cùm dominus impleuisset narrationem , in fine sic addidit:Multi enim erũt,iniquit,primi nouissimi,& nouissimi primi . Quod de Iudæis & Gentibus dictum F esse dubitat nemo.Ne fortè ergo hic adolescens in mysterio introducitur Iudaïci populi semper adolescentuli,semper gloriantis & leuis.Sic enim facere solet Christus plerunque , quando de mysterio alicuius rei est locuturus,antè introducit corporaliter faciẽtem idipsum, vt ex eo occasionem inueniens,corporalem narrationẽ mysterij,quàm rei propositum exequatur: Vtputa, cùm de compescenda iactantia Pharisęorum apud Lucam lo Luc.14.a cuturus fuisset,introducit primò hydropicum , & sanauit , vt in corporali tumore hydropici iactantiæ Pharisæorum pungeretur † inflatio.Sic & hìc cùm de refuta- †præpingeretur. tione Iudæorum , & electione Gentium mysterium exponere voluisset,ex eo verbo quod dicit ad Petrum , Et Infrà.d omnis qui reliquerit patrem & matrẽ, &c. vsque ad parabolam subsequẽtem de mercenariis conductis in vineam,hora prima, tertia , sexta, & nona, & vndecima, quomodo gentes præponendæ erant Iudæis: introduxit istum adolescentem gloriantem,& leuem,& amantem amplius bona sua carnalia , quàm cœlestia Christi promissa:vt passione corporali adolescentis istius , Iudaïci populi spiritualis passio demonstraretur: propter quam Christo non credidit:id est propter placentia sibi , propter iactantiam vanam, propter quæstus quos capiebat ex lege,remansit in lege. Propterea quæcunque dicũtur de adule-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G de adulescentulo isto,sic sunt accipiẽda, quasi de populo Iudaïco dicta.Iudaïcus ergo populus erat adolescens,nõ ætate,sed leuitate:moribus immaturus,non annis.Nam omnia quidem vicia carnalia, iuuenilia sunt, sicut dixit
a.Tim.2.d Apostolus:Iuuenilia enim desideria fuge , sectare iustitiam,misericordiam,pietatem , &c. Præcipuum autem vicium iuuenile,est gloriatio, quæ amplius vult videri, quàm est:aut in toto vult videri,non esse qualis est . Nã
† al.vult videri, & non esse;sicut populum &c. Infrà.23.b sic † populũ Iudaïcum fuisse cognouimus in scripturis, sicut & dominus dicit de illis:Faciunt omnia,vt ab hominibus videantur . Item ? Væ vobis scribæ & pharisæi
Lucæ.16.d hypocritæ,qui diligitis primas cathedras in synagogis, &c.Item:Væ vobis qui iustificatis vosipsos , deus autem cognoscit corda vestra.Propter quod & ficus dicti sunt, habentes folia sine fructu , id est speciem sanctitatis, non ipsam sanctitatem, quam æstimatione quidem iustitiæ sectabantur,opera autẽ abhorrebant.Et vide quomodo in exordio ipso narrationis populi Iudaïci mores significat.Dicit enim: *Magister bone, quid boni faciã, ut uitam æternam possideam?* Quia semper Iudæi interro
H gatores dei fuerunt,& non obauditores:laudatores sanctorum,& non imitatores:auditores legis, & nõ factores:semper discentes,& nunquam ad scientiam veritatis peruenientes:gloriantes in lege,& per præuaricationem legis dominum deum inhonorantes. Adhuc & illud considera,quia nihil de actione dei interrogat quid credat,aut quomodo credat:sed hoc, Quid faciẽdo vitam æternam possideat:quia omnis spes salutis apud Iudæos in operibus erat,non in fide, sicut dicit Apostolus
Roma.9.g de illis & Gentibus:Quoniam gentes quæ non sectabãtur iustitiam,in legis iustitiam peruenerunt: quia nõ ex operibus, sed ex fide : Israël autem sectando legis iustitiam,in legem iustitiæ non peruenit : quia non ex fide, sed ex operibus . Prima autẽ iustitia est cognoscere deũ patrem,& Christum eius:nouissima autem iustitia , est facere opera bona. sicut cùm dominus dixisset quibus-
Ioan.6.c dam Iudęis:Operamini cibum,qui nõ perit,sed qui permanet.Interrogãtibus eis:Quid faciemus,vt operemur opus dei?Respondit: hoc est opus dei , vt credatis in eũ quem ille misit. Illi autem opus agnitionis dei negligẽtes,quod est præcipuum Christiani opus,semper ad diabolum transibant , & de operibus iustitiæ requirebant. Propterea dei agnitionem perdiderunt , & opera iusti-
I tiæ nunquam impleuerunt : quia virtus faciendæ iustitiæ,agnitio dei est. *Dicit ei Iesus: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi unus deus.* Nunquid non erat ipse bonus, cùm esset filius dei deus? Nam quemadmodum cùm ipse sit filius dei,& ipse deus est,quasi filius: sic cùm sit bonus deus,& ipse filius dei sine dubio bonus est, quasi filius boni. Sicq; Iudaïcus populus vnius dei habẽs agnitionem,Christum nec filium dei,nec deum cognoscere volebat.Hac ratione laudem sibi oblatam ab eo repulit, quia non quasi deum bonum, sed quasi hominem bonũ eum dicebat.Quod non fecisset , si ille quasi deum bonum,bonum eum dixisset. Et verè quantùm ad Iudæos, qui vnum deum colebant , & Christum dei filium non cognoscebant,nemo erat bonus,nisi vnus deus:apud fideles verò,sicut vnus deus pater est bonus, sic & vnigenitus deus nihilominus bonus est. Puto autẽ , si dixisset ei,Magister sancte,aut etiam iuste , similiter respondisset:Quid me dicis sanctum,aut iustum? Nemo sanctus, nisi vnus deus:nemo iustus,nisi vnus deus.Ex quibus omnibus dicimus, quoniam sicut tunc Christus laudem eius repulit,quia non cognoscebat eum,sic semper repelit laudes omnium ignorantium: consequenter nec pater suscipit laudes eorum, qui non cognoscunt eum se- K
cundum quod est . Nunquid gentes non cognoscebant deum & honorabant , † secundum quod Athenien-
† non colebãt eum , & ignorabant. Act.17.e sibus dicebat Apostolus : Perambulans enim simulachra vestra,inueni aram ignoti dei . Quem ergo vos ignorantes colitis,hunc ego annuncio vobis. Sed non suscipiebat culturam eorum,quia non cognoscebant eum secũdum quod ipse cognosci volebat.Si autem nec Christus suscipiebat laudes ludæorum , nec deus pater gentium: quia non cognoscebant eum secũdum quod decebat cognoscere eos:sine dubio nec hæreticorum suscipiũt laudem,vel pater,vel filius , quoniam nec ipsi cognoscunt
† de substãtia amborũ. quis pater,quis filius,errantes de ambobus,† & confundentes vtrunque:quoniam qui filium cognoscit , ille & patrem cognoscit.Quòd si laudes eorum non suscipiũt, consequenter nec opera,quamuis videantur iusta . Propterea cùm dixerint , Nos in nomine tuo prophetauimus,& in nomine tuo dæmonia eiecimus , & virtutes Sup.7.c multas fecimus:dicit eis Iesus , Discedite à me , nescio qui estis. *Si uis uenire in uitam,serua mandata.* Quàm sapienter ait,serua.Ille enim interrogauerat, quid boni faciam?iste contrà illi respondit, serua. Non dixit , disce L
mandata,quia deus docuerat eum, factor naturæ rationabilis:sed,serua,quia non seruabat . Nam in hoc quod admonetur seruare,ostenditur non seruasse . Nam non est ille bonus,qui interrogat de bono,sed qui facit quod bonum est. *Non occides.* In persona quidem loquẽs vnius illius quicunque fuerit, cõuenienter loquitur personæ populi Iudæorum.Quæcunque enim sciebat, quasi deus,populum Iudaïcum esse facturum, vel in se,vel in discipulos,vel iam facere: anticipans eadem ipsa , prænonet eos,& dicit:Si vis intrare in vitam, nõ occidas. Sed occiderunt & ipsum, & discipulos eius. *Ne adulteris.* Sed adulterati sunt recedẽtes à deo suo, & viro animarum suarum,cũ diabolo corruptore. *Ne furtum facias.* Sed fecerunt,furantes quidem fidem diuinitatis eius ex opere,& dicentes: Hic non eiicit dæmonia,nisi in Beelzebub principe dæmoniorum: ne per opus illud crederent Christo. Item furati sunt veritatem
Sup.12.& Luc.11.b resurrectionis eius de toto mundo,quantùm ad se, dantes pecuniam multam militibus,vt dicerent,quia nobis
Infrà.27.g dormientibus , nocte venerunt discipuli eius , & furati sunt corpus eius. *Non falsum testimonium dices.* Sed di-
Infrà.7.d xerunt contra scripturas,hunc scimus vnde est.Deinde
Ibidem.2.d falsum testimonium protulerunt,dicentes:Nos audiuimus eum dicentem, quoniam ego dissoluam templum M
hoc manu factum,& in triduo reædificabo illud. Similia & in Stephanum dixerunt. *Honora patrem tuum & matrem tuam.* Sed non honorauerũt neque patrem suũ
Act.7.f.g deum,qui seminauerat eos, neque matrem suam ecclesiam patriarcharum & prophetarum cœlestem: sed tãquam genimina viperarum ruperunt eos, & exierũt ab eis. *Et diliges proximum tuum sicut teipsum.* Sed nõ dilexerunt Christum factum sibi proximum, secundũ carnis cognationem . Quoniam ergo & olim per Mosen hæc eis seruare præcepit,& posteà per seipsum : illi autẽ non seruauerunt,ideo non intrauerunt in vitam , id est in agnitionem dei patris & Christi. *Et respondit: Hæc omnia seruaui à iuuentute mea.* Natiuitas Iudaïci populi fuit ex tempore Abrahæ , vsque ad exitum eius de Aegypto . Tunc enim quasi infans fuit populus ille , sicut
Ezech.16.a deus apud Ezechielem prophetam testatur , dicens ad Hierusalẽ:In qua die nata es,non est præcisus tuus vmbilicus,& non alligauerunt mãmillas tuas : & etiam in aqua non es lota in salutem,neque oleo vncta es, neque sale salita,

A sale salita,neque pannis inuoluta es: neque pepercit oculus meus in te , vt facerem tibi vnum ex istis omnibus, vt pararetur aliquid super te,& proiecta es in faciem cãpi,& in prauitate animæ tuæ,in qua die nata es. Et trãsiui ad te,& vidi te conspersam in sanguine tuo, & dixit tibi:De sanguine tuo bibes.Et multiplicaui te sicut hortum agri,dedit te,& multiplicata es, & magnificata es, & intrasti in ciuitates ciuitatum. Iuuentus autẽ eius fuit ex tempore Mosi, vsque ad reges . Virilitas autem eius ex tempore regum eius,vsque ad transmigrationem Babylonis . Senectus autem eius à transmigratione Babylonis vsque ad Christum, quando & mortuus est populus ille,propriam interficiens vitam. De istis autem æ-
Psal.70.c tatibus suis etiam per prophetam testatur populus ille, & dicit:Domine,memorabor iustitiæ tuæ solius: domine,quam docuisti me ex iuuentute mea,id est ex tempore Mosi , quando legem ad eruditionem suam accepit. Et vsque nunc pronunciabo mirabilia tua : quod est in tempore regum . Et vsque ad senectam & senium deus ne derelinquas me,donec annunciem brachium tuum generationi omni quæ ventura est : quod factum est in
B tempore Christi,quãdo qui digni fuerunt ex eis credere in Christum , brachium domini annunciauerunt omni generationi gẽtium,postmodum credenti in Christo.Quàm congruum autem populus ille Iudaïcus dedit responsum, qui tamen corde nunquam credebat , semper ore commendabat se dicens : Hæc omnia seruaui à iuuentute mea.Quod non erat verum.Nam & prophetas occidit,cumq; idolis semper adulteratus est,& furtũ veritatis scripturarum semper commisit, sicut etiã do-
Sup.15.a minus dicit de illis: Quia irritum feciſtis mandatũ dei propter traditionem vestram. Et falsa testimonia dixit in interfectoribus prophetarum, maximè in Esaiam,
Esa.1.a apud regem Manassen, dicens : Quia principes vestros, Sodomitas appellat:& populum Israëliticum, Gomor-
Confirmat Exo.33.d rheos,dominum sabbaoth se vidisse blasphemat †,cùm dicat deus:Nemo videbit faciem meam, & viuet : propter quod & serratæ est lignea serra. Sed omnia illa specialiter conuincere Christus omittens,quasi ex aliis argumentis vult populum Iudaïcum ostendere nihil horum vnquam seruasse,dicens, *Respondit Iesus: Adhuc tibi restat ũnum, Vade & uende omnia tua, & da pauperibus , & habebis thesaurum in cœlo, & ueni sequere me.* Ac si dicat,
C Scio quidem, quia mentitus es , & interim accipio hæc quasi vera . Si ergo omnia ista seruasti à iuuentute tua, vt fias perfectus,vade & vende omnia quæ habes,& da pauperibus,& habebis thesaurum in cœlo,& veni sequere me.Quæ sunt quæ possidebat Iudaïcus populus? Puto
Luc.14.d quòd illa quæ dicit Lucas hoc modò: Ad horam autem cœnæ misit inuitatos vocare:illi autem recusauerunt, & vnus dixit:Villam emi, & vado videre illam : & alius, Iuga boum emi quinque,& vado probare ea: alius autẽ, vxorem duxi,& ideo non possum venire . Quorum omnium interpretatio spiritualis facta est in proprio loco.Hìc autem hoc dicimus tantùm,quia ex quibus causis illic ponuntur Iudæi non venisse ad Christum,ex ipsis causis carnalibus , & terrenis intelligitur populus re-
Sed tamen. cessisse à Christo, Tãtum † differentia in hoc est , quòd illic Iudæi ponuntur non venisse ad Christum : quia amore carnalium rerũ & terrenarum occupati, nec permanserunt in Christo,nec considerauerunt opera eius, nec audierunt sapientiam eius : propterea nõ cognouerunt eum filium dei, nec venerunt ad eum . Hìc autem illum populum Iudæorum demonstrat , qui vel ex prophetis,vel ex operibus, vel doctrinis eius cognouerunt filium dei: & concupiscentia lucrorum carnalium , vel D
bonorum quæ consequebantur ex lege carnali , propter auaritiam recesserunt à Christo, non ignorãtes diuinitatem eius , sed non sustinentes veram iustitiam eius. Quæ sunt ergo bona Iudaïci populi,quæ vẽdere,& pauperibus dare mandantur? Primùm quidem agnitio dei vnius,lex,templum,sacerdotium , leuitica & diuersa genera sacrificiorum,quibus omnibus carnaliter vtens populus ille,quasi possessiones fructiferas possidebat.Quæ quantùm ad extimationem quidem Iudæorum magna videbantur,& multa:quãtùm autem ad Christi promissa,pauca,& nimis exigua.Quæ omnia mandantur dari Gentibus,specialiter pauperibus,& nihil horum habentibus,in quibus populus ille Iudæorum fuerat diues . De
† al.contẽnente. hoc enim populo Iudæorũ diuite & contẽnendo,† & de populo gentium paupere & ditando dicit Maria in Euãgelio : Pauperes impleuit bonis , & diuites dimisit inanes . Hoc ergo dicit dominus ad populum Iudæorum, suadens eis, quod melius est vnius dei agnitionem vendere:vade,& trade eam gentibus pauperibus,& non habentibus dei vnius & veri agnitionem: tu autem ascende ad maius,veni & sequere etiã me,vt cognoscas quoniam hæc est vita æterna: cognoscere nõ solùm verum
E deum,sed etiam Christum Iesum, quẽ misit ipse . Possides templum:trade id gentibus pauperibus , & non habentibus templum dei,& in primis venientibus ad agnitionem dei,& veni sequere me,vt & ipse efficiaris templum dei.Nam imperfectorum,& incipientium est habere templum dei : perfectorum est templum dei esse. Possides legem:trade eam pauperibus gentibus, & non habẽtibus legem:tu autẽ veni,sequere me , & eris in gratia,sciens,quia lex non est posita iustis , sed impiis peccatoribus:gratia autem perfectionis est præmium. Possides legis diuersa mandata , vtputa habes hoc mandatum:Audi Israël,dominus deus tuus , deus vnus est:tra-
Deut.6.a de ea pauperibus gentibus , non habentibus vnum deũ. Habes,non facies idolum: trade hoc pauperibus gentibus,& per ignorantiam idola multa colentibus: tu autẽ
Leui.26.a sequere me , vt habeas vitam æternam . Hæc est autem
Ioan.17.a vita æterna,vt cognoscas vnum deum verum, & Iesum Christum,quem misit.Habes,Nõ occides:trade hoc gẽ-
Exo.20.c & Deut.5.b & Roma.13.c tibus homicidia multa facientibus:tu autem sequere me, vt non irascaris.Habes,Ne adultereris:trade hoc gen-
F tibus lasciuis,vt discant non adulterari: tu autem sequere me,vt ne cõcupiscas.Habes,Non periurabis: trade hoc gentibus, vt discant nõ periurare:tu autem sequere me, vt nõ iures.Habes,Oculũ pro oculo,dentẽ pro dente:tra-
Exo.21.c de hoc gentibus, vt nihil mali patientes inferant mala: tu autem sequere me , vt qui te percusserit in maxillam vnam,præbeas illi & alteram . Habes , vt odias inimi-
Leui.19.d & Matt.5.g cos , & vt diligas amicos : da hoc pauperibus gentibus, absque omni iustitia qui nec amicis suis bonã conscientiam seruabãt:tu autem sequere me , vt etiam inimicos diligas : quoniam hæc omnia pauperes debent habere, vt consoletur vita eorum in ipsis. Incipientium sunt omnia illa,non perfectorum . Si ergo hæc omnia tradideris pauperibus gentibus,& secutus me fueris, per hæc maiora quæ dixi,manifestum est , quia omnia illa à iuuentute seruasti,& proficiens in senectute tua,quæ iuuenum erant euacuasti.Si autem per hæc maiora me sequi nolueris, manifestum est quoniam omnia illa non solum à iuuentute tua nõ custodisti , sed nec modò etiam in senectute tua conseruas.Quomodo autem potest fieri,vt sterilis eius sit senectus , cuius fœcunda fuit iuuentus?Nec est possibile,vt nõ crescat in illo bono, qui cœpit ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

pit ab ipso bono. Nam non ſtat eum in ſuo ſtatu peiorẽ fieri †, ſed neceſſe eſt, vt exercitatus ſemper creſcat ad melius. *Ille autem his auditis, triſtis abiit: erat enim habens multas poſſeſſiones.* Nam verè propter duas cauſas Iudaïcus populus receſſit à Chriſto. Aut propter peccata ſua, quia nunquam ſeruauerat dei mandata, ſicut dominus ad Nicodemum loquens teſtatur, dicens: Qui autẽ non credit in filium dei, iam iudicatus eſt. Hoc autem iudicium eſt, quoniam lux venit in hunc mundum, & homines magis amauerunt tenebras quàm lumen, erãt enim opera eorum mala. Omnis enim qui malum agit, non venit ad lumen, ne manifeſtentur opera eius. Aut propter lucra carnalia, quæ conferebant ei conſuetudines legis: ſicut oſtendit parabola, in qua ſe inuitati excuſauerunt propter villam, propter boues, id eſt propter lucra carnalia. Nã ſacerdotes quidem non venerunt ad Chriſtum, ne ſacrificiorum lucra amitterẽt: populus autem, quia per ſacrificia (vt putabant) delebantur peccata eorum. Qualis autem emũdatio fit in eo, qui in ſanguine animalium veniam conſequitur peccatorum? Quãtùm enim dolet de occiſione animalium, tantùm & emundatur populus. Propterea dicit propheta: Si voluiſſes, ſacrificium dediſſem, vtique holocauſtis non delectaberis. Sacrificium deo ſpiritus contribulatus, &c. Quomodo autem populus Iudaïcus triſtis ſecundum animam abiit à Chriſto, intelligit qui conſiderat, quæ eſt lętitia ſpiritualis. Lætitia enim cordis eſt bonã conſcientiam habere ad deum, & ſpiritualiter eſſe gaudentem, ac propter hoc non deſperantem. Quomodo autẽ poterat populus ille habere bonam conſcientiã ad deũ, & ſpiritualiter eſſe gaudens, qui intelligens Chriſtum per opera eius eſſe filiũ dei, propter peccata ſua, aut propter lucra carnalia legis contemnens Chriſtum, maluit eſſe in corporalibus poſſeſſionibus legis, quàm in gratia Chriſti? Ideo autem & abeunte illo, dominus dicit:

Quàm difficilè diues intrabit in regnum cœlorũ. Facilius eſt camelum per foramen acus trãſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum. Quoniam facilius gentes, quæ fuerant tortuoſo animo, intraturæ fuerant per anguſtum oſtiũ regni cœleſtis, quàm Iudæi qui diuites videbantur. Diuites autem erant Iudæi in lege, in prophetis, cæterisq; patriarchis, in ſcripturis diuites, in templo, in ſacerdotibus, in leuitis, in ſacrificiis, cæterisq; diſpoſitionibus ad religionem pertinentibus: quę omnia non illos ædificauerunt in ſanctitate, ſed inflauerunt ſuperbia. Apud ſe quidem delectabantur ſeruire diabolo, coram aliis autem volebant apparere dei cultores. Gentium autem animæ aſſimilatæ ſunt tortuoſis camelis, in quibus gibbus idololatriæ ipſorũ erat: quoniam cognitio dei erectio eſt animarum. Vnde & homines quia acceperant à deo ſcientiam dei, erecti creati ſunt: animalia autem, quoniam non habent ſcientiam dei, in natura ſunt fracta, id eſt incuruata †. Sic & idololatria, quæ videtur eſſe erectio eorum, id eſt religio, potius depreſſio eſt animarum. Nam ſicut præ omni iuſtitia operum, maior eſt iuſtitia cognoſcere deum: ſic præ omni peccato, maius peccatum eſt idola adorare. Sicut ergo gibbus cameli, qui videtur eſſe erectio ſublimitatis corporis eius, ipſe eſt magis depreſſio eius, & deformitas: ideo nec collũ eius ſurſum erigere poteſt gibbo depreſſus: Sic idololatria Gẽtium, quæ videtur illis eſſe maxima res, ſpiritualis iuſtitiæ religioſitas, & erectio animarum illorum: ipſa eſt magis iniquitas, & incuruatio, & depreſſio animarum ipſorum. Ideo enim nec caput animarum ipſorum ſurſum erigere poſſunt ad deum, nec ad dei notitiam peruenire, depreſſi idololatria ſua. Et quemadmodum ſupra dorſum omnium iumentorum non ſtat ſarcina, niſi fortiter fuerit colligata ad ipſum: ſupra camelum autem etiam ſine recolligatione repauſat: (nam ipſe gibbus ſarcinam tenet in ſe, aptus eſt enim ad põdera baiulanda) Ita in cæteris quidem peccatoribus nõt cognoſcentibus deum, Omnes enim peccatores iumẽta dicũtur, ſicut dictum eſt: Homines & iumenta ſaluabis domine: nõ ſtat ſarcina peccatorum in corde ipſorum, niſi cum magna violentia, & virtute diabolus tenuerit in corde ipſorum, alligans eam delectationibus. Ipſa enim cognitio dei excutit à ſe pondera peccatorũ, niſi hoc modo quo diximus fuerint colligata. In gentibus autem ſine labore diabolus tenet peccata: quia non eſt illis cognitio dei, quę excutiat pondera peccatorum, ſed idololatria ipſa, quaſi gibbus retinet in ſe vniuerſa peccata: apta eſt enim ad baiulanda pondera peccatorum. Dum enim ſciunt Gentes idola ſua neque videre, neque audire, neque intelligere quæ agũtur, neque iraſci, neque vindicare poſſe: non ſolùm non ſe abſtinent ab idololatria, & non ſe conuertunt ad verum deum, ſed quotidie magis addunt peccata, ſicut ait Salomon: Peccator adiiciat ad peccandum. Deinde omnia animalia quamuis libenter terram aſpiciant, ſemper tamẽ quando volunt, poſſunt tollere collum ſuum ad cœlum: ſolus camelus autem nũquam poteſt ſurſum tollere collum ſuum gibbo depreſſus: Sic omnes peccatores libenter quidem ſemper terrena aſpiciunt †, tamen quandocunque volunt, poſſunt cõuertere ſe ad cœleſtem iuſtitiam: gentes autem nullo modo poſſunt explicare ſe, & ad diuina conuertere, idololatria ſua curuati, & excęcati. Ideo ſicut camelus neq; deorſum recto collo aſpicere poteſt, ſicut cætera animalia: neq; ſurſum recto collo aſpicere poteſt ſicut homo, ſed inter ſurſum & deorſum caput eius pendet in medio: ita & Gentiles neq; animalibus aſſimilantur ad plenum, neq; hominibus ſimiles ſunt. Propter humanum & rationabilem intellectũ ſuũ hominibus non ſunt ſimiles, quia nũquam cœleſtia, ſed terrena ſemper attendunt. Deinde ſicut omnia animalia æqualia habent crura corporis ſui: (quãtum enim habet altitudinis corpus vniuſcuiuſque animalis, tantùm penè altitudinis habent & pedes eorum, aut modicè amplius: præ omnibus autẽ animalibus multò amplius camelus altiores habet pedes quàm corpus homo autẽ æquales habet corpori ſuo pedes.) ſic omnes viri iuſti, ſecundum quod ſunt, talia propoſita habent, cogitationes & actus. Pedes autem ſunt propoſita, quibus de re tranſeunt ad rem. Vnde & propheta dicebat: Domine, nõ eſt exaltatum cor meum, neque elati ſunt oculi mei, neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus ſuper me. Item Apoſtolus: Parco autem, ne quis me exiſtimet ſupra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Peccatores autem maiora proponunt, quàm ſunt: propoſita ſua, & cogitationes, & actus maiores faciunt, quàm habent virtutes, vt ſemper maiores videantur eſſe quàm ſunt: maximè autem gentiles, qui ſuper iſtam iactantiã, quam habent omnes homines peccatores, & mundiales, etiam ad ſecreta cœleſtia extenderũt propoſita ſua, & cogitationes, & actus, volẽtes ſe oſtẽdere ſupra quàm erat natura ipſorum humana. Adhuc & alia ratione gẽtes aſſimilantur camelo, quoniam nec camelus ad plenum immundus eſt, nec ad plenum mundus. Mundus quidem eſt, quia reuocat, & ruminat: immundus autem, quia non habet duas vngulas fiſſas. Sic & Gentes, quoniam vacuæ ſunt, nec mundæ ad plenum. Mundę quidẽ fuerunt,

† Nam non ſtat: ſibi in ſuo ſtatu priori.

Matt.5.g

Ioan.3.c

Infrà.22.a & Luc.14.d

Pſal.50.d

† in natura prona ſunt facta.

† tamen.

Pſal.35.b

Eccli.3.d

† ad eum.

Pſal.130.a

2. Cor.12.b

fuerunt, quia & tractabant quæ dei erant: id eſt, ruminabant, & conuerſabantur rationabiliter penè ſecundum deum: ſed conuerſationem quæ pes eſt, non habent diuiſam in duo, id eſt & in fidem, & in opera, ſed habent opera tantum. Et ſicut cameli pes ambulantis non diſſipat terram, ſed cùm ſit mollis, concordat ei, & complectitur eam: ſic & conuerſatio Gentium, quamuis non eſſet bona, non erat diſſipans terram, hoc eſt carnalem naturam, ſed conueniens erat naturæ carnali, & ſecundum voluntatem ipſius erat. Vt autem manifeſtum fiat quod dicimus, accipiamus exemplũ quod dicitur apud Iob, de intelligibili equo & bellatore hoc modo: Qui in iracundia, inquit, demolitur terram. Qui ergo intelligibilis & bellator, equus Chriſti eſt, ipſum in ſe portans ſeſſorem, omne opus bonum & ſpirituale quod agit in iracundia, agit naturæ ſuæ iraſcens carnali, in eo quod diſplicet ei maleuolentia carnis: & aduerſans ei, in deſtructionem carnis ſuæ agit, quod agit, & diſſipet carnẽ ſuam. Nam ſi quis ſpirituales virtutes exequitur, propria mortificat membra: quantò magis & diſſipat, id eſt demolitur terram? Gentiles autem etſi bona opera faciebant, tamen quia non propter deum faciebant, ſed aut propter æſtimationem humanam, aut propter futuram nominis memoriam, aut propter hoc ſolùm, quia bonũ facere, bonum eſt: ipſa conuerſatio ipſorum nõ diſſipabat naturam carnalem, quia hoc ipſum bonũ, quod propter vanum aliquid fit, & non propter deum, ſecundum carnem eſt, & ſecundum voluntatem naturæ carnalis, & nõ eſt contrarium naturæ carnali, propter quod nec diſſipat eam. Acus autem eſt verbum dei, quod eſt filius dei ipſe: cuius prima pars ſubtilis eſt, atque acuta. Subtilis, ſecundum cauſam diuinitatis ipſius: acuta autem ſecundum cauſam incarnationis eius. Tota recta, & nullã habens deflexionem, aut ſcrupulũ, per cuius vulnus paſſionis gẽtes iam ingreſſæ ſunt vitam æternam, qui vulnera conſuere ſolus poteſt, à quo conſuta eſt immortalitatis tunica, quæ olim conſciſſa erat ſuper Adam. Ipſa eſt acus quæ ſpiritui conſuit carnem, vlterius ſeparare ſe non potentem. Hæc acus Iudaïcum populum iunxit ſimul & Gentium, de quo dicit Apoſtolus: Ipſe enim eſt pax noſtra, qui fecit vtraque vnum. Hæc eſt acus, quæ diruptam amicitiam angelorum & hominum copulauit. Hæc eſt acus, quæ configit & pertranſit, & vulnus nõ facit. Et vt quid difficillè populus Iudaïcus intrat in regnum cœlorum? Primùm, ſicut diximus, propter carnales vſus: quoniam lex corporalia habet lucra, & præſentia: Chriſtus autem ſpiritualia promittit, & futura. Apud carnales autem homines ſemper præſentia præponuntur futuris, & ſpiritualibus corporalia. Et non ſolùm ſacrificiorũ vſus erat carnalis, ſed & omnis promiſſio legis corporalis erat, & terrena. Si enim Chriſtianis ſuadere non poſſumus diuitias contemnere oportere, Dicunt enim nobis, ſi noluiſſet deus homines habere diuitias, non creaſſet eas in mundo: quantò magis difficilè erat populo Iudaïco diuiti ſecundum homines perſuaderi, vt derelinqueret diuitias legis, & totius Iudaïci cultus, quas à deo ſuſceperat? Dicebãt enim: Si deus voluiſſet legem contemni & templum, illa omnia cum tanta ratione & diligentia non tradidiſſet. Populum autem gentium, id eſt camelum, facile erat per foramen acus trãſire, id eſt per anguſtum oſtium de quo ſcriptum eſt: Contendite intrare per anguſtum oſtium. Quare? quia omnis cultura Gentium vana & irrationabilis erat. A cultura autem irrationabili homines rationabiles non erat magni laboris ad cultum dei viui conuertere. Et ſi Gentes cum tãto labore ab irrationabilibus deorũ ſuorum diuelluntur culturis: quãtò magis Iudæi difficilius euelluntur à rationabilibus dei culturis? Ideo dixit, Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum. *Turbati autem ſunt diſcipuli eius, dicentes: Et quis poteſt ſaluus fieri: Quibus reſpondit: Apud homines hoc impoſſibile eſt, apud deũ autẽ omnia poſſibilia ſunt.* Et verè quantùm ad homines & incredibile, & impoſſibile fuit populum Iudęorum poſſe ſaluari, qui poſt tot peccata actuum iniquorũ, poſt tantas idolatrias, poſt tot prophetarũ occiſiones, nouiſſimè etiã ipſum dominum cœli & terræ, quantùm ad ſe occiderunt: ſed apud deum poſſibile factum eſt. Quoniam autem poſſibile fuit deo ſaluare Iudaïcum populum, multas in lege diuitias poſſidentem, credentium Iudæorum multitudo teſtatur, ſiue per ipſum Chriſtum, ſiue per apoſtolos eius: vt bonitatis illius inueſtigabile pelagus humana æſtimatio non apprehendat, ſed victa miretur. Tamẽ quia dixit dominus, Apud homines hoc impoſſibile eſt, quantum ad humanam naturam, apud deũ autẽ poſſibile. Ecce ſubitò excitatur Petrus vnus de populo diuite, & ex perſona difficillè credentium Iudæorum & clamat quaſi teſtis potentiæ dei factus, & confirmat Chriſti promiſſionem, & dicit: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis?* Quoniam autẽ & ipſe Petrus, & omnes apoſtoli: & cæteri credentium Iudæorum contra poſſibilitatem humanam per dei potentiam crediderunt in Chriſtum, ipſe teſtatur dicens ad Petrum: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus qui in cœlis eſt. Sermo iſte conuenit ad omnes, vt ſingulis quibuſcunq; dicatur: quoniam beatus es tu, quia non reuelauit caro & ſanguis tibi, ſed pater meus qui in cœlis eſt. *Ieſus autẽ dixit eis: Amen dico vobis, quòd vos qui ſecuti eſtis me in regeneratione, cùm ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Futurum autem erat, vt in die iudicij reſponderent Iudæi: Domine, non te cognouimus filium dei in corpore conſtitutum. Quis enim hominum videre poterat theſaurum in terra abſconditum, Solem in nube cælatum? Quis ſuſpicabatur ſtellam matutinam naſci ſuper terrã? Quis putabat mulierem quæ clauſit paradiſum, vt nemo intraret in eum, vt ipſa fieret prima porta paradiſi, vt per illam lux prodiret per quam tenebræ intrauerunt? Ergo in iniuriam tuã non nos impulit cõtumacia cordis, ſed decepit conſideratio carnis. Vos reſpondebitis eis: Et nos homines fuimus ſicut & vos ſimilem habentes animam, eandemq; carnis naturam, & in vno viximus mundo, eiſdem factionibus mundialium ſpirituũ periclitantes, ipſis protectionibus dei adiuti: in hoc etiã vos meliores fuiſtis nobis, quoniam nos fuimus homines peccatores & ruſtici, & obſcuri in plebe, vos autem ſacerdotes & ſcribæ, & principes populi. Nos illum cognoſcere potuimus homines peccatores & ruſtici: & vos eum cognoſcere non potuiſtis ſacerdotes & ſcribæ, qui habebatis ſcripturas præ oculis veſtris quaſi lampades & ſemitas? Nos antequã mirabilia eius videremus, intelleximus eum: vos autem vel poſt teſtimonia cunctarum virtutum intelligere non poteratis? Quomodo poterat fieri, vt penè tota gens ignoraret, quem duodecim cognouerunt? Eſto, quia non ei credidiſtis, neſcientes eum filium dei: qua cauſa interfeciſtis eum, nullam culpam inuenientes in eum? Sed in nobis bona voluntas facta eſt, quaſi lucerna ruſticitatis noſtræ; in vobis autem malicia facta eſt, quaſi caligo ſciẽtiæ veſtræ? Adhuc autem

Iob.39.c

Ephe.2.c

Luc.13.e

Infrà.16.c

Matt.25.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G autem audeo & subtiliorem introducere sensum, & sententiam alterius sapientis cuiusdam viri referre. Exponit enim sic: Quoniam sicut Iudæorum populus in duodecim tribubus fuit diuisus,sic & vniuersus populus Christianus diuisus est in duodecim tribus, secũdum quasdã proprietates animorum & diuersitates cordiũ, quas solus deus discernere & cognoscere potest:vt quędam animæ sint quasi de tribu Ruben, quædam autem de tribu Simeon,vel Leui,vel Iuda.Puto enim,quia omnes sancti quinque virgines prudentes esse dicuntur,quãuis sint innumerabiles, propter quinq; sensus spirituales: & omnes peccatores,quinq; virgines fatuę,quãuis innumerabiles sint propter quinq; sensus carnales. Et sicut omnes ecclesiæ Christi septẽ ecclesiæ dicuntur propter septẽ spiritus,quãuis sint multæ. Omnes enĩ in quibus præ cæteris virtutibus abũdantior est sapiẽtiæ virtus,vna habetur ecclesia.Item in quibus præ cæteris virtutibus abũdantior est intellectus,altera dicitur ecclesia: & sic per singulos spiritus tractans inuenies septem ecclesias. Similiter & propter gratias duodecim quas in persona
H duodecim virginũ exponit angelus in pastore,si tamen placet illa scriptura omnibus Christianis, inueniuntur duodecim esse tribus: vtputa oẽs animæ in quibus præ cæteris virtutibus præcellit virtus veritatis, vna est tribus. Nec enĩ omnes gratiæ æqualiter in omnibus sunt, sed vnus quidem amplius præcellit in ista,alter verò in illa. Omnes autẽ Christiani in quibus habitat Christus, sedes sunt Christi. Quòd ergo ait:In regeneratiõe cùm sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, & vos sedebitis super duodecim thronos: promittit eis tempus Christianitatis futurum post ascensionem suam, quãdo omnes susceipient verbum apostolorum in se, sicut verbũ Christi.Illud est enim tempus regenerationis,quando homines regenerati per baptismum facti sunt ex filiis hominum filij dei.Illud est tempus, quãdo Christus sedet in sede maiestatis suæ, sicut testatur propheta de
Psal.46.b gentiũ fide futura: Regnabit dominus super omnes gẽtes,deus sedet super sedem sanctam suam. Nos putabamus,quia de die iudicij hoc dicit. Quicunq; enim Christum credẽdo in se suscipiunt,sedes sunt maiestatis eius. Et vide quia non de tempore futuri iudicij dicit,sed de
I vocatione gentium vniuersarum.Nõ enim dixit, Cùm venerit filius hominis, sedẽs super sedẽ maiestatis suæ: sed ita,cùm sederit in sede maiestatis suæ.In sede autem maiestatis suæ,ex eo cœpit sedere, ex quo gentes credere cœperũt in eum.Ex quo ergo Christus sedit super sedẽ maiestatis suæ,ex eo & apostoli sederunt super duodecim thronos, id est in omnibus Christianis secundũ diuersitates animorum,quas supra tetigimus.Omnis enim Christianus,qui susciꝑit verbum Petri, thronus sit Petri,& Petrus sedet in eo:sic & omnium apostolorum throni sunt, qui omnium apostolorum doctrinã susceperunt & tenent in se.Hanc interpretationem de diuersis tribubus populi Christiani,& de sessuris apostolis in
†apostolorum sedibus commendat propheta,dicens: Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas,cuius participatio eius in idipsum:
Ibid.121.a Illuc enim ascenderunt tribus, tribus domini testimonium Israël, quia illic sederunt sedes in iudicio.Si ergo Hierusalem,quę ædificatur,ecclesia est:sine dubio & qui ascenderunt illic tribus, Christianorum sunt tribus: & sedes qui sederunt illic, apostoli sunt: apostoli enĩ sedes dei sunt. Nec modica gloria est apostolorũ, vt sermones eorum sedeant in hominibus fidelibus,sicut Christi sermones:& in sermonibus eorum vita omniũ cõsistat, sicut in sermonibus Christi. Sic ergo sedentes apostoli in thronis Christianis,in duodecim partes distincti se- K
cundum differentias animarũ, iudicant duodecim tribus Israël,id est omnes Iudæos. Quãdo enim per verbũ apostolorum,quod est in nos, iudicare videtur Iudæos: quando autem verba apostolorũ iudicant Iudæos,& ipsi apostoli iudicare eos videntur.Sed videdum est,si omnes Christiani & apostolorũ sunt sedes & Christi:quare omnes Christiani in persona quidem Christi quasi vna sedes dicũtur.Nec enim dixit,Cùm sederit filius hominis super sedes suas:sed,super sedem suam.In persona autem apostolorum, duodecim throni esse dicuntur omnis populus Christianus.Vide si habet rationem ista solutio,quoniam omnes apostoli omnia quidem bona habuerunt,Nõ autem omnia ad perfectum, sed vnusquisq; eorum in aliquo bono priuato magis perfectior fuit q alter:vtputa Petrus in fide perfectior quàm cæteri. Ioãnes autem in innocentia simplicior quàm cæteri, & sic solus potest discernere Christus,qui animarum differẽtias nouit,Ideo Petrus requiescit in fide, Ioãnes requiescit in innocentia:& vniuscuiusq; apostoli virtus illa est
L thronus,in qua perfectior cæteris fuit.Christi autem omnes virtutes quasi vna est sedes, quia in omni virtute ille æqualiter solus perfectus est.Nam quoniam de retributione in hoc mũdo apostolis dãda loquitur Christus, illud est testimonium quod sequitur,hoc modo dicens:

Et omnis qui reliquerit hoc & hoc,centuplũ accipiet,& vitã æternam possidebit. Id est,nõ solùm vos,sed & omnes qui secuti fuerint me,sicut vos. Si ergo omnes in hoc seculo centuplum accipient,recipiunt sine dubio & apostoli etiam in hoc seculo, quibus merces futura promittebatur. *Et omnis qui reliquerit domũ uel fratres,&c.* Quoniam Petro interrogãte ex persona apostolorum, cæterorumq; fidelium Iudæorum,quasi priori omniũ Christus ita promisit,non soli Petro,sed apostolis omnibus, ne fortè postmodũ legentes homines hæc Christi promissa, æstiment tantum apostolis vel Iudæis promissa, vtiliter superaddit dicens:Et omnis qui reliquerit,id est siue Iudæus, siue Gentilis. Et in aliis quidem euãgelistis secundum alium exposuimus intellectum. Hìc autẽ secundum quod adolescentem illum proposuimus in mysterio Iudaïci populi esse,& ipsum Petrum interrogantem in mysterio credentium populorum, interpretatio
M huius loci conuenit talis,vt de Gentibus relinquentibus omnia quæ Gentilium sunt,& ad fidem Christi confugientibus omnia ista tradamus:id est,& omnis non solùm Iudæus,sed etiam Gentilis, qui reliquerit patrẽ suũ diabolum,& matrem suam ignorantiam, per quam asfiduè diabolus ex semine interdicti erroris generat filios,aut fratres,aut sorores,videlicet eiusdem erroris socios sociasq;. Aut si reliquerit ille, qui fuit sacerdos idolatriam ipsam coniugem suam, per quam quotidie generabat filios & filias, & ipsos pariter cũ matre eorũ relinquẽs. Aut si alicuius professionis magister relinquẽs ipsam professionem,quasi agrum fructiferum,credat in Christum:aut dignitatem secularem,quasi domum optimè se adumbrantem despiciat propter fidem.Sed & secundum traditionem simplicem cõuenit intellectus:vt cùm quis intellexerit quocũq; modo filiũ dei esse Christum,non propter affectus parẽtum suorum, aut fratrũ, aut filiorum,aut possessionum relinquat Christum,manens in perfidia sua priori,sed propter fidem Christi displiceant omnia illa, & sequatur Christum, centuplum accipiet.Sed hoc videamus,qui reliquerit omnia, cẽtuplum in hoc seculo quomodo recipere potest? Hæc autẽ difficultas cõtingit, quia in hoc seculo recepturos dicit alter

A alter Euangelista, alioquin in illo seculo nõ est difficile. Ergo secundum sanam doctrinã ita nos cõuenit intelligere quod dicit, Centuplum accipiet:non vt ipsam rem quam dimittit centuplam accipiat.Nec enim possibile est,ꝙ patrem aut matrem relinquens,centum patres aut matres recipiat:sed ita tantam gloriam,tãtam, gratiam,tantam mirificam beatitudinem consequetur, vt centuplum valeat illi,quàm res fuit quã dimisit. Ecce qui reliquerit patrem, & elegerit sibi patrem deum, imò ei plus quàm cẽtuplum cõstat recepisse quàm pater carnalis,vt illi obsequatur diebus ac noctibus, illius faciat volũtatem,illius expectet hæreditatem,qui postquã substantiam suam tradiderit suis,nũquam moritur: sed nec relinquet filios suos orphanos:sed & filij quasi perfecti viri possidẽt diuitias eius, & pater semper illos sic tutatur,sic protegit quasi semper infantes. Qui matrem relinquit,vt diligat magis matrem ecclesiam:nõnne ei plus est centuplum quàm mater carnalis:Illa enim carnem eius peperit corporalem, hæc autem animam eius
B regeneravit æternã. Qualis caro, talis & mater carnalis.Cùm enim mortua fuerit caro, perit generatio carnis eius, & soluitur generationis affectus. Ex illo enim nec ille illi filius,nec illa illi mater:quia anima nec generat,nec generatur, & nullum cognoscit patrem, nisi eum cuius volũtate creata est: nullam cognoscit matrẽ, nisi ecclesiam,quæ illam regenerauit in fide, quæ dedit ei mandata diuina ex duobus testamentis, quasi escam salutarem dulcissimi lactis, ex duabus mammillis quæ illi de aqua & spiritu texuit tunicam immortalem, quæ illum ad perfectum sanctitatis adduxit,vt dignus fieret patris sui substãtiam possidere. Qui reliquerit fratrem, vt habeat Christum fratrem: nõne melior est ei, quàm centum fratres?Qui fratribus suis nõ inuidet, qui super hæreditate non certat, qui propter lucrum non rumpit fraternitatis affectus,qui non solùm omnia sua,sed etiã seipsum dare paratus est:qui cùm omnia dederit, nil ei minuitur.Nam humana substãtia semper paꝑer est, & quãtũmvis homo habuerit,nihil se putat habere. Illa autem substantia sola vera est, quæ omne desideriũ satiat, & adhuc superabundat.Qui relinquit sorores,statim eũ susciꝑiunt gratiæ dei,quasi charissimæ sorores:Nõ enim
C vlla soror sic dulciter complectitur fratrem suum,quomodo gratiæ dei complectuntur animam sanctam. Nã quotiens gratiæ dei in sensibus nostris hærẽt & delectãt nos,quotiens animas nostras complectuntur,quasi oscu
1.Cor.4.d lari videntur.Si filios dimiserit,prouidet illi deus filios spirituales quos doceat,quos erudiat,& quibus dicat apostolica voce: Nam in Christo Iesu per euangelium ego vos genui,qui patris mortem non expectant. Nam filij carnales,si modicum pater eorum fuerit senex, tædiantur de vita ipsius,desiderãt eum mori:& si citò mortuus non fuerit,contemnunt eum quasi delirum. Filij autem spirituales quantò perfectiores fuerint in fide, tãtò amplius diligunt doctorem suum. Si dimittit substantiam, ab omnibus diligitur,ab omnibꝰ honoratur, à quibusdã autem & timetur. Nam ipse deus cui se tradidit, dat ei gratiam coram omnibus.Nõne melius est ei hoc,quàm vniuersa terra?Aut quæ substantia præstat homini tantã gloriam super terram,quãta est opinio sanctitatis? Adhuc pro substãtia terrena datur ei substantia spiritualis, quam iunior filius & lasciuus accepit à patre suo, & cõsumpsit viuendo luxuriosè,id est sapientiam,scientiam, cæterasq; virtutes innumerabiles, quas cõsequuntur qui relictis facultatibus mundialibus se tradiderunt deo.

Multi enim erunt nouissimi primi,& primi nouissimi. Prima enim synagoga vocata fuerat ad salutẽ,sed illa infidelitatis vitio ægrotante,in domo patris sui,id est legis,ecclesia surgens de infirmitate peccatorum suorũ cucurrit ad Christum,vincens fide languorẽ, & sic transmissam gratiam synagogæ præripuit. Synagoga autem videns ecclesiam non solùm ab infirmitate sua sanatam, sed etiam accepto spiritusancto filiam dei factã, accessit & ipsa ad Christum, magis zelo vrgente quàm fide: sicut dicit Apostolus, Sed eorum delicta salus gentibus Roma.11.b vt illos æmulentur.Sic synagoga quæ primo loco vocata est,secũdo credidit. Ecclesia quæ secundo vocabatur, salutis primitias obtinuit apud deum.

Homilia.xxxiiii.ex cap.xx.

Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui exiit primo manè conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro ociosos, & dixit illis: Ite & uos in vineam meam,& quod iustum fuerit,dabo uobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa horam sextam & nonam,& fecit similiter.Circa undecimam verò exiit, & inuenit alios stantes, & dicit illis: Quid hic statis tota die ociosi? Dicunt ei, Quia nemo non conduxit. Dicit illis: Ite & uos in vineam meam. Cùm sero autem factum esset, dicit dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis usque ad primos. Cùm uenissent ergo qui circa undecimam horam uenerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi, acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes, murmurabant aduersus patremfamilias,dicentes: Hi nouissimi una hora fecerunt, & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei & æstus? At ille respondens uni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & uade. Volo autem & huic nouissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi, quod uolo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi enim sunt uocati, pauci uerò electi. Homo paterfamiliãs Christus est, cui cœli & terra quasi vna est domus: familia autẽ quasi cœlestium & terrestrium multitudo creaturarũ, qui quasi tristegam domum ædificauit, id est inferos, cœlum & F terram:vt super terram habitarent certantes,in inferno autem victi,in cœlo victores. Vt & nos in medio constituti,non contendamus ad eos descendere,qui sunt in inferno,sed ad eos ascẽdere,qui sunt in cœlo.Et ne fortè nescias quid debeas fugere, aut quid debeas sequi,vtriusque dedit tibi quasi modicum gustum,inter lumen & tenebras habitanti.Noctem de inferno,lumen de cœlo.Nox tibi referat de tenebris inferorum,& lux tibi referat de splendore cœlesti. *Conducere operarios in vineã suam.* Quæ est vinea dei hìc?non homines,sicut alibi: homines enim vineæ cultores dicuntur. Vinea enim iustitia est,in qua diuersæ species iustitiarum positæ sunt, quasi vites:Vtputa,mansuetudo,castitas, patientia, longanimitas,cæteraq; innumerabilia bona, quæ omnia generaliter iustitiæ appellantur.Attendamus ergo cũ quali studio cœlestem vineam colamus. Adam enim positus est in paradiso,colere & operari eam:sed quia neglexit eam, proiectus est de ea. Et nos positi sumus super colendam iustitiam, si neglexerimus, proiiciemur de ea, sicut & Iudæi proiecti sunt. De quibus scriptum est: Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, vt non Psal.68.f intrent in tuam iustitiam.Ruina præcedentium admonitio debet esse sequentium. Si autem & nos sequentes

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ceciderimus in ipsam, magis veniam merentur illi qui primi ceciderunt, quàm nos qui secundi. Sicut autem mercenarius positus in vinea, si neglexerit eam, non solam mercedem suam perdet, sed etiam desertæ vineæ exigetur ab eo damnum: sic & nos, si neglexerimus iustitiam nobis commissam, non solùm nullam mercedem habebimus, sed etiam dissipatæ iustitiæ dabimus rationem. Vinea enim dei non extra nos, sed in nobis ipsis plantata est. Ideo qui peccatum facit, dissipat in se iustitiam dei: qui autem bona opera facit, colit eam in se. Bene autem culta iustitia dei in sensibus tuis generat botrionem, id est, Christum. Nam qui operantur iustitiam, Christum formant in se, sicut scriptum est: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Et quia qui vineam consignat alicui operandam, non tantum propter illius vtilitatem consignat, quantùm propter suam. Deus autem iustitiam suã dans in sensibus nostris, non propter suam vtilitatem dedit eam, sed propter nostram. Nec enim deus operahominum necesse habet, sed vt nos operãtes iustitiam, H viuamus propter eam. Si ergo ille, qui propter suam vtilitatem vineam commisit alicui, talem illam quærit recipere, qualem illam commisit: quomodo non à nobis sic immaculata iustitia requirenda est, quomodo eã creauit in nobis, quibus non propter se dedit eam, sed propter nostram salutem? Scitote quia mercenarij sumus conducti. Si ergo mercenarij sumus, cognoscere debemus quæ sunt opera nostra. Mercenarius enim sine opere non potest esse. Opera autem nostra sunt opera iustitiæ: non vt agros nostros colamus, & vineas: non vt diuitias acquiramus, & congregemus honores: sed vt proximis prosimus. Et quamuis hæc sine peccato facere possumus, tamen non sunt opera nostra, sed diaria nostra. Sicut ergo nemo ideo sic conducit mercenarium, vt hoc solùm faciat, quod manducet: sic & nos non ideo vocati sumus à Christo, vt hęc sola operemur, quæ ad nostrum pertinent vsum, sed ad gloriam dei. Et sicut mercenarius, qui hoc solùm facit quod manducat, sine causa ambulat in domo: sic & nos, si sola hæc facimus, quæ ad nostram pertinent vtilitatem, sine causa viuimus super terram. Et sicut mercenarius prius aspicit opus suum, deinde diaria sua: sic & nos si mercenarij Christi sumus, primùm debemus aspicere, quæ ad gloriam dei pertinent, proximique profectum (Quia charitas & verus amor erga deum non quærunt quæ sua, sed ad libitum amati cuncta desiderat perficere) deinde quæ ad nostram vtilitatem. Et sicut mercenarius totum diem circa domini opus impendit, vnam autem horam circa suum cibum: sic & nos omne tempus vitæ nostræ debemus impendere circa opus gloriæ dei, modicam autem partem circa vsus nostros terrenos. Et sicut si mercenarius qua die opus non fecerit, erubescit intrare domum, & petere sibi panem: quomodo tu non confunderis intrare in ecclesiam, & stare ante cõspectum dei, quando nil boni in conspectu dei gessisti? Exiit primo manè, & vocauit Adam, & qui cum eo fuerunt. Hora tertia Noë, & qui cum eo fuerunt. Hora sexta Abraham, & qui cum eo fuerunt. Hora nona Mosen, & qui cum eo fuerunt: aut Dauid, & qui cum eo fuerunt. Nam ad istos posuit testamenta. Hora vndecima Gentes intellige, quia iam nos in nouissima mundi margine stamus, sicut & Ioannes in epistola sua testatur, dicens: Filioli, iam nouissima hora est. Apostolus autem dicit iam aliquam partem duodecimæ horæ transisse, sic: Nunc enim propior est nostra salus, quàm cùm credidimus. Puta erat vndecima hora. Nostro tempore K iam si non est duodecima hora integra, sed sine dubio modicum restat. In duodecima hora sumus. Vnde putas, quia candor iustitiæ iam recessit de mundo, & sol radios gratiarum suarum in se colligens rouocauit, & totam terram nigredo iniquitatum vel mendaciorum, quasi nox fusca cooperuit, nisi quia iam & ipsa duodecima hora finiatur? Vbique tenebras vides, & dubitas diem transisse? Prius etenim in vallibus fit obscuritas, die declinante ad occasum. Quando ergo colles videris obscurari, quis dubitat quin iam nox est? Sic primum in secularibus & laicis Christianis incipit prealere obscuritas peccatorum. Nunc autem quando iam vides, quòd sacerdotes positos in summo vertice spiritualium dignitatum, qui montes & colles dicuntur, apprehenderit iniquitas tenebrosa: quomodo dubitetur quia finis est mundi? *Item exiit circa tertiam, & uidit alios stantes in foro ociosos.* Videamus qui sunt ociosi. Non peccatores: illi enim mortui dicuntur, non ociosi. Sicut enim surdus apud deum dicitur, qui non audit quæ dei sunt, sed quæ diaboli: sicut cæcus dicitur, qui non corporaliter cæcus est, sed per cuius oculos diabolus videt, & non deus: sic qui diabolo viuit, mortuus est apud deũ. L Ociosus quis. Quis est ergo ociosus? Qui opus dei non operatur. Puta si alienas res tollis, non es ociosus, sed mortuus. Si autem aliena quidem non tollis, tamen nec de tuis rebus impotentibus das, tunc ociosus es. Nam quia aliena non tollis, non quidem peccas, tamen nec iustitiam, nec misericordiam operaris. Vis non esse ociosus? Nec aliena tollas, & de tuis des, & operatus es in vinea domini, & coluisti misericordiæ vitem. Inebriaris, in deliciis es, non es ociosus: sed sicut ait Apostolus: viuens 1. Timo. 5. c mortuus es. Si autem mensurate manducas & bibis, nõ quidem peccas, quia non malè manducas, tamen ociosus es, quia nullam ieiunij operaris virtutem.* † Vis ergo non esse ociosus? Ieiuna, & quod manducaturus eras diurno, da impotenti, & coluisti ieiunij vitem. Item fornicaris, mortuus es, non ociosus. Si autem tuam habes vxorem, non quidem peccas, nec tamen castitatis operaris vitem. Visq; esse non ociosus? Sine vxore es, ne quæsieris vxorem. Si vidua es, noli transire ad secundas & tertias nuptias, & operata es castitatis vitem. Sed fortè dicis, Sine vxore esse non possum. Ostendo tibi, vt vxorem habeas, & castitatis vitem colas. Abstine te à mẽstruata, abstine te à prægnante, erubesce facere quod animalia non faciunt. Omne animal conceptionis suæ seruat honorem, & tempus: homo autem solus contemnit. Quando dies festus est, aut dies ieiunij, serua vt impleas Apostolicum præceptum: Nolite fraudare inuicem, 1. Cor. 7. a nisi fortè ex consensu, vt vacetis ieiunio & orationi. Itẽ si inuides meliori, mortuus es, non ociosus: si autem nec inuides, nec congaudes, ociosus es. Non solùm ergo nõ inuideas, sed etiam congaudeas meliori, & beneuolentiæ vitem colis. *In foro.* Forum est iste mundus, vbi omnia venalia sunt. Sicut enim proprium est fori, vt omnia illic venundentur, & emantur, & inuicem se circumueniant emẽtes & vendentes: sic in hoc mundo omnes vendendo & emẽdo viuunt, & inuicem sibi fraudem facientes, vitam suam sustentant. Inter emptores autem, & venditores accipe tibi omnes diuitias, & honores seculi huius, quæ & ipsæ nihilominus & venduntur, & emuntur, & omnis quæstus eorum in venditione, seu mercatione consistit. Fuge ergo forum, vt nec patiaris fraudem, nec facias. Si autem passus fueris, ipsa res te compellit & facere. Nam si iniuriam passus fueris, si

1. Ioan. 2. c

Roma. 13. d

I

M

A fueris, si nocitus fueris, difficile est, vt & tu adinuicẽ nõ noceas. Prima ergo laus est Christiano, alienum esse à foro, nullam causam habere cum illo, sicut ait Apostolus: Rogo autem vos, studium habere quietis & silentij, 1. Thess. 3. b ac negocij proprij operando manibus vestris: & nullius vestrum desiderium sit ad eos qui foris sunt. Si enim in foro permanseris, & quod habes, perdes: si autem in vinea assiduus fueris, & quod non habes, acquires. *Item exiens circa sextam & nonam.* Ideo iuxit sextam & nonã, quia in sexta & nona generatiõe vocauit Iudæos, & frequentauit cum hominibus disponere testamenta, quasi definito salutis omnium tempore iam propinquãte. Nã post Noë ad neminem legimus deum locutũ fuisse, nisi primùm ad Abraham, post eum confestim ad Isaac & Iacob. Deinde non post multum temporis ad Mosen, cui & legem dedit. Post eum ad Iesum Naue. Transacto autem nõ multò pòst tempore, ad Samuelem & Dauid, & in singulis quibusq; generationib⁹ ad multos prophetas, cum singulis testamenta disponens. Sicut enim quis in itinere cõstitutus, aut in opere quodam, ante sextam quidem non operatur, aut vrgetur, aut ambulat, sciens B quia longus ei adhuc supereſt dies: transacta autem sexta, cùm cœperit esse octaua, aut nona, incipit properantius agere, vt opus suum, vel iter tempore definito concludat: sic & deus vsq; ad Abraham qui fuit in sexta hora, venit ad homines disponere testamentum: post Abraham autem vsque ad transmigrationem frequenter properans, vt aduentum suum in hunc mundum, & vocationem gentiũ definito tempore consummaret, quasi vespere iam propinquante. *Item exiit circa horam undecimam, & dixit: Quid hic statis tota die ociosi?* Vide quia vbique ociosos vocat, non peccatores. Deniq; considera, Luc. 19. c seruus ille qui acceperat à domino suo vnam mnam, vt quid audiuit, serue nequam? vt quid missus est in tenebras? quia perdidit mnam suam? aut quia nihil est lucratus de ea? sine dubio quia nihil lucratus est de ea. Qui autem peccat, perdit gratiã quam accepit. Si ergo ille non est impunis in die iudicij, qui ociosus stetit in foro, & nullam iniustitiam operatus est: quid faciet illi in die iudicij qui peccauit. & mnam suã perdidit? Quid hic statis tota die ociosi? An nescitis, quia qui non operatur in hoc seculo, non manducat in illo? Et qui aliis manducã C tibus & bibentibus in hoc seculo operatur, in illo seculo aliis ieiunantibus, ipse non ieiunabit, sed recumbet cum Abraham, & manducabit de prandio vitæ. Qui autem hìc aliis operantibus stat ociosus, aliis recumbẽtibus in illo seculo ipse expelletur foras. Dies enim iste, dies operationis est: dies autem ille, qui sequitur, dies est feriarum. *At illi dixerunt: Nemo nos conduxit.* Quæ est conductio nostra, & quæ conductionis merces? Promissio Ioan. 17. a vitæ æternæ. Quid est, nemo nos conduxit? Id est, nemo nos docuit. Quia hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum verum deum, & quem misisti Iesum Christum. Nemo nos conduxit, dicens: Quicunque reliquerit domum, aut villam, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, centuplum accipiet in hoc mundo, & in futuro vitam æternam possidebit. Nemo nos conduxit, dicens: Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam, & habebitis thesaurum in cœlo. Et nota, quoniam illi qui aut in prima hora vocati sunt, aut in tertia, vel in sexta, vel in nona, non responderunt, quia nemo nos conduxit. Omnes enim illi conducti fuerunt, & habuerunt notitiam dei, & sciuerunt dei promissa. Gentes autem solæ, neque deum sciebant, neque dei promissa, ideo excusabiliter responderunt, Nemo nos conduxit. Et *dixit eis: Ite & uos in uineam meam, & quod iustum fuerit, dabo uobis.* D Nota quia cũ primis solis conuenit specialiter dare denarium, istos autem omnes sub incerto pacto conduxit, id est quod iustũ fuerit. Sciens enim dominus, quia præuaricaturus erat Adam, & omnes postmodum in diluuio fuerant perituri, certum pactum fecit ad eũ, ne quãdo dicant ideo se neglexisse iustitiam, quia nescirebant quæ præmia fuerant recepturi. Istis autem non fecit pactum. Benignus enim paterfamilias sciebat largitatem suam, quia tantùm paratus est retribuere, quantùm mercenarij recipere non sperabant. De dato enim eius nemo iustè murmurat, quia amplius dat, quàm omnis homo desiderat. *Cùm autem sero factum fuisset, dicit dominus uineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis usq; ad primos.* Considera quia sero, non autem manè reddit mercedem. Ergo adhuc stante seculo isto, iudicium est futurum, & vnicuique merces sua reddẽda. Propter duas rationes iudicium in hoc seculo fit. Primùm, quia illic ipsa beatitudo ventura, ipsa est merces iustitiæ. Ideo non in illo seculo fit iudicium, sed ante illud. Deinde ante aduentum diei illius præmittitur iudicium, ne videant peccatores beatitudinem E diei illius, dicente propheta: Tollatur impius, ne videat Esaiæ. 26. b gloriam dei. Dicit procuratori suo. Cui procurator? Sine dubio filius dicit spiritui sancto. Et si volueris, concedo tibi vt pater filio dicat. Nõ quæro vtrũ filius sit patris procurator, aut spiritus sanctus filij: sed hoc dico, † hæc ĩ quo dã exempla ri desũt. qua re autẽtè lege. quia procurator domus, & paterfamilias nec eiusdẽ substãtiæ possunt esse, nec vna persona esse, nec æqualis dignitas. Si ergo alter paterfamilias, alter procurator patrisfamilias, quomodo locum habeat ternitas tua? Si autem eiusdem substantiæ iste est, & est minor, iniuriam facit substantię: si verò non æqualis dignitas, vbi est vna substantia? Incipiẽs à nouissimis vsq; ad primos. Quare non à primis vsque ad nouissimos, sed primùm à nouissimis? Attende, naturalis est ratio. Omnes namque qui ante aduentum Christi fuerunt, quasi ex operibus suis facti sunt sancti, Gentes autem ex gratia Christi. Semper libentius aliquid damus his, quibus pro solo honore nostro donamus. Ergo omnibus sanctis deus reddens mercedem, iustus ostenditur, Gentibus autem dat misericordiam, dicente Apostolo: Gentes autem Roma. 15. b super misericordia honorare deum. Aut certè propter F demonstrandam immensam misericordiam suam, sicut est ibi, vbi ait Apostolus: Et nos qui viuimus, qui 1. The. 4. remansimus, non præueniemus eos qui dormierunt. Magis enim secundum rem erat, vt prius viuentes immutarentur, postea mortui resurgerent incorrupti. Sed quia in conuertendis viuentibus vna est virtus, hoc solùm quod ad immortalitatem mutantur: quòd autem mortui incorrupti resurgant, duo sunt opera: primò, quia resurgunt: secundò, quia incorrupti resurgunt. Ergo vt ostendat deus inæstimabilem potentiam suam, quando quod difficillimum est, mortuos suscitat incorruptos, postea viuentes immutat. Sic & in hoc loco secundum rem quidem erat, vt primi priores acciperent suam mercedem: sed vt ostendat deus ineffabilem misericordiam suam, primùm nouissimis & indigioribus reddit mercedem, postea primis: Sicut illic potentia immutandorum hominum excluſit ordinem, ita & hic nimia misericordia ordinem non aspexit. *Cùm uenissent autem qui circa undecimam horam uenerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi singulos denarios.* Non iniustè. Nam & qui in pri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ma parte seculi natus est, nõ amplius vixit quàm statutum tempus vitę suæ. Et quid illi nocuit, si post illius exitum stetit mundus? Et qui circa finem nascuntur, non minus viuunt, nisi quâti dies numerati sunt eis. Et quid illis prodest ad compendium laboris, si citò mundus finitur, cùm ipsum pensum vitæ suæ compleant ante mũdum? Deinde si in hominis esset potentia quando nascerētur, prius aut postea: iusta ratione primâ habebit mercedem, qui prius nasci voluit, secũdam autem qui postea venit ad vitam: nunc autem cùm in dei sit potestate, quando hominem producat in mundum, nec ille sibi priorem honorem defendere debet qui prius natus est, nec ille contemptibilior debet esse, qui postea. Dicit enim: Et si me prius creasset, prior eram. *Accipientes autem murmurauerunt aduersus patremfamiliâs, dicentes: Quoniam hi nouissimi una tantùm hora fecerunt, & æquales illos nobis fecisti, qui portauimus põdus diei, & æstus.* Si verum est quod diximus, quia & illi suum tempus vixerunt, & non amplius: & isti suum tẽpus, & non minus: & vnicuiq; mors sua consummatio est ipsius: quid est quod dicũt, Totius diei põdus portauimus, & æstus? Quia magna nobis est
H virtus ad faciendam iustitiam, cognoscere nos oportet propè esse finem mundi. Vnde armans nos Christus, di
Mat.3.a.4.c 10.a.& Marci.1.b 1.Cor.7.f cebat: Appropinquabit regnum cœlorum. Item Apostolus: Prẽterit enim figura huius mundi, volo vos sine solicitudine esse. Si ergo nobis virtus est scire propinquũ esse finem, nam quanuis vsq; ad finem illius vita nostra forsitan non extẽdatur, tamen quasi accẽdimur, & præparamur ad susciendum finem: consequenter & illis
infrigidatio. infirmatio erat cognoscere mundi spacia esse longinqua. Et quanuis ante finem mundi in manu dei essent ituri, tamen quodammodo negligẽtes eos faciebat circa iustitiam, & refrigescere faciebat animas eorum expectatio seculi longioris. Ideo ergo quanuis non per omne seculum vixerint, tamẽ totius seculi grauamina, & impedimenta pertulisse videntur. Item tunc mũdus in iuuentute constitutus omnibus bonis prosperabatur, & fœlix erat: nunc autem mundus senescens, omnibus aduersitatibus premitur, & ideo cõcupiscibilis nõ est. Qui ergo tunc fuerunt homines, cum maiori difficultate & labore iustitiam seruauerunt: quia ipsa fœlicitas mũdialium rerum, satis impedimentum est animæ ad iustitiã
I faciendam. Nunc autem facilius homines iustitiam facere possunt, quia ipsa aduersitas, & angustia mundialiũ rerum, adiuuat animam ad iustitiam faciendã. Sicut facilius est homini pauperi, & in angustiis constituto disciplinam tenere, diuiti autem & abundanti difficile: sic illis inter gaudia mundi difficile fuit tenere iustitiã: nobis autem inter tribulationes mundi facile. Multùm ergo tunc bonus erat, & fortis in fide, qui poterat euadere vanitatem, nũc autem multũ iniustus. Et modò multùm malus est, & miser in fide, qui se nõ stringit ad deũ. Ergo põdus, quod dicit, opus iustitiæ significat: quia graue est homini carnali amare iustitiã. Aestum autẽ dicit, cõ cupiscentias seculi, quas tunc patiebantur mundo iuuentute florente. Ergo etsi non per omnem mundum vixerunt, tamen totius mundi impugnationẽ passi sunt: quia totius vitæ virtus in iuuentute ostenditur. Aut pondus diei dicit, onerosa legis mandata, propter quæ & alibi
suprà.11.d dominꝰ hortatur Iudæos, & dicit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego vobis requiem dabo. Aestum autem dicit, vel vrentem tẽtationem errorum, quam conflabant spiritus maligni in eos, ad æmulationem gentium eos iritantes: à quibus omnibus Gentes liberè extiterunt Christo credentes, & per compendium gratiæ ad plenam salutem reuertentes. Nam neq; K
legis onera portauerũt, sicut Iudęi: nec seductiones passę sunt diuersorum errorum, quemadmodum illi. *At ille respondens uni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam.* Ergo illi non dolebant, quasi fraudati de mercede sua: sed quia illi amplius quàm merebantur, acceperãt. Hoc est enim proprium inuidiæ, quando alteri aliquid additur: sic dolent inuidi, quasi illis sit aliquid subductũ, quod illi est additum: Vtputa, si viderit fieri aliquem ditiorẽ, putat inuidus se pauperem factũ. Si alter sapientior fuerit factus, ita dolet quasi ipse sit insipiens factus. Intelligis quia ex vana gloria nascitur inuidia? Nã ideo dolet esse secundus, quia desiderat esse prior. *Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi sũt uocati, pauci uerò electi.* Postquam superius de Iudęis & Gẽtibus hanc ipsam dixisset sententiam, & qui erunt primi nouissimi, & nouissimi primi: videlicet quia Iudęi & in primo loco vocati sunt ante Gẽtes, in secundo autem saluati sunt post Gẽtes, introducit parabolam istam. Et vt cognoscamus quia ad manifestationem præcedentium verborũ hanc parabolam introduxit, ideo in fine eius eam ipsam sententiam repetiit, quam suprà dixerat. Aut ideo primos L
dicit nouissimos futuros, & nouissimos primos: non vt nouissimi digniores sint quàm primi, sed vt coæquẽtur. Dicit enim propheta Esdras, † volens omnium sanctorum vnam ostendere vocationem, & nullam inter eos esse differẽtiam temporis causa, dicit omnium sanctorum numerum* esse quasi coronam. Sicut enim in coro na cùm sit rotunda, nihil inuenies quod videatur esse initium aut finis: sic inter sanctos, quantùm ad tempus in illo seculo, nemo nouissimus dicitur, nemo primus. Ideo ergo quibus datũ est primũ nasci, nouissimè remunerantur. Et quia sancti quasi corona erunt æquales: qui nouissimè nati sunt, primi remunerantur, vt illi illam gloriã† habentes, isti per hanc coæquẽtur. Quòd autem dicit, Multi sunt vocati, pauci verò electi: nõ ad superiores sanctos pertinet, sed ad Gentes: quoniam ex ipsis Gẽtibus, qui multi vocati sunt, pauci sunt eligendi.

† Esaias. Esaiæ.2.3.b. & 61.a

*meritum.

† gratiam

Homilia.xxxv. ex cap.xx.

ET *ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secretò, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymã, & filius hominis tradetur principibus sacerdotũ & scribis, & condemnabũt eum morte, & tradent eũ* M
Gentibus ad illudẽdum & flagellandũ, & crucifigendum, & tertia die resurget. Tũc accessit ad eũm mater filiorum Zebedæi, cũ filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei, Quid uis? Ait illi, Dic ut sedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Iesus, dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam uel sinistram, non est meum dare uobis, sed quibus paratum est à patre meo. Et audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem uocauit eos ad se, & ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum: & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos? Non ita erit inter uos. Sed quicunq; uoluerit inter uos maior fieri, sit uester minister. Et qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus. sicut filius hominis non uenit ministrari, sed ministrare, & dare animã suam in redemptionem pro multis. Et reliqua. Omnis gloria dei, & omnis salus hominũ in Christi morte posita est. Nulla enim est res, quæ amplioꝰ ad salutẽ hominũ pertineat, quàm mors ipsius. Nec est aliquid aliud, propter quod magis deo gratias agere debeamꝰ, quàm propter mortẽ ipsius. Ideo cũ turba plurima fidelium eũ sequeretur in via, duodecim apostolos solos tulit in secreto, & illis tã tummodo

A tummodo mortis suæ annũciauit mysterium: quia sem per pretiosior thesaurus in melioribus vasis includitur. Multi quidem viri erant cum eo, sed propter modicita tem fidei suę infirmi. Multę mulieres, etsi in fide fortes, infirmæ tamen in sexu: si audissent quia ideo Christus ascendebat Hierosolymam, vt interficeretur, & viri forsitan turbarentur propter infirmitatem fidei, & mulieres propter molliciem suæ naturæ. Nã propriè animus mulieris mollis est, & in tali negocio citius excitatur in lachrymas. Non recordamur, quòd superius cũ de mor-
Suprà.16.c. te Christi Petrus audisset, dolore commotus nõ timuit ipsum dominum increpare, dicens: Propitius esto tibi, & hoc tibi non erit. Si ergo Petrus in morte Christi turbatus est, cuius alterius fides posset sustinere tanti mali dolorem? Si petra immobilis penè cõmota est, quomodo terra sufferret impetum tempestatis? *Ecce ascendimus Hierosolymam.* Ecce, contestantis est sermo, vt me-
† præsentiæ moriam præscientię† huius in cordibus suis recondant. Tanquam si dicat, Ecce nũc iam tertia vice prædico vobis mysterium passionis meæ futuræ, vt altius insideat
B mentibus vestris, frequentius repetitum. Et quare illis
Quare Christus discipulis passionẽ suã prænunciauit. prædicit passionis suæ mysterium? Quia omnis aduersitas quæ subitò euenit hominibus extra spem, nimiũ grauis est: quam verò antè cognoscimus, & præparamꝰ nos contra eam, cùm superuenerit expectantibus nobis, leuior inuenitur, quàm esset futura si repentina venisset. Ideo ergo nunciat illis de sua morte futura, vt cùm dies ille passionis aduenerit, non illos turbet cognoscentes. quia omnino erant ventura. Si enim totiens præmoniti, apostoli de morte eius futura, tamen quãdo comprehẽsus est, scandalizati sunt omnes, & reliquerunt eum: quantò magis scandalizandi fuerant, si præmoniti non fuissent? Nunquid non se præparauerunt, num statuerũt in animo suo vt non expauescerent? Si enim se nõ præparassent, non promisissent vnà cum Petro dicentes: Pa-
Marci.14.d rati sumus tecum ire vsq; ad mortem. Sed in illa hora fi des eorum defecit, & præparationem animæ absorbuit timor carnalis. Vel ideo prædicit eis futurũ, vt ab exitu
†† præsẽtia cognoscatur præscientia† eius. Ex præscientia† autẽ eius intelligatur diuinitas eius: consideratio autem diuinitatis eius, confortet fidem ipsorum in tempore passionis
C eius: vt totum illud quod patiebatur, dispẽsationi volũtatis eius applicarent, non necessitati naturæ. Ecce ascẽdimus. Ac si dicat, Videte quia voluntariè vado ad mortem. Nemo me vocat Hierosolymam, nemo me admonet, nullius potestatis præceptum timeo, nullius violentiæ necessitate compellor. Cùm ergo venerit tenebrarũ potestas, cùm videritis me in cruce pendẽtem, ne æstimetis me hominem esse tantùm. Nam etsi posse mori, hominis est: tamen velle mori, hominis nõ est. Vt quid putas, ab itinere declinauit seorsum? Nunquid non poterat in itinere constitutus hæc eadem eis loqui, cùm sint paucissima verba? Sed declinauit seorsum ab itinere, forsitan sciens quòd ventura erat mater filiorum Zebedæi cum filiis suis vt peterent ea quæ petierunt, & audirent ea quæ audierunt, vt præpararet eis locũ ad eundum, ad petendum, & ad audiendum. Forsitan enim & applicuerunt ibi, donec mulieres retrò venientes occurrerent. Nec enim credibile est, mixtas cum ipso ambulasse mulieres, sed longo interuallo de longè mulieres sequentes, & longo interuallo separati inter se ambulabant. Christus enim & discipuli sui primi, sequentes autem de longè mulieres. Sine dubio ergo nulla alia causa Iesus seorsum secessit, nisi vt illa adeundi licentiã inueniret. Sciebat enim cogitationes eorum, & cõsilia eorũ,

quæ facere cupiebant: & non solũ prædicens discipulis D
† periturę. suis de sua passione futura, sed etiã aptans petituræ† mulieri locum, præscientia sua diuinitatem ostẽdit. Aliter:

Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & cõdemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad deludẽdum & crucifigendũ, & tertia die resurget. Ne putes, quòd tunc tantũmodo Christus traditus est sacerdotibus & scribis, & condemnauerũt eum morte, & tradiderunt eum gentibus ad deludẽdum & crucifigendũ: sed & nunc traditur, & morte dãnatur. Et traditur gentibus ad deludendũ & crucifigendum. Christus enim verbũ est veritatis. Sicut enim tunc tradidit deus Christum sacerdotibus & scribis, ad manifestãdam fidem sanctorum, & perfidiam iniquorum. Fidem quidẽ sanctorum, si fortè fideles videntes eum, quasi hominem pati, non recedant, neq; scandalizentur à fide diuinitatis ipsius. Ad manifestãdam autem perfidiam iniquorum, si intelligentes eum esse dei filium secũdum testimonia scripturarum, non timeant, sed ausi sint eũ interficere quasi hominẽ: sic & modò tradit deus verbum veritatis sacerdotibus & scribis, id est sapientibus scripturarum, ad manifestãdã fidem sanctorum, & E
perfidiam iniquorum. Fidem quidem sanctorum, si fortè videntes verbum veritatis à mẽdacio opprimi, quasi mendacium, non cadant, neq; scandalizentur à fide veritatis ipsius. Ad manifestandam autem perfidiam iniquorum, si fortè intelligẽtes verbum veritatis, quia verè verbum est veritatis secundũ testimonia scripturarũ, ausi sint interficere eũ cruce verbis mendacibus. Quãdo enim vides scripturas prophetarum, & euangelij, & apostolorum traditas esse in manus falsorũ sacerdotũ, & scribarum: num intelligis quia verbum veritatis traditũ est principibus iniquis, & scribis? Et sicut tũc sacerdotes, vel propter vanã gloriam, vel propter auaritiam condẽnauerunt Christum morte, cogitãtes quoniam si tenuerint Christũ, ipsi sacerdotes esse nõ poterunt secũdum legem, nec solẽnia illa lucra percipere: ita nũc impij sacerdotes & scribæ verbum veritatis dignum iudicant interire, cogitantes quia si verbum veritatis tenuerint, ipsi sacerdotes esse non possunt, nec sacerdotalia lucra percipere. Propterea tradunt eũ gentibus, id est popu
lis ineruditis, & indisciplinatis, & barbaris, qui nec quę- F
runt, nec audiunt eũ cũ iudicio, qui nomen habent Christianorum, mores autẽ Gentiliũ. Tradunt autem veritatis verbum peruersis expositionibus suis ad deludẽdum & crucifigendũ. Deludunt enim verbũ veritatis, quãdo simulant se sequi Christũ, & disputant de eo sine dei timore: nõ proposito inueniẽdæ veritatis, sed studio subuertendæ. Hoc autẽ modo deludunt verbũ veritatis, nõ colunt. Crucifigunt autẽ eum, & interficiunt, quãdo falsa confessione mendacij, verbũ veritatis suffocant, & occidunt in se. Et sicut tũc sacerdotes illi nullam culpam idoneam inueniẽtes in Christo, falsam accusationẽ detulerũt aduersus eũ: sic modò nullam rationẽ idoneam habentes dicere contra verbum veritatis, falsa interpretãtur de illo, & falsa proferunt testimonia prophetarũ, aduersum verbũ veritatis. Sicut enim tunc falsos testes subornauerunt aduersus Christum, Et sicut tũc sacerdotes quidẽ & scribæ cognoscẽtes eum, quia verè Christus est, quasi hominem illũ maleficũ Gentibus tradiderunt, Gentes autem nõ cognoscentes eum esse Christum, deluserunt, & crucifixerunt eum, quasi hominem maleficum: sic & modò sacerdotes, & scribæ hæreticorum cognoscẽtes, quia verbum est veritatis secundũ scripturas quas legunt: tradunt eum, sicut diximus, populis & gen-

 tibus ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tibus ad deludendum, & crucifigendum. Populi autem per ignorantiam verbum veritatis deludunt,& crucifigunt,quasi mendacium.Sed ignorantia eorum non eos excusat, quoniam si vellent cum iudicio quærere, inuenire poterant veritatem:sicut nec illos excusauit Gentiles,quoniam & ipsi si quærere voluissent,poterant inuenire:quoniam non erat homo tantum,sed & deus Christus, quoniam sicut tunc per signa virtutum suarum manifestabatur Christus: sic modo per signa operationum suarum verbum veritatis ostenditur. Christus leprosos mundabat, cæcos illuminabat, surdos audire faciebat, mortuos suscitabat:ita modò,qui vult cognoscere vbi sit verbum veritatis,operum eius signa consideret. Vbi enim verbum veritatis est viuum,vnitum,atq; diuinum: ibi mundantur assiduè homines à lepra peccati, & fit salutis eorum testimonium conuersatio ipsorũ,atq; mens eorum.Qui audiunt verbum veritatis, illuminantur ad intelligenda diuina mysteria : aures eorum interiores aperiuntur,vt libẽter suscipiant diuina præcepta. Quos hodie vides mortuos in peccatis, cras resurgunt in pœnitentia,viuificati per verbum dei.Vbi autem non viuũ
H verbum veritatis , sed mortuum mendacium prædicatur inter eos, nihil horũ fieri vides, sicut dat de illis testimonium vita ipsorum. Sed & post tres dies resurget in animabus credentium sibi,cùm tres dies fuerint consummati in eis.Prima dies pater, Secũda dies filius,
Psal.95.a secundum quod dictũ est in propheta: Annunciate de die in diem salutare eius . Quis est autem dies alius de die, nisi genitus deus de ingenito deo?Consequenter & spiritus sanctus tertia dies est,quoniam his tribus illuminãtur corda credentium. In quibus ergo trium istorũ sciẽtiæ fuerint consummatæ,in eis veritatis verbum resurgit,& viuit,& operatur.Sed nec resurgent, nisi qui ieiunantes à malo,& flentes sunt propter eum, & desiderãt resurrectionem eius videre in anima sua: sicut & Apostoli ieiunantes & flentes fuerũt domino crucifixo, vsq; ad diem resurrectionis ipsius. *Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedæi, cum filiis suis , adorans & petens aliquid ab eo.* Hæc est Salome,cuius apud alterum euangelistã ponitur nomen,verè pacifica,secundum interpretationem:quę filios genuit pacis.Non solùm autem ex Marco euãgelista, qui manifestè ipsos fratres exponit acces-
Marci.10.e. I sisse ad Iesum, & hæc eadem postulasse intelligere possumus:quoniam à filiis suis erat summissa, sed etiam ex præsentibus Christi sermonibus,quibus nõ quasi ad mulierem ipsam se petentem,sed quasi ad filios summittẽtes respõdit: *Nescitis quid petatis.* Aestimo enim,quòd hi fratres cùm audissent dominum de passione & resurrectione sua prophetãtem,cœperũt dicere intra se, cùm essent fideles:Ecce rex cœlestis descendit ad regna tartarea,vt regem quidẽ mortis destruat, ipsam autẽ mortem diuinitatis suæ potentia calcet, & sic vinculo tenebrarum soluto , captiuas animas ad sua regna perducat. Nec innumerabilis militia dæmonum resistere poterit contra eum.Quem enim in corpore constitutũ timuerunt,dicẽtes: Quid nobis & tibi Iesu fili dei excelsi, ve-
Matth.8.d nisti ante tempus torquere nos ? quomodo nudã ipsam diuinitatem contra se descendentem poterunt sustinere ? Ecce post tres dies mortis suæ reuertetur ab inferis, quasi victor de bello . Nam cùm victoria fuerit cõsummata,quid aliud restat, nisi vt regni gloria subsequatur? Ergo faciamus,fratres,quomodo possimus regni illius fieri participes.Scimus quia inuidus non est. Qui enim seipsum donauit hominibus, quomodo regni sui societatem non donabit? Petentis negligentia reprehẽditur, vbi de dantis misericordia non dubitatur.Si nos roga- K
mus magistrum, forsitan cæterorum fratrũ corda concutiemus:& dũ nobis duobus volumus prouidere, inter omnes scandalum excitabimus. Nam etsi sancti sunt,tamen homines sunt.Etsi vinci à carne non possunt,quasi iam spirituales,tamen percuti possunt, quasi adhuc carnales.Vt quid ergo vel leues occasiones demus , quibus improba carnis natura tranquillas eorũ animas inquietet? Summittamus ergo matrẽ nostram,vt suo nomine deprecetur pro nobis,& fiũt duo bona. Si enim res ipsa reprehensibilis inuenta fuerit , facilè meretur veniam, quasi mulier. Ipse enim sexus excusat errorem.Si autem non fuerit importuna,facilius impetrabit mater pro filiis suis rogans.Ipse enim dominus, qui maternos animos filiorũ miseratione impleuit, facilius exaudiet maternum affectum.Magna laus mulieris huius ex hoc loco colligitur.Primùm, quia non solũ illi reliquerant patrem,sed etiã ipsa reliquerat virum suum,& secuta fuerat Christum.Et illi ostenderũt,quia filij erant huiusmodi matris,& ipsa ostẽdit, quia mater erat talium filiorũ.
L Quoniã autem viuum reliquerat virum, sermo demõ-
Supra.4.d strat,qui de vocatione eorum scriptus est,dicens:Illi autem reliquerunt patrẽ suum Zebedæum in naui cũ mercenariis,& secuti sunt Iesum. Nisi fortè quis dicat, quia Christus plusquã triennio docuit, & intra tempus vocationis apostolorum & passionis Christi mortuus est Zebedæus,& sic illa secuta est:Iesum tamẽ secuta est.Qualis radix, talia & germina . Et qualis terra, talis & fructus. Nõ eam vicit,sicut cæteras mulieres, maritalis affectus:quia ille temporalis erat maritus,iste autẽ perfectus sponsus.Illius amor deceptio erat carnalis,istius autem dilectio incorruptibilis vitæ.Non illam tenuit miseratio senectutis eius , quia ille sine ista viuere poterat, ista autẽ sine Christo salua esse nõ poterat. Cogitauit enim,quoniã amplius proderit viro suo,si propter deum reliquerit virũ, quàm si propter virum reliquerit deum. Propterea sexu fragili,& iã ætate defecta, Christi vestigia sequebatur:quia fides nũquã senescit, & religio fatigationẽ non sentit.Deinde quia non sentit illa, sicut cæteræ matres,quæ corpus natorum suorũ amãt, animam autem contẽnunt. Desiderant enim illos valere in seculo isto,& nõ curãt quid passuri sint in alio. Alij militias
M filiis suis prouident, alij honores,& nemo filiis suis pro uidet deum.Perditionẽ illorum cum magno precio cõparant,& salutẽ illorum nec dono accipere volũt.Si viderint illos pauperes,tristantur,& suspirant : si autẽ viderint illos peccantes,nemo tristatur : vt ostẽdant quia corporũ sunt parentes , non animarũ. *Accessit ergo ad Iesum,rogans & petẽs aliquid ab eo.* Audacẽ enim fecerat eam natorũ affectus, & reuerentiam forsitan spiritualẽ vicerat amor carnalis. *Dicit ei Iesus: Quid uis?* Nõ interrogat quasi nescíens,vt audiret quid vellet:sed vt illa exponente , manifestã faceret irrationabilem petitionẽ ipsorum:quoniam petebant quidẽ quasi religiosi,& cœlestis gloriæ amatores,non quasi scientiã habẽtes inutilium postulationũ,& nociuarum.Nã frequenter dominus patitur discipulos suos aliquid nõ rectè aut dicere, aut agere,aut cogitare, vt ex illorũ culpa occasiones inueniat docendi,& exponendi,regulã pietatis, sciẽs quia & ipse error eorum non nocet præsente magistro,& omnes nõ solùm in præsenti,sed etiam in futuro doctrina eius ædificat. *At illa dixit,Dic ut sedeãt hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam,& alius ad sinistram tuam in regno tuo.* Non dicimus,quia rectè petiit:sed hoc dicimus,quia nõ terrena, sed cœlestia filiis suis optabat . Tunc dominus occultorum

A occultorum cognitor, non ad verba intercedentis mulieris respondit, sed ad consilia suggerentium filiorum respondit,dicens: *Nescitis quid petatis.* Concupiscentia enim carnalis omnem in vobis spiritualem cõsiderationem exclusit.Non audistis me referẽtem,cùm venerit filius hominis in maiestate sua,ponet oues ad dexteram,hœdos autem ad sinistram:& dicet eis, qui ad sinistram sunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum? Quomodo vos vultis, vt vnus sedeat ad dexterã, & alius ad sinistram? Ego vos vocaui ad partem dexteram de sinistra , & vos vestro consilio curritis ad sinistram.Ideo forsitã & per mulierem res agebatur. Vidit enim diabolus,quia per illos ipsos aduersus eos agere nõ
Iuſtrà.25.c valebat,contulit se ad consueta arma mulierum:vt sicut Adam per mulierem spoliauit,ita & istos separaret per matrem . Nam etsi mater erat,tamen mulier erat.Propter quod etsi affectus eius dulcis erat erga filios quasi matris, intellectus tamen eius nocuus erat quasi mulieris. Sed iam nõ poterat per mulierem perditio introire in sanctos,ex quo de muliere salus cũctorum processit.Intelligere ergo debemus & nos, vt non illud à deo petamus
B , quod nos bonum esse iudicamus , sed orantes in eius potestate ponamus,vt nos illud petantes axaudiat, quod ipse nobis expedire cognoscit.Nescitis quid petatis.Bonum quidem desiderium,sed inconsiderata petitio . Ideo etsi impetrare nõ debebat simplicitas petitionis eorum,tamen confundi non meretur, quia de amore domini nascebatur . Propterea non voluntatem, neq; propositum eorum culpat,sed solam ignorantiam reprehendit,dicens : Nescitis quid petatis . Quis autem athleta idoneus, ante certamẽ de præmio pactum facit? Si enim certamen bene processerit, iudex postea potest secundum meritum certaminis præmium mensurare, & æstimare. Si autem præmium antè fuerit cõstitutum, non omnimodo secundum qualitatẽ præmij potest exi-
Ioan. tum habere certamẽ: quia qualis quale præmium detur,in potestate est munerantis:qualem autem exitum habeat vnumquodq; certamen,non est in potestate certãtis.Nescitis ergo quid petatis. Desideratis quidem bonum,sed non intelligitis quid est bonum.Si autem intelligeretis, illud petere debebatis , dicentes quoniam in hoc mũdo periculosissimo viuimus,quasi in pelago,vbi nunquã est
C minor tempestas. Etsi tempestas interdum non fuerit, tamen semper timor est tẽptatis . Sic & in hoc mũdo viuentibus,nunquam est minor tentatio:etsi tẽtatio interdum facta non fuerit, tamen timor tentationis semper est.Ideo da nobis auxilium gratiæ tuæ, vt non vincamur à malo,sed ipsi omne malũ vincamus. Sicut enim in seculari bello videmus , quia qui vadens ad pugnam de præda victoriæ cogitat, difficilè vincit:qui autem vadẽs sic vadit,quasi ad mortem,ille facilè superat: Sic & nos in hoc certamine spirituali viuentes, non debemus cogitare qualem gloriam consequamur , sed quomodo euadamus ruinam peccati . Qui autẽ de gloria cogitat, & non magis timet de casu , ille nec infirmitatẽ carnis
Ephes.6.b suæ cognoscit,nec versutias cõsiderat diaboli, nec intelligit quod ait Apostolus:Non est nobis colluctatio cum carne & sanguine , sed aduersus principatus & potestates,aduersus rectores huius mũdi tenebrarum.Propterea sumite omnia arma dei.Sicut enim miles,si toto corpore fuerit armis vestitus,& vnam partem habuerit nudam:nihil ei prodest, quòd totus fuerit ferro vestitus,si per illam vnam partem eum sagitta percusserit , sed sic cadit quemadmodum si totus fuisset nudus:Sic & Christianus quamuis omnem iustitiã fecerit, si in vno pecca
D uerit:similiter peccator statuitur, quẽadmodum si sem- Iacobi.2.b
per peccasset.Sicut ait Iacobus: Si omnem legem adimpleas,& in vno trãsgrediaris , similiter prævaricator es legis.Ideo & dominus illis respõdit: *Potestis bibere calicem,quẽ ego bibiturus sum? Aut baptismate,quo ego baptizor, baptizari?* Nũquid nesciebat dominus, quia passionem ipsius poterãt imitari?Sed ideo eis dicit,vt domino interrogante,& eis respondẽtibus , omnes nos audiamus: quia nemo potest cum Christo regnare, nisi passionem Christi fuerit imitatus.sicut ait Apostolus: Si commor
2.Tim.2.c tui sumus,& conuiuemus:si sustinemus,& conregnabimus.Res enim preciosa vili precio non cõparatur.Magnum laborem necesse est nobis impẽdere, si volumus ad regna cœlestia peruenire. Passionem autem domini dicimus suscipere nos debere,non omnimodo persecutionem Gẽtilium,sed omnem laborem , & molestiam, quam patimur in corpore contra peccata certantes.Nã si Gentiles defecerint,qui persequebantur:nunquid ideo prompta volũtas fidelium debet sine fructu sterilis permanere?Ideo & si Gentes non habes,quæ te persequantur,habes principem gentium diabolum,qui hominem
E persequi nunquam cessat . Si enim principem potueris vincere in peccato,nõ est magnum superare ministros eius in corpore tuo.Ecce ostendo tibi magnam & insuperabilem persecutionem in corpore tuo.Incipe resistere desideriis tuis,& tunc intelliges quàm fortes sunt spiritus desideriorum malorum,qui te persequuntur. Hæc est enim pugna periculosa, & hæc est gloriosa victoria: qui potuerit odire quod amat,& amare quod odit. Aut ideo dixit eis:Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dominus enim cognouerat propositum istud petentium fratrum, quia non primatum sibi petebãt secundum mundiales honores: quem si ex duobus vel tribus vnus acceperit, necesse est cæteros fieri eo inferiores: sed perfectionem pietatis petebãt in regno cœlesti, quam & multi consequi possunt: & cùm fuerint consecuti,alterius perfectio,alterius perfectione non minuitur:Vtputa,sedere ad dexteram Christi, vel ad sinistrã: nunquid duorum est tantùm?Innumerabiles enim possunt sedere ad dexteram Christi,vel ad sinistram:tamẽ alter alterum à perfectionis ordine non excludit : quoniam hanc perfectionẽ pietatis nemo potest consequi, nisi qui legitimè certauerit vsq; ad mortem. Ideo interF rogat eos , Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?vt illis respondentibus,quia possumus:audiant cæteri condiscipuli,& conquiescant, intelligentes quoniã & ipsi si parati sunt mori cũ Christo , nihilominus possunt iuxta Christum sedere , per illorum sessionem nequaquam excluſi,sicut ipse dicit per prophetam in psalmo:Oculi mei semper ad fideles terræ,vt sedeãt hi me- Psal.100.b
cum.Non enim locus sedendi maior & minor est iuxta Christum,sed fides patiendi cum Christo.Non est calix & baptismum vnum.Calix enim passio est,baptismũ autem ipsa mors.Dictum est autem baptismum secũdum similitudinẽ lanæ intinctæ . Sicut enim lana intingitur naturalem habens colorẽ,vt coloretur purpurea, aut alicuius coloris accipiat dignitatẽ:sic & nos in mortẽ descẽdimus corporales,& resurgimus spirituales, sicut ait
1.Cor.15.f Apostolus:Seminamur in infirmitate,surgimus in virtute:seminamur in ignobilitate,resurgimus in gloria: seminatur corpus animale,surget corpus spirituale.Omnis quidẽ mors habet in se passionẽ,non habet in se omnis passio & mortẽ.Multi enim fuerunt,qui passi sunt,& nõ sunt occisi,quales sunt cõfessores.Illi omnes calicẽ quidẽ domini biberũt, baptismo autẽ ei baptizati nõ sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *Dicunt ei, possumus.* Non tantùm confidentia cordis sui, quantùm ignorantia tentationis hæc responderunt. Nescientibus enim desiderabile est bellum, sicut & inexpertis leuis videtur esse tentatio passionis & mortis. Si enim dominus cùm in tentationem passionis veniſset, dicebat: Pater, si potest fieri transeat à me calix iste: Matt.26.d. & Luc.22.e quantò magis discipuli non fuerant dicturi, quia possumus, si scissent qualis est tentatio mortis? Magnum quidem dolorem habet passio, tamẽ mors habet maiorem timorem. Et dicit eis: *Calicem quidem meum bibetis, & baptismo quo ego baptizor, baptizabimini: sedere autem ad dexteram meam, aut ad sinistram, nõ est meum dare uobis, sed quibus paratum est à patre meo.* Nunquid non habebat potestatẽ Ioan.3.d præstare cui volebat, cùm sit scriptum: Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius? Sed ideo non refutauit petitionem eorum, ne examinaret eos, & pusillanimes faceret. Nam non facilè decætero resumit sperãdi virtutem, qui semel de eo quod sperauerat, cadit. Noluit autem suscipere petitionem eorum, ne cæteros omnes tristaret. Nam necesse erat, quòd vel talia cogitaret, adhuc sine auxilio spiritus sancti cõstituti. Si semel istis H duobus totius regni illius societas diuidenda est, si vnus sessurus est ad dexteram, alter ad sinistrã eius: ergo nos quid sumus facturi, aut quid fieri iam speramus? Ideo eũ secuti sumus, vt illis electis de medio nostrum nos inueniamur relicti? In omni labore similes eis fuimus, & nunc inuenti sumus in honore dissimiles. Nam necesse erat, vt carnalia cogitarent, qui necdum facti fuerãt spirituales. Si enim petitio eorum suscepta non est, & omnes conturbati sunt, quare vel hoc ipsum petere ausi sunt: quantò magis fuerant conturbãdi, si petitio eorum suscepta fuisset? Ideo neque dixit, non sedebitis, ne duos confunderet: neque dixit, sedebitis, ne cæteros iritaret. Sed quid? *Hoc non est meum dare uobis, sed patris.* Tanquam benignus & prouidꝰ pater sic omnia disponit & ordinat, vt inter fratres vnanimes, fraternitatis charitas non rũpatur. Videte quomodo & nullum ex eis turbauit, & omnes fecit sperare, dicens, Non est meum dare vobis, sed patris. Nam quod vni aut duobus specialiter non promittitur, à cunctis speratur. Quid ergo, mẽtitus est Christus, dicens: Non est meum? Non. Omnis enim qui habet potestatem, si acceptam habet ab alio, I illius est verè qui dedit. Nam quid habebat filius proprium, cùm ipse nõ esset suus, sed patris? ¶ Ergo inter eũ cuius non est, & inter eum cuius est, nec persona vna est, nec æqualis potestas. Si enim vnus deus & pater, & filius, aut certè potest, aut certè non potest. Quis vidit talem vnum deum cœlestem colere, qui in dimidio potens est, & in dimidio impotens? Aut quis illos putet æquales, quorum nõ est æqualis potestas? ¶ Audiamus hæc, & intelligamus nos Christiani, vt quando aliquid petimus à deo, & non impetramus, non frangatur fiducia nostra, neq; cadat spes nostra à deo, vt decætero desperemus de misericordia eius: quia nec fratrum istorum fracta est fiducia, aut cecidit spes, cùm nõ impetrassent. Quid enim, si non expedit nobis accipere quod petimus, sicut nec illis expediebat? Quanuis autem putas te spiritualem rem petere secundum deum, & dignam impetratione: tamen si non impetraueris, grauiter ferre non debes. Nam Iacobus & Ioannes rem spiritualem, & dignam deo se petere æstimabant: tamen reprobata est petitio eorum, & inutilis iudicata. Non enim omne quod apud homines iustum videtur, iam etiam apud deum similiter iustum est: quantò maior est deus homine, tantò profundiora sunt dei iudicia quàm hominis. Nunquid digniores esse possumus Iacobo & Ioanne, vt non impetrantes quod petimus, doleamus, cũ nec illi de non impetrato beneficio sunt contristati? *Et audientes decem, contristati sunt de duobus fratribus.* Quemadmodum isti carnaliter petierunt, sic & illi carnaliter contristati sunt. Nam sicut isti si spiritualiter sapuissent, non fuerant petituri, vt essent super omnes: sic & illi si spiritualiter intellexissent, non fuerant contristaturi esse aliquos ante se. Nam velle quidem esse super omnes, vituperabile est: sustinere autem alterum supra se, nimis est gloriosum. O error salutaris, qui totius mundi soluit errorem. Si enim apostoli non sic errassent, vnde nos cognoscere poteramus: quia nõ omne quod videtur bonum, desiderare bonum est, quia malum? Putabamus quia malum desiderare, malũ est, vt auaritiam aut furtum: nunc autem scimus, quia aliud est opus bonum, aliud est primatus honoris. Et opus quidem bonum desiderare, bonum est: primatum autem honoris concupiscere, vanitas est: quoniam bonum opus implere, nostræ voluntatis, & nostri operis est, & laboris, propter quod & nostra est merces: primatum autem consequi, iudicij dei est, propter quod ex primatu honoris nescio si aliquam mercedem iustitiæ adipisci meremur. Nã desiderium primatus ex iactantia nascitur cordis: qui autẽ humilis est corde, & indigniorem se aliis arbitratur, secũdum illud præceptum apostolicum, quod ait: Alter alterum æstimans superiorem se, nunquam desiderat superior apparere. Primatus enim fugientẽ se desiderat, desiderantem se odit. Videns autem dominus alienũ spiritum in cordibus discipulorum, quasi hostẽ in suis castris vagantem, non eos increpauit, non proiecit à facie sua, & istos malè petentes, & illos non bene tristãtes. Si enim rex terrenus videret, quòd ciuitatẽ illius occupatã teneat hostis, quid facere potest? Nihil, nisi vt ponat arietes, circũducat exercitũ, & destruat muros, quos fortẽ ipse ædificauit, vt tantummodo hostem expellat. Sed videamus sapientiam nostri regis. Postquã vidit sua castra occupata à spiritu alieno, sic hostẽ expulit, vt castra sua non læderet, †dicens: *Scitis, quòd principes gentiũ dominantur eorum: & qui maiores sunt, potestatem exercẽt in eos? Non ita erit inter uos, sed quicunq; uoluerit inter uos maior fieri, erit omnium minister: & qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus.* Fructum humilitatis terrestris, posuit primatum cœlestem: & primatus terrestris, fructum posuit confusionem cœlestẽ. Quicunq; ergo desiderat primatum cœlestem, sequatur humilitatem terrestrem: quicũque autem desiderat primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo: vt iã inter seruos Christi non sit de primatu certamen: nec festinet vnusquisq; eorum, quomodo aliis maior appareat, sed quomodo omnibꝰ inferior videatur: quoniam non qui maior fuerit in honore, ille est iustior, sed qui iustior fuerit, ille est maior. Conuersatio ergo melior est desideranda, nõ dignior gradus. Volens certè dominus & duorũ fratrum ambitionẽ extinguere, & decem discipulorum inuidiam, introduxit differentiam inter principes mundiales & ecclesiasticos: ostendens, quia primatus in Christo nec ab aliquo appetendus est non habente, nec alteri est inuidendus habenti: quoniam principes mundi ideo fiunt, vt dominentur minoribus suis, vt seruificent eos, & spolient eos, & comedant, & vsque ad mortem abutantur vita eorum ad suas vtilitates & glorias. Principes autem ecclesiæ fiunt, vt seruiant minoribus suis, & ministrent eis quæcũque acceperũt à Christo, vt suas vtilitates negligãt, & illorũ procurent: vt si opus fuerit, neq; mori recusent pro salute infe-

†Cautè hęc lege, quæ in quoda exẽplari deerãt

†deleret.

A te inferiorum suorum, sicut Apostolus dicit: Ego autem impendar, & superimpẽdar ipse pro animabus vestris. 1.Cor.12.e Si hæc ergo ita se habent, secularem quidem primatum desiderare, & si ratio non est, vel causa est: quia etsi iustũ non est, vel vtile est. Primatum autem ecclesiasticũ concupiscere, neq; ratio est, neq; causa: quia neq; iustum est, neq; vtile. Quis enim sapiens vltrò se subiicere festinat seruituti, labori, dolori, & quod maius est, periculo tali, vt det rationem pro omni ecclesia apud iustum iudicẽ, nisi fortè qui nec credit iudicium dei, nec timet vti abutens primatu suo ecclesiastico seculariter, cõuertat eum in secularem? Sed ne fortè qui talis est in appetẽdo primatum, profectum pietatis piè prætendat, dico: Nũquid qui in ordine prior est, iam & meritis est melior? Quãuis quidem differentiã esse inter sanctos denegare non possumus, tamen vt cognoscat vnusquisq; si melior, aut deterior sit, nemini est concessum. Ideo prudenter Apostolus mẽbris corporis assimilauit sanctos ecclesiæ. Sicut enim homo quidẽ intelligit, quod mẽbrum honorabile habet in corpore suo, quod inhonestũ: vnũquodq; autẽ membrũ non se cognoscit ipsum, si honorabilius sit, B aut cõtẽptibilius: alioquin & quę honorabiliora sunt, gratularẽtur: †& quæ contẽptibiliora sunt, tristarẽtur, & per hoc fieret inter ea scissura: sic differentiam inter sanctũ & sanctũ Christus solus cognoscit, cuius mẽbra nos omnes sumus. Ipsis autem sanctis non est concessum, vt cognoscant differentiam suam adinuicem, vt non meliores superbiant contra deteriores, & deteriores tristẽtur cõtra meliores, & per hoc soluta charitate, inter eos discordia nascatur, maximè in hoc seculo facinoroso, † in quo occasiones iugiter quærit diabolus odiorũ seminandorum. Quòd autẽ in hoc seculo differentia dignitatis facta est inter sanctos, dignitatis dico, non sanctitatis, vt alter quidem sit apostolus, alter autẽ episcopus, vel minister, vel laicus: cõtumacia carnis coẽgit, vt peruersitas mundi, & occulta operatio inimici coërceatur: quoniam diabolus imperans carni & mundo, in multã indisciplinationem excitat homines quãdiu sunt in carne, & in mundo subdito ei, alios in lasciuiã, alios in delicias, alios in inuidiam, alios in auaritiam, alios in irã & superbiam: nisi ergo sint quos timeant, soluitur disciplina. Deniq; ipsi honores in Christo in prima quidẽ facie videntur honores, re vera autem non sunt honores diuersi, sed sunt diuersa ministeria: Vtputa, honor oculi videtur, quia illuminat corpus: sed ipse honor illuminãdi non est ei honor, sed ministerium eius. Et pedum humilitas esse videtur, quia baiulant corpus: sed ipsa humilitas baiulationis non est eorum contemptio, sed ministerium eorum. Propterea dominus corporis, scilicet homo, nec oculum suum amplius honorat quàm pedẽ: nec pedem magis cõtemnit, quàm oculum: quia nec oculus pro aliquo suo merito honoratus est, vt oculꝰ sit, sed ad hoc ministerium creatus est: nec pes pro sua culpa contemptus est, vt sit pes, sed ad hoc ministerium est creatus. Propterea vnum quodq; membrorum nil minus se habere intelligens, secundum ministerium ad quod est creatum, nec amplius: nec inuidet alteri membro, quasi plus habenti, nec spernit alterum membrum, quasi minus habens. Sic est inter & sanctos: Vniuscuiusq; sancti honor, non est honor eius, sed actus ipsius: Vtputa apostoli, apostolatus putatur à nobis honor esse ipsius apostoli: verè autem nõ est honor eius, sed ministeriũ eius. 1.Cor.9.c Vnde Paulus de apostolatu suo dicebat: Nam si euangelizem, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incũbit. Væ enim mihi, si non euangelizauero. Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autem inuitus, dispẽsatio mihi credita est. Similiter & diaconatus, diaconi contemptibilitas videtur à nobis, verè autẽ non est cõtemptibilitas eius, sed actus ipsius. Propter quod deꝰ nec apostolum amplius diligit, quàm diaconem, quia apostolus est: nec diaconem minus quàm apostolum, quia diaconus est: quia nec apostolus pro merito suo antecedenti honoratus est, vt esset apostolus: sed ad hoc ministerium aptus est iudicatus secundum motũ animæ suæ: †¶Nec diaconus pro merito suo antecedenti contẽptus est, vt esset diaconus: sed ad hoc ministeriũ aptus est iudicatus secũdum motũ animæ suæ. ¶ Propter quod neq; apostolus laudẽ habebit apud deum, quia apostolus fuit, sed si opus apostolatus sui bene impleuit: neq; diaconus exprobrandus est, quia diaconus fuit, sed si opus suũ neglexit. In nullo ergo hominis est honor, nisi in quo bene impleuit opus suum: & nulla contemptio eius est, nisi in quo neglexit propriũ opus. Vnde sicut pes libẽter seruit oculo, quasi sibi seruienti, sciens quia nisi oculus suo ministerio fuerit vsus, nec ipse suo poterit vti: & oculus libenter seruit pedi, quasi sibi seruienti, sciẽs quia nisi pes suo officio fuerit vsus, nec ipse suo poterit vti: Sic & E sancti inuicẽ sibi debent esse subiecti, vt minor maiori non inuideat, quasi maiori: sed libẽter ei obsequatur, quasi sibi seruienti, in eo ipso quod maior est: & maior non cõtemnat minorem, quia maior est, sed libẽter ei obsequatur quasi sibi seruienti. Hæc omnia tractauimus propter duos fratres, qui petierunt sibi primatum, cùm non debuissent: & decem apostoli indignati sunt contra eos, cùm non debuissent. *Sicut filius hominis non uenit ministrari, sed ministrare: & dare animam suam in redẽptionem pro multis.* Ad hoc enim ad imaginem Christi facti sumꝰ, vt imitatores efficiamur volũtatis eius & conuersationis. Nunquid ad similitudinem maiestatis eius sumus creati? Nam ille quidem nostram carnem imitari potuit, nos autem illius diuinitatem imitari nõ possumus: sed in hoc sumus imago eius, vt quod ei bonum videtur, & apud nos sit bonum: & quod ei malum videtur, & apud nos sit malum. Quicunq; autem domino humilitati studente, iactantiæ studet, non est imago Christi. Et qui domino paupertatem amante, diuitiarum amator est in hoc seculo, repellit à se Christi similitudinem. Nõ est verus discipulus, qui nõ imitatur magistrum: nec est vera imago, quæ similis non est authori. F

†hoc i quodã exẽplari deest.

Homilia.xxxvi. ex cap.xx.

ET *egredientibus eis ab Hiericho, secuta est eum turba multa*, &c. Testimonium studiosi agricolę, est messis fœcunda: assidui autem doctoris documentum, ecclesia plena: negociatoris prosperata fœlicitas, apotheca multiplex. Neminem labor itineris impediuit, quia amor spiritualis fatigationem nõ sentit. Neminem sexus muliebris retinuit, quia inter virũ & mulierem, corporis quidem differẽtia est, gratia autem vna est, & vna conditio in omnibus. Illic ergo differẽtia sexus requiritur, vbi causa carnalis est, & vbi caro, nõ spiritus operatur. Neminẽ possessionum suarũ sollicitudo † retraxit, quia ingrediebantur in possessionem regni cœlestis. Verè enim non habet super terrã quod amet, qui bonũ cœleste in veritate gustauerit. Sicut enim qui pretiosum gustauerit cibũ, postmodũ ei hæc esca cõmunis ingrata videtur: sic & qui semel de dulcedine Christi bene gustauerit, terrenorum bonorũ decætero non multũ sentit saporem. Quis non desideret illũ, aut quis non sequatur eum, quem etiam duo cæci, antequã corporaliter viderent, spiritualiter aspexerunt: & antequam audirẽt, credidерunt?

† recordatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G crediderunt: Nimirum hæc est illa rosa in campis Hiericho, de qua sapientia loquitur per Salomonem: *Sicut palma exaltata sum in Cades, & sicut plantatio rosæ in Hiericho.* Ergo hæc est illa speciosissima rosa sanctitate iustitiæ candida, & passionis sanguine rubicunda. Sicut enim rosa antequam videatur, sentitur: & antequā inueniatur, tenetur in odoribus suis: sic & dominum trāseuntem delonge, duo cæci antequàm viderēt, diuinitatis eius fragrantiam senserunt. *Et ecce duo cæci.* Ecce, dicendo, opportunitatē ostendit: hoc est, opportunè oblati sunt ante faciem Christi, vt apertis oculis, quasi testes virtutis eius, ascenderent cum eo in Hierusalē: quia futurum erat, vt sacerdotes repleti inuidia, dicerent cōtra eum, in qua potestate facis hæc? vt videlicet cæci respondeant, etsi non voce, tamen ipsa re: Ecce nos cæci fuimus, & videmus. Quid ergo de potestate requiritis, qui videtis virtutem? Erubescite carnales oculi, qui ante vos Christum stantem non aspicitis, quem etiam crediderunt duo cæci sedentes secus viā, non in via. Duo cęci, duo populi sunt, Iudaicus, & Gentilis. Aut sicut quidā interpretantur ambo Gentium, vnus ex Cham, alius ex
H Iaphet. Ideo autem cæci, quia nōdū eis apparuerat vnigenita lux: *Secus uiam.* Id est, iuxta veritatem conuersabantur, sed veritatem inuenire non poterant, quia via veritatis certior adhuc demonstrata non fuerat: vel secundum rationem verbi degentes, non autem in ipsa ratione verbi consistentes: quia notitiam verbi nondum acceperāt. Sicut enim qui in tenebris ambulat, si semel viam perdiderit, interdū tota nocte ambulat iuxta viā errans, & non inuenit viam, donec supereniat dies: sic & homines ambulantes in erroribus vel peccatis, postquam dei cognitionem semel perdiderunt, ad perfectā notitiam veritatis redire non poterāt, nisi dies, scilicet Christus veniret, quāuis circa veritatē viuebant. Quomodo iuxta veritatem vel rationem verbi Gentes conuersabantur? Leges rationabiles proponebāt, syncera iu
Roma.1.c dicia iudicabant, dicente Apostolo: Cū enim Gētes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciūt. Ergo quasi iustitiam quidem faciebāt, sed iustitiam tenere non poterant, non intelligētes quomodo oporteat scire: quia qui deum diligit, hic cognitus est à deo. Iudæi autem quomodo erant cæci? quia legem sectantes, legis
I iustitiam non inuenerunt: quia ex operibus, & nō ex fi
Ibidem.11.a de iusti erāt. Dicit enim Paulus: Testimonium illis perhibeo, quia æmulationem dei habent, sed non secūdum scientiam. Nam volentes iustitiam suā statuere, iustitiæ dei non sunt subiecti. *Audierunt quòd Iesus transiret, & clamauerunt, dicentes: Miserere nobis domine fili Dauid.* Currentium strepitum audiebant, & personas non videbāt. Vndiq; festinantibus cunctis, soli sedebant indissolubili tenebrarum catena ligati, nihil solutum habentes de toto corpore, præter vocem. Et ideo quia pedibus eū sequi non poterant, voce tenebant † dicentes: Miserere nobis domine fili Dauid. O tenebræ omni lumine clariores. O acutissimus cæcitatis aspectus. Puta quanti homines sani, & inxta Iesum, qui via est, ambulantes, hominem il lum putabant: & duo cæci, & longè sedentes deum prospexerunt. Audierunt enim Gētes de transitu Iesu, secūdum testimonium prophetarum annunciātibus sibi Apostolis. Audierunt enim aduentum eius in mundum, & passionem eius, & resurrectionem, & ascensionem † eius in cœlum: audierūt de transitu eius, cùm iam egressus fuisset ab Hiericho, id est de hoc mundo. *Turba autem increpabat eos, ut tacerent.* Videbant sordidas vestes, & non considerabant conscientiæ claritatem. Ideo ve-

†sequebantur.

†traditionē.

tabant eos, non inuidentes eis, sed honorantes Christū. K
Indignum enim eis videbatur vt tales homines vocife rarent ad eum. Ecce fatua sapientia hominū. Existimabant iniuriam pati magnos viros, si à pauperibus honorarentur. Quis enim pauper ausus est diuitē publicè salutare? Mox indignatur, quasi iniuriam passus. Aut hi
†ministerio qui vetabant, in mysterio† Iudæorum vetabāt, quia omnia faciebant, ne Gentes in Christum credentes saluarentur. *At illi magis clamabant, dicentes: Miserere nobis domine fili Dauid.* Inuitabantur vetiti, magis quàm compescebantur. Talis est enim natura fidei, quātò magis vetatur, eò magis accenditur. Propter quod & serui dei in persecutionibus non vincuntur, sed quantò magis afflicti fuerint, tantò amplius accenduntur. Virtus ergo fidei in periculis secura est, & in securitate pericli tatur.
†vexat. Quid enim aliud sic vigorē fidei in hominibus laxat, † quàm longa tranquillitas? Ergo vetantes eos, addebant eis & alteram causam doloris. Primùm, ne clamarent, quia cæci erant: secundo, quia vetabantur ad lumen venire. *Et stans Iesus uocauit eos, & ait: Quid uultis ut faciā uobis? Dicunt ei: Domine, ut aperiantur oculi nostri.* O domine quid interrogas, quod ipse oculis vides? Infirmitas L
clamat, & vt quid vocem perquiris? Non quæro propter passionem, sed propter fidē. Non cupio audire quid dolent, sed volo cognoscere quid de me sentiunt. Tu domine occultorum es cognitor, & nescis quid de te sentiunt? Etiam scio, sed volo vt procedant ad medium populi, & cunctis audientibus dicant quod volunt: & dum cæci me dei filium confitentur, confundantur vidētes, qui me hominem tantùm putant. Dominū me vocant, & verum dicunt: sed dum filium Dauid dicunt, dissipant quod bene confessi sunt. Nam abusiuè & homines domini dicuntur, verè autem nemo dominus est, nisi deus. Si ergo dicunt, Domine fili Dauid, abusiuè secundum hominem me honorāt: si autem solummodo dominum, secundum deitatis diuinitatem me confitētur.
1.Cor.8.b Quia vnus deus ex quo omnia, & vnus dominus, per quem omnia. Filius enim Dauid cæcos illuminare non potest, filius autem dei potest: ideo interrogat, quid vultis? Tunc illi iam non dixerunt, Domine fili Dauid: sed tantum, Domine, vt aperiantur oculi nostri. *Misertus est autem eis Iesus, & tetigit oculos illorum: & confestim uiderunt.* Quandiu ergo dixerunt, Domine fili Dauid, suspensa est sanitas: mox autem vt dixerunt tantummodo, Domine: infusa est sanitas super eos. Tetigit ergo oculos eorum. Tetigit homo carnaliter: nam verbo sanauit vt deus: tetigit, quia Dauid filium eum dixerunt: sanauit eos, quia crediderunt potētiæ eius, vt vna eademq; operatio sanitatis & fidem eorum remuneret, & infidelitatem castiget. Bonum munus obtulerunt Christo sananti. Quale? Secuti sunt eum. Nam quid homo in vicē red
Mich.6.b dat deo dignè pro beneficiis eius, nisi id quod ipse admonet per prophetam? O homo quid quærit deus à te, nisi vt facias iudicium & misericordiam, & paratus sis ire cum domino deo tuo? Consequenter & gētium oculos mentis tetigit dominus Iesus, dans eis gratiam spiritus sancti. Tangere enim Christi, est dare gratiam spiritus sancti. Quæ gentes cùm fuissent illuminatæ, secutæ sunt eum operibus bonis, nunquam postmodum relinquentes eum, sicut aliquando Iudæi fecerunt.

Homilia.xxxvij.ex cap.xxi.

ET *cùm appropinquasset Iesus Hierosolymis*, &c. Puto res ipsa exigit, vt quæramus. Frequenter quidem Iesus venit in Hierusalem, sicut Ioannes testatur, nunquā tamen sibi adhibuit ministeria iumentorum,

A mentorum, nec ramorū circa se virentia constituit ornamēta, nec ad terribilem laudem suæ diuinitatis animos populi excitauit: nisi modò quando, vt pateretur, ascendit. Ideo ergo cum tanta gloria est ingressus, vt amplius eorum aduersus se excitaret inuidiā, quia iam tēpus passionis eius instabat, & nō mors eum vrgebat, sed ipse magis aduersus se compellat mortem. Quotiens enim de manibus sacerdotum elapsus euasit, cùm esset inuisibilis factus? Quando Iudæi Christum voluerunt occidere, tangere eum non potuerunt. Quando autem ipse secutus est mortem, parcere ei Iudæi non potuerūt. Ergo si Christus eos prouocauit, fortè ne de morte sua fecit eos innoxios? Absit. Excitauit eos, non vt facerent quod antè noluerant, sed vt possint facere quod prius volebant: facultas eis data est, non mutata voluntas.
Tunc Iesus misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum quod contra uos est, & confestim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea. Soluite, & adducite mihi. Asina & pullus eius, Iudæi sunt & Gentes. Iudæa enim, secundum deum mater est Gentium. Sic enim dicit ad eam deus per Esaiā
Esa.1.f prophetam: Et constituā principes tuos sicut antea, &
B consiliarios tuos sicut ab initio. Et tunc vocaberis ciuitas iustitiæ, & mater ciuitatum, id est ecclesiarum, fidelis Sion. Propter quasdam tales similitudines, animalibus his assimilati sunt homines, deū vel dei filium non cognoscentes. Est enim animal hoc immundū, & præcæteris penè iumentis magis irrationabile & stultum, & infirmū, & ignobile, & oneriferum magis: sic fuerūt & homines ante Christi aduentum idololatræ, passionibus diuersis immundi, & irrationabiles, verbi ratione carentes, quantùm ad deum stulti. Quid autem stultius quàm factorrem cōtemnere, quàm facturam & opus manuum suarū adorare, quasi factorem? Erāt enim infirmi secundum animam & ignobiles, non valentes resistere passionibus suis, & obliti generationem suam cœlestem, facti fuerant serui passionum suarum & dæmonum, quibus resistere non valebant. Et quicunq; dæmonum vel philosophorū cuiusq; erroris vel dogmatis alicuius sarcinam eis voluisset imponere, sufferebant: &
omnia non bona patientia supportabant, nec resistebāt.
1.Cor.1.d Propter quæ omnia & Apostolus ad Corinthios dicit:
C Videte vocationē vestrā fratres, quia nō multi sapiētes secūdū carnē, nō multi fortes, nó multi nobiles, sed quæ stulta sunt mūdi elegit deus, vt cōfundat sapiētes: & infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia: & ignobilia, & contemptibilia mundi elegit deus, & ea quæ nō sunt, vt ea quæ sunt destrueret. At vbi Christus super eos ascendit, & induxit in templum, lauati per baptismū, facti sunt de immundis animalibus homines sancti. Percepta enim verbi ratione, sapientia dei facti sunt rationabiles, & prudentes: & inuenta est irrationabilitas eorū esse simplicitas, & stultitia eorum mansuetudo. Nā simplicitas sine ratiōe verbi, hominis irrationabilitas est: & mansuetudo si non sit propter deum, stultitia est. Adhuc autem accepta gratia, & recognita regeneratione sua cœlesti, facti sunt de infirmis & de ignobilibus fortes & nobiles: & quæ videbatur infirmitas, innocentia est inuenta in eis, ignobilitas autem humilitas. Nam innocentia sine deo infirmitas æstimatur, & humilitas non propter deum ignobilitas iudicatur. Item reiicientes à se onera dæmonum, suscipientes super se iugum Christi suaue, & onus eius leue, & ipsum sessorem in cordibus suis suscipiētes, facti sunt patientes. Nā patiētia irratiōabilis onerifera æstimatur & ligata, id est diabolici erroris vinculo impedita, vt non haberet libertatem ire quò vellet. Nam omnes homines antequam D
peccemus, liberum quidem habemus arbitrium, si volumus sequi voluntatem diaboli, an non. Quòd si semel peccantes obligauerimus nos operibus eius, iam nostra virtute euadere non possumus. Sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi tempestas voluerit: sic & homo diuinę gratię auxilio perdito per peccatū, agit quod non vult, sed quod diabolus vult. Et nisi deus valida manu misericordiæ suæ soluerit eum, vsque ad mortem in peccatorum suorum vinculis permanebit. Ergo nostra quidem voluntate & negligētia alligamur, sed per dei misericordiā absoluimur. Sicut enim videmus in istis mundialibus regnis, quomodo in primis quidem nemo potest facere seipsum regem, sed populus creat sibi regem quem elegerit: cùm rex ille fuerit factus & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua repellere. Nam primùm quidem in potestate populi est facere sibi regem quem vult, factum autem de regno repellere iam nō est in potestate eius, & sic voluntas populi postea in necessitatem conuertitur: Sic & homo priusquam peccet, liberum habet arbitrium vtrū velit sub regno es se diaboli: cùm autem peccādo se tradiderit sub regno E
ipsius, iam non potest de potestate eius exire: & sic prima voluntas eius in necessitatem cōuertitur. Et hoc est quod homines seculares & peccatores dicere solēt: Nūquid nolumus esse sancti? Et quis non vult esse iustus? Sed non possumus. Verum quidem est quod dicunt, sed non habēt excusationem: quia primùm potuerunt non esse sub potestate diaboli, si voluissent. Postquā verò posuerint thronum diaboli in cordibus suis, iam nemo potest eos de potestate diaboli eripere, nisi solus deus.
Soluite, inquit. Quomodo? Per doctrinam vestram, per miracula vestra: quia omnes Iudæi & Gentes per Apostolos sunt liberati. *Adducite mihi.* Per ministerium, id est ad gloriā corrigite illos. Duos autem misit Apostolos, quia per duo generalia mandata omne genus hominum de peccato absoluitur. Qualia? Diliges dominum deum tuū ex toto corde tuo, & proximum tuū sicut teipsum. In his duobus mandatis omne peccatū expellitur, & omnis iustitia consūmatur. Aut certè alia duo, Quod tibi non vis fieri, alij ne feceris. Item, Quod vul F
tis vt faciāt vobis homines, facite & vos similiter. Quidam autem istos duos Petrum & Philippum Apostolos exponit intelligi oportere: quoniam hi primùm transgredientes, Iudaicos fines, Gentes adduxerunt ad Christum: Philippus quidem Samariam, quam ipsam Samariam asinam esse interpretatur: Petrus autem Gentes, accipiens Cornelium ex Gētibus, quasi Samariæ pullū.
Et si quis uobis aliquid dixerit, dicite: Dominus operam eorum desiderat. Ne dicatis, Dominus tuus: neq;, Dominus noster: neq;, Dominus iumentorum: vt intelligant omnes quia ego solus dominus, non solùm animalium, neq; solùm eorum qui mihi subditi sunt, sed omnium hominū etiam qui mihi contrarij sunt. Nam & peccatores conditione quidem mei sunt, voluntate autem sua diaboli.
Meus est enim orbis terræ & plenitudo eius. Dominus Psal.23.a
operam eorum desiderat. Iustum est, vt aliquando creatura seruiat suo creatori. Gentes enim deus in potestate diaboli pro tempore reliquit vt tentet, non in æternum contempsit vt perdat. Necesse est autem, vt fiat quod scriptum est: Homines & iumenta saluabis domine.
Confestim autem remittet eos. Animal quidem postquam Psal.35.b
ingressum est in Hierusalem Iudææ, ad dominum suum remissum est, animalis autē prophetia in Iudæa remansit. Nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sit. Nam de animali illo non hoc quod videbatur necessarium erat Christo, sed illud quod intelligebatur, id est non caro, sed ratio: ideoq; caro remissa est, ratio autem retenta est. Aut ita, Non dixit, & iterum remittet eos ad te: sed tantùm, remittet eos, vt ne mysterium præcederet rationem. Nam puto in primis homines non sermone nudo vocauit Apostolorum, sed per virtutem spiritus sancti soluit pariter & adduxit. Postquam autē adduxit, iterum dimisit eos in arbitrio, vt labore suo comitante gratia iustificentur. Nam quòd vocati sumus, dei est, quòd autem dignè post vocationē viuimus, nostrū pariter est & dei. Hoc est quod ait, Iterum remittet eos, non ad diabolum qui prius tenebat eos, sed in arbitrio suo adiuuante gratiæ scilicet dono. *Hoc autem totum factum est, ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem:* Zacha.6.c *Dicite filiæ Sion, ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam: & pullum filium iumenti.* Dominus noster ascendens ad mortem Hierosolymam, magnam gratiam pacis & concordiæ mundo vniuerso quasi in testamento reliquit. In mysterium enim gentium futurarum sedens super asinam & pullum eius intrauit in tē-

H plum, & sic gentes Iudæis coniunxit. Sciens autem propheta maliciam Iudæorum, quia contradicturi fuerant Christo ascēdenti in templum, ideo præmonuit, vt per hoc signum cognoscerent regem suū Iudæi, dicens: Ecce rex tuus venit tibi māsuetus, sedens super asinam & pullum eius. Ecce, ostēdentis verbum est: id est, nō corporali aspectu, sed spirituali intellectu opera virtutū eius aspicite, non schema visionum eius. Si enim schema eius aspexeritis, deiiciendi estis in natura humana: si autem opus eius consideraueritis, saluandi estis in virtute diuina. Ante tempora autem multa constitutus propheta, videns eum spirituali aspectu, qui nondum natus fuerat, ideo dicebat: Ecce, vt ostenderet quia ille de quo loquebatur, antequam nasceretur iam erat. Cùm ergo Lucæ.20.a videritis eum in templo ô Iudæi, nolite superbè agere contra eum dicētes: In qua potestate hæc facis? quia ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinā. Nolite considerare in qua potestate facit, sed considerate tantùm si facere potest: quoniam hoc credere est, illud autem tentare. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedēs Lucæ.19.c super asinam. Nolite dicere: Nos non habemus regem, nisi tantūmodo Cæsarem. Ecce rex tuus venit tibi man

I suetus, sedens super asinam. Si intellexeris, venit tibi: si non intellexeris, veniet contra te: Id est, si intelligeris, veniet vt saluet te, & sub pedibus tuis subiiciat gentes, & Psal.46.a dicas per prophetam gaudens: Quoniam deus excelsus terribilis, & rex magnus super omnem terram: subiecit populos nobis, & gentes sub pedibus nostris. Elegit nos in hæreditatem sibi, speciem Iacob quem dilexit. Si autem non intellexeris, veniet vt perdat te, & de templo sanctitatis expellat, & aliam sponsam de gentibus castiorem inducat in cubiculum sanctitatis, vt tu proiecta & in tenebris constituta dicas per Salomonem: Ne aspexeritis me, quoniam ego sum denigrata, quoniā despexit me sol. Vis cognoscere mansuetudinem venietis? Cant.1.b considera speciem aduentus eius. Non sedet in curru aureo, precioso purpura fulgens: nec ascendit super feruidum equum discordiæ amatorem & litis, qui gloriæ iactantia pectus habet repletum, qui de longē odorat bellum, & gaudet ad vocem tubæ, & cùm viderit sanguineam pugnam, dicit in corde suo, bene est factum: Sed sedet super asinam tranquillitatis, & pacis amicam. Nō autem vides in circuitu eius splendentes gladios, aut cętera ornamenta terribilium armorum. Sed quid? Ramos frondentes testimonia pietatis. Venit ergo man- K suetus, non vt propter potentiam timeretur, sed vt propter mansuetudinem amaretur. *Sedens super asinam & pullum eius.* Super matrē sedebat. Nunquid & super pullum sedebat? Tamen etsi corporaliter fieri non poterat, vt super animal vtrunq; sederet, spiritualiter poterat, cū esset deus, vt & in Iudæis sederet, & in Gentibus simul. Sedere autem super iumenta, est in præcordiis eorū habitare, vt dicat illis Christus: Tollite onus meum super Sapien.11.d vos, & videte, quia mitis sum & humilis corde. Māsueti enim mansuetum debent portare: qui vocauit eos sessor est, nō vt illos puniat propter peccata eorum, sed vt ipse requiescat in eis propter mansuetudinem eorū. Nā sicut hoc genus iumēti, si quid errat, in simplicitate errat, & non in asperitate: ita & homines qui crediderunt in Iesum Christum, siue ex Iudæis, siue ex Gentibus, ante Christum non in malicia, sed in ignorantia peccauerūt. Ideo se deridebant nō puniri sub graui sessore. Nam sicut peccatores equi sunt diaboli, ita & sancti equi dicūtur Christi: quia diabolus in peccatoribus sedens, instigat eos per deserta facinorum: id est, per fornicationes, per auaritias, &c. Christus sedens in sanctis, dirigit eos L per plana iustitiæ, id est in castitate, in humilitate. Ergo equitatus diaboli, perditio est: equitatus autem Christi, salus, sicut Habacut dicit in canticis suis ad psum Chris- Habac.3.b tum: Qui ascendis super equos tuos, & equitatus tuus sanitas est. Ergo induxit pullum in templum, vt Gentes Iudæis coniungat, vt adimpleat quod Iacob benedicens Gen.49.b filium suum Iudam prophetauit: Alligans, inquit, ad vitem pullum suum. Quæ est illa vitis? Iudæa quæ de Aegypto transl ata est, & in Oriente plantata. Et sicut prophetauit Noë de filiis suis, dicens: Benedictus filius meus Ibidem.9.d Sem, dilatet deus Iaphet, & inhabitabit in tabernaculo Sem. Sem enim pater fuit Iudæorum, Iaphet autem pater gentium, quæ per Christum ingressæ sunt in taberna cula Iudæoū. *Euntes autem discipuli, fecerunt sicut præceperat eis Iesus, & adduxerunt asinam & pullum.* Quoniam eūtes Apostoli soluerunt asinam alienam, ministeriū quidem fuit eorum, virtus autē & authoritas Christi. Nec enim potuissent tollere iumentum alienum ab illo domino, qui eos non cognoscebat vnde essent, nisi præueniens spiritus Christi cor domini eius præparasset ad dandum. Sic quòd Apostoli soluerunt Iudæos, vel Gen- M tes de vinculo inimici: in prima quidem facie eorum videbatur opus, re vera autem fuit virtus & gratia Christi. Nec enim à Christo duodecim constituti totū mundum ligatum sub potestate diaboli soluere potuissent, nisi gratia Christi confregisset virtutem inimici. *Et imposuerunt super eum uestimenta sua, & eum desuper fecerunt.* Vestimenta sunt præcepta diuina, & gratia spiritualis. Sicut enim turpitudo nuditatis vestimento tegitur, sic naturalia mala carnis nostræ præceptis & gratia diuina teguntur. Omnis enim homo naturaliter nō solùm peccator est, sed etiam totum peccatum, dicente Ephe.2.a Apostolo: Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri. Vnde & Adam ideo se vidit nudum, id est peccatorē: & ideo foliis fici, id est mādatis asperæ legis cooperuit nuditatem suam. Et alibi promittens deus iustitias suas, & gratias ablaturum de gente Iudæa, sicut dicit dominus per Osee prophetam: & auferam vestimenta mea, & lin- Osee.2. teamina, & ostendam gentibus turpitudinem tuam. Ergo imposuerunt vestimenta sua, super eos, id est manda ta & gratias quas ipsi acceperunt à Christo: super Iudæos & Gentiles imposuerunt, id est tradiderūt, nec enim requiescere in eis potuisset Christus, nisi mandata eius fuissent

A fuissent in eis. *Plurima autem turba uestimenta sua sternebant, Alii autē cædebāt ramos de arboribus, & sternebāt in uia.* Videlicet vt eo veniente calcarentur à iumento. Vestimenta sunt mādata, sicut diximus: frondes autem, speciem tenent pietatis. Quoniam ergo & mandata legis, & species Iudaicæ religionis à Christianis fuerant conculcanda in via, id est in Christo: ideo tunc illa sub pedibus iumenti sternebāt in via. Et vide quoniam super iumentum quidem Apostoli posuerunt vestimenta sua, sub pedibus autem iumenti cętera turba Iudaica: quoniā mandatis Apostolorum sternuntur quidem Christiani & adornantur, legis autem mandata conculcant. Quotiescunque enim circuncisionem spernimus, sacrificia Iudæorum pro nihilo æstimamus, & cæteras consuetudines Iudaicas reprobamus. Vestimenta Iudæorū quibus ipsi induebantur, nos qui sumus ex Gentibus, sub pedibus nostris conculcamus. Alius autem sic: Qui vestimenta, inquit, deposuerunt super asinam, Apostoli sunt, cæteríque doctores: vestimenta autem sunt decus & schema gloriæ. Gloriam ergo quam Christus accepit à patre, dedit discipulis suis: discipuli autem accipientes eam à Christo, dederunt eam gentibus, vt de-

B lectabiliter Christus sederet in eis, sicut ipse dicit: Et ego gloriam quam mihi dedisti dedi eis, vt sint vnum sicut & nos vnum sumus. Turbæ autem quæ vestimenta sternebant in via, credentes erant ex circuncisione, qui gloriam quam habebant ex lege, videtes Christum deiecerunt in terram: semetipsos humiliantes, & cū Apo- Philip.3.b stolo Paulo dicentes: Secundum iustitiam quæ ex lege est conuersatus sum sine querela, sed quæ fuerunt mihi lucra, hæc æstimaui propter Christum detrimēta, & arbitror stercora esse, vt Christum lucrifaciam. Quid est autem aliud, quàm iustitiam legis terræ coæquare, ante sublimem gloriam Christi? Qui autem ramos de arbo ribus pręcidebant frondentes, ipsi erant credentes & eruditi doctores, qui ex prophetis accipientes exempla viua de Christo, quasi de arboribus semper virentibus, & nunquam folia verborum suorum deiicientibus, ramos frondētes ante pedes subiugalis populi sternebāt, & per ea exempla quasi per ramos frondentes, virentes sine offendiculo ambularēt per viam vitæ istius, donec introirēt in sanctuarium dei. *Turba autem quæ præce-*

C *debat, & quæ sequebatur clamabat, dicēs:* Hosianna *filio Dauid,* &c. Memores populi mirabiliū eius, quæ ostendit eis, & sanitatū quas præstitit eis, exultantibus cordibus suis, ante & retrò clamabāt, Hosianna filio Dauid. Qui prę cedebant seniores erant, id est patriarchæ, prophetæ, cæteríq; sancti, qui ante aduentum Christi de aduentu eius & prædixerunt, & cognouerunt. Sequētes autem iuniores, id est Apostoli, martyres, cæteríq; doctores, qui post ascensum Christi de resurrectione eius & ascēsione vel operibus prædicauerunt & prædicant: & licet diuersis quidem temporibus fuerunt, tamen in omnibus vnus exultationis spiritus fuit. Et illi quidē prophetantes de Christo venturo clamauerunt: *Benedictus qui uenit in no-* Hosianna *mine domini.* Hi autem laudantes clamant de aduentu Christi iam impleto, Hosianna filio Dauid. Hosianna autem quidam interpretātur gloriam, alij redemptionem, alij saluifica, siue saluum fac. Nam & gloria illi debetur, & redemptio illi cōuenit, qui omnes redemit, & precioſi sanguinis effusione saluauit.

Homilia.xxxviij.ex capite.xxj.

ET *cùm intrasset Iesus Hierosolymam, cōmota est uniuersa ciuitas, dicens:* Quis *est hic,* &c. Meritò cō mouebantur videntes rem mirabilem: homo enim laudabatur quasi deus, sed deus laudabatur in ho- D mine. Dicebāt enim, Hosianna filio Dauid. Puto autem quòd nec ipsi qui laudabant, sciebant quid laudabāt, sed spiritus subitò ingressus in eos, nesciente animo veritatis verba fundebat. *Et intrauit Iesus in templum dei.* Hoc erat proprium boni filij, vt & veniēs ad domum curreret patris, & illi honorem redderet, qui genuit eum, vt tu imitator Christi factus, cùm in aliquā ingressus fueris ciuitatem, primùm ante omnem actum ad Ecclesiā curras. Hoc erat boni medici vt ingressus ad infirmam ciuitatem saluandam, primùm ad originem passionis intenderet. Nam sicut de templo omne bonum egreditur, sic & de templo omne malum procedit. Quemadmodum medicus quādo primò ingreditur ad infirmū, statim de stomacho eius interrogat, & eum componere primùm festinat: quia si stomachus sanus fuerit, totū corpus validum est: si autem dissipatus fuerit, totū corpus infirmum est. Ita si sacerdotium integrum fuerit, tota Ecclesia floret, si autem corruptum fuerit, omnium fides marcida est. Cor autem & stomachus sacerdotes intelliguntur, quia in rebus spiritualibus per eos totus populus gubernatur. Et sicut cor sapiētię locus est, E ita sacerdotes sunt receptacula sapiētiæ spiritualis, Esaia Esa.1.b dicente: de regibus quidem, Omne caput in dolore: de Ibidem. sacerdotio autem, Omne cor in tristitia. Sicut enim stomachus accipiēs cibum, coquit eum in seipso, & per totum corpus dispergit: sic & sacerdotes accipiunt scientiam sermonis per scripturas ex deo, & excoquentes eā in se: id est, tractantes & meditantes apud se, vniuerso populo subministrant. Et sicut stomacho subministrante, vnūquodq; membrum suscipit nutrimentum, & conuertit ipsum in se, secundum suam naturā: vtputa quod suscipit iecur, totum fit sanguis: quod autem suscipit fel, bilis efficitur totum: quod verò ascendit in pulmonem, phlegmata fiunt: quod autem in mammillas, totum efficitur lac. Sic sacerdotibus in Ecclesia loquentibus, verbum omnes suscipiunt, vnusquisque autem cōuertit illud secūdum proprium cor, ita vt vnum idipsum verbum in cordibus quidem rectis procedat ad vitam, in cordibus autem peruersis suscitet iracundiam, quasi bilis: in aliis autem operatur dilectionem dulcissimam, quasi lac: in aliis autem odia, quasi phlegma nociuum & F expuēdum. Videte ergo sacerdotes quomodo vos componatis in verbo & opere. Quoniam sicut in corpore, si aliquod infirmatū fuerit membrum, non omnino languet & stomachus: si autem stomachus languerit, omnia membra inueniuntur infirma. Sic si aliquis Christianorum peccauerit, non omnino peccant & sacerdotes: si autem & sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus conuertitur ad peccādum. Ideo vnusquisq; Christianorum pro suo peccato reddet rationem: sacerdotes autē Heb.13.c non solùm pro suis, sed & pro omnium peccatis reddituri sunt rationem. Vidit arborē pallentibus foliis marcidam, & intellexit studiosus agricola, quia læsuram in radicibus haberet. Nam verè quēadmodum cùm videris arborē pallentibus foliis, marcidam intelligis, quia aliquam culpam habet circa radicem: ita cùm videris populum indisciplinatum & irreligiosum, sine dubio cognosce, quia sacerdotium eius non est sanū. *Et eiiciebat uendentes & ementes de templo.* Significans quia homo mercator vix aut nunquam potest deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator: aut si voluerit esse, proiiciatur de ecclesia dei, dicente propheta: Psal.70.c Quia non cognoui negociationes, introibo in potētias domini. Quēadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos

Universidad de Deusto
Biblioteca

G inimicos, ambobus placere volens,& se commendare, sine maliloquio non potest esse: necesse est enim vt & isti malè loquatur de illo, & illi malè loquatur de isto: sic qui emit & vendit,sine mendacio & periurio esse nō potest:necesse est enim vt negociatoribus hic iuret,quia non tantùm valet res, quàtùm comparat eam,& ille iuret quia plus valet res,quàm vendit. Sed est nec stabilis substantia eorum. Talium enim substantia aut ipsis viuentibus peritura est, aut à malis hæredibus dissipanda est,aut ad extraneos & inimicos hæreditas ipsorum vētura est.Non potest ad bonum proficere, quod congregatur de malo. Quemadmodum si triticum,aut aliquā bladi speciem cernas in cribro, dum huc illucq; iactas cum, grana omnia paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi stercus solū: sic & substantia negociatorum,dum vadūt,& veniūt inter emptionem & vēditionem,minuitur, & in nouissimo nihil illis remanet,nisi solùm peccatum.Ergo ostende nobis quis est negociator? omnes enim homines videntur negociatores.Ecce qui arat,comparat boues vt spicas* vendat:& qui operatur lignum,comparat lignum, vt vtensilia vēdat: & linteonarius comparat linteamina,vt vendat & ostendat: & fœnerator mutuat pecuniam, vt tollat vsuras.Et quomodo antiqui Iudæi & Apostoli artificia laudauerunt? quia magis sunt sine peccato. Sicut & Paulus fuit sutor tabernaculorum,& ipse mādat,dicens:Curent & nostris bonis operibus præesse.Et Apostoli quidem,sicut legimus,piscatores fuerunt. Ego ostendam qui non est negociator, vt qui secundum regulam istam non fuerint, intelligas omnes negociatores esse:id est,quicunque rem comparat, non vt ipsam rem integrā & immutatam † vēdat, sed vt opus faciat ex ea,ille non est negociator: quia qui materiam operandi sibi comparat vnde faciat opus, ille non rem ipsam vendit, sed magis artificium suum, id est qui rem vendit,cuius æstimatio non est in ea ipsa re,sed in artificio operis, illa non est mercatio: Vtputa, faber comparat ferrum,& facit ferramentum: sed ferramentum illud non tantùm habet ferri,quantùm valet, sed secundum opus ferramenti appreciatur. Qui autem comparat rem, vt illam ipsam integram & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de tēplo dei eiicitur. Vnde super omnes mercatores plus maledictus est vsurarius.Si enim qui rem comparatam vendit, mercator est & maledictus: quantò magis maledictus erit,qui nō comparatam pecuniam, sed à deo donatam sibi dat ad vsuram? Secundò,quia mercator dat rem, vt iam illam non repetat: iste autem postquā fœnerauerit, & sua iterum repetit,& aliena tollit cū suis. Adhuc dicit aliquis: Qui agrum locat,vt agrariam recipiat: aut domum, vt pensiones recipiat: num est similis ei qui pecuniam dat ad vsuram? Absit. Primùm quidem, quoniam pecunia non ad aliquem vsum dispositа est, sicut ager, vel domus, sed ad precium emendi vel vendendi. Secundò, quoniam qui agrum habet,arat eum,& fructum accipit ex eo:similiter & qui domum habet, vsum mansionis capit ex ea.Ideo qui locat agrum,vel domum,vsum dare videtur, & pecuniam accipere, & quodāmodo quasi commutare videtur lucrum cum lucro:pecuniam autem si repositam in sacculo teneas apud te, nullū vsum capis ex ea. Tertiò, ager vel domus vtendo veterascit: pecunia autem cùm fuerit mutuata, nec minuitur, nec veterascit. *Et mensas numulariorum subuertit.* Pecunia spiritualiter homines intelliguntur: quia sicut numus habet charagma Cęsaris,sic homo habet charagma dei.

*Agricolæ.

Acto.8.a ad Titū.3.d Suprà.4.c

†immaculatam.

Et quemadmodū solidus qui non habet charagma Cæsaris, reprobus est: ita & homo qui non ostendit in se imaginem dei,reprobus æstimatur. Vnde Esaias dicebat ad Hierusalem: Pecunia tua reproba est, caupones tui miscent vinum aqua, &c. Ideo ergo mēsas numulariorum euertit, significans quia in templo dei non debent esse numi, nisi spirituales,id est qui dei imaginem habent: & non illi numi,id est nō illi homines,qui terreni regis imaginem portant,id est diaboli. Nam sicut homo bonus in se imaginem dei ostendit, sic & homo malus imaginem diaboli habet. Aut certè mensas spiritualiter dicit scripturas numulariorum,id est sacerdotum. Verè enim sacerdotum illorum scripturæ euersæ sunt,vt iam nemo eorum pascatur in eis, succedēte nouo testamento priori. *Et cathedras uendentium columbas euertit.* Loquens etsi non sermone, tamen ipso facto: quid faciunt in templo multæ columbæ venales,ex quo vna columba gratuita descendit in templum corporis mei? id est,spiritus sanctus repleuit Ecclesiam meā. Nō enim in sacrificio columbarum postmodum placiturū est deo tēplum,id est ecclesia,sed in spiritu sancto. Dixi enim vobis per prophetam: Non accipiam de domo tua vitulos,neq; de gregibus tuis hircos: quoniam meæ sunt omnes feræ syluarum,iumenta in montibus & boues:cognoui omnia volatilia cœli.Immola deo sacrificium laudis,quia non hostias volo,sed corda: nō sacrificia,sed fidem.Item dixi vobis per eūdem prophetam: Afferte domino gloriam,& honorem. Et si verè vultis in templo dei consistere,tollite hostias,& sic introite in atria eius sancta. Tollite tauros de templo, quia vnus taurus est offerēdus pro grege vniuerso: de quo Iacob dicebat accusans leuitas, id est sacerdotes: quia in ira sua occiderunt hominem, & in furore suo subneruauerunt taurum. Tollite oues de templo, quoniam vnus agnus occidetur. Quoniam ergo per prophetas admonuerat eos,vbi hostias de templo tollerent animalium,& corda sua contribulata & humiliata offerrent,illi autem nō obaudierunt: iustè nunc tanquam iratus super inobedientia eorum,propria virtute expellit eos †, ostendens per hæc,quoniam ipse est qui tunc per prophetas admonuerat eos de hostiis expellendis. *Scriptum est enim:Domus mea,domus orationis uocabitur, uos autem fecistis illā speluncam latronum.* Templum autem dei speluncam facit latronum,qui lucra terrena & illicita, non etiam spiritualia in animarū salutem sectatur. Cultusq; religionis eo modo non tam cultus dei est, quàm iniquæ negociationis occasio. Nam quotidie ingreditur Iesus in tēplum suum, id est in sanctam Ecclesiam, & eiicit omnes vendentes gratiam dei de Ecclesia,episcopos,presbyteros,diaconos,omnesq; ecclesiasticos, necnō & laicos: quia vnius criminis habentur,pariter dei dona vēdentes & ementes: quia scriptum est, Gratis accepistis, gratis date. Columbas quoq; vendentium cathedras euertit, vt quòd honor sacerdotalis debet auferri ab eis doceret, qui pro terrena mercede opus dei faciendum existimant. Quod igitur de ecclesiasticis diximus, hoc vnusquisq; de se intelligat. Dicit enim Apostolus: Vos estis templum dei viui,& spiritus sanctus habitat in vobis. Non sit igitur in domo pectoris tui negociatio illicita. Nil boni quod facimus,vel facere possumus, adiuuante domino,appetitu iactantiæ faciamus, non terreni lucri concupiscentia, non malarū cupiditate rerum, ne ingrediatur Iesus iratus & rigidus,& non aliter emū det tēplum suū,nisi flagello adhibito: id est,correctione grauissima: & de spelunca latronum,id est de habitaculo

Ps.49.b

Supra.19.a

1.Cor.3.c

A taculo dæmonū per vsum iniquæ cupiditatis: & de domo negociationis,id est de corde terreni lucri inhiante, suæ faciat domum habitationis. Vnde quia paucorū est tam solida fortitudo,cruciantur delicti sanādis vulneribus, quibus humana fragilitas sauciatur. Diligēs est Prou.20.b adhibēda curatio. Vnde dicit scriptura: Quis enim gloriabitur castum se habere cor,mundum à peccato? Omnes igitur intelligant delictorum indulgentiam, & reparationis suæ necessariam sibi esse medicinam. Nemo enim est tanta firmitate suffultus, vt de iustificatione sua debeat esse securus. Vtamur igitur dilectissimi, saluberrimi temporis venerabilibus institutis, & solertiori cura nostras maculas tergamus. Quantūlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducatur, quodam tamen puluere terrenæ conuersationis aspergitur,& nitor mētium ad dei imaginem conditarum,non ita à fumo totius vanitatis est alienus,vt nulla possit sorde fuscari,& non semper indigeat expoliri. Quod si etiam castissimis animis necessarium est,quantò magis est expetendum,qui tota fortè anni spacia aut secularius,aut negligentius transierunt? Quos charitate debita commone- B mus,vt confugiant omnes ad præsentem vbiq; dei misericordiam, & digna se confessione cum obseruantia mādatorum dei cunctorum corda sanctificēt. Miteſcat sæuitia,iracundia māsuescat. Remittant sibi omnes culpas inuicem suas. Nec exactor sit vindictæ, qui petitor est veniæ. Dicentes enim,Dimitte nobis debita, sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris: durissimis nos vinculis colligamus,nisi quod profitemur impleamus. Cle- Matth.6.c mentes autem & mites animos largitas deorū. * Nihil enim est dignius, quàm vt homo sit authoris sui imitator, & secundum modum propriæ facultatis diuini operis sit executor. Nam cùm aluntur esurientes, vestiuntur nudi,nónne auxilium dei manus explet ministri? Et benignitas serui, munus est domini. Et meritò deo gratiæ referuntur de pietatis officiis,cuius opera videntur in famulis. Propterea ipse domin⁹ discipulis suis ait: Sic luceat lux vestra coram hominibus,vt videant opera vestra bona,& glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. *Et accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos omnes.* Vt quod illi verbis clamabant,iste factis ostēderet. Quasi testis vocis eorum sanauit cæcos, vt cæci videntes, cæcos aspicientes viderent & ipsi: vt istorum illuminatio corporalis,fieret illis spiritualis lucerna cordis. Curauit & claudos, vt claudicantes Iudæi in fide currerēt ad Christum, vt meliores pedes illi acciperent videntes quàm isti. *Videntes autem principes sacerdotum, & scribæ mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes: Hosianna filio Dauid: indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt?* Quibus ipse poterat dicere: Et vos videtis quid ego facio. Illos loquentes attenditis,& me facientē non consideratis. Ego enim factis interpretor voces illorum. Quemadmodum colūna in templo,si steterit recta,accepto pondere, amplius confirmatur: si autem modicè obliqua fuerit, suscepto pondere,non solùm non confirmatur, sed amplius vadit ad latus: sic & cor hominis si rectum fuerit, videns opera alicuius viri iusti,aut audiens, per doctrinam sapientiæ eius amplius cōfirmatur: si autem fuerit peruersum cor,videns opera alicuius viri iusti,aut audiens:nō solùm nō confirmatur, sed magis ad inuidiam excitatur,& magis peruertitur. Hoc modo & sacerdotes vidē tes sanitates ægrotantium, & audientes laudem puerorum,non solùm non crediderunt in Christum,sed magis excitati sunt contra eum, dicentes: Audis quid isti dicunt? Vtinam vos audiretis quid dicunt. Hæ enim sa- D nitates ægrotantium de vocibus clamantium testimonium dant,quia vera sunt quæ dicuntur. Item voces clamantium de sanitatibus ægrotātium testimonium reddunt,quia magna sunt quæ fiūt. Si sanitates ægrotātium mentiuntur de Christo, interrogate voces clamātium. Si voces clamantiū mētiuntur, interrogate ægrotantiū sanitates. Et vt quid quasi reum arguitis, quem tanti testes defendunt? Si iustè clamant, consentite clamātibus, & credite in Christum: si autem iniustè dicunt, reprehendite illos magis iniustè, dicentes: Et vt quid Christum culpatis? Quid enim culpāt Christū, si † intelligūt † al,nō ītel. illi quid dicunt? *Iesus autem dixit eis: Vtique nunquam legistis, Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?* Tā- Psal.8.b quam si dicat,esto istud mea culpa est, quia isti clamāt: nunquid mea culpa est, quia ante tot millia annorū hoc futurum propheta prædixit? Si recordamur quomodo superius dixit, Turba autem quæ præcedebat, & quæ sequebatur clamabat: intelligimus quia infantes dicebātur, non ætate, sed simplicitate cordis. Infantes autem lactentes, nec intelligere aliquid, nec laudare possunt. Lactentes autem dicebātur, quoniam quasi lactis suauitate, E ita mirabilium delectatione excitati clamabāt, sicut scriptum est: Sic exaltaui animā meam, sicut ablactatus super matrem suā. Lac enim dicitur opus miraculorum, panis autem doctrina perfectæ iustitiæ, sicut ait Apostolus: Et verbum meum, & prædicatio mea non in persuasione sapientiæ verbi, sed in ostēsione spiritus & virtutis. Item post modicum sic dicit: Et ego non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: quasi paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. Omnis prima inductio fidei,id est simplex doctrina,lac dicitur: quoniam sicut lac sine labore,& sine opere dentium māducatur, & manducantem suauitate sua delectat: sic & mirabilia nullum laborem videntibus pōnūt, sed videntes admiratione delectant, & ad fidem molliter inuitant. Panis autem perfectioris doctrinā iustitiæ significat, quam accipere non possunt, nisi exercitati sensus circa res spirituales: quoniam qui audit, necesse habet intra se tractatibus quibusdā discutere & meditari: quasi quibusdam dentibus spiritualibus molere. Vnde & lex ruminantia animalia voluit esse munda. Illa e- Deut.14.a nim esca doctrinæ non tantùm carnalibus suauis est, F quātùm spiritualibus vtilis est ad salutē. Sicut enim infanti si dederis fragmentum panis, quoniam angustas habet fauces, effocatur magis quàm nutritur: sic & homini imperfecto in fide,& puero sensibus,si altiora mysteria sapientię volueris dicere, angustam habens fidem & sensum, magis scādalizatur, quàm ædificatur. Et quē- admodum viro perfecto si dederis lac, fauces quidem eius delectat, membra autem eius non confortat. De pane enim scriptum est, non de lacte, quia confortat cor. Psal.130.b Si autem panem manducet, non tātùm fauces eius delectat, quantùm præstat ei virtutem: sic & viro perfecto in fide,& maturo sensibus, si miracula ostenderis, delectatur quidem aspectu, nihil autem proficit ei ad ædificationem sensus, aut notitiam veritatis: si autem verbum sapientiæ exposueris ei,& ratione delectatur,& ædificatur in fide. *Et relictis eis abiit foras extra ciuitatem in Bethaniam, & mansit ibi.* vt recedendo compesceret. quos respondendo non potuit: quia malicia non compescitur sermonibus, sed excitatur. Malum enim hominem melius locum dando potes vincere, quàm respōdendo. Nam si contendis irrationabilem ratione placare, & illum non placas, & teipsum subuertis. *Et māsit ibi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sit ibi. Noluit manere in Hierusalem, de qua iam voluntate recesserat, quæ in mortem domini sui iam manus armatas tenebat, seipsam magis occisura quàm dominũ, sed mansit apud Lazarum & sorores eius, vt illic requiesceret corporaliter, vbi & spiritualiter repausabat. Nam sanctorum virorum est non ibi quærere mansionem, vbi clariores sunt viri, sed vbi fideliores: nec gaudent vbi epulæ largæ sunt, sed vbi sanctitas floret.

Homilia.xxxix.ex capite.xxj.

MAnè autem reuertens in ciuitatem, esuriit: & uidens sicì arborem unam secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantùm, & ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum, &c. Non quasi homo cibum, sed quasi deus salutem humanam: non quasi indigens quærit nostram iustitiam, sed quasi misericors desiderat nostram salutem. Si autem quasi homo esuriisset cibum, nunquam manè esuriisset: sed ideo ad hoc manè esuriit, quia semper esuriit, qui iustitiam illorum esuriit, aut aliorum salutem. Meritò ergo veniens ad gentem Iudæam Christus, manè esuriebat, cùm per tot milia annorum nullum iustitiæ suæ desiderat cibum. *Manè autem.* id est, initium duodecimæ horæ, de qua supra locuti sumus. H Vides ergo quia mutationes istæ seculi huius, & horæ dicuntur & dies: & si consideres per singula secula, quasi & mane inuenies fieri & vesperè. Ecce factum est mane super Adam, quando creauit eum dominus, & dedit ei mandatum iustitiæ quasi lucem. Deinde magis atque magis hominum iniquitate crescente, & quasi nocte veniente, iustitia quasi lux recessit ab eis. Iterum factum est alterum mane, quando dominus veniens ad Noë propter reparationem seculi, ad eum & ad filios eius posuit iustitiæ testamentum, quasi lumen. Iterum crescente hominum iniquitate, quasi nocte prævalente, recessit ab eis sol, id est dominus cum luce iustitiæ suæ. Iterum reuertens reduxit tertium mane, eligens Abraham, & ostendens ei quasi lumen animæ notitiam veritatis, ponens testamentum in eo circumcisionis & fidei. Item prævalente iniquitate quasi nocte veniente, recessit ab eis quãdo filij Israël secundum idola Aegyptiorum viuebant. Nunquam enim afflixissent eos Aegyptij, si quantùm ad primam faciem lux fuisset in eis. Item rediens quarto mane apparuit Mosi, & educens Israël de Aegypto lucem legis ostendit eis. Item crescente iniquitate quasi nocte nouissima deducti sunt in captiuitatem filij Israël. Reuertens iterum dominus reduxit quintum mane, reuocãs filios Israël de captiuitate, restaurans plebem per Zorobabel, & per Iesum filium Iosedech, decætero reparans legem per Esdram prophetam. Iterum crescente iniquitate quasi nocte veniente, subtraxit ab eis dominus misericordiam suam quasi lucem, & facti sunt iterum sub Romanorum potestate. Sexto autem mane reuersus est Christus ad Iudæos & Gentes, & dedit eis seipsum manifestissimum lumen. Etiam modò sicut videtis Christianorum iniquitate crescente, quasi nocte veniente, recedet à nobis, & auferet gratiæ suæ lumen à nobis, sicut ipse testatur, dicens: Putas cùm venerit filius hominis, inueniet fidem super terram? Septimum autem lumen daturus est nobis, cùm venerit reddere singulis secundum opera eorum. Et quotiescunque peccata hominum prævalentia excludunt à se misericordiam dei, illud tempus nox dicitur: quotiescunque autem misericordia dei prævalens, non aspicit peccata nostra, sed visitat homines in bono, dies dicitur visitatio eius. Vt scias autem de nocte, quæ fit ante Christi aduentum priorem, dicit propheta: Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. De nocte autem consummationis futuræ ipse dominus dicit: Cùm sero esset, vocauit operarios, & reddidit eis mercedem. Ergo per istos sex dies & noctes, laborauit dominus vadens à nobis, & reuertens ad nos. Vadens propter peccata nostra, & rediens propter misericordiam suam. Cùm autem factum fuerit septimum mane, tunc requiescet in septimo die, quia postmodum hominibus viuentibus sine successione peccatorum lux iustitiæ est permansura, & semper sol Christus erit nobiscum, dicente Apostolo: Rapiemur in nubibus obuiam domino in aëra, & sic semper cum domino erimus. Ideo ergo manè reuertens, esuriit: quod mysterium intelligitur ex tempore resurrectionis eius, quando relicta est synagoga, & suscepta est ecclesia. *Et uidens sicì arborem unam secus uiam, uenit ad eam, & nihil inuenit in ea nisi folia tantùm.* Arbor fici, est synagoga. Nam synagoga propter multitudinem multorum granorum sub vno cortice habitantium dicta est ficus, quasi multorum hominum fidelium habitantium in vna domo, sicut scriptum est: Deus qui inhabitare facit vnanimes in vna domo. Denique vide ipsa folia fisci, quomodo secundum similitudinem manus formata sunt. Folia autem viriditatis, sunt species tantummodo sanctitatis in homine, aut sine fructu operũ verba religiosa. Quicunque ergo homo religiosus, id est, arbor rationabilis, profitetur se esse dei, & iustitiam non operatur: arbor est tantummodo, folia sine fructu portans, quales sumus nos, de quibus prophetauit Apostolus: Erunt, inquit, in nouissimis diebus homines seipsos amantes, cupidi pecuniarum, elati, superbi, parentibus non obedientes, voluntatis suæ amatores magis quàm dei, speciem quidem pietatis habentes, virtutem autem eius abnegantes, quos in finem maledicturus est dominus, vt nunquam ex illis fructus nascatur, sicut maledixit Iudæis, & aruerunt. Secus autem viam, est iuxta mundum. Ideo ergo nullum in Iudæis fructum Christus potuit inuenire, quia iuxta mundum viuentes erant, id est, secundum mundum. Mundus enim via est communis, per quam omnes transeunt qui nascuntur, sicut exposuimus in parabola seminantis. Quicunque ergo homo fidelis, id est, arbor rationabilis, iuxta mundum viuens, nunquam potest in se fructum iustitiæ tenere. Vnde Paulus dicebat ad Timotheum: Nemo militans deo implicat se negociis secularibus, vt ei placeat cui se probauit. Vt quid non potest fructus suos tenere? Trãseuntes enim & retranseuntes dæmones vel ministri ipsius per viam, id est, vagantes per mundum suum, excutiunt eos. Sicut enim irrationabilis terra, quæ secus viam posita est, semper conculcatur, & dura est, & semina doctrinæ in sulcos sensus sui non recipit, sed volatiles spiritus rapiunt ea: sic & omnis arbor rationabilis iuxta viam posita nunquam potest esse fructifera, id est, homo secundum mundum viuens, nunquam potest euadere à peccato, vt sit iustus. Frequenter enim transeuntes spiritus, ipsas gemmas iustitiæ excutiunt de ramis eius antequam aperiantur in flores. Interdum autem ipsos flores iam apertos excutiunt, interdum verò etiam poma ipsa formata deponunt. Rami enim sunt animæ sensus ipsius, de quibus omnia bona procedunt. Gemmæ autem sunt bonæ cogitationes cohærentes in sensibus. Aperti autem flores, sunt bonæ voluntates. Sicut enim de gemmis flores procedunt, ita de bonis cogitationibus nascũtur bonæ volũtates. Sicut autem flores non

Psal.29.b
Supra.20.a
1.Thes.4.d
psal.67.a
2.Tim.3.a
2.Tim.2.d
Lucæ.18.b
Isaiæ.11.f

A res non possunt procedere, nisi fuerit gemma: sic bona voluntas nasci non potest, nisi præcesserit in homine cogitatio bona. Bona enim cogitantes, incipimus desiderare quæ bona sunt apud deum. Nam voluntates bonæ sic suaues sunt apud deum, quemadmodum odo-
Sapien.1.b riferi flores. Vnde Salomon dicebat: Fili, serua te à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Poma autem sunt opera iustitiæ perfectæ. Sicut enim ex floribꝰ poma formantur, ita ex bonis voluntatibus opera perfecta nascuntur. Sicut autem ante pomum flos præcedit, ita ante opus bonum, bona voluntas. Omnis itaque homo qui iam nec cogitat aliquando quæ bona sunt, ipsas gẽmas iustitiæ de ramis, id est, de sensibus eius, transeuntes dæmones excusserunt. Qui autem cogitat quidem bona, & proponit in corde suo facere quod bonum est: puta aut eleemosynas facere, aut ieiunare, aut continens esse, & tamen concupiscentia seculi victus, aut ex quacunque occasione mutauerit voluntatem suam: de
B illius sensu iam apertos flores dæmones iam perfecta poma excusserunt. Sicut ergo difficile est arborem iuxta viam positam, fructus suos vsque ad maturitatem seruare: sic difficile est virum fidelem iuxta istum mũdum viuentem, id est, in actibus eius iustitiam immaculatam vsque in finem seruare. Si vis ergo fructus iustitiæ vsque in finem tenere, recede de via, & plantare in loco secreto, vt nec mundus tecum aliquid habeat commune, nec tu cum mundo. *Et ait illi: Nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum.* Non quia maledixit arborem, ideo fructus non dedit, sed quia non dabat, ideo maledixit ei, vt nec folia ipsa proferret: id est, non ideo Iudæi perdiderunt iustitiam, quia deus eos dereliquit, sed ideo eos deus dereliquit, quia iustitiam non afferebant, vt nec ipsa species pietatis esset in eis, aut sermo. Et verè sicut melius est, vt non sit arbor, quàm vt sit quidem, & secundum genus suum fructum non faciat: sic melius est, vt nec sit homo dei, quàm vt sit quidem, & conuersationem non habeat secundum deum. Qui enim tuus non est, si tibi non obaudit, non
C doles: de illo autem grauiter doles qui tuus est, & te cõtemnit, & aliis seruit: Sic deus non tantùm de alieno, & apertè diabolo seruienti irascitur, quantùm de suo diaboli faciente voluntatem. Ideo in fine seculi ipse deus mittet operationem erroris in tales, sicut & quotidie fieri videmus vt credant mendacio, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, vt iudicentur omnes. Non vult enim vt videantur esse ipsius, qui verè non sunt eius. Vxor meretrix melius est, vt nec sit viri sui, quàm vt ipsa illius malè ambulando excitet eum in zelo. *Et arefacta est continuò ficulnea. Et uidentes discipuli, mirati sunt dicentes: Quomodo continuò aruit ficulnea?* Mirati sunt, quia sermo eius quasi flamma descendit ad radices ipsius. O Apostoli, qui vidistis Lazarum sepultum, & putridum iterum venientem ad vitam solo sermone: quid miramini, si videtis arborem solo sermone siccatam? Qui enim potest vitam donare, ille potest & vitam auferre: qui autem vitam auferre non potest, nec vitam dare potest. *Respondens autem Iesus ait illis: Amen dico uobis, si habueritis fidem, & non hæsitaueritis, non solùm de ficulnea facietis: sed & si monti huic dixeritis, tolle te, & iacta te in mare, fiet.* Mons ille inuisibilis, qui arbores infructuosas producit, vbi loca petrosa & aspera, vbi præcipitia pendentia, & cauernę, D non hominibus ad habitandum aptæ, sed bestiis, vbi nulla est planities ad requiescẽdum in pace, sed ascensionibus & descensionibus plenus est. Quicunque enim diabolo stant, aliàs ascendũt, aliàs descẽdunt. Qui mons est dictus, non propter altitudinem dignitatis, sicut angeli sancti, sed propter inflationem superbiæ, non propter firmitatem virtutis, sed propter immobilem & incorrigibilem malitiam suam. Istum montem tollite de medio sanctorum, vbi fides, vbi spes, vbi charitas, vbi planities pacis, vbi speciosi fontes doctorum, vbi prata florentia rore gratiarum, vbi volucres sancti, assiduè vernantes cantibus delectant. Et mitte te in mare: id est, in istum mundum, vbi aquæ sunt salsæ, & non procedentes ad vsum, id est, populi iniqui, non proficientes ad gloriam dei, in quos omnia dulcia flumina spiritualium gratiarum currunt, & salsitatem eorum mutare non possunt, sed magis illorum salsitas corrumpit in se dulcedinem venientiũ fluminum in mare huius mundi, vbi semper dominantur potestates, & diuersorum spirituum periculosa certamina. Sicut enim assidua est in mari tempestas, sic in isto mundo persecutio satanæ, vbi nunquam tranquillitas est, sed ascendẽtibus E vndis, id est, tentationibus impellẽtibus & impulsis, inuicem se percutiunt aquæ, & inuicem se frangunt & cõfringuntur, & inuicem se confringentes quandã irrationabilem sonum dant. Sic seipsos homines occasionibus huius mundi ex ipso mundo nascẽtibus, quasi vndis se inuicem comedunt, & impugnant, & ex se quasi insanas voces pelagi dimittunt. Vnde dicebat Apostolus: Omnis clamor & ira tollatur à vobis. *Mitte te in* Ephe.4.g *mare.* Vbi sonus confusus, vbi inconstantia æterna, vbi infatigabilis contentio vndarum, vbi timor est, & semper mortis fluit imago. *Et omne quodcunque petieritis in oratione, credentes accipietis.* Gratiam quidem fidei, deus donat, tamen homines eam nutriunt, & faciunt fortem: fides autem facit abstinentiam rerum malarum, & opus bonarum. Quantò magis te abstinueris à malo, & secutus fueris bonum: tantò amplius fidem tuam fortem facis. Quantò autem minus abstinueris à malo, & negligentius feceris bonum: tãtò magis fidem infirmam habes. *Et cùm uenisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum, & seniores populi, dicentes: In qua potestate hæc facis? & quis tibi dedit hanc potestatem?* F Quoniam autẽ vnam diem viderant sacerdotes Christum cum magna gloria introëuntem in templum, ita vt populus vndique voce angelica clamaret: Hosianna filio Dauid. Qui ingrediebatur vt homo, lau Hic sup.b dabatur vt deus. Qui cælabatur in carne, demonstrabatur in voce: quem malitia sacerdotum quasi hominem blasphemabat, hunc innocentia paruulorum quasi deum exaltabat. Quantùm autem ille glorificabatur, tantùm sacerdotes inuidia torquebantur, & illius honor illis fiebat in tormentũ. Sic enim est res, vt quando boni in sua virtute laudantur, mali autẽ in sua inuidia cruciantur. Itaque non sufferentes in pectore suo inuidiæ stimulantis ardorem, prorumpunt in vocem. *In qua potestate hæc facis?* O inuidia, quæ sibi semper est inimica. Nam qui inuidet, sibi quidem ignominiam facit, illi autem cui inuidet, gloriam parat. Ipse vituperabilis inuenitur de sua inuidia, ille autem laudabilis demonstratur de sua virtute. Ergo inuidia sibi soli nocua est. Alterum autem non solùm non grauat, sed adhuc magis commendat. Venerunt ergo ad eum quasi ad peccantem in templo, & dum non inueniunt culpã,

criminantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

G criminantur beneficium, dicentes: In qua potestate facis hæc? Corpus sanum aliquotiens percutitur,& non facilè vulneratur: corpus autem debile ab intus tacitam habet læsuram,etiamsi modicè tactum fuerit, citius dissipatur. Sic animal liberum & integrũ nõ facilè ostenditur:animal verò inuidia vulneratum,non solùm causa idonea, sed etiam leuis occasio excitat in dolorem. Sic & sacerdotes Iudæorum inuidentes Christo, dum iustas causas accusandi non inueniunt circa eum,etiam de bono eius turbantur,dicentes: In qua potestate facis hæc?Cogitabant in dolore apud se:Nos fuimus columnæ templi, & ecce super illum recumbit tota Ecclesia, & nos inuenti sumus sine causa erecti, quia ministerium perdidimus; & nomen vacuum possidemus. Nos fuimus tacentium scripturarum quasi lingua visibilis, & ecce ille resonat in medio templi, & nos contempti tacuimus quasi cithara dissipata. Nos fuimus patres populi,& ille quotidie generat filios, nos autem steriles fumus inuenti. Ideo non ferentes dicebant: In qua potestate facis hæc? Dicendo, Quis tibi dedit hanc potestatem, ostendunt illi quasdam esse personas, quæ dant ho
H minibus potestatem, siue corporalem, siue spiritualem. Tanquam si ita dicant: De sacerdotali familia genitus non es, senatus tibi hoc nõ concessit, Cæsar non donauit. Si autem credidissent, quòd omnis potestas ex deo est, nunquam interrogassent, Quis tibi dedit hanc po-
Iacobi.1.b testatem. Scientes quia omne datum perfectum de sursum est, descẽdens à patre luminũ. Et, quia nemo potest
Ioan.19.b accipere aliquid, nisi datum fuerit ei de cœlo. Omnis homo secundum se æstimat alterum, nec potest ipse melius sentire de alio, quàm ipse senserit de se. Ecce fornicarius neminem æstimat castum, Item castus non facilè de fornicario suspicatur. Superbus neminẽ putat humilem, humilis neminem credit esse superbum. Sic qui non est ex deo sacerdos, nullius sacerdotium putat ex deo. Vnde autem putas fieri, vt inuicem se sacerdotes contemnant & persequantur, nisi quia per ambitionem facti sacerdotes, omnes tales æstimãt, quales sunt & ipsi? Sacerdos autem qui est secundũ deum omnem sacerdotem timet offendere: quia omnes ex deo fieri arbitratur, quanuis ex hominibus sit factus. Ecce enim Dauid quanuis manifestum sciret Saul non esse regem se-
I cundum deum, tamen frequenter sibi traditum nolebat
1.Reg.24.c occidere, dicens: Non iniiciam manum meam in vnctum domini. Item cùm Paulus maledixisset sacerdotem Ananiam, & audisset quoniam erat sacerdos, pœni
Actо.23.a tentia ductus respondit: Nesciebam fratres, quia princeps erat sacerdotum. Aut certè sciẽtes sacerdotes, quoniam multi quidem faciunt signa, non ex potestate dei, sed ex potestate contraria, sicut in multis exposuimus locis: ideo blasphemantes interrogabant, In qua potestate facis hæc? in spiritu dei, an in spiritu Beelzebub?
Lucæ.11.b Sicut alibi blasphemantes dicebant de eo, Quia hic nõ eiicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. *Respondens autem Iesus, dixit: Interrogabo uos unum uerbum, quod si dixeritis mihi, & ego uobis dico in qua potestate hæc facio: Baptisma Ioannis unde erat, de cœlo, an ex hominibus?* Sciens dominus inconuertibilem eorum malitiam, proposuit eis quæstionem vndique catenatam, non vt respondentes audiant, sed vt impediti non
Suprà.7.c interrogent. Quia præceperat: Nolite sanctum dare canibus. Et non decebat, vt transgrederetur præceptum, quod ipse præposuit. Deinde etiam si dixisset, nihil profecisset: quia non potest sentire quæ lucis sunt tenebrosa voluntas. Quid prodest, si cæco aliquam pulchritudinem monstras? Cæcitas autem spiritualis est malitia K
cordis. Sicut enim cæcus non potest aspicere in splendorem luminis, sic non potest intelligere homo maligni mysteria pietatis. Sicut enim cautus venator, bestiam comprehendere volens: cùm viderit ex vna parte illius præcipitem locum, ex altera parte erigit retia, vt ex quacunque parte exilierit, aut in retia incidat, aut in præcipitiũ cadat. Sic & dominus illis simplici interrogatione laqueum posuit, vt si quidem de cœlo diceret, in laqueum reprehensionis inciderent. Diceret enim eis: Quare ergo non creditis ei? Si autem de terra diceret, quasi in præcipitium, sic in periculum mortis incurrerent apud populum, vt lapidarentur. Interrogãtem enim oportet docere, tentantem autem quocunq; modo retundere, & obiectionis illius astutiam rationabili percussione confundere, & non veritatẽ eius mysterij publicare. Sic enim alibi dominus diabolo fecit, cum
Psal.90.c & Lucæ.4.b protulisset aduersus eum exemplum scripturæ, quam nõ intellexerat, dicẽs: Scriptum est enim: Angelis suis mãdauit de te, & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Non ei dixit, non sic intelligitur scriptura illa, sed sic dimisit eum in ignorantia. L
Et altero eum manifestiori confudit exemplo, vt & audaciam eius confunderet, & prophetica mysteria non reuelaret. *Et respondentes dixerunt Iesu: Nescimus. Et ipse ait eis: Nec ego uobis dico in qua potestate hæc facio.* Nõ dixit, nec ego scio. O vos scitis vt homines, & denegatis vt mali: ego autem scio vt deus, & non dico quasi iustus indignis. Nam mendacia si non habent quem decipiãt, ipsa sibi mentiuntur. Sic & veritas si non inuenit quem saluet, ipsa se sibi conseruat immaculatam. Quid autem vobis videtur? Quos reos proponit in causa, ipsos & iudices petit, vt à nullo mereantur absolui, qui seipsos cõdemnant. Magna est fiducia iustitiæ, vbi causa aduersario ipsi committitur, reddi veritatis exitum non timet. In parabolis figurat personas eorum, vt quia non intelligunt, ipsi aduersus se sententiam dicant. Sic & aliquãdo cùm Dauid in peccatum incidisset, quasi stupore ali
2.Reg.12.a cuius somnij vigilabat: nam quanuis peccauerat, tamẽ adhuc Dauid erat sanctissimus. Itaque à Natan parabolarum retibus comprehensus, coẽgit vt ipse aduersus se iudicium mortis proferret. Et circunuentio quidẽ tunc talis, sed circunuentionis exitus modò non talis: ille e- M
nim comprehensus ad pœnitentiam flexus est, isti autem magis ad malitiã sunt excitati: hæc est enim proprietas bonorum hominum, & malorum. Bonus enim comprehensus in peccato, ingemiscit, quia peccauit: malus autem comprehensus, fremit, non quia peccauit, sed quia comprehensus est in peccato: Vtputa domesticum animal, si aliquanto tempore extra domum errãdo fuerit euagatum, cùm venerit in manibus domini sui, quasi in recordationem naturæ suæ redactum, citò iterum mansuescit: animal autem syluestre, cùm fuerit comprehensum, aut morsibus appetit, aut calcibus repugnat. Sic & malus homo correptus, non solùm pœnitentiam non agit, sed adhuc aduersus corripientem magis irascitur.

Homilia.xl. ex cap.xxi.

Homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit: Fili, uade hodie operari in uineam meam. Ille autem respondens, ait: Nolo. Postea autem pœnitentia motus, abiit. Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait, Eo domine: & non iuit. Quis ex duobus fecit uoluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus, Amen dico uobis, quia publicani & meretrices præcedunt uos in regno dei. Venit

A *dei. Venit enim ad uos Ioannes in uia iustitiæ, & non credidistis ei, Publicani autem & meretrices crediderunt ei: uos autem uidentes, nec pœnitentiam habuistis, postea ut crederetis ei.*
Quis est ille, nisi deus, qui omnes homines creauit, paterno affectu diligit: qui cum sit natura dominus, tamen magis vult diligi quasi pater, quàm timeri vt dominus? Propterea in principio mandatorum legis non
Deut.6.a dixit, Timebis dominum deum tuum ex toto corde tuo: sed, diliges. Dilectionem enim ab hominibus exigere, non est dominij, sed paternitatis: *Qui duos filios habuit.* Vnum quidem Gentium populum, alterũ Iudæorum: quorum maior filius erat Gentium populus, minor autem populus Iudæorum, quoniam Gentes quidem erant ex patre Noë, Iudæi autem ex Abraham.
Et accedens ad primum, dixit: Fili, uade hodie operari in uinea mea. Hodie, id est, in tempore seculi huius. Quomodo locutus est filiis suis? Non in facie vt homo, sed in corde vt deus. Homo in auribus verbũ sonans, sed deus
3.Reg.17.b in mentibus suggerit intellectum. Quoniam autem sic loquitur deus, ipse signat dicens Heliæ: Descẽde in Sarreptam Sidoniæ, & illic mandabo viduæ, vt pascat te.
Quomodo putas mandauit viduæ? Non sermone, sed
B in spiritu, nec enim legitur specialiter ei deus mandasse. Quis autem nõ intelligat, deum inuisibiliter in corde ei locutum? Quando enim venit ad eam Helias, illa colligebat hastellas, vt sibi quidem & filiis suis, non autem vt Heliæ cibum pararet, sed repentè magnanimiter obtulit admonenti, quod antè cum extrema desperatione parauerat. Quando enim modicam habebat farinam in capsa, sed magnam fidem habebat in corde, quam esuriebat Helias: reges quidem esuriebant, vidua autem pascebat: quia in illa tentatione horrea quidem
Psal.33.a defecerunt, capsa autem exuperabat, vt impleretur quod fuerat scriptum: Diuites eguerunt & esurierunt: inquirentes autem dominũ, non deficient omni bono. Quid est operari in vinea? iustitiam facere. Vineam enim iustitiam diximus suprà, quam generaliter quidem in natura omnium hominum deus plantauit, specialiter autem dedit eam in libro Iudæis: cuius diuersæ vites, sunt diuersæ species iustitiarum: in qua vinea vnusquisque secundum proprias vires, aut paucas vites operatur, aut multas. Nescio autem si totam vineam quis hominum sufficiat operari. *At ille dixit: Nolo.* Quomodo dixit, nolo? in cogitatu. Qui enim habens intellectum boni
C & mali, relinquit bonum, & sequitur malum: in cogitationibus suis contra dominum respondere videtur, quia nolo, id est cõtra intellectum suum creatum sibi à deo.
Psal.35.a Nisi enim dixerit in corde suo, nolo: non potest fieri vt aliquando peccet, dicente propheta: Dixit iniustus, vt delinquat in semetipso. Gentes enim à principio relinquentes deum & iustitiam eius, & transeuntes ad idola & peccata: in cogitationibus suis respondere videntur, nolumus facere iustitiam, quam scimus ex nobis. *Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait: Eo domine, & non iuit.* Iudaicus enim populus, id est minor filius interrogatus, & per Mosen, & per Ioannem quasi à deo per eos loquente, spopondit se omnia factu-
Psal.17.g rum quæcunque præceperat dominus: postea autem auersi, mentiti sunt deo, sicut de illis dicit propheta: Filij alieni mentiti sunt mihi. *Quis ex duobus fecit patris uoluntatem? At illi responderunt: Primus.* Vide quomodo sicut iam diximus suprà, attracti parabolæ veritate, ipsi aduersum se sententiam protulerunt, dicentes, priorem filium patris voluntatem fecisse, id est, populum gentium: quia melius est non promittere, & facere iu-

stitiam dei, quàm promittere, & mentiri. Quorum iu- D
dicium abundanter cõfirmans addidit, & dicit: *Amen dico uobis, quia publicani & meretrices præcedunt uos in regnum dei.* Ac si dicat: Non solùm populus Gentium melior est vobis Iudæis, sicut iudicastis & ipsi, sed etiam Publicani & meretrices, qui sunt inter vos manifestè turpissimam profitentes vitam, præcedunt vos in regnum dei: quantò magis populus Gentium? Puto quòd ex persona omnium virorum peccatorum publicani ponuntur, & ex persona omnium mulierum peccantiũ meretrices: quoniam quanuis multa sint peccata in viris & mulieribus præter ista, tamen præcipuè in viris auaritia abundat, fornicatio autem in mulieribus: Vtputa, mulier quanuis potest esse auara aut superba, tamen non facilè per auaritiam, aut superbiam peccat: quoniam non habet facilè honores, pro quibus auaritiam exerceat: aut sit superba inter eos, cum quibus conuersatur, vt in superbia peccet, quæ in domo sua sedet inclusa. Ideo autem facilè peccatum fornicationis incurrit, Fornicatio ociosis peculiare crimẽ.
maximè quia hoc vitium facilè ex vacantia & ocio nascitur. Nam qui solicitudinibus animum habet occupatum, non facilè fornicationi operam dat. Nam definitio amoris hæc est, animæ vacantis passio. Vir autem Amoris definitio.
quoniam in actibus rerum diuersarum est assiduè, in auaritiæ peccatum incurrit: in fornicationem autem nõ E
facilè, nisi fortè multùm sit lasciuus. Nam occupatio virilium sollicitudinum, suggestionum voluptates plurimum excludit, Vnde proprium est hoc adolescentium nihil agentium. Nunc exponit causam, propter quam publicani & meretrices præcedunt eos, dicens: *Venit ad uos Ioannes in uia iustitiæ, & non credidistis ei, publicani autem & meretrices crediderunt ei: uos autem uidentes, nec pœnitentiam egistis postea, nec credidistis.* Ac si dicat: Et- F
si non venisset ad vos Ioannes in via iustitiæ, sed tantùm baptismum pœnitentiæ prædicasset: vos quasi sacerdotes & prudentes, quasi iudices non personarũ, sed rerum, debueratis ei credere, etsi non quasi iusto, tamen quasi iusta dicenti. Quid enim pertinet ad auditorem vita prædicatoris? Si enim malè viuit, illius est damnum solius: si autem bene docet, omnium audientium lucrum est. Nunc autem venit ad vos in via iustitiæ sic manifesta, vt conuersatio eius venerabilis & angelica vita etiam publicanorum & meretricum corda concuteret, & percussa pauore flecteret ad credendum, & vestra corda non tetigit. Videtis quia iustè publicani & meretrices præcedunt vos in regnum dei? Considera autem, quomodo conuersatio bona prædicatoris, prædicationi suæ præstat virtutem, vt etiam indomabilia domet corda. Et ipsa quidem prædicatio iusta, vnam ex se habet virtutem: duplicem autem habet, quando & prædicatio iusta est, & ipse qui prædicat iustus. Sic dicit: Vos autem nec pœnitentiam egistis, quasi publicani & meretrices credentes Ioanni: illi fecerunt † quod maius est, isti autem neque pœnitentiam †crediderũt
egerunt, quod est minus. Nunquid publicani & meretrices credentes in Christum, sine pœnitentia crediderunt? Neq; enim possibile erat credere in eum sine pœnitentia, qui baptismum pœnitentiæ prædicabat. Quod ergo vult dicere, tale est: Debueratis vos quidem sacerdotes quasi iustitiam scripturarum habentes, quasi populi præcessores ante populares credere Ioanni, vt omnes illi vestrum sequerentur exemplum: & non solùm hoc non fecistis, sed nec postquam vidistis publicanos & meretrices credentes, nec tunc confusi estis, aut compuncti: quia publicani & meretrices crediderunt, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

G credere nõ ſperabantur: vos autem in duritia permanſiſtis, qui videbamini totius iuſtitiæ ſectatores, & ne tunc quidem pœnitentiam egiſtis, vt crederetis, vt vel illorum exemplum ſequeremini, quibus debueratis ipſi eſſe exemplum. Nunquid vos magis ſine peccato eratis quàm illi, vt illis credentibus ei, vos non crederetis Chriſto? Non, ſed magis contemptores dei, magis ſuperbi, & vanæ gloriæ amatores, & duri, qui nec præcedere illos voluiſtis in fide, nec ſequi. Et verè magna cõfuſio eſt ſacerdotum, & omnium clericorum, quando laici inueniuntur fideliores eis, aut iuſtiores. Quomodo autem non ſit confuſio eſſe illos inferiores laicis, quos etiam æquales eſſe confuſio eſt? Per hanc ergo parabolam eis prophetabat, quia Gentes quidẽ quaſi meliores fuerant eligendæ, quæ in primis quidem contumaciam oſtenderunt, poſteà autem obedientiam exhibuerunt: & hi dæi quaſi deteriores abiiciendi, qui in primis quidem profeſſi ſunt obedientiam, poſteà autem inuenti ſunt contumaces: quia melius eſt apud deũ non promittere & facere, quàm promittere, & mentiri. Tamen in figuratione iudæorum & Gentilium, quam expoſuimus, multorum traditionem ſequẽtes, aliquid mihi videtur eſſe contrarium. Si enim verè hi duo filij Iudæi & Gẽtiles eiſſent intelligendi, poſt quam ſacerdotes interrogati reſponderunt, priorem filium voluntatem patris feciſſe, concludens Chriſtus parabolam, ſic debuit dicere: Amen dico vobis, quia Gentes præcedunt vos in regnum dei: nunc autem dicit, quia publicani & meretrices præcedunt vos in regnum dei. Quod magis prophanorum hominum conditionem oſtendit, quàm Gẽtium ſtatum: niſi fortè ſic intelligamus, vt ſuprà iam diximus: quia ex hac narrationis cauſa publicanos introduxit & meretrices, pro eo vt dicat, ſic Gentium populus magis placens eſt deo quàm vos, vt etiam publicani ipſi & meretrices acceptabiliores ſint apud deum propter converſationem ſuam, quàm vos propter promiſſionem veſtram mendacem. Si ergo placet propter hanc rationem traditio illa, bene: ſin autem, poteſt & altera eſſe traditio talis. Cum ſacerdotes non diſcendi cauſa, ſed terrẽdi interrogarent, in qua poteſtate facis hæc? audierant frequenter, ſicut exponit Ioannes, Mat.21.c
I quando dicebat, vt vnum proferam de multis exemplum: Dixi vobis, & non credidiſtis: opera quæ ego facio in nomine patris mei, ipſa teſtificãtur de me. Item, Ioan.5.f &.14.d Si nõ facio opera patris mei, nolite credere mihi, quòd ſi facio, etſi mihi non vultis credere, vel operibus credite, vt ſciatis & credatis, quia ego in patre, & pater in me eſt. Hoc enim non erat manifeſtè pronunciare, quia in poteſtate dei hæc faciebat. Quoniam ergo, hæc eo dicente, ex populis multi in eum crediderunt, ſacerdotes autem iuxta quod non crediderant, ſed adhuc frequenter inſurrexerant ſuper eum, introduxit parabolam duorum filiorum: oſtendens eis per eam, quoniam meliores ſunt populares, qui à principio ſecularem & carnalem profitẽtur vitam, quàm ſacerdotes, qui ab initio profitentur ſe deo ſeruire: quoniam populares quidem, vel ſatiati actibus ſuis malis, aliquando compuncti conuertuntur ad deum, & incipiunt operari iuſtitiam dei: ſacerdotes autem impœnitibiles conſtituti, nũquam deſinunt peccare in deum. Duos ergo filios, dicit laicorum conditionem, & ordinem ſacerdotum. Quis eſt prior filius? populus. Prior enim populus creatus eſt, deinde ſacerdotes qui regunt populum. Alioquin antè creati rectores, quem regerent? Non enim populus propter ſacerdotes creatus eſt, ſed ſacerdotes propter populum. Nam & mundum deus antè creauit, & poſteà hominem qui regeret mundum. Denique populus dei ex tempore Abrahæ cœpit, ſacerdotes autem ex tempore Aaron. *Et dixit vni eorum: Fili, vade hodie operari in vineam meam. At ille reſpondit, nolo. Poſteà autem pœnitentia motus, iuit. Et accedens ad alterum, dixit ſimiliter. At ille reſpondens, ait: Eo domine: & non iuit.* Nam ſicut omnes Iudæi quãuis interrogati, & per Moſen, & per Ieſum, quaſi à deo per eos loquente, ſpoponderunt omnia ſe facturos, quæ præceperat eis deus, & non fecerunt: Gentes autem quanuis non promiſerint prius, tamen poſteà obedẽtiam deo dederunt. Ita enim & populares per hoc ipſum, quòd ſecularem ſuſcipiunt vitam, denegare videntur obedientiam deo: ſacerdotes autem magis videntur obedientiam promittere deo, præcipue per hoc ipſum quòd ſpecialiter in miniſterio dei conſtituuntur. Nam qui doctor populi conſtituitur, ſine dubio profitetur ſe talem fore, qualem eſſe oportet doctorem. Sicut enim qui ſutoriam, verbi cauſa, aut quancũque alteram profitetur artem, etſi ſpecialiter nõ ſpondeat: tamẽ per hoc ipſum quòd ſutoriam profeſſus eſt artem, & opificium vel magiſterium eius artis aperuit, videtur tacitè omnibus ſpopondiſſe, vt ſine reprehenſione impleat quam profeſſus eſt artem: Sic ſacerdos, & omnis clericus, etſi ſpecialiter non promittat: tamen per hoc ipſum quòd doctor conſtituitur aliorum, tacitè promittere deo videtur in omnibus obauditurũ ſe deo. Quæ ſit autem vinea, vel quomodo deus loquatur ad homines, diximus ſuprà. *Quis è duobus fecit uoluntatem patris? At illi reſponderunt, primus.* Et verum eſt, quia melior eſt laicus qui in prima facie ſecularem †vitam profitetur, re vera autem complectitur ſpiritualem: quàm ſacerdos, qui in prima quidem facie profitetur vitam ſpiritualem, re vera autem amplectitur vitam carnalem. Et melior eſt laicus ante deum pœnitentiam agens, quàm clericus permanens in peccatis. Laicus enim in die iudicij ſtolam ſacerdotalem accipiet, & à deo chriſmate vngetur in ſacerdotium: ſacerdos autem peccator ſpoliabitur ſacerdotij dignitate, quam habuit, & erit inter infideles & hypocritas, dicente domino de malo diſpenſatore: Si autem cœperit ſedere ſeruus manducare & bibere cum ebrioſis, veniet dominus eius die qua non ſperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum, partémque eius ponet cum hypocritis & infidelibus. Vnde & modò ſic inuenies rem. Secularis homo poſt peccatum facilè ad pœnitentiam venit: nam occupatus negligentia ſeculari, dum ſcripturis non ſatis attẽdit, ſemper ei quæ in ſcripturis poſita ſunt, noua vidẽtur: ideoq; cùm audit aliquid de gloria ſanctorũ, aut de pœna peccatorum, quaſi nouum aliquid audiens, expaueſcit: dúmque aut bona concupiſcit, aut mala timet compunctus, ad pœnitentiam citò decurrit. Nihil autem impoſſibilius, quàm illum corrigere, qui omnia ſcit, & tamen contemnens bonum, diligit malum. Omnia enim quæcunq; ſunt in ſcripturis, propter quotidianam meditationem ante oculos eius inueterata & vilia æſtimãtur. Nam quicquid illic terribile eſt, vſu vileſcit. Propterea clericus qui ſemper meditatur ſcripturas, aut omnino obſeruaturus eſt, & erit perfectus: aut ſi ſemel cœperit illas contemnere, nunquam excitatur in illis, vt timeat. Quis aliquando vidit clericum citò pœnitentiam agentem? Sed etſi deprehenſus humiliauerit ſe, non ideo dolet quia peccauit, ſed confunditur quia perdidit gloriam ſuam. Putáſne dominus quaſi crudelis, clericis pœnitentiam denegauit, dicens: Si ſal infatuatum fuerit, Lucæ.12.f Mar.9.g.& Lucæ.14.g

A tum fuerit, in quo condietur? Sed quaſi naturalem rem eſſe conſiderans, quia non eſt qui doceat illum errantẽ, qui errantes alios corrigebat: ideo addidit, & dicit: *Amen dico uobis, quia Publicani & meretrices præcedunt uos in regnum dei.* Id eſt, non dico populares, qui ſecundum rationem verbi vitam ſuam diſpenſant: ſed publicani & meretrices, qui deſideriis mundialibus & voluptatibus carnalibus ſeipſos mancipauerunt, præcedũt vos in regnum dei, quia illi conuerſi deſiderant eſſe quod non erant: vos autem denegatis in opere quod videmini profiteri in verbo, & eſtis tanquam arbores folia ſine fructu habentes, non paſcentes dominum ſuum, ſed deludentes. Et vide q̃ non dixit, aut quia publicani & meretrices introibunt in regnum dei, vos autem repllemini longè: aut quocunque alio verbo ſignificante non eos intraturos in regnum dei: ſed ita, præcedunt vos in regno. Vbi alius præcedit in cœleſti regno, alter ſequitur, qui etiam lætatur: etſi in ſecundo loco, tamen nihilominus erit in regno. Adhuc autem vide, quia non dixit quaſi de futuro, præcedent vos: ſed quaſi de præſenti, præcedunt vos. Secundum hæc igitur verba & ſacerdotes ſignificabantur ingreſſuri in regno dei, id
B eſt, crediturі in Chriſto. Sed quia credentibus publicanis & meretricibus Ioanni, & baptizatis ab eo, ſacerdotes æſtimantes ſe iuſtos, neq; credere voluerunt ei, poſt publicanos & meretrices intraturi annunciantur, ſicut & factum eſt. Poſt aſcenſionem autem domini multi eorum per Apoſtolos crediderunt in Chriſto, ſicut teſtantur Actus Apoſtolorum, dicentes: Et multa turba ſacerdotum obediebat fidei. Et qui ſunt publicani & meretrices, qui præceſſerunt eos in regno? Matthæus publicanus, & Zachæus princeps publicanorum, & cæteri publicani, qui cum ipſis & propter ipſos crediderunt in Chriſto. Et quæ meretrices? Quas exponunt euangeliſtæ nuper teſtantes, quia publicani & meretrices crediderunt Chriſto adhuc in mundo hoc degenti. Sacerdotes autẽ poſt aſcenſum illius per Apoſtolos crediderunt. Ergo propter miſericordiam quidem dei ingreſſi ſunt & ipſi in regno, propter elationem autem cordis ſuis poſt publicanos & meretrices ingreſſi ſunt, vt fieret eis pro pœna ſuperbiæ præceſſio meretricum & publicanorum. Vt per hoc cognoſcamus, quia nihil
C ſic impedit fidem quàm elatio cordis: vnde dicebat ad eos, Vos qui iuſtificatis voſmetipſos, deus nouit corda veſtra: quia quod hominibus elatum eſt, abominatio eſt ante deum. *Audite & aliam parabolam.* ac ſi dicat: Iterum vos vulnero, vt aliquando ſentiatis dolorem: nam aſpera medicina citius ſanat, vbi tamen ſanabilis morbus eſt. *Homo erat paterfamiliás.* Homo nomine, non natura: ſimilitudine, non veritate. Si quis autem exiſtimat Chriſtum hac cauſa etiam tantùm animam habuiſſe humanam, quia dictus eſt homo, audiat & deum patrem hominem dictum. Præſcius dei filius, quoniam per appellationem humani nominis, quaſi homo purus fuerat blaſphemandus: etiam deum patrem inuiſibilem conſtitutum hominem appellauit, vt dum & pater homo dicitur, filius de hæreticorum blaſphemiis liberetur. Paterfamiliás eſt, cui cœlum & terra quaſi vna ſunt domus, qui angelorum & hominum natura dominus eſt, beneuolentia pater. Qui ideo ſe patrem omnium voluit dici, vt omnes conſiderantes bonitatem eius, non ſub ſpecie ſimulata ei ſeruiant, quaſi mali ſerui domino: ſed in veritate, quaſi boni filij genitori. *Qui plantauit uineam.* Quam vineam? Quã de Aegypto tranſtulit. Quomodo plantauit vineam illam? Quomodo vinitor ſtudioſus, qui primum omnes D in circuitu infructuoſas ſyluas excidit, & ſic poſteà plantat, ne fortè arbores laſciuientes, dum huc & illuc per longa ſpacia ramos ſuos exporrigunt, adhuc tenerum effocent malleolum. Sic deus gentes ſine fructu iuſtitiæ conſtitutas occidit, & ſic collocauit Iſraël, ne fortè gentes indiſciplinatæ dum in longum terminum ſuæ dominationis extẽdunt, affligant populum dei nouitium. *Et ſepem circundedit ei, & torcular fodit in ea, & ædificauit turrim.* Quid eſt ſepis, niſi angeli in circuitu, cuſtodientes populum dei, ne in vineam Chriſti inuiſibiles latrones irrumpant? Angelos enim præeſſe hominibus & Apoſtolus dicit: Mulier velamen debet habere ſuper caput 1.Cor.11.b propter angelos. Item dominus: Amen dico vobis, quia Infr.18.b angeli eorum quotidie vident faciem patris mei. Et in Actibus Apoſtolorum dicitur ad puellam nunciantem de Petro, ne fortè angelus eius ſit. Quid eſt torcular, niſi Acto.12.c eccleſia? Sicut enim area eccleſia intelligitur, quia in ea per multam triturationẽ & ventilationem triticũ ſeparatur à paleis: ſic ratiõabiliter eccleſia torcular eſt intelligenda, in qua omnes fructus vineæ, id eſt, opera ſeruorum dei, & fides roborata ad dei gloriam tranſmittuntur. Eccleſia autem torcular eſt, habens in ſe verbũ dei, E quo non delectatur natura carnalis, adquieſcit autem ei contorta propter timorem iudicij, vel amorem præmij, vt nõ †tantum ipſa eccleſia torcular videatur, quantùm †al.deeſt non. ipſum verbum dei quod traditum eſt in ea foſſum. Si enim verbum noui teſtamenti, quod leue eſt, cruciat hominem, contradicente carnis natura: quãtò magis verbum veteris teſtamenti quod importabile erat? Vbi ergo verbum dei poſitum erat in lege, modum viuendi conſtituens, torcular erat foſſum: vbi autem de fide dei prophetabatur, turris ædificata erat. Nam ſicut in turri conſiſtentes duo bona conſequuntur, & hoſtium irruptionem ipſi facilè non patiuntur, & hoſtes de turri facilè conterunt: ſic & qui in fide Chriſti conſiſtunt, vel in lege dei, & dæmones ſuper ſe irruere non ſinunt, & ſpiritualibus bonorum operum ſagittis eos facilè vulnerant, & dæmones ſuper illos irruere nequeunt, & à ſpiritualibus malorum operum ſagittis non facilè vulnerãtur. Aut ita, Sepis meritum eſt & cuſtodia patrum iuſtorum, qui tanquam murus factus factus eſt populo Iſraëli. Nam propter promiſſionem factam à deo, ſic poſſidebantur ab eo, etiã contra meritũ ſuum, ſepti meritis F patrum ſuorum. *Torcular autem fodit in ea.* Prophetas, ex quibus quaſi ex torcularibus gratia ſpiritus ſancti decurrebat vt muſtũ. Ex quib⁹ nõ nũquã potati filij Iſraël, muſti admirabãtur virtutẽ. *Ædificauit turrim.* Hoc eſt legis fiduciam & altitudinem, ex qua ſacerdotes velut ſpeculatores Chriſtũ ſpecularentur venturũ. *Et locauit eam colonis.* Qui ſunt coloni, quibus locatus eſt populus, id eſt vinea, niſi ſacerdotes? Plantatus eſt autem populus primùm in Abraham, quando in primis locutus eſt ad eum deus, dicens: Exi de terra tua, & de cognatione tua Gen.13.a &c. Ex eo enim facta eſt vocatio ſeminis eius. Locatus eſt colonis tempore Moſi, quando per legem conſtituti ſunt ſacerdotes & leuitæ, & procurationem regendi populi ſuſceperunt ad magnam ſuam gloriam, & ad grãde periculum. Ad gloriam quidem, ſi diligenter tractauerint populum dei: ad periculum autem, ſi negligenter. Si enim ille pro negligentia debet timere periculũ, qui procurationem ſuſcepit terrenarum rerum de manu alicuius hominis potentis: quãtò magis ſacerdotes, qui de manu dei ſuſceperunt animarũ procurationem ſanctarũ? Plantatus quidem legitur populus in terra re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

promissionis: secundum quod scriptum est: Vineam de Aegypto transtulisti, eiecisti Gentes, & plantasti eam. Sed illam plantationem hic intelligere non oportet, ne prius locatā eam colonis inueniamur exponere, quàm plantatam. Quoniam autem diximus sacerdotes populum dei colere, deum autem reddere mercedem vitæ: nemo sacerdos existimet, quoniam iustè pro merito operum suorum accipiet à deo mercedem, & non potius propter gratiam & misericordiam dei. Non enim sacerdotes præstant deo docentes populum eius, sed deus sacerdotibus cōmittendo eis populū suū in spiritu. Nos autem doctrinæ mercedem acquirere non poteramus, nisi nobis procuratio populi commissa fuisset. Ergo coloni sunt sacerdotes, qui colentes populum quasi vineam, cum acutissimo ferro sermonis faciunt eos bonos fructus iustitiæ domino exhibere. Sicut autem duram terram ferrum emollit, sic & verbum duritiam cordis relaxat. Sicut rastro ferreo herbæ radicitus euelluntur à vinea, sic & acri sermone vitia de populo resecantur. Vt sicut colonus quamuis de suo munera obtulerit domino, non sic eum placat, quomodo si de vinea eius redditus ei obtulerit: sic & sacerdos non tantum propter suam iustitiam placet domino, quomodo si populum dei in sanctitate docuerit, quoniam ipsius iustitia vna est, populi autem multiplex. *Cùm autem tempus appropinquasset fructuum, misit seruos suos ad colonos, ut acciperent de fructibus suis. Et apprehendentes coloni seruos eius, unū ceciderunt, alium autem occiderunt, alium verò lapidauerunt. Iterum misit alios seruos plures prioribus, & fecerunt eis similiter. Nouissimè autem misit ad eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meum.* Seruos suos dicit prophetas, quos per singulas generationes misit ad populum Iudæorum. Considera quomodo per singulos gradus misericordiæ diuinæ malitia Iudæorum crescebat, & quomodo per singulos gradus Iudaicæ malitię dei misericordia addebatur & contra clementiam dei malignitas humana certabat. Ecce qualisvis† amicus alicui⁹ fuerit homo, si semel ab illo fuerit passus iniuriam, quantuncunque frangitur eius affectus: si iterum passus fuerit, iterum magis minuitur: & si iterum amplius nō minuitur amicitia eius, certe tamen non additur. Dei autem misericordia quātò magis à Iudæis offendebatur, tantò amplius addebatur in eis. Ecce enim post tanta beneficia dei, & sine admonitione domini, debuerant domino iustitiæ suæ tributa persoluere: tamen non reddentibus eis, misit paucos seruos suos, quibus occisis, addidit bonitatē cùm debuisset irasci, & misit plures. Item pluribus interfectis, accumulauit bonitatem, & misit filium suū, & hunc non quasi ad obnoxios pœnæ sententiam baiulantem, sed patientiæ veniam: & post tot scelera adhuc eis misericordiæ locum seruabat. Sic enim dicit: *Forsitan filium meum reuerebuntur.* Ergo misit confundere illos, non autem punire. Nam pro tantis iniuriis benigno domino sufficiebat sola vindicta pudoris. Cogitauit ergo apud se, quamuis neq; contumeliare seruos meos debuerant: quia qui seruis faciunt iniuriam, dominum exhonorant: tamen mittam filium meum, qui totum possidet in natura. Si amare eum voluerint, est quod amentur in eo, quia post me solus est bonus: si voluerint eum timere, est quod timeatur in eo, quia post me solus terribilis est deus. *At illi uidentes filium, dixerunt intra se: Hic est hæres, uenite occidamus eum, & obtinebimus hæreditatem eius.* Ex omnibus operibus eius cognouerunt eum filiū dei esse, hoc enim significat, dicens: Ecce hic est hæres: tamen postquam introiuit in templum, & omnes vendentes animalia quæ ad sacrificium vendebantur, foras eiecit, in quibus sacerdotes auari tunc delectabantur: tunc præcipuè cogitauerunt eum occidere, dicentes intra se: Si populus istum habuerit deum, necesse est vt dimittat cōsuetudinem hostiarum, quæ ad nostrum pertinent lucrum, & acquiescat offerri sacrificium iustitiæ, quæ ad gloriam dei pertinet: & sic iam non erit populus iste possessio nostra, sed dei: videlicet non ad nostrū quæstum pertinēs, sed dei. Si autem occiderimus eum, dum non est qui iustitiæ fructus à populo quærat neglecta iustitia, sic semper tenebitur consuetudo offerendarum hostiarum, & sic fiet nostra possessio ad nostrum pertinens lucrū. Et hoc est quod dicit, & nostra erit hæreditas. Hęc cogitatio communis est omnium sacerdotum carnalium, qui non sunt soliciti quomodo populus viuat sine peccato, sed aspiciunt quid in ecclesia conferatur, & hoc existimant sacerdotij sui lucrum. Et nō solùm sacerdotes, sed etiam omnes homines carnales hoc solùm existimāt suum, & hoc lucrum habere se de hac vita arbitrantur, quòd secundum carnem delectati fuerint in hac vita. Quoniam autem volentes ostendere quidem filium semper fuisse, quemadmodum patrem: cùm dicimus illis, si filius est, & natus est, & vnicum habet. Propositione negatiua respondent, non de proprietate filij dei secundum carnem: quia post incarnationē dictus est filius ex baptismo, sicut & cæteri sancti: anteà autem verbum fuit semper cum patre. Quos etiam deus ex hoc loco conuincit, dicens: Mittam filium meum. Quando ergo adhuc cogitabat de transmittendo filio post prophetas, iam filius erat. Deinde si eo modo dicitur filius, sicut omnes sancti, ad quos factum est verbum dei: debuit autem & prophetas filios dicere, sicut & Christum: aut & Christum seruum dicere, sicut & cæteros prophetas: ex qua re prophetas quidem seruos omnes, hunc autem solum filium appellauit. *Et eiecerunt eum extra uineam.* Id est, extra ciuitatem Hierusalem. Et Iudæi suo consilio vsi eiecerunt eum, & deus suo consilio eiici eum ordinauit. Isti cogitabant vt crimen mortis eius extra ciuitatem expelleret: deus cogitabat ne virtus resurrectionis eius ciuitatem scelerum saluaret, id est, vt Iudæis quidem moreretur ad mortem Gentibus autem resurgeret ad vitam. *Cùm ergo uenerit dominus, quid faciet colonis illis? Dicunt illi: Malos malè perdet.* Non est illorum quòd iustè iudicauerunt, sed ipsius causæ. Est enim causa veritatis, quæ quasi violentiam illis fecit, vt non possent eam cælare. Sicut Sole in nubibus constituto, hoc quod est dies, non est nubium permittentium eum apparere super terram: sed virtus Solis, quæ pertransiens nubes, etiam impedientibus eis apparet: sic iustè pronunciauit Iudæorum non placata, sed apposita malignitas. Errauerunt bene dicēdo. Nam mendaces quantùm ad se tunc mentiuntur, quando dixerint veritatem: sed in hoc seculo vbi licet hominibus aliud sentire in corde, & aliud dicere in sermone, tamen ita veritate Christi circundātur homines & tenentur, vt ipsi aduersus se iudices fiant. Putas quomodo in die iudicij conuincēdi sunt peccatores in suis peccatis, ita vt nullum colorem excusationis inueniant? vbi ipsa opera statuentur ante oculos peccatoris, dicēte propheta: Arguā te, & statuam contra faciem tuam peccata tua: vbi animam ipsę cogitationes cordis accusant, & econtrà excitatur conscientia quasi domestica testis, dicente Apostolo: Cogitationibus se inuicem accusantibus, aut etiam defendentibus in die cùm iudicabit dominus occulta hominum. Sic & sacerdotes, vineæ spiritualis

†quanuis.

ritualis cultores, qui populū nō ad dei gloriam exercebant, sed ad suum lucrum fructificabant: ita eos dominus suis parabolis circunclusit, vt ipsi se sua sententia cō demnarent. Quis illum defendet, qui seipsum accusat? Aut quis eum existimet innocentem, qui seipsum pronunciat reum? Væ animæ, quæ sibi defensionem conscientiæ non præparat in die iudicij. Datur enim nobis exemplum, vt per hoc iudicium, cōsideremus futurum iudicium Christi. Sciendum est autem, quia Lucas quidem euangelista sic dicit: Adduxerunt eum extra vineam, & occiderunt: cùm ergo venerit dominus, malos illos malè perdet: & respondentes sacerdotes, Absit: intellexerunt enim, quòd de ipsis diceret. Secundum Lucam ergo sacerdotes cōtradicunt sententiæ Christi: secundum Matthæum autem suscipiunt & confirmant. In prima quidem facie videntur esse contraria, re vera autem non sunt contraria, sed diuersa ratione sunt dicta. Ille enim secundum responsionem sermonis illorum exposuit, iste autem secūdum responsionē cordis. Nam verè visibiliter quidem in facie contradixerunt, dicentes, Absit: in corde autem & in conscientia sua susceperunt, dicentes, Malos malè perdet. Quid est quod dicimus? Omnis homo & malum cognoscit, & bonum: & intelligit quod est iustum, & iniustum. Posuit enim deus quendam spiritum scientię boni & mali in hominibus, vt quotiescunq; peccamus, ille in silentio quasi factū nostrum accuset: & in conscientia tacitè ad animā loquitur, dicens: Malum est hoc, & hoc bonum est. Propterea si fecerit homo malum, & deprehensus fuerit in eo, verbis quidem denegat, & excusat: ab intus autem conscientia eius recognoscit, & sibi ipsa discussa, per spiritum cō fitetur quod fecit. Vnde scriptum est: In cogitationibus impij interrogatio erit. Ecce si seruum tuum deprehenderis in furto, & volueris eum castigare, verbis quidem denegat: & si interrogas eum vtrum dignus est castigari, dicit, Non: conscientia autem eius confitetur, quia dignus est cædi. Sic ergo & sacerdotes malæ conscientiæ, verbis quidem dixerunt, absit: conscientia autem confessi sunt, quia malos malè perdet. Frequenter autem scripturæ cogitationes cordis ita exponunt, quasi dicta sermonis, sicut ait Iob: Dicit impius deo, Discede à me, quia vias tuas noscere nolo. Item propheta: Pupillum & aduenam occiderunt, & dixerunt: Non videbit dominus, neq; intelliget deus Iacob. Item Salomon: Omnis homo transgrediens in lecto suo dicit: Quis me videt, parietes & tenebræ circundant me, quem verebor? Non memorabitur altissimus delictorum meorum. Alioqui quomodo potest fieri, vt qui intellexerant contra se dictas esse parabolas, ita vt vellent eum tenere, consentirent sententiæ eius? Denique quasi non acquiescentibus illis, ideo introducit aliud testimonium scripturæ, dicens: *Numquam legistis:* id est, si parabolam meam non intellexistis, vel istam scripturam non cognoscitis? Quòd si non acquieuissent confiteri dignos se esse pœna, vtique non erat necesse adhuc eis aliud proferre exemplum: *Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.* Id est, quare non intelligitis, quia vos estis ædificatores: & quomodo non cogitatis, in cuius ædificij angulo ponendus est ille lapis? Nunquid in vestro, vnde reprobatus est? Non, sed in alio. Ergo aliud ædificium est futurum. Si autem aliud ædificium est futurum, ergo vestra ædificatio contemnenda est. Aedificatores enim sunt sacerdotes, qui generationes hominum super generationem per doctrinam ædificantes, quasi lapides super lapidem ponentes, domum dei componunt. Sicut enim ædificatores, nodosos lapides, & habentes torturas, ferro dolant, postea verò ponunt eos in ædificio, alioqui non dolati lapides lapidibus non cohærent: sic & Ecclesiæ doctores vitia hominum, quasi nodos acutis increpationibus primum circuncidere debent, & sic in Ecclesiæ ædificatione collocare: alioquin vitiis manentibus, Christiani Christianis concordare non possunt. Vnde putas lites in Ecclesia, inimicitias, altercationes inuicē, nisi propter auaritiam, propter inuidiam, aut propter superbiā, propter vanos honores? Tolle hæc, & nulla discordia inuenietur in Christianis. Et sicut artifex ex omnibus lapidibus eligit meliores, & ponit à foris in facie ædificij, cæteros autem lapides qualescunq; mittit intus: Sic Ecclesia meliores Christianos eligit, & ponit in facie ecclesiæ, id est, alios facit sacerdotes, alios diaconos, cęterosq; ministros ecclesiæ, ponit senes & viduas sanctam vitam habentes in ecclesia permanentes, ponit cōtinentes iuuenes & virgines: cæteri autem si mediocres fuerint, proficiunt in medio ecclesiæ, id est, ædificij propter misericordiā dei. Sicut ergo forani lapides nullum debent habere nodū, aut angulum, nec debent esse alter lapis intus, alter foris: quia si sic fuerint, totum ædificium deturpant: Sic & clerici senes, & viduæ cōtinentes, & virgines nullā debent habere maculam, neq; in verbo, neq; in cogitatu, neq; in facto, neq; in opinione, quia ipsi sunt pulchritudo ecclesiæ & virtus: & si mali fuerint, totam deturpant ecclesiam. Sicut enim lapides qui sunt intus in ædificatione nemo aspicit, sed eos qui foris sunt considerāt omnes: Sic secularium hominū vitia neq; sic considerātur, neq; sic nocent ecclesiæ. Nam quamuis populus secularis sit & indisciplinatus, tamen si isti boni fuerint, tota ecclesia speciosa videtur. Nam sicut forani lapides intraneos intra se tenēt, & cōstringunt: sic totus populus istorum meritis, & sanctitate saluatur. Lapis autem dicitur Christus propter duas causas. Primùm, quia suis fundamētum est forte, & neq; aliqua seductione † illecebrarū soluuntur, qui super eum consistunt, neq; tempestatibus persecutionum mouentur. Deinde, quia in Christo iniquorū est magna confractio. Sicut enim omnis res quæ percutit lapidem, ipsa quidē colliditur, lapidem autem non lædit: sic & omnis qui contra Christianitatem agit, se quidem corrumpit, Christianitati autem non nocet. Quia ergo magnus est lapis Christus, *Qui ceciderit super eum, confringetur: super quem autem ceciderit, comminuet eum.* Aliud est confringi, aliud est autem comminui. Quod confringitur, aliquid remanet de eo quod fuerit fractum: quod autem minuitur, minutatim quasi in puluerem conuertitur, & nihil inuenitur ex eo. Qui enim super lapidem cadit, non lapis eum frangit, sed ipse se frangit ad lapidem. Ideo quod cadit super lapidem, nō tantū se frangit, quantùm est lapidis virtus, sed quātùm fortiter ipsum ceciderit. Fortiter autem cadit, quod cadit, propter duas causas, aut propter pondus suum, aut propter altitudinem suā. Quod enim ponderosum est, etsi de humili loco cadit, fortiter cadit: quod autem de alto cadit, propter altitudinem spatij, etsi leue fuerit, grauiter cadit. Super quod lapis cadit, non quæritur an graue fuit quod inuentum est subtus, aut leue, nec de alto, nec de humili. Qui sunt qui super lapidem cadunt? Christiani qui credentes in Christum stant super ipsum, quasi super proprium fundamentum. Si quis de istis peccauerit, non eum Christus corrumpit: sed ipse se corrumpit, offendens in Christum. Et ideo Christianus peccans, non tātùm periit, quantùm potest perdere Christū:

Quę de cau sa, lites, altercatiōesq; inter nos.

†aquis fedia ctionū aut illeceb.

Cadētes super lapidem Christum, qui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Christum: sed quantùm seipsum secundum opera sua perdiderit. Homo Christianus fortiter cadit in peccato, propter duas causas, aut propter magnitudinem peccati, aut propter altitudinem dignitatis: Vtputa si sit clericus, aut continens vidua, aut monachus, aut virgo, id est, qui se deo tradidit. Propter magnitudinem autem peccati: vtputa, si quis homicidium fecerit, aut adulterium, aut aliud aliquid de grauibus peccatis: ille talis, etsi de humili loco cadit, id est, etsi laicus sit, aut secularis, fortiter perit propter pondus peccati. De alto verò cadit, vtputa clericus, cæteraq; spirituales personæ. Illi etsi pondus peccati non habent, id est, etsi grãde peccatum non fecerint, sed leue: tamen fortiter pereunt propter altitudinem dignitatis. Sicut enim quod de alto cadit grandem sonum facit, vt audiant omnes: sic & qui de alto gradu cadit, ruina illius vbiq; auditur. Qui sunt super quos lapis cadit? Iudæi, & Gentes, qui nõ crediderunt in Christum. Ergo illi non secundum sua opera pereunt, neq; secundum suas personas, sed tãtùm pereunt, quantùm potest perdere Christus. Si videris ergo infidelem hominem, ne dicas bonus est, aut malus,
H iusta opera facit, aut iniusta: sed omnes æqualiter ad ni-
Psal.1.b hilum deducuntur. Ideo dicit propheta: Non sic impij, non sic, sed tanquam puluis quem proiicit vẽtus à facie terræ. Ideo non resurgũt impij in iudicio, neq; peccatores in cõcilio iustorum. Sicut vas quod leuiter cadit, & læditur, est quidem vas, sed ad vsum non proficit: quod autem dispersum fuerit, nec videtur esse vas: Sic Christianus peccator resurgit quidem, sed inter sanctos nõ ponitur, infidelis autem non resurget in iudicio. Quomodo autem resurget, super quem talis decidit lapis? Qui autem neque de alto honoris, neque de pondere grauioris peccati ceciderit super Christum, interdum neque læditur: & si læditur, non multum læditur. *Et cùm audissent principes sacerdotum, & Pharisæi parabolam eius, cognouerunt quòd de ipsis diceret, & quærebant eum tenere.* Homo qui graue fecit peccatum, dum non habet
Proue.18.b amplius quod iam speret in deum, peiora committit, dicente Salomone: Cùm venerit impius in profundum malorum, contemnit. Sicut enim infirmus, donec mediocriter habet aliquam passionem, & sperat se posse curari, seruat se à nociuis escis: si autem intellexerit insanabilem se esse, iam non sibi parcit. Sic & homo do-
I nec mediocriter peccat, & sperat salutem, quãtumcunque potest obseruat se à malo: si autem grauiter peccando cœperit desperare, iam nihil dubitat facere, quasi qui iam peccatis suis vincit iudicium dei: nesciens miser, quia sicut in bono gradus sunt gloriarum, & vnusquisque secundum mensuram boni sui accipit gloriam: sic & in malo gradus sunt pœnarum, & vnusquisque secundum mensuram mali sui accipiet pœnam. Sicut enim infinitus est deus in retributione bonorum, sic infinitus est in retributione malorum. Similiter & sacerdotes omnibus malis repleti, qui iam in deum sperare non poterant, in ipsum deum manus mittebant: non ignorantes eum esse filium dei, sed sibi iam nõ parcentes. Et mirum tibi videtur hoc? Verè omnis homo malus, quantùm ad voluntatem suam, & manus mittit in deum, & occidit eum. Qui enim deum excitare ad iracundiam non dubitat, qui præcepta eius conculcat, qui nomen eius contemnit, qui blasphemat, qui murmurat contra deum, qui turbato vultu aspicit contra cœlum, qui in ira sua manus audacter subleuat contra eum: nõnne si potuisset fieri, manus mitteret in deum, & occideret eum, vt iam licenter peccaret? *Et respondens Iesus, iterum dixit eis in parabolis.* Domino de vinea K
proponenti parabolam & dicenti, quoniam iustitia dei à Iudæis fuerat auferenda, non sunt territi, sed magis exasperati, & volebant manus mittere & tenere eum. Quod intelligens dominus, non tacuit, sed peiorem iram dei per aliam parabolam annunciauit eis esse vẽturam. Nam si illi qui timere debuerant, non timuerũt, sed magis exasperati sunt: quantò magis Christus tacere non debuit, qui timere non poterat? Illos enim malitia fecit audaces, istum autem potestas.

Homilia.xli.ex cap.xxii.

Simile est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo,&c. Homo rex dicitur deus pater, qui nunquã humanam susc epit formã: vt intelligamus quia nomẽ hominis prę iudiciũ nõ facit diuinæ suæ naturæ. Sed ꝓpter causam parabolæ homo dicitur, non quia pars aliqua hominis erat ĩn eo. Ideo quando audis in scripturis filium dei hominem dici, quia si pater deus, qui tantùm deus est, & non homo, tamen homo nominatur: quantò magis necessarium fuit, vt homo diceretur vnigenitus dei filius, cùm non esset homo purus, qui humanam susc epit naturã? Quo- L
niam autem nuptias nominauimus, vtile est vt breuiter ostendamus, provt dant nobis sensum bonum scripturæ, quomodo animę fideles Christo in die illo iungendæ sunt, interim nunc † despõsatæ. Omne bonum vi †in terris nõ despon.
ua subst antia est, & vita est, vita autem est Christus. Omne autem malum sine subst antia est, & nihil est, Ita quic quid viuum creatum est super terram, ex vita viuit. Nec enim potest esse aliquid viuum, in quo nõ sit spiritus vitæ. Ex malo autẽ nulla res esse potest. Cùm verò ipsum malum nihil sit, quomodo potest facere rem aliquam esse? Tamen perdere potest, sed non ipsum malum perdet rem: sed de illa re in qua est malum, subtrahit se bonum, propter inhabitans malum in ea: & sic bono recedente, res vadit ad nihilum. Ergo res in qua solùm bonum est, viua & immortalis est: in qua autem & bonum & malum habitat, viuit quidem, tamen pro tempore propter inhabitans bonum: moritur autem propter inhabitans malum, & est res mortalis, sicut homo. Homo autem ideo ex bono & malo creatus est, vt contempto malo, sequatur bonum, & per hoc habeat electionis mercedem. Quòd si contempto bono secutus M
fuerit malum, susc ipiet eum ęternus interitus. Si autem dimisso malo secutus fuerit bonũ, in morte natura carnis eius soluetur ab omni malo: & cùm resurrectio facta fuerit sanctorum, tũc susc ipiet eum sola vita, quæ est
1.Cor.15.g Christus, & mortalitatem eius in sua immortalitate absorbebit: & sicut desiderat Paulus, vt mortale hoc absorbeatur à vita, vt tunc impleatur scriptura, quam in-
Gen.2.b. & 1.Cor.6.d terpretatur idem Apostolus: Erunt, inquit, duo in carne vna. Christus enim cum anima, quasi vnus spiritus
Ibidem. factus, habitabit in carne vniuersa, secundum quod dictum est: Qui adiũgit se domino, quasi vnus spiritus est. Nunc enim quasi modicas arras futuri coniugij spiritum sanctum accepimus, tunc autem ipsum Christum plenius in nobis habebimus. *Et misit seruos suos vocare*
inuitatos ad nuptias. Ergo quando misit seruos suos, iam inuitati erant. Primùm ergo dicamus, quid sit ipsum conuiuium. Secundò, quando sunt inuitati. Tertiò, quando cœpit præparare conuiuium, & quando misit inuitatores. Prandium enim est doctrina iustitiæ, & verba cœlestium mysteriorum de filio dei venturo. Quæ omnia mandens homo, id est, audiens, acquirit sibi vitam æternam. Multas enim proprietates habet sermo

A sermo ad escam. Sicut enim qui mittit in os suum fragmẽtum panis, aut qualemcunq; cibum, primùm molit eum dentibus, & ita dimittit in stomachum: sic & cũ audimus omne verbum, necesse est ipsum meditari in ore sensus, & quasi quibusdam dentibus, id est tractatibus molere, & videre quid est quod dicit, aut vnde dicit, aut propter quam rem dicit. Nam quemadmodũ qualemcunq; cibum, nisi masticauerimus dentibus, nõ sentimus saporem eius: ita & verbum quod audimus, nisi masticauerimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere virtutem verbi illius. Nam & manna
Deut.18.d Manna. quod edebatur in eremo, figuram habebat verbi. Ideo dicebatur manna, quod interpretatur Hebraicè, quid est hoc? vt quotiescunq; audimus verbũ, admoneat nos ipsum nomen requirere, quid est hoc quod audimus? Et sicut cibum postquã masticauerimus, dimittimus in stomachum: ita & verbum postquam bene tractauerimus, commendamus ipsum memoriæ quasi stomacho. Nam quemadmodum non prodest cibus, nisi cùm fuerit masticatus, & in stomachum descenderit: sic non proficit ad salutem verbum, nisi cùm fuerit intellectui & memoriæ traditum. Nam sicut cibus nihil prodest si man-
B ducauerimus, & iterum euomimus eum de stomacho: sic nihil in nobis prodest verbum, quod audimus, & obliuiscimur illico. Cibus qui in stomacho stat, ille confortat: & sermo qui in memoria manet, ille saluat. Vnde
Leuit.11.& Deut.14.a & apud Iudæos illa animalia sunt munda, quæ reuocant cibum, & ruminãt. Ergo animal illud est mundũ, quod masticat & tradit vtero, & iterum de vtero reuocat, & ruminat. Et homo ille est spiritualis & sanctus, qui audiens verbũ, tractat: & cùm intellexerit, memoriæ quasi vtero tradit, & iterum de memoria quasi de vtero reuocat, & ruminat, & retractat. Ille autem homo immũdus est ante deum, qui non recordatur aliquando, nec retractat quod audit. Qui autem manducat de spirituali conuiuio, impletur spiritu, dilatatur sensibus, nutritur in veritate, pinguescit in fide, & sic ingreditur ad interiora voluntatis dei, & manens in eis acquirit sibi vitã æternam. Qui autem ab hoc conuiuio verbi longè fuerit factus, euacuatur spiritu, angustatur sensibus, deficit à veritate, distillat à fide, & sic egrediens ab omnibus voluntatibus dei ad inferiora, nouissimè cadit in mortẽ. Quando sunt inuitati? in tempore Abrahæ, quando di-
Gen.12.a xit ad eum deus: Exi de terra tua, & de cognatione tua,
C & veni in terram quam tibi demõstrauero. Et omnem terram quamcunque tetigeris pedibus tuis, tibi dabo eã, & semini tuo in æternum. Quam terram? Terram Orientalem, fluentem lac & mel. Quod verum non est de terra illa Iudææ, quoniam illa terra nunquam fluxit lacte & melle, sed terram rationabilem, quam Christus susc epit. De illius enim incarnatione lac & mel processerunt. Lac enim opus est miraculorum, quoniam & sine labore dentium, & cum suauitate comeditur, per quod rudes in fide quasi pueri sustentantur. Mel autem
Psal.118.n eloquia & doctrinæ dicuntur, sicut ait propheta: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel & fauum ori meo. Ergo Christi incarnatio promittebatur, qui lacte miraculorũ, & melle doctrinę nutriturus fuerat Gẽtes rudes in fide. Vide ergo quoniam iam ex eo ostẽdebat deus, quoniam nõ aliter Iudæi poterant Christo credere, nisi vt relinquerent Iudaismum, quod est, exi de cognatiõe tua: & opus † circũcisionis, quod est, exi de terra tua. Ergo ex eo iam Iudaismus relinquendus ostendebatur. Non solùm autem Iudæi, sed nullus homo po-
Corpus. test lac & mel manducare Christi, nisi cognationem

suam & terram suam reliquerit, sicut scriptum est: Nisi D
Suprà.19.a Lucæ.9.c quis reliquerit patrem aut matrem &c. Item, Qui meus vult esse discipulus, abneget semetipsum. Relinquit ergo cognationem suam, non qui contemnit eam, sed qui amplius diligit deum, quàm parentes. Relinquit terram suam, qui carnis suæ non sequitur voluntatem†: qui au- †voluptates. †carn.non exit.
tem cõcupiscentias carnales exigit †, terram corporis sui exercet, sicut Cain. Qui verò perfectè cognationem suam & terram relinquit, hic lac & mel mãducat, cùm legit mirabilia aut eloquia Christi. Quando cœpit hoc conuiuium præparari? à tempore Mosi, quando lex domini data est irreprehensibilis, cõuertens animas: quã- Psal.18.b
do testimonium domini fidele datum est, sapientiam præstans paruulis: quando iustitiæ domini rectæ lætificantes corda: quando præceptum domini lucidum illuminans oculos: quãdo timor domini sanctus permanet in seculum seculi: quando iudicia domini vera, iustificata in semetipsa: quando ex decem speciebus cõfectus est cibus decalogi salutaris. Sicut enim regale prãdium multis ciborum speciebus ornatur, ita & hoc cõuiuium scripturarum diuersis iustitiarum speciebus est decoratum. Ex eo etiam tempore inuitatores exierunt
E prophetæ, qui homines ad nuptias futuri sponsi vocarẽt, id est, ad fidem Christi, prophetantes eis de ipso. At illi noluerunt venire. Item misit alios seruos, dicens: *Dicite inuitatis, Ecce prandium meum paraui, tauri mei & saginata occisa sunt, & omnia iam parata, uenite ad nuptias.* Qui sunt
Mat.10.a alij serui? Apostoli, quos & ille misit, dicens: In viam Gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ite ad oues quæ perierunt domus Israël. Euntes autem prædicate, dicentes, quia appropinquauit regnum cœlorum. Hoc est quod dicit, prandium meum paraui: id est, ex omni lege, & ex omnibus prophetis scripturarum mensas ornaui. Qui sunt tauri & saginata occisa? Prophetæ qui occisi sunt pro salute populi. Sancti quoq; occisi sunt pro salute eiusdem populi, quemadmodum docet nos Apostolus, dicens: 2.Cor.12.c
Ego autem impendar & superimpendar pro animabus 2.Tim.4.a
vestris. Item alibi: Ego enim iam delibor. Hominis libatio alicui pro aliquo offertur. Deo ergo immolandus fuerat Paulus pro populo quem docebat. Sic & prophetæ occisi sunt, vnusquisque pro salute populi quem docebat. Et quoniam mors prophetarum sustentabat quidem ex parte salutem humanam, non tamen plenè sal- F
uare poterat totum mundum. Ideo nouissimè immolatus est agnus, qui totius mundi reatum innocentia sua detergeret. Propterea & in diebus Scenopegiæ, quæ Scenopegia.
interpretatur fixio tabernaculi, diuersæ hostiæ occidebantur in figura sanctorum, nouissimè autem occidebatur & agnus. Si ergo agnum illic occisum intelligimus figuram Christi, consequenter & cæteras hostias intelligimus præcedentium sanctorum occisiones. Sed & Christus de figurata sanctorum suorum immolatione dicebat: Holocausta medullata offeram tibi cum in- Psal.65.e
censo & arietibus, offeram tibi boues cum hircis. Nec enim Christus aliquando huiusmodi animalia obtulit patri. Obtulit autẽ rationabiles arietes, id est, principes omnium Christianorum. Obtulit boues, rationabilem terram colentes. Obtulit etiam hircos ex Gentibus, qui pro nomine Christi sunt passi. Hæc autem diximus, vt ostendamus tauros & saginata occisa, intelligi debere sanctos occisos. Omnes ergo prophetæ & Christus ideo occisi sunt, vt hoc spirituale tabernaculum firmiter figeretur. Deniq; sicut viscera agni, ita eloquia Christi homines nõ manducauerũt, nisi post quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

In vita rarò accepti prophetæ.

G occisus est. Nam post mortem eius euangelia prædicata sunt & credita, & in eis homines quotidie nutriuntur. Sic & viscera eius prophetarum, id est, eloquia, non sunt antè suscepta, nisi postquam occisi sunt. Quis audiuit, aut credidit verbis Esaiæ viuentis? Si enī susceperissent sermones eius, nunquam eum serrassent: sed postquam occisus est, tunc postmodum Iudæi susceperunt prophetias eius, & cœperunt legere in synagogis suis. Quis Hieremiæ verba susceperit viuentis? Si enim susceperissent verba eius, nunquam eum post multas iniurias lapidassent. Sed postquam occisus est, posteà consecrauerunt prophetias eius, & cœperunt legere eas in conuentu. Et sic inuenies actum in omnibus prophetis, quia viuentes eos nemo coluit, sed post mortem. Vnde

Mat.23.c & dominus dicit: Qui ædificatis sepulchra prophetarum, & dicitis, si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non fuissemus participes eorum in sanguine prophetarum. Sicut enim viuentis animalis viscera nemo manducat, ita viuentium prophetarum sermones nemo suscepit, sed post mortem ipsorum. Saginati autem sunt gratia dei pleni. Ideo dixit, & saginata, & tauros: non quia & tauri non fuerunt saginati, sed quia omnes

H saginati non fuerunt tauri. Ex prophetis enim omnibus quidam tantummodo prophetæ fuerunt, quidam autem prophetæ & sacerdotes: sicut Hieremias, sicut Ezechiel, sicut filius Ioiadæ. Ergo saginata dicit prophetas tantummodo, qui fuerunt spiritu sancto repleti. Tauros autem, qui & prophetæ fuerunt, & sacerdotes. Sicut enim tauri duces sunt gregis, ita sacerdotes sunt principes populi. Quosdam autem legi, dicentes, tauros hic dici martyres, tunc in primis pro Christo occisos, Apostolis adhuc viuentibus: saginata autem paruulos, spiritu sancto pinguificatos. Quorum omnium interfectiones, multas spiritualium gaudiorum epulas prębuerunt, & nuptias Christi adornauerunt. *Et omnia iam parata.* Quicquid quæritur ad salutem, totum iam adimpletum est in scripturis. Qui ignarus est, inueniet ibi quod discat. Qui contumax est & peccator, inueniet ibi futuri iudicij flagella, quæ timeat. Qui laborat, inueniet ibi glorias & promissiones vitæ perpetuæ, quas manducando amplius excitetur ad opus. Qui pusillanimis est & infirmus, inueniet ibi mediocres iustitię ei

I bos, qui etsi pinguem animam non faciunt, tamē mori non permittunt. Qui magnanimus est & fidelis, inueniet ibi spirituales escas continentioris vitæ, quæ perducant eum propè ad angelorum naturam. Qui percussus à diabolo, & vulneratus est in peccatis, inueniet ibi medicinales cibos, qui eum per pœnitentiam reuocent

Iosue.7.d ad salutem. Vt quid ibi scriptum est, Achar propter furtum laminæ aureæ lapidatus, nisi vt habeāt fures quod

Nume.25.a timeāt? Vt quid ibi filij Israël, qui fornicati sunt cum filiabus Moabitarum, percussi refugerunt in Beelphegor, nisi vt habeant fornicatores quod perhorrescant? Vt

Exo.22.b & Nume.20.a 2.Reg.12.a Iacobi.2.d quid concupitores carnis castigati sunt in deserto, nisi vt nemo delicias concupiscat? Vt quid Dauid arguit Natham, & susceperit, nisi vt adulteri & homicidæ pœnitentiæ remedium non desperent? Raab meretrix sanctificata est, vt meretricib⁹ spes daretur. Nihil ergo minus est in hoc conuiuio, quàm quod necessarium habet salus humana. *At illi neglexerunt, & abierunt alius in uillam suam, alius in negociationem suam.* Omnis actus quem

Actus ois duplex. agunt homines in hoc mundo, duplex est. Aut enim villa est, aut negociatio. Et quando aliquem laborem quidem manuum nostrarum facimus, exercentes terram, aut aliquod opus terrenum, vtputa agrū, vel vineā, vel hortum, vel opus ligni aut ferri, villam colere videmur, id est, terram. Quando autem non labore manuum nostrarum, sed aliter lucra quocūque modo consequimur, vtputa honores gerere, vt diuitiæ permaneant alicui, aut mercari, omne hoc negociatio appellatur. Duobus ergo verbis omne opus humanum conclusit, siue honestum, siue inhonestum. Honestum quidem opus est villæ cultura: sicut ait Salomon: Non oderis rusticā operationem, & agriculturam ab altissimo creatam. Et Ecclesiastici.7.b Apostolus hortatur: Rogo autem vos fratres studiū habere quietis & negocij proprij, & operandi manibus vestris, & nullum desiderium sit in vobis ad eos qui foris sunt: inhonestum est enim apud deum opus negociationis, siue dignitatis, siue militiæ. Vnde nihil horū antea Iudæi agebant, propter quod dicit propheta: Qui nō Psal.70.c cognouit negociationes, intrabit in potentias domini: quia difficilè quis negocians intrat in regnum cœlorū. O miserrimus mundus, & miseri qui eum sequuntur. Semper enim homines mundialia opera excluserunt à vita. Sed fortè dicis, Et villā colere peccatū est? Et si quidem impedimētum fidei, aut religiōis tibi nō facit villa, sicut fecit Iudæis, nō habes peccatum: si autem vel à fide, vel à religione tibi facit impedimentum, fit peccatum. Non ergo ipse villę cultus peccatum est, sed tu prę-

L ferendo eam deo, facis eam esse peccatum. Opera enim nostra authentica, opera sunt iustitiæ: opera autem carnalia, superoperationes dicuntur, non opera: quia iustitia ad vitam æternam pertinet verā, opus autem terrenum non ad vitam, sed ad sustentationem vitæ huius temporalis. Ideo ergo opus iustitiæ attentè facere debemus, opus autem terrenum transitoriè. Si ergo honestum opus sequendo homines debitum honorem deo nō reddiderunt, talē iram merentur: putās quali ira sunt digni, qui nō honesta opera, sed negociationes sequendo, nō veniunt ad deum? Aut ita: Villa est iste mundus, circa quem homines amatores mundi occupantur quę-

M stibus eius, quasi villæ cuiusdā redditibus delectati. Negociatio autem prædicatio legis, & procuratio templi, quam auari sacerdotes quasi negociationem æstimant, quando lucrosam, & nō diſpensationem diuini operis putant, & nō onerosam. Ergo per operationem villæ populares significantur homines, quos mundi delectatio separauit à Christo. Per operatiōem autem negociationis, sacerdotes cæteriq; ministri templi significantur, quos lucri obtentu venientes ad ministerium legis & templi, auaritia separauit à fide. Non dixit, malignati sunt, sed neglexerunt: quia non omnes Iudæi crucifixerunt Christum, nec audierunt doctrinam ipsius, aut cōsenserunt in mortem eius. Quidā enim secularibus negociis occupati, non venerunt ad Christum, nec audierunt doctrinam ipsius, nec viderūt mirabilia eius, ideoq; non crediderunt in eum. Qui ergo odio, aut inuidia crucifixerunt Christum, illi malignati sunt: qui autē negociis impediti sunt, non crediderunt: illi neglexisse dicuntur, non malignati. Nam sunt quidam homines, qui possunt & audire & credere, sed solicitudo rerum necessariarum, & delectatio mūdi separat eos à deo, quos dominus terram spinosam appellat. Reliqui verò tenuerunt seruos eius, & contumelia affectos occiderunt. De sua morte tacet, quia iam in priori parabola dixerat: sed ostendit mortem discipulorum suorum, quos post ascensum ipsius occiderunt Iudæi, maximè sacerdotes Stephanum lapidantes, in Iacobi morte gaudentes. Item Iacobum Alphæi lapidantes: propter quæ omnia Hierusalem destructa est à Romanis. Ideo dicit.

Act.7.g Ibidē.12.a

Audiens

A *Audiens autem rex, iratus est: & misit exercitū suum, & per*

Psal.23.a *didit homicidas illos, & ciuitates eorum succendit.* Romanus exercitus, dicitur exercitus dei: Quia domini est terra, & plenitudo eius. Nec enim venissent Romani in Hierusalem, nisi dominus eos excitasset. Quidam autē exercitum angelos dicit, & ciuitatem pro ciuibus ponit: ac si dicat: Misit angelos suos, & ciues illos misit in ignem æternum. *Et dixit seruis suis: Ite ad exitus uiarū, & quoscunque inueneritis, uocate ad nuptias.* Manifestum est quidem, quia post contemptam contumaciam Iudæorum, de vocatione Gentiū dicit, quod dicit, Ite ad exitus viarum. Propterea requiramus quæ sunt viæ istę, & ad quarū exitus misit Christus discipulos suos. Puto ergo quoniam sicut generalis & publica via est Christus, quæ ducit ad vitam: & viæ dicūtur omnes prophetæ, & omnes apostoli: hę enim omnes viæ ducunt ad Christum, Christus autem ad patrē: sic generalis & publica via est diabolus, quæ ducit ad mortem, & viæ sunt omnes professiones seculi istius: Vtputa professio philosophię, vna est via: professio militiæ, altera est via: mundialis dignitas, altera est via: professio ludorum, altera via est mundi.

B Et quid plura dicam? Quantæ sunt diuersitates actuum in hoc mundo, tantæ sunt viæ, quæ omnes viæ ducūt ad diabolum, generalem viā perditionis. Ideo ergo dicit: Ite ad exitus viarum, & cuiuslibet conditionis homines vocate ad fidem. Adhuc sicut castitas via est quæ ducit ad Christū, & misericordia, cæteraq; virtutes: sic & fornicatio via est quæ ducit ad diabolum, & auaritia, cęteraq; species malæ. Iubet ergo vt cuiuscunq; conuersationis homines inuitēt ad fidem, quoscunque siue seruos, seu liberos. Deus enim corporalem seruitutem non cō-

C temnit, nec corporalem eligit libertatē. Omnis qui diaboli sequitur voluntatem, seruus est diaboli, etsi sit liber: qui autem obaudit deo, ille verè ingenuus est, etsi fuerit seruus. Ingenuitatem enim spiritualem nō sordidat seruitus corporalis, nec turpitudinē spiritualem honestat corporalis libertas. Seruitutem enim nō dei dispositio, sed humana violentia introducit. Omnis enim homo liber creatus est, quē deus in libero arbitrio posuit, nisi ipse fecerit se seruum. Et sicut non est distantia in natura creationis hominum, sic non fit differentia in vocatione salutis eorum omnium, siue barbarorum, siue sa-

Dani.4.e.f. pientum: quoniam potens est dei gratia barbaras mentes corrigere ad rationabilem intellectum, qui cor Nabuchodonosor ad feralem sensum mutauit, & iterum feralem sensum eius ad humanum intellectū reduxit. Potens est, inquam, mutare omnes, siue bonos, siue malos: boni ne pereant, mali, vt inexcusabiles fiāt. Nemo propter ignorantiam pereat, nemo propter ignorantiā excusetur. Omnes videant lumen, vt appareant, qui amant tenebras, & qui lumen. Qui enim filius est tenebrarum, etsi compellas eum, non accedit ad lumen: qui autem filius est luminis, nec si repellas eum, recedit à lumine.

Intrauit autem rex, ut uideret discumbentes. Intrauit autem deus, non quia est aliquis locus vbi non sit, sed vbi vult aspicere, ibi sit præsens: vbi autem non vult, absens videtur. Dies enim aspectionis, est dies iudicij, quando

D visitaturus est Christianos, qui super mensam scripturarum sanctarum recumbunt: id est, requiescūt in fide earum, & cœlestibus epulātur doctrinis. Aut dies aspectionis, est dies tentationis: quando dignatur tentare ecclesiam suam, vt videat qui habent fidem, & opera digna Christi vocatione. Nuptiale vestimentum est fides vera, quæ est per Iesum Christum & iustitiam eius: de qua

Coloss.3.b ait Apostolus: Expoliate vos veterem hominem cū actibus suis, qui corrumpitur secundum concupiscentiā erroris, vestientes vos nouum hominem, qui secundū deū creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Quòd dicit, in iustitia: ad conuersationem pertinet: quòd autem dicit, in sanctitate veritatis: ad fidei veritatem. Vestimenta ergo veteris hominis sunt pannosa & sordida opera carnis, corruptibilia & immunda: vestimēta autem noui hominis, sunt fortia & decora opera spiritus, incorruptibilia & sancta. Quemadmodum enim si aliquis cū nigris vestimentis inueniatur in nuptiis, sordidat gloriam nuptiarum: ita & qui opera habet tenebrosa, & inter Christianos quasi vnus ex eis conuersatur, ipsi Christianitati facit iniuriam. Homo itaq; aut secundum locum eligat vestem, aut secundum vestem eligat locum: id est, aut secundū opera eligat professionem, aut secundum professionem faciat opera. Qui vult esse Christi, faciat opera Christi: qui autem non vult opera Christi facere, non veniat ad Christum: alioquin audiet in die iudicij: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens uestem nuptialem? & obmutescet.* Hìc enim abscondimus opera nostra, & inuicem corda nostra cælamus: in illa autem die E nihil est quod respondeamus, vbi cœlum, & terra, & aquæ, sol & luna, dies & noctes, & totus mūdus stabit aduersum nos in testimonium peccatorum nostrorum. Et si omnia taceant, tamē ipsæ cogitationes nostræ, & ipsa opera nostra specialiter stabūt ante oculos nostros, accusantes nos ante deum, dicēte Apostolo: Cogitationi-

Roma.2.c bus inuicem se accusantibus, aut etiam defendentibus in die cùm iudicabit deus occulta hominum, per Iesum Christum dominum nostrum. *Tunc dicet rex ministris: Ligate ei manus & pedes, & mittite eum in tenebras exteriores.* Sicut est differentia gloriarum in sanctis secundū opera, dicente Apostolo: Stella enim à stella differt in clari-

1.Cor.15.a tate, ita & resurrectio mortuorum: sic quoq; differentia est tormētorum in peccatoribus. Sunt enim primæ tenebræ & exteriores, & nouissimi lacus. Ex eo autē quòd dixit, Ingressus: vt remuneraret amicos: non autem dixit, congregauit rex ōmnes qui venerūt ad nuptias: datur suspicio æstimādi, ne fortè dicat hoc de vindicta iudicij. Adhuc autem, quia non dixit, mittite eum in tenebras inferiores, vt eas tenebras inferiora loca inferni æstimemus: sicut ibi, Et eripuisti animam ex inferno in-

Psal.85.c feriori: sed ita dicit, in tenebras exteriores. Ergo quotiesF cunq; tentat deus ecclesiam suam, & ventilat vētilabro iudicij, ingreditur ad eam, vt videat discumbentes qui sunt, aut quales sunt: si digni sunt cœlestib⁹ nuptiis, & cō uiuio illo viuo. Et si inuenerit aliquem non habentē vestem nuptialem, secundum ea quæ diximus, interrogat eum in cogitationibus suis: sicut scriptū est: Quia in co-

Sapien.1.c gitationibus impij interrogatio erit. Et interrogat eum, quæ sunt opera ista quæ agis, quia non sunt opera Christiani. Vt quid factus es Christian⁹, si hæc opera diligebas? Ita vt non habeat quid respondeat contra conscientiam suam. Et hunc ergo talem cùm viderit in ecclesia Christus, iubet ministros suos, id est, aliquos spiritus seductionum. Nam mala per malos spiritus reddet: qualis fuit spiritus erroris, quem misit deus, vt seduceret A-

3.Reg.21.f.g chab, sicut scriptum est in tertio libro Regnorum. Vel qualis est illa operatio erroris, quam dabit eis deus, qui charitatem dei non acceperunt, vt credant mendacio. Et ligāt manus hominis illius: id est, opera eius, quę sunt animæ manus, quæ homines rectius tollunt ad mandata dei. Ligāt & pedes eius, id est, motus animæ eius, quibus anima solet incedere & transire: non de loco ad locum, sed de malo ad bonum, vel de bono ad malum: id est, obli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G est,obligant,& inebriant,& inuoluũt opera eius,vt quomodo nescit sic in laqueum perditionis incurrat. Et apprehendentes eum,per ipsa opera eius, mittunt eum in tenebras,id est,in errores vel Gentium,vel Iudæorũ,vel hæreticorum.Et forsitã propinquiores tenebræ sunt Gẽtilium,exteriores Iudæorum,plus autem exteriores hæreticorum.Quoniam Gentiles veritatem spernunt,quã non audierunt:Iudæi autem,quam non crediderunt, hæretici autem,quam audierunt & didicerunt.Ipsarũ quoque hæreticarum tenebrarum, quædam sunt propè lucẽ veritatis:aliæ autem longius à veritate, & ideo nigriores:aliæ autem autem amplius longæ,& ideo pressiores & exteriores. Ideo dixit, *Mittite eos in tenebras exteriores.* id est, in hæreses peruersissimas. *Ibi erit fletus, & stridor dentiũ.* Videte quia nõ dixit, Ibi est fletus & stridor dentiũ:sed,erit.Ergo modò mittuntur in illas tenebras mali,postea patiẽtur flet⁹, vbi est & stridor dentiũ.

Homilia.xliij.ex cap.xxij.

H *VNc abeuntes Pharisæi,consilium inierunt, ut caperẽt eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis,dicẽtes:Magister,scimus quia uerax es,& uiã dei in ueritate doces,& non est tibi cura de aliquo.Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi uidetur: licet censum dari Cæsari,aut non? Cognita autem Iesus nequitia eorũ, ait: Quid me tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt denariũ. Et ait illis Iesus: Cuius est imago hæc & superscriptio? Dicunt ei:Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris,Cæsari: & quæ sunt dei,deo. Et audientes mirati sunt,& relicto eo abierunt.In illo die,accesserũt ad eum Sadducæi, qui dicunt non esse resurrectionem, & interrogauerunt*
Deute.25.b *eum,dicentes: Magister,Moses dixit: si quis mortuus fuerit non habens filium,ut ducat frater eius uxorem illius, & suscitet semẽ fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres,& primus uxore ducta defunctus est,& non habens semen,reliquit uxorem suã fratri suo.Similiter secundus & tertius,usque ad septimum.Nouissimè autem omnium & mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerũt eam.Respondens autem Iesus,ait illis: Erratis,nescientes scripturas, neque uirtutem dei. In resurrectione enim neque nubent,neque nubentur,sed erunt sicut angeli dei in cœlo. Et de resurrectione autem mortuorum non legistis, quod dictum est à deo, dicente uo-*
Exodi.3.b *bis:Ego sum deus Abraham, & deus Isaac &c.* Omnis quidem malitia confunditur aliquoties ratione veritatis, I corrigitur autem nunquam,maximè eorum qui proposito malo,& non ignorantia peccant.Sic etenim sacerdotes postquam terrere dominũ non potuerunt,dicen-
Lucæ.20.a tes: In qua potestate facis hæc? postquam parabolarum ratione constricti,sic iudicio ipsi se reos fecerunt, dicẽ-
Suprà.21.d. tes:Malos malè perdet,nemine contra eos dicẽte testimonium,nisi conscientia sola: nun quid compunxit eos timor peccati? Nunquid compescuit eos vel libertatis consideratio? Sed quid? *Abierunt,& consilium acceperũt ut eum caperent in sermone.* Quemadmodum si aliquis claudere voluerit aquæ currẽtis meatum, si vna ex parte exclusa fuerit aqua,violentia aliunde sibi semitã rumpit:sic & eorum malignitas ex vna parte confusa,aliundè sibi aditum adinuenit.Sicut enim non potest fieri,vt ligna mittendo extinguas ignem:sic non potest fieri,vt rationem dicẽdo places hominem malum. Sicut enim ignis quãtò amplius ligna susceperit,in maiorem flammam erigitur: sic animus malus quantò magis veritatẽ audierit,eò amplius in malitiam excitatur. Abierunt ergo,& consilium acceperunt . Quò abierunt? Ad Herodianos.Nã ex eo quòd non dicit,consiliati sunt: sed,cõsilium acceperunt: & ex eo quòd pariter cum Herodianis venerunt, apparet , quia cum illis eiusmodi circun- K
uentionis consilium tractauerunt . Homo colonus,cuius terram possidet,illius auxilio opus habet. Qui iustitiam tenet, nullius patrocinio indiget,nisi dei . Qui in diaboli iniquitatibus ambulat , diaboli adiutorium necessarium habet . Colonus enim dei , diaboli auxilium non requirit : colonus autem diaboli, auxilium dei & si quærit,non inuenit . Vidisti aliquando euntem ad furtum,deum orare, vt bene prosperetur in furto ? Aut qui vadit ad fornicationem, nunquid sibi signum crucis ponit in fronte,vt non comprehẽdatur in crimine? Quod si fecerit,non solùm non adiuuatur, sed adhuc amplius traditur : quia nescit iustitia dei patrocinium dare criminibus.Sic & isti Christum expugnare cupientes,conuenienter non ad seruos dei,viros religiosos,sed ad Gẽtiles,id est Herodianos se contulerunt.Quale est consilium,tales & consiliatores. Quis autem poterat dare cõsilium contra Christum, nisi diabolus qui erat aduersarius Christi?Cogitabant enim apud se sacerdotes,si nos soli euntes interrogauerimus Christum , quantis dixerit quia non licet dari Cæsari tributum,tamẽ nemo nobis credet dicentibus contra eũ:iam enim omnes sciũt, L
quia inimici eius sumus . Inimicorum autem testimonium in iudicio, etsi verum fuerit , quasi suspectum reprobatur.Sed nec per seipsos Christum interrogare volebãt, quia in magna suspicione inimicitiæ eorum fuerant apud Christum,ne fortè quasi suspecti circunuenire eum non possint . Nam inimicus manifestus melior est,quàm amicus fictus.Ille dum timetur,facilè vitatur: iste dum non agnoscitur,prævalet. *Miserunt ergo discipulos suos.* quasi adhuc minus cognitos,& minus suspectos,vt aut absconditè facilè deciperent eum, aut deprehensi minus erubescerent apud eum. Nam consilio malo deprehenso,tantò minor nascitur cõfusio,quantò fuerit persona deterior . Sed discipuli illi magistris suis ætate minores erant,malicia autem pares . Nam & pulli serpentium statura breuiores , veneno autem æquales sunt. Et catuli luporum adhuc teneri constituti, etsi venationẽ exercere non possunt, iam tamen sanguine gaudent,& morsibus ludunt. *Magister,scimus quia uerax es, & uiam dei in ueritate doces.* Magistrum eum vocant , & veracem:magistrũ,vt quasi honoratus & laudatus, my- M
sterium sui cordis simpliciter eis aperiat , tanquam volens eum habere discipulos. Hæc enim est hypocritarũ prima potentia,simulata laudatio . Laudant enim quos perdere volunt , vt per delectationem laudis, paulatim corda hominum ad simplicitatem benignæ cõfessionis inclinent. Veluti si quis taurum validum viribus nõ potest subiugare,& vinculo flectere, mollibus manibus nodosam eius fricat ceruicem , vt quem virtute tenere nõ potuit,per blandimentum comprehendat:Sic & isti catenam subdolę laudis portantes in ore,& gladium malitiæ absondentes in corde,taurum ecclesiastici gregis dolo laudis comprehendere festinabant. De quo tauro prophetans Iacob, iam tunc increpabat Leui filium suũ, quia de Leui erant nascituri sacerdotes, qui interfecturi erant Christum. Simeon & Leui fratres consummauerunt iniquitates suas . In cogitationes eorum non veniat anima mea,& in consilia eorum non cadant præcordia mea,quia in ira sua occiderunt virum , & in furore suo subneruauerunt taurum.De talibus dicit propheta:Molliti sunt sermones eorum super oleũ, & ipsi sunt iacula.

Hypocritarum mos.

Genc.49.a.

Psal.54.d

Quid tibi uidetur:licet censum dari Cæsari,an non? Non est iustũ , vt serui summi regis terrenis regibus seruiamus. Si enim indignum est,vt ex duobus regibus homo alterius al-

A rius alteri obsequatur, & iniuriam facit suo , si subiacet alieno:quantò magis indignum est, vt cultores dei humanarum potestatũ grauamina cognoscamus?Cognita autem eorum nequitia Iesus , non secundum sermones eorum pacificos blandè respondit , sed secundum conscientiam eorum crudelem aspera dixit: quia deus plerunq; ad animam loquitur,non ad corpus: volũtatibus respondet,non verbis. *Hypocritæ,quid me tentatis? Ostẽdite mihi numisma census. At illi obtulerũt ei denarium.* Dicit eis hypocritæ,vt quod ab eo audierunt in aure, apud semetipsos inueniant in corde:vt considerantes eum humanorum cordium cognitorẽ,quod facere cogitabant, perficere non auderent.Vide ergo,quòd Pharisæi quidè blandiebantur,vt perderent:Iesus verò confundebat,vt saluaret:quia vtilior est homini deus iratus,quàm homo propitius. *Et ait eis: Cuius est imago hæc, & superscriptio? Dicunt ei:Cæsaris. Tunc dixit eis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris,Cæsari: & quæ sunt dei,deo.* Imago dei nõ est in auro
B depicta,sed in hominibus figurata . Numisma Cæsaris, aurũ est:numisma dei, homo . In solidis Cæsar videtur, in hominibus deus agnoscitur.Ideo diuitias vestras Cæsari date, deo autem conscientiæ vestræ solam innocentiam reseruate,vbi deus videtur.Cæsaris enim imaginẽ manus artificis sculpsit, & corruptibilibus literis annotauit: dei autem imaginẽ in homine diuina manus decem viuis apicibus demonstrauit. Quibus?Illis quinque sensibus carnalibus,& quinq; spiritualibus, per quos cõsideramus, & apprehendimus quæ sunt vtilia , vt deus. Ideoq; illibatam deo semper imaginem suã reddamus. Non superbiæ fastu tumidam, non iracũdiæ liuore marcidam, non auaritiæ facibus succensam, non gulæ illecebris deditam, non hypocrisis duplicitate contectam, non luxuriæ sordibus atraminatam, non elationis protensione leuem,non vinolentiæ tabe amentem, nõ dissidio mutuæ charitatis extorrem,non detractionis mordacitate pestiferam, non multiloquij vanitate inanem, sed charitate perspicuam,fide & spe certissimam,patiẽtiæ virtute fortissimam,humilitate trãquillam,castitate purpuream, parsimonia sobriam, tranquillitate iocundam, hospitalitate deuotã . Talibus enim inscriptionibus suum deus numisma non mallei,vel incudis ictu cõ
C posuit,sed prima conditione formauit. Cæsar enim suã in numo requirit imaginem , deus verò hominem quẽ creauit,exquirit. Nõ dimittit Cæsar suum quod debetur numisma, nec deus suam vnquam exquirẽdo relaxat facturam. Sicut qui suam Cæsari adulterinam imaginem reddit,flagellari tortoribus,& atrocibus iubet subiici pœnis:sic deus omnipotens corruptores imaginis suæ morti tradit perpetuę,& infernales iubet pœnas persolui immensas.Ita qui vitare horrenda exitia cupit, incorruptã studeat authoris sui imaginem conseruare, quatenus cũ suam quam formauit requisierit deus imaginem , saluã & immunem ab inimici infectionibus cernens, suo collocet gremio,angelorumq; choris admiscens,perpetuis faciat cœlorum gaudiis perfrui. *In illa die , accesserunt ad eum Sadducæi , qui dicunt resurrectionem non esse.* In qua die? Quando recedebant Pharisæi, & accedebant Sadducæi.Recedebant Sadducæi,& iterum accedebãt Pharisæi.Vnus dies est,& multa certamina. Frequentabant enim super eum,tali fortè consilio, vt quis aut comprehẽdere eum posset: aut si certè eum ratione superare nõ possent, vel per ipsam frequentationem subuerterẽt sensum ipsius. Quemadmodum si inter plures hostes inueniatur vnus pugnator fortis , dum singuli viribus eum superare non possunt,circunueniunt eũ omnes,vt quòd virtute non poterant superare,ipsa multitudine conuer D
tant eum in fugam.O stulti,si quis corruptibili fonte vtatur assiduè, magis fontis illius venas laxat, & maiorẽ aquam infundit . Et illi de fonte viuo aquæ salientis in vitam æternam hauriebant sermones, & putabant eum plura interrogando siccare.Circundabant ergo eũ,quasi plures canes garruli vnum leonem . De his enim dixerat per prophetam:Quoniam circundederunt me ca- Psal.21.d
nes multi. Et verè tãquam irrationabiles canum latratus,sic erat vox Sadducæorum. Videamus consiliũ inimici,quod per Sadducæos operabatur . Diabolus enim semper aduersarius Christi est,qui semper sibi thronum domini vsurpabat,testante propheta : Super stellas cœli Esa.14.d
ponam tribunal meum,& ero similis altissimo.Ab initio mox vt creatus est homo,tẽtauit vnius dei notitiam obscurare,& culturam multorum deorum inducere, di cens ad Euam:Et eritis sicut dij,scientes bonum & ma- Gene.3.b
lum.Sicut enim omne malum non à perfecto malo incipit,sed paulatim in primis:sic & istud tam audax malum, primùm leuiter & latẽter inspirauit,id est, persuasit:non quidem vt colerent deos, sed interim fecit mentionem deorum,quos debeant colere.Adhuc enim non E
erat multitudo hominum pessimorum,in quibus seminaretur fallacia deorum multorum.Nam virtus diaboli est,quòd homines mali sũt . Nec enim potest aliquod malum seminare in mũdo,nisi per ministros suos: quia in sanctis non inuenit locum . Crescente itaq; numero hominum malorum, creuit & virtus erroris, & minuit notitiam dei,vsque ad dies Abrahę,quem deus suscitauit,vt tam per eum,quàm per eius familiam,dei notitia in mundo,tanquam lucerna luceret in tenebris,Videns itaq; quia notitiam dei omnino extinguere non potuit, aliam adinuẽtionem excogitauit erroris,vt etsi cognoscatur deus virtutum , tamen nullus obediat præceptis ipsius. Nam dominus, cuius præcepto nullus obtẽperat, cùm sit dominus,esse dominus non videtur:quia nomẽ habet tantummodo,non potestatem.Quid ergo?introduxit hæresim Sadducæorum, qui dicerent non esse re- Hic sup.e
surrectionem mortuorum . Quæ res omnium propositum faciẽdæ iustitiæ frangit.Nam in omni re, aut actu, Marci.12.c.
siue corporali,siue spirituali, agendi virtus spes est præmij futuri.Qui enim arat,arat vt metat.Qui pugnat,pugnat vt vincat. Nam cùm sit ita difficile in hoc mundo F
seruare iustitiæ sanctitatem,quis contentus esset,aduersus seipsum quotidie luctamina exercere , nisi ad spem aspiceret resurrectionis ? Tolle ergo spem resurrectionis,& soluta est tota obseruantia pietatis.Nunquid Sadducæi credebant esse coniugia post mortẽ?Absit. Quomodo enim coniugia crederent fieri , quãdo ipsam resurrectionem negabant ? Sed ad defensionem erroris sui putabãt se inuenisse acutissimam rationem,hoc modo apud se dicentes:Sicut non est possibile,vt ea mulier quę fuit septem virorum,sit vnius vxor priuata,aut omnium communis:sic non est possibile,vt fiat resurrectio mortuorum. *Respondens autem Iesus,ait eis: Erratis, nescientes scripturas,neque uirtutem dei. In resurrectione enim neque nubent , neque nubentur , sed sunt sicut angeli dei in cœlo.* Stulti qui seculum illud huic seculo simile existimabãt. In hoc seculo quia morimur,ideo morimur,quia nascimur: ideo vxores ducimus , vt quod moriendo minuitur,nascendo suppleatur. Tolle moriendi necessitatem, & nascendi vtilitas superflua inuenitur : tolle nascendi vtilitatem, & nubendi causa soluta est . Nam iste mundus carnis est , ille autem animarum. Sicut anima in hoc mundo peregrina est , ita caro in illo extranea est.

In isto

Universidad de Deusto
Biblioteca

G In isto mundo anima carni subiecta est,quãtùm ad passiões humanas,in illo autẽ caro animę. Vnaquæq; res in sua patria fortior est,& dominatur.Si ergo anima sic potẽs claudi potest in hoc seculo infirmo, & terreno corpori sic subdita est,vt nihil penè spiritualiter sapere, aut agere possit secundum suam naturam:quantò magis cũ in illo seculo caro infirma & vilis, dignitosæ animæ & potenti cœperit esse subiecta,nihil poterit carnale sapere,aut agere secundum suam naturam? Nam hoc ipsum modicum,quod in hoc seculo in corpore constituta anima spiritualiter sapit, nimia potestas animæ hoc sibi vẽdicat extra ordinem, quia dominatio carnis est in hoc mundo.Quemadmodum diues peregrè profectus,si in hospitio applicuerit pauperis alicuius, quanuis non potest iubere in domo quod vult,quia hospes est,tamẽ magnam sibi fiduciam agendi aliquid vendicat,quia potẽs est:sic & anima peregrina in hoc regno carnis ingressa, quanuis non omnia spiritualiter agere potest secũdum se,quia extranea est in hoc mundo,tamen aliquid spirituale vendicat & in carne, quia nimium potens est. Et econtrariò:Sicut peregrinus pauper nihil in hospitio di
H uitis potest,primò quia peregrinus & hospes est, deinde quia mendicus & pauper est: sic & caro cùm in illud seculum resuscitata migrauerit,nihil omnino sibi poterit carnale defendere:primùm,quia extranea est in illo seculo spirituali:secũdò,quia infirma est carnis natura.Et hoc quidem diximus secundum rationem mortalẽ. Alioquin in resurrectione mutãda est ipsa carnis natura, vt nihil carnis habeat in se, nisi fortè tantummodo formam,sicut scriptum est: Seminatur corpus animale,resurget autem corpus spirituale. *Respondens Iesus ait:* 1.Cor.15.f
Erratis,nescientes scripturas, neque uirtutem dei. In resurrectione enim neq; nubent,neq; uxores ducent, sed sunt sicut angeli dei in cœlo. Quare cùm de ieiuniis,aut eleemosynis,cæterisq; virtutibus spiritualibus locutus fuisset, nunquam angelorum similitudinem introduxit,nisi cùm de soluto viri & mulieris coitu loqueretur,dicens:Neq; nubent,neque nubentur,sed sunt sicut angeli dei in cœlo?Quoniã sicut omnes actus carnales opera sunt animalium, præcipuè tamen actus libidinis opus est animalium: sic & omnes quidem virtutes spirituales, res sunt angelicæ, præcipuè tamen castitas res est angelica. Per hoc enim
I solùm singulariter homines angelis assimilãtur, & vincitur natura virtutibus.Ideo dicit,Neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli dei in cœlo. Sicut enim quando hoc agimus, quod animalia habent nobiscum commune,animalia esse nos profitemur: sic quando illud agimus,quod est extra naturam carnalem,naturam carnis egredimur,& angelis coæquamur. Sed quia primum quidem & naturale est animalium, vt non vnius masculi,vel vnius fœminę lege contenta sint:proprium autem naturale est angelorũ omnino separatos esse ab vsu libidinis. Qui verò vnius masculi, aut vnius fœminæ lege contentus est, mediam tenet conditionem, & est homo,id est neq; angelus,neque animal est.Angelus quidem non est, quia nec est separatus ab vsu libidinis: animal autẽ non est,quia vnius lege contentus est. Qui autẽ omnino separatur ab vsu libidinis, supergreditur naturam humanam,quæ media est, & ad conditionem transit angelicam. Sed nunc videamus,qua ratione diximus,quòd omnis quidem actus carnalis,opus est animalis,præcipuè tamen libido.Per omnem actum carnalem homo animalibus similis inuenitur, maximè autẽ per vsum libidinis, quoniam omnium quidem carnalium sensuum opus non solùm ad malum proficit, sed etiam ad bonum. Est enim & secundum deum videre, K
& audire,& odorari,& gustare,& tangere. Quotiensc ũ que enim aspicimus multiformes species rerum, audimus varios sonos vocũ, odoramus diuersas fragrationes odorum, gustam⁹ innumerabiles suauitates gustuũ, palpamus qualitates rerum innumeras,de operibus potentiæ & sapientiæ dei diiudicamus,vt cognoscamus & colamus eiusdem creationis authorem.Ideo si tollimus à nobis vsum sensuum illorum propter malum quod fit ex illis, impeditur etiam bonũ quod fieri solet per eos. Tantummodo sensus ille libidinis semper in malo est, & nunquam in bono. Propterea si repellamus à nobis libidinis vsum,nullum bonũ impeditur ex illo:nec enim aliquod bonum est,quod generetur ex illo, nisi sola natiuitas carnis:quia & ipsa generatur ex malo. Ideo autẽ dissipata est, vt ex corruptione nascatur: quoniã & ipsa post modicum est corrumpenda.Sicut enim non est dignum,vt quod æternum est ex corruptione nascatur:sic non est dignũ,vt quod ex corruptione nascitur sit æternum.Quia caro & sanguis regnum dei non possidebũt, Ibidem.f
neq; corruptio incorruptelam possidebit.Item dicit Ioannes : Dedit eis potestatem filios dei fieri, qui non ex Ioan.1.b L
carne,neque ex sanguine,neque ex voluntate viri,sed ex deo nati sunt.Item alia ratio.Quoniam secundum istos sensus carnales,quos habet caro,habet ecõtrariò anima spiritualiter.Nam & videt anima spiritualiter, & audit, & odorat,& gustat,& tangit,sicut in multis expositimus locis.Vnde & decachorda cithara dicitur homo. Solus autem libidinis sensus inter animam & carnem nõ est communis, sed solius carnis proprius & priuatus. Propterea per omnes actus carnales,qui sunt ex quinq; sensibus carnalibus,homo animalib⁹ similis inuenitur: maximè autem ex vsu libidinis,quia ad solam pertinet carnis naturam. *Nescitis scripturas, neque uirtutem dei.* Sapienter primùm arguit stultitiam eorum, quia nõ legebant.Secundò ignorantiã, quia non cognoscebant deũ, quia ex diligentia lectionum nascitur scientia dei. Ignorantia autem, negligentiæ filia est. Si enim nec omnes qui legunt cognoscunt deum, quomodo cognoscet qui non legit? Quòd autem diximus, non omnes legentes cognoscere veritatem dei,tunc est si nolentes inuenire, legant.Qui enim legens de deo,vult inuenire deum, fe
stinet viure deo dignè,& ipsa conuersatio eius bona fit M
quasi lampadis lumen ante oculos cordis eius, viã aperiens veritatis:qui autem nõ festinat viuere dignè deo, legens non deum quærit ad salutem suam, sed scientiam dei ad gloriam vanam. Ideo etsi semper legat,nũquam inuenit:Sicut nec philosophi inuenerunt,qui ipsam cautam quærebant.Putas sacerdotes Sadducęorum non legebant scripturas?Sed cognoscere non poterunt deũ in eis,quia nolebant viuere dignè deo . Nec enim poterãt sua verba docere, quos mala opera docebant. Talis est Intelligẽtia sacrarũ literarũ nõ affi
enim scriptura nolenti viuere secundum deum, quem- duo acquiri admodum si aliquis agricolæ non habenti voluntatem tur studio, pugnandi,exponat bellicam disciplinam:econtrariò au sed deo diligna vita.
tem viro bellatori nolenti colere terram,agriculturam exponat: si tota die audiat verba expositionis illius, nihil intelligere aut comprehendere potest, quia nec habet desiderium disciplinæ illius . Vbicunque enim fuerit desiderium hominis, illuc dirigitur & sensus ipsius. Ideo ad illud quidem quod dixit, Nescitis virtutẽ dei: hoc retulit,dicens : In resurrectione enim neque nubẽt, neq; nubentur.Ad illud autem quod dicit,Nescitis scripturas:exemplum protulit,dicens:Ego sum deus Abra- Exodi.3.b
ham,& deus Isaac, & deus Iacob . Si enim Abraham,& Isaac,

A Isaac,& Iacob morientes periissent,nunquam diceretur deus eorum esse,qui non erant. Diximus suprà cùm de manu extensa hominis arida tractaremus,quia calumniatoribus primùm oportet in aliqua quæstione authoritatem scripturæ proferre, deinde rationem exponere, non prius rationem,postea authoritatem . Et causæ huius ibi expositimus rationem , quia & ibi sic fecit Christus.Hìc autem interrogantibus Sadducæis, & per ignorantiam aliquid se scire æstimantibus , prius rationem exposuit,dicens:In resurrectione enim neq; nubent,neque vxores ducent,sed erũt sicut angeli dei in cœlo.Deinde protulit scripturæ authoritatem dicentis: Ego sum deus Abraham,& deus Isaac,& deus Iacob. Vt & nos calumniatoribus prius authoritatẽ scripturæ proferamus, postea rationem reddamus.Interrogãtibus autem quocunq; proposito,prius rationem exponamus, postea authoritatem:vt ratione quidem eos placemus,authoritate confirmemus. Quoniam calumniatores conuincere oportet,interrogatores autem docere. Quoniam & calumniator,& si intelligit rationẽ, consentire rationi nõ
B acquiescit:fratribus autem,id est interrogãtibus , solam exponere sufficit rationem quæstionis, quia discendi & non contradicendi propositum habẽt: propter quod & audita ratione credunt.Itẽ vide quomodo sit infirmior Iudæorum congressio cõtra Christum. Prima,cum terLuc.20.a rore:vt est,In qua potestate facis hęc?Secunda,cum doMat.22.b lo,cùm dicunt,Magister,scimus quia verax es , & viam dei in veritate doces,& non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personas hominum.Nõ enim terrent,sed circunueniunt laudibus:quæ congressio, etsi non minus periculosa est priore,tamen minus terribilis est. Cõtra illam enim necessaria erat fortitudo animæ,& constãtia cordis:contra istam autem acuta sapientia. In tertio verò loco neq; cum terrore,neq; cum dolo,sed ex præsumptione ignara . Satis enim fecerunt sibi Sadducæi, ita esse sicut putabant,& cum idoneo argumento existimauerunt se vincere Christum,resurrectionem annunciantem,quæ duabus præcedentibus facilior est.Hominem enim putantem se aliquid scire,cùm nesciat, facile est viro scienti circunuenire.*Contra tales enim necessaria est sola scientia scripturarum.Hæc autem diximus,vt per seruos diaboli,actusq; eorum , habitudinem
C ipsius diaboli describamus:quoniã omnis operatio inimici talis est.In primis grauis, & intolerabilis est impetus eius.Quòd si quis forti animo sustinuerit eum,in secundo inueniet eum infirmiorem,in tertio magis debilitatum. Et quantò plus repercussus fuerit , tantò magis frigescit & deficit. Vnde puto in persecutionibus Christianis si in primis quando comprehenduntur non denegauerint territi, nullis poterunt postea vinci doloribus:quia diabolus non tantùm habet in se virtutis, quãtùm terroris. *Pharisæi autem audientes, quod silentium imposuisset Sadducæis,conuenerunt in unum.* Frequenter Iudæi diuersis interrogationibus Christum tẽtantes , sibi quidem acquisierunt interitum , nobis autem prouiderunt salutem.Nam verba Christi illis profecerunt ad confusionem,nobis autem ad ædificationem: quoniam respõsis eius vincebantur,& non placabantur . Nam malitia frequenter quidem vincitur,nunquam autem placatur. Pharisæi sunt omnes , qui contra veritatem contendũt: † al. deest, non.
quia non veritatẽ defendere cupientes certant,sed sub- ‡ prius non cõtra veritatem,sed pro veritate certab.
uertere festinantes . Qui enim pro veritate contẽdunt, & cognita veritate non‡ consentiũt veritati: manifestũ est,quoniam prius non pro veritate , sed contra veritatem‡ certabãt. Audi ergo homo fidelis, qui contra hæreticum libenter contendis: si Pharisæi victi placati nõ D
sunt,& tu certando contra hęreticum potes eum placare,cùm viceris?Nunquid fortior Christo es, vt quos ille non placauit,tu placabis?Debuerunt quidẽ timere Sadducæorum exemplum , vt non similiter interrogantes confundãtur,sed ardens malitia dum fauciare festinat, non aspicit exitum rei,vt tantùmodo alteri noceat, nec sibi penitus.Si neminem ante eos vicisset, forsitan iusta ratione sperassent posse eũ vincere, à quo nullus est victus:nunc autem videntes, quoniam quotquot interrogare eum ausi sunt, omnes victi recesserunt : quid æstimandi sunt isti?nunquid fortiores quàm cæteri, qui victis omnibus vincere sperauerunt? Sed impudentiores, quàm omnes qui cõfusis omnibus ante se,similiter erubescere non timuerunt. *Conuenerunt in unum,& interrogauit eum unus ex eis legis doctor,tentans eum.* Conuenerũt in vnum,vt multitudine vincerent,quem ratione superare non poterant:à veritate nudos se esse professi sunt, qui multitudine se armauerunt . Dicebãt enim apud se: Vnus loquatur pro omnibus,& omnes loquamur per vnum,vt siquidem vicerit, omnes videamur victores : si
E autem victus fuerit,vel solus videatur confusus.O Pharisæi qui omnia propter homines cogitatis& facitis.Primùm quidem venientes cũ vno , vincendi estis per vnum:tamen pone quia vno victo, homines non intelligunt omnes vos esse victos,nunquid conscientiæ vestrę consentiunt se esse confusas?Leuis enim est consolatio, vt qui in seipso confusus est , quòd ab aliis ignoratur.

Magister,quod est mãdatum magnum in lege? Magistrum vocat,cuius nõ vult esse discipulus . Simplicissimus interrogator,& malignantissimus insidiator . De magno mandato interrogat,qui nec minimum obseruat.Ille enim debet interrogare de maiori iustitia , qui iam minorem compleuit. Dominus autem sic ei respondit, vt interrogationis eius fictam conscientiam statim primo responso percuteret,dicẽs: *Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo.* id est,non sicut tu, qui deuotionẽ ostendis in ore,& fraudem meditaris in corde. Magnum autem & minimum mandatum dicimus, quantùm ad dignitatem mandatorum, non quantùm ad vtilitatẽ. Alioquin vtilitas omnium mandatorum vna est, & omnia mandata quasi vnum videntur esse mãdatum: quia ita sibi cohærent, vt alterum sine altero esse non possit: F
Vtputa , si interroget te aliquis in ædificatione domus, quæ pars est melior,dicis,fundamentum,Sed quemadmodum ædificatio non potest esse, nisi fuerit fundamẽtum:ita nec fundamẽtum esse potest, nisi ædificatio fuerit subsecuta.Nec dicitur fundamẽtum, nisi sit ædificatio cuius fundamentum dicatur. Ergo fundamẽtum in ædificatione dignius est,nõ vtilius: sic & caput dignius est quàm membra:tamen nec membra sine capite , nec caput sine membris esse potest.Sic digniores sunt sacerdotes,quàm populus,non tamen vtiliores: quia nec populus sine sacerdotibus, nec sacerdotes sine populis esse possunt.Ita & dignius est hoc mandatum , Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo:quàm illud,Non occides,non concupisces:tamen vtilitas vna est: nã qui diligit deum,ille non occidit,nec concupiscit: qui autẽ occidit,aut concupiscit, ille nõ diligit dominum deum suum.Esse autem minora mãdata dominus manifestat, dicens: Si quis vnum ex minimis mandatis istis solue- Suprà.5.c
rit,& docuerit sic homines , minimus vocabitur in regno cœlorum.Diliges,inquit:non dicit,timebis:quia diligere maius est quàm timere . Inchoatio enim culturæ dei habet timorem,perfectio autem dilectionẽ, dicente Ioan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G te Ioanne:Perfecta dilectio foras mittit timorem. Donec enim homo timet deum,non eum diligit:cùm autem diligere cœperit,iam non eum tãtummodo timet, sed etiam amplius diligit. Timere enim seruorum est, diligere autem filiorum: timor sub necessitate est, dilectio in libertate.Qui in timore seruit deo, pœnam quidem euadit, mercedem autem iustitiæ non habet,quia inuitus facit bonum propter timorem. Non vult ergo deus,vt timeatur ab hominibus,quasi dominus:sed vt diligatur quasi pater, qui adoptionis spiritum donauit hominibus. Nam si cõsideremus ab initio creati hominis causam, intelligimus quia deus magis se patrem voluit esse hominum,quàm dominum.Non enim dixit tantũmodo,faciamus hominem:sed,faciamus hominem secũdum imaginem & similitudinem nostram.Similare autem filiis conuenit ad patres suos, nõ etiam seruis ad dominos suos. Quid est diligere deum ex toto corde? Id est, vt cor tuum non sit inclinatum ad vllius rei dilectionem amplius quàm ad dei: nec delecteris in aliqua specie mundi amplius quàm in deo, non in honoribus, non in auro,vel in argento,nõ in possessionibus aut vineis,non in animalibus aut mancipiis, non in ornamẽtis aut vestibus, non in filiis aut parentibus, aut amicis, sed hęc omnia existimes tibi esse in deo,vt præ his omnibus deum ames. Si autem in aliquo horũ amor cordis tui fuerit occupatus,iã ex toto corde non amas deũ: pro quanta enim parte cor tuum fuerit ad aliquam rem amandam inclinatum,pro tãta parte minus est ad deũ. Ecce si vir habeat vxorem,quomodo cognoscitur vxoris plena dilectio? Vxor neminem debet sapientiorẽ reputare,quàm virum suum:etsi sit alter sapientior,tamen illa sapiẽtiorem esse alterũ intelligere non debet. Vxor neminem fortiorem debet putare, quàm virum suum: etsi alter fortior sit, tamen illa intelligere nõ debet alterum fortiorem. Vxor neminem formosiorem debet putare,quàm virum suum:etsi sit alter formosior, tamẽ coram oculis eius alter formosior nõ debet apparere.Perfectum enim odium, & perfectus amor iudicium rerũ non cognoscit:vtputa,si perfectè odias aliquem,qualiacunq; fuerint apud illum,omnia tibi displicent,siue quæ dicit,siue quæ agit:etsi verè bona sunt, tamen tibi mala videntur.Sic & si perfectè aliquem amas,quęcunq; sunt apud eum placẽt tibi,siue quæ loquitur,siue quæ agit: etsi mala sunt,tamen tibi bona videntur.Ergo & vxor si videns aliquẽ,dixerit quàm sapiens vir, vtinam vir meus talis esset, iã amor eius minus habet de perfecto amore:& pro quanta parte amplius aliquid laudauerit in altero viro,quàm in suo: tantò dilectio eius minor est ad virum suum. Sic ergo & omnis anima Christiana,quæ sponsa est Christi, ita diligere debet deum, vt nihil sit in mundo, quod amplius amet quàm eum, aut intantum. Pro quanta autem parte plus aliquid amauerit,pro tanta parte minus amat deum. Quid est in tota anima diligere deum? Id est certissimum animum habere in veritate,& firmum esse in fide. Alius est enim amor cordis,& alius est amor animę.Amor cordis quodammodo carnalis est,vt etiam carnaliter deũ amemus: quod facere non possumus,nisi recesserimus ab amore mundialium rerum.Sicut enim casta mulier,quæ virum suũ amat,nullum amat alium:si autem alterum amauerit,iã non amat virum suum. Ita & homo,si deum amat,mũdum non amat: si autem mundum amauerit,iam deum ex toto corde non amat.Ergo cordis amor non intelligitur,sed sentitur in corde,quia quodammodo carnalis est.Amor autem animę non sentitur in corde,sed intelligitur,quia amor animę iudicium eius est.Puta si didicisti vnum deum ex quo omnia,& vnum deum per quẽ omnia: si iterum intellectus tuus per alicuius doctrinæ seductionem percussus, cœperit dubitare de substantia dei,in tota anima non diligis deum. Item qui putat incantationes aliquid posse,aut auguria aliquid intelligere,aut diuinationes aliquid nunciare,non ille in tota anima diligit deum.Quis autem diligit deum? qui omne bonum credit apud deum, & omne bonum credit esse deum,& extra deum non credit esse bonum: Qui omnem virtutem & sapientiam credit esse deum, & extra deum non credit esse aliquam sapientiam, neq; virtutẽ. Qui credit deũ omnia facere, & sine deo nihil fieri posse:ille tota anima diligit deum.Quid est,in tota mente diligere deum? Id est, vt omnes sensus tui qui pertinent ad te,deo vacent,cuius intellectus deo ministrat, & cuius sapientia circa deum est,cuius cogitatio ea quæ sunt dei tractat,cuius memoria quæ sunt bona recordatur:tota mente diligit deum,sicut ait Apostolus: Psallam spiritu,psallam & mente.Cuius autem intellectus quę sunt dei non intelligit,aut non secundum deũ sapit,aut scientia illius vana est & secularis,singularis autem recordatio eius non est bona,aut cogitatio displicẽs deo:ille nõ tota mente diligit deum. *Hoc est primum & maximum mandatum,secũdum autem simile est huic,Diliges proximũ tuum sicut teipsum.* Videtur Christus nõ ad interrogationem respondere.Ille enim interrogauit,quod est magnũ mãdatum? puta dixit,diliges dominum. Si voluit & alterũ mandatum inducere,debuit minimũ dicere, non secũdum.Nam cõtra magnum minimum est,non secundũ. Secundum autem ad primũ respicit.Sed vide quid voluit ostendere. Diliges dominum,& magnum est: diliges autem & proximum,magnum quidem est,primum autem non est:& ideo dixit,Simile est. Considera ergo mysterium. Quis est proximus noster? Christus,qui suscipiens carnem nostram,factus est proximus nobis,sicut in parabola illa Christus ostendit,cũ interrogat Pharisæus:Et quis est meus proximus? Introducit hominem vulneratum à latronibus,& à sacerdotibus despectum,à Samaritanis autem receptum,qui est ipse Christus. Ergo primum mandatum est magnum,deum patrem diligere:secundum autem & simile est, dei filium diligere,id est cognoscere:ergo filius dei magnus est, sicut pater.Quicquid enim pater potest,& filius potest.Pater enim diligit filiũ,& omnia dedit in manu eius. Sed quia omnia filius dãre patre potest sicut pater,ideo pater magnus deus & primus. Filius autem magnus deus quidẽ, non tamen primus,sicut ait Apostolus:Expectantes aduentum magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Vt autem simpliciter intelligamus proximum nostrum omnem hominem esse fidelem, qui hominẽ amat fidelem,simile est sicut qui amat deum, quia imago dei est homo.Sicut in imagine sua rex honoratur vel contemnitur,sic & deus in homine vel diligitur vel oditur. Nõ potest hominem odire, qui deum amat: nec potest deũ amare, qui hominem odit, sicut ait Ioannes apostolus: Qui dicit se deum diligere,fratrem autem non diligit, mentitur.Si enim fratrem quem vides non diligis, deũ quem nõ vides quomodo potes diligere? Quis enim honorat regem,& contẽnit imaginem eius? Aut quis honorat imaginem,& authorem cõtemnit imaginis? Aut ita:quoniam Pharisæi quidẽ sciebant quod esset magnũ mandatum in lege,sed tentantes interrogabant: volens eis ostendere, quia nõ sufficiebat eis solius dei patris agnitio ad salutem,ideo nõ solùm dixit,Diliges dominũ deum

1.Ioan.4.d

Diligere deum ex toto corde,quid.

Deũ diligere ex tota mente,quid sit.

1.Cor.14.c

Proximꝰ noster,quis.

Luc.10.e

Ad Tit.2.d

Ex tota aĩa diligere deũ quid.

1.Ioan.4.d

A deum tuum in toto corde tuo,& in tota anima tua: sed addidit,diliges proximum tuum sicut teipsum, qui erat ipse.Alioqui si ad solam interrogationem eorũ respondisset,sufficeret dicere,diliges dominum deum: & non addere,& proximum tuum sicut teipsum:secundũ quod & alibi dicitur:Hæc est vita æterna,vt cognoscant te solum deum verum,& quem misisti Iesum Christum. Et vide quia non dixit,Cognoscs dominum deum tuum: sed,diliges: quoniam cognoscere vnum deũ, penè proprium est humanæ naturæ:diligere autem deũ,religiosi cordis,& recti.Et quicunq; dilexerit deum ex toto corde, non est possibile vt non perueniat ad filij eius agnitionem,id est proximi.Ipsa enim dilectio dei,quæ in eo habetur,illuminans eum,præstat ei ducatum, vt post patrem cognoscat & filium. *In his duobus mãdatis tota lex pendet & prophetæ.* Qui proximum suũ diligit,nec falsum testimonium dicit de eo quem diligit,nec occidit, nec mentitur illi quem diligit, nec concupiscit rem illius quem diligit,nec mulierem eius inuadit.Sicut odiũ omne malum suggerit,sic dilectio omne bonum. Vnde

Ioan.17.a

Galat.5.a

B ait Apostolus: Est fides quæ per charitatẽ operatur. Aut ita: Quoniam de patre & filio omnis prophetarũ & legis prædicatio existebat, per quos prophetas agnoscens quis proximum suum,hoc est filium dei,ad primum vel maximum mandatum perueniebat, vt diligeret dominum deum,melius cognoscens eum per ipsum. *Congregatis autem Pharisæis interrogauit eos Iesus,dicẽs:Quid uobis uidetur de Christo? cuius filius est? Respondẽrũt,Dauid.Et dixit eis.Quomodo ergo Dauid in spiritu dominum eum uocat, si filius eius est?* Iudæi æstimantes hominem Christum tentabant:nec enim tentassent eum, si eum filium dei credidissent. Volens ergo eis Christus ostendere, quia cognoscebat fallaciam cordis eorum, & quia non erat homo qui tentabatur,sed deus quem nemo poterat tentare.Nec dicere poterat manifestè veritatem de se, nec tacere.Dicere enim nõ poterat,ne maiorem occasionem blasphemiæ inuenientes Iudæi,insanirent amplius.Tacere autem nõ poterat veritatem,qui ad hoc venerat vt veritatem annũciaret. Ideo talem interrogationem eis proposuit,vt eo tacente,ipsa eius interrogatio ostenderet eis,quia non erat homo,sed deus,dicens:Et quomodo Dauid eum in spiritu dominum vocat? Nunquid po

C terat dominus eius esse, qui ex eo fuerat nasciturus? Puto hanc interrogationem non solùm contra Pharisęos, sed etiam contra hæreticos posuit.Nam secundum carnem filius erat Dauid, dominus autem secundum diuinitatem. Si ergo secundum carnem dixerũt Christum, dominum Dauid, aut secũdum carnem iussus est sedere ad patris dexteram, sicut hæretici putant, æqualitatis mendacium componere festinantes: nunquid Christus Dauid se filium denegasset, nisi quia post Dauid futurus esset?Nam filius potest nobis esse, qui post nos futurus est.Dominus autem non potest esse,nisi qui aut nobiscum est,aut ante nos est.Christus ergo secundum carnem post Dauid est,secundum diuinitatem autem ante Dauid. Ergo illum significabat dominum suum, illũ significabat iubendum sedere, qui iam tunc erat vnigenitus dei. *Et nemo poterat respondere ei uerbum, neque ausus est quisquam ex illa hora eum amplius interrogare.* Confusio multorum,facta fuerat disciplina cunctorum. Nã si credimus,quia omnia ibi secundum dei prouidẽtiam agebantur & dicebantur, intelligimus quoniã non illis desinentibus interrogare, Christus desiit docere: sed quia Christus desierat eos iam vlterius velle docere, ideo & illi desierunt ausi esse interrogare. Nam qui mari termi

D num posuit,ipse audacię diaboli aduersus se agẽtis,quãdo voluit,tunc finem posuit.

Homilia.xliij.ex cap.xxiii.

IVnc Iesus locutus est ad turbas,& ad discipulos suos, dicens:*Super cathedram Mosi sederunt scribæ & Pharisæi.Omnia ergo quæcunq; dixerint uobis,seruate & facite:secũdum opera uerò eorũ nolite facere.Dicũt enim,& nõ faciunt:alligant autẽ onera grauia,& importabilia,& imponũt in humeros hominum,digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia uerò opera sua faciunt,ut uideantur ab hominibus.* Dilatant enim *phylacteria sua,& magnificant fimbrias:amant autẽ primos recubitus in cœnis,& primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro,& uocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite uocari rabbi.Vnus est enim magister uester, omnes autem uos fratres estis.Et patrẽ nolite uocare uobis super terrã,unus enim est pater uester qui in cœlis est.Nec uocemini magistri, quia magister uester unus est Christus.Qui maior est uestrum,erit minister uester.Qui autem se exaltauerit,humiliabitur:& qui se humiliauerit,exaltabitur.* Postquam dominus impios sacerdotes,super se irruentes,quasi feroces bestias,quodã venabulo acutissimæ responsionis prostrauit,& incorrigibilẽ conditionem eorum ostendit. Nam laici delinquentes E facilè emendantur,clerici autem si mali fuerint,inemẽdabiles sunt. Tunc conuertit sermonem suum ad Apostolos,& ad populum,dicens: *Super cathedram Mosi sederunt scribæ & Phaviſæi.* Vt illorum confusio, istorum fieret disciplina.Infructuosum nanq; est verbum,in quo sic alter confunditur,vt alter non erudiatur.Nã & deus non propter malos castigationem super terram transmittit,sed propter bonos.Scit enim,quia malos flagella nũ corrigũt.Sed malos castigat,vt corrigat bonos: quia bonus nisi admonitus fuerit,per negligẽtiam euanescit. Sic & Christus, nunquid non potuit eorũ interrogationes contemnere? Sed voluit indignos indignè docere, & dignos dignè ædificare.Sicut in secularib⁹ in eo quòd alter pauperescit,alter ditatur: & nisi alter descenderet, alter non ascẽderet:sic & in spiritualibus, in eo quòd alter confunditur,alter emendatur.Quid ergo dicit de sacerdotibus? Super cathedram Mosi sederunt scribæ & Pharisæi, id est multi sacerdotes, & pauci sacerdotes. Multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quomodo sedeatis super eam:quia cathedra non facit sacerdotẽ, sed sacerdos cathedram:non locus sanctificat hominẽ, sed F homo locum. Nõ omnis sacerdos sanctus est,sed omnis sanctus sacerdos.Qui bene sederit super cathedram,honorem accipiet ab illa: qui malè sederit, iniuriam facit cathedræ.Ideoq; malus sacerdos, de sacerdotio suo crimen acquirit,non dignitatem. In iudicio enim sedens, si quidem bene vixeris, & bene docueris, omniũ iudex es:si autem bene docueris,& malè vixeris,tui solius cõdemnator es.Nam bene viuendo,& bene docendo,populum instruis,quomodo debeat viuere:bene autem docendo,& malè viuendo,deum instruis quomodo te debeat condemnare.Ad populum autẽ quid? *Omnia quæcunq; dixerint uobis,seruate,& facite: secundum uerò facta eorũ nolite facere.* Id est,vos qui sedetis in ecclesia,quasi iudices sacerdotum,& non auditores:aliena discutientes,& propria non considerantes,ex vobis ipsis iudicate de sacerdotibus. Sicut vos omnes auditis,& non omnes facitis quod auditis: sic & sacerdotes omnes docent, sed non omnes faciunt quod docent. Nã in hominibus dignitas quidem diuersa est, omnium autem natura vna est.Homines enim ab initio creati sunt propter se,postea autem ordinati sunt propter vos.†Propterea ergo natura eorum,ipsorum est:ordinatio autem eorũ,vestra.†

Castigat deus in terra malos,vt ex citẽtur boni

†nos.

†nostra.

Si bene

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Si bene vixerint, eorum est lucrum: si bene docuerint, vestrum.† Accipite ergo quod vestrũ est,& nolite discutere quod alienum est. Sicut enim sacerdotes etiã infideles docent propter fideles,melius iudicantes propter bonos etiam malos fouere, quàm propter malos etiam bonos negligere: sic ergo & vos propter bonos sacerdotes etiam malos honorate, ne propter malos etiam bonos contemnatis. Melius est enim malis iusta præstare, quàm bonis iusta subtrahere. Frequenter enim & de homine malo bona doctrina procedit. Ecce enim & vilis terra preciosum aurum producit. Nunquid propter terram vilem,preciosũ aurum contemnitur? Non: sed sicut aurum eligitur & terra relinquitur, sic & vos doctrinam accipite,& mores relinquite. Nam vt apibus herbæ necessariæ nõ sunt,sed flores herbarũ: flores enim illæ colligunt,herbas verò relinquunt: Sic & vos flores doctrinæ colligite,& conuersationẽ relinquite, vt quasi inutilis herba arescat. Fidem prædicant, & infideliter agunt. Pacem aliis dant,& sibi non habent. Veritatem laudant,& mendacia diligunt. Auaritiam castigant,& auaritiam exercent. Quia ergo scire bonum & malum,
H in natura positum est, facere autem in voluntate: ideo bene dicere, omnium est: bene autem facere, paucorũ. Legi aliquem sic interpretantem hunc locum: Quoniã, inquit, super cathedram Mosi: id est, in honore & gradu,in quo fuerat Moses, paulatim ad peius redacti, cõstituti sunt contra meritum suum scribæ & Pharisæi indigni,qui legem prophetantem de Christo vẽturo prædicabant quidem aliis,ipsi autem non recipiebant præsentem: propter hoc hortabatur populum audire legem, quam prædicabant,& facere,id est credere in Christum prædicatum à lege, & non imitari scribas & Pharisæos incredulos,prædicantes in lege de Christo, & non credentes in eum. Et reddit causam, vt quid prædicabant quidem in lege Christum venturum, & non credebant in eum: quia omnia opera sua faciebant, vt ab hominibus viderentur. Id est,quia non verè prædicabant Christum venturum, desiderantes ipsius Christi aduentum, quem prædicabant: sed propter hoc solùm, vt prædicatores & traditores esse legis ab hominibus viderentur. Simile propositum habẽt omnes, qui iustitiam dei docent,& non faciunt: quia non docent verè ipsam iustiI tiam dei, non amantes quam docent: sed propter hoc solùm, vt doctores esse iustitiæ dei ab hominibus videantur. Nunquam audistis aliquem de consummatione mũdi,& de futuro Christi iudicio eleganter tradẽtem scripturas? Et si consideres vitam eius, intelliges quia sicut latro non desiderat aspicere faciem iudicis terreni, sic nec ille desiderat ad Christi venire iudicium. *Alligant autem onera grauia & importabilia, & imponunt super humeros hominum, ipsi autem digito suo nolunt ea mouere.* Quantùm ad Pharisæos quidem & scribas, de quibus loquitur, onera grauia & importabilia,dicit legis mandata, maximè quæ dederat eis deus propter peccatum vituli adorati,quæ scribæ & Pharisæi docebant, suadentes populo secundum mandata viuere legis, & non venire ad facilem & delectabilem gratiam Christi. De quibus
Suprà.11.d onerosis mandatis & dominus suprà dicebat, exhortãs populum Iudæorum: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis,& ego vobis requiem dabo. Et Petrus
Actо.15.c in Actibus Apostolorum dicit: Et vos quid tentatis deũ, & vultis imponere iugum super ceruices discipulorum, quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? sed per gratiam Christi credimus salui fieri. Erãt enim quidam qui onera legis quibusdam rationibus fabulosis commendantes auditoribus suis, quàsi vincula super K humeros cordis eorum alligabant: vt quasi rationis vinculo constricti,non reiicerent ea à se: ipsi autem nec ex modica parte ea implebant: id est, non dicam pleno opere suo,sed nec modico tactu,hoc est digito. Secũdum consequentiam autem, tales sunt etiam nunc sacerdotes, qui omnem iustitiam populo mandant, & ipsi nec modicè seruant, videlicet non vt facientes sint iusti,sed vt docentes appareant iusti. Tales sunt & qui graue pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt, qui dicunt & non faciunt: & sic dum pœna pœnitentię præsentis fugitur,contemnitur pœna peccati futuri. Si enim fascem super humeros adolescentis, quam non potest baiulare, posueris: necesse habet vt aut fascem reiiciat, aut sub põdere confringatur: Sic & homini, cui graue pondus pœnitentię ponis: necesse est, vt aut pœnitentiam tuam reiiciat: aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus amplius peccet. Deinde & si erramus, modicam pœnitentiam imponẽtes: nõne melius est propter misericordiam rationem dare, quàm propter crudelitatẽ? Vbi enim paterfamiliãs largus est, dispensator non debet esse tenax. Si deus benignꝰ est, vt quid sacerdos eius L austerus? Vis apparere sanctus: circa tuam vitam esto au » sterus, circa alienam autem benignus. Audiant te homi » nes parua mandantem, & grandia videant facientem. Talis est autẽ sacerdos, qui sibi indulget, & ab aliis grauia exigit: quemadmodum malus descriptor tributi in ciuitate, qui se releuat, & onerat impotentes. *Omnia autem opera sua faciunt, ut ab hominibus videantur.* Postquam suprà sacerdotum, & Pharisæorum, & Sadducæorum contentionibus vexatus est: in suis autem responsionibus non auditus, conuertens se sicut audiuimus, docuit tales doctores audiendos esse non imitandos. Nunc autem vult ostendere causam, propter quam non poterãt credere Christo: hoc est, quia omnia faciebant, vt ab hominibus videantur. Impossibile est enim, vt credant Christo cœlestia prædicanti, qui gloriam hominum cõ
Ioan.5.5 cupiscunt terrenam, sicut alibi ipse dicit. Quomodo potestis credere, gloriam quærentes ab inuicem, & gloriã quæ à solo deo est non quæritis? In omni re, ex ipsa re nascitur quod exterminet rem: vtputa in ligno, ex ipso ligno nascitur vermis, qui exterminat lignum. Ex vestiM mento nascitur tinea, quæ comedit vestimentum. Ex oleribus nascitur vermis, qui olera vniuersa corrumpit: Sic & in spiritualibus, ex ipso proposito eorum spirituali accipit occasionẽ inimicus, vnde eis retia texit: quia à seipso nihil agere potest, nisi occasionem à nobis acceperit. Ideo vnumquenq; hominem aggreditur secũdum conditionem & statum, quem inuenerit circa eum: Vtputa inter bellatores nascitur de virtute contentio: in dignitosis, de ambitione honoris surgit inuidia: inter diuites, de acquisitione fit zelus. Quid dicam? inter ipsos thymelicos, qui exercẽt vana ludibria, de ipsis ludibriis sibi inuicem aduersantur, vt qui peius deridetur, melior existimetur. Ideo & sacerdotes qui positi sunt ad ornamentum populi, & ad ædificationem sanctitatis, ex ipso ministerio eorum accipit colorẽ diabolus, & corrumpit bonum ministerium eorum, vt hoc ipsum bonum, dum propter homines fit, fiat malum. Tolle ergo hoc vitium de clero, ne velint hominibus placere, & sine labore omnia vitia resecantur. Ex hoc vitio nascitur, vt ne velint inter se meliorem habere, sicut Iudæi Christum. Non enim nescientes eum dei filium esse occiderunt, sed habere eum talem non sustinentes, sicut
Sapien.2.c & prophetat de illis Salomon: Venite circumueniamus iustum,

A iustum, quia inutilis est nobis,& improperat nobis peccata legis. Ex hoc vitio nascitur, vt clerici peccãtes, difficilè pœnitentiã agant. Erubescit enim aliquando reus videri, qui semper fuerat iudex. *Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbriam uestimentorum suorum.* Puto quòd illorum tũc scribarum & Pharisæorum exemplo,& nunc multi aliqua nomina Hebraïca angelorum confingunt,& scribunt,& alligant sibi, quæ non intelligentibus linguam Hebraïcam quasi metuenda videntur. Sic ergo & isti vani sunt, sicut illi fuerunt: quoniam personæ illorum de mundo recesserunt, non mores. De hominibus itaque nostri temporis exponentes, de illis videmur exponere. Ergo sacerdotes ex eo quòd ab hominibus volunt videri iusti: phylacteria alligant circa collum, quidam verò partem aliquam euangelij scriptã. Dic sacerdos insipiens, nõnne quotidie euangelium in ecclesia legitur,& auditur ab hominibus? Cui ergo in auribus posita euangelia nihil prosunt, quomodo eum poEuangelij turus vbi. terunt circa collum suspẽsa saluare? Deinde vbi est virB tus euangelij, in figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, bene circa collũ suspendis: si in intellectu, ergo melius in corde posita prosunt, quàm circa collum suspensa. Alij autem qui sanctiores se ostendere volunt hominibus, partem fimbrię aut capillorum suorum alligant,& suspendunt. O impietas, maiorem sanctitatem in suis vestimentis volunt ostendere, quàm in corpore Christi: vt qui corpus eius manducans sanatus non fuerit, fimbriæ eius sanctitate saluetur, vt desperans
Actо.19. de misericordia dei, confidat in veste hominis. Et quid Paulus? non dabat sudaria sua,& semicinctia sua, vt saluarẽtur infirmi? Etiam antequam dei notitia in hominibus esset, ratio erat vt per sanctitatem hominum, dei potentia cognosceretur: nũc autẽ insania est. Nam postquam dei potentiam cognouerimus, quid necessarium est, vt hominum potẽtiam cognoscamus? Nam qui necessarium nõ habet, vt deum ostendat per suam sanctitatem,& hoc facit: sine dubio se festinat ostendere, non deum. Alius autem sic interpretatur hunc locum: Quia per obseruationes, inquit, quorundam dierum dilatant verba sua, quasi phylacteria: & ostendunt populo ea assiC duè prædicantes, quasi conseruatoria legis & salutis eoMatt.15.a rum: quales erant de quibus Christus dicebat: Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Fimbrias autem vestimentorum magnificatas, dicit supereminentias eorundem mãdatorum magnificatas. Quando enim per minimas illas, & superfluas obseruationes iustitiarum suarum laudãt quasi eximias, & valde deo placentes, fimbrias vestimentorum suorũ magnificant. *Amant enim primos recubitus in conuiuiis.* Hæc si spiritualiter intelligantur, ædificant: si verò corporaliter, non solùm non ædificant, sed adhuc magis destruunt. Quomodo? Pone aliquem esse corde iactantem, audientem laudabile esse in vltimo loco discumbere, discumbit post omnes: & non solùm tunc iactantiam cordis non dimittit, sed adhuc aliam iactantiam humilitatis acquirit: vt qui vult videri iustus, etiam humilis videatur ab aliis. Quãti enì sunt superbi, qui corpore quidem in nouissimo recumbunt, cordis autem elatione videntur sibi in cornu recumbere? Et quãti sunt humiles in cornu recumbentes,& conscientia se existimant in vltimo esse? Quid ergo? Deus spiritus est, non
Ioan.4.d ad carnem loquitur, sed ad spiritum. Caro enim spiri
1.Cor.14.g tualia non intelligit, dicente Apostolo: Si quis spiritualis est inter vos, cognoscat quæ scribo vobis, quia domini sunt mandata. Si ergo spiritus ad spiritum dicit, spiritualiter non carnaliter dicit. Non enim tantùm curat D deus, vbi corpus hominis iaceat, sed in qua parte mens conscientiæ sit collocata. Ergo quòd iubet nobis in vltimo loco dominus recumbere: non solùm sic iubet, vt corpore in nouissimo iaceamus, sed etiam animo, vt nouissimos nos esse omnium iudicemus. Nam sine causa loco se humiliat, qui corde se præfert. Vnde non vituperat eos, qui in primo loco recumbunt: sed eos qui amant primos discubitus: ad voluntatem vituperationem referens, non ad factum. *Et salutationes in foro.* Primas salutationes non solùm in tempore, sed etiam in voce: non solùm in voce, sed etiam in corpore: non solùm in corpore, sed etiam in loco: id est, non solùm exigunt, vt prius illos salutemus, sed etiam cum voce clamantes, Aue rabbi: non solùm hoc, sed etiam vt flexis capitibus, ac nudatis, & in publico ad genua eorum nos incuruemus. *Et uocari ab hominibus rabbi.* Id est, vocari volunt, non esse: nomen appetunt, & officium negligunt. Quomodo enim potest esse magister, qui discipulum non habet? Da ergo operam, & inuenies fructum: acquire discipulum, & esto magister. *Vos* E *autem nolite uocari rabbi.* Ne quod deo debetur, vobis sumatis. Nolite & alios vocare rabbi, ne diuinum honorem hominibus deferatis. Vnus est enim magister omnium, qui omnes homines naturaliter docet. Si enim homo hominem erudiret, omnes homines discerent, qui habent doctores: nunc autem quia homo non docet, sed deus, multi quidem docentur, pauci autem discunt. Homo enim non intellectum homini præstat docendo, sed à deo præstitum per admonitionem exercet. Doctrina enim cotis habet officium. Sicut enim cos non facit ferrum, sed acuit: & sicut sine causa ferrum acutum acuitur, ita sine causa homo sensatus docetur. Maximè vos qui spirituales estis, quomodo vocatis vobis terrenum magistrum? Nunquid carnalis doctrina disciplinam generat spiritualem? Scri Psal.93.a ptum est enim: Beatus homo, quem tu erudieris domine, & de lege tua docueris eum. *Et patrem nolite uocare uobis super terram,* quia non estis filij terreni. Ex quo enim cœlestem te esse professus es, ex quo patrem tibi vocasti de cœlo, dicens: Pater noster qui es in cœ F lis, ac ex quo te cœlestem esse professus es, patrem vo- Sup.6.b & Luc.11.a cando deum: turpe est, vt iterum te profitearis terrenum, patrem tibi vocando super terram. Ecce enim in arbore, quamuis plurimos ramos producat, tamen omnium ramorum vna dicitur radix: sic & in mundo, quamuis homo hominem generet, tamen vnus est pater qui omnes creauit. Nam & nos filij fratres sumus patrum nostrorum, quia non ab ipsis nati sumus, sed per ipsos: id est, non initium vitæ ex eis habemus, sed transitum vitæ per eos accepimus. *Qui autem se exaltauerit, humiliabitur: & qui se humiliauerit, exaltabitur.* In conuiuio enim hoc nuptiali, id est in hac dei vocatione primos discubitus sibi defendebant Iudæi: humiliati autem facti sunt post gentes nouissimi, & gentes quæ contra meritum suum se vocatas intelligebant, factæ sunt ante Iudæos, qui illis quidem erant in tempore primi: quia non prima vocatio est consideranda, sed dignitosior. Illi enim ad prandiũ mediocre inuitati sunt, isti autem ad cœnam magnam. Illorũ inuitatores prophetæ fuerunt, istorum autem ipse filius, qui erat causa conuiuij. Illorum delectio apud deum ex patribus erat, istorũ autem ex fide ipsorum. Ideo alibi tangens Iudæos dicebat: Tu autem cùm vocatus fueris ad nuptias (id est, Luc.14.b ad nuptias Christi) noli recumbere in loco priori.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Homilia.xliiii.ex cap.xxiii.

G *Ve uobis antè scribæ & pharisæi hypocritæ, qui deuoratis domos uiduarum*, &c. Sexus mulierum incautus & mollis est. Incautus quidem, quia non omnia quæ videt aut audit, cum sapientia & ratione considerat: mollis autem, quia facilè flectitur, vel de malo ad bonum, vel de bono ad malum. Virilis autem sexus cautior est & durior. Cautior quidem, quia omnia quę videt discutit ratione: durior autem, quia nec de malo facilè inclinatur ad bonum, nec de bono facilè reuocatur ad malum: nam sequitur rationem. Ideo autem durior, quia rationabilior. Hæc autem præmisimus, vt ostendamus mulieres incautas & faciles. Propterea impostores sanctitatis circa mulieres facilè se constringunt, quia nec intelligere impostura eorum facilè possunt mulieres, cùm sint incautæ: & ad dilectionem eorum religionis gratia facilè inclinantur, cùm sint molles corde. Maximè tamen permanent cum viduis mulieribus, propter duas causas. Primùm, quia virita mulier nec facilè decipitur, habens consiliatorem virum:
H deinde nec facilè de facultatibus suis aliquid eis dat, cùm sit in potestate viri: viduæ autem facilè decipiuntur, non habentes consiliatorem virum, & facilè de rebus suis talibus præstant, cùm sint nullius potestati subiectæ. Propterea ergo dum Iudaicos sacerdotes confundit, Christianos monet, vt non cum viduis mulieribus amplius permaneant, quàm cum cæteris: quia etsi volũtas permanendi mala non fuerit, tamen suspicio est mala. *Væ uobis, qui deuoratis domos uiduarum, oratione longa orantes.* Qui auaritiam vestram religionis colore depingitis, & quasi diabolo Christi arma præstatis, vt amẽtur iniquitas dum pietas æstimatur, qui lõgis orationibus, quasi magnis retibus viduarum facultates piscatis. Ob id dupliciter rei. Primum quidem pro eo quòd estis iniqui: alterum, pro eo quòd figmentum assumitis sanctitatis. *Væ uobis scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui clauditis regnum cœlorum ante homines.* Vult enim dominus ostendere sacerdotes Iudæorum omnia auaritiæ causa facere, qui per scripturas quidem Christi cognoscebant aduentum. Considerabant autem, quoniam & si Christus creditus fuisset, consuetudo sacrificiorum offerendorum fuerat extinguenda, & sacrificium iustitiæ valiturum: sicut de vtrisque propheta testatur, dicens: Afferte domino gloriam & honorem. Tollite hostias, & introite in atria eius. Ideo peruersa interpretatione ante conspectum populi claudebant ianuam legis & prophetarum, qui de aduentu Christi manifestissimè prædixerunt, vt à fide Christi homines separarent, timentes ne fortè credito Christo, ipsi sacrificiorum oblationibus fraudarentur. Magis enim cupiebant, vt lege manente, in vsu essent sacrificia, quibus ipsi ditabantur, non deus: quàm lege cessante, sacrificium iustitiæ veniret in vsum quo deus delectatur, & homines iustificabantur. Regnũ enim cœlorum dicuntur scripturæ, quia in illis incertũ est regnum cœlorum. Ianua eorum, intellectus earum. Vel regnum est beatitudo cœlestis, ianua autem eius est scriptura, per quam introitur ad eam. Clauicularij autẽ sunt sacerdotes, quibus creditum est verbum docendi, & interpretandi scripturas. Clauis autem est verbũ scientiæ scripturarum, per quam aperitur hominibus ianua veritatis. Adapertio autem est interpretatio vera. Videte quia non dixit, Væ vobis, qui non aperitis regnũ cœlorum: sed, qui clauditis. Ergo non sunt scripturæ clausę, sed obscuræ quidem, vt cum labore inueniantur: non autem clausæ, vt nullo modo inueniantur. Propterea dicit Petrus in epistola sua, de scripturarum obscuritate: quia non sicut voluit homo, locutus est spiritus: sed sicut voluit spiritus, ita locutus est homo. Ratio autem obscuritatis multiplex est, tamen satisfactionis causa dicimus duas. Primùm, quia deus alios voluit esse doctores, alios discipulos. Si autem omnes omnia scirent, doctor necessarius non erat, & ideo esset rerum ordo confusus. Nam ad eos quidem quos voluit esse doctores, sic deus dicit per Esaiam prophetam: Loquimini sacerdotes in cordibus populi. Ad eos autem quos voluit discendo cognoscere mysteria veritatis, sic dicit in Cantico: Interroga patrem tuum, & dicet tibi: presbyteros tuos, & annunciabunt tibi. Et sicut sacerdotes, nisi omnem veritatem manifestauerint in populo, dabũt rationem in die iudicij, sicut dicit dominus ad Ezechielem: Ecce speculatorem te posui domui Israël, si non dixeris impio, vt à viis suis prauis discedat, ipse quidẽ in suis peccatis morietur, animam autem eius de manu tua requirã. Sic & populus à sacerdotibus nisi didicerit & cognouerit veritatem, dabit rationem in die iudicij. Sic enim dicit sapientia ad populum, Et extendebam sermones meos, & non audiebatis, ideo & ego in vestra perditione ridebo. Sicut enim paterfamiliãs cellarium, aut vestiarium suũ non habet expositum cunctis, sed alios quidem habet in domo qui dant, alios autem qui accipiunt: sic & in domo dei alij sunt qui docent, alij qui discunt. Deinde obscurata est notitia veritatis, ne nõ tam vtilis inueniatur, quàm contemptibilis. Cõtemptibilis enim est, si ab illis intelligatur, à quibus nec amatur, nec custoditur. Nõ ergo abscõdita est in scripturis veritas, sed obscura: nõ vt nõ inueniant eam: qui quærunt eam, sed vt nõ inueniãt eam, qui quærere eam nolunt: vt ad illorum quidẽ gloriam pertineat, qui inueniunt eam, quia desiderauerunt eam, & quæsierunt, & inuenerunt: ad illorum autem cõdemnationem qui non inueniunt eam, quia nec desiderauerunt eam, nec quæsierunt, nec inuenerunt. Nec potest eis esse excusatio cõdemnationis ignorãtia veritatis, quibus fuit inueniendi facultas, si fuisset quærẽdi voluntas. Nam si veritas, salus, & vita est cognoscentium se, magis debet quæri quàm quęrere. Quomodo claudebant scripturas sacerdotes? Aliud pro alio interpretantes, vtputa dicit Esaias: Ipse veniet dominus, & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, & lingua mutorum diserta erit: Hæc signa erunt aduentus Christi. Quando ergo dominus mutum sanauit, & surdum, ludæi peruersa adinuentiõe dicebãt: Hic nõ eiicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum: vt auerterent populum à fide ipsius. Aut certè claudebant ianuam veritatis, quando posuerunt decretum, vt si quis diceret eum filium dei, fieret extra synagogam. Sic & modò hæretici sacerdotes claudunt ianuam veritatis. Sciunt enim quoniã si manifestata fuerit veritas, eorum ecclesia est relinquenda, & ipsi de sacerdotali dignitate ad humilitatẽ veniẽt popularẽ. Ideo quando legũt in populo suo aliquid tale, Qui me misit, maior me est: peruersa interpretatione claudunt ianuã veritatis, dicẽtes: Filium minorem patre, cùm secundũ dispẽsationẽ carnis dicatur minor. Et nec ipsi intrãt in veritatem scripturæ, propter auaritiã: neq; alios intrare permittunt, propter ignorantiã. Quid ergo? ignorãs populus excusabilis erit? Absit. Si enim vestimẽta emptur-

I *Psal.28.a*

Contra impostores sanctitatis.

Regnũ cœlorũ dicuntur scripturæ.

K *2.Pet.1.d*

Scripturæ sacræ quare obscuræ.

Esa.40.a

Deut.32.a

Ezech.3.d

Prouer.1.e

L

M *Esa.35.b*

Sup.12.& Luc.11.b

rus, gyras vnũ negociatorem & alterum, & vbi meliores vestes inueneris, & precio viliori ab illo comparas; quomodo nõ oportet populum circuire omnes doctores, & inquirere vbi syncera veritas Christi veniũdatur, &

A tur, & vbi corrupta, & omnium confessiones cognoscere, & veriorem eligere plus quàm vestimentum? Dicit Apostolus, Omnia probate, & quod bonum est tenete.

1.Thes.5.d

Aut si propter vtilitatem aliquam, vel necessitatem mũ dialem, proficisci volueris ad aliquem locum, cuius viã ignoras, nunquid propter ignorantiam viæ, discedis à profectione proposita? Non, sed experiris nunc istã viã, nunc illam: & quos interroges, quæris: & cùm inueneris, rogas, & postulas vt semitam discas. Et si velles scripturarum ingredi veritatem, nunc peteres orationibus, nũc quæreres in scripturis, nũc pulsares bonis operibus, nunc interrogares sacerdotes, nunc istos, nũc illos, nõ inuestigas qui veri sint clauiculariij scripturarũ, qui falsi. Sed ista nõ fiũt, quia verbũ dei nõ creditur: quia nec promissio beatitudinis eius desideratur, nec iudicium cõminationis eius timetur. *Væ uobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qui circuitis mare & aridã, ut faciatis unum proselytũ: & cùm fuerit factus, facitis eum filium gehẽnæ duplo, quàm uos estis.* Iudæi enim vbicunque videbant Gentiles, proposita quæstione de veritate vnius dei, & de vanitate idolorum facilè disputantes vincebant. Nõ enim labor est
B contra vanitatem idolorum manifestam, vnius dei dicere veritatem, cùm ille qui dicit magis adiuuetur ab ea quàm adiuuet eam: tamen corrigebant eum fortè, sed nõ propter gloriam dei, vt additis cultoribus honoretur deus: nec propter misericordiam volentes eum saluare quem docebant, sed aut propter auaritiam, vt additis in synagoga Iudęis, sacrificiorum adderetur oblatio: aut propter vanam gloriã, propter hoc ipsum vt videãtur Gentilem corrigere potuisse: sicut & nunc faciũt hæretici sacerdotes, aut promissionibus corrumpunt, aut minis terrent: non propter gloriam dei, neque de ignorantia hominum dolentes, sed aut propter auaritiam, aut gloriam vanam, vt videantur aliquos potuisse corrigere. Sed qui propter deum aliquem vult corrigere, aut qui propter vanitatem, ex ipsis actibus docentis ostenditur. Quando enim ipse in sanctitate conuersatur, cognosce, quoniam errantẽ propter deum corrigere vult: si autem ipse in malis versatur, quomodo alterum propter deum corrigere valet ad bonum? Nunquid magis
C misericors potest esse aliquis alteri, quàm sibi? Aut qui seipsum mergit in gurgitem peccatorum, quomodo alterum de peccatis valet eripere? *Facitis autem eum filium gehennæ duplo, quàm uos estis.* Nam qui fortè sub cultura idolorum constitutus, vel propter alios homines iustitiam seruabat, factus sub deo: malorum magistrorum prouocatus exemplo, fit peior magistris, & sic impietas discipulorum imputatur magistris. Aut sic, omnis Gentilis in simplo est filius gehennæ, quia idolorum est cultor. Item ludæi in simplo erant filij gehennæ, quia non credebant in Christum. Quicunque ergo ex Gentibus adiungebatur ludæis, non solùm non iustificabatur: nec enim iustificabatur aliquis, nisi per fidem Christi, maximè post aduentum ipsius: sed adhuc instruebatur exẽplo scribarum & Pharisæorum discredere Christo, & blasphemare eum, quemadmodum & illi: & sic fiebat duplo filius gehẽnæ. Primũ quidem, quia idolorum fuerat cultor. Deinde quia factus fuerat blasphemator Christi, & interfector. Sicut & nunc, qui transit ad hæreses, duplo fit filius gehennæ. Primũ quidem, quia veritatem quam tenebat, reliquit. Deinde quia factus est aduersarius veritatis. Qui enim in erroribus natus est, & in erroribus permanet, in simplo est filius gehennæ: qui autem natus in veritate, propter aliquam causam mundialẽ ad perfidiam migrat, duplo fit filius gehennæ. *Væ uobis duces cæci, qui dicitis: Quicũque iurauerit per templũ, nihil est: qui*
D *autem iurauerit per aurũ templi, debet.* Templum enim vel altare ad gloriã dei pertinet, & ad hominum spiritualiũ salutem: aurũ autem quod est in tẽplo, vel donum quod est super altare, ad gloriam quidẽ dei pertinet: & ipsum tamẽ aurũ, vel donũ magis ad delectationem hominũ, & ad vtilitatem sacerdotũ offertur super altare. Iudæi ergo aurũ, quo ipsi delectabantur, & dona quibus ipsi pascebantur, sanctiora dicebant esse, quàm ipsum templũ & altare: vt homines promptiores fierent ad offerenda dona, quàm ad preces fundendas in tẽplo, aut iustitias faciendas. Multa enim & modò Christiani simpliciter, & insipienter sic intelligunt. Ecce enim si aliqua fuerit causa, modicũ videtur facere, qui iurat per deũ: qui autẽ iurat per euãgeliũ, magis aliquid fecisse videtur: quibus similiter dicendũ est: stulti, scripturæ sanctę propter deũ sunt, non deus propter scripturas. Maior est enim deus, qui sanctificat euangeliũ, q̃ euangelium quod sanctificatur à deo. *Væ uobis scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui decimatis menthã, & anethum, & cyminũ, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiã, & fidem.* Quoniã
E scribarũ & Pharisæorum ad quos loquebatur, quidã erãt sacerdotes, quidã autem populares: non incongruũ existimo, si duplicẽ huius loci faciamus traditionẽ: vt vna quidẽ pertineat ad populares, qui decimas dant: altera autẽ ad sacerdotes, qui decimas accipiunt. Etenim ipse sermo dubius est, qui dicit: Væ vobis, qui decimatis. Nã & qui accipit decimas, rectè decimare videt, & qui dat. Scribæ ergo & Pharisæi minimorũ olerũ decimas dabant, vt per hoc videntes eos, dicerẽt omnes: Putas quomodo omnium rerũ suarũ decimas offerre non prętermittunt: quia etiã contemptibiliũ olerum decimas dare nõ negligunt? Putas quomodo secundum omnia dei
F præcepta, vita eorũ est cõsummata, vt ne in modicis his negligere acquiescant? Quod nõ erat verum. Nã minimarum quidẽ rerum decimas offerebant, ostendendæ religionis gratia, in iudiciis autẽ erant iniusti, in fratres sine misericordia, in deũ semper increduli. *Quas simulationes eorũ arguens dominus, hæc dicit & adiungit: Hypocritæ liquantes culicem, camelũ autem glutientes.* Quoniã à modicis quidẽ delictis se abstinebant, quæ fieri solent ex decimis non oblatis: magna autẽ mala alacriter cõmittebãt: qualia sunt, iniustum iudiciũ iudicare, in proximos suos odia exercere, in deũ incredulum esse. In causa autẽ scribarum & Pharisæorũ illorum cadunt multi. Et nunc qui videntur quidem ecclesiam honorare, pauperes cõsolari, in iudicio autem sedentes, aut secundũ personarum acceptionem iudicant, aut secundum differentiam munerũ: inter seipsos lites quotidianas exercẽt, & odia sine fine, præponentes semper auaritiam charitati. In fide autẽ semper infirmi sunt, quia inter Christianos: & hęreticos nullam differentiam arbitrantur: sicut & meretrix mulier adulterum idipsum putat & virum. Et ipsi ergo hypocritæ sunt, & culicẽ liquant, modicum repellentes peccatum: & camelũ glutiunt, maxima & pessima cõmittentes. Nũc veniamus ad sacerdotes. Scimus quia seruare iustitiã, & facere misericordiam, & habere fidẽ, propter gloriam suam deus mandauit: decimas autem offerre deo, propter vtilitatem sacerdotum: vt sacerdotes quidem populo in spiritualibus obsequantur, populi autem in carnalibus sacerdotibus subministrarent. Sacerdotes ergo auaritia pleni, si quis de populo decimas non obtulisset, ita eum corripiebant, quasi magnum crimen fecisset, quia decimam alicuius rei, vel saltem minimæ non obtulisset: si quis autem de populo in deum peccabat,

Sacerdotũ auaritia notatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G peccabat,aut lædebat aliquem, aut aliquid tale faciebat, nemo curabat corripere eum, quasi nullam culpam fecisset,quia in deum peccabat.Et de suo quidem lucro sollicitè agebant,de gloria autem dei , & salute hominum negligebant.Ideo dicit de eis:Væ vobis qui decimas etiam rerum minimarum exigitis à populo, & misericordiam & iustitiam non facientes populum non admonetis.Sic enim & modò fit. Ecce enim episcopus, si debitum honoris non acceperit à presbytero, aut presbyter si non acceperit à diacono , aut diaconus à lectore, irascitur , & turbatur:si autē viderit aut episcopus presbyterum, aut presbyter diaconum , circa ecclesiæ obsequium non permanentem,aut aliâs peccantem in deū, neque irascitur ei , neque curat : quia omnes quidem de suo honore soliciti sunt,de honore autem dei nullus.Et portiones quisque suas secundum dignitatem suam vigilanter aspiciunt,& defendunt, & secundum dignitatem suam curam impendere circa obsequium ecclesiæ non attendunt.Si populus decimas non obtulerit,murmurant omnes:& si peccantem populum viderint, nemo murmurat contra eum.†Quàm compēdiosē in tribus his complexus est,& conditiones hominum,& quæ necessaria sunt hominibus ad salutem?Omnes enim homines aut iudices sunt, siue spirituales , siue mundiales, aut sub iudicibus sunt:& omnibus generaliter hominibus tam iudicibus,quàm his qui iudicātur, duo hæc necessaria sunt ad salutem,fides vera,& opera bona.Dicēs ergo,Iudicium: tetigit eos qui iudicant , siue mundiales iudices,qui præsunt mundo:siue spirituales,qui præsidēt ecclesiis,vt iustum iudicium iudicent.Hęc est enim eorum prima iustitia,vt si verè,aut iudices mundiales loquuntur iustitiam,aut iudices spirituales. Si verò loquūtur iustitiam in ecclesia,per hoc ostenditur si iustè iudicarint,dicente propheta:Si verè vtique iustitiam loquimini,iustè iudicate filij hominum . Si autem non iudicauerint iustum iudicium, non in veritate loquuntur in iustitiam,sed in labiis tantùm.Dicens autem,Fidem: admonet omnes in fide viuere dei.Dicēs verò,Misericordiam:conuersationem bonam omnibus prædicauit. Nā siue abstinentia à malis , siue opus bonarum rerum per misericordiam conseruatur.Nam & non facere hominiI ni quæ pati non vult,& facere quæ sibi fieri vult, vtrunq; misericordiæ est. *Duces cæci,liquātes culicem,camelum autem glutientes.* Omnes ergo sacerdotes,qui propter nō oblatas populi decimas curant , & docent populum , & corripiunt,& alia peiora eorum peccata videntes,tacēt: ipsi sunt,qui docent populum suo exemplo liquare culicem,& camelum glutire:id est , à modico quidem peccato se abstinere, maiora autem committere. *Væ vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ , qui emundatis quod foris est calicis, & paropsidis.* Quoniam in specie calicis & paropsidis homines dicit, manifestum est ex eo quòd addidit , dicens: *Ab intus autem pleni estis rapina & iniquitate.* Iudæi enim quotiēscunque ingressuri erant in templum,aut sacrificia oblaturi per dies festos , & seipsos,& vestimenta sua,& vtensilia lauabant , & à peccatis nemo seipsum purgabat , cùm deus neque corporis mundiciam laudet,neque sordes condemnet. Pone tamen,quia deus odit sordes corporum, & rerum , & vasorum.Si ergo rerum sordes odit,& aut vis,aut non vis, necesse est vt ipso vsu sordidentur : quantò magis deus sordes conscientiæ horret?quam,si volumus,semper mūdam seruamus . Non ergo vasa lauanda sunt aquis , sed conscientiæ precibus. *O Pharisæe cæce,munda prius quod intus est calicis & paropsidis , ut fiat id quod foris est mundum.*

H †eos.

Psal.57.a

K Non ergo sensus est,si catinus ab intus mundatur, à foris verò mundatus non fuerit,mundus est:sed homo, si ab intus peccatis non fuerit sordidatus, & si nunquā tetigerit aquam,mundus est ante deum:si autem peccauerit,& si toto pelago,& cunctis fluminibus se lauerit, sordibus & niger est ante deum.

Homilia.xlv.ex cap.xxiii.

Væ vobis scribæ & Pharisæi pypocritæ,qui similes estis sepulchris dealbatis,&c. Meritò iustorū corpora templa dicuntur , quia anima in corpore iusti dominatur,& regnat,quasi deus in templo.Vel certè, quia ipse deus in corporibus habitat iustis . Corpora autem peccatorum sepulchra dicūtur mortuorum,quia anima mortua est in corpore peccatoris. Nec enim viuens putanda est,quæ nihil viuum, aut spirituale agit in corpore.Vel quia mors ipsa habitat in corporibus peccatorum.Sicut ergo sepulchrum quandiu quidem clausum est,pulchrum videtur à foris:si verò fuerit apertum horribile est:Sic & simulatores bonorum, quandiu quidem non cognoscuntur,laudabiles sunt: cùm autem cogniti fuerint,inueniuntur abominabiles.Dicito mihi ô L hypocrita,si bonum est esse bonum, vt quid non vis esse,quod vis apparere?Si verò malum est esse malum, vt quid vis esse,quod non vis apparere ? Nam quod turpe est apparere,turpius est esse: quod autem formosum est apparere,formosius est esse.Ergo aut esto quod appares, aut appare quod es : quia manifestum malum à sapientibus non facilè reprehenditur, dum insania æstimatur.

Væ vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ,qui ædificatis sepulchra prophetarum , & ornatis monumenta iustorum. Omne bonum quod fit propter deum,in omnibus rebus æqualiter obseruatur. Vbi autem in omnibus rebus nō æqualiter obseruatur,bonum illud propter homines fit , sicut res ipsa præsens demonstrat . Ecce enim qui martyria ædificant, ecclesias ornant , bonum opus facere videntur:sed si quidem & aliâs iustitiam dei custodiant , si de bonis eorum pauperes gaudēt, si aliorum bona per violentiam non faciunt sua:scito quia ad gloriam dei ædificant.Si autem aliâs iustitiam dei non seruant,si de bonis eorum pauperes nunquam gaudent:si aliorum bona faciunt sua,aut per violentiam,aut per fraudem: quis tā insensatus est, vt nō intelligat quia non ad gloriam dei M faciunt ædificia illa , sed propter æstimationē humanā? Et iustè ædificant martyria , vt pauperes violentiā passi ab eis,interpellēt cōtra eos . Nō enim gaudēt martyres, quando ex illis pecuniis honorantur pro quibus pauperes plorāt.Qualis est virtus illa iustitiæ,munerare mortuos,& expoliare viuentes?de sanguine miserorum tollere,& deo offerre?illud nō est deo offerre, sed velle violentiæ suæ sociū facere deum:vt cùm si oblatam sibi pecuniā de peccato libenter acceperit,cōsentiat in peccato.Vis domū dei ædificare? da fidelibus pauperibus vnde viuant, & ædificasti rationabilē domum dei.In ædificiis enim homines habitāt,deus aūt in hominibus sanctis.Quales ergo illi sunt,qui homines expoliant,& ædificia martyrum faciunt?habitationes hominum compo nunt,& habitationem dei destirpant?Iam ergo ex antiquis temporibus morbus iste in hominibus habebatur. Dicebant enim apud se: Si bene fecerimus pauperibus, quis illud videt?Et si viderint,nō multi vident:& si multi viderint,pro tēpore vident. Transit enim tempus, & transit cum tēpore benefacti memoria.Nōne ergo melius ædificia facimus , quæ omnes aspiciunt,non solùm hoc tempore,sed etiam in posterum ? Nam quandiu ædificium permanet , tandiu ædificantis memoria nominatur.

Quō dom⁹ dei ædificāda.

A minatur.O incipiens homo,quid tibi prodest post mortem ista memoria,si vbi es torqueris:& vbi non es,laudaris?Ergo dum Iudæos castigat dominus, Christianos docet:Quoniam si iuxta alia bona,ædificia sancta fecerit homo,additamentum est bonis:si autē sine aliis bonis operibus, passio est gloriæ secularis. *Væ uobis scribæ & Pharisæi hypocritæ qui ædificatis sepulchra prophetarū, & ornatis monumenta iustorum.* Qui considerat consequentia tunc Pharisæorum,& modò intelliget:quia hæc nō solùm illis dixit Pharisæis, sed & omnibus postmodum nascituris. Nam & si ad illos solos dixisset hæc, dicta fuissent tantùm,& non etiam scripta. Nūc autem & dicta sunt,& scripta. Dicta videlicet propter illos, scripta autem propter istos . Nāetsi patres Iudæorum mortui sunt, tamen filij eorum viuunt , qui prophetas quidē & martyres colunt: filios autem prophetarum & martyrum persequuntur,mortuorum sanctorum cultores,& †hæc al. desunt. viuorum persecutores. ¶ Si verò trinitatem eiusdē substantiæ confitentes,martyres passi sunt : quare eos quasi sanctos colunt, qui vnum ingenitum , & vnum vningenitum,& vnum spiritum sanctum crediderunt? Si autē B martyres colunt , quasi qui veram confessi sunt fidem: quare persequuntur eos,qui fidem eorundem prophetarum & martyrum confitentur ? Pharisæi ergo hæretici sunt, qui à vera fide præcisi sunt.¶ Pharisæi enim præcisē intelligūtur ipsi , qui sepulchra ædificant prophetarum, & martyrum nomina colunt, & præcepta blasphemāt: memoriam honorant,& fidem contemnunt. *Et dicitis:Si fuissemus in diebus patrum nostrorum , non fuissemus socii eorum in sanguine prophetarum.* Semper Iudæi præteritorum sanctorum cultores fuerunt,& præsentium contemptores,magis autem & persecutores, & inimici viuentium, & amici mortuorum . Non enim sustinentes increpationes prophetarum suorum persequebātur eos, & occidebant.Nam volentibus malè viuere,semper cōProuer.9.b traria videtur esse correptio,dicente Salomone: Argue sapientem , & amabit te:insipientem verò , & odiet te. Postea autem nascentes filij intelligebant culpas patrū suorum , & ideo quasi de morte innocentium prophetarum dolentes,ædificabant monumenta eorum,& ipsi tamen similiter persequebantur , & interficiebant suos C prophetas,increpantes eos propter peccata . Nam alter alterius culpam citò intelligit, suam autē difficilè : quia homo in causa alterius tranquillum cor habet, in sua autem turbatum.Perturbatio autem cordis non permittit hominem considerare quod bonum est . Sic ergo per singulas generationes Iudæi colebāt illos quasi sanctos, quos patres eorum quasi malos occiderant. Hoc autem fiebat, non vt vnaquæque generatio suam innocentiam ostenderet, sed vt inuicem se domestico filiorum iudicio condemnarent . Quis enim existimare potest innocentes,qui à filiis suis quasi rei damnantur?Sic & Iudæi qui fuerunt in tempore Christi , prophetas quidem colebant,& dominum persequebātur: seruos honorabant, & dominum contemnebant . Naturalem consuetudinem omnium malorum hominum Christus exponit. Nam Iudæi corripiuntur à Iudæis: sed penè in omnibus hominibus malum hoc inuenitur, vt alios quidem culpent errantes,& ipsi in eosdem currant errores . Ecce si tu audias aliquem de antiquis episcopis loqui , quia ille (nescio quis sit) peccantem populum liberè increpabat: sic personas diuitum non aspiciebat, sed vnicuique verū dicebat,statim collaudas eum, & beatificas, & dicis, quia talis debet esse in populo doctor . Et si audias, quia aliquis extitit increpatus, & fecit illi iniuriam , vitupe-

D ras & dicis : Quare illum non sustinuit increpantem? Ego si essem,& me aliquis pro mea culpa corriperet,nō solùm non irascerer, sed magis gauderem . Sicut enim familia sine flagello non regitur, sic & populus sine increpationibus non gubernatur . Ecce si quis de tuis doctoribus voluerit te increpare propter peccatum tuum, & dicere tibi quod verum est , statim irasceris, & blasphemas : sic & Iudæi suos quidem prophetas non sustinebant,antiquos autem quasi sanctos colebant.Non ergo ille est bonus,qui quod malum est reprehendere potest,& bonum laudare:sed qui reprehensus in malo,bono animo susceperit reprehensionem.In alterius causa facilè possumus omnes iusti iudices esse : ille autem verè bonus,& iustus,& sapiens est, qui sibiipsi iudex fieri potest.Cùm audieris aliquem beatificantem antiquos doctores,proba illum qualis est circa suos doctores . Si enim illos sustinet,& honorat cum quibus viuit,sine dubio & illos honoraturus fuerat , si cum illis vixisset . Si autem suos contemnit, verè & illos contempturus fuerat, si cum illis vixisset . Nā omnis correctio similis est E cæteris tentationibus.Sicut ergo omnis tentatio , fideles quidem ædificat magis , infideles autē destruit amplius:sic & omnis increpatio disciplinæ religiosum hominem,& deum timentem,meliorem facit : irreligiosum autem & malum conturbat , & ad deterius ire cōpellit.Sicut ergo vas figuli igne probatur , sic & bonum cor,increpatione cognoscitur. *Et dicitis:Si in diebus patrū nostrorum fuissemus,non fuissemus socii eorum in sanguine prophetarum.* Non quia Iudæi specialiter omnino talia loquebantur,sed quia talia cogitabant & faciebant , cogitationibus suis hæc loquebantur & factis. Quādo enim colebant filij quos patres occiderant , condemnare videbantur homicidia patrum suorum, & se ab illorū cōsortio separare . Sic & hæretici quando colunt prophetas,& apostolos,& martyres,qui à patribus eorū,id est à Iudæis,vel à Gentilibus persecutionem passi sunt,& occisi,condemnare videntur acta patrum suorū,id est Iudæorum, atq; Gentilium:& dicere , quia si fuissemus in diebus illorū , nō fuissemus socij eorū in sanguine prophetarum,apostolorum,& martyrum. *Itaque testimoniū redditis uobis,quia filii estis illorū qui occiderunt prophetas.* Naturæ regula dicit,quia nō potest fieri,vt de bonis pa- F rentibus mali nascantur: aut de malis , boni:sed quales fuerūt parentes,tales erunt & nati . Quia sicut arbor in fructu cognoscitur, & fructus per arborem demonstratur:sic parētes cognoscuntur in filiis, & filij per parētes. Nōne hoc ante Christum propheta prædixit,Quoniam Psal.13.c deus in generatione iusta est:Item,Generatio rectorum Ibidē.111.a benedicetur ? Ergo dant testimonia de filiis mores parentum.Quòd si pater fuerit bonus,& mater mala : aut si mater fuerit bona,& pater malus:interdum filij patrē sequuntur,interdum matrem,interdum omnes filij patrem,interdum omnes matrem:tamen frequentius est, vt nati patrem sequantur. Si autem ambo fuerint æquales,aliquando fit, vt de bonis parentibus mali exeant filij,aut de malis boni,sed rarò. Ecce enim regula est humanæ naturæ,vt omnis homo nascatur duos oculos habens,& quinos digitos: aliquando tamen vt manifestētur opera dei,nascitur homo aut sex digitos habens,aut Ioan.9.a oculos omnino non habens : sicut in euangelio scriptum est . Sicut ergo extra regulam naturæ rarò euenit, vt deformis nascatur : sic & homo extra regulam naturæ rarò procedit , vt dissimilis nascatur filius parentibus suis . Tu itaque iuuenis quando vxorem ducere Vxor qualis ducenda. vis , si virgo , aut si puella nuptui tradatur , noli quæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G rere diuitem, sed bene morigeratam: quia mores boni, diuitias frequenter acquirunt, diuitiæ autem mores nũquam fecerunt. Et glorioſior eſt paupertas fideliũ, quàm diuitiæ peccatorum. Noli quærere ſpeciem quia, ſcriptũ Prouer. 11.c eſt: Sicut inaures aureæ in naribus porci, ita mulieris male morigeratę ſpecies. Quia in ſpecie, meretrices placẽt: in moribus autem, matronæ. Cùm autem requiris, aut neceſſarium habes matronæ mores diſcere, conſidera quales habet parentes, & ſine labore cognoſces de illa. Si ergo ambo fuerint boni, fiducialiter pone pedem tuum in domo illius: ſi autem ambo fuerint mali, fuge familiam illam. Crede enim teſtimonio Chriſti, quod verum eſt: & non mentitur. Si autem diſſimiles fuerint parentes illius, dubium inde habes euentum, quomodo nauta, qui in mare tradit animam ſuam, neſciens vtrũ pereat aut euadat. Aut ita: Non quia aut de iuſtis parentibus iuſti naſcantur, aut de iniquis iniqui, ſecundum ea quæ diximus: ſed ſi de parentibus iuſtis iuſti naſcantur, per hoc ipſum quòd ſimiles ſunt parentibus ſuis, ſibiipſis teſtimonium perhibent, quia ſunt filij eorum: ſi autẽ H de iuſtis iniqui naſcantur, per hoc ipſum quòd diſſimiles ſunt parentibus ſuis, perhibẽt teſtimonium ſibi, quia non ſunt filij eorum. Et econtrà, ſi de iniquis parentibus iniqui naſcantur, ſicut homicidæ Iudæi de homicidis Iudæis, de quibus præſens loquitur ſermo, per hoc ipſum quòd ſimiles ſunt parentibus ſuis iniquis, ſibiipſis teſtimonium perhibẽt, quia filij ſunt eorum. Si autem de iniquis naſcantur iuſti, ipſi ſibi perhibent teſtimonium, per hoc quòd diſſimiles ſunt parentibus ſuis, quia non ſunt filij eorum. Secundum hoc ergo & hæretici ipſi ſibi teſtimonium dant, quoniam filij ſunt Iudæorum, atq; Gentilium, qui perſecuti ſunt prophetas, & apoſtolos, & martyres. Quomodo? eadem ipſa opera facientes in Chriſtianos, quæ fecerunt Iudæi atq; Gentiles in prophetas, & apoſtolos, & martyres. Nũquid prophetæ aut apoſtoli, & martyres, perſequentium volebãt aliquid fieri ſuũ? Nunquid terroribus carnalibus, aut promiſſionibus mũdialibus aliquem credere ſuadebãt? Nec enim eſt fides, quæ ex neceſſitate timoris procedit, aut deſiderio muneris alicuius terreni: ſed bene docentes, & melius viuẽtes, vt & verbis doceret, & factis. Et non minas proponebant carnales, ſed futurum dei iudicium exponebãt. I Nõ mũdialia bona, ſed regna cœleſtia hominibus promittebãt. Si hæc faciunt hæretici, verè filij ſunt prophetarum, & apoſtolorum, & martyrum, qui ita fecerunt: ſi autem alios perſequuntur, alios terrent, aliis promittũt, aliorum bona diripiũt, aliis autem donãt, ſine dubio ipſi de ſe teſtimonium dant, quia ipſi filij non ſunt prophetarum, & apoſtolorum, & martyrũ. *Et uos implete menſuram patrum ueſtrorum.* Prophetat illis futurum, vt quẽadmodum patres eorum interfecerunt prophetas, ſic & ipſi interficiant Chriſtum, & apoſtolos, & martyres, cæteroſq; ſanctos. Nõ iubet illis vt faciant quæ facturi non erant, niſi iuſſiſſet: ſed oſtendit eis, quia ſciebat quod eſſent facturi: Vt puta, ſi cõtra aliquem litiges aduerſariũ, & ſcis quod aliquid cogitat aduerſus te, dicis illi: Fac mihi quod facturus es. Nõ iubes illi vt faciat, ſed oſtẽdis te intelligere quod cogitat facere. Sic & dominus ad ludã
Ioan.13.c dicebat: Quod facis, fac citius. Et quàm bene dixit, Implete: & nõ, ſuperimplete. Quãtùm ad veritatem, exceſſerunt menſurã patrum ſuorum. Illi enim homines occiderunt, iſti deum crucifixerũt. Illi miniſtros, iſti regẽ. Sed quia voluntate ſua deſcendit in mortẽ, non imputabat illis ſuæ mortis peccatũ: ſicut & in cruce petebat pro
Luc.23.c illis: Pater, remitte eis, quia neſciunt quid faciunt. Impu-

tat autem illis apoſtolorum mortẽ, cęterorumq; ſanctorum, qui nolentes occiſi ſunt. Ideo dicit, Implete: & nõ, ſuperimplete. Nã benigni & iuſti iudicis eſt, ſuas iniurias cõtemnere, & aliorum iniurias vindicare. Qui autem ſuas vindicat, quãuis iuſtè vindicet, nunquam tamẽ iudex iuſtus eſſe putatur. † Conſequẽter & hęreticis dicitur hoc. Quãdo enim vides hæreticos, tres per omnia æquales dicẽtes, eiuſdem eſſe ſubſtantiæ, eiuſdem eſſe authoritatis, ſine principio omnes, hos aliqua parte diſtãtes à ſe, non mireris: implent enim menſuram patrum ſuorum Gẽtilium, quoniam & illi ſimiliter multos deos colebant. Quando vides eos, tres vnã perſonam dicentes, & ipſam eſſe deum patrem, ipſam deũ filium, ipſam deum ſpiritum ſanctum, non mireris: Iudæorum enim patrum ſuorum implent menſurã. Sic enim & illi ſemper vnum deum patrem colebant, filium non confitẽtes deum poſt patrem. Quando vides eos cõfitentes, ac dicentes, quia filius de ipſa patris ſubſtãtia proceſſit: ſicut & omnis filius corporalis de corpore patris, & actũ carnalem, applicant ſpiritui impaſſibili & inuiſibili: cognoſce quia meſuram implent patrum ſuorũ Gentiliũ. Et illi enim tales deos colebant, qui ſecundum carnem & generabantur, & generabant. Quando vides eos dicẽtes, purum hominem crucifixum & anima, & corpore: nõ deum in corpore ſolum, in quo nulla eſſet diuinitas: ſcito quoniam implẽt menſurã Iudæorum patrum ſuorum. Nam & illi hominem purum ſe crucifixiſſe credẽtes, dicebant ad apoſtolos: Ecce enim impleuiſtis Hieru Act.5.c ſalem doctrina veſtra, & vultis inducere ſuper nos ſanguinem iſtius hominis. Si enim homo purus eſt paſſus, dimitto: quia nos mors hominis, nõ dei ſaluauit. Sed dico, Iudæi tale peccatum fecerunt, quale facit qui hominẽ occĩdit, non deum. Quando vides eos perſequentes, & facientes omnia quæ diximus, non mireris: implent enim menſuram Iudæorũ & Gentilium patrum ſuorũ.

Serpentes genimina uiperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ? Sicut enim ſerpentes præ omnibus animalibus aſtutiores ſunt, & aſtutia eorum non eſt in bono, ſed in malo: hoc enim ſemper aſpiciunt, quomodo aliquem mordeant: & cùm momorderint, quomodo ſe occultent: Sic & omnes hypocritæ aſtutiores ſunt cæteris hominibus ſimpliciter viuentes, & in aſtutia ſua cogitant M quomodo aliquem lædant: & cùm leſerint, ita ſimpliciter ambulant, quaſi neminem nocuerint. *Genimina uiperarũ.* Superius diximus de Iudæis, quoniam per ſingulas generationes inuicem ſua facta cõdemnabant, & ſemper patres reprehendebantur à filiis ſuis. Itẽ filij reprehendebãtur à patribus † ſuis. Ideo ergo eos oẽs viperæ ſimilauit: quoniam talis eſt viperarum natura, quando conceperint in vtero matres, nati earum rumpunt vterum matris, & ſic procedunt. Item ipſi nati, quando conceperint, ſic patiuntur à ſuo fœtu. Sic ergo viperæ ſemper parentes comedunt, & comedũtur à pullis ſuis: ſic & Iudæi ſemper patres condemnant, & cõdemnantur à filiis ſuis. *Quomodo fugietis à iudicio gehennæ?* Nunquid ſepulchra ſanctorum ædificantes, an potius à malicia corda veſtra mundantes? Nunquid ſic iudicat deus, quomodo iudicat homo? Homo hominẽ iudicat in opere, deus autem in corde. Quæ eſt autem iſta iuſtitia, ſanctos colere, & cõtemnere ſanctitatẽ? Primus gradus pietatis eſt, ſanctitatẽ diligere: deinde ſanctos: quia non ſancti ante ſanctitatem fuerunt, ſed ſanctitas ante ſanctos. Sine cauſa ergo iuſtos honorat, qui iuſtitiam ſpernit. Quomodo fugietis? Nunquid liberabunt vos ſancti, quorum monumenta ornatis? Non poſſunt ſancti

† hæc al. deſunt: quare attẽtè lege.

† al. filiis. Viperarum natura.

Pietatis gradus duo.

A ſancti amici eſſe illorũ, quibus deus eſt inimicus. Nunquid poteſt eſſe pacata familia, domino aduerſante? Quomodo fugietis? An forſitan nomen vacuum vos liberabit, quia videmini eſſe populus dei? Quid prodeſt meretrici, ſi nomẽ habeat caſtum? ſic nihil prodeſt peccatori, ſi ſeruus dei dicatur. Ne putetis quia melior eſt Chriſtianus impiè agens, quàm infidelis impius. Deniq; quis peior eſt tibi, inimicus apertus, an qui ſe fingit amicum, & eſt inimicus? Puto quòd melior eſt inimicus apertus, quàm amicus falſus. Sic & apud deum odibilior eſt, qui ſeruum dei ſe dicit, & mandata diaboli facit. Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ? Serpentes enim ſunt & omnes hæretici, prudentes in malo, & ſtulti in bono. Et ſicut ſerpẽtes varij ſunt in corpore ſuo, ſic hæretici varij ſunt in erroribus ſuis, & multiplices in malignitate: qui depoſuerunt imaginem dei, quæ eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis: & ſuſcipientes imaginem ſerpentis, quæ eſt in malicia & ſchemate veritatis, facti ſunt ſerpentes, filij ſerpentis illius, ad quem dominus in perſona eccleſiæ, & diaboli dicit: Ecce pono inimicitias inter te & mulierem, & inter ſemen tuum, & ſemen illius. Super ventrem tuum, & ſuper pectus tuum repes, & teram mãducabis omnibus diebus tuis. Propter quam ſententiam domini, inter hæreticos & Chriſtianos pax non poteſt eſſe. Si ergo filios eccleſiæ nõ perſequũtur hæretici, neq; aduerſantur, & ipſi filij ſunt eccleſiæ: ſi autẽ perſequuntur, ſemen ſunt ſerpentis illius, cuius ſemen inimicitias exercet aduerſus ſemen eccleſiæ. Nam & iſti, qui genimina ſunt ſerpẽtis, ſimiliter ſicut & illi ſuper vẽtrem ſuum, & ſuper pectus repunt, & ſemper mãducant terram. Super ventrẽ quidem, & pectus repũt: quoniam quicquid faciũt, propter ventrem ſuum faciunt, & propter vanam gloriam pectoris ſui. Terram autem mãducant, quoniam neminẽ lucrantur, aut capiunt in perfidia ſua, niſi illos qui in terra ſunt: id eſt, carnales homines. Spirituales autem viros ſeductio non conſumit †. Manducare enim eſt lucrari, vel acquirere, ſiue ad vitam, ſiue ad mortem. Nõ ſolùm autem ſerpentes ſunt, ſed & viperæ, quarum natura eſt, vt rumpentes viſcera matrum, naſcãtur: ſic & authores hæreſium, rumpentes fidem matris eccleſiæ, proceſſerũt ad principatum. *Quomodo fugietis à iudicio gehennæ?* Eccleſias ædificantes, nõ eccleſiaſticæ veritatis fidẽ tenentes: ſcripturas legentes, nõ ſcripturis credentes: prophetas, & apoſtolos, & martyres nominantes, nõ opera martyrum imitantes, nec confeſſionem eorum ſequentes. Nec audiſtis eũ qui dicit: Nõ omnes qui dicũt mihi, domine domine, intrabũt in regnum cœlorum, ſed qui faciunt voluntatem patris mei? Sicut enim non omnes qui dominum vocant, domini ſunt, ſed qui faciunt domini voluntatem: ſic nõ omnes qui in locis ſuis prædicant apoſtolos, & prophetas, & martyres, iam per hoc ſunt cultores eorum: ſed qui opera eorum imitantur, & fidem ſequuntur.

Hereticiſerpẽtibus cõparati.

Seductiõe conſumunt.

Iuprà.7.c

Homilia.xlvi. ex capite xxiii.

Deo, ecce ego mitto ad uos prophetas, & ſapientes, & ſcribas, & ex ipſis occidetis, & crucifigetis, &c. Prophetas, & ſapientes, & ſcribas apoſtolos dicit. Prophetæ enim erant, quia prophetico ſpiritu erant repleti. Sapientes autem erãt corde, ſicut propheta dicit de eis: Et eruditos corde in ſapientia. Scribæ autẽ erant corde, quia de theſauris ſuis noua & vetera proferebant. Sed primùm videamus, qua cauſa dicit: Ideo, ecce ego mitto ad vos. Superius dixerat, Væ vobis ſcribæ & Phariſæi hypocritæ, qui ædificatis ſepulchra prophetarũ, & ornatis monumẽta iuſtorum, & dicitis: Si fuiſſemus in D diebus patrum noſtrorum, non eſſemus ſocij eorum in ſanguine prophetarum: id eſt, quoniam ædificatis ſepulchra prophetarum, & per hoc non ſolùm verbis, ſed & ipſis ædificationibus dicitis, ſi in diebus patrũ noſtrorũ fuiſſemus, non eſſemus ſocij eorum in ſanguine prophetarum: volẽtes vos iuſtificare coram hominibus, qui ſecundum viſionem operum iudicant, & nõ coram deo, qui corda cognoſcit: quod eſt hypocritarum. Ideo dixit Ieſus turbis Iudæorum, & principibus ſacerdotum:

Ecce ego mitto ad uos prophetas, & ſapientes, & ſcribas, & ex ipſis occidetis, & crucifigetis, & perſequemini de ciuitate in ciuitatem, ut menſuram homicidarum patrum ueſtrorum non bene plenam impleatis. peiora facientes patribus veſtris. Quoniam illi quidem prophetas occiderũt, vos autem ipſum dominum prophetarum. Illi enim eos qui annũciabant venturum filium dei: vos autem eos, qui eum iã adueniſſe teſtantur, vt ſic per ipſa opera veſtra homicidialia teſtimonium vobis reddatis, quia filij eſtis patrũ homicidarum: vt non ſolùm ſanguis iſtorum ſanctorũ, verum etiam propter iſtorum ſanguinem, omnis ſanE guis præcedentium ſanctorum veniat ſuper vos. Nunc virtutem ipſorum verborum videamus. Oſtendit eis, quia intelligit corda ipſorum, quia tales ſunt, vt faciant quod fecerunt patres eorum. Nam apud deum, qui hominem occidere diſponit, antequàm occĩdat, quaſi homicida habetur. Et qui adulterium committere auſus eſt, antequàm committat, iam adulter eſt ante deum. Et qui periurare paratus eſt, antequàm periuret, iam periurus videtur: quia deus non ex operibus iudicat, ſed ex cogitationibus cordis, dicente Apoſtolo: Teſtimonium Roma.2.c reddente conſcientia eorum, etiam cogitationibus inuicem accuſantibus ſe, aut etiam defendentibus ſe in die cùm iudicabit dominus occulta hominum. Voluntas eſt enim, quæ aut remuneratur pro bono, aut condemnatur pro malo: opera autem teſtimonia ſunt voluntatis. Vt quid ergo expectat opera, qui conſcientias nouit? Nunquid & tu in aliquo negocio teſtimonia quæris, cùm tibi res ipſa fuerit manifeſta? Sed dicis: Si ſecundum voluntatem iudicat, & opera non expectat, non miſiſſet ad illos prophetas & ſapientes. Ideo expectat vt duo bona fierent miſericordiæ, vt & Iudæi ſecundum conſcientias ſolas ſuas condemnarentur, & F iuſti homines non occiderentur. Et quis ſcit, quia aut malus iuſtè damnatus ſit propter maliciam ſuam, aut bonus propter benevolentiam ſuam iuſtè remuneratus ſit, niſi voluntas demonſtraretur in opere? Quale eſt enim illud iudicium iuſtum, cuius iuſtitiam nemo cognoſcit? Non ergo deus quærit opera propter ſe, vt ſciat quomodo iudicet, ſed propter alios, vt omnes intelligant, quia iuſtus eſt deus. Nam deus eſt, qui omnium corda cognoſcit, & hominum, & angelorum, & ſpirituum cæterorum. Cor autem dei nemo cognoſcit, neque homines, neque angeli. Ideo ergo & malis dat occaſionem, per quam in operibus oſtendatur propoſitum voluntatis ſuæ malæ: ſicut dedit ſcribis & Phariſæis, mittens ad eos prophetas, & ſapientes, & ſcribas: & bonis præbet occaſionem, per quam oſtendant propoſitum voluntatis ſuæ bonæ, ſicut prophetis, & ſapientibus, & ſcribis ſuis præbuit, excitans ſuper eos perſecutionem ſcribarum & Phariſæorum, vt non ſine cauſa quantùm ad homines coronarẽtur. Et ſicut homo habens benefaciendi propoſitum, certè iuſtũ eſt, vt deus prouideat ei occaſiones, per quas faciat bona. Vt quid pinguis terra iaceat ſine fructu? Sic iuſtũ eſt, vt homini

Universidad de Deusto
Biblioteca

malam voluntatem habenti,prouideat causas, per quas faciat mala , dicente Salomone: Ad prauos prauas vias
Psal.118.d mittit dominus. Vnde Dauid rogat,dicens : Viam iniquitatis amoue à me,legem tuam,&c. Nam & de beneuolis alibi propheta sic dicit:Quia non dimittit virgam
Psal.124.a peccatorum super sortem iustorum , vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas:Id est,non dat potestatem dæmonibus super iustos, ne quando contra voluntatem suam malum facere compellãtur ab illis. De ma
Ibidem. leuolis autem statim sic dicit: Declinãtes autẽ ad suffocationem, adducet dominus cum operãtibus iniquitatem:Id est,qui declinatus est ad malefaciendum , sociat illum cum operantibus mala : Vtputa volenti tibi eleemosynas facere,occurrit ante faciem tuã captiuus , aut desolata vidua, aut miserabilis orphanus , non tantum
†eum misit. teũ misit ad vtilitatẽ illius , quantum illum transmisit ad vtilitatẽ tuam: id est,non tantum præstitit illi per te, quantùm per illum tibi . Nam quod per te illi præstitit, temporale est,& terrenum:quod autem tibi præstitit per illum,perpetuum est , & cœleste . Ne putes quia propter
H vtilitatem pauperum deus diuitem fecit,quos & sine diuitibus poterat sustentare: sed propter vtilitatem diuitũ pauperes fecit qui infructuosi & steriles erant futuri, ni si pauperes facti fuissent. Si ergo bene facere volẽtibus, quando prouidet causas benefaciendi,iustus est deus:sine dubio , & quando malefacere paratis malefaciendi prouidet causas,non est iniustus. Sicut enim bonus ro-
Psal.118.d gat,ne occasionem peccandi incurrat,dicens: Viam iniquitatis amoue à me:sic & malus optat, vt inueniat occasionem nocendi.Ideo ergo dicit dominus: *Ecce ego mitto ad uos prophetas,& sapientes,& scribas,& ex ipsis occidetis,& crucifigetis, & flagellabitis , ut ueniat super uos omnis sanguis iustus , qui effunditur super terram.* Ergo deus occasionem prouidet peccandi?Etiam,sed non vt peccare faciat, sed vt peccatorem ostendat . Ecce enim si tu vitiosum compares seruum , & volueris mores suos scire: nõne pones ante illum sacculos cum solidis , aut aliquẽ concupiscibilem cibum, & si quidem seruus ille incontinens fuerit,& sine timore, porrigat manum suam , & accipiet inde:nunquid malè feci?ti? Aut nunquid tu coëgisti illum vt faceret malè?Non, sed propalasti maliciã
I eius.Sic & deus dans hominibus occasionem peccandi, si peccare voluerint, non illos facit peccare , sed manifestat pertinaciam cordis eorum. *Vt ueniat super uos omnis sanguis iustus,qui effusus est super terrã,à sanguine Abel iusti,usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ , quem occidistis inter templum & altare.* Id est,non tantum super Iudæos,qui iam nõ sunt , sed super vos malos homicidas. Nam in tempore Abel Iudæi quidem non fuerunt,mali autem fuerunt.Nam quantum ad homines multæ generationes sunt secundum diuersitates terrarum:quantum autem ad deum,duæ generationes sunt:Vtputa per singulas generationes sanctis suis bona promittẽs deus per prophetas , ad consolationem eorum Christum eis
Esa.62.b prophetauit venturum,vtputa:Constituam iudices tuos sicut prius,tunc vocaberis ciuitas iustitiæ,&c.Ergo promisit quidem,non autem præstitit : præstitit autem nouissimis sanctis. Sicut & per singulas generationes peccantibus mala promittens deus, ad terrorem eorũ hunc eis propheticè minabatur interitum , quem Iudæi sunt
Esa.1.b passi,vtputa,Terra vestra deserta,&c. Ergo minatus est omnibus,non autem reddidit , sed reddidit generationi nouissimæ.Sicut ergo omnia bona,quę in singulis generationibus à constitutione mundi omnes sancti merebantur , illis nouissimè sunt donata , qui receperunt Christum: sic omnia mala,quæ in singulis generationi- K
bus à constitutione mundi pati meruerunt omnes iniqui,& sanctorũ interfectores , super nouissimos Iudæos venerunt,qui Christum repulerunt.Aut ita: Nũquam ab initio mundi antè talis gratia dei donata est hominibus,qualis in Christo: aut talis interitus venit super impios,qualis venit super Iudęos Christo repulso.Exempla corporalia dico,quæ passi sunt à Romanis . Quid enim melius esse potest, quàm deum in corpore venientẽ suscipere?Aut quid peius cõtingere potest, quàm deum cũ tanta humilitate & misericordia venientem ad se non solùm non suscipere,sed adhuc interficere , & tali modo interficere?Pone ergo deum dicere ad illos , qui receperunt Christum: Ecce ego mitto ad vos filium meũ in corpore velatum,& discipulos eius in nomine ipsius: & recipietis eos,& credetis in eum, vt veniat super vos omnis iustitia,quæ facta est ab Abel vsque ad Zachariã. Nõne verum dicit?Verè enim, quantum ad magnitudinem gratiæ,quæ data est hominibus in Christo, non di- L
cam omnem iustitiam præcedentium sanctorum , quæ ab initio venit super illos:sed puto, quòd omnium sanctorum iustitiæ tantùm mereri non potuerunt, quãtùm illis donatum est.Sic & super Iudæos, qui crucifixerunt Christum,& persecuti sunt discipulos eius venientes ad se : quantùm ad magnitudinem iræ quæ effusa est super eos , non dicam quia omnium impiorum præcedentiũ peccata venerũt super illos, sed magis omnium impiorum peccata tantum mali non meruerunt , quãtum venit super illos,vt talia paterentur,qualia passi sunt à Romanis : & sic postmodum omnes generationes eorum vsque in finem seculi proiicerentur à deo, & ludibrium fierent gentibus vniuersis: Sic & modò fit in omnes gẽtes & ciuitates. Vel ita: Omnis gens vel ciuitas nõ cùm peccauerint,statim punit eas deus: sed expectat per multas generationes,& modò mandat,modò minatur, interdum ex parte castigat : vt quantò magis diutius eos expectauerit , tantò amplius & dei iudicium iustius sit, & illorum dignior pœna . Quãdo autem placuerit deo perdere ciuitatem illam, aut gentem,videtur omnium generationum præcedẽtium peccata reddere illis:quoniam quæ illæ omnes generationes merebantur, hæc so- M
la passa est.Quid ergo?Iniustus est deus,qui aliorum peccata vindicauit in istis?Absit.Sed quoniam quæ illi merebantur,isti sunt passi,& soli passi sunt talia , cùm non soli peccassent: propterea quæ aliorum erant , dicuntur isti perpessi.Res enim ista moralis est, & sic omnes homines quotidie facimus . Ecce enim cùm serui tui peccant,expolias vnum,& iterum parcis ei, dicẽs: Nisi obseruaueris,hoc passurus es:similiter facis & alteri. Non meliorantibus verò eis,si incurrerit vnus,castigatur secundùm suum peccatum,& videtur quidem pro omnibus ille solus castigatus : quia quod aliis est promissum, illi est redditum.Reuera autem non pro aliis castigatus est,sed pro se: quia secundum meritum culpæ suæ castigatus est . Ille enim pro aliis dicitur castigari , qui aliis peccantibus,ipse castigatur,non peccans:qui autem peccans castigatur,non pro aliis, sed pro se castigatur : Sic & generatio ista pro patribus quidem suis videtur punita,quia illi territi sunt, isti puniti. Verè autem nõ pro aliis,sed pro se condemnati sunt:quia sic peccantes , iustè damnati sunt. Hæc eadem ad hæreticos conuenit dicere Christum: *Ideo , ecce ego mitto ad uos sapientes , & scribas,& ex illis occidetis,& crucifigetis, & flagellabitis in synagogis uestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem , ut ueniat super uos omnis sanguis iustus, qui effunditur super terram.* Verè

A Verè enim missi sunt sapientes aduersus hæreticos, scilicet patres vestros.Sapientes autem non literati,quorũ sapientia non est in sensibus carnalibus posita,& in lingua acquisita per exercitationem carnalem, sed sapientes circa dei timorem,sapientes circa dei noticiam: sa-
Psal.89.c pientes animo,non corpore:corde , non ore:fide , non verbis,de quibus,dicit propheta:Dexteram tuam sic notam fac mihi,& eruditos corde in sapientia.Misit scribas,id est presbyteros,& diaconos, & fecerunt eis qualia fecerunt prophetis,& apostolis,& martyribus patres eorum.Quanta passi sunt ab hæreticis patres nostri nullus ignorat,recedente de medio testimonio scribarum. Ipse enim actus hominũ per singulas generationes decurrens, sufficit ad testimonium veritatis , qui sunt filij prophetarum,& apostolorum,& martyrũ, persecutionẽ patientium semper,& qui sunt filij Iudæorum atque gẽtilium persequentium semper . Quid opus est verbis ad
B probationẽ generis vestri,cùm res ipsa loquatur?Quod autem dicit, Vt veniat super vos omnis sanguis iustus à sanguine Abel,vsque ad sanguinem Zachariæ : non ita est intelligendum,vt omnium generationum præcedẽtium & persequẽtium merita , generatio vna persoluat.
†vindictæ Nec enim iustum est,vt alter pro alterius puniatur peccatis,sed cum in die *† iudicij vnaquæque generatio punita pro peccatis suis fuerit, de hac vna & ipsa generatione videbitur esse iudicatum.Omnium enim iniquorum,& persecutorum,& homicidarum à Cain vsque ad finem vna generatio est: etsi non sint omnes in tempo-
Iosa.24.c re vno, omnes tamen filij sunt persecutoris & homicidæ illius Cain.Ideo & alibi dicit: Amen dico vobis, nõ transibit generatio hæc donec omnia fiãt : id est,donec impleatur omne mysterium vocatiõis sanctorum : Vtputa Cain fuit persecutor Abel,& mortuus est:facti sunt gigantes persequẽtes filios Seth.Ecce Cain transiit, sed generatio ipsa stetit. Perierunt gigantes in diluuio , sed
*Cananæi. nati sunt ex Cham *Cananæi , & cæteræ gentes persequentes filios Sem.Gigantes transierunt , sed generatio ista stetit. Secundum animam enim Cananæi de generatione erant eorum iniquorum, qui fuerunt ante diluuium.Interempti sunt Cananęi ex parte à filiis Israël,sicut legimus,& ex eis facti sunt alienigenę,qui persequerentur Iudęos.Ecce & illi transierunt,sed generatio eorum stetit . Postmodum conuersæ sunt gentes quædam
C ad Christum, surrexerunt perfidi Iudæi post Christum, aduersus Christianos, ipsa vice habentes ipsam generationem quantùm ad animam , quam habuerunt gentes illæ,quæ prius persequebantur Iudæos . Deinde gentiles quidem crediderunt omnes , Iudæi autem defecerunt, qui persequebãtur ecclesiam: & ex ipsa ecclesia surrexerunt hęretici,qui persequebantur ecclesiam,sed generatio ipsa stetit.Ecce Iudæi & gentes persecutores transierũt,sed generatio ipsa stat. Nam de generatione impiorum Iudæorum, & gentilium sunt hæretici isti . Ideo & mores,& perfidiam sequuntur eorum, sicut diximus suprà.Postmodum autem & hæretici trãsituri sunt , vt nõ sint secundum quod modò esse videntur , & futuri sunt gentiles & populi Antichristi,& transeuntibus istis,generatio iustorum stabit in illis . De generatione enim iustorum erant etiam illi qui fuerunt, & impletur quod dictum est:Non transibit generatio ista , donec omnia fiant. *Hierusalem Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te mittuntur.* Omnia futura antè prospiciens dominus,prędidit etiam ruinam ciuitatis Hierusalem,& plagam,quæ à Romanis ventura erat super populum illum:ideo extollens lamentum lugebat eam di- D
cens,Hierusalem Hierusalem.Recordabatur quidẽ sanguinem sanctorum suorum , qui effusus erat ab illis , & qui adhuc postmodum fuerat effundendus. Sed non tamen dolebat de iniuria sanctorum suorum,sciens qualem illis gloriam præparauerat pro morte temporali: sed de illorũ interitu flebat,quibus & in isto seculo mala ventura fuerant,& in illo peiora.Sicut enim benefacientes,non deo præstamus,sed nobis:deus autem gaudet,non de suo lucro, sed de nostra salute:sic nos peccãtes non deo nocemus, sed nobis . Deus autem tristatur, non de sua iniuria, sed de nostra perditione . Sicut rex benignus audiens criminosas personas , lege quidẽ cõpellente ipse mortis sententiam dictat aduersus eos,tamen misericordia instigante lachrymas fundit super illos,& vult eos adiuuare,& non potest,cõtradicente sibi iustitia:quoniam misericordia tunc vera est misericordia,si sic facta fuerit, vt iustitia per eam non cõtemnatur:si autem cõtempta iustitia misericordia obseruetur, ipsa misericordia non est misericordia,sed fatuitas.Nã iustitia non est vera iustitia , nisi habuerit in se & misericordiam: sic & misericordia non est vera misericordia,nisi habuerit in se iustitiam.Iniustè agẽtibus ac ma- E
lefactoribus misericordiã exhibere , nec eos punire,ipsa misericordia nõ est misericordia,sed fatuitas : Sic & dominus ipse quidem mortis sententiam dictabat super Iudæos , dicens: *Ecce ego mitto ad uos prophetas , & ex ipsis occidetis,ut ueniat super uos omnis sanguis iustus.* Ecce ipse eos miserabili lamentatione plangebat , dicens: Hierusalem Hierusalem . Nam deus inuitus compellitur cum magno dolore peccatores damnare. Nõ enim sic dolet,quia ipse ab eis offenditur,sed quia quasi violẽter cogitur perdere aliquẽ,qui omnes cupit saluare . Nã quemadmodum in nobis cõtra naturam est bene facere,sic & deo contra naturam est malè facere,aut perdere.Sed dicet aliquis: Cùm in potestate habeat deus perdere & saluare , quis eum inuitum compellit condemnare,si non vult ? Tu qui non desideras misericordiam dei.Nã sicut qui desideranti misericordiã dei denegat, crudelis est:sic qui nõ desideranti misericordiam præstat,iniustus est.Sed dicis : Quis est homo,qui non desiderat misericordiam dei? Tu qui permanes in peccatis.Desiderare autem misericordiam dei,est cõuerti ad eum.Ille enim desiderat misericordiam dei , qui timet iram eius:qui autem non timet iram eius , nõ desiderat misericordiam eius,sed contemnit.Hierusalem Hierusalem,quæ vsque nunc luctata es contra misericordiam meam tuis peccatis,nunc autem ipsam superasti . Volo enim in te misereri, sed vires misericordiæ faciẽdæ nõ habeo,nec possunt te amplius iam sufferre . Incessabilibus enim iniquitatibus tuis misericordia mea quasi iam lassata, à proposito suo defecit. *Quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te.* Misi ad te Esaiam , & serrasti eum:misi ad te Hieremiam,& lapidasti eũ: misi Ezechielem,& tractum super lapides excerebrasti eum. Quomodo sanaberis , quæ nullum ad te medicum venire permittis ? Quomodo curabo infirmitatem tuam, quæ omnem medicinam conculcas ? Sanctis meis non peperci,vt tibi parcerem peccatrici. Illorum vitam neglexi,ne tuam mortem viderem. Omnes medici spirituales in te defecerunt, & tu curata non es . Insanabilis est passio tua,vicit enim artem diuinã . Si de morte tua gauisus fuissem, nunquam ad te mississem prophetas . Si te perdere voluissem,nunquam ad te ego ipse venissem. Ego tibi quid faciam , si tu ipsa viuere non vis? *Quoties uolui congregare filios tuos , sicut gallina congregat pullos suos,*

Misericordiã dei desiderare,quid F

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *suos, & noluisti?* Cùm te in Aegypto quasi sanguinarius accipiter persequebatur Pharao, misi super te Mosen & Aaron, quasi duas mollissimas pœnas misericordiæ meæ, & liberatos vos de vnguibus eius rapui in desertum, & noluistis sequi me, facientes vobis vitulum in Horeb, vt seruiretis potius idolo mortuo, quàm deo viuẽti. Quotiẽs volui cõgregare filios tuos, sicut gallina pullos suos, & noluisti? Percurre, si vis, iudicium, * Quotiens peccauerunt & tradidit illos deus, & iterum liberauit? Gallinam, ecclesiæ ponit similitudinem. Sicut enim pulli gallinarum pastum suum quærentes, per diuersa vagantur, & maternis vocibus congregantur ad ipsam, & iterum similiter pascentes dispergũtur, & iterum maternis vocibus congregantur: Sic & populus dei carnalem voluptatem, & mundialem concupiscentiam sequentes, per diuersos vagãtur errores, quos ecclesia mater per sacerdotes, modò increpationibus, modò blandimentis, quasi quibusdam vocibus congregare & allectare festinat. Et quemadmodum gallina habens pullos vocãdo illos non cessat, vt assidua voce vagositatem corrigat pullorum suorum: sic & sacerdotes in doctrina cessare non debent, vt studio & assiduitate doctrinarum suarũ negligentiam populi errantis emendent. Et quemadmodum gallina habens pullos, nõ solùm suos calefacit, sed etiã cuiuscũque volatilis filios exclusos à se diligit quasi suos: ita & ecclesia non solum suos Christianos studet vocare, sed siue Gẽtiles, siue Iudæi, si suppositi illi fuerint, omnes fidei suæ calore viuificat, & in baptismo generat, & in sermõe nutrit, & materna diligit charitate. Vt autem & hæreticis hæc eadem coaptemus, Hierusalem hìc semper ecclesiam intellige, quæ dicitur ciuitas pacis, cuius fundamenta posita sunt super montes scripturarum. Sicut ergo illi Iudæi, qui fuerant Hierusalem spiritualis, ingressi crediderunt in Christum: illi autem qui erant Hierusalem corporalis, manentes in corporali Iudaismo, persequebantur spirituales Iudæos, id est apostolos, cæterosq; ex circumcisione credentes: Sic & de ista noua Hierusalem, id est de ecclesia, qui spirituales Christiani fuerũt, relicta corporali ecclesia, quam perfidi occupauerant violentia, exierunt ab illis. Magis autem illi exierunt à nobis, sicut Ioannes exponit. Non enim ille de ecclesia exire videtur, qui corporaliter exit, sed qui

I spiritualiter veritatis eccleliasticæ fundamenta relinquit. Nos enim ab illis exiuimus corpore, illi autẽ à nobis animo. Nos ab illis exiuimus loco, illi à nobis fide. Nos apud illos reliquimus fundamenta parietum, illi apud nos reliquerunt fundamẽta scripturarum. Nos ab illis egressi sumus secundum aspectum hominum, illi autem à nobis secundum iudicium dei: Ideo & illi corporales Christiani persequũtur nostros spirituales, specie colorata, varietate fundata. Propterea quæ superius dominus commemorauerat, ad illam Hierusalem corporalem dicta esse videntur: Hierusalem Hierusalem, quæ occìdis prophetas, & lapidas eos qui ad te mittuntur. Non dixit, quę occidisti, & lapidasti: sed quæ occìdis & lapidas: id est, quæ hoc proprium, & quasi naturalem consuetudinem habes, vt occidas & lapides sanctos. Nõ enim occìdit aut lapidauit sanctos ante Christum, & cessauit facere post Christum quæ fecit aliquando prophetis, sed eadem ipsa facit apostolis, quæ fecit aliquando prophetis. Sic & hæreticorũ ecclesia, non solùm persecuta est patres nostros, & persequi iã cessauit: sed eadẽ filij eorum faciunt nobis, quæ patribus nostris fecerunt patres eorum. Mittuntur enim ad illos viri fideles, quotiẽscunque inter illos & fideles certamen fidei commouetur, non ex ebrietate vini, sicut fieri solet frequenter, sed ex aliqua causa religionis. Mittuntur ad illos, sicut mittebantur prophetæ & apostoli ad Iudæos, non ad salutem eorum, insanabiles enim sunt: sed ad præiudicium ipsorum, vt sine excusatione ignorantiæ iudicentur. Item aliter: Hæretici prophetas, & apostolos, & martyres occìdunt, qui modò sunt apud nos: sine dubio occìdunt in verbis suis, & actibus. Quotiens enim legunt in ecclesiis nostris verba & acta prophetarum & apostolorum, prophetæ & apostoli missi nihilominus loquuntur ad nos: quos omnes missos ad se, hæretici dum legunt, & malè interpretantur, occìdunt & lapidãt eos. Vt autem manifestè cognoscas, quomodo prophetæ & apostoli ab hæreticis occiduntur & lapidãtur: primùm intellige, quomodo nascitur Christus in nobis, & quomodo occiditur. Quãdo enim credimus in Christum, Christum generamus, & formamus in nobis, sicut dicebat apostolus Galatis: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Consequenter & quando perdimus fidem Christi, Christum occidimus in nobis, sicut & prophetæ apud hæreticos occiduntur. Quando enim fidem & veritatem verborum eorũ praua interpretatione subuertũt, prophetas & apostolos occìdunt in se. Ipsius enim verbi quasi sanguis veritas est, quæ viuificat verbum. Omne enim verbum, quod non habet in se veritatem dei, mortuum est, quemadmodũ sine sanguine corpus. Propterea omnia verba diuina, quamuis rustica sint & incomposita, viua sunt: quoniam intus in sensibus suis habẽt positam veritatem dei, quasi sanguinem in venis inclusum, & ideo viuificant audiẽtem, sicut testatur Petrus ad Christum, dicens: Quò ibimus? verba viua habes. Omnia autem verba secularia, quoniam non habent in se virtutem † dei, & quãtùs sint composita & ingenioſa, mortua sunt: quoniam in venis sensuum suorum non habent virtutẽ † dei: propterea nec audientem saluant. Secundum hæc iam intelligis: quomodo hæretici occìdunt & lapidant prophetas & apostolos missos ad se. Quotiens enim veritatem verborũ eorum gladio maligni spiritus, & verbi pertersi corrũpunt, occìdunt prophetas & apostolos, & sanguinẽ verborum eorum, id est veritatem effundũt in terram: totiens aliud intelligentes in verbis prophetarum & apostolorum, & aliud proloquuntur in populo, blasphemias suas quasi lapides quosdam iactant super apostolos & prophetas. *Quotiens uolui congregare filios tuos*, &c. Quotienscunque enim, sicut diximus, inter hæreticos & fideles fidei mouetur certamen, euidenter vult illos dominus congregare sub veritate alarum suarum, id est duorum testamentorum, quotiẽscunque leguntur apud eos verba prophetarum & apostolorum: illi autem non quasi domestici pulli gallinæ, quæ est ecclesia, sed quasi syluestres pulli sanguinarij vulturis, aut accipitris, nõ solùm ad veritatem duorum testamentorum venire non acquiescunt, sed adhuc irruunt super ipsam gallinam, id est ecclesiam, & diripiunt, & dispergunt pullos eius, & euellicant eam: totiens vult eos congregare, illi autem nolunt. *Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta.* id est, ecce nunc tempore instanti. Cùm ego fuero crucifixus, scindetur velum templi, & secreta mysteria sanctitatis eius publicabuntur, & recedet ab eo spiritus dei. Et sicut corpus anima recedente, prius quidẽ frigescit, deinde putrescit, & soluitur: sic & templum vestrum, dei spiritu recedẽte ab eo, prius quidem seditionibus, & indisciplinationibus replebitur tyrannicis, quasi deo iam illud non gubernante, deinde veniet ad ruinam. Sicut enim

Exo. 4. & 5.a

Ibid. 32.a

* Iudicium libr.

1. Ioan. 2. c Exire de ecclesia quis dicatur.

K

L

M

Verba dei quamuis incõposita, tamen viua.

Sup. 6. g Verba secularia est res, tamen mortua.

†Veritatẽ

A enim ante mortem hominis, insanabilis præcedit infirmitas: sic & ante ruinam aut hominis, aut loci alicuius, aut ciuitatis, inemendabilia præcedunt peccata. Sicut enim pulli frequenter à matre vocati, cùm nõ obaudierint, neque secuti fuerint matrem, matre lõgius abeunte, aut venit accipiter, & diripit eos, aut longius euagantur, vt pereant: sic & domino frequenter Iudæos vocante, quoniam nõ obaudierunt, neque secuti sunt eum, recedente illo ab eis, ad Gentes venit quasi accipiter rex Romanus, & patrem quidem eorum comedit fames & gladius, alij autem per singulas prouincias dispersi sunt vt perirent. *Dico enim uobis, non me uidebitis amodo, donec dicatis, Benedictus qui uenit in nomine domini.* Præcessores nostri exponunt, circa ipsum diẽ iudicij & resurrectionis quosdam Iudæorum credituros in Christum. Quod

Roma. 11. c

B & apostolus significare videtur, dicens: Ex parte cæcitas contigit in Israël, donec plenitudo Gentium intraret, & sic omnis Israël salvus fieret. Et sequens lectio illa tota hoc dicere velle videtur. Si quis autem mysterium hoc per illos putat impletum, qui in actibus apostolorum leguntur, Petro prædicante, aut aliis apostolis crediderũt: intelligat propter tres causas non esse verum quod dicit. Primùm, quia tunc pars modica secundum electionem credidit, non totus Israël. Secundò, quòd illi ante Gentes crediderunt, non post Gentes. Plenitudo autem gentium tũc adhuc nõ introierat, sed inchoauerat hoc. Tertiò, quia quando hæc futura prædicebat apostolus, Gentes iam crediderunt, & Iudæi qui fuerant crediturí: & tamẽ apostolus adhuc credituros significat Iudæos,

Idem. d

dicens ad gentes: Sicut enim vos aliquando non credidistis deo, nunc autem misericordiam consecuti estis, propter illorum incredulitatem: ita & illi nunc nõ crediderunt in vestra miseratione, vt & ipsi misericordiã

Roma. 11. c

consequantur. Concluſit enim deus omnes in incredulitate, vt omnibus misereatur. Dicens ergo, Amodo nõ me videbitis, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini: hoc dicere vult, donec veniat tempus, in quo credentes dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini. Spiritualiter enim videre Christum, est ipsum in fide cognoscere. Sicut autem ad illam Hierusalem dictum est, Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta:

Mat. 23. d

C scilicet cùm occideritis filium dei apud vos, cùm de illo templo corporali tẽplum exierit spirituale, quod fuerunt sancti, qui ex circumcisione crediderũt in Christũ. Sic & ad ecclesiam omnium hæresum dictum esse videtur, Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta, ex quo filium dei occidistis: id est, ex quo viuum verbũ veritatis illius, mendacis verbi gladio, veritate effusa, mortuũ feciſtis: sicut superius diximus, spiritualiter prophetas susci pi aut occìdi. Qui enim credunt secundum veritatem verbis prophetarum, suscipiunt prophetas: qui autem corrumpunt veritatem ipsorum, occìdunt verba eorum, & eos ipsos in verbis ipsorum. Sic & Christus, aut susci pitur, aut occiditur apud nos. Si enim credimus verbis eius, susci pimus eum, & generamus in nobis: si autem non credimus, & adhuc veritatem verborum eius corrumpimus, repellimus eum, & occidimus apud nos. Vnde fit, vt quotidie Christus apud fideles quidem susci piatur, atque nascatur, apud hæreticos autem repellatur. Relicta est autem & deserta, ex quo de illa corporali ecclesia spiritualis exiuit: id est, de populo suo qui vi debatur Christianus, & non erat, populus iste exiuit qui non videbatur, & erat: & magis autem secundum quod diximus, illi à nobis exierũt, quàm nos ab illis. Sicut autem membrum à corpore præcisum viuere non potest,

Credendo generamus Christũ, fide vero abliciendo, apud nos occidimus.

neque ramus arboris viridis esse: sic & omnes hæretici D præcisi à corpore vnius ecclesiæ, nec vitam Christi in se habere possunt, nec viriditatem gratiæ spiritualis, sed est ecclesia eorum deserta: non ab hominibus, abundat enim peruersis hominibus, quomodo semper malorum maior est copia quàm bonorũ: sed deserta est à sanctis, deserta à sanctitate, à fide, à veritate, à gratia, à spiritu. Deserta deniq; ab ipso deo, & à bonis omnibus quę sunt dei. Sicut enim homo qui dei non est, mortuus dicitur esse, quamuis viuat: quia non deo, sed diabolo viuit: sic omnis ecclesia, quamuis abũdet hominibus, tamen si ab illis bonis quæ dicta sunt defuerit, deserta est: quia non deo, sed diabolo plena est. Dico enim vobis: Nõ me videbitis amodo, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine domini. Verè enim ex tempore perditiõis suæ hæretici nunquam Christum viderunt. Vident enim eũ fide, nõ oculis, qui secundum veritatem eius credunt in eum: qui autem non credunt, cæci sunt corde, non corpore: non necessitate, sed voluntate. Cogniturí sunt autẽ eum in die iudicij nolentes, quando videbunt eũ in ma

E iestate patris, quando videbunt eum etiam omnes iniqui, & dominum eum confitebuntur nolentes. Domine domine, nos in nomine tuo dæmonia eiecimus, &c. sed nihil illis proderit tarda confessio. Tunc & isti dicturi sunt Christo: Nos in nomine tuo docuimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus. Dicet autem ad eos: Nunquid in virtute meâ? nunquid in spiritu meo? In nomine enim meo aliquid agere, seductorum est: sed in virtute mea, & in spiritu meo, sanctorum. Discedite à me, nescio qui estis. Sicut enim vos cognoscẽtes me, cognoscere noluistis, non propter difficultates veritatis meæ, sed propter iniquitates maliciæ vestræ: sic & ego cognoscens vos, nolo cognoscere, non propter extraneas personas vestras, sed propter odibiles malicias vestras.

Hæreticorũ ecclesia derelicta à deo ac omnibus sanctis.

Sup. 7. d

Homilia. xlvii. ex cap. xxiiii.

Egressus Iesus de templo, ibat: & accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei ædificationes templi. Superiꝰ ingressus est dominus templum, quærens sanctitatem templi: sed cùm in tẽplo nihil inueniret proprium templi, egressus de templo ibat: quia ædificiũ quidem stabat quod erexerunt homines, sanctitas verò ceciderat, quam constituerat deus. Nam templum hominum, est ædificatio lapidum pulchrè compositа: templũ autem dei, est congregatio electorum religioſè conuersantium. Ibat de templo foras, id est de Iudæis ad Gentes. Ibat non solùm corpore, sed voluntate recedens in spiritualibus. Ecce si pars aliqua domus fuerit decisa, cũ labore tamen possibile est vt reparetur: si autem ipsum fundamentum fuerit conquassatum, quid faciat paterfamiliâs, nisi fortè in aliquo loco noua faciat fundamẽta, & lapides de priori domo tansuectans, aliam sibi ædificet domum? Sic & in spiritualibus, si quidem populares peccauerint, per pœnitentiam corriguntur: si autẽ sacerdotiũ ipsum fuerit dissipatum, quod est populi fundamentum, quid faciat deus? Hac ratione gẽtem Iudæã relinquens, in alio loco, id est in medio gentium vniuersarum, noua posuit fundamenta, id est apostolos suos & omnes bonos transferens, qui fuerint ex Iudeis, dicẽte propheta: Conuertantur ad me, qui timent te. Nouam Psal. 118. k sibi fecit ecclesiam, & admouit illam, vt sicut mutauit locum, mutet & mores, dicens per prophetam: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum. Ibat enim nunquã ad illud tẽplum iterum reuersurus: iam enim maledixerat ei, dicens: Nunquam Sup. 11. b ex te

Psal. 44. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ex te fructus naſcatur. Hęc enim ſynagoga erat illa ficulnea ornata foliis, & fructibus vacua: quæ arbor videbatur, non autem erat niſi figuralis, ſed erat ſynagoga realis: ſicut & ludæa, quæ verba ſanctitatis portabat, & opera pietatis non habebat: quæ videbatur populus dei, non autem erat, ad quam venit Chriſtus eſuriens. Chriſtus etiam ſi eſurit, quomodo ſatiatur? Satiatur in fide hominum, eſurit autem in infidelitate eorum. Et deſuper Samaritanum puteum gaudens ſedebat, quoniam fides Samaritanorum offerenda ei fuerat, tanquam optimus cibus. Hic autem in templo nullam eſcam humanæ ſanctitatis inueniens, egreſſus de tẽplo, triſtiter ibat. Et verè meritò triſtabatur, & erat quod iraſceretur. Apud Samaritanos in peregrè ſatiatus eſt, apud Iudęos in domo propria manſit ieiunus. Nam ibat: per hoc quòd hic dicitur, ibat: hoc ſignificat, quaſi offenſus ibat. Alioqui ſufficeret dicere, Cùm egreſſus fuiſſet de templo, acceſſerunt ad eum. Quemadmodum homo, ſi vadat alicubi, exiſtimans inuenire reſponſum: ſi non inuenerit, confuſus egreditur, quaſi qui perdidit aliquid, quia quod ſperabat non inuenit. Ideo & apoſtolis quaſi dolore repletus, reſpondit: *Amen dico uobis, non ſtabit hic lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.* Non poteſt pacifica loqui, qui cor habet turbatum. *Et acceſſerunt ad eum diſcipuli eius, ut oſtenderent ei ſtructuram templi.* Adhuc apoſtoli carnales conſtituti, ſpirituales oculos nondum bene apertos habebant, & ideo ſpiritualiter adhuc viuere nõ poterant. Ecce enim totum templum iacebat ſpiritualiter diſſipatum, & illi quaſi mirabilem compoſitionem templi Chriſto monſtrabant, non intelligentes quia homo quidem in ædificatione parietum delectatur, deus autem in conuerſatione ſanctorum, dicente propheta: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quem decorem? Non quem diuerſitas ſplendentium marmorum facit, ſed quem præſtat varietas viuentium gratiarum. Ille decor carnem delectat, iſte viuificat animam: ille pro tempore decipit oculos & deludit, iſte autem in perpetuum ædificat intellectum. *Ieſus autem reſpondens eis, ait: Videtis hęc omnia? Amẽ dico uobis, non relinquetur hic lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.* Apoſtoli vnam rem oſtendere voluerunt, & ipſam inutilem: Chriſtus autem eis duarum rerum ſalutarium dedit viuam reſponſionem. Nam & de futuro eos admonet, quaſi præſcius deus, & de præſenti eos docuit, quaſi benignus magiſter. Illi aſpiciunt illa, quæ in hoc ſeculo viua ſeruãt: ipſe autem monet de his, quæ in futuro ſeculo æterna perdurant. Nam quæ videntur, tẽporalia ſunt: quæ autem nõ videntur, æterna. Quid mirum, ſi hæc ſunt peritura, quæ manus humana conſtruxit? ſciamus etiam illa eſſe ſoluenda, quæ manus diuina creauit. Quia initio tu terram fundaſti domine, & opera manuum tuarum ſunt cœli: ipſi peribunt, tu autẽ permanes in æternum. Quicquid enim videtur, carnis eſt myſterium: quicquid non videtur, animarum. Cùm ergo caro trãſierit, neceſſe eſt vt & viſibilia vniuerſa pertranſeant: quia nõ eſt fas, vt cùm rerum viſibilium domina caro tranſierit, myſteria quaſi dignitoſiora remaneant. Si ciuitas aliqua regi ſuo terreno fuerit facta rebellis, nõne tollit ab ea ius ciuitatis, & milites ſuos trãſmittit vt fiat deſerta, vt qui poteſtatem regis ſui non cognouit in bono, cognoſcat in malo, & ipſa deſertio teſtificetur, quid ei profuerit anteà propitiatio regis? Hæc autem gens mihi regi cœleſti rebellis effecta eſt, legem meam corrupit, præcepta mea contempſit, miniſtros meos occidit, ſuper meipſum iam impias manus ereXIT, & adhuc interficere me cogitat, niſi me defenderet K immortalis natura. Ideo tollam ex ea pignora veritatis meæ, id eſt ſpiritum ſanctum. Tollam exercitum meũ, id eſt angelos qui cuſtodiebant eam, vt non ſtet hic lapis ſuper lapidem. Cùm ergo ſalus ab ea receſſerit, neceſſe eſt vt perditio dominetur.

Homilia.xlviii. ex capite xxiiii.

SEdente autem eo ſuper montem Olíueti, acceſſerunt ad eum diſcipuli ſecretò, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt, & quod ſignum aduentus tui, & conſummationis ſeculi? Id eſt, quando hæc erunt, vt nõ ſtet in templo lapis ſuper lapidem, ſicut dicis? Et addũt interrogationibus ſuis & alterũ, ſcilicet vt ſignificet eis etiam ſeculi finem, cuius Chriſtus non fecerat mentionem. Sed illud primum interrogant ex ſe & propter ſe, hoc autem ſecundum ex nobis & propter nos. Nam neque nos templi illius diruptionem aſpeximus, neque illi ſeculi finem: ideo illis expediebat audire ſigna diruptionis illius, nobis autẽ expedit conſummationis agnoſcere ſigna. Omnibus enim laborãtibus dulcis eſt finis. L Viator libenter interrogat, vbi eſt manſio: mercenarius frequenter computat, quando annus completur: agricola ſemper tempus meſſis expectat: negociator die ac nocte thecæ ſuæ diſcutit rationem: mulier prægnans ſemper de decimo menſe cogitat: Sic & ſerui dei libẽter de conſummatione ſeculi requirunt. Scriptum eſt enim: Vbi erit theſaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Ecce ſi ſolidorum aliquam quantitatem habeas in arca repoſitam, quotienſcunque veniens de platea, domum tuam ingrederis, ante omnia illum locum oculi tui reſpiciunt, vbi ſolidos habes: ſic & ſancti illum locum reſpiciũt, vbi repoſitam habent coronam. Nam vtile eſt tẽpus conſummationis cognoſcere: quia & homo in itinere conſtitutus, quantò magis appropinquauerit mãſioni, tantò amplius incipit feſtinare. Nam in longa via etiam veloces homines pigriter ambulant, quando autem via fuerit breuiata, etiam pigri velociter ambulant. Hac ratione & Paulus exhortans dicit: Nũc enim propior eſt noſtra ſalus, quàm cùm credidimus. Quia appropinquata ſpes excitat magnanimitatis virtutem. Ideo quantò magis laudabiles ſunt ſancti, qui ante Chriſtum fuerunt: tantò nos vituperabiles, qui poſt Chriſtum ſumus, & adhuc de ſeculo recedere nolumus. Illi quidem ſciebant finẽ eſſe futurum: quando autem, neſciebant. Nos autem domino demonſtrante, quotidie ſeculum finiri videmus, & tanquam mali ſerui, iam albeſcit aurora, & adhuc dormimus. Nam peccatores homines nunquam putant ſeculi finem eſſe futurum. Et quid mirum, ſi quod audiũt non credunt: cùm nec illud credunt, quod quotidie vident? Nam quotidie manibus ſuis efferunt mortuos, & mortales ſe eſſe non putant. *Et reſpondens dixit eis: Videte ne quis uos ſeducat.* In primis hoc æſtimo prætermitti non oportere, vt conſideremus quid interrogant apoſtoli, & ſic melius intelligemus quid Chriſtus reſpõdit. Interrogant enim hæc duo apoſtoli, Quod ſignum erit deſtructionis Hieruſalem, & quod ſignum conſummationis mundi. In conſummatione enim gentis Iudææ Hieruſalem deſtructa eſt, quæ tamẽ videbatur eſſe Hieruſalem, non autem vera erat. In conſummatione autẽ mundi, eccleſia aut deſolata, aut deſolanda eſt: adhuc tamen illa quæ videbatur eccleſia, non autẽ quæ vera erat, aut eſt, Dominus autem non ſeparatim dixit, quæ ſigna pertineãt ad deſtructionem Hieruſalem, & quæ ad cõſummationem mundi, videlicet vt eadem ſigna pertinere videantur & ad manifeſtationem deſtructionis Hieruſalem,

A Hieruſalem, & ad manifeſtationem conſummationis mundi: quia non quaſi hiſtoriam per ordinem expoſuit eis quomodo res erant agendæ, ſed prophetico more prædixit eis, quæ res erant agendæ. Prophetia autẽ ſemper per myſterium dicitur, & per myſterium intelligitur. Quid igitur? hæc ſigna de fame, de bellis, & de terræmotu, ſi ad plenũ ſpiritualiter voluerimus intelligere, non poſſunt pertinere ad manifeſtationem deſtructionis Hieruſalem: quia tunc ſpiritualiter genș contra gentem non ſurrexit: id eſt, hæreſis contra hæreſim. Nam tempore apoſtolorum tantummodo ſeminatæ ſunt hęreſes, tempore autem regis Chriſtiani germinauerunt: noſtris autem temporibus maturauerunt, & prævaluerunt. Tunc enim fames non erat ſpiritualis, ſed magna vbertas, de qua propheta dicebat: Viſitaſti terram, & inebriaſti eam, multiplicaſti ditare eam. Item ſi voluerimus hæc ſigna tantum corporaliter intelligere, nõ proficiunt ad manifeſtationem conſummationis mundi. Nam & bella hæc corporalia ſemper fuerunt, & ſemper erunt. Et fames, aut terræmotus carnales ſemper fuerũt. Nõ poteſt autem eſſe in ſignum alicuius rei futurę, quod ſemper fuit in vſu: ſed quod nouum fit, illud dicitur ſignũ. Sicut ergo fuit Hieruſalem illa corporalis, quæ iã expugnata eſt in figura: eſt autem altera Hieruſalem ſpiritualis, ſcilicet eccleſia Chriſti, quæ in finem mũdi etiam tentanda eſt, & adhuc tentatur: ſic & ſigna illa quæ dominus dicit, & ſpiritualiter intelligenda ſunt, & carnaliter: vt carnaliter intellecta, ſignificent deſtructionẽ illius Hieruſalem: ſpiritualiter autem intellecta, ſignificent tentationẽ eccleſiæ in conſummatione futura. Ergo ad vtrunque tempus porrige mẽtem qui audis, & ad illud quod fuit antequàm Hieruſalem caperetur, & ad illud quod fiet antequàm tentetur eccleſia Chriſti.

Videte ne quis uos ſeducat. Multi enim uenient in nomine meo, dicentes: Ego *ſum Chriſtus, & multos ſeducent.* Hoc & apoſtolus dixit his, qui fuerunt antequàm caperetur Hieruſalẽ, quia prius venturi fuerãt pſeudochriſti. Etenim hoc erat ſignum primum deſtructionis Hieruſalem: quod verè factum eſt. Venerũt enim Doſitheus, & Simon, & Cleonius, & Variſuas in nomine Chriſti, & alij multi, quos apoſtolus in epiſtolis ſuis tangit. Hoc & patribus noſtris dixerunt, qui fuerũt prius antequàm tentaretur eccleſia, quia ventura fuerant hæreſum multa verba mẽdacia, dicentia: Ego ſum verbum dei, Chriſtus. Et hoc ſignum fuit expugnationis eccleſiæ, quod & factum eſt, Verè enim priuſquàm ex tempore Theodoſij, prævaricantibus multis, expugnaretur eccleſia, multa dogmata præceſſerunt ex tempore Conſtantini, dicentia, hoc eſt verbum dei: per quæ ſigna intelligere potuerũt periclitaturam eſſe eccleſiam Chriſti, ſi prophetia Chriſti ante exitum intelligi potuiſſet. *Multi uenient in nomine meo, dicentes:* Ego *ſum Chriſtus.* Venient in nomine ſponſi, vt ſponſæ caſtitas tentata probetur. Nam ſicut omnis mulier quandiu non admonetur à malis hominibus, nõ bene cognoſcitur vtrum ſit caſta: ſi verò admonita, conſcientiam vel fidem viro ſeruauerit, tunc meritò caſta laudatur: Sic eccleſiæ fides non bene cognoſcitur, niſi antichriſti venerint ad eam: ſiue de illis pſeudochriſtis, qui præceſſerunt antequam tentaretur eccleſia, hoc cõuenit dicere. Quoniam ſicut cùm domus incendio cõprehenditur, omnes latrones conſurgunt, quærentes vnuſquiſque quod rapiat: ſic quando caſus ſpecialiter tũc Iudæorum, aut generaliter, aut modicum Chriſtianorũ fieri cœperit, omnes dæmones ſpirituales latrones inſurrexerunt, per ſuos miniſtros quærentes vnuſquiſque quem perdant. Non audiſtis prophetam dicẽtem, quomodo in nocte omnes beſtiæ circuierunt militãtes, hoc modo poſuit tenebras, & facta eſt nox in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ, &c. Sic & dæmones ſpirituales beſtiæ, quandiu lux iuſtitiæ eſt ſuper terram, in cubilibus ſuis latent, id eſt in cordibus impiorum, & non ſe oſtendunt: cùm autẽ tenebras impietatis aſpexerint dominari, tunc dæmones procedunt, aut miniſtri eorum de latibulis ſuis, quærentes quem valeãt devorare. Ideo videte ne quis vos ſeducat. Homo, circa mortem phantaſias videt: ſic & mundus in exitu ſuo multos patietur errores. Hoc puto, quòd ad omnes Chriſtianos dicebat, ſiue tunc, ſiue modò, præcipuè tamen ad ſacerdotes, videte ne quis vos ſeducat: Vos eſtis luminaria, verbum vitæ continentes, quaſi candelabra lucentia, facilè vobis extinctis eccleſia à latronibus prędam patietur in tenebris. Quomodo autem ſtet ædificatio domus, ſi columnæ eciderint? Et ne putes, quia corporaliter iubet eos aſpicere, cùm dicit, videte: ſed ſpiritualiter mente conſiderare. Mente autem poteſt conſiderare, qui per bonã conuerſationem mentem habet illuminatam. Qui ergo bene conuerſatur, lucidam habet mentem, & intelligit qui ſunt doctores: qui autem peccat, ſenſus eius cùm ſit tenebroſus, non intelligit qui ſunt ſerui dei, & qui miniſtri diaboli. Sicut enim qui corporaliter oculos habet acutos, de lõgè proſpicit venientem, an amicus eius eſt, an aduerſarius: qui autem oculos habet infirmos, quãuis intenderit, nõ cognoſcit an amicus ſit, an inimicus: Sic qui mentem à peccatis poſſidet mundam, de longè cõſiderat, homo dei eſt ille qui venit, aut homo diaboli: in nomine Chriſti venit, aut in ſpiritu Chriſti? Aut putamus quòd ſemper venturi fuerant noui Chriſti? Abſit. Quod ergo dicebat, Multi venient in nomine meo: ad tempus apoſtolorum pertinet. Tunc enim ſciens diabolus, quia adhuc nouus erat Chriſtus in mundo, quia veritas euangelij eius adhuc erat ignota, quia apoſtoli eius multis incerti, multos introducebant Chriſtos in mundum, vt homines volentes venire ad Chriſtum, per ſimilitudinem nominis eius errantes, tranſeant ad diabolum, & volentes ab eo exire, impingant in eum. Quẽadmodum ſi rex in bello victus atque fugatus ab alio rege, indueret indumentum regis illius victoris, & in parte ſua erigat ſimile ſignum ſigno regis illius, vt ille populus victoris ſchema ſui regis aſpiciens, & ſignum partis ipſius, dum putat ſe ad proprium currere regem, incurrat in manus aduerſarij ſui: ſic & diabolus ſubornat miniſtros ſuos ſub nomine Chriſti, vt volentes homines ire ad Chriſtum, ſimilitudine nominis tenebricati ad diabolum vadant. Poſtquam verò notitia Chriſti in toto mundo prævaluit, & veritas euangelij eius facta eſt manifeſta, mandata diſcipulorum eius implicare iam non poterat, ſed ſubmittere Chriſtos. Neque aliquid agit etiam ſi ſubmittat: quoniam omnibus manifeſtus eſt Chriſtus, & euangeliũ eius, & apoſtoli eius: ſed alio modo ſubmittit Chriſtos, vt verba diuerſorum hæreticorũ introducta, vnũquodq; eorum dicat, quia ego ſum Chriſtus vnigenitum verbum dei. *Audietis prælia, & opiniones præliorum.* Tunc quidem corporaliter ea dicebat prælia audienda, quæ contra Iudæam præparabat imperator Romanus. Nã ſicut ſolet fieri in præparatione belli, dum eliguntur principes, dum deputatur & congregatur exercitus, auditio currit, maximè ad eos, aduerſus quos præparatur. Sed poſtquam ingreſſus eſt exercitus Iudæam, ſicut exponit Ioſephus, non ſtatim ad Hieruſalẽ applicauit, ſed ad ciuitates ſingulas regionis illius, & diuerſa

Christ⁹ eſuriens quõ ſatiatur. Ioan.4.a

Pſal.25.b

1.Cor.4.d

Pſal.101.d

Pſal.64.a

Signum.

1.Tim.1.d

Pſal.103.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G diuersa prius gesta sunt bella,& plurimę ciuitates captę, & sic nouissimè Hierusalem obsedit exercitus. Ideo mâ dabat apostolis, Videte ne turbemini, sed opus prædicationis vestræ implete. Illius Hierusalẽ corporalis typũ gerit Hierusalem spiritualis ecclesia. Nam nisi templũ illud destructum fuisset, obseruantia legis nõ facilè fuerat compescẽda. Ideo autem destructum est, vt etiam si velint Iudæi postmodum legem seruare, nõ possint, aut de Pascha, aut de sacrificiis, aut de cæteris festiuitatibus. Ceciderunt ergo corporalia & figuralia, vt surgerẽt spiritualia & vera mysteria. Postea autem spiritualiter hæresum annunciabat fore certamina, quæ impiorũ princeps Antichristus contra Christianos fuerat operaturus in fide. Nam excitans diabolus errorum scandala, non statim oppressit ecclesiã, sed prius per varia loca schismata excitauit: vtputa audiebatur quomodo in illa ciuitate Fotinus hoc prædicet. Item in illa alia ciuitate Acoluthus presbyter hoc sapere cœpit. Sic audiebãtur à Christianis schismata, & opiniones schismatum, donec omnium hæresum dux vna eligeretur peruersio omnibus.

H Sed in illis non opus erat Christianis turbari, quia oportebat fieri illa. Quòd autem oportebat, docet apostolus
1.Cor.11.d dicens: Oportet inter vos hæreses esse, vt probati manifesti fiant. Et sicut in illis tunc auditionibus prædicatorũ non fuit finis gentis Iudææ, sed postea & Hierusalẽ debellata est, & Iudæi quidam in gladio perierunt, quidã à bestiis, quidam in seruitute venditi sunt, quidam per singulas Gẽtes dispersi sunt: sic in illis auditionib⁹ schismatum, tempore patrum nostrorum non est factus finis, sed postmodũ ecclesia debellata est, multis ad præuaricationem aut seductis, aut coactis: modò iam restat vt fiat finis. Bene ergo ait, Vos nolite turbari. Siue enim tũc in auditione corporalium præliorum, siue modò in auditione spiritualium præliorum, nostri inturbabiles manent: quia ea quæ fiunt in mundo, non possunt nocere eis qui sunt extra mũdum: & quæ fiunt carnaliter, nõ possunt nocere eis qui sunt extra carnem: nec mendacia lædunt eum, in quo habitat spiritus sanctus: sed mundus mundialibus nocet, & mendaces seducunt mendacia. Quemadmodum si quis in campo quodam tabernaculo circundatus sit, si aliqua surrexerit tempestas vẽtorum, sonum quidem tempestatis audit, vexationes sylI uarum videt, ipse autem flatum non sentit: sic qui intra iustitiam sedet inclusus, quando mundus concutitur, rumores turbationum audit, secularium miserias aspicit, ipsum autem concussio mundi non mouet. *Insurget enim gens super gentem, & regnum super regnum.* In tempore illo omnes gentes, & omnia regna quæ videbantur esse sub imperio Romanorum, super gentem Iudææ sunt congregatæ. Et omnia penè regna super regnum ipsorum. Nec enim poterat aliquis parcere eis, quibus deo irascebatur. Spiritualiter autem ita insurgit hæresis super hæresim, & episcopatus super episcopatum. Sicut enim tunc insurgens gens super gentem, & regnum super regnum, signum erat destructionis Hierusalem: sic postea insurgens hæresis super hæresim, & episcopatus super episcopatum, signum fuit expugnationis ecclesiæ. Et verè quod dicit, Insurget gẽs super gentem, & regnũ super regnum: plus cõuenit vt spiritualiter intelligamus nunc de hæresibus, q̃ corporaliter tunc de gentibus. Tũc enim non gens super gentem insurrexerunt, nec regnũ aduersus regnum, cùm penè omnes illę gentes & regna super vnam excitatæ sunt gentem Iudæam. Tunc enim gens super gentem, & regnum aduersus regnum insurgere rectè dicitur, quando inuicem sibi gentes non sunt subiectæ, sed aduersantur. Nunc autem hæresis super hę- K
resim insurrexit, & episcopatus super episcopatum. Nã omnis hæresis impia aduersus eas hæreses videtur insurgere, quæ non sapiunt similiter, vtputa hæresis Fotini, non solùm Christi ecclesiæ aduersatur, sed omnibus hæresibus aliter sapientibus. Hæresis Homoousianorum non solùm Christi ecclesiæ aduersatur, sed & omnibus hæresibus non similiter sapientibus. Ideo dicit: Insurget gens super gentem, & regnum super regnum. Magis autem omnis hæresis super ecclesiam veritatis. Quoniam sicut tunc omnes gentes, quamuis non essent eiusdem generis, aut eiusdem moris, tamen non sibi aduersabãtur, sed vnam debellabant Iudæam: sic diuersæ hæreses, quamuis non sint eiusdem prauitatis, tamen nõ sibi aduersantur, sed omnes vnam debellant ecclesiam veritatis. Et quidꝫputas ideo diabolum multas hæreses induxisse, vt inuicem se mendacia eius expugnẽt? Absit. Sed multiformes causas erroris induxit, vt multis modis Christi circunueniatur ecclesia, vt pars pereat per illam sapientiam, pars per istam. Sicut qui multas etiam venationes prætendit, cogitans quia necesse est aut in hęc, L
aut in illa retia venatio cadat. *Et erunt fames, & pestilentiæ & terræmotus per loca.* Quales pestilentiæ, & qualis fames, & terræmotus pręcesserunt Iudæam antequam Hierusalem caperetur, cognoscere potest, qui Iosephum legit. Spiritualiter autem ita priusquam expoliaretur ecclesia, sine dubio pręcesserunt in populo Christiano fames spiritualis verbi, pestilentiæ diuersorum carnalium vitiorum, terræmotus spirituales turbationũ populi Christiani. Nec enim nata fuissent tam multa schismata in populo Christiano, nisi fuisset in eis fames verbi. Pestilentiæ, id est morbi carnalium passionum, nisi fuissent in eis commotiones turbationum, sicut significat dominus in illa parabola, quam de seminandis zizaniis ab homine malo proponit, dicẽs: Cùm dormirent autem homines, id est cùm negligerent in peccatis, venit inimicus homo, & seminauit zizania. Qui autem satiati sunt pane verbi diuini, qui sani sunt à pestilentia passionum carnalium, qui stabiles sunt in fide & iustitia, apud eos schismata nõ inueniuntur dogmatum. Omnia autem hæc initia sunt parturitionis, id M
est pseudochristi venientes, & auditiones præliorum, & insurgens gens super gentem, & fames, & pestilentiæ, & terræmotus. Sicut hæc omnia corporaliter intellecta, initia fuerunt malorum Iudæis, incrementum autẽ desolatio fuit Hierusalem: sic spiritualiter hæc intellecta, initia fuerunt Christianis, incremẽtum autem oppressio fuit ecclesiæ. Sicut ergo certamina hæresum initia fuerunt parturitionis: quomodo nõ intelligimus, quia ex quo hæreses natæ sunt, & discessio facta est multorum, ex eo consummatio cœpit? *Tũc tradent uos in tribulationem, & occident uos, & eritis odio omnibus gẽtibus propter nomen meum.* Aestimo quòd hìc iam deficit expositio corporalis, vt de tempore illo dicamus, quo Hierusalem capta est à Romanis. Ex eo quod dicit, Tunc tradent in tribulationem, quoniam apostoli & cæteri Christiani tunc cœperunt pati persecutionem, quando illa omnia cœperunt præparari contra Hierusalem, & non potius ab initio, ex quo Christus ascendit, sicut Actus apostolorum testatur. Planè igitur spiritualiter intelligere conuenit, quia quando hæc omnia cœperunt fieri contra ecclesiam Christi, id est quando cœperunt esse dogmata falsa, quasi pseudochristi: quando cœperunt auditiones fieri, quando cœpit insurgere hæresis super hæresim, & episcopatus super episcopatum, quãdo facta

A facta est fames verbi in populo Christiano, quando cõprehenderunt eos pestilentiæ vitiorum multorũ, quando facti sunt eis terræmotus turbationum de rebus diuinis: tunc traditi sunt patres nostri in multas tribulationes persecutionum in toto mundo, & occisi sunt, & quidam odio habiti sunt omnibus gentibus, id est omnibus hæresibus. Nam si hoc, sicut dixi, non conuenit de tempore apostolorum, quando erant adhuc multæ gentes non cognoscentes deum: sed de isto tempore dicitur, quando hæreses factæ sunt, consequenter hæ gentes quibus odio facti sunt patres nostri, hæreses sunt intelligendæ: quia quando ecclesia cœpit pericliari, nescio si erat in circuitu aliqua gens, quæ nõ cognosceret deum, cui odio esset. Qua autem ratione gentes hæreses appellentur, attende. Sic enim aliquando destructa turre, filij Noë dispersi sunt, & in tot partes diuisi, & super singulas quasque gentes præpositi sunt principes secundum propositum ipsorum, angeli maligni: sola autẽ gens Iudæa in portione facta est dei, sicut in Deuteronomij cantico scriptum est: Cùm diuideret, inquit, excelsus gentes,
Deut.32.a B quando dispersit filios Adam: statuit fines gentium secundum numerum angelorum dei, & facta est portio domini populus ipsius Iacob. Nunquam enim diceret, quia gens Iudæorum facta est portio domini, nisi omnes gentes extra portionem factæ fuissent. Postq̃ ergo venit filius dei in mundum, quod nulla secula nec sperare potuerũt, nec promereri, ne tali misericordia gens aliqua fraudaretur, vocatæ sunt omnes gẽtes ad fidem, mixti boni & mali. Boni, vt saluentur: mali, vt inexcusabiles fiant. Quando ergo ecclesia ex mixtis volũtatibus erat repleta, sicut retia quæ dicuntur in euãgelio, repleta de piscibus mixtis: necesse erat vt purgaretur ecclesia vt boni quidem pisces mitterentur in vasis, mali autem proiicerentur foras. Ideo concessa est diabolo erroris seminandi licentia, & sic dispersæ sunt per plurimas hæreses, vnusquisque secundum propositum suum, remansit autem vna fides tantummodo apud deum. Ideo ergo dicunt euangelistæ, hæreses Gentes esse: quoniam sicut tunc cùm omnes homines essent vna gens & lingua, diuisi sunt per plurimas gentes: ita & modò cùm esset totus populus Christianus vna ecclesia, & vna fides, diuisi sunt per multas hæreses. Et sicut tunc omnes gentes fac- C
tæ sunt sub principatu principum malignorum, vna autem gens sub principatu Michaëlis: sic & modò omnes hæreses factæ sunt sub dæmonum principatu, vna autem sub principatu Christi remãsit, de qua dicit propter ecclesiam: Vna est columba mea, perfecta mea.
Cant.6.c *Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem.* Etiam ex his verbis ostenditur, quomodo hæc non dicuntur de temporibus apostolorum, quãdiu Hierusalem fuerat capienda: quoniam tunc pauci scandalizabantur, pauci Christiani inuicem se tradebãt, quia nec audiebant inuicem, sed erat omnium credentium cor vnũ, & anima vna: sed de nostris dicit, in quibus plures scandalizati sunt, & scandalizantur à fide, quàm confirmentur in fide. Nunc alterutrum & tradiderunt, & tradunt, quomodo & odiũt se alterutrum, ita vt nec in duobus synceram inuenias charitatem, nõ dicam in multis. *Et multi pseudoprophetæ exurgent, & seAct.4.f ducent multos.* Prophetæ dicuntur non solùm qui de Christo annunciauerũt, nec qui omnino futura loquuntur: sed doctores dicuntur prophetæ. Ergo pseudoprophetas, pseudodoctores appellat hæresum diuersarum, aut illos quos modò videmus diuersis argumentis religionis speciem prætendentes. Alij enim se dicunt ne- D
que manducare, neque dormire, neque algere, neque æstuare, sed semper pendere in aëre. Alij autem vestiti ciliciis, aut circundati catenis socia sibi dęmonia commouentes: & quia gratiam dei non habent, patrocinia dęmonum commendant. Sed & hęc talia rursum sunt, etsi insensatos fallunt, per hęc tamen non seducuntur sapientes. Alij autem sunt, qui vehementer seducunt: quoniam etsi mendaciter, tamen Christum prędicant, fidẽ annunciant: quoniam sic ecclesias habent, sic ordines clericorum, sic fideles, sic lectiones legunt diuinas, eadem dare videntur baptismata, eadem sacramẽta corporis & sanguinis Christi. Similiter apostolos & martyres colunt. Per hęc ergo valde tenebrescere faciunt mentes, non solùm mediocrium hominum, sed etiam prudentum. Quem ex parte non mouebat Antichristus faciens opera Christi, & ante Christianos officia vniuersa explens Christianorum? nisi forte illum qui con-
2.Cor.11.c siderat quod apostolus ait: Cùm enim ipse satanas trãsfigurat se in angelum lucis: quid magnum est, si & ministri eius transfigurentur, sicut ministri iustitiæ, quorũ finis erit secundum opera eorum, non secundum sche- E
mata Christianitatis eorum? Multos, inquit, seducent, non omnes: quia non est seducentium virtus, sed negligentia seductorum. Si autem seducentium esset virtus, omnes seducerent: nunc autem ex eo quòd non omnes seduncuntur, apparet quia seductorum negligentia est, nõ seducentium virtus. Nam sicut veritas allicit fideles ad se, & amicos veritatis: sic & mendacium infideles rapit ad se, & amicos mendacij, non veritatis. Et veritas quidem interdum aut infideles trahit ad se, aut inexcusabiles facit eos. Mendacium autem nullo modo potest flectere ad se fideles: quoniam veritas habet in se & rationem manifestam, & firmam virtutem: mendacium autem nec rationem habet manifestam, nec virtutem aliquam. Deinde quia veritas & in sensu fidelium dominatur, mendacium autem in sensu fidelium nihil habet. *Qui autem perseuerauerit in finem, hic saluus erit.* Miror quomodo de deo hæretici hæc intelligant: aut enim legentes hæc quomodo ausi sunt perscrutationes facere: aut perscrutationes facientes, quomodo hæc legere non erubescunt? Quibus dicitur: Qui perseuerauerit vsque in finem? Nunquid persequentibus seductis Christianis, nunquid seductoribus prophetis? Nõ. Sicut enim F
non sanis, sed infirmis apponitur medicina, sic & consolatio non periculum facientibus, sed periclitantibus datur. *Et prædicabitur hoc euangelium in uniuerso orbe.* Marcus manifestius addit: Primùm, inquit, prædicabi- Mar.13.b
tur euangelium. Quãdo autem illa bella corporalia mouebantur contra Hierusalem, adhuc initiabatur euangelium. Nondum prædicatum erat in toto orbe. Ante hęreses autem consummatum est euangelium. Nam vsq; ad tempus Christiani regis, prædicantibus quibusdam, aut de gente in gentem notitia Christi currente peruenit ad omnes. Vis scire, quia tunc completa est notitia Christi? considera quia ex ea hæresum bella cœperunt, vt fieret electio meliorum. Nam quandiu vocatio est, non potest esse electio: & quandiu electio est, nõ potest facilis esse vocatio. Nam sicut impedimentum est vocationi electio, sic electioni vocatio.

Homilia.xlix.ex capite xxiii.

CVm ergo uideritis abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta stantem in loco sancto, qui Dan.9.g
legit intelligat, &c. Quidam dicunt abominationem desolationis esse imaginem Cæsaris, quam Pilatus posuit in templo. Verius autem quid sit abominatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

natio desolationis Lucas euãgelista interpretatur. Nam
Mar.13.b in quo loco Marcus & præsens Matthæus ponunt, Cùm
Luc.21.d videritis abominationem desolationis: in ipso loco Lucas sic ponit, Cùm videritis circundari ab exercitu Hierusalem, tunc scitote quia propinquauit desolatio eius. Et sic dicit, qui in Iudæa sunt: videlicet vt per alteram similitudinem expositionis eiusdem loci ostendat, quid sit abominatio desolationis stans in loco sancto. Fuit enim exercitus alienigenarum, & Romani imperatoris stans circa Hierusalem, quæ vsque tunc fuerat sancta. Hoc & Petrus apud Clementem exponit. Denique hãc esse abominationem desolationis & ipse textus ostendit. Quasi enim replicans illa omnia quę superius dixit, breuiter comprehendit, & dicit: *Cùm ergo videritis abominationem desolationis stantem:* Hoc est, cùm videritis ea ipsa prælia iam stantia circa Hierusalem, quæ antè audiebatis. Similiter & in fine mundi, & in Antichristo intelligendum est spiritualiter, quando & hæreses, & fames, & pestilentiæ, & illa omnia antè præcesserunt: nouissimè autem abominatio desolationis stetit in loco
H sancto, id est exercitus Antichristi. Exercitus autẽ Antichristi sunt omnes hæreses, præcipuè ista, quæ obtinuit ecclesiæ locum, & stetit in loco sancto, ita vt videatur quasi verbum veritatis stetisse, cùm non sit verbum veritatis, sed abominatio desolatiõis, id est, exercitus Antichristi, qui multorũ animas reddidit desolatas à deo.
2.Thes.2.b Et hoc est fortè, quod apostolus dicit: Qui aduersatur, & extollitur supra omne quod dicitur deus, aut quod colitur, ita vt in templo dei quasi deus sedeat, ostendens se quasi sit deus. Et sic omnia illa mala hæresum diuersarum, quæ anteà audiebantur tantùm, posteà steterunt in loco sancto desolãtia ecclesiam Christi. Ex quo data sibi licentia, cœperunt omnes publicè habere ecclesias. Et nos quidem exposuimus hic auditiones præliorum, & fames, & terræmotus, & pestilentias, auditiones hæresum, & inopias verbi, & cõcussiones Christianorum, & corruptiones morum, quæ antè præcesserunt à tempore Constantini, vsque ad tempus Theodosij. Abominationem autem desolationis diximus esse hanc ipsam hæresim, quæ occupauit sanctæ ecclesiæ loca, & multos desolauit à fide, & ipsum exercitum Antichristi, & cæ-
I teras hæreses, quæ cœperunt publicè habere ecclesias, lo cum obtinentes ecclesiæ sanctum. Si quis autem auditiones quidem præliorum, fames, & tumultus, & pestilentias intelligat esse omnia hęc mala spiritualia, quæ facta sunt tempore Constantini simul & Theodosij vsque nũc: abominationem autem desolationis intelligat esse ipsum Antichristum, qui postmodum venire speratur, & obtinere loca ecclesiarum sancta sub specie Christi, & multos fidelium desolare, non irrationabiliter dicit. Nam siue ista hæresis, quæ iam tenuit, siue populus ille, qui postmodum cum ipso Antichristo est futurus: rectè exercitus intelligitur esse Antichristi. Et sic prophetæ verba significant magis de consummatione mundi: prophetia tamen, sicut docet Christus, ad vtrunque est
Dan.9.g dicta. Sunt autem verba illa sic: In dimidio septimi anni auferetur iuge sacrificium, & abominatio desolationis stabit in loco sancto, vsque ad consummationem temporis, & consummatio dabitur super solitudinem. Illic exercitus Romanus dictus est abominatio desolationis, quia ad desolationem redacturus fuerat Iudaicũ cultum: hìc autem Antichristus dicitur abominatio desolationis, quia multorum Christianorũ animas facturus est desolatas à deo. Nam antequam caperent Romani Hierusalem, in dimidio hebdomadis Christus per suam doctrinam tulit de medio iuge sacrificium Iu K
dæorum. Nam dicitur tribus annis & sex mensibus docuisse, qui numerus facit dimidium septem annorum, vt illud sacrificium quod iugiter fuerat in vsu, tolleretur de medio, & offerretur sacrificium laudis in voce, & sacrificium iustitiæ in operibus, & sacrificium pacis per Eucharistiam. Vsque ad finem autem seculi tumultus est, quia Iudaïca consuetudo de sacrificiis offerendis nunquam est reparanda. Item in dimidio hebdomadis, hoc est tribus annis & sex mensibus, hoc sacrificium Christianorum tollendum est ab Antichristo, confugientibus Christianis ante eum per loca deserta, non erit qui aut in ecclesiam intret, aut oblationẽ offerat deo. Quoniam autem tribus annis & sex mensibus protendẽdum est Antichristi regnum, multæ scripturæ significant, maximè tamen in reuelatione sua Ioannes. Et solitudinem illam consummatio occupauit. Nã vsque in
2.Thes.2.b finem tenebit Antichristus, quem dominus Iesus interIbidem. ficiet spiritu oris sui. De hoc enì & apostolus ait, dicens: Nemo vos cõturbet: quia nisi venerit discessio primùm, L
& reuelatus fuerit homo peccati, filius interitus, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur deus, aut quod colitur, ita vt in tẽplo dei quasi deus sedeat, & addidit, Iam enì mysteriũ iniquitatis operatur. Legi quẽdã sic exponentem, Quoniam omnia, inquit, quæcunq; exposuit suprà, signa fuerunt præcedentia diruptionem ciuitatis illius & templi: hoc autem quod dicit, Cùm videritis abominationem desolationis stantẽ in loco sancto, & omnia quæ dicuntur deinceps, signa sunt cõsummationis futuræ, & venturi filij dei, qui & in abominationem desolationis ipsum tradidit Antichristum.
Dani.9.g Quòd autem staturus sit in loco sancto, dicit hoc modo: Reædificaturus est (inquit) sanctuarium, quod fuit in Hierosolymis quondam, & ibi staturus: vt videntes Iudæi credant in eum, non solùm propter signa eius, sed etiam propter reparationẽ tẽpli ipsius, æstimantes prophetas in tempore illo esse impletos, qui de reparatione Hierusalem prophetauerunt: non intelligentes quomodo propheta de reparatione templi spiritualis locutus est, quam Christus impleuit, non de corporali quã Antichristus est impleturus. Et tunc (inquit) implebitur ibi, quod prophetauit Hieremias in Iuda. Quando non credi-
M derint, inquit, veritati, in tempore illo loquetur populo huic & Hierusalem in spiritu seductionis. Hic excitabit tribulationem super sanctos, pro eo quòd non glorificabũt eum, & multos occìdet. Sed hoc de hac interpretatiõe dubitabile mihi videtur, si locus templi illius, ex quo dirutum est iam à deo, postmodum sanctus vocatur, secundum quod & hìc dicit: *Cùm videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: & qui in tecto, non descendant tollere aliquid de domo sua: & qui in agro, non reuertentur retrò tollere tunicam suam.* Tunc quando viderimus abominationem desolationis stantem in loco sancto, quibus mã dat fugere: non solùm illis qui tunc fuerunt ante captiuitatem Hierusalem, sed etiam nobis qui videmus abominationem desolationis iam stantem in loco sancto: id est, populum Antichristi in locis ecclesiæ. Illi autem visibilem hostem fugerunt pedibus, nos autem inuisibilem hostem fugiamus actibus bonis. Quamuis enim diabolus sit spiritus, & homo corpus: tamen nunquam illos diabolus potest comprehendere, qui fugiunt eum per opera bona. Sine causa autem fugit ante eum pedibus, qui sequitur eum peccatis. Sed vt sapienter intelligamus hæc quæ propheticè sunt dicta à Christo, breuiter co-

A uiter cognoscendum est, qualis est consuetudo prophetarum. Frequenter ex occasione carnali incipiebant, & sic miscebant prophetiam: vtputa, Dauid cùm fugeret à facie Absalon, ex occasione suæ tribulationis incipiens
Psal.3.a dixit: Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me?
Ibidem.b Et introducens prophetiam dominicæ passionis, addidit ita: Ego dormiui, & soporatus sum, & exurrexi, quoniam dominus suscepit me. Illa ergo quæ dixit, Domine quid multiplicati sunt qui tribulãt me, & cætera quæ præcedunt, secundum historiam intelligamus. hæc autẽ quæ dixit, Ego dormiui, & soporatus sum: si secundũ historiam velis intelligere, nullam habent saporem, vt dicamus, Dauid cùm pateretur à filio, dormiuit & surrexit. Quomodo enim dormiuit, vt surgeret? Quid ergo? Necesse habemus relinquere ordinem historiæ, & spiritualiter intelligere de Christo. Tale est quod Petrus
Acto.2.c.& Psal.15.c dicit in Actibus, interpretans, Et nõ dabis sanctum tuũ videre corruptionem: quia non poterat hoc intelligere de Dauid, sed de Christo: quia Dauid vidit corruptionem, Christus autem tertia die resurgens, nõ vidit corruptionem. Sic intelligenda est & hæc Christi prophetia. Cœpit ex occasione corporalis fugæ, & quæ facta est
B tempore illo in Hierusalem, & prophetia magis de spirituali. Ecce enim hoc quod dicit, Qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: corporaliter secundum historiam, & si vis intelligere, possibile est in tempore Romanorũ: in tempore autem Antichristi, de Iudæa ad montes fugere corporaliter, non proderit. Primùm, quia nec erit Antichristus tantummodo in terra Iudæa, nec Iudæi fu turi sunt ante illum, sed vbicunque fuerint Christiani, ab illo, aut à ministris eius persecutionem passuri sunt: nec ciuitas alia tunc est circunsidenda, sed vbique Christianus populus indagãdus. Hoc autem quod dicit, Qui super tectum est, non descendat tollere aliquid de domo: siue in tempore Romanorum, siue in tempore Antichristi, non potest habere corporalem intellectũ: quia in tempore captiuitatis, aut persecutionis, quid prodest homini, si sedeat super tectum, & non descendat deorsum? sine dubio enim, aut quando non vult deponitur, aut cum ipsa domo succenditur. Quid ergo? Spiritualiter hæc omnia magis sunt intelligenda hoc modo. Tũc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes. *Tunc cùm videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto.* Id est,
C cùm videritis hæresim impiam, quę est exercitus Antichristi, stantem in locis sanctis ecclesiæ, in illo tempore qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes: id est, qui sunt in Christianitate, conferant se ad scripturas. Sicut enim
Roma.2.d verus Iudęus est Christianus, dicente Apostolo, non qui in manifesto Iudæus est, sed qui in occulto: sic vera Iudæa Christianitas est, cuius nomen intelligitur confessio. Montes autem sunt scripturæ apostolorum, aut
Psal.6.a prophetarum, de quibus dictum est: Illuminas tu mirabiliter à montibus æternis. Et iterum de ecclesia dicit: Fundamenta eius in montibus sanctis. Et quare iubet in hoc
Ibid.g6.a tempore omnes Christianos conferre se ad scripturas? Quia in tempore hoc, ex quo obtinuit hæresis illas ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud, volẽtibus cognoscere fidei veritatem, nisi scripturæ diuinæ. Anteà enim multis modis ostendebatur, quæ esset ecclesia Christi, & quę gentilitas: nunc autem nullo modo cognoscitur, volentibus cognoscere quæ sit vera ecclesia Christi, nisi tantummodo per scripturas. Quare? quia omnia hæc quæ sunt propriè Christi in veritate, habent & hæreses illæ in schismate: similiter ecclesias, similiter

& ipsas scripturas diuinas, similiter episcopos, cæteróſ- D
que ordines clericorum, similiter baptismum, aliter Eucharistiam, & cætera omnia, denique ipsum Christum. Volens ergo quis cognoscere quæ sit vera ecclesia Christi, vnde cognoscat in tantæ confusione similitudinis, nisi tantummodo per scripturas? Item antea & per signa cognoscebantur, qui erant veri Christiani, & qui falsi. Quomodo? Falsi quidem, aut non poterant facere, sicut veri Christiani: aut talia non poterant, qualia veri Christiani: sed faciebant vacua, admirationem quidẽ facientia, vtilitatem autem nullam habentia: sicut frequenter exposuimus. Christiani autem faciebant plena, non solùm admirationem facientia, sed etiam omnem vtilitatem habentia. Et per hęc cognoscebantur qui erãt veri Christiani, qui falsi. Nunc autem signorum operatio omnino leuata est: magis autem & apud eos inuenitur, qui falsi sunt Christiani, fieri ficta. Sicut autem Petrus apud Clementem exponit, Antichristo etiam plenorum signorum faciendorum est danda potestas. Item ex moribus ipsis prius intelligebatur ecclesia Christi, quando cõuersatio Christianorum, aut omnium, aut multorum erat sancta, quæ apud impios non erat. Nunc autem aut E
tales, aut peiores facti sunt Christiani, quales sunt hæretici aut Gentiles. Adhuc autem & maior continentia apud illos inuenitur, quãuis in schismate sint, quàm apud Christianos. Qui ergo vult cognoscere, quæ sit vera ecclesia Christi, vnde cognoscat, nisi tantũmodo per scripturas? Sciens ergo dominus tantam confusionem rerum in nouissimis diebus esse futuram: ideo mandat, vt Christiani qui sunt in Christianitate, volentes firmitatẽ accipere fidei veræ, ad nullam rem fugiant, nisi ad scripturas. Alioqui si ad alia respexerint, scandalizabuntur, & peribunt, non intelligẽtes quæ sit vera ecclesia. Et per hoc incident in abominationem desolationis, quæ stat in sanctis ecclesiæ locis. *Et qui super tectum est, in tẽpore illo non descẽdat tollere aliquid de domo sua.* Domus nostra, est corpus nostrũ. Superiora eius, sunt cor, aut caput, quæ intelliguntur domus tecta. Inferiora autem, sunt vẽter, aut cætera occultabilia membra. Tamen vt melius intelligamus, quę sunt tecta domus, historiã de Raab pro- Iosue.2. & 6.c.
feramus. Hæc suscepit legatos Iesu Naue, & in superiori parte domus abscondit, ne inueniret rex Hiericho. Hęc est ecclesia, quæ aliquando meretrix fuit, quæ legatos F
Iesu Christi, id est Apostolos & prophetas, hoc est scripta eorum suscepit: & in superiori parte corporis sui absconditid est in sensu, in memoria, & in corde, vt nõ inueniat eos rex mundi diabolus, vt confidenter dicere
Psal.118.b possit: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccẽ tibi. Quid ergo? Quicunq; in tempore illo fuerit super tectum, id est in rebus spiritualibus viuens, quæ sunt aut in capite, aut in corde: quæ tecta dicuntur corporis nostri, & fastigia prima: non descẽdat ad inferiores corporis sui partes, vnde aliquid tollat: id est, non descẽdat ad aliquas res carnales, vt desideret aliquid quod est corporale. Alioqui comprehendet eum abominatio desolationis. Et vide quia quotquot pereunt de Christianis, propter aliquam corporalem causam pereunt constitutam deorsum. Alij propter auaritiã, vt ne perdant quòd habent, aut inueniãt quod non habent. Alij pereũt propter gulam, pãupertate coacti: alij propter vxores, aut propter maritos: alij propter alias causas carnales: quæ omnia pertinent ad inferiores corporis partes. Sicut enim viuentes in carne, relinquere videmur carnem, relinquentes opera carnis, & transimus ad spiritum, fa-
Roma.8.b cientes opera spiritus, vt rectè dicatur de nobis: Vos au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtem non estis in carne,sed in spiritu: Sic relinquere videmur inferiora corporis nostri,opera relinquẽtes carnis,& ascendimus ad cor & caput, viuentes secũdum illas virtutes,quæ sunt in capite,aut in corde,aut in spiritu:quæ omnia tecta domus nostræ dicuntur. Mandat ergo fidelibus viuentibus in sanctitate,ne aliquid concupiscant carnale,quod est descendere,ne fortè per occasionem desiderij illius,diabolus inueniat locum,& trahat ad abominationem desolationis, & pereant . Item, qui est in agro:id est,aut in scripturis,aut in ecclesiis,aut in Christo,non reuertatur retrò tollere tunicam suam, id est aut conuersationem,aut cultum priorem:Vtputa, Iudæus fuisti, & factus es Christianus: in agro es, ne ad Iadaicum reuertaris cultum. Gentilis fuisti, & factus es Christianus:ne aliquid quod est gentilitatis resumas,ne per illas occasiones incidas in errores abominatiõis illius,quoniam hæreses illæ,si vis Iudaismum,habẽt in se: si vis gentilitatem, inuenies apud eos . Propterea facilè cadunt in illas, qui non fuerint cauti secundum mãdata domini hæc præmonentis. *Væ autẽ prægnãtibus & nutrientibus in illis diebus.* quia aut ventris,aut gremij põdere prægrauati,non possunt expediti esse ad fugam. Si enim dimiserint infantes suos, viuentium viscerũ suorum patientur separationem:si autem baiulauerint,susci piẽt vitæ periculum . Puto hoc melius intelligi posse spiritualiter ad tẽpus Antichristi,quæ sunt spirituales prægnantes,& nutriẽtes ecclesiæ Christi,in singulis quibusque gentibus constitutæ.Ecclesiæ,quando prædicãt verbum veritatis,credentes in fide concipiũt,& habent eos in gremio suo,quasi in vtero, donec formentur catechizati per singula membra pietatis & fidei.Cùm autẽ formati fuerint sic,pariunt eos in baptismo: postquam autem pepererint,necesse eos habent lactare doctrinis assiduis. Sed primùm videamus, quomodo deo formant in vtero ecclesiæ hominem conceptum in fide:Vtputa, legis iustitia est abstinere à malis operibus tantùm , nõ etiam facere bona opera:Christi autem iustitia non est abstinere à malis operibus tantùm, sed etiam facere bona opera.Item legis iustitia prima & salutaris,decem habet mandata,quasi decem menses. Primum,cognoscere vnum deum:secundum,abstinere ab idolis: tertium, non periurare:quartum,colere sabbatũ spirituale: quintum,honorare patrem & matrem: sextum,non occidere:septimum,non adulterari: octauum, non furtum facere:nonum,non falsum testimonium dicere: decimũ, nullam rem proximi concupiscere:videlicet secundum mysteriũ nominis Iesu Christi , quod est in litera, iota: id est,perfectionis indicio.Omnis ergo ecclesia,quæ cõcipit hominem in vtero suo per verbum in fide , prius debet eum formare omnibus his mandatis, quasi mensibus decem , vt discat prius abstinere ab omnibus malis, & sic eum maturum in baptismũ pârere deo . Alioquin antequam discat ab his omnibus abstinere,si baptizauerit eum,nõ parit,sed immaturum proiicit:sicut mulier,nisi completis nouem mensibus , & decimum tangens peperit,abortum facit.Propter quod nec est homo ille vitalis. Sicut & modò penè omnes non parit ecclesia secundum ea quæ diximus,sed abortos facit.Propter quod nec baptizãtur in veritate à spiritu sancto.Differt enim deus dare eis baptismum spiritus sancti, donec dignos se præbuerint illo tali baptismate.Sed & eum formatum in decem illis supradictis mandatis & abstinẽtem à vitiis,baptizans bene parit: tamẽ adhuc paruulus est ille , qui baptizatus natus est ecclesiæ filius, & tenerè adhuc duorum testamẽtorum, quasi duarum mãmillarum modica iustitia est nutriẽdus,quasi tenero lacte secũdum angustias faucum fidei suæ,quam ipse cepit carnis natura, quam etiam gentes volentes laudabiliter viuere seruant.Cùm autem sic enutritur, paulatim incipit posse susc̃ipere fortiora, & spiritualia Christi mandata, quasi nutritorios & viuos panes:id est, in lege scriptum est, Non occides: ego autem dico,Nec iurascaris.In lege scriptum est,Non adulteraberis:ego autẽ dico,Nec vsq; ad oculum concupiscas.In lege scriptum est,Non periurabis:ego autem dico, Non iures omnino. In lege scriptum est,Oculum pro oculo:ego autem dico, Non resistere malo omnino. In lege scriptum est, Amabis amicum,& odies inimicum:ego autẽ dico, Diligite inimicos vestros.Item,Beati pauperes,beati mãsueti,beati qui lugent, beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, beati misericordes,beati mũdo corde,beati pacifici,beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Nam adolescẽti cuidam interroganti,Quid faciam,vt viuam:sic primùm ei secundum legem mandauit, Non occides,non adulterabis,&c.Cùm autem ille dixisset,Hęc omnia seruaui à iuuentute mea,secũdum ætatem carnalem,quam nos vterum dicimus:sic ei supermandatur: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia tua,& da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo,& veni sequere me. Qui ergo talis est,neq; mori potest quasi abortiuus, nec seduci quasi insipiens,nec vinci quasi infirmus,nec perire quasi paruulus:sed est vir perfect⁹, & aduersus omnia inuincibilis filius dei. Qui autem paruuli sunt, scandalizabiles sunt.De quibus dicit dominus in euangelio : Amen dico vobis,quicunque scandalizauerit vnum de pusillis istis credentibus in me,expedit ei, vt mola asinaria suspendatur in collo eius,& demergatur in profundũ maris . Et si paruuli in ecclesia scandalizabiles sunt,quantò magis abortiui non sunt vitales ? Si ergo hæc ita se habent,quare non dixit,Væ his qui in vtero habẽtur, & væ his qui nutriũtur adhuc:sed,væ prægnantibus & nutriẽtibus in illis diebus?quia quãdo huiusmodi abortiui abstracti ab vtero ecclesiæ,aut paruuli tales, nesciunt quid patiuntur:quando enim non sentiunt, sic pereunt . Adhuc autem vt de proprietate loquar paruulorum , gaudent seducti , ad interitum ducuntur , & rident illecti. Ideo dicit , Væ prægnantibus ecclesiis, & nutrientibus, quando ipse de perditione illorum talium lamentabũtur & plangent . Ecce quantos videmus de ecclesia huiusmodi abortiuos,& paruulos ductos ad preuaricationis interitum.Nunquid aliquis eorũ lachrymauit?Nunquid aliquis tristatus est ? sed adhuc ex diuerso abierunt gaudentes. Sed ecclesiæ dolorem perditionis eorũ ipsæ lamentantur & plangunt.Ideo dicit , Væ ecclesiis prægnantibus,& nutrientibus in illis diebus.Et si quidẽ negligentia ecclesiarũ aut immaturi fuerint nati, aut paruuli,non habentes qui aut informaret eos , aut postmodum consummaret in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi: dupliciter væ ecclesiis prægnantibus,& nutrientibus in illis diebus: quia & in hoc seculo dolorem patientur perditionis eorum , & in die iudicij damnabuntur , propter negligentiam & eruditionem eorum.Si autem ecclesiæ quidem competenter circa eos diligentiam impenderunt, illi autem nec audierunt , nec ante baptismum informati acquieuerunt, elongantes se à conuentu & ab omni auditu scripturarum,& ab omni verbo doctrinę alloquentiũ sacerdotũ, neq; post baptismum proficere voluerunt: ecclesiis quidem væ,quia siue hoc,siue illo modo patiẽtur dolorem perditionis eorum : illis autem multipliciter væ , quia omnis

A omnis causa perditionis eorum ab illis solis requiretur in die iudicij.Quoniam corporis quidem profectus nõ est in potestate hominis,sed dei: animæ autẽ profectus, voluntarius est.Videamus ergo,ne nos imperfectos inueniat,aut nunc hæreticorum dominatio, aut tũc ipsius Antichristi.Quoniam sicut opera bona in die tentationis præstant spei virtutem:sic opera mala desperationis operantur infirmitatem. *Orate aũtem, ut nõ fiat fuga uestra hyeme,ũel sabbato.* Et carnaliter,& spiritualiter legitur.Fugientibus enim & in via manere necesse est,& in syluis latẽre,& per deserta vagari.Fuga autem vestẽ portare non sinit,domum intrare nõ permittit, ignem accendere non concedit. In hyeme autem quid faciat fugiens?Necesse est ergo aut fugiẽs frigore pereat, aut manens gladio moriatur:Similiter in sabbato non licebat amplius ambulare, nisi certũ spaciũ viæ . Vnde dictũ est in Actibus apostolorũ,sabbati habens iter.Quid ergo faciet fugiens Iudæus in sabbato? necesse est vt aut legem prætereat fugiens,aut mortem susc̃ipiat manens.Spiritualiter autem de Christianis talem habent interpretationem. Hyemem dicunt frigus infidelitatis spirituale.
Actor.1.b
B Qui enim non habet in corde suo ignem, de quo dominus dicit:Ignem veni mittere in terram, id est verbum diuinũ,de quo calefiat in fide: ille semper in hyeme est, etsi fuerit in media æstate: quia dubitationum incursus, quasi quasdam tẽpestates de fide Christi patitur anima eius,& alget.Aut in hyeme est,qui in persecutione est,& tempestatem patitur impiorum.Et ideo frigida fit fides omnium, & ad plenum gelat , nisi iterũ calefecerit eos spiritus sanctus.Item est corporale sabbatum secundum literas legis,quod Iudæi intelligebant , & conseruabant dum à corporali opere abstinerent , non à corporalibus malis.Et est spirituale,secundũ quod gratia Christi manifestauit:quod intelligunt Christiani & obseruant,abstinentes se non ab opere corporali, sed à corporalibus malis.Qui ergo vacat ab opere malo faciens opera bona:laudabiliter sabbatizat,& sanctè secundum spiritum, & dei consilium:qui autẽ recedit ab opere boni,faciens opera mala,ciilpabitur,& impiè sabbatizat. De hoc itaque nõ bono sabbato loquitur dominus in hoc loco admonens,vt ne dies ille inueniat eos in peccatis. Ideo ergo dicit,Ne fuga vestra hyeme vel sabbato fiat,quia qui
Lucæ.12.f
C cunq; in hyeme infidelitatis inuentus fuerit, aut in deliciis huius mundi sabbatizans, & ocians ab opere bono: necesse est vt tribulationum tempore superatus , pereat credẽdo Antichristo,quoniam sicut diximus,opera bona in persecutionibus ad fidem spei præstant virtutem. Quoniam autem de deliciis & peccatis loquitur locus iste,manifestius ãdaperit euangelista Lucas. Cùm enim locum istum exponeret,ita subiunxit:Videte ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Ex duabus ergo parabolis superioribus prior quidẽ docet, vt festinemus perfecti esse in fide Christi: quod possumus adimplere, si scripturis & doctrinę sacerdotũ assidui fuerim⁹.Quoniam qui in fide Christi, & operibus bonis sunt imperfecti,ipsi sunt qui adhuc in vtero habẽtur, aut adhuc paruuli sunt, qui facilè periclitãtur in tempore persecutionis,& pereunt ,quia dubij sunt de fide Christi. Sequens autẽ docet , vt ne vacui inueniamur ab operibus bonis, & ab exercitatione virtutum : quia qui sic inuenti fuerint,ipsi sunt paruuli, qui in die persecutionis citò periclitantur à fide Christi:quia non habent opera bona cõfortãtia eos in spe,nec exercitationem virtutum in sufferentia aduersorum . Similiter & ex duabus parabolis sequentibus, Prior quidem admonet, ne imperfecti in-

ueniamur in fide.Ipsi sunt quidem,qui dubitationis hyemem patiũtur. Sequẽs autem, vt ne sine bonis operibus inueniamur in tempore illo,sabbatizantes ab opere bono. *Erit enim tribulatio magna,qualis non fuit ab initio seculi usq; modò.* Quoniam dixit , Væ prægnantibus & nutrientibus: &, videte ne fuga vestra hyeme aut sabbato fiat: nunc exponit quare, id est quia erit tribulatio magna. Vsq; ad Christum enim Iudæi,etsi peccatores fuerunt,tamen filij erãt,non hostes: & ideo omnis ira quæ veniebat super eos, castigatio erat de misericordia veniens,non condemnatio de ira descendens . Crucifixo autem domino desierunt esse filij , & sunt facti hostes. Propterea iam non castigatio venit corrigens, sed condemnatio eradicãs. Capta est enim Hierusalem ab Assyriis,& iterum reparata est.Destructa est ab Antiocho, & iterum reædificata est.Inuasa est tertio à Pompeio,& iterum reparata est . Sicut enim homo priusquam dies mortis eius adueniat,languere quidem potest,mori autem non potest : Sic & Iudæa ante Christum vexata est quidem,perdita autem non est. Postquam verò horrendum patricidium commiserunt , crucifigentes filij patrem , mortem inferentes , à quo acceperunt vitam : & quod maius est,occidentes serui dominũ,homines deũ, tali eos plaga percussit,vt nunquam sanentur. Sicut illi tale facinus commiserunt , quale nũquam commissum est,nec est committendum:sic & super illos talis sentẽtia venit,qualis nunquam venit,nec veniet.Hæc aptius est de consummatione mũdi susc̃ipere, cuius figura fuit tribulatio illa.Tunc verè talis erit tribulatio,qualis nũquam fuit. *Tunc dicent homines, Aperiat se terra,& glutiat nos.* Vsq; tunc enim omnis ira quæ fit à deo,ideo fit,vt fideles quidem tentet,infideles autem emendet:cùm autem Antichristus venerit,talis veniet ira,vt & infideles omnino pereant,& fideles plenius coronentur.Cùm enim multi Christianorum credentes Antichristo,signũ nominis eius in manu dextera,& in fronte susceperint: tunc exibunt angeli , cum igneis curribus volantes per aëra:& inuisibili manu signabunt omnes fideles,in quibus tamen inuentum non fuerit signum Antichristi.Ex illo iam plagæ,quæ venturę sunt super terram,in quibus & finiendus est mundus,iam non tangent fideles qui signati sunt, sed illos percutiunt , super quos Antichristi inuentum fuerit signum . Erit enim tribulatio magna, F qualis nunquam fuit. Nõnne maior fuit tribulatio in diluuio,quando ab omni creatura nihil remansit, nisi solus Noë cum familia sua?Hic autem etsi multi occidũntur,tamen multi euadent.Sed in hoc peior erit tribulatio ista,quia illic corporalis fuit perditio,hic autem spiritualis. Quis autem illic tormẽtis astrictus est,quia coluit deum?sed econtrario puniti sunt,quia noluerunt colere deum.Hic autem tormentis afficiendi sunt, qui nõ transeunt ad diabolum,relinquentes deum.Nõnne maior fuit tribulatio in Sodomis,vbi nullus euasit abigne, nisi solus Lot?Sed illic fuit aduersus peccatores iusta dei vindicta , hic autem erit aduersus sanctos crudelis diaboli violẽtia. Quãtò ergo preciosior anima, quàm corpus:tantò miserabilior perditio animarũ, quàm corporum.Illic perditis iniquis,euaserunt iusti: hic autem punitis,aut fugatis iustis,iniqui gaudebũt.Sed & si qui prudentes sunt, cùm considerant non corporalẽ huius mũdi statum, qui adhuc quodammodo stare videtur, quãuis & ipse sit minoratus,sed spiritualem totius Christianitatis statum subuersum:intelligunt quia nunquam talis fuit tribulatio spiritualis,qualis facta est nũc ex tempore hæresum corrumpentium vniuersa. Perierũt, sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

G diximus,omnes in diluuio, sed corporaliter perierunt. Perierunt omnes spiritualiter ante Christum, præter Iudæos,sed ignorantia perierunt: nunc autem in scientia perierunt,& pereunt.Multùm enim interest inter illos, qui in ignorantia sunt,& in ignorantia perierunt:& inter istos qui in veritate quidē nati sunt, propter aliquid autem mundiale,scientes ad mendacia transierunt, & perierunt in eis,& pereunt.Illi enim forsitan aliquo modo habebunt remissionem,isti autem nullam remissionem habebūt,neq; in hoc seculo, neq; in futuro: quoniā ipsi sunt qui blasphemauerunt, & blasphemant in spiritum sanctum. Illi enim iudicandi sunt, quia veritatem non quæsierunt: isti autem condemnandi,quia spreuerunt. Leuior enim culpa est veritatem non apprehēdere, quàm contemnere apprehensam. *Et nisi deus breuiasset dies illos, non fieret salua omnis caro.* Abbreuiabūtur
Psal.92.a dies,vt atrocitas tribulationum breuiata compendio tē peretur.Breuiatos autem dies intelligimus,non mensūra,sed numero. Sicut enim lōgitudinem dierum,quam dicit propheta:Domum tuam decet sanctitas in longi-
H tudinem dierum,non per longos dies intelligimus,sed multos:sic & breuiati dies,non breues dies sunt intelligendi,sed pauci. *Omnis caro.* Frequēter enim scriptu-
Deut.10.d re pro hominibus animas ponunt:sicut ibi, Septuagintæ animæ intrauerunt in Aegyptum.Frequēter pro homi-
Psal.64.a nibus dicitur caro:sicut ibi: Orationem meā exaudi,ad te omnis caro veniet. Quādo ergo & animas appellat, spirituales & perfectos homines vult ostendere:vbicūq; autem carnem,carnales homines,& infirmos.Ergo dicendo,non fieret salua omnis caro:vult nobis ostendere, quia non solùm spirituales homines & perfecti, sed etiā mediocres homines & infirmi de illo persecutionis periculo sunt liberandi,non virtute fidei, aut merito operum suorum,sed velociter subueniēte Christi aduentu. Non enim propter peccatores dimittit diutius, vt etiam electi periclitentur, sed propter electos festinaturus est,vt neq; mediocres deficiāt: quia promptior est deus ad liberandos bonos, quàm ad perdendos malos. Nam & aurifex,si inuenerit aurum sordibus mixtū, non propter sordes etiam aurum contemnit, sed propter modicum aurum contentus est etiam sordes accipere. Sed & semper dies mali sanctorum abbreuiantur.
I Psal.54.d De iniquis scriptum est: Viri sanguinum & dolosi non
Ibidem. dimidiabunt dies suos. De iustis autem: Non dabit in æternum fluctuationem iusto. Accipe autē mihi ad documentū ipsa tempora anni:ab æquinoctio vernali duodecimi mensis incipiunt paulatim tepescere aëres per singulos dies,vsq; ad mensem tertium, & dies fieri noctibus longiores.Item ab æquinoctio autumnali mensis septimi incipiunt paulatim iterum frigescere aëres per singulos dies,& noctes fieri longiores diebus, vsque ad mensem nonum, quando celebratur Christi natalis: & sic inueniuntur nouem quidem mensibus aëres quidem temperati,& dies prolixiores, tribus autem mēsibus aëres glatiales,& dies breues.Vides quomodo deus misericorditer dispensauit, vt dies quidem mali inueniātur & pauci,boni autem plures,& longi.Si ergo statū mundi huius, qui ad vsum omnium hominū communis habetur,sic deus misericorditer dispensauit:quantò magis statum vitæ eorum, cum maiori dispēsat misericordia, vt & voluntas eorum in malis tentata clarescat, & virtus voluntatis eorum velociter deo subueniente nō patiatur defectionem,secundum quod & Apostolus dicit:
1.Cor.10.c Tentatio vos non apprehendat,nisi humana.Fidelis autem deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis sustinere,sed faciet cum tentatione etiā prouentū, K
vt possitis euadere. *Tunc si quis uobis dixerit, Ecce hic est Christus,ecce illic,nolite credere.* Qua ratione suprà quidē, priusquam de abominatione desolationis exponeret,sic dicit:Videte ne quis vos seducat:multi enim venient in Hic suprà.a & Mar.13.a
nomine meo dicentes,quia ego sum Christus. Hic autē post quam de abominatione desolationis statura in loco sancto locutus est,ita dicit: Tūc si quis vobis dixerit, ecce hic est Christ⁹,ecce illic,nolite credere. Si memores quia abominationē desolationis interpretati sumus staturam in loco sancto, hanc impiam hæresim occupaturam loca Christianorum,intelligis quoniam elegan-
M ter est dictum. Per hanc enim significabat quomodo & priusquam hæresis ista abominationis loca sancta obtineret,& priusquam diuersarum hæresum constituerentur ecclesiæ,seductio quorundā erat futura:sicut & factū est.Et postquam obtinuisset,& hęresum diuersarum ecclesiæ constitutæ fuissent, eo amplius seductio quorundam erat futura:sicut & fit.Nam prius nudi dogmatum sermones faciebant errorem, nunc autem multarū hæresum ipsæ ecclesiæ constitutæ. Ideo tūc vniuscuiusque dogmatis nudum verbum dicebant: Ego sum verbū ve L
ritatis, Ego sum Christus. Nunc autem singulatim professores hæresum diuersarum dicunt, Ecce hic est Christus,id est ecclesia.Et illic,id est ecclesia. Quia iam non audiendo dogmatum verba, sed videndo eorum ecclesias,Christiani scādalizantur infirmi. Adhuc autem de Antichristo ostendit per hæc verba,quia in illo tempore sancti in multis tribulationibus cōstituti,fortiter desiderabunt Christi aduentum, iam non sustinēte carnis natura.Ali quotiens diximus, quòd diabolus nō ingerat genus tentationis in homine, sed desiderium vniuscuiusq; considerat.Et secundum quòd viderit hominē desiderantem aliquid, ex eo accipit occasionem tentādi. Suprà.4.a
Vnde & Christum cū esurientem sensisset,tētauit in fame: & Adam & Heuam cùm vidisset diuinitatis amorē Gene.3.b
habētes,diuinitatis promissione seduxit.Et Iudam cùm Infrà.26.a
inuenisset auarum, pecuniæ cupiditate ad proditionem saluatoris attraxit. Sampsonem cùm inuenisset amatorem fœminarum,per mulierē præcipitauit. Sic ergo & Iudi.16.a.e
tunc diabolus videns sanctos in angustiis cōstitutos, & fortiter desiderantes Christi aduentum,Primū quidem
propter intolerabiles persecutiones,deinde propter repromissionem temporis illius de aduentu Christi, quæ facta fuerat in scripturis, ideo sub nomine Christi & prophetarum tētabat seducere sanctos. Et quos diuersis cruciatibus non potuit superare,victus in sua crudelitate,armabat se fraude,dicēs per suos ministros: Ecce hic est Christus,ecce illic. Nam quando aliqua rerum conturbatio fit,tunc abundant mendacia. Vnusquisq; enim dum aut timet aduersa,aut desiderat prospera, ipse sibi nouas generat famas. Et ita diabolus suspensas animas hominum inuenta occasione deludit, hoc nuncians in auribus hominum, hoc ostentās ante oculos eorū quod vnumquemq; aut timere, aut desiderare cognouerit. Sicut enim ægrotus in doloribus positus omni homini ostendenti sibi aliquid ad remedium,facilè credit,nō diiudicans personas medicantium, neq; discutiens artificia eorum: ipsa enim doloris anxietas omnia omnibus credere cogit: sic & tūc sancti in necessitate persecutionū positi, & quasi ægroti desiderātes refrigeriū Christi, omnibus referentibus aliquid de Christo,facilè credēt. Ipsa enim pressūræ necessitas credere cogit. *Exurgēt enim pseudochristi, & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna.* Nō inutilia,neq; vana,quæ ministri diaboli facere solent:

A re solent:sed magna,id est vtilia & plena, quæ sancti facere solebant. Nam in tempore quidem apostolorum, & postmodum ministri quidem Christi vtilia & plena signa faciebant ex parte dextra:qualia sunt cæcos illuminare, & alia huiusmodi facere: ministri autem diaboli inutilia faciebant & vana ex parte sinistra,quę admirationem quidem videntibus excitarent,ad vtilitatem autem nullius proficerēt. Et erat inter ministros Christi, & ministros diaboli ex hoc iudicare qui inutilia, & qui vtilia facerent signa. In fine autem temporis concedēda est potestas diabolo (sicut in historia Clementis Petrus exponit) vt faciat signa vtilia, & ex ea parte quā prius facere consueuerant sancti,vt iam ministros Christi non per hoc cognoscamus, quia vtilia faciunt signa, sed quia omnino non hæc faciunt signa. Qua autem ratione hoc ordinauit deus,attende: quia non semper tēpus vocationis est,sicut ait sapientia:Tempus congregā
Eccles.3.a di lapides,tempus dispergendi. Tempus ergo fuit congregandorum lapidum, quādo lapides viui, id est fideles ab infidelitate vocabātur ad fidem. Tempus autem erit dispergendi lapides,quando ecclesia tradetur ad tē
B tationem,vt lapides,id est Christiani,qui non proficiūt in ædificationem corporis Christi, foras proiciantur. Donec ergo fuit vocatio ad fidem ex infidelitate,fecerunt signa & serui Christi:quia signa diuinæ vocationis testimonia sunt,vt prædicationis veritas miraculis cōmendetur: cessante autem vocatione, incipiet seductio reuocans homines à fide ad infidelitatem.Incipiēte ergo seductione, tradenda sunt seductionis adiutoria diabolo,id est potestas faciendorum signorum,vt signis & prodigiis mendacia sua pro veritate cōmendet. Sed fortè dicis:Si deus concessit diabolo virtutem faciēdorum signorum,quomodo ipse mandat,ne seducantur sancti? Si ergo non vult vt seducantur, vt quid diabolo dat seducendi virtutem? Si autē vult vt seducantur aliqui,quare omnibus mandat ne seducantur? Audi:Concedit diabolo seducendi virtutem, vt ne mali inter bonos remaneant apud Christum: mandat autem, vt ne boni inter malos transeant ad diabolum.Nam sicut crudele est fideles cum infidelibus perire,sic indignum est fideles cū infidelibus glorificari. *Ita ut in errorem mittāt,si fieri potest etiam electos.* Non dixit,Vt seducant,si fieri potest e-
C tiam electos,sed in errorem mittant. Frequenter enim sancti videntes aliquas operationes diaboli abscōditas sub specie pietatis, dum non possunt intelligere profundas insidias inimici,conturbantur in corde suo, ac scādalizantur,& dicunt: Quid sit hoc quod ita fit? non tamen citò flectuntur,vt credāt. Et si sensu vincūtur quasi homines,fide autem stant quasi inuicti. Magnitudinem autem signorum ostendere volens,ideo dicit,vt si fieri potest: quoniam quantùm ad magnitudinem signorum illorum potest fieri,vt seducantur etiam electi: sed ideo non seducuntur,quia perire non possunt,quos deus prēordinauit ad vitam.Dum ergo signorum magnitudinē prędicit,in conseruandis fidelibus,dei potentia demōstratur. Et de rēpore hæresum nihilominus conueniunt intelligi hæc.Falsi enim Christiani, sunt falsæ veritates hæresum:falsi autem prophetæ, prædicatores veritatum falsarum.Dant autem signa,eadem facientes in simulatione,quæ faciunt fideles in veritate. Nā & castitati student,& ieiunia celebrant,& eleemosynas faciunt, & omnem ecclesiasticū canonem supplent.Aut non tibi videntur magna esse signa seductionis, cū videas diabolū facientem opera dei? *Ecce prædixi uobis.* Cōtestationis verba sunt hæc,vt ne aliquis dicat,vidi eū talia facie-
D tem signa,qualia ipse Christus fecit,& ideo credidi,existimans illum esse Christum.Propterea dicit:Ecce prędixi vobis:vt excusationem ignorantiæ tollat ab hominibus, & præcedens contestatio iustam faciat pœnā sequentem.Misericordia enim est, mādatis præuenire periculum. Non enim vult quēpiam perire, qui omnibus monstrat perditionis aduentum. *Si autem dixerint uobis, Ecce in solitudine est,nolite exire:ecce in domibus,nolite credere.* Hoc nunc tertium de cauendis seductionibus dat mādatum.Primū est,Videte ne seducamini,multi enim venient in nomine meo,dicētes, Ego sum Christus.Secundū,tunc dicent vobis, Ecce hic est Christus,ecce illic,nolite credere.Tertium,præsens,dicens: Si dixerint vobis,ecce in solitudine est,nolite exire: ecce in domibus,nolite credere: vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum,vt trina denunciatio inexcusabilem faciat negligentem. Primum ergo mandatum dedit de seductionibus futuris, priusquā abominatio desolationis constitueretur in loco,& priusquam hæresum ædificarentur ecclesiæ.Secundū autem de seductionibus pòst futuris,sicut iam diximus suprà. Tertium verò manifestissimè de tēpore furentis Antichristi,dicens: *si quis* E
nobis dixerit,ecce in solitudine est, nolite exire. seducere enim vos volūt.Sed dicat aliquis, Quid enim? Si fideles tunc non exierint in desertum, aut non intrauerint in domos: nunquid per hoc ipsum poterint declinare periculū,maximè cū tunc Antichristus vniuersa vbiq; cōtineat,& intus & foris,& in ciuitate & in deserto? Sed vide quoniā hæc dicens, ostendit,quia tunc fideles latētes erunt in locis quibusdam secretioribus, deo eos absconde potius quàm loco,sicut scriptum est: Abscōdes in Psal.30.f
absconditо vultus tui à cōturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo, à cōtradictione linguarum. Præmonet ergo eos, ne fortè tunc audito Christi aduētu,per homines seductores procedant ad palàm, & aut in deserto cōprehendantur egressi, aut in domibus cōcludātur ingressi. Quid enim faciat in solitudine Christi aduentus? Nūquid magis amat solitudines locorum, quàm congregationes hominū? Aut nunquid homines timet, vt in solitudine lateat? Si enim quando passurus aduenit, non timuit reges aut iudices, sed inter impios populos prædicauit pietatis sermonem: quomodo tunc timebit,cùm venerit iudicare peccatores? *Si quis uobis* F
dixerit,ecce in domibus nolite credere. Iniuriam enim facitis diuinitati,si in domibus illā quæritis, quæ implet cœlum & terram:aut si latere putatis qui venit superbis resistere,& humiles exaltare. In primo enim aduētu ideo cælatus venit corpore,vt probaret fideles:in secundo autem aduentu veniet manifestus in gloria,vt remuneret fidem eorum.Ideo tūc necessarium erat, vt quæreretur: nunc autē non est quærēdus vt credatur, sed quærit ipse à quibus creditus est. Spiritualiter autē de nouissimis tēporibus hæc ita sunt exponenda. Sunt hæreses,quæ mendacia sua quodāmodo scripturarum colorant authoritatibus:quædam autem,quę omnino ita contra scripturas habentur,ne colorare valeant mendacia sua de scripturis diuinis.Solitudines ergo appellat hæreses illas, quarū dogmata omnino deserta sunt à scripturis. Domus autem,hæreses quæ scripturarū colorātur exēplis,quantis non sint domus veræ,tamē vel videtur.Aut ita:Domus dicit hæreses,solitudinē autem Iudææ, secūdū quod
Suprà.23.d. scriptū est de illa: Ecce relinquetur vobis dom⁹ vestra de
& Luc.13.g serta.Aut ita:Solitudines dicit omnes hereses desolatas à veritate,domus autē ecclesias Christi: ac si dicat: Nō dico, si dixerint vobis, ecce in hæreticis ecclesiis illis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G vel in illis apparuit Christus, sed etiam si in ipsis veris ecclesiis quæ & dei sunt,id est,domᵒ vestræ,dixerint vobis Christū apparuisse,nolite eis credere dicentibus ista de me, quia non est digna diuinitatis meæ notitia hæc. Ostendens per hęc,quomodo ex ipsis ecclesiis veris frequenter exeunt seductores, propterea nec ipsis omnino credendum est,nisi ea dicant vel faciant,quæ conueniẽtia sunt scripturis.Vos ergo nolite exire, nolite credere. Non mandat illis,vt ne exeant de domibus, vel ciuitatibus. Nec in domo enim,aut in ciuitate sedentibus sanctis,ista dicenda sunt: sed nolite exire de regula veritatis,quã tradidi vobis:nolite credere : Quia sicut fumus ante ignem præcedit,ante victoriam pugna: sic & ante gloriam Christi,tentatio Antichristi. *Sicut enim fulgur exit ab Oriente,& paret usq; ad Occidentem,ita erit aduentus filii hominis.* Manifestum & velocem aduentum Christi ostendere volẽs,fulguris similitudinem introduxit. Sicut enim cùm exierit fulgur, non solùm videtur ab hominibus, sed adhuc secũdum qualitatem fulguris sui nõ dignè aspicitur:sic & cùm venerit Christus, non solùm eum omnes aspicient, sed secundum mensuram gloriæ
H eius,neq; poterunt eum sufficienter aspicere.Et non solùm magnitudo eius omnem locũ implebit, sed adhuc
Psal.96.a magnitudine eius deficiet omnis locus,sicut scriptũ est: Ignis ante ipsum præcedet , & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ,vidit, & commota est terra. Quem ergo peccatores videbũt, etiam nolentes: quomodo non videbũt eum sancti desiderãtes?Et sicut in ictu oculi fulgur vniuersa pertrãsit, sic & filius dei,non veniens adhuc, sed etiam venisse videbitur. Si enim sol,qui ad ministerium nostrum creatus est,tantam habet splendoris virtutem,vt in quacũq;
1.Tim.6.c parte cœli fuerit,vbiq; appareat quasi præsens:quãtò magis sol spiritualis Christus,cũ venerit, in toto videbitur mundo,magis autem mundus in eo videbitur?Apostolus autem ait : Quem suis temporibus ostendet beatus, & solus,& potens:non dixit,Quẽ mittet.Christus enim cùm sit vbiq;,non venit de loco ad locũ,sed vbiq; ostenditur,qui erat cælatus vbiq;. *Vbi fuerit corpus,illic cõgregabuntur aquilæ.* De vulturibus enim dicit scriptura in
Iob.39.d Iob,quoniam vbicunque fuerit corpus,illic inuenientur
I vulturum pulli.Hoc enim naturale est vulturũ, sicut dicunt quidam, vt etiam transmarina cadauera sentiant.
Vulturũ natura. Quoniam ergo turpes aues sunt vultures, ideo vulturinis quidem moribus aptauit nomina aquilarũ,vt in moribus quidem vulturum, sanctorum congregatio ostendatur ad Christi aduentum: in aquilis autem regalibus, regalis sanctorum dignitas ostendatur. Ideo enim sancti aquilis assimilantur, quia sicut filij aquilarum ad Solem probantur, vt si quidem recto aspectu intendere potuerint contra radios Solis, intelligantur esse legitimi: si autem non potuerint,cognoscantur adulterini: Sic & filij dei ad Christi iustitiam comprobantur:si enim potuerint pleno corde iustitiæ verba suscipere,intelligunturesse legitimi: si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo esse nati. *Statim autem post tribulationẽ dierũ illorum sol obscurabitur,& luna non dabit lumen suum,& stellæ cadent de cœlo.* Patrefamiliãs moriẽte,tota domus eius turbatur,omnis familia plangit,& cõscissis tunicis suis, nigris se cooperiunt vestimẽtis : sic & humano genere, propter quod fuerant omnia creata,circa exitum cõstituto,totus contristatur mundus,vniuersa cœli ministeria lugent,& candore deposito pro vestibus luctuosis tenebris vestientur.Nam sol obscurabitur, & luna nõ dabit lumen suum.Aut propter indignam persecutionem sanctorum dolentes , aut super impiorum pessima opera indignantes , aut nouissimam in eis dei iracundiam demonstrantes,vt adhuc viuentibus impiis super terrã, iam gustus detur infernalium tenebrarum. Siue hoc,siue illo modo, meritò nox interueniens inter diẽ & diẽ, prædicet , quia post modicum noua dies resurrectionis est nascitura.Diuidetur enim,ne istius seculi & illius vna videatur esse natura. Sicut enĩ omnes carnales morimur,vt spirituales surgamᵒ:sic & illa dies tenebris interciditur,quasi quadam morte,vt noua iterum renascatur . Aut certè quia spiritualiter iniquitas nox intelligitur,iustitia autem dies . Ex natiuitate autem Christi lux
Psal.29.b orta est , dicente propheta : Ad vesperum demorabitur fletus,& ad matutinũ lætitia. Mane Christi tempus vocatur.Hæc dies iustitiæ in exitu mundi finitur,iniquita-
Ioan.12.c tum,& errorum tenebris obscurata.De qua & dominus ad apostolos dicit:Ambulate dum lumẽ habetis,ne vos tenebræ comprehendãt.Sol obscurabitur,id est, notitia Christi silebit.Luna non dabit lumen suum,id est,eccle
† charitatẽ. sia sanctitatis suæ claritatem† non demonstrabit.Stellæ cadent de cœlo,id est,qui videntur sancti transgrediẽtur,& cadent de dignitate cœlesti. Nam quod de diabo
L lo dictũ est,quomodo cecidit Lucifer de cœlo , qui ma-
Esa.14.c ne oriebatur:sic interpretantur apostoli, vel sancti non de altitudine cœli ad terram,sed de angelica dignitate ad ignominiam tenebrarum . Quomodo autem multi
Danie.11.f transgredientur Christianorum,significat Daniel.Et de eruditis,inquit, cadent multi . Sicut ergo tempestas suscitat nubila, nubila autem cooperiunt Solem : sic impiorum persecutio suscitabit transgressionem,transgres
Ioelis.2.g sio autem Christianitatis obscurabit candorem . Vnde propheta dicit in alio loco: Sol cõuertetur in tenebras, & luna in sanguinem:id est,ecclesia,aut propter assiduã occisionem sanctorum , aut quia ipsi Christiani contra iustitiam Christianitatis inter seipsos furentes , bellabunt . Hoc & si de tempore hæresis huius scriptum intelligatur,expositionem habet conuenientem.Quomodo?Ex quo obtinuit hęresis ista sanctum ecclesiæ locum, quasi abominatio desolationis, & Antichristi exercitus constituta,Christi Solis veritas est obscurata: ecclesia si dei suæ splendorem non potuit dare clarum , & Chri-
M stiani multi, qui erant stellæ rationabiles , ceciderunt à firmamento scripturarum sanctarum. *Tunc apparebit signum filii hominis in cœlo.* Quidam putant crucem Christi ostendendam esse in cœlo: verius autem est,ipsum Christum in corpore suo habentẽ testimonia passionis : id est, vulnera lanceæ & clauorum , vt impleatur illud quod dictum est , Et videbunt in quem pupugerunt . Denique in quo loco præsens euangelista ponit, dicens : Apparebit signum filij hominis: alij euan-
Mar.13.c.& Luc.21.e gelistæ hoc solum dixerunt : Et videbunt filium hominis venientem : videlicet ostendentes signum Christi, esse ipsum corpus Christi , qui in signo corporis sui cognoscendus est,à quibus crucifixus est. Vnde in Actibus
Acto.1.b ad Apostolos angelus sic dicit : Hic Iesus , qui receptus est à vobis , sic veniet iterum quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum . Non sic portatus in tali nube: nec enim cum tali gloria ascendit, cum quali venturus
Ioan.20.g est iudicare : sed sic veniet , hoc est , similiter cum hoc corpore , cum quo ascendit . Vides ergo , quia quasi signum datur Apostolis corpus eius , dicens : Sic veniet. Vis autem scire quia ad signum passionis suæ vulnera corporis sui seruauit? audi post resurrectionem dicentẽ
Ibidem.g ad Thomam : Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum,& noli esse

A noli esse incredulus , sed fidelis . Qui mortuum corpus suum suscitauit, qui tulit costam de latere Adæ , & suppleuit carnem: nunquid etiam non potuit corpus suum sanare,& integrum suscitare? Sed corpus quidem suscitauit,vulnera autem eius seruauit, vt in die iudicij pro-
Vulnera Christᵒ qua reseruauit. ficerent ad testimonium passionis contra Iudæos: & omnes qui denegantes filium dei crucifixum in corpore,Iudaizant.Propterea quasi manifesto signo conueniẽter subiungit,dicens: *Tũc plangent se omnes tribus terræ.* Plangent enim se Iudæi videntes viuentem & viuificãtem,quem quasi hominem mortuum æstimabant,& cõuincentes se corpore vulnerato , scelus suum denegare non poterunt . Plangent se & Gentiles,qui vanis philosophorum disputationibus decepti, irrationabilem stultitiam putauerunt esse,deum colere crucifixum, & detulerunt creaturæ gloriam creatoris . Lugent & Christiani peccatores,qui magis dilexerunt mundũ,quàm Christum,cùm audierint eum hæc verba dicẽtem ad se: Ego propter vos homo factus sum. Propter vos alligatus, & delusus,& cæsus,& crucifixus sum.Vbi est tantarũ mearum iniuriarum fructus ? Ecce precium sanguinis mei,
B quem dedi pro redemptione animarum vestrarũ . Vbi est seruitus vestra,quam mihi pro precio sanguinis mei debetis ? Ego super gloriam meã vos habui , cùm essem deus apparens homo, & viliorẽ me omnibus rebus vestris fecistis.Nam omnem rem vilissimã terræ amplius dilexistis,quàm iustitiam meã & fidem.Plangent se hæretici,qui purum hominem crucifixum dixerunt,cũ viderint ipsum esse iudicem, in quem compunxerunt Iudæi.Quomodo enim arguat Iudæos quasi interfectores filij dei, si non filius dei, sed purus homo est crucifixus? Et tunc plangẽt se omnes tribus terræ , quia nec resistẽdi virtus est contra eum,& fugiendi nulla facultas ante faciem eius,nec pœnitentiæ locus: ex angustia omnium rerum nihil eis remanet præter luctum.Meritò plangẽt se,quia tunc neq; pecunię diuitibus prosunt ad eleemosynam faciendam , neque parentes iusti pro parentibus
Psal.102.a intercedunt, neq; ipsi angeli pro hominibus, sicut solebant,faciunt verbum:quia nõ recipit natura iudicij misericordiam,sicut nec tempus misericordiæ iudiciũ,dicente propheta:Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine.Misericordia in priori aduentu,iudicium in
C secundo. In priori aduentu volentibus apostolis ignem
Lucæ.9.g de cœlo deponere,dixit:Nescitis cuius spiritus estis. Filius enim hominis non venit iudicare mũdum , sed saluare.De secundo autem sic dicit: Nã filius hominis veniet in maiestate patris sui,& tunc reddet vnicuiq; secũ-
Suprà.16.d. dum opera eius. *Et videbunt filium hominis uenientẽ in nubibus cœli, cum uirtute & gloria multa : & mittet angelos suos cum tuba & uoce magna,& congregabũt electos eius,à quatuor uentis.* Si quando rex terrenus processum aliquem, aut expeditionem mãdat in populo,dignitates omnes mouentur,& exercitus exercitatur,tota ciuitas feruet : quãtò magis rege cœlesti exurgente iudicare viuos & mortuos,virtutes angelicæ commouentur? Terribiles ministri terribiliorem dominum præcedentes: Cherubin & Seraphin præparentur ad sedem vnius , & rationabilis thronus viuam sapientiam portaturus.Nec enim potest esse res mortua,quæ baiulat vitam. Ante ipsum pro cãdelabris fulgura viua præcedent, & pro tubis horrenda tonitrua.Qualis rex,talis & præparatio regis. Verè magna vox tubę terribilis,cui omnia obaudiunt elementa, quæ petras scindit,inferos aperit, clausuras tenebrarum pertransit,portas æreas conterit , vectes adamãtinos & ferreos cõfringet, vincula mortis dirumpet, & de profundo abyssi animas liberatas, corporibus suis assignat. D
Hæc omnia citius cõsumet in opere, quàm sagitta trãsit
1.Cor.15.g in aëre,dicente Apostolo:In momento, in ictu oculi,in nouissima tuba.Tuba enim canet,& mortui resurgẽt incorrupti.In illa voce puluis iam dissolutus corporũ morTuorum in noua mẽbra constringitur.In illa voce quasi vna persona obnoxia totum mare discutitur , vt si quid apud se retinet de humanis ossibus,sine contradictione restituat.In illa voce à quatuor partibus mundi spiritus congregatur , qui resuscitet populũ dormientẽ. *A ficu autem discite parabolam.* Quare nõ ex aliis arboribus,sed potius de ficu sumit similitudinẽ æstatis ? Quia postquã aliæ arbores vernare cœperint,frequenter euenit vt accedẽs frigus præcidat æstatem,& iterum arbores indurescunt:ficus autem,quia penè post omnes arbores vernat, difficilè post ficum frigus interuenit . Ideo ergo sic comparata est ecclesia illi tempori,propter indubitabilem seculi noui aduentum . Sed quæ est ista assimilatio rei,videamus. Ficus bono verni temporis temperamẽto mollescit ad folia,ecclesia autem miserabili persecutione afflicta compellitur ad mortẽ . Sed dominus hãc assimilationem iocunditatis ex ficu,nõ ad afflictionem E
corporalem retulit,sed ad spiritualem profectũ animarum.Nam quando carnalia hominis affliguntur,tũc spi
1.Thes.1.c ritualia eius florent,sic ait Apostolus : Et vos suscepistis verbum dei in tribulatione multa, cum gaudio spiritus sancti. Sicut enim vernali flatu arbores laxantur in folia,& fructus : sic persecutionibus excitantur animæ ad virtutem.Ideo autẽ semper ficus ecclesiæ similatur: quia sicut ficus sub vno cortice plurima grana intra viscera dulcedinis inclusa constringit:sic ecclesia sub vno corpore multos Christianos intra viscera suæ charitatis cõgregatos cõplectitur.Deinde & alia ratione: Omnis arbor penè in vno tempore fructum præbet.Nã intra pauCos dies,& matureſcunt,& cadunt:ficus autẽ ex quo cœperit fructus afferre , vsq; ad hyemẽ fructificare nõ cessat.Nam alij colliguntur maturi,& alij hinc procedunt. Sic ecclesia ex quo cœperit sanctos offerre , vsq; ad finẽ seculi non cessabit . Nam per singula tempora alij dormiunt,alij autem nascuntur. De hac autem ficu sub alia specie interpretationem fecimus apud Marcũ, æstimãtes vbiq; quod verum est,non affirmantes:vt secundum F
quod visum fuerit vnicuiq;,hoc probetur. *Amẽ dico uobis,non præteribit generatio hæc,donec omnia fiant.* Res dubia semper facit hominem negligentem.Nam quod sine dubio venturum nobis esse cognoscimus,ad id nosmetipsos magnanimiter confortamus. Ne ergo audientes apostoli certum periculum pro incerto suscipiãt , & dubitantes de eius aduentu,semetipsos in negligẽtia ponant,ideo sermonem suum iuramento confirmans,dicit:Amen dico vobis,non trãsibit generatio hęc,donec omnia fiant . Quia contra magnum periculum magna præparatio est necessaria:magna autem præparatio assiduam admonitionem requirit,& cautam. Et sciendum est, quia non illud vult Christus apostolis suis ostẽdere, quia iã incontinenti futura est tẽtatio illa, sed quia omnino futura est. Ergo nõ illos homines dicit, qui illo in tempore fuerant nati,sed familiã gentis ipsius. *Generatio ista.* Id est,aut facientiũ hanc tentationem,aut patientiũ,aut peccatorũ hominũ,aut dæmonum, qui operantur in eis.Nã vtriq; nõ cessabũt esse in seculo,donec consummatio fiat,vt dicat illis,Discedite à me maledi
Infrà.25.d cti in ignem æternũ, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Necesse est enim,vt quãdiu fides tentatur,tẽtatio reseruetur . Aut certè Christianorũ generationẽ di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gcit,id est, generatio ista mortalis non transibit ad immortalitatem:donec,id est, nisi hæc fuerint cõsummata,vt postea immortalis & impassibilis fiat. *Cœlum & terra transibunt,uerba autem mea non præteribunt.* Quia cœlum & terra ad ministerium vestrum creata sunt, verba autem mea ad gubernationem vestrã dispositа. Cœlum & terra vanitati subiecta sunt, dicente Apostolo: Roma.8.d. Vanitati enim creatura subiecta est. Naturaliter autem veritas nescit mentiri,nec potest aliquando perire.

Homilia.l.ex cap.xxiiij.

De die autem illa & hora nemo scit, neq; angeli cœlorum,neque filius,nisi solus pater. Sicut enim in diebus Noe,ita erit & aduentus filij hominis.Sicut enim erãt in diebus ante diluuium comedentes & bibentes,nubentes & nuptui tradentes,usq; ad eum diem quo intrauit Noe in arcã,& non cognouerunt donec uenit diluuium,& tulit omnes,ita erit & aduentus filij hominis. Vsq; nunc exposuit signa consummationis præcedentia ante consummationem:nũc docet, quia subitus veniet nouissimus mundi interitus hominibus nihil adhuc tale fieri suspicantibus, secundum H
1.Thes,5.a quod dicit & Apostolus:Cùm dixerint pax & securitas, tunc repentinus illis superueniet interitus. Et de die illo incerto ad cumulum etiam seipsum ponit,dicens: *De die autem illa & hora nemo scit.* Id est, non solùm aliquis hominum, sed neq; angelorum quisquã, nec ipse filius, nisi solus pater:vt nemo ferat molestè, quia diem illum deus posuit in incerto,cùm de ipso sit filius incertus. Simile aliquid scriptum est & in Actibus Apostolorum. Acto.1.a Nam cùm interrogassent eum discipuli eius:Domine,si in tempore hoc restitues regnum Israël , respondit eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate.Opportunè ex hoc loco cõuenit admonere,cùm multi homines, maximè qui videntur docti,cùm interrogati fuerint aliquam quęstionem, si contingeret eos ignorare quod quæritur : erubescẽtes ne videantur aliquid ignorare, quia totum scire putantur,colorant falsa pro veris,& dicunt aliis,quod non audierunt à Christo. Propterea considerãtes hunc locum, non deberẽt erubescere aliquod mysteriorũ dei se ignorare, cùm legant ipsum Christum non erubescẽtem suã ignorantiam confiteri ad respondẽdum:quia de die il- I
la & hora nemo scit,neq; angeli,neq; filius: maxime cũ sit mysteriorum dei multa profunditas: nec tamẽ mentitur,quãdo ipsum quod scit,à patre accepit. Meritò suã scientiam denegat,quæ non ex eo: sicut & alibi cùm esset bonus,bonum se denegauit,quia bonitas eius erat ex Mar.10.b patre. Et ne propter dispensationem humanam æstimetur scire se negasse, non dixit, neq; filius hominis: quia secundum diuinitatem dixisset, non secundum humanam naturam. Nam inter filium dei,& filium hominis nihil interest. Ecce senectutis signa cognoscimus,diem autem vltimum ignoramus: sic & labẽtis signa scimus, finem eius non agnoscimus . Sicut enim quando videmus hominem senem , scimus quia propemodum moriturus est,quando autem nescimus:sic & mundũ quando perturbatum videmus,casurum cognoscimus, diem autem ignoramus.Mysterium dei scire expedit quidem hominibus. Nam & seruus fidior fit circa obsequiũ domini sui,cùm cœperit secreta sua committere.Sed illud scire bonum est, quod proficit ad ædificationem scientiꝫhoc autem scire quod nihil nobis prodest,magis nocet,& superfluum est . Deus ergo,quia non omnia mysteria dicit hominibus,non inuidet scientiæ nostræ: sed quia non omnium mysteriorum scięntia nobis prodest.

Sicut enim in diebus Noe , sic erit & aduentus filii hominis. *Sicut erãt in diebus ante diluuiũ manducãtes & bibentes, & nubentes & nuptui tradentes.* Quod dicit, Sicut fuit in diebus Noë,manducabant & bibebant,nubebant & nuptui tradebant:non vetat manducare,aut bibere,aut nubere. Nec enim fas est,vt destruat quod ipse constituit: sed iubet nos,vt quod carnaliter facimus, ad dei gloriam faciẽtes,spiritualiter faciamus, vt carnalia nostra propter spirituale propositum spiritualia fiant . Quis est qui ad gloriam dei manducat & bibit? Qui de manu dei accepisse æstimat quod manducat & bibit . Quis autem de manu dei se accepisse æstimat? Qui operatur iustitiam, & deum timet offendere . Nam & seruus ille, quasi seruus fidelis manducat in domo, qui considerat ideo accepisse à domino , vt opus domini operetur . Nam qui deum non timet offendere, ille sine dubio non æstimat à deo se accepisse quod bibit: sed propter hoc solùm mãducat,quia caro est. Quis autem est,qui ad gloriam dei nubit ? Qui nubit,aut propter desiderium bonorũ filiorum,aut periculum peccati timẽs. Quis est,qui propter desiderium bonorum filiorum nubit?Qui postquam habuerit filios, circa dei disciplinam continet eos . Alioquin qui filios negligit , ille non desiderauit deo generare,sed diabolo . Quis est, qui propter periculum peccati nubit?Qui postquam nupserit, matrimonium castè conseruat. Qui autem propter matrimonium indifferẽter abutitur amoribus suis , ille nõ propter tutelam animæ nupsit , sed propter abundantem lasciuiam carnis. Qui ergo sic manducat & bibit,non tantùm manducare & bibere videtur,quantùm dei gloriam operari:quia non sibi seruit,sed deo. Et qui sic nubit,non tantùm videtur nubere,quantùm dei gloriam operari:quando nõ sibi,sed deo multiplicat, & sine peccato conseruat. Hoc ergo dicere vult: Sicut ante diluuium recedente ab hominibus dei timore,nihil faciebant homines ad gloriã dei,sed omnia propter solam carnem: siue enim manducabant aut bibebant , non ad gloriam dei manducabant aut bibebant,sicut mandat Apostolus : sed propter 1.Cor.10.g solam voluptatem carnalem, sic erit circa seculi finem. Sicut enim homines , qui in totum carni subiecti sunt, quanuis habeãt animam,tamen solummodo carnes dicuntur,testante scriptura:Nõ permanebit spiritus meus Gene.6.a in hominibus istis,quoniam sunt carnes. In quibus autẽ M
pars animæ prævalet,quãuis sint carnales, spirituales dicuntur,sicut dicit Apostolus:Vos autem nõ estis in carne,sed in spiritu , si tamen spiritus dei habitet in vobis. Roma.8.b Sic opera hominum,quãuis sint spiritualia, si facta fuerint propter causam carnis, vtputa, si quis opus bonum propter homines faciat,inuenitur esse carnale:& quanuis sit carnale , si propter causam spiritualem fuerit factum,id est,propter gloriã dei, inuenitur spirituale esse propter causam spiritualem. *Sicut fuit in diebus Noe.* Id Gene.7.b est,sic erit generalis interitus, sic subitaneus . Sicut tunc omnis creatura deleta est,sola autem arca euasit de trabibus quadratis facta,octo animas baiulans: ita & in cõsummatione omnes hæreses interibunt, vna tantũmodo arca saluabitur,id est,ecclesia Christi,de iustis hominibus congregata.Sicut tunc quicquid fuit extra arcam, periit:sic & in fine, quicunq; fuerit extra vnam ecclesiã veritatis,peribit.Quæ ecclesia habet octo rectores:septẽ spiritus,quos enumerat Esaias,& vnigenitus deus,sic & Salomon dicit:Sapientia ædificauit sibi domum,& suf- Prouer.9.a fulsit columnis septem. Et ipse qui suffulsit, octauus. Subitaneus autem,non antè nunciatus, siue ab vllo creditus.Et quid mirum,si periturum mundũ audiunt & non credunt ? Ecce morituros se esse quotidie audiunt homines,

A mines,quotidie alios mortuos vident,& tamen nõ credunt se morituros.Si autem se crederent morituros,nõ facerent ea pro quibus moriuntur , id est morte digna non facerent . Si ergo illud quod quotidie fieri vident in aliis,de se futurum esse non credunt,quomodo illud credent futurum , quod adhuc nunquam factum est?
Tunc duo erunt in agro , unus assumetur , & alter relinquetur. Aestimo neminem dubitare sensatum,hæc præcipuè in parabolis esse dicta , & spiritualiter ea intelligi oportere. Et prima quidem parabola posita est de popularibus iustis,& peccatoribus.Secũda de doctoribus piis & impiis,quando omnes homines,aut discentes sunt,aut do
Lucæ.17.g centes.Et Lucas quidem euangelista exponit de duobus in lecto, & de duobus ad molam: præsens autem Matthæus de duobus in agro, & de duobus ad molam . Vbi enim Lucas posuit duo in lecto,ibi Matthæus posuit duo in agro. Ex quo intelligere nobis datur, quoniã lectũ & agrum ambo euangelistę id ipsum intelligere voluerũt: quoniam qui in corpore sunt,& in mundo sunt : & qui in mundo sunt,in corpore sunt . Mundus enim nihil aliud intelligitur,nisi homo, propter quod agrum intelB ligere conuenit mundum hunc,sicut dominus interpretatus est suprà in parabola zizaniorum seminatorum in agro.Duo ergo in agro,omnes Christiani in mũdo viuentes eodem,non tamen iisdem actibus conuersantes. Et iusti quidem assumentur, peccatores autem derelinquentur.Omnes iusti in vno homine figurantur, & omnes peccatores in vno. *Duæ molentes ad molam,una assumetur , & una relinquetur.* Quæ sunt istæ mulieres molentes? Puto ecclesiæ , quarum vna est,de qua dominus
Suprà.13.e dicit: Simile est regnum cœlorum fermento, quod accipiens mulier miscuit in tribus fermẽti mensuris . Sicut enim quanuis multi sint iusti,& peccatores , tamen quoniam omnium duæ sunt partes,in duabus ponuntur personis: sic & ecclesiæ hæresum quanuis multæ sint,tamen omniũ hæresum vna ecclesia dicitur,& vna Christianorum.Vna ergo mulier molens, est ecclesia Christi.Mola est orbis terrarum, propter rotunditatem suã, Psal.76.d sicut scriptum est de ea : Vox tonitrui tui in rota. Lapis superior , est verbum veritatis quod descendit de cœlo, C vt terrena omnia complectatur , & protegat simul , & premat,& molat . Dicitur autem lapis propter fortitudinem suam. Subterior autem lapis , est omne verbum impietatis , quod lapis dicitur propter duritiam suam, quod de spiritu mundi à deorsum ascendit, vt suscipiat omnia desursum venientia grana , & aduersetur verbo veritatis . Hæc ergo ecclesia molens,id est, prædicans, circunducit verbum veritatis,id est,superiorem lapidẽ cœlestem: & circunducit per orbem terrarum,& circũducit super omne genus humanum , vt quotiensçunque sub gremio verbi desuper miserit deus,molat eos,id est catechizet,& cogat eos deponere corticem veteris hominis inutilem & insuauem : vt exuti fiant pura medulla & spiritus,id est,vt iam non sint caro, sed spiritus: & fiat similago mundissima,& digna ad sacrificium dei, secundum quod admonebat Apostolus, dicens: Exuite vos veterem hominem,qui corrumpitur in concupiscẽ tiis,renouamini autem spiritu sensus vestri . Sicut ergo grana in cortice nisi molita fuerint,& deposuerint cortices,& furfures, & processerint secundũ quod sunt abintus: quanuis aquam acceperint,non coniunguntur ad alterutrũ,vt fiat ex omnibus vnus panis,quanuis & fermentatum acceperint,non fermentantur: Sic & homines nisi moliti fuerint sub verbo , id est catechizati , vt depositis corporibus, spirituales efficiantur , quanuis & aquam baptismatis acceperint , quanuis verbum fidei D fuerit missum in eos, sicut fermentum: non conueniũt in idipsum,nec possunt sapere vnum, vt vnũ corpus efficiantur,quia moliti non sunt. Sicut ergo inter duos lapides molares teritur triticũ , & separatur à cortice suo, & fit similago munda:sic fideles in medio desuper quidem vrgente se verbo dei ad fidem & iustitiã, inde autem verbo impio se compellente ad infidelitatem atq; peccatum, conteruntur , & carnalia sua vniuersa deponunt,& spirituales efficiũtur . Sed & illa mulier videtur molere,& verbum mendacij leue & fragile cicunducit: propterea neque molet , quia non habet virtutem diuinam verbum eorum,nec est lapis superior. Quomodo enim mendacium mendacio aduersatur, aut iniquitas iniquitati,vt molatur aliquis inter eas? Propterea populus eorum molitus non est.Considera autem & intelliges,si deponũt carnalia,fiunt spirituales, & moliti sunt. Si sunt in idipsum fidei, omnes moliti sunt . Si autẽ secundum veterem hominem sunt,si altera iterũ sapiunt: quomodo moliti sunt? Desuper enim verbum veritatis non compellit eos ad fidem,quasi lapis superior,nec enim habent eum : desubtus autem verbum impietatis non tribulat eos,quia volentes requiescunt in eo. Quomodo ergo molãtur, quando nõ stringit subterius ver- E
bum,nec premit superius?Hæc ergo sumetur,quæ & videtur ecclesia,& est: illa autem relinquetur,quæ videtur & non est.Quidam autem & hoc modo exponit : Molentes sunt filij Israël,mola autẽ est verbum legis: quod voluunt & molunt, sunt dei mandata in lege, quæ quasi tritici grana minutatim quidem molentes,id est,quantùm ad se diligenter mandata dei tractantes,nunquam tamen ex eis panem nutritorium proferentes. Panis au Christus panis nutritorius.
tem nutritorius,est vnigenitus deus verbum , qui intus in mandatis dei habetur secundum prophetiam inclusus,quem filij Israël carnaliter interpretantes,nunquam proferebant ad manifestum.Filiorum autem Israël molentium,vna videtur quidem esse synagoga,verè autem duæ sunt.Vna quidem iniquorum , & secũdum carnem Iudæorum:altera autem sanctorum,& secundum spiritum Iudæorum. Hanc ergo sanctorum Iudæorum & spiritualium synagogam molentem,& superuacuam,& sine profectu molam legis trahentem , assumet deus in fine seculi huius iam occumbentis , & liberabit eam de mola: illam autem alteram secũdum meritum infidelitatis & peruersitatis eius relinquet. F

Homilia.li.ex cap.xxiiii.

Vigilate ergo , quia nescitis qua hora dominus uester uenturus sit, &c. Qua enim ratione homini absconditus est dies mortis ipsius ? Videlicet, vt semper benefaciat,semper mortẽ suam sperans . Eadem ratione & ab omnibus hominibus absconditus est dies aduentus Christi , videlicet vt non vna generatio saluetur,sciens aduentum ipsius,sed omnes dum in singulis quibusq; generationibus Christi aduentus speratur.Ideo & interrogantibus se discipulis suis , Domine, Acto.1.b si in tempore hoc restitues regnum Israël? respondit: Non est vestrum nosse tempora vel momenta,quæ pater posuit in sua potestate. *Illud autem scitote,quia si sciret paterfamiliãs,qua hora fur ueniret,uigilaret utique, & non fineret perfodi domum suam.* Paterfamiliãs est vnusquisque secundum animam in domo patris sui , fur autem diabolus est:domus autem,nostra corpora: ianuæ sunt, os & aures: feneſtræ autem,oculi. Sicut ergo per ianuas & feneſtras citò ingreditur latro , & spoliat patremfamiliãs:sic per os & aures, & oculos hominis , facilè inuenit dia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Guenit diabolus occasionem ad animã, & facit eam captiuam : sicut & in Hieremia tale aliquid scriptum est, Quia mors intrauit per fenestras nostras. Si vis ergo esse securus, pone seram ianuæ tuæ, id est legem diuini timoris ori tuo, vt dicas cum propheta : Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiã. Item sapientia docet : Obstrue aures tuas spinis, ne audias verba maligna. Sed quoniam fragiles sunt nostræ seræ, nisi deus illas seruauerit, quia nisi dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilat qui custodit eam. Rogemus deum pariter cum propheta: Pone domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis. Non declines cor meum in verba maliciæ. Pone seras super fenestras oculorum tuorum, vt dicas cum castissimo Iob: Posui testamentũ oculis meis, vt non sentirem in virginem. Item si concupiui agrum proximi mei, ego seminem, & alij metent. Item quia fragiles sunt seræ fenestrarum nostrarum, dominum inuocemus cum propheta, dicentes : Inclina cor meũ in testimonia tua, & non in auaritiam. Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Quid ergo? nescit anima quãdo H per istos introitus fur ingreditur super eã? Verè nescit. Et quidẽ quando ducitur ad peccatum, scit: quando autem ingreditur, nescit. Ideo vigilare debet, & claudere omnes istos introitus. Os quidem narratiõibus sanctis, aures auditionibus piis, oculos consideratione mirãdorum operum dei, mentem cogitationibus occupare cœlestibus. Non enim sufficit, vt non loquatur, vel audiat, vel videat, vel cogitet mala. Qui enim hæc agit, clausit introitus suos, & impleuit, & oppilauit malis aduersus bona, vt ne locum habeat introëundi bonus spiritus: qui autem mala quidem deponit ab eis, bona autem nõ suscipit, ille dicitur apertos habere introitus. Propterea vacantes eos inueniens inimicus, intrat ad animam. Propter quod opus est, vt iusti introitus non solùm vacent à malis, sed etiam vt sint clausi, & pleni, & oppilati bonis aduersus mala, vt malus non inueniat locũ introëũdi. Vnde & sapienter Petrus dicit apud Clementẽ quomodo debet quis incessanter quæ dei sunt cogitare & loqui, quoniã si mens fuerit in his occupata, malus non inuenit locum ad mentem. Consequenter propheta nõ dixit tantum : Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra I pestilentiæ non sedit: sed addidit, Sed in lege domini volũtas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et Paulus cùm diceret, Non est vobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem. Non dixit tantùm, deponite mala: sed, suscipite omnem armaturam dei, vt possitis resistere in die malo: id est, omnia opera bona facite. Sicut enim vas quandiu plenum est de aliquo, non recipit supermissum: si autem vacuum fuerit, recipit omne quod mittitur. Sic homo quandiu occupatus est malis, nõ recipit bonum: & si occupatus fuerit bonis, repellit malũ: si autem nec isto, nec illo se occupauerit: id est, si neque bonis, neq; malis intenderit, omnis spiritus intrat in eũ. Intrans autem non statim ducit eum ad peccatum, sed primùm delectat eũ in malis, & sensum desideriis carnalibus alligat, & posteà ducit ad peccatum, quãdo iam etsi intelligit malum esse quod facit, non potest resistere contra malum. Si ergo te negligente domum corporis hoc modo seruare, ingressus fuerit fur diabolus, & furatus fuerit vestimenta iustitiarum, quibus te renatum in baptismo induit deus : si furatus fuerit aurũ intellectus tui, si diuinorum eloquiorum argentum, quod forsitan cum multo fabricasti labore: si linteamina gratiarum, quæ tibi dedit deus, cùm te adoptaret in filium, K cæteraq; diuitias spirituales tollens te dormiente, fecerit q; te mendicum & nudum, sicut serpens Adam: Quis facies? Quomodo nudus ante conspectum domini tui accedes? Et ille quidem nudatus abscondit se inter ligna paradisi : tu autem sub qua scissura petrarum te abscondes à facie domini, cùm venerit confringere terram? Et Adam quidem à deo quæsitus est & inuentus, tu autem abiicieris & peribis. Quia ille ignorans serpentis versutiam, per simplicitatem nudatus est suam: tu autem sciens, tot scripturis admonitus, per negligẽtiam factus es nudus. Propter quod ille quidem mortalitate vestitus est ad tempus, tu autem in æternum ipse tradendus es morti, maximè si te comprehenderit finis priusquã tibi per pœnitentiam altera texas vestimenta. Nam prima gratis præstatur à deo: secunda autem vix, & cum nimio reparatur labore & luctu, quomodo hæc parabola est. Veniamus itaq; ad ipsam parabolæ causam. Omnis homo, si sciret quando dies domini venturus est super eũ sicut fur (sed insperatè veniens sicut fur) præueniret, & non sineret perfodi domum suam. Non dico quia repel L leret à se furem, sed faceret iustitiam, vt veniente sentẽtia dei, non perfoderetur quasi ignorans, sed vocaretur quasi iam præparatus ad exitum. Quãdo animæ peccatrices delectantur in corpore : & tanquã in suo proprio domicilio gaudent, veniens cum sententia dei angelus mortis perfodit corpus, & animam violenter diuellit ab eo: animæ autem iustæ, quæ non delectantur in corpore, sed quasi in exilio sunt, in eas veniente sententia non perfodiuntur, sed vocantur gaudentes. *Quis enim fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus eius super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Cùm de vigilãte & non vigilante super domum suam dominus loqueretur, sciens quoniam plerunq; sacerdotes mali populum obdormire faciunt in peccatis: boni autem excitant à negligentiæ somno, & faciunt vigilare in operibus bonis, quasi assidua tuba doctrinæ suæ excitans ad bona opera animas auditorum, consequenter de bonis & iustis sacerdotibus introducit sermonẽ, dicens: Quis est fidelis seruus & prudens? Si enim paterfamiliãs super possessionem suam villicum ponit, vt non cum singulis colonis habeat causam, sed de solo villico omniũ exigat rationẽ. Si ergo inter colonos aliqua indisciplinatio fuerit fœda, vnusquisq; pro suo delicto reus efficitur, villicus autem pro omnium delictis. Et si bene redditum suum reddiderint, vnusquisq; quidem pro sua fide laudatur, villicus autem pro fide omnium remuneratur: sic & deus in populo ideo ordinat sacerdotes, vt actuũ eorum ipsi discutiant rationem. Ideoq; peccante populo vnusquisq; quidem pro suo peccato punitur, sacerdos autem pro peccatis omnium. Et bene agente populo vnusquisq; quidem pro suo bono remuneratur, sacerdos autem pro bonis omnium. Quis est seruus fidelis & prudens? Rem quidem laudabilem proponit, rarissimam autem vt quis fidelis inueniatur & prudens. Ecce si quæras fideles, id est, deum timẽtes, & ipsos quidem non multos inuenies, tamen adhuc facilè inuenis. Item si prudẽtes quæras, inuenies multos: fidelis autem & prudens difficilè inuenitur. Quomodo qui fideles sunt, id est, deum timentes, difficilè sunt & prudentes: & qui prudentes inueniuntur, difficilè sunt & deũ timentes. Quantò ergo rarior inuenitur fidelis & prudens, tãtò qui inuentus fuerit, beatior est. Prudentem autem dico, non scientem & doctum, sed sensatum & mente acutum, qui potest rerum ponderare naturas, & secundũ quòd potest

A quòd potest rationabiliter omnia agere. Plerique autem sunt habentes scientiam multam, sed nec se sapiẽter regunt, nec scientiam suam sapienter dispensant. Et omnis quidem prudens potest & scientiam habere ex parte, non autem & omnis sciens sapientiam potest habere : quoniam sapientia vniuscuiusque in actu probatur, scientia autem in sermone. Fidelis quidẽ quæritur propter deum, vt timeat deum : prudens autem propter homines, vt populum dei sapienter gubernet. Quoniã ergo deo nõ tantũ prudentia hominis, quantum conscientia placet : hominibus autem non tantum conscientia, quantum sapiẽtia prodest. Si fuerit tantùm quis fidelis, laicum quidem facit, sacerdotem autem non facit, nisi fuerit fidelis & prudens. Ergo fidelis quæritur, vt faciat priusquam dicat : prudens autem postquam fecerit dicat, & dicat intelligens cui qualis doctrina conueniat, & quando. Item fidelis quæritur, vt memor sit pauperũ, Rom.15.f sicut Paulus: prudens autem, vt intelligat cui & quomodo debeat dispensare. Et hoc est quod dicit, dare cibos in tempore & spirituales & corporales. Spirituales quidem animabus, corporales autem corporibus. Quoniã autem in ecclesia non solum sunt pauperes in corpora- B libus rebus, sed etiam in spiritualibus multò pauperiores: vt det cibos in tempore, id est, in tempore opportuno. Quid est in tempore opportuno? quasi est aliquod Eccli.22.a tempus, quãdo non est opportunum docere, cùm dicat Salomon: Doctrina & flagella in omni tẽpore. Sed puto hoc intelligendum tempus opportunum doctrinæ, Esa.49.c quomodo dicit & propheta : Tempore acceptabili exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Quando misericordia dei non est acceptabilis? sed præcipuè tunc est acceptabilis, quando necessitatis & angustiæ tempus est. Sicũt & semper pluuia bona est, maximè tamen grata est tẽpore siccitatis. Et visitatio amicorũ semper suauis est, multò tamen suauior in tempore luctus: sic doctrina & cõsolatio sacerdotis semper opportuna est, maximè autem in tempore persecutionis. Sciens ergo Christus sanctos suos sine tentatione nunquam futuros, ideo dicit, in tempore opportuno: quia qui semper ægrotat, semper illi ars medici opportuna videtur. Nam sicut nauis tũc præcipuè gubernatorem necessarium habet, quando tẽpestatem patitur : quando autem prosperata est, ipsa se dirigit. Et miles tũc præcipuè necessariam habet annonam de rege, quando bellum & periculum instat: quãdo autem pax est, vndecunq; possunt se milites sustentare. C Sic ecclesiæ præcipuè in tempore persecutionis doctrinam sacerdotis necessariã habent, qnasi spirituales milites spiritualem annonam : quãdo autem securitas est, vnicuiq; naturalis sufficit intellectus. Nam in persecutionibus, quando naturalis ille intellectus deficit in timore carnali, necessarius est sermo doctoris: vt quod deficit in timore periculi, reparetur per exhortationem doctrinæ. Sicut autem tubicina commisso bello pugnãtem exercitum circuit, & bellicos cantus in tuba decãtans, milites animat ad virtutem : sic & sacerdos persecutione imminente exponens in populo fortissimorũ martyrum glorioſa pericula, & inenarrabiles regni cœlestis coronas vincentibus præparatas, Christianũ populum ad virtutẽ patientiæ vehementer accendit. Aut ita: In tempore opportuno, vt in persecutione magis instãter de veritate fidei doceamus, quàm de iustitia conuersationis : in pace autem magis assiduè de iustitia cõuersationis, quàm de veritate fidei. Quoniã in persecutionibus quidem plus necessaria est doctrina fidei, quàm cõuersationis : in pace autem plus necessaria est doctrina cõuersationis, quàm fidei. Quoniam in persecutionibus, non propter conuersationem suam bonam aut malam veniũt Christiani in periculum, sed propter fidei confessionem : in pace autem non propter fidẽ suã veram periclitantur Christiani, sed propter conuersationem : quoniam in persecutione fides Christianorũ periclitatur, in pace autem iustitia. *Beatus ille seruus, quem cùm uenerit dominus eius, inuenerit sic facientem.* Quomodo? Sicut superius diximus in fide, in sapiẽtia, in tẽpore opportuno. In fide, vt credamus sic esse, sicut docemus. Ille autem credendo docet, qui facit quod docet: Credendo qui docet. qui autem non facit bonum, non credit bono. Qui non credit in bono, non docet in fide : qui autem cum fide non prædicat, non solùm non est beatus ille seruus, sed multùm infœlix: quia alios quidem docet, se autem negligit. Sic prudenter, quia non semper omnia, neq; omnibus omnia sunt dicẽda. Frequẽter illa quæ alios ædificant, alios destruunt. Sicut infantibus esca mutatur secundum ætatem, sic in populo secundum virtutem doctrina temperatur, præmonente Apostolo : Et ego fra- 1.Cor.3.a tres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Quasi paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. In tempore, ne importunè oblata doctrina non profit, sed noceat, sicut esca cruciat aut ex- E tra tempus accepta. *Amen dico uobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum.* Omnium quidem bonorum magna est gratia, inter omnes autem maxima est sacer dotalis dignitas, si quis eam immaculatè custodiat. Nã si super omnia opera sua preciosiores existimat deus animas hominum: quantò magis credibile est, vt super omnia bona sua constituat eum, qui confert deo lucrũ animarum? Non solùm autem omnibus bonis suis meliorem iudicat hominem, sed etiam sui ipsius impassibilitati præposuit salutem humanam. Ideo magnus est, qui bene regit hæreditatem eius, quam proprio sanguine acquisiuit. *Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo, moram facit dominus meus uenire: & incipiat percutere conseruos suos, manducet autẽ & bibat cũ ebriis.* Percutere, est iniustè percutere : qui autem propter iustam causam percutit, etsi percutiat, percutere nõ videtur. Percutit enim, non vt suum dolorem vindicet, sed vt illius animã saluet. Si autem propter deum percutere percussio esse videretur, nunquam diceret deus, Qui parcit baculo, odit Prone.13.d filium suum. Nam & alibi non absolutè dicit: Qui ira- Mat.5.c tus fuerit fratri suo, reus erit iudicio: sed, qui sine causa F iratus fuerit. Sicut iusta ira non est ira, sed diligentia: sic iusta percussio nõ est percussio, sed correctio. Manducare & bibere sic intelligẽdum est, sicut suprà interpretati sumus, de manducantibus & bibentibus ante diluuium, id est, malè manducare & bibere. Propter quod non simpliciter dicit manducare & bibere, sed cum ebriis: id est, cum peccatoribus, qui tenebrosorum actuũ vitio ebrij sunt, de quibus & Paulus dicit: Nam qui dor- 1.Thes.5.b miunt, nocte dormiunt: & qui inebriantur, nocte ebrij sunt. Vides ergo, quia manducare & bibere sacerdotibꝰ non est peccatum, sed cum ebriis manducare & bibere: id est, sic manducare, quomodo ebrij illi desiderant. Nõ enim iubet nos scriptura malorum personas abominari, sed voluntates. Nam & Christus cum publicanis & peccatoribus manducauit, sed non sic, quomodo publicani & peccatores volebant. Nec vitium suum aliquis scripturæ illius authoritate defendat, quę iubet sacerdotem hospitalem esse debere. Hospitalitas enim nõ circa delicioſos cibos & magnos ostenditur, sed circa assiduas susceptiones impotentium peregrinorum, vt hospitalitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiastici.37.d

Gspitalitas nostra non ab hominibus laudetur, sed à deo sentiatur. Nam delicioſa conuiuia magis luxuriam accuſant, quàm humanitatem cõmendent. Dicit enim Salomon: Ne delecteris in multa epulatione, nec in turpibus & modicis. Ergo nec multũ permittitur, nec modicum & precioſum. *Veniet dominus eius hora qua nescit, & diuidet eum, partéq; eius cum hypocritis & infidelibus ponet.* Diuidet eum, id eſt, de conſortio Chriſtianorũ, vt neq; cum ſanctis glorificetur, neq; cũ his qui mediocriter deliquerunt, mediocriter puniatur: ſed iunget eũ cum hypocritis & infidelibus, vt quorũ imitatus eſt mores, ipſorum puniatur interitu. Quomodo ſacerdos ſuper omnem populum glorificatur, ſi benefecerit, nõ ſolùm propter ſuam iuſtitiam, ſed propter omnium, quia cauſa eſt ipſe iuſtitiæ vniuerſorum: ita & peccans ſuper omnes punitur, non ſolùm propter ſuum peccatũ, ſed etiam propter omnium: quia ipſe cauſa fit omnibus ad peccandum. Ideo autem nõ ſolùm hypocritas dixit, ſed etiam infideles: quia ſi omnes quidem hypocritæ infideles ſunt, non tamen omnes infideles hypocritæ ſunt. Ecce enim Gentiles infideles quidem ſunt, hypocritæ
H autem non ſunt: quia non ſe fingunt colere Chriſtum, cùm non colant, ſed manifeſtum ſequuntur errorem. Hypocritæ autem ſunt Iudæi & hæretici. Illi autem, quia dicunt ſe Iudæos cùm non ſint, ſed ſunt ſynagoga ſatanæ. Iſti autem quia fingunt ſe eſſe Chriſtianos, cùm ſint antichriſti, id eſt, contra Chriſtum. Item ſi quis videtur in eccleſia eſſe, & agat contra eccleſiam: & ille talis hypocrita dicitur eſſe.

Homilia.lii.ex cap.xxv.

VNc *ſimile eſt regnum cœlorum decem uirginibus*, Et reliqua. Notandum quòd priorem quidẽ parabolam de doctoribus dicit, hanc autem de popularibus: tamen etſi ſpiritualem intellectum habeat parabola, nihil nocet interpretari eam etiam carnaliter. Tunc ſimile erit, cùm diebus ſuis completis ſolutus fuerit mundus, cùm venerit iudex omnium occultorum. Modò autẽ interim omnes homines nobis inuicem mentimur. Alij fingunt ſe iuſtos, cùm ſint iniqui: alij humiliant ſe vt peccatores, cùm ſint ſancti: alij autem turpes actus ſuos vſq; ad mortem abſcondunt, amplius homines erubeſcentes, quàm deum timentes, &
I ſemper ſunt in vulnere, dum pro tempore nolunt apparere vulnerati. Qui autem deum timet, homines nõ erubeſcit. Nec enim peior poteſt eſſe timor terrenus, quàm pœna cœleſtis. Quibus ſimile erit? decem virginibus.
Quidam putant hic virgines dici, de quibus Apoſtolus
1.Cor.7.f Io quitur, vt ſint ſanctæ & corpore & ſpiritu. Et ſapiens quidem virgo eſt, quæ & corpore & animo virgo eſt, vt neq; habeat virum, neq; habere deſideret. Quid enim, ſi aut parentes eius propter votum ſuum in virginitate eã tenuerunt, cùm ipſa tamen poſt votum nubere voluerit? Quid ſi pro aliqua occaſione quæſita, non eſt talis? Hęc ſi non eſt nupta, voluntatem tamen nubẽdi habuit, corpore quidem virgo eſt, animo autem nupta: quia corpus opere ſordidatur, animus autẽ voluntate. Quanuis frequenter occaſione neceſſitatis carnalis, deus præſtet hominibus miſericordiam ſpiritualem: ſi tamen poſteà voluntas neceſſitati conſentiat, non ſolùm autem vt non concupiſcat, ſed etiam abſtineat ſe ab omni re mala, vt neq; faciat, neque loquatur, neq; cogitet quod diſpliceat deo: quia corpus fornicatur, quando cum viro coniungitur: anima autem, quando diaboli voluntatibus ſociatur. Quæ hæc non ſeruat, fatua eſt ipſa virgo. Et verè fatua eſt, quæ per ſolam virginitatẽ corporis putat ſe deo placere. Ecce enim quemadmodum cùm manducas & K bibis, non anima manducat ſed corpus, res enim incorporalis corporali cibo non paſcitur: ſic cùm vir mulieri, aut mulier viro coniungitur, nõ anima copulatur, ſed corpus. Propterea frequenter fit, vt nupta ſi aliàs nõ peccet, melior ſit, quàm illa quæ virgo eſt, & aliàs peccat. Quoniam ſi illa non peccat quæ nupta eſt, corpore quidem nupta eſt, animo autem virgo eſt. Quę autem aliàs peccat, & virgo eſt: corpore quidem virgo eſt, animo autem fornicaria. Sed ne deſperare faciamus etiã virgines bonas, quia diximus per cõcupiſcentiam animas fornicari, ſciendum eſt quòd aliud eſt concupiſcere, aliud velle. Concupiſcere paſſionis eſt, velle autem arbitrij. Frequenter enim concupiſcimus, etiam quod nolumus. Si ergo concupiſcentiæ non conſentit voluntas, concupiſcentia ſola non damnat, magis autem & glorioſiorẽ facit virginitatis coronam. Nũc veniamus ad ſpiritualem eius narrationem. Decem virgines omnes homines dicit, quorum vita decem ſenſibus ſuſtẽtatur, quinq; carnalibus, & quinq; ſpiritualibus. Omniũ enim hominum duæ ſunt partes. Aut enim peccatores ſunt, aut iuſti. Peccatores, qui ſecundum carnales ambulant ſenſus: iuſti, qui ſecundum ſpirituales. Ergo & omne genus peccatorum in quinq; diuiditur, & omne genus iuL ſtorum in quinq; ſecũdum numerum ſenſuum, non ſecundum numerum hominum. Has autem virgines diuidendas profert Chriſtus, quando & iuſti ab iniuſtis, & ſancti à peruerſis per verbum ſuum diuidendi ſunt: vt quinq; quidem ponantur ad dexteram iuſti iudicis, hoc eſt ſapientes: quinq; autem ad ſiniſtram, id eſt fatuæ. Secundum autem myſteriũ & Moſes in duabus tabulis legem ſuſcepit decem verborum: quinq; quidem mandata in tabula vna, quinq; autem in tabula altera. Sicut ergo tabulæ teſtamenti illius in vno quidem hærebant, tamẽ non poterat fieri vt ambæ fierent ad dexteram legentis: ſed neceſſe erat vt vna quidẽ cum quinque eſſet ad dexteram, altera autem cum quinq; aliis eſſet ad ſiniſtram: ſic omnes Chriſtiani in vna tenentur vocatione. Non eſt autem poſſibile, vt omnes ad dexteram fiant ſedentis: ſed neceſſe eſt, vt iuſti quidem fiant ad dexteram, id eſt quinq; ſapientes: iniuſti autem ad ſiniſtram, id eſt inſipientes. Quidam putant hanc parabolã ad omnes pertinere, & ad hæreticos, & ad Iudęos,
M præterquam ad Gentiles: quoniam illi idolorum cultura corrupti ſunt, & virgines dici non poſſunt. Verè autẽ nec ad Iudæos pertinet, nec ad hæreticos: quia non poſſunt Iudæi dici virgines, qui proiecto & crucifixo ſponſo, adulterum ſuper ſe diabolum ſuſceperunt. Neq; hæretici virgines dici poſſunt, qui & ipſi adulterino ſenſu corrupti ſunt, & virginitatem veritatis Chriſti adulterino ſermone corrumpunt. Sed ad Chriſtianum tantummodo populum pertinet, de quibus ſcriptũ eſt. Sta-
2.Cor.11.a tui vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Timeo autem, ne ſicut ſerpens ſeduxit Heuam aſtutia ſua, ſic corrũpantur ſenſus veſtri à caſtitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Fatuæ autem virgines ſunt, quæ fidem quidem Chriſti integram habent, opera autem iuſtitiæ non habent. Iudæi verò & hæretici, neq; fidem habent, neq; opera poſſunt habere. Sed & ſi operum oleum habeant, nihil eis prodeſt: quia lampades fidei non habẽt, quas accendant. *Tunc ſimile erit.* Bene, tunc: quia interim nõ apparet, quæ prudentes ſint, quæ fatuæ: quouſq; tũc multæ fatuæ fient prudentes, & multæ quæ videntur prudẽtes, fatuæ efficientur. *Quæ acceperunt lampades ſuas.* Lãpas dicitur fides, quia ſicut lampas illuminat domum in qua

A in qua eſt, ſic fides illuminat animam cuius eſt. Accenditur autem hæc lampas igne diuini verbi. Verbum e-
Lucæ.12.f nim dei ignis eſt, ſicut dicit dominus: Ignem veni mit-
Rom.10.c tere in terram. Item dicente Apoſtolo: Fides ex auditu, auditus autem per verbum dei. Accipiunt autem homines hanc lampadẽ, quando venientes ad Chriſtum, per ſacerdotes accipiunt traditam ſibi veritatis doctrinam. Aut ſicut alius putat verbum dei quod accepimus accedentes ad Chriſtum, lucerna eſt, ſecundum quod ſcri-
Pſal.118.o ptum eſt: Lucerna pedibus meis verbum tuum. Oleum autem doctrina ſacerdotum, aut ceterarum ſcripturarũ. Quoniam ſicut lucerna niſi ei ſubminiſtraueris oleum, extinguetur: ſic verbum fidei noſtræ quod credẽtes accepim⁹, niſi aſſiduis nutriatur doctrinis, aut meditationibus ſcripturarum, extinguitur, & non ſatis illuminat animam. Aut oleum dicitur opus miſericordiæ. Quia ſicut oleum lumen lampadis fouet, ſic opera bona ſubminiſtrant confidentiam fidei, & vigorem accendunt.
Et uenerunt obuiam ſponſo & ſponſæ. Bene ait, Venerunt, quãdo ex illa die, qua homo credit Chriſto, quaſi de ſeB ipſo egreſſus, & de mundo ire videtur obuiam Chriſto: quia quotidie Chriſti expectat aduẽtum. Sicut enim qui obuiam vadit alicui, in via ſtat, & expectat eum quandiu veniat: ita qui credit in Chriſtum, ſic debet viuere in hoc ſeculo, quaſi peregrinus: & non in ſuis, ſed in tranſi-
Exo.12.b tu poſitus. Propterea & Iudæi exituri de Aegypto, expediti & præcincti agnum iuſſi ſunt manducare: & ad exeundum parati, oſtendentes nobis, quomodo quicũque noſtri agni Euchariſtiam manducant, ita debent ſemper eſſe expediti, quaſi quotidie exituri de mundo. Nec mireris, quia dixit ire obuiam ſponſo & ſpõſæ, cùm eccleſia inter nos habeatur ſponſa. Sicut enim Chriſtus cùm ſit inter nos, tamen venturus dicitur, cùm apparuerit in gloria: ſic & eccleſia quanuis ſit inter nos, tamen
Colo.3.a ventura dicitur, cùm apparuerit in gloria ſua. Propterea dicit Apoſtolus: Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo: cùm autem Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. *Fatuæ autem accipientes lampades ſuas, non ſumpſerunt oleum ſecum.* Sicut lampas non ex oleo accenditur, ſed ab igne, per oleum tamen nutritur: & niC ſi oleum ei ſubminiſtraueris, extinguitur: ſic & fides non ex operibus nutritur, vel accenditur, ſed ex verbo dei, ſicut ait Apoſtolus, tamen per bona opera nutritur: & niſi ſubminiſtraueris ei opera bona, deficit. Sicut enim non poteſt in deum ſperare, niſi qui aliqua opera bona facit: ſic non poteſt credere deo, niſi qui facit aliquid dignum deo. Inde eſt, quòd peccatores non credũt deo, ſiue cùm de gloria ſanctorũ quis eis loquatur, ſiue de pœna peccatorum. Et dum non credunt futurum eſſe quod dicitur, neq; de bono futuro delectantur, neque de malo terrentur. Verè fatui ſunt omnes homines, qui aut ſolùm exiſtimant ſibi poſſe ſufficere ad ſalutẽ, quia credunt in Chriſtum, & Chriſtiani dicuntur, & non feſtinant ſemetipſos bonis operibus commẽdare: nec audiunt Iacobum dicentẽ, Quia fides ſine operibus mortua eſt. *Moram autem faciente ſponſo, dormitauerunt omnes uirgines, & dormierunt.* Hoc ſignificat ſermo, quia tardãIacobi.2.d te conſummatione non ſolùm peccatores, ſed etiam iuſti & ſpirituales ad negligentiam ſunt reuoluẽdi. Et relicta via virtutis, ad carnalia delectamenta ſunt aliquatenus tranſituri, vt & illud impleatur quod propheta dicebat: Saluum me fac domine, quoniam defecit ſanctus,
Pſal.11.a quoniam diminuti ſunt fideles à filiis hominũ. Et hoc
Lucæ.18.b eſt quod Chriſtus dicebat: Putas cùm venerit filius hominis, inueniet fidem ſuper terram? Nam vigilare eſt D iuſtitiam facere, domire autem negligere eſt eam, ſicut dicit: Vigilate ergo, quia neſcitis qua hora veniet do-
Mat.24.d & Mar.13.d minus. Et verè non tardat, ſed quantum ad noſtram inconſtantiam tardare videtur. Nam ſi conſideremus ex quo Chriſtus in cœlum aſcendit, & quantum viuebant homines ante diluuium, & prope tantum ſpacium eſt, quanto tempore erat vita vniuſcuiuſq; eorum. Si quis autem oculos habet apertos, intelligit, quia myſterium huius verbi in nobis impletum eſt. Omne enim ſtudiũ ſpirituale relinquimus, & ad carnalia delectamenta tranſimus. Quem enim inuenies modò, non dicam laicũ, ſed aut presbyterum, aut epiſcopum, qui ad perfectum contemnat ſeculi bona, credens cõſummationem eſſe propinquam? Vnuſquiſq; enim dicit in corde ſuo, infidelitatis ſpiritu prætualente: Ecce ex quo Chriſtus fuit in terris, ſemper dicitur, conſummatio veniet, & ecce nondũ venit. Ne fortè non præparandi cauſa, ſed terrendi iſta ſcripturæ loquuntur? Qui autem non verè credit conſummationem eſſe propinquam, non ex verbis quę dicit, aut audit, ſed ex operibus quæ agit, cognoſcitur. Qui enim verè credit conſummationem eſſe propinquã, nihil curat de mũdo, nec in poſterum aliquid ſeruat: quia E nec peregrè exiturus aliquid ſecũ portat in via, niſi fortè panem quem neceſſarium habet in via. *Media nocte clamor factus eſt,* quaſi clamor præcurrẽtium & prætubantium angelorum. Qui clamor? *Ecce ſponſus uenit, exite obuiam ei.* Vnde putas iubet exire, de domibus, de ciuitatibus? Nõ, nec eni eſt ratio: ſed vt exeãt de mũdo, exeãt de iniqua carnis natura. Ex eo quod Apoſtolus 1.Cor.15.g ait, In nouiſſima tuba mortuos ſuſcitãdos: datur nobis occaſio æſtimãdi, clamorẽ illũ eſſe, de quo dominus dicit: Ecce clamor factus eſt. Aeſtimemus clamorẽ eſſe tubarum præcedentium, quas Ioannes in reuelatione ſua Apoca.1.4 &.8 expoſuit, quarum tubarum clamores ſunt ipſa ſigna, quæ fiunt ab eis. Qui ergo intelligit illa ſigna clamantia ſeculi finem, ille audit clamorem tubarum clamantium, quia venit ſponſus, quarum vocem non corporis auris audit, ſed animæ intellectꝰ. *Tunc ſurrexerunt omnes uirgines illæ.* Hoc eſt, cùm clamor factus fuerit, nõ ſolùm iuſti, ſed etiam peccatores de ſomno negligẽtiæ ſurgẽt. Tunc incipient timere & feſtinare, tunc credent quia verè finiendus eſt mundus. Nam quemadmodum ſecuritas etiam diligentes homines, negligentes facit: ſic timF or præſentis periculi etiam negligentes homines, exhibet diligentes, ſed nihil eis proderit diligentia illa, quam generat timor, non fides. Tunc intelligent, quia nihil eſt quod vixerunt in mundo. Tunc incipient ſapere, quãdo nihil eis proderit ſapuiſſe. *Et compoſuerunt lampades ſuas.* Id eſt, tunc incipient omnes aſpicere & diſcutere fidem ſuam: tunc conſiderabunt ſinguli opera ſua, qui bene fecerunt, qui malè, & interrogabunt cõſcientias ſuas. Quemadmodum enim ſuperuenturo ſpõſo feſtinat ſe ſponſa componere, ne fortè ex aliqua parte diſpliceat ſponſo: ita ſinguli ſemetipſos iudicabunt apud ſe. Hoc eſt enim præparare fides ſuas. Quòd ſi ſemper nos ita iudicaremus, quemadmodum tũc iudicaturi ſumus, nunquam peccaremus in deum. Sicut ergo virgo deformis & debilis ſine cauſa ſe cõponit, ſic & tũc peccatores ſine cauſa ſe præparabunt. Naturalem rem loquitur. Sicut rex cum tyranno bellum facturus, ſi voluerit aſpicere exercitum, & conſiderare arma illorum, iubet mitti tubã, vt fiant admoniti. Tunc omnes milites feſtinãt arma ſua aſpicere, vbi ſit gladius eius, vbi lorica ſit poſita, vbi iacet ſcutum: & qui ſecuritatis tempore arma

Universidad de Deusto
Biblioteca

Garma sua studuit immaculata custodire,paratus & lętus currit ad inspectionem. Et qui tempore securitatis gladium suum æruginare dimiserit, aut loricam sordescere,scutū frangi aut rumpi : cùm audierit tubam , & ipse quidem excitatus timore festinat limare gladium suū, detergere loricam,ligare aut stringere scutum,sed non poterit cælare negligentiam suam:quia vrgens necessitas non permittit longi temporis opus implere . Sic & domino absente malus seruus nō aspicit opera sua,quod facit, quid non facit, aut quomodo credit: nec cogitat, quia veturus est dominus eius, & opera perspecturus,& fidem: sed cùm viderit eum venientem delonge, tunc aspicit opera sua,tunc incipit festinare,sed nihil ei proderit festinatio eius: quia multorum dierum negligētia non potest vna hora expleri. *Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo uestro , quia lampades nostræ extinguuntur.* Extinguitur lampas hominis , quādo fides eius deficit ac desperat . Sicut enim qui bene sibi cōscius est,fiducialiter & magnanimiter agit: quemadmodum si quis infuso oleo addat lumen lucernæ, sic & ille consideratione operum bonorū suorum semetipsum cōfortat,& fidei suæ addit audaciam.Qui autem sibi malè cōscius est, semper pusillanimis ac timidus est . Et quēadmodum subducto oleo minuitur lumen lucernæ , sic & ille consideratione operum suorum malorum semetipsum confundit, & infidelitatis suæ adhuc diffidentiam addit.Ideo ergo timentes peccatores, ad sanctos dicturi sunt : Date nobis de oleo vestro : hoc est , vos sancti, qui habetis opera larga iustitiæ sufficientia vobis , non solùm ad euadendam pœnam,sed etiam ad gloriā consequēdam, accommodate nobis auxilium operū bonorum vestrorum: id est,intercedite pro nobis peccatoribus ad dominum: quia iustitia vestra sufficiēs est & vos glorificare,& nos excusare. *Responderunt autem prudētes,dicentes:Ne fortè nec nobis, nec uobis sufficiat.* Ostendit in his verbis , quòd ita futurum est terribile iudiciū illud,vt nulla innocētia sibi confidat.Et verè quis est homo natus de muliere, qui credit iustum se esse inueniēdum in conspectu illius ? de quo beatissimus Iob dicit: Iob.25.b Stellæ in conspectu eius non sunt mundæ, & cœlum sine crimine non est.Si ergo impeccabilis natura stellarum & cœli, quantū ad iustitiam dei inuenitur esse peccatrix: quomodo ante eum homo appareat iustus,cuius I & sine voluntate peccandi natura ipsa peccatum est? dicente Apostolo : Ego autem carnalis sum , venundatus sub peccato: quod enim operor,non intelligo: nō enim quod volo,hoc ago: sed quod nolo,illud ago.& iam nō ego operor illud,sed quod habitat in me peccatum.Tātus ergo timor tunc erit omnium, etiam sanctorum, vt nemo speret se iustum inueniendum, sed adhuc timeat ne fortè reus existat. Quis enim potest ad perfectū diu dicare conscientiam suam , & cognoscere cor suum, cū scriptum sit , Quia de omni verbo ocioso reddituri sumus rationem ? Quomodo ergo pro peccatoribus tunc intercedant sancti , cùm timeant ipsi de se ? Nam sicut tempus misericordiæ iudicium non suscipit,sic & tempus iudicij misericordiam non recipit.Ideo in primo aduentu , cùm tempus esset misericordiæ , dicentibus Apostolis super inhumanitatem ciuitatis alicuius : Vis Luc.9.g dicamus, vt descendat ignis de cœlo ? Respondit Iesus: Nescitis cuius spiritus estis . Non enim veni iudicare mundum,sed saluare.Ostēdens,quia cùm venerit in secundo aduentu, iudicij tempus similiter locum misericordię non habebit.Vbi autem misericordia locum nō Rom.8.d habet,nec intercessio valet.Aut hæc ideo dicit , quoniā indignæ sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam,quæ reuelabitur in nobis . Si ergo maior erit gloria , quæ præparata est sanctis à deo , quàm quod vnusquisq; sanctorum meretur : quomodo sufficiat & aliis ad salutem vniuscuiusque opus eorum,cùm nec sibi soli sufficiat ad gloriam illam iusto iudicio consequendā? *Ite potius ad uendentes , & emite uobis.* Venditores operū bonorum,vel doctrinæ,sacerdotes sunt,qui præcepta iustitiæ in populo dant quasi precium aliquod accipientes fidem ipsorum,qui peccatores per pœnitētiam soluunt, precio confessionis eorum placati.Aut certè hoc preciū doctrinæ accipiunt,quādo sic docentes eos audierit populus.Populus quidem per obedientiam suam mercatus est sibi salutem , sacerdotes autem qui docuerunt & laborauerunt circa eos, recipiēt à deo doctrinæ suæ labores . Bonum ergo est consilium sanctorum ad peccatores,vt eant ad sacerdotes, & fideliter audiant eos : & cū audierint, faciāt,& habebit virtutem olei fides eorum, si tamen habuerint tempus. *Abeuntibus autem eis , ecce uenit sponsus: & quæ paratæ erant,intrauerunt cum eo,& clausa est ianua.* Ostenditur nobis per hæc verba,quòd illo in tempore inter angustias diuersorum terrorum videntes se peccatores,anxiabuntur,& current huc & illuc ad sacerdotes doctrinam & pœnitentiam sibi quærentes. Alij autem interrogantes quid eos oporteat facere, sed festinante iudicio, & necessitatibus aliis super alias venientibus,cùm non sit docendi licentia,nec tempus faciendæ iustitiæ,aut agendæ pœnitentiæ, festinatio eorū vacua erit.Hoc enim & in quotidiano vsu videmus fieri.Quotidie enim sacerdotes clamant in ecclesia : Qui peccauit, pœnitentiam agat : qui non peccauit, permaneat in deo.Neq; seducāt vos honores, & diuitiæ temporales : quia tempus vestrum propè est : & si consummatio vestra tardauerit,mors vestra non tardat, & nemo credit,nemo obaudit: cum autem venerit super illos mors,festinant & anxiantur,vocant sacerdotes,pœnitentiam volunt agere , quando iam pœnitentiæ locus non est.Itaque dum exponunt peccata sua,dum accipiūt pœnitentiæ tempus,& præcepta iustitiæ, capitur anima eorum,& vadūt vacui, magis autem ligati iusto iudicio dei : quia non propter odium peccatorum displicentes sibi volebant pœnitentiam agere, sed propter mortis timorem.Adhuc enim si viuere potuissent,non sibi displicuissent.Alius autem venditores olei,id est boni operis, pauperes dicit. Hortantur ergo prudentes virgines fatuas,vt eant ad pauperes,si patitur eas tempus, vt faciētes eis bona iustitiæ,misericordiam consequātur ab eis: quoniam per misericordias factas in eos,olei, id est misericordiæ merces acquiritur. Illæ autē dum vadunt volentes tunc aliquid boni facere,propter quod possint cū fiducia occurrere Christo,venturus est Christus repētè, & nihil eis proderit anxietas illa tunc incipientibus bene agere,cum tempus bene agendi concluditur. *Nouissimè autem uenerunt & reliquæ uirgines, dicentes: Domine, domine aperi nobis.* Nihil prodest ex necessitate repetita confessio eius , qui ex voluntate nec semel confessus est.Nam voluntaria confessio,& modica sufficit deo:ex necessitate autem,neque magna. *At ille respondens ait: Amen dico uobis,nescio uos qui estis.* Signa spiritus mei in vobis non video.Sicut enim qui immundum spiritum habet,bona opera facere non potest: sic qui spiritū sanctum habet,opera non facit mala . Quare igitur vos opera non facitis bona,sed mala? Imaginem meam non cognosco in vobis. Imago autem mea, est fugere malū, & sequi bonum:vos autem econtra, fugistis bonum, & operati

A operati estis malum.Non potestis meorum militū prēmia accipere,qui tyranni vexilla portatis.Non possum meos dicere,in quibus meum nihil cognosco.

Homilia.liii.ex cap.xxv.

Sicut enī homo peregrè proficiscēs uocauit seruos suos &c. Homo peregrè pfectus,Christus est,post victoriā passionis ad patrem iturus: voluntate misericordiæ homo,non necessitate naturæ. Cōmendat autem Christus dilectionem suam , quam habet in sanctis.Ad regna enim cœlestia ascensurus, & ad patrē suum iturus vnde descenderat, peregrè se iturum dicit, propter charitatem sanctorum quos relinquebat in terris,cùm magis peregrè esset in mundo, sicut ipse testatur,dicens:Incola enim ego sum in terra apud te.Quādo enim venit in mūdum Iesus,adhuc peregrinus erat, neminem habens sui nominis confessorem: postquam autem venit,& discipulos acquisiuit, iam paterfamiliās erat: & ideo proficiscens de mundo,peregrè proficiscebatur.Vis autem scire quantùm diligat fideles suos,cōsidera quid passus est pro eis. Si enim magis quàm gloriam suam illos amauit , quasi homo moriens propter B eos: quid mirum, si maiore dilectiōe tenebatur sanctorum quos relinquebat in terris,quàm dilectione glorię, quam habebat in cœlis? *Et tradidit illis bona sua.* Non inuidens alij plus dedit,alij minus, sed considerans diuersitatem fidei eorum.Qui autem inuidus est aut parcus,omnibus est parcus & inuidus. Neq; quasi acceptor personarum fecit differētiam gratiarum. Vis scire?Cōsidera quomodo penè æqualiter remunerauit eum , qui minus obtulit,& eum qui amplius.Si enī acceptor personarum fuisset,vtiq; non tantùm in danda gratia,quātùm in reddenda mercede esset æqualis ambobus. Manifestum est , quòd in danda gratia non personas aspexit , sed virtutem vniuscuiusque considerauit : ne supra virtutem opus iniungens, ipse occasio offensiōis existeret,& non esset reus qui peccauit, si supra virtutem pōdus imposuisset.Volens ergo dominus socios nos habere in regno cœlesti,opera nobis diuersarum iustitiarum commisit : non quia nō habeat potestatem & sine operibus nos glorificare,sed ideo opus præmisit: quia sicut opera sine præmiis vacua sunt, sic præmia sine operibus C sunt ingrata. *Statim autem abiit, qui quinq; talenta acceperat,& acquisiuit alia quinq;.* De talento agnitionis Christi acquisiuit vnam iustitiam bene viuendo.De presbyterio autem ipso acquisiuit iustitiam solicitè præsidēdo ecclesiæ . De verbo acquisiuit iustitiam , verbum veritatis synceriter prædicando . De baptismo lucratus est secundum Christi regulam baptizando,& dignos filios cum iudicio ecclesiæ acquirendo.De sacrificio acquisiuit iustitiam,tam mundum, & immaculatum sacrificiū populo offerendo , & pro peccatis populi exorando. *Similiter & ille , qui duo talentā accepit , lucratus est alia duo.* Id est,duas iustitias.Vnam bene viuendo , quam acquisiuit à fide Christi: alteram synceriter ministrando,quā fecit ex ministerio diaconatus. *Qui autem unum accepit,abiens fodit in terram.* Primū videam°,vt quid,neq; il le qui duo talenta habuit, abscōdisse talēta sua proponitur,cùm multi diacones inueniantur inutiles : neq; ille qui accepit quinq;, cùm multi doctores inueniantur inutiles,sed ille tantùm qui vnum accepit, id est populus? Attende,deus secundum præscientiam suam, licet sciat qui iusti futuri sint,& qui iniusti: tamē omnes vocat ad fidem, dans eis gratiam credēdi in Christum, quod est talentum bonis quidem ad salutem, malis autē ad præiudicium,vt inexcusabiles fiant.Diaconibus autē & doctoribus secundum prætuidentiā suam , illis videtur de° D iniungere ministerium diaconatus , aut presbyteratus qui sunt iusti: qui autem inueniuntur iniusti,illos homines ordinasse videntur,non deus. Ab exitu ergo rei cognoscitur, qui à deo ordinatus est,& qui ab hominibus. Qui enim ministerium suum bene consummauerit,apparet,quia ex deo fuerat ordinatus: qui autem ministerium suum non bene consummauerit, ex hominibus ordinatus est.Quomodo autem quidam sacerdotes ex hominibus ordinantur,manifestè in libro octauo canonū Apostolorum dicitur . Qui autem ex hominibus ordinatus est , quantùm ad deum non est diaconus, aut sacerdos. Ergo in sacerdotibus quidem & diaconibus nō est inuentus vt perdat talenta, qui secundum præscientiam ordinatur à deo.In popularib° autem euenit, quomodo etiam qui peccator futurus est,à deo accepit fidei gratiam.Secūdum hæc ergo quæ diximus, si presbyter, aut diaconus peccator inuentus fuerit : quoniam quantùm ad præscientiam dei(sicut iam diximus)nō ex deo, sed ex hominibus factus videtur presbyter,aut diacon°, quasi laicus inuenitur inter eos qui vnum talentum fidei acceperunt.Ac per hoc nemo ordinatus à deo peccat, nisi vt qui vnum talentum accepit à deo. Ideo autē gratia fidei omnibus à deo præstatur, gratia autem cle- E ricatus,non omnibus,sed dignis:quia in illa causa salutis est,in ista autem dispensatio mysterij.Nam & paterfamiliās annonam quidem omnibus seruis præstat,negotia autem sua non omnibus committit.Abscondit autem talentum suū in terra , qui accipiens notitiā Christi contemnit vitam spiritualem , & in terrenis actibus & deliciis conuersans obruit illud in carne sua, & solicitudinibus mundi quasi spinis suffocat fidei suæ bonū, & non facit fructum . Hoc est enim talentum in terra abscondere, quod est semē verbi inter spinas suffocare. Sciendum est autem , quòd ille qui fodit gratiam suam in terram, non peccare proponit,sed iustitiam non facere.Qui enim peccat, non abscondere videtur gratiā, sed corrumpere . Si ergo in tenebras exteriores mittūtur,qui accepto verbo fidei,carnaliter viuendo,fructum iustitiæ non fecerunt: putas in quales tenebras sunt ituri,qui ipsum talentum fidei suæ peccando perdiderunt? iste qui fodit talētum suum,similis est virginibus fatuis, quæ habentes lampades oleum nō habebant, tam enim ille,quàm iste putauerunt sibi ad salutem hoc solū,quòd credebāt in Christum, posse sufficere. Nam verè talentum non perdidit,id est domini sui,tamen reus est dāni.Non enim propter hoc solùm vnusquisq; fit Christianus,vt sit Christianus seruans talentum fidei suæ, sed vt operetur iustitiam Christo . Sicut enim qui seminandi causa accipiens semen , tempore seminationis non seminauerit,damnum facit domino suo : etsi non perdiderit semen,est tamen tantum damnum, quantum poterat lucrū facere, si opportuno tēpore seminasset : Sic qui accipit fidem Christi,& in hoc seculo seminationis non fuerit operatus iustitiam , etsi fidem suam nō perdiderit,tamen tantùm videtur peccasse, quātùm potuit iustitiam facere,si non neglexisset. *Post multum uerò tēporis uenit dominus seruorum illorum.* Primùm videamus quare interim dominus ascendit in cœlum post modicum iterum reuersurus, & semper cum sanctis futurus? Vt videlicet absente eo fideles gloriam sibi,& vitam ęternam acquirant per fidem & opera . Præsente enim Christo nec tentari fideles poterāt,nec probari si essent veri fideles: quoniam si sit præsens non creditur,sed videtur: cum autem absens fuerit,non videtur,sed creditur dum

Talentū in terrā abscō dere,quid,

Pſal.38.c

Mat.12.c

Rom.7.c

Lucæ.9.g

Iob.25.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tur dum timetur. Christo igitur præsente, etsi tentationem aliquam sustinerent propter eum, aut iustitiã facerent, opus tamen eorũ non videbatur esse in fide, sed in oculis. Ideo nec poterant sibi mercedẽ fidei per iustitiã acquirere, nisi ascendissẽt ab eis. Nam seruus fidelis domino absente probatur: præsente autem domino quicquid fecerit non est laus serui, sed domini. Vides ergo quia non propter suam vtilitatem Christus ascẽdit, sed propter nostram. Tempus autem differt largum, vt longior detur hominibus iustitiæ faciendæ licentia. Et *accedens qui quinq; talenta acceperat, dixit: Domine, quinque talenta tradidisti mihi.* Vide, bonus seruus nõ quasi glorians in opere suo, non primum lucri talentorum memoriam facit, sed primũ memorat quæ accepit, postea quæ inuenit: vt ostendat non studij sui, aut laboris esse quod acquisiuit, sed beneficiorum domini sui, quibus acquisiuit. Tanquam si dicat: Domine, ego quantum ad meum studium & laborem, nec modicam quidẽ iustitiam facere potuissem, nisi gratia tua fuisset mecum. Sicut dicebat ille qui dicit: Sed plus omnibus laboraui, nõ autẽ ego, sed gratia dei mecum. H *Ait ei dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui.* Pauca sunt admodum. Si quis de magna massa tritici modicam dederit drachmam, aut de magno vase vini, modicum dederit gustum: sic de magno thesauro regni cœlestis modica nobis per spiritum sanctũ arra præstatur. Propter quod dicebat Apostolus: Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus: cùm autem venerit quod perfectũ est, destruentur ea quæ ex parte sunt. Non dixit, Intra ad gaudium domini tui: sed, in gaudium domini tui, vt possessor sit gaudij, non tantùm spectator. Et iam non quasi minister domini in gaudio eius, sed particeps gaudiorum. Sicut & alibi ipse dicebat: Pater, volo vt vbi ego sum, & isti sint mecum, vt videant gloriam meam, quam mihi dedisti. Quid ergo dignum facimus in hoc seculo, vt participes domini nostri in regnis cœlestibus fieri mereamur? Ideo iustè dicit Apostolus: Existimo enim, quòd non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Christus propter vtilitatem nostrã ascendit. 1.Cor.15.b 1.Cor.13.c Ioan.17.d Rom.8.d

Accedens autem & qui duo talenta acceperat, ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo. Et si minor in opere, I non minor in voluntate. Videns autem dominus quia seruo illi non voluntas operandi minor fuit, sed virtus fidei: nam & ille voluit similiter amplius operari, sed magis desideriis eius nõ sufficit modica fides. Ideo iustus iudex, etsi non similia lucra susceperit ab illo, quemadmodum ab isto, tamen sic beneuolentia istum suscepit, quemadmodum & illum: quia Christus non magis operum remunerator est, quàm voluntatũ. Nec putet ergo diaconus ex eo quòd diaconus est beatior erit, quàm laicus studiosus. Non enim dignitas apud deum honorabitur, sed voluntas. Nec diacono se beatiorem debet putare presbyter ex eo quòd presbyter est, quàm se si fuerit bonus diaconus: quoniam gradus ministerij ex deo est, perfecta autem voluntas ex nobis. Propterea non sumus iudicandi, quia non fecimus quod in parte nostra non est: sed ex deo sumus iudicandi, quòd in nobis est posse, si volumus. *Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo durus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti.* O malitia peccatorum, quæ neque futuri iudicij terrore mutatur. Qui enim peccatum suum debuerat simpliciter confiteri, vt dominum quem malè agẽdo irritauerat, simpliciter cõfitendo leniret: econtra non solùm non confitetur, sed adhuc excusat. Et dum vult vnum excusare peccatũ, addit & alia duo. Primùm, quia peccauit: secũdò, quia excusat: tertiò, quia & iniuriam domino facit. Propterea sciens propheta quàm mala sit excusatio peccatorum, dicit: Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis, cum hominibus operantibus iniquitatem. Dic ergo serue mendax, quomodo metit Christus vbi nõ seminauit? Quis enim hominum est, vel gentiliũ vel Iudeorum, quẽ non sufficienter spiritualibus & corporalibus sensibus adornauit, cui nõ dedit sciẽtiã boni & mali, cui nõ dedit posse fugere malum, & apprehẽdere bonũ si vult? Sicut enim nullus est homo, cui aliquid corporis membrorũ minus sit ad vsũ corporalẽ: sic non est, cui minus sit aliquid sensus aut potẽtiæ ad intelligentiã boni & mali, & ad omne opus bonum faciendũ quodcũq; voluerit. Si igitur etiã in gentibus seminauit gratiã suam, ex quibus nullus iustitiæ colligitur fructus: quomodo in te metit, quod nõ seminauit quẽ quasi aratro spirituali crucis suæ verbo arauit, quem doctrina iustitię seminauit, quẽ spiritu sancto irrigauit? Tot semina suscipiens gratiarũ, vel vnum fructũ iustitiæ nõ debuisti offerre? Nã deꝰ hominẽ ex duplici creãs natura, corporis & animę: in corpore quidẽ creauit quinq; sensus, & motus quosdã concupiscentiarũ, nascentiũ ex occasione sensuũ prędictorũ: in anima autẽ creauit iudicia & virtutes, vt intelligat malarũ rerum & bonarũ discretionẽ, vt possit resistere motibus suis corporalibꝰ. Qui ergo secundũ delectationes carnales viuere elegerunt, neq; cõsiderant in anima sua iudicia & virtutes esse creatas: nec enim experiuntur ea si sint, sed tantùm sensus carnales, & motus carnales cõcupiscẽtiarum nascentium ex occasione sensuum prædictorum exequuntur, ex quo fit, vt sic arbitrẽtur & dicant, quia omnia bona carnalia & mũdialia ideo creauit deus, vt omnibus eis vtamur. Nam si verè non sunt creata in nobis secundum animã iudicia & virtutes, quibus possumus resistere motibus concupiscentiarum nostrarum carnalium: certum est, quia ideo creata sunt bona carnalia, vt vtamur illis. Si autẽ creatum est in nobis, & intelligere eos, & posse resistere eis: sine dubio nõ ideo creata sunt corporalia bona & mundialia, vt eis vtamur, sed vt resistẽtes eis, meliori studio acquiramꝰ nobis mercedẽ. Nam nec intelligere malum & bonum in nobis esset creatũ, M nisi prius creatũ fuisset & posse resistere malo. Vt quid enim homini datum fuisset intelligere, si non fuisset ei datum & posse facere quod intelligit melius esse? Nunquid animalibus deus creauit intelligere, quod honestius & laudabilius est? Nõ, quia nec creauit in eis posse facere aliquid quod meliꝰ est. Sic nec homini creasset intelligere, nisi creasset ei & quod intelligit facere posse. *Respondens autem dominus eius, dixit ei: Serue nequam & piger, sciebas quia meto ubi non seminaui, & cõgrego ubi nõ sparsi: oportuit ergo te committere pecuniam meam numulariis, & ueniens ego recepissem eam cum usuris.* Nequam dicitur, quia cõtumeliam reddidit domino pro honore: piger, quia talentum non duplicauit. Et ideo pro eo quidem quasi superbus, pro hoc autem quasi negligens condemnatur. Verè nequam, quia largitatem domini, quasi violentiam accusauit. Nec enim deus ideo gratiam intellectus, aut notitiam sui homini dedit, desiderans gloriam sibi acquiri per eum: sed vt per gratiam dei ipse sibi vitam æternam & gloriam mereatur, & societatem cœlestis regni cum deo. Hoc sine dubio intelligitur ex ipsa præcedentium remuneratione iustorũ. Si enim propter se dedisset gratiam hominibus, nũquam à

A seruis pauca suscipiens redderet multa. Sed malitia excæcatus dum voluit sapientiam dei fallere, maioribus se iratus vinculis alligauit, dicens: Metis vbi non seminasti. Si enim verè talem sciuit dominum suum, eò magis debuit festinare, vt per diligentiam suam auaritiam domini sui faceret, ne per negligentiam iniustitiam eius magis ad iracundiam prouocaret: quia austeritas non cõtemnitur, sed timetur. Qui autẽ timet, non contemnere, sed placare festinat, sciens quomodo qui metit vbi non seminat, magis vult metere vbi seminauit. *Oportuit ergo te committere pecuniam meam numulariis, & ueniens ego recepissem eam cum usuris.* Quidam putant tres istos omnes doctores esse, differentes autem gratias habuisse: & hunc tertium ideo arguí, quia nõ docuit alios gratiam scientiæ quam habebat. Et quanuis omnis homo rationalis constitutus numularius dici possit, tamẽ nescio si habeat rationem, qui sic minimus est, vt vnius talenti gratiam habeat. Qui numularius est, non indiget eius: si autem est qui illius magisterio opus habeat, ille sine dubio numularius non est. Cauti enim hominis est, numularium esse qui differentias pensat verborum. Ergo necesse est hunc tertium intelligere popularem, sicut B diximus suprà. Mensa est omnis scriptura diuina, sicut & alibi exposuimus, secundum quod dicit propheta de Psal.68.e scriptura veteris testamenti Iudæis scandalum facta: Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributionem, & in scandalum. Non enim mensa eorum corporalis facta eis in scãdalum, sed scriptura legis eorum. Legentes enim in lege, Maledictus omnis qui pendet in ligno: & videntes Iesum crucifixum, contra legẽ Deut.21.d æstimauerunt, credere in Iesum crucifixum, quem lex maledictum annunciabat: non intelligentes, quia nostram maledictionem in ligno susceperat, vt nos liberaret à maledictione, quam susceperamus per lignum: & sic facta est eis mẽsa eorum, id est, scriptura legis eorum in scandalum. Item videntes eum in sabbatis operantem, leprosos tangentem, à quibus omnibus abstinere lex diligenter præcipiebat, scandalizati sunt in eum, Ioan.9.c dicentes: Hic homo non est ex deo, qui sabbatum non custodit. Non intelligentes, quia corporale quidem soluebat, spirituale autem implebat. Et hoc modo facta est eis mensa eorum, id est, scriptura legis eorum in scandalum. Ergo mensa est omnis scriptura diuina, in qua C panis verbi nutriens animas positus est, supra quam omnes Christiani recumbunt, & epulantur in spiritu. Numularij autem præsidentes mensæ illi, sunt sacerdotes fideles & prudentes: qui cùm viderint fidem & actus Christianorum, accipiunt iudicium de scripturis, quasi de mensa, & ponderant eos, & æstimant, & intelligũt si digni sunt deo, aut non. Et si habent charagma, id est, figuram & imaginem mundi, sunt ipsius, & oportet eos abiicere. Huic mẽsæ qui commiserit fidem suam, quam baptizatus susceperit à Christo, vt in ecclesia permaneat, scripturas aut legat, aut audiat incessanter ex fide, vt allocutionibus sacerdotum nunquam fraudetur. Impossibile enim est, vt non multiplicetur fides ipsius. Paulatim enim de die in diem timor domini generatur, sensus eius illuminatur, scientia eius crescit, confirmatur in fide, excitatur ad desiderium regni cœlestis, apprehendit eum zelus antiquorum sanctorum quos legit, excitatur & ipse plerunque ad easdem virtutes. Vides quantam vsurã facit augmentata fides, data ad mensam scripturarum sanctarũ. Sicut enim pecunia hæc corporalis quidem, si sit in sacculo, inclusa ipsa est semper: si autem fuerit agitata de manu in manum, vsu ipso multiplica-

tur. Vnde vsura dicitur ab vsu. Sic & fides Christi, si quidem ociosa teneatur in corde, non solùm ipsa manet quæ fuit, sed adhuc minoratur in ocio, & torpescit, & segnis efficitur, & paulatim per actus carnales exinanita ad nihilum vadit: si autem exercitata fuerit scripturis, & locutionibus assiduis suscitata, operibus bonis viuificata: non solùm dico multiplicabitur, sed nunquam desinet crescere, donec viuet homo. Nunquid nos ex nobis hoc dicimus? Ipse denique propheta in principio psalmorum suorum hunc annunciat esse beatum. Nam cum dixisset, Beatus vir, qui non abiit in cõsilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit: addit, Et in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et quod sit lucrum meditationis huiusmodi, subinfert, dicens: Et erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo: Et folium eius non defluet, & omnia quæcunque faciet prosperabuntur. *Tollite itaque ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit.* Peccator agnoscens Christum, habet hanc ipsam gratiam, quòd cognoscit Christum: sed D cum venerit in iudicium Christi, diuiditur à consortio E cognoscentium Christum: & sic tollitur ab eo, quod videbatur habere, quanuis verè non habebat. Quomodo qui cognoscit Christum, & peccat, videtur quidem habere scientiam Christi, verè autem nõ habet: & ipsa notitia Christi additur homini iusto qui habebat. Ille verè habet sciẽtiam Christi, qui iustitiam facit. Et quomodo ei additur scientia Christi super scientiam? vt qui vide- 1.Cor.13.d bat per speculum in ænigmate, videat facie ad faciem: & qui cognoscebat ex parte, cognoscat sicut cognitꝰ est. Sed & aliter intelligitur. Qui fidem habet, & bonam in domino voluntatem, etiam si quid minus in opere quasi habuerit, nihilominus remuneratur à iudice bono: qui autem fidem non habet, aut bonam in domino voluntatem, etiam cæteras virtutes, quas videtur naturaliter possidere, perdit. Eleganter ait, *Quod uidetur habere, auferetur ab eo.* Quicquid enim boni sine fide Christi est, non ei imputatur, qui malè vsus est eo. Sicut sunt multi, qui videntur quidem aut mansueti, aut humiles esse: sed quia non sunt hoc propter deum, licet videatur esse aliquod bonum eorum, nõ autem est: quia quod Rom.10.d non est ex fide, peccatum est. F *Et hunc nequam seruum proiicite in tenebras exteriores.* Considerandum est, vt quid non dixit, Mittite eum in tenebras inferiores: sed, in tenebras exteriores. Quidam dicunt non tantùm esse infernum deorsum, sed extra mundum istum esse aliqua tenebrosissima loca & ignea, in quibus puniuntur qui digni sũt. Fortè ergo ideo dixit exteriores tenebras, & non inferiores. Qui considerat quomodo sequens parabola parabolæ huic præcedenti coniuncta est, & quomodo pars est parabolæ huius: nec enim alterius rei parabola est, nisi ipsius, non sine ratione requirit: quia quod ait, Post multum temporis veniens dominus ser- Hic suprà.b uorum illorum, posuit cum eis rationem: non de secundo dicit aduentu, quando venturus est cum maiestate: sed de aduentu, qui frequenter solet venire ad omnes Christianos, quibus gratiam dedit suæ cognitionis: & discutit eos, & ponit rationem cum eis, vt iudicet eos, & iustos ab iniquis discernat, sicut exposuimus suprà in parabola vbi dicit: Simile est regnum cœlorum homini Suprà.18.c regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Habet autem alia parabola sic: *Cum autem uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tũc sedebit su-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *per sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes.* Ac si dicat, Interim quidem sic veniet, sic ponet rationem cum seruis suis, sic discutiet eos, sicut expositum est in ista parabola. Cùm autem venerit filius hominis in maiestate patris sui, cum angelis suis, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, tanquam nõ semper veniens cum maiestate patris veniat, nec cũ angelis suis, nec semper veniens sedeat in sede maiestatis suæ, sed tunc tantummodo fiet hoc. Sed & illud vide, quomodo in hac parabola peccatorem non in ignẽ, nec in aliquã pœnam, sed tantùm in tenebras exteriores mitti præcepit: in illa autem, cùm venerit in maiestate patris, iam non tantùm in tenebras exteriores, sed & in ignẽ mittet, & pœnas. Itẽ in hac parabola iustum in gaudiũ iubet intrare, in illa autem in regnum. Adhuc autem quod ait, Accedens autem & qui vnũ talentum acceperat, ait: Sciebam quia homo durus es, metis quod nõ seminasti, & congregas quod non sparsisti. Putas in secũdo aduentu, cùm venerit sic terribiliter cum gloria sua, stabit peccator ante eum, & talia dicet? Absit. Maximè cùm nec æstiment viri prudentes personale tunc fore iudicium, vt per singulos homines Christus quidem interroget, peccator autem respondeat, & gesta narratio-
H num conficiantur: sed verius est quod ait Apostolus, quia in cogitationibus suis iudicabitur vnusquisque, dicens: Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus
Rom.2.c suis, testimonium reddente sibi conscientia eorum, & in se inuicem cogitationib⁹ accusantibus, aut etiam defendentibus, cùm iudicabit deus occulta hominũ secundum euãgelium meũ per Iesum Christum. Ergo in hoc seculo, quandiu sunt Christiani in corporibus suis, venit Christus ad eos, & ponit rationem cum eis inuisibiliter, & interrogat eos in cogitationibus eorum, & audit eos in ipsis loquentes, sicut scriptum est de vtroque. De
Sap.1.c hoc quidem, Quia in cogitationibus impij interrogatio
Psal.73.b erit: de illo autẽ, quia cogitatio hominis confitebitur: vt
Psal.93.a puta dicit in psalmo: Viduã & pupillos interfecerunt, & aduenam occiderũt, & dixerunt, Nõ videbit dominus, neque intelliget deus Iacob. Non quia talia fuerunt specialiter verba illorum, sed quia tales sunt cogitationes hominum facientium mala. Nec enim facerent mala, si cogitarent deum aut intelligere aut videre quæ faciunt: Sic & hic, non quia talia specialiter sint dicta ho-
I minis iusti, aut peccatoris: sed quia tales sunt cogitationes eorum, & cogitationes eorũ quasi dicta ponuntur. Omnis enim vir iustus, qui facit opera bona solũ propter deum, cùm venerit in recordationem actuum suorum bonorũ: necesse habet venire frequenter, aut deo mouente cogitatiões cordis eius in eo, aut diabolo, prætermisso deo: nescio tamen cùm venerit cõsiderans intra se & actus suos bonos, & naturam carnis suæ maleuolam, sic loquitur in cogitationibus suis: Non ego hæc feci. Nec enim credibile sine deo naturam carnis iniustam facere opus iustum, sed virtus gratiæ Christi, quam dedit hominibus per fidẽ nominis sui. Et talis cogitatio eius fit confessio ante Christum, audientẽ tacitas cogitationũ loquentium voces. Item omnis peccator, qui fecit opera mala, cùm venerit in recordationem actuũ suorum malorũ: necesse enim habet venire frequenter, siue ipso Christo mouẽte cogitationes cordis eius in eo, siue diabolo, dei permissione: scio tamen veniens nunquam seipsum reprehendit in cogitationibus suis, nunquam seipsum accusat, nunquã se iudicat reũ, sicut solẽt facere si deliquerint iusti. Alioquin & compunctus emẽdaretur, sed excusat se semper in cogitationibus suis, & absoluere se festinat à reatu peccatorum suorum. Aut e- K
nim naturalibus necessitatibus imputat quòd peccauit, aut plus ab omnibus deum exigere dicit, quàm ipsa patitur hominũ habitudo. Non potest enim bona cogitare, qui mala opera facit: sicut nec mala cogitare potest, qui facit bona propter deũ. Et bonus quidẽ forsitan interdum mala cogitat: quoniam omnis homo, etsi secũdum voluntatem animæ bonus est, tamen secundũ naturam carnis malus est. Malus autem impossibile est vt cogitet bona, quoniam & secundũ naturam carnis malus est, & secundũ animæ voluntatem peruersus, & talis cogitatio maligna fit. Quãdo enim peccator nihil boni posse facere arbitratur, impediẽte natura, nisi tantũ cognoscere deũ & Christũ filiũ eius: nónne cogitationibus suis hoc dicere videtur ad Christũ? quia nihil boni posse facere creasti me, nisi solũ cognoscere: ecce habes beneficium tuũ. Et hoc ipsum quasi nihil æstimans dicit, quòd Christum cognoscit. Similiter & iudicia Christi, & occulta de hominib⁹ aut bonis, aut malis, quasi respõsa ponũtur: id est, nõ quia specialiter sic Christus respõdit, sed quia talia sunt iudicia Christi inuisibiliter iudicantis. Cõgratulatur autẽ iustus apud seipsum: primùm, L
quia talia opera fecit: deinde, quia nihil eorũ sibi imputauit, sed omnia Christo, propter quod superadditur ei gratia spiritus sancti, & introducit eum in suũ gaudium, vt sic gaudeat in futuræ spe gloriæ suæ sicut gaudet & Christus. Nam quantũ largior fuerit spes hominis, tantùm cordis eius gaudiũ plenũ est. Sicut in alio loco do- Ioan.15.b
minus dicit discipulis suis: Hæc locutus sum vobis, vt gaudium meũ in vobis sit, & gaudiũ vestrũ impleatur, id est, spes vestra. Spes enim plena hominis, plenum est gaudium cordis ipsius. Peccator autẽ qualia diximus cogitans, grauiter fert: primũ, quia mala fecit: deinde, quia ingratus est, nullã virtutem se æstimans accepisse ad faciendum opera bona, nisi nudã notitiam eius. Propter quod iubet tolli ab eo etiam hoc ipsum quòd cognoscat Christum, & mitti eum in tenebras exteriores. Iubet autem, sicut arbitror, malignos spiritus ministrantes sibi ad mala, qui obscurantes mentem eius, & obligantes opera eius, & consilia simul, quod est manus & pedes, vt nihil vlterius boni aut consiliari possit, aut agere, mittunt eum foras. Vbi foras? Extra ecclesiam Christi, extra fidem veritatis, extra cõuentum sanctorum in hæ- M
reses tenebrosas, vbi non apparet lux veritatis, sol iustitiæ nunquam splendet. Nõ enim dixit, In tenebras inferiores, vt infernales intelligamus. sed in tenebras exteriores, vt hæreses intelligamus præ cæteris plus tenebrosas. Aut certè quandiu quidem peccator mala operatur, aut cogitat, in tenebris est, sed in tenebris propinquioribus: quando autem in hæresim quandã proiicitur, tũc proiicitur in tenebras exteriores.

Homilia.liiii.ex cap.xxv.

CVm autem uenerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo: tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, &c. Criminosas personas iudex auditurus in publico, tribunal suum collocat in excelso, circa se cõstituit vexilla regalia, ante conspectũ suũ ponit super mẽsam calliculã, vnde tribus digitis mortem hominum scribat aut vitam: hinc inde officiales ordinatè consistunt, in medio secretario ponuntur genera horrenda pœnarum, quæ non solùm pati, sed & videre tormentum est. Stant iuxta parati tortores, crudeliores aspectu quàm manibus. Tota iudicij facies cuiusdam schematis terrore vestitur. Et cùm ad mediũ productæ fuerint criminosæ personæ, ante interrogationem iudicis ipsius,

A cis ipsius, iudicij terribili discutiuntur aspectu. Similiter & dominus se ad iudicium venturum promittit, similiter cum terrore, nõ cum simili terrore. Nam & bona & mala similiter ordinata sunt in terra sicut in cœlo, non tamen similia. Ergo videntes in terra pœnas, & glorias, non similes putare debemus in cœlo: sed cùm sint talia super terram, multò maiora suspicari debemus in cœlo. Quantùm enim deus distat ab homine, tantùm cœleste iudicium à terreno. Istius enim iudicij splendor in schemate, illius autem iudicij maiestas in veritate, te-
Psal.49.a stante propheta: Deus manifestè veniet, deus noster & non silebit: Ignis in conspectu eius ardebit, & in circuitu eius tempestas valida. Manifestè, inquit, non iam cælatus in corpore, sicut antea, vt vix eũ etiã boni cognoscerent: sed manifestus in gloria, vt etiam mali eum confiteantur inuiti: vt qui contempserunt eum in humilitate, cognoscant eum in potestate. Et qui scire noluerunt quàm dulcis est misericordia eius, sentiãt quàm grauis est ira ipsius. Deus noster, & non silebit. Non di-
B xit & silebit, ostendens quia ipse quidem de se tacebit,
Matt.17.& sed ipsa gloria eius de ipso loquatur. Aliquando trans-
Mar.9.a figuratum eum in monte videntes Apostoli, acceperũt mandatum ne cui dicerent, ne videretur Christus per potentiam subiugare sibi populum, & non per fidem. Tunc autem iam nemo tacebit, quia non est venturus adhuc tentare fideles, sed iam perdere infideles. Tunc prædicatores necessarij non erunt. Nam etsi vox om-
Supra.24.c nium taceat, visio ipsa clamabit, sicut ipse de secundo suo aduentu dicit: Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vsque ad Occidentem, sic erit aduentus filij hominis.

Tunc sedebit super sedem maiestatis suæ. Scimus certissimè, quia sedes Christi homines sunt. Cùm ergo de primo aduentu & ascensu Christi dicat propheta sedisse eum super sedem sanctam suam, hoc modo ascendit deus in
Psal.46.b strepitu, dominus in voce tubæ, deus sedet super sedem sanctam suam: quomodo hic secundum suum aduentũ exponens, dicit, Tunc sedebit super sedẽ gloriæ suæ? Sed vide quia in primo aduentu sedem Christi sanctam dixit, in secundo autem glorioſam. Quomodo? In primo aduentu mundauit nos per verbum, lauit per aquam, sanctificauit per spiritum: in secundo autem glorificabit per resurrectionem, cùm transformauerit corpus hu-
Philip.3.d militatis nostræ, vt fiat conforme corpori gloriæ eius:
C cùm seminati fuerint homines in infirmitate, & surre-
1.Cor.15.f xerint in gloria: cùm seminati fuerint corporales, & surrexerint spirituales, tunc sedebit in sede gloriæ suæ, cùm sedes eius hoc modo facta fuerit glorioſa.

Et congregabuntur ante eum omnes gentes. Quia omnibus gentibus cognitionis suæ gratiam condonauit, iudicans iustè in vtroque, vt nec boni sine doctrina veritatis, bonitatis suæ fructus amittant: nec mali propter excusationem ignorantiæ, malitiæ suæ pœnas effugiant. Nam sicut in nocte rerum facies non apparet, sed & gemma quasi lapis videtur, & lapis quasi gemma existimatur: sic & ante aduentum Christi, humanorum cordium differentia non apparebat, sed & mali quasi boni sustentabantur, & boni quasi mali contemnebantur. At vbi illuminatio euangelij ad omnes gentes prædicata peruenit, tunc manifestata est qualitas omnium voluntatum, tunc omnes gentes inexcusabiles factæ sunt. Et ideo tunc iustè ad iudicium congregabuntur omnes, quia qui mandatum præmittit, tacitè iudicium futurum esse denunciat. *Tunc segregabit eos ab inuicem, sicut segregat pastor oues ab hœdis.* Tunc enim homines mixti sunt, & non solùm mixti, quo-

modo in hisdem locis simul cõuersentur iusti cum im- D
piis: sed etiam cõfusi sunt, quomodo inter iustos & impios, quantùm ad homines discretio non apparet. Sicut in tempore hyemis inter virides & aridas arbores discretio non est, cùm autem venerit tempus illud beatum vernale, discernuntur: Ita nunc vnusquisque secundum fidem suam, & secundum opera sua manifestabitur, impiis quidem nulla proferentibus folia, nullum ostendentibus fructum: sancti autem & foliis vestientur vitæ æternæ, & fructibus ornabuntur gloriæ. Et hoc modo segregabuntur à domino cœlesti pastore. Et pastor quidem corporalis segregat secundum naturas corporum, Christus autem secundum genera animarum segregat homines. Oues sunt homines insti, propter mansuetudinem, quia ipsi neminem lædunt: propter patientiam, quia cùm ab aliis læsi fuerint, sustinent. Et sicut oues quando ligantur, aut tacent, aut in simplicitate balant: sic & sancti cùm læduntur, aut tacent, aut certè in benignitate probati, preces transmittunt ad deum. Et sicut ouis ad mortem ducitur, & non clamat: vita eius tollitur, & mansuetudo eius non immutatur: Sic & sancti maledicuntur, & nõ remale- E
dicunt: percutiuntur, & non reperctiunt: bona eorum diripiuntur, & illi non contradicunt: dolorem sentiunt, & clamorem non emittunt. Et quid opus est clamoribus, cùm ille qui nocet, non miseretur, etiamsi clamaueris? ille autem qui misericors est, miseretur, etiamsi non clamaueris, audit & videt. Hœdos autem homines peccatores dicit: quia in capris naturaliter hæc insunt vitia: Libidinis præ cæteris animalibus, superbia, rixa. Semper enim se percutientes incedunt, & modò humero pulsante, interdum cornu percutiunt. Item inuidi sibi alterutro inuident: sicut significat Salomon de in- Ecclesiasti-
uidis, dicẽs: Sicut capra, sic aspicit ruinam proximi sui. ci.11.d
Item iactantes sunt & gloriantes: sicut idem significat Salomon, dicens: Tria sunt quæ securiter ambulant, leo Prouc.30.d
inter iumenta, gallus inter gallinas, & hircus præcedẽs capras. Item capræ multùm trahuntur concupiscentia gulæ. Propter gulam nanq; suam per saxa & præcipitia ambulant, & super præcipitia se suspendũt. Item clamoribus super omnia garrulæ. In omnibus his vitiis peccatores abundant, & ideo hœdis sunt assimilati. Adhuc quæro, quare non eorũ similes introduxit ætates, dicens: F
Ita separabit eos, sicut oues ab hircis: aut ita, sicut agnos ab hœdis? Sed videte quõ volens ostẽdere sanctos perfectos in omnib⁹, ponẽdos ad dexterã: & impios omnino infructuosos, ad sinistrãideo sactos, oues: impios autem, hœdos vocauit. Quomodo agni, etsi natura mãsueti sunt, tamen nõ sunt omnino fructiferi propter ætatẽ: fructũ enim adhuc nõ habent lactis & lanæ. Item capræ etsi malignæ sunt ex natura, tamen ex aliqua parte fructiferæ sunt per ætatem, lactis enim abundãtiores exhibent fructus. Hœdi autẽ & mali sunt ex natura, & omnino infructuosi sunt ex ætate. *Et statuet oues ad dexteram suam, hœdos autem ad sinistram.* Quando aliquis ante conspectum regis, aut iudicis introducitur, ex ipso loco vbi stare iubetur, intelligit si propter bonum introductus est, aut propter malum. Si enim propter bonum, statim vocatur in proximo: si propter malum, longè stare iubetur: Sic & istos, deus iustos quidem ad dexteram constituet, & peccatores ad sinistram: vt vnusquisque meritorum suorum conditionẽ ex ipsius loci qualitate cognoscat, & ante iudicij sententiã, pœnã cõfusionis excipiat, Meritò iustos ad dexterã collocat, quia nũquam cognouerunt sinistrã: meritò impios ad sinistrã,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quia nunquam cognoscere voluerunt dexteram partẽ. Prouer.4.d Vias enim quæ à dextris sunt nouit dominus, peruersæ autem sunt,quæ à sinistris sunt. Ecce enim si tu cõsistas in publico pariter cum amico, & veniens aliquis illum salutet, & te cõtemnat,aut separans illum à te, cum illo loquatur,aut familiariter cum illo iocetur:nõnne tu relictus solus,stas aporiatus in publico, & grauiorem existimas illam confusionem,quàm mortem? Et quomodo putas impios confundendos in die iudicij, quando ante conspectum angelorum, segregatis iustis, fuerint derelicti? Nónne, etsi nihil vlterius paterentur, illa sola verecundia sufficeret eis ad pœnam? Apostolus autem dicit sanctos iam collocatos esse ad dexteram virtutis, per ascensionem & sessionem domini saluatoris. Ephe.2.d Nam sicut in carne sua omnem carnem suscepit, & crucifixus omnem carnem crucifixit in se, & resurgens omnem resuscitauit in se: sic ascendens, & sedens ad dexteram dei, omnes ad dexteram collocauit. Quomodo hic dicit, quia tunc statuet oues quidem ad dexteram, hœdos autem ad sinistram? Sed vide quia nunc nos collocauit ad dexteram, ad agendum ea quæ sunt H dexteræ partis:postea autem statuet ad dexteram suam, ad conregnandum. *Tunc dicet illis qui ad dexteram.* Et quare non illis antè, qui sunt ad sinistram? Quia paratior est deus semper ad benefaciendum, quàm ad malefaciendum. Nam bona bonis secundum propositum suum præstat, quia bonus est: malis autem mala contra propositum suum facit inuitus,quia iudex est. Quicquid autem homo contra naturam suam agit, pigrius agit. Si enim Christus delectaretur in pœna peccatorum, nunquam seipsum pro peccatoribus tradidisset, *Venite,*inquit,*benedicti patris mei: possidete paratum uobis regnũ à constitutione mundi.* Quia dedistis quæ semper habere non poteratis,recipite quæ in perpetuũ possideatis. Meritò centuplum super cœlũ,qui vnum seminastis in terra. Non enim quantùm iustitia hominum potest mereri,tale creatum est regnum cœlorum: sed quale dei virtus potuit præparare. Si enim secundum angustias humanæ iustitiæ regnum cœlorum creare voluisset, vtiq; post opera hominum illud creasset:nunc autem quoniam non secundum mercedem hominum, sed secũdum suam largitatem constituit mercedem sanctorum:ideo antequam sanctos crearet in seculo, regnum cœlorum I præparauit in cœlo. Propterea & quos ante constitutionem mundi suos esse cognoscit, tantis eos laboribus onerat, & tandiu laborare facit, donec digni efficiantur regno cœlesti. Quia non secundum modicitatem hominum regnum dei exinanitur, sed secundum magnitudinem regni homines subleuantur. *Esuriui enim, & dedistis mihi manducare,* & cætera quæ sequuntur. Hodie si amicus tuus, aut colonus, aliquod tibi offerat munus, verbi gratia,aliquod vestimentum: tu autem despiciens illud eo ipso vidente, des illud vni ex circunstantibus tibi seruis,nónne munus vilescere facis,& cõfundis graiter offerentem? Si verò suscipiens munus illius, statim vestieris te,& processeris cum ipso vestimento,magnificas munus,& nimis lætificas offerentẽ. Putas quãto gaudio extolluntur sancti,quando in conspectu omnium angelorum,quod fecerunt hominibus,ipse domi nus fatetur se accepisse? Iam tale videtur opus eorũ,non quale datũ est,sed qualis persona illius qui accepit. Tũc respondebũt ei iusti dicẽtes: *Domine,quando te uidimus hospitem,& collegimus te:aut nudum,& cooperuimus te? Quãdo autẽ te uidimus esurientẽ,& pauimus:aut sitientẽ,& potauimus? Quãdo te uidimus infirmũ,aut in carcere,& uenimus ad te* O humilitas,quorum nec post mortem deficiet. Homo K enim malus etiam falsis laudibus delectatur, vir autem bonus etiam debitam sibi laudem fugit. Ecce si per errorem personæ veniens aliquis, pro altero alteri vanò homini gratias agit pro beneficio quodam, quanuis in conscientia sua cognoscat se nihil tale fecisse,tamen tacet & congaudet,audiens quæ non sunt sua: si verò bono alicui gratias agit,quanuis bonus ille intelligat verũ esse quod de se dicitur,tamen refugit,& repellit audire etiam ea,quæ sibi debẽtur. Sic& sancti debitam sibi laudem tunc repellentes,dicunt: Quãdo te vidimus esurientem? Et respondens rex,dicet eis: *Amen dico uobis, quandiu feciſtis uni horum fratrum meorum minimorum,mihi feciſtis.* O bonitas Christi. Esto, quanduin corpore contemptibilis erat in mundo, fuerat verisimilis ratio, vt propter similitudinẽ visionis fratres suos homines appellaret: quid autem dicamus, quòd in illa gloria constitutus,adhuc contẽtus est eos dicere fratres,quibus sufficeret ad laudem,si bonos seruos illos vocaret? Detrahet sibi quod habet,vt illis præstet quod non habẽt. Ecce homo si ex humili generatur,& deo præstante ad aliquam ascenderit dignitatẽ,erubescit generationẽ suam L audire. Si quis dixerit eũ illius esse filiũ, indignatur seipsum confiteri quod est, vt appareat quod non est. Et Christus adhuc gloriabitur,fratres suos dicendo, sedẽs in maiestate. Et meritò:quia veniens in iudicio gloriæ, non mutauit voluntatem priorem. Hoc potest intelligi & de doctoribus, qui esurientibus iustitiam dederũt cibum doctrinæ, quo nutrientur, & pinguescerẽt in actibus bonis:qui sitientibus dei agnitionem,potũ veritatis ministrauerunt. Aut certè cibauerunt eos, in verbo docentes: potauerunt autem,in spiritu sancto baptizantes animas peregrinas in mundo. Omnes enim animæ rectè peregrinæ sunt in hoc mundo, quę possunt dicere: Psal.38.c Quoniam aduena sum ego apud te in terra,& peregrinus sicut omnes patres mei. Verbum enim fidei prædicantes, colligunt animas ex dispersione alicuius erroris,& faciũt eas domesticas,& ciues sanctorum. Ipsum colligunt Christum,qui nudos,& adhuc sine aliquo indumento iustitiæ docendo iustitiam vestiunt:sicut scriptum est:Induite vos viscera misericordiæ, fidem,pacẽ, Colo.3.b charitatem. Aut Christum, Baptizantes eos in Christo, Gala.3.d sicut scriptum est: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. Et qui tales infirmos,& morbo carM nalium vitiorum languentes visitat, & medicamẽto curat doctrinæ, Christũ curat in eis: quia sicut in integris animabus Christus integer est, sic in languentibus languet. Sed & qui venit ad eos,qui viui descenderunt in infernum, opera infernalia facientes,id est, qui sunt in carcere,& sunt iam sub custodia dæmonum, sicut dicit scriptura: Descendant in infernum viuentes: veniens Psal.54.c autem per verbũ educit eos de illo carcere infernali, vt liberet eos de custodia dæmonũ, vt possint dicere gratias agentes:Domine deus clamaui ad te,& sanasti me. Ibidẽ.29.a Domine reuocasti ab inferis animã meam: ad Christũ venit in carcere. Si enim hæc omnia corporaliter corporibus ministrare debem⁹, & magnæ beatitudinis est, quæ omnino post modicũ sunt moritura: putas quantæ beatitudinis est, hæc omnia spiritualiter animab⁹ periclitantibus ministrare, quæ viuificatæ possunt viuere in æternum? Quantò melior est anima quàm corpus,tantò meliora sunt quæ ad salutem animarũ, quàm quæ ad sustentationem corporum ministrantur. *Tunc dicet illis, qui ad sinistram sunt: discedite à me maledicti in ignem æternum.* Quasi qui non sufferat præsentiam illorum vel aspicere,

A vel aspicere,sic dicit,discedite à me. Nam sicut carnales seculi carnalem speciositatem videndo delectantur: si qua autem dissipata vel deformia videamus, quasi vulneratus est aspectus noster: Sic & deus, qui in sanctitate delectatur animarum, peccatrices animas aspiciens, quasi grauatus non suffert. Tanquam si dicat eis: Quasi putredo & spurcitia estis, nec tandiu vos sustineo, Hic suprà.c quandiu statis in iudicio meo. Vt quid superius dicit: Venite benedicti patris mei: & hic non dicit,discedite à me maledicti patris mei? quia benedictio quidem ex deo est,maledictio autem ex diabolo est: sicut ostenditSuprà.13.d tur in illa parabola patrisfamiliàs, qui seminauit bonũ semẽ in agro suo, homo autẽ malus seminauit zizaniã. *Esuriui & dedistis mihi manducare, & cætera quæ sequuntur.* Ex isto loco sciendũ est, quòd non tantùm pro eo quòd peccauerunt homines condemnandi sunt, sed etiam pro eo quòd bene non faciunt. Si autem pro eo quòd bene non faciunt, sic condemnantur: putas quales pœnas exoluent pro eo quòd peccant? Et dignè. Deus enim ideo hominem fecit, vt benefaciat, & ad gloriam dei pertineat: non ideo tantùm,vt non peccet. Nam si B non faciat bonum, nec est causa quare creatus est. Sine dubio enim & si creatus non fuisset,peccatum non fieret super terram. Nam qui intelligit mysterium diuinæ dispensationis, quare factus est homo, cognoscet quia meritò quasi peccans condemnetur, qui iustitiam non facit. Ideo deus creauit hominem corruptibilem & infirmum,quasi ad certamen contra diabolum,vt qui gloriabatur esse se similem deo,per corruptibilem naturam euacuatus & victus, ostendatur non solùm nõ esse quasi deus,sed omnifragilitate fragilior. Vnde cùm istud propositum suum Christus impleuerit per hominem, id est, cùm euacuauerit omnem principatũ & potestatem, tunc tradet regnum deo patri. Ideóque qui suo arbitrio & negligentia diabolo locum dat,cõfundit eum, qui propter gloriam suam contra diabolum, eum quasi in expeditione creando transmisit: & victus,ostendit diabolum potentem esse,cùm nihil possit. Quemadmodum si quis à rege suo contra hostem transmissus, colludit cum eo,& factione habita, fugam petit: prodidit causam regis sui, & confundit virtutem ipsius. *Tunc respondebunt & ipsi dicentes: Domine,quando uidimus te esurientem,aut sitientem?* O inconuertibilis inobedietia peccatorum. Quis non intelligat hoc, quia omne malum facimus,nõ quia homines corruptibiles sumus,sed quia malum propositum possidemus? Ecce enim tunc hominum peccatorum corruptibilitas carnis mortua erit, &

adhuc malitia viuet. Nunquid nó audierant dominum C suprà dicentem ad iustos,Quando vni minimorũ istorum feciſtis,mihi feciſtis? Et vtique intelligere debuerant, quomodo qui hominibus non facit, nec Christo facit. Sed audientes adhuc contradicunt, intelligentes fingunt se nõ intelligere: in iudicio stant,& adhuc peccare non cessant. Et hic consequenter & de doctoribus malis intelligi potest, qui sic esurientibus & sitientibus cibum iustitiæ,aut potum agnitionis dei,aut spiritus sancti non præstiterunt. Qui sic nudos non vestierunt, aut iustitiam docentes, aut in Christo baptizantes. Qui sic peregrinos in mundo non collegerunt per verbum,nec in ecclesiæ domum per fidem introduxerunt. Qui sic infirmos non curauerunt sermonibus. Qui in tali carcere impietatis sedentes, non eduxerunt per pœnitentiam. Si enim hæc corporis, corporibus non præstare tantæ impietatis est,quæ & si accipiunt ea, non possunt viuere semper: putas quantæ impietatis est, hæc omnia spiritualiter animabus periclitantibus non ministrare, quæ poterant viuere in æternum, si hæc eis ministrata fuissent? Quantùm enim melior est anima quàm corpus,tantò grauius peccatum animabus laborantibus spiritales eleemosynas nó præstare,quàm corporibus corporales. In ecclesia ergo non solùm sunt pauperes cor- D poraliter esurientes, aut debiles corporaliter,aut peregrini secundum corpus: sed etiam spiritualiter pauperes,sine cibo iustitiæ,sine potu agnitionis dei,sine vestimento Christi. Maximè spiritualiter pauperes sunt, qui corporaliter videntur diuites esse: quoniam plerunque in abundantia rerum,inopia iustitiæ inuenitur. Sunt peregrini corde, sunt debiles animo, sunt mente cæci, inobedientia surdi, & cæteris passionibus spiritualibus ægrotantes,quorum animæ omnem escam spiritualem abominantur, & appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Qui ergo non habet vnde faciat eleemosynas corporales,faciat spirituales ex gratia verbi quam accepit à deo,& inueniet retributionem dignam à Christo: qui omnia tam corporalia quàm spiritualia data, quasi in se facta commemorat, quæcunque in hominibus facta fuerint. Hæc diximus, vt sciant doctores & quãtum beatitudinis sibi acquirant, si diligentes fuerint circa verbum dei:& quantum damnationis, si fuerint negligentes.

Reliquorum capitum Matthæi explanatio desideratur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

HOMILIAE SEPTEM ET VIGINTI DI-

ui Ioānis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani varios in Matthæum locos explanantes.

Ex capite Matthæi.ii.in Epiphania domini, homilia.i. Incerto interprete.

IN illo tempore, cùm natus esset Iesus in Bethlehem Iudææ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Vbi est, qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Et reliqua.

Esaiæ.60.b H Hoc futurum & Esaias antè præ dixit, dicendo: Venient ex Saba offerentes regi aurum, thus, & lapidem preciosum, & salutare domini nũciabunt. Nunc vtique, quem Magi viso signo stellæ, natum regem Iudæorum, Christum dominum nostrum nunciarunt. Omnia itaque noua, & supra modum admirationis humanæ in domini natiuitate concurrunt. Angelus in templo Zachariæ loquitur, futurũ Elizabet filiũ repromittit. Non credens angelo sacerdos, obmutescit, Lucæ.1.c sterilis concipit, virgo parit. Ioānes in vtero matris inspiratus, exultat: Christus dominus natus, ab angelo nũciatur vt salus mũdi sit, pastoribus prædicatur. Gaudent angeli, & exultant pastores, magna in cœlo & in terra lætitia huius admirandæ natiuitatis exoritur. Nouũ signum stellæ de cœlo Magis ostenditur, per quod domi nus cœli ac terræ, rex Iudæorum agnoscitur natus: ille Num.24.c scilicet, de quo scriptum erat: Orietur stella ex Iacob, & exurget homo de Israël. vt significationẽ stellæ & homi nis, in filio dei, diuinæ & humanæ naturæ cõiunctio no sceretur. Vnde & in Apocalypsi ita de se dominꝰ testa- Apoca.22.c tur: Ego sum radix Iesse, & genus Dauid, & stella splẽdida matutina. Quia per natiuitatis suæ ortum, discussa ignorantię nocte, in salute mundi tanquã fulgidũ sydus emicuit. Cuius luminis splendor, etiã Magorũ corda pe I netrans, spiritali luce perfudit, vt regẽ Iudæorũ, creatorem cœli, signo nascentis nouæ stellæ cognosceret. Neq; enim Christũ dominum nostrũ Magi falsæ religionis authores cognoscere poterant, nisi dignationis diuinæ gratia illustrati. Iterũ ergo dei misericordia per Christi exuberauit aduentũ, vt ad omne genus hominum se cognitio veritatis eius extenderet. Quæ idcirco antè Magis eluxit, vt manifesta dei pietas nosceretur, nec aliquis desperaret, posse sibi salutẽ credenti donari, quia iam cõspiceret Magis esse donatã. Ideo autẽ Magi de gentibus primi electi sunt ad salutẽ, vt per eos omnibus gẽtibus salutis ianua pãderetur. Sed fortè miratur aliquis, quẽ admodũ Magi natiuitatẽ saluatoris ex signo stellæ cognoscere potuerũt? Primò quidẽ dicimus, diuinę dignationis fuisse hoc munus. Deinde legimus in libris Mosi fuisse Balaã quendã prophetã gentiũ, qui aduentũ Christi, & incarnationem eius ex virgine, certis sermonibus prophetauit. Ait enim inter cętera, vt iã superius memo Num.24.c rauimus, in sermonibus prophetię suæ: Orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israël. Magi ergo isti, qui nouam stellã in Oriente viderũt, ex genere illius Balaam prophetę gentiũ ducere originẽ referuntur, qui dixerat, Orietur stella ex Iacob, & exurget homo ex Israël. Et id- circoviso nouo stellę signo, crediderũt, quia authoris sui K prophetiã impletã nouerant. Ostẽdentes se nõ solũ generis successores, sed & fidei hæredes. Balaam propheta ipsorũ stellã in spiritu vidit, isti oculis viderũt, & crediderunt. Ille vẽturum Christũ per prophetiã prædicauit, isti venisse visu fidei cognouerunt. Deniq; statim perrexerunt ad Herodẽ, dicentes: Vbi est, qui natus est rex Iudęorũ? Vidimus enim stellã eius in Oriẽte, & venimus adorare eũ. Apud eos regẽ Iudęorũ, natum Christum dominũ quęsierũt, de quorũ genere Balaã hoc prophetasse cognouerãt. Sed fides ista Magorũ cõdẽnatio Iudęorum est. Illi vni prophetæ suo crediderũt, isti tot prophetis credere noluerunt. Illi intellexerunt per aduentum Christi magicã artem cessaturam, isti diuinæ legis mysteria intelligere noluerunt. Illi cõfitentur alienum, isti proprium nõ agnoscũt. In sua enim propria venit, & sui Ioan.1.a eum non receperunt. Et hæc quidem stella ab omnibus videbatur, sed nõ ab omnibus intelligebatur. Sicuti dominus, ac saluator noster, omnibus quidẽ natus est, vnus propter omnes natus est, sed non ab omnibus susceptus est, nõ ab omnibus intellectus. Intellectus est à gẽtibus, nõ intellectus est à Iudæis. Agnitus est ab ecclesia, non L est agnitus à synagoga. Cùm ergo Magi post lõgi itineris gloriosum laborẽ, Hierosolymã venissent, requirentes regẽ Iudæorum: statim, inquit, rex Herodes, omnisq; Hierosolyma, magicæ fidei deuotione turbati, congregantur principes sacerdotum, & scribæ populi, requiritur ab eis vbi Christum nasci oporteret. Respondent, in Bethlehem Iudææ, iuxta propheticam prædicationem. Sicut enim scriptum erat: Et tu Bethlehem terra Micheæ.5.d Iuda, non es minima inter principes Iuda: ex te enim exiet princeps, qui regat populum meum Israël. Herodes ergo & Hierosolymitæ Christum dominum nostrum non ignorantes, sed scientes contempserunt. Nam & requirunt ex testimonio prophetæ cùm discũt, quia in Bethlehem Christus nasceretur. Locus autem iste Bethlehem, vbi dominus natus est, prophetiæ nomen acceperat. Bethlehem enim ex Hebræo in Latinum, domus panis interpretatur, quia hic filius dei nasci oportebat, qui panis est vitæ, secundum quod ipse Ioan.6.f in euangelio ait: Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Hic locus de quo dicitur alibi à propheta: Deus M à libano veniet, & sanctus ille de monte vmbrante cõdenso. Per quæ verba situm loci ipsius, amœnitatẽmque designat. Concordat denique dictum hoc prophetæ, cum superiori dicto, vbi declaratum est, quòd in Bethlehem dominus esset nasciturus. Hic dicitur, Deus à libano veniet: illic additur, postquam dictum est: Ex te exiet princeps, qui regat populum meum Israël, Et egressus eius ab initio dierum: vt non secundum Fotinum exinde habere dominus initium putaretur, ex quo natus ex virgine est: quippe & cùm ab initio dierum ipse fuisse monstretur, & dominus esse, qui in Bethlehem natus est, manifestissimè doceatur. Deinde refert euangelista: *Tunc*, inquit, *Herodes conuocauit Ma-* Matth.2.a *gos, & diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis: Et mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & cùm inueneritis, renunciate mihi, ut & ego ueniens adorem eum. Qui cùm audissent regem, abierunt. Et ecce stella quam uiderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum ueniens staret suprà ubi erat puer.* Herodes igitur rex iniquus, dum regno suo metuit, quod iniustè tenebat, insidiator factꝰ est regis æterni. Hic enim Herodes nec de tribu Iuda fuit, nec de genere Dauid, sed regnũ Iudæorum per surreptionem, fauente sibi patrocinio Romanorum,

A norum, more tyrannico occupauerat, & idcirco insidiabatur dominicæ natiuitati, quem regem Iudæorum natum, à Magis agnouerat. Requirit itaque ab eis tempus stellæ visæ, misit eos in Bethlehem, quasi & ipse cuperet adorare eum. Simulauit solicitudinem, vt cælaret deceptionem. Nec enim adorare, sed perimere dominum cogitabat. Magi interea vsque ad locum duce stella perueniunt, & creatorem cœli cognoscũt. Non quæsierunt ducatum hominis, quia ducatum stellæ de cœlo acceperant. Sed nec errare poterant, qui veram viam Christum dominum requirebant: illum vtique, qui ait: Ioan.14.a Ego sum via, veritas, & vita. Noua rerum admiratione, stella agit iter in cœlo, & toto itinere Magos suos comes stella non deserit, & vsque Bethlehem pari cursu conueniunt, & illic index stella consistit supra dominum ac saluatorem nostrũ, vnigenitum dei filiũ. Refert ergo euangelista: *Videntes autem stellam Magi, gauisi sunt gaudio magno ualde. & intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. & apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera aurum thus, & myrrhã.* Sed videamus nunc post flatum stellæ, post Magorum B cursum, natum regem quàm gloriosa dignitas prosequatur. Statim enim Magi dominum procidentes adorant natum, & inter ipsas cunas, oblatis muneribus venerãtur pueri vagientis infantiam. Aliud oculis corporis, aliud visu mentis, aspiciunt. Humilitas assumpti corporis cernitur, sed diuinitas gloriæ non cælatur. Puer est qui videtur, sed deus est qui adoratur. Et hoc quàm inenarrabile diuinæ dignationis mysterium. Inperspicabilis illa & æterna natura pro nobis carnis nostræ infirmitates non dedignatur accipere. Filius dei, qui deus est vniuersitatis, homo in corpore nascitur. In præsepio poni se patitur, intra quem cœli sunt. Cunis continetur, quem non capit mundus. & in voce infantiæ vagientis auditur, ad cuius vocem tempore passionis mundus omnis intremuit. Hunc itaque deum gloriæ, & dominum maiestatis, Magi puerum videntes agnoscunt, quem puerum & deum regem æternum & Esa.9.b Esaias ostendit, dicendo: Quoniam puer natus est nobis, & filius datus est nobis, cuius imperium factum est C super humeros eius. Huic igitur Magi offerunt dona, id est aurum, thus, & myrrham, secundum quod spiritus sanctus per prophetam de ipsis antè fuerat testatus: Ibidẽ.60.b dicendo: Ex Saba venient offerentes aurum, thus, & lapidem preciosum, & salutare domini nunciabunt. Quã prophetiam Magos implesse euidenter agnoscimus, qui & salutare domini, natum Christum dei filiũ nunciauerunt: & in oblatis muneribus, Christum & deum, & regem, & hominem confitentur. Nam in auro regni potestas, in thure dei honor, in myrrha corporalis sepultura mõstratur. & idcirco aurum, vt regi: thus, vt deo: myrrham, vt homini obtulerunt. Dauid quoPsal.71.b que ita de his testatur: Reges Tharsis, & insulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent. & vt potissimum cui hæc dona essent danda, monstraret, addidit in hoc eodem psalmo: Et dabitur ei de auro Arabiæ. Idem quoque Dauid de alio psalmo de myrrha non tacuit, cùm de passione domini loqueretur, dicendo: Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis. De Ibid.44.b qua myrrha etiam Salomon ex persona Christi sic loquitur: Vindemiaui myrrham meam cum aromatibus Cantic.5.a meis. & iterum: Quasi myrrha dedit suauitatem odoris. In quo vtiq; euidenter de corporis sui sepultura testatur, quæ suauissimo, ac diuino odore, toto orbe fragrauit. Denique de his Magis idem Dauid significare

monstratur, cùm dicit: Venient legati ex Aegypto, Ae- Psal.67.g thiopia præueniet manus eius. Nam quia mundũ istum D sæpe scriptura diuina Aegyptum nũcupat, rectè Magos illos intelligimus Aegypti legatos, qui quasi totius mũdi legati electi, in muneribus quæ obtulerũt: credulitatem omnium gentium, ac fidei initia dedicauerũt. Post oblata itaque munera, admonentur Magi, *ne redeãt ad Herodem regem: & sic per aliam uiam reuersi sunt in regionẽ suam.* Exemplum nobis pudicitiæ, ac fidei præferentes, vt cognito semel, adoratóque Christo rege, viam prioris itineris, id est erroris veteris relinquentes, & per aliam viam, in qua nobis dux Christus est, incedentes: ad regionem nostram, id est paradisum, de quo Adam pulsus est, redeamus. De qua regione dicitur in Psal.114.b psalmo: Placebo domino in regione viuorum. Redeũt igitur magi commoniti per aliam viam, frustrata tyranni crudelitate, atque hoc modo per Magos & puer rex natus agnoscitur, & Herodis tyranni versutia superatur. Hunc autem triumphum dominum ac saluatorem nostrum paruulum, & in ipso corporeo natiuitatis suæ exordio habiturum, olim Esaias prænunciauerat dicendo: Quoniam priusquam sciat puer vocare pa- Esa.8.a trem, vel matrem, accipiet virtutem Damasci, & spo- E lia Samariæ, aduersus regem Assyriorum. Virtutem Damasci, quam puer natus filius dei accepit, aurum intelligitur, quod à Magis oblatum est. Spolia autem Samariæ, eosdem Magos, quos de errore superstitionis Samariæ, hoc est, de cultura idolorum abstraxit. Qui cùm antè spolia diaboli essent per falsam religionem, postea spolia dei facti sunt per Christi cognitionem. Regem autem Assyriorum, Herodem significat, vel certè diabolum, contra quem Magi ipsi aduersarij extiterunt, adorando scilicet filium dei, dominum & saluatorem nostrum, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Ex cap. Matth. ii. in festo Innocentium, homilia. ii. Incerto interprete.

IN illo tempore, angelus domini apparuit in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum, & esto ibi usque dum dicam tibi. Et reliqua. Hunc ergo puerũ accipere Ioseph iussus est, de quo Esaias dicit: Quoniam puer natus est Esa.9.b F nobis, & filius datus est nobis, cuius imperium factum est super humerum eius. Ob hoc autem dixit, datus est nobis filius, quia Christus dominus noster puer natus, Ioseph vel Mariæ filius deputatus est. Quòd autem ad Aegyptum descẽdit, hoc futurum idem Esaias dudum prænunciauerat, dicendo: Ecce dominus sedet super nu- Esa.19.a bem leuem, & veniet in Aegyptum. Quo dicto, manifestum sacramentum dominicæ incarnationis ostensum est. Nam quia ipse deus oriens ex alto, sol iustitiæ Lucæ.1.g nuncupatur: non immeritò hic venturum eum in nube leui, id est in corpore sancto, quod nullo peccato potuit prægrauari prædixit, per quod maiestatis suę lumen velamento corporeæ nubis obtexit. Osee quoque idipsum ostenditur significare, cùm dicit: Abiectus est rex Is- Osee.11.a raël, propter quòd paruulus sit Israël, & ego dilexi eum. Ex Aegypto vocaui filium meum. Post Aegypti olim graue delictum, post multiplices in eam plagas diuinitus irrogatas, deus pater omnipotens pietate commotus, filium suum misit ad Aegyptum, vt quæ iamdudum sub Mose debitas sceleris sui pœnas expenderat, nunc suscipiendo Christum, spem salutis acciperet. Quanta est dei misericordia, quæ per aduentum filij eius ostensa est? Hæc Aegyptus, quæ olim

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sub Pharaone in deum contumax & rebellis extiterat, nunc susceptaculum,& habitatio facta est Christi.Talis misericordia domini circa Aegyptum, qualis & circa illos Magos ostensa est, qui Christum dominum cognoscere meruerunt. Nam cùm iamdudum sub Mose magi diuinis virtutibus resistere ausi sunt, nunc Magi viso vno tantùm signo cœlesti,dei filio crediderunt.Et sic illos quidem infidelitas sua perduxit ad pœnam,hos verò fides prouexit ad gloriam,dum natum dominum in corpore crediderunt, quem illi in diuinis virtutibus agnoscere noluerunt.Sed inter hęc iniquitas Iudæorum Christum dominum nostrũ amisit, Aegyptus suscepit: Magi adorant, & Herodes vel Iudæi nephariè persequuntur. Sequatur sermo ordinem rerum. Cùm igitur Herodes illusum se à Magis vidisset,apertè postea iram quam occultabat, effudit. Ita enim refert euangelista: Mat.2.d Tunc,inquit,Herodes, vt vidit quoniã illusus est à Magis, iratus est valde, & mittens occîdit omnes pueros, qui erant in Bethlehem,& in omnibus finibus eius à bimatu & infrà, secũdum tempus quod exquisierat à Magis. Tunc adimpletum est, quod dictum est per Heremiam prophetam,dicentem:Vox in Rhama audita est, Hiere.31.c ploratus & vlulatus multus. Rachel plorans filios suos, H & noluit consolari,quia non sunt. Volens namque Herodes,vt diximus,saluatorem mundi perimere,misit in Bethlehem,& à bimatu & infrà, iuxta tempus, quod à Magis cognouerat, iussit omnes infantes occîdi, æstimans se vsque ad ipsum authorem vitæ dominum peruenire. Cuius nequitiam olim prævidens spiritus sanctus, per Salomonem,ex persona ecclesiæ arguit, dicẽdo: Quis dabit tibi fratrem meum,sugẽtem vbera matris suæ Dicendo autem,Quis dabit tibi,ostendebat potestatem illum non habiturum aduersus eum, qui dominus & princeps est omniũ potestatum. Vnde nõ immeritò etiam ipse dominus per eundem Salomonem Proue.1.d ita de se testatus fuerat, dicens: Quærent me mali, & non inuenient.Oderunt enim sapientiam, verbum autem domini non assumpserunt, neque voluerunt illud. Psal.21.b Nam & per Dauid ait: Quoniam tu es,qui eduxisti me de ventre: spes mea,ab vberibus matris meæ:tu es protector meus.Sanctus quoque Moses, quòd Christus dominus infans,adhuc lactens minimè posset occîdi, his verbis testatus est, dicens: Non coques agnum in lacte Exo.23.b I matris suæ. Idipsum significans Christum dominum nostrum,qui verus agnus dei est, non nisi maturo tempore pati oportere.In Bethlehem ergo omnes occîdunt infantes. Qui dum innocentes pro Christo moriũntur, primi Christi martyres extiterunt. De quibus & Dauid Psal.8.a significare monstratur,cùm dicit: Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos,vt destruas inimicum, & defensorem. In hac enim persecutione infantes adhuc paruuli, atque lactentes pro Christo occiduntur, & perfectæ laudis martyrium consequuntur. Rex iniquus Herodes destruitur, qui aduersus regem cœlorum regnum sibi defendere vsurpabat. Vnde non immeritò infantes illi beati per omnia extiterunt,qui primi mori pro Christo meruerunt,domino ac saluatore nostro,cui est laus & gloria,in secula seculorum,Amen.

De natali Innocentium,homilia.iii.
Incerto interprete.

Mat.1.c DEdicatur nouus ab infantibus sermo, sanctis laudibus Christi, in gloriam domini primam vocem aperiunt Innocentes. Fiunt diserti laude, qui fuerant imperiti sermone.Offerunt domino primitias linguæ,nouos oris immolant fructus,verborum K principia libant. Infantia enim quæ per ætatem loqui non poterat,glorias dei cum gaudio resonabat. Norunt laudare Christum,qui loqui nõ norunt: fiunt periti laude,qui fuerunt imperiti sermone. Ostendunt laudibus Christum,suffragiis prædicant Christum. Fiunt interea pueri sine magistro diserti,docti sine doctore, periti sine eruditore. Agnoscunt Christum, prædicant dominum: non quem persuasio humana docuerat,sed quem diuinitas innocentibus inspirabat. Cessant enim humana,cùm diuina tractantur: quia humana ipsa prodesse non poterunt, nisi diuinorum solatio subleuẽtur.Necesse est enim terrena succumbere, quum cœlestia prædicantur: naturalia silere,quum virtutes loquuntur.Erigitur itaque infantium ætas in laudem,quæ delictorum non nouerat crimen:dignus à dignis laudatur,& innocens innocentium testimonio prædicatur: accipiunt enim à Christo,& reddunt:consequuntur,& referũt.Vno enim tempore & qui dederat, recipit: & qui acceperat, reddit:vno inquam tempore sua Christo redduntur,dũ eius laudes illi ab infantibus referũtur.Diximus de laude infantium, quid de lactẽtium laudibus proferemus? quorum laudem inuenire non possumus, nisi eos ipsos qui laudauerint,nouerimus.Qui sint, vbi sint,quam laudem intulerint quæro,qui loqui non norant? Neque enim illa ætas posse poterat, quod natura non dederat: aut celebrari à talibus poterat, quod institutio denegabat.Dicunt namque domino laudes trucidati ab Herode lactentes:loquuntur sanguine,quod lingua non possunt: passione canunt,quod sermone non norunt:occisi prædicant,quod viui non poterant. Nec notum quid dicitur,vt innocens sanguis aut deo referat laudes, aut suas indicet passiones, cùm Abel sanguis clamet ad cœlum, aut occisorum animæ ab altari vociferantur ad deum. Contulit martyrium laudem, quibus negauerat natura sermonem:licuit sanguine clamare,quibus narrare non licebat voce: licuit sanguine loqui,quibus lingua non licuit:miscent cum domino colloquia, quibus humana negata sunt verba. Sed enim occisis innocentibus istis impleta sunt prophetiæ verba,dicẽtis: Vox in Hie.31.c. & Matth.2.d Rhama audita est fletus & plorationis,Rachelis flentis filios suos, & noluit cõsolari,quia nõ sunt.Rachelẽ primò ecclesiæ esse personam nemo est qui abnuat, nemo M qui aliud contra veritatem defendat. Sed duo in illa diuersa conspicio, fletus, & cõsolationis contemptus. Si enim fleuit, cur consolari contempsit? Aut si consolari contempsit, cur fleuit? Aut quomodo competit consolari noluisse, cui competit flesse, cùm aut flere nõ potuit, cùm manifestum sit fletus consolatione tergi? Vel certè cur indiguit consolationis sermones Se, inquit scriptura, noluit consolari,quia non sunt: id est, noluit consolari quia sunt. Si idcirco noluit consolari quia sunt, quomodo voluit flere quasi illos qui non sunt? Sed vt compendiosa diuersitatum causa reddatur, conditio à matre defletur, sed spe gloriæ consolatio humana contemnitur. Pietatis affectus in fletibus declaratur, sed occisorum gloria repudium consolationis indicitur. Pugnant enim in matre affectus & fides, humanitas cum deuotione concertat: plangit affectus, sed fides exultat: deflet humanitas,sed deuotio consolatur. Licuit enim matri humanitus flere, cui non licuit consolatione humanitus indigere. Ideo Ioan.11.d & dominus Christus in Lazaro fleuit, nec tamen ipse quoque cuiusquam consolatione indiguit,quia hominis fuit quod fleuit,cùm manifestè deus sit qui Lazarum suscitauit.

A suscitauit.Sed ô beata lactẽtium gloria, quibus pro Christo contigit dedicare martyria.Expugnãt tempore vno natiuitatem & mortem,ingressum & exitum, principiũ & occasum,vt ipsis posset tempore vno(vt dixi) contingere,& nascendo ingredi mundum,& dedicare martyrio cœlum.Probat nouos exercitus Christus, rudes milites designat,legiones lactentes, victoria perpetrata coronat.Fiunt pro Christo victores, qui ætate fuerunt cœquales: fiunt, inquam, infantes sine certamine fortes, sine pugna victores:norunt vincere, qui pugnare nõ norant:existunt victoriæ compotes, qui fuerant ætate imbelles.Merentur pœna martyriũ,gloriam sanguine cõparant, æternam vitam temporali morte commutant. Nec timuit ætas illa mortem,nec horruit: timere enim non potuit,quæ timere non nouit: transmittit infantes infans Christus ad cœlũ,noua xenia patri,primitias fructuum exhibet genitori. Ostẽdit futuram fœcundissimã messem,dum in semine tãtam exhibet vbertatem. Derisit se, derisit hostilis immanitas, quæ putauit turbare posse cõsilium dei, gloriam Christi, salutem necessariã mũdi. Sed contulit infantibus multis martyrium,dum B infantem quærit occîdere Christũ.Præstat hostis, dũ nocet: beneficium tribuit, cũ occidit: inuideret enim eorũ gloriæ,si amaret:sed aliæ sunt terrestres pugnæ,aliæ cœlestes victoriæ.In prælio Christi moriendo viuitur, cadendo surgitur,victoria per interitum comparatur.

Ex cap.Matth.ij.in uigilia Epiphaniæ,
homilia.iiij.Incerto interprete.

Matth.2.d IN illo tempore,defuncto Herode,ecce apparuit angelus domini in somnis Ioseph,dicens: *Surge, & accipe puerum & matrem eius,& uade in terram Israël.* Et reliqua. In eo quod dixit angelus ad Ioseph, mortui sũt, qui quærebant animam pueri:manifestè declarat filium dei perfectum deum,perfectum hominem susceptisse:id est,non solùm corpus,sed & animam. Quod ideo dicimus, quia ausi sunt quidam stulta prædicatione asserere,vnigenitum dei filium,corpus solummodo suscepisse:sed reuincuntur tam angeli testimonio, quàm etiam ipsius domini professione: quia aliquantis locis animæ suæ mentionem fecit dicendo:Potestatem habeo ponẽdi animam meam,& potestatem habeo iterum sumẽ- Ioan.10.d di eam.Et iterum: Tristis est anima mea vsq; ad mortem.Et iterum:Venit filius hominis saluare quod perierat, & dare animam suam in redemptionem pro multis. vt euidenter dominus & saluator noster perfectam in se naturam hominis demonstraret. Nam quia iamdudum propter peccatum homo totam sentẽtiam mortis incurrerat in corpore,& in anima:necessariò dominus vtrunque suscepit,vt vtrunq; saluaret.Fides ergo,& veritas gestorum,secũdum literam in aperto est. Quòd autem post mortem Herodis monitus est Ioseph ab angelo, vt cum puero & matre eius rediret ad terram Israël:sed in ipsis gestis,etiã spiritalis intellectus est. Herodes habet typum Iudaicę infidelitatis,sicut Aegyptus mundi huius.Post cuius visitationem,redit rursus ad visitandos filios Israël,Herode mortuo,id est parte aliqua incredulitatis extincta.Deinde sequitur: *Et cùm egressus esset Ioseph de Aegypto.* Et reliqua. Nazaræus autem dominus & saluator noster, tam ex loci appellatione, hoc est ciuitatis Nazareth, quàm ex sacramẽto legis est nuncupatus.Nazaræi enim secundum legem,hi nuncupabantur, qui castitatẽ deo insigni voto mancipabant, nutrientes comam capitis, quos lex certa sacrificia offerre præceperat. Quia ergo totius sanctitatis, ac pudicitiæ author & princeps dominus Christus est, qui ait per prophetam: Sancti estote,quia ego sanctus sum, di- D cit dominus.Non immeritò Nazaræus dictus est, qui & Leuit.19. & 20. verè secundum præfigurationem legis,promissum voto deo patri,sacrificium sui corporis obtulit pro nostra salute.De quo voto Dauid ait,cũ de domino loqueretur: Psal.131.a Sicut iurauit domino, votum vouit deo Iacob. Vt autẽ manifestè iisdem dominus Nazaræum se secundũ carnem nuncupandum ostenderet,ita per Salomonem testatus est,dicẽs:Quia caput meum repletum est rore, & Cant.5.a crines mei guttis. Quia habitus sanctificationis Nazarẽorum,ne crinem,vel comam capitis ferro contingerent.Dictus quoq; Nazarẽus est Sãson, vir potens in spiritu,& roboris in virtute,sed in typo.Cuius gesta si consideremus,in eo quoq; exempla domini prefigurata cognoscimus. Ille septem crines habuit, huic septiformis spiritus & septẽ ecclesię sunt. Illi omnis virtus in capite fuit,huic omnis virtꝰ in deo est:quia caput Christi deus 1.Cor.11.a est,vt Apostolus manifestat.In illo virtꝰ obscura,in hoc Iudi.14.b celata diuinitas.Samson iter faciens, leonem manibus enecauit:& dominus ac saluator noster,per susceptí corporis sacramentum,leonem diabolum, extensis in cruce manibus interemit.Samson de ore leonis fauũ mel- E lis abstraxit: dominus de faucibus diaboli plebem suã, quę sibi per viam facta est dulcis,eripuit.Samson populũ Israël debellatis hostibus: dominus extinctis dęmoniis,populum suum de morte perpetua liberauit. Sãson obseratis portis clauditur in ciuitate:dominus obsignato clauditur monumento. Nec mireris,quia corpus domini,dominus dicitur.Audi dicẽtem angelum ad mulieres de corpore domini: Venite,videte locum,vbi po- Matth.28.a situs erat dominus.Sãson fractis seris, subtractisq; portis,securus euadit: deus ruptis inferni sedis obicibus,apertoq; sepulchro,recepto corpore, à morte liber egreditur. Postremò Sãson moriens,inimicos suos cõcussis ędificiis ruina cõprimit:dominus tunc cũ mori dignatus est,non vna domo,sed omni mundo concusso,diabolũ cũ suis angelis vniuersis extinxit: vnigenitꝰ scilicet dei filius,cui est laus & gloria in secula seculorũ.Amẽ.

Ex capite Matthæi.iiii.dominica prima in quadragesima,homilia.v.Incerto interprete.

IN illo tempore,*ductus est Iesus in desertum à spiritu, ut tentaretur à diabolo.* Et reliqua. O incompa- Matt.4.a rabilis domini patientia, & admirandę humilitatis exemplum.Tẽtari à diabolo dominus patitur,qui F tentantem se in deserto iamdudum mortifero serpentium morsu percussit.Ieiunãs etiam pro nobis esurit in deserto, qui iamdudum esurientem populum suum in solitudine,per quadraginta annos cibo cœlesti refecit. Et cùm deus secundum incorruptam illam, & beatã ęternitatis suę naturam esurire non poterit,vt scriptum est: Deus ęternus non esuriet,neq; laborabit: tamẽ causa nos- Esaiæ.40.g trę salutis,secundum corporis assumptionem & tentari,& esurire dignatur, vt veritatẽ in se assumptę carnis ostẽderet.Prouocatur igitur diabolus vt tentet,& sequitur dominus vt vincat.Huiusmodi autem tẽtationis certamen inimicus ita adorsus est, dicendo ad dominum: Si filius dei es,dic vt lapides isti panes fiant.Nescięs ergo dispensationis diuinę mysterium, interrogat quod ignorat. Dubitantis enim vox hęc est qua scisciatur & dicit,si filius.Et videamꝰ cur requirit,si ambigit:& quare interrogat,si ignorat.Audierat iam virgini ab angelo nunciatum,quòd esset filium dei paritura.Viderat & Lucæ.1.c magos suos,inanis scientię errore depositos,natum puer- Matth.2.b sum supplices adorare. Viderat & post baptismũ velut columbam spiritum sanctum descendentẽ. Audierat & Mar.1.b

vocem

Universidad de Deusto
Biblioteca

G vocem patris de cœlo dicentem: Hic est filius meus. Au- Matth.3.d Ioan.1.d
dierat & Ioannem publica voce testantem: Hic est qui tollit peccata mũdi. Tot igitur testimoniis perturbatus, nouissimè consternatus hac voce, & inter omnia quę audierat magis timuit: quia cùm ipse mundũ peccatis implesset, audit venisse qui tolleret mundi peccatũ. Exterritus quidem his tot ac tantis vocibus fuerat, sed nondũ plenè credebat: quia quem audierat dei filium, interim hominem videbat, & in carne cõspiciebat, quem audierat tollere mundi peccata. Vtrum ergo vera essent quę audierat, pauidus ac tremebundus explorat. Vidit quidẽ dominum quadraginta diebus & noctibus ieiunantem, sed non statim dei filium perditus credere voluit. Recolebat enim Mosen & Heliam quadraginta diebus similiter ieiunasse, & ideo an verè ipse sit dei filius, signo ali quo propositæ virtutis exquirit. Proponit ergo: *Si filius*, inquit, *dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Nõ erat quidem impossibile filio dei in panes lapides conuertere, qui propemodum ex lapidibus Abrahæ filios suscitauit: sed fas non erat dominum voluntati diabolicæ obtẽperare. Et idcirco non illi concedit dominus, id quod H quærebat agnoscere. Non enim dignatur ei respondere, quòd ipse esset dei filius: sed cælata diuinitate, solo legis responso velut quadam eum sagitta percussit, dicendo:
Deut.8.a *Scriptum est, non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo dei.* Quo respõso tẽtationem diaboli irritam fecit. Nõ autem necessitate, sed voluntate dominus esuriit, vt ad huiusmodi tentationem diabolum prouocaret. Vt quia iamdudum ipse diabolus Adã in paradiso vicerat, nunc à domino in solitudine vinceretur. Et Adam quidẽ non esurientem vicit, nunc autem à domino esuriente vincitur. His enim modis secũdum Adam vincere voluit, quibus primus Adã fuerat superatus. Percussus ergo inimicus vno iam vulnere, rursum aliud argumentum tẽtationis excogitat. Sic enim scriptum est: *Tũc*, inquit, *assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum supra pinnaculum templi.* & reliqua. Victus ergo iam semel in solitudine, aliud nunc certamen aggreditur. Ascẽdit igitur supra pinnaculum templi inimicus, vt prouocet, & sequitur dominus vt triũphet. Et conscendit summitatem templi, vt eum de alto eiiceret, qui eum deicere nitebatur. Ad omnem enim se humilitatem dominus I submisit, vt exemplum nobis patientiæ in tẽtatione relinqueret, & per omnia de aduersario triumpharet. Ait ergo diabolus ad dominum: *Si filius dei es, mitte te deor-*
Psal.90.c *sum, scriptum est enim: Quòd angelis suis mãdauit de te, ut in manibus tollant te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.*
O nefanda artis astutia, & damnanda temeritatis audacia. Qui viderat se à domino, responso legis fuisse percussum, iam non tantùm nequitiæ suæ armis vtitur, in quibus inutilis repertus est, sed & ipse legis testimoniũ mutuatur. Et inde tentat vincere, vnde dolebat se fuisse iam victum. Audet etenim ipse dicere, scriptum est: sed non pro se, sed magis aduersum se. Scriptum quidẽ erat: Quoniam angelis suis mandauit de te: sed quod de suo addidit, Mitre te deorsum, scriptum non erat. In quo cognoscimus antiquam eius & vsitatam versutiã, semper vt fallere possit, malis suis bona miscere, & venena sua
Gene.3.a mellis dulcedine temperare. Sic enim & Adam iamdudum, vt de suo deciperet, quasi dei verba prẽmisit. Quid vtiq; inquit, dictum est vobis à deo, ab omni ligno paradisi non edetis, & cætera? Vt proposito dei mandato, hominem incautum, & falsa interpretatione, & verborum adiectione deciperet. Nam & illic de suo addidit: Quid vtiq; dixit deus, de omni ligno paradisi non edetis, cùm dictum à domino fuisset: De omni ligno paradisi edetis: de ligno autem scientiæ, quod est in medio paradisi, nõ edetis. Mutauit ergo dicta diuina, & verbis suis quẽdam dicta domini sociauit, vt facilius suaderet, & suadẽ do deciperet. Immiscuit verbis diuinis verba nequitiæ suæ, vt per dulcedinem mellis venena mortis infunderet. Cùm ergo inimicus legis quidẽ, sed aduersum se attulisset exemplum, inutilem eius tentationem despiciẽs dominus: rursum eum alia legis sagitta percussit: dicendo: scriptum est, *Non tentabis dominum deum tuum.* Quo Deut.6.c respõso, diabolus iterum aliud vulnus excepit, nec tamẽ desiuit, gemina iam plaga percussus, iterũ alia dominũ aggreditur tẽtatione. Et potuerat quidem dominus statim eum prima tentatione prosternere, sed patientiam tenuit, vt ad exitium suum inimicus amplius insolesceret, & ante interitum suum plaga multiplici vulneretur. Bis deniq; cum domino congreditur, & victus adhuc tertiò nequitiæ suæ armare tentat audaciam. Hoc enim refert euangelista: *Et assumpsit*, inquit, *eum in montem excelsum nalde, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei Iesus: Vade satana, scriptum est enim: Dominum deũ tuũ ado-* L Deute.6.c & 10.d
rabis, & illi soli seruies. Mira & mirabilis domini patiẽtia, & diaboli singularis audacia. Prouocat igitur tertiò nunc inimicus, & ascendit in montem excelsum vt tẽtet, & dominus sequi nõ dedignatur vt vincat. Vicit autem, nõ sibi, sed nobis. Neq; enim magnum erat, si filius dei diabolum vinceret: sed in hoc magnum fuit, quia in homine vicit, & nobis vicit. Ostẽdit ergo, inquit, illi omnia regna mũdi, & gloriam illorum, & dixit illi: Hæc omnia tibi dabo, si procidẽs adoraueris me. Regna mũ di promittit ei, qui regna cœlorum credentibus præparauit. Gloriam seculi pollicetur ei, qui dominus est gloriæ cœlestis. Spondet se vniuersa dare, qui nihil habet, ei qui omnia possidet. Ab eo se adorari vult in terra, quem angeli & archangeli adorãt in cœlo. Vnde rursum dominus alio testimonio legis insolentis inimici prosternit audaciam, dicẽdo: Vade satana, scriptum est: Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Iam igitur victor, ac dominus authoritate diuina cõminatus, diabolum iussit abscedere. Vnde nõ immeritò principe suo iam deuicto, postea clamãt dæmonia: Quid nobis & ti- Matt.8.d
bi fili dei altissimi? Quid venisti ante tempus torquere M
nos? Non enim poterant iam dei filium ignorare, quem deum esse in authoris sui condemnatione cognouerãt. Huius autem futuræ tentationis certamen, etiam apud Zacha.3.a
Zachariam legimus ostensum, vbi dicitur: Erat Iesus vestitus vestimento sordido, & diabolus stabat vt contradiceret ei. Quod non vtiq; de illo Iesu filio Iosephi incõ uenienter intelligi potest, cũ sacerdotum vestimẽta sordida, hoc est, corpus ex genere peccatorũ accepit. Meritò & Salomon vestigia serpentis supra petram inuenire non posse testatus est, quia serpens diabolus, in domi Prou.30.e
no qui petra dictus est, in hac tẽtatione peccati vestigiũ non reliquit. Hoc & Dauid ostẽdit, cùm ita de domino loquitur, dicens: Et flagellum nõ appropinquabit tabernaculo tuo, quia corpori dominico nullum diabolici fla- Psal.90.b
gelli peccatum potuit proximare. Tẽtationes igitur dominus ab inimico sustinuit, vt homini quidem victoriã reportaret, diabolum verò illuderet, secundum quod & Dauid antè prænunciauerat, dicens: Draco iste quẽ formasti ad illudendum ei, & iterum: Et humiliabit calũ- Psal.103.d
niatorem: & iterum, Tu confregisti caput draconis per Ibidẽ.71.a
aquam. Hunc draconem in hac tentatione illudi & de- Ibidẽ.73.c
cipi dominus in libro Iob ante testatus est, dicẽs: Addu Iob.40.d
cens autem

A cens autem draconem in hamo. Et videamus cur in hamo dicatur adductus. Sicut in hamo escæ præda posita pisces illudimus, & decipimus, qui videntes escam, hamum non considerant, & dum auidi prædam volũt rapere, hamo capiuntur: sic & diabolo contigit, dum tantũ corpus hominis in filio dei consideraret, & deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatam sibi prædam sollita rapina festinat. Sed dum vult auidus prędam rapere, ipse draco vt piscis adductus in hamo, præda domini captus efficitur. Hunc diabolum non solùm draconẽ hamo adduci, sed tanquam passerem ab infante illudi, Iob.40.d idem Iob in sequentibus declarauit, dicendo: Alligabis autem tanquam auem, & illudes illi, tanquam infantes passeri. In quibus & potẽtia filij dei, & infirmitas diaboB li demõstrata est. Quia sicuti auem alligari facilè est, & infantibus de passeribꝰ ludere: ita filio dei facile fuit potẽtem diabolum annullare, qui aduersus homines quidem semper potens fuit, sed aduersus dominum miser, & infirmus repertus est: In hac autem tentatione domi nus specialiter nobis inimicum & certandi, & vincẽdi dedit exemplum. Et quanuis multæ, ac diuersę tentationes diaboli circa nos sint: in his tamen tribus tentationibus, quas aduersus dominum habuit, etiã electos eius tentare consueuit. In eo nanq; quòd post baptismum ac ieiuniũ tentari se ab inimico passus est, id ostensum est, quòd ad vnumquenq; nostrum post lauacrum regenerationis, post sanctæ vitę propositum, post religiosum laborem ieiunij, statim tentator diabolus accedat, vt nos aut cibi desiderio, aut per concupiscentiam corporalem à proposito religionis auertat. Sed quemadmodũ huiusmodi tentationem vincere debeamus, dominus ostendit: id est, vt desiderio eius non obtẽperemus, statim nobis aduersus eam diuinæ legis proponamus exempla, vt Deute.8. & Matt.4.a famem corporis cibo verbi diuini satiari semper optemus. Hoc enim respondens dominus, ad diabolum ait: scriptum est, Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo dei. Hæc igitur prima causa in nos diabolicæ tentationis ostensa est: in qua cùm fuerit superatus, aliã fortiorem tentationem aggreditur. Deniq; quòd secũda tẽtatione diabolus in pinna templi dominũ prouocauit, id demonstratum est: quia cùm per concupiscentiã corporis decipere non potuerit aliquem, tentare nititur, vt C vnumquẽq; nostrum post primam corporis victoriam, velut in alto iam positum, per causas spirituales præcipitare contendat, dicendo: mitte te deorsum. Non dicit mitto, ne vim facere videatur: sed, mitte te deorsum dicit, vt ostenderet quòd vnusquisq; nostrum libertate arbitrij voluntatis suæ culpa cadit in mortẽ. Illius est quidem suadere, sed nostrum est persuasiones eius per legis obseruantiam superare. Vnde & in eo quod dictum est Psal.90.c propheticum, quasi ad probationem rei interpretatur dicẽdo, postquam ait: Mitte te deorsum, scriptũ est enim: Quoniam angelis suis mandauit de te: versutia inimici mõstrata est, quia scripturas diuinas prauo sensu, ac subdola fraude erat interpretaturus, & pro fide perfidiam asserturus, vt simplices & incautos per diuinæ legis testimonia, quasi per speciem bonæ confessionis, de alto præcipites daret in mortem. Sic deniq; multos hæreticos de altitudine catholicæ fidei in ima deiecit, sic nõnullos per aliqua opera iustitiæ, velut de turre præcipitat, cùm ab humilitate dominica separauerit, & in su1.Tim.6.b perbiam mentis extulerit. Tertia verò tentatione gloriam seculi, & diuitias mundi proponit, per quas vt Apostolus refert, aliquãtos à fide naufragare fecit, & à cœlesti gloria ad terrena trãsire. Suadet autem hominibus terrenos honores, vt auferat cœlestes: hortatur ad mundi diuitias, vt spiritales diuitias adimat. Vnde non immeritò ita de eo in libro dicitur Iob: Omne, inquit, aurum maris sub eo est. Quia per occasionem auri, & cupiditatem diuitiarũ inimicus multos illaqueare, & decipere consueuit. Ac per hoc, & in his contemnendus est, & confutandus, vt plena de tẽtatore possit victoria reportari: In eo autem quòd consummata omni tentatione, refert euangelista angelos domino ministrasse: filiũ dei deum, & conditorẽ vniuersitatis manifestè cognoscimus, quia angeli ministrare non poterant, nisi domino & creatori suo vnigenito dei filio, cui laus & gloria, in secula seculorum, Amen.

Ex euangelio secundũ Matthæum, Cùm audiisset Iesus turbas, ascendit in montem: & cùm sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, & aperiens os suum docebat eos: Matt.5.a

Homilia.vi. Bernardo Brixiano interprete.

NOn tãtùm corpora, charissimi, Christus curabat, sed corrigebat & animas: pariterq; variãs vtilitatem, & doctrinæ admiscẽs sermonem, ex operibus probationem, & impudentia claudens here E ticorum ora, per quod vtrasq; curabat substantias: ostendens, quòd totius animalis est ipse creator. Et propterea multam vtriq; naturæ communicabat prouidentiã: nũc quidem hanc, nunc reparans illam. Quod quidem tunc quoq; faciebat: ait enim, *Cùm aperuisset os suum, docebat eos.* Et cur additum est, Cùm aperuisset os suum? Vt intelligas, quòd & tacens docebat, nedũ loquens: sed nunc quidem os aperiẽs, nunc autem ex operibus emittẽs vocem. Cũ autem audieris, quòd docebat eos, ne solos ipsum putes alloqui discipulos, verũ & alios quoq; per illos. Quoniam enim adhuc multitudo popularis erat, & humi repẽtium, discipulorum institutens chorũ, ad illos sermonem habet, illos alloquẽdo, & aliis omnibus à dictis multũ deficientibus haud grauem esse faciens sapiẽtiæ doctrinam: quod & Lucas insinuans aiebat, quòd sermonem conuertit ad eos. Quin & Matthæus idẽ signi- Lucæ.6.d
ficans scribebat, quòd accesserũt ad eum discipuli eius, Matt.5.a
& ipsos docebat. Sic enim & reliqui mentẽ diligentius adhibere debebant, quàm si ad omnes intendisset. Vnde igitur incipit, & quæ nobis iacit nouæ cõuersationis fundamenta, cum sedulitate quę dicuntur, audiamus. Dicta F
nãq; sunt quidẽ ad illos, scripta verò propter omnes posteros. Propterea quippe concionans discipulis intendebat, non tamen in illis dicta concludit: sed omnes infinitè promit beatificationes. Non enim dixit, Beati vos estis, si sitis mendici: sed, beati pauperes. Licèt si etiã illis dixisset, cõmune tamen erat futurum cõsilium. Nam & cũ dixit, Ecce vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad cõ Ibidẽ. 28.d
summationẽ seculi: non illis promittebat solis, verũ per illos toti terrarum orbi. Et cùm illos vocat beatos perse cutionem patientes, & expulsionem, & intolerabilia patientes: non illis solùm, sed & omnibus eadem obeuntibus texit coronã. Cæterùm, vt & hoc manifestius redderatur, & discas, quòd & tecum multum habent prædicta participiũ, & cum omni humana natura, si quis modò velit aduertere, audi quomodo sermones hos admirabiles orditur: *Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorum est* Ibidem.3.a
regnum cœlorũ. Quid est pauperes spiritu? humiles, & contriti corde. Spiritũ enim hic animam & volũtatem dixit. Quoniã enim multi sunt humiles non spontanei, sed rerum adstricti necessitate, illos omittẽs (nec enim hoc esset laudabile) ex voluntate semetipsos humiliãtes & contrahẽtes, primos vocat beatos. Et quare nõ dixit, humiles:

Universidad de Deusto
Biblioteca

G humiles:sed,pauperes? quoniã hoc est illo maius. Expauescentes enim hic ait,& tremẽtes dei mandata. Quos & per Esaiam prophetã plurimũ approbans deus dicebat: Ad quem respiciã, nisi ad humilem & quietũ, & trementem sermones meos? Multi sunt etenim humilitatis modi. Et hic quidem est mediocriter humilis, hic autem super omnẽ modum. Hanc & beatus propheta cõmendat humilitatem, non simpliciter contractã nobis mentem designans, sed nimis confractã, vbi dicit: Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritũ & humiliatũ deus non despicies. Hanc pueri tres deo pro sacrificio magno offerunt dicẽtes: Sed in animo cõtrito, & spiritu humilitatis suscipiamur. Hanc & Christus nũc beatam appellat. Quoniã enim malorũ maxima, totũq; perdentia mundũ ex superbia subrepserunt. Nã & diabolus, cũ nõ esset antea talis, ita diabolus effectus est: quod & Paulus ostendens, dicebat, Ne in superbiam elatus incidat in iudicium diaboli. Et his primus homo expectationibus à diabolo inflatus, præcipitatusq; est, factusq; mortalis: sperans enim esse deus,& quod habebat, amisit. Quod exprobrans illi deus, & ipsius carpens dementiam, dicebat: Ecce Adã factus est quasi vnus ex nobis.
H Et quisq; sequentium hinc in impietatem delapsus est, quòd dei affectaret æqualitatem. Quoniã igitur hæc malorũ arx erat,& radix, omnisq; fons nequitiæ, remediũ ægritudini præparans congruũ, quasi validũ quoddã, tutumq; fundamentum hanc legẽ iecit. Hac enim supposita firmitate, ædificator omnia reliqua superponit: hac autẽ sublata, licẽt ad cœlos vsq; perueniat operarius, omnia facilẽ subruuntur, & in malũ finem conuertũtur. Siue ieiunium, siue orationem, siue eleemosynã, siue cõtinentiam, siue quid aliud boni congregaueris absq; humilitate, defluit,& omnia pereunt. Quod & in Pharisęo factum fuit, postquã peruenit ad ipsum verticẽ, omnibus amissis descendit, quoniã bonorum matrem nõ habebat. Sicut superbia totius est fons nequitiæ, sic humilitas omnis sapientiæ principiũ. Quapropter & hinc oritur, ex audiẽtium cordibus superbiã vellens radicitus. Inquit aliquis, quid hoc ad discipulos, qui per omnia erant humiles? nec enim vllam habebãt occasionem insolentiæ, cùm piscatores essent,& pauperes, ignobiles,& idiotæ. Et si non ad discipulos ista dixit, sed ad eos, qui tunc erãt præsentes,& ad eos, qui post hæc eos erãt susI cepturi, ne propter hæc eos contẽnerent: immo verò & ad discipulos. Nã etsi non tunc, posterius tamẽ talis cautelæ debebant indigere, post signa & miracula, & orbis terrarum honorẽ,& cõparatam apud deum fiduciã. Nõ enim diuitiæ, nõ potentia, non regnum tã extollere potest, quàm omnia quæ fuerant illis collata. Alioquin autem & ante signa verisimile fuit eos & tunc elatos fuisse, cernẽtes multitudinẽ, & theatrum illud circa præceptorem cõstitutum,& humanũ aliquid passos. Propterea statim ipsorũ reprimit sensum. Neq; dicta in admonitionum loco ponit,& præceptorum: sed beatificationis loco, minus molestũ faciens sermonem,& omnibus aperiens doctrinæ studium. Non enim dixit, ille & ille: sed qui hęc faciunt, omnes beati. Itaq; siue ſis seruus, siue mendicus, siue pauper, siue hospes, siue priuatus, nihil est quod beatũ esse prohibeat, si virtutẽ hãc fueris imitatus. Exorsus igitur vnde præsertim decebat exordiri, ad aliud procedit præceptũ, quod videtur esse contrariũ orbis terrarum iudicio. Omnibus enim gaudentes imitãdos esse putantibus, miseros autem in tristitia positos,& paupertate,& luctu: hos ipse pro illis beatos vocat, dicẽs:

Beati qui lugent. licẽt eos omnes miseros vocẽt. Proterea nãq; præueniens signa fecit, vt talia sanciẽs, esset K fide dignus. Et hic verò rursus non simpliciter lugẽtes posuit, sed pro peccatis hoc facientes: cũ sit valde diuersum,& vehemẽter inhibitum, circa seculariũ quidpiam lugere. Quod quidẽ & Paulus significabat, dicẽs: Quòd 2.Cor.7.c mundi quidẽ tristitia mortẽ operatur: quæ autem est secundum deũ, pœnitentiam in salutẽ incõmutabilẽ operatur. Hos igitur hic & ipse beatos appellat, qui sic cõtristantur. Nec simpliciter mœrentes posuit, sed cũ augmẽto: propterea neq; tristes, sed lugẽtes. Nam hoc insuper præceptum est omnis disciplinę rudimentũ. Nã si filios, aut vxorem, vel alium quẽpiam necessariorum lugẽtes defunctum per illud tẽpus doloris, nõ pecuniarum, non corporũ trahuntur amore, non quęrunt gloriã, cõtumẽliis nõ irritantur, nõ capiuntur inuidia, nec ab alio quoquam vitio possidentur, luctus tantũ curam gerẽtes: multò magis sua deflentes peccata, vt est dignũ lugere, hac maiorem disciplinam præstabunt. Postea, quid præmij?

Quoniã ipsi consolabuntur. Vbi consolatione fruẽtur? & hic,& illic. Quoniã enim hoc præceptum erat nimis onerosum,& graue, quod ipsum maximè leue facit, hoc se daturum esse promisit. Itaq; si vis consolationẽ habere, lugeas, nec existimes obscurum esse dictũ. Cùm enim L deus cõsoletur, si vel innumeri tristiũ ingruant imbres, omnibus eris superior. Laboribus enim multò maiores dat semper deus retributiones. Quod quidẽ & hìc fecit, beatos pronuncians lugẽtes, non iuxta rei dignitatẽ, sed secundum clementiam suã: quod non ex operis merito, sed ex ipsius procedit misericordia. Lugentes enim crimina lugent: talibus autẽ satis est venia potiri,& purgationem assequi. Sed quoniã ipse plurimũ est misericors, nec in pœnarũ remissione, nec in peccatorũ absolutione retributionem cõcludit: sed & facit beatos, & multã impartitur consolationem. Lugere verò nos nõ de propriis tantũ, verùm & super alienis iubet peccatis: quales erãt sanctorum animæ, qualis Mosi, qualis Dauid & Pauli: nam & omnes hi frequenter mala deflebant aliena.

Beati mites, quoniã ipsi hæreditabunt terrã. Quam, quęso, terram? quidã intellectualem esse putant, sed hoc ita nõ est: nusquã enim in scriptura terram intellectualem inuenimus. Sed quid tandẽ quod dicitur? Sensibile ponit præmium, sicut & Paulus, cũ enim dixisset: Honora patrẽ tuum,& matrem tuã: subdidit, Sic enim eris longæuus super terrã. Et ipse rursùm latroni: Hodie mecũ eris in paradiso. Nec enim solũ à futuris suadet bonis, verũ & à præsentibus, propter auditorum crassiores, & illa quærentes ante futura. Propterea quippe progressus dicebat: Sis benęuolus aduersario tuo. Deinde talis disciplinæ prędmiũ ponit,& dicit: Ne fortè te tradat aduersarius iudici,& iudex tortori. Vides vnde perterruit? ex sensibilibus, ex his quæ iugiter passim accidunt. Et rursùm: Quicunq; dixerit fratri suo, racha: reus erit cõcilij. At & Paulus semper à præsentibus exhortari consueuit, & sensibilia proponere prędmia, vt cũ de virginitate disserit. Nihil enim illic interim de cœlis locutus, sed ex præsentibus inducit, Propter instantẽ, inquiens, necessitatem. Ego autẽ vobis parco, volo autem vos esse sine solicitudine. Sic itaq; Christus spiritalibus sensibilia commiscuit. Quoniã enim mitis existimatur omnia perdere præsentia, cõtrariũ pollicetur inquiens, quòd hic quidem sua possidet in tuto, qui nec audax, neq; superbꝰ est. Qui verò talis est, & paternis quidẽ frequenter excidit, & ipsam amittit animã. Præsertim autem, quoniã & in lege veteri propheta sæpe dicebat: Mites enim hæreditabunt terrã: ex verbis secum adultis sermonẽ contexit, ne semper

A ne semper externè loquatur. Hæc autẽ dicit, nõ præsentibus concludens retributiones, verũ cum his præbẽs & illa: siue nanq; quidpiã spiritale dixerit, quæ sunt in præsenti vita non aufert: siue quid rursum seculare promiMatt.6.d serit, nõ hactenus promissionem statuit. ait enim, Quærite primũ regnum dei,& hæc omnia apponẽtur vobis. Ibid.19.d.& Mar.10.d Et iterum: Quicunq; reliquerit domum, aut fratres, &c. centuplũ accipiet in præsenti seculo, & in futuro vitam æternam possidebit. *Beati qui esuriunt & sitiũt iustitiam.* Quam iustitiã? generalèmne dicit virtutẽ: an particularem hanc auaritiæ oppositã? quoniam enim est de eleemosyna præceptum daturus, ostendens, qualiter exhibere misericordiam oporteat: puta, quòd nõ ex rapina, nõ ex auaritia, iustitiã amplectentes beatos appellat. Et nota cum quanta ponit hoc excellentia. Non enim dixit, Beati qui iustitiam vendicant: sed, Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Ne simpliciter, sed omni studio eã obeamus: quoniam enim hoc auaritiæ præsertim propriũ est: nec ita cibos cupimus, aut potus, aut plura possidere, & abundare: cupiditatẽ hanc ad hoc ne nimium quæramus, transferre nos præcepit. Deinde rursum sensibile
B definit præmium, dicens: *Quoniam ipsi saturabuntur.* Quoniã enim existimatur auaritia multos reddere diuites, dicit quod cõtrarium penitus est: hoc enim efficit iustitia. Itaq; iusta faciens, noli paupertatem timere, neq; famẽ expauescas. Qui nanq; rapiunt, hi sunt qui præsertim ab omnibus excidunt: & scilicet iustitiã diligens, in tuto quæ sunt omniũ habet. Quòd si non aliena cupientes tanta potiũtur copia, multò magis qui sua dispergũt.

Beati misericordes. Hìc non solos per pecunias misericordiam exhibentes mihi dicere videtur, verũ & aliis in rebus. Varius enim est eleemosynæ modus,& latissimum hoc est mandatum. Quod igitur huius prædmium?

Quoniã ipsi misericordiam consequẽtur. Et videtur quidem esse quædam æqualis retributio, est autẽ meritis lõgè diffusior. Hi nanq; miserãtur vt homines, misericordiam verò capiunt ab omniũ deo. Non est autem æqualis humana, diuinaq; misericordia: sed quantũ est nequitiæ, bonitatisq; discrimen, tantum hæc distat ab illa.

Beati mundo corde, quoniã ipsi deum uidebunt. Ecce rursum spiritale præmiũ. Puros autem hìc ait, siue generalẽ possidentes virtutẽ, & nullius sibi conscios mali, vel in
C cõtinentia degentes. Nihil enim ad videndum deũ nobis tam necessarium est, quàm hæc virtus: quapropter & Hebr.12.d Paulus dicebat, Pacem sectamini cum omnibus, & sanctificationẽ, sine qua nemo videbit deum. Visionem verò dicit hìc, quantũ homo videre potest. Quoniã enim multi quidẽ miserentur, & non rapiunt, nec vsurpant aliena, sed fornicantur & incontinenter viuunt: ostendẽs quòd prius nõ est satis, & hoc addidit: sicut & Paulus de Macedonibus testatus est ad Corinthios scribens, quòd non tantũ eleemosyna diuites erant, verùm & omni alia virtute, Cùm enim de ipsorum in pecuniis liberali2.Cor.8.a tate dixisset, ait: Et seipsos dederunt domino, & nobis.

Beati pacifici. Hìc nõ tantùm eos dissidere prohibet, & inter se inimicitias exercere: verùm & aliquid maius exigit, vt & alios dissidentes cõciliemus. Et rursum spiritale prædmium subiungit. Quale verò? *Quoniã ipsi filij dei uocabuntur.* Nã & vnigeniti tantum opus fuit distantia cõiungere,& inimica conciliare. Deinde ne putares quòd semper pax bona sit, intulit: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiã:* hoc est, propter virtutẽ, pro aliorum tutela, pro pietate. Iustitiam enim omnem animi disciplinam semper dicere cõuenit. *Beati eritis, cùm uos exprobrauerint homines,& persecuti fuerint,& dixerint omne malum aduersus uos, mentiẽtes propter me.* Gaudete & exultate, siue vos fascinatores, siue seductores, siue pernicioſos, seu quicquid aliud vocauerit, inquit, beati eritis. Quid his mirabilius præceptis, cũ ea quæ fugiũtur ab aliis, hæc esse dicat desiderabilia: mendicare scilicet,& lugere, pati persecutionẽ,& malè audire? Verũtamen & dixit,& persuasit non duobus,& decẽ,& viginti,& centum, millève hominibus, sed etiam toti terrarũ orbi. Et audientes onerosa & grauia, multorumq; contraria consuetudini, cõsternabantur turbę: tanta vis erat dicentis. Verũtamen ne cogites quòd malè simpliciter audire beatos facit, duas posuit definitiones, cũ & propter eum,& cũ falsa fuerint dicta. Quoniã si defuerint ista, nõ modò non erit beatus, verùm & miser male audiens. Deinde rursus præmia considera: quoniã merces Matth.5.b vestra multa est in cœlis. Tu verò licèt per singulas beatitudines regnũ non audias donari, noli contristari. Nã etsi retributiones differenter appellat, omnes tamen in regnum introducit: etenim dicens, Cõsolabuntur qui lugent, & misericordiam consequentur misericordes, & deũ videbunt mundi corde,& filij dei vocabuntur pacifici: nihil aliud per hæc omnia, nisi cœleste regnum insiE nuat. His enim potientes, illud omnino consequentur. Ne solorum itaq; spiritu pauperũ prædmium esse censueris, verùm & esurientiũ iustitiam,& mitium,& aliorum omnium similiter. Propter hoc enim in omnibus beatitudinem posuit, ne sensibile quicquã expectes. Nec enim beatus esset, qui coronã acciperet, quæ cum præsenti vita sit resoluenda,& vmbra velocius prætercurrit. Cũ verò dixit, quòd merces est multa: subdidit & aliã consolationem, dicens: *Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante uos.* Quoniã enim illud regni futurum erat,& in expectatione manebat: hinc eis præbet consolationẽ, ex eorum qui ante ipsos passi fuerant, cõmunicatione. Nã ne putetis quòd cõtraria sentientes & promulgantes hæc patiamini, vel quòd malarũ sitis disciplinarum doctores, ab eis pelli debeatis. Non enim ex dictorũ malitia, sed ex audientium vitio insidiæ sunt atq; pericula. Vnde neq; vos malè patientes calũniantur, sed illos malè agentes: & his omne superius tẽpus attestatur. Nec enim prophetis iniquitatẽ & impiam opponentes sentẽtiam, hos quidem lapidibus obruerunt, hos expulerunt, hos innumeris inuoluêre malis, ne vos hoc perturbet: ex eadem enim sententia faciunt & hæc omnia. Vides F quomodo sensus eorum erexit, eos prope Mosen constituens & Heliam,& similes? sic & Paulus ad Thessalonicẽses scribens ait: Vos enim facti estis imitatores eccle 1.Thes.2.c siarum dei, quæ sunt in Iudæa: nam & vos eadem passi estis à propriis contribulibus, sicut & illi à Iudæis, qui & ipsum dominum interfecerunt Iesum,& proprios prophetas,& vos persecuti sunt, deo non placentes,& omnibus hominibus aduersantes. Quod quidem & Christus hìc fecit,& in aliis quidem beatitudinibus dicebat: Beati pauperes & misericordes. Hic non indefinitè ipMatth.5.a sum posuit, sed ad ipsos sermonem conuertit, inquiens:

Beati eritis, cùm uos exprobrauerint homines,& dixerint omne malum uerbum. Ostendens quòd ipsorũ, hoc est potissimum peculiare, & super omnes alios dictorum hoc propriũ. Simul autem & dignitatẽ suam hic insinuat,& parem cũ eo qui se genuit honorem: ait enim, Sicut illi propter patrẽ, sic & vos hæc propter me patiemini. Cũ verò dicat, prophetas qui fuerũt ante vos,& ipsos quoq; prophetas iam factos ostendit. Deinde declarans, quòd hoc eos maximè adiuuat, redditq; splendidos: nõ dixit, quòd malè quidẽ dicent,& persequẽtur, ego autem hoc prohibebo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G prohibebo. Nō enim in hoc quòd malè nō audiatur, sed quòd malè audientes generosè ferant, & ipsos conuincant per opera, securitatem ipsis vult esse. Hoc enim illo longè maius est, sicut percussum mali nihil ferre, multò maius est, quàm non percuti. Scientes itaq; lucrū ex huiusmodi studio, & negligētiæ periculum: nā perditione nostra multò peius est, quòd dominꝰ noster propter nos, vitamq; nostrā blasphematur: sine offensione fiamus Iudæis & Gētilibus, & ecclesiæ dei, vitamq; præstantes. Sole splendidiorem. Et si quis detrahere voluerit, nō quòd malè audiamus, sed quòd iustè nobis detrahatur, dolentes. Nam si nequiter quidē viuamus, licèt sit qui vituperet nemo, omnibus tamē erimus miseriores: si verò virtutis curā geramus, licèt terrarum orbis maledicat, tunc omnibus beatiores erimus, & omnes saluari volētes attrahemus. Nec enim malorum detractionē, sed vitæ virtutē intuebuntur. Omni nanq; tuba clarior est per opera virtutum exhibitio, & ipsa luce splēdidior est munda vita, licèt innumeri sint qui calumniētur. Si nanq; cuncta prædicta habeamus, & mites ac humiles simus, atq; misericordes, mundiq; ac pacifici: & malè audiētes nō redamus contumeliā, verū & gaudeamus, nō minus quàm signis videntes attrahemus: & libēter omnes ad nos venient, siue bestia, siue dæmon, siue quilibet quispiam sit. Improbus enim dæmon, cùm se nihil obeuntem viderit, iam absistit, veritus ne sit nobis plurium causa coronarum. Illo autem digresso, licèt aliquis sceleſtus sit, atq; corruptus, illa caligine sublata, virtutem agnoscet. Si verò & homines decipiētur, à deo laudem habebimus, admirationemq; maiorem, in ipso Christo domino nostro, cui gloria competit omnis, honor & adoratio, nūc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Matth.5.c

In illud Matt. Qui fecerit, & sic docuerit, maximus uocabitur i regno cœlorū: homilia. vij. Incerto interprete.

QVum nobis pro officio cōpetat dicere, vobis autem cōueniat pro deuotione audire: quid tam necessarium, tā pertinens poterit vtriusq; contingere, quàm vt quòd religiosè dicitur, & deuotè audiatur, & obsequiis cōpetentibus teneatur? Nam si religiosa nō tacere lucrum est, tacere dispendium: quantò potiora lucra poterunt prouenire, cùm orationibus monstratur, quicquid magisteriis cœlestibus & discitur, & tenetur? Par enim causa & discentē, & audientem constringit: vt vtriusq; professio factorū significatione signetur. Et quis sit dissimile doctoris, discentisq; officiū, tamen vtriusq; par esse debet sanctarum legum obsequiū: vt iungantur factis, qui separantur officiis: copulētur opere, qui diuersi sunt nomine: & quos vocabula ab inuicē separant, eos obseruantia præceptorum fideliter ac deuotè cōiungat. Quare sic fit, vt vtriusq; sit diuersus actus, sed obseruantiæ par sit necessarius vtriusq; effectus: vt factorū in ambobus cōspiret assensus, quibus diuersus est in vocabulis sonus. In doctore enim molesta est causa docere, nec facere: præcipere, nec obseruare: in discente verò audire velle, quod nolit implere: aures quid auditui cōmodare, & ab opere voluntatem auertere. Etenim qui facit, quod docet: & qui, quod imperat, cōplet: maximus in cœlestibus sentētia domini declaratur. At verò qui, quod dicit, negligit: & qui, quod audit, cōtemnit: salutis reus existit: quia obseruanda contēpsit, & pericula nō vitauit. Amat enim mortē, qui vitæ præcepta nō seruat: & horret vitā, qui peccata morti debita, desperata mente frequētat. Vt enim per obseruantiā legis, vita acquiritur: ita per contemptum, mors à cōtumacibus inuenitur, dicēte domino: Si vis in vitā venire, serua mandata. Ita enim perfectus doctor liber est à discente, quē docuit: vt discipulus cōtemptor inexcusatus erit, qui facienda didicit, & contēpsit. Nā & doctor econtrario grauius affligetur, & obsequentis discipuli exemplo plectetur: qui facienda aliis tradidit, quæ ipse non fecit: vt nec à discipulis, quos docuit, potuisset edisserre: vt quibꝰ doctrinæ tradiderat magisterium, nec ab iisdē factoribus mutuaretur exemplū. Neq; enim perfectio in legū est notitia constituta: cùm scriptum sit, Non enim auditores legis iusti sunt apud deū, sed factores legis iustificabuntur. Neq; enim, inquā, is religiosus & sanctus est, qui nouit legē cessantibus factis: cùm expediat facere, quàm docere nec facere: quia molestum est docere, & nō facere. Vos amici mei estis, inquit, si feceritis, quæ mando vobis. O magna bonitas, cui cùm pro cōditione reddere debeamus obsequia: vtpotè serui domino, famuli deo, subiecti potenti, mancipia redēptori: amicitiarum tamen nobis præmia repromittat, vt à nobis obsequia debita seruitutis extorqueat: vt quos sibi seruire conspicit spontè, ad beneficiorū possit promissiones inuitare: & quorū voluntates à se conspicit alienas, mētes eorum præmiorum liberalitatibus constituat suas. Nā vnde frequenter aut inuitat præmio, aut terret supplicio, nisi vt benignitatis consilio, à se formato homini consulat: redēpto prouidet: vt qui nō terretur supplicio, inuitetur præmio: & quē metus à peccato reuocare nō potest, promissionū benignitas possit. Cupit enim etiā nocentibus subuenire, desiderat misereri peccantibus. Si quis peccauerit, dignos fructus exhibeat pœnitentis. Inuitus enim in reos vindicat, etiā si dei indulgentiam miserantis contēnant. Amat enim corrigi peccatores, qui in vitam non in mortē, à principio constituit homines. Ipse enim sibi infert interitū, qui medē tis domini contempsit cōsilium. Reuertimini, inquit, ad me: & ego reuertar ad vos. & iterum, Nolo mortē peccatoris, tantū conuertatur, & viuat. Nō vult dominus in quenq; dominari mortem: nō vult in pœnā deduci hominem, quē in vitam cōstituit. Cæterū homo ipse, se dignum efficit morte, qui nō paruerit legi. Odit viā, qui diuinam contempserit disciplinā. Nam cū dominus quid vellet, quid ve nolet, homini demonstraret: ea ipsa docuit, quæ obseruanti vitā, contēnenti afferunt mortem. Ita enim de cōtemptu vita non poterit prouenire, vt de obseruantia mors euenire nō possit: vt iam homo, quod voluerit, mereatur: & ex eo quod meruerit, iudicetur: vt hoc tantū in hominis voluntate cōsistat, qui sibi ex qualitate vitæ meritū, quod haberet, inuenit. Quare his solicitè perpensis, id est vnde salus, vnde periculum nasca tur, salutis commoda de legis obseruantia teneamus: & periculorum incōmoda de legis cōtemptu, vt prouidi, caueamus: vt dū tenētes prospera, & pellentes aduersa, in cōspectu domini inuenimur, ab ipso cū omnibus sanctis ad æterna gaudia prouehi mereamur, Amen.

Roma.2.b
Ioan.15.b
Luc.3.b
Malach.3.b
Ezech.18.g
Matth.19.e

Ex capite Matthæi. v. in festo sanctorū Ioannis & Pauli, homilia. viij. Incerto interprete.

IN illo tempore, *dixit Iesus discipulis suis: Audistis quia dictum est antiquis: Diliges proximū tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autē dico uobis, Diligite inimicos uestros: benefacite his qui uos oderunt,* & reliqua. Per omnia vult nos dominus in præceptis suis esse pfectos. Nam dudū in lege præceptum est, Diliges amicos, & odies inimicos. Sed populo carnali, & terreno secūdum tēpus data ista præcepta sunt. Sicuti & illud: Oculū pro oculo, dentē pro dente. Nunc autē euāgelica populo tradūtur præcepta, cœlestis ac perfectæ iustitię, vt inimicos diligamus, odientes amemus: pro calūniantibus, ac pro persequen-

Matt.5.g
Leuit.19.d
Leui.19.e
Exod.21.c

A persequentibus oremus, vt verè filij dei esse mereamur, qui pro misericordia sua indiscretè super bonos ac malos, iustos atq; iniustos, vitæ præsentis beneficia cœlesti dono largitur. Ad huiusmodi præcepta euāgelica custodienda etiā per Esaiam hortatur nos sanctus spiritus, dicens: Audite verbum domini, qui timetis nomen eius. Dicite fratres his qui oderunt & abominātur, vt domini nomen magnificetur, & appareat illis in iucunditate eorum, & illi confundantur. Vnde non immeritò Dauid in Psalmo testatur, dicens: Domine deus meus si feci hoc, si reddidi retribuentibus mihi mala, decidā meritò ab inimicis meis inanis. Beatus quoq; Iob idipsum ita commemorat, dicēs: Qui si gauisus sum in delicto inimici mei, si dixi in corde meo, bene factū est, audiat auris mea maledictionem. Hæc autem euangelicæ gratiæ præcepta, quæ nunc ad salutem hominum data sunt, inuenimus per mādata legis in animalibus formata, cū dicitur: Si, inquit, videris bouem inimici tui sub onere ruisse, non pertransibis, sed eleuabis eum. Vtinam tunc in lege Mosi vnusquisq; in animalibus disceret, quodcūB que secundum euangelium facturus esset in homine. Et meritò sequitur: *Si diligitis eos, qui uos diligunt, quā mercedem habebitis: nónne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres uestros tantū, quid amplius facitis? nónne Ethnici hoc faciunt? Estote ergo & uos perfecti, sicut & pater uester cœlestis perfectus est.* Ostēdit dominus meritum nos perfectæ dilectionis habere non posse, si autē diligamus eos, quibus vicem nobis rependi dilectionis mutuę nouerimus, cū huiusmodi dilectionem etiam Gentibus, ac peccatoribus scimus esse cōmunem. Vnde vult nos dominus cōmunem legē dilectionis humanæ lege dilectionis euangelicę superare: vt non solùm circa eos, qui nos diligunt, sed etiam circa inimicos & odientes nostri amoris ostendamus affectum, vt vere bonitatis, ac pietatis paternæ in hoc imitemur exemplum. Et addidit:

Psal.7.b
Iob.31.c
Exodi.23.a
Matt.5.g

Attendite, ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis: & reliqua. Ab omni iactantia inanis gloriæ, atq; humanæ cupiditatis vult nos esse dominus alienos, vt opus iustitię nostræ nō hoc studio faciamus, quo hominibus placere velimus, sed soli deo, à quo expectamus meriti nostri mercedē. Amittit enim meritū iustiC tiæ apud deum, qui idcirco iustè vult viuere, vt gloriam humanæ laudis acquirat. Vnde Apostolus ait: Si adhuc hominibus placerē, Christi seruus nō essem. Dehinc ait:

Galat.1.b

Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere ante te: & reliqua. In omnibus nos dominus ad perfectæ fidei gloriam doctrina cœlesti conformat. Superius docuit opus iustitiæ non propter homines, sed propter deum esse faciendū: nunc quoq; iubemur eleemosynam facientes tuba canere nō debere, ieiunium nō promulgare quod facimus. Nō enim est deu otæ mentis in dei rebus aliquid operari, vt gloriam humanę laudis expectet. Pleriq; enim ideo aliquid in vsum pauperum largiuntur, vt inanem laudem hominum, & famā seculi de facultate mercentur. Quos operis sui mercedē in hoc seculo recepisse dominus manifestat: quia dum hanc gloriam seculi quærunt, mercedem futuræ promissionis amittūt. Et addidit dominus, dicens: *Vt sit eleemosyna tua in absconso, & pater tuus qui uidet in absconso, reddat tibi.* Volens opus misericordię nō esse publicum, sed occultū: id est, vt non propter hominum laudē, sed propter deum tantùm operemur, à quo expectamus cœlestē gloriā, & futuræ retributionis mercedem. Huius autem fidelis operis eleemosynæ sub religiosæ taciturnitatis silentio Salomon ecclesiam collaCant.1.c dans olim protestatus est, dicēs: Speciosæ sunt genæ tuæ sicut turturis, propter taciturnitatem tuam. Hāc scilicet D taciturnitatem, de qua ait dominus: *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua.* Sed non hìc dominus de humani corporis manibus, quibus nec videndi, nec loquendi vllus est sensus: sed in manu dextra aut sinistra homines significantur. Deniq; scriptum legimus in libro Regum manum homines significare, cū dicitur: Nónne decem mihi manus sunt intra hominem? id est, decē tribus in Israēl. Vnde nō dubium est in dextra manu homines significari iustos, in sinistra verò peccatores intelligi. Secundū quod Salomon retulit: Partes dextrę nouit dominus. Peruersæ autem sunt, quæ sunt à sinistris. Huius autē dextræ ac sinistræ intelligentiam dominus in euāgelio apertissimè manifestat, cū iustos à dextris, peccatores verò à sinistris collocādos esse declarat. Hæc ergo dextra iustorum, si quid secundū præceptum domini operatur, iubetur sinistra nescire: id est, quod fideliter operamur, ac religiosè, iubet vt in conspectu sanctorum, & infidelium hominū non iactemus. Verū si quid non humanæ laudis studio etiam coram religiosis fratribus fideliter fecerimus, nō potest opus deuotionis ac fidei, fratribus E iactantia iudicari ante deum, ac saluatorem nostrū, qui est benedictus in secula. Deinde ait: *Et cùm oratis, non eritis sicut hypocritæ tristes.* Ad omnem nos iustitiæ cœlestis, ac fidei perfectionē dominus instruit. Vult enim nos sine hypocrisi, sine alio studio humanæ laudis esse, opus diuinæ religionis implere. Prohibemur nāq; hypocritarum more orationes nostras omnibus iactanter ostendere, ne meritū gratię amittamus. Dominus enim non simulatā, ac iactantem, sed simplicem orationē, ac fidelem requirit. Et ideo clauso ostio: id est, intra cordis & conscientiæ ipsius secretum, à domino iubemur orare, vt ab eo qui secretorū & occultorū est cognitor, recipiamus orationis occultæ mercedē. Religiosæ enim mētis est, deū non voce, vel sono vocis, sed deuotione animi, ac fide cordis orare. Secundū quod Dauid in psalmo testatur, dicens: Dicite in cordibus vestris, & in cubilibus vestris cōpungimini. Inuenimus deniq; in libris Regum, Annam illam sanctissimā huius euāgelicę doctrinæ præcepta implentem. Nā cùm sine aliquo vocis sono in cordis sui secreto, in cōspectu domini fideliter orās, desiderij sui preces effunderet, statim exaudiri meruit à domino. Sic & Danieli cum tribus pueris occultè F semper oranti, interpretationem somnij, & reuelationū secreta dominus scire concessit. Cornelius quippe necdum præceptis euangelicis eruditus, dū in cubiculo suo secretè fideliter oraret, meruit vocem angeli sancti loquentis audire. Quid de Iona dicimus, qui nō modò cubiculo, sed vtero beluæ clausus, intantū orās meruit exaudiri, vt de profundo maris, & de vētre tam immanis beluæ incolumis, & viuus euaderet? Exauditus autem à deo est, nō quia voce, sed quia fide clamabat. Et ideo clamor vocis nō est opus in oratione ad deū, quem scimus secreta cordis intueri, sed clamor fidei, ac religiosæ mētis deuotio. Vnde non immeritò in sequentibus dominus ait: Orātes autem nolite multū loqui, sicut Ethnici. Ethnici enim homines putant multiloquentia verborū facilius se à domino posse impetrare quod postulāt. Sed hoc à nobis dominus non expectat, sed vult potius, vt orationem nostram non verbositate sermonis, sed fide cordis, ac iustitiæ meritis commendemus. Et vtiq;, qui melius nouit omnia quę nobis necessaria sunt, & vniuersa quę postulaturi sumus, antequam loquamur, agnoscit. Quantū deniq; distet inter multiloquacem, & humilē, ac simplicem orationem, in pharisæo illo, & publicano habemus

Psal.4.c
1.Reg.1.
Dani.2.3. & 4.
Actor.10.a
Ion.2.a.b
Matth.6.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

G habemus exemplum. Nam pharisæi iactantis se, multi-
Lucæ.18.c loquentia verborum reprobatur oratio: publicanus ve-
rò humilis, ac summissus, pro peccatis suis veniã postu-
Eccli.35.d lans, iustificatior iactanti se pharisæo descendit. In quo cõpletum inuenimus id quod scriptũ est: Oratio humi-
lis nubes penetrabit. Peruenies ad deũ, qui orantis pre-
cem audire cõsueuit, qui est benedictus in secula, Amẽ.

De fugiendis iuramentis, & q; deo gratias agere debemus, li-
cèt in paupertate degamus. ex Matthæo cap.v. vide in vltimo to-
mo, ad populum Antiochenum, homilia.xxviij.

De *oratione dominica*, Homilia ix.

Incerto interprete.

Vetus exẽplar habet, Annua vo-
bis dominica &c.

DOminicaſ oratio ex põtificali doctrina electis ad fidem debetur. Et quia debitum ex debito à nobis exigitur, vltrò vobis reddimus ore, quæ à nobis exigitis corde. Oratio dominica ita data est credentibus, vt operibus & moribus cõueniat: & ne in multiloquio incurreremus peccatũ, collectè voluit dominus noster Iesus Christus discipulos suos orare. Alia est enì propria oratio, alia dominica. Vos ergo qui accepistis orationẽ in confessione, assignandam deo, debetis corde credere, opere perficere. Dictũ est enim, Ante ora-
Eccli.18.c tionem præpara teipsum. Quid est, Ante orationẽ præ-
H para teipsum, nisi expoliatus cogitatione praua, sic acce-
Mat.6.b. & Lucæ.11.a das ad dominicam orationem? Sic ergo orabis, *Pater noster qui es in cœlis.* Magna dignatio patris, magna dig-
Ephes.4.b natio creatoris, vt creaturam captiuatam peccatis faceret liberam, ille qui ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Ergo vide, quis rogas, quid rogas, quem rogas. quis? homo. quid? indulgẽtiam. quem? deum. Ergo patrem nostrum dicimus deũ. Nõ quærit iste pater propriè se vni dare, & alij se negare: sed quomodo dicimus nostrum, sic & nos debemus effici ipsius. Qui serui eramus, facti sumus liberi, cæci, videntes: febrientes, salui. Quia ergo pater & mater carnis huius creauerunt nos, ille veniens dignatus est regenerare nos. Ergo patrem deum habemus, ad honestatẽ patris ambulate, in voluntate eius proficite, vt eius promissionem accipiatis. Indignum est enim, vt si aliquis sit adulter, bilinguis, inordinatus, subdolus, malè agens, à fide recedens, tepidus in religione, sine studio viuens, captiuatus errore, dignus sit dici filius, aut ille audeat dicere, Pater. Ergo habete charitatem dei, vt sit in vobis cor
I & anima vna, vt dignè dicatis ei, Pater noster. & videte vbi vocatis patrem, vtiq; in cœlo. Ideo clamamus in cõ-
spectu sacrificij, Sursum corda. Vbi cõfessio nostra tene-
Coloss.3.a tur, cor quotidie ibi repræsentetur. Cùm cõsurrexeritis cum Christo, quæ sursum sunt, quærite: vbi Christus est in dextera dei sedens, vt cũ fiducia dicatis, Pater noster, qui es in cœlis. Sequitur oratio, *Sanctificetur nomẽ tuũ.* Quæ est ista sanctificatio dei, nisi vt sanctis moribus viuentes in nobis deus sanctificetur? Nam quicunq; puro corde & pacifico cum omnibus hominibus viuit, loquitur veritatem in corde suo, & dolosè nõ agit sub lingua
Matth.5.b suaꝫ in hoc videntes homines bona opera, clarificant patrem qui est in cœlis. Dixit ipse dominus noster, Sancti
Leuit.19.a. &.20.b estote, quia ego sanctus sum. Quid est, Sancti estote, nisi præcepta mea implete, volũtatem meam facite, in viis meis ambulate? Cũ ista feceritis, sanctificatur pater noster, qui est in cœlis. Sequitur, dicens, *Adueniat regnum tuum.* Necessaria postulatio, quando fragilitatem carnis nostræ regit rector & creator noster. Aduenit regnũ eius, sed in nobis, non ad iudicium, sed ad redemptionẽ. Nã quæ conscientia est, quæ sit præparata ad regnum illud iudicij? Et quare dicebatur, Ne intres in iudiciũ cũ
Psal.142.a seruo tuo, quoniã non iustificabitur in conspectu tuo o- K
mnis viuẽs? Ergo quomodo intelligimus, Adueniat regnum tuum? Adueniat, id est, in me veniat, vt & ego efficiar rex regens limũ carnis meæ, terram meã quę fuit
Ibidem.2.c maledicta, spinis & tribulis plena. Ideo dictũ est: Et nũc reges intelligite, erudimini omnes qui iudicatis terrã. Qui iudicat terrã carnis suæ, rex est carnis suæ: Sed nõ
Galat.5.c potest homo regere carnem suã, nisi rectus fuerit à rectore suo. Nam quandiu cõcupiscit spiritus aduersus carnem, caro aduersus spiritum: quia hæc duo sibi inuicem aduersantur, vt non ea quę volumus faciamus, nondum venit regnũ dei in nobis. Sed quãdo subdita est caro spiritui, aduenit regnũ dei in nobis. *Adueniat ergo regnũ tuum, fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra.* Quæ est vo-
Ioan.5.c luntas eius, nisi dominus dei filius, qui ait patri, Non ve-
ni facere voluntatem meam, sed voluntatẽ eius qui misit me? Quæ est volũtas eius, nisi quòd dominus cecinit
Ibidẽ.17.d patri, Pater hoc volo, vt vbi sum ego, & isti sint mecum? Quæ est voluntas eius, nisi obedientia, charitas, humilitas, mansuetudo, benignitas, castitas, longanimitas, pudicitia, simplicitas? Hæ virtutes ex voluntate dei descendunt. Quid est, *Fiat uoluntas tua?* In anima mea, & in
L carne mea, in cœlo mentis meæ fiat voluntas tua, in car-
ne corporis mei impleatur voluntas tua. Est & alius sensus, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: Sicuti angelis tuis, quos fecisti in spiritu: Quia tu facis angelos
Psal.103.a tuos spiritus, & ministros tuos ignem vrẽtem. Ita dona nobis spiritualiter viuere, quomodo angeli qui carnem non habent, vt fiat volũtas tua sicut in cœlo & in terra.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Magnus iste panis, qui replet mentem, & non ventrem. Iste panis & noster est, & angelorum: iste panis manducatur, & non finitur: iste panis totum mundum replet, & integer manet. De ipso comedimus, inde viuimus, inde pascimur, inde nutrimur, inde perueniemus. Et tamẽ quotidie illũ quærimus, ne deficiat fides nostra, ne vires animæ nostræ in ista arcta & angusta via fatigatę non perueniant ad patriam. Ergo domine pasce nos quotidie pane cœlesti, verbo tuo sancto, quod carnem fieri voluisti, vt habitaret in nobis. Ipse panis est, qui fractus est illis ambu-
Lucæ.24.c lantibus in via, quẽ agnouerũt in fractione panis. Quid est enim frangere panẽ, nisi secretum aperire, agnoscere deum & hominẽ? Ergo domine da nobis istum panem quotidianũ. Nam primò mater ecclesia ex vberibus do-
M ctrinæ suæ lacte potat, dicens, Lac vobis potum dedi, nõ
1.Cor.3.a escam: nondũ enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis, adhuc enì estis carnales. Accipe lac, vt peruenias ad panẽ: accipe orationem, vt peruenias ad perfectionẽ. Ergo panẽ nostrum quotidianũ da nobis hodie. Hodie dei intelligitur, hodie dei noctem non habet, hodie dei lux lucis est, & fons luminis. Ergo domine illumina corda nostra, vt mereamur quotidianũ panem. Hic modo versiculus qui sequitur, magnam habet cõditionem, magnum nobis incutit timorẽ. Excutite ergo pigritiam de animis vestris, nõ est res leuis quam audituri estis. Sequitur dicens, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Quæ sunt debita? fortè cautionum debita, fortè aliquid debemus deo. Quid debemus deo, nisi imaginẽ & similitudinem eius seruare illæsam? Quid debemus deo? honore mutuo præuenire. Sunt alia debita, quæ debemus deo. Peccauimus illi grauiter, iniustè egimus, iniquitatẽ fecimus. Aut quis castũ
Prou.20.b se gloriatur habere cor, aut mũdum se esse à peccatis? Si
1.Ioan.1.c dixerimus, quia peccatũ non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Ergo ista sunt debita, quia

A quia non est sine peccato, nec infans vnius diei natus su-
Iob.14.a per terram. Nã quomodo potest mũdus esse de immũ-
Psal.50.b do conceptus semine? quia in iniquitatibus concepti sumus, & in delictis mater nostra in vtero nos aluit. Exin de contraximus peccata, non tantùm originalia, sed & propria commissa. De ipsis debitis clamamus: Dimitte nobis debita nostra, & profitemur professionem periculosam, vt dicamus deo, *Sicut* & nos dimittimus debitoribus nostris: Ergo dimittis peccata peccãti in te, discute conscientiam tuam. Si sol nõ subiit cũ iracundia tua, si maledicentem tę non remaledixisti, si iniuriam passus non es comminatus: si ista fecisti, in errorem te nõ induxisti: nec enim deum fallere potuisti, qui est iudex conscientiæ tuæ. Ergo nõ aliqua debita attendẽda sunt,
Roma.13.c sed peccata peccantibus in se. Cõcludat Apostolus propositionem nostram. ipse dixit, Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Ecce si diligẽdo dimisisti, vera erit confessio tua. Nam cõsidera alibi quid di-
Eccli.28.a cit, Homo homini seruat iram, & à deo quærit medelã.
B Si vis ergo vt dimittantur tibi à deo quæ commisisti, di-
Matt.18.d mitte peccanti in te, ne si nõ dimiseris, dicatur tibi, Serue nequam & piger, omne debitum dimisit tibi, quia rogasti me, & te non opportuit dimittere conseruo tuo? & eris non dimittendo inutilis seruus, & particeps pœnæ perpetuæ. Dimittite ergo de cordibus vestris fratribus, vt dimittat vobis pater vester, qui est in cœlis. Vltima est ista orationis sententia, quam dicturi sumus:
Marc.11.e *Et ne patiaris induci nos in tentationem, sed libera nos à malo.* Quæ est ista tentatio, nisi illa, de qua rogat Apostolus,
1.Cor.10.c dicens: Fidelis est deus, qui non vos patietur tentari suprà quàm potestis ferre, sed faciet tẽtationem etiam cũ exitu, vt possitis sustinere? Tentatio grandis est, fratres charissimi, impatientem patientia vincere: non vinci à malo, sed vincere in bono malum: cibare inimicũ, necessaria ei subministrare, orare pro illo magna tẽtatio, magna exagitatio est. Est alia tentatio hæreticorum, qui colloquio suo corrũpunt bonos mores. Est tentatio tertia, quando se transfert diabolus in angelũ lucis, vt decipiat: vt per bonum operetur mortem, vt fiat supra modum peccator peccans per mandatum. Ista tentatio est, vbi est legis prohibitio, ibi est magna tentatio. Ideo er-
C go clamat ecclesia, Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Sed quia viribus nostris nullus potest ista implere, dicamus adiutori nostro, libera nos à malo. Quid est perfectum malũ, nisi diabolus princeps huius mundi, & author operis malì? Cùm ab ipso nos liberauerit, verè liberi erimus. Tenete orationem, vt nõ intretis in tẽtationem, & dicite voce illa angelica de ve-
Luc.2.b stra liberatiõe, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Ex cap. Matthæi. vi. *feria.iiii. cinerum. homilia.x.*

Incerto interprete.

IN illo tẽpore *dixit Iesus discipulis suis: Cũ ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes.* Et reliqua. Sicut in superioribus præceptis, ita quoque circa ieiunij obseruationem ad perfectæ nos fidei meritũ dominus doctrinæ suæ mandatis instituit, vt non propter humanam gloriam, sicut hypocritæ tristes faciunt, sed propter futuram spem, soli domino ieiunemus, à quo expectamus humilitatis huius deuotæ mercedem: verũ qui ita ieiunãt, vt magis hominibus, quàm deo placeãt, habẽt quidem laborem de corporis afflictione, sed per inanem gloriam mercedem laboris apud deum habere non possunt: qui cùm solummodo id causa religionis, ac fidei agere debeãt, humanam potius laudis gloriam quærere malunt, & ideo ait dominus: *Amen dico uobis, perceperunt mercedem suam.* Et vnum quidem propositũ D
Matt.6.b videtur esse ieiunij, tã eius qui deo tantùm deuota mẽte ieiunat, quàm etiam illius qui ieiunans hominibus placere desiderat. Sed distat gratia ieiunantium, quamuis vtriusque simile propositum videatur. Atque idem ieiunij labor, non tamen idem fructus est, nec eadem retributio meritorum. Longè enim differt ille, qui propter deum ieiunat, ab eo qui propter homines ieiunare proponit: quòd huic pro mercede laboris compensatio fit laudis humanæ, illi pro deuotione humilitatis meritum gloriæ in futuro seruatur. Sic quoque & orantium habitus, secundum propositum quidem non differre videtur, sed secundum animi fidem, & mentis affectũ magna est distãtia meritorum. Aliud est enim, vt superius dictum est, sub expectatione laudis orare, aliud ad hoc tantùm orare, vt orationis suæ à deo retributore expectent mercedem. Similis causa est circa omnem obser-
E tantiam diuinæ religionis. Vnde nõ immeritò dominus omne studium laudis, atque humanæ iactantiæ volens à nobis abesse, docet nos quemadmodum ipsi religioso animo, ac deuota mente placeamus, dicens:

Vos autem cùm ieiunatis, ungite caput uestrum, & faciem uestrã lauate: & reliqua. Vt, si fieri potest, opus religiosi ieiunij, & ipsius corporis atque animę afflictionem vultus hilaritate velemus: cuius rei exempla etiam secundum
Iudi.9.& 13.a historiam præterito tempore legimus præostensa. Nam sanctissima Iudith, cum magno mœrore pro populo esset afflicta, post solennitatẽ triduani ieiunij capite vncto, & lota facie, ita internæ afflictionis tristitiam texit, vt simulato gaudio lætari hostibus videretur: ac sic dũ lætitia vultus ieiunium texit, de hoste triumphũ victoriæ reportauit. Similiter Hester sanctissima, dum lota
Hester. 4.d &.7.c facie, & capite vncto, post triduanum ieiunium intelligi à rege non potuit, Aman illum populi sui inimicum iniquissimum interemit. Quid de Daniele, ac de tribus
Dan.1.a pueris dicimus, qui in tanta abstinentia inter tot adolescentes, qui cibis regalibus pascebantur, soli vultu cæteris gratiores inuenti sunt? Sed quia id secundum literã diximus, quid etiam secundum spiritalem intelligentiam sentiendum sit, videamus. In vnctione capitis, misericordiam significari cognoscimus. Vnde vngere ca-
F put proximo est misericordiã facere: quæ misericordia in pauperem facta, refertur ad deum, qui caput viri, se-
1.Cor.11.a cundum Apostolum, intelligitur, ipso domino dicente: Quandiu vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. In
Matt.25.d cuius misericordiæ vice, diuina retributione, velut quodam oleo cœlesti perfundimur, ab eo qui ait: Beati mi-
Mat.5.a sericordes, quoniam ipsis miserebitur deus. Nouit hanc cœlestis olei in capite vnctionẽ etiã sanctus Dauid, cũ dicit: Sicut vnguentum quod descendit in barbã. In fa-
Psal.132.a cie verò lauanda, emũdati corporis, ac syncerę conscientiæ puritas significata cognoscitur. Vnde lauare faciem, hoc est ab omni sorde peccatorũ, & squalore delicti faciem cordis nostri, & ipsam conscientiã mũdam præferre, vt verè lætitiam cœlestis gaudij, & hilaritatẽ sancti spiritus in nobis habere possimus. Ac sic fit, dum sub hac fidei deuotiõe deo potius, q̃ hominibus ieiunamus, à deo qui occultorũ est cognitor, accipimus retributiõis mercedẽ. Hoc enim ait dominus: *Ne pareatis hominibus ieiunantes:* & reliqua. Si ergo semper vis caput vnctũ gerere, & mundã faciẽ cordis habere, iuxta domini dictũ, insiste fideliter operibus misericordię, insiste deuotioni ieiunij, vt placere domino mereari. Deinde ait: *Nolite*, inquit, *thesaurizare uobis thesauros in terra:* & reliqua.

I Prohibet

Universidad de Deusto Biblioteca

G Prohibet nos dominus in terra thesaurizare, vbi omnia infirma sunt & caduca. Contrarium est enim fidei ac saluti hos terrenos thesauros expetere, diuitias seculi quærere, facultates mũdi sectari, quas possunt & tineæ corrumpere, & ærugo absumere, & fures rapere. quas quicũque magis in terra thesaurizare voluerint, quàm in cœlo, thesauros illos æternæ, & cœlestis vitæ habere nõ pos
Mat.19.c sunt, dicente ipso domino: Quoniam diues difficilè in-
1.Tim.6.b trabit in regnum cœlorum. Similiter & Apostolus: Nã qui volunt diuites effici, incidunt in tẽtationem, & muscipulam diaboli. Recordemur illius diuitis, qui omnẽ
Luc.12.c gloriam suam in seculi thesauris, atque deliciarum suarum constituit: qui cùm propter affluẽtiam frugum, de ampliandis horreis cogitaret, atque animæ suæ delicias opum, & securitatem longæ vitæ promitteret: non dicã surripiente fure, hæc quæ congregauerat, perdidit, sed ipsam animam sub eadem nocte, qui thesaurizabat, amisit. Vnde non immeritò Dauid ipse testatus est, dicens:
Psal.38.b Thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea. Cogitemus
Matt.10.c & illum adolescentem, qui cùm propè omnia præcepta
H legis impleſſet, quia thesauros magis terrenos habuit, quàm cœlestes: vitæ æternæ thesaurum obtinere non po
Psal.61.c tuit. Et idcirco bene Dauid ait: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Perire possunt, sed in cœlo recõde, vbi nulla aduersa dominantur, vbi fures non effodiunt, nec furantur, id est diabolus & angeli eius. Non tinea, nec ærugo exterminat, id est peccata quæ huic seculo dominantur. Quemadmodum autem hunc thesaurum in cœlo reponere debeamus, ipse dominus in euangelio manifestat, dicendo ad illum adolescentem:
Matt.19.c Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurũ in cœlo. Huiusmodi ergo thesauros, quia æterni sunt, & incorrupti, qui perire non possunt, per opera iustitiæ, per pietatis ac misericordiæ merita iubemur in cœlo recõdere. In cœlo enim reconditur, quicquid, secundum fidẽ scripturæ, in vsum pauperum erogatur, dicente scriptu-
Prouer.19.c & Eccli. 29.a ra: Qui dat pauperi, deo fœneratur. Vnde & sub apostolis credentes, memores huius dominici præcepti, thesaurizasse sibi inuenimus in cœlo, qui venditis vniuersis rebus suis, terrenos thesauros ad regna cœlestia transtulerunt. Et ideo addidit dminus, dicens:
Matt.6.c Vbi fuerit thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Quia si in cœlo semper
I bonis operibus thesaurizamus, vbi omnis spes & salus nostra est, vbi nobis vita æterna reposita est: in terra licẽt positi, cor tamen in cœlo semper habemus. Verùm non potest cor in cœlo habere, qui cupiditate seculi captus, thesaurizare sibi in terra maluerit. Meritò & sanctus Apostolus, etiã diuites seculi quemadmodũm hũc
1.Tim.6.d thesaurum cœlestem consequi possint, hortatur dicens: Diuitibus huius seculi præcipe non superbè sapere, neq; ponere spem suam in incerto diuitiarum, sed in deum viuum, qui præstat nobis abundanter omnia ad fruendum. Benefaciant, diuites sint in operibus bonis, facilè tribuant, communicent, thesaurizent sibi in futurum, vt apprehendant veram vitam, ab eo qui est author vitæ, & immortalitatis æternæ, cui laus & gloria in secula seculorum, Amen.

Mar.6.b *De lectione euangelii, ubi dictum est: Nolite esse sicut hypocritæ pharisæi exterminantes facies suas, ut videantur ab hominibus ieiunantes: homilia.xi. Incerto interprete.*

Series lectionis euãgelicæ nobis plurimũ præstitit desiderium loquendi de verbo sanctitatis, de sanctis admonitionibus, de malorum morib⁹: vt & suos ædificaret, & inimicos exprobraret. Dicebat facta phariseorum hypocritarum, & corde ficto adstantium: quomodo magis hominibus K
vellent placere, quàm deo. Increpabat illos, admonebat suos. Nam isti alieni à Christo, qui dicebantur hypocritæ & pharisæi, volebant videri ab hominibus, & non à deo: receperunt mercedem laudis humanæ, & non vitæ æternæ. Nam isti stabant in platæis orantes, vt viderentur ab hominibus. Videte, quantus ibi fuit plausus cordis, delectatio laudis humanæ, superbiæ odiosita. Dixit enim quidam sapiens: In propria laude odiosa iactatio. Aequè dictum est: Non te laudet os tuũ, »
Pro.27.a sed laudet te os proximi tui. Et ipse dominus ostendens
Ioan.5.c formam humilitatis, dixit: Si ego perhibeo testimoniũ de meipso, testimonium meum non est verum. Ergo isti stabant in platæis orantes, vt viderentur ab hominibus, etiam appetentes primos accubitus in cœnis. Tuba canebant, vt eleemosynas facerent. Quàm odiosum est, quàm peruersum est, quàm fœdum, quàm inordinatum opus? Nolite imitari superbiam pharisaicam. Stabant ad orationem, sed non stabant. Si starent: humiles essent corde, non superbi. Multi stare se
L putant, qui cadere se nesciunt: nec ideo dolent casus suos, quòd non videant, quia cadunt. Multi putant in malis operibus iustitiam se tenere, & simplex cor habere. Hodiéque sunt Christiani, qui nomen habent tantùm, opus non habent, qui propè talia agunt, qualia pharisæi. Appetunt laudes humanas, timent detractiones, gaudent lucris, contristantur damnis, mendacio numum acquirunt, impiè agunt, calumnioſè multa rapiunt: non iudicant neque viduæ, neque pupillis, sed magis opprimunt has personas: peregrinos contemnunt, nudos despiciunt, pauperes non intendunt. Isti
Matt.25.d quid spectant in futuro, nisi illam sententiam, de qua dixit dominus: Esuriui, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere: nudus eram, & non cooperuistis me: in tribulatione, & non estis me consolati: infirmus, & non visitastis: in carcere, & non
Ibidem. venistis: Isti tales vnam sententiam audituri sunt: Ite in
Matt.7.a & Mar.4.c ignem æternum, cuius non erit finis. Nam vide, scriptura sancta quid dicat: In mensura, qua mensi fueritis:
M in eadem remetietur vobis. Aequè alio loco dicit scriptura. Quod tibi fieri non vis: vide, alij ne feceris. Euangelium clamat, Quæ vultis, vt faciant vobis homi-
Matth.7.b nes: eadem & vos facite eis. In tantis sagittis testimoniorum, quale est cor durum, quod non doleat? In tantis compunctionibus, in tantis increpationibus clamat dominus: nemo audit. Non tacent prophetæ, non tacent apostoli in paginis sacris, non tacent sacerdotes in admonitionibus. Quid dicturi sunt tales in futuro? Nunquid excusabunt se de ignorantia? nunquid excusabunt se de negligentia sacerdotum, de taciturnitate?
Luc.13.f ibi solus fletus erit & stridor dentium. Quid facturi sumus, qui non possumus nocte surgere, facere eleemosynam, ne videamur ab hominibus? Interdiu potest ne fieri vt non videatur homo faciens eleemosynam? Tu te noli videri, & non te videt alius. Tu ad aucupandam laudem humanam hoc noli facere, & nullus te videt. Sed dic in corde tuo tempore suggestionis, tempore laudis humanæ, dic deo tuo: Dedimus tibi de tuo: quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi. Nihil habemus,
1.Cor.4.b quod non acceperimus. Et si accepimus, quid gloriamur, quasi non acceperimus? Quod damus, ex donis tuis damus, non ex laboribus nostris. Ipse dedisti, vt demus. Nihil tunc agit inimicus, nisi fortè pulset cor Christianum, vt dicat: Nemo tali pietate plenus est. Iam magnum meritum habes ante deum. Totum

diuidis

A diuidis pauperibus, nihil tibi reseruas. Nudum vestis, egenum sine tecto inducis in domum tuam, esurientem cibas, sitientem potas, consolationem subministras tribulationem passo. Ista numerat in corde, ostentans falsa, vt vera subripiat. Sed econtrario repellatur de corde talis suggestio: non ingrediatur in animam sanctam &
Psal.115.a deo deditam, impugnetur, repudietur, repellatur: & dicatur, Quid retribuam domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Paucos dies hoc facio, & vitam æternam accipio. Pensa inimice dies meos, & vitam perpetuam, & vide si est comparatio ad hoc, quod finitur ad illam, quæ non finitur. Cùm ista dixeris tempore suggestionis, conculcatur inimicus, repellitur. Mouetur in corde pietas, merces acquiritur. Ante deum peruenies illæsus, ingredieris in gloriam, intrabis in gaudium, requiesces cum angelis, videbis facie ad faciem deum, sicuti est: dices in choro illo angelico, Hagios hagios hagios, sine cessatione: requiesces à laboribus, exultabis in sempiternum. Quis ad tantam promissionem non festinet? Quis ad tantum desiderium non applicetur?
B Quis in ista caduca vita remaneat segnis, cùm tanta sint munera dei? Descende, vt ascendas. De cœlo descendit filius dei, vt nos ascenderemus. Quantùm se humiliauit vsque ad mortem crucis, vt totum acquireret mundum? Si ille hoc fecit indebitè: nos quare non
Psal.75.b reddimus debitum? Audite orantem prophetam & dicentem: Vouete & reddite domino deo vestro. Reddite, quod accepistis: accipite, quod non habetis. Quid est, quod dixi: reddite, quod habetis? Habes pietatem, fac pietatem. Habes numum, compara cœlum. Habes vestimentum, indue nudum vestimento. Das hospitium, accipies mansionem in cœlo. Vide si est comparatio. Das res corruptibiles, das temporales: accipis æternas. Das te dimissuras res, accipis in æternum possidendas.

Tu autem cùm oras (hoc sequitur euangeliũ) *intra in cubiculum tuum: & ostio clauso, ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus, qui uidet in abscondito, reddet tibi.* Magna persuasio, magna doctrina, magnum lumen intelligentiæ. In cubiculum intras, & claritatem inuenis: taces, & audiris: gemis, & respiceris. Confiteris, & indulgentiam accipis: pulsas, & aperitur tibi: quæris, & inuenis. Cæterũm quid significat, Intra in cubiculum tuum? Non in-
C tra parietes, sed in cubiculum cordis ibi discute conscientiam tuam, ibi vide actus tuos. Considera vitam tuam, quid egisti in cogitationibus, quid in factis, quid in dictis, quid in cupiditatibus, quid in suggestionibus, quid in illusionibus, quid in phantasiis, quid in miseriis, quid in imaginationibus. Considera ista, intra in
Psal.32.b cubiculum tuum. Profer non nescienti sed scienti, non lingua sed gemitibus, & dic deo tuo: Ante te est omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est abscondit⁹. Et ille, qui videt in abscondito, reddet tibi: non
Esaiæ.6.b pro malo opere, sed pro credulitate, sicut scriptum est: Si credideritis, & intelligetis. Istas sententias, quas in euangelio audiuimus, propitio deo exponendas non tacuimus. Diximus, vt audiatis: clamauimus, vt compungamini: exposuimus, vt intelligatis. Nodos absoluimus, obscura illuminauimus, debitum reddidimus. Si audieritis nos, vos securi eritis. Si autem non audieritis, merces vestra vos manet. Damnatio non audientes subsequetur. Tenete pacem, tenete charitatem, habete humilitatem. Psallite, intelligite, spiritu & mente orate. A cogitatione terrena recedite, vt cùm ista feceritis: non temporalem, sed æternam vitam inueniatis, Amen.

Tomus secundus.

In illud Matthæi, Cauete à pseudoprophetis: homilia.xii. Incerto interprete. D Matt.7.c

Omnibus notum est clementissimi dei curam in hominis semper salute consistere: quippe qui semper monuerit, vt iudex: vt magister, docuerit: suos semper vt benignus, instruxit. vnde nec patrem agnoscit, qui monita tanta contemnit: nec magistrum intelligit, qui documenta salubria negligit: nec ad deum se pertinere cognoscit, qui eius benignas institutiones aspernatur ac respuit. Qui quidem contemptor ac perfidus dignè pro patre, experietur vltorem: pro magistro, iudicem: sentiet pro benigno, censorem. Nec enim poterit excusari, cui nec paterna admonitio profuit, nec magistri doctrina perstitit, nec institutio diuina persuasit. Quapropter vt ingratus filius, vt contumax discipulus, & benignitatis tantæ alienus, cum profanis & externis iudicabitur. At contrà, qui patrem agnoscit, qui magistrum intelligit, qui benignum deum salutari institutione persenserit: obedientis filij, diuinæq; benignitatis compos, munere æterno gaudebit. Quare si credimus deum prouidentem & iustum, & E
prouidentis iussa seruemus, & iustitiam iudicis vereamur. Domini vox est: Cauete à pseudoprophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Cauete, inquit, prophetas falsos, vt iubeo: cauete illos, qui interiorem fœditiam innocentia vestitus occultant, qui ouium indumento contecti, quod profitentur, infamant: qui aliud docent, quàm faciunt: aliud agũt, quàm dicunt: aliud exhibent, quàm vocantur. Hi sunt, qui, quod execrantur, admittunt: qui quod prohibent, faciunt: &, quod faciendo præcipiunt, operum simulatione dissoluunt: apud quos innocentia culpatur, & culpa pro innocentia ducitur, apud quos peccare iustum est, & iustitiam exercere nephandum: apud quos promereri delinquere est, & delicta admittere promereri est. Vbi certant facta cum dictis, dimicat doctrina cum factis: vbi alia sermonibus sonant, alia operatione confirmant: vbi studium nullum est, nisi vt innocentibus pœna, reis gloria tribuatur. Luporum genus quantò est omnibus bestiis inferius, tantò malitia & crudelitate deterius: quantò subtilius, tantò nocentius: quantò submissius, tantò peius. Et incessu humiles, sed actu nocentes: vestitu simplices, sed malitia fæuiores: aspectu mites, sed immanitate crudeles. Et tamen lupi vi- Lupo sęuior est hæreticus.
gilante pastore, ouibus nocere non possunt: traditores verò nec ouibus, nec pastoribus parcunt. Quod vocantur, debellant: quòd profitentur, impugnant: Christianos, quòd se esse nolunt, simulant, malitioſè infestant. Malunt enim dici, quod non sunt: vt in aliis damnent, quod faciunt. Optant se crudeles existere: quia se non possunt innocentibus sociare. Nam si mihi scelestorum coniunctio nocere non posset, vel societas talium perniciem allatura non esset: detestarer eos, quos domino execrabiles cernerem. Quia nunquam seruus cum inimico domini, impugnè poterit habere consortium: nec miles cum imperatoris sui hoste, sine pœna potest inire consilium. quiduis ex rerum natura sic se habet, vt quoties bonus malo coniungitur: non ex bono malus melioretur, sed ex malo bonus cõtaminetur. Diuersitas enim rerum, nunquam potest habere consortium. Vt enim paria sui semper æqualitate iunguntur: ita contraria copulari nõ possunt. Amaritudo nunquam dulcedinem patitur, nec lux aliquãdo tenebris sociatur. Vt enim huiusmodi disparata, naturã

I ij sui con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sui conseruant: ita coniuncta amittunt, quod fuerant, dicente domino: Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Quare aut inserantur, si volunt salutares fructus afferre: aut secum soli remaneant, vt ariditates suas gehennę ignibus dedant. Dominus suos persecutionem passuros prædixit. Beati, inquit, eritis, cùm persecuti vos fuerint. Si, qui persecutionem patiuntur, beati sunt: qui faciunt, quid sunt? quare si persecutionem pateris, Christianus es: si persecutionem facis inimicus & hostis. Et vnde frustra tibi Christianum nomen imponis, qui Christum in eius seruis persequeris? Affectas vocari, quod operum simulatione mentiris. Nomen tuum, Christianum sonat: sed facta Antichristum monstrant. Sub nomine, nomẽ impugnas: sub lege, legem debellas. Persequeris fidem, quam te profiteri simulas: nec te iam in aliquo occultas, vt lateas: qui proditus es, quod latebas. Licuit Sodomis inter inquinatos & turpes, Loth sanctissimum habitare: Christianos verò cum traditoribus morari non licuit. Licuit Israëlitis in Aegypto legibus paternis insistere, H quippe cùm nemo eos ad illicita, nemo ad prophana figmenta compulerit. Vbi enim nasci non licuit, ibi tamen vti diuinis legibus licuit. Helias sanctissimus viduæ ministerio pascitur: à traditoribus verò, dei seruis victus pabula denegantur. Babylonia pueros contaminari suis cibis non patitur: at isti familias dei sacrilegio contaminare nituntur. Danielem leones libenter hospitio susceperũt: & isti dei seruos propriis hospitiis violenter excludunt: vt quantò in bestiis laudatur humanitas, tantò in istis crudelitas detestetur. Igitur magnũ mihi compendium datum est, magna via ostensa, magna materia attributa. Ex fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos. Spinæ, inquit, vuas non generant: tribuli ficus non faciunt. Actus sunt, qui hominum fructus ostendunt, Totum enim malitiæ est, quicquid in eo consistit: vt, quod est, cælet: quod nõ sit, se esse simulet: quem si intellexeris, vitas: quem si noueris, caues. Fur enim sic accedit, vt lateat: quoniam si agnitus fuerit, furari non poterit. Indicium enim mentis, operatio est hominis: quoniam factis ostenditur, quicquid cordis secretò cõcipitur. Tandiu enim latet, quod intra secreta viscerum conditur, quandiu factorum testimonio comprobetur. Adeò quicquid cogitatur, innocuum est, si careat effectu: licèt cogitatio mala cogitanti iam obsit, etsi alij nocere non possit. Et tamen occultum non est, quicquid I conscientia teste committitur: quia etsi alterius notitiã fallit, fallere tamen seipsum non poterit. Discedite, inquit, discedite inde, & exite de medio eorum, qui domini vasa portatis. Discedite, quotquot templum dei iam estis. Discedite, ne malorum consortio collatam vobis gratiam polluatis. Discedite, ne quod sanctificauit Christus, polluat diabolus: aut quod mundauit deus, contaminet inimicus. Inuitate bonis actibus deum, execramini in persecutoribus diabolũ. Amet in vobis mẽtis munditiam Christus. Puritatem cordis, cùm in vobis viderit, gratuletur omnipotens deus. Vt possitis accipere, quod promittitur: facite quodcunque iubetur.

Matt.7.c
Matt.5.a
3. Reg.17.b
Dan.1.a
Ibid.6.c Et hoc in vos ô Luchetani Iupi.
Matth.7.c
Esa.52.c

Dominicæ.xviii. post Pentecostes. homilia.xiii.
Incerto interprete.

Matt.9.a IN illo tempore, ascendens Iesus in nauiculam transfretauit, & uenit in ciuitatem suam. Christum in humanis actibus diuina gessisse mysteria, & in rebus visibilibus inuisibilia exercuisse negotia, lectio hodierna monstrauit. Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Nónne ipse est qui fugatis fluctibus maris profunda nudauit, & Israëliticus populus inter stupentes vndas sicco vestigio velut montium concaua transiret? Nónne hic est qui Petri pedibus marinos vortices inclinauit, vt iter liquidum humanis gressibus solidum præberet obsequium? Et quid est quòd ipse sibi sic maris denegat seruitutem, vt breui laci transitum sub mercede nautica transfretaret? Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit. Et quid mirum fratres? Christus venit suscipere infirmitates nostras, & sua nobis conferre remedia sanitatis: quia medicus qui non infert sanitatem, curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo nõ potest conferre sanitatem. Christus ergo si in suis mansisset virtutibus, commune cum hominibus nihil haberet: & si non impleret carnis ordinem, carnis in illo esset ociosa susceptio. Sustinuit ergo has necessitates, vt homo verus humanis necessitatibus probaretur. Ascendit in nauiculam Christus, ecclesię nauem, seculi fluctus semper mitigaturus ascendit, vt credentes in se ad cœlestem patriam tranquilla nauigatione perducat, & mu- L nicipes ciuitatis suæ faciat, quos humanitatis suæ fecit esse consortes. Non ergo naui Christus indiget, sed nauis indiget Christo: quia sine cœlesti gubernatore nauis ecclesiæ per mundanum pelagus, & per talia, & tanta discrimina ad cœlestem portum non valet peruenire. Hæc diximus fratres, quantum ad intelligentiam spiritalem, verùm ipsius historiæ ordinem prosequamur. Ascendit, inquit, in nauiculam, & transfretauit, & venit in ciuitatem suam. Creator omnium deus posteaquam se propter nos nostra angustauit in carne, cœpit habere humanam patriam, cœpit ciuitatis Iudaicæ esse ciuis, parentes habere cœpit, parentum omnium ipse parens, vt inuitaret amor, attraheret charitas, vinceret affectio, suaderet humanitas, quos fugarat dominatio, metus disperserat, & fecerat ius potestatis extorres. *Venit in ciuitatem suam, & obtulerunt ei paralyticum iacentem in lecto. Et uidens*, inquit, *Iesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, dimittuntur tibi peccata tua.* Audiuit veniam, & tacet paralyticus, nec ad illlam respõdit gratiam: quia plus ad corporis quàm animæ tendebat curam, & temporales ærumnas resoluta corporis compage sic deflebat, vt æternas pœnas resolutionis animæ non defleret, gratiorem sibi præ- M sentem vitam iudicans, quàm futuram. Meritò Christus offerentium fidem respicit, & vecordiam respicit sic iacentis, vt fidei alienæ suffragio, paralytici anima antè curaretur, quàm corpus. Respiciens, inquit, fidem illorum. Cernitis in hoc loco fratres, deum non quærere insipientum hominum voluntates, non expectare ignorãtium fidem, nec infirmi stulta desideria perscrutari, sed ob alterius fidem subuenire.

Exo.14.c K
Matt.14.d
Matt.9.a Marc.12.a & Luc.5.d

De conuersione Matthæi, homilia.xiiii.
Incerto interprete.

Matt.9.b MVltæ tempestates, inquietudo aëris, sed desiderium concursus vestri potuit non impediri. Multæ tentationes, sed laborem vestrum non dissoluerunt. Non cessat impugnari ecclesia, non cessat insidias pati, sed in nomine Christi semper superat, semper vincit. Et quantùm alij insidiantur, tantùm ista dilatatur. Et fluctus quidem illidũtur, sed fundamentũ, quod supra petram est, nõ quassatur. Per diẽ doctrina, in nocte vigilię. Labor vester nõ quęrit requiẽ, sed coronã. Nox contra diem certat. Ibi congregatio, & hic collectio: nox per plateas ecclesiam operata est, desiderium vestrum

A vestrum igne vehementius est. Non indigetis exhortatione, non quæritis monitorem: sponte properatis, voluntariè concurritis. Quis non stupeat? quis non miretur? Non solùm qui erant, perseuerarunt: sed qui non erant, adiuncti sunt. Talia quippe tentationis lucra cõfuerunt. Sicuti enim pluuia in terram descendẽs eleuat semina, sic & tribulatio animam intrans erigit desiderium. Sermo enim dei est immobilis, quia portæ inferi non præualebunt aduersus eam, qui impugnat, seipsum dissoluit, & fatigat, ecclesiam autem fortiorem ostẽdit: qui aduersatur, virtutem suam destruit, nobis verò per patientiam coronas operatur. Iob & ante tentationes præcipuus erat, sed postea melior apparuit: nec tantùm bonus erat, cùm illæsum haberet corpus, sed multò melior ostensus est, cùm ex corpore vermes, & sanies defluebat. Nunquam formides tentationem: si animã prę- paratam habes, non nocebit tribulatio, quia tolerantiã operabitur. Sicut enim aurum in camino non læditur, sic nec stabilem animam tribulatio non nocebit. Quid B operatur caminus? aurum mundat. Quid operatur tribulatio? tolerantiam, amplioremq; patientiam. Abscindit enim desidiam, & coadunat animam, & sobriorem reddit. Vbi sunt nunc qui tribulant? Nusquam comparent. Platæas circũeo, & neminem illorum video. Folia erãt, & vento flante dispersa sunt: paleæ erant, & aspirante aura raptæ sunt, & purum remansit triticum: plumbum erant, & liquefactum est, & aurum remãsit purissimum. Quis eos pepulit? quis proturbauit? Nullus hominũ, sed Gene.4.b propria conscientia præliante. Post peccatũ quippe senserunt quid fecerint. Nam & in Caïn quando cogitabat interficere fratrem suum, ardebat animus: cùm autem consummauit fratricidium, gemens & tremens erat super terram. Quòd si conatus horum effectum non habuit, attamen voluntas in crimine est: & quantùm ad malignitatem illorum, homicidia perpetrarunt, sed nobis propter dei clementiam vita concessa est. Hæc dico voluntatis vestræ desiderium arguens, vt nunquam pa- Matt.16.c ueatis tentationes. Petra es, ne timeas fluctus. Super hãc petram, inquit, ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Quamuis deforis moueant bella, & deintus timorem incutiant, nauem le- C su submergere non possunt. Sed vt nõ omne tempus in illorum crimina expendamus, tradẽtes eos tortori cõscientiæ ipsorum, tanquam carnifici gula liuoris pulsante, vt corruant in desideriis suis, & fugiant nemine persequente: redeamus ad consuetum studium, & debitam apponamus mensam. Nec enim iustum est omne tẽpus ad inimicorum crimina occupare, & filios esurientes relinquere. Hesterna igitur die beatus nobis Paulus epulũ præparauit, hodie sanctus Matthæus. Heri blasphemus, hodie raptor: heri persecutor, hodie fraudator. Sed blasphemus non permansit blasphemus, sed factus est apostolus. Et fraudator non permansit raptor, sed euangelista factus est. Dico & priorem cõuersationem, dico & posteriorem immutationis virtutẽ, vt perdiscas quanta sit conuersationis vtilitas, vt & tu nõ desperes de tua salute. Doctores enim & tunc cùm essent peccatores, manifesti erant, & nunc blasphemus principium malignitatum. Quid enim est aliud telonęum, nisi legitima rapacitas, violenta fiducia, iustitiæ legẽ habens patrocinãte rapina? Latro deprehensus cõfunditur, iste rapiens fiducialiter agit. Sed hic talis & tantus publicanus, at subitò euangelista apparuit. Sed forsitan addiscere cupis quemadmodum, & qua arte. Trãsiens, inquit, Iesus, vidit Matt.9.b Matthæum sedẽtem in telonęo, & dixit ei: Sequere me.

O virtus sermonis. Quasi quiddã intro vt hamus, & captiuum militem fecit, & ex luto aurum operatus est. Venit vncinus, & statim exurgens secutus est eũ. In profundo malignitatis erat, & vsq; ad verticem virtutis cõscẽdit, vt nobis ostenderet neminẽ debere desperare salutem, quia naturalis malignitas nõ est. Liberi quippe arbitrij nos creauit deus, vt voluntate nostra cũ adiutorio dei quod volumus faciamus. Si publicanus es, potes fieri euãgelista: si blasphemus es, potes fieri apostolus: si latro es, poteris paradisi colonus effici: si magus es, poteris dominũ adorare. Nec est vlla malitia, quæ pœnitẽtia nõ soluatur. Et ideo tanquam principia malignitatum elegit Christus, vt nemo vsq; in finem semetipsum despiciat. Noli mihi dicere, perij, qui iam medicũ habes fortiorem te, & potentiorẽ, quàm infirmitas tua est. Medicum habes, voluntatem tuam, si volueris, emendantem, & potentẽ, & cupientem. Cùm enim non subsisteres, fecit te: & quia peruersus effectus es, multò magis emũdare te poterit. Accepit enim limũ terrę, & plasmauit hominem. Dicito mihi, si nosti quomodo de terra carnẽ fecerit, quomodo neruos, quomodo ossa, quomodo cutẽ, quomodo venas, quomodo oculos, quomodo palpebras, quomodo odoratũ, quomodo linguam, quomodo pectus, quomodo manus, quomodo pedes, quomodo viscera, quomodo singula mẽbra: nónne terra erat, quod iacebat? nónne vna substantia? Et introiit artificis virtus, & variam operatus est creaturam. Nunquid nam poteris dicere, quo genere curantur vulnera tua? Vt enim ignis cùm in vepres, aut spinas immissus fuerit, cõcremat, & comburit fragilem materiam: sic multò magis volũtas dei nostra delet, & expellit peccata, & radicitus auulsa consumit. Sed forsitan dicis: Quomodo poterit peccator similis esse sanctis? Noli requirere qua arte, noli scrutari rationem, sed crede clementiæ, & benignitati diuinæ. Sed dicis: Grãdia sunt peccata mea, & immensa scelera. Et quis est sine peccato? Sed ego, inquit, pessimus, & super omnem hominem. Sufficit tibi ad placãdum deũ peccare desinere, & benefacere. Dic tu, inquit, prior iniquitates tuas, vt iustificeris. Recognosce, quia peccasti: & si agnoueris, initium correctionis factum est tibi: suspira, molestus esto, effunde lachrymas. Nec enim aliud quid effudit meretrix illa, sed lachrymas pœnitentiam sociauit, & ipsa comite peruenit ad fontem. D E F Esa.43.d

In decollatione sancti Ioannis Baptistæ, ubi tractatur de muliere mala, homilia. xv. Incerto interprete.

HEu me quid agam? vnde sermonis exordium faciam? quid dicã? vel quid taceam? Non enim ego tantùm in stupore mentis factus sum, sed omnes qui audierunt euãgelij vocem, & mirantur mecum vel Ioannis constantiam, vel Herodis leuitatem, vel impiarum mulierum feruidam dementiam. Quid enim audiuimus? Herodes, inquit, apprehensum Ioannem posuit in custodia. Quamobrem? propter Herodiadem vxorem Philippi fratris sui. Et reprehendam forsitan leuitatem Herodis à miserrimis mulieribus inductam. quid enim quis dicat, & quomodo quis enarret mulierum illarum crudelem malitiam? Et quidem ego existimo nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri malæ. Sed nunc mihi de muliere mala sermo est, non de bona & honesta: noui enim multas bonas & honestas in omne opus bonum promptas, quarum me vitam commemorare oportet ad ædificationem audientium, & ad honorem bonarum excitandum in mentibus singulorum: nulla Mat.14.a & Mar.6.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

G ergo in hoc mũdo bestia similis est mulieri malę. Quid inter quadrupedia animalia leone sæuius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem iuxta mulierem malam, & linguosam cõferri potest. Nã & leo & draco in malo inferiores sunt: testificatur huic sermoni meo sapientissimus Salomon, dicens: Cohabitare leoni & draconi melius est, quàm cum muliere mala & linguosa. Et ne putes prophetam in ironia hoc dixisse, ex ipsis rebus discе manifestius. Danielem leones in lacu reueriti sunt, iustum verò illũ Nabutem Iezabel interfecit. Cetus Ionam in ventre custodiuit, Dalida autem Samson circumuentum illecebris, raso etiam capite deformatum alienigenis tradidit. Dracones & aspides & cornutæ Ioannem Baptistã in deserto viuentem subdita feritate tremuerunt, Herodias verò eidem caput abscidit, & tanti viri mortem in precium saltationis accepit. Heliam corui in monte paH uerunt, & Iezabel eum post illam redditæ per ipsum terris pluuiæ gratiam persequebatur, vt pœnam mortis ei redderet, cuius orationibus depulsa generis humani fame, & ipsa licèt indigna viuebat. Quid enim dixit post illud admirabile beneficium? Si tu es Helias, & ego sum Iezabel: hæc mihi faciant dij, & hæc apponant, nisi crastina hac hora ponam animam tuam, sicut vnius eorũ qui interfecti sunt. Et timuit Helias, & abiit secundum animam suam: & perrexit in desertum viã quadraginta dierum, & cœpit quasi tædians in defectione animi postulare, vt moreretur, & dixit: Domine deus sufficiat, iam accipe animam meam, quia non sum ego melior super patres meos. Væ mihi, quid ad hoc dicat ille tantus propheta? Timuit mulierem, qui totius mundi statũ, & cœli pluuiam, agri speciem in linguæ potestate portauerat: qui ignem è cœlo eduxerat, & per virtutem oratIbidem. tionis mortuos suscitauerat, hic timuit mulierẽ, timuit inquam. Nulla enim malitia æmulari potest mulierem malam. Attestatur iterum huic verbo meo, sapientissimus Salomon, Quia non est caput super caput serpentis, & non est malitia super malitiam mulieris. O malũ summum, & acutissimũ diaboli telum mulier. Per mulierem Adam in paradiso prostrauit, & de paradiso exterminauit. Per mulierem mitissimum illum Dauid vt necem militis sui innocentis Vrię Ethei in epistola dolo mandaret, armauit. Per mulierem sapiẽtissimum Salomonem in præuaricationis sacrilegium præcipitauit. Per mulierem fortissimum Samson rasum inductum, rasumq; cæcauit: & virtute crinili & decoris oculis spoliatus, ludibrio foret hostibus, quibus fuerat antè terrori, cum his captiuus molit, quibus dominabatur inuictꝰ. Per mulierem castissimum Ioseph vinculis alligatum detrusit in carcerem. Per mulierem illum totius mundi lucernam Ioannem capite truncauit. Et quid dicam de hominibus? Per mulierem angelos è cœlo deposuit, id est, homines sanctos, qui ad cœlum pergebant: per mulierem cuncta omnino prosternit & iugulat, omnes interficit, omnes elidit, repletos ignominia & honore vacuatos. Mulier enim impudens nemini parcet, non ætatem honorat, non sacerdotem reueretur, non prophetæ defert. O malum omni malo peius mulier mala, siue illa pauper sit, siue diues, duplex malum est. Si habeat facultates malitiæ suæ cooperantes, duplex malum, intolerabilis vipera, immedicabile venenum. Scio ego & aspides blandimentis incantãtium mitigari, & leones, & tigres, & pardos domita feritate mãsuescere. Mulier mala etsi iniuriam patitur, etsi honorem accipiat, extollitur: hæc si potentis alicuius vxor sit, non cessat die ac noctе virum suum callidis stimulare sermonibus, blanda nequiter, & importuna violenter, donec mẽtem extrudat, vt similem sibi faciat maritum: improbis malè suadet cõsiliis, sicut Herodias fecit Herodi. Si verò pau Mar.6.d perem virum habeat, ipsum quoque ad iracundias & rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per semetipsam omnes passim despicit, ad omnem audaciam spiritu superbiæ inflatur. Timore enim dei non refrenat linguam suam, nec in futurum iudicium prospicit, neque ad deum attendit, non amicitiæ iura seruare, nõ religionis fidem nouit vereri. Nihil est ei virum suum tradere ad mortem. Denique iustum illum Iob mulier sua Iob.2.c ad mortem tradebat, dicens ei, Dic verbum in domino, & morere. O malignitas ineffabilis, voluntas impia, non est miserata viro suo, cùm videret omnia eius mẽbra atque vitalia vlceribus ignitis ardentia, carnes eius inuolutas, non inflexa est ad misericordiam: videns eũ totum doloribus inuolui, & duris cruciatibus constrictũ agone funereo dimicare, & vlulatu lachrymabili dolores suos ab intentione laterum tabidorum expressis vocibus decantare: non mitigata est affectione mentis vxoris, cùm illum quem regali quondam purpura amictum viderat, tũc cum in aggere stercoris nudato corL pore iacentem videret, non recordata est pristinæ cum eo consuetudinis suæ, neque quanta per ipsum gloria in diuitiis & honoribus floruisset, sed oblita omnium bonorum, quid ait? Dic verbum ad dominum, & morere. O gratia coniugalis, ô malagma doloribus leniẽdis accommodatum, ô charitatis vnanimæ cõstans fides. Dic mihi mulier, putásne eum quia si te in simili tribulatione positam ille vidisset, tale ad te verbũ potuisset emittere, & non orationibus & benefactis passionem tuam absterssisset? Non sufficiebat illi tẽporalis castigatio, nisi tu doloribus & vulneribus eius grauior extiteris, quæ sempiternam illi blasphemiæ peccato adduxeris pœnã. Mat.12.c An ignoras quòd omne peccatum & blasphemia remitIudi.16.d tetur hominibus: in spiritu autẽ sancto blasphemãti non remittitur, neq; in isto seculo, neque in futuro? Vis videre & aliam huius malitiæ parem? Da mihi Dalidam. Nã & ipsa fortissimum illum Samson virum suum nouacula rasum, & vinctum Allophylis hostibus in prædam, & ludibrium tradidit: illum cubilis sui coniugem, cui moM lissimè blandiebatur, cui simpliciter adulabatur, quem seipsa chariorem habere existimabatur, quem hesterno die vt inimica decepit, quem paulò antè callidis malè blanda palpabat illecebris, velut diligens, hunc paulò pòst morti tradebat, induces. Et quid dicemus? Quibus odiorũ causis displiceuerat vxori? Fortè nõ erat speciosꝰ. Et quis eo pulchrior sub illo tẽpore videbatur, qui septẽ crines sacrato vertice in septiformis gratiæ imaginem præferebat. An verò nõ erat fortis, & contẽptu ignauiæ spernebatur? Et quis illo fortior, qui leonẽ terribilẽ viãtiꝫ fortè, hianti. sibi obuiũ solus & inermis iniectis manibus strangulauit, & (vt scriptũ est) sicut hœdũ caprarũ discerpsit? Et Ibid.14.b qui vna die vetustis ossibus asini cadaueris arẽte maxil- Ibid.15.d la Allophylos mille prostrauit: sed præterea & sanctus erat, atq; intantũ sanctus, vt cùm sitisset post laborẽ pugnę, in loco sicco deprecatus in defectu animę suę dñm Ibidem. statim ex ipsa maxilla, quã in manu tenebat erumpente aqua biberit, atq; inde sitis æstũ ex eodẽ mortui pecoris osse quo vicerat, refectus extinxerit. Et hũc tantũ, & talẽ virũ & pulchritudine, & virtute, & sanctitate, vxor sua sicut inimicũ decipiens, alligãs Allophylis tradidit. Vnde illa mulier illi tã forti viro pręualuit? vnde nisi ingenita illi simplicitate bonitatis, & suę malitię calliditate? non solùm

A non solùm enim curiosa, sed & subdola irrepsit in præcordia mariti simplicis, & importunis obsecrationibus, atque illecebrosis blanditiis fatigatum, arcano illo virtutis suę martyrio spoliauit, atq; ita derasis crinibus virtute nudatum funditus euertit: vt quem multa millia hostium armata nõ vicerant, & ab inerme prostrata corruerant, hunc vna muliercula sine armis dolo malitiæ armata conuicerit. Propterea hoc annunciat tibi propheta, & dicit, A coniuge tua custodi te, ne manifestes ei cor tuum. Dic enim mihi quæ bestia contra masculũ suum talia aliquando meditata est? Quæ dracæna vult masculum perdere? Vel quæ leæna marem suum iugulandum tradidit? Vides ergo quia aptè dixit sapientia, Eccli.25.c Quoniam non est caput super caput serpentis, & nõ est malitia super malitiam mulieris. Et ideo quisquis habet mulierem malam, cognoscat quoniam iniquitatũ suarum portat mercedem: non caret testimonio veritatis. Eccli.25.c Audi denuo sapientiam dicẽtem, Mulieri malæ & iniquæ portio dabitur pro operibus malis. Sed hactenus mihi de muliere mala sermo habitus hic habeat finẽ: B oportet enim nunc vicissim commemorare & bonas, maximè propter eas quæ adsunt: bonæ enim fœminæ bonarum virtutes sicut proprias intuentur, & illarum castos labores suas esse coronas existimant. Mulier bo4. Reg.4.b na & hospitalis beata Sunamitis, quæ virum suum deprecata, mansionem ædificauit Helisæo, vt præteriens & diuertens ad eos, quod facere consueuerat, secretum haberet refectionis locum: posuit ergo ei lecticam, vt scriptura declarat, & lucernam & mensam. Lectum verò nõ vtique vacuum tegumentis, sed habentem cõpetentia strato indumenta. Et lucernam non sine oleo, sed cum stuppa & oleo habentẽ lumen. Et mensam non sine panibus, sed ornatam cibis necessariis. Quid autẽ? Dignè dicimus & beatam illam viduam, quæ fuscepit prophetam Heliam, quam in nullo impediuit rerũ inopia, diuitem bona voluntate, cui non erat neque frumentum, neque vinum, neque pulmentarium, neque aliud vllum terrestris alimonię genus, ad paupertatis exhaustæ consolationem. Non ager illi frugifer semen panis præbebat, non vinea prædulci fluentibus vuam racemis de vite vberem mi nistrabat, non arbor fructum pomi suauissimum ramis fœlicibus afferebat: non ei palmo terræ ad arandum locus proprius erat, neque vel cubiti spacium adminiculabatur: sed semper in tempore messis procedẽs in campos, & lento incuruata progressu rara segetis abscissæ reliquias scrutabatur, & residuas vel caducas progressis messoribus spicas, breui gremio colligebat, in quo velut dimissa sibi æstimatione numeratam, pro anni spacio reponebat annonam. Ad hanc igitur venit Helias in tempore famis, quando totus in defectu, siccitate pluuiarum penè aruerat mũdus, & inopia ingenti tabefactis animantibus victum negabat: quando cœlũ æstiuo igne exarserat, terra & crassus aër nebulosis vaporibus caligabat, subductisq; imbribus nubila refrenata pendebant: quando non herbæ, non flores, neque vlla germina pullulabant: quãdo flumina tenuata hyemis algore, aluei breuitas agebat, & fontium vberatos riuos sol diuturno ardore restinxerat. Tunc ergo Helias vir cui totus erat mundus inferior, ad illam inopem viduam venit. Nostis fratres solitas viduarum angustias, & omissis propheta diuitibus, qui etiam in tẽpore famis solent panibus abundare, descendens à mõte ad istam pauperem venit. Quare ergo vir ille, qui in verbo ignem de cœlo eduxerat, non similiter ipse sibi panes deposuit? Nunquid non poterat? vtique poterat. Sed non hoc facit, ne præparata ad bonum opus vidua D hospitalitatis mercedibus priuaretur, vt & illam modicum pugillum farinæ, & stillicidium olei more prophetæ susceptı, viduæ domus multiplicata benedictione rependeret: nõ enim pro sua tantùm requie ad eam missus est propheta, vt ab inope pascеretur: quantùm vt egentem pascеret, & vt manifestaret occultum in corde bonæ illius voluntatis affectum. Hoc fecit etiam ipse dominus, qui potest omnes sanctos suos, qui sunt in hoc mundo per semetipsum sufficienter alere, continet tamen manum suam ab impendio ministrandi, vt ad bonum promptas mentes in tempore necessitatis de fructibus humanitatis ostendat, & animarum affectiones operum qualitate discernat. Quòd si non fuerint digni, aut volentes, qui sanctos dei suscipiant, tunc eos dominus, aut sicut Heliam per aues pascit in monte se- 1.Reg.17.a cretum, aut per prophetam aliunde transmissum, sicut Danielem in lacu leonum: aut per maritimum animal, Danie.14.g sicut Ionam per cetum: aut ipse per semetipsum deus pa Ioanæ.2.a stor alimenta præstat, sicut patribus nostris in deserto. Cùm enim non essent in solitudine, qui susciperent fiE lios Israël, de cœlo manna esurientibus dominus ministrabat, & de petra aquam sitientibus educebat: cùm ergo in hoc mundo iusti & iniusti permixti versantur, nunc interim sanctos suos tribulationem, & inopiam adeò ferre permittit: quatenus volentibus opera pietatis, & humanitatis exercere, gratiam non abneget dominus, & sibi per præsentia, & terrena beneficia thesaurizent sibi æterna & cœlestia. Abiit ergo beatus Helias ad illam viduam præsentibus facultatibus inopem, non amplius quàm pugillum farinæ habentem. Quo sumpto, esset sine dubio fame cogente cum filiis suis moritura: ad quam ait propheta, Affer mihi, vt bibam 3. Reg.17.b modicum aquæ in vasculo. At illa mox abeunte post tergum eius iterum clamans, ait, Affer mihi & panem in manu tua. Illa simpliciter quod habebat confessa est, dicens, Viuit dominus, si est in repositione, nisi hoc modicum farinæ, & exiguum olei. O rem laudabilem, Ibidem.c quòd in tanta escarum penuria, ipsum modicum, quod ei residuum erat, non denegauit: ô detestanda & insatiabilis hominum auaritia. Quanti verò nunc, qui aurum, & argentum velut lutum habent: cùm rogantur, vt F indigentibus opem præstent, vel ad tempus pro necessitate commodent, renuunt, & non habere se iurant: aut si quando per multas obsecrationes flectantur, vt præstent, scripturas & cautiones ordinant, & præiudicia quædam ferro duriora confingunt. Et illis mutuantibus manum primùm callidis conscriptionibus ligant, insuper fideiussores, & interuentores fœnoris commodati accipiunt. Illa autem paupercula nostra ab vna voce quod postulata est, habere non negauit, palmulam il Ibidem. lam farinæ. Et quid ad illam propheta respondit? Festina, inquit, & fac subeinericium panem, primùm mihi, & postea tibi & filiis tuis. Tentatio erat verbum prophetæ, probatio cordis, examinatio voluntatis. Et erat sicut in libra positum prophetæ, & beatæ viduæ cor. Quod in prophetici sermonis imperio, quasi quæstionis tormentorum interrogabatur, & anceps in vtrumque, pendebat, qua vrget voluntatem, si sibi potius & filiis consulerer, an prophetæ imperio obediret. Verùm illa elegit se potius, & filios suos angustare, quàm dei prophetã renuere, atq; illi potius de inopiæ suę residua refectione parare. Et illa quidẽ necdum Christum loquentẽ, vt nos monentem, audierat, ita dicentẽ, Qui susceperit prophetã Matt.10.d in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: &,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ibidem. Qui potauerit sitientem calice aquæ frigidæ in nomine discipuli,amen dico vobis,non perdet mercedē suā. Quid est autem quod propheta ait,festinat nunquid tātùm esuriebat, vt indifferēter festinatione mulieris indigeret? Non vtique. Sed doceri illam voluit prompto animo,& feruenti spiritu,& hilarem,& manu paratam ad boni operis effectum,non ex tristitia,& tanquam ex necessitate præbentem. Hilarem enim datorem diligit deus. Festina,inquit,& fac primùm mihi. Sicut Abraam in angelorum aduentu ad boues festinauit, & vitulum ad eorum prandium detulit: & sicut Sara festinauit ad panes subcinericios faciendos,vt acciperet illum in cœlis absconditum panem: festina,& fac sicut Abrahā hostias deo. Nō primùm tibi,& postea mihi: nō sicut Caīn & Ophni,& Phinees,filij Heli sacerdotis: qui despiciebant honorem dei, primùm sibi sacrificiorū primitias eligentes ex omnibus donis, quæ deo offerebantur. Illa ergo vidua quod imperatum est ei à propheta,festinanter effecit,& fructum suum festinanter impleuit,prouidens locupletem esse fructum operantibus in deo repositum. Propheta verò præparationem viduæ suscepit, gustauit,locutus est,& domum eius omnibus bonis repleuit. Hæc,inquit,dicit spiritussanctus,Non deficiet farina hydriæ,& oleum de capsace,donec det dominus pluuiā super terram. Et quare vsque illud temporis sinē benedictionis dedit? Necessariò vtique. Oportebat enim nouam gratiam sicut pluuiam superuenire in terrā, & veterem legem accipere terminum: & consequens est,opus verbo. Videtis ergo quomodo hospitalitatis merces benedicta vidua consequenter recepit. Bonorum enim laborum fructus gloriosus est apud deum,& incōcussa radix prudentiæ. Audistis ô mulieres malarū mulierum pessimos actus, & bonarum glorioſos triūphos: illarum ergo facinora calcate,harum verò exempla sectamini: illas execramini,has verò imitamini: vt cùm sanctarum fœminarum cursum, & vestigia consecutæ fueritis,in earum choro, atque cōsortio pari gratia annumerari mereamini, gaudentes & lætantes semper cū Christo Iesu, cui honor & gloria in secula seculorum, Amen.

2.Cor.9.b
3.Reg.17.c
Gene.18.a
Ibidem.
3.Reg.17.c

I EIVSDEM IN DECOLLATIONE *sancti Ioannis Baptistæ,in illud Matth. Herodes tenuit Ioannem,& alligauit eum.* Homilia.xvi.

Matt.14.a

Odie nobis Ioānis virtus,Herodis feritas cùm refertur, confusa sunt viscera, corda tremuerunt,caligauit visus,hebuit intellectus, aufugit auditus. Aut quid constat in sensibus humanis, quando perdit virtutum magnitudinem, criminum magnitudo? Herodes,inquit,*tenuit Ioannem,& alligans posuit eum in carcerem.* Ioannes schola virtutum,magisterium vitæ, sanctitatis forma,norma iustitiæ,virginitatis speculum, pudicitiæ titulus, castitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia,fidei disciplina. Ioannes maior homine,par angelis,legis summa,euangelij satio. Apostolorum vox,silentium prophetarum,lucerna mūdi, præcursor iudicis,Christi metator,domini testis, totiꝰ medius trinitatis: & hic tantus datur incestui,traditur adulteræ,addicitur saltatrici. Meritò ergo confusa sunt viscera, corda tremuerunt. At verò Herodes profanauit templum, sacerdotium sustulit, confudit ordinem,temerauit regnū,corrupit quicquid erat religionis, quod legis,quod vitę,quod morum,quod fidei,quod disciplinæ perdidit & cōfudit. Herodes sicarius in ciues,in nobiles latro, in socios populator, in domesticos prædo, plebis interemptor,occisor filiorum, in extraneos homicida,in proprios parricida, inebrians terram cruore,in siti sanguinis permanebat. Hinc est quòd Ioannis sanguinē pium in poculo crudelitatis absoluit. Sed ista lectio iam loquatur: *Herodes,inquit,tenuit Ioannem, & alligauit eum.* Qui vincula solauerat peccatorum,peccatoris vinculis alligatur, vt vincta venia locum veniæ non relinquat. *Alligauit eum,& posuit in carcerem.* Herodes tu adulterium facis,& in carcerem vadit Ioānes? Sic iudicat sedens in loco iudicis reus,in loco vindicis, innocentiæ persecutor. Rogo vbi rerum facies, vbi forma,vbi pudor, vbi existimatio publici cognitoris? Vbi deus,vbi homo, vbi fas, vbi lex, vbi ipsius iura naturæ? Simul omnia sunt Herodes te agente, te iudicante, te viuente confusa. *Tenuit,inquit,Ioannem, & alligans posuit eum in carcerem.* Herodes te petit causa, te arguunt vincula,te carcer accusat,te diuulgat producta in publicum pœna. Ioannes iniuriatur, causam custodiæ qui requirit,in te inuenit quod puniat, & in Ioanne quod doleat. Ioannes orbi notus,famæ virtute cognitus,celebratissimus sanctitate,dum attrahit ad se inquisitores iniuriæ,facit vt tuus cūctis innotescat incestus: agit vt te habeat confusio publica, quem corrigere nō valuit secreta correptio,& priuata. Herodem Ioānes monitis nō accusatione pulsauit, vtpote amator castitatis, quem corrigere voluit non perire. Sed Herodes facibus libidinis ardens,perire maluit,quàm redire,& vxorem fratris illicitè possidere,& placere captiuis criminum, innocētiæ inimicis. Odiosa sit semper libertas. Nam virtus cōtraria vitiosis,sacrilegis exosa sanctitas,inimica castitas impudicis,corruptis integritas pœna, luxuriosis aduersa frugalitas,crudelibus dura semper misericordia,impiis pietas nō ferenda. Probat hoc euangelista cùm dicit: *Dicebat Ioannes,Non licet tibi accipere uxorem Philippi fratris tui.* Ecce vnde Ioannes offendit, ecce vnde Herodes furit: malos qui monet offendit, incurrit odiū qui arguit criminosos. Dicebat Ioānes quod erat legis, quod iustitiæ,quod erat salutis, certè quod erat nō odij, sed amoris. Ecce qualē consecutus est ab impio pro pietate mercedem. *Volens,inquit, occidere eum timuit populum.* Facilè deuiat à iustitia, qui in causis non deum, sed homines formidat. Huic peccandi differt facultatē, non aufert volūtatem. Vnde etiam quos suspendit à crimine,auidiores reddit ad crimē, & æstuat animo quousque perficiat quod cogitat malum. Solus enim dei est timor qui nocentes corrigit,fugat crimina,innocentiā seruat, perpetem tribuit facultatem. Sed audiamus ipsam Ioannis beatissimi passionem: Die, inquit, *natalis Herodis, saltauit Herodiadis filia in medio triclinio, & placuit Herodi,& omnibus amicis eius: & iureiurando pollicitus est dare ei quodcunque postulasset ab eo. At illa præmonita à matre sua,Da mihi,* inquit, *in disco caput Ioannis Baptistæ.* Hæc est mulier antiqua malitia,quæ Adam eiecit de paradisi deliciis. Hæc cœlestes homines facit terrenos,hæc humanum genus mersit in infernum, hæc vitam abstulit mundo propter vnius arboris pomum. Hoc malū quod homines ducit ad mortem, hoc malū fugit Helias propheta: & cuius lingua clauis facta est cœli, tāquam reus fugit à facie mulieris. Hæc inuenit verum laborem & pressuram,quæ nunc occîdit Ioannem Baptistam. Deiicit pueritiam,perdit iuuentutē,illicit & inquietat mortuam senectutem. *præmonita,inquit,à matre sua. Da mihi,inquit,in disco caput Ioannis Baptistæ.* Libidine æstuans miscetur ipsa incestui, extinguit lucernam mundi.

Ioannis præconium.
Herodis feritas.
Odiosa quæ libertas.
Mar.6.a
Mulier,antiqua malitia.
Gene.3.d
3.Reg.19.a

Tunc contristatus est rex uehementer: tamen propter iusiurandum,&

dum,& recumbentes iussit dari,misitq; & decollauit Ioānem, & allatum est caput eius in disco,& datum puellæ: puella autem detulit matri suæ. Audistis fratres quanta nata sit de voluptate crudelitas,de libidine impietas: allatum est caput Ioānis in disco, qui salutaria monita dabat incestui, mensa migrat in caueam, in arenam vertitur domus, fiunt de pransoribus expectatores. Mutatur furore conuiuium,fit cibus cædes,vinum transit in sanguinem, finis apponitur in natali,in ortu exhibetur occasus, conuiuium mutatur in homicidium, organa vertuntur in funus,tragœdiæ personant seculorum. Intrat bestia non puella,quærit caput amputare,non saltare,discurrit fera non fœmina, aspergit iubas per ceruices non capillos, anfractibus dilatat membra,fœuicia crescit augmentis. Fit grandis crudelitate non corpore, & singularis fera vsque dum capiat prædam. Fremit ore, dentibus frēdit, ferrum non suscipit,sed producit. *Præmonita,* inquit,*à matre sua.* De matris peccato dans mugitum abscidit caput,corpus reliquit truncum. Noua belua quæ contēpta corporis prēda,caput ipsa truncatur ac peruasit. Verùm ne quis ęstimet de talibus hos velle declamare. Nos nō declamare sed voluimus clamare,vt festiuitatis vestræ cauta sint gaudia, vestrorumq; natalium lætitia teneat in exultatione mēsurā. Epulis vestris interfit Christus: in facie prandeatur authoris, honestate conuiuium natura ipsa quæ nos producit honoretur, lætitia mensæ vestræ pertingat ad pauperes Christi, familia vestra innocentiæ tripudiet disciplina. Absit ebrietas, luxus absistat, fugetur effusio saltatricum pestis, lenocinia cantorū voluptatum fomenta, ventris onera, naufragium mentis, cum Herodiadis conuiuio abscindantur, vt præsens gaudium vestrum ad lætitiam veniat sempiternam. Fratres hodie sermonem tulimus in Herodem, quia satis auditor intelligit quanta sit gloria martyris, quando miseriam persecutoris audierit. Veruntamen nos conuenit scire, quia Ioannes de morte sua natus est, & de natali suo Herodes mortuus est.

A

O conuiuiū diabolicum

B

Conuiuij honestas.

De *muliere Cananæa, homilia.xvii.* Incerto interprete.

Matt.15.b

Et egressus inde Iesus, uenit in partes Tyri & Sidonis. Et ecce mulier Cananæa à finibus illis egressa clamauit, dicens ei: Miserere mei domine fili Dauid, filia mea malè à dæmonio uexatur. Qui non respondit ei uerbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant eum, dicentes: Dimitte eā, quia clamat post nos. Miratur euangelista. Ecce mulier vetusta armatura diaboli, quæ hominem de paradiso expulit, mater peccati, initiū iniquitatis, præuaricationis materia, ipsa illa mulier venit, ipsa natura. Noua res,& miranda. Iudæi fugiunt,& mulier sequitur. Ecce mulier à finibus illis egressa, rogabat eū, dicens: Miserere mei domine fili Dauid. O præclara confessio. Euāgelista fit mulier, deitatem eius,& dispensationem annuncians. Cōfitetur enim & dominationem,& incarnationem eius. Miserere mei. Vide philosophicam mulieris animam dicentis: Miserere mei. Non inquit, habeo conscientiam bonorum operum, nec rectæ vitæ fiduciam: ad misericordiam confugio, ad trāquillum portum peccantium: ad misericordiam cōfugio, vbi cessat iudicium: ad misericordiam confugio, vbi ineffabilis salus est. Dic mihi mulier, quemadmodum ausa es, cùm sis peccatrix & iniqua, accedere ad eum? Ego, inquit, noui quid agam. Vide prudentiam mulieris. Non rogat Iacobum, nō obsecrat Ioannem, neque pergit ad Petrum, nec intendit apostolorum chorum, nōn quæsiuit mediatorem: sed pro omnibus illis pœnitentiam accepit comitem, quæ aduocati locum impleuit, & sic ad summum fontē perrexit. Propterea, inquit, descendit, propterea carnem assumpsit, & homo factus est, vt & ego ei audeā loqui. Sursum in cœlis Cherubin eum tremunt, & Seraphin metuunt: & deorsum meretrix loquitur cum eo, miserere mei. Nudus quidem sermo, sed immensitatem salutis continens, miserere mei: propterea, inquit, venisti, propterea carnem assumpsisti, propterea factus es, quod ego sum. O admiranda res, sursum tremor, & deorsum fiducia. Miserere mei. Non opus habeo mediatore. Miserere mei. Quid habes opus? misericordiam, inquit, quæro. Quid pateris? Filia, inquit, mea malè à dæmonio vexatur. Egressa est aduocatrix filiæ non affert infirmam puellam, sed defert fidem deuotam. Hæc intra semetipsam conferens, & dicens: Deus est ad quem vado. Absentia videt, occulta inspicit, omnia nouit. Miserere mei, filia mea malè à dæmonio vexatur. Fletus pessimus stimulus naturæ viscera mea disrumpit. Quid faciam miseræ? Videt prudētiam. Non dixit, miserere filiæ meæ: sed, miserere mei. Illa enim insensibili passione tenetur, nescit quid habet, non sentit dolorem, velatum cor habet nequissimo spiritu obducente. Miserere mei. Spectatricis diurnorum malorum, quotidie cruciatus meos video. Vbi vadam? quò pergam? In eremum ire non audeo, nec illam solā relinquere: in domo sedere nō possum, quia intrinsecus est inimicus. Fluctus in portu sunt, in trāquillitate tempestas est. Et quo nomine eā vocabo, inuenire non possum. Mortuam eam dicam, sed mouetur: viuam appellem, sed nescit quid faciat. Inuenire non possum, quo eā nomine appellem. Miserere mei. Si mortua esset filia mea, non talia pateretur. Tradidissem vtique corpus in sinum terræ, & tempore euoluto obliuionem malorum haberem, & dolor cōquieſceret: nunc autem mortuum habeo pertinax corpus, sine sensu viuum, spectaculum lamentabile, increscentia per momenta vulnera passionū multiplicata doloribus. Cerno enim oculos eius transuersos, aspectum sanguineum, manus intortas, crinem dissolutum, contortum collum, ora spumantia, inimicū incedentem, & non apparentem, tortorem clausum, & flagella resonantia, neminem interrogantem, & illam cum clamore loquentem: Assum sermocinatrix malorū meorum, præstò sum stimulante natura. Miserere mei. Pessima tempestas passio, & timor: passio naturæ, timor dæmonis. Accedere non possum, neque contingere. Abigit me passio, explodit timor. Miserere mei. Considera mulieris philosophiam, inspice animam generosam. Non perrexit ad diuinos, nō vocauit magos, nō alligaturas quæsiuit, nō impostatrices mulieres adduxit illas, quæ solēt dæmones puocare, & incātationibus suis vulnus augere. Reliquit illa omnia, dimisit diaboli falsitates, omnia purgamenta contempsit, & venit ad salutarē animarum nostrarum portum. *Miserere mei domine fili Dauid, filia mea malè à dæmonio uexatur.* Nostis passionē, quanticunque fuistis patres, adiuuate sermonem meum: quantæcunque matres vocatæ estis, non potestis interpretari tempestates, quas sustinuit mulier illa. Miserere mei, filia mea malè à dæmonio vexatur. Vidisti instantiam mulieris, vidisti virilitatem, vidisti longanimitatem, vidisti fidem? *Ipse autem non respondit ei sermonem.* O noua rerum materies. Rogat mulier, obsecrat, deprecatur, deflet casum suum, auget tragœdiā, enarrat passionem: & amator hominum non respondit, sermo tacet, fons clausus est, medicꝰ medicamēta retinuit. Quid nouum? quid admirabile? Alios prouocas ad sequendū, & hanc miserabilem insequentem abigis. Sed considera

C

D

E

F

medici

Universidad de Deusto
Biblioteca

G medici sapientiam, qui non respondit ei verbum. Cur non respondit? Quia fidem illius amplius prouocabat, & animum perseuerantia exercebat, & discipulorũ miserationes exercitabat. *Dicunt quippe ad eum discipuli eius Dimitte eam, quia clamat post nos.* Vos, inquit, deforis clamare auditis, ego autem intrinsecus video: grãdis quidem vox ex ore procedit, sed maior est mentis. Dimitte eam, quia clamat post nos. Alius euãgelista dicit, ante nos. Diuersi siquidem sermones, sed vna sententia est: nec est mendacium in vtrisque, vtrũque enim faciebat mulier in causa doloris. Prius post tergum clamabat, & cùm vidisset, quia non respondit, antè cucurrit, quasi canis domini vestigia lambẽs. Dimitte, inquit, eam, theatrum nobis clamoribus excitauit, omne cõuocauit vulgus. Et illi quidem quasi homines ad clamorem illius erubescebant, sed dominus temperamẽtum misericordiæ suæ nouerat. Dimitte eã, quoniam clamat post nos. Ipse autem respondens, ait: *Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel.* Et cùm hoc dixisset, peius eius vlcus efficit. Medicus enim erat, secans non vt diuidat, sed vt coniungat. Hic paululum charissimi accõmodate mentem vestram, thesaurum enim inuestigare volo absconditum. Non sum, inquit, missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. O domine, hoc est totum: ideo homo factus es, ideo carnem assumpsisti, gubernãtias tantas operatus es, vt vnũ saluares angelum, & hoc pereunte orbis terrarum vniuersus desertus est: & Scythæ, Thraces, Indi, Mauri, Cilices, Cappadoces, Syri, Phœnices, quantamcunque sol respicit terram transisti, & propter Iudæos solos venisti: Gentes autem in desolatione constitutas despicis, & illos quidem contemnẽtes patrem tuum, & idola adorantes, & incensa illis offerentes, insuper & filios suos dæmonibus consecrantes: hæc omnia dissimulans, & nos miseros expectantes te, despicis. Et certè omnes prophetæ, & ipse proauus tuus Dauid secundum carnem dicit: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuã terminos terræ. Et Esaias, qui te in sede maiestatis tuæ cõtẽplatus est, dicit: Et erit radix Iesse. &, Qui exurget imperare Gentibus, in ipsum Gentes sperabunt. Et Iacob patriarcha dicit: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de fœmoribus eius, donec veniat cui repositũ est, & ipse erit expectatio Gentium. Malachias quoque propheta dicit: Ab ortu Solis vsque ad occasum glorificatur nomen in Gentibus, & in omni loco sacrificia munda offeruntur deo. Et ipse Dauid ita dicit: Omnes gẽtes plaudite manibus, iubilate deo in voce exultationis: quia deꝰ excelsus terribilis, rex magnus super omnẽ terram. Ascẽdit deus in voce tubæ. Et alter dicit: Lætamini gentes cũ populo eius, & reliqui omnes aduentum tuum salutare gentibus annunciarunt. Nam & ipse in aduentu tuo magos ab Oriente vocasti, & principia gẽtilitatis per illos cessare fecisti, & euangelistas eos ad sua remisisti. Et tu quidem per stellam magos conuocasti, prophetę autem Gentibus annunciantur. Exurgẽs ab inferis, dicis discipulis tuis: Euntes docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Et nunc cùm venisset miseranda, & infœlix mulier pro filiæ suæ infirmitate obsecrãs, & casus suos deplorans, dicis: Nõ sum missus, nisi ad oues quæ perierũt domus Israël. Nam & cùm accessisset Centurio, rogans pro famulo suo, dicis: Ego veniam, & curabo eum. Et Iatroni obsecranti respondes: Hodie mecum eris in paradiso. Et paralytico dicis: Surge, tolle grabbatum tuum, & vade in domum tuam. Et Lazaro quatriduano mortuo, & iam fœtenti dicis: Lazare, veni foras. Et qui leprosos mundas, mortuos susscitas, paralyticos stringis, cæcos illuminas, latrones saluas, meretricem castificas, & huic miseræ nihil respõdes. O noua res, & admiranda. Considerate charissimi constantiam, & virilitatem mulieris, & domini benignam, sapientiam, pariter & clementiam, quomodo dilatio & excusatio eius diuitias contulit obsecranti: vt & tu, si oraueris, & statim non acceperis quod rogasti, non desinas deprecando. Considera enim diligẽtius charissime, legis diuinæ secretum. Quando Iudæi de Aegyptiorum dominatione, & tyrannide sunt liberati, & effugientes manus Pharaonis ad eremum perrexerũt, intraturi terram Cananæorum, repletam idolorum cultibus adorantium ligna & lapides, legem acceperunt, vt cùm fuissent ingressi, non acciperẽt filias eorum in matrimonio, neque connubia mutuò iungerent, neque cõuiuia sociarent, ne per societatem mutuam auerterent illos à mandatis domini, & deprauarent mores eorum. Nihil tibi, inquit, & Cananæis, sed esto in finibus tuis, & in gente tua negotia exerce, & connubia iunge: quia linguam tuam habes, & legẽ, quæ tibi per Mosen data est, quam sicut maceriam, & sepem quandam inter vos & illos posui. Sicut enim vinea, aut hortus, maceria circũdatur: sic Iudæis lex, vt transgredi non liceret. Prohibitum itaque erat à lege, vt non miscerentur Cananęis, ne vllam communionem haberent cum illis, ne amicitiæ causa impietatis occasio fieret. Cùm ergo abominabiles Iudæis essent Cananæi, tanquam idololatræ, & immundi, cum quibus nec fabulari fas erat. Et quia ista mulier de finibus erat Cananæorum egressa, accessit ad Christum, & Christus Iudæis dicebat insidiantibus sibi: Quis ex vobis arguet me de peccato, eo quòd præuaricauerim legem? Quomodo ergo homo erat, & omnia quæ legis sunt implebat? Et sicut iam dixi, abominabiles erant Cananęi Iudæis, qui sub lege mandante, tanquam sepe erãt vallati. Veniens autem Christus, hoc est, natus ex virgine, octaua circũcisus die, pro quo in templo oblatio celebrata est, & omnes ceremoniæ impletæ sunt legis: & ideo impleuit legem, ne dicerent Iudæi, non potuit implere legem: propterea soluit, prius eam complet, & postea soluit, vt omnem illis querimoniæ auferret occasionem. Clamabat enim, & dicebat: Quis ex vobis arguet me de peccato? Ne ergo occasione accepta dicerẽt Iudæi: Non credimus tibi, quia iniquè fecisti, soluens legem: quia perrexisti ad fines Cananæorum, & confabulasti cum illis: quod ne fieret, lege prohibitum est. Ideo nihil interim loquitur mulieri, sed legem custodiens, retardat salutem, & Iudæos refrenat, & hanc recreat:

Qui non respondit ei uerbum. Nolo mihi occasiones querimoniarum inuenias ô Iudæe, ecce non loquor, ecce non respondeo, adest occasio benefaciendi, & pietatem meam interim differo. Ecce naufragium imminet, & gubernator quiescit, & increscẽte calamitate differtur sanitas propter vos, qui ingrati extitistis, vt omnis vobis auferatur occasio detrahendi. Ecce mulier multitudinem mihi clamoribus suis congregauit, & nõdum accepit responsum, ne fortè dicatis, quia vobis præposui Cananæos, & transgressus sum legem, & ideo mihi non credatis. Qui non respondit ei verbum. Quomodo illis sermonem faceret, qui beneficiis eius erãt ingrati? Hæc autem omnia pro ineffabili clemẽtia sua faciebat deus, vt illos paulatim ab infidelitate erigeret, & omnem cauillationem de animis illorum tolleret. Nam & cùm le prosum curasset, dicebat: Vade, ostende te sacerdotibus, & offer munus, quòd præcepit Moses pro emundatione tua.

Psal.2.b

Esa.11.a
Ibidẽ.c.&
Roma.15.c
Gene.49.b

Mala.1.d

Psal.46.a

Roma.15.c

Matt.28.d

Ibidem. 8.a
Luc.23.f
Mar.2.b

Ioan.11.f

Exo.23.d &
Deut.7.a

Ioan.8.f

Matt.8.&
Leui.14.a

A tua. O inauditam rem. Dominus mũdat, & mittit eum ad legem Mosi. Et cur hæc facit, considera: ne Iudæi videlicet redarguerent eum, tanquam præuaricatorem legis. Nam quomodo curauerit leprosum, eloqui curationis modum non inuenio. Ecce, inquit, leprosus accedẽs rogabat eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens Iesus manum suam, tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Imperatiuo modo legendum est, non interrogatiuo: quia dixerat ille, si vis: respõdit dominus, volo. Potes, inquit, me mundare: & ipse ait, mundare. In lege non licebat tangi leprosum, quia quicunque tetigisset, immundus tota die fiebat. Nam & beatus Helisæus hoc sciens, cùm ad eum Naaman venisset leprosus alienigena, missus à rege suo, mandat illi per discipulũ
4.Reg.5.c suum, dicens: Vade ad Iordanem fluuium, & lauare septies, & mundaberis à lepra tua. Ipse verò non fuit ausus ire, & videre lepram, vel tãgere illum. Et Helisæus quidem mundauit leprosum, & Christus mundauit leprosum. Ne ergo dicerent Iudæi, quid magnum fecit Christus? hoc fecit, quod fecerat Helisæus. Sed ille quidẽ tangere ausus non fuit leprosum, ne cõtaminaretur: iste au
B tem tetigit, & mundauit. Et ideo tetigit, vt ostenderet quoniam qui seruus est, subditus est legi: dominus autẽ est, qui imperat legi. Volo, mundare. Et statim mundatus est. Non inuenit euangelista verbis edicere velocitatem curationis: statim enim dicendo aliud, quod diceret non inuenit. Tanta enim fuit operantis authoritas, vt in ingressu sermõis fugaretur infirmitas. Et ideo dicit: Vade, ostende te sacerdoti, & offer munus tuũ pro emundatione tua, quod præcepit Moses in testimoniũ illis. Quibus? Iudæis, ne dicant præuaricasse me legem. Nam & occultè diuinitatem suam manifestabat illis, vt ex operibus crederent, quia filius sit dei: & in illa die veniens leprosus coarguat eos, cui præceptum fuerat secundum legem offerre. Et ideo multa propter Iudæos faciebat, sicut & nũc responsionem suam ad preces mulieris temperat, & retardat. *Miserere, inquit, mei, quia filia mea malè à dæmonio uexatur. Qui non respondit ei uerbum. Accedentes autem discipuli eius, dicunt: Dimitte eam, quia clamat post nos. Respondit dominus: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel.* Ne fortè dicerent Iudæi: Dimisisti nos, & ad extraneos perrexisti, & ideo non credimus tibi. Ecce de gentibus veniunt, & non susscipio, vos
C Mat.11.d fugientes conuoco, dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis: & venire non vultis. Hãc repello, & recedere non vult. Verè impletur illud quod scriptum est: Populus quem non cognoui seruiuit mihi, in
Psal.17.b auditu auris obediuit mihi. Et alibi: Apparui his, qui me
Esa.65.a non quærebant: inuentus sum his, qui me non interrogabant, ex quibus & Cananæa erat. Dimitte, inquiunt, eam, quia clamat post nos. Videamus ergo quid dicit dominus. Non sum, inquit, missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Considerate clementiam domini. Non dixit, recede à me: sed, non sum ad vos missus. Non veni propter te, sed propter Iudæos, oues perditas domus Israël. Quæ cùm audisset, *Accessit, & adorauit eum, dicens: Domine, adiuua me. Qui respondens ait: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Considera precantis instantiam, & domini temperantiam. O clementia medici. In desperationem adducebat eam, vt amplius rogaret, & augmentum fidei faceret. Non est bonum, inquit, sumere panem filiorum. Quorum filiorum? Iudæorum videlicet. Et mittere canibus. Quibus? Sine dubio vobis. Hæc ad opprobrium dicebantur Iudæorum, qui filij vocati, canes effecti sunt, dicente Paulo: Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circuncisio, Gentes verò canes
D appellatæ, facti sunt filij, Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Laus Iudæorum
Galat.4.c accusatio illis erat. Nõ est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. *At illa dixit: Etiam domine.* O violentia mulieris, ô intentio animi, ô profectus fidei. Medicus dicit, non: hæc dicit, etiam. Dominus dicit, nõ ista dicit, etiam. Non quasi procax, aut impudens reputanda est: sed laudanda magis, quia expectat salutẽ. Nõ est, inquit, bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Etiam domine, tu canem me vocas, ego te dominũ voco: tu me iniurias, ego te glorifico. *Etiam domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.* Non respuo opprobrium, tantùm accipiam vel escã canis. Dicit rem quæ in consuetudine est. Tu fac, quod debetur cani: quia canẽ me vocas, da mihi micas. O domine aduocatus meæ factus es postulationis, abnegando promittis. Etiam domine, nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorũ suorum. Quid ergo? Qui abnegabat, qui repellebat, qui non
E respondebat, qui dicebat: Non est bonum sumere panẽ filiorum, & mittere canibus: qui dicebat, Non sum missus, nisi ad oues, quę perierũt domus Israël: in laudes mulieris subitò erumpit, dicẽs: O mulier. Propterea, inquit, laudo cõstantiam eius, laudo fidem: quia iniuriata permansit, & ratione extorsit. *Si* enim ab initio dimisissem illam, nec illa paulatim erudita fuisset, nec tu scisses virtutem animi eius, nec latentem fidei thesaurum: & ideo suspẽdi donationem, vt tu agnosceres fidem. O mulier, deus dicit, ô mulier. Audiant hæc qui iactant, & orant, & fastidiosè precantur. Quando dico charissimi, roga deum, obsecra eum, famulare illi, dicis: Rogaui, semel, secundò, & tertiò, & decies, & vigesies, & quid nam accepi, inquis? Ne recedas quousque accipias, finis postulati acceptio deprecantis est. Tunc cessa quando acceperis, imò màgis nec tunc cesses, sed tunc perseuera, agens gratias pro eo quod accepisti, vt perseueret tibi quod acceperis. Nõnulli introeũntes ecclesiam in mille versus extendunt orationem suam, quasi apud dominum multitudo sermonum opus sit, tanquam ignoranti quid postules, qui antequam cogites nouit. Nam & illi quidem quid dicunt, nescĩunt. Labia mouẽtur solummodo, mẽs
F autem sine fructu est, & aures eius surdæ sunt. Tu nõ audis orationem tuam, & dominum vis audire precẽ tuã. Flexi, inquis, genua. Curuasti quidem genua intus, sed mens tua foris vagabatur: Corpus tuum intus, sed sensus foris: os quidem loquebatur, sed mens, vsuras cogitabat, possessionum redditus supputabat, descriptiões domorum, videbat, amicorũ verba voluebat, negligentias intuebatur famulorum, parasitorum vrbanitates ridebat, mulierum speciem considerabat. Diabolus enim cùm sit astutus, scit quoniam in tempore orationis grandia postulemus, & sæpius impetremꝰ, impedire festinat improuidas mẽtes. Nam aliquoties cùm resupini iacemus in lectulo, nihil tale cogitamus: sed cùm venimus ad orationem, cogitationum nos opprimunt nubes, vt nos auocent, & sine fructu efficiant. Hæc igitur sciens in orationibus fieri, imitare Cananæam vir mulierem, quæ vigilanter, & cum summa sapientia rogabat dominũ, & ideo meruit impetrare. Sed forsitan dices, non habeo filiam, quæ dæmone plena sit, sed habes animam peccatis refertam. Et quid dixit Cananæa? Miserere mei domine, quia filia mea malè à dæmonio vexatur. Dicito & tu, miserere mei domine, quia anima mea malè à dæmonio

Philip.3.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

monio vexatur:grandis enim dæmon peccatum est,& ille quidem in propatulo habẽs, velocius curari potest: qui autem occultat peccata sua hominibus, & pœnitere non vult,sed contemnens securus delinquit, & odibilis est. Et ille quidem pro ipsa vexatione veniam habebit, iste verò respõsione priuabitur. Miserere mei. Modicus quidem sermo,sed immensum benignitatis cõtinet pelagus. Vbi enim misericordia postulatur, ibi vniuersa comprehensa sunt bona. Quòd si foris ecclesiam es,dic tu: Miserere mei domine,non solùm labia mouens, sed mente ingemiscens: quia & tacentes audit deus. Non quæritur locus, sed deuotio mentis. Heremias in lacu cœni demersus erat,fideliter orãs,deum promeruit. Daniel in lacum leonum missus, ad se dei misericordiam inclinauit. Tres pueri in camino ardenti erant, & deo placuerunt. Latro in cruce erat,& exauditus est,fideliter postulando. Et nihil obfuit crux, sed confessio fidei paradisum aperuit. Iob in sterquilinio erat, & per patientiam suam deum propitiabatur. Quòd si & in balneis es,ora: vbicunque fueris,ora. Templum dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis. Volũtas solummodo deuotæ mẽtis opus. Quòd si in iudicio assistis,ora. Et cùm irascitur rex,ora. Vbique deus præsens est, nõ clauditur loco: inuocanti dicit,assum. Nam cùm eduxisset Moses populum de Aegypto,& per desertum ad mare rubrum venisset,Aegyptij post tergum insequebantur populum. Ante mare fremebant fluctus, Moses in angustiis erat, tacebat quidem,sed mente grandia cogitabat. In medio tribulationis erat,inde Aegyptij insequentes,hinc mare intumescens. Ad dominum igitur mente clamabat, & vox penitus non audiebatur, ideo dominus dicit ad eum: Quid clamas ad me: cùm ore quidem nõ clamaret,sed corde. Et tu igitur quando adstiteris furenti iudici,ac rabido tyranno, ora deum tuum,& orãte te fluctus mitigabuntur. Iudex ad te,tu ad deum confugito: iudex pro te,tu deum inuoca,qui pro te est. Nunquid lõgè est à te,vt vadas ad locum aliquem? Deus non includitur loco,sed semper in proximo est: & qui in loco nõ clauditur,fide tenetur. Nam si hominem rogare volueris,interrogas quid facit,& audiens dormit,aut non vacat, aut certè non dignabitur respondere minister tibi. Ad deum autem nihil horum opus est, sed vbicunque fueris,aut inuocaueris,audit te. Non ostiario, non mediatore,nõ ministro opus est,sed dicito, Miserere mei, & deus illico aderit: adhuc loquente te,dicet, assum. O sermo mansuetudine & benignitate plenus, non expectat consummari orationem,sed statim tribuit petitionem, Miserere mei. Hanc imitemur Cananæam. Miserere mei domine, filia mea malè à dæmonio vexatur. O mulier,magna est fides tua,fiat tibi sicut vis. Vbi sunt hæretici? nunquid dixit,rogabo patrem meum,obsecrabo genitorem meum? Nunquid oratione eguit? Nõ vtique,quia author salutis est,& vniuersalis creator,& verbũ deus,ideo dixit: O mulier,magna est fides tua. Quãuis & pro dispensatione carnis orauerit, & quia magna est fides,copiosa effusa est gratia. Vbi autem oratio necessaria est,ibi infirmum est vas. O mulier, magna est fides tua. Non vidisti mortuum suscitatum,nec leprosum mundatum,nec prophetas audisti,nec legem meditates,neque mare in diuisionibus scindi vidisti,nihil horũ contemplata es,insuper & despecta, & contempta à me es,& non recessisti,sed perseueraſti petendo. O mulier, magna est fides tua. Mortua est mulier, & præconium eius viget. Vbicunque ieris, audis Christum dicentem: O mulier,magna est fides tua,In Gotia,In India,in Mauritania,quantamcunque sol respicit terrã,clamat Christus,& nõ tacet verbum: O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis. Non dixit,sanetur filia tua: sed,fiat sicut vis. Tu,inquit, eam cura, esto medicus, tibi committo medicamentum,vt imponas ei,fiat tibi sicut vis. Volũtas tua curat eam. Cananæa voluntate curauit, & filius dei,sicut dicunt hìc,à semetipso non curat, fiat tibi sicut vis: neque iussit mulier,neque imperat dæmoni,sed sola mulieris volũtas curauit filiam, dæmonémque fugauit, Vbi sunt, qui audent Christum dicere per orationẽ virtutes fecisse? Vide quid dicat: fiat tibi sicut vis. Considera sermonis germanitatem,patrem suũ imitatur. Quãdo enim faciebat deus cœlum,dixit: Fiat cœlum,& factũ est cœlum: fiat terra,& facta est terra: fiat sol, fiant astra cœli,& facta sunt vniuersa. Iussio adduxit substantiam parentelæ,sermo communionem ostendit naturæ. Et sanata est,inquit,filia eius ex illa hora. Ex qua hora? Non ex qua venit mater eius domi,sed ex qua domini sermo processit. Et cùm redisset,domi inuenit eam sanę mentis,& volũtate,imò fide eius curatam. Pro his autem omnibus gratias agamus deo, per Christum dominũ nostrum, cum quo est deo patri, vnà cum sancto spiritu honor, gloria & potestas, per immortalia secula seculorũ, Amen.

In euangelium Matthæi, Væ mundo: homilia. xviii. Incerto interprete.

Væ mundo ab scandalis. Necesse enim est vt veniant scandala, uerumtamen uæ homini illi per quem scandalum uenit. Videtur quidẽ specialiter designare ludam, quoniam necesse est, vt patiatur dominus Iesus: nisi enim passus fuisset, genus humanum saluari nõ poterat. Quòd autem passio domini scãdalum sit, Apostolus dicit: Quia crux domini scandalum est Iudæis, & stultitia Gẽtibus. Videtis igitur quoniam necesse est venire domini passionem, id est, scandalum crucis. Verũtamen væ homini illi, per quem venit scandalum. Nunc necesse fuit,& vtile, vt pateretur Iesus: sed væ Iudæ per quem venit nobis vtilitas. Væ mundo ab scandalis. Mũdum istum terrenum locum dicit: neque verò de cœlo & terra intelligere debemus mundum, sed mũdum hìc intelligamus terrenum. Ideo quod dixit dominus: Regnum meum non est de isto mundo: si essem de mundo, amaret me mundus. Et dicitur ad apostolos: Vos nõ estis de mundo. Et in multis locis terrenus mundus interpretatur. Væ igitur mundo, hoc est terreno loco, ab scandalis. Necesse enim est, vt veniant scandala: nõ quia necesse, sed quia mundo necesse, vt veniãt. Videte, quod dicimus subtile est: si necesse est, vt veniant scandala, ergo absque culpa est ille, per quem venit scandalum. Sed nos dicimus scandalum non venit, nisi in terreno mũdo. Vis non tibi venire scandalũ, noli esse terrenus. Propterea dico, mundus terrenus scandalũ habet, terra ista necesse est vt habeat scandalum. Noli portare terrenũ, sed cœlestem, & scandalum non habebis. Veruntamen væ homini illi, per quem scandalum venit. Generaliter disputauit. Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde, & proiice abs te: bonum enim est tibi in vitam ingredi claudum in regnum dei, quàm duas manus, & duos pedes habentem mitti in gehennam æternam. Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te. Quoniam ad apostolos loquitur, & in apostolis fundata est ecclesia: quicquid apostolis loquitur, ecclesiæ loquitur: nam ecclesia corpus vnum habet, sed multa mẽbra habet. Hoc loquitur & apostolus ad Corinthios: Quia sunt prophetæ, sunt doctores, sunt sacerdotes, sunt signa

A signa faciẽtes, & aliæ virtutes, vbi de spiritalibus gratiis disputauit,& ibi dicit: Nũquid potest dicere oculus manui, non necessariam te habeo: aut rursus manus dicere pedi, necessarium te non habeo? Et hoc dicit ad exemplum, longum est enim vniuersa replicare: & hoc dicit, quia ex multis membris vnum ecclesiæ corpus efficitur. Ecclesia habet veros oculos, videlicet ecclesiasticos, atque doctores, qui vident in scripturis mysteria dei, de quibus dicuntur videntes. Isti igitur qui vident, rectè appellantur oculi ecclesiæ. Rursum habet & manus, facit videlicet viros, qui oculi non sunt, sed manus. Nunquid norunt mysteria scripturarum? tamen sunt potentes in operibus. Habet & pedes, qui nec vident nec operantur, sed habent diuersos discursus: sed propterea currit pes, vt inueniat manus quod operetur. Nec oculus contemnat manum, nec manus contemnat pedem, nec rursum illa tria contemnat quasi ociosum ventrem. Sæpe euenit, vt membra, quæ videntur esse verecundiora, ipsa magis vtiliora sint. Propterea dicit & Apostolus: Verecundiora autem nostra maiorem habent honorem.

B Hoc totum quare dico? Quoniam ecclesia, hoc est corpus domini, ex multis membris ornatur, atque completur. Si itaque venerit, vt te ecclesiæ scandalizet oculus, scandalizet manus, scandalizet pes: melius est te vnam non habere virtutem, & ire cum cæteris virtutibus ad regna cœlorum: aut habere oculum caligantem, & pedem claudicantem, quàm ire in ignem æternum. Errauit episcopus, peccauit presbyter, deliquit diaconus, noli dicere quia maior est, sed recedat oculus, recedat manus, recedat pes, vt cætera membra saluentur: hoc secundum altiorem interpretationem dictum est. Sciendum quoniam possit & aliter interpretari. Si te scandalizat oculus, si te scandalizat manus, si te scandalizat pes, si te charorum nomina pater, mater, frater, filius, & cæteræ propinquitates scandalizant, abscinde à te. Melius te est regnare sine matre, quàm perire cum matre. Et hoc propriè loquitur ad monachos, hoc propriè loquitur ad apostolos: monachos enim apostolicam vitam desiderat imitari. Vis ô monache esse discipulus meus, imò vis discipulorum meorum esse discipulus: fac tu quod fecit Petrus, quod fecit Iacobus, & Ioannes. Habebant oculum scandalizantem, patrem & nauẽ,& rete, dicit eis Iesus: Venite, sequimini me. Scandalizabat potestatem paternam oculus videlicet malus, abscindatur oculus,& insequamur Iesum. Nemo ergo dicat, matrem habeo, habeo patrem, fratrem, filium, vxorem, habeo cætera pietatis nomina charorum. Monachi apostolorum imitatores sunt, non ergo possumus eos imitari, nisi fecerimus quod fecerũt & apostoli. Nemo igitur monachorum dicat: habeo patrem, habeo matrem. Respondebo tibi: Habes Iesum, quid quæris ista, quæ mortua sunt? Qui habet Iesum, habet patrem, habet matrem, habet filios, habet omnem propinquitatem.

C Quid quæris mortuos? Sequere viuum, dimitte mortuos, vt sepeliant mortuos. Dicit ad dominum vnus discipulus: Dimitte me, vt vadã & sepeliam patrem meũ. Non dixit: dimitte me, vt sim cum patre meo: sed, dimitte me vnius horæ spacium: quid ei respondit dominus? Et in vna hora perire potes. Vide ne dum vis sepelire mortuum, ipse moriaris. Mortuus pater non exigit pietatem filij. Dico tibi monache: quid quæris patrẽ, quid quæris matrem? aut Christiana est mater, aut non est Christiana: aut sancta est, aut peccatrix: de duobus vnum est, aliter esse nõ potest. Si sancta est, gaudet, quia seruis domino: si peccatrix, dimitte illam, mortua est.

Interrogo te ô mater Christiana, filius tuus seruit in monasterio Christo, hoc est imperatori suo, signatus est cauterio regis sui, habet scutum ieiunium, habet galeam fidem, habet gladium sermonem dei, habet loricam vestimentum Iesum in baptismate. Sic est armatus, paratus ad pugnam, debet in campum exire, & pugnare aduersus hostes. Tu ei dices: dimitte arma, & veni in cubiculum. Propositum est tibi ô monache, sicut & Adam, & dicitur tibi: Ecce vita, ecce mors, elige quod vis. Habes duos patres, spiritalem, & carnalem: vtrumque amare non potes: si spiritalis amatur, carnalis contemnitur. Non potestis duobus dominis seruire. Qui, inquit, amat patrem aut matrem super me, non est me dignus. Si vis sequi carnalem patrem, relinque spiritalem. Sine causa tergiuersaris monache, & dicis: Quid igitur si amauero patrem aut matrem? non idcirco seruio domino? Nonne scriptum est in lege, & in euangelio: Honora patrem tuum, & matrem tuam. &, Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur? Nunquid propterea seruire deo debemus, vt non honoremus parentes? respondeo tibi & ego, intantum honora parentes, inquãtum non impediant ad seruitutem domini: hoc est, imperatoris tui, cui est gloria in secula seculorum. Amen.

De eo quod scriptum est in euangelio Matthæi cap. xviii. ubi Petrus ait ad dominum, Domine, si peccauerit in me frater meus, quoties dimittam ei? usque septies? Et dominus ait, Non dico tibi usque septies, sed usque septuagiessepties, homilia. xix. Incerto interprete.

EXercitia legis animam corrigunt, mentem ædificant, peccata compungunt, ad confessionem trahunt: Quia lex immaculata est conuertens animas. Verbi ergo consolatio confert grandem salutem, compungendo, corrigendo, ad sanitatem perfectam perducendo. Nam modò cùm legeretur nobis euangelium hoc, audiuimus vbi Petrus inquirit à domino, dicens: Domine, si peccauerit in me frater meus, quoties dimittam ei? vsque in septies? Dicit illi dominus, Non dico tibi vsque in septies, sed vsque in septuagiessepties. Magna fratres mei quæstio. Septies cùm auditis, nolite ad numerum attendere, quasi vsque in septies peccauerit frater, aut septuagiessepties. Septies ponit, id est toto tempore, quia in septenario numero venientes dies ad primum redeunt. Nam ille qui dicebat, Septies in die laudabo te: non quòd septies laudauerat, & tacuerat, sed significabat omni tempore. Debemus ergo toto tempore debita fratribus, id est, peccata dimittere. Nunquam iracundiam retinere, nihilominus quia Petrus hoc interrogabat in quo vniuersalis ecclesia fundata est: ideòque cognoscimus in eadem ecclesia toto tempore dimitti peccata. Ergo cognoscitur septies de Caïn illo, qui occidit fratrem suum, vt septies vindictam exoluerit, qui eum occideret. Istud peccatũ quod commisit Caïn, ecclesia dimittit, ideo de septenario numero interrogabat primus apostolus Petrus. Superaddidit ille magister bonus, patiens & mansuetus, dicens: Non tantùm dico vsque in septies, sed vsque in septuagiessepties. Et hoc iam demonstratur nobis de Lamech illo, qui habuit duas vxores, qui dicebat: Audite audite mulieres Lamech, occidi virum in vulnere meo. Ergo de Caïn scriptum est, Septies exoluet vindictam, qui occiderit eum: de Lamech autem suptuagiessepties. Ecce iam fratres declarauit nobis veritas omnia peccata dimitti in ecclesia sancta catholica. Et quamuis grauia, quamuis criminosa, quamuis execrabilia, dimittit illa omnia pater bonus, qui non vult mortem morientis, tantùm

Universidad de Deusto
Biblioteca

G tantùm vt reuertatur,& viuat.Ecce ſepties in Caïn, ecce ſeptuagieſepties in Lamech, vt ad ſpem reuertantur peccatores, & non deſperent de granditate peccatorũ ſuorum,reuertentes prꝙuaricatores ad cor:vt corde cõtrito & humiliato confeſſi deo dimittatur eis omne peccatum,vſque ad nouiſſimam culpam. Aeqùe ſimilitudinem poſuit ſerui aliam, qui debebat decem millia talẽtorum:id eſt, fuit homo iſte ſeruus omnium malorum, magiſter flagitioſus & facinoroſus,impius,iniquus,perfectus erat in malis: ſed tamen deus ille miſerator & miſericors,longanimis & multùm patiens,& non reddens vnicuique ſecundum opera ſua, ſuſtinens vſque ad pœnitentiam totum genus humanum, dimittens peccata.Sed vnuſquiſque videat quid ei dimittitur,vt & ipſe fratri ſuo dimittat. Cæterùm ſi ei dimittitur, & ipſe non dimiſerit fratri ſuo, & cum iracundia manſerit, Matt.6.b & Mar.11.c videat quid ſequitur, euangelium vbi ait, Amen amen dico vobis, quia ſi non dimiſeritis fratribus veſtris ex toto corde veſtro, ita & vobis faciet pater meus qui in cœlis eſt.Ecce fratres ſi timetis pœnam,quam dominus H promittit malis, corrigite, pacifici eſtote, nullus contemnat,nullus negligat,tepidè nemo audiat,ſed in omni alacritate ac ardore deſiderij parete iuſſis, vt veniatis ad quod promiſit deus, & ibi regnetis vbi deus promiſit requiem illis, qui ei placuerunt vſque in finem, Amen.

Matt.18.b *In euangelicam dictionem, Domine,quoties in me peccabit frater meus,& dimittam ei:uſque ſepties?Dominus autem ad eum: Non dico tibi,uſque ſepties.ſed uſque ſeptuagieſepties, homilia. xx.*

Bernardo Brixiano interprete.

MAgnum quiddam ſe dicere Petrus exiſtimauit, quam ob rem & quaſi glorians intulit, vſque ſepties.Hoc enim, inquit, quod facere præcepiſti,quoties faciam?Nam ſi ſemper quidẽ peccet, ſemper autem redargutus pœnitentiam agat, quoties hoc tolerare nos præcipis? Nam illi quidem pœnitentiam
Ibidem.c non agenti,neque damnanti ſeipſum, finem impoſuiſti dicens: Sit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. Huic autẽ non itidem, ſed ipſum admittere præcepiſti. Quoties igitur ipſum debeo tolerare redargutum, & ad pœnitẽtiam redeuntem?Satin,eſt ſepties? Quid ergo Chriſtus miſericors & bonus dominus? Non dico tibi vſque ſepties,ſed vſque ſeptuagieſepties. Non hic vllum ponẽs numerum,ſed infinitum innuens, & continuẽ ac ſemper.Sicut enim millies,ſæpe ſignificat:itidem & hìc.Nã & ſterilis peperit ſeptem, multos intelligit ſcriptura. Itaque dimiſſionem numero non concluſit, ſed rem oſtendit perpetuam,& perſeuerantem.Hoc autem & in parabola poſterius poſita demõſtrauit. Ne quibus enim graue quid, & magnum ſeptuagieſepties dixiſſe videretur,hanc adiunxit parabolam: ſimul & in id quod dixit inducens,& corripiens ſuper hoc altum ſapientem, & rem oſtendens grauem non eſſe, ſed per quàm facilem. Propterea ſuam in medium egit miſericordiam, vt ex comparatione diſcas, quòd licẽt ſeptuagieſepties parcas, & omnia generaliter peccata proximo continuẽ dimittas:quantùm eſt aquæ ſtilla ad immenſum pelagus,tantùm eſt,imò verò longè minus humanitas tua ad immenſam dei bonitatem,qua tibi ſit opus iudicando,& rationes reddituro.Quapropter & intulit dicens:

Mat.18.c *Simile factum eſt regnum cœlorum homini regi, qui uoluit ponere rationem cum ſeruis ſuis: & cùm cœpiſſet rationem ponere, oblatus eſt ei unus qui debebat decem millia talenta. Cùm autem non haberet unde redderet, iuſſit eum dominus eius uenundari, & uxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat. Deinde poſtquam miſericordia potitus eſt, egreſſus conſeruum ſibi centum debentem denarios ſuffocabat. Et is cùm dominum commouiſſet, iuſſus eſt in carcerem denuò trudi, donec totum exolueret.* K

Vidiſti quantum ſit in hominem, & in deum peccatorum diſcrimen? quantum eſt decem millium talentorum,& centum denariorum diſcrimen: immo verò & longè maius.Hoc autem fit & ex perſonarum differentia,& ex peccatorum continuatione. Dum enim homo videt,abſiſtimus,& peccare veremur:deo tamen per ſingulos dies videnti, non abſtinemus, ſed omnia liberè facimus & loquimur. Nec hinc tantùm, verùm & ex beneficẽtia & honore,quem à deo conſecuti ſumus peccata redduntur grauiora. Et ſi vultis intelligere quomodo ſunt decem millia talenta, immò & longè quid maius, in ipſum peccata, paucis oſtendere conabor. Sed timeo ne in vitium vergentibus, & peccare iugiter amantibus,fiduciæ plus tribuam:vel mitiores in deſperationem inducam,& dicant illud diſcipulorum: Quis Mar.10.c poteſt ſaluari?Verùm & ita dicam, & animaduertentes reddam cautiores,& humiliores.Nam & vitiis laborãtes incurabilibus, & dolore carentes, & abſque ſermo- L nibus his,proprium torporem atque nequitiam nõ derelinquunt. Si verò maiorem hinc contemptus occaſionem capiant, non dictorum culpa, ſed illorum eſt inſenſibilitatis.Sicut contrahere poterunt, & cõpungere magis aduertentes. Et manſuetiores, cùm peccatorum viderint magnitudinem, atque pœnitentiæ vim didicerint, magis ipſam amplectentur, propterea dicere neceſſarium.Dicam igitur,& ponam peccata,quæ cõtra deum patramus, & quæ in homines. Et ponam non propria, ſed communia. Propria verò tum quiſque de ſua coniungat conſcientia. Hoc autem faciam,prius dei ponens beneficia. Quæ ſunt ergo beneficia?Nos fecit,cùm non eſſemus,& omnia propter nos creauit viſibilia,cœlum,mare,terram,& quę ſunt in eis, omnia animalia,plantas, ſemina: opus eſt enim ſuccidere propter immenſum operum pelagus.Talem nobis animam viuentem ex omnibus quæ ſunt ſuper terram inſpirauit,plantauit paradiſum, adiutorium dedit, omnibus præfecit brutis,gloria coronauit & honore. Mox effectum in benefactorem ingratum, maiori dignum munere cenſuit. Ne nanque mihi ſolùm hoc conſide- M res,quòd ejecit ex paradiſo: verùm & lucrum ex hoc ortum animaduerte. Poſtquam enim ex paradiſo proiecit,& illis innumeris affecit bonis, & infinitas inſtituit diſpenſationes, ſiumq; miſit filium pro affectis beneficio,licèt exoſis,cœlumq; nobis aperuit,& ipſum patefecit paradiſum, & filios inſtituit inimicos & ingratos. Roma.11.d Propterea nunc opportunum eſt dicere: O altitudo diuitiarum ſapientiæ,& ſcientiæ dei.Nobis autem contulit & baptiſma,remiſſionem peccatorũ, & vltionis abſolutionem, regnique poſſeſſionẽ: & infinita bene merentibus bona promiſit, porrexitq; manum, & in corda noſtra ſpiritum effudit. Quid itaque poſt tot,tantaq; bona,quomodo nos affectos eſſe decebat?Nunquid etiã ſi per ſingulos dies pro eo moreremur,qui nos ita dilexit,meritum exolueremus, immo minimã debiti partẽ reponeremus?Nequaquam, alioquin & hoc in noſtram conuerteretur vtilitatem.Qualiter itaque ſumus affecti, qui ſic affici debemus, ſi per ſingulos dies ipſius leges afficimus contumelia?Sed ſi peccatis linguam immiſeronegreferre nolitis:non enim vos accuſabo duntaxat, ſed etiam memetipſum taxabo. Vnde vultis igitur incipiã?A ſeruis,à liberis,à militantibus,à priuatis, à principibus,à ſubditis,à mulieribus,à viris,à ſenibus,à iuue-
nibus,à

A nibus,à qua ætate, quo genere, qua vultis dignitate? A militantibus ſumam exordium?quid itaque peccati per ſingulos dies iſti non perpetrant?contumeliam inferẽtes & conuicium,furentes, alienas negociantes ærumnas,lupis aſſimiles,nunquam à crimine mũdi, niſi quis & mare ſine fluctibus eſſe diceret. Quod enim vitium eos non exagitat? Quis morbus eorum non obſidet animam?In æquales inuidiam exercent, liuorẽmque nutriunt,& inanem gloriam, in ſubiectos autem auaritiã. At inſectantes iudicia,& quaſi confugientes ad portus, hoſtiliter ſe gerunt.Quot enim illis rapinæ? quot vſurpationes?quot calumniæ & adulterationes? quot ſeruiles aſſentationes? Agẽ ergo per ſingula, Chriſti legem
Matt.5.d accommodemus. Qui dixerit fratri,fatue, reus erit gehennæ ignis. Qui viderit mulierem ad concupiſcendũ
Ibidem.e eam, iam mœchatus eſt eam.Niſi quis humiliauerit ſe,
Ibid.19.a ſicut paruulus,nõ intrabit in regnum cœlorum. Hi verò ſuperbiam exercent in ſubditos & traditos, ſeq; trementes ac formidantes, ſe feris exhibentes magis infeſtos: propter Chriſtum quidem agentes nihil, om-
B nia verò propter ventrem, propter pecunias, propter inanem gloriam. Nunquid per verba poteſt actionum prꝙuaricatio recenſeri? Quis autem illorum non dixerit ſubſannationes,riſum,intempeſtiuas locutiones,turpiloquia?De auaritia verò nihil dici poteſt. Sicut enim qui ſunt in montibus monachi, neque quid tandem ſit auaritia norunt:ita nec iſti, ſed ex contrario quàm illi. Illi quidem eo quòd ſint procul à vitio conſtituti, morbum ignorant: hi verò quòd nimis in eo ſint ebrij, neque quantum ſit mali ſentiunt. Sic enim virtutem hoc expulit vitium,atque tyrannicè dominatur, vt nec gratue crimen eſſe putetur ab illis furentibus. Sed vultis vt his omiſſis ad alios veniamus manſuetiores? Agè igitur artificum & mechanicorum genus exquiramus. Hi nanque preſertim ex iuſtis laboribus,ſuisque degere videntur ſudoribus: verùm & iſti cum ſibi non cauerint, multa ſibi inde mala congregant. Iuſtorum enim operationi laborum ex emptione & venditione iniquitatem immiſcent,& iuramenta frꝙuenter,& periuria ſimul atque mendacia auaritiæ contingunt: ſola curant ſecularia,& terræ permanent affixi,& modò lucrentur, C omnia faciunt:vt autem pauperibus communicent, nullam gerunt curam, ſua ſemper volentes augere. Quis referat ſuper his conuicia,contumelias,fœnora,vſuras, contractus multæ falſitatis plenos, turpia commercia? Sed vultis & hos relinquentes,ad alios qui videntur eſſe iuſtiores,veniamus? Qui ſunt igitur iſti?agros poſſidentes,& ex tera colligentes diuitias.Et quid his quoq; fuerit iniquius?Si quis enim diſcuſerit,quomodo miſeris & ærumnoſis vtuntur agricolis,ipſos videbit barbaris crudeliores. Nam fame deficientibus, & per totam laborantibus vitam, continua inſuper, & intolerabilia iniungunt tributa,laborioſaq; præſiniunt miniſteria: & velut aſinis,vel mulis,immo verò quaſi lapidibus, illorum corporibus vtuntur:nec minimùm quidem ſinentes reſpirare,ſiue terra præbeat,ſiue non præbeat,ſimiliter illos fatigant, nec veniæ quicquam illis indulgent. Quo quid ſit inclementius,cùm per totam hyemem fatigati,& gelu & imbre,vigiliiſq; conſumpti, vacuis receſſerint manibus: & inſuper etiam debentes, & pluſquam famem hãc naufragium procuratorum quæſtiones,& inde leges, exactionèsque ſimul & abductiones, & ineuitabilia miniſteria timentes,& exhorrẽtes? Quis dicere poſſit quæſtus,quos ab eis negotiantur, & circũuentiones quibus eos defraudant: ex eorũ quidẽ laboribus atque ſudoribus torcularia replentes & lacus, ipſos D autem neque minimam partem domũ referre permittentes, ſed totum fructum in ſuæ condentes iniquitatis dolia,& paululum eis argenti pro his erogantes? Porrò nouas quoque fœnorum formas excogitant,neque Græcorum quidem legibus ſancitas, mutuorúmque ſcripta multæ maledictionis plena componũt. Nec enim quotamcunque totius portionem,ſed dimidiam exigere conantur:& hæc exigitur, cùm is & coniugem habeat, & alat infantes,homoq; ſit, & propriis aream & torcular laboribus impleat.Sed horum nihil cogitant.Propterea cum propheta dicendum eſt:Obſtupeſce cœlum,& perhorreſce terra,in quãtam feritatem ebacchatum eſt hominum genus.Hæc autem dico,non artes,non agriculturam,aut militiam,non agros calumniãs,ſed noſmetipſos. Quoniam & Cornelius erat centurio, & Paulus Act.10.a ſutor,& arte poſt prædicationem vſus eſt.Et Dauid erat Ibi.18.a rex.Et Iob agros poſſidebat, & hinc multos capiebat pIob.1.a uentus,& impedimenti nihil erant hæc ad virtutem illorum alicui.Hæc igitur omnia cogitantes,& decem talentorum millia ſupputantes,hinc ſaltem ad illa pauca, E viliáque proximo remittenda inducamur. Ratio nanq; ſit mandatorum nobis creditorum, nec omnia poſſumus erogare,neq; ſi quodlibet fecerimus: propterea deo ad exoluẽdum facilem, leuemq; viam nobis propoſuit, quæ cuncta poſſit illa diſſoluere, iniurias ſcilicet vt obliuiſcamur.Vt igitur hoc bene diſcamus, omnẽ progreſſi parabolam audiamus: ait enim, *Oblatus eſt ei unus qui debebat decem millia talenta:cùm autem non haberet unde redderet,iuſſit eum uenundari, & uxorem & filios eius.* Quamobrem,quęſo?Nõ ex crudelitate,aut inhumanitate:nam in eum rurſus damnum conuertebatur, ſerua ſiquidem erat & illa: ſed ex ineffabili prouidentia. Per has enim vult minas efficere,vt in ſupplicationem inducatur,nõ vt adiungatur.Nam ſi propterea feciſſet, ipſius petitioni non annuiſſet,neque gratiam conceſſiſſet.Quam ob rem igitur ante rationem poſitam hoc non fecit,neque remiſit debitum?Volens vt diſceret,quantis eum debitis liberaret, vt vel ita fieret in conſeruum manſuetior. Nam ſi poſtquam debiti magnitudinẽ,& venię largitatem didicit,conſeruum ſuffocare non deſiſtebat,niſi talibus eum prærudiiſſet medicamentis,ad quid non eru F piſſet crudelitatis?Quid igitur ille? *Patiẽtiam habe in me, & omnia reddam tibi. Dominus autem eius miſericordia motus, dimiſit eum, & debitum remiſit ei.* Vidiſti rurſum miſericordiæ magnitudinẽ nimiam? Petiit tantùm ſeruus tẽporis dilationem,ipſe verò plus quàm petiit,totius mutui remiſſionem conceſſit,& veniam. Volebat quidẽ & ab initio dare, ſed nõlebat donum eſſe tantũmodo ſuũ: verũ & huius orationis,ne ſine corona recederet.Quòd enim totum ipſius erat, licèt iſte procidit & adorauit, cauſa dimiſſionis oſtẽdit: miſertus enim dimiſit ei.Veruntamen & ita volebat apparere,qꝙ aliquid & ille contuliſſet,ne nimium eſſet confuſus,& vt in propriis eruditus ærumnis,in cõſeruum clementior efficeretur. Hactenus quidem hic bonus & beneplacitus:nam, & confeſſus eſt,& ſe redditurum promiſit debitũ, & procidit, & ſupplicauit,propriáque dãnauit peccata,& debiti magnitudinem agnouit. Sed ſequentia ſunt præcedentibus indigna.Egreſſus enim ſtatim in ſe poſitum habens beneficium,ad malitiam abuſus eſt munere, & libertate à domino ipſi præbita. *Cum inueniſſet enim unum de conſeruis ſuis,qui debebat ei centum denarios,ſuffocabat eum,dicẽs:Red de mihi quod debes.* Vidiſti clementiam domini? Vides ſerui crudelitatẽ? Audite qui propter pecunias hæc agitis:nam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gtis: nam si pro pecuniis non oportet, multò magis pro peccatis. Quid igitur ille? *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Ille verò nec ipsa reuertus est verba, per quę saluatus est. Nam & ipse talia dicens, à decem millibus talentorum absolutus est, neque portum per quem naufragiũ effugerat, agnouit: non supplicationis forma domini benignitatis memorem eum effecit, sed omnia ille propter auaritiã & crudelitatem, & rancorẽ eiiciẽs, erat fera molestior, suffocans conseruum. Quid agis homo? non animaduertis te mucronem in temetipsum agere, sententiamq; & donum reuocare? Sed horum nihil cogitauit, neq; sui recordatus est, neque remisit, licèt nõ de paribus esset supplicatio. Nam ipse quidem pro decẽ talentorum millibus, ille verò pro centum denariis supplicabat. Et ipse quidem consertum, ille verò dominum rogabat. Et ipse quidem perfectam accepit remissionẽ, ille verò dilationem petebat. *Et nec hoc ipse concedebat illumq; coniiciebat in carcerem. Videntes autem conserui, eũ apud dominum accusauerunt.* Nec hominibus hoc placebat, nedum deo. Condoluerũt qui nõ debebant: quid ergo dominus? *Serue nequam, omne debitum illud remisi tibi, quia rogasti me: nõne oportebat & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Vide rursum & hic domini mãsuetudinem. Iudicatur cum eo, seq; purgat, donum suum subuersurus: quinimmo nec ipse subuertit, sed qui susceperat, propterea dicit: Serue nequam, omne debitum illud remisi tibi, quia rogasti me: nõne oportebat & te misereri cõserui tui? Nam & si graue negotiũ esse tibi videbatur oportebat tamen & ad factum respicere lucrũ. Etsi molestum præceptum, præmium cogitare decebat. Neq; q̃ ille contristauit, sed quòd tu deum quẽ irritasti, sola supplicatione reconciliasti. Si verò sic quoq; tibi graue, tristitia authori te amicum fieri, multò grauius in gehennam decidere. Et si illi hoc opposuisses, tũc quod hoc est illo longè leuius, cognouisses. Et cùm decem millia quidem talenta debebat, nequam nõ appellauit, nec contumelia prosecutus est, sed misertus est: cùm autem in cõseruum immitis apparuit, tunc ait: Serue nequã. Audiamus aliquari, ad nos enim est sermo: audiamus immites & sæui, quòd non aliis, sed nobis sumus crudeles. Cùm ergo vis mali memoriã habere, cogita quòd in teipsum mali memoriam seruas, nõ in alium: quoniam tua ligas peccata non proximi. Nam tu quidem quocunq; illum affeceris, affeceris vt hominẽ, & in præsenti vita: hic autem non ita, sed te grauius vlciscetur, & illic vltione futura: ait enim, *Tradidit eum donec reddat debitum:* hoc est semper, nunquã enim reddet. Postquã beneficio melior factus non es, reliquum est, vt vltione corrigaris, licèt immutabiles sint gratiæ & dona, sed tãtùm malitia prævaluit, vt & hanc legem resoluat. Quid igitur q̃ mali memorem esse peius, cùm tãtam & talem dei gratiã subuertere conspiciatur? Neq; simpliciter eum tradidit, verùm & iratus. Nã cùm vendi quidem iussit, non irati sermo propterea neq; fecit, sed erat maxima clementiæ occasio: nũc autẽ indignatiõis multæ, multæ vltionis & pœnæ sententia. Quid itaq; parabola significat? sic, inquit, *faciet & uobis pater meus, nisi remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris peccata.* Nõ dicit, pater vester: sed pater meus. Nõ enim dignum est talium patrem deum vocari, qui tam improbi sunt, & in homines maleuoli. Duo hic itaq; requirit, & vt de peccatis nos condemnemus, & aliis dimittamus, & illud propter hoc, vt hoc facilius reddatur. Qui nanq; sua cogitat, erit in conseruũ clementior: neq; simpliciter dimittere iubet ex ore, sed ex corde. Ne contra nos igitur ensem agamus, malorũ memoriam retinentes. Qua nanque te tali affecit lesione, quæ te contristauit, quali temetipsum afficis ira reminiscens, & à deo cõtra te sententiam trahens te dãnantem? Si verò vigilaueris, & prudenter agas, in illius caput iniuriam conuertes, & ille fiet qui malũ patiatur. Si verò molestè ferens, & indignatus permaneas: tunc ipse detrimentũ patieris, non ab illo, sed abs temetipso. Itaq; ne dicas, Me cõtumeliis affecit, & calũniatus est, & innumera intulit mala. Nam quantò plus dixeris, tantò magis ipsum ostendis benefactorem: abluendi nanque peccata præstitit occasionẽ. Quãtò maioribus igitur affecit iniuriis, tantò tibi maiorum remissionis peccatorum author efficitur. Si velimus enim, afficere nos iniuria poterit nemo: verũ & inimici nobis maximè proderunt, & quid homines dico? Quid diabolo fuerit deterius? attamen & inde multã profectus occasionem habemus, & charitatis. Quod Iob quoq; testatur, cui diabolus occasio fuit coronarũ. Quid hominẽ horres inimicum? Vide, quæso, quantùm lucreris, inimicorũ æquè ferens insolẽtias. Primùm quidẽ & maximum, q̃ à peccatis absolueris. Secundò, tolerantiã acquiris, & patientiã. Tertiò, mansuetudinẽ & elementiã. Nam qui contra læ dentes nescit irasci, multò magis se diligentibus facilis erit. Quartò, mentẽ semper ab ira sincerã, cui nihil par fuerit. Ab ira nanq; sincerus, proculdubio & tristitia, quę inde oriri solet, immunis existit. Nec in vanos labores, atq; dolores vitã impendet. Qui nãque nescit inimicitias exercere, neque nouit tristari, sed deliciis, infinitisq; fruetur bonis. Itaque proximos odio prosequẽtes nosipsos vlciscimur, sicut beneficium cõferentes nosipsos diligimus. Ad hæc omnia fies & venerabilis & ipsis aduersariis, licèt etiã dæmones sint: quinimmo nec amplius ita te gerẽs, inimicum habebis. Quòd autẽ omnium est maximum & primũ, dei lucraberis amicitiã, licèt peccator fueris, assequere veniã: & sic correctus, maiorem fiduciã assumes. Hoc igitur præstemus, ne quenquã oderimus, vt & nos deus diligat, vt licèt decẽ millium rei simus talentorũ, clementiã exhibeat, & misereatur. Sed ab eo passus es iniuriã; itaque misererais illius, ne prosequaris odio, defle potius & luge, nec auertaris. Nõ enim es tu qui deum offendisti, sed ille: tu verò & probabilis euades, si tolerauueris. Cogita q̃ crucifigi debẽs Christus de se quidem ipso gaudebat, pro crucifigentibus autem lachrymas dabat: ita nos quoque cõuenit affici. Et quantò maiores patimur iniurias, tantò magis inferẽtes deflere. Nam hinc nobis multa quidẽ bona, illis verò contraria. Sed corã omnibus contumeliã intulit, & inspuit. Ergo coram omnibus seipsum cõfudit, & honore priuauit, & innumeris accusatoribus ora reseruit: tibiq; plures cõtexuit coronas, multosq; tibi patientiæ præcones cõgregauit. Sed apud alios calũniatus est. Et quid hoc? cũ deus qui omnia scit, pœnas sit exacturus, nõ autẽ illi qui audierunt: nam sibiipsi pœnæ materiã addidit. Nec tantùm de propriis, verùm & de his quæ contra te locutus est, rationem reddet. Et te quidem apud homines accusauit, ipse verò apud deum accusatus est. Si autem hæc tibi non sufficiunt, cogita quòd & dominus accusatus est, & à satana, & ab hominibus, & apud eos qui maximè diligebantur. Et huius vnigenitus rursum eadem est passus, propterea dicebat: *Si dominum domus Beelzebub vocauerunt, multò magis seruos eius.* Nec tantùm eum improbus ille dæmon accusauit, verùm fidem fecit: nec mediocribus accusabat criminibus, sed maximis opprobriis & reatibus. Nam & eum dæmonium habere dixit, & seductorem, deóque contrarium esse. Sed ab illo

A ab illo quem beneficiis affeceras, mala passus es. Et propterea pro illo qui fecit, maximè lachrymas & dolorẽ impende: pro teipso autem & gaude, quoniam deo factus es similis, qui Solem suum facit oriri super malos & bonos. Sed si vires tuas excedit imitatio dei, licèt nec hoc sit vigilanti difficilè, veruntamen si tibi maius hoc esse videtur, ad conseruos agè te deducamus: Ad Ioseph innumera passum, & de fratribus optimè meritum: Ad Mosen post infinitas pro persequentibus orantem insidias: ad Paulum, nec habentem quomodo numeret quæ perpessus est ab huiusmodi, & petentem pro eis anathema fieri: Ad Stephanum lapidibus obrutum, & deprecatum vt eis hoc dimitteretur peccatum. Et his omnibus aduersis omnem iram elimina, vt & omnia nobis errata nostra deus dimittat, gratia & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui honor, & imperium in secula seculorum, Amen.

Matt.5.g
Gene.37.e
Exodi.32.g
Roma.9.a
Acto.7.g

In inuentione sanctæ crucis, homilia.xxi. Incerto interprete.

Matth.19.a. B IN illo tempore, accesserunt ad Iesum pharisæi, tentantes eum, & dicentes: *Si licet homini dimittere uxorem suam quacunque ex causa.* & reliqua: Iustus dominus omnium, qui sic diligit alios, vt alios non contemnat. Nam sicut omnes illi debẽt gloriam quasi domino, sic ille debet omnibus misericordiam, quasi seruis. Nam si semper eum vnus teneat locus, iam non est possessor omnium hominum, sed possessor aliquorum. Reliquit Iudæam, & venit in fines Iudææ, scilicet Galilæam patriam suam, de qua fuerat natus. Quasi Sol altius ascendens, reliquit Orientem, & venit in Iudæam quasi ad occasum, vbi fuerat obiturus: in pace passionis occumbẽs: iterum nobis alium diem nouiorem suæ resurrectionis ostendere volẽs, vt dicamus cum Apostolo: Vetera transierũt, ecce facta sunt omnia noua. Et secutæ sunt eũ turbæ multæ, quasi testimonia salutaris doctrinæ eius, quasi oues pastorem in manu ipsius genitæ & nutritæ. Producebant eum quasi paruuli filij patrem peregrè, longéque proficiscentem. Et quid pater proficiscẽs? Bona pignora charitatis eis reliquit pro exilibus remedia sanitatum. Et sanauit eos, ibi apparet, quia parati erant populi sequi eum etiam in fines Iudæę. Sed ne C quis existimet Iudæorum, sicut erant detractores, quòd ad commendationem opinionis, & ad testimonia virtutum suarum, iactantiæ causa trahat secum multitudinem infirmorum, ideo sanauit eos, & dimisit, maximè cùm sufficerent, & ipsi ad gloriam, & hominibus ad salutem, testimonia in suo loco nascentia. Et accesserunt ad eum Pharisæi, tentantes eum, & dixerunt: Si licet homini vxorem suam quacunque ex causa dimittere? Viro casto qualiscunque vxor bona videtur: quia perfecta charitas vitia non sentit. Qui diligit vxorem, de soluẽdo matrimonio legis præcepta necessaria nõ habet, vbi autem de matrimonio soluẽdo lex requiritur: illic iam odium demonstratur. Vbi odium inuenitur, illic iã fornicatio esse cognoscitur. Quemadmodum si videas hominem assiduè amicitias medicorum colentem, ex ipsa re statim intelligis, quia infirmus est: sic & cùm videris, siue virum, siue mulierem de dimittendis vxoribus, aut viris, legem interrogantes, cognosce quia vir iste lasciuus est, & mulier illa meretrix est: sic & Iudæi homines fornicarij & contaminati, qui habentes vxores habere non videbantur: quia vxor illis non erat, quasi iucunda possessio castitatis, sed quasi desertum exilium libidinis illic relegatæ. Nam in matrimonio mox castitas delectat, libido autem quasi vinculo coniugij colligata torquetur. Et non sit nouum quod dicimus, quia castitas in matrimonio delectat. Nam primus gradus est castitatis syncera virginitas: secundus autem, fidele coniugiũ. Ergo species secunda virginitatis, est matrimonij casta dilectio. Adierunt ergo Iesum tentantes, vt viderent si voluntatis eorum amicus esset, an castitatis patronus, vt si quidem diceret, quia licet dimittere, laudarent eum: si autem non, contradicerent ei, & hoc est propriè tentare. Qui autẽ vera interrogat, quicquid audierit, conquiescit. Si licet homini dimittere vxorem suam quacunque ex causa. O effrenata lasciuia. Sciebant nanq; quia nullã causam idoneam habebant circa dimittẽdas vxores suas, propter solam turpitudinem, alias atq; alias sibi coniungebant. Ideo timuerunt interrogare, ex quibus causis ne ipsas intra angustias certarum causarum cõstringeret: sed interrogauerunt si ex causis omnibus licet, sciẽtes quia modum nescit libido: sed quantò exercetur, tãtò magis accenditur, non leuiter nec intra terminos vnius coniugij se capit libido. *Ille respondens, ait eis: Nõ legistis, quia qui fecit ab initio masculum & fœminam, fecit eos?* Dicens, non legistis, id est, legistis quidem: sed noluistis facere quod legistis: conscientiam illorum ad testimonium prouocat, vt ostendat eis quoniam ideo interrogant, ne fi miter discant quod dubitant, sed vt excusabiliter faciãt, quòd inexcusabiliter peccant. Masculum & fœminam: nõ masculum & multas fœminas, vt vni masculo liceat multas fœminas possidere: neq; masculos & fœminam, vt vni fœminæ liceat multos viros excipere: sed, masculum & fœminam, vt vna fœmina nullum masculum putet esse in seculo, nisi vnum: & vnus masculus nullam putet fœminam esse in seculo, præter vnam. Nõ enim duas aut tres costas dominus tulit de latere viri, & duas aut tres fecit mulieres. Cùm ergo secunda aut tertia vxor steterit ante faciem tuam, sicut tunc Heua ante Adam, quomodo illi dicet: Hoc nunc os de ossibus meis? Nam si vera costa est illa mulier, tamen non tua. Si ergo non illi dixeris, non illam cõfirmas esse tuam: si autem dixeris, mentiris. Si ergo ad hoc deus masculũ & fœminam ex vno creauit, vt sint in vnum: quare ergo & decætero vir & mulier non ex vno vtero nascuntur, sicut volatilia quædam? Quia deus masculum quidem, & fœminam creauit propter necessitatem filiorum gF nerandorum, tum semper castitatis fuit amator, & continentiæ author. Ideo illum typum non seruauit in omnibus, vt si quidem vult homo nubere secundũ primam dispositionẽ creationis humanæ, intelligat quid est vir & vxor: si autem noluerit nubere, non habeat necessitatem nubendi, propter coniũctionem natiuitatis, ne fortè videatur per suam continentiam alterã perdere quæ nolebat esse in continentia: quomodo dicimus pòst cõiuncto matrimonio, ne alter altero nolente separetur:

1.Cor.5.d

Gene.1.d

Ibidẽ.2.d

Ibidem.

Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suã. Propter quid? Quia ex viro est vxor, & ex vna carne sunt ambo. Ergo nũc maior charitas debet esse inter fratres, & sorores: quia isti quidem ex eisdem parentibus exeũt, isti autem ex diuersis. Sed hoc magnum est nimis, quia fortior est dei cõstitutio, quàm virtus naturæ. Nõ enim præcepta dei naturæ sunt subiecta, sed natura præceptis obtemperat. Deinde fratres licèt ex vno nascantur, tamen ideo nascuntur, vt diuersas vias petant. Vir autẽ & vxor licèt ex diuersis, tamen ideo nascũtur, vt in vnum conueniant. Ergo hi quanuis non ex vno, ad hoc creati sunt, vt sint vnum. Vides ergo quia nõ seipsum sequitur ordo naturæ, sed ordinationem dei. Ex teipso cõsidera.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Quod enim est in herbis aut in arboribus humor: hoc est in hominibus amor. Sicut herbæ ex humore nascuntur & crescunt: sic homines per amorem incipiunt & augentur. Humor quidem de radicibus ascendit in herbam, de herba autem non reuertitur ad radices, sed rursum transmittit in semen: sic & charitas de parentibus ascendit ad filios, de filiis autem non reuertitur ad parentes. Ideo parentes quidem filios diligunt, sed non diliguntur à filiis: quia sicut herba nō deorsum, sed sursum ad semen transmittit humorem: sic & homo non ad parentes, sed ad procreandos filios transmittit affectum.

Et erunt duo in carne una. Sicut qui spiritaliter se diligunt, multorum animæ quasi vna anima dicuntur esse, Actō.4.g dicente scriptura: Omnium credētium erat cor vnum, & anima vna: sic vir & vxor, quia carnaliter se diligūt, vna caro dicuntur. *Dicunt illi: Quid ergo Moses præcepit dare libellum repudij?* Displicet peccantibus doctrina iustitiæ, grauis est fornicariis interpretatio castitatis. Sed contra rationem quod est, respondere non possunt, veritati tamen credere non acquiescunt. Quid ergo? cōferunt se ad patrocinium viri sanctissimi Mosi, cuius per- H sonam verebantur omnes & timebant, vt doctrinam Christi, quam ratione vincere non poterant, per auctoritatem lepidioris personæ destruerent: vt dum Moses irreprehensibilis reprehendi timetur, veritatis interpretatio taceatur: sicut solent homines facere, malam causam habentes, confugiunt ad potentes vīros, vt & quod iustitia non potest, vincat persona. Tanquam si ita inuidiosē respōdeat: Quid ergo Moses præcepit in lege, qui Exod.33.b &34.d fuit quasi visibilis, lingua inuisibilis dei, qui incorruptibilem gloriam corruptibilibus oculis vidit: & testimonium deitatis in vultu suscipiens portauit ad populum? Tu autem homo vilissimus, fabri lignarij filius, quomodo destrues quæ ille cōstituit? Si filius dei es, sicut dicis, quare confundis ministerium tuum? Si homo es similis nostri, quomodo reprehendis authorem tuum? Si malū est, quare præcepit? Si bonum est, quare destruitur?

Tunc ait Iesus: Moses propter duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere uxores uestras. Frequenter vobis Moses propter duritiam vestrā iniustitiam quasi iustitiā præcepit, in eremo deo hostias offerre. Et quomodo dicit per prophetam: Nō accipiam de domo tua vitulos, ne- Psal.49.b que de gregibus tuis hircos? Sed quia patres vestri egres- I si erant de Aegypto, corpore tamen, non animo: non totam Aegyptum secum in moribus baiulabāt. Vidit itaq; eos Moses propter delectationem carnalem circa studia sacrificiorum esse inclinatos, si mandasset eis recedere à sacrificiis, non fuerat audiēdus: Quia annosa passio medicamento momentaneo non curatur. Iussit eos sacrificare quidem, sed nō iam dæmonibus, sicut in Aegypto, sed deo viuo. Dimidium mali permisit, ne totum perderet bonum. Hac ratione permisit vos dare libellū repudij, quia melius iudicauit permittente lege matrimonia solui, quàm odio compellente homicidium fieri. Permisit vobis mala facere, ne faceretis peiora. Ergo vobis hoc permittendo, non vobis dei iustitiam demōstrauit, sed à peccato abstulit culpam peccandi, vt quasi secundum legem agentibus, vobis peccatum vestrū non videatur esse peccatum: vtpote sicut habens seruum qui furatur, & inebriat se, considerās dominus, quia si vtrūque insimul mandauerit obseruare, nihil proficit: mandat illi vt bibat quidem quātum vult, sed publicè bibat, vt hoc quidem quod bibat, sit secundum modum bonū, vt paulatim discat obaudire præceptis: sic pmissum est & repudium, malum quidem, sed licitum. Hac ratione & apostoli permiserunt secundas adire nuptias, propter K incontinentiam hominum. Nam secūdam quidem accipere, secundum præceptum Apostoli est: secūdum veritatis autem rationem, verè fornicatio est. Si secūdam permittēte deo publicè, & licēter cōmittitur, sit honesta fornicatio. Propterea bene dixit, quia Moses hoc permisit, non præcepit. Aliud est enim præcipere, aliud permittere: quod enim præcipimus, semper erit, quod autem permittimus, nolentes permittimus: quia malas hominum voluntates, ad plenum prohibere non possumus. *Amen amen dico uobis, quicunque dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, mœchatur.* Omnis res per quas causas nascitur, per ipsas absoluitur. Matrimonium enim non facit coītus, sed voluntas: & ideo non illud soluit separatio corporis, sed separatio voluntatis. Ideo qui dimittit coniugem suam, & aliam non accipit, adhuc maritus est. Nam corpore iam separatus est, tamen adhuc voluntate coniunctus est. Cùm ergo alteram acceperit, tunc plenè dimittit. Non ergo qui dimittit, mœchatur, sed qui alteram ducit. Sicut autem crudelis est & iniquus, qui castam dimittit, sic fatuus est & iniustus, qui retinet meretricem. Nā patronus turpitudinis eius L est, qui crimen cælat vxoris. Imitatores ergo debemus esse dei, vt sicut ille agit cum ecclesia, sic nos agamus cū coniuge. Ille enim nunquam derelinquit populum, nisi ad gentilitatem, vel ad hæresim voluntate transierit, aliās autem peccantem castigat quidem, tamen misereri non cessat, dicēte propheta: Si dereliquerint filij eius Psal.88.c legem meam, visitabo in virga iniquitates eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eis. Sic & vir meretricem quidem dimittat, aliās autem malę moratam castiget, & teneat. Quomodo? Tribus modis. Primùm, docendo secundum deum: si autem timorem dei non sentit, improperando, vt vel homines erubescat. Si nec pudorem sentit frequenter confusa, faciat illi quod præcepit Salomon: Duram, baculo percute. Ergo primùm admone, quia multùm proficit doctrina iustitiæ. Deinde confunde, quia frequenter & pudor frenum est vitiorum. Tertiò, iustum est vt castigetur, quasi ancilla quæ erubescere nescit, vt libera. Moraliter: de Galilæa turbæ in mysterium gentium secutę sunt dominum in fines Iudææ, ibique curatæ sunt, iustęq; in fines transierunt Iudææ: nec enim potuissent curari, nisi relictis fi- M nibus suis, in fines transissent Iudææ, sicut scriptum est in Esaia propheta: Et venient omnes gentes, & dicent: Venite, ascendamus ad montem domini, & in domum Esaiæ.2.a dei Iacob, & annunciabit nobis viam suam, & ambulabimus in ea. Et curatæ sunt gentes in finibus Iudæorum, ad confusionem ipsorum, quia gētes quidem & in aliena secutæ sunt Christum, Iudæi autem in suis finibus cō stitutum contempserunt & repulerūt, & in fornicationibus suis corporalibus fornicationem suā confessi sunt spiritalem, dicētes: Si licet viro dimittere vxorem suam quacūq; de causa. Quia in animo non potest esse castus, qui corpore est lasciuus, hoc est, nō potest deo esse fidelis, qui vxori suæ perfidus est. Sicut nec ex diuerso conscientiam seruat, qui deo fidem non seruat, sed altera alterius fornicationis est accusatrix. Nam etsi interim nō præuaricatur lasciuus, tamen iam in eo statutus est vt præuaricaretur, si corruptio persuasionis accesserit. Et illi quidem secundum carnē interrogabant, quæ pati merebantur secundū spiritum: si licet dimittere vxorē quacunq; ex causa. Christus autem eis respōdit, quod facere eos decebat, dicens: *Quicunq; dimiserit uxorē suā, nisi ob causam fornicationis, & aliā duxerit, mœchatur.* Sicut enim vxorem

A vxorem quocunque modo contra voluntatem viri agētem dignum est repellere, non autem iustum est quantū ad grauitatem viri, nisi ob causam fornicationis: sic & ecclesia quocunque modo contra voluntatem egerit Christi, abiici digna est: non autem abiicitur propter lō ganimitatem Christi, nisi sola causa transgressionis. Sicut enim Christus si dimisisset prius ecclesiam Iudęorū, non eis subministrans per scripturas notitiam diuinitatis suæ, ipse fecisset eam adulterare cum diis extraneis, quoniā natura rationabilis & subdita deo, & à deo creata, sine deo non potest esse: sic Christo conscientiam suę diuinitatis subministrante, quoniam synagoga trāsibat ad idola, inexcusabilis adultera est reperta. Propter quod repulit eam Christus. Non repulit eam quacunq; ex causa, sed propter fornicationis ipsius causam: quia non solum relicto Christo diabolo se coniunxit, sed etiam interfecit, pro quo mori debuerat. Ab initio enim deus genuit Christum, deinde hominem rationabilem naturā angelorum & animarum quasi coniugem potētem susMatth.19.& Mar.10.a cipere verbum ipsius. Ideo clamat: Quod deus coniunB xit, homo non separet. Et multis quidem modis homo separat, quod deus coniunxit. Quando enim quis, aut dicit, aut facit aliquid per quod scandalizati homines recedunt à Christo, homo separat quod deus cōiunxit. Sed etsi nullus alter hoc faciat, ipse autem se homo peccans à deo præscindat, repellens spiritum à se, homo videtur separasse quod deus coniunxit. *Dicūt ei discipuli: si ita est causa uiro circa uxorem, non expedit nubere.* Audientes & Eccles.7.d. apostoli, cogitabant apud se, mulier bona difficilè inuenitur, protestante Salomone: In mille quidem vnum virum inueni, mulierem autem in his omnibus nō inueni. Quid est autem aliud mulier, nisi amicitiæ inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tētatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculū, delectabile detrimentum, mali natura, boni decore depicta? Ergo si dimittere illam peccatum est, tenere verò illam tormentum est: necesse est, vt aut dimittentes, adulteriū faciamus: aut tenentes, quotidianas pugnas & amaritudines habeamus. Ideo respondentes dixerunt: Si ita causa est viro cum vxore, non expedit nubere. Tunc dominus non dixit, quia expedit: sed magis consensit, quia non expedit, sed infirmitatem carnis aspiciens, dixit: *Non omC nes capiunt uerbum istud, sed quibus datum est.* Non dixit. Nō omnes capiunt, id est omnes capere possunt, non tamen capere volunt. Palma proposita est. Qui concupiscit gloriam, non cogitat de labore. Nemo vinceret, si omnes periculum pugnæ timerent. Ex eo quòd quidam nō possunt, & à proposito continentiæ cadunt, non debemus circa virtutem castitatis fieri pigriores. Si enim quidā in pugna cadentes non exanimant cæteros, sed dicunt illis, si datum fuisset, rem non applicant pugnæ, sed homini: quantò magis nos cadentes negligentiæ imputare debemus, non difficultati virginitatis? Quod dicit, Quibus datum est: non hoc significat quoniam quibusdam datur, quibusdam non datur: sed illud ostēdit, quia nisi auxilium gratiæ acceperimus, nihil ex nobis valeamus. Quoniam autem volentibus gratia non denega- Matt.7.a tur, in euangelio dominus dicit: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Debet autem voluntas præcedere, & sic sequitur gratia. Nam neque gratia sine voluntate aliquid operatur, nec voluntas quid sine gratia potest. Nam & terra non germinat, nisi pluuiam susceperit, nec pluuia fructificat sine terra.

Tomus secundus.

In commemoratione sancti Pauli, Homilia. xxij. Incerto interprete. D

NIN illo tempore, dixit Simō Petrus ad Iesum: Ecce nos Matt.19.d reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis? & reliqua. Quoniam possibile fuit deo saluare Iudaicum populum multas in lege diuitias possidentem, credentium Iudæorum multitudo testatur, siue per ipsum Christum, siue per apostolos eius, vt bonitatis illius inuestigabile pelagus humana æstimatio nō apprehendat, sed victa miretur tamē, quia dixit dominus: A- Lucæ.18.e pud homines impossibile hoc est, quantū ad naturam: apud deū possibile est. Ecce subitò excitatur Petrus vnus ex populo illo diuite, & difficili, ex persona credentiū Iudæorum, & clamat quasi testis potentiæ dei factus, & cō firmans Christi promissionē, & dicit: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid nobis erit? Quoniā autem & ipse Petrus, & omnes apostoli, cæteriq; credētium Iudęorum, cōtra possibilitatem humanam per dei potentiam crediderunt in Christum, ipse testatur dicēs ad Petrum: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & san- Matt.16.g guis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Sermo iste conuenit ad omnes, vt singulis quibusq; di- E catur: Quoniā beatus es tu, quia non caro & sanguis reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Iesus autē dixit eis: Amē dico vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione cū sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicātes duodecim tribus Israēl. Futurum autē erat, vt in die iudicij respōderent Iudæi: Domine, non te cognouimus filium dei in corpore constitutum. Quis enim hominū videre poterat thesaurum in terra absconditum, Solem nube cælatum? Quis suspicabatur stellam matutinā nasci super terram? Quis putabat mulierem quæ clausit paradisum, vt nemo in eum intraret, vt ipsa fieret prima porta paradisi, vt lux per illam procederet, per quam tenebræ intrauerunt? Ergo iniuriam nostram nō nos impulit contumacia cordis, sed decepit cōsideratio carnis. Vos respondebitis eis: Et nos fuimus homines sicut vos, similem habentes animam, eandemq; naturam carnis, in vno viximus mundo, eisdem factionibus mundialiū spirituū periclitantes, ipsis protectionibus dei adiuti. In hoc autem vos meliores fuistis nobis, quoniā nos fuimus homines piscatores, & rustici, & obscuri in plebe: F vos autem sacerdotes, & scribę, & principes populi. Nos illum cognoscere potuimus homines piscatores & rustici, & vos eum cognoscere non potuistis sacerdotes & scribæ, qui habebatis præ oculis vestris scripturas, quasi lampades scientiæ? Nos antequam mirabilia eius videremus, intelleximus eum: vos autē vel post testimonia tantarum virtutum intelligere non poteratis? Quomodo potuit fieri, vt penè tota gēs ignoraret, quem duodecim cognouerunt? Esto. Quia non credidistis ei, nescientes eum filium dei: qua causa interfecistis eum, nullā culpam inuenientes in eo? Sed in nobis bona voluntas facta est, quasi lucerna rusticitatis nostrę: in vobis autē malitia facta est, quasi caligo scientiæ vestræ. Adhuc autem audeo & subtiliorē introducere sensum, magis alterius cuiusdam viri sapientis referre. Exponit enim, quoniam sicut Iudæorū populus in duodecim tribus fuit diuisus: sic & vniuersus populus Christianus diuisus est in duodecim tribus, secūdum quasdā proprietates animarum, & diuersitates cordiū, quas solus deus cognoscere, & discernere potest: Vt quædam animæ sunt de tribu Ruben, quædam autem de tribu Symeō, vel Leui, vel Iuda. Puto enī sicut omnes sancti, quinq; virgines prudētes esse di-

 cuntur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

G cuntur,quanuis sint innumerabiles, propter quinq; sensus spiritales:& omnes peccatores quinque virgines fatuæ,quanuis sint innumerabiles, propter quinque sensus carnales.Et sicut omnes ecclesiæ Christi, septem dicuntur ecclesiæ,quanuis multę sint,propter septem spiritus: omnes enim sancti, in quibus præ cæteris virtutibus abundantior est sapientię virtus,vna habetur ecclesia.Itē in quibus præ cæteris virtutibus abundantior est intellectus,altera dicuntur ecclesia: & sic per singulos tractās, inuenies ecclesias septē:similiter & propter gratias duo decim,qui in personis duodecim virginū exponit angelus in pastore,si cui tamen placeat illa scriptura.Omniū nanq; Christianorum inueniuntur duodecim tribus esse:vtpotè omnes animæ,in quibus præcellit virtus veritatis,vna est virtus. Nec enim gratię in omnibus æqualiter sunt,sed vnus quidē amplius præcellit in ista, alius autem in illa.Omnes autem Christiani,in quibus habitat Christus,sedes sunt Christi.Quod ergo ait: *In regeneratione cùm sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, & uos sedebitis super duodecim thronos.* Promittit eis tempus Christianitatis futurum post ascēsionem suam, quando
H omnes susципient verbum apostolorum in se, sicut verbum Christi.Illud enim est tēpus regenerationis,quando homines regenerati per baptismum, facti sunt ex filiis hominū,filij dei.Illud est tempus, quādo sedet Christus in sede maiestatis suæ, sicut testatur propheta de gē
Psal.45.b tium fide futura:Regnabit deus super gentes,deus sedet super sedem sanctam suam. Quicunq; enim Christum in se susципiunt credendo,sedes sunt maiestatis eius. Et vide,quia non de tempore futuri iudicij dicit,sed de vocatione gentium vniuersarum.Nec enim dixit:Cùm venerit filius hominis,sedens super sedem maiestatis suæ: sed ita,cùm sederit in sede maiestatis suę.In sede autem maiestatis suę,ex eo cœpit sedere,ex quo gentes credere cœperunt in eum.Ex quo ergo Christus sedit super sedē maiestatis suæ, ex eo & apostoli sederunt super duodecim thronos,id est,in omnibus Christianis,secundū diuersitates animarū,quas supra tetigimus . Omnis Christianus qui susципit verbum Petri,thronus sit Petri,& Petrus sedet in eo : Sic & omnium apostolorum doctrinā susceperunt,& tenent in se hanc interpretationē,de diuersis tribubus populi Christiani. Et de sessuris apostoIbidē.121.a. lis in sedibus commendat propheta, dicens: Hierusalē,
I quæ ædificatur vt ciuitas,cuius participatio eius in idipsum.Illuc enim ascenderunt tribus,tribus domini testimonium Israël. Quia illic sederunt sedes in iudicio. Si ergo Hierusalem,quæ ædificatur vt ciuitas, ecclesia sine dubio:& qui illic ascenderunt,tribus Christianorū sunt: sedes & tribus qui sederunt illic,apostoli sunt. Apostoli enim sunt sedes dei. Nec modica gloria est apostolorū, vt sermones eorum sedeant in hominibus fidelibus, sicut Christi sermones:& in sermonibus eorum vita hominum consistat,sicut in sermonibus Christi. Sic ergo sedentes apostoli in thronis Christianis, in duodecim partibus distincti,secundum differentias animarū,iudicant duodecim tribus Israël,id est,omnes Iudęos.Quādo enim per verbum apostolorum iudicant Iudęos,ipsi apostoli iudicare eos videntur. Sed vidēdum si omnes Christiani in persona quidem Christi, & apostolorum sunt sedes Christi : quare omnes Christiani in persona quidem Christi,quasi vna sedes dicuntur?Nec enim dixit,cùm sederit filius hominis super sedes suas:sed,super sedem suam. In persona autem apostolorum duodecim throni esse dicūtur,omnis populus Christianus . Vide si habet rationem ista solutio.Quoniam omnes apostoli, omnia quidem bona habuerunt: non autem omnia ad K perfectum,sed vnusquisq; eorum in aliquo bono priuato magis perfectior fuit,quàm alter:vtpote Petrus in fide fortior,quàm cęteri:Ioannes innocentia simplicior, quàm cæteri.Et sicut solus discernere potest Christū, qui animarum differentias nouit:ita Petrus requiescit in fide,Ioannes in innocentia,& vniuscuiusque apostoli illa virtus in thronis,in qua perfectior cæteris fuit: Christi autem omnes virtutes,quasi vna est fides, quia in omni virtute æqualiter ille solus perfectus est:Nam quoniam de tribulatione in hoc mundo apostolis danda loquitur Christus,illud est testimonium, quod sequitur hoc modo,dicens: *Et omnis qui reliquerit hoc & hoc,centuplū accipiet,& uitam æternam possidebit.* Id est,nō solùm vos,sed & omnes qui secuti me fuerint,sicut vos . Si autem omnes in hoc seculo centuplum recipiūt,sine dubio & apostolorum etiam in hoc seculo merces futura promittebatur. Ait ergo dominus: *Et omnis qui reliquerit domū, aut fratres,aut sorores,aut patrem,aut matrem, aut uxorem, aut filios,aut agros propter nomen meum,centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit.* Quoniam Petro interrogante ex persona apostolorum,cæterorumq; fidelium Iudęorum, L
quasi priore omnium,Christus ita promisit non soli Petro,sed apostolis omnibus,ne fortè postmodum legentes homines hæc Christi promissa æstimēt apostolis tātùm,aut solis Iudęis esse promissa,vtiliter addidit,dicēs: Et omnis qui reliquerit,id est,siue Iudæus, siue Gentilis. Et in aliis quidem euangelistis secundum aliū exposuimus intellectum:hìc autem & adolescentem illum, qui Matt.19.c
de vita æterna magistrū requisuit,proposuimus in mysterio Iudaici populi esse,& ipsum Petrum interrogantē in mysterio credentium Iudæorum interpretatio conuenit,vt de Gentibus relinquentibus omnia,quę gentilia sunt,& ad Christi fidem confugientibus, omnia ista tradamus:id est,non solùm omnis Iudæus, sed etiā Gētilis , qui reliquerit patrem suum diabolum, & matrem suam ignorantiam , per quam assiduè diabolus ex semine interfecti,id est,interdicti erroris generat filios, aut fratres,aut sorores,videlicet eiusdem erroris socios, sociasq;:aut si crediderit ille qui fuit sacerdos, relinquens idololatriam ipsam cōiugem suam , per quam quotidie filios generabat,& filias,& ipsa pariter cum matre eorū relinquens: aut si alicuius professionis magister, relinM
quens ipsam professionem,quasi agrum fertilem credat in Christum,aut dignitatem secularē, quasi domū optimè se obumbrantem,despiciat propter fidē. Sed secundum traditionem simplicem cōuenit intellectus, vt cū quis intellexerit quocūq; modo filium dei esse Christū, non propter affectus parentum suorum,aut fratrum,aut filiorum,aut facultatum relinquat Christum , manēs in perfidia sua priore: sed propter fidē Christi despiciat omnia illa,& sequatur vestigia Christi.Sed hoc videam°, qui reliquerit omnia, centuplum in hoc seculo quomodo recipere potest.Hæc autem difficultas contigit, quia Mar.10.d. & Luc.18.e
in hoc seculo recepturos dicit alter euāgelista, alioquin in hoc seculo difficile nō est.Ergo secūdum sanam doctrinam ita nos conuenit intelligere quod dicit, Centuplum recipiet:non vt ipsam rem quam dimittit, centuplum recipiat:nec enim possibile est,vt qui patrem, aut matrem reliquit,centum patres,aut matres recipiat:sed ita tantam gloriā,tantam gratiam, tantam beatitudinē consequatur,vt cētuplum valeat illi quàm res fuit quam dimisit. Ecce reliquit patrē, & elegit sibi patrem deum. Nónne plus cētuplū ei cōstabit, quàm pater carnalis, vt illi obsequatur diebus ac noctibus, illius faciat volūtatē

illius

A illius hæreditatem expectet: qui postquam substantiam tradidit suis, nunquā moritur, neq; relinquit orphanos filios suos,sed & filij quasi perfecti viri possidēt diuitias eius,& pater semper illos sic tuetur,sic ptegit,quasi semper infantes.Qui matrem reliquit, vt diligat matrē ecclesiam,nónne plus est ei centuplum, quàm mater carnalis?Illa enim carnem eius peperit corporalē, hæc autem animam eius regenerauit æternam.Qualis caro,talis & mater carnalis.Cū enim mortua fuerit caro,perit generatio carnis,& soluitur generationis affectus.Ex illo enim nec ille illi filius,nec illa illi mater,quia anima nec generat,nec generatur: & nullum cognoscit patrē, nisi eum cuius volūtate creata est:nullam cognoscit matrem,nisi ecclesiam, quæ illā genauit in fide, quæ dedit ei mandata diuina ex duobus testamentis,quasi escā salutarem dulcissimi lactis ex duabus māmillis, quæ illi aqua & spiritu texuit tunicam immortalē,quę ad perfectū sanctitatis adduxit,vt digni fuerint patris sui substātiam possidere.Qui reliquerit fratrē,vt habeat Christum fratrem,nónne melius est ei, quàm cētum fratres?
B Qui fratribus suis non inuidet, qui super hæreditatē nō certat, qui propter lucrum non rupit fraternitatis affectum,qui non solùm omnia sua,sed etiam seipsum dare paratus est,qui cū omnia dederit,nihil ei minuitur. Nā humana substantia semper pauper est,& quantumuis homo habuerit,nihil sē putat habere: illa autem substantia sola est,quæ omnium desiderium satiat,& adhuc superabundat.Qui reliquit sorores,statim eum recipiunt gratiæ dei,quasi charissimæ sorores. Non vlla soror sic dulciter complectitur fratrem suum , quomodo gratiæ dei complectuntur animam sanctam.Nā quoties gratię dei in sensibus nostris hærent , & delectant nos: toties animas nostras complecti,& osculari videntur. Si filios di
1.Cor.4. miserit , prouidet ei deus filios spiritales , quos doceat, quos erudiat,quibus dicat apostolica voce: Nā in Christo Iesu per euangelium ego vos genui:qui patris mortē non expectent.Nam filij carnales,si modicum fuerit pater eorum senex,tædiantur de vita ipsius, desiderant eū mori , & si citò mortuus non fuerit , contemnunt eum quasi delirum:filij autem spiritales, quantò perfectiores fuerint in fide,tantò amplius diligunt suum doctorem. Si dimittit substantiam, ab omnibus diligitur , ab om-
C nibus honoratur,à quibusdam autem & timetur . Nam ipse deus, cui se tradit , dat ei gratiam corā hominibus. Nónne melius est ei hoc, quàm vniuersa terra ? aut quæ substantia tantam gloriam præstat homini super terrā, quantam opinio sanctitatis? Adhuc pro terrena substantia datur illis substantia spiritalis,quam iunior filius accepit à patre suo, & consumpsit viuēdo luxuriosē, id est, sapientiam, scientiam, cæterasq; virtutes innumerabiles,quas consequuntur,qui relictis facultatibus mundia-
Mar.10.c libus se deo tradiderint.Multi enim erunt primi nouissimi,& nouissimi primi. Primò enim synagoga vocata fuerat ad salutem , sed illa vitio infidelitatis ægrotante in domo patris sui,id est,legis: & ex gētibus ecclesia surgens de infirmitate peccatorum suorū cucurrit ad Christum,vincens fide languorem,& sic gratiam synagogæ transmissam præripuit. Synagoga autem videns ecclesiam,non solùm ab infirmitate sua sanatam,sed etiā accepta gratia à spiritu sancto filiam dei factā , accessit & ipsa ad Christum,magis zelo vrgēte,quàm fide, sicut di
Roma.11.b. cit Apostolus: Sed illorum delicta salus est gentibus,vt illas æmulentur. Et synagoga,quæ sic primo loco vocata est,secundo credidit:ecclesia,quæ in secundo loco vocabatur,& primitias salutis obtinuit apud deum.

Tomus secundus.

D

Dominica prima aduentus domini,homilia.xxiij.Incerto interprete.

IN *illo tempore , cùm appropinquasset Iesus Hierosolymam,& uenisset Bethphage ad montem Oliueti,tũc misit duos discipulos, dicens eis : Ite in castellum quod contra uos est,& statim inuenietis asinam alligatam , & pullum cum ea.*Et reliqua. Puto res ipsa exigit,vt quæramus.Frequenter quidem Iesus venit in Hierusalem,sicut Ioānes testatur,nunquam tamen sibi adhibuit ministeria iumētorum,nec ramorum virentia circa se ornamenta constituit , nec ad terribilem laudē suæ diuinitatis animos populi excitauit,nisi modò quando vt pateretur,ascēdit. Ideo ergo cum tanta gloria ingressus est,vt amplius illorum aduersum se excitaret inuidiam: quia iam tēpus passionis eius instabat,& nō mors eum vrgebat,sed ipse magis aduersum se compellebat mortē. Quoties enim de manu sacerdotū elapsus euasit, cùm esset visibilis factus?Quando Iudæi Christum voluerunt occidere, tangere eum non potuerunt.Quando autem Christus secutus est mortem,parcere ei Iudæi non potuerunt. Ergo si Christus eos prouocauit,an fortè de morte sua fecit eos innoxios?Absit,non excitauit eos, vt facerent quod antè noluerant,sed vt possent facere, quod prius volebāt. E
Facultas eis data est,non mutata volūtas.Tūc Iesus misit duos discipulos,dicens:Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam , & pullū cum ea:soluite & adducite mihi.Asina & pullus eius, Iudæi sunt & Gentes. Iudæa enim secundum deum mater est Gētium, sic enim dicit ad illam deus per Esaiā prophetam:Et constituam principes tuos sicut antea,& cōsiliarios tuos sicut ab initio, & tunc vocaberis ciuitas iustitiæ,& mater ciuitatum,id est,ecclesiarum fidelis Siō. Esaiæ.1.f
Propter quasdam tales similitudines animalibus his assimilati sunt homines deum,vel dei filium non cognoscentes.Etenim animal hoc immundum,& præ cæteris penè iumentis magis irrationabile & stultum, infirmū & ignobile,& oneriferum magis: sic & homines fuerūt ante Christū,idololatriis,& passionibus diuersis immūdi,& irrationabiles,verbi ratione carentes, & quantùm ad deum stulti. Quid autem stultius,quàm factorem cō temnere,quasi facturam:& opus,manuum suarum adorare,quasi factorem?Erant infirmi secundum animā,& ignobiles,non valentes resistere passionibus suis,& ob- F
liti generationem suā cœlestem, facti fuerant serui passionum suarum,& dæmonum, quibus resistere nō valebant.Et quicunq; dęmonum,vel philosophorum cuiusq; erroris , vel dogmatis alicuius sarcinā eis voluisset imponere,sufferebant, & omnia non bona patiētia supportabant.Propter quæ omnia & Apostolus ad Corinthios dicit:Videte vocationem vestram fratres, quia nō mul 1.Cor.1.d
ti sapientes secundū carnem,non multi fortes,non multi nobiles,sed quæ stulta sunt elegit deus, vt cōfundat sapientes:& infirma mundi elegit deus,vt confundat fortia:& ignobilia,& contemptibilia mundi elegit deus, & quæ non sunt,vt ea quæ sunt destrueret. At vbi Christus super eos ascendit & induxit in templū, loti per baptismum,facti sunt de immundis animalibus homines sancti.Percepta enim verbi ratione & sapiētia dei, facti sūt homines rationabiles & prudentes: & inuenta est irrationabilitas eorū esse simplicitas,& stultitia eorū māsuetudo.Nam simplicitas sine ratione verbi, hominis irrationabilitas est:& mansuetudo,si non fit propter deum, stultitia est.Adhuc autē accepta gratia,& recognita generatione sua cœlesti,facti sunt de infirmis & ignobilibus fortes & nobiles:& quæ videbatur infirmitas, innocētia

 inuenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

G inuenta est in eis,ignobilitas autem humilitas.Nam innocētia sine deo infirmitas æstimatur, & humilitas nō propter deum,ignobilitas iudicatur. Item reiicientes à se onera dæmonum,& susciptētes super se iugum Christi suaue, & onus eius leue, & ipsum sessorē in cordibus suis susciptientes,facti sunt patientes. Nam patientia irrationabilis onerifera æstimatur,ligata, id est diabolici erroris vinculo impedita, vt nō haberet libertatem ire quo vellet.Nam omnes homines antequam peccemus, liberum quidem habemus arbitriū, si volumus sequi voluntatem diaboli,an non. Quòd si semel peccantes obligauerimus nos operibus eius, iam nostra virtute euadere nō possumus:sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi tempestas voluerit: sic & homo diuinæ gratiæ auxilio perdito per peccatum, non quod vult agit,sed quod diabolus vult. Et nisi de⁹ valida manu misericordiæ suæ soluerit illum, usq; ad mortem in peccatorum suorum vinculis permanebit. Ergo nostra quidē voluntate & negligentia alligamur, sed per dei misericordiam absoluimur. Sicut enim videmus in istis mundialibus regnis, quomodo in primis quidem nemo potest facere seipsum regem, sed populus creat sibi regem, H quem eligit:sed cùm ille rex fuerit factus, & confirmatus in regno,iam habet potestatem in hominibus,& nō potest populus iugum eius de ceruice sua repellere. Nā primùm quidem in potestate populi est facere sibi regē, quem vult:factum autem,de regno iam repellere nō est in potestate eius: & sic voluntas postea in necessitatem conuertitur:Sic & homo,priusquā peccet,liberum habet arbitrium,vtrum velit sub regno esse diaboli,an non:cū autem se peccando tradiderit sub regno ipsius,iam non potest de potestate eius exire. & sic prima voluntas eius in necessitatem cōuertitur.Et hoc est,quod homines seculares & peccatores dicere solent: Nun quid nolumus esse sanctis?& quis non vult esse iustus?sed nō possumus. Verùm quidem est quod dicunt, sed non habēt excusationem: quia primū potuerunt nō esse sub potestate diaboli,si voluissent:postquā verò posuerunt thronum diaboli in cordibus suis, iā nemo potest eos eripere de potestate diaboli, nisi solus deus. *Soluite*, inquit. Quomodo? Per doctrinam vestram,& per miracula vestra: quia omnes Iudæi & Gentes per apostolos liberati sunt.

I *Adducite mihi.* Ad ministerium,id est,ad gloriā corrigite illos,Duos autem misit apostolos,quia per duo generalia mādata omne genus humanum de peccato absoluitur.Qualia?Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo,& proximum tuū sicut teipsum. In his duobus omne peccatum expellitur, & omnis iustitia cōsummatur.Aut certè alia duo:Quod tibi non vis fieri,alteri ne feceris.Et iterū: Quod vultis vt faciant vobis homines, facite & vos illis similiter.Quidam autē duos istos Petrum & Philippum apostolos exponit intelligere oportere,quoniam hi primū transgredientes Iudaïcos fines, Gentes adduxerunt ad Christū: Philippus quidē Samariam,quam ipsam Samariam asinam esse interpretatur: Petrus autem Gētes, accipiens Cornelium ex Gentibus, quasi Samariæ pullum. *Et si quis uobis dixerit aliquid,dicite:Dominus operā eorū desiderat.* Nec dicatis,dominus tuus,neq; dominus noster,neq; dominus iumentorū, vt intelligant omnes: quia ego solus dominus, non solùm animalium, neq; solū eorum, qui mihi subditi sunt, sed omnium hominum,etiam qui mihi cōtrarij sunt.Nam & peccatores conditione quidē mei sunt,voluntate autem sua diaboli. Meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius.Dominus operam eorum desiderat. Iustū est,vt aliquando creatura seruiat suo factori. Gētes enim deus K in potestate diaboli pro tempore reliquit,vt tentet: non in æternum cōsumpsit,vt perdat. Necesse est autē vt fiat quod scriptum est:Homines & iumenta saluabis domine. Ibidē.35.b Confestim autem remittet eos. Animal quidē postquam ingressum est in Hierusalem, inde ad dominum suum remissum est:animalis autem prophetia in Iudæa remansit. Nam de animali illo nō hoc quod videbatur necessarium erat Christo,sed id quod intelligebatur: id est,non caro,sed ratio:ideoq; caro remissa est,ratio autē retenta. Aut ita,non dixit, & iterum remittet eos ad te: sed tantū,remittet eos: ne ministeriū præcederet rationem.Nam puto in primis homines non sermone nudo vocauit apostolorum,sed per virtutē spiritus sancti soluit pariter,& adduxit. Postquā autem adduxit, iterū dimisit eos in arbitrio,vt labore suo comitante gratia iustificentur.Nam quòd vocati sumus,dei est:quòd autem digni vocatione viuimus,nostrū pariter & dei est. Hoc est quod ait: *Iterum remittet eos.* Nō ad diabolum qui pri⁹ tenebat eos,sed in arbitrio suo, in quo antea fuerūt, adiuuante scilicet dono gratiæ. *Hoc autem totum factū est,ut impleretur quod dictū est per prophetam,dicentem:Dicite filiæ Sion,ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, sedēs super asinam & pullum filiū iumenti.* Esa.62.d.& Zacha.9.b. L Dominus enim ascendēs ad mortem *in Hierosolymā, magnam gratiā pacis,& concordiæ mundo vniuerso quasi in testamēto reliquit. In mysterium enim gentium futurarum sedens super asinam & pullum eius,intrauit in templum: & sic Gētes Iudæis coniunxit. Sciēs autem propheta malitiam ludæorum, quia contradicturi fuerant Christo ascendenti in templum: ideo antè præmonuit,vt per hoc signum cognoscerent regem suum Iudæi,dicens:Ecce rex tuus venit tibi mansuetus,&c.Ecce,ostendētis est verbum,id est, videte, non carnali aspectu, sed spiritali intellectu opera virtutū eius aspicite,non schema visionis eius. Si enim schema tantùm eius aspexeritis, decipiendi estis natura humana:si autē opus eius consideraueritis,saluandi estis in virtute diuina. Ante tempora autē multa constitutus propheta,videns eum spiritali aspectu, qui nondum fuerat natus:ideo dicebat,Ecce,vt ostēderet,quia ille de quo loquebatur,antequam nasceretur iā erat. Cùm ergo videritis eum in templo ô Iudæi,nolite superbè agere cōtra eum,dicentes:In qua potestate facis hæc? Quia ecce Matth.21.d rex tuus venit mansuetus,sedens super asinā.Nolite cōsiderare in qua potestate facit,sed considerate tantū si facere potest:quoniam hoc credere est,illud autem tentare.Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam.Nolite dicere: Nos non habemus regem,sed tantummodo Cæsarem. Ecce rex tuus venit tibi māsuetus, sedens super asinam.Si intellexeritis,venit tibi:si nō intellexeritis,veniet contra te:id est,si intellexeris veniet vt saluet te,vt sub pedibus tuis subiuget Gentes, vt gaudens per prophetā dicas: Quoniam dominus excelsus, Psal.46.a terribilis,& rex magnus super omnē terrā: subiecit populos nobis,& Gentes sub pedibus nostris:elegit nos hæreditatem sibi speciem Iacob,quā dilexit. Si autem non intellexeris,veniet vt perdat te,& de templo sanctitatis expellat, & aliam sponsam de gētibus castiorem ducat in cubiculū sanctitatis,vt tu proiecta, & in tenebris cōstituta dicas per Salomonem: Ne aspexeritis me, quoniam ego sum denigrata,quoniam desposit me sol.Vis cognoscere mansuetudinem venientis? considera speciē aduentus eius:non sedet in curru aureo,preciosa purpura fulgēs, neq; ascendit super equum feruidum, amatorem discordiæ & litis,qui iactantia gloriæ pectus habet repletum,qui de longinquo odoratur bellum,& gaudet ad vocem tubæ:& cùm viderit sanguineam pugnā, dicit in corde suo benefactum: sed sedet super asinam tranquillitatis,& pacis amicam.Nō autem vides in circuitu eius splendentes gladios, vt cætera ornamenta armorum terribilium.Sed quid?ramos frondentes, testimonia pietatis.Venit ergo māsuetus,vt nō propter potentiam timeretur, sed vt propter mansuetudinē amaretur.Sedens super asinam & pullū eius.Esto,super matrem sedebat,nunquid & super pullum sedebat? Tamen etsi corporaliter fieri nō poterat,vt super animal vtrūq; sederet,spiritaliter poterat,cùm esset de⁹,vt & in Iudæis sederet & Gentibus simul.Sedere autem est super iumēta,id est, in præcordiis habitare, vt dicat illis Christus:

Matth.11.d Tollite onus meum super vos, & videte quoniā mitis sum,& humilis corde. Mansueti enim mansuetum debent portare,quia vocauit eos sessor: non vt puniat eos propter peccata eorū, sed vt ipse requiescat in eis propter mansuetudinem eorum.Nā sicut hoc genus iumenti si quid errat, in simplicitate errat, & nō in asperitate: ita & homines qui crediderunt in Christum,siue ex Iu-

B dæis,siue ex Gentibus non in malitia, sed in ignorantia peccauerunt:ideo sedere debent, nō puniri sub graui sessore. Nam sicut peccatores equi sunt diaboli, ita & sancti equi sunt Christi:quia diabol⁹ in peccatoribus sedēs instigat eos per deserta facinorū,id est, per fornicationes & auaritias: Christus autem sedēs in sanctis dirigit eos per plana iustitiæ,id est,in castitate,in humilitate.Ergo equitatus diaboli,perditio est:equitatus autē Christi, salus.Sicut Abacuc dicit in canticis suis ad ipsum: Qui

Abac.3.b ascēdis super equos tuos,& equitatus tuus sanitas est.Ergo induxit populū in templum, vt Gentes Iudæis coniūgat,vt impleatur quod Iacob benedicēs filium suum Iu-

Gene.49.b. dam prophetauit: Alligās,inquit, ad vitem pullū suum. Quæ est illa vitis? Iudæa quæ de Aegypto trāslata est, & in Oriēte plātata. Et sicut prophetauit Noë de filiis suis,

Ibidem.9.d dicens:Benedictus filius meus Sem,dilatet deus Iapheth, & inhabitet in tabernaculis Sem. Sem enim erat pater Iudæorum,Iaphet autem pater gētium, quæ per Christū ingressæ sunt in tabernacula Iudæorum. *Euntes autem discipuli.fecerunt sicut præceperat illis Iesus,& adduxerūt asinam & pullum.* Quòd euntes Apostoli soluerunt asinam

C alienam,mysterium quidem fuit illorum, virtus autem & authoritas Christi. Nec enim potuissent tollere iumēta alienū ab illo domino,qui non eos agnoscebat qui essent, nisi præueniens eos spiritus Christi, cor domini eius præparasset ad dandum. Sic quòd apostoli soluerūt Iudæos,vel gētes de vinculo inimici, in prima quidem facie eorum videbatur opus,reuera autem virtus fuit,& gratia Christi. Nec enim à Christo duodecim constituti, totum mundum ligatum sub potestate diaboli soluere potuissent, nisi gratia Christi confregisset virtutem inimici. *Et imposuerunt super eos uestimenta sua, & eum desuper sedere fecerunt.* Vestimenta sunt præcepta diuina,& gratia spiritalis.Sicut enim nuditatis turpitudo vestimento tegitur, sic naturalia mala carnis nostræ præceptis & gratia diuina teguntur.Omnis enim homo naturaliter non solùm peccator est,sed etiam totus pecca-

Ephes.2.a tum,dicente Apostolo: Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri. Vnde & Adam ideo se vidit nudum, id est peccatorem:& ideo foliis fici,id est, mandatis asperæ legis cooperuit nuditatem suam. Et alibi promittens se deus iustitias suas,& gratias ablaturum, de gente Iudæa sic dicit per Ozee prophetam:Et auferam vestimenta mea & lintheamina, & ostendam gentibus turpitudinem eius.

Ergo imposuerunt vestimenta super eos,id est,mandata & gratias quas ipsi acceperūt à Christo: super Iudæos D & Gentiles imposuerunt,id est,tradiderunt. Nec enim requiescere in eis potuisset Christus, nisi eius mandata fuissent in eis. *Plurima autem turba uestimenta sua sternebant, alij autem scindebant ramos de arboribus, & sternebant in uia:* videlicet vt veniente calcarentur iumēto.Vestimēta sunt mādata,vt diximus: frondes autem speciem tenent pietatis. Quoniam ergo omnia mandata legis, & species Iudaicæ religionis à Christianis fuerunt conculcanda in via,id est in Christo:ideo iam tunc illa sub pedibus iumenti sternebant in via.Et vide quoniam super iumentum quidē apostoli posuerunt vestimenta sua,sub pedibus iumenti cætera turba Iudaica: quoniam mandatis quidem apostolorum sternuntur Christiani & adornantur,legis autem mandata ipsi conculcant. Quotiescunq; enim circūcisionem spernimus,sacrificia Iudæorum pro nihilo æstimamus,& cæteras consuetudines Iudaicas reprobamus:vestimēta Iudæorum quibus ipsi induebantur, nos qui sumus ex Gentibus sub pedibus nostris calcamus.Alius autem sic: Qui vestimenta,inquit, E deposuerūt super asina,apostoli sunt, cæteriq; doctores: vestimenta autem sunt decus, & schemata gloriæ: gloriam ergo quam Christus accepit à patre, dedit discipulis suis. Discipuli autem accipientes eam à Christo dederunt gētibus,vt delectabiliter Christus sederet in eis, sicut ipse dicit:Et ego gloriam quam dedisti mihi, dedi Ioan.17.b eis:vt sint vnum,sicut & nos vnum sumus. Turba autē quæ vestimenta sua sternebat in via, credentes erant ex circuncisione:qui gloriam quam habebant ex lege, videntes Christum,deiecerunt in terrā,semetipsos humiliantes,& cum Paulo apostolo,dicentes:Secūdum iustitiam Philip.3.b quæ ex lege est,conuersatus sum sine querela:sed quę mihi fuerunt lucra,hæc æstimaui propter Christum detrimēta,& arbitror stercora esse vt Christum lucrifaciam. Quid est enim aliud iustitiā legis terræ coæquare ante sublimem,& gloriosam? Qui autem ramos de arboribus præscindebant frondentes, & ipsi erant credentes, & eruditi doctores, qui ex prophetis accipientes exempla vita de Christo, quasi de arboribus semper virentibus,& nunquam folia verborum suorum deiicientibus, ramos frondentes ante pedes subiungalis, hoc est Gentilis populi ponebant, vel sternebant, vt per ea exempla F quasi per ramos virentes sine offendiculo ambularent per viam vitę istius,donec introirent in sanctuariū dei.

Turbæ autem quæ præcedebant,& sequebantur, clamabant: Hosianna filio Dauid. Memores populi mirabilium eius quæ ostendit eis,& sanitatum quas præstitit eis, exultātes cordibus suis antè & retrò clamabant: Hosiāna filio Dauid.Qui præcedebant seniores erant,scilicet patriarchæ,prophetæ,cæteriq; sancti,qui ante aduentum Christi de aduentu eius & prædixerunt, & cognouerunt: sequentes autem iuniores,scilicet apostoli,martyres,cæteriq; doctores, qui post ascensum Christi de resurrectione eius & de ascensu,vel de operibus prædicauerūt, vel prædicant. Et diuersis quidem temporibus fuerunt, tamen in omnibus vnus exultationis spiritus fuit. Et illi quidem prophetantes de Christo venturo clamauerūt: Benedictus qui venit in nomine domini.Isti autem laudantes clamabāt de aduentu Christi iā adimpleto.Hosianna autem quidam interpretantur gloriam,alij verò redemptionem,alij saluifica,siue saluum fac. Nā & gloria illi debetur,& redemptio illi conuenit, quia omnes redemit,& preciosa sui sanguinis effusione saluauit,qui cū deo patre viuit & regnat,in secula seculorū,Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diui Ioannis Chrysostomi de arbore ficus à domino arefacta, homilia. xxiiij. Incerto interprete.

G

Matt.21.b

IT *factum est, inquit, cùm transiret Iesus, uidit arborẽ fici plantatam super uiam, & esuriuit, & accessit ad illam, & non inuenit fructum in ea: quia non erat tempus eius. Et maledixit eam, & aruit: & mirati sunt discipuli eius.* Si ad arborem fici esuriens dominus venit: & quia tempus non fuit, idcirco in ea fructum nõ reperit: cur eam idem dominus maledixit? Nec enim propriæ uolũtatis vitio, fructum non habuit: cui desideratos fructus, tẽporis necessitas denegauit. Igitur si tanta vis est, vt necessitati debita imponãtur, id est, vt alieno tempore fructus de arbore exigantur: quanta vis esse poterit, si voluntas nõ exhibeat, quod debetur? Nec enim voluntas poterit excusari, cũ excusata necessitas non sit. Sed primò quærendum est: cur esurierit dominus, qui omne animal pascit. Dehinc, cur ad arborem accessit, quam fructum nõ habere certò certius sciuit. Pòst, cur eã arborem maledixit: quæ non sua voluntate, sed temporis necessitate fructum non habuit. Nisi enim arborẽ figuratã in homine

H acceperis: rationẽ istam inuenire non poteris. Nouerat enim dominus exhibendi fructus tempus nõ esse: nouerat ob hoc arborem maledici non debere, quæ tunc forsitan maledicẽda fuisset, si suo tempore debita denegaret. At cùm dominus Christus quicquid in seculo gessit, quicquid docuit, vel quasc unq; parabolas intulit: in ipsis hominem designauit, cuius causa salutis descẽdit, quem aut instruxit, aut monuit, aut armauit. Instruxit, dum dixit: Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporũ. Monuit, dum dixit: Ne dederitis sanctũ canibus. Armauit, dũ dixit: Nolite timere eos, qui corpus occidunt: animã autem occidere non possunt. Est autẽ in arbore similitudo hominis, ad quẽ dominus esuriens venit. Quid autẽ esurit in homine dominus, quidve ab eo sibi desiderat exhiberi, nisi quod ipse deo patri exhibuit? Meus, inquit, cibus, & meus potus est, vt faciã voluntatem eius, qui misit me. Hæc ab homine exigit Christus, quæ ipse deo patri exhibuit. His enim saginari certũ est, quibus ab eo saginat⁹ est pater. Hæc à nobis exigit, quæ se præbuisse deo patri ostẽdit. Exhibe Christo, quę Christus exhibuit deo: redde filio, quod filius reddidit patri. Inde promeretur

I Christianus, vnde deũ promeruit Christus. Non esuriat dominus, cũ non obsequitur seruus: non sitiat Christus, dum non obtẽperat Christianus. Sagina domini, officia sunt serui. Tu operaris, & dominus pascitur: tu obsequeris, & dei filius saginatur. Esuriui, inquit, & dedisti mihi manducare. Nõ es arbor à deo plãtata, si bonos fructus non exhibes. Omnis, inquit, arbor non faciẽs fructus bonos excidetur, & in ignem mittetur. Non es plantatus iuxta tractus aquarũ, si fructum tempore suo nõ reddis. Et erit, inquit, velut lignum, quod plantatũ est iuxta tractus aquarum, quod fructum dabit in tempore suo. Non te patitur diu suo in agro consistere, si intelligi contigerit esurire. Infructuosas enim arbores in vinea sua dominus permanere non patitur, sicut ipse in euãgelio suo testatur. Ecce triẽnium est, ex quo venio: & fructũ in ista arbore non inuenio. Abscinde illam. Vt quid terrã euacuat? Omnis sterilitas maledicta arescit, & cùm aruerit, igni & incẽdio proficit. Molestus terror est: vbi securis ad radices arborum posita repentinum excidium comminatur. Iam, inquit, securis ad radices arborum posita est. Audi itaq; securis istius terribilem vocem: & paratã vlcisci sollicito metu formida. Aut redde, inquit, fructũ, aut ferio: aut igitur exhibe, quod iuberis: aut facio quod præcipior. Nõ te patiar sine fructu consistere, quæ infru K ctuosas arbores iussa sum amputare. Esto itaq; homo arbusculæ tuæ valde diligens cultor, esto huius plãtationis solicitus semper amator: vt in ea arida quęcũq; sunt, abscindantur: quæ infructuosa sunt, amputentur: quæ fructuosa sunt, excolantur: diffusos ramos & nemorũ opacitate condensos, spiritali falce compone, vt abundãtes fructus potius, quàm luxuriam mali germinis nutriant: ramorum nimios & abruptos excessus diligenti solicitudine reseca, vt resecati in fœcũditatem fructuum exurgant. Vbertate enim germinis, nõ inani specie dominus delectatur. Steriles nõ amat: fœcundas exoptat, fructuosas diligit: aridas amputare consueuit. Sagina igitur tuis fructibus dominum, vt suis teipse saginet. Sterilitate tua non esuriat, ne & ipse faciat te esurire. Da illi fructus, quos exigit: & accipe, quos pmittit. Exhibe ei quod desiderat: & accipies ab eo, quod donat. Tribue ei nascẽtia, quæ cupit: & ipse tibi, quę cupis, attribuet. Tunc enim poteris eius fructibus saginari, si eius esuriem à te conti gerit satiari. Dictum est breuiter esurire dominũ. Quid sit, dehinc quod sequitur, videamus. *Et accessit*, inquit, L *ad arborem dominus: ut fructum in ea inquireret, & non inuenit, quia tempus non fuit.* Diximus superius in hominẽ, figuram esse arboris transferendam: cùm dominus Christus nec ad arborem posset nisi figuratè, alieno tempore accedere, nec ab ea fructum qui deerat, quasi desiderans postulare. Sed hoc totum, vt diximus, in figura hominis gestum est, qui semper debet in sese debitos fructus habere, nec vnquam sine ipsis inanis & vacuus consistere: quippe qui paratus sit semper, vt si fortè dominus ad eũ venerit, & fructũ in eo, id est officia sancta quæfierit: inueniat eũ semper paratum, semperq; fructibus bonæ vitæ instructum, vt si eum ducere secum voluerit, beatum fœlicemq; adducat: aut si relinquere in mũdo voluerit, in exemplum multorum relinquat. Nã quod dicit, Non fuit tẽpus, vt fructũ dominus inueniret: hominis isthic causa tractatur. Tempus enim exigendorum de homine fructuum, id est, quòd dominus iudicium celebrabit, quo singulorum actus & vitam discutiẽs, aut bonos fructus cœlesti præmio honorabit, aut malos gehẽnæ ignibus religabit. Tamen quia nonnũquam ante tempus iudicij, id est, hìc in seculo, dominus consuenit anteuertere iudicium, vt nunc de nobis exigat, quod iudicij tem M pore exacturus est: monet debere nos esse paratos, id est fructibus sanctę vitę instructos, ne subitò sine fructu inuentos, exemplo istius arboris maledicat: sicut nos ipse dominus admonet, dicẽs: Estote, inquit, parati: quia ne- Mat.24.d scitis, quando dominus vester adueniat. Non enim ô homo contradicere iudici poteris: si à te modò velit exigere, quod illum nosti futuro iudicio destinasse. Tuum verò illud est tantùm, semper esse paratum, semper solicitum, semper salutaribus officiis instructum, vt quocunque venerit tempore tuos actus discutere, iudicium celebrare: dignus semper existas, qui merita vitæ cœlestibus præmiis digna expendas. Sic aliquãdo diluuium inopinatò demittens, genus humanum extinxit: sic Sodomitas dominus imbri flãmifero iudicauit, sic Aegyptios mersit, Amorrhæos deleuit: & nonnũquam homi Gene.7.c nes diuerso iudicio hìc in seculo iudicauit. Aliud est enim manere vacuum, nec timere domini præiudiciũ: aliud securum & lætũ expectare iudicium. Dũ enim securus quis in mundo incautus & segnis, tarditatem iudicij contemnens, sine fructibus bonæ vitæ consistit: sic præoccupatus à iudice, istius arboris exẽplo maledictus arescit, sicut ipse dominus in euangelio dicit: Si autẽ di- Lucæ.13.f xerit

Tã Christi parabolæ hominẽ delineãt, q̃ ipsius facta.

Matt.10.b

Ibidẽ.7.a

Ibidẽ.10.c

Ioan.4.c

Matth.25.e

Ibidẽ.7.c

Psal.1.a

Matt.3.c. & Lucæ.3.b Prosopopœia.

A xerit seruus ille nequam in corde suo: tardat dominus meus venire, & incipiat cædere conseruos suos mandu cans & bibens cum inebriantibus se: veniet dominus in die eius, qua nescit, & hora qua non sperat, & partem eius cum infidelibus ponet. Diximus primò quid sit esurire dominum: deinde diximus accessisse ad arborẽ eum, vt fructũ inueniret in ea, & non inuenit, quia tẽpus nõ fuit. Sequitur nouissimè, quia ipsã arborẽ maledixit, & aruit. Tu in hac arbore homo dei terreris, tu instrueris, tu salubriter admoneris: tibi procurãtur exẽpla, tibi causæ aptantur, propter te istius arboris argumenta traduntur. Si habes in te fructus, serua: si non habes, repara. Hæc enim aut seruientes terrent, aut contemnentes perimunt: aut solicitos saluant, aut temerarios cõdemnant. Tu in arbore ista consistis, tu hoc exemplo pulsaris: per ipsam tibi aut salus, aut causa, aut vita, aut pœna tribuitur. Aduentum domini bonis fructibus præueni. Cõstitue in via paratissimos accelerans fructus. Quod in te domin⁹ optat, inueniat: quod quærit, reperiat: quod

B desiderat, habeat: ne quod à deo arbori contigit, tibi cõtingat. In arbusculam prolatum est iudiciũ, vt tibi proficiat in exemplum. Maledictio arboris tribuat metum, pariat fructum, seruet iudicium. Quantò tardauerit dominus, tantò sit solicitior seruus: quantò diutius superuenit Christus, tantò sit paratior Christianus. Maior est enim pœna dilata, quàm subita: molestius supplicium, quod præmisso terrore differtur: grauior pœna, quæ ad hoc tardat, vt diutius seriat. Subita enim citò percutiũt, dilata fœneratam pœnam restituunt. Non est prouidus seruus, quem imparatum inuenerit domin⁹. Actus tuos tu ipse discute, & quod displicuerit, corrige: rationes quas daturus es, cautè cõpone, vt dominus illas possit, cum acceperit acceptare. Quare tu homo, qui in similitudine arboris figuraris: esto viuidus, esto fœcundus, esto bonis fructibus plenus. Nullus in te ramus sine fructu remaneat: nullus locus sine fœcunditate consistat. Dominus cum ad te venerit, tuis fructibus gaudeat: vel si ad te miserit, saginam in te desideratam inueniat, vt qui quòd sterilem arborem maledixit, fœcundam tuam arborem in æterna secula benedicat.

Dominica. xxii. post Pentecostes, homilia. xxv. Incerto interprete.

C

Matth.22.b

IN *illo tempore, abeuntes Pharisæi consilium inierunt, ut caperent Iesum in sermone.* Omnis malitia cõ funditur aliquoties ratione veritatis, corrigitur autem nunquam: maximè eorum qui proposito malo, & non ignorantia peccent. Ecce enim sacerdotes postquam terrere dominum non potuerunt, dicẽtes: In

Lucæ.20.a qua potestate hæc facis? postquam parabolarum ratione constricti, suo iudicio ipsi se reos fecerunt, dicentes:

Matth.21.d Malos malè perdet. Nemine contra eos dicente testimonium, nisi cõscientia sola. Nunquid compunxit eos timor peccati? nunquid compescuit eos vel libertatis cõsideratio? Sed quid? abierunt, & consilium acceperunt, vt eum caperent in sermone. Quemadmodum si aliquis claudere voluerit currẽtis aquæ meatum, si vna ex parte clausa fuerit aquæ violentia, aliunde sibi semitam rumpit: sic & eorum malignitas ex vna parte confusa, alium sibi aditum adinuenit. Sicut enim nõ potest fieri, vt ligna mittendo extinguas ignem: sic fieri nõ potest, vt rationem reddendo places hominem malum. Et sicut ignis quantò magis ligna susceperit, in maiorẽ flammam erigitur: sic animus malus quantò magis veritatem audierit, tantò amplius in malitiam excitatur. Abierunt ergo, & consilium acceperunt. Quò abierunt? Ad Herodianos. Nam ex eo quòd non dicit, consiliati D sunt, sed consilium acceperunt: & ex eo quòd pariter cũ Herodianis venerunt: apparet, quia cum illis eiusmodi circũuentionis consilium tractauerunt. Homines coloni cuius terram possident, eius auxilio opus habent: qui iustitiam tenet, nullius patrocinio indiget, nisi dei: qui in diaboli iniquitatibus ambulat, diaboli adiutoriũ necessarium habet. Coloni enim dei, diaboli adiutorium non requirunt: colonus autem diaboli, auxiliũ dei non requirit: etsi quærit, non inueniet. Vidisti aliquando eũtem ad furtum deum orare, vt bene prosperetur in furto? Aut qui vadit ad fornicationem, nunquid signũ crucis ponit sibi in fronte, vt non comprehendatur in crimine? Quod si fecerit, non solùm non iuuatur, sed amplius traditur: quia nescit iustitia dei patrocinium dare criminibus. Sic & isti Christum expugnare cupientes, conuenienter non ad seruos dei viros religiosos, sed ad Gentiles, id est ad Herodianos se contulerunt: quale cõsilium, tales & consiliatores. Quis autem poterat dare consilium contra Christum, nisi diabolus, qui erat aduersarius Christi? Cogitabant enim apud se sacerdotes, si nos euntes interrogauerimus Christum: quãuis dixe- E rit, quia non licet dari Cæsari tributum, tamen non nobis creditur dicentibus contra eum. Iam enim omnes, quia inimici eius sumus. Inimicorum autem testimoniũ in iudicio, etsi verum fuerit, quasi suspectum reprobatur: sed nec per seipsos interrogare volebãt Christum, quia in magna suspicione inimicitiæ fuerãt apud Christum, ne fortè quasi suspecti circunuenire eum non possent. Nam inimicus manifestus melior, quàm amicus fictus. Ille dum timetur, facilè vitatur: iste dum non agnoscitur, prævalet. Miserunt ergo discipulos suos, quasi adhuc minus cognitos, & minus suspectos, vt aut absc̃ditè facilè deciperent eum, aut deprehensi minus erubescerẽt apud eum. Nam consilio malo deprehẽso, tantò minor nascitur confusio, quantò fuerit persona deterior. Sed discipuli illi magistris suis ætate minores erant, malitia autem pares: nam & pulli serpentum statura breuiores, veneno autem æquales sunt: & catuli luporũ adhuc teneri constituti, etsi venationem obtinere non possunt, iam tamen sanguine gaudent, & morsibus ludunt.

Dominicæ. xviii. post Pentecostes, homilia. xxvi. Incerto interprete. F

Mat.22.d

IN *illo tempore, accesserũt ad Iesum Pharisæi, & interrogauit eum unus ex his legisdoctor tentans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege?* Frequenter Iudæi diuersis interrogationibus Christum tentantes, sibi quidem acquisierunt interitum, nobis autem prouiderunt salutem. Nam verba Christi profecerunt illis ad cõfusionem, nobis autem ad ædificationẽ: quoniam responsis eius vincebantur, & non placabantur. Nam malitia frequenter quidem vincitur, nunquã autem placatur. Pharisæi sunt omnes, qui contra veritatem contendunt, qui non veritatem defendere cupiẽtes certant, sed subuertere festinant. Qui enim pro veritate contendit, cognita veritate consentit veritati: qui autem contra veritatem, non consentit veritati, manifestum est: quoniam prius non pro veritate, sed contra veri partem certabat. Audi igitur homo fidelis, qui cõtra hæreticũ libenter contẽdis: Si pharisæi placati sunt, & tu certando contra hæreticum, potes eum placare, cũ viceris? si autem pharisæi victi quidem sunt, placati autem non sunt: quomodo tu poteris eos placare, cùm viceris? Nunquid Christo fortior es, vt quos ille non placauit, tu places? Debuerunt quidem timere Sadducæorũ

exemplum

Universidad de Deusto
Biblioteca

G exemplum, vt ne similiter interrogantes confundãtur: sed ardens malitia, dum se satiare festinat, non aspicit exitum rei, vt tantummodo alteri noceat, nec sibi parcens. Sed si neminem antè vicisset, fositan iusta ratione se sperarent posse eum vincere, à quo nullus est victus: nunc autem videntes, quoniam quotquot eum interrogare ausi sunt, omnes victi recesserunt: quid æstimandi sunt isti? nunquid fortiores quàm cæteri, qui victis omnibus vincere possint? Sed impudentiores, quàm omnes qui confusis omnibus ante se, similiter erubescere non timuerunt. Conuenerunt in vnum, & interrogauit eum vnus legisdoctor. Conuenerunt, vt multitudine vincerent, quem ratione superare non poterant. A veritate nudos se esse professi sunt, qui multitudine se armauerunt. Dicebant enim apud se: Vnus loquatur pro omnibus, & omnes loquamur per vnum: vt siquidem vicerit, omnes videamur victores: si autem victus fuerit, vel solus videatur confusus. O pharisæi, qui omnia propter homines cogitatis & facitis. Primùm quidem venientes cũ vno, vincendi estis per vnum: tamen putatis quia vno victo, homines non intelligant omnes vos victos. Nunquid conscientiæ vestræ non sentiunt se esse confusas? Leuis est enim consolatio, qui in seipso confusus est, quod ab aliis ignoratur. Magister, quod H est mandatum magnum in lege? Magistrum vocat, cuius non vult esse discipulus. Simplicissimus interrogator, & malignissimus insidiator, de magno mandato interrogat, qui nec minimum obseruat: ille enim debet interrogare de maiori iustitia, qui iam minorem impleuit. Dominus autem sic eum reprehendit, vt interrogationis eius fictam conscientiam statim primo responso percuteret, dicens: Diliges dominum deum tuum in toto corde tuo: id est, non sicut tu, qui deuotionem ostendis in ore, & fraudem meditaris in corde. Magnum autem & minimum mandatum dicimus, quantùm ad dignitatem mandatorum, non quantùm ad vtilitatem. Alioquin vtilitas omnium mandatorũ vna est, & omnia mandata quæ videntur esse mandatum, ita sibi cohærent, vt alterum sine altero esse non possit: vtputa si interroget te aliquis in ædificatione domorum, quæ pars est melior? dicis fundamentum. Sed quemadmodum ędificatio non potest esse, nisi fuerit fundamentum, ita nec fundamentum potest esse, I nisi ædificatio fuerit subsecuta: nec dicitur fundamentum, nisi sit ædificatio cuius fundamentum dicatur: ergo fundamentum ædificatione dignius est, non vtilius. Sic & caput dignius est quàm membra, tamen nec membra sine capite, nec caput sine membris. Sic digniores sunt sacerdotes, quàm populus, non tamen vtiliores: quia nec populus sine sacerdotibus, nec sacerdotes sine populo esse possunt. Ita & dignius est hoc mandatum: Diliges dominum deum tuum, ex toto corde Deut.6.a Exo.20.e & Deut.5.b tuo: quàm illud, Non concupisces, non occîdes, tamẽ vtilitas vna est. Nam qui diligit deum, ille non occîdit, aut concupiscit: qui autem occîdit, aut concupiscit, nõ diligit dominum deum suum. Esse autem minora mãdata dominus manifestat: Si quis vnum ex minimis Mat.5.c istis mandatis solueri, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cœlorum. Diliges, inquit, non timebis: quia diligere maius est, quàm timere. Minoratio enim culturæ dei habet timorem: perfectio autem, dilectionem, dicente Ioanne: Perfecta autem dilectio foras mittit timorem. Donec enim homo timet deum, non eum diligit: cùm autem diligere cœperit, iam non eum tantummodo timet, sed etiam amplius diligit. Timere enim seruorum est, diligere filiorum. K Timor sub necessitate est, dilectio in libertate: qui in timore seruit deo, pœnam quidem euadit, mercedem autem iustitiæ nõ habet, quia inuitus facit bonum propter timorem. Non vult ergo deus, vt timeatur ab hominibus quasi dominus, sed vt diligatur quasi pater, quia adoptionis spiritum donauit hominibus. Iam si conceperimus ab initio creati hominis causam, intelligimus, quia deus se magis patrem voluit esse hominum, quàm dominum. Non enim dixit tantummodo, Gen.1.e Faciam hominem: sed, faciamus hominem secundum imaginem nostram. Similare autem conuenit filiis ad patres suos, non etiam seruis ad dominos suos. Quid est, diligere deum ex toto corde tuo? nisi vt cor tuum non sit inclinatum ad vllius rei dilectionem amplius quàm dei, nec delecteris quasi specie mundi amplius quàm dei, non in honoribus, non in auro vel argento, non in possessionibus aut vineis, non in animalibus aut mancipiis, non in ornamentis aut vestibus, non in filiis aut parentibus, aut amicis: sed hæc omnia existimes tibi esse in deo, vt præ his omnibus ames deum. Si autem in aliquo horum amor cordis tui fuerit occupatus, iam ex toto corde non amas deum. Pro quanta enim parte cor tuum fuerit ad aliquam rem, pro tanta L parte minus est ad deum. Ecce, si vir habeat vxorem, quomodo cognoscitur vxoris plena dilectio? Vxor neminem debet sapientiorem putare quàm virum suum: etsi sit alter sapientior, tamen illa sapientiorem esse alterum intelligere non debet. Vxor neminem fortiorem debet putare quàm virum suum: etsi sit alter fortior, tamen illa intelligere non debet alterum fortiorem. Vxor neminem debet formosiorem putare quàm virum suũ: etsi sit alter formosior, tamen coram oculis eius alter formosior non debet apparere. Perfectum enim odium, & perfectus amor verum iudicium non cognoscit: vtputa si perfectè odias aliquem, qualiacunque fuerint, apud illum omnia tibi displicent, siue quæ loquitur, siue quæ agit: etsi sint bona, tamen tibi mala videntur. Sic, etsi perfectè aliquem amas, quęcunque sunt apud eum, tibi placent, siue quæ loquitur, siue quæ agit: etsi mala sunt, tamen tibi bona videntur. Ergo & vxor si videns aliquem dixerit, quàm sapiens vir, vtinam vir meus talis esset, iam amor eius minus habet aliquid de M perfecto amore. Si videns aliquem dixerit: Quàm formosus homo, vtinam vir meus talis esset: iam amor eius minus habet aliquid de perfecto amore. Et pro quãta parte amplius aliquid laudauerit in altero viro quàm in suo, tanto dilectio minor est ad virum suum. Sic ergo & anima omnis Christiana, quæ sponsa est Christi, ita debet diligere deum, vt nihil sit in mũdo quod amplius amet, quàm eum. Pro quanta enim parte plus aliquid amauerit: pro tanta parte minus deum. Quid est, in tota anima diligere deum? id est, certissimum animum habere in veritate, & firmum esse in fide. Alius est enim amor cordis, & alius est amor animæ. Amor cordis quodammodo carnalis est, vt etiam carnaliter deum amemus: quod facere non possumus, nisi recesserimus ab amore mundialium rerum. Sicut enim casta mulier, quæ virum suum amat, nullum alium amat: si autem alium amauerit, iam non amat virum suum: Ita & homo si deum amat, mundum non amat: si autem mundum amauerit, iam deum ex toto corde nõ amat. Ergo cordis amor non intelligitur in corde, sed sentitur: quia quodammodo carnalis est. Amor autem animæ non sentitur in corde, sed intelligitur, quia amor animæ

A animæ indicium est, puta quòd didicisti vnum deum ex quo omnia, & vnum deum per quem omnia. Si iterum intellectus tuus alicuius doctrinæ seductione percussus, cœperit dubitare de substantia dei, in tota anima non diligis deum. Iterum qui putat incantationes aliquid posse, aut auguria aliquid intelligere, aut diuinationes aliquid nunciare, ille nõ in tota anima diligit deũ. Qui omne bonum credit apud deum, & omne bonum credit esse deum, extra deum non credit esse bonum: qui omnem virtutem & omnem sapientiam credit esse deum, extra deum neque sapiẽtiam aliquam esse credit, neque virtutem: qui credit deum omnia facere, & sine deo nihil posse fieri, ille tota mente diligit deum. Quid est, in tota mente diligere deum? id est, vt omnes sensus tui, qui pertinent ad mentem, deo vacent. Cuius intellectus deo ministrat, cuius sapientia circa deum est, cuius cogitatio ea quæ dei sunt tractat, cuius memoria quæ bona sunt recordatur, tota mente diligit 1.Cor.14.c deum, sicut ait Apostolus: Psallam spiritu, psallam & mente. Cuius autem aut intellectus quæ dei sunt nõ intelligit, aut non secundum deum sapit, aut scientia illius vana est, & secularis: aut recordatio illius non est B bona, aut cogitatio displicens deo, ille non tota mente diligit deum. Hoc est primum & maximum mandatum, secundum autem est simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Videtur Christus non ad interrogata respondere: ille enim interrogat, quod est mandatum magnum, puta dixit: Diliges dominum. Si voluit & alterum mandatum introducere, debuit minimum dicere, non secundum: secundum autem primum respicit. Sed vide quid voluit ostendere, Diliges dominum, & primum, & magnum est. Diliges proximum, magnum quidem est, primum autem non est. Et ideo dixit, Simile est: considera ergo mysterium. Quis est proximus noster? Christus qui suscipiens carnem nostram factus est proximus nobis. Sicut in parabola illa Christus ostendit, cùm dixisset pharisæus: Et quis Lucæ.10.e est meus proximus? introducit hominem à latronibus vulneratum, & à sacerdote despectum, à Samaritano autem receptum, qui est ipse Christus. Ergo primum mandatum est & magnum, deum patrem diligere, id est cognoscere. Ergo filiꝰ dei magnus sicut pater. Quic- C quid enim pater potest, & filius potest: pater enim diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Sed quia omnia filius patre dante potest, sicut pater, ideo pater magnus deus & primus: filius autem magnus deus qui- ad Tit.2.d dem, non tamen primus, sicut ait Apostolus: Expectantes aduentum magni dei & saluatoris nostri Iesu Christi. Vt autem simpliciter intelligamus proximum nostrum omnem hominem esse fidelem: qui hominem amat fidelem, simile est sicut qui deum amat, quia imago dei est homo. Sicut rex in sua imagine honoratur, vel contemnitur: sic & deus in homine vel diligitur, vel oditur. Non potest hominem odire, qui deũ amat: nec potest deum amare, qui hominem odit: sicut ait Ioannes Apostolus, Qui dicit se diligere deum, 1.Ioan.4.d & non diligit fratrem suum, mentitur: si enim fratrem quem vides, non diligis: deum quem non vides, quomodo potes diligere? Quis honorat regem, & contemnit eius imaginem? Aut quis honorat imaginem, & authorem contemnit imaginis? Aut ita: Quoniam pharisæi sciebant quidem, quod esset mandatum magnum in lege, & tentantes interrogabant, volens eis ostendere, quia non sufficiebat eis solius dei patris agnitio ad salutem, non solùm dixit: Diliges dominum deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, sed addit: Diliges D proximũ tuũ, sicut teipsum, qui erat ipse. Alioqui si ad solã interrogationẽ eorũ respondisset, sufficeret dicere: Diliges dñm deũ tuum: & nõ adderet, proximũ tuũ sicut teipsum, secundũ quod alibi dicit: Hæc est vita æterna, vt cognoscãt te solũ verum deũ, & quẽ misisti Iesum Ioan.17.a Christũ. Et vide quia nõ dixit, cognosces dominũ deum tuũ, sed diliges: quoniã cognoscere verũ deũ, penè propriũ est humanę nature: diligere autẽ eum, religiosi cordis est, & recti. Et quicũq; dilexerit deũ ex toto corde, nõ est possibile vt nõ perueniat ad filij eius agnitionẽ, id est proximi. Ipsa enĩ dilectio dei quæ in eo habetur, illuminans eũ, præstat ei ducatũ, vt post patrẽ cognoscat & filium. *In his duobus mãdatis lex pẽdet & prophetæ.* Qui proximũ suũ diligit, nec occîdit, nec mẽtitur illi quẽ diligit, nec falsum testimonium dicit de eo quẽ diligit, nec mulierẽ illius inuadit. Sicut odiũ omne malũ suggerit, sic dilectio oẽ bonũ. Vnde ait Apostolus: Est fides quæ Gala.5.a per dilectionẽ operatur. Aut ita: Quoniã de patre & filio oẽis prophetarum & legis prędicatio exstebat, per quos pphetas agnoscẽs quis proximũ suũ, hoc est filium dei, ad primũ & magnũ mandatũ perueniebat, vt diligeret dominũ deum, melius cognoscẽs eum per seipsum. E *Cõgregatis aũt pharisæis, interrogauit eos Iesus: Quid ubis uidetur de Christo, cuius filius est? Respõderũt, Dauid. Et dixit eis: Quomodo ergo Dauid in spũ uocat eũ dominũ, si filius eius est?* Psal.109.a Iudęi æstimãtes hominẽ Christum, tẽtabãt. Nec enĩ tẽtassent eum, si eum dei filiũ credidissent. Volẽs ergo eis Christus ostẽdere, quia cognoscebat fallaciã cordis eorum: & quia nõ erat homo qui tẽtabatur, sed deꝰ quẽ nemo potest tẽtare: nec dicere potest manifestè veritatem de se, nec tacere. Dicere enĩ nõ poterat, ne malorũ occasionẽ blasphemi inueniẽtes Iudęi amplius insanirent: tacere aũt nõ poterat veritatẽ, quia ad hoc venerat, vt veritatẽ annũciaret. Ideo talẽ interrogationẽ eis ꝓposuit, vt eo tacẽte ipsa interrogatio eius ostẽderet eis. Nũquid poterat dñs eius esse, qui ex eo fuerat nasciturus? Puto autem hãc interrogationẽ, nõ solùm contra phariseos, sed etiã cõtra hæreticos posuisse. Nã secundũ carnẽ verè filius erat Dauid, dñs autẽ secũdũ diuinitatẽ. Si ergo Christus secundũ carnem dicitur Christus, aut secundũ carnem iussus est sedere ad dexterã patris, sicut hęretici putant, ex ęqualitate mendaciũ cõponere festinãtes, nunq; Christus Dauid filiũ esse se denegasset. Nã nobis filiꝰ po- F test esse qui post nos futurus est: dñs autẽ esse nõ potest, nisi qui aut nobiscũ, aut ante nos est. Christus autẽ secundum carnẽ post Dauid est, secũdũ diuinitatẽ autem ante Dauid. Ergo illũ significabat dñm suũ, illũ significabat iubendũ sedere, qui iã tunc erat, id est vnigenitꝰ deꝰ. *Et nemo poterat ei respõdere uerbũ, neq; ausus est quisquã ex illa die amplius eum interrogare.* Cõfusio multorũ facta fuerat disciplina cunctorũ. Nã & si credimus, cꝰ omnia sibi secundũ prouidentiã dei agebãtur, intelligimus quoniam non illis desinẽtibus interrogare, Christus desiit docere: sed quia Christus desierat, eos iã vlterius nõ ausos esse interrogare. Nam qui mari terminum posuit, ipse audaciæ diaboli aduersum se agentis, quando voluerit, tunc finem ponit.

In locũ Matthæi.xxv.c. Quãdiu feciſtis uni ex minimis &c. de diuite & paupere, & de eleemoſyna faciẽda, homilia.xxvii. incerto interprete.

Prata & nemorosa loca, diuersos & varios habent flores: & quędã quidẽ sunt visu delectabilia, quædã autẽ bene olẽtia, quædã verò ad curam corporũ necessaria: & hęc omnia cõgrua sunt homini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G mihi. Sic enī eccleſia eſt, lectiones diuerſarū habet ſcripturarū, euāgelij videlicet, & Apoſtolorū, & prophetarū inſtitutiones, quę oīa apta ſunt, & cōuenientia Chriſto. Sed ſuper prata oritur Sol, & marceſcūt flores, & decorem ſuū amittunt. In hunc verò agrū, vel pratū, mittitur Sol iuſtitię, & aliū quidē corripit: aliū autē ſanctificat. Alij verò miſeretur. Exortus eſt robis hodie ſermo euāgelij lectiōe, dicēs: Quādiu feciſtis vni ex minimis meis, mihi feciſtis. Iterū cōmoneo pauperē, iterū opprobrium diuitibus facio, ſed calumniam & iniuriā dignitati nō facio: inſatiabilē mentē oſtēdo, non diuitias accuſo, ſed eū qui his malè vtitur. Nā & Abrahā diues erat, & faſtū nullū habuit: & Lazarus cū pauper eſſet, neminem blaſphemauit in tāta penuria cōſtitutus. Sed quid duarum perſonarū teſtimonia memorauī? Citabo & beatū Iob, qui vtrarūq; partiū idone⁹ teſtis eſt: qui cum eſſet diues, contēpſit neminē: & cū iniuriā pateretur, nō blaſphemauit vllū: ſed cū eſſet locuples, dicebat: Domus mea omni homini patuit. Et cū paupertate premeretur, loquebatur in anguſtia ſua, dicēs: Dñs dedit, dñs abſtulit: ſicut dño placuit, ita factū eſt. Diu & fortiter ei colluctatus eſt diabolus, ſed athletā vincere nō potuit: pharetrā ſagittarū ſuarū exinaniuit, & bellatorē fortiſſimū ſauciare nō potuit: mānes ſuſcitauit fluct⁹, & firmiſſimā petrā mouere nō potuit: machinatiōes ſuas adhibuit, & turrē validiſſimam nō proſtrauit: arborē cōcuſſit, & poma nō decerpſit: & ramos quidē cōfregit, ſed radici nihil nocuit: parietem perforauit, ſed theſaurū auferre nō potuit. Theſaurū dico, nō auri & argēti, ſed fidē iuſti: hāc enī huius theſauros diripere diabol⁹ feſtinabat. Vidiſti augmētari fluctus, vidiſti petrā firmiſſimā, vidiſti militē pręparatū, vidiſti turrē inexpugnabilē, vidiſti deū honorificatum, vidiſti diabolū confuſum. Et quali noie hunc iuſtū appellē ignoro. Athletā eum vocē? ſed præcellit tantarū copia coronarū. Petrā eum dicā? ſed firmiorē video. Militem appellabo? ſed robuſtiorē cerno conſtantiā. Turrē eum noīabo? ſed eminet ſapiētia. Arborē eum dicā? ſed decorior inuenitur. Fructū eum appellē? ſed ſpecioſior demōſtratur. Theſaurū eū noīabo? ſed copioſior dignoſcitur. Et quali vocabulo appellē ſanctū nō inuenio. Audiant hęc diuites, audiāt pauperes, quēadmōdū hic beatus vir in diuitiis ſuis, & fœlicitate diſpēſator extitit diuitiarū: & in tētatione paupertatis ſuæ patiēter & fortiter tolerauit. Vides igitur q̄ bonū eſt diuitē eſſe in opib⁹ bonis, & pauperē in patiētia, & egeſtate eſſe beatū. Nolo mihi dicas, paupertatē timeo: paupertatē times, & peccatum nō times. Nolo timeas paupertatē, ſed iniquitatem time, quæ mater eſt tormentorū. Dñs à te ſtipem poſtulat, & dare ei nō vis: cum enī audis eū dicentē: Quādiu feciſtis vni ex minimis meis, mihi feciſtis. Vides quoniam ſi tribuis pauperi, Chriſto fœneraris: q̄ ſi cōtrahis à paupere manū tuā, quo, & qua fiducia in illa die & tu à dño miſericordiā poſtulabis? Nónne arguet te, dicens: Vidiſti me nudū, & nō operuiſti: & eſurientē, & nō pauiſti: ſitientē, & nō potaſti? Quid tu ad hæc reſpōdebis, & quā veniam deprecaberis? Nōne cōſcientia tua reum te faciet, & obmutеſces? Tu quidē phaſianos, & attagenas, & turtures, & oīa cœli volatilia deuoras, & quod pauperi repleat ventrem, nō largiris: tu quidē veſte ſerica, leporina, & caprina, & diuerſo veſtimēto vteris, & pauperi nudo nec lineū veſtimentū largiris. Tu habes in domo tua laquearia deaurata, parietes precioſos, veſtitos marmore, colūnas purpureas, & capita eorum deaurata: & pauperē nec proſpicere quidē permittis. Sed cùm irreuocabilis finis aduenerit, perges ad inferos nudus bonis operibus, remanēte domo cum omni ornatu ſuo in teſtimonium auaritiæ tuæ: vnuſquiſq; enim prætereuntium dicet: Hæc domus illius fuit raptoris, prędonis & auari, quantas viduas afflixit, quantos orphanos denudauit, quantos miſeros fecit, vt hanc domū poſſideret? Nolo mihi dicas, quia diues conſul ſum, vel præfectus, aut comes ſeu ſenator. De dignitatibus nūc non diſputo, quæ à deo ad benefaciendū omnibus cōceduntur: ſed de illis dico, qui inflati ſuperbia dignitatū, putant ſe immortales cum ipſa dignitate futuros: & nō conſiderant cōditionem ſuā, quia de terra ſunt, & in puluerem redigentur, & pro parua lætitia præſenti, perpetua ſuſtinebunt tormenta. Attendis pauperem, & deſpicis: nec recogitas, quoniam homo eſt ſicut & tu. Homo eſt chara poſſeſſio dei, homo cuius cauſa firmatū eſt cœlum, extenſum mare, fundata eſt terra ſuper aquas: propter quem Sol oritur, & incumbit, luna creſcit & decreſcit, aſtra micantia ſurgunt: propter quem diuerſa animalia, quadrupedia, volatilia, & natantia: propter quē terra producit herbam, & dat cibaria in tempore ſuo omni animæ: propter quem montes & colles, valles & cāpi: propter quem fontes & flumina, ſtagna & paludes: propter quem tempora, & menſes, & anni: propter quē angeli & archangeli, principatus & poteſtates, ſedes & dominationes, Cherubin & Seraphin. Et quid multa loquar? Propter quē vnigenitus filius dei ſanguinem ſuū fudit, & genus redemit humanū: & vt pauperes nō deſpicerentur, formam ſerui ſuſcepit: & quia pauperes & ruſticanos, & piſcatores elegit dominus, quos etiā beatos appellat. Nam facilius eſſe dicit camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnū cœlorum. Princeps Apoſtolorū Petrus, ſuper quē Chriſtus fundauit eccleſiam, verè immobilis petra, & firma confeſſio: nónne pauper erat, & deſpectus, & piſcator? ſed & Iacobus, & Ioānes ſimiliter pauperes erant: & trāſiens ſaluator vidit eos cōſuentes retia ſua, & nō deſpexit, ſed conuocauit, & affatus eſt eos. O eminentia paupertatis. Intantum pauperes erant, quòd retia noua emere non valebant ad capiendū piſces, ſed vetera conſuebant. Sed & Matthæus ſimiliter, nōne in Telonio ſedebat, & trāſiens Ieſus vidit illū, & dicit ei: Sequere me. Et exurgens ſecutus eſt eum, & dereliquit auaritiā matrem, & rapinam nutricem: & nō timuit iniunctionē regis, ſed ſtatim audito verbo, ſecutus eſt regem regū, & dominum dominorum: Et qui aliquādo aliena rapiebat, cœpit donare ſuæ: & pro telonario factus eſt Apoſtolus, & de raptore cōſtituitur euāgeliſta: & qui aliquādo lupus, nūc factus eſt agn⁹. Et Petrus pro hamo piſcatorio, accepit claues regni cœleſtis. Ideo fratres chariſſimi amemus pauperes, & pegrinos, & per bona opera pmereamur dñm, fugiētes auaritiā matrē & radicē malorū oīm, & ſuperbiam, quę eſt inimica deo: quò poſſimus, meliores effecti, inuenire miſericordiā in illa die, fauēte Ieſu Chriſto domino noſtro, cui eſt gloria in ſecula ſeculorū, Amē.

Homiliarum. XXVII. in Matthæum ex variis ac diuerſis locis huc collectarum, finis.

† Quòd in manſuetudine Chriſtum oportet imitari, & de malorum obliuione. Et quòd in virtute poſitū, lædere poteſt nihil. ex Matthęo.
Item de ſumentibus indignè diuina & ſancta myſteria ex eodem Matthæo cap. 26. vide in vltimo tomo, ad populum Antiochenum Homilia. lij. &. lx.

Homiliæ

Gen.13.a
Lucæ.16.e
Iob.31.b
Ibidē.1.d
Matth.25.c
Ibidem.d
Matt.4.c
Ibid.9.c
Ibidē.14.e
Mat.4.c. & Mar.b
Mat.9.a
Ibid.16.c

HOMILIAE ALIQVOT IN EVANGELIVM Marci, authore Ioāne Chryſoſtomo, ſi modò inſcriptio non mentitur authorem. Harum priores tres hactenus ſub vnius nomenclatura ſermonis impreſſæ circūferuntur: reliquæ nunc primùm euulgātur ad communem ſtudioſorum vtilitatem: idq; beneficio Reuer. in Chriſto patris D. Guillelmi Parui Trecaſſinæ primùm, deinde Syluanectēſis eccleſiæ epiſcopi digniſſimi, Theologiæ etiā Pariſienſis doctoris longè eximii.

Ex recognitione Godefridi Tilmanni in Pariſienſi Cartuſia monachum profeſſi.

Argumentum Homiliæ primæ.

Principium euangelii Marci tractatur. Obiectioni reſpondetur Porphyrii eius, qui (teſte Suida) propriè ἐκαλεῖτο βασιλεὺς τυρὸς φιλόσοφος, qui & aduerſum dogmata Chriſtianæ legis libros ſcripſit quindecim. Hac gratia dictus eſt, ὁ τῶν Χριστιανῶν πολέμιος. Aduerſus hanc excetram parauit dominus eccleſiæ ſuæ propugnandæ antagoniſtas, in quibus tres omniū maximè præfulſerunt, Euſebius nimirum Cæſarienſis, qui pro quindecim, triginta oppoſuit libros, ueluti ἀντιπεμπτίους. Totidem Apollinarius Laodicenus antiſtes. Methodius Tyri epiſcopus alios aliquot.

Viſionis huius extaticæ ſeriē de animali tetramorpho. habes. Eze. 1 & Apoc. 4. C τετράμορφος, id eſt, quadriformis.

ANimal illud, quod in Ioannis Apocalypſi, & Ezechielis videtur principio tetramorphō, quod habebat faciem hominis, & faciem vituli, & faciem leonis, & faciem aquilæ, in præſenti quoq; loco ſignificat: in Matthæo quidem faciē hominis, in Luca vituli, in Ioanne aquilæ, in Marco leonis, qui in eremo ad hunc perſonat modum. *Initium euangelii Ieſu Chriſti filii dei. ſicut ſcriptū eſt in Eſaia propheta: Vox clamantis in deſerto, parate uiam domini, rectas facite ſemitas eius.* Qui in eremo perſonat, vtique leo eſt, & ad cuius vocem omnia animalia pertimeſcunt, & concurrunt, & fugere nō audent. Simulq; conſiderate quòd Ioannes baptiſta, vox dicitur, & dominus noſter Ieſus, ſermo: & iure quidem: nam ſeruus præcedit dominum. Initium euangelij Ieſu Chriſti filij dei, ergo non filij Ioſeph. Initium euangelij, finis legis eſt. Finitur lex, & incipitur euangelium, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuā. Sicut ſcriptum eſt in Eſaia. Quantum in memoria eſt, & in mea mente pertracto: tam ſeptuaginta interpretes, quàm Hebræorum volumina diligentiſſimè ventilans, nunquam hoc in Eſaia propheta ſcriptum eſſe reperire potui, quod ponitur: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam: ſed in Malachiæ prophetæ fine ſcriptum eſt. Sic autem in Malachiæ fine ſcribitur, quomodo nūc Marcus euāgeliſta ponit: *Sicut ſcriptū eſt in Eſaia propheta.* Euangeliſtæ de ſancto ſpiritu locuti ſunt. Marcus iſte qui ſcribit, non paruus eſt. Denique Petrus Apoſtolus in epiſtola ſua ait: Salutat vos illa collecta, & Marcus filius meus. O Apoſtole Petre, Marcus filius tuus, filius nō carne, ſed ſpiritu, inſtructus ſpiritalib⁹ hoc ignorat: & quod alibi ſcriptum eſt, alibi memorat: ſicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam. Locum iſtum impius ille Porphyrius, qui aduerſum nos conſcripſit, & multis voluminibus rabiem ſuam euomuit, in quartodecimo volumine diſputat, & dicit, Euangeliſtæ tam imperiti fuerunt homines, non ſolùm in ſecularibus, ſed etiam in ſcripturis diuinis, vt teſtimonium quod alibi ſcriptum eſt, de alio ponerent propheta. Hoc ille obiicit: nos ergo quid ei reſpondebimus? Orationibus veſtris iſta mihi videtur eſſe ſolutio, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia. Quid ſcriptū eſt in Eſaia propheta? Vox clamantis in deſerto, parate viam domini, rectas facite ſemitas eius. Hoc in Eſaia ſcriptum eſt, expoſitio autem ipſius capituli in alio propheta melius dicitur. Et ipſe dicit euangeliſta: Iſte eſt, inquit, Ioannes Baptiſta, de quo etiam Malachias dixit: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui prępparabit viam tuā. Ergo quod dicit, ſcriptum eſt, ad hoc capitulum refertur: Vox clamantis in deſerto, parate viam domini, rectas facite ſemitas eius. Vt autem probaret is ipſum eſſe angelum, qui miſſus eſt, noluit ex ſuo probare ſermone, ſed ex prophetia prophetæ. Fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans: Ioānes fuit, deus noſter erat: quod fuit, eſſe deſinit: quod fuit antequam eſſet, non fuit. Cæterùm qui erat, ante erat, & ſemper erat: & erit, non habet aliquando principium. Ergo de Ioanne Baptiſta dicitur, fuit: de domino autem ſaluatore, erat. Vbi dicitur, erat, nullum habet initium. Ipſe eſt qui dixit, qui eſt, miſit me: non enim eſſe habuit aliquando initium. Fuit Ioannes in deſerto baptizans & prædicans: in deſerto fuit vox dominum prædicatura. Aliud antè perſonare non debuit, niſi ſaluatoris aduētum. Fuit Ioannes in deſerto. Fœlix iſta conuerſatio, deſpicere homines, angelos quærere: vrbes deſerere, & in ſolitudine inuenire Chriſtum. Fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicās: baptizare manu, docere ſermone. Baptiſmus Ioannis præceſſit baptiſmum ſaluatoris: ſicut Ioannes Baptiſta præcurſor fuit domini ſaluatoris, ſic & baptiſmus Ioannis Baptiſtæ præcurſor fuit domini ſaluatoris: illud datum eſt in pœnitentia, hoc in gratia. Ibi pœnitentia tribuitur, ibi venia: hic victoria. Et egrediebatur ad illum omnis Iudæa. Ad Ioannem Iudęa concurrit, Hieroſolyma concurrit: ad Ieſum verò dominum ſaluatorem omnis cōcurrit orbis. Notus in Iudæa deus, in Iſraël magnum nomen eius. Ad Ioannem ergo concurrit Iudæa, & Hieroſolyma: cæterùm ad ſaluatorem omnis orbis. Veniebant vniuerſi, & baptizabantur, ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata ſua. Baptizabantur à Ioanne: Ioannes Baptiſta legis vmbram præfert, ergo ad legem tātùm Iudæi baptizabantur. Hieroſolyma veniebat, & baptizabantur ab illo in Iordane fluuio deſcendente: lex enim deſcendit: licet baptizet, tamen deorſum eſt. Iordanis hic interpretatur fluuius deſcendens: cæterùm dominus noſter, & trinitatis myſterium deſurſum eſt. Dicet aliquis: Si deorſum eſt, ergo deorſum eſt dominus, qui baptizatus eſt in Iordane. Et rectè in Iordane baptizatus eſt: legis enī præcepta ſeruauit, quia circunciſus lege eſt, & baptizatus lege eſt. Et *erat Ioannes ueſtitus de pilis camelorum, & zona pellicea,*

Marci.1.a
Eſa.40.a
Malach.3.c
1.Pet.5.d
Porphyrius
Ioānes fuit, deus autem erat.
Exo.3.d
Fœlix, qui in ſolitudine Chriſtū quærit, & inuenit eum Baptiſta.
Pſal.75.a
Iordanis à יָרַד id eſt, deſcendit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioānes prærogatiua sãctitatis, etiã inter pōtifices Iudaorũ celebratur vsque hodie.

Luc.æ.1.a

pellicea, & cibus eius locuſtæ, & mel ſyluestre. Sicut ſacerdotum principes ſunt, ſacerdotes Apoſtoli: ſic monachorum princeps Ioannes Baptiſta eſt. Et quantum tradit Hebræorum ſcriptura, & vſque hodie in memoria eſt inter nomina ſacerdotum, & inter pōtifices Ioannes nominatur. Ita virum illum & ſanctum, & ſacerdotem fuiſſe perſpicuum eſt. Sed & nos legimus in euangelio ſecundũ Lucam de genere illum fuiſſe ſacerdotali. Fuit, inquit, ſacerdos Zacharias nomine, & iſte in vice ſua. Hoc autem propriè non deferebatur, niſi principibus ſacerdotum, hoc eſt pontificibus. Hoc totum quare dixi? Vt ſciamus iſtum eſſe pontificem, qui ſciebat Chriſtum eſſe venturum, & Chriſtum non quærebat in templo, ſed in deſerto ſeparauerat ſe à multitudine. Oculis expectantibus Chriſtum, nihil aliud dignum eſt aſpicere, niſi Chriſtum. Et erat Ioannes veſtitus pilis cameli, non lana, ne delicatas veſtes putares. Denique &

Matt.11.a

ipſe dominus noſter in euangelio ipſius teſtis eſt: Ecce, inquit, qui mollibus veſtiuntur, in domo regũ ſunt. Benedicamus igitur dominum, cui cum patre, & ſpiritu ſancto, honor, gloria, & poteſtas, in ſecula ſeculorum, Amen.

H

Homilia ſecunda.

Quòd Ioannes ueſtiebatur pilis camelinis, & zona pellicea ſuccingebatur.

NVnc veniamus orationibus veſtris ad intelligentiam ſpiritalem. *Et erat Ioannes veſtitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos eius.* Ipſe

Ioan.3.d

dicit Ioannes: Illum oportet creſcere, me autem minui: qui habet ſpõſam, ſponſus eſt: amicus autem ſponſi gaudio gaudet, ſi videat ſpõſum. Et deinde ipſe dicit: Venit fortior poſt me, cuius non ſum dignus ſoluere corrigiã eius calciamentorum: quaſi dicat, illum oportet creſcere, me autem minui: oportet euangelium creſcere, me autem legem minui. Erat igitur Ioannes, hoc eſt, lex in Ioanne, veſtitus pilis cameli, non poterat habere tunicã

Ioan.1.d
Eſaiæ.53.c

de agno, de quo dicitur: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. De quo iterum dicitur: Sicut ouis ductus eſt in occiſionem. De illo in lege tunicam habere nõ poſſumus: Et zonam pelliceam habebat in lege, quia Iudæi hoc ſolum putant peccatum eſſe, quod opere peccant: cæterùm dominus noſter Ieſus in Apocalypſi Io-

Apoca.1.c

annis: qui videtur inter ſeptem candelabra, & habebat I zonam aureã, non in lumbis, ſed in pectore. Lex in lũbis cingitur: Cæterum Chriſtus, hoc eſt euangelium, & monachorum virtus, non ſolùm in libidine, ſed in mẽte condemnatur. Hic nec cogitari quidem expedit: ibi,

Matth.5.d

qui fornicatus fuerit, tenetur in crimine. Amen, amen dico vobis, qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Scriptum eſt,

Deut.5.b
Matt.19.c

inquit, in lege, non adulterabis. Hæc eſt zona pellicea circa lumbos hærens. Ego autem dico vobis, qui viderit mulierem ad concupiſcendũ, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Hæc eſt zona aurea, quę in pectore cingitur.

Veſtitus pilis cameli, & locuſtas, & mel ſyluestre comedebat.

Locuſta Ioannis quid.

Locuſta animal paruulum eſt, & inter volatile & reptile medium eſt. Neque enim à terra ſatis tollitur, quia ſi paululum eleuatur, non tam volat, quàm ſalit. Et cùm à terra ſe paululum eleuauerit, iterum pennis deficientibus, cadit in terram: ita & lex videbatur quaſi quidem ab idololatriæ errore paululum recedere, ſed ad cœlum volare non poterat: regnum enim cœlorum nunquam legimus in lege. Vultis ſcire quia regnum cœlorum in

Matth.3.a

euangelio tantum prædicatur? Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Ergo lex tollebat homines de terra paululum, & ad cœlum perducere non poterat. Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Locuſtas, & mel quoq; ipſe comedebat, non domeſticum, ſed ſylueſtre, inter feras, inter beſtias, non in domo, non in eccleſia, ſed extra eccleſiã. Syluestre enim mel deficiebat in lege, vnde & mel nũquam in ſacrificiis oblatum legimus. Miretur aliquis & dicat: Quare cùm oleum, cùm ſimilia, cùm aries, cùm agnus, cùm ſanguis pecudum, cùm cætera offeruntur in ſacrificio dei, mel tantum non offertur? Deniq; quod dicit: Et quodcunq; offertur, ſale conditum offertur in ſacrificio: &, Sermo veſter ſit ſale conditus. Mel penitus non offertur. Et quodcunq; contigerit, inquit, immundũ erit. Mel ſanè voluptatis indicium eſt, & ſuauitatis: ſemper enim voluptas mortificat, ſemper voluptas deo non placet: quodcunq; dulcedinem habet, in dei ſacrificiis non offertur. Mel quidẽ ipſum videtur dulce eſſe, & ſenſum ſuauitate demulcens: ſicut & voluptas, ſicut & libido, ſicut & laſciuiæ. Mel videtur quidem hinc inde cõfectum eſſe de floribus, ſed ſi reſpicias inter ipſos flores, & cadauera, & putredines habere, & cætera iſtiuſmodi. Ergo mel non ſolùm de floribus, ſed & de quocunq; voluptuoſo eſt. Videtur quidem ſuaue eſſe, ſed ſi diſcrimẽ L reſpicias, mortiferum eſt. Hoc totum quare dixi? Quoniam in lege initia erant, in euangelio perfectio. *Venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiam calceamentorum eius.* Videtur quidem eſſe humilitatis indicium: quaſi dicat, non ſum dignus ſeruus eius eſſe. Sed in iſtis verbis ſimplicibus aliud demõſtratur ſacramentum. Legimus in Exodo, legimus quoq;

Deut.25.b
Ruth.4.

in Deuteronomio, legimus in libro Ruth: quoniam ſi quis cognatus erat, & eam quæ de genere eius veniebat, accipere nolebat vxorem, veniebat alius, qui ſecundus erat in genere, præſentibus iudicibus, & maioribus natu, & dicebat: Tibi competit matrimonium, tu debes eam accipere. Si nolebat, veniebat illa, quã nolebat accipere, & tollebat calceamentum eius, & percutiebat in faciem eius, & conſpuebat eum, & ſic alteri nubebat. Hoc fiebat propter ignominiam: interim ſecundum literam, vt ſi fortè pauperiorem contempſiſſet, hac ignominia terreretur. Ergo hic ſacerdotium demonſtrat. Dicit ipſe

Ioan.3.d

Ioannes: Qui habet ſponſam, ſponſus eſt. Ille habet ſpõſam eccleſiam, ego autem amicus ſponſi ſum, non poſſum ſoluere corrigiam calceamenti eius in lege quoniã M ipſe eccleſiam duxit vxorẽ. Ego baptizo vos aqua, ego miniſter ſum, ille author & dominus eſt, ego aquam præbeo: ego qui creatura ſum, creaturã præbeo, ille qui increatus eſt, increata præſtat: ego baptizo vos aqua, ego præbeo quod videtur, ille quod non videtur: ego qui viſibilis ſum, do aquam viſibilem, ille inuiſibilis, dat ſpiritum inuiſibilem. Quem nobis concedat pater vnà cũ filio, in ſecula ſeculorum, Amen.

Homilia tertia.

De Chriſti baptiſmo, & legis commutatione in euangelicæ gratiæ ſacramenta.

ET *factum eſt, in diebus illis uenit Ieſus à Nazareth Galilææ.* Videte vnitiones ſignificationẽſque verborum. Non dixit, venit Chriſtus: non dixit, venit filius dei, ſed venit Ieſus. Dicat aliquis, quare non dixit, Chriſtus? Secundum carnem loquor: cæterũ deus ſemper ſanctus eſt, nec ſanctificatione indiget: ſed etiam de carne Chriſti loquimur, nondum fuerat baptizatus, & à ſpiritu ſancto vnctus fuerat. Secundum carnem loquor, ſecũdum formam ſerui loquor, nemo ſcãdalizetur. De eo loquor, qui quaſi peccator venit ad baptiſmum,

A ptiſmum, non quòd Chriſtum diuidam, non quòd alius Chriſtus, & alius Ieſus, & alius filius dei: ſed quòd vnus, atque idem pro varietate temporum nobis diuerſus eſt. *Ieſus à Nazareth Galilææ.* Videte myſterium. Ad Ioannem Baptiſtam venit primum Iudæa & Hieroſolyma, dominus noſter initium euangelici baptiſmi, & legis ſacramenta commutauit in euangelij ſacramenta: non venit de Iudæa, non venit de Hieroſolyma, ſed venit de

Id eſt, flos, germẽ, furculus.

Galilæa gentium. Ieſus à Nazareth Galilææ. Nazareth interpretatur flos. Flos venit ex flore. *Et baptizatus eſt in Iordane à Ioanne.* Grandis miſericordia, qui peccata nõ fecerat, baptizatur quaſi peccator. In baptiſmate domini omnia peccata dimittuntur. Sed quaſi præuium quoddam eſt baptiſmi domini ſaluatoris, cæterum vera remiſſio peccatorum in Chriſti ſanguine eſt, in trinitatis myſterio. *Et ſtatim aſcendens de aqua, uidit apertos cœlos.* Hoc totum quod ſcribitur, nobis ſcribitur. Ergo antequam baptiſmum accipiamus, clauſos habemus oculos, cœleſtia non videmus. *Et ſpiritum tanquam columbam deſcendentem, & manentem in ipſo, & uox facta*

B *eſt de cœlo: Tu es filius meus dilectiſſimus, in quo complacui.* Ieſus Chriſtus baptizatur à Ioanne, ſpiritus ſanctus deſcẽdit in ſpecie columbæ, pater de cœlis dat teſtimonium. Videte Ariani, videte hæretici, & in baptiſmo Ieſu myſterium trinitatis eſt, Ieſus enim baptizatur, ſpiritus ſanctus deſcendit in ſpecie columbæ, pater de cœlo loquitur. Vidit apertos cœlos. Quando dicitur, vidit, oſtenditur quòd alij non vidiſſent, neque enim omnes videt apertos cœlos. Deniq; & Ezechiel quid dicit in princi-

Ezech.1.a

pio ſuo? Et factũ eſt, inquit, cùm ſederem ſecus fluuium Chobar, in medio captiuorum, vidi, inquit, apertos cœlos. Ego vidi, cæterum alij non videbant. Ne quis putet cœlos ſimpliciter & carnaliter apertos, nos ipſi, qui modo hic ſedemus ſecũdum diuerſitatem meritorum, aut apertos videmus cœlos, aut clauſos. Plena fides apertos habet cœlos: cæterum dubia, clauſos. *Et ſpiritum tanquam columbam deſcendentem.* Solent nobis Manichæi & Marcioniſtæ, & cæteræ hæreſes obiicere, & dicere: Ergo ſi Chriſtus in corpore eſt, & ipſa caro, quam aſſumpſit, non eſt depoſita, nec depoſuit eam: ergo & ſpiritus ſanctus qui deſcendit, in columba eſt. Videtis ſibila ſerpentis antiqui, videtis illum colubrum, qui de paradiſo

C eiecit hominem, & nos velle de paradiſo fidei eiicere? Non dixit, ſumpſit corpus columbæ: ſed, ſpiritũ tanquã columbam. Vbi dicitur, tanquam, non veritas, ſed ſimi-

Dictio tanquã ſimilitudinem rei dicit, nõ veritatem.

litudo monſtratur: in deum autem ſaluatorem nõ ſcriptum eſt, natus eſt tanquam homo, ſed natus eſt homo: hic verò dicitur, tãquam columbam. Ergo quod viſum eſt, ſimilitudo monſtrata eſt, cæterum veritas non fuit. *Et ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum.* Spiritus qui deſcenderat in ſpecie columbæ. Vidit, inquit, apertos cœlos. & ſpiritum tanquam columbam deſcendentem, & manentem cum ipſo. Videte quid dicat, manentem, hoc eſt perſeuerantem, hoc eſt nunquam recedẽtem. Deni-

Ioan.1.e

que & ipſe Ioannes dicit in alio loco euangelij: Et qui miſit, inquit, me, dixit mihi: Super quem videris ſpiritũ ſanctum deſcendentem, & manentem. In Chriſtum ſpiritus ſanctus deſcendit, & permanſit: cæterùm in hominibus deſcendit quidem, ſed non permanet. Deniq; in volumine Ezechielis, qui propriè Ezechiel in typo ſaluatoris eſt. Denique ad nullum alium prophetarum, loquor de maioribus, dicitur filius hominis, ſed propriè ad Ezechiel dicitur. In Ezechiel ergo non tranſeunt viginti verſus, aut triginta, & ſtatim dicitur: Et factus eſt ſermo domini ad Ezechiel prophetam. Dicat aliquis: Hoc quare tam crebrò ponitur in propheta? Quoniam D ſpiritus ſanctus deſcendebat quidem in prophetam, ſed rurſum ſecedebat. Quãdo dicitur, & factũ eſt ſermo domini, oſtenditur, quia ſpiritus ſanctus qui receſſerat, rurſum veniebat. Quando enim iraſcimur, quando detrahimus, quando triſtitiam habemus, quæ ducit ad mortem, quãdo cogitamus ea quæ carnis ſunt, putamus quia ſpiritus ſanctus permanet in nobis? Speramus quia ſpiritu ſancto manente in nobis, fratrem odiamus, aut malì quidpiam cogitemus? Quando ergo aliquid boni cogitamus, ſciamus quia ſpiritus ſanctus habitat in nobis: ſi verò aliquid mali ſignum eſt quòd ſpiritus ſanctus receſſit à nobis. In ſaluatore autem propterea dicitur: Super quem videris ſpiritum ſanctum deſcendentem, & manentem in eo, ipſe eſt. *Et ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum.* Quanti monachi habitant cum parentibus ſuis, ſi deſcenderit ſpiritus ſanctus, & mãſerit ſuper eos, ipſe ſpiritus expellit eos in deſertũ. Spiritus ſanctus expellit eos de domo, & ducit in ſolitudinẽ. Spiritus ſanctus non libenter habitat, vbi turbæ, & frequentia, & diſſenſiones, & rixæ ſunt: ſed ſpiritus ſanctus propriè ſedẽ habet ſolitudinem. Denique & dominus noſter, atq; ſaluator, quando orare volebat, ſolus, inquit, recedebat in montem, & ibi tota nocte orabat. Erat in die cum diſcipulis, in nocte orationem ſuã pro nobis patri dedicabat. Hoc totũ quare dico? Quia ſolent aliquãti fratres dicere: Si in cœnobio manſero, ſolus orare non poſſum. Nunquid dominus noſter dimittebat diſcipulos? Vtiq; erat cum diſcipulis, ſed quãdo volebat orare intentius, ſolus ſecedebat. Et nos ergo ſi volumus orare pluſquam in publico, habeamus cellulam, habeamus agros, habeamus deſerta: poſſumus & virtutes habere de fratribus, & ſolitudinem: preſtãte Chriſto domino noſtro, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Solitudo quidẽ ſancta, nõ turba, aſſeſſorem habet E ſpiritũ ſanctum.

Mat.14.c

Homilia quarta.

Tranſiliens pericopen illam, Et ſtatim ſpiritus expulit &c. quòd alio loco eam tractarit liberalius, commentatus forſan in caput Matthæi quartum: ad eum tranſit locum, Eratq; cum beſtiis, uſq; ad id: Et ingrediuntur Capharnaum.

Paræneſis ad lectorem.

Apparet, optime lector, ad Homiliæ huius umbilicum impoſitum eſſe memoriæ authoris, quiſquis tandem is eſt. Ibi ſiquidem ad hunc legis modum: Igitur ante paſſionem dicitur, quòd ſcilicet F *miſerint retia, tamen non ſcribitur quod prendiderint. Poſt paſſionem uerò mittunt rete & prendunt: & tantum prendunt, ut retia rumpantur. Contrà, habes apud Lucam.c.5. nihil capi nocturna piſcatione potuiſſe: ad uerbum autem domini, miſſo per Petrum reti, tantam eſſe concluſam piſcium multitudinẽ, ut rete diffinderetur. Idq; contigiſſe liquet, priuſquam dominus Ieſus precium humanæ ſalutis dependiſſet. Poſt uerò paſſionem legis apud Ioannem ca. ultimo: Et cùm tanti eſſent, non eſt ruptum rete.*

AD finẽ ſuperioris lectionis eſt ſcriptũ: *Eratq; cum beſtiis, & angeli miniſtrabant illi.* Et quoniã præterita dominica non fuit ſpatij ſatis, vt vſque ad iſtum locum veniremus: debemus finem præteritæ lectionis, hodiernæ lectionis facere principium. Scriptura enim ſancta hæret ſibi tota, & vno ſpiritu copulata eſt: & quaſi vna catenula eſt, atque vt circulus in circulũ innectitur, & quicquid aliud ſumpſeris, aliud latẽ pendet. Eratq; cum beſtiis, & angeli miniſtrabant illi. Erat Ieſus cum beſtiis, & ideo angeli miniſtrabant ei. Ne tradas, inquit, beſtiis animam confitentem tibi. Iſtę ſunt beſtiæ, quas calcabat dominus euangelico pede, & calcabat ſuper leonem & draconem. Et angeli miniſtrabant

Mar.1.b

A ſimilitudine ſancta *ὑπερβατὸν*

Pſal.73.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

strabant ei: non quòd videri debeat grande atq; mirabile, si angeli ministrabãt deo: neq; enim grãde est, si serui obsequuntur domino: sed hoc totũ de assumpto homine disputatur, Eratq; cùm bestiis. Deus esse cum bestiis non potest, sed caro ista, quæ humanis tentationibus subiacet. Hoc corpus, hæc caro quæ sitiuit, quæ esuriuit: ipsa tentatur, ipsa superat, in ipsa nos vincimus.

Apoc.3.b

Postquam autem traditus est Ioannes, uenit Iesus in Galilæam. Historia manifesta est, & absq; nostra interpretatiõe audientibus patet. Rogemus ergo eũ, qui habet clauẽ Dauid, qui aperit, & nemo claudit: qui claudit, & nemo aperit: vt nobis aperiat euangelica adyta, vt & nos quoque dicamus cũ Dauid, Reuela oculos meos, & cõsiderabo mirabilia tua de lege tua. Turbis dominus in parabolis ꝛquebatur, & loquebatur foris, non intrinsecus: id est, in spiritu, sed foris in litera. Et nos ergo rogem⁹ dominum, vt introducat nos in mysteria sua, vt introducat nos in cubiculũ suum, & dicamus cũ sponsa in Canticis canticorũ: Introduxit me rex in cubiculum suum. Dicit Apostolus, quòd velamẽ fuit positũ super oculos Mosi: ego dico, quòd nõ solùm in lege velamen sit, sed etiã in euangeliũ nesciẽti est. Iudæus audit, & nõ intelligit, velamen positũ est illi in euangelio: Gentiles audiunt, hæretici audiunt, & velamen habent. Dimittamus ergo literam cum Iudæis: & sequamur spiritum cum Iesu, non quòd literam euangelij condẽnemus. Factum est enim omne quod scriptum est, sed ꝙ quibusdam gradibus ad maiora scandamus. *Postquam autem traditus est Ioannes, uenit Iesus in Galilæam.* Et in ꝓterita dominica diximꝰ interpretantes Ioannem intelligi in lege, Iesum in euãgelio: Ioãnes enim dicit, Venit fortior me post me, cuius non sum dignus procumbens soluere corrigiã calciamentorum eius. Et in alio loco: Illum oportet crescere, me autem minui. Hic comparationem dicit legis & euangelij. Et deinde: Ego baptizo vos in aqua, hoc est lex: ille verò baptizabit vos in spiritu sancto, hoc est euangelium. Venit ergo Iesus, quia Ioannes traditus est in carcerem. Clausa est enim lex, & iam præteritam nõ habet libertatem: sed de lege transiuimus ad euangeliũ. Videte, quid dicat: Postquam autem traditus est Ioannes, venit Iesus in Galilæam. Nequaqnã in Iudæam, neque in Hierosolymam: sed in Galilæam gentium. Venit Iesus in Galilæam. Galilæa in lingua nostra interpretatur *κατακλυσή*. Non enim ante aduentum saluatoris erat ibi sublime aliquid: sed totũ deorsum ferens, ibi luxuria, ibi sordes, ibi immunditia, ibi porcorum vitia volutabantur. *Prædicans euangelium regni dei.* Quantum in meo corde est, legens legem, legens prophetas, legens psalterium, nunquam regnum cœlorum audiui, nisi in euangelio. Postquam enim venit ille, de quo dictũ est, Et regnũ dei intra vos est, apertũ est regnum dei. Prædicans euangelium regni dei. A diebus Ioannis Baptistæ, regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. Ante enim aduentũ saluatoris & euangelij charitatem, ante quã Christꝰ aperiret paradisi ianuã cum latrone: omnes sanctorum animę ad inferos deducebantur. Denique dicit & Iacob, Lugens & gemens descendã ad inferos. Si Abraham ad inferos, quis nõ ad inferos? In lege Abrahã apud inferos, in euangelio latro in paradiso. Non detrahimus Abrahę, in cuius sinu omnes cupimus conquiescere: sed Christum præferimus Abrahæ, euangelium legi præferimus: legimus, quòd post resurrectionem Christi, multi sanctorum apparuerunt in sancta ciuitate. Dominus noster atq; saluator & in terra prædicauit, & apud inferos prædicauit. Ideo mortuus est, ideo descendit ad inferos, vt animæ quæ ibi vinctæ fuerant, laxarentur. *Prædicans euangelium regni dei, & dicens: quoniam adimpletum est legis tempus: uenit principium euangelii, appropinquauit regnum dei.* Non dixit, iam est regnum dei: sed, appropinquauit regnum dei. Antequã ego patiar & sanguinẽ fundam, non est apertum regnum dei: propterea appropinquauit, quia necdum passus sum. *Pœnitemini, & credite euangelio:* nequaquã legi, sed euangelio. Imò per legem euãgelio, sicut scriptum est, Ex fide in fidem. Fides legis fidem euangelij corroborauit. *Et præteriens secus mare Galilææ, uidit Simõnem & Andream fratrem eius, mittentes retia in mare: erant enim piscatores.* Simon necdum Petrus, necdum enim secutus fuerat Petram, vt appellaretur Petrus. Simon igitur & Andreas frater eius, cum essent iuxta mare, & mitterent retia in mare. Scriptura non dicit, quia miserunt & ceperunt pisces. Vidit, inquit, Simõnem & Andream fratrem eius, mittẽtes retia in mare: erant enim piscatores. Refert enim euangelium, quòd retia mitterentur: tamen nõ dicit, quia aliquid ceperint. Igitur ante passionẽ dicitur ꝙ scilicet miserint retia: tamen non scribitur, quod prendiderint. Post passionẽ verò mittunt rete & prendunt, & tantùm prendunt, vt retia rumpantur, mittẽtes retia in mare: erant enim piscatores. *Et dixit eis Iesus, Venite post me, & faciam uos piscatores hominum.* Fœlix piscationis mutatio. Piscatur eos Iesus, vt ipsi piscentur alios piscatores. Ipsi primũ pisces efficiuntur, vt piscẽtur à Christo, postea ipsi alios piscaturi. Et dicit Iesus, Venite post me: & faciam vos piscatores hominum. *Et protinus relictis retibus, secuti sunt eum.* Et protinus. Vera fides non habet interuallũ: statim audit, statim credit, statim sequitur, statim piscator efficitur. Et protinus relictis retibus. Ego puto, quòd in retibus, vitia seculi reliquerint. *Et secuti sunt eum.* Neque enim fieri poterat, vt sequentes Iesum habuerint retia. *Et progressus inde pusillum, uidit Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius: & ipsos in naui componentes retia.* Vbi dicitur, componentes: ostenditur, quòd scissa fuerant. Mittebant enim retia in mare: sed quoniam scissa erant retia, pisces prendere non poterant. Componebant retia in mari: sedebant in mari, sedebant in nauicula, sedebant cum patre Zebedæo: & legis retia componebãt. Hoc interim diximus secũdum intelligentiam spiritalem. Et ipsos in naui componentes retia: & ipsos qui in naui erant. In naui erant non in littore, nõ in statione solida: sed in naui hinc inde fluctibus collidebantur. *Et statim uocauit illos: & relicto patre suo Zebedæo in naui cum mercenariis, secuti sunt eum.* Dicat aliquis: Temeraria fides est. Etenim quid signi viderant, quid maiestatis aspexerant, vt vocarentur, & statim sequerentur eum? Sanè hic ostenditur nobis, quòd oculi quoque ipsius Iesu & vultus, diuinum quiddam spirabant, & ad se contuentium oculos facilè conuertebant. Alioqui nunquam dicente Iesu, sequimini me: secuti fuissent eum. Hoc enim si secuti fuissent eum sine causa: non tam fides erat, quàm temeritas. Nunc si sedenti mihi quiuis prætereiens dicat, Veni, sequere me: & sequar, nunquid fides est? Hoc totum quare dico? Quia sermo ipse domini operatorius erat: & quodcunque dicebat, opere efficiebat. Si enim ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt: certè idem ipseque vocauit, ideo secuti sunt. Et statim vocauit illos: & statim relicto patre suo Zebedæo, & cætera. Audi filia & vide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domũ patris tui: & concupiscet rex decorem tuũ. Et relicto patre suo Zebedæo in naui.

Audi

Audi monache, imitare Apostolos: audi vocem saluatoris, & ignora carnalem patrem. Vide verum patrem & animæ & spiritus, & relinque patrem corporeũ. Relinquunt patrem Apostoli, relinquunt nauem, relinquũt totas in momento diuitias: relinquunt mũdum, & infinitas diuitias. Totum enim, quod habebant, dimiserunt. Deus non magnitudinem diuitiarum considerat, sed animum dimittentis. Qui parua dimiserunt, vtique & magna similiter dimisissent. Relicto patre Zebedæo in naui cum mercenariis, secuti sunt eum. Hoc quod paulò antè in ænigmate diximus de Apostolis, quòd legis retia componebant, iam enim scissa fuerant, prendere nõ poterant: iam sallũgine maris exesa fuerãt, iam nõ poterant instaurari, nisi venisset sanguis Iesu, & innouasset ea. Relinquunt ergo patrem Zebedæum: relinquunt legem, quæ verè eos generauerat: & relinquunt in naui, in mediis maris fluctibus cõstitutum. Et videte aliud, quid sequatur. Relinquunt, inquit, patrem, hoc est legem cum mercenariis. Omnia enim, quæ faciunt Iudæi, propter præsentem vitam faciunt: propterea mercenarij sunt. Qui enim fecerit legem, viuet in ea. Non dixit, viuit in ea, hoc est, vt ex lege viuat in cœlo: sed, viuet in ea, hoc est, quod facit in præsenti recipit. Denique scriptum est in Ezechiele, Dedi, inquit, eis præcepta non bona, & mandata non optima: quæ facientes, viuent in eis. Viuunt in eis Iudæi: nihil aliud quærunt, nisi habere filios, diuitias possidere, se sanos esse: omnia terrena quærunt, nihil de cœlestibus cogitant. Propterea mercenarij sunt. Vultis scire quia Iudæi mercenarij sunt? Filius ille, qui substantiam suam consumpserat & interpretatur in gentibus, dicit: Quanti mercenarij sunt in domo patris mei? Rejecto patre in naui cum mercenariis, secuti sunt eum. Dimiserunt patrem, hoc est legem cum mercenariis in naui, vsque hodie Iudæi nauigant, & in lege nauigãt, & sunt in mari, & ad portum peruenire non possunt. Non crediderunt in portum, propterea non veniunt ad portum: quem vt omnibus nobis contingat, gratia faciat, & benignitas domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto gloria, imperium, honor sit, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Homilia quinta.

Et ingrediuntur Capharnaum &c.) Perpetua serie deduxit assumptam pericopen ad alteram, quæ succedentis est homiliæ principium, *Et protinus, &c. excurrens interim, ut ferè solet, in moralem digressionem.*

ET *ingrediuntur Capharnaum.* Fœlix & pulchra mutatio. Dimittunt mare, dimittunt nauem, dimittunt vincula retium: & ingrediuntur Capharnaum. Prima mutatio, dimittere mare, dimittere nauem, dimittere pristinum patrem, dimittere pristina vitia. In retibus enim & in vinculis retium, omnia vitia relinquũtur. Videte ergo mutationem. Dimittuntur illa. Et quia illa dimiserunt, quid inueniunt? Ingrediuntur, inquit, Capharnaum: in agrum consolationis. Caphar enim, dicitur ager: Naum dicitur cõsolatio. Si autem volumus Naum, quoniam lingua Hebręa multiplices habet intelligentias: & secundum diuersitatem pronunciantis diuersus quoq; sensus efficitur. Naum ergo & consolatio dicitur, & decorus. Ergo Capharnaum interpretari potest, & ager consolationis, & ager pulcherrimus. Ibi vbi nos legimus: Ecce quàm bonum & quàm iocundum: vbi, inquam, nos dicimus *τερπνόν*, &

Aquila interpretatur *εὐπρεπές*: in Hebræo habetur, Naũ, quod interpretatur pulchrum. Ingrediuntur Capharnaum: & statim sabbatis ingressus synagogam, docebat eos, vt sabbati otium relinquerent, & euangelij opera sumerent. *Erat docens eos quasi potestatem habens, & non sicut scribæ.* Non enim dicebat, hæc dicit dominus: & qui misit me, hæc loquitur. Sed ipse loquebatur, qui prius locutus fuerat in prophetis. Aliud est dicere, scriptũ est: aliud est dicere, hæc dicit dominus: & aliud est dicere, amen dico vobis. Videte in alio loco: Scriptum est, inquit, in lege: Non occides, non dimittes vxorem. Scriptum est. A quo scriptum est? A Moyse mandante deo. Si digito dei scriptum est: tu quomodo audes dicere, amen dico vobis, nisi ipse es, qui prius legem dedisti? Nemo audet mutare legem, nisi qui & ipse rex est. Legem autem pater dedit, an filius? Respondè hæretice. Quicquid volueris, libenter adsumo: vtrunque pro me est. Si pater dedit, & immutat: filius ergo æqualis est, qui immutat cum illo, qui dedit. Si autem ipse dedit, aut ipse mutat: æqualis authoritatis est & dedisse, & mutasse: quod nemo potest facere, nisi rex. *Stupebant super doctrina eius.* Quid quęso, nouum docuerat, quid nouum dixerat? Eadem loquebatur per se, quæ loquutus fuerat per prophetas. Sed ideo stupebant: quia erat doctrina eius, quasi potestatem habens, & non sicut scribæ. Nõ loquebatur vt magister, sed vt dominus: non loquebatur, authoritatem referens ad maiorem: sed ipse quod sum erat, loquebatur. Denique sic loquebatur: quia quę locutus fuerat in prophetis præsens, dicebat: Ego qui loquebar, ecce adsum. Spiritus immundus qui prius fuerat in synagoga, qui illos duxerat ad idololatriam: de quo scriptum est: Spiritu fornicationis seducti estis. Spiritus qui egressus fuerat de homine, & ibat in desertum, & quæsiuit sibi locum, & inuenire non potuit. Et alios dæmones septem secum tulit: & reuersus est in domum pristinam. Eo tempore isti spiritus erant in synagoga: & præsentiam saluatoris ferre non poterant. Quę enim communicatio Christo & Beliæ? Non poterant Christus & Belias in vno concilio commorari. *Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo, & exclamauit, dicens: Quid nobis & tibi?* Qui dicit, quid nobis & tibi: vnus est, & de pluribus confitetur. In eo enim quòd vincitur, intelligit & suos secum esse superatos: & exclamauit, dicens. Exclamauit, quasi tormenta sustinens, quasi in dolore positus, quasi flagella ferre non valens. *Et exclamauit, dicens: Quid nobis & tibi Iesu Nazarene? uenisti perdere nos? Scio qui sis, sanctus dei.* Et in tormento positus, & tormentorum magnitudinem clamore demonstrans: tamen dolos ipsos non intermittit. Cogitur verum dicere, tormenta cogunt, sed malitia vetat. Quid nobis & tibi Iesu Nazarene? Quare non confiteris filium dei? Nazarenus te torquet, & nõ filius dei? Sentis pœnas, & nõ confiteris nomen Iesu Nazareni? Venisti perdere nos? Verum est, quod tu dicis: venisti perdere nos, scio qui scis. Videamus quid dicas, sanctus dei. Moyses sanctus dei non fuit? Esaias sanctus dei non fuit? Hieremias sanctus dei nõ fuit? Prius, inquit, quàm nascereris, in vulua sanctificaui te. Hoc dicitur ad Hieremiam, & sanctus dei non fuit? Ergo nec illi qui sancti erant. Sed quare nõ dicis ad eos: scio qui scis, sanctus dei? O peruersitas mentis: inter flagella & tormẽta positus: & scit verum, & tamen confiteri non vult. Scio qui sis, sanctus dei. Noli dicere, sanctus dei: sed, sanctus deus. Fingis te scire, sed nescis. Aut enim scis, & dolosè taces: aut certè ignoras. Nõ est enim sanctus dei: sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

G sanctus deus. Hoc totum quare dico? vt non acquiescamus testimoniis dæmonum. Nunquam enim verum loquitur. Siquidem mendax est, sicut pater eius. Pater, inquit, vester mendax est: & ab initio mendax est, sicut & pater eius. Pater, inquit, mendax est, & veritatē nō loquitur: sicut & pater eius, qui est pater ludæorū. Vtiq; diabolus ab initio mendax est. Et quis est pater diaboli? Vide quid dicat: Pater enī vester mēdax est: ab initio mēdacium loquitur. Sicut & pater eius: quasi dicat, hoc est, diabolus mendax est, & mendaciū loquitur. Et pater est ipsius mendacij: nō quòd diabolus alium patrē habeat, sed quòd mendacij pater, diabolus est: propterea dicit: mendax est, & ab initio mūdi veritatē nō loquitur, hoc est, mendaciū loquitur, & est pater eiº, hoc est, ipsius mēdacij. Hoc in transitu dixerimus, quoniam nō debemus testimoniis credere dæmonū. Dicit dominus atque saluator, Hoc genus, inquit, nō exit, nisi in multis ieiuniis & orationibus: & ecce video multos vacare ebrietatibus, ructare vinū, & inter epulas exorcizare, & clamare dæmones, & credimus Christum esse mentitum? Dixit enim, Hoc genus nō exit, nisi in multis ieiuniis & orationibus. Hoc totum propterea loquor, ne facilè credamus testimoniis dæmonū. Deniq; quid facit saluator? *Et comminatus est ei Iesus, dicens: Obmutesce, & exi ab homine.* Nam dicit veritas testimonio mendacij: Non veni, vt tuo testimonio cōprobarer: sed vt te eiicerem de creatura mea. Non est pulchra laudatio in ore peccatoris: non indigeo eius testimonio, cuius tormenta desidero. Obmutesce. Laus mea sit silentium tuū. Nolo me laudet vox tua, sed tormenta tua: pœna tua laus mea est. Non quia laudas, gratulor: sed quia exis, gratulor. Obmutesce, & exi de homine: quasi diceret, exi de domo mea. Quid facis in hospitio meo? Ego intrare desidero: obmutesce, & exi de homine: de homine, de rationali animali. Exi de homine: relinque mihi hospitium præparatum. Dominus desiderat domum suam: exi de homine, de rationali animali. Exi de homine. Dixit & in alio loco ad legionem, vt egrediatur de homine, & ingrediatur in porcos. Vide, quàm preciosa sit anima hominis. Hoc aduersus eos, qui putant & nos & animalia vnā animā habere, & vnū spiritum trahere. De vno homine expellitur, & in duo milia porcorum mittitur: hoc enim pretiosum est, quod seruatur: illud est vile, quod perditur. Exi de homine, vade in porcos, vade in animalia, vade quocūque alio volueris, vade in abyssos. Hominem relinque, hoc est, possessionem propriè meam: exi de homine. Nolo te hominem possidere, iniuria mea est te versari in homine, cum ego verser in homine. Ego assumpsi corpus humanum. Ego habito in homine. Caro ista, quam possides, meæ carnis portio est, egredere de homine. *Et discerpens illum spiritus immūdus.* Dolorem suum hic signis ostendit, discerpens eum: quoniam animam lædere non poterat. Corpus quidem lædit: sed quoniam alio modo non poterat intelligi, egrediens dæmon: signis corporis ostenditur, quòd egressus sit. Et discerpens eum spiritus immundus. Quia spiritus mundus stabat: propterea fugit spiritus immundus. *Et exclamans uoce magna, exiuit ab eo.* Exeuntem se, & clamore vocis, & discerptione corporis, protestatus est. *Et mirati sunt omnes, ita ut conquirerent inter se,* &c. Legamus Acta Apostolorum, Legamus signa quæ fecerunt veteres prophetæ. Facit signa Moyses, & quid dicunt incantatores Pharaonis? Digitus dei est. Moyses facit, & illi potentem alium confitentur. Deinde faciunt Apostoli signa in nomine Iesu: Surge & ambula. Et in spiritu, inquit, Iesu egredere. Semper Iesus nominatur: hic verò quid dicit? Exi de homine. Non nominatur alius, sed ipse est, qui cogit eos exire. *Mirati sunt omnes: ita ut inter se conquirerent, dicentes: Quidnam est hoc? Quæ doctrina hæc noua?* Quia dæmon egressus fuerat. Nihil nouum hoc: nam & exorcistæ Hebræorum facere consueuerant. Sed quid dicit? Quæ est hæc doctrina noua? Quæ noua?

Quia in potestate spiritibus immundis imperat. Non alium nominat, sed ipse præcipit. Non in alterius nomine dicit, sed in sua potestate. *Et processit statim rumor eius in omnem regionem Galilææ.* Non in Iudæam, non in Hierosolymam. Doctores enim Iudæorum inuidentes Iesu, rumorem egredi non sinebant. Denique & Pilatus & alij nouerant, quòd Pharisæi Iesum propter inuidiam tradidissent. Rumor ergo ingreditur in eas aures, quæ inuidia non clauduntur. Hoc totum quare dico? Quia rumor eius egressus est in omnem Galilæam. In totam Galilæam peruenit: & in vnum viculum Iudææ non peruenit. Hoc totum quare dico? Quia anima quæ semel possessa fuerit ab inuidia: difficile est, vt virtutes recipiat. Impossibile penè est remediari animam, quam inuidia possederit. Denique primum homicidium & parricidium fecit inuidia. Duo erant homines in mundo Abel & Cain. Abel munera suscepit dominus, Cain non suscepit. Qui virtutem imitari debuerat, adeò non fecit: sed statim interfecit eum, cuius dominus munera susceperat. Quam inuidiam vtinam fugiamus omnes, & virtutem sequamur, præstante domino, cui honor in secula seculorum, Amen.

Matth.17.c
Mat.27.b
Gene.4.a

Homilia sexta.

Et protinus egredientes &c.) Socrum Simonis Petri febri laborantē benignissima alleuat manus redēptoris, eadē depulsa febri sanctis cōtinuò ministrat. Vtrunq; tractat ἀλληγορικῶς interpres. Ad eum protenditur locum, Vespere autem &c.

Et protinus egredientes de synagoga uenerunt in domum Simonis & Andreæ, cum Iacobo & Ioanne. Instruxerat dominus quadrigam suam: & super Cherubim ferebatur, & ingreditur in domum Petri. Digna enim erat anima eius, quæ tantum hospitem susciperet. Venerunt, inquit, in domum Simonis & Andreæ. *Discumbebat autem Socrus Simonis febricitans.* Vtinam ad nostram domum veniat & ingrediatur, & febres peccatorum nostrorum sua iussione sanet. Vnusquisque nostrum febricitat. Quando irascor, febricito: quot vitia, tot febres sunt. Sed rogemus Apostolos, vt precentur Iesum, & accedat ad nos, & tangat manum nostram. Si enim manum nostram tetigerit, statim fugit febris. Egregius medicus, & verus est archiater. Medicus Moyses, medicus Esaias, medici omnes sancti: sed iste archiater est. Nouit diligenter venas tangere, & morborum arcana scrutari. Non tangit aurem, non tangit frontem, non tangit aliam partem corporis, sed manum tāgit. Propterea enim febricitabat, quia bona opera non habebat. Primum itaque sanantur opera, & postea febris tollitur. Non potest fugere febris: nisi opera sanentur. Quando manus nostra habet mala opera, iacemus in lectulo, alleuare nos non possumus, ambulare non possumus: toti siquidem in ægritudine sumus. *Et accedens ad illam, quæ ægrotabat.* Surge re enim ipsa nō potuit, quia iacebat in lectulo, ideo venienti occurrere non potuit: sed iste misericors medicus,

Mar.1.c
Vitiis animæ nostræ febricitant.
ἀρχὸς.i. primarius, princeps. ἰατρὸς.i. medicus. hinc archiater.

Luc.15.a
dicus, ipse vadit ad lectulū, qui oiuculam morbidā suis humeris portauerat. Ipse venit ad lectulum: & accedens vltrò accersit, vt vltrò sanaret. Et accedens, vide quid dicat: Debueras quidem mihi venienti occurrere: debueras venire ad ostium, & suscipere me, vt sanitas tua nō tantùm misericordiæ meæ esset, sed & voluntatis tuæ. Sed quoniam magnitudine febrium opprimeris, & leuare te non potes, ipse venio. *Et accedens, eleuauit eam.* Quia surgere ipsa non poterat, leuatur à domino. *Et eleuauit eam, apprehendens manum eius.* Manum quidem prendit. Et Petrus quādo periclitabatur in mari & submergebatur: manus ipsius tangitur, & eleuatur. Et leuauit eam apprehensa manu eius: manu sua apprehendit manum. O beatam amicitiā, ô pulchrum osculum. Eleuauit eam apprehensa manu eius: manum illius sanauit sua manu. Apprehendit manum eius quasi medicus, tētauit venas, vidit magnitudinem febrium ipse & medicus & medicamentum. Tangit Iesus, & fugit febris. Et in nobis tangat manum, vt mundentur opera nostra. Ingrediatur domum nostram: leuemus nos aliquando de lectulo, non iaceamus. Iesus stat ante lectulum, & nos iacemus. Surgamus & stemus, ignominia nostra est nos ante Iesum iacere. Dicat aliquis, Vbi est Iesus? Hic est in præsenti. Medius, inquit, inter vos stat, quem vos nescitis. Regnū dei intra vos est. Credamus, & videmus præsentem Iesum. Si manum eius tangere non possumus, aduoluamur pedibus. Si non possumus ad caput peruenire, saltem pedes ipsius lachrymis lauemus. Nostra pœnitentia vnguentum saluatoris est. Vide quanta sit misericordia saluatoris. Peccata nostra mali odores sunt, putredo sunt: tamen si agamus pœnitentiam, propter peccata si ploremus, peccata nostra putrida vnguentum efficiuntur domini. Rogemus ergo dominum, vt apprehēdat manum nostram. *Et confestim, inquit, dimisit eam febris.* Statim vt manus apprehenditur, febris fugit. Videte quid sequitur, Et continuò dimisit eam febris. Spem habeto peccator, si tamen de lectulo surrexeris. Denique & sanctus Dauid qui corruerat, qui cum Bersabeæ vxore Vriæ Cethæi iacebat in lectulo, & adulterio febricitabat, postquam dominus sanauit eum, postquam dixerat, Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam: &, tibi soli peccaui, & malū coram te feci. Libera me de sanguinibº deus deus meus. Sanguinem enim Vriæ fuderat, quia fundēdum mādauerat. Libera me, inquit, de sanguinibus deus deus meus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Vide quid dixit, Innoua. Eo siquidem tempore quo adulterium feci, quo homicidium perpetraui: spiritus sanctus in me veteratus est. Et quid dicit? Lauabis me, & super niuem dealbabor. Quoniam ergo lauasti me per lachrymas meas. Lachrymæ meæ & pœnitentia mea mihi fuerunt pro baptismate. Ergo de pœnitēte videte quid efficitur. Egit pœnitentiam & fleuit, ideo mundatus est. Statim quid sequitur? Doceam iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. De pœnitēte magister est effectus. Hoc totum quare dixi? Quoniam in præsenti scriptū est, *Et confestim dimisit eam febris, & ministrabrat eis.* Non ei sufficit, quòd eam dimiserit febris: sed in ministerium Christi tollitur, & ministrabat eis. Ministrabat pedibus, ministrabat manu: huc illucq; currebat: eum à quo sanata fuerat, venerabatur. Et nos ministremus Iesu. Libēter suscipit ministerium nostrū, licet pollutas habuerimus manus: & quia ipse sanauit, quod sanauit, dignatur aspicere. Ipsi sit gloria in secula seculorum, Amen.

Tomus secundus.

Homilia septima.

Quis me tetigit? &c) Mysterium duplex tropologicως explicatur hæmorrhoyssæ uidelicet, quæ siccato sanguinis fonte ad dominicæ fimbriæ contactum sanata est, & filiæ archisynagogi ad uitam reuocatæ.

Mar.5.c. & Luc.8.g. & Matt.9.c
Quis me tetigit? Interrogat circūspiciens, vt videret eam: quæ hoc fecerat. Nesciebat dominus, quis tetigisset? Quomodo ergo quærebat eam? Quasi sciens, vt indicaret. *Mulier autem timens & tremens, sciens quod factum esset, &c.* Si nō interrogasset & dixisset, quis me tetigit? nemo sciisset factū esse signum. Dicere enim poterant, Non fecit signū, sed iactat se, pro gloriæ causa loquitur. Propterea interrogat, vt mulier illa confiteatur, & deus glorificetur. *Et procidit ante eum, & dixit ei omnem ueritatem.* Videte gradus, videte profectus. Quandiu sanguine fluebat: inantè venire nō poterat. Sanata est, & inantè venit. Et procidit ante pedes eius. Necdum audebat vultum aspicere: modò vt sanata fuit, sufficit ei, vt pedes teneat. *Et dixit ei omnem ueritatem.* Christus veritas est. Et quoniam sanata fuerat à veritate, confessa est veritatem. *Ille autem dixit ei, Filia, fides tua te saluam fecit.* Digna quæ vocetur filia, quæ sic crediderat: turba quæ comprimit, filia nō potest appellari. Ista verò quæ antè pedes cadit, & confitetur, filiæ nomen meretur accipere. Fides tua te saluam fecit. Videte humilitatem. Ipse sanat, & illi refert, quod sanauit. Fides tua te saluam fecit. Fides tua te sanauit: vade in pace. Antequam crederes in Salomonem, hoc est, in pacificum, nō habebas pacem. Nunc autem vade in pace. Ego vici mundū. Pacem habes, esto secura, quia sanatus est gentium populus. *Veniunt ab archisynagogo, dicentes: quia filia tua mortua est. Quid ultrà uexas magistrum?* Reuixit ecclesia, & synagoga mortua est. Licet mortua sit puella, tamē dominus loquitur ad archisynagogū. Noli timere, tantūmodo crede. Loquamur & nos vsq; hodie ad synagogam, loquamur ad Iudæos. Mortua quidem est archisynagogi filia: sed credite, & suscitatur. Et non admisit quenquam sequi se, nisi Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem Iacobi. Quærat aliquis, & dicat: Quare isti semper assumuntur, & cæteri dimittuntur? Nam & in monte quando transformatus est, isti tres assumpti sunt. Eliguntur ergo tres, Petrus, Iacobus & Ioannes. Primum, & in isto numero mysterium trinitatis est, qui numerus per se sanctus est. Nam & Iacob secundū Hebraicam veritatem tres virgas ponit in canalibus. Scriptum est & in alio loco: Spartū triplex non disrumpetur. Eligitur ergo Petrus, super quem fundata est ecclesia: & Iacobus, qui primus de Apostolis martyrio coronatus est: & Ioannes, qui virginitatis est exordium. *Et uenit in domum archisynagogi, & uidit tumultum, & fletus, & eiulantes.* Vsque hodie in synagoga tumultus est. Licet psalmos Dauid promittant se dicere: tamen canticum eorum luctus est. *Et ingressus ait eis: Quid turbamini & ploratis? Puella non est mortua, sed dormit.* Puella quæ vobis mortua est, mihi viuit: vobis mortua, mihi dormit. Et quod dormit, suscitari potest. *Et irridebant eum.* Non enim credebant ab Iesu posse suscitari filiam archisynagogi. Ipse verò abiectis omnibus, assumpsit patrem & matrem puellæ. Loquamur ad sanctos homines, qui signa faciunt, quibus dominus concessit virtutes aliquas. Ecce Christus suscitaturus filiam archisynagogi omnes foras eiicit, ne iactantiæ causa id facere videretur. Ipse verò abiectis omnibus, assumpsit patrem & matrem puellæ. Et istos forsitan eiecisset,

Ioan.16.g ἀρχισυνάγωγος.i. qui synagogæ cōgregatiōi & cōcilio præest.
Quare Christus tres hos Petrū, Iacobum & Ioannē, ad suæ dispensationis arcana F opera potissimū admiserit. Mat.17.a Gen.30.f
Σπάγγον, id est funis. Psal.138.a

Universidad de Deusto Biblioteca

G nisi propter affectum parentũ, vt videret filiã suscitatã. *Et ingreditur, ubi erat puella iacens, & tenens manũ puellæ &c.* Primum manũ tetigit: sanauit opera, & sic suscitauit. Verè eo tẽpore completũ est, Quũ intrauit plenitudo gentium, tũc omnis Israël saluus fiet. Ait ergo, Thalita kumi: quod interpretatur, Puella surge mihi. *Si diceret,* Thalita kum, interpretaret, puella surge. Nũc verò quia dixit, Thalita kumi, interpretatur de Syra & Hebræa lingua, Puella surge mihi. kumi, hoc est, surge mihi. Videte ergo mysteriũ in ipsa lingua Hebræa & Syra, quasi diceret: Puella quæ mater esse debebas, propter infidelitatem puella facta es. Et aliter possumus dicere: Quia renasceris, puella vocaberis. Puella surge mihi, nõ tuo merito, sed mea gratia: mihi ergo surge, ꝙ sanaris, non ex tuis virtutib⁹. Et cõfestim surrexit puella, & ambulabat. Et nos tangat Iesus, & statim ambulabimus. Licet Paralytici simus, licet mala habeamus opera, & ambulare nõ possumus, licet in lectulo iaceamus peccatorũ & corporis nostri: si tetigerit nos Iesus, statim sanabimur. Socrus Petri laborauerat febribus: tetigit Iesus manum, & surrexit: & statim ministrabat illi. Videte quanta differentia. Illa tangitur, & surgit, & ministrat: isti sufficit, quia tantũ ambulat. Et obstupuerũt stupore maximo, & præcepit illis vehemẽter, vt tacerent, & nulli dicerent. Videtis causam, qua eiecerat turbam signa facturus? Præcepit, & nõ solùm præcepit, sed vehementer præcepit, vt nemo sciret. Præcepit tribus Apostolis, præcepit & parentibus, vt nemo sciret. Præcepit dominus omnibus, sed puella tacere non potest, quæ surrexit. Et dixit dari ei manducare, ne resurrectio phantasma putaretur. Et ipse propterea post resurrectionem comedit de pisce, & de fauo. Et dixit dari ei manducare. Obsecro domine, & nobis iacentibus tange manum, & nos resuscita de lectulo peccatorum nostrorum, ambulareq; nos facias. Cùm ambulauerimus, iube nobis dari manducare: iacentes manducare nõ possumus. Nisi steterimus: corpus Christi accipere nõ valemus: cui gloria, vnà cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Rom.11.c

Marci.1.c

Lucæ.vlt.f

Homilia octaua.

I *In diebus illis, cùm turba multa &c.) Docet præsens homilia quãtum interfit inter hanc quatuor millium cibationem de septẽ panibus piscibusq; paucis, & illam quinq; millium de quinq; panibus ac duobus piscibus. Quanquam utraque admirabilis prorsus, stupenda & soli diuinæ operationi per se congruens sit.*

Mar.8.a. & Matth.15.d

IN *diebus illis, cùm turba multa esset cum Iesu, nec haberet quod manducaret, conuocatis discipulis, ait illis: Misereor turbæ, quia ecce triduò sustinuit, nec habent quod manducent.* In superiori parte legimus, quoniã dominus pauerit de quinq; panibus quinq; millia hominũ. Et de reliquiis leuati sunt duodecim cophini fragmentorum. In illa parabola quicquid visum fuerat, illo tẽpore disputauimus. Hæc verò historia, quæ nunc lecta est, & alia est, & ipsa est. Ex parte enim similis est, & ex parte dissimilis. In illa historia legimus, ꝙ qui pasti sunt, pasti sunt in deserto: in ista verò legimus, quod qui pasti sunt, in monte pasti sunt. Primùm volo dicere, quid sit dissimile. Debemus enim scire venas ipsas carnesq; scripturarum, vt cùm intellexerimus ipsam scripturã, postea sensum videre possimus. Ibi legimus, quia quinq; millia fuerint, qui pasti sunt: hic verò legimus, quòd quatuor milia fuerunt. Ibi legimus, quòd quinq; panes fuerint: hic legimus, quòd septem panes fuerint. Ibi legimus secundũ euangelium Ioannis, quòd quinque panes hordeacei fuerint: hic verò legimus, ꝙ isti panes septẽ frumẽtarij sunt. Videtis differentiã, videtis, quia ipsũ est, & nõ ipsum est. Non debemus igitur scripturas negligẽter legere. Hoc solũ est dissimile, nihil est aliud. Videamus quid scriptura dicat: ibi legimus quoniam populus qui pascitur, vna die tantũ fuit cum Iesu: & pascuntur nõ ad meridiẽ, sed ad vesperã, declinante sole. Isti verò, hoc est quatuor milia, qui septem panibus pascuntur frumẽtitiis: quid dicit de illis ipse Iesus, nõ Apostoli sicut in superiori? Ibi enì Apostoli dicunt, Ecce die tota expectant te: hic verò ipse saluator loquitur, Ecce iam triduò sustinent me. Vide quæ sit differentia inter vnũ diem & tres. Ibi ab Apostolis dominus rogatur, vt pascat: hic Apostolos cõmonet dominus, vt pascant. Hic quid dicit? Si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient. Digni erant solicitudine domini, qui tribus diebus expectauerant dominum. Deinde videamus & alia. Quinq; milia hominum quinq; panes comedunt: & de quinque panum reliquiis implentur duodecim cophini. Hic quatuor milia hominũ, minor quidẽ est numerus. Ibi enim quinq; milia, hic quatuor. Quatuor milia ergo hominũ comedunt septem panes: minor scilicet numerus plus comedit. Multi enim vocati, pauci verò electi. Videte quid dicat: Quatuor milia hominum comedunt septẽ panes: de quinq; panibus implentur duodecim cophini. De septem panibus implentur septem sportæ: de minori numero minus remanet, de maiori numero plus remanet. Isti enim quatuor milia minor quidẽ in numero, cæterũ maior in fide. Qui maior in fide, plus comedit: & quia plus comedit, minus ei remanet. Vtinam & nos panes frumẽtitios de scripturis plus comedere possimus, vt minus nobis remaneat in scientia. Multa sunt, quæ dicantur. Cæterùm quia in priori parabola iam explicata sunt, tantùm voluimus differentiam parabolarum dicere. Etenim sensus in priori dictus est. Sequamur autem vestigia sancti Presbyteri. Et quoniam ipse de principio psalmi plenius disputauit, nos reliqua percurremus: præstante domino, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

H

L

Matth.15.d & 16.b

Cap.s.6.4 homilia defideratur. Presbyterũ intelligit seniorẽ suum, episcopũ.s. & ætati deferens, & fũctioni pontificiæ.

Homilia nona.

E uenit Bethsaida &c.) Duorũ cæcorum cõmeminit, Bethsaidæi primùm, mox Hierichuntini, cuius & apud hunc Marcũ mentio fit capite decimo.g. Deinde alterius fit ad alterum collatio allegorica. Demum ad priorem recurrit totus.

M

ET *ueniunt Bethsaidam, & adducunt ei cæcum.* Quoniam sanctus Presbyter de psalmo diuina cãtauit, nos euangeliũ diuidimus, & quod dictum eramus in psalmũ, in parte euangelij dicimus. *Et ueniunt Bethsaidam, & adducunt ei cæcum, & rogant illum, ut eum tangeret.* Veniunt Bethsaida Apostoli, veniunt quibus dixerat, Nondum intelligitis. Præterita enim historia hoc continet. Veniunt ita Bethsaida, in viculũ Andreæ & Petri, Iacobi & Ioannis. Bethsaida interpretatur domus venatorum. De ista enim domo missi sunt in totum orbem venatores & piscatores. Cõsiderate quid dicitur. Historia manifesta est. Litera patet, spiritus requiratur. Quia venerit in Bethsaida, quia cæcus ibi loci fuerit, quia discesserit: quid hoc magnum? Magnum quidem est, quod fecit: sed nisi quotidie fiat, quod olim factum est, nobis quidem magnũ esse cessauit. Et veniunt Bethsaidam. Veniunt Apostoli in domũ suam, vbi nati fuerant. Et adducunt ei cæcũ. Diligenter rem aduertite, notate quod dicitur. In domo Apostolorũ cæcus est: vbi nati sũt Apostoli, ibi cæcitas est. Intelligitis quod dico? Cæcus iste populus Iudæorum est, qui in domo Apostolorum

Marc.8.c

Philippus etiãnũ apostolus erat Bethsaideus Sanè בֵּית צַיְדָא id é domus sadik. i. venatus est, cepit: hic said. .i. venator. Chaldaica fũt. In Galilea est iuxta stagnũ Genezareth. Sy & à צַיְדָא .i. effudit. vt in Thargũ Chald. domus cõpluialis lo-

cus cõfluentium aquarum.

A cæco Bethsaidæo recurrit ad Hierichuntinũ. de quo Mar.10.g Matt.15.c

lorum erat. Et adducunt ad eum cæcum. Iste est cæcus, qui in Hiericho secus viam sedebat: non in via, sed secundum viam: non in lege vera, sed in lege literæ. Et rogant eum, vt illum tangeret. Ille qui erat in Hiericho, cùm audiret Iesum prætereuntem, cœpit clamare & dicere: Miserere mei fili Dauid, & increpabant illum prætereuntes. Cæterùm Iesus non increpat. Non enim venit, nisi ad oues perditas domus Israël. Iussit eum ad se adduci. Ille audiens quòd Iesus vocaret se: exiluit, inquit, & sua vestimenta dereliquit: & sic cucurrit. Non potuit ire cum vestimentis suis. Quid causæ fuit, vt vestimenta dimitteret, & sic ad Iesum curreret? Non potuit ire cum veteribus vestimentis: nudus cucurrit ad dominum. Cæcus erat, sordida habebat vestimenta conscissa & dirupta. Cucurrit itaque quasi cæcus, & sanatus est: quia ita erat in Hiericho cæcus ille secũdum viam qui & sanatus est. Iste nunc curatur in Bethsaida. Et rogant eum vt illum tangeret. Rogant discipuli dominum saluatorem, vt illum tangeret. Ille enim quia præ cæcitate ignorabat viam: ambulare non poterat, vt tangeret Christum. Rogant dicentes ei, tange, & sanabitur. B *Et apprehendit manum cæci, & eduxit eum extra uicum.* Apprehendẽs manũ eius. Quia manus eius sanguine plena erat, apprehendit manum, & purgauit eam. Apprehendit manum eius quasi cęci, ipse via & ductor: & eduxit eum extra vicum. Putatis nos vim scripturæ sanctæ facere? Forsitan aliquis dicat in tacita cogitatione: Iste semper allegorias sequitur, vim scripturæ sanctæ facit. Quid causæ est, respondeat mihi, qui hoc cogitat: quid causæ est, vt ingrediatur in Bethsaida, & offeratur ei cæcus? Nõ eum curat in ipso viculo, sed extra vicum: nõ enim sanari potest & videre in lege, sed in euãgelio. Vsq; hodie Iesus, si ingrediatur Bethsaidam, hoc est in synagogam Iudæorum: Iesus, id est sermo diuinus ingrediatur in synagogam Iudæorum, hoc est in concilia Iudæorum. Cæcus ille, quandiu in synagoga est, & in litera: sanari non potest, nisi foras adducatur. E *duxit eum extra uicum, & expuens in oculos eius, impositis manibus suis.* Saliua Christi medicina est. *Et expuens in oculos eius, impositis manibus suis interrogauit eum, si aliquid uideret.* Scientiæ semper profectus sunt. Non potest aliquis in vna hora perfectam sapere sapientiam, quamuis prudens is sit. Non nisi multo tempore & eruditione diu C quæsita, ad perfectam scientiam potest quis peruenire. Primum tolluntur sordes, & cæcitas tollitur, & ita lumẽ venit. Saliua domini perfecta doctrina est, quæ vt perfectè doceat, à dominico ore procedit. Saliua domini, vt ita dicam, quasi de substantia domini scientia est. Sicut enim sermo, qui de ore procedit, medicina est: sic saliua videtur, quasi de dei, hoc est ipsa exire substantia: Hoc ergo quod dicit, hoc est, secretiore doctrina. Absterst errorem oculorum ipsius. Et expuens in oculos eius, impositis manibus suis. Saliua oculos sanat: manus ponuntur in capite. Saliua cæcitatem propellit, manus imponunt benedictionem. Et interrogauit eum, si quid videret. Sciebat quid videret, & quid non videret. Dixit tamen, si aliquid videret. Quando interrogat, si aliquid videret: scit, quòd adhuc non perfectè conspiceret. Et suspiciens, ait. Pulchrè dixit ἀναβλέψας, hoc est suspiciens, qui quandiu cæcus erat, deorsum aspiciebat: sursum adspexit, & sanatus est. *Suspiciens, ait: Video homines ueluti arbores ambulantes.* Nec cæcus est, nec oculos habet. Video homines veluti arbores ambulantes. Vmbrã adhuc video, necdum veritatem. Quòd dicit, video homines veluti arbores ambulantes, hoc dicit: Video ali-

Tonus secundus.

quid in lege, sed clarum euangelij lumen necdum aspicio. Vsq; hodie Iudæi vidẽt homines veluti arbores ambulantes: vident Moysen, & nõ vident eũ: legunt Esaiã, & nõ intelligũt. Vident homines, homo est enì Esaias, Hieremias, omnes prophetæ homines sunt, ad cõparationem iumentorũ. Homo cum in honore esset, nõ intellexit: adsimilatus est iumẽtis insipiẽtibus, & similis factus est eis. Ergo rationabiles prophetas nõ vidẽt quasi hoies, sed quasi arbores, id est irrationabiles, inintelligibiles. *Deinde imposuit iterum manus super oculos eius.* Qui me putas vim facere scripturæ, qui dicis, vim facis: hoc habet tantùm, quod sonat in litera: nihil ne intrinsecus est? Manus tenet super oculos ipsius, & interrogat, an aliquid videat. Et posuit iterum manus suas super oculos eius, & cœpit videre. Videte quid dicitur: Imposuit manus super oculos eius, & cœpit videre. Si humana esset virtus, vtique etsi videret: manibus super oculos impositis videre non poterat. Sed manus domini omnibus oculis clarior est. Et imposuit manus super oculos eius, & cœpit videre: & restitutus est, vt videret clarè omnia. Omnia, inquam, hęc videret, quæ nos cernimus: videret mysteria trinitatis, videret omnia quæ in euangelio sacramenta sunt. Vt videret clarè. Nisi essent aliqui, qui viderent, & tamen non clarè viderent: nunquã hoc diceret, vt videret clarè. Nunc ergo quod dicit, videret clarè: & nos omnes videmus. Credimus enim in Christum qui verum lumen est: sed inter videntes & videntes, magna distantia est. Secundum enim fidem vniuscuiusque credentis, est Iesus aut magnus, aut paruus. Si peccator sum, & ago pœnitentiam, pedes tango: si sanctus sum, caput lauo. E *t misit illum in domum suam, dicens: Vade in domum tuã: & in uicum ne introieris, & nemini dixeris.* Videte diligenter. Cæcus iste in Bethsaida erat: educitur foras. Ibi sanatur, non in Bethsaida, sed extra Bethsaidam. Ec quia sanatus est: dicitur ei, Reuertere in domum tuam, sed nõ vadas in vicum. De Bethsaida tollitur: ibi erat, ibi inuenitur. Et quomodo nõ est Bethsaidæ ipsius domus: videte quid dicitur. Si secundum literam intelligimus: penitus sanare non potest. *Si* enim cæcus iste inuenitur in Bethsaida: & de Bethsaida tollitur foras, & ibi curatur: & dicitur ei, reuertere in domum tuam: vtique dicitur ei, reuertere in Bethsaida. Si autem reuertitur in Bethsaida: quomodo dicitur ei, ne introieris in vicum? Vides ergo quòd spiritualis intelligentia est. Educitur de domo Iudæorum, de viculo Iudæorum, de lege Iudæorum, litera Iudæorũ, de traditionibus Iudæorũ. Qui nõ poterat sanari in lege, sanatur in gratia euãgelij: & dicitur ei, Reuertere in domũ tuã: non in istam domũ, quam tu putas, vnde egressus est: sed in domum, vnde fuit & Abraham. Siquidem Abraham pater credentium est. Abraham vidit diem meũ, & lætatus est. In domum tuam reuertere: hoc est, in ecclesiã: dum venio, inquit, vt scias quomodo gubernare debeas ecclesiam, que est domus dei. Vides ergo, quoniam domus dei ecclesia est. Dicitur ergo ei: vade in domum tuam: hoc est, in domum fidei: hoc est, in ecclesiam: ne reuertaris in viculum Iudæorum. In qua ecclesia vtinam semper maneamus, concedẽte domino, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

D

Psal.48.d

E

Ioan.8.g

F

Homilia decima.

Amen dico uobis &c.) quod in uetere testamẽto domino fuit, Viuo ego: hoc in nouo, Amen, amẽ. Stare iustorũ est: cõtrà, impiorum iacere. Gustãt quidã mortem, nõnulli uident, comedũt aliqui, alii satiãtur, reficiuntur etiãnum alii morte. Totã deinde historiã transfigurati domini suo excurrit more ἀλληγορικῶς.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Præneſis.) Initiò ſtatim explicandæ transfigurationis legis Quia eſt, poſt dies ſex? In euãgelio habes ſecundũ Matthæum, Et factum eſt die octaua &c. Hic mihi commonendus uideris lector, ne præcipiti iudicio in authorem præproperã ferascenſurã, quaſi plagio hæreſeos feriri illicò debeat: qui quòd in Luca ſcriptũ reperis capite nimirum nono, Matthæo aſcribit. Contrà, quod apud Matthæũ habes, per omnia conſentit Marco. Sed hic error per ſe alioqui pudendus, quanlibet minutulus, in exceptorem homiliæ præſentis reiiciendus eſt: aut ſi admiſit author, quod ferè contingit iis, qui ad populum declamant homilas, ut unum pro alio ſubiiciant minus nõnunquã attenti, quàm par ſit pro dignitate deſumptæ materiæ: uenia tamen uſquequaq; dignum hunc cenſeri par eſt, qui cũ tãta & ſcripſerit & dictarit, ut uix unus quiuis quãlibet ſtudioſus illius ſcriptis & legẽdis & cõferendis ſatis eſſe queat: rarẽter tamen admodũ, quod eſt præſentiſſimæ argumentũ memoriæ, loci, temporis atq; numeri ratione deſtituitur. Hunc itaq; lapſum, undelibet irrepſerit, atq; alios aliquot aſſimiles, ſicubi occurrerint, facilè cõdonabis tãto authori, ſi modò tãtis lucubrationibus uoles eſſe nõ ingratus. Memor in primis ſupra humanæ cõditionis legẽ eſſe ubiq; & ſemper omniũ præſentem habere memoriã, adeo ut necubi dormitare cõperiaris. Hæc quidẽ fuſius duplici noſre dixerim: Primũ, q; religioſi? eſſe ſemper
H duxerim quicquã cõtrouertere exẽplari, quod ſortitò nactus ſis: præſertim ſi antiquitatis multæ eſt & charácteris doctè perſcripti, cuiuſmodi eſt quod ſuppeditauit iã dict? antiſtes Syluanecten. ex Dionyſianæ bibliothecæ archiuis, ut apparet depr̃optũ. Deinde, q. nõ ſuppeteret Græci codicis exẽplar: ad quod ceu ſacrã anchorã confugerẽ. Dubitem etiãnũ, ut ingenuè fatear, debeãt ne uindicari tanto heroi hæ qualeſcũq; homiliæ. Tu interim candoris fuerit boni conſulere, quod ſubminiſtrauit charitas.

Mar.9.a AMen dico uobis, quia ſunt quidam de hic adſtantibus, qui non guſtabunt mortem. Amen dico vobis. Iurat Chriſtus: debemus Chriſto iurãti credere. Num.14.d Quod enim in ueteri teſtamento dicitur, Viuo ego dicit dominus: in nouo teſtamẽto dicitur, Amen, amẽ dico vobis. Amen amen, dicitur, verè verè. Veritas loquitur veritatem, vt vincat mendacium. Amen dico vobis, quia ſunt quidam de hic adſtantibus, qui non guſtabũt mortem donec videant regnũ dei: pulchrè de his qui ſtant,
I dicitur, Non guſtabunt mortem. Qui enim ſtat: in eo quo ſtat, non guſtat mortem. Nam & Moyſes loquitur Deut.10.b in Deuteronomio. Quadraginta, inquit, diebus, & quadraginta noctibus ſteti in monte cum deo. Solus ſtetit quadraginta dieb?: & ideò meruit legem accipere. Stãtibus datur, iacentibus non datur. Singula uerba diſcutimus, vt ad lectionis myſteria perueniamus. Si enim pulchra veſtibula ſunt: qualis ipſa domus erit? Qui non guſtabunt mortem. Mortis plura ſunt genera. Alij guſtant mortem, alij vident, alij comedunt, alij ſaturantur, alij reficiuntur. Cæterum & Apoſtoli quoniam ſtabant, & Apoſtoli erant: propterea ne guſtauerũt quidem mortem. Et hoc interim diximus ſecundum tropologiam, ſecundum & illum ſenſum: Quis eſt homi- pſa'.88.g num, qui viuat, & non videat mortem? In eo quod dicit, quis: aut impoſſibile dicit, aut difficile. Qui non guſtabunt mortem. Sunt quidam, qui non guſtabunt mortem: qui verò mortẽ non videãt, difficile reperitur. Hic Ezech.18.a autem mortem peccati intelligere debemus. Anima enim quæ peccauerit, ipſa morietur. Difficile eſt ergo, vt quis viuat, & nõ videat mortem. Inter videre & guſtare differentia eſt. Qui videt, videt quidem, ſed non guſtat: qui aũtẽ guſtat, neceſſe eſt, vt videat. Videamus quid K ſit guſtare mortem, quid ſit videre mortẽ. Vidi mulierem pulchram, voluit anima mea eam cõcupiſcere: dei timor expellit deſideriũ. Vidi mortem, ſed non guſtaui. Si autem videro, & concupiuero: iam mœchatus ſum in corde meo. ecce guſtaui mortẽ. Hoc eſt guſtare mortem, non comedere, non refici: ſed quaſi paululũ animo deguſtare. Apoſtoli quaſi Apoſtoli ne guſtauerunt quidem mortem. Si verò & ſecundò & tertiò rem perfeceró, & frequẽtauero in fornicatione: iã non ſolũ guſtaui, ſed & ſaturatus ſum. Propheta ergo videte, quid dixerit. Nõ dixit, Quis eſt homo, qui viuat, & nõ guſtet mortẽ: Pſal.88.g ſed dixit, Quis eſt homo qui viuat, & non videat mortẽ? difficile eſt enim eſſe, quẽ cõcupiſcentia nõ tentet, quẽ tentamẽta nõ quatiant. Hoc interim diximus ſecũdum ſublimiorẽ ſenſum. Cæterũ dicamus de hiſtoria. Mar.9.a *Dixit dominus ad diſcipulos, quoniam ſunt multi de hic adſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec uideant regnum dei uenientis in uirtute ſua.* Quod dicit, hoc eſt: Niſi me antè regnãtem viderint, nõ morientur. Hoc ſecundũ hiſtoriã. Et ſequitur: *Et poſt dies ſex aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobũ & Ioãnẽ, & ducit illos in mõtem excelſum ſeorſum ſolos, & transfiguratus eſt coram eis.* Et hoc eſſe dicũt: hoc eſt, L Viderunt Apoſtoli qualis regnaturus eſſet Chriſtus: videntes illum in monte transfiguratum, viderunt illum Apoſtoli trãsformatũ in gloria ſua, qualis regnaturus eſſet. Et hoc eſt ergo quod aiunt, Nõ guſtabunt mortem, donec videant regnũ dei. Quid factũ eſt, poſt dies ſex? Legis Matthæi.17. & poſt dies ſex. At Luc.9. poſt hæc verba, ferè dies octo. In euangelio habes ſecundũ Matthæum, Et factum eſt die octaua. videtur itaq; ſecundũ hiſtoriam eſſe diſtantiam. Matthæus enim octo dies dicit, Marcus ſex dicit. Sic ergo debemus intelligere, quòd Matthæus & primã dixerit & nouiſſimam: Marcus verò medias, tantum dixerit. Secundũ hiſtoriam hoc dicitur, quoniã aſcẽdit in montem, quoniã transformatus eſt, quoniã Moyſes & Helias viſi ſunt colloquentes cũ eo, quoniã Petrus ei dixit delectat? viſione pulcherrima: *Domine uis, ut tria tabernacula faciamus, tibi unum, Moyſi unum, & Heliæ unum?* Et ſtatim dicit euãgeliſta. *Non enim ſciebant, quid loquerentur. Erant enim timore perterriti.* Et deinde dicitur *quòd facta eſt nubes, & ipſa nubes candida obumbrans eos, & uenerit uox de cœlo dicens, Hic eſt filius meus chariſſimus, hunc audite. Et ſtatim circuuſpicientes neminem uiderunt, niſi Ieſum.* M Hiſtoria hoc continet. Qui amant hiſtoriam: qui ſolùm Iudaicam ſequuntur ſententiam, qui ſequuntur occidentem literam & nõ viuificantẽ ſpiritum. Non hiſtoriam denegamus, ſed ſpiritalem intelligentiam præferimus, Nec hæc noſtra ſententia eſt. Sequuntur Apoſtolorũ ſen- Gala.4.c tentiam, & maximè vaſis electionis, qui ea verba, quę Iudæi intellexerunt in mortem ſuam, intellexit in vitam ſuam Apoſtolus videlicet, qui dicit, quòd Sara & Agar in duo teſtamenta interpretentur, ſcilicet mons Sina & mons Sion. Hoc interpretatur in duo teſtamenta: Hæc autem ſunt in duo teſtamenta. Nunquid non fuit Agar? nunquid non fuit Sara? Nunquid mons Sina non eſt? nunquid mons Sion non eſt? Hiſtoriam non negauit, ſed ſacramenta prodidit: nec dixit, quæ intelliguntur duo teſtamenta: ſed, quæ ſunt, inquit, duo teſtamẽta. *Et poſt dies ſex aſſumens Ieſus Petrum & Iacobum & Ioannem.* Poſt dies ſex: Orate dominum, vt eodem ſpiritu, quo dicta ſunt, exponantur. Et factum eſt, poſt dies ſex. Quare non poſt dies nouem, quare non poſt dies decem, quare non poſt dies viginti, quare nõ poſt quatuor, quare non poſt quinque, nec antè aliquis numerus aſſumitur, nec poſtea, ſed ſextus eligitur? Et factum eſt, inquit, poſt dies

A poſt dies ſex. Hi qui ſtant cum Ieſu, de quibus dicitur, Quia ſunt quidã de hic adſtantibus: hi regnũ dei nõ vident, niſi poſt dies ſex. Niſi enim mũdus iſte tranſierit qui in ſex diebus intelligitur, verũ regnum nõ apparebit. Cùm autẽ pertranſierint ſex dies: qui fuerit Petrus: hoc eſt, qui vt Petrus à petra Chriſto nomen acceperit: regnũ videre merebitur. Quomodo enim à Chriſto dicimur Chriſtiani: ita à petra dictus eſt Petrus, hoc eſt πέτρινος. Si quis ergo de nobis fuerit πέτρινος, & talem hoc eſt eam fidem habuerit: vt ſuper illum ædificetur eccleſia Chriſti. Si quis fuerit vt Iacobus & Ioãnes fratres non tantũ ſanguine, quantũ ſpiritu. Si quis fuerit Iacobus πτερνισ́της, id eſt, ſupplãtator: & Ioãnes, id eſt, gratia domini. Cùm enim ſupplantauerimus aduerſarios noſtros, tunc merebimur gratiã Chriſti. Si quis habuerint ſublimiora dogmata, & intelligentiam excellentiorem, & meruerit vocari filius tonitrui: neceſſe eſt, vt ab Ieſu ducatur in montẽ. Simulq; cõſiderate: quòd Ieſus donec deorſum eſt, nõ trãſiguratur: aſcendit & trãſmutatur: & ducit illos in montẽ excelſum ſeorſum ſolus, &
B transfiguratus eſt cõram ipſis: & veſtimenta eius facta ſunt ſplendentia & candida nimis. Vſq; hodie Ieſus aliis deorſum eſt, aliis ſurſum eſt: Qui deorſum ſunt, & deorſum habent Ieſum: & turbæ ſunt, & in montẽ aſcendere nõ valent. In montẽ enim ſoli diſcipuli aſcẽdunt: turbæ deorſum remanẽt. Si quis ergo deorſum eſt, & de turba eſt: nõ poteſt videre Ieſum in candidis veſtimẽtis, ſed in ſordidis. Si quis literã ſequitur, & deorſum eſt totus, & terrã reſpicit more brutorũ animalium: hic nõ poteſt videre Ieſum in veſte cãdida. Qui autem ſequitur ſermonem dei, & ad montana, id eſt, ad excelſa cõſcendit: iſti Ieſus ſtatim cõmutatur, & veſtimenta Ieſu candidiora fiunt. Hoc quod legimus, ſi ſecundum literã intelligimus: quid habet in ſe candidum, quid habet in ſe ſplendidum, quid ſublime? Si autem ſpiritualiter intelligimus: ſtatim ſcripturæ ſanctæ, hoc eſt, veſtimenta ſermonis mutantur, & candida fiunt velut nix: qualia fullo non poteſt in terra facere. Tolle quoduis propheticum teſtimonium, tolle euãgelicam parabolam: ſi ſecundum literam intelligis, nihil in ſe habet ſplendidũ, nihil candidum. Sinaute Apoſtolos ſequeris, & ſpiritaC liter intelligis: ſtatim veſtimenta ſermonis mutantur, & candida fiunt: & Ieſus totus immutatur in monte: & veſtimẽta eius candida nimis quaſi nix, qualia fullo ſuper terram facere nõ poteſt ſic candida. Qui in terra eſt & deorſum, hic nõ poteſt veſtimenta candida facere: qui autem cum Ieſu aſcendit in montẽ, & quaſi terram deorſum relinquit, meditatur ad montana & ad cœleſtia conſcendere: iſte poteſt talia facere veſtimenta, qualia fullo ſuper terram nõ poteſt facere. Dicat mihi aliquis, licet nõ dicat, tamen tacitus ſecum cogitet: Interpretatus es, quid ſit mors: dixiſti ſermonem dei, dixiſti veſtimenta, ſcripturas ſanctas. Dic mihi, qui ſunt iſti fullones, qui nõ poſſunt talia facere veſtimẽta, qualia habet Ieſus? Fullonum hoc opus eſt, vt quod ſordidũ eſt, candidum faciant: & vt candidum faciant, nõ poſſunt ſine labore facere: ſed neceſſe eſt, vt calcent veſtimenta, vt lauent, vt ad Solem expãdant. Niſi enim multo labore de ſordido in candidum colorem non mutantur veſtimenta. Voluit Plato, voluit Ariſtoteles, voluit Zeno Stoicorum princeps, voluit & Epicurus voluptatis aſſertor, dogmata ſua ſordida ſermonibus quaſi candidis candidare: ſed non potuerunt talia facere veſtimenta, qualia Ieſus in monte poſſidet: quoniam ſuper terram erant, totum de terrenis diſputabant. Nul- D lus igitur fullonum, hoc eſt, diſceptatorum ſecularis literaturæ, potuit talia facere veſtimenta, qualia in monte poſſidet Ieſus. *Et apparuit illis Helias cum Moyſe, & erant loquentes cum Ieſu.* Niſi Ieſum vidiſſent transformatum, niſi veſtimenta illius candida: Moyſen & Heliam videre non poterant loquẽtes cum Ieſu. Quandiu Iudaicè intelligimus, & literam ſequimur occidentem: Moyſes & Helias cum Ieſu non loquuntur, euangelium neſciunt. Sinautem Ieſum ſequuti fuerint, & videre dominum meruerint transformatum, & candida veſtimenta eius, & omnia ſpiritaliter intelligere, quę ſcripta ſunt: ſtatim Moyſes & Helias veniunt, id eſt lex & prophetæ, & colloquuntur euangelio. *Et apparuit eis Helias cum Moyſe, & erant loquentes cum Ieſu.* In euangelium Lucæ.9.d ſecundum Lucam etiam hoc additum eſt: Et annũciabant, inquit, illi, quo genere paſſurus eſſet in Hieruſalẽ. Hoc Moyſes loquitur, & Helias: & loquuntur ad Ieſum, hoc eſt ad euangelium. Et annunciabant illi, quomodo paſſurus ſit in Hieruſalem. Lex enim & prophetæ Chriſti paſſionem adnunciant. Videtis, quomodo prodeſt animæ noſtræ intelligentia ſpiritalis, ſed & ipſi Moyſes & Helias videntur in candidis veſtimentis. Quandiu E non ſunt cum Ieſu non habent candida veſtimenta. Si enim legas legem, hoc eſt, Moyſen: ſi prophetas legas, hoc eſt, Heliam: & non illos intelligas in Chriſto, & non intelligas quomodo Moyſes loquitur cum Ieſu, quomodo Helias loquitur cũ Ieſu: ſed intelligas Moyſen ſine Ieſu, & Heliam ſine Ieſu, & quomodo ei nõ adnunciant paſſionẽ: nec in montem conſcendunt Moyſes & Helias, nec habent candida veſtimenta, ſed tota ſordida ſunt. Si enim literam Iudaicè ſequaris: quid tibi prodeſt legere, quòd Iudas concubuerit cum Tha- Gen.38.a & ſeq. mar nuru ſua: quid tibi prodeſt, quòd Noë inebriatus eſt, & denudatus eſt: quid tibi prodeſt, quia Onam filius Iudæ feçit rem turpiſſimam, quam dicere erubeſco: Ibidẽ.38.b quid, inquam, tibi prodeſt? Sinautem ſpiritaliter intelligas: vides, quomodo veſtimenta ſordida Moyſi vertũtur in candida. Petrus igitur & Iacobus & Ioannes, qui ſine Ieſu ante Moyſen & Heliam viderant, quia viderunt illos cum Ieſu colloquentes, & habere veſtimenta candida: vident ſe eſſe in monte. Verè enim in mõte conſiſtimus, quando ſpiritaliter intelligimus. Si lego Geneſim, ſi lego Exodum, ſi Leuiticum, ſi Numeros, F ſi Deuteronomium, quandiu carnaliter lego, deorſum mihi eſſe videor: ſi ſpiritaliter intellexero, ad montana conſcendo. Vides ergo quomodo Petrus & Iacobus & Ioannes videntes ſe eſſe in monte: hoc eſt, in intelligentia ſpiritali, humilia & humana contemnunt, excelſa & diuina deſiderant: nolunt ad terram deſcendere, ſed toti in ſpiritalibus immorari. *Et reſpondens ait Petrus Ieſu: Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe.* Et ego quando ſcripturas lego, & ſpiritaliter aliquid intelligo excelſius: nolo inde deſcendere, nolo deſcendere ad humiliora: volo in pectore meo tabernaculum facere Chriſto & legi & prophetis. Cæterum Ieſus qui propterea venit, vt quod perditum erat, ſaluaret: qui non venit ſaluare eos, qui ſancti ſunt, ſed qui ſe malè habent: ſcit, quia ſi in monte genus hominum fuerit, non ſaluabitur, niſi ad terrena deſcenderit. *Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe: faciamus tria tabernacula tibi unum, & Moyſi unum, & Heliæ unum.* Nunquid arbores erant in monte illo? Deinde etiam ſi eſſent arbores & veſtimenta, ſperamus, quòd hoc voluerit Petrus facere, vt illis faceret tentoria, vt habitarent ibi? Et hoc eſt totum, quod Petrus facere deſiderabat, vult tria facere tabernacula

Universidad de Deusto
Biblioteca

G Iesu vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnũ: vt legẽ separaret & prophetas & euangelium, quæ non possunt separari. Et quodammodo hoc dicit, Faciamus tria tabernacula tibi vnum, & Moysi vnum, & Heliæ vnum. O Petre licet in montem conscenderis, licet Iesum videas transformatum, licet vestimenta eius candida: tamen quia Christus necdum pro te passus est, adhuc scire nõ possis veritatem. Aliquis dicat: Faciamus tria tabernacula tibi vnum, Moysi vnum, & Heliæ vnum: aliquis loquatur ad dominum, Facio tibi tabernaculum, facio & seruis tuis similia tabernacula. Si quando inæquales æqualiter honorantur: maioris iniuria est. Faciamus tria tabernacula. Tres erant in mõte Apostoli, & volunt facere tria tabernacula. Erat Petrus, erat Iacobus & Ioannes: vult vnus vnum capere, alter alterum, & tertius tertium. Nõ enim sciebat, quid diceret: quum dominum cum seruis æqualiter honoraret. Vnum siquidem est tabernaculum euangelio & legi & prophetis. Nisi simul habitauerint, non possunt habere concordiam. Et facta est nubes obumbrans eos. Nubes secũdum Matthæum φωτεινὴ.

H Matth.17.a habes ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς. i. ecce nubes lucida obũbrauit eos.

Mihi videtur ista nubes esse gratia spiritussancti. Tabernaculũ tegit vtique: & obumbrat, qui sunt in tabernaculo. Quod igitur solent facere tabernacula, hoc fecit nubes. O Petre qui vis tria facere tabernacula, respice vnũ tabernaculum spiritussancti, qui nos pariter protegit. Si fecisses tabernacula, vtique fecisses humana: & vtique illa fecisses, quæ lucem excluderent, & vmbram includerent. Nubes autem ipsa lucida & obumbrans, hoc est vnum tabernaculum, non excludit Solem iustitiæ, sed includit. Et dicet tibi pater, Quid facis tria tabernacula? Ecce habes vnum tabernaculum. Videte mysterium trinitatis, secundum meam tamen intelligentiam. Ego enim omnẽ, quod intelligo, sine Christo & spiritusancto & patre nolo intelligere. Nisi intellexero in trinitate, quæ me saluabit: dulce mihi non potest esse, quod intelligo. *Facta est nubes φωτεινὴ lucida. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus charissimus, ipsum audite.* Quod dicit, hoc est: O petre qui dicis, faciam vobis tria tabernacula, tibi vnum, & Moysi vnum, & Heliæ vnum: nolo vt facias tria tabernacula. Ecce ego tibi dedi tabernaculum quod vos protegat. Noli æqualiter domino & seruis facere tabernacula. Hic est filius meus charissimus, ipsum audite. Hic est filius meus: non Moyses, non Helias. Isti serui sunt, hic filius est. Hic est filius meus, de mea natura, de mea substantia, in me manens, & totus quod ego sum. Hic est filius meus charissimus. Et illi quidem chari sunt, sed iste charissimus est. hunc igitur audite. Illi istum prædicant vos autem hunc audite: ille dominus, isti conserui sunt, Moyses & Helias de Christo loquuntur, conserui vestri sunt? hic est dominus, hunc audite. Nolite conseruos sic honorare, quomodo dominum. Dei filiũ solum audite. Dum hoc loquitur pater & dicit: hic est filius meus charissimus, hunc audite: non apparuit, qui loqueretur. Nubes enim erat, vox audiebatur. Dicebatur, hic est filius meus charissimus: hunc audite. Fieri poterat, vt Petrus diceret: de Moyse dicit, de Helia dicit. Ne igitur illi dubitarẽt, dum loquitur pater, illi subtrahũtur duo: & solus Christus remanet. Hic est filius meꝰ charissimus, hũc audite. Dicit Petrus in corde suo, Quis est filius eius? Tres video: putas de quo loquitur? dum quærit, quem eligat: vnum respicit, & statim circunspicientes, dum tres quærunt, vnum inueniunt. Imò tres perdentes, vnum inueniunt. Imò, vt amplius dicam, in vno tres reperiunt. Magis enim inuenitur Moyses &

Marcus hoc loco habet καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς. i. & facta est nubes obũbrans eos.

I Helias, si in Christo conglobentur. *Et statim circunspicientes neminẽ amplius viderunt.* Ego quando lego euangeliũ, & video ibi testimonia de lege, testimonia de prophetis, solũ Christum considero. Sic vidi Moysen, sic vidi prophetas: vt de Christo intelligerem loquẽtes. Denique quando venero ad splendorem Christi, & quasi splẽdidissimum lumen clari Solis aspexero: lucernæ lumen non possum videre. Nunquid lucernam, si incendas in die, lucere potest? Si sol luxerit, lux lucernæ nõ paret: Sic & Christo præsente, cõparata lex & prophetæ penitus non apparent. Non detraho legi & prophetis, quin potius laudo: quia Christum prædicant. Sed sic lego legem & prophetas, vt non permaneam in lege & prophetis, sed per legem & prophetas ad Christum perueniam: cui cum patre & spiritu sancto honor, gloria & maiestas per infinita secula seculorum, Amen.

K

A simili.

Homilia vndecima.

L *Et cùm appropinquarent Hierosolymæ, &c.)* De pullo asinæ agit, *qui nondum frenos passus gentilitiæq; idololatriæ symbolum præferens, ad dominum per discipulos adduci iubetur: idq; ad Bethphage, id est domum maxillarum.*

Parænesis.) Apparet *non integram esse homiliam, sed fragmentum. Nos tamen dicto audientes benignissimi redemptoris, qui suis dixit discipulis, & per illos nobis: colligite, quæ superauerunt, fragmenta, ne pereant: curauimus ne & hæc qualiscunq; portiuncula deperiret.*

Mar.11.& Matt.21.a & Luc.19.c

Iste qui ligatus fuerat, quomodo iste pullus, multos habebat dominos, secũdum euangeliũ Lucæ: quomodo à multis dominis tollitur, & ad vnum dominum adducitur, quomodo ante portam erat, & in amphodo erat? Ante portam quidẽ erat, paratus erat ad fidẽ: sed sine Apostolis intrare nõ poterat, & erat in amphodo, id est inter gentilitatẽ & Iudaismũ, & quid sequeretur, ignorabat: quomodo pullus ille secundum Marcũ dicitur talis esse, cui nunquã aliquis sederat? Verè nunquã insederat huic pullo aliquis. Omnes voluerant illum domare & sedere: sed nemo potuerat. Non poterant sedere, quia edomitus nõ fuerat. O rem nouam. Vinctus erat, & tamen domari nõ poterat. Diuersum longè facit Iesus. Soluit enĩ, & sic domat. Et iste ipse pullus adducitur à Bethania, & adducitur ad Bethphage. Iesus autẽ erat in Bethania. Diuersi enim euãgelistę aliter atq; aliter dicunt. Alij dicũt, quòd erat Iesus in Bethania: alij, quòd erat in Bethphage. Bethania locus est, viculus est: vbi hodie Lazarus est, viculus Marthæ & Mariæ, viculus Lazari. Simúlque considerate. Illuc adducit istum pullum indomabilem, vbi Lazarus fuerat suscitatus? In Bethania, quod interpretatur domus obedientiæ. Indomabilis erat, adducitur ad obedientiam, vt sedeat in illo Iesus. Diximus de Bethania, dicamus de Bethphage. Betphage interpretatur domus maxillæ. Videte ordinem fidei. Primũ credimus & venimus in Bethaniã, hoc est in domum obedientiæ: & postea venimus in domum maxillarum in domum cõfessiõis, in domũ sacerdotalẽ. *Διαγόνια* enĩ accipere solebant sacerdotes. Dicat aliquis, Sacerdotes, quare nõ accipiũt siagona, hoc est maxillã? Nihil aliud accipit sacerdos, nisi siagona, & pectusculũ, & humerũ. Videte qd accipiãt sacerdotes maxillã, pectusculũ, & humerũ. videte quid accipiant. Sacerdotalis enĩ officij est, posse docere populos. Vnde dicitur & in ꝓpheta, Interroga sacerdotes legẽ dei. Sacerdotũ est enĩ interrogatos respondere de lege. Accipiũt ergo sermonẽ, qui in maxilla est, accipiunt pectusculum, hoc est scientiam scripturarum. Nihil enim

M

Bethania domus obedientiæ domini Beth, domus, בית

id ẽ, os oris. Ghe, id est, vallis. Hieron. domus maxillarũ. *Διαγώρ. i.* maxilla. De pectusculo, & armò. habes. Leuit. 7.

Aggæi. 2.

A hil enim prodest habere verba, si scientiam non habueris: cùm acceperis *σιαγόνα*, cùm acceperis pectusculum:

Assertio operum.

tunc accipis & brachiola, hoc est, opera. Nihil prodest habere te verba, habere te scientiam, si non habueris opera. Hoc totum quare dixi? Quoniam iste pullus asinæ adducitur ad domum maxillarum, quod interpretatur Bethphage. non adducitur primùm ad brachiola, non adducitur primùm ad pectusculum: sed adducitur ad maxillam, ad sermonem qui doceat eum. Ascendit itaq; istum pullum saluator: ascendit, quia lassus erat: de Samaria Galilææ venerat Hiericho, de Hiericho venerat vsq; Bethaniam, montem tantũ ascenderat, lassus non fuerat: pro duobus tamen milibus lassatur, & quærit asinum. De Hierusalem ibat in Galilæam, vsq; Samariã pedibus ambulãs: & duo milia ambulare nõ potuit? Sed omne, quod fecit Iesus, sacramenta sunt, salus nostra est.

1.Cor.10.g

Si enim dicit nobis Apostolus, Siue manducatis, siue bibitis, siue quid aliud faciatis: omnia in nomine domini facite. Quãtò magis saluator siue ambulat, siue sedet, siue comedit, siue dormit: nostra sunt sacramenta? Ascẽdit itaq; asinam: sed dicit alius euangelista, quòd pullum

B ascendit. Alius vero dicit, quòd pariter & in asinã, & in pullum ascendit. Rem dico ridiculam. Nunquid singulos pedes in ambobus asinis habere poterat? Hoc totum loquor contra Iudęos. Si enim venit in asina, non venit in pullo. Vniuersa quidem facta sunt, sed aliud præcessit in signũ. Sed & pullo asinę indomabili, qui frenos accipere non poterat, cui nunquam aliquis sederat, in populo gentilium sedit in asina, in his qui credebãt de synagoga. Et vide quid dicat. Et sedit, inquit, in asina subiugali, quæ collũ & ceruices lege habebat tritas. *Et occurrit, inquit, ei multitudo.* Quandiu erat in monte, multitudo ei occurrere non poterat: cœpit descendere, & occurrit turba. *Et clamauit, inquit, turba præcedẽs & sequẽs: Hoschiah¯na filio Dauid: benedictus qui venit in nomine domini, ofianna in excelsis.* Et qui præcedebãt, & qui sequebãtur, consona voce clamitant. Qui sunt, qui præcedũt? Patriarchæ & prophetę. Qui sequuntur? Apostoli & gentiliũ populus. Sed & in præcedẽtibus, & in sequẽtibus vna vox, Christus est. Ipsum laudant, ipsum voce consona cõcrepant. Et quid dicũt? Ofianna filio Dauid: Benedictus, qui venit in nomine domini, ofiãna in excelsis. Tria dicũt:

Matth.21.a.

C Ofianna filio Dauid, hoc ad incipientes. Benedictus, qui venit in nomine domini: hoc ad perfectos. Ofianna in excelsis: hoc ad regnãtes. Nemo nos putet diuidere Christum. Hoc enim solent æstimare calumniatores, quòd nos in Christo duas personas faciamus, alium hominẽ, & alium deum. Non in trinitate credimus, non credimus in quaternitate, duas in Christo esse personas. Si enim Christus duas personas habet, pater & filius, id est Christus, duplex est: ergo quatuor personæ sunt. Nos ergo credimus in patrem & filium & spiritum sanctũ. De patre & spiritu, nulla dubitatio est. Non enim adsumpse runt corpus, non adsumpserunt aliquam vilitatem. Nũc verò de Christo dicim⁹, deo nostro, filio dei & filio hominis, & vno filio dei. Ipse dei filius, & filius hominis. Quicquid magnum est, refer ad filiũ dei: quicquid paruum est, refer ad filium hominis: & tamẽ vnus filius dei est. Hoc qua necessitate compulsus sum dicere? Quoniã audiui quosdam calumniari, qui forsitan habent animã Arianam. Quoniam & iniuriam humanitatis ad deum referre nolui, non diuido Christum. Ipse enim & in inferno est, & in cœlo est; vno atq; eodem tempore, & descendit ad inferos, & cũ latrone intrauit in paradisum. Omnia elementa tenet in pugillo suo. Si autẽ in pugillo illius sunt: vbi nõ est, qui omnia tenet? Hæc orationibus vestris, vt potuimus, disseruim⁹. Hoschiah¯na autem sciatis esse, quod Græcè dicimus *σῶσον δή*. Quod enim dicitur in æditione Septuaginta *ὦ κύριε σῶσον δή*, in Hebræo habetur: הוֹשִׁיעָה נָּא, hoc est: Domine saluum fac obsecro. Cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

D

Homilia duodecima.

De ficu, quæ ad domini uocem continuò exaruit. Hæc homilia, *quòd sciam, nihil habet non peruium legenti.*

Marci.11. & Matth.21. b & Luc.19.g

Et *intrauit dominus Iesus Hierosolymam in templũ, & circunspectis omnibus cùm iam uespera esset hora, exiuit in Bethaniam cũ duodecim.* Ingreditur dominus Hierosolymam in templum. Ingreditur. Ingressus quid facit circũspectis omnibus? Quærebat in tẽplo Iudęorum, vbi caput posset reclinare, & non inueniebat. Et circunspectis omnibus, quid dixit? Circũspectis omnibus respiciebat sacerdotes, volebat esse cũ illis: sed nõ poterat, quia semper sacerdotibus seruiebat. Circunspectis ergo omnibus, quasi cum lucerna quæreret. Illud est quod dicitur in Sophonia propheta, Et scrutabor Hierosolymam, cum lucerna. Sic ergo & dominus cum lucerna circũspexit omnia, quærens in templo, & nihil, quod eligeretur, inuenit. Quum iam vespera esset, circunspectis omnibus. Vide quid dicat, circunspectis omnibus: licèt non inueniret, tamen quandiu lux fuit, nõ recessit de templo: cũ autem facta esset vespera, cùm templum Iudæorum ignorantiæ tenebræ obcæcassent, cùm vespera esset hora, intrauit in Bethaniam cum duodecim. Quæsiuit saluator, quæsierunt apostoli, in templo nihil inuenerunt, egressi sunt de templo. Gaude monache: gaude, qui in deserto versaris: quod in tẽplo non inuenitur, inuenitur foras. Intrauit in Bethaniam cum duodecim. Bethania interpretatur, domus obedientiæ. Recessit igitur de templo Iudæorum, vbi erat superbia: venit in domũ obedientiæ. Obedientia, vbi humilitas. Dimisit superbiã Iudæorum, venit ad humilitatem gẽtium. Et in alia die cùm exirent, videte quid dicitur. In alia die, videlicet cũ exirent à Bethania. Qui autem alia die egreditur: ergo mansit in Bethania. Videte ergo templum, in quo non manet. in Bethaniam venit, & manet. Et alia die cũ exirent à Bethania, esuriit. Mãsit quidem in Bethania: sed egrediens de Bethania, esuriuit salutem Iudæorum. Nõ veni, inquit, nisi ad oues perditas domus Israël. Vsq; hodie Christus esurit. de gentibus quidem saturatus est: in Iudæis verò esurit. Et de nobis sic sunt aliqui credentes, alij non credentes. De credẽtibus autem refectus est, in non credentibus esurit. *Cumq; uidisset à lõgè ficum habẽtem folia.* Infœlix Iudæus. Notus in Iudæa deus: in Israël magnum nomen eius. Hoc aliquãdo apud patriarchas, hoc apud prophetas, nunc verò deus ille, qui dicebat in Hieremia: Deus appropinquans ego, & non de lõgè: dicit nunc idem, Dominus recedit à Iudæis, & longè eos videt: tamen vt saluet, appropinquabat. Cumq; vidisset à longè ficum habentẽ folia: folia, non fructus: verba, non sensus: scripturas, non intelligentiam scripturarum. Illi enim habent scripturas, nos verò intelligẽtiam scripturarum. Vidit ergo ficus habentem folia. Semper ista ficus folia habet, & nunquã fructus habet. Ista ficus, quę & in paradiso fuit: denique & Adam eo tempore texit verẽda sua, quando corruit. Habebat enim folia. Ficus ista synagoga Iudæorum est, quæ habet tantùm verba, & non intelligentiam scripturarũ. Videamus, vbi alibi sit scriptum de ista ficu. In euangelio secundũ Lucam legimus:

E

Ad anachoretã digressio.

F

Matt.15.a

Pſal.75.a

Hiere. 23.e.

Soph.1.ę

Gene.3.b

Homo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lucæ.13.b G Homo erat, inquit, quidam, qui in vinea sua plantauit ficum. Cumq; inquit, venisset, & requisisset fructus in ea, dicit ad agricolam, Ecce iam tertiò venio huc, & fructũ quæro, & non inuenio. Dimitte me, & succidam eã. Dimitte me. Quando dixit ad Mosen. Dimitte me, & interficiam populum istũ. Nemo te tenet, & dicis dimitte me? Quando tu dicis, dimitte me: prouocas agricolam vt te teneat. Dimitte me, & succidam illã. Ecce, inquit, tertiò venio, & fructum non inuenio. Veni primũ in lege cum Moyse, veni secũdò in prophetis, nouissimè ipse per me venio, & fructum non inuenio. Ficus ista nõ est plantata inter spinas, non est plãtata foris, sed in vinea domus Israël. Rem nouam video. Spinæ gentium vuas adferunt, & ficus ficos nõ adfert? Ecce, inquit, venio tertiò, & fructum non inuenio: dimitte me, & succidam illam. Prouocatus agricola, intellexit, quòd possit tenere dominum, si rogaret. Rogat, & quid dicit? *Dimitte domine adhuc & istum annum, & circũfodiam illam, & mittã ster cus, & si quid fecerit fructum.* Quid? Nihil dicit. Si non fecerit, tunc, inquit, venies & succides eam. Agricola deprecatur, facit dominus, quod voluerat. Rem dico nouã: H Ignoscit dominus rogatus: quod fecisset, etiã si rogatus nõ fuisset. Dimitte, inquit, adhuc vnum annum. Statim enim vt passus est saluator, nõ est subuersa Iudæa. Quadraginta enim & duo anni dati sunt ad pœnitentiam. Iste est vnus annus, hoc est breue tempus, id est datus ei locus pœnitentiq. Agricola circũfodit, misit stercus. Qui sunt isti agricolæ? Apostoli, qui circũfodiunt, & miserũt stercus. Ficus autem fructus non attulit. Sed videte quid dicat ipse agricola: Et si quid fecerit fructum. Nihil intulit. Neq; enim dixit, aut dimitte eam, aut nõ dimittes, aut habebis in vinea tua, aut deferes illam. Nihil tale dixit. Et si quidem fecerit fructus. Nescio quid sit futurũ: tuo arbitrio derelinquo. Non enim dixit, Permanebit in vinea ficus ista. Et si fecerit fructum: nõ permanet in Iudæa Israël, sed transfertur in ecclesiam gẽtium. Si verò non fecerit fructum. Succisam ficũ oculis nostris aspicimus: ruinas istas lapidũ quas cernimus, radices sunt ficus succisę. Hoc totum quare diximus? Voluimus ostẽdere de illa parabola, quæ sit ista ficus, de qua dominus I fructum desiderat. Vidit, inquit, ficum habentem folia, Iecus viam, ex Matthęo 21.colligit. secus viã: non in via, in lege, non in euangelio. Propterea fructus non habebat, quia in via non erat, sed iuxta viam. Venit ergo Iesus, fructus quærit. Quoniã ipsa ire non poterat, venit ad ficum. *Et cùm venisset ad eam, nihil inuenit præter folia.* Vsq; hodie nihil aliud inuenimus in Iudæis, præter verba de lege. Legunt Moysen, legunt Esaiam, Hieremiam, & reli quos prophetas. Legunt, Hæc dicit dominus: & non intelligunt, quid dicat dominus. Non enim erat tempus ficorum. Grandis quæstio. Non enim erat tempus ficorum. Dicat aliquis, Si tempus non erat ficorum: non peccauit ficus, quæ fructum non habebat. Si autem non peccauit, non est iustè siccata: non enim erat tempus ficorum. Ficus hæc habebat folia, fructus non habebat. Habebat folia, longé promittebat speciem virens: sed fructus non habebat, non erat tẽpus ficorum. Istum locum Apostolus interpretatur ad Roma.11.c Romanos: Nolo vos ignorare fratres, quoniam cæcitas ex parte contigit in Israël, vt subintraret plenitudo gentium. Cùm autem intrauerit plenitudo gentium: tunc omnis Israël saluus fiet: si dominus fructus inuenisset in ista ficu, non subintrasset plenitudo gẽtium. Quoniam autem subintrauit plenitudo gentium, in nouissimo saluabitur omnis Israël. Dicat aliquis, Vbi hoc lectum est, quia omnis Israël saluabitur? Primùm quidem ipse dicit Apostolus, Cùm intrauerit plenitudo gentium, tunc K omnis Israël saluus fiet. Deinde dicit & Ioãnes in Apocalypsi sua, de tribu Iudæ crediturі duodecim milia, de Apoc.7.2.b tribu Ruben crediturі duodecim milia, & de reliquis tribubus eadem loquitur. Et fiunt omnia, quæ credũt, cẽtum quadraginta quatuor milia. Vnde & in psãlmo centesimo quadragesimoquarto, Qui literat⁹ est, intelligit. de isto numero disputatur: Si credidisset Israël, dominꝰ noster crucifixus non fuisset: si dominus noster crucifixus non fuisset, gentilium turba salua nõ esset. Crediturі ergo sunt Iudæi: sed in fine mundi crediturі sunt. Nõ enim erat tempus, vt in cruce crederẽt. Si enim illi credidissent, dominus crucifixus non fuisset. Non enim erat tempus vt crederent. Illorum infidelitas, nostra fides est: illorum ruina, nostra subleuatio est. Illorum non fuit tempus, vt esset tempus nostrum. diximus, quia in fine mundi crediturі sint: & interpretati sumus, nõdum enim erat tempus. Sed hoc quod sequitur, dicit ei dominus: *Iam non amplius in æternum quisquam ex te fructum manducabit.* Si crediturі sunt Iudæi: quomodo nullus de eis fructus manducabit? Non dixit, in futuro seculo: non dixit, in seculis: sed, in præsenti seculo. Quod dicit, hoc est: In præsenti seculo non credes, sed cùm se- L culum istud finitum fuerit, tũc crediturus es. Credes quidem, sed non in humilem, sed in regnantem credes: & videbis eum, quem compunxeras. In præsenti ergo seculo nemo de te fructum comedet, sed in futuro, per Christum dominum nostrum, Amen.

Homilia decimatertia.

De secundã eiectione uendentium & ementium ex adytis templi, quam ad excidium Hierosolymæ τροπολογικῶς refert.

Parænesis.) *Sub huius tertiædecimæ homiliæ exordium habes optime lector, in euangelio secundum Ioannem legimus hanc ipsam historiã, & ibi &c. Si hanc ipsam historiam secundũ Marcum conferas cũ Ioanne capite nimirum secundo, introspicienti tibi paulò penitius facilè colliquescet, non unam tantùm eiectionem fuisse, sed duas. Bis siquidem legitur dominus ad Paschæ celebritatem ascendisse Hierosolymã. Semel quidem Ioanne Baptista nondum carceri pro ueritate per Herodem mancipato, hoc est, anno primo prædicati per dominum nostrum euangelij, cuius & Ioannes ca.2. meminit. Rursus, ad peragendum humanæ redemptionis mysteriũ properaturus. De hac Marcus hoc loco cõmemini, cui* M *& concinit Matthæus.21.cap. In hoc utroq; ascensu Hierosolymæ legitur dominus eliminasse templi adytis uendentes & ementes. Cæterùm solui utcunq; potest locus hic confragosus simul & dilemmaticus, si dicas authorem loqui de explicatione temporis, quo quidem Hierosolymam ascenderit, non quoties.*

ET *ueniũt Hierosolymam.* Et *cùm intrasset in templũ,* Mar.11.b *cœpit eiicere uendentes & ementes de templo: & mẽsas nummulariorum, & cathedras uendentium columbas, subuertit.* Et veniũt Hierosolymam, & cùm intrasset in templum, cœpit eiicere. In euangelio secundũ Ioannem legimus hãc ipsam historiam: & ibi manifestius dicitur, quo tempore hoc factum est. Et ecce, inquit, in Ioan.2.e azymis venit Iesus, hoc est in Pascha: eo tẽpore quo azyma manducare consueuerant. *Et fecit sibi, inquit, flagellum, & cœpit eiicere eos.* Vides ergo, quoniã eo tempore quo eiiciebat eos de templo, erant dies Paschæ, hoc est dies azymorum. In diebus autem Paschæ, lege præceptũ erat, vt omnes venirẽt in templum: & si quis non veniret in templũ, exterminaretur anima illa de populo suo. Deut.16.d Considerate ergo de tota prouincia Palestina, de Cypro, de aliis prouinciis, de omnibus in circuitu regionibus vniuersum huc populum congregatum: considerate, &

A te, & in animo vestro depingite, quanta tunc ibi fuerit multitudo. Primùm interim secũdum historiam disputamus. Mirantur cæteri, quòd Lazarus suscitatus est: mirantur, quòd viduæ filius suscitatus est: mirantur cæteri in aliis signis. Et reuerà mirandũ est mortuo corpori animam reddere. Ego præsens signũ magis miror. Vnus homo, qui putabatur filius fabri, mendicus nõ habẽs domũ, non habens vbi caput reclinaret, non habens exercitum, non erat dux, non erat iudex. Quam itaq; habuit potestatem, vt faceret sibi flagellum de funibus, & tantã eiiceret multitudinem: vnus, inquã, homo eiiceret tantã multitudinem: Et quã multitudinem eiiciebat? Quæ vẽdebat, quæ lucra sua in templo redimebat. Nemo cõtradixit, nemo ausus est contradicere. Filio enim defendẽti patris sui iniuriam, nemo fuit ausus resistere. Videtur mihi in ipsis oculis, & in ipso vultu domini saluatoris quicquã fuisse diuinũ. Et hoc mihi quare videatur, ratio ista est, quam dicturus sum: Et factũ est, inquit, cũ transiret Iesus secundum mare Galilææ: vidit, inquit, duos cõponentes retia sua, filios Zebedæi, & dixit eis: Dimittite eos, & venite, sequimini me. Et illi, inquit, statim relicto B rete, naue, & patre Zebedęo, statim secuti sunt eum. Nisi aliquid diuinũ fuit in vultu saluatoris: irrationabiliter fecerunt sequi eum, de quo nihil viderant. Dimittit aliquis patrẽ, & eũ sequitur, in quo nihil plus videt, quàm in patre suo? Sed dimittunt patrem carnalem, vt sequãtur patrem spiritalem: non dimittunt patrem, sed inueniunt patrem. Hoc totum quare dixi? vt ostenderem in vultu saluatoris aliquid fuisse diuinum, quod vidẽtes homines sequebantur. Dicamus & aliud testimoniũ: Et ecce, inquit, cũ transiret, vidit quẽdam hominem nomine Matthæum. Et dixit ei, Sequere me. Et dimisit omnia, & secutus est eum. Non vidit signum: sed authoritas in iubendo signum fuit. Cœpit eiicere vendentes & emẽtes in tẽplo. Si hoc in Iudæis, quantò magis in nobis? Si hoc in lege, quantò magis in euãgelio? Cœpit eiicere vendẽtes & ementes. Pauper Christus diuites Iudæos eiicit vẽdentes & ementes. Et qui vendit, & qui emit similiter, eiicitur. Non debet aliquis dicere, Ego quod meum est, offero munera: sacerdotibus do ego, sicut deus præcepit. Matt.10.a Legimus in alio loco scriptum: Gratis accepistis, gratis date. Gratia enim dei non venditur, sed donatur. Non tantùm ille in culpa est qui vendit: sed & qui emit. Deniq; Simon Magus non quia vendit, sed quia emere voluit, damnatus est. vsque hodie in templo multi sunt, qui vendunt. Infœlix est, qui vẽdit: infœlix est, qui emit. Gratia enim Christi auro & argento nõ potest cõparari. Et mensas nummulariorum. Mensas vbi debebant esse panes propositionis & gratiarum dei, ibi auaritiæ victimę sunt. Et mensas nummulariorum. Auaritia sacerdotũ altaria non sunt altaria, sed mensæ nummulariorũ. Et cathedras vendentium columbas subuertit. Columbæ nõ includuntur vtiq; in cathedris, sed in caueis. Nemo colũbas in cathedris includit, sed in caueis. Et quomodo nunc dicit, & cathedras vendentium columbas subuertit? Videte quod dicit, qui vendebant, in cathedris sedebant. Super cathedram, inquit, Moysi sederunt scribę & Matt.23.a Pharisęi. De istis cathedris & psalmus loquitur, Et in ca- Psal.1.a thedra pestilentiæ non sedit. Vera cathedra pestilentię, quæ vendit columbas, vendit gratiã sptrituſsancti. Multæ cathedræ sunt vsq; hodie, quæ vendunt colũbas. Qui vendit columbas, non stat, sed sedet: non est erectus, sed contractus est. In eo enim quòd vendit gratiam dei cõtractus est; & humilis est: sed dominus noster qui venit, vt saluaret, quod perierat: subuertit non eos qui vende- D bant, sed cathedras vendẽtium authoritatem subuertit: saluabit autẽ homines. *Et non, inquit, dimittebat, ut deferrent quodquã uas per templum.* Eo tempore in carnali templo non dimittebat ferri vas. Et hodie quanta in tẽplo dei vasa morantur immunda? Eo tempore trãsferri non licebat vasa. Et non dicit, immũda: sed, vasa quęcunq; simpliciter nuncupauit. Nũc verò quãta vasa morantur intrinsecus? *Scriptũ est*, inquit, *Domus mea, domus* Matt.21.b *orationis uocabitur omnibus gentibus.* Hoc in propheta le- Esaiæ.56.c. gitur, Vos autẽ fecistis eam spelũcam latronũ. O infœli- Hiere.7.b citatem nostrã. O nos omni lachrymarum fonte plangendos: domus dei, facta est spelunca latronum. Ista est Ibidem. domus, de qua dicitur in Hieremia, Nunquid spelunca hyænæ facta est dom⁹ mea mihi? Quòd hic dicitur, Vos autem fecistis eam speluncam latronum: hoc est, domũ meam. In Hieremia dicitur, spelunca hyænæ. Debemus Hyęnę phy nosse naturã animalis istius. Ex natura enim bestię scisis. re poterimus, quare vocauerit domum quondã dei speluncam hyænæ. Hyæna nunquã videtur in die, sed semper in noctibus. Nũquam videtur in luce, sed semper in tenebris. Et hanc naturã habet, vt effodiat corpora mortuorum, & ipsa cædat. Deniq; si quis negligenter sepelie E rit mortuum: effodit nocte, & tollit corpus, & comedit: vbicunq; sepulchra sunt, vbicũq; ossa mortuorum sunt, ibi cubile hyænę est. Et hãc naturã habet, maximè canibus delectatur, & ipsos rapit, & deuorat. Videte quid dicat. Diligenter enim aduertite: Hyęna bestia sanguinora, bestia quæ corporibus delectatur, bestia quæ semper in nocte, nunquam in die est: nõ delectatur nisi cadueribus mortuorum, & canibus: eos vult occidere, qui seruant domum. Hyæna & hanc dicitur habere naturam, quia spinam vnicam habet, quę flecti non possit. Deniq; si vertere se voluerit, tota conuertitur. Non potest se flectere, sicut cætera animalia. Videtis ergo, quia ista quæ semper in nocte, semper in tenebris est: nunquã conuertitur. Hoc autem dicitur de sacerdotibus iudęorũ. Iudęũ enim facilè potes adducere ad pœnitẽtiam de plebe: de sacerdotibus verò & doctoribus non potes, quoniã semper delectantur cadueribus mortuorum, eorũ quos induxerint: & non sufficit eis, quoniam ipsi non sunt in luce, sed eos qui in luce latent, conantur occidere: vnã spinam habent, non conuertuntur: non enim agunt pœnitẽtiam, quoniam occupati sunt in cadueribus mortuo- F rum. Quod hic legimus, Vos autem fecistis eam spelũcam latronum: In euãgelio secundum Ioannẽ legimus, Vos autem fecistis eam domum negotiationis. Domũ Ioan.2.e negotiationis. Vbicunq; latrones sunt, ibi domus negotiationis. Vtinam de præterito populo esset tantũ dictũ, vtinam de Iudæis legeretur, non itẽ de Christianis. Plo raremus quidem illos, sed de nobis gauderemus. Nunc verò in multis locis domus dei, domus patris fit domus negotiationis. Videtis, quàm trepidè loquor. Res tã manifesta est, vt expositione nõ indigeat. Vtinam esset obscurum, & nõ intelligeremus. In multis locis domus patris, domus negotiationis. Ego ipse qui loquor, & vnusquisq; de vobis, siue presbyter, siue diaconus, siue episcopus, qui heri pauper, hodie diues, & diues in domo dei. Nónne vobis videtur fecisse domum patris, domũ negotiationis? De istis loquitur & Apostolus, Existimãtes 1.Tim.6.a quæstum esse pietatem. De istis ergo loquitur & Apostolus: Christus pauper est, erubescamus: Christus humilis est, erubescamus: Christus crucifixus est, non regnauit, crucifixus est, vt regnaret. Vicit mundum, non in superbia, sed in humilitate: occidit diabolum non ridens, sed plorans: nõ flagellauit, sed flagellatus est: accepit alapã,

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō percussit. Et nos igitur imitemur dominū nostrum. Ecce dies ieiuniorum in foribus sunt. Ecce dies ieiuniorum,dies pœnitētiæ,dies purgationis:lætemur atq; gaudeamus nunc.Ille homo,qui in euāgelio dicitur lagenā portare, egreditur de domo, & vadit ad cœnaculū: vos qui recepturi estis baptismū iam die crastina,præparate vos similiter.Qui ituri sunt ad pugnam, diligenter antè sepræparant. Videt si scutum habeat,si spatham habeat, Σπάθα. i. gladius. si habeat hastam,si sagittas habeat,si equus ipsi⁹ refectus est,vt pugnare possit,antè præparat armaturam. Vestra arma,ieiunia sunt:vestra pugna,humilitas est.Si quis aliquid habet aduersus aliquē: dimittat, vt dimittatur ei. Nemo enim cogitat venire ad baptismum, vt dimittātur ei peccata,& ipse fratri antè nō dimittat. Si ergo habetis aliquid aduersus fratrē,dimittite. Non dixi,si quid ille habeat,dimittat:sed,tu si quid habes,dimitte.Dimittere ab illo vel non dimittere, in illius est potestate: tu quod in te est,dimitte, vt dimittatur tibi. Vēturus es ad baptismum. O te fœlicē, qui renasciturus in Christo es, qui indumentum Christi accepturus es,qui sepeliendus es cum Christo,vt resurgas cū Christo. Diebus ergo reliquis secundum ordinē ea, quæ ad mysteria pertinent, auditurus es:nunc interim dixi vobis, vt sciatis vobis à die crastina maximè laborandū.Deus autē omnipotens ipse corroboret corda vestra, ipse vos dignos faciat lauacro suo:ipse in vos descēdat in baptismate,ipse aquas sanctificet,vt sanctificemini. Nemo dubio corde accedat:nemo dicat,Putas mihi dimittūtur peccata? Qui sic accedit,nō dimittuntur ei peccata. Melius est nō accedere, quàm sic accedere. Maximè vos qui sic accepistis baptismū,vt deo seruiatis:vt sitis in monasterio. Ipse igitur vos seruet & nos:cui sit gloria i secula seculorū,Amē.

Homilia decimaquarta.

Mar.13.d *In qua candidatos sacri baptismatis commonefacturus,locum prius illum explicat.De die autē illo & hora nemo scit &c. neque filius,nisi pater. Deinde ad moralem locum transit sententiæ illius, de unguenti effusione super domini ad crucem properantis sacrosanctum uerticem.*

EVāgelica lectio magnam desiderat expositionē. Antè enim quàm veniamus ad sacramenta,debemus scandalum tollere,ne quid in mētibus resideat eorum, qui accepturi sunt sacramenta. Si enim qui accepturi sunt baptisma, crediturí sunt in patrem,filium,& spiritum sanctum. Nunc autē de filio dicitur: *De die autem illo & hora nemo scit,neque angeli in cœlo,neque filius,nisi pater.* Si æqualiter accipim⁹ baptisma in patrem,filiū,& spiritum sanctum: & vnū nomē eius, patris & filij,& spirituſsanctī:quòd est deus,credere debemus.Si vnus deus est, quomodo in vna diuinitate diuersa scientia est? Quid est plus,deum esse,an scire omnia? Si deus est,quomodo ignorat? Dicitur enim de domino saluatore:Omnia per ipsum facta sūt, & sine ipso factum est nihil. Si omnia per ipsum facta sunt: ergo & dies iudicij quæ vētura est,per ipsum facta est. Potest ne ignorare,quod fecit? Potest artifex ignorare opus suum? Legimus in Apostolo de Christo:In quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Videte, quid dicat: Omnes thesauri sapientiæ & sciētiæ. Non aliqui sunt,& aliqui non sunt:sed omnes thesauri sapientię & scientię sunt,sed absconditi sunt. Quod ergo est in illo: non illi deest,etiam quod nobis absconditum est.Si autem sunt in Christo thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi,debemus inquirere,quare sint absconditi. Si sciremus nos homines diē iudicij, verbi causa: quòd futura esset dies iudicij post duo millia annorū, & hoc nos sciremus ita futurum:negligētiores hinc essemus. Diceremus enim, Quid ad me pertinet,si post duo milia annorū dies vēnura est iudicij? Quòd ergo dicitur filium ignorare diē iudicij:nobis prodest,quia ignoramus diē iudicij quando sit ventura.Deniq; videte quid sequitur: *Videte, & uigilate,& orate:nescitis enim,quando tempus sit.* Non dixit, nescimus:sed,nescitis. Videmur hucusq; vim facere scripturæ,& sensum nō exponere. Post resurrectionem interrogant apostoli dominū saluatorem,Domine quādo restituturus es regnū Israël? O apostoli audistis ante resurrectionem,de die illo & hora,nescio:& quod nescio, iterum interrogatis? Sed apostoli non credunt saluatori,quòd nesciat.Sed videte mysteriū. Qui ante passionē nescit,post resurrectionem nouit? Deniq; quid dicit ad apostolos, post resurrectionem interrogatus de temporibus:quando restituturus es regnum Israël?Non est vestrum,inquit,scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate.Non dicit hic,nescio: sed,non est vestrum scire, non vobis prodest scire diem iudicij. Vigilate ergo:nescitis enim quādo dominus domus veniat. Multa sunt, quæ dicantur,hoc autē de euangelio diximus,ne cui scādalum resideat in animo:quòd ignoraret aliquid ille,in quem crediturus esset. Dicitur autem in eadem euāgelij lectione. *Et cùm esset Bethaniæ in domo Simōnis leprosi, & recumberet:uenit mulier, habens alabastrum unguenti pistici pretiosi.* Mulier ista specialiter ad vos pertinet,qui baptismā accepturi estis.Fregit alabastrū suū,vt vos Christus faciat Christos, id est,vnctos: hoc est, quod dicitur in Canticis canticorum,Vnguentum effusum est nomē tuū.Propterea adolescentulæ desideraverūt te.Post te in odorem vnguentorum tuorum currimus. Quādiu clausum erat vnguentum,quandiu notus tantū erat in Iudęa deus:in Israël solū magnū nomē eius. Adolescētulæ Iesū nō sequebantur. Quando verò effusum est vnguentū in omnem terram:adolescentulæ animæ credentium secutæ sunt saluatorem. *Et cùm esset Bethaniæ in domo Simōnis leprosi.* Bethania interpretatur in lingua nostra,domus obedientiæ. Et quomodo in Bethania, hoc est in domo obedientiæ domus Simōnis leprosi est:aut certè dominus quid facit in domo leprosi? Sed propterea venit in domū leprosi, vt purgaret leprosum. Leprosus dicitur: non qui est,sed qui fuerit leprosus.Fuit enim,antequam susciperet dominum: postea verò quàm suscepit dominum,& vnguentum factum est in domo ipsius,lepra fugit:manet autem nomen pristinum, vt virtus appareat saluatoris.Quomodo enim in apostolis resident pristina vocabula vt appareat virtus vocantis,de quibus quales fecerit:quomodo de Matthæo publicano, fecit apostolum,& post apostolatū dicitur publicanus.Non quòd publicanus sit,sed quia de publicano factus sit apostolus. Nomen autem remanet pristinū,vt virtus appareat saluatoris.Sic & leprosus Simō iste appellatur antiquo nomine,vt ostēdatur à domino fuisse curatus. *Venit mulier habens alabastrum unguenti.* Pharisæi & scribæ & sacerdotes in templo sunt,& vnguentum non habēt: mulier ista extra templum est,& vnguentum defert, nardū habens & nardum pisticam,& ex nardo ipsa pistica confectum vnguentum:Ideo vos vocati estis pistici nardi,fideles. Ecclesia enim de gentibus congregata dona sua offert saluatori,id est,fidem credentium. Fregit alabastrum,vt omnes vnguenta suscipiāt: fregit alabastrum, quod in Iudęa antè tenebatur inclusum:fregit alabastrū. Quomodo enim granum tritici, nisi mortuū fuerit in terra,non facit plures fructus:sic & alabastrum nisi fractum

Mar.14.a

Cant.1.a ἠγάπησάν σε, id est. dilexerunt te. Psal.75.a

Ioan.12.d

Actum fuerit,nos vngere non possumus. *Et effudit super caput eius.* Mulier ista quæ fregit alabastrum, & ipsum vnguentum fudit super caput: non est ipsa, de qua in alio euangelio dicitur, quòd pedes domini lauerit. Illa enim quasi meretrix & peccatrix, adhuc pedes tenet: ista quasi sancta caput tenet. Illa quasi meretrix lachrymis suis pedes rigat saluatoris, & crinibus tergit: videtur quidem pedes lauare lachrymis saluatori, sed magis lauat peccata sua.Sacerdotes & pharisæi non dāt saluatori osculum:ista pedes osculatur.Sic & vos qui accepturi estis baptisma, quoniā omnes sub peccatis sumus, & nemo est absq; peccato, etiamsi vnius quidem fuerit diei vita eius,& aduersum angelos suos peruersum quid excogitauit: primùm tenete pedes saluatoris, lauate lachrymis,crine tergite.Et cùm hoc feceritis, postea venietis ad caput. Quando descēditis in vitalem fontem cum saluatore,tunc habetis discere,quomodo vnguentū veniat in caput saluatoris.Si enī caput viri Christus est, vestrum autem caput vnguentum est: post baptisma vngimini. *Erant autem quidam indignè ferentes.* Nō dixit, omnes:sed,quidam.Vsq; hodie indignantur Iudæi, quādo nos Iesu vngimus caput.Deniq; in alio loco dicitur, quòd Iudas proditor indignatus sit.In Iudę nomine Iudæorum vocabulum demonstratur.vsq; hodie Iudas indignatur,quare ecclesia Iesu vngat caput. Et quid dicit? *Quid prodest ista perditio?* Illi videtur perire vnguentum,quia fractum est:sed nobis prodest, quia in orbem peruenit vniuersum. Quid indignaris Iuda,quia alabastrum fractum est? Deus qui te & vniuersas gentes fecit, illo perfunditur precioso vnguento.Volebas vnguētum habere clausum, vt ad alios non perueniret. Verè illud est,quod & in alio loco dicitur de vobis, qui habent claem scientiæ,& ipsi nō intrāt:sed & eos qui intrare volunt,non sinunt.Vos habetis alabastrum,imò habetis in tēplo,& tenebatis inclusum: venit mulier, & tulit de templo,& tulit in Bethaniam,in domo leprosi vngit caput Iesu.Et quid dicunt illi,qui indignātur? *Potuit,inquit,uenundari trecentis denariis:* quia hic,qui hoc vnguento vnctus est,crucifixus est.Legimus in Genesi, quia illa arca quæ facta est à Noë,trecētorum cubitorum habuerit longitudinem,& quinquaginta latitudinis,& triginta in altum.Videte sacramēta numerorum:in quinquagenario numero,pœnitentia demonstratur. Siquidē in quinquagesimo psalmo Dauid regis, egit pœnitentiam: in trecentis verò numeris crucis mysteriū demonstratur.Litera.T.index est trecentū.Vnde dicitur & in Ezechiele, Et scribes,inquit,in frontibus gementium, thau. Et quicunq; illud habuerit superscriptum: nō interficietur. Nam quicunq; crucis vexillum habet in fronte sua: hic à diabolo percuti non potest. Hoc vexillum non potest delere,nisi solum peccatū.Diximus de arca,de quinquagenario,de trecentis numeris: dicamus de triginta, quoniam ipsa arca habebat altitudinis triginta cubitos, & in vnum cōsummabatur. Videte quid dicitur. Primū agimus pœnitentiam in quinquaginta:deinde per pœnitentiam venimus ad crucis mysterium:ad crucis mysterium venimus per perfectum verbum, qui Christus est. Quando verò Iesus accepit baptisma secūdum Lucam, erat annorum triginta. Et isti ipsi triginta cubiti in vnū consummabantur.Et quinquaginta,& trecēti,& triginta in vnum cubitum cōsummabantur: hoc est,in vnam fidem dei.Hoc totum quare diximus? Quia nūc dicitur, Potuit trecentis denariis venūdari.Deinde & dominus saluator triginta argenteis venditus est. Mirum non potuisse trecentis denariis vendi: nam vēditus est triginta. Scriptum est in Leuitico,scriptū est in Exodo: quòd sacerdotes à triginta annis esse incipiant, ante triginta annos nō licet sacerdotibus ingredi templum dei:quomodo & in iumentis & animalibus tertius annus perfecta ætas est.Deniq; dicitur in Genesi,eo tempore quo fecit Abraham dichotomemata: quoniam vitulū, & hœdum,& agnum habuerit trium annorum,vt perfecta ætas demonstraretur in iumentis: sic & hominibus perfecta ætas triginta anni sunt. Nūquid dominus noster nō potuit venire ad baptisma vigintiquinq; annorum? Nūquid vigintisex annis non potuit, aut vigintiocto? Sed perfectam hominis expectabat ætatem,vt nobis tribueret exemplum.Ideo & in Ezechiele scriptum est in principio, Et factum est,inquit, in anno tricesimo,cū essem in captiuitate.Hoc totum diximus,vt tricenarij numeri sacramenta panderemus.Indignantur Iudæi, indignantur alieni à fide, quòd vnguētum illud fractum est. Cæterū dominus noster dicit, *Sinite eam. Quid ei molesti estis? Bonū opus operata est in me.* Quoniā ergo illa mulier bonū opus operata est.Ideo hæc de euāgelio pauca diximus. Et opportunè quartusdecimus psalmus lectus est: & oportet nos de psalmo dicere.Oremus dominum omnipotentē,vt ea quę docturi sumus,recto tramite prosequamur,per Christum dominum nostrum,Amen.

Idem sentit cum Origene.

Iob.4.d

Matt.26.a

Lucæ.11.g

Gene.6.b.c

Ezech.9.b

Lucæ.3.e

Num.4.g

Gene.15.b Quòd bifariam ea diuiserit, à διχοτο-μῆσαι.

Finis homiliarum.xiiij.beati Ioannis Chrysostomi Constantinopolitani episcopi,in euangelium Marci.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI, EPIscopi Constātinopolitani, aliquot homiliæ in loca quædam sancti Lucæ, in vnum veluti fascem nunc primū collectæ:quæ hactenus dispersæ fuerāt,vnà cū concionibus quatuor de Lazaro suo loco positis.

De natiuitate sancti Ioannis Baptistæ Sermo. Incerto interprete.

Historia habetur Lucæ 1.f.g

DE solstitiis & æquinoctiis cōceptionis & natiuitatis domini nostri Iesu Christi & Ioānis Baptistæ, nescio an quisquā ausus sit arcanum fratres ante Christi natiuitatem intelligere, vel terminare cursum horarū,dierum ac noctiū, per quos solstitia & æquinoctia cognoscere posset, cū Iob glorioso in suis passionib⁹ dictū sit:Et hoc mihi dic,inquit, an scias cursum Solis & lunæ, quæ vtiq; duo luminaria ad cōstitutionem diei ac noctis instituta esse videmus.Quòd si ergo tantus vir in suo martyrio perseverans, quodāmodo in his redargutus est:quis ille mortalium fuisset, qui aduersum gloriā tam eminētis viri hæc impudēs auderet cognoscere, nisi primū ipse dominus lucis ac noctis conditor & discretor, qui à philosophia sol iustitiæ cognominatus est,mundum illustraret? qui pro carnalibus carnalis

Iob.38.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G carnalis factus est, & mortalis pro mortalibus. Quasi
mortalis visus est, vt posset per suam immortalitatem
1.Cor.15.g mortẽ deuincere. Propter quod clamant supernæ pote-
states, Vbi est mors aculeus tuus? Vbi est mors contẽtio
tua? Hæc dicentes cõtestantur Christum mortem deui-
cisse, vt & nos qui mortui iãdudum tenebamur, exẽplo
ipsius dignationis immortalitatem caperemus, si tamẽ
omissa tenebrarũ opera viam lucis sequamur. Ipse enim
est lux nostra, & vera lux, qui veniens in hunc mundum
illuminauit corda nostra. Cuius aduẽtum siue passionẽ
non tantùm Moses vel prophetæ annunciarunt, quantũ
verò conceptionis & natiuitatis tẽpus ostenderũt, pro-
Ioan.5.f pter quod ipse dominus Iudęis dicebat: Scrutamini scri
pturas, in quibus putatis vos vitam æternam possidere,
ipsæ sunt quæ testimonium perhibẽt de me. Quibus rur
Lucæ.12.g sum dicebat: Hypocritæ, faciẽ cœli & terræ nostis pro-
bare: quare tempus hoc non probastis? Erat ergo & tem
poris probatio, si eum vellent cognoscere, qui non tan-
tùm (vt diximus) aduentum ostenderet, quantùm conce
ptionis & natiuitatis tempus declararet, si fidẽ certã in
Mose & prophetis habuissent: quòd nec tantũmodo ip-
H sius domini & saluatoris conceptio vel natiuitas carna
lis ostenderetur, quantũ & Ioannis Baptistæ præcursoris
Malac.3.a eius, de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meũ
ante faciem tuã, qui præparabit viam tuam ante te. Qui
Matth.3.a veniens docebat: Parate viam domini, rectas facite se-
mitas dei nostri. Qui & iterum annunciabat, dicẽs: Qui
Mar.1.a post me venit, maior me est, cuius non sum dignus sol-
uere corrigiã calceamẽtorum eius. Hic est Ioannes, qui
Ioan.5.f venit vt testimonium diceret veritati, sicut & Christus
dominus dicit: Vos misistis ad Ioannem, & testimoniũ
dixit veritati. Cuius natiuitatem magnificans deus ipse
Lucæ.7.e ait, Nemo est in natis mulierum maior Ioãne Baptista.
Cùm videamus Abrahã, Isaac, & Iacob, deinde patriar-
chas nõ minimos ab eius dignatione fuisse. Quòd si dig-
natio præfecit, non tamen cõceptio vel natiuitatis an-
nunciatio, quæ cũ tẽporibus Christi prędicata est à Mo-
se & Zacharia propheta, cuius cruor sanguinis templi
marmore infecto sempiternus viuit. Quem sibi domi-
nus in testimonium vocat per Esaiam prophetã, dicẽs:
Esaiæ.8.a Fac mihi testes fideles homines, Vriam, & Zachariam
filiũ Barachiæ. Et accessit, inquit, ad prophetissam, & cõ
I cepit, & peperit filiũ. Hic est igitur Zacharias filius Ba-
rachiæ, qui occisus est à Iudæis inter ædem & sacrariũ.
Inter cætera prophetiæ suæ indicia ieiunium quartũ &
septimum, & decimum erit domui Iuda in lætitiam &
gaudium, & solẽnitates bonas, & dies festos multos. Et
iocundi eritis, iocũditatem & pacem amabitis: quæ tria
ieiunia nunquã à Iudæis seruata fuisse inuenimus. Non
enim aliquando quarta feria ieiunauerunt, aut septima
quod dicitur sabbatum, aut decima feria, quæ nec potest
dici: quãuis etsi in sabbato ieiunauerunt, non legi parẽ-
do, sed opportunè necessitati. Quærenda igitur erãt fra-
tres charissimi, quæ essent ista quarta & septima & deci
ma, quorũ initium propheta non nominauit, à quo quar
tum vel septimum, vel decimum numeraremus. Et be-
ne quidem propheta pro altitudine spiritus sancti initiũ
ieiuniorum nõ posuit, vt cũ de initio ipsorum ieiuniorũ
quæreremus, simul & virtutem ipsorũ inueniremus, &
Moſi mandata recensęremus. Satis etenim dominus ad
Exodi.12.a. Mosen de mense Martio testabatur, dicens: Hic vobis
mensis initium mẽsium, primus erit vobis in mensibus
anni. Quòd si ergo ipse est initium anni, iã vtiq; ab ipso
quartum mẽsem luniũ numeraremus, & septimum Se-
ptembrem, & decimum Decembrem, de quibus domi-
nus ad Mosen dicit: Tribus temporibus diem festũ age-
tis mihi. Quibus & quartum adiunxit, dicendo: Et diem
festum azymorum custodietis. Septem diebus mandu-
cabitis azyma, sicut præcepi tibi in tempore mensis no-
uorum. Hi sunt menses, in quibus dominus noster, & Io
annes Baptista concepti, & nati sunt: istis quatuor tẽpo-
ribus, id est verno & æstate, & autũno & hyeme, per quæ
annus vertens cognoscitur. Et ideo propheta dicit: An-
num acceptabilem domini. Nam rursus dominus ostẽ-
dens per Mosen quartum & septimum & decimum ie-
iunium, menses eos esse dicit in eadem Exodi scriptu-
ra: Initium mensis frumentariæ, & vindemiæ, & oleæ
erũt domui Iuda in lætitiam & gaudium, & dies festos
multos: quod vtiq; initium mensis, sicut diximus, est mẽ
se Martio, vnde annus vertens incipit. Mensis quarti, id
est Iunius, qui est initium mensis frumentariæ. De quo
& dominus discipulis suis dixit: Nónne quadrimẽsium
est, & dicitis, quia iam messis adest? Nã vindemiæ men
sis est Septẽber, qui septimus est à Martio. Decimus ve-
rò mensis est Decẽber, quo mense oleæ maturę premũ-
tur. Sed quomodo probamus istis quatuor temporibus
Christum, & Ioannem conceptos & natos fuisse? Sicut
& dominus ipse dicit: Omnis scriba eruditus similis est
patrifamiliãs, qui profert de thesauro suo noua & vete-
ra. Ergo quę typicè à prophetis dicta sunt, & à Mose de-
clarata, manifesta sunt in euãgelio. Nã temporibus cùm
Zacharias pater Ioannis sacerdotium Iudæorum admi
nistraret secundũ legis mandatum, & prophetiæ Ionæ,
quã Niniuitis annunciauit, post triduo subuersionem fu
turam ciuitati eorum, qui pœnitentia acti, domini mise
ricordiam meruerunt. In cuius nunc memoriam Iudæi
quotquot annis ieiunium mense Septembri obseruant,
quẽ metellitum, siue scænopegiam nuncupant. Propter
quod sacerdotes in tẽpore illo pro peccatis populi, die-
bus illis secundũ præceptum legis in mense Septembri
sacrificia deo offerebant. Quòd cũ altari Zacharias ob-
tulisset, non statim sacerdotem se profitebatur, aut ido-
neum esse qui pro peccatis tam scelesti populi precibus
dignus futurus esset: sed memoratus est Christũ ipsum
solum futurum verum sacerdotẽ, cui pater dixerat: Tu
es sacerdos in æternũ secundum ordinẽ Melchisedech,
qui hostiã placabilem pro peccatis omniũ solus deo of-
fert. Et eius aduẽtũ scilicet Zacharias precat⁹ est. Quo-
niã nec temerè hoc dicimus, quod ex respõsis Gabrielis
angeli inuenimus eũ & deprecatum fuisse. *Ait enim ei
Gabriel angelus: Zacharia, exaudita sunt preces tuæ.* Cuius
vtiq; preces exaudiũtur: vtiq; exauditur quod precatur,
aut desiderat. Tribuet enì petẽtibus se, quod quis desi-
derat, aut postulat ab eo dicentę Christo saluatore nostro:
Quis est enim ex vobis, inquit, quẽ si petierit filius suus
panem, nunquid lapidem porrigit ei? Aut si piscẽ petit,
nunquid serpentem porrigit ei? Et addidit, dicens: Vos
cũ sitis nequam, scitis bona data, dare filiis vestris, quã-
tò magis, inquit, dabit bona petẽtibus se pater vester qui
in cœlis est? Dabit eis qui eum petunt, facientibus tamẽ
voluntatem eius, sicut Ioannes Christi amantissimus in
epistola sua cõplexus est. Scimus, inquit, quia habemus
impetrationes quascunq; ab eo postulauerimus, cũ præ-
cepta eius seruauerimus, & ea quæ illi placita sunt in cõ
spectu eius fecerimus. Tũc ergo Zacharias cũ hæc pre-
caretur, respondit ei angelus Gabriel: *Zacharia, exau-
ditæ sunt preces tuæ: ecce Elizabeth uxor tua pariet tibi filiũ, &
uocabis nomen eius Ioannem, & erit tibi gaudium & hilaritas, &
multi in natiuitate eius gaudebunt, & erit magnus coram domi-
no, & vinum & siceram non bibet, & spiritu sancto replebitur
mox,*

K
Leuit.23.a & Exod.23.b. & Deute.16.a
Exod.34.c.
Esa.58.b
Exod.23.d
Ioan.4.d
L
Matth.13.g.
Ionæ.3.a
Pſal.109.a
M
1.Ioan.5.d

A *mox, ut exierit de utero matris suæ, & multos ex filiis Israël cõ
uertet ad dominum deum ipsorum, & ipse præcẽdet ante faciem
eius.* Gesta autem sunt hæc ante primum annũ imperij
Tyberij Cæsaris, mense Septẽbri, octauo Calẽdas Octo-
bris, incipiẽte luna vndecima, quãdo oportebat Iudæos
ieiunium scænopegiæ celebrare. Tunc verò pòst, nono
anno Tyberius Cæsar tẽpus, cursumq; lunæ collegit, &
inuentum est ipsa die octauo Calẽdarum Octobriũ esse
æquinoctiũ, in quo est inchoatio noctis maior quàm lu
Ioan.3.d cis. Illum enim oportet crescere, inquit, me autem mi-
nui. Minorata autem fuerat lux à tenebris, cùm Iudęi se-
cundum legẽ & prophetiam sacrificia deo offerebat, in
Esaiæ.1.c quo & Ioannes conceptus est, in qua etiam incusabantur
à domino, dicente Esaia propheta: Quo mihi multitudi
nem sacrificiorum vestrorũ? dicit dominus: Plenus sum
holocaustomatis arietum, & pinguedinem taurorum &
hircorũ nolo. Hæc sunt enim quæ ante propter peccata
populi offerebantur, quæ iam cessare oportebat, cùm Io-
annes idem Baptista cõciperetur. Et ideo Zacharias pa-
ter eius sacerdos Iudæorum obmutuit, quia iam cessare
B & obmutescere oportebat sacrificia eorum, quæ pro pec
catis populi offerebãtur. Veniebat enim solus sacerdos,
qui agno solo immaculato sacrificium deo pro peccatis
Ioan.1.d omnium offerret. Et ideo demonstrauit eum Ioãnes Iu
dæis: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Nã
plenissimè constat, ideo obmutuisse Zachariã sacerdo-
tem Iudæorum, quia sacrificia secundum legem & pro-
phetiam offerebat. Significabat enim quòd sacrificia iã
Matt.11.b adueniente Christo, lex & prophetæ adimpleti tacerẽt:
& ideo lex & prophetæ vsq; ad Ioannẽ sunt, quæ ad con
ceptionem eius cursum tenuerunt. Cælante ergo se Eli-
zabeth per menses quinq; conceptionis, stupens quidnã
ei dominus voluisset in suprema ætate, vt pàreret steri-
lis: tunc deinde post alterum mensem, id est sexto à cõ-
ceptione Elizabeth, missus est rursus Gabriel angelus in
Galilæam ad virginem, quę despõsata erat viro, cui no-
men erat Ioseph, id est viro iusto. Iam enim destinata
Ioan.3.d erat ecclesia suo sponso viro iusto, de quo Ioãnes dixit:
Pſal.18.b Qui habet sponsam, sponsus est. Quod & Dauid simi-
liter dicit: Et ipse velut sponsus egrediens de thalamo
suo. Post sextum autem mensem conceptionis Ioannis,
C qui est octauo Calendas Octobris, sextus mensis Mar-
tius principium anni, quia princeps & primarius om-
nium ipso mense conceptus & passus est. De quo & Pau
Coloſſ.1.c lus testatur: Qui est, inquit, initiũ omnis creaturæ: quia
in ipso condita sunt omnia in cœlis & in terra. Quem
mensem Iudæis Moses solennem & Paschæ futurum so
Exod.12.a licitè & crebrò commendabat, dicens: Hic mensis ini-
tium mensium primus erit vobis in mensibus anni. Ini-
tium enim filiorum dei de interrogatiõe hominũ hoc
mense incipiebatur: ex die igitur conceptionis Ioannis,
Lucæ.1.c octauo Calendas Octobris vsq; octauo Calendas Apri-
lis, quando angelus Gabriel ingressus est ad Mariam, &
salutauit eam, dicens: Pax tecum, quæ inuenisti gratiam
apud dominum. Quæ audito hoc verbo conturbata est,
& cogitabat intra semetipsam quæ esset hæc salutatio.
Cui dixit angelus: Ne timeas Maria, quia inuenisti gra-
tiam apud dominũ: Ecce concipies in vtero, & paries fi
lium, & vocabis nomen eius Iesum: hic erit mãgnus, &
filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedẽ
Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in secu
la, & regni eius non erit terminus. Cui respõdit Maria:
Et quomodo hæc cognoscam, cùm virum non noue-
rim? Et dixit illi angelus: Spiritus sanctus superueniet in
te, & virtus altissimi obũbrabit tibi: propter quod is qui
nascetur sanctus, vocabitur filius dei. Tunc Maria fida D
sermonis dixit: Ecce ancilla domini, cõtingat mihi se-
cundum sermonem tuum. Fuit igitur, vt diximus, quan-
do hæc angelus ad Mariam annunciauit octauo Calen-
das Aprilis, qui & ipse est dies æquinoctialis ad inchoa-
tionem lucis: iam enim detersa caligine à mũdo, lux in
mũdum aduenìebat, sicut Ioannes in epistola sua dicit:
Quia tenebræ transierunt, & lumen verum iã lucet. De 1.Ioan.2.b
quo lumine iterũ in euangelio dicit: Fuit lumen verum, Ioan.1.a
quod illuminat omnem hominẽ venientem in hũc mũ
dum. Conceptus est ergo dominus noster octauo Calẽ-
das Aprilis, mense Martio, qui est dies Paschę, passionis
domini, & conceptionis eius. In qua enim die cõceptus
est, in eadem & passus est. Et ideo dominº in Exodo ad
Mosen præceptum sacramenti tradens dicit: Non occî Exodi.23.c
das super azyma sanguinem immolatorum meorũ. Et
immolatiõis die solẽnis Paschæ initia creaturæ tuæ in-
feres in domum dei tui. Non occîdes, inquit, agnum in
lacte matris suæ. Hæc significãtia sunt agni immacula-
ti, qui sacrificiũ deo offerri habebat, quod in primo pas-
cha conceptionis suæ in vtero matris non eũ oportuis- E
set occîdi. Et ideo Ioseph sciẽs prægnantem esse Mariã,
ne tanquam stuprata aut adulterata lapidibus interfice-
retur, clàm eam dimittere voluit: vt verò nõ occidere-
tur agnus immaculatº in lacte matris suæ: sed inter hæc
ascendit, inquit, Maria ad Elizabeth visitare eã post mẽ
sem sextum conceptionis eius. Tũc & Ioannes inspira-
tus est, & fecit ibi Maria cũ Elizabeth menses alios tres.
Et sic expletis nouem mensibus, in mense decimo pepe
rit Ioannem octauo Calendas Iulias, qui est nonus men
sis à Septembre, & quartus à Martio inchoationis anni.
De quo propheta Zacharias dixerat, ieiunium quartum
esse domui Iuda in lætitiam & gaudium. Deniq; & ga- Zach.8.d
uisi sunt, qui interfuerant partui huic. Sed quare prophe
ta de ieiunio quarto dixit, & nõ mense? Quia ieiunium
erat à malis rebus, id quod nasci habebat. Nã Moses ma
nifestè declarauit menses. Sed cũ dicat initium mensis
frumentariæ, tunc ergo repertum est esse primum solsti
tium mundi, quando Ioannes natus est, quem diem lam
padem appellant. Lampada enim erat luminis Christi,
à quo lumẽ acceperat, cùm esset adhuc in vtero matris.
Quando salutat Elizabeth Mariã, exultauit in vtero ma Lucæ.1.d
tris infans: ex ipso igitur dies minoratur, & nox crescit.
Ioannes enim in die pœnitentiæ conceptus est. Cumq;
ab Adã secundum legem carnalem agerẽtur: quæ enim
carnaliter geruntur, non talibus: Quia caro concupiscit F
aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Et ideo Galat.5.d
lux minorabitur in illis. Nam Christus verò, qui in na-
tiuitate Ioannis iam trium mensium incorruptæ vulvæ
fuerat conceptus, supererat ei, vt & ipse secũdum huma
nam natiuitatem suppleret menses nouem, alij menses
sex, qui nunc ex octauo Calendas Iulias, in octauo Calẽ-
das Ianuarias sunt menses sex. Quibus suppletis nouem
mensibus, initiante decimo Christus mundo natus est,
quando prima cẽsio capitalis humani generis facta est
proconsulatum in Syria agente Cyrino, id est domino:
veniebat enim dominus orbis terrarũ, qui de capite no
stro cẽseret. Et ideo sancti viri reges & patres, Sabba ve
nerunt ipsi Magi, inuitãte stella fulgoris, memores scri- Num.24.e
pturæ, quę dicit: Orietur stella de Iacob, & surgent prin- & Mala.4.a
cipes de Israël. Venientes in terram Israël, id est in Iu-
dæam deducti ab stella lucis, in ciuitatem Hierusalem
requirentes regem suum. Quem inuentum in hospitio
itineris, id est in stabulo, præsepio collocatum, & pannis
obuolutum, quæ fuerunt peccata carnis nostræ, cui pro
tributo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matt.2.b Apoc.3.a Apoc.14.a

Ibidē.1.b

Hiere.31.c.f

Matt.21.d

Iohel.3.c

Ibidem.

Ioan.5.f

Lucæ.3.c

Ioan.8.a

Esa.11.a

Exod.15.a

Exod.13.a

Exod.23.b

Prouer.6.b

Gene.4.b

Mar.14.f.& Ioan.18.c

Ibidē.12.d

Matt.3.c. & Lucæ.3.d

Ioan.7.a

G Trsoyto capitis sui in sacramenti mysterio obtulerũt, aurum, thus, & myrrham. Aurũ etenim significat corpus immaculatum, quod igne probatũ nihil deperit. Hi sunt de quibus in Apocalypsi dictum est: Qui vestem suam non inquinauerunt, id est, qui carnem suam inuiolatam custodierũt. Et ideo cum agno ambulant. Nam thus significat orationes sanctorum. Nã myrrha corporis est conditura, quæ sunt operum bonorum gesta, quæ in postremo corpus & animam hominis custodiũt. Dicitur enim in Apocalypsi: Nam opera eorum comitabuntur eos. Sed nunc fratres dilectissimi, inter hæc intuendæ sunt temporum qualitates, & gesta morũ: & primùm à perfidia Iudæorum, qui semper in deum, & in Mosen contumaces extiterunt, qui cùm à deo secũdum Mosen initium anni mensem Martium acceperunt: illi dictum prauitatis, siue superbiæ exercentes, mensem Septembrẽ ipsum nouum annum nuncupant, quo & mense magistratus sibi designant, quos Archontas vocant. In illa solennitate scænopegiæ siue intellitidem, in quo Ioannes conceptus est, quando & lucernas quidem multas accẽ H dunt. Quòd & ipsum Abrahæ significant eius cõceptionis fuisse diem. De quo dominus dixit: Ille erat lucerna ardens, & lucens, & vos voluistis ad præsens in lumine eius exhilarari. Sic & vox puerorum frequens auditur dicentium esse lucrum & gaudium. Quod quidem maximum lucrum est, & vitæ inuentio, de qua consulẽtes ipsum Ioannem milites, & publicani quærebant, quid agẽtes possent vitam consequi. Quibus ille insinuans viam veritatis, militibus quidem dicebat: Neminem concusseritis, neque calumniaueritis, sed contenti estote stipẽdiis vestris. Similiter & publicanos hortabatur, ne quicquam amplius exigerẽt, quàm quod eis præceptum erat exigere. Erat autem & gaudium his ipse Ioannes, qui nasci habebat, qui nobis Christum insinuaturus esset, de quo angelus Zachariæ patri eius dixerat: Erit tibi gaudium, & hilaritas, & multi in natiuitate eius gaudebũt. Sed & tempus est autumni quando Ioannes concipitur. Quo tempore ager sulcis iam proscinditur, & semini venturo iam præparatur. In quo mense veteres coloni nouis cultoribus cedunt, cessantibus scilicet pristinis tabulis conscriptionis, quæ veteris legis fractæ tabulæ, no I ua lex nouis cultoribus traditur. De qua per Hieremiã dominus dicit: Dabo eis illam legem spiritalem, qualẽ non dedi patribus eorum, cùm eos deducerem de terra Aegypti. Illi enim quibus antè vineæ cultura tradita fuerat, qui pensiones debitas suis temporibus non exoluerunt, qui insuper missos ad se seruos variè vexauerunt, quosdam cædentes, quosdam verò lapidantes: insuper missum à patre filium, & ipsum agnitum esse hæredem patris, existimãtes se hæreditatem patrisfamiliãs eruere, apprehensum filium eius iniuriis turpissimis actum occiderunt. Quare habuit paterfamiliãs necesse malos malè perdere, & in locum eorum alios cultores substituere, qui pensiones debitas suis temporibus persoluant. Ex Sion, inquit, exiet lex, & verbum dei ab Hierusalem: & ipse conuertet populum multum, & concident gladios suos in aratra, & lanceas suas in falces, vt omnis iã bellicæ vitæ vsus necessariò conuerteretur. Sed & sine dubio manifestatur sacramenti mysterium, quod dicit propheta: Concidant gladios suos in aratra. Cùm gladij materies ferri sit, & aratrum lignum: quomodo potest ferrum in lignum conuerti? Quare non potius dixit, Et concident gladios in vomeres? Sed quia per lignum vita nobis data est, ideo iam cessante pristino bello, nobis ligni mentio fit per aratrum, per quod spina, & tribuli

aualsi de cordibus nostris. Terra est ipse homo, semen K sermonum dei percipiet, vt quidam fructum trigesimũ, alij sexagesimum, alij centesimum. Nunc post hoc æquinoctium, quod est autumni temporis, respiciet nos & mẽsis Martius verni temporis, in quo est & lucidius ęquinoctium iocundius omnibus, qui pigris & somniculosis somnum oculis desistit, dicente scriptura: Quousq; piger dormis? quãdiu manibus pectus amplecteris? Surge, & attingis Christum dominum. In quo iam nautica vox secura maria fretat, patefacto rubro mari, qd clausserat Pharao, cum magno mugitu doloris submersus cũ suo exercitu. Ex quo liberatus Moses cum suis suauiter hostibus cęsis celeumabat, & pro voto populum monebat, dicens: In mente habetote hunc diem, quo liberati estis de domo seruitutis, qui necdum liberati sunt, quia denuò eos inuaserãt opera peccati, ac seruitus Aegypti. Et ideo dominus dicebat eis: Et cùm vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis. Iam spe rustice gaudes, iam arborum opaca, amissa folia, quę dempserat Adam ad tegumentum pudoris reparas alia. Quia prodiet, inquit, virga de radice Iesse, & flos ex illa virga apparebit. Iam L consummatio est operum ruricolarum, ipsa omnis lex seruitutis carnis cessat. Quid dicit dominus in Exodo? Ex die solenni mensis primitiuorum cõsummabis omnia opera tua, quæcunq; seueris in agro tuo. Posita enim seruitiorum lege carnis operata est vsq; ad Christũ, sed mysteria diaboli tetris, & horribilibus indumentis pœnam suam luentes, ostentantes vincti catenis. Ex ipsis fuit vnus ille qui in monumentis dormiebat, quia iam nascebatur qui eos vinceret. Et iocundus aër per cuius æstum improba caro lassatur, sed & glacie frigida cutis horrescit. Nam & quorum vox auditur dicẽtium: Exite pueri in campum mense Martio. Hæc vox vulgaris esse existimatur, sed potius rationabilis est. Credimus enim in eodem tempore prouocatum esse Abel à Cain exire in cãpum, in quo occisus est. Et ideo mense Martio octo dies pastores contingent. Sed scriptum est, exiuit sermo, & stetit in campo. Tunc enim exiit sermo in campo, id est in hoc seculo, quando susceptum Maria per fidem concepit dominum nostrum Christum. Sed & alios audiui dicentes: Martius in campo, & aliquãdo post focum Martius. Equidem in cãpo factus est, quando Ga M briel angelus in hoc mundo Mariæ sermonem intulit, Christum inde seculo nascituru. Rursus & Martius fuit post focum, quando dominus ipse mense Martio ad iudicium ductus est. Et Petrus stans post focum calefaciebatur. Qua enim die conceptus est dominus, eadem die & passus est. Eadem ipsa dies cœna pura fuit, in qua & luna quartadecima occurrit. Conceptus est enim mẽse Martio octauo Calendarum Aprilium die, luna quintadecima fuit, momentissimè propter horam passionis suæ sustinebat. Vnde die festo scænopegiæ dixerat: Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendam, quia meum tempus nondum aduenit. Nouerat autem mensis solennitatem, in quo Ioannes cõceptus est. Nam suum tempus conceptionis, & passionis sustinebat, quem recognoscens dixit: Venit hora, vt clarificetur filius hominis. Sed nunc dilectissimi post duo æquinoctia, quæ sunt duæ conceptiones, intendenda sunt & duo solstitia, in quibus duæ natiuitates continentur: vnã quidem diximus Ioannis esse mense Iunio, id est Octauo Calendas Iulias, quam lampadem appellant, quo tẽpore messis tritici cæditur. Ostenditur quòd & Ioannes, qui eo tempore natus est, & ipse velut messis decollatus est. Qui dicebat de domino: Cuius in manibus suis

Matt.11.b

Ioan.15.a

Malac.4.a

Ioan.1.b

Luc.2.b

Esa.1.a

Psal.35.b

Psal.112.a

A ventilabrum permundabit aream suam, frumentũ recondet in horreis: paleas autem comburet igni inextinguibili. Circumcisus est igitur Ioannes Calendas Iulias, id est octaua die, quando migratio fit: vt ostenderetur quia is, qui secundum legem & prophetiam conceptus erat, de quo dictum est: Lex & prophetæ à Iudęis migrabunt. Sed & dominus nascitur in mense Decembri, hyemis tempore octauo Calendas Ianuarias, quando oliuæ maturæ premuntur, vt vnctio, id est chrisma nascatur, quo seges ab herbis extraneis seritur. Cùm agni balantes nascuntur, vineæ falcibus sarmenta amputantur, vt mustum suauitudinis afferant, ex quo inebriati sunt apostoli sancto spiritu. Quia ego sum, inquit, vitis, & pater meus agricola. Omne igitur sarmentum in me non afferens fructum, excidetur, & in ignem mittetur. Sed & inuicti natalem appellant. Quis vtique tam inuictus, nisi dominus noster? qui mortem subactam deuicit: vel quòd dicant Solis esse natalem, ipse est Sol iustitiæ, de quo Malachias propheta dixit: Orietur vobis timentibus nomẽ ipsius Sol iustitiæ, & sanitas est in pẽnis eius. B Qui & ipse circumcisus est, secundum testamẽtum dei, quod disposuerat ad Abraham octaua die, id est Calendas Ianuarias, in quo & ipsa migratio fit. Migrauerat enim gratia & veritas à Iudæis: Quia lex per Mosen data est, nam gratia & veritas per Iesum Christũ facta est: In Christo Iesu domino, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto per immortalia secula seculorũ, Amen.

De natiuitate domini, homilia.

Incerto interprete.

ET reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio. Et reclinauit eũ mater. Ioseph autem non audebat eum attingere, quem sciebat de se non esse generatum: mirabatur, gaudebat natum, & natũ non audebat attingere. Et reclinauit eum in præsepio. Quare in præsepio? Vt compleretur vaticiniũ Esaiæ prophetæ: Cognouit bos possessorẽ suum, & asinus præsepium domini sui. Scriptum est in alio loco: Homines & iumenta saluos facies domine. Si homo es, panẽ comede: si animal es, ad præsepe accede. Quia non erat ei locus in diuersorio. Omnia enim iudicia infidelitas repleuerat. Non inuenit locum in sancta sanctorum, qui C auro, gemmis, serico, & argento fulgebat: & tamen non nascitur inter aurũ & diuitias, sed in stercore nascitur, hoc est, in stabulo. Vbicunque enim stabulum, ibi & stercus est, vbi erãt spurcitiora peccata nostra. Propterea in stercore nascitur, vt eos qui sunt de stercore, subleuet. Le uãs de stercore inopem. In stercore nascitur, vbi & Iob & sedebat, & postea coronatus est. Quia non erat ei locus in diuersorio. Quicunque pauper est, accipiet consolationem. Ioseph & Maria mater domini non habebãt seruulum, non ancillam: de Galilæa, de Nazaret soli veniunt, non habebant iumentum: ipsi sunt domini, & famuli. Rem nouam, ingrediuntur in diuersorium, nõ ingrediuntur in ciuitatem: paupertas enim timida, inter diuites non audebat accedere. Videte magnitudinẽ paupertatis, in diuersorium vadunt: non dixit quòd erat in via, sed in diuerticulo erat extrà in via: hoc est, nó in via sed extra viam. Non in via legis, sed in diuerticulo euangelij, & tamen in ipso diuerticulo erant. Alibi nullus locus vacabat ad natiuitatem saluatoris, nisi præsepe, ad quod iumenta & asini ligabantur. O si mihi liceret videre illud præsepe, in quo dominus iacuit. Nunc nos Christiani quasi pro honore tulimus luteum, & posuimus argenteum: sed mihi preciosius illud est, quod ablatum est: argentum & aurum meretur Gentilitas,

Christiana fides meretur luteum illud præsepe. Qui in D isto præsepe natus est, aurum condemnat & argentum. Non condemno eos, qui honoris causa fecerunt: neque enim illos condemno, qui in templo fecerunt vasa aurea, sed admiror dominum, qui creator est mundi, non inter aurum & argentum, sed in luto nascitur. *Et pastores erant in regione eadem uigilantes.* Non inueniunt Christum, nisi vigilantes: pastorum est vigilare. Nõ inuenitur Christus, nisi vigilantibus pastoribus. Vnde dicit & sponsa: Ego dormio, & cor meum vigilat, & Non Cant.5.a dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël. Pastores Psal.120.a erant in regione eadem. Herodes erat, pontifices erant, Pharisæi erant, illis dormiẽtibus Christus in eremo inuenitur. *Vigilantes pastores, & custodientes uigilias noctis super gregem suum.* Custodiebant enim gregem, ne dũ dormiunt, lupus irrumperet: & ideo multùm vigilabãt, quia insidiæ bestiarum satis imminebant gregi. Vigilabant quasi super gregem, sed non poterant conseruare: propterea deprecabantur, vt dominus veniat, & seruet gregem suum. *Ecce angelus domini stetit iuxta illos.* Di gni erant, vt veniret ad illos angelus, qui sic vigilabant. E

Et claritas dei circumfulsit illos, & timuerunt. Humanus timor maiorem visionem aspicere non potest. Denique quia timore fuerunt perterriti, propterea emplastrum quasi vulneribus datur, & sanatur, & dicitur:

Nolite timere. Non enim potestis audire quæ dico, nisi timor recesserit. *Natus est uobis hodie saluator, qui est Christus dominus in ciuitate Dauid.* Multa sunt quæ dicuntur. Cùm illi vtique mirarentur, *Subitò facta est cum angelo multitudo militiæ cœlestis laudantiũ dominum, & dicentium:* Quoniam vnus dixerat natiuitatem domini, ne vnus angelus testis videretur, propterea omnis exercitus sonat, & dicit: *Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis.* Si quotidie in cœlo ruinę fiũt, quomodo in cœlo gloria est, & in terra pax poscitur? Videte quid dicitur, in cœlis gloria, vbi nulla dissensio est: in terra pax, vbi bella quotidie: in terra pax, in quibus pax? in hominibus. Et quare Gentiles pacem non habẽt, quare Iudæi pacem non habent? Ideo adiecit: Pax in hominibus bonæ voluntatis, hoc est, qui suscipiunt natum Christum. *Dixerunt utique pastores: Transeamus usque Bethlehem.* Dimittamus desertum templum, & transea- F mus vsque ad Bethlehem: *& uideamus uerbum quod factum est.* Verè quasi vigilantes non dixerunt, videa- Ioan.1.a.b mus puerum, videamus quid dicitur: sed, videamus verbum quod factum est. In principio erat verbum, & verbum caro factum. Et verbum, quod semper fuit, videamus, quomodo pro nobis factum est: & videamus hoc verbum, quod factum est, quod fecit dominus, & ostendit nobis. Verbũ hoc ipsum, si fecit, siquidem hoc ipsum verbũ dominus est. Videamus igitur quomodo hoc ipsum verbũ, hoc est dominus ipse fecerit, & ostẽderit nobis carnẽ suã. Quod enim videre nõ poteramus, dũ erat verbũ, videamus carnẽ: quia caro est, videamus quomodo verbum caro factum est. *Et uenerunt festinantes.* Ardor enim animi, & desiderium vincebant. Pedes nõ poterant tantùm currere, quantùm mens cupiebat aspicere. Et venerũt festinãtes, quia tãto ardore currebãt: propterea inueniũt, quę quærebãt. Videamus quid inueniũt,

Mariam & Ioseph. Si verè vxor erat, vtiq; iniuriæ erat dicere: Inuenerunt vxorẽ, inuenerunt maritũ: nunc verò primùm fœminam ponunt, postea virum. Et quid dicit, Inuenerunt Mariã & Iosephẽ? Inuenerunt Mariã matrẽ, inuenerũt Ioseph nutriciũ, & infantẽ positũ in præsepio.

Videntes cognouerunt de uerbo, quod dictũ erat illis de puero.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *Maria autẽ conseruabat omnia uerba hæc conferens in corde suo.* Quid vult hoc,quod dicit,conferens?debuit dicere,ponens in corde suo : debuit dicere , considerabat in corde suo,& notabat sibi.Aliquid dicit conferens in corde suo.Quoniam sancta erat, & sanctas scripturas legerat, & scirebat prophetas , recordabatur q̃ angelus Gabriel sibi dixerat illa, quæ dicta sunt in prophetis . Cũ his videbat conferens in corde suo, si staret: *Spiritus sanctus superueniet in te , & uirtus altissimi obumbrabit te , propterea quod nascetur de te sanctum uocabitur filius dei.* Hoc Gabriel dixerat,prædixerat Esaias:Ecce virgo concipiet , & pariet.Hoc legerat,illud audierat: Videbat iacentem puerum,videbat in præsepe puerum vagientem, iacentẽ dei filium,suum filium,vnum filium: videbat iacentem , & conferebat quæ audierat,quæq; legerat,cum his quæ videbat.Quia illa conferebat in corde suo, & nos tractemus in corde nostro , quòd hodierna die Christus nascitur.Alij putant quòd in Epiphaniis nascitur, non dãnemus aliorum opinionem,nostram sequamur doctrinam. Vnusquisque in suo sensu abundat.Et forsitan reuelabit vnicuique dominus . Et illi qui tunc dicunt nasci saluatorem,& nos qui hodie dicimus nasci , vnum dominum colimus,vnum infantulum suscipimus.Sed videamus , quia magis rationabilius ratio nostra non reprehendit alios,sed nos probat:non sunt nostra quæ loquimur,maiorum sententia est , vniuersus mundus cõtra huius prouinciæ opinionem loquitur . Dicat aliquis: Hic Christus natus est,ergo magis illi sciunt , qui longè quàm isti qui propè sunt. Vobis qui dixerunt ? Qui sunt in ista prouincia,vtique apostoli Petrus & Paulus, & cæteri apostoli.Vos eiecistis,nos suscepim⁹. Petrus qui hic fuit cum Ioanne,qui hic fuit cum Iacobo , nos in Occidente docuit:& vestri igitur,& nostri apostoli magistri sunt.Dico & aliud:Iudæi eo tẽpore regnabant in Iudæa. Denique scriptum est in actibus apostolorum : Et facta est persecutio magna in illo tempore , & dissipati sunt credentes.Et iterum:In Cyprum venerunt Antiochiam totum orbem penetrarunt, qui de Iudæis expulsi fuerãt. Quomodo ergo & Iudæi regnabant post ascensionem domini quadraginta duobus annis?alibi pax erat,hic bellum erat.Magis itaque traditio ibi debuit seruari, quàm hic,vbi discordia : deinde post quadraginta duos annos venit Vespasianus & Titus , subuersa Hierosolyma atq; destructa,omnes qui Iudæi fuerant & Christiani, penitus eiecerũt:deinde post annos multos vsque ad Adrianum solitudo mansit. In ista prouincia nullus Iudæorũ, nullus Christianorum erat.Venit Adrian⁹, & quoniam rursus in Galilæa rebellarunt Iudæi reliquias ipsius ciuitatis desolauit,legem tunc dedit, vt nullus Iudæorum Hierosolymis accederet . Et in istam ciuitatem de diuersis prouinciis adduxit neotericos . Deniq; dicebatur Adrianus Helius.Adrianus nomine ergo suo,quoniam Hierosolymam subuerterat , Heliam nuncupauit . Hoc totum quare dico?Quia nobis dicunt:Hic apostoli fuerũt,hic traditio fuit:nos ergo dicimus, quia hodie Christus natus est,in Epiphaniis renatus est. Vos struite nobis generationem,& regenerationem,vos qui dicitis in Epiphaniis natum quãdo ergo accepit baptismum, nisi verum euentum dicitis,vt in eadem die & natus sit , & renatus? Prædicationi nostræ etiam creatura consentit, mundus ipse testis voci nostræ.Vsque ad hanc diem tenebræ crescunt,ab hac die decrescunt tenebræ: lux crescit,decrescunt tenebræ:crescit dies,decrescit nox:erorem veritas subit,hodie nobis Sol iustitiæ nascitur . Simulq; & aliud considerate , inter dominum & Ioãnem Baptistam sex menses sunt : si consideretis natiuitatem Ioannis,& hanc diem,videbitis sex menses tantùm habuisse.Quoniam verò multa diximus, & infantem vagientem in præsepi audiuimus,& adorauimus,vsque hodie adoremus illum . Tollamus illũ in brachiis nostris, adoremus illum dei filium.Deus magnus, qui tanto tẽpore tonauit in cœlo,& non saluauit:vagiit , & saluauit. Hoc totum quare dixi? quoniam nunquam saluat superbia,sed saluat humilitas. Dei filius in cœlo erat , & non adorabatur:in terram descẽdit,& adoratur:habebat sub se Solem,& lunam,& angelos,& nõ adorabatur:in terra nascitur homo perfectus,homo totus,vt sanaret totũ orbem.Quicquid non assumpsit ex homine, non saluauit:si autem assumpsit carnẽ,& animam non assumpsit, non saluauit.Saluauit ergo quod minus est,& quod maius est non saluauit?si enim dicunt,saluauit & animam, quã assumpsit: sicut maior est anima corpore , sic ipsius animæ principale sensus est:si autem sensum non saluauit,animã quod minus saluauit. Sed dicis propterea nõ assumpsit humanum sensum , ne vitia humana haberet in corde,hoc est cogitationes malas. Si ergo ipse nõ potuit vincere,quod fecit:mihi indignatur, quòd nõ possum vincere, quod ipse debuit ? Obliti sumus propositũ nostrum,plus diximus,quàm cogitauerамus: aliud mẽs disputauit,ad aliud lingua prolapsa est. Præparemus igitur aures nostras pontifici , & quicquid à nobis minus dictum est,intentis auribus audiamus benedicentes dominum,cui sit gloria in secula seculorum,Amen.

Roma.14.a H

Acto.8.a

Ibid.13.a

I

K

L

M

Sermo diui Ioannis Chrysostomi de eo,qui incidit in latrones. Incerto interprete.

Luc.10.c

VNc dixit dominus similitudinẽ istã ad eos: Homo quidam descendens ab Hierusalem in Hiericho, incidit in latrones , qui & spoliauerunt eum , & cædem illi intulerunt, & semiuiuum reliquerunt . Fortuitu autem transiens per illam viam sacerdos, cùm vidisset eum,præteriit.Sed & leuites cùm vidisset , præteriit.Samaritanus verò quidã iter agens, cùm vidisset eũ,cõmotus est,& accessit ad eum, & alligauit vulnera eius,infundens vinũ & oleũ. Dehinc imposuit eũ super iumentũ suum,& duxit eũ ad stabulũ : & protulit duos denarios , & dedit stabulario, dicens:

Attende illi, & curam eius habe : & si quid plus erogaueris, reuersus cùm fuero,ego tibi restituã. Primũ hominis istius statũ intellige,qui inermis ac destitutus in latrones inciderit,quiq; improuidus,incautusq; eam viam elegerit, qua euadere prædonũ manus nequiuerit.Nõ enim posset inermis armatos,improuidus pessimos, incautus nocuos effugere (quippe cũ malitia semper armata sit dolis,crudelitate septa,munita fallacia , & ad nocendi sæuitiam præparata) cùm improuidus nec vnquam possit obsistere,nec eius iacula declinare.Est igitur iste homo, quem diximus, Adam protoplastus : cuius figurã in isto loco posuit dominus, in quẽ nocẽdi fallaciã in exordio mundi serpens operatus est diabolus,in quẽ fallendi virus exercuit,& malitiæ suæ pernicie dedicauit. Hũc itaque immortalitate nudatũ,& cœlesti dignitate priuatũ, spoliandum tradidit suis: vt quem latro ipse nudauerat, latronibus, id est,apostaticis angelis spoliãdum penitus tradidisset : & quem gladio transgressionis ipse transfixerat , vulnerandum suis & penè exanimem latro ipse latronibus sociis commẽdauerat,inuadendum.Hic itaque homo, id est , Adam iacebat destitutus salutis auxilio : iacebat confossus vulneribus delictorum , & squalenti corpore , fluentique tabo cruentus & marcens, vix exiguam partem animæ spiritũsque trahebat . Cui nec sacerdos

A nec sacerdos Aaron transiens sacrificio potuit profuisse,nec eius frater Moyses Leuita per legem potuit subuenire. Samaritanus autem quidem transiens solus dissimulare non potuit, quia propter eum à deo patre missus aduenit.Hic est Samaritanus dominus Christus ,cui hoc nomẽ sceleratus Iudæorum imposuit populus. Hic, inquam,dominus iacentem vulneratumq; accessit , vinum oleumq; vulneribus infudit:vinum, inquam, id est sanguinem passionis & oleum chrismatis,quibus & delictorũ vulnera curantur, & sanctificationis tutela præstatur,vt indulgentia daretur per sanguinem,sanctificatio conferretur per Chrismatis vnctionem.Iam teguntur vulnera,quæ fuerant antè denudata.Iã à cœlesti medico confossa loca ligantur:vt intra semetipsa retinentia medicinam,operante medicamine pristinæ sanitati reddantur.Infuso itaque vino & oleo, ligatisq; vulneribus imposuit,inquit, eum super iumentum suum , id est corpori suo eum imposuit:quia Adam protoplastum (vt omnibus notum est) Christus ipse portauit . Mox enim ad stabulum adduxit,atque illum stabulario commẽdauit.Stabulum,ecclesiam accipimus:stabularium, episcopum confirmamus.Est,inquam,stabulum,ecclesia : quæ itinere mundi lassatos, & peccatorum sarcinis defessos susçipit venientes:vbi post æstuantis animi pernicioſos ardores, & squalentis vitæ desperata solatia , refrigeria blãda & auræ delectabiles sentiuntur:vbi depositò onere peccatorum,viator lassus reficitur, & refectus salubri pascua reparatur: vbi stabularius salubres exhibet cibos, & defessis viatoribus vtiles tribuit potus: vbi nec flagrãtis Solis molestus ardor sentitur, nec hyemis importunum frigus metuitur,sed aut temperies verna blanditur aut spirans autũnitas reficiendis hospitibus procuratur. Totum enim quicquid contrarium,nocens,& malũ est, foris est:quia intra stabulum, requies omnis salubritasq; inclusa est. Vt enim extra stabulũ latrones pessimi,prædonesq; horrendi,& lupi graues, & immanes beluæ deuorandis miseris,inuadendisq; grassantur: ita intra stabulum,innocens agnorum copia, & ouiũ multiplex innocentia cõmoratur.Vbi si fortè aut bestia nocens , aut lupus latens sub velamen ouiũ esse detegitur:extra stabulum cõfestim abiectus cũ sui similibus, publicatus abiicitur,& abiect⁹ extra stabuli tegmina religatur. Ad hoc ergo stabulum adduxit Samaritanus hominem à latronibus vulneratum, atq; eũ stabulario commendãs protulit duos denarios,dicens:Attende,inquit,illi:& si quid plus erogaueris,reuersus cũ fuero,ego tibi restituo.Duo itaq; denarij,duo legis testamẽta sunt:id est, vetus & nouum,legem & euangelium . Alterũ per Moysen in præteritum datũ : alterum per Christum in euangelio cõsignatum.Hi sunt igitur duo denarij,quos stabularius acceptos semper debeat erogare. Hi sunt, inquã, per quos cõfirmantur sani,& erigũntur lapsi:curantur ægroti , & sanantur per medicũ vulnerati. Quos ita stabularius apud se nõ debeat occultare, vt prolatos qui audierit, nõ debeat recusare.Vt enim erogare iussus est , qui accepit: ita libenter sumere debet,qui sanari promeruit. Attende,inquit dominus,illi:& si quid plus erogaueris,reuersus cum fuero,ego tibi restituo.Videamus igitur, quid à duobus denariis,id est , à duobus testamẽtis ecclesiæ rector plus possit impẽdere, quid amplius possit in dei populum erogare, in quo se ei dominus promisit debitorẽ existere.Nã cũ addi ad duo testamenta nihil possit, nec quicquam augmenti detrimentive lex sancta susçipiat: quid est ergo,quod possit plus erogare rector,q̃ accipit, nisi illud quod est proprij officij , in quo debet eniti, vt credita eroget,accepta dispenset,aperiat obscura , retegat occulta,inuoluta pandat,quæstiones in lucẽ deducat, insistat fortiter,perseueret instanter?Meminerit se speculatorem esse cunctorũ,vt ouibus pascuas salubres tribuat , agnis puri fontis vndas exhibeat , exterminet ab ouibus lupos, ab agnis nociuas bestias excludat , vulneratos curet,errantes reuocet,ignaros instruat,erigat lapsos generaliter omnes, specialiter singulos doceat , suæ vitæ prouocet vniuersos exemplo.Sit eius doctrina duplex,vt verbis facta conueniant , actus doctrinæ respõdeant,in nullo sit minor,qui cunctis est potior.Charismatibus fulgeat,splendescat officiis. Sit cum authoritate humilis,cũ humilitate sublimis. Nec ideo sit melior, quia maior,sed ideo maior:quia melior. Multiplicet populos,& eos docendo meliores faciat,quàm accepit.Sic fit,vt dum hominibus feruenter insistit , dominum sibi constituat debitorem. Sed iam vt stabulũ in ecclesiæ nomen conuertam,& de figura proprietatem iam faciam, ad te quisquis es ô Christiane conuertor , qui sanitatem iactas, & te vulneratũ fuisse dissimulas : qui integritate gaudes,& te ægrotum fuisse non mœres:qui te destitutũ iacuisse non respicis , sed erectum in ecclesia gloriaris. Ama Christum,qui te à prædonibus liberauit:dilige dominũ,qui te prostratũ iacentemq; erexit. Dilige,inquã, dominum , qui te in ecclesiæ stabulum per semetipsum inuexit,qui rectori stabulario cõmendauit:qui duos denarios, hoc est , legem & euangelium in eruditionẽ tuã erogari præcepit. Dilige,inquam,dominum,qui tibi dicit:Ecce sanus es,iam noli peccare,ne quid tibi deterius fiat.Erogari tibi summã legis & euangelij libenter amplectere:impendi propter te duorum denariorum quãtitatem dominica auida susçipe. Dominica summa tui causa deposita,in lucra tuæ salutis proficiat:fors propter te credita,vsuris cumulata consistat.Dominus enim charam tuam salutem habet: qui propter te in seculum venit,& te à nephandis latronibus liberauit . Nec difficile est iam curato dare præmia, cui difficile non fuit curãdo tribuere medicinam : per Christum dominum nostrum,Amen.

B

C

D

E

Ioan.8.f

Ioan.5.c

De patre & duobus filiis,homilia. Incerto interprete.

Historia habet Lu.15.c.

F

Ioan.14.a

Psal.12 6.b

Nempe. Luc.15.a

MNium quidem de scripturis quæstionũ absolutio,illi soli ita vt est, nota est , qui dixit: Ego sum veritas.Nos autẽ oportet pia voluntate,& in sensu spiritali ad inquisitionẽ diuinarum scripturarũ accedere:scientes quòd si aliquid verè inuenerimus,& in hoc ipso inquirendi studio repleuerimus, bonũ desiderium mentis attentæ deo , intra fines beatitudinis eius erimus. De qua dicitur : Beatus impleuit desideriũ suũ. Qualis autem sit huius concupiscentiæ species,adiectio beatitudinis facilè declarat,audire volẽtibus,id est,prudenter audientibus . Quòd si non potuerimus ad plenã veritatis ipsius intelligentiam peruenire,nec sic tamen longè erimus ab illa beatitudine , quam capiũt qui implent desiderium suum . Neque enim si non ceperimus id munus,cuius præstandi potestas in alterius manu posita est,reprehensionem sustinebimus : sed si in his quæ agere præcipimur,pareamus,præmium laudis iustè adipiscimur:quomodo ergo omnimodis demonstratũ est, nõ solum nullius periculi , sed & plurimæ vtilitatis esse scrutari diuinas scripturas:quæramus illã euangelij parabolã,quę est de patre & duobus filiis.Nã huius rei causa & de oue,& de muliere comparationes nobis contexto ordine supra recitatæ sunt . Quæritur ergo,quis iste sit senior frater , qui ex dimidio datam sibi paternæ sub-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Stantiæ portionem custodiuit, & inseparabilem à patre suo vitã agere dilexit? Quis verò iunior, qui accepta similiter ex dimidio patris substantia peregrè profectus sit in longinquam regionem, & profligatis illic omnibus partis suæ facultatibus ad inopiam redactus, porcos alienos pascere coactus sit? Sed & qualitatem pœnitẽtiæ eius nõ omittamus, & ædificati patris promptã remissionẽ, modestamq; pietatem, qui reuertenti filio & discessionis præteritæ leuitatem, & dissipatæ substantiæ flagitia non exprobrat, sed venientem clementer susçepit, & occurrens salutat, & gratulans osculatur, & incũbens requieſcit super eum, & vitulum illi saginatũ pro lætitia recepti filij epulandum immolat. In quo cõpunctus senior, dicit patri hæc, quæ per partes digesta expositione sensibus vestris plenius intimaui. Necessarium enim est ante omnia percunctari causam, pro qua, & quid volẽs de propositis saluator ostẽdere, huiusmodi parabolas ad Iudæos aptauerit. Si enim nobis causa talium comparationum patuerit, tunc & ea quæ de ipsis sentimus, an rationabiliter congruant veritati, facilè dignoscitur. Sunt

H itaque qui dicũt de duobus filiis istis, seniorem angelos esse, & archangelos, vel omnem cœli militiam: iuniorẽ verò, hominem ponunt, qui in longinquam peregrinationem abierat, quando in terram de cœlis & paradiso cecidit. Et aptant quasi consequentia, respiciẽtes ad causam vel statum. Adam. Sed hic sensus pius quidẽ videtur, nescio tamen si verus sit. Dicit aliquis, quare? quia iunior filius prius ad pœnitentiam venit, sua sponte recordatus præteritæ abundantiæ & patris, sicut habet series lectionis: dominus autem veniens, ad pœnitentiam vocauit humanum genus, cũ sua sponte regredi, vnde ceciderat, non cogitaret. Deinde senior filius si chorus est angelorum cœlestium, sicut prædictũ est, quomodo ex reditu & salute fratris sui in vituli immolatione tristatur, cùm in eodem euangelio suo dicat dominus lætitiã esse in cœlo apud angelos super vno peccatore pœnitẽtiam agente? Discutientes ergo huius parabolæ rationẽ, non alium intellectum vituperamus, sed magis cũ sensu illo id quod nos sentimus, vestro diiudicandum arbitrio cõferimus. Iam enim causam exponimus, quam & domini sermo subiungit de superiori causa, has parabolas introducens, sicut præfati sumus, singularũ in his parabolis personarum memoriã facientes. Murmurabant Iudæi, & vrebantur inuidia, quòd à domino Iesu peccatores susçipi simul, & iam conuiuari, & publicanos libẽter doctrinæ saluatoris intendere viderent. Ad hanc ergo horum insolentiam ludæorum aspiciens dominus, reprehendebat eos. Incipit primã de pastore illo parabolam, vbi nonaginta & nouẽ ouibus derelictis, ad vnã quæ oberrauerat requirendam abiit: & subnectit huic aliam parabolam de drachma decima, quã perditã intra domum suam accensa lucerna mulier inuenit. Deinde hæc de filiis duobus parabola subsequitur secundum dispensationem, & prouidentiæ diuinæ ordinem, harum comparationum textum faciens. Nã quia ipse princeps & author salutis nostræ est, seductum hominẽ, & dolo diaboli perditum saluare cupiẽs, & ex perfecto restituere, hoc est, numero cẽtesimo reddere, in quo perfectionis plenitudo numeratur, hinc initium comparationis facit. Subiungit autem & mulieris personam, arguens Iudæos: docens autem ecclesiam, vt intelligant has figuras parabolarum, in operibus domini saluatoris impleri, vt à præcepto dilapsum hominem quasi erraticã ouem diligens pastor inquirat. Quem hominem & drachma nominat propter monetam & regis similitudinem: figuraliter in drachma, quod pecuniæ genus K est, hominem significans, quòd illi tanquam nummo imago & inscriptio regis cœlestis insculpta sit. Quærit ergo drachmam accensa lucerna mulier, & mundata domo inuenit: hoc est, homo illuminatus verbo & misericordia dei, gloriam naturæ suæ, in qua ad imaginẽ creatoris sui factus est, quam obscuratam peccatis domo cordis in tenebris erroris amiserat, emundatis sensibus reperit. Et gaudio gaudet, quòd omnem immunditiam interioris aulæ studiis disciplinæ spiritalis absterserit, & contractas animæ de rebus & curis secularibus sordes, orationibus & increpationibus expurgatas discusserit. Secundum prædicta consequenter annectit parabolam de duobus filiis: comparationem, vt mihi videtur, faciens non de ludæis transgressoribus, neque de gentibus perditis, sed populi eius qui per pœnitentiã saluti redditur. Quem iuniorem filium nominat, hoc est his iuniorem, qui ab æuo superiori vsque ab saluatoris humanum aduentum, secundum iustitiam legis viuentes, iusti videbantur. Ergo quòd ait, iuniorem & seniorem, non in ordinem temporis, sed in voluntatum L qualitatem proponens ei qui non voluntariè, sed alieno dolo circunuentus erraret sicut ouis: hoc est, irrationabili animæ imprudentem hominem comparans, solicitudinem pastoris adhibet, vt quærat perditam, & reportet inuentam. Ei verò qui arbitrij libertate vtitur, vt recognoscat vnde ceciderat, pœnitentiæ & reuersionis vtilitatem accommodat. Vnde hęc inter parabolas supradictas ratio discretionis est secũdum personas, vel mentes peccantium, vt pater filium non requirat peregrinantem, sed recipiat pœnitentem: pastor verò ouẽ errantem, & non sapientem reuertẽs requirat, & humeris suis ferat. Videamus nunc, si consonent quæ significata sunt ad hanc expositionem. Dicit scriptura diuidere patrem ex æquo filiis duobus substãtiam suam. Et quã substantiam hic euangelicus pater diuidit filiis spiritalibus, nisi sapientiam & intellectum boni & mali, quæ veræ & perpetuæ sunt opes animæ bene vtenti? Dat autẽ his pater diuitias suas ex æquo. Non enim quisquã aut iustus, aut peccator nascitur, sed quæ ex deo est in prima natiuitate hominibus substantia rationabilis æqualiter cunctis nascentibus. De subsequenti autẽ conuersatione M vnusquisq; plus aut minus huius substantiæ possidere inuenitur, dum in semetipsis per similitudinẽ voluntatũ negligentes deserunt, diligenter naturalia custodiũt bona. Alius enim memor & intelligens domini creatoris, ea quæ à deo patre sumpserit, ita vt sunt patris esse credens quasi paterna custodit, alius autem sua & ex se sibi esse existimans, sicut propriæ possessionis licentia dissipãdis abutitur, & citò profligata facultate priuatur. Describitur autem in istis, & euidenter ostenditur libertas arbitrij, quam animæ rationali specialiter inseruit deus. Vide enim, pater iste quomodo nec illum discedere volẽtem retineat, ne liberi arbitrij auferat potestatem: neque alium manere cupientem cogat abscedere, ne fortè sequentium malorum, quæ postea his suo vitio accedẽt, ipse potius author esse videatur, si illis libertatem propriæ voluntatis abscideret: itaque & petenti dat, quia ex nobis, nõ ex deo inopiæ & offensiõis nostræ causa proficiscitur. *Accipiens autem partem suam iunior, peregrè, inquit, abiit longè.* Quòd autem longè, non locorum intercapedinem, sed declinationem mentis expressit. Qui enim obliuionẽ dei ceperit, hic verè peregrinari à deo dicitur: sicut è contra, conuersatio secularis non solum peregrinum, sed alienum à deo hominem facit. Et

vt breuiter

Luc.15.b

I

Luc.15.a

Ibidem.b

Luc.15.b c

A vt breuiter dicam, sicut peregrinantes à seculo præsentamur ad dominum, sic & permanentes in rebus terrenis à cœlestibus exulamus. Denique & Caïn exiit à facie domini, & longè efficitur: non quia & locus aliquis foris esset in cõspectu dei, sed quò sua mẽte diuisus exisset à domini conspectu, per homicidium separatus à deo.

Ephe.2.c Hac peregrinatione per magnã ignorantiam peregrinatos nos sciẽs beatissimus Paulus, dicit: Vos qui aliquãdo longè fuistis, nunc facti estis propè. In huiusmodi ergo profectus peregrinationẽ iunior filius ille absumit, & deuorata prædicta portionis suæ de paterna hæreditate substãtia, vtiq; spiritalibus destitutus opibus, vel prudentia & intellectu, porcos pascere dicitur, hoc est, sordidas & immundas in anima sua cogitationes nutrire, & edere escas irrationabiles prauæ conuersationis: dulces quidem egenti bonorum, quia suaue peruersis videtur omne opus carneę voluptatis, quod seductio desiderij & corruptio vitæ est, quæ virtutẽ & fortitudinẽ animæ non modò præstat, sed totã penitus eneruat & premit: huiusmodi cibos quasi porcinos, & malè dul-

B ces, q̃ sunt carnalium delectationũ illecebræ, siliquarũ nomine scriptura designat. Itaq; ille digressus à patre in longinquam peregrinationẽ profectus, patitur in terra aliena cõsumptis facultatibus, quæ supra dicta sunt, omnia digna peruersis: & postea malorũ suorum necessitate constrictus, hoc est, fame & egestate, pœnitet erroris sui, & sentit quid sibi ipse nocuerit, qui vitio voluntatis suæ se de patre ad alienos, de domo ad exilium, de opibus ad inopiam, de abundantia ad famẽ transtulit. Hæc in loco seruitutis & miseriæ reminiscens, incipit cogitare de reditu, & secum ipse reputans dicit: *Dicã patri meo, peccaui in cœlum, & in conspectu tuo, suscipe me sicut unũ de mercenariis tuis.* Ostendit scriptura hunc patrem nõ hominẽ intelligi debere, sed deum: quando non solùm cœlũ nominat in confessione peccatorum pœnitẽs supplex, sed adiecit, in conspectu tuo: deus enim est inspector omnium solus, à quo nec in corde meditata peccata absc̃odi possunt. Scrutans, inquit, corda & renes deus.

Psal.7.c Verùm nobis in hoc loco cœlũ intelligatur, & dominꝰ noster Iesus Christus, ad quẽ Gẽtiles, qui in tenebris infidelitatis blasphemauerant, iam conuersi ad fidem, &

C confitentes veritatem dei, in pœnitentia erroris sui iustè dicunt? Peccaui in cœlum, & in te. Qui enim in cœlũ peccat, quod etsi supernum, tamen visibile elementũ est: ipse est qui peccat in hominẽ, quẽ susçepit filius dei pro salute nostra, proinde & in patrem deum omnia speculantem peccat. His igitur cogitatis respiscentem, & per confessionis humilitatẽ, & à regione longinqua remeãtem filium, ad se videns pater, lætatur, occurrit, amplectitur, & osculatur. Apertè hic charitas in homines diuina describitur. Quid enì est aliud quòd occurrit, nisi quia nos peccatis impedientibus nostra virtute peruenire ad deum nostrum non poteramus? Ipse autẽ potens

Luc.19.a ad inualidos peruenire, descendit, sicut in Zachæo operibus ipsis significanter exprimitur. Qui cùm desiderasset videre dominum, & ob hoc in arborem ascendisset, perueniente domino conspicitur, & vocatur: & illico in domo eius ad conuiuandum ipse declinaturum se esse promittit. Vides quia crediturí fidem præuidens, Christus latentem in arbore, quasi peccatorum tenebris obũbratum, solicito vt ouem perditam requirit aspectu, & venire cunctantem vocat, & venientem tanquam humeris susçipit: & non audentis inuitare dominum, desideranti tamen salutiferam benedictionem peccatoris domum ingreditur, conuiuió; que participat, ostendens visibili gratia inuisibilem sanctificationem: quia dei sa- D pientia familiariter cor credentis ingreditur, credentique participat sacramenta. Ergo occurrẽs pater filio reuertenti, superfunditur collo eius, & in eum lachrymãs requieſcit. Osculatur autem os eius, per quod emissa de corde confessio pœnitẽtis exierat, quam pater lætus excepit. Deinde mox iubet ei stolam illam primam proferri, vel pristinam gloriam, quam ex seductiõe diaboli nudatus amiserat: reddi simul & anulum, siue signaculum salutaris symboli, seu magis dispensationis insigne, & nuptiarum pignus illarum, quibus Christus ecclesiã sponsat, cùm omnis anima resipiscens per anulum fidei iungitur Christo. Mandat & calceamenta pedibus apponi, aut propter communienda vestigia, ad corrigẽdam viam, vt per lubricum mundi istius iter fixum incedat, aut excluso in euangelicis calceamentis carneæ contagionis luto, mundos pedes immaculata conuersatione conseruet & dirigat, aut propter mortificationem membrorum. Vitæ enim nostræ cursus in scripturis pes appellatur, & mortificationis species in calceamentis ponitur, quia de animalium mortuorum pellibus confi- E ciuntur, Addit & vitulum saginatum iugulandum in conuiuij exhibitione: sine dubio dominum nostrum Iesum Christum, quem dedit pater in victimam pro salute nostra. Quem vitulum nominat, propter hostiam corporis immaculati. Saginatum autem verè dixit, quia pinguis & opimus intantum est, vt pro totius mundi salute sufficiens sit ad odorem suauitatis, & nidorem immolationis ad deum mittere, & pro omnibus exorare. Propter quod etiam mystica ratiõe dictum est patrem dare aliis immolandum hunc vitulum, ipsum verò gau-

dere & epulari in victima vituli dei. Sic enim, inquit, di Ioan.3.b lexit hunc mundum, vt filium suum vnicum pro salute eius daret. Non ergo ipse immolauit, sed aliis immolandum tradidit. Permittente enim patre consentiens filius, ab hominibus crucifixus est. Ipse autem pater, qui fide nostra pascitur, & filij pro nobis sui immolatione lætatur, gaudet in reditu filij, & conuiuatur in vitulo: quia misericordiæ suæ fructum immolatiõe filij sui gaudens creator acquisitione populi credẽtis epulatur. Videns ergo hanc lætitiam patris senior filius, contristatur. Huius persona illis operariis comparanda adscri- F bitur: qui similiter in euangelio post operationem vineæ ad dominum murmurauerunt, quòd illis tota die in operibus labore confectis, illum qui ad duodecimam horam venerat, precio mercedis æquasset. Ad quos dicit ipse conductor omnium: Si ego bonus sum, quid tu Matt.20.b malus es? Qui autem hi sunt ad duodecimam horã venientes? qui ex Gentibus saluantur. Ioannes apertè clamat: Filij, nouissima hora est. Nihil autem differt, vtrum 1.Ioan.2.c duodecima an nouissima hora dicatur. Qui sunt ergo hi qui murmurant, qui laborem & æstum tota die portauerunt, nisi qui iustitias legis egerunt, & seruitutis antiquæ pensum reddiderunt? Vide autem quàm apta sunt verba, quæ à patre dicuntur, vt ab his quæ in lege vixerunt, dicta videantur. Quid enim est quod dicit de agro veniens, nisi significans de legis operibus venientem, & in his gloriantem, & quasi diuturnos labores imputantem? Vnde ait: *Mandatum tuum nunquam præteriui, & non dedisti nec hœdum pro me, ut epularer.* hoc est, nec peccatorẽ pro nostra requie tradidisti. Qui enim, Deu.4.a &.5.d inquit, fecerit quæ legis sunt, viuet in eis: qui autem non Roma.10.a fecerit, punietur ex ipsis. Pro isto autẽ qui fornicatus est, & saginatum, inquit, illum vitulum dedisti, vel filiũ tuum dilectũ: sicut suum diximus. Sed quid ei respõdet pater?

Universidad de Deusto
Biblioteca

G *Tu semper mecum es,oportet autẽ pro isto gratulari qui perierat,& inuentus est:mortuus fuerat, & reuixit.* Ostendẽs & in hoc verbo manifestè hominẽ, qui peccando vitã excideri t,& obnoxius morti factus fuerit,ex reuersione saluari,per pœnitentiã in adoptionem filij redire.Bonũ autem hominem,qui permanserit in bono, hæreditatẽ paternam iugiter possidere.Itaque si peccaueris ô homo festina laborãdo recõciliari domino,vt ex mercede sudoris recipias, ex quo dei gratia donatũ tibi perdidisti. Fiet autem magis permanentes vos in fide cohæredes esse domino Iesu Christo, quia ipse est gloria, & virtus in patre & spiritu sancto,per immortalia secula seculorum,Amen.

In euangelium secundum Lucam de diuite,homilia.
Incerto interprete.

Luc.16.e Matt.6.d

HOmo quidam erat dives. Quoniã dixerat: Nemo seruus potest duobus dominis seruire. Non potestis deo seruire,& mãmonæ. Et reprehensus fuerat à Pharisæis,qui auari erant: propterea ponit exẽplum,imò in exẽplum parabolæ veritatem. Neque enĩ
H in parabola dicẽda nomina sunt.Parabolæ illæ sunt, vbi exemplum ponitur,& tacentur nomina.Vbi autem dicitur,Abrahã,& prophetæ,& Lazarus,& Moses, hic verus Lazarus. Si verus est Abrahã, verus est Lazarus.Abraham qui fuerit,legimus: Lazarũ autem nõ legimus. Sed qui fecit Lazarum,ipse fecit & Abraham: si verum dicit Abrahã, verum intelligimus & Lazarum. Neque enim vmbra corporis & mendacium potest congruere veritati.Homo quidã erat dives.Vide misericordiã dei. Lazarus pauper,quoniam sanctus erat, nominatur: iste verò dives,& superbus,nec nomine quidem dignus habitus est.Homo quidã erat dives.Propterea dicit, Quidã: quia quasi vmbra præteriit. *Homo quidã erat dives, & induebatur purpura & bysso.* Cinis,& puluis,& terra, purpurã & sericum portabat. *Et induebatur purpura & bysso,& epulabatur quotidie splendidè.* Secundũ vestimenta,ita & epulæ.Ergo & nobis quales epulæ,talia & vestimenta. *Et erat mendicus nomine Lazarus.* Lazarus interpretatur qui adiutus est:nõ est adiutor,sed adiut⁹.Pauper enim erat, & in paupertate illũ dominus adiuuabat.

Qui iacebat ad ianuã eius ulceribus plenus. Dives iste
I purpuratus, & splẽdidus non accusatur ꝙ auarus fuerit, non quia res alienas tulerit,non quia adulter fuerit,non quia aliquid mali fecerit:sola in illo condẽnatur superbia. Infœlicissime hominũ,mortẽm corporis tui vides iacere ante ianuam,& nõ misereris? Si dei præcepta nõ consideras,saltem miserere conditioni tuæ, & time ne & ipse talis efficiaris. Quid seruas in deliciis tuis quod superfluum est?quod iactas,tribue in eleemosynam:non dico vt auferas diuitiis tuis,ꝙ iactas foras, micas mensæ tuæ præbe in eleemosynã mẽbro tuo. *Qui iacebat ad ianuã eius.* Ideo iacebat ad ianuam,vt crudelitatem diuitis in suo corpore demõstraret:ideo iacebat ad ianuã, ne dives diceret:non vidi,in angulo fuit,aspicere nõ potui,nemo mihi nunciabat:iacebat ante ianuã, videbat illum & exiens,& reuertens. Eo tempore quando te greges seruorum, & clientum prosequebantur, ille iacebat in vlceribus.Si oculi tui putridas carnes aspicere nõ dignãtur,saltem aures vocẽ audiant. *Qui iacebat ad ianuã eius ulceribus plenus.* Non habebat vnum vlcus, totum corpus vlcera erant,vt magnitudo pœnarũ faceret magnitudinem misericordiæ. *Qui iacebat ad ianuã eius ulceribus plenus,cupiens saturari de micis, quæ cadunt de mensa diuitis.* Aegrotatio habet aliquod solatium, si opus habet: sin autem ad infirmitatis magnitudinem est paupertas, duplex infirmitas.Aegrotatio semper delicata est,& in- K
delicatas res accipere non potest,quas fastidit. Quanta verò in isto pœna est,& inter tanta vulnera non meminit dolores plagarum,sed famis,cupiens saturari de micis,quæ cadunt de mensa diuitis,quodammodo dicens ad diuitẽ:Sufficiunt mihi micæ mensæ tuæ. Quod proiicis de mensa,præbe eleemosynã: fac de damno lucrũ.

Sed & canes ueniebant,& lingebant ulcera eius: quæ nullus hominum lauare dignabatur,& tractare, feræ mites lambunt. *Factum est autem,ut moreretur mendicus,& portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & dives,& sepultus est in infernum, eleuans oculos.* Audiuimus quid vtrique in terra passi sunt, videamus quid vtrique eorum patiantur apud inferos. Quod temporale fuit, præteriit:quod sequitur,æternum est.Vtriq; mortui sunt, illum angeli, istum pœna suscipiunt: ille portabatur in humeris angelorum,iste fertur ad pœnas: illum Abraham læto sinu excepit,istum tartarus vorat. Et portaretur ab angelis.Tantæ pœnæ repentè deliciis commutãtur.Et portaretur ab angelis, & adduceretur, ne saltem ambulans laboraret.Portabatur post tantos labores,quia L
defecerat, & portabatur ab angelis. Non sufficerat ad portandum pauperi vnus angelus, sed propterea plures veniunt,vt chorum lætitiæ faciant.Et portaretur ab angelis.Gaudet vnusquisque angelorum tantum onus tangere,libenter talibus oneribus prægrauantur, vt adducant homines ad regna cœlorum.Et ductus est, & portatus est in sinum Abrahę:non iuxta Abrahã,sed in sinũ Abrahæ,vt illum palparet, vt illum refocillaret, vt illum quasi clementissimus pater teneret in sinu suo, & refocillaret.Mortuus est autem & dives, & sepultus est. Reuersa est terra in terram suam.Et in inferno eleuans oculos.Lazarus enim sursum erat,ille deorsum.Eleuauit oculos,vt illum suspiceret, non vt despiceret.Eleuãs oculos suos,cum esset in tormẽtis totus.In tormẽtis erat, oculos solos liberos habebat, vt alterius lætitiam posset aspicere.Propterea dimittũtur oculi liberi, vt magis torqueatur:quia nõ habebat, quod alius habuit. Aliorũ diuitiæ,eorũ qui in paupertate sunt, tormenta sunt. *Eleuans oculos suos,cũ esset in tormentis.* Illum plures angeli portant,istũ tormenta possident.Cùm esset in tormẽtis. M
Nõ dixit,in tormẽto:sed,in tormẽtis. Diuitiæ & auaritia talia præmia suscipiunt.Videbat Abrahã à longè, & respiciebat,vt tãtũmodo torqueretur. Et Lazarũ in sinu eius.Paradisus pauperis,sinus erat Abrahæ.Abrahã à lõge,& Lazarũ in sinu eius.Dicat mihi aliquis,In inferno est paradisus?Ego hoc dico, quia sinus Abrahæ paradisi veritas est:sed & sanctissimũ paradisum fateor. Et ipse clamans dixit:(Magnæ enim pœnæ, magnã vocẽ reddebant) *Pater Abrahã miserere mei.* Pater Abrahã,licèt Luc.15.c
me tormenta possideãt, tamen patrẽ voco. Quomodo ille filius,qui perdiderat vniuersam substantiã, patrem vocat:sic & ego,licèt in pœnis sim,te patrẽ voco. Patrẽ te voco natura,licèt meo vitio te patrẽ perdiderim. Mi serere mei.In inferno autẽ quis confitebitur tibi?Frustra Psal.6.a
agis pœnitentiam in loco,vbi nõ est pœnitentiæ locus. Tormenta te cogunt agere pœnitentiã, nõ mentis affectus.Miserere mei.Sãctus quidẽ est Abrahã, sanctus est, & beatus est,& oẽs in illius sinũ ire festinamus: verùm quicũq; in inferno est,& in regno cœlorũ est, nescio an valeat misereri. Creator creaturæ miseretur suæ: vnus venit medicus,qui sanaret mortuos: nã alij sanare non potuerunt. *Mitte Lazarum,ut intingat extremum digiti sui in aquam.* Mitte Lazarum.Erras miser.Abraham mittere non potest,sed suscipere potest. Vt intingat extremum di-

A mum digiti sui in aquam.Recordare dies vitæ tuæ: Lazarum videre non dignabaris, & nũc digitum eius desideras.Mitte Lazarum.Hoc tu ei debueras facere,dum adiuueret,Vt intingat extremũ digiti sui in aquam. Vide conscientiam peccatoris, non totum audet poscere digitum.Vt refrigeret linguam meam, multa enim superba locuta est.Vbi peccatum,ibi & pœna. *Vt refrigeret linguam meam,quia crucior in hac flamma.* Quanta ma
Iacob.5.a la lingua habet,Iacobus in epistola sua loquitur:Modicũ quidem membrum est,sed magna exaltat.Qua plurimũ peccauit,amplius torquetur.Aquam desideras,qui delicatos cibos antè fastidiebas. *Et dixit illi Abraham: Fili, recordare,quia recepisti bona tua in uita tua.* Vide quid dicat,bona tua:cæterum bona non sunt. Quæ putabas bona,recepisti:nõ potes & in terra regnasse, & hìc regnare.Diuitiæ non possunt esse in terra, & in inferno. *Et Lazarus similiter mala.* Si quando ægrotamus,si pauperes sumus,si ægrotatione conficimur,si frigore,si hospitium nõ habemus,lætemur,gaudeamus,accipiamus mala in vita nostra.Quando nos infirmitas, & ægrotatio-
B nis magnitudo premit, Lazarum cogitemus. *Et in his omnibus inter nos & uos, chaos magnum firmatum est.* Dissolui non potest,non potest agitari, & concuti. Videre possumus,transire non possumus. Et nos videmus quid fugerim⁹,& vos videtis quid perdideritis.Et nostra gaudia cumulant vestra tormenta, & vestra tormenta cumulant nostra gaudia.Et ait illi: *Rogo ergo te pater.* Adhuc miserabilis patrem vocat. Rogo ergo te pater. Ante rogasses eum,qui verus erat pater noster.Noueras patrem,qui despiciebas fratrem. *Vt mittas eum in domum patris mei.* Vide peruersitatem, nec in ipsis pœnis cõtinet veritatẽ.Vides enim quid dicat? Rogo ergo te pater.Ergo pater est Abraham:& quomodo dicis,mitte eũ in domum patris mei?Nõ oblitus es patris tui? nõ es oblitus,quia pater ille te perdidit? Quomodo illũ habuisti patrem, propterea habes quinque fratres.Quinq; fratres habes,visum habes,odoratum habes, saporẽ habes, auditũ habes,tactũ habes. His fratribus tu antè seruisti: istos habebas fratres,quãdo illos amabas fratres. Lazarum fratrem amare non poteras.Rectè nõ amasti Lazarũ fratrẽ,quia illos amabas fratres, illi fratres nõ amãt
C paupertatem.Frater tuus erat oculus,frater tuus erat auris,frater tuus erat odoratus,frater tuus erat sapor, frater tuus erat tactus.Hi fratres tui amabant diuitias,non poterãt videre paupertatẽ. *Habeo enim quinque fratres,ut testetur illis.* Illi te fratres in hæc tormenta miserunt,illi fratres saluari nõ possunt, nisi moriantur. *Ne & ipsi ueniant in locum hunc tormentorum.* Quid saluare vis illos fratres,qui nõ amant paupertatẽ? Necesse est, vt fratres habitent cũ fratre suo. *Et ait illi:Habent Mosen & prophetas,audiant illos.* Quid quæris vt vadat Lazarus? Habẽt Mosen & prophetas. Et Moses & prophetæ abierunt in speluncis suis,& in antris,& in caprinis pellibus: & illi erãt pauperes sicut Lazarus:& illi erãt in calamitatibus, & illi sustinebant famẽ.Quid quęris vt mittam Lazarũ? habent ibi Mosen Lazarũ,habent ibi prophetas Lazarũ: & Moses Lazarus fuit,pauper fuit,nudus fuit. Meliores diuitias esse arbitratus est paupertatẽ Christi, q̃ diuitias Pharaonis.Habent & prophetas, habent Hieremiã, qui in locum luti mittitur,& pane tribulationis vescebatur. *Habent omnes prophetas,illos audiant.* Illi quotidie,hoc est Moses,& prophetæ cõtra quinq; fratres tuos prædicant, illi eos doceãt,illi eos instituãt,illi vocẽt oculũ. Et quid
1.Ioan.1.a ei dicãt,ne videas carnaliter,sed vide spiritaliter.Quod vidimus,inquit,quod audiuimus,quod man⁹ nostræ palpauerunt de sermone dei.Ille docet etiam aures,ille do- D
cet etiam odoratum, ille docet etiam saporem: omnes prophetæ, omnes sancti istos fratres docent. *Et dixit illi:Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos,pœnitentiam agent.* Dũ nescimus,hìc dogma monstratur aliud quidem dicitur,sed significatur aliud. Scit fratres istos non posse saluari,nisi aliquis ab inferis resurrexerit.Denique ludæi,qui tantùm Mosen audiunt, & prophetas,& nemo eis resurrexit ab inferis: propterea fratres istos saluator noster habet. Sed si quis ab inferis ierit ad eos,pœnitentiam agẽt.Si quis ierit ab inferis,nescio quis iturus sit. Non enim mereor in pœnis constitutus eum nosse,qui resurrecturus est:sed hoc scio, quia quicunque resurrexerit à mortuis, & prædicauerit, ille poterit istos fratres saluos facere.Ille saluauit aures, ille enim dicit:Qui habet aures audiendi,audiat. Ille salua- Luc.8.b & Apo.2.b
uit oculos,ille enim dicit: Lucerna corporis tui est oculus tuus.Ex illius ore Apostolus loquitur: Christi bonus Matt.6.e
odor sum⁹ deo.Ex illius ore loquitur & Psalmista,dicẽs: 2.Cor.2.d Psal.33.b
Gustate & videte,quoniam suauis est dominus. Ille saluauit & tactum. Quodammodo de istis omnibus fra- E
tribus Ioannes loquitur:Quod vidimus, inquit,quod audiuimus, quod manus nostræ palpauerunt. Istos fratres resurrectio saluauit domini. Deniq; isti fratres & in nobis erant antequam Christus nobis resurgeret. Oculus meus videbat malè, ducebat me post vestigia meretricis.Simpliciter videre non poteram alterius pulchritudinem,erat enim flamma mea mihi.Aures antea pœnę erant.Delectabar enim canticis, & turpia verba libenter audiebam.Odoribus delectabar,non quidem bonis, sed malis:quia interficiebant animam meã. Gulæ meæ non poterant nec terra,nec maria sufficere. Gulæ meæ omnia seruorum ministeria parebant.Tactus meus me ducebat in captiuitatem,mulierum cõplexibus delectabar. Videtis quomodo isti fratres antequã Christus resurgeret,me ducebant in mortẽ:ille mortuus est,& ego vixi:ille mortuus est,& isti fratres surrexerũt: imò propterea mortui sunt,vt viuerẽt:mortui sunt carne, vt viuerent spiritu.Nunc oculus meus Christũ videt,nũc auris mea Christum solũ audit, nũc sapor illum gustat,odoratus illum odoratur,tactus meus illum amplectitur. Ait autem illi: *Si Mosen,& prophetas non audiunt.* Vi- F
dete quomodo sermo domini animã erudiat dogmate.Nec ex eo, quod dixeramus non posse saluari fratres istos, nisi aliquis à mortuis resurrexerit, locum dederamus Marcioni,& Manichæo, qui destruunt vetus testamentũ.Illi enim cum dicunt nõ posse saluari animã, nisi tantum per euangeliũ, vetus destruunt testamentũ. Abraham verò nunquid eum destruit,qui resurrecturus est:Non enim dicit,audiant Mosen,& prophetas.Quid spectas eum,qui resurrecturus est? Si enim hoc dixisset, destruxisset euangeliũ.Sed quid dicit:Mosen,& prophetas nõ audiunt:neq; si quis ex mortuis resurrexerit,credent.Si enim crederetis Mosi,crederetis & mihi,ille e- Ioan.5.g
nim de me scripsit.Vide ergo quid dicat Abrahã. Bene quidẽ facis eum expectare qui resurrecturus est. Sed & Moses,& prophetæ hoc ipsum prędicãt,ꝙ ille quidẽ resurrecturus est.Sed in illis Christus loquitur,si illos audias,& illũ auditurus es.Multa sunt,quę dicuntur,& psalmus mysticus fuit,qui lectus est, hoc est centesimustertius,& maximè illud: Draco iste, quẽ formasti ad illudendum ei.Et illud quod scriptum est: Herodij domus Psal.103.c
dux est eorum. Omnia plena sunt sacramentis, & non dico vna hora, sed dies vix sufficiet ad interpretationem.Quoniam autem iam ingreditur quadragesima,si

Universidad de Deusto
Biblioteca

G illud tempus fuerit,& dominus dederit occasionem,& illius loci conabimur sacramenta differere. Nunc sufficit vobis audire de Lazaro,imò Lazarum fuisse & diuitem : & diuitis non tormenta deterreant , sed pauperis exempla prouocent. Anima Christiana , anima monachi,anima eius , qui nudus nudum Christum sequitur: quando aliquem diuitem viderit , quãdo sibi applaudit in diuitiis,& in pompa illum diuitem cogitat, consideret vocem,& clamorem diuitis, & Lazari digitum postulantem. Simulq; considerate,quod penè obliti fueramus dicere. Dicat enî aliquis,& dogma peruersum infe rat:Hoc quod videtur,ante iudicium videtur,an post iu dicium?Dicat aliquis,post iudiciũ. Nam ideo & in pœna est alius,alius in refrigerio Et quomodo dicitur,habent Mosen & prophetas? Si autem ipse Christus docet, & qui loquitur ipse est,& ante resurrectionem docet, & secundum interpretationem nostram,resurrectio Chri sti postulatur:ergo ante resurrectionem est,& dicat aliquis,ergo & ante iudicium. Do vobis aliquod exemplũ, vt exemplis possimus cognoscere veritatem. Finge ali-
H quem in latrocinio deprehensum esse,hunc missum esse in carcere tenebroso , hunc missum esse in neruo , & tormentis expectantem quidem sententiam,sed & non esse ibi sine pœna. Nam ex ipso loco intelligit quid passurus sit:licèt enim necdum susceperit pœnam capitalẽ, licèt necdum venerit dies iudicij, tamen de carcere,de tenebris,de squalore,de fame , de stridoribus catenarũ, de gemitu compeditorum, de lachrymis eorum qui cũ eo sunt, intelligit in quali pœna sit futurus. Si enim tanta pœnarum præuia sunt, quid futurũ erit inter ipsa supplicia? Si necdum venit ad iudicium , & necdum pœna perfecta est,& desiderat aquam frigidam,quid in iudicio passurus est? Simulq; considerandum , quòd Abrahã apud inferos erat:necdum enim Christus resurrexerat, qui illum in paradisum duceret. Antequã Christus moreretur , nemo in paradisum conscenderat , nisi latro. Rhomphæa illa flammea , & vertigo illa claudebat paradisum. Non poterat aliquis intrare in paradisum, quẽ Christus clauserat: latro primus cum Christo intrauit. Magnitudo enim fidei , meruit magnitudinẽ præmiorum. Non enim credidit in regno videns Christum,nõ
I illum vidit fulgentẽ, nõ illum vidit de cœlo respicientẽ, nõ vidit ei ministrantes angelos . Certè vt liberè dicã, nõ vidit liberè ambulãtẽ,sed vidit eũ in cruce, vidit illũ bibentẽ acetum, vidit eũ sentibus coronatũ , vidit eum confixum ad crucem , vidit eum precantem auxilium:
Psal.21.a Deus deus meus respice in me,quare me dereliquisti?& sic credidit. O conditio varia,& casus hominum aposto li secuti fuerant,& fugiunt:iste in cruce dominum con-
Matt.26.d fitetur. O Petre,ô Ioannes,qui dixeras : Et si me necesse est mori, nunquam te negabo . Promittis & non facis. Ecce alius damnatus in homicidium, quod non promi serat,facit. Exclusus de loco es tuo,exclusit te latro . Ipse primus ingreditur cum Christo in paradisum. Ex latere diximus de latrone, neque enim obliti sumus propositi:proposueramus enim de paradiso dicere, quòd ante aduẽtum Christi nemo fuerit in paradiso. Reuertamur ergo ad propositum. Latronis corona nõ nos errare faciat , sed prouocet ad coronam. Abraham necdum erat in paradiso , quia necdum Christus intrauerat cum latrone. Venit Christus,& passus est,& multa corpora sanctorũ resurrexerunt,& visa sunt in sancta ciuitate. Crux Christi clauis paradisi est , crux Christi aperuit paradi-
Matt.11.b sum. Nõne nobis dixit,quòd regnum cœlorum vim patitur,& violẽti diripiunt illud? Qui in cruce est,nõ vim facit,nihil medium est. Et crux,& statim paradisus,sed K
magnitudo pœnarum facit magnitudinem præmiorũ. Hæc interim diximus:deprecemur dominum,vt latronem & istum Lazarum pauperem imitari possimus , Si persecutio venerit,imitemur latronem:si pax fuerit,imitemur Lazarum:si martyrium fecerimus,statim intrabimus paradisum: si paupertatis pœnam sustinuerimus, statim in sinum Abrahæ. Habet & sanguis , habet & pax loca sua,habet & paupertas martyrium suum, & egestas bene tolerata facit martyrium,sed egestas propter Christum,non propter necessitatem:cæterum quanti pauperes sunt,& diuites esse desiderant,& scelera faciunt? Nõ ergo paupertas simplex beatum facit,sed paupertas propter Christum:fides famem non timet . Qui Christum amat,non timet famem:qui Christum habet,omnes se- Mat.13.f
cum diuitias habet . Negotiator quidam sapientissimus vendidit vniuersam substantiam suam,& cæteras margaritas,& emit sibi vnam preciosissimam margaritam: habuerat quidem margaritas,& pulcherrimæ erant , & L
preciosæ. Mosen habebat, Esaiam habebat, Hieremiam habebat,& sanctos prophetas,sed hæc ad comparationẽ Christi duxit p stercore. Vnde & dicit Apostolus:Quæ, Phil.p.3.b
inquit, erant mihi pro lucro , hæc æstimaui pro stercore,vt Christum lucrifacerem,hoc est, vt margaritã vnã emerem. Vnde & in alio propheta:State in viis,& quærite viam:quasi diceret,emite margaritas, & per marga ritas vnam emite margaritam. State in viis, & quærite viam. Non dixit,dimittite vias:sed,state in illis viis , & quærite viam Christum , cui sit gloria in secula seculorum,Amen. Hiere.6.d

EIVSDEM HOMILIA POST CALEN*das de iis qui eius diei postridie inebriantur, deq; iis qui commeãt ad cauponas, ac popinas, quiq; choreas ducunt per ciuitatẽ: præterea quòd non oporteat præceptorem desperare de discipulis, etiamsi non protinus obtemperant: postremò de Lazaro mendico,ac diuite, Erasmo Roterodamo Interprete.*

Satanę festũ voluptatib⁹ dicatum.

HEsternum diem, quum esset festum satanæ,feceristis festum spiritus,quia multo cũ animi studio recepistis ea quæ à nobis dicebantur , maximamq; diei partem in eo consumpsistis,ebrij temulẽtia quadã sobrietatis plena, cumq; Paulo ducentes choreas. Qua quidem ex re nobis geminum accreuit lucrũ, primum quòd ab indecora temulentorũ saltatione abstinuistis , deinde quòd spiritalibus saltastis tripudiis, quibus plurimum adest decoris ac modestiæ. Ad hæc q; crateris participes fuistis,nõ mero, sed spiritali doctrina redundãtis:neque saltastis ad tibię citharaq; modos, sed ipsi tibia citharaq; fuistis spiritui sancto:quũq; cæteri choros ducerent diabolo,vos eo q; hoc in loco versa bamini,præbuistis vos ipsos organa vasaq; spiritui:exhi buistisq; animas vestras , ceu musica instrumenta , quæ spiritus sanctus pulsaret moueretq;:præbuistis corda vestra,velut organa,quibus gratiam suam inspiraret. Vnde modulatum concentum reddidistis,non solùm homines demulcẽtem,verumetiam supernas virtutes delectantem. Agè itaque & hodie, aduersus ebrietatem ar memus linguam , istamq; vitam madidam ac dissolutam prosternamus:vituperem⁹ istos qui in ea totis die- Mali nõ ista mandi,sed corrigendi.
bus versantur,non vt illos pudefaciamus,sed vt eos à pu dendis liberemus:nõ vt illos probris afficiamus , sed vt eos corrigamus:non vt illos traducamus, sed vt ab infa mi traductione,& à diaboli,hoc est traductoris manib⁹ eripiantur. Quisquis enim in temulẽtia totos agit dies, quisquis in deliciis & ingurgitatione,sub diaboli tyrannidem redactus est. Atque vtinam oratio nostra profectus ali-

A ctus aliquid adferat. Quòd si post nostrã etiam admonitionem in iisdem vitiis perseuerarint , ne sic quidem nos desistemus apud vos quod rectũ est consulere,quan
Similia pulchra. doquidem & aquarũ venæ , etiamsi nullus veniat aquarum,manant tamen : & fontes quamuis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt : & amnes etiamsi nemo bibat,nihilo secius fluunt. Sic oportet & illum qui concionatur,quamuis nullus auscultet, tamẽ præstare quicquid in ipso situm est . Siquidem hæc lex nobis qui sacri ser-
Verbi minister nunquã cessare debet ab officio. monis administrationem suscepimus , à benigno præscripta est deo , ne vnquam quod quidem in nobis fuerit facere,defatigemur:nec vllo tempore sileamus , siue sit qui auscultet,siue sit qui prætercurrat negligens quod dicitur . Nam & Hieremias quum Iudæis multa minitans,malaq; imminentia prędicens,ab audientibus subsannaretur,totoq; die rideretur,cogitabat ab illa prophe tia desistere, nimirum humano quodam affectu victus,
Hie.20.c sannas illas & conuicia perpeti non valens,aitq;:Factus sum ridiculus toto die,dixi:Nõ loquar, neque nominabo nomen domini,& factus est in me velut ignis ardẽs,
B atque æstuans in ossibus meis,ac dissoluor , nec possum ferre. Quod autem dicit,hunc habet sensum: Volebam, inquit,à prædictione desistere, propterea quòd non auscultabant Iudæi:& simulatque hoc cogitassem,irruit in animam meam spiritus vis,velut ignis,omniaq; intima mea succendit , cõsumens insuper & exedens ossa mea, adeò vt incendiũ illud ferre non possem. Quòd si propheta qui quotidie ludibrio habebatur , quotidie conuiciis incessebatur,sic discruciat⁹ est, eò quòd statuerat silere:qua tandem nos venia digni censebimur,si qui nõdum tale quicquam perpessi sumus , tamen ob quorundam negligentiam deiiciamus animum,& ab exhibenda illis doctrina cessemus, maximè verò cum tam mul ti sint,qui se præbent attentos. Non hæc loquor mei cõsolandi deliniendiq; gratia. Nam meo quidem ipsius animo persuasi, quoad spirauero , & donec domino visum fuerit nos in præsenti vita versari, hoc implere mi nisterium,siue quis attendat siue non attendat,vt faciat ea quę præcipiuntur. Verum quoniam sunt nonnulli,qui multorum manus dissoluunt, neque contenti quòd ipsi nihil vtilitatis adferunt vitæ nostræ,etiam aliorum stu-
C dium ac feruorem refrigerant sannis ac dicteriis dum aiunt,Desine bene consulere,desiste monere. Nolunt ti bi auscultare,Ne quid sit tibi cum illis cõmercij. Quoniam ergo sunt quidam ista loquẽtes,inhumanam hanc sententiam,insidiasq; diabolicas excutere volens è mul torum animis, pluribus hac de re differo . Siquidem & herì noui multos,qui talia verba protulerint , qui quum conspicerent aliquos in caupona detriuisse tempus,cum risu sannisq; dicebant : Scilicet omnino persuasi sunt. Nemo prorsus cauponam ingressus est . Omnes sobrij sunt redditi. Quid ais homo?videlicet istuc polliciti sumus,nos vno die omnes illos reti capturos? Nam si decem modò persuasi fuerint,si quinque tantùm , si vnus: nõne nobis hoc sufficit ad consolationem? Ego verò di cam quiddam hoc etiam vehementius. Pone neminem
Verbũ semper ĩ aliquo fructificat. nostris dictis fuisse persuasum. Quanq̃ id fieri nũquam potest , nimirũ vt sermo in tam multas aureis dissemi-
Gradus ad virtutẽ est, minus impudenter peccare. natus, vacet omni fructu. Veruntamen pone istuc esse, ne sic quidem nobis nihil adferet lucri sermo noster. Nam etiamsi nonnulli ingressi sunt cauponam,non tamen cum pari qua solent impudentia sunt ingressi , sed ad ipsam etiam mensam crebrò nostrorum verborum recordati sunt , subiit illis nostra reprehensio , rediit in memoriam nostra obiurgatio , ac recordantes rubore suffusi sunt,erubuerunt tacita cogitatione,nec si- D
mili impudentia fecerunt ea quæ solebant . Hoc autem initium est salutis, optimæq; mutationis , si quem penitus sui pudeat,si quis prorsus damnet ea quę fiunt. Quin ex hoc insuper & aliud nobis lucrum non minus nascitur. Quod nam hoc? Nimirum illud , q⁹ eos qui sobrietatem amplectuntur , reddimus modestiores magisq; compositos, dum ex oratione nostra declaratur , quòd optimis ducantur consiliis , qui non abducuntur exemplo multitudinis. Nõ erexi quidem ægrotantes,attamen eos qui valent, reddidi firmiores . Non abduxit à vitio sermo noster,sed tamen eos qui cum virtute vitã agunt, reddidit attentiores. Super hæc quoq; quiddam addam tertium. Hodie non persuasi , sed cras persuadere potero. Quòd si minus cras,attamen perendie,aut quarto ab hinc die fortassis persuasero . Qui hodie quod audiuit repulit , cras fortassis audiet ac recipiet . Tum qui hodierno crastinoq; die contempsit,fortassis post dies cõplures præbebit animum iis quæ dicentur. Quandoquidem & illud crebrò fit, vt piscator qui per totum diem vacuum attraxit rete,sub noctem iam abire parans, capto qui ipsum per totum fefellerat diem,pisce,discedat. Quòd si ideo victuri sumus in otio,& ab omnib⁹ actionibus videbitur abstinendum,eò quòd semper euenit,vt alicubi frustremur optatis, vniuersa nobis perierit vita: nec spiritalia modò,verum etiam illa quæ ad vitæ præsentis vsum pertinent,simul interierint omnia. Etenim si agricola protinus ab agricolatione resiliat,q⁹ semel at que iterum aut sæpius acciderit aëris inæqualitas , breui fame periremus omnes. Item si nauclerus, ob semel atque iterum aut sæpius obortam tempestatem fugiat ma re,futurum est,vt nemo vehatur pelago, atque hinc rursum peribunt nobis omnia vitę commoda. Quòd si per singulas artes percurrens , ista quæ nos facere vis,suadeas moneasq;,cuncta funditus interibunt,terraq; carebit ædificiis ac domiciliis. Itaque quũ hęc omnia sciant, etiamsi semel atque iterum aut sæpius frustrati fuerint optato negotiorum,in quibus versantur,exitu:denuo pa rí cum alacritate redeunt ad eadem . Nam & ruricola, vbi semel atque iterum ac sępius semen aruo commisit, nec votis respondet prouentus, rursus eandem exercet segetem, neque rarò fit , vt totius tẽporis iacturam vno F
sarciat anno . Sic & negotiator quanquam crebrò fecit naufragium,non tamen abstinet à portu, sed & posteaquàm nauim detraxit,& nautas cõduxit,& pecuniis mutuò datis,eadem aggreditur negotia , idq;, quum nihilo magis nunc sciat quomodo cessurum sit , quàm scierat antea. Denique quicunque solent aggredi rem quancunque,ita facere consueuerunt,quemadmodum faciunt agricolator ac negotiator. Et post hæc quum illi tantam adhibeant curam studiumq;,circa res ad pręsentis vsum vitæ pertinentes,licèt exitus sit incertus: nos si loquentes non auditi fuerimus,illico desinemus? Et quam obtinebimus veniam? Quid excusationis adferemus? Et tamen illis,si non successerit,nullus est , qui damnum acceptum leniat. Veluti si mare nauim fluctibus obruerit, nemo medebitur inopiæ naufragi . Si vis imbrium effusa in aruum prefocarit sementem,cogitur agricola va cuis manibus abire domum . Nostra verò quum loqui-
Ministro verbi. etiam si pereat opera, non tamen perit merces. mur aut exhortamur,nõ est eadem conditio. Imo si semen per te iactum auditor non receperit,nec obedientiæ fructum retulerit , tu tamen communicati consilij mercedem fers à deo,nec minus accipies præmij , non auditus,q̃ accepturus eras , si ille obtemperasset . Quod erat in te , præstitisti . Cæterùm ad id vt persuadeamus auditoribus,

A negotiatore.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G auditoribus,non sumus obstricti, sed tantùm vt admoneamus.Nostræ quidem partes sunt admonere,illorum verò obtemperare. Et quemadmodum si nos admonendi officio functi non fuerimus, etiamsi decem milia benefactorum prodierint,ipsis solis repositum est præmiũ ad nos,nihil redibit lucri, quandoquidem nõ dedimus consilium. Ita si nobis admonentibus illi non auscultarint,ad ipsos solos redibit omnis vltio,nobis autem nihil imputabitur, quin potius copiosa merces nobis veniet à deo,Siquidem quicquid in nobis erat situm,præstitimus.Nihil aliud iubemur, quàm apud mẽsarios deponere pecuniam.Loquere & admone. Verùm non audiuit.Tu nihilo secius habes paratã mercedem. Ne desiteris, priusquam persuadeas, donec spiritum afflaueris.Terminus monendi,sit obedientia monitionem tuã recipientis.Diabolus circuncursat obsistere cupiens nostræ saluti,non solùm ipse nihil hinc lucri reportans,verumetiam suo studio grauissima detrimenta sibi concilians. Is tamen vsqueadeo vesanus est, vt frequenter & illa tentet, quæ nequaquam fieri possunt : nec illos solũ H adoriatur,quos omnino confidit se supplantaturum deiecturumq;,verumetiam eos, quos probabile est artibus ipsius fore superiores.Itaque quũ audiret laudari ac mirificè prædicari Iob, ab eo qui nouit arcana omnia, nimirum deo,sperabat fore, vt eum viribus superior subuerteret:nec destitit omnia mouere moliriq;,quò supplãtaret hominem, nec desperauit impurus ille ac sceleratissimus dæmon:idq́ue quum deus illi iusto tantum virtutis suo suffragio tribuisset. Et post hæc nõ erubescim⁹, neque pudore suffundimur,dic mihi, si quum diabolus nunquã desperet nostram perniciem, sed indesinenter eam expectet,nos fratrum salutem desperauerimus ? Et tamen illum decebat etiam priusquam expertus esset à lucta abstinere:nam deus erat,qui testimonium ferebat de iusto.Nec tamen abstinuit,sed pre nimio furore quo fertur aduersum nos, etiam post dei testimoniũ sperabat futurum,vt illius ætatis prestantissimo viro superior euaderet. Cæterũ nihil est tale, quod nos in desperationem adigat,& tamen desistimus . Ac diabolus quidem vetante deo,non discedit à pugna aduersum nos susceptа:tu verò quum deus mandet extimulẽtque ad subueniendum lapsis,resilis refugisque. Audierat diabolus lo I quentem deum,homo iustus,verus,timens deum,abstinens ab omni opere malo,quòdque nullus esset illi similis ex iis qui sunt super terram , & tamen post tanta taliaque iudicia perseuerauit dicere: Quid si quando,perpetuitate magnitudinéque malorum irruentium valeamus illum superare , & hanc excelsam deiicere turrim? Quis igitur erit nobis venię locus,aut quid excusabim⁹, si quum tanta sit mali dæmonis in nostrum insanientis exitium vigilantia,nos ne tantulum quidem similis diligentiæ adferamus ad salutem fratrũ nostrorum, præsertim quum deum habeamus auxiliatorem? Itaque quũ videris fratrem tuum,durum,rigidum, minimẽque attentum,dic apud temetipsum:Quid si progressu temporis aliquãdo valeamus illum flectere ? Hoc nimirum & Paulus præcepit : Seruum domini non oportet litigare, sed placidum esse erga cunctos, erudientem eos qui resistunt veritati, si quando det illis deus pœnitentiam in agnitionem veritatis.An non vides parentes , quomodo filiis suis,licèt frequenter desperatis,assident,lachrymantes,lamentantes,exosculantes , omnia quæ possunt admouentes,ad supremum vsque halitum? Hoc tu quoque facito pro fratribus . Et tamen illi non possunt lachrymis ac lamentis, neque morbum depellere, neque mortem imminentem abigere. Tu verò frequenter po K teris animam deploratam , assiduitate instantiáque per lamẽta reuocare ac suscitare. Dedisti consiliũ, nec persuasisti,illachryma,punge frequenter ac suspira paululũ, vt tua sollicitudo incutiat illi verecundiã , itáque se cõuertat ad salutem.Quid ego solus possem efficere?Neq; enim quotidie vobis omnibus adesse valeo , neque suppetit mihi facultas,vt solus cum tanta disputem multitudine.Cæterùm si vos velitis inter vos, aliis aliorũ par Fratrem frater trahat ad salutem. tiri curam salutis,ac vestrum quisque vnũ suscipere fratrum neglectorum,illico nobis creseret ædificatio . Et quid attinet dicere,de iis qui post multam ac diutinam admonitionem seipsos ad meliorem frugem recipiũt? Etenim quum illi non teneantur immedicabili morbo, non oportet desistere,neque curam abiicere,etiamsi certum præsciamus futurum,vt post multam sollicitudinẽ, multámque adhibitam admonitionem nihilo plus simus profecturi.Quòd si hæc oratio vobis videtur incredibilis,ex factis dictisque Christi reddemus eam credibilem.Nam nos quidem ignari sumus futurorum , vnde nec diiudicare possumus de iis qui audiunt , vtrum L obtemperaturi sint dictis nostris,an secus. Christus autem istarum rerum certam habens præscientiam , non defatigatus est corrigendis iis à quibus audiebatur, vsq; ad extremum.Itaque quum sciret Iudam non esse reuo- Christi erga Iudam lenitas. candum à proditione,non tamen cessauit,assiduis consiliis,monitis,beneficiis,minis demum omni doctrinæ specie à proditione retrahere , nec destitit illum dictis ceu freno cohibere. Hoc autem fecit nos instituens , vt etiamsi præsciamus futurum , vt fratres non obtemperent , tamen quicquid in nostra fuerit facultate præstemus,tanquam parata nobis admonitionis nostræ mercede.Vide autem quanta assiduitate , quantáque sapiẽtia illum cohibuerit. Vnus vestrum me proditurus est . Ac rursum:Non de omnibus vobis loquor,noui quos elegi. Matt.26. Et,Vnus ex vobis diabolus est.Sustinuit omnes in angorem inducere, ne vulgaret proditorẽ , ac manifesta redargutione redderet etiam impudẽtiorem. Nam vt intelligas quòd illis etiam angorem iniecerint Christi dicta,licèt sibi nullius mali consciis,audi quomodo quisq; anxius dixit:Num ego sum domine? Neque verò dictis Mat.26.g tantùm,verùm & factis illum corripuit, videlicet quòd M quum humanitatem suam frequenter ac modis omnibus declarasset,leprosos emundans, dæmones abigens, ægrotos sanans,mortuos excitans, dissolutos astringẽs: breuiter,quum omnibus benefecisset, neminem tamen puniit,semper habens in ore : Non veni ad vocandum Ibidem. 9.b & Luc.5. f iustos,neque vt iudicem mundum,sed vt seruem mundum.Cęterùm ne putaret Iudas,q tantùm nosset benefacere,punire verò nequaquam , & hanc quoque docuit Quare Christus quũ omnibus benefeccerit,neminem punierit in teris, portionem, videlicet q punire posset suppliciòque afficere peccantes.Iam & illud vide,quàm sapiẽter , quámque modis ipso dignis hoc docuit. Hominẽ punire supplicióque afficere sustinuit neminem. Quí sic? Vt discipulus puniendi facultatem in eo cognosceret.Etenim si quem punisset,declarasset ipsum pugnare secum , quippe qui dixerat:Non veni vt iudicem mundũ, sed vt ser- Ioan.12.g uem mundum.Rursum si neminem punisset , mansisset incorrigibilis discipulus, nisi & factis didicisset illi esse puniendi facultatem. Quid igitur ? Vt simul & terreret discipulum,ne per contemptum fieret deterior,nec vllus tamen hominum,afflictionem,pœnam , aut supplicium pateretur,in ficum arborem Christus hanc suã po Marc.11.b Ficui quare maledixerit testatem exercuit,dicens : Ne posthac ex te fructus nascatur,eáque mox simplici verbo exaruit.Hoc pacto factum est

Matt.2.b Tatenum verbi deponendũ, vsurã præstare nõ est in nobis.

Minister verbi vigilãtior esse debet ad seruãdum, quàm diabolus ad perdẽdum.

Iob tentatus

Doctor placidus & lenis.

2.Tim.2.d

Simile.

A ctum est pariter, vt & nihil noxæ rediret ad vllum hominem,& ipse suam potentiam declararet, vindicta in arborem impacta.Discipulus autem si hæc animaduertisset,ingentem ex hac vltione cepisset vtilitatem . Sed deus,pręscius & hoc euenturum,non hoc tantùm,verũetiam aliud hoc multò maius effecit . Quum gladiis & fustibus armati manus in ipsum pararent inicere , tum illos omnes excæcauit.Id enim declarauit, quum dice- Ioan.18.b ret:Quem quæritis ? Quum enĩ Iudas frequenter dixis- Matt.26.a set:Quid vultis mihi dare,& ego vobis tradam eum,ille volens etiam ipsis Iudæis facere fidem , q volens ad mortem iret, nec Iudæ malitia victus huc adigi potuerit,ipso proditore,cum cæteris omnibus astante, quem, inquit,quæritis? Itáne non nouit quem erat proditurus? Sed dominus obcæcarat illius oculos,nec id solùm,verum etiam omnes hac voce resupinatos deiecit in terram.Vbi verò nec ea res illos reddidit humaniores,neque sceleroſum illum à proditione reuocauit,sed perseuerabat insanabilis , ne sic quidem alienatus est dominus,quò minus rursus illi tum beneuolentiã,tum curam B impenderet.Sed agè cõsidera, quomodo pungit, loquẽs verba , quæ maximè possent animæ impudenti pudorẽ incutere , imò quæ vel saxeam mentem queant emol- Luc.22.e lire.Etenim simul atq; Iudas irruisset ad eum osculaturus,quid ait?Iuda,osculo filium hominis prodis? Nec ipsa proditionis specie pudorem incussit homini . Hæc autem dicebat taxans ac pungens illum , pristinæq; cõmonefaciens cõsuetudinis. Attamen quum Christus tã multa tum fecisset,tum dixisset, ille tamen nihilo factᵒ est melior,nõ q parum esset potens qui monebat,sed q ille vecors.Christus autem quum hæc omnia præsciret, non desiit tamen ab initio vsque ad finem suam exhibere benignitatem.Sic igitur & nos,etiamsi sciamus omnia,debemus tamẽ infatigabiliter ac per omne tẽpus fratres nostros neglectos componere , etiam si nihil ex admonitione fructus sit rediturum.Etenim si dominus qui prænouerat huiusmodi futurum euentum, hac vsus est sollicitudine erga eum, qui nihil fructus laturus erat ex admonitione: qua tãdem venia digni fuerimus nos, si,quum incertus sit nobis rerum euẽtus, adeò socordes fuerimus circa proximi salutem , post vnam atq; alterã admonitionem eos deferentes? Denique præter hæc o- C mnia quæ dicta sunt , etiã quid in nobisipsis accidat cõsideremus,reputantes,quòd quum deum nobis quotidie loquentem,per prophetas,per apostolos audiamus . Nã audimus quotidie , haud tamen desinit , vel appellare, vel docere rebelles parumq; attẽtos. Quin & Paulus clamat,dicens:Pro Christo legatione fungimur, tanquam deo per nos obsecrante,rogamᵘ pro Christo, recõciliemini deo. Quòd si dicendum aliquid nouum & admirandum,haud tantundem laudis meretur is qui præscit futurum,vt is qui cõsilium accipit,obtemperet , quantũ is qui frequenter loquutus, frequẽter adhibita monitione,frustratus est,nec sic tamen destitit.Nã priorem illũ spes,pollicens futurum,vt qui audit obtemperet,etiamsi segnissimus fuerit excitat ad officium admonendi. Cõtrà hic quum assiduè moneat,nec audiatur,nec eò tamẽ desistit , feruidissimè cuiusdam ac verissimæ charitatis argumentum præbet , qui quum nulla simili spe alatur, tamen ob vim amoris erga fratrem , non desinit illius agere curam.Verùm nõ oportere nos vnquam desistere à cura lapsorum, etiamsi præsciamus illos nobis nõ obtemperaturos,abundè demõstratum est.Supereſt, vt ad eorum reprehensionem transeamus, qui deliciis indulgent.Donec enim durarit hoc festum, donec ebrietatis vulnera mentibus ebriosorum inflixerit diabolus, opor D tet & nos admouere remedia. Herì quidem Paulum illis exhibuimus dicentem:Siue editis,siue bibitis,omnia 1.Cor.10.g in gloriam dei facite.Hodie verò ipsum Pauli dominũ illis proferemus, non modò consulentem aut monentẽ à deliciis abstinere,verumetiam insultantem ac puniẽtem eum qui in deliciis vixerat . Nam historia de diuite ac Lazaro,deq; iis quæ cæteris horum similibus acciderunt,nihil aliud q̃ hoc declarat.Quin potius ne leuiter hoc aut obiter agamus,ordine vobis ipsam parabolam recitabimus? *Homo quidam erat dives , & induebatur purpura ac byſſo,& epulabatur quotidie ſplendidè. Erat autem mendicus quidam nomine Lazarus qui iacebat in veſtibulo illius ulceroſus,cupiensq; ſaturari de micis quæ decidebant è menſa diuitis.Sed & canes adeuntes, circũlingebant ulcera eius.* Qua gratia dominus per parabolas loquutus sit, & quam tandem ob causam ex parabolis alias quidem explicuerit, alias nõ item:& quid nam sit parabola, & si qua sunt huius generis alia, in aliud tempus reseruabimus,ne ab oratione quæ nunc festinat digrediamur.Cæterum illud modò vobis dicemus in præsentia,quis euangelistarum E scripserit hanc parabolam à Christo fuisse propositam. Quis igitur is est? Nimirũ Lucas solus, quandoquidẽ & Luc.16.e f hoc scire refert, q inter ea quæ referuntur ab euangelistis,alia dicuntur à quatuor cõmuniter, alia speciatim à singulis.Quã ob causam ? vt simul & nobis esset neces- Euangelistę quur non omnia scripserint eadẽ saria reliquorũ sacra lectio,& euidenter perspicua fieret illorum inter ipsos consonantia. Etenim si omnes omnia dixissent ita certa & explorata,vt nullam desiderarent inquisitionem,nequaquam apparuisset illorum insignis cõcordia.Quapropter & omnes cõmuniter multa scripserunt , & sibi quisque propriè sumpsit nonnulla. Quid igitur dicit Christus?Homo quidã erat diues, cuius vita variis vitiis erat inquinata, nec ipse tamen vllã sentiebat calamitatem,verùm illi cuncta velut è fontibus affluebant . Quòd enim illi nihil acciderit subitum aut inopinatũ , nec vlla doloris materia, nec vlla ægritudo oborta rerum mundanarum prosperitatem interruperit,hoc ipsum aperuit Lucas, dicens : Epulabatur & gaudebat quotidiè . Cæterum q vitiosam egerit vitam, perspicuum est ex ipso vitæ exitu, quẽ sortitus est , & itẽ ante vitæ exitum,ex eo quod sic fastidiuit pauperẽ.Nam F ista res declarat,quòd nõ huius solum qui iacebat in vestibulo,verùm nec alterius cuiusquam ille misertus fuerit.Etenim si illum perpetuò in vestibulo prostratũ , quẽ quotidie semel atque iterũ ac sæpius videre cogebatur, foras prodiens ac domum rediens. Non enim in biuio nec in angiportu , occultóve loco decumbebat , sed quà frequenter exibat intrabatq; diues,sic vt vel nolẽs aspicere videretur.Ergo si illum non est cõmiseratus , erga quem casũ obuiorum flexus est vnquam misericordia? Etenim vt primũ diem neglexerit,certè consentaneum erat,vt altero die sentiret aliquid affectus . Quòd si hoc quoque die dissimulauit, certè tertio die , certè quarto, certè quinto,aut huic proximo die prorsus animo flecti debebat,licèt feris quoque fuisset immitior. Verum nihil istiusmodi sensit,sed illo quoq; iudice,qui neque deũ metuebat,nec hominẽ reuerebatur, & impudẽtior erat, & inexorabilior . Nam illum quidem viduæ instantia, Luc.18. quãuis crudelem & asperum, tamen flexit ad gratificandum,vicitq; mulieris supplicatio. Hũc verò ne ista quidem res flectere potuit,ad subueniẽdum pauperi . Quãquam non erat similis postulatio , sed huius nempe Lazari multò fuit tum facilior,tum iustior. Nã vidua quidẽ illũ implorabat aduersus hostes suos : hic nihil aliud petebat,

Vt nos peccantes tolerat deus, ita debemus & fratrem tolerare.
2.Cor.5.d
Plus meretur qui curat insanabilem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G petebat,quàm sedare famem,ille tamen cõtempsit pereuntem iacentemq;.Illa flagitabat obstrepẽs, hic autem quum sæpius vno die stimularetur,accessu famis, silens apparebat diuiti iacensq;.Hoc certè satis erat, vel ad saxeum cor emolliendum.Etenim qui obtundunt, in hos frequenter etiam prouocamur ira.Cæterùm quoties videmus egenos multo cum silentio astantes, neque vocẽ vllam ædentes,imò etiamsi semper frustrentur,non tamen molestè ferentes,sed tantùm offerẽtes sese nostro conspectui,quamuis simus ipsis lapidibus duriores, tamen admirabilem illam pauperum modestiam reueriti,flectimur.Iam & aliud accedebat his quæ dixi nõ minus,videlicet quòd ipsa quoque facies pauperis erat miserabilis,vtpote fame diutinaq; valetudine confecta.At tamen nec harum rerum quicquam implacabilem illũ emolliit.Hæc igitur prima vitiosa crudelitas erat, inhumanitasq;,cui nihil poterat accedere. Nec enim simile est,si cui res sunt tenues nõ succurrat egenis, etsi tantis affluens deliciis,fame tabescentes despiciat. Rursum simile non est, si pauperem semel atque iterũ conspectũ
H prætercurras,& quum quotidie videas ne sic quidem ex assiduo conspectu sensum humanum excitari ad misericordiam.Rursus aliud est, si qui calamitatibus & angustiis premitur,maleq; affectus est animo,non opituletur proximo:aliud si qui tanta fruitur voluptate perpetuaq; fœlicitate , alios fame tabescentes negligat , occludatq; viscera,nec vel ab ipsa lætitia reddatur humanior.Nam illud profectò nostis,quòd licèt simus omnium immitissimi , tamen successu rerum mitiores benigniores q; reddi consueuimus.At illum ne copia quidem rerũ reddebat meliorem,sed perseuerabat versus in feram, imò potius omniũ ferarũ crudelitatẽ & inhumanitatẽ moribus præstitit.Et tamen hanc scelerosam & inhumanam vitam agens,omni rerum prosperitate fruebatur. Alter verò iustus,ac virtutis studiosus in extremis erat malis. Nam Lazarum fuisse iustum, duobus argumentis declaratum est,tum exitu vitę,tum & ante vitæ finem,ipsa hominis in paupertate tolerantia. Quæso,nõne videmini
Allegoria. hæc oculis intueri?Diuiti nauis erat plena mercium , ac secũdo nauigabat vento.Verùm ne quid mireris,ad naufragium festinabat , eò quòd onus nolebat circunspectè ponere . Vis tibi commemorem & aliud illius vitium?
I Quotidie vacabat deliciis.Nam & hoc erat vitium , nõ modò hoc tempore, quum tanta à nobis exigitur philosophia,verùm etiã in initio sub veteri testamento , quũ nondũ nobis esset ostensa tam exacta philosophia.Audi
Amos.6.a igitur quid dicat propheta:Væ vobis, qui vẽturi estis in diem malũ,qui appropinquatis, & tangitis sabbata mẽdacia.Iudæi putant sibi sabbatum otij gratia fuisse datũ, verùm nõ ista est causa:sed potius,vt abducti à curis rerum temporalium, otium omne consumerent in spiritalibus.Quòd enim sabbatum non otij, sed spiritalis actionis materia sit:dilucidum est ex ipsis rebus.Nam sacerdos eo die duplum facit operis , qui quotidie nõ nisi vnicam hostiam offerre solitus , sabbato iubetur offerre geminam.Quòd si prorsus esset otij dies , oportebat sacerdotem omniũ maximè otium agere.Quoniam igitur Iudæi corporalium rerum curis liberati , non vacabant spiritalibus,vtputa sobrietati,modestiæ,& audiendis diuinis sermonibus,sed contrarium potius faciebãt, seruientes ventri,indulgẽtes ebrietati,distenti cibis,deliciãtes,audi quomodo illos reprehẽdat propheta. Quũ enim dixisset,tangẽtes sabbata mẽdacia,subiunxit: Qui dormitis in lectis eburneis , ac lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis hœdos è caulis,& vitulos è bubilibus lactentes,qui bibitis vinũ defecatum,ac primis vnguentis vngimini.Accepisti sabbatum , vt animam tuã liberares à vitiis,tu verò tum magis illa cõmittis.Quid enim esse possit ista mollitie nequius , quàm indormire lectis eburneis?Nam cætera quidem peccata delectationem habent,velut in temulentia & adulterio : cæterùm in lectis eburneis dormire, quã adfert voluptatẽ? quod solatium?Num lecti pulchritudo reddit nobis somnum suauiorem,dulcioremq;? Imò grauissimum est illud molestissimumq;,si modò sapiamus. Etenim si dum tu dormis in eburneo lecto,tecum reputes,quòd alius ne panẽ quidem habet quo securè vescatur: nõne te tua cõdemnabit conscientia, insurget in accusationem istius inæqualitatis ? Quòd si crimen est eburneis indormire lectis,quum vndique etiam argento fuerint cõuestiti,quã adferemus excusationem? Vis lecti videre pulchritudinem?Ego tibi nunc commonstro, non plebei neque militaris,sed regalis ornatum . Etenim quãuis fueris omnium ambitiosissimus , sat scio non optabis tibi lectum pulchriorem quàm regis, & quod maius est regis nõ cui iusIibet,sed primarij, regumq; omniũ regalissimi , quiq;
L in hodiernum vsque diem celebratur , toto terrarũ orbe.En,ostendo tibi lectũ beati Dauid.Qualis igitur erat ille?Non argento & auro,sed vndique lachrymis & cõfessione erat exornatus.Hæc ipse fatetur ita loquens: Lauabo per singulas noctes lectum meũ , lachrymis meis stratum meum rigabo . Itaque vice margaritarũ vndiq; lachrymis erat distinctus.Hic mihi considera mentem amore dei flagrantem. Nã quoniam interdiu variæ solicitudines curæq; principum,ducum,gentium,populorum,militum,bellorum,pacis,ciuilium ac domesticorũ negotiorum,eorum quæ procul,eorũ quæ propè,distrahebant & auocabant hominem, quod otij cæteri consumunt somno,ille in confessione,lachrymis,ac precibus impẽdebat.Neque id ita faciebat per vnam noctem, vt altera desisteret,neq; sic per duas trẽsve,vt interim deficeret,verũm singulis noctibus id faciebat:Lauabo enĩ, inquit,per singulas noctes lectum meum, & lachrymis meis stratum meum rigabo:videlicet lachrymarũ vbertatem exprimens,simul & perpetuitatem . Quum omnes quietem & otium agerent, solus ille tunc deum interpellabat,& aderat spiri nescius oculus ploranti , lamentantiq; suaq; profitenti mala.Talem tu quoque tibi parato lectum .Nã lectus argento obtectus quum inuidiam hominũ accersit,tum iram supremi numinis inflammat.Cæterùm tales lachrymæ quales erãt Dauidis, ipsum etiam gehennæ incendium norunt extinguere. Vis tibi alium commonstrem lectum Iacob? Solum habebat subsTratum,& lapidẽ capiti suppositum,eoq; vidit illũ intelligibilẽ lapidẽ,easq; scalas per quas ascẽdebant ac descẽdebãt angeli.Huiusmodi lectos excogitemus,vt eiusmodi videamus insomnia . Quòd si lecto argenteo indormiemus, non modò nullam capiemus voluptatẽ, verũetiã animi molestiã perferem⁹. Quũ enim tibi succurrit,q; in summo rigore mediaq; nocte,dum tu lecto indormis,pauper in balneorũ vestibulis,paleis distentæ culcitræ incubat,culmis circũtectus , tremens ac rigore cõcretus , fame cruciatus,etiã si maximè sis lapideus,sat scio condemnabis teipsum, quòd tibi permittas suprà q̃ opus est frui rebus ac deliciis indulgere , quũ illi nec ad vsum suppetat.Nullus,inquit,militans, implicatur temporariis negotiis,miles es spiritualis . Talis autem miles non dormit in lecto eburneo,sed humi . Non oblinitur vnguentis . Nam ista cura est meretriciis amoribus implicatorum ac perditorum , scenicorum,mẽtisq; deploratæ

K Festis diebꝰ maiora peccamus.

Eburnei lecti.

Lectꝰ Christianorum.

Psal.6.b Dauid rex noctu orãs.

M

Lachrymæ extinguunt gehennæ incendium. Lectꝰ Iacob Gene. 28.c

2.Tim.2.c Culcitra militis.

A deploratæ hominum.Te verò non oportet olere vnguẽ
Vnguẽta arguũt animã grauceolẽté. tum,sed spirare virtutem.Nihil immũdius anima,quoties corpus talem habet fragrantiam.Corporis enim ac vestium fragrãtia, arguit intus latere animum graueolentem & immundum . Quum enim diabolus aggressus,deliciis euirauerit animam,omniq; vitiorum genere compleuerit,tum & in corpore suæ corruptionis lectum oblinit vnguentis . Nec secus atque hi qui pituita nasi catarrhoq; perpetuo laborant, & vestes, & manus, & faciem contaminant , eò quòd subinde narium profluuium abstergunt, animã quoque istius pratiprofluuij malitiam in corpus abstergit. Quis enim præclarũ aliquid aut bonæ frugis opinabitur,de eo qui spirat vnguẽta,qui muliebribus gaudet, qui saltatricularum elegit vitam?Spiret anima tua fragrantiam spiritualem , quò tũ tibiipsi , tum aliis tecum viuentibus maximam adferas vtilitatem.Nihil est enim,nihil est,inquã , deliciis perDelitię pernitiosissimę. Deut.32.b. Recalcitrare deo. niciosius.Audi rursum quid de illis dicat Moses:Impinguatus est,incrassatus est,dilatatus est,& recalcitrauit dilectus.Nec ait,recessit, sed, recalcitrauit dilectus , illius
B intractabilitatem nobis significans.Atque alio rursus loDeut.6.b. co:Vbi comederis ac biberis,caue tibi, ne quando obliuiscaris domini dei tui.Adeò delicię solent ad numinis obliuionẽ adducere. Proinde tu quoque cùm sederis ad
Dissimile. mensam,memento quòd post conuiuium orandum est tibi.Ita moderatè ventrem exple , ne grauatus nõ queas genua flectere,ac deum inuocare.An nõ vides quòd iumenta iugum ferentia,posteaquã ad præsepe pasta sunt, iter agũt,onera gestant, suumque explent ministerium? Tu verò qui sublata mensa , ad omne opus inutilis es & inidoneus,num vitare poteris, quò minus videaris asinis deterior?Quam ob rem?Quia tum maximè conuenit esse sobrium ac vigilantem. Nam tempus post mensam,agendi gratias tempus est.Non decet autem agentem gratias ebrium esse , sed sobrium aç vigilantem.A mensa nõ ad lectum, sed ad deprecationem vertamur, ne brutis animãtibus simus magis bruti. Noui fore multos,qui damnent ea quæ nunc dicuntur,veluti qui nouã quandam & miram consuetudinem inueham concionandi. At ego magis damnabo prauam cõsuetudinem,
Acibo sumpto orandũ. quæ nunc obtinuit. Etenim quòd post cibum ac mẽsam
C non ad somnum oporteat ire nec ad cubile , sed oporChristus docuit pastos. teat cibo preces ac diuinarum scripturarum lectionem succedere,manifestius declarauit ipse Christus, qui quũ immensam multitudinem accepisset conuiuio in deserto,non remisit illos ad lectum aut somnum, sed ad audiendos sermones diuinos inuitauit. Non enim distenderat illorum ventres, neque ad ebrietatem impulerat, verùm vbi saturasset illos quantum exigebat necessitas, ad spiritualem adduxit alimoniam.Itidem nos quoque faciamus,eoq; modo cõsuescamus capere cibum , vt ad vitã tuendam duntaxat sufficiat,non vt nos valeat grauare.Nõ enim in hoc nati sumus ac viuimus,vt edamus ac bibamus,sed ideo edimus ac bibimus,vt viuam⁹. Ab initio non erat cibi causa data vita,sed vitæ causa datus
Socratis sententia. est cibus . Nos verò perinde quasi ob hoc ipsum viueremus,ita cũcta in hoc insumimus. Cæterùm vt vehemẽtior etiam fiat deliciarũ redargutio, acriusq; pungat in his vitam agentes, agè rursus ad Lazarũ referamus sermonem.Hoc enim pacto fiet,vt nobis sit efficacior admonitio,consiliumq; nostrum,quum videatis non verbis, sed factis corripi puniriq; eos qui indulgent ingluuiei.Diues igitur ille cũ tanta viuebat improbitate,quotidie deliciis vacans,lautisq; patinis fruebatur , grauius sibiipsi suppliciũ accersens , maiusque parans incendiũ, ac vindictã dei reddens implacabilem, vltionẽ exaspe- D Paupertas nõ querula.
rans sic vt veniæ locus non esset . Pauper autẽ proiectus erat in vestibulo,nec tamen erat morosus , nec dicebat conuicia,nec indignabatur . Non dicebat apud se quod dicunt complures : Quid tandẽ est hoc?Iste qui improbam crudelémque vitam agit & inhumanam,omnibus modis suprà quàm opus est fruitur rebus,nec vllam animi molestiam patitur,nec aliud quicquam inopinatum, qualia multa solent in rebus humanis accidere, sed pura nulláq; ægritudine cõtaminata voluptate fruitur.Mihi verò ne tãtum quidem impartitur alimoniæ , quantũ postulat necessitas. Verùm isti qui in parasitos & adulatores,ac temulentiam quicquid habet consumit , non aliter quàm è fonte cuncta affluũt. Ego porrò hic iaceo, ἐκ παροιμίας exemplum iis qui me cõspiciunt, probrum ac ludibriũ, prouerbiu. fame contabescens. An hæc sunt prouidentiæ? An vlla iustitia despicit res hominum? Nihil horum neq; dixit, neque cogitauit.Vnde hoc liquet?Ex eo quòd angeli istipatum illum deduxerũt , inquẽ sinum Abrahæ delatum deposuerunt.Quòd si blasphemus fuisset, nequaquam il
li tantum contigisset honoris.Ita cæteri quidem ob hoc E
demum tantopere mirãtur hominem quòd in paupernouem in Lazaro supplicia. tate vixerit . Ego verò doceo illum nouẽ supplicia pertulisse , non quò puniretur , sed quò clarior redderetur. Quod quidem etiam euenit . Nam paupertas quidẽ res est verè molesta,id quod norunt quicunque sunt experti.Nec enim vlla oratio possit assequi cruciatum , quem Paupertas grauis sine philosophia sustinent ij quibus cum paupertate res est,si nesciant vti philosophia.In Lazaro verò non ista tantùm erat calamitas,verùm etiam aduersa valetudo erat affixa, eáque supra modum grauis.Vide siquidẽ quemadmodum declarat vtranque calamitatem ad summũ peruenisse. Nã quòd omnem paupertatem Lazari paupertas tũ superauerit,declarauit dicens,quòd ne micis quidem potiri licuerit quæ cadebant de mensa diuitis.Porrò quòd valeAduersa valetudo grauemalum. tudo quoque ad eandem mensuram peruenerit ad quã paupertas,vltra quam non posset amplius proferri,& id quoque rursus declarauit,dicens , quòd canes lingebant vlcera eius : adeò erat fractis viribus , vt ne canes quidẽ posset abigere,sed viuum cadauer iacebat,videns quidẽ eos accurrentes , nequaquã tamen valens depellere,vsqueadeo illi membra erant soluta, vsqueadeo erãt arefacta morbo,vsqueadeo consumpta erant afflictione.Vi
F des vehementer suprãque modum & paupertatẽ, & valetudinem oppugnantem corpus illius.Quòd si horum vnumquodq; per se intolerabile est & acerbum , quũ simul conglomerata fuerint,an non Adamas quispiã fuerit,qui hæc perferat? Multi frequenter laborant aduersa valetudine, cæterùm non egent iis quæ ad victum sunt necessaria.Alij paupertati extremæ sunt obnoxij,verùm potiuntur bona valetudine , sic vt altera res alterius sit solatium,huic verò ambo concurrebãt mala.Agè,posses mihi nominare quempiam,simul & aduersæ valetudini & paupertati obnoxium , sed nõ vsqueadeo destitutũ ac destitutum?Nam ille quidem quanquam nõ ex sese neq; à domesticis ac familiaribus,tamen ab his qui videbãt, misericordia flexis subleuari poterat,in publicum proiectus.Huic verò molestias eas quas antea diximus , molestiores reddebat , q; ab his qui assistere debebant erat desertus:& hanc ipsam solitudinem rursum molestiorẽ videri faciebat,q; in vestibulo diuitis iacebat. Etenim ii in terra deserta nullisq; habitata,iacens,hęc passus fuisset,neglectúsque iacuisset , haud quaquam tãtundem habuisset cruciatus. Nam si nullus adsit , hoc ipsum etiam nolenti persuadet,vt ferat quæ accidunt.Cæterùm quod

in medio

Universidad de Deusto
Biblioteca

G in medio tam multorum iacens, ebrietati indulgentiũ, suauiter viuentium, à nemine vel vulgarem curam nãciscereꝛur, id reddebat sensum dolorum acriorem, magísque incendebat animi ægritudinem. Non enim perinde si absint qui succurrant, atque si adsint quidem, sed nolint porrigere manum, mordere solet animum in calamitatibus, quod quidem tum huic accidit. Nullus erat qui dictis consolaretur, nullus qui factis adferret solatium, non amicus, non vicinus, non cognatus, non videntium quisquam, adeò erat tota diuitis deliciis corrupta familia. Ad hæc aliam doloris accessionem adiungebat, quòd alterum illum in fœlicitate conspiciebat, non quòd inuidus esset ac prauus, sed quòd omnes solent in aliorum prosperitate exactius suas persentire calamitates. Non enim iam solùm suam ipsius calamitatem cum illius prosperitate conferens, grauiorem reddidit suorum malorum sensum, verùm etiam perpendens quòd ille vitam ducens crudelem & inhumanam in omnibus prosperaretur, ipse verò virtutẽ ac modestiam amplexus, extrema pateretur mala, inconsolabilem animi molestiam & hinc sustinuit. Nam si vir iustus fuisset diues, si modestus, si suspiciẽdus, si omni virtute præditus, nequaquam illi perinde doluisset. Nunc verò quum diues esset, & vitam ducẽs improbam, & ad extremum vsque malitiæ prouectus, & tantam inhumanitatem ostendens, & hostilem animum gerens, nec secus atque lapidem ipsum prætercurrens, sine verecundia, sine misericordia, denique super hæc omnia, tanta potiens rerum copia, cogita quàm probabile sit, quòd velut alternis fluctibus merserit ille pauperis animum: cogita qualiter affectum fuisse Lazarum consentaneum est, quum videret parasitos, adulatores, famulos ascendentes descendentes, egredientes ingredientes, circuncursantes, tumultuantes, ebrios, salientes, omne lasciuiæ genus exhibentes: sic enim quasi propter hoc venisset vt esset alienorum bonorum testis, ita in vestibulo proiectus erat, solùm vitæ tantum habens vt sua mala sentire posset, in portu faciẽs naufragium, iuxta fontem molestissima siti discruciat⁹ animo. Dicam & aliud quoddam præter hæc malum. Non poterat alterum videre Lazarum. Nam nos etiamsi innumera patiamur mala, habemus tamen ad illum spectantes vnde sufficientem accipiamus consolationem, magnumq; feramus molestiæ delinimentum. Nam malorum nostrorum reperire cõsortes siue in factis, siue in dictis, multum affert solatij lugentibus. Ille verò neminem alium habebat ad quem respiceret eadem cum illo passum, imò ne audire quidem poterat de quoquam, qui maiorum ipsius ætate, tam acerba sustinuisset. Hoc autem satis est ad inducendam animo caliginẽ. Possum & aliud his omnibus addere, videlicet quòd ne de resurrectione quidem quicquam potuerit philosophari, sed huius vitæ res credebat huius vitæ fine terminari. Erat enim ex eorum numero, qui gratiam euangelij præcesserunt. Quòd si nunc his tẽporibus post tantam dei cognitionem, post egregias resurrectionis spes, post illic reposita peccantibus supplicia, post parata iis qui rectè vixerunt bona, adeò deiectis animis ac miseris sunt nonnulli, vt ne horum quidẽ expectatione corrigantur: quid tandem est putandum illi accidisse, etiam hac destituto ancora? Nã ille tale nihil vnquam philosophari potuit, eò quod nondũ aduenisset tempus eiusmodi dogmatum. Ad hęc & aliud quiddam accessit, q̃ & fama ipsius apud homines imprudentes traduceretur. Solet enim hominum vulgus vbi quos viderint in fame perpetuóque morbo & extremis agentes malis, nec opinionem de eis habere bonam, sed ex ipsa calamitate æstimare vitam, & omnino iudicare illos ob malitiam sic affligi, aliáque multa huius generis inter se loquuntur, stultè quidem illi, loquuntur tamen. Hic si deo charus esset, nequaquam ipsum in huiusmodi malis esse pateretur. Hoc & in Iob & in Paulo venit vsu. Nam & illi dicebant: Nónne frequenter tibi dictum est in labore, vim autem verborum tuorum quis sustinebit? Si enim tu consolatus fuisses multos, genibúsq; infirmis addidisses fiduciam, nunc vero peruenit in te labor, tu verò curasti. Nónne tuus labor est? Si quid tibi, inquit, bonæ rei gestum fuisset, haudquaquam ista patereris, sed peccatorum & iniquitatis luis pœnas. Et hoc erat quod maximè mordebat animum Iob. Ac de Paulo Barbari hoc ipsum dicebant: quum enim viderent viperam pendentem de manu illius, nihil boni de illo suspicabantur, sed existimabant eum hominem esse de numero eorum, qui extrema perpetrarunt scelera. Id perspicuum est ex his quæ dicebant: Hunc, inquiunt, à mari seruatum, vltio nõ passa est viuere. Hoc autem nõ mediocriter nos quoque conturbare consueuit. Attamen quum fluctus essent tam multi vicissimq; alij super alios illum impeterent, non tamen demersum est nauigium, sed perinde vt si in fornace positus veluti perpetuo rore refocillaretur, ita philosophabatur. Non dicebat apud sese quicquam tale, quale vulgus dicere verisimile est: Iste diues si mortuus illic punitur, dátque pœnas, vnum factum est vnum: si verò illic iisdem potitur honoribus, duo facta sunt nihil. An non hæc per fora circunfertis vos vulgares vestrum plerique, ex hippodromia paganorúmque theatris in ecclesiam importãtes? Pudet me quidem ac rubore suffundor, qui talia verba in medium proferam, nisi quòd necesse est hæc dicere, vt vos à risu, probro, noxiisq; verbis liberemini. Hæc multi frequenter dicunt ridentes, verùm hoc quoque diabolicæ versutiæ est, loco dictorum ciuilium & vrbanorum perniciosa in vitam nostram inducere dogmata. Hæc sine fine & in officinis fori, & in ædibus plerique circunferunt, quæ res extremæ est diffidentiæ, maximèque ridicula, animíque puerilis. Nam dicere num hinc profecti mali puniuntur, nec hoc vehemẽter habere persuasum, quod omnino puniendi sunt, diffidentium est ac dubitantium. Illud vero quamuis hoc euenerit, quemadmodum etiam euenturum est, putare malos æquale præmiũ eum iustis reportare, extremæ dementiæ est. Quid ais dic mihi? Si diues illuc profectus punitur, vnum factum est vnum? & quomodo istuc possit consistere? Quot enim annis vis illum hic pecuniis fuisse fruitum? vis ponamus centum? Ego vero etiam ducentos pono, pono trecentos, pono bis tãtùm, & si vis mille, quod sanè fieri non potuit: (Dies enim, inquit, annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem in potentatibus octoginta.) attamen ponantur mille: num potes, quæso te, vitam ostendere quæ finem non habeat, ac terminum nesciat, qualis est illic iustorum? Agè igitur, cedo, si quis in annis centum vidisset per vnam noctem suaue somniũ, multísque deliciis per somnum fruitus esset, centum annis puniretur: num is de hoc dicere posset, vnum vnum, & vnicam noctem qua somniauit centum annis æquiparare? Dictu absurdum. Hoc iam & de futura vita cogita. Nam quod est somnium vnum ad annos centum, hoc est præsens vita ad vitam futuram, imo potius multo minus. Quod est exigua gutta ad pelagus immẽsum, hoc sunt anni mille ad futuram illam fruitionem. Et quid tandem queat aliquis amplius dicere, nisi quod terminum

A terminum non habet, & finem nescit: quantúmque interest inter somnia & res veras, tantùm interest inter huius vitæ statum & illius. Quin & alioqui antequam illic puniantur, iam nunc qui improbè agunt atque in peccatis viuunt, puniuntur. Nec enim mihi dixeris illum mensa sumptuosa frui, vestibus circundari fericis, mancipiorum greges circũferre, alios submouere in foro, sed explica mihi istius conscientiã, & videbis intus grauem peccatorũ tumultum, iugem metũ, tẽpestatem, turbationem: videbis velut in curia mentẽ ad thronum cõscientiæ conscendisse regalem, & tanquam iudicem quempiam sedẽtem, & cogitationes loco carnificũ adhibentem, in eculeo suspendentem, lateraq; conscientiæ radentem vngulis pro cõmissis, vehementer inclamãtem, quũ nemo sciat, nisi quòd solus deus hæc videre noluerit. Etenim qui committit adulterium, etiamsi millies fuerit diues, etiamsi nullũ habeat accusatorẽ, nõ desinit tamen intus seipsum accusare: & voluptas quidem temporaria est, dolor verò perpetuus, timor vndiq; ac tremor, suspicio & anxietas, angulos metuit, vmbras ipsas
B formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios, illam ipsam quam corrupit, & virum quem affecit contumelia: obambulat amarũ accusatorem circunferens conscientiam, quũ sit suo ipsius iudicio damnatus, nec vel ad breue tẽpus possit respirare. Nam & in lecto, & in mẽsa, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipsis frequenter somniis hæc iniquitatis simulachra videt, ipsiusq; Cain vitam viuit, gemens ac tremens super terram, quũ nemo sciat, intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinã exercent, & qui fraude lucrum faciunt: hoc & ebriosi, in summa quotquot in peccatis viuunt. Neq; enì vlla ratione iudiciũ illud potest corrumpi muneribus. Imò etiamsi non assequamur virtutem, sectemur tamen, dolemus eo quòd non assequimur: etsi potiamur malitiæ voto, tamen cessante
C voluptate quam ex peccato percipimus, sentimus dolorem. Itaque ne dixerimus de diuitibus hic improbè viuentibus, & de iustis illic fœlicitate fruentibus, quòd vnum sit vnum, sed quòd duo sint nihil. Quandoquidem iustis, & ea quæ illic sunt, & ea quæ hic sunt, multam præbent voluptatem: qui verò sibi per fraudem quę non oportebat vsurparunt, tum illic puniuntur, tum hic discruciantur expectatiõe supplicij illic futuri, deinde mala quam ab omnibus ferunt opinione, præterea quòd ipsum etiam peccatum animam ipsorum corrumpit. Denique postquã hinc profecti sunt, intolerabilia perpetiuntur supplicia. Rursum iusti etiam si hìc innumera perpetiantur acerba, quoniam bona spes alit illos, habentq́ue voluptatem firmam, stabilem & immobilem, etiam post hæc innumera illos manent bona, quemadmodum & Lazaro accidit. Nec enim isthuc mihi dixeris, erat vlcerosus, verùm illud considera, quòd quouis auro preciosiorem intus habet animam, imò verius non animam tantùm, verùm etiam corpus ipsius. Virtus enim corporis non est obesitas, bonáque habitudo, sed tantos ac tales ferre cruciatus. Non enim si quis in corpore gestet talia vulnera abominandus est, verùm si quis in animo innumera habens vlcera, nullam illorum curam agat, is abominandus est, qualis erat ille diues, intus totus vlcerosus. Et quemadmodum canes huius lingebant vulnera, sic & dæmones illius peccata. Et quemadmodum hic in fame cibi, ita ille in fame omnis virtutis viuebat. Hæc igitur omnia quum sciamus, philosophemur, neque dicamus: Si illum deus amasset, haudquaquam eum talem esse passus fuisset. Nam hoc ipsum quidem maximum est dilectionis argumentum. D
Quem enim diligit deus castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. Et rursus: Fili, si accesseris ad seruiendum domino, præpara animam tuam ad tentationem, dirige cor tuum ac perseuera. Eiiciamus igitur istas superuacuas opiniones, vulgariáque istiusmodi dicta. Turpitudo enim, inquit, ac stultiloquium & scurrilitas ne prodeant ex ore vestro. Nec ipsi talia loquamur: & si alios videamus talia loquentes, obturemus illis os, contrà insurgamus acriter, cohibeamus impudentem linguam. Agè si quem vidisses latrocinij principẽ grassantem per vias, prætereũtibus insidiantem, ea quæ sunt in agris rapientem, in speluncas ac foueas subterraneas aurum & argentum defodientem, ac illic multa recludentem armenta, vestes ac mancipia multa ex incursionibus illis possidentem, agè dic mihi, num illum beatum diceres propter diuitias illas, an potius miserum prædicares, propter supplicium illi vẽturum? Atqui nõdum comprehensus est, neque in manus iudicis traditus, nec in carcerem coniectus, neque accusatorem habuit, neque in iudicium venit, sed deliciis indulget, in- E
ebriatur, multáque rerum fruitur affluentia. Attamẽ nõ propter præsentia, quæq; videntur, iudicamus illum beatum: sed propter futura, quæq; imminent, illum miserum prædicamus. Hoc item & de diuitibus & de auaris cogita. Latrones quipiam sunt, vias obsidentes, res prætereuntium rapientes, velut in speluncis ac foueis subterraneis, aliorum facultates in suis cubiculis defodientes. Ne igitur beatos dicamus illos propter præsentia, sed miseros propter futura, propter formidandum illud iudicium, propter ineuitabiles pœnas. Nam isti quidem latrones frequenter ex hominum manibus elapsi sunt, nihilominus quum hoc sciamus, & à nobis ipsis deprecamur, & hostibus imprecamur istorum vitam, vnà cũ execrabili rerum copia. Atqui sub deo vero iudice, non licet istud dicere. Nullus enim illius effugiet sentẽtiam, sed omnes omnino qui cum fraudibus & rapinis viuũt, dei vindictam sibi accersunt illam immortalem finẽque carentem, quemadmodum & diues ille. Quæ quidem omnia apud nosipsos conferentes, ne beatos iudicemus qui diuitiis, sed qui virtute præditi sunt neq; miseros dicamus, qui degunt in paupertate, sed qui cum F
improbitate: ne præsentia respiciamus, sed futura prospiciamus: ne externum amictum, sed cuiusque conscientiam examinemus, sectantésque virtutem ac voluptatem quæ ex rectè factis proficiscitur. Lazarum imitemur, diuites simul ac pauperes. Nõ enim vnum tantùm aut duo, triáve virtutis certamina sustinuit, verũ & multò plura, paupertatem, aduersam valetudinem, solitudinem ac destitutionem ab his qui curam illi⁹ gerere debebant: deinde quòd hæc omnia patiebatur in domo, quæ poterat hæc mala depellere, quum videret illum à quo despiciebatur tantis frui deliciis, non deliciis modò fruentem, verumetiam quum improbè viueret, nihil tamen graue perpetientem: præterea quòd non haberet alterum Lazarum ad quem respiceret, præterea quòd de resurrectione nihil posset philosophari: ad hæc quòd super hæc quæ diximus mala, ex calamitatibus illis à vulgo malam ferret opinionem, eò quòd non biduum triduúmve, sed per omnem vitam, & seipsum videret in eiusmodi calamitatibus, & diuitem in diuerso rerum statu. Quomodo igitur sumus excusandi, si quũ hic cũctas afflictiones simul conglomeratas tanta pertulerit animi fortitudine, nos ne dimidium quidem horum tulerimus? Non enim potes, nõ potes, inquam, aliũ

quenquam

πεῤῥησία.

Resurrectio Lazaro non sperata durum.

Iudæorum vulgus non credebat resurrectionẽ.

Calamitas facit obnoxium suspitioni malitiæ.

Et hic puniũt impij.

Conscientiæ carnificina.

Dilemma.

Ex animi malis bonísve æstimandus homo.

Iob. 4. a. b.

Act. 28. b.

Prouerbiũ impium.

Loci impij fugiendi.

M

Nulla comparatio inter vitã hãc & futuram. Fictio ĩ exemplis. Psal. 89. c.

Heb. 12. b. Eccli. 2. a.

Ephe. 5. b.

Simile.

Dues iniquus, latro.

Epilogus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G quenquam commemorare, qui talia tantáque perpessus sit mala. Eámque ob rem Christus hunc potissimũ exẽpli causã proposuit in mediũ, vt si quando in res tristeis inciderimus, considerantes quanto ille interuallo nos superarit, ex illius philosophia, satis magnum solatium molestiæq; lenimen capiamus. Communis igitur orbis doctor ille propositus est, rem quancunque molestã patientibus, qui se conspiciendum præbet omnibus, hosq; omnes superãs suarum afflictionum magnitudine. Pro his igitur omnibus gratias agentes benigno deo, reportemus ex hac oratione fructum & vtilitatem: continenter hunc doctorem & in confessibus, & in ædibus, & in foro, denique in omni loco circunferentes, summoq; studio diuitias omnes quas habet hæc parabola, percipientes: quó simul & præsentia citra molestiam mala transcurramus, & futurorum bonorum compotes euadamus: quæ nobis omnibus contingat assequi, gratia benignitateque domini nostri Iesu Christi, cui cum patre & spiritu sancto gloria, honor, adoratio, nũc & semper, & in secula seculorum, Amen.

H *Eiusdem de Lazaro concio secunda: & quòd animæ morte uiolenta decedentium, non fiunt dæmones: deq; iudicio & eleemosyna, Eodem Erasmo interprete.*

Admiratus sum charitatem vestram, quum hesterno die de Lazaro verba facerem, quòd & pauperis illius tolerãtiam comprobastis, & diuitis inhumanitatem inhumanitatemq; fuistis detestati. Nam ista non vulgaria sunt bonæ mentis argumenta. Etenim quamuis non assequamur virtutem, laudemus tamẽ virtutem, omnino poterimus ad illam pertingere. Similiter autem, si non effugerimus malitiam, tamẽ vituperemus malitiam, sine dubio poterimus illam effugere. Quoniam igitur multa cum animi benevolentia sermones illos excepistis, agẽ quæ restant etiam, vobis persoluemus. Vidistis illum in vestibulo diuitis, videte eundem hodie in sinu Abrahæ: vidistis illum quũ à canibus circunlingeretur, videte eundem ab angelis stipatum: vidistis illũ tum in paupertate, videte nunc eundem in deliciis: vidistis illum in fame, videte in multa rerum affluentia: vidistis illum certantem, videte coronatũ: vidistis labores, videte præmiũ, quotquot estis vel diuites, vel pauperes. Diuites quidẽ ne putetis diuitias aliquid esse magni, si desit virtus. Pauperes verò, ne iudicetis paupertatem vllum esse malũ, vtrisq; verò cõmuniter stat hic præceptor ac magister. Etenim si hic in paupertate non deiecit animũ, quã veniam merentur, qui id faciunt in diuitiis? Si hic in fame tantisq; malis degens gratias egit, quid excusationis adferẽt, qui rebus affluentibus nolunt ad eandem peruenire virtutẽ? Rursus pauperes, qui indignè molesteq; ferunt egestatẽ: quã impetrabunt veniã, quum hic in fame penuriaq;, solitudine & aduersa valetudine vitã assiduè trahẽs in ædibus diuitis, & ab omnibus despectus, ad hæc non habẽs alium ad quem eadẽ perpessum respiceret, sic appareat philosophatus? Ab hoc discamus non pro beatis habere diuites, neq; pro miseris habere pauperes. Imò si verum fateri licẽt, ne dives quidem ille est, qui multis opibus circũuallatus est, sed qui non eget multis. Nec is pauper est, qui nihil possidet, sed qui multa concupiscit. Ab hoc discite hunc esse finẽ paupertatis & opulentiæ, si quẽ videris multa cõcupiscentẽ, existimato illum omniũ esse pauperrimũ, etiamsi possideat omnium opes. Rursum si quem videris non multis egentem, illum omnibus opulentiorem esse ducito, etiamsi nihil possideat. Nam mẽtis affectu, non facultatum modò paupertatem & opulentiam æstimare consueuimus. Quemadmodum igitur eum qui perpetuò sitit, non dixerimus rectè valere, etiamsi copia rerum affluat, etiamsi iuxta fluuios ac fonte accumbat. Quid enim prodest illa aquarum copia, quum affectio maneat insedabilis? Itidem & in diuitibus faciamus, eos qui perpetuò concupiscunt, sitiuntq; aliena: ne putemus vnquam esse sanos, nec vlla frui rerum copia. Etenim qui suam ipsius concupiscentiam nõ potest sistere, etiamsi cunctorum opibus vallatus sit: quomodo futurus est is vnquam in prosperitate? Eos verò qui quod habent suum, boni consulunt, quique sua sorte contenti sunt, nec alienas circumspectant facultates: etiamsi fuerint omnium egentissimi, omnium opulentissimos ducere oportet. Non enim qui indiget alienis, sed qui putat sibi satis esse quod habet, omnium est opulentissimus. Sed agedum, ad propositam materiam reuertamur. Accidit, inquit, vt moreretur Lazarus, ac deportaretur ab angelis. Hic malum quẽdam morbum cupio vestris animis eximere. Sunt enim plerique simplices, qui putant animas violenta morte decedentium fieri dæmones. Hoc autem non fit, non fit, inquam, istud. Nõ enim animæ violenta morte decedẽtium fiunt dæmones, sed animæ potius in peccatis viuentium. Non quòd mutetur illarũ substantia, sed quòd voluntas dæmonum prauitatem imitetur. Hoc & Christus dixit Iudæis, Vos filij diaboli estis: non quòd in illius naturam essent transmutati, sed quam ob rem? Quoniam, inquit, desideria patris vestri vultis facere. Rursus Ioãnes: Progenies viperarum, quis cõmonstrauit vobis, vt fugeretis ab ira ventura? Facite igitur fructum dignum pœnitentia, ac ne velitis dicere: Patrem habemus Abraham. Etenim lex propinquitatis, non qui natura cõiuncti sunt, sed qui virtute maliciáve propinqui sunt, eos scriptura solet appellare cognatos. Et cuiuscunque mores aliquis expresserit, huius & filiũ & fratrem illum esse dicit scriptura. At cuius rei gratia diabolus istam peruersam opinionem intexit? Conatus est martyrũ defodere & obruere gloriam. Etenim quum illi morte violenta decesserint, cupiẽs prauam de illis gignere suspicionem, hoc fecit: verùm quod voluit non potuit. Perseuerant enim martyres, proprium obtinẽtes splendorem. Quin aliud multò crudelius perpetrauit, maleficis ipsiq; inseruientibus, per has opiniones persuasis, vt tenera multorũ adolescentum corpora trucidarent, sperantes futurum, vt fiant dæmones, ac rursum ipsi inseruirent. Verùm non sunt ista vera, nõ sunt inquam. Quid igitur est quod dæmones dicunt, Monachi illius sum anima? Sanè propter hoc ipsum non credo, quia dæmones dicunt: Decipiunt enim auditores. Quapropter & Paulus ipsis tametsi vera dicentibus imposuit silentium, ne ex veris nacti occasionem, pòst admiscerent mendacia, fidemq; sibi cõciliarent. Cùm enim dixissent, isti homines serui dei altissimi sunt, annunciantes vobis viam salutis, indignatus Apostolus silentium imposuit spiritui pythonico, atque exire iussit. Et tamen quid mali dicebant? Isti homines serui dei altissimi sunt, sed quoniam plerique simpliciores non norunt semper diiudicare quæ à dæmonibus dicuntur, semel eos exclusit à fide. Ex infamium numero es, inquit, non est tuum liberè loqui, tace, obmutesce: non est tuum prædicare, apostolorum ista est authoritas. Quid vsurpas quod tuum non est? Sile, infamis esto. Sic & Christus dicentes ipsi dæmones: Nouimus te qui sis, increpauit multa cum acrimonia: nobis legem præscribens, ne quo pacto dæmoni

Primùs ad virtutẽ gradus, est alienę virtuti applaudere.

Tranſitio fœlix habẽs propoſitionem.

Dilemma tacitum.

I

K Simile.

L Asseueratio. Aias violenta morte decedentiũ nõ fieri dæmones.

Ioan.8.f.

Matth.3.b

Ioan.8.c.

Cognatio ſpiritualis.

M Similia ſæpe fitentur tabellæ miraculorum in Italia. Dæmon nec vera dicens audiendus eſt.

Act.16.d

Marc.1.e & Luc.4.f.

Dives verè quis.

A dæmoni fidamus, etiãsi tibi quod verum est dixerit, His igitur cognitis, ne prorsus credamus dæmoni: imò etiã si quid veri loquatur, fugiamus ab illis & auersemur. Nam sana dogmata salutiferáque nõ à dæmonibus, sed ex diuina scriptura licet exactè discere. Vt igitur cognoscatis non posse fieri, vt anima corpore egressa veniat sub tyrannidem dæmonum, audi quid dicit Paulus: Qui enim moritur, iustificatus est à peccato, hoc est nõ amplius peccat. Nam si animæ in corpore manenti diabolus non potest inferre vim, perspicuum est quòd nec egressæ. Quomodo igitur, inquis, peccãt, si vim non patiuntur? Volentes sponteq; ac seipsas iniuria afficientes peccant, nõ coactæ neq; tyrannide oppressæ, idq; declarant omnes, qui superauerunt illius machinameta. Veluti beatum Iob, quum innumeris impetisset fraudibus, omniaq; miscuisset, nõ potuit tamen persuadere, vt aliquod verbũ blasphemum proferret. Vnde perspicuum est quòd in nobis situm est, vt vel obtẽperemus, vel non obtemperemus illius insidiis, nec vllam necessitatem, neq; tyrãnidem patimur ab illo. Non solùm ex his quæ

B dicta sunt, verùm etiam ex proposita parabola liquet, quòd animæ corpus egressæ, non amplius hic commorantur, sed protinus abducuntur. Accidit enim, inquit, vt moreretur, ac deduceretur ab angelis. Non solùm autem iustorum animæ, sed & eorum qui malè vixerunt illuc deducuntur, atque id rursum ex alio diuite perspicuum est. Postquã enim vberem prouentum produxissent agri ipsius, dixit sibiipsi: Quid faciã? Demoliar horrea mea, ac maiora ædificabo. Nihil isthac mente infœlicius, verè demolitus est sua ipsius horrea. Nam horrea quæ deprædari non possunt, non sunt muri, sed pauperum ventres, quibus ille neglectis sollicitus erat de parietibus. Quid igitur dicit deus? Stulte, hac nocte repetunt animam tuam abs te. Hic inquit, deductam fuisse ab angelis, illic autem repetunt? & hunc quidem ceu vinctum educunt, illum verò vt coronam gestãtem stipabant. Et quemadmodum eum qui prius in cauea multa vulnera accepit, ac sanguine conspersus est, pòst diademate capiti addito, hi qui ante caueam stant susceptum, multa cum laude domum deducunt, applaudẽtes, bene ominantes, admirãtes: Sic & angeli Lazarum tum

C deducebant, illius verò animam repetebant, metuendæ quædam virtutes fortassis ad hoc missæ: neq; enim sua sponte anima ad illam secedit vitã, propterea quòd hoc ne fieri quidem possit. Nam si ciuitatem ciuitate vertẽtes egemus deductorib⁹, multò magis anima à carne diuulsa, & ad futuram transiens vitã, opus habebit viæ ducibus. Quapropter frequenter nunc emicat, nũc in profundum demergitur, metuitq;, & horret quũ est à corpore discessura. Nam quum semper nos stimulat peccatorum cõscientia, tum verò maximè illa hora, quum hinc sumus abducendi ad illa tribunalia, metuendúmq; iudicium: tum enim siue quis rapuit, siue fraudauit, siue contumelia affecit, siue cuiquam præter causam inimicus fuit, siue aliud quodcunque facinus perpetrauit: vniuersus illic peccatorũ cumulus renouatur, & oculis exhibetur, mentẽmq; stimulat. Et quemadmodum qui tenentur in carcere, semper quidem deiecti mœrentésque sunt, maximè tamen sub illum diem quo sunt educendi, & ad ipsas iudicis fores pertrahendi, & priusquã periclitantur, ac iudicis vocem intus audiunt, exanimãtur metu, nihilóque melius afficiuntur, quàm mortui. Sic & anima, maximè quidem in ipso peccati tempore cruciatur & angitur, multò tamẽ magis quum hinc auulsa abducenda est. Tacete qui hæc auditis, multò maiorẽ vo-

Iob.2.c Liberum arbitrium.

Simile.

Simile.

Lucæ.12.c

bis habeo gratiam pro silẽtio quàm pro plausibus: propterea quòd plausus quidem ac laudes me faciũt gloriosiorem, silentium verò hoc vos reddit compositiores. Noui quòd hæc quæ dicuntur molesta sunt, verùm multum lucri & inenarrabilem fructum adferunt. Dives ille si quem habuisset, qui ipsi talia monita taliaq; consilia admouisset, ac non potius adulatores omnia ad gratiam consulẽtes, atq; ad delicias trahentes, nequaquam venisset ad illam gehennam, nequaquam supplicia tolerasset intolerabilia, nequaquam incõsolabiliter de his pœnituisset. Verùm quoniam omnes ad gratiam loquebantur, tradiderunt illum incendio. Vtinam liceret hæc semper perpetuòq; philosophari, ac de gehenna loqui. In omnibus, inquit, dictis tuis memento nouissima tua, & non peccabis. Ac rursus: Para ad exitum opera tua, & appara te ad viam. Si quid cui rapuisti, redde, & dicito iuxta Zacchæũ: Do quadruplum, si quid rapui. Si cui factus es inimicus, reconciliare priusquam veniatur ad iudicium. Omnia hic dissolue, vt citra molestiam illud videas tribunal. Donec hic fuerimus, spes habemus præclaras: simul atq; verò discesserimus illuc, nõ est postea in nobis situm pœnitere, neq; commissa diluere. Quapropter oportet nos assiduè præparari ad egressum hinc faciẽdum. Quid enim si domino visum fuerit hoc vespere vocare nos? Quid si cras? Incertum enim quid futurum sit, vt perpetuo simus in certamine, & ad illam profectionem instructi, quemadmodũ hic Lazarus semper erat in tolerantia patientiáq;, quapropter tanto cum honore deductus est. Mortuus est autem diues, & sepultus est, nimirum anima illius in corpore, tanquã in monumento defossa, ac sepulchrum circunferente nempe carnem. Non secus enim ille quàm si catena quadam, temulentia ac ventris ingluuie vinctus esset, sic otiosam illam ac mortuam reddiderat. Ne leuiter prætercurras illud, sepultus est. Hic mihi considera mensas argẽto circunfectas, lectos, tapetia, ornamenta quæ tota in domo sunt omnia, vnguenta, aromata, vini meri copiam, eduliorum varietates, ciborum delicias, coquos, adulatores, stipatores, famulos, ac reliquam vniuersam pompã strepitúmq;, extinctum marcidúmque factum. Vbiq; cinis, vbique fauilla & puluis, lamenta & luctus, nemine succurrente, neque semel egressam animam postea reuocante. Tunc declaratur quid possit aurum, quid possint copiosæ diuitiæ. Siquidem ex tam frequenti famulitio nudus abductus est & solus, nihil ex tanta beneficentia secum ferre valens, sed desertus, indefensus, ac neglectus: nullus eorum qui prius auxiliabãtur aderat, erepturus à pœna ac supplicio, sed ab illis omnibus diuulsus, solus in se recepit vt illa non ferẽda supplicia sustineret. Verè omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis tãquam flos graminis exaruit, gramen & flos decidit, sed verbum domini manet in æternum. Venit mors & extincta sunt illa omnia. Nec aliter quàm captiuum arreptum sic illum abduxit demissis oculis, pudore plenum, non audentem hisce re, trementem, pauidum, perinde quasi in somnis vniuersis illis deliciis fruitus fuisset. Ac post hęc supplex dies factus est pauperi, atq; nunc illius eget mensa, illius qui dudum esuriebat, illius qui canum rostris obiectus iacebat. Breuiter res commutatæ sunt, vniuersi cognouerunt vter fuerit dives, vter pauper, quódq; Lazarus quidem omnium fuerit opulẽtissimus, ille contrà omnium pauperrimus. Quemadmodum enim actores in scena, regũ ac ducum personas, itẽ medicorum ac rhetorum, sophistarum ac militũ assumentes ingrediuntur, quum ipsi nihil horum sint: sic sane &

D Acclamationes inde coræ.

Monitio libera.

Eccli.7.d

Lucæ.19.b

E Pœnitentia fera post mortem.

Plato in Cratylo, σῶμα quasi σῆμα.

Diuitis mors.

F

Esa.40.b

Simile à fabulis scenicis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G in præsenti vita, paupertas ac diuitiæ nihil aliud sunt, quàm personæ. Sicut igitur in theatro sedens, si quem videris, ex his qui extra scenam pedibus ingrediũtur, personam gestantem regis, non iudicas eum beatum, neq; regem ei credis, imò nec ipse optaris esse talis: sed quũ scias quòd sit quispiam ex his qui versantur in foro, funium opifex, aut faber ærarius, aut aliud quicquam tale, non iudicas illum beatum ob personam, aut ob vestem ad talos demissam, neq; ex hisce rebus æstimas illorum vitam, sed despuis potius illum ob aliam vilitatem. Sic sane & hìc, velut in theatro, videlicet in mundo sedens, & in scena ludentes spectans, vbi videris complures diuites, ne putes verè diuites esse, sed diuitũ obtectos personis. Nam quemadmodum ille qui in scena regem aut belli ducem agit, frequẽter est famulus eorum qui ficus aut botros vendunt in foro: Itidem & hic diues crebrò pauperior est omnibus. Quòd si detraxeris illi personã, si conscientiam explices & ingrediaris animum, multã illic offendes virtutis inopiam, comperiesq; omniũ hominum abiectissimum. Quemadmodum enim instante vespera, digressisq; qui confederãt, vbi fuerint è theatro egressi, habitũq; fabulæ deposuerint: qui prius reges H ac duces esse videbãtur, pòst apparent hoc quod sunt: Ita sanè & nunc, post quã mors aduenerit, theatrũq; dimissum fuerit, quum diuitiarum paupertatisq; personas deposuerint, omnes illuc profecti, atq; ex solis operibus iudicati, declarant qui verè sint diuites, qui verè pauperes: qui honorati, & qui humiles. Itaque frequenter fit, vt qui hic in diuitum numero fuerit, illic reperiatur omnium pauperrimus, id quod accidit huic diuiti. Nam simulatque incubuerat vespera, hoc est mors, eq; præsentis vitæ theatro egressus est, personámq; deposuit, visus est illic omnium esse pauperrimus: adeò verò pauper, vt ne gut tam quidem aquæ haberet in sua potestate, sed pro hac rogaret: neque quod petebat, cõsequi potuerit. Quid hac paupertate pauperi⁹ esse posset? Sublatis enim oculis suis, ait ad Abraham: Pater, miserere mei, & mitte Lazarũ vt intingat summum digiti sui in aquam, & instillet ori meo. Vides quanta sit afflictio? Quum proximus esset Lazarus, præteribat: nũc quum procul absit, inuocat: quẽ frequenter ingrediens & egrediens non videbat, hunc procul semotum diligẽter aspicit. Sed quam ob causam illum intuetur? Frequenter dixerat diues iste, Quorsum I mihi opus pietate ac virtute? cuncta mihi velut è fonte ἐκ πηγῆς affluunt, multa fruor prosperitate, nihil sustineo rerum inopinatarum: quam ob rem expeto virtutem? Hic pauper qui iustè piè que viuit, innumera patitur mala. Hæc nunc quoque frequenter dicunt. Vt igitur radicitus has reuelleret opiniones, demonstrat illi quòd malitiæ reposita sit vltio: contrà, honor & corona laboribus pro pietate susceptis. Non propter hoc solùm autem vidit illum, sed vt quæ passus fuisset pauper, hæc nunc & diues pateretur multò grauius. Quemadmodũ enim illi molestiorem reddidit cruciatum, quòd in vestibulo diuitis iacebat, quòd videret aliena cõmoda: sic & huic grauiorem reddidit cruciatum, quòd in gehenna iaceret, quòd Lazari videret delicias, quò nõ solùm natura supplicium, verùm etiam comparatione honoris illius intolerabiliorem haberet cruciatum. Et quemadmodũ Adam è paradiso eiectum è regione paradisi habitare iussit deus, vt assiduus conspectus renouans molestiam, exactiorem illi præberet sensum expulsionis è bonis: Ita sane & hunc è regione Lazari cõstituit, quò videret quibus bonis seipsum priuasset: Missi tibi, inquit, in vestibulo Lazarum, vt tibi ad virtutem doctor esset, doctrinęq; materia: contempsisti lucrum, noluisti ad quod oportuit K vti salutis occasione, vtere posthac illo ad maioris cruciatus, supplicijque materiam. Ex his discimus, quòd omnes qui à nobis sunt cõtumeliis & iniuriis affecti, tũc ante faciem nostram statuentur. Quanquam hic nihil à diuite accepit iniuriæ, neque enim illius pecunias vsurparat diues, sed suas non impartiuit. Quòd si is qui sua non impartiit, accusatorem habet eum cui negauit misericordiam, qui aliena quoq; rapuerit: quam veniã consequetur, vndique ipsum circũstantibus quos affecit iniuria? Non enim illic opus erit testibus, neque accusatoribus, neq; probationibus, neq; signis, verùm ipsæ per se res tales, quales eas gessimus, ante oculos nostros apparebunt. Ecce enim, inquit, homo & opera eius. Siquidem & hoc rapina est, non impartiri de tuis facultatibus. Ac fortassis vobis mirum videtur esse quod dico, verùm ne miremini: testimonium enim vobis è diuinis scripturis proferam, dicens quòd non solùm rapere aliena, verùm etiam tua non impartire cæteris, & rapina sit, & fraudatio, & spoliatio. Itaque dominus Iudæos accusans per prophetam dicit: Produxit terra prouentum suum, & non intulistis decimas, sed rapina pauperis est in do L mibus vestris. Quoniam, inquit, oblationes solitas non dedistis, rapuistis ea quæ sunt pauperis. Hoc autem dicit, declarans diuitibus quòd res pauperum possident, etiamsi paterna hæreditate obuenerint, etiamsi vndecunque aliunde collegerint pecunias. Ac rursum alibi dicit: Ne spolies vitam pauperis: qui verò spoliat, aliena tollit. Nam spoliatio quædam dicitur, quum aliena accepta detinem⁹. Propter hoc igitur discamus, quòd quoties eleemosynam non præstiterimus, pari cum his qui spoliãt supplicio afficiemur. Heriles enim pecuniæ sunt vndecunque eas collegerimus, & ideo tibi plura possidere concessit deus, non vt in scortationes, temulentiã, ingluuiem, in vestes sumptuosas, aliamq; mollicie consumeres, sed vt ea distribueres egentibus. Quemadmodum enim receptor quispiam qui regias pecunias accepit, si neglexerit his quib⁹ iussus est distribuere, inq; proprias cõsumpserit delicias, pœnas dat ac pditur: ita sane & diues receptor quispiã est pecuniarũ, quæ pauperibus distribui debebant. Itaq; quum in mandatis habeat, eas distribuere suis cõseruis egẽtibus, si quid amplius quàm postulet necessitas in seipsum insumpserit, grauissimas M illic daturus est pœnas. Non enim sunt ipsius quæ possidet, sed cõseruorũ illius. Parcamus igitur iis tanquã alienis, vt fiant nostra. Quomodo autẽ illis parcemus tanquam alienis? Si illas non in vsus superuacuos insumpserim⁹, sed pauperum manibus impartiuerimus. Etiãsi fueris opulentus, sed plus quàm opus est insumpseris, rationem reddes pecuniarum tibi creditarũ. Hoc idem fit in magnatum ædibus: multi suas ipsorum apothecas famulis suis commiserũt, verùm illi quibus cõmissæ sunt, seruant quæ tradita sunt, nec abutuntur cõmissis: verùm vbi iusserit dominus, distribuunt. Hoc tu quoque facito. Etenim accepisti plura cæteris, non vt ea solus cõsumas, sed vt eorum cæteris bonus fias dispensator. Operæprecium autem fuerit & illud considerare. Quid tandẽ? Nõ apud alium iustum Lazarum, sed in sinu vidit Abrahæ. Hospitalis erat Abraham, vt igitur redarguatur diuitis inhospitalitas, propterea Lazarũ cum illo videt. Ille etiam prætereuntes venabatur, & in domum pertrahebat suam: hic verò etiam intra domũ iacentẽ despexit, quumq; talem thesaurum haberet, salutis parandæ materiam, præteribat quotidie, nec in quod oportebat, vsus est pauperis propinquitate. At non ita Patriarcha, sed Ἠσυχία.

Rapina est, nõ cõmuni care pauperibus tua.

Esaiæ.3.a. b

Simile.

Sentẽtia dura.

Diuitiæ tũ demum nostræ fiũt, cũ dantur pauperibus.

Lazar⁹ quare in sinu Abrahæ.

A omnia contrà. Pro foribus sedens introducebat prætereuntes omnes, & quemadmodum piscator iacto in mare reti, piscem quidem attrahit, attrahit autem frequenter & aurum & margaritas: itidem & hic reti captãs homines, piscatus est tandem & angelos, quodq; mireris etiam insciens. Id quod & Paulus in huius laudibus dixit, Sectare hospitalitatem, per hanc enim quidã insciẽtes hospitio exceperunt angelos: ac rectè dixit, insciẽtes. Nam si sciens illos excepisset tanta cum humanitate, nihil magni mirive feciss̃et. Sed hæc tota laus, quòd ignorans qui nã essent qui præteribant, nec aliud esse credẽs quàm homines viatores, cum alacritate vocauit intrò. Tu quidem igitur si quem nobilem ac splendidum excesperis, multamq; præstiteris alacritatem, nil mirum est. Nam virtus eius qui excipitur etiam inhospitalẽ frequẽter adigit, vt omnem exhibeat humanitatem: cæterùm illud maximum & admiratione dignũ, quoties & vulgares, & ignotos, ac viles multa cum benevolentia excipimus. Propterea dicit, Quicquid feceritis vni ex his minimis qui credũt in me, mihi feceritis. Ac rursus, ita nõ B est voluntas coram patre vestro, vt pereat vnus ex pusillis istis: ac iterum, Quicũq; offenderit vnum ex pusillis istis, expedit ei vt appendatur mola asinaria circa cerui cem illius, & abiiciatur in mare. Denique multus vbiq; est Christo de pusillis & minimis sermo: quãdoquidem & Abraham sciens nõ excutiebat quales essent prætereuntes, nec vnde venirent, quemadmodum nos nũc facimus, sed sine delectu prætereuntes excipiebat omnes. Nam eum qui præstat humanitatem, non oportet exposcere vitæ rationẽ, sed inopiæ mederi, necessitatiq; suppeditare. Vnicum habet patrocinium pauper, quòd eget, quòdq; in necessitate cõstitutus est, ne quid ab illo postules amplius: Sed etiamsi fuerit omniũ improbissimus, & egueritnecessario victu, sedemus illius famem. Ita & Christus præcepit: Estote, inquit, similes patris vestri qui est in cœlis, qui Solem suũ oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Portus est in necessitate cõstitutorum homo misericors. Portus autem omnes qui in naufragium inciderint excipit liberátque, siue mali fuerint siue boni, denique quicũque fuerint qui periclitantur, in sinus ille suos excipit. Tu proinde si vi- C deris hominem qui in egestatis naufragium inciderit, ne iudica, ne vitæ gesta examina, sed medere miseriæ. Quid ipse tibi negotium accersis? Liberauit te deus omni tali sollicitudine, & curiositate. Quàm multa plerique fuerãt dicturi, quamq; difficiles erant futuri, si deus præcepisset, vt prius accuratè vitam factáque singulorũ discquireremus, ac tum demum conferremus eleemosynã? Nunc hac omni curiositate nos liberauit. Quur ergo curas superuacaneas nobis accersimus? Aliud est iudex, aliud eleemosynæ largitor. Ideo vocatur eleemosyna, q eam & indignis damus. Vnde & Paulus dixit: Quod bonum est facite erga omnes, sed maximè erga domesticos fidei. Quòd si indignos curiosè discutiamus disquiramúsque, ne digni quidem facilè in nos incidẽt. Quòd si indignis quoque præstiterimus beneficium, nimirum & digni, quiq; omnium illorum malitiam virtute pensent, venient in manus nostras: sicut euenit beato Abrahæ, cui minimè curioso quales essent qui præteribãt, cõtigit tandem vt & angelos exciperet hospitio. Hunc igitur & nos imitemur, simulq; cum hoc nepotẽ illius Iob. Quandoquidem & hic progenitoris sui magnanimitatem summa cum diligentia est imitatus. Eoq; dicebat, ostium meum iugiter patebat cuiuis aduenièti. Non sic huic patebat, vt alteri esset occlusum, sed indifferenter

Simile.

Hospitalitas in oẽs.

Hebr.vlt.a

Matth.25.d

Matt.18.a

Egenti vel improbissimo impertiendum.

Matt.5.g

Galat.6.c

Iob nepos Abrahæ.

Iob.31.d

apertum erat omnibus. Hoc exemplũ & nos imitemur, D nihil exquirentes vltrà quàm oportet. Nã ad hoc vt pauper dignus habeatur eleemosyna, satis est egestas. Quòd si quis cum hac commẽdatione nos adierit, ne quid amplius curiosè scrutemur: nec enim moribus demus, sed homini: nec illius ob virtutem nos eius misereat, sed ob calamitatem, quò nimirum & ipsi copiosam à domino misericordiam nobis cõciliemus, ipsiq; digni simus in quos ille suam conferat benignitatem. Nam si in cõseruis nostris cœperimus exquirere dignitatem morosèq; vestigare, idem & deus facturus est in nobis, dumq; studemus à conseruis reposcere vitæ causas, ipsi superni nu minis benignitatem amittemus. In quo enim, inquit, iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Sed ad rẽ redeamus. Itaque quũ videret illum in sinu Abrahæ, ait: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum. Quam ob rẽ non ad ipsum Lazarum direxit sermonẽ? Pudor obstabat ac verecundia. Ex iis enim quæ in illum fecerat, arbitrabatur illum omnino meminisse malorum præteritorum. Quoniam si ego, inquit, tanta rerum affluens copia, nihil ab illo læsus adeò despexi hominẽ, vt ne micas quiE dem impartierim, quantò magis ille sic contemptus, nõ annuet petenti beneficium? Hæc non vt Lazarum accusemus, dicimus. Neq; enim hoc animo fuit Lazarus, absit: sed causam indicamus quid hic veritus non implorarit ipsum Lazarum, sed potius Abraham inclamarit, quem existimabat nescire quæ fuerant acta. Atque illius digitum nunc implorat, quem crebrò passus fuerat exponi canum linguis. Quid igitur ille? Fili, recepisti bona tua. Vide philosophiam, vide humanitatem iusti. Non dixit, inhumane, crudelis, sceleratissime, quum tam multa commiseris in hominem, nunc mentionem nobis facis humanitatis, misericordiæ, & veniæ? Non pudet? Nõ erubescis? Sed quid dicit? Fili, inquit, recepisti bona tua. Nam animæ, inquit, deiectæ nõ addes perturbationem. Satis est illi suus cruciatus, vt ne illius calamitatibus insultemus. Ac ne putares, quòd memor præteritorũ malorum vetuerit abire Lazarũ, filium illũ appellat. Quod in mea, inquit, potestate est, impertio tibi: cęterũ vt hinc abeamus, non est iam nostræ facultatis. Recepisti bona tua. Quare non dixit, cepisti, sed recepisti? Hinc video magnum considerationũ mare nobis aperiri. Quapropter quæ dicta sunt summa cura seruantes, tam quæ hodie quàm quæ herì disserta sunt, summo cum studio reponamus, & ex his quæ dicta sunt, ad audienda quæ pòst dicẽtur, nos ipsos magis idoneos reddamus. Et quidem si fieri possit, facite vt omniũ memineritis. Quòd si id fieri non potest, hortor vt pro omnibus illud perpetuò memineritis, quòd nõ communicare pauperibus, est rapinã in illos exercere, illorumq; fraudare vitam: quòdq; non nostras, sed illorum res detinemus. Nam si hoc animo fuerimus, pecuniam omnem effuderimus, ac Christum esurientem hìc alentes, multamq; hinc nobis opulentiam recõdentes, poterimus futurorum esse compotes bonorum: quæ nobis omnibus assequi contingat, gratia ac benignitate domini nostri Iesu Christi, cui cũ patre & spiritu sancto gloria, honor, potestas, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Matt.7.a

Diues quur Abraha appellat pos⁹ quàm Lazarum.

μνησθητι κὸν.

Recepisti bona, quare dictum.

F

Eiusdem de Lazaro concio tertia, & quare non dixerit, cepisti: sed, recepisti: & quamobrem iusti incidunt in pericula, quum peccatores effugiant, Eras. interprete.

FAudquaquam mediocrem nobis vtilitatẽ attulit de Lazaro parabola, tũ diuitibus, tũ pauperibus, vt quę hos quidẽ docuerit facile perferre

Universidad de Deusto
Biblioteca

Simile. Diligẽtia in scrutandis scripturis.

Simile.

Doctrina sacra paulatí instillanda.

Oẽs hortatur ad lectionem sacrorum voluminum.

Dialogus.

Magistrãtũ qui vexantur in ciuitatibus.

Scripturarũ lectio aduersus cõcupiscentias carnis.

Dissimile.

Simile.

G inopiam, illos verò non passa sit efferri sibiq; placere ob diuitias, quũ ex ipsis rebus demõstrarit, illum omnium esse maximè miserabilem, qui vitã agit in deliciis, nulli sua bona cõmunicans. Agè igitur & hodie denuò tractemus idem argumentum, quãdoquidem qui in metallis operantur, vbicunq; viderint multas auri venas, illic fodiunt acrius, nec prius absistunt, quàm totum quod reperiri potuit, exhauserint. Redeamus igitur illuc, vbi sermonem heri finiuimus, vt illinc eundem instauremus. Poteramus quidem vnius diei opera vobis totam hanc explanare parabolã: verùm nõ hoc agimus, vt nos multa loquuti discedamus, sed vt vos diligenter acceptis, animóq; infixis quæ dicta sunt, ex ista custodia sentiatis fructũ aliquem spiritalem. Nam & mater amans, quum infantem lactẽtem parat ad solidum cibum adducere, si simul multum meri infundat ori, nihil prodest infanti, refundente puero quod datur, ac tumiculã qua pectus tegitur irrigãte. Quòd si sensim ac paulatim infundat, puer quod traditum est, absq; molestia transmittit. Proinde ne vobis itidem quod traditum fuerit, effluat: non semel vobis inclinauimus doctrinæ poculũ, sed in dies aliquot partiti sumus, passi vos interim hisce diebus interquiescere ab audiẽdi labore, quò simul & ea quæ deposuimus, sic infigantur animo vestrę charitatis, vt exciderе non possint, & ea quæ dicentur sedatis, ac vegetis mentibus excipiatis. Eóq; crebrò vobis prędicimus multis antè diebus argumentum de quo sumus loquuturi, vt his in medio diebus, sumpto libro, perpensaq; rei summa tota, posteaquã intellexeritis, quid dictũ sit, quid restet dicendum, mentem vestram instructiorem reddatis ad audienda quæ post disserẽtur. Idq; semper hortor & hortari non desinam, vt non hìc tantũ attendatis iis quæ dicũtur, verũ etiam quum domi fueritis, assiduè diuinarum scripturarum lectioni vacetis. Quod quidem & iis qui priuatim mecum congressi sunt, nõ destiti inculcare. Ne quis enim mihi dixerit: Sũt frigida illa verba, multa insunt quæ contemni debeant. Ego forensibus causis affixus sum, publica gero negotia, artificium exerceo, vxorem habeo, alo liberos, familiæ curam gero, mũdanus homo sum, non est meum legere scripturas, sed eorum qui mundo dixerunt vale, qui montium vertices occuparunt, qui vitã eiusmodi continenter agunt. Quid I ais homo? Non est tui negotij scripturas euoluere, quoniã innumeris curis distraheris? Immo tuum magis est quàm illorum. Neq; enim illi perinde scripturarũ egent præsidio, atq; vos in mediis negotiorum vndis iactati. Nam monachi quidem à foro forensibúsq; negotiis liberi, quíq; in deserto fixere tuguriola, neq; cum quoquã habent commercium, sed in illa quieta tranquillitate cũ omni securitate philosophantur, ac velut in portu sedẽtes, rebus vehementer tutis fruuntur. Nos contrà velut in medio mari fluctuantes, innumerisq; velimus nolimus peccatis obstricti, semper opus habemus perpetuo iugiq; scripturarum solatio. Illi sedent procul à cõflictu, eóque nec accipiunt multa vulnera. Tibi verò quia perpetuò stas in acie, quia frequẽtes accipis plagas, idcirco magis opus est remediis, vt quẽ & vxor prouocat, & filius contristat, atque ad iram cõmouet, & insidiatur hostis, & inuidet amicus, & vicinus insectatur, & cõmilito supplantat, frequẽter & iudex minatur, & paupertas est molesta, & domesticorum amissio luctũ adfert, & prosperitas inflat, & aduersitas contrahit. Breuiter, varia curarum, varia perturbationis, varia mœroris, varia iactãtiæ, varia tumoris, tum occasio, tum necessitas, vos vndiquaque circũuallat, innumeráque ex omni parte tela volitant: vnde necesse est indesinẽter à scripturis armaturam sumere. Agnosce igitur quòd in medio laqueorũ K
Eccli.9.d
incedis, quódq; in pinnaculis ciuitatis ambulas. Carnis enim concupiscentiæ acrius insurgunt aduersus eos, qui in hominum viuunt frequẽtia, quos & decora facies, & corporis nitor capit per oculos, & verbum obscœnũ per aureis ingressum, turbat nobis rationem, frequenter & arte modulata cantio animi constantiam labefacit. Sed quid hæc commemoro? Quod his omnibus videtur esse vilius, vnguentorum odor alicũde aspirans à mulierculis in fornicibus quęstum meretricium exercentibus, ex simplici occursu comprehẽdit & abducit captiuum. Adeò multa sunt quæ nostram oppugnant animam, eóque opus habemus diuinis remediis, quò simul & iã acceptis vulneribus medeamur, & quæ nondum quidem insticta sunt, sed pòst infligerẽtur, prohibeamus, eminus venientia diaboli spicula extinguẽtes depellentésq; per assiduam scripturarum lectionem. Neque nunc fieri potest, non potest inquam fieri, vt quisquam salutem assequatur, ni perpetuò versẽtur in lectione spiritali. Immo præclarè reuera, præclarè inquam nobiscum agitur, etiãsi perpetuò huius medicamenti participes, aliquando salutem consequi possimus. Quòd si quotidie vulneremur, medelam verò nullam adipiscamur: quæ fuerit spes salutis? An non vides fabros ærarios, aurifices, fabros argentarios, denique eos qui quãcunque exercẽt artem, omnia artis instrumenta habere parata & integra, quanuis compellat fames, quanuis affligat inopia, omnia præoptantes sustinere potius quàm vt ex instrumentis artificij quippiam vendere velint atque hinc ali. Itaque multi frequenter potius habuerunt ad vsũram accipere, quàm vel minimum aliquid ex artis instrumentis oppignerare: idque iure optimo. Norunt enim quòd diuenditis illis, ars vniuersa ipsis sit inutilis, totúmq; quæstus fundamentum sublatum: illis autem manentibus, fieri potest, vt cõtractum æs alienum progressu temporis aliquando dissoluant iugiter vtentes artificio. Quòd si priusquam dissoluerint æs alienum, aliis ea vendant, iam non est vnde possint solatium aliquod famis inopiæque excogitare. Hoc sane animo, nos quoque prędictos esse oportet: quẽadmodũ enim illis artis instrumẽta sunt, malleus, incus, forceps: sic & nobis artis instrumẽta sunt Apostolorum ac Prophetarum libri, omnisque scriptura diuinitus inspirata & vtilis. Et quemadmodũ illi per illa instrumenta quicquid faciẽdum susceperint perficiunt: ita sane & nos per hos fabricamur animam nostram deprauatámque corrigimus, & inueteratam renouamus. Atque illi quidem hactenus modo præstant suam artem vt formam addant rebus, neque enim possunt materiam vasorum transmutare, neque ex argento aurum reddere: sed harum rerum figuras componunt duntaxat. Tu verò non ita, sed amplius quiddam potes. Nam ligneum vas acceptum, poteris aliquando reddere aureum, cui rei testis est Paulus, in hunc loquens modum: In magna autem domo nõ solùm sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea fictiliáque. Si quis igitur expurgauerit seipsum ab his omnibus, erit vas in honorẽ sanctificatum, & vtile domino ad omne opus bonũ præparatum. Itaque ne negligamus nobis parare libros, ne circa vitalia vulnus accipiamus. Nec aurum defodiamus, sed nobis ipsis recõdamus thesaurum librorum spiritalium. Aurum quidẽ quũ maximè crescit, tum maximè insidiatur possidentibus: libri verò repositi multã adferunt habẽtibus vtilitatẽ. Quẽadmodũ enim arma regalia reposita etiãsi nemo fuerit qui possideat, tamẽ iis qui habitant

Sacrorum librorũ laus.

Libri sacri dilucidi.

Mordacitas salutifera.

Nunc excludit hæreses.

Eunuch⁹ lector. Actо.8.d

Lectio iterata aperit obscura.

A habitant in ædibus vbi reposita sunt, multam præbẽt cu
stodiam ac tutamẽn, dum neq; latrones, neq; parietum
perfossores, neq; alius quispiam sceleratorum audet eã
aggredi domum: Sic vbicunq; fuerint libri spirituales, illinc omnis expellitur vis diabolica, multaq; inhabitantibus accedit consolatio. Quãdoquidem ipse etiam per se librorum aspectus segniores nos reddit ad peccandũ. Siue enim quippiam ausi fuerimus eorum quæ prohibita sunt, nosq; ipsos reddiderimus pollutos, reuersi domum, conspectisq; libris acrius nos condẽnat conscientia, reddimurq; contantiores ad eadem repetenda. Rursum siue in sanctimonia perstiterimus, ex libris reddimur tutiores firmioresq;. Nam simulatq; tetigit aliquis euangelium, mox composuit suam ipsius mentem, & à rebus mundanis abduxit, idq; ex ipso solo aspectu. Quòd si accesserit diligens lectio, nõ aliter quàm in sacris adytis rebus diuinis vacans anima, sic repurgatur, meliórq; redditur, deo cum ipsa per illas scripturas colloquente. Quid igitur, inquiunt, si non intelligamus ea quæ continentur libris? Maximè quidem etiãli non intelligas illic recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur san
B ctimonia. Quanquam fieri nõ potest vt omnia ex æquo
ignores, propterea siquidem spiritus gratia dispensauit illa, tẽperamitq;, quò publicani, piscatores, tabernaculorum opifices, pastores, & apostoli, idiotæ, illiterati, per hos libros salui fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confugere possit excusationem, vt omnibus facilia conspectu essent ea quæ dicuntur, vt & opifex, & famulus, & vidua mulier, & omnium hominum indoctissimus ex audita lectione aliquid lucri vtilitatisq; reportaret. Non enim ad inanem gloriam quemadmodum Ethnici, sed ad audientium salutem hæc omnia composuerunt, quos ab initio deus dignatus est gratia spiritus. Siquidem hi qui sunt à Christo alieni philosophi, dicendi artifices, rhetores, ac librorum conscriptores, non quod in commune conducit quęrentes, sed illud spectãtes vt ipsi sint in admiratione, etiamsi quid vtile dixerint, hoc quoq; quemadmodum in caligine quadam sapientiæ consueta illis, occultauit obscuritas. Apostoli verò ac prophetæ omnia contrà fecerunt, manifesta claráq; quæ prodiderunt exposuerunt omnibus, veluti communes orbis doctores, vt per se quisq; discere possit ea
C quæ dicuntur è sola lectione, & hoc antè pronuncians
propheta dicebat: Erunt omnes docti à deo, & nõ dicet
Hiere.31.f & Ioan.6.e quisq; proximo suo, nosce deum, quoniã omnes noscẽt
1.Cor.2.a me à minimo ipsorum vsq; ad maximum eorũ. Et Paulus inquit: Et ego fratres veni ad vos, non per excellentiam sermonis aut sapientię nuncians vobis mysterium
Ibidem.b dei. Et iterum, Sermo meus & prædicatio non in persua
Ibidem. soriis humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus ac virtute. Et rursum, Loquimur enim sapiẽtiam, inquit, non seculi huius, neq; principum huius seculi qui corrumpuntur. Cui enim non sunt manifesta quæcunq;
Matt.5.a Euãgeliũ ab oĩbus potest intelligi. in euangelio scripta sunt? Quis autem audiẽs beatos esse mites, beatos misericordes, beatos mundicordes, cæteráq; huiusmodi desiderabit præceptorẽ, vt aliquid eorum discat quæ dicũtur? Quinetiam signa, miracula, historiæ, nónne cuiuis nota manifestáque sunt? Prætextus iste est & causatio, pigritiæq; velamentum. Non intelligis quę insunt: quomodo possis aliquãdo intelligere, quę ne leuiter quidem inspicere velis? Sume librum in manus, lege historiã omnẽ, & quæ nota sunt memoria tenens, ea quæ obscura sunt, parúmq; manifesta, frequẽter percurre. Quòd si non poteris assiduitate lectionis inuenire quod dicitur, accede ad sapientiorẽ, vade ad docto

rem, cõmunica cum his ea quæ scripta sunt, declara ve- D
hemens studiũ. Et si viderit te deus tantam animi prõptitudinem adhibere, non despiciet tuã vigilantiam ac sollicitudinem. Verũetiam si nullus homo te docuerit quod quæris, ipse sine dubio referabit. Memẽto Eunuchi reginæ Aethiopũ, qui quum esset homo barbarus, innumerisq; distentus sollicitudinibus, & vndiquaq; circũseptus negotiis, nec intelligeret quæ legebat, legebat tamẽ in curru sedens: quòd si in via tantã pręstitit diligentiã, cogita qualis fuerit domi versans. Si tẽpore profectionis non sustinuit absque lectione manere, multò minus domi sedens. Si nihil intelligens legebat, nec destitit à lectione, multò minus postquã didicerat. Nam vt scias, quòd non intellexerit quæ legebat, audi quid dicit Philippus, Num intelligis quæ legis? Atq; ille his auditis nõ pudefactus est, nec erubuit, sed inscitiam suam cõfessus est, aitq;: Qui nam possim, nisi quis mihi viæ dux fuerit? Quum nõdum haberet qui viam cõmonstraret, tamen legebat, eóq; citò cõsequutus est ductorem. Nouit propẽsum illius animũ deus, studiúmq; amplexus est, misit il
li doctorẽ illico. Verũ non adest Philippus, sed spiritus
E qui mouerat Philippum adest. Ne neglexerimus nostrã
salutem dilecti, hæc omnia scripta sunt propter nos ad
1.Cor.10.c correctionẽ nostri, in quos fines seculorum inciderunt. Magna aduersus peccatum munitio est, scripturarũ lectio: magnũ præcipitium, profundũ barathrum scripturarũ ignoratio, magna salutis perditio, nihil scire ex diuinis legibus: ea res & hæreses peperit, ea vitã corruptã inuexit, hoc sursum deorsum miscuit omnia. Nam fieri nõ potest, non potest inq̃ fieri, vt quis sine fructu discedat, qui assidua attentáq; scripturarum lectione fruatur. Ecce vna parabola, quàm multiplicẽ nobis attulit vtilitatem: quomodo animã nostram meliorẽ reddidit? Nã cõplures sat scio sunt, qui ex his sermonibus copiosam vtilitatẽ ferentes abierunt. Quòd si qui sunt, qui nõ perinde magnum fructũ reportarunt, attamen eo die quo nobis audiẽdis vacarunt, omnino meliores fuerunt. Nõ autem exiguũ est vel istud, vnum diem in peccatorum contritione transigere, & ad cœlestem philosophiã respicere, animæque permittere vt vel paulisper à mũdanis respiret curis. Etenim si singulis diebus tales fuerimus, nec defecerimus, assiduitas audiẽdi magnũ quoddam præclarúmq; bonũ nobis pariet. Agite igitur, & ea F
quæ sequũtur vobis persoluamus. Quæ sunt autẽ quæ sequuntur? Quũ dixisset diues, mitte Lazarum vt instillet summo digito, ac refrigeret linguam meã. Ausculteṁ quid dicat Abrahã, Fili memento quod recepisti tu bona in vita tua, & Lazarus similiter mala, & nunc iste solatiũ accipit, tu verò cruciaris. Super omnia autem hęc, hiatus magnus confirmatus est inter nos & vos, vt qui volunt istinc transire ad nos, nõ possint, neque qui hinc isthuc trãsire. Grauia sunt quæ dicuntur, plurimúmq; nobis offundunt dolorẽ. Hoc & ipse nouisse quemadmodum mordent cõscientiam, ita nõ parum adferunt vtilitatis animis eorũ qui mordentur. Etenim si hæc nobis illic dicerẽtur quẽadmodũ dicta sunt diuiti, re vera plorãdum esset, dolendũ, ac lugendũ, quòd nos pœnitentiæ tempus defecisset. Cæterũ quoniã hìc agentes hęc audimus, vbi & resipiscere licet, & cõmissa diluere, denique multã conscientiæ parare fiduciã, atq; ex alienis malis cõcepto timore mutari, agamus gratias bonitati diuinę, quæ per aliorum supplicia nostrã expergefacit segnitiẽ, nobisq; dormitantibus somnum excutit. Siquidem ob hoc hęc antè dicta sunt, ne talia patiamur. Etenim si voluisset punire deus, nõ ista prædixisset: verùm quoniam

Universidad de Deusto Biblioteca

noluit nos adigere ad ſupplicium, ideo prædixit ſupplicium, vt prædictione caſtigati, vitemus rerũ experimẽta. At cuius tandem gratia dixit, recepiſti bona tua, potius quàm, cepiſti? Meminiſtis enim, ſat ſcio, quòd dicebam hinc nobis mare conſideration ũ immenſum aperiri. Nam hæc vox, recepiſti, debiti cuiuſdã ſignificationem habet, eò quòd recipit aliquis, quæ debebãtur. Proinde ſi dives iſte ſceleſtꝰ ac ſceleroſus & inhumanꝰ fuit, quam ob rẽ non dicit illi, cepiſti: ſed, recepiſti bona tua, quaſi iure illi competierint, quaſiq; deberẽtur? Quid igitur? Videlicet hinc diſcimus, quòd etiamſi qui ſint ſceleroſi, ad extremã improbitatis lineam deuecti, tamẽ frequenter vnũ aliquod, duóve aut tria benefacta ſunt operati. Quòd autẽ hæc non loquor è coniecturis, hinc perſpicuum eſt. Quid enim fuit illo iniquitatis iudice ſceleratius, quid inhumanius, quid magis impiũ? Is neque deũ metuebat, neq; homines reuerebatur, attamen cùm tam improbis eſſet moribus, fecit boni quiddã, miſeratus viduam ipſi ſine fine negotium faceſſentem, annuẽs poſtulanti officium, præſtansq; quod petebatur, cohibitis qui illã afficiebant iniuria. Ita frequenter accidit vt aliquis vitæ ſit intẽperantis, & tamen idem ſit miſericors: aut vt quis ſit inhumanus, pudicus tamen. Quòd ſi intẽperans fuerit & idem crudelis, tamẽ vnũ aliquod aliud bonũ opus fecit in vita. Rurſus hoc idem arbitrãdũ eſt de bonis. Quẽadmodum enim qui peſſimi ſunt, faciunt frequenter boni quiddam: ſic & boni virtuteq; præditi, ſæpenumero peccant. Quis enim, inquit, gloriabitur ſe caſtum habere cor? Aut quis confidet ſe purũ eſſe à peccato? Quoniã igitur veriſimile eſt diuitem illũ, licẽt ad extremum malitiæ prouectum, aliquid feciſſe boni: cõtrà, Lazarum tametſi ſummã virtutẽ præſtitiſſet, aliquid tamen leue deliquiſſe: vide quomodo declarauit vtrũq; Patriarcha, dicens, Recepiſti bona tua, & Lazarus mala. Et tu, inquit, etiam ſi quid boni feciſti, ſi qua merces tibi debebatur, hæc omnia in illo mundo recepiſti, deliciis fruens, diuitiis affluens, rebus proſperis vtens, multoq; rerum ſucceſſu gaudens. Et hic ſi quid mali fecit, omnia recepit, quũ fame, inopia, extremis malis affligeretur. Itaq; veſtrũm vterq; nudus huc peruenit, ille peccatis, tu iuſtitia: quãobrem & hic merum habet ſolatiũ, tu inconſolabilem ſuſtines cruciatũ. Etenim quũ exigua ſunt leuiaq; benefacta nobis, ingens autẽ & immenſum peccatorum onus: deinde hic proſperitate fruimur, neque quicquam patimur acerbi, prorſus nudi deſtitutiq; benefactorum præmiis hinc diſcedimus, vt qui hic receperimus omnia. Rurſus, quũ multa magnaq; fuerunt nobis benefacta, ſed exigua paucaq; delicta, & poſt hæc patimur aliquid acerbi: hic depoſitis leuioribus illis delictis puram illic & perfectam bonorum operum remunerationem accipimus. Vbi quem igitur videris, improbam agentẽ vitam, nec quicquam hic acerbi patientem: ne putaris illum beatũ, ſed deſle potius ac deplora, velut illic omnia triſtia perpeſſurum, quemadmodum dives ille fecit. Rurſus vbi quem videris virtutis ſtudioſum, & eundem innumeris affligi moleſtiis, beatũ exiſtima, fœlicem iudica: vt qui & hic omnia ſua peccata diluerit, & illic multam habeat paratam mercedem, quemadmodum huic euenit Lazaro. Nam ex hominibus, alij quidẽ hic duntaxat puniuntur, alij rurſus nihil hic tale patiuntur, ſed omnẽ vindictam illic recipiunt: Alij verò tũ hic tum illic puniuntur. Horum igitur, quos tandem iudicatis beatos? Non dubito, quin primos illos, qui hic puniũtur, atq; ita peccata deponunt. Verũ poſt illos quos proximo fœlicitatis loco ponitis? Vos fortaſſis eos, qui nihil hic triſte patiuntur, ſed illic omnẽ luunt pœnam. At ego non iſtos, ſed hos potius, qui hic ſimul & illic puniũtur. Nã hic qui pœnas dederit, ſentiet illic pœnam leuiorem. Cæterũ qui cogetur illic totam pœnam ſuſtinere, ineuitabilem vindictam patietur, velut ille dives. Quoniam enim hic nullam peccatorum partem abluit, adeò ſæuerè punitus eſt, vt ne minimam quidem guttam impetrauerit. Verùm his quoq; qui hic quũ peccãt, nihil tamen graue patiũtur: illos longè infœliciores iudico, qui quum hic puniantur, ſimul tamen deliciis ac ſecuritate fruuntur. Quẽadmodum enim hic non dare pœnas pro commiſſis, illic cruciatum reddit atrociorem: ita dum peccant, ſecuritati, deliciis, multæq; rerum affluentię indulgere, maioris pœnę viaticum ac materiam illic colligit. Nam quũ peccantes nos deus afficit honoribus, ea res potiſſimum nos in grauius incendium iniicere poterit. Etenim ſi quis dei lenitate fruatur tantùm, non etiam ad quod oportuit vtatur, atrocius ſupplicium ſibi parat. Vbi præter dei lenitatem etiã honoribus potitur maximis, nihilo ſecius tamen perſiſtit in ſocordia: quis illũ eripiet ab illo ſupplicio? Etenim vt intelligas, quòd qui dei lenitatem experiuntur, malum vniuerſum illic ſibi coaceruant, ni reſipuerint, audi quid dicat Paulus: Exiſtimas autem ô homo, qui condemnas eos qui talia faciũt, & facis eadem, quòd tu effugies iudicium dei? An diuitias bonitatis illius ac patientiæ, lenitatiſq; cõtemnis, ignorãs quòd bonitas dei ad pœnitentiã te inuitat? Sed iuxta duriciẽ tuam, & cor impœnitens, recondis tibiipſi iram in die iræ ac reuelationis & iuſti iudicij dei. Ergo quũ viderimus, opibus affluentes, deliciis fruẽtes, vnguenta olentes, in temulentia perſeuerãtes, in magiſtratu & honore, in multa põpa & claritudine, peccantes, neq; quicq̃ triſte patiẽtes, hac ipſa de cauſa, maximè defleamus ac deploremus illos, quòd dum peccant non puniũtur. Veluti ſi quem videris hydropi aut vitio ſplenis obnoxium, aut tabo quopiã marceſcentem, innumeris vndiq; plenum vlceribus, nihilo ſecius tamen cũ his omnibus, temulentiæ ac deliciis indulgentem, reddere morbũ acriorem, adeò non miraris aut beatum iudicas eum ob delicias, vt ob hoc ipſum etiam maximè miſerũ exiſtimes. Similiter & de anima cogitato, vbi videris hominẽ peruerſè viuentem, multaq; fruentem proſperitate, neq; triſte quicquã patientem, ob hoc ipſum magis deplora, quòd quũ morbo, grauiſſimoq; tabo ſit obnoxiꝰ, tamen deterior fit, morbũ deliciis vitaq; diſſoluta exaſperans. Nõ enim puniri malum eſt, ſed peccare malum eſt. Nam hoc quidẽ à deo ſeparat, illud verò nos ad deũ recolligit, iramq; diſſoluit. Vnde hoc liquet: Audi prophetã dicentem: Conſolamini, conſolamini populum meũ ſacerdotes, loquimini ad cor Hieruſalẽ, quoniã accepit de manu domini dupla, pro peccatis ſuis. Ac rurſus: Domine, pacem da nobis: nã omnia reddidiſti nobis. Vt autem intelligas alios hic, alios illic puniri, alios tum hic tũ illic, audi quid dicit Paulus, reprehẽdens eos qui indignè communicabant myſteriis. Quũ enim dixiſſet, Qui edit ac bibit indignè domino, reus erit corporis & ſanguinis domini, ſubiecit illico: Propter hoc inter vos multi infirmi ac valetudinarij, & dormiunt multi. Etenim ſi nos ipſos diiudicaremus, nõ vtiq; iudicaremur. Nũc autẽ cũ iudicamur, à domino corripimur, ne cũ mundo condẽnemur. Vides quomodo hic inflicta pœna, liberat à pœna quæ illic eſt? Et de eo qui ſtuprũ cõmiſerat, inquit, Tradite eũ ſatanæ in interitũ carnis, vt ſpiritꝰ ſaluꝰ fiat in die domini noſtri Ieſu Chriſti. Quin & ex ipſo Lazaro hoc perſpicuũ eſt, quòd etiã ſi quid ma

Malis quoque datur præmium benefactis merces aliqua.

Lucæ.18.a

Boni non cauẽt peccatis. Prou.20.b

Impietas fœlix periculoſiſſima.

Simile.

Ibidẽ.16.c

1.Cor.11.g

1.Cor.5.b

li commiſerat, hìc abiecerit, itaq; illuc purus abierit. Idẽ verò & ex illo paralytico manifeſtum eſt, qui triginta octo annos laborãs, per morbum diuturnũ peccata depoſuit. Cæterũ vt ſcias illum ob peccata ſic afflictũ fuiſſe, audi quid dicit Chriſtꝰ: Ecce ſanus factus es, ne poſthac pecces, ne quid contingat tibi deterius. Ex his igitur clarum eſt, eſſe quoſdam qui hìc puniuntur, ac peccata deponunt. Quòd autem aliqui tum hìc tum illic puniũtur, ſi minus pro peccatorum magnitudine hìc luerint pœnas, audi quid de Sodomitis dicat Chriſtus. Etenim quũ dixiſſet, Quicunq; non receperit vos, etiam puluerẽ pedum veſtrorũ in eos excutite, ſubiunxit: Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhę, quàm ciuitati illi. Quòd autem dixit, tolerabilius: hũc habet ſenſum, quòd illi tum quoq; forent puniendi. Nam & antè puniti fuerant, quandoquidem in hac vita dederunt pœnas. Porrò nonnullos eſſe qui hìc quidem nihil moleſti patiuntur, ſed illic totam expectãt vltionem, declarauit nobis hic dives, inconſolabilem perferẽs cruciatũ, ac ne minimũ quidem refrigerij conſequens, eò quòd illic illi tota vindicta fuerit reſeruata. Quemadmodum igitur in his qui peccant, ij qui nihil hìc acerbi patiuntur, illic maiorẽ ſuſtinent cruciatum: ſic inter eos qui rectè faciũt, qui multa patiuntur in hac vita moleſta, illic multò potiẽtur honore. Et quemadmodum ſi è duobus peccatoribus vnus hìc puniatur, alter nõ puniatur, beatior eſt ille punitꝰ eo qui punitus nõ eſt: Sic ſanè inter duos iuſtos, ſi alter hic plus, alter minus pertulerit afflictionum, beatior erit ille qui plus ſuſtinuerit, quãdo vnicuiq; reddet iuxta opera ſua. Quid igitur? non eſt quiſquã, inquies, qui & hìc & illic requie fruatur? Iſtud impoſſibile eſt ô homo, atq; ex eorũ numero quæ fruſtra ſperes. Fieri non poteſt, nõ poteſt fieri, inquã, vt qui hìc in ſocordia ſecuritateq; vixerit, qui in deliciis omnibus aſſiduè dies conſumpſerit, qui temerè neglectèq; tranſegerit ætatẽ, illic honorem conſequatur. Nam etſi paupertas non ſit moleſta, cupiditas tamen moleſta eſt, atq; huic obnoxius eſt nec hinc mediocris labor. Quòd ſi morbus nõ infeſtat, ſed inflãmat ira: ne is quidẽ mediocris dolor vincere iracundiã, etſi afflictiones nõ irruperint, tamen cogitationes malæ indeſinẽter inſurgunt. Non eſt autẽ vulgaris negotij refrenare cupiditatẽ, cohibere ſitim inanis gloriæ, coërcere faſtũ, à deliciis tẽperare, in aſpera degere diſciplina. Nã qui iſta nõ fecerit, fieri non poteſt vt vnquam ſaluus fiat. Vt autẽ intelligas viuẽtes in deliciis, nõ fieri ſaluos, audi quid dicit Paulus: Quæ verò in deliciis viuit, viuẽs mortua eſt. Loquitur de vidua muliere. Quòd ſi de muliere hoc dictum eſt, multò magis de viro dicendum. Præterea nõ poſſe fieri ô homo, vt qui talẽ viuit vitã adipiſcatur cœlos, hoc ipſum & Chriſtus declarauit hũc in modũ loquens, Anguſta & aſpera eſt via, quę deducit ad vitã, & pauci ſunt qui inueniunt eã. Quomodo igitur, dixerit aliquis, dictũ eſt illud, Iugũ meũ ſuaue eſt, & onus meũ leue? Nã ſi anguſta eſt via & aſpera, quomodo rurſum eam leuẽ facilẽmq; vocat? Illud quidẽ dictũ eſt propter naturã afflictionũ, hoc verò propter ſpontaneã voluntatẽ adeuntiũ. Nã fieri poteſt vt quod natura eſt intolerabile, ſit leue ſi cũ alacritate animi ſuſcipiamus. Quẽadmodũ & apoſtoli flagris cæſi reuerſi ſunt gaudẽtes, q̃ digni eſſent habiti pro nomine domini ignominia affici. Quanquã natura cruciatuũ afflictionẽ dolorẽmq; ſolet gignere, verùm animus prõptus eorũ qui flagellabãtur rerũ naturam vicit. Proinde & Paulus dicit, Omnes qui volunt piè viuere in Chriſto Ieſu, perſequutionẽ patientur. Et ſi homo non perſequatur, diabolus tamen op

Ioan.5.b

Mar.6.b

Matt.16.d Aut hìc, aut in futuro patiendum.

Matt.7.b Via domini quũ aſpera & nõ aſpera Matth.11.d

Acto.5.g

pugnat. Vnde multa nobis opus eſt philoſophia, multa fortitudine, vt in precibus vigilemus, nec vnquam dormitemus, ne res alienas concupiſcamus: vt quæ adſunt in egenos diſtribuamus, vt omnibus deliciis gemere ploraréque renunciemus, tum iis quæ ſunt in veſtibus, tum iis quæ ſunt in menſa, vt auariti am fugiamus, vt ebrietatem, vt maledicentiam vitemus, vt linguæ temperemus neque vociferemur. Omnis enim amarulẽtia, cõmotio, & iracundia, & vociferatio, & maledicẽtia tollatur à vobis, ne obſcœna loquamur, ne dictis vrbanis delectemur. Nõ eſt mediocris laboris in his perfectam præſtare continentiam. Atq; vt intelligas quanta res ſit philoſophari, quámque non habeat relaxationem, audi quid dicit Paulus, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo: hoc dicens aperuit, quanta ſit violẽtia quãtúſque labor, quem oportet ſuſtinere eos, qui volunt corpus reddere ſubiectum ac tractabile. Quin & Chriſtus diſcipulis ait, In mundo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum. Hæc, inquit, afflictio requiem vobis conciliabit, certaminum cauęæ ſunt hæc præſens vita. In caueis autem ac certaminibus nemo poteſt frui requie. Itaque qui coronandus ſit, quíque velit coronari, aſperam ac laborioſam vitam ſuſcipiat, vt poſtquã hic breuem laborem ſuſtinueritis, illic perpetuis honoribus fruamini. Quot ſingulo quoque die accidunt moleſtiæ? Qualis autem eſt animi, non grauari, non moleſtè ferre, ſed gratias agere, glorificare, adorare eum qui permittit has tentationes infligi? Quàm multa inexpectata, quàm multæ anguſtiæ? Et tamen oportet premere malas cogitationes, neque permittere linguæ vt aliquid ſonet abſurdi, quemadmodũ beatus Iob innumera perpeſſus mala perſeuerauit gratias agere deo. Sunt autem nonnulli, qui ſi ioco conuiciõve abs quopiam tacti fuerint, aut in aduerſam valetudinem inciderint, veluti podagram, aut capitis dolorem, aut alium huius generis morbum, illico blaſphemias effundunt, ac moleſtiam quidẽ morbi ſuſtinent: cæterùm fructu priuantur. Quid facis ô homo in beneficum, in prouiſorem, in tui curam agentem, in ſeruatorem conuicia iaciens, nec te ſentis in præcipitium abripi, téque ipſum in extremi exitij barathrum deiicere? Num enim ſi blaſphemiam proferas leuiorem reddis morbum? Exacerbas potius illum ac moleſtiorem reddis cruciatum. Propter hoc enim diabolus innumeras impingit moleſtias, vt in illud barathrum te præcipitet. Et ſi quidem viderit te blaſphemias proferentem, protinus auget dolorem ac maiorem reddit, quò ſtimulatꝰ rurſus indignè feras: quòd ſi viderit te fortiter perferẽtem, quóque morbus fuerit acrior, hoc magis agentem gratias deo: illico deſiſtit, vt qui incaſſum fruſtráque pergat imminere. Et quemadmodum canis aſſiſtens menſę ſi viderit hominem veſcentem ſubinde aliquid eorum quæ in menſa ſunt ipſi proiicientem, manet aſſiduè: quòd ſi ſemel atque iterum ſic aſtitit, vt diſceſſerit nihil adeptus, protinus abſtinet, veluti qui iam fruſtra & incaſſum aſſiſtat: Itidem & diabolus iugiter nobis inhiat, ſi quod blaſphemum verbum ipſi ceu cani proiiciamus, hoc accepto rurſus aggreditur. Quòd ſi perſeueraueris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeritérque abegeris & aufugere coëgeris. Verùm non potes tacere cruciatu ſtimulatus, nec ego prohibeo te loqui, ſed volo te pro blaſphemia loqui gratiarum actionem, pro verbis indignationis, verba boni ominis. Confitere domino, clama vehementer, obſecrando: clama vehementer, glorificando: ſic tibi & morbus redditur leuior, diſcedente quidem

1.Tim.5.a

Eſaiæ.40.a

Simile.

Universidad de Deusto
Biblioteca

G diabolo propter tuam gratiarum actionem,dei verò auxilio accedẽte.Nam si blasphemias effuderis, pariter & dei auxilium submouisti, & diabolũ aduersus temetipsum reddidisti sæuiorẽ,& teipsum magis inuoluisti doloribus:Sin gratias egeris,& insidias propuleris mali dęmonis, & dei pro te soliciti medelam tibi cõciliaueris. Verùm ex consuetudine frequenter impetu rapitur lingua, vt peruersum illud verbum sonet. Verùm quũ huc rapietur, priusquam verbum effuderit, commorde illã vndique dentibus acriter. Præstat illam nunc fluere sanguine, quàm tunc concupiscere guttam, nec impetrare posse refrigerium: præstat illam temporariũ ferre dolorem, quàm tunc perenniter & immortalibus malis cruciari,quemadmodum diuitis illius lingua ardore æstuans nullum impetrauit refrigerium. Deus præcepit vt inimicos tuos diligas, tu verò deum te amãtem auersaris.Deus iussit vt conuiciis insectantibus, benignè loquaris, maledicentibus benedicas: tu verò illi benefacienti,& tui curam agenti, maledicis, quum nulla in re læsus sis.An non potuit soluere afflictionem? potuit,sed H permisit,vt fias probatior.Verùm ecce,inquis, collabor interim ac pereo. Nõ propter afflictionis naturam peris,sed propter tuam socordiam. Dic mihi vtra res est facilior,blasphemia an gratiarum actio?Nónne illa eos qui audiunt hostes & inimicos tibi reddit, & in desperationẽ postea coniicit:hæc verò innumeras adfert philosophiæ coronas, incredibilemq; ab omnibus admirationem,deniq; ingẽtia à deo præmia? Quur igitur quod vtile est,quod facile,quod iucundum omittens,id quod lædit, quod contristat, quod tabefacit illius loco sectaris? Quin & alioqui si tentationis ac paupertatis afflictio causa esset blasphemiarum,oporteret omnes qui in paupertate viuunt blasphemos esse. Nunc autem inter eos qui in extrema degũt paupertate, multi iugiter agũt gratias:alij contrà,qui opibus ac diuitiis affluunt, nõ cessant euomere blasphemias.Itaq; non ipsa rerum natura, sed nostra voluntas & hoc & illud efficit. Propter hoc enim & hanc recitauimus parabolam, vt cognosceres quòd hominem socordem ne diuitiæ quidem iuuent, attẽtum verò ne paupertas quidem lædere possit. Quid I dico paupertas?Etiã si omnia conglomerentur quę sunt inter homines mala,nunquam percellent animum hominis deum amantis sapiẽtiæq; studiosi, neq; persuadebunt vt à virtute discedat. Et horum testis est Lazarus: quemadmodum ediuerso euiratum ac dissolutũ non diuitiæ, non sanitas, non perpetua prosperitas, non aliud quippiã vnquã iuuare poterit. Ne igitur dicamus quòd paupertas,morbus & periculorum insultus compellant ad blasphemiam. Non paupertas,sed animi consternatio:non morbus,sed dei contemptus: non periculorum insultus,sed pietatis desertio,vt ad blasphemiam, ita ad omne malitiæ genus adducit minus attẽtos. Sed quam ob causam,inquiet aliquis,alij quidem hìc puniũtur,alij verò illic, ac non potius omnes hìc? Quam ob causam? Quur nõ omneshic punit deus. Quoniam si hoc esset,omnes vtiq; perissent. Omnes enim sumus obnoxij pœnis.Rursum si nullus hìc puniretur,plures redderentur socordiores, multiq; dicerẽt nõ esse prouidentiam. Etenim si quum nunc videant multos improbos puniri,multas eiusmodi blasphemias euomunt:si ne hoc quidem esset,quidnam dicerẽt?Ad quod malitiæ genus non raperentur? Has ob res deus alios quidem hìc punit,alios verò non punit.Punit quidẽ aliquos,excidens illorum vitium, pœnamq; illic reddens leuiorem, aut etiam in totum liberans illos, & eos qui peruersè viuunt castigatiores reddens hac punitione:

Lingua cohibenda.

Lucæ.6.d

Ibidem.

Alios verò rursum non punit, vt si resipiscentes sibi- K ipsis cauerint, ac dei benignitatem reueriti fuerint, & hìc liberentur à pœna, & illic à supplicio. Sin perstiterint,nihilo meliores facti lenitate dei, qui mala nostra diu tolerat,maiorem sustineant cruciatum propter insignem ipsorum contemptum. Quòd si quis dixerit eos qui puniuntur erumpere in maledicta,poterãt enim alioqui resipiscere:illud respõdebimus, Si deus præscisset fore vt resipiscerent,nequaquam punisset. Etenim,si quos vidit manere incorrigibiles,omittit: multò magis quos nouerat ex ipsius lenitate laturos fructũ, passurus erat in præsenti vita, vt consequerẽtur temporis spaciũ ad pœnitentiam.Nunc autem eos eripiẽs, & illis leuiorem in futuro seculo pœnã reddit, & hos castigatiores illorum suppliciis facit.Quam ob rem igitur non idem hoc facit in malis omnibus?Vt hi qui manent,per timorem aliorum suppliciis reddantur castigatiores, prædicentq; dei lenitatem,eiusq; humanitatem reueriti,desistant à malitia. Non igitur deus iam in causa est,sed illorum socordia, qui noluerunt tam multis remediis ad propriam abuti salutem:atq; vt cognoscas quòd hac de causa fecerit,miscuit olim sanguinem Galilæorum Pila L tus cum sacrificiis, & accedentes hoc ipsum renunciauerunt Iesu,atq; ille dicit,Quid putatis quòd illi Galilæi soli peccatores fuerunt? Non, dico vobis,nisi pœnitẽtiã egeritis,& vos eadẽ patiemini. Rursum alij octodecim obruti sunt ruina cuiusdam turris, de his quoq; eadẽ dicit,Nam quòd ait,quid putatis quòd illi peccatores erãt soliẽnon erãt,dico vobis: declarat quòd & viuentes iisdem erant obnoxij. Quòd autem ait,nisi pœnitentiam egeritis,& vos eadem patiemini: declarat quòd & illos permisit hac de causa illa pati,vt viuentes ex his quæ cęteris acciderent terrore concepto, resipiscerent. Quid igitur?vt ego,inquis,fiam melior,ille punitur? Nõ propter hoc,sed propter suum ipsius peccatum punitur. Cæterùm illorum interitus attentis ex abundanti fit occasio salutis,dum metu ex his quę aliis acciderunt concepto,redduntur probiores.Itidem & domini faciũt,vno Simile. sæpe famulo flagellato multos metu reddunt emendatiores. Quum igitur videris aliquos vel in naufragium incidisse, vel ædium ruina oppressos esse, vel incendio perisse,vel à fluuiis abreptos esse,aut alio quopiam modo violento vitam finisse: deinde alios qui eadem cum M illis & grauiora peccarunt nihil tale passos, ne conturberis dicens,Quur tandẽ qui eadem peccant, non eadẽ passi sunt?Verũ illud reputa,quòd deus illum quidẽ passus est è medio tolli præfocariq;,mitiorem ei pręparans in futuro seculo cruciatum, aut etiam in totum eum liberans:Hunc verò nihil tale passus est sustinere,vt alterius supplicio castigatior factus, modestior redderetur: quòd si perseuerauerit in iisdem, crudelissimam sibiipsi ex sua socordia coaceruat vltionem,nec deus fuerit causa intolerabilis supplicij.Rursum si videris iustum affligi,aut omnia quæ dicta sunt perpetientẽ,ne consterneris animo.Nam & illi res acerbæ,splendidiores reddũt coronas:& tota pœna,si quidem tota peccatoribus infligatur,detrahit aliquid vitiorum ponderi, sin tota iustis infligatur,splendidiorem reddit illis animum, sic vt vtrisq; maximus ex afflictione fructus eueniat, tantùm si gratè toleremus: hoc enim est quod quæritur. Propter hoc quũ sint eiusmodi exempla innumerabilia, sacrarũ scripturarũ historia his repleta est,iustos ac iniustos malis afflictos,nobis exhibens, vt siue iustus sis siue peccator,quoniã habes exempla,feras fortiter.Nõ solũ autem ostẽdit tibi improbos malis afflictos, verũ etiam fœliciter

φιλοθέᾳ.

Quur nõ omneshic punit deus.

A citer agentes,ne illorum fœlicitate conturberis,nimirũ doctus ex his quæ diuiti acciderũt, cuiusmodi illos post hanc vitam maneat incendium, nisi vitam eam reliquerint.Non possumus,inquit,& hic & illic requie frui? Non possumus inquam. Eoq; iusti vixerunt hic vitam laboribus obnoxiam.Quid igitur,inquis,Abraham? Et quis tam multa dura perpessus est?Nónne à paterno exulauit solo? Nónne à suis omnibus diuulsus est? Nónne in peregrina regione famem sustinuit?Nónne velut erro quispiam,subinde vertit solum,à Babylone in Mesopotamiam,inde in Palæstinam, rursus illinc in Aegyptum?Quis referre possit bella quæ pro vxore,quæ cum Barbaris gessit? Quis strages, quis cognatæ familiæ captiuitatem? Huius generis alia sunt innumerabilia.Cæterùm quum filium suum abduceret,nónne quod est omnium maximè intolerabile perpessus est? Eum suis ipsius manibus mactare iussus, quem adamabat, eum quem habebat charissimum? Quin & ipse immolatus Isaac,nónne omni ex parte semper à finitimis vexabatur, adeò vt & vxore spoliatus fuerit quemadmodum pater? Et tu tanto iam tẽpore manes ineruditus? Quid porrò Iacob in patriis ædibus educatus,nónne grauiora quàm auus perpessus est?Ac ne singulis recẽsendis prolixiorem reddamus orationem, audi quid tota vita sua B dicat, Pauci & mali dies mei, nec pertigerunt ad dies patrum meorum. Et tamen quum filium conspexisset in throno sedentem,tantaq; potitum gloria, haud quaquam oblitus est præteritarum calamitatum. Tamen ille in tantum erat malis conditus ac maceratus,vt ne in tanta quidem prosperitate potuerit anteactorum malorum obliuisci.Quid autem Dauid? Quàm multas sustinuit tragœdias? An nõ eadem dicit quæ Iacob, hunc in modum loquens? Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus, octoginta anni. Et quod amplius illorũ,labor ac dolor .Quid verò Hieremias, Nónne diem suum execratur, ob malis succedẽtia mala? Quid autem Moses? Nónne loquitur, Occide me, si sic mecum acturus es? Cæterùm Helias, cuius animi sublimitas ad cœlũ vsque pertingebat, qui cœlum aperuit,an non post multa ædita prodigia iugiter lamentatur ita loquens deo,Tolle animam meam à me. Non sum melior patribus meis. Sed quorsum attinet ista singulatim persequi? Paulus omnes simul comC plexus sic dicit:Circumierunt in pellibus ouium,in pellibus caprarum,egentes,afflicti,calamitosi, quibus non erat dignus mũdus.Prorsus ita necesse est eum qui gratia acturus sit deo,qui probatus ac purus esse velit, haud quaquam sectari vitam mollem, remissam ac dissolutam,sed laboriosam multisq; laboribus sudoribusq; plenam. Nullus,inquit, coronatur, nisi qui legitimè certauerit. Quisquis autem certat, in omnibus cõtinens est, & in verbis,& in aspectu,& in voce,& à conuiciis temperans,& à blasphemia, & à turpiloquio, & ne tentatio foris infestet, ipse seipsum quotidie ieiunijs exercet, asperaq; vita,vili cibo, vbiq; vitans sumptus magnificos. Aliter nõ potest quis placere deo. Neque enim mihi fridum illud dictum obiecerit quispiam, quòd hic aut ille simul habeat & huius vitę & illius commoda.Hoc in diuitibus ac deliciis fruentibus,simulq; peccantibus accidere nequaq; potest,verũ si istud dicẽdũ est, de his qui hic affligũtur,dici potest, qui viuũt in angoribꝰ, videlicet cp & hic habent quæ sunt huius vitę,& illic quę sunt illius.Illic habẽt præmij fructũ, hic habent cp illorũ spe aluntur,nec sentiunt mala præsentia,ob futurorum bonorum expectationem.Sed audiamus & reliqua quę sequuntur.Super hæc omnia verò,hiatus ingens cõfirmatus est inter vos & nos.Hinc clarum est,quòd frater nõ redimit,redimet hoc? Non dabit deo, quo ipsi propicie tur,etiamsi pater fuerit,etiãsi filius fuerit.Abraham appellauit diuitem filium, nec tamen illi præstare potuit quæ sunt patris. Diues patrem appellauit Abraham, & consentaneum erat illum impetraturum benevolentiã quam patres gerũt in filios. Non impetrauit,vti cognoscas quòd neq; cognatio,neque amicitia,neque affectus, neq; alia res vlla ex omnibus quæ sunt,iuuare potest eũ, qui à sua ipsius vita proditus est.Hæc autẽ eò dico,quòd complures,nobis frequenter admonentibus, vt sibi caueant,vigilentq;: negligunt, & admonitionem vertunt in risum.Tu mihi,inquiunt, adesto in illo die, & bono sum animo,neq; quicquam metuo.Rursum alius:Patrẽ, inquit,habeo martyrem. Et alius: Auum,inquit,habeo episcopum.Alij suæ familiæ viros obiiciũt. Frigida sunt ista verba, nihil nobis aliorum virtus prodesse valet. Memento virginum illarum, quæ quinque virginibus Mat.25.a non communicarunt oleum,sed ingressæ sunt in sponsi thalamum illis exclusis. Ingens bonum, in tuis ipsius benefactis collocare spem.Illic enim nullus vnquã amicus erit auxilio.Nam si hic dixit dominꝰ Hieremię: Ne Hiere.7.d roges pro populo hoc,hic inquam, vbi in potestate nostra est vertere vitam,quantò magis idem dicetur illic? Quid ais? Patrem habes martyrem? Istud ipsum potius faciet ad grauiorem tui cõdemnationem, qui quum habeas advirtutem exempla domestica,tamen teipsum indignum maiorum tuorum virtute præstiteris. Verùm habes amicum egregium admirandũq;. At ne iste quidem tũ tibi est adfuturꝰ. Quomodo igitur dicit:Facite Lucæ.16.c vobis amicos ex mammona iniquitatis,vt recipiãt vos in æterna habitacula sua? Non hic est amicitia opitulatrix,sed eleemosyna. Etenim si sola auxiliaretur amicitia,dicendum erat,facite vobis amicos.Nunc autem ostendẽs quòd nõ sola subuenit amicitia,addidit,ex mãmona iniquitatis.Ac fortasse dixerit aliquis: Possum & absq; mammona conciliare amicum, eumq; meliorem quàm ex mammona,Verùm vti scires quòd eleemosyna est,quæ patrocinatur,opusq; tuum ac beneficium tuũ: non simpliciter in bonorum amicitiis, sed in amicitiis per mammonam partis,iussit te confidere. Hæc igitur omnia quũ sciamus charissimi, omni solicitudine prospiciamus nobis ipsis,& siue corripimur gratias agamꝰ, F siue prosperitate fruimur,muniamus nos ipsos, aliorũq; suppliciis facti castigatiores per pœnitentiam & compunctionẽ, cõtinuamq; confessionẽ & Eucharistiã, etsi Cõfessio & Eucharistia quid deliquimꝰ in hac vita depositi,sumoq; studio maculis omnibus animarum nostrarum abstersis,obsecremus deum, vt omnibus hinc emigrantibus ita cõcedat illuc peruenire,vt non veniant in sortem diuitis,sed cũ Lazaro potiantur sinu Abrahæ, inq; bonis immortalibꝰ delicientur.Quę nobis omnibus assequi contingat,gratia ac benignitate domini nostri Iesu Christi,per quem & qui cum patri & spiritui sancto,gloria,honor, imperium,adoratio in secula seculorum,Amen.

Abraham quãta passus.

Gene.12. & seq.

Gene.22.a

Isaac multa passus.

Iacob multa passus.

Gene.47.c

τετραπλάσιος.

Dauid multa passus.

Psal.89.c

Hieremias.

Hiere.20.d

Moses.

Exod.32.g

Helias.

3.Reg.18

Ibid.19.a

Heb.11.g

2.Tim.2.a

Psal.48.d

Aliena iustitia nõ prodest malis.

Eiusdem de Lazaro concio quarta, quodq; conscientia solet nos commonefacere ueterum delictorum. Item de Ioseph, Eodem Eras. Interprete.

QVod supereſt de Lazari parabola,necessum est vt persoluamus hodie. Nam vos fortasse creditis totum nobis absolutum esse. Atqui ego non abutar vestra ignorantia,neq; prius desistam quàm totum quod mihi videre datum est tractaro, itaque di-

scessero:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Simile. G

ſeſſero: quandoquidem & agricolæ poſteaquam totius vineæ vindemiam peregerit, non prius deſiſtit, quàm ſingulos etiam minutos acinos decerpſerit. Quum igitur nunc quoque videam, ſub literis, veluti ſub foliis latere ſenſus occultos, agè & hos rurſus diligenter amputemus, pro falce ſermone vtentes. Siquidem vinea poſt fructus ſemel à vindemiatore deſectos, ſtat nuda fructu, nihil habens præter folia: verùm ſpiritualis diuinarum ſcripturarum vinea non item, ſed quãuis quicquid videbatur ſuſtulerimus, tamen adhuc amplius ſupereſt tollendum. Itaque complures ante nos diſſeruerunt in hanc parabolam, complures fortaſſis & poſt nos diſſerturi ſunt, nemo tamen poterit totas opes eruere. Nã ea eſt huius opulẽtiæ natura, quò foderis altius, hoc magis exundant diuini ſenſus. Fons enim eſt nũquam deficiens. Oportebat quidem ſuperiore conuentu debitum hoc diſſoluiſſe. Verùm non exiſtimauimus eſſe tutum

Babylas. Ante hãc orationẽ habita videtur laudatio pro lita Babyle. H

beati Babylæ & Xynoridis, ſanctorum martyrum, qui Lazarum ſequuti ſunt, benefacta præterire. Eoq; diſtulimus fundamentum, reſeruantes in præſentem diem totam ſtructuram. Agè igitur, quoniam & patribus ſuas laudes perſoluimus, non vt illi promerebantur, ſed pro viribus noſtris, perſoluamus & vobis, huius expoſitionis reliquias. Verùm ne vos delaſſemini priuſquam ad finem peruenerimus, illinc repetemus ſermonem, vbi illum heri finiuimus. Vbi verò illum heri finiuimus? In hiatu dirimente iuſtos à peccatoribus. Quum enim dixiſſet dives, mitte Lazarum, quid illi reſpondit Abrahã? Hiatus ingens fixus eſt inter nos & vos, vt qui velint iſthinc tranſire ad nos non poſſint, neque hinc iſthuc tranſeunt. Multis verbis demõſtrauimus, quòd poſteaquam deus multam humanitatem erga nos exhibuit, oporteat in propriis benefactis ſpem ſalutis collocare, non patres auos ac proauos recenſere, neque cognatos,

Pſal. 4. domeſticos ac vicinos. Frater non redimit, redimet homo? ſed quicquid deprecati fuerint ſupplicarintque qui hinc cum peccatis migrarint, incaſſum iam fruſtráque

Matth. 25. a Ibidẽ. b. c loquentur. Etenim virgines illæ quinque implorabant ab æqualibus oleum, nec impetrarunt. Et is qui talentum in terra defoderat, quum multam excuſationẽ attuliſſet, tandem condemnatus eſt. Item qui ipſum eſuri-

I entem non pauerant, nec ſitienti potum dederant: quũ & ipſi crederent ſeſe ad ignorantiæ patrocinium poſſe confugere, nec veniam nec excuſationem reppererunt.

Matt. 22. b Cæteri verò, nec quod hiſcerent habebant, velut ille ſordidis indutus veſtibus. Nam accuſatus obticuit. Nõ autem hic modò, verùm & alius ille, qui quòd aduerſus

Ibid. 18. d proximum præteritarum offenſarum meminiſſet, centumq; denarios ab eo poſtulaſſet, pòſt ſuper his ipſis à domino reprehẽſus, ob crudelitatem & inhumanitatẽ, nihil habuit quod reſponderet. Vnde perſpicuum eſt, quòd neq; nos quicquam illic ſubleuabit, ſi non habuerimus bona opera: verùm ſiue ſupplices fuerim⁹, obſecremúſque, ſiue tacuerimus, æ què ſuper nos veniet ſupplicium ac vindicta. Auſcultа igitur quomodo hic quũ

Diuitis petitio qualis. duo poſtularet ab Abraham, vtro que fruſtratus ſit. Primùm enim pro ſeipſo deprecatus eſt, Mitte, inquiens, Lazarum: mox non iam pro ſeipſo, ſed pro fratribus: verùm nihil poſtulatorum obtinuit. Siquidem altera poſtulatio nempe prior talis erat, vt quod petebatur fieri non poſſet. Altera verò videlicet pro fratribus, erat ſuperuacua. Quin potius, ſi videtur, ipſa verba multo cum

Simile. ſtudio audiamus. Etenim ſi quum magiſtratus in medio foro reum adducit, carnifices adhibet, ac tormentis examinat accuſatum, omnes magno ſtudio concurrunt, cupientes audire quid interroget iudex, quid reus K reſpondeat: multò magis hic diligenter auſcultandum eſt, quid reus, nimirum hic dives, poſtulet, quid contrà iuſtus iudex reſpondeat per Abraham. Nõ enim patriarcha erat qui iudicabat, quanquam is pronunciabat. Verũ quemadmodum in mundanis iſtis iudiciis quoties fuerint aliqui rei, puta latrones, aut homicidæ, his leges pcul à conſpectu iudicis occurrentes, non permittunt vt audiant vocem iudicantis, qui præter alia hoc quoque honore iudicat illos indignos, ſed medius quiſpiã interpres, & iudicis interrogationes, & rei reſponſiones perfert: hoc ſanè pacto & tunc factum eſt. Non deum pronunciantem, non deum ipſi loquẽtem audiuit reus, ſed medius erat Abraham, qui iudicis vocem ei qui iudicabatur retulit. Nõ enim ex ſeſe dicebat quæ dicebat, ſed diuinas diuiti leges recitabat, quæq; cœlitus ferebãtur, ſententias proferebat: eoq; nec habebat hic quod cõ tradiceret. Auſcultemus itaque diligenter his quæ dicũtur. Nam in hac parabola data opera immoror, nec deſiſto tametſi quartum iam diem in hac verſor, propterea quòd ex hac enarratione plurimum fructus naſci video tum diuitibus, tum pauperibus, tum his qui propter L improborum fœlicitatem, tum illis qui propter iuſtorũ inopiam & afflictionem conturbantur. Neque enim vlla res perinde ſolet hominum vulgus offendere ac perturbare, vt quòd diuites prauè viuentes multa fruuntur proſperitate: contrà, iuſti cum virtute vitam agentes, ad extremam rediguntur inopiam, aliáque perpetiuntur innumera paupertate ipſa grauiora. Verùm hæc parabola ſufficit ad præſtanda remedia: diuites quidem redigens ad ſobrietatem, pauperes verò in præſentibus malis conſolans: & illos quidem admonens, ne efferantur tollantq; criſtas, quoties peruerſe viuentes hic pœnas nõ dant, quippe quum illos maneat illic grauior cruciatus: hos verò conſolans, ne aliorum fœlicitate perturbentur, neque putent res humanas abſque dei prouidentia ferri, quum hic iuſtus malis affligitur, improbus contrà ac ſceleratus homo perpetua fruitur proſperitate. Ambo ſiquidem pro dignitate recipient illic, hic quidem coronas patientiæ tolerantiæq;, ille verò ſupplicia pœnáſque improbitatis. Hanc parabolam inſcribite diuites pariter ac pauperes, diuites quidem in parietibus animi M veſtri: & ſi quando deleta fuerit, oborta obliuione, illinite denuò, ab initio reminiſcentes. Magis autem pauperes coram oculis veſtrę mentis hanc deſcribite, ſempèrque circunferte, & erit vobis documẽtum, materiáque totius philoſophiæ. Nam ſi hanc iugiter inſcriptam animo teneamus, neque huius vitæ læta poterunt nos inflare, neque triſtia deiicere proſternerèque, ſed non aliter quàm afficimur picturis in pariete additis, erga hæc vtraque afficiemur. Quemadmodum enim conſpi Simile. cientes in pariete pictum diuitem ac pauperem, nec illi inuidemus, nec pauperem deſpicimus, eò quòd quę videmus, vmbra rerum eſt, non veritas: ſic & diuitiarum & paupertatis, gloriæ & ignominiæ, aliarúmque rerum omnium ſiue triſtium, ſiue lætarum, naturam ſi pernouerimus, liberabimur à turbatione, quæ ex harum vnaquaq; in nobis gigni ſolet. Hæc enim omnia quaſi vmbra fallaciora ſunt, nec quicquam habent ſublime, neq; præclarum, nec ſplendida glorioſaq; attollere, nec humilia contemptaq; contrahere poterunt. Verùm iam tempus nobis eſt, vt diuitis verba audiamus: Oro te, inquit, pater, hoc eſt obſecro rogoq;, vt mittas Lazarum in domum patris mei. Sunt enim mihi quinq; fratres, vt teſtificetur illis, ne veniant in hunc locum tormentorum.

A torum. Poſtquam pro ſe non impetrauerat, pro aliis facit ſupplicationem. Vide quàm humanum, quàm manſuetum pœna reddiderit eum. Qui Lazarum preſentem deſpiciebat, aliorum abſentium nunc curam habet: qui ante oculos iacentem præteribat, meminit eorum quos nos videbat, multóque ſtudio poſtulat vt aliquo modo illis proſpiciatur aduerſus imminentia mala: obſecrátque vt Lazarus in domum patris mittatur, vbi ipſi fuerat cauea ſtadiúmque virtutis apertum. Illi videant illũ coronari, qui viderunt certantem, qui teſtes fuerunt illi paupertatis ac famis, aliorúmque malorum innumerabilium, fiant teſtes honoris & ignominiæ in omnẽ gloriam commutatæ: vt vtrinque caſtigati doctíque, quòd res noſtræ nequaquam præſentis vitæ termino finiuntur, tandem præparent ſeſe, vt hanc pœnam cruciatúmque poſſint effugere. Quid igitur Abraham? Habẽt, inquit, Moyſen, habent prophetas. Non æquè tu curas fratres tuos atque deus qui illos condidit, innumeros illis adhibuit magiſtros, admonitores, conſultores, adhortatores. Quid igitur ille reſpondit? Non, inquit, ſed ſi quis ex mortuis redeat, illi credent. Hæc ſane ſuntvulgi verba. Vbi nunc ſunt qui dicunt, quis illinc rediit? Quis ex

B mortuis ſurrexit? Quis narrauit quæ ſunt apud inferos? Quàm multa talia tantaq; dicebat apud ſeipſum dives ille, quum verſaretur in deliciis, neque enim temerè poſtulabat, vt aliquis ſurgeret ex mortuis. Verùm quoniã ipſe audiens ſcripturas contempſerat, deriſerat, fabulas eſſe quæ dicebantur crediderat: erga hæc ſicut ipſe fuerat affectus, ita habebat opinionem & de fratribus ſuis. Illi, inquit, ſic opinantur, quòd ſi quis ex mortuis redierit, non diffident illi, neq; deridebunt, ſed potius auſcultabunt iis quæ dicentur. Quid igitur Abraham? Si Moſen & Prophetas non audierunt, nec ſi quis ex mortuis ſurrexerit, credent. Idq; verum eſſe, quòd qui non audit ſcripturas, neque ex mortuis excitatos auditurus ſit, declararunt Iudæi, qui quoniam Moſen ac prophetas non audierant, neque quum mortuos vidiſſent excitatos, crediderunt. Verum nunc quidem Lazarum occidere conabantur, nunc rurſus in Apoſtolos impetum faciebant, quanuis multi iam ex mortuis ſurrexerant, quo tẽpore crux prædicabatur. Vt verò & aliunde cognoſcas

C quòd gratior ſit ſcripturarum ac prophetarum doctrina, quàm ſi quid à mortuis reſuſcitati renuncient: illud conſidera, quòd quiſquis mortuus eſt, ſeruus eſt: quæ verò ſcripturæ loquuntur, loquutus eſt dominus. Proinde etiamſi mortuus reuiuiſcat, etiamſi angelus è cœlo deſcendat, maximè omnium credendum eſt ſcripturis. Nam angelorum herus mortuorum pariter ac viuentiũ dominus, ipſe eas condidit. Ad hæc quòd ſuperuacanea quærunt qui deſiderant vt mortui illinc redeant, præter hæc quæ dicta ſunt, etiam ab huius mundi curiis demõſtrare licet. Gehenna non videtur incredulis. Nam credentibus eſt perſpicua manifeſtáque. Curiæ videntur, quotidiéque audimus quòd ille ſupplicio affectus eſt, illius proſcripta bona, ali⁹ operatur in fodinis, alius exuſtus eſt igni, alius alio pœnæ vindictæq; genere periit: & tamen hæc quum audiunt mali ac facinoroſi maleficíque, non emendantur. Multi frequenter in his deprehenſi poſteaquam effugerunt pœnam, perfoſſoq; carcere elapſi ſunt, rurſus eadem aggrediuntur, multò his ſceleratiora perpetrant. Ne igitur quæramus hæc audire à mortuis, quæ multò clarius quotidie nos docent ſacræ literæ. Nam ſi nouiſſet hoc de⁹, quòd mortui excitati viuentibus eſſent profuturi, nequaquam omiſiſſet, neque tantum lucrum præteriſſet, qui cuncta nobis vtilia procurat. Ad hæc ſi aſſiduè erant excitandi mortui, nobiſq; D quæ illic geruntur renunciaturi, & hoc ipſum progreſſu temporis fuiſſet contemptum: præterea peruerſa etiam dogmata diabolus inuexiſſet, idq; admodum facilè. Potuiſſet enim frequenter oſtendere ſimulacra, aut ſubornare qui ſimularent mortem ac ſepulturam, mox rurſus ſeſe oſtenderent, quaſi è mortuis excitatos, ac per illos quæcúque vellet perſuadere deluſis. Etenim ſi nunc quũ tale nihil ſit, inſomnia frequenter dormiẽtibus viſa veluti eorum qui hinc deceſſerunt multos deceperũt, perdiderunt ſubuerterúntque, multò magis id accidiſſet, ſi hoc factum fuiſſet, atque in mentibus hominum obtinuiſſet, videlicet ſi multi defunctorum rediſſent in vitam, innumerabiles ſceleratus ille dæmon dolos texuiſſet, multámque fraudem in vitam hominum induxiſſet. Eóque deus occluſit fores, nec permittit aliquem defunctorum huc reuerſum narrare quid illic fiat, ne ille accepta occaſione, technas ſuas omneis inuehat. Nam quum eſſent prophetæ, pſeudoprophetas excitabat: quũ eſſent Apoſtoli, pſeudoapoſtolos: quum Chriſtus appareret, pſeudochriſtos: quum dogmata ſana inducta fuiſ- E ſent, corrupta inducebat, vbique diſſeminans zizania. Itaque etiam ſi illud euenirſet, hoc quoque conatus fuiſſet fingere per ſua organa, non verè excitatis mortuis, ſed maleficiis quibuſdam ac fraudibus contuentium oculis deceptis, aut quoſdam etiam ſubornans, quemadmodum dicere cœperam, qui mortem ſimularent, ſurſum deorſum miſcuiſſet, confudiſſetq; omnia: ſed deus quem nihil latet, præcluſit illi viam ad has inſidias, nobiſque parcens nõ permiſit, vt quiſquam vnquam illinc huc reuerſus de iis quæ ibi ſunt narraret viuentibus hominibus: docens nos, vt ſcripturis potius credendum exiſtimemus, quàm cæteris omnibus, propterea quòd deus reſurrectionis negotium multò dilucidius nobis commonſtrauit. Orbem vniuerſum conuertit, errorem abegit, veritatem induxit, per homines piſcatores ac viles hæc omnia peregit, denique abũdè magna ſuæ prouidentiæ documenta nobis vbique præbuit. Ne itaque putemus res noſtras huius vitæ termino circunſcribi, ſed credamus fore iudicium ac remunerationem omnium quęcunque hic à nobis geruntur. Nam id eſt adeò manifeſtum conſpicuumq; cunctis, vt & Iudæi, & Græci, & hæretici, breuiter, omnis quiſquis eſt homo ſuper F his conſentiat. Quanquam enim non quemadmodum decet, de reſurrectione philoſophantur omnes, attamen de iudicio, déque pœnis, deq; tribunalibus quę illic ſunt, omnes cõſentiunt, illic eſſe aliquam eorum quæ hic geruntur remunerationem: quod ni eſſet, qua de cauſa de⁹ cœlum tam amplum extendiſſet, mare dilataſſet, aërem diffudiſſet, tantam prouidentiam declaraſſet, niſi ad finem vſque noſtri curam habiturus eſſet? Nonne vides multos, qui cum virtute vixerunt, innumeraq; mala paſſi ſunt, deceſſiſſe, nulla re bona percepta? Alios contrà, quum multam prauitatem commiſerint, alienas facultates rapuerint, viduas & orphanos ſpoliauerint, oppreſſerintq;, opibus deliciiſq; & innumeris bonis fruiti fuerint, deceſſiſſe ne tãtulum quidem mali paſſos? Quę igi

Probatio ſmortalitatis

tur vel illi priores virtutis præmia recipient, vel iſti prauitatis ferent ſupplicia, ſi noſtræ res vltra vitam hanc non proferuntur? Nam ſi deus eſt, ſicuti re vera eſt, eum iuſtum eſſe nemo non fatebitur. Atqui ſi iuſtus eſt, & his & illis reddet pro meritis. Et hoc in confeſſo eſt. Quòd ſi & his & illis repẽdet, pro meritis, hic verò nullus eorum recepit, neque ille improbitatis pœnam, neq; hic virtutis præmia: perſpicuum eſt reſtare tempus aliquod

Mortui quare non appareant.

Mortui non apparent viuentibus.

Scripturæ prima fides.

Simile mirũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conſcietiæ remorſus, quare inditus homini.

Quod in quo cõgruens præmiũ horum vterq; feret. Sed ſtare nobis iudicem in animo ſic perpetuò vigilantẽ, & attentum deus cõſtituit:cõſcientiã loquor. Nec enim eſt vllus inter homines adeò vigilans, vt eſt noſtra cõſcientia. Nã externi iudices & pecuniis corrumpuntur, & aſſentationibus deliniuntur,& metu ſimulant,deniq; multa ſunt alia quæ rectũ illorum iudiciũ deprauant: at conſcietię tribunal,nulli hominũ nouit cedere,ſed quãuis dederis pecunias,quãuis mineris,quãuis alius quidlibet feceris, iuſtam feret ſententiã aduerſus peccatorũ cogitationes,adeò vt ipſe quoq; qui peccatũ admiſit,ſeipſum cõdẽnet,etiãſi alius nullus accuſet, Neq; id ſemel atq; iterũ,ſed ſæpius, imò per omnẽ vitã hoc facere nõ deſinit:& licet ingens tẽporis interuallum intereſſerit, nunquã tamen obliuiſcetur eorũ quæ facta ſunt. Quin & quũ perpetratur peccatum,& priuſquam perpetratur,& poſtq; eſt perpetratũ, acerbus nobis imminet acculator, maximè verò poſteaquã perpetratũ fuerit. Nam in perpetrando ſcelere,quoniã voluptate ſumus ebrij,nõ perinde ſentimus:cæterũ ſimultatq; cõmiſſum eſt, cœperitq; finem,tum demũ extincta voluptate amarus pœnitẽtiæ ſtimulus ſuccedit, cõtrà quàm accidere ſolet mulieribus parturientibus. Nam illis ante partũ labor eſt ingens,graueſq; nixus,diſſecantes eas dolorib⁹, poſt partum verò relaxatio , dolore ſimul cũ infante egrediẽte: verũ hic non item,ſed dũ parturimus cõcipimusq; corruptos affectus,delectamur gaudemusq;:cæterũ vbi fuerimus enixi malum illũ puerum peccatũ, tum cõſpecta fœditate partus , diſcruciamur grauiusq; mulieres parturiẽtes. Quapropter adhortor primũ quod eſt optimũ, ne vnq; omnino cõcipiamus in animo corruptã cupiditatem. Quòd ſi quãdo conceperimus,tamẽ fœtum intus præfocemus. Rurſus ſi huc vſq; fuerimus negligẽtes,iniquitatem in opus progreſſam mox occidamus per confeſſionem,per lachrymas,per propriorũ commiſſorum accuſationẽ. Nihil enim tam exitiale peccato,quàm peccati accuſatio cõdẽnatioq; , cũ pœnitudine lachrymisq; coniũcta. Condẽnaſti tuum peccatũ:depoſuiſti ſarcinã. Quis hæc dicit?Ipſe iudex de⁹. Dic tu peccata tua prior, vt iuſtificeris. Quur igitur,te queſo,pudeſcis & erubeſcis dicere peccata tua ? Caue enim homini dixeris , ne tibi opprobret. Neq; enim cõſeruo cõfiteris, vt in publicum proferat ,ſed ei qui dominus eſt, ei qui tui curam gerit, ei qui humanus eſt,ei qui medicus eſt oſtendis vulnera. Neq; enĩ ignorat,etiamſi tu non dixeris,qui ſciebat etiã anteq; perpetrares. Quid igitur eſt cauſæ,quò minus dicas? Nõ enim ex accuſatione fit grauius peccatum: imò mitius magis ac leuius. Et ob hoc ipſum deus vult te dicere: nõ vt puniaris,ſed vt relaxeris: nõ vt ipſe ſciat peccatum. Quur enĩ id poſtulet, quum iam ſciat ? Sed vt tu ſcias,quantũ tibi debitũ remittatur. Ideo verò vult te ſcire beneficij magnitudinem,vt perpetuò gratias agas,vt ſegnior ſias ad peccandũ,vt ad virtutem prõptior. Niſi dixeris debiti magnitudinẽ , non agnoſces donationis eminentiã. Non, inquit, cogo te in mediũ prodire theatrum, ac multos adhibere teſtes . Mihi ſoli dic peccatũ priuatim,vt ſanem vlcus,teq; dolore liberabo. Ideo nobis inſeuit cõſcientiam,idq; quouis patre amantius . Nã pater vbi ſemel,iterum ac tertiò,deciẽsve filiũ increpauerit:ſi viderit incorrigibilem manere,deſperans abdicat,expellit è familia, à cognatione reſecat. At nõ eodẽ modo conſcientia,ſed licet ſemel,licet iterũ,licet ter,licet millies admonuerit, tuq; nõ obtemperes , manebit iterum,nec deſiſſet vſq; ad ſupremũ halitum, ſiue domi, ſiue in biuiis, ſiue in menſa, ſiue in foro, ſiue in itinere, frequenter & in ſomnis peccatorũ nobis ſimulacra ſpectraq; repræſentat. Vide autem dei ſapientiam. Nõ fecit perpetuã conſcientiæ accuſationẽ , neq; enim hoc onus perferre poteram⁹, ſi iugiter accuſaſſet:neq; rurſus adeò leuem & imbecillem,vt poſt vnam aut alteram admonitionem deſperet. Etenim ſi ſingulis diebus fuiſſet nos ſtimulatura,an non deſpondentes animũ enecaremur? Rurſus ſi poſt vnã altq; alteram increpationẽ deſiſteret, haud multũ fructus nobis adferret. Eoq; fecit obiurgationem frequentẽ,at non perpetuam:frequentem quidẽ ne in ſocordiam incideremus,ſed vt ſubinde relaxatione ſolatioq; quopiam accepto,reſpiraremus. Quẽadmodum omnino nõ dolere de peccatis, exitiale eſt, quodq; malorum extremũ eſt,etiam mali ſenſum nobis adimit: ſic & iugiter, ſupraq; modũ id facere,noxium eſt. Solet enim & doloris immodica magnitudo,frequenter hominem à naturalibus excutiens ſenſibus, animũ demergere,& ad honeſta omnia inutilem reddere. Ea propter & illud prouidit,vt ex interuallis nobis immineret conſcientiæ redargutio, propterea q⁹ eſt admodũ ſeuera, & quouis ſtimulo acrius pungere cõſueuit peccatorẽ. Non enim tunc ſolũ , quum ipſi peccamus, verũ etiam quum alij cõmittunt eadem,vehementer inſurgit, magnáque contẽtione nobis occlamat. Nam ſcortator,adulter, aut fur nõ modò quum accuſatur ipſe,verũ etiam quũ audit alios eadem auſos accuſari, ipſe ſibi videtur flagris cædi,dum increpantur alij,ſuorũ admiſſorum reminiſcẽs, & alius quidẽ vocatur in ius:hic verò flagellat, cui nullum crimen intẽditur,ſi fuerit eadem auſus. Quemadmodũ in aliorũ rectè factis dum laudantur & coronãtur,qui eadem cum ipſis rectè facta geſſerunt, gaudent, exultantq;,quaſi nõ tam illi,q̃ ipſi laudarentur. Quid igitur eſſe poſſit homine peccatore miſerius , qui quoties accuſantur alij,ipſe examinatur?Cõtrà, quid eo beatius, qui cũ virtute viuit,qui quũ laudãtur alij ipſe gaudet,lætitiaq; diffluit , ex aliorũ laudibus ſuorũ rectè factorum memoriam recipiens. Hæc ſunt diuinæ ſapientię opera, hæc maxima illius prouidentiæ ſunt argumenta , cõſcientiæ increpatio,ſacra eſt ancora, nõ ſinens nos tãdem in peccatorũ demergi profundũ . Neq; enim per id tẽpus tantũ quo peccata cõmittimus,verũ etiam poſt multos annorũ circuitus,nouit nos veteris admonere commiſſi. Idq; ex ipſis euidenter cõprobabo ſcripturis. Vendiderũt olim fratres Ioſephũ,nihil quidẽ habentes quod incuſarent,ſed quoniã viderat ſomnia,ipſi gloriam vẽturam portendentia. Videbã,inquit,manipulos veſtros adorantes manipulum meũ. Quanquã ob hæc decuit illum ſeruare potius,q⁹ totius familiæ corona, totiuſq; generis decus erat futurus . Sed eiuſmodi res eſt inuidia, pugnat aduerſus domeſtica decora,mauúltq; liuidus innumera perpeti mala q̃ videre proximũ in precio habitum , etiãſi gloriæ pars ad ipſum ſit permanatura. Quo ſanè quid eſſe poſſit miſerius ? Quod & illis vſu venit. Quũ enĩ vidiſſent illum procul veniẽtẽ, ipſiſq; cibum adferentẽ, inter ſe dicebant: Venite, interficiamus eũ,ac videamus quid ſint illius ſomnia . Vt fratrem nõ reuerearis,neq; naturã agnoſcas, certè menſam ipſam conueniebat reuereri,ipſumq; miniſterij officiũ, quãdoquidem aliturus te,veniebat. Sed vide quomodo & imprudentes vaticinanť. Venite, inquiunt, occidamus eũ, & videamus quid ſint illi⁹ ſomnia. Etenĩ niſi ſtruxiſſent inſidias, niſi dolos texuiſſent, & impudens illud conſilium cõcinnaſſent,nequaq̃ cognouiſſent vim illorũ ſomniorum. Non enĩ perinde magnũ erat, Ioſeph, ſi nihil acerbi paſſus eſſet,cõſcendere thronũ Aegypti, vt tot obſtaculis diſcuſſis, hunc eundẽ aſſequi ſplendorem . Niſi eñ illi ſtruxiſſent inſidias,nõ vẽdidiſſent eum in Aegyptũ. Niſi in Aegyptũ vendidiſſent, non adamatus fuiſſet ab hera. Si nõ fuiſſet adamatus ab hera, nõ fuiſſet cõiectus in carcerẽ,non interpretatus fuiſſet inſomnia , non regnum illud fuiſſet aſſequutus. Si non fuiſſet regnum cõſequutus,non veniſſent illi cõmercaturi frumentũ, nec adoraſſent. Itaq; quoniã occiderunt illũ,ob hoc maximè intellexerunt illius ſomnia. Quid igitur?Ipſi ne honorũ omniumque pòſt euenerunt, illiuſq; gloriæ fuerunt illi conciliatores? Nequaq̃. Verũ ipſi quidẽ moliebantur illũ morti, deſperationi , ſeruituti, breuiter extremis malis tradere:ſed deus melior artifex, inſidiãtium malitia in venditi inſidiiſq; impetiti gloriam abuſus eſt , ne putares rerum euentus vel caſus eſſe fortuitaq;, vel ab humanarum actionũ magnificentia pendere. Per eos qui aduerſantur,per eos qui obſiſtunt procurat deus vt res quæ vetantur cõficiantur, inimicis ſuis ad ſuã gloriam abutens miniſtris,vt intelligas quod de⁹ vult,à nemine diſſipari poſſe, nec manũ illã excelſam à quoquã auerſum iri:quò ſi quando ab aliquo petaris inſidiis , ne conſterneris animo,nève moleſtè feras, ſed ſcire poſſis inſidias in bonũ finẽ exituras,tantum ſi fortiter feras quæ accidunt. Ecce hic quoq; liuor regnum peperit, inuidia cõciliauit diadema,ad thronum perduxit , atq; illi ipſi qui ſtruebant inſidias,auxiliantes promouerunt ad illius imperij magnitudinẽ. Et is quidem cui ſtructæ fuerant inſidiæ regnũ adeptus eſt,ij verò qui ſtruxerant, ſeruierũt. Adorabatur ille,hi adorarũt. Itaq; quum tibi acciderint acerba cõtinuaq; mala,ne turberis , neq; moleſtè feras, ſed expecta finem. Omnino continget aliquis,munifico deo dignus,tantùm vt cum gratiarum actiõe feras quæ accidunt : quandoquidem nec iſte quum illa ſomniaſſet ſomnia,quum in extremum diſcrimen veniſſet, quũ vẽditus à fratribus,quum ab hera inſidiis appetitus, deniq; quum in carcerem eſſet cõiectus, dicebat apud ſeſe: Quid tandem hoc eſt rei? fefellerunt me illa ſomnia per quæ exulo à patria , ſpoliatus ſum libertate propter deum,non ceſſi heræ ad adulterium inuitanti , propter pudicitiam ac virtutem do pœnas, ac ne ſic quidem vltus eſt vicem meam deus,aut manum porrexit,ſed paſſus eſt me tradi vinculis,ſuper alias alię calamitates inciderunt perpetuæ,poſt ciſternam ſeruitus,poſt ſeruitutem inſidiæ,poſt inſidias calumnia, poſt calumniã carcer: verũ horum nihil illum perturbabat,ſed perſeuerabat in ſpe cum bona fiducia , ſciens q⁹ quæ dicta ſunt à deo,nunquam excident. Poterat quidem deus eodem etiam die iſta perficere , ſed vt ſimul & ſuam declararet potentiam,& fidem famulorum ſuorum,permittit multum tẽporis intercedere,multaq; incidere impedimenta,vti ſimul & ipſius robur cognoſcas,tũ explentis promiſſa,poſteaq̃ in deſperationem adducta res eſt, & ſeruorum perſpicias tolerantiam ac fidem, quos nihil horum quæ interim accidũt,à bona ſpe depellit. Sed quod dicere cœperam,reuerſi ſunt iſti , fame illos veluti carnifice præcipites agitante, & principi Ioſeph exhibente. Volebant emere frumentum:hic autẽ ait ad eos,exploratores eſtis. Illi verò quidnam hoc eſſet apud ſeſe reputabant,inquiunt:Frumẽtum empturi venimus,& de vita periclitamur. Meritò, quandoquidem & ille vobis alimoniam adferebat,deq; vita periclitatus eſt. Cæterùm ille quidem verè paſſus eſt: vos autẽ hoc per ſimulationem patimini . Non enim inimicus erat , ſed inimici perſonam adſumpſerat,vt quid in paterna familia ageretur,ad plenum cognoſceret. Quoniam enim circa ipſum improbi,ingratiq; fuerant:Beniamin autem quem cum ipſis non viderat , veritus de puero ne quando & ille eadem quæ frater paſſus fuiſſet, iubet vnum ex illis vinctum illic detineri, deinde illos ſumpto omni frumento diſcedere,mortem illis comminatus, niſi fratrẽ ſuum adducerent . Hæc igitur vbi facta ſunt,dixit illis: Relinquite aliquem hic, & fratrem veſtrum adducite: ſin minus,moriemini . Quid tum inter ſe loquebantur illi? Profectò hæc iure nobis accidunt: nam in peccatis ſumus,de fratre noſtro quum rogaret nos . Vides ? poſt tantum temporis peccati illius recordabantur, & ad patrem quidem dixerant: Fera peſſima deuorauit Ioſeph. Cæterũ ipſo Ioſeph preſente audienteq; peccatum ſuum prodebãt. Quid hac re mirabilius accidere poſſit? Iudicium abſq; redargutionibus peragitur , & excuſatio ſine accuſatione,probatio ſine teſtibus , dum ipſi qui facinus peregerant ſeipſos redarguũt,quodq; clam factũ fuerat, efferunt. Quis cedò, quis adegit in publicum efferre,quæ ante tantum tẽporis patrata ſunt? An non perſpicuũ eſt hoc adegiſſe conſcientiã, iudicẽ cui verba dari non poſſunt? Aſſiduè concutiebat illorum mentẽ, animũq; turbabat , & ille occiſus tunc ſedebat tacitè iudicans illos: quúmq; nulla ſententia in ipſos eſſet pronunciata, ipſi cõdemnationis calculũ aduerſus ſeſe ferebant. Et iſti quidem hæc dicebant. Alius verò reſpõdebat,dicens:Nõne dixi ad vos ita loquẽs : Ne lædatis puerũ, nève quicq̃ mali illi faciatis, quoniã frater noſter eſt : & ecce nunc ſanguis ipſius exquiritur, inquit,de manibus noſtris. Attamen is qui hęc dicebat, nihil de cęde aut interfectione illa dixerat:verum ne ipſe quidem ſedens quicq̃ tale quærebat,ſed alium fratrẽ requirebat: ipſorum tamẽ cõſcientia per oblatam occaſionẽ inſurrexit, momorditq; illorum animos,efficiens vt nemine cõpellente,ſua cõfiterentur facinora. Eadem & nobis accidunt in peccatis præteritis. Quum enim malis nos circunſtãtibus examinamur,priorum peccatorum reminiſcimur. Hæc igitur omnia quum ſciamus,vbi quid prauigeſſerimus, ne expectemus calamitates,malorúmque incurſum,neque pericula, neque vincula, ſed ſingulis & horis, & diebus renouemus , apud nos ipſos hoc iudicium , ſententiam aduerſus nos ipſos feramus , omníque modo conemur confiteri deo,ac neque ipſi de reſurrectione, dèque iudicio dubitemus,neq; alios ita loquentes feramus,ſed modis omnibus per ea quæ dicta ſunt , illis obturemus os. Nam ſi illic non eſſemus daturi pœnas admiſſorũ,deus nequaquam in nobis conſtituiſſet tale iudicium. Quanquam hoc ipſum illius declarat humanitatẽ. Quoniã enim tunc exacturus eſt à nobis rationẽ delictorũ, inſtituit in nobis hunc iudicẽ incorruptibilẽ,vt is hic de cõmiſſis nobis iudicium reddens, emendatiorẽsq; faciẽs, ex illo eripiat iudicio,quod & Paulus ait:Nã ſi noſmetipſos iudicaremus,nõ vtiq; iudicaremur à domino . Vt igitur neq; puniamur,neq; pœnas demus,in ſuam quiſq; conſcientiam ingrediatur,vitámq; explicet:cũctiſq; cõmiſſis diligẽter excuſſis,condẽnet animam quæ hęc patrauit,puniátq; cogitationẽ, affligat,cruciẽtq; ſuam ipſi⁹ mentẽ, ſupplicium à ſeipſo exigat pro peccatis,per condemnationẽ,per diligenter actam pœnitentiam,per lachrymas,per confeſſionem,per ieiunium, per eleemoſynam,per continentiam,ac charitatẽ,vt poſſimus omnes omni modo hic depoſitis peccatis multa cum fiducia illuc proficiſci:quam nobis omnibus cõtingat, aſſequi gratia ac benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti,cui cum patre & ſancto ſpiritu, gloria , honor , imperium, in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo D.

Diſſimile.

παρὰ τὴν ἔγκλ. Primũ non velle peccare, proximum ſtatim abolere.

Confeſſio. Agnitio peccati delet peccatum. Eſaiæ. 43.d

Deo confitendum.

Quare deo cõfitendũ, qui ſcit oia.

Diſſimile.

Gradatio.

Gene.39.b

Euentus in manu dei.

Deus quare nõ ſtatim eripit ſctos.

Gene.42.c

Gene.37.b

Inuidiæ vis.

Gene.37.d

Dolor ſmodicus adducit inſaniã.

Sacra ancora.

Afflictio dat intellectum.

Peroratio.

Gene.37.g

1.Cor.11.g

Abolitio peccati quibus modis fiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo D. Ioannis Chryſoſtomi De Zacchæo.

Lucæ.19. G

Si per Chriſtum geſta, atq; in exẽplum cunctis credentibus demõſtrata momentis omnibus tractaremus: quãtum in nobis creſceret fides, augeretur deuotio, incrementa ſalutaria promouerent? Nec quiſquam ceſſando torpeſceret, ſed ſe exercẽdo au geret, vt homines toties ſuos profectus conſpicerent, quoties iſta aut mente conciperent, aut ſermonibus indicarent. Nec ſepararẽtur minores exemplis, ſed ſemet cõpararent potioribus meritis: vt dum ſublimia factis, & potiora operibus exæquaſſent: ſic ſe imitandos cæteris exhiberẽt, dum potiores imitari ipſi voluiſſent. Vnde de multis vnũ Zacchæi geſtum vobiſcũ volumus tractare, vt ex ipſo, & eius meritum, & Chriſti domini liberale proferamus exemplũ. *Aſcendit in arborem Zacchæus, ut dominũ Chriſtum ex alto conſpiceret: quem, in humili per breuitatẽ ſtaturæ, uidere nõ poterat.* Cupit noſſe aſpectu quem intuitus fuerat ſenſu: videre facie, quẽ viderat mẽte: contẽplare præſentem, quẽ nunq̃ viderat operãtem: vt amor Chriſti Zacchęi corde conceptus, etiam oculorum fuiſſet viſibus ſaginatus. Quẽ cum in arbore
H Chriſti diuina maieſtas conſpiceret: *Feſtina*, inquit, *Zacchæe: hodie enim in domo tua mãſurus ſum.* Promittit ſe Chriſtus ad eius domum venturum, cuius deſiderantis iam poſſederat animum. Venit ad Zacchæum hoſpitẽ dominus ſpiritales epulas præparantem: vt cuius fidem ſolus iam nouerat, eius meritum cunctis præſentib⁹. demonſtraret. Deniq; adueniente domino, munus gratiſſimum offert: donũ miſericordiæ exhibet, de ſuo dominũ promereri cõtendit. *Ecce dimidiũ*, inquit, *de ſubſtãtia mea do pauperibus: & ſi cui, quid fraudaui, quadruplũ reddo.* Totum quod habuit Zacchæus, obtuliſſet: niſi fraudis damna, multiplici diſpendio penſare voluiſſet. O mira Zacchæi deuotio. Subſtantiam ſuã in duas diuidit partes, ſeparat ab extraneo propriũ, diuidit à fraudibus ſuũ. Diſcernit à bonis ſuis, quod fuerat alienum. Pars proficit in miſericordiam, pars impenditur in rapinam redimendam. Tribuit pauperibus proprium, & fraudibus tribuit alienũ. Recipiunt, qui perdiderant, quadruplum: & reſiduum pauperibus proficit in ſubſidium. Non vult
I enim ex fraudibus reddi multiplicata, quæ tulerat: confitetur fraudes. Ipſe ſe iudicat, ipſe ſe cõdemnat. Nõ vult apud ſe rapinarum quippiam reſidere, vt poſſet iudici Chriſto placere. Deniq; reddendo, redimit crimen, condemnat factum: vt dum malè quæſita reſtitueret, & ſua propria pauperibus offerret: ſic ex fraudibus veniam, & ex miſericordia perciperet gloriam. Vnde dominus Chriſtus eius perſequitur laudem, probat fidem, honorat eius in munere deuotionem. *Amen*, inquit, *dico uobis: quoniã hodie ſalus domui huic facta eſt, quoniam & hic uerè filius eſt Abrahæ.* Hodie, inquit, domui huic ſalus facta eſt. Accepit domus Zacchæi ſalutem ex fide, quam perdiderat aliquando ex fraude. Miſericordia reddidit, quod rapina abſtulerat: conferunt dona, quod fraudes ademerant. Dona enim pauperum, lucra ſunt animarũ: vt probabile cũctis exiſteret, malis quæſtibus damna in K miſericordiæ operibus lucra maxima aggregari. Quoniam & hic, inquit, verè filius eſt Abrahæ. Fit Zaccheus Abrahæ filius, fide, non genere: merito, non ſobole: deuotione, non ſtirpe. Primò, Zaccheus videre dominum concupiuit, ſicut de Abraham ſanctiſſimo ipſe dominus dixit: Abraham pater veſter concupiuit diem meũ Ioan.8.g videre: vidit, & gauiſus eſt. Secundò, quia Zacchæus hoſpitio dominum meretur excipere, vt excepit & pater. Sed Abraham dominũ excepit cum angelis, Zaccheus Gene.18.a cum Apoſtolis: Ille pergentẽ ad Sodomam, hic tranſeuntem per Iudæam. Sed Abrahæ benedictio meruit filium: Zacchæum verò in filiorum dominus tranſtulit numerũ. Tertiò, vt omnẽ ſubſtantiam ſuã fideliter pauperibus obtuliſſet. Nam totum quod habuit, obtulit: qui patrimonij partem reddendis fraudibus reſeruauit. Sed Abraham domino, filium: Zacchæus ſubſtantiam obtu- Ibid.22.b lit. Ille hæredem, hic hæreditatem donauit. Ille immolandum ſolùm, quod habuit, pignus exhibuit: hic patrimonij ſubſtantiã domino immolauit. Vnde rectè Abra
L hæ filius, Zacchæus nuncupatur, dum ordinẽ gloriæ paternæ exequitur. Vnde Zacchęi exẽplo, ad Abrahã cunctis aditus aperitur: dum, quibus officiis ad eum peruẽniri poterat, demonſtratur. Quare imitare fratrẽ, ſi vis pertinere ad patrem: fac quod Zacchæus fecit, vt merearis quod meruit. Similitudo enim officiorum ſimilitudinem exhibet meritorum. Fides Zacchæum exhibet filium, quem fuiſſe legimus alienum. Fides, inquã, Zacchæum filium exhibet, quę Abraham patrem cõſtituit ſublimatum. Extranei per fidẽ admittuntur: & pro- Ioan.8.c prij perfidia repelluntur. Si filij Abrahæ, inquit, eſſetis: facta patris veſtri faceretis. Non poteſt eſſe filius, quem diuerſi ſeparant actus. Non poteſt patris cenſeri nomine, qui fuerit diuerſus in opere. Si Abrahæ es filius, imple paternos affectus. Quæ fecit, comple: quæ docuit, exerce: quæ docuit, imitare. Vnde tibi filij nomen imponis, quem nec actus, nec natura cõmendat: quem nec fides, nec genᵒ probat: quem nec mores, nec proſapia indicat: quem paterna monita factis diſſidentibus ſeparant? In te eſt, vt poſſis: quia in te eſt, vt velis. Quia Zacchæus idcirco potuit, quia voluit: quum & alius idcirco
M non potuit, quia noluit. Ita enim velle efficit poſſe, vt efficit nolle nõ poſſe. Magna enim vis eſt voluntatis, quæ nos efficit poſſe, quod volumus: & non poſſe illa, quæ nolumus. Et ex voluntate noſtra diuinitus celebratur iudicium, vt homo quicquid nunc voluerit, eligat: & quod elegerit, ex eo ipſo, iudicio cœleſti ſubiaceat. Nec enim quiſquam poterit excuſari, quaſi voluerit, & non potuerit: cùm conſtet eum idcirco non potuiſſe, quia noluit: vt nolens, volentis exemplo, damnetur: & volens volũtate propria, quia impleuit quæ voluit, muneretur.

Tomi ſecundi finis.

Quaternionum index.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z
A B C D E F G H I K L M N

Omnes ſunt quaterniones.

PARISIIS,
Ex officina Carolæ Guillard, in via ad diuum Iacobum, ſub Sole aureo.
1543

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca